Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΜΑ'ΡΚΟΥ

ΑΝΤΩΝΙ'ΝΟΥ

ΤΟΥ 'ΑΥΤΟΚΡΑ'ΤΟΡΟΣ

ΤΩΝ 'ΕΙΣ 'ΕΑΥΤΟ'Ν

ΒΙΒΛΙΑ ιβ'.

MARCI

ANTONINI

IMPERATORIS

de rebus suis, *sive* de eis qæ ad se *pertinere censebat*,

Libri XII,

Locis haud paucis repurgati, suppleti, restituti:

Versione insuper *Latinâ* novâ; *Lectionibus* item *variis*, *Locisq; parallelis*, ad marginem adjectis;

Ac *Commentario perpetuo*, explicati atqe illustrati;

Studio operâqe

THOMÆ GATAKERI

LONDINATIS.

CANTABRIGIÆ:

Excudebat *Thomas Buck*, celeberrimæ Academiæ Typographus.

Anno Dom. MDCLII.

Veneunt ibidem per Antonium Nicolson, *Bibliopolam.*

Viris eruditione pariter ac pietate præstantissimis amicisq; sibi conjunctissimis,

In Academia

CANTABRIGIENSI

ad Sacrosanctæ Theologiæ Doctoratûs gradum evectis;

D. ANTONIO TUCKNEY,

Coll. Emmanuelis,

D. JOANNI ARROWSMITH,

Coll. S. Joannis,

D. THOMÆ HILL,

Coll. S. Trinitatis,

Præfectis;

Operis hujus edendi Avtoribus & Promotoribus præcipuis;

In animi benevoli gratiq; testimonium, ac monumentum,

Id ipsum, qicqid est, jure merito inscribit dedicatqe

THOMAS GATAKERUS,

In Academia eadem Collegii qondam *Foanmensis* alumnus, *Sidnejensis* Socius.

PRÆLOQIUM,

In qo de Disciplina Stoica, cum Sectis aliis, Peripatetica & Academica Vetere, Epicurea verò præcipuè collata; déqe eorum, qi hanc secuti sunt, qæ supersunt, Senecæ, Epicteti, Marci nostri cumprimis, scriptis differitur: Operisqe hujus totius ratio atqe institutum exponitur.

Stoicam Disciplinam, præ cæteris Philosophorum priscorum Sectis ad dogma Christianum proximè accessisse, è nostris qi censuerint, non desunt. Et Josephus qidem Judæus, ubi *vitæ suæ* rationem denarrat, de *Phariseorum*, qam apud suos αἵρεσιν ἀκριβεστάτην fuisse.[a] Pavlus pronunciat, qámqe horum uterqe, & Josephus & Pavlus, aliqando sectatus fuerat; [b] ἡ Φαρισαίων, inqit, αἵρεσις ἐφαπλησιόςἐστι τῇ παρ' Ἕλλησι Στοικῇ λεγομένῃ. *Phariseorum Secta ei est affinis, qæ Græcis Stoica nuncupatur.* Hieronymus verò noster verbis planè disertis; [c] *Stoici*, inqit, *nostro dogmati in pleriſqe concordant.* Et in multis qidem convenire, ambigi non potest, si qis instituti utriusqe τοῦ κρείττονος regulas legésqe secum invicem contulerit: in pluribus etiam, opinor, qàm Secta alia ulla; qum nulla, credo, comperta sit, qæ pietatis ac virtutis studium exercitiúmqe avt pluris faciat, avt altiùs evehat, avt fortiùs spiret, avt acriùs urgeat, avt penitiùs inculcet, avt enixiùs provehat.

[a] Pavl. apud Lucam, *Act.* 26. 5.
[b] Joseph. in *Vita sua, de Bello Judaic.* libris *subjuncta.*
[c] *In Esaiam Comment. cap.* 11.

Hoc qo clariùs eluceſcat, de Sectis eminentioribus qibusdam cum ista collatis videbitur. Atq; hîc mitto Pythagoræ, [d] mysticam an magicam dixerim; disciplinam, cujus rudera duntaxat & λείψανα disjecta jam supersunt. *Avreum* enim *carmen*, qod hujus nomine prostat, ejusdem esse notæ censent eruditi cum Phocylidæ *Monitorio*; suppositítium utrumqe. Sed nec in ullo numero habendam existimem, avt Cynicorum affectatam illuviem, fœdáqe in propatulo etiam perpetrata [e] ἀναιδηύματα; (qos [f] *à Stoicis tunicâ tantùm distare*, havd ritè pronunciâsse videtur Satyricus

[d] Videatur *Pythagoræ Vita*, apud Laert. l. 8. & ab Iamblico conscripta, *cap.* 13, 14. 23, 24. necnon *Iamblichi vita*, apud Evnap. in *Vit. Sophist.*
[e] De qo videri

poterit, nì pudor prohibeat, Dio Prus. *orat.* 6. in *Diogen.* sive, *de Tyran.* & Laert. *l.* 6. in *Diogen.* qo loco vim vocabuli non affecutum Ambros. Camald. Interpretem, non est mirum, qum H. Stephanus præterierit. [f] Juvenal. *Sat.* 13.

ricus, qum illi [g] obſcœnitates iſtiuſmodi, ſordéſqe etiam, [h] tanqam à natura humana alienas, ſint averſati:) avt Academiæ etiam Novæ ἀκαταληψίαν, qæ cùm ſenſibus tam externis qàm & internis fidem omnem detrahat, [i] mentísqe pariter atqe corporis oculos penitus revellat, hominem nec rationis particeps eſſe animal patitur.

Ad illos accedo, qi Philoſophiam nobis excultiorem dederunt, Scholásqe freqentiores, ampliores, illuſtriores habuerunt. Ex his ſunt, qi è Platonis Gymnaſio prodiêre, *Academici Veteres*, & Peripatetici: qos, qia [k] *nominibus* ſolis *locísqe* (cùm *Academiam* alteri, *Lycæum* alteri tenerent) à ſe invicem *diviſi*, *rebus* interim *conveniebant*, unà junxiſſe, compendio dabitur. Inter iſtos cumprimis emicuit Ariſtoteles. Is in ſcientiis diſciplinísqe omne genus tradendis, *Logicâ*, *Rhetoricâ*, *Poëticâ*, *Politicâ*, *Oeconomicâ*, *Ethicâ*, *Phyſiologiâ* [l], ad [m] miraculum uſqe tantum præſtitit, ut plus illi hac in parte totus eruditionis humanioris circulus debeat, [n] qàm priſcorum, non dico uni alteri alicui, ſed eis, qorum ſaltem ad ætatem hanc ſcripta perennârunt, etiam univerſis. Nam qòd * *Platonem* hujus Magiſtrum, familiáeqe illius utriuſqe parentem, excipere ſolent, qi huic alioqi primas deferunt; haud advertiſſe ſatis videntur, Platonem non tam in diſciplinis tradendis, qàm in ſui temporis ° Sophiſtis, ſub perſona Socratis, defricandis, ludendis, traducendis, refellendis, horum phaleris detrahendis, fucis detergendis, tricis exolvendis, operam maxima ex parte collocâſſe. Unde natum, ut in *Dialogis* pleriſqe, per anfractuoſas diſceptationum ambages, artificio ſingulari ſibi invicem implicatas & innexas, in immenſum ferme protractâ diſſertationis ſerie, veri certíqe ſitiens lector, niſi qòd dictionis amœnitate, inventionis varietate, ſtructuráeq; elegantiâ, qæ feſſum interim reficiant, dum delinitur detinetur, logis longis ac laciniosis penè delaſſatus, cùm [p] qod pro certo ſtatuatur nihil occurrat, in qo pedem figat, nec jam animi pendens, opinatione dubitationeqe omni depoſitâ,

firmus

[g] Proinde Zeno ἀδύνατον εἶναι πρὸς τὸν κυνικὸν ἀναίσχυντον, à Cratete deſcit. Laert. *l.* 7.

[h] Τὸ καθῆκον μὲν τοῖς ἐν τῇ φύσει τῆς ἀνθρώπου οὐσίας ἔχουσι· καὶ εἴ τινι ἄλλῳ, καὶ τούτῳ δηλονότι ζώων χωρίζεται. Epictet. *diſſert.* l. 4. & per totum *cap.* 11. qod his verbis clavditur, Πῶς ἐκτρωθῆναι ὑπό τινος ἀνθρωπικῆς γένεσιν· καὶ τὴν ὄψιν ἐγγὺς ὅτι τοῦ μὴ ἀνθρωπικὴν εἶναι. *Naturâ homo mundum & elegans animal eſt.* Senec. *epiſt.* 92.

[i] Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 5. & *l.* 2. *c.* 20. & Senec. *ad Lucil. ep.* 88.

[k] Cicer. *Academ. l.* 1.

[l] *Muſicam, Mathematicam, Medicam* non adjicio, qia periſſe videntur, qæ de his ſcripſiſſe diſcimus ex Laërtii latercule: ſed nec Metaphyſicam, qia nomen priſcis illis ignotum; aliúdqe planè ſonat τὰ μετὰ τὰ φυσικά.

[m] *Talem eſſe unum hominem miraculoſum eſt potiùs, qàm humanum.* Averroës in *Proœm. Phyſic.*

[n] *Ariſtoteles nec judicio in Philoſophia prope ſingularis.* Cicer. *Academ. l.* 4.

* *Ariſtoteles, excepto Platone, Philoſophorum princeps.* Cicer. *de finib. lib.* 1. *Ariſtot. longè omnibus (Platonem ſemper excipio) præſtans ingenio & diligentiâ.* Idem *Tuſculan. lib.* 1.

° *Sophiſtas è Platone intelligimus luſos à Socrate.* Cicer. *de finib. lib.* 2.

[p] *Platonis in libris nihil affirmatur; & dum in utramqe partem multa diſſeruntur, de omnibus qæritur, nihil certi dicitur.* Cicer. Academ. *lib.* 1.

firmus consistat, ac securus acquiescat, vix avt nè vix qidem tandem deprehendere qeat.

Aristotelem itaqe seligemus, qi in eis, qæ ad mores formandos, vitaqe rationem ritè instituendam pertinent, (de his enim jàm agimus) reliqorum nomine sententiam ferat. Is post Platonem, cum agmine utroqe dicto, in tres classes *Bona* dispescit universa, *animi*, *corporis*, & qæ *extra horum utrumqe* consistunt, vitæ hujus adminicula. Quamvis avtem *animi bona præstantissima* esse censeat, & *per se* maximè esse *expetenda* concedat; tanti tamen posteriora duo ista facit, tantumqe [q] ad sortem beatam constituendam momenti viriúmqe eis tribuit, ut [r] virum virtute lieèt universà instructum, sed alteris illis orbatum ac destitutum, *beatorum* numero eximat, præsertim [s] si in adversa graviora, calamitatésqe insigniores inciderit, ista siqidem, ubi incursaverint, *beatitudinem*, qanqam [t] *mutatu hovd facilem*, [u] *intercidere* tamen, *abrumpere* & *corrumpere* prorsus.

Ac Stoici, adeò nihil hanc in partem efficaciæ corporeis externísq; istis permittebant, ut præ animi illis nec in *bonorum malorúmve* censu collocanda censerent, sed pro rebus *mediis* prorsus haberent, qæ in nevtram partem momenti multum conferrent: cùm [a] *nihil bonum* statuerent, *nisi qod pium, justum, humanum, honestum foret, nihil malum, nisi qod impium, injustum, inhumanum, inhonestum* existeret. Proinde *miserum* esse *insipientem, iniqum, improbum, impium* qemqe, qantumcunqe, qæ aliis habentur, *bonis, corporeis exterísqe instructus fuffultúsqe vitam exegerit*; [b] *beatum* contrà *bonum piúmqe* qemlibet, qantumcunq; *malis*, qæ cæteris reputantur, *obstrictus divexatúsqe ævum transegerit*. Hunc denique solùm *sapere*, verè *liberum* esse, *sui compotem, numini charum, cujus sub tutela curáq; cùm perpetim agat,*

q Τῷ εὐδαιμονίαν ἐκ πολλῶν ἀγαθῶν συντιθεμένῳ. Arist. Ethic. Magn. l. 1. c. 2. Περιαιρεῖται γὰρ ὁ εὐδαίμονα τῶν ἐν σώματι ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἐκτὸς, καὶ τῆς τύχης. Idem Ethic. Eudem. l. 6. c. 13. *Multi & magni Philosophi hæc ultima bonorum juncta faciunt; ut Aristoteles, qi virtutis usum cum vitæ perfectæ prosperitate conjunxit.* Cic. de fin. l. 2.

r Ἄνευ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν οὐκ ἐνδέχεται εὐδαίμονα εἶναι. Arist. Eth. Mag. l. 2. c. 8. s ἡ μακαριότης γε, ἂν Περιπατητῶν τύχωμεν. Arist. Eth. Nicom. l. 1. c. 10. Ὅσῳ προχείμεθον καὶ τὰς δυσχερείας μεγάλας φερόμενοι εὐδαίμονα εἶναι φάσκοιτες, εἰὰν ἢ ἀγαθὸς, εἴδεν λέγοιεν. Idem Magn. l. 6. c. 13. t Οὐκ εὐμετάβολος. u Θλίβει καὶ λυμαίνεται τὸ μακάριον. Ibid. Idem Eth. Nicom. l. 1. c. 10. a Τῶν ὄντων, τὰ μὲν ἀγαθὰ εἶναι· τὰ δὲ κακά· τὰ δὲ οὐδέτερα. ἀγαθὰ μὲν τὰς ἀρετὰς καλεῖ καὶ τὰ ἐναντία οὐδέτερα δέ, ἃ μήτε ὠφελεῖ, μήτε βλάπτει, οἷς ζωὴ, ὑγεία, ἡδονὴ, κάλλος, ἰσχὺς, πλοῦτος, δόξα, εὐγλωττία. Lactt. l. 7. Zenon. Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν, διὸν ἡ βάρβαρος φιλοσοφία. Clemens Alex. strom. l. 5. Mox post nonnulla ejusdem notæ interjecta, ταῦτα συνελλήσιν οἱ Στωϊκοί. *Unum bonum est, qod honestum est: cætera falsa & adulterina bona sunt.* Sen. Epist. 71. *Nihil est bonum nisi qod honestum est.* Idem Epist. 120. Sed & Ambros. noster, idem *Scripturam asserere, Offic. l. 2. c. 3. Media, sive indifferentia vocamus, qæ nec bona, nec mala, morbum, dolorem, paupertatem, exilium, mortem.* Sen. ep. 82. b *Virtus ad vitam beatam per se ipsa satis est.* [Hac prædito] *adjice cæcitatem, debilitatem, dolores continuos & graves, non fit miser, Quem tam multa mala in miseram vitam non transferunt, nec ex beata qidem educunt.* Sen. epist. 91.

solùm

solùm posse [c] *securum malíque omnis metu immunem* degere, utpote [d] *cui mali nihil aut viventi aut morienti obtingere permissurus is sit*, [e] *cui ipse regendum se totum permiserit: nec posse itaque fieri, ut vel sorte beatâ unqam excidat, vel in calamitates ullas ejusmodi incidat, qæ beatitudinem incidendo miserum faciant.* Et hæc qidem fuêre Stoicorum dogmata, in qibus qatenus tam Peripateticos, qàm & Academicos veteres transcendebant, eò ad regulam populo Christiano præscriptam illis utrisque propiùs utiqe accesserunt.

Etiamsi avtem concedere neqeam, qod post [f] Antiochum [g] Cicero, post Ciceronem [h] Avgustinus, ab istis illos *vocabulis* tantùm *discrepantes rebus* interim *convenisse*, cùm hoc apud [i] Ciceronem Cato nervosè ac luculenter satìs refellere videatur; nolim tamen diffiteri, qod Orator celeberrimus ille, [k] *honestum* saltem *inter hos certamen* fuisse, cùm *omnis* esset *de Virtutis dignitate contentio*; hoc tantùm interesset, qòd partes *primas* alteri, alteri *totas* integrásqe *Virtuti* concederent. Cæterùm Epicuri hortulos cum Zenonis porticu, *Voluptatis* Magistros cum *Virtutis* patronis, molles cum rigidis, discinctos & dissolutos cum altè cinctis, arctè strictis committi & in certamen descendere, [l] indignissimum planè videtur, & à ratione omni alienum non immeritò habeatur. Nec defuere tamen istud qi tentarent: ídqe, qod mirum magìs minúsqe ferendum, ex eis etiam, qi Stoicis nomen dederant, horum saltem in classe locum ambiebant. Sed qid in hunc sensum proferatur, avdiamus, ab eo qi Stoicus ipse haberi volebat.

[m] *Non est*, inqit, *qòd putes magnum, in qo dissidemus.* Exiguum scilicet spatiolum interjectum fuerat, qod utrosqe à se invicem dispesceret, cùm *Virtuti* illi *totum* deferrent, *Voluptatem* isti pro *bono* vel *summo*, vel *solo* etiam haberent.

Sed, [n] *Qam*, inqit, *virtuti legem dicimus, ille dicit voluptati.* At Stoici *Virtuti legem non dicunt, à virtutis norma legem accipiunt* ipsi. Nec si eadem suis qæ & illi in nonnullis præcipiunt,

[c] Διὸ τί δὲ φοβηθήσεται τὰ τῶν γινομένων ἐν ἀνθρώποις ἀλλὰ πρὸς μὲν τὸν Καίσαρα συγγένεια ἱκανὴ παρέχειν ἐν ἀσφαλείᾳ διάγοντας, καὶ ἀκαταφρονήτους, καὶ ἀδικουμένους ὑφ' ὁπωνοῦν· τὸν δὲ τῶν ὅλων ἔχειν ποιητὴν καὶ πατέρα καὶ κηδεμόνα, καὶ ἡμᾶς ἐξαιρήσεσθαι λυπῶν καὶ φόβων; Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9.

[d] Ἐν τούτῳ δὲ λανθάνειν δεῖ ἀλλήλους, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι, οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτων πράγματα. Socrat. apud Plat. in *Apol. Pro certissimo habeatur, qod dicturus sum. Nec cuiqam bono qicqam mali evenire potest, nec vivo nec mortuo, nec unqam res eorum à Deo negligentur.* Cic. ex Plat.. *Tuscul. l.* 1. & Epictet. *dissert. lib.* 3. *c.* 26. ecqid hæc, qàm qæ Solomon Parœm. 1. 33. & Pavlus Rom. 8. 28. [e] Ἄγε δή μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ παρεμβολὴ ὅπου ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος· Ὡς ἕψομαί γ' ἀόκνως. Cleanthes. ὅπη πατὴς ἐυκτίτου τάσσει. Epictet. *enchir. c.* 52. *diss. l.* 3. *c.* 22. *Duc me parens, celsíq; dominator poli, Qocunqe placuit: nulla parendi mora est; Assum impiger.* Sen. *epist.* 107. [f] Cicer. *de Deor. nat. lib.* 1. [g] Cicer. *de finib. lib.* 4. [h] Avgust. *de Civit. Dei. lib.* 9. *c.* 4. [i] Cic. *de fin. lib.* 3. [k] Cicer. ibid. *lib.* 2. [l] χαλεπὸν, ἐλευθέρᾳ γυναικὶ σὲ πόρνῃ μάχη. *dura res, Matronæ cum meretrice contestatio.* Menand. apud Cyril. *adverss. Julian. lib.* 7. [m] Senec. *de Vit. beat. c.* 13. [n] Senec. *ibid.*

ideo

ideo non longè à ſe invicem diviſi exiſtunt. Ecqis *Medicum* à *Philoſopho* non diſtare multùm dixerit? Eadem tamen ſuis in victu vitáqe communi præcipiunt iſti, præſcribunt illi. Medicorum principem & parentem avdiamus. [o] Πόνοι, inqit, σιτία, ποτὰ, ὕπνοι, ἀφροδίσια· πάντα μέτρια. *Labores, eſcæ, potiones, ſomni, venerea; moderata ſunto omnia.* Ecqid aliud Philoſophus, ſive Stoicus, ſive Epicureus etiam, ſive alius qilibet? ſed aliis planè rationibus, & diverſis prorſus, ſinguli. [p] *Finem* aiunt, *dare appellationem, & in re ethica formæ rationem habere.* Iſtic ergò verè uſurpatur, qod diverbio vulgari dicitur,

[q] Χωεὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίσματα.

Fines Myſorum ſunt Phrygúmqe diſſiti.

nec ſecus [r] *Medici & Philoſophi, Epicurei & Stoici* fines ſunt diviſi. Medicus ſiqidem valetudini proſpicit, nè in morbum mutet; Epicureus voluptati, nè in dolorem vertat; Stoicus virtuti, nè à tramite iſtius vel tantillum declinando, in vitium protinus proruatur. Toto deniqe, qod ajunt, cœlo á ſe invicem ſunt diſſiti, qorum alteri *Virtutem*, tanqam Reginam legitimam, Principem juſtam, cui cætera concedant omnia, in faſtigio ſummo collocant; *Voluptatem* huic vix *in* famulitium etiam admittunt, qæ vel ad pedes ſubſerviat, vel à tergo ſubſeqatur; alteri *Virtuti* de Principatu dejectæ *Voluptatem* ſubſtituunt, [s] cui in ſolio regali ſedenti, ancillulæ inſtar, aſtet illa, hoc duntaxat officium ſuum ducens, Dominam in avrem admonere, caveat, ne qid perficiat, à qò dolor aliqis oriatur.

Sed, [t] *ſancta*, inqit, & *recta præcipit Epicurus*; imò *rigida* & *triſtia, fortia* etiam, *ſi propiùs acceſſeris.*

Et propiùs igitur accedamus, qò penitius & accuratiùs introſpiciamus. ídqe eò lubentiùs, qia [u] multos monet Orator hac offuciâ allectos Epicureas partes ſeqi, qia *recta & honeſta* ipſum plurimùm facere putant.

Sancta ergò ſcilicet præcipit is, cui [x] *numen rerum humanarum curam nullam planè gerit.* cui [y] παράγμα ὁ θεὸς, ὅτε αὐτὸς ἔχει, ὅτε ἄλλοις παρέχει. [z] *negotii qicqam Deus nec ipſe habet, nec alteri exhibet.* qod impii illi olim fæcibus ſuis immerſi ínfixíqe Judæi, [a] *Deus nec beneficio nec maleficio qenqam eſt affecturus*; [b] *nec propitius eſſe, nec iraſci cuiqam poteſt.* qi deniqe, utì gloriantur aſſeclæ ipſius, [c] *pri-*

[o] Hippocrat. *epidem. l. 6. ſect. 6. § 5.* & ex Hipp. Galen. *Hort. it. c. 6.*

[p] Οὗ ἕνεκεν ἕκαστον τοῦ τέλει. Ariſtot. *Ethic. l. 3. c. 7.*

[q] Strabo *geogr. l. 12.*

[r] Χωεὶς τὰ φιλοσόφων καὶ ἰατρῶν, ὥσπερ τῶν Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίσματα. Plut. *de valetud. præcept.* qod idem de *Vatibus* & *Philoſophis* uſurpavit Damaſcius in *Vit. Iſidori*, à Svida adductus, qem ex Photio alibi reſtitutum damus.

[s] Videatur Cleanthis pictura apud Cicer. *de fin. lib. 2.*

[t] Senec. *ubi ſuprà epiſt. 33.* & alibi.

[u] Cic. *de fin. l. 1.*

[x] *Semota à rebus noſtris, ſejunctáqi longè; Nec bene pro meritis capitur, neqe tangitur irâ.* Lucret. *l. 1.*

[y] Senec. ἀποκολοκυνθ. τὸ μακάριον καὶ ἄφθαρτον, ὅτε αὐτὸ πράγματα ἔχει, ὅτε ἄλλῳ παρέχει· ὥστε ὅτε ὀργαῖς, ὅτε χάρεσιν συνέχεται. Epicur. apud Laert. *lib. 10.*

[z] Cicer. *de nat. Deor. lib. 1.*

[a] Zeph. 1. 12.

[b] Cicer. *in Piſon.*

[c] Lucret. *de rer. nat. lib. 1.*

mus adversus numen cœleste oculos attollere est *avsus*, [d] *omnêmque funditus* (qantùm in ipso fuerat) *religionem sustulit.*

Recta verò ab eis qænam, avt qorsum qis expectet? *qi* [e] *amicitiam, fidem, justitiam, virtutem ullam, nisi* [f] *proprii vel emolumenti, vel oblectamenti intuitu, nec colant, nec colendam censeant;* (*cùm* [g] *nihil horum per se bonum, suique caussâ expetendum existiment;*) *qi* [h] *honestum ipsum inanem sine re subjecta sonum, nec tam solidum, qàm splendidum nomen pronunciant; qin* [i] *nec flagitio, facinore, scelere ullo, qod voluptatem conciliet, lucellúmve pariat, propter se abstinendum statuunt, (cùm* [k] *hujusmodi nihil ex se malum reputent) nisi supplicii,* [l] *damni, mali alicujus insecuturi metu coërceantur; nec à numine hoc (à qo iram vindictámve ob istiusmodi qicqam, vel expectare, vel formidare vanitatis & superstitionis nomine, non damnant tantùm, verùm etiam derident) sed* [m] *ab hominum conscientia, qi ab iniqa & scelesta perpetrantibus pœnas exigere, ac vindictam sumere, sive pro avtoritate publica, sive pro viribus privatis valent; hos avtem* [n] *latendi fiducia nulla possit unqam haberi.*

Sed pergamus, & *rigida* ac *tristia* ista Epicurea videamus, ut [o] *imperitorum scil. errore sublato*, ex horum patrono intelligamus, *ea qæ voluptuaria, delicata, mollis habetur disciplina, qàm gravis, qàm continens, qàm severa sit.* [p] Epicurus ergò ipse τοὺς ἀκολάστους καὶ ἀσώτους castigat & damnat, qi *voluptatis specie objectâ allecti, præsentium deliciarum blanditiis deliniti, cupiditatéque enormi corrupti & occæcati, luxuriis ac libidinibus constringendos se temerè tradunt, nec qid porrò eventurum sit, qos morbos, qos dolores excepturi sint, provident.*

Verùm qo fundamento istos reprehendat, extrema hæc satìs liqidò produnt. [q] *Luxuriam* utiqe *severus* iste, *per se, avt propter se reprehendendam non putat:* siqidem [r] *Voluptas omnis*, inqit, *bonum est:* (ità nec ex turpissima re ulla perceptam excludit) Et, [s] *si ea*,

[a] Cicer. *de nat. Deor. l.* 1.

[b] *Qia hæc benevolentiâ conciliant, & qod aptissimum est ad qietè vivendum, caritatem.* Torqat. apud Cic. *de finib.* 1.

[c] *Qia intiorem vitam, & voluptatem efficiunt pleniorem.* Idem *ibid.*

[d] Nè justitiam qidem rectè qis dixerit per seipsam optabilem; sed qia jucunditatem afferat. Idem *ib.* τὰς ἀρετὰς διὰ τὴν ἡδονὴν αἱρεῖσθαι, ὡς δι' αὐτάς. Epicur. apud Laërt. *lib.* 10.

[e] *Nihil justum esse naturâ, & crimina vitanda esse, qia metus vitari non possit.* Sen. *ep.* 97.

[f] Torq *ubi sup.*

[g] *Nihil tam turpe, qod hominum conscientiâ remotâ non facturus videatur.* Cic. *de fin. lib.* 2. Vide Sen. *sup.*

[h] ἡ ἀδικία οὐ καθ' ἑαυτὴν κακόν· ἀλλ' ἐν τῷ τὴν ταραχὴν ἣν ἐκ τῆς ὑποψίας φόβον, εἰ καὶ λήσει ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἐφεστηκότας κολάσεις. Epicur. apud Laërt.

[i] *Plus* hinc *in ipsa injuria detrimenti est, qàm in eis rebus emolumenti, qæ injuriâ patiuntur.* Torqat. *ubi sup.* οὐκ ἔστι τὸ λάθρᾳ τι ποιοῦντα πεποιθέναι ὅτι λήσει, κἂν μυριάκις ὑπὸ τῶν πολλῶν λανθάνῃ· μέχρι γὰρ καλασροφῆς ἄδηλον εἰ μὴ λήσει. Epicur. apud Laërt. *Eleganter Epicurus, Potest nocenti contingere ut latcat, latendi fides non potest.* Sen. *epist.* 97.

[k] *Tuta scelera esse possunt, secura non possunt.* Senec. ipse *ibid.*

[l] Torqat. apud Cicer. *de finib. l.* 1.

[m] Torqat. *ibid.*

[n] Torqat. idem *ibid.* & Cicer. *de finib. lib.* 2.

[o] Πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. Epicur. apud Laërt. *lib.* 10.

[p] Epicur. in κυρίαις δόξαις Cicerone interprete, *de fin. lib.* 2. Εἰ τὰ ποιητικὰ τῆς μὲν τοῦ ἀσώτου ἡδονῶν ἔλυε τοὺς φόβους τῆς διανοίας, τούς τε περὶ μετεώρων καὶ θανάτου καὶ ἀλγηδόνος, ἔτι τε τὸ τέρας τῆς ἐπιθυμιῶν ἐδίδασκεν, οὐκ ἂν πόλει ἐγκλῆμ' ὅτι μεμαλάκαται αὐτοῖς, παντα χόθεν ἐμπλησιάζοντες τῆς ἡδονῶν, καὶ ὑδαμόθεν μήτε τὸ ἀλγεῖν, μήτε τὸ λυπεῖσθαι ἔχοντι, ὅταρ ὅτι τὸ κακόν. Laërt. *lib.* 10.

inqit,

inqit, *qæ ſunt luxurioſis efficientia voluptatum, liberarent eos Deorum & mortis & doloris metu, docerêntqe, qi eſſent fines cupiditatum, nihil eſſet eorum qod reprehenderem, cùm undiqe complerentur voluptatibus, nec haberent ulla ex parte avt dolens avt ægrum, avt malum.* Ità nec luxurioſos ob eam cavſam reprehendit, qia luxuriosè vivant; probat potiùs ac collavdat, qia voluptatibus omni ex parte complentur; modò cætera caveant, qorum primum qidem & præcipuum eſt, ut omnem numinis è mentibus metum excutiant. Qâ ergò ratione caſtigat aſotos iſtos damnátqe Epicurus? qia utiqe [c] *Voluptates*, qas immodicè ſectantur iſti, *Voluptatem* ipſam *multis modis conturbant & corrumpunt*, dum iſtis procurandis & proſeqendis, [u] *in morbos graves, in damna, in dedecora incurrunt, ſæpe etiam legum judiciorúmqe pœnis obligantur.* Hæc ſcil. *rigida*, hæc *ſevera*, hæc *triſtia* ſunt, qæ ſuis præcipit Epicurus. Voluptatibus vel fœdiſſimis, vel obſcœniſſimis indulgeant, totóſqe ſe dedant, concedit; caveant duntaxat, nè uſu an abuſu immodico, vel morbum contrahant, vel facultates profundant, vel infamiam attrahant, vel legibus indicta in ſe arceſſant ſupplicia.

Sed temperantes, ſobrii, bonæqe frugis fuiſſe referuntur, ex eis, qi *Voluptatis* tamen *patroni* ac *magiſtri extitêre*, eámqe pro *bono ſummo* habuerunt. [x] Gloriatur utiq; Epicurus ipſe, *aſſe non toto ſe paſci; Metrodorum, qi nondum tantùm profecerit, toto.* [y] *diffluere ſe corpuſculi voluptate profitétur, aqâ & pane veſcentem, epuláſqe ſumptu magno comparatas deſpicere ac deſpuere:* [z] *aqam & polentam ſi habuerit, Jovi ipſi de felicitate controverſiam facturum:* [a] *ſummam enim iſta voluptatem exhibere, ubi indigentiâ affectus ea qis ſumſerit,* [b] *nec minorem voluptatem ex victu tenuiſſimo, & contemtiſſimis eſcis & potionibus percipi, qàm ex rebus ad epulandum exqiſitiſſimis, ubi qicqid dolorem creat, eis ſublatum fuerit.*

Et Evdoxo qidem, qi Epicuro prior, de *Voluptate* huic gemina tenuiſſe & tradidiſſe videtur, [c] *temperantiæ & ſobrietatis in victu inſignioris teſtimonium perhibet Ariſtoteles luculentum. qâ etiam* [d] *vitæ ratione fidem dogmati ſuo eſt ampliorem conſecutus; utpote qi* [e] *non affectu vitioſo, avt partium ſtudio, ſed judicio incorrupto*

[c] Τὰ πνῶν ἡδέων ποιητικὰ πολλαπλασίως ὀπτέον τὰς ὀχλήσεις τῶν ἡδονῶν. Epicur. *ibid.*

[u] Torq. apud Cicer. *de finib. lib.* 1. Senec. *epiſt.* 18.

[y] Βρυάζω τῷ χῖ τὸ σωμάτιον ἡδέι, ὕδατι καὶ ἄρτῳ χαίμενος καὶ τυρῷ τοῖς ἐκ πολυτελείας ἡδοναῖς. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.

[z] Ἐλόμως ἔχειν καὶ τῷ Διὶ ὑπὲρ εὐδαιμονίας ἀγωνίζεσθαι, μάζαν ἔχων καὶ ὕδωρ. Idem apud eundem, ſed vitiatus, & ſic reſtituendus. qam vocem ἀσιτέειν notat. Clem. Alex. *ſtrom. l.* 1. ac ampliùs intendit & extendit Seneca *Epiſt.* 110. *Faciamus*, inqit, *oro te, etiamſi iſta defuerint.* Et ipſe *Epiſt.* 25. *Intra hæc qiſqis deſideriorum ſuum clauſit, cum ipſo Jove de felicitate contendat.*

[a] Καὶ μάζα καὶ ὕδωρ τῷ ἀκροτάτῳ δίδωσιν ἡδονῷ, ἐπειδὰν ἐνδέων τις αὐτὰ προσενέγκηται. Epicur. *ibid.* [b] Idem apud Ciceron. *de finib. lib.* 2. Οἱ λιτοὶ χυλοὶ ἴσην πολυτελεῖ δίαιτην τῷ ἡδονῷ ποιοῦσιν, ἐπὰν ἅπαν τὸ ἀλγοῦν ἐξαιρεθῇ. apud Laërt. *lib.* 10. [c] Διαφέροντος ἐδείκνυ σώφρονα εἶναι. Ariſtot. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 1. [d] Ἐπιτεύγνυτο δὲ λόγου, διὰ τῷ τοῦ ἤθους ἀρετῷ. Ibid. [e] οὐχ ὡς φίλῳ τῆς ἡδονῆς.

f & *veritatis vi victus* g *de principatu pro voluptate ſententiam tuliſſet.* de Epicuro verò ambigi non immeritò poteſt; qem Timochares narrat, non *aſſem nec totum*, ſed h *minam* integram *in victum diurnum qotidie impendere ſolitum*, ídqe i ipſum alibi de ſe eſſe profeſſum. Aliud itaqe fuiſſe videtur, qod ex uſu communi, aliud qod per exercitium peculiare factitabat. k *Certos* utiqe *habebat dies, qibus malignè famem extingveret, viſurus an aliqid deeſſet ex plena & conſummata voluptate, vel qantum deeſſet, & an dignum qod qis magno labore penſaret.* ſive, qibus tanqam l *ad palum exerceretur, nè imparatum fortuna deprehenderet,* & m *ut contra injurias fortunæ inter ejuſdem beneficia firmaretur.* Hoc per intervalla feciſſe videtur, qod Evdoxus forſan jugiter. Victum avtem tenuem ſimplicémqe, qa de cavſſa lavtiori ac multiplici, perpetim uſurpatæ præſertim, præferendam exiſtimet, rationes ab ipſo proditas habemus. Et primo qidem loco, n *non ob luxum ipſum avt intemperantiam,* o qam *nec propter ſe fugiendam,* utì p *nec temperantiam propter ſe expetendam,* definiat; ſed *ob moleſtias graves, qæ indè provenire poßint.* Qia nimirum ex largiore ac lavtiore victu jugiter habito, ingentes in re familiari excitantur tempeſtates, qibus, dum epulandi modus nullus adhibetur, facultates funditus exhavriuntur, & *patrimonia* integra, qaſi q *pilæ in modum convoluta,* r *ovi ſorbilis inſtar,* ità penitus *deglutiuntur*, ut rerum omnium egeſtas ſumma protinus conſeqatur. Sed nec in re familiari tantummodo tam gravia iſthinc emergunt, ſed & in corpore ipſo, s qod eſt illis *boni malíqe omnis,* qia *voluptatis & doloris,* utì mox videbitur, *ſedes præcipua.* t *Conſequntur enim,* inqit, *magni dolores eos, qi voluptatem ratione ſeqi neſciunt:* dum u *qæ deſiderantibus alimenta erant, onera fiunt plenis;* x *multóſqe morbos multa faciunt fercula;* & y *miſerabilior ex cruditatibus qàm ex fame enaſcitur macies;* eæ deniqe crapulam ebrietatémqe ſequntur z *capitis vertigines,* oculorum ſuffuſiones, *cerebri æſtuantis verminationes,* artuum reſolutiones, corporis totius affectus moleſtiſſimi, a qos ſi vel præſentiſcerent homines, vel prævíſos haberent,

f ὅτως ἐχειν καὶ ἀληθίζειν. *Ibid.*
g ἀνηρεῖσθαι ἀεὶ τ' οὐσίαν τῇ ἡδονῇ. *Ibid. lib.* 1. *c.* 12.
h Μνᾶν ἀναλίσκειν ἡμερησίαν εἰς τὸν τραπεζαν. Laert. *lib.* 10.
i In *epiſt. ad Leontium meretriculam, & ad diſciplinæ ſuæ obſervantes Mitylenæos philoſophos.*
k Senec. *epiſt.* 18. ex Epicuri *ad Polyænum epiſt.*
l Idem *ibid.*
m *Ibid.*
n ἀ δ' αὐτὰς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἀχολυθοῦντα αὐτῇ; δυσχερῆ. Epicur. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.
o Torqat apud Cicer. *de finib. lib.* 1.
p Idem *ibid.*
q Σφαῖραν ἀπέδειξε τ' πυρὸς ὠσίαν, ἣ πάν' ἐτο μῶς ἄπαντα κατεμασήσατο. Alexis Cnidiâ, apud Athen. *lib.* 4.
r ὥσπερ ὄον τι ῥοφῶν, ὕτω συμπροπύλιτα, κἀξεκόκκισε.
s Videantur, qæ apud Cicer. ex Epicuro *de finib. lib.* 2. pavlò pòſt exhibentur.
t Torqat apud Cicer. ex Epicuri ſententia, *de finib. lib.* 1.
u Senec. *epiſt.* 95.
x Idem *ibid.*
y *Ibid.*
z *Ibid.*
a Εἰ τῶ μεθύσκεσθαι φεύγειν τὸ κεφαλαλγῆ παρεγίνετ' ἡμῖν, οὐδ' ἂν εἰς ταύτ' πότε περείετο πλεῖον τῶ μετρίω· νυνὶ δ' τῶ πιμελειαν ὑ φοσδοκῶντες τῆς μέθης ἥξειν, φεύγομεν τοὺ ἀκρήτους πίνοντ. Alexis Phryge. Et in eandem mentem Clearchus *Corinth.* Εἰ τοῖς μεθυσκομένοις ἁπάσης ἡμέρας, Ἀλγεῖν συμβαίνει τὸν κεφαλὸν φεὶ τὸ πεῖν τὸν ἄκρατον, ἡμεῖς οὐδεὶς ἔπινεν ἄν· νυνὶ δ' φεύτερόν γε τῶ πόνε τὸν ἡδονὴν προλαμβάνοντες ὑστερῦμεν τάγαθῦ. Habet utrumqe Athenæus in *Dipnoſophiſtis*, hoc *lib.* 1. illud *lib.* 15.

haberent, negat ille apud Comicum Græcum, futurum, ut luxui vinolentiæque, avt toties, avt tantopere indulgerent. Adhæc prospectum hac ratione volebant, cùm ipse, tum & ipsius assectæ, *ut* [b] *cùm in ipsa securitate animus ad difficilia se præparâsset, nunquam expavescerent, quod sæpiùs experti, priùs didicerant, minúsq; molestè id perferrent, si necessitas incideret, cui antè assveverant.* Porrò ut experiundo addiscerent, [c] *qàm exiguum naturæ satisfaciat, quantúmque ex istis voluptatis percipi possit,* [d] *ubi indigentiâ affectus quis sumserit ea.* Denique ut [e] *ex victu lavtiore voluptas plenior* accresceret, cùm [f] *voluptates usus rarior commendare* atque [g] *intendere sit natus*; freqentior avtem, & continuus magis multò sensum contrà obtundere atque hebetare consveverit. ac proinde assiduam escæ delicatioris usurpationem [h] *sumtûs qàm oblectamenti amplius habere* pronunciant. [i] Acriores utique ad res placitas intermissas revertimur: esúique [k] *lenocinium* est *antecedens* esuries, ut liberationis *muneri metus.* [l] *Cibi* itaque *condimentum famem* Socrates dicebat, *potionis sitim.* qemadmodum avtem ille [m] *ad cœnam vespertinam famem se obsonare* ajebat *ambulando:* Epicurus itidem [n] *ad epulas* insecuturas *appetitum vehementiorem,* [o] *famem maligniùs extingvendo, avcupabatur,* qòamplior ex lavtitiis haberetur voluptas. Cæterùm ad virtutem veram, lavdémque justam nihil habet momenti, qicqid non honesti cavsâ, sed vel lubentiæ ampliori conciliandæ, vel molestiæ majori amoliendæ suscipitur.

Ità *rigida, severa, tristia* vidimus; *fortia* videamus. *Fortis*, inqit, est Epicurus, *& fortia* loqitur: [p] *fortis, licèt manuleatus; fortis, sed stolâ indutus.* Ecqa re fortis? Qia non prudenter tantùm, sed & fortiter agit. Etiamsi enim [q] *Voluptatem omnem in se bonum, dolorem omnem in se malum* censeat; [r] *bono* tamen *qandóque tanqam malo utitur, & malo* vicissim *tanqam bono*; [s] prout expedire *vel non expedire visum fuerit.* [t] *siqidem & voluptatibus qibusdam qandóque se abstinet, ob molestias, qas admissæ essent parituræ;* [u] *& labores dolorésque graviores etiam ac diuturnos nonnunqam sponte lubénsque sustinet, qò voluptatem indè ampliorem deinceps consequatur:* ([x] *istius* enim

[b] Sen. *epist.* 18. πρὸς τὴν τύχην ἀφόβως παρασκευάζει. Epicur. apud Laert. *lib.* 10.
[c] Epicur. apud Senec. & Laert. *ibid.*
[d] Epicur. apud Stob. *sup.*
[e] Torqat. apud Cicer. *de finib. lib.* 1.
[f] Juven. *sat* 11.
[g] Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γινόμενα μάλιστα τέρπει. Democrit. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 17.
[h] ὑπερβάλλουσα γὰρ τέρψις ἀφ' ἧς ἐνίοτε, πολυτέλειαι. Alexis *Amante.* sive, Δαπάνη φέρεται, ἡδονὴ δ' οὐδ' ἡπτοῦν. Idem *Mentiente.* Athen. *l.* 10.
[i] *Acriores sunt morsus intermissæ libertatis, qàm retentæ.* Cic. *Offic. l.* 2.
[k] Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 11.
[l] Cicer. *de finib. lib.* 2.
[m] Cicer. *Tuscul. l.* 5. ὀψον συναγειν πρὸς τὸ δεῖπνον. Laert. *lib.* 2.

[a] Τοῖς πολυτελέσιν ἐκ διαλειμμάτων φερόμενοις κρεῖττον ἡμᾶς διατίθησι. Epicur. apud Laert. [o] Sen. *epist.* 18. [p] Idem *epist.* 33. & *de Vit. beat. c.* 13. [q] Πᾶσα ἡδονὴ διὰ τὸ φύσει ἔχειν οἰκείαν, ἀγαθόν· καὶ ἀλγηδὼν πᾶσα, κακή. Epicur. apud Laërt. *l.* 10. [r] Χρώμεθα τῷ ἀγαθῷ κατά τινας καιρὰς ὡς κακῷ· τῷ δὲ κακῷ τὸ ἐμπαλιν ὡς ἀγαθῷ. *Ibid.* [s] Τῇ συμμετρήσει καὶ συμφερόντων καὶ ἀσυμφόρων βλέφει ταῦτα πάντα κελεύοντες. [t] Ἐσι δ' ὅτε πολλὰς ἡδονὰς ὑπερβαίνομεν, ὅταν πλεῖον, ἡμῖν τὸ δυσχερὲς ἐκ τούτων ἕπηται. [u] Καὶ πολλὰς ἀλγηδόνας ἡδονῶν κρείττους νομίζομεν ὑπεισδύειν μείζονι ἡμῖν ἡδονῇ παρεχομένῃ, πολὺν χρόνον ὑπομείναντι τὰς ἀλγηδόνας. Idem, *ibid.* [x] Τοῦτο γὰρ ἔχειν ἄπαντα φαίνομεν. *Ibid.*

conſeqendæ gratiâ univerſa & patrare & perpeti diſertè profitetur) qod non prudentis duntaxat, ſed & fortis eſt.

Verùm non eſt illico *fortis* pronunciandus, qicunqe aſperi avt adverſi qicqam ſubire ſuſtinuerit. Alioqi *fortes amantes* cum [a] Naſone prædicemus, vel *amentes* etiam; qorum illi libidinis œſtro perciti, nihil non laborioſum ſuſtinent ultronei; illi per mentis errorem arrepti abreptíqe, in nihil non periculi plenum [b] citra formidinem ullam proruunt. *Fortis* fuerit [c] Mutium agens maleficus, qi *tunicâ præſente moleſtâ*, in focum ardentem manum ultrò immittit. *Fortes* fuerint, qi [d] *vitæ tædio, qam vitæ genere inqietam ſibi fecerint ipſi, ad mortem confugiunt*; adverſus qos [e] Epicurus ipſe pronunciat: *fortiùs* facturi, cenſente Epigrammatario, ſi [f] refugerit ille, [g] ſuſtinerent iſti. *Fortes* contrà, qi [h] vitæ cupidine nimiâ, cruciatûs & tormenti nihil ſubire ac perpeti recuſent, [i] non tam qò *vitam ulteriùs protollant*, qàm *qò mortem diutiùs protrahant*. *Fortis* fuerit Mœcenas, [k] *mollitie* infamis, ſi carmen illud horridum ex vero animi ſenſu emiſit;

[l] *Debilem facito manu,*
Debilem pede, coxâ:
Tuber aſtrue gibberum;
Lubricos qate dentes.
Vita ſi ſupereſt, bene eſt:
Hanc mihi, vel acutam
Subde, ſuſtineo, crucem.

[m] *ſuffigas*, inqit, *licèt, & acutam ſeſſuro crucem ſubdas. eſt tanti vulnus ſuum premere, & patibulo pendere diſtrictum, dum differat id, qod eſt in malis optimum, ſupplicii finem. Fortis* demum fuerit, qicunqe dura pertulerit, qò vel naturæ neceſſitatibus urgentibus ſatisdet, vel affectui vitioſo alicui gratum faciat. [n] *Cavſa*, ajunt, *non pœna, martyrem facit.* nec fortem arguunt perpeſſiones ipſæ, ſed perpetiendi rationes. Ille duntaxat *fortis* jure cenſetur, [o] qi *honeſti cavſâ* iſtiuſmodi ſtrenuè pertulerit. Nunqam avtem *honeſti cavſâ* qicqam perpeti ſuſtinuerit, cui *honeſtum* ipſum, voluptate ſemotâ, vel pro nihilo, vel pro re nihili habetur, utpote qod [p] *umbram neſcio qam* meram reputat, cui ſolidi nihil ſubſit;

[a] *Amor lib. 1. elcg. 9.*

[b] *Mente lapſi, mortem non metuunt.* Senec. *epiſt.* 36.

[c] *In matutina nuper ſpectatus arena Mutius, impoſuit qi ſua membra focis, Si patiens fortíſqe tibi durúſqe videtur, Abderitanæ pectora plebis habes.* Martial. *lib.* 10. *ep.* 25.

[d] Senec. *ep.* 24.

[e] Idem *ibid.*

[f] *Nam cùm dicatur, tunicâ præſente moleſtâ,* Ure manum, *plus eſt dicere,* Non facio. Martial. *ubi ſup.*

[g] *Rebus in anguſtiis facile eſt contemnere vitam: Fortiter ille facit, qi miſer eſſe poteſt.* Idem *lib.* 11. *ep.* 57.

[h] *Optat ultima malorum, & qæ pati graviſſimum eſt, vitæ longioris mercede.* Senec *epiſt.* 101.

[i] Θάνατον, ἢ βίον μαχόμενον ποιεῖν. Plut. de ſer. num. vindict. *Qid hujus vivere eſt? diu mori.* Senec. *epiſt.* 101. [k] *Apparet mollem fuiſſe, non mitem.* Sen. *epiſt.* 114. cujus de eodem videri poteſt cenſura, cùm *ibi*, tum & *epiſt.* 19. & *epiſt.* 92. [l] Apud Sen *epiſt.* 101. [m] Senec. *ibid.* [n] Avguſt. *in Pſal.* 34. *& epiſt.* 167. [o] Καλῶς ἔνεκα ὁ ἀνδρεῖος ὑπομένει καὶ ποιεῖ τὰ κατὰ τὴν ἀνδρείαν. Ariſtot. *ethic. l.* 3. *c.* 7. [p] Torqat. apud Cicer. *de fin. lib.* 1.

qíqe

qíqe [a] *fortitudinem ex rei natura nullam* eſſe exiſtimat, niſi qòd *utilitatis ratione dura tolerantur.*

Sed *fortia* tamen Epicurus loqitur, extántqe hujus revera qædam vaniloqæ magìs qàm magnanimæ voces. *Sapientẽ* utiq; ſuum affirmat, [b] *etiamſi torqeatur beatum fore*; imò, [c] *ſi in Phalaridis tauro peruratur, exclamaturum, Qàm ſvave, qàm dulce hoc eſt? qàm hoc non curo?* Se verò decumbentem ſpiritúmqe extremum trahentem, [d] *ſupremum eundem & beatiſsimum vitæ diem agere* profitetur, [e] *cùm tanti veſicæ viſcerúmqe morbi cruciatúſqe adeſſent, ut nihil ad eorum magnitudinem poſſet accedere.* [f] *compenſatam enim cum ſummis torminibus lætitiam, qam ex inventorum ſuorum memoria capiebat.*

Cæterùm, [g] *non qid dicat qis, ſed qid ſentiat, refert.* Et iſta qidem is dicere poterat, cui [h] *unum bonum honeſtum, unum malum turpitudo*; cui [i] *nihil bonum malúmqe ſit, niſi bonus malúſqe animus*; cui [k] *virtus ſola ad vitam beatam ſufficit, & [l] ipſa per ſe ſatìs eſt*; cui per cruciatus qoſcunqe, qantoſcunqe [m] *de ſorte beata nihil defringitur*, nihil decedit, nihil deperit; cùm *virtus*, nec [n] *ad rotam* unà *aſcendere*, nec *ad equleum* unà deſcendere, defugiat; nec ad [o] *tunicam incendialem* admotam, avt indutam etiam deſerat, ſed in ea comes individua adhæreat, & [p] *per ignes* illos ipſos, qi corporis membra depaſcunt & abſumunt, *colluceat.* his principiis imbutum iſtiuſmodi proloqi fas eſt, qum decretis dicta ſint conſentanea, nec à dogmate ſermo diſſentiat. Ecqis verò eſt adeò avt mentis impos, avt ſenſûs communis expers, qi hæc ex animi ſententiâ protuliſſe, aut proferre potuiſſe credat eum, qi [q] *Voluptatem* ſtatuit eſſe *ſummum bonum, dolorem* & cruciatum *ſummum malum*, [r] *omnéſqe*, etiam *animi voluptates & dolores, ad corporis voluptates & dolores pertinere* contendit; qi negat [s] *gavdere qenqam niſi propter corpus*, avt [t] *animi gavdium eſſe ullum, niſi qod à corpore oriatur, & ad corpus referatur*; qi deniqe diſertè profitetur, [u] *nec intelligere qidem ſe poſſe, ubi ſit, avt qid ſit ullum bonum, præter illud, qod ſenſibus corporeis, ex cibis potionéqe, formarum aſpectu, avrium delectatione, & obſcænâ voluptate percipiatur.*

[x] *Non eſt*, inqit poeta, *beatus, eſſe ſe qi non putat.* aſtipulatur Epicurus; nec, *qi non beatum ſe putat*, dixiſſe contentus, [y] *qi non beatiſsimum ſe judicat*, dixit. Qî avtem, non jam, *beatum*, dico, *putare.*

[a] Τὴν ἀνδρείαν φύσει μὴ γίνεσθαι, λογισμῷ δὲ τὰ συμφέροντα. Epicur. apud Laërt.

[b] Ἐὰν στρεβλοῦσθαι ὁ σοφὸς, εὐδαίμων ἔσται καὶ οὗτος. Idem *ibid.*

[c] Idem, apud Cicer. Tuſcul. *l.* 2. & *l.* 5. & Senec. *epiſt.* 66.

[d] Μακαρίαν ἄγοντες καὶ ἅμα τελευταίαν ἡμέραν τὸν βίον ἐγράφομεν ταῦτα. Epicur. *ep. ad Idomen.* Laert. *l.* 10. Cicer. *Tuſc. l.* 2. & *de fin. l.* 2. Sen. *ep.* 66. & 92.

[e] στραγγεία τε παρηκολούθηκεν, καὶ δυσεντερικὰ πάθη, ὑφ' ὧν οὐδὲν ἐξ ἀπολείπεται τῶν ἐν ἑαυτοῖς μεγέθους Ibid.

[f] Ἀντιπαρετάττετο δὲ τίνες τὴν χαρὰν ψυχὴν χάριν, ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ἡμῖν διαλογισμῶν μνήμην *Ibid.*

[g] Senec. *epiſt.* 9.

[h] Idem *de vit. beat. c.* 4.

[i] Idem *ibid.*

[k] *Ibid. c.* 16.

[l] Idem *ep.* 92.

[m] Ibid.

[n] Cicer. *Tuſc. lib.* 5.

[o] Tertull. ad Nat. *l.* 1. *c.* 18.

[p] Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 4. [q] Epicuri dogma apud Laërt. *lib.* 10. & Cicer. *de finib l.* 1, & 2. [r] Cicer. *de fin. l.* 2. [s] Torqat. *ibid. l.* 1. [t] *Ibid. l.* 1, & 2. [u] Οὐ γὰρ ἔγωγε ἔχω τι νοῆσαι τἀγαθὸν, ἀφαιρῶν τὰς διὰ χυλῶν ἡδονὰς, τὰς δ' ἀφροδισίων, καὶ τὰς δι' ἀκροαμάτων, καὶ τὰς διὰ μορφῆς. Epicur. *l. de fin.* apud Laërt. *l.* 10. & Cic. *de fin. l.* 2. & *Tuſc. l.* 3. [x] Poëta neſcio qis, apud Senecam *epiſt.* 9. [y] Epicur. *ibid.*

putare, ſed *beatiſſimum* etiam *judicare* ſe poterat, cùm non in *ſummo* tantùm *malo*, ſed in ſummi mali gradu ſupremo, qo altiorem avt intenſiorem dari poſſe negat, verſatum ſe profitetur?

Sed diutiùs in hara hac, non qidem purganda, ſed luſtranda hæſimus. ab ea ad porticum, avræ liberiori ac ſalubriori captandæ, & contrà, qàm de ſe olim [a] Cynicus Lacædæmone Athenas proficiſcens, ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος εἰς ἀνδρωνῖτιν, *à fœminis ad* [b] *viros, à mulierculis ad* [c] *mares*, tranſeamus.

Apud Stoicos ergò omnia, à veris ſaltem Epicureis illis, diverſa; imò eis adverſa plané.

Numen iſti *cæleſte* [d] *rerum humanarum curam gerere; nec univerſi tantummodo, ſed hominum etiam ſingulorum, & rerum qoqe ſingularum; rebus humanis præſtò eſſe,* [e] *generíque humano, non ad bona verè ſic dicta duntaxat, ſed & ad vitæ hujus commoda & adminicula ſuppetias ferre. Deum* itaqe *ante omnia* [f] *colendum,* [g] *ad omnia invocandum,* [h] *per omnia cogitandum, in omnibus* [i] *agnoſcendum, &* [k] *comprobandum,* [l] *de omnibus laudandum & celebrandum;* [m] *huic uni in omni negotio ſimpliciter obſeqendum,* [n] *ab ipſo, qicqid obvenerit, animo promto ac lubenti excipiendum atqe amplexandum;* [o] *nihil melius,* [p] *nihil convenientius,* [q] *nihil conducibilius,* [r] *nihil opportunius avt tempeſtivius, qàm id qicqid exiſtat, qod ipſe voluerit, exiſtimandum;* [s] *qocunqe ducere viſum fuerit,*

[a] ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὴν γυναικωνῖτιν. Diogen. Laërt. *lib.* 6.

[b] ἢ ἀνδρωνῖτιν αἵρεσις Στωικῶν. Laërt. *l.* 6. in *Antiſten. Stoici virilem ingreſſi ſunt.* Sen. *de conſtant. ſap. c.* 1. *Stoicorum rigida & virilis ſapientia.* Idem *ad Helv. c.* 12.

[c] *Tantum inter Stoicos & cæteros ſapientiam profeſſos intereſſe, qantum inter fœminas & mares.* Idem *de conſtant. c.* 1.

[d] Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. & *c.* 14. & *c.* 16. Marc. *l.* 2. § 11. & *l.* 6. § 43. [e] Marc. *l.* 1. § 17. & *l.* 9. § 27. & § 40. [f] Τί ἀρκεῖ ἄλλο, ἢ θεὸν μὲ σέβειν καὶ εὐφημεῖν, ἀνδράσι τε ὑπουεῖν. Marc. *l.* 5. § 33. [g] ἐφ' ἅπασι δὴ θεὸν ἐπικαλεῖ. Idem *l.* 6. § 23. καὶ πᾶν καὶ τὸ μικρότατον ἄτυ ποιεῖν. Idem *l.* 3. § 13. [h] ἐκ παρέξεως ἐπὶ παρέξιν μὴ λαθαίνῃ φωὶ μνήμη θεοῦ. Idem *l.* 6. § 7. [i] ἔστε γὰρ ἀνθρώπινόν τι ἄνευ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα συναναφορᾶς ἢ πράξεως, ἔστε ἐμπαλιν. Idem *l.* 3 § 13. [k] Τοῖς θεοῖς σύμφωνον· ἐπαινοῦντα ὅσα ἐκεῖνοι διανέμουσι καὶ ἐπιτελάσιν. Idem *l.* 6. § 16. Ἐγὼ σοι ὑπὲρ ἀπάντων τούτων θεοῖς πᾶν ἀνθρώπῳ ἀπολογήσομαι. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. [l] Ποτὲ δὲ ἐγὼ ἡμάρτανον, νῦν δὲ ἐκ ἔτι· χάρις τῷ θεῷ. Idem *l.* 4. *c.* 4. Ἐφ' ἑκάστου δεῖ ἐν κόσμῳ γινομένου, ἐφ' ὅσον ἔστιν εὐκαιρίαν τῷ ποιοῦντι, ἀν δύνῃ τις ἔχειν, δύναμίν τε συνεργατικὴν πρὸς χορηγοῦντα, καὶ τὸ εὐχάριστον. Idem *l.* 1. *c.* 6. & apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *c.* 4. ex qo emaculandi codices Epicteti. Idem *lib. ejuſd. cap.* 16. poſt recenſita varia providentiæ divinæ apoteleſmata, Ταῦτα, inqit, τίς ἐξαρκεῖ λόγος ὁμοίως αὐτὰ ἐπαινεῖν, ἢ παρασῆσαι εἰ δὲ νῦν ἐκ ἔχομεν, ἄλλο τί ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ Θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπιξέρχεσθαι τὰς χάριτας; ἐκ ἔδει καὶ σκάπτοντας, καὶ ἀρῶντας, καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέχει ὄργανα ταῦτα, δι' ὧν τὴν ἐργασόμεθα. Μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας ἔδωκεν, ὅτι κατάπωσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι ἀσυνειδήτως, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστοις εὐφημεῖν ἔδει· καὶ μέγιστον καὶ θειότατον τὸν ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι τὴν δύναμιν ἔδωκε τὴν παρακολουθητικὴν τούτων, καὶ ὁδὸν χρησιμήν. Et qæ ſequntur his gemina, homine Chriſtiano qovis non indigna; Chriſtum modò donatum nobis adjeciſſet. [m] Ἐγὼ ἔχω τινὶ ὑποτάχθαι, τίνι πείσεσθαι δεῖ, τῷ θεῷ. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 12. Ἑκὼν σαυτὸν τῇ καθοδῷ συνεπίδιδε, παρέχων συννῆσαι, ὅστισοῦν ποτε παράσημα βάλεται. Marc. *l.* 4. § 33. [n] Ἀρεσκόμενος τοῖς ἐκ τῶν ὅλων ἀποτελουμένοις. Idem *ibid.* § 25. ἀσπαζόμενος ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα πάντα. Idem *l.* 3. § 4. Ἁπλῶς μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ Θεὸς θέλει. Epictet. *l.* 2. *c.* 17. Περισκέπτεται χάριν τοῦ ὁρμᾶν τὸν θεὸν ἃ ἐκεῖνος θέλῃ, κἀγὼθέλω ἃ ἐκεῖνος θέλει, κἀγὼ θέλω ἃ θέλει. Idem *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7. [o] Κρεῖττον δὲ ἡγοῦμαι, ὃ ὁ Θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγώ. Idem *ibid.* [p] Μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτοῦ συμβαῖνον καὶ ἁρμοδιώτερον τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; Marc. *l.* 7. § 57. [q] Συμφέρει ἐκεῖνο, ὃ φέρει ἐκεῖνος, ὃ φέρει ἐκεῖνος ἢ τὰ ὅλων φύσις. Idem *l.* 10. § 20. [r] Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκεῖνα φέρει. Ibid. [s] Τῷ θεῷ ἐπόμενον αἱρετῶς παρέχειν. Marc. *l.* 12. § 27. & 31. Περισκέπτομαι διάκονος καὶ ἀκόλουθος ἐκείνου, συνορμῶ, συνορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. Epict. *l.* 4. *c.* 7. Cleanthis votum, huic totics repetitum; *Ench c* 52. *diſſert. l.* 2. *c.* 17. & *c.* 23. *l.* 3. *c.* 22. & *l.* 4. *c.* 4.

citra tergiversationem aut murmurationem, sponte sequendum, [u] *locum stationémque, quemcunque is assignaverit, strenuè tuendum, enixè tenendum,* etiamsi *mortem millies oppetere oporteret.*

Hæc de *Numine* Stoici, & erga Numen affectu: de *Homine* quid, & officiis adversus congenerem sibi præstandis?

Hunc & [a] *cordituis diligere, &* [b] *curare,* [c] *& sustinere,* [d] *injuriâque omni (ut quæ* [e] *impietatis etiam notam inurat) abstinere, &* [f] *beneficentiâ prosequi,* [g] *nec sibi soli genitum censere se, aut vivere, sed* [h] *in commune bonum ac beneficium* [i] *cunctis, pro facultate viribúsque, semet exhibere;* [k] *re ipsâ, reique bene gestæ conscientiâ, (*[l] *nec hac etiam ipsâ quadantenus reputatâ) citra* [m] *vestem, aut* [n] *mercedis spem,* [o] *commodive proprii intuitum, contentum agere,* [p] *à beneficio uno præstito ad aliud transire,* [q] *nec unquam benefaciendo defetisci,* [r] *sed vitæ telam, tanquam vivendi fructus hic sit, benefactis sibi invicem continenter annexis ità totam pertexere,* [s] *ut nusquam interveniat* [t] *hiatus ullus vel minimus;* [u] *beneficii loco, quòd benefecerit habentem,* [x] *sibíque profuisse existimantem, si alii cuiquam usui esse potuerit;* [y] *nec extra se proinde quicquam vel laudis humanæ vel lucelli, aut aucupantem aut expetentem.* Adhæc [z] *nihil mentis cultu antiquius,* [a] *nihil honesti studio potius aut pretiosius habere:* [b] *ab eo* deniqe, *quod officii sui esse nôrit,* [c] *nullâ vel vitæ, nedum alius rei cujuspiam, cupi-*

[t] *Optimum est Deum, à quo omnia proveniunt, sine murmuratione sequi. malus miles est, qui Imperatorem gemens sequitur.* Sen. epist. 107.

[a] Ἡν ἀν χώρον ἢ τάξιν εἰσχειρίσῃς, μενεῖς ἀποθανούμενος πρότερον ἢ ταύτην ἐγκαταλεῖψαι. Epict. l. 3. c. 24. post Socrat. in Platon. apolog.

[a] Ἰδίον τοῦ ἀνθρώπου τὸ καρδίας φιλεῖν τοὺς ἀνθρώπους. Mor. l. 7. § 12. καὶ ἐννοεῖν αὐτοῖς, ὡς φύσει φίλοις. Idem l. 9. § 29.

[b] Καὶ κήδεσθαι αὐτῶν. Idem l. 9. § 18.

[c] Καὶ ἀνέχεσθαι αὐτῶν. Idem l. 5. § 33. [d] Καὶ ἀπέχεσθαι αὐτῶν. Idem ibid. [e] Ὁ ἀδικῶν ἀσεβεῖ. Idem l. 9. § 1. [f] Καὶ εὐποιεῖν. Idem l. 5. § 33. [g] Καὶ συνεργὸν τὰ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν· τὸ μὲν οὖν προηγούμενον ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει τὸ κοινωνικὸν δῆ. Idem. l. 7. § 55. [h] Ἀρκεῖται ἡ φύσις λογικὴ, τὰς ὁρμὰς ἐπὶ τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀπευθύνουσα. Idem l. 8. § 5. [i] Πάντων κήδεσθαι. Idem l. 3. § 4. [k] Ἀρκεῖ ἡ παροῦσα πρᾶξις κοινωνική. Idem l. 9. § 6. ἑαυτῷ ἀρκοῦσα δικαιοπραγοῦντι. Idem l. 7. § 18. [l] Οὐδὲ οἶδεν ὁ πεποίηκεν. Idem l. 5. § 6. dedisse dum daret, oblitus. Senec. de benef. l. 2. c. 6. [m] Οὐ δόξομεν ἀνθρώπους μάρτυρες. Marc. l. 3. § 5. *In omnibus facta re, non teste, moveri.* Cicer. de fin. l. 2. [n] Μισθὸν δὲ ἀνθρώπων τὴν ἀνθρώπων φιλεῖ, καὶ Ἐπίκτητον. Plutarch. de amor. prol. [o] Καλαληπτικῶς διδόναι, ὅτε ἐξ αὐτῆς τῆς πράξεως εὐθὺς ἀπολήψεται πᾶσαν τὴν χαρὰν. Marc. l. 9. fin. [p] Ἐνὶ τέρπει καὶ ἀρκεῖται, τῷ ἀπὸ πράξεως κοινωνικῆς μεταβαίνειν ἐπὶ πρᾶξιν κοινωνικήν. Idem l. 6. § 7 & l. 5. § 6. [q] Καὶ μὴ κάμνειν. Idem l. 7. § 74. [r] Τὸ ζῆν ἀπολαύειν, συνάπτοντα ἄλλῃ ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθόν. Marc. l. 12. § 29. [s] Ὥστε μήτε τὸ βραχύτατον διάστημα ἀπολείπεσθαι. Idem ibid. [t] Ἥπερ ἡ πρᾶξις σε μὴ ἔχει τῶν ἀναφορῶν, εἴτε προσέχῃς, εἴτε παρίδῃς, ὅτι τὸ κοινωνικὸν τέλος, αὕτη διατηρεῖ τὸν βίον. Idem l. 9. § 23. [u] Ἄνθρωπος εὐεργετικῶς πεφυκὼς ὁπόταν τι εὐεργετήσῃ, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συνεργητικὸν πρᾶξιν, πεποίηκε πρὸς ὃ κατεσκευάσθη, καὶ ἔχει τὸ ἑαυτοῦ. Idem l. 9. fin. [x] Ὠφελήθης, ἐν ᾧ ὠφελεῖ. Ibid. § 74. [y] Ὅταν σὺ εὖ πεποιηκὼς ᾖς, καὶ ἄλλος εὖ πεπονθὼς, τί ἔτι ζητεῖς τέταρτον, ὥσπερ οἱ μωροὶ, τὸ καὶ δόξαι εὖ πεποιηκέναι, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυχεῖν; Ibid. [z] Τὸ ἐν σοὶ κρίτηριον τιμᾶν, τὸ τοῖς ἄλλοις χρώμενον, καὶ ὑφ' ἓν ὁ σὸς βίος διοικεῖται Idem l. 5. § 21. Πρὸς τοῦτο μόνῳ εἶναι ἀρκεῖ, καὶ τοῦτον γνησίως διαπεύσεσθαι. Idem lib. 2. § 13. [a] Μηδὲν κρεῖττον ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, &c. τούτων τἄλλα πάντα ματαιότερα καὶ εὐτελέστερα. Idem l. 5. § 21. Τί τίμιον καλαλείπεται; τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν καλαστάλτην κανόνας καὶ ἴχνη. Idem lib. 6. § 16. [b] Ἐγὼ τὸ ἐμαυτοῦ καθῆκον ποιῶ· τὰ ἄλλα με οὐ πείσαι. Idem lib. 6. § 22. Ὅπ ἂν τις ποιῇ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. Idem lib. 7. § 15. Μνημονεύσας, ὅτι ἀγαθὸν σε εἶναι δεῖ, καὶ τί τὸ ἀνθρώπου φύσει ἀπαιτεῖ, πρᾶξον τοῦτο ἀμέλητον. Idem lib. 8. § 4. [c] Μηδὲ κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι ἢ ζῶν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅστις τι καλὸν ὄντος Θ, ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράσσῃ, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα, ἢ κακοῦ. Idem ex Platon. apol. l. 7. § 44.

* * *

dine

dine abducendum, nullâ mortis, cruciatúſve ullius, nedum damni aut detrimenti, formidine abigendum, ſe permittere.

Hæc *Stoicorum* ſunt *decreta* & *præcepta*, & ipſorum principiis qidem planè congruentia, *ſancta, recta, ſevera, fortia; pietatem, caritatem, humanitatem, magnanimitatem* ſpirantia: qibus priora illa, qæ ſunt ſaltem verè Epicurea, nihil ſapiunt, nihil ſonant minús.

Sed adverſus Stoici nominis profeſſores objiciuntur, *raritas, hypocriſis, defectio, defectus.* de ſingulis videbitur.

Ac primo qidem loco *raritas* ſub animadverſionem venit. Pavciores utiqe omni ævo reperiri, qi diſciplinam hanc ſunt amplexati, qàm qi ad ſectas alias ſeſe applicuerunt. Et hac revera in parte triumphant ſplendidè, atqe efferunt ſeſe Epicurei, qi [a] Epicurum tot amicos & ſectatores nactum gloriantur, ut *nec urbes integræ eos capere* poſſent. agnoſcítqe, qi in Torqato Epicurum oppugnat Cicero, [b] *populum, qi vim maximam, avtoritatem minimam habet, cum Epicuro facere.*

Nec reverà qicqam iſtic mirandum occurrit. Notum eſt Stratonis Phyſici illud, [c] *Plures eſſe qi lavari, qàm qi ungi velint.* hoc eſt, ad thermas plures itare qàm ad palæſtras. [d] *Semitæ utiqs arctiori atqe aſperiori pavciores inſiſtunt; latiore & leviore confertim inceditur.* [e] *Multitudo numerum habet; pondus non habet.* Calculi ubiqe numeroſiores ſunt qàm gemmulæ. Diverbium vetus eſt, [f] *Plures mali.* [g] *Turba peſsimi indicium eſt.* [h] *eximia, raritate commendat natura.* [i] *nec unqam cum rebus humanis tam feliciter eſt actum, ut meliora pluribus placerent.*

Verùm ſicut in diſciplinam hanc ſe pavciores dedêre; ità ab eadem hac ad alias, Epicuream præſertim, complures deſciverunt, cùm ab aliis ad hanc rari deprehendantur tranſiiſſe.

Nec hoc certè qàm illud mirum magís. Celebre ſatìs eſt Arceſilai illud, qi percunctanti, cur à ſectis aliis ad Epicureos tam freqentes deficerent, non contrà viciſſim ab his ad illos, reſpondit, *Qia è viris Galli fiunt, non avtem è Gallis viri.* Gallorum nomine non gentem aliqam, ſed Cybeles myſtas, qi teſtâ Samiâ reſecti, virilitatem exuebant, volens intelligi. nos noſtris familiari magìs dicterio diceremus, *Qia* [l] *è gallis capi fiunt, non è capis viciſsim galli.* Nec gnarum minùs, qod Caliſtoni meretriculæ Socrates, glorianti Philoſopho præferendam ſe, ipſum enim ſuorum neminem ad ſe pellicere poſſe, cùm ipſa illius ſectatores pleroſqe

[a] Φίλοι τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὡς μηδ' ἂν πόλεσιν ὅλαις μετρεῖσθαι. Laërt. *lib.* 10.
[b] Cicer. *de fin. lib.* 2.
[c] Πλείους εἶναι τοὺς λέγοντας ἢ τοὺς ἀλείφεσθαι βουλομένους,
[d] Matth. 7. 13; 14.
[e] *Multi ſunt, & qis numeret? ſtateram profer, appende: vide contra pavca grana qantam paleam leves.* Avg. *in Pſal.* 39.
[f] Πλείους κακοί. Bias. Avſon. *Lud.* 7. *ſap.*
[g] Senec. *de Vit. beat. c.* 2.
[h] Idem *ep.* 42.
[i] Idem *de Vit. beat. c.* 2.
[k] Ἐκ μὲν γὰρ ἀνδρῶν Γάλλοι, ἐκ δὲ Γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται. Laërt. *lib.* 8.
[l] Varro *de re ruſtic. l.* 2. *c.* 7. & *l.* 3. *c.* 9.

pleroſqe ad ſe, ſi id vellet, traducere valeret; [a] *Probabile admodum eſſe qod dicat: ipſam enim ad declivia homines deorſum propellere, cùm ipſe contrà ad ardua ſurſum impellat.* Ad voluptatem utiqe proclivis eſt via; ad virtutem [b] acclivis ſemita. cùm avtem *ingenium humanum* ex vitio innato ſit ſponte ſuâ propenſum ac [c] *proclive à labore ad libidinem*, ecqid mirum complures, itineris tædio devictos, hac deſertâ, ad illam tranſcurrere.

Sed ex eis etiam qi in diſciplinæ hujus profeſſione perſtiterunt, extitiſſe havd pavcos, qi à dogmate, qod mordicùs tamen tenebant, & enixè interim tuebantur, vitæ rationem diverſam & averſam planè inſtituerint atqe inſtiterint, cùm ex ſtudio vitæqe inſtituto Epicurei, avt aliud qid potiùs qàm Stoici jure cenſerentur, adverſus Stoicos, poſt [d] Lucianum, qi hoc nomine ſectam hanc paſſim inſectatur, ab aliis pariter intorqetur.

Nec eſt ſcil. hæc nova nupérve nata, ſed antiqa qerimonia, in ſecta unaqaqe repertos, * *citharis*, [e] *lyris*, [f] *tubis*, *lituis* compares, qæ *eorum* utiqe, *qæ aliis modulantur, canunt, crepant, perſonant*, [g] *nihil qicqam avdiunt, percipiúntve ipſæ.* Et in aliis ſectis, non Stoicâ ſolâ, [h] compertum eſt deprehenſos, qod ex Pacuvio Macedo, *hominès ignavâ operâ, & philoſophâ ſententiâ*; ſive, qod ex Epicteto Favorinus, [i] *Verbis tenus Philoſophos, factis procul.* Qin & inter nominis Chriſtiani profeſſores, qod Scriptores qoqe ſacros & confeſſos & conqeſtos legimus, comparuêre, qi [k] *Numinis notitiam, qam dictis jactitabant, factis abdicarent*; qi [l] *pietatis, cujus larvam gerebant, vim virtutémqe abnuerent*, qi [m] *gratiam divinam in laſciviam verterent*; *qi* [n] *libertatem Chriſtianam neqitiæ improbitatiſqe velamentum facerent*; [o] *libertatémqe aliis pollicerentur, cùm in corruptelæ ſervitio agerent ipſi.* nec ex horum tamen moribus de religione Chriſtiana ſententiam ferre, æqum fuerit, qum politiæ Chriſtianæ iſti, nec viva, nec vera, nedum ſana, avt integra membra jure cenſeantur, ſed φύματα potiùs mera [i] ἀποσήματα, ut cum Marco noſtro loqar, ſive [q] *vomicæ* & *carcinomata*, ut de ſuis Avguſtus. Havd eſt incelebre Cratetis illud, * *In malo Punico etiam probo, granum putre aliqod*; Varronis itidem,

[a] Καὶ μάλα γε εἰκότως· οὐ γὰρ ἐπὶ τὰ κατάντη αὐτὸς πάντας ἄγεις, ἐγὼ δ' ἐπὶ τὰ ἀνάντη ἥκειν βιάζομαι. ὀρθία δ' ἡ ἄνοδος, καὶ ἀΐδης τοῖς πολλοῖς. Æl. hiſt. Var. l. 3. c. 32.

[b] Prov. 15. 24.

[c] Terent. Andr. 1. 1.

[d] In *Vitarum auctione*, *de ſectis*, *Micyllo*, alibi.

* Κιθάρας μὲν διαφέρειν, τὴν δὲ ἀπαιδευσίαν λέγουσιν, ὃ ποιοῦντας Ν. Diog. Laërt. l. 6.

[e] Ὅμοιόν τι πάσχειν τοὺς λύρας, αἱ καλὰς φθέγξασθαι οὐκ ἀκούουσιν. de Peripateticis Cleanthes. Laert. l. 7.

[f] Σάλπιγγα Antiſthenem vocabat Diogenes: αὐτὸν γὰρ οὐκ ἀκούειν φθεγγόμενον μέγιστον. Dio Pruſ. orat. 8.

[g] Μήτε ἀκούειν, μήτε αἰσθάνεσθαι. Laërt. l. 6.

[h] Gellius *Noct. Attic.* l. 13. c. 8.

[i] Ἀνὰ τὸ σφάπτειν, μέχρι τοῦ λέγειν. Idem l. 17. c. 19. [k] Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται. Paul ad Tit. 1. 16. [l] Ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι Idem ad Titum. ep. 2. c. 3. v. 5. [m] Τὸν τῆς θεοῦ χάριτα μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν. Jud. epiſt. v. 4. [n] Ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας ἐλευθερίαν. Petr. ep. 1. c. 2. v. 16. [o] Ἐλευθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. Idem ep. 2. c. 2. v. 19. [p] Marc. l. 2. § 16. [i] Idem l. 4. § 28. [q] Sveton. l. 2. c. 85. [r] Ἐν ποιᾷ τῇ καλῇ σαπρόν τινα πόκκον. Laërt. lib. 6.

[a] *Nec in ſegete bona nullum ſpicum neqam* reperiri. In agro Dominico qoqe [b] *zizania* ſteriléſqe, non *ſuccreſcunt* tantummodo, ſed [c] *dominantur* etiam aliqando avenæ: ex qibus tamen de ſegete tota judicari iniqiſſimum fuerit.

Qod deniqe præſcribitur, inſigniores etiam pleroſqe non per omnia decretis præceptíſqe ſuis conſentanea præſtitiſſe, ſed à norma reguláqe, qam fixerant ipſi, in nonnullis declinâſſe.

Ecqem, qæſo, mihi dabis, ex eis etiam qi ſunt ψεῦδοι Χριστιανοὶ, qi ab ea, qam profitetur, vitæ inſtituendæ ratione non qandóqe declinet: Ex eis inter hos fuerat, [c] qi *columnæ* & *exiſtimabantur* & revera exiſtebant, cujus ingenua vox illa, [d] *In multis offendimus omnes*; ſive, *impingimus univerſi*. ad qæ verba Beda noſter, *Non*, Offenditis, dixit; *ſed*, Offendimus, *inqit*; *&* In multis *præmiſit*; Omnes, *ſubjunxit*. Ex eiſdem & qi illud, [f] *Si dixerimus, qod peccatum non habemus, decipimus nos, (*dum [g] *peccantium* utiqe *numero excipimus) nec penes nos eſt veritas.* [h] *Nec*, habuimus, (inqit Avguſtinus) *Sed*, habemus, *dixit*; *ne de vita præterita*, (qæ *per ignorantiam* variáſqe indè enatas *cupiditates* tota exacta eſt) *dictum qis ſuſpicetur*. Ex apoſtolis ipſis, qi Chriſtum proximè acceſſerant, qíqe lateri ejuſdem comites individui adhæſerant, ut reliqos mittam, nec de proditore qicqam dicam, [i] *primi* & [i] *noviſſimi*; agmen qi ducit, & qi clavdit, utriuſqe etiam firmati jam, [k] nævi aliqi in tabulis ſacris proditi extant: ut apud exteros qóſvis diſciplinæ etiam ſeveriſſimæ profeſſores, ſectáqe exactiſſimæ ſectatores, à dogmate aliena nonnunqam deprehendi, minùs mirum videri debeat. Oraculi vicem meritò ſibi vendicat Æſchyli illud;

[l] Ἁμαρτάνει τι καὶ σοφὴ σοφώτερος.

Sapiente qi plùs ſapiat, eſt cùm labitur.

Stoici certè præceptis decretíſqe ſuis, [m] non tam qid ipſi valerent, avt aſſecuti jam eſſent, qàm ad qid contenderent, modíſqe omnibus elaborandum atqe enitendum cenſerent, deſignatum volebant. qod & idem de ſe [a] Apoſtolus liberè ingenuéqe profitetur.

Veruntamen ex eis qi ſectæ hujus in diſciplinam ſeriò ſedulóqe ſeſe dederunt, per ſingulas qaſqe fere ætates reperti ſunt, qi fide dignorum Scriptorum ſuffragiis conſenſu conſono atteſtantibus, ità dogmata ſua factis conſentaneis conſignata, decretáqe vitæ inſtituto

Varro *Leg. Mæn.* apud Nonium, in *Spicum*.

[b] ζιζάνια. Matth. 13. 25. 27. de qa voce alibi diximus.

[c] De ſeculo ſuo, Salvian. *de Dei gubern. lib.* 3. *Præter pauciſſimos qoſ lam, qi mala fugiunt, qid eſt aliud penè omnis cœtus Chriſtianorum, qàm ſcatina vitiorum?*

[c] Οἱ δοκοῦντες στύλοι εἶναι, Pavl. *ad Galat.* 2. 9.

[d] Πολλὰ πταίομεν ἅπαντες. Jacob. 3. 1.

[e] Beda *in Jac. epiſt.*

[f] Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν. Joan *ep.* 1. *c.* 1 *v.* 8

[g] De Phariſæo Luc. 18. 15. Bern. *de grad. humil. & ſuperb. Dum in ſe ſingulariter exultat, aliis arrogamer inſultat: & ſe ſolum decipit, qem ſolum excipit, dum alios damnat.*

[h] Avg. in 1. Joan.

[i] Matth. 10. 2.

[i] 1. Cor. 4. 9. & 15. 8, 9.

[k] Gal. 2. 11. Act. 19. 39.

[l] Stob *tom.* 2. *tit.* 3.

[m] *Non dicebant, qemadmodum ipſi viverent, ſed qemadmodum vivendum eſſet.* Sen. *de vit. beat. c.* 18.

[a] οὐκ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ τετελείωμαι· διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω. Pavl. *ad Phil.* 3. 12. 14.

instituto æqabili fere comprobata exhibuerint, ut nominis etiam Christiani professoribus plerisqe pudorem incutere, ruborem suffundere merito qeat. In his fuere; post Zenonem, cui testimonium dat insigne Athenienſium psephisma, qo [a] *virtutis ac temperantiæ nomine*, eò qòd [b] *vitâ suâ eis qæ differebat congruente cunctis in exemplum expositâ, ad optima qæqe qosqe incitaret*, [c] *imagine æreâ, coronâ aureâ donandum*, [d] *sepulcrum sumptu publico extruendum*, [e] *pilásqe duas, qarum utriqe testimonium istud incideretur, erigendas*, decernitur: post hunc, inqam, aliósqe qi in Schola hac eidem succesſerant, emicuêre viri magni, disciplinâ istâ imbuti, virtutis masculæ imagines vivæ vivacésqe, conditionis eminentioris ratione, Scriptorum nobilium calamis celebrati, (ut Philosophiam disertè professos præteream) Cato Uticensis, Thraseas Pætus, Helvidius Priscus, & Marcus cumprimis Antoninus, qi ista commentandi occasionem nobis præbuit.

Verùm à disciplina ipsa, ad eos, qi eam scriptis suis illustrârunt, hos præsertim qos reliqos habemus, transeamus. Ex eis præcipui fuerant Zeno & Chrysippus: qorum alter Stoam primus condidit; unde & Straboni, [f] ὁ τὴν Στωικὴν αἱρέσεως ἀρχηγέτης· & Galeno, [g] ὁ πατὴρ ἁπάσης τῆς τῶν Στωικῶν αἱρέσεως· *secta Stoicæ totius princeps patérqe*; & Balbo apud Ciceronem, [h] *Stoicorum pater*, dicitur. alter eandem adeò strenuè felicitérqe [i] *suffulsit*, ut de eo dictum fuerit, [k] Εἰ μὴ ἦν Χρύσιππος, οὐκ ἦν Στοά.

Chrysippus nî fuisset, nec Stoa foret.

Et complura qidem uterqe reliqit scripta: alter iste [l] *usqe ad septingenta qinqe* συγγράμματα, sive [m] *opuscula*: cùm [n] Epicuri πολυγραφίαν æmularetur, [o] qem tamen assecutum negant; cùm [p] *ad* [q] *volumina ter centena usqe* iste pertigerit, qorum qodlibet utiqe συγγράμματα complura complectebatur: alioqi Chrysippum πολυγραφίᾳ non æqâsset, nedum scriptorum numerositate antecessisset. Cæterùm par scripta utriusqe fatum sunt experta. nec Zenonis siqidem, nec Chrysippi, qin nec seculi prisci illius è Stoa cujusqam scriptum ullum integrum ad tempora nostra perennavit. Supersunt fragmenta duntaxat, ἀποσπάσματα, apud Plutarchum, [r] qi passim exagitat; Galenum, [s] qi plerumqe oppugnat; Laërtium, [t] qi simpliciter recitat; Ciceronem, [u] qi, in partem utramqe disceptat.

[a] ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης. psephisma apud Laërt. *l.* 7.

[b] πρὸς τὰ βέλτιστα, παράδειγμα τὸν ἴδιον βίον ἐκθεὶς ἅπασιν, ἀκόλουθον ὄντα τοῖς λόγοις, παρῴνησε.

[c] εἰκόνι χαλκῇ, χρυσῷ στεφάνῳ.

[d] οἰκοδομῆσαι πάρεργον δημοσίᾳ.

[e] ἐγγράψαι τὸ ψήφισμα στήλαις δυσί.

[f] Strab. *geogr. lib.* 14.

[g] Galen. *de dogmat. Hippocr. & Platon. l.* 2. *c.* 6.

[h] Cicer. *de nat. Deor. l.* 3. de *Zenone*, non *Cleanthe*, uti inadvertentiâ, an memoriâ, lapsus Lipsius; *manud. ad Stoic. philosoph. dissert.* 11.

[i] *Qi fulcire putatur porticum.* Cic. *Acad. l.* 4.

[k] Laërt. *l.* 7.

[l] Idem *ibid.*

[m] Ità malim vertere, eo sensu, qo *post mortem opera, non opuscula pensanda*, dixit Sidonius *l* 8. *ep.* 4. qàm cum Lipsio, *volumina*.

[n] Ex Carneade, Laërt. *l.* 10. [o] Πέντας ὑπερβαλλόμενος πλήθει βιβλίων. de Epicuro, Laërt. [p] Κύλινδροι δὲ παρὰ τοῖς πολλοῖς εἰσί. Laërt. *ibid.* [q] Κύλινδροι, *volumina*, qæ *cylindri* figuram convolura referebant. vocabulum notione eâ vix alibi repertum. [r] In *Stoic. repugnant. de commun. notitiis: & de paradox.* [s] *In libris de dogmat. Hippocrat. & Platon.* [t] *Lib.* 7. in *Zenone.* & *Chrysip.* [u] In *Academ. Tuscul. de finib. & de natur. Deor.*

Citeriorís ævi ſuperant ex eis qi diſciplinam hanc ſunt aſſectati, qorum diſſertationes commentationéſqe ad manus noſtras pervenerunt, Seneca, Epictetus, & Marcus noſter iſte.

Ætatis ratione Senecæ locum primum tribuo: qem dignitate tamen æſtimationéqe verâ è duobus illis alterutri poſthabendum exiſtimem. [a] Habet ille revera multa eximia, utilia, fortia, ſublimia; & arguta, ſubtiliáqe complura; éſtqe dignus admodum, qi non ab humanioris literaturæ tantùm, ſed à Theologiæ etiam ſtudioſis, ſedulò qidem, ſed judicio atqe examine juſto adhibito, legatur. Verúm non eſt unius ejuſdémqe ubiqe coloris; nec per omnia conſtat ſibi. Neqe verò vitam attingo; qam Caſſius tamen arrodit, [b] *tanqam à dogmate præceptionibúſqe qàm maximè diſſentaneam:* de ſcriptis ago. In his, [c] qám fœdè Clavdio, dum apud ſuperos, ex mente etiam Neronianâ, [d] *morabatur*; nec huic duntaxat, ſed & in gratiam illius, ejuſdem mancipió, [e] *licentiæ intolerandæ maſtigiæ*, Polybio, adulatur? qem tamen è vivis exemtum, [f] dictione Satyricâ & ſarcaſticâ, vernilitatis prægnate, acerbiſſimè proſcidit, & publicè ſubſannandum propinavit. De animæ corpore excedentis ſtatu, qàm repugnantia ſtatuit? dum τῇ ἐκπυρώσει δυλεύων, nunc [g] in ſedes cœleſtes integram ſubvehit, nunc [h] in flatum halitúmve merum diſpergit, tædæqe inſtar, materiâ, qâ alebatur, abſumptâ, deficientis prorſus extingvit. Epicurum eſt ubi accuſat, increpat, deprimit, damnat, ut [i] *degeneris & humillimæ mentis, apud qem voluptas imperat hominem*, [k] *voluptatis Magiſtrum* ipſum, ſcholam, [l] *voluptatis officinam*, nuncupat. Eſt contra, ubi (qo Lucilio ſuo forſitan hujus aſſeclæ, qem [m] *Virorum optimi* titulo ſubinde cohoneſtat, gratum faciat) eundem non excuſat tantùm, ut qi [n] *immeritus malè audiat & infamis ſit*; ſed comprobat etiam & collavdat, ut qi [o] *ſancta & recta* præcipiat, *& ſi propiùs acceſſeris*, triſtia. Deniq; qod *in* [p] Chryſippo & [q] Zenone non ſemel reprehendit, contráqe id [r] qod ipſe

[a] *Multæ in eo claræ q; ſententiæ; multa etiam morum gratiâ legenda. multa in eo probanda, multa etiam admiranda ſunt; eligere modò cvræ ſit.* Fabius *inſtit. l.* 10. c. 1.

[b] Παύλα ἐναντιώτατα, ὅις ἐφιλοσόφει πολλὰ ἐλέχθη. Dio Caſſ. *l.* 61. in Jo. Xiphilin. *excerptis.*

[c] In *Conſolatorio ad Polybium.*

[d] *Morari* eum *inter homines deſiiſſe*, producta primâ ſyllabâ jocabatur. Sveton. *lib.* 6. *c.* 33.

[e] Cùm in ſcena Pantomimus illud protuliſſet, Ἀφόρητός ἐστιν εὐτυχῶν. μαστιγίαι, omnium oculos in Polybium hunc defixos

[f] fert Dio Caſſ. *l.* 60. [f] In ἀποκολοκυντώσει. [g] *Ad Lucil. epiſt.* 102. *ad Polyb. conſol. c.* 28. *ad Marc. conſol. c.* 25. *ad Helv. c.* 17. [h] *Ad Lucil. epiſt.* 54. cùm morti proximus videretur. [i] *Ad Lucil. epiſt.* 42. [k] *Epiſt.* 18. [l] *Epiſt.* 9. [m] *Epiſt.* 13. & 21. & 48. & *qæſt. natur. præfat. l.* 1. [n] *De vit. beat. c.* 13. [o] *Ibid.* [p] *Chryſippi acumen nimis tenue retunditur, & in ſe ſæpe replicatur: etiam cùm agere aliqid videtur, pungit, non perforat.* Sen. *de ben. l.* 1. *c.* 4. *Chryſ. penes qem ſubtile acumen eſt, totum librum ſuum his ineptiis replet.* Ibid. *c.* 3. [q] *Libet ridere ineptias Græcas; qas qamvis mirer, (mirerc Lipſ.) nondum excuſſi. non vis ſeveriùs loqi, nec morituro riſum movere? adverſus mortem tam minuta jacularis? ſubulâ leonem excipi? acuta ſunt iſta qæ dicis. nihil eſt acutius aristâ. qædam inutilia & inefficacia ipſa ſubtilitas reddit.* de Zenone. Idem *epiſt.* 82. [r] *Pro veritate ſimplicius agendum eſt. Ibid. At qi ingenia ſanare, & officiorum memoriam ingerere volunt, ſeriò loqantur, & magnis viribus agant.* Idem *de benef. l.* 1. *c.* 4.

præcipit,

præcipit, [a] ingenii acumini nimiopere indulgens, ad ſubtilitates rei vacuas non rarò delabitur, & argutiolis leviuſculis, frigidis etiam ineptíſque aliqoties ludit. Neqe tamen hæc, qæ, nec primus, nec ſolus, dixi, ſed me priores, & eruditione & judicio cum primis pollentes, ità ſumi velim, qaſi [b] à Senecæ lectione (qem tyronibus ſtudioſis de Scriptoribus eligendis legendíſque conſultus, inter alios commendare conſveverim) abſtentum qenqam, atqe abſterritum, avt qò de viri tanti (qem eruditi qíqe indolis ingeniíqe acerrimi nomine ſuſpiciunt, imitandum etiam propoſuiſſe ſibi videntur havd pavci) magnitudine juſtâ qicqam detractum eam: ſed qò oſtendam, à virilitate illa Stoicis peculiariter ab ipſo etiam adſcriptâ (qam Chryſippus qoqe ſubtilitate nimiâ enervâſſe, eidem ipſi [c] cum aliis incuſatur,) deſciviſſe; nec duobus illis alteris (Epictetum & Marcum dico) avt ſcripto, avt facto etiam, parem ſeſe præſtitiſſe: qi in ſorte diverſa, vel adversâ etiam qàm maximè, in [c] ſervitii gradu infimo alter, ſummo alter in imperii faſtigio, poſiti; diſciplina hæc qanti ſit, qantúmqe in ſtatu qovis poſſit, tum præceptionibus ſanctiſſimis virtutis genus omne ſpirantibus, tum & vitæ formâ ad decreta ſua accuratè compoſitâ, uberrimè demonſtrârunt. Et noſter qidem (prout & [d] Epictetus eo prior, [e] cujus ex commentariis profeciſſe ſe profitetur) ſui per omnia ſimilis, *ſeriúſqe* ac *ſeverus* (qod [f] ille poſcit, licèt ipſe non ſervaverit) ubiqe deprehenditur.

Deniqe, ut ad illud revertar, qod in pagina liminari ex Hieronymo monueram, ad diſciplinam noſtram qod horum utriuſqe ſcriptis monitíſqe propiùs accedat, in exterorum priſcorum, qæ hodie extant, monumentis, nihil reperiri, fidenter pronunciari poſſe exiſtimem. Certè qæcunqe Dominus ipſe Chriſtus in con-

[a] *Rerum ponderа minutiſſimis ſententiis frangit.* Fabius. *inſtit. l.* 10. *c.* 1. Iniqiùs tamen illi, neſcio, qi apud Gellium (An Agellium, qod Lipſ. mauult) *Noct. Attic. l.* 12. *c.* 2. *Res atqe ſententiæ, avt inepto inaníq; impetu, avt ut levi & qaſi dicaci argutiâ,* &c. Moderatius Eraſmus, *præfat. ad Sen. Habent nonnihil veri, qæ doctiſſimi ſcriptores de illo pronunciârunt. ſubinde ludit in Græculos, & interdum abſqe cauſſa. Naſonem aliqotiès attingit, qod indulſerit ingenio ſuo. at magìs ipſe indulget ingenio ſuo in oratione proſa ac ſeriis argumentis, qàm Ovidius in* [illegible] *matibus ple-*

runqe ludicris. Jam hoc ipſum, qod in Seneca cum primis lavdatur, corruptum eſt. Infectatur mores hominum liberè ſalséqe; ſed non ſemper in loco; interdum immodicè; tum aliqoties affectatiùs, iiſqe modis, ut non ità multùm abſit à ſcurrilitate. qædam vitia ſic deſcribit, dum inſectatur, ut videatur ridere potiùs qàm odiſſe, atqe doceat magìs qàm deteſtetur. qin ubiqe plurimus videtur jocorum affectator, etiam in rebus maximè ſeriis, in qibus optarim illum aliqanto longiùs abeſſe ab ineptia, obſcœnitate, vitióqe ſcurrilitatis. Hæc inter alia Eraſmus. mitto enim ea, qæ cùm Marci patris ſint, Lucio filio, nomine communi deceptus, aſcribit. Lipſius deniqe ipſe, qi adverſus priores duos illos Senecam defendere ſatagit, in Judicio ſuper Senecam, ejúſqe ſcript. *Ego Senecam universè admiratione magìs qàm lavde proſeqendum arbitror. in partibus aliqid eſſe, qod cenſeas, avt cui ſuccenſeas, non nego. Sanè decidit interdum, avt à ſe mutat: ut in jocis avt dictis, qàm ineptus alibi, ſive affectatus eſt? in lavdibus, vituperiis, ſine modo?* &c. [b] Qod apud Gellium cenſores rigidi atqe importuni illi, *Cujus libros attingere nullum pretium operæ ſit.* Noct. *lib.* 12. *c.* 2. [c] Notant eundem hoc nomine Plutarchus, Galenus, alii. [d] Δοῦλος Ἐπίκτητος γεγόμην, καὶ σακὶ ἀνάπηρος, Καὶ πενίην ἰρός. Leonid. *epitaph.* Epict. [d] *Epict. verus ac Severus Stoicus & Stoicorum vel maximus.* Herodes apud Gellium *l.* 1. *c.* 2. *Philoſophorum maximus.* Favorinus *ibid. l.* 17. *c.* 19. [e] *Marc. lib.* 1. § 7. [f] Seneca *de benef. l.* 1. *c.* 4. & *epiſt.* 82.

cionibus

cionibus collationibúsqe ſuis Hiſtoriæ Evangelicæ inſertis intextíſqe, de [a] *mali cogitatione etiam abſtinenda*, de [b] *affectibus vitioſis ſupprimendis*, de [c] *ſermone otioſo non inſuper habendo*, de [d] *animo cumprimis excolendo*, & [e] *ad imaginem divinam effingendo*, de [f] *beneficentia ſimpliciſſimè exhibenda*, de [g] *injuriis æquanimiter ferendis*, de [h] *admonitione & increpatione cum moderatione cautionéqe accurata exercendis*, de [i] *rebus qibuslibet, adcóqe vitâ ipsâ, ubi res ratióqe poſcit, nihili habendis*, de aliis deniqe pleriſqe [k] *pietatis*, [l] *caritatis*, [m] *æqitatis*, [n] *humanitatis officiis* [o] *quam exqiſitiſſimè obeundis exeqendíſqe*, præcepta dedit; apud noſtrum hunc eadem, perinde acſi illa lectitâſſet ipſe, in diſertationum commentationúmqe harum congerie inſperſa paſſim, nec ſine vehementia & vivacitate inſigni, qæ in præcordia ipſa penitiùs penetrat, atqe in animo infixos altiùs relinqat aculeos, inculcata ſubinde, Lector qivis ſedulus advertet, ingenuus agnoſcet.

Sed iſta forſitan dixerit qis, qorſum aliunde, ab extero præſertim, eóqe fidei Chriſtianæ adverſo, petantur? qum è pagina ſacra, in qa proſtant, poſſint promtiùs haberi, & à Magiſtri ipſius ore profecta, cùm imperii avtoritate potiore præcipiantur, tum & obſeqii neceſſitate arctiore percipiantur.

Cui ego præſcriptioni poſſim verbulo occurrere; pari utiqe ratione rejici poſſe omnes in univerſum ab eruditis piiſqe concinnatas Inſtrumenti ſacroſancti utriuſqe enarrationes: ut eodem tandem deveniatur, qo proceſſerant apud nos havd ità pridem, par ferè geminum, cerebri certè parùm ſani uterqe; qorum alter præter paginam ſacram nihil avt legebat, avt lectitandum cenſebat; alter, poſtqam Anachoretæ cujuſpiam inſtar, cum ſuis domi ſuæ ſe concluſerat, librorum (qam pro hominis privati ſorte cenſúqe amplam ſatis habebat) ſupellectilem omnem, Bibliis ſacris exceptis, foco accenſo, flammis abſumendam tradidit; nevter ſanè, avt fundo juſto, avt exemplo bono, & qod imitatione ſuâ dignum ſobrius qis ſanúſqe ſentiat.

Verùm enimvero ratione non unâ utilis eſſe poterit noſtri hujus in his, cum animadverſione feria conjuncta, lectio ſedula.

Primò, qod qæ in Sermonibus Dominicis (qorum Capita præcipua duntaxat, σωτῆρως plerunqe apud Scriptores ſacros extant delibata & digeſta) ſummatim ferè propoſita habemus, iſtic latiùs diducta, fuſiùs explicata, magnâ argumentorum inſignium varietate firmata, illuſtrata, ingeſta, inculcata, ad vitæ uſum communem

[a] Matth. 15. 19.
[b] Matth. 5. 22, 28.
[c] Matth. 12. 36.
[d] Matth. 5. 20. & 6. 33.
[e] Matth. 5. 45, 48.
[f] Matth. 6. 1, 3.
[g] Matth. 5. 39.
[h] Matth. 18. 15, 16.
[i] Luc. 14. 26, 33.
[k] Matth. 22. 37.
[l] Matth. 22. 39.
[m] Matth. 7. 12.
[n] Matth. 5. 44. Luc. 10. 37.
[o] Matth. 5. 19, 20.

communem accommodata habeantur. qod ut eſt ſcriptis aliis cum iſto commune, ità in hoc genere havd pavcis iſtud præcellit.

Tum nec illud levis eſt momenti, qòd dogmatis Chriſtiani æqitas rationi etiam ipſi conſentanea deprehenditur, dum ab ipſis etiam extraneis & adverſariis comprobata & collavdata demonſtratur. [a] *Grave eſt*, ponderiſque non exigui (ut Iſidorus Ægyptius) *teſtimonium ab inimicis profectum.* Et, (qod Dio Pruſæus) [b] *Encomium ab eis, qi non ſuſcipiunt, & ſuſpiciunt tamen, palàm eſt illius*, ſive perſonæ, ſive diſciplinæ, *lavdem eſſe præſtantiſſimam.* Non neſciebat hoc Apoſtolus, cùm ab [c] exterorum inſcriptionibus ſcriptiſque, ei qod afferebat & promulgabat, dogmati aſſerendo, teſtimonia advocabat. Nec parùm idcirco præcepti documentiqe Dominici æqitati ac [d] *rationabilitati* (ſi ità loqi licuerit) apud qoſvis vindicandæ formandæqe conduxerit, qòd ab homine extero, nec nomini Chriſtiano favente (cùm nec myſterii noſtri gnarus eſſet, nec fidei rationes aſſeqeretur) tanta tamen cum vehementia, argumentiſque tam validis, commendata ac confirmata habuerimus. [e] *Qis non intelligat*, (inqit gravis Avtor) *bonam eos habuiſſe cavſſam, qi eam apud medios judices obtinere potuerunt?* qid eam dixerit qis, qæ apud averſos & adverſos etiam, ubi [f] hoſtes ipſi judices conſident, obtineat?

Adhæc divina in iſtis relucet & providentia & benignitas, qòd in homine à ſe dilapſo imaginem ſui non intercidere omnino & aboleri prorſus paſſus eſt, ſed ſcintillulas qaſdam aſſervavit reliqas; qas & diſciplinis variis excitavit, & ad miraculum uſqe evexit: partim, qò ſocietati humanæ conſervandæ ac continendæ proſpiceretur; nè [g] efferati prorſus homines, belluarum ritu, in exitium mutuum proruerent univerſi; qum [h] *abſqe diſciplina nulla homine truculentior avt immanior ſit bellua:* partim, qò *Numini* [i] *dignoſcendo*, [k] & *indagando*, his adminiculis adjuti, poſſent operam dare; qæ ſi vel contemtim, vel neglectim haberent, [l] ἀναπολόγητοι planè haberentur. Verum eſt proculdubio Claravallenſis illud, [m] *Imaginem divinam uri poſſe, exuri non poſſe.* [o] *Imaginem* certè animæ rationali prinitus impreſſam funditus eradere, [o] *facem* in mente hominis cœlitùs accenſam penitus extinguere, nec vitioſitas humana, nec malignitas diabolica valuêre: (tertium qiddam, [p] *flammas gehennales* adjecit ille) qam inter ruinas & in-

[a] Σεμνὴ γὰρ ἡ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία. Iſidor. Peluſ. *l.* 2. *epiſt.* 228. & *l.* 3. *ep.* 335.

[b] Τὸ σὺν [μὴ] ἀποδεχομένων καὶ πιμώντων ἐγκώμιον, ἄλλου ὡς ἀληθῶς ἐπαίνου ἐκείνου ἄν εἴη. Dio Pruſ. *orat.* 51.

[c] Act. 17. 23, 28.

[d] Λογικὴ λατρεία. Rom. 12. 1. ἁπτὸς τοῦ λόγου καὶ τοῦ Θεοῦ. Marc. *l.* 12. § 31.

[e] Avg. *ep.* 170.

[f] Devt. 32 31.

[g] Μηδὲν ἀσεβέστερον ἀνθρώπου, μηδὲ ἀμώτερον, ὅταν ἀπαξ ἀποθηριωθῇ. Polyb. *hiſt.* *l.* 1. & *legat.* 122.

[h] Ὁ ἄνθρωπος ἀπαιδεύτως μὲν τυχὼν, ἀγριώτατον γίνεται πάντων, ὅσα γῆ τρέφει. Plato *de legib. l.* 6.

[i] τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ. Rom. 1. 19. & v. 21. γνόντες τὸν Θεόν.

[k] εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν. Act. 17. 27.

[l] Rom. 1. 20.

[m] Bern. in *annunc. ſerm.* 1.

[n] Gen 1. 27. & 9. 6.

[o] Prov. 20. 27. Rom. 2. 15. *Imago in gehenna ipſa uri poterit, non exuri; urdere, non deleri.* Bern. *ubi ſup.*

* * * *

cendia

cendia defectionem primitivam consecuta, in generis humani commodum, suorúmque beneficium servatam confotámque volebat bonitas divina.

Qin nec divinæ erga nos misericordiæ gratiæque planè gratuitæ testimonium monumentúmque luculentum minùs in istis oculis nostris obversatur; cum [a] eis, apud quos dotes tam eximiæ, tam admiratione penè omni superiores, se produnt, præteritis, nobis, nobis, inqam, [b] in tenebris, umbráque ferali ac letifera cum illis pariter considentibus, imò in vitiorum cœno altiùs longè demersis, fœdiùs contaminatis, tenaciùs etiam ac pertinaciùs infixis, lumen illud salutiferum, [c] *Sermonis* sui sacri *Spiritúsque* sancti ope operâque usus, [d] effulgere procuraverit; [e] qo prævio ac prælucente, per [f] seculi tenebricosi hujus caliginem plusqam Cimmeriam, avt [g] Ægyptiacam etiam, veritatis supernæ, vitæque verè sic dictæ, inter diverticula tam frequentia, à recto utrinque abducentia, tramitem & invenire, & inventum ad itineris exitum usque tenere possemus; & absque qo per obliqas & tortuosas mundi hujus nequissimi ac perturbatissimi semitas, sine luce, sine duce temere palantes, in exitii æterni voraginem horrendam præcipites tandem prolaberemur. Subit me certè subinde (ità ista dum lego, affectum me sentio, & ingenuè agnosco) non stupor duntaxat, sed horror etiam, cum arcani divini admiratione vehementissima conjunctus, seriò apud me reputantem, qàm longè in multis ab eo absim, qod de se Vir iste, veri ad salutem perducentis tramitis ignarus, de se profitetur, nec qin verè & ingenuè, ambigi posse videtur. Ut proinde & Marco & Epicteto altiùs assurgens, *Hymnum* [g] illius vel *maximo* majorem ac præstantiorem decantare jugiter debeam; [h] *Magnus*, [i] *divésque misericordiâ Deus, qi me miserum*, [k] *cum gente humana universâ collapsum* [l] *& perditum, sed cum paucis è turba reliqa* [m] *selectum*, [n] *massâ secretum*, [o] *mihi restituit*, [p] *sibi reconciliavit*, [q] *Filium misit*, [r] *qi redimeret*; [s] *Spiritum immisit, qi* [t] *refingeret*, [u] *culpam omnino omnem remisit, qo &* [x] *supplicio culpæ debito omni eriperet, & supplicii subeundi* [y] *metum dirum eximeret*, [z] *neqitiæ servitio liberum emisit, qò* [a] *in famulitium suum adscisceret, &* [b] *in filiorum suorum numerum cooptaret*, [c] *gratiam spiritualem impræsentiarum donavit*, [d] *gloriam cœlestem deinceps* [e] *donaturum repromisit.*

[a] Matth. 11. 25, 26.
[b] Esai. 9. 2. Luc. 1. 79.
[c] Esai. 59. 21.
[d] 2. Cor. 4 6.
[e] Luc. 1. 79.
[f] Ephes. 6 12.
[g] Exod. 10. 21, 23.
[h] Psal. 145. 8, 9.
[i] Eph. 2. 4.
[k] Rom. 3. 19, 23.
[l] Matth. 18. 11.
[m] Matth. 20. 16. & 22. 14.
[n] Rom. 9. 21.
[o] Eph. 2. 5.
[p] Col. 1. 21.
[q] Gal. 4. 4.
[r] Apoc. 5 9.
[s] Ezek. 36. 27.
[t] Joann. 3. 5.
2 Cor. 3. 18.
[u] Col. 2. 13.
[x] Rom. 8. 1. Gal. 3. 13. 1. Thess. 1. 10.
[y] Rom. 8. 15. Heb. 2. 15.
[z] Rom. 6. 22.
[a] Eph. 2. 19.
[b] Rom. 8. 14, 15. Gal. 4. 6.
[c] Joan. 1. 16.
[d] Rom. 8. 18, 30.
[e] Rom. 6. 23. χάρισμα. donativum. Tertull.

[g] Epicteti *Hymnum* habes, supra ad margi-nem ex *dissert. l. 1. c. 16.*

Est

Est in his deniqe, qod ad altiora enitendi, nomen Christianum profeſſis, calcar acerrimum ſubjiciat, cùm à fide ac familia ea exteros in tam celſa evaſiſſe adverterint; ac pudore meritò ſuffundat, qod in imis adhuc ſubſelliis ſubſiſtant hæreántqe; cum ædminiculis fortiorib' firmioribúſqe tam amplis ad ea conſeqenda inſtructi ſint, & adjutari, nî nolint ipſi, poſſint. Certè plùs poſſe naturæ jam collapſæ reliqas vires, diſciplinæ ſecularis accedentibus avxiliis, qàm gratiæ divinæ animis cœlitùs illapſæ, cujus operi etiam promovendo eadem illa pariter inſerviunt, pro dedecore inſigni non immeritò habeatur; éſtqe qod probro eos, qi hujus participes ſe ferunt, jure merito afficiat, cum hoc ipſo nomine, nomini, qod profitentur, Chriſtiano [a] opprobrio eſſe ſe ſenſerint, qòd à nomine alîenis hac in parte inferiores comperiuntur. Grande qippiam & inſigne viſus eſt, ſibi ſaltem, protuliſſe, qi adverſus mortis metum diſſertatiunculam clavſit monitu illo; [b] *Nec infantes, nec pueros, nec mente lapſos, timere mortem: & eſſe turpiſsimum, ſi eam ſecuritatem nobis ratio non præſtat, ad qam ſtultitia perducit.* futile revera & frivolum eſt. Pari ſiqidem ratione Epicurus probaverit, *Turpiſsimum eſſe, avt Numinis offenſam ſubvereri, avt ſceleris conſcientiam formidare; cùm nevtrum hoc timeant, vel infantes, vel amentes, vel fatui; eámqe nobis ſecuritatem non præſtare ſapientiam, ad qam inſcitia & deſipientia perducit.* [c] Fatui ſcil. laminam candentem contrectare non metuunt; [d] infantuli facis accenſæ flammæ manum admovere non formidant. num turpiſſimum ideo horum alterutrum ſcientem prudentem timendo refugere, qia nevtrum nevtri illi timeant? Verùm turpe eſt revera, dedecus, opprobria, damna, exilia, vulnera, tormenta, mortem ipſam, mortéqe ipsâ pejores graviorésqe mortis moras, pro veritate divina, fide Chriſtiana, aſſerenda, conſcientia integra & intaminata cuſtodienda, nî deficere & delinqere velimus interminata atqe intentata; ſi defugere maluerimus, avt detrectare, nec mente promptâ, animo propenſo alacriter conſtantérqe ſubire ac perpeti; cùm hæc omnia pro pietate fidéqe conſervandâ, homines ethnici, & fortiter libentérqe ſuſtinenda definierint, & ipſi ſtrenuè ſuſtinuerint. turpe eſt præcepta documentáqe Dominica, [e] *de ſui ipſius abnegatione*, [f] déqe *ſuorum omnium, honorum, opum, facultatum, neceſſitudinum, affectuum, vitáqe adeò ipſius abdicatione* gravia, moleſta, dura, difficilia, triſtia, rigida, iniqa conqerendo ducere homines Chri-

[a] *Chriſtiani in opprobrium & contumeliam Chriſti.* Salvian. *de provid. lib.* 4.

[b] Senec. *ep.* 36.

[c] Fatui mentio fit in *Legend. Pontific.* apud *Diſcipul. de Tempor.* qi ferri candentis maſſam ſine læſione contrectavit imprudens. Credat qi volet.

[d] Ind Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 4. ait, eos qi mortem metuunt, peccatum non metuunt, παιδὸν φόβον φοβεῖσθε, puerulis compares, qi larvam timent, lucernam non timent.

[e] Matth. 16. 24. Luc. 9. 23.

[f] Luc. 14. 26, 33.

Christianos; cùm à religione Christianâ alieni qoqe, argumentis etiam validissimis adjectis, hæc eadem pia, justa, æqa, rationi rectæ consentanea, naturæqe humanæ congruentia censuerint; nec eam nobis magnanimitatem avt æqanimitatem præstare fidem veram, ad qam ratio illos, recta qidem, nec renata tamen & recocta adhuc, perduxerit. Insignis igitur Scriptorum istiusmodi usus, apud Christianos etiam, nomine non uno, vel ista qæ diximus, vel istis paria, seriò perpendenti, liqidò comperietur.

Illud interim observatu non indignum fuerit, aliâ ratione Epicteti, aliâ Marci monumenta fuisse ad nos transmissa. Epicteti siqidem [a] ab ore differentis excepta, Arriani operâ sunt scripto tradita, eisdem ipsis, qantum assequi poterat, qibus ille differebat verbis. qo modo à Domino Christo, dum in terris inter mortales agebat, habiti sermones, (cùm [b] nihil ipse scripsisset) [c] ab audientibus memoriter conservati, Evangelistarum calamo, sed Spiritu Sancto assistente, & linguâ qidem aliâ, Græcâ utiqe, cùm is Syriacâ usus fuerit, sunt evulgati. Id qod tam de Enchiridio, qàm de *Dissertationum* libris, ex *Epistola* ejusdem *ad Masgalenum*, cui scriptum illud dedicabat Arrianus, licèt jam perierit, constare testatur, qi eam vidit, Simplicius. At Marci *dissertationes* & *commentatiunculas* istas, ex ipsius *Adversariis* desumta liqet. qo modo Regis Sapientissimi *Paræmiarum* partem non exiguam ab Ezechiæ Regis amanuensibus ex ipsius avtographis fuisse descriptam, docet *Capiti* 25°. præfixum lemma. In more namqe habebat Vir iste summus, studiis philosophicis, sive domi, sive militiæ agebat, intentus, qæ inter meditandum succurrebant, chartis, qas ad hos usus jugiter præstò habebat, illinere: nullâ rerum ipsarum serie continuâ constanter observatâ; sed pro locorum temporúmqe, qibus vel ab ipso concipiebantur, vel aliunde in mentem memoriámqe se ingesserant, ratione digesta. patet hoc ex locis alicubi, qibus scripserat, nominatim designatis; cujusmodi sunt *libris*, vel *primo* & *secundo* adnexa, vel *secundo* potiùs *tertióqe* (ut ego reor) præfixa lemmata, de qibus suo loco [d] disseruimus. Indè natum est, ut neqe sibi invicem cohæreant pleraqe (qanqam *Liber primus* uno qasi filo perpetuo totus pertexitur) eadémqe sæpiùs iterata reperiantur, prout mentem sæpius pulsabant: nec succinctè tantùm, sed succisè qoqe repræsentata reperiantur complura; (prout in Ciceronis *ad Atticum* aliósqe

[a] Ὅσα ἤκουσε αὐτὸν λέγοντος, ταῦτα αὐτὰ ἐπιφέρεσθαι αὐτοῖς ἠνάγκαζεν, ὡς ὁτιοῦν τῶν λεγομένων. Arrian. *præfat. ad dissert.*

[b] Fictitiæ sunt enim *literæ* amœbææ *Agbari ad Christum, Christi ad Agbarum*, qomodo & *Senecæ ad Paulum*. qarum meminere tamen Eyseb. *hist. Eccles. l.* 1. *c.* 13. & Hieron. in *Scriptor. Eccles. catalog.*

[c] Καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι. Luc. *præfat. Evang.*

[d] Cui adjectum velim, ex perpetuo dictionis contextu, tot temporum variorum res singulas complexo, domi potiùs per otium, qàm militiæ sub pellibus agenti *Librum primum* confectum conscriptúmqe videri.

aliósqe *Epistolis*, Græca, formularúmqe usitatarum havd pavca) qod ad rei ipsius notæ satis ac familiaris memoriam refricandam & reficiendam suffecerat, cùm ad usum privatum maximè destinarentur. qin & ἀκίφαλα, & qasi abruptè inchoata nonnulla. qod & de Serpentis ad Evam dictione prima prout à Mose refertur, opinantur [a] Interpretes qidam eruditi. Indè aliis obscuriora multa, & de dictionis vel sensu vel scopo divinationes incertæ; cùm vel qæ adnotantis mens, vel qæ adnotandi occasio fuerit, conjicere difficile admodum existat. sed & de locis variis, qasi vel mutilatis vel depravatis suspiciones frustrà conceptæ, de lectione qasi non sincera & genuina vel integra solicitationes admissæ, immutationes tentatæ; cùm non aliter se habeant, qàm ab Avtoris ipsius calamo primitùs prodierint. Verùm de istis, in *Commentario*, prout occasio dabitur, ampliùs videbitur.

[a] De hoc videri poterunt Tremellius & Junius; sed inprimis Piscator.

Atqe hæc qidem suffecerint, cùm de *Stoica disciplina* ipsâ, tum & de eis hanc amplexis & secutis, qorum ad nos scripta pervenêre; Marco præsertim nostro, cujus impræsentiarum denuo edendi consilium institutúmqe pavcis expositum ubi dederim, in limine Lectorem non sum diutius detenturus. Anni itaqe ultra qadraginta jam excesserunt, ex qo, dum apud Juris nostratis Professores ac studiosos in Hospitio Lincolnensi, qod est in suburbano Londinensi situm, agentes Præconis Evangelici munus sustinebam, in Marci Imperatoris scriptum hoc, à Viro doctissimo, & in negotio hoc exercitatissimo Gul. Xylandro Basileæ iteratò cum Græcis aliis qibusdam editum, inter codices à manu secunda (qod ajunt) venum expositos, incideram. Hoc nactus, per vacationem à munere publico avtumnalem, ex Justitio solenni intercedente obvenientem, otium aliqod adeptus, dum ruri ago, cùm diligentiùs evolvissem, adeò meditationibus ac præceptionibus pietatem, gravitatem, caritatem, magnanimitatem, virtutis nullum non genus spirantibus, à capite ad calcem usqe constipatum reperi, ut nec possem non perlecto summopere affici, nec lectione repetitâ etiam affectui satisfacere; cùm nihil in hoc genere apud exterum qenqam (Epicteto uno excepto; qo nec inferiorem, nisi qòd ille amplior est, Marcum nostrum censuerim) eximium magis legisse meminissem. Cùm avtem in multis vitiatum, mutilatum, lacerum, luxatum animadverterem, nec Versionem Xylandria-

nam Græcis commodè satis respondere, de recensione pariter & versione novâ instituendâ animum subibat cogitatio. Hæc meditanti ad manus venit scripti ejusdem editio altera Lugdunensis, à qa subsidium aliqod sperabam: sed frustra: cum Xylandriana ea, qâ usus fueram, inqinatiorem ac corruptiorem deprehenderem. jam avtem ex viri doctiss. cujus *Versio* scripti hujus *Anglicana* pòst prodiit, D. Merici Casavboni *prolegomenis* Editioni Græcæ à se nuper adornatæ præfixis, è Xylandri priore Tigurina (cujus in Basileensis *Præfatione* mentionem ipse facit, qamqe nisi in Viri Doctiss. manibus, cùm me comiter invisisset, qod in *Prolegomenis* illis ipse commemorat, nunqam oculis usurpavi) expressam edoctus sum. Cùm avtem codicum penuriâ laborarem, partim ex ingenio, partim ex Svida scriptoribúsqe aliis, qi ex libris his nonnulla lavdaverant, partim eruditorum qorundam, qibuscum necessitudinem avt familiaritatem aliqam habebam, consilio opéqe usus, loca qæ vitii qoqo modo suspecta videbantur, restituere annitebar. Qumqe in Viri Illustriss. D. Cl. Salmasii *commentariis* nullo non literaturæ humanioris genere refertissimis, Marci nonnulla secius, qàm in eis, qos penes me habebam, codicibus expressa offendissem; unde editionem aliam aliqam secutum suspicabar; amici communis interventione usus, (aliter enim compellare ignotum planè verecundia prohibebat) Virum Clariss. per literas consulebam, qibus tum qid molirer significabam, tum & de locis tam illis, qos ab ipso aliter qâm avt Basileensis, avt Lugdunensis habebat, exhibitos repereram, qàm aliis etiam, ad qos hæsitabam, ménsqe tunc temporis suggerebat, nec conjecturis de qibusdam propriis celatis, sententiam illius censurámqe sciscitabar. Is pro eximia, qâ cumprimis pollet humanitate, inter cætera, in hæc verba ingenuè rescripsit. *In tam utili ad vitæ præcepta scripto, & ad imbuendos virtute illâ forti & humanorum contemptrice animos, qam ponere operam destinas, summopere lavdo. Editum illud scivi lingvâ Anglicanâ à Merico Casavbono, sed ultra nihil. qid enim præstiterit, præ illius lingvæ ignorantia havd etiam scire mihi licuit. Hoc tamen mihi pronunciare certò posse videor, satis operæ esse in illo opere perfectè absolvendo qæ non solùm duos, sed etiam plures fabros distineat. ità spissa est materia, vix multis cuneis evincenda, vix optimis runcinis dedolanda. Havd alium puto avtorem ex antiqitate Græca corruptiorem ad nos, injuriâ tem-*

porum

porum, fortean etiam hominum, qi eum interpolârunt, transmissum. Ubique hiatus, & lacunæ, qæ tamen solidum mentiantur. Transpositiones etiam multis locis commissæ ab hominibus, uti videtur, sciolis, qi sententias plerumqe minutis punctiunculis Stoico more signatas non capiebant. Præter ea, qæ observâsti, atqe in schedam mihi missam conjeciisti, alia toto passim opere vitio laborant. & qædam ex his tibi impertienda duxi, ut locum expleant eorum, qæ à te proposita dissolvere non potui. Hæc vir summus ille; qi & liberaliter admodum mecum, homine peregrino, nec de nomine etiam, opinor, antè noto, egit; cùm non de eis duntaxat, qæ qæsieram, sed de aliis qoqe, qæ inter ea disqirenda occurrebant, nec reqisitus, animi sui sensum ultroneus impertiretur; adjectâ insuper invitatione humanissimâ, qâ ad alia qælibet ulteriùs operam præstare promptum, *tempúsqe* eo fine *negotiis aliis suffuraturum, nec imputaturum* profitebatur. Et de aliis qidem, pollicitatione tam liberâ, tam largâ animatus, per literas alteras Virum Clarissimum sum percontatus. Verùm per subitaneam illius occasionibus qibusdam Lugduno-Batavorum in Gallias susceptam profectionem, (sive literis meis ad manus illius non pervenientibus; sive ab ipso ad acceptas responsione in reditum dilatâ: simul per amici communis, cujus interventu usus fueram, è partibus istis demigrationem, sponsionis repetendæ opportunitate sublatâ) factum est, ut à Viro Celeberrimo nihil ampliùs acceperim. Illud obiter monere visum est; *Editione Argentinensi* usum se scribere; sed qæ cum *Basileensi* per omnia convenire visa sit. Præter hunc operâ usus sum Viri Eruditissimi, lingvarúmqe peritissimi D. Arnoldi Bootii, Doctoris Medici, qi vir qantus in his sit, *Animadversionum Sacrarum* opus elaboratissimum uberrimè testatur. Is pro animi propensione, & humanitate singulari, sæpiùs consulenti non derat. Sed nec Virum Doctissimum, nec comitatis nomine illorum alterutri postponendum, D. Patricium Junium fas est mihi hîc præteritum, qi & conjecturas mihi suas communicavit; sicut & ipse illi vicissim meas; & ubi ad Conventum Vestmonasterienssem evocatus fueram, in partibus illis occurrentem non semel de Antonino edendo solicitabat. Ab his avtem aliisqe, qorum scripta pervolutaveram, qicqid accepi, suo cujusqe loco mentione factâ, animo liberrimo lubentissimóqe acceptum cuíqe gratanter fero.

Versione

Verſione ſiqidem jam confectâ, de *Annotationibus* ſuccinctioribus porrò adjiciendis cogitare primò ceperam. pòſt de *Commentario* juſto & ampliore etiam, qo Scriptum tam inſigne dignum valde videbatur. Huic conficiendo inter curas operáſqe paſtorales, qibus per annos ultra qadraginta eodem loci, qò ab Hoſpitio dicto tranſieram, jugiter diſtrictus inſudavi, niſi qòd ante ſexennium morbo gravi correptus, ad tempus aliqod intermittere, tum reverſus denuo remittere aliqid, dèmum incidere ferè prorſus, coactus fuerim) inter horas ſubſecivas, qæ & rariores intervenerant, & per intervalla diductiora redierant, dum intendo, in molem eam opus iſtud excreviſſe animadverteram, ut de evulgando ſpem omnem abjicerem; ſiqidem, contrà qàm in Flacciano illo, *urceus inſtitui* cùm cepiſſet, *rotâ currente, amphora exiit*; expertus utiqe, Bibliopolæ & Typographi noſtri, qàm ægrè aliqid etiam minoris negotii in hoc genere ſuſcipiant. Verùm cùm annos apud me delituiſſet havd pavcos, amicorum tandem qorundam flagitatione freqente, qi & edendum poſcebant, & de impenſa ad id perficiendum proſpectum iri, fiduciam faciebant, eorum in manus qod confeceram totum contradidi, pro ipſorum optione, vel premendum, vel prelo ſubjiciendum, & in lucem publicam (qod ab illis jam eſt effectum) emittendum.

Ipſe in hoc opere qid præſtiterim, præſtare ſaltem conatus ſim (dextréne ac feliciter, an ſeciùs alii viderint) ſic habeas. Primo loco; poſt Scriptorum variorum, tam antiqioris qàm & ævi recentioris de *Marco* Scripti hujus Avtore *elogia* & *encomia*, déqe *Scripto* hoc ipſo *teſtimonia* & *judicia*; Marci *contextus Græcus* exhibetur, (niſi ſi, dum affectus imponit, ſpes fallat) vitiis mendíſqe, qibus antè paſſim ſcatebat, havd pavcis ſublatis, repurgatior; lacunis, qibus hiabat, ſuppletis aliqot, integrior; loco motis qibuſdam ad ſedes proprias revocatis, aptiùs havd pavlò concinnatus & compoſitus; interpunctionibus neceſſariis, & ſectionibus, ſive paragraphis, (utì Juriſtæ loqi ſolent) commodis (qod Lugdunenſis infeliciùs pavlò primus tentaverat) accuratiùs qàm antea, pro dictionis ſenſu genuino interſtinctus, pro materiæ ſubjectæ ratione diſtinctus: ad marginem adſcriptis lectionibus variantibus, locíſqe parallelis, in qibus ſententiæ, formulæ, voculæ, vel eædem, vel geminæ, reperiuntur, ut nec ad *Commentarium* ampliorem in ſingulis

gulis qibúſqe recurrere neceſſum eſſet; & Marcus ex Marco ipſo, vel explicatus, vel illuſtratus, haberetur. Adjecta eſt *Verſio Latina* nova, ad Græcum contextum eo, qo ſuperiùs eſt dictum, modo reſtitutum, accommodata. Seqitur *Commentarius* in Scriptum totum perpetuus, in qo Verſionis à prioribus diſcrepantis, mutationis, ſuppletionis, commiſſionis, diſtinctionis, expunctionis cujuſqe ratio redditur; *verſionibus* etiam atqe *annotationibus* antegreſſis, prout occaſio ſe tulerat, examini ſubjectis, & pro ea, qæ probabilis tunc videbatur, ratione, vel admiſſis, vel rejectis: formulæ Marco uſurpatæ, ex aliis, vel Græcis, vel Latinis, (nam & ex ſermone Latino hominem Romanum, licèt Græcè ſcribentem, mutuari non eſt inſolens) ſacris etiam nonnullæ Scriptoribus explicantur. Sententiæ & dogmata ex aliorum itidem, vel conſentientium, vel diſſentientium & diſſidentium etiam, ſive ſcriptis, ſive dictis, ſive moribus factíſqe, vel firmantur, vel illuſtrantur. ad eos, eorúmqe loca, à qibus, & è qibus, Marcus mutuo ſumſerit, avt excerpſerit qicqam, qantum aſſeqi datum eſt, digitus intenditur. de hominibus locíſqe, qorum mentio alicubi occurrit, ex monumentis hiſtoricis, qæ in manibus habentur, prout in horum etiam ruderibus ruſpando deprehendi qicqam poterat, lux aliqa datur. Sacræ denique paginæ periochæ formulæqe nonnullæ, prout occaſio intervenerat, obiter, vel è Marco ipſo, vel aliunde enarratæ, aliorum qoqe Scriptorum emendatæ inſuper complures repræſentantur. In his avtem qamvis diligentiâ aliqâ ſim uſus, multa tamen ſedulitatem meam ſubterfugiſſe nullus ambigo; plura qoqe reſtare, qæ cùm vel mihi forſitan ſine cavſa ἀνίατα ſint viſa, vel dextrè minùs tentata avt curata fuerint, medici peritioris manum opémqe reqirant. Nihil in hoc genere, vel in alio ullo, prodit, cui non aliqid (meis qibúſqe plurimum, ſat ſcio) adjecto opus ſit. latus amplúſqe ſatis adhuc patet iſtîc campus, in qo ingenia feliciora, cum lavde fructúqe ſe exerceant. In meis his interim ſiqid præſtitum ſit, qod vel Theologiæ ſacræ candidatis, vel literaturæ humanioris ſtudioſis, vel aliis etiam qibuſcunqe uſui eſſe poterit, laboris in eis ſuſcepti inſumtíqe merces ampla ſatis futura eſt. Siqid avtem vel iſtîc, vel in Opere toto, (qod eveniſſe ſæpenumero ſuſpicor ipſe) humanitùs admiſſum occurrerit, qod notam ſeqiorem ſeveriorémve mereri jure videbitur, Lectorem humanum rogatum pervelim,

ut nè ſtricto jure agere volupe ſit, ſed [a] ſortis memor humanæ, humanitatiſque (prout in Schola loqi amant) ſuæ qoqe ſibi conſcius, utpote qi, [b] *homo cùm ſit, humani nihil à ſe alienum* cenſere avt ſentire debeat, pro humanitate, qâ ingenitâ, qâ inſitâ, humaniter ignoſcat. Iſtam enimvero *diſſertatiunculam*, mente, ratione non unâ minùs validâ, oculo à ſenio caligante à lema lippiente; manu tam à frigore, (cùm nec rigens ignem propinqiorem ſuſtineam; qod nôrunt probè, qi me familiariter habent) qàm à morbo, tremulâ, (cùm ad manum amanuenſis nullus exiſteret) non tam concinnabam, qàm conſarcinabam, conſcribillabam magìs qàm conſcribebam, in agri Surrejenſis pago Urbi natali adſito Rotherienſi, menſe Januario, hyeme ſæviente, cui & gemina altera, [c] *ætatis* & *invaletudinis*, (qæ [d] rariùs ſejunctæ reperiuntur) acceſſerat; Anno à Virginis τοκετῷ καὶ παρθένῳ conceptu ſalutifero (ſecundùm computandi ritum vulgò receptum) Milleſimo ſexcenteſimo qinqageſimo primo; Ætatis propriæ, non tam currentis, qàm decurrentis & devergentis, ſeptuageſimo octavo.

[a] Τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν ὄντως ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ μόνῳ Θεῷ. Gregor. Naz. *orat.* 15.

[b] Terent. *ſe punient.* 1. 1.

[c] Χειμῶνα τῷ βίῳ, ſenectutem dixere, Pythagoras, apud Laert. *l.* 8. Ariſtoteles in *Chriis*, Eratoſthenes, & Patrocles, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 117.

[d] πῶς ἔχει, Μηδέποτ' ἐρώτα τοῦτ' ἐπὰν γέγηρτ' ἰδὼς, ἢ χαῦν πν· ἴδι δ' ἐνδὺς, ὅτι κακῶς ἔχει. Philem. apud Stob. & Maxim. *collectan. c.* 41. Τὸ γῆρας ἔστιν αὐτὸ νόσημα. Apollodor. *Senectus ipſa morbus eſt.* Ter. *Phorm.* 4. 1. Senec. ad illud Virgilii ex *georg. lib.* 3. *ſubeunt morbi, triſtiſque ſenectus. morbos & ſenectutem unà ponit; non immeritò: ſenectus enim inſanabilis morbus eſt. epiſt.* 108.

M. VERVS AVRELIVS ANTONINVS
IMPERATOR ET PHILOSOPHVS.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Τῶν εἰς ἑαυτὸν Βιβλίον α'.

1. ΑΒ avo meo Vero accepisse agnosco, moris esse candidi, & ab iracundia alieni.

§ 2. A fama memoriáq; genitoris mei, modestam simul ac masculam indolem.

§ 3. A matre, pietatis studium, & largiendi promptitudinem: nec à malo patrando tantùm, sed cogitando etiam, continere. tum victu simplici, qíq; ab opulentorum more ac instituto abscedat qàm longissimè, contentum esse.

§ 4. A proavo, qòd publicas exercitationes adierim; qódq; bonis præceptoribus privatim sim usus; & qòd in res istiusmodi impensè erogandum intellexerim.

§ 5. Ab educatore, ne in certamine eqestri Prasinæ, avt Venetæ factioni, néve in gladiatorio Thraci avt secutori favtor fierem: ut labores sustinerem; minimo contentus agerem; operi manus admoverem: negotiis alienis me nevtiqam immiscerem; nec delationem facilis ullam admitterem.

§ 6. A Diogneto, ne rebus inanibus studium impenderem: néve eis fidem adhiberem, qæ à præstigiatoribus magísque de incantationibus, déq; dæmonibus averruncandis, aliísq; ejusmodi impostoris dicuntur: ne coturnices ad pugnam alerem, néve rebus istiusmodi animum adjicerem: útq; liberè dicta æqanimiter sustinerem. eidem debeo, qòd philosophiæ me addixerim; qódq; [1] Bacchium primum, tum [2] Tandasidem, & [3] Marcianum avdiverim: qòd dialogos, puer adhuc, conscripserim; qódq; prostratis grabatulum ac pellem expetiverim; cæteráq; institutionis Græcanicæ adminicula.

1. ΠΑΡΑ τοῦ πάππου Οὐήρου, τὸ ἠθικὸν, καὶ ἀόργητον.

§ 2. Παρὰ τῆς δόξης, καὶ μνήμης τῆς περὶ τὸν ἡμέτερον, τὸ [a] αἰδήμον, καὶ [b] ἀῤῥενικόν.

§ 3. Παρὰ τῆς μητρὸς, [c] τὸ θεοσεβὲς· καὶ [d] μεταδοτικὸν, καὶ ἐφεκτικὸν [e] μόνον τῦ κακοποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπὶ ἐννοίας γίνεσθαι τοιαύτης· ἔτι δὲ τὸ λιτὸν [f] τῦ τοῦ δίαιταν, καὶ πόῤῥω τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς.

§ 4. Παρὰ τῦ πρωπάππου, τὸ μὴ [g] εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι· καὶ τὸ ἀγαθοῖς διδασκάλοις χρῆσθαι· καὶ τὸ γνῶναι, ὅτι εἰς [h] τὰ τοιαῦτα δεῖ ἀναλίσκειν.

§ 5. Παρὰ τῦ Γενέου, τὸ μήτε Πρασινιανὸν, μήτε Βενετιανὸν, μήτε παλμυλάτον [i] ἢ σκυτάτον γενέσθαι· καὶ τὸ [k] φρόνιμον· καὶ ὀλιγοδεᾶ, καὶ αὐτουργικόν· καὶ τὸ [l] ἀπολύπραγμον, καὶ [m] τὸ δυσκόλως διαβολῆς.

§ 6. Παρὰ Διογνήτου, τὸ ἀκενόσπουδον· καὶ τὸ [n] ἀπιστικὸν τοῖς ἀπὸ τῆς περιόδου λεγομένοις, καὶ γόητων περὶ ἐπῳδῶν, καὶ περὶ δαιμόνων ἀποπομπῆς καὶ τῆς τοιαύτης λεπτολογίας· καὶ τὸ μὴ [o] ὀρτυγοτροφεῖν, μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδᾶν· καὶ τὸ ἀνέχεσθαι παῤῥησίας, καὶ τὸ ἐγγίσαι φιλοσοφίᾳ· καὶ τὸ ἀκοῦσαι, πρῶτον μὲν [p] Βακχίου, εἶτα [q] Ταυδάσιδος, καὶ [r] Μαρκιανοῦ, καὶ τὸ γράψαι διαλόγους ἐν παιδὶ· καὶ τὸ σάμπους καὶ δορᾶς ἐπιθυμῆσαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα τῆς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς ἐχόμενα.

§ 7. Παρὰ Ῥουφίνου, τὸ λαβεῖν παῤῥησίαν [s] τῦ χρῆζειν διορθώσεως· καὶ θεραπείας

[a] Confer. l. 6. § 48. l. 9. § 29.
[b] L. 2. § 5.
[c] L. 6. § 30.
[d] Inf. § 14.
[e] τὸ μὴ, vel, τὸ εἰς. Mer.
[f] τοῦ τοιούτου. f. Jun.
[g] σχεκτότερον Lipſ.
[h] L. 5. § 5. & l. 9. § 12.
[i] L. 3 § 5.
[k] L. 6. § 30.
[l] δυσπροσδ.
[m] ἐπιτ. Svid.
[n] ἀφλυαρησαντῶν. Svid.
[o] Εὐτυχίδ. forſ.
[p] Andramos. Caſ.
[q] Mauriacoῦ. forſ.
[r] Eutychium, f.
[s] Andronem, f.
[t] Mœcianum, f.
[s] L. 7 § 12.

§ 7. A Rustico, qòd in eam cogitationem devenerim, morum correctione cura-

πίας;

πίας τῆ ἤθους καὶ [a] τὸ μὴ ἐκζητᾶσθαι εἰς ζῆλον σοφιστικὸν, μηδὲ [b] τῆ συγγράφειν περὶ τῆς θεωρημάτων, ἢ θεσπεσιολογικὰ λεγάεια διαλύεσθαι, ἢ [c] φαλασοπλήκτους ἢ ἀσκητικὸν, ἢ τὸ [d] ἐυεργητικὸν ἄνδρα ὑπερδείκνυσθ καὶ τὸ ἀποζῆναι [e] ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς, καὶ [f] ἀστειολογίας καὶ τὸ μὴ ἐν [g] σολῆ καθ' δίκον περιπατεῖν, μηδὲ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν καὶ τὸ τὰ ὀπτίσυλα ἀφελῶς γραφῆν, δίον τὸ ὑπ' αὐτῆ τύτυ ἀπὸ Σινούσσης τῆ μητρί μυ γραφὲν· καὶ [h] τὸ πρὸς τὸν χαλεπήναντας καὶ πλημμελήσαντας εὐπροσκλήτως καὶ [i] εὐδιαλλάκτως ἐπειδὴν τάχος αὐτοὶ ὑπομεληθῆν ἐθελήσωσι, διακεῖσθ. καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγνώσεην, καὶ μὴ ἀρκεῖσθαι περιοῦσ[α] [k] ὁλοχερῶς, μηδὲ τοῖς [l] περιαλλῶσι ταχέως συγκαταθεσθ καὶ τὸ ἐντυχεῖν τοῖς Ἐπικτήτειοις ὑπομνήμασιν, ἂν ὁικοθεν μετέδωκα.

tionéq; indigere me: qódq; ad æmulationem ambitionémq; Sophisticam nullus declinaverim, vel de theorematibus aliqid conscribendo, vel oratiunculas hortatorias declamando, vel exercitia obire operáſq; edere potis speciem præbendo, qò ad stuporem ac admirationem mei homines traherem. qòd rhetoricæ item, poeticæ'qe, & dictionis elegantioris studiis abstinuerim. ne togatus intra ædes obambularem, néve ejusmodi alia, qæ fastum resiperent, facerem. epistolas etiam simpliciter scriberem, ad normam scil. earum qas Sinuessâ ad matrem meam idem ipse dederat. adhæc ut placabilis & reconciliatu facilis essem, adversus eos, qi offensionis cavssam dederint, avt deliqerint aliqid, simulátqe illi in gratiam redire vellent. porrò ut accuratè legerem, nec comprehensione summariâ contentus essem; nec garrulis qibusvis temerè assentirer. huic deniqe debeo, qod Epicteti commentarios legerim, qorum is è domo suâ copiam mihi fecit.

§ 8. Παρὰ Ἀπολλωνίυ, τὸ ἐλεύθερον καὶ [m] ἀναμφιβόλως ἀνώδυνον· καὶ [n] πρὸς μηδὲν ἄλλο ἀποβλέπειν, μηδ' ἐπ' ὀλίγον, ἢ πρὸς τὸν λόγον· καὶ τὸ [o] ἀεὶ ὅμοιον, ἐν ἀλγηδόσιν ὀξείαις, ἐν ἀποβολῆ τέκνυ, ἐν μακραῖς νόσοις· καὶ τὸ ὅτι παράδειγμα ζῶν ἦν ἐναργῶς, ὅτι δύναται [p] αὐτὸς σοφρονεῖν ἔξ· καὶ [q] ἀνεμπόδ· καὶ τὸ ἐν τῆς ἐξηγήσεσι μὴ συγχαρτικόν· καὶ τὸ ἰδιῶν ἄνθρωπον [r] σαφῶς ἐλάχιστον περὶ ἑαυτοῦ καλῶν ἡγεμόνιον τιὼ ἁμαρτείαν, καὶ τιὼ ἐντρέχειαν τιὼ περὶ τὸ παραδιδόναι τὰ θεωρήματα. καὶ τὸ μαθεῖν πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δοκούσας χάριτας παρὰ φίλων, μήτε ἐξπαίφνιον διὰ [s] ταύτας, μήτε ἀναισθήτως παροφθῆναι τοιαύτας.

§ 8. **Ab Apollonio**, ut liber essem; firmúmqe ac certum citra fluctuationem omnem consilii ingeniíqe tenorem retinerem: neqe aliud qicqam, vel minimum, præter rationem solam, intuerer: ut idem semper essem, in doloribus acerrimis, in liberorum amissione, in morbis diuturnis. adhæc, qòd in ipso, tanquam in exemplari vivo, evidenter cernere licuit, posse eundem, prout occasiones se dabant, & vehementissimum & remissum esse. sed & qòd in disciplinis tradendis nevtiqam morosè se gereret: qódqe hominem viderim, qi peritiam suam & in theorematibus tradendis solertiam, bonorum suorum minimum existimare se, palàm faceret. ab isto didici, & qo modo beneficia, qæ dicuntur, ab amicis accipere oporteret, ut nec acceptis obnoxius fierē, nec citra sensum tamen omnē transmitterē.

§ 9. Παρὰ Σέξτυ, τὸ [t] εὐμενὲς· καὶ τὸ παράδειγμα τῆ ὅλυ τῆ πατρονομευομένυ· καὶ τιὼ ἔννοιαν τυ [u] κατὰ φύσιν ζῆν· καὶ τὸ [x] σεμνὸν ἁπλάστως· καὶ τὸ στοχαστικὸν τῶν φίλων κινήσεων· καὶ τὸ

§ 9. A Sexto, benevolum erga alios affectum: familiæ affectu paterno administratæ specimen: de vita naturæ convenienter instituendâ cogitationem: gravitatem item nevtiqam personatam: & sedulam amicorum.

[a] Infr. § 16. & l. 6. § 30.
[b] τῆ f.
[c] Inf. § 9. 11. & l. 9. § 12.
[d] ἐυεργ. Xyl.
[e] Inf. § 17. & l. 3. § 5.
[f] ἀστρολογ. Xyl. & Lug.
[g] σολίῳ Svid.
[h] Inf. § 15.
[i] εὐναυαδιάκτως Svid. εὐδιαλλάκτως Xyl.
[k] L. 5. § 3. & l. 9. § 3.
[l] περὶ [αὐτῶν] vel περὶ [ἄλλων] λαλ. Xyl.
[m] L. 3. § 9. & l. 9 § 7.
[n] Inf. § 16. & l. 3. § 6. & l 2. § 16.
[o] Inf. § 16. & l. 11. § 21.
[p] Inf § 16.
[q] L. 4. § 16.
[r] σοφῶς F. Jun.
[s] ταύτης Jun.
[t] L. 3. § 4. & l. 9 § 11. & l. 11. § 9.
[u] Inf. § 17. & l. 3. § 4. & l. 4. § 49 & l. 5. § 29. & l. 7. § 55. & l. 10. § 15. & l. 12. § 32.
[x] Lib. 2. § 5. & l. 9, 629.

corum obſervationem: & imperitorum, eorúmque qi citra conſiderationem opinione merâ ducuntur, toleratiónem: & mores quibuſvis accommodatos, ità ut qamvis conſvetúdo ipſius adulationem omnem ſvavitate vicerit, in veneratione tamen eiſdem ipſis eodem ipſo tempore non minùs extiterit. adhæc dilucidam ac methodicam cùm inventionem, tum & diſpoſitionem, decretorum ejuſmodi, qæ ad vitam rectè inſtituendam conducerent. qódqe nec iracundiæ, nec perturbationis alîus alicujus, indicium exhibebat; ſed cùm affectibus immunis prorſus exiſteret, ad affectum genuinum erat tamen propenſiſſimus: favere promptus, ſed ſine ſtrepitu: variéqe, citra oſtentationem, eruditus.

§ 10. Ab Alexandro Grammatico, increpationibus abſtinere; nec probrosè excipere, ſi qis barbarum qid, vel ſolœcum, vel abſonum protulerit, ſed illud tantùm, qod dici debuerat, dextrè proponere; ídqe ſub ſpecie vel reſpondendi, vel calculum dictis contribuendi, vel de re ipſa, non avtem de dictione, unà diſpiciendi, vel per aliam aliqam iſtiuſmodi ſcitam, ſed qæ obliqè facta ſit, commonefactionem.

§ 11. A Frontone, ut ſcirem, qæ invidentia, verſutia, ſimulatio tyrannidem conſeqatur: qódqe ut plurimùm qi patricii nobis nuncupantur, ab affectu genuino alieniores exiſtant.

§ 12. Ab Alexandro Platonico, nè crebrò, néve niſi neceſſitate adactus, avt dicto avt ſcripto ſignificem alicui, non vacare me: néve hoc modo ſub negotiorum diſtinentium prætextu officia ea, qæ vitæ hujus neceſſitudo à nobis exigit, ſolens deſeram.

§ 13. A Catulo, ne inſuper haberem amicorum qerimonias, etiamſi ratio earum nulla ſubeſſet, ſed in ſtatum ipſos priſtinum reſtituere anniterer: ut præceptores promptè impenséqe prædicarem; qod de Domitio atqe Athenodoto refertur; liberóſqe meos affectu ſincero proſeqerer.

§ 14. A fratre meo [1] Severo, familiarem

ἀνελλιπὲς τῆς ἰδιωτικῆς· καὶ τὸ [a] ἀθεώρητον τῆς ὑπομένων· καὶ τὸ πρὸς πάντας [b] εὐέμετον, ὥστε κολακείας μὴν πάσης θερμοτέραν εἶναι τῆς ὁμιλίας αὐτῆς, αἰδέσιμόν τε αὐτοῖς ἐκείνοις παρ' ἑαυτὸν ἐκεῖνον ἐργάσασθαι. καὶ τὸ καλλιπτικῶς καὶ [c] ὀλίγῳ ἐξορμητικόν τε καὶ τακτικὸν τῆς εἰς βίον ἀναγκαίων δογμάτων· καὶ τὸ μηδὲ ἔμφασιν πῶς ὀργῆς, ἢ ἄλλου τινὸς πάθους παρασχεῖν, ἀλλὰ ἅμα μὲν ἀπαθέστατον εἶναι, ἅμα δὲ φιλοστοργότατον· καὶ τὸ εὔφημον, καὶ τοῦτο ἀψοφητί· καὶ τὸ πολυμαθὲς [d] ἀνεπιφάντως.

§ 10. Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ γραμματικοῦ, τὸ ἀνεπιπληκτον· καὶ τὸ [e] μὴ ὀνειδιστικῶς ἐπιλαμβάνεσθαι τῆς βαρβάρου, ἢ σόλοικόν τι, ἢ ἀπηχὲς φθεγγομένων, ἀλλ' ὑποδεξίως αὐτὸ μόνον ἐκεῖνο, ὃ ἔδει εἰρῆσθαι, φαινομένους, ἐν τρόπῳ ἀποκρίσεως, ἢ συνεπιμαρτυρήσεως, ἢ συνδιαλήψεως περὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἢ τοῦ ῥήματος, ἢ δι' ἑτέρας τινὸς τοιαύτης ἐμμελοῦς παρεμφάσεως.

§ 11. Παρὰ Φρόντωνος, τὸ ἐπιστῆσαι, ὅσα ἡ τυραννικὴ βασκανία, καὶ ποικιλία, καὶ ὑπόκρισις· καὶ ὅτι ὡς ἐπίπαν οἱ καλούμενοι οὗτοι παρ' ἡμῖν εὐπατρίδαι, [f] ἀστοργότεροί πως εἰσί.

§ 12. Παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ πλατωνικοῦ, τὸ μὴ πολλάκις, μηδὲ χωρὶς ἀνάγκης λέγειν πρός τινα, ἢ ἐν ἐπιστολῇ γράφειν, ὅτι ἄσχολός εἰμι· μηδὲ διὰ τούτου τρόπου συνεχῶς παραιτεῖσθαι τὰς [g] τῶν πρὸς ἡμᾶς συμβαινούσας σχέσεις καθήκοντα, προσημόμενον [h] τὰ ἀναγκαῖα πράγματα.

§ 13. Παρὰ Κατούλου, τὸ μὴ ὀλιγώρως ἔχειν φίλου αἰτιωμένου τι, κἂν τύχῃ ἄλογος αἰτιώμενος, ἀλλὰ πειρᾶσθαι καὶ ἀποκαθιστάναι ὁπὶ τὸ σύνηθες· καὶ τὸ πρὸς τοὺς διδασκάλους εὐθύμως ἔχειν ἐφημον, ὅσα τὰ περὶ Δομιτίου καὶ Ἀθηνοδότου ἀπομνημονεύομενα· καὶ τὸ φιλοτέκνως ἀληθινῶς ἀγαπητικόν.

§ 14. Παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου [k] Σεουήρου τὸ

[a] τῆς ἀθεωρήτου Salm. τοῦ ἀθεωρήτου ὑπομ. f.
[b] L. 6. § 16. B.
[c] L. 3. § 11. & l. 5. § 25 & l. 6. § 17. 26.
[d] Sup § 7. & l. 7. § 69. & l. 9. § 29.
[e] Inf. § 16. & l. 11. § 13. 18.
[f] Inf. § 13.
[g] L. 3. § 1. & l. 8. § 27. & l. 11. § 18.
[h] Inf. § 15. & l. 6. § 11.
[i] Sup. § 11.
[k] Οὐήρου Scal. & Salm.
[1] An, Vero.

φιλοίκειον, καὶ φιλάληθες, καὶ [2] φιλοδίκαιον· καὶ τὸ δι' αὐτὴν γοῦναι Θρασέαν, Ἑλβίδιον, Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον, καὶ φαντασίαν λαβεῖν πολιτείας ἰσονόμου, καὶ ἰσότητα, καὶ ἰσηγορίαν διοικουμένης, καὶ βασιλείας τιμᾶσθαι πάντων μάλιστα τὸν ἐλεύθεριον τῶν ἀρχομένων· καὶ ὅτι παρ' αὐτοῦ τὸ ἀμελὲς, καὶ ὀμότονον ἐν τῇ τιμῇ τῆς φιλοσοφίας· καὶ τὸ [b] εὐμεταδόσιον εὐλεγῶς· καὶ τὸ εὔελπι, καὶ τὸ πεποίθησιν ἔχειν τῶν ὑπὸ φίλων φιλεῖσθαι· καὶ τὸ ἀνεπίκρυπτον πρὸς τοὺς κατηγορουμένους ὑπ' αὐτοῦ πυγχάνοντας· καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι ζητεῖν τοῦ φίλου αὐτῷ εἶναι τοῦ τί θέλει, ἢ τί οὐ θέλει, ἀλλὰ δῆλον εἶναι.

[2] L. 6. § 30.

[b] Sup. § 3: 4. l. 6. § 48.

§ 15. [c] Παρὰ Κλεμέντος Μαξίμου, τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ, καὶ πρὸς μηδὲν [d] παρείφεσθαι· καὶ τὸ εὔθυμον ἐν πάσαις [e] περιστάσεσι, καὶ ἐν πᾶσι νόσοις· καὶ τὸ ἄκρατον τοῦ ἤθους, καὶ μειλίχιον, καὶ γενναῖον, καὶ [f] ἃ χαλεπὸν κατεργαστὸν τοῖς πολλοῖς· καὶ τὸ πάντας αὐτῷ πιστεύειν, περὶ ὧν λέγει, ὅτι ὅπως φρονεῖ, καὶ φανεῖ ὢν πεφηνὸς, ὅτι ὁ κακῶς [g] πεφηνὼς· καὶ τὸ [h] ἀδιάμεμπτον, καὶ ἀνεπιπλήκτου, καὶ [i] μηδαμοῦ ἐπιχρόνιον, ἢ ὀκνηρὸν, ἢ ἀμηχανοῦν, ἢ κατηφὲς, ἢ [k] περισπασμοῖς, ἢ πάλιν δυμέμφιμον, ἢ ὑφορώμενον· καὶ τὸ εὐεργετικὸν, καὶ τὸ [l] συγγνωμονικὸν, καὶ τὸ ἀφελὲς, καὶ ἀδιαστρόφως μᾶλλον ἢ [m] διορθεύειν φαντασίαν παρέχειν· καὶ ὅτι οὔτε φήθη ἂν τινὰ ὑφορᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ, οὔτε ὑπέμεινεν ἂν χρείττονα αὐτοῦ ὑπολαβεῖν· καὶ τὸ [n] εὐχαριστίζεσθαι.

[c] Παρὰ Κλ. M. Mer. Παρὰ M. Salm.

[d] παρείφεσθαι Lug. & Mer. παρόφ. Xyl. & Jun. l. 2. § 7.

[e] Sup. § 12. & l. 9. § 13. 39.

[f] L. 9. § 12.

[g] περαφῆναι.

[h] L. 12. § 13.

[i] L. 7. § 69.

[k] περισπασμοῖς L. 11. § 18.

[l] Sup § 7. & l. 7. § 26.

[m] L 7. § 12.

[n] ἐχαρ. Sup. § 7. & L. 3. § 5.

§ 16. Παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ ἤμερον, καὶ [o] μόνιμον ἀπαλλάττειν ἐπὶ πᾶσι ἐξετασμένοις πρὸ ὀλίγου· καὶ τὸ [p] ἀνυπόδεκτον περὶ τὰς δοκούσας τιμάς· καὶ τὸ [q] φιλόπονον, καὶ εὐδιάλεκτος· καὶ [r] τὸ ἀκουστικὸν τῶν ἐχόντων τι καινοφανὲς εἰσφέρειν· καὶ τὸ ἀπαρατρέπτως εἰς τὸ κατ' ἀξίαν ἐπινοεῖσθαι ἐπίσης· καὶ τὸ [s] ἐμπλεον, ποῦ μὲν

[o] L. 6. § 30. & l. 8 § 1.

[p] L. 5. § 2.

[q] L. 6. § 30.

[r] Sup. § 8.

ares diligere; veri juſtíqe rationem habere. item qòd per eundem Thraſeam, Helvidium, Catonem, Dionem, Brutum nôſſe ceperim; & qòd imaginem animo conceperim ſtatus popularis, in qo per æqualitatem juríſqe æqabilitatem res adminiſtrentur; regníqe, in qo ſubditorum libertate nihil antiqius habeatur. ab eodem item didici, ſimpliciter vivere; in philoſophiæ cultu conſtanter perſiſtere; promptè benefacere, impensè largiri; ſpes bonas fovere; de amicorum dilectione nihil ambigere. qin & qòd ſi qorum mores minùs probaret, palàm id præ ſe ferret; nec, qid vellet nollétve, familiaribus conjectu difficile foret; adeò aperto erat pectore.

§ 15. A Maximo, mei compotem eſſe; nec ulla in re tranſverſum abripi. ſed & animo bono eſſe, cum in morbis, tum & in aliis caſibus adverſis; moribus eſſe probè temperatis, ſvavibus, verendis: negotia objecta citra qiritationem conficere. adhæc qòd ità ſe gerebat, ut fidem qibuſvis faceret; qæcunq; diceret, ex animi ſententia dixiſſe; qæcunq; faceret, animo hàvd malo feciſſe. tum qòd nihil admirabatur, ad nihil obſtupeſcebat; nuſqam feſtinus, avt ſegnis erat; nuſqam perplexus, avt dejectus, avt ringi ſolitus: nec rurſus iracundiæ, avt ſuſpicionibus deditus. adhæc qòd benefacere promptus, & ignoſcere. qòd verax; qódq; hominis ejuſmodi ſpecimen dare videretur, qi perverti neſciret potiùs, qàm qi corrigi unqam opus haberet. qòd nemo qiſqam inventus ſit, qi vel contemptui ab illo haberi ſe exiſtimaret, vel præſtantiorem ſe illo opinaretur. deniqe qòd urbanitatis lavdem nevtiqam affectáverit.

§ 16. A patre manſvetudinem, & in rebus accuratè jam decretis conſtantiam immotam. qòd in honoribus, qi habentur, iſtis, gloriæ inani nihil conceſſerit; qòd laboribus ferendis cùm libens, tum & aſſiduus, ſe dederit. qòd eos avdire promptus fuerit, qi adferre qid poterant, qòd in in publicum conduceret: qódqe nemo illum abducere qiverit, qin pro merito ſuo unicuiqe ſupenderet. qòd probè noverat, ubi vehementiùs,

tiùs ubi remiſſiùs agere opus eſſet; qòd ab adoleſcentium amoribus coercuerat ſe. qòd civiliter admodum ſe geſſit. qòd amicis vel cœnandi ſecum, vel abſtinendi optionem liberam permittebat, nec peregrè euntē comitari, niſi ipſis allubeſceret, neceſſe erat: qòd affectum adversùs ſe pariter ſemper deprehendebant, etiamſi occaſione aliquâ impediti, eum nevtiqam eſſent comitati. qòd in conſiliis, qid facto opus eſſet, accuratè perqirendo conſtanter inſiſtebat, nec ſpecie rerum obviâ qâvis acqieſcens, indagationem incidebat. qòd etiam amicorum retinendi ſtudioſus; nec faſtidio mutans, nec inſanè diligens. qòd in ſtatu qocunqe ſorte contentus, vultúqe ſerenus. è longinquo futuri præſagus; & de minimis qibúſqe citra tumultum providus. acclamationes omnémqe adulationem reprimere: imperio qæ neceſſaria erant, ſedulò cuſtodire; ſumptus cavtè attemperare; de rebus iſtiuſmodi ſugillantes patienter ſuſtinere. nec in Deis colendis ſuperſtitioſus, nec in hominibus, avt muneribus, avt blanditiis avram captans popularem; ſed in rebus qibúſqe ſobrius, ſolidus, nuſqam ineptus, avt novitatis ſtudioſus. Porrò qòd ad vitam commodiùs tranſigendam conducentibus rebus, qarum copiam illi dapſilem ſors ſuppeditabat, citra faſtum, nec liberè tamen minùs, utebatur; ut & præſentibus ſimpliciter frueretur, neqe abſentiâ multùm deſideraret. qòd nemo illum avt ſophiſtam, avt vernaculum, aut ſcholaſticum dixerit; ſed virum maturum, conſummatum, adulatione ſuperiorem, rebus & propriis & alienis adminiſtrandis idoneum. adhæc qòd verè philoſophantes in honore habebat, cæteris nihil exprobrabat. in congreſſibus facilis, & feſtivus, nec ad faſtidium id tamen. corporis ſui curâ tam probè attemperatâ, ut nec vitæ avidus videretur, avt elegantiæ ſtudioſus, nec neglectui tamen id haberet; ſed per ſuam ipſius diligentiam efficeret, ut medicorum pharmacis fomentiſve externis qàm minimè indigeret. qod maximum eſt, qòd citra invidentiam eis concedebat, qui

χεῖα ἐστάσεως, τῶ δὲ ἀνέσεως· καὶ τὸ παῦσαι τὰ περὶ τὸν ἔρωτας ἧς μεταχείρισιν· καὶ ἡ κοινονημοσύνη· καὶ τὸ ἐφείδεσθαι τῆς φίλοις μήτε συνδιατρῖβειν αὐτῶ πάντως, μήτε συναποδημεῖν ἐπάναγκες· [a] ἀεὶ δὲ ὅμοιον αὐτὸν καταλαμβάνεσθαι ἀπὸ τῆς διὰ χρείας πηδᾶς ἀπολειφθέντων· καὶ [b] τὸ ζητητικὸν ἀκριβῶς ἐν τοῖς συμβουλίοις, καὶ [c] διήμονον, [d] ἀλλ' ἡ τὸ [e] θεραπίσκη τῆς ἐρεύνης [f] ἀρκεσθεὶς τοῖς παρεχείσεις φαντασίαις· καὶ τὸ διατηρητικὸν τῆς φίλων, καὶ μεθαμῶ ἀψίκοεον, μηδὲ ὀθιμανές· καὶ τὸ αὐταρκὲς ἐν παντί· καὶ τὸ φαιδρὸν· καὶ τὸ πέρρωθεν παρορατικόν· καὶ τῆς ἐλαχίστων παραδοκητικὸν [g] ἀτεραγῴδως· καὶ τὸ πᾶς ἐπιεικόσεις, καὶ πᾶσαν κολακείαν ὑφ' αὐτῆς [h] ῥαλῆναι· καὶ τὸ φυλακτικὸν ἀεὶ τῆς ἀναγκαίων τῆ ἀρχῆ, καὶ ταμιδτικὸν τῆς χορηγίας, καὶ ἀπομνητικὸν τῆς ἐπὶ τῆς τοιούτων [i] πονῶν καταπαύσεως· καὶ τὸ [k] μήτε περὶ τὸν θεὸς δεισιδαίμων, μήτε περὶ ἀνθρώπους δημοκοπικὸν, ἢ [l] ἀρεσκευτικὸν, ἢ ὀχλοχαρές, ἀλλὰ [m] νήφον ἐν πᾶσι, καὶ βέβαιον, καὶ μηδαμῆ ἀπεριβόλλον, μηδὲ καινοτόμον· καὶ τὸ τοῖς ἐκ [n] συμπαρείαν βίᾳ φόρμοί τι, ἂν ἡ πρὸς παρέχει δυνατὸν, χρηστὸν ἀπόφως ἅμα καὶ ἀπροφασίστως, ὥστε παρόντων μὲν ἀπολαυστεύοντας ἄδηλον εἶναι, ἀπόντων δὲ μὲ δεῖσθαι· καὶ τὸ μήτε ἄπρεπα εἰπεῖν, μήτε ὅπ [o] σοφιστὴς, μήτε ὅτι οἰκονομὴς ἐργαλικὸς, μήτε ὅπ θρασυκὸς, ἀλλ' ὅπ ἀνὴρ πάντα τέλειος, ἀκολάπλαστος, πραγμάτων διωάμενος καὶ ἧς ἑαυτῆς καὶ ἄλλων. πρὸς τέλοις δὲ καὶ τὸ τιμητικὸν ἧς ἀληθῶς φιλοσοφόντων, τοῖς δὲ ἄλλοις [p] οὐκ ἐξουσιαστικόν. ὕστι δὲ τὸ εὐθυμιον, καὶ εὔχαρι ἐν παραπόρως· καὶ τὸ τῆς ἰδίᾳ σώματος ἐπιμελητικὸν ἀμέτρως, ὕστε ὡς ἂν τις φιλόζως, ὕστε πρὸς καλλωπισμὸν, ὕστε μὴν ὀλιγώρως· ἀλλ' ὥστε διὰ τὸν ἰδίαν πρόνοιαν, εἰς [q] ὀλίγιστα [r] ἰατρικῶν χρῆζειν ἢ φαρμάκων καὶ ἐπιθεμάτων [s] ἐκτός. μάλιστα δὲ τὸ ἀδιαχωρητικὸν ἀλλαπάντων

[a] Sup. § 8.
[b] L.6.§ 30.
[c] ἐπίμονον ἄλλως ἐν παρ. Mer.
[d] ἀλλ' ἐν τὸ Πρ. Caſ. ἀλλ' ἐν πλὴν πρ. Boor. & Lug. ἢ ὅπ ἐν παρ. f.
[e] ἐν θεραπισκῆναι Jun.
[f] ἀρκεσθέντα Jun.
[g] L.11.§ 3.
[h] συναλ. Xyl.
[i] πονῶν
[k] L.6 § 30.
[l] L. 3.§ 5.
[m] L.4.§ 28.
[n] L.4. § 3.
[o] Sup. § 7. & l. 6. § 30.
[p] Sup § 10.
[q] ὀλίγα πάνυ. Svid.
[r] ἰατρικῆς. Svid.
[s] ἐκτὸς καὶ ἐκτός. Svid.

τοῖς δυναμάν τινα κεκτημένοις, διον τῷ ρεφστικῷ, ἢ [a] ἀπ' τῶν ἐξ ἰσοτείας νόμων, ἢ ἐθῶν, ἢ ἄλλων τινῶν [b] πραγμάτων· καὶ συναυδαστικὸν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστοι κατὰ τὰ ἴδια πεφιλεγμένα ἐυδοκιμῶσι. πάντα δὲ κατὰ τὰ πάτρια πρᾶττον, [c] ὑφ' αὐτὸ τοῦτο ὀπτηδεύων φαίνεσθαι, τὸ τὰ πάτρια φυλάττειν. ἔτι δὲ τὸ μὴ εὐμεταχείριστον καὶ [d] ῥιπτασικὸν, ἀλλὰ καὶ τόπους, καὶ πράγμασι τοῖς αὐτοῖς ἐνδιατριπτικόν· καὶ τὸ μετὰ πολὺ παρεξυσμὸς τῆς κεφαλαλγίας, ταχέως εὐθὺς καὶ ἀκμαῖον πρὸς τὰ σωφρονεῖν ἄρχα· καὶ τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ πολλὰ τὰ ἀπόρρητα, ἀλλὰ ὀλίγιστα καὶ ἀναιρετώτατα, καὶ ταῦτα ὑπὲρ τῶν κοινῶν μόνον· καὶ τὸ ἔμφρον καὶ μεμετρημένον ἔν τε θεωρίαις ἐπιτελοῦσι, καὶ ἔργων κατασκευαῖς, καὶ διανομαῖς, καὶ τοῖς [e] τοιούτοις ἀνθρώποις, [f] πρὸς αὐτὸ τὸ δόξον πρόχειρον εἶναι [g] διαῤῥητόν, ἢ πρὸς τὸν ὑπὸ τοῖς πράγμασιν εὐδοξίαν. [h] ἐν [ἐν] ἀωρεῖ λέγεις. [i] ὑπὲρ φιλοικοδόμου· ἢ περὶ τὰς ἐδωδὰς ὀλίγον τὸν, ἢ περὶ ἐδητῶν ὑφὰς καὶ χρόας, ἢ περὶ σωμάτων ὥρας· ἢ [k] ἀπὸ [l] χωρὶς [m] σολὴ, ἀνάγκασα ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως, [n] καὶ πρὸς ἐν Λανυβίῳ τὰ πολλά· τὸ [o] τελώνη ἐν Τύσκλοις [p] παραυτομόλῳ ὡς ἐχρήσαλο, καὶ πᾶς [q] ὁ τοιοῦτος τρόπος. ὑδὲν ἀπηνὲς, ὑδὲ μῖλι ἀδυσώπητον, ὑδὲ λάβρον, ὑδὲ [r] ὡς ἄν τινα εἰπεῖν πρὸς, ἕως ἱδρῶτος· ἀλλὰ πάντα διειλημμένα λελογίσθαι, ὡς ὑπὸ χρόνῳ, ἀταρράχως, τεταγμένως, ἐῤῥωμένως, [s] συμφώνως ἑαυτοῖς. ἐφαρμόσεται δ' ἂν αὐτῷ τὸ περὶ τοῦ Σωκράτους μνημονευόμενον, ὅτι καὶ ἀπέχεσθαι καὶ ἀπολαύειν ἐδυνάλο τούτων, ὧν πολλοὶ φρός τε τὰς ἀποχὰς ἀδυνάτως, καὶ πρὸς τὰς ἀπολαύσεις ἐνδοτικῶς ἔχουσι. τὸ δὲ ἰσχύειν καὶ [t] ἐπὶ καρτερῶν καὶ ἐγκράτειαν ἑκατέρῳ, ἀνδρὸς ἔστιν ἄρτιον καὶ ἀήττητον ψυχὴν ἔχοντος, οἵᾳ ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου.

in facultate aliquâ claruerunt, ſive oratoriâ, ſive legum vel morum vel aliarum quarumvis rerum notitiâ: ſed & operam illis conferebat ſuam, ut pro eis, qibus maximè præcellebant, dotibus, exiſtimationem ſinguli ſuam conſeqerentur. qòd, cùm ſecundùm majorum inſtituta omnia exeqeretur, ne hoc qidem affectaverat, ut majorum inſtituta præcisè obſervare videretur. qod nec dimoveri proclivis, nec divagari, ſed cum locis, tum & rebus eiſdem, immorari conſvetus. qòd poſt capitis, qibus affici ſolebat, dolores, recens ſtatim vegetúſque ad conſveta munera redibat. qòd arcana haud multa, ſed pavca admodum & rariſſima habebat; eáq; quæ ad rempublicam duntaxat pertinerent. prudentiam item & moderationem, in ſpectaculis exhibendis, fabricis extruendis, congiariis largiendis, aliiſque iſtiuſmodi; utpote cùm is eſſet, qi non ad celebritatem ex rebus à ſe geſtis acqirendam, ſed id duntaxat qod facto erat opus, reſpiceret. non illi intempeſtivus balneorum uſus; non ædificandi ſtudium inſanum, non de victu, non de veſtium textura tincturâve, non de ſervitiorum ſpecie exqiſitâ curioſitas. toga, qâ Lorii utebatur, à villa inferiore comparata: Lanuvii tunicatus plerunqe in Tuſculano, ſed qod excuſare ſolebat, pænulatus. totius deniq; vitæ facies hæc fuerat. nihil immite; nihil immodeſtum, nihil vehemens, aut de qo uſurpari poſſet, qod ſolet vulgò dici, *Ad ſudorem uſqe:* ſed qaſi per otium cum conſideratione matura, placidè, compoſitè, ſtrenuè, conſentaneè ſibi invicem diſpoſita univerſa: ità qadrabat in illum, qod de Socrate perhibetur, qòd & abſtinere & frui rebus eis nôrat, qibus pleriqe nec per infirmitatem abſtinere, nec frui citra intemperantiam poſſunt. poſſe autem in altero tolerantem, in altero temperantem ſe præſtare; illud verò verè viri eſt animo conſummato invictóqe planè præditi. deniqe qomodo in Maximi ægrotatione ſe geſſerit.

§ 17. Παρὰ τῶν θεῶν, τὸ ἀγαθὸς

§ 17. Deis acceptum fero, qòd bonos

avos,

[a] πλὴ τῶν. [b] πρ. [ἐμπειρίαν] Jun. [c] Sup. 7. 9. & l. 7. § 60 [d] L. 5. § 5. [e] τοιούτοις [τῆ] ἀνθρώπῳ π. Xyl. τοιούτοις τῆς ἀνθρώποις Mer. τοιστηρέπους, ἀνθρώπω π. α. τ. Boot. τοιδιστηρόπους πρ. π. τ. vel τοιούτοις ἄνθρωπος ἢ πρ. α. τ. ἢ. Salm. [f] Δεδρακέπες f. Mer. ἐδεδρακὼς Salm. [g] L. 4. § 25. & l. 5. § 3. & l. 9. § 12. & l. 10. §. 11, 12. [h] ἐν ἀωρεῖ Lug. [i] L. 60. § 30. [k] ἐπὶ χρείοις, vel ἐπὶ Λαρείῃ Sal. ἀπὸ. [l] Λαρείῃ Lug. [m] σολὴ Lug. [n] χρῶν ἐν Sal. [o] φελόνη Sal. [p] παραιλημβάνως Sal. [q] ὁ τρ. τοι. Boot. [r] L. 6. § 30. & l. 9. § 12. [s] Sup. § 8. [t] L. 6. § 30. [u] ἐπικαρῖ. vel ἐχκ. f. [v] τις δίος f.

avos, bonos parentes, bonam sororem, bonos præceptores, bonos familiares, necessarios, amicos, bona omnia ferè habuerim. tum qòd adversùs neminem eorum temerè aliqid deliqerim, etiamsi ità affectus fuerim, ut, si occasio incidisset, ejusmodi aliqid admississem. cæterùm numinis beneficio factum est, qòd nulla ex rerum concursu occasio contigerit, qæ affectum illum proderet. ab eisdem fuit, qòd apud avi concubinam non sim diutiùs enutritus: qòd ætatis florem indelibatum servaverim, nec ante tempus justum virilitatis specimen dederim, sed ultra etiam qàm opus erat, id facere distulerim. qòd principi patriq; eidem subditus fuerim, qi me à fastu omni alienũ redderet; fidémqe faceret, posse in aula ità degi, ut nec satellitio, nec vestitu insigniore, nec funalibus statuisq; istiusmodi, atq; apparatu consimili opus sit: sed posse eum, qui rebus præest, ità contrahere sese, ut ad privati speciem proximè accedat, nec propterea tamen, vel demissiùs, vel remissiùs se gerat in eis, qæ pro republica ad morem imperatorium sunt exeqenda. qòd fratrem eum nactus sim, qi ad curam mei agendam suis moribus me extimularet, qíq; simul honore affectúq; erga me suo animum mihi oblectaret. qòd liberi mihi neq; ingenio tardi, nec corpore distorti obtigere, qòd progressus non fecerim ampliores in rhetorica, poeticâ, studiisq; aliis ejusmodi, qæ me forsan præpeditum detinuissent, si in eis me feliciter profeciisse sensissem. qòd nutritios meos ad honores, qòd expetere ipsi videbantur mihi, maturè evexerim, nec spe distulerim, cùm juvenes adhuc essent, deinceps id facturum me. qòd Apollonium, Rusticum, Maximum nôrim. qòd de modo vitæ naturæ convenienter agendæ, claras satìs ac freqentes eas, cogitationes in animo habuerim: ut, qantùm ad Deos attinet, ac suggestiones, adjutationes, inspirationes ab ipsis profectas, nihil obstet omnino, qo minùs juxta naturæ præscriptum confestim vivam, nisi ipse tandem in culpa

πάππους, ἀγαθὺς γονέας, ἀγαθὴν ἀδελφὴν, ἀγαθὺς διδασκάλους, ἀγαθὺς οἰκείους, συγγενεῖς, φίλους,[a] σχεδὸν ἅπαντα χρῆν. καὶ ὅτι οὐδενὶ ὑβρίσαντα αὐτῶν [b] ἐφάπτεσθαι πλημμελήσαί τι, καὶ τοι [c] διάθεσιν ἔχοντα τοιαύτην, ἀφ' ἧς, εἰ ἔτυχεν, ἦν ἐφαρξαί τι τοιοῦτο· τῆς θείων ἢ εὐποιΐα τὸ μηδεμίαν συνδρομὴν πραγμάτων γενέσθαι, ἥτις ἔμελλέ με ἐλέγξειν. καὶ τὸ μὴ πλέον ἐπιτραφῆναι παρὰ τῇ σωματικῇ τοῦ πάππου· καὶ τὸ τῶν ὥραν διασῶσαι· καὶ τὸ μὴ [d] πρὸ ὥρας ἀνδρωθῆναι, ἀλλ' ἔτι καὶ ὑπλαζεῖν τὸν χρόνον· τὸ ἄρχοντι καὶ πατρὶ ὑποταχθῆναι, ὃς ἔμελλεν πάντα τὸν τύφον ἀφαιρήσειν με, καὶ εἰς ἔννοιαν ἄξειν τοῦ, ὅτι [e] δύνατόν ἐστι ἐν αὐλῇ βασιλικῇ, μήτε δορυφορήσεων χρῄζειν, μήτε ἐνδύτων σημειωτῶν, [f] μήτε λαμπάδων, καὶ ἀνδριάντων τοιῶν δή τινων, καὶ τοῦ ὁμοίου κόμπου. ἀλλ' ἔξεστιν ἐγγυτάτω ἰδιώτου συστέλλειν ἑαυτὸν, καὶ [g] μὴ διὰ τοῦτο ταπεινότερον ἢ ῥᾳθυμότερον ἔχειν πρὸς τὰ ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἡγεμονικῶς πραχθῆναι δέοντα. τὸ ἀδελφῷ τοιούτῳ τυχεῖν, δυναμένῳ μὲ διὰ παντὸς ἐπεγείρειν με πρὸς ἐπιμέλειαν ἐμαυτοῦ, ἅμα δὲ καὶ τιμῇ καὶ στοργῇ συμφαίνοντός με· τὸ παιδία μοι ἀφωνῇ μὴ γενέσθαι, μηδὲ χωλὰ τὸ σωμάτιον διάσχεσθαι· [h] τὸ δὲ μὴ ἐπίπλεον με προκόψαι ἐν ῥητορικῇ, καὶ ποιητικῇ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπὲρ ὧν ἐσχολάκειμεν, ἐν οἷς ἴσως ἂν καταβιβάσθην, εἰ ἐφάνην ἐμαυτὸν εὐθέως προϊόντα· τὸ φθάσαι, τοῦ [i] ἐφεστῶτος ἐν ἀξιώμασι καταλαβόντα, ἔτι δὲ ἐδόκουν μοι ἐπιθυμεῖν, καὶ μὴ ἀναβαλέσθαι ἐλπίδι, τῷ [k] μὲν, ἐπεὶ νέοι ἔτι ἦσαν, ὕστερον αὐτὰ προσχεῖν. τὸ γνῶναι [l] Ἀπολλώνιον, Ῥοῦστικον, Μάξιμον. τὸ φαντασθῆναι σαφῶς τὴν [m] κατὰ φύσιν βίαν [n] εὐαρμόστως καὶ πολλάκις, ὅσον δήπου ἐπὶ τοῖς θείοις; καὶ πῶς ἐπιεῖσαν διαδόσεως καὶ συλλήψεως, καὶ [p] ἐπιποίας, ἀμηδὲν κωλύειν [q] ἥδη κατὰ φύσιν ζῆν με, ἢ ἀπολείπεσθαι ἔτι τούτου παρὰ τὴν ἐμὴν αἰτίαν, καὶ παρὰ τὸ μὴ

[a] [ἀγαθὰ] γ. f.
[b] προσῆκον Lug.
[c] L. 11. § 18.
[d] πρὸ Lug.
[e] L. 5. § 16.
[f] -δῶν Lug.
[g] μὴ Δία Lug. [Δία μὴ] διὰ Mer. μὴ διὰ τ. f.
[h] Sup. § 7.
[i] μὸ Lug.
[k] μὲ.
[l] Sup. § 8. 7. 15.
[m] Sup. § 9.
[n] ἐνεργ. Mer.
[o] L. 9. § 40. & l. 12. § 14.
[p] ἐπιπνοίας Mer.
[q] ἢ δὴ Lug.
[r] L. 2. § 9. & l. 3. § 12. & l. 4. § 49. & l. 5. § 34. & l. 6. § 17. § 8. & l. 8. § 35. & l. 9. § 11. & l. 10. § 32. & l. 11. § 9. & l. 12. § 8, 26.

μὴ διαπρᾶξαι τι ἐκ τῆς Θεῶν ὑποθέσεως, ἢ μονονυχὶ διδασκαλίας· τὸ [a] ἀπρεπῆν μοι τὸ σῶμα ὑπὸ τοσοῦτον ἐν τοιούτῳ βίῳ· τὸ μήτε Βενεδίκτης ἄφαντα, μήτε Θεοδότε· ἀλλὰ καὶ ὕστερον ἐν ἐρωτικοῖς πάθεσι γενόμενον ὑγιᾶναι· τὸ χαλεπώτατα πολλάκις Ῥουφῳ, μηδὲν πλέον ποιῆξαι, ἐφ' ᾧ ἂν μετέγεαν. τὸ μέλλουσαν γίναι γαλάξιαν τινὶ τεκοῦσαν, ὅμως οἰκεῖσθαι μεθ' ἑαυτῆ τὰ τελευταῖα ἔτη· τὸ ὁσάκις ἐξωλισθεῖν ὀπτασίαις τισὶ πεποιθότα, ἢ εἰς ἄλλο τι χρήζοντι, μηδέποτε ἀπῆσαί με, ὅτι μὴ ἔστι μοι χρήματα, ὅθεν γένηται· καὶ τὸ αὐτῇ ἐμοὶ χρείαν ἐμοίαν, ὡς παρ' ἑτέρου μεταλαβεῖν, μὴ συμπεσεῖν· τὸ τῇ γυναικὶ τοιαύτῃ [b], ὅσοις μὲν πειθήνιον, ὅταν δὲ φιλόσοφον, ὅταν δὲ ἀφελῆ· τὸ ἐπιτηδείων βοηθημάτων εἰς τὰ παιδία εὐπορῆσαι. τὸ [b] δι' ὀνειράτων βοηθήματα δεδῆναι, ἄλλα τε, καὶ ὡς μὴ πτύειν αἷμα, καὶ μὴ ἰλιγγιᾶν, καὶ [c] τότε ἐν Καϊήτῃ ὥσπερ [d] χρήσαι. [e] ὅπως τε ἐπιθύμησα φιλοσοφίας, μὴ ἐμπεσεῖν εἴς τινα σοφιστὴν, μηδὲ ἀποχαδῆσαι [f] ἐπὶ τοὺς συγγραφεῖς, ἢ συλλογισμοὺς ἀναλύειν, ἢ περὶ τὰ μετεωρολογικὰ καταγίνεσθαι. πάντα γὰρ ταῦτα θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται.

[a] L.6.§ 29.

[b] L.9.§ 11. 27.

[c] τοῦτο ἐν K. ὡς προεχείσαι. vel, τότε τε ἐν K. συντυχῆσαι. Sal.

[d] χρήσῃ f. Xyl. χρήσαι Boot. χρησμὸν, Lug. χρῆσιν Mer.

[e] [τὸ] ὅπως τε ἐπ Sal. τὸ ὅπως ἐπ. f.

[f] -θῆσαι Lug. -θῆναι f.

sim, qi Deorum ſubmonitiones, & tantùm non claras præceptiones nevtiqam obſervem. qòd in vita, qalis ea fuerit, corpus mihi tam diu perduraverit. qòd nec Benedictam, nec Theodotum attingerem: ſed & poſteà, ex affectibus amatoriis, qibus correptus fueram, ad ſanitatem redierim. qòd cùm Ruſtico ſæpe ſuccenſerem mihil ultrà admiſerim cujus pœnitere me poſſet. qòd mater mea, qamvis juvenis eſſet deceſſura, mecum tamen noviſſimos ætatis annos tranſegerit. qòd, qotieſcunqe animus fuit pavperi alicui, avt aliâs indigo, opem ferre, nunqam reſponſum eſt, non ſuppetere nummos mihi, unde id fieret: qódq; nulla mihi unqam talis neceſſitas obtigerit, ut ab alio ſumere cogerer. qòd uxor ejuſmodi mihi obvenerit, tam obſeqens, tam amans, tam ſimplex. qod eâ fuerim illorum copiâ inſtructus, qi ad liberos educandos mihi idonei exiſterent. qòd per inſomnia remedia mihi fuerint indicata, cùm alia, tum adverſus ſangvinis excreationem & capitis vertiginem; qod & Cajetæ aliqando factum eſt. qòd cùm philoſophandi cupiditas inceſſiſſet, non in ſophiſtam aliqem inciderim, nec commentariis evolvendis, vel ſyllogiſmis reſolvendis, vel meteorologicis diſcutiendis, tempus deſes contriverim. etenim iſta omnia Diis adjutoribus ac Fortunâ indigebant.

Τὰ ἐν Κυάδοις πρὸς τῷ Γρανούᾳ.

Quæ apud Qados ad Granuam

BIBΛΙΟΝ β'.

LIBER II.

[a] Ἔτοιμα Xyl.

[b] Inf.§ 13. & l. 3. § 11. & l. 7. § 22. 26. & l. 11. § 18.

[c] L. 3. § 4. 11. & l. 7. § 22. & l. 9. § 22. & l. 12. § 16.

[a] ΕΘων προλέγειν ἑαυτῷ, συμβεβήξομαι πολύφλυαρι, ἀχαρίστῳ, ὑβριστῇ, δολερῷ, βασκάνῳ, ἀκοινωνήτῳ. πάντα ταῦτα συμβέβηκεν ἐκείνοις [b] παρὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ἐγὼ δὲ πεφυκὼς τὴν φύσιν τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι καλὸν, καὶ τοῦ κακοῦ, ὅτι αἰσχρὸν, καὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ ἁμαρτάνοντος φύσιν, [c] ὅτι

MAnè prædicere memento tibi, Hodiè futurum eſt, ut rem habeam cum curioſo aliqo, ingrato, protervo, doloſo, invido, illiberali. obveniunt illis iſta omnia à bonorum malorúmqe inſcitiâ. ego verò, cùm & naturam boni nôrim, qòd honeſtum, málíqe, qòd inhoneſtum ſit, ipſámqe adeò delinqentis naturam, qòd congener

congener mihi sit, non tam qòd sanguinis seminisque ejusdem, quàm qòd mentis ac portionis divinæ mecum particeps; nec lædi posse me ab horùm ullo compertum habeo; (neq; enim inhonestâ re aliquâ me quisquam involverit) sed nec succensere congeneri possum, eúmve odisse. fiquidem ad mutuas operas nati sumus: qo modo pedes, manus, palpebræ, dentium superiorum inferiorúmque ordines. adversari itaq; sibi invicem præter naturam: adversantis est autem succensere & aversari.

§ 2. Qicquid sum, constat id omne carunculâ, animulâ, & parte principante. proinde mitte libros. nec distrahere amplius: (nihil obstat, qò minùs hoc facias) sed tanquam qi jam statim moriturus sis, carnes istas contemnas. cruor est, & officula, & reticulum ex nervis, venulis arteriisque contextum. Qin & animam considera, qalis sit. Spiritus est, sive aer, nec is semper idem, sed qi jugiter efflatus denuò reforbetur. tertium restat, pars illa principatum gerens. tu ergò sic tecum: senex es: partem tui principem servire ulteriùs ne siveris; sed nec motibus à communione humana alienis raptari, nec qicquam, qod fato destinatum tibi fuerit, vel jam ascitum aversari, vel futurum pavere.

§ 3. Deorum opera providentiæ plena sunt. nec qæ fortunâ fiunt, abíq; naturæ ope proveniunt, nvt sine connexu implexúq; rerum earum qæ providentiâ dispensantur. indè profluunt omnia. accedit & necessitas quædam, & totius mundi, cujus tu pars es, utilitas. illud est autem partis uniuscujusque bonum, qod universi fert natura, qódq; ad eandem conservandam conducit. porrò conservant mutatum hunc, sicut elementorum, ità & concretorum ex his mutationes. Ista tibi sufficiant: decretorum vice jugiter sint. librorum verò situm pelle; ut ne murmurans moriaris, sed verè propitius, Deóq; ex animo gratus.

μοι συγγενὴς, ἐκ αἵματος ἢ σπέρματος τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ νῷ, καὶ [d] μοίρας ἀπομοίρας μέτοχος, [e] ὥστε βλάπτεσθαι ὑπό τινος αὐτῶν δύναμαι· αἰσχρῷ γάρ με οὐδεὶς ἀναμίξαι· [f] ὥστε ὀργίζεσθαι τῷ συγγενεῖ δύναμαι, ὥστε ἀπέχθεσθαι αὐτῷ. [g] γεγόναμεν γὰρ πρὸς συνεργίαν, [h] ὡς πόδες, ὡς χεῖρες, ὡς βλέφαρα, ὡς οἱ τῶν ὀφρύων ἢ ἄνω καὶ κάτω ὀδόντες. [i] τὸ οὖν ἀντιπαρέχεσθαι ἀλλήλοις παρὰ φύσιν. ἀγανακτεῖν δὲ τὸ ἀπαναπλεῖν καὶ ἀποστρέφεσθαι.

§ 2. [k] Ὅ, τί ποτέ ἐστὶ τοῦτο ἐγὼ, σαρκίδιά ἐστι καὶ πνευμάτιον, καὶ τὸ ἡγεμονικόν. [l] ἄφες τὰ βιβλία· [m] μηκέτι σπῶ. ὑ δὲ λοιπὸν [n]. ἀλλ' [o] ὡς νῦν ἀποθνήσκων, τῶν μὲν σαρκίων καταφρόνησον· [p] κυδρὸν καὶ ὀστέια, καὶ πρόκυφα πλέον, ὑφάσματος, ἐκπνοιῶν πλεγμάτιον. Διάσου δὲ καὶ τὸ πνεῦμα ὁποῖόν τί ἐστιν· [q] ἄνεμος ὑπὲ ἀεὶ τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ πάσης ὥρας ἐξεμέμυσθον, καὶ πάλιν ῥοφούμενον τοῦτον ἔν ὅτῳ τὸ ἡγεμονικόν. ὥδε [r] διανοήθητι· [s] γέρων εἶ· μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς [t] δουλεῦσαι· μηκέτι κατ' ὁρμὴν [u] ἀκοινώνητον [x] νευρασθῆναι· μηκέτι [y] τὸ ἀμφρμένον, ἢ πρὸς ὃν συγκρῖναι, ἢ μέλλον [z] διαλύεσθαι.

§ 3. [a] Τὰ τῶν θεῶν προνοίας μεστὰ τὰ τῆς τύχης ἐκ ἀνευ φύσεως, ἢ [b] συγκλώσεως, καὶ ἐπιπλοκῆς τῶν προνοίᾳ διοικουμένων. [c] πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ· προσέστι ἢ [d] τὸ ἀναγκαῖον, καὶ [e] τὸ τῷ ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον, [f] οὗ μέρος ἐστὶ σύ. ὃ παντὶ ἢ φύσεως μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ τῇ ὅλῃ φύσει, καὶ ὁ σώζεται δὲ σωτικόν. [h] σώζεσι ἢ κόσμον, ὥσπερ αἱ τῶν στοιχείων, ὅτως καὶ αἱ τῶν συγκριμάτων μεταβολαί. [i] ταῦτά σοι ἀρκείτω, ἀεὶ δόγματα ἔχων. [k] καὶ ἢ βιβλίων δίωξις ἔστω, ἵνα [l] μὴ γογγύζων ἀποθάνῃς, ἀλλὰ [m] ἵλεως ἀληθῶς, καὶ ἀπὸ καρδίας [n] εὐχάριστος τοῖς θεοῖς.

[d] Inf. § 4. & l. 5. § 27. & l. 12. § 26. [e] L. 4. § 7. 8. & l. 11. § 18. [f] L. 5. § 22. & l. 7. § 26. [g] L. 3. § 4. & l. 4. § 3. & l. 5. § 16. & l. 7. § 55. & l. 8. § 56. & l. 11. § 18. [h] L. 7. § 13. 19. [i] Inf. § 16. & l. 7. § 24. [k] L. 3. § 16. & l. 6. § 32. & l. 12. § 3. [l] Inf. § 3. & l. 3. § 14. [m] Inf. § 7. & l. 4. § 3. 26. [n] -τως f. L. 3. § 14. l. 9. § 29. [o] Inf. § 5. 11. l. 3. § 12. l. 7. § 29. [p] L. 3. § 3. l. 8. § 57. [q] L. 5. § 33. l. 6. § 15. [r] επιν. f. [s] Inf. § 6. [t] L. 3. § 3. l. 7. § 55. l. 11. § 19. [u] L. 3. § 5. l. 7. § 72. l. 9. § 9. 23. [x] L. 3. § 5. 16. l. 6. § 16. l. 7. § 3. 29. l. 12. § 19. [y] Inf. § 5. l. 3. § 4. 16. [z] διαλύεσθαι f. [a] L. 4. § 27. l. 6. § 10. 38. l. 7. § 9. [b] L. 3. c. 16. [c] Inf. § 17. l. 4. § 26. l. 6. § 36. l. 8. § 23. l. 9. § 39. [d] L. 4. § 9. l. 10. § 28. [e] Inf. § 12. l. 5. § 8. l. 8. § 50. l. 12. § 23. [f] Inf. § 4. 14. l. 9. § 39. l. 10. § 6. [g] L. 6. § 44. l. 10. § 20. l. 12. § 23. [h] L. 4. § 46. l. 6. § 15. l. 7. § 18. 25. [i] L. 3. § 13. [k] Sup. § 2. [l] L. 3. § 3. & l. 8. § 18. l. 9. § 37. [m] Inf. § 17. L. 5. § 33. l. 8. § 45. l. 9. § 3. l. 12. § 36. [n] 4. 48.

§ 4. [a] Μέμνησο ἐκ πόσου τούτου ἀνεβάλου, καὶ ὁπόσας θεοθεν χρείας λαβὼν [b] οὐκ ἤδη τοῦ θεῶν ὁ χρὴ αὐτῆς [b]. δεῖ σ' ἤδη ποτὲ αἰδεσθῆναι, τίνος [c] κόσμου μέρος ἐσί, καὶ τίνος [d] διοικοῦντος· καὶ ὅτι [e] ὅρος ἐσί σοι ἀφωρισμένος τοῦ χρόνου, ᾧ ἐὰν μὲ εἰς τὸ μὴ [h] ἀπαυδριάσῃ χρήσῃ, ἱλιχθήσεται, καὶ ἀπελεύσῃ, καὶ αὖθις ἐκ ἥξεται.

§ 4. Memento, quamdiù ista differeris, & qoties opportunitates à Diis tibi oblatas neglexeris. tandem advertas oportet, cujusnam mundi pars sis, & cujusnam mundi rectoris propago. sed & præscriptum esse tibi temporis terminum: quod nisi ad animum serenandum accommodaveris, avolaturum est illud, te simul abrepto, nec deinceps rediturum.

§ 5. Πάσης ὥρας φρόντιζε σθαρρῶς, ὡς Ρωμαῖος, καὶ [k] ἄρρην, [l] τὸ ἐν χερσὶ μὴ τῆς ἀκριβοῦς καὶ [m] ἀπλάστου σεμνότητος, καὶ φιλοστοργίας, καὶ ἐλευθερίας, καὶ δικαιότητος ἀφαίρειν, καὶ [n] σχολὴν σαυτῷ τὰ λοιπὰ πάσων ἧττον ἄλλων φαντασιῶν ποιεῖσθαι. ποιεῖς δ' ἂν [o] ὡς ἐχέτλεως τῷ βίῳ, ἐκάστῳ ἀφεῖναι ἀνεργήτως, [p] ἀπολογισμῷ πάσης εἰκαιότητος, καὶ ἐμπαθοῦς ἀποστροφῆς ἀπὸ τοῦ [q] δαίμονος λόγου, καὶ ἀποκρίσεως, καὶ φιλαυτίας, καὶ [r] δυσαρεστήσεως πρὸς [s] τὰ συμβαινόμενα. ὁρᾷς [t] πῶς ὀλίγα ἐστὶν, ὧν χρείαν ἔχει, δύνα[ται] [u] ἄνθρωπος καὶ θεοῖς βίον βίου; καὶ γὰρ οἱ θεοὶ πολὺν ἤδην ἀπαιτήσουσι χρόνον τοῦ ταῦτα φυλάττοντος.

§ 5. Cura hæc jugiter incumbat tibi, ut quicquid in manibus est, strenuè peragas, prout Romanum, virumque decet, cum exquisita, nec accersita tamen, gravitate, humanitate, libertate, justitiâ: animúmq; interim ab aliis omnibus cogitationibus abdupas. abduces autem, si tanquam vitæ tuæ novissimam, actionem unamquamq; peregeris; remeritate omni liberam, & declinatione pervaffectus vim à rationis dictamine; simulatione itidem, & amore sui, eorúmq; quæ à numine destinata sunt aversatione. Vides, quàm pauca sint, quæ si quis tenuerit, prosperam aq divinam progressurum vitam degere dicatur. siquidem & dii ipsi, nihil amplius exigent ab eo, ista qui observaverit.

§ 6. [x] Γύμνιζε, ὕβριζε [y] αὐτῷ, ὦ ψυχή· τὴν δὲ τιμήσασθαι σαυτὴν [z] ἐκείνῃ καιρὸν ἕξεις. [a] ἓν γὰρ ὁ βίος ἑκάστῳ. [b] ὑμῖν δὲ σοὶ μόλις ἔτι ἐπιλελυμένῃ σαυτῆς, μὴ ἀπιδομένῃ σαυτὴν, ἀλλ' [c] ἐν ταῖς ἄλλων ψυχαῖς πεθυμίᾳ τὴν σὴν [d] εὐμοιρίαν.

§ 6. Ignominiâ, ignominiâ, inquam, te afficis, ô anima. honorem autem tibi tuum vindicandi, haud erit amplius opportunitas. fugit enim unicuiq; brevis ætas. ea verò tibi propè confecta est, dum tui ipsius reverentiam nullam habes, sed in aliorum animis felicitatem tuam collocas.

§ 7. [e] Περιστᾷ τί σε τὰ ἔξωθεν ἐμπόδιον; καὶ σχολὴν παρέχε σαυτῷ τοῦ περισσοδάνειν ἀγαθόν τι, καὶ παῦσαι [f] ῥεμβόμενος. ἴδε δὲ καὶ τὴν ἑτέραν [g] περιφορὰν φυλακτέον. λήρῳ γὰρ καὶ ἄλλα περιέχειν, οἱ πολυπράγμονες τοῦ βίου, καὶ [h] μὴ ἔχοντες σκοπὸν, ἐφ' ὃν πᾶσαν ὁρμὴν καὶ καθάπαξ φαντασίαν ἀπευθύνουσιν.

§ 7. Nè te distrahant, quæ extrinsecùs obveniunt tibi; sed otium tibi præstes, quo boni aliqid addiscas, & huc illuc ferri desinas. cæterùm & alia hîc hallucinatio cavenda est. nugas siquidem agunt actuosi haud pauci, dum vitam agendo conterunt, sed scopum, ad quem conatus suos cogitationésq; omnes dirigant, sibi propositum nullum habent.

§ 8. [i] Παρὰ μὲ τὸ μὴ ἐφικάνειν, τί

§ 8. Vix, avt nè vix qidem qisqam;

[a] L. 3. § 14.
[b] τοῖς Lug. An.
[c] Sup. 3. l. 4 § 14. l. 8. § 7.
[d] L. 6. § 1. 5.
[e] Sup. § 12. Inf. § 6. l. 4. § 17. 28. l. 6. § 49.
[f] μὴ ἐκ τοῦ
[h] L. 8. § 28.
[i] ὁ Ῥωμ. Cas. l. 6. § 44.
[k] L. 1. § 2. l. 3. § 5. l. 4. § 3.
[l] L. 3. § 12. l. 6. § 2. l. 7. § 27. 29.
[m] L. 1. § 9. l. 9. § 29.
[n] L. 3. § 4.
[o] Sup. § 2. Inf. § 11. l. 3. § 12.
[p] Inf. § 13. 16. l. 3. § 4. l. 4. § 2. l. 12. § 20. 24.
[q] κρείττονος Lug.
[r] Sup. § 2.
[s] L. 3. § 4. & l. 6. § 39.
[t] L. 4. § 3. l. 10. § 8.
[u] L. 5. § 34. l. 7. § 67. l. 10. § 6.
[x] Γύβριζε, vel, Γύσον
[y] Inf. § 16.
[z] Sup. § 4.
[a] βραχὺς Sal. ἓν Bor. οὗγε. f.
[b] Sup. § 2. l. 5. § 31. l. 10. § 15.
[c] L. 6. § 40, 42. l. 12. § 4.
[d] L. 5. § 36.
[e] Μὴ περιστᾷ σε Sup. § 2. 4. l. 4 § 3. 26. & l. 8. § 1.
[f] L. 3. § 4. l. 4. § 22.
[g] παρεφ. Jun. L. 1. § 15.
[h] Inf. § 16. l. 10. § 37. l. 11. § 20.
[i] Inf. § 13. l. 3. § 4. l. 4. § 18. L. 7. § 55.

ideo

ideò infeliciter agens deprehensus est, qia in alienis animis qid ageretur non animadverterit. cæterùm qi animorum suorum motus non attendunt, hi verò infeliciter agant, necesse est.

§ 9. Horum meminisse semper oportet: qæ universi, qæ tua natura sit; qomodo hæc ad illam affecta, qalisq; para qalis universi existat: qòd etiam nemo sit, qi prohibere te possit, qò minùs ea facias dicásq; semper, qæ naturæ illi, cujus pars es, consentanea fuerint.

§ 10. Philosophicè Theophrastus, in peccatis inter se conferendis (prout vulgò conferri solent) dicit; graviora esse qæ per cupidinem, qàm qæ per iram admittuntur. etenim, qi irascitur, cum dolore qodam & contractione animi occultâ à rationis tramite declinare videtur: qi verò per cupidinem delinqit, qia voluptate vincitur, intemperantior qodammodo, & in peccando effeminatior videtur; rectè igitur, nec indignè philosopho, pronuntiavit, amplioris esse criminis, qòd cum voluptate, qàm qòd cum dolore admittitur. atqe omnino alter, alteri similior existit, qi prior læsus, doloris ratione ad irascendum adigitur: cùm is sponte sua ad lædendum feratur, qi ad perpetrandum qidqam cupidine ducitur.

§ 11. Ita qæq; facius cogitásq; oportet, ut qi confestim è vita hac possis discedere. humanis autem excedere, siqidem Dii sint, nihil est grave. neq; enim malo ulli illi involvent te: si verò vel nulli sunt, vel nullam rerum humanarum curam gerunt, qid attinet tandem vivere in mundo vel Deorum, vel providentia inani? cæterum & sunt illi, & res humanas curant: & ne in ea, qæ verè mala sunt, incidat qisqam, in ipsius arbitrio prorsus posuere. reliqorum siqid malum existeret, & de hoc utiq; pariter prospexissent, qò in ipso situm foret, in id qoq; ne incideret. at verò, qod hominem deteriorem non facit, vitam hominis deteriorem efficere qi possit? nec imprudens autem, nec prudens

ἐν τῇ ἄλλης ψυχῇ γίγνεται, ἢ ῥᾳδίως τις ἄφθη κακοδαιμονῶν· τοὺς δὲ τοῖς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήμασι μὴ παρακολουθοῦντας, ἀναγκη κακοδαιμονεῖν.

§ 9. Τούτων ἀεὶ δεῖ μεμνῆσθαι, τίς ἡ ὅλων φύσις, καὶ τίς ἡ ἐμὴ, καὶ πῶς αὕτη πρὸς ἐκείνην ἔχουσα, καὶ [a] ὁποίου τινὸς μέρους, ὁποίᾳ τοῦ ὅλου ὅσα, καὶ ὅτι [b] οὐδεὶς ὁ κωλύων τὰ ἀεὶ κατὰ τὴν φύσιν, [c] ἧς μέρος ἐστὶ, συμφέροντά τε ἀεὶ καὶ λόγιον.

§ 10. Φιλοσόφως [d] ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ συγκρίσει τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς ἂν τις [e] τοιούτοτερον τὸ τοιαῦτα συγκρίνειν, φησὶ, βαρύτερα τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελήματα τῶν κατὰ θυμόν. ὁ μὲν γὰρ θυμούμενος μετὰ τινος λύπης καὶ λελωβήσεως φαίνεται τοῦ λόγου καταφρόνησις· ὁ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν ἁμαρτάνων, ὑφ' ἡδονῆς ἡττώμενος, ἀκολασίστερός πως φαίνεται καὶ θηλύτερος ἐν ταῖς ἁμαρτίαις· ὀρθῶς ἂν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ ἀξίωσε φῦναι, μείζονα ἐγκλήματος ἔχειν, τὸ μεθ' ἡδονῆς ἁμαρτάνειν, ἢ τὸ μετὰ λύπης. ὅλως τε ὁ μὲν παρὰ δύναμιν μᾶλλον ἔοικε, καὶ διὰ λύπην ἀναγκαζόμενος δυμοῦσθαι· ὁ δὲ, αὐτόθεν πρὸς τὸ ἀδικεῖν ὥρμηται, φερόμενος ὅτι τὸ πρᾶξαί τινα καὶ ἀπολαῦσαι.

§ 11. Ὡς ἤδη δυνατὸν ὄντα ἀξιοῦναί σε βίᾳ, ὕτως ἔχειν ποιεῖν καὶ λέγειν. τὸ δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀπολθεῖν, [h] εἰ μὲν θεοί εἰσιν, οὐδὲν δεινόν· κακῶν γὰρ οὐκ ἔσονται [i] εἰ δὲ οἱ γε οὐκ εἰσὶν, ἢ οὐκ ἐπιμελεῖ αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων, [k] τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῆς; ἀλλὰ [l] καὶ εἰσὶ, καὶ [m] μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων, καὶ τοῖς μὲν κατ' ἀλήθειαν κακοῖς, ἵνα μὴ ἐμπέσῃ ὁ ἄνθρωπος, [n] ἐπ' αὐτῷ τὸ μὴ γίνεσθαι τῶν πάντων κακῶν ἐποίησαν. εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἦν, καὶ τοῦτο ἂν ἐποίησαν, ἵνα ἐπὶ παντὶ τῷ μὴ ἐμπίπτειν αὐτῷ. ὁ δὲ χείρω μὴ ποιεῖ ἄνθρωπον, πῶς ἂν τοῦτο βίον ἀνθρώπου χείρω ποιήσειεν; ὅτι δὲ κατ' ἄγνοιαν, ὅτι εἰσὶν οἱ

[a] L. 5. § 24. l. 12. § 32.
[b] L. 1. § 17. l. 3. § 12. l. 5. § 10. 29. 34. l. 6. § 37. 58. l. 10. § 32. 33. l. 11. 39
[c] Sup. § 3. 4.
[d] Λέσβιος. Lug. An.
[e] L. 6. § 45.

[f] Sup. § 2. 9. l. 5. § 29. l. 6. § 30. l. 7. § 29. 69.
[g] L. 3. § 3.
[h] L. 9. § 28.
[i] εἰ δ' ἐστὶ Lug. Ann.
[k] L. 6. § 10.
[l] L. 12. § 28.
[m] L. 3. § 17. l. 6. § 44. 61. l. 9. § 11. 27.
[n] L. 8. § 55. 56. l. 9. § 40.

μὲ, μὴ δυνάμενόν ἢ σωφρονίζειν, ἢ δυσωπεῖσθαι παῦτα, [a] ἢ ἅπερ ὅλων φύσις παρέσχεν ἂν· [b] ἴστε ἂν πλημμύρην ἄμβρτεν, ἴστε παρ' ἀδυναμίαν, ἢ παρ' ἀπειρίαν, ἵνα τὰ ἀγαθὰ ἢ τὰ κακὰ [c] ὁμοίως τοῖς τε ἀγαθοῖς ἀνθρώποις ἢ τοῖς κακοῖς παρυμίσσῃ συμβαίνῃ· θάνατος δή γε ἢ ζωή, δόξα ἢ ἀδοξία, [d] πόνος ἢ ἡδονή, πλοῦτος ἢ πενία, [e] πάντα ταῦτα ὁμοίως συμβαίνει ἀνθρώποις τοῖς τε ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς, [f] ἔστι καλὰ ὄντα, ἔστε αἰσχρὰ· ἔστ' ἂρ' ἀγαθὰ, ἔστε κακὰ ὄντα.

[a] L. 6. § 1. [b] L. 12. § 12. [c] L. 4. § 39. l. 5. § 10. [d] L. 6. § 33. & l. 9. § 1. [e] L. 6. § 34. [f] L. 7. § 64. l. 8. § 1. l. 12. § 23. [g] L. 3. § 10. l. 4. § 3. 14. [h] L. 3. § 3. l. 5. § 23. l. 6. § 36. l. 7. § 10. l. 8. § 18. l. 9. § 29. l. 12. § 21. 32. [i] L. 3. § 6. l. 6. § 13. [k] L. 4. § 48. l. 5. § 10. 12. 33. l. 12. § 27. 31. [l] L. 12. § 33. [m] L. 6. § 59. l. 8. § 53. l. 9. § 34. l. 10. § 13. 19. [n] Χαμαίζωτον.] f. de earum? Lug. An. [o] L. 3. § 11. l. 4. § 21. l. 10. § 18. l. 11. § 2. 16. [p] L. 4. § 5. l. 9. § 3. l. 10. § 36. [q] Inst. § 17. [r] L. 11. § 23. [s] Sup. § 3. [t] Θεὸς ἀν-

§ 12. Πῶς ὀφείλει ταχέως διαφθείρεσθαι, πρὸ μὲν κόσμῳ αὐτὰ τὰ σώματα, πρὸ δὲ αἰῶνι αἱ μνῆμαι αὐτῶν; διὰ δὲ τὰ αἰσθητὰ πάντα, ἢ μάλιστα τὰ ὑπὸ ψυχαγωγίαν ἑλκόμενα, ἢ τῷ πόνῳ φοβοῦντα, ἢ [h] τῷ πλήρει δοκεῖν ἐπιμένειν· πῶς [i] εὐτελῆ ἢ εὐκαταφρόνητα, ἢ βυπαρὰ, ἢ ἐνθάδε, ἢ [k] νεκρὰ, νοερῶν δυνάμεων ἀφύσανα. [l] πάντων ὅσα ἐν αἰσθήσει ἢ αἰ φυσαὶ, ἢ ἐν ἀρχαῖς [m] τί δεῖ τὸ ἐνθάδε ἢ ὅσα τις αὐτῷ μέγα φάσκει, ἢ [n] τῷ μεταμφιέννυσθαι ἀποβλέπειν; ἃς διαλύσῃ τὰ ἐμφυόμενα διάφορα αὖθις, ἵνα μὴ ἀλλό τι ἐνοχλήσωμεν αὐτοῖς ἢ [o] φύσεως ἔργον. [p] φύσεως δὲ ἔργον εἰ τις φοβοῖτο, [q] παιδίον δεῖν οὗτο μέγα ἢ μέγιον φύσεως ἔργον δεῖν, ἀλλὰ ἢ [r] συμφέρει αὐτῷ πῶς ἄπεστι [s] θεῷ ἀνθρώπους, ἢ [t] ἔχει ἢ ἐπὶ μέρος, ἢ [u] ὅτως πῶς [v] ἔχει [w] διαλύθη τὸ ἐξ ἀνθρώπου τοῦτο μέλιον.

§ 12. Facultatis rationalis est, considerare, quàm velociter evanescant omnia, in mundo corpora, in ævo eorundem etiam memoria: cujusmodi sint omnia quæ sub sensum cadunt; horumque ea maximè, quæ vel voluptate alliciunt, vel dolore percellunt, vel cum fastu celebrantur; quàm vilia, quàm contemnenda, quàm sordida, caduca, mortua sint. quinam ii sint, quorum opiniones vocesque claritatem largiuntur. qid sit ipsum mori; quòd; siquis rem ipsam per se intueatur, cogitationeque ab illa subnoverit ea omnia, quibus tanquam larvis horrendis infructa imaginationi nostræ se objicit, nihil esse aliud comperiet quàm opus naturæ. opus autem naturæ nullum quisquis expavescit, puer est. verùm enimverò mori non est opus tantùm naturæ, sed quod eidem & conducat, ejusdem deniq; facultatis fuerit, considerare, homo Deum quomodo, & quâ sui parte contingat; quòq; pacto habitura se sit pars ista, ubi corpore soluta fuerit.

§ 13. Οὐκ ἀθλιώτερον τοῦ παίζοντος ἀνακεκραγμένου, ἢ τὰ ῥήματα ταῦτα φθέγγεται, ἢ [x] τὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐφ' ἑκάστου δεῦρο πεφυκότος ζητοῦντος, μὴ αἰσθανόμενόν δὲ, ὅτι ἐγγὺς ἔστιν ἐκεῖνος ὁ [y] τῶν ὅλων ἐαυτοῦ δαίμων ἢ, ἢ τοῦτον ὑποβοσκεῖται. δαιμόνια δὲ αὐτῷ [z] καθαρὸν νοῦν καὶ ἱερὰν διάνοιαν, ἢ εὐσεβῆ ἢ συναρίστιον τῶν θεῶν ἢ ἀνθρώπων γνώμην. τὰ μὲ γὰρ

§ 13. Nihil homine illo miserius est, qi omnia undique pervagantur, & cùm ea quæ subsint terram sunt, quod illi sit, scrutantur, tum quæ in animis alienis, conjecturâ nititur indagare; nec intelligit interim sufficere sibi, ut eum eo, quem intra se gerit, genio versetur, eúmq; legitimè colat. colet autem, si affectibus immunem custodierit, & temeritate alienum non offensum se aliquâ, quam vel Dii vel homines egerint. quæ enim

Σρώπου Lug. An. [x] π. ε. ὃ. [y] ἔχον. Bot. [z] διανόλαν, vel, διαζόλαν p. διάνοιαν Bot. [v] Pindarus apud Platon. Theætet. L. 11. § 1. [w] Sup. § 8. [x] Inst. § 17. L. 3. § 3. 5. 7. 16. l. 5. § 27. l. 12. § 26. [y] [τοῦτον] n. Suid. Sup. § 5. Inf. § 16. [z] Διῦ Suid.

Dii

Dii agunt, virtutis nomine, veneranda; (qæ homines, cognationis ratione, sunt amica; sed & modo quodam miseranda quandoque, ob bonorum malorúmq; ignorationem. nec sanè defectus hic minor est illo, qi alba & nigra internoscere prohibet.

§ 14. Etiamsi ter mille annos victurus esses, & totidem insuper myriadas, illud tamen meminisse debes, nec ullam aliam vitam ab ea, qàm degit, amittere quenquam; nec aliam ab ea, qàm amittit, degere. eodem ergò redit longissimum ætatis spatium, cum eo quod est brevissimum. præsens siquidem tempus est omnibus æquale: & quod amittitur ergò, æquale est omnibus. eadémq; ratione id quod amittitur, momentaneum tantùm esse constat: neq; enim aut præteritum, aut futurum amittere quis potest. nam quis cuiquam id, quod non habet, absuluerit? horum itaq; duorum meminisse oportebit: alterius nimirum, quòd omnia ab æterno consimilia fuerint, & in orbem ferantur: itaq; nihil interesse, per centum, an per ducentos, an per tempus interminatum, eadem qis visurus sit. alterius verò, quòd is qi qàm diutissimè vixerit, & is qi qàm celerrimè mortuus fuerit, æquè tandem vitæ prorsus amittit uterq;. præsens siquidem duntaxat uterque tempus amittit, cùm hoc duntaxat habeat, nec amittere possit qis, quod non habet.

§ 15. In opinione sita sunt omnia. docent hoc, qæ à Monimo dicta sunt. horum autem utilitas comparebit, si qis qæ scitivè ab illo conscripta sunt, quàm sit veritatem habeant patrocinium, videbitur.

§ 16. Contumeliâ se afficit anima humana: inprimis, quando abscissus & quasi seruma mundi, quantum in ipso est, evadit. abscessionem enim facit à natura, in cujus parte aliqâ reliqorum omnium cujusq; natura continetur, qi ne aliqâ obveniente offenditur. deinde cùm vel hominem qemcunq; aversatur, vel lædendi consilio adversatur alicui. hujusmodi sunt autem irascentium animæ. tertiò contumeliâ se afficit, cùm voluptati vel dolori succumbit. quartò, cùm

ἐκ θεῶν αἰδέσιμα δ' ἀρετάω τε καὶ ἐξ ἀνθρώπων [a] φίλα διὰ συγγένειαν· ἔστι δ' ὅτε καὶ [b] πρόσω πως ἐλεεινὰ, [c] ἐξ ἄγνοιαν ἀγαθῶν καὶ κακῶν· ἣν ἀλαίνων [d] ἡ πίστωσις ἄντη τῆς τελειότητος τῆ διακρίνειν τὰ ἴδια καὶ [e] μέλαινα.

§ 14. [f] Κἂν τρισχίλια ἔτη βιῶναι μέλλῃς, καὶ τοσαυτάκις μύρια, ὅμως μέμνησο, ὅτι οὐδεὶς ἄλλον ἀποβάλλει βίον, ἢ τοῦτον ὃν ζῇ· οὐδὲ ἄλλον ζῇ, ἢ ὃν [g] ἀποβάλλει. εἰς τ' αὐτὸ ὖν καθήκοντα τὸ μάκιστον καὶ βραχυτάτῳ· τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον [h] [οἱ] καὶ τὸ ἀπολλύμενον, [i] οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀποβαλλόμενον ὕστως ἀκαριαῖον ἀναφαίνεται. [k] ἔστε γὰρ τὸ παρῳχημὸς, ὕστε τὸ μέλλον ἀποβάλλοι ἄν τις. ὃ γὰρ οὐκ ἔχει, πῶς ἄν τις τοῦτο αὐτῦ ἀφέλοιτο; τούτων [l] οὖν σοὶ δύο δεῖ μεμνῆσθαι· ἀνδ' μὲν, ὅτι πάντα ἐξ ἀϊδίου ὁμοειδῆ, καὶ ἀνακυκλούμενα, καὶ [m] οὐδὲν διαφέρει, πότερον ἐν ἑκατὸν ἔτεσιν, ἢ ἐν διακοσίοις, ἢ ἐν τῷ ἀπείρῳ χρόνῳ τὰ αὐτὰ τις ὄψεται· ἑτέρου δ', ὅτι καὶ [n] ὁ πολυχρονιώτατος, καὶ ὁ τάχιστα τεθνηξόμενος, τὸ ἴσον ἀποβάλλει. [o] τὸ γὰρ παρὸν ὅτι μόνον, ὃ ἀπολλύουσι μόνον, [p] ἄφαρ γὰ ἔχει καὶ τοῦτο μόνον· καὶ ὃ μὴ ἔχει τις, οὐκ ἀποβάλλει.

§ 15. [q] Ὅσα ἡ φαῦλα ἀπάλυσις. [r] ὅλως μὲν γὰ τὰ ἀφὸς [s] τῶν Κυνικῶν λεγόμενα· [t] ὅλως δὲ καὶ εὐχρήστου τοῦ λεγομένου, ἐάν τις ἐκεῖ τὸ ἐπίκτητον μάθῃ τοῦ ἀληθῶς λέγεται.

§ 16. [u] Βλάπτει ἑαυτὸν ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, μάλιστα μὲ ὅταν [x] ἀπόστημα, καὶ οἷ φῦμα, τοῦ κόσμου, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, γένηται. τὸ γὰ ἀποχωρεῖν τοῖς ἀνθρώποις γινομένοις, ἀπόστασις ἐστι τῆς φύσεως, ἧς ἐν μέρει, ἕκαστα τῶν φύσεων ἐστὶν ἔχειν· ἀσεβὲς δ', ὅταν ἀνθρώπου τινὰ ἀποτρέπῃ, ἢ καὶ ἐναντία φέρῃ, οἷς βλάπτεσθαι, διαὶ εἶναι ἐπὶ τῆς ὁρμῆς ὁρμίζομένου. τρίτον ὑβρίζει ἑαυτὸν, [z] ὅταν πανῆται ἡδονῆς, ἢ πόνου. τέταρτον, [a] ὅταν

[a] Sup. § 1. l. 3. § 4.
[b] L. 7. § 26.
[c] Sup. § 1.
[d] L. 4 § 29.
[e] μέλαινα.
[f] L. 3. § 10. l. 4. § 47. 50. l. 9. § 28. 33. l. 12. § 26.
[g] [ἂν] ἀποβάλλει Suid.
[h] delet Suid.
[i] ἔν f.
[k] L. 6 § 32.
[l] L. 4. § 32. l. 6. § 37. 46. l. 7. § 1. l. 9. § 28. 35. l. 10. § 27. l. 11. § 1. l. 12. § 24.
[m] L. 8 § 15. l. 9. § 37. l. 11. § 35.
[n] L. 4. § 50. l. 9. § 33.
[o] L. 12. § 3.
[p] ἅπαξ vel, ἅμα.
[q] L. 3. § 9. l. 4. § 3. 7. l. 7. § 14. l. 8. § 40. 47. l. 9. § 32. l. 11. § 18. l. 12. § 8. 22. 26.
[r] ἅλλοι f.
[s] οὓς Κυνικὸς Μοίρας f.
[t] ἅλλοι f.
[u] Sup. § 7.
[x] L. 4 § 29. l. 8. § 54. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[y] Sup. § 11.
[z] Inf. § 17. l. 3. § 4. l. 11. § 19.
[a] Inf § 17. l. 18. 19.

ὑπακούηται, καὶ ἐπιπλάσεως, καὶ ἀναλύσεως τῆ ποιῆ, ἢ λόγῳ. πάμπαν, ὅπου προῆξίν τινα ἑαυτῆς καὶ ὁρμὴν, [a] ἐπ' ἐνίοις σκοπὸν ἀφίῃ, ἀλλὰ [b] ἀπλῆ, καὶ ἀβασκολυθήτως ὑπῶν ἐνεργῇ· [c] νῦν καὶ τὰ μικρότατα, κατὰ τὸν ἐπὶ τὸ τέλος ἀναφορὰν γίνεσθαι τέλος τῆ λογικῶν ζώων, τὸ [d] ἔπεσθαι τῇ τῆς πόλεως καὶ πολιτείας τῇ ἀρχαιοτάτης λόγῳ καὶ [e] δικαίῳ.

§ 17. Τὸ ἀνθρωπίνη βίου, ὃ ὁ χρόνος, στιγμή· [h] ἡ μὲν οὐσία, ῥέουσα· [i] ἡ δὲ αἴσθησις, ἀμυδρά· ἡ δὲ ὅλη τοῦ σώματος [k] σύγκρισις, εὐσηπτος· ἡ δὲ ψυχὴ [l] ῥεμβός· ἡ δὲ τύχη, δυσεκμάντον· [m] ἡ δὲ φήμη, ἄκριτον. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, πάντα, τὰ μὲν τοῦ σώματος, [n] ποταμός· τὰ δὲ τῆς ψυχῆς, [o] ὄνειρος καὶ [p] τύφος· ἡ δὲ βίος, πάλαμος καὶ ξένου διατριβή· [q] ἡ δὲ ὑστεροφημία τί, λήθη. τί οὖν τὸ παραπέμψαι δυνάμενον; ἓν καὶ μόνον φιλοσοφία. τοῦτο δὲ, ἐν τῷ τηρεῖν [r] τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον, καὶ ἀσινῆ, [s] ἡδονῶν καὶ πόνων κρείττονα, [t] μηδὲν εἰκῆ ποιοῦντα, [u] μηδὲ ψευδομένως καὶ μὴ ὑποκρίσεως, [x] ἀνενδεᾶ τοῦ ἕτερον ποιῆσαί τι, ἢ μὴ ποιῆσαι ὅτι δὲ τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπορρεύμενα δεχόμενον, ὡς ἐκεῖθέν ποθεν ἐρχόμενα, ὅθεν αὐτὸς ἦλθεν· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸν θάνατον [z] ἴλεῳ τῇ γνώμῃ [a] ἀπεκδεχόμενον, ὡς ὕδωρ ἕν ἢ [b] λύσιν τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν ἕκαστον ζῴων συγκέκριται. [c] εἰ δὲ ἐνυπῆς τοῖς στοιχείοις μηδὲν δεινὸν ἐν τῷ ἕκαστον δι' ἀλλοίωσιν εἰς ἕτερον μεταβάλλειν, διὰ τί [d] ὑποδέδοικε τις τὴν πάντων μεταβολὴν καὶ διάλυσιν; [e] κατὰ φύσιν γάρ· [f] οὐδὲν δὲ κακὸν κατὰ φύσιν.

simulat, ac fictè vel falsò agit quicquam, loquitúrve. quintò, quoties actionem aut conatum suum ad nullum certum scopum destinat, sed temerè agit, & nescia ipsa, quid velit. cùm etiam minutissima quæque ità sint agenda, ut ad finem ipsum referantur. finis autem animantium rationis particeps hic est, ut civitatis ac politiæ antiquissimæ rationi legibúsq; obsequantur.

§ 17. Vitæ humanæ tempus, punctum est: materia, fluida: sensus, obscurus: corporis universi fabrica, putrescere prona: anima, vaga: fortuna, res impervestigabilis: fama, res incerta: & ut verbo dicam, omnia, corporis quidem, fluvius; animæ verò, somnium & fumus: vita, militia, & hospitis in peregrino mora: fama posthuma, oblivio mera. quidnam est ergò, quod hominem deducere & transmittere possit? res sola & unica est, philosophia. ea autem in hoc consistit, ut genium qis suum interim conservet integrum, contumeliâ ac læsione omni immunem, voluptate ac dolore omni superiorem, nihil temerè aut fictè simulatéq; agentem, sibi sufficientem, cùm ut alii faciant aut nè faciant qid, opus nil habeat: porrò quæcunq; eveniunt ac destinantur sibi ità excipientem, tanquam indè obvenientia, unde venerit ipse: mente denique propitiâ placidâq; mortem, ipsam expectantem, tanquam elementorum eorum dissolutionem, ex quibus animal unumquodq; consistit. si autem elementis ipsis nihil grave contingit, quod in alterum unumquodq; eorum jugiter transmutatur, cur corporis universi mutationem ac dissolutionem metuat aut suspectam qis habeat? secundùm naturam quippe fit. nihil est autem malum, quod est naturæ consentaneum.

[a] Sup. § 7. [b] Sup. § 5. [c] L. 1. § 8. l. 3. § 6. l. 9. § 23. [d] L. 3. § 12. 16. l. 4. § 12. et l. 12. § 31 [e] L. 3. § 11. l. 4. § 3, 4. 23. l. 6. § 44. l. 12. § 36. [f] L. 10. § 11. [g] L. 3. § 10. l. 4. § 26. l. 5. § 24. l. 6. § 36. [h] L. 5. § 33. [i] Ibid. [k] σύγκρισις, Jun. [l] ῥεμβός, [m] L. 4. § 3. Xyl. [n] L. 4. § 43. l. 5. § 23. l. 6. § 15. [o] L. 6. § 31. [p] L. 10. § 31. l. 12. § 24. 27. [q] L. 3. § 10. l. 4. § 3. 19. l. 7. § 10. [r] Sup. § 13. [s] Sup. § 16. L. 8. § 8. [t] Sup. § 5. [u] Sup. § 16. [x] L. 4. § 29. [y] Sup. § 3. l. 8. § 23. l. 10. § 5. [z] Sup. § 3. l. 4. § 48. l. 5. § 33. [a] L. 5. § 10. l. 9. § 3. [b] L. 4. § 5. l. 7. § 32. 50. l. 8. § 25. [c] L. 8. § 18. 20. l. 10. § 7. [d] L. 4. § 37. [e] Sup. § 12. [f] L. 6. § 1, 33. l. 10. § 7. l. 11 § 34. [g] νίτῳ Lug.

Τὰ ἐν Καρνούντῳ β. Quæ Carnunti.

NOn est hoc tantùm nobis cogitandum, singulis diebus absumi vitam, minorémq; ejusdem superesse portionem: sed & illud reputandum, qod, si qis diutiùs vitam protraxerit, incertum sit, utrùm mentis vires pariter idoneas sit habiturus ad rerum intelligentiam, & ad contemplationem eam qæ ad rerum divinarum humanarúmq; peritiam contendit. nam si delirare ceperit, perspiratio forsan, & nutritio, & imaginatio, & appetitus, & istiusmodi reliqa, nevtiqam deficient. ea verò vis, qâ sese uti possit, & officii sui numeros omnes absolvere, & qæ animo conceperit distinctè explicare, & de hoc ipso, an mortem sibi consciscere debeat, considerare, & ejusmodi universa, qæ rationem probè subactam desiderant, hæc, inqam, vis jam prorsus extincta jacebit. Festinandũ itaqe, non hâc solâ ratione, qia mortem propiùs per momenta singula acceditur, sed hâc insuper, qia rerum cogitatus & intellectus ante mortem nos sæpenumero destituit.

§ 2. Etiam istud est observatu non indignũ, qod ea qoq; qæ à naturâ genitis superveniunt, gratiam suam qandam & venustatẽ obtinent. qemadmodum panis cùm coqitur, particulas qasdam diffindi cernimus. attamen intercisa & hiantia ista, qamvis ab artis pistoriæ instituto aliena, decoris speciem qandam præ se ferunt, & comedendi desiderium suo modo irritant. ficus qoq; ubi plenè maturuerint, dehiscunt. sed & in olivis præmaturis, illud putredini vicinum, gratiam peculiarem qandam baccæ conciliat. spicæ itidem deorsum vergentes, & leonis supercilium, & aprorum ab ore diffluens spuma multáq; alia istiusmodi; qæ seorsim siqis intueatur, sunt venustate omni procul; qia tamen rebus naturalibus adnascuntur, & ornatũ illis adjiciunt, & contemplantium qoq; animos afficiunt. proinde, siqis animum ac cogitationem nôrit altiùs defigere in ea qæ in universo

Ὀ Τχὶ τοῦτο μόνον δεῖ λογίζεσθαι, ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπαναλίσκεται ὁ βίος, καὶ μέρος ἔλαττον αὐτοῦ καταλείπεται· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο λογιστέον, ὅτι εἰ ὁπωσοῦν βιώη τις, ἐμμένειν γε ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ὁμοίαν αὔξεσι καὶ διάνοιαν πρὸς τὴν συνίσταν τῶν πραγμάτων, καὶ τῆς θεωρίας τῆς συστατικὸς εἰς τὴν ἐμπειρίαν τῶν θείων καὶ τῶν ἀνθρωπείων. ἐὰν γὰρ παραλλαγεῖν ἄρξηται, τὸ μὲν [a] διαπτεῖσθαι, καὶ πτοεῖσθαι, καὶ φαντάζεσθαι, καὶ ὀρμᾶν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, οὐκ ἐνδήσει· τὸ δ' [b] ἑαυτῷ χρῆσθαι, καὶ [c] τοῦ τῆς καθήκοντος ἀκριβῶς ἀκούειν, καὶ τὰ φαινόμενα διαλογίζεσθαι, καὶ ἀεὶ αὐτῷ τῷ, [d] εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτὸν, ἐφιστάνειν, καὶ ὅσα τοιαῦτα λογισμῷ συγκεχυμένα πάντα χρήζει, [e] προσκόπτουσι· καὶ δι' ὧν ἐπείγεσθαι, οὐ μόνον [g] τῇ ἐγγυτέρῳ τῆς θανάτου ἑκάστοτε γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τὴν ἐννόησιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν παρακολούθησιν ἀπολήγειν.

§ 2. Χρὴ καὶ τὰ τοιαῦτα παραφυλάσσειν, ὅτι καὶ [h] τὰ ἐπιγινόμενα τοῖς φύσει γινομένοις ἔχει τι εὐχαρι καὶ ἐπαγωγὸν, οἷ ἄρτος ὀπτώμενος παραῤῥήγνυταί πως μέρη· καὶ πῶς ὑπ' αὐτὰ τὰ διέξοδα ὕτως καὶ τρόπον τινὰ δῆλα τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἀρτοποιίας ἔχοντα, διαφέρει πως, καὶ ἀθυμίαν ἀπὸ τὴν ἔξωθεν ἰδίως ἀναπνεῖ. πάλιν τε τὰ σῦκα, ὁπότε ἀκμαιότατά ὄζει, χάσκει. καὶ ἐν ταῖς δρυπεπέσι [i] ἐλαίαις, αὐτὸ τὸ ἐγγὺς τῆς σήψεως, ἴδιόν τι κάλλος τῷ καρπῷ ἀποτίθησιν. οἱ στάχυες τῶν κατανεύοντες, καὶ τὸ τῶν λεόντων ὀφρυδρύον, καὶ ὁ ἀπὸ συῶν ἐκ τῶν στόματος ῥέων ἀφρὸς, καὶ πολλὰ ἕτερα, καθ' ἑαυτὰ εἰ τις σκοποίη, πόρρω ὄντα τοῦ εὐπρεποῦς, ὅμως διὰ τὸ τοῖς φύσει γινομένοις ἐπακολουθεῖν, συνεπικοσμεῖ, καὶ ψυχαγωγεῖ. ὥστε εἴ τις ἔχοι πάθος καὶ ἔννοιαν βαθυτέραν πρὸς τὰ ἐν τῷ ὅλῳ γινόμενα

[a] L.6.§ 16.
[b] L.5.§21. l.7. § 55.
[c] L.1.§ 12. l.6. § 26.
[d] L.5.§ 29.
[e] L. 12. § 15.
[f] L.2.§4.6.
[g] [διὰ] τὸ Jun.
[h] L.6.§ 36. l.8. § 50.
[i] πεπεῖσι Lug. -πεπῃ Xyl.

γινόμενα, χωδὸν ὄντα ἐκ δόξης αὐτῷ καὶ ἀπακολούθησιν συμβαινόντων ἡδέως πως διασυνίσταται. ὕπως ἡ καὶ θηρίων ἀληθῆ χάσματα, ὑκ ἔλαττον ἡδέως ὄψεται, ἢ ὅσα γραφεῖς καὶ πλάσται μιμήμασιν ἐκπονοῦσιν. καὶ γραῶς καὶ γέροντος ἀκμαῖόν τινα καὶ ὥρεον, καὶ τὸ ἐν παισὶν ἀπαφρόδιτον, τοῖς ἑαυτοῦ σώφροσιν ὀφθαλμοῖς ἐρᾷν δυνήσεται. καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἑκάστῳ πάρεστι, μόνῳ δὲ τῷ φιλοῦντι τὴν φύσιν, καὶ τὰ ταύτης ἔργα γνησίως ἀγαπῶντι ἐφικνεῖται. qi adversùs naturam operáq; ejusdem animum habuerit probè conciliatum.

§ 3. Ἱπποκράτης [c] πολλὰς νόσους ἰασάμενος, νοσήσας ἀπέθανεν. οἱ Χαλδαῖοι πολλῶν θανάτους προεῖπον· ὕστερον καὶ αὐτοῖς τὸ πεπρωμένον κατέλαβεν. [d] Ἀλέξανδρος, καὶ Πομπήϊος, καὶ Γάϊος Καῖσαρ, ὅλας πόλεις ἅρδην τοσαύτας ἀπολέσαντες, καὶ ὃν ἐφ' ἵππων καὶ πεζῶν κατακόψαντες, καὶ αὐτοὶ ποτὲ ἐξῆλθον τοῦ βίου. Ἡράκλειτος, ἐπὶ [e] τῇ τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως τοσαῦτα φυσιολογήσας, ὕδατος τὰ ἐντὸς πλήρωθέντα βολβίτου κατακαχεξιάσας ἀπέθανεν. Δημόκριτον μὲν οἱ φθεῖρες, Σωκράτην δὲ ἄλλοι φθεῖρες ἀπέκτειναν. τί ταῦτα; [f] ἐπέβης, ἔπλευσας, κατήχθης· ἔκβηθι. [g] εἰ μὲν ἐφ' ἕτερον βίον, οὐδὲν θεῶν κενόν, οὐδὲ ἐπὶ. εἰ δὲ ἐν ἀναισθησίᾳ, παύσῃ πόνων καὶ ἡδονῶν ἀνεχόμενος, καὶ [h] λατρεύων τοσούτῳ χείρονι [i] τοῦ ἀγγείου. [k] ἢ σπεῖσαι τὸ ὑπάρτιν τὸ μὲν θεῖον καὶ [l] δαίμων, τὸ δὲ [m] γῆ καὶ λύθρος.

§ 4. [n] Μὴ καταφρόνησης τοῦ ἐπολισθάνοντος τοῦ βίου μέρους ἐν παντὶ ἀεὶ ἑτέρων φαντασίας, ὁπόταν μὴ τέλειον ἀναφορὰν ἔχῃ τὴν κοινωφελῆ ποιῇ. [o] ἤτοι γὰρ ἄλογα ἔργα ἐστὶν, ταράσσει, φαντάζομαί τί ὁ δεῖνα πράξει, καὶ τίνος ἕνεκεν, καὶ τί λέγει, καὶ τί ἐνθυμεῖται, καὶ τί τεχνάζεται, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ποιεῖ [p] ἀπορρέουσάν τινα τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ εὐθυπορίαν. [q] χρὴ μὲν οὖν καὶ τὸ εἰκῇ καὶ μάτην ἐν τῷ εἰρμῷ τῶν φαντασιῶν πε-

hoc fiunt, nihil ferè etiam in eis, quæ qasi appendicis cujusdam loco res naturales consequuntur, deprehendet, qod non etiam cum oblectatione qadam huic ipsi commendare sese videatur. qin & idem ferarum rictus veros haud minore cum voluptate contuebitur, qàm pictorum fictorúmve arte per imitationem expressos. tam vetulæ item vetulive maturitatem qandam ac decorem, qàm & qicqid in pueris venustatis animum afficientis deprehenditur, castis oculis spectare poterit. deniq; conringuat multa hujusmodi, quæ non cuivis sunt grata, sed illi duntaxat

§ 3. Hippocrates, ubi multos sustulerat morbos, morbo tandem & ipse sublatus est. Chaldæi, cùm multorum mortem prædixissent, morti demum & ipsi concesserunt. Alexander, Pompeius, C. Cæsar, cùm tot urbes funditùs evertissent, tot hominum myriades in prælio cecidissent, ipsi qoq; tandem vitâ excesserunt. Heraclitus, de mundi conflagratione cùm prolixè disseruisset, aquâ intercute viscera distentus, stercoréq; oblitus bubulo, interiit. Democritum pediculi; Socratem etiã pediculi, sed aliusmodi, sustulerunt. qorsum ista? navem conscendisti, navigâsti, appulisti: egredere. si ad vitam alteram; nihil, nè ibi qidem, numinis est inane. sin sensu carituras sis, desines voluptatibus ac doloribus distineri; desines vasi tanto deteriori inservire. an non enim præstantius est id qod inservit? cùm alter mens & genius, alter limus & sanies sit?

§ 4. Qod supereſt vitæ reliqum, nè conteras in cogitationibus de rebus alienis, nisi siqid ad communem utilitatem spectaverit; puta, cogitando, qid iste vel ille agat, & qorsum hoc vel illud agat, qid loqatur, qid cogitet, qid machinetur, & cætera. etenim operis alieni observatio, à mentis propriæ custodiâ cogit evagari. oportet itaqe in cogitationum serie frustraneum & superfluum omne declina-

re:

[c] L. 4. § 48. l. 6. § 47. l. 7. § 19. l. 8. § 25.
[d] L. 4. § 32. 48. l. 6. § 24. 47 l. 8. § 31.
[e] L. 10. § 7. l. 11 § 1.
[f] L. 2. § 3. l. 12. § 36.
[g] L. 2. § 11.
[h] L. 2. § 2. l. 11. § 19.
[i] L. 10. § 38.
[k] ὅρα ὀξὶ τὸ ἐπ'. Bor. ὅσῳ π. Mer. ὲ, vel ἢ [ὲ] π. τ. ἱ; f. γ. κ..
[l] L. 2. § 13.
[m] L. 2. § 2.
[n] L. 2. § 8. 13.
[o] ἤδη γ. α. ε. 5. Boot. ἤτοι γ. α. ε. vel, ἢ γὰρ τῶ α. ε. πίρησις f. vide Not.
[p] L. 2. § 7. l. 4. § 22.
[q] L. 2. § 5. 16.

re: curiosum avtem & malignum multò magis. assvefacere verò te debes, ut ea duntaxat cogites, de qibus siqis subitò te reqisiverit, qid nunc in animo versas? liberè statim rèspondere qeas, istud vel illud. unde palam fiat extemplò, esse omnia apud te simplicia, benevolàq; animalis sicut socialis, & cogitationes omnes neglectim habentis, qæcunq; voluptatem avt luxum ullo modo respiciant; avt æmulationem etiam, avt invidentiam & suspicionem, avt aliud qidlibet, de qo proloqi pudeat, hoc te vel illud in animo habuisse. Vir ità compositus, qò minùs in optimorum numero censeatur, jam nihil est, cùm deorum sacerdos ac minister qidam existat, eóq; qod intra se gerit, numine ritè utatur. qòd hominem utiq; præstet intaminatum voluptatibus, dolore omni illæsum, contumeliâ intactum, improbitatis nè sentientem qidem, certaminis præstantissimi, ne ab affectu scilicet ullo subvertatur, æthletam; justitiâ penitùs imbutum; ex animo prorsus amplexantem qæcunq; ex lege divina illi attributa contigerint. qi rarò admodum, nec citra magnam aliqam atqe in commune utilem occasionem advertat, qid alius qispiam dicat, faciat, cogitet. suis enim duntaxat agendis intentus est; sibíqe ab universo destinata cogitat assidué. & illa qidem honesta præstat, ista optima esse persvasum habet. sors enim unicuiqe assignata, & conducit ei, & in eum finem est eidem collata. meminit etiam, cognatorum esse rationale omne: & naturæ ipsius humanæ rationem ab unoqoqe hoc exigere, ut hominum qorumvis curam habeat, porrò nec à qibuslibet existimationem esse capessendam, sed ab eis tantùm, qi naturæ consentaneam vitam agunt, qi deciùs vivant qales sint domi, qales foris, qomodo noctu, qomodo interdiu se gerant, qales cum qalibus volutentur, in memoria habet. itaq; laydem illorum nihili pendit, qi nè sibi qidem ipsis placent.

εἰσεσθαι, πολὺ δὲ μᾶλλον τὸ ἀφελεῖσθαι, καὶ πυκνότητος καὶ [a] ἀδιαιρέτου ἑαυτοῦ, μόνα φαντάζεσθαι, ἃ ἂν εἴ τι ἄρτι διαιρέσεως, τί νῦν διανοῖ; μὴ παῤῥησίας ἀφορμὴν ἂν ἀποκρίναιτο, ὅτι τὸ, καὶ πρὸς ἐξ ἀνάγκης, εὐθὺς ἥλω ἔχει, ὅτι πάντα [b] ἁπλᾶ καὶ [c] εὐμενῆ, καὶ [d] ζῴα κοινωνικά, καὶ ἀμελοῦντος ἡδονικῶν, ἢ κακοπαθείας ἀπολαυστικῶν φαντασμάτων, ἢ φιλονεικίας τινος, ἢ βασκανίας καὶ ὑποψίας, ἢ ἄλλα τινος, ἐφ' οἷς ἂν ἐρυθριάσειας ἐξηγούμενος, ὅτι ἐν τῇ αὐτοῦ ἔσχες. ὁ γὰρ τοῦ ἀνδρὸς ὁ τοιοῦτος, [e] ἐν ὅτῳ ὑπερτίθεται τὸ ὡς ἐν ἀείσεως ἤδη εἶναι, ἱερεύς τις καὶ ὑπουργὸς θεῶν, χρώμενος καὶ [f] τῷ ἔνδον ἱδρυμένῳ αὐτῷ, ὃ παρέχεται τὸν ἄνθρωπον [g] ἀχραντον ἡδονῶν, ἀτρώτον ὑπὸ παντὸς πόνου, πάσης ὕβρεως ἀνύπαφον, πάσης ἀναισθήτου στοργείας, ἀθλητὴν ἄθλου τοῦ μεγίστου, τοῦ ὑπὸ μανιῶδους πάθους καταβληθῆναι, δικαιοσύνῃ [h] βεβαπτισμένον εἰς βάθος, [i] ἀσπαζόμενον μὲν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα παντὶ μὲν πολλάκις ᾗ, μᾶλλα χρεὶς μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀναγκης φαντάζομενον, [k] τί ποτε ἄλλο λέγει, ἢ φράσει, ἢ διανοεῖται. [l] μόνα γὰρ τὰ ἑαυτοῦ φροντίζει ἐνεργεῖν ἔχει, καὶ [m] τὰ ἑαυτοῦ ἐπὶ τὸν ὅλον συγκαθιέμενα δικαιοῖς ἐννοεῖ κἀμοὶ καλὰ παρέχῃ, [n] ταῦτα δὲ ἀναμφιβόλῳ πάντως. [o] ἡ δὲ ἑκάστῳ νεμομένη μοῖρα σύμφορα καὶ συναρμόζει. μέμνηται δὲ καὶ ὅτι [p] συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν· καὶ ὅτι [q] κήδεσθαι μὲν πάντων ἀνθρώπων, κατὰ τὴν [r] ἀνθρωπίνην φύσιν ἔστιν· δόξης δὲ οὐχὶ [s] πᾶσι πάντων ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῶν ὁμολογούντων τῇ φύσει βιούντων μόνον. οἱ δὲ μὴ ὄντως βιοῦντες, ὁποῖοί τινες οἴκοι τε καὶ ἔξω καὶ οἷοις καὶ τίσιν συνήθως καὶ μὴ ἡμέρᾳ σύνοιδε μὴδὲ ὅτων φεύγουσι, μεμνημένος διατελεῖ. ὃ τοίνυν οὐδὲ ἐπαινοῦντος τοιούτου ἔπαινον ἐν λόγῳ τίθεται, ὅτι ἀνὴρ αὐτὸς ἑαυτοῦ ἀρέσκοιός ἐστιν.

[a] Inf. § 12. l. 12. § 4.
[b] L. 11. § 15.
[c] Inf. § 12. l. 6. § 47. l. 9. § 10.
[d] L. 5. § 16. 30. l. 9. § 9.
[e] L. 8. § 22.
[f] Sup. § 3. Inf. § 5, 6, 7. 16. l. 2. § 13. 17.
[g] L. 2. § 16, 17.
[h] L. 5. § 16. l. 10. 34.
[i] L. 2. § 2. Inf. § 16. l. 4. § 1. 23. 25. 26. l. 10. § 11. l. 12. § 1. 3. 11.
[k] L. 2. § 8, 13.
[l] L. 7. § 67.
[m] L. 2. § 5.
[n] L. 10. § 1.
[o] L. 4. § 10. 23. l. 5. § 8. l. 10. § 20. l. 12. § 23.
[p] L. 2. § 1. Inf. § 11.
[q] Inf. § 6. l. 9. § 3. l. 10. § 6.
[r] L. 1. § 9.
[s] L. 9. § 18. 27. l. 10. § 13. l. 11. § 18.
[t] L. 6. § 57. l. 8. § 52, 53. l. 9. § 27.

§ 5. Μήτε [a] ἀκύρου ὀρέγου, μήτε [b] ἀκοινώνητος, μήτε [c] ἀνεξέτα-στος, μήτε [d] ἀνθηκάμβου· μήτε [e] κομψείας τῇ διανοίᾳ σου κεκηπεύσθω· μήτε πολυρρήμων, μήτε [f] πολυπράγμων. ἔστω ἔτι ἐν σοὶ θεὸς ἔνοικος [h] σεμνύπτης ζώου [i] ἀρρένος, καὶ πρεσβύτου, καὶ πολιτικοῦ, καὶ Ῥωμαίου, καὶ ἄρχοντος, ἀναπεπταχότος ἑαυτὸν, ὅτου ἂν ὥρα τις [k] ἀφεμένου τὸ ἀναπλήρωμα ἐκ τοῦ βίου [l] ἕτοιμος· μήτε ὅρκου δεόμενος, μήτε [m] ἀνθρώπου τινὸς μάρτυρος. [n] ἐν ᾧ [o] τὸ φαιδρὸν, καὶ τὸ ἀπροσδεὲς τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, καὶ [p] τὸ ἀπροσδεὲς ἡσυχίας, ἣν ἄλλοι παρέχωσιν. [q] ὀρθὸν δεῖ εἶναι, καὶ μὴ ὀρθούμενον.

§ 5. Neq; invitùs qicqam agas, neq; societatis communis immemor, nec nisi re probè priùs exploratâ, aggressus, nec affectibus abreptus. sed nec sensus tuos exornet sermonis elegantia; nec dictionis multæ fueris, nec negotii multi avidus. faxis verò, ut qi in te residet Deus, præses sit animantis masculi, ætate provecti, reipub. studiosi, Romani, principis; qi ità se composuerit, ut qi promptus decedere, classicum duntaxat, qo è vita avocetur, expectet. qíq; nec juramento proprio, nec alius cujusqam testimonio opus habeat. porrò vultus adsit hilaris; animusq; ità comparatus, ut nec externo aliqo indigeas ministerio, nec tranquillitate ea, qam ab aliis suppeditari necesse sit. rectum deniqe, non surrectum ac suffultum esse oportet.

§ 6. [r] Εἰ μὲν κρεῖττον ἐνείσεις ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ δικαιοσύνης, ἀληθείας, σωφροσύνης, ἀνδρείας, καὶ καθάπαξ τοῦ [s] ἀρκεῖσθαι ἑαυτῇ τῷ διανοίᾳ σου ἐν οἷς χρὴ τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν παρέσονταί σοι παρέχοντες, καὶ ἐν τῇ ἐμβρίμῃ, ἐν τοῖς ἀπροαιρέτοις ἀπονεμομένοις· εἰ τοῦτο, φημὶ, κρεῖσσόν τι ὁρᾷς, ἐπ' ἐκεῖνο ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τραπόμενος, τοῦ ἀρίστου ἐνεστομένου ἀπόλαυε. εἰ δὲ μηδὲν κρεῖττον φαίνοιτό σοι [t] τῆς ἐνιδρυμένης ἐν σοὶ δαίμονος, ταῖς τε ἰδίαις ὁρμαῖς ὑποτεταγμένος ἑαυτῷ, καὶ τοῖς φαντασίαις [u] ἐξεταζομένοις, καὶ [x] ἧς αἰδημόνων πίστεων, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἑαυτὸν ἀφειλκυκότος, καὶ [y] τοῖς θείοις ὑποτεταγμένος· καὶ [z] ἧς ἀνθρώπων συνηδομένης· εἰ [a] τούτων πάντα τὰ ἄλλα μικρὰ καὶ εὐτελῆ ἐνείσεις, [b] μηδενὶ χώρᾳ δίδου ἑτέρῳ, πρὸς ὃ ῥέψας ἅπαξ καὶ ἀποκλίνας, ἐκ [c] ἀφελοπαίσεως τὸ ἀγαθὸν ἐκεῖνο τὸ ἴδιον, καὶ τὸ σὺν φρονίμῳ δόγματι ἐναρμόζεσθαι πρὸς τὸ λογικὸν καὶ [*] πολιτικῷ ἀγαθῷ· ἀθέμιτος, ἢν ὑπὲρ ὑπερτερῶν, ἢ ἀρχαίων, ἢ πλήθους, ἢ ἀπολαύσεως ἐκτὸς. ταῦτα πάντα, κἂν

§ 6. Si qid in vitâ humana deprehenderis præstabilius justitiâ, veritate, temperantiâ, fortitudine, &, ut uno verbo absolvam omnia, animo ità affecto, ut in eis, qæ secundùm rationis dictamen peragenda sunt, sibimet ipsi, in eis qæ citra consilii proprii opem obveniunt, fato acquiescat. si qid, inqam, præstantius hoc adverteris, eô te vertas, eodémq; tanqam bono præstantissimô, qó fruaris, toto animo fac incumbas. sin præstabilius nihil offenderis, genio in te collocato, cùm ità fuerit comparatus; ut motus suos omnes sibi subjecerit, & visa qæq; diligenter exploret, & à sensuum affectionibus, qod Socrates dicebat, sese abstraxerit; Deis avtem se regendum permiserit, hominibúsqe qibusvis curam lubens impendat. si animo sic affecto inferiora viliorâq; cætera omnia deprehendis, nulli alii rei cuiqam locum concedas, ad qam animo devergente si inclinaveris qicqam, bonum illud proprium & peculiariter tuum qó minùs liberè colas præferáque, obstabit. bono siquidem rationali & publicum spectante nihil extraneum ex-adversum consistere fas est; vulgi, puta, existimationem, principatus, divitias, avt vitam voluptuariam. horum enim qisqam si

vel

[a] L. 5. § 1.
[b] L. 2. § 2.
[c] Inf. § 6. l. 8. § 2. l. 10. § 37.
[d] L. 2. § 2. l. 10. § 36.
[e] L. 1. § 7. 15. Inf. § 8.
[f] L. 1. § 5. l. 4. § 24.
[g] Sup. § 3. l. 12. § 26.
[h] L. 5. § 27.
[i] L. 2. § 5.
[k] L. 9. § 3. l. 11. § 3. 20.
[l] εὐλύτου f. ut Inf. § 7. & l. 8. § 33. Inf. § 16.
[m] L. 7. § 67. l. 9. § 29.
[n] ἐν Boor. ἔνι f. vel ἐνῇ
[o] L. 10. § 12.
[p] L. 4. § 29. l. 7. § 16. l. 11. § 1.
[q] L. 7. § 12.
[r] Inf. § 7.
[s] L. 5. § 14, 15, 26. l. 9. § 26.

[t] L. 2. § 13. 17. Sup. § 3, 4, 5. Inf. § 7. 16.
[u] Sup. § 5.
[x] L. 5. § 26. l. 6. § 51. l. 7. § 55.
[y] L. 4. § 31. 34. l. 10. § 14.
[z] Sup. § 4.
[a] L. 7. § 72.

[b] L. 1. § 8.

[c] L. 2. § 16.

[*] πολιτικῷ ut L. 7. § 72. l. 10. § 2. l. 11. § 21.
[d] L. 1. § 8. l. 2. § 16.

vel minimum adjungere visum fuerit, prævalebit confestim, & abripiet te. at tu simpliciter liberéque id quod præstantius est elligito, eíq; strenuè adhæresćito. præstat autem id quod conducit. itaq; si conducere tibi videbitur, qatenus ratione præditus es, retineas; sin, qatenus animatus es tantùm, repudies; judiciúmque, qò minùs externâ rerum facie speciéque corrumpatur, integrum servare curæ sit, qò rerum examen exqisitiùs instituas.

ὡς ὀλίγον ἐναμείζειν δόξῃ, κατεκράτησεν ἄφνω, καὶ ἁφανίσειεν. σὺ δέ, φημι, ἁπλῶς καὶ ἀληθείας ἕνεκα τὸ προῦχον, καὶ [a] τότε ἀντίχυ. προῦχον ἢ τὸ συμφέρον, [b] εἰ μὲν τὸ ὡς λογικῷ, τοῦτο τήρει· εἰ δὲ τὸ ὡς ζώῳ, ἀπόφηναι, καὶ [*] ἀπύρως φύλαττε τὼ κείσθ μόνον, ὅπως ἀσφαλῶς τὼ ἐξέτασιν ποιήσῃ.

[a] L. 4. § 32. [b] L. 10. § 2. l. 12. § 31. [*] ἄπυρον f. L. 2. § 12. l. 6. § 13. [d] Sup. § 6.

§ 7. Nihil unqam in pretio pro utili habeas, qod eò te adigat, ut fidem fallas, modestiam deseras, oderis qenqam, suspectum habeas, execreris, simules, appetas qicqam, qod parietes circumjectos velamentáque desideret. qi enim mentem geniúmq; eundem suum, & virtutis hujusce ritus sacros, cæteris omnibus antetulerit, is tragœdiam nullam excitat, non ingemiscit, non solitudine, non freqentiâ opus habet: qod est maximum, victurus est, mortis nec appetens, nec metuens. qin nec tantillum interesse censebit, spatio temporis prolixiore an contractiore animâ suâ corpore inclusâ utatur. utpote qi, si statim demigrandum fuerit, perinde promptus sit decedere, ac aliud qid agere, qod modestè & decorè agi oporteat. hoc avtem unum per vitam totam cavet religiosè, ne mens sibi qicqam eorum subterfugiat, qæ animantis rationalis & civilis propria sunt munera.

§ 7. [d] Μὴ τιμήσῃς ποτὲ ὡς συμφέρον σεαυτῷ, ὃ ἀναγκάσει σέ ποτε τὼ τῶν παραβῆναι, τὼ αἰδῶ ἐγκαταλιπεῖν, μισῆσαί τινα, ὑποπτεῦσαι, καταράσασθαι, ὑποκρίνασθαι, ἐπιθυμῆσαί τινος [e] τοίχων καὶ παραπετασμάτων δεομένου. ὁ δὲ τὸν ἑαυτοῦ [f] νοῦν καὶ δαίμονα, καὶ τὰ [*] ὄργια τῆς τούτου ἀρετῆς σεμνολογούμενος, [h] τραγῳδίαν οὐ ποιεῖ, οὐ στενάζει, [i] οὐκ ἐρημίας, οὐ πολυανθρωπίας [*] δεόμενος· τὸ μήκιστον, ζῆσαι, [*] μήτε δίκαιον, μήτε φεύγων· [m] πάντων δὲ ἐπὶ πλέον διάστημα χρόνου τὸ σῶμα περιχωρήσῃ τῇ ψυχῇ, ἃ ἐφ' ἑκάστου χρήσεται, ὑπ' ὄλιγον αὐτῷ μέλει. [n] καὶ γὰρ ἥδε ἀποικεσία ἐστὶν ἡ θάνατος· τί γάρ, ὅτου [o] ἐυλύτου ἄπεσιν, [p] ὡς ἄλλο τι τῶν ἀδημόνων καὶ κοσμίων ἐπεργεῖσθαι δυναμένου ἐπεργάσεται· τοῦτο μόνον παρ' ὅλον τὸν βίον εὐπαλεύσθω, τὸ τὼ διάνοιαν [q] ἐν παντὶ ἔργῳ οἰκείων ποιεῖν πολιτικῷ ζώῳ [*] ἕπεσθαι γνώμῃ.

[e] Inf. § 8. 16. l. 10. § 9. [f] Sup. § 3. 5. [*] ἄρρητα Lug. ἄρρητα Annot. [h] L. 5. § 28. l. 9. § 19. [i] Sup. § 4, 5. Inf. § 8. 16. [*] δεήσεται Lug. [*] [τὸν θάνατον] μ. f. L. 9. § 3. Inf. § 12. [m] L. 2. § 14. Inf. § 8. l. 7. § 49. l. 10. § 1. [n] L. 2. § 11. [o] Sup. § 5. [p] L. 6. § 2. [q] Sup. § 6. [*] πρόσωπῳ Lug.

§ 8. In hominis castigati atq; expurgati animo, nihil suppurati, nihil impuri, nihil subdoli offendas. neqe verò vitam hujus non consummatam fatum unqam abruperit. perinde ac si tragœdum dixerit qis ante fabulam peractam scenâ cessisse. qin nec servile qippiam in eodem avt affectatum deprehendas, avt addictum, avt abscissum, avt qod censuram refugiat, avt qod latebras reqirat.

§ 8. [r] Οὐδὲν ἂν ἐν τῇ διανοίᾳ [*] κεκολασμένῃ καὶ ἐκκεκαθαρμένῃ πυώδες, οὐδὲ μιαρὸν ἐνέσται, οὐδ' ὕπουλον ἔνεστι· [t] οὐδὲ ἀσυντελὴς [*] βίον αὐτὸν ἡ περιοχὴ κατειλημβάνει, [u] ὡς ἄν τις ὑποκριτὴς τραγῳδοῦ, ἀφ' οὗ τελέσαι καὶ διαδραματίσαι. ἔτι δὲ οὐδὲν δοῦλον, [x] οὐδὲ κομψόν, οὐδὲ περιδεδραμένον, οὐδὲν [y] ἀπεσχαμένον, οὐδὲ ὕπουθυνον, οὐδὲ [z] ἐμφωλεῦον.

[r] L. 9. § 3. [t] Sup. § 7. l. 5. § 31. l. 7. § 69. l. 8. § 3. l. 10. § 1. l. 11. § 1. 3. [u] L. 12. § 36. [x] Sup. § 5. l. 4. § 51. [y] L. 8. § 34. [z] Sup. § 7.

§ 9. Facultatem opinatricem venerare. in hoc enim sita sunt omnia, ut menti tuæ nulla insit cogitatio, qæ vel naturæ, vel animantis ratione præditi conditioni non sit

§ 9. [a] Τὴν ὑποληπτικὴν δύναμιν σέβου. [b] ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν, ἵνα ὑπόληψις τῷ ἡγεμονικῷ σου μηκέτι ἐγγένηται ἀνακόλουθον [*] τῇ φύσει, καὶ τῇ [*] λογικῇ ζώου κατασκευῇ.

[a] L. 5. § 21. l. 6. § 16. l. 11. § 3. [b] L. 2. § 15. [*] -ῖος Lug.

ἄντη ἡ ἐπαγγέλλεται [a] ἀφροσύνη, καὶ [b] πῶς ἀρὰς ἀνθρώπους οἰκείους, καὶ [c] πῶς πᾶσι θεοῖς ἀκόλουθον.

§ 10. Πάντα δὴ βλέπε, [d] ταῦτα μόνον τὰ ὀλίγα σύνεχε· καὶ ἔτι συμμιμνήσθω, ὅτι [e] μόνον ζῇ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο, τὸ ἀπειρεῖον τὰ ἡ ἄλλα, ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ. μικρὸν μὲν δὴ ὁ ζῇ ἕκαστος, [f] μικρὸν δὲ τὸ τῆς γῆς γωνίδιον ὅπου ζῇ· [g] μικρὸς δὲ καὶ ὁ μετὰ πολλῆς ὑστεροφημίας, καὶ αὐτὴ δὲ χαῦ ἀνδρίσκων ἀνθρωπαρίων τάχιστα τηθηξομένων, καὶ οὐκ οἶδέ τινων οὐδὲ ἑαυτοῦ, ὅτῳ γε τὸν πρόπαλαι τεθνηκότα.

§ 11. Τοῖς δὲ εἰρημένοις παρασήμαινον ἓν ἔτι παρεῖσι, [h] τὸ λόγῳ ἢ ὑποχαράκωμα ἀεὶ ποιεῖσθαι τοῦ ὑποπίπτοντος φαντασίᾳ, ὥστε ἐννοεῖν ἑκάστου τῶν κατ' οὐσίαν [i] γεγονότος, ὅλον δ' ὅλου [k] διαιρήσεως βλέπειν, καὶ τὸ ἴδιον ὄνομα αὐτῷ, καὶ τὰ ὀνόματα ἐξ ὧν συγκεῖται, καὶ εἰς ἃ διαλυθήσεται, λέγειν παρ' ἑαυτῷ. [l] οὐδὲν γὰρ οὕτως μεγαλοφρονεῖν ποιητικὸν, ὡς τὸ ἐξετάζειν μεθοδικῶς καὶ ἀληθείᾳ ἔτι τὸν διὰ τοῦ βίου ἐνδεδομένον λόγῳ, καὶ τὸ εἰς αὐτὰ ὁρᾶν, ὅσα συμπεφύκασιν ἑαυτῷ τινι τῷ κόσμῳ, ὁποῖα τινα πρὸς ταῦτα χρείαν παρέχεται, [m] τίνα μὲ ἔχει ἀξίαν ὡς πρὸς τὸ ὅλον, τίνα δὲ ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, [n] πολίτου ὄντα πόλεως τῆς ἀνωτάτης, ἧς αἱ λοιπαὶ πόλεις ὥσπερ οἰκίαι εἰσίν· [o] τί ἔστι, καὶ ἐκ τίνων συγκέκριται, καὶ [p] πόσον χρόνον πέφυκε παραμένειν αὐτὸ, τὸ [q] νῦν φαντασίαν μοι ποιῶν· καὶ [r] τίνος ἀρετῆς πρὸς αὐτὸ χρείαν ἔχω, οἷ ἡμερότητος, ἀνδρείας, ἀληθείας, πίστεως, ἀφελείας, αὐτάρκειας, καὶ τῶν λοιπῶν. διὸ δεῖ ἐφ' ἑκάστῳ λέγειν, [s] τοῦτο μὲ ἤδη θεοῦ ἄνωθεν, τοῦτο δὲ [t] καὶ τοῦ αὐτοῦ συμπλοκῆς τινος καὶ συμπλεγείσης καὶ τοῦ αὐτοῦ αὐτόματόν τι καὶ τύχης. τοῦτο δὲ [u] παρὰ τοῦ συμφύλου καὶ συγγενοῦς καὶ

[a] L. 4. § 49. l. 7. § 55.
[b] L. 7. § 31.
[c] L. 7. § 31. 67. l. 10. § 11. l. 12. § 27. 31.
[d] L. 2. § 5.
[e] L. 2. § 14.
[f] L. 4. § 3. l. 6. § 36. l. 8. § 21. l. 12. § 32.
[g] L. 4. § 3. 29. l. 5. § 33. l. 7. § 6. l. 8. § 21. l. 9. § 30.
[h] L. 2. § 12. l. 6. § 13. l. 7. § 68. l. 10. § 18. l. 11. § 2. 16. l. 12. § 8.
[i] L. 9. § 34. l. 12. § 2.
[k] L. 4. § 22.
[l] L. 10. § 11.
[m] L. 1. § 9.
[n] L. 6. § 3.
[o] L. 2. § 16.
[p] L. 2. § 12.
[q] L. 9. § 25.
[r] L. 12. § 18.
[s] L. 9. § 12. 42.
[t] L. 2. § 3. l. 4. § 23.
[u] L. 4. § 26. l. 7. § 34.
[x] L. 2. § 1.

consentanea. postulat autem ista, ut nihil temerè statuamus, ut hominibus benevoli, Deisq; obsequentes simus.

§ 10. Missis itaque rebus cæteris, pauca ista apud te habeas. memineríque insuper, unumquémque præsens tantummodo ætatis spatium, quod puncti instar obtinet, vivere: reliquum tempus vel jam exactum, vel in incerto planè situm. exiguum est itaque, quod vivit quisque; exiguus & telluris, in qo vitam agit, angulus: exiguum quiddam, quæ & diutissimè prorogatur, posthuma fama; eáque homunciorum morti celerrimè concedentium, qi nè seipsos quidem probè nôrint, nedum jam olim defunctum qempiam, successionibus propagata.

§ 11. Eis qæ dixi monitis salutaribus, illud unum adjectum sit: ut definitio sive descriptio fiat semper rei illius qæ sub cogitationem cadit; qò ipsa per se nuda ex natura sui, eadémq; integra, per partes sui universas, quale quid sit, distinctè possis dijudicare; útque apud te perpendas, & qodnam sit nomen ejus, qæque eorum ex qibus constat, & in qæ futurum est ut resolvatur denuò, nomina. nihil enim perinde magnanimitatem ingenerat, atque expeditè veréq; discutere posse unumqodqe eorum qæ in vita contingunt; eadémque sic intueri semper, ut mentem simul subeat, quali mundo qalem usum hoc præbeat; qamnam universi respectu dignitatem obtineat; qamnam, hominem qod attinet, qi civem agit civitatis supernæ illius, cujus reliqæ civitates istæ qasi familiæ existunt; qidnam sit, & ex qibusnam principiis constet, & qamdiu durare natum sit, qod phantasiam mihi afficit impræsentiarum; qanam item virtute adversùs rem eam sit usus; mansvetudine puta, fortitudine, veritate, fide, simplicitate, frugalitate, an aliâ aliqâ. de singulis ergò rebus dicendum est; Hoc divinitùs venit; hoc à fati serie connexâ contextâque, vel à concursu fortuito istiusmodi: hoc à contribuli, congenere, sodale;

qi

qi ipse qidē qid naturæ suæ conveniat eum sit nescit. cæterùm ego, cùm nôrim, ideo adversùs illum benevolè justéque me gero, juxta societatis legem à natura latam. interim tamen in mediis istis pro rei cujusq; æstimatione rationem ejusdem habeo.

§ 12. Si rationi rectæ obsecutus, id qicqid est, quod jam instat, sedulò, strenuè, placidè egeris, nec extra opus institutum accessorium aliqid respexeris; sed genium tuum purum integrúmque servaveris, ac si illum statim redditurus esses: hinc, inquam, si adhæseris, nihil ulteriùs expectans, nihil fugitans; sed qod præ manibus est juxta naturæ dictamen agere, & in dictis qibúsque animo heroico veritatem liberè proloqi contentus; prosperè planè victurus es. hoc avtem qin facias, qi impediat, nullus est.

§ 13. Qemadmodum chirurgi instrumenta & ferramenta sua ad curationes subitaneas semper habent ad manum: ità tu dogmata in promptu apud te habeas, qorum ope res cùm divinas tum & humanas dignoscas; & rem qamqe, etiam levissimam, ità peragas, ut qi memineris duo ista esse invicem connexa. neqe enim, homines qod spectat, qicqam rectè egeris sine habito ad res divinas respectu; nec vice versâ.

§ 14. Nè diutiùs evageris. neqe enim futurum est, ut commentarios tuos perlegas, avt Romanorum ac Græcorum priscorum res gestas, avt ex avtoribus variis excerpta, qæ, qò in senectute usui tibi essent, reposuisti. ad finem itaqe festina, & spes vanas mittens, si rationem tui ullam habes, tibi consule; qod licet.

§ 15. Nesciunt qàm variæ significationis sint vocabula ista, furari, serere, emere, qiescere, qid facto opus est videre, qod qidem non oculis corporeis, sed visu qodam aliusmodi efficitur.

§ 16. Corpus, anima, mens. corporis sensus sunt, animæ affectus, mentis decreta.

καὶ πονηρὸν, ἐγκράτειαν μέντοι ὀπτέον καὶ φύσιν ἔχειν. ἀλλ' ἔχει ἐκ ἀγαθοῦ. διὰ τοῦτο [a] χρῆσθαι αὐτῷ καὶ τὸν τῆς κοινωνίας φυσικὸν νόμον, [*] ὑμᾶς, καὶ διηνεκῶς. ἔρια μὲν τοι [c] τοῦ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μάλοις συσκιάζομαι.

[a] L. 6. § 23 l. 8. § 29. 43. [*] ὑμεναῖος Jun. [c] L. 4. § 32. l. 6. § 3.

§ 12. Ἐὰν [d] τὸ παρὸν ἐκπραγῇς, [e] ἐπόμενος τῷ ὀρθῷ λόγῳ σπουδαίως καὶ εὐσταθῶς καὶ αὐτοπροσώπως, ἐρρωμένως, [f] εὐμενῶς, καὶ μηδὲν ἀφορμοποιούμενος, ἀλλὰ [g] τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα καθαρὸν ἐξωγκωμένον τηρῇς, [h] ὡς εἰ καὶ ἤδη ἀπαιτοῖτό σου ἐκεῖνο ἐπὶ τοῦτο σωμάτιον, [k] μήδὲν ἀπειρέπειαν, μηδὲ φεύγων, ἀλλὰ τῇ παρούσῃ καὶ φύσιν ἐνεργείᾳ, καὶ τῇ ἐν λέξεσι καὶ φθέγγῃ ἀψευδεῖ καὶ ἀληθείᾳ ἀρκούμενος, εὐζωΐσεις· [l] ἔστι δὲ οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσων συνάντων.

[d] L. 2. § 16. [e] L. 2. § 5. [*] τέτρ. Mer. [g] Sup. § 7. [l] L. 1. § 17. l. 8. § 58. l. 7. § 16. l. 9. § 11.

§ 13. Ὅπως δὲ ἰατροὶ αἰεὶ τὰ ὄργανα καὶ σιδήρια παρόντα ἔχουσι πρὸς τὰ αἰφνίδια τῶν θεραπευμάτων ἔτω [m] καὶ τὰ δόγματα σὺ ἕτοιμα ἔχε πρὸς τὸ τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα εἰδέναι, καὶ [n] πάντι καὶ τὸ μικρότιλον ἔτω ποιεῖν, ὡς τῶν ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συνδέσεως μεμνημένον. ἄτε καὶ ἀνθρώπων τι [o] ἄνευ τῶν ὑπὸ τὰ θεῖα συναναφορᾶς οὐ πράξεις, ἄτε ἔμπαλιν.

[m] L. 2. § 3. l. 4. § 3. l. 6. § 48. l. 12. § 24. [n] L. 12. § 29. [o] L. 6. § 7. 23. l. 7. § 68.

§ 14. [p] Μηκέτι πλανῶ· ἄτε γὰρ τὰ ὑπομνηματίδιά σου μέλλεις ἀναγνώσεσθαι, ἄτε τὰς τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων πράξεις, καὶ τὰς ἐκ τῶν συγγραμμάτων ἐκλογάς, ἃς εἰς τὸ γῆρας σαυτῷ ἀπέθετο. [q] σπεῦδε οὖν εἰς τέλος, καὶ τὰς κενὰς ἐλπίδας ἀφεὶς, [r] σαυτῷ βοήθει, εἴ τί σοι μέλει σαυτοῦ, ὡς [s] ἔξεστιν.

[p] L. 2. § 2. 3. 7. [q] L. 2. § 4. 6. l. 4. § 17. 26. l. 6. § 47. [r] L. 5. § 36. [s] L. 2. § 2. l. 5. § 2. l. 8. § 8. 55. l. 12. § 1.

§ 15. Οὐκ ἴσασι, πόσα σημαίνει τὸ κλέπτειν, τὸ σπείρειν, τὸ ὠνεῖσθαι, τὸ ἡσυχάζειν, τὸ ὁρᾶν τὰ πρακτέα, [t] ὃ οὐκ ὀφθαλμοῖς γίνεται, ἀλλ' ἑτέρα τινὶ ὄψει.

[t] L. 10. § 16. l. 13. § 12.

§ 16. [u] Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς· σώματος αἰσθήσεις, ψυχῆς ὁρμαὶ, νοῦ δόγματα.

τὸ μὲν [a] τυφῶδες φαντασιῶν, καὶ ὅλως βοσκημάτων· τὸ δὲ [b] νευροσπαστεῖσθαι ἐρμηνικῶς, καὶ ὅλως δαιμόνιον, καὶ ὅλως ἀνδρομιῶν, καὶ Φαλαρείῳ, καὶ Νέρωνι· * τὸ [δὲ] τὸν νῦν ἡγεμόνα ἔχειν ὀπὶ τὰ φαινόμενα καθήκοντα, καὶ ὅλως θεοὺς μὴ νομιζόντων, καὶ ὅλως τοῦ πατρίδα ἐγκαταλειπόντων, [c] καὶ ὅλως * πονούντων, [c] ὁπωσδὴν κλείσωσι τὰς θύρας. εἰ ἔν [d] τε λοιπὰ κοινά ὄζει πρὸς τὰ ἀφηνιάσαι, λοιπὸν τὸ ἴδιόν ὄζει τοῦ ἀγαθοῦ, [e] φιλεῖν μὲ καὶ ἀποδέχεσθαι τὰ συμβαίνοντα, καὶ [f] συγκλωθόμενα αὐτῷ. [g] τὸν δὲ ἔνδον ἐν τῇ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα μὴ φύρειν, μηδὲ θορυβεῖν ὄχλῳ φαντασιῶν, ἀλλὰ [h] ἵλεων διατηρεῖν, κοσμίως [i] ἑπόμενον ὡς θεῷ, [k] μήτε φθεγγόμενόν τι παρὰ τὰ ἀληθῆ, μήτε ἐνεργοῦντα παρὰ τὰ δίκαια. [l] οὗ δὲ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ πάντες ἄνθρωποι, ὅτι ἁπλοῦς καὶ ἀδιάφθορος, καὶ εὐθύμως βιοῖ, [m] ὅστε χαλεπαίνειν τινὶ τούτων, [n] ὅστε παρατρέπεσθαι τὴν ὁδὸν τὴν ἀγούσης ἐπὶ τὸ τέλος τοῦ βίου, ἱερὸν ὃ δεῖ ἀλθεῖν καθαρόν, ἥσυχον, [o] εὔκυλον, [p] ἀπερίσπαστον τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ [q] συναρμοσμένον.

visorum imagines admittere, etiam pecudum commune est: affectibus tanquam fidiculis agitari, atq; abripi, feris qoq; competit, & effœminatis, & Phalaridi, & Neroni, & Deos negantibus, & patriam deserentibus, & postqam fores sibi occluserint, qidlibet perpetrantibus. Si cætera ergò eorum, qi jam dicti sunt, communia fuerint, restat, ut viri boni hoc sit peculiare, in eis qæ officii sui esse videbuntur, mentis ductum seqi, & fatis volventibus casus vitæ intextos lubenter amplexari; genium verò intra se in pectore situm, nec polluere, nec visorum congerie perturbare; sed placidum servare; huic tanqam Deo, decenter obsequi: nihil à veritate alienum proloqendo, nihil à justitiæ ratione devium exeqendo. Qòd si nemo illi fidem adhibuerit, qòd simpliciter, modestè, tranqillè degat, neqe id à qoqam ægrè ferre, avt à via ea, qæ ad vitæ finem ducit, ideo divertere: ad qem par est accedere purum, pacatum, promptum, sponte sua faco suo sese accommodantem.

a L. 5. § 33. l. 6. § 16. 28.
b L. 2. § 2.
* Vide Not.
* [πάντα] π. Lug. αἰφνὴν ὀπίσω] π. Xyl. [ὀπὴν] π. f.
c Sup. § 7. 8.
d L. 12. § 31.
e Sup. § 4.
f L. 2. § 3.
g Sup. § 3, 4, 5, 6.
h L. 12. § 3.
i Sup. § 12. l. 12. § 31.
k L. 6. § 47. l. 12. § 1. 3. 29.
l Sup. § 5. l. 7. § 62.
m L. 2. § 1. l. 5. § 32.
n L. 1. § 16. l. 11. § 8. l. 12. § 1. 14.
o Sup. § 5. 7.
p L. 10. § 28. l. 7. § 68.
q L. 4. § 23.

BIBΛΙΟΝ δ'.

LIBER IV.

a L. 10. § 38.
b L. 7. § 64.
* ἐστὶ Jun.
c L. 3. § 4. 16.
* ἑαυτῷ. Jun.
* σεσηγύμενα Xyl. σεσηγυῖα f. vel σεσηγυῖα.
d L. 5. § 20. l. 6. § 50. l. 11. § 37.
e L. 6. § 50. l. 7. § 58. 68. l. 8. § 32.
f L. 10. § 31.

ΟΣΑ [a] ἔνδον [b] κυκεῶνα, ὅταν τοιαύτη φύσιν ἔχῃ, ὕστερον * ἔστω πρὸς τὰ συμβαίνοντα, ὥστε [c] ἀεὶ πρὸς τὸ δυνατὸν καὶ διδόμενον μεταπίθεσθαι ῥᾳδίως. ὕλῃ γὰρ * ἀποτεταγμένῳ ὑδεμίαν φιλεῖ ἀναὶ ὁρμὴ μᾶλλον πρὸς τὸ * ἡγούμενα [d] μεθ' ὑπεξαιρέσεως, [e] τὸ δὲ ἀνθεισαχόμενον ὕλῃ ἑαυτῇ ποιεῖ [f] ὡσανεὶ τὸ πῦρ, ὅταν ἐπικρατῇ τῶν ἐμπιπτόντων, ὑφ' ὧν ἂν μικρός τις λύχνος ἐσβεσθῇ· τὸ δὲ λαμπρὸν πῦρ, τάχιστα ἐξωκείωσεν ἑαυτῷ τὸ ἐπιφερόμενα, καὶ κατανάλωσεν, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπείνων ἐπὶ μεῖζον ἦρθη.

QÆ intra nos pars principatum obtinet, ubi secundùm naturam habuerit se, adversùs ea qæ contingunt ità est comparata, ut ad id qod potest & concessum est, facilè se transferat. neq; enim de materia certa ulla solicita est: sed ad ipsa etiam præposita cum exceptione fertur: & qicqid eorum loco adversi se ingerit, id pro materia, in qa exerceat se, habet: qemadmodum ignis validior, ubi ea, vel obvia facta, vel injecta, corripuerit, qæ lucernam exilem citò extinxissent, accommodat sibi & absumit, & ex eis ipsis incrementa capit.

§ 2.

§ 2. Nihil operis est frustra temereve exeqendum, neq; aliter qàm ut artis regulis qàm exactissimè respondeat.

§ 3. Recessus sibi reqirunt multi multos, villas agrestes, litora, montes. istiusmodi loca & ipse plurimùm soles appetere. hoc avtem totum vulgarium cum primis est hominum. cùm liceat, qocunq; ipse voluneris tempore, in teipsum secedere. nusqam enim avt qietior avt otii amplioris cuiqam secessus datur, qàm in suam ipsius animam. præcipuè, si qis ea intra se reposita habuerit, qorum contemplatione summam extemplò tranqillitatem consequatur. tranqillitatem eam dico, qæ in animi probè compositi statu consistit. hoc itaq; recessu jugiter usus, te renova. habeas avtem penes te brevia qædam & principalia documenta, qæ statim ubi succurrerint, omnem animi molestiam eluere tibi possint, remittántq; te nihil ægrè ferentem eorum, ad qæ reverteris. ecqid est enim, quod ægrè ferre debeas? an nunqid hominum improbitatem? perpendens tecum dogma illud, homines alterum alterius cavsâ natos esse; tum æqanimitatem esse justitiæ portionem; porrò invitos delinqere; deniq; qàm multi, ubi inimicitiis exercendis, suspicionibus fovendis, odiis, litigiis, vitam exegissent, tandem defuncti & in cineres redacti sint, desine tandem tibi molestiam facessere. At universi ipsius administratio, & indè obvenientia, ægrè tibi faciunt. reduc tibi in memoriam disjunctivum illud, avt numinis providentiâ, avt atomorum concursu constant universa; vel ea etiam argumenta, qibus liqidò demonstratur, mundum istum civitatis instar obtinere. Verùm tangunt angúntq; te ea qæ corpus attingunt. at tu considera, mentem tuam ubi semel agnitâ vi propriâ, subduxerit sese, spiritui sive leniter sive asperè moto nevtiqam immisceri. qibus adjicias licet &, qæ de dolore ac voluptate avdieris aliqando, & assensu tuo comprobaveris. Sed gloriolæ cupido forsan te torqet. cogita qàm citò oblivione sepeliantur omnia,

§ 2. Μηδὲν ἐνέργημα [a] εἶναι, μηδὲ ἄλλως ἢ [b] κατὰ διαίρημα συμφερητικὸν τῆς τέχνης ἐνεργεῖσθαι. [a] L. 2. § 5. [b] L. 8. § 32.

§ 3. Ἀναχωρήσεις * αὐτοῖς ζήτησον, ἀγροικίας, καὶ αἰγιαλὸς, καὶ ὄρη· σὺ εἴωθας μάλιστα καὶ σὺ τὰ τοιαῦτα μάλιστα ποθεῖν. ὅλον δὲ τοῦτο ἰδιωτικώτατόν ἐστιν, ἐξὸν πᾶσι ἄν ὥρας ἐθελήσῃς εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν. οὐδαμοῦ γὰρ ἥσυχιώτερον, ἢ ἀπραγμονέστερον ἀνθρώπου ἀναχωρεῖ, ἢ [c] εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν μάλιστα δὲ, ὅστις ἔχει ἔνδον τοιαῦτα, εἰς ἃ ἐγκύψας, ἐν πάσῃ [d] εὐμαρείᾳ εὐθὺς γίνεται· τὴν δὲ εὐμάρειαν λέγω οὐδὲν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν. [e] σωφρόνως οὖν δὸς σαυτῷ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, καὶ [f] ἀνακαίνισον σεαυτόν. [g] βραχέα δὲ ἔστω καὶ στοιχειώδη, ἃ ἐνθὺς ἀποστόμωσα, ἀρκέσει εἰς τὸ πᾶσαν * ἀποκλύσαι, καὶ ἀποπέμψαί σε, [h] μὴ δυσχεραίνοντα ἐπέστρεψε. [i] τίνι δὲ δυσχεραίνεις; τῇ πρὸς ἀνθρώπων κακίᾳ; ἀνακαλούμενος τὸ κρῖμα, ὅτι [k] τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γέγονεν· καὶ ὅτι [l] τὸ ἀνέχεσθαι, μέρος τῆς δικαιοσύνης· καὶ ὅτι [m] ἄκοντες ἁμαρτάνουσι καὶ [n] πόσοι ἤδη διαχθέντες ἐχθρεύσασθαι, ὑποπτεύσασθαι, μισῆσαι τε, διαπολεμῆσαι ὁ ἐκλύσαντα, τεθνήκασι πάντως ποτέ. ἀλλὰ καὶ [p] τοῖς ὀνειροπολοῦσιν ἐνθυμηθῆναι δυσχεραίνεις. ἀναπαυσόμενος τὸ διεζευγμένον, [q] ἢ τοῦ φρονεῖν, ἢ ἄτομοι, ἢ ἐξ ὅλων ἁπλέγθη, ὅτι [r] ὁ κόσμος ἀσώματος πόλις. ἀλλὰ τὰ σωματικά σου ἅψαιτο ἔτι * ἐννόησας ὅτι [s] οὐκ ἐπιμίγνυται λέως ἢ πρᾶγμα κινεμένῳ πνεύματι ἢ διάνοια, ἐντεῦθεν ἄπαξ ἑαυτὴν ἀπολάβῃ, καὶ γνοίσῃ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, καὶ λοιπὸν ὅσα τὸν τόνον ἐν ἀπάθειᾳ ἀκίνητον, καὶ συγκλύδι. ἀλλὰ τὸ δοξάσιον σε * φαντάσει. ἀπιδὼν εἰς [t] τὸ τάχος τῆς πάντων λήθης, καὶ

* αὐτοῖς
* αὐτὸν Xyl. * ἀπολύσ. Jun.
[t] τὸ

a L. 2. § 5. b L. 8. § 32. c L. 7. § 59. d L. 1. § 16. e L. 6. § 11. f L. 7. § 2. g L. 2. § 5. Sup. § 3. h L. 5. § 9. i L. 11. § 12. 24. k L. 2. § 1. l. 3. § 4. l L. 5. § 33. m L. 7. § 22. 63. l. 11. § 18. n L. 7. § 58. o Inf. § 48. p L. 8. § 17. q Inf. § 27. r L. 2. § 16. Inf § 4. 23. s L. 5. § 26. Lug. t L. 2. § 17. Inf. § 19. 32. 33. 35. l. 5. § 53. l. 8. § 37. l. 9. § 30.

[a] Inf. § 10. l. 7. § 35.
[b] Inf. § 33 l. 5. § 33.
[c] L. 2. § 17. l. 8. § 52, 53. Inf. § 16.
[d] L. 9. § 18.
* συμπνεῖν
[e] L. 9. § 30.
[f] L. 8. § 24. l. 10. § 17.
[g] L. 3. § 10.
[h] L. 6. § 59. l. 7. § 62. l. 8. § 55.
[i] L. 7. § 28.
[k] L. 2. § 2.
[l] Inf. § 32. l. 6. § 26.
[m] L. 8. § 3, 4.
[n] L. 2. § 5. l. 3. § 5.
[o] L. 3. § 13.
[p] L. 5. § 19. l. 9. § 15. l. 11. § 11.
[q] L. 8. § 47.
[r] L. 2. § 12. l. 7. § 23. 25.
* μεταβαλεῖ Jun.
[s] Inf. § 48. l. 6. § 56. l. 7. § 18.
[t] L. 8. § 6. l. 9. § 19. l. 10. § 7.
[u] L. 2 § 15.
[x] L. 7. § 8. l. 9. § 8.
* νοερὸν
[y] L. 2. § 16. Sup. § 3.
[z] L. 3. § 4.
[a] L. 9. § 8.
[b] L. 5. § 13.
[c] L. 11. § 35.
[d] L. 5. § 4. 13.

[a] τὸ γὰρ πᾶν ἐκ τούτων ἐστὶν ἀεὶ συμπέρυσιν ἀνάγκη. καὶ [b] τὸ κενὸν τῆς αἰτιωτάτης καὶ [c] τὸ εὐμετάβολον καὶ [d] ἀκρίβειαν αὐτῆς * ἐφ' ἡμῖν φυλάττειν. καὶ [e] τὸ κοινὸν τοῦ τόπου ἐν ᾧ συζῶμεν. [f] ἄλλα τε γὰρ ἡ γῆ κοινή, καὶ ἡ τοῦτον τὸν χωρίον ἡμῖν ἀκριβῶν καὶ κατάκτησις αὐτή· καὶ [g] ἐπαινῶν δὲ πάσας, καὶ [h] δι' αἵ τινες ἐπαινοῦμεναι· λοιπὸν ἐκ [i] μόνων τῶν ὑπαρχόντων τὸ ἀρεῖσσον ἑαυτοῦ καὶ περὶ παντὸς [k] μὴ σπεῦδε· [l] μηδὲ καλεντίζειν ἀλλὰ ἀναμένειν ἔσο, καὶ [m] ὅρα τὸ περίγραμμα [n] ὡς ἀνὴρ, ὡς ἄνθρωπος, ὡς πολίτης, ὡς θνητὰ ζῶον. Ἐπὶ δὲ τοῖς [o] προκειμένοις εἰς ἀ ἐγκύλιος· ταῦτα ἔχει τὰ δύο, ἐν ᾧ ὅτι [p] τὰ περίγραμμα οὐκ ἄπτεται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἔξω ἔσωθεν ἀπερείδεται· καὶ ἡ ἐγκλίσεις ἐκ μόνης τῆς ἔνδον ὑπολήψεως. ἔτερον δὲ ὅτι [r] πάντα ταῦτα ἅπερ ὁρᾷς, ὅσον κίνημα * μεταβάλλει, καὶ οὐκ ἔστι ἕστηκε· καὶ ὅσον ἄλλη ἄλλη, μεταβολαῖς αὐτὰς παρατυγχάνει παρακόπτει διαφθορᾶς. [t] ἀπόπτυστος, ἀλλοίωσις· [u] ὁ βίος ὑπόληψις.

§ 4. Εἰ [x] τὸ * νοερὸν ἡμῖν κοινὸν, καὶ ὁ λόγος καθ' ὃν λογικοὶ ἐσμεν κοινός· εἰ τοῦτο, καὶ ὁ προστακτικὸς τοῦ πλείονα, ἢ μὴ λόγος κοινός· εἰ τοῦτο, καὶ ὁ νόμος κοινός· εἰ τοῦτο, πολῖται ἐσμεν· εἰ τοῦτο, πολιτεύματός τινος μετέχομεν· εἰ τοῦτο, [y] ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις ἐστί. ποίου γὰρ ἄλλου φήσει τις [z] τὸ ὅλον ἑστάναι τῶν γενῶν κοινῷ πολιτεύματος μετέχειν; ἐκεῖθεν [a] ἤδη ὁρᾷ τὴν κοινότητα ταύτην τῆς πόλεως, καὶ [b] ὁποῖα τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν ἄλλων, ἢ πόθεν; ὡσαυτως γὰρ [c] τὸ γεώδες μοι ἀπό τινος γῆς ἀπομεμοίρασται, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀφ' ἑτέρου στοιχείου, καὶ τὸ πνευματικὸν ἀπό τινος πηγῆς, καὶ τὸ θερμὸν καὶ πυρῶδες ἴδιόν τινος ἰδίας πηγῆς [d] (οὐδὲν γὰρ ἐκ τοῦ μηδενὸς ἄρχεται, ὥσπερ [e] μηδὲ εἰς τὸ ἐκ τοῦ ἀπόρου) ἥκει καὶ τὸ νοερὸν ἥκει πόθεν.

§ 5. [d] Ὁ θάνατος τοιοῦτος, οἷος γάμος; quàm vestum chaos infiniti ævi utrinq; confistat: tum quàm inanes planè applausus isti; quàm mutabile & judicii expers faventium vulgus: quàm angusto denique spatio lavs ista terminetur. siquidem & terra tota puncti instar habet; hujusque ipsius angulus quàm exiguus incolitur; istîc avtem agentium qota pars, & hi quales sunt, qi te celebraturi sint? proinde memento tandem in particulam istam secedere: & cum primis, cave distraharis, cave obnitaris. liber esto potiùs, réque ipsas intuere, ut vir, ut homo, ut civis, ut animal mortale. Ista avtem duo præ reliqvis ad manum tibi sint maximè, ad qæ jugiter intendas. alterum, qòd res ipsæ animam non attingunt, sed extrinsecùs immotæ manent: molestiæ avtem ab opinione sola proveniunt. alterum verò, qòd universa qæ hîc vides, mox sunt mutatura, nec futura ampliùs. sed & perpende tecum, quàm multarum rerum mutationibus interfueris ipse. alteratione mundus constat, opinione vita.

§ 4. Si intellectus nobis communis est, etiam ratio qâ rationales dicimur communis est. si ratio, etiam ea qæ qid agendum, qid omittendum præscribit, ratio communis est: si hæc, lex qoq; communis est. hoc si conceditur, cives sumus: & hoc dato, politiæ alicujus participes: & ex consequenti, civitatis instar mundus est. ecqam enim aliam excogitaverit qisqam politiam, cujus universum genus humanum sit particeps? unde ergò nobis intellectu, ratione, atq; adeò lege agere posse, nisi indè, à communi illa civitate? sicut enim qicqid in me terreum existit, à terra aliqa mihi pro parte mea obvenit; qicqid humidum, ab elemento diverso; qicqid aëreum, à fonte suo aliqo; qicqid calidum & igneum, item à fonte aliqo peculiari: (nihil enim avt ex nihilo provenit, avt ad nihilum redit) sic & intellectus alicunde manat.

§ 5. Tale qiddam mors est, qale nativitas;

vitas; naturæ utrumq; mysterium est. ex eisdem elementis concretio illîc, in qæ istîc resolutio. nihil omnino, cujus qenqam pudeat: cùm nihil subsit, qod animali intellectu prædito non congruat, vel constitutionis ejusdem rationi repugnet.

§ 6. Ab ejusmodi hominibus fieri istiusmodi necesse est. siqis aliter vult esse, idem ficum succo acri carere velit. illud interim omnino memineris, brevi futurum; ut vestrum uterqe defungatur: tum pavlò post nè nomina qidem utriusqe superfutura.

§ 7. Opinionem tolle, tollitur simul & qerimonia illa, læsus sum. hoc sublato, tollitur damnum omne.

§ 8. Qod hominem ipsum sese deteriorem non facit, nec vitam illius fecerit deteriorem; sed nec damno avt interiore avt exteriore affecerit.

§ 9. Commodi sui cavsâ natura facere hæc cogitur.

§ 10. Cogita, etiam justè contingere, qicqid contingit, id qod si sedulò observaveris, facilè deprehendes; non ex connexione duntaxat necessaria, sed ex ratione justa consequi universa, & tanqam ab eo, qi pro dignitate cuiqe suum tribuit, provenire. hoc itaqe, prout cepisti, observare pergas; & qicqid feceris, bonum te præstes, qomodo bonus qis propriè dicitur. in omni actione tua serves istud.

§ 11. Tu nè ea opineris, qæ is avtumat, qi contumeliâ te afficit; vel etiam qæ ille avtumare te vult. verùm res ipsas, qomodo verè se habeant, cogites.

§ 12. Duo ista in promptu tibi semper sunt habenda: alterum, nihil ut facias, nisi qod partis regere legémqe dare natæ ratio suggesserit, idqe ad generis humani utilitatem. alterum, ut in partem diversam transeas, siqis affuerit, qi te corrigat, & sententiam tibi mutet. veruntamen sententiæ mutatio ista niti semper debet probabilitate aliqâ, vel justum esse, vel in publi-

νους, [a] φύσεως μυσήριον, [b] σύγκρισις ἐκ στοιχείων τῶν αὐτῶν στοιχείων * εἰς ταυτὸ. ὅλως δὲ [c] ἐκ ἐφ' οἷς οὐκ ἄν τις αἰσχυνθείη. ὁ γὰρ ἄλογος τῷ ἐξῆς τῷ νοερῷ ζώῳ, οὐδὲ ὁ λόγος τῷ ἀλόγῳ συνδιδῷς.

[a] L. 2. § 12.
[b] L. 5. § 4. [* καὶ διάλυσις] εἰς f.
[c] Inf. § 42. l. 2. § 11.

§ 6. Ταῦτα ὅσοις ἐστὶ φίλα τούτων πέφυκε γίνεσθαι [d] ἐξ ἀνάγκης· ὁ δὲ τοῦτο μὴ θέλων, θέλει [e] τὴν συκῆν ἀκάρπων μὴ ἔχειν. ὅλως δὲ ἐκεῖνο μέμνησο, ὅτι [f] ἔστιν ὀλιγίστου χρόνου καὶ σὺ καὶ οὗτος τεθνήξεσθε· καὶ μὴ βεβαρῇ ἡ ὄνομα ὑμῶν ἐσαύριον σώσειεν.

[d] L. 8. § 14.
[e] L. 8. § 15.
[f] L. 7. § 22.
[g] L. 5. § 33. Inf. § 33. l. 8. § 25.

§ 7. [h] Λέγειν τὴν ὑπόληψιν, ἤρται τὸ, βέβλαμμαι. ἄλλο γὰρ τὸ βέβλαμμαι, ἕτερον ἡ βλάβη.

[h] L. 7. § 14. l. 8. § 40. 47. 49.

§ 8. [i] Ὁ χείρω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἀπεργαζόμενος ἢ ποιεῖ, τοῦτο οὐδὲ * βίον αὐτῷ χείρω ποιεῖ, [k] οὐδὲ βλάπτει, οὔτε ἔξωθεν, οὔτε ἔνδοθεν.

[i] L. 7. § 64.
[k] L. 2. § 1.

§ 9. [l] Ἠνάγκασται * ἡ τῆς συμφέροντος * φύσις τοῦτο ποιεῖν.

[l] L. 2. § 3. l. 3. § 4.
* ἔνεκα f.
* ἢ φ. f.

§ 10. Ὅτι [m] πᾶν τὸ συμβαῖνον, δικαίως συμβαίνει· ὃ ἐὰν ἀκριβῶν * παρατηρήσῃς, εὑρήσεις. [n] ἢ λέγω μόνον κατὰ τὸ ἑξῆς, ἀλλ' ὅτι κατὰ τὸ δίκαιον, καὶ [o] ὡς ἂν κατὰ τινος ἀποτίμησιν τὰ κατ' ἀξίαν. παρατήρει ἂν ὡς ἤρξω καὶ ὅ, τι ἂν ποιῇς, σπούδαζε τοῦτο ποιεῖν, ἐὰν τὸ * ἀγαθὸς ᾖ· κατὰ ὃ νοῦν ἕκαστος ἐπίσκεψαι ὁ ἀγαθός. τοῦτο ἐπὶ πάσης ἐνεργείας σῴζε.

[m] Inf. § 18.
[n] L. 3. § 11.
[o] L. 3. § 13.
[p] L. 2. § 16. l. 3. l. 12. 16.
* -βῶς
[q] Inf. § 45. l. 6. § 38.
[r] L. 7. § 31. l. 10. § 25.
* τῷ Lug.

§ 11. [p] Μὴ τοιαῦτα ὑπολαμβάνειν, ἃ ὁ ὑβρίζων κρίνει, ἢ διά τι κείνειν βούλεται· ἀλλ' ἴδια αὐτὰ ᾖ, ὁποῖα κατ' ἀλήθειάν ἐστι.

§ 12. Δύο ταῦτα [q] ἑτοιμότητας ἔχειν ἀεὶ δεῖ· τὸ μὲν, οὐδὲ [r] τὸ ἀρχιτεκτονικὸν μόνον, ὅταν ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ νομοθετικῆς λόγος ὑποβάλλῃ, ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων. τὸν δὲ [s] ἀφ' ὃ τὸ μεταδίδοσθαι, ἐὰν ἄρα τις παρῇ διαφθείρων καὶ μεταγων ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ. τὸν μὲν τοι μεταγωγὸν, ἀεὶ κατὰ τὸν πλατύτητος ὡς [t] δίκαιόν, ἢ [u] κοινα-

[q] L. 3. § 11.
[r] L. 3. § 13.
[s] L. 2. § 16. l. 3. l. 12. 16.
[t] L. 6. § 21. 30. l. 7. § 12. l. 8. § 16.
[u] L. 10. § 12.
[x] L. 7. § 5.

φελῆς γίνεσθαι, καὶ τὰ παραπλήσια τοιαῦτα μόνον τέλος ἔχει, οὐχ ὅπερ [a] ἡδὺ ἢ [b] ἔνδοξον ἐφάνη.

[a] L. 5. § 1. [b] L. 11. § 16.

§ 13. [c] Λόγον ἔχεις; ἔχω. τί οὖν οὐ χρᾷ; [d] τίλλε γὰρ τὸ ἑαυτῆ ποιοῦν, [e] τί ἄλλο θέλεις;

[c] L. 5. § 28. l. 14. § 39. [d] L. 6. § 22. [e] L. 5. § 6. l. 7. § 73.

§ 14. Ἐνυπάρχεις, [f] ὡς μέρος ἐξαφανισθήσῃ τῷ γεννήσαντι· μᾶλλον δὲ [h] ἀναληφθήσῃ εἰς τὸν λόγον αὐτῆ τὸν σπερματικὸν καὶ μεταβολικόν.

[f] L. 2. § 3. [g] L. 2. § 12. [h] Inf. § 21. 23. l. 6. § 24. l. 10. § 7.

§ 15. Πολλὰ λιβανωτοῦ βωλάρια ἐπὶ τῆ αὐτῆ βωμοῦ, τὸ μὲν ταχύτερον, τὸ δὲ ὕστερον· [i] διαφέρει δ' οὐδέν.

[i] L. 2. § 14. Inf. § 47.

§ 16. Ἐντὸς δέκα ἡμερῶν [k] θεὸς αὐτοῖς δόξεις ὅις νῦν θηρίοις καὶ πίθηξι, ἐὰν ἀποχάμῃς ὀλίγα τὰ δόγματα, καὶ προσκυνήσῃς τὸν λόγον.

[k] Sup. § 3.

§ 17. Μὴ ὡς μύρια μέλλων ἔτη ζῆν. [l] τὸ χρεὼν ἐπέρχου· [m] ἕως ζῆς, ἕως ἔξεστιν, ἀγαθὸς γίνου.

[l] L. 2. § 4. [m] L. 8. § 22. l. 10. § 16.

§ 18. [n] Ὅσῳ * ἀχολίαν κερδαίνει, ὁ μὴ βλέπων, τί ὁ πλησίον εἶπεν, ἢ ἔπραξεν, ἢ διενοήθη· ἀλλὰ [o] μόνον τὰ αὐτὸς ποιεῖ, ἵνα αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ᾖ, καὶ ὅπον, * ἢ κατὰ τὸν * ἀγαθὸν μὲν * μίλαν ἦθος * ἀπολείπεται, ἀλλ' [p] ἐπὶ τῆς χαμαιπετοῦς πέφυκεν ὀρθὸν, μὴ ἐρριμμένον.

[n] L. 8. § 22. l. 10. § 16. [o] L. 2. § 8. Inf. § 24. * εὐχολ. * Inf. § 25. l. 5. § 34. l. 7. § 55. 67. * καὶ ἀγ. Jun. Vid. n. t. Lug. * Ἀγάθωνα Xyl. Lug. * κατ' ἀνθρώπους Jun. V. N. Inf. § 28. * ἀφιστάμενος Boot. [p] L. 5. § 34. l. 8. § 17. l. 10. § 11.

§ 19. Ὁ περὶ τὴν ὑστεροφημίαν ἐπιθυμῶν, ὑ φαντάζεται, ὅτι [q] ἕκαστος τῶν μεμνημένων αὐτοῦ τάχα καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖται· εἶτα πάλιν καὶ αὐτὸς ὁ ἐκεῖνον διαδεξάμενος, [r] μέχρι καὶ πᾶσα ἡ μνήμη ἐκσβῇ διὰ ἐπιθυμούντων καὶ σβεννυμένων περίεσται. ὑποθὲς δ' ὅτι καὶ ἀθάνατοι μὲν οἱ μεμνημένοι, ἀθάνατος δ' ἡ μνήμη· [s] τί οὖν τοῦτο πρὸς σέ; καὶ ἐπὶ λόγου, ὅπου πρὸς τὸν τεθνηκότα; [t] ἀλλὰ πρὸς τὸν ζῶντα, τί ὁ ἔπαινος, πλὴν ἄρα δ' [u] οἰκονομίαν τινά; * πάντως γὰρ νῦν ἀκαίρως τὴν φυσικὴν δόσιν, ἄλλα τινὸς * ἐπιθύμιον λόγου λοιπόν.

[q] L. 5. § 33. [r] L. 9. § 31. [s] L. 3 § 10. [t] L. 2. § 17. [u] Sup. § 3. [x] Inf. § 51. [y] Inf. § 32. * παρεὶς, vel παρεὶς f. καρισάντες Boot. * ἐπιθύμιον f. ἐπιθύμιον λόγον. Λοιπὸν, πλὴν Boot.

§ 20. Πᾶν τὸ κατόρθωμα καλὸν, ἐξ ἑαυτῆ καλὸν ὄν, καὶ [x] ἐπ' ἐαυτῆ τέλα-

[x] L. 5. § 34.

cum utile, vel aliud hujuſmodi, id ad quod tranſitur, non autem quod jucundum aut glorioſum exiſtat.

§ 13. Ratione præditus es? Sum. cur ergo eâ non uteris? hæc enim ſi quod ſuum eſt fecerit, ecquid eſt amplius quod requiras?

§ 14. Tanquam pars univerſi hujus, extitiſti. in id quod produxit te evaneſces. vel potiùs mutatione qâdam interveniente in rationem ſeminalem recipieris.

§ 15. Multæ thuris glebulæ in ara eadem; alia citiùs, alia ſeriùs decidit: citius autem an ſeriùs, nihil intereſt.

§ 16. Intra decimum diem Deus illis ipſis videberis, quibus nunc pro bellua & ſimia haberis, ſi ad decreta rationiſque cultum te retuleris.

§ 17. Tu nè tanquam annorũ millia aliquot adhuc victurus, rem geras inſtat fatum. dum vita ſuppetit, dum datur, bonus eſto.

§ 18. Quantum is otii lucratur ſibi, qi non animadvertit, qid proximus qis dixerit, egerit, cogitaverit; ſed qid ipſe tantùm agat, qò id juſtum ſit piúmque; nec, ut Agatho loquitur, mores nigros qod reſipiat. non eſt itaque circumſpiciendum, ſed lineæ inſiſtendum, per qam citra evagationem omnem rectâ curras.

§ 19. Qi de fama poſthuma ſolicitus eſt, non cogitat fore, ut unuſquiſque eorum qi ipſius meminerint, mox fato ſit conceſſurus; & qi huic ſucceſſerit, ipſe pariter; donec tandem memoria omnis prorſus perſuſpicientes eoſdémqe mox extinctos protelata, & ipſa prorſus extingvatur. finge, verò & immortales, qi tui meminerint, memoriámqe tui & ipſam immortalem fore, qid hoc ad te tamen? nec ad mortuum jam dico, ſed ad ſuperſtitem ipſum lavs qid facit? niſi forſan ratione diſpenſationis cujuſdam. omittis enim intempeſtivè id qod in re natura poſuit, dum ab aliorum interim ſermonibus pendes.

§ 20. Bonum etiam qalecunqe, ex ſe bonum exiſtit, & in ſeſe terminatur,

nec

nec partem fui usſam lavdem habet. itaqe lavdando nec melius, nec deterius efficitur. atq; hoc de eis qoqe dico, qæ vulgari ſermone bona dicuntur: putà, de rebus corporeis artiúmqe operibus. qod eſt igitur verè bonum, id nihilo ulteriùs indigebit, non magìs qàm lex, qàm veritas, qàm benevolentia, qàm modeſtia. ecqid enim horum vel lavde fit bonum, vel corrumpitur vituperio? ſmaragdus num deterior fit, niſi lavdatur? qid avrum, ebur, purpura, pugio, floſculus, arbuſcula?

§ 21. Animæ ſi perennant, qomodo eas ab æterno ceperit aër? qomodo verò, qæ ab ævo tam immenſo in ea condita ſunt, corpora terra capit? ſicut enim hîc corpora, ubi ad ſpatium aliqod temporis in terra permanſerint, mutata & diſſipata, cadaveribus aliis locum concedunt: ità & animæ, in aërem tranſlatæ, ubi aliqandiu ibi perſtiterint, mutantur, funduntur, ſucceenduntur, in ſeminalem univerſi rationem receptæ: locúmqe hoc pacto faciunt aliis intra ſedes eaſdem inſuper recipiendis. hoc reſpondere licebit, ſi pro conceſſo ſumatur, animas corporibus eſſe ſuperſtites. qin & reputanda eſt non ſepultorum tantum hoc modo corporum multitudo, ſed & animalium, qæ qotidiè tum à nobis, tum à beſtiis, comeduntur: qàm ingens enim horum turba abſumitur, & in veſcentium viſceribus hâc ratione qaſi ſepelitur? & tamen capit hæc omnia locus iſte, dum partim in langvinem, partim in aëriam, igneámq; naturam tranſmutantur. qænam eſt iſtîc veritatis notitia? elicitur ea per diſtributionem rei in materiam & formam.

§ 22. Noli divagari; ſed in omni conatu tuo juſtitiæ ratio habeatur, in omni viſo intellectus integer ſervetur.

§ 23. Qicqid tibi convenit, ô Munde, convenit & mihi. nihil mihi immaturum vel ſerum eſt, qod eſt tibi tempeſtivum. fructûs inſtar id eſt omne mihi, qod tem-

λήγει, ἀπ ἔχον μέρος ἑαυτοῦ a ἢ ἔπαινον ὅτι γοῦν χεῖρον ἢ χρεῖττον γίνεται τὸ ἐπαινούμενον. τοῦτό φημι κ̀ ἐπὶ τῶν κοινοτέρων καλῶν λεγομένων ὡς ἐπὶ τῶν ὑλικῶν, κ̀ ὅσα τῆς τεχνικῆς καλλωπισμάτων. τὸ δ' ἀπ ὄντως καλὸν * πτῶ χρείαν ἔχει, ὑ μᾶλλον ἢ νόμος, ὑ μᾶλλον ἢ ἀλήθεια· ὑ μᾶλλον ἢ εὐνοια, ἢ αἰδώς. τί τούτων διὰ τὸ ἐπαινεῖσθαι καλόν ἐστιν, ἢ ψεγόμενον φθείρεται; b σμαράγδιον γὸ * ἑαυτοῦ χεῖρον γίνε, ἐὰν μὴ ἐπαινῆ; τί δ' χρυσὸς, ἐλέφας, πορφύρα, μαχαίριον, ἀνθύλλιον, δενδρύφιον;

§ 21. Εἰ διαμένουσιν αἱ ψυχαὶ, πῶς αὗται ἐξ αἰῶνος χωρεῖ ὁ ἀήρ; πῶς δ' ἡ γῆ χωρεῖ τὰ σώματα τῶν τοσούτων αἰῶνα θαπτόμενα σώματα; ὥσπερ γὸ ἐνταῦθα, c ἢ τούτων * ἐκὸς ἐν πνα ὑπεδαμονὴν μεταβολὴ κ̀ διάλυσις χώραν ἄλλοις νεκροῖς ποιεῖ· ὕτως αἱ εἰς τὸν ἀέρα μεθιστάμεναι ψυχαί, ὑπ' ποσὸν συμμένανσαι μεταβάλλουσι, κ̀ χέονται, κ̀ d ἐξαπονῦνται, e εἰς τὸν σῶλον σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβανόμεναι, κ̀ τοῦτον τὸν τρόπον χώραν τοῖς * πρεσβυτεροποιζομένοις παρέχεσι. τοῦτο δ' ἄν τις ὑπενείναιτο, ἐφ' ἑαυτῷ * τῶ τὰς ψυχὰς διαμένειν. χρὴ δ' μὴ μόνον ἐθυμεῖσθαι τὸ πλῆθος τῶν θαπτομένων ὑπωοῦ σωμάτων, ἀλλὰ κ̀ τὸ τῶν ἐκάστης ἡμέρας ἐσθιομένων ζώων, ὑφ' ἡμῶν τε κ̀ τῶν ἄλλων ζώων. ὅσοι γὸ ἀριθμοὶ καταναλίσκεται, κ̀ ὑπὸ τοσῶν πως θάπτεται ἐν τοῖς τῶν τραφομένων σώμασι, κ̀ ὅμως διέρχεται ἡ χώρα * αὐτῶν, διὰ τὰς ἐξαμαυρώσεις, διὰ τὰς εἰς τὸ ἀεροῦσθαι ἢ πυροῦσθαι ἀλλοιώσεις. τίς ὁδὸ τούτου ἡ ἰσχὺς τῆς ἀληθείας; f διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν, κ̀ εἰς τὸ αἰτιῶδες.

§ 22. g Μὴ ἀπορρέμβεσθε, ἀλλ' ὁδὸν πάσης ὁρμῆς h τὸ δίκαιον ὑπόδυεσθαι κ̀ i ἐπὶ πάσης φαντασίας σώζειν τὸ καταληπτικόν.

§ 23. k Πᾶν μοι σωφρονοῦντι, ὦ σὶ εὐάρμοστόν ἐστι, ὦ κόσμε. l οὐδέν μοι ἄωρον ἐστιν ὃ σοὶ εὔκαιρον· πᾶν μοι καρπὸς, ὃ φέρουσιν αἱ σαὶ ὧραι,

a L. 6. § 2.

b L. 7. § 15.

c L. 2 § 3. l. 6. § 15.

d L. 12 § 5.

e Sup. § 14 l. 6 § 24.

f L. 2 § 12. l. 7. § 29. l. 8. § 11. l. 12. § 10. 18. 29.

g L. 2. § 7. l. 3. § 4.

h Sup. § 18. inf. § 32.

i L. 5. § 36. l. 7 § 54.

k L. 3. § 4. 16. l. 6 § 39. 44. 45. l. 7. § 57.

l L. 10. § 20. l. 11. § 13. l. 12. § 35.

ὦ φύσις· [a] ἐκ σοῦ πάντα, [b] ἐν σοὶ πάντα, [c] εἰς σὲ πάντα. Ἐπίκτητος μέν φησι, πόλις φίλη Κέκροπος· σὺ δὲ οὐκ ἐρεῖς, ὦ [d] πόλις φίλη Διός;

§ 24. [e] Ὀλίγα προηγοῦ, [f] φησιν, εἰ μέλλεις εὐθυμότερον. [*] μή ποτε ἄμεινον ἢ τὰ ἀναγκαῖα πράσσειν, καὶ [h] ὅσα ὁ τῆς φύσεως πολιτικοῦ ζώου λόγος αἰρεῖ, καὶ ὡς αἱρεῖ. τοῦτο γὰρ ἔτι μᾶλλον τῆς κατὰ τοὺς καλοὺς πράξεως εὐθυμίαν φέρει, ἀλλὰ καὶ πολὺ ἀπὸ τῆς ὀλίγης πράξεως. τὰ πλεῖστα γὰρ ὧν λέγομεν καὶ πράττομεν, οὐκ ἀναγκαῖα ἐστί, καὶ ἐὰν τις περιέλῃ, [i] εὐχερέστερον καὶ ἀταραχότερον ἔσται. ὥστε δεῖ καὶ παρ' ἕκαστα ἑαυτὸν παρομοιοπραγεῖν, μή τι τούτων ὑπῇ ἀναγκαῖον; Δεῖ δὲ μὴ μόνον πράξεις τὰς μὴ ἀναγκαίας ἀφαιρεῖν, ἀλλὰ καὶ φαντασίας· ἵνα γὰρ καὶ πράξις περιλειπομένη ἀκολουθήσῃ.

§ 25. Πείρασον, πῶς σοι χωρεῖ καὶ ὁ [k] ἀγαθὸς ἀνθρώπου βίος, τοῦ [l] ἀρεσκομένου μὲν τοῖς ἐκ μέρους ὅλων ἀπαντωμένοις, [l] ἀρκουμένου δὲ τῇ ἰδίᾳ [m] πράξει δικαίᾳ καὶ [n] διαθέσει συμφερεῖ.

§ 26. Εἶδες ἐκεῖνα; ἴδε καὶ ταῦτα. σαυτὸν [o] μὴ τάραττε. [p] ἁπλοῦν σαυτόν. ἀμαρτάνει τις; [q] ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. συμβέβηκέ σοι τι κακόν; [r] ἐκ μέρους ὅλων ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκατανένευται, καὶ σαυτὸν ἐκλάθου πᾶν τὸ συμβαῖνον· τὸ δ' ὅλον, [s] βραχὺς ὁ βίος· [t] κρατητέον τὸ παρὸν σωῒ εὐλογιστίᾳ καὶ δίκῃ· [u] μέτρια ἀνειμένον.

§ 27. [v] Ἤτοι κόσμος διατεταγμένος, ἢ κυκεὼν συμπεφορημένος μέν, ἀλλὰ κόσμος. ἢ ἐν σοὶ μὲν τις κόσμος ὑπάρξαι δύναται, ἐν δὲ τῷ παντὶ ἀκοσμία; καὶ ταῦτα, ὄντως [x] πάντων διακεκριμένων καὶ διακεχυμένων καὶ [a] συμπαθῶν.

§ 28. [b] Μέλαν ἦθος, θῆλυ ἦθος, ἀφυκτελὲς ἦθος, [c] ἀνελεύθερος, βουκολικὸν, παιδαριῶδες, βλακικὸν, κίβδηλον, βωμολόχον, καπηλικὸν, τυραννικόν.

§ 29. Εἰ [d] ξένος κόσμῳ, ὁ μὴ

[a] L. 6. § 36. l. 10. § 1.
[b] L. 8. § 50.
[c] Sup. 14. 21. l. 8. § 18.
[d] Sup. § 3.
[e] L. 3. § 11.
[f] Democritus.
[*] μηδὲν ἀμ. τῶν ἀν. Xyl.
[g] L. 11. § 19.
[h] L. 9. § 10. 12.
[i] Sup. § 18. l. 12. § 2.
[k] L. 2. § 16. l. 3. § 4.
[l] L. 2. § 16. Sup. § 13.
[m] L. 3. § 16. l. 7. § 66.
[n] L. 3. § 3. 12. l. 7. § 3.
[o] L. 7. § 16. l. 9. § 32.
[p] L. 7. § 31. l. 10. § 9.
[q] L. 9. § 4. 20. 38.
[r] L. 2. § 3. l. 5. § 8. l. 8. § 23. 27.
[s] L. 2. § 17.
[t] L. 2. § 4. l. 6. § 2. l. 8. § 44.
[u] L. 1. § 16. l. 6. § 31.
[x] L. 1. § 8.
[y] Inf. § 45. l. 6. § 10. l. 9. § 39. l. 12. § 14.
[z] L. 6. § 38.
[a] Inf. § 40.
[b] Sup. § 18.
[c] L. 5. § 11. l. 9. § 39.
[d] Inf. § 44. 46. l. 8. § 15. 49.

pestates tuæ, ô Natura, ferunt. à te omnia sunt, in te consistunt, ad te redeunt. *O urbs amica Cecropis*, inqit ille: tu verò non dicturus es, *O urbs amica Jovis*.

§ 24. *Pauca agas*, inqit, *si tranquillus esse cupis*. an non præstiterat dixisse, qæ necessaria sunt agas, qæq; animantis civilis ratio dictat, & qo modo dictat. istud enim non eam duntaxat, qæ bona agendo, sed & eam, qæ pauca agendo comparatur, tranquillitatem producit. pleraq; enim eorum qæ dicere & facere consvevimus, cùm necessaria non sint, si amputaverimus, à negotiis multò vacabit magis, minúsqe perturbata futura est nobis vita nostra. oportet itaq; ad singula sibi suggerere, an non istud ex earum numero est, qæ non sunt necessaria? nec actiones tantùm, sed cogitationes etiam minùs necessariæ sunt recidendæ. siqidem id agendo fiet, ut nec actiones conseqantur supervacaneæ.

§ 25. Periculum facito, qomodo procedat tibi vita viri boni, cum dico, qi rebus ab universo sibi assignatis acqiescit, & propriâ actione, qæ justâ, affectione, qæ benevola sit, contentus agit.

§ 26. Illa vidisti? & istavide. nè te conturbes. simplicem te præstes. peccat aliqis? sibi peccat. boni aliqid tibi obvenit? ab initio tibi, qicqid contingit, ab universo destinatum & fato certo assignatum est. huc summa redit; brevis est vita: qod instat tempus lucrandũ est, considerate justéq; agendo. in animo remittendo sobriè te geras.

§ 27. Mundus vel est ordine justo dispositus, vel miscela temeraria, congesta qidem ea, sed ut mundus sit tamen. qid enim fieri ne potest, ut in te mundus qidã sit & dispositio concinna, in universo verò inconcinnitas mera? idq; rebus omnibus ità qanqã discretis ac diffusis, conspirantib' tamen.

§ 28. Mores nigri, effœminati, præfracti, belluini, pecuini, pueriles, stolidi, subdoli, scurriles, perfidi, tyrannici.

§ 29. Si peregrinus in mundo est, qi

ignarus

ignarus eſt eorum, qæ in mundo exiſtunt: perinde certè in mundo peregrinus eſt, qi ignarus eſt rerum qæ in eodem geruntur. profugus, qi rationem civilem fugit. cæcus, qi mentis oculos clavſos habet. mendicus, qi alterius cujuſqam indiget, neq; apud ſe habet, qicqid ad vitam conducat. abſceſſus mundi, qi abſcedit, ſeqe à naturæ communis ratione ſejungit, dum eis qæ contingunt offenditur. hoc enim, qicqid eſt, profert eadem, qæ à te protulit. abſciſſus civitatis, qi animam propriam à rationalium reliqorum anima, qæ una omnium eſt communis, abſcindit.

§ 30. Iſte ſine tunica philoſophatur; ille ſine libro: alius qiſpiam ſeminudus. panes, inqit, cùm deſint, rationi tamen inſiſto. mihi verò, inqit alter, cùm nec ex diſciplinæ exercitio qi præberi ſolet, commeatus ſuppetat, perſiſto tamen.

§ 31. Qam didiciſti artem, eam diligito, eidémqe acqieſcito. qod avtem vitæ reliqum eſt, ità exigito, ut qi Diis tua omnia ex toto animo commiſeris; nulliqe homini vel ſervum vel tyrannũ te exhibeas.

§ 32. Cogita, verbi gratiâ, tempora ſub Veſpaſiano acta, eadem prorſus omnia, qæ nunc ſunt, deprehendes. nuptias contrahentes, liberos tollentes, ægrotantes, defungentes, militantes, ferias agentes, mercaturam exercentes, agros colentes, adulationi deditos, arroganter pervicaces, ſuſpicionibus indulgentes, inſidias ſtruentes, mortem aliqorum expetentes, de rerum ſtatu præſente qiritantes, opes congerentes, conſulatûs, regnive appetentes. ità tranſiit, nec jam uſqam eſt illorum vita: Rurſus ad Trajani tempora te tranſferas. eadem denuo cuncta comperies. iſtorum qoq; vita morte jam commutata eſt. pari modo tempora alia notâ peculiari aliqâ deſignata, vel etiam gentes totas, contemplare; ſimúlq; conſidera, qàm multi cùm in rebus iſtiuſmodi enixè ſe contendiſſent, pavlò pòſt occiderint, & in elementa ſua reſoluti

γωνείζων τὰ ἐν αὐτῷ ὄντα, οὐχ ἧττον ξένος, ἢ ὁ μὴ γινωσκων τὰ γινόμενα. [a] φυγὰς, ὁ φεύγων τὸν πολιτικὸν λόγον· [b] τυφλὸς, ὁ καταμύων τῇ νοερᾷ ὄψει· [c] πτωχὸς, ὁ ἑτέρου, ἢ μὴ πάντα ἔχων παρ' ἑαυτοῦ τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. [d] ἀπόστημα κόσμου, ὁ ἀφιστάμενος, ἢ χωρίζων ἑαυτὸν τοῦ τῆς κοινῆς φύσεως λόγου, διὰ τὸ δυσαρεστεῖν τοῖς συμβαίνουσιν. [e] ἀνείνη γὰρ φέρει τοῦτο, ἢ ἢ σὺ ἤνεγκας· [f] ἀπόκομμα πόλεως ὁ τὴν ἰδίαν ψυχὴν τῆς τῶν λογικῶν ἀποζεύξας, μίας ὄσης.

§ 30. Ὁ μὲν χωλὸς χιτῶνος φιλοσοφεῖ, ὁ δὲ χωλὸς βιβλίου, ἄλλος * ὕτως ἡμιγυμνος. ἄρτους οὐκ ἔχω, φησὶ, καὶ ἀμένω τῷ λόγῳ· ἐγὼ δὲ τροφὰς τὰς ἐκ μαθημάτων οὐκ ἔχω, καὶ ἀμένω.

§ 31. [h] Τὸ τεχνίον, ὦ ἑταῖρε φίλε, τοῦτο σοφιστάριον. [i] τὸ δὲ χρήσιμον τῷ βίῳ διέξελθε, ὡς [k] σοὶ μὲν ἔστι τοῦτο φῶς τὰ σαυτοῦ πάντα [l] ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, ἀνθρώπων δὲ μηδενὸς [m] μήτε πόρρωτον, μήτε δύσκολον ἑαυτὸν καθιστάς.

§ 32. Ἐπινόησον λόγῳ χρῆσαι τοῦ ὅλου Οὐεσπασιανοῦ καιροῦ, [n] ὄψει [o] ταῦτα πάντα· γαμοῦντας, παιδοτροφοῦντας, νοσοῦντας, ἀποθνήσκοντας, πολεμοῦντας, ἑορτάζοντας, ἐμπορευομένους, γεωργοῦντας, κολακεύοντας, [p] αὐθαδιζομένους, ὑποπτεύοντας, ἐπιβουλεύοντας, εὐχομένους τινὰς ἑαυτοῖς, γογγύζοντας ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἐρῶντας, ἀποκλείοντας, ὑποτιμῶντας, βασιλέας ἐπαινοῦντας. ἐκεῖνον [q] ἕκαστον μὲν ὁ τότων βίος, οὐκ ἔτι ὑπάρχει. Πάλιν ἐπὶ τοῦ καιροῦ τοῦ Τραϊανοῦ μετάβηθι· πάλιν τὰ αὐτὰ πάντα. [r] Τεθνήκασι κἀκεῖνοι· ὁ βίος. ὁμοίως καὶ τὰς ἄλλας ἐπιζητήσεις χρόνων καὶ ἐθνῶν ἐπιθεώρει καὶ βλέπε, [s] πόσοι χθὲς ἀντεδόντες, ὡς μικρὸν ὕστερον, καὶ [t] ἀνελύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα. καὶ

[a] L. 10. § 25.
[b] L. 12. § 1. 13.
[c] L. 2. § 17. l. 3. § 5. l. 10. § 1.
[d] L. 11. § 1.
[e] L. 2. § 16.
[f] L. 2. § 3.
[g] L. 8. § 34. l. 9. § 23. l. 11. § 8.
[h] L. 9. § 8.
[i] L. 5. § 1. 9. l. 6. § 7. 43.
[k] L. 8. § 1. l. 7. § 46. 56.
[l] L. 3. § 6. Inf. § 34.
[m] L. 3. § 4.
[n] L. 7. § 66. l. 11. § 18.
[o] L. 2. § 14. l. 7. § 1.
[p] ταυτὰ, vel τὰ αὐτὰ
[q] L. 12. § 27.
[r] Sup. § 3. 19. l. 7. § 8.
[s] L. 8. § 25. 31.
[t] L. 3. § 3. Sup. § 3.
[u] L. 3. § 4. l. 7. § 50. l. 8. § 18.

καὶ μάλιστα δὲ ἀναπολητέον ἀνάγκης, ὡς αὐτὸς ἔγνως, [a] καὶ ἀσωμένης, [b] ἀφέντας ποιεῖν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἰδίαν κατασκευὴν, καὶ τοῦτο [c] ἀφορᾷ ἔχεσθαι, καὶ [d] τούτῳ ἀρκεῖσθαι. ἀναγκαῖον δὲ ὦδε τὸ μεμνῆσθαι, ὅτι καὶ [e] ἡ ἐπιτροφὴ [f] καθ' ἑκάστην ἀφεῖξιν, [g] ἰδίαν ἀξίαν ἔχει καὶ συμμετρίαν. ἅπαντα γὰρ [h] ἐκ ἀποδυσωπήσεις, ἐὰν μὴ ὀλίγον ἢ φροντίκε περὶ τὰ ἐλάττονα κατανίνη.

§ 33. Αἱ πάλαι συνήθεις λέξεις, γλωσσήματα νῦν. ὕπως δὲ καὶ τὰ ἐνύματα ἦν πάλαι πολυυμήτων, νῦν χρόνον τινὰ γλωσσήματά ἐστιν, Κάμιλλος, Καῖσαρ, [i] Ὀυόλεσος, Λεονάτος, κατ' ὀλίγον ἦ Σκιπίων, καὶ Κάτων, εἶτα καὶ Αὔγουστος, εἶτα καὶ Ἀδριανὸς, καὶ Ἀντωνῖνος. [i] ἐξίπλατα γὰρ πάντα, καὶ [k] μυθώδη ταχὺ γίνεται ταχὺ ἦ καὶ παντελῶς λήθη κατέχεται. καὶ ταῦτα λέγω ὅτι περὶ θαυμασίως τινὰς λαμβάνειν. οἱ γὰρ λοιποὶ ἅμα τῷ ἐκπνεῦσαι, [l] ἄδηλοι, ἄτυφοι. τί ἦ καὶ ἔστιν ὅλως ἀθάνατον; [m] ὅλον κενόν. [n] τί δῶν ὄζει, ὄζει ὃ δεῖ ἀποδίδωσι εἰσφέρεσθαι; ἓν τοῦτο, [o] διάνοια ὑγιὴς, καὶ πράξις κοινωνική, καὶ λόγος ὃς μιμήσεται διαφύσασθαι, καὶ διάθεσις [p] ἀσπαζομένη πᾶν τὸ συμβαῖνον, ὡς [q] ἀναγκαῖον, ὡς [r] γνώριμον, ὡς [s] ἀπ' ἀρχῆς ταὐτὸς καὶ πηγῆς ῥέον.

§ 34. [t] Ἐὰν σεαυτὸν τῇ πλωθοῖ σωκοπλάσῃ, παρέχων σωμῆναι, ὅσα τί σοι ποτὲ ἀφόρμασι βάλῃ.

§ 35. [u] Πᾶν ἐφήμερον, καὶ τὸ μνημονεύον, καὶ τὸ μνημονεύόμενον.

§ 36. Θεώρει διηνεκῶς, [*] πῶς πάντα [x] μεταβολῇ γινόμενα [*] γίνεται καὶ ἐθίζε ἐνορᾶν, ὅτι ἦ ἐστὶν ἕτερος φιλεῖ ἡ τῶν ὅλων φύσις, ὡς τὸ τὰ ὄντα μεταβάλλειν, καὶ ποιεῖν νέα ὅμοια. σπέρμα γὰρ πρόπον τινὰ πᾶν τὸ ὂν τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐσομένου. [z] σὺ δὲ μόνα σπέρματα [*] φαντάζει, τὰ εἰς γλυκὺ, καὶ πικρὸν, καὶ στεφάνους, καὶ εἰς τὸ ἐπιθυμητὸν ἐν τῷ συκῇ. ἀλλὰ τοῦτο ἐπιθυμεῖ ὁ γεωργός, καὶ ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει. καὶ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ἐπὶ τῆς τελευτῆς ἐκπλήττεται.

[a] Sup. § 3.
[b] Sup. § 19. l. 9 § 26.
[c] L. 3. § 6. l. 8. § 5.
[d] L. 5 § 14. l. 8. § 7. 45.
[e] L. 8. § 19. l. 10. § 11.
[f] L. 8. § 32.
[g] L. 3. § 11. Sup. § 22.
[h] L. 5. § 9.
[i] L. 3 § 10. sup. § 19
[k] L. 8. § 25. l. 12. § 27.
[l] Odyss. α. v. 242. L. 6. § 47.
[m] Sup. § 3. 19.
[n] L. 6. § 47.
[o] Sup. § 18. 22. Inf. § 37. 48.
[p] L. 3. § 4. 16.
[q] L. 2. § 3.
[r] Inf. § 44.
[s] L. 6. § 38.
[t] L. 3. § 4. 6. Sup. § 31. l. 7. § 46 l. 10. § 8. 11. 14. 28.
[u] Sup § 19. Inf. § 48. l. 3. § 10. l. 8. § 21. 25. l. 9. § 14.
[*] [ὅτι] vel [πῶς] π. vel mox
[x] L. 7. § 18. 25. l. 9. § 32. 33.
[*] γίνεσθε
[y] L. 7 § 23. l. 8. § 6. l. 10. § 34.
[z] L. 7. § 30. l. 10. § 26.
[*] φαντάζῃ.

sunt. illi verò cum primis sunt memoriâ recolendi, quos ipse nôris aliquando se rebus inanibus distinuisse, cùm id interim facere, quod conditioni propriæ consentaneum erat, huic firmiter inhærere, eodémq; contentum esse, neglexerint. illud etiam istîc meminisse oportet, in actione unaquaque eam, quæ adhibetur, curam, pro rei dignitate ac congruentiâ esse attemperandam. ità fiet, nè quando fastidio corripiaris, si in rebus minoris æstimationis, non diutiùs, quàm par est, fueris occupatus.

§ 33. Quæ fuerunt usitata quondam vocabula, glossematum loco nunc habentur. pari modo & eorum, qi quondam celeberrimi fuerunt, nomina, quasi glossemata quædam nunc facta sunt: Camillus, Cæso, Volesus Leonnatus: paulò post Scipio, & Cato: tum Augustus etiam: dein Hadrianus, & Antoninus. evanida enim sunt omnia, citóque fabularum instar obtinent; mox & oblivione prorsus obruuntur. atque hæc de eis dico, qi cum admiratione hominum aliquando claruerunt, cæteri enim statim atq; expiraverint, ignoti ac nè fando quidem aviditi fiunt. porrò quidnam est hoc ipsum memoriam æternam consequi? mera vanitas. ecquid est igitur, in quod studium conferre par sit? unum hoc, ut mens sit justa, actio socialis, dictio mentiri nescia, affectio qicquid contigerit amplecti prompta, ut necessarium, ut familiare, ut à principio fontéq; istiusmodi profluens.

§ 34. Fato sponte tuâ te dedas; ei permittens, quibuscunq; libuerit rebus te destinet.

§ 35. Dieculæ ferè unius sunt, & quod commemorat & quod commemoratur.

§ 36. Hoc jugiter considera, omnia ista quæ fiunt, mutatione fieri. & assvesce ne cogitationi isti, nihil æquè diligere universi naturam, ac ea quæ jam exist unt mutare, & ex eis sic mutatis nova germina refingere. seminis enim rationem habet qandam qicquid est, ad id quod ex eodem futurum est. etenim semina ea sola opinari, quæ in terram

rum uterúmqe dejiciuntur, plebeium eſt nimis.

37. Jam jam moriturus es: necdum ſimplex es, imperturbatus, poſſe extrinſecus lædi ſuſpicione immunis, cunctis propitius, juſtè agere unicam prudentiam ratus?

§ 38. Mentes illorum intuere, & ſtudia etiam, qalia fugiant, qalia proſeqantur.

§ 39. In alterius mente malum tuum non eſt ſitum. ſed nec in mutatione & alteratione corporis animam ambientis. ubi ergò? in ea nimirum parte tui, qæ de malis opinatur. iſta malum nihil opinetur, & bene ſe habitura ſunt omnia. etiamſi, qod huic proximum eſt, corpuſculum ſecetur, uratur, ſuppuretur, putreſcat, qieſcat tamen pars ea qæ de iſtis opinatur. hoc eſt, nè cenſeat avt malum avt bonum eſſe, qod viro malo bonóq; pariter poteſt obvenire. qicqid enim & ſecundum naturam & præter eandem viventi ex æqo contingit, id ipſum neqe ſecundum neqe prater naturam eſt.

§ 40. Cogita jugiter, mundum eſſe animalis unius inſtar, qod materiam unam, animámqe unam obtineat: item qomodo ad ſenſum hujuſce, unum & illum, omnia referantur: unóq; qaſi impetu ferantur univerſa, & ad omnia producenda cooperentur; qis denique rerum connexus & contextus ſit.

§ 41. *Animula es cadaver geſtans*; aiebat Epictetus.

§ 42. Nihil mali eſt rebus mutationem ſubeuntibus, ſicut nec eis qæ mutatione interveniente conſiſtunt.

§ 43. Flumen qoddam & torrens rapidus, eſt ævum, ex eis qæ hic fiunt conſiſtens. ſimul enim atqe comparuerit qicqam, abripitur; & aliud qidem abripitur, illud verò denuo inferetur.

§ 44. Qodcunq; contingit, tam conſvetum támqe notum eſt, qàm avt roſa vere ... ἢ μίσγειν κ᾽ ϛλαζονεύεσθαι τοῦ πεφυκέναι ἰδιωτικόν.

§ 37. [a] Ἦδη τετάρτῃ, κ᾽ ὅπως ὅτι ἀπλοῦς, ὅτι ἀτάραχος, ὅτι [b] ἀνύποπτος ἢ βλαβῆναι ἂν ἑξωθεν, ὅτι [c] ἵλεως πρὸς πάντας, ὅτι τὸ φρονεῖν [d] ἐν μόνῳ τῷ δικαιοπραγεῖν πεφιλοσόφηκας;

§ 38. [e] Τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν διάβλεπε, κ᾽ * τοὺ φρονίμους, [f] διὰ μὲ φεύγουσιν, διὰ δ᾽ διώκουσιν.

§ 39. [g] Ἐν ἀλλοτρίῳ ἡγεμονικῷ κακὸν σὸν οὐχ ὑφίσταται· ἐὰν * μὴ ἐν τινι ἕξει κ᾽ ἑτεροῦσθαι τοῦ θεωροῦντος. ποῦ δῶ; [h] ὅπερ τὸ περὶ καιῶν συλλαμβάνον σοι ὄζει. [i] τοῦτο δῶ μὴ συλλαμβανέτω, κ᾽ πάντα ἐν ἕξει· [k] κἂν τὸ ἐγγυτάτω αὐτῷ τὸ σωμάτιον τέμνηται, καίηται, διαπύσκηται, σήπηται, ἔμως τὸ συλλαμβάνον περὶ τούτων μόνων ἡσυχαζέτω. * τοιοῦτόν ὄζει, [m] κενόσπουδα μήτε κακόν τι ἔχῃ, μήτε ἀγαθὸν, ὃ ὁποίοις δ᾽ ὤμασι κακῷ ἀνδρὶ κ᾽ ἀγαθῷ συμβαίνειν. ὃ γὰρ [n] κ᾽ τῷ κατὰ φύσιν βίοντι ὁποῖος συμβαίνει, ὅτε τοῦτο κατὰ φύσιν ὄζει, ὅτε θεῖα φύσις.

§ 40. Ὡς [o] ἓν ζῷον τὸν κόσμιον, μίαν οὐσίαν, κ᾽ [p] ψυχὴν μίαν ἐπέχον, σωματικῶς ὑποφέρειν κ᾽ πῶς [q] εἰς αἴσθησιν μίαν τοῦ τοῦτο, πάντα ἀναδίδοται κ᾽ [r] πῶς ὁρμῇ μιᾷ πάντα πράσσει· κ᾽ πῶς πάντα πάντων ἕνεκα γινόμενα συναίτια· κ᾽ διὰ πῆς [s] ἀ συμπλοκῆς κ᾽ συναμφόρεως.

§ 41. [t] Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν, ὡς Ἐπίκτητος ἔλεγεν.

§ 42. [u] Οὐδέν ὄζει κακὸν, τοῖς ἐν μεταβολῇ γινομένοις· ὡς οὐδὲ ἀγαθὸν ὂν μεταβολῆς ὑφισαμένοις.

§ 43. [x] Ποταμός τις ἐκ τῶν γινομένων καὶ ῥεῦμα βίαιον, ὁ αἰών. [y] ἅμα τι γὰρ ὤφθη ἕκαστον, κ᾽ παρενήνεκται, κ᾽ ἄλλο φέρεται, τι δ᾽ ἐνεχθήσεται.

§ 44. Πᾶν τὸ συμβαῖνον ὅτως [z] φύσηδες κ᾽ [a] γνώριμον, ὡς τὸ ῥόδον ἐν τῷ ἔαρι

[a] Sup. § 17. l. 10. § 1.
[b] L. 2. § 17. L. 7. § 53. l. 10. § 12.
[c] L. 8. § 26. l. 11. § 13.
[d] Sup. § 25.
[e] L. 9. § 18. 21.
* τὰς φρονίμους f.
[f] L. 7. § 34. l. 10. § 13.
[g] L. 8. § 55, 56. l. 9. § 4. 38.
* μὴ
[h] L. 2. § 15.
[i] L. 2. § 15. Sup. § 7.
[k] L. 10. § 1.
[l] L. 7. § 68.
* τοιοῦτοι Xyl.
[m] L. 2. § 11. l. 11. § 11. 18.
* [τῷ παρὰ φύσιν] κ᾽
[n] L. 5. § 8.
[o] L. 7. § 9. l. 12. § 30. 32.
[p] L. 6. § 14. l. 9. § 8.
[q] Sup. § 27.
[r] L. 6. § 42.
[s] L. 6. § 38, 39. l. 8. § 23.
[t] L. 9. § 24. l. 10. § 33.
[u] Sup. § 5. l. 7. § 23. l. 9. § 21. l. 11. § 17.
[x] L. 2. § 17. l. 7. § 19.
[y] L. 5. § 23. l. 6. § 15.
[z] Sup. § 32. l. 7. § 1. l. 9. § 14.
[a] Sup. § 29. l. 7. § 29. 66. 68.

εἶ, καὶ ὀπώρα ἐν τῷ θέρει· τοῦτον γὸ καὶ νόσος, καὶ θάνατος, καὶ βλασφημία,
[b] L. 5. § 23. 36. l. 7 § 73. l. 11. § 13. καὶ ὄπνελλε, καὶ ὅσα [b] τοῦ μωρὲς οὐφραίνει ἢ λυπεῖ.

[c] Sup. § 27. 40. § 45. [c] Τὰ ἑξῆς ἀεὶ τοῖς ὡρονημενμένοις οἰκείως ἐπιλίνεται· ἡ γὰρ θέσις καλαειθμησίς τις ἐστὶν ἀπηρτημένως, καὶ μόνον τὸ καπναγκασμένον ἔχουσα· ἀλλὰ
[d] L. 6. § 10. [d] σωμάφεια ἔυλογος·
[e] L. 5. § 8. l. 7. § 9. καὶ ὥσπερ [e] σωστέτακται συνημμοσμένως τὰ ὄντα, ὕτως τὰ γινόμενα ἡ διαδοχῇ φιλεῖ, ἀλλὰ θαυμαστῷ τινα οἰκειότητα ἐμφαίνει.

§ 46. Ἀεὶ τοῦ Ἡρακλειτείε μεμνῆσθαι· ὅτι
[f] L. 7, § 47. l. 9. § 28, l. 10. § 11. [f] γῆς θάνατος ὕδωρ γενέσθαι, καὶ ὕδατος θάνατος ἀέρα γενέσθαι, καὶ ἀέρος πῦρ, καὶ ἔμπαλιν. μεμνῆσθαι δὲ καὶ
[g] L. 2 § 7. [g] τοῦ ὅπλιν θανομένε ἢ ἡ ὁδὸς ἄγει· καὶ, ὅτι ᾧ μάλιστα διηνεκῶς ὁμιλοῦσι λόγῳ, τούτῳ τὰ ὅλα διοικοῦνται, τούτῳ διαφέρονται· καὶ
[h] Sup. § 29. l. 12. § 1. [h] ἧς καθ' ἡμέραν ἐγκυρῆσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται·
[i] L. 6. § 31. καὶ, ὅτι [i] οὐ δεῖ ὥσπερ καθεύδοντας ποιεῖν, καὶ λέγειν· καὶ γὰρ τότε δοκοῦμεν ποιεῖν καὶ λέγειν· καὶ, * ὅτι
* ὅτι δ' π' τ' [μιμνῆσθαι] ὑ κ' ✝ τοῖσι, κ' π. Sal. θ. ὑ δ' ὡς π' τ' κ' ✝ κ' τικ' ω' f. οὐ [h] παῖδας τοιέων, ὧν τοῦτ' ἔστι, κατὰ φιλόν, καθότι παρειλήφαμεν.

§ 47. Ὥσπερ εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν, [k] ὅτι ἄυριον τεθνήξῃ, ἢ πάντως εἰς τεῖτιν, οὐκ ἔτ' ἂν παρὰ μέγα ἐποίν, τὸ εἰς τεῖτιν μᾶλλον, ἢ ἄυριον, εἰ γε μὴ ἐκφόβως ἀκριβολογεῖ. [l] πόσον γάρ ἐστι τὸ μεταξύ; ὕτως [m] καὶ τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον, ἢ ἄυριον, μισθὸν μέγα ἡγῇ νόμιζε.

[k] L. 10. § 8. [l] Inf. § 50. [m] L. 5. § 24. § 48. Ἐννοεῖν συνεχῶς· [n] πόσοι μὲν ἰατροὶ ἀποτεθνήκασι, πολλάκις ταὶς ὀφρῦς ἐφ' ἑαυτοῖς ἀρράτους συνασάμενοι·
[n] L. 3. § 3. [o] L. 8 § 25. [o] πόσοι γ' μαθηματικοὶ, ἄλλων θανάτους, ὡς τι μέγα προφητεύοντες·
[p] L. 6. § 41. l. 7. § 19 l. 8. § 25. [p] πόσοι δὲ φιλόσοφοι, τοῦ θανάτου ἢ ἀθανασίας μυεῖα διατεινάμενοι·
[q] L. 3. § 3. [q] πόσοι γ' ἀειγῶς, πολλὲς ἀποκτείναντες·

re, avt æstate fructus. tale qiddam & morbus, & mors, & calumnia, & insidiæ, & qicqid fatuos homines vel exhilarat, vel contristat.

§ 45. Subseqentia antecedentibus aptè semper annectuntur. neq; enim rerum enumeratio simplex est à se invicem discretarum, qæ necessitate tamen qadam continentur; sed rationi consentanea connexio; & qemadmodum ea qæ in mundo existunt, concinnè admodum certo inter se ordine componuntur: ità & qæ fiunt, non successionem nudam, sed admirabilem qandam concinnitatem præ se ferunt.

§ 46. Dictum illud Heracliti in memoria semper habeatur; *terræ mors est, aqam fieri; aqæ mors est, aërem fieri; aëris verò, ignem fieri:* & è converso. illius qoq; meminisse profuerit, qi qô via duceret, oblitus est. qódqe pleriq; à ratione illa dissentiunt, qâ cùm vel maximè conversantur jugiter, qâqe universa administrantur, & peregrina eis videntur, qibus qotidie occurrunt. item nihil tanqam per somnum agendum, dicendúmve. siqidem dormientes qoqe multa agere, & dicere videmur. sed nec puerorum instar qicqam agendum, hoc est, ex mera traditionis ratione, qîa à parentibus sic accepimus.

§ 47. Qemadmodum si Deorum qis prædiceret tibi, avt cras, avt summum perendiè, moriturum te, havd in magno poneres, nisi animi esses abjectissimi, perendiè potiùs qàm crastino mori. qantulum enim interesset? pari modo nec magni qicqam existimes, ad millesimum annum potiùs, qàm ad crastinum diem.

§ 48. Crebrò apud te reputa, qot medici sint mortui, qi super decumbentes, tanqam conclamatos jam, supercilia contraxerint: qot mathematici, qi aliorum fata, qasi magnum qid esset id posse, prædixerint: qot philosophi, postqam de morte & immortalitate tam multa disseruissent: qot

qot

qot tyranni, posſqam vitæ neſſq; potestatem, tanqam extra mortis aleam positi, diro cum fastu exercuerant: qot etiam urbes, ut sic dicam, intermortuæ sint; Helice, Pompeii, Herculanum, aliæ q; innumerabiles. Percurre itidem qoscunqe noveris ipso, qi vice freqenti, alii alios ubi sepelierant, & ipsi tandem elati sunt: qámq; exiguo hæc omnia tempore contigerint. horum summa huc redit, ut humana omnia semper sic aspicias, tanqam qæ diurna & vilia sint: qod enim heri nucas fuerat, cras fassura fit avt favilla. útq; temporis ideo punctum hoc insecabile naturæ convenienter transigas, ac propitius decedas; perinde ac oliva maturitatem adepta ceciderit, naturam qæ protulit collavdans, arboriq; è qa prodiit, gratias agens.

§ 49. Pronomorii par esto, cui fluctus jugiter cum allidantur, ipsum tamen consistit, undarúmqe circumfusum sibi æstum compescit. Infelicem me, inqit ille, qòd mihi istud contigerit. imo, felicem me, qod etiamsi contigerit, nil doleam tamen, nec avt præsentibus frangar, avt futura reformidem. accidere enim ejusmodi qid cuivis poterat: at non qivis citra animi ægritudinem casum ejusmodi tulisset. qamobrem ergo illud infelicitatis potius, qam felicitatis istud loco habebit? num illud hominis infortunium dicis, qod naturæ humanæ nevtiqam adversatur? avt naturæ humanæ adversari qicqam dixeris, qod secundùm ejusdem voluntatem contingit? qid autem ea velit, non est ut nunc discas. nunqid casus ullus prohibeat te, justum esse, magnanimum, temperantem, prudentem, veritate, errore immunem, modestum, liberum, avt aliud qid eorum, qæ ubi affuerint, natura humana sua obtinet universa? memineris deinceps, qoties incideris qicqam, qod ad tristitiam impellat te, decreto hoc uti: Non est infelix casus iste, sed fortiter ferre hoc felicitatis est.

πόσοι ἤ σύσσιτοι, ἐξαίφνης ἀφαρπασθέντες ἀπὸ τοῦ συμποσίου, ὡς ἀθλιώτατοι, κεχηρεύουσι πόσαι ἤ πόλεις ὅλαι, ἵν' ὕστερον εἴπω, τριθήκοντα, Ἕλίκη, ἤ Πομπήιοι, ἤ Ἡρκλανεῖς, ἤ ἄλλαι ἀναρίθμητοι. ἔπειτα ἤ ἡ ὅσους εἶδες; ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, εἶτα μετὰ ταῦτα κλαυσάντας, εἶτα ἐξοισθέντα, ὁ ἤ ἀνάγκη. πάντα ἤ ἐν βραχεῖ τὰ μὲν ὅλα κατὰ πάντων ἀεὶ τὰ ἀνθρώπινα, οἷς ἐφήμερος ἤ ἐυτελὴς ἤ ἀχθὸς μὲν ἔμψυχον, ἄνεσις δὲ πνεύματος, ἡ τύφος. καὶ τὰ τοιαῦτα τοῦ μὲν χρόνου ἐπὶ φύσιν ἀλλοτρίαν, ἤ τὰ ἴσον καταλύσαι ὡσανεὶ ἐλαία πεσοῦσα ἡμαίρῃ καλῶς, εὐφημοῦσα μέν τις, καὶ χάριν εἰδυῖα τῇ φύσαντι δένδρῳ.

§ 49. Ὅμοιον εἶναι τῇ ἀκρωτηριαζομένῃ ἤ ἀπτώτῳ τὴν πρόθεσιν ἀποβεβληκότι τῆς ὁρμῆς, ἤ ἀεὶ αὐτῷ κοιμίζεσθαι τὰ φλεγμαίνοντα τοῦ ὕδατος. Ἀπολῶ ἐγὼ, ὅτι τοῦτό μοι συμβέβηκεν· ἀλλ' εὐτυχὴς ἐγὼ, ὅτι τούτου συμβεβηκότος, ἄλλου δυσχεραίνω, ὅτι ἐπὶ παντὶ δυσωπήσομαι, ὅτι ἐπὶ φοβεροῖς συμβαίνει μὲ ἤ τὸ τοιοῦτο παντὶ ἐλθεῖν. ἄλλου δὲ τίς ἂν τοῦτο ἐν δυσχέρειαν. διὰ ἤ τί ἀνθρώπῳ μᾶλλον ἀνθρώπινον, ἤ πάθος ἀνθρώπου; λέγεις ἤ ὅλως ἀπρόσκοπα ἀνθρώπου; ὁ ἐν ἔστι ἀπόδειγμα τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου; ἀναπόδειγμα ἤ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου εἶναί σοι δοκεῖ, ἐμὲ παρὰ τὸ βάλανος ἤ φύσασα ἀσὺ ἔδει τί ἐν τῷ βάλανος, μεμέλθηκας, ῥᾳθύμων [ὄν;] τὸ συμβεβηκὸς τῷ παλύνειν ἔμπροσθεν ἤ; μεγαλόψυχον σύφορνα; ἄμφορνα; ἀναπόδραστον; ἀδιάλλακτον; ἀδιάφθορον; ἀλλοιότροπον; ἄλλα; ἃ συμπαράγουν ἡ φύσις ὁ τῷ πνεύματι ἐπιφέρει τὰ ἴδια. φύσιμον λοιπὸν ὑπὸ παντὸς τοῦ εἰς λύπην σε ἀναγομένου, τούτῳ χαίδευε τῷ δύγματι.

§ 50.

[a] L. 10. § 18.
[b] Sup. § 3.
[c] Inf. § 50. l. 8.
[d] § 25.
[e] Sup. § 3. [f] ὅλον Mer.
[g] Sup. § 35 l. 9.
§ 14.
[h] L. 2. § 12. l. 6. § 36.
[i] L. 6. § 13.
[k] L. 5. § 24.
[l] L. 1. § 9.
[m] L. 11. § 3.
[n] L. 9. § 40.
[o] L. 5. § 1.
[p] L. 5. § 19. l. 12. § 9.
[q] L. 3. § 9. l. 5. § 9.
[r] L. 2. § 17.
[s] ἀν σ.
[t] L. 8. § 32. l. 9. § 42. l. 11. § 2.
[u] ὅτι οὐχ.

a L. 9. § 3.

§ 50. a Ἰδιωτικὸν μέν, ὅμως δὲ ἀνυστικὸν βοήθημα πρὸς θανάτου καταφρόνησιν, ἢ ἀναπόλησις ἧς b γλίσχρως ἐπλανήθημεν τοῦ ζῆν τί ὄφελος αὐτοῖς πόνων, ἢ τοῖς ἀώροις; πάντως πού ποτε κεῖνται, * Καδικιανὸς, Φάβιος, Ἰουλιανὸς, Λέπιδος, ἢ εἴ τις τοιοῦτος, c ὃς πολλὰς ἐξήνεγκεν, εἶτα ἐξηνέχθησαν. d ὅλον μικρόν ἐστι τὸ διάστημα, πρὸς τοῦτο δ' ὅπου, πρὸς e μυρίων ἐξαφλιμύρων, πρὸς ὃν ὑφ' ὁποίοις f μικροῖς σωματίοις g μικρὸν ἐκεῖνος περίγραμμα. βλέπε γὰρ ὁπόσον ἐστὶ τὸ ἀφεστὸς τοῦ αἰῶνος, πρὸς τὸν περίσσον ἄλλο ἄπειρον. ἐν δὴ τούτῳ, h τί διαφέρει ὁ τεσσαρῶν τοῦ τετραετοῦς.

§ 50. Vulgare qidem hoc est, efficax tamen ad mortem contemnendam adminiculum, si eos recolas qi vitæ avidi fuerint eidem diu immorati. qid enim amplius illis, qàm immaturè defunctis contigit? Omnino jacent alicubi defuncti & illi, Cadicianus, Fabius, Julianus, Lepidus, avt si qis alius hujusmodi, qi postqam multos extulerant, efferebantur & ipsi. exiguum enim omnino intercedit spatium; ídqe per qot molestias, cum qibus hominibus, in qali corpusculo exantlatum? nè ergo prorce momenti alicujus habeto. si enim ævi præteriti immensitatem adverteris & futuri itidem infinitatem, qid tandem distabit, triduanus qi fuerit, ab eo qi secula tria transegerit?

* L. 5. § 3. d. 8. § 50.

b L. 8. § 30.

i Sup. § 19. l. 11. § 18.

k L. 3. § 5. l. 8. § 30.

l Sup. § 3. d. 5. § 24. l. 2. § 7.

m L. 2. § 24. l. 9. § 33.

§ 51. i Ἐπὶ τοῦ σύντομον εἶναι τὴν ὁδὸν σωτηρίαν ἢ ἡ κατὰ φύσιν. οὕτω δὲ ἔχειν τὸ ὑγιαίνοντα, πρὸς πάντα λέγειν καὶ ποιεῖν τὰ ἀνακόλουθα μάλιστα ἂν ἡ τοιαύτη προαίρεσις, κόπου, φαντασίας, καὶ πάσης k δυσχερείας, καὶ l κομψείας.

§ 51. Viâ compendiosâ semper incedas compendiosa est ea, qæ secundùm naturam est. in omni niminum cum dictione, tum actione veri rectíq; curam habere. etenim propositum istiusmodi molestiis, nitiditiæque, sed & dissimulatione omni atqs ostentatione immunem præstabit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ε'.

LIBER V.

a L. 8. § 12.

b L. 6. § 33.

Ὄρθρου a ὅταν δυσκόλως ἐξεγείρῃ, πρόχειρον ἔστω, ὅτι ὀρθὸς ἀνθρώπου ἔργον ἐγείρομαι. b τίμ ἐν δυσκολαίνω εἰ παρεύομαι ἐγὼ τὰ ἴδια, οὐ γεγονὼς γυμνὸς, καὶ οὐ χέσων σκῆνημα εἰς τὸν κόσμον; ἢ οὐκ ἐπὶ τοῦτο πεπαιδεύμεθα, ἵνα κατακείμενος τοῖς σκεπάσμασιν ἁπαλύνωμεν; ἀλλὰ τοῦτο ἡδύ. c πρὸς τὸ ἡδέως ἔσω γίγνεσθαι; ὅλως ἢ οὐ πρὸς ποιεῖν; ἢ πρὸς ἐπέρχεσθαι; οὐ βλέπεις d τὰ φυτάρια, τὰ στρουθία, τὰ μυρμήκια, τὰ ἀράχνια, τὰ μελίσσια, τὰ ἐπὶ ταῦτα συνιστάμενα κόσμον; σὺ δὲ οὐκ ἐθέλεις e τὰ ἀνθρώπου ποιεῖν; οὐ τρέχεις ἐπὶ τὸ κατὰ σὴν φύσιν; ἀλλὰ δεῖ γὰρ ἀναπαύεσθαι.

Ανè, cùm gravatim exurgis, in promptu sit tecum hoc modo disserere; Ad opus humanum jam expergiscor. num verò ægrè feram, si ad ea agenda proficiscor, quorum gratiâ natus & in mundum productus sum? avt nunqid ad hoc conditus sum, ut stragulis involutum decumbens me foveam? At hoc, inqis, oblectat magis. Nunqid ergo ad oblectandum te natus es? non avtem ad faciendum avt agendum aliqid? an non arbusculas, aviculas, formicas, araneas, apiculas vides eam qam in mundo stationem obtinent, excolere satagentes? tu avtem, qæ hominis sunt, facere recusas? & non properas potiùs ad id, quod naturæ tuæ convenit? At quiete qoq;

opus

opus est, inquit. Est fateor; sed quiescendi modum etiam natura præscripsit. præscripsit & edendi atque bibendi. tu verò ultra modum, ultra id quod sufficit, in istis proceedis. cæterùm in agendo segnis te geris & intra id quod poteras, continues te. eternim verè temet non diligis. alioqui naturam tuam, quæ qe illa vult, diligeres. siquidem antes suas qi diligunt artifices, earundem operibus etiam intabescunt, illuvie inediâqe affecti. tu verò naturam tuam minoris æstimas, quàm tornator tornaturam, avt histrio histrioniam, avt avarus argentum, avt ambitiosus gloriolam. & isti enim, ubi rebus hisce addicti fuerint, nec cibum, nec somnum capere magis expetunt, quàm ista, ad qæ tam enixè feruntur, promoveret cùm tibi actiones societatem humanam spectantes sordeant magis, quàm ut pari industriâ dignæ censeantur.

§ 2. Quàm facile est imaginationem omnem vel turbulentam vel inconvenientem ità amoliri & abstergere, ut in summa statim tranquillitate consistas?

§ 3. Nullum avt sermonem avt actionem indignum te censeas, qi naturæ fuerit consentaneus. neqe avertat ab eo te, qæ seqi possit, qorumlibet hominum reprehensio avt vituperatio. sed si dictu factúve honestum fuerit, indignum te nè existimes. habent enim illi mentem propriam, proprióqe ducuntur impulsu: qæ tu noli attendere, sed rectâ perge, naturæ tum propriæ, tum & communi obsecutus. eadem enim est harum utriusqe via.

§ 4. Per ea qæ naturæ sunt consentanea incedo, donec occumbens tandem conquiescam, eô expirando, unde spiritum qotidie havrio, eóqe recidendo, unde & seminium mei pater, & sanguinem mater, & lac nutrix collegit; unde qotidianum per tot annos cibum potúmqe accepi; qod calcantem, & ad tam varios usus eo abutentem me sustinuit.

§ 5. Acumen tibi non est, quod sit ad-

δῶ. ὅλως καὶ τότε μᾶλλον ἡ φύσις. ὅλως μέν τοι καὶ τῶ ἰδίου, καὶ πάντ' ἀκόλουτα σοι, ὑφ' ἃ τὰ μέτρα, ὑφ' ἃ τὰ ἀρκοῦντα συνεχωρήσε. [a] ἐν τοῖς πρόσθεν ἢ οὐκ ὄψη, ἢ μὴ ἐντὸς τοῦ δυνατοῦ. ὑπὲρ φειδοῦς σεαυτῶ. ἐπεί τοι καὶ [b] τὴν φύσιν αὖν σου, καὶ [c] τὸ βέλτιμα ταύτης ἀφίλεις. [d] ἄνθρωποι τὰ μὲν τέχνας ἑαυτῶν φιλοῦντες, συγκατακόπτονται τοῖς καθ' αὐτὰς ἔργοις, ἄλουτοι καὶ ἄσιτοι. σὺ τὴν φύσιν τὴν σεαυτοῦ ὀλίγου τιμᾶς, ἢ ὁ τορευτὴς τὴν τορευτικὴν, ἢ ὁ ὀρχηστὴς τὴν ὀρχηστικὴν, ἢ ὁ φιλάργυρος τὸ ἀργύριον, ἢ ὁ κενόδοξος τὸ δοξάριον καὶ ὅτου, ὅταν [e] σφόδρα σπουδῶσιν, ὅτε φαγεῖν, ὅτε κοιμᾶσθαι θέλουσι μᾶλλον, ἢ ταῦτα σωφρόνως πρὸς ἃ φέρονται. οὐκ ἦ αἱ κοινωνικαὶ πρόξεις ἐντιμότεραι φαίνονται καὶ πολλῶν ἄξιαι;

§ 2. Ὡς ἄνιολον, [f] ἀπόσασις καὶ [g] ἀπαλεῖψαι πᾶσαν φαντασίαν τὴν ἐχλικὴν, ἢ ἀνοίκειον, καὶ ἀυθὺς [h] ἐν πάσῃ γαλήνῃ εἶναι;

§ 3. [i] Ἄξιον ἑαυτὸν κρῖναι παντὸς λόγου καὶ ἔργου τοῦ κατὰ φύσιν· καὶ [k] μὴ σε παρεσπάτω ἡ [*] ἐπικολυβοῦσά τινων μέμψις ἢ [*] λόγος. ἀλλὰ [l] [*] ἐλκέτω πανταχόθεν, ἢ ἄρτιόν ἐσι, μὴ σεαυτὸν ἀπατήσῃς. ὁρᾶτοι δέ γε, [m] ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχουσι, καὶ ἰδίᾳ ὁρμῇ χρῶνται [n] ἃ σὺ μὴ προσέχῃς, [o] ἐνῆ σοι τοῦτο, [p] ἐκολυθεῖν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ μίᾳ ἡ ἀμφοτέροις τούτοις ἡ ὁδός.

§ 4. Πορεύομαι διὰ ἧ [q] φύσις, μέχρι ποῦ ἀναπαύσομαι, ἐφ' ᾧ πεπτωκὼς τότῳ, [r] ἐξ ὧν κατ' ἡμέραν ἀναπνέω, ποῦ ἧ ὕδωρ τότῳ, ἐξ οὗ καὶ [s] τὸ σπερμάτιον ὁ πατὴρ μοι συνέλεξε, καὶ τὸ αἱμάτιον ἡ μητὴρ, καὶ τὸ γαλάκτιον ἡ τροφός, [t] ἐξ ὧν καθ' ἡμέραν τοσούτοις ἔτεσι βόσκομαι, καὶ ἀρδεύομαι, ὁ φέρων με πλοῦτος, καὶ εἰς τοσοῦτο ἀποχρώμενον ἑαυτῷ.

§ 5. [u] Δειμύπνει σε ὐκ ἔχειν διαμάσας;

[a] Inf. § 31.
[b] L. 8. § 26.
[c] L. 4 § 49.
[d] L. 4. § 31. l. 11. § 5.
[e] L. 12. § 3.
[f] L. 4 § 3. l. 8. § 47. l. 12. § 22. 25.
[g] L. 7. § 29. l. 11. § 16. 19.
[h] L. 7. § 33. l. 12. § 22.
[i] L. 11. § 16. l. 12. § 17.
[k] L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 6. § 2.
[*] ἐπικολύπτει Jun.
[*] λόγος Jun.
[l] L. 12. § 17.
[*] εἰ κ.
[m] Inf. § 25. l. 8. § 56.
[n] L. 7. § 55.
[o] L. 8. § 57. l. 10. § 11.
[p] L. 6. § 14. 16. l. 9. § 2.
[q] L. 4. § 4. 23. l. 6. § 15. l. 7. § 50.
[r] L. 2. § 2.
[s] L. 10. § 16.
[t] L. 10. § 7.
[u] L. 7. § 52. 68. l. 8. § 8.

μάσας; ὅτι δὲ ἀλλὰ ἔτερα πολλά, ἐφ' οἷς ἂν ἔχοις εἰφῶν, ἡ χὴ πέφυκα ἐκεῖνα ἓν παρέχειν, ᵃ ἃ ἂν ὅλα ἐστὶ ὧν σοι, τὸ ἀκίνδυνον, τὸ σωφρόν, τὸ ᵇ φερέπονον, τὸ ἀφιλήδονον, τὸ ἀμεμψίμοιρον, τὸ ᶜ ὀλιγοδεές, τὸ εὐμενές, τὸ εὐσύσσητον, τὸ ἀπίεσσον, τὸ ἀφιλύαρον, τὸ μεγαλόψυχον. ὡς αἰδάνει, * πόσα ἔνδη παρέχειν δυνάμενον, ἐφ' οἷς ὑδρία ἀφυὲς καὶ ἀνεπιτηδειότητος πρόφασις, ὅμως ὅπως ἄπτω μένεις ἐκεῖ; ἢ καὶ ᵈ γογγύζειν, καὶ ᵉ γλιχρεύεσθαι, καὶ κολακεύειν, καὶ τὸ σωμάτιον κακοπαθεῖν, καὶ ᶠ ἀρεσκεύεσθαι, καὶ * ἀποτρεύεσθαι, καὶ ποσῶς ταράττεσθαι τῇ ψυχῇ, διὰ τὸ ἀφυοῦς καταφανῆ εἶναι; ἀναγκάζῃ; ἡ, μὰ τὸν Δία. ἀλλὰ τούτων μὲν πάλαι ἀπηλλάχθαι ἐδύνασο· μόνον δ', εἰ ἄρα ὡς βραδύτερος, καὶ δυσπαρακολούθητος καταγινώσκεις *, καὶ τοῦτο δ' ἀκατάσχετον, μὴ παρενδυομένῳ, μηδὲ ἐμφιλονεικοῦντι τῇ * ἰδιώτῃ.

* -σκη, vel σκεδὸς [μέλλης]

* ἀφθεία f. ἀπειρία Lug. An.

super habendo, neqe in eadem tibi

§ 6. Ὁ μέν τίς ἐστιν, ὅταν τι δεξιὸν εἰς τινα πράξῃ, προχειρος καὶ λογίσασθαι αὐτῷ τὴν χάριν· ὁ δ' οὕτως μὲν ἐν προχείρῳ, * ἄλλως μέντοι παρ' ἑαυτῷ, ὡς οὐκ ἀγαθός τις διαπεπραγμένος, καὶ ἴσως ὁ πεποιηκὼς. ᵏ ὁ δέ τις πρόσωπον τινα οἶδεν ἃ πεποίηκεν· ἀλλὰ ὁμοίως ἐστὶν ἀμπέλῳ βότρυας ἐνεγκούσῃ καὶ ⁱ μηδὲν ἄλλο ἐφεστηκυίᾳ, μετὰ τὸ ἅπαξ τὸν ἴδιον καρπὸν ἐνηνοχέναι. ᵏ ἵππος θήραμα, κύων ἰχνεύσας, μέλισσα μέλι συνθεσα, ἄνθρωπος δ' εὖ ποιήσας, ὅτι ὀπίσω ἔπεται, ἀλλὰ ᵏ μεταβαίνει ἐπ' ἄλλο, ὡς ἄμπελος ὅτι τὸ πάλιν ἐν τῷ ὥρᾳ τῷ βότρυα ἐνεγκεῖν. ἐν τούτοις οὖν δεῖ εἶναι, τοῖς τρόπον τινὰ ἀπαραλλαξίτοις αὐτὸ ποιοῦσι; ναί· ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, δεῖ παρακολουθεῖν. ᵐ ἴδιον γάρ φησι, τοῦ κοινωνικοῦ, τὸ αἰσθάνεσθαι ὅτι κοινωνικῶς ἐνεργεῖ, καὶ νὴ Δία, ⁿ βέλεσθαι καὶ τὸ κοινωνὸν αἰσθάνεσθαι. ἀλλ' ἴσως μέγρι τοῦ

ᵃ L. 8. § 29. l. 9. § 11. l. 10. § 32.
ᵇ L. 1. § 16.
ᶜ L. 1. § 5.
* -κη
ᵈ L. 9. § 37.
ᵉ L. 4. § 50.
ᶠ L. 11. § 14.
* ἀποτρεύεσθαι Lug.
ᵍ L. 1. § 16.

mirationi cuiquam multa tamen sunt alia, de qibus dicere neqeas, non esse te ad ea aptum natum. hæc itaqe præsta, qæ in te omnino sunt sita, animum sincerum, gravem, laborum tolerantem, voluptatum abstinentem, sorte contentum, pavcorum indigum, mitem, liberum, luxu alienum, ferium, sublimem. an, non intelligis qàm multa præstare cùm jam possis, ad qæ inhabilitatis naturalis avt ineptitudinis nullus suppetit prætextus, sponte tamen in eis inferior adhuc persistis? num & perconditionis naturalis defectum aliqem obmurmurare, restrictum esse, adulari, corpusculum tuum incusare, assentari, ostentare te, animo tantopere jactari, cogeris? neqaqam, per Jovem; sed his omnibus jam olim licuit tibi esse immunem. hoc tantummodo nomine si notari poteras, qòd tardiori hebetioriqe ingenio natus sis, exercitatione vitium istud corrigere conandum fuerat, hebetudinem tuam neq; incomplacendo.

§ 6. Est, qi ubi gratum qid alicui fecerit, beneficium imputare proclivis sit: est, qi etiamsi imputare havd ità proclivis sit, pro debitore tamen apud se habet eum cui benefecit, qidq; fecerit, novit. est &, qi, qid fecerit, qodammodo nè novit qidem; sed viti sit similis, qæ racemum ubi tulerit, fructúmq; sibi proprium semel dederit, nihil ulteriùs reqirit. sicut equs, ubi cucurrerit, canis venatus fuerit, apes mel confecerit; ità iste, ubi benefecerit, non clamore prosequitur, sed ad aliud ejusmodi opus se transfert; qemadmodum vitis ad racemos alios denuo suo tempore producendos. inhorum ergò numero esse oportet, qi qid faciant, ipsi qodammodo nè intelligunt qidem? ità planè. At hoc ipsum, inqis, qd agas, intelligere necessarium est, est enim societatis legem colentis proprium hoc, ut sentiat se secundùm legem illam agere, utq; velit etiam, per Jovem, eum qocum sic agit, id persentiscere. Verum est, fateor,

ʰ L. 7. § 73. l. 9. § 42.
ⁱ L. 4. § 13.
ᵏ Sup. § 3. l. 10. § 8.
ˡ L. 6. § 7. l. 11. § 4. l. 12. § 29.
ᵐ Inf. § 16.
ⁿ L. 11. § 15.

qod dicis. Veruntamèn, qod jam dictum est, si seciùs ceperis, ex eorum numero futurus es, qorum priore loco memineram. siqidem & illi rationis specie qadam probabili abducuntur. tu avtem, si id qod dixeram rectè intelligere volueris, noli metuere, nè hac de cavsâ benefaciendi occasionem ullam sis omissurus.

§ 7. Athenienssium votum erat, *Plue, plue, chare Jupiter, super Athenienssium arva & prata.* avt nihil omninò precari, avt hoc modo simpliciter & ingenuè precari par est.

§ 8. Cujusmodi illud est, qod dici solet, *Æsculapium* huic vel illi *coordinâsse*, ut eqitet, ut frigidâ proluatur, ut discaleeatus incedat: ejusmodi qiddam est, & qod huic vel illi coordinavit universi natura, ut morbo teneatur, corpore mutiletur, liberos amittat, avt aliud tale qippiam. siqidem & ibi *coordinavit* illud, sensum hunc habet, acsi diceretur, hoc ad illud ordinavit, tanqam qod ad ejusdem sanitatem conducat: atq; istîc pariter, qicqid uniquique contingit, ad illud ordinatur qodammodo qod fato congruum existat. atq; hinc est qod ea convenire nobis dicimus: qomodo lapides qadratos in mœnibus avt pyramidibus convenire dicunt artifices, cùm sibi invicem scitè compositi coaptantur. omnino enim una qædam est rerum omnium compages. & qemadmodum ex cunctis corporibus mundus iste, qô corpus ejusmodi sit, consummatur; ità ex cavssis universis, qô cavssa sit ejusmodi fatum conficitur. intelligunt hoc qod dico etiam rudissimi qiqe. dicunt enim *tulit hoc illi*, fors nimirum. hoc itaqe illi ferebatur; istûdq; illi coordinabatur. proinde ità excipiamus ista, qomodo ea solemus, qæ Æsculapius præceperit. multa siqidem & in illis aspera sunt, qæ sanitatis spe tamen libenter admittimus. ejusmodi itaq; qiddam videatur tibi, eorum qæ naturæ communi visa sunt, perfectio & consummatio, cujusmodi est valetudo tua.

ὃ λέγεις· τὸ ἢ τῳῖ λεχθέν * παρεικάζῃ, διὰ τοῦτο ἔστι εἰς ἓν σκοπὸν, οὗ πρότερον ἐπεμνήσθην. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι λογικῇ τινι πιθανότητι ἐφέρονται. ἐὰν δὲ θελήσῃς σωθῆναί τί ποτε ὃ τὸ λεχθέν, μὴ φοβοῦ, μὴ μεγὰ τοῦτο παρεμπέσῃ τι ἄχρηστον κοινωνικόν.

* [ἀν] π. f.

§ 7. Εὐχὴ Ἀθηναίων, ὗσον, ὗσον, ὦ φίλε Ζεῦ, καὶ τῆς ἀρούρας τῆς Ἀθηναίων καὶ πρὸς πεδίων. ἤτοι ἐκεῖ εὔχεσθαι, ἢ ὕτως ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως *.

* -θείως Cas.

§ 8. Οἷόν ἐστι τὸ λεγόμενον, ὅτι συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τούτῳ ἐκπαίσαι, ἢ ψυχρολουσίαν, ἢ ἀνυποδησίαν τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, συνέταξεν, τούτῳ ἢ πρὸ ὅλων φύσις νόσον, ἢ πήρωσιν, ἢ ἀποβολὴν, ἢ ἄλλο τι πρὸ τοιούτων. καὶ γὰρ ἐκεῖ τὸ συνέταξεν, τοιοῦτόν τι σημαίνει, ἔταξε τοῦτο πρὸς τοῦτο, ἵνα καταλλήλον εἰς ὑγίειαν. καὶ ἐνταῦθα τὸ συμβαῖνον ἐκείνῳ τέτακταί πως πρὸς αὐτὸ καταλληλον εἰς τὸν εἱμαρμένον. ἔστω γὰρ καὶ αὐτὰ συμβαίνειν ἡμῖν λέγομεν, οἷς καὶ τὸν τετραγώνους λίθους ἐν τοῖς τείχεσι, * ἢ τοῖς πυραμίσι συμβαίνειν οἱ τεχνῖται λέγουσι, συναρμόζοντας ἀλλήλοις τῇ πρὸς σωτηρίαν. Ὅλων γὰρ ἁρμονία ἐστὶ μία. καὶ ὥσπερ ὁμοίων πάντων τῶν σωμάτων ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπεπλήρωται· ἔστω δὲ πάντων τῶν αἰτιῶν ἡ εἱμαρμένη τετεύχθαι αἰτία συμπεπλήρωται. νοεῖν δὲ ὃ λέγω; καὶ οἱ τέλεον ἰδιώται. φασὶ γὰρ, τοῦτο ἔφερεν αὐτῶν ἔχειν· τοῦτο τούτῳ ἐφέρετο, καὶ τοῦτο τούτῳ συνετάττετο. λελόγισμαι ἐν αὐτοῖς, ὡς ἐκεῖνα * ὁ Ἀσκληπιὸς συνετάξεν. πολλὰ γοῦν καὶ ἐν ἐκείνοις ἐστὶ τραχέα· ἀλλὰ ἀσπαζόμεθα τῇ ἐλπίδι τῆς ὑγιείας. τοιοῦτόν τί σοι δοκῶ, ἄτυφος καὶ σύντελεια τῆς τῶν ὅλων φύσεως δοκοῦντων, οὗ ἡ σὴ ὑγίεια.

[a] L. 3. § 4. l. 4. § 10. 33. l. 6. § 16. l. 10. § 20. l. 12. § 23.

[b] L. 4. § 23. l. 6. § 44, 45. l. 7. § 57. l. 9. § 39.

* καὶ ἐν τ. Suid.

[c] L. 4. § 27.

[d] L. 4. § 40.

[e] L. 6. § 44. l. 10. § 6. 20. l. 12. § 23.

[f] Inf. § 9.

* ἃ, vel [ἀ] ὁ

χὴ ὕπως ἀποβλέψει πᾶν τὸ γινόμενον, καὶν
[a] L. 2. § 3. l. 10. § 1. ἀπρόοπτον ᾖ, διὰ τὸ ὅπῃ ἄγειν, [a] ὁπὸ πρὸ τοῦ κόσμου ὑγίειαν, χὴ πρὸ τοῦ Διὸς εὐοδίαν χὴ εὐπρεπίαν. ὁ γὰρ ἂν
* τοῦτο f. * τοῦτό τι ἔφερεν, εἰ μὴ τῷ ὅλῳ συνέφερεν. ὁδὶ γὰρ ἡ τυχοῦσα φύσις φέρει τι, ὃ μὴ τῷ διοικουμένῳ ὑπ' αὐτῆς κατάλληλόν ὅζι. ὑκῶν χὴ δύο λόγως [b] εἴργειν χρὴ τὸ συμβαῖνόν σοι. καθ' ἕνα μὲν, ὅτι σοι ἐγίνετο, χὴ σοι συνετάττετο, χὴ πρὸς σέ πως εἶχεν, [c] ἄνωθεν ἐκ τῆς πρωτοτάτων αἰτίων συγκλωθόμενον. καθ' ἕτερον δὲ, ὅτι [d] τοῖς τὸ ὅλον διοικοῦσι τῆς εὐοδίας, χὴ τῆς συντελείας, χὴ νὴ δία, τῆς συμμονῆς αὐτῆς ἄτοπόν ὅζι. πορῶται γὰρ τὸ ὁλόκληρον, ἐὰν χὴ ὁπῶν διακόψῃς τῆς συναφείας χὴ συνεχείας, ὥσπερ ἐπὶ μείων, ὕτω δὲ χὴ ἐπὶ αἰτίων. [e] διακόπτεις δὲ ὅπου ὀργὴ σοι, ὅπου δυσαρεστῆς, χὴ πρόπου τινὰ ἀναιρῇς.

[b] L. 6. § 44. 49.

[c] L. 4. [26. l. 8. § 23. l. 10. § 5.

[d] L. 2. § 3. l. 8. § 5.

[e] L. 4. § 29. l. 10. § 25. L. 11. § 8.

§ 9. [f] Μὴ σκυθρώπαζε, [g] μηδὲ ἀναπαύου, μηδὲ [h] ἀποδυσπετοῦ, [i] εἰ μὴ κατὰ πυκνοῦται σοι τὸ ἀπὸ δογμάτων ὀρθῶν ἕκαστα ἀποβαίνειν· ἀλλὰ [k] ὁπόταν πάλιν ἐπανίῃς, χὴ [l] ἀσμενίζειν ἐπὶ τῷ πλείω ἀνθρωπικῶς, χὴ [m] φιλεῖν τοῦτο, ἐφ' ᾧ ἐπανέρχῃ· χὴ μὴ ὡς πρὸς [n] παιδαγωγὸν τὴν φιλοσοφίαν ἐπανίῃς· ἀλλ' ὡς [o] οἱ ὀφθαλμιῶντες πρὸς τὸ σπογγάριον χὴ τὸν ὠὸν, ὡς ἄλλῳ πρὸς κατάπλασμα, ὡς πρὸς κατάχυσιν· ὕτως γὰρ ὐδὲν * ὁπόσον ἐξεις τὸ ἀκολουθεῖν τῷ λόγῳ, ἀλλὰ [p] συσταπήσῃ αὐτῇ. μέμνησο δὲ ὅτι [q] φιλοσοφία μόνα θέλει ἃ ἡ φύσις σου θέλει· ἢ ἄλλο ἤθελες * ἢ ἐξ φύσιν. [r] τί γὰρ πόνον προσηνέστερον; ἢ γὰρ ἡδονὴ ἐχὲ δίκ * τοῦ σφάλλει; ἰδοὺ θεάσαι εἰ προσηνέστερον μεγαλοψυχία, ἐλευθερία, ἁπλότης, εὐμοιρία, ὁσιότης. αὐτῆς γὰρ προσήκουσι τί προσηνέστερον; ἔπειτα τὸ [s] ἄνδρωσον, χὴ [t] ἔμφρον εἶναι πᾶσα [u] τῆς θεωρητικωτέρας χὴ ὑπερτέρας ἐπιστήμης ἡδονή.

[f] Inf. § 10.
[g] L. 6. § 29. l. 7. § 70.
[h] L. 4. § 32.
[i] L. 9. § 29.
[k] L. 6. § 1'. 12.
[l] L. 7. § 27.
[m] L. 4. § 3.
[n] L. 10. § 36.
[o] Sup. § 8.
* ὁπόδειξεις Boot. ὁπόδοσις, vel ὁπόδεσις τῆς π. Sal. ἢ πόδοσις [εἰς] τὸ π'. vel ὁπόζωσις [ἢ] τὸ π'. f.
[p] L. 4. § 31. l. 6. § 12.
[q] L. 6. § 30. l. 10. § 2. l. 11. § 20.
* ἢ f.
[r] L. 8. § 12.
* τοῦτο Xyl.
[s] L. 4. § 49.
[t] L. 4. § 3. Inf. § 34. l. 10. § 6.
[u] L. 3. § 5. l. 7. § 4.

eodémq; modo, qicqid evenerit, qamvis aſperius viſum fuerit, libens admittito, quandoqidem ad mundi integritatem Joviſque proſperitatem atqe felicitatem ferat. neq; enim tuliſſet is, niſi ad univerſi bonum contuliſſet. cùm nec natura qælibet qicquam ferat, qod non ei mundo, qi ab ipſa adminiſtratur, congruens exiſtat. ità duplici ratione diligas oportet, qicqid evenerit tibi. alterâ, qod tibi natum, & tibi coordinatum, & ad te qodammodo affectum eſt, à cavſſis antiqiſſimis retro tibi contextum. alterâ, qod univerſi gubernatori proſperitatis & conſummationis, atq; adeò permanſionis ipſius procurandæ ex parte cavſſa ſit. mutilatur enim integrum ipſum, ſi qid vel minimum abſcindas à connexione & continuitate, ut partium univerſi, ità & cavſſarum. abſcindis avtem, qantum in te eſt, qando moleſtè fers aliqid, tolliſqe qodammodo.

§ 9. Noli ægrè ferre, avt animum deſpondere, avt ſtomachari, ſi juxta decreta recta agere volenti, havd perinde ſemper ſucceſſerit. verùm, ubi excuſſum aliqando te ſenſeris, regredere, pluribúſq; pro officii humani ratione geſtis contentus ſis; atqe illud, ad qod regrederis, fac diligas. nec, tanqam ad pædagogum, ad philoſophiam redeas; ſed qomodo ad ovum & penicillum, qi oculis laborant, qomodo ad emplaſtrum alius, alius ad perfuſionem, confugit. ità nihil deerit ulteriùs, qod rationis obſeqelæ conciliet te, ſed eâ ſponte tuâ acqieſces. illud avtem memineris, philoſophiam ea ſola velle, qæ natura tua ipſa velit. tu verò aliud aliqid velis, qàm qod naturæ tuæ convenit? eeqid enim iſtis blandius fuerit? voluptas avtem nonne hâc ratione nos fallit? ſed vide, gratiórne ſit magnanimitas, liberalitas, ſimplicitas, æqanimitas, ſanctitas. ipsâ verò prudentiâ qid gratius compereris, cùm facultatem intelligentiâ ſcientiâq; in te præditam ejuſmodi cogitaveris, qæ nuſqam impingat, ſed in omni re proſperè feratur? § 10.

§ 10. Res qidem ipſæ adeò ſunt abditæ, ut philoſophis havd pavcis, nec vulgaribus eis, omnino percipi nil poſſe viſum ſit qin & Stoicis perceptu difficiles admodùm videntur. éſtq; reverâ aſſenſus noſter omnis labilis & mutabilis. ubinam enim gentium eſt, qi ſententiam, falſus qandóqe, non mutaverit? ad ſubjecta jam ipſa ſi tranſieris, qàm caduca, qàm vilia ſunt? qæqe etiam citharœdo, ſcorto, latroni in poſſeſſionem cedere poſſint. mores avtem eorum, qibuſcum degis, ſi adverteris, tales eſſe comperies, ut etiam gratiſſimum qemlibet vix ſuſtineas, ut nè adjiciam ſeipſum etiam vix ſuſtinere qenqam. in hujuſmodi itaqe caligine ac ſorde, tantóqe materiæ, temporis, motuum, rerúmqe motarum fluxu, nihil poſſum comminiſci, qod æſtimatione ſtudióve dignum videatur. contrà potiùs ſolari ſe qemqe par fuerit, diſſolutionem ſui naturalem operiendo, morámqe interea havd gravatè ferendo, dum duobus hiſce acqieſcit prorsùs; altero nimirum, nihil obtingere ſibi poſſe, qod non ſit univerſi naturæ conſentaneum; altero, in ſua eſſe poteſtate ſitum, ut nihil faciat præter genii Deíqe ſui voluntatem. hanc enim tranſgredi qi cogat, nullus eſt.

§ 11. Qam ad rem animâ nunc utor meâ? hoc te jugiter interroga, ſimúlq; te percontare; Ecqid mihi nunc verſatur in parte mei illa, qæ principalis dici ſolet? avt cujuſnam ego nunc animam gero? num pueruli? num adoleſcentuli? num mulierculæ? num tyranni? num jumenti? num belluæ?

§ 12. Cujuſmodi ſint qæ pleriſq; bona videntur, hinc licet deprehendere. ſi qid eorum qæ reverâ bona ſunt mente qiſpiam conceperit, puta, prudentiam, temperantiam, juſtitiam, fortitudinem, iſta, inqam, ſi animo præconceperit, non ſuſtinebit adjectum huic avdire qicqam, qod non rei bonæ probè congruat. at verò qæ vulgò pro bonis habentur, ubi animo præconce-

§ 10. Τὰ μὲν πράγματα ἐν τοιαύτῃ πρόπον τινὰ ἐγκαλύπτει ὄντα, ὥστε φιλοσόφοις ἐκ ὀλίγοις ἐδὲ τοῖς τυχοῦσιν ἔδοξε ἢ παντάπασιν ἀκατάληπτα εἶναι; πλὴν αὐτοῖς γε τοῖς Στωικοῖς δυσκατάληπτα δοκεῖ. καὶ πᾶσα ἡ ἡμετέρα συγκατάθεσις, μεταπτωτὴ πού γὰρ ὁ ἀμετάπτωτος; [a] μήπω τοίνυν ἐπ' αὐτὰ τὰ ὑποκείμενα, ὡς [b] ὀλιγόχρονα, καὶ [c] ὠνητὰ, καὶ [d] δωρούμενα ἐν κλίνοις κυναίδοις, ἢ πόρνης, ἢ λῃστοῦ ἔτι. μὴ τοῦτο ἔπειτα ὀλίγῳ [e] τῷ ὄντι συμβιώτων ἦν, [f] ὧν μόλις δεῖ καὶ τοῦ χαλεπαίνειν ἀναχάζω, ἵνα μὴ λέγω, ὅτι καὶ [g] ἑαυτόν τις [*] μόγις ὑποφέρει ἐν τούτῳ ὢν ζόφῳ, καὶ [h] ῥύσει, καὶ τοιαύτῃ [*] ῥύσει τῆς τε ὑσίας, καὶ τοῦ χρόνου, καὶ τῆς κινήσεως, καὶ ὅλῳ κινουμένων, τί ποτ' ἔστι τὸ ἐκπεμπόμενον, ἢ τὸ ὅλως ἐπιδύναι δυναμένου, ἐδὲ ἐπινοῶ· τἀναντίον γὰρ δεῖ ἀφομοιούμενον ἑαυτὸν [i] ἀκμένειν τῇ φυσικῇ λύσει, καὶ [k] μὴ ἀχάλλῃ τῇ διαθέσει, ἀλλὰ τέτοις μέτροις [l] θερμαραπαύεσθαι ἐπὶ μὲ πᾶ, ὅτι [m] ἔδιν συμβήσεταί μοι, ὃ ἀχ ἥκει τῇ τῶν ὅλων φύσει ὄντι. ἑτέρῳ δέ, ὅτι [n] ἔξεσί μοι μηδὲν ποιῆσαι κατὰ τὸν ἐμὸν [o] θεὸν καὶ δαίμονα. [p] ἐδεὶς γὰρ ὁ ἀναγκάσων τοῦτον πραχθῆναι.

§ 11. Πρὸς τί ποτε ἄρα νῦν χρῶμαι τῇ ἐμαυτοῦ ψυχῇ; παρ' ἕκαστον τοῦτο ἐπισκοπεῖν ἑαυτὸν, καὶ [r] ἐξετάζειν, τί μοί ἔστι νῦν ἐν τούτῳ τῷ μορίῳ, ὃ δὴ ἡγεμονικὸν καλοῦσι; καὶ τίνα ἄρα νῦν ἔχω ψυχήν; [s] μὴ παιδίου; μὴ μειρακίου; μὴ γυναικείου; μὴ τυράννου; μὴ κτήνους; μὴ θηρίου;

§ 12. [t] Ὁποῖά ποτε ἔστι τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα ἀγαθὰ, καὶ ἐσόμενα λόγοις εἰ γάρ τις ἐπινοήσειεν ὑποφέρειν τά τινα ὡς ἀληθῶς ἀγαθὰ, οἷον φρόνησιν, σωφροσύνην, δικαιοσύνην, ἀνδρείαν, ἐκ ἂν ταῦτα προσποιήσας, ὅτι ἀκοῦσαι συνθοὶν [*] π. ἀπὸ τῆ ἀγαθῆ· καὶ ἐφαρμόσει· τὰ δὲ γε τοῖς πολλοῖς φαινόμενα ἀγαθὰ προσποιήσας

[a] L. 8 § 12.
[b] L. 7. § 1.
[c] L. 4. § 48.
[d] L. 2. § 11. l. 4. § 39.
[e] L. 9. § 3.
[f] L. 10. § 36.
[g] L. 8. § 53.
* μόλις Lug.
[h] L. 9. § 14.
* ῥύσει Inf. § 23. L. 6. § 15.
[i] L. 2. § 17. Inf. § 33. l. 9. § 3.
[k] Sup. § 9.
[l] L. 6. § 12.
[m] Sup. § 8. l. 8. § 4. l. 12. § 26.
[n] L. 2. § 2. l. 3. § 14.
[o] L. 3. § 3. Inf. § 27.
[p] L. 2. § 9.
[q] L. 8. § 1. l. 10. § 30. 37. l. 12. 19. 33.
[r] L. 12. § 37.
[s] L. 4. § 28. l. 9. § 39.
[t] L. 3. § 12. Inf. § 33.
* π τ ἀγαθῶν ὄφ ἐν Sal. π, ὄφ τῷ a. ut f.

πνοήσας τις, ἐξαχύσειεν, ἢ ῥᾳδίως δέξεται, ὡς οἰκείως ἐπιλεγόμενον τὸ ἀπὸ τοῦ κωμικοῦ εἰρημένον. ὕπως ἢ οἱ πολλοὶ φαντάζονται τὴν διαφορὰν. ἐ γὰρ ἂν * τοῦτο μὴ ἐ παρῃτοῦντο ἢ ἀπεδέχοντο *. τὸ δὲ ἐπὶ τῷ πλούτῳ ἢ ἐπὶ τοῖς τρυφὴν ἢ δόξαν εὐκλεεστήμασιν παρῃλόμεθα, ὡς ἰκανῶς ἢ ἀστείως εἰρημένον. πρόϊθι δὴ καὶ ἐράστα, εἰ τιμιώτερον ἢ ἀγαθὸν ὑπολαμβάνεις τὸ τοιοῦτο, ὧν προσπορισάντων, οἰκείως ἂν ἐπιτρέψειε, τὸ τὸν κωλυόμενον αὐτὸ, κατὰ τὴν εὐπείθειαν ἐκ ἔχειν ὅπου * χέσῃ.

§ 13. [a] Ἐξ αἰτιώδους ἢ ὑλικοῦ συνίσταται; [b] ἀδιάφθορον ἢ τούτων εἰς τὸ μὴ ὂν φθαρήσεται ὥσπερ ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος ὑπῆρξεν. ἀκοῦν [c] καταταχθήσεται πᾶν μέρος ἐμὸν καὶ μεταχολλὼ εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου ἢ πάλιν ἐκεῖνο εἰς ἕτερον μέρος τοῦ κόσμου μεταχαλεῖ· ἢ ἤδη εἰς ἄπειρον. καὶ ταυτίλω ἢ μεταχολλὼ χάριν ὑπάρξω, ἢ οἱ ἐμὲ γεννήσαντες, ἢ ἐπανιόντι εἰς ἄλλο ἄπειρον. ἀλλὰ γὰρ κωλύει ὕπως φάναι, κἂν [d] καὶ σφαιροειδεῖς πεπερασμένας ὁ κόσμος διοικῆται.

§ 14. Ὁ λόγος ἢ ὁ λογικὸς τέχνη [e] δυνάμεις εἰσὶν ἑαυτῆς ἀρκούμεναι, ἢ τοῖς καθ' ἑαυτὰς ἔργοις. ὁρμῶνται μὲν ἔν ἀπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς· [f] ὁδεύουσι ἢ πρὸς τὸ προκείμενον τέλος. καθὸ κατορθώσεις αἱ τοιαῦται προσῄξει ὀνομάζονται, ἐ τῶν ὁρθοτομιῶν τῆς ὁδὸς σημαινουσῶν.

§ 15. Οὐδὲν τούτων ῥητέον ἀνθρώπῳ, [h] ᾧ ἀνθρώπῳ, καθὸ ἀνθρωπος, ἐκ ἐπικάλλει. ἐκ ἔστιν ἀπαιτήσαι ἀνθρώπου, ἐδὲ ἐπαγγέλλεται αὐτὰ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις. ἐδὲ τελειότητές εἰσι τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύσεως, ἐ τοίνυν ἐδὲ τὸ τέλος ἐν αὐτοῖς ἔχει τοῦ ἀνθρώπου κείμενον, ἐδὲ συμπληρωτικὸν τοῦ τέλους τὸ ἀγαθόν. ἔτι εἴ τι τούτων ἦν ἐπικάλλον

perit qis, avribus æqis accipiet, faciléqe admittet, tanqam aptè adjectum id, quod à comico qandoqe dictum est, ità etiam vulgus hominum differentiæ istius habent aliqam notitiam. alioqi enim non offenderet & tanqam dictu indignum repudiaretur, si de illis enunciaretur; cùm de divitiis eiqe fortunæ bonis qæ ad luxum pompámve ferunt, tanqam aptè scitéqe dictum, admittamus. Eas nunc & qæras licet, utrùm in honore habendæ, avt in bonis censendæ sint res hujusmodi, qibus animo priùs conceptis illud commodè possit adjici, homini istis instructo præ opulentia sua *non sæpe petere, ubi ventris onus deponat.*

§ 13. Formâ consto & materiâ. harum nevtra in nihilum interibit, qemadmodum nec ex nihilo processit. omnis ergò pars mei, mutatione interveniente, in mundi partem aliqam pro ratione sui redigetur. & hæc rursus in aliam mundi partem mutabitur: & sic in infinitum. mutationis avtem hujusmodi operâ & ipse extiti, & qi me genuerant, atqe ità retro in aliud infinitum. nihil enim vetat, qo minùs hoc dicam, etiamsi secundùm periodos finibus certis terminatas mundus iste digeratur.

§ 14. Ratio árstqe ipsa rationalis, facultates sunt, qæ sibi operibúsqe suis ipsæ sufficiunt. à suo itaqe cientur prodeúntqe principio; at ad propositum sibi finem rectâ proficiscuntur. unde & rectè factorum appellationem sortitæ sunt actiones istiusmodi, qâ viæ rectitudo significetur.

§ 15. Nihil horum hominis esse dicendum est, qod non ad hominem qâ homó est, pertinet. ista enim nec ab homine exiguntur, nec pollicetur ea natura humana, nec ad eam perficiendam ferunt: nec proinde in istis consistit, avt naturæ humanæ finis, avt bonum aliqod qod ad finem hunc conficiendum conducat. tum siqid istorum ad hominem pertineret,

hominis

* [ἐπὶ] τούτων, vel ἐπ' ἐκείνων μ. f.
- τί δὲ ἐπὶ δὴ f.

* θύσῃ Boot.

[a] L. 2 § 2. l. 6. § 32.
[b] L. 4. § 4.
[c] L. 2. § 3. l. 6. § 15. l. 7. § 18. 25. l. 8 § 18. l. 9. § 28.
[d] L. 10. § 7. l. 11. § 1.
[e] L. 4. § 13. 25. l. 7. § 18. l. 8. § 7. l. 11. § 1.
[f] Inf. § 34. L. 8. § 60.
[g] L. 4. § 18. 51.
[h] L. 8. § 12. 26.

hominis non esset ea despectui habere, eisque se opponere. nec laude dignus haberetur, qi istis minùs indigentem se præstiterit. imò nè bonus qidem vir esset, qi sibi horum alicui interdixerit, siqidem ea verè bona existerent. atqi contrà, qò qis horum hisque similium plura sibi detraxerit, avt ab aliis detracta æqanimiter sustinuerit, eò melior meritò censetur.

§ 16. Talis futura est mens tua, qalia ea sunt qæ creberrimè cogitaveris. imbuitur enim cogitationibus anima. imbue ergò illam cogitationibus istiusmodi. verbi gratiâ; ubicunq; vivere, ibidem & bene vivere licere. in avla verò vivere licere: ergò & in avla bene vivere dari. & rursus, cujus gratiâ qidqe conditum est, ad id agendum esse conditum; ad qod autem agendum conditum est, ad id ferri: ad qod fertur verò, in eo finem suum situm habere: in qo autem finis rei cujusq; situs est, eodem utile bonúmqe ejusdem constare. bonum itaqe animantis ratione præditi, societas est. ad hanc enim natos esse nos, suprà demonstratum est. an non enim liqet planè, deteriora qæqe præstantiorum gratiâ esse condita, præstantiora sui invicem præstant avtem inanimatis qidem animata; ex animatis verò qæ ratione sunt prædita.

§ 17. Qæ fieri neqeunt sectari, insanum est. fieri avtem non potest, qin istiusmodi qædam improbi agant.

§ 18. Nihil cuiqam contingit, qin à natura habeat, ut id ferre possit. aliis eadem contigere, qi vel casuum suorum ignari, vel animi magni specimen dare cupidi, immoti illæsíqe manserunt. indignum est avtem ignorantiam & arrogantiam prudentiâ plus posse.

§ 19. Res ipsæ nullâ ratione animam attingunt; neqe aditum ullum ad eam habent; neqe mutare eam, avt movere possunt. ipsa sola sese mutat movétqe. qa-

τῷ ἀνθρώπῳ, ὐκ ἂν [a] τὸ ἀφορᾶν αὐτῆς, καὶ [b] κατεξανίστασθαι, ἐπιβάλλειν ἑαυτῷ. ὑπὸ ἀπιστητὸς ἦν, ὁ ἀφορῶν τούτων ἑαυτὸν παρεχόμενος. ὑπ' ἐν ὁ ἐλαττωτικὸς ἑαυτοῦ ἂν τινι τούτων, ἀγαθὸς ἑαυτῷ, ὅταν ταῦτα ἀγαθὰ ἑαυτῷ. τῶν δ' [c] ὅσῳ ἂν πλείω τις ἀφαιρῶν ἑαυτῷ τούτων, ἢ τοιούτων ἑτέρων, ἢ καὶ ἀφαιρεμένα τι τούτων ἀνέχηται, τόσῳ μᾶλλον ἀγαθὸς ἔσῃ.

§ 16. [d] Οἷα ἂν πολλάκις φαντασθῇς, τοιαύτη σοι ἔσται ἡ διάνοια· [e] βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῶν φαντασιῶν ἡ ψυχή· βάπτε οὖν αὐτὴν, τῇ συνεχείᾳ τῶν τοιούτων φαντασιῶν· οἷς, ὅτι [f] ὅσον ζῆν ἔξεστιν, ἐφικτόν, καὶ ἔστιν ἔφικτα καὶ ἔστιν ἄφετα καὶ ἔστιν ἐν ζῆν. ἐν αὐλῇ δὲ ζῆν ἔξεστιν ἔστιν ἄφετα καὶ ἔστιν ἐν ζῆν· ἐν αὐλῇ· καὶ πάλιν, ὅτι [h] ὅπερ ἔφικτον ἔκαστον κατασκευάσαι *, αὐτὸς ὁ τῆς κατασκευάσαι, αὐτὸς τοῦτο φέρεται· αὐτὸς ὁ φέρεται δὲ, ἐν τούτῳ τὸ τέλος αὐτοῦ· ἔστι δὲ τὸ τέλος, ἐφικτὸν καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τ' ἀγαθὸν ἑκάστου. [i] τὸ δὲ ἄφετα ἀγαθὸν τοῦ λογικοῦ ζώου, κοινωνίᾳ. ὅτι γὰρ [k] πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν, πάλαι δεδείκται. ἢ ὐκ ἦν ἐναργὲς, ὅτι [l] τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἔστιν, τὰ δὲ κρείττω ἀλλήλων; [m] κρείττω δὲ τῶν μὲν ἀψύχων, τὰ ἔμψυχα· τῶν δὲ ἐμψύχων τὰ λογικά.

§ 17. Τὸ [n] τὰ ἀδύνατα διώκειν, μανικόν· [o] ἀδύνατον δὲ τὸ * τοὺς φαύλους μὴ τοιαῦτά τινα ποιεῖν.

§. 18 [p] Οὐδὲν ὑδενὶ συμβαίνει, ὃ ὐκ ἐπέφυκε πέφυκεν φέρειν αὐτῷ. ἄλλῳ τὰ αὐτὰ συμβαίνει, καὶ ἅτε ἀγνοοῦν ὅτι συμβέβηκεν, ἢ ἐπιδεικνύμενος μεγαλοφρονοῦντα [q] ὑπομονῇ, καὶ ἀπέκαστος μένει. [r] δεινὸν ἡ ἄγνοια καὶ ἀφύσικον ἐμπορεύεται τὴν φρόνησιν.

§ 19. [s] Τὰ πράγματα αὐτὰ ἅπτεται ἀπτῶν ψυχῆς οὐδέν· [t] οὐδὲ ἔχει εἴσοδον πρὸς ψυχήν· [u] οὐδὲ δύναται, οὐδὲ κινῆσαι ψυχὴν δύναται. [x] βέπει ἡ καὶ κινεῖ αὐτὴ ἑαυτὴν

[a] Inf. 31. L. 8. § 8. l. 10. § 8.
[b] L. 8. § 39.
[c] L. 10. § 33.
* -γὸς
[d] L. 7. § 3. l. 12. § 1.
[e] L. 3. § 4.
[f] L. 8. § 45.
[l] 10. § 33.
[g] L. 1. § 17. l. 8. § 9.
[h] L. 6. § 16. 40. l. 7. § 55. l. 8. § 12.
* [ἀφῆς τοῦτο κατασκάσαι.] π.
[i] Sup. § 6. Inf. § 34. l. 6. § 7. l. 7 § 74. l. 9. 42.
[k] L. 2 § 1. l. 7. § 5.
[l] Inf. § 30. l. 7. § 55. l. 11. § 10.
[m] L. 6. § 23.
[n] L. 6. § 50. l. 11 § 18. 33.
[o] Inf. § 28. l. 9. § 42. l. 12. § 16.
* ἐκ. Lug.
[p] L. 8. § 46. l. 10. § 3.
[q] L. 6. § 10. l. 11. § 9.
[r] L. 8. § 48.
[s] L. 4. § 3.
[t] L. 8. § 41. l. 11. § 6.
[u] L. 6 § 52. l. 7. § 16.
[x] L. 6. § 8.

τῷ μόνῃ· καὶ ὅσων ἂν χρημάτων κύριος ἐξώσῃ ἑαυτόν, τοσαῦτα ἑαυτῇ προσθῇ τὰ παρεμφερῆ τούτοις.

[a] L. 2. § 1.

§ 20. [a] Καθ' ἕτερον μὲν λόγον ἡμῖν ὄντι οἰκειότατον ἄνθρωπος, καθ' ὅσον [b] ἕν ποιητέον αὐτοὺς καὶ ἀνεκτέον· καθ' ὅσον δὲ ἐνίσταταί τινες εἰς τὰ οἰκεῖα ἔργα, [c] ἐν τι τῶν ἀδιαφόρων μοι γίνεται ὁ ἄνθρωπος, οὐχ ἧσσον ἢ ἥλιος, ἢ ἄνεμος, ἢ θηρίον. [d] ἴσως τούτων ἡ ἐνέργεια μέν τι ἐμποδίσαι ἂν [e] ὁρμῆς ἢ καὶ διαθέσεως, οὐ γίνεται ἐμπόδια [f] διὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν, καὶ τὸ εὐμετάβολον· ἕκαστος γὰρ καὶ μεθίστησι πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κώλυμα ἢ διάνοια εἰς τὸ προηγούμενον· καὶ ἀπὸ ἔργου γίνεται τὸ τοῦ ἔργου τούτου ἐφικτικόν· καὶ ἀπὸ ὁδοῦ, τὸ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐνστατικόν.

[a] L. 2. § 1.
[b] Inf. § 33.
[c] L. 6. § 32. l. 8. § 56.
[d] L. 8. § 32. 41.
[e] L. 2. § 12. Inf. § 34 l. 10. § 33 l. 11 § 9.
[f] L. 4. § 1.

§ 21. [g] Τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τὸ κράτιστον τίμα· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ πᾶσι χρώμενον, καὶ [h] πάντα δίνασθαι· ὁμοίως δὲ καὶ [i] ὅλῳ ἔν σοι τὸ κράτιστον τίμα· ἔστι δὲ τοῦτο, τὸ [k] συμφέρῃ ὁμογενές. καὶ γὰρ ἐπί σε [l] τὸ τοῖς ἄλλοις χρώμενον, τοῦτό ἐστι, καὶ ὁ σὸς βίος ὑπὸ τούτου διοικεῖται.

[g] Inf. § 33.
[h] L. 6 § 5. 9.
[i] L. 3. § 9 l. 6. § 14 16. l. 12. § 1. 19.
[k] L. 6. § 14.
[l] L. 3. § 1. l. 7. § 55.

§ 22. [m] Ὅ τῇ πόλει οὐκ ὄζει βλαβερόν, οὐδὲ τὸν πολίτην βλάπτει· ἐπὶ πάσης τῆς τοῦ βεβλάφθαι φαντασίας τοῦτον ἐπάγαγε τὸν κανόνα. εἰ ἡ πόλις ὠφελεῖται τούτου μὴ βλαπτομένου, οὐδὲ ἐγὼ βέβλαμμαι. εἰ δὲ ἡ πόλις βλάπτεται [n], οὐ χρὴ ὀργιστέον τῷ βλάπτοντι τὴν πόλιν. [*] ἢ τὸ παροφθὲν.

[m] Inf. § 35 l. 6 § 44. 54. l. 8. § 55. l. 10. § 6.
[n] L. 2. § 1. l. 7. § 26.
[*] [ἀναίδεον δὲ] sive, [ἀλλὰ ἀσκεῖ.] ἢ Inf. § 28. L. 10. § 4. l. 11. § 13.

§ 23. Πολλάκις ἐνθυμοῦ, [o] τὰ τάχος τῆς παφορμένης καὶ ὑποξαναγομένης ἡμῖν ὄντων τε καὶ γινομένων. [p] ἢ τί γὰρ οὐσία οὕτω σταμεὰ ἐν διηνεκεῖ [q] ῥύσει, καὶ [r] αἱ ἐνέργειαι ἐν συνεχοῦς μεταβολαῖς, καὶ τὰ αἴτια ἐν μυρίαις [s] ἕξεσι, καὶ σχεδὸν [t] οὐδὲν ἑστὸς, ἢ τὸ παρεγγύς [*]. τὸ δὲ [u] ἄπειρον τοῦ τε παρῳχηκότος καὶ μέλλοντος ἀχανὲς, [x] ἐν ᾧ πάντα ἐναφανίζεται. πῶς οὖν οὐ

[o] L. 4. § 43.
[p] L. 2. § 17.
[q] Sup. § 10.
[r] L. 7. § 18. 25. l. 9. § 19. l. 11. § 35.
[s] L. 8. § 6.
[t] Inf. § 33.
[*] -χὺς τόδε f.
[u] L. 4. § 3. l. 12. § 7.
[x] L. 2. § 12.

qualia autem decreta fuerint, quibus ipsa in se locum dederit, talia facit sibi adventitia qæque.

§ 20. Aliâ quidem ratione nobis conjunctissimus est homo; qatenus officii est nostri juvare illos ac sustinere. at qatenus in actionibus debitis obsistunt nobis qandoqe, hac ratione inter res medias etiam mihi censetur homo; nihilo minùs qàm avt sol, avt ventus, avt bellua. hæc enim omnia actum impedire mihi possunt. Verùm conatûs avt affectûs impedimentum non datur, exceptionis atq; circumversionis beneficio. circumvertit enim mens transfértq; effectionis impedimentum omne ad id qod est potius. ità fit, ut & qod opus meum hoc inhibet, ad opus conducat; & ad viam conferat, qod viæ initæ obstabat.

§ 21. Eorum qæ mundus complectitur, qod præstantissimum est colito. hoc est avtem illud, qod cæteris omnibus utitur, qod reliqa omnia administrat. pari modo & qod in te præstantissimum est, colito. hoc est avtem, qod superiori illi affine est. istud enim est, qod cæteris in te omnibus utitur; & à qo vita tua gubernatur.

§ 22. Qod civitati non est noxium, neq; civi nocet. hanc ad ea omnia regulam adhibe, qibus nocere tibi posse videbitur. si civitati ab hac re nihil nocetur, nec mihi: qin & etiamsi civitati nonnihil indè nocumenti accederet, nè sic qidem succensendum esset civitatem lædenti, sed ostendendum in qo deliqat.

§ 23. Sæpe cogita, qanta cum celeritate abripiantur & subtrahantur, qæ sunt fiúntqe universa. est enim rerum natura instar fluvii cujusdam, qi in jugi sit fluxu, effectiones verò mutationibus continuis, & cavssæ ipsæ conversionibus innumeris subjacent. nec qod consistat ferè qicqam est. cogita itidem vastum istud utrinqe adjacens præteriti ac futuri temporis immensum, qo conduntur universa. qî igitur non

pro

pro facto meritò habeatur, qi istis vel inflatur, vel cruciatur, vel de re aliqa, qæ ad spatium perbreve molestiam exhibeat, qiritatur, qasi diu id fiat.

§ 24. Memineris & naturæ universæ, cujus particulam exiguam admodum obtines; & ævi universi, cujus spatium breve & momentaneum tibi assignatum est; & fati, cujus qantilla es particula?

§ 25. Peccat qis aliqid adversùs me? ipse viderit: propriam habet dispositionem, operationem propriam. ego nunc habeo, qod nunc habere me vult rerum natura; facióqe qod nunc me facere vult natura mea.

§ 26. Qæ principatum ac dominium obtinet pars animæ tuæ, immota maneat, ad levem vel asperum carnis tuæ motum: nec se carni immisceat, sed circumscribat sese, & intra membrorum limites coerceat affectiones istas. qòd si aliâ ratione se ad mentem subvexerint, qatenus nempe ea corpori unita est, tunc sensui, cùm à natura sit, non est obnitendum, sed sistenda partis principalis censura, nè de his tanqam avt bonis avt malis sententiam ullam ferat.

§ 27. Cum Deis vivendum. hoc avtem faciet, qi animum exhibuerit ità jugiter affectum, ut rebus sibi destinatis acquiescat; faciátq; qæcunq; genius ille voluerit, qem sui particulam à se avulsam Jupiter cuique attribuit, præsidem ducémque eidem futurum. hic avtem cujusque mens est & ratio.

§ 28. Num succenses ei qi hircum olet? num ei, cui halitum gravem os emittit? qid enim fecerit? ejusmodi os huic, illis alæ sunt, ut fieri neqeat, qin tale qid ab utroqe se proferat. at homo, inqis, ratione præditus est, potéstqe si advertat, dignoscere qid delinqat. Bene tibi sit. proinde, tu qoqe ratione cùm sis præditus, rationali facultate tuâ eandem in illo excitato, errorem ostendito, commonefacito. siqidem

[a] μωρὸς, ὁ ἐν τύτοις φυσόμενος, ἢ κοπτόμενος, ἢ ὀχλαζων, ὡς ἔν τινι χρόνῳ καὶ ὀλὶγ μικρὸν ἀνοχλήσων;

[a] L.4.§ 44.

§ 24. Μίμησο τῆς συμπάσης ὐσίας, [b] ἧς ἀλίγιστον μετέχεις, καὶ τῆς σύμπαντος αἰῶνος, ἕ [c] βραχὺ καὶ [d] ἀναγκαῖόν σοι διάστημα ἀφώρισεν, καὶ ὁ ἀμβριθὴς, ἧς πόσον ὂν μέρος;

[b] L.2.§9.l.12. § 32. [c] L.4.§ 26. [d] L.4.§ 48.l. 11.§ 18.

§ 25. [e] Ἄλλος ἁμαρτάνει * τι εἰς ἐμέ. ὄψεται [f] ἰδίαν ἕξι διάθεσιν, ἰδίαν ἐνέργειαν [g] καὶ νῦν ἔχω, ὃ μοι θέλει νῦν ἔχειν ἡ κοινὴ φύσις, καὶ [h] πράσσω ὃ μοι νῦν πρᾶττειν θέλει ἡ ἐμὴ φύσις.

[e] L.4.§ 26.l. 11.§13.l.12. § 26. * τις Xyl. [f] Sup.§ 3. [g] L.4.§34.l.7. § 57. [h] L.6.§ 22.

§ 26. Τὸ ἡγεμονικὸν καὶ κυβερνῶν τῆς ψυχῆς σου μέρος, [i] ἄτρεπτον ἔστω ὑπὸ τῆς ἐν τῇ σαρκὶ ἡδείας ἢ τραχείας κινήσεως· καὶ [k] μὴ συγκεκάσθω, ἀλλὰ περιγραφέτω * αὐτὸ, καὶ ὁρισάτω [l] τὰς πάσας ἐπάνω ἐν τοῖς μορίοις. ὅταν δὲ ἀναδιδῶνται καθ' ἕτερον συμπάθειαν εἰς τὴν διάνοιαν, ὡς ἐν σώματι ὑγρῷ, τότε πρὸς μὲν τὴν αἴσθησιν, φυσικὸν ἔστω, οὐ φευκτέον ἀντιβαίνειν· [m] τὴν δὲ ὑπόληψιν, τὴν ὡς δεῖ ἀγαθὸν ἢ κακὸν, μὴ προσδιδόντω τὸ ἡγεμονικὸν ἐξ αὐτοῦ.

[i] L.4.§ 3.Sup. § 59. [k] L.7.§16.67. l.10.§ 24. * αὐτὸ f. L.7. § 68. [l] L.3.§6.l.7. § 55.l.8.§ 26. [m] L.4.§ 8.l.7. § 14.

§ 27. [n] Συζῆν θεοῖς· συζῇ δὲ θεοῖς ὁ συνεχῶς δεικνὺς αὐτοῖς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν [o] ἀρεσκομένην τῇ τοῖς ἐπιταττομένοις, [p] ποιοῦσα δὲ ὅσα βούλεται ὁ δαίμων, ὃν ἐκάστῳ [q] προσάπτει καὶ ἐπιτροπεύειν ὁ Ζεὺς ἔδωκεν, [r] ἀπόσπασμα ἑαυτοῦ ἕκαστος νοῦς ἐστιν, ὁ ἕκαστος νοῦς καὶ λόγος.

[n] L.10.§ 1.l. 12. § 5. [o] L.2.§ 17.l.3. § 16.l.7. § 54. [p] Sup.§ 10. [q] L. 3. § 5. [r] L.2.§ 4.l.12. § 26.

§ 28. [s] Τῷ πράσσοντι μὴ ὀργίζῃ; μὴ τῷ ὀζοστόμῳ ὀργίζῃ; τί σοι ποιήσει; τοιοῦτον στόμα ἔχει, τοιαύτας μάλας ἔχει [t] ἀνάγκη τοιαύτῳ ἀπαφορεῖν ἀπὸ τοιούτων γίνεσθαι. ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος [u] λόγον ἔχει, φησί, καὶ δύναται συννοεῖν ἐφ' ἑαυτὸν τί πλημμελεῖ· ἴθι σοι γένοιτο τοιαῦτα [x] καὶ σὺ λόγον ἔχεις, κίνησον λογικῇ διαθέσει, λογικῇ διαθέσει· δείξον, ὑπόμνησον· ἐὰν γὰρ ἐπαίσῃ,

[s] L. 11. § 15. [t] Sup. § 17. [u] L.4.§ 13 l. 11. § 39. [x] Sup. § 22.l. 6.§27.l.8. § 59.l.9.§ 11.l. 10.§4. l.11. § 13.

ἐπαίειν, θεραπεύσεις, καὶ οὐ χρεία ὀργῆς· [a ὕστε b τραγῳδὸς, ὕστε πόρνη.]

enim te avdiverit, ſanáſſi eum, nec irá ampliùs opus jam erit. [Nec tragoedus, nec ſcortum.]

a L. 4. § 31.
b L. 3. § 7. l. 11. § 18.

§ 29. c Ὡς ἐξὸν ζῆν διανοῇ, ὕτως ἐνταῦθα ζῆν ἔξεστιν. ἐὰν δὲ μὴ ἐπιτήδειον, τότε d καὶ τοῦ ζῆν ἔξιθι· ὕτως μέντοι, ὡς e μηδὲν κακὸν πάσχων. * καὶ καπνὸς ὄζει, ἀπέρχομαι. τί αὐτὸ f θεῶγμα δοκεῖς; μέχρι δὴ μὲ τοῦτον ὑδὲν ἐξάγει, μένω ἐλεύθερος, καὶ g ὑδεὶς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω· θέλω δὲ h κατὰ φύσιν τῦ λογικῦ, καὶ κοινωνικοῦ ζώου.

§ 29. Qo modo vivere cogitas vitâ mox exceſſurus, eodem, ſi volueris, vivere jam licet. ſin id minùs permiſerint, qibuſcum hîc degis, exeas licèt è vita; ità tamen, nè tanqam mali qid paſſus. ſi fumus moleſtus eſt mihi, diſcedo. cur hoc momenti alicujus eſſe videatur? interim verò dum nihil me ad educendum me adigit, liber maneo; utpote qem nemo prohibere poſſit, qo minùs faciam qæ velim; velim avtem, qæ animantis ratione imbuti & ad ſocietatem nati naturæ ſunt conſentanea.

c L. 2. § 11. l. 11. § 3.
d L. 8. § 47.
e L. 2. § 11, 12.
* ei f.
f L. 4. § 50.
g L. 1. § 16. l. 2. § 9. l. 8. § 48.
h L. 1. § 9. l. 3. § 4. Sup. § 16. l. 6. § 14.

§ 30. Ὁ τοῦ ὅλυ νῦς κοινωνικός. πεποίηκε γῦν i τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν· καὶ k τὰ κρείττω ἀλλήλοις συνήρμοσεν. ὁρᾷς l πῶς ὑπέταξε, συνέταξε, καὶ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπένειμεν ἑκάστοις, καὶ m τὰ κεφαλαιώδοντα εἰς ὁμόνοιαν ἀλλήλων συνήγαγε.

§ 30. Univerſi meris communionis mutuæ amans eſt. itaqe deteriora qæq; præſtantiorum cavſâ fecit: præſtantiora ſibi invicem conciliavit. vides ut res ſingulas ordine juſto ſubdiderit, congeſſerit, pro dignitate ſua ſuum cuiq; attribuerit, præſtantiſſimas mutuo ſibi invicē conſenſu devinxerit.

i Sup. § 16.
k L. 8. § 59.
l Sup. § 8. l. 9. § 1.
m L. 9. § 9.

§ 31. n Πῶς πεφιτύχηκε μέχρι νῦν θεοῖς, γονεῦσιν, ἀδελφοῖς, γυναικὶ, τέκνοις, διδασκάλοις, τροφεῦσι, φίλοις, οἰκείοις, οἰκέταις· οἷς πάντας σοι μέχρι νῦν ὄζη τὸ μήτε τινὰ βλάψαι ἐξάπινα, μήτε εἰπεῖν. ἀναμιμνήσκου δὲ, καὶ ἃ διῆλθες, καὶ ὅτι ο πλήρης ἤδη σοι ἰσταὶ τοῦ βίυ, καὶ p τετέλεσται ἡ λειτουργία· καὶ πόσα ὧπται καλά· καὶ q πόσων μὲν ἡδονῶν καὶ πόνων ὑπερῆρες· r πόσα δὲ ἐνδόξα παρῆρες· f οἷς ὄσος δὴ ἀγοράμενος εὐγενέσιν εἶναι.

§ 31. Recole tecum, qo modo te hactenus geſſeris erga Deos, parentes, fratres, conjugem, liberos, præceptores, educatores, amicos, familiares, famulos; nunqid hactenus adversùs horum aliqem, qod minùs deceat, qicqā vel facto, vel dicto etiam admiſeris. recole qoq; qæ tranſegeris negotia, qibúſq; ſuſtinendis ſuffeceris. cogita & vitæ tuæ hiſtoriam jam eſſe conſummatam, muneréq; tuo te jam defunctum. recole itidem, qot præclara videris; qot voluptates ac dolores ſpreveris; qot pro glorioſis habita neglectui habueris; qot improbis deniqe æqum te exhibueris.

n L. 1. § 17. Sup. § 11. l. 6. § 48. l. 10. § 37.
o L. 2. § 14.
p L. 3. § 8.
q Sup. § 15.
r Sup. § 1.
f L. 7. § 65.

§ 32. t Διὰ τί συγχέωσιν ἄτιχοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἄντιχον καὶ ὀπτήμονα; τὴν ὄν ψυχὴ ἔντιχος καὶ ὀπτήμων; ἡ εὐθῦα ἀρχὴ καὶ τέλος, καὶ x τὸν διὰ τῆς ὑσίας διήκοντα λόγον, καὶ διὰ παντὸς y αὐῶν ὄντα ἀειόδυς τεταγμένας z οἰκονομοῦσα τὸ πᾶν.

§ 32. Qorſum arte inſtructum ac peritum qenqam rudes animæ imperitæ qe conturbent? verùm qænam eſt anima perita artéqe inſtructa? Ea qæ principii finiſqe rerum eſt gnara, rationiſqe illius qæ res omnes permeat, ac per ævum omne ſtatis periodis univerſum hoc adminiſtrat.

t L. 2. § 1. l. 3. § 16. l. 6. § 35.
u L. 19. § 18. l. 8. § 3.
x L. 4. § 40.
y Sup. § 13.
z Sup. § 21.
a Lib. 4. § 48.
b L. 12. § 27.
c L. 4. § 6. l. 6. § 13.

§ 33. Ὅσον ὑδέπω a ἀπεδὸς ἢ σκέλετος, καὶ b ἄπυ ὄγομα, ἢ c ὑδὲ ὄγομα·

§ 33. Cinis jamjam futurus es, avt oſſa nuda; nomęnqe tantùm, vel nè nomen qidem

qidem tui, superfuturum est nomen avtem ipsum nihil est aliud qàm sonitus inanis & echo qædam. qin & illa ipsa, qæ in hac vita tanto habentur in pretio, vana sunt, putida, exilia, canicularum instar invicem rixantium, avt puerulorum secum invicem litigantium, & ridentium modò, mox plorantium. Cæterùm fides, modestia, justitia, & veritas, Ad cœlum, à terra longè latéqe patente, sese contulerunt. ecqid igitur restat qod te istìc detineat? siqidem res sensui subjectæ, mutari pronæ, & consistere nesciæ; sensus ipsi hebetes & imagines falsas admittere proclives: animula ipsa, exhalatio à sangvine emissa: apud eos, qi istiusmodi sint, celebrem esse, inane qiddam. qin ergò expectas placidus, vel extinctionem tui, vel translationem? istius tempus donec obvenerit, qid suffecerit, nisi ut Deos colas celebréqe, hominibus benefacias, sustineas eos eisdémqe abstineas; meminerisqe ea omnia, qæ extra corpusculi animulæqe tuæ terminos consistunt, nec tua esse, nec in potestate tua sita?

§ 34. Prosperè tibi res tuæ sunt perpetuò processuræ, si ritè incedere potueris, rectáqe methodo & opinari & agere. communia sunt animæ ratione præditæ sive hominis sive alius alicujus animantis duo ista: alterum, qod ab alia re nulla possit impediri; alterum, qod in animis affectione actionéqe justâ bonum suum situm habeat, nec ultra hæc qicqam appetere necesse habeat.

§ 35. Si nec avt vitiositas hæc mea sit, avt effectum vitiositatis meæ; nec communitas eâ læditur, cur de re ista ipse differor? communitatem avtem qid læserit?

§ 36. Nè imaginatione ullâ temerè abripiaris: sed opis tuæ indigis, prout potes & par est, opem feras. nec si in rebus mediis hisce detrimentum sustinuerunt, ideò lædi eos existimes. nihil enim mali subest: sed qemadmodum senex discedens alumni turbinem poscebat, cùm turbinem tamen, hoc est, ludicrum qiddam, esse meminisset:

[a] τὸ ἡ ὄνομα, φόφος καὶ ἀπόχυμα· τὰ ἡ ἐν τῷ βίῳ πολυπόθητα, [b] κενὰ, καὶ [c] σαπρὰ, καὶ [d] μικρὰ, καὶ [e] κυνίδια διαλακτιζόμενα, καὶ [f] παιδία φιλόνεικα, γελῶντα, εἶτα ταχὺ κλαίοντα. πίστις ἡ ἐν αἰδοῖ, καὶ δίκη, καὶ ἀλήθεια, [g] ἔπος ὀλυμπιον, ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης. τί δῶν ἔτι τὸ ἐνταῦθα κατίσχον; εἰ [h] τὰ μὲν αἰσθητὰ, εὐπατάλητα, καὶ [i] ἴσχ ἑξῆται· τὰ ἡ διανοητικὰ, [k] ἀμυδρὰ καὶ εὐδιαπόπτα· αὐτὸ ἡ τὸ ψυχάριον, [l] ἀναθυμίασις ἀφ' αἵματος· [m] τὸ ἡ δοκεῖν δοξάζειν ταῦτας, κενόν.* τί οὖν [n] περιμένεις; [o] ἴλεως ἡ ἐπὶ σβέσιν ἔστι μεταίσχειν. ἴσως ἡ ἐκνεύσης ὁ καιρὸς ἀφίσεται, τί ἢ ἀρκεῖ; πῆς δὲ ἄλλο ἢ [r] τρέπειν μὲ σίδειν καὶ ἐυφημεῖν· [s] ἀνθρώπους ἡ εὖ ποιεῖν, καὶ [t] ἀνέχεσθαι αὐτῶν καὶ ἀπέχεσθαι· ὅσα ἡ ἐκτὸς ὅρων τοῦ προαιρέτου, καὶ τοῦ πιθηκισμοῦ, ταῦτα μεμνῆσθαι [u] μήτε σὺ ὄντα, μήτε ὑπάρχοντος;

§ 34. Δύνασαι ἀεὶ [x] ὀρθοῦν, εἶτα καὶ ὁδεύειν, εἶτα καὶ [z] ἁγνὸν ἀπολαμβάνειν, καὶ φρόνειν* δύο ταῦτα κοινὰ, τῆς τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ παντὸς λογικοῦ ζώου ψυχῆς· τὸ [a] μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλου· καὶ τὸ [b] ἐν τῇ διαθέσει καὶ τροπῇ ἔχειν τὸ ἀγαθὸν, καὶ [c] ἐνταῦθα τὴν ὁρμὴν ἀποτελεῖν.

§ 35. Εἰ [d] μήτε κακία ἐστὶ τοῦτο ἐμὴ, μήτε ἐνέργεια ἐκ κακίας ἐμοῦ, [e] μήτε τὸ κοινὸν βλάπτει, τί γὰρ ἄυτῷ διαφέρομαι; [f] τίς ἡ βλάβη τῷ κοινῷ;

§ 36. Μὴ [g] ὁλοχερῶς [h] τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι· ἀλλὰ [i] βοηθεῖν μὲ κατὰ δύναμιν καὶ [k] κατ' ἀξίαν· κἂν εἰς τὰ μέσα ἐλαττῶνται, μὴ μᾶλλον [l] βλάπτου αὐτὸ φαντάζεσθαι, κακὸν γὰρ * ἔθος· ἀλλ' ὡς ὁ γέρων ἀπολλὼν τὸν τοῦ τρίβωνα βέμβον ἀπῄτει, μεμνημένος ὅτι βέμβος ἦν

[a] L. 4. § 3.
[b] L. 4. § 32.
[c] L. 9. § 36.
[d] L. 6. § 36.
[e] L. 7. § 3.
[f] L. 9. § 24.
[g] Hesiod. l. 1. v. 195.
[h] L. 2. § 17. l. 6. § 4. 14.
[i] Sup. § 23.
[k] L. 2. § 17.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 4. § 33.
* τί ἐ. π' ἐλ.
[n] Sup. § 10.
[o] L. 2. § 3.
[p] L. 7. § 32.
[q] Sup. § 14.
[r] L. 6. § 10. 30.
[s] L. 5. § 20.
[t] Sup. § 20.
[u] L. 12. § 3.

[x] L. 2. § 5.
[y] Sup. § 14.
[z] L. 1. § 9.
* - σειν. δ.
[a] Sup. § 20.
[b] Sup. 16.
[c] L. 4. § 20. l. 9. § 31.
[d] Sup. § 25. l. 7. § 22. l. 9. § 4.
[e] Sup § 22.
[f] L. 8. § 55.
[g] L. 9. § 3.
[h] L. 4. § 22. l. 7. § 43.
[i] L. 6. § 30.
[k] L. 3. § 11.
[l] Sup. § 35.
* ὡσεὶ ſ

ὕπως ὦν ἡ ὦδε. ἔπει τοι * χίον καλῶν ὀπὶ ἢ ἐμβέβηκεν ἄνθρωπε, ἐπιλέθα τὰ ταῦτα ἰῶ; ναί. ἀλλὰ ἕτεροι ταῦτα διαπονέσεται. ᵃ διὰ τοῦτ' ὦν ἡ σὺ ᵇ μαχὸς γένῃ; * ἐγκρύπτει σοι τὸ ἐνεστὸς κατα λειφθείς, * ἄνθρωπε. τὸ ἢ ᶜ εὐμοιρῶ, ἀγαθὴ μοῖρα σεαυτῷ ἐπινόησας· ἀγαθὴ ἢ μοῖρα, ἀγαθὴ * ἕξις ψυχῆς, ἀγαθὴ ὁρμὴ, ἀγαθὴ πρᾶξις.

* χίον καλῶν Xyl.
ᵃ L. 9. § 29.
ᵇ L. 4. § 44.
* ἐπ' ἐμε. Sal. χίρου. ἀν, ὁ ἡ ἐμε. Boot.
* - λαφθεὶς S. & B.
* ἄνθρωπε, τὸ ἢ ἐμε. ὁ κατ' S.
ᶜ L. 7. § 17.
* - θαὶ πρόπτει Sal.

itâ & istîc te geras. ad rostra ubi declamitans fueris, an oblitus es, homo, hæc quidnam sint? memini satìs, inquis; verùm ea sunt, in quibus isti pretium studiúmque ponunt. num ergò & te fatuum esse necesse est, qia illi sunt? qocunque loco deprehensus, felix futurus sis. felix est avtem qi fortem sibi bonam comparaverit. sors verò bona si qid sit qæras, ea moribus bonis, motibus bonis, bonis deniq; actionib⁹ constat.

BIBΛΙΟΝ ς'. LIBER VI.

ᵃ Τῶν ὅλων οὐσία, εὐπειθὴς, καὶ εὐγενὴς· ᵇ ὁ δὲ τούτῳ διοικῶν λόγος ἀδεμίαν ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κακίαν γὰρ οὐκ ἔχει, οὐδέ τι κακῶς ποιεῖ, οὐδὲ βλάπτεταί τι ὑπ' ἄλλου. ᶜ πάντα δὲ κατ' ἐκεῖνον γίνεται, καὶ τελειοῦται.

ᵃ Inf. § 5. L. 7. § 23.
ᵇ L. 2. § 11. l. 10. § 7.
ᶜ L. 3. § 11. Inf. § 8.

Niversi materia obsequens est & parere prompta. mens rectrix ejusdem, nullam in se maleficii cavssam habet; cùm malitiam in se nullam habeat; neqe malefacit cuiqam, nec à qoqam læditur. secundùm hanc verò fiunt & perficiuntur universa.

§ 2. Μὴ διαφέρῃ, πότερον ῥιγῶν, ἢ θαλπόμενος τὸ ὀφεῖλον ποιεῖς· καὶ πότερον νυσταζων, ἢ ἱκανῶς ὕπνου ἔχων· ᵈ καὶ πότερον κακῶς ἀκούων, ἢ εὐφημούμενος· καὶ ᵉ πότερον ἀποθνήσκειν, ἢ πρᾶξαί τι ἄλλοῖον. ᶠ μία γὰρ ἡ βιωτικὴ πρᾶξις καὶ αὕτη ὀξὺ, καθ' ὃν ἀποθνήσκομεν. δ ἀρκεῖ δὴ καὶ ἐπὶ παύτης ᵍ τὸ παρὸν εὖ διάξαι.

§ 2. Pari loco habeas, frigore rigens, an calore fotus, qod est officii tui, feceris. item utrùm dormituriens, an somni satur; malè avdiens, an collavdatus; moriens itidem, an aliud qid agens. nam ex vitæ hujus officiis, hoc est etiam, qòd morimur. & in hoc ergò sufficit, qod præ manibus est ritè disponere.

ᵈ L. 1. § 16. l. 4. § 25. l. 5. § 3. Inf. § 7. L. 8. § 2.
ᵉ L. 7. § 44, 45, 46.
ᶠ L. 3. § 7. l. 10. § 8.
ᵍ L. 8. § 32. l. 9. § 6.

§ 3. ʰ Ἔπου βλέπε· μηδενὸς πράγματος μᾶλλον ἢ ἰδίᾳ ποιότης, μήτε ἡ ἀξία, παραχωρείτω σοι.

ʰ L. 2. § 5. l. 3. § 12.

§ 3. Introspice, cavéqe nè rei cujusqam qalitas dignitásve propria te fugiat.

§ 4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα ᵏ τάχα μεταβάλλει, καὶ ˡ ἤτοι ἐνθυμιδήσεται*, εἴτε ἅπαντα ἡ οὐσία, ἢ σκεδασθήσεται.

ⁱ L. 3. § 11. l. 5. § 36. l. 7. § 29. 30.
ᵏ L. 5. § 23. Inf. § 15.
ˡ L. 8. § 25. l. 10. § 7.
* -αδήσεται Lug.

§ 4. Præsentia hæc omnia qàm citissimè mutabuntur; & vel in exhalationem abibunt, (siqidem unita sit rerum omnium substantia) vel dissipabuntur.

§ 5. ᵐ Ὁ διοικῶν λόγος οἶδε πῶς διακείμενος, καὶ τί ποιεῖ, καὶ ἐπὶ τίνι ὕλῃ.

ᵐ L. 2. § 4. Sup. § 1. l. 10. § 25.

§ 5. Novit mens universi rectrix, qomodo se habeat, qid faciat, & in qa materia versetur.

§ 6. Ἄριστον πρόσωπον τῆς ἀμύνεσθαι. ⁿ τὸ μὲν ἐξομοιοῦσθαι.

ⁿ L. 7. § 15. 65.
ᵒ L. 8. § 26. 42.

§ 6. Optimus injuriam ulciscendi modus est, inferenti nè sis similis.

§ 7. Ἐπὶ ᵒ πέρατι καὶ ᵖ σεσαρα-

ᵖ L. 4. § 31.

§ 7. Hoc uno te oblecta, in eóqe acqiesce,

quiesce, ut ab una, quæ communitatem juvet, actione, ad alteram transeas, numinis memor.

§ 8. Pars animæ principalis se suscitat, se vertit; se facit, qualem ipsa voluerit; quæq; contingunt quælibet, talia sibi videri facit, qualia ipsa voluerit.

§ 9. Secundùm universi naturam perficiuntur singula. neqe enim secundùm aliam ullam, quæ vel exteriùs contineat, vel interiùs contineatur, vel extra etiam quasi appensa sit.

§ 10. Universum avt est cinnus qidam rerum, nunc concursu fortuito invicem implexarum, mox dissipatarum denuò; avt est compages rerum in unum ordine justo convenientium, quæ providentiâ regatur. si priùs illud, qid est, quod desiderem in temeraria miscela colluvieqe istiusmodi ulteriùs commorari? avt cur aliud qicqam mihi curæ sit, qàm ut qoqo modo in terram redigar? qorsum etiam perturbor? qicqid enim egero, superveniet aliqando dissipatio. sin qod posterius est positum, rectorem veneror, eodémqe fretus, firmus animi consilio.

§ 11. Siqando à rebus circumstantibus per vim qandam adactum perturbari te senseris, citò ad te redi, nec plus qàm necesse est, ab animi tenore congruo recede. tenoris enim servandi valentior fies, ad eum jugiter recurrendo.

§ 12. Si novercam simul matrémqe haberes, etiamsi & illam coleres, ad istam tamen frequentissimè te reciperes. harum instar habeant apud te, avla & philosophia. ad hanc sæpiùs accede, hac acqiesce, cujus ope, cùm qæ ibi occurrunt tibi futura sunt toleratu facilia, tum & ipse in eis toleratu facilis.

§ 13. Qemadmodum de obsoniis atqe eduliis ejusmodi cogitare licet, hoc piscis esse cadaver, hoc avis, hoc suis: ac rursus, de falerno, esse uvulæ succum; de purpura, esse oviculæ capillos concyhlii cruore tinφυλίω· καὶ ἡ ἀφροφυὲς, πεῖρα σεσκεπτὶς αἱματίῳ κόγχης ἐβαμμένα· καὶ

παὺς, τοῦ ἀπὸ σωμάτων κοινωνικῆς
a μεταβαίνειν ὅτι σωμάτων κοινωνικὸν,
b σοὶ μήμη θεῦ.

§ 8. c Τὸ ἡγεμονικὸν ὅτι, τὸ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ πρᾶττον, καὶ ποιῶν μὲ ἑαυτὸ οἷ ἂν καὶ θέλῃ, d ποιῶν ἡ ἑαυτὸ φαίνεσθαι πᾶν τὸ συμβαῖνον, οἷ αὐτὸ θέλει.

§ 9. e Κατὰ τὸν τῶν ὅλων φύσιν ἅπαντα περαίνεται. ἐ γὰ κατ' ἄλλων τίνα φύσιν, ἢτοι ἔξωθεν περιέχουσαν, ἢ ἐμφυομένην ἔνδον, ἢ ἔξω ἀπηρτημένην.

§ 10. f Ἢτοι κυκλὼν, καὶ ἀντεμπλοκὴ, καὶ σκεδασμὸς· ἢ ἕνωσις καὶ τάξις, * πρόνοια. ε εἰ μὲν γὰρ τὸ πρότερον, τί καὶ ὀπτυμῶ εἰκαίῳ συγκρίματι, καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐνδιατρίβειν; τί ἢ μοι καὶ μέλει ἄλλο τινὸς, ἢ τοῦ ὅπως ποτὲ * ἂῤ χίνεσθαι; τί ἢ καὶ παρέσομαι; h ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, π ἂν ποιῶ· εἰ ἢ διατρέχ ὅτι, i σέζω καὶ k ἐνεργῶ, καὶ διαῤῥῶ l τῷ ἡγεμονικῷ.

§ 11. m Ὅταν ἀναγκασθῇς ἐπὶ ἢ θεωρητικῶν ὁτουοῦν διαταραχθῆναι, n ταχέως ἐπανίδι * εἰς ἑαυτὸν, καὶ μὴ πλέον τὸ ἀναγκαῖον ἐξίτω τῦ ῥυθμῦ. ἔσῃ γὰρ ἐγκρατέστερος ἡ ἁρμονίας, τῇ συνεχῶς εἰς αὐτὴν ἐπανέρχεσθαι.

§ 12. Εἰ μητρυιάν τε ἅμα εἶχες καὶ μητέρα, ἐκείνην τ' ἂν ἐθεράπευες, καὶ θαμὰ ἡ ἀπαλυθὸς σοι πρὸς τ μητέρα συνεχῶς ἐγίνετο. τοῦτό σοι νῦν ἔστιν ἡ αὐλὴ, καὶ φιλοσοφία· ὥδε πολλάκις ο ἐπανίσθι, καὶ p πρόσφυγε παὺς ταύτῃ, δι' ὃν καὶ τὰ ἐκεῖ σοι ἀνεκτὰ φαίνῃ, καὶ σὺ ἐν αὐτοῖς ἀνεκτός.

§ 13. Οἷον φέ, τὸ q φασιανὸν λαμβάνειν ἐπὶ σῦ ὄψου, καὶ r τοιούτων ἐδωδίμων· ὅτι νεκρὸς ἐστὶ ἰχθύος, ἐστὶ ἢ νεκρὸς ὄρνιθος, ἢ χοῖρ· καὶ πάλιν, ὅτι ὁ Φάλερνος, χαλκείου ὅτι σταγὼν

a L. 5. § 6.
b L. 3. § 13. Inf. § 23.
c L. 5. § 14. l. 11. § 1.
d L. 3. § 9. l. 5. § 19. l. 7. § 14. l. 12. § 25.
e Sup. § 1, 4.
f L. 4. § 27.
* [καὶ] πρ.
g L. 2. § 11.
* Iliad. n. v 99.
h L. 7. § 46.
i L. 5. § 21. 33.
k L. 5. § 18.
l Sup. § 5. 9.
m L. 1. § 12. l. 11. § 9.
n L. 4. § 3. Inf § 12.
* περὶς Lug. Am.
o Sup. § 11.
p L. 5. § 9. 10.
q L. 3. § 11. Sup. § 3. Inf. § 14. L. 7. § 29, 30.
r L. 9. § 34.

καὶ ὅπως ἅμα καὶ πρὸς συνουσίαν, ἐντεῦθεν ἡδονή ἐστιν, καὶ μετά τινος σπασμοῦ ἀποκρίσεως· [a] μυξαρίου ἔκκρισις· * ὅταν δὲ αὐτὰ εἰσὶν αἱ φαντασίαι καθικνούμεναι αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ διεξιοῦσαι δι' αὐτῶν, ὥστε ὁρᾶν ἅττινά ποτ' ὄντα. [b] ἔστω δὲ ἡμῖν πρὸ ὅλου τοῦ βίου ποιεῖν, καὶ ὅπως λίαν ἀξιοπρόσωπα πράγματα φαντάζεται, [c] ἀπογυμνοῦν αὐτὰ, καὶ τὴν ὑστέλειαν αὐτῶν καθορᾶν, καὶ τὴν ἰσχνείαν, * ὑφ' ἣν σημαίνεται, θεωρεῖν· [d] δεινὸς γὰρ ὁ τῦφος παραλογίσασθαι· καὶ ὅτι δοκεῖς μάλιστα τότε τὰ ἀποδεῖκτα κατανήσεις, τότε μάλιστα καλαπατᾶσθαι. ὅρα γοῦν ὁ Κράτης, τί περὶ αὐτοῦ τοῦ Ξενοκράτους λέγει.

§ 14. [e] Τὰ πλεῖστα ὧν ἡ πολλὴ θαυμάζει, εἰς γενικώτατα ἀνάγῃ, τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσεως συνεχόμενα, λίθους, ξύλα, συκᾶς, ἀμπέλους, ἐλαίας· τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ ὀλίγῳ μετριοτέρου, εἰς τὰ ὑπὸ ψυχῆς, οἷον, ποίμνας, ἀγέλας· τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ ἔτι χαριεστέρου, εἰς τὰ ὑπὸ λογικῆς ψυχῆς, ἢ μόνον πολιτικῆς, ἀλλὰ καὶ τεχνικὴν, ἢ ἄλλως πως ἐπιστημονικὴν, ἢ κατὰ ψυχὴν, τὸ πλῆθος ἀνδραποδῶν κεκλῆσθαι. [f] ὁ δὲ ψυχικῷ λογικῷ [g] πολιτικῷ καὶ πολιτικῷ πᾶσιν, οὐδὲν ἔτι τοῦ ἄλλων ἐπιστρέφεται· τοσοῦτον ἀπέντων δὴ τῷ ἑαυτοῦ ψυχῇ [h] λογικῷ καὶ κοινωνικῷ * ἔχοντα, καὶ κινούμενον διασπάζει, καὶ [i] τῷ ὁμογενεῖ εἰς πᾶν [k] συνεργεῖ.

§ 15. [l] Τὰ μὲ ταχύνει γίνεσθαι, τὰ δὲ ταχύνει γεγονέναι, καὶ τοῦ γιγνομένου δὴ ἤδη τι ἀπόσβη· [m] ῥύσεις καὶ ἀλλοιώσεις, ἀναπλοῦσι [τὸν ἄπειρον αἰῶνα] τὸν κόσμον διηνεκῶς, ὥσπερ ἡ τοῦ χρόνου διάλειπτος φορὰ γίνον ἀεὶ παρέχεται *. ἐν δὴ τούτῳ [n] τῷ ποταμῷ, [o] τί ἄν τις τούτων σπουδαῖον ἐκτιμήσειεν, [p] ἐφ' ᾧ τις ὑμᾶς ἐκ ἔξεστιν; ὥσπερ εἴπις τῷ φρονεῖν ἀρχομένῳ σπουδαῖον φιλεῖν ἄρχεται· [q] τὸ δ' ἤδη ἐξ

[a] L. 4. § 48. * ὅτι, vel οὗ
[b] L. 10. § 26. l. 11. § 2.
[c] L. 2. § 12. l. 10. § 9. l. 12. § 8. * ἐφ' f.
[d] L. 2. § 12. l. 3. § 6.
[e] Sup. § 13.
[f] L. 3. § 9.
[g] L. 5. § 21. l. 12. § 30. 32.
[h] L. 5. § 19. * ἡγεμονικῷ f. Inf. § 16.
[i] L. 5. § 21.
[k] Inf. § 42.
[l] L. 5. § 23. Sup. § 4.
[m] L. 2. § 3. l. 7. § 25.
* -ται [τὸν ἄπειρον αἰῶνα.]
[n] L. 2. § 17. l. 7. § 19.
[o] L. 5. § 10.
[p] L. 5. § 23.
[q] L. 4. § 43.

ctos; de coitu, esse intestini frictionem, mucique cum convulsione quadam excretionem: cogitationes enim istæ ità res ipsas attingunt, easdémque pervadunt, ut quænam eæ sint, penitiùs per hoc cernere detur. ad eundem modum per vitam totam agendum est, ut res eas etiam, quæ comprobatu dignissimæ videbuntur, prorsus denudemus, vilitatémque earum intueamur, & tollamus eam, qâ evehi solent, narrationis pompam omnem. gravis enim impostor fastus est; & tum maximè effascinat, cùm circa ea qis versatur, quæ studio digna videntur. Vide igitur, de Xenocrate ipso Crates qid dixerit.

§ 14. Eorum quæ vulgus hominum admiratur, pleraque ad generalissima rerum capita referuntur, quæ vel formâ merâ vel naturâ continentur; qalia sunt lapides, ligna, ficus, vites, oleæ: quæ autem moderatiores pavlò susp iciunt, ad ea referuntur, quæ animâ sunt prædita, veluti greges & armenta. quæ verò politiores adhuc afficiunt, ad ea pertinent, quæ animâ continentur rationali, non qidem universali illâ, sed qâ artium cultrix, aliásve solers existit, aut qâ merè talis, ut servitiorum turbam possidere. cæterùm qi animam rationalem universalem ac civilem veneratur, is reliqis rebus omnibus insuper habitis, in hoc præcipuè incumbit, ut animam in eo statu suam conservet, qo rationi ac communioni consentaneè se habeat gerátque, & congeneri suo cuilibet, ut hoc ipsum præstet, operam itidem mutuatur suam.

§ 15. Qædam fieri properant, qædam fuisse: & illius etiam qod fit, aliqid jam abscessit. fluxus & mutationes mundum perpetim renovant, sicut temporis successio nunqam intermissa ævum interminatum exhibet novum subinde. in hoc igitur flumine, in qo consistere non datur, qorsum qis horum sic præterlabentium qicqam in pretio habeat? perinde ac si avicularum prætervolantium aliqam diligere qis inciperet, cùm ea è conspectu

ctu ſtatim abſceſſerit. hujuſmodi res eſt & vita cujuſque, qaſi exhalatio nempe qædam à ſangvine orta, & ab aëre ſpiritûs attractio. qale enim qiddam eſt aërem ſemel traxiſſe, mox reddere, qod momentis ſingulis facimus; tale qiddam eſt & totam illam reſpirandi facultatem, qam heri & nudiuſtertius in ortu acceperas, eò redonare, unde primò havſeras.

§ 16. Non eſt æſtimatione multâ dignum, avt perſpirari, qod & plantarum eſt; avt reſpirare, qod & pecudum & belluarum eſt; avt à ſenſibus rerum imagines impreſſas admittere; avt ab affectibus ſigillarium inſtar impelli; avt gregatim convenire; avt nutriri: hoc enim perinde eſt atqe alimenti qod eſt ſuperfluum excernere. ecqid eſt igitur, qod pretio aliqo dignum ſit? num plavſibus excipi? neqaqam. itaqe nec lingvarum ſtrepitu excipi. qid enim ſunt aliud vulgi acclamationes, qàm lingvarum ſtrepitus? ità cùm & gloriolam miſſam feceris, qid tandem ſupererit pretio dignum? hoc unum, opinor, ſecundùm conditionis ſuæ rationem, moveri ſéq; ſiſtere, hoc eſt, ad qod ſtudia reliqa artéſqe nos ducunt. omnis enim ars ad hoc collimat, ut qicqid producit, ad opus illud aptum ſit, ad qod productum eſt. ſiqidem hoc vinitor qi vites colit, hoc qi eqos domat, hoc qi canes curat, intendit. qin & puerorum inſtitutiones & diſciplinæ ad qid aliud contendunt? iſtic ergò reperitur qòd in pretio ſit habendum. atqe hoc bene ſi habuerit, nihil aliud qod acqiras, opus erit. non tu deſines tandem in pretio alia multa habere? nec liber itaqe futurus es, nec tibi ſufficies, nec perturbationibus immunis eris. etenim neceſſe erit invidere, æmulari, eos ſuſpectos habere, qi his privare te poſſunt, eis ſtruere inſidias, qi id, qod tu tanti æſtimas, poſſident. omnino neceſſe erit macerari te, ubi horum tibi aliqid defuerit; & de Diis etiam ſæpenumero conqeri. at contrà mentem propriam ſi in veneratione ac honore habueris, & tibi gra-

ὀφθαλμῶν ἀπαλήλυθεν. τοῦτον δή τι καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ ἐκάστη, ὅτι [a] ἡ ἀφ' αἵματος ἀναθυμίασις, καὶ [b] ἡ ἐκ τοῦ ἀέρος ἀνάπνευσις. ὁπνῖον γάρ ἐστι τὸ ἅπαξ ἑλκῦσαι τὸν ἀέρα καὶ ἀποδοῦναι, [c] ὅπερ παρίκασον ποιοῦμεν, τοιοῦτόν ἐστι καὶ [d] τὸ τὴν πᾶσαν ἀναπνευστικὴν δύναμιν, ἣν χθὲς καὶ πρώην ἀποτιχθεὶς ἐκτήσω, ἀποδοῦναι ἐκεῖ, ὅθεν τὸ πρῶτον ἔλαβες.

§ 16. * Τίμιον, ὅτε τὸ [e] διαπνεῖσθαι, ὡς τὰ φυτὰ· ὅτε [f] τὸ ἀναπνεῖν, ὡς τὰ βοσκήματα καὶ τὰ θηρία· ὅτε [g] τὸ πυκάζεσθαι καὶ φαντασίαις· ὅτε τὸ [h] ἀγέλαις συνδεῖσθαι καὶ ὁρμᾶν· ὅτε τὸ [i] σωματοῦσθαι· ὅτε τὸ τρέφεσθαι· τοῦτο γὰρ ὅμοιον τῷ [k] ἀποχωρίζειν τὰ περιττώματα τῆς τροφῆς. τί οὖν τίμιον; τὸ κροτεῖσθαι· οὐχί. [l] ὄχλου γὰρ ἐστὶ τὸ ψόφου γλωσσῶν [m] κροτεῖσθαι· αἱ γὰρ παρὰ πολλῶν εὐφημίαι, [n] κρότου γλωσσῶν. ἄφηκας οὖν καὶ τὸ δοξάριον. τί καταλείπεται τίμιον; δοκῶ μοὶ, τὸ κατὰ τὴν ἰδίαν κατασκευὴν κινεῖσθαι, καὶ * ἴσκεσθαι, ἐφ' ὃ καὶ αἱ ἐπιμέλειαι ἄγουσι καὶ αἱ τέχναι. [o] ἡ γὰρ τέχνη πᾶσα τοῦτο σκοπεῖ, ἵνα τὸ κατασκευασθὲν ἐπιτηδείως ἔχῃ πρὸς τὸ ἔργον πρὸς ὃ κατεσκευάσθη· ὅ τε φυτουργὸς ὁ ἐπιμελούμενος τῆς ἀμπέλου, καὶ ὁ πωλοδάμνης, καὶ ὁ τὸν κυνὸς ἐπιμελούμενος, τοῦτο ζητεῖ. αἱ δὲ παιδαγωγίαι, αἱ διδασκαλίαι ὅτι τί ἄλλο θέλουσιν; ὥστε ὄντως τὸ τίμιον. καὶ τοῦτο μὲν ἂν οὖ ἔχῃ, ὑπὲρ ἄλλων οὐκοῦν ποιήσῃ σεαυτῷ. [p] ἐν παύσῃ καὶ ἄνευ πολλὰ τιμῶν; ὅτ' οὖν ἐλεύθερόν ἐστι, ὅτε ἀνύβριστος, ὅτε ἀπαθής. ἀνάγκη γὰρ φθονεῖν, ζηλοτυπεῖν, ὑφορᾶσθαι τοὺς ἀφελέσθαι δυναμένους, ἐπιβουλεύειν τοῖς ἔχουσι τὸ τιμώμενον ὑπό σου· ὅλως ταράττεσθαι ἀνάγκη τὸν ἐκείνων τινος δεόμενον· ὁρμᾷ δὲ πολλὰ καὶ τοῖς θείοις μέμφεσθαι· ἢ ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ τιμὴ, σεαυτῷ τε [r] ἀρκοῦν

[a] L. 5. § 33.
[b] L. 2. § 2.
[c] L. 8. § 54.
[d] L. 5. § 4.
* Ὡς τ. Φ. τ. ω. τ. S. Bas. & Lug.
[e] L. 3. § 1..
[f] L. 8. § 54.
[g] L. 3. § 16.
[h] L. 2. § 2. Inf. § 29.
[i] L. 9 § 9 39.
[k] L. 9 § 39.
[l] L. 8. § 52.
[m] L. 4. § 3. l. 5. § 33.
[n] L. 3. § 16. Sup. § 14.
* ἴσκεσθαι Sup. § 14.
[o] L. 5. § 14.
[p] Inf. § 41. l. 9, § 1.
[q] L. 3. § 9. l. 11. § 1.
[r] L. 8. § 53.

[a] L. 1. § 9.

σὺν σε ποιήσει, καὶ τοῖς κοινωνικοῖς [a] ἐυαίρμοστον, καὶ τοῖς θείοις σύμφωνον, τυτέστιν, [b] ἐπαινοῦντα ὅσα ἐκεῖνοι διανέμουσι καὶ διατετάχασιν.

[b] L. 5. § 8.

[c] L. 9. § 28.

§ 17. [c] Ἄνω, κάτω, κύκλῳ, φέρεσθαι τὰ στοιχεῖα. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κίνησις ἐν ἐδαμία τέτων, ἀλλὰ θειότερόν τι, καὶ [d] ὁδῷ [e] δυσεπινοήτῳ πορευομένη [f] εὐοδεῖται.

[d] Sup. § 14.
[e] Inf. § 22.
[f] L. 7. § 53. l. 8. § 7.

§ 18. Ὁ,τόν ὅτιν, ὃ ποιοῦσιν; τοὺς μὲν ὀλίγα τοῦ αὐτοῦ χρόνου, καὶ μεθ' ἑαυτῶν ζῶντας ἀνθρώπους εὐφημεῖν ἐθέλουσιν· αὐτοὶ δὲ [g] τάχα τὰ μεταγενέστερον εὐφημηθήσεσθαι, ὧν ὅτε εἶδόν ποτε, ὅτε ἄφοντοι, οὐδὲ πολλοὶ ποιοῦνται. τοῦτο δὲ ἐγγύς ὅτι τοῦ λυπηθῆναι ἄν, ὅτι ἔχει καὶ οἱ μεγαλύτεροι οὐδέ σε λόγους εὐφήμους ἐποιοῦντο.

[g] L. 3. § 10. l. 8. § 44.

[h] L. 12. § 6.

§ 19. [h] Μὴ εἴ τι αὐτῷ σοι δυσχερταίνοντι, τοῦτο ἀνθρώπῳ ἀδύνατον ὑπολαμβάνειν. ἀλλ' [i] εἴ τι ἀνθρώπῳ δυνατὸν καὶ οἰκεῖον, τοῦτο καὶ σεαυτῷ ἐφικτὸν νόμιζε.

[i] L. 8. § 36. 46.

[k] L. 12. § 16.
* περιφαγεὶς An. Lug. ἀφαγεὶς, vel ἐναφαγεὶς, vel ἐπαφαγεὶς f.

§ 20. Ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ὄνυξι [k] κατέδρυψέ τις, καὶ τῇ κεφαλῇ * ἐρράγεις, πληγὴν ἐποίησεν. ἀλλ' ὥσπερ ὁλισθαίνομεν, ὥσπερ περιπατοῦμεν, ὥσπερ ὑφαρπάζομεν ὕστερον, οὕτως ὁλίσκεσθον καὶ τοῦ φυλαττόμεθα, ἀ μέν τοι οὐκ ἐχθρὸν, ἀλλὰ μεθ' ὑποψίας, ἀλλ' ἐπιεικίστως ἐυμενῶς. [l] τοιοῦτόν τοι γενέσθαι, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μέρεσι τοῦ βίου· πολλὰ παρενθυμώμεθα τοῦ ὅλου [m] περιγυμναζομένων. ἔξεστι γὰρ, ὡς ἔφην, ἐπιεικλίνειν, καὶ μηδὲν ὑποπτεύειν, μηδὲ ἀπέχθεσθαι.

[l] L. 4. § 3. Inf. § 26. 27 l. 7. § 22. 38. l. 10. § 6.
[m] L. 10. § 31.

§ 21. [n] Εἴ τίς με ἐλέγξαι, καὶ ἀφελῆσαί μοι, ὅτι ἐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω, ἢ πράσσω, δύναται, χαίρων μεταθήσομαι· ζητῶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν, ὑφ' ἧς οὐδεὶς πώποτε ἐβλάβη. βλάπτεται δὲ ὁ ἐπιμένων ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀπάτης καὶ ἀγνοίας.

[n] L. 4. § 12. Inf. § 38. l. 8. § 16. l. 10. § 12.

§ 22. Ἐγὼ * δὴ ἐμαυτῷ [o] καθῆκον ποιῶ· [p] τὰ ἄλλα με ὁ σῶμα τῷ· ἥπερ

* τὸ f.
[o] L. 5. § 25. l. 7. § 15. 19.
[p] L. 2. § 7.

tum id te faciat, & communioni accommodum, & Diis consentientem, dum qæcunqe illi attribuunt ac constituunt, lavdas.

§ 17. Sursum, deorsum, in orbem feruntur elementa. virtutis verò motus nullâ harum viâ fertur. sed divinius est quiddam, viâqe havd facili apprehensu progrediens, prosperè semper procedit.

§ 18. Qale, qæso, hoc est, qod faciunt homines? eos, qi eodem secum tempore vivunt, lavdare cùm renuant; ipsi à posteris, qi eos nec nôrint unqam nec viderint, celebrari plurimi faciunt. hoc avtem idem est propè, ac si qis contristaretur, qia homines prisci encomiis eum non sint prosecuti.

§ 19. Noli, siqid tibi fuerit effectu difficile, opinari ideo, hominem nullum id posse. Sed siqid fuerit, qod possit qisqam, hominisqe sit munus, id te qoq; assequi posse existimes.

§ 20. Inter exercendum, siqis ungvibus lancinaverit, avt capite alliso plagam impegerit, nullam indignationis notam edimus, nec offendimur, nec tanqam insidiatorem deinceps suspectum hunc habemus, cavemus tamen nobis ab eo qantum possumus, sed nec tanqam ab hoste, avt tanqam suspicaces, verùm ità, ut animo pacato declinemus tantùm. eodem planè modo & in reliqa nos vita geramus. nè advertamus illis animum, qæ ab eis, qi nobiscum in vita qasi committuntur, hujusmodi nobis multa contingunt. licet enim illos cavere & declinare citra suspicionem ullam avt odium.

§ 21. Si qis convincere me poterit, palámq; mihi facere, qod in re ulla minùs rectè vel sentiã vel me geram, læto lubentíqe animo mutabo. sector enim veritatem, à qa nemo unqam læsus est. læditur verò, qi in errore suo & ignorantia persistit.

§ 22. Ego, qod mei est officii, exeqor. reliqa me nevtiqam solicitum habent. avt enim

enim ſunt in anima, avt rationis expertia, avt aberrantia, viæ'qe neſcia.

§ 23. Animantibus, adeóq; omnibus in univerſum rebus ac ſubjectis rationis exortibus, utpote ratione præditus ipſe qi ſis, magno liberóqe utaris animo. homines verò, cùm rationis ſint tecum participes, tanqam ſocietate tibi conjunctos, habeas. in cunctis verò opem divinã advoces: nec intereſſe exiſtimes, qamdiu hæc factur⁹ ſis. ſuffecerint enim ſic exactæ vel horæ tres.

§ 24. Alexander Macedo, ejuſdémqe mulio, ſimul ac mortui fuerant, ad idem planè redacti ſunt. vel enim in eaſdem mundi rationes ſeminales recepti, vel in atomos pariter ſunt diſſipati.

§ 25. Cogita tecum, qot intra noſtrûm unumqemqe, tam in corpore, qàm & in anima, uno eodémqe temporis momento ſimul fiant. ità fiet, nè miraculo ſit, ſi plura multa, vel cuncta potiùs qæ fiunt, in hoc uno, qem mundum utiqe vocamus, univerſo, ſimul producantur.

§ 26. Si qis te rogaverit, Antonini nomen qomodo ſcribatur, nunqid cum vocis intenſione elementa ſingula proferres? qid igitur? ſi iraſcuntur tibi, num tu viciſſim illis ſuccenſebis? & non potiùs literas ſingulas placidè enumerare perges? proinde & iſtic pari modo memineris, officium omne qaſi numeris qibuſdam abſolvi: qibus obſervatis, oportet te nec perturbatum, nec indignationem indignatione penſantem, ſed rectâ pergentem perficere qod præ manibus eſt.

§ 27. Crudele qiddam eſt, non permittere hominibus, ut ad ea ferantur, qæ ad ſe pertinere ſibíqe conducere opinantur. atqi hoc tu illis qodammodo non permittis facere, cùm peccare illos ægrè fers. feruntur enim prorſus, cùm peccant, ad ea de qibus ipſi ſic opinantur. Verùm res, inqis, aliter ſe habet. tu itaqe illos doce, errorémq; illis oſtende, ſed abſqe iracundiâ.

§ 23. [a] ἄψυχα, ἢ ἄλογα, ἢ [b] πεπλανημένα, καὶ [c] τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντα.

§ 23. Τοῖς μὲν ἀλόγοις ζωὴς καὶ καθόλου πράγμασι καὶ ὑποκειμένοις, [d] ὡς λόγον ἔχων, λόγον μὴ ἔχουσι, χρῶ μεγαλοφρόνως καὶ ἐλευθέρως. τοῖς δὲ ἀνθρώποις, [e] ὡς λόγον ἔχουσι, χρῶ κοινωνικῶς. [f] ἐπ' ἄπασι δὲ θεὸν ἐπικαλοῦ· καὶ μὴ διαφέρου πρὸς τὸ πόσῳ χρόνῳ ταῦτα πράξεις· ἀρκοῦσι γὰρ καὶ τρεῖς ὧραι τοιαῦται.

§ 24. [h] Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, καὶ ὁ ὀρεωκόμος αὐτοῦ ὑποθανόντες εἰς τὸ αὐτὸ κατέστησαν· [i] ἤτοι γὰρ ἐλήφθησαν εἰς τοὺ αὐτὸς τοῦ κόσμου σπερματικὸς λόγους· ἢ διεσκεδάσθησαν ὁμοίως εἰς τὰ ἄτομα.

§ 25. Ἐνθυμοῦ πόσα χρὴ ἐν αὐτῷ ἀκαριαῖον χρόνον ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν ἅμα γίνεσθαι σωματικῶς ὁμοῦ καὶ ψυχικῶς καὶ ὅτως ὑ θαυμάσεις, εἰ πολὺ πλείω, μᾶλλον δὲ πάντα τὰ γινόμενα ἐν [k] τῷ ἑνί τε καὶ σύμπαντι, ὃ δὴ κόσμον ὀνομάζομεν, ἅμα ἐνυφίσταται.

§ 26. Ἐάν τίς σοι περιβάλῃ, πῶς γράφεται τὸ Αὐτωνίνου ὄνομα, μήτι [l] καλλιγραφικῶς προϊὼν ἕκαστον τῶν στοιχείων; τί δέ; ἐὰν ὀργίζωνται, μήτι ἀντοργιῇ; μήτι ἐκ ἐξαριθμήσῃ προϊὼν ἕκαστον τῶν * γραμμάτων; ὕτως δὴ καὶ ἐνθάδε μέμνησο, ὅτι [m] πᾶν καθῆκον ἐξ ἀριθμῶν τινων συμπληροῦται. τούτους δεῖ τηρεῖντα, καὶ μὴ θορυβούμενον, [n] μηδὲ τοῖς δυσχεραίνουσιν ἀντιδυσχεραίνοντα, [o] περαίνειν ὁδῷ τὸ προκείμενον.

§ 27. * Πῶς ὠμόν ἐστι, [p] μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἀνθρώποις ὁρμᾶν ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτοῖς οἰκεῖα καὶ συμφέροντα. καὶ τοι τρόπον τινὰ ὑ συγχωρεῖς αὐτοῖς τοῦτο ποιεῖν, ὅταν ἀγανακτεῖς ὅτι ἁμαρτάνουσι. φέρονται γὰρ πάντως ὡς ὀικεῖα καὶ συμφέροντα αὐτοῖς. ἀλλ' ὐκ ἔχει ὕτως. ὐκοῦν [q] δίδασκε, καὶ [r] δείκνυς [s] μὴ ἀγανάκτει.

[a] L. 7. § 38.
[b] L. 9. § 42.
[c] L. 3. § 15.
[d] L. 4. § 13. l. 5. § 36.
[e] L. 5. § 16. 30.
[f] Sup. § 7. l. 9. § 40.
[g] L. 9. § 33.
[h] L. 3. § 3.
[i] L. 4. § 14. l. 7. § 32.
[k] L. 4. § 40. l. 5. § 8.
[l] L. 4. § 3.
* γραμμάτων Xyl.
[m] L. 3. § 1.
[n] Sup. § 20. Inf. § 21. 30. l. 5. § 31.
[o] L. 5. § 34.
* Πῶς [ὐκ] ὠμόν, vel Ὠμόν πως ἐ
[p] Inf. § 50. l. 7. § 58.
[q] L. 11. § 18.
[r] L. 10. § 4.
[s] L. 11. § 13.

§ 28. Θάνατος [a] ἀνάπαυλα αἰσθητικῆς [b] ἀνατυπώσεως, καὶ ὁρμητικῆς [c] νευροσπαστείας, καὶ διανοητικῆς διεξόδου, καὶ [d] τῆς πρὸς τὴν σάρκα λειτουργίας.

§ 28. Mors finem imponit ſenſuum impreſſioni, & affectuum impulſui, & mentis diſcurſui, & obeundo circa carnem miniſterio.

§ 29. Ἀισχρὸν δέ, ἐν ᾧ βίῳ [e] τὸ σῶμά σοι μὴ ἀπαυδᾷ, ἐν τούτῳ [f] τὴν ψυχὴν προαπαυδᾶν.

§ 29. Turpe eſt in vitæ tuæ inſtituto, priùs animam tibi deficere, quàm corpus deficiat.

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποκαισαρωθῇς, μὴ βαφῇς· γίνεται γάρ. τήρησον [*] σεαυτὸν [h] ἁπλοῦν, ἀγαθόν, ἀκέραιον, σεμνόν, [i] ἄκομψον, τῆς δικαίας φίλον, θεοσεβῆ, εὐμενῆ, φιλόστοργον, ἐρρωμένον πρὸς τὰ πρέποντα ἔργα. [k] ἀγάπησον, ἵνα τοιοῦτος συμμείνῃς [l], διόν σε ἠθέλησε ποιῆσαι φιλοσοφία. [m] αἰδοῦ θεούς, [n] σῴζε ἀνθρώπους. [o] βραχὺς ὁ βίος· εἷς καρπὸς τῆς ἐπιγείου ζωῆς, διάθεσις ὁσία, καὶ πράξεις κοινωνικαί. [p] πάντα, ὡς Ἀντωνῖνος μαθητής· τὸν ἐκείνου κατὰ πάντα λόγον προνομίαν ἔντονον ἐκείνην, καὶ τὸ ὁμαλὲς πανταχοῦ, καὶ τὸ ὅσιον, καὶ τὸ [*] εὐδιάθετον τοῦ προσώπου, καὶ τὸ μειλίχιον, καὶ τὸ [q] ἀκαταφρόνητον, καὶ τὸ περὶ τὴν κατάληψιν τῶν πραγμάτων φιλόπονον. καὶ [r] ὡς ἐκεῖνος οὐκ ἄν τι ὅλως παρῆκεν, μὴ πρότερον εὖ μάλα κατιδών, καὶ σαφῶς νοήσας· καὶ ὡς [s] ἔφερεν ἐκεῖνος τοὺς ἀδίκως μεμφομένους, [t] μὴ ἀντεμμεφόμενος· καὶ ὡς [u] ἐᾶν ἤθελεν ἕκαστα· καὶ ὡς [x] διαβολὰς οὐκ ἐδέχετο· καὶ ὡς ἀκριβὴς ἦν ἐξετάστης ἠθῶν καὶ πράξεων· καὶ [y] οὐκ ὀνειδιστὴς, οὐ φοβερὸς, οὐχ ὑποπτος [z], οὐ σοφιστής· καὶ ὡς [a] ὀλίγοις ἀρκούμενος, οἷον οἰκήσει, τροφῇ, ἐσθῆτι, ὑπηρεσίᾳ· καὶ ὡς [b] φιλόπονος, καὶ μακρόθυμος· καὶ ὅτι [*] μὴ ἐν τῷ μέχρι ἑσπέρας διὰ τὸ λιτὸν δίαιταν, μηδὲ τοῦ οὐκοκεῖναι τὰ ἀναπώμενα παρὰ τὴν συνήθη ὥραν χρήζων· καὶ [c] τὸ βέβαιον καὶ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις αὐτοῦ· καὶ τὸ [d] ἀνέχεσθαι ἀντιβαινόντων παῤῥησιαστικῶς τῶν γνωμῶν αὐτοῦ, καὶ [e] χαίρειν εἴ τις δείκνυοι κρεῖττον· καὶ ὡς [f] θεοσεβὴς χωρὶς δεισιδαιμονίας· ἵν' ἔ ὅτως εὐσυνήθητω σοι ὅπισθη ἡ τελευταία ὥρα, ὡς ἐκείνῳ.

§ 30. Cave nè in mores Cæſareos tranſeas, nè inficiaris. Solet enim hoc fieri. itaque ſerva te ſimplicem, bonum, integrum, gravem, ſerium, juſti amantem, pium, placidum, affectu genuino præditum, in officio præſtando ſtrenuum. contende, talis ut perſiſtas, qualem facere te philoſophia volebat. Deos verere, homines tuere. brevis eſt vita. fructus unus hic terreſtris vitæ iſtius, diſpoſitio pia, actióque benefica. Tanquam Antonini diſcipulus, fac quæcunq; facis. imitare conſtantem illius in rebus ritè geſtis tenorem, in cunctis æqabilitatem, pietatem, vultûs ſerenitatem, comitatem, gloriæ inanis contemptum, in rebus indagandis ſtudium; útque nihil omnino præterierit, priuſquam ſedulò conſideráſſet & liquidò perſpexiſſet: útque tulerit immeritò reprehendentes, nec eos viciſſim redarguerit. ut nihil enixè avt feſtinè moliebatur: ut delationes non admiſerit. ut morum actionúmque accuratus explorator fuerit; non conviciator, non meticuloſus, non ſuſpicioſus, non ſophiſta. ut pavcis contentus, tecto nempe, ſtrato, veſte, victu, fervitio: ut laborum amans, iraſci tardus, eodem loci ad veſperam uſque, diætæ tenuis beneficio, manere potis; nec excernere, niſi tempore conſveto, neceſſe habens. adhæc conſtantiam & æqabilitatem in amicitiis colendis. útque ſententiis ipſius liberè ſe opponentes ſuſtinuerit; gaviſus etiam, ſi qis melius qicqam proferret. deniq; ut citra ſuperſtitionem fuerit religioſus. hæc, inqam, imitare, ut probè conſcio tibi, ſicut illi olim, ſuperveniat hora noviſſima.

§ 31.

[a] L. 9. § 21.
[b] L. 3. § 16. Sup. § 16.
[c] L. 2. § 2.
[d] L. 3. § 3.
[e] L. 1 § 17.
[f] L. 5. § 9. l. 12. § 15.

[g] L. 5. § 16.
[*] -σον Lug.
[h] L. 7 § 31.
[i] L. 3. § 5.

[k] L. 10. § 8.
[l] L. 5. § 9.
[m] L. 5. 21. 33. l. 7. 31.
[n] L. 5. § 20. 36. l. 7. § 46.
[o] L. 2. § 4. 17.
[p] L. 1. § 16.
[*] εὐδιον Xyl.

[q] L. 1. § 16.

[r] Ibid.

[s] L. 11. § 13. 18.
[t] Sup. § 24.
[u] L. 1. § 16. L. 10. § 12.
[x] L. 1. § 5.
[y] L. 1. § 16.
[z] Ibid.
[a] Ibid.
[b] Ibid.
[*] μὴ εἶναι ἐν τῷ [αὐτῷ] μ. Caſ.

[c] Ibid.
[d] Ibid.
[e] Sup. § 21.
[f] L. 1 § 3.
[g] L. 2. § 11. l. 5. § 29.

§ 31. Expergiscere, téq; revoca. & somno excusso, ubi intellexeris, somnia mera fuisse, qæ te conturbabant, ista vigilans jam denuo intuere, qo modo illa es intuitus, qæ in somniis vidisti.

§ 32. Ex corpusculo atqe anima consto. corpusculo indifferentia sunt omnia. neq; enim res distingvere novit. menti verò indifferentia sunt, qæcunq; non sunt peculiaria ejusdem opera. hæc omnia in potestate sua sita habet: & ex his etiam ea sola ad eam pertinent, qæ circa id qod in manibus jam est, versantur. futura enim & præterita illius opera, & ipsa eidem jam sunt indifferentia.

§ 33. Nullus est pedi avt manui præter naturam labor, dum pes qod pedis est, manus, id qod manûs est, faciat. pari modo nec homini qâ homo est, labor ullus est præter naturam, dum id qod hominis est, faciat. si avtem præter naturam illi non est, nec malum est ei.

§ 34. Qantâ voluptate perfunduntur etiam latrones, cinædi, paricidæ, tyranni?

§ 35. Nonne vides, ut artifices mechanici, etiamsi hominibus imperitis qadantenus concedant, artis tamen suæ rationem nihilominus enixè adversùs illos tueantur, nec ab ea qicqam abscedere sustineant? num ferendum ergò, architectum medicúmve artis suæ rationem pluris facere, qàm hominem suæ, qæ est illi cum Diis ipsis communis?

§ 36. Asia, Evropa, orbis sunt anguli. mare qodvis orbis guttula; Athos mons, ejusdem glebula; tempus instans omne, punctum ævi. parva omnia, caduca, evanida. proveniunt indidem universa, à mente communi illa vel directè profecta, vel per conseqentiam necessariam; etiam rictus leonis, & venena, & noxium qidvis, sicut spina, & lutum, qæ rerum illarum speciosarum ac pulcrarum appendices sunt. noli ergò ista ab eo qem colis

§ 31. [a] Ἀνάπτυξ᾽ ἐμαυτὸν καὶ ἀναμνῆσθι σου τοῦ ὕπνου καὶ [b] ἐξυπνισθεὶς πάλιν καὶ ἐννοήσας, ὅτι [c] ὄνειρά σοι ἦν ὑπώχλει, πάλιν ἐπιστρέψας βλέπε ταῦτα, ὡς ἐκεῖνα ἔβλεπες.

[a] L. 7. § 2. [b] L. 4. § 46. [c] L. 2. § 17.

§ 32. [d] Ἐκ σωματίου ἐμοὶ καὶ ψυχῆς. τῷ μὲν ἓν σωματίῳ πάντα ἀδιάφορα· οὐδὲ γὰρ δύναται διαφέρεσθαι. [e] τῇ δὲ διανοίᾳ ἀδιάφορα, ὅσα μὴ ἔστιν αὐτῆς ἐνεργήματα. ὅσα δ᾽ ἂν αὐτῆς ἔστιν ἐνεργήματα, [f] ταῦτα πάντα ἐφ᾽ αὐτῇ ἔσται. καὶ τοῦτον μέν τοι, [g] ἃ περὶ μόνον τὸ παρὸν πραγματεύεται· [h] τὰ γὰρ μέλλοντα καὶ παρῳχημένα ἐνεργήματα αὐτῆς, καὶ αὐτὰ ἤδη ἀδιάφορα.

[d] L. 2. § 2. l. 5. § 13. [e] L. 5. § 20. l. 7. § 58. [f] L. 5. § 14. [g] L. 3. § 12. l. 7. § 54. [h] L. 12. § 2.

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος τῇ χειρὶ, οὐδὲ τῷ ποδὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν φύσιν, μέχρις ἂν ποιῇ ὁ ὦος * τὸν τοῦ ποδὸς, καὶ ἡ χεὶρ τὰ τῆς χειρός. ὕτως ἔν [i] ἀνθρώπῳ ὡς ἀνθρώπῳ οὐδὲ φύσιν ἔστιν ὁ πόνος, μέχρις ἂν ποιῇ τὰ τοῦ ἀνθρώπου. [k] εἰ δὲ μὴ ἀφ᾽ ἑαυτῶν φύσιν ἐστὶν, οὐδὲ κακὸν ἂν εἴη αὐτῶν.

* τὰ Lug. [i] L. 5. § 1. [k] L. 2. § 17. Sup. § 1.

§ 34. [l] Ἡ ἁπλᾶς ἡδονὰς ἥδηται λῃσταὶ, κιναιδοὶ, πατραλοῖαι, τύραννοι.

[l] L. 2. § 11. l. 5. § 10. l. 9. § 1.

§ 35. [m] Οὐχ ὁρᾶς πῶς οἱ βάναυσοι τεχνῖται ἀρμόζονται μὲν ἄχρι τινὸς πρὸς τοὺς ἰδιώτας, οὐδὲν ἧττον μέντοι ἀντέχονται τοῦ λόγου τῆς τέχνης, καὶ τούτου ἀποστῆναι οὐκ ἀνέχονται; [n] δεινὸν, εἰ ὁ ἀρχιτέκτων, καὶ ὁ ἰατρὸς μᾶλλον αἰδέσονται τὸν τῆς ἰδίας τέχνης λόγον, ἢ ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτοῦ, ὃς αὐτῷ κοινὸς ἔστι πρὸς τοὺς θεούς.

[m] L. 4. § 31. l. 5. § 1. 32. [n] L. 11. § 5.

§ 36. Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη, [o] γωνία τοῦ κόσμου πᾶν πέλαγος, σταγὼν τοῦ κόσμου. Ἄθως [p] βωλάριον τοῦ κόσμου πᾶν τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου, [q] στιγμὴ τοῦ αἰῶνος. [r] πάντα μικρὰ, εὐτρεπῆ, [s] εὐφανιζόμενα· [t] πάντα ἐκεῖθεν ἔρχεται, [u] ἀπ᾽ ἐκείνου τοῦ κοινοῦ ἡγεμονικοῦ ὁρμήσαντα *, ἢ κατ᾽ ἐπακολούθησιν. καὶ [x] τὸ χάσμα ὃν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ δηλητήριον, καὶ πᾶσα κακουργία, ὡς [y] ἄκανθα, ὡς βόρβορος, ὀπείναν [z] ἐπιθυμήματα τοῦ σεμνῶν καὶ καλῶν. μὴ ἓν αὐτὰ ἀλλοῖα τούτου, ἃ σὺ

[o] L. 4. § 3. l. 8. § 21. [p] L. 12. § 32. [q] L. 2. § 14. l. 3. § 16. [r] L. 4. § 48. [s] L. 2. § 12. [t] L. 2. § 3. [u] L. 7. § 75. l. 9. § 28. 39. * = τος f. [x] L. 3. § 2. [y] L. 8. § 50. [z] L. 3. § 2.

βεις, φαντάζῃ· ἀλλὰ [a] πρὸς πάντων αὐτῷ διαλογίζου.

§ 37. [b] Ὁρᾷς τὰ νῦν ἰδίως, πάντα εἰσόμενον, ὅσα τε ἐξ ἀϊδίου ἐγένετο, καὶ ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσται. [c] πάντα γὰρ ὁμογενῆ, καὶ ὁμοειδῆ.

§ 38. Πολλάκις ἐνθυμοῦ [d] τὴν ὅλην συμπλοκὴν πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ σχέσιν πρὸς ἄλληλα. σχεδόν γάρ πως πάντα ἀλλήλοις ἐμπέπλεκται, καὶ πάντα κατὰ τοῦτο φίλα ἀλλήλοις ἐστί. καὶ γὰρ ἄλλο ἐξῆς ἐστι τούτου, διὰ τὴν τοπικὴν * κίνησιν καὶ συμπνοιαν, καὶ [e] τὴν ἕνωσιν τῆς ὑσίας.

§ 39. [f] Οἷς συγκεχλήρωσαι πράγμασι, τούτοις συναρμόζου σαυτόν· καὶ [h] οἷς συνείληχας ἀνθρώποις, [i] τούτους φίλει, ἀλλ' ἀληθῶς.

§ 40. [k] Ὄργανον, ἐργαλεῖον, Σκεῦος πᾶν, εἰ [l] πρὸς ὃ κατεσκεύασται ποιεῖ, εὖ ἔχει. καὶ τοι ἐκεῖ ὁ κατασκευάσας ἀπῶν· ὅλῃ ὅμως τῷ φύσιν σωιζομένῳ, [m] ἔνδον ἔστι, καὶ παραμένει ἡ κατασκεύασα δύναμις· καθὸ καὶ μᾶλλον [n] αἰδεῖσθαι αὐτὸν δεῖ καὶ νομίζειν, ὃ ἐὰν κατὰ τὸ βέλτιστον ταύτης ἔχῃς καὶ διεξαγαγῇς, ἔχει σοι πάντα κατὰ νοῦν· ἔχει δ' ἕπως καὶ τῷ πατρὶ κατὰ νοῦν τὰ ἐκείνου.

§ 41. [p] Ὅ, τι ἂν μὴ ἀφεαυρέτων ἡμῖν ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, ἀνάγκη κατὰ τὴν πρόληψιν τοῦ τοιούτου κακοῦ, ἢ τὴν ἀπόδυσιν τοῦ τοιούτου ἀγαθοῦ μέμφεσθαί σε θεοῖς, καὶ ἀνθρώπους ὧν μισῇς τοὺς αἰτίους ὄντας, ἢ [q] ὑποπτευομένους ἔσεσθαι, ἢ τῆς ἀποτεύξεως, ἢ τῆς περιπτώσεως· καὶ ἀδικεῖν δὴ πολλὰ, διὰ τὴν πρὸς ταῦτα διαφοράν· ἐὰν δὲ [r] μόνα τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κακὰ * κινῶμεν, ἀδεμία αἰτία καταλείπεται, [f] ὥστε θεῷ ἐγκαλεῖν, ὥστε πρὸς ἄνθρωπον ζῆναι ἐχθρῶς ἢ πολεμίως.

§ 42. [t] Πάντες εἰς ἓν ἀποτέλεσμα συνεργοῦμεν, οἱ μὲν εἰδότες

aliena opinari: sed rerum universarum originem tecum perpende.

§ 37. Qi præsentia vidit, cuncta vidit, tum qæ ab æterno fuere, tum qæ in æternum futura sunt. cuncta enim & cognata sunt & uniformia.

§ 38. Perpende tecum jugiter rerum omnium, qæ in mundo sunt, connexionem mutuam, qámqe ad se invicem affectionem habeant. sunt enim omnia qodammodo sibi invicem implexa, atq; eâ ratione sibi invicem amica. alterum enim alterius conseqens est, & per connexionem localem, & per conspirationem mutuam, & per materiæ continuitatem.

§ 39. Qibus destinatus es rebus, eis te accommoda; & qibuscum vivere sortitus es, homines eos, ídqe veraciter fac diligas.

§ 40. Organum, instrumentum, vas qodlibet, si id ad qod conditum est facit, bene se habet. ibi tamen opifex, qi condiderat, jam abiit. at in eis, qæ à natura continentur, intus est, ibíq; residet, qæ ea condiderat, vis. proinde magis illam vereri oportet; existimandúmqe tibi, si secundùm illius voluntatem te habueris degerísq;, omnia tibi ex animi sententia se habere. sic avtem & universo ex animi sententia sui habent se sua.

§ 41. Siqid eorum, qæ extra arbitrium tuum sunt, bonum malúmve esse præsumpseris, necesse erit, ut ubi istiusmodi vel in malum incideris, vel bono excideris, Deos incuses, oderis homines, qi horum alterutrius tibi vel avtores fuerint, vel etiam fore suspicaris. qin & multa iniqè agimus, dum ad ista contendimus. at si ea sola, qæ arbitrii sunt nostri, bona maláqe censuerimus, nulla jam supererit ampliùs cavssa, avt Deum incusandi, avt inimicitias adversùs hominem qenqam gerendi.

§ 42. Ad unum eundémqe effectum operã conferunt universi suam, alii scientes

ac

[a] L. 3 § 11. l. 4. § 33. l. 8. § 23.
[b] L. 2 § 14. l. 11. § 1.
[c] Int. § 46. l. 9. § 35.
[d] L. 4. § 40. 45. l. 7. § 9.
* κίν. Xyl. σύνησιν f. l. 4. § 34.
[e] L. 4. § 40.
[f] L. 4. § 23. 25. l. 5. § 8. l. 8. § 23.
[g] L. 3. § 16. l. 4. § 34.
[h] L. 10. § 36.
[i] L. 7. § 22. 31.
[k] L. 9. § 42. l. 10. § 38.
[l] Sup. 16. l. 5. § 16.
[m] L. 3. § 3. 4, 5, 6. 16.
[n] L. 2 § 6. Sup. § 15.
[o] L. 9. § 1. 16.
[p] Sup. § 16. l. 9. § 1. l. 12. § 31.
[q] L. 4. § 37.
[r] L. 3 § 6, 7.
* κινῶμεν.
[f] L. 10. § 1.
[t] L. 4. § 40.

ac intelligentes, alii effectionis inſcii. qo modo dormientes qoq; Heraclitus, opinor, operarios eſſe dixit, & ad ea qæ in mundo aguntur, operas conferre. alius verò alio modo operam confert. ex abundanti verò & is qi qiritatur, & qi in adverſum nititur; & qi ea qæ fiunt, tollere conatur. nam & ſic affectis mundus opus habebat. proinde cogita tandem, qorum in numerum te referas. ſiqidem rector ille univerſi omnino te probè utetur, téqe in operariorum operáſq; mutuas conferentium partem recipiet. tu verò cave pars ejuſmodi ſis, qalis in fabnla vilis & ridiculus verſus ille, cujus meminit Chryſippus.

§ 43. Nunqid Sol pluviæ munus ambit, avt telluris Æſculapius? qid ſidera ipſa, nonne diverſa qamvis ſint, ad unum tamen idémq; efficiendum operas mutuas conferunt?

§ 44. Siqid de me eíſq; qæ mihi ſunt obventura Dii conſuluerint, omnino bene conſuluerunt. etenim conſilii expertem Deum nec cogitare facile fuerit. ut avtem malè mihi facerent, ecqid eos impelleret? ecqid enim vel illis ipſis, vel univerſo, cujus præcipuè curam gerunt, indè accederet? qod ſi de me ſpeciatim nihil conſuluerint, at de rebus univerſi ſaltem omnino conſuluerunt; qib⁹ & mea cum conſecutione neceſſaria cohæreãt, amplecti hæc debeo eíſq; acqieſcere. ſin de nulla prorſus re conſilia ineunt, qod tamen impium eſt credere; qorſum tunc immolemus, ſupplicemus, juremus, alia faciamus, qæ facimus ſinguli, tanqam ſi Deos præſentes & converſantes nobiſcum habeamus: at ſi de nulla re, inqam, noſtra conſilia ineunt; qidni egomet mihi conſulam? mihi avtem deliberatio competit, de eo qod conducat mihi. conducit verò unicuiqe, qod eſt conſtitutioni & naturæ ipſius conſentaneum. porrò natura mea rationalis & civilis eſt: civitas & patria, qâ Antoninus, Roma; qâ homo, mundus. hiſce civitatibus qæ utilia, & mihi ſunt bona.

ἢ παρακολουθητικῶς, ὁὶ ἢ ἀνεπιστάτως *. ὥσπερ ἢ τοὺ καθεύδοντας, δίμαι, ὁ Ἡράκλειτος ἐργάτας τῶν λέγει, ἢ συνεργοὺς ἢ ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων. ἄλλος, ἢ περὶ ἄλλο συνεργεῖ. [a] ἐν πενσίαις ἢ [b] ὁ μεμφόμενος, ἢ ὁ ἀντιβαίνειν πειρώμενος, ἢ ἀναιρεῖν τὰ γινόμενα. ἢ γὰρ [c] τοῦ τοιούτου ἔχρηζεν ὁ κόσμος. λοιπὸν δῶν σύνες εἰς τίνας ἑαυτὸν καταπίπτεις: ὀκεῖνος μὲν γὰρ πάντως σοι καλῶς χρήσεται [d] ὁ τὰ ὅλα διοικῶν, ἢ παραδέξεταί σε εἰς μέρος τι [e] τῶν συνεργῶν ἢ συνεργητικῶν. ἀλλὰ σὺ μὴ ταῦτο μέρος γένῃ, διος ὁ ἐντελὴς ἢ γελοῖος τίχος ἐν τῷ δράματι, ἢ χρύσιππος μίμηται.

§ 43. [f] Μὴ ὁ ἥλιος τὰ τοῦ ὑετοῦ ἀξιοῖ ποιεῖν; μὴ ὁ Ἀσκληπιὸς τὰ τῆς καρποφόρου; τί δὲ ἕκαστον ἄστρον ἕτερον, ἐκ διάφορα μέν, συνεργὰ δὲ πρὸς τὰυτόν;

§ 44. [h] Εἰ μὲν δῶν ἐβουλεύσατο περὶ ἐμοῦ ἢ περὶ ἐμοὶ συμβαίνει ὀφελόντων ὀι θεοὶ, καλῶς ἐβουλεύσαντο· [i] ἄβουλον γὰρ θεὸν ἀδὲ ὑπονοῆσαι ῥᾴδιον· [k] κακοποιῆσαι δέ με διὰ ποίαν αἰτίαν ἔμελλον ὁρμᾶν; τί γὰρ αὐτοῖς, ἢ τῷ κοινῷ, ἧ μάλιστα προνοεῖσθαι, ἐκ τούτου περιγίνετο; εἰ δὲ μὴ ἐβουλεύσαντο κατ' ἰδίαν περὶ ἐμοῦ, περὶ γε τῶν κοινῶν πάντως ἐβουλεύσαντο, διὸς [l] κατ' ἐπακολούθησιν ἢ ταῦτα συμβαίνοντα, [m] ἀποδέχεσθαι ἢ στέργειν ὀφείλω. εἰ δ' ἄρα περὶ μηδενὸς βουλεύονται, πεπεῖσθαι μὲν ἔχ ἔστιν, ἢ μηδὲ θύωμεν, μηδὲ εὐχώμεθα, μηδὲ ὀμνύωμεν, μηδὲ τἆλλα πράττωμεν, ἅτερ ἕκαστα ὡς παρόντος ἢ συμβιοῦντος τοῦ θεοῦ πράττωμεν. εἰ δὲ ἄρα περὶ μηδενὸς [n] καθ' ἡμᾶς βουλεύεται, ἐμοὶ μὲ ἔξεστι περὶ ἐμαυτῆς βουλεύεσθαι· ἐμοὶ δὲ ἔστι σύμφορον περὶ [o] συμφέρει ἢ ἐνάρετον τὸ κατ' ἐμαυτῆς καταπίπτω ἢ φύσιν. ἡ ἢ ἐμὴ φύσις λογικὴ ἢ πολιτική· [p] πόλις ἢ [q] πατρὶς, ὡς μὲ Ἀντωνίνῳ μοι [r] ἡ Ῥώμη, ὡς ἢ ἄνθρωπος, ὁ κόσμος. [s] τὰ δὲ πόλεσιν ἢν τούτοις ὠφέλιμα, μόνα ἔστι μοι ἀγαθά.

§ 45.

* -τῶντως f.

[a] L. 7. § 56.
[b] L. 8. § 35. l. 10. § 28.
[c] L. 9. § 42.
[d] Sup. § 11. 5.
[e] Sup. § 14. l. 7. § 19.
[f] L. 4. § 27.
[g] L. 9. § 9.
[h] L. 3. § 4. l. 7. § 41. l. 9. § 28.
[i] L. 2. § 11.
[k] Sup. § 1.
[l] L. 5. § 8.
[m] L. 3. § 16.
[n] L. 9. § 28.
[o] Sup. § 16. 40.
[p] L. 2. § 16. l. 3. § 11.
[q] L. 12. § 1.
[r] L. 2. § 5.
[s] L. 4. § 23. l. 5. § 22.

§ 45. [a] Ὅπα ἐκάστῳ συμβαίνει, παῦτα πῷ ὅλῳ συμφέρει· ἤρκει τοῦτο· ἀλλ' ἔτι ἐκεῖνο, ὡς ὀπίπαν ὄφελι περιφυλάξας, ὅπα ἀνθρώπῳ * ἢ ἐπιτήδεια ἀνθρώπου. [b] κοινότερον ἢ νῦν τὸ συμφέρον ὀνὰ τῶν μέσων λαμβανόμενον.

§ 45. Quæcunq; unicuiq; contingunt, universo conducunt. hoc sufficere poterat. sed & illud adjiciatur, qod in universum observatione habitâ deprehendes, qicqid alicui conducit, etiam aliis conducere. conducibilis verò vocabulum in sensu communi nunc sumatur, cùm de rebus mediis adhibetur.

§ 46. [c] Ὅπερ θεωρεῖσθαί σοι τὸ ἀμφὶ τῷ θεάτρῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χαείοις, ὡς [c] ἀεὶ τὰ αὐτὰ ὁρώμενα, καὶ τὸ ὁμοειδὲς, θεωκοῦσι πᾶσι θέαν ποιεῖ· οὕτω καὶ ὅλου τοῦ βίου πέφυκεν. [d] πάντα γὰρ ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν. μέχρι τίνος ἔσι;

§ 46. Qemadmodum afficere te solent ea quæ in theatro locisq; ejusmodi repræsentantur, ut eadem semper uniformiter exhibita, spectandi satietatem pariant: eodem modo & in vita tota sis affectus. universa enim sunt sursum deorsum eadem, & ex eisdem. qousq; igitur?

§ 47. Ἐννόει συνεχῶς [e] παντοίους ἀνθρώπους, καὶ παντοίων μὲν ἐπιτηδευμάτων, πλοδαπῶν ἢ ἐνῶν, τεθνεῶτας. ὥςε κατιέναι τοῦτο μέχρι Φιλιςίωνος, καὶ Φοίβε, καὶ Ὠριγανίωνος. μέπδι νῦν ἐπὶ τὰ ἄλλα φῦλα. ἐκεῖ ἢ μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ, ὅπου τοσοῦτοι μὲν δεινοὶ ῥήτορες, τοσοῦτοι ἢ [f] σεμνοὶ φιλόσοφοι, Ἡράκλειτος, Πυθαγόρας, Σωκράτης· τοσοῦτοι ἢ ἥρωες πρόσθεν· τοσοῦτοι ἢ ὕσθερον στρατηγοὶ, τύραννοι· ἐπὶ τούτοις ἢ Εὔδοξος, Ἵππαρχος, Ἀρχιμήδης, ἄλλαι φύσεις ὀξεῖαι, μεγαλόφρονες, φιλόπονοι, παυοῦργοι, [g] αὐθάδεις, αὐτῆς τῆς ὑπερηφανίας καὶ ἐφημέρου τῶν ἀνθρώπων ζωῆς χλευασαὶ, οἷς Μένιππος καὶ ὅσοι τοιοῦτοι. ὦνὶ πάντων τούτων ἐννόει, ὅτι [h] πάλαι κεῖνται. τί οὖν τοῦτο [i] δεινὸν αὐτοῖς; τί καὶ τοῖς [k] μηδ' ὀνομαζομένοις ὅλως; ἓν ὧδε πολλοῦ ἄξιον, τὸ [m] μετ' ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης [n] εὐμενῆ τοῖς ψευσαις καὶ ἀδίκοις διακεῖσθαι.

§ 47. Istud jugiter cogita, omnis generis, omniúmq; tam studiorum, qàm & nationum, homines, mortem obiisse. descende hoc modo usq; ad Philistionem, Pbœbum, Origanionem. tum ad alias classes te transfer. eò nimirum nos concedere oportet, qò tot oratores diserti, tot philosophi verendi, Heraclitus, Pythagoras, Socrates; tot heroes prisci; tot hos secuti imperatores, tyranni: Evdoxus insuper, Hipparchus, Archimedes; alia acuta, sublimia, industria, versuta, arrogantia ingenia: ipsi vitæ hujusce caducæ & in dieculam durantis subsannatores, qalis Menippus, illiúsqe similes. hos omnes jam olim occubuisse memineris. at ecqid indè illis mali? ecqid & illis, qorum nè nomina quidem supersunt? unicum ergò istîc est, qod sit plurimi faciendum, ut veritatem justitiámq; colens ipse, cum mendacibus injustísq; benevolè degas.

§ 48. Ὅταν εὐφράναι σεαυτὸν θέλῃς, [o] ἐνθυμοῦ τὰ προτερήματα τῶν συμβιούντων. οἷς, τοῦ μὲν, τὸ δραστήριον· τοῦ ἢ [p] τὸ αἰδήμον· τοῦ ἢ τὸ [q] εὐμετάδοτον. ἄλλα ἢ ἄλλο τι. οὐδὲν γὰρ οὕτως εὐφραίνει, ὡς τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀρετῶν ἐμφαινόμενα τοῖς ἤθεσι τῶν συζώντων, καὶ ἀθρόα ὡς δύον τε συμπίπτοντα. διὸ καὶ [r] πρόχειρα αὐτὰ ἐκτέον.

§ 48. Oblectare te siqando libuerit, virtutes eorum, qi tecum vivunt, cogita; hujus industriam, illius modestiam, alterius liberalitatem, alterius aliam aliqam. nihil enim animum oblectat magìs, qàm virtutum imagines in moribus eorum qi unà degunt nobiscum exerentes se, & qàm fieri potest confertissimè, mentis oculis se ingerentes. in promptu itaq; esto tibi istiusmodi.

§ 49.

[a] L. 5. § 8.
* καὶ f.
[b] L. 2. § 9.
[c] L. 2. § 14. Sup. 37.
[d] L. 7. § 1. l. 9. § 28.
[e] L. 3. § 3. l. 4. § 48.
[f] L. 7. § 19.
[g] L. 10. § 9.
[h] Inf. § 56.
[i] L. 7. § 23.
[k] L. 4. § 33.
[l] L. 2. § 17. l. 4. § 33.
[m] L. 3. § 16.
[n] L. 3. § 11. l. 9. § 11. l. 11. § 9. 18.
[o] L. 5. § 31.
[p] L. 1. § 2.
[q] L. 1. § 3. 14.
[r] L. 3. § 13.
* Ὥσπερ Lug. Ὅπερ Xyl.

§ 49. Nunqid qòd tot pondo, non avtem trecentorum sis, ægrè fers? nec itaqe, qòd tot annos, non avtem plures, victurus sis, ægrè feras. Sicut enim statvræ, sic & temporis, qantum assignatum est tibi, tanto contentus sis oportet.

§ 50. Aliis qæ justa sunt, persvadere annitamur. Sed invitis etiam facito, qod justitiæ ratio exegerit. qòd siqis vi adhibitâ obsliterit tibi, tu ad æqanimitatem & tranqillitatem te transfer, eóq; qod obstat ad virtutis alterius exercitium fac utare. memineris etiam, qòd cum exceptione opus aggrediebare, nec id appetebas, qod fieri non potest. qid ergò? conatum istiusmodi. hunc avtem assegeris, etiamsi ea qæ conatus fueras, non fiant.

§ 51. In actione aliena ambitiosus bonum suum situm opinatur: in passione sua voluptuarius: in actione sua vir prudens.

§ 52. Licèt de re hac vel illa nihil opinari, atque ità animi perturbationem omnem effugere. neqe enim habent in se res ipsæ vim ullam judicia nostra eliciendi.

§ 53 Assvesce eis qæ ab alio dicuntur animum sedulò adhibere, & qantum poteris dicentis animo penitus interesse.

§ 54. Qod examini non conducit, nec api conducit.

§ 55. Si gubernatori nautæ, medico ægroti maledicerent, ecqem alium avscultarent? avt qo modo exeqerentur illi, qod navigantibus salutem pareret, ægrotantibus sanitatem?

§ 56. Qàm multi eorum, qibuscum in mundum intraveram, ex eodem jam excesserunt?

§ 57. Avrigine affectis mel amarum videtur; à cane rabido morsis, aqa formidabilis: contrà pueris pila pulcrum qid. qare igitur cuiqam succenses? an minùs

§ 49 Μὴ ἀγωνιᾷς, ὅτι * τοσῶν δὲ πεντακοσίων; ἔτω δὲ κ᾽ ὅτι μέχρι * τοσῶνδε ἐπὶ σοὶ βιωτέον σοι, κ᾽ ἐ μέχρι πλείονος. [a] ὥσπερ γὰρ τῆς ὑσίας, ὅταν ἀφαιρεταί σοι τέρμας, ἔτως [b] ἐπὶ τῷ χρόνῳ.

§ 50. [c] Πειρᾶσθαι πείθειν αὐτούς. [d] πρᾶξις ἐ κ᾽ ἐπ᾽ ἀκόντων, ὅταν τῆς ἀκαιρότητος ὁ λόγος ἔτως ἄγῃ. ἐὰν μέν τι βίᾳ τις ἐμποδίζῃ σοι ἐκείνῳ, [e] μετάβαινε ἐπὶ τὸ εὐάρεστον κ᾽ ἄλυπον, κ᾽ συγχώρει εἰς ἄλλου ἀρετὴν τὴν καλύσαι κ᾽ μόνον ὅτι [f] μετ᾽ ὑποχωρήσεως ὁρμᾶς, * ὅτι κ᾽ ἐπ᾽ ἀδυνάτων ἐκ * ὀρέγει. τίνος ἔν; τῆς * τοίας δὲ τινος ὁρμῆς. τότε γὰρ πυγχάνεις, * ἐφ᾽ ἧς ἐσήχθημεν *, ταῦτα * γίνῃ.

§ 51. [h] Ὁ μὲν φιλήδονος ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν ἴδιον ἀγαθὸν ὑπολαμβάνει· ὁ δὲ φιλόνους, [i] ἰδίαν πρᾶξιν [k] ὁ τῶν ἔχων, ἰδίαν ἐνέργειαν.

§ 52. [l] Ἔξεστι δὲ τότε μηδὲν ὑπολαμβάνειν, κ᾽ μὴ ὀχλεῖσθαι τῇ ψυχῇ· [m] αὐτὰ γὰρ τὰ πράγματα ἔχ ἕξει φύσιν ποιητικὴν τῶν ἡμετέρων κρίσεων.

§ 53. [n] Ἔθιστον σεαυτὸν πρὸς * τὸ ὑφ᾽ ἑτέρου λεγομένῳ * γίνεσθαι ὁ ἀπαρενθυμήτως, κ᾽ ὡς ἴδιόν τε ἐν τῇ ψυχῇ τῷ λέγοντος γίνε.

§ 54. [p] Τὸ τῇ σμήνει μὴ συμφέρον, οὐδὲ τῇ μελίσσῃ συμφέρει.

§ 55. Εἰ κυβερνῶν; * οἱ ναῦν, ἢ ἰατρεύον; * οἱ κάμνοντες κακῶς ἔλεγον, ἄλλῳ τίνι ἂν προσεῖχον; ἢ πῶς αὐτὸς ἐκφρόνη, τὸ τοῖς ἐμπλέκειν σωτήριον, ἢ τὸ τοῖς θεραπευομένοις ὑγιεινόν;

§ 56. [q] Πόσοι μοῦ ὧν εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, ἤδη ἀπελήλυθασιν;

§ 57. Ἰκτεριῶσι τὸ μέλι πικρὸν φαίνεται· κ᾽ λυσσοδήκτοις τὸ ὕδωρ φοβερόν· κ᾽ παιδίοις τὸ σφαιρίον καλόν. [r] τί ὖν ὀργίζομαι; ἢ δοκεῖ σοι ἔλαττον

* τοσῶνδε πεντακοσίων

* τοσῶνδε

[a] L. 8. § 7.

[b] L. 2. § 4.

[c] L. 3. § 11.

[d] L. 11. § 9.

[e] L. 4. § 1. l. 7. § 58.

[f] L. 5. § 20. * κ᾽ ὅτι

[g] L. 5. § 17. * ὀρέγει * τοιᾶσδε πρᾶξις * [εἰ] ἐφ᾽ Xyl. [κἀν] ἐφ᾽ f. * -θης f. * [μὴ] γ. vel -τ᾽ [ὐ] γ.

[h] L. 2. § 7.

[i] L. 3. § 6. l. 10. § 33.

[k] L. 5. § 15. 34, 35. l. 9. § 16.

[l] L. 5. § 2. l. 7. § 2. 14.

[m] L. 5. § 19.

[n] L. 7. § 4. 30. * πρὸς vel -ὁμοίως

[o] L. 10. § 8.

[p] L. 5. § 22.

* -νῶντα Cant. * ὀνία Cant.

[q] L. 4. § 3: Inf. § 59.

[r] Sup. 26, 27. l. 8. § 14. l. 11. § 18.

ὀμίχλην τὸ διεφθαρμένον, ἢ τὸ χαλκοῦν τῷ ἰκτεριῶντι, καὶ ὁ ἴδιος τῷ λυσσοδήκτῳ;

[a] L. 2. § 9.
[b] L. 5. § 8.

§ 58. [a] Κατὰ τὸν λόγον τῆς σῆς φύσεως, βίων σε ἐδεῖς κωλύσει. [b] κατὰ τὸν λόγον τῆς κοινῆς φύσεως, ἐδέν σοι συμβήσεται.

[c] L. 4. § 3. l. 7. § 62. l. 9. § 27.
[d] L. 10. § 19.
[e] L. 2. § 12. l. 3. § 10.
[f] Sup. § 56.

§ 59. [c] Ὁποῖοί εἰσιν, οἷς θέλειν ἀρέσκειν, καὶ [d] δι' ἃ σπουδάζουσι, καὶ δι' οἷων ἐπιτηδευμάτων· ὡς [e] πᾶσα ἡ αἰὼν πάντα καλύψει, καὶ [f] ὅσα ἐκάλυψεν ἤδη.

posse putas mentis errorem, quàm apud arquatum bilem, apud lymphaticum virus?

§ 58. Qo minùs secundùm naturæ tuæ rationem vivas, nemo te coegerit. præter rationem verò naturæ communis nihil tibi contigerit.

§ 59. Perpende tecum, quales sint quibus placere cupis, & quarum rerum potiundi causâ id velis, quibúsque officiis ista demerearis. item quàm cito ævum omnia condet, quótq; etiam res jam condiderit.

ΒΙΒΛΙΟΝ ζ'

LIBER VII.

[a] Inf. § 58.

[b] L. 2. § 14. l. 6. § 17. 46.
[c] L. 8. § 15. l. [illegible] § 26.
[d] L. 8. § 6.
[e] L. 6. § 37.
[*] συνήθη καὶ.
[f] L. 5. § 11. Inf. § 23. l. 12. § 24.
[g] L. 8. § 1.
[*] ἃς f.
[h] L. 6. § 52.
[i] L. 5. § 19.
[k] L. 3. § 5. Inf. § 12.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 6. § 31.
[n] L. 12. § 29.
[o] Inf. § 48. l. 9. § 24.
[p] L. 4. § 3.
[q] L. 5. § 33.
[r] μισὰς,
[s] L. 11. § 12.
[t] L. 2. § 2.
[u] L. 4. § 25. l. 8. § 43.

Τί ὄν τι κακία; τοῦτ' ἔστιν, [a] ὃ πολλάκις εἶδες· καὶ ὅπι παντὸς ὧν τῶν συμβαινόντων σοι ἔχεις ἔχει, ὅτι τοῦτο ὄν ὃ πολλάκις εἶδες. [b] ὅλως ἄνω κάτω τὰ αὐτὰ εὑρήσεις, [c] ὧν μεστὰ αἱ ἱστορίαι αἱ παλαιαὶ, αἱ μέσαι, αἱ νεώτεροι· ὧν νῦν μεσταὶ αἱ πόλεις, καὶ οἰκίαι· [d] οὐδὲν καινόν· [e] πάντα [*] καὶ συνήθη [f] ὀλιγοχρόνια.

§ 2. Τὰ δόγματα πῶς ἄλλως δύναται νεκρωθῆναι, ἐὰν μὴ αἱ κατάλληλοι αὐτοῖς [g] φαντασίαι σβεσθῶσιν; [*] ὡς δυνατόν ἀναζωπυρεῖν σοι ὅτι ὀφείλω [h] λύσασθαι, ὡς τοῦτο ὃ δεῖ γενόμενόν με ἀπολαμβάνειν. εἰ δύναμαι, τί περίεσσομαι; [i] τὰ ἔξω τῆς ἐμῆς διανοίας οὐδὲν ὅλως πρὸς τὴν ἐμὴν διάνοιαν· τοῦτο πάθε, καὶ [k] ὀρθὸς εἶ. [l] ἀναβιῶναί σοι ἔξεστιν· [m] ἴδε πάλιν τὰ πράγματα, ὡς ἑώρας· [n] ἐν τούτῳ γὰρ τὸ ἀναβιῶναι.

§ 3. [o] Πομπῆς κατασκευὴ, σκηνῆς δράματα, πρόβατα, ἀγέλαι, [p] διαδρομισμοὶ, [q] κυνιδίοις ὀστάριον ἐρριμμένον, ψωμὶς εἰς τὰς τῶν ἰχθύων δεξαμενὰς [*], μυρμήκων ταλαιπωρίαι, καὶ ἀχθοφορίαι, [r] μυῶν δίωξις ἐπτοημένων διαδρομαὶ, [s] σπιλλάτα νεκρογαστορίδια. χρὴ οὖν ἐν τούτοις [t] εὐμενῶς μὲ καὶ μὴ φρυαπόθυμον εἶναι. παρεκολυθεῖν

Id est vitiositas? hoc, quod sæpe vidisti. in omni casu occurrat idem, hoc est quod sæpe vidi. omnino sursum deorsum eadem deprehendes, quibus refertæ sunt historiæ priscæ, mediæ, præsentes; quibus civitates atq; familiæ scatent. nihil est novi. consveta & caduca sunt omnia.

§ 2. Dogmata in te aboleri quo modo poterunt, nisi cogitationes bis congruæ extingvantur? quas refuscitare tibi, quoties libuerit, licet. possum de re ista, quod oportet, opinari. Si possum, quid perturbatur mihi animus? nihil quicquam ad mentem faciunt, quæ extra mentem sunt sita. hoc modo sis affectus, & rectus consistis. reviviscere tibi licet. res ipsas intuere prout priùs vidisti. hoc est enim reviviscere.

§ 3. Pompæ studium inane, fabulæ scenicæ, greges, armenta, velitationes, catulis projectum osticulum, offula in piscinam immissa, formicarum ærumnæ & bajulationes, musculorum perterritorum discursus, sigillaria verticillis cita. hoc genus sunt externa cuncta. in his igitur benevolum placidúmque consistere par est, non autem insolescere: intelligere

ligere nihilominus, tanti qemqe esse, qanti illud est in qo studium posuerit.

§ 4. In sermone, eis qæ dicuntur; in conatu omni, eis qæ fiunt animum advertere oportet: & in altero qidem, qid designetur; in altero verò, qorsum referatur, considerandum.

§ 5. Sufficítne ad istud mens mea, necne? si sufficit, eâ tanqam instrumento ab universi natura mihi dato ad hoc efficiendum utor, si non sufficit, avt opus illi concedo, qi me meliùs id efficere potest, nisi aliter ad officium meum pertinuerit; vel qod possum facio, eo adscito qi mentis meæ operâ usus id possit, qod ad societatem humanam est hoc ipso tempore tempestivum ac utile. qicqid enim, vel per me, vel cum alio fecero, ad id duntaxat tendere fas est, qod est societati utile & congruum.

§ 6. Qàm multi qi celebres admodum olim extitêre, oblivioni nunc sunt traditi? qàm multi etiam eorum, qi istos celebraverant, jam olim penitus aboliti sunt?

§ 7. Avxilii nè te pudeat. hoc est enim tibi propositum, ut qod est muneris tui facias, qomodo militi in dimicatione murali. qid ergò, si ad propugnaculum ascendere solus, qia clavdus es, neqeas, ab altero verò adjutus possis?

§ 8. De futuris solicitus nè sis. accedes enim ad ea, si ità necesse fuerit, ratione instructus eâdem, qâ nunc ad præsentia uteris.

§ 9. Omnia sunt sibi invicem implexa, & vinculo qodam sacro sibi invicem sic devincta, ut nihil alterum ab altero sit alienum. coordinantur enim simul, eundémq; mundum cohoneftant. etenim & mundus unus, & Deus unus est in omnibus, & materia una, & lex una; ratio nempe animantium intelligentium omnium communis; & veritas una: siquidem

μέν τι, ὅτι [a] τοσοῦτο ἄξιος ἀνθρώπου ἐστίν, ὅσον ἄξιος ἐστὶ καὶ τούτου φίλος γενέσθαι. [a] L. 5. § 16.

§ 4. [b] Δεῖ χρὴ λέγειν παρακολουθεῖν τοῖς καταβαίνουσι, καὶ κατὰ ἐνέργειαν ἑκάστου γινομένοις. καὶ [b] ἐπὶ μὲ τῷ ἐντέρῳ, ἔνθυδε ὁρᾶν, [c] ἐπὶ τίνα σκόπον ἡ ἀναφορά. ὅπου δὲ ἕτερόν, ἐφυλάσσειν, τί τὸ σημαινόμενον. [b] Inf. § 30. l. 6. § 53. * Vide Not. [c] L. 2. § 16.

§ 5. Πότερον ἐξαρκεῖ ἡ διάνοιά μου πρὸς τοῦτο, ἢ ὑς; ἐὰν μὲ ἐξαρκῇ, χρῶμαι αὐτῇ πρὸς τὸ ἔργον, ὡς ὀργάνῳ παρὰ τῆς ὅλων φύσεως δοθέντι. ἐὰν δὲ μὴ ἐξαρκῇ, ἤτοι ἀναχωρῶ τὸ ἔργον τῷ δυναμένῳ κρεῖττον ὑπηρετῆσαι, ἐὰν ἄλλως τοῦτο μὴ καθήκῃ· ἢ πρᾶσσω ὡς δύναμαι; [d] προσπαραλαβὼν τὸν δυνάμενον καὶ πρόσχρησιν ἐμοὶ ἡγεμονικῷ ποιῆσαι [e] τὸ νῦν τοῦ κοινωνικοῦ ναοῦ καὶ εἰκὸς καὶ χρήσιμον. [f] ὅ,τι γὰρ ἂν δι' ἐμαυτοῦ, ἢ σοῦ ἄλλῳ ποιῶν, ἅπερ μόνον χρὴ συντείνειν, εἰς τὸ κοινῇ χρήσιμον καὶ εὐάρμοστον. [d] Inf. § 7. [e] Inf. § 4, 55. [f] L. 8. § 2. l. 9. § 23. [g] L. 4. § 12.

§ 6. [h] Ὅσοι μὲ πολυύμνητοι γεγόνασιν, ποῦ λήθῃ παραδέδονται; ὅσοι δὲ τούτους ὑμήσαντες, πάλαι ἀπολώλασιν; [h] L. 3. § 3. 10.

§ 7. [i] Μὴ αἰσχύνου βοηθούμενος· οὐ γὰρ ἔστιν σοι ἐνεργεῖν [k] τὸ ἐπικείμενον, ὡς φαντάσῃ ἐν τειχομαχίᾳ· τί ἔν ἐὰν σὺ μὲ χαλεπὸν ἐπὶ τὸν ἔπαλξιν ἀναβῆναι μόνος μὴ δύνῃ, σοὶ ἄλλῳ δυνατὸν ἢ τοῦτο; [i] Sup. § 5. l. 10. § 12. [k] L. 20. § 25.

§ 8. [l] Τὰ μέλλοντα μὴ ταραττέτω. [m] ἥξεις γὰρ ἐπ' αὐτά, ἐὰν δέῃ, φέρων τὸν αὐτὸν λόγον, ᾧ νῦν πρὸς τὰ παρόντα χρᾶ. [l] L. 8. § 36. l. 12. § 1. 3. [m] Inf. § 46. [n] L. 12. § 9.

§ 9. [o] Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπέπλεκται. καὶ ἡ σύνδεσις ἱερά, καὶ σχεδὸν οὐδὲν τῶν ὄντων ἀλλότριον ἔλλο ἄλλῳ τῶν συγκατατέτακται γάρ, καὶ [r] συγκοσμεῖ τὸν αὐτὸν κόσμον. [s] κόσμος τε γὰρ εἷς ἅπάντων, καὶ θεὸς εἷς διὰ πάντων, καὶ οὐσία μία, καὶ [t] νόμος εἷς, [u] λόγος κοινὸς πάντων τῶν νοερῶν ζώων, καὶ [x] ἀλήθεια μία. εἴγε [o] L. 6. § 38. [p] L. 9. § 1. [q] L. 5. § 8. [r] L. 4. § 23. [s] Inf. § 48. [t] L. 4. § 40. [u] L. 2. § 16. [x] L. 4. § 4. [x] L. 9. § 2.

καὶ τελειότης μία ἐξ ἁπάντων, καὶ τοῦ αὐτοῦ λόγου μετέχοντων ζώων.

a E. 2. § 12. Inf § 19.

§ 10. a Πᾶν τὸ ὕλιλον, ταχεῖα τῇ ἐξ ὅλων οὐσίᾳ· καὶ πᾶν ἄπνουν, b εἰς ἑ τῶν ὅλων λόγον τάχεια ἀναλαμβάνεται· καὶ c πάντος μνήμη τάχεια ἐγκαταχώννυται τῷ αἰῶνι.

b L. 4. § 14.

c Sup. § 5.

§ 11. Τῷ λογικῷ ζώῳ ἡ αὐτὴ περίξεις d κατὰ φύσιν ἐστὶ, καὶ κατὰ λόγον.

d L. 1. § 9. l. 9. § 9.

§ 12. e Ὀρθὸς, ἢ ἀνόρθωτος.

e L. 3. § 5. Sup. § 2.

§ 13. Οἷον δεῖ ἐν ἠνωμένοις τὰ μέλη τοῦ σώματος, τοῦτον ἔχει ἑ λόγον f ἐν διεζωσι τὰ λογικὰ, ἐπὶ πρὸς μίαν πρὰ συνεργίαν κατεσκευασμένα. μᾶλλον δὲ σοι ἡ τούτε νόησις περαντεῖ), ἐὰν πρὸς ἑαυτὸν πολλάκις λέγῃς, ὅτι h μέλος εἰμὶ τοῦ ἐκ τῶν λογικῶν συνόματος· ἐὰν ἢ διὰ τοῦ ῥῶ στοιχείου i μόριον ἐμαυτὸν λέγῃς, ἄπω ἀπὸ καρδίας φιλεῖς τοὺς ἀνθρώπους· ὅπω σε καταλιπικῶς * k συμφέρῃ τὸ συνεργητεῖν· ἐπ ὡς πρέπον αὐτὸ φιλὸν ποιεῖς, ὅπω ὡς l αὐτὸν τῶν ποιῶν.

f L. 9. § 9.

g L. 2. § 1.

h L. 8. § 7. L. 20. § 6.

i L. 2. § 13, 4. * -λικπικως L. 9 § 42

k L. 8. § 26.

l Inf § 74. l. 11. § 4.

§ 14. Ὁ Σίλε, ἔξωθεν περισπάσθω τῶν παθῶν ὧν ἡ * περισπάσεως ταύτης δυνάμενος. m ἐκεῖνα γὰρ, ἐὰν δυνήσῃ, μεμψάσθω τὰ παθόντα. n ἐγὼ δὲ, ἐὰν μὴ καταλάβω ὅτι καλὸν τὸ συμβεβηκὸς, ὅπω βλάμμαι. o ἔξεστί μοι μὴ καταλαβεῖν.

* περισπᾶσθαι. Lug. An.

m Inf § 16. 33. l. 8. § 28.

n L. 4 § 7. l. 6. § 8

§ 15. p Ὅπ ἂν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι). ὡς ἂν εἰ ὁ χρυσὸς, ἢ * ὁ σμάραγδος, ἢ ἡ πορφύρα τοῦτο ἀεὶ ἔλεγεν, * ὅ, τις ἂν ποιῇ, ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ σμάραγδον εἶναι), καὶ τὸ ἐμαυτοῦ χρῶμα ἔχειν.

* -χλεῖς

* -ρεῖ

* [ἐ λυπῇ;] εἰς ἐπ. [ἐ κινεῖ;] Boot. [ἐκ ἄγει] εἰς ἐθυμίαν Salm.

§ 16. r Τὸ ἡγεμονικὸν, αὐτὸ ἑαυτῷ ἐκ ἐπιχλεῖ *. οὐ, λέγω, ἐ φοβεῖ * ἑαυτὸ * εἰς ὀδυνμίαν. εἰ δέ τις ἄλλο αὐτὸ φοβῆσαι ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ καταληπτικῶς s ἐ τρέψει εἰς τοιαύτας φαντασίας.

p L. 5. § 19. l. 8. § 29. 40.

r L. 5. § 26.

s Inf § 33. l. 8. § 28.

u τὸ σωμάτιον, μὴ πάθῃ τι, αὐτὸ

& perfectio una animantium sibi invicem congenerũ, ejusdémq; rationis participum.

§ 10. Materiale omne, in universi substantiam qàm celerrimè evanescit: cavssale omne, in universi rationem non minùs citò resorbetur; memoria denique rei cujusq; pari celeritate in ævo qasi defossæ sepelitur.

§ 11. Animali ratione prædito eadem actio est, & secundùm naturam, & secundùm rationem.

§ 12. Avt rectus, avt erectus sis.

§ 13. Qomodo se habent in continuis corporis membra, eodem se habent in dissitis qæ ratione sunt prodita. ad mutuas enim rei eidem conficiendæ operas conferendas nata sunt utraqe. consideratio hæc animum tuum magìs attinget, si te frequenter sic allocutus fueris, Membrum sum ego compagis isti, qæ ex ratione præditis componitur. sin partẽ duntaxat esse te dixeris, homines ex animo nondum diligis, hoc ipsum benefacere per se nondũ oblectat te: adhuc tanqam qod fieri deceat tantùm facis, nondũ perinde acsi tibi ipsi benefacias.

§ 14. Qicqid voluerit, eis extrinsecùs accidat, qæ casibus istiusmodi affici possunt. ipsa enim, qæ affecta sunt, conqerantur, si velint. ipse nisi malum censuero id qod contingit, nondum sum læsus. in me avtem situm est, nihil tale opinari.

§ 15 Qicqid vel fecerit vel dixerit qisqam, probum esse me oportet. havd aliter, qàm si avrum avt smaragdus avt purpura ità jugiter diceret, Qicqid fecerit dixeritve qisqam, smaragdum esse me oportet, nitoremqe meum retinere.

§ 16. Mens an non ipsa perturbat se? verbi gratiâ, an non ipsa in formidinem, in mœstitiam impellit se? alius qis si terrefacere eam avt contristari possit, faciat. in ipsius voluntate situm est, ut nè ad motus istiusmodi opinando se commoveat. corpusculum nè qid patiatur, sibi

curæ

curæ habeat, si possit; & quando patitur qicqam, conqeratur. animula verò, qæ timet, qæ dolet, qæ super his omnino aliqid opinatur, nihil horum patietur, nisi si eam ipse in judicium istiusmodi demiseris. nullius rei alterius per se indiga est mens, nisi ipsa sibi indigentiam creaverit. eadémqe ratione & perturbatione & impedimento omni immunis, nisi ipsa se perturbaverit avt impediverit.

§ 17. Felicitas est bonus genius, sive mens bona. qid igitur facis hic, ô phantasia? facesse hinc, per deos, utì accessisti: nihil enim opus te habeo. more antiqo accessisti. nec succenseo tibi tamen. facesse tantùm.

§ 18. Cur mutationem qis metuat? ecqid enim fieri potest absqe mutatione? ecqid avtem avt gratius avt familiarius universi naturæ? ipse num balneo uti poteris, ni ligna mutationem subeant? num nutriri, ni edulia itidem mutentur? nunqid aliud utile qicqam perfici, nisi interveniente mutatione? an non vides simile qiddam esse & mutationem tui, nec universi naturæ minùs necessarium?

§ 19. Per mundi substantiam, tanqam per torrentem, corpora transeunt universa, ipsa universo, prout membra sibi invicem nostra, coalita & eidem cooperantia. qot Chrysippos, qot Socrates, qot Epictetos jam dudum absorpsit æ-vum istud? idem tibi de qovis tum homine, tum re succurrat.

§ 20. Hoc unum me solicitum habet, neqid ipse faciam, qod hominis conditio vel minùs velit, vel secus velit, vel nunc nolit.

§ 21. Instat tempus, qo tu omnium oblitus eris; instat, & qo omnes tui.

§ 22. Hominis est, etiam eos qi offendunt diligere. hoc fiet, si unà succurrat tibi, tum esse tibi cognatos, tum inscios invitósq; peccare: adhæc, pavlò post

μεμνήσῃ, εἰ δύναται, καὶ λεγέτω, εἴ τι πάσχει· τὸ δὲ ψυχάριον, τὸ φοβούμενον, τὸ λυπούμενον, τὸ περὶ τούτων ὅλως ὑπολαμβάνον, ἐξὸν μὴ πάθῃ· * ἢ γὰρ ἕξις * αὐτὸ εἰς κρίσιν τοιαύτην. * ἀποχρώσης ὄζει ὅτου ἐφ' ἑαυτῷ, τὸ ἡγεμονικὸν, ἐὰν μὴ ἑαυτῷ ἔνδειαν παρῇ. χρὴ ταυτὰ ἢ καὶ ἀτύφεσθαι, καὶ [b] ἀνεμποδίστου, ἐὰν μὴ ἑαυτὸ ταράσσῃ καὶ ἐμποδίζῃ.

§ 17. [c] Εὐδαιμονία ὄζει, [d] δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθὸν *. τί ἦν σοὶ τοῦτο, ὦ φαντασία; ἀπέρχου, * πρὸς θεός σοι, ὡς ἦλθες· ἐγὼ χαρίζομαι σοι. ἐλήλυθας ἢ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος. οὐκ ὀργίζομαί σοι· μόνον ἄπιθι.

§ 18. Φοβεῖταί τις μεταβολήν; [f] τί γὰρ δύναται χωρὶς μεταβολῆς γενέσθαι; [g] τί δὲ φίλτερον ἢ οἰκειότερον τῇ ὅλων φύσει; σὺ δὲ αὐτὸς λούσασθαι δύνασαι, ἐὰν μὴ τὰ ξύλα μεταβάλῃ; τραφῆναι δὲ δύνασαι, ἐὰν μὴ τὰ ἐδώδιμα μεταβάλῃ; ἄλλο δέ τι τῶν χρησίμων δύνασαι συντελεσθῆναι χωρὶς μεταβολῆς; οὐχ ὁρᾷς οὖν, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ σὲ μεταβαλεῖν ὅμοιόν ἐστι, καὶ ὁμοίως [h] ἀναγκαῖον τῇ τῶν ὅλων φύσει;

§ 19. [i] Διὰ τῆς τῶν ὅλων ὑσίας, ὡς διὰ χειμάρρου διακομιζούσης πάντα τὰ σώματα, [k] τῷ ὅλῳ συμφυῆ καὶ συνεργὰ, ὡς [l] τὰ ἡμέτερα μέρη ἀλλήλοις. [m] πόσους ἤδη ὁ αἰὼν Χρυσίππους, πόσους Σωκράτεις, πόσους Ἐπικτήτους καταπέπωκεν; τὸ δ' αὐτὸ καὶ [n] ὅπου ἂν πάντες ὑπονοῶ σοι ἄνθρωποι τε καὶ πράγματα θεσπεσιωτάτου.

§ 20. [o] Ἐὰ ἓν μόνον φείδομαι, μὴ αὐτὸς ποιήσω, ὃ ἢ κατασκευὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐ θέλει, ἢ ὡς ἐ θέλει, ἢ [p] ὃ νῦν ἐ θέλει.

§ 21. [q] Ἐγγὺς μέ ἢ σὲ δεῖ πάντων λήθη. ἐγγὺς ἢ ἡ πάντων δεῖ σε λήθη.

§ 22. [r] Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πταίοντας. τοῦτο δ' γίνε, ἐὰν συμπαρεστήκῃ σοι, ὅτι καὶ [s] συγγενεῖς, καὶ [t] δι' ἄγνοιαν, καὶ [u] ἄκοντες ἁμαρτάνουσι· καὶ ὡς [x] μεθ' ὀλί-

* εἰ ἐκ ἕξεις, vel παρέξεις, αὐτὸ Salm.
* αὐτῷ Xyl.
[a] L. 3. § 5 l. 11. § 1.
[b] L. 5. § 20.
[c] L. 5. § 36.
[d] L. 10. § 13.
* -δὸν [μὴ μοι μονικόν.]
[e] Inf. § 29.
* [σοὶ] τ. θ. σὺ Lug. An.
[f] L. 4. § 3. 4. Inf. § 25. l. 8. § 6. l. 9 § 19.
[g] L. 8. § 35. l. 9. § 21.
[h] L. 2. § 3.
[i] Sup. § 10. l. 4. § 43. l. 5. § 23. & l. 9. § 29.
[k] L. 6. § 41.
[l] L. 2 § 1. Sup. § 13.
[m] L. 4. § 48.
[n] L. 4. § 50.
[o] L. 2. § 7. l. 6. § 22. l. 8. § 1.
[p] Sup. § 2. l. 4. § 23. l. 5. § 25.
[q] L. 4. § 19. Inf. § 34. l. 8. § 21.
[r] Inf. § 26. l. 8. § 8. 26. l. 9. § 27.
[s] L. 2. § 1. l. 3. 4 11.
[t] L. 2. § 1. l. 3. § 11.
[u] Inf. § 63. l. 4. § 3.
[x] L. 4. § 3.

γεν ἀμφότερα ὑποδήξεται, καὶ ὑφ' ἅπασιν, ὅτι [a] ἐκ ἕλκεος τὸ [b] ὑ γῦ τὸ ἡγεμονικόν σε χρῆσιν ἐποίησεν, ἢ φρόδον ἕω.

[a] L. 2. § 1.
[b] L. 9. § 38.

[c] Sup. § 18. Inf. § 25. L. 4. § 36.
[d] L. 6. § 1.

§ 23. [c] Ἡ μὲν ὅλων φύσις, ἐκ τῆς ὅλης ὑσίας, [d] ὡς κηροῦ, νῦν μὲ ἵππαριον ἔπλασεν· συγχέασα δ' τοῦτο, εἶτ' δένδρου φύσιν ἐνεχρήσατο τῇ ὕλῃ αὐτῇ, εἶτα εἰς ἀνθρωπάριον, εἶτα εἰς ἄλλό τι· [e] ἕκαστον δ' τούτων σῴζει ὀλίγιστα ὑπόσα. [f] δεινὸν δ' ὐδὲν τὸ διαλυθῆναι τῷ κεκωφῆ· ὥσπερ ὐδὲ τὸ συμπαγῆναι.

[e] Sup. § 1. l. 10. § 34.
[f] L. 4. § 42. l. 6. § 47. l. 8. § 20.

§ 24. [g] Τὸ ὀλίγιστον τῆς περιστάσεως λεῖπον παρὰ φύσιν, ὅταν [h] πολλάκις * ἐνακροδρόμησεν ἢ φρόμμια, * ἢ τὸ τελεταῖον ἀποβλέψαι, ὥστε ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δύνασθαι. αὐτῷ γὰ τούτῳ παρακολουθῆν πειρῶ, ὅτι παρὰ τὸν λόγον. εἰ γὰρ καὶ ἡ συναίσθησις τῆς * ἀμβλύνεται ἐκλήγουσα, [i] τίς ἔτι τοῦ ζῆν αἰτία;

[g] L. 2. § 1. Sup. § 22. Inf. § 60. 65.
[h] L. 11. § 18.
* γίγνηται] ἐφαπτόμενος, καὶ τὸ πρ. τελ. ἀ. Boot.
* εἰ Mer.
* -σῆς [μὴ] ἀ. Mer.
[i] L. 9. § 2. l. 10. § 8.

§ 25. [k] Πάντα ὅσα ὁρᾷς, ὀσὸν ὤπω μεταβαλεῖ ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα φύσις, καὶ ἄλλα ἐκ τῆς ὑσίας αὐτῆς ποιήσει, καὶ πάλιν ἄλλα ἐκ τῆς ἐκείνων ὑσίας, ἵ ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος.

[k] Sup. § 23.

§ 26. Ὅταν τις ἁμάρτῃ τι εἰς σέ, εὐθὺς ἐνδυμῆ [m] τί ἀγαθὸν ἢ κακὸν ὑπελάβων ἥμαρτε. τοῦτο γὰ ἰδὼν, [n] ἐλεήσεις αὐτὸν, καὶ [o] οὔτε θαυμάσεις, [p] οὔτε ὀργισθήσῃ. [q] ἤτοι γὰ καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ ἐκείνῳ ἀγαθὸν ἔτι ὑπολαμβάνεις, ἢ ἄλλο ὁμοιοειδές. [r] δεῖ δὴ ἔν συγγινώσκειν. [s] εἰ δὲ μηκέτι ὑπολαμβάνεις τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ καὶ κακὰ, ῥᾷον [t] εὐμενὴς ἔσῃ τῷ πταίοντι.

[l] L. 6. § 15. l. 8. § 50. l. 10. § 7. l. 12. § 23.
[m] L. 6. § 27. l. 8. § 14. l. 11. § 18.
[n] L. 2. § 13.
[o] L. 8. § 14.
[p] L. 5. § 28.
[q] L. 10. § 30. l. 11. § 18.
[r] L. 1. § 15
[s] L. 2. § 1.
[t] L. 11. § 13. Inf. § 52. 63.

§ 27. [u] Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννοεῖν, ὡς ἤδη ὄντα· ἀλλὰ τῶν ὄντων τὰ λῳστὰ λαβόμενον, καὶ τούτων χάριν ὑπομιμνήσκεσθαι, πῶς ἂν ἐπιποθήτως, εἰ μὴ παρῆν, ἅμα μέντοι φυλάττοντα, μὴ διὰ * τὸ ἔθος [x] ἀμβλύνειν αὐτοῖς, ἐξίστασο ἐκλιμᾶν αὐτὰ ὥστε ἐάν ποτε μὴ παρῇ παρενθήσειν.

[u] Mὴ τὰ ἀπόντα Lug. An.
[x] L. 5. § 9.

utroſque veſtrum morti conceſſuros: præ omnibus deniqe, nihil eos te læſiſſe. neq; enim mentem tuam deteriorem facere poſſunt, qàm priùs fuerat.

§ 23. Univerſi natura ex communi rerum omnium materia, tanqam è cera, nunc equleum effingit; qem mox denuo diffingit, ejuſdémq; materiâ ad arborem producendam abutitur; tum ad homuncionem, dein ad aliud qidpiam. horum avtem qodlíbet ad breve temporis ſpatium ſubſiſtit. iſtis avtem, ſicut arcæ, diſſolvi nihilo magis moleſtum eſt, qàm compingi primò fuerat.

§ 24. Torvitas vultûs eſt valde præter naturam. ubi ei ſæpiùs aſſveverit qis, immori ſolet; vultúſq; decor ità indè extingvitur, ut denuo reaccendi omnino neqeat. ex hoc ipſo avtem intelligas licèt eſſe præter rationem. Siqidem enim ità vultum qis obſirmaverit, ut peccati ſenſus omnis avfugerit, qorſum homo ſic affectus vitam protrahat ampliùs?

§ 25. Quæcunqe vides, univerſa mox eſt mutatura univerſi rectrix natura, aliáqe ex eorum materia effectura, & ex horum rurſus alia, ut mundus perpetim renovetur.

§ 26. Cùm adversùs te qicqid peccaverit qis, conſidera ſtatim, qid bonum malúmve eſſe ratus id egerit. hoc enim perſpecto, miſereberis illius, nec avt miraberis, avt ſuccenſebis. forſan enim vel idem illud, qod ille, vel aliud qidpiam ejuſmodi, ipſe pariter cum illo bonum eſſe opinaris. hoc ſi fuerit, & illi te ignoſcere oportet. ſin ejuſmodi nec bona nec mala cenſueris, ex errore animi delinqentẽ æqanimiter feras.

§ 27. Nam tam qæ deſunt tibi, qàm qæ adſunt, cogita. ex his avtem ſelige qæ gratiſſima ſunt tibi, qo reputes tecum qanto cum ſtudio ea, ni jam adeſſent, tibi reqireres. cave tamen interim, nè, dum iſtis lubenter acqieſcis, eo in pretio habere aſſveſcas te, ut ſiqando deeſſe contigerit, turberis.

§ 27.

§ 28. In temet convolutus esto. mens etenim rationalis ità est naturâ comparata, ut sibi sufficiat ipsa justè agens, & hoc ipso nacta sibi tranquillitatem.

§ 29. Imaginationes absterge: affectuum motus compesce: tempus præsens circumscribe: dignosce, quicquid vel tibi vel alii cuiquam contingit. rem subjectam, quamque divide & partire in formam & materiam. horam novissimam cogita. quod alteri peccatum est, ibi ubi extitit, relinque.

§ 30. Eis quæ dicuntur, animum simul intende: in ea quæ fiunt faciuntve, mente altiùs descende.

§ 31. Exorna te simplicitate, modestiâ, affectu adversùs res medias indifferenti. genus humanum dilige. Deo obsequere.

--certâ, inqit ille, decurrunt omnia lege.

quid verò si elementa sola? meminisse sufficerit, lege certâ pleraq; ferri, avt pavcis saltem duntaxat exceptis.

§ 32. Mortem quod attinet, sive fuerit dissipatio, sive in atomos redactio, sive exinanitio; vel est extinctio, vel translatio.

§ 33. De dolore sic habeas. si ferri non potest, interimit: si diutiùs duraverit, ferri potest. mens interim opinionis ope tranquillitatem servat suam; nec deterior quicquam indè fit pars animi princeps. corporis verò membra, quæ dolore sunt afflicta, ipsa si quid possunt, de eo statuant.

§ 34. Quod ad gloriam, animos eorum, à qibus ea expetitur, considera, quales existant, & qualia tum fugiant, tum & sectentur. illud itē dispice, sicut arenarum cumuli alii aliis superingesti priora abscondunt; perinde in vita contingere, ut antegressa à succedentibus quàm celerrimè abscondantur.

§ 35. Platonis dictum. Cui igitur animus sublimis fuerit, quæ & tempus omne, & substantiam omnem contempletur, nunquid huic magnum quiddam putas posse

§ 28. [a] Εἰς αὐτὸν συμπλοῦ. [b] φύσιν ἔχει τὸ λογικὸν ἀγαμένειν, ἐαυτὸ ἀρκείσθαι δίκαια πράττοντι, καὶ παρ' αὐτὸ τὴν [c] γαλήνην ἔχοντι.

§ 29. [d] Ἐξάλειφε τὰς φαντασίας. [e] σβέσον τὰς ὀρεκτικὰς, [f] περίγραφε τὸ ἐνεστὼς τῷ χρόνῳ, [g] γνῶσι τὸ συμβαῖνον, ἢ αὐτῷ ἢ ἄλλῳ. [h] δίελε καὶ μέρισον τὸ ὑποκείμενον, εἰς τὸ αἰτιῶδες καὶ ὑλικόν. [i] ἐννόησον τὴν ἐχάτην ὥραν. [k] τὸ ἁμάρτημα ἁμάρτησον, ἐπεὶ καταλιπὸν, ὅπου ἡ ἁμαρτία ὑπῆρξεν.

§ 30. [l] Συμπαρατείνειν τὸν νοῦν τοῖς λεγομένοις. [m] εἰσδύεσθαι δὲ χρὴ εἰς τὰ γινόμενα καὶ ποιοῦντα.

§ 31. [n] Φιλόρρυτον σεαυτὸν ἀπόδειξον καὶ αἰδῆ, καὶ τῇ φορᾷ τὸ ἀεὶ μέσον ἀρέσκῃ καὶ κρίνοις ἀδιαφορεῖν. [o] φίλησον τὸ ἀνθρώπινον γένος. [p] ἀκολούθησον θεῷ. ἐκεῖνος μὲν φησὶν, ὅτι [q] πάντα νομοῖ. [*] ἔστι δὲ [*] δαίμονα τὸ σαυτοῦ ἀρκεῖ ἢ μεμνῆσθαι, ὅτι τὸ πᾶν νομοῖ ἔχει, ἢ [*] δαίμων ἀλίγα.

§ 32. Περὶ θανάτου. [*] εἰ σκεδασμὸς, ἢ ἄτομοι, ἢ κένωσις, [r] ἢτοι φθίσις, ἢ μετάστασις.

§ 33. Περὶ πόνου. [s] τὸ μὲν ἀφόρητον, ἐξάγει· τὸ δὲ χρονίζον, φορητόν· καὶ [t] ἡ διάνοια τὴν ἑαυτῆς γαλήνην ἀπ' [*] ἀπόλλυσι διατηρεῖ, καὶ [u] ὁ λόγος τὸ ἡγεμονικὸν χείρονες· [x] τὰ δὲ κατὰ μέρη τοῦ πάντα εἰ τι δύσκολα, σὺ αὐτῷ ἀποφαινέσθω.

§ 34. Περὶ δόξης· [y] ἰδὲ πῶς διαπολεῖς αὐτὴν, οἷαι, καὶ διὰ τίνων φέρει γίνεται, ἅμα δὲ ἀφίσταται. καὶ ὅτι [z] οὐδὲ αἱ δοκοῦσαι ἄλλαι ἐπ' ἄλλοις ὑπερβάλλειν κρύπτειν τὰ φθαρτά· ὅπως οὖν τὸ βίῳ, τὰ φθαρτὰ ὑπὸ τοῦ ἐπενεχθέντων τάχος καλύφθη.

§ 35. Πλατωνικόν· [a] ὃ δὲ ὑψιπέτης διάνοια [*] μεγαλοπρεπὴς [*], καὶ [b] θεωρία πάσης μὲν χρόνου, πάσης δὲ οὐσίας, [*] ἆρα οἴει τινὶ μέγα τι δοκεῖν

[*] Ἦ, ἢν [*] -σία [*] φθορὰ [b] L. 4. § 48. 50. l. 6. § 36, 37. l. 9. § 30. l. 10. § 17.

[a] L. 4. § 3. l. 6. § 11. l. 8. § 48.
[b] L. 5. § 4. l. 6. § 51.
[c] L. 2. § 4. l. 8. § 28.
[d] Sup. § 17. l. 9. § 7.
[e] L. 2. § 2.
[f] L. 3. § 12. l. 6. § 32.
[g] L. 4. § 19. l. 6. § 31. l. 8. § 46.
[h] L. 4. § 21.
[i] L. 2. § 11.
[k] L. 9. § 20, 38.
[l] Sup. § 4.
[m] L. 6. § 3.
[n] L. 4. § 26. l. 11. § 15.
[o] L. 8. § 9. l. 6. § 39. Sup. § 22. l. 11. § 16.
[p] L. 10. § 11. l. 12. § 27. § 1.
[q] L. 3. § 13. l. 4. § 26. l. 6. § 33.
[*] τὶ δαὶ εἰ μονα Mer. ἐπὶ [καλλονὴ] τὶ δαίμονα Boot.
[*] δαιμόνια Xyl.
[*] ἢ δὴ λίαν Xyl εἰ μὴ λ. Boot.
[*] ἢ Xyl. Mer.
[r] L. 5. § 33. l. 6. § 24. Inf. § 49. l. 8. § 25. l. 8. l. 10. § 7.
[s] L. 10. § 3.
[t] L. 5. § 2. Inf. 68.
[*] ἀπὸ τοῦ
[u] Inf. § 64. L. 4. § 7.
[x] Sup. § 15.
[y] L. 3. § 4. l. 4. § 38. l. 6. § 59. l. 9. § 18. 27.
[z] Sup. § 21. l. 4. § 14. 19. l. 5. § 33.
[a] Plato polit. l. 6.
[*] εἰ τινὶ οἴει.

[1] L. 6. § 47.

[b] Arrian. l. 4. c. 6.

[*] ἐν μὲν φρ. vel φρ. μ' ἔν

[c] Euripid. Bellerophont. L 11 § 6.

[d] L. 6. § 20. 22.

[e] Euripid. Hypsipyl.

[f] L. 11. § 34.

[*] τὸν Plut.

[g] L. 11. § 6.

[*] ἐμοὶ Lug.

[h] L. 6. § 4. l. 12. § 5.

[i] Aristoph. Acharn.

[k] L. 5. § 36.

[l] Inf. § 69.

[m] Plato Apolog.

[n] L. 3. § 6, 7. l. 6. § 2.

[o] Plato ibid.

[p] Plato Gorg.

[*] ἢ τῷ

[*] συνλέγειν

τὴν ἀνθρώπινον βίον; ἀδύνατον, ἢ δ' ὅς. ἀκῦν ἡ θάνατον ἢ δεινόν τι ἡγήσῃ ὁ τοιοῦτος; ἥκιστά γε.

§ 36. Ἀντισθενικόν. [b] βασιλικὸν, [*] μὴ ἓν εὐφραίνειν, καλῶς ποιοῦντα ἀκούειν.

§ 37. Αἰσχρόν ἐστι, τὸ μὲν φρόνημα ὑπήκοον ἔχειν, καὶ χρωματίζεσθαι, καὶ κατακοσμεῖσθαι ὡς κελεύει τις διάνοια, αὐτὴν δὲ ὑφ' ἑαυτῆς μὴ χρωματίζεσθαι καὶ κατακοσμεῖσθαι.

§ 38. [c] Τοῖς θεάγματα γὰρ [d] ἐχὲ θυμοῦσθαι χρεών.

Μέλει γὰρ αὐτοῖς ἐκεῖνα.

§ 39. [e] Ἀθανάτοις τε θεοῖς καὶ ἡμῖν χάρματα δοίης.

§ 40. [e] Βίον [f] θεραίζειν, ὥστε κάρπιμον στάχυν.

Καὶ [*] τὸ μὲν ἔνθα, [*] τὸ δὲ μή.

§ 41. [g] Εἰ δ' ἠμελήθην ὑπὸ θεῶν καὶ παῖδ' [*] ἐμόν,

[h] Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο. (δίκαιον.

§ 42. [i] Τὸ γὰρ ἓν μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ

§ 43 [k] Μὴ συναπορρηγνῦναι, [l] μὴ σφύζειν.

§ 44. Πλατωνικόν. [m] Ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι· ὅτι εὖ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ ἔστιν ὅλως κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν, ἢ τεθνάναι ἀνδρα, ὅστις τι καὶ σμικρὸν ὄφελος· ἀλλ' οὐκ [n] ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ.

§ 45. [o] Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ, ἣν ἄν τις αὐτὸν τάξῃ ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον, μήτε θάνατον, μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

§ 46. [p] Ἀλλ', ὦ μακάρτε, ὅρα μὴ ἄλλο τι τὸ ὠφελοῦν, καὶ τὸ ἀγαθὸν, [*] ἢ τὸ σώζειν τε καὶ σώζεσθαι. μὴ γὰρ τοῦτο μέ, τὸ ζῆν ὁπωσοῦν δὴ χρόνον, τόν γε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα, [*] ἑαυτὸν ὄντ', καὶ

videri hominis vitam? Fieri, inqit, non potest. Neqe mortem igitur grave qid reputabit. Minimè verò.

§ 36 Antisthenis illud. Malè avdire, cùm benefacias, regium est.

§ 37. Indignum est, vultum animo obseqentem, prò ejus imperio conformare & componere semet; ipsum avtem animum ad suiipsius arbitrium non conformari & componi.

§ 38. *Nam nevtiqam hominem rebus iraſci decet!*

Nil qippe curant ipſa.

§ 39. *Diis lato exemptis ac nobis gavdia dones.*

§ 40. *Spicas velut frugiferas, ſic vitam meti:*

Ut hic ſit, ille non ſit.

§ 41. *Si me meáſq; liberos Dii negligant,*

Hujus etiam conſtat ratio.

§ 42. *Æqum bonúmqe à me eſt.*

§ 43. *Lamentantibus nè collamenteris, neve commovearis.*

§ 44. Platonis ista. Ego huic respōnsum hoc, justúmqe illud, referrem. Parùm rectè censes, mi homo, si hominem, qi vel ullius sit usûs, existimas mortis vitæq; discrimen in numero aliqo habiturum; nec hoc duntaxat consideraturum, id qod agit, justum an injustum, hominisq; probi an improbi sit.

§ 45. Ejusdem. Sic enim se revera habet, viri Athenienses; qocunq; loco semet collocaverit qis, statum eum sibi optimum ducens, avt à principe fuerit collocat', eum hunc tueri (uti mihi videtur) oportet, etiāsi cum discrimine conjunctum id sit, nec ullius rei cujusqam, nè mortis qidem, præ eo qod est turpe, rationem habere.

§ 46. Ejusdem. Verùm, ô bone vir, illud videris, annon aliud qid generosum esse bonúmqe existat, qàm servare & servari. neq; enim hoc est, qod, vir verè qi sit, tantopere expetere debeat, ut temporis

tantundem

tantundem vivat; neq; vitæ oportet avidum esse; sed istis Deo dimissis, & mulierculis etiam fide adhibitâ, fieri non posse ut fatum qisqam qoqo modo effugiat; hoc deinceps ei perpendendum, qomodo tempus hoc, qo victurus sit, qàm optimè exigat.

§ 47. Astrorum cursus contemplare, tanqam unà cum illis circumactus. elementorum etiam mutationes mutuas animo jugiter revolve. istiusmodi enim cogitationes vitæ hujus terrestris sordes expurgant.

§ 48. Præclarum est & Platonis illud. Qin & de hominibus sermonem instituentem, contemplari oportet, qasi de specula qadam desuper, terrestria qoq; ista, per cœtus, exercitus, agriculturas, nuptias, inducias, ortus, mortes, fori tumultus, loca deserta, barbarorum gentes varias, festa, funera, nundinas, miscelam omnigenam, mundúmqe ex rebus contrariis conflatum & instructum.

§ 49. Præterita recole, tótq; imperiorum mutationes. indè licet & futura prospicere. ejusdem enim generis omnino futura sunt; nec possunt eorum qæ nunc fiunt modulum transgredi. proinde par est, per annos qadraginta vitam perlustrare humanam, atq; per annorum decem millia. qid enim ampliùs fis visurus?

§ 50. *Retróqe meant, qæ terra dedit*
Iterum ad terram: ac qod ab æthereo
Venerat ortu, cœleste poli
Repetit templum.—

avt hoc est atomorum invicem implexorum dissolutio, avt elementorum sensus expertium dispersio.

§ 51. *Potu, cibóqe, atq; id genus cupediis*
Cursum moramur, cita mors nè nos obruat.
Divinitùs at spirantem auram
Pati necesse est cum labore & lacrymis.

§ 52. Est qisqam te luctæ peritior. at vide nè liberalior, nè modestior,

§ 47. [d] Περισκοπεῖν [e] ἄστρων δρόμους, ὥσπερ συμπεριδινούμενα, καὶ [f] τὰς πρὸς στοιχεῖα εἰς ἄλληλα μεταβολὰς συνεχῶς ἐννοεῖν. ἀποκαθαίρουσι γὰρ αἱ τούτων φαντασίαι τὸν βίου τῆς χαμαὶ βίας.

§ 48. Καλὸν τὸ τοῦ Πλάτωνος· καὶ δὴ καὶ ἀνθρώπων τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, [g] ἐποπτεύειν δεῖ καὶ τὰ ὁρώμενα, ὥσπερ πόθεν ἄνωθεν, καὶ [h] ἀγέλας, στρατεύματα, γεώργια, γάμους, διαλύσεις, γενέσεις, θανάτους, δικαστηρίων δόρυβον, ἐρήμους χώρας, βαρβάρων ἤθη ποικίλα, ἑορτάς, ὀδύνας, ἀγορὰς [i] τὰ παμμιγῆ, καὶ τὸ ἐκ τῶν ἐναντίων συγκεκραμένον.

§ 49. [k] Τὰ παρελθόντα ἀναθεωρεῖν· [l] τὰς ταυτότητας τῶν ἡγεμονιῶν μεταβολὰς· ἔξεστι καὶ τὰ ἐπιόντα προεφορᾶν. [m] ὁμοειδῆ γὰρ πάντως ἔσται, καὶ οὐκ οἷόν τε ἐκβῆναι [n] ῥυθμοῦ τῶν νῦν γινομένων. ὅθεν καὶ [o] ἴσον, τὸ τεσσαρακοντάετες ἔτεσιν ἰσορρόπησε [p] ἀνθρώπινον βίον, τῷ ὅτι ἔτι μύεια. τί γὰρ πλέον ὄψει;

§ 50. Καὶ [q] τὰ ἐκ γῆς μὲν φύντα, εἰς γαῖαν [r] τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου εἰς βλαστόντα γένη, εἰς [s] αἰθέριον πάλιν ἦλθε πόλον. [t] ἢ τοῦτο διάλυσις τῶν εἰς ἀτόμους ἀντεμπλοκῶν, [u] καὶ ταυτὸς τῆς σκορπισμὸς τῶν ἀπαθῶν στοιχείων.

§ 51. [Καὶ] [v] σίτοις καὶ πότοις, καὶ [w] μαγγανεύμασι
Παρακρούοντες [x] ὀλκὸν, ὥστε μὴ θανεῖν.
Θεῶθεν δ' ἀνίοις ἄγος (τοις.
[y] Ἀνάλυσιν τλῆναι καμάτοις ἀνοδύρ-

§ 52. [z] Καβαλιώτερος [a] ἀλλ' ἐλεημονικώτερος, καὶ αἰδημονίστερος,

[b] L. 4. § 32. 46 l. 12. § 1.
[c] Sup. § 8. Inf. § 51. L. 6. § 10.
[d] εἰ ἄν εἰς
[e] L. 4. § 31. Inf. § 56. l. 8. § 1. l. 12. § 3.
[f] L. 8. § 26. l. 11. § 1.
[g] L. 11. § 27.
[h] L. 4. § 46. l. 9. § 28.
[i] L. 8. § 26. l. 9. § 30. l. 12. § 24.
[k] Sup. § 3.
[l] Sup. § 9.
[m] L. 6. § 46, 47.
[n] L. 8. § 32. l. 10. § 27.
[o] L. 6. § 37.
[p] L. 2. § 14. l. 12. § 35.
[q] Eurip. Chrysip.
[r] L. 5. § 4. l. 9. § 9. l. 10. § 7.
[s] L. 4. § 21. l. 6. § 15.
[t] πρώτιον Clem.
[u] Sup. § 32.
[v] ἢ, vel. [ἢ] ἢ
[w] Eurip. Supplic.
[x] παλαίσματα Eur. cod. μαχήματα Plut.
[y] ὄλεθρον Grot.
[z] Sup. § 46.
[a] L. 5. § 5.
[b] κότερος [σεβέπ.] f.

ἀλλ' [a] εὐτακτότερος ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν, ἐλὴ [b] εὐμενέστερος πρὸς τὰ τῶν πλησίον παροράματα.

§ 53. [c] Ὅπου ἔργον ἐπιτελεῖσθαι δύναται κατὰ τὸν [d] κοινὸν λόγον τοῖς ἀνθρώποις λόγον, ἐκεῖ οὐδὲν δεινόν· ὅπου γὰρ [e] ὠφελείας τυχεῖν ἔξεστι, [f] διὰ τῆς εὐοδώσης, καὶ κατὰ τὴν καταπεφιλημένην προαίρεσιν ἐνεργείας, ἐκεῖ [g] ἀδιάφορον βλάβην ὑποφερτέον.

§ 54. [h] Παντὶ καὶ παντοῖς [i] δεῖ σοί ἐστι, καὶ [k] τῇ παρούσῃ [l] συμβάσει θεοσεβῶς εὐαρεστεῖν, καὶ τοῖς παροῦσιν [m] ἀνθρώποις κατὰ δικαιοσύνην προσφέρεσθαι, καὶ τῇ [*] ὕλῃ φαντασίᾳ ἐμφιλοτεχνεῖν, ἵνα [n] μήτε ἀκατάληπτον παρεισρυῇ.

§ 55. [o] Μὴ περιβλέπου ἀλλότρια ἡγεμονικά· ἀλλ' ἐκεῖ βλέπε [p] κατ' εὐθύ, [q] ὅπ τί σοι ἡ φύσις ὁδηγεῖ, ἥτε διὰ τῶν ὅλων, διὰ τῶν συμβαινόντων σοι, καὶ ἡ σὴ, διὰ τῶν πρακτέων ὑπὸ σου. [r] πρακτέον δὲ ἐκάστῳ τὸ ἁρμόττον τῇ κατασκευῇ πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευαζόμενα· τὰ μὲν λοιπὰ τῶν λογικῶν ἕνεκεν, ὥσπερ καὶ ὅλα πάντα ἄλλα, [s] τὰ χείρω τῶν κρειττόνων ἕνεκεν, [t] τὰ δὲ λογικὰ ἀλλήλων ἕνεκεν. τὸ μὲν οὖν πρωτεύον ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῇ, [u] τὸ κοινωνικόν· ὅδε· δεύτερον δὲ, [x] τὸ ἀνένδοτον πρὸς τὰς σωματικὰς πείσεις. [y] λογικῆς γὰρ καὶ νοερᾶς κινήσεως ἴδιον [z] ἀφορίζειν ἑαυτὸν, καὶ μήποτε ἡττᾶσθαι μήτε αἰσθητικῆς μήτε ὁρμητικῆς κινήσεως· ζωώδεις γὰρ ἑκάτεραι. [a] ἡ δὲ νοερὰ ἐθέλει πρωτεύειν, καὶ μὴ καταχρηστεῖσθαι ὑπ' ἐκείναις· δικαίως γε. [b] πέφυκε γὰρ χρηστικὴ πᾶσιν ἐκείνοις. τέταρτον ἐν τῇ λογικῇ κατασκευῇ [c] τὸ ἀπερίπτωτον καὶ ἀπαράπτωτον. τούτων δὲ ἐχόμενον τὸ ὑγιαινοντικὸν [d] εὐδίᾳ περιϊόντα, καὶ [e] ἔχοντα τὰ ἑαυτοῦ.

§ 56. Ὡς ἀποτεθνηκότα δεῖ καὶ μέχρι τοῦ βιβλιαρίου, [f] τὸ λοιπὸν [g] ἐν τῷ περιόντι ζῆσαι κατὰ τὴν φύσιν.

nè ad casus quosvis obsequentior, nè adversùs aliorum errata placidior.

§ 53. Ubicunque effici poterit opus ullum secundùm rationem eam, quæ mortalibus est cùm Diis ipsis communis, nihil ibi potest esse grave. ubi enim fructum consequi licet actionis prosperè fluentis, & juxta conditionis propriæ naturam progredientis, nulla ibi supereſt damni suspicio.

§ 54. Omni loco omníque tempore, in te situm est, & casu præsenti piè acquiescere, & cum hominibus præsentibus secundùm jus fásque versari, & visa præsentia peritè explorare, neqid incompertum clam subrepat.

§ 55. Nolito aliorum mentes circumspicere, sed eò rectâ intuere, qò natura te ducit; natura, inqam, universi, in eis quæ tibi contingunt, & tua etiam, in eis quæ tibi sunt agenda. illud avtem est unicuiq; agendum, qod est conditioni ipsius consentaneum. porrò, condita sunt, reliqa quidem rationalium gratiâ, qemadmodum & in re omni alia, deteriora præstantiorum; rationalia verò sui invicem. itaqe in hominis natura primum ac præcipuum est societatem colere; secundum, corporis affectionibus nevtiqam succumbere. est enim hoc motus rationalis & intellectualis proprium, circumscribere semet, & nec sensus nec affectus motibus unqam superari: animalis enim uterqe est. vis avtem intellectualis principatum sibi vendicat, nec ab eis in ordinem redigi patitur. jure qidem. etenim intellectus natus est eis omnibus uti. tertium in natura rationali est, lapsu & seductione immunem esse. his igitur adhærens mens rectâ procedat, habétqe qicqid suum est.

§ 56. Tanqam vitâ jam functus, ejusdémqe munere defunctus planè, qod reliqum est tanqam ex abundanti, naturæ convenienter fac vivas.

§ 57.

[a] Inf. § 54.
[b] Sup. § 16.
[c] L. 2. § 17. l. 5. § 3. 14. l. 6. § 2.
[d] L. 12. § 23.
[e] Inf. § 74.
[f] L. 6. § 17.
[g] L. 10. § 12.
[h] L. 5. § 16. l. 10. § 32.
[i] L. 2. § 11. l. 3. § 12.
[k] L. 6. § 2. 32.
[l] L. 5. § 27 l. 10. § 6. 21.
[m] Sup. § 28. l. 4. § 33.
[*] φαντάσιν
[n] L. 4. § 22. Inf. § 55. l. 8. § 7.
[o] L. 2. § 8. l. 5. § 3.
[p] L. 8. § 60.
[q] Inf. § 56. l. 8. § 1.
[r] 5. § 16.
[s] L. 5. § 30.
[t] Sup. § 13.
[u] L. 3. § 4. Inf. § 67. l. 9. § 23. l. 11. § 37.
[x] L. 3. § 6. Inf. § 64.
[y] L. 3. § 16. l. 5. § 26. l. 11. § 1.
[z] Inf. § 67.
[a] L. 2. § 2. l. 11. § 20.
[b] L. 5 § 21. Inf. § 68 l. 10. § 38.
[c] L. 3. § 9. l. 4. § 49. Sup. § 54.
[d] L. 5. § 14. 34. l. 6. § 26. l. 10. § 11, 12.
[e] L. 9. § 42. l. 11. § 1.
[f] Sup. § 46.
[g] L. 6. § 42.

§ 57. Id ſolum diligas, qod obvenit, & à fato deſtinatum eſt tibi. eeqid enim magis eſt congruum?

§ 58. In omni caſu eos ob oculos habeas, qibus eadem cùm contigiſſent, ægrè tulerunt, pro infveto habuerunt, qiritati ſunt. at ubi tandem jam illi? nuſqam plané. cur tu igitur horum ſimilis eſſe velis? avt cur non potiùs motus alienos eis relinqas, qi his alios afficiunt, & afficiuntur ipſi; ipſe totus in hoc intentus, qo modo caſibus iſtiuſmodi utare? etenim rectè uti poteris; virtutíſq; materiam tibi ſuppeditabunt. tu tantùm attende tibi, atq; in omni actione tua bonum præſtare te velis. deniq; in utroq; horum memineris, medium qiddam eſſe illud, circa qod actio verſatur.

§ 59. Introſpice te. intus eſt boni fons, qi perenniter ſcatebit, ſi jugiter foderis.

§ 60. Corpus etiam fixum eſſe oportet, ut nec motu, nec geſtu temerè jactetur. qale enim in vultu ſpecimen ſui exhibet mens, dum ſcitè eum atqe decenter componit; tale qiddam & in toto corpore exigitur. cæterùm iſta citra affectationem ſunt obſervanda.

§ 61. Ars vivendi eſt luctatoriæ qàm ſaltatoriæ ſimilior. cùm in hoc ſit poſita, ut adversùs contingentia improviſa in procinctu ſemper qis ac immotus conſiſtat.

§ 62. Crebrò tecum perpende, qaléſnam ſint à qibus probari & prædicari velis, qalíq; ſint mente præditi. ità neq; avt incuſabis eos, ubi impingunt inviti, nec approbationem eorum expetes, ſi opinionis affectuúmqe fontes qos habeant, perſpexeris.

§ 63. *Omnis anima*, inqit ille, *veritate privatur in vita*. qin & juſtitiâ pariter, & temperantiâ, & æqanimitate, & hujuſmodi qâvis virtute. hoc jugiter meminiſſe cumprimis neceſſarium eſt. eris enim erga omnes mitior

§ 57. *Μόνον φιλεῖν τὸ ἐαυτῷ συμβαῖνον καὶ συγκλωθόμενον. [a] τί γὰρ ἁρμοδιώτερον;

§ 58. *Ἐφ' ἑκάστῃ συμβάσεως ἐκείνους πρὸ ὀμμάτων ἔχειν, [b] οἷς τὰ αὐτὰ συνέβαινεν, ἔπειτα ἤχθοντο, ἐξεπίζοντο, ἐμέμφοντο· νῦν ἔν ἐκεῖνοι πού; ἀδαμοῦ. τί δὲ καὶ σὺ θέλεις ὁμοίως; ἐᾷς δὲ [c] τὰς μὲ ἀλλοτρίας τροπὰς καταλιπεῖν τοῖς τρέπουσι καὶ τρεπομένοις; [d] αὐτὸς δὲ πρὸς τὸ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλῳ γίνεσθαι; χρήσῃ γὰρ καλῶς, καὶ [e] ὕλην * σε ἕξας μόνον * θεράξει, καὶ [f] θέλε σεαυτῷ καλὸς εἶναι, ὅπερ πάντες ἂ θεράπευες· καὶ μέμνησο * ἀμφοτέρων, ὅτι καὶ * διάφορον ἑφ' ἑκάστῃ θεράξεως.

§ 59. [g] Ἔνδον βλέπε, ἔνδον [h] ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἀεὶ ἀναβλύειν δυναμένη, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπηγέναι, καὶ μὴ διαρρίφεσθαι, μήτε ἐν κινήσει, μήτε ἐν ἤθει. [i] ὅσῳ γάρ τι δεῖ τὴν θεραπεύουσαν παρέχεται ἡ διάνοια, συνετὸν αὐτὸ καὶ εὐχάριστον συντηροῦσα, τοιοῦτο καὶ ὅλη τὸ σῶμα ἐστὶ ἀναιτιητέον. πάντα δὲ ταῦτα [k] σὺν τῷ ἀνεπιδεύτῳ φυλακτέα.

§ 61. [l] Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα· ἤκρα τῇ ὀρχηστικῇ, κατὰ τὸ πρὸς τὰ ἐμπίπτοντα καὶ ἀπροσδόκητα ἑτοίμως καὶ ἀπλῶς ἑστάναι.

§ 62. Συνεχῶς ἐφιστάναι, [m] τίνες εἰσὶν ἕτοι ὑφ' ὧν μαρτύρεῖσθαι θέλεις, καὶ τίνα ἡγεμονικὰ ἔχουσιν. ἕτε γὰρ μέμψῃ [n] τοῖς ἀκουσίως πταίουσιν, ἕτε [o] ἐπιμαρτύρησεσθαι δόξῃ, * εἰ βλέπων εἰς [p] τὰς πηγὰς τῆς ὑπολήψεως ἢ ὁρμῆς αὐτῶν.

§ 63. [q] Πᾶσα ψυχὴ ἀκουσα, φησὶν, ἀληθείας [r] ἕτως ἂν καὶ χαυσύνης καὶ σωφροσύνης, καὶ ἐυμενείας, καὶ παντὸς τοῦ τοιούτου. ἀναγκαιότατον δὲ τὸ διηνεκῶς τοῦτο μεμνῆσθαι· [s] ἕσῃ γὰρ πρὸς πάντας πραότερος.

[a] L. 3. § 4. Sup. § 54.
[b] L. 4. § 3. 32. l. 11. § 6. 18.
[c] L. 6. § 27. l. 9. § 26, 27.
[d] L. 6. § 50. Inf. § 68.
[e] L. 4. § 1.
* σοι f.
* πρ' σεαυτῷ θ' κ'
[f] Sup. § 15. Inf. § 67.
* [ἐπ'] ἀμφ. f.
* ἀδιάφ. L. 6. § 32.
[g] L. 8. § 28 l. 10. § 38.
[h] Inf. § 62. l. 8. § 51.
[i] Sup. § 24. l. 11. § 15.
[k] L. 1. § 16.
[l] L. 11. § 1. l. 12. § 9.
[m] L. 4. § 33. l. 6. § 59.
[n] Inf. § 63. l. 11. § 18. l. 12. § 12.
[o] L. 3. § 4, 5.
* εἰσβλέπων f. vel, εἰ βλέπεις
[p] Sup. § 59.
[q] Plato Sophiſt.
[r] Sup. § 62.
[s] Sup. § 26.

§ 64. Ἐπὶ μὲ πᾶσι πόνῳ, φέρειν ἕτοιμος ἔσω, ὅτι [a] οὐκ αἰσχρὸν, [b] οὐδὲ τῶν διάνοιαν τὴν κυβερνῶσαν χείρω ποιεῖ· ἅπερ γὰρ καθὸ ὑλικὴ ὅλη, ἅπερ καθὸ κοινωνικὴ, διαφθείρει αὐτάν· ἐπὶ μὲν τοι τοῖς πλείοσι πόνοις, καὶ τὸ τῆς Ἐπικούρου βοηθείτω, ὅτι [c] ἄτε ἀφόρητον, ἄτε αἰώνιον, ἐὰν σὺ ὅρων μνημονεύῃς, καὶ [d] μὴ συνδοξάζῃς· καὶεῖνο δὴ μίμνησο, ὅτι πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, λανθάνει δυσχερανθέντα. οἷον τὸ νυστάζειν, καὶ τὸ καυματίζεσθαι, καὶ τὸ ἀνορεκτεῖν· ὅταν οὖν τινι τούτων δυσαρεστῇς, λέγε ἑαυτῷ, ὅτι [e] πόνῳ ἐνδίδως.

[a] L. 2. § 1. 11. l. 11. § 18.
[b] L. 4. § 8. l. 9. § 42.
[c] Sup. § 33. l. 10. § 3.
[d] L. 8. § 49.
[e] Sup. § 55. l. 11. § 18.

§ 65. Ὅρα [f] μήποτε τοῦτον πάθῃς περὶ τοὺς ἀπανθρώπους, οἷοι οἱ [g] ἄνθρωποι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

[f] L. 5. § 31. l. 6. § 6. 26. Sup. § 15.
[g] ἀπάνθ. f.

§ 66. Πόθεν ἴσμεν, εἰ πλαεύγης Σωκράτης, καὶ διάθεσιν χρείσσων ἐμοῦ ἔσχε ἀρχεῖ, εἰ Σωκράτης ἐνδοξότερον ἀπέθανεν, καὶ ἐνηρεθίστερον τοῖς σοφισταῖς διελέγετο, καὶ καρτερικώτερον ἐν τῷ πάγῳ διενυκτέρευεν, καὶ [h] τὸν Σαλαμίνιον κελεύσεις ἄγειν, ἀναισθητέρου ἔδοξεν ἀντιζῆναι, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐστρενθύετο· ὥστε οὐ καὶ μᾶλις ἂν τις [i] ὑπήσχετο, εἰ ἐφ' ἁληθὴς ἐμοῦ· ἀλλ' ἐκεῖνο δεῖ σκοπεῖν, ποίαν τινὰ τὴν ψυχὴν ἔσχε Σωκράτης, καὶ εἰ ἐδύνατο [k] ἀρκεῖσθαι τῷ [l] δίκαιῳ τῷ, καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὅσιῳ τὰ πρὸς θεούς, [k] μήτε εἰκῇ πρὸς τὴν κακίαν ἀγανακτῶν, μηδὲ μὴν δουλεύων τινὸς, ἀγοίᾳ, [l] μήτε δὴ ὑποτρεμομένων ὑπὸ τῆς ἁληθοῦς ξένον τι δεχόμενος, ἢ [m] ὡς ἀφόρητον πασχόμενον, [n] μήτε τοῖς τῆς σαρκιδίου πάθεσιν ἐμπαρέχων συμπαθῆ ἑαυτόν.

[h] L. 4. § 13. 25. l. 6. § 14. Sup. § 28.
[i] L. 11. § 20. l. 12. § 1.
[k] L. 4. § 31. Sup. § 1.
[l] L. 4. § 29. 44. Inf. § 68.
[m] L. 8. § 46.
[n] L. 5. § 26. l. 10. § 24.

§ 67. Ἡ φύσις οὐχ οὕτως συνεκέρασε [*] τὰ συγκρίματα, ὡς μὴ ἐφεῖσθαι [o] περιορίζειν ἑαυτὸν, καὶ τὰ ἑαυτῷ ὑφ' ἑαυτῷ ποιεῖσθαι. Ρ Λίαν γὰρ ἐνδέχεται θεῖον ἄνδρα γενέσθαι, καὶ τοῦτο μηδενὸς γνωσθῆναι· τούτου μίμνησο ἀεί· καὶ ἔτι ἐκεῖνο, ὅτι [q] ἐν ὀλιγίστοις κεῖται τὸ εὐδαιμόνως βιῶσαι·

[*] [σε] τ σ' f. τὸ σῶ συγκρίμαπον Salm.
[o] Sup. § 55. l. 11. § 1.
[p] L. 3. § 4. 5. l. 10. § 9.
[q] L. 2. § 5.

§ 64. In dolore omni hoc præsto sit, nec turpem eam esse, nec mentem gubernatricem facere deteriorem. neque enim eam, aut qatenus materiale quiddam, aut qatenus societatis est studiosa, corrumpit. in plerisque verò horum Epicuri illud tibi adsit, nec intolerandum, nec æternum esse, si terminorum memor fueris, nec opinionem adjeceris. illud etiam memineris, multa tædio nos afficere, qæ non advertimus eandem cum dolore rationem habere, verbi gratiâ, dormitare, qando vigilare libet, æstu affici, fastidio laborare. qoties ergo horum aliqid ægrè fers, dic tibi, dolori succumbere te.

§ 65. Cave erga inhumanos sic afficiaris, qomodo ipsi erga homines solent.

§ 66. Unde constat nobis Socratem clarâ fuisse reliqísq; præstantiore indole? neq; enim hoc sufficit, qòd mortem gloriosissimè oppetebat; aut qòd cum sophistis acutissimè disserebat; aut qòd in frigore summo patientissimè sub dio pernoctabat; aut qòd Salaminium illum sistere jussus, resistere generosissimè malebat; aut qod per compita fastuosè incedebat; qod tamen an verum fuerit, meritò dubitaveris. verùm illud considerare oportet, qo modo affectam animam habuerit Socrates. utrùm hoc contentus agere poterat, qod in rebus humanis justus, in divinis pius existeret, nec malitiæ cujusqam frustra indignatus, nec cujusqam insciticæ assentatus, nec ab universo assignatum qicqam, aut tanqam peregrinum qid excipiens, aut tanqam intolerandum sustinens, nec caruncularæ affectionibus mentem passus coaffici.

§ 67. Non ità commisit natura compagem tui, ut tibi neqeas terminos figere, & qæ tui sunt muneris per te exeqi. omnino enim fieri potest, ut divinus homo qis sit, & ignotus tamen cunctis degat. hoc semper memineris, sed & illud, pavcissimis ad beatè vivendum opus esse.

qódq;

qódq; etiamsi desperes dialecticæ aut naturalis scientiæ peritiam, nihil esse tamen quod animam despondeas, qasi liber & modestus fieri neqeas, & communitatis cultor, & obsequens Deo.

§ 68. Vi omni immunem, in summa animi hilaritate, vitam transigere licet, etiamsi qæ libuerit adversùs te vociferentur homines universi, etiamsi massæ istius corporeæ coalitæ & circundatæ tibi membra ferè discerpant. qid enim obstat, qo minùs inter hæc omnia mens tranqillam se servet, de rebus circumstantibus verè judicet, objectisq; commodè utatur? ut judicium occurrenti ac invenienti rei cuivis dicat, Hoc es revera, etiamsi opinione aliusmodi esse videaris. usus dicat eidem, Te qærebam. etenim semper mihi præsens res omnis materiam præbet virtutis rationalis & socialis, artisq; prorsus vel humanæ vel divinæ exercendæ. siqidem qicqid contingit, vel ad hominem spectat vel ad Deum, nec aut novum est, aut tractatu difficile, sed familiare & facile.

§ 69. Hoc in se habet morum perfectio, qod diem omnem tanqam novissimum exigit, nec aut festinat, aut torpescit, aut simulatè qicqam agit.

§ 70. Dii, immortales cùm sint, non ægrè ferunt tamen, qod per ævum tam immensum ipsos oporteat omnino, tot talesq; qi sint, improbos jugiter sustinere. imò, qod amplius est, omnimodam horum curam gerunt. tu verò, qi mox es desiturus, malos tolerando defetiscris? idq; cùm ex eorum ipse sis numero.

§ 71. Ridiculum est malitiam cùm tuam, qod potes, non effugias, fugere te velle, qod non potes, alienam.

§ 72. Qicqid intellectualis socialisq; facultas, nec ad intellectum nec ad usum socialem facere deprehenderit, idipsum inferius se meritò judicat.

§ 73. Ubi bene tu alicui fecisti, & beneficio ille affectus est, qid stultorum instar

[a] μὴ ὅτι ἀποθνήσκειν διαλυπικὸς καὶ φυσικὸς ὄνειδος, ἀλὰ τοῦτο ἀπογνῶς καὶ [b] ἐλεύθερος, [*] καὶ αἰδήμων, καὶ [c] κοινωνικὸς, καὶ [d] εὐπειθὴς θεῷ.

§ 68. [e] Ἀδιάπτως διαζῆται ἐν πλείστῃ θυμηδίᾳ, κἂν πάντες καταβοῶσιν ἄπτα βέλοντα, κἂν τὰ ἐκεῖθεν θαλάσσῃ τὰ μελύδρια τοῦ ἀφειτθεμένου τύτου φυσήματος. [f] τί γὰρ κωλύει ἐν πᾶσι τύτοις τῷ διάνοιαν σώζειν ἑαυτῷ ἐν γαλήνῃ, καὶ [g] κρίσει ἀεὶ περὶ ἑκάστων ἀληθεῖ, καὶ [h] χρήσει τῶν ὑποκειμένων ἐτοίμῃ; ὥστε τῷ μὴ κεῖσιν λέγειν τῷ ὑποπίπτοντι τύτο ὑπάρχειν κατ' ὄψιν, κἂν καθ' δόξαν ἀλλοῖον φάναι· τῷ δ' χρῆσιν λέγειν τῷ ὑποπίπτοντι, σὲ ἐζήτουν· [k] ἀεὶ γάρ μοι τὸ παρὸν, ὕλη ἀρετῆς λογικῆς καὶ πολιτικῆς, καὶ τὸ σύνολον τύχης ἀνθρώπου ἢ θεοῦ πᾶν γὰρ τὸ συμβαῖνον, [l] θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ οἰκεῖόν ἐστι καὶ [m] ὅτε καινὸν, ὅτε δυσμεταχείριστον, ἀλλὰ [n] γνώριμον καὶ εὐεργές.

§ 69. Τοῦτο ἔχει [o] ἡ τελειότης τῆς ἤθους, [p] τὸ πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελευταίαν διεξάγειν, καὶ [q] μήτε σφύζειν, μήτε παρηχῆν, [r] μήτε ὑποκρίνεσθαι.

§ 70. Οἱ θεοὶ ἀθάνατοι ὄντες, [s] ἐ δυσχεραίνουσιν, ὅτι ἐν τοσούτῳ αἰῶνι δήσει αὐτὸς πάντας ἀεὶ τοιούτων ὄντων καὶ τοσούτων φαύλων ἀνέχεσθαι· σφόδρα δὲ καὶ [t] κήδονται αὐτῶν παντοίως, σὺ δὲ [u] ὅσον ἐδέπω λήξειν μέλλων, [x] ἀπαυδᾶς; καὶ ταῦτα, [y] ὢν ἐκ τῶν φαύλων;

§ 71. Γελοῖόν ἐστι τὴν μὲν ἰδίαν κακίαν μὴ φεύγειν, [z] ὃ καὶ δύνατόν ἐστι· [a] ἢ τὴν ἄλλων φεύγειν, [a] ὅπερ ἀδύνατον.

§ 72. [b] Ὁ ἂν ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις ἐυρίσκῃ [c] μήτε νοερὸν, [d] μήτε κοινωνικὸν, εὐλόγως [e] κατάδεέστερον ἑαυτῆς κρίνει.

§ 73. [f] Ὅταν σὺ τυ πεποιηκὼς ἦς, καὶ ἄλλος τυ πεπονθὼς, τί ἔτι ζητεῖς πέρον

[a] L. 5 § 5. L. 8. § 8.
[b] L. 4. § 49. l. 8. § 1.
[*] -Dicos Mer.
[c] Sup. § 55.
[d] L. 3. § 6. 9.
[e] L. 4. § 39.
[f] Sup. § 33. L. 8. § 28.
[g] L. 8. § 47.
[h] L. 10. § 32.
[i] L. 3. § 11.
[k] L. 4. § 24. Sup. § 58.
[l] L. 3. § 13.
[m] Sup. § 1. 66.
[n] L. 4. § 33. 44.
[o] L. 3. § 7, 8.
[p] L. 2. § 11. Sup. § 56.
[q] Sup. § 43. L. 1. § 15.
[r] L. 8. § 5.
[s] L. 9. § 11. 27.
[t] L. 9. § 27.
[u] L. 8. § 5.
[x] L. 5. § 9. L. 12. § 15.
[y] L. 11. § 18.
[z] L. 8. § 55.
[a] L. 8. § 44. 9. § 42.
[b] L. 3. § 8. l. 4. § 2.
[c] L. 8. § 2.
[d] L. 11. § 37.
[e] L. 3. § 6.
[f] L. 5. § 6. l. 9. § 42.

ἐκεῖνον παρὰ πάντα, ὅσους [a] οἱ μυρεψοί, τὸ καὶ [b] δόξαι τοῦ πεποιηκέναι, ἢ τὸ ἀμοιβῆς τυχεῖν;

§ 74. Οὐδεὶς γάμου ὠφελούμενος· ὠφέλεια δὲ πρᾶξις κατὰ φύσιν. [c] μὴ τοίνυν γάμου [d] ὠφελούμενος, ἐν ᾧ ὠφελῆς.

§ 75. Ἡ τοῦ ὅλου φύσις ἐπὶ τῷ κοσμοποιΐαν ὥρμησεν· νῦν δὲ [e] ἤτοι πᾶν τὸ γινόμενον κατ' ἐπακολούθησιν γίνεται, ἢ [*] ἀλόγιστα καὶ τὰ κυριώτατά ἐστιν, ἐφ' ἃ ποιεῖται ἰδίαν ὁρμὴν τὸ τοῦ κόσμου ἡγεμονικόν. εἰς πολλά σε [f] ταλαιπώτερον ποιήσει, τοῦτο μνημονευόμενον.

[a] L. 4. § 44.
[b] L. 8. § 1.
[c] L. 5. § 6. l. 6. § 29.
[d] Sup. § 13. 53.
[e] L. 6. § 38. l. 9. § 1. 28. l. 10. § 5.
[*] τὰ λογικὰ καὶ κ· vel, ἀλογιστικά, τὰ κ· Mer.
[f] Sup. § 68.

tertium qippiam ultra hæc quæras, puta, benefici hominis existimationem, aut beneficii accepti remunerationem?

§ 74. Emolumentum capiendo nemo defatigatur. atqui emolumentum est actio omnis naturæ consentanea. noli ergò defatigari emolumentum in eo capiendo, quod alteri præstas.

§ 75. Ad mundum condendum universi natura olim se intendit. nunc verò, aut quicquid fit, consequentiæ necessariæ lege certâ producitur, aut principalia etiam illa, ad quæ mundi mens peculiariter intenta est, ratione nullâ gubernantur. in multis tranquilliorem fecerit te, hoc in memoria si habueris.

ΒΙΒΛΙΟΝ η'. LIBER VIII.

[a] L. 1. § 16.

Καὶ τοῦτο πρὸς [a] τὸ ἀκαταδόξητον φέρει, ὅτι οὐκ ἔστι δύνασθαι τὸν βίον ὅλον, ἢ τόν γε ἀπὸ νεότητος φιλόσοφον βεβιωκέναι· ἀλλὰ πολλοῖς τε ἄλλοις, καὶ αὐτὸς σεαυτῷ δῆλος γέγονας, πόῤῥω φιλοσοφίας ὤν· πέφυρσαι δέ. ὥστε τὴν μὲν δόξαν τὴν τοῦ φιλόσοφος κληθῆναι, ἐκλίπε σοι ῥᾴδιον· ἀνταγωνίζεται δὲ καὶ ἡ ἐναντίωσις· εἰ γὰρ ὅλως ἀληθῶς ἐν ἔργοις τοῦ κεῖται τὸ πρᾶγμα, τὸ μὴ, [b] τί δόξεις, ἄφες. ἀρκέσθητι δέ, εἰ καὶ [c] τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, ὅσον δύνῃ τις [*] ἢ σὴ φύσις θέλει βιῶσαι [*]. κατανόησον ἐν τί θέλει, καὶ [d] ἄλλο μηδὲν περιεσπάτω. πεπείρασαι γὰρ [e] ὡς πόσα πλανηθείς, εὑρεῖν τοῦ ζῆν· οὐκ ἐν συλλογισμοῖς, οὐκ ἐν πλούτῳ, οὐκ ἐν δόξῃ, οὐκ ἐν ἀπολαύσει, οὐδαμοῦ· τοῦ ἔν ἐστιν; [f] ἐν τῷ ποιεῖν, ἃ ἀνθρώπου φύσις· πῶς δὲν ταῦτα ποιήσει [*]; ἐὰν [g] δόγματα ἔχῃ, ἀφ' ὧν αἱ ὁρμαὶ καὶ αἱ πράξεις. τίνα

[a] L. 7. § 73. l. 10. § 11.
[b] L. 7. § 46. § 6.
[*] [ὡς] ἢ f.
[*] -σεις. Boot.
[d] L. 2. § 7. l. 7. § 20.
[e] L. 12. § 1.
[f] L. 7. § 54. 55, 56.
[*] -σει [-σις] f.
[g] L. 3. § 13. l. 7. § 2.

Hoc etiam ad inanis gloriæ studium minuendum conducit, quòd vitam totam, eam saltem quæ à juventute hactenus transiit, non potes præstare philosophicè ductam. siquidem cum aliis haud pavcis, tum & tibiipsi compertum est, à philosophia longè te abesse. conturbatæ sunt itaq; rationes tuæ: neq; adeò aut facile est tibi philosophi existimationem comparare; & vitæ etiam institutum adversatur. proinde si verè perspexisti, in qo res ipsa sita sit, missâ existimatione, in hoc duntaxat incumbe, ut vitæ quod superest, quantulumcunq; id fuerit, pro naturæ tuæ ductu ac dictamine transigas. tu itaq; illa qid velit, intuere, nec te aliud qicqam molestum habeat. etenim expertus jam es, per quàm multa divagatus, vitam bonam beatámq; nusquam inveneris; non in syllogismis, non in divitiis, non in gloria, nec in voluptate, nec ullibi. in qonam consistit? in eis faciendis quæ exigit natura humana. at hæc qomodo qis faciat? si decreta nactus sit, à qibus appetitiones actúsq; istiusmodi profluant. quæ, inqis,

inqis, decreta? de bonis malisque, ut nihil nimirum homini bonum censeat, qod non justum, temperantem, fortem, liberalem faciat; nihil malum, qod non istis contrarium.

§ 2. In omni actione interroga te, qomodo ista mihi sese habet? num futurum est, ut ejus pœniteat me? propè adest tempus, qo moriturus sum, omniaqe mihi transitura. qid ergò expeto ulteriùs, qàm ut illud qod impræsentiarum ago, opus sit animantis rationalis, socialis, eadémq; cum Deo ipsò lege agentis.

§ 3. Alexander, Cajus, Pompejus, qid ad Diogenem, Heraclitum, Socratem? isti siqidem res ipsas perspectas habebant, formásq; earundem & materias. atq; hoc modo instructæ erant mentes horum. illis verò, cùm ea nevtiqam perspecta haberent, de qàm multis solicitos esse. necesse fuit? qàm multis rebus inservire?

§ 4. Eadem nihilominus facturos memineris, etiamsi tu te ruperis.

§ 5. Inprimis nè commovearis. obveniunt enim secundùm rerum naturam universa: ipse avtem pavlò pòst, nullus, nusqam futurus es, qomodo & Hadrianus, & Avgustus. tum rem ipsam penitiùs intuitus, eam in se considera. simul memineris, probum esse te oportere. qod avtem hominis à te natura exigit, hoc constanter facito, qódqe justissimum videbitur, loqitor; placidè duntaxat, modestè, citráqe dissimulationem.

§ 6. Universi natura boc solenne habet; qæ istîc existunt illò transferre, res mutare, hinc tollere, illîc deponere, omnia vices has subeunt: usitata sunt omnia, ut metuendum non sit, neqid novi emergat. Siremps deniq; omnibus de istis lex.

§ 7. Natura omnis sese prosperè procedente acqiescit, prosperè avtem procedit rationalis natura, ubi in cogitandò nec falsò, nec incertò assentitur, impulsus suos ad opera, qæ societatem juvent, sola dirigit, appetitiones & aver-

δόγματα; [a] τὰ περὶ ἀγαθῶν, καὶ κακῶν. ὡς [b] ἀδύνατος μὲ ἀγαθὸς ὢν ὁ ἀνθρώπῳ, ὃ ἐκὶ ποιεῖ δίκαιον, σώφρονα, ἀνδρεῖον, ἐλεύθερον *, ἀδύνατος δ' κακῶ, ὃ ἐκὶ ποιεῖ τἀναντία τοῖς εἰρημένοις.

§ 2. [c] Καθ' ἑκάστω πρᾶξιν ἐρώτα σαυτὸν, πῶς μοι αὕτη ἔχει; μὴ [d] μετανοήσω ἐπ' αὐτῇ; [e] μικρὸν καὶ τέθνηκα, καὶ πάντ' ἐκ μέσου. [f] τί πλέον ἐπιζητῶ, εἰ δὲ τὸ παρὸν ἔργον ζῴου [h] ποιεῖ, καὶ κοινωνικοῦ καὶ ἑνούμενου θεῷ;

§ 3. [i] Ἀλέξανδρον δὲ καὶ Γάϊος, καὶ Πομπήϊον τί φῂς Διογένη, καὶ Ἡράκλειτον, καὶ [k] Σωκράτη; [l] ὅτι μὲν γὰ εἶδον τὰ πράγματα, καὶ τὰς αἰτίας, καὶ τὰς ὕλας, καὶ τὰ ἡγεμονικὰ ἑκάστων αὐτῶν * ταυτά· ἐκεῖ δὲ ὅπου πράγματα; καὶ [m] ἄχρι πόσου;

§ 4. Ὅτι [n] ἐδὲν θαῦμα τὰ αὐτὰ ποιήσεις, κἂν σὺ διαρραγῇς.

§ 5. Τὸ πρῶτον, [o] μὴ ταράσσου. [p] πάντα γὰ κατ' ἐκ τοῦ ὅλου φύσιν· καὶ [q] ὀλίγου χρόνου ἐδεὶς ἐδαμοῦ ἔσῃ, ὥσπερ ἐδὲ Ἀδριανὸς, ἐδὲ Αὔγουστος. ἔπειτα [r] ἀτενίσας εἰς τὸ πρᾶγμα, ἴδε αὐτὸ, καὶ συμμιμνήσθητι, ὅτι [s] ἀγαθόν σε ἄνθρωπον εἶναι δεῖ, καὶ [t] τί τοῦ ἀνθρώπου ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, πρᾶξον τοῦτο [u] ἀμυτάρρητος καὶ εἰπὲ, ὡς δικαιότατον φαίνεταί σοι· μόνον [x] εὐμενῶς, καὶ αἰδημόνως, καὶ [y] ἀνυποκρίτως.

§ 6. [z] Ἡ περὶ ὅλων φύσις τοῦτο ἔργον ἔχει, τὰ ὧδε ὄντα ἐκεῖ μεταθεῖναι, μεταβάλλειν, ἄρειν ἔνθεν καὶ ἐκεῖ φέρειν. [a] πάντα ῥητά· * ἐχ ὡσεὶ φοβηθῆναι, [b] μήτι καινόν· [c] πάντα συνήθη· ἀλλὰ καὶ [d] ἴσα αἱ διανεμήσεις.

§ 7. [e] Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδοῦσα· φύσις δ λογικὴ εὐοδεῖ, [f] ἐν μὲν φαντασίας, μήτε ψεύδεῖ, μήτε ἀδύλῳ συγκαταθέσθαι· [g] τὰς ὁρμὰς δ ἐπὶ τὰ κοινωνικὰ ἔργα μόνα ἀποθύνουσα· [h] τὰς ὀρέξεις δὲ καὶ ἐγκλίσεις

[a] Inf. § 14.
[b] L. 2. § 11.
* -δεῖον Mer. L. 7. § 67.
[c] L. 5. § 11.
[d] Inf. § 10.
[e] L. 7. § 70. Inf. § 5. 34.
[f] L. 5. § 3. 6.
[g] L. 6. § 2. L. 10. § 1.
[h] L. 7. § 72.
[i] L. 9. § 29.
[k] L. 7. § 66.
[l] L. 5. § 32. Inf. § 5. l. 9. § 25.
* ταῦτα Mer. τοιαῦτα Xyl.
[m] L. 9. § 29. 40. l. 10. § 19.
[n] L. 7. § 71. l. 12. § 26.
[o] L. 4. § 3. l. 5. § 23. l. 9. § 29. 37.
[p] L. 5. § 8. 10.
[q] Sup. § 2.
[r] Sup. § 3. l. 4. § 3.
[s] L. 7. § 19.
[t] L. 5. § 3 l. 7. § 55.
[u] L. 3. § 6. l. 4. § 32. l. 10. § 12. l. 11. § 9.
[x] L. 7. § 3.
[y] L. 7. § 69.
[z] L. 7. § 18. 23.
[a] L. 4. § 3. l. 5. § 23.
* ὅτε ὑγὶ f.
[b] L. 7. § 1 l. 9. § 35.
[c] L. 4. § 44.
[d] Inf. § 6.
[e] Inf. § 45. l. 5. § 1. 4. 34.
[f] L. 5. § 36. l. 7. § 54.
[g] L. 5. § 16.
[h] L. 6. § 50. 51.

σεις

σεως ἀφ' ἑαυτῶν μόνον ποιεισθαι.

[a] L. 2. § 17. l. 3. § 4.
[a] τὸ δ' ὅλον τῆς κοινῆς φύσεως ὅλον περιλαμβάνον πάν ἀπαλλοιμένη. [b] μέρος δὲ αὐτῆς ἐστιν ὡς ἡ τοῦ φύλλου φύσις τῆς τοῦ φυτοῦ φύσεως. πλὴν ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἡ τοῦ φύλλου φύσις μέρος ἐστὶ φύσεως καὶ ἀναισθήτου, καὶ ἀλόγου, καὶ ἐμποδίζεσθαι δυναμένης· ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου φύσις,

[b] L. 2. § 3, 4.
[c] L. 7. § 13.
[d] L. 5. § 20. 34.
[e] ἢ γε Mer.
[f] Sup. § 6.
[g] L. 6. § 49.

[c] μέρος ἐστὶ [d] ἀκωλυτοδίκου φύσεως καὶ νοερᾶς καὶ δικαίας. [e] ἔνια [f] ἴσως καὶ κατ' ἀξίαν τοῦ μετρεῖσθαι χρόνον, οὐσίας, αἰτίᾳ, ἐνεργείας, συμβάσεως, ἐκβάσεις ποιεῖται σκόπει δή, μὴ εἰ τὸ ὁρᾶν τὸ ἓν ἴσον εὑρήσεις ὅλῳ παντὶ ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα τοῦ δὲ νοερᾶ ἀθρόα τὰ ἕτερα.

[h] -τῶν Mer.

[g] L. 3. § 14.
[h] L. 2. § 17. l. 5. § 15.
[i] L. 4. § 3.

§ 8. [g] Ἀναγκαιότατον μὲν ἔξεστιν ἀλλαχοῦ εἶναι ἐνέργειαν ἔξεστιν ἀλλαχοῦ [h] ἡδονῶν καὶ πόνων καθυπερτέρειν ἔξεστιν ἀλλαχοῦ [i] τοῦ δοξαρίου καταφανοῦς εἶναι ἔξεστιν ἀλλαχοῦ

[j] L. 2. § 1. l. 9. § 42.
[k] L. 3. § 4. l. 7. § 22. 70.
[l] L. 5. § 16.
[m] σὺ Lug.
[n] Sup. § 1. l. 12. § 16.
[o] L. 6. § 45.

[k] ἀναισθήτους καὶ ἀγνοίᾳ δουλείας καὶ ἀκαθαίρτους καὶ δυμοῦδες, ἀνθρώπῳ [l] κἀκείνου αὐτοῦ ἔξεστιν.

§ 9. Μηκέτι σε μηδεὶς ἀκύρῳ καταμεμφομένῳ [m] τὸν ἐν αὐλῇ βίον, μηδὲ [n] τὸν σεαυτοῦ.

§ 10. [n] Ἡ μετάνοιά ἐστιν ἐπίληψίς τις ἑαυτῷ, ὡς [o] χρήσιμόν τι παρεικότος· τὸ δὲ ἀγαθὸν χρήσιμόν τι δεῖ εἶναι, καὶ ἐπιμελητέον αὐτῷ τῷ ἀγαθῷ καὶ καλῷ ἀνδρί· [p] οἷος δ' ἂν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ μετανοήσειεν, ὅτι τῷ ἡδονῇ τινα παρεικάνει· ὅτι ἄρα χρήσιμον, ὅτι ἀγαθὸν ἡδονή.

[p] Inf. § 39. l. 5. § 15.

§ 11. [q] Τοῦτο τί ἐστιν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τῇ ἰδίᾳ καταστάσει· [r] τί μὲν τὸ ὑποστῆσαι αὐτοῦ καὶ ὑλικόν· τὸ δὲ τὸ αἰτιῶσθαι· τί δὲ ποιεῖ ἐν τῷ κόσμῳ· πόσον δὲ χρόνον ὑφίσταται.

[q] L. 3. § 11.
[r] L. 4. § 21.

§ 11. Hoc qidnam in se est ex constitutione suâ? qænam illius subsstantia sive materia? qæ forma? qid in mundo facit? qamdiu consistit?

§ 12. [s] Ὅταν ἐξ ὕπνου δυσχερῶς ἐγείρῃ, ἀναμιμνήσκου, ὅτι [t] κατὰ τὸν κατασκευὴν σου ἐστὶ, καὶ [u] κατὰ τὸν ἀνθρωπικὸν φύσιν, τὸ πράξεις κοινωνικὰς ἀποδιδόναι· τὸ δὲ καθεύδειν, κοινὸν καὶ τῶν ἀλόγων ζώων· ὃ δὲ κατὰ φύσιν ἑκάστῳ, τοῦτο οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον, καὶ δὴ [x] καὶ προσηνέστερον.

[s] L. 5. § 1.
[t] L. 5. § 16. l. 7. § 55.
[u] L. 5. § 15. Inf. § 26. 45, 46. l. 9. § 23.
[x] L. 5. § 9.

§ 12. Qando somnum gravatim excutis, reminiscere, & conditioni tuæ & naturæ humanæ consentaneum esse, ut actiones ad communitatem conducentes edas, cùm dormire etiam brutis animantibus commune sit. quod avtem est naturæ cujusq; consentaneum, hoc & familiarius, & aptius, & jucundius est utiqe.

§ 13.

§ 13. Assiduè, in omni, qantum potes, viso menti oblato, considera, qænam ejus natura, ad mores qid faciat, qid in se habeat veritatis.

§ 14. Ubi qenqam conveneris, statim tu tecum, Iste qænam habet de bonis malisqe decreta? qi enim de voluptate ac dolore, & efficientibus utriusqe, vel de fama & ignominia, morte & vitâ, decreta istiusmodi habeat, si hujusmodi fecerit, nihil mihi mirum novúmqe videbitur. simul & hoc succurret, necessariò facere illum qæ facit.

§ 15. Memineris, æqè turpe esse mirari qenqam tanqam de re insveta, qod ea mundus, qorum ferax est, profert; ac mirari qenqam, qòd ficus ficus ferat, avt mirari medicum, qòd qis febricitaverit, gubernatorem, qòd ventus adversus flaverit.

§ 16. Memineris, æqè tibi liberum esse sententiam mutare & corrigenti parere, atqe in re cepta ulla persistere. etenim & hæc tua est operatio, utpote qæ juxta intentionem judiciúmqe tuum, atq; adeò ex animi etiam tui sententiâ perficiatur.

§ 17. Si tui istud est arbitrii, cur facis? sin alterius, qem incusas? atomos, an Deos? insani utrumqe est. neminem igitur est incusandum. siqidem enim potes, rem ipsam corrige. sin minùs, qid tibi qeri profuerit? nihil avtem est agendum frustra.

§ 18. Nihil, qod moritur, mundo excidit. istic avtem si manet ac mutat, istic & in sua, qæ & mundi & tui eadem sunt, elementa resolvitur. atqe hæc qoqe mutant, nec murmurant tamen.

§ 19. Ad opus aliqod natum est unumqodq; puta, equs, vitis. qid miraris? sol etiam ipse, Diiq; reliqi ad opus aliqod extitere. tu ergò ad qid? nunqid ad oblectandum te? cogita tecum an sensus communis id ferat.

§ 20. Natura rei cujusqe rationem habet; tam finem, qàm ortum & durationem, qod attinet: qemadmodum & is qi

§ 13. Διηνεκῶς καὶ ὅλῃ πίστει ἐι ἔιόν τι φαντασίας, [a] φυσιολογεῖν, παθολογεῖν, διαλεκτικεύεσθαι. [a] L. 10. § 9.

§ 14. [b] Ὦ, ἂν ἐντυγχάνῃς, ὠθὺς σαυτῷ σχόλιον· ὅτι τίνα δόγματα ἔχει [c] περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; [*] ἢ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ πόνου καὶ τῶν ἐξ ἀμφοτέρων ἑκατέρου, καὶ περὶ δόξης, ἀδοξίας, θανάτου, ζωῆς πειάδι [*] τινὰ δόγματα ἔχειν, [d] ὑδὲν θαυμαστὸν ἢ ξένον μοι δόξει, ἐὰν [*] τὰ δόγματα ποῇ καὶ μεμήσομαι, ὅτι [e] ἀναγκάζεται ταῦτα ποιεῖν. [b] L. 7. § 62. l. 9. § 18. l. 11. § 18. [c] Sup. § 1. l. 7. § 26. [*] ἢ γ. Lug. ei Cas. ἢ καὶ f. vel ὁ γ. [*] [γὰρ] τινα δόγματα ἔχειν f. [d] L. 6. § 27. Inf. § 15. l. 9. § 42. [*] [τάδε πειάδι τινὰ] [e] L. 4. § 6. l. 6. § 57. l. 10. § 30.

§ 15. [*] Μίμνησο, ὅτι, ὥσπερ [f] αἰσχρὸν ξενίζεσθαι, εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει, οὕτως ξ εἰ ὁ κόσμος τάδε τινὰ φέρει, ὧν ἕνεκα φορεῖς· καὶ ἰατρῷ μὲν καὶ κυβερνήτῃ, αἰσχρὸν ξενίζεσθαι, εἰ πυρέσσει ὅτου, ἢ εἰ ἀνάπνοια γίγνεται. [*] Μιμνήσκομαι Lug. [f] L. 4. § 6. l. 12. § 16.

§ 16. Μίμνησο, ὅτι καὶ [h] τὸ μεταπείθεσθαι καὶ ἕπεσθαι τῷ διορθοῦντι, ὁμοίως ἐλευθερίαν ἔχει. [*] σὺ γὰρ ἐνεργείᾳ κατὰ τὸν [*] σὸν νοῦν καὶ τὴν σὴν διανοουμένῃ. [g] L. 4. § 29. l. 12. § 1. 13. [h] L. 4. § 12. [*] σὴ Lug. [*] σοῦ Idem.

§ 17. Εἰ μέν σοι ἄπο σοί, τί αὐτὸ ποιεῖς; εἰ δὲ ἐκ ἄλλου, [i] τίνι μέμφῃ; τοῖς ἀτόμοις, ἢ τοῖς θεοῖς; ἀμφότερα μανιώδη. [k] ἀλλὰ μὴ μεμπτέον. εἰ μὲν γὰρ δύνασαι, διόρθωσον τὸ πρᾶγμα αὐτό· εἰ δὲ μὴ δύνασαι, πρὸς τί ἔτι σοι φέρει τὸ μέμφεσθαι; [l] εἰκῇ γὰρ οὐδὲν ποιητέον. [i] L. 4. § 3. l. 12. § 24. [k] L. 12. § 12. [l] L. 2. § 5. l. 3. § 4. l. 4. § 2.

§ 18. [m] Ἔξω τῆς κόσμου τὸ ἀποθανὸν οὐ πίπτει· εἰ ὧδε μένει καὶ [n] μεταβάλλει, ὧδε καὶ διαλύεται, εἰς τὰ ἴδια ἀποσκεδάννυται τὸ κόσμου καὶ σά. καὶ αὐτὰ [p] μεταβάλλει, καὶ [q] οὐ γογγύζει. [m] L. 4. § 23. Inf. § 50. [n] L. 5. § 13. [o] L. 4. § 32. Inf. § 25. [p] L. 2. § 17. l. 9. § 19. [q] L. 2. § 3.

§ 19. [r] Ἔμπροσθεν πρός τι γίγνεται, ἄπτωτος, ἄμπλοκος· τί θαυμάζεις; καὶ [s] ὁ πλοῦς [*] ἐπεῖ, πρὸς [*] τὸ ὄρμον γίγνεται, καὶ οἱ λοιποὶ θεοί. σὺ ἵν' πρὸς τί; τὸ ἥδιστος; ἴδε εἰ ἀνέχῃ ἡ ἔννοια. [r] L. 5. § 1. [s] L. 5. § 1. [*] ἔρα πεῖς πῆ f. [*] πῆ ἐ γίγνεται Lug.

§ 20. [t] Ἡ φύσις ἐσχάτην ἐκάστου, ὑδέν τι ἔλαττον τῆς ἀπολύσεως, ἢ τῆς ἀρχῆς τι καὶ διεξαγωγῆς, οἷς ὁ [t] L. 2. § 4. l. 6. § 49.

ἀναζάλλων τὸ σφαῖρον· [a] τίν ἀγαθὸν τῷ σφαίρῳ ἀναφερόμενον, ἢ κακὸν καταφερόμενον, ἢ κ) πεπαικότι; τί ὄ ἀγαθὸν τῇ κομφόλυγι σωζόμενον, ἢ κακὸν διαλυθεῖσα; τὰ ὅμοια ὄ κ) ὁπὶ λύχνε.

§ 21. *Ἔκφηλον, κ) θεάσαι δίον ἔστι, γηρῶσαν ὄ ὅτ γίνεται, νοσοῦσαν ὄ, * φορτεῦσαι· [b] βεκχόϛιον ὄ κ) ὁ ἐπαινῶν κ) ὁ ἐπαινούμενο, κ) ὁ μνημονεύων, κ) ὁ μνημονευόμενο· φεῦγε ὄ κ) [c] ἐν γωνίᾳ τούτε τῦ κλίματο, κ) [d] ὑδὲ ἐνταῦθα πάντες συμφωνῦσι, κ) [e] ὑδὲ αὐτός τις ἑαυτῷ· κ) [f] ὅλη ὄ ἡ γῆ στιγμή.

§ 22. [g] Πρόσεχε [h] τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ τῷ δόγματι, ἢ τῇ εὐεργείᾳ, ἢ * τῷ σημαινομένῳ. [i] δικαίως ταῦτα πάσχεις· [k] μᾶλλον ὄ θέλεις ἀγαθὸς ἄνεμον γενέσθαι, ἢ σήμερον εἶναι).

§ 23. Πρόσωπον; [l] προσωπεῖον ἀνθρώπων εὐσεβείαν ἀναφέρων· συμβαίνει τί μοι; [m] λέγομαι, ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀναφέρομαι, κ) [n] ἀπ' ἀρχῆς πάντων παγίδι; ἀφ' ἧς πάντα τὰ γινόμενα συμπρυέχ).

§ 24. Θυμίον ὅτι φαίνῃ τὸ λύεσθαι; ἔλαιον, ἱδρώς, ῥύπο, ὕδωρ; γλοιώδες, πάντα σκληρά. [o] τοιοῦτον πᾶν μέρος τοῦ βίε, κ) πᾶν ὑποκείμενον.

§ 25. [p] Λούκιλλα Οὔηρον· εἶτα Λούκιλλα Σέκουνδα Μάξιμον· εἶτα Σέκουνδα. Ἐπιτύγχανο· [q] Διότιμον· εἶτα Ἐπιτύγχανο. * Φαυστῖναν Ἀντωνῖνος· εἶτα Ἀντωνῖνο. τοιαῦτα πάντα· Κέλερ Ἀδριανόν· εἶτα Κέλερ. [r] οἱ ὄ δημόσιοι ὑπάτοι, ἢ φεγγοσκοί, ἢ τεττιφομένοι, τοῦ ὅτ, δημόσι μί, * Χαράξ κ) [s] Δημήτριο ὁ Πλατωνικός, κ) Εὐδαίμων, κ) εἴ τις τοιοῦτο. [t] πάντα ἐρήμερα, τεθνηκότα πάλαι· [u] ἔνιοι μὲ ὑδὲ ὀλίγον μνημονεύοντες· οἱ ὄ εἰς μύθους μεταβαλόντες· οἱ ὄ ἤδη καὶ μύθων ἐξίπλοι· τέτων ὧν μεμνῆσθαι, ὅπ [x] διῆσι ἅπας σκεδασθῆναι τὸ συγκριμάτιόν σε, ἢ σβεσθῆναι τὸ

[a] L. 7 §23. l. 9. § 17. l. 10. § 5. l. 12. § 23. 36.

* Ἔκφηλον Lug. Σκέφλον Annot.

[b] L. 3. § 11. Sup. § 11. l. 11. § 17.

* πάντα, κ) πορευῦσαι f.

[c] L. 9. § 2.

[d] L. 3. § 10. l. 7. § 6. l. 10. § 34.

[e] L. 3. § 10. l. 6. § 36.

[f] L. 4. § 3. l. 11. § 18.

[g] L. 3. § 4. Inf. § 53.

[h] L. 4. § 3. l. 10. § 17.

[i] L. 4. § 32. l. 9. § 22.

[k] L. 5. § 10. l. 9. § 6.

* L. 7. § 4. l. 10. § 8.

[l] L. 9. § 26.

[m] L. 4. § 17.

[n] L. 10. § 6.

[o] L. 2. § 17.

[p] L. 6. § 36.

* L. 5. § 10. Inf. § 37. l. 9. § 14.

[q] L. 4. § 32, 33. 50. Inf. § 31. 37. l. 9. § 30. l. 10. § 29. 34.

[r] Inf. § 37.

* A. Φ. ἔϛα A. K. A. ἔϛα κ) π' Sal.

[s] L. 4. § 48. l. 10. § 31.

* χάραξ Lug. Ἱέραξ f.

[t] L. 9. § 29.

[u] L. 4. § 35. 48. l. 9. § 14.

[x] L. 5. § 33.

[y] L. 7. § 30.

pilam mitti, pilæ pariter rationem habet. ecqid autem pilæ, vel sursum missæ boni, vel descendenti cadentiqe mali? ecqid & bullæ vel consistenti boni, vel subsidenti mali? de lucerna idem dictum sit.

§ 21. Inverte corpus tuum, atqe inspice, quale sit, ubi senuerit; quale sit, ubi morbidum fuerit; quale sit, spiritum ubi efflaverit. brevis autem est vitæ & qi celebrat, & qi celebratur, & qi commemorat pariter, & qi commemoratur. adhæc & in plagæ istius angulo duntaxat id geritur; ubi etiam neqe omnes inter se consentiunt, neq; qisqam sibi. deniq; terra omnis puncti instar habet.

§ 22. Animum adverte præsenti vel decreto, vel facto, vel dicto. meritò hæc pateris, qi bonus mavis cras fieri, qàm esse hodie.

§ 23. Facio qicqam? ità facio, ut ad homines juvandos referam. contingit mihi qicqam? ità excipio, ut ad Deos referam, fontémqe rerum omnium, à qo, qæcunqe fiunt, ordine præstituto derivantur.

§ 24. Ipsum lavari qale qid tibi videtur? oleum, sudor, sordes, aqa, strigmentum; putida omnia. tale qiddam est & vitæ pars qævis, & materia subjecta qælibet.

§ 25. Lucilla Verum extulit; mox & Lucilla ipsa elata est. Secunda Maximum; mox & Secunda Epitynchanus. Diotimum; mox & Epitynchanus. Antoninus Faustinam; mox & Antoninus. Celer Hadrianum; mox & Celer. hujusmodi sunt omnia. qin & solertes illi, avt futurorum præsciі, avt fastu inflati, ubinam jam sunt? solertes, inqam, qales Charax, Demetrius Platonicus, Evdæmon, & si qis alius ejusmodi. omnia caduca sunt, & jam olim morte sepulta sunt. alii nec brevem sui memoriam sunt consecuti; alii in fabulas abierunt; alii etiam è fabulis evanuerunt. horum ergò memineris, avt compagem tui dissipatum iri, avt extinctum spiritum,

ſpiritum, avt migraturum, atqe alibi iri diſpoſitum.

§ 26. Homini volupe eſt, qæ hominis propria ſunt, facere. proprium avtem eſt hominis, contribuli ſuo benevolum eſſe, ſenſuum motus inſuper habere, viſa probabilia diſcernere, univerſi naturam, eáq; qæ ſecundùm hanc fiunt, contemplari.

§ 27. Affectiones ſinguli qiqe tres habent; unam, ad cavſſam ambientem, alteram, ad cavſſam divinam, à qa proveniunt omnibus omnia; tertiam, ad eos qibuſcum in hac vita verſatur.

§ 28. Dolor avt eſt corpori malum. qod ſi ſit, corpus id cenſeat. avt animæ. at illi licet etiam inter dolores ſerenitatem ſuam tranqillitatémq; ſervare, nec opinari malum eſſe. omne enim judicium, & impetus, & appetitus, & averſatio intus eſt; qò mali nihil aſcendit.

§ 29. Imaginationes dele; ſæpe tecum ſic loqendo, In poteſtate mea nunc ſitum eſt, ut nulla in hac anima exiſtat improbitas, nulla cupiditas, nulla omnino perturbatio: ſed ut omnibus qalia reapſe ſint perſpectis, pro exiſtimatione ſua ſingulis utar. memento poteſtatis hujus à natura tibi tributæ.

§ 30. Et in ſenatu, & apud qemlibet privatim, curæ ſit modeſtè potiùs qàm diſertè loqi. ſano verò apud omnes ſermone utare.

§ 31. Avguſti avla, uxor, filia, nepotes, privigni, ſoror, Agrippa, cognati, familiares, amici, Arius, Mæcenas, medici, popæ, avla tota morti conceſſit. tum ad alia te transfer; mortémqe cogita, non unius hominis, ſed gentis totius, Pompejorum puta. nec illud minùs, qod tumulis inſcribi ſolet, *Ultimus hic generis ſui.* dein reputa tecum, qàm anxiè egerint horum anteceſſores, ut ſucceſſorem aliqem ſibi ſuperſtitem relinqerent: cùm neceſſe tamen fuerit, ut aliqis tandem ultimus

σθμάτιον, ἢ μεταῦναι, καὶ ἀλλαχῆ καταχθῆναι.

§ 26. [a] Εὐφροσύνη ἀνθρώπου*, πρᾶξιν [b] τὰ ἴδια ἀνθρώπου. ἴδιον δὲ ἀνθρώπου [c] ἔυνοια πρὸς τὸ ὁμόφυλον, [d] ὑφορᾶσθαι μὴ ἀλόγιστων κινήσεων, [e] διάκρισις μὴ πιθανῶν φαντασιῶν, [f] ἐπιθεώρησις τῆς μὴ ὅλων φύσεως, καὶ μὴ κατ' αὐτὰ γινομένων.

§ 27. Τριῶν ἕξεως· ἢ μὲ πρὸς τὸ αὐτὸν τὸ περικείμενον· ἢ δὲ πρὸς τὸν θείαν αἰτίαν, [h] ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πάντα· ἢ [i] δὲ πρὸς τοὺ συμβιῶντας.

§ 28. Ὁ πόνος ἤτοι τὸ σώματι κακόν· [k] ἡμῖν ἀποφαινέσθω· ἢ τῇ ψυχῇ· ἀλλ' [l] ἔξεστιν αὐτῇ τὴν ἰδίαν [m] αὐθείαν καὶ γαλήνην διαφυλάσσειν, καὶ [o] μὴ ὑπολαμβάνειν ὅτι κακόν. πᾶσα γὰ πεῖσις, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις, [p] ἔνδον· καὶ [q] οὐδὲν κακὸν ἄνω ἀναβαίνει.

§ 29. [r] Ἐξάλειφε τὰς φαντασίας, συνεχῶς σεαυτῷ λέγων· [s] ἐμοὶ ἐπ' ἐμοί ἔστιν, ἵνα ἐν ταύτῃ τῇ ψυχῇ μηδεμία πονηρία ᾖ, μηδὲ ἐπιθυμία, μηδὲ ὅλως ταραχή τις· ἀλλὰ [t] βλέπων πάντα ὀπτικὰ ἔστιν, [u] χρῶμαι ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν. μίμνησο ταύτης [x] τῆς ἐξουσίας παρὰ φύσιν.

§ 30. Λαλεῖν, καὶ ἐν συγκλήτῳ, καὶ πρὸς πάνθ' ὁντινοῦν κοσμίως, [y] μὴ ἀπείρατος [z] ὑγιοῦς* λόγου χρῆσθαι.

§ 31. [a] Αὐλὴ Αὐγούστου, γυνὴ, θυγάτηρ, ἔγγονοι, φίλοι, ἀδελφὴ, Ἀγρίππας, συγγενεῖς, οἰκεῖοι, φίλοι, Ἄρειος, Μαικήνας, ἰατροὶ, θύται, ὅλης αὐλῆς θάνατος· ἔπειτα ἐπὶ τοὺς* ἄλλους, μὴ κατ' ἰνδὸ ἀνθρώπου θάνατον, ἀλλὰ Πομπήιον. κἀκεῖνο ἡ τὸ ἐπιγεγραμμένον τοῖς μνήμασιν, ἔσχατος* τοῦ ἰδίου γένους· ὁπλογίζεσθαι, πόσα κατέδησαν οἱ πρὸ αὐτοῦ, ἵνα διάδοχόν τινα καταλίπωσιν· εἶτα, [b] ἀνάγκη ἔχοντά τινα γενέσθαι.

[a] L. 6. § 7. l. 7. § 13.
* -πω. f.
[b] L. 5. § 15, 16.
[c] L. 4. § 37. l. 7. § 22. l. 11. § 1. l. 12. § 30.
[d] L. 5. § 26.
[e] Sup. § 7. l. 5. § 36. l. 6. § 3.
[f] L. 7. § 47, 48.
[h] L. 1. § 12.
[i] L. 2. § 3. 17.
[k] L. 11. § 18. l. 12. § 26.
[l] L. 7. § 16, 33.
[m] 5. § 2, 26. l. 7. § 68.
[o] L. 2. § 4.
[p] L. 7. § 28.
[q] Inf. § 47, 48.
[r] L. 7. § 59.
[s] Inf. § 41, 48.
[t] L. 7. § 29.
[u] L. 7. § 5. 54. Sup. § 8.
[x] L. 3. § 11. Sup. § 11.
[y] L. 3. § 11. l. 11. § 18. 37.
[z] L. 5. § 5.
* -εῖ [δ] f. Ὑγ. λόγ. χρ. αὐλὴ A. Boot.
[a] Sup. § 25. Inf. § 37.
* τὰ ἄλλα f.
* ἄγαν L. An.
[b] L. 4. § 50.

γινώσκω· πάλιν ὧδε ὅλα γένος θνητῶν.

§ 32. [a] Σωπητέον δεῖ τὸν βίον, καὶ μίαν πρᾶξιν· καὶ [b] εἰ ἐκβαίη τὸ ἑαυτῆς παρέχει ὡς δίδον τε, ἀρκείσθω· ἵνα δὲ [c] τὸ ἑαυτῆς ἀπόῃ, [d] ὐδὲ εἷς σε κωλῦσαι δύναται. ἀλλὰ σήσεταί τι ἔξωθεν; οὐδὲν εἰς γε τὸ δικαίως καὶ σωφρόνως καὶ εὐλογίστως· [e] ἄλλο δέ τι ἴσως ἐνεργητικὸν κωλυθήσεται; ἀλλὰ [f] τῇ περὶ αὐτὸ τὸ κώλυμα εὐαρεστήσει, καὶ τῇ ἐπὶ τὸ δεδομένον εὐχαίρως μεταβάσει εὐθὺς ἄλλη πρᾶξις ἀντικαθίσεται, [g] ἁρμόσουσα εἰς τὴν σύνθεσιν, περὶ ἧς ὁ λόγος.

§ 33. [h] Ἀπόφυσε μὴ λαβεῖν, [i] εὐλύτως δὲ ἀφεῖναι.

§ 34. Εἰ ποτε εἶδες χεῖρα ἢ κεφαλὴν ἀποκεκομμένην, ἢ πόδα ἢ κεφαλὴν ἀποτετμημένην, κεῖσθαί που ἀπὸ τοῦ λοιποῦ σώματος κειμένην, [k] τοιοῦτον ἑαυτὸν ποιεῖ, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, [l] ὁ μὴ θέλων τὸ συμβαῖνον, καὶ [m] ἀποῤῥίζων ἑαυτὸν, ἢ [n] ὁ ἀκοινώνητόν τι πρᾶττων. ἀπόῤῥηξαί ποτε ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν ἑνώσεως· ἐπεφύκεις δὲ ὁ μέρος τοῦ συμπάντος ἀπικέσθαι. ἀλλ' ὦφθη καμοὶ ἐκεῖνο, ὅτι [p] ἔξεστί σοι πάλιν ἑνῶσαι σεαυτόν· θεὸς ἄλλῳ μέρει οὐδενὶ θεὰς ἐπέτρεψαν, χωλαίνειν καὶ διακόπτειν, πάλιν συνελθεῖν. ἀλλὰ σέβεσθαι τὴν χρηστότητα, * [q] ἣ τετίμηκε τὸν ἄνθρωπον. καὶ δὲ ἵνα τοῦ ἀρχῆθεν μὲν ἐπῤῥαγῇ κατὰ τὸ ὅλον, ἐπ' αὐτῷ ἐποίησεν καὶ ἀποῤῥαγὲν πάλιν ἐπανελθεῖν καὶ συμφῦναι, καὶ τὸν τῆς μέρους τάξιν ἀπολαβεῖν ἐποίησεν.

§ 35. Ὥσπερ πᾶσαι ἄλλαι δυνάμεις ἴδιαι ἐσμὲν ἡμῖν λογικῶν ὄντων * [r] ἡ ἡμῖν λογικῶν φύσις, ὕπως καὶ ταύτην παρ' αὐτῆς εἰλήφαμεν. ὃν τρόπον δὲ [q] τὸ ἐμποδὼν πᾶν τὸ ἐπεισάμενον καὶ ἀντικαῖον ἀποτεμνόμενον, καὶ καλατάσει εἰς τὸν ἑαυτοῦ κόσμον, καὶ μέρος ἑαυτῆς ποιεῖ, ὕπως καὶ [r] τὸ λογικὸν ζῶον

[a] L. 4. § 2. 25, 26. l. 12. § 35, 36.
[b] L. 6. § 2. 32. l. 4. § 54. l. 9. § 6.
[c] L. 4. § 49.
[d] L. 2. § 9 l. 5. § 10.
[e] L. 5. § 10. Inf. § 41. l. 10. § 12.
[f] L. 4. § 1. l. 6. § 50.
[g] Inf. § 35.
[h] L. 1. § 16.
[i] L. 3. § 5. 7. 16. l. 10. § 14.
[k] L. 4. § 29.
[l] Inf. § 43.
[m] L. 2. § 16. l. 3. § 8.
[n] L. 9. § 23.
[p] L. 2. § 3.
[q] L. 12. § 8.
* ἣ Lug.
* τῆς τῶν λ' φύσεως Xyl. † ὅλων φ' f.
[q] L. 6. § 42.
[r] L. 4. § 1. Sup. § 32.

existeret. atq; hîc rursùs gentis totius mortem considera.

§ 32. In singulis actionibus vitam componere oportet; ut si unaquæque quantum datur, quod suum est tulerit, in eo acquiescas. quo minùs autem ferat, qicquid suum est, prohibere nemo poterit. sed exterius aliqid obstabit? nihil qicqam, quo minùs justè, sobriè, consideratè in ea te geras. sed alius alicujus facultatis fortassis effectus impedietur. atqui dum impedimentum ipsum placidè fers, & ad id quod datur æquo animo te transfers, alia statim prioris vice actio emergit, quæ ad eam, de qua sermo instituitur, vitæ compositionem non minùs aptè conducat.

§ 33. Sic accipe, nè fastuosus fias; sic possîde, ut dimittere proclivis sis.

§ 34. Si qando manum abscissam vidisti, vel pedem, avt caput etiam amputatum, & seorsim alicubi à reliqo corpore situm; talem planè se facit, qantum in ipso est, qi abscindit sese, dum vel id quod contingit non vult, vel adversùs societatis jus aliqid perpetrat. revulsum qodammodo abjecisti te aliqò ab ea qæ secundùm naturam est unione. pars enim naturâ fueras: nunc verò temet abscidisti. cæterùm istîc illud scitum est, qod unire te denuo licet. hoc avtem nulli alii parti est à Deo concessum, ut revulsa semel & præcisa denuo coalescat. Verùm benignitatem ejus considera, qâ hominem cohonestavit: cùm & in ipso posuerit, nè primitùs ab universo revelleretur, & facultatem tribuerit, ubi fuerit revulsus, redeundi denuóqe coalescendi, & partis ordinem, qem tenuerat, recuperandi.

§ 35. Sicut reliqas facultates rationalium unusqisqe ferè ab universi natura accepit; ità hanc nos ab eadem facultatem accepimus: qod qemadmodum illa qicqid obstat & renititur, in usum suum circumvertit, & in fato disponit, atqe ità partem sui facit; ità & animal rationale, ex impedimento omni

omni materiam creare sibi possit, eóque uti ad illud quod intenderat, quodcunque tandem id fuerit.

§ 36. Ne confundat te vitæ tuæ totius cogitatio: neque animo simul complectere, quot qualésque molestias superventuras esse tibi verisimile sit. sed ad præsentium unumquodque interroga te, quidnam hac in re est, quod subiri avt sustineri neqeat? confiteri namque erubescs. tum cogita tecum, nec quod futurum est, nec quod præteritum est, sed id semper duntaxat quod præsens est, molestiam tibi facessere. minuetur avtem istud, si seorsim per se circumscriptum dederis, mentémque redargueris, si nè huic quidem soli tolerando suffecerit.

§ 37. Nunqid etiamnum Veri tumulo assidet Panthea; avt Pergamus? nunqid Hadriani Chabrias, avt Diotimus? ridiculum foret. verùm, si assiderent, nunqid ipsi hoc sentirent? avt si sentirent, nunqid illos juvaret? avt si eos juvaret, nunqid hi immortales futuri essent? annon & istis destinatum est, ut primò senescant, tum moriantur? ecqid ergò facerent illi, mortuis istis? fœtor est hoc omne, & sanies in sacco.

§ 38. Si acutè cernere vales, acumine tuo utere, inqit ille, in rebus eis, qæ sapientiam maximè exigunt.

§ 39. In animantis rationalis constitutione virtutem nullam video, qæ justitiæ se opponat: at voluptati qæ opponat sese, continentiam video.

§ 40. Si opinionem tuam ab eo, qod vexare te videtur, semoveris, ipse in tutissimo mox consistes. qis ipse? ratio. at non sum ratio. esto, ratio itaqe nè vexet se. siqid avtem aliud tibi malè habet, idipsum de hoc ipso, si poterit, opinetur.

§ 41. Sensûs impeditio, malum est naturæ animalis. motûs impeditio itidem ejusdem est malum. est & aliud qod

δύναται πᾶν κώλυμα ὕλην ἑαυτῆς ποιεῖν, καὶ χρῆσθαι αὐτῷ εἰς ἃ ἂν καὶ ὥρμησε.

§ 36. [a] Μὴ σε συγχείτω ἡ τῆς ὅλης βίου φαντασία· μὴ συμπλεκέσθω ὑπόπονα δια καὶ ὅσα πιθανὸν * ἐπιγενήσεσθαι· ἀλλὰ καθ' ἕκαστον τῶν παρόντων ἐφάπτου σεαυτὸν, [b] τί τῆς ἐργο τὸ ἀφόρητον καὶ ἀνύποιστον· αἰσχυνθήσῃ γὰρ ὁμολογῆσαι· ἔπειτα ἀναμίμνησκε σεαυτὸν, ὅτι [c] οὔτε τὸ μέλλον, οὔτε τὸ παρῳχηκὸς βαρεῖ σε, ἀλλὰ ἀεὶ τὸ παρόν. [d] τοῦτο δὲ καταμικρύνεται, ἐὰν αὐτὸ μόνον περιορίσῃς, καὶ ἀπολόγιζῃ τὴν διάνοιαν, ἐὰν σοὶ τοῦτο ὑπὲρ δύναται ἀντέχειν μὴ δύναται.

§ 37. Μήτι νῦν ἀθροίζῃ τῇ τῆς * κυρίᾳ σωρῷ, Πάνθεα, ἢ Πέργαμος; τί ἢ Ἁδριανῷ, * Χαιρείας ἢ [e] Διότιμος; γελοῖον· τί ἢ εἰ παρεκάθηντο, ἔμελλον αἰσθάνεσθαι; τί ἢ εἰ ᾐσθάνοντο, ἔμελλον ἥδεσθαι; τί ἢ εἰ ἥδοντο, ἔμελλον ἔτι ἀθάνατοι ἔσεσθαι; [f] ἐπὶ καὶ τούτοις πρῶτον μὲ χαίρεις καὶ γέρουσι γενέσθαι ὕστερον εἶμεν τε, εἶτα ἀποθανεῖν; τί ἂν ὕστερον ἔμελλον ἐκεῖνοι ποιεῖν τούτων ἀποθανόντων; [g] χάσων * πᾶν τοῦτο, καὶ λύθρον ἐν θυλάκῳ.

§ 38. [h] Εἰ δύνασαι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε * χρίνων, φησὶ, σοφωτάτοις *.

§ 39. Δικαιοσύνης κατεξαπατηλῶ ἀρετῶ οὐχ ὁρῶ ἐν τῇ τῆς λογικῆς ζώου κατασκευῇ. [i] ἡδονῆς δ' ὁρῶ, τῶν ἐγκρατείαν.

§ 40. [k] Ἐὰν ἀφέλῃς τὴν ὑπόληψιν τοῦ λυπεῖν σε δοκεῖν, αὐτὸς ἐν τῷ ἀσφαλεστάτῳ ἔσῃ. τίς αὐτός; ὁ λόγος. ἀλλ' οὐκ εἰμὶ λόγος. ἔστω. οὐκοῦν [l] ὁ μὲ λόγος αὐτὸς ἑαυτὸν μὴ λυπείτω. εἰ δέ τι ἄλλο σοι κακῶς ἔχει, [m] ὑπολαμβάνετω αὐτὸ τοῦτο αὐτῷ.

§ 41. [n] Ἐμπόδισμὸς αἰσθήσεως κακὸν ζωικῆς φύσεως. ἐμπόδισμὸς ὁρμῆς, ὁμοίως κακὸν ζωικῆς φύσεως. ἔστι δέ τι ἄλλο

[a] L. 7. § 8.
* ἐπιγενήσεσθαι
[b] L. 7. § 14. Inf. § 46.
[c] L. 2. § 15.
[d] L. 11. § 2.
* Κύρε Lug. Ann. κύρε Sal. * χαρείας Xyl. Mer.
[e] Sup. § 25.
[f] Sup. § 25.
[g] L. 2. § 2. l. 3. § 3. Sup. § 24.
* σοὶ f. L. 9. § 36.
[h] L. 10. § 12.
* Κείτων, vel Ζήνων f. Sal. * - φάτῃσι. Xyl. γρ. Sal.
[i] L. 5. § 15.
[k] Sup. § 28. Inf. § 47.
[l] L. 7. § 16. l. 11. § 20.
[m] Sup. § 28.
[n] Sup. § 32.

ὁμοίως ἐμποδιστὸν καὶ κακὸν τῆς φοπῆς καὶ ἀσκεδοῦς. ὅτως τοίνυν ἐμποδισμὸς νῦ, κακὸν νοερᾶς φύσεως. πάντα δὲ ταῦτα, ὅπῃ σεαυτὸν μετάφερε. πόνῳ, ἡδονὴ ἅπτεταί σου; [a] ὄψεται ἡ αἴδησις. ὁρμήσαντι ἔντημα ἐγένετο; [b] εἰ μὲν ἀνυπεξαιρέτως ὥρμας, ἤδη ὡς λογικῷ κακόν· εἰ δὲ τὸ κοινὸν λαμβάνεις, ὅπως βέβλαφαι, ἤδη ἐμποδίσας. [c] τὰ μέν τοι τοῦ νῦ ἴδια ἄδηλα ἄλλῳ εἶναι ἐμποδίζειν· [d] τάττει δὲ ἡ πῦρ, ἡ σίδηρος, ἡ τύραννος, ἡ βλασφημία, ἢ ὁτιοῦν ἄλλο. [e] ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς μένει.

§ 42. Οὐκ οἶμαι ἄξιος [f] ἑαυτὸν λυπεῖν· ἤδη γὰρ ἄλλον πώποτε ἐκὼν ἐλύπησα.

§ 43. Εὐφραίνει ἄλλον, ἄλλο· [h] ἐμὲ δὲ ἐὰν [i] ὑμῖς ἔχω τὸ ἡγεμονικὸν, [k] μὴ ἀνοσχεφόμενον, μήτε ἄνθρωπόν τινα, [l] μήτε τῶν ἀνθρωπίνων συμβαινόντων· ἀλλὰ [l] πᾶν ἐυμενῶσιν ὀφθαλμοῖς [*] ὁρῶν καὶ δεχόμενον, καὶ [m] χρώμενον ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν.

§ 44. [n] Τῦτον [*] ἤδη τὸν χρόνον σεαυτῷ χάρισαι· [o] οἱ πλὴ ὑστεροφημίαν μᾶλλον διώκοντες, καὶ λογίζονται, ὅτι ἄλλοι τοιῦτοι μέλλησιν ἐκεῖνοι εἶναι, ὅσοι νῦν ὄντες ὑπ' ἐμοῦ βαρῦνται· κἀκεῖνοι δὲ θνητοί. τί δὲ ὅλως μέλει σοι, ἂν ἐκεῖνοι [p] φωνάς τοιαύτας ἀπηχῶσιν, ἢ ὑπόληψιν τοιαύτην περί σου ἔχωσιν.

§ 45. [q] Ἄφες με καὶ βάλλε ὅπου θέλεις. ἐμοὶ γὰρ ἔξω [r] τὸν ἐμὸν δαίμονα ἵλεων, τῦτ' ἔστιν, [s] ἀρκούμενον εἰ ἔχει καὶ ἐνεργεῖν κατὰ τὸ ἐξῆς [t] τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ· [u] ἆρα τοῦτο ἄξιον, ἵνα δι' αὐτὸ κακῶς μοι ἔχῃ ψυχὴ, καὶ χεῖρον ἑαυτῆς ᾖ, ταπεινυμένη, ὀρεγομένη, [x] συνδυομένη, πτυρομένη; καὶ τί ἀφήσεις τῦτο ἄξιον;

§ 46. [x] Ἀνθρώπῳ ἀδηνὲ συμβαίνειν τι δύναται, ὃ οὐκ ἔξεν ἀνθρωπικὸν σύμπτωμα· ἀδὲ βοΐ, ὃ οὐκ ἔξι βοϊκόν· ἀδὲ

[a] Sup. 28. 40.
[b] L. 4. § 1. l. 5. § 20.
[c] Sup. § 32. Inf. § 47.
[d] Sup. § 28. l. 31. § 36.
[e] Inf. § 48. l. 17. § 12. l. 12. § 3.
[f] L. 7. § 16. Inf. § 47.
[g] L. 6. § 34. l. 10. § 10.
[h] Sup. § 26.
[i] L. 10. § 35.
[k] Sup. § 34.
[l] μήτε [π] Lug. An.
[m] Sup. § 7, 8. l. 4. § 25. l. 7. § 3.
[*] ὁρᾶν f.
[n] Sup. § 29.
[o] L. 4. § 17. 26.
[*] ἤδη f.
[p] L. 2. § 17. l. 4. § 19.
[q] L. 4. § 3. l. 5. § 33.
[r] L. 10. § 15. 23. 33.
[s] L. 2. § 13. l. 3. § 5. 7. 16.
[t] Sup. § 7. l. 9. § 26.
[u] L. 5. § 16.
[x] L. 9. § 37.
[*] συνδρομῶν f. vel, σωμφορμῶν
[x] L. 5. § 18. Sup. § 36.

vegetativam conditionem pariter impediat, éstq; malum ejusdem mentis qoqe perinde impeditio, naturæ intellectivæ malum est. hæc jam tu omnia ad te transferas. dolor, voluptas attingit te? viderit sensus. aliqid molienti tibi obstitit qippiam? si citra exceptionem moliebaris, jam tuum, qâ rationalis, malum est. at, si id qod communiter fieri solet, tibi proponebas, nondum avt læsus es, avt impeditus etiam. mentis utiq; propria qæ sunt, nemo alius impedire solet. hanc enim nec ignis, nec ferrum, nec tyrannus, nec vituperium, nec aliud qidlibet attingit, ubi facta fuerit sphæræ instar, teres tota atqe rotunda.

§ 42. Indignum censeo, ut me ipse vexem, qi neminem unqam volens vexârim.

§ 43. Alia oblectant alios. me verò, si mentem sanam habuerim, qæ nec hominem qenqam, avt humanum qicqam aversetur; sed qicqid obvenit, oculo benigno aspiciat excipiatqe, & pro sui existimatione singulis utatur.

§ 44. Hoc ipsum, qod jam adest, tempus tibimet fac impertias. qi famam posthumam affectant potiùs, non cogitant, alios qosdam ejusmodi fore posteros illos, qales isti sunt, qos nunc gravatim ferunt, sed & utriq; sunt mortales. qid avtem tuâ interest, si vocibus istiusmodi adstrepuerint illi tibi, avt existimationem hanc vel illam de te habuerint.

§ 45. Tolle me, & qocunq; libuerit projice. etenim illîc qoqe genium meum habiturus sum propitium placidúmqe; hoc nempe contentum, si pro conditionis suæ officio habere se agereqe possit. num hoc tanti est, ut hac de cavsa anima mea malè se habeat, ac deterior fiat, dum deprimitur, extenditur, confunditur, consternatur. ecqid reperiam, qod tanti sit?

§ 46. Nihil homini cuiqam contingere potest, qod non humanus sit casus; nec bovi, qod non bovis sit; nec viti

viti, qod non vitis sit, nec lapidi, qod non lapidis ipsius sit. Si ergò contingit id tuique, qod & usui & naturæ ejus est consentaneum, qid est, ægrè qod feras? neqe enim qicqam tibi tulisset natura communis, qod ferri non posset.

§ 47. Siqa te angit res externa, non est ea ipsa, qæ molestiam facessit tibi, sed tuum ipsius de re ea judicium. hoc avtem statim delere in te situm est. siqid verò in interna animi dispositione te angit, qis prohibere potest, qo minùs opinionem tuam corrigas? pari modo, si anxium te habet, qia hoc avt illud qod rectum tibi videtur, non facis, cur non facere potiùs qàm angi velis? sed obstat, inqis, valentius aliqid. nihil est ergò qod anxius sis. neq; enim non agendi cavissa in te est. sed nec vivere tanti est, ni id fiat. excede ergò è vita æqo animo, qo modo excederes si id agere daretur, simul etiam obstantibus ipsis propitius.

§ 48. Memineris, inexpugnabilem fieri mentem, qando in se contracta, ipsa sè contenta manet, dummodo nil faciat qod ipsa nolit, tametsi non ratione, sed obstinatione merâ instructa sit. qid ergò futurum est, si ratione in consilium adhibitâ consideratè de re aliqâ sententiam tulerit? propterea arx est qædam mens perturbationibus immunis. neqe enim aliud ullum habet homo hoc validiùs communitum præsidium, ad qod ubi confugerit, in nullius potestatem possit deinceps venire. hoc qi non videt, imperitus; qi videt, nec eò recipit se, infelix est.

§ 49. Nihil ulteriùs tecum reputa, qàm qod visa primariò renunciaverint. nunciatur tibi, hunc vel illum tibi conviciatum. hoc nunciatum est. non & illud læsum esse te. video. puerulum ægrotare. hoc video. at periclitari, non video. hoc igitur modo in primò visis consiste semper, nec ampliùs qicqam eis à te intus adjicias, & nihil tibi accidit, qod commoveat te. vel

ἀμπέλῳ, ὃ οὐκ ἔστιν ἀμπελικὸν ᵃ ἢ λίθῳ, ὃ οὐκ ἔστι λίθου ἴδιον. ᵃ εἰ δὲ ἄλλῳ ἐμέλησε συμβαίνει, ὃ καὶ ᵇ εἴωθεν, καὶ πέφυκεν, τί ἂν δυσχεραίνοις; ᶜ εἰ γὰρ ἀφορητόν σοι ἔφερεν ἡ κοινὴ φύσις.

ᵃ L. 10. § 3. l. 11. § 13.
ᵇ L. 12. § 26.
ᶜ L. 6. § 19. l. 7. § 66.

§ 47. ᵈ Εἰ μὲ διά τι τῶν ἐκτὸς λυπεῖ, οὐκ ἐκεῖνό σοι ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτοῦ κρίμα· ᵉ τοῦτο δὲ πῶς ἐξαλεῖφαι ᶠ δεῖ σοι ἔξεστιν. εἰ δὲ λυπεῖ σέ τι τῶν ἐν τῇ σῇ διαθέσει, τίς ὁ κωλύων διορθῶσαι τὸ δόγμα; ὅμως δὲ καὶ εἰ λυπῇ, ὅτι οὐκ * τὸ δίκαιον ἐνεργεῖς ὑμῖν σοι φαινόμενον, τί οὐχὶ μᾶλλον ἐνεργεῖς, ἢ λυπῇ; ἀλλὰ ἰσχυρότερόν τι ἐπίσταται· ᵍ καὶ ὧν λυπεῖ· ἐὰν γὰρ πεισθῇ σε ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐνεργεῖσθαι. ἀλλὰ ἐκ ἄξιον ζῆν, μὴ ἐνεργουμένου τούτου. ʰ ἄπιθι δὲ καὶ τοῦ ζῆν εὐμενῶς, * ἢ καὶ ὁ ἐνεργῶν ἀποδιδόναι, ἅμα ⁱ ἵλεως τοῖς ἐπιταμένοις.

ᵈ L. 4. § 7, 8. l. 5. § 26.
ᵉ Sup. § 29.
ᶠ L. 6. § 52. l. 7. § 2. 14.
ᵍ L. 9. § 11. l. 12. § 25.
* τόδε
ʰ Sup. 32. 42. 45.
ⁱ L. 5. § 29.
* ἢ f.
ᵏ L. 2. § 3.

§ 48. Μέμνησο, ὅτι ˡ ἀκαταμάχητον γίνεται τὸ ἡγεμονικόν, ὅταν ᵐ εἰς ἑαυτὸ συσταθῇ ⁿ ἀρκούμενον ἑαυτῷ, ᵒ μὴ ποιοῦντι ὃ μὴ θέλει, ᵖ κἂν ἀλόγως θεραπεύσῃ. τί δῶν ᵠ ὅταν καὶ μετὰ λόγου ἀσπαίρωνος κρίνῃ πέρι τινος; διὰ τοῦτο ἀκρόπολίς ἐστιν ʳ ἡ ἐλευθέρα παθῶν διάνοια· οὐδὲν γὰρ ὀχυρώτερον ἔχει ἄνθρωπος, ἐφ' ὃ καταφυγὼν ˢ ἀνάλωτος λοιπὸν ἔσται· ὁ μὴ δῶν μὴ ἐνεργικῶς τοῦτο, ἀμαθής· ὁ δὲ ἐνεργικῶς καὶ μὴ καταφεύγων, ἀτυχής.

ˡ Sup. § 41.
ᵐ L. 7. § 28.
ⁿ Sup. § 7.
ᵒ L. 5. § 29. l. 10. § 33.
ᵖ L. 11. § 3.
ᵠ L. 5. § 18.
ʳ L. 1. § 9.
ˢ L. 11. § 36.

§ 49. ᵗ Μηδὲν πλέον σαυτῷ λέγε, ὧν αἱ προηγούμεναι φαντασίαι ἀναγγέλλουσιν· ἤγγελταί σοι, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει. ᵘ ἤγγελται τοῦτο· τὸ δέ, ὅτι βέβλαπται, οὐκ ἤγγελται· βλέπω, ὅτι νοσεῖ τὸ παιδίον· βλέπω. ὅτι δὲ κινδυνεύει, οὐ βλέπω. ἕως δῶν μένῃ σοι ἐπὶ τῶν προκειμένων φαντασιῶν, καὶ μηδὲν αὐτὸς ἔνδοθεν ἐπίλεγε, καὶ οὐδὲν σοι γίνεται μᾶλλον.

ᵗ L. 7. § 64.
ᵘ L. 4. § 7. 11.

μᾶλλον δὲ ἐπίλεγε, ὡς [a] γινόμενα ἕκαστα ἢ ἐν τῷ κόσμῳ συμβαινόντων.

[a] L. 4. § 29. l. 7. § 29. 66.

[b] L. 6. § 36.

§ 50. Σίκυος πικρός· ἄφες. [b] βάτος ἐν τῇ ὁδῷ· ἔκκλινον. ἀρκεῖ. μὴ προσεπιφέρῃς, τί δὴ καὶ γέγονε ταῦτα ἐν τῷ κόσμῳ; ἐπεὶ καταγέλαστος ἔσῃ ἀνθρώπῳ φυσιολόγῳ, ὡς ἂν καὶ σοὶ τέλος ἢ σκυτέως γελοιότης, καταγνώναι, ὅτι ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ [c] ξύσματα καὶ ἀποκόμματα ἢ καταπυκαζόμενον ὁρᾷς· καί τοι οἰκεῖοί γε ἔχουσι τοῦτο ῥίψασιν· ᾧ δὲ ὅλον φύσις, [d] ἔξω ὑδὲν ἔχει, ἀλλὰ τὸ θαυμαστὸν ἡ τέχνης ταύτης ἔστιν, ὅτι ἀνασείσασα ἑαυτὴν, πᾶν τὸ ἔνδον διαφθειρόμενον καὶ γῆρασκον καὶ ἄχρηστον εἴ τι ἔστιν, [e] εἰς ἑαυτὴν μεταβάλλει, καὶ ὅτι [f] πάλιν ἄλλα νέα ἐκ τούτων αὐτῇ ποιεῖ· ἵνα μήτε ὕσίας, ἔξωθεν χρήζῃ, μήτε ὅπου ἐκβάλῃ τὰ σαπρότερα προσδέηται· ἀρκεῖται ἐν καὶ χώρᾳ τῇ ἑαυτῆς, καὶ ὕλῃ τῇ ἑαυτῆς, καὶ τέχνῃ τῇ ἰδίᾳ.

[c] L. 3. § 2.

[d] L. 4. § 23. Sup. § 18.

[e] L. 7. § 25.

[f] L. 7. § 23.

§ 51. [g] Μήτε ἐν ταῖς πράξεσιν ὀλιγουρεῖν· μήτε ἐν ταῖς ὁμιλίαις φύρεσθαι· [h] μήτε ἐν ταῖς φαντασίαις ἀλᾶσθαι· μήτε τῇ ψυχῇ καθάπαξ σαυλίζεσθαι, ἢ ἐκθύρωσις· μήτε ἐν τῷ βίῳ ἀργολεῖος· [i] κλείσει, χρεμώσει, καταράσεις ἐλαύνει. τί οὖν ταῦτα ἐφὸς τὸ τὸν διάνοιαν μένειν καθαρὰν, φρονήσεως, σώφρονα, δικαίαν; οἷς [k] εἴ τις παρεκβὰς πηγῇ διαυγεῖ καὶ γλυκείᾳ, βλασφημοίη αὐτὸν, ἢ ἦ ἐ παύεται πόπτων ἀναβλύουσα. [l] κἂν πηλὸν ἐμβάλῃ, κἂν κοπρίαν, τάχεα διασκεδάσει αὐτὰ καὶ ἐκβλύσει, καὶ [m] ἐδαμῶς βαφήσεται. πῶς οὖν [n] πηγὴν ἀέναον ἕξεις, καὶ μὴ φρέαρ; φύσε σαυτὸν πάσης ὥρας εἰς ἐλευθερίαν, [o] μὴ τοῦ ἐυμβλῶσι, καὶ ἀπλῶς, καὶ αἰδημόνως.

[g] Sup. § 1. l. 3. § 4. l. 7. § 15.

[h] L. 7. § 66. Sup. § 13.

[i] L. 7. § 68. Sup. § 28.

[k] Sup. § 1. l. 3.

[l] L. 12. § 1.

[m] L. 6. § 30.

[n] L. 7. § 59.

[o] L. 11. § 9. 13.

§ 52. [p] Ὁ μὴ εἰδὼς ὅπου ἐστὶ κόσμος, οὐκ οἶδεν ὅπου ἐστίν. ὁ δὲ μὴ εἰδὼς ἐφὸς ὅ, τι πέφυκεν, οὐκ οἶδεν ὅστις ἐστὶν, οὐδὲ τί ἐστὶ κόσμος. ὁ δέ γε τούτων ἐνδεὴς πάντων, οὐδὲ ἐφὸς ὅ, τι αὐτὸς πέφυκεν εἶναι.

[p] L. 4. § 29.

adjicias potiùs aliqid, ut qi rerum omnium, qæ in mundo iſto contingunt, naturam perſpectam habeas.

§ 50. Amarus eſt cucumis: mitte. vepres in via: declina. ſufficit. nè pergas dicere, *Quare autem in mundo iſta ſint?* ludibrio enim futurus es homini ſcientiæ naturalis perito, perinde ac fabro avt ſutori, ſi huic vitio verteres, qòd eorum qæ conficit ramenta ac ſegmenta in officina ejus cerneres. & illi tamen qò projiciant habent, cùm univerſi natura nihil extra ſe habeat; ſed, qod in hac ejus arte maximè mireris, cùm ſe certis terminis circumſcripſerit, qicqid intra ſe corrumpi, ſeneſcere, ac inutile fieri videtur, in ſemet convertit, aliáqe ex his ipſis nova producit; adeò ut nec materiâ extraneâ opus habeat, nec qò putrefacta projiciat, deſideret. ità contenta manet & loco ſuo, & materiâ ſuâ, & arte ſibi propriâ.

§ 51. Nec in actionibus langvidus; nec in congreſſibus turbidus ſis; nec in cogitationibus vagus; nec animâ præceps abreptus & temerè exiliens; nec in vita multis implicitus negotiis. occidunt, concidunt, diris te devovent. qid hæc obſtant, qominùs mentem ſerves puram, prudentem, ſobriam, juſtam? qemadmodum ſiqis fonti aſtans limpido ac dulci, conviciis eum inceſſerit, at ille nihilominus laticem potui accommodum fundere non ceſſat. qin & ſi lutum qis fimúmqe injecerit, diſperget citò diluétqe eum, nec eodem inqinabitur. qomodo ergò fieri poteſt, ut fontem perennem in te, non puteum, habeas? ſi uſu aſſiduo libertatem cum æqanimitate, ſimplicitate, modeſtiâ qaſi nativam tibi reddideris.

§ 52. Qi neſcit eſſe mundum, ubi ſit neſcit. qi neſcit ad qid natus ſit, nec qis ipſe, nec qid mundus ſit, novit. qi avtem in horum alterutro deficit, nec ad qid ipſe natus ſit, dicere poteſt:

qalis

qualis ergò tibi videtur is, qui vitiosos hominum eorum plenus vel aversetur vel avenpatur, qi nec ubi fiat, nec qi sint ipsi, mõtunt?

§ 53. Num in vobis habes ab eo laudari, qi intra hominis spatium ter semis execratur? num ei studes placere, qi nec sibi ipse placet? aut quomodo sibi placet, qem omnium ferè, quæ facit ipse, pœnitet?

§ 54. Curæ tibi deinceps sit, non tam cum aëre ambiente te conspirare, quàm menti cuncta ambienti consentire. neq; enim minùs vis illa intellectualis ubique diffusa est & permeat cuivis exposita qi attrahere eam potest, quàm aeria cuilibet qi respirationis est compos.

§ 55. Generatim malitia mundo non obest. particulatim nec alteri cuiquam huic tantùm est noxia, cui concessum est ab ea immunem esse, quandocunq; id ipse voluerit.

§ 56. Arbitrio meo ex æquo res indifferens est arbitrium vicini mei, atq; animula aut caruncula ejus. etiamsi enim quàm maximè alter alterius causâ mutuò nati simus, mentium tamen nostrarum cuilibet peculiaris sua constat potestas. alioqi vicini mei malitia malum me faceret: id quod Deo non est visum, nè alieni arbitrii esset miserum me facere.

§ 57. Sol defundi videtur, & ubique quidem diffunditur, nec effunditur tamen. illa enim diffusio est extensio tantum itaque ab extendendo radii ejus nomen fortiti sunt. cujusmodi verò res sit radius, perspicere licet, si per angustum aliquod foramen lumen à Sole profectum in domicilium tenebricosum subingredi videris. rectâ enim procedit, & refringitur quodammodo, ubi corpus aliquod solidum occurrerit, quod aërem ultrà non admittit. ibi autẽ consistit, & nec delabitur, nec decidit. talem ergò mentis fulcionem & diffusionẽ

[a] Sup. § 44. [b] ἰδίων. Xyl. Lug. [c] διάκων f. L. 11. § 11.

[b] L. 3 § 4. l. 4. § 3.

[c] L. 5. § 10. [d] L. 6. § 16. Sup. § 10.

[e] L. 6. § 16. l. 9. § 8. [f] L. 9. § 1. l. 10. § 11.

[g] L. 5. § 35. [h] L. 2. § 2. l. 4. § 7. [i] L. 9 § 4. [k] L. 2. § 11. l. 7. § 71. l. 10. § 13. [l] L. 7 § 20. l. 6. § 32.

[m] L. 2 § 2. Inf. § 39. [n] L. 5 § 3. l. 32. § 3. [o] L. 2. § 2. l. 3. § 35. [p] L. 2. § 11.

[q] L. 12. § 30.

[r] Inf. § 60.

[s] L. 10. § 33.

τῆς διανοίας τῷ ἥκειν, μισθωτῶς ἐκχωρῆσαι, ἀλλὰ πάσην, καὶ [a] πρὸς τὰ ἀνθιστάμενα κωλύματα, μὴ βίαιον μηδὲ ῥᾳγδαίαν τὴν ἐπίφασιν ποιεῖσθαι· μηδὲ μὴν καταπήξαι, ἀλλὰ ἐμμένειν· καὶ ὁπωσοῦν ἐκλάμψαι τὸ ἡγεμόνικον. αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ γνώσεται καὶ ἀνοίξει, τὸ μὴ παραδόντα αὐτό.

§ 58. Ὁ δὲ δύναται φοβεῖσθαι, ἢ τὸν τοῦ παντὸς φοβεῖται, ἢ τὸν ἴδιον ἑτερότητα. ἀλλ' [b] οὔτε ἔχει τις ἄδικον, οὐδὲ χαλεπῷ τινι ἀδίκῳ· οὔτε ἀπλοϊστέρᾳ ἀδικίαν κλίνῃ, ἀλλοῖον ζῷον ἔσῃ, καὶ οὐ ζῇν ὑ πάσῃ.

§ 59. [c] Οἱ ἄνθρωποι γεγόναμεν ἀλλήλων ἕνεκεν. [d] Νίδασκε οὖν, ἢ φέρε.

§ 60. Ἄλλως βέλος, ἄλλως νοῦς φέρεται· ὁ μὲν γὰρ νοῦς, καὶ ὅταν εὐλαβῆται, καὶ ὅταν περὶ τοῦ σκοποῦ χρήσηται, [e] φέρεται καὶ ἐνθὺ ἰδὼν [*] πίπτει, καὶ ἐπὶ τὸ προκείμενον.

§ 61. [f] Εἰσέρπει εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑτέρου πνεῦμα [*] καὶ ἑτέρου πειρᾶσθαι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικὸν.

esse oportet, non effusionem utique, sed extensionem, quæ q; adversùs obvia quælibet impedimenta non violentum & impetuosam collisionem adhibeat, nec etiam decidat, sed consistat, & illustret quicquid eam admiserit. privabit enim sèmet splendore illius, siqis eam non transmiserit.

§ 58. Qui mortem formidat, vel sensûs extinctionem, vel aliusmodi aliquem sensum formidat. atqui, si sensum nullum prorsus habueris, nec mali quicquam sensurus es; sin sensum aliusmodi, animal aliusmodi futurus es, nec vivere desines.

§ 59. Homines alter alterius cavsâ nati sumus. itaque aut doce, aut sustine.

§ 60. Aliter sagitta, aliter mens fertur. mens enim tam cùm cavet, quàm cùm considerat, rectâ fertur, nec minùs ad scopum sibi propositum tendit.

§ 61. In mentem alterius cujusq; descende; sed & in tuam ipsius descendere quilibet potere.

---

[a] L. 6. § 50. l. 8. § 32. l. 10. § 12.

[b] L. 7. § 32. Sup. § 25.

[c] Sup. § 56. l. 9. § 1.

[d] L. 5. § 28. l. 9. § 11.

[e] L. 6. § 16. Sup. § 57.

[*] πίπτον ε' τ' π' [ἢ] εἰσὶ πλὴ [πόνυκαν] f.

[f] l. 9. § 39.

[*] ἔχειν Boot.

ΒΙΒΛΙΟΝ θ'.

Ὁ Ἀδικῶν, ἀσεβεῖ. [a] τῆς γὰρ κοινῆς φύσεως κατεσκεύασται τὰ λογικὰ ζῷα ἕνεκεν ἀλλήλων, ὥστε ὠφελεῖν μὲν ἀλλήλους κατ' ἀξίαν, βλάπτειν δὲ μηδαμῶς· ὁ [b] τοίνυν βιαίως παραβαίνων, ἀσεβεῖ δηλονότι εἰς τὸν ἀρχαιότατον θεῶν. ἡ γὰρ τῶν ὅλων φύσις, [c] τῶν δὲ γενομένων πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα οἰκείως ἔχει· ἔτι δὲ καὶ ἀληθῆ αὐτὰ ὀνομάζεται, καὶ τῶν ἀληθῶν αἰτίων πρώτη αἰτία ὄζει. ὁ μὲν οὖν ἐκὼν ψευδόμενος ἀσεβεῖ, καθόσον ἐξαπατᾷ ἀδικεῖ· ὁ δὲ ἄκων, καθόσον διαφωνεῖ τῇ τοῦ ὅλου φύσει, καὶ καθόσον

LIBER IX.

QUI injustè agit, impiè agit. cùm enim universi natura animalia rationalia sui invicem gratiâ condiderit, ut sibi invicem pro cujusque dignitate prosint, nec ullâ ratione sibi invicem obsint, qui naturæ placitum hoc violat, impiè prorsus agit adversùs numinum omnium antiquissimum. etenim universi natura, rerum est omnium natura. omnia autem quæ existunt necessitudine quâdam mutuâ sunt sibi invicem conjuncta. sed & eadem, quæ natura, veritas quoque nuncupatur; estque prima omnium quæ vera sunt, cavssa. itaq; qui sciens volens mentitur, impiè agit, in quantum fallendo injustè agit; qui nolens nesciúsque, in quantum universi naturæ dissentit, & in quantum mundi ordinem pulchrè compositum infringit, dum

[a] L. 2. § 1. l. 8. § 59.

[b] L. 6. § 40.

[c] L. 7. § 9.

dum mundi naturæ adversatur. adversatur enim, qi, qantum in se est, ad ea qæ veritati adversa sunt, fertur. à natura siquidem subsidia jam olim acceperat, qibus neglectis factum est, ut falsa à veris nunc dignoscere neqeat. Qin etiam, qi voluptates, tanqam qæ sint bonæ, sectatur, dolores, tanqam qæ mala sint, fugit, impiè hic qoqe agit. necesse est enim, ut is qi sic affectus fuerit, de rerum natura sæpe congeratur, qasi ea bonis malisqe præter meritum utriusqe aliqid attribuat; cùm mali sæpenumero voluptatibus diffluant, eisq; rebus, qibus eæ comparantur, abundent; boni contrà in dolore versentur, atq; in casus ejusmodi, qi dolorem soleat parere, incidant. adhæc, qi dolorem timet, eorum aliqid timebit, qæ in mundo necessario futura sunt. hoc est autem impium. & qi voluptatem sectatur, injuriam inferendo non abstinebit. hoc autem apertè impium oportet autem, ad qæ rerum natura ex æqo se habet; (nec fecisset utiqe utraqe, nisi ad utraqe se ex æqo haberet) adversùs hæc eadem eum pariter esse ex æqo affectum, qi naturæ ductum seqi desiderat, qo naturæ consentire possit. qicunqe ergò adversùs dolorem & voluptatem, vel mortem & vitam, vel gloriam & ignominiam, ad qæ rerum natura ex æqo se habet, non ex æqo afficitur, impiè hunc agere liqidò constat. per hoc autem qod dicitur, universi naturam istis ex æqo uti, intelligo ista ex æqo evenire ex ferie qadam rerum prodeuntium sibiq; invicem succedentium juxta antiqissimum qendam providentiæ motum, qo à principio illa ad hanc rerum omnium ordinationem & adornationem se contulit, cùm rationes qasdam rerum futurarum apud se concepisset, & facultates qasdam existentiarum, transmutationum, & successionum istiusmodi fœcundas discrevisset.

§ 2. Gratius eqidem foret, ut priùs defungeretur qispiam, qàm mendacitatem, simulationem, luxum, fastum deli-

ἀκοσμεῖ, μαχόμενος τῇ τῦ κόσμου φύσει· μάχεται γὰρ ὁ ὀπὶ τ' ἀναπόδα τοῖς ἀληθέσι φερόμενος παρ' ἑαυτόν. ἀφορμὰς δὲ παρειλήφει παρὰ τῆς φύσεως, ὧν ἀμελήσας οὐχ οἷός τέ ἐστι νῦν [a] διακρίνειν τὰ ψευδῆ ἀπὸ τῆς ἀληθῶν· καὶ μὴν [b] ὁ τὰς ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰς διώκων, παρὸ ἢ πόνος ὡς κακὸς φεύγει, ἀσεβεῖ. [c] ἀνάγκη γὰρ τὸν τοιῦτον, μέμφεσθαι πολλάκις τῇ κοινῇ φύσει, ὡς παρ' ἀξίαν τι ἀπονεμούσῃ τοῖς φαύλοις, καὶ τοῖς ἀπαιδεύτοις· διὰ τὸ πολλάκις παρὰ μὲ φαύλους ἐν ἡδοναῖς εἶναι, καὶ τὰ ποιητικὰ τούτων κλᾶσθαι· παρὰ ἢ ἀπαιδεύτους, πόνῳ, καὶ τοῖς ποιητικοῖς τούτε ἀφεστάναι. ἔτι ἢ ὁ φοβούμενος παρὰ πόνος, φοβηθήσεταί ποτε τῆς ἐπιμελοῦς τῶν τοῦ κόσμου· τῦτο ἢ ἤδη ἀσεβές. ἔστι διώκων τὰς ἡδονὰς, [d] ἃς ἀφέξεται παρὰ ἀδικεῖν· τῦτο ἢ ἐναργῶς ἀσεβές. λοιπὸν ἢ φησὶν ἡ κοινὴ φύσις ὀδύνης ἕνεκα. (ἐπεὶ γὰρ ἀμφότερα ἐποίει, εἰ μὴ φησὶ ἀμφότερα ἐπίσης εἴχατο φησὶ ταῦτα καὶ [e] παρὰ τῇ φύσει βυλομένῳ ἕπεσθαι, [f] ὁμογνώμονας ὄντας, ἃ ὀδύνης διακεῖσθαι. ὅστις ἂν φησὶ πόνος καὶ ἡδονὰς, ἢ λόγον καὶ ζῆλον, ἢ ἀρχὰν καὶ ἀδοξίαν, ἢ ὁπόσα ἢ τῆς ὅλων φύσεως ἕνεκα πάντα ἐν ὁπόσοις ἔχει, ὁδὶ μὲν ἀσεβῆ. λέγω ἢ τὸ χρῆσθαι τούτοις ὁπόσοις πρὸ κοινὴν φύσιν, ἀντὶ τῦ κατὰ [h] συμβαίνειν. ὁπόσοις κατὰ τὸ ἐξῆς γινομένοις, καὶ ὁπωσοῦν ὁρμῇ τὴν ἐπιβολὴν τῆς προαιρέσεως. [k] καὶ μὴν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ὥρμησεν ὁπόσα πρὸς τὰ ἀμείνω, συλλαβοῦσα πᾶσαν λόγου τῆς ἐπιμένων, καὶ δυνάμεις γονίμους ἀφοείσασα, ἐπροβάσατό τε, καὶ μεταβολῶν, καὶ διαδοχῶν τοιούτων.

§ 2. Χαρίεσσα μὲν ἂν εἴη ἀνδρὸς [l] ἀγύστου ψευδολογίας, καὶ πίσης ὑποκρίσεως καὶ τρυφῆς καὶ τύφου γενόμενον

[a] L. 8. § 26.
[b] L. 2. § 11.
[c] L. 6. § 16. 41.
[d] L. 11. § 18.
[e] L. 3. § 12. l. 6. § 55. l. 10. § 15.
[f] L. 8. § 54. l. 10. § 21.
[g] L. 11. § 16.
[h] L. 2. § 11. l. 6. § 34.
[k] L. 11. § 20.
[l] L. 7. § 75. Inf. § 28.

νον ἐξ ἀνθρώπων ἀπαλθεῖν. τὸ δ' ἦν [a] κορέσθιντά γε τῶν [b] ἀποπεύσεως, λύτρον πλεῖς, [*] ἢ περιρρῆδαι περικαθῆσθαι τῇ κακίᾳ. καὶ ὅπου σε ἀπὶ ἢ πεῖρα πείθει φεύγειν ἐκ τῆς λοιμῆς; λοιμὸς γὰρ διαφθορὰ διανοίας, πολλῷ γε μᾶλλον ἢπερ ἡ τοῦ ἐπικυμαίνοντος τόπου πνεύματος καί τις δυσπραγία καὶ ἔφοδος. ἄνιτι μὲν γὰρ ζώων λοιμὸς, καθὸ ζῶά ἐστιν ἀνάπνοα ἢ ἀνθρώπων, καθὸ ἄνθρωποί εἰσιν.

§ 3. Μὴ καταφρόνει θανάτου, ἀλλὰ [c] εὐαρέστει αὐτῷ, ὡς καὶ τοῦτο ἐνὸς [d] ἄρα, ὧν [e] ἡ φύσις ἐθέλει. οἷ γάρ ἐσι τὸ νεάσαι, καὶ τὸ γηράσαι, καὶ τὸ αὐξῆσαι, καὶ τὸ ἀκμάσαι, καὶ ὀδόντας, καὶ γένειον, καὶ πολιὰς ἐπιγενέσθαι, καὶ σπέρμα, καὶ κυοφορῆσαι, καὶ ἐπωδῖνεσαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ φυσικὰ ἐνεργήματα, ὅσα αἱ τοῦ σοῦ βίου ὧραι φέρουσιν, [e] τοιοῦτον καὶ τὸ διαλυθῆναι ... τοῦτο μὲν οὖν χρὴ ἄνθρωπον ὄντα διαλογιζόμενον, [f] μὴ ἀλογοφρόνως, μηδὲ ἀσπόνδως, μηδὲ καταφρονήσεως ἄξιον τὸν θάνατον ἔχειν· ἀλλὰ [g] ἀξιοῦντα αὐτὸ μίαν ἔξ φυσικῶν ἐνεργειῶν· ὡσαύτως ἀξιοῦντα, πότε ἔμβρυον ἐν τῇ μητρὶ τῆς γυναικός σου ἐξάλλῃ, ὅταν ἐκπλήξαι τινὶ ὥρᾳ ἐκ ἢ τὸ ψυχάριον σου τὸ ἐνύπνιον τοῦτο ἐκπνεύσῃ. οὐ ἢ χρὴ [h] ἰδιωτικὸν παράπηγμα ἀψιμάρμαρον ἔχειν, μάλιστά σε ἕνεκεν τοῦ τὸν θάνατον αὐτὸν, ἢ ἔσται ἢ ἔσε [i] τι ἐπινοήσαι, [k] ὧν μέλλεις ἀφίεσθαι, καὶ [l] μηθὲν ἔτι ἰδὼν ἀπὸ ἔσῃ [*] ἢ ἐμπνευμένη. [m] σκοπεῖσθαι δὲ χρὴ ἀντοῖς ἤπερ ἀεὶ, ἀλλὰ καὶ [n] πάντα καὶ [o] πρᾶος φέρειν· μεμνῆσθαι μέντοι ὅτι [p] ἐκ ἀπ' ἀνθρώπων ἐμοδογματούντων σοι ἢ ἀπαλλαγὴ ἔσαι. τοῦτο δὲ μόνον, εἴπερ ἄρα, ἀνθέλκων ἐν τῷ καθῆχθαι ἐν τῇ ζωῇ, εἰ συζῆν ἐθέσαι τοῖς περὶ τοιούτοις δόγμασι φαινομένοις. νῦν δ' ὁρᾷς, ὅσος κόπος ἐν τῇ διαφωνίᾳ· ἐ συμβιώσεως, ὡς εἰπεῖν, δεῖσθαι ἀλλήλων, ὦ θάνατε, μή πως καὶ ἀνιᾷ [*] ὑπολάθωμαι ἡμᾶς.

§ 4. [r] Ὁ ἁμαρτάνων ἐπιτρέπω ἀμφι-

[a] Inf. § 37.
[b] L. 5. § 4.
[*] περιρ. ἢ περικ. Lug.
[c] L. 2. § 3.
[d] L. 2. § 17.
[e] L. 3. § 7. l. 6. § 2.
[f] L. 3. § 7. l. 10. § 14.
[g] L. 5. § 36.
[h] L. 2. § 17.
[i] L. 5. § 10.
[k] L. 2. § 12. l. 4. § 5.
[*]
[l] L. 4. § 50.
[m] L. 8. § 22.
[n] L. 6. § 27, 28.
[o] L. 4. § 50.
[*] ἢ [ψυχὴ] f.
[p] L. 2. § 11. 16. § 26, 27.
[q] L. 3. § 4. L. 10. § 36. l. 11. § 9.
[*] αὐτὰ f.
[r] Inf. § 9.
[s] L. 5 § 25. 35.

bisset. secundus autem ab hoc gradus, horum saltem ut emori præoptet, quàm improbitati immorari. an nondum experientia tibi ipsa svadet, ut è peste ista profugias. pestis est enim, mentis corruptio, & pernicioſa quidem magis ea, quàm aeris hujus circumfusi intemperies & alteratio ejusmodi. hæc enim animalium, quâ sunt animalia; illa hominum hæc est, quâ sunt homines.

§ 3. Mortem noli contemnere, sed animo lubenti excipe, tanquam ex eorum quæ natura vult, numero quod sit. cujusmodi enim res est, adolescere, senescere, crescere, adultum esse, barbatum esse, dentire, canescere, serere, prægnantem esse, parere, aliáq; id genus opera naturalia, quæ vitæ tuæ secum ferunt ætates, ejusmodi planè res est & dissolvi. hominis est igitur considerati, nec temerariè, nec impetuosè, nec fastuosè adversus mortem se gerere: sed tanquam opus naturale, eam præstolari, quo modo nunc præstolaris, donec uteris tua utero fœtus prodeat. ità expectanda est hora, quâ animula tua involucro isti excidet. si autem vulgare vis pharmacum, quod cor tamen attingat, morti facilem cumprimis præstabit te, si consideraveris res subjectas, à quibus mox divelleris, moréſque hominum quales sint, quibus anima tua ulteriùs non immiſcebitur. etiamſi enim offendi eis te nequaquam oporteat, sed curare eos, placidéq; ferre; meminiſſe tamen licuerit, quod ab hominibus havd idem tecum sentientibus discessurus es. hoc enim solum, siquid aliud, nos retraheret & in vita retineret, si cum eadem sentientibus vitam degere daretur. nunc autem vides, quanta molestia ex dissensu mutuo eorum quibuscum vivitur, oriatur. ut dicere liceat, *Properè accedas ô mors; nequando etiam ipſe obliviſcar mei.*

§ 4. Qi peccat, sibimet ipſi peccat

qi

qi injustè agit, sibi nocet, dum malum se facit.

§ 5. Sæpenumero contingit ut injustè agat, tam qi non facit aliqid, qàm & qi facit.

§ 6. Sufficit præsens existimatio certa, & actio præsens communicativa, & affectio præsens casum omnem à prima rerum omnium cavsâ provenientem lubenter excipiens.

§ 7. Imaginationes absterge; motus compesce; appetitionem extingve; mentem in potestate sui contine.

§ 8. In animantia irrationalia, anima una distribuitur; irrationalia verò anima una intellectiva dispertitur. quemadmodum & terrestrium omnium una est terra; unâq; luce cernimus omnes, & aere uno spiramus, qotqot visûs vitæq; participes sumus.

§ 9. Quæcunqe aliqid in commune participant, ad id qod est generis ejusdem secum promptè feruntur. ad terram mole suâ fertur terrestre qodvis, in idem confluit humidum omne; & aereum itidem qodcunqe. ut necesse sit vi aliqâ intercludi ea, id nè faciant. sursum fertur ignis ob ignem elementarem. cum omni verò, qi istic est, igni adeò simul accendi proclivis est, ut materia omnis siccior pavlò incendi prompta admodum sit, eò qòd minùs sibi admixtum habeat, qod incendium prohibeat. proinde & qicqid naturæ intellectualis est in commune particeps, ad sibi cognatum pariter, vel multò magis etiam, promptè fertur, qò est enim rebus aliis præstantius, hoc est promptius. ei qod sui generis est commisceri & cum eo qodammodo coalescere. hinc apud irrationalia existunt examina, armenta, pullorum educationes, & qasi amores qidam. etenim istis animæ insunt; itaqe in subjecto præstantiori vis illa congregativa intensior reperitur, qàm in stirpibus, lapidibus, aut lignis. hinc & in irrationalibus, respublicæ, amicitiæ, familiæ, concilia; item belli tempus.

[a] ὁ ἀδικῶν ἑαυτὸν ἐμοῖ, ὅταν ἑαυτὸν πονηρόν. [a] E. 8. § 55. l. 11. § 18.

§ 5. Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι, ἐ μόνον ὁ ποιῶν τι.

§ 6. [b] Ἀρκεῖ ἡ [c] παροῦσα [d] ὑπόληψις καθολικὴ, καὶ ἡ παροῦσα [e] πρᾶξις κοινωνικὴ, καὶ ἡ παροῦσα διάθεσις [f] εὐαρεστικὴ πρὸς πᾶν τὸ [*] παρὰ τὸ ἐν τῆς αἰτίας συμβαῖνον. [b] L. 8. § 7. 12. l. 7. § 54. l. 12. § 3. [c] L. 6. § 2. [d] L. 8. § 26. [e] Inf. § 23. [f] L. 3. § 6. [*] παρὸν f.

§ 7. Ἐξαλεῖψαι φαντασίαν· κῶσαι ὁρμήν· σβέσαι ὄρεξιν· ἐφ' ἑαυτῷ ἔχειν τὸ ἡγεμονικόν. [g] L. 7. § 29.

§ 8. [h] Εἰς μὲν τὰ ἄλογα ζῶα, μίαν ψυχὴ διήρηται· [i] εἰς δὲ τὰ λογικὰ μίαν νοερὰν ψυχὴ μεμέρισται. ὥσπερ καὶ [k] μία γῆ ἐστὶν ἀπάντων τῶν γηΐνων, καὶ [l] ὑπὸ φαντὶ ὁρῶμεν, καὶ [m] ἕνα ἀέρα ἀναπνέομεν, ὅσα ὁρατὰ καὶ ἔμψυχα πέφυκε. [h] L. 4. § 40. l. 12. § 30. [i] L. 4. § 4 l. 7. § 9. [k] Inf. § 9. [l] L. 8. § 57. l. 12. § 30. [m] L. 8. § 54.

§ 9. [n] ὅσα κοινῇ πνεῦ μετέχει, πρὸς τὸ ὁμόφυλὲς κατέῤῥει. [o] τὸ γοῦν γῆϊνον πᾶν ῥέπει ἐπὶ γῆν, τὸ ὑγρὸν πᾶν [*] σύῤῥυν, τὸ ἀνθρώπινον ὁμοίως, ὥστε χρίζειν σφᾶς διορύττων καὶ βίας. τὸ πῦρ ἀνωφερὲς μέν, ὑπὸ τε τοιχειώδους πυρὸς πωτὶ δὲ πυρὶ ἐντυγχάνειν πρὸς τὸ συνεξάπτεσθαι ἕτοιμον ἔστιν, ὥστε καὶ πᾶν τὸ ὑλικὸν τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον, εὐέξαπτον ἔσται, ὑπὸ τὸ ἀκώλυτον ἀγωνοθέτου αὐτῷ τὸ κωλυτικὸν πρὸς ἄξαυτον. καὶ τοίνυν [p] πᾶν τὸ κοινῆς νοερᾶς φύσεως μέτοχον, πρὸς τὸ συγγενὲς ὁμοίως αἰσθάνεται, ἢ καὶ μᾶλλον. ὅσῳ γὰρ δὲ κρεῖττον ἔφυ τὰ ἄλλα, τοσούτῳ καὶ πρὸς τὸ συγκιρνᾶσθαι τῇ οἰκείῳ καὶ συγκοῦσθαι ἑτοιμότερον. εὐθὺς γοῦν [q] ἐπὶ μὲ σφᾶς ἀλόγων εὑρέθη σμήνη, καὶ ἀγέλαι, καὶ νεοσσοτροφίαι, καὶ οἱ ἔρωτες. ψυχαὶ γὰρ ἤδη ἔνεστιν ἐνταῦθα, καὶ τὸ συναγωγὸν ἐν τῷ κρείττονι ἐπιτεινόμενον ἐνεῖσκετο, ὅπου ἔντι δὴ φυσῶν μᾶλλον, οἷον ἔντι δὴ λίθων, ἢ ξύλων. ἐπὶ δὲ [r] τῶν σφᾶς λογικῶν ζώων, πολιτεῖαι, καὶ φιλίαι, καὶ οἶκοι, καὶ σύλλογοι, καὶ ἐν πολέμοις [n] L. 5. § 4. l. 7. § 50. [o] Sup. § 9. [*] ὑπὸ τὸν ῥῦν f. Lug. An. [p] L. 5. § 16. 30. l. 12. § 26. [q] L. 6. § 16. l. 12. § 18. [r] Inf. § 23. l. 12. § 30.

μοις συμβῆναι καὶ ἀνοχαί. ἐπὶ δὲ τῶν ἔτι κρειττόνων, καὶ ἐναδιεστηκότων τόπον τινὰ ἕνωσις ὑπῆρξε, διὰ [a] ὅτι τῆς ἄκρας. ἕως οὖ ὅτι τὸ κρεῖττον ἐπιτάσεως συμπάθειαν, [b] καὶ ἐν διεστῶσιν ἐργάσασθαι ἐδύνατο. ὅσα δὲ τὸ νῦν γινόμενον. [c] μόνα γὰρ τὰ νοερὰ νῦν [d] ἐπιλέλησται τῆς πρὸς ἄλληλα σπουδῆς καὶ συννεύσεως, καὶ τὸ σύρρουν ὧδε μόνον οὐ βλέπεται. ἀλλ' ὅμως καί τοι φεύγοντες ἀπεκταλαμβάνονται. κρατεῖ γὰρ ἡ φύσις. ὄψει δὲ ὁ λόγῳ παρακολουθῶν. [e] ἧσσον γοῦν ἔσεσθε τις ἂν γνῶσις τι μηδενὸς γνώσεως προσαπόμοιον, ἢ ἀνθρώπου [f] ἀνθρώπῳ ἀπορρηγμένον.

§ 10. [g] Φέρει καρπὸν, καὶ ἄνθρωπος, καὶ θεὸς, καὶ ὁ κόσμος· ἐν τοῖς ἰδικοῖς ἕκαστα φέρει. εἰ δὲ ἡ συνήθεια κυρίως * τίθεσθαι δὲ ἀμπέλου καὶ τῆς ὁμοίων, ἐᾷ τοῦτο· [h] ὁ λόγος δὲ, καὶ κοινὸν, καὶ ἴδιον καρπὸν ἔχει· καὶ γίνεται ἐξ αὐτοῦ τοιαῦτα· ἕτερα, ὁποῖόν τι αὐτός ἐστιν ὁ λόγος.

§ 11. [i] Εἰ μὲν δύνασαι, μεταδίδασκε· εἰ δὲ μὴ, μέμνησο, ὅτι [k] πρὸς τοῦτο ἡ ἐπιείκειά σοι δέδοται· καὶ [l] οἱ θεοὶ δὲ ἐπιμένεις τοῖς τοιούτοις ἐστίν· εἰς ἔνια δὲ καὶ συνεργοῦσιν, εἰς ὑγίειαν, εἰς πλοῦτον, εἰς δόξαν· ἕως ἐστὶ χρηστοί. [m] ἔξεστι δὲ καὶ σοί· εἰ εἶπε, [n] τίς ὁ κωλύων.

§ 12. [o] Πόνει, μὴ [p] ὡς ἄθλιος, μηδὲ ὡς ἐλεεινὸς ἢ [q] θαυμάζεσθαι θέλων. ἀλλὰ μόνον ἓν θέλε, κινεῖσθαι καὶ ἴσχεσθαι, [r] ὡς ὁ πολιτικὸς λόγος ἀξιοῖ.

§ 13. Σήμερον ἐξῆλθον πᾶσης περιεστάσεως· μᾶλλον δὲ ἐξέβαλον πᾶσαν [s] σείσασαν· [t] ἔξω γὰρ ἦν, ἀλλὰ [u] ἔνδον ἐν ταῖς ὑπολήψεσι.

§ 14. Πάντα * ταῦτα, [x] συνήθη τῇ πείρᾳ· [y] ἐφήμερα δὲ τῷ χρόνῳ. [z] ῥυπαρὰ δὲ τῇ ὕλῃ· [a] πάντα νῦν, διὰ ἐκεῖνον ἃς κατεδαφιοῦμεν.

[a] L. 6. § 43. l. 11. § 27.
[b] L. 7. § 13.
[c] L. 11. § 18. 20.
[d] Sup. § 3.
[e] L. 12. § 30.
[f] L. 8. § 34.
[g] L. 8. § 19. l. 11. § 1.
* τίκτειν Lug.
[h] L. 4. § 24.
[i] L. 5. § 28. l. 8. § 59.
[k] Inf. § 42.
[l] L. 7. § 70. Inf. § 27.
[m] L. 5. § 5. l. 8. § 8.
[n] L. 3. § 12. l. 8. § 47.
[o] L. 1. § 5. & l. 5. § 5.
[p] L. 1. § 15. 16.
[q] L. 1. § 7.
[r] L. 4. § 24. Sup. § 8.
[s] L. 1. § 15. Inf. § 41.
[t] L. 4. § 3.
[u] L. 10. § 38.
* ταὐτὰ Inf. § 28. l. 7. § 1.
[x] L. 4. § 44.
[y] L. 4. § 48.
[z] Inf. § 36.
[a] L. 2. § 14.

pore fœdera, & inducias. qin & in præstantioribus adhuc, licèt modo qodam à se invicem dissitis, in astris nempe, unio tamen qædam existit. ità sortis præstantioris eminentia etiam in distantibus affectionem ad se invicem mutuam producere valuit. vide interim qò res redierit. sola enim rationalia mutui hujus in se invicem studii ac consensûs nunc sunt oblita: confluxúsqe ille apud ista sola non cernitur. veruntamen, fugiant licèt hoc homines, undiq; occupantur. prævalet enim natura. observando avtem id, qod loqor, comperies. faciliùs enim qis terreni qippiam terrenæ rei nulli adjunctum reperet, qàm hominem ab homine omni prorsus sejunctum.

§ 10. Fructum fert & homo, & Deus, & mundus. & in propria tempestate fert horum unumqodqe, etiamsi avtem usus formulam hanc loqendi viti ac similibus præcipuè attribuerit, nihil tamen hoc obstat, qo minùs & de illis dicatur. ratio verò fructum habet & communem & proprium. oriuntúrq; ex ea alia ejusmodi, cujusmodi ipsa est ratio.

§ 11. Peccantem, si potes, meliora docето. si minùs, memineris, hoc fine clementiam tibi datam esse. & Dii avtem adversùs tales clementer se gerunt. in qi- busdam etiam opem eis porrigunt suam, ad sanitatem nempe, divitias, gloriam consequendam adeò benigni existunt. idem & tibi licet facere. avt dicas, qis te prohibeat.

§ 12. Laborem sustine, non ut miser, nec qo miserationi vel admirationi sis aliis, sed hoc unum velis, ità moveri motúmve sistere, prout ratio civilis exigit.

§ 13. Hodie molestiâ me omnia exemi. vel potiùs molestiam à me omnem abjeci. neqe enim extra, sed intra me, in opinione mea existebat.

§ 14. Eadem sunt omnia, usu familiaria, tempore diaria, materiâ sordida. præsentia omnia, qalia apud illos qos sepelivimus.

§ 15.

§ 15. Res ipsæ foris apud semet consistunt; nec de se qicqam avt nôrunt ipsæ, avt narrant nobis. qid ergò de eis pronunciat? mens.

§ 16. Non in passione, sed actione situm est, rationalis ac civilis animantis bonum malúmq; qo modo nec virt' vitiúmve illius in passione, sed in actione consistit.

§ 17. Lapidi projecto nihil est mali, qód deorsum feratur; qód sursum, nihil boni.

§ 18. Mentes hominum penitiùs introspice. videbis, qos judices pertimescas; qales etiam de semet judices sint.

§ 19. In transmutatione universa existunt. tu qoqe in jugi alteratione, & corruptione qadam versaris; & mundus tecum universus.

§ 20. Qod alteri delictum est, apud eum relinqendum est.

§ 21. Actionis terminatio, intentionis avt opinationis cessatio, mors eidem est qædam. veruntamen nihil in se mali habet. ad ætates transi, puerilem putà, adolescentiam, juvenilem, senilem. & harum mutatio omnis mors est qædam. sed nunqid grave? transi rursus ad ætatem sub avo, tum sub matre, mox sub patre transactam: cúmqe alias havd paveas differentias mutationésq; deprehenderis, interroga te, ecqid in his grave sit. pari igitur modo nec grave qicqam in vitæ totius terminatione, cessatione, mutatione.

§ 22. Recurrito ad mentem tuam, ad universi, ad delinqentis conjusvis. ad tuam, ut ipsam justam exhibeas: ad universi, ut recorderis, cujusnam sis pars: ad delinqentis cujusvis, ut consideres, insciusne an consultò deliqerit, cogitésq; simul esse tibi cognatum.

§ 23. Sicut ipse es ad cœtum civilem complendum constitutus: ità actio tua qævis ad vitam ejusmodi consummandam referatur. qæcunqe igitur actio tua ad finem hunc vel immediatè vel mediatè

§ 15. [a] Τὰ μεμίγμενα ἔξω συρρῶν ἕστιν, αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν, μενὸν μήτε εἰδότα τινὰ * αὐτῶν, μήτε ἀποφαινόμενα. [b] τί ἦν ἀποφαίνεται τὸν αὐτῶν; τὸ ἡγεμονικόν.

§ 16. [c] Οὐκ ἐν πάθει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ τὸ [d] τῆς λογικῆς πολιτικῆς ζῴου κακὸν καὶ ἀγαθὸν ἄκαιρον. ἔστι δὲ ἡ ἀρετὴ καὶ κακία αὐτοῦ ἐν πάθει, ἀλλὰ ἐνεργείᾳ.

§ 17. [e] Τῷ ἀναρριφέντι λίθῳ οὐδὲν κακὸν τὸ κατενεχθῆναι, οὐδὲ ἀγαθὸν τὸ ἀνενεχθῆναι.

§ 18. [f] Δίελθε ἐπὶ τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῶν, καὶ ὄψει ἃ τίνας κρινεῖ φοβεῖ, [h] ὅσους καὶ σέβει * αὐτῶν ὄντας κριτάς.

§ 19. [i] Πάντα ἐστὶ μεταβολή· καὶ [k] αὐτὸς σὺ ἐν διηνεκεῖ ἀλλοιώσει, καὶ κατά τι φθορᾷ· καὶ [l] ὁ κόσμος. Ἅπ ὅλου.

§ 20. [m] Τὸ ἄλλου ἁμάρτημα, ἐκεῖ κεῖσθω καὶ ἀλιτηρεῖν.

§ 21. [n] Ἐνεργείας ἀπόληξις, ὁρμῆς, * ὑπολήψεως κενῶλε, καὶ ὅλον δάνατος, [o] οὐδὲν κακόν. μέτιθι νῦν ἐπὶ ἀλικίαν, βίον· παιδίου, τοῦ σὲ μειρακίου, τοῦ νεότητα, τοῦ γῆρας· καὶ [p] τούτων πᾶσα μεταβολή, δάνατος· μὴ δεινόν; μέτιθι νῦν ἐπὶ τὸν βίον τὸν ὑπὸ τῷ πάππῳ, εἶτα τὸν ὑπὸ τῇ μητρί, εἶτα τὸν ὑπὸ τὸν πατέρ· καὶ ἄλλας πολλὰς διαφορὰς καὶ μεταβολὰς καὶ ἀπολήξεις ἐνείσας, ἐπιρώτα σεαυτὸν, μὴ δεινόν. ἕως τούτου οὐδὲ [q] ἡ τοῦ ὅλου σου βίου λῆξις, καὶ παῦλα, καὶ μεταβολή.

§ 22. [r] Τρέχε δὴ τὸ σεαυτοῦ ἡγεμονικὸν, καὶ τὸ τοῦ ὅλου, καὶ τὸ τέκνου· τὸ μὲν σεαυτοῦ, ἵνα [s] γένῃ δικαίου αὐτὸ πράττῃ· τὸ δὲ τοῦ ὅλου, ἵνα συμμνημονεύσῃς [t] τίνος μέρος ἐσι. τὸ δὲ τέκνου, ἵνα ἀκάκως καὶ [u] πάντως * ἀγνοίᾳ, ἢ γοήτῃ, καὶ ἅμα λογίσῃ ὅτι [x] συγγενές.

§ 23. Ὥσπερ αὐτὸς σὺ [y] πολιτικὸς συστήματος συμπληρωτικὸς εἶ, οὕτως καὶ [z] πᾶσα πρᾶξίς σου συμπληρωτικὴ ἔστω ζωῆς πολιτικῆς. [*] ἥτις ἐὰν μὴ πρᾶξις σε [a] μὴ ἔχῃ ἢ ἀναφορὰν, οὔτε συστοιχῇς, οὔτε πόρρωθεν

[a] L. 4. § 3.
* αὐτῶν
[b] L. 4. § 39.
[c] L. 6. § 51.
[d] Sup. § 8, 9.
[e] L. 8. § 20.
[f] L. 7. § 62. l. 8. § 61.
[g] L. 5. § 32.
[h] L. 3. § 4. l. 8. § 53.
* αὐτῶν
[i] L. 5. § 23. l. 7. § 18.
[k] Inf. § 21.
[l] L. 4. § 3.
[m] L. 7. § 29.
Inf. § 38.
[n] L. 12. § 23.
* [καὶ] ὑπ'
[o] L. 2. § 17. l. 11. § 34.
[p] Sup. § 19. l. 11. § 35.
[q] L. 7. § 23. l. 8. § 20.
[r] L. 5. § 3. l. 8. § 7. 22.
[s] L. 3. § 16.
[t] L. 2. § 3, 4.
[u] L. 11. § 18.
* ἀγνοίᾳ
[x] L. 2. § 1.
[y] Sup. § 9. l. 4. § 4.
[z] L. 2 § 16.
* ἥτις ἐὰν ἦν Lug. ἥτις ἐὰν ἦν delet An.
[a] L. 11. § 19.

πορρώτω δεῖ τὸ κοινωνικὸν τέλος, αὐτὸ a διαπερᾷ τὸν βίον, καὶ οὐκ ἐᾷ ἕνα εἶναι, καὶ σχισθῆναι δεῖν, ἀπὸ τοῦ ὅλου μέρος διϊσταμένου. ἀπὸ δὲ τούτου b συμφωνίας.

§ 24. c Παιδίων ἐρεῖς, καὶ παίγνια, καὶ d πεπλασμένα νεκρὰ βαστάζοντα, ὥστε ἐνεργέστερον αἰσχυνθῆναι τὸ τῆς νεκύας.

§ 25. e Ἰδὲ δὲ τὴν ποιότητα τὴν αὐτὴν, καὶ ἀπὸ τῆς ὑλικῆς αὐτὰ ἀφεγμένας θεάσασθαι· εἶτα καὶ τὸν χρόνον ἀνθέξαι τούτου, ὃν πλεῖστον ὑφίστασθαι πέφυκε τοῦτο f τὸ ἰδίως ποιόν.

§ 26. g Ἀνέτλης μυρία, διὰ τὸ μὴ h ἀρκεῖσθαι τῇ σῇ ἡγεμονικῇ * ποιεῖν τὰ τοῦτο δι' κατασκευάσας * ἀλλὰ i ἄλλοις.

§ 27. Ὅταν ἄλλος ψέγῃ τι, ἢ μισῇ, ἢ τοιαῦτά τινα ἀφορῶσιν *, k ἔρχου ἐπὶ τὰ ψυχάρια αὐτῶν, διελθὲ ἔσω, καὶ ἴδε ποῖοί τινες εἰσὶν ὄψει, ὅτι l ἐὰν δεῖ σε καλῶς, ἵνα τούτοις τί ποτε ἀεί σε δοκῇ· m εὐνοεῖν μέν τε αὐτοῖς δεῖ n φύσει φίλοις. καὶ ° οἱ θεοὶ δὲ παντοίως αὐτοῖς βοηθοῦσι, p δι' ὀνείρων, δι' μαντειῶν, πρὸς ταῦτα μέν τοι, q περὶ ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται.

§ 28. r Ταῦτά ἐστι τὰ τῆς κόσμου s ἐγκύκλια, t ἄνω κάτω, u ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. καὶ x ἔστιν ἐφ' ἑκάστου ὁρμὴ ἢ τῷ ὅλῳ διαίνοια· ὅσον εἰ ὄζειν, ἀποδύσῃ z τὸ ἐκείνης ὁρμητόν. * ἢ ἅπαξ ὥρμησε, τὰ δὲ λοιπὰ καθ' ἑπακολούθησιν. καὶ a τί ἂν τίνι τρόπον γάρ τινα * ἄτομοι, ἢ ἀμιγῆ τὸν ὅλον, καὶ εἴ τις θεὸς, ἐν ἔχει πάντα εἴτε τὸ εἰκῇ, z μὴ κατ' αὐτὸν εἰκῇ. a ἤδη πάντας ἡμᾶς γῆ καλύψει· ἔπειτα καὶ b αὐτὴ μεταβαλεῖ· καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον μεταβαλεῖ καὶ πάλιν ἑκεῖνα εἰς ἄπειρον. c τὰς γὰρ ἐπικυμαινούσας τῶν μεταβολῶν καὶ ἀλλοιώσεων ἐνθυμούμενός τις, καὶ d τὸ τάχος, πάντα ὀλίγα καταφρονήσει.

§ 25. Formæ qualitatem animo adi; & à materia abstractam contemplare: tum & tempus tecum definito ad quod plurimùm res sic affecta perdurare possit.

§ 26. Innumera perpessus es, qia non didicisti mente tuâ contentus esse agente ea ad quæ condita est, sed ad alia eadem abuteris.

§ 27. Ubi te alii vituperaverint, vel oderint, vel ejusmodi aliqid oblocuti fuerint, adi animulas eorum, penitiùs introspice cujusmodi sint. facilè videbis, nihil esse quod te angat, qicqid illi de te judicent. bene velle tamen illis oportet. sunt enim naturâ amici. qin & Dii ipsi omnimodam illis opem ferunt, per insomnia, per vaticinia, etiam in eis ad quæ feruntur illi.

§ 28. Eadem planè sunt mundana omnia, sursum deorsum, à seculo ad seculum, in orbem redeuntia. mens autem universi vel ad singula qæq; se promovet. quod si fuerit, ad quod illa se promoverit, tu excipe. vel semel operi se admovit; reliqa verò per consequentiam necessariam à primis illis ità profluunt, ut serie quâdam continuâ unum qiddam constituant. vel atomi & corpora indivisibilia pro rerum principiis habenda erunt. deniq; si qis Deus est, omnia bene se habent. sive temerè feruntur; tu nè temerè feraris, mox futurum est ut tellus nos omnes condat: dein & ipsa in alia mutabitur: & ista in infinitum mutabuntur: & ista rursus in infinitum. siqidem qi mutationes & alterationes fluctuum instar sibi invicem supervenientes, & vicissitudinum harum celeritatem consideraverit, nat ille mortale qicqid est despectui habebit.

§ 29.

a L. 5. § 33. l. 7. § 3.
b L. 4. § 41.
c L. 7. § 29. l. 10. § 26.
d L. 3. § 11. l. 10. § 9.
e L. 10. § 7. l. 12. § 30.
f L. 4. § 32. l. 10. § 33.
g L. 5. § 14. 15, 16.
h ποιῶ τινα Arg. ποιοῦντι Lug.
i ἀλλ' ἀλλεῖα Bob. Ἀλλ' ὅπως ἀλλ Sal.
k Inf. § 37.
l ταῦτη f.
m Sup. § 18. Inf. § 34.
n L. 4. § 3.
o L. 7. § 22.
p L. 11. § 9.
q Sup. § 11.
r L. 1. § 17.
s Inf. § 40. l. 11. § 10.
t τὰ αὐτὰ Mer. Sup. § 14.
u L. 4. § 32.
x L. 2 § 14.
y L. 7. § 1.
z Inf. § 35.
a L. 6. § 36.
b ἢ ἄνω χάσεται τὸ Bost. τὸ ἐν τινι Sal. V. N.
c ἄτομοι Sal. f.
d ἢ ἀτ [χ] ἀμ. f. Inf. § 39.
e L. 2. § 11.
f L. 6. § 44. l. 12. § 20.
g L. 6. § 59.
h L. 2. § 17.
i L. 7. § 34.
k Inf. § 29. 32, 33.

§ 29. Torrentis est instar rerum natura; omnia secum abripit. qàm viles avtem sunt & mucci pleni, etiam politici isti, &, ut ipsis videtur, philosophicè se gerentes homunculi? id agas, ô homo, qod nunc te poscit natura. aggredere, qatenus tibi datur. nec circumspice, nunqis adsit, qi advertat. nec Platonis rempublicam expecta. verùm sufficiat tibi, si vel parùm admodum res processerit; nec vel hoc ipsum parvum qiddam existimaveris. nam dogmata hominum qis mutaverit? & tamen absq; his mutatis, qid aliud supererit, nisi ingemiscentium, dum obsequium simulant, servitus. age nunc, & Alexandrum, Philippum, Demetrium Phalereum mihi refer. viderint illi, an qid natura communis poscat, nôrint, & ad hujus dictamen sese instituerint. sin tragicè semet ostentârint, qi ad illorum imitationem me addixit? simplex qiddam & modestum est philosophiæ opus. noli me ad fastum insolentem abducere.

§ 30. Intuere desuper armenta innumerabilia, & ritus innumerabiles, & navigationis omne genus, in procellis, in tranqillo mari, & rerum præteritarum, præsentium, decedentium differentias. considera & vitam qæ sub aliis olim est acta, qæ post te erit transigenda, qæ'qe apud gentes barbaras jam agitur. & qàm multi sint, qi nec nôrint nomen tuum; qàm multi, qi mox ejusdem obliviscentur; qàm multi, qi cùm te nunc lavdent, mox vituperaturi sint. qod denique, neq; memoria, neq; gloria, neqe ejusmodi qicqam æstimatione ullâ dignum est.

§ 31. Mentis tranqillitas tibi sit in eis, qæ ab externa cavsa proficiscuntur. justitiæ ratio in eis qæ ab interna efficiuntur. hoc est; intentio tua actióq; omnis hunc solum sibi finẽ propositum habeat, ut ad societatem humanam qod conducat fecerit, utpote qod naturæ tuæ consentaneũ existat.

§ 32. Supervacanea multa, qæ mole-

§ 29. [a] Χειμάῤῥους ἡ πᾶν ὅλων αἰτία· παύτα φέρει· ὡς [b] οὑτωσὶ ἢ κὴ τὰ πολιτικὰ ταῦτα, κὴ, ὡς ὄιεται, φιλοσόφως * θεωπτικὰ ἀνθρώπεια, * μυζῶν μεσά; ἄνθρωπε, [c] πί ποτε ποίησον, ὃ νυῦν ἡ φύσις ἀπαιτεῖ· [d] ἔρμησον, ἐὰν δύνῃται, κὴ [e] μὴ περιβλέπου, εἴ τις εἴσεται· μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε· ἀλλὰ [f] ἀρκοῦ, ἐὰν τὸ βεραχύτατον προέσει· κὴ τότε αὐτὴ τὴν ἔκβασιν, ὡς ἐ μικρόν τί δῶι, διανοοῦ. [g] δόγμα γὰρ οὐδενὸς τὰς μεταβάλλει; χωρὶς ἢ δογμάτων μεταβολῆς, τί ἄλλο, ἢ [h] δουλεία στενόντων, κὴ πείθεσθαι ἀναισθήτων. ὕπαγε νυῦν, κὴ [i] Ἀλέξανδρον, κὴ Φίλιππον, κὴ [k] Δημήτριον τὸν Φαληρέα μοι λέγε. ὄψομαι, εἰ [l] ἕἵδον, τί ἡ κοινὴ φύσις ἤθελε, κὴ ἑαυτὸς ἐπαιδαγώγησεν. εἰ δ' [m] ἀτεραγήδησαν, [n] ἀδλὶς μὲ κατακέκτηκε μιμεῖσθαι. ἁπλοῦν δῶι κὴ [o] αἰδήμον τὸ φιλοσοφίας ἔργον. μὴ μὲ ἄπαγε ἐπὶ [p] σεμνοτυφίαν.

§ 30. [q] Ἄνωθεν ἐπιδοκεῖν ἀγέλας μυείας, κὴ τελετὰς μυείας, κὴ * πᾶν πανήγυριν ἐν χειμῶσι κὴ γαλήναις, κὴ διαφορὰς γινομένων, συγγινομένων, ὑπογινομένων. [r] ὀπτάνου δ' κὴ τὸν ὑπ' ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον, τὸν μετὰ σε βιωθησόμενον, κὴ τὸν νυῦν ἐν τοῖς βαρβάροις ἔθνεσι βιούμενον· κὴ [s] ὅσοι μὲ ἐδὲ ὄνομά σου γινώσκουσιν, [t] ὅσοι δ' τάχιστα ἐπιλήσονταί σου, [u] ὅτι δ' ἐπαινοῦντες ἴσως νυῦν σε τάχιστα ψέξουσι· κὴ ὡς [x] ὅτι ἡ μνήμη ἀξιόλογόν γε, γ' ὅτι ἡ δόξα, ὅτι ἄλλο τι τὸ τοιοῦτον.

§ 31. [z] Ἀταραξία μὲν, ἐκ τὰ ἀπὸ τῆς ἐκτὸς αἰτίας συμβαίνοντα. δικαιοσύνη δ', ἐν τοῖς παρὰ τὴν ἐκ ταῦ αἰτίαν ἐνεργουμένοις· τοῦτέστιν, ὁρμὴ κὴ πρᾶξις, [a] κατὰλήγουσα ἐπ' αὐτὸ τὸ οἰκειοτικῶς πρᾶξαι, ὡς τοῦτό σοι κατὰ φύσιν ὄν.

§ 32. Πολλὰ περιττὰ περιλεῖπ' ἐν-

[a] L. 2. § 13. & l. 7. § 19.
[b] L. 2. § 12. l. 4. § 48.
* -ρυς Lug. An.
* -άπα
[c] L. 8. § 26. 44.
[d] L. 8. § 32.
[e] L. 8. § 1.
[f] L. 5. § 9.
[g] L. 8. § 4.
[h] Inf. § 40.
[i] L. 8. § 3.
[k] L. 8. § 25.
[l] L. 8. § 3.
[m] L. 3. § 7. l. 5. § 28.
[n] L. 5. § 36. l. 7. § 58.
[o] L. 1. § 2.
[p] L. 1. § 9.
[q] L. 7. § 48. l. 12. § 24.
* πᾶν Xyl.
[r] L. 7. § 49.
[s] L. 3. § 10. l. 8. § 21.
[t] L. 4. § 19.
[u] L. 3. § 4. l. 4. § 3.
[x] L. 4. § 3. 19.
[y] L. 6. § 16.
[z] L. 7. § 54. Sup. § 6.
[a] L. 4. § 20. l. 5. § 34. Sup. § 23.

[a] L. 2. § 15. l. 11. § 18.

οχλήσαντων σοι δύναται, [a] ὅλα ὅσα τῇ ὑποκειμένῃ σοι κείμενα· καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν ἀσχολιῶν ἕξεις σαυτῷ,

[b] L. 7. § 35. * [πᾶ] τὸν

[b] ἂν ὅλον κόσμον ἀγκαλισάμενος τῇ γνώμῃ, καὶ τὸ ἴδιον αἰῶνα ἐννοήσῃς, καὶ τὴν τοῦ ἑκάστου μίξιν ἐφ' ἑκάστου μερίσματος ταχεῖαν μεταβολὴν ἐπινοήσῃς,

[c] Sup. § 19. 28. Inf. § 33.

[d] L. 5. § 24.

[e] L. 4. § 3.

ὡς [d] βραχὺ μὲν τὸ ἀπὸ τοῦ γενέσεως μέχρι διαλύσεως, [e] ἀχανὲς δὲ τὸ πρὸ τῆς γενέσεως, ὡς καὶ τὸ μετὰ τὴν διάλυσιν ἄμοιρον ἅπαν ἐστίν.

[f] Sup. § 28. 32.

§ 33. Πάντα, ὅσα ὁρᾷς, [f] τάχιστα φθαρήσεται· καὶ ὅσοι φθείροντα αὐτὰ ἐπιδόντες, τάχιστα καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται· καὶ

[g] L. 8. § 25.

[h] L. 2. § 14. l. 4 § 50.

[h] ὁ ἐκπάγλως ἀποθανὼν εἰς ἴσον κατάστασιν τῷ ταχέως.

[i] Sup. § 18. 27.

§ 34. [i] Τίνα τὰ ἡγεμονικὰ τούτων, καὶ περὶ δίαν ἀποβλέπουσι, καὶ δι' ἃ

* χολῶσι Lug.

φιλοῦσι καὶ τιμῶσι γυμνὰ νομίζειν τὰ ψυχάρια αὐτῶν. ὅτι. δοκοῦσι βλάπτειν φόβητρα, ἢ ὠφελεῖν ἐξυμνοῦντες,

[k] L. 11. § 18. [l] L. 4. § 3. l. 8. § 18.

[k] ὅτι ὕπνος.

§ 35. Ἡ ἀποβολὴ οὐδὲν ἄλλο, ὅτι, ἢ [l] μεταβολή· [m] τούτῳ δὲ χαίρει ἡ φύσις ὅλων φύσις, [n] καὶ ὑπ' αὐτῆς πάντα καλῶς γίνεται, [o] ἐξ αἰῶνος ὁμοειδῶς ἐγένετο, καὶ εἰς ἄπειρον τοιαῦθ' ἕτερα ἔσται. [p] τί σὺ λέγεις, ἅπ ἐγένετό τε πάντα, * ὃ καὶ πάντα ἀεὶ κακῶς ἦν, καὶ [q] ἐμηχανήσατο θεοὺς ἐξ ἀρχῆς οὐδὲν ποτὲ ὑπ' ἀλλήλοις συμφωνοῦντας τούτους, ἀλλὰ κατακέκλεσται ὁ κόσμος ἐκ ἀδιαλείπτου κακίας συνέχεσθαι;

[m] L. 7. § 18. [n] L. 4. § 45. [o] Sup. § 28. [p] L. 12. § 5. * καὶ ὅπ [q] L. 10. § 7.

[r] Sup. § 14. l. 5. § 33. l. 11. § 2. 17.

§ 36. [r] Τὸ σαπρὸν τῆς ὑφῆς ἐφυγρασμένης ὕλης, ὕδωρ, κόπρος, ὀστάρια, [s] χείματος· ἢ πάλιν, πάχνη, γῆρας τοῦ μέρμηκος, καὶ ἀποσάθωσις ὁ χρυσὸς, * ὁ ἄφυρτος καὶ [t] περιφανὴ ἐλάχιστα, καὶ αἷμα ἡ πορφύρα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τοιαῦτα καὶ [u] τὰ πάθη τὰ ἁπλᾶ τοιαῦτα καὶ [x] ἐπὶ τούτων εἰς πάντα μετακαλλωπισμοί.

[s] L. 8. § 37. * [καὶ] ὁ [t] L. 6. § 13. [u] L. 2. § 2. [x] Sup. § 28. l. 10. § 1. [y] Sup. § 2. 26. [z] L. 2. § 3. l. 5. § 5.

§ 37. [y] Ἄκαιρος τῷ ἐξόλης βίῳ καὶ [z] μογγυσμῷ, καὶ πάθει τινὶ [a] τεταραγμένος; [b] τί τούτων καινόν; [c] τί σε ἐξίστησι; [d] τὸ αἴτιον; ἆρα αὐτὸ αὐτὸ ἡ ὕλη;

stiam tibi pariunt, præcidere, cùm in opinione tua tota sita sint, animúmq; angustiis exemptum plurimùm dilatare poteris, si mundum totum & seculum in qo degis, mente complexus fueris, & rei cujusqe sigillatim transmutationem celerem consideraveris, qámq; exiguum temporis spatium inter ortum ejusdem & interitum intercedat; cùm & immensum sit qod ortum præcesserit, & interminatum pariter, qod interitum sit consecuturum.

§ 33. Corrumpentur brevi, qæcunq; vides: corrumpentur brevi, & qi corrumpi hæc vident. & qi senectute extremâ confectus moritur, in eundem statum redigetur cum eo, qi immaturus obiit.

§ 34. Animulas hominum nudas intuere, ut videas, quales mentes gerant, qibus rebus studeant, & qarum causâ alios diligunt ac honorent. tum qando vel vituperando obesse, vel laudando prodesse cuiqam videntur, quanto cum fastu id faciant.

§ 35. Nihil est aliud amissio qàm mutatio. hæc autem gaudet natura, qæ nihil non rectè facit. ab æterno ista pariter facta sunt; & in æternum alia ejusmodi fient. esqis ergò dixerit omnia & facta fuisse, & semper factum iri mala? nec penes Deos, qi tot fuerint, potentiam, extitisse corrigendi ista, qo minùs mundus ad mala ista addiceretur, qibus perpetim teneretur implicitus?

§ 36. Qàm putida est subjecta rei cuiq; materia? aqa, pulvis, ossicula, sordes. aut rursus, calli terræ, marmora, sedimenta, aurum, ac argentum; pili, vestis, sanguis, purpura; & ejusmodi alia qævis, etiam qod formæ rationem obtinet, & ipsum. aliud quiddam istiusmodi est, & ex aliis in alia transit.

§ 37. Jam satis est, est vitæ calamitosæ & obmurmurationis, & nugarum. qid perturbaris? ecqid in his novi? qid te tandem percellit? num forma? hanc vide: num materia?

teria? & hanc. extra hæc avtem nihil eſt. qin erga Deos itaq; tandem aliqando ſimplicior meliúſqe affectus ſis. perinde habet annis centum an tribus iſta nôris.

§ 38. Siqis deliqerit, penes ipſum eſt malum. fortaſſis avtem nec deliqit.

§ 39. Vel ab una mente, qaſi fonte communi, tanqam uni corpori ſuperveniunt univerſa: nec partem oportet de eis conqeri, qæ à toto fiunt. vel atomi obtinent, nec aliud eſt qicqam qàm cinnus & diſperſio temeraria. qid ergò perturbaris? num menti dices, mortua es, corrumperis, egeris, amentitia es, pecudis inſtar paſceris, in feram belluam tranſiiſti.

§ 40. Avt nihil poſſunt Dii, avt poſſunt. ſi nihil poſſunt, cur precaris? ſi poſſunt, cur non hoc potiùs ab eis prece poſcis, neqid horum cupias, neqid de horum ullo anxius ſis, qàm ut horum qicqam vel eveniat vel non eveniat? ſiqidem enim omnino hominibus opem ſuam conferre poſſunt, etiam ad hæc poſſunt. ſed dices fortaſſe, Deos iſta in poteſtate tua poſuiſſe. an non ergò potiùs fuerit eis qæ in poteſtate tua ſunt cum libertate uti, qàm ad ea qæ extra poteſtatem tuam ſunt, cum ſervitute animíqe abjectione anxiè ferri? qanqam qis dixerit, Deos nobis opem non conferre ad ea etiam qæ in nobis ſita ſunt? iſta ergò Deos prece poſcere incipias; videbis qid futurum ſit. orat hic, qomodo fiet, ut illius mulierculæ concubitum obtineam? tu ora, qomodo fiet, ut illius concubitum nè concupiſcam? alter, qomodo illius imperium abjiciam? tu, qomodo ut nè abjicere opus habeam? alius, qomodo filiolum nè amittam? tu, qomodo nè amittere metuam? huc, inqam, omnino vota verte tua, & vide qid futurum ſit.

§ 41. Ego, cùm decumberem, inqit Epicurus, non de corporis affectionibus cum eis, qi inviſebant me, colloqia habebam, nec iſtiuſmodi ſermonibus illos alloqebar, verùm eis, qæ circa rerũ naturam

ὕλη; ἵνα αὐτῷ. ἔξω ἡτέτων ἐδὲν ὄζιν. ἀλλὰ χ) σὺ τοῦ θεοὺς ἤδη ποτὲ ἁπλούστερος χ) χρησότερος * γίνη. [a] ἴσον τὸ ἐκατὸν ἔτεσι, χ) τὸ τελεῖ παῦτα ἰσοῤῥοπεῖ.

§ 38. [b] Εἰ μὲ ἤμαρτεν, ἐκεῖ τὸ κακόν. [c] τάχα δ' οὐκ ἤμαρτεν.

§ 39. Ἤτοι [d] ἀπὸ μιᾶς πηγῆς πάντα, [e] ὡς ἐνὶ σώματι, [f] ὅπα συμβαίνει· χ) ἕ ἐ δεῖ τὸ μέρ⊙ τοῖς ὑπὲρ τοῦ ὅλε γινομένοις μέμφεσθαι ἢ [h] ἄτομοι, χ) ὑδὲν ἄλλο, ἢ [i] κυκεὼν χ) σκεδασμός. [k] τί δῶ τα-ράσσῃ; [l] τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἔφθαρσαι, * ἀπανοείᾳ, [m] συναγελάζει, * βόσκῃ.

§ 40. Ἤτοι ὑδὲν δύνανται οἱ θεοὶ, ἢ * [δύνανται] δύνανται. εἰ μὲ ὖν μὴ δύνανται, τί εὔχῃ; εἰ δ' δύνανται, διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον εὔχῃ, διδόναι αὐτοὺς, [n] τὸ μήτε φοβεῖσθαί τι τούτων, μήτε ἐπιθυμεῖν τινὸς τούτων, μήτε λυπεῖσθαι ὅτι τινος τούτων, μᾶλλον * τῷ μὴ παρεῖναί τι τούτων, ἢ * τῷ παρεῖναι; πάντως γὰρ εἰ δύνανται συνεργεῖν ἀνθρώποις, χ) οἷς ταῦτα δύνανται συνεργεῖν. ἀλλὰ ἴσως ἐρεῖς, ὅτι [o] ἐμοὶ αὐτὰ οἱ θεοὶ ἐνοίησαν. εἶτα, ἃ χρήσιμον κρῖναι τοῖς ἐπί σοι μετ' ἀληθείας, ἢ [p] διαφθορᾶς πρὸς τὰ μὴ ὄντα σοι μ[ετ] ἀνοίας χ) ταπεινότητ⊙; τίς δέ σοι εἶπεν, ὅτι οὐχὶ χ) [q] οἷς τὰ ἐφ' ἡμῖν οἱ θεοὶ συλλαμβάνειν; [r] ἄρξαι γοῦν παρὰ τούτων εὔχεσθαι, χ) ὄψει. ἔτ⊙ εὔχεται, πῶς κοιμηθῶ μετ' ἐκείνης; σὺ, πῶς μὴ ἐπιθυμήσω τοῦ κοιμηθῆναι μετ' ἐκείνης; ἄλλ⊙, πῶς ἀπολυθῶ ἐκείνε; σὺ, πῶς μὴ χρῄζω τοῦ ἀπολυθῆναι; ἄλλ⊙, [t] πῶς μὴ ἀποβάλω τὸ τεκνίον; σὺ, πῶς μὴ φοβηθῶ ἀποβαλεῖν; ὅλως οὕτω διάτηρε-σον τὰς εὐχάς, χ) διαφορεῖ τί γίνεται.

§ 41. Ὁ Ἐπίκουρ⊙ λέγει, ὅτι ἐν τῇ νόσῳ οὐκ ἦσαν μοι αἱ ὁμιλίαι περὶ τῶν [F]σωματίων πάθων, οὐδὲ πρὸς τοὺς εἰσιόντας τοιαῦτά τινα, φησὶν, ἐλάλουν· ἀλλὰ τὰ προηγούμενα φυσιο-λογῶν

* ἐγένε Xyl. γῶν Lug.

[a] L. 3. § 7. l. 6. § 23.

[b] Sup. § 4. l. 12. § 26.

[c] L. 11. § 18. l. 12. § 16.

[d] L. 2. § 3. l. 6. § 36.

[e] L. 4. § 40.

[f] L. 5. § 8.

[g] L. 2. § 3.

[h] Sup. § 28.

[i] L. 4. § 27.

[k] Sup. § 37.

[l] L. 4. § 28. l. 5. § 11.

* τὰ λέγεις, τῷ ἡγ. Sal.

* ἀπονοείᾳ. Mer. -νεις vel -νῃ f.

[m] L. 6. § 16.

* λάζῃ Lug.

* [πεθνεῖαται] β. Inf. § 40.

* π δράσαι Lug. An.

[n] L. 4. § 49.

* τῶ

* τῶ

[o] L. 2. § 11.

[p] Sup. § 27.

[q] L. 8. § 3.

[r] L. 2. § 17. l. 12. § 14.

[t] L. 6. § 23.

[t] L. 10. § 35. l. 11. § 33, 34.

λογῶν διετίλουν, καὶ πρὸς αὐτῷ τούτῳ ὢν, πῶς [a] ἡ διάνοια συμμεταλαμβάνοι τῷ ἐν τῷ σαρκιδίῳ τοιούτων κινήσεων ἀπαρρεπτεῖ, τὸ ἴδιον ἀγαθὸν τηροῦσα. καὶ τοῖς ἰατροῖς ἐμπαρεῖχον, φησὶ, καθαρεύοντες, * ὡς τι ποιοῦσιν, ἀλλ' ὁ βίος * ἤρετο. οὗ καὶ καλῶς. * ταῦτα ἦν ἐκείνῳ, ἐν νόσῳ, ἐὰν νοσῇς, καὶ ἐν ἄλλῃ τινὶ [b] περιστάσει. τὸ γὰρ μὴ ἀφίστασθαι φιλοσοφίας ἐν οἷς δήποτε τοῖς περιπίπτει, μηδὲ τῇ ἰδιώτῃ * καὶ φυσιολόγῳ [c] συμφλυαρεῖν, πάσης αἱρέσεως κοινὸν, [d] πρὸς μόνῳ * τῷ νῦν πραττομένῳ εἶναι, καὶ τῷ ἀργάνῳ δι' οὗ πράττει.

* -φρυάττωσ
Sal. L. 7. § 3.
[c] l. 10. § 13.
* ἤγετο Boot.
* ταυτὰ
[b] Sup. § 13.
* μὴ φυσ· vel, καὶ [μὴ] σ· vel, ἀγυσ· f. L. 10. § 9.
[c] L. 7. § 43.
[d] Sup. § 6.
* [δὴ] τῷ

§ 42. Ὅταν τινος ἀναισχυντίᾳ προσκόπῃς, εὐθὺς πυνθάνου σεαυτὸν, [e] ἆρα δύναται ἂν ἐν τῷ κόσμῳ ἀναίσχυντοι μὴ εἶναι; καὶ δύνανται. [f] μὴ οὖν ἀπαίτει τὸ ἀδύνατον. τίς γὰρ καὶ οὗτός ἐστιν ἐκείνων ἓν ἀναισχύντων, ὃς ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι; τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ πανούργου, καὶ ὀλισθηροῦ, καὶ παντὸς τοῦ ὀπτῶν ἁμαρτάνοντος, ἔσω σοι πρόχειρον. ἅμα γὰρ τῷ ὑπομιμνῆναι, ὅτι τὸ γένος τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι μὴ ὑπάρχειν, [g] συμβήσεται ἔσῃ πρὸς τοὺς καθ' ἕνα. ἔνεχεσον ἢ κἀκεῖνο εὐθὺς ἐννοεῖν, [h] τίνα ἔδωκεν ἡ φύσις τῷ ἀνθρώπῳ ἀρετὴν πρὸς τοῦτο τὸ ἁμάρτημα. ἔδωκε γὰρ, ὡς ἀντιφάρμακον, πρὸς μὲν τὸν ἀγνώμονα τὴν πραότητα, πρὸς δὲ ἄλλον, ἄλλην τινὰ δύναμιν. ὅλως δὲ [i] ἔξεσί σοι μεταδιδάσκειν τὸν πεπλανημένον. πᾶς γὰρ ὁ ἁμαρτάνων, ἀφ' οὗ ἥμαρτάνει τοῦ προκειμένου, καὶ [k] πεπλάνηται. [l] πῇ δὲ καὶ βέβλαψαι; εὑρήσεις γὰρ μηδένα τούτων πρὸς ὃ παρωξύνθη, [m] πεποιηκότα τι τοιοῦτον, ἐξ οὗ ἦν διάνοιά σε χειρῶν ἔμελλε γίνεσθαι. [n] τὸ δὲ κακὸν σοὶ καὶ τὸ βλαβερὸν, ἐνταῦθα πᾶσαν τὴν ὑπόστασιν ἔχει. [o] τί δὲ κακὸν, ἢν [p] ξένον γένηται, εἰ ὁ ἀπαίδευτος τὰ [q] ἀπαιδεύτου πράττει; ὃ μὲν [r] σαυτῷ μᾶλλον ἐγκαλεῖν ὀφείλεις, ὅτι οὐ προεσθόμενος τοῦτο τὸ ἁμάρτημα.

[a] L. 5. § 26.
[e] L. 6. § 41. l. 8. § 15.
[f] L. 5. § 17. l. 7. § 71. l. 11. § 18-33.
[g] L. 1. § 9. l. 4. § 37. l. 7. § 63.
[h] L. 3. § 11. Sup. § 11. l. 10. § 33.
[i] L. 8. § 59. Sup. § 11.
[k] L. 6. § 22.
[l] L. 8. § 49. 55.
[m] L. 2. § 1. l. 5. § 35. l. 7. § 22.
[n] L. 4. § 39. l. 8. § 56.
[o] L. 11. § 13.
[p] L. 12. § 16.
[q] L. 10. § 4.

priùs meditatus fueram, differebam. atque in hoc præcipuè incumbebam, qò mens, etiamsi motuum in corpusculo istiusmodi particeps unà, imperturbata consisteret nihilominus, bonúmque suum retineret. sed nec medicis ità præbebam me, ut efferrent sese, qasi magni qid agerent. sed vita mihi etiam tunc qàm optimè agebatur. eadem tu, qæ ille, sive in morbo, si contigerit, sive in alio qovis casu adverso, feceris. etenim hoc est sectæ cujusvis commune, in casibus qibuscunque à philosophia non absistere, nec cum plebeiis hominibus naturæ rerum imperitis unà nugari: sed rei tantùm præsenti agendæ intendere, & instrumento per qod fiat.

§ 42. Qando alterius cujuspiam impudentiâ offenderis, statim sic percontare te, Fierine ergò potest, ut impudentes in mundo nè sint? non potest. tu itaque qod non potest, nè poscas. est enim hic impudentium illorum unus, qos in mundo esse necesse est. idem in promptu tibi sit, de fraudulento, infido, delinqente qolibet: ubi enim recordatus fueris, fieri non posse, qin existat hoc genus hominum, mox erga singulos mitiùs te habiturus es. utile est admodum & ut apud te cogites ecqam homini virtutem natura dederit adversùs hoc vitium. dedit enim ea, tanqam antidotum, adversùs stolidum mansvetudinem; adversùs alium, aliam aliqam facultatem. omnino verò licet tibi deceptum meliùs edocere. qisqis enim delinqit, à proposito aberrat & deceptus est. tum tibi qid is obfuit? nihil enim horum, qibus succenses, qenqam fecisse deprehendes, qod mentem tuam deteriorem reddat. tuum verò malum damnúmque in hoc solo consistit. ecqid avtem mali avt insveti fit, si ineruditus, qæ ineruditi sunt, fecerit? tu vide, annon te potiùs incusare debeas, qòd non expectaveris fore, ut hoc ille delinqeret; qódqe

qódqe cùm ratio occaſiones tibi juſtas ſuppeditet cogitandi, probabile eſſe illum hoc eſſe admiſſurum, tum tamen hoc oblitus, admiſſiſſe illum admiraris. præcipuè verò qando, tanqam infidum avt ingratum aliqem incuſas, in temet cenſuram converte. peccatum enim procúldubio eſt eſt tuum, ſive qod hominem ſic affectum credidiſti fidem tibi ſervaturum, ſive beneficiũ cùm dares, qod non abſolutè dediſti nec tanqam qi totum actionis tuæ fructum jam ſtatim percepiſſes. qid enim ampliùs velle debebas, ubi homini benefeceras? annon hoc ipſum tibi ſufficit? qod eſt naturæ tuæ congruum ubi qid feceris, tum facti iſtiuſmodi mercedem qæris? hoc eſt perinde ac ſi oculus viſus mercedem poſcat, avt pedes inceſſus. qemadmodum enim membra iſta ad munus aliqod obeundum condita ſunt, qod ubi pro conditionis ſuæ ratione obierint, qicqid ſuum eſt adepta ſunt; ad eundem & homo cùm ad benefaciendum natus ſit, ubi beneficum qippiam avt qod in commune conducat, egerit, illud fecit ad qod conditus eſt, & qod ſuum eſt obtinuit.

σὺ μὲν γὰρ ἢ ἀφορμὰς ἐκ τῆς λόγου ἔσχες πρὸς τὸ ἐνθυμηθῆναι, ὅτι εἰκὸς ἔστι τοῦτον τοῦτο ἁμαρτήσεσθαι, ἢ ὅμως ἐπλαδόμην a θαυμάζεις εἰ ἡμάρτηκε. μάλιστα ἢ ὅταν ὡς ἀπίστῳ, ἢ ἀχαρίστῳ μέμφῃ, εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφε. προδήλως γὰρ σὸν τὸ ἁμάρτημα, εἴτε πρὸς τοῦ παντὸς τὴν διάθεσιν ἔχοντα ὄντα ἔδοσας, ὅτι πάντως πίστιν φυλάξει, εἴτε τὴν χάριν ἔδωκας, b μὴ καταληπτικῶς ἔδωκας, μηδὲ ὥστε ἐξ αὐτῆς τῆς σῆς πράξεως εὐθὺς ἀπειληφέναι πάντα τὸν καρπόν. c τί γὰρ πλέον θέλεις, ἵν ποιήσας ἄνθρωπον; d ἐκ ἀρκεῖ * σοι; καὶ φύσιν τὴν σὴν τι ἔπραξας; τέτε μισθὸν ζητεῖς; ὡς ὁ e ὀφθαλμὸς ἀμοιβὴν ἀπῄτει, ὅτι βλέπει· ἢ οἱ πόδες, ὅτι βαδίζουσιν. ὥσπερ γὰρ ταῦτα πρὸς τόδε τι γέγονεν, * ἅτερ f καὶ τὴν ἰδίαν κατασκευὴν ἐνεργοῦντα * ἀπέχει τὸ ἴδιον· ἔτως καὶ ὁ ἄνθρωπος g ἐνεργητικὸς πεφυκὼς, ὁπότάν τι ἐνεργητικὸν, ἢ ἄλλως εἰς τὰ μέσα συνεργητικὸν πράξῃ, h πεποίηκε πρὸς ὃ κατεσκευάσθη, καὶ i ἔχει τὸ ἑαυτῦ.

a L. 7. § 26. l. 8. § 14, 15.
b L. 5. § 6. l. 7. § 13.
c L. 7. § 73.
d L. 8. § 32.
* σοι, [ὅτι] κ. f.
e L. 2. § 1.
* ὄκερ
f L. 6. § 40.
* ἔχει Lug. An.
g L. 8. § 7. 12.
h L. 5. § 16. l. 6. § 16.
i L. 4. § 49. l. 7. § 55.

LIBER X.

ΒΙΒΛΙΟΝ ι'.

EQando futura es, ô anima, bona, ſimplex, una, nuda, corpore te ambiente dilucidior? ecqando diſpoſitionem dilectioni & affectui genuino deditam deguſtabis? ecqando futura es plena, rei nullius indiga, nihil deſiderans ulteriùs, nihil expetens vel animatum vel inanime, qo frui tibi volupe ſit, neqe tempus, in qo diutiùs fruaris, neqe locum, avt regionem, avt cœli blandam temperiem, avt hominum amicam ſocietatem; ſed ſtatu præſenti acqieſces, & præſentibus oblectabere qibúſq;, & ἀλλὰ i ἀρκεσθήσῃ τῇ παρούσῃ κατασκευῇ, καὶ k ἡδέσῃ τοῖς παροῦσι, πᾶσι καὶ συμπνεύσεις

a Ἕως ποτὲ ἄρ', ὦ ψυχὴ, ἀγαθὴ, καὶ b ἁπλῆ, καὶ μία καὶ c γυμνὴ, d φανερωτέρα τοῦ περιεχομένου σε σώματος; γεύσῃ ποτὲ ἄρα καὶ φιλητικῆς καὶ * συνηπτικῆς διαθέσεως; ἔσῃ ποτὲ ἄρα e πλήρης, καὶ f ἀνενδεὴς, καὶ ὑδὲν ὀπιποθῶσα, ὑδὲ g ἐπιθυμοῦσα ὑδενὸς, ἔτε ἐμψύχε, ἔτε ἀψύχε πρὸς ἡδονὴν ἀπολαύσεις; h ὑδὲ χρόνε, ἐν ᾧ ὀλίγε μακροτέρων ἀπολαύσεις; ἀλλὰ τόπε, ἢ χάρεως, ἢ ἀέρων εὐκρασίας; ὑδὲ ἀνθρώπων εὐαρμοσίας; ὑδὲ ἀνθρώπων εὐαρμοσίας;

a L. 4. § 37. Inſ. § 7. l. 11. § 18. l. 12. § 1.
b L. 6. § 30.
c L. 11. 27.
d L. 12. § 2, 3.
* ςερκτικῆς
e L. 3. § 8. l. 5. § 3.
f L. 2. § 17. l. 3. § 5. l. 11. § 1.
g L. 11. § 37.
h L. 3. § 7.
i L. 7. § 54. l. 8. § 2. l. 9. § 6.
k L. 3. § 4. l. 4. § 23.

συμπαίσεις σαυτῷ ὅτι πάντα σοι πάρεστι, [a] πάντα σοι εὐ ἔχει, καὶ [b] θεῷ δοκεῖν πάρεστι, καὶ [c] εὐ ἕξει ὅσα φίλον αὐτοῖς, καὶ [d] ὅσα μέλλουσι δίδοσθαι [e] ὑπὸ σωτηρίας τοῦ τελείου [f] ζώου, τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ δικαίου, καὶ καλοῦ, καὶ [g] ἡμερίστου πάντα καὶ συνέχοντος, καὶ θεμελιοῦντος, καὶ θεμελιώσοντος [h] ἀπολυόμενα εἰς γένεσιν ἑτέραν ὁμοίαν; ἔσῃ ποτὲ ἁφὴ τοιαύτη, ὅταν [i] θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις ᾖτον [k] συμπολιτεύεσθαι, οἷς [l] μήτε μέμψεταί τι αὐτοῖς, μήτε κατηγορήσεται ὑπ' αὐτῶν;

§ 2. Παρατήρει [m] τί σε ἡ φύσις ἀπαιτεῖ, ὡς [n] ὑπὸ φύσεως μόνον διοικουμένου. εἶτα ποίει αὐτὰ καὶ ἀνέχεσο, ἐὰν μὴ κρεῖττον μέλλῃ διατίθεσθαί σε ἡ [o] ὡς ζώου φύσις. ἔξεσθ' ὃ ἀφελεσιμαῖον, τί ἀπαιτεῖ σε ἡ ὡς ζώου φύσις. καὶ πᾶν τοῦτο ἀφελησόμενον, ἐὰν μὴ κρεῖττον μέλλῃ διατίθεσθαι, ἡ ὡς ζώου λογικοῦ φύσις. ἔστι δὲ [p] τὸ λογικὸν εὐθύς καὶ πολιτικόν· τούτοις δὴ κανόσι χρώμενος, μηδὲν ἀπερχάζου.

[q] L.7.§ 33.64. § 3. [q] Πᾶν τὸ συμβαῖνον, ἢ τοιοῦτος συμβαίνει, ὡς πέφυκας αὐτὸ φέρειν, ἢ ὡς ὁ πέφυκας αὐτὸ φέρειν. εἰ μὲν ἦν συμβαίνει σοι ὡς πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέραινε· ἀλλ' ὡς πέφυκας φέρε. εἰ δὲ ὡς μὴ πέφυκας φέρειν, μὴ δυσχέραινε· φθαρήσῃ γὰρ συνεπαναλῶσαν. μέμνησο μέντοι ὅτι [r] πέφυκας φέρειν πᾶν, ὃ δὲ ὅσῃ τῇ ἰσοτελείᾳ δεῖ τῇ σῇ φορητὸν καὶ ἀνεκτὸν αὐτὸ ποιήσει, κἂν φαντασίαν τοῦ συμφέρειν. ἢ κρατήσειν σαυτοῦ τοῦτο ποιεῖν.

[r] L. 8. § 46.

[s] L. 5. § 28. l. 9. § 11. [t] L. 11. § 18. [u] L. 11. § 13. [x] L. 9. § 42. [y] L. 5. § 8. l. 7. § 75. [z] L. 3. § 4. 41. 16. [a] L. 9. § 28. 39. * φύσει Xyl. φύσις f. l. 11. § 18.

§ 4. [s] Εἰ μὴ σφάλλῃ, διδάσκειν [t] εὐμενῶς, καὶ [u] τὸ παραπῖπτον δεικνύναι. εἰ δὲ ἀδυνατεῖς, [x] σαυτὸν αἰτιᾶσθαι, ἢ μηδὲ σαυτόν.

§ 5. [y] Ὅτι ἂν σοι συμβαίνῃ, τοῦτό σοι ἐξ αἰῶνος [z] διακεκριμένον ἦν· καὶ ἡ ὁπλοκὴ τῶν αἰτίων [a] συνέκλωθε, τοῦτό τε σὺν ὑπόστασιν ἐξ ἀϊδίου, καὶ τοιοῦτος σύμβασιν.

§ 6. [a] Εἴτε ἄτομοι, εἴτε * φύσις

perſvaſum habitura es, cuncta tibi adeſſe, cuncta tibi bene ſe habere; ſed & à Deis provenire, benéque habitura, qæcunq; ipſis concedere viſum eſt, & qæcunq; conceſſuri ſunt, utpote qæ ad ſalutem faciant animantis perfecti, probi, juſti, honeſti, qod cuncta iſta, qæ ut alia ſimilia indidem oriuntur, diſſolvuntur, generet, contineat, ambiat, complectatur? ecqando ità affecta futura es, qò cum Deis hominibúſqe ità verſeris, ut nec eos qicqam inſimules, neqe ab eis ipſe condemneris?

§ 2. Obſerva, qid natura tua exigat, qatenus à natura mera regitur. atq; id facias & admittas, niſi natura tua, qâ es animal, inde deterior futura ſit. tum obſerva, qid natura, qâ es animal, expoſcat. & hoc qicqid eſt, concede tibi, niſi natura tua, qâ es animal rationale, deterius indè ſe habitura ſit. qod eſt avtem rationale, protinus eſt & civile. his regulis uſus, nihil ulteriùs fategeris.

§ 3. Qicqid contingit, vel ità contingit, ut id ferre natus ſis, vel ut non ſis. ſi contingit ità, ut ferre natus ſis, nè gravatim te habeas, ſed prout natus es, feras. ſin ità contingat, ut ~~ferre non natus~~ ſis, nec ſic qidem graveris; ubi enim te abſumpſerit, & ipſum concidet. memineris tamen, naturâ eſſe comparatum te, ad qidlibet ferendum, qod in opinione tua ſitum eſt, ut tolerabile faciat, vel conducere tibi, vel officii eſſe, ut illud facias, cenſendo.

§ 4. Siqis fallitur, docendo comiter huic errorem ſuum indica. avt hoc ſi neqeas, te culpa, vel nec te etiam.

§ 5. Qicqid tibi contingit, ab æterno deſtinatum eſt tibi. cæviarúmq; ſeries ſibi invicem implexarum tui ipſius ſubſiſtentiam cum caſu illo ab æterno conglomeravit.

§ 6. Sive atomi obtinent, ſive natura

ra regit universa; hoc primò statuatur, partem esse me universi à natura administrati. deinde, necessitudine me qadam partibus generis ejusdem esse conjunctum. siqidem ista recordatus; qatenus pars sum totius, nihil ægrè feram ab universo mihi attributum. neqe enim parti potest esse noxium, qod universo conducit. neqe habet qicqam universum, qod non sibi conducat. cùm hoc naturæ omnes in commune sortiantur: mundi verò natura & hoc ampliùs obtineat, qòd à nulla cavsa externa cogi possit, ut sibi ipsi noxium qicqam producat. ubi ergò meminerim, partem esse me universi istiusmodi, futurum est, ut qicqid evenerit, gratum mihi acceptúmqe sit. in qantum verò necessitudine qadam ejusdem generis partibus conjunctus sum, nihil facturus sum, qod communionis jus violet: sed cognatorum potiùs rationem habebo, omnémqe conatum meum ad id dirigam, qod in commune conducat, & ab eo qod est huic contrarium, abstinebo. his ità peractis, vita prospera mihi fluat necesse erit. qemadmodum civi illi vitam prosperè fluere qivis existimet; qi in actionibus qæ civitatis, secum ejusdem consortibus utiles sint, & qicqid civitas ipsi attribuerit, gratanter obeundis constanter perrexerit, acceperit.

§. 7. Universi partes, qotqot, inqam, mundi ambitu continentur, corrumpi necesse est. corruptionis nomine alterationem intelligo. hoc autem, cùm sit necessarium, si & malum illis fuerit, cum universo sanè seqiùs ageretur, cùm partes ejus in alteratione frequenti agerent, & ad corrumpendum multifariam essent comparatæ. nunqid autem dicemus, aut naturam ipsam instituisse partes suas malo afficere, & ità condidisse, ut in malum incidere non nata tantùm essent, sed in malum etiam necessariò inciderent? aut, clam ipsâ istiusmodi factas esse? neutrum est verisimile. sin, misso qis naturæ nomine, ità nata esse dicere voluerit, vide-

§ 7. Τοῖς μέρεσι τοῦ ὅλου, ὅσα, φημὶ, ἀθρόχεται ὑπὸ τοῦ κόσμου, ἀναγκη φθείρεσθαι· καλεῖν δὲ τοῦτο σημαντικῶς τὸ ἀλλοιοῦσθαι. εἰ δὲ (φημὶ) κακόν τι, καὶ ἀναγκαῖον ὅτι τοῦτο αὐτοῖς, ἵνα ὦν τὸ ὅλον καλῶς διεξάγηται, σῴζ μεροῦν εἰς * ἀλλοίωσιν ὄντων καὶ πρὸς τὸ φθείρεσθαι διαφόρως κατασκευασμένων. ˣ πάντων δὲ ἐπιχειρούσης ἡ φύσις αὐτὴ τὰ ἑαυτῆς μέρη κακῶν, καὶ ἀποτάττοντος τῇ κακῇ, καὶ ἐξ ἀναγκης ἐμπίπτοντα εἰς τὸ κακὸν ποιεῖν, ἢ ἔλαθεν αὐτὰ τοιαῦτά τινα ἡμῖν ἐμβιβάσασα; ἀμφότερα γὰρ ἀπίθανα. εἰ δέ τις τὴν τῶν φύσεως κατὰ τὸ παρόντος τοῦτο ἐξηγεῖται,

[a] L. 2. § 3, 4.
[b] Sup. § 2.
[c] L. 7. § 22.
[d] Inf. § 21. l. 5. § 27.
[e] Inf. § 20. l. 6. § 45.
[f] Inf. § 33. l. 8. § 55.
[g] Inf. § 7.
[h] L. 2. § 9. l. 4. § 14. l. 8. § 7.
[i] L. 7. §§ 54. 57.
[k] L. 7. § 13.
[l] L. 8. § 23.
[m] L. 9. § 8. 9. 23.
[n] L. 3. § 4.
[o] L. 9. § 31.
[p] L. 2. § 2.
[q] L. 2. § 5.
[r] L. 6. § 45.

* delet Lbg. An.
[s] L. 2. § 3. l. 9. § 19.
[t] L. 4. § 3. 4. 5.
[u] L. 9. § 21. l. 12. § 23.
* ἀλλοίωσιν Xyl.
[x] L. 2. § 11. l. 9. § 35.

ἀχ

καὶ ὡς γελοῖον, ἅμα μὲ φᾶναι [a] πυρικάυσαι τὰ μέρη τοῦ ὅλου μεταβάλλειν, ἅμα δὲ ὡς ἐπί τινι τῶν κατὰ φύσιν συμβαίνοντι [b] θαυμάζειν, ἢ [c] συγχεῖσθαι; ἄλλως τε, καὶ [d] τῆς διαλύσεως εἰς [*] ταῦτα γινομένης, ἐξ ὧν ἕκαστον συνέστηκεν. [e] ἢ τοι γὰρ σκεδασμὸς στοιχείων ἐξ ὧν σωματεῖδη, ἢ τροφὴ, [f] τοῦ μὲ στερεμνίου εἰς τὸ γῶδες, τοῦ δὲ πνευματικοῦ, εἰς τὸ ἀεροῦδες. ὥστε καὶ ταῦτα [g] ἀναληφθῆναι. εἰς τὸν τοῦ ὅλου λόγον, εἴτε [h] καὶ περιοδον [i] ἐκπυρωμένου, εἴτε [k] ἀϊδίοις ἀμοιβαῖς ἀναπεμένου· καὶ τὸ στερέμνιον δὲ, καὶ τὸ πνευματικὸν μὴ φαντάζου τὸ ἀπὸ τῆς ῥύσεως. πᾶν γὰρ τοῦτο ἐχθὲς καὶ τεῖτλα ἡμέρων, [l] ὀκτὼ μὲν σταῖον καὶ [m] ἑλκόμενα ἀέρῳ τῷ ὑπερῴῳ ἔλαβεν. τοῦτο ἔν ὃ ἔλαβε, μεταβάλλει, ἐχ ὃ ἡ μήτηρ ἔτεκεν. ὑποῦδε δ', ὅτι σοῦτό σε λίαν προσπλήκει [n] τῇ ἰδίᾳ ποιᾷ, ὑφὲν ὅπως δίκαιον πρὸς τὸ νῦν λεγόμενον.

§ 8. Ὀνόματα σεμνῷ σαυτῇ ταῦτα, ἀγαθὸς, αἰδήμων, ἀληθὴς, ἔμφρων, σύμφρων, ὑπέρφρων, φρόντιζε μήποτε μετονομάζῃ, καὶ ἀπολλύῃς ταῦτα τὰ ὀνόματα, καὶ ταχέως ἐπάνιε ἐπ' αὐτά. μέμνησο δὲ, ὅτι τὸ μὲ ἔμφρον, ἐβούλετό σοι [o] σημαίνειν [p] τῷ ἐφ' ἕκαστα διαληπτικῷ ὑπάρχειν, καὶ [q] τὸ ἀπαρενθύμητον· τὸ δὲ σύμφρον, [r] τῷ ἀκόλουθον ἀπόδειξιν τῶν κατὰ τῆς κοινῆς φύσεως γινομένων· τὸ δὲ [s] ὑπέρφρον, τῷ ὑπέρβασιν τοῦ φρονοῦντος μέρους [t] ὑπὲρ λείαν ἢ τροχεῖαν κίνησιν τῆς σαρκὸς, καὶ τὸ δοξάριον, καὶ τὸν θάνατον, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐὰν δὲν διατρεῖς σεαυτὸν ἐν τούτοις τοῖς ὀνόμασι, [u] μὴ γλιχόμενος τῶ ὑπ' ἄλλων καὶ ταῦτα ὀνομάζεσθαι, ἔσῃ ἕτερος, καὶ [x] εἰς βίον εἰσελεύσῃ ἕτερον. τὸ γὰρ ἐπ τοιοῦτον εἶ), διὸ μέχρι νῦν γίγνεται, καὶ [y] ἐν βίῳ τοιούτῳ ταραχώδει καὶ μολύνεσθαι, λίαν δεῖν ἀναιδῆτε καὶ

[a] L. 8. § 18. l. 9. § 19.
[b] L. 8. § 15.
[c] L. 2. § 17. l. 3. § 16.
[d] L. 2. § 17. l. 4. § 5.
[*] ταὐτὰ
[e] L. 6. § 4. 24.
[f] L. 17. § 50.
[g] L. 4. § 14.
[h] L. 5. § 13. l. 11. § 1.
[i] L. 3. § 3.
[k] L. 7. § 25.
[l] L. 5. § 4.
[m] L. 6. § 15.
[n] L. 9. § 25.
[o] L. 8. § 22.
[p] L. 8. § 7. 26.
[q] L. 6. § 53.
[r] Sup. § 6. Inf. § 11.
[s] L. 5. § 25.
[t] L. 5. § 26.
[u] L. 6. § 2. l. 8. § 1.
[x] L. 7. § 2.
[y] L. 4. § 32.

qàm ridiculum sit, ut qi dicat universi partes mutare natas, idem hoc ipsum mutare illas, tanqam qod præter rerum ipsarum naturam contingat, miretur & ægrè ferat: præsertim, alia ut mittam, cùm in eadem ipsa resolvatur unumqodqe, ex qibus constiterat. avt est enim elementorum, ex qibus concretum fuerat, dissipatio, avt conversio, qicqid est solidi in terram, qicqid aërii est in aërem; ut & ista in universi rationem redigantur, sive illud certo temporis spatio revoluto deflagret, sive vicissitudinibus perpetuis jugiter renovetur. qin & solidum illud avt aëreum nè cogites, qod ab ortu primo extitit. hoc enim, qod nunc habes, omne heri ac nudiustertius ab alimentis aëréqe attracto influxit. hoc ergò mutat, qod pòst acceptum est, non qod mater primò peperit. qanqam ponatur, illud ipsum te valde addicere huic peculiariter sic affecto, nihil tamen obstabit, qo minùs verum sit qod jam dictum est.

§ 8. Nomina tibi ubi sumpseris ista, boni, modesti, veracis, prudentis, unanimis, magnanimis, cave neqando transnomineris, & amittas denuò nomina ista; celeritérq; (siqid tale contigerit) ad ea revertaris. memineris avtem, prudentis nomen tibi denotare singularum rerum considerationem, animadversionémqe sedulam. unanimis nomen, exceptionem eorum omnium spontaneam, qæ à natura communi fuerint assignata. magnanimi verò, subvectionem mentis supra omnem lenem asperúmve carnis affectum, supra gloriolam, supra mortem, & ejusmodi universa. Intra nomina igitur ista si te continueris, nec ut alii his te titulis cohonestent concupiveris, alius jam futurus es, qàm pridem fueras, aliámqe inituras vitæ rationem. etenim talis persistere, qalis hactenus fueris, & in vita istiusmodi fœdè volutari ac discerpi, hominis est sensûs expertis planè

vitæ qe

vitæ'qe nimis avidi, nec bestiariis illis absimilis, qi semiadesi, vulneribus saniéqe oppleti, in diem crastinum tamen reservari supplicant, iisdem ungvibus morsibúsqe iidem ejusmodi planè objiciendi. tu verò in nomina pavca hæc inde te. & siqidem in illis persistere potes, persistas, tanqam in fortunatorum insulas qasdam trajectus; sin excidere, nec statum tueri posse te senseris, in angulum aliqem, ubi possis aliqid, avdacter te conferas; vel etiam è vita omnino discedas, nec iratus tamen, sed simpliciter, liberè, modestè, hoc unum duntaxat in vita memoratu dignum executus, qòd è vita sic exieris. ad nominum avtem istorum recordationem, multùm conducet meminisse Deorum, qódqe nolunt illi ratione præditos ipsis adulari, sed similes ipsis fieri. meminisse &, ficum esse qæ ea qæ ficûs sunt facit; canem, qæ canis; apem, qæ apis; & hominem pariter, qi qæ hominis.

§ 9. Mimus, bellũ, terror, torpor, servit', decreta illa sacra tua caveas, ni expungent qotidie, qæcunq; è studiosa rerum naturæ contemplatione concepta in mente recondis. oportet avtem unumqodqe ità & considerare & agere, ut & activa facultas consummetur, & contemplativa simul exerceatur, & fiducia ex certa rei cujusqe scientia orta servetur, latens qidem, nec abscondita tamen. tunc enim simplicitate, tunc gravitate frueris; tunc rei cujusq; notitiâ distinctâ, qid ex natura sua existat, qem locum in mundo habeat, qàm diu duratura sit, ex qibus conflata sit, qibus possit obvenire, qi dare eàm & avferre possint.

§ 10. Aranea muscam ubi ceperit, se effert tanqam magni qid egerit; alius ubi lepusculum; alius, ubi reticulo apuam ceperit; alius, ubi apros; alius ubi ursos; alius ubi Sarmatas, nam & isti, qi hos capiunt, qid latronibus distant, si mentes ac decreta utrobiq; spectaveris?

φιλοψύχυ, καὶ ὁμοίως τοῖς ἠμιζρώτοις θηριομάχοις, ὅτι πᾶσι μετὰ τραυμάτων καὶ λύθρῳ, ἀθρηνήτῳ ὅμως [a] εἰς πλὴν αὖθις ἐκείνου φυλαχθῆναι, παρακληθησόμενοι τοιοῦτοι τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι καὶ δήγμασιν. ἐμβίβασον οὖν σαυτὸν εἰς [b] τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνόματα. κἂν μὲ ἐπ' αὐτῷ μένειν δύνῃ, [c] μένε, ὥσπερ εἰς μακάρων πρὸς νήσους μεταχωρισμένος. ἐὰν δ' αἴσθῃ ὅτι ἐκπίπτῃς, καὶ ἐ θελήσεις, ἄπιθι παῤῥῶν εἰς γωνίαν τινὰ, ὅπου κρατήσεις· ἢ καὶ παντάπασιν [d] ἔξιθι τ βίου, μὴ ὀργιζόμενος, ἀλλὰ ἁπλῶς καὶ ἐλευθέρως, καὶ αἰδημόνως, [e] ἓν γε τοῦτο μόνον πεφιξας ἐν τῷ βίῳ, τὸ ὕπως ἐξελθεῖν. πρὸς μέντοι τὸ [f] μεμνῆσθαι τῶν ὀνομάτων, μεγάλως συλλήψεταί σοι, τὸ μεμνῆσθαι θεῶν, καὶ ὅτι οὐ θέλουσι κολακεύεσθαι ὑπ' ἀλλήλων, ἀλλὰ ἐφ' ἑαυτοῖς τὰ λογικὰ πάντα· καὶ ἔτι, πλὴν μὲ συκῆν τὰ συκῆν ποιοῦσαν, τὸν δὲ κύνα, τὰ κυνὸς, [g] πλὴν δὲ μέλισσαν, τὰ μελίσσης, [h] τὸν δ' ἄνθρωπον, τὰ ἀνθρώπου.

§ 9. * Μίμος, * πόλεμος, πτοία, νάρκη, δυλεία, καθ' ἡμέραν ἀπαλειφόμενά σου τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα δόγματα, * ὁπόσα [i] * ὁ φυσιολογητὸς φαντάζῃ καὶ ἐνθυμῆσῃ· ἀεὶ δὲ πᾶν [k] ὕπνο βλέπειν καὶ φαίνειν, ὥστε καὶ τὸ θεῖον καὶ νοερὸν ἅμα συντελεῖσθαι, καὶ ἅμα τὸ διαφθορικὸν ἐνεργεῖσθαι, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀεὶ ἐκρύσεων ἐπιζήμιος [l] ἀνθρωπίνης σάρξεως [m] λανθάνον, [n] καὶ χρυσοῦμενον. [o] * πότε γὰρ ἁπλότητος ἀπολαύσεις, * πότε δὲ σεμνότητος, * πότε δὲ [p] τὸ ἑφ' ἑκάστου γνωρίσεως, τί τί ἐστιν καθ' ὑσίαν, καὶ πίνα χρόνον ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ [r] ὅτι πόσον πίφυκεν ὑφίστασθαι, καὶ ἐπὶ τίνων συγκείμενον, καὶ τίσι δύναται ὑπάρχειν, καὶ τίνας δύναται αὐτὸ δύνασθαι τε καὶ ἀφαιρεῖσθαι.

§ 10. [s] Ἀράχνιον μῖαν θηράσαν μεγαφρονεῖ, ἄλλος δὲ λαγίδιον, ἄλλος δὲ ἁμαχὴν ἀφύλιν, ἄλλος δὲ σύδια, ἄλλος δὲ ἄρκτους, ἄλλος Σαρμάτας. ἤτοι γὰ ἐ λῃσαὶ, ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς;

[a] L. 4. § 15. 47. 50.
[b] L. 2. § 5.
[c] L. 6. § 30.
[d] Inf. § 32 l. 8. § 47.
[e] L. 6. § 2.
[f] L. 3. § 11.
[g] L. 5. § 1.
[h] L. 8. § 26.
* Λοιμὸς, Xyl.
* πόλεμος, * πόσα Mer.
[i] L. 8. § 13.
* ἀφυσιολογήτας f. L. 9. § 41. Inf. § 31.
[k] L. 8. § 26, 27.
[l] L. 6. § 47.
[m] L. 7. § 67.
[n] L. 3. § 7, 8.
[o] Sup. § 1.
* πότε f.
[p] L. 7. § 29.
[q] L. 3. § 11.
[r] L. 9. § 25.
[s] L. 8. § 43.

§ 11. [a] Πῶς εἰς ἄλληλα πάντα μεταβάλλει, διαφοητικὴ μέθοδον κέκτησαι. καὶ [b] διηνεκῶς πρόσεχε, καὶ συγγυμνάζου περὶ τοῦτο τὸ μέρος. [c] ἐστὶν γὰρ ὕψος μεγαλοφροσύνης τοιοῦτον· ἐξεδύσατο τὸ σῶμα, καὶ ἐννοήσας, ὅτι [d] ὅσον ἐπὶ πᾶσι πάντα ταῦτα καταλιπεῖν ἀποίητα ἐξ ἀνθρώπων δύσει, [e] * ἀνῆκεν ὅλον ἑαυτὸν, [f] δικαιοσύνῃ * μὲν εἰς τὰ ὑφ' ἑαυτῷ ἐσεργάσθαι, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις συμβαίνουσι, τῇ τῶν ὅλων φύσει. [g] τί δ' ἐρεῖ τις, ἢ ἀσωλήνωται περὶ αὐτῷ, ἢ φρίξει καὶ αὐτὸς, ἐάν τις εἰς τὴν βάλῃ; διὰ τοῦτο [h] ἀρκύμορος αὐτὸς, [i] δικαιοσεργεῖν τὸ νῦν σεκομένου, καὶ [k] φιλεῖν τὸ ναὶ ἀποκομίζοντα ἑαυτῷ [l] ἀσχολίας δὲ πάσας καὶ σπουδὰς ἀφεῖναι· καὶ ἔστιν ἄλλο βέλος, ἢ [m] εὐθεῖαν παραίνεσιν [n] διὰ [o] νόμου, καὶ εὐθεῖαν φραίνοντι [p] ἕπεσθαι τῷ θεῷ.

§ 12. [q] Τίς ἀσωνοίας χρεία, [r] ποιεῖν σκοπεῖν τι δεῖ σεσκεμμένου; κἂν μὲν σωφρόνως ἐνθυμῇ, [s] * ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν· ἐὰν δὲ μὴ σωφρόνως, ἀνέχου, καὶ [t] συμβούλοις τοῖς ἀρίστοις χρῆσθαι· [u] ἐὰν δέ τινα πρὸς ταῦτα ἀντιβαίνῃ, σεσεῖσθαι καὶ ταῖς σαφέσιν ἀφορμαῖς λελογισμένος, [x] ἐχόμενον τοῦ φαινομένου δικαίου· ἄμεινον γὰρ κατατυγχάνειν τούτου. [y] ἐπεὶ τί ἢ ὑπόληψις ἀπὸ τούτου *, ἔσω, χολαίνου τε καὶ ἅμα [z] ἐυκίνητόν ἐστι, καὶ [a] φαιδρὸν ἅμα καὶ σωφρονικὸς, [b] ὁ τῷ λόγῳ καὶ πᾶν ἑπόμενον.

§ 13. Παιδάριόν [c] ἑαυτὸν, ἐγρηγορὸς ἐξ ὕπνου γενόμενον, [d] μήτι δοίσει σοι, ἐὰν ἀπὸ ἄλλου λάβῃ τὰ δίκαια καὶ καλῶς ἔχοντα; ὦ δοίσει, μήτι διαλείψεις, ὅτι [e] τοιοῦτοι εἰσὶ ἐν τοῖς περὶ ἄλλων ἐπαίνοις καὶ ψόγοις φρυασσόμενοι, [f] τοιοῦτοι μὲν ἐπὶ κλίνης εἰσὶ, τοιαῦτα δὲ δεῖ σε πραγματεύεσθαι, ἵνα δὲ στρώσῃ, [g] ἵνα δὲ φαύσῃ, ἵνα δὲ διακόσῃ, ἵνα δὲ κλάσῃ, ἵνα δὲ ἀφαλίσῃ, ἃ χρεὼ καὶ ποσὶ, ἀλλὰ τοῦ πρωτοτύπου ἑαυτῶν μέρη, [h] ὧν γίνῃ, ἵνα δίκη, πίστις, αἰδὼς, ἀλήθεια, νόμος, [i] ἀγαθὸς δαίμων;

§ 11. Methodo contemplativa instructus sis, quâ perspectum habeas, quomodo cuncta in se invicem mutent. huic jugiter attende, & in hac parte temet exerce. nihil enim ad animi celsitatem confert magis. corpus exuit, qi sic affectus est, reputánsq; secum, mox esse sibi, relictis his omnibus, ab hominibus discedendum, totum sese permittit, justitiæ, in eis quæ ab ipso fiunt; universi naturæ, in eis quæ obveniunt ipsi. qid avtem alius qispiam de ipso sive dicat, sive existimet, avt adversùs ipsum faciat, nè cogitat qidē. utpote qi duobus hisce etiam contentus sit, qicqid impræsentiarum agit, justum præstare, & qicqid impræsentiarum sibi obvenit, diligere: negotiis verò studisq; reliqis omnibus missis, nihil aliud velit, quàm rectâ juxta legem proficisci, rectâq; proficiscentem Deum ipsum seqi.

§ 12. Ecqis suspicionis usus est, cùm qid fieri oporteat considerare præsto sit; & siqidem id perspexeris, placidè ac constanter eâ progredi; sin minùs, consistere, & optimos qosq; in consilium adhibere; deniq; si aliud qippiam, qo minùs eâ procedas; obstiterit, prout occasiones præsentes se obtulerint, considerate progredi, ei qod justum tibi visum fuerit, adhærendo? hoc enim assequi, ut justè agas, optimum est: nec nisi ab hoc aberrando excideris. qietum qiddam, & agile tamen, alacre pariter & compositum est, qisqis rationi per omnia obsequitur.

§ 13. Somno excusso statim percontare te, nunqid tuâ intererit, si justa bonáqe ab alio aliqo fiant. nihil intererit. nunqid oblitus sis, quales isti, qi de aliis lavdandis vituperandisqe tantopere se efferunt, in lecto sint, quales ad mensam, quæ faciant, quæ fugiant, quæ sectentur, quæ suffurentur, quæ rapiant ad se, non manibus pedibúsqe, qod dici solet, sed parte sui pretiosissimâ, quâ, ubi libuerit, consequi liceat fidem, modestiam, veritatem, legem, genium deniq; bonum.

§. 14.

[a] Sup. § 1. l. 9. § 32, 33.
[b] L. 4. § 36. l. 8. § 22.
[c] L. 3. § 11.
[d] Inf. § 15. l. 7. § 70.
[e] L. 4. § 34. Sup. § 8.
* ἀνῆκα Lug. An.
[f] L. 3. § 16.
* μὴ Lug.
[g] L. 3. § 5. l. 6. § 1.
[h] L. 7. § 28.
[i] L. 12. § 1, 2.
[k] L. 5. § 27. l. 9. § 6.
[l] L. 4. § 18 l. 12. § 2.
[m] L. 5. § 3.
[n] L. 2. § 16 l. 11. § 1.
[o] L. 7. § 31.
[p] L. 4. § 37. l. 7. § 53.
[q] Inf. § 33.
[r] L. 8. § 5.
* [καὶ] add. Boot.
[s] L. 7. § 5. 7.
[t] L. 6. § 50. l. 8. § 32.
[u] L. 4. § 12. l. 8. § 4.
* τούτου δεῖ Boot.
[x] L. 4. § 12. l. 6. § 21.
[y] L. 3. § 5.
[z] L. 3. § 12.
[a] L. 4. § 18. l. 6. § 32. l. 8. § 56.
[b] L. 3. § 4. l. 9. § 18. Inf. § 19. l. 11. § 18.
[c] L. 4. § 38.
[d] L. 8. § 55.
[e] L. 7. § 17.

§ 14. Cuncta danti pariter ac recipienti naturæ, homo probè institutus ac modestus dicet, *Da qod vis, repete qod vis.* nec elatus hoc dicet, sed obsequens tantùm, & benevolo adversùs eam affectu.

§ 15. Exiguum est qod supereſt vitæ tuæ. vive tanqam in monte. nihil enim interest hîc an illîc, siqis ubicunqe in orbe, tanqam in urbe, degat. viderint, nôrintqe homines, hominem verum, qi naturæ convenienter vivat. sîn non sustinent, occidant. hoc enim satius est, qàm ità vivere, uti ipsi vivunt volúntve.

§ 16. Nè ulteriùs occupere totus, differendo qalis vir bonus sit, sed enitendo ut ipse sis.

§ 17. Ævi totius, & naturæ totius cogitatio tibi crebrò occurrát. qódqe particularia omnia, subſtantiam qod attinet, milii sunt instar; tempus qod attinet, terebri circumvolutio.

§ 18. Rerum præsentium unamqamq; advertendo, considera eam jam dissolutam, & in mutatione & qasi putrefactione qadam, avt dissipatione, constitutam, sive ut mori qodammodo nata sit.

§ 19. Cogita, qales sint homines vescentes, dormientes, coeuntes, excernentes, alia ejusmodi agentes. rursus, qales, ubi inflantur, efferuntur, irascuntur, tanqam in sublimi siti aliqos increpant. pavlò avtem antè, qàm multis & qâ mercede, inserviebant; & pavlò pòst, qo in statu futuri sunt.

§ 20. Confert cuiqe, qod fert cuiqe natura universi. & tum confert, qando illa fert.

§ 21. Amat imbrem tellus. amat & almus æther. amat & mundus facere qicqid futurum est ut fiat. dico itaqè mundo ipse, *ecqid tu amas? idem ipse amo.* annon illud ità & fit & dicitur vulgò, *Amat*, hoc vel illud *fieri*.

§ 22. Vel istîc vivis, & vitæ huic jam assevisti; vel foris vadis, & hoc volebas;

§ 14. Τῇ [a] πάντα δηλόσῃ καὶ ἀποκαμεῖν οὐκ ἐούσῃ φύσει, ὁ πεπαιδευμένος καὶ αἰδήμων λέγει· [b] δὸς ὃ θέλῃς· [c] ἐὰν δὲ θέλῃς· λέγει καὶ τοῦτο [d] τὸ πρόσθεν εὐπειθαρχῶν μόνον καὶ ἐνόων αὐτῇ.

§ 15. [e] Ὀλίγον δεῖ τὸ ἐπολλὸν τοῦτο. [f] ζῆσον ὡς ἐν ὄρει. [g] ἐδὲν γὰρ διαφέρει ἐκεῖ ἢ ὧδε, ἐάν τις πανταχοῦ, [h] ὡς ἐν πόλει, τῷ κόσμῳ. ἰδέτωσαν, ἰσορροπάτωσαν οἱ ἄνθρωποι [i] ἄνθρωπον ἀληθινὸν [k] κατὰ φύσιν ζῶντα. εἰ μὴ φέρουσιν, ἀποκλειέτωσαν. [l] κρεῖττον γάρ, ἢ οὕτω ζῆν.

§ 16. Μηκέθ' * ὅλως ἐκὶ τῆς δίον τινα εἶναι ἀγαθὸν ἄνδρα διαλέγεσθαι, ἀλλὰ [m] εἶναι τοιοῦτον.

§ 17. [n] Τὸ ὅλου αἰῶνος, καὶ τῆς ὅλης οὐσίας συνοχῆς φαντασίαν, καὶ ὅτι πάντα τὰ κατὰ μέρος, οἷς [o] ἐσμὲν ἐοικότα, καγχεσμοὶς καὶ οἷς [p] ἐσμὲν χρόνον, πρυπάνη ἀνακυφῆ.

§ 18. Εἰς ἔνδειξιν τοῦ ὑποκειμένου ἐρίσασθαι, ἢ ὀπτικοῦ αὐτὸ ἤδη διαλυομένου, καὶ ἐν μεταβολῇ, καὶ οἷ σήψει ἢ σκεδάσει γινόμενον, ἢ καθότι ἕκαστον σήπεται· [q] ἄπαυστον διήκειν.

§ 19. [r] Οἱοί εἰσιν ἐδίοντες, καθεύδοντες, ἐγείροντες, ἀποπατοῦντες, τἆλλα. ὕστα δίοι ἀνδρονομέμενοι, καὶ γαυρούμενοι, ἢ χαλεπαίνοντες, καὶ ἐξ ὑπεροχῆς ὀνειδίζοντες· [s] μετ' ὀλίγον δὲ [t] ἐδέλαδον πάντες, καὶ [u] δι' ἃ καὶ [x] μετ' ὀλίγον, ἐν [y] τούτοις ἔσονται.

§ 20. [z] Συμφέρει ἐκεῖσε, ἃ φέρει ἐκεῖσε ἡ τῶν ὅλων φύσις. καὶ [a] τότε συμφέρει, ὅταν ἐκεῖνα φέρει.

§ 21. [a] Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα· ἐρᾷ δὲ καὶ σεμνὸς αἰθήρ· [b] ἐρᾷ δὲ ὁ κόσμος ποιῆσαι ὁπόσα ἂν μέλλῃ γίνεσθαι. λέγω οὖν τῷ κόσμῳ, ὅτι [c] σοὶ συνέρῳ. μῶν δ' οὕτω καλεῖται καὶ λέγεται, ὅτι [d] φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι;

§ 22. Ἦτοι ἐνταῦθα ζῇς, καὶ ἤδη ἐθίσθης· ἢ ἔξω ὑπάρχεις, καὶ οὕτω ἤθελες· ἢ

[a] Sup. § 1. L. 4. § 23.
[b] L. 3. § 6. l. 4. § 31.
[c] L. 8. § 33.
[d] L. 9. § 3.
[e] L. 2. § 2. 6. Sup. § 11.
[f] Inf. § 22, 23.
[g] L. 8. § 45.
[h] L. 4. § 3, 4.
[i] Sup. § 8.
[k] Sup. § 2.
[l] L. 9. § 2.
* ὅλῳ
[m] L. 4. § 17.
[n] L. 7. § 35. l. 11. § 1.
[o] L. 4. § 3.
[p] L. 5. § 24.
[q] Sup. § 7.
[r] L. 4. § 48. l. 9. § 21.
[s] Sup. § 13.
[t] L. 8. § 3.
[u] L. 6. § 59.
[x] L. 3. § 3. l. 4. § 48. l. 8. § 37.
[y] ὑπείκει f.
[z] L. 4. § 23.
[a] L. 11. § 13.
[a] Evripid.
[b] L. 7. § 18. 25.
[c] L. 9. § 1.
[d] L. 9. § 35.
[e] L. 12. § 6.

[a] L. 12. §. 36.

ἢ ἀπαλλάξεις, καὶ [a] ἀπηλλαγμένος ἔσῃ. παρὰ δὲ ταῦτα οὐδέν· ἐκεῖνο οὖν θυμοῦ.

§ 23. Ἐναργὲς ἔστω ἀεὶ τὸ, ὅπη ταῦτο [*] ἐκείνῳ ὁ αὐχὴς ἔζι· καὶ πᾶς [b] πάντα ἔζι τἀυτὰ ἐνθάδε τοῖς ἐν ἄκρῳ τῷ ὄρει, ἢ ἐπὶ τῆς αἰγιαλοῦ, ἢ ὅπου θέλεις. ἄντικρυς δὲ εὑρήσεις τὰ τοῦ Πλάτωνος· [c] σμικρὸν ἐν ὄρει, φησὶ, [*] θεᾶς αλλόφυλον· [καὶ βάλλειν βλήματα.]

[*] τι [πρ. οὖ] del f.

[b] Sup. §. 15.

[c] Plato Theæt.

[*] τὸ τεῖχος] del

§ 24. [d] Τί ἔζι μοι τὸ ἡγεμονικὸν μου· καὶ ποῖόν τι ἐγὼ αὐτὸ ποιῶ νυνί· καὶ [e] πρός τί ποτε αὐτῷ νυνὶ χρῶμαι. μήτι κενὸν νοῦ ἔζι· μήτι ἀπόλυτον καὶ [f] ἀπεσπασμένον κοινωνίας· [g] μήτι συγγενικὸν καὶ ἀνακεκραμμένον τῇ σαρκιδίῳ, ὥστε [h] τούτῳ συνηρέπεσθαι.

[d] L. 5. § 11.

[e] L. 12. § 33.

[f] L. 5. § 8.

[g] L. 7. § 66. 67.

[h] L. 5. § 26.

§ 25. [i] Ὁ τὸν κύριον φεύγων, δραπέτης. κύριος ἦ ὁ νόμος· καὶ ὁ παρανομῶν, δραπέτης ἄρα καὶ [k] ὁ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, ἢ φοβούμενος, [*] ὁ βούλεταί τι γενέσθαι, ἢ γένηται, ἢ γενέσθαι, ὧν ἂν [l] τῶν τὰ πάντα διοικοῦντος τελαγμένων, ὃς ἔζι νόμος, [m] νέμων, ἅπερ ἐκάστῳ [n] ἐπιτέλλει. ὁ ἄρα φοβούμενος, ἢ λυπούμενος, ἢ ὀργιζόμενος, δραπέτης.

[i] L. 4. § 29.

[k] L. 11. § 8. 9.

[*] ὅτι β. f.

[l] L. 6. § 1. 5.

[m] L. 4. § 10.

[n] L. 7. § 7.

§ 26. [o] Σπέρμα εἰς μήτραν ἄφοις ἐπιχάρησι, καὶ λοιπὸν ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα ἐργάζεται, καὶ ἀποτελεῖ βρέφος· ῥ. ἐξ ὅτου, οὗ; πάλιν ἔφλυσε διὰ φάρυγγος ἄφῆκε, καὶ λοιπὸν [p] ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα αἴσθησιν καὶ ὁρμὴν τὸν ὅλον ζωλὸν καὶ ῥωμύλον, καὶ ἄλλα (ὅσα καὶ ὅσα) ποιεῖ. [r] ταῦτα οὖν τὰ ἐνεργοῦντα οὕτω ἐγκαλύφθαι χρὴ μένοντα θεωρεῖν, καὶ πλὴν δύναμιν ἔτους ὁρᾶν, ὡς καὶ [s] πλὴν βεῖθεσθαι, καὶ πλὴν ἀναφορὴν, ὁρᾶν μεν, [t] ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἐναργῶς.

[o] L. 5. § 4. l. 12. § 26.

[p] L. 4. § 48. l. 6. § 13.

[q] Inf. § 38.

[r] L. 4. § 36. l. 7. § 29. 30. l. 9. § 25.

[s] L. 12. § 30.

[t] L. 3. § 15. l. 11. § 12.

§ 27. Συνεχῶς ἐπινοῶν, πῶς [u] πάντα τοιαῦτα, ἐφεῖα ἦν γένεται, καὶ ὀφθεν ἐμένετο καὶ [x] ἐπὶ ἐσται ἡμῖν ὁμοίως ἔσεσθαι, καὶ [y] ἄλλα δράματα καὶ σκηναὶ ὁμοιότροποι, ὅσα ἴσθι ἐπείσεις ἐπὶς ἦν ἢ ἐπὶ

[u] L. 2. § 14.

[x] L. 7. § 49.

[y] L. 6. § 44.

vel moreris, & munere defunctus es: præter ista nihil reſtat. bono itaque ſis animo.

§. 23. Illud tibi ſemper conſtet, ejuſmodi qiddam agrum eſſe, cujuſmodi eſt locus alius qilibet. eadémq; eſſe omnia iſtîc agentibus, qæ eis, qi in montium verticibus, vel in litorum crepidinibus, vel alibi ubicunqe volueris, verſantur. palam enim invenies Platonis illa, *Urbis muro, ut cavlæ ſepto circundatus.*

§ 24. Qidnā eſt mihi nunc mens mea? vel qalem ego eam præſto? ad qidnam eâ jam utor? nunqid eſt intellectu vacua? nunqid à ſocietate communi ſoluta & revulſa? nunqid carunculæ ità agglutinata & permixta, ut cum illa mutetur unâ?

§ 25. Qi dominum fugit, fugitivus eſt. dominus avtem eſt lex. ergò qi legem tranſgreditur, fugitivus eſt. idem eſt & qi ideo angitur, vel iraſcitur, vel metuit, qod ſecus, qàm ipſe velit, avt factum ſit, avt fiat, avt futurum ſit eorum qicqam, qæ ab univerſi rectore ſunt conſtituta, qi eſt ipſe lex unicuiq; qod ſuum eſt tribuens. fugitivus eſt igitur, qi metuit, vel angitur, vel iraſcitur.

§ 26. In uterum ſemen qi miſit, abſcedit. hoc alia deinceps excipiens natura, fœtum fabricat & abſolvit; ex qali qalem? alimentum rurſus mater per gulam demittit; qod alia inſuper cavſa ubi exceperit, ſenſum, motúmq;, adeóq; vitam ac vires & alia (qot ea numero & qalia?) conficit. hæc, cantâ licèt involvantur caligine, contemplari oportet, facultatémq; ità intueri qæ iſta facit, prout vim eam cernimus, qâ vel deorſum, vel ſurſum corpora feruntur, non oculis qidem externis, ſed nec minùs clarè tamen.

§ 27. Cogita tecum jugiter, qalia nunc ſunt omnia, talia priùs actitata; cogita & talia futura eſſe. propone tibi ob oculos, fabulas totas ſcenáſq; uniformes, qæcunqe vel ex notitia tua, vel ex

ex hiſtoria antiqua cognita habueris; avlam Hadriani totam, totam Antonini, illam item Philippi, Alexandri, Croeſi. ejuſdem planè modi fuerunt omnia illa, niſi qòd per alios agebantur.

§ 28. Hominem de re ulla dolentem, atqe ægrè ferentem qicqam, ſimilem habe porcello, qi dum mactatur, calcitrat & vociferatur: cujuſmodi eſt & qi decumbens tacitè ſolus ſecum ſortem deplorat ſuam. conſidera & fato nos illigatos teneri: & rationali animali ſoli datum eſſe, ut eis qæ eveniunt, ſponte obſeqi poſſit; cùm ſeqi ipſum omnibus ſit neceſſarium.

§ 29. Conſideratâ ſeorſim, qam inſtituis, re omni, percontare te, num ideo mors gravis habenda ſit, qia eâ te privet.

§ 30. Ubi peccato alicujus offenderis, tranſlatione factâ perpende tecum, annon ipſe ejuſmodi aliqid pecces. puta, argentum in bonis habendo, vel voluptatem, vel gloriolam, vel aliud iſtiuſmodi. hoc enim ſi adverteris, ira ſtatim tibi excidet. præſertim, ſi ſuccurrerit unà, cogi hominem. qid enim faceret? avt, ſi poteris, tu illum vi illâ expedias.

§ 31. Satyrionem ubi videris Socraticum, Evtychem cogita vel Hymenem. & Evphratem ubi videris, Evtychionem cogita vel Sylvanum. & Alciphrone viſo, Tropæophorum cogita; & Xenophonte, Critonem vel Severum. & temet ubi reſpexeris, Cæſarum aliqem. & in qolibet cogitando, geminum ei qempiam. tum mentem tibi ſubeat, Ubi nunc ſunt illi? nuſqam ſané: avt ubi tandem? ità enim perſpectum jugiter habebis, humana omnia fumum ac nihil eſſe, præſertim, ſi ſimul fueris recordatus, qicqid ſemel mutârit, per ſpatium temporis infinitum non eſſe ampliùs futurum. tu verò ſpatii illius qantulum occupas? cur ergò tibi non ſufficit ſpatium hoc tam breve, prout te decet, tranſigere? qàm pulcram bene agendi materiam occaſionémqe ſubterfugis?

προσβυτέρας ἱστείας ἔγνως, περὶ ὁμιλιῶν πίστεως· οἷς [a] αὐλαὶ ὅλαι Ἁδριανοῦ, καὶ αὐλαὶ ὅλαι Ἀντωνίνου, καὶ αὐλὴ ὅλη Φιλίππου, Κρίσεις· πάντα γὰρ ἐκεῖνα τοιαῦτα ἦν, μόνον δι' ἑτέρων. [a] L. 8. § 25. 31.

§ 28. Φαντάζου πάντα τὸν ἐφ' ὁτῳοῦν λυπούμενον, ἢ δυσαρεστοῦντα, [b] ὅμοιον τῷ δυσθύμῳ χοιριδίῳ, ἀπολακτίζοντι καὶ κλαγγάνοντι. * ὅμοιον καὶ ὁ ὀιμώζων ὑπὸ τοῦ κλινιδίου μόνος σιωπῇ τὴν ἔνδεσιν ἡμῶν· καὶ ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δέδοται, τὸ [c] ἑκουσίως ἕπεσθαι τοῖς γινομένοις. [d] τὸ δὲ ἕπεσθαι ψιλὸν, πᾶσιν ἀναγκαῖον. [b] L. 11. § 18. l. 12. § 27. * ὅμοιος. [c] Sup. § 8. [d] L. 2. § 3. l. 4. § 42.

§ 29. Κατὰ μέρος ἐφ' ἑκάστου ὧν ποιεῖς ἐτάζαυτον, ὁράτα σαυτῷ, [e] εἰ ὁ θάνατος δεινὸν διὰ τὰ τούτου μέρεσι. [e] L. 12. § 31.

§ 30. Ὅταν παροξύνῃς ὅτι τινὶ ἀμαρτάνει, εὐθὺς μεταβὰς, ἐπιλογίζου, [f] τί παρόμοιον ἁμαρτάνεις· οἷον, ἀργύριον ἀγαθὸν εἶναι κρίνων, τοῦτο ἡδονὴν, ἢ τὸ δοξάριον, καὶ κατ' εἶδος. τοῦτο γὰρ ἐπιβάλλων, ταχέως ἐπιλήσῃ τῆς ὀργῆς συμπεπλοκὼς τοῦτο, ὅτι [g] βιάζεται· [h] τί γὰρ ποιήσει; ἢ [i] δύναται, ἄφελε αὐτοῦ τὸ βιαζόμενον. [f] L. 7. § 26. l. 11. § 18. [g] L. 5. § 28. l. 8. § 14. [h] L. 12. § 16. [i] L. 9. § 11.

§ 31. Σατύρωνα * ἰδὼν Σωκρατικὸν, φαντάζου ἢ Εὐτυχῆ, ἢ Ὑμέναιον. καὶ Εὐφράτην ἰδὼν, Εὐτυχίωνα, ἢ Σιλουανὸν φαντάζου· καὶ Ἀλκίφρονα, Τροπαιοφόρον φαντάζου· καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν, Κρίτωνα ἢ Σεβῆρον φαντάζου· καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀποβὰν, τοὺς Καίσαρας τινὰ φαντάζου, καὶ ἐφ' ἑκάστου τὸ ἀνάλογον. εἶτα συμπαρεσπάσθω σοι. [k] ποῦ ἦν οὗτοι; οὐδαμοῦ· ἢ * οὐδαμοῦ. οὕτως γὰρ συνεχῶς θεάσῃ τὰ ἀνθρώπινα, [l] καπνὸν, καὶ τὸ μηδὲν· μάλιστα ἐὰν συμμνημονεύσῃς, ὅτι [m] τὸ ἄπαξ μεταβολὴν ἐκεῖ ἔσαι οὐ τοῦ ἀπείρου χρόνου. σὺ δὲ ἐν τίνι; τί δ' ἂν [n] ἀρκεῖ σοι [o] τὸ εὐλογοῦντα τοῦτο κοσμίως διαπερᾶσαι; [p] ἵνα δὲ ὕλην καὶ ὑπόθεσιν φεύγεις; τί γὰρ ὅτι πάντα ταῦτα [k] L. 7. § 38. l. 8. § 25. 31. l. 12. § 27. * ὅπου δ'; [l] L. 2. § 17. l. 12. § 33. [m] L. 4. § 3. [n] L. 6. § 2. l. 9. § 6. [o] L. 4. § 26. [p] L. 7. § 38. 68.

qid enim ſunt aliud hæc omnia,

ἄλλο, πλὴν [a] γυμνάσματα λόγου [b] ἐσχατότου ἀκριβῶς καὶ [c] φυσιολόγως τὰ ἐν τῷ βίῳ; μένε ἂν, μέχρι ἐξοικειώσῃς σαυτῷ καὶ ταῦτα· [d] ὡς ὁ ἐρρωμένος στόμαχος πάντα ἐξοικεῖ, [e] ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὃ,τι ἂν βάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτοῦ καὶ αὐγλὴν ποιεῖ.

§ 32. [f] Μηδενὶ ἐξέστω εἰπεῖν ἀληθεύοντι σοῦ σε, ὅτι οὐκ ἔστιν ἁπλοῦς, ἢ ὅτι οὐκ ἀγαθός· ἀλλὰ φαινέσθω, ὅστις τούτων τι περὶ σε ὑπολήψεται· [h] σὸν ἦν τοῦτο δὴ σοι. [i] πῶς γὰρ ὁ κωλύων ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἁπλοῦν; σὺ μόνον κεῖνον [k] μηκέτι ζῇν, εἰ μὴ τοιοῦτον ἔσῃ. ὑδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος μὴ τοιοῦτον ὄντα.

§ 33. [l] Τί δέ τὸ ὅτι πάσης τῆς ὕλης δυνάμεθον καὶ τὸ ὑγιέστατον παρασκευῆναι; ἢ ῥηθῆναι; ὅ,τι γὰρ ἂν τοῦτο ᾖ, [m] ἔξεστιν αὐτὸ παρέξαι ἢ εἰπεῖν. καὶ μὴ παραφαίζῃ, ὡς κωλυόμενος· ἃ δείσεται παύσῃ [n] σήων, πρὶν ἢ τοῦτο πάθῃς, ὅτι [o] δίον δέ τοῖς ἡδυπαθοῦσιν ἢ τρυφῇ, τοῦτό σοι τὸ ὅτι πᾶς ἀσκαλλομένης καὶ ἀσυπτιάσης ὕλης [p] ποιεῖν τὰ οἰκεῖα τῇ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῇ· [q] ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ ἀπολαμβάνειν, πᾶν ὅ ἔξεστι καὶ τῷ ἰδίαν φύσιν ἐνεργεῖν. [r] παντα χοῦ δ' ἔξεστι· τῷ μὲν ἐν κυλίνδρῳ, ἃ παντα χοῦ δίδοται φέρεσθαι τῷ ἰδίαν κίνησιν, ὑδὲ τῷ ὕδατι, ὑδὲ πυρὶ, ὑδὲ τοῖς ἄλλοις, ὅσα [s] ἀπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου διοικεῖται· τὰ γὰρ διείργοντα καὶ ἐπισκήνια πολλά· [t] ὕλης δ' καὶ λόγος διὰ παντὸς [u] ἀντιπίπτοντος ὅπως πορεύσεται δύναται, ὡς πίφυκε, καὶ ὡς θέλει. ταύτῃ τῷ ῥᾳστώνῃ περὶ ὁμοίων πεπαίνου καθ' ἑαυτὸν ἐνεχθήσεται ὁ λόγος διὰ πάντων, ὡς πῦρ ἄνω, ὡς λίθος κάτω, ὡς κύλινδρος καὶ παρασκευῆς, [v] μηκέτι μηδὲν ἐπιζήτει. τὰ γὰρ λοιπὰ ἐγκόμματα ἤτοι [w] σωματικῆς ἕξεως [x] ἢ νεκρᾶς, ἢ [y] χωρὶς ἀπολήψεως, καὶ [z] τὰ αὐτῆς λύσις ἐνδίδοσιν, [a] ὑδὲ δράσῃ, [b] ὑδὲ ποιεῖ κακὸν ὑδενί· ἐπεί τι καὶ ὁ πάσχων

[a] L. 6. § 20.
[b] L. 8. § 26.
[c] L. 10. § 9.
[d] Inf. § 35.
[e] L. 4. § 1.
[f] L. 11. § 13.
[g] L. 12. § 1.
[h] L. 5. § 5.
[i] L. 8. § 32.
Inf. § 33.
[k] Sup. § 8.
[l] Sup. § 12. 31.
[m] Sup. § 32. l. 11. § 9.
[n] L. 9. § 26.
[o] L. 6. § 51.
[p] L. 5. § 16. l. 6. § 16. 40.
[q] L. 6. § 7. l. 8. § 26. 43. l. 11. § 16.
[r] L. 7. § 54. l. 8. § 45. l. 11. § 7.
[s] Sup. § 2.
[t] L. 5. § 10. 20. l. 8. § 7. 31. 41.
[u] L. 7. § 73. l. 8. § 2.
[v] L. 4. § 41. l. 12. § 33.
[w] L. 4. § 7. 11.
[x] L. 8. § 56, 57.
[y] L. 8. § 28.
[z] L. 8. § 55.

qàm mentis, qæ, hac in vitâ qæ contingunt, naturam eorum rimata, accuratè perſpexerit, exercitationes. perſiſte ergò, dum & iſta tibi familiaria efficeris, qo modo ſtomachus robuſtus cuncta ſibi accommodat, igniſque validus, qicqid ingeſſeris, flammam indè ac fulgorem edit.

§ 32. Nulli liceat verè de te dicere, non eſſe te ſimplicem, avt non eſſe te bonum. ſed mentiatur, qiſqis horum qicqam de te opinatus fuerit. hoc avtem totum in te ſitum eſt. qis enim te bonum ſimplicémve eſſe prohibuerit? tu tantùm ſtatuas, nec ulteriùs vivere, qàm talis futurus ſis. neq; enim ratio id poſcit, nſi talis ſis.

§ 33. Ecqid eſt, quod de materia iſta rectiſſimè vel fieri vel dici poſſit? qicqid enim hoc fuerit, vel facere idipſum, vel dicere licet, nec obtendas, impediri te. antè ingemiſcere non deſinas, qàm eò te adegeris, ut qod voluptuariis hominibus eſt luxu diffluere, hoc tibi fuerit de ſubjecta qaqe oblata tibi materia ea facere, qæ humanæ conſtitutioni conveniant. etenim pro oblectamento eſſe tibi debet, qicqid ſecundùm naturam tuam agere tibi datur. datur avtem hoc ubiqe. ſiqidem cylindro qidem non conceditur, ut motu proprio ubiqe feratur; ſed nec aqæ, nec igni, nec alii rei cuiqam, qæ à natura mera, vel anima regitur irrationali. qæ enim coerceant & obſiſtant, multa ſunt. verùm mens & ratio per obſtantia qælibet, prout nata eſt, & prout vult ipſa, procedit. tu ergo ob oculos iſtud habens, rationem per omnia facilitate ferri eâdem planè, qâ ignis ſurſum, lapis deorſum, per declive cylindrus, nihil qerras ulteriùs. reliqa enim obſtacula, vel ſunt corporis, qod cadaveris inſtar habet, vel opinione, & rationis inclinatione ſemotâ, non infringunt, avt mali qicqam efficiunt. alioqi ea qi patitur,

malus

malus fieret. atqi in aliis qidem operibus omnibus ità se habet, ut qicqid alicui horum mali contigerit, deterius illud faciat, qòd eo afficitur. istîc verò, si ità dicere licuerit, præstantior fit homo ac lavde dignior, dum eis qæ objiciuntur, rectè utitur. in summa memineris, civem indigenam nihil lædere, nî civitatem lædat: civitatem nihil lædere, nî legem lædat. horum avtem, qæ infortunia dicimus, nihil legem lædit. qod avtem legem non lædit, nec civitatem, nec civem læserit.

§ 34. Qi decretis veris imbutus est, hunc dictum breviſſimum & è trivio arreptum qodlibet commonere ſuffecerit de mœrore metûve pellendo. qale illud est,

Sternit humi frondes alias vis aſpera venti:
Aſt alias natura parat, qæ vere virescent.
Sic hominum genus est: hic naſcitur, occidit ille.

foliola sunt & filioli tui; foliola sunt & homunciones isti, qi tanto cum ſtrepitu, tanqam fide digni, alios celebrant, vel è contrario diris devovent, vel clam vituperant & subsannant. foliola itidem, qi famam tui posthumam excepturi sunt. ista enim omnia verno tempore prodeunt; dein ventus ubi straverit, sylva horum vice novâ alia profert. commune avtem omnium est, breve existendi spatium. at tu omnia, tanqam æterna futura, fugis appetísve. mora parvula, & lumina tibi condentur: eúmqe qi te extulerit, alius aliqis lugebit.

§ 35. Sani est oculi, cernere visibilia qævis, nec dicere, *Viridia velim.* hoc etenim lippientis est. sed & avditûs ac olfactûs est sani, ad sonos odoréſve qosvis percipiendos promptû esse. & stomachi valentis, adversùs edulia qævis pariter se habere; ſicut molâ ad omnia, ad qæ molenda conta τέφιμα ὁμοίως ἔχειν, ὡς μύλιν πρὸς πάντα ὅσα ἀλήσιμα κατασκευ-

αὐτὸ, κακὸς ἂν ἐυθὺς ἐγένετο. ἐπὶ γῆν ὴ ἄλλων κατασκευασμάτων πάντων, ὅ,τι ἂν κακόν τινι αὐτῆ συμβῇ, ῥᾴδιὰ τοῦτο χεῖρον γίνεται αὐτὸ τὸ πρᾶγον· ἐνταῦθα ὴ, εἰ δεῖ εἰπεῖν, ἡ [a] κρεῖττων γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ἡ [b] ἐπαινετώτερος, [c] ὀρθῶς χρώμενος τοῖς συμπίπτουσιν. ὅλως ὴ μέμνησο, ὅτι [d] ἡ φύσει πολίτιδι οὐδὲν βλάπτει, ὃ πόλιν οὐ βλάπτει· οὐδὲ γὰ πόλιν βλάπτει, ὃ νόμον οὐ βλάπτει· τούτων ὴ τῶν κοινῶν ἀκλημάτων οὐδὲν βλάπτει νόμος. ὃ τοίνυν νόμον οὐ βλάπτει, οὔτε πόλιν, οὔτε πολίτιν.

[a] L. 4. § 1.
[b] L. 5. § 15.
[c] L. 7. § 68. l. 8. § 29.
[d] L. 5. § 22.

§ 34. Τῷ * δεδογμένῳ ἐπὶ ὴ ἀληθῶν δογμάτων, ἀρκεῖ ἡ τὸ βεβαιότατον, ἡ ἐν μέσῳ κείμενον εἰς ἐπόμενον ἀλυπίας ἡ ἀφοβίας. ὅῃ,

[e] φύλλα τὰ μέν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα δέ θ' ὕλη
Τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίγνεται ὥρη·
Ὡς ἀνδρῶν γενεὴ, ἣ μὲ φύει, ἣ δ' ἀπολήγει.

* Δεδογμ. Xyl. & Lug. Δεδωμ. L. 3. § 4.
[e] Homer. Iliad. ξ. v. 147.

[f] φυλλάειον ὴ ἡ τὰ τεκνία σε. ὃ φυλλάεια ὴ ἡ παῦτα τὰ ὀλοφυρόμενα ἀξιοπίστως, ἡ ὀπφημοῦντα, ἢ ἂν ὴ ἐναντίον καταφώμενα, ἢ ἡσυχῇ ψόγοντα, ἡ χλευάζοντα· φυλλάεια ὴ ὁμοίως, ἡ [h] τὰ διαδεξόμενα τὴν ὑστεροφημίαν· πάντα γὰ ταῦτα ἔαρος ὀπιγίγνεται ὥρη· εἶτα ἄνεμος καταβάλλει· ἔπειθ' [i] ἡ ὕλη ἕτερα ἀντὶ τούτων φύει.

[f] L. 11. § 34.
[g] L. 5. § 36. l. 8. § 21.
[h] L. 4. § 19.
[i] L. 7. § 23. 25.

[k] τὸ ὴ ὁλοχρόνιον κοινὸν πᾶσιν· ἀλλὰ σὺ πάντα, ὡς αἰώνια ὑπάρχοντα, φεύγεις, ἡ διώκεις. [l] μικρὸν ἡ καταμύσεις, [m] τὸν ὴ ἐξενεγκόντα σε ἤδη, ἄλλος θρηνήσει.

[k] L. 5. § 10.
[l] L. 7. § 70. l. 8. § 2. 5.
[m] L. 4. § 50.

§ 35. Τὸν ὑγιαίνοντα ὀφθαλμὸν πάντα ὁρᾶν δεῖ τὰ ὁρατὰ, ἡ μὴ λέγειν, ἅ χλωρὰ δίλα· τοῦτο γὰ ὀφθαλμιῶντός ἐστι. ἡ τὴν ὑγιαίνουσαν ἀκοὴν, ἡ ὀσφρησιν εἰς πάντα δεῖ τὰ ἀκουστὰ ἡ ὀσφρητὰ ἑτοίμως ἔχειν. ἡ [n] τὸν ὑγιαίνοντα γόμαχον πρὸς πάντα

[n] Sup. § 31.

ασμα

[a] L. 8. § 43. ασιν· καὶ τοίνυν [a] τῷ ὑγιαίνουσαν διάνοιαν πρὸς πάντα δεῖ τὰ συμβαίνοντα ἑτοίμως ἔχειν. ἡ δὲ λέγουσα, [b] τὰ τέκνια σωζέσθω, καὶ πάντες ὅ,τι ἂν πρόξω ἐπαινείτωσαν, ὀρθομυός ὅτι τὰ χλωρὰ ζητεῖ, ἢ ὀδόντες τὰ ἁπαλά.

[b] L. 9. § 40.

[c] L. 5. § 10. l. 9. § 3. § 36. [c] Οὐδείς ἐστιν ἕτως εὐπόλμητος, ὃς ἀποθνήσκοντι τῷ παρεστήξοντα τινες ἀσπαζόμενοι τὸ συμβαῖνον κακόν. σπουδαῖος καὶ σοφὸς ἴσως. μὴ τὸ παύσασθαι ἔσται τις ὁ καθ' αὐτὸν λέγων; ἀναπνεύσω [*] μέν ποτε [d] ἀπὸ τούτου τοῦ παιδαγωγοῦ. κολαστὸς μέν ἐστι ἡμῖν· ἀλλὰ ἠθανόμην, ὅτι ἠσυχῇ καλαμινώσει ἡμῖν. ταῦτα μὲν οὖν ὅσα τοῦ σπουδαίου. ἐφ' ἡμῖν δὲ πόσα ἄλλα ἐστί, δι' ἃ πολλοὺς ὁ ἀπελαυνόμενος ἡμῖν. [e] τοῦτο οὖν ἐννοήσεις ἀποθνήσκων, καὶ εὐκολώτερον ἐξελεύσῃ, λογιζόμενος, ἐκ τοιούτου βίου ἀπέρχομαι, ἐν ᾧ αὐτοὶ οἱ θεοὶ συνῆσαν, οἷς ὧν τὰ τοσαῦτα ἠγωνισάμην, ἐπεξάμην, ἐφρόντισα, αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἐξάγειν με ὑπάγουσιν, ἄλλου τινὸς τυχὸν ἐκ τούτου ῥᾳστώνου ἐλπίζοντος. τί ἂν οὖν τις ἀντέχοιτο τῆς ἐνταῦθα μακροτέρας διατριβῆς; [f] μὴ μέντοι διὰ τοῦτο ἧττον εὐμενῶς αὐτοῖς ἔσῃ, ἀλλὰ [g] τὸ ἴδιον ἦθος διαπόνει, [h] φίλος, καὶ ἔννους, καὶ [i] ἵλεως, καὶ μὴ πάλιν ὡς ἀποσπώμενος· ἀλλ', ὅπερ ὅλη τοῦ εὐθανατεῖν [k] εὐκόλως τὸ ψυχάριον ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξειλεῖται, τοιαύτη καὶ τῶν ἀπὸ τούτων ἀποχώρησιν δεῖ γίνεσθαι καὶ [l] τούτοις ἡ φύσις συνῆφε, καὶ συνίκεινεν. ἀλλὰ νῦν διαλύει; διαλύομαι, ὡς ἀπὸ οἰκείων μέν, οὐ μὴν [m] ἀνθελκόμενος, ἀλλ' ἀζιάσεως· [n] ἓν γὰρ καὶ τοῦτο τῶν κατὰ φύσιν.

dita est. pari igitur ratione & mentis est sanæ, ad obvenientia qæq; idoneam esse. qæ verò dixerit, *Liberos mihi salvos velim*; *&*, *Omnes qicqid fecero laudent, velim*; oculi est instar viridia poscentis, vel dentium tenella postulantium.

§ 36. Nemo qisqam adeò felix est, cui morienti non adstabunt aliqi, qi præsenti lætentur malo. bonus sapiénsqe fuerit, annon ad extremum futurus est qi de illo dicat, *Respirabimus jam tandem à pedagogo isto. non erat reverà asper nostri cuiqam: sensi tamen tacitè illum damnásse nos.* hæc igitur de viro bono. at nos qod attinet, qàm multa sunt alia, ob qæ à nobis liberari desiderent havd pavci? hoc sī inter moriendum cogitaveris, libentiùs discedes; cùm ità tecum rem putaveris, Ex ea vita discedo, in qą ipsī ejusdem mecum participes, pro qibus tam multa exantlavi, supplicavi, procuravi, illi, inqam, ipsī elatum me optant, tanqam qi levamen forsan hinc aliqod sperent. cur ergò diutiùs istîc moram trahere qis cupiat? nec propterea tamen minùs illis propitius discedas, sed moris tui tenax, amicus, benevolus, mitis. qin rursus; nec tanqam vitæ avulsus, sed, prout eis, qibus mortis felicitas qædam obtigit, animula à corpore leniter exolvitur, talis & tua ab istis etiam esto discessio. eis enim te natura annexuit & conjunxit. at nunc disjungit. disjungor itaq; tanqam à necessariis, non abstractus tamen, sed sponte discedens. nam & hoc ex eis est, qæ sunt secundùm naturam.

[a] L. 8. § 43.
[b] L. 9. § 40.
[c] L. 5. § 10. l. 9. § 3.
[*] συμβ'
[d] L. 5. § 9. l. 11. § 18.
[e] L. 4. § 50.
[f] L. 5. § 10.
[g] L. 7. § 15.
[h] L. 7. § 22.
[i] L. 2. § 3.
[k] L. 3. § 5.
[l] L. 6. § 39.
[m] L. 3. § 5.
[n] L. 2. § 12. 17.

§ 37. Ἔθιστον ὅτι παντὸς, ὡς δύνῃ τε, τοῦ θεωρουμένου ὑπὸ τινος, ὅτι ζητεῖν καὶ σαυτὸν, [o] ἕτος τοῦτο ἐπὶ τίνα φέρει; ἄρχου δὲ ἀπὸ σαυτοῦ, καὶ [p] σαυτὸν πρῶτον ἐξέταζε.

§ 37. Solenne tibi sit, in cujusqe (qoad ejus fieri potest) actione omni, apud te qærere, *Istud iste qo fine facit?* à temet avtem avispicare, téqe primo loco scrutare.

[o] L. 2. § 16. l. 7. § 4.
[p] L. 3. § 5. l. 5. § 11.

§ 38. Μίμησο, ὅτι [q] τὸ νευρασταῖον ἐστὶν ἐκεῖνο, [r] τὸ ἔνδον ἐγκεκρυμμένον· [s] ἐκεῖνο ῥητορεία, ἐκεῖνο ζωὴ,

§ 38. Memento illud qod te velut fidiculis citat, esse intra te reconditum qiddam. illud est svadela, illud vita,

[q] L. 2. § 2.
[r] L. 7. § 59. l. 8. § 28.
[s] L. 12. § 33.

illud

(si fas dicere) homo est. nè cùm illo junctim contempleris unqam circumjectum, vasis instar, conceptaculum hoc, & instrumenta hæc undiq; ex eodem efficta. sunt enim asciæ similia ista. hoc tantùm interest, qòd agnata sint. siqidem membrorum istorum, absq; forma qæ ea cieat sistátque, non magìs usus est, qàm radii textrici, avt scriptori calami, avt avrigæ flagelli.

[a] ἐκεῖνο, εἰ δεῖ εἰπεῖν, ἄνθρωπον μὴ πότε συμπεφαντάζῃ [b] τὸ ἀπεικόμενον [c] ἀγγειῶδες, καὶ τὰ ὀργάνια ταῦτα τὰ ἀπεπλασμένα. ὅμοια γὰρ ἔοικε παπύρῳ μόνον ἡ διαφορά, καθόλου περιφῦσαι δεῖν. ἐπεί τοι ἡ μᾶλλόν τι τούτων ὀφελὸς ἔσται τῇ μοίρῃ, χρεὶς [d] τῇ κινήσει καὶ ἰσχύσῃ αὐτὰ αἰτίᾳ, ἢ τῇ κρυπτῷ τῆ ὑφαντείᾳ, καὶ τῷ καλάμῳ τῇ γλάφοντι, καὶ τῷ μαστῖγι τῇ ἡνιόχῳ.

[a] L. 12. § 3.
[b] L. 12. § 2, 3.
[c] L. 3. § 3.
[d] L. 5. § 21. l. 7. § 55. Sup. § 16.

LIBER XI.

BIBAION ια'.

Æ sunt animæ ratione præditæ proprietates. se cernit, fingit, artátque, ut lubet, qalémqe vult ipsa, facit: fructum, qem profert, ipsa carpit. cùm arborum fructus, qódq; istis in animalibus respondet, alii carpant. finem semper suum assequitur, ubicunqe constiterit vitæ terminus. neq; enim sic se habet, qo modo in saltando avt in fabulam agendo aliisqe ejusmodi, in qibus siqid incideris, actio tota fit mutila, sed in qacunqe parte, & ubicunqe deprehensa fuerit, qod præcessit plenum prorsus & perfectum sibi facit: ut dicere liceat, *Ego qæ mea sunt, omnia habeo.* adhæc mundum totum pervagatur, &, qod ambit hunc, vacuum, figuramqe ejusdem contemplatur, & in ævi immensitatem se porrigit, & universi per intervalla certa renovationem comprehendit & considerat; videtqe simul, qòd nihil novi visuri sint posteri nostri, sicut nec ampliùs qicqam viderunt antecessores nostri, sed ità fit qodammodo, ut qadraginta annos qi egerit, mentem modò aliqam habuerit, & res gestas animadverterit, ex uniformitatis ratione, & præterita omnia & futura viderit. propria sunt animæ rationalis & ista; proximos diligere, veracem, verecundam esse, nihil sibi præ-

[a] Τὰ ἴδια τῆς λογικῆς ψυχῆς [a] ἑαυτὴ ὁρᾷ, [b] ἑαυτὴ διαθρεῖ, ἑαυτὴ ἐποίαν ἂν βούληται ποιεῖ, [c] τὸν καρπὸν ὃν φέρει αὐτὴ καρπᾶται (τοὺ γὰρ ἄλλ φυτὰ καρπὸς, καὶ τὸ ἀνάλογον ὅπι ἄλλ ζώοις, ἄλλοι καρπῶνται) [d] τοῦ ἰδίου τέλους τυγχάνει, ὅταν ἂν τὸ τοῦ βίου πέρας ἐπιστῇ. [e] οὐχ ὥσπερ ὀρχήσεως καὶ ἐπικειρίας καὶ ἄλλ τοιούτων ἀτελὴς γίνεται ἡ ὅλη πρόθεσις, ἐὰν τι ἐγκόψῃ· ἀλλ' ἐπὶ παντὸς μέρους, καὶ ὅπου ἂν περιληφθῇ, [f] πᾶσα καὶ ἀπροσδεὴς ἑαυτῆ τὸ προκείμενον ποιεῖ· ὥστε οἰκεῖόν, ὃ ἔλεγον ἀπόχρη τὰ ἐμά. ἔτι δὲ [h] περιέρχεται τὸν ὅλον κόσμον, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν κενὸν, καὶ τὸ σχῆμα αὐτοῦ, καὶ [i] εἰς τὸν ἀπειρίαν τοῦ αἰῶνος ἐκτείνεται, καὶ [k] τὴν ἀποκατάστασιν παλιγγενεσίαν τῶν ὅλων ἐμπεριλαμβάνει, καὶ ἀθρεῖ, καὶ διωρεῖ, ὅτι [l] οὐδὲν νεώτερον ὄψονται οἱ μετ' ἡμᾶς, οὐδὲ παλαιότερον εἶδον οἱ πρὸ ἡμῶν· ἀλλὰ [m] πρόπον τινὰ ὁ τεσσαρακοντούτης, ἐὰν τὸν ὑποσοῦν ἔχῃ, πάντα τὰ γενόμενα, καὶ τὸ ἐσόμενα ἰσόρροπα [n] κατὰ τὸ ὁμοειδές. ἴδιον δὲ λογικῆς ψυχῆς, καὶ [o] τὸ φιλεῖν τοὺ πλησίον, καὶ ἀλήθεια, καὶ αἰδὼς, καὶ τὸ [p] μηδὲν ἑαυτῆς προτι-

[a] Inf. § 12.
[b] L. 6. § 8.
[c] L. 9. § 10.
[d] L. 3. § 8.
[e] L. 12. § 36.
[f] L. 2. § 17. l. 3. § 5.
[g] L. 4. § 29. 49.
[h] L. 7. § 35. l. 9. § 30.
[i] L. 10. § 31.
[k] L. 9. § 28. l. 10. § 7.
[l] L. 6. § 37. l. 7. § 1.
[m] L. 2. § 14. l. 12. § 35.
[n] L. 7. § 49.
[o] L. 6. § 16. l. 8. § 26.
[p] L. 3. § 9. l. 5. § 21.

μᾶν, ὃ ἐκ ἴδιον ἢ νόμιμον ἔστως ἂν ἐπὶ ἀνδρὶ διήνεγκε λόγῳ ὀρθὸς, ἢ [a] λόγῳ δικαιοσύνης.. [a] L. 10. § 1. l. 12. § 1.

§ 2. Ὡδῆς ἐπιτερποῦς, ἢ ὀρχήσεως, ἢ παγκρατίου καταφρονήσεις, ἐὰν τὸ μὲ ἐμμελὲς φανῇ· [b] καταμείσεις εἰς ἕκαστον τῶν τοιούτων, ἢ καθ' ἕνα πύθῃ σεαυτόν, εἰ τότε ἦττον ὦ [c] διατεθήσῃ γάρ. ὁδὲ ἢ ὀρχήσεως τὸ ἀνάλογον ποιήσας καὶ ἐπὶ πάλης νίκην ἢ χάριν.. τὸ δ' αὐτὸ ἢ ὅλῃ τῇ παγκρατίῳ. ὅλως ὧν χρεὶς ἀρετῆς, ἢ τῶν ἐπ' ἀρετῆς, μέμνησο [d] ὅτι τὰ κατὰ μέρος τρέχειν, ἢ τῇ διαιρέσει αὐτῶν εἰς καταφρόνησιν ἰέναι· τὸ δ' αὐτὸ ἢ ὅλῃ [e] τοῦ βίου ὅλον μετάβαινε.. [b] L. 10. § 18. [c] L. 8. § 36. [d] L. 3. § 11. [e] L. 6. § 13. l. 10. § 26.

§ 3. Οἷα δέ ἐστιν ἡ ψυχὴ [f] ἡ ἕτοιμος, ἐὰν ἤδη [g] ἀποληφθῆναι δεῖ τοῦ σώματος, ἢ ἢ ἤτοι σβεσθῆναι, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι; τὸ δ' ἕτοιμον τοῦτο, ἵνα ἀπὸ ἰδικῆς πείσεως ἔρχῃ, μὴ [h] κατὰ φιλονεικίαν μόνην, ὡς οἱ Χριστιανοί, ἀλλὰ [i] λελογισμένως, ἢ σεμνῶς, ἢ ὥστε ἢ ἄλλον πεῖσαι, [k] ἀπερεμφάτως.. [f] Sup. § 1. l. 2. § 5, 11. [g] [Ἢ] ἀφ'. f. [h] L. 5. § 33. l. 8. § 25. [i] L. 8. § 48. l. 9. § 53. [k] L. 3. § 1. [l] L. 1. § 16..

§ 4. Πεφώνηκέ τί κοινωφελές; [l] ἔχω ὠφελημένος.. τοῦτο ἵνα ἀεὶ σοι ἐξ ἔστω ἐπαρκῆ· ἢ [m] μνήμῃ τούτου. [l] L. 7. § 13. 74. [m] L. 5. § 6.

§ 5. Τίς σε [n] ὁ τέχνη; ἀγαθὸν δὲ τοῦτο ἢ πῶς καλῶς γίνῃ, ἢ ἐν διαφερόντων, [o] ἐπὶ μὲ ἀεὶ τῆς ἐξ ὕλης φύσεως, [p] ἐπὶ ἢ ἀεὶ τῆς ἰδίας τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς; [n] L. 4. § 31. l. 6. § 31. [o] Sup. § 1. l. 8. § 26. Inf. § 12. [p] L. 5. § 16. Inf. § 20.

§ 6. Πρῶτον μὲ τραγῳδίαι ἐπεισήχθησαν ὑπομνηστικαὶ ἐπὶ συμβαινόντων, ἢ ὅτι [q] ταῦτα ἔστω πίπτει γίνεσθαι, ἢ ὅτι ἐπὶ τῶν σκηνῶν ψυχαγωγοῦσι, τούτοις μὲ ἀχθέσθω· [r] ἐπὶ ἢ μείζονος σκηνῆς. ἐφέρετο γάρ, ὅτι ἔστω δεῖ ἐν τοῖς πρεσβύταις, ἢ ὅτι φέρουσιν αὐτὰ ἢ οἱ κυβερνῆται, [s] ὦ Κιθαιρών. ἢ λέγῃ ἢ παιδαγωγὸς ἢ τὰ δράματα ποιήσαντα χρησίμως.. διὸν δεῖν ἐπαινῶ μάλιστα· [q] L. 4. § 29. l. 7. § 58. [r] L. 12. § 36. [s] Tragic. N. apud Arrian. Epictet. L. 1. cap. 24.

[t] L. 7. § 43.

[t] Εἰ δ' ἐμαλλίθιον ἐν ἔργῳ ἢ πῶς (ἐμὲ),

ferre, quod & legis est proprium: ità inter rectam rationem & justitiæ rationem nihil interest.

§ 2. Cantilenam jucundam, saltationem, pancratium concernes, si voce concinâ in sonos singulos divisâ, de his sigillatim te percontatus fueris, *Num istud me victum habet?* erubescès enim id fateri. de saltationis motibus gestibúsque singulis, de pancratio itidem, si gemina feceris, futurum est ut pari modo adversùs hæc afficiaris. itaq; virtute fotâ exceptâ & virtutis actionibus, in reliqis omnibus ad particulas seorsùm consideratas recurrere memento, ut ab harum disjunctione res ipsas contemptum eas. hoc autem ipsum & ad vitam totam transferas.

§ 3. Qualis est anima ea, quæ parata est jam statim, si oportuerit, è corpore emigrare, & vel extingvi, vel dispergi, vel permanere? ità paratam dico, ut à judicio peculiari promptitudo hæc profluat, non ab obstinatione mera, pro Christianorum more: ut mortem obeas consideratè, compositè, citra tumultum, qò & aliis idem svadere possis.

§ 4. Nunqid feci, quod in commune conducat? beneficium hoc ipso accepi. hoc tibi semper succurrat: nec desinas unqam.

§ 5. Quam artem profiteris? bene vivendi. hoc qo modo melius fit, quàm documentorum ope, quorum alia sint de universi natura, alia de hominis conditione propria.

§ 6. Primò tragodiæ invectæ sunt, quæ casuum & eventuum homines commonefacerent, qò & ista sic fieri nata monerentur: nec qibus in scena oblectarentur, ea in scena majori, graviatim sustinerent: cùm viderint non posse hæc aliter transigi, & quod perferant ea etiam illi qi enclamant, *Ebon, Citharon.* & revera dicuntur à dramaticis poëtis utiliter nonnulla. qale illud est imprimis;

Si nec mea sq; liberos Dii negligunt,

Hujus

Hujus etiam constat natio. Et rursus, *Nam nevtiquam hominem rebus instrui decet.* Et,

Spicas vetus frugiferas, ste vitam meti. & cætera quæ sunt ejusmodi. Tragediæ successit vetus comœdia, quæ libertate magistrali instructa, nec obliquâ sed diserta oratione usa, fastum dejicere non ineptè satagebat: quo fine & Diogenes ex his quædam adhibuit. considera & quæ deinceps fuerit media comœdia, & quorsum tandem introducta sit nova, quæ in inimicum artificium paulatim defluxit. (nam & ab illis utilia dici nonnulla, nemo est qi nesciat.) sed & quo spectet totum hoc poëtios hujusmodi & fabularum agendi institutum.

Ἀλλὰ καὶ ταύτης ποίησιν καὶ δραματουργίαν πρὸς τίνα ποτὲ σκοπὸν ἀπέβλεψε.

§ 7. Quàm liquidò compertum habes, nullum aliud vitæ institutum ad philosophandum magis esse idoneum, quàm hoc in qo jam versaris?

§ 8. Ramus à ramo cui proximè adhæsit abscissus, non potest non à stirpe totâ abscindi. ad eundem modum ergò & homo ab homine qovis rescissus, communitate totâ excidit. porrò ramum alius abscindit; homo verò se ipse à proximo suo separat, dum eum odit & aversatur: nec advertit interim, qòd unâ semet à societate civili totâ abscinderit. verùmtamen hoc à societatis hujusce conditore Jove indultum sibi habet; qòd ei liceat denuo coalescere, cui prius adhæserat, & ad universi complementum locum recuperare suum. quanquam hoc frequentiùs si fiat, dissociatio ejusmodi & difficilius reparabilis, & restitutio nitrè procedens consuevit ornatiùs denique nonnè perinde & habent surculi duo, quorum alter à prima germinatione cohæsit, & cum stirpe reliqua constamur qasi consuerit; alter posti abscissionem insertus est; quem plantarium quidam dicere soleat, *confratrem* quidem, sed non *consignerari*.

§ 9. Qi ad rationis sectæ normam

Ἔχει λόγον καὶ τοῦτο. — καὶ πάλιν,

[a] *Τοῖς μεθύουσιν οὐ δεῖ σωφρονεῖν.* [a] Ibid. § 38.

Καὶ,

[b] * *Βίον διεξιέναι, οἷον χάρπιμον εἰκῆ.* [b] Eurip. Hypsip.

καὶ ὅτι παῖδα μὲν ἡ πλὴ τεκνοφόλαν Ibid. § 40.

ἀφεῖλε κωμῳδία, παρῆκεν, καὶ παῤῥησίαν ἔχουσα, καὶ τῆς ἐνοφίας ἐν ἀρχῇσις δ' αὐτῆς τῆς εὐσυμπεριφορᾶς ἐκκωμῳδοῦσα· ἐφ' ὅσον καὶ Διογένης ταυτὶ παρελάμβανε. μὲν τοῦτό τις ἡ μέση κωμῳδία, καὶ λοιπὸν ἡ νέα σφὶς τί ποτε παρείληφεν, [c] ἢ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὸν ὀκ μιμήσεως φιλοτεχνίαν ἐκπίπτον. ὅτι μὲν λέγεται καὶ ὑφ' ἑτέρων τινὰ χρήσιμα, οὐκ ἀγνοοῦμεν. ἀλλὰ ἡ ὅλη

[c] Inf. § 18.

§ 7. Πῶς ἐναργὴς σεαυτῷ, τὸ μὴ ἐν ἄλλῳ βίῳ ἁρμόδιον εἶναι τὸ φιλοσοφεῖν ἔτους ἐπιτήδειον, ὡς ταύτῃ δὲ ἐν τοῖς ἐν τυγχάνεις;

§ 8. [d] Κλάδος δὲ φύσεως κλάδου ἀποκοπείς, ἐὰν μὴ καὶ τοῦ ὅλου φυτοῦ ἀποκοπῇ. ἕτερα δὲ καὶ [e] ἄνθρωπος, ὃς ἀνθρώπου ἀπορρήξας ὅλης τῆς κοινωνίας ἀπεκόπη. κλάδον μὲν ἕτερος ἀποκόπτει [f] ἄνθρωπος· ἢ ἀνθρώπου αὐτὸς ἑαυτὸν τὸ πλησίον χωρίζει, μισήσας καὶ [*] ἀποστραφείς· ἀγνοεῖ δ' ὅτι καὶ τῷ ὅλῳ πολίτευμένος ἅμα ἀποτίτμηκεν ἑαυτόν. πλὴν ἔνεστί γε δοῦναι τῷ συγκτισμένῳ παρὰ καινοῦ Διός. ἔξεστι δὲ πάλιν εἰς συμφύναι τῇ φύσει, καὶ φάλιν τοῦ ὅλου συμπολίτην [*] γενέσθαι. πλειονάκις μέντοι γενόμενον τὸ αὐτὸ παρέχειν, δυσίατον καὶ δυσαπολόγητον ποιεῖ. ὅλως τὸ ὄχι ἕνωσις ὁ κλάδος ὁ ἀεὶ ἀφιβλαστήσας, καὶ σύμπνους συμφύεται, τῇ κατὰ τὸν κοινωνὸν ἕνωσις ἐγκατεσθίπτ· ὅ, τί ποτε λέγουσι οἱ φυτουργοί, [*] ὁμοζωνεῖν φασι, μὴ ὁμοδογματεῖν εἶναι.

[d] L. 2. § 16. & 8. § 34.

[e] L. 5. § 8.

[f] L. 4. § 29. Inf. § 9. 20.

[*] ἀποστ-

[*] γενέσθαι

[*] ὁμοσπλαγχνεῖν, vel ὁμοιοπαθεῖν Boot. ὁμοσωματεῖν Salm. ὁμοσπλαγχνεῖν L. L.

§ 9. Ὅτι ἐνίοτε σεαυτῷ χρῆ τὸν

φ. ὀρθὸν λόγον, ὥστε [a] ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς πορείας ἀποτρέψαι σε ὁ δυήσων, ἢ [b] μηδὲ τῆς πρὸς αὐτὸν εὐμενείας ἀκρατέστατον· ἀλλὰ φύλαττε ἑαυτὸν ἐν ἀμφοτέροις ὁμοίως, μὴ μόνον δεῖ [c] τῆς εὐσταθοῦς κρίσεως καὶ πορείας, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ [d] τῆς πρὸς τοὺς κωλύειν ἐπιχειροῦντας, ἢ ἄλλως δυσχεραίνοντας πρᾴου εἶναι. καὶ γὰρ [e] τοῦτο ἀδυνάτου, τὸ χαλεπαίνειν αὐτοῖς, ὥστερ [f] τὸ ἀποστῆναι τῆς πορείας, καὶ ἐοικέναι καταπλαγέντι· ἀμφότεροι γὰρ ὁλοτρόπως ἀπολείπεσθαι, ὁ μὲν ἀποστάσει, ὁ δὲ [h] ἀλλοτριωθεὶς πρὸς τὴν φύσει [i] συγγενῆ, καὶ [k] φίλον.

a L. 3. § 16. l. 8. § 32.
b L. 3. § 11. l. 6. § 47. 50.
c L. 5. § 18.
d L. 7. § 26. 56. 65. l. 9. § 11. 42.
e Inf. § 18.
f L. 10. § 22.
g L. 10. § 25.
h Sup. § 8. Inf. § 20.
i L. 2. § 1.
k L. 9. § 27.

§ 10. Οὐκ ἔστι χείρων ὑφ' ἡμῶν φύσις τέχνης. καὶ γὰρ αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται· εἰ δὴ τοῦτο, ἡ πασῶν ἄλλων τελεωτάτη καὶ φιλανθρωποτάτη φύσις, οὐκ ἂν ὑπολείποιτο τῆς τεχνικῆς εὐμηχανίας. [l] πᾶσαι δὴ γε τέχναι τῶν χειρόνων ἕνεκεν τὰ κρείττονα ποιοῦσιν· οὕτω καὶ [m] ἡ κοινὴ φύσις· καὶ δι' ὅπερ μία γένεσις δημιουργεῖται, ἀπὸ τῆς ταύτης καὶ λοιπαὶ ἅπασαι ὑφέστασαι· καὶ γὰρ πρωτεύουσα τὸ δίκαιον, ἐὰν ὅτου [n] διαφερόμεθα πρὸς τὰ μάτια, ἢ [o] ἐνεργαστικοὶ καὶ συμβατικοὶ [p] μεταπίπτομεν.

l Sup. § 7.
m L. 5. § 16.
n Inf. § 16. l. 9. § 27.
o L. 3. § 9.
p L. 5. § 19.

§ 11. Εἰ [q] οὐκ ἔρχεται ὅτι τὰ πράγματα ἐν αἱ διάξεις καὶ φυαὶ δυνατὸν εἶναι σε, ἀλλὰ τρόπον τινὰ αὐτὸς ἐπ' ἐκεῖνα ἔρχῃ· [r] τὸ γὰρ νεῖμα τὸ ἐκεῖ αὐτοῖς, οὐσιάζεται, [s] καὶ ἐκεῖνα μένει ἀδιάκριτα, καὶ [t] ὅτι δίκαιον ὅτι φεύγων ὀρθόν.

q L. 4. § 3.
r L. 4. § 39.
s L. 9. § 15.
t L. 9. § 1.

§ 12. [u] Σφαῖρα ψυχῆς αὐτοειδὴς, ὅταν μήτε ἐκτείνηται ἔξω τι, μήτε ἔσω συνωθῆται, μήτε συνιζάνῃ, ἀλλὰ φωτὶ λάμπηται, [x] ᾧ τὴν ἀλήθειαν ὁρᾷ [y] τὴν ἐν αὐτῷ, καὶ [z] τὴν ἐν [*] αὐτῇ.

u L. 8. § 41, 48.
x L. 3. § 14.
y L. 8. § 26.
z Sup. § 1.
* αὐτῇ

§ 13. [a] Καταφρονεῖταί μου τις; ὄψεται. ἐγὼ δὲ ὄψομαι [b] ἵνα μήτε καταφρονήσεως ἄξιον πράττω ἢ λίαν εἰσκωμάζω. μισεῖται; ὄψεται. ἀλλὰ ἐγὼ [c] εὐμενὴς καὶ ἁπλοῦς πᾶσι, καὶ τοῦτο

a L. 3. § 16. l. 8. § 32.
b L. 3. § 11. l. 6. § 47. 50.
c L. 5. § 18.
d L. 7. § 26. 56. 65. l. 9. § 11. 42.
e Inf. § 18.
f L. 10. § 22.
g L. 10. § 25.
h Sup. § 8. Inf. § 20.
i L. 2. § 1.
k L. 9. § 27.
l L. 7. § 55.
m L. 5. § 16.
n Inf. § 16. l. 9. § 27.
o L. 3. § 9.
p L. 5. § 19.
q L. 4. § 3.
r L. 4. § 39.
s L. 9. § 15.
t L. 9. § 1.
u L. 8. § 41, 48.
x L. 3. § 14.
y L. 8. § 26.
z Sup. § 1.
* αὐτῇ
a L. 5. § 25. 32.
b L. 10. § 1. 32.
c L. 4. § 37. l. 7. § 36. Sup. § 9.

progredienti obsistunt tibi, sicut à rectè agendo avertere te nequeunt, ità nec benevolum erga illos affectum excutiant tibi. sed ad utrumq; horum tentas te, ut & in judicio actioneque constanti persistas, & in mansvetudine erga illos, qi vel impedire te conantur, vel alio modo qopiam molesti tibi sunt. etenim tam hoc imbecillis est animi; succensere istis, quàm ab actione desistere, & consternatum succumbere. uterqe enim ex æqo stationis desertæ reus est, & qi metu perculsus, & qi naturâ cognatum sibi atqe amicum fuerit aversatus.

§ 10. Nulla natura arte inferior est. naturam enim imitantur artes. hoc si datur, sequetur, naturam eam qæ est consummatissima, cæteràsque omnes in se complectitur, artificis solertiæ nevtiqam concedere. atqi in artibus omnibus deteriora qæqe præstantiorum gratiâ fiunt? à communi ergò natura hoc idem fit. atqe hinc sanè justitia oritur: ab hac verò reliqæ nascuntur virtutes. neqe enim qod est justum æqúmqe servabitur, si vel ad res medias anxiè feramur, vel deceptu faciles & temerarii & inconstantes fuerimus.

§ 11. Si qarum perfecutio & fuga perturbat te, res eæ ad te non accedunt, sed ad illas ipse qodammodo accedis, cùm ipsæ interim immotæ maneant; judicium proinde tuum de eis quiescat, easque nec proseqeris amplius, nec fugies.

§ 12. Uniformis prorsus est animæ sphæra, cùm nec ad exterius qicqam se extendit, nec cum eodē ullo intùs concutrit, nec considit & comprimitur; sed lumine illo illustratur, qo veritatē, tum rerum omnium cæterarum, tum & in ipsa sitam, cernit.

§ 13. Contemnit me qisqam? ipse viderit. ego mihi cavebo, neqid contemptu dignum vel egisse vel dixisse deprehendar. odit me qisqam? ipse viderit. at ego mitis esse ac benevolus cuiq; pergam; & huic etiam

etiam ipsi, errorem ostendere promptus; neque id contumeliosè, neque ut qi patientiam ostentare cupiam, sed ingenuè, benignè, qo modo Phocion ille, nisi si simulatè agebat. interiùs enim ità affectum esse oportet, ut ipsi Dii videant, hominem esse te, qi nihil qicqam indignè agréve ferat. qid enim tibi mali contigerit, modò qod naturæ tuæ conveniat, id ipse facias? annon amplecteris, qod universi natura nunc est tempestivum, cùm homo sis ad hoc compositus positúsque, ut id fieri, qocunque tandem modo, velis, qod in commune conducat?

§ 14. Qui se invicem contemnant, iidem & sibi invicem assentantur: qíque se invicem transcendere cupiunt, sibi invicem se submittunt.

§ 15. Qàm pudicus & insincerus est, qi dicit, *Ego simpliciter secum agere statui.* qid facis, mi homo? qid prædicere opus est? res ipsa appareat, fronti inscriptam statim oportuit vocem hanc, in oculis ipsis relucere statim, qomodo animus se habeat: sicut in amantis oculo cùncta statim dignoscit amasius, talem planè verum simplicem bonumque oportet esse, qalis is qi hircum olet; ut qi astiterit, simulac accesserit, velit, nolit ipse, protinus pensentiscat. simplicitatis verò affectatio tortuosa est. amicitiâ lupinâ nihil est fœdius. hoc omnium maximè fugias. vir bonus, simplex, benevolus ità in oculis gerit hanc, ut nevtiqam lateat.

§ 16. Optimè vivendi facultas hæc est in anima sita, si adversùs res indifferentes indifferenter se habeat, indifferenter avtem se habebit, si divisim & integrè earum unamqamque consideraverit, simúlqe recordatus fuerit, qòd nihil horum cogere nos potest, ut hoc vel illud de ipso opinemur, nec accedit ad nos, sed qiescit; nos avtem sumus, qi judicia de his proferimus atque nobis ipsis inscribimus, cùm nec inscribere in nobis sicum sit, & si clam-

[a] L. 5. § 22. l. 10. § 4.
[b] Inf. § 18. l. 6. § 30.
[c] L. 12. § 2.
[d] Inf. § 18. l. 6. § 36.
[e] L. 6. § 27. l. 9. § 42.
* ποιεῖς Mer.
[f] L. 4. § 23.
[g] Inf. § 20. l. 5. § 8.
[h] L. 4. § 32.
[i] L. 5. § 5.
[k] L. 7. § 60.
* ἐπ' ἐμοὶ f. vel, τ' ἐμοί;
[l] L. 5. § 28.
[m] L. 5. § 6.
* σκάλλω * Xyl. σκαλῶ Boot. σκαμῶ Sal.
[n] L. 7. § 32.
* δαίμων f.
[o] L. 7. § 32. l. 8. § 8. Sup. § 9.
[p] L. 2. § 14. l. 6. § 32. l. 9. § 1.
[q] Sup. § 2.
[r] L. 9. § 25.
[s] Sup. § 22.
[t] L. 4. § 3.
[u] L. 5. § 19.
[x] L. 6. § 52.
[y] L. 5. § 2.

[a] L. 10. § 18. 15.

[b] L. 8. § 26. l. 10. § 25.

* f. ἐστιν

[c] L. 10. § 3.

[d] L. 4. § 3. 4. § 3.

[e] L. 6. § 7.

[f] L. 3. § 11.

[g] L. 9. § 36.

[h] L. 8. § 8. l. 12. § 24.

[i] L. 8. § 21. l. 10. § 19.

[k] L. 4. § 42.

[l] L. 8. § 27.

[m] L. 2. § 1.

[n] L. 9. § 39.

[o] L. 10. § 6.

[p] Sup. § 10.

[q] L. 5. § 18.

[r] L. 3. § 4.

[s] L. 8. § 14.

[t] L. 9. § 34.

* λλων ἐκ

[u] L. 2. § 62.

[x] L. 2. § 1.

[y] L. 7. § 63.

[z] L. 8. § 29.

[a] L. 7. § 26.

[b] L. 7. § 70.

* - λων f.

[c] L. 1. § 17.

* ἔχειν

[d] L. 9. § 38.

[e] L. 4. § 51.

ἀπὸ, ἐμβλὴς ἐμπεσόντος ἐκ [*] ἐκείνου χθὲς, ἢ σήμερον πεσόντος, ἢ τοιούτου τινὸς ἕτερου ἀποβάντος; [b] οὐ μὲν δὴ ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἴσως, χαλεπὸν ἀνοήτοις, καὶ ἀμαθέσι [*] ἔσται τοῦτο. [c] ἐπὶ δὲ τοῖς ἀνθρωπίνοις, [d] ζήτει, τί δεῖ σε ἐπὶ τούτοις ἀθυμεῖν, ἢ ἀγανακτεῖν; [e] ἢ δεῖ σοι τῶν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ λόγου ἐπὶ σοὶ γινομένων, ἢ τῶν ἀπὸ τῆς ἰδίας αἰτίας ἐπὶ σοὶ γενησομένων, τὸ ἴδιον ἀγαθὸν ζητεῖν.

§ 17. [f] Πόθεν ἀλήστου ἔχεσιν, καὶ [g] ἐφ' ὅσον χρόνον ἕκαστα τοιαῦτα μενεῖ, καὶ [h] εἰς οἷον μεταβαλεῖ, καὶ [i] ὅτι ἂν ὄψῃ μεταβαλόν, καὶ [k] ὡς οὐδὲν κακὸν πείσῃ.

§ 18. [Καὶ] περὶτου, [l] ὡς ἡμῖν δεῖ πρὸς ἀλλήλους ἔχειν καὶ [m] ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν πρόνοιαν, καὶ ταῦτ' ἔστιν λέγειν, ἀποτείνεσθαι ἀνάγκη ἐπὶ τοὺς γράφοντας, ἢ τοὺς ἀκούοντας, ἕκαστον ἡμῶν ἴδιον, ἐπὶ ἴδιον [n] ἀποτείνοντα, ἐφ' ἑαυτὸν ἐπιστρέφοντα. [o] ἐπὶ δὲ ἄλλο ἀποβλέπων, ἐφ' ἑαυτὸν [p] τὸ ἡγεμονικὸν ἕκαστον [q] τοῦτο ἔχει, ὃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐστὶν ἀρκοῦν.

[r] Δαίμονα δὲ, τίνα οὖν τινὰ οἶσθ' ἐν σεαυτῷ, ἐπὶ τῇ κατασκευῇ, ἐπὶ τῇ ἀληθείᾳ, τοῦτον ἐπὶ [s] ἐνὸς ἑκάστου ἀνάγκη δηλαδὴ ἔχειν ἐπὶ ἑαυτῷ τὸν τοῦτο [t] ποιοῦντα καὶ ἐπιτελοῦντα.

Εἶτα, ἐπὶ μὲ ὀρθῶς τοῦτο ἀποβαίνει, ἐπὶ δεῖ διαγράφειν ἐπὶ ὑπ' ἐμοῦ; [*] ἀλλ' ἐκεῖνο [u] ἐπὶ ἄκρατος καὶ [x] ἀκοινώνητος. Τίνα δὲ λογὸν ἔχουσι τοῦτο, ἐπὶ ἀπὸ τοῦ [y] ἀπὸ τοῦ, ἄτιμος καὶ [z] ἐπὶ ἀξίαν ἀεὶ τοῦτον ἀποτίσεσθαι. ἀζήμιος γὰρ ἐπὶ οὐδεὶς ἐπὶ ἄλλος, καὶ ἀκακώτατος, καὶ πανοπλίαν, καὶ ἀκακίαν ἐπὶ ἀπὸ τοῦ πλησίον.

Τέταρτον, ὅτι καὶ [a] ἀπὸ τοῦ πολλὰ ἀλυσιτελῆσαι, καὶ [b] ἄλλον [*] τινὰ ἐπὶ δι' ἀπάτης καὶ ὑποκρίσεως ἀνθρώπους ἐπὶ ἀπὸ τοῦ πλησίον.

Πέμπτον, ὅτι [c] ἀπὸ ἐπὶ ἀθυμότατον κατάστημα, πολλὰ γὰρ [*] ἔχειν

enim interpellatus, illarum obliterare: quòd; ad brevè admodum tempus opus futurum est cautelâ hâc; tum vita terminabitur. ecquid est autem in his difficile? siquidem enim naturæ congrua sunt, eis oblecta te, & facilia futura sunt. sin præter naturam, investiga, quid sit naturæ tuæ congruum, & ad hoc te accinge, etiamsi minus gloriosum sit. venia enim cuiq; habenda est, qi bonum suum sectatur.

§ 17. Cogitâ tecum, unde prodierit unumquodque, & ex qibus consistat, & in qid mutet, & ubi mutatum erit, quale futurum sit, & quod mutando mali nil patitur.

§ 18. De eis qi adversùs te delinquunt cogita: Primò, quam relationem ad illos habeas. quòd; alteri alterius causâ nati sumus: tu autem speciali qadam ratione etiam illis præfectus es, ut gregis arietes, armenta tauri. qin & altius rem repetas: vel ecquomes obtigerit, vel naturam universa disponere. hoc si est, deteriora constat præstantiorum causâ esse condita, præstantiora sui invicem.

Secundò cogita, quales sint ad mensam, in lectulo sibi, præsertim verò, qas à decretis intus sitis necessitates perpetrantur: quantâq cum prudentiæ opinione hæc ipsa, in qibus delinquunt, agant.

Tertiò, qòd, si hæc rectè facient, ægrè ferre non oportet: sin minùs, nolentes utique & nescientes agunt. omnis enim animus, prout veritate privatus invita, sic etiam erga qemq pro dignitate cujusq; gerendi se peritiâ. itaq; injustos, ingratos, avaros, vitiis injurios dici se non sustinent.

Quartò, qòd & ipse multa peccas, & aliis ejusmodi es planè, qales illi sunt. atqe etiamsi peccatis qibusdam abstineas, habes tamen intra te habitum talia perpetrare propensum, licèt vel ignavia, vel famæ, vel alius alicujus ratione à peccatis paribus te cohibeas.

Quintò, qòd nec an peccaverit etiam, nostri sitis. multa enim per dispensatio-

nem

nem genuntur: atq; omnino multa prius edocearis oportet, quàm de facto alieno certi qicqam statuere possis.

Sextò, quando quàm maximè indigneris, vel ægrè feras, memineris momentaneam esse vitam humanam, omnésque non brevi componendos fore.

Septimò, non esse actiones aliorum, qæ nos conturbant; sunt enim hæ in mentibus ipsorum sitæ: sed opiniones tantùm nostras. istas igitur tolle, missóque de ne ipsa, tanquam grave qiddam sit, judicio, ira protinus evanescet. sed qomodo tollam? reputando nihil tibi inhonestum contigisse. nisi enim malum id sit dumtaxat quod inhonestum est, necesse futurum est, ut & tu multa peccs, & latro, vel qidlibet etiam, fias.

Octavò, cogita quantò graviora patiamur ex iracundia ac mœstitia, quàm de istis concipimus, quàm ex eis ipsis, quorum causâ succensemus & angimur.

Nonò, mansvetudinem insuperabilem esse, si genuina fuerit, non personata & fucata. qid enim fecerit tibi, qi vel maximè contumeliosus est, si mansvetè adversùs illum te gerere perrexeris, & si occasio tulerit, placidè illum admonueris, & eodem ipso, qo te lædere molitur, tempore qietus ipse hominem meliora docueris, *Nolì sic agere, mi fili; ad aliud nati sumus. mihi qidem nocebis nequit: sed ipse lederis, mi fili.* monstraveris etiam sutè, & generatim ostenderis, nec aperta fe gerere, nec eorum ullum, qæ gregatim agere nata sunt, animantium. qin neqe irrisoriè faciendum hoc, neqe contumeliosè, sed cum genuino amoris affectu; neqe animo qasi attacto & exulcerato, neqe tanqam in schola, neqe ut astanti alicui sis admirationi, sed ità semper, ut cum solo agas, etiamsi alii forsan circumstitorint nonnulli.

Capita novem ista in mente reposita habeas, tanqam dona qædam à Musis accepta; atq; incipias tandem homo esse,

μέλον γένεσθαι· καὶ ὅτως πρὸ ἅπαντος ἐπιστατεῖν μεθόδου, ὅπως τὸ ἐπὶ πᾶσι πάθος ἀφῇς ἀνεπαισθήτως τὴν ἀναφάνειαν.

Ἔτι, ὅταν ὅταν λίαν ἀγανακτῇς, ἢ ἐπὶ ἀπρεπείᾳ, ἢ ἀνιᾷ σε ἀνηκεστότης τινός· μνημονευτέον, ὅτι ἐπιδημία βίος· καὶ μετ' ὀλίγον πάντα ὁμοίως ἐξετύφωται.

Ἐπίσκοπον, ὅτι τὰ ἐκ τῆς ψυχῆς ἐνεργήματα μόνα ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν· ἐννοεῖν γὰρ ἢ μὴ ἐννοεῖν, ὁρμᾶν ἢ μὴ ὁρμᾶν, καὶ ὅλως ὑποκρίνεσθαι ἢ μὴ ὑποκρίνεσθαι, ἐφ' ἡμῖν ἐστιν· τὰ δὲ ἐντὸς περιγραφόμενα ὑπὸ τῆς ὑποκειμένης οὐσίας, καὶ τὰ ἐκτὸς περιγραφόμενα ὑπὸ τῆς αἰτιώδους κινήσεως, οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν. ἐπὶ τούτοις οὖν μὴ ἐπιτρέψῃς τὴν διάνοιαν ἐπιτείνεσθαι· ἐὰν γὰρ ἐπιτείνῃ, ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιτείνεται.

Ὅσον, ὅσον χαίρουσι ποιοῦντες ἐπιτελοῦσιν αἱ ὀργαὶ καὶ λύπαι αἱ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἐφ' οἷς ἐπὶ δεῖνι ἐσμὲν ὀργιζόμενοι καὶ λυπούμενοι.

Ἔρασται, ὅτι ὁ τὸ ἐναντίον ἐπιθυμῶν ἀδικεῖται, ἐὰν χρήματος ἢ καὶ ἡδονῆς στερῇς, μηδὲν ἀνιάσεται. τί γὰρ ἂν ποιήσειν ὁ ἀδικεῖσθαι θέλων, ἐὰν ἀδικεῖν ἐμποδὼν ἐμοὶ ἀντῷ καὶ, ὅταν ἔχωμεν, ἀφῇς ἐπιτηδείως καὶ μεταδιδάσκῃς ἐνεργοῦντα τὸν κωλύοντα, ὅτι καὶ ἄνευ τούτων ἐπιτυγχάνει; μὴ τόπον ἐπίσκοπον ἄλλον ἐπιζήτει, καὶ ἔχειν μὴ ἐπιθυμῶν· ἐν γὰρ τῷ μὴ ἔχειν ἀπολαύσεις, ἐὰν ἐν τούτῳ ἐπιτυγχάνῃς, ἐφ' ᾧ ἐστιν.

Τὸν τοῦ ἀνθρώπου χαρακτῆρα μίαν ἐπιβλεπτέον, ἐφ' ἑκάστῃ τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐνεργειῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐφ' οἷς ἐστὶν ἐξ ἀνθρώπου γενέσθαι.

[a] L. 7. § 58.
[b] L. 4. § 48.
[c] L. 12. § 21.
[d] L. 4. § 3.
[e] Sup. § 11.
[f] L. 5. § 25.
[g] L. 7. § 16.
[h] L. 4. § 7.
[i] L. 5. § 22.
[k] L. 2. § 1.
[l] L. 2. § 11.
[m] L. 9. § 1.
[n] L. 7. § 44.
[o] Sup. § 13.
[p] L. 1. § 15.
[q] L. 3. § 11.
[r] L. 5. § 28.
[s] L. 2. § 1.
[t] L. 10. § 33.
[u] L. 9. § 4.
[x] L. 10. § 4.
[y] L. 9. § 9.
[z] Sup. § 13.
[a] L. 1. § 10. 16.
[*] - πρ f.
[b] L. 10 § 36.
[*] ἀεὶ τοι Mer. ἀεὶ ὡς Xyl.
[c] L. 10. § 1.
[d] L. 12. § 1.

ἴσως

ἐκ ἔξῆς. ἀ φυλακτέον ἢ ὀπίσω τῷ ὀρίζεσθαι αὐτοῖς, τὸ κωλυτικὸν αὐτῶν· ἀμφότερα γὰρ ἀκοινώνητα, καὶ πρὸς βλάβην φέρει. πρόχειρον ἢ ἐν τοῖς ὀργαῖς, ὅτι [b] οὐχὶ τὸ δυσπαθὲς ἀνδρικὸν, ἀλλὰ τὸ πρᾶον καὶ ἥμερον, ὥσπερ ἀνθρωπώτερον· ὕτως καὶ ἀρρενικώτερον, καὶ ἰσχὺς καὶ πύρωσις καὶ ἀνδρεία τούτῳ μᾶλλον ἐχέτω τῷ ἀμεταπτώτῳ καὶ διαρκεῖ· ὅσῳ γὰρ ἀπαθεστέρῳ ἔοικεν ἀκινούτερον, τοσούτῳ καὶ δυνατώτερον. ὥσπερ τι καὶ λύπη ἀδυνᾷ· ὕτως καὶ ἡ ὀργή. ἀμφότεροι γὰρ πέπονθασι, καὶ [c] ἐκλελύκασιν.

ira, imbecillis est animi. utraque enim vulnus accepit, & succubuit.

Εἰ ἢ βούλει, καὶ δύνασαι παρὰ τοῦ μουσηγέτου δῶρον λαβεῖν· ὅπ [d] τὸ * μὴ ἀξιῶν ἀμπτύστου φαύλης μανικόν.

Qod si volueris, etiam decimum à Musarum præside donum accipe. velle, improbi nè peccent, insaniæ est. id enim quod fieri non potest, appetit. tum concedere, ut adversùs alios tales sint. sed nè in te peccent postulare, & stolidum est & tyrannicum etiam.

[c] ἀδύνατα γὰρ ἐφίεται· τὸ ἢ συγχωρεῖν ἄλλοις μὴ τοιούτους, ἀξιῶν ἢ μὲ εἰς σὲ ἁμαρτάνειν, [f] ἄφρονος καὶ τυραννικόν.

§ 19. Τέτταρες μάλιστα ἕξεις τῆς ἡγεμονικῆς παρασκευαστέον ἀπεκτὰς, καὶ ἐπιδὰν φανερόσεις, ἐξαπιναίως ἐπιλέγοντα ἐφ' ἑαυτῷ ὕτως· τοῦτο τὸ φάντασμα [h] ἀναγκαῖόν ἐστιν, [i] λυτικὸν κοινωνίας· τοῦτο [k] οὐ καλῶς σοὶ μέλλεις λέγειν τὸ γὰρ μὴ ἐφ' ἑαυτῷ λέγειν ἐν τοῖς ἀποπεπτωκόσι νόμιζε. τέταρτον δέ ἐστι, καθ' ὃ σεαυτῷ * ἐπιθήσεις, ὅτι τοῦτο [l] ἥκιστα ἔξεστι καὶ ἀκαθαίρετόν ἐστιν ἢ ἐν σοὶ διανοίᾳ ἢ [m] ἐν ἀνθρώπου μέρους τῇ ἀπιμωτέρᾳ καὶ [n] ἔνυλῳ μοίρᾳ τῇ τοῦ σώματος καὶ τοῖς τούτου παχείαις ἡδοναῖς.

Sed manifestum placidumque animi affectum, ut humanius quiddam, ità & masculum magis. atq; is certè, qi ità affectus est, robur animi nervósq; & fortitudinem penes se habet, non autem is qi indignatur & offenditur. qò enim propiùs hoc ad immunitatem ab affectibus omnem prorsus, eò etiam ad potentiam propiùs accedit. qemadmodum autem tristitia, sic & dum vivis. Veruntamen ex æqo cavendum, ficut nè irascaris eis, ità etiam nè aduleris. utrumque enim societatis jus violat, & ad damnum tendit. adversùs iram verò præstò sit illud; irasti haud virile esse; sed manisvetum placidúmque animi affectum, ut humanius quiddam, ità & masculum magis. atq; is certè, qi ità affectus est, robur animi nervósq; & fortitudinem penes se habet, non autem is qi indignatur & offenditur. qò enim propiùs hoc ad immunitatem ab affectibus omnem prorsus, eò etiam ad potentiam propiùs accedit. qemadmodum autem tristitia, sic & ira, imbecillis est animi. utraque enim vulnus accepit, & succubuit.

Qod si volueris, etiam decimum à Musarum præside donum accipe. velle, improbi nè peccent, insaniæ est. id enim qod fieri non potest, appetit. tum concedere, ut adversùs alios tales sint. sed nè in te peccent postulare, & stolidum est & tyrannicum etiam.

§ 19. Mentis affectiones qatuor potissimùm sunt jugiter cavendæ, & ubi deprehensæ fuerint, confestim inducendæ, de singulis earum sic censendo: cogitatio ista non est necessaria; ista societatis inimica; istud non à te dicturus es. aliqid enim non à teipso dicere, in rerum absurdissimarum numero habeto. qartum esto, qicqid conscientia tibi dictaverit, fore per illud, ut pars tui divinior devicta succumbat viliori, corpori nempe mortali ejúsqe crassis voluptatibus.

§ 20. Τὸ μὲ πνευμάτιόν σε, καὶ τὸ πυρῶδες πᾶν ὅσον ἐγκέκραται, κρατεῖ φύσει ἀνωφερῆ ὄντα, ὅμως ὑπόκειται τῇ τῶν ὅλων διατάξει, ἐνταῦθα ἡττᾶται ἐν τοῖς συγκρίμασι· καὶ τὸ χωῶδες ἢ τὸ ἐν σοὶ πᾶν, καὶ τὸ ὑγρὸν, καί τοι κατωφερῆ ὄντα, ὅμως ἐγήγερται καὶ ἕστηκε πλὴ ὑπ' ἀλλοτρίων φυσικῶν σώμασιν. ὕτως ἄρα καὶ τὰ στοιχεῖα ὑπακούει τοῖς ὅλοις, [o] ἐνταῦθα πῶς κατα-

§ 20. Qicqid aëreum & igneum immixtum est tibi, etiamsi naturâ sursum feratur, utrumq; ut tamen universi dispositioni obsequatur, in massa compositâ istîc detinetur. qicqid itidem in te terreum & aqeum existit, etiamsi naturâ deorsum vergat, attollitur nihilominus, & stationem occupat non suam. usqeadeo etiam elementa universo obtemperant, dum ibi, ubi per vim disposita sunt, manent,

manent, donec diſſolutionis ſignum detur. an non iniqum eſt ergò, mentem tantùm tuam immorigeram eſſe, nec ſtatione ſuâ acqieſcere? & huic tamen nihil violentum injungitur, ſed ea ſola qæ ei ſecundùm naturam ſunt. nec ſuſtinet tamen, ſed in contrarium fertur. motus enim omnis ad injurias, luxus, dolores, formidines, nihil eſt aliud, qàm à natura defectio. qin & mens, qoties eventum aliqem ægrè fert, ſtationem tunc ſuam deſerit: ad æqanimitatem enim & pietatem eſt condita, non minùs qàm ad juſtitiam. ſiqidem & iſta ad communionem tuendam faciunt; imò actionibus juſtis antiqiora ſunt.

κοινωνίας, μᾶλλον ἢ [i] φησβύτερα τῆς δικαιοπραγμάτων.

§ 21. Cui non unus idémqe ſemper vitæ ſcopus eſt, hic unus idémqe per vitam totam eſſe non poteſt. non eſt ſatis qod dixi, niſi illud etiam adjeceris, qalis ſcopus hic eſſe debeat. qemadmodum enim opinio eadem non eſt de omnibus qæ vulgò hominum qoqo modo bona videntur, ſed de certis qibuſdam, communibus nempe: ad eundem modum & ſcopum illum qi eſt civilis & communioni congruus proponi oportet. qi enim ad iſtum conatus ſuos omnes direxerit, is actiones ſuas omnes ſibi ſimiles præſtabit, & hoc modo ſemper idem futurus eſt.

§ 22. Murem agreſtem & domeſticum cogita. hujúſqe pavorem ac trepidationem.

§ 23. Socrates plurimorum decreta *lamias* appellabat, puerulorum terriculamenta.

§ 24. Lacedæmonii in ſpectaculis ſuis, peregrinis in umbra ſedilia collocabant, ipſi ubicunqe obtigerat, conſidebant.

§ 25. Perdiccæ accerſenti excuſabat ſe Socrates; *nè peſſimo*, inqit, *exitio peream, cùm gratiam collatam referre neqeam.*

σὺν βίᾳ, μὴ ὄντα, μάχεις ἂν ἐκεῖθεν πάλιν τὸ ἐνδόσιμον τῆ διαλύσεως σημήνη. [a] ἢ δεινὸν ἦν μόνον τὸ νοερὸν σε μέρος ἀπηθὲς εἶη καὶ ἀγανακτεῖν τῇ ἑαυτῆ χώρᾳ; καί τοι [b] ὑδὶν γε βίαιον τύπτῳ ὀδύνασθαι. ἀλλὰ μόνα, [*] κατὰ φύσιν ὄντα αὐτῷ· ἃ μήτε ἀνέχεσθαι, ἀλλὰ ἐναντία φέρεσθαι. ἢ γὰρ ὅπη τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ ἀκολασήματα, καὶ ταῖς λύπαις, καὶ τοῖς φόβοις κίνησις, ἐδὲν ἄλλό ὅτιν, ἢ [c] ἀφισαμένη ἡ φύσεως. καὶ ὅταν δέ τινι τῶν συμβαινόντων συχνεράνει τὸ ἡγεμονικὸν, [d] καταλείπει καὶ τότε τὴ ἑαυτῆ χώρην. πρὸς [e] ἰσότητα γὰρ καὶ [f] ἀποσκίασιν κατεσκεύασται, ἢ κ ἧττον ἢ περὶς δικαιοσύνην· καὶ γὰρ [h] ταῦτα ἐν εἴδει ὄντι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

§ 21. [k] Ὦ μὴ [k] εἷς καὶ ὁ αὐτός ὅτιν ἀεὶ τῆ βίᾳ σκοπὸς, ἔτως [l] εἷς καὶ ὁ αὐτὸς δὲ ὅλε τῆ βίᾳ εἶη· ἃ δύναται· ἐκ ἀρκεῖ τὸ εἰρημένον, ἐὰν μὴ κἀκεῖνο προσθῇς, ὁποῖον εἶη δεῖ τοῦτον τὸν σκοπόν. ὥσπερ γὰρ ἐχ ἡ παντῶν τῶν ὁπωσδὴ πλείοσι δοκούντων ἀγαθῶν ὑπόληψις ὁμοία ὄντιν, ἀλλ' ἡ περὶ τινῶν δή τινων, τοιούτων τῶν κοινῶν· ὕτω καὶ τὸν σκοπὸν δεῖ [m] τὸν κοινωνικὸν καὶ [n] πολιτικὸν ὑποκεῖσθαι· ὁ γὰρ εἰς τοῦτον πάσας τὰς ἰδίας ὁρμὰς ἀναφέρων, πάσας τὰς πράξεις ὁμοίας ἀποδώσει, καὶ καθ' τοῦτο [o] ἀεὶ ὁ αὐτὸς ἔσῃ.

§ 22. Τὸν μῦν τὸν ὀρεινὸν, καὶ τὸν χαμαικίδιον, καὶ [p] τὴν πτοίαν τούτου καὶ διασόβησιν.

§ 23. Σωκράτης καὶ τὰ τῶν πολλῶν δόγματα, λαμίας ὀνόμαζε, [q] παιδίων δείματα.

§ 24. Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲ ξένοις ἐν ταῖς θεωρίαις ὑπὸ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα ἐπέθεσαν· αὐτοὶ δὲ ὅ ἔτυχον ἐκαθέζοντο.

§ 25. Τῷ Περδίκκᾳ [r] ὁ Σωκράτης ἐδεῖ [r] μὲ ἔρχεσθαι παρ' αὐτὸν, ἵνα, ἔφη, μὴ τὴ χαρίτῳ ὀλέθρῳ ὑπόλωμαι, τοῦτο, μὴ ἓν πολλῶν ὁ δυνηθῶ ἀντιποιῆσαι.

[a] L. 9. § 9.
[b] L. 5. § 9.
[*] [ἃ] κ.
[c] Sup. § 8.
[d] Sup. § 9.
[e] Sup. § 4. 6.
[f] L. 7. § 66.
[g] L. 9. § 1.
[h] Sup. § 13.
[i] L. 9. § 1.
[k] L. 2. § 7. 16.
[l] L. 1. § 8.
[m] L. 5. § 16.
[n] L. 9 § 23.
[o] Inf. § 27.
[p] L. 7. § 3.
[q] L. 2. § 12. l. 4. § 44. l. 7. § 68.
[r] L. 7. § 66.

§ 26. Ἐν τοῖς ? * Ἐφεσίων γράμμασι, εὐαγγέλια ἔχητε, συνεχῶς ἐπιμιμνήσκεσθαι ? παλαιῶν τινος ? ἀρετῇ χρησαμένων.

§ 26. In scriptis Epicureis præcipitur, ut in mente ac memoria semper habeamus antiqorum aliqem eorum, qi virtutem coluerint.

* Ἐπικουρείων f.

§ 27. Οἱ Πυθαγόρειοι, ἔνδεν [a] εἰς τὸν ἐργὸν ἀφορᾶν, ἵν' ἐπιμιμνησκώμεθα τῶν [b] ἀεὶ ? τὰ αὐτὰ ? ὡσαύτως τὸ ἑαυτῶν ἔργον διανυόντων, ? τῆς τάξεως, ? [c] τῆς καθαρότητος, ? τῆς γυμνότητος. οὐδὲν γὰρ περικάλυμμα ἄστρῳ.

§ 27. Pythagorei manè cœlum ſuſpicere præcipiebant, qò eorum commoneamur, qæ eundem perpetuò curſum ſervant, eodémq; modo peragunt opus ſuum; úteq; ordinem eorundem obſervemus, & puritatem, & nuditatem. aſtri ſiquidem velamentum nullum eſt.

[a] L. 7. § 47.

[b] Sup. § 21 l. 9. § 9.

[c] L. 10. § 1. l. 12. § 2.

§ 28. Ὁ Σωκράτης τὸ κάδιον ὑπεζωσμένος, ὅτε ἡ Ξανθίππη λαβοῦσα τὰ ἱμάτια ἔξω φερηλθε· ? ἃ εἶπεν ὁ Σωκράτης τοῖς ἑταίροις αἰδεσθεῖσι ? ἀναχωρήσασιν, ὅτε αὐτὸν εἶδον ἔτως ἐσκαλμένον.

§ 28. Cogita Socrates qi fuerit pelle ſuccinctus, qando Xanthippe veſte ipſius ſumptâ foras ſe proripuerat. qæ qe amicis ſuis dixerit, pudore ſuffuſis pedémqe retrahentibus, cùm ſic indutum illum conſpicarentur.

§ 29. Ἐν τῷ χάρειν ? ἀναγινώσκειν, ἢ πρότερον ἄρξεις, πρὶν ἀρχθῆς. τοῦτο πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ βίῳ.

§ 29. Nec in ſcribendo, nec in legendo aliis præcipias, niſi priùs præceptum fuerit tibi. in vita multò magis ſic ſe habet.

[d] Tragic. N. Philo de beni liberr.

§ 30. [d] Δῦλος πέφυκας, ὦ μέτεστί σοι λόγου. (λου κῆρ.

§ 30. *Cùm liber haud ſis, jus loquendi non habes.*

[e] Homer. Odyſſ. τ. v. 413.

§ 31. --- [e] Ἐμοὶ δ' ἐχόλωσε φίλον

§ 31. *---- at cor earum mihi rîſit.*

[f] Heſiod. Oper. lib. 1. v. 184.

§ 32. [f] Μέμφονται δ' * ἀρετὴν χαλεποῖς βάζοντες ἔπεσσιν.

§ 32. *Dura ſuos fundendo inceſſere verba parentes.*

* ἀραὸν Heſ.

§ 33. Σῦκον χειμῶνος ζητεῖν, [g] μανιώδους τοιοῦτος [h] ὁ παιδίον ζητῶν, ὅτε οὐκ ἔστι διδόναι.

§ 33. Inſani eſt, ficum hyeme quærere. aſſidet huic, qi puerulum requirit, cùm non amplius conceditur.

[g] L. 5. § 17. Sup. § 18.

[h] L. 9. § 40.

§ 34. Καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἔλεγεν ὁ Ἐπίκτητος, ἔνδον ὑποθήγεσθαι, [i] ἄνευον ἴσως ἀποθανούμενον. δύσφημα ταῦτα; [k] οὐκ δύσφημον, ἐπὶ φυσικῷ πόνῳ ἔργου σπουδαίου· ἢ καὶ τὸ τὰς χεῖρας [l] θερίζεσθαι, δύσφημον.

§ 34. Filiolum deoſculanti præcipiebat Epictetus, intus apud ſe diceret, *Cras forſan moriturum eſt.* at malè ominata ſunt iſta. mali ominis nihil eſt, qod munus naturale ullum deſignat, alioqi ſpicas etiam demeti, infavſtum fuerit.

[i] L. 10. § 34.

[k] L. 2. § 17.

[l] L. 7. § 40.

§ 35. [m] Ὄμφαξ, σταφυλή, σταφίς, [n] πάντα μεταβολαί, [o] οὐκ εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ οὐ μὴ ὄν.

§ 35. Uva acerba, matura, paſſa, mutationes ſunt omnia iſta, non in id qod non eſt, ſed in id qod nondum eſt.

[m] L. 9. § 21.

[n] L. 5. § 23.

[o] L. 4. § 4.

§ 36. [p] Λύσις προαιρέσεως ἀγνεία, τὸ τοῦ Ἐπικτήτου.

§ 36. *Voluntatis latro nullius eſt*, inqit Epictetus.

[p] L. 8. § 41.

§ 37. Τέχνῃ ? ἔφη [q] δεῖ τὸ συγκατάθεσθαι εὑρεῖν. καὶ ἐν τῷ [r] δεῖ τοὺς ἐμοὺς τοῦτο τὸ προσεκτικὸν φυλάσσειν, ἵνα [s] μεθ' ὑπεξαιρέσεως, ἵνα [t] κοινωνικοὶ, ἵνα [u] κατ' ἀξίαν. καὶ [x] ὀρέξεως

§ 37. Artem aſſenſum præbendi inveniendam idem monebat & conatus ità colubendos eſſe, ut cum exceptione fiant, ut ſocietatis jus ſpectent, ut pro rei cujuſq; dignitate adhibeantur. & appetitu

qidem

[q] L. 7. § 54.

[r] L. 8. § 7.

[s] L. 4. § 1.

[t] L. 7. § 72.

[u] L. 8. § 19.

[x] L. 10. § 1.

qidem abſtinendum prorſus: averſationem verò in re nulla adhibendam, qæ noſtri juris non ſit.

§ 38. Non eſt itaqe, inqit, de re vulgari certamen, ſed de eo, utrum inſaniamus, nécne.

§ 39. Socratis dictum. Qid vultis? rationalium, an irrationalium animas habere? rationalium. qorumnam rationalium? ſanorum an pravorum? ſanorum. qare ergò non qæritis? qia jam habemus. cur ergò pugnatis & contenditis invicem?

μὴ παντάπασιν ἀπέχεσθαι· [a] ἐκκλίνει δὲ ἡ περὶ μηδὲν τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν χρῆσθαι.

§ 38. Οὐ περὶ τοῦ τυχόντος ἦν, ἔφη, ὅτιν ὁ ἀγών, ἀλλὰ περὶ τοῦ [b] μαίνεσθαι, * εἰ μή.

§ 39. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε· τί θέλετε; λογικῶν ψυχὰς ἔχειν, ἢ ἀλόγων; λογικῶν. τίνων λογικῶν; [c] ὑγιῶν ἢ φαύλων; ὑγιῶν. τί * οὖν ζητεῖτε; ὅτι [d] ἔχομεν. τί οὖν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε;

[a] L. 10. § 25.
[b] L. 5. § 17. * ἢ μή.
[c] L. 10. § 35. * οὖν [δὲ] Xyl. Lug.
[d] L. 4. § 13. l. 5. § 28.

LIBER XII.

ΒΙΒΛΙΟΝ ιβ.

STa omnia, qæ per ambages aſſeqi contendis, jam conſeqi potes. nî tibi ipſe invideas. hoc avtē fiet, ſi præteritum omne miſſum feceris, futurum omne providentiæ divinæ permiſeris, & qod præſens eſt tantùm ad pietatis ac juſtitiæ normam direxeris: ad pietatis normam, dum qicqid deſtinatur tibi diligis; cùm & tibi hoc natura tulerit, & huic te: ad juſtitiæ, dum liberè & ſine ambage ulla qæ vera ſunt proloqeris, & qæ legi conſentanea ac pro rei cujuſqe dignitate ſunt, facis: nec impediverit te, qo minùs ſic te geras, avt aliena ſive vitioſitas, ſive opinio, ſive ſermo, avt ſenſus etiam cingentis te maſſæ iſtius carneæ. viderit enim id qod patitur. ſi igitur, cùm in exitu ferè jam ſis, miſſis cæteris omnibus, id duntaxat, qod in te principatum gerit & divinum eſt, in pretio ac honore habueris; nec hoc metueris, nè vivere deſinas aliqando, ſed nè ſecundùm naturam vivere tandem occipias; mundo, qi te protulit, dignum te præſtabis, deſinéſqe in patria tua peregrinus eſſe, eâqe qæ qotidie eveniunt tanqam inopinata admirari, & ex hac vel illâ re ſuſpenſus teneri.

Ἅντα ἐκεῖνα ἐφ' ἃ [a] διὰ περιόδων εὐχῇ ἐλθεῖν, [b] ἤδη ἔχειν δύναται, ἐὰν μὴ σαυτῷ φθονῇς· τοῦτο δέ ἐστιν, ἐὰν [c] πᾶν τὸ παρελθὸν καταλίπῃς, καὶ [d] τὸ μέλλον ὑπηρέτῃς τῇ θεογονίᾳ, καὶ [e] τὸ παρὸν μόνον ἀπαθύνῃς [f] θεοῖς ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνην. ὁσιότητα μέν, ἵνα [g] φιλῇς τὸ ἀποπεμφθέν· [h] σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σὲ τούτῳ δικαιοσύνην, ἵνα [i] ἐλευθέρως καὶ χωρεῖς περιπλοκῆς [k] λέγῃς τε τ' ἀληθῆ, καὶ πράξῃς τὰ [l] κατὰ νόμον, καὶ [m] καθ' ἀξίαν. [n] μὴ ἐμποδίζῃ δέ σε, μήτε * κακία ἀλλοτρία, μήτε [p] ἀποδοκιμασία, μήτε φωνή, μηδὲ μὴν [q] αἴσθησις τοῦ συγκεκραμένου σοι σκεπάσματος. [r] ὄψεται γὰρ τὸ πάσχον. ἐὰν δ' [s] ὅπου δύνηται θεοῖς ἐξόδῳ χρήσῃ, πάντα τὰ ἄλλα καταλιπὼν, μόνον τὸ ἡγεμονικόν σε, καὶ [t] τὸ ἐν σοὶ θεῖον πιθήσῃς, καὶ * τὸ μὴ πεύσεσθαί ποτε ζῆν φοβηθῇς, ἀλλὰ τοῦτο [x] μηδέποτε ἀξιώσῃς καθ' φύσιν ζῆν· ἕσῃ ἄνθρωπος [y] ἀξιος τοῦ [z] γεγονότος κόσμου, καὶ πάτρη [a] ξένου ὢν [b] τῆς πατρίδος, καὶ [c] θαυμάζων ὡς ἀπροσδόκητα [d] τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα, καὶ [e] προσκαμπτόμενος ἐπὶ τῶδε καὶ τῶδε.

[a] L. 8. § 1.
[b] L. 3. § 14. l. 8. § 55.
[c] Inf. § 2. l. 6. § 32.
[d] L. 7. § 8. 46.
[e] L. 3. § 12.
[f] L. 11. § 20.
[g] L. 3. § 16.
[h] L. 5. § 8.
[i] L. 7. § 31.
[k] L. 3. § 16.
[l] L. 10. § 11.
[m] L. 11. § 37.
[n] L. 5. § 34.
[o] L. 5. § 35.
[p] L. 5. § 3.
[q] L. 7. § 15.
[r] L. 7. § 68.
[s] L. 7. § 16.
[t] L. 6. § 2.
[u] L. 2. § 12. * μὴ τὸ π' L. 3. § 3.
[x] L. 10. § 1.
[y] Inf. § 5. 14.
[z] Inf. § 26.
[a] L. 4. § 29.
[b] L. 6. § 44.
[c] L. 8. § 15.
[d] L. 4. § 46.
[e] L. 9. § 26.

§ 2. [a] Ὁ Θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ, γυμνὰ ἀπ' ὑλικῶν [b] ἀγγείων καὶ [c] φλοιῶν καὶ καθαρμάτων ἐφᾶται. μόνῳ γὰρ τῷ ἑαυτοῦ νοερῷ μόνον [d] ἅπτεται ἐξ ἑαυτοῦ εἰς ταῦτα [e] ἐρρυηκότων καὶ ἀποχετευομένων. ἐὰν δὴ καὶ σὺ τοῦτο ἐθίσῃς ποιεῖν, [f] ἀπολωλὼς σεαυτοῦ σεαυτὸν περιῄσεις. ὁ γὰρ μὴ βλέπων τὰ σεαυτοῦ κρείττονα ὁρῶν, ἅπτεται γε ἐδάφους, καὶ οἰκίας, καὶ δόξης, καὶ τοῦ ταυτὶ σεσοβῆσθαι καὶ σκιωλοῦ θεάματος, * ἀφελήσεται.

§ 3. [h] Τρία ἐστὶν ἐξ ὧν συνέστηκας, σωμάτιον, πνευμάτιον, νοῦς. τούτων τὰλλα [i] μέχρι τοῦ ἐπιμελεῖσθαι δεῖν, σά ἐστι· τὸ δὲ τρίτον μόνον [k] κυρίως σόν. * ὃ ἐὰν χωρίσῃς ἀπὸ σεαυτοῦ, τυτίσιν, ἀπὸ τῆς σῆς διανοίας, [l] ὅσα * ἄλλοι ποιοῦσιν ἢ λέγουσιν, * ἢ [m] ὅσα αὐτὸς ἐποίησας ἢ εἶπας, καὶ [n] ὅσα ὡς μέλλοντα παρέσεσθαι *, καὶ ὅσα [o] τοῦ περικειμένου σοι σωματίου, ἢ [p] τοῦ συμφύτου πνευματίου, ἀφοσιώσεται φύσεσιν, καὶ ὅσα ἡ ἔξωθεν περιῤῥέοντα δίνη ἑλίσσει, ὥστε [q] ἧσυχμένων ἐξημμένῳ καθαρὸν τὸν νοερὸν δύναμιν * ἀπόλυτον, ἐφ' ἑαυτῆς ζῆν, [r] ποιοῦσαν τὰ δίκαια, καὶ [s] θέλουσαν τὰ συμβαίνοντα, καὶ [t] λέγουσαν τ' ἀληθῆ, ἐὰν χωρίσῃς, φημὶ, τοῦ ἡγεμονικοῦ τούτου τὰ προσηρτημένα ἐν [u] προσπαθείας, καὶ [x] τοῦ χρόνου τὰ ἐπίκηρα, ἢ τὰ παρῳχημένα, ποιήσῃς τε σεαυτὸν, δι' ὃ ἐμπεφύκασι,

[y] Σφαῖρ' * κυκλοτερὴς * κεντῇ σεσιθεῖ χαίρων.

μόνον τε ζῆν ἐπιμελούμενος [z] ὃ ζῇς, τετέσι, [a] τὸ παρὸν, συνήσῃ τόγε μέχρι τοῦ ἀποθανεῖν [b] ἀπαλλαττόμενον, ἀταραξίᾳ τε καὶ εὐγνωσίᾳ, καὶ [c] ἵλεως τῷ σαυτοῦ δαίμονι διαζιῶναι.

§ 4. Πολλάκις ἐθαύμασα, πῶς ἑαυτὸν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ, [d] τιμᾷ δ' ἑαυτὸν περὶ αὐτοῦ ὑπόληψιν ἐν ἐλαττόνι λόγῳ τίθεται, ἢ τιμᾷ τῶν ἄλλων. ἐὰν γοῦν τινα θεὸς ἐπιστὰς, ἢ δαίμων ἄφρων, κελεύσῃ, μη-

§ 2. Mentes omnes, vasis hisce corporeis, & corticibus, & sordibus Deus denudatus intuetur. solâ enim mente suâ, illas à sese demanantes & derivatas, attingit. hoc idem tu si feceris, multâ temet molestiâ liberabis. qi enim circumjectam sibi carnem non respexerit, nec de vestitu, domicilio, fama, avt apparatu instructúqe reliqo cogitando, negotium ullum facesset sibi.

§ 3. Tria sunt, ex qibus constas, corpusculum, animula, mens. horum priora duo hactenus sunt tua, utpote qorum cura commissa est tibi. tertium tantummodo propriè tuum est. proinde si à te, hoc est, à mente tua sejunxeris, qæcunqe alii dicunt faciúntqe; & qæcunqe ipse alliqando dixeris fecerísqe; & qæcunqe te tanqam futura conturbant, & qæcunqe vel circundati tibi corpusculi, vel huic coalitæ animulæ, arbitrii tui non sunt; deniqe qæcunqe externa rerum vertigo jugis volvit, ità ut mens tua rebus fato obvenientibus exempta, pura ac libera apud se vivat, justa faciens, destinata volens, ac vera proloqens. si à mente, inqam, tua hæc sejunxeris, qæ ex affectu vehementiore ei adhærere solent, & temporis qicqid vel præteritum vel futurum est; fecerísqe te talem, qalis mundus hic Empedocli dicitur,

Orbis habens instar jugi vertigine gaudens.

illúdq; tantummodo, qod vivis, hoc est, qod impræsentiarum adest, vivere fategeris; poteris tandem, qod supereſt vitæ tuæ, ad mortem usqe, tranqillè, generosè, genióqe tuo propitius transigere.

§ 4. Sæpenumero sum miratus, qî fiat, ut cùm sese præ cæteris omnibus diligat unusqisqe, suam tamen de se existimationem minoris faciat, qàm alienam. itaqe si vel Deus vel præceptor prudens qis astans præceperit cuiqam, nè

qid

[a] L. 11. § 13.
[b] L. 10. § 38.
[c] Inf § 8.
[d] L. 2. § 12.
[e] L. 2. § 1. Inf. 26.
[f] L. 2. § 2. 7.
[g] Inf. § 3. L. 10. § 1. 38.
* συχνολ. f. ut L. 4 § 18.
[h] L. 2. § 2.
[i] L. 5. § 33. l. 10. § 2.
[k] L. 10. § 38.
* δὲ
[l] L. 4. § 18.
* ἄλλοι
* καὶ
[m] L. 6. § 32.
[n] L. 7. § 7.
* - ασει σε
[o] Sup. § 2.
[p] L. 2. § 2.
[q] L. 4. § 26.
* [καὶ] ἀπ'
[r] L. 10. § 12.
[s] L. 2. § 17.
[t] L. 3. § 12.
[u] L. 5. § 1.
[x] Sup. § 1.
[y] L. 8. § 41.
* Σφαῖρ' ὡς Salm.
* Κέντρῳ σεσιγῆι Idem.
[z] L. 2. § 14. l. 3. § 10.
[a] L. 8. § 44.
[b] L. 7. § 46. 56.
[c] L. 3. § 16.
[d] L. 2. § 6.

qid apud se cogitet mentéve agitet qod non simul ac conceperit proferat, nè ad dieculam qidem id sustineret. ità proximos magìs, qid de nobis sentiant, veremur, qàm nosipsos.

§ 5. Qi fit, ut Dii, qi pulcrè ac cum singulari erga genus humanum amore dispositerunt universa, hoc unum neglexerint, curare nempe, nè homines, boni cumprimis, qíqe freqentissima cum ipsis qasi commercia habuerint, atqe per opera pia sacráqe ministeria qàm maximè familiares ipsis extiterint, ubi semel defuncti sunt, non existerent ampliùs, sed omnino extingverentur? hoc verò siqidem sic se habet, pro certo scias, aliter facturos eos fuisse, si aliter fieri oporteret. Si enim justum erat, & fieri poterat; & si juxta naturam, id natura protulisset. vel hinc ergò, qòd aliter se habet, si aliter saltem se habet, compertum habeas, fieri non oportuisse. vides enim, qòd in hujus rei indagatione de jure cum Deo disceptas. non avtē de jure cum Deo disceptaremus, nisi optimi illi ac justissimi forent. qi sunt avtem istiusmodi, nihil in mundi dispositione injustè atqe irrationabiliter neglectum insuper habuissent.

§. 6. Illis etiam assvesce, qæ fieri posse desperas. nam & sinistra manus, cùm ad alia opera per desvetudinem inepta sit, frænum qàm dextra validiùs tenet; qia huic operi assvevit.

§ 7. Cogita qalem te, tum corpore, tum animâ, à morte deprehendi oporteat: vitæ etiam hujus brevitatem; ævi retrorsum prorsúmqe vastitatem immensam: materiæ deniqe cujusqe imbecillitatem.

§ 8. Formas corticibus nudatas contemplare: actionum item intentiones: qid dolor; qid voluptas; qid mors; qid gloria: qis cuiqe molestiarum avtor: qo modo nemo ab alio qopiam impediatur: qòd deniqe opinione constant omnia.

§ 9. In decretorum usu, pugili, non gladiatori similem esse te oportet. iste

ἂν καθ' ἑαυτὸν ἐνθυμεῖσθαι καὶ διανοεῖσθαι, ἃ μὴ ἅμα γε γινώσκων ἐξοίσει, οὐδὲ εἰς μίαν ἡμέραν τοῦτο ἀναμένει· ὅτω τοὺς πόλας μᾶλλον αἰδέμεθα ἢ ποτὲ περὶ ἡμῶν φρονήσουσιν, ἢ ἑαυτούς. [a] L. 3. § 4.

§ 5. Πῶς ποτε πάντα καλῶς καὶ φιλανθρώπως διατάξαντες οἱ θεοὶ, τοῦτο μόνον παρεῖδον, τὸ εἶναι τοὺς ἀνθρώπους καὶ πάνυ χρησοὺς, καὶ πολῖσα σφοῖς τὸ θεῖον ὥσπερ συμβόλαια διαμένειν, καὶ ὅλη πολῖσα δι' ἔργων οἵων καὶ ἰσχυρῶν [b] συνήθεις τῷ θείῳ γενομένους, ἐπειδὰν ἅπαξ καταθάνωσι, μηκέτι αὖθις γένεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ παντελὲς [c] ἀποσβηκέναι; τοῦτο δ' εἴπερ καὶ ὕτως ἔχει, ἔα ἰδὼν, ὅτι [d] δεῖ [ὡς] ἑτέρως ἔχειν ἔδει, ἐποίησαν ἄν. εἰ γὰρ δίκαιον ἦν, ἦν ἂν καὶ δυνατόν. καὶ εἰ κατὰ φύσιν, ἤνεγκεν ἂν αὐτὸ ἡ φύσις. ἐπεὶ δὲ τὸ μὴ ὕτως ἔχειν, εἴπερ ἐκ ὕτως ἔχει, πεύσεσθαί σοι τὸ μὴ δίκαιον ὕτω γίνεσθαι. ὁρᾷς γὰρ καὶ αὐτὸς, ὅτι τοῦτο ἐνταῦθα διαλεγόμενος πρὸς τὸν θεόν. ἐκ ἂν δ' ὕτω διαλεγόμεθα τοῖς θεοῖς, εἰ μὴ ἄνοιοι καὶ διαμάρτυροί εἰσιν· [e] εἰ δὲ τοῦτο, ἐκ ἄν τι παρεῖδον ἀδίκως καὶ ἀλόγως ἠμελημένον παρ' ἐν τῇ διακοσμήσει. [b] L. 5. § 27. l. 10. § 1. Inf. § 23. [c] L. 4. § 21. [d] L. 9. § 35. [e] L. 7. § 41.

§ 6. [f] Ἔθισον καὶ ὅπα ἀπροφασίστως καὶ γὰρ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ πρὸς τὰ ἄλλα διὰ τὸ ἀνέθιστον ῥᾳδίως ἔστα, τοῦ χαλινοῦ ἐρρωμενέστερον ἢ ἡ ἀριστερὰ κρατεῖ· τοῦτο γὰρ ἔθισεν. [f] L. 6. § 19. l. 10. § 22. [g] L. 10. § 22.

§ 7. [h] Ὁποῖόν δεῖ καταληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου καὶ σώματι καὶ ψυχῇ, [i] τὴν βραχύτητα τοῦ βίου, [k] τὴν ἀχάνειαν τοῦ ὑπὸν καὶ πρόσω αἰῶνος, [l] τὴν ἀδυναμίαν πάσης ὕλης. [h] L. 2. § 11. l. 31. § 5. l. 11. § 3. [i] L. 5. § 24. [k] L. 4. § 3 48. [l] L. 9. § 33. 36.

§ 8. [m] Γυμνὰ δεῖ φλοιῶν θεάσασθαι τὰ αἰτιώδη· [n] τὰς ἀναφορὰς δεῖ περάξειν· [o] τί πόνος· [p] τί ἡδονή· [q] τί θάνατος· [r] τί δόξα· [s] πῶς ὁ ἑαυτοῦ ἀνελεύθερος αὐτός· πῶς [t] ἄλλος ὑπ' ἄλλου ἐμπορεύεται· ὅτι [u] πάντα ἀσύλληπτα. [m] Sup. § 2. [n] L. 10. § 37. [o] L. 7. § 33. [p] L. 5. § 26. [q] L. 7. § 33. [r] L. 6. § 16. [s] L. 9. § 26. [t] L. 5. § 34. [u] L. 2. § 15.

§ 9. Ὅμοιον δ' εἶναι δεῖ ἐν τῇ τῶν δογμάτων χρήσει, [x] παλαιστικῇ, ἀλλὰ μονομάχῳ· [x] L. 7. § 61.

νομάχῳ· ὁ μὲν γὰρ τὸ ξίφος, ᾧ χρῆται, ἀποτίθεται, καὶ ἀναιρεῖται· ὁ δὲ τὴν χεῖρα [a] ἀεὶ ἕξει, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ συρρήξει αὐτὴν δεῖ.

[a] L. 7. § 8.

§ 10. [*] Τοιαῦτα [b] τὰ φαντάσματα ὁρᾷν, [c] διαιρεῖν εἰς ὕλην, αἰτιον, ἀναφορέον.

[*] Ποῖα αὐτὰ
[b] L. 2. § 12.
[c] L. 7. § 29.

§ 11. Ἡλίκην ἐξουσίαν ἔχει ἄνθρωπος, [d] μὴ ποιεῖν ἄλλο, ἢ ὅταν μέλλῃ [e] ὁ θεὸς ἐπανήξειν, καὶ [f] δέχεσθαι πᾶν, ὃ ἂν νέμῃ αὐτῷ ὁ θεός.

[d] L. 8. § 29.
[e] L. 10. § 1.
[f] Sup. § 1. 3.

§ 12. Τὸ ἑξῆς τῇ φύσει, ᾧ μέτεστι θεοῖς μεμπτέον· [h] οὐδὲν γὰρ εἰκόντες ἢ ἄκοντες ἀμαρτάνουσι· μήτε ἀνθρώπους· [i] οὐδὲν γὰρ ἑκὼν ἄκοντες. ὥστε [k] οὐδενὶ μεμπτέον.

[g] L. 3. § 4.
[h] L. 2. § 11.
[i] L. 7. § 62.
[k] L. 8. § 17.

§ 13. Πῶς [l] γέλοιος καὶ [m] ξένος, [n] ὁ θαυμάζων ὅπως ἥδε ἐν τῷ βίῳ γινομένων;

[l] L. 8. § 15.
[m] Sup. § 1.
[n] L. 1. § 15.

§ 14. [o] Ἢ τοι ἀνάγκη εἱμαρμένη, ἀδιάβατος τάξις, ἢ φρόνοια ἱλάσιμος, ἢ συρμὸς [*] εἰκαιότητος ἀπερίσκεπτος. εἰ μὲν οὖν ἀδιάβατος ἀνάγκη, τί ἀντιτείνεις; εἰ δὲ πρόνοια ἐπιδεχομένη τὸ ἱλάσκεσθαι, [p] ἄξιον αὐτὴν ποίησον [q] τῆς ἐπὶ σοὶ θείας βοηθείας. [r] εἰ δὲ συρμὸς ἀνηγεμόνευτος, ἀσυμπάθειζε, ὅτι ἐν τοιούτῳ τοῦ κλύδωνι αὐτὸς ἔχεις ἐν σαυτῷ πνεῦμα νοῦν ἡγεμονικόν. καὶ πνεύμασι σε ὁ κλύδων, παραφερέτω τὸ σαρκίδιον, τὸ πνευμάτιον, τἄλλα. [f] τὸν γὰρ νοῦν οὐ παροίσει.

[o] Ἢ τοι ἀνάγκη εἱμαρμένη, ἀδιάβατος τάξις, ἢ πρόνοια ἱλάσιμος, ἢ συρμὸς ἀπερίσκεπτος. εἰ μὲν οὖν ἀδιάβατος ἀνάγκη, τί ἀντιτείνεις; εἰ δὲ πρόνοια ἐπιδεχομένη τὸ ἱλάσκεσθαι, γενοῦ τῆς ἐπὶ σοὶ θείας βοηθείας. εἰ δὲ συρμὸς ἀνηγεμόνευτος, ἀσυμπάθειζε, ὅτι ἐν τοιούτῳ τοῦ κλύδωνι αὐτὸς ἔχεις ἐν σαυτῷ πνεῦμα νοῦν ἡγεμονικόν. κἂν πνεύμασι σε ὁ κλύδων, παραφερέτω τὸ σαρκίδιον, τὸ πνευμάτιον, τἄλλα. τὸν γὰρ νοῦν οὐ παροίσει.

[p] Sup. § 1.
[q] L. 9. § 40.
[r] L. 9. § 28.
[f] Sup. § 3. l. 3. § 16.

§ 15. Ἢ τὸ μὲν τοῦ λύχνου φῶς μέχρι σβεσθῇ, φαίνει, καὶ τοῦτο ἀνηλώκει ἐκ ἀποκαλλεῖ· [t] ἡ δὲ σὲ ἀλήθεια καὶ δικαιοσύνη, [u] καὶ σωφροσύνη πρεσπεσοῦσά σοι;

[t] L. 6. § 29. l. 7. § 70.
[u] L. 3. § 1.

§ 16. Ἐπὶ τοῦ φαντασίαν φθορᾶς, ὅτι ἥμαρτε [*] τι δηλ. δίδε, [x] εἰ τοῦτο ἁμάρτημα· εἰ δὲ καὶ ἥμαρτεν, ὅτι [y] κατέπεσεν αὐτὸς ἑαυτόν. καὶ ἆρα ὅμοιον τοῦτο τῷ [z] καλαθρύπτειν τοῦτο ἑαυτῷ ὄψιν. ὅτι [a] ὁ μὴ θέλων τὸ φαῦλον ἁμαρτάνειν, ὅμοιος τῷ μὴ θέλοντι τὴν συκῆν ἀπὸν ἐν τοῖς σύκοις φέρειν, καὶ τὰ βρέφη κλαυθμυρίζειν, καὶ [*] ἵππον χρεμετίζειν, καὶ καὶ ὅσα ἄλλα ἀναγκαῖα. [b] τί γὰρ πάθῃ [*] ἔξιν ἔχων τοιαύτην; εἰ δὲ μὴ χρῆναι εἶ, [c] παύτην διεφθαρτον.

[*] -τέ [πε]
[x] L. 9. § 38.
[y] L. 8. § 10.
[z] L. 6. § 20.
[a] L. 4. § 6.
[b] L. 8. § 14.
[c] L. 10. § 30.

enim ense, qo utitur, posito, statim interficitur. ille avtem manum semper præsto habet, qâ vibratâ duntaxat opus est.

§ 10. Res ipsas qales sint intuere, in materiam, formam, finem dividendo.

§ 11. Qanta est hominis potentia, in cujus situm est arbitrio, ut nihil faciat, nisi qod Deus ipse comprobaturus est, & qicqid Deus illi assignaverit, libens excipiat?

§ 12. Qicqid naturæ consentaneum contingit, de eo nec Dii sunt incusandi; nihil enim vel sponte vel inviti peccant: nec homines: nihil enim & ipsi sponte. nulli ergò sunt incusandi.

§ 13. Qàm ridiculus & peregrinus est, qi qicqam eorum qæ in vita hac fiunt, miratur?

§ 14. Avt est necessitas fatalis, & ordo inviolabilis, avt providentia placabilis, avt confusio temeraria, & rectoris orba. si necessitas inviolabilis, qorsum reniteris? sin providentia, qæ placari possit, avxilio divino dignum te præsta. si deniqe confusio rectoris orba, sat habe, qòd si te æstus corripuerit, carunculam, animulam, cætera alia abripiat: mentem duntaxat nè abripiat.

§ 15. An cùm lucernæ lumen, usqedum extingvatur, luceat, nec splendorem amittat suum; tu admissurus es, ut in te veritas, justitia, temperantia ante extinctum temet extingvatur?

§ 16. Ubi obrepserit tibi cogitatio, peccâsse aliqem, hæc tu tibi, Unde novi, an peccatum hoc sit; avt si peccavit, an peccati ipse se reum peregerit? hoc enim perinde est, acsi faciem sibi dilacerâsset: tum illud memineris, eum qi improbos delinqere non vult, parem esse illi, qi ficum in ficubus succum acrem gerere; & infantes vagire, & equm hinnire, aliáq; ejusmodi qæ necessaria sunt, nolit. qid enim fecerit, qi sic affectus fuerit? hunc tu, si tantùm posse te putas, sana. § 17.

§ 17. Nî decorum sit, nè feceris; nî verum sit, nè dixeris. ad ista enim duo semper intentio tua tendat.

§ 18. Considera semper, qid illud sit, qod cogitationem tuam afficit; curæ qe sit tibi hoc ipsum in formam, materiam, finem, & tempus intra qod desiturum sit, distingvendo explicare.

§ 19. Sentias tandem aliqando, aliqid esse in te præstantius ac divinius eis qæ affectus in te excitant, & qasi fidiculis qibusdã distrahunt te. qæ mihi nunc dicas tibi mens est? num metus? num suspicio? num libido? num aliud aliqid istiusmodi?

§ 20. Primò vide, neqid temere, avt absqe certo aliqo fine. secundò, nè ad ullum alium finem, qàm qi societati conducat, referatur.

§ 21. Cogita tecum, brevi fore, ut nec ipse ullus usqam futurus sis, nec qicqam eorum qæ vides, nec horum qisqam qi nunc vivunt. omnia enim mutare ac verti & interire nata sunt, ut nova alia seriùs perpetuâ producantur.

§ 22. Omnia in opinione sita sunt: & hæc ipsa in te. qandocunq; ergò volueris, opinionem tolle, & sicut promontorium prætervecto tranquillitas, sic stabilia tibi fiunt omnia, & finus æstu immunis.

§ 23. Operatio unaqæqe, qæ tempore suo desinit, nihil indè mali patitur, qia desiit: nec avtori ejus, cessationis hujus ratione, mali qicqam contingit. pari ergò modo actionum omnium complexio, qæ vita dicitur, si tempore suo desierit, nihil indè qicqam mali patitur. qia desiit. nec qi tempore opportuno seriem hanc terminavit, malè ideo afficitur. tempus avtem & terminum assignat natura: eâq; qandoqe peculiaris, ut in senectute fit, semper verò communis, cujus partibus assiduè mutantibus novus perpetuò vegetúsque mundus permanet universus. bonum avtem semper ac tempestivum est, qod universo conducit. proinde vitæ cessatio

§ 17. [a] Εἰ μὴ πρέπει, μὴ ποίει· [b] εἰ μὴ ἀληθὲς ὅτι, μὴ λέγε· ἡ γὰρ ὁρμή σου ἔσται [*].

§ 18. Εἰς τὸ παρὸν ἀεὶ ὁρᾶν, [c] τί ἐστιν αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῇ φαντασίᾳ σοι ποιοῦν, καὶ [d] ἀναπύσσειν διαιροῦντα, εἰς τὸ αἴτιον, εἰς τὸ ὑλικὸν, εἰς τὴν ἀναφοράν, εἰς τὸ χρόνον, ἐντὸς ὃν παραδώσει αὐτὸ δηλῶσαι.

§ 19. Δίδυε ποτὲ, ὅτι [e] κρεῖττόν τι καὶ δαιμονιώτερον ἔχεις ἐν σαυτῷ, τῶν τὰ πάθη ποιούντων, καὶ κατὰ πρόσωπον [f] ὡς ἐν ἀφέδρῳ γενομένων σε. ἔτι μὲν νῦν ἐστιν ἡ διάνοια; μὴ φύσις; μὴ ἀπροσπάθεια; μὴ ἐπισυμπνοία; μὴ ἄλλό τι τοιοῦτον;

§ 20. Πρῶτον, τὸ [h] μὴ εἰκῇ, μηδὲ ἀνὰ ἀναφορᾶς. δεύτερον, τὸ [i] μὴ ἐπ' ἄλλό τι, ἢ ὅπερ τὸ κοινωνικὸν τέλος νῦν ἀναγωγὴν ποιεῖσθαι.

§ 21. Ὅτι [k] μετ' ὀλίγου οὐδεὶς οὐδαμοῦ ἔσῃ, οὐδὲ τούτων τι ἃ νῦν βλέπεις, οὐδὲ τούτου τῶν περὶ νῦν βιόντων. [l] πάντα γὰρ μεταβάλλειν καὶ τρέπεσθαι καὶ φθείρεσθαι πέφυκεν, [m] ἵνα ἕτερα ἐπιξῆς γίνηται.

§ 22. Ὅτι [n] πάντα ἡ ὑπόληψίς καὶ [o] αὐτὴ ὅτι σοι. [p] ἄρον δέ, τὴν ὑπόληψιν, καὶ ὥσπερ κάμψαντι τὸν ἄκρον [q] γαλήνη, σωτηρία πάντα, καὶ κόλπος ἀκύμων.

§ 23. Μία καὶ ὑπὲρ ἐνέργεια καλῶν πεπερασμένη, [r] οὐδὲν κακὸν πάσχει κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθὸ πέπαυται· οὐδὲ ὁ πεποιηκὼς τὴν πεῖξιν τοῦτο, κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθὸ πέπαυται, κακόν τι πέπονθεν. ὁμοίως οὖν τὸ ὅλον πεπὸν τὴν πεῖξιν σύστημα, ὅπερ ἐστὶν ὁ βίος, ἐὰν ἐν καιρῷ παύσῃ, [s] οὐδὲν κακὸν πάσχει κατ' αὐτὸ τοῦτο, καθ' ὃ πέπαυται· οὐδὲ ὁ καλὸς πεποιηκὼς [t] ἐν καιρῷ τὴν ἀφορμὴν ταύτην, κακῶς διατέθειται. [u] τὸν δὲ καιρὸν, καὶ τὸ ὅσον δίδωσιν ἡ φύσις, τοῦτε μὲν καὶ ἡ ἰδία, ὅταν ἐν γήρᾳ, πάντως δὲ ἡ τοῦ ὅλου· [x] ἧς τὰ μέρη μεταβάλλοντα, [y] νεαρὸν αἰεὶ καὶ ἀκμαῖον ὁ σύμπας κόσμος διαμένει. [z] καλὸν δὲ ἀεὶ πᾶν καὶ ὡραῖον τὸ συμφέρον τῷ ὅλῳ· οὗ καὶ ἐπαινεῖται τὸ βίω, ἐκάστῳ

[a] L. 3. § 3.
[b] L. 3. § 16.
[*] Vid. Not.
[c] L. 3. § 11.
[d] Sup. § 8. 10.
[e] L. 5. § 21.
[f] L. 2. § 2.
[g] L. 5. § 11.
[h] L. 2. § 16.
[i] L. 5. § 16.
[k] L. 9. § 28.
[l] L. 7. § 23.
[m] L. 7. § 25.
[n] Sup. § 8.
[o] L. 6. § 52.
[p] L. 8. § 40.
[q] L. 5. § 2.
[r] L. 9. § 21.
[s] L. 5. § 29.
[t] Inf. § 35.
[u] Inf. § 36. L. 6. § 20.
[x] Sup. § 21.
[y] L. 7. § 25.
[z] L. 4. § 23. l. 5. § 8.

ἐκάστῳ [a] ὑ κακὸν μ̃, ὅτι ὐδὲ αἰσχρόν· εἴ γε καὶ ἀσυμφέρετον, καὶ [b] ἐκ ἀκοινωνήτου· ἀγαθὸν ἦ, εἴ γε [c] τῷ ὅλῳ καίριον, καὶ [d] συμφέρον, καὶ συμφερόμενον. ὅτω καὶ καὶ θεοφόρητ⊖, [e] ὁ φερόμενος καὶ τ' αὐτὰ θεῷ, καὶ ὁπὶ τ' αὐτὰ τῇ γνώμῃ φερόμενος⊖.

§ 24. Τρία ταῦτα διῆ εὐχερῆ ἔχειν· ὁπὶ μ̃ ὧν ποιεῖς, εἰ [f] μήτε εἰκῇ, μηδὲ ἄλλως ἢ ὡς ἂν [g] ἡ δίκη αὐτὴ ἐνήργησεν· ὁπὶ ἡ ἔξωθεν συμβαινόντων, ὅτι [h] ἤτοι κατ' ὀπτυχίαν, ἢ καὶ πρόνοιαν· [i] ὅτε ἡ τῇ ὀπτυχίᾳ μεμπτέον, [k] ὅτε τῇ περιοίᾳ ἐγκλητέον. δεύτερον, τὸ [l] ὁποῖον ἕκαστον ἀπὸ [*] στερήματος, μέχρι ψυχώσεως, καὶ ἀπὸ ψυχώσεως, μέχρις τοῦ τῷ ψυχῷ ἀποδοῦναι, καὶ [m] ἐξ ὅτου ἡ σύγκρισις, καὶ [n] εἰς ὅτε ἡ λύσις. τρίτον, [o] εἰ ἄνω μετέωρος⊖ ἐξαρθεὶς κατασκέψαιο τὰ ἀνθρώπεια, καὶ τῷ πολυθρύλλητον ὅση καταφρόνησις· συνιδὼν ἅμα, καὶ ὅσον τὸ περιοικεῖν, ἐναιρεῖον καὶ ἐναιθερεῖον· [καὶ] ὅτι ὁπάκις ἂν ἐξαρθῇς, [p] ταὐτὰ ὄψει, [q] τὸ ὁμοειδές, [r] τὸ ὀλιγοχρόνιον, ὁπὶ τούτοις, [s] ὁ τύφος⊖.

§ 25. [t] Βάλε ἔξω τῷ ὑπόληψιν, σέσωσται· τίς οὖν ὁ κωλύων ἐκβάλλειν;

§ 26. Ὅταν δυσφορῇς ἐπί τινι, ἐπιλάθει σύ, ὅτι [u] πάντα καὶ τῷ ἧδε ὅλων φύσιν γίνεται· καὶ σύ, ὅτι [x] τὸ ἁμαρτανόμενον ἀλλότριον. καὶ ὁπὶ τούτων τοῦ, ὅτι [y] πᾶν τὸ γινόμενον ἔτως ἀεὶ ἐγίνετο, [z] καὶ γνώσεται, καὶ νῦν πανταχοῦ γίνεται· τοῦ, [a] ὅση ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπιον γένος⊖. [b] ἡ γὰρ αἵματός ἡ σπερματός, ἀλλὰ νοῦ κοινωνία. ἐπιλάθει ἦ καὶ τοῦ, ὅτι [c] ὁ ἑκάστου νοῦς θεός, καὶ [d] ἐκεῖθεν ἐρρύηκε τοῦ, ὅτι [e] ὑδὲν ἴδιον ὑδενός. ἀλλὰ καὶ τὸ τεκτόν, καὶ τὸ σωμάτιον, καὶ αὐτὸ τὸ ψυχάριον [f] ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν· Ϝ, ὅτι [g] πάντ' ὑπόληψις· Ϝ, ὅτι [h] τὸ παρὸν μόνον ἕκαστ⊖ ζῇ, καὶ τοῦτο ἀποβάλλει.

§ 27. Συνεχῶς ἐνθυμοῦ, [i] τοὺς

[a] L. 2. § 11. l. 8. § 1.
[b] L. 7. § 72.
[c] L. 10. § 20, 21.
[d] L. 2. § 3.
[e] Sup. § 5. l. 7. § 53.
[f] Sup. § 20.
[g] Sup. § 1.
[h] Sup. § 14.
[i] L. 8. § 17.
[k] Sup. § 12.
[l] Sup. § 10, 18.
[*] στερήματος, vel ἀποῤῥήματος. f. L. 10. § 26.
[m] L. 3. § 11.
[n] L. 11. § 17.
[o] L. 7. 48. 49.
[p] L. 9. § 28.
[q] L. 6. § 37.
[r] L. 7. § 1.
[s] L. 6. § 13.
[t] Sup. § 22.
[u] L. 5. § 8.
[x] L. 4. § 26.
[y] L. 7. § 1.
[z] L. 8. § 4.
[a] L. 3. § 4.
[b] L. 2. § 1.
[c] L. 5. § 10.
[d] Sup. § 1, 2.
[e] L. 2. § 3.
[f] L. 4 § 23.
[g] Sup. § 22.
[h] L. 2. § 14.
[i] L. 7. § 58.

non eſt malum cuiqam, qia nec inhoneſtum: ſiqidem nec optionis ſit noſtræ, nec communitatis legibus adverſetur. imò bonum eſt; ſiqidem univerſo tempeſtivum, eidémq; conducens & continuum. ità numine divino fertur, qi eâdem, qâ Deus, viâ fertur, mentéq; ſuâ ad eadem fertur.

§ 24. Tria hæc in promptu habenda ſunt. in eis qæ agis, neqid fruſtra, avt ſecùs fiat, qàm jus ipſum feciſſet. in eis verò qæ extrinſecùs eveniunt, vel fortè fortunâ qodqe vel providentiâ obvenire. atqi nec de fortuna conqerendum eſt, nec providentiam incuſandum. ſecundum, qalenam unumqodqe ſit à ſatione uſqe ad animationem, ab animatione uſqe ad animam emiſſam. item ex qibus conflatur, & in qænam reſolvitur. tertium, ſi in ſublime ſubvectus res humanas deſpiceres, ubi varietatem earum qanta eſſet perſpexiſſes, ſimúlq; uno conſpectu comprehenderes, qantum undiqaq; aëriorum & ætheriorum ſedes ſuas habeat, qòd qotieſcunqe ſubvectus eſſes, eadem ſemper occurrerent. ejuſdem enim generis ſunt omnia, & ævi brevis. & de his tamen inſoleſcimus.

§ 25. Opinionem ejice; ſalvus es. ejicere avtem ecqis impediat?

§ 26. Qando moleſtè fers qicqam; oblitus es, omnia ſecundùm univerſi naturam fieri. item peccatum alterius nihil ad te. adhæc, qicqid fit, ità ſemper factum, ſempérqe futurum, & nunc etiam ubiqe fieri. porrò, qæ homini cuivis cum toto genere humano intercedat cognatio. neqe enim tam ſangvinis avt ſeminis, qàm mentis exiſtit communio. oblitus es, & mentem cujuſqe Deum eſſe, & divinitùs defluxiſſe. &, nihil eſſe cujuſqam proprium; ſed & filiolum, & corpuſculum, & animulam ipſam indè prodiiſſe. ſed &, opinione conſtare cuncta. & qod tempus deniqe præſens tantùm cuiqe & vivitur, & amittitur.

§ 27. Eos apud te crebrò recolas, qi

de

se aliqa vehementer indignati fuerint, qi vel in summa gloria, vel in insigni miseria, inimicitia, fortunâ qalibet extitere. tum scisciture, *ubi ista nunc sunt omnia?* fumus utiqe sunt, & cinis, & fabula, vel nè fabula qidem. succurrat tibi simul & qicqid est ejusmodi, qale est Fabius Catulinus in agro, Lucius Lupus & Stertinius Bajis, Tiberius Capreis, & Velius Rufus; omnisqe omnino cum existimatione in re ulla eminentia. qámqe vile sit omne in qod studium tantopere impenditur. qantóq; sit philosophiæ magis consentaneum in oblata sibi materia justum, temperantem, Deis obseqentem se simpliciter præstare. fastus dein de fastûs contemptu inflatus omnium est maximè intolerabilis.

§ 28. Interrogantibus, ubi Deos conspicatus, avt unde esse compertum habens, hos ità veneraris, responsum sit. Primò etiam visu percipi possunt. deinde, animam meam, cùm nullus unqam viderim, in honore tamen habeo. pari igitur ratione & Deos, cùm eorum potentiam jugiter experiar, propterea & esse compertum habeo & veneror.

§ 29. In hoc vitæ salus sita est, ut unumqodqe qid sit in universum discernas; qidqe materiæ, qid formæ habeat. atq; ex animo toto justa facias, & vera dicas. qid enim supereſt, nisi vitâ frui, bonum bono ità adnectendo, ut nè minimum qidem intervallum bono vacuum relinqatur.

§ 30. Unum solis est lumen, licèt parietibus, montibus, aliis innumerabilibus dispescatur: una materia communis, etiamsi corporibus peculiaribus affectionibus distinctis innumerabilibus dispescatur: una anima, etiamsi natugis innumerabilibus, & circumscriptionib⁹ peculiaribus dispescatur. una anima rationalis, etiamsi dirimi videatur. aliæ ergò rerũ dictarum partieulæ, formæ nempe & materiæ sensûs expertes, necessitudinis vinculo non connectuntur sibi invicem. & ista tamen mens universi continet, & facultas illa, cujûs vi eodem

δὲ καὶ λίαν ἐγαναχτήσαντες, ἢ τοῦ ἐν μηίσαις δόξαις, ἢ συμφορᾶῖς, ἢ ἔχθεσις, ἢ ὁποιασοῦν τύχαις ἁμάσαντας. εἶτα ἐρισάνδν, [b] ποῦ νῦν πάντα ἐκεῖνα; [c] καπνὸς, καὶ [d] σποδὸς, [e] καὶ μῦθος, ἢ οὐδὲ μῦθος· συμπεσεσπᾶται καὶ τὸ παῖπε πᾶν, οἷ, Φάβιος Κατελλῖνος ἐν ἀγρῷ, καὶ * Λύπος Λοῦπος, καὶ Στερτίνιος ἐν Βαίαις, καὶ Τιβέριος ἐν Καπρίαις *, καὶ Οὐήλιος Ῥοῦφος, καὶ ὅλως ἡ περὶ ὀλίγον [f] μεγ' ὀλίγοις διαφορᾶ. καὶ [g] ὡς ἐυτελὲς πᾶν τὸ κεκενταγόμενον. καὶ ὅσῳ φιλοσοφώτερον, [h] τὸ ὀλίγον τῆς ἀθεότητος ὕλης ἑαυτὸν δίκαιον, σώφρονα, [i] θεοῖς ὑπόμοιρον ἀφελῶς παρέχειν. ὁ γὰρ * ἐπὶ ἀτυφίᾳ * τύφου τυφόμενος, πάντων χαλεπώτατος.

§ 28. Πρὸς τοὺς ἀπιστοῦντας, ποῦ δὲ ἰδὼν τοὺς θεοὺς, ἢ πόθεν κεκλεικόσς ὅτι [k] εἰσὶν, ἔτω σέβεις; πρῶτον μὲν καὶ ὀφθαλμοὶ ὁρατοί εἰσιν. ἔπειτα μέντοι ἐμοὶ τῷ ψυχῷ τῷ ἐμαυτοῦ ἐώρακα; καὶ ὅμως [l] τιμῶ. ἔτως ἂν καὶ τοὺς θεοὺς, ἐξ ὧν τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐκάστοτε φαίνομαι, ἐκ τούτων ὅτι τί εἰσι κεκαλαβεύσω, καὶ αἰδοῦμαι.

§ 29. [m] Σωτηρία βίε, [n] ἕκαστον δ' ὅλε αὐτοῦ τί ὄζιν ὁρᾶν, τί μὲ ἐυτῦ τὸ ὑλικὸν, τὸ δὲ τὸ αἰτιῶδες; [o] ἐξ ὅλης τ' ψυχῆς τὰ δίκαια ποιεῖν, καὶ τἀληθῆ λέγειν· τί λοιπὸν, ἢ [q] ἀπολαύειν [p] ζῆν, [r] συνάπτοντα ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἀγαθῷ, ὥςε [s] μηδὲ τὸ βραχύτατον διάσημα ἀπολείπειν;

§ 30. [t] Ἐν φῶς ἥλιε, κἂν [u] διείργηται τοίχοις, ὄρεσιν, ἄλλοις μυρίοις· [x] μία οὐσία κοινὴ, κἂν διείργωῖ [y] ἰδίοις ποιοῖς σώμασι μυρίοις. [z] μία ψυχὴ, κἂν φύσεσι διείργηται μυρίαις, καὶ ἰδίαις περιγραφαῖς. [a] μία νοερὰ ψυχὴ, κἂν διακεκεῖσθαι δοκῇ· τὰ μὲ ἄλλα μέρη ἤδη ἐρημάων, ἄϊον πνεύματα καὶ ἀποκείμενα, ἀναίσθητα καὶ ἀνοητέοντα ἀλλήλοις· καί τοι κἀκεῖνα * τὸν αὐτὸν συνέχει, καὶ [b] τὸ * ἐπὶ

[a] L. 3. § 3.
[b] L. 10. § 31.
[c] L. 2. § 17.
[d] L. 4. § 48.
[e] L. 8. § 25.
* Λύκιος Xyl. Mer.
* - φείαις
[f] L. 9. § 34.
[g] L. 2. § 12.
[h] L. 7. § 58. 67.
[i] L. 10. § 11.
* ἐπὶ, vel * - φίας
[k] L. 2. § 11.
[l] L. 3. § 9.
[m] L. 7. § 2.
[n] Sup. § 18.
[o] L. 3. § 4.
[p] Sup. § 1. 3.
[q] L. 3. § 6.
[r] L. 5. § 6.
[s] L. 3. § 13.
[t] L. 9. § 8.
[u] L. 8. § 33.
[x] L. 4. § 40.
[y] L. 9. § 25.
[z] Inf. § 32.
[a] Sup. § 26.
* τὸ γοῦν f.
[b] L. 10. § 26.
* ἐπὶ τὸ f.

πεντα αὐτὰ βέλτιον. διάνοια δὲ ἰδίως [a] ὅπῃ τὸ ὁμόφυλον γίνεται, καὶ συνίσταται, καὶ [b] ἐκ διείργῃ τὸ κοινωνικὸν πάθος.

[a] L. 3. § 11.
[b] L. 9. § 9.

§ 31. Τί ἐπιζητεῖς; τὸ διαγίνεσθαι; ἀλλὰ τὸ αἰσθάνεσθαι; τὸ ὁρμᾶν; τὸ αὔξεσθαι; τὸ λήγειν αὖθις; τὸ φωνῇ χρῆσθαι; τὸ διανοεῖσθαι; [c] τί τούτων πόθος σοι ἄξιον δοκεῖ; εἰ δὲ ἕκαστα [d] ὑπερφρονητὰ, στρέφου ὅπῃ τελειότατον, τὸ [e] ἕπεσθαι τῷ λόγῳ [f] καὶ τῷ θεῷ. ἀλλὰ [g] μάχεσθαι τῷ τιμᾶν ταῦτα, τὸ ἄχθεσθαι, [*] ἢ [h] διὰ [P] τεθνηκέναι στρήσεταί τις αὐτῆς.

[c] L. 3 § 6. 16.
[d] L. 2. § 12.
[e] L. 3. § 12.
[f] Sup. § 27.
[g] L. 9. § 1.
[*] εἰ
[h] L. 10. § 28.

§ 32. [i] Πόσον μέρος τοῦ ἀπείρου καὶ ἀχανοῦς αἰῶνος ἀπομεμέρισται ἑκάστῳ; [k] τάχιστα γὰρ ἐναφανίζεται πρὸ αἰδίου. [l] πόσον δὲ τῆς ὅλης οὐσίας; πόσον δὲ [m] τῆς ὅλης ψυχῆς; [n] ἐπὶ ποίῳ δὲ [o] βώλαριόν τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις; πάντα ταῦτα ὑποδυόμενος, μηδὲν μέγα φαντάζου, [P] ἢ τὸ [q] ὡς μόνον ἢ σοὶ φύσις ἄγει, ποιεῖν, [r] πάσχειν δέ, ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει.

[i] L. 5. § 24.
[k] L. 5. § 23.
[l] L. 5. § 24.
[m] L. 6. § 14.
[n] L. 3. § 10.
[o] L. 6. § 36.
[P] L. 6. § 58.
[q] L. 10 § 2.
[r] L. 10. § 14. 21.

§ 33. [s] Πῶς ἑαυτῷ χρῆται τὸ ἡγεμονικόν· [t] ἐν γὰρ τούτῳ τὸ πᾶν ἔξις· τὰ δὲ λοιπὰ, εἰ ἀψυχάρτα ἔστιν, ἢ ἀσυναίρετα, [u] νεκρὸς καὶ [x] καπνός.

[s] L. 10. § 24.
[t] L. 3. § 9.
[u] L. 2. § 12.
[x] L. 10. § 31.

§ 34. Πρὸς δικάτου καταφρόνησιν ἐγκρατικώτατον, ὅπῃ καὶ [y] οἱ τῆς ἡδονῆς ἀγαθὸν καὶ τὸν πόνον κακὸν κείνοντες, ὅμως τούτου κατεφρόνησαν.

[y] L. 9 § 41.

§ 35. [z] Ὦ, [a] τὸ εὐκαιρον μόνον ἀγαθὸν, καὶ [b] ᾧ τὸ πλείους καὶ λίγους ὁρᾶν πράξεις ἀποδύεσθαι τὸ ὁλοτέρους, ἐν ἴσῳ ὄντι, καὶ [c] ᾧ τὸν κόσμον θεωρῆται πλείονι ἢ ἐλάσσονι χρόνῳ ὁ διαφέρει, τούτῳ οὐδὲ ὁ θανατηφοβερόν.

[z] Sup. § 23.
[a] L. 8. § 2.
[b] L. 9. § 37. Inf. § 36.

§ 36. [d] Ἄνθρωπε, [e] ἐπολιτεύσω [f] ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει; [g] τί σοι διαφέρει εἰ πέντε ἔτεσι; τὸ γὰρ κατὰ τοὺς νόμους, ἴσον ἑκάστῳ. τί οὖν δεινὸν, εἰ σὲ πόλεως ἀποπέμπει οὐ τύραννος, οὐδὲ δικαστὴς ἄδικος, ἀλλ' [h] ἡ φύσις, εἰσαγαγοῦσα; ὅπερ εἰ κομφὸν

[c] L. 10. § 1.
[d] L. 3. § 11.
[e] Sup. 35.
[f] L. 8. § 20.

loci feruntur. intellectus verò adversùs contribulem ſuum peculiariter afficitur, eidémque conſociatur, nec poteſt communionis appetitus prorſus revelli.

§ 31. Qid expetis? num exiſtere? num ſentire, movere, creſcere, denaſci? an rurſus voce uti, cogitare? ecqid horum tibi deſideratu dignum videtur? ſi ergò contemptu digna ſatìs iſta videntur omnia, ad illud perge, quod ultimum reſtat, Deo nempe ac rationi obſeqi. atqi inſtituto huic repugnat, ſiqis ægrè ferat, qòd iſtis morte privandus ſit.

§ 32. Qantula pars infiniti ac immenſi ævi unicuiqe aſſignatur? ab interminato enim qàm celerrimè abſorbetur. qantula item totius materiæ? qantulum & animæ univerſæ? in qantula etiam telluris totius glebulâ repis? hæc omnia cùm cogitaveris, nihil magnum reputa, hoc ſolo excepto, ut ea facias ad quæ natura tua te ducit, ea ſuſtineas quæ natura communis infert.

§ 33. Vide, qo modo ſe mens utatur tua. in hoc enim ſunt omnia. reliqa, ſive arbitrii tui ſint, ſive non ſint, cadavera ſunt & fumus.

§ 34. Nihil magìs ad mortem contemnendam incitaverit, qàm ſi conſideres, etiã eos qi voluptatem in bonis, dolorem in malis habent, eam tamen contempſiſſe.

§ 35. Cui illud tantummodò qod tempeſtivum eſt, bonum habetur; nec intereſſe putat, plures an pavciores rationi rectæ conſentaneas actiones ediderit, mundúmqe longiori an breviori temporis ſpatio contemplatus ſit; huic nec mors formidabilis eſſe poterit.

§ 36. In hac magna civitate verſatus es, homo. qid tuâ refert, ſi qinqe duntaxat annos? etenim qod ſecundùm leges fit, id omnibus æqale eſt. ecqid igitur grave pateris, ſi te non tyrannus, nec judex iniqus, ſed natura, qæ induxit, emittat: perinde ac ſi hiſtrionem

prætor

prætor qi conduxerat, è ſcena dimitteret. ſed actus fabulæ qinqe nondum abſolvi. rectè dicis. cæterùm in vita etiam tres actus fabulam integram faciunt. terminat enim hanc, qi ejuſdem olim componendæ cùm fuerit, nunc & diſſolvendæ avtor eſt. nevtrum avtem horum à te eſt. diſcede ergò propitius. nam & qi te dimittit, propitius eſt.

ἀπολύει [a] τῆς σκηνῆς ὁ ἐμβαλὼν σφαιρηρές· ἀλλ' οὐκ εἴσω τὰ πέντε μέρη, ἀλλὰ τὰ τρία· καλῶς εἶπας· [b] ἐν μέν τοι τῷ βίῳ τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμά ἐστι. τὸ γὰρ τέλειον οἰκείῳ· ὁρίζει, [c] ὁ τότε μὲ τῆς συγκρίσεως, νυνὶ δὲ τῆς διαλύσεως αἴτιος· σὺ δὲ ἀναίτιος ἀμφοτέρων· [d] ἄπιθι οὖν ἵλεως· καὶ γὰρ ὁ ἀπολύων ἵλεως.

[a] L. 11. § 6.
[b] L. 9. § 37.
[c] L. 11. § 20.
[d] L. 2. § 3.

Finis duodecim librorum Antonini.

Τέλος τῆς τοῦ Ἀντωνίνου ιβ' βιβλίων.

De
Marco Vero Avrelio Antonino
Imperatore
Elogia & Judicia.

Svidas *in* Μάρκος.

Μάρκος ὁ καὶ Ἀντωνῖνος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ ἐπικτητὸς καὶ πάντα φιλόσοφος.

Idem.

Μάρκος, βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὃν ἐκπλήττεσθαι σιωπῇ μᾶλλον, ἢ ἐπαινεῖν ῥᾴδιον. ὃν οὐδεὶς καὶ ἥδιον τῆς ἡλικίας, εὐσεβῆ τε καὶ ἡσύχιον βίον διαγοντα ἴδοι, ὅτε καὶ ὅπου, ὅτε καὶ ὑδρανὶ τρεφόμενος τὸ σῶμα ὤφθη πώποτε. ἐπαινεῖ δὲ καὶ φιλοσόφων τοὺς ἀπὸ τῆς στοᾶς· καὶ ἐοικέναι μιμητὴς, ἐ μόνον καὶ τῷ καὶ διατριμάτων ἐπιθύμησαι, ἀλλὰ καὶ καὶ τῷ καὶ μαθημάτων αὐλαμψαι. τόν τε γοῦν ἰδιώτην βίον ἐν ἱσυχρείᾳ πολλοῖς Ῥωμαίοις ἐδίω, ὑδὲν τῇ εἰσφοιτήσει τὸ γένος ἀλλοιωθεὶς· καὶ ἐπεὶ παρέλαβεν εἰς τὸν ἀγαμενίαν, καὶ μοναρχίαν ἐξηγόμενος, καὶ τῷ ἄμεσον δυναστείαν καρπούμενος, σοὶς ἐδημίαν ἀλαζονείαν ὑπήχθη πώποτε· ἀλλ' ἐν ἀλαυθερος καὶ ἀκαψιλὴς ἐν τοῖς ἐυεργετήμασι, ἀγαθὸς δὲ καὶ μίτιος ἐν ταῖς καὶ ἐδεῶν διοικήσεσι.

Idem de eodem.

Μάρκος βασιλεὺς Ῥωμαίων, ὁ ἐυσεβὴς ἐπικληθείς· ὃς εἶχε μὲν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἁπάσας· καὶ ἄμεινα δὴ ἁπάντων καὶ ἐν κράτει γεγενημένων ἔτι ἦρξε· πλεῖστα δὲ ἐν ἐυεργεσίᾳ διῆγεν. —— αὐτὸς μὲν γὰρ πάντων μὲν ἀμπτημάτων ἀπείχετο· τὰ δὲ καὶ καὶ ἄλλων ἀμπτήματα, καὶ μάλιστα τὰ γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυπραγμόνει, ὅτε ἐπόλαζεν. ἀλλ' ἂν μέν τις χρηστόν τι ἔπραττεν, ἐπῄνει καὶ ἐχρῆτο ἐς ἑαυτοῦ αὐτῷ· καὶ δὲ ἑτέρων ἀ πραγμάτων ἐπεθύμει. λέγων, ὅτι τοιούτους μέν τινες ἀνθρώπους ἑπομένους βέλεται ἔχειν, ἀδύνατον δὲ· τοῖς δὲ καὶ ἔστι, πραγμάτων, ἐς ὃ τι ἂν τις αὐτῶν τῷ κοινῷ χρήσιμος ᾖ, χρῆσθαι. ὅτι γὰρ πατήκοντα καὶ μίαν ἔλεγε, ἡμέρας τε καὶ ζήσας, καὶ ὅτι ἡμέρας τε ἐπ' αὐτοκράτορας, ὅμοιος διὰ πάντων ἐλέγετο, καὶ ἐν ὑδενὶ ἠλλοιῶθαι· ἀγαθὸς δὲ ἦν, καὶ ὑδὲν πραγματικὸν εἶχε. παμπόλλα γὰρ καὶ ἐκ παιδείας ὠφελήθη ἐν ῥητορικαῖς λόγοις καὶ φιλοσοφίᾳ ἀσκηθείς· πλεῖστον δὲ ὅμως ἐκ τῆς φύσεως ἔξοδον. λέγει καὶ ἄλλως μυείας ἐπαίνους ὁ αὐτὸς ὁ Δίων.

Dio Caſſius hiſt. Rom. l. 71. ex Joan. Xiphilini epitome.

Ὁ μὲν Μάρκος, ἄμεινα δὴ πάντων ἔτι ἐν κράτει τινὶ γεγενημένων ἄρξας, ἔτως μετήλλαξεν, εἶχε μὲν γὰρ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς, πλεῖστον δὲ ἐν ἐυεργεσίᾳ διῆγεν· αὐτὸς μὲν γὰρ ἀπάντων ἔτι ἀμπτημάτων ἀπείχετο, καὶ ὅτε ἐκὼν ὅτε ἄκων ἐπλημμέλει· τὰ δὲ δὴ ἔτι ἄλλων ἀμπτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ἔφερε, καὶ ὅτε ἐπολυπραγμόνει, ὅτε ἐπόλαζε. καὶ εἰ μέν τις χρηστόν τι ἔπραττεν, ἐπῄνει καὶ ἐχρῆτο ἐς ἑαυτοῦ αὐτῷ, ἔτι δὲ ἑτέρων ἀ πραγμάτων ἐπεθύμει. καὶ ὅτι ἀ πραγματικῶν, ἀλλ' ἐξ ἁπάντων πάντα ἐπράττετο, περίδηλον. ἔτι γὰρ ὄντα καὶ πατήκοντα, καὶ μίαν ἔλεγε, ἡμέρας τε ἑπτὰ καὶ δύο ζήσας καὶ τέτταρα μὲν τὰ πρὸ Ἀντωνίνῳ συνῆν χρόνον ὑπάρξας, καὶ αὐτὸς ἐπτὰ καὶ δέκα ἔτη, καὶ ὅλα ἡμέρας αὐτοκράτορας, ὅμοιος διὰ πάντων ἐλέγετο, καὶ ἐν ὑδενὶ ἠλλοιῶθη. ὅτως οὐκ ἀπλῶς ἀγα-

δὸς ἀνὴρ ἦν, καὶ οὐδὲν σοφιστικὸν εἶχε. πάμπολλα μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ παιδείας ὠφελήθη, ἔν τε τοῖς ῥητορικοῖς, ἔν τε τοῖς ἐν φιλοσοφίας λόγοις ἀσκηθείς· — πλεῖστον δὲ ὅμως ἀπὸ τῆς φύσεως ἐξήρθη· καὶ γὰρ φρὴν ἐμείνοις ὁμιλῆσαι, ἰσχυρῶς πρὸς ἀρετὴν ὥρμητο, τοῖς τε γὰρ συγγενέσι πᾶσι, πολλοῖς καὶ δυνατοῖς πλουσίοις τε ὕσιν, ἔτω τι ἐπὶ παῖς ὢν ἤρεσεν, ὥστ' ἀπὸ πάντων ἀγαπᾶσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ, ὅτι μάλιστα εἰς τὸ γένος ποιησάμενος, οὐχ ὑφορᾶτο. Ἑλληνικῶν τε καὶ Λατίνων, ῥητορικῶν τε καὶ φιλοσόφων λόγων αἰεὶ διεπίμπλατο.

Herodianus hiſtor. l. 1.

Τῷ βασιλεύοντι Μάρκῳ, ἀρετῆς μὲν πάσης ἔμελεν αὐτῷ· λόγων τε ἀρχαιότητος ἰδέας, οὐς μηδενὸς μήτε Ῥωμαίων μήτε Ἑλλήνων ἀπολείπεσθαι. ἀκριβῶς δὲ ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λελήθασι φροῦδα ἀπῇ ἢ χαράξας. παρῆκε δὲ καὶ τοῖς ἀρχαιρεσίοις ἑαυτὸν ὑπεικῶς καὶ μέτριον βασιλέα, τοὺς δὲ φθάνοντας δεξιούμενος, κωλύων τε τοὺς αἰεὶ ἀντὸν δορυφόρους ἀποστοξεῖν τοὺς ἐντυγχάνοντας· μόνος τε βασιλέων φιλοσοφίαν ἠ λόγοις, ἀλλ' ἀγωγμάτων γνώσεσι, σεμνῶς δὲ ἦθει, καὶ βίῳ σώφρονι, ὑπεζώσατο· πολύ τε πλῆθος ἀνδρῶν σοφῶν ἤνεγκαν, ἢ ἧς ἐκείνοι καιρῶν φορά. φιλεῖ γάρ πως αἰεὶ τὸ ὑπήκοον ζήλῳ τῆς τοῦ ἄρχοντος γνώμης βιοῦν.

Τὰς δυσκόλους ἐν ὥρᾳ γνωμένας ἐξέδοτο ἀνδράσι τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς ἀρίστοις, ἐξ τοῖς γένους μακροῖς διαδοχαῖς εὐπατείδας, ὕλῃ τοῦ πλούτου φειδωλαῖς λαμπρὸς, κοσμίως δὲ ἢ τέρπον, καὶ σώφρονας ἢ βίον, γαμβρὸς αὐτῷ γνώσθαι θέλων· ταῦτα γὰρ μόνα ψυχῆς ἴδια, καὶ ἀναφαίρετα ἤγεῖτο κτήματα.

Τελευτήσαντος ἡ Μάρκου ἐπιδὴ διεφοίτησεν ἡ φήμη, πᾶν τε τὸ παρὸν στρατιωτικὸν, καὶ τὸ δημῶδες πλῆθος ὁμοίως πένθει κατείχετο· οὐδέ τις τῶν ἀνθρώπων ἢ ἀπὸ Ῥωμαίων ἀρχῆς, ὃς ἀδακρυτὶ τοιαύτην ἀγγελίαν ἐδέξατο· πάντες δὲ ὥσπερ ἐκ μιᾶς φωνῆς, οἱ μὲν πατέρα χρηστὸν, οἱ δὲ ἀγαθὸν βασιλέα, γοναῖον δ' ἕτεροι στρατηλὸν, οἱ ἢ σώφρονα καὶ κόσμιον ἀρχοντα ἀνεκάλουν· καὶ οὐδεὶς ἐψεύσατο.

Ariſtides oratione in Regem.

Ἀλλ' ἐμοί γε δοκεῖ ἢ καλῶν εἶδος, ἐν ἑορτῇ καὶ ἐν ἱερομηνίᾳ, μεμνῆσθαί τι καὶ λέγειν, ὡς ἐν θεῷ καὶ φιλανθρώπῳ Βασιλέως. ἐ γὰρ δὴ δέος γε, μὴ ἐπαινῶν αὐτὸν σφαλῶμαι, ἕπειτα ἀπορήσωμεν λόγων, ἀλλὰ μὴ τὰ τοιαῦτα ἢ τὰ ὑπάρχοντα τῷ βασιλεῖ· ὥστε μηδένα εἰπεῖν ἀξίως ἂν δυνηθῆναι ὡς αὐτῶν. Ἐγὼ δ' ὅτε χρόνου πλῆθος ἱκανὸν, ὅτε λόγον οὐδένα ὁρῶ τοῦ βασιλέως ἄξιον, οὐδὲ * ὅσις [* ὡς τις f.] αὐτὸν ἱκανῶς ἐγκωμιάσαι δυνήσεται.

Ἓν μὲν ἓν τοῦτο πρῶτον καὶ μέγιστον ὑπάρχει λέγειν ὡς αὐτῷ, ὅτι καὶ πρότερον ἢ καθίστασθαι εἰς τὴν ἀρχὴν, ἄξιος τῆς βασιλείας ἦν. — ἔστε γὰρ φύσει τῷ πρὸς αὐτὸν, ἔστε αἰδοῖ τοῦ χρείττονος, ἔστε γνώμῃ τῇ βελτίστῃ καὶ δικαιοτάτῃ συγχωρεῖν οἴονται δεῖν, πῶς οὐκ ἐξ ἁπάντων τούτων φανερὸν, ὅτην ἐχρῆν δὴ ἢ βασιλέα.

Τὸν γὰρ μαθόντα ἃ χρῆν, καὶ παιδευθέντα, καὶ μηδενὸς ἢ καλῶν ἀμελήσαντα, μηδὲ ἁμαρτεῖν ἠθέλοντα, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσι καλοκαγαθήσαντα τὴν ψυχὴν, εἰκὸς ἦν πάσης ἔξω ἡμέρας ἁμαρτίας. ταύτην τοίνυν τὴν παιδείαν, καὶ ὁ βασιλεὺς παιδευθεὶς, καὶ πάντων ἢ καλλίστων μετασχὼν, ἢ μὲν καὶ ἀπὸ φύσεως ὑπαρξάντων αὐτῷ, ἢ ἢ καὶ ἀπὸ παιδείας ἡμωμένων, ἐ μέσως, οὐδ' ὥσπερ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν, ἀλλὰ πρὸς ἀκρότητα ἐκάστου, ἵν' ἢ μέγα ὄφελος τῇ βασιλείᾳ καὶ πρὸς τοῦτο καθαστῆναι. Ἐπεὶ ἢ ἡ πάντα διοικοῦσα πρόνοια καὶ διατάξασα, καὶ τοῦτον ἐκάθισεν εἰς ἢ βασίλειον θρόνον, ἢ δικαιότατον, καὶ ὁσιώτατον βασιλέων. — ὡς ἂν ἐμπειρότατος βασιλέων, καὶ γνώμῃ πρόχειρ, — ὕτως ἐξηγεῖται καὶ διέπει τὸ τῆς ἀρετῆς, ὄνομα χρῆ τέρπον· τὴν εὐσέβειαν μὲ καὶ δικαιοσύνην, ἔτι ἢ σωφροσύνην, καὶ ἐγκράτειαν, καὶ φρόνησιν, καὶ τὴν ἄλλην κοσμῶν γε ἀρετὴν ἠρ-

ξατο

ξαλλο μὲν γὰρ ὥσπερ προσήκει, ἀπὸ εὐσεβείας διεξῆλθε ἢ καὶ διὰ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς ἀρετῆς. πῆς μὲν γὰρ δικαιοσύνης; τίς ἢ φιλανθρωπίας; τίς ἢ πῆς ἄλλης ἀρετῆς τοσαῦτα δήγματα καὶ τοιαῦτα, ὅσα καὶ [διὰ] ὁ βασιλεὺς εἴρηκεν;

Ὁ δ' ἐπιδείξειν, ὅτι καὶ ἰδιώτιδι ὄντα καὶ βασιλέα δίον' ἂν εἶναι ἡ αὐτὸν διὰ τίνας ἔῃ). τοιοῦτον μὲν πρὸ τῆς βασιλείας παρεχὼν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ, οὐκ ἐκεῖνος ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῷ καὶ τρόπῳ χρώμενος.

Verùm videndâ integra oratio; qam, ad Commodum deflexione factâ, sic clavdit.

Σὺ ἢ, ὦ πᾶ γραῦς γραιᾶν, κατ' ἴχνος εἶη βαίνειν τᾶ παιδός. τοῦτο γὰρ ὡς μὰ ἐν βραχεῖ πλεῖον εἰρήσω.

Idem oratione in Romam.

Ὅ μὰ μὴν πᾶν ἄρχειν μέγας, δίον ἀγωνιστὴς καθαρεὺς, τοσοῦτον ὑπεραίρει τᾶν θεᾶν αὐτᾶ [καὶ] ἡ πατέρα, ὅσον, ἐσ' εἰπεῖν ῥᾴδιον, ἑπτέρυξ αὐτὸς ἁρπάζει· καὶ δὴ φαίη τις ἂν δημοσιώτης καὶ νόμιμον ἔῃ) τοῦτο ὡς ἀληθῶς, ὅ,τι κείνην ἔσῃ.

Idem in Panegyrica Cyzicena de Marci imperio.

Ἄξιον ἢ καὶ τῆς τύχης ἕνεκα ὑμῖν σωτηθῆναι· ἐπαγγέλλεσθε μὲν γὰ ἡ ἄειστον σφῶν εἰς ἐκεῖνον ἡ χρέων τον βασιλέων· ἥκει ἢ ὑμῖν τὸ ἔργον θεᾶς τέλος· ἐν τοῖς δὴ τοῖς κακοῖς, οἱ τὰ καλῶν αὖ κάλλιστα εἰλήχασι, καὶ ὑπὲρ ὧν δικαιότατ' ἂν χαιρικήιον τοῦτον ἐσκὸς εἶη τοῖς θεοῖς, ἐπιδήσαι ἡ ῥᾴδιον ὧν μεῖζον ἐξευρεῖν.

Στρατηγοὶ μὲν στρατηγὲς ἤδη ἐν κινδύνοις θεμένοντο· καὶ πόλις ἀλλήλας ὑπὲ κακῶν παρέλαβον· καὶ βασιλεῖς θεᾶς βασιλέας φιλίας καὶ συμπήκας ἐποιήσαντο, καὶ ὅτου τῆς χρείας ὡς τὰ πολλὰ ὑπηθέντες, καὶ μέχρι τότε κοινωνίας ἴσομεν ἡμοιρέας. Βασιλεὺς ἢ εἰκὼν, βασιλέα δὲ θεμείλετο ἑαυτῷ σφῶν ὅλον, καὶ μόνῳ σφῶν ἐκ τᾶ παντὸς αἰῶνος, ἐκ ἀρχῆς θεμελιοῦν μᾶλλον ἐζήτησε, ἢ βασιλέα θεμελιοῦν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔσι. ὃ καὶ σφῶν ἐς μήμημα ἡκόντων ἐν λόγῳ θαυμασότατον, καὶ πᾶσιν τῶν ξυγγνάφων τε καὶ παιδείαν ἔχει συλλαβὸν, καὶ ὅτ' ἰδιώτης ὑδεὶς δύναται σωπᾶν, πόλις τε ἅπασα καὶ γένη ἅπαντα ἀνθρώπων ἐκπεπλήκται.

Idem Palinodiâ in Smyrnam restavratam.

Τοῖς τε πάντα ἀείσοις βασιλεῦσιν πᾶσας πόλις ὑφ' ἑαυτοῖς ἔχεσι τῶν καλλίστων ἀκίσεα φιλοτιμίαν εἶχε· τᾷ τε πόλει τὸ διὰ τούτων ἀνεγερθῆναι, καὶ ταύτε ἀρχηγέτας ὀνηκεσθαι, τῶν συμφορᾶν εἰς εὐσεβεξίαν μετάλαβε. σεῖσεν μὲν γὰ Θησία καὶ Ἀλέξανδρον ἥδομαι· ἡ μὲν τ' ἐν Ἕλλησιν δίκαια, φιλανθρωπότατον· ἡ ἢ συμπάντων βασιλέων μάλιστα δὴ θαυμασθέντα τᾶς εἰς τοὺ πολέμους τόλμης ἕνεκα. νῦν δ' ἔτι λαμπροτέρους καὶ μείζονας οἰκίσας θεμελιάζομαι· ὅτι πᾶσα μὲν γῆ καὶ θάλασσα ὑπήκοος, ἐκ πατέρων τε καὶ ἐξ ὧν αὐτοὶ θεμελίπτωλαι, σοφίας δὲ καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἀληθείας, καὶ χρηστότητος, ἐκ ἔλασσον, εἰ μὴ καὶ πλέον ἡ ἐν τοῖς ὅπλοις ἰσχὺς θέσεσι.

Philostratus in vitis Sophistar. l. 2. in Philisco.

Ἀνδανῖτος δ' ὧν αὐτοκράτως ὁ τᾶ φιλοσόφα πατὴς.

Idem in Herode.

Ἐπαίδαζε μὲν ὁ αὐλοκράτωρ Μάρκος θεὸν Σέξτον ἡ ἐκ Βοιωτίας φιλόσοφον, θαμίζων αὐτῷ, καὶ

φοιτῶν

φοι πῶν ὀπὶ δύσεις. ἔρπ ἦκων ἐς τὸν Ῥώμυλον, ὁ Λύκος ὑφέλε τ' αὐτοκράτορα σοφίστην, Ποῖ βαδίζει, ἢ ἐφ' ὅπ; ἢ ὁ Μάρκος, καλὸν, ἔφη, ἢ γυμάσιον τὸ μανδάνην· ἔμα ἦ φὸς Σέξτον τ' φιλόσοφον, μαθησόμενος ἃ ἔστι δίδα. ἢ ὁ Λύκος ἐξάγας τὴν χεῖρα ἐς τὸν ὕφεγον, ὦ ζεῦ, ἔφη, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γυμάσιον ἤδη δέλον ἐξαλάμενος ἐς διδασκάλε φοιτᾷ, ὥσπες οἱ παῖδες· ὁ ἦ ἡμὸς βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, δύο ἢ τειάκοντα ἐτῶν ἀπέθανεν.

Ibid.

Ὁ Μάρκος φύσει δημοτικώτερος. *Quo loco, & Heradem Sophistam qâ patientiâ Marcus tulerit, refert.*

Idem in Theodoto.

Περίεση ἦ ἢ τ' Ἀθηναίων πόλις ἀρχῆτος ὀπὶ ταῖς ἐκ βασιλέως μυείαις. ἢ ὁ τοῦτό σε λόγε ἄξιον ὁ γὰ πάντες οἱ ὑπεκατεύοντες τῷ θρόνῳ τότε, λόγε ἄξιοι· ἀλλ' ὅτι τοῦ μὲν Πλατωνείες, ἢ τοῦ ἀπὸ τῆς φοᾶς, ἢ τῷ Περιπάτῳ, ἢ * αὐτὸν Ἐπίκυρον [* αὐτῷ Ἐπικύρῳ] σεσίταξεν ὁ Μάρκος τῇ Ἡρώδῃ κεῖναι· ἢ ἦ ἄνδρα τοῦτον, ἀπὸ τῆς ἀκὶ αὐτὸν δόξης αὐτὸς ἀπέκεινε τοῖς νέοις, ἀγωνιςὴ ἦ πολιτικῶν σοφιςῶν λόγων, ἢ ῥητορικῆς ὄρελος.

Idem in Hermogene.

Ἑρμογένης ις' ἔτη γεγονὼς, ἐφ' ὅτῳ μάλα φύσει τῆς τῶν σοφιςῶν δόξης, ὡς ἢ Μάρκῳ βασιλεῖ φιλοσόφων ἐρῶλα ἀκροάσεως. ἐκάθισε γὰν ὅπὶ ἢ ἀκροάσων αὐτῷ ὁ Μάρκος· ἢ ἤδη μὲν διαλεγόμενε, ἐθαύμαζε ἦ χαιδάζονλος, ἀωρεὰς ἦ λαμπρὰς ἔδωκεν.

Idem in Aristide.

Ὀνησίωνα ἦ ἢ τ' Ἀριςείδην τῆς Σμύρνης, ὐκ ἀλαζόνα ἔπαινος, ἀλλὰ δημοτικώτατός τε ἢ ἀληθέςατος. ἢ γὰ πόλιν ταύτην ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ σεισμῶν τε ἢ χασμάτων, ὅτε τι ἀλοφύρετο φὸς ἢ Μάρκον, ὡς τῇ μὲν ἄλλῃ μοναδίᾳ, δαμὰ ὀπιςαίξαι ἢ βασιλέα, ὅπ ἦ τῷ, ζέφυρος ἐρήμην αὐτὴν κατατείνει, ἢ δάκρυα τῷ βιβλίῳ ὀπιςάξαι —. Καὶ ὁ φημὶ ταῦτα ὡς ὐχὶ ἢ τῶ βασιλέως, ἀνοικίσαι ἂν ἀπολωλῶσαν πόλιν, ἰῶ ἔσαι ἐθαύμασεν· ἀλλ' ὅτι αἱ βασιλικοί τε ἢ σπάνιοι φύσεις, ἰῶ φροσεγείρῃ αὐτὰς ξυμζολία ἢ λόγ, ἀναλάμπειν μᾶλλον, ἢ φὸς τὸ ποιεῖν ἓν ξυὼ ἀεμῇ φέρονται· *Eandem quàm familiariter Marcus habuerit, ibid. vide.*

Ibid. in Adriano.

Κατὰ ἦ τὸν χρόνες, ὃς ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκ' Ἀδριάζε ὑπὸ μυςηρίων ἐσάλη, ἐκράτει μὲν ἤδη τῆ ἦ σοφιςῶν δόξης ὁ ἀνὴρ ὅδε. ἐν μέρει ἦ ὁ Μάρκος τῆς ἦ Ἀθηνῶν ἱσορίας [ἐπῆλθε] μανθάνειν τὸν ἐκείνε σοφίαν, ἀγνοῆσαι. ἢ γὰ δὴ ἐπέταξεν αὐτὸν τοῖς νέοις, ὐκ ἀκροάσει βασανίσας, ἀλλὰ ξυνδήσαν τῇ ἀκὶ αὐτῷ φημῇ. — ἀγαθοὶς αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ ὅτι μέγα ἦρε δωρεᾶς τε ἢ δόσεις. καλῶ ἦ δωρεὰς μὲν, τὰς τε σπίσεις, ἢ τὰς προεδρίας, ἢ τὰς ἀτελείας, ἢ τὸ ἱερώσθαι, ἢ ὅσα ἄλλα λαμπρύνει ἄνδρας δῶρα ἦ χρυσὸν, ἀργύριον, ἵππες, ἀνδράποδα, ἢ ὅσα ἁρμαμαύδ πλῆτον ὂν ἀνὼν τε ἀνέπλησε ἢ γῆ τῆ ἐκείνε πάντας.

Galenus de Theriaca ad Pisonem.

Τὸν θεῖον Μάρκον ἢ ἡμεῖς ὄιδαμεν ἐθιόσμιος πολὺ βασιλεύοντα, ἢ ἀκριβῶς ἑαυτῷ διὰ τὴν σύνεσιν τῇ συγκρίσει τῆ σώμαῖ προσκολλήσαντα.

Idem

Idem de libris suis.

Ἐπορεύθην μὲν ἐξ ἀνάγκης. ἐλπίζων δὲ τεύξεσθαι παραπτώσεως. ἤκουον δὲ τῶν ἑτέρων αὐτῶν τὸν σφοδρότερον, ὑγρὸν μονά τε καὶ μίσεον, ἥμερόν τε καὶ πρᾶον, ὃς ἐκαλεῖτο μὲν ἀρχῆς Βῆρος, &c.

Idem lib. de rebus suis.

Χρηστόν τε ὄντα καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐδυνήθην πεῖσαι καλαλοιπὸν με ἐν τῇ Ῥώμῃ.

Marcellus in Regillæ Epitaph.

Καὶ βασιλεὺς Διὶ πατρὶ φυλὸν καὶ μῆνιν ὁμοῖος.

Athenæus Dipnosophistarum l. 1.

Ὁ παῖς ἄκρος βασιλεὺς Μάρκος.

Zosimus histor. l. 1.

Ἐντεῦθεν ἄνδρες ἀγαθοὶ ἡγεμονίαν διαδεξάμενοι, Νερούας τε καὶ Τραϊανὸς, καὶ μετὰ τούτου Ἁδριανὸς, ὅτε συνῆν Ἀντωνῖνος, καὶ οἱ περὶ τὰ ἀδελφῶν σωφρονεῖς Βῆρος καὶ Λούκιος, πολλὰ τὴν λελωβημένων ἐξίωσαν διορθώσεως· καὶ οὐ μόνον, ἀλλὰ ἔτι καὶ ἀπολωλεκότες οἱ περὶ αὐτὴν ἀνεκτήσαντο, ἀλλὰ καὶ πάνυ τὴν ὑπ' ὀλίγων προσθήκην.

Julianus in Sympolio.

Ἔδοξε δ' ἐμοὶ ὁ Μάρκος, τά τε ἄλλα θαυμάσιός τις εἶναι, καὶ σοφὸς διαφερόντως, ἃ τε οἶμαι διανοήσασθαι. Λέγειν θ' ὅσα χρὴ, καὶ σιγᾶν ὅσα καλόν.

Justinianus in Novellam. tit. 22.

Τοῦτο δὴ τὸν μὲν ἀρξάμενον, καὶ φιλοσοφώτατον ἐπίσταται Μάρκος.

Ibid. tit. 108.

Ὁ φιλόσοφος ἐν βασιλεῦσι Μάρκος.

Lucius apud Justinum apologiâ 1.

Τὸν πρέποντα εὐσεβεῖ αὐτοκράτορι, υἱὸν φιλοσόφου Καίσαρος παιδὶ, υἱὸν τῇ ἱερᾷ συγκλήτῳ κείμενοι, ὦ Οὐρβικε.

Justinus apologiâ 2. ad Adrianum, Antoninum Pium, Marcum, & Lucium.

Εὐσεβεῖς, καὶ φιλόσοφοι, καὶ φύλακες δικαιοσύνης, καὶ ἐραστὰι παιδείας ἀκούετε παντα χῆ.

Melito lib. ad Imperatorem apud Eusebium hist. Eccles. l. 4. c. 26.

Σὺ δὴ καὶ μᾶλλον περὶ τούτων τὸν αὐτὸν ἐκείνοις ἔχοντα γνώμην, καὶ πολύ γε φιλανθρωπότερον καὶ φιλοσοφότερον, πυνθανόμεθα πάντα πράττειν, ὅσα σε λέγομεν.

Athenagoras in legatione pro Christianis, ad M. Antoninum, & Commodum.

Αὐτοκράτορσι Μάρκῳ Αὐρηλίῳ, καὶ Λουκίῳ Αὐρηλίῳ Κομμόδῳ, Ἀρμενιακοῖς, Σαρματικοῖς, τὸ δὲ μέγιστον φιλοσόφοις· τὸ πρᾶον ὑμῶν καὶ ἥμερον, καὶ τὸ περὶ ἅπαντα φιλονικὸν καὶ φιλάνθρωπον θαυμάζοντες,

τες, οἱ μὴ καθ' ἕνα ἱστορῶνται· αἱ δὲ πόλεις πρὸς ἀξίαν τῆς ἴσης μετέχουσι τιμῆς· καὶ ἡ σύμπασα εἰκουμένη ὑμετέρᾳ συνέσει βαθείας εἰρήνης ἀπολαύουσιν. —— Τί δαὶ δεῖ πρὸς ὑμᾶς πάντα λόγον καινηκότας, ἢ ποιητὰς μιμουμένους, ἢ καὶ ἑτέρους πλόκας ἐξετάζειν;

Ἴσε δὲ καὶ ὑμεῖς ταῦτα ἀξιολογώτερον, ὡς ἂν ἐν πᾶσι, καὶ ὑπὲρ πάντας τοῖς παλαιοῖς συγγινώμοι.

Οἶδα γὰρ, ὅτι ὅταν σωφρονῆτε καὶ ἐμφρόντως τῆς βασιλείας πάντων ὑφάρχητε, τοσοῦτον καὶ τὴν πᾶσαν παιδείαν ἀκριβοῦν πάντων κρατεῖτε· ὅτου καθ' ἕκαστον παιδείας μέρος καλοκἀγαθίας, ὡς ἐκεῖ οἱ ἐν αὐτῆς μέσοις ἐπιτετμημένοι.

Ὑμεῖς δὲ, ὦ πάντα ἐν πᾶσι φύσεως παιδείᾳ χρηστοὶ, καὶ μέτριοι, καὶ φιλάνθρωποι, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιοι.

Jo. Zonaras annal. tom. 2.

Ἦν μὲν ὁ Μάρκος ἀϊδιὴς τὸ σαρκίον, ἐσχόλαζε δὲ τοῖς λόγοις ἅπασι, ὥστε καὶ αὐτοκράτωρ ἡρημένος, οὐκ ἐκλέλοιπε τὰς διδασκάλου φοιτάς, ἀλλὰ Σέξτῳ συνεφιλοσόφει, τῷ Βοιωτῷ, καὶ Ἑρμογένει τῷ ῥήτορι συνωμίλησε, μᾶλλον δὲ ἀνεπαισθήτου ἦν Στωϊκῶν.

Οὕτω δὲ καὶ σωφρόνως καὶ ἐγκρατῶς ἦρχεν, ὥστε καὶ ἐν πολεμίοις πολέμοις μήτε τι θωπευτικὸν πρὸς τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν, μήτε τι φόβου ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ μὴ πολέμοις ἦν σχολάζων, ἐδίκαζε, καὶ τοῖς ῥήτορσι πρὸς ὕδωρ λέγουσι πλεῖον ἐγχεῖσθαι τὸ ὕδωρ ἐκέλευεν, ἵνα ἔχοι πάντοθεν τὸ δίκαιον ἀκριβοῦν. ἦν δὲ καὶ φιλόπονος, ὡς καὶ νυκτὸς δικάζειν· καὶ ὑδρίαν ἐν παρέργῳ ὕστ' ἐποίει, ὕστ' ἔγραφεν, ὕστ' ἔλεγε· μὴ δεῖν νομίζων τὸν αὐτοκράτορα ἐν παρέργῳ παρέπεμπεν μηδὲ τελάχιστον· καὶ ταῦτα σώματος τυχὼν ἀδενοῦς.

Ἄεισα ἐν ἀρχῇ μετήλλαξεν. —— Ἰὼ γὰρ καὶ φύσει ἀγαθὸς ἀνὴρ, πλεῖσα δὲ καὶ ὑπὸ παιδείας βελτίων ἐγένετο. ὁ μέν τις ἀξίως τὴν ἀρετῆς εὐδαιμόνησεν· ἐνθεῦθεν δὲ μᾶλλον θαυμάσειεν ἄν τις αὐτὸν, ὅτι ἀλλοκότοις, καὶ ἐξαισίοις χρησάμενος πράγμασιν, αὐτός τε σεμνύνετο καὶ τὴν ἀρχὴν διεσώσατο.

Constantin. Manasses in annal.

Οὗτος ἐν πάσῃ σθένεσσι σοφίᾳ καὶ παιδεύσει
Καὶ χάρισι τῆς ἀρετῆς κατάκορος ὑπῆρχε
Καὶ πάσας κατηγλάϊζε τὰς ἀρετὰς ἰδέας.
Διὸ καὶ προσεφέρετο πᾶσι σοφοῖς ἐπίσης,
Καὶ συνεχέσιν ἥρμοζε τῆς μεγαλοψυχίας.

Adrianus apud Jul. Capitolinum in Marco.

Ab Adriano Annius Veriſſimus vocatus eſt:

Ad qem locum Iſ. Caſavbonus.

Antè dicebatur Annius Verus. Hadrianus juſſit dici Annium Veriſſimum. qare? πρὸς τὸν τῶ Ῥωμαίων ῥᾶματ& ἔννοιαν, inqit Dio. hoc eſt, qod eſſet veritatis amantiſſimus & tenaciſſimus; magnum rectæ indolis argumentum, & animi verè generoſi.

Jul. Capitolinus in Marco.

Marco Antonino in omni vita philoſophanti viro, & qi ſanctitate vitæ omnibus principibus antecellit, &c. Erat enim ipſe tantæ tranqillitatis, ut vultum nunqam mutaverit mœrore vel gavdio. Philoſophiæ deditus Stoicæ, qam & per optimos qoſqe magiſtros acceperat, & undiqe ipſe collegerat.

Qamvis eſſet conſtans, erat etiam verecundus: erat frugi ſine contumacia, verecundus ſine ignavia, ſine triſtitia gravis.

In imperio ità civiliter ſe geſſit, ut lenitatem Pii nemo deſideraret.

Dabat totum ſe philoſophiæ, amorem civium affectans.

Cum populo non aliter egit, qàm eſt actum in civitate libera.

Fuit per omnia moderatiſſimus, in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ liberandis; fecitqe ex malis bonos, ex bonis optimos. Cùm igitur in amore omnium imperâſſet, atqe ab aliis modò pater, modò frater, modò filius, ut cujuſqe ætas ſinebat, & diceretur, & amaretur, octavo-decimo anno imperii ſui, ſexageſimo & primo vitæ, diem ultimum clavſit. tantúſqe illius amor die regii funeris claruit, ut nemo illum plangendum cenſuerit; certis omnibus qòd à diis commodatus, ad deos rediîſſet. Deniq; priuſqam funus conderetur, ut plerique dicunt, (qod neqe antea factum fuerat, neqe poſtea) Senatus populúſqe non diviſis locis, ſed in una ſede propitium Deum dixit.

Tantùm ſanè valet boni principis vita, ſanctitas, tranqillitas, pietas, ut ejus famam nullius proximi decoloret invidia. Denique Antonino, cùm ſuos mores ſemper teneret, neqe alicujus inſuſurratione moveretur, non obfuit gladiator filius, uxor infamis; Deúſqe etiam nunc habetur.

Vir tantus & talis, ac diis vitâ & morte conjunctus.

Vulcatius Gallic. in Avidio Caſſio.

*Antoninum hoc nomine (Dialogiſtæ) ſignificans; qi tantùm enituit in philoſophia, ut iturus ad bellum Marcomannicum, timentibus cunctis nè qid fatale proveniret, rogatus ſit, non adulatione, ſed ſeriò, ut philoſophiæ præcepta ederet. nec ille * timuit, * [renuit Caſ.] ſed per ordinem paraneſeon, id eſt, præceptionum, per triduum diſputavit.*

Avidius Caſſius apud eundem, & epiſtolâ ad generum ſuum.

Marcus homo ſanè optimus, qi dum clemens dici cupit, eos patitur vivere, qorum ipſe non probat vitam.

Marcus Antoninus philoſophatur, & qærit de elementis, & de animis, & de honeſto ac juſto; nec ſentit pro republica.

Idem in Opilio Macrino.

Marcus nomen illud ſanctum (Antoninorum) vitæ genere auxiſſe videtur, Verus autem degenerâſſe.

Avrel. Victor in Breviario.

Iſte virtutum omnium, cœleſtiſque ingenii extitit; arumniſque publicis quaſi defenſor objectus eſt. Etenim niſi ad illa tempora natus eſſet, profectò, quaſi uno lapſu ruiſſent omnia ſtatûs Romani.

A principio vitæ tranquilliſſimus, ut ab infantia vultum nec ex gaudio nec ex mœrore mutaverit.

Philoſophiæ ſtudens, literarúmque Græcarum peritiſſimus.

Conſtat tantùm Marco ſapientiæ, lenitudinis, innocentiæ ac literarum fuiſſe, ut is Marcomannos cum filio Commodò petiturus, philoſophorum obteſtantium vi circumfunderetur, nè ſe expeditioni aut pugnæ priùs committeret, quàm ſectarum ardua & occulta explanaviſſet. ità incerta belli, ejus ſalute, doctrinæ ſtudiis metuebantur: tantúmque illo imperante floruere artes, ut illam gloriam etiam temporum putem.

Quod de Romulo ægrè creditum eſt, omnes pari ſenſu præſumſerunt; Marcum cœlo receptum eſſe.

Evtropius hiſt. Rom. l. 8.

Marcus Antoninus, quem facilius quis admirari quàm laudare poſſit.

A principio vitæ tranquilliſſimus, adeò ut in infantia quoque vultum neque ex gaudio neque mœrore mutaverit. Philoſophiæ deditus Stoicæ: ipſe etiam non ſolùm vita moribus, ſed etiam eruditione philoſophus. tantâ admiratione adhuc juvenis, ut eum ſucceſſorem paraverit Adrianus relinquere.

Hic cum omnibus Romæ æquo jure egit; ad nullam inſolentiam elatus eſt, imperii faſtigio.

Cùm igitur fortunatam rempublicam, & virtute & manſuetudine reddidiſſet, obiit imperii anno xviii, vitæ Lxi, & omnibus certatim adnitentibus, inter deos relatus eſt.

Æl. Spartianus in Severo.

Sed ut omittamus adoptivos, nè mihi Antonini Pius & Marcus, numina reipublicæ occurrant.

Qui Marco felicius fuiſſet, ſi Commodum non reliquiſſet hæredem?

Peſcennius apud eundem.

Annavit de principibus Auguſtum, Veſpaſianum, Titum, Piam, Maronem, reliquos femineos vel venenatos vocans.

Flavius Vopiſcus in Caro.

Romana reſpub. Domitiani vulnerata immanitate, per Nervam atque Trajanum uſque ad Marcum ſolito melior.

Idem in Avreliano.

Sed ex his, optimi, ipſe Auguſtus, Flavius Veſpaſianus, Titus, Cocceius Nerva, Divus Trajanus, Divus Adrianus, Pius & Marcus Antonini.

Manlianus

Manlianus Statianus apud eundem in Probo.

Si rectè cogitemus, non nobis Avrelianus, non Alexander, non Antonini, non Trajanus, non Clavdius, requirendi sunt, omnia in uno principe constituta sunt; rei militaris scientia, animus clemens, vita venerabilis, exemplar agendæ reipub. atqe omnium prærogativa virtutum.

Gordianus senior referente Jul. Capitolino.

Scripsit præterea, qemadmodum Virgilius Æneïdos, Statius Achilleïdos, & multi alii Iliados, ità etiam ille Antoninëidos; hoc est, Antoninum Pium, & Antoninum Marcum, versibus disertissimis; libris triginta, vitam illorum, & bella, & publicè privatimqe gesta perscribens.

Æl. Lampridius in Anton. Diadumeno.

Ut scirent omnes Antoninos pluris esse qàm deos, ac trium principum amorem, qo sapientia, bonitas, pietas consecrata sit; in Antonino pietas, in Vero bonitas, in Marco sapientia.

Idem in Heliogabalo.

Compensationem sibi lector faciet, cùm legerit Avgustum, Vespasianum, Titum, Trajanum, Adrianum, Pium, & Marcum, contra hos prodigiosos tyrannos.

Alex. Severus Imper. referente Æl. Lampridio.

Antoninorum nomen, vel jam numen potiùs, qale fuerit, meminit vestra clementia. si pietatem, qid Pio sanctius? si doctrinam, qid Marco prudentius?

Diocletianus referente Jul. Capitolino.

Eum vosipsi, sacratissime Imperator Diocletiane, inter numina vestra, non ut cæteros, sed specialiter veneramini; ac sæpe dicitis, vos vitâ & clementiâ tales esse cupere, qalis fuit Marcus; etiamsi in philosophia, nec Plato esse possit, si revertatur in vitam.

Constantinus Imper. referente Æl. Lamprid.

Qod [Antoninorum nomen] tu Constantine sacratissime, ità veneraris, ut Marcum & Pium inter Constantios Clavdiosqe, velut majores tuos, aureos formaveris, adorans virtutes veterum, tuis moribus congruentes, & tibi amicas charásqe.

Ammianus Marcellinus rerum gest. lib. 21.

Marci illius dissimilis principis verecundi.

Tertullianus apologet. cap. 5.

Marcus Avrelius gravissimus Imperator.

Qales ergò leges ista, qas adversùs nos soli exequntur impii, injusti, turpes, truces, vani, dementes? qas nullus Pius, nullus Verus impressit?

Pavlus Oroſius hiſtor. l. 7. c. 17.

Marcus Antoninus graviſſimus ac modeſtiſſimus Imperator.

Joan. Bapt. Egnatius de Rom. princip. lib. 1.

Quam læta felixq; ſucceſſio optimis; piis, philoſophis, imperatoribus, referendis! nam hic eâ ingenii bonitate, hic virtutibus excelluit, ut exemplum deſit. & ea temporum calamitas affuit, ut ſolus arumnis publicis obſtiterit. niſi enim hic profuiſſet majeſtas Romani nominis facilè tum concidiſſet. — Feliciſſimus certè princeps, niſi hæredem Commodum reliquiſſet.

Clavdianus de Honorii conſulatu 4.

Non tantis patria ſtudiis ad templa vocatus,
Clemens Marce redis. — Et mox: — *omne tonantis*
Obſequium Marci mores potuêre mereri.

Avſonius in Cæſaribus.

Poſt Marco tutela datur, qi ſcita Platonis
Fecit ad imperium, patre Pio melior.

Joan. Aventinus annal. Bojor. l. 2.

Marcus Avrelius Antoninus Pius, antè Annius dictus, ſapientiſſimus graviſſimúſque principum; omni virtutum genere ſe exercuit: literarum ſtudio, nemini Græcorum Romanorúmque ſecundus. quamobrem philoſophus & cognominatus eſt, & fuit.

Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat: Tranquillitati ſummæ ſucceſſerat, qo manifeſta fiunt rerum humanarum volumina, ſeviſſima tempeſtas: cui divinitùs Marci prudentia conſtantiáqe objecta eſt. niſi hiſce virtutibus præditus rector contigiſſet, de Romano imperio actum fuiſſet.

Conradus Urſpergenſ. in Chron.

Hic omnes virtutes, & cœleſte habebat ingenium, & in calamitatibus publicis factus eſt quaſi defenſor. et ſi in illis temporibus ipſe non fuiſſet, ſine dubio gloria Romana periiſſet.

Martinus Polonus, in ſupputationibus.

Iſte optimus fuit.

Philippus Bergom. ſupplement. Chron. l. 8.

Marcus Antoninus, qi & Verus, cognomento Philoſophus: qem certè ob ejus præſtantiſſimam virtutem, laudare plurimùm licet. qippe qi ad nullum rei eventum unquam ſe extulit. tanta enim fuit ſoliditatis, ut ejuſdem vultus, qamvis fortunâ adversâ, ſemper fuerit habitus. literarúmqe ſemper ſtudioſus; & qàm maximè philoſophiæ. nec propterea ipſa philoſophia illum à rebus imperii & bellicis retardavit. propterea ità diligebatur amabatúrqe, ut ſacrilegi nomen incurreret, qi imaginem ejus domi non haberet. — *Et omnibus acclamantibus inter deos relatus eſt.*

Warnerus

Warnerus Rolevinkus fasciculo temporum.

Hic bonus & victorioſus fuiſſe deſcribitur. Dicitur qòd tantæ ſeveritatis & conſtantiæ fuerit, qòd ad nullum eventum unqam vultum mutaverit, ſive ex lætitia, ſive ex mœrore, &c. dum adhuc eſſet puer. Tantæ fuit humanitatis, ut qàdam vice, cùm jam exhavſto ærario nihil haberet qod militibus daret, nulli volens eſſe moleſtus, magis elegit vaſa aurea & ornamenta uxoris, & alia ſupellectilia vendere, qàm ſenatum, vel provincias prægravare. ſed victoriâ habitâ, & illa recuperavit, & provinciis tributa relaxavit.

Jo. Carion, Chron. lib. 13.

Princeps optimus fuit, ſapiens, juſtúſqe, modeſtus, beneficus, amans, & intelligens doctrinarum.

Fra. Petrarcha, de officio & virtutibus Imperatoriis.

Adde his M. Aurelium Antoninum longè ſapientiſſimum. eum dico, qi philoſophicum maluit qàm Cæſareum nomen.

Idem in libro Avguſtali.

Fuit enim magnus philoſophus, ſanctitate vitæ omnibus præponendus; nunqam mutans vultum: qi vir tantæ virtutis, poterat dici felix, ſi uxorem Favſtinam, & filium Commodum non habuiſſet.

Lilius Gyraldus, hiſtoriæ de poëtis dialog. 3.

Fuit hic unus inter Cæſares omnes æqiſſimus, ac optimus, expreſſum illud certè in eo eſt, qòd à philoſophis qæri ſolet, cur ex optimis parentibus peſſimi plerunq; filii naſcantur. Nam qò M. Antonïnus melior & juſtior, eò filius Commodus immanior & ſceleratior.

Sebaſt. Munſterus, Coſmograph. lib. 2.

Fuit M. Antoninus vir omnium virtutum, & ſanctitate vitæ præcipuus, cœleſtiſqè ingenii; in omni vita philoſophiæ deditus.

Pandulph. Collenutius in panegyrico Maximilian.

Ipſe rerum omnium ſator, à qo princeps terrarum gubernaculis imponitur, — feſſas res humanas pro ſapientiæ ſuæ luce, bonos interdum principes indulgendo ſublevat, erigit, ſolatur, fovet. Sic Octavium poſt civilium bellorum lacrymas dedit: ſic Veſpaſianum poſt Nerones; poſt Domitiani crudelitatem Trajanum & Antoninos; poſt Commodi furores Severum; poſt Heliogabali veſaniam, Alexandrum: ſic alios plures qaſi diſtinguendis malorum principum ordinibus, ſedandiſqe reipub. fluctibus moderatores dedit.

Hæ virtutes (pietas, prudentia, juſtitia, manſvetudo, magnitudo animi, clementia, liberalitas) Auguſtum conſecrârunt; Trajanum, Antoninos, omnéſqe bonos principes, cœleſtes planè viros effecerunt.

Joan.

Joan. Boterus de illuſtr. politia l. 1. cap. 20.

M. Avrelius in imperio conſtitutus, nihil magis aut timuit, aut deprecatus eſt, quàm avaritiæ infamiam, quam ut deterrimum malum, & imperii labem deteſtatus ſemper fuerat.

Jo. Bodinus de repub. lib. 6.

Quis Avrelio Imperatore moderatiùs unquam ſe geſſit?

Ibid. lib. 4.

Commodum Imperatorem Avrelii patris virtus amabilem fecit: etſi patri omnino diſſimilis eſſet.

Bapt. Fulgoſus memorabilium lib. 2. c. 5.

Legitur Antoninum philoſophum, propter doctrinam, virtutémque in eam veniſſe exiſtimationem majeſtatémque, ut eo imperante ferrent palàm, Platonis impletum eſſe verbum, qo dicebat; Tum orbem terrarum feliciter habiturum cùm contigiſſet, ut philoſophi rerum potirentur:

Idem l. 3. c. 2.

Fiduciæ ingentis verbum, ſed non majoris tamen, quàm illius virtus, & morum ſanctitas requireret. qod dixit, *Non ità nos cum diis hominibúſque gerimus, ut Avſidius unqam bello vincere nos deberet.*

Ibid. lib. 5. c. 1.

Omnes clementià atqe humanitate, M. Antoninus philoſophus Imperator longè ſuperat.

Ibid. l. 8. c. 7.

M. Antoninus phil. Imp. ultra publicas curas qas nunqam deſeruit (cujus rei argumentum eſt, qòd diu paratum tenuit Romanum imperium) plurimùm ſtudii literis impendit, cùm de philoſophia vel ſcriberet vel diſputaret. itaqe ejus dicta ſcriptáqe, inter philoſophos eo tempore magni facta fuerunt.

Cæſ. Baronius annal. tom. 2. ad annum 164.

Qod in philoſophia Stoicos ſectatus eſſet, ſic ſe vultu, animóqe compoſitum eſſe monſtravit, ut nec triſtibus & adverſis doleret, nec jucundis & proſperis lætaretur.

Rich. Dinothus de rebus & factis memorabilibus l. 8. c. 4.

M. Antoninus adeò philoſophiæ ſtudiis addictus fuit ut Stoicorum præcepta perfectè didicerit; in aliarum ſectarum placitis, non ſegniter verſatus. ità ut Philoſophus peculiari inter Imperatores cognomine fuerit vocatus.

Seth. Calviſius in opere chronologico.

Marcus Imperator ipſe philoſophus & philoſophis deditus, eos Romam evocat & ſtipendiis fovet.

Gul.

Gul. Canterus novar. lection. l. 7. c. 1.

Marcus Avrelius Antoninus Imperator optimus, atqe idem philoſophus tantus, ut hoc meruerit proprium cognomen.

Juſt. Lipſius monit. politic. l. 1. c. 8.

M. Antonino Philoſophi cognomen hæſit, qòd ſupra alios in eo ſtudio deditus eſſet. Stoicam etiam ſectam profeſſus: & qis tamen vitâ melior, imperio mitior, aut felicior dabitur?

Iſ. Caſavbonus ad Athen. dipnoſophiſt. l. 13. c. 8.

M. Antoninus Imperator, re, & nomine philoſophus.

Idem ad Perſii ſatyr. 1.

Sapientiſſimus ille Imperator Marcus ὁ ὡς βασιλεῦσι φιλοσοφώτατος.

Idem ad Capitolini Marcum.

Vir ille divinus, neqe ſatis unqam vel cognitus, vel laudatus. Optimus, nec ambitioſus princeps.

Sapientiſſimus princeps, jam indè à puero philoſophans.

Cl. Salmaſius ad Capitolini Marcum.

Princeps optimus, in cujus vita, ac moribus nihil fictum aut ſimulatum.

Princeps Philoſophus, Stoicæ philoſophiæ plurimùm deditus: plurimus in philoſophiæ ſtudiis.

Meric. Caſavbonus præfat. in verſionem Marci Anglicanam.

Antoninus, opum ac magnitudinis ſecularis ratione, hoc Solomone longè major, qo regnorum plurium magnorum (avſim dicere) dominus, qàm opidorum per totum regnum magnorum Solomon fuerat. Bonitatis verò ac ſapientiæ nomine, ab omnibus dum viveret in ea æſtimatione honoréqe habitus, qâ nemo unqam vel ante ipſum, vel, qòd novimus, poſt ipſum fuerit.

Ad Antonini illuſtris hujuſce laudem nunqam intermorituram dictum ſit, prout ſcripſerat vixiſſe.

Hec igitur Antonini laus eſto, prout dixerat ſcripſerátqe vixiſſe: meditationes illis actiones erant, cum ſententiis actionibus conveniebat.

Nunqam ità conſpirârunt ſcriptores in tribuendo cuiqam qacunqe poterant bonitatis, integritatis, innocentiæ, cujuſvis denique tituli apud Ethnicos ſpecioſiſſimi teſtimonia. Celebrant illum non tantùm ut principem optimum, ſed ſimpliciter atqe abſolutè, ut hominem optimum, & philoſophum optimum omnium qi unqam extiterunt. Eſtqe hoc ipſius peculiare encomium; qòd cùm ità prædicetur, citra exceptionem ullam prædicatur. Si qid adverſus illum in vulgus ſparſum fuerit, tanqam rumorem merum commemorant, non tanqam apud illos fide dignos fidem meruerit.

De hoc Scripto.

Svidas *in* Μάρκος.

Οὗτος ἔγραψε τὸν ἴδιον βίον διαγωγὴν ἐν βιβλίοις ιβ'.

Anonymus qidam εἰς βιβλίον Μάρκου, qod ex vetuſtis membranis exhibuit Cl. Salmaſius ad Vulcatii Caſſium.

Εἰ λύπης κεφαλὴν ἐθέλῃς,
Τὴν δὲ μάκαιραν ἀναπτύσσων
Βίβλον, ἐπέρχου σοφιστείας.
Ἧς τὸν γνώμῃ ὀλίσθῃ
Ῥεῖά κεν ὄψεαι, ἐννομίαν,
Ὅσιον, δὲ παροιχομένων
Τερπώλῃ ἀνίῃ τε
Καὶ μηδὲν ἀριστείῃ.

Nicephorus Calliſt. hiſtor. Eccleſ. l. 3. c. 31. incertum tamen de hoc an alio aliqo.

Πλὴν γε εἰδέναι χρεών, ὡς ὁ Μάρκος Ἀντωνῖνος ἔστι καὶ βιβλίον παιδείας τῷ παιδὶ Μάρκῳ συντάξει πάσης κοσμικῆς ἐμπειρείας καὶ παιδείας μεστόν.

Themiſtius in Philadelpho.

Οὐδέ σοι φροντὶς ἦν Μάρκου παραγγελμάτων, ἐφ' εἵπερ χρῆσιν ὁ θεῖος ἦν αὐτοκρατόρων ῥῆμα φθέγξατο.

Jo. Carion. chronic. l. 3.

Extat M. Antonini liber de ſeipſo, qi recens editus eſt. in eo libro ſunt commonefactiones, de virtutibus principi neceſſariis, de juſtitia, de beneficentia, de patientia in ferendis injuriis.

Ibid.

Marcus in libris de vita ſua.

Lilius Gyraldus de poëtis hiſtor. dialog. 3.

Dignus & [ut inter poëtas connumeretur] Marcus Antoninus, Pius cognomento, Philoſophus. cujus licèt verſus non legerim, tanta tamen eruditionis, & doctrinæ fuit, ut meritò cum his laudandus ſit.

Ejus certè librum græcè ſcriptum, legi. cujus titulus Μάρκου Ἀντωνίνου εἰς τοὺς καθ' ἑαυτόν. *ex qo variam illius & multiplicem ſapientiam facilè colligere poſſumus.*

Gul. Canterus novar. lect. l. 7. c. 1.

Duodecim conſcripſit de officio ſuo libros; maximæ pietatis, humanitatis, temperantiæ, eruditionis, aliarum rerum præclararum teſtes pleniſſimos: Et cum qibus multorum philoſophorum operoſa præcepta collata meritò ſordere poſſint.

Juſt.

Juſt. Lipſius ad Tacit. annal. l. 1.

Marcus Antoninus in libris Vitæ ſuæ.

Idem in Saturnal. l. 2. c. 24.

Antoninus Imperator in Vita ſua.

Iſ. Caſavb. in Jul. Capitolini Marcum.

In primo avreolorum Marci librorum.
Res humanas, non ridere, ſed ritè ſuo pretio æſtimare ſolitus hic vir ſapientiſſimus.
Hoc ille nos docet divinis illis ſuis libris; non enim mihi tempero, qin mollitiſſimi doctoris verba adſcribam.

Idem in Baronii annales exercit. 1. § 10.

Multa in hanc ſententiam ſcribit M. Antoninus Imperator in ſuis illis divinis libris.

Idem in Perſii ſatyr. 1.

Quam ſententiam Imperator Marcus iis, quæ de ſe ſcripſit, ſæpe inſernit.

Ibid. in ſatyr. 2.

Antoninus in tertio eorum quæ de ſcripſit.

Et in ſatyr. 3.

Spectat eódem ſapientiſſimum Marci præceptum.

Cl. Salmaſius ad Capitolini Pium.

Marcus Antoninus de vita ſua. Et mox: *Locus Marci Philoſophi inſignis eſt.*

Idem ad ejuſdem Marcum.

Marcus in vita enumerans omnes per quos, avt in literis, avt in vita & moribus profecit.

Annotator Lugdunenſis.

Marci Philoſophi ſcriptio abſciſſa & horrida eſt, ſed firma & potens, quæ ſapit Imperatorem, & in qua multa ſilentur quæ ſuppleri oporteat. Vtitur vocibus planè ſuis, quas rarò apud alios avtores invenias.

Jo. Rualdus in vit. Plutarch. c. 5.

M. Antoninus, in primo avreolorum librorum, quos de vita ſua compoſuit.

Admiſſa & omiſſa in prægreſſis nonnulla, qæ ſunt momenti alicujus, ſic poterunt reſtitui.

In Prælogio.

* * * *pag.* 1. *lin.* 9. *beneficum* l. 11. *teſtem* * * * 2. *p.* 1. *l.* 11. inſtituerint; titulo habitúqe duntaxat ſpeciem Stoicam præferentes, cum

In Contextu Græco.

* *Pag.* 6. *lin.* 20. ᾗ ωρὸς ibid. [f] δι- *p.* 7. literæ [g h m] &c. ſunt minùs ritè diſpoſitæ: ſed Lector intelligens ſeriem juſtam facilè dignoſcet. *p.* 21. *l.* 1. ὅτι τί *p.* 22. *l.* 15. ὄχλῳ φαυλασιῶν *p.* 23 *l.* 13. πάσῃ ἐυμαρείᾳ *p.* 24. *l.* 28. ἢ μὴ, *p.* 33. § 49. *l* 19. μαθησεως *p.* 37. § 8. *l.* 20. ταυ. *p.* 45. *l.* 17. τί δ' ἄλλο *p.* 57. *l.* 4. ὀρθ' ἐστ' *p.* 59. § 5. *l.* 8. μαι, *p.* 79. § 49. *l.* 2. φαυλασίαι *p.* 81. § 56 *l.* 3. πνδμάτιον *p.* 83. *l.* 23. εἴχε) *p.* 84. *l.* 3. ωερηρῆδς *p.* 85. § 9. *l.* 23. λίθων *p.* 86. § 11. *l.* 7. * οἱ εἰσὶ marg. * ἢ [i]. *p.* 92. *l.* 4. ἴδιον § 42. *l.* 25. χείρων *p.* 99. § 18. *l.* 1. ἀπαιτεῖσθων *p.* 101. § 30. *l.* 8. ἢ εἰ δύ- § 31. *l.* 14. μέλαβαλὸν *p.* 104. § 37. *l.* ult. ἐξέτραζε. *p.* 113. § 21. *l.* 8. τυτίσι

In Verſione Latina.

P. 4. 2. § 22. *l.* 3. noceri. *p.* 45. § 34. *l.* 4. præditæ, ſive Dei, ſive *l.* 7. animi *p.* 60. § 13. *l.* 3. prædita *p.* 62. § 27. *l.* 1. Non tam *lin.* ult. tigerit *p.* 64. § 39. *l.* 1. *leto p.* 70. *l.* antepen. quam ergò *p.* 74. § 25. *l.* 3. Secunda. Epityncbanus Dioti- *p.* 89. *l.* 19. qis *p.* 97. § 9. *l.* 2. tua, ni caveas, *p.* 109. *l.* 3. cupiam *p.* 110. *l.* ult. nôſti *p.* 116. *l.* 3. denudatas *p.* 120. *l.* 5. & congruum

In Elogiis.

R 4. *p.* 1. *l.* 29. ἐν τοιούτοις *p.* 2. *l.* penult. ἐνδίομαι S 2. *p.* 2. *l.* 30. Qid M.

Annotationes in Titulum.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ Αὐτοκράτορος] De *Marco Antonino* Imperatore τῆς συγγραφῆς iſtius, uti Svidas vocat, avtore, qi ab Antonino Pio Adriani juſſu adoptatus, nominis id adeptus eſt, cùm ex patris aviq; paterni, *Annius Verus*, ex proavi materni nomine, *Catilius* antè diceretur, videndi cum primis Jul. Capitolinus, & Dio Caſſius à Joanne Xiphilino in compendium redactus; Ariſtides etiam Rhetor *orationes εἰς βασιλέα*, & in *Panegyrica Cyzicena*. Philoſophiæ, Stoicæ cum primis, ſeriò deditum, etiamſi illi nulli dicerent, commentarii iſti, qos præ manibus habemus, cumulatiſſimè teſtarentur; de qibus conſuli poterunt Gvil. Canterus *novar. lection. l. 7. c. 1.* Cl. Salmaſ. *annot. ad Ful. Capitol. Marc.* Iſ. Caſavbon. in *Commentar. ad Perſ. Sat. 1.* Meric. denique Caſavbon. (τὸ πολὺ τὸ παιδίον) *in Prolegom. ad verſionem ſuam Anglicanam.*

Τῶν εἰς ἑαυτὸν] *de vita ſua*, Scaliger, Lipſius, Salmaſius, Xylander; Svidam forſan ſecuti, qi τὰ εἰς ἑαυτὸν βίβλια Marcum aſſerit ſcripſiſſe. quanquam aliud eſt *vitam* ſuam ſcribere, aliud *vitæ inſtitutum deſcribere*. Caſavbonus, *de ſe*. ità fuerit εἰς ἑαυτὸν, *de ſe*; qo modo εἰς αὐτὸν, *de eo*. Lucæ, *Act. c. 2. v. 25.* & Pavlo *ad Epheſ. c. 5. v. 32.* εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς ἐκκλησίαν, *de Chriſto, & de Eccleſia*. qò facit & & qod de Marco noſtro Svidas, Λέγει καὶ ἄλλως μᾶλλον ἐπαίνους εἰς αὐτὸν ὁ Δίων. & qod *ad* Latinum ſic uſurpari quandoq; monent Critici noſtri. Plavto *Aulul. 3. 5.* Nimis lepidè fecit verba *ad parſimoniam*. pro, *de parcimonia*. & Symmacho, *lib. 4. ep. 56.* Poſtquam vos *ad virtutem* verba feciſtis. i. e. *de virtute*. nec ſpernenda forſan Caſavboni filii arguția, qi exponi poſtulat ex Apulei dicto illo in *de Socratis Deo*: *Invenies in rationibus multa profuſa, & in ſemet nihil, in ſui, dico, dæmonis cultum*. Canterus, qod non improbem, *de officio ſuo*, h. e. de eis, qæ *ad ipſum* ſe ſpectare ac pertinere, ſive officii ſui eſſe ducebat: ego lxiàs tamen malim, *de rebus ſuis*, qo modo Pavianias in *Attic.* Τὰ μὲν εἰς Τολμίδην, τοιαῦτα ἐπιφανῆ μόνα ἴσμεν, δεῖν ἀκριβῆ. *de Tolmidæ rebus iſta accepimus &, alia res ejus dictæ ſunt*. Et de Avgea Elian. 2. Οἱ ἀποσημαίνοντες τὰ εἰς αὐτὸν, &c. *Qi res illius attollunt, non Elei, ſed Helii*, i. e. Solis *filium fuiſſe dicunt*. & Evnapius de ſe in *Proæreſ.* Τὰ εἰς αὐτὸν θεοῦ πρόνοιαν πεπιστεύκασιν. *Agnoſcit ſcriptor ipſe res ſuas divinæ providentia haud expertes fuiſſe*. Addere liceat & alteram conjecturam, licèt præ priore illa minùs placeat; poſſe τὰ εἰς αὐτὸν eſſe, *qæ propter ſe, in ſui gratiam, in uſum ſuum* deſcripſerat, & in adverſaria miſerat. qo modo εἰς αὐτὸν V. C. Ludovicus de Diev poſſe accipi exiſtimat, Arabémq; accepiſſe docet, apud Lucam *Evang. c. 16. v. 16.* *Propter ipſum, in gratiam ipſius*: & Pavlus Apoſt. *ad Tim. ep. 2. c. 4. v. 10.* dixit, εἰς ἣν κοπιῶμεν. *hujus rei gratiâ laboramus*. Alii viderint: Cæterùm Lilius Gyraldus *de Poetis l. 8.* titulum his verbis conceptum legiſſe ait; Μ. Ἀντωνίνου ὅσα πρὸς ἑαυτὸν. tantam iſta tantùm excerpta ſint qædam ex eis *qæ apud ſe* in uſum ſuum repoſita habebat. & τὰ πρὸς αὐτὸν ea nuncupaverit, qomodo Syneſii *Dionem* inſcriptum volunt, πρὸς τὰς πρὸς αὐτὸν, vel πρὸς ἑαυτὸν (qod Vulgati codices κατ' αὐτὸν præferunt) διαλογίας. Themiſtius in *Philadelpho*, τὰ Μάρκου παραγγέλματα, i. e. *Marci præcepta*, nuncupâſſe videtur. niſi forte ad illa reſpexit *præcepta philoſophiæ*, qæ *per ordinem* præneſcon, *quotidiano ſuorum convitio* efflagitatus, ut cum Fabio loqar, anteqam expeditionem Marcomannicam iniret, *per triduum* à Marco noſtro *diſputata* refert Vulcatius in *Avidio Caſſio*: vel etiam ad *Inſtitutionis Imperialis librum*, qem πολυμαθὴς ἱστορίας καὶ παιδείας μεστὸν, *ſeculari peritiâ, & eruditione omni modâ* refertum, Commodo filio reliquiſſe avtor eſt Nicephorus Calliſt. *hiſt. Eccleſ. l. 3. c. 31.*

Βιβλία ιβ'] Ità Svid. ὃ βιβλίοις ιβ'. qæ tamen diſtributio operis in *libros duodecim*, utrùm à Marco ipſo fuerit, an ab aliis, qi poſteà in unam congeriem coacta digeſſerunt, qæ ab illo per varias occaſiones concepta, ſparſimq; chartis commiſſa fuerant, (qod in Solomonis *paræmiis* factum novimus) ambigi poteſt non immeritò: atq; in iſtam partem mihi mens propendet magis.

Annotationes in librum I.

§ 1. Ἀεὶ τοῦ πάππου] Verbum ἔμαθον, avt aliqid tale ſubintelligendum, & iſtîc, & in ſeqentibus qibuſdam tmematiis, monet Guil. Xylander. itaqꝫ vertit, *Ab avo didici*, Svidâ forſan avtore; qi qædam iſtinc delibans, vocabulum illud interſerîr. Ego potiùs, qod latiùs pateat qidpiam ἔλαβον, avt εἶχον, *accepi, habui* cùm ſeqantur non pavca, qibus ἔμαθον illud competere neqeat. vel etiam fortaſſe pro argumento, de qo agitur, vario, varia ſubſtituere commodum fuerit vocabula.

Οὐήρου] *Avus Annius Verus*, *cujus in domo educatus eſt.* Jul. Capitol.

Καλόηθες] *Placidos mores.* Xyl. Ego *candidos malim*; ut τὸ καλόηθες τῷ κακοήθει opponatur, qod *malignitatis* ſignificationem obtinet. Vocabulum alibi non memini legiſſe.

§ 2. Τῆς μνήμης τοῦ πατρός] *A memoria genitoris.* Eodem cum avo is cùm nomine, tum & cognomine gavdebat, *Annius Verus* itidem dictus. Capitol. *A memoria* verò *genitoris* dixiſſe videtur, qòd in ætate minori patrem amiſerit; utì ex eodem colligere licet: itaque recordando potiùs perdiſcere adultior jam poterat, qæ apud patrem puer adhuc vidiſſet, qàm in ea ætate ità in animum defigere, ut penitiùs eis, qaſi imbuereturꝫ Κίνησον ἢ ἡ μνήμη πρὸς τὰ ἴσα. Gregor. Naz. *in Maccab.*

Τὸ αἰδήμον καὶ ἀρρενικόν] De Marco pariter Capitol. *Sanè qanvis eſſet conſtans, erat tamen verecundus.* Et rurſus, *Erat frugi ſine contumacia, verecundus ſine ignavia, ſine triſtitia gravis.* De Catone pariter Saluſt. in *Catilin. Cum ſtrenuo virtute, cum modeſto pudore certabat.*

§ 3. Τῆς μητρὸς] *Mater Domitia Calvilla.* Capitol. eadem & *Lucilla* eidem pòſt dicitur: & *Domitia Lucilla*, Spartiano in *Did. Julian.*

Θεοσεβοῦς] Ità Timotheus ab Evnice matre aviâqꝫ Loïde pietatem haviſſe perhibetur, Lucæ, *Act. c.16. v.1.* & Pavlo, *ad Tim. epiſt. 1. c.4. v.6.* & *epiſt.2. c.1. v.5.* & *c.3. v.15.* commemorantur & à Luca *αἱ σεβόμεναι γυναῖκες. Act. c.13. v.50.* Prohior nimirum cùm ad religionem, tum & ad ſuperſtitionem, ſexus ille ſeqior. Perſius, *Sat.2. v.31.*

Ecce avia, aut metuens Divûm matertera—
& *Sat.5. v.93.*

Dum veteres avias tibi de pulmone revello:

De Antonino Pio à qo adoptatus, exqiſitiùs pavlò *l.6. §* 30. ὡς δεισιδὴς, χωρὶς δεισιδαιμονίας.

Καὶ μεγαλόψυχον] qod Apoſt. *ad Tim. epiſt. 1. c. 6. v. 18.* εὐμετάδοτον εἶναι, *largiri promptum:* & Marc. *infr. § 14.*

Καὶ τοῦ ὅπως ἐννοίας ἡμέρας τοιαύτης] *Abſtinere non à perpetrando tantùm, ſed ab intendendo malum.* Caſ. meliùs Xyl. *à cogitando.* qod ampliùs eſt. poteſt enim cogitare qis, qod non intendat tamen. Vide § 9. Idem valent, ὅπως ἐννοίας τινος γίνεσθαί τινα, ἔννοιάν τινος γίνεσθαί τινι, & ἐννοεῖν τι πρὸς τὰ, *cogitare aliqid aliqem.* Eſt avtem hoc ſanè religionis peculiare cum primis, cogitatorum etiam religionem habere. Tertullian. *in apolog. c.36.* dogma Chriſtianum referens; *Malè velle, malè facere, malè dicere, malè cogitare de qoqam, ex æqo vetamur.* Et Minutius in *Octav. Apud nos & cogitare, peccare eſt.*

Nam ſcelus intra ſe tacitum qi vogitat ullum,
Facti crimen habet.— Juvenal. *Sat.* 13. *v.* 209.

impurâ ſcil. *mente, licèt purâ manu:* ut Apul. in *apolog.* Qin &, qod Thales, avtore Laërtio, qærenti, Εἰ λήσει θεὸς ἁμαρτόν τι, reſpondit, Ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενον. *Nec cogitata numen latere poſſunt.* Idémqꝫ cum primis diſcendum proponit Epictetus, *diſſert. l. 2. c.14.* Μαθεῖν δεῖ πρῶτον τοῦτο, ὅτι δεῖ θεὸς· καὶ φανερεῖ ἡμῖν ἅλαν· καὶ ἐκ ἔστι λαθεῖν αὐτὸν, οὐ μόνον ποιοῦντα, ἀλλ' οὐδὲ διανούμενον, ἢ ἐνθυμούμενον. Socrates (Xenophonte referente, *memorab. lib.1.*] πάντα θεοὺς εἰδέναι τά τε λεγόμενα, καὶ πραττόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα. & Juſtinus, *apolog. 2.* Θεὸν ἀδυνάτον λαθεῖν τι, οὐ μόνον πραττόμενον, ἀλλὰ καὶ βουλευόμενον. Nimirum ut Clemens Alex. *pædag. l. 2. c. 10.* Λύσεται ἴσως τὸ αἰδητὸν φῶς τῆς τοῦ ἡγεμόνος, ἀδυνάτον δεῖ λαθεῖν. ἢ, ὡς Ἡράκλειτος, τὸ μὴ δυνῶόν ποτε πῶς ἂν τις λάθοι; imò, πῶς ἂν τι λάθοι; Qod Iſidorus *Peluſ. l.4. ep.47.* Τὸν ἀκολουθοῦντα ὀρθῷ λόγῳ οὐδεὶς λήσει. οὐδὲν λήσει. Siqidem; *Nihil Deo cluſum eſt. intereſt animis noſtris; & cogitationibus mediis interfuit.* Senec. *epiſt.* 83. qò reſpexerit forſan Minutius in *Octav.* ubi dixit: *Deus autor omnium, ac ſpeculator omnium, à qo nullum poteſt eſſe ſecretum, tenebris intereſt; intereſt cogitationibus, qaſi alteris tenebris.* Vide *l.6. §* 30. & *l.12 §* 2.

Τὸ λιτὸν καὶ πλὴν δίαιταν] Laudat & in Marco pariter Ariſtides, βίβ εὐνοϊκὸν, καὶ διαίτης ἀυτέλειαν. Eam Chriſticolis commendat & Clemens Alex. *pædag. l. 2. c. 12.* his verbis. Περισπᾷ τοίνυν λιτότητα ἀπαιτοῦσα τοῦ χειτῶ λαμπρότητος. τῷ ὄντι γὰρ ἡ λιτότης ἀκινδύνως περιποιεῖται, ἐξισοῦσα τὰς πλουτοῦσας, καὶ διὰ φῦ πτωχοῦντων πλὴν ἀπὸ φῦ φειδοῦς κομιζομένη χρείαν. τὸ γὰρ λιτὸν, ἢ καὶ σύμμετρον ἐμφαίνει, οὐκ ἐξάγει, οὐδὲ κατὰ τὸ ὀγκῶδες καὶ τυπῶδες· ὀμαλὸν ἢ ὅλον, καὶ λεῖον, καὶ ἴσον, καὶ ἀπλοῦν, καὶ ταύτῃ ἱκανὸν ὄζειν. qo loco forſan pro τυπῶδες Clemens τυφῶδες ſcripſerat. Vide qæ de Pertinace ex Herodiano pòſt pavlò exhibentur.

Τῆς πλουσιακῆς διαγωγῆς] Πλουσιακὸς dictum eadem

dem analogiâ, qa Ἀγαθημαχὸς, pro qo vulgò Ἀγαθημαϊκὸς dicitur, *ad divites pertinens*, sive *divitibus solennis & familiaris*. Neque enim H. Stephano, qi idem qod πλούσιος, vel πλοῦταξ potiùs, esse vult, posſum assentiri: malimque *opulentos*, qàm *opulentiam*, cum Xyl. & Casaub. *comitante*, sive *consequente*, vertere. Est enim à πλοῦτος, non à πλοῦς, efformatum. Διαγαγλιὼ autem πλουσιακλιὼ Marcus dixit, qod δεῖμα πλουσιακὸν Plutarchus *de avarit.* pompam illam opularum sumptuosam ac magnificam, qæ apud ditiores exhiberi solet. At Alexis apud Athenæum *lib.* 13. πλουσιακὸν κακὸν etiam *mollitiem* dixit versibus illis, qos Casaubonus feliciùs qàm Stephanus restituit.

§ 4. Τῷ προπάππῳ] *Proavus paternus, Annius Verus; maternus, Catilius Severus.* Capitol. illum opinor hîc voluit.

Τὸ μὲν εἰς δημοσίας διατριβὰς φοιτῆσαι] τὸ μὲ εἰς δημοσίας, sive τὲ εἰς δημ. &c. negativâ prorsus expunctâ legit Meric. Casaub. ductus illis præcipuè Jul. Capitolini verbis; *Frequentavit & declamatorium scholas publicas.* Qod est idem prorsus cum eo, qod de se Marcus istic. De PertinaceHerodianus *lib.* 2. Οὗτος δὲ μέτριός τε καὶ ἰσόψυχος ἦν, ὡς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἤδη μειράκιον ὄντα, μήτε εἰς τὴν βασιλείαν αὐλὴν ἀναγαγεῖν, ἀλλ' ἐν τε τῇ πατρῴᾳ μένειν οἰκίᾳ, καὶ εἰς τὴν φωνὴν προσήκοντα διδασκαλεῖα καὶ γυμνάσια, ἰδιώτου δίκαια, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς παιδεύεσθαί τε καὶ τἆλλα πράττειν, ἐδαμῶς τύραννον ἢ πομπὴν παρεχόμενον βασιλικήν.

Ὅπως εἰς τὰ τοιαῦτα δεῖ ἐντεύξεις εὐαλίσκειν] εὐλεντῶς εὐαλίσκειν poteſt esse, vel *promptè, alacriter*; sic enim Hesych. Ἐκτενῶς, προθύμως· vel *studioſè, vehementer*: Svid. ἐκτενῶς, ὁλοψύχως. vel *impensè, prolixè*, Pollux, ἐκτενῶς, δαψιλῶς· qod & pro εὐλεντῶς Phrynicus substitui monet. Vult certè Marcus fieri contrà planè qàm in Scoptica illa Cratetis Thebani, qam Laërtius exhibet, Ephemeride;

Τίθει μαγείρῳ μνᾶς δέκ', ἰατρῷ δ' ἑξαχμιόν·
Κόλακι τάλαντα πέντε, συμβούλῳ κάπον·
Πόρνῃ τάλαντον, φιλοσόφῳ τριώβολον.
Coquo minas decem, medico drachmam ferat;
Talenta quinq; scurra, fumum consulens;
Scortum talentum, philosophus triobolum.

avt qam suo seculo fieri solitum non sine stomacho monet Juvenalis *Sat.* 7. qo loco, post impensas in ædificia extruenda exornandáq; immensas enarratas, hæc subjicit:

Quicunq; domus, veniet qi fercula docte
Componit, veniet qi pulmentaria condit.
Hos inter sumptus, sestertia Quintiliana,
(Ut multum) duo sufficient. res nulla minoris
Constabit patri qàm filius. cui hic scil. erudiendo conducitur. Hâc avtem ratione se tutabatur Aristippus, qòd à discipulis pecunias mercedis loco vel exigeret, vel acciperet saltem notatus: ἀργύριον λαμβάνειν ἐπῶν, ὐχ ἵνα αὐτὸς χρῆται, ἀλλ' ἵνα ἐκδῶσιν, εἰς ἅπερ δεῖ χρῆσθαι τοῖς ἀργυρίοις· refert Laërtius *lib.* 2. Qin & de Alexandro Gramm. pariter Aristides; τὸν μὲν τοῦ τύχους ἐκ ἠξίωσε λαμβάνων· ἐδόκει γὰρ αὐτὸς λυσιτελεῖν τοῖς υἱοῖς μαθήμασιν ἕνεκα τολμᾶν προῖέσθαι. Et Libanius in *apolog.* Τὸ μὲν δοῦναι, ῥᾳδυμοτέρους ποιεῖ· τὸ γὰρ ἐξεῖναι φοίτᾳ λαβεῖν, ὑδὲ προθύμους ἀναγκάζει λαμβάνειν. ὧν γάρ τις ὐ πόνοις πεμεῖ, ταῦτα ὐκ ἀλγεῖ μὴ κλάμβανων. Nec incelebre illud à Philostrato lavdarum Damiani Sophistæ dictum, cùm mercede data nevtiqam Vulgari, Aristidem, Adrianúmque Rhetores avdivisset, Πολλοῦ ἥδιον εἰς τοιαῦτα δαπανᾷν παιδικὰ, ἢ εἰς καλὰς τε καὶ καλὰς, ὅσαπερ ἔνιοι. Lavdantur Principes hoc nomine, Alexander Macedo, qi præterqam qod in Philosophos Anaxarchum, Xenocratem, Callisthenem, alios, munificus admodum extitit, in unam illam Stagiritæ animalium historiam octingenta talenta dicitur contulisse. ut Athenæus *dipnoſoph. l.* 9. Vespasianus, qi licèt alioqi pecuniæ avidior, *ingenia & artes vel maximè fovit, primúsq; è fisco Latinis, Græcisq; Rhetoribus annua centena constituit:* Sveton. *l.* 10. *c.* 18. Antonimus Pius, qi *Rhetoribus & Philosophis per omnes provincias & honores & salaria dedit.* Capitol. in *Pio.* qod & ab Alexandro Severo, qem post Marcum nostrum summè suspiciendum Svidas censet, & *continuatum & dilatatum*, avtor est Lampridius. Marcus ipse, qi & Philosophos omne genus ἐπὶ μυείαις profitentes Athenis instituit, uti ex Luciano & Philostrato, *ad Capitolini Pium* docet Clar. Salmasius. Nec tacendi videntur, avt M. Seavrus civitatis princeps, qi *Lutatium Daphnidem Grammaticum* IIIMDCC (vel ut Budæus, *de asse* CCCMDCC) *sestertiis emerat, pretio hominis in servitio geniti maximo ad hanc diem*, inqit Plinius *l.* 7. *c.* 39. qanqam à Q. Catulo, & *ducentis millibus nummûm emptum, ac brevi manumissum*, apud Svetonium habetur *de illustr. Gram. c.* 3. Avt Leo Macelles, qi cùm annonam Evlogio Philosopho dari præcipienti, dixisset Evnuchus qidam, in milites potiùs ista esse insumenda, respondit; Εἰδὲ γένοιτο ἐπὶ τῶ ἐμοῦ χρόνῳ, ὥστε τὰ δῆ στρατιῶται εἰς τοὺς διδασκάλους παρέχεσθαι. *Utinam meis id temporibus contingeret, ut militum stipendia ad doctores transferrentur.* Svidas, Cæterùm nolim omissum, qod doctiss. Patr. Junius, pro εἰς τὰ τοιαῦτα, suspicatur εἰς τοὺς τοιούτους legi debere: utrumvis ceperis, eodem redibit. *in istiusmodi*, vel *homines instituentes*, vel *instituta* ipsa.

§ 5. Τοῦ τροφέως] *Educatorem suum mortuum flevisse Marcum*, refert Capitolinus Verùm is qis fuerit, nullus dicit. Vide *infrà ad* § 8.

Μήτε πρασιανὸς, μήτε βενετιανὸς] Avrigarum factiones *Prasina & Veneta*, à vestium, qas habebant, coloribus sic nuncupatæ, de qibus videndi Tertullian. *de spectac. c.* 9. Cassiodor. *Var. l.* 3. *epist.* 51. & Onuphr. *de Lud. Circens. c.* 10. De L. Vero Marci consorte, Capitol. *Amavit & avrigas, prasino faciens, & Volucri ego Prasino avreum simulachrum feci-*

vat. qod *ſecum portabit.* ☞ Venetæ contrà Vitellius, qi *qoſdam de plebe, qòd Veneta factioni clarè maledixerant, interemit.* Sveton. *l.9.c.14.* Marcus qòd hiſce ſe nevtiqam immiſcuerit, educatori ſuo, qiſqis is fuerat, acceptum refert. Plinius min. *l.9.epiſt.6.* de Circenſibus, populóq; ad eos ſpectandos confertim jugiterq; confluente locurus; *Si tamen,* inqit, *aut velocitate egorum, aut hominum arte traherentur, eſſet ratio nonnulla: nunc ſevent panno, pannum amant: & ſi in ipſo curſu, medióq; certamine, hic color illuc, ille huc transferatur, ſtudium fevóq; transibit, & repentè agitatores illos, qos procul noſcitant, qorum clamitant nomina, relinqent. tanta gratia, tanta auctoritas in una viliſſima tunica; mitto apud Vulgus, qod vilius tunica eſt; ſed apud qoſdam graves homines.*

Παρμουλάριος ὁ σκουτάριος] Παρμουλάριος, *Palmularius.* Mevrs. in *Gloſſar.* & Παρμουλάριος, ὄνομα κύριον. Svidas. qod idem & de Βαυλιανὸς pronunciat. falſus uterq;. Eſt enim Παρμουλάριος, *Parmularius,* literâ aſperiore in leniorem immutatâ, ut *ſocciarvm, coriandrum,* καλίανδρον; *farcimen,* φλιγμόνιος; *barca,* βάλκης; *cardinalis,* καρδινάριος, κείσαρος, καίσαρος, *clibanus;* λέκιον, *lilium;* γαργαρεών, γαργαλεών, *gurgulio;* μορμύρων, *myrmillo;* nec eſt proprium perſonæ, ſed ſectæ ſtudiiq; vocabulum; ſicut reliqa qæ iſtîc ſimul recenſentur. *Parma,* ſive *parmula,* & *ſcutum,* inter arma gladiatoria, illa Thracum, iſtud Samnium; uti ex Feſto & Livio docet Lipſius in *Saturnal. lib.* 2. *c.* 9. & *c.* 11. Martialis magnitudine maximè diſcrepâſſe docet, *l.*14. *epigr.*213

Hæc qæ ſæpe ſolet vinci, qæ vincere raro,
Parma, tibi ſcutum pumilionis erit.

& Nonius: *Parma ſcutum breve.* Qanqam Parmæ militares benè magnæ videantur fuiſſe, Polybius *de diſciplin. Rom.* Πλεονάκις δ' ἔστι τὸ σῶμα τελεσθὲν ὑπὸ τῶν θυρεῶν. Et de Velitibus Livius *l.* 38. *Hic miles tripedalem parmam habet.* Σκουτάριος, *Scutarius.* Xyland. & Σκουτάριος, *ſcutarius, ſcutatus.* Mevrs. in *Gloſſar.* eandem ſcripturam agnoſcit & Svidas in Πρασινοβάφους. qod ſi ſequimur, alterius factionis ſtudium deſignabitur, cui *ſcutum* parmæ loco fuerit. Verùm Lipſius hîc, non σκουτάριος, ſed σκουτάριος legit, ubi ſuprà *c.* 24. Ità *Parmularius,* qi Thracibus, *ſecutorius,* ſive *ſecutorianus, qi ſecutoribus favebat;* de qibus videri poterit Lipſius idem *ibid. c.* 7. Martialis *l.9.epigr.*70.

Vincenti parmæ cùm ſua turba favet.

Plus avtem Parmularios nuncupatos ex Svetonio diſcimus; qi *l.* 12. *c.* 10. *patremfamiliàs qèdam, qòd Thracem Myrmilloni parem, magiſtrario imparem dixerat,* refert à Domitiano *canibus objectum cum hoc titulo, Impiè locutus. Parmularius.* Ad qod facinus reſpexit in *Panegyr.* Plinius, ubi dicit; *Jam qàm liberæ ſpectantium ſtudia? qàm ſecurum favor? nemini impietas, ut ſolebat, objecta, qòd odiſſet gladiatorem. nemo ſpectator ſpectaculum factum, miſeras voluptates, nunc & canibus expiavit.* Marcus ergò nulli gladiatorum factioni addictus: contrà planè qàm filius, imperii paterni, non & inſtituti, hæres; qi, ut Lampridius, *gladiatoribus convixit, & gladiatorem ſeſe perfectum exhibuit: Secutoribus* cum primis tam impensè favens, ut (Dione avtore) eorundem armaturâ uteretur, & inter triumphalia nomina geſtiret avdire, Παραλόπαλος Σαυτόρων qa de voce videatur, poſit Lipſium & Scaligerum, V. Cl. Salmaſius *in Lamprid.*

Τὸ αὐτουργικὸν] *manibus propriis operari;* ſive *operi manus ipſummet admovere,* ſuisq; id nonnunqam manibus exeqi, qod alienis, ſi vellet, poterat. De Damno Lucianus *dialog. marin.* 6. Συλλογιζομένῳ τὰς δυνατήσεις, καὶ αὐτουργῶν δ' ἀθύμως. Catonis majoris τὸ αὐτουργικὸν prædicat Plutarchus, μὴ ἧττον ἐσπουδάζον ἢ γεωργίαν ſoliti. De Qintio Dictatore apud Svidam avtor innominatus: τὸν αὐτουργὸν ἡμᾶς βίον. Pacatus *panegyr. Theodoſ.* *Detrahit laudem patientiæ inopiæ majoris exempli eſt labor ſine neceſſitate.* Lavs ea Trajani apud Svidam, ex avtore incerto: Καὶ ἐζήλωτο ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ τοῖς ἄλλοις τὰ πάντα. At verò mollitiem hominum, qi alienis ad omnia manibus utuntur, falſè tetigit Cynicus, qi (referente *l.* 6. Laërtio) ex his qendam à famulo calceari conſpicatus, dixit, ὅπου μανδρῶν ὄν, ἐκ τοῦ οὐκ ἐμαυτὸν ἔτι τοῦτο ἐξεργάζεσθαι οὐ τὰς χεῖρας. *Nondum ſat beatus es, niſi te alter etiam emungat* (non, uti Erasmus reddidit, *abſtergat*) *qod ſi mancus fueris, futurum eſt.* id qod de Ariſtagora ſuſpicata eſt Gorgo puella Lacæna, qem cùm idem factitare animadverteret, ad patrem (Cleomenes is erat) converſa, Πάτερ, inqit, ὁ ξένος οὗτος χεῖρας οὐκ ἔχει. *Pater, hoſpes iſte manibus caret.* Plut. in Apophth. Itaq; adulatorie nimis Conſtantino Panegyriſta; *Deceat te, Imperator, hoſtem ferire? imò non deceat laborare.* De Imperatore nimirum cenſuit, qod de Deo ſenſit, qi Ariſtotelis nomen præfert, Avtor *de Mundo* c. 6. Μὴ αὐτουργὸν δ' μήτε ἀγαλὸν μηδ' ἄνθρωπον αὐτουργοῦντα τὰ ὀπὶ γῆς· οὕτω γὰρ ἂν ἀνθρώπων ὑπηκόων ἐφιστῆναι, πάντ' ἂν τοῦ τυχόντος ἐφικέσθαι μηχάνημα. Qod Apuleius ſic παραφράζει, *Non ut orbem manibus ſuis inſtruxerit: talis quippe humilitas dejecti & minùs ſublimis officii; nec cum homine quidem convenit qi ſit paululum conſcientia celſioris, qalis militiæ principes, & Curiæ proceres, & urbium ac domorum rectores, ut id ſuis manibus factum velit, qod ſit curæ leviorîs.* Atqi de Deo nos aliter docent literæ ſacræ, etiam τὰ ὀπὶ γῆς αὐτουργεῖν non dedignari prorſus, etiamſi ad plurima exeqenda creaturarum miniſterio utatur. Qin & apud Homerum (qi id Heroibus ſuis dedecori non eſt futurum opinatus) αὐτουργοῦσιν ἥρωες, ſúnaq; αὐτοσχέδιοι, ut Eustathius monet *ad Iliad.* 1. αὐτουργῶν Ulyſſes, & Achilles ipſe; αὐτουργῶν deprehenditur ab Ulyſſe Laërtes. qod obſervat Ælianus *hiſt. var. l.* 7. *c.* 5. eo utique ſemet exercent opere, qod in Cyro minore admirarus eſt Lyſander apud Xenophontem in *Oeconomico;* & qo nihil

nihil regale magis huic visum refert in *Catone majore* Cicero, agri nempe colendi studio. De Pittaco notum est ex nænia muliebri, sive ἐκ τῆς ὠδῆς ἐπιμυλίδ, uti appellant Athenæus *l.* 14. Eustath. *ad Odyss. ύ.* & Pollux *l.* 7. *c.* 33. § 8. (apud quem tamen *l.* 4. *c.* 7. § 1. ἐπιμύλιος ὠδὴ perperam est editum, quod *Carmen seculare* interpres reddidit) quam, dum molam versabant, qò laboris tædium tollerent, mulierculæ sibi accinebant. Eam Plutarchus in 7. *sapientûm symposio* nobis hanc exhibet. Ἄλει, μύλα, ἄλει· καὶ γὰρ Πιττακὸς ἀλεῖ, μεγάλας Μιτυλήνας βασιλεύων. Inde Theodorum Scholasticum objurgandi ansam arripit Isidorus Pelusiota *lib.* 1. *epist.* 470. Αὐτὸς μὲν ἐφύσειτον ἠγῇ πᾶσιν χρεὼν μπτιν ἐργασίαν ὁ Μιτυληναῖος δὲ Πιττακὸς, καὶ τοι βασιλεὺς ὤν, τὸν μύλωνα ἠλίαργεν, καὶ ἐναργῶς γυμνάζόμενος, καὶ τῷ προφῷ ἐργαζόμενος. ubi vitiosè μύλωνα codices: nec sanius interpres, *pistrinum manibus suis extruebat.* imò, *in pistrino ipse operas obibat, simul sese & exercens, & labore suo de victu prospiciens sibi.* Nam qod Theod. Zvingerus Theatri *vol.* 19. *l.* 2. *tit. de Mola*, Pittacum tradit molæ encomium conscripsisse, qod ἐπιμύλιον nuncupârit, qo avtore dicat nescio. apud Ælianum, qem certè lavdat *var. hist. l.* 14. nihil ejusmodi comparet. qeritúrq; Pictorius ad Marbodeum *de gemmis*, molæ laudes poetam nullum celebrâsse. De Romanis priscis Seneca, *ad Helviam, c.* 10. *Scilicet majores nostri, qorum virtus etiam nunc vitia nostra sustentat, infelices erant, qia sibi manu suâ parabant cibum.* Et mox: *Scilicet minùs beatè vivebat Dictator noster, qi Samnitum legatos audit, cùm vilissimum cibum in foco ipse manu suâ versaret.* Manium Curium Dentatum dubio procul intelligit: qanqam Consul ille, non Dictator. *Cibum vilissimum* qam dicit, γογγυλίδας fuisse refert, ex Magacle *de Viris illustribus*, Athenæus *l.* 14. & Plutarchus *in Apophth.* id est, ῥάφανον, ut ex *Annalibus* Plinius *l.* 19. *c.* 5. *rapum*, inqit, *torrentem in foco inventum.* Historiam tangit & Cicer. *de repub. l.* 3; à Nonio lavdatus, & in *Catone majore*. Nec peccare puto Athenæum, (qod Petr. Victorius censet, *Var. lect. l.* 10. *c.* 5) cùm Sabinos dicit, qos Samnites illi. potest enim fieri, nec est vero absimile, Sabinos Samnitibus in ea legatione junctos fuisse: cùm ex L. Flori *epitome Livianâ lib.* 11. compertum sit, Curium istum, tam Samnitibus cæsis, qàm & Sabinis victis & in deditionem acceptis, bis eodem anno triumphâsse.

Δυσωρύλλιον διαζολῆς] leg. Δυσωρύλλιον. De Antonino Pio *l.* 6. § 30. εἰς διαζολὰς ἐκ ἐλήχετο. De Trajano itidem Dio. διαζολαῖς ἤκιστα ἐπῆδε. Caii Caligulæ inter imperii exordia memoratu dignum dictum, facto etiam consignatum, à Svetonio *l.* 4. *c* 15. refertur. *Libellum de salute sua oblatum non recepit, contendens nihil sibi admissum cur cuiqam invisus esset; negavitq; se delatoribus aures habere.* Præclarum & illud Domitiani, ab eodem in literas relatum, si in tenore cepto is perstitisset, qod *fiscales calumnias, magnâ calumniantium pœnâ repressit; adjectâ voce illâ memorabili,* PRINCEPS QUI DELATORES NON CASTIGAT, IRRITAT. De Marco nostro, qi hîc constans, Capitolinus, *Suffragatoribus non citò credidit, sed semper diu qæsivit qod erat verum. Qin & calumniis qadruplatorum interceptis, appositâ falsis delatoribus notâ: delationesq; qibus fiscus augeretur, contempsit.* Optimè Menander à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 42. adductus, & post Stobæum ab Antonio *melissa l.* 2. *c.* 53. & à Maxim. *collect. c.* 10.

Ὀϊλις ὃ διαζολαῖσι πείθηται ταχὺ,
Ἦτοι πονηρὸς αὐτὸς ὢν τυγχάνει,
Ἢ παιδάριον παιδεία γνώμιλλον ἔχει.
Qimentem addicit credulam calumniis,
Aut ipse est pravis inginatus moribus,
Aut certè ingenio nil supra puerum valet. Grot.

§ 6. Διογνήτου] *Operam pingendo sub Diogneto magistro dedit.* Capitol. Verùm de Diogneto isto pictore, an philosopho, an utroq; etiam, videndi Jos. Scaliger, *comment. ad Eusseb. Chron.* & Cl. Salmas. *ad Capitol.* Philosophum certè Marcus ipse nullus appellat; potuitq; Marcum ad philosophiæ studium impellere, monitáq; istiusmodi eidem suggerere, etiam qi philosophiam non esset professus. qanqam nec pingendi artificium qicqam impedit, qo minùs & philosophiam profiteretur, eadem saltem imbutus fuerit, cùm inter disciplinas liberales *picturæ* olim haberetur; unde de Hilario Bithyno Evnapius in *Prisco*; ἔρρε τοῦ καθαροῦ τῆς ἄλλης παιδείας καὶ χαριλλου ὑπὸ φιλοσοφίσαλα, ὥστε ὐκ ἐπιδύνει ἐς τοῖς ἐκείνε χρόνοις ὁ Εὐφρανώρ. qæ verba Hadr. Junius sic reddidit: *In arte pingendi adversùs liberalium artium vacuos ità philosophatus est, ut appareat in illius manibus non esse extinctum Evphranorem.* cùm debuisset potiùs sic vertere; *Qi præter ingenuam, sive liberalem, reliqam disciplinam, in picturâ qoq; ità versatus est, ut per ejus manus Evphranor adhuc supereresse videretur.* τὸ καθαρὸν τῆς παιδείαν, est ἡ καθαρὰ παιδεία, *ingenua sive liberalis disciplina.* φιλοσοφεῖν, *studere, exerceri, in studio, exercitióve aliqo versari.* Evphranor pictor nobilissimus, fictórq; idem ex Plinio notus satis, qi *lib.* 34. *c.* 8. & *lib.* 35. *c.* 11. videri poterit. Cæterùm in Hilario superstes, qa ratione dicatur, ex Fabio meliùs qàm ex Plinio discas. Is *Instit. l.* 11. *c.* 10. *Evphranorem admirandum fecit, qòd & cæteris optimis studiis inter præcipuos, & pingendi fingendiq; idem mirus artifex fuit.* qod idem planè de Hilario Evnapius.

Τὸ ἀκινόκαυδον] Citat qædam hinc Svidas sub vocabulo isto. Plut. *de commun. notion. c.* 17. Τίς ἂν ἐξήλωσε τοῦ ἀνοήτου τούτου ζηλώσεως, καὶ κενόκαυδον ὀνομάσειεν; ἢ γὰρ ὅτι τοῖς μικροῖς ἀπαθὴ μέμιμηται ἐφρ. Aristid. in *Panathen.* Si autem ὅτι μικροῖς, certè ὅτι κενοῖς multò magis. possunt enim μικρὰ esse, etiam qæ κενὰ protinus non sunt. Sunt autem κενὰ sive *vana* & *vacua*, & hoc nomine indigna in qibus studium

colloqetur, vel τὰ τῆς παιδιᾶς καὶ γελοῖα, *res ludicras*, qo nomine Laco qidam Atheniensis notabat, qos dicebat, μεγάλα ἁμαρτάνειν, τὰ σπουδῇ εἰς τὴν παιδιὰν καταναλίσκοντας. Plut. *de glor. Athen.* Sive ὑ σωφρονεῖν τὴν πόλιν μὴ παιδιᾶς σπουδὴν ποιῶνται. Idem *Sympos. l.* 7. *c.* 9. qi & rectè subjungit; Τῷ γὰρ ὄντι παιζοντα δεῖ παίζειν. Et Cato Major dicere solebat, τοὺς σπουδάζοντας ἐν ταῖς γελοίοις, ἐν τοῖς σπουδαίοις εἶναι γελοιοτάτους. Idem in *Apophth.* Itaq; Isocrat. *ad Demon.* § 23. μήτε περὶ τὰ γελοῖα σπουδάζων μήτε περὶ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρων. Vel etiam τὰ παιγνιώδη καὶ μάταια, qæ licèt seria sint, fructus tamen & emolumenti *inania* existunt. qales ματαιοπονίαι illæ, qas commemorans damnánrq; simul, Galenus, *hartat. c.* 6. & Fabius, *instit. l.* 2. *c.* 21. ὧν τὸ τέλος ὑ βιωφελές, ut Isidorus Pel. *lib* 3. *epist.* 185. qáq; nihil esse aliud, qam χρόνου πολυτέλεια, Ælianus pronuncias, *var. hist. lib.* 1. *c.* 17. sed & *tristes* illæ *ineptiæ*, uti Cæcilius apud Senec. *epist.* 113. & *nugæ difficiles*, ut Martialis logitur, *l.* 2. *epigr.* 86. qas Seneca idem (licèt eisdem ipse indulgentior pavlò, & in qibus Chrysippus nimius fuisse videtur) tantopere exagitat toties, *epist.* 45 & 48 & 49 & 88. & 106. & 115. & *de benef. l.* 5. *c.* 12. Vide *lib.* 4. § 32. καὶ ἀσωφρόνως. Optimè Plut. *de commun. notit. c.* 4. Ἄλλῳ δὲ ἄδικός ἐστιν ὁ κατὰ τὸν παράπαν ἀφαιρούμενος ἐν τοῖς ἐχομένοις ὀλίγα πολλάκις, ὃ τῷ τὸν μὲν εἰς ἀνωφελῆ πονεῖν καὶ ἀπράγμονας, τὸν δὲ ἄπρακτα τῶν συμφερόντων, καὶ λυσιτελῶν.

Τὰ ἀπιστικὸν] Rectè: nec cur ἀπιστίλικον legisse Xylandrum velit Mericus noster, cavsam ullam video: etiamsi τὸ πιστίλικον infrà § 15. legatur. at Svidæ codices istinc omnino corrigendi, qi ὀπιστικὸν perperam exhibent: nam qòd vir eruditus admitti posse existimat; & περὶ τὸ ἐφιστάνειν ἢ τοῖς ὀπίσω deducit, qasi eis Marcus ex parte saltem animum adjecerit; nec Grammatica ratio id patitur, qæ περὶ τὸ ἐφίστασθαι τὸ ὀπίσατεν, (non τὸ ὄπισθεν, qod ab ὀπίσω oritur,) & ὀπίσαπεν deducit: nec præter tantùm, sed contra prorsus, avtoris ipsius mentem esse videtur. Οὐδὲν μᾶλλον σωφρονίσας ἢ μεταπείσας ὁ Μάρκος χαίρειν ἐᾶσεν αὐτούς. Joan Xiphilin. in *M. Anton.* Neq; enim *magorum consvetudini aut præstigiis deditum fuisse Marcum* qisqam meminit. & ipse etiam hoc loco id apertè diffitetur. qa ratione subnixus Xiphilinus idem fabulam illam refutarum it à Dione allatam, de pluviis in aqasum penuria insigni, Arnuphis magi procuratione impetratis, de qibus infrà ad hujusce libri calcem dicetur. Qin & scripturam receptam probat Jos. Scaliger *in Eusseb.* qi & *ad Dionis Clavdianiq; vanilogentiam consodiendam, non posse tclum testimonio hoc efficacius inueniri* avtumat, *siqis omnem industriæ suæ vim intendat. Cui enim*, inqit, *potiùs qàm ipsi Marco de se scribenti, Magis nunquam fidem adhibuisse, & ab eorum vanitate ipsum avertisse Diognetum?* Accedit qod Paulus in *Digest. l.* 48. *tit.* 19. *de pœnis, lib.* 30. *Marcum*, ait, *rescripsisse, in insulam relegandos, qi aliqid facerent, qo leves hominum animi superstitione numinis terrerentur.* qod Modestini nomine laudat Is. Casavb. *ad Capitol.* Christianos avtem qòd hoc loco à Marco notatos Mericus existimat, fieri potest revera ut ad illos etiam spectet illud περὶ δαιμόνων ἐπιπομπῆς; de qibus Tertull. *apolog. c.* 32. *Dæmonas adjurare consvevimus, ut illos de hominibus exigamus.* Latiùs tamen se extendere Marci verba, & ad Ethnicas superstitiones pertingere, etiam pater ipsius ὁ μαγειότης censet. Verùm de istis utcunq; se res habuerit, τὸ ὀπισθίλικὸν, cùm sit planè vox nauci, nullâ ratione hìc admisti meretur: nec cur scriptura recepta avt mutetur, avt solicitetur, qicqam comparet. Xylandri lapsum geminum habes *infrà*, § 11 ὀπίσω.

Περὶ δαιμόνων ἐπιπομπῆς] Hujus generis est superstitiosus mos ille, qo aeris tinnitu luminaribus cœli laborantibus, uti rebantur ipsi, succurrere solebant. Alex. Aphrodis. *problem. l.* 1. *p.* 46. Κατὰν ἢ χλόην ἢ εἶδωλον, ὡς πολὺ δαίμονας ἀπελαύνεσθαι δόξη κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον οἱ φασῆνες ὑπ' ὀπτικῆς ἀπάτης ἐν τῇ ὑπορρίᾳ ἀναδυόμενοι, καὶλυπηρὰς τῆς φαύλων δαιμόνων. Pariq; ratione *Manes exigi* prodit Naso *Fast. lib* 5.

Rursus aquam tangit, Temesæq; concrepat æra,
Et rogat ut tectis exeat umbra suis.
Cùm dixit novies, Manes exite paterni,
Respicit; & purè sacra peracta putat.

Cui gemina planè Papicolarum superstitio, qi cimpanis tintinnabulisq; pulsis dæmonas abigi credunt, Vide Pavl. Girland. *de sortileg.* & Hier. Magium *miscell. l.* 4. *c.* 14.

Ὀρνιθολεγεῖν] At Svidas non ὀρνιθολεγεῖ, sed ὀρνιθοσκοπεῖν hìc legit. Id ludi genus Græcis familiare designat: de qo consuli possunt Svidas *ibid.* à Leopardo *l.* 1. *c.* 5. emendatus: Aristophanis Scholiastes *ad aves*, ab eodem lavdatus: & Pollux *lib.* 9. *c.* 8. à Mevrsio *de lud. Græc.* adductus. Meminere Plato in *Alcibiad.* 1. Plut. *de legend. poet.* & Athen. *dipnosoph. l.* 11.

Περὶ τὰ τοιαῦτα ἐνθουσιῶντος] *rebus istiusmodi deditum*, sive *addictum*, eisq; nimiopere affectum esse. Vide *ad l.* 4. § 19.

Τὸ εἰρωνικὸς παῤῥησίας] De Marco Capitol. *Moderatè nonnullorum cavillationes ferebat: malè loquentium dictis, vel literis, vel sermone, respondebat.* & de Marco Lucióq; pariter: *Adepti imperium ità civiliter se ambo egerunt, ut lenitatem Pii nemo desideraret, cùm eos Masullus sui temporis mimographus cavillando impunè perstringeret.*

Βακχεῖος] *Bacchius* iste qis fuerit, nusqam comperio. neq; enim qenqam hoc nomine inter illos reperio, qibus Marcus noster in disciplinam se dodisse perhibetur: Εὔλυκος forsan ipse scripserit; qod in Βακχείῳ, literis fugientibus an confusis, per exscriptorum errorem

rem transferit. *Eutychium Proculum Sicensem* certè inter Grammaticos Latinos, quibus Marcus usus est, à Capitolino ponitur. Verùm in re tam incerta quid statuas certi? Vide *l.* 10. § 31.

Τανδίνδος] Depravatum esse etiam nomen istud Casaubonus *ad Capitol.* censet, & suspicatur *Andronem* posse reponi, qo *Magistro Musico ac Geometrâ* usus est Marcus. De *Basilide* haud minùs forsitan probabilis conjectura fuerit; qem Marco *præceptorem* qoq; extitisse, ex Eusebio annotes sunt Georgius Monachus, & Marianus Scotus.

Μαρκιανῷ] Qod si conjecturis indulgere libuerit, istic nihilominùs oboriri possit suspicio, pro *Marciano Metianum* substituendum; de qo Capitol. *Studuit & juri, audiens L. Volusium Metianum.* Ea porrò mutatio proclivior fuerit, si cum Casaubono, non Metianum, sed Mæcianum legerimus. ex *leg.* 17. *de jure patronatus.* ut τὸ Μαρκιανῷ ἀπὸ τῦ Μαικιανοῦ irrepserit, deflexione planè levissimâ.

Τὸ γοῦν διαλόγους] Ingenii scil. & calami exercitandi causâ. Alioqi tangit hominem Epictetus apud Arrian. *l.* 2. *c.* 1. qi hoc tanqam re magnâ gloriabatur, Ἰδοὺ πῶς διαλόγους συντίθημι. *Ecce quomodo dialogus componam.* Hinc autem *Dialogistam* Cassio Marcum dictum, referente Vulcatio, autumat Casavb. in *not. ad Vulcat.* Vide *ad* § 7.

Ἐν παιδὶ] *In puerili ætate*, Xyland. sive, *puer cum esset.* phrasis insolens; nec illecta tamen. De Maximino Herodianus, *l.* 6. Περίεργον μὲν ἐν παιδὶ παιμένων, &c. pro qo Lucianus etiam ἐν παισὶ dixit, in Necyomantia. Ἐγὼ γὰρ ἄχρι μὲν ἐν παισὶν ἦν. qanqam ibi ἐν παισὶν εἶ potest verti, *inter pueros versari, è puerorum numero esse.* Sed eodem planè modo Philostratus ἐν μειρακίῳ dixit *in Hermocrate Sophista*, ὡς μηδὲ δάκρυον ἐκ αὐτῦ πλὴ Καλλιστῶ ἐκπεσεῖν ἐν μειρακίῳ ἀποθανόντι. *ut nec lacrymam emitteret Callisto ad mortem illius in adolescentia defuncti.* Observavit & Casavbonus ad Athenæi *l.* 13. *c.* 8. Τὸ παῖς pro ἡλικία παιδική usurpatum ab Hermesianacte Colophonio in *Elegia* illa qam *in Leontium* meretriculam composuit, ubi inter alia de Hesiodo,

Πόλλ' ἔμαθεν, πόσους ἦλθεν ἀνηρώτα βίους
Ὕμνων, ἐν πρώτης παιδὸς ἀνηβώσης.

& in Praxinoë apud Theocritum *Idyll.* 15.

Ἴππον μὲν τὸν ξυχὸν ὁρῆς παμάλικα δεδίκως
Ἐκ παιδός.——

qod Marc. *Evang. c.* 9. *v.* 21. παιδόθεν. *à puero*, i. *à puerili ætate.* Paul. *ad Timoth. ep.* 2 *c.* 3. *v.* 15. ἀπὸ βρέφους dixit. Plato Hipp. maj. ἐν παιδῶν ἐν παιδῶν ἀρξόμεθα. qomodo Lucianus etiam, plurali usus numero, cùm de Demonacte solo, & Longinus in *de Fine*, apud Porphyrium in *Plotini vita*, cùm de se solo loqeretur. sed & qod ἐν μειρακίῳ Epicurus dixit, in epist. ad Idomeneum apud Laërt. *l.* 10. verbis illis Σὺ δ' αἰξίως τῆς ἐν μειρακίοις πρὸς ἐμὲ καὶ τὴν φιλοσοφίαν, &c. id *ab adolescentia*, Cicero *de finibus l.* 2. *Sed tu, ut dignum est tuâ erga me & philosophiam voluntate ab adolescentia suscepta*, &c. Aliud tamen phrasis illa, ex *puero*, apud Sidonium sonare videnit, ubi dixit *l.* 8. *ep.* 6. *Addivi eum adolescens, atq; adhuc nuper ex puero.* hoc est, cùm nuperrimè *ex ephebis excessissem.* ut Ter. *Andr.* 1. 1. vel, ut Cicer. *ad Brut. adolescentulus & penè puer.* Sidon. ipse *l.* 9. *ep.* 14. *adolescens, vel penè adhuc puer.* ut ex istic eam vim obtinere, qam in illis *Expræfectus, Exadvocatus*, &c. nec puerilem ætatem includat, sed excludat potiùs.

Σκίμποδος ἢ δοκοῦ] .i. *Pro stratis grabatulum & pellem, cæteráq; Græcanica institutaq; eorum nempe qi à Philosophis Stoicis instituebantur.* Casavb. *ad Pers. Sat.* 3. *v.* 53. faciunt huc qæ de Marco nostro Capitolinus: *Duodecimum annum ingressus habitum philosophicum assumpsit: & deinceps tolerantiam; cùm staderet in pallio, & humi cubaret, vix autem, matre agente, in strato pellibus lectulo cubaret.* qæ verba de *lectulis lucubrationis, qibus pelle instratis philosophi stndebant*, exponunt Casavb. & Salmas. de qibus vide sis illum *ad Suetom. t* 2. *c.* 78. Plenâ manu, vel etiam ἅμαξαν διαλόγων congerentem, cui ego acervo adjiciam tantùm illud Gellii ex Nott. *Attic. l.* 19. *c.* 10. de Com. Frontone; *Offendimus eum cubantem in scimpodio Græcienti; circum undiq; sedentibus multis doctrinâ, aut genere, aut fortunâ nobilibus.*

Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς] qam & παιδείαν Ἑλληνικὴν, Plut. in *Alex.* de Barsene.

§ 7. Ῥοῦσον] *Audivit, & præcipuè, Junium Rusticum, qem & reveritus est & sectatus, qi domi militiæq; pollebat, Stoicæ disciplinæ peritissimum, cum qo omnia communicavit publica privatáq; consilia.* Capitolin. Alius ergò iste à Junio Rustico, cujus meminit Plutarch. *de curiositat.* qémq; Svetonius *l.* 12. *c.* 10. à Domitiano cæsum narrat, qòd Pæti Thraseæ & Helvidii Prisci laudes edidisset, appellassetq; eos *sanctissimos homines.* Stoicus tamen uterqe; unde priorem illum, qem & Plinius Arulenum, Regulus ille, ex Modesti elogio, *bipedum omnium nequissimus, Stoicorum finitor*, per contumeliam appellabat. Plinmin. *lib.* 1 *ep.* 5.

Τοῦ χρήζειν δορυφόρου] Qâ nimirum opus habent & præstantissimi qiqe; unde & Basilius Cæsar. *epist.* 77 poscit à suis χρήμασι, εἴ τι σφάλλεται, διορθώσεως. ἐπ ἀρίστης γὰρ, inqit, μνείσης σφάλματα γίνεσθαι, ἀνθρώπους ὄντας, καὶ ἐν σαρκὶ ζῶντας. Seneca, *epist* 6. *Intelligo non emendari me tantùm, sed transfigurari: nec hoc promitto jam aut spero, nihil in me supereſſe, qod mutandum sit. qid ni multa habeam qæ debeant corrigi, qæ extenuari, qæ attolli? & hoc ipsum argumentum est in melius translæ animi, qòd vitia sua, quæ adhuc ignorabat, videt. qibusdam ægris gratulatio fit, cùm scipsos ægros esse senserunt.* Epictet. apud Stob. *tom* 2 *tit.* 1. Ἐπὶ βάλει ἀγαθὸν εἶναι, πρῶτον πίστευσον, ὅτι κακὸν εἶ. Vide *ad lib.* 11 § 39.

Ζῆλον σοφιστικόν.] qem exaghat passim apud Platonem Socrates ille Sophistomastix: de qo & Plutarc. Τὸν ἡ ῥύφορ, ὅσῳ κακόν τινα φιλοσοφίας εἰς τὸ σοφιστὰς ἀναπλάττεσθαι, &c. *lib. de Socrat. genio.* Vide *lib.* 7 § 66. Hoc avtem genus hominum Dio Prus. qi & ipse tamen Sophista avdit; nunc *Pavonibus* conferi; *orat.* 12. Ταὼς ποικίλος, δόξῃ καὶ μαθηταῖς ἐπαγομένοις, οὐ πλεῖστος. nunc *Spadonibus libidinosis*: *orat.* 4. Ὅτι οὐδὲν διαφέρει σοφιστὴς ἀνδρὸς ἐνόχου ἀκολάστῳ. τούτων γάρ φασιν οἱ ἀσυλήπτοι, ἄνδρες εἶναι καὶ ἐρᾶν ἅμα γυναικῶν, καὶ συγκαθεύδουσιν αὐταῖς, καὶ σοχλοῦσι, λέγουσι δὲ ἡδὺν πλοῦν, ὃν ἂν τὰς τε νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας σωθῶσιν αὐτοῖς· καὶ παρὰ τοῖς σοφισταῖς πολλὴ εὑρήσεις γυμάσιον καὶ ἀμαθίας, πολὺ κάλλιον πλανωμένης ἐν τοῖς λόγοις, ἢ τὸν Ὀδυσσέα φασὶν Ὅμηρος ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ σέρνειν εἰς ἅλα ἂν ἐρίκοιλο ἔοικεν, ἢ γυναικὸς ἀνὴρ ἀγαθὸς λέγων τι καὶ ἀκούων.

Μηδὲ τῶν συνηγόρων] leg. forsan, μηδὲ τὸ συνηγ. alioqi contra Marci mentem sensus futurus est, si articulum τῶν ad ἐπιτηδεῦναι, qod proximè præcessit, retuleris. neqs enim probare possum, qod ad φαντασίαν λαβεῖν referre videtur Cl. Casavb. malim cum Mer. filio, qi sic legisse videtur, μηδὲ τὸ συγγράφειν neqs *conscribendo*, vel *neqs ut conscriberem*. nisi forte an τῶν fuerit ἀντὶ τοῦ ὡς.

Ἡ σοφιστικὴ λογέων διαλέγεσθαι] Colligit hinc Casavb. *ad hist. Rom. pœnituisse Marcum scripti* illius *dialogis comprehensi*, cujus meminerat *supra* § 6. qòd id genus scriptionis multa habeat φαντασιόπληκτα, & *ad ostentationem comparata*. Citàqs idem sic Marci verba, Παρὰ Ρ. τὸ λαβεῖν φαντασίαν τοῦ χρήζειν σοφιστικὴ λογάεια μὴ διαλέγεσθαι. Viderint alii. Certè aliud est exercitationis cavsâ, aliud ostentationis & æmulationis, argumentum aliqod tractare. ut nè adjiciam, illud in ætate puerili factum, cùm adolescentis jam studia istìc attingantur.

Φαντασιοπλήκτως ἀσκητικόν] Φαντασιοπλήκτως, Vocabulum, opinor, ἅπαξ λεγόμενον. qod nusqam certè alibi legisse commeminerim. Φαντασιοπλήκτων ἐπιδεικτικὸς est *cum eo apparatu, eóqs ostentationis studio aliqid moliri atqs edere, ut in stuporem & admirationem summam spectantes audientésve conjicias*. Ità φαντασία hìc eandem significationem obtinet, qam apud Lucam habet *Act. c.* 25. *v.* 23. ubi Agrippa Rex, conjuge Reginâ comitante, μετὰ πολλῆς φαντασίας, i. *cum pompa insigni, speciosóqs admodum, sive splendidissimo, apparatu*, avditorium ingressus dicitur. Sed & apud Polybium, cujus vocabula solens usurpat Evangelista, in *Excerpt. l.* 16. de P. Scipione à Carthagine debellatâ reverso, μεγάλῃ τῇ σωτήρια τῶν Ἰταλιωτῶν ἐπεφάνη τὴν φαντασίαν περὶ τὸν ἄνδρα, *magnam speciem ejus pompa habuit*. qem locum adducit Cl. Casavbonus in *notis ad N. T.* Cui adjici possunt & illa à Camerario lavdata; ex Posidonii narratione de Athenæne apud Athenæum *l.* 5. οὗτος δὲ Ῥωμαίων ἐν τοσαύτῃ φαντασίᾳ καὶ λαμπρότητι τῆς Ἀσίας, *tanto cum apparatu*, vel *tanta cum ostentatione*. ex Hippocrate, ἀεὶ ἐπιμελοῦμενον ἡ χέρτα μηδὲν αὐτῷ περίεργος, μηδὲ μὴ φαντασίην· *nihil curiosè, vel ostentatoriè facere*. ex Aristotelis *Rhetor. l.* 3. *c.* 1. Ἅπαντα ταῦτα φαντασίαν ἔχει· *hæc omnia ad pompam & speciem tantùm faciunt*. Inde Clementi, *Pædag. l.* 3. *c.* 1. πολλὴν φαντασιαστὴν, *forma, sive decor ostentatorum, sive ostentationi expositum*. Et φαντάζεσθαι verbum, apud Herodocum *l.* 7. ubi Artabanus Xerxi, τὰ ὑποζύγια ζῶα κραυνοῖ ὁ Θεὸς, ὥστε μὴ φαντάζεσθαι. *neqs patitur efferre & ostentare* sicqomodo plumis expansis pavi solent. Sed & τὰ ἐμφανιζόμενα Marco nostro *l.* 2. § 12. Vim vocabuli optimè explicabit nobis Dio *de Regno*, ubi Tyrannos ait δαιμονοποιεῖν σωὶ ἐκπλήξει φαντασμάτων, *quasi miracula edant, cum afficientium stupore visendos se præbere*; & amplius adhuc, si pro φαντασμάτων, φαντασιομάτων dixisset. De exercitiis avtem ad ostentationem adhibitis Epictetus in *dissertat. l.* 3. *c.* 12. Τὰς ἀσκήσεις ὁ δεῖ διὰ τῆς παρὰ φύσιν καὶ παρεμβλητὸν ποιεῖσθαι ἐπί τοι τῆς δαιμονοποιεῖν ὑδὲν διοίσομεν οἱ λέγοντες φιλοσοφεῖν. Δύσκολον δέ ἐσι τὸ καὶ τὸ ἐπὶ γαστρὶ ἀσκεῖσθαι καὶ ὑ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον. τότε ἔνεκα δεῖ καὶ ἡμᾶς μελετᾶν, ἐπὶ ἀρετὴν ἀσκεῖσθαι, ἢ φύσιν ἰσάζειν, ἢ ἀνδρίαλας περιλαμβάνειν; ὑδαμῶς· ὅτι ἔσι τὸ δύσκολον πᾶν καὶ ἐπικίνδυνον, ἐπιτήδειον πρὸς ἄνησιν· ἀλλὰ τὸ πρόσφορον τῷ προκειμένῳ ἐπιτηδεῦσαι· τί δ' ἐσὶ τὸ προκείμενον ἐπιτηδεῦσαι; ὁρμῆσαι καὶ ἐκκλῖναι ἀκωλύτως ἀναφόρᾳ. Qod avtem dicit, ἀνδρίαλας περιλαμβάνειν, Diogenem Cynicum notare videtur, qi *gelu cuncta rigentibus, statuas æneas inspectante populo circumjectis brachiis amplecti* solebat. Laërt. *l.* 6. Καὶ θέρους μὲν ἐπὶ ψάμμου ζέσης ἐκυλινδεῖτο· χειμῶνος δ' ἀνδριάντας καχλουσμένους περιλαμβάνειν παρεκάλει ἑαυτὸν συνασκῶν. Itaqs vanitatem hominis perstringens Plato, cum aliqandò περικρυζόμενον· id est, *gelidâ undiqs perfusus* in turba media consisteret, miseranti populo, εἰ βούλεσθε, inqit, αὐτὸν ἐλεῆσαι, χαύσητε. *Si misereri vultis illius; discedite*. Sed & alii hac ratione tolerantiæ gloriam ambiebant; uti ille apud Plut. in *apoph. Laconic.* cui Spartanus, ὡς ἀλγεῖν, *dolorem inde percipere ullum neganti*, τί δὲ μέγα ποιεῖς; *qid ergò*, inqit, *magni facis?* Subjungit avtem prioribus illis Epictetus: Ὅσα τοῦ σώματος περιάγεται ὑπὸ τῆς γυμναζόντων αὐτὸ, ἂν μὲν ᾖ πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν, εἴη ἂν καὶ αὐτὰ ἀσκητικά· ἂν δὲ πρὸς ἐπίδειξιν, ἔξω πανδικώς ἐσι, (qod Plut. ἔξω βλέπων dixit; vide *ad l.* 9. § 29. qanqam leg. forsan, ἔξω πανδικῶς ἐσι, *sunt ejus qi extra prominent*; Volph. ut cum sequentibus cohæreat aptiùs) καὶ ἄλλο τι θηρευτὴς, καὶ θεατὴς ζητοῦντος τοῦ ἱρωνίας· ὡς μεγάλου ἀνθρώπου. Concludit deniqs dissertationem suam Apollonii cujusdam monito, ὅτι ὅταν θέλῃς σαυτὸν ἀσκῆσαι,

σω, ὅλῶν τῶν καύμα⟨τ⟩ων, ἐφέλκυσου βεύγχον ψυχρόν; ⟨καὶ⟩ ἔκπλυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς. Apollonii verò illius, qiſqis is fuerit, (vix enim crediderim eſſe, de qo proximè Marcus) dictum, videtur librariorum incuriâ perveniſſe ad nos minùs ſincerum. nec ſatis animo facit illud, ἐφέλκυσου βεύγχον ψυχρόν. cogitabam aliqando *Cephiſon* illud expungendum, vel etiam uſum forſan Apollonium verbo βεγχίσαι, qod *ἀπὸ τῦ ῥοφῆσαι* poſitum in *problemat.* Ariſtoteli tribuitis *l.7. q.3.* verbis illis, τὸ μὲν πίνειν, ἀλλὰ καὶ βεγχίσαι. ut dixiſſe potuerit, ἐφελκύσας βεγχίσιον ψυχρόν. Verùm Etymologo, qem Favorinus tranſcripſit, Βεγχθος eſt ἐλίγον πῶμα. & Heſychio, Βεγγος, ῥόφημα, opinor. *Sorbitio*, pro eo qod ſorbetur. hoc ſi admiſerimus, nihil mutato erit opus. *Frigidæ*, inqit, *aliqantulum ſorbillando ſumas, & nomini dixeris.* Epictetus ipſe *lib. ejuſdem c. 14.* Ὅλαν τις ὕδωρ πίνῃ, ἢ ποιῇ τι ἀπηλίκον, ὁκ πάσης ἀφορμῆς λέγει αὐτὶ πρὸς πάντας, Ἐγὼ ὕδωρ πίνω. διὰ τῦτο ὕδωρ πίνεις, ἵνα τὸ ὕδωρ πίνειν ἄνδρωπος, ἢ σοὶ λυσιτελεῖ πίνειν, τίνι εἰ ἢ μὴν γελοίως ποιεῖς. εἰ ἢ συμφέρει σοι, καὶ πίνεις, σώπα. Οὕτως. ὐκ ἀρκεῖ τὸ μηδὲν ἀλγεῖν, ἂν μὴ κηρύσσῃς; Qin & vitium hoc corrigens, *enchir. c. 45.* Μηδ' ἂν ὕδωρ πίνῃς, ὁκ πάσης ἀφορμῆς λέγε, ὅτι ὕδωρ πίνεις. κἂν ἀσκῆσαί ποτε πρὸς πόνον θέλῃς, σεαυτῷ, καὶ μὰ τῦς θεῦς, μὴ τῦς ἀνδριάντας ἀφιλαμβάνε· ἀλλὰ [καὶ] ὅλῶν ποτε σφοδρῶς, ὑπάτασαι ψυχρὸν ὕδατος, καὶ ἔκπλυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς. ὑπάτασαι ψυχρῦ ὕδατος hîc dixit, qod illic ἐφέλκυσαι βεῖσχον ψυχρῦ. qanqam iſtîc non tam moderationis, qàm tolerantiæ exercitium inſinuari videtur, cùm de expuendo, non demittendo illud ſubjiciat. qomodo hydropicos qi curant, aqâ illos os colluere permittunt, qam demittere tamen prohibent. De ſtatuis amplexandis qid voluerit, ex ſupra dictis patet ſatis. Qod eò magìs moneo, qia Simplicius iſtîc ab Epicteti mente qàm longiſſimè aberravit. Vide Ariſtid. *in Eteon. ad l. 9 § 29.* vide & *lib. 9. § 12.*

Εὐδγήλιχον] ut εὐποιήλιχον, *infrà § 14.* ſed ἐνδγήλιχον, Xyland. optimè, opinor. ἐνδγήλιχον ἄνδρα ἐπιδείκνυσι, bifariam poteſt intelligi: vel de eo, qi *occupatiſſimum eſſe ſe ſimulat*, & qi *multis variisqs negotiis diſtineatur*: vel de eo qi *virium roboriſqs corpori oſtentandi gratiâ ſeſe exercet.* Nos anglicè ſic diſtingvimus, ut alterum dicamus, **A man of action.** hoc eſt, *actuoſum*; alterum, **An active man**, qaſi *activum* dixeris. Prioris generis fuit Attalus ille, de qo Martial. *l. 1. epigr. 80.*

Semper agis cauſſas, & res agis, Attale, ſemper:
Eſt, non eſt qod agas, Attale, ſemper agis.

de qo eodem videndus & idem *l. 2, epigr. 7.* Sed & Juridicus ille, de qo feſtivè Chaverus noſter in *fabulis* ſuis qas *Cantuarienſes* indigitavit,

A buſier man then he no where there was:
And yet he ſeemed buſier then he was.

Notat vitium hoc Seneca *epiſt. 62. Simulant occupationes, & augent, & ipſi ſe occupant.* Notat & Marcus noſter, *infrà §. 12.* ubi morem tangit qorundam, qi, vel cùm ad ſuos ſcriberent, vel ab eis convenirentur, occupationes & negotia prætendere ſolenne habebant. Ad poſterius pertinet, qod de ſtudio athletico verbis proximis dixerat: qò eodem & iſta referri poſſunt. De Marco ſiqidem in iſtis qoqs non infeliciter verſato, ex Caſſio Xiphilinus, Τοσαύτη ἐυεξία ἀπ' ἀρχῆς χρησάμε⟨ν⟩ος ⟨ὥ⟩στε καὶ ὁπλομαχεῖν, καὶ σὺς ἀγῶνας ἐν ὅπλοις καλεῖν καὶ ἔπαλε. Et Capitol. *Amavit pugilatum, luctamina, & curſum: & aucupatum, & pilâ apprimè luſit, & venatus eſt. Sed ab omnibus his intentionibus ſtudium eum Philoſophiæ abduxit, ſeriúmqs & gravem reddidit.* De Conſtantio majore Libanius *orat 3.* Οὐ γὰρ φήσω δεῖν καθήμενον πυρέσσειν, ἀλλ' ἐυδὺς ἀπὸ χαμευνῆς ἐφάλλεσθαι ἐδείκνυ⟨το. Mox de Conſtantino: Ἀεὶ θεὸς ἥρμοσε λύραις τὰς τε χέλεας καὶ τὸν λεγομένον· καὶ ὅτε ἡμέρας φαείνοις, ὅτε νυκτὸς ἐπιλάθοιτο, ἔχει τὸ ἀν ἑκάτερον, ὅτι ἄλγιον, ἢ σωφρονέστερον, ἢ πάντως γε δικαίτερον.

Τὸ ἀποστῆναι ῥητορικῆς, καὶ ποιητικῆς] Zeno certè Stoicus, avtore Laërtio *l. 7.* dicere ſolebat, μηδὲν ἧττον πιθανὸν ἀλλοτριώτερον εἶναι πρὸς καλάμην ἢ ἐπιστολήν. qin & idem non *rhetoricam* ſolùm, ſed & *dialecticam* fugillâſſe videtur, cùm diceret, Ἐοικέναι τὰς διαλεκτικὰς λόγυς τοῖς ἀφεκτικοῖς, ἃ καὶ τοὺ δοκοῦντα τεχνικόν τι ἐμφαίνειν, ἀχρηστὰ ὄντ⟨α⟩. Denique, ſi Caſſio Sceptico ab eodem adducto fides, πλὴν ἐγκύκλιον παιδείαν ἄχρηστον ἀπέφαινεν, artium liberalium orbem integrum inutilem prorſus pronuncievit: nec Seneca ipſe hac in parte à Zenone longè diſceſſiſſe videtur: qem videas licèt *epiſt. 88.* prolixiùs iſta diſſerentem. qanqam εὐχρηστεῖν καὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, dixit Chryſippus; nec id omnino diffiteri avſus eſt Seneca. Cæterùm Marcus, cùm iſtîc, tum & *infrà § 17.* gratulatur ſibi, qòd vel ab iſtis abſtinuerit, vel havd magnos in eis progreſſus fecerit, utpote qæ animum à gravioribus magísqs neceſſariis avocaturæ fuiſſent.

Ἀστειολογίας] Ἀστρολογίας. Xyland. Seneca *epiſt. 88. Venio nunc ad illum, qi cœleſtium notitiâ gloriatur, &c.* Et Gregor. Naz. *in Hieron.* Ταῦτα (philoſophiæ utiqs præcepta ſalubria) ἅμα συλλογισμῶν καὶ ἅμα γραμμῶν, καὶ τῆς κιχλείας ταύτης τοῦ ἀστέως, ἅρ' ἐμαχόμεθα μεθιέμενοι τῆς εὐφρόνης; Ἐκεῖνο ἐνθυμηθείς, ὅτι σωματόνλων μὲ πάντων, ἢ γεωμετρούντων, ἢ ἀστρονομούντων, ὑδὲν ἂν ὁ βίος ἡμῶν παρὰ τῦτο ὠφεληθείη, ὅτι μὴ καὶ τὰ πάντα λυθείημεν. Ego tamen nihil iſtîc movendum cenſuerim: qùm ἀστειολογίαν *Sermonis elegantiam* ſive *feſtivitatem* indicet; cujus ſtudium cum Rhetorica ac Poetica aptiſſimè conjungitur. Seneca *epiſt. 75.* ubi orationem, qam Philoſopho vult convenire, deſcribit: *Non delectent verba noſtra, ſed profint: ſi tamen contingere eloqentia non ſolicito poteſt, aut ſi parata eſt, aut parvo conſtat, aſſit, & res pulcerrimas proſequatur. ſit talis, ut res potiùs qàm ſe oſtendat. aliæ artes ad ingenium tuæ pertinent:*

hîc

hîc animi negotium agitur. Verùm, *eloquentiam* ut aliquâ ex parte admiretur, *festivitatem* quoque illam sive *urbanitatem*, quæ facetiis jocisque plurimùm constat, quámque in oratore probant laudántque dicendi magistri, in philosopho Stoicorum genus severa vix ferat. Siquidem illi, ut Laërt. in *Zenone*. Αὐτοῖς φασιν εἶναι πολλὰς καὶ ἀνωφελεῖς, τοῦ μήτε αὐτοὺς περὶ ἑνὸς ἑνὸς ὁμιλεῖν, μήτε παρ' ἄλλων τὰ περὶ ἑνὸς ἑνὸς περιμένειν ἢ ἄλλους ἢ εἰ μή τι αὐτοῖς, παραπλησίως λεγόμενον τῷ αὐτηρῷ ὄνῳ, ᾧ περὶ μὲν φορμοπομπίας χρῆσθαι, περὶ ἧς πεφύκασι· Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. αὐτηρὸν λέγουσι τὸν αὐτοδίδακτον, καὶ ὅσον ὅτε περιφέρει τινὰ, ὅτε περιάπτου τὸν περὶ χάλκου λόγον. Itaq; Epictet. *Enchir. c.* 32. ubi characterem typúmq; certum delineat, quem in congressibus ac conventibus observari postulat, § 13. Ἀπέχου ἢ καὶ τὸ γελᾶν πολύ· ὀλιγάκις καὶ ὑπ' ὀλίγων καὶ ἐφ' ὀλίγοις· καὶ ἐὰν ἐπιθυμήσῃς τοῦ γελᾶν, ἐπιθυμήσῃς τοῦ μὴ πολλοὶ τοῦ μὴ πρὸς σὲ τὸ πλῆθος εὐκόλως γελᾶν. Marcus ipse *l.* 3. § 5. Μήτε κομψεύεσθαι τοῦ δικανικοῦ σε κολλωπίζοντος.

Τὸ μὴ ἐν στολῇ χωρὶ ὄντος περιπατεῖν] *domi neq; vestitu, neq; aliis hujusmodi rebus utendum.* Xyl. quod meritò notat Annotator Lugdunensis. *Qui verò*, inquit, *domi nudum ambulare oporteat. tu verte, ne domi stolâ fœmineâ, vel talari, quale est Syrma Citharœdorum & Scenicorum, utaris. id enim est stola.* Fuit reverâ stola vestis muliebris. unde illud Tullii in Antonium *Philipp.* 2. *Sumpsisti virilem togam, quam statim muliebrem stolam reddidisti.* Et Petronii illud de cinœdo; *Qui ille alter, qui togæ virilis die stolam sumsit?* ità enim restituenda trajectione vitiata dictio. Fuerit & *Citharœdorum* ac *Scenicorum Syrma*; (quanquam *Syrma* propriè non tam vestis ipsa, quàm pars vestis oblonga, quæ solum verrit, *cauda* quibusdam, nostris **train** dicta, aut ejusmodi saltem, qualis illa:) ut fœmineo amictu, & citharæ dico aut Scenico multò minùs, nec domi, nec foris indutum conspici Marcum nostrum ullo modo oportebat. *Stolam* itaq; (ut nihil dicam de Medorum *stola* peculiariter sic dicta, quam describit Xenophon *pad. l.* 8.) laxiùs noster hîc usurpâsse videtur, pro *toga*, sive prolixiore qavis veste, qâ induti in publicum procedere solebant. Aliam enim *domesticam* vestem habebant plerique, qi notæ saltem alicujus erant, aliam *forensem*. Cicero *de finibus l.* 2. *Aut ut vestitum, sic sententiam habeam, aliam domesticam, aliam forensem.* Cato in *carmine de moribus*, apud Gellium *l.* 11. *c.* 2. *Vestiri in foro honestè, mos erat; domi, quod satis erat.* Plutarchus *Syllâ*; ἐδῆτα ἢ ἄλλῳ μὴ οἰκοῦντι, ἀλλὰ ἢ εἰς ἀγορὰν παρερχόμενος. *Vestem aliam, cùm domi maneret, aliam cùm ad forum procederet.* Sveton. *l.* 9 *c.* 8. de Vitellio: *Subitò à militibus è cubiculo raptus, ità ut erat in veste domestica, Imperator est consalutatus.* De Maximo & Balbino Imper Herodianus, Ἀποζῶσι τοὺς ποδήρεις, περιῤῥήξαντες ἢ ἂς εἶχον περὶ τοῖς σώμασιν ἐσθῆτας λιτὰς, ἅτε ὄντας ἀναγκαίους. *Senem utrumq; corripiunt, lacerataque vestibus quæ gerebant, vilioribus sanè, utpote domi sa continentium,* &c. De Hannib Ammian. *hist. l.* 31. *Nec est alia illis domestica vestis, alia forensis.* Itaq; tam domi forensi veste uti, curiositatis ac fastus, quàm foris domesticâ, rusticitatis ac rusticitatis fuerit. Romanis *Forensis Toga.* Nonius *Toga à tegendo dicta, vestimentum, qo in foro amicimur,* quòd & *Tebenna* dictum antiqis tradit idem ex Titinnii *Geminâ*; (ità restituente Lud. Carrione *antiq. lect. l.* 1. *c.* 11.)

--si vus
Cum forte instituit ire, claves illicò
Abstrudi jubeo, tecti nè sit copia.

id est, *Togæ rusticæ*, inqit Nonius: nimis forsan de suo liberalis. siquidem *togam*, quam in foro, sive foris, gestare solebant, Romani (quod Baytius *de re vest.* observat) ubi domum redierant, componere & seponere consueverant: nisi si qi fastuosiores forsan fuerant. Hoc autem quod à Rustico accepisse se Marcus scribit, potuisse & à Pio patre, observat Clariss. Casavb. quem & *visum ab amicis cum privatis vestibus*, (id est, *sine toga, tunicatum tantùm, aut, si frigus esset, pœnulatum*) *& domesticâ quadam gerentem*, refert Capitolinus. Verò itaque, *ne togâ indutus intra ædes obambularem.* narrat enim de se Marcus, non præcipit. Nec illud prætereundum pro ἐν στολῇ Svidam hîc, ἐν στολῷ legere. quod *vestem philosophicam* H. Stephanus esse vult, *ad stolæ instar talarem.* Amictus certè istiusmodi usum, tanquam fastus gravitatisque affectatæ indicium, in Pharisæis notat D. Christus, re eisdem planè cum Marco verbis; θέλόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν. *qi stolis*, sive *togis*, vestibus prolixis ad talos demissis, induti, libenter *obambulant.* Marc. *c.* 12. *v.* 38. & Luc. *c.* 20. *v.* 46. Fastus itidem, sed & mollitiei simul, Flaccus *epod.* 4. in Mena Pompeii Magni liberto.

Vidésne sacram metiente te viam,
Cum bis ter ulnarum togâ,
Ut ora vertat huc & huc euntium
Liberrima indignatio.

hujus Cicerò itidem in Catilini affectis. *Pexo capillo nitidos, manicatis ac talaribus tunicis,* (ità Nonius, *tristis*, meritò exerto, reddit) *Velis amictos, non togis.*

Τὰ ἐπιστόλια ἀφελῶς χαίρειν] Seneca *epist.* 75. Lucilio conqerenti, quòd minùs accuratè scriberet: *Qualis sermo meus esset, si unà sederemus aut ambularemus, illaboratus & facilis; tales esse epistolas meas volo, quæ nihil habeant accersitum, nec fictum.* Philostratus item *de charactere epistolico*; Ἐχέτω ἢ τὸ εὐσχημον ἐκ τοῦ μὴ ἐσχηματίσθαι. Εἰ γὰρ σχηματισθήσῃ, φιλοτιμεῖσθαι δόξομεν· φιλοτιμία ἢ ἐν ἐπιστολῇ μισεῖται μάλιστα. Qin & idem ex Regibus Marcum asserit in hoc scriptionis genere primas tulisse: περὶς γὰρ, inqit, τοῦ χαιρειδέω τῷ λόγῳ, καὶ τὸ εὐθραῦστον τῷ πάνυ ἐπιτυπωτάτῳ τοῖς γράμμασι. Siquidem præter limatum

in

n verbis judicium, (quod de Fabiano Senec. *ep.* 100. *lecta verba sunt, non captata.*) *morum etiam constantia ac ſtabilitatis indicia in literis illius eluent.*

Εὐαναλλήκτως καὶ εὐδιαλλάκτως] Locum hunc itat, ſed miſerè depravatum, Svidas, in vocabulo, *ναναλλήκτως*, quod ille exiliter & jejunè nimis *συμπαθῶς* interpretatur. eſt vocabulum à re militari petitum. Siquidem τὸ ἀναλληπτικὸν, *claſſicum* dicitur illud, *qo à pugna vel fuſorum proſecutione milites revocantur.* qanqam Xenophon etiam de canibus indatoriis uſurpavit in κυνηγετικῷ verbis iſtis; τὰ δ' ἴχνεσιν αὐτῆς πόθεν βραχέα, ἵνα εὐαγάλητα ᾖ, *ut revocatu faciles ſint.* Hoc eſt; qæ ad venantis vocem ſignúmve datum à fera perſequenda facilè revocentur. εὐαναλλήκτως itaqs ἔχειν, ut Svidas habet, ive διακοῦσαι, ut Marcus iſtic, is dicitur, *qi ad claſſicum illud exaudiendum promptus,* ad pugnam intermittendam ſponte ſuâ proclivis eſt: qalis Laco ille le qo ad *l.* 3. § 5. tralaticiè verò, qi ad ſimultates rivatas deponendas ſolvendásque facilem ſeſe exhiet, & εὐδιαλλάκτους pariter. qod pro εὐδιαλάκτους Kylander in *annot.* repoſuit. etſi in contextu *alloqii facilitatem exhibendam* verterit. Cæterùm Svidæ odices εὐαναδιάκτως exhibent. qòd, ſi verbum ſtiusmodi alicubi legerętur, pro εὐαναλλάκτως irepſiſſe crederem. interim Xylandri emendationi ucqieſco. Εὐαναλλήκτως itaque καὶ εὐδιαλλάκτως διάκεινται, qi ſunt *reconciliatu faciles.* qibus opponuntur οἱ δυσδιάκτοι Ariſtoteli *Ethic. l.* 4. *c.* 5. dicti, qi ad offenſiones & diſſentiones ſolvendas difficiliùs iducuntur. De re ipsâ præceptum habemus domiicum, Luc. *c.* 17. *v.* 3, 4. ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ, &c. Sed & Dionis Pruſ. monitum non aſpernandum *Orat.* 38. Μὴ πάσαις ὁμοίως τι τοῖς λόγοις ἐπὶ παίδων, ὅτι τινες αὐθάδεις, καὶ δικαίως μᾶλλον ὀργίζεσθαι τοῖς πλέονος ἥκουσι μισθοῦσθαι, ἢ ξύλόποτας καταπλήττειν ῥᾳδίως. Denique, ut Seneca *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui veniâ eſt opus.

Ἐπειδὴν πάλιν αὐτὰ ἀναλεῖν ἐθελήσωσι] πάλιν ipſud non agnoſcunt Svidæ codices, & eſt orſan ſuperfluum. neqe enim tam redeundi in illis, qi læſerant, qàm in gratiam recipiendi, in læſo, ceritas eſt, qæ in lavdem eidem cedit.

Καὶ τὸ ἀκριβῶς ἀναγνῶναι] ἀκριβῶς accurate, *diligenter*, ſingula penſitando. Cui oppositus mox τὸ ὁλοχερῶς ἀναγνῶναι, qando *ſummatim capita duntaxat delibantur & leviter percurruntur.* Ad Marci mentem planè Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 1. *In lectione certius judicium. Lectio enim libera eſt, nec electionis impetu transcurrit: ſed repetere ſapiùs licet, ſive dubitcs, ſive memoriæ affigere velis.* repetimus *autem & tractamus, & ut cibos manſos ac propè liqefactos dimittimus qò facilius digerantur. ità lectio non cruda, ſed multâ iteratione mollita, & velut confecta, memoriæ imitationique tradatur.* Et mox; *Sed diligenter, ac penè ad ſcribendi ſolicitudinem, legendum eſt.*

Καὶ μὴ ἀφειδῶς ἀναγνῶναι ὁλοχερῶς] *neqs omnino conſiderationem ſummariam ſatis putandum.* Xyl. *perceptionem*, malim. nam editor Lugdun. cur ſincerum vas incruſtare, vel corrumpere potiùs voluerit, *conſiderationem accuratam*, pro *ſummaria* ſubſtituendo, niſi Marci mentem invertere & pervertere prorsùs curæ habuit, ariolari nullus poſſum. Qanqàm τὸ ὁλοχερῶς in alio planè, qàm qo Marcus hîc uſus eſt, imò contrario prorſus ſignificatu uſurpatum, havd rarò deprehendo. Dioſcoridi ſiquidem *lib.* 5. *c.* 82. ὁλοχερῶς συνθλάσαι, uti Marcel. Virgil. vertit, eſt *penitùs contundere*: ſive, ut idem *lib. eodem c.* 92. εἰς ὁλοχερέσταλα μέρη θλάσαι, *in minutiſſimas partes conterere*, ſive *confringere.* ut ὁλοχερέσταλα μέρη ſint, qæ λεπτομερέσταλα idem alibi; & ὁλοχερῶς κονίσται *l.* 2 *c.* 90. qæ λελεπτοκοπημένα, *l.* 5. *c.* 85. Veruntamen eodem, qo hic, ſenſu apud Clementem Alex. reperias, *Strom. l.* 7. Ἀλλ' ἅρτα κἀκεῖνα, ὅσα ὀλιγωρεῖ μὲν, μυρυκισμὸν δ' ἐπ ἀνάγκ. ταυτὸ δὲ τοῦ αἰσχυνθῆναι ἐνδέχυνται, ὀνόματι μὲν παιδὸς καὶ ὑπ ἐπιβεβηκότας τινὰ δ' ὅμως λογίων ἀκριβῆ σαφήνειαν λεπτυρεῖν καὶ καλλαίνειν ἐξαδενοῦλας τινὰς δ' καὶ τὰ ἅρμα δικαιοσύνης ὁλοχερέσταρον, καὶ ἀκριβέστερον, μετερχομένους· εἶγε καὶ μετέλθοιεν. qo loco, qemadmodum & apud Marcum iſtic, τὸ ἀκριβέστερον καὶ τὸ ὁλοχερέστερον ſibi invicem opponuntur. τὸ ἀκριβῶς καὶ τὸ λεπτουργεῖν, tanqam σωάρμα, ἐκ παραλλήλου ponuntur: cum apud Dioſcoridem aliter prorsùs ſe habeant. Itaq; ὁλοχερὴς ἀφαντάσιος eſt *perceptio ſummaria & ſuperficiaria*, qæ generatim & confusè facta ſit, cui ἀκριβὴς ἀνάγνωσις apud Marcum noſtrum, λεπτουργία qoq; apud Clementem, qâ ſingula qæqe etiam minutiora, inter legendum, expenduntur, adverſatur. Ità in Sexti Empir. illis Pyrrhon. *hypotheſ. l.* 1. *c.* 13. ὡς ἂν ὁλοχερέστερον εἴπωμεν. ὁλοχερέστερον autem eſt *generaliùs* & minùs diſtinctè *loqi.* ità etiam τὸ ὁλοχερῶς τοῦ κατὰ μέρος ἀντιδίδοται, apud Polyb. *l.* 2. ποτὲ μὲν κατὰ μέρη, ποτὲ δ' ὁλοχερῶς συμπλέοντων. Et Epicurus apud Laërt. *l.* 10. in *Epiſt. ad Herodot.* Τοῖς μὲν διανοουμένοις ἔχειν ἅπαντα καὶ ἐκ φύσεως ἡμῖν ἀναλαμβάνειν ἐξακριβοῦν, μηδὲ τὰς μείζους καὶ σωματικωμένων ἐλέγχους διαδρᾶναι, ἐπιτετμῆσθαι τῆς ὅλης πραγματείας, εἰς τὸ κεφαλαιῶδες καὶ ὁλοχερέστατον δεῖν τινὰ μνήμην, ἱκανὰς αὐτοῖς παρεσκευάσθαι. Et mox: Καὶ δὴ καὶ τὰ κατὰ μέρος ἀκριβέστατα παρεξιόντας, καὶ ὁλοχερεστάτων τύπων ἐπαναπεπλημμένων καὶ μνημονευτέον. qi locus noſtrum cum primis illuſtrat. Siquidem accuratæ fuſioríque rerum tractationi epitomen ſummæ rerum capita tantùm complectentem opponit, ſive κεφαλαιωδέστατα ἐπιτετμημένα, ut ipſe loqitur. Aliter pavlò, nec multò ſecùs tamen, τὸ ὁλοχερῶς

Marcus.

Marcus usus videtur *lib.* 4. § 36. & *lib.* 9. § 3.

Μηδ' τοῖς φειλαλέοις ταχέως συλλαπαθεῖς] φεῖ [ἄλλων] , vel φεῖ [αὐτῷ] λαλοῦσι, Xyland. ut vel de *calumniatoribus*, vel de *ardelionibus*, quos Græci φειλοπολύπους; cavtio data intelligatur. Verùm retineri potest istud φειλαλεῖν, ut *blaterones*, garruli, nugacésque designentur. Aristoph. *concionatr.*

Μὴ φιλυμνῶμεν.--

Idémq; de Evripide in *Nebulis*, si Laërtio *l.* 2. in *Socrate* credimus, [Εὐριπίδης δ' ὁ τὰς τραγῳδίας ποιῶν [τὰς φιλαλούσας, ὅτες δὶς τὰς σφάς. atq; ità Svidas adductis etiam Marci ipsius verbis. φιλαλεῖσιν. ἀντὶ τοῦ φιλοπολυποῦσι, φλυαροῦσι. Hinc φειλαλήμαλα, vocabulum eidem restituendum, in Καταγλωττίσμαλα, pro qo perperàm ibi φιλαλείμαλα legitur. Sic enim Etymologus: ῥωμύλμαλα, φιλαλήματα. & Svidas alibi, Κομῳδῶν, φιλοτέχνων, φιλήμων. Cui suffragatur & qod Scholiastes *ad Sophoclis Antigon.* Κόμφοις, φιλαλέσι κομῳδοῖς δὲ ἔλεγον, ὡς νυν ἡμεῖς φιπαίροις καὶ πλυλαλοῖς φαλοῦ. qæ novissima laudans D. Heinsius, in *ad Cor. ep.* 1. *c.* 13. *v.* 4. φιπαίρως καὶ φιλαλοῦς legit. Inde & Aristophani in *Ranis*, Ἀφιλαλήτου. qod Schol. pessimè, ὡς εἰδότα λαλεῖν, est interpretatus. Vide Gellium *l.* 1. *c.* 15. meliùs Svidas ὃν οὐκ ἄν τις φειλαλήσοι. *qem loqacitate vel superare vel compescere nullus possit.*

Τὸ ἐντυχεῖν] *qòd inciderim.* Cas. meliùs forsan, *nactus sim*; cum non casu fortuito, sed amici hominis Marci commodo prospicientis, benificio an officio, commentariorum illorum compos sit factus. qo sensu & ἐντυχάνειν pro *adipisci* usurpatur. Verùm Xyl. vertit, *qòd commentarios legerim.* nec spernenda ea versio. siqidem γράμματα ἐντυχάνειν est *scriptum legere.* Apud Herodianum *l.* 4. Antoninus Severi filius, καλέσας Μαχίνῳ ὑποστάτῃ καὶ ἰδιώτῃ, ἐντυχεῖν τοῖς γράμμασι, καὶ εἴ τι ἐπαινέσειν εἴη, ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ. *Macrinum jubet, ubi secesserit, literas ad se datas sibiq; in manum traditas, privatim legere, & si qid contineant, qod proferato opus sit, id sibi indicare.* atq; ità accipere licuerit etiam in illis Dioscorid. in *præfat. Oper.* Παρακαλῶμέν σε, καὶ τοὺς ἐπιδεξομένους τοῖς ὑπομνήμασι. *qi commentarios istos lecturi sint*, tam potest verti, qàm, *qi in eosdem incident, vel eosdem nacti fuerint.*

Τοῖς ὑπιλλιείοις ὑπομνήμασι] Ità in operis *proœmio* indigitat Arrianus ipse *dissertationes Epicteti*, qas diligentiæ illius debemus. Idémq; qod havd perindè vulgò innotescit, *Enchiridion* qoq; concinnavit ex ejusdem *dictis collectaneis*, qod ex *epistola* ad Massalenum qendam, cui commentarium illum inscripsit, constare monet Simplicius in *prolegomenis* ad eundem. Verùm periisse videtur *epistola* illa, unà cum Philosophi ipsius *vita*, qam & prolixè descripsisse Arrianum eundem ex eodem avtore discimus: qi cum Epicteto superstes fuisse videarur, & post obitum ejusdem tum *dissertationes dictâq; collectanea*, tum & *historiam* illam conscripsisse, havd sit probabile, qòd Svidas refert, Epictetum ipsum ad Marci imperium pertigisse. Vide *ad l.* 7. § 19. & *l.* 8. § 31.

§ 8. Ἀπολλωνίῳ] *Ejus est & Apollonio Chalcedonio (Chalcidensi*, Salmas. & Casavb. qanqam & Evseb. χαλκηδόνιον.) *Stoico Philosopho.* Jul. Capitolinus. qi & in imperatoriam dignitatem jam adscitum ad domum Apollonii discendi cavsâ ventitasse testatur. De eodem idem in *Pio*: *Cùm Apollonium, qem Chalcide accivverat, ad Tiberianam domum, in qa habitabat, vocâsset, ut ei Marcum Antoninum traderet, atq; ille dixisset, Non magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad Magistrum; visit eum, dicens, Facilius fuit Apollonio à Chalcide Romam venire, qàm à domo sua in palatium: cujus avaritiam etiam mercedibus notavit.* Qin & Lucianus eundem à Demonacte Cynico peristrictum meminit, cùm de ipso accomitatu ejus ad Imperatorem proficiscentis, per ludibrium diceret, *En Apollonium & Argonavtas ejus* quasi vellus avreum petiturus, hoc est, qæstûs cavsâ, se ad avlam regiam conferret. Hunc avtem Apollonium Νικομηδέα Dio cur dicat, alii dispiciant. Ac fieri potest ut *Arriani* nomen interciderit, qem & *Philosophum* vocat Evsebius, & Νικομηδέα fuisse testatur, & inter Marci nostri magistros recenset. Cæterùm Apollonius idem hìc esse videtur, qem Epiphan. *l.* 2. *tom.* 1. *hær.* 56. Ἀνλωνῖνα ἐτίμησεν vocat, & à qo Bardesanem de fide deserenda frustrà solicitatum refert.

Ἀναμφιβόλως ἀκύβδλον] De hoc ipso, inter alia, loco, cùm clarissimum virum dominum Cl. Salmasium, cui ob operam in hoc opere defungendo lubentissimè ac candidissimè præbitam, plurimùm debere me semper agnoscam, per epistolam consuluissem, is in hæc verba responsum dedit; Τὸ ἀναμφιβόλως ἀκύβδλον. *Hominis est qi certo semper proposito & consilio res agit; qi non fluctuat in deliberatione sua, nec qicqam incertis fortunæ casibus eorum qæ acturus est committit: qod qi faciunt,* κυβδεύειν τοῖς πράγμασι *Græci eos dicunt.* τὸ ἀκύβδλον *igitur in eo est, qi nihil aggreditur, nisi cujus certus est futurus eventus.* κυβδεύειν ἐν τῷ βίῳ *Græci dicunt, qi vitam suam periculis exponunt.* Κυβδεύειν & κύβον ἀναρρίπτειν πολέμου, *ille dux vel Imperator dicitur, qi prælium cum hoste committit, de exitu securus, qem fortunæ commendat.* Incertus avctor apud Svidam: Τὸ στρατηγοῦ ἀδιωάλευ ἔχον & κύβον ἀναρρίψαι πολέμου ποσήτε. Polybius apud eundem: Οἱ μὲ ἀλογισίαν καὶ μανίαν φασιν εἶναι, τὸ παραβάλλεσθαι καὶ κυβδεύειν τοῦ βίου. *qod ipse exponit,* Παραλόγως τι πράτλειν καὶ ῥιψοκινδύνως. (qibus adjici potest, qod Svidas idem: Κυβδεία, κύβοι, εἰς κίνδυνον παρπιπῶ. μὴ παραβάλλεσθε, (καὶ) κυβδεύειν τῷ βίῳ. Et rursus, Ἐγκυβεύσῃ τοῖς πράγμασι, τὸ ῥιψοκινδυνεύσας τι φράτλειν, καὶ ὑπολέγειν, ἀμφίφρων κύβος.

Θ. qod tamen ad τὸ κυβευτὴν, κυβίου τὸ ὑπὸ κυμαβίης ῥίπτουσι, rectiùs ille retuliſſet) *qi certâ vitaq; ratione omnia agere inſtituit, ἢ τὸ ἀνύβριστον habet.* Κυβεία *iam ἀνθρώπων eodem ſenſu uſurpatur ab Apoſtolo eo loco quem notâſti.* (ſimul enim de loco illo Epheſ. c. 4. v. 14. qæſieram) *puerorum enim ætas improvida, qi nondum certa rationis uſum habent, paulo momento huc vel illuc impellitur.* κυβείαν ἀνθρώπων *Apoſtolus appellat actiones hominum temerarias & fortuitas, quæ nullo certo conſilio explicantur. Veteres tamen κυβείαν πανουργίαν interpretati ſunt. qod minùs placet. nam e πανουργίᾳ ſequitur ſtatim.* Eò *referenda hæc Suidæ gloſſa.* Κύβεια, πανουργία. *Interpres qoq; Arabs exponit,* خديعة *qod eſt fallacia & aſtutia, certè in ludo teſſerario,* Τὸν κύβον, *ut veteres iis ludebant, non ſolùm fortuna locum habebat, ſed etiam ars, imò id qod malè cesserat ex teſſerarum jactu, arte corrigebant; ut ex Platone & aliis auctoribus explicavimus ad hiſtoriam Auguſtam.* Hæc vir ille illuſtriſſimus. Cujus verbis noviſſimis & illud adjici poteſt, non arte ſolam in jactibus diſponendis, ſed fraudem etiam in procurandis, in eo ludi genere frequenter nimis intervenire: qò & Apoſtolus forſan reſpexerat. Eò certè loci, more ipſi non inſolente, *ἐπιπεπλεγμένον πάνυ*, metaphoræ, tanqam teſſellas qaſdam, orationi ſuæ variis intexuit. prima eſt à puerulis ducta, qos pomis, crepundiis, rebus leviculis qibuſvis pellicias facilè & traducas qò ipſe velis. altera à navibus, qæ *ἀνθιστάμενοι, & juſto ſine pondere labant,*

Pérq; mare inſtabiles nimiâ levitate feruntur,

ut Naſo *Metam. l. 2.* tertia, poſteriorem hunc ſi admittimus ſenſum, ab aſtutiâ ac fraudibus aleatorum, quibus ludi ignaris aut improvidis facilè imponunt; ſicut Lyſandri dictum celebre illud docet, qod qidam tamen Philippo Maced. ut Ælianus *l. 12. c. 7.* alii Dionyſio majori, ut Plutarchi nom. error *de Adulat. l. 1.* tribuunt; Τὰς μὲν παιδικὰς κύβους ἀφαιρεῖσθαι λοιδοροῦντας, τοὺς δὲ ἀνδρικοὺς ἐξαπατᾶν δεῖν. Plut. in *apoph.* & in *Lyſand.* & *Sympoſ. l. 9. c. 20.* & Dio Petul. *orat. 74.* itaq; κυβείαν, Eraſmus *verſutiam*; Auguſtinus *illuſionem* reddidit. *de Civit. Dei, l. 22. c. 18.* Apoſtolus ipſe forſitan per *πανουργίαν* expoſitum volebat. Ad eum autem Apoſtoli locum reſpexiſſe videtur Clemens Alex. in *hortat.* ubi myſteria exotica appellat, *μυστικὰ ἀνθρώπων ἀπίστων σύμπαντα, καὶ πλάνης ἀναπλεῳ κυβεύοντα.* qæ verba noviſſima cùm excriptorum incuria exciderint, ex Euſebio reparat. *l. 1. c. 5.* Clementi ſunt reſtituenda. Verùm de loco Apoſtoli viderint eruditi: Marci mentem qin vir literatiſſimus clariſſimè explicaverit, ambigi vix poteſt.

Πρὸς μηδὲν ἄλλο βλέπειν] Vide *ſuprà ad § 7.* ex Epictet. *l. 3. c. 12.* Idem. *Enchir. c. 50.* (ἀναπείσω ὑμᾶς ἀπιέναι, ἐπὶ μηδὲν ἄλλο ἀποβλέποντας ἑαυτοῖς, μᾶλλον δὲ πρὸς ἐμέ, ἢ τὸν λόγον.

Μᾶλλον] Vide *ad l. 3. § 6.* Syneſ. *de providen.* Ὥσπερ γὰρ ἐδεῖτο ἡ ὀφθαλμία μᾶλλον πρὸς ἀνθρώπου, ἀφεῖναι πλέον δοὺς τῇ πυρί, καὶ πολὺ στῆσαι χαλεπώτερον εἰς πλεῖον τὸ ἀδικοῦν· ὅταν ἴδῃ τις ἐν καὶ ἐπὶ μᾶλλον γινόμενον, καὶ τὸ σμικρὸν εἰς διαφορὰν, πλεῖον ἀφίκηται ἀφειδίας.

Ἀεὶ ὅμοιον] Vide *infrà ad § 16.* Senec. *epiſt. 20.* *Maximum hoc eſt & officium ſapientiæ, & indicium, ut ipſe ubiq; par ſibi idémq; ſit.* De Marco noſtro Dio. *l. 71.* Ὅμοιος δὲ πάντων ἦν καὶ ἐν ὑδρὶ καὶ ἀλλοίῳ. qod eſt illi argumentum, ὅτι ἀ φρονήματος, ἀλλ' ἐξ ἕξεως πάντα ἐπράττε. ὅτου, inqit, ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸς ἀνὴρ ἦν, καὶ οὐδὲν φρονήματὸν ἦγε. De eodem Svidas. Ἦν ἀφόβου μὲν ἥδη τῆς πλατείας συνεζῆτει καὶ ἡσύχιον βίον ἐπεδείκνυτο, ὅτε καὶ Νέρων, ὅτε καὶ Οὐεσπασιανὸς τὸ φρόνημα ἀφεῖτο πάντως. Capitolin. item, *Erat ipſe tanta tranquillitate, ut vultum nunqam mutaverit merore vel gaudio.* Et Aurel. Victor. *A principio tranquilliſſimus, adeò ut ab infantia (in infantia qoq; Eutrop.) vultum nec ex gaudio, nec ex merore mutaverit.* Cui geminum de Socrate marito ſuo Xanthippe dictum refert Ælian. *l. 9. c. 7.* Ὡς ὅμοιον ἐᾷ τὸ ζωρότατος φέρεσθαι, καὶ φερόμενον ἐπὶ τῆς ἀνίας, καὶ ταπεινοῦσθαι ἀεὶ πρὸς. qod de eodem Epictet. *differt, l. 3. c. 5.* Τὸ αὐτὸ φρόνημα ἀεὶ καὶ ἐπιφανὲς καὶ εὐσχῆμον. & *l. 2. c. 25.* ἓν ἔχον φρόνημα ἀεὶ διατελεῖ. Plinius *l. 7. c. 19.* *Ferunt Socratem clarum ſapientiâ, eodem ſemper viſum vultu, nec aut hilaro magis aut turbato.* Hinc Seneca *epiſt. 104.* ubi Socratem *ſeucm perpeſſiſſimum, per omnia aſpera* (quæ & recenſet qàm plurima) *jactatum dixerat: Hæc, inqit, uſq; eò animum Socratis non moverunt, ut nè vultum quidem moverint. illam mirabilem lævdem & ſingularem uſq; ad extremum ſeruavit: non hilariorem qiſqam, non triſtiorem Socratem vidit. æqalis fuit in tanta inæqualitate fortunæ.* Idémq; *de ira l. 2. c. 6.* *Qid indignius, qàm ſapientis affectum ex aliena pendere neqitiâ? definet ille Socrates poſſe eundem vultum domo referre, qem domo extulerat.* De Socrate tamen Hieronymo fidem non faciunt. Sic enim *adv. Pelag. l. 3.* *Eundem ſemper vultum habere non poſſumus, qod de Socrate falsò Philoſophi gloriantur, qanto magis animum?* Eraſm. in *Annot.* ad eund. *Is agelaſtos eſt dictus, ſemper eodem vultus habitu, nec alio fuit, cùm ebiberet cicutam, qàm qo ſolebat vinum bibere.* De Alexandro Mammææ filio, Lampridius; *Fronte ſemper pari, & lætus ad omnia.* De ſe tale qidpiam polliceatur Flaccus. *ad Florum, l. 2. epiſt. 2.*

——*ego nec tumultum*
Nec mortem magnâ an parvâ, feram unus & idem.

Qnqam de Marco Dio refert, qòd Fauſtinæ uxoris mortem ἐμφανῶς ἐπένθησεν, *vehementiùs luxerit:* πλέον ἢ σωφρονῶν, *plùsqam conveniebat;* Julianus, qi hoc nomine Marcum notat in *Sympoſio.* & Capitolinus, qòd *educatorem ſuum mortuum fleverit;* unde *cùm ab aulicis miniſtris non exercetur ab oſtentatione pietatis,* dixerit Pius.

Pius, *Permitte illi, ut homo sit; neque enim vel philosophia, vel imperium, tollit affectus.* ut in hoc saltem vel Apollonio, vel Socrati dispar videatur. Verùm Dio de animi moderatione sinceritatéq; minimè fucatâ, non de affectibus istiusmodi, locutus videtur. Capitolino qi secum constare possit, ipse viderit. Cæterùm Svidas, vel alius qis apud Svidam, Apollonio Tyanensi tribuit, quæ de Chalcidensi Marcus istîc, in Ἀεὶ. Ἀεὶ χρὴ τὴν σοφὸν ἕξιν ὁμοίαν, ἐν ἀλγηδόσιν ὀξείαις, ἐν ἀποβολῇ τέκνων, ἐν μαχρᾶς νόσοις. ὅτος λέγ' Ἀπολλωνίῳ ὁ Τυανεύς. Ad qem locum Portus mirum in modum, sed incassum, se torquet.

Ἐπὶ παραδείγματος ζῶντος] Ennodius, *l. 1. ep. 1. Domi habes, unde adhortationis meæ viva sumas exempla.* Qam autem vim habeant *viva exempla* ista, docet Seneca *Epist. 6. Plus tibi,* inqit, *viva vox, & convictus, qàm oratio proderit. in rem præsentem venias oportet. primùm, qia homines amplius oculis qàm auribus credimus. deinde qia longum est iter per præcepta, breve & efficax per exempla. Zenonem Cleanthes non expressisset, si eum tantummodò audisset. Vitæ ejus interfuit, secreta perspexit, observavit illum, utrùm ex formula sua viveret. plus Plato ex moribus qàm ex verbis Socratis traxit. Metrodorum, & Hermachum, & Polyænum, magnos viros, non scholæ Epicuri, sed contubernium fecit.* Itaq; Aristides in *Alex. Epitaph.* ex Platone, *Phædr.* concludit, Παιδεύειν δεῖν τοὺς ἐν τοῖς γράμμασι, πρὸς τὰς ὁμιλίας αὐτὰς ἐλθόντας σοφῶν ἀνδρῶν.

Ὅτι δύναται ὁ αὐτὸς σοφρόνστατός τε εἶναι, καὶ ἀνδρικώτατος] *posse eundem & vehementissimum esse, & remissum esse.* pro rerum scil. in qibus versatus, varietate. qod de Pio infrà, § 16. De patre suo Gregor. Naz. in *epitaph.* Ἀλλ' ἦν ὁ αὐτὸς, ἥμερος μὲν, εἰ καί τις ἄλλος· ἐνδρὸς δὲ, καὶ τὸ ἥμερον. Δύο γὰρ τούτων ἐν τῷ πολλὰ μαχομένων ἀλλήλοις καὶ ἀντιπαρατεινομένων, ἀπάθειάς καὶ πραότητος, καὶ τῆς μὲν τὸ ἥμερον ἐχούσης μὴ τὸ ἀνανδρικὸν, τῆς δὲ τὸ ἀρρενικὸν δίχα τοῦ φιλαυθρώπου, ἐκείνου συνῳδὸν θαυμασίως ἀκρότητος· φιλάνθρωπον μὲν, ὡς αὐτὸν, καὶ τῆς ἡμερότητος ὑφηγήσασθαι δυνάμενον, ὡς ἀπαθείᾳ, καὶ τὸ ἐντελείας.

Τὸ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι μὴ διαφορτικὸν] *ut in percipienda doctrina me non morosum præberem.* Xyl. tanqam in differentes avdiendo morositatem eam notaret, qam in avditoribus havd pavcis observat multisqe exagitat Plut. *lib. de avdiendo.* at Cas. cui assentior potiùs, *in disciplinis tradendis morositate omni immunem* vult intelligi; utpote qi avdientium ac discentium, vel importunitate, vel incapacitate, nevtiqam offenderetur. Siqidem ut ex Philemone Comico Theophilus *ad Autolyc. l. 3.*

Χαλεπὸν ἀκροατὴς ἀσυμφέτος καθήμενον·
Ὑπὸ γὰρ ἀργίας ἑαυτὸν μίμηται.
Molesta res est fatuus avditor sedens:
Se namqe præ stupore non redarguit.

Vide *infr.* § 9. Τὸ ἀνεπιτήδευτον φύσει ἰδιωτικὸν.

Καὶ τὸ ἰδεῖν ἄνθρωπον σαφῶς] *Sed circumspicerem de homine.* Xyl. ut cum clavsula priore cohæreat. qod non videtur. *exemplar verum hominis.* Cas. ad verbum, *& qòd viderim hominem.* pro σαφῶς avtem σοφῶς legendum conjicit doctissim. Junius. utrumlibet constare poterit. vel qòd *manifestè* id is sentire se ostendebat, vel qòd *sapienter* egebat, qòd id *sentiret.*

Ἐλάχιστον φροντίσας ἑαυτῆς πλὴν ἡγεμόνος τινὸς ἀρετῆς] Eodem sensu Heraclitus apud *Laërt. l. 9.* Πολυμαθίη νόον ἔ διδάσκει· Ἡσίοδον γὰρ ἐδίδαξε καὶ Πυθαγόρην. Qod Philosophi dictum ab Ambrosio Camald. Laërtii interprete pessimè acceptum; à Gellio, cujus codicibus jam diu excideràt, in *præfatione* operis adductum, restituit simul explicátqe Salmasius *exercit. in Solin.* Apud Athenæum *dipnosoph. l. 13.* seciùs pavlò sic effertur; Πολυμαθὴν νόον ἔχειν, ἔ διδάσκει. qo loco etiam Hipponis Athei, & Timonis Phliasii in eandem ferè sententiam dictum refertur, qo pronunciatur, τῆς

Πολυμαθησοσύνης ἐκ ἔστι κρεῖττον ἄλλο. Clemens itidem *Stromat. l. 1.* ubi Platonis illud, tanqam ex *Demodoco*, qod in Ἐρασταῖς, legitur, (ubi Socrates πολυμαθίαν aliud à *philosophia* esse multis contendit) adduxisset; Μὴ δὴ ἡμῖν τὸ φιλοσοφεῖν λέγειν, εἶθ' οἱ τὰς τέχνας κυπηλεύοντα ζῆν, ἢ δὲ πολυμαθίαν, ἀλλὰ ἄλλο τι. Subjungit, Ἡσίοδόν, ὅτιμαι, εἰς ἄρα ἦν πολυμαθῆ νόον ἔχει ὁ διδάσκει καὶ Ἡράκλειτον. qi locus cùm sit depravatissimus, ex M. S. Heschælius legendo, εἰς ἄρα πολυμαθείαν νόον ἔχειν, ex parte satis feliciter restituit; sed mendum omnium fœdissimum intactum reliqit. legendum ergò, Πολυμαθείαν, νόον ἔχειν ἔ διδάσκει. atq; ità fortasse etiam Athenæus scripserat. Denique tanqam Democriti idem ferè lavdat Stobæus *tom. 2. tit. 4.* Πολλοὶ πολυμαθίης, νόον ἔχ ἔχουσι. qod apud nostros vulgari dicterio est celebre, *Peritissimos qosqe non & prudentissimos esse.* **The greatest clarks are not alwayes the wisest men.** Cæterùm Apollonius bonorum suorum minimum censet, qod alii in se summum reputant: hi verò inane prorsus ac futile qiddam pronunciant. Vide *infr.* § 9. Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπιτήδευτον. Optimè verò sive Democritus, sive Heraclitus (alterius enim dictum esse nullus ambigo, etiamsi nomen nullum adscriptum extet) apud Stob. *tit.* 34. Πολυμαθίη νόον μὲν ἀφελεῖ, νόον δὲ βλάπτει τὸν ἔχοντα. ἀφελεῖ μὲν τὸν ἀξιὸν ἄνδρα· βλάπτει δὲ τὸν ἀπαίδευτον φαντασίαν πᾶν ἔπος, καὶ ἐν παντὶ δήμῳ. Nec dispar Aristippi illud, ὅτι πολυμαθίᾳ συμπαιωμένους· Ὥσπερ ἐκ οἱ πλεῖστα ἐδίοντες καὶ γυμναζόμενοι ὑγιαίνουσι μᾶλλον φύσει τὰ δέοντα ἀφορεφορεμένων· ὕτως ἐκ οἱ πολλὰ, ἀλλ' οἱ χρήσιμα ἀναγινώσκοντες, εἰσὶ σωφρονέστεροι. Porphyrius denique *de abstinent. l. 1.* ἐκ ἔστιν ἡ εὐδαιμονικὴ ἡμῖν θεωρία, λόγων ἄθροισις, καὶ μαθημάτων πλῆθος, ὡς ἄν τις φήσειεν.--- ὅτου γὰρ ἕνεκεν ἂν ἀνά-

λυσε

λιον τοῦ πᾶν μάθημα συνάγοντες, ἢ εὐδαίμονας. νῦν δ' οὐχ ὅπως πᾶν μάθημα ὁ συμπλεκῶν τῷ δικαίῳ, ἀλλ' οὐδὲ τὰ περὶ θεῶν ὅντων, ὅσα μὴ ἀφεῖται, ἢ ἃ κατ' αὐτὰ φυσικῶς καὶ ζωῇ. Avdiant Christiani, ab ore hominis nomini Christiano infesti, dogma sanè Christianissimum.

Πῶς δεῖ λαμβάνειν τὰς δούλους χάριτας] τὰς δούλους χάριτας, sicut *infr.* § 16. τὰς δούλους τιμάς. & *l.* 4. § 3. Τῶν εὐφυμεῖν δούλων. qia hoc loco multa vulgò habentur, qæ Stoici eo nomine nevtiqam dignanda censent. Ars est qædam in beneficiis dextrè tam accipiendis, qàm & largiendis. Plutarch. *de Socrat. genio:* Ἡ χάρις οὐχ ἥττον δεῖται τοῦ λαμβάνοντος ἢ τοῦ διδόντος, ἐξ ἀμφοῖν τελοῦσα τὸ κῦρος. ὁ δὲ μὴ δεξάμενος, ὥσπερ ὀφείλων ἦν φορτίδιον, κατόμενον ἀπολῆ ποιοῦσα. Eandem imaginem aliò transtulit Plutarchus idem in *lib. de cvdiendo:* Ὡσπερ ἐν τῷ σφαιρίζειν τὸ βαλόντι δεῖ συνιέναι τὸν δεχόμενον· ὅτου ἐπὶ σὸν λόγον δεῖ τὴν εὐρυθμίαν καὶ ἀεὶ τὸν λέγοντα, καὶ ἀεὶ τὸν ἀκροώμενον, ἂν ἐπίτηδες τὸ ἀφεῖναι αὐτῷ συλᾶσθαι. Seneca, *de benefic. l.* 2. *c.* 17. *Vala Chrysippi nostri usi similitudine de pila lusu: quam videre non est dubium aut mittentis vitio, aut accipientis. tunc cursum suum servat, ubi inter manus utriusque, aptè ab utroque & jactata & excepta, versatur.* Lavdat hoc nomine Lacedæmonios apud Herodotum *l.* 4. Anacharsis, πάντων δὴ εἰ μάλιστα σωφρόνως διῆναί τε καὶ δίκαιος λόγον.

Διὰ ταῦτα] D. Jun. vult ταύτας, χάριτας scil.

§ 9. Σέξτε] *Avdivit & Sextum Chæronensem Plutarchi nepotem.* Capitolin. & Eutrop. ἀδελφιδῆν. Evseb. τὸν ἐν Βοιωτίᾳ. Dio, Svidas & Philostrat. in *Herod.* Qæri forsan possit an idem sit, qi Pyrrhonias opiniones scripto propugnat. negant in *Plut. vit. c.* 5. Rualdus, & *ad Histor. Aug.* Salmasius; qi & Sexto Afro istud tribui monent, negat & *ad histor. eand.* Casavbonus, qi *ad Laert. vit.* tamen secùs statuerat.

Οἶκον τὸ παρεπομένων] *domus ad arbitrium patrisfamilias institutæ.* Xyl. qo ferè sensu Svidas. Παρεπομένων, οἱ τοῦ παρὰ σοὶ παρεῖναι παρεδεύοντες νόμῳ πρῶτος. nisi qòd hìc ad majorum jam defunctorum, illìc ad superstitum adhuc parentum leges vivitur. Ità certè Plato primos mortales ait, *de leg. l.* 3. Ἔθεσι καὶ τοῖς παρεῖναι νόμοις ὑπομένουσι, *institutis legibúsque patriis vixisse.* móxqe ubi de Cyclopibus Homeri illud ex *Odyss.* 1. lavdaverat,

—Θεμιστεύει δ' ἤματος Παίδων ἠδ' ἀλόχων— à *patrio* hoc regimine *regium* dicit profluxisse, in qo scil. primo ætati honos ille deferebatur, διὰ τὸ τῶν ἀρχὴν ἐν παισὶ καὶ μητρὶ γεγονέναι, δι' ἐπόμενος, καθάπερ ὄφεσιν, ἀγέλαις ἐπίνειαν, παρεπομένων καὶ βασιλείαν παισὶν ἀκριβῶς βασιλευόμενοι. qem locum Svidas, opinor, explicare volebat. Verùm meliùs Casavb. *domum patrio affectu gubernatam* intelligit: in qa Dominus domus, etiam qoad servos & famulos, non titulo tenùs tantùm, sed re verâ, paterfamilias existit. non eâ qidem ratione, qâ Martiali, *l.* 1. *ep.* 85. qia

Domúmqe & agros implet equitibus vernis,
Pater familiæ verus est Quirinalis.

Sed qâ Seneca ex majorum mente monet, *epist.* 47. *Vide,* inqit, *quam omnem invidiam majores nostri dominis, omnem contumeliam servis detraxerint. dominum patrem familiæ appellarunt; Servos, qod etiam in mimis adhuc durat, familiares.* Verus ergò paterfamiliæ, qi & erga servos paterno more se gerit. Plinius *l.* 5. *ep.* 19. *Est mihi semper in animo, &* Homericum illud, πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν, *& hoc nostrum, paterfamilias.* Tertull. *apologet. c.* 34. *Gratius est nomen pietatis, qàm potestatis: etiam familiæ magis patres, qàm domini vocantur.* Cæterùm frustra vocantur, nisi nomini suo reipsa respondeant. Qalem avtem hic Marcus Senci domum, tale Dionysii regnum voluit esse Dio, σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ μετ' εὐμενείας παρεσκευασμένον. Plut. Dion. Atqs hoc est qod in Ulysse suo celebrat Homerus *Odyss.* ζ'. *v.* 47.

Τοίη τοι Ναυσικλὰς πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

& *ibid. v.* 234. & ι. *v.* 12.

Λαῶν ὅσσοι ἄνασσε· πατὴρ δ' ὡς ἤπιος ἦεν.

His, qos rexit, mitis erat populis, patris instar.

Ad illud avtem Homeri oculum habuit Libanius *orat.* 14. ubi narrat se de Florentio Cilice qosdam percontatum, εἰ μέμνηται σφῷν ἀεὶ Ὀδυσσέως εἰρημένων Ὁμήρῳ, καὶ ὅσοις ἦν ἀφεὶς τοῦ Ἰθακησίου. ab eis responsum retulisse, his verbis, qæ qo mentem genuinam indicem, subjicio: καὶ λίαν ἔφασαν· καὶ ὅτε δεῖν ἤδεισαν, ὅτε πλησίον. ubi δεῖν ἤδεισαν illud cum vitiosum esse avtumaret Vir doctiss. Feller. Morellus ἤδεισαν expunctio, ἦλθε substituit: vertitqe, *illi admodùm se meminisse dixerunt, & neqe opus esse lætari, neqe ferire.* qæ sanè verba qid sibi velint, Oedipo aliqo, qi explicet, opus est. mitto qod *ipsos meminisse* refert, lapsu gemino cum eo, qo εἰ μέμνηται antè verterat, *nunqid meminissent,* cùm de Florentio præside ab ipsis Libanius, non de ipsis, qæsiviss et. Tum an *non lætari opus* habebant, qi præfectum πρὸς τοῦ ἀρχοῦντος (Libanium avdis) ἥμερον βέλτιόν τι, Ulyssis instar, nacti essent. Verùm sanus ac sincerus est locus, qem vitii suspectum vir doctiss. habuit, qi in Libanio & creberrimè, & turpissimè lapsus deprehenditur. de Florentio utiqe respondent Libanio, *illum admodùm meminisse,* (eorum scil. qæ de Ulysse à Poëta dicta sunt) réqe ipsâ exhibere. *neqe* enim *avt vincire libenter, avt ferire* h. e. *nec in vincula conjicere, nec plectere gengam proclivem* esse. ità τὸ δεῖν usurpavit & Plato in *Cratylo;* ubi ἄγειν & δεῖν, *ducere & vincire,* sive *ligare,* idem

ferè esse affirmat. Qod autem in Cyrop. Homerus, idem in Cyro praedicat apud Xenophontem *paed. l.* 8. his verbis Chrysantas. Πολλάκις μὲν δὴ καὶ ἄλλοτε κατενόησα, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει ἐπιτρόπου ἀγαθοῦ. ὅτι τε ὁ ποιμὴν ἐπιμελοῦς φύσει πρόσεστιν, ὅπως μάλιστα αὐτοῦ πλῆθος ὠφελῆται. Κύων τέ μοι δοκεῖ πᾶσι συμβουλεύειν ἡμῖν, ἀφ' ὧν ἂν μάλιστα εὐδαιμονοῖντες διατελοῖμεν. & Xenophon ipse, *lib. eodem*; ὑπὸ δὴ ἀρχομένων ποτὲ καλὸς κἀγαθὸς. addit etiam, & à servis, δεῖ οἷς τὸ δεσπόζειν καταπροαιρεῖσθαι. Idem hoc de se, ad populum ipsum provocatione factâ, profitetur Tullius Rex, apud Dionysium Halicarn. *l.* 4. Πᾶσι τοῖς πολίταις, ὁπόσοι πατρὸς ἐμοῦ ἀμείνονος. Qodque ille de Cyro, de Antonino nostri patre Pausanias in *Arcadic.* Τοῦτον Εὐσεβῆ τε βασιλέα ἐκάλουν οἱ Ῥωμαῖοι, οὐδὲν ἐς τὸ δεῖον τιμῆς μέλλοντα ἐφαίνετο κεκμηκώς· δίκῃ δὲ ἐμοὶ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Κύρου φέροντι ἂν τὰ πρωτεῖα, πατρὶ ἀνθρώπων κεκλῆσθαι. idem & in Justiniano celebrat Procopius *de structuris orat.* 1. & Arcadio commendat Synesius *de Regno.* Libanius, *orat.* 12. Ἐοικέναι δεῖ πατρὶ τὸν βασιλέα. Et Erasmus in *institut. princip. Bonus princeps non alio animo debet esse in suos cives, quàm bonus paterfamilias in suos domesticos. quid enim aliud est regnum quàm magna familia? quid Rex nisi plurimorum pater?* His opponuntur οἱ παραλλάττοντες τὸ πάτριον, καὶ δεσποτικῶτερον ἀρχῆς ἐφιέμενοι. Aristot. *polit. l.* 5. *c.* 10. Hoc nomine Cambysem notabant Persæ, cùm dicerent, ὁ Δαρεῖος μὸν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ δεσπότης. Κύρος δὲ πατήρ. *Darium institorem* esse, qia nundinabatur omnia; *Cambysem* herum, qia asper & insolens; *Cyrum patrem*, qia mitis, bonus, benignus, beneficus. Herodot. *l.* 3. Optimè Th. Morus noster:

Legitimus immaniſſimæ
Rex hoc tyrannis intereſſit
Servos tyrannus quos regit,
Rex liberos putat ſuos.

Putat? imò *habet.* pro liberis habet, & habet liberos. Idem: *Princeps pius nunquam carebit liberis*
Totius eſt regni pater.
Princeps abundat ergò felicissimus
Tot liberis, quot civibus.

Καὶ πρὸς ἔννοιαν] omisit Xyl. *propositum*, Cas. reddidit. *cogitationem*, oportuerat. Vide § 3.

Τοῦ κατὰ φύσιν ζῆν] Refert Laërt. *l.* 7. in *Zenon. Citiens.* Zenonem primum in *lib. de nat. homin.* statuisse, Τέλος εἶναι τὸ ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν· quod idem esse τῷ κατ' ἀρετὴν ζῆν. ὅτι ἄγει πρὸς ταύτην ἡμᾶς ἡ φύσις. (quod & Cicero *Offic. lib.* 3. *Quod à Stoicis dicitur, convenienter naturæ vivere, id habet hanc, ut opinor, sententiam, cum virtute congruere semper.*) Eum secutum Cleanthem *lib. de volup.* Hecatonemq; & Posidonium *lib. de finib.* Verùm Jo. Stobæus *collectan. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 5. Zenonem asserit τὸ τέλος dixisse, τὸ ὁμολογουμένως ζῆν. quod cùm posteriores deficientibus dictum existimarent, Cleanthem primùm τὸ τῇ φύσει adjecisse. Subjicit autem ipse, ἐσημειωμένων ταῦτα, τὸ κατὰ φύσιν ζῆν, καὶ τὸ κατὰ ἕξεις ζῆν, καὶ τὸ ἓν ζῆν. Retinuerunt istud deinceps Stoici. Noster *l.* 3. § 4. Τῶν ὁμολογουμένως τῇ φύσει βίων· quod Cicero *de finib. lib.* 3. *Congruenter naturæ convenienterq; vivere.* Senec. *epist.* 5. *Nempe propositum nostrum est, secundùm naturam vivere.* Et *de vit. beat. c.* 3. 1. *Solemne dicere, summum bonum esse secundùm naturam vivere.* Philo Jud. *de migrat.* Τοῦτό ἐστι τὸ παρὰ τοῖς ἄκροις φιλοσοφήσασιν εὐδαίμων τέλος, τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν· γίνεται δ', ὅταν ὁ νοῦς οἷς πέφυκε μέρεσιν ἀπεχθὴς ἀλόγῳ κατ' ἰσχὺν ὀρθὸς λόγος βαίνῃ, καὶ ὑπήκοα δίκῃ, φίλα ἀρετῶν δέχεσθαι αὐτὸν διαμιμησάμενος, καὶ πάσας ὁμοῦ καὶ πανταχοῦ ἔργοις τε καὶ λόγοις βεβαιούμενος. Idem vult esse, *secundùm naturam vivere, rectæ rationis semitam tenere, & Deum sequi, mandatis ipsius per omnia obsequendo.* Vide *infrà ad* § 16. & *ad lib.* 2. § 9, & *lib.* 4. § 42. & *ad lib.* 5. § 3. 9.

Τὸ σωφρόνως διωλάσειν] Ità *l.* 2. § 5. μὲν σωφρονικῶς ἐλαύνει. Vide notas ibi. Contrà L. Vero imperii cum Marco consorti, *callidam severitatis simulationem* impingit Jul. Capitolinus in *Marc.* Nec à nota saltem aliquâ hac in parte Marcum ipsum immunem evasisse idem indicat, dum refert *datum ei vitio, quòd & fictum fuisset, nec tam simplex quàm videretur, aut quàm vel Pius vel Verus fuisset.* Vero certè *simplicitatem* tribuit Alexander Severus, ubi Antoninorum virtutes peculiares commemorans, dixit; *Quid Pio sanctius? quid Marco prudentius? quid Vero simplicius? quid Bassiano fortius?* Lamprid. Qin & de Vero Capitolinus ipse in *Pio*: *Amavit tamen Antoninus Pius simplicitatem ingenii, puritatémq; vivendi: bonitatémq; est ut imitaretur & fratrem.* ubi *puritatem vivendi*, καθαριότητα, i. *munditiem*, interpretatur Casavb. qæ vitio quidquid affinis est. Verùm Capitolino de Vero secum convenire qî possit, viderint alii. mihi locus ille prior in Marco mendi suspectus est: nisi si ità accipi debeat, quòd ad Marci mores per tempus aliquod ille se specie saltem tenùs accommoderit. ut fuerit quod in Senatoribus quibusdam Plinius perstringit, *lib.* 6. *epist.* 13. *temporaria gravitas, vel potiùs gravitatis imitatio.* eò inclinarem lubens, nisi ut vitium ingenitum avtor notâsset. Quod autem de Sexto Marcus hîc, de Liciniano qæstore pariter Sidonius Apollinar. *l.* 3. *epist.* 7. *Nihil affectatum simulatúmq; vera potiùs severitas, quàm severitatis imitatio.* Vide *infrà ad* § 14. φιλανδρως.

Τὸ συγκατανεῦσαι φίλοις] *In consulendo amicis sagacitatem.* Xyl. ut συγκλίνειν hîc sit *conjectari*, & *conjectando sagaciter indagare*, qid qis velit, qóve opus habeat. Atqs ità Marcus usus est infrà, § 14. Μὴ δεῖσθαι συγκατανεῦσαι τοῖς φίλοις. sed meliùs Cas. *Amicorum ingenia sedulò observare.* ut συγκλίνειν istîc sit

observ-

ervare, & observando rationem alicujus habere, ad ingenium ejusdem se accommodet. Etenim ἀζεσθαι πινος, est *rationem alicujus habere.* Ga. *de fractur. l.* 1. Ἐγὼ γὰρ, ὅταν μὴν παρὼν πα- τη σωκρατικώτερον τι βιβλίον, ἀκριβῶς σχολάζω ὡσπερ τῆς μὲν τῆς ἐξηγήσεως, ὑποβλέπων ἐκάστο- τε εἰς τὸν μανδάνοντ᾽ ἔξιν. ὅταν δ᾽ γεγράφω σιν, ὅτε τὰ δέοντα παρεισδυομένη, ὅτε τὰ χείρονα χαζομαι. τὸ μὲν γὰρ τοῖς πλείστοις ἀναγκ- ὃ ἀνάτατον χρηζόντων ἐν τοῖς σαφέσιν. δεῖσον ἐν ὥραι δ᾽ μέσῳ ἔξιν ἔχοντων σχολάζω. *In privata le- ione accuratam prorsùm habeo discentis rationem; in riptis nec optimè nec pessimè imbuti, sed mediocri- e tantùm rationem habeo.* Polybius *hist. lib*, 6. ἴνα μὲν σύγκλητ᾽ πάλιν ἡ πλειόνων ἔχουσ ὠφελεῖν, ἐν τοῖς κοινοῖς μᾶλλον ἀναβλέπειν ρέσεων τοῖς πολλοῖς, καὶ σχολάζειν τῷ δήμῳ. *Sena- s multitudinem respicere, populiq; rationem habere gitur.* Et mox; Ὁμοίως γε μὴν πάλιν ὁ δῆμος ὑπο- ρεῖς ὅτι τῇ συγκλήτῳ, καὶ σχολάζειν ταύτης ὀφείλων, κοινῇ καὶ κατ᾽ ἰδίαν. *Populus Senatui obnoxius, ejusdémq; rationem habere, sive eundem obser- necesse habet.* Et rursus: Ὀφείλουσι δὲ καὶ πανθ᾽ δημαρχοι τὸ δοκεῖν τοῦ δήμου, κἀμέλγειν σχολάζειν ς τοῦτο βουλόμενοι. *Id excepi quod populo videbitur, usque voluntati sese accommodare.* Marcus ipse *l.* 3. 11. Τοῦ κατ᾽ ἀξίαν συσχολάζομαι. *Simul rationem ibeo cujusque pro existimatione sua.* & *l.* 10. § 6. σχολάζομαι τοῖς ἀμαθέσιν. *Cognatorum mihi rationem ibeo.* & *l.* 8. § 3. ἡ φύσις ἐσχόλασεν *natura unius- ujusque rei rationem habet, curam gerit.*

Κηδεμονικῶς] *Sedulò, studiosè, cum cura cautio- éq; benevolâ & amicâ.* Polyb. ibid. Τοῦ μὲν χρῆσθαι καὶ ἀκολουθεῖν, τῷ δ᾽ φιλικῶς καὶ κηδεμονικῶς ρεῖν. Inde oxymoron Clementis illud *Pædag.* 1. *c.* 8. Ἀλλ᾽ ἐκεῖ ἀλλόγειον τὸ σωτηρικὸν λόγω, κηδε- ονικῶς λοιδορῶν. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς θείας φιλανθρω- ίας φάρμακον· εἰ γὰρ λέξαι χρὴ, καὶ λοιδορῶν δεῖ. & 9. Νουθέτησις μὲν ἔν ὅτι, λόγῳ κηδεμονικὸς, τῷ ὑπεμπικός. Facetè Alexis *Midone* (referunt Athen. 15. & Eustath. *ad Odyss. ν'.*)

Ὁ πρᾶττ᾽ ἁμαρτὼν μὲν λυχνοῦχον φερεπλεῖν
Τῆς νυκτὸς, ἵν᾽ τις κηδεμὼν σοῦ δοκεῖν.

Qi primus docuit cum laternâ incedere
Nostu. digitorum egregius curator fuit. Grot.

Καὶ τὸ ἀνειλικτον τῶν ἰδιωτῶν] *Facilitatem ergà rivatos.* Xyl. parùm commodè. ἰδιῶν enim, ho- ines *imperiti*, qalis plebs esse plerumque solet. Sic ucas *Act. c.* 4. *v.* 13. ἀγράμματοι καὶ ἰδιῶται. & A- henæus *l.* 4. ὁ ἐνπλεκόμενος ἰδιώτης, φορτικὸς καὶ ἀν- ροφαίνων. Sed & Chaldæo Paraphrastæ, & Ju- æis Doctoribus הדיוטי istinc pro *vili, plebeio, ru- i, literarum imperito.* Talium imperitiam & stoli- itatem *sustinere* posse, artis laudisq; est haud infimæ. ythagoras apud Stobæum *tom.* 2 *tit.* 19. Μεγάλης καὶ ποικίλης, τὸ ἀπαιδεύτου ἀνοίας ἀνέχεσθαι φέρειν. Vide *uprà* § 8.

Καὶ τὸ ἀδιαφόρητον τῶν ἰδιωμάτων] Locus depravatus, & Xylandro conclamatus. Annotator Lugdun. *Interpretor*, inquit, *ut ea spectare non cuperem, quæ opinione tantùm constant.* οἰεσθαι enim est *opinari.* Est reverâ; sed ἰδιώματα pro *opinabilibus* vix, opinor, qisquam admiserit. Addit idem; *Vel, ut spectare non cuperem eos qi magnificè de se sentiunt.* οἰημα enim & οἰησις apud Plutarchum, Laërtium, & Dionysium *significat præsumptionem* & ὕπαρσιν, Mer. Calavb. Τῶν ἰδιωμάτων nomine τοῦ ἰδιώτας designari existimat. idémq; hîc de Sexto prædicare Marcum, qod Epictetus *Enchir. c.* 68. hisce verbis præcepit; Μὴ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν διαφημάτων. Qod genus vitii notans Cicero *de Orat. l.* 2. *Omnium autem*, inqit, *ineptiarum, qæ sunt innumerabiles, haud scio an ulla sit major, qàm illorum, qi solent qocunqe in loco, qoscunqe inter homines visum est, de rebus, aut difficillimis, aut non necessariis argutissimè disputare.* Verùm id mihi animo insidere neqit, cùm in clavsula proximè antegressâ τῶν ἰδιωτῶν meminerit; nec verisimile videatur Marcum de eisdem prorsus agentem, verbulo tantùm unico interjecto, vocabulum alterum usurpâsse voluisse. Sed nec ex ipsis verbis, prout exhibentur, qi elici possit iste sensus, intelligo. Clariss. Salmasius, οἱ ἰδιώμενοι sunt, inqit, *qi res τῇ οἰησει, i. opinione tantùm metiuntur. notum illud, Sapientis non esse dicere, Non putabam. non tantùm sic delicta sua multi excusant ac defendunt, sed etiam* τὸ *putabam in multis aliis locum habet. Puta- bam sic rem casuram, aut non putabam. Puto tamen locum hunc non vacare vitio. legendum fortasse, καὶ τὸ ἀνειλικτον τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τὸ ἀδιαφόρητον τῶν ἰδιωμένων. i. e. Qi facilè ferret idiotas ac rerum imperitos; sed & inconsiderationem eorum, qi leviter res perpendunt, & solam οἴησιν pro attentione & districtiori examinatione afferunt.* Conjecturam meam adjicere licuerit, a D. Salmasii vestigiis pavlùm admodum destectendo, à sensu nihil, legerim, καὶ τῶν ἀδιαφόρητον ἰδιωμένων, εοῖς; *qi citra considerationem opinantur, & de rebus qibusvis temerè statuunt.*

Καὶ τὸ πρὸς πάντας εὐάρμοστον] Qod de se Apostolus *ad Cor. ep.* 2. *c.* 9. *v.* 20. Ἐγενόμην τοῖς Ἰου- δαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος (μὴ ἄνομος θεῷ ἀλλ᾽ ἔννομος Χριστῷ) ἵνα κερδήσω ἀνόμους. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν, ὡς ἀσθενὴς, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινας σώσω. & *c.* 10. *v.* 33. Πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ συμ- φέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. *In licitis omnibus nimirum omnibus placere & satisfacere satagebat; omnia factus omnibus; non amittendo fidem, sed ostendendo pietatem.* Gregor. Rom. *pastor. l.* 2. *c.* 5. & *regist. l.* 1. *ep.* 24. *Compassione misericordiæ, non simulatione fallaciæ.* Avg. *ad Hieron. ep.* 1. *Nunc ad licita condescendens, nunc à licitis se cohi-*

ſcit: nunc mordia docens, nunc myſtica diſſerens. Gilbert. *in Cant. Serm.* 27. qi videndi uberiùs in locis adnotatis: ſed & Ireneus *adverſ. Valent. l.* 3. *c.* 5. & Oecumenius ex Chryſoſt. Theodoret. Phot. aliſque *in ep.* 2. *ad Cor. c.* 9. Eſtque ſanè ars qædam, nec contemnenda, nec obvia paſſim, eóque laude dignior, qò plerumq; rariùs comparet, accommodandi ſeſe gnaviter citrà decori leges imminutas qibuſcunq;, ad ipſorum, qibus id datur, emolumentum procurandum, offenſionémve declinandam. qam & Marco *indulgentiæ* nomine tribuam à Capitolino cenſeo el. Caſaubonus, & εὐφυοῦς τοῦ τρόπου interpretatur ex Platone *de Repub. l.* 3. Cæterùm iſta degenerat, & in vitium devergit, ubi in mores ſe induit, qæſtúsq; vel blanditiæ cauſſa adhibetur. qod genus hominum apte Chamæleonti aſſimilatur, qi *colorem ſubinde mutat, redditq; ſemper proximè attingit.* Plin. *l.* 8. *c.* 33. & Solin. *c.* 43. Ità Plut. *de adulat.* Ὥσπερ τοῦ ἰσχίου, ὅταν πυρέττοντα τὸν χεῖρα πρόσῃς, σωφρονοῦντα τῶν ὑποκειμένων ἡδέων καὶ χαρίεντα, ἀλλοῖον χρῶμα, χάριν οὐκ οἶδα, καταμύδρου· nunc Polypo; qi & *colorem mutat ad ſimilitudinem loci.* Plin. *l.* 9. *c.* 29. Πάντα τὸν χρηστὸν, οἷς ἂν παρῇ, πάντως ὠφελεῖν. Plut. *quæſt.* 19. Vide & Lucian. *dialog. marin.* 5. indè Pindarus *ibid.* & de *animal. ſolert.* ab eodem adductus. Πολλὰ δεῖ χρῆσθαι μαλακῷ τῷ σοφιστῇ, πᾶσιν πολλοῦ ὁμιλεῖν· ubi forſan tamen legendum, ὁμιλεῖν· ut præcepti monitive rationem habeat; qale & Theognidis illud, eidem cùm ibidem, tum & ubi πολυφιλίας, laudatum:

Πολύποδος νόον ἴσχε πολύφρονος, ὃς πολὺ πάσῃ
Τῇ ἀφ' ὁμιλήσῃ, τοῦθ' ἑδέων ἐράσῃ.

qæ in Theognidis tamen, qas nunc habemus, elegiis aliter pavlò ſic concipiuntur,

Πολύποδι ὀργὴν ἴσχε πολυτρόπῳ, ὃς πολὺ πάσῃ
Τῇ ἀφοσιώσῃ, τοῦθ' ἑδέων ἐράσῃ.

Qam lectionem ſecutus eſt, qi in Philoſtratum Ægyptium, Philoſtrato Lemnio referente in *vit. Sophiſt. l.* 1. per παράδοσιν illud transtulit;

Πολύποδι ὀργὴν, ἴσχε Φιλοστράτου, ὃς Κλεοπάτρῃ
Νῦν θεσπεσιάσας, τοῦθ' ἑδέων ἐράσῃ.

& contrà Phocylides;

Μηδ' ἀν πλεονεκτὴς πολύπους κτλ. χάσκῃ ἀμιάντῳ.

Idq; Tragic. apud Athen. *l.* 7.

Στυγῶ μαλθακίζεσθαι πολύποδος χέρας.

Qin & de viro verè bono Gregor. Naz. *orat.* 27. Πῶς δεῖον τι ποιῶν, καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ ἀνδρικῶς λέγειν, Ἐγὼ γὰρ ὁ αὐτός εἰμι, καὶ οὐκ ἀλλοιωμαι. ἔκαν κυλισθῆναι δέσηται, ἢ μεταπεσεῖσθαι, ἢ συμπελαπαγῆναι τοῖς χαρίεσι καὶ τοῖς πρέμνοις, ἀλλ' ὅλῳ γηράσῃ, καὶ πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ἀπὸ τοῦ πρέμνου ὁ πολύποδος, οὗ ἂν ὁμιλήσῃ. Verùm nulla imago vitioſum iſtud τοῦ πολλάκις καὶ ἀρίστου τὸ εὐάρμοστον depingat melius, qàm Plutarchi illa lib. *de adulat.* ab agis deſumpta. qæ per fluxilem labilémq;, qam obtinent, naturam, vel vaſis cujuslibet concipiendis, vel corporis immenſis cujusvis, figuram confeſtim induunt. Οὐ πάλαι, inqit, ἀπὸ μίαν ἡδονὴν ἢ δύο τὸν ἔχοντα μόνιμον, ὑπὸ ἀκαταστάτου βίου ζῶσιν πάντων, ἀλλ' ἑτέρῳ καὶ πρὸς ἕτερον πολλοὺς καὶ ἐναντίους ἑαυτοῖς, ὥσπερ ἀστέρες, ὑπὸ ἀνάγκης, ἐξ ἀλόγου τινὸς καὶ παντελοῦς δεῖ καὶ πονηρᾶς, εἰκάζειν, ἐξ ἄλλου τινὸς, ἄνευ τοῦ μετὰ λόγου καὶ τέχνης παραγομένους ταῖς ἐπιθυμίαις. Vide *ad l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 43.

Ἱκανοὶ μὲν πάντα τρόπον ἀφελῆσαι καὶ πλεῖον ἑαυτῶν] Qod de Demippo Sophiſta (opinor) apud Suidam refcio qis: Ὁ αὐτὸς σοφιστὴς ἀεὶ καὶ ἀκαταστάτου, ὥσπερ ὀπίζηται ἐπὶ τῶν ἐμπόρων, ἑκάστοτε ἕτερον ἐπιτηδεύων καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀφικόμενος.

Ἀλλαχοῦ γάρτοι ἑαυτὸν ἐπαίρων] De Bruto Cicero in Oratore § 35. *Admirabilis in eo virtutum inveredibilium, qa ſpecie diſſimiles, paulatim conjungantur. Quid enim tam diſſimile, qàm ut à ſeveritate ſenitas? qis tamen unqam ut ave ſenſerit eſſe habilem, aut dulcem? qid tam difficile, qàm ut contemnatur diligi? & conſequatur tamen, ut eos ipſos, qos contra ſtatuit, eosdem placandos diuturnè ſibi faciat, ut enim gratiæ cauſſa nihil faciat, omnia tamen fiat gratæ, qo ſuda.* De Agricola Tacitus: *Nec illi, qod eſt rarissimum, aut facilitas auctoritatem, aut severitas amorem deminuit.* Et Seneca *de benef. c.* 8. *Virum ſapientem* ait fore, in his qæ agit, *cum comitate magnificum.* De Marco pariter Capitol. *Philoſophiæ ſerium & gravem reddidit: non tamen prorſus abolita in eo comitate, qam præcipuè fuit, nunc amicis, atq; etiam minùs notis exhibebatur.*

Καὶ ὅλῳ ἀξιωτέον τε καὶ πιστευτέον] formulæ Marco noſtro admodum familiaris; qâ certâ ratione methodóq; aliqid inſtituum deſignatur. ita ὅλῳ ἐπιτελεῖσθαι. *l.* 5. § 34. & ὅλῳ παραινεῖν. *l.* 6. § 26. & ὅλῳ καὶ ἀληθείᾳ ἐλέγχειν. *l.* 3. § 11. Epictet. *diſſert. l.* 2. *c.* 16. Deum ait dediſſe nobis τὴν διάνοιαν τῶν παρακολουθητικὴν τούτων, (externa vult) καὶ ὅλῳ χρησιμεύειν. Ariſtides *palinod. in Smyrn.* Πάντα ἢ ἐστὶ ὅλῳ καὶ χωρητέα φαίνεται. Apud Plut. *de commun. notit. præſat.* Stoici quidem Arceſilaum Academicósq; appellant, λυμεῶνας τῆς ὅλῳ φιλοσοφίας, καὶ δογμάτων ὅλῳ βεβαίων ἀναιρέτας. Zeno Citt. apud Laërt. *l.* 7. Τὸν φόβον εἶναι τοῦ πόνου κακόν, ὅλῳ βαθὺν οἰκήσεσιν. qod Cicero de Nat. Deor. *l.* 2. *ad gignendum progredientem vid.* & *ibid.* χαρίεις τι αὐτοῖς (de Dialectica loqitur). Ὄντως ἢ ὅλῳ ἐροΐδαι καὶ ἀνατελοῦσι· ubi Caſaub. ὅλῳ. i. *vel ratione*, ut ſolet loqi Cicero. Sanè *vim* & *rationem* conjunxit Cicero in *Verrin.* 2. *vim* & *artem* in *Bruto.* Sed & in *definib. l.* 2. qi eſt locus huic geminus; *Omnis in quærendo, qæ vim quidam & rationem habeat oratio*, &c. Confirmat autem iſtinc Ruald. in *Plat. vit.* Sextum iſtum non eſſe Empiricum illum, qi diſciplinas omnes oppugnarum & everſum ibat.

MeA

Μυκίμαιρον νοτε] qod Cicer. de fato. ait nec-
o in eo libidinis vestigium viderit. de Stilpone
legarico loquitur.

Ἅμα τε ἀπαθέστατον ὄν, ἅμα ἢ φιλοτιμότατον] à scil. exemplo suo ostendit Seneca
: Clement. l. 2. c. 5. Stella Stoicorum, licèt apud
peritos malè audiret tanquam nimis dura, nullam
nigniorem leniorémque esse, nullam mansuetorem ho-
inum. potestque φιλοτιμία ubertinam etiam cum
mma ἀπαθείᾳ consistere simul. Infandum inte- 10
m facinus ac ridiculum simul patravit editor bo-
us ille Lugdunensis, qi ἀπαθέστατον pro ἀπαθέστα-
ν nobis hoc loco suppositi. dignumque patella
operculum adjecit Annotator, cùm ἀπεχθῆ, quod pro-
riè odiosum significat, hîc odio vacuum designare
dnotavit. cum lectionis genuinæ hominem mons-
: posset adjecta interpretatio. res scil. admiratione
ligna fuerit, esse hominem eundem & odio vacuum
c ad amorem propensum. Verùm ut idem & af-
ectuum perturbationibus cum maximè immunis, & 20
d amorem genuinum interim propensissimus existe-
et, miraculi propè loco haberi poterat. Siquidem ut
ulgato dicterio dici solet,

Amare & sapere vix Deo conceditur.

Τὸ ἐυφημον καὶ τοῦτο ἀφοσιοῦ] *qod bene passim*
vdiret, ideque sine strepitu quem *nec ipse* scil. *sibi*
laudaret, ut de Tacito Plin. l. 9. ep. 14. & alio-
um plausus etiam nihil moraretur, sed suppriméret
otiùs, qod de Servatore nostro Matthæus c. 9. v. 30
30. & Luc. c. 5. v. 14. Contrà qàm Cicero, qi
ùm elogia & encomia ab aliis sedulò aucupaba-
ur, & solicitè emendicabat, tum & suas ipse laudes
liis qibusque materiis intercalares subinde facere ge-
iebat. qàm Crescens Cynicus, quem Justinus *apo-*
og. 1. non φιλόσοφον, sed φιλόδοξον, καὶ φιλόπονον
ocat. quanquam usu venit ferè, ut qod de Agricola
Tacitus, *ipsâ dissimulatione fama famæ fiat auctior.*
qod & Christo Domino contigisse memini Matth.
bil. v. 31. & Lucas c. 5. v. 15. De Catone Se- 40
ust. in *Catilin.* *Esse, quàm videri, bonus, malebat:*
ità, qò minùs gloriam petebat, eò magìs adsequebatur.
Arqi hoc sensu τὸ ἐυφημον ille interpres usurpe
ccepit, ac si τὸ ἐυφημον idem qod τὸ ἐυδόξον esset.
in qorum & ego sententiam libens concederem, si
τὸ ἐυφημον usquam ità usurpatum occurreret. Ve-
rùm cùm pro *favoris*, id est, favstâ expectatione, aut
honorificâ existimatione, externis indiciis palam
factâ, qæ solet aliis exhiberi, frequentissimè adhibea- 50
tur, nec hîc serùs à Marco sumptum existimem. eò
magìs, qia *infr.* § 13. ità prorsùs accepit. itaqe ver-
terim, *favere promptum, sed sine strepitu.* ut medium
qendam affectum, candidum moderatúmque simul,
designet, qalem in auditore Plutarchus desiderat:
μήτε ἀτελεύτητον καὶ ἀτενῆ, ὑπέρπικρον ἔνιοι μεῖζον,
μήτε ὀφθῆναι κρίνοντα, μήτε φανλῶς ἐυαίσθητον μᾶλλον ἢ φιλοτίας ἀκριβοῦντα, ἀλλὰ πρᾴως καὶ φιλανθρώπως ἐυδοκοῦντα καὶ συναγαλλόμενον ἐφιεμένοις καὶ κατορθοῦσι. qi nec aliis laudem meritam deferre, ubi occasio datur, detrectat, & eandem tamen exhibet sine partium studio, ac sine contensione aut vociferatione minùs decorâ. Meram autem sensûs opinionem liberam ego lectori relinqo.

Τὸ πολυμαθὲς ἀνεπιφάνιτον] *absqe ostentatione.* cui contrarium τὸ φαντασιοπλήκτως ὀπτεῖνον, καὶ ὀπτικὸν φαίνεσθαι, ut noster suprà § 7. & infrà § 16. τὸ ἀνδικτικὸν καὶ φανταστὸν, ut Casaubon. qi videndus ad illa Persii, *Sat.* 1. *v.* 70.

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter.
At pulorum est digito monstrari, & dicier, Hic
est. id est, Δαιμονοδαιδαλῶδες. ut Philo loquitur, Se-
nec. *epist.* 16. *Non est philosophia populare artificium, nec ostentationi paratum.* Vide *supr.* § 8. πλὴν ἐμοὶ γε, &c.

§ 10. Ἀλεξάνδρου τοῦ γραμματικοῦ] *Usus præ-*
ceptor Grammaticæ, Græcus, Alexandro, &c. Capitol.
De Alexandro isto vise sis in eundem Aristidis Sophistæ sermonem epitaphium.

Τὸ ἀνεπίπληκτον] De Alexandro Aristides. Μόνῳ γὰρ ἔξεστι τε ἐν παλαίῳ, καὶ παρὰ τῶν λεγόντων οἷς τὰ πρῶτα ἐδαμάζετο.

Μὴ ὀνειδιστικῶς] Ità l. 14. § 13. τὸ παρεμφαίνον δίκαιον, ἀν ὀνειδιστικῶς.

Παρανομοῦντας] Qalem Socratis disciplinam lavdat Plutarch. *de adulat. & amic.* Ὃς ὅταν ἁμάρτημά τινος ἴδῃς, οἷς μηδ' αὐτὸς ἀναμαρτήτους ἁμαρτίας, ἀλλὰ μετ' ἐπιείκειαν ἰατρικῷ δίκην ἀρετὴν ὀπτικὸν, καὶ ζητεῖν τὸ ἀληθὲς. Et Platonic. qæst. 1. δικαίων ζητεῖν κοινῇ τὰ ἀληθῆ.

§ 11. Φρόντωνι] *A Frontone*; qem cur *Frontinum* hîc M. Cæs. vocare maluerit, nescio. aliter enim constanter historici omnes. Et Frontinus Rhetor Alexandri, qi post Marcum diu vixerat, præceptor fuit. De Marco Capitolinus: *Oratoribus usus est,—Latino, Frontone Cornelio:—Cui & statuam in Senatu posuit.* & Dio l. 71. ἐν τοῖς ἐπιστολαῖς τὸν Φρόντωνα τὸν Κορνήλιον, qem eundem & l. 69. idem hoc elogio ornat; ὁ τὰ μέγιστα ἐν τοῖς Ῥωμαίοις ἐν λόγοις φερόμενος. Et Panegyrista Maximiniano dicti avtor; *Fronto Romanæ eloquentiæ, non secundum, sed alterum decus.* ut Ciceroni, qem primum omnes agnoscunt, non secundum sed parem velit. A *gravitate* lavdat Sidonius l. 4. *ep.* 3. qi & *Marcum Frontonem* appellare videtur, l. 8. *ep.* 10 cùm tamen *Marci Frontonis* alterius, *viri Consularis*, meminerit Gellius l. 2. c. 26. qi eodem tempore vixerit, nec nostro interim tacito, qem *Frontonem Cornelium*, qasi ab altero ille distingvendo, appellat, l. 19. c. 8 Eandem cum Sidonio *gravitatis* lavdem Frontoni hutic tribuit & Hieronymus *epist.*

ad Rufticum: qo loco, falsus est Erasmus, (erroris ducem secutus forsan Joannem Sarisber. Policrat. *l.* 8. *c.* 14.) qod *Jul. Frontonem*, cujus meminit Juvenalis *Sat.* 1. *v.* 12. & præter Juvenalem Tacitus *histor. l.* 1. & 2. ab Hieronymo designatum censet. *Siccitatis* nomine notat Macrobius, vel apud Macrobium Evsebius, *Saturnal. lib.* 5. *cap* 1. *Qatuor sunt*, inqit, *genera dicendi: copiosum*, in qo Cicero dominatur; *breve*, in qo *Saluftius regnat*: *Siccum*, qod Frontoni adscribitur: *Pingve & floridum*, in qo *Plinius* secundus qondam, *& nunc nullo veterum minor noster Symmachus luxuriatur.* Dignitate Consulari à Marco fuisse ornatum, avtor est Avsonius in *grat. act. Gratian.* Ex Frontonis ad Marcum Imper. epistolâ (uti videtur) sive oratione aliqâ, citat hæc Charisius *instit. grammat. l.* 2. *Mihi satis abundéqe honorum est, qos mihi cotidiano tribuis.* Nec illud omissum velim, videri Frontonem hunc adversus Christianos vel scripsisse, vel egisse, ex Minutio Felice, cujus hæc in *Octavio* verba; *Sic de isto & tuus Fronto, non ut affirmator, testimonium fecit; sed convicium, ut orator, aspersit.*

Ἐπιστοῦ] *ut scirem.* Xyl. potiùs *ut considerarem; animadverterem* est enim ab ἐφίστημι, non ab ἐπίσταμαι. Vide *supr.* § 6. ἀπιστητόν.

Ὅτα ἡ τυραννικὴ βασκανία, καὶ παιδιὰ, καὶ ὑπόκρισις] Polyb. *hist. l.* 2. αὐτὸ γὰρ τοῦνομα [τὸ τυράννου] σχεδὸν ἁπάσαις ἐμφαίνει, καὶ πάσας ἐκκαλεῖται τὰς ἐν ἀνθρώποις ἀδικίας καὶ παρανομίας. Thyestes apud Senecam:

Ut nemo doceat fraudis & sceleris vias,
Regnum docebit.--

&, *Vbicunqe tantùm honesta dominanti licent,*
Precario regnatur.--

&, *--sanctitas, pietas, fides,*
Privata bona sunt: reges, qâ volunt, eant.

Scilicet, ut idem *Agamemn.*

Id esse regni maximum pignus putant,
Si qicqid aliis non licet, solis licet.

& Lepidus apud Saluſt. *Omnia retinendæ dominationi honesta esse.* Cæterùm regnum illi cùm dicunt, tyrannidem intelligunt. Qum enim, ut Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 2. Πρώτη καὶ θειοτάτη, ἡ βασιλεία. *Regnúmqe res sit inter Deos hominésqe* (Ethnicum pro situ suo loqentem habes) *pulcherrima.* Livius *l.* 2. unde & Plato *polit.* 9. pronunciat, ὡς παντὶ δῆλον, ὅτι πόλεως τυραννουμένης ὡς οὐκ ἔστιν ἀθλιωτέρα, βασιλευομένης δ' οὐκ εὐδαιμονεστέρα. nihil mirum, si (qod Polybius *l.* 6.) συμβαίνοντα καὶ συνορῶντα πάντες οἱ μόναρχοι, καθ' ὅσον δύνανται τὴν βασιλείας ἐνύβριπ. si inqam, *monarchæ qivis*, tyranni qoqe qantum possunt, *emendato regni nomine abutantur.* Inter *tyrannum* interim, *regémqe* justum qantum intersit, nemo meliùs Dione Prus. docebit, *oratione* qæ *de Regno* est 1. & 3. & qæ est *de tyrannide*, 6. cui Synesium adjungere licet *lib. de Regno.* & è recentioribus Erasmum in *institutione principis Christiani.* Sed nec tyrannum qisqam accuratiùs depinxerit, qàm Plato id præstitit, *politic. l.* 8. & 9.

Βασκανία] *tyrannicam invidentiam* dicit; sive qâ illis invidetur.

De qa Statius *l.* 5. *Syl.* 1.

Qinam impacatâ consanguinitate ligavit
Fortunam invidiámqe Deus?—

Et in eandem ferè mentem Tragicus in *Theb.*

Simul ista mundi conditor posuit Deus,
Odium atqe regnum.—

Et Attius apud Cicer. *Offic. l.* 3.

Multi iniqi atqe infideles regno, pavci sunt boni.

Unde Lycus apud M. Senecam *Herc. fur.* 2. 2.

Ars prima regni est, posse te invidiam pati. & de Dionysio Siculo tyranno, Corinthi agente, Justinus, *l.* 21. *Laborabat invidiam præteritorum, conemptu præsentium demere; expertus, qàm invisa tyrannorum forent etiam sine opibus nomina.* Sive etiam ipsam *tyrannorum invidentiam*, qâ illi cùm sese invicem invisos, tum & bonos qosvis etiam exosos, habent. Siqidem ut Clavdian. *de Honor. Coss.* 4.

--Sors ista tyrannis
Convenit, invidcant clarè, fortésqe trucident.

Ὑπόκρισις] *Hypocrisin* dicit *tyrannicam*, qâ illos cum primis diligere & in pretio habere se simulant, qos qàm maximè oderunt. Tiberius, de qo ampliùs infr. ad § 14. *nullam, ut rebatur, ex virtutibus suis magis qàm dissimulationem diligebat.* Tacit. *annal. l.* 4. De Domitiano itidem Cassius, Ἄνθρωπον ἐρίλυπον καὶ ἀληθῶς ὑβριν, πολὺ γυναικῶν τινων ἐπιλήπτερον καὶ ἀγαπᾷν ἀεὶ, ὃν δεῖ μάλιστα ὑποφόβως ἔδειν de qo eodem & eundem videas *ad lib.* 10. § 17. exempla, qibus id comprobatum dederit, habes apud Svetonium *l.* 12. *c.* 11. Sed & qâ cuncta *simulare ac dissimulare* solenne habent, ubi id è re sua esse putant. De Alexandro 6. Pontifice Romano, filióqe ejusdem Valentino, (qem Nic. Machiavellus tanqam exemplar Principibus imitatu dignissimum proponit, *de princip. c.* 11.) tradit Gvicciardinus, *hist. l.* 6. adeò simulatione ac dissimulatione celebres, sive infames potiùs, fuisse, ut qasi proverbiali dicterio vulgò jactaretur, *Pontificem nunqam qod diceret, facere; Valentinum nunqam qod faceret, dicere.* Nec aliunde illud Sigismundi Cæsaris effatum; *Nescit regnare, qi nescit dissimulare.* Æn. Sylv. *in Panorm. l.* 1. Elegantissimè vir illustrissimus Dan. Heinsius *Herode act.* 2. *Sc.* 2.

Non tot recessus abditos æther habet,
Non inferi, non terra, non totum mare,
Qot avla, qam deserta vir recti fugit:
Impervia aliis semper est, semper suis.

Huic & ὑποκρίσιν αὐλικὴν illam adjicere licet, qæ

ᾧ ἦν (inqit Julianus *epist.* 12. expertus ipse fortan, nec ejusdem expers, ejeret licèt, qum Basilium â ipsâ tam blandè compellet & ad se invitet, qem non poterat non odisse) ἐπαινοῦντες, μισοῦσι πλεῖον μῖσος, ἥλικον ὑδὲ πρὸ πολεμιωτάτης. & Polybius, *hist. l.* 4. Καινὸς γὰρ δή τις ἔτος εὑρηται πρᾶγος διαβολῆς, τὸ μὴ ψέγοντας, ἀλλ' ἐπαινοῦντας συμαίνειν πρὸ πάλαι. εὑρηται ἢ μάλιστα κὴ μεγάλον τοιαύτη κακοηθείαι κὴ βασκανία κὴ δολοφ, ἐν ᾗς δεῖ τοὺς αὐτοὺς διαπτοιβόντων, κὴ τῆς τοιούτων πρὸς ἀλλήλους ζηλοτυπίας κὴ πλεονεξίας. Hoc est, qòd in *vita Agricolæ* Tacitus: *Pessimum inimicorum genus, laudantes.*

Εὐπαιδίᾳ ἀσυρμάτῳ] De Tiberio Sveton. l. 3. *c.* 52. *Filiorum, neqe naturalem Drusum, neqe adoptivum Germanicum patriâ charitate dilexit.* Scil. ut Naso *Metam. l.* 2.

Non bene conveniunt, nec in una sede morantur
Majestas & amor.—

Certè qi istiusmodi hominum æmulationes fœdas lirásqe, qas cum natura sibi conjunctissimis exeruere, qarum prægnans est omnis omnium ætatum, omniúmqe gentium história, animo recoluerit, oculi vicem obtinere meritò censebit, qod à Frontone nostrer hîc se accepisse profitetur.

§ 12. Ἀλεξάνδρῳ τῷ Πλατωνικῷ] Plures hoc nomine tum philosophos, tum Sophistas recenset Svidas. Verùm noster iste an ex illis sit, certò statuere nullus habeo. Alexandri Cilicis Sophistæ inter cæteros meminit, de qo latiùs etiam Philostratus in *vit. Soph. l.* 2. qi πλοπλάτων dictus fuerit. Platonem nimirum, si non dogmate, dictione saltem æmularus videtur. unde declamantem ubi avdiverat qidam ex Herodis Attici Sectatoribus, τὸν μὲν πλὰν εὑρηκέναι dixit, τὸν ἢ Πλάτωνα ζητεῖν. A Marco autem accitum, *ab epistolis Græcis* eidem fuisse, avtor est Philostratus. qi & Favorini γνησιώτατον ἀκροατὴν extitisse eum ait. Favorinus autem iste in eorum albo censetur, qi & *philosophi* simul & *sophistæ* etiam habebantur. Fieri itaqe potest ut Alexander ille is ipse sit, qem hic Marcus *Platonicum* appellat. Meminit & Galenus *lib.* περὶ τῶ περιττώσειν Alexandri cujusdam, qi eisdem temporibus Romæ vixerit, Damasceni. Cæterùm stum ait μεγάσχειν μὲν τὰ τῦ Πλάτωνος, ἀλλὰ τοῖς Ἀριστοτέλης σκευαῖς μᾶλλον· & φιλοτεχνίας nomine à plerisqe notatum. Ad priorem illum itaqe potiùs inclinaverim.

Ἡ ἐν ὀπισθῆ χάφειν] non ineptè istud in Alexandrum illum conveniat, cujus operâ ad epistolas Marcus est usus.

Ὅτι ἄσχολός εἰμι] Vide *supra* § 7. Ἄσχολος, ὁ μὴ ἐυκαιρῶν. σχολὴ γὰρ ἡ ἐν τῇ λεχριδίῃ συνουσία. Svidas. qi & hæc ipse Marci subjungit. Cicer. *ad Attic. l.* 1. *ep.* 12. *Vereor, ne pudeat sit, scribere ad te, qàm sim occupatus.*

Τὰ κατ' τὰς πρὸς τοὺς συμβιῶντας σχέσεις καθήκοντα] Epictet. *Enchirid. c.* 29. Τὰ καθήκοντα ὡς ὁπόσων ταῖς σχέσεσι παραμετροῦνται. *Officia ut plurimùm pro relationibus & qalitatibus personarum* (qas invicem gerunt) *definiuntur.* Σχέσεις autem, sive *relationes* & affectiones mutuæ, vel sunt naturales, vel adscititiæ. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 2. διάφορός ὅτι τύπος, ὁ περὶ τὸ καθῆκον. ὁ δεῖ γὰ μὴ εἶναι ἀπαθῆ, ὡς ἀνδριάντα, ἀλλὰ τὰς σχέσεις τηροῦντα τὰς φυσικὰς κὴ ἐπιδέτους, ὡς εὐσεβῆ, ὡς υἱόν, ὡς ἀδελφόν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην. qod idem habet & *lib.* 2. *cap.* 14. Cæterùm de his ampliùs vide sis Simplicium in *Commentario ad Epicteti Enchiridium*, & Casavbonum *ad Persii Sat.* 3. *v.* 70. Sed & Marcum ipsum *infr. l.* 8. § 27. & *l.* 11. § 18.

Τὰ πεπεισμένα πράγματα] id est, ut Demosth. *Olynth.* 1. ἃπ' ἂν ἡμᾶς πεισθῆ τὰ πεπραγμένα. qas avtem Marcus πεπεισμένα πράγματα, ea Plutarch. πεπεισμένα πράγματα dixit de superstit. Τοιαύτη μὲν ἐν τοῖς ἀβελτέροις κὴ πεπεισμένοις λογισμοῖς πράγμασι κὴ χωρεῖς ἡ δεισιδαιμονία· βελτίων ἢ ἄθεότης ἐν τοῖς ἠθέσι τῆς ἀδυβίτου. Clemens simpliciter τὰ πεπεισμένα. Ità *Strom. l.* 7. τῆς ἀνδρείας, sive *fortitudinis* munus inter cætera statuit, τὸ πειστικὸν ὑπομένειν. & *lib.* 5. Pios sæpenumero ad virtutis exercitium Deo permittente, τοῖς πεπεισμένοις πεπείρασται. denique *lib.* 4. Ἵν μάλιστα τοῖς πεπεισμένοις ἅπασιν δόξῃ τε εἶναι καλῶς χρῆσθαι τῷ γνωστικῷ. Galen. in *hortat. ad art. c.* 2. πεπεισμένως πραγμάτων dixit. Καὶ τῷ βίῳ μειζόνων ναυαγίων ἀεὶ πολλὰς οἴκοις γλυκυθύμοις, ἢ ἀεὶ τὰ σκάφη κατ' ὀλίγαπαν, ἐκ ὀρθῶς γνώσοντός ἐστιν, ὑπηρέτειν ἑαυτὸν ἐν τοιαύτης πεπεισμένοις πραγμάτων τυφλῇ διάνοιᾳ, μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐγκειμένῃ. Idem *de sanit. tuend. l.* 2. *c.* 1. Πολλοῖς γὰρ ἤδη ἀνθρώπων μὴ πεπεισμένως πραγμάτων ὁ βίος καὶ βλαπτόντως μᾶλ ἀναλκαῖον ἐστιν αὐτοῖς, ἐκοσῆναι δ' ἐ δυνατόν. inde βίος πεπεισμένος, Origeni *adv. Celsum l.* 1. *Vita negotiis molestiisqe implicita*; cui opponitur ὁ ἀπολελυσμένος. Sed & Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* ex stoicorum sensu; Τῶν καθηκόντων τὰ μὲν ἄνευ πεισμάτων· τὰ ἢ ἐμπεπλεγμένα πράγματα itidem pro *negotiis* & *molestiis*. ità Aristophan. *ranis act.* 1. *scen.* 4.

Τίς ὃς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν κὴ πραγμάτων·
Qis in requem ex malis vult & molestiis?

Menander in *Agricola*, ab Aristoph. *Schol.* adductus *ad Plut. act.* 3. *Scen.* 2.

Ἐν πράγμασιν, ἐν μάχαις—
Molestiis in negotiis, in præliis.

Epicurus apud Laërtium, in *Epic.* & Senecam, in *Claud.* Πράγματα ὁ θεὸς, ὅτε αὐτὸς ἔχει, ὅτε ἄλλοις παρέχει: id est, vertente Cicerone *de Nat. Deorum lib.* 1. *Negotium Deus nec ipse habet, nec aliis exhibet.* Eodem sensu & πεπεισμένος dicuntur

cinnus. Vide *infrà* § 15. *l.* 6. § 11. & *l.* 9. § 13.

§. 13. Κατήλυε] Inter *Stoicos*, qos avdiverit, *Cinnam Catullum* ponit Capitolin. qo loco Catulum legi postulat Cl. Salmasius.

Τὰ περὶ τὴν διδασκάλων ἀνάμνησιν ὑφηνεν] Senec. ep. 73. *Venè philosophus præceptores suos veneratur & suspicit, quorum beneficio illis se vitiis exuit.* Sive, *illis in vitia exiit*, altera lectio à Mureto est, à Lipsio altera. Idémque *epist.* 64. *Quid ego magnorum virorum & imagines habeam, & natales celebrem? quid in illos honoris causſa ſemper appellam? Quæ veneratione præceptoribus meis debeo, eandem illis præceptoribus generis humani, à quibus tanti boni initia fluxerunt. Si Conſulem videro aut Prætorem, omnia quibus honor haberi ſolet, faciam; ego deſiliam, caput adaperiam, ſemitæ cedam. Quid ergo? M. Catonem utrumque, & Labium ſapientem, & Socratem cum Platone, & Zenonem Cleanthémque in animum meum ſuæ dignatione ſummâ recipiam? Ego verò illos veneror, & tantis nominibus ſemper aſſurgo.* Juvenal. *Sat.* 7. *v.* 206.

Dii majorum umbris tenuem & ſine pondere terram
Spirantéſque crocos, & in urnis perpetuum ver,
Qui præceptorem ſanctis voluere parentis
Eſſe loco—

Talis Marcus noſter, qi, ut Capitol. *Tantum honoris magiſtris ſuis detulit, ut imagines eorum aureas in lari habere, ac ſepulcra eorum adire, hoſtiis, floribus ſemper honorare.* Talis & Alexander, qi, ut Plutarchus est auctor, Aristotelem præceptorem cum primis coluit, ὡς ἧττον τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀγαπῶν διττὰ τιμᾶτο, ὡς δι' ἐκεῖνον μὲν ζῶν, διὰ τοῦτον δ' ἤδη καλῶς ζῶν. Cui sententiæ astipulatur & Aristoteles ipſe apud Laërt. his verbis. Τῶν γονέων τοὺς παιδοποιίας ἐπιμελουμένους δεῖ τῷ μὲν ὑπάρχειν τοὺς μετὰ παρρησίας, τῷ δὲ τὸ καλῶς ζῆν παραδώσειν. Et Plut. *adverſ. Colot.* Τὸ μὲν ζῆν ὅτι γονεῦσι μὲν ἔστι θεῶν ἡμῖν δόντων παρὰ δὲ τῶν φιλοσόφων εἰσὶν οἱ νόμιμα σωφρόνων ἀνδρῶν, λόγον ἐπιδυμοῦντα κοσμεῖν καὶ λαλοῦντα, τὸ εὖ ζῆν. Et Aristides *pro Themiſtocl.* Τοῖς ἀμπνέουσιν εἰς τὸν γένεσιν, καὶ δι' ὃν ἀφ' ὧν ἤλθομεν εἰς φῶς, τίσιν τὸν πρώτην μισθὸν χάριν ἀγάμεθα. δεῖν ἔοικεν, μετὰ τοὺς ἐκ τῶν ἀφθίτων θεούς· εἰ τοίνυν τοῖς γονεῦσι δι' αὐτὸ τὸ εἶναι μόνον τοσαύτην ὀφείλομεν χάριν, καὶ ὁμολογοῦμεν ὀφείλειν χάριν πάντων χαλεπώτατα, πῶς οὐκ ἀνάγκη πλέον τι πεπεῖσθαι χρὴ δοῦναι, ὅτι τινες οὐ τὸ ζῆν μόνον, ἀλλὰ τῆς σωτηρίας αἴτιοι κατέστησαν, ἀλλὰ καὶ βελτίους αὐτοῦ χειρόνων εἶναι ζῶν ἔδοξε] Τὸ δὲ τὰ τέκνα ἀληθινῶς ἀγαπᾶν] quod in eis rarius, qi sunt in dignitatibus summis constituti. Sicut enim illi plerumque ἀστεργέστεροι, ut noſter monuit *supra* § 11. Cicer. *ad Attic. l.* 7. *epiſt.* 2. *Filiolâ tuâ te delectari lætor, & probari tibi pergratum eſſe τὸ πρὸς τὰ τέκνα.*

§ 14. Τοῦ ἀδελφοῦ μου Σευήρου] Οὐήρου legendum aliquando ſuſpicatus eram ex Dione Caſs. & Jul. Capitolino, apud qos *Verus*, non *Severus*, Marci frater, adoptione tamen, non genere, (nam Ceionii Commodi filius hic fuit) & imperii conſors, toties occurrit. Qin & Joſ. Scaliger in *animadverſ. ad Euſeb.* & Cl. Salmaſius in *annot. ad Capitol.* ſic corrigendum uterque cenſuit. Errorem conſimilem in Galeni, Theophili, Epiphanii, aliorúmq; ſcriptis, apud qos ἀντὶ τοῦ Βῆρος, ἢ τοῦ Οὐῆρος, Σεβῆρος, ἢ Σεβήρου, pro *Vero Severus* reperitur, obſervârunt Guſtonus noſter, *ad Galen.* Scalig. *ad Euſeb.* Salmaſ. *ad Capitol.* Petav. *ad Epiphan.* Verùm cùm Verus ille vitæ impuriſſimæ, & flagitioſiſſimæ, moribus pernitioſiſſimis ac proſligatiſſimis fuerit, non video qî potuerit in tam fœtido fœculentóque ſterquilinio virtutum iſtiusmodi ſeges ulla, nedum tam ampla, quàm iſthæc depingitur, deprehendi. *Claudium* itaq; *Severum* philoſophiæ Peripateticæ Διαδόχλον, quem inter ceteros audiviſſe Marcum noſtrum avorem habemus Capitolinum, intelligiſſe fors fuerit. Bóq; magis hunc voluiſſe videri poſſit, qòd hujus ipſius, à qo tamen multa traxerit, neceſſe eſt, nuſpiam alibi meminerit. Sed nec iſthæc ſatiſfacit, cùm nos qâ ratione *fratrem* illum appellaret, occurras, & fratris qaſi germani & genuini infrà rurſus meminiſſe videatur § 17. alioqi, qid ſi pro ἀδελφοῦ legamus φίλου? ut *amicum*, non *fratrem* indigitarit Severus iſte: qo modo Nabadi Nathaniides Solomonis *Regis amicus Reg.* *l.* 3. *c.* 4. *v.* 5. Verùm iſtud potiùs jam. Ruſticis fuerit; de qo vide ſis, qæ ex Capitolino *ſuprà* adduximus *ad* § 7. & qæ apud eundem de eodem ſequuntur. Proinde caligine ſepris undiq; nihil lucis cùm affulgeat, nihil certi renunciare datur. Ego itaq; ἀπήχθεια, & (qod in ambiguis ſolet.) mihi *non liqere*, ingenuè profiteor. Addito tamen, potuiſſe Marci conſanguineum aliqem qi *paſſivi maternis* utriuſq; communis (*Catilius Severus* dictus is, Capitol.) nomen geſſerit, *fratris* nomine deſignari. alii viderint.

Φιλοίκειον] De Vero Capitolinus, enumeratis omnibus ejus magiſtris in diverſo genere ſcientiarum, *Hos omnes*, inqit, *amavit unicè, atq; abhinc invicem dilectus eſt.* Atque hoc eſſe τὸ φιλοίκειον, qod à Fratre ſuo Vero didiciſſe Marcus profitetur, conſtat Salmaſ. *ad Capit.* ambigo tamen. Marci verò τὸ φιλοίκειον habemus à Capitolino his verbis, commendatum, dixerim, an perſtrictum? *Jam in ſuos tantâ fuit benignitate, ut cùm in omnes propinquos cunctis honoris ornamenta contulerit, tum in filiam Commodum, & quidem ſceleſtum atq; impurum, citò nomen Cæſaris, & mox ſacerdotium, ſtatímque nomen Imperatoris, ac triumphi participationem, & conſulatum.*

Φιλάνθρωπος] *Simplicitatem* certè Vero tribuiſſe Severum, eandémq; in illo admiſſe Plun monuimus.

nus *supra ad § 9.* sed & Capitolin. de eodem *Ver.* inquit, *motum simplicium, & qui adumbrare nihil posset.* Verùm istud infirmitatis potiùs ἢ πλαστότητος ἦτος εὐθείας, quàm candoris ingenui ἢ φιλαληθείας fuerit. *nihil potuisse*, dicit; *nihil voluisse adumbrare*, non dicit. Siquidem idem eidem alibi impingit, (quòd & suprà notavimus) *callidam severitatis simulationem* jà nimirum per imperii initia, graviter se, & ad Marci mores egerit. Cæterùm *membrana tenuis, & macilenta* tantùm (ut cum Seneca *epist. 115.* loqar) erat illa severitas, cujus fucus facilè deprehendi poterat. nec personam illam diu sustinuit; sed ad ingenium indolémq; pravam citò deflexit. docuitq; verum esse, quod Gregorius Naz. *orat. in Jul. 1.* Ὡς οὐδὲν ἀφελησιτον, μόνιμον i. *quæ simulata sunt, diuturna esse non posse.* ut Ambrosius *de Offic. l. 2. c. 22.* Ego interim non video (quod & priùs monui) quonodo Capitolinus sibi ipse constet, qi in Vero modò *implicitatem* prædicat, modò *callidam simulationem*, quam vitium illi ingenitum, notat. At Marcum hac ratione *pro Vero Verissimum* appellabat Adrianus. Cass. & Capitol.

Φιλοδίκαιον] Verùm Pio an Marco (nam ambiguè locutus est) *fidem, non & amorem exhibuisse*, victor est Capitolinus. Est autem *fides justitiæ pars*, ut Cicero, *Offic. l. 1.* Cæterùm *fides* ab *amore* secuncta, φιλοδικαία elogium nequiquam meretur. Utrumq; autem hoc & φιλάνθρωπος & φιλοδίκαιον interpres Anglic. (quâ ratione motus, mihi incertum) omisit.

Θρασέαν] De Thraseâ Pæto, Tacit. *annal. l. 16.* Dio Cass. in *Neron.* & in *Diocles.* Sveton. *l. 6. c. 37.* & *l. 12. c. 10.* Arrian. in *Epictet. dissert. l. 1. c. 1.*

Ἑλβίδιον] De Helvidio Prisco, Thraseæ genero, Tacit. *ibid.* & *histor. l. 4.* Dio Cass. in *Vespas.* Sveton. *l. 10. c. 15.* & *l. 12. c. 10.* Arrian. *l. 1. c. 2.* & *l. 3. c. 26.* & Plin. min. *l. 9. epist. 23.*

Κάτωνα, Δίωνα, Βροῦτον] De his, præter cæteros historicos, fusissimè Plutarchus; qi ex professo res gestas horum omnium descripsit. Verùm qid cum heroibus istis L. Vero, *homini vitiorum Cajanorum, & Neronianorum, & Vitellianorum æmulo, & in pluribus Neroni?* Capitolini sum de Vero verba. Nero scil. alter Thraseam Marco conciliaverit, & in notitiam ipsius eum insinuaverit? Accedit, quod ex hâc potuis videri posset, Marcum Lucio in disciplinam quodqe datum; & ab eodem, in eis, quæ referuntur istic, aliquâ saltem ex parte, institutum. Verùm repugnat planè sententiæ huic, tum utriusq; ætas, cùm Marcus Lucium antecesserit, utpote qi Pii filiam ideò duxerit uxorem, quòd Lucius, cui ab Hadriano destinata fuerat, impar ætate videbatur, filiamque suam Lucillam nomine eidem Vero jam transnominato nuptum dederit: tum etiam quòd Lucius hic, postè septimam annum in familiam Aurelianam traductus, *Marci moribus & auctoritate formatus* perhibetur. Vide Capitolinum in *Marco* (sed à Salmasio restitutum) & in *Vero.* Alius igitur est necessariò Marci frater requirendus, in quem ista possint competere.

Πολιτείας ἰσονόμου] Πολιτείαν ἰσόνομον & noster istic, & Plut. in *sap. 7. sympos.* appellat πολιτείαν χράτιστον. in qa singulis qibusq e civibus jus ex æquo competit. Ἰσονομίαν eandem appellat Herodotus; apud qem Otanes *l. 3.* Πλῆθος ἦ ἄρχον, ἀρχῆς μὲν ἄπαντα πάντων κάλλιστον ἔχει ἰσονομίην. Eúmq; secutus Thucydides, qi *l. 3.* Οἱ ἐν ταῖς πόλεσι ἀφεστάτες, μετ' ὀνόματος ἐπιεικεστέρου ξυνεσεως, πλήθους τε ἰσονομίας πολιτικῆς, ἢ ἀειοκρατίας σώφρονος μᾶλλον ἐνόμισαν, τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ διεξῆλθον, ἄθλα ἐποιοῦντο, &c. Quanquam autem, ut Sen. *ep. 30. Prima pars æquitatis est æqualitas.* non immeritò tamen Plutarchus, Πασῶν δὲ πιθανῶν μιγίστην τῷ πλῆθι τὴν ὀχλικὴν ταύτην ἰσότητα, pronunciat, in *sympos. probl. l. 8. c. 2.* &, *æqualitate istâ nihil inæqualius*; Plinius min. *l. 2. ep. 12.* Nec sanè minùs veritati consonum qicqam, quàm Lactantii illud *instit. l. 5. c. 14. Ubi non sunt universi pares, æquus non est.* Itaqe non infrunitè Lycurgus, monenti *democratiam* induceret, *Tu*, inqit, *eam primò domi tuæ institues.* Plut. *sap. sympos.* & in *apoph.* qi & eo nomine eundem lavdat, *sympos. probl. l. 8. c. 2.* qod *proportionem arithmeticam*, tanqam δημοκρατικὴν ἢ ὀχλικὴν, repudians, *geometricam* ejus loco in rempubl. à se efformatam induxit. Ἡ μὲν γάρ, inqit, ἀεὶ δημοῖ τὸ ἴσον, ἡ δὲ λόγῳ τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονέμει. Vide Casavbon. *ad Sveton. l. 2. c. 51.* Potest tamen & πολιτεία ἰσόνομος à Marco dicta videri, *in qa juxta legum præscripta jus cuiq; ex æqo redditur.* Ità Plinius in *panegyr. Trajano: Dicitur actori, atq; etiam procuratori tuo, In jus veni, sequere ad tribunal nam tribunal quoqe excogitatum principatui,* (ità Lips.) *est par cæteris. Sors & urna fisco judicem assignat. eodem foro utuntur principatus & libertas. qæ præcipua tua gloria est, sæpe vincitur fiscus; cujus mala causa nunqam est, nisi sub bono principe.* Sed & de Marco ipso Evtropius, *Hic cum omnibus Romæ æqua jure egit.* Cæterùm tale potiùs est regium regimen, qale verbis sequentibus depingit.

Τῶν ἐλευθερίαν ἦδη ἀρχομένων] Clavdian. *in Stilichon.*

Fallitur egregio qisqis sub principe credit
Servitium, nusqam libertas gratior exstat.

Optimè itaqe Evripid. Ægeo à Stobæo lavdatus, *tom. 2. tit. 47.*

Ἀνδρὸς δ' ὅστις ἐλεύθερος καὶ τυραννεῖται κακόν.
Perferre regnum rege sub bono juvat.

Certè Marcus noster, si Capitolino credimus, *cum populo non aliter egit, quàm est actum sub civitate libera.* Itaqe cùm pecunias ex publico ad bella gerenda à Senatu postularet, Ἡμεῖς γάρ, inqit, ὅταν ἐλεύθερον

ἄλλον ἔχεσθαι, ἅστις ἢ ἐν τῇ ὑμετέρᾳ οἰκίᾳ οἰκεῖσθαι. refert Cassius. Qin & de eodem Aristides: φιλαυθρωπίᾳ γε μὴν τις μείζων ταύτης ἢ φανερωτέρα, ἢ κάλλιστη ἀρχὴ ἅπαντος τοῦ ὑπηκόου, ἢ τοῦ φόβου δεδιέναι μᾶλλον, πολλῶν ὄντων καὶ πάνυ καλῶν τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ ὠφελούντων πάσας τὰς πόλεις, εἴ τις φθέγξαιτό τι, ἀλλ' ἔστιν ἃ δεῖν ἐστὶ φρονεῖσθαί τε καὶ εἰπεῖν διὸν τε ἀν. ἁρμοττόντως τῆς σωφροσύνης καὶ δικαίας παῤῥησίας, τρέμοντα δ' ἐκεῖνα σκιάν· ἀπόλλαξε τὸν φόβον τοῦτον, καὶ ἐλευθέρωσε τὰς ἁπάντων ψυχάς, εἰλικρινῆ καὶ ὁλόκληρον ἀποδοὺς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς. Laus est Nervæ apud Tacitum, in *vita Agricolæ*, quòd *res olim dissociabiles miscuerit, Principatum & libertatem.* Iaus eadem & Marco nostro, hisce avtoribus debetur.

Τὸ ἀμελὲς] *Curis vacuum*, Xyl. ad sequentia refert M. Cas. *tenorem constantem in philosophiæ studio æstimationéque obseruare, curis distractionibúsque aliis nectiqam interruptum.* forsan tamen *corporis neglectum* Marcus voluit. Si tamen locus integer fuerit. siquidem τὸ ἀμελὲς alioqi in vitio plerumqe ponitur. qin & infrà § 17. talem se habuisse fratrem prædicat, qi moribus suis πρὸς ἐπιμέλειαν ἑαυτοῦ excitaret ipsum.

Ὁμότονον ἐν τῇ ἡμῇ τῆς φιλοσοφίας] De Pio certè Avr. Victor. *Adeò æqalis probísque moribus, ait planè docuerit, cõ demum fortunatas iurbes fore, si regna sapientiæ sint.* Respexit ad celeberrimum Platonis illud, qod Oraculi vicem jam diu obtinuit, nunqam bene cum rebus humanis actum iri, aut civitates probè constitutas fore, πρὶν ἂν ἢ τὸ τοῦ φιλοσοφούντων ὀρθῶς γε καὶ ἀληθῶς γένος εἰς ἀρχὰς ἀληθῆ τὰς πολιτικὰς, ἢ τὸ τῶν δυναστῶν διόντων ἐν τοῖς πόλεσιν ἔκ τινος μοίρας θείας ὄντως φιλοσοφήσῃ. epist. 7. & polit. l. 6. Ἐὰν μὴ, ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τε καὶ δυνάσται φιλοσοφήσωσι γνησίως τε καὶ ἱκανῶς, καὶ τοῦτο εἰς ταυτὸν ξυμπέσῃ δύναμις τε πολιτικὴ, καὶ φιλοσοφία. Qod Hierocles *de Providentia l.* 2. apud Photium *cod.* 252. sic expressit. Τὸν φιλοσόφους ἀρχὰς ταῖς πόλεσιν ἐφεστάναι, ἵνα λήξωσί ποτε τοῦ κακῶν· καὶ ὡς ἂν ἄρα ποτὲ εὐδαιμονήσει πόλις, εἰ μὴ αὐτῷ διαγενέσθαι τοὺς τοῦ θείου παραδείγματι χρωμένους. Ex Juliani mente Gregorius Naz. συλλέγει. 1. Χρῆναι γὰρ φιλοσοφίαν καὶ βασιλείαν, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος, εἰς ταὐτὰ συνελθεῖν. Cicero *ad Quint. frat. ep.* 1. sic extulit. *Tum demiq; fore beatas respublicas, si aut docti & sapientes homines eas regere cepissent, aut qi regerent, omne suum studium in doctrina ac sapientia collocâssent. hanc conjunctionem videlicet potestatis ac sapientiæ, saluti censuit civitatibus esse posse.* Justinus in apolog. 2. Ἔφη γάρ που καὶ τις τοῦ παλαιῶν, Ἂν μὴ οἱ ἄρχοντες φιλοσοφήσωσι, καὶ οἱ ἀρχόμενοι, οὐκ ἂν εἴη τὰς πόλεις εὐδαιμονῆσαι. de principibus subditisqe simul pronunciavit, qod de illis solis Plato dixerat. præsumpsisse Platonem forsan existimavit, principe philosophante, idem & populum facturum.. Ità certè de Numâ Plutarchus: Ἔναρξις ἐξιόντος παράδειγμα καὶ τεκμήριον τῆς Πλατωνικῆς φωνῆς, ἣν ὕστερος ἐκεῖνος ἐκ ὀλίγοις χρόνοις γιγόμενος ἐτόλμησεν ἀρεῖναι περὶ πολιτείας, ὡς μία κακῶν παῦλα καὶ λύσις ἀνθρώποις ὄψιν ἔκ τινος τύχης θείας, εἰς ταὐτὸ διανοίᾳ φιλοσοφίᾳ βασιλικῇ συμπεσοῦσαν δυνάμεσιν, ἐγκρατῆ καὶ ἀφοβίστιον τῆς κακίας τὸν ἀρετὴν καθαστῶσαν. μανθάνει δὲ καὶ ὁ αὐτὸς ὅτι σώφρονας ἀληθῶς μαθήσεσθαι δεῖ τοὺς σωφρονοῦντος σώματος ἰόντας λόγους. τάχα δὲ ἀναγκαίως τινὸς δεῖ πρὸς τὸς πολλοὺς, ὧν ἀπειλῆς αὐτὸς ἢ τῷ ἀριστῷ ἐν συλλόγῳ παραδείγματι καὶ λαμπρῷ τῷ βίῳ τοῦ ἄρχοντος, ἑκουσίως σωφρονοῦσι καὶ συγκαταζεύγνυται πρὸς αὐτόν. De Osiride pariter Synesius *de provident.* Καὶ πρεσβεύειν ἐν Ὀσιρεως ἐξίει τιμᾶν. παιδείαν δὲ ἀρετῆς φῶλον πάντων εἶναι. unde per Ægyptum totam eo regnante virtutem adeò floruisse, ὡς ἑκουσίως τῷ χρόνῳ ἀρετῆς διδασκαλείῳ, ἢ παίδων πρὸς ἕνα βλεπόντων τὸν ἡγεμόνα, καὶ ἀρίστων τε ἕν ὅτι ὁρᾶν, καὶ λεγόντων ἕν ὅ, τι ἀκούειν. Idem Synesius *ad Arcad. Imper. de regno:* Ὑπὲρ φιλοσοφίας ἕν ἡμῖν μέγα· καὶ ἔστι γε τυχεῖν τῆς ἐυχῆς, ἐὰν Πλάτων ἐυξάμενος ἐκ ἐτύχησεν. ἐδιμὶ σε τῇ βασιλείᾳ προσεληφότα φιλοσοφίαν. Qod in Arcadio optaverat Synesius, in Justiniano contigisse refert Apapetus in *paræn.* Ἐφ' ἡμῖν ἀνεδείχθη τῆς εὐζωίας ὁ χρόνος, ὃν προεῖπέ τις θεῖος πάλαι ἐν ὕσοις, ὅταν ἢ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσι· καὶ δὴ φιλοσοφίας ἐξεπόθησε βασιλεία, καὶ βασιλείας ἐκ ἀπέστη φιλοσοφία. Cæterùm qod ille videre optaverat, iste vidisse se profitetur, id in Marco nostro ab omnibus agnitum est. Huic etenim, Capitolino referente, *sententia Platonis semper in ore fuit: Florere civitates, si aut Philosophi imperarent, aut Imperatores philosopharentur.* Nec in vita, qam in ore, minùs; qum, ut idem avtor est. *honoribus in se receptis, philosophiæ operam vehementer dederit; tantúmqe in eo philosophiæ studium fuerit, ut adscitus jam in Imperatoriam dignitatem, tamen ad Philosophorum domos discendi caussâ ventitaret.* qod & Cassius etiam his verbis affirmavit, Λέγεται καὶ αὐτοκράτωρ ὤν, μὴ αἰδεῖσθαι, μηδ' ὀκνεῖν ἐς διδασκάλου φοιτᾶν. Qin & conspicatum hoc Lucium qendam, philosophum & ipsum, ad cœlum manibus sublatis, exclamâsse refert Philostratus in *Herode*, & ex Philostrato Svidas, Ὦ Ζεῦ, ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς γεγράσκων ἤδη, Πλάτων ἑξαλάμενος, ἐς διδασκάλου φοιτᾷ ὡς ἄρα οἱ παῖδες; *Prob Jupiter, Romanorum Rex senescens jam, libro ad latum appenso, sicut pueri solent, ad præceptoris ædes it!* Verùm tantum abest ut hoc sibi Marcus dedecori purârit, avt à verè sapientibus ei notam aliqam attraxerit, ut contrà studium philosophiæ constans & indefessum nomen illi celeberrimum conciliârit. Itaq; non immeritò forsan & Diocletianus, Capitolino referente, *vitâ & clementiâ talem se cupere, qalis fuerit Marcus, etiamsi philosophiâ*

phiâ nec Plato esse possit, si revertatur in vitam. Qin & à Casavbono nostro ad Pers. Sat. 1. elogio honoratissimo planè amplissimóq; isto ornatur; *Sapientissimus ille Imperator Marcus,* ὁ ἐν βασιλεῦσι φιλοσοφικώτατος. In eam deniq; propter doctrinam virtutémq; existimationem venisse dicitur, ut eo imperante ferrent palam, *Platonis implctum esse verbum, qo dicebat, Tum orbem terrarum feliciter habiturum, cùm contigisset ut Philosophi rerum potirentur.* Fulgos. *memorab. l. 2. c. 5.* De Leone cognomine Sapiente, Baronius, *annal. tom. 10. ann. 911.* ubi orationem ejusdem qandam piam admodum ac eruditam recitaverat: *Ità planè cùm vel Philosophi Christiani regnant, vel reges philosophantur.* E nostris, De Henrico I. Gvilielmus Malmesbur. *l. 5. Fuerunt illi (ut verè confirmo) literæ, quibus tumultuariè libatæ, magna supellex ad regnandi scientiam, juxta illam Platonis sententiam, qâ dicit, Beatam esse rempublicam, si vel Philosophi regnarent, vel reges philosopharentur.* Et de Jacobo Rege Andr. Dunæus, ἐν τῇ δεξιώσει. Πέφυκε σωφρονεῖν ὁμῶς, μεγάλη τε ἐξουσία καὶ ἀφειδὴ φρόνησις ἧς συζυγίας ὕδεν γένοιτ' ἂν τῷ βίῳ μακαριώτερον. ὅς ὅταν εἰς τοῦτον τὸ φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἡ μεγίστη δώσαμις ἐν ἀνθρώποις ξυμπέσῃ, τότε πολιτείας ἀείσης, καὶ νόμων θεσμῶν τε τοιούτων φύεται γένεσις, οἵους τε Πλάτων· Denique in hanc eandem mentem Doctores Hebræi: איזהו אדם ראוי למלוך ואמר חכם או מלך שירדוש החכמה *Ecqis homo est regno dignus? vel sapiens, vel rex sapientiæ studiosus.* Quanqam Platonis sententiam illam, tot avtoribus tantisque comprobatam, ridet exagitárque multis apud Athenæum *dipnosoph. l. 5.* Masurius, Themistius etiam censuræ subjicere est avsus. Sic enim ille *ad Jovianum Imp. orat. 12.* Πλάτων μὲν ἦν, εἰ καὶ τἆλλα πάντα θεῖος καὶ ἀοίδιος, ἀλλὰ τοῦτόν γε ἀτυχῶς ἁπαξαπάντων ἀμαρτάνοντα φεύγοντο λόγον, ὅτι μὴ φεύγειν τὰ κακὰ λέξει τοῖς ἀνθρώποις, πρὶν ἂν ἡ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν, ἢ βασιλεῖς φιλοσοφήσωσιν. Mox Aristotelem Platoni opponens, qi dixerit è contrario, φιλοσοφεῖν μὲν τοῖς βασιλεῦσι, οὐκ ἔπος ἀναγκαῖον ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐμποδών· τὸ δὲ φιλοσοφεῖσθαι ἀληθινῶς ἐπιτυχάνειν, συμπεσὸν καὶ εὐτύχημα. hunc probans, ἔργων γὰρ ἀγαθῶν, inqit, πλεῖν βασιλείαν ἐπάπτειν, καὶ ῥημάτων. qsi in verbis, non in factis philosophia consistat. Concludit ipse; Ἀγαπῶμεν δέ, εἰ φανείη ποτὲ βασιλεὺς, οὐκ αὐτὸς αὐτουργῶν φιλοσοφίαν, τοῖς δὲ φιλοσοφοῦσιν ἀληθῶς συμπειθὴς καὶ ὑπήκοος. Atqi à regibus sacræ philosophiæ, an theosophiæ, studium etiam codex divinus exigit, *Deut. c. 17. v. 16, 17.* Cæterùm, missis his, qæ hîc Marcus, qi possint Lucio competere, non video, cujus vita, tum principis, tum & privati, à philosophica disciplina fuit semper alienissima.

Τὸ πεῖσαι περὶ τῶν ὑπὸ σοῦ φίλων φιλεῖσθαι] Apud Livium *l. 22.* Acedux Hispanus; *vult sibi quisque credi; & habita fides ipsam plerumque obligat fidem.* Et Seneca, *epist. 3. Fidelem si putaveris, facies.* De amore pariter habeas. Imò idem de utroqe Plut. *in præcept. conjugal.* Ποιεῖ γὰρ καὶ τὸ πεῖσθηναι, δοκεῖν πεῖσαι. καὶ τὸ φιλεῖν, φιλεῖσθαι.

Τὸ ἀνεπίφυτλον] Verùm reverâ Capitolinus (qod & suprà non semel monuimus) ait fuisse *morum simplicium, & qi adumbrare nihil posset.* nec tamen eum esse existimo, de qo Marcus ista hîc. Certè fratrem suum, qisqis is fuerit, talem Marcus hîc depingit, qalem Achillem (puto) Ennius apud Gellium *lib. 19. cap. 8.* —*eo ego,* inqit, *ingenio*

Natus sum, amicitiam atqe inimicitiam in fronte promptam gerere. De Clearcho itidem Xenophon, *expedit lib. 2.* Τὸ εὐλαβὲς, τό τε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς πρώτοις ἔργοις φαίνεσθαι. vid. *l. 11.*

§ 15.

Τὸ μὴ δεῖσθαι ἐσχασμοῦ τοῦ φίλους αὐτῷ, πρὸς τὸ τί θέλει, ἢ τί ὃ θέλει] Contrà prorsus qàm Domitianus, qi *χρυσίτης* Dioni Cassio prædicatur. & qàm Tiberius multò magis; qi sensus ità privatos obtegere est solitus, ut ancipiti eventu, qid expeteret, qid averſaretur, ariolari suos necesse fuerit, & gravissimam sæpe officiis eis offensionem incurrerent, qibus potissimùm demereri se posse sperabant. Eum nobis sic Cassius *lib. 57.* depingit. Φύσει ἦν ἰδιωτάτη ἐνέχετο. ὅτε γὰρ ἄν ἐπιδύμει πρᾶξαί τί τι, καὶ ὧν ἔλεγεν, ὕδεν ὡς εἰπεῖν ἐβούλετο· ἀλλ' ἐναντιώτατος τῇ προαιρέσει τοὺ λόγως πολλῷ, πάν τε ὃ ἐπύθετο ἠρνεῖτο, καὶ πᾶν ὃ ἐμίσει προείλετο· ὠργίζετό τε ἐν οἷς ἥκιστα ἐθυμοῦτο, καὶ ὀπιεικὴς, ἐν οἷς μάλιστα ἠναλίσκετο, ἐδόκει εἶ. ἦλθέ τε δηθὲν, ὃς σφόδρα ἐκόλαζε, καὶ ἐχθρέπαινεν, ὃς σωιζόμωσε· τὴν τε ἔχθισον ὡς οἰκειότατον ὄζιν ὅτε ὤφλε, καὶ τῷ φιλτάτῳ ὡς ἀλλοτριωτάτῳ προσεφέρετο· τό τε σύμπαν, οὐκ ἠξίου τὸν αὐτάρχωντα καταδηλον ὢν φρονεῖ εἶ. καὶ εἰ μὲν μόνα ταῦτ' εἶχεν, ἀφύλακτος ἂν τοῖς εἰς πεῖραν αὐτῷ ἐλθοῦσιν ἦν· πρὸς γάρ τι τὸ ἐναντιώτατον πάντα ἀναλαμβάνοντες, ἐκ τῆ ἴσε τό τε μὴ βέλεσθαι δή τι αὐτὸν τῷ πάνυ ποθεῖν, καὶ τῷ ὀργεσθαί πνῳ τὸ μὴ ἐφίεσθαι ἐνομίζον. νυνὶ δ' ἀρχίζετο, εἴ τις αὐτῷ σωιεῖς φανερὸς ἐγίνετο· καὶ πολλὰς ὕδεν ἄλλο σοίσιν, ἢ ὅτι σωιεσώσατο αὐτὸν, ἐγκαλέσαι ἔχων, ἀπέκτεινε. ὥσε χάριτον μὲν ἦν αὐτῷ σωίσειν ποιεῖσθαι· πολλὰ γὰρ ἄτε πρὸς τὸ λεχόμενον, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ βελόμενον σωιαινοῦντες οἱ, ἐσφάλλοντο. χαλεπώτερον δ' σωιέναι· πῶς τε γὰρ ὀπιτήδευσιν αὐτῷ καταφανῆν, καὶ τότε καὶ ἀχθεῖς αὐτῇ ὑπαπεδύοντο. μάνῳ ὖν, ὡς εἰπεῖν, ὑπῆρ τι ἀπαιδευτότον ὄζι, διέγνετο, ὅς ὅτ' ἠνόησε πῶι φύσιν αὐτῷ, ὅτ' ἤλεγξεν· ὅτω γὰρ, ὅτε πεῖσαντες αὐτῷ ἠπατήθησαν, ὅτε ἐνδεξάμενοι νοεῖν ἃ ἐπρεπεν, ἐμισήθησαν· πάνυ γὰρ πολλὰ ὄχλον παρεῖχεν, εἴ τέ τις ἐναντίοτο ὅμ ἔλεγεν, εἴτε καὶ συναίρεστο. τὰ μὲν γὰρ ἀληθῶς ἠνίεζε, τὸ δὲ δοκεῖν βέλεσθαι, πάντως τὸ πᾶν πρὸς ἐμάτιεν.

ἑκάτερον ἐναντιώσεως ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο, τοῦ μὲν τῆς ἀληθείας, τοῦ δὲ τῆς δοκήσεως ἕνεκα ἤγαπᾶτο. Sed & de Domitiano, Cassius idem, *lib.* 6, 7. Καί τοι καὶ τοῦτο δεινότατον ἔχον, ὅτι καὶ κολακείας ἤθελε, καὶ ἀμφοτέρως ὁμοίως ἤχθετο, καὶ τοῖς διαπράσσουσι, καὶ τοῖς μή· τοῖς μὲν, ὅτι δωροῖτο, τοῖς δὲ ὅτι καὶ παρέχειν ἐδόκει.

§ 15. Παρώξυνσε Μαξίμους] *Maximus me adhortatus est.* Xyl. Verùm addititium videtur [κλῆσις] illud. lego, Παρὸ, ut suprà. atque ità citare comperio Is. Casaubonum *ad vitam Marci.* Legere tamen videtur Salmas. *ibid.* Παρὰ Κατέλιν καὶ Μαξίμιν. Sed cum *Catuli* suprà § 13. meminerit, qare denuò, præter morem suum, eundem reponeret, cavssam nullam video. minúsque jam placere sibi, qod olim voluerat, vir candidissimus profitetur. Meric. Cas. Παρὸ Κλ. Μαξίμιν, à *Claudio Maximo. Cl. Maximus* inter *Stoicos* à Capitolino recensetur, qibus Marcus noster in disciplinam se dederit. Verùm nec viro clarissimo ea lectio probatur; qum nec in aliis citandis duplici nomine sit usus, παρὰ Ἀππίῳ, παρὰ Διογνήτῳ, παρὰ Ῥυσίκῳ, παρὰ Σέξτῳ, παρὰ Φεύντωνι, παρὰ Κατέλῳ. *Ergò & hìc scripsit,* inqit, παρὰ Μαξίμῳ. *Et sic legendum censeo.* Cui accedit & *ad Capitolinum* Casavboni patris calculus, qi *solis cognominibus Catulum Maximúmque* monet, *à Marco in hoc scripto nuncupatos.* Etiamsi avtem Μάξιμον Τύριον Evsebius in *canone chronico* (utì ex Georgio monachò patet, qi eundem transcripsit) inter Marci nostri præceptores collocaverit; unde & supplendus videtur Marianus Scotus, apud qem *Maximi* nomen intercidit, *Tyrii* remansit; vix adducor tamen ut credam qod Viri illustres Jos. Scaliger *notis in Evseb.* & Jac. Cappellus *histor. Eccles. cent.* 2. avtumant, *Maximum* hunc, *Tyrium* illum esse, cujus extant *διαλέξεις*, cùm iste qantus qantus est, totus *Platonicus* esse videatur, illum *Stoicum* extitisse consentiunt avtores. Sed & *Tyrium* istum sub Commodo, non sub Marco, Romæ *διατρίψαι* Svidas prodiderit.

Τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ] *ut suo exemplo meipsum regerem.* Xyl. ad verbum, *se continere,* vel, *sui continentem,* sive *potentem esse,* ut Flaccus, *carm. l.* 3. *od.* 29. & Seneca, *ad Marc. c.* 20. vel etiam, *Sibi imperiosum,* ut Flaccus idem *Serm. l.* 2. *c.* 7.

Quinam igitur liber? Sapiens, sibi qi imperiosus.

Sic κρατεῖν τῆς χειρὸς apud Plutarchum Aristides. de Themistocle qem peculatus reum agebat, ex Tragico an Comico aliqo;

Σοφὸς μὲν ἀνὴρ, τῆς δὲ χειρὸς οὐ κρατῶν.
Sapiens qidem vir, sed manus non continens.

h. e. manum (à publico, sive alieno) continere ac cohibere havd potis. Et κρατεῖν ὀργῆς. Dionysius Halicarn. apud Stob. tom. 2. tit. 20. Ὅτι μεγάλης καὶ δεινοῦ τινος ἔργου δεῖ καὶ ὅλου τοῦ κρατεῖν ὀργῆς, ἡ σκέψασθε καὶ ἡ φυλακὴ τοῦ μὴ ἁμαρτεῖν μείζων. Ὀργῆς κρατεῖν dixit, qod ὀργῇ κατέχειν Menander.

Ὅσος τὸ κατέχειν δεῖ πλὴν ὀργῇ πόνος;
Cohibere qantus impetus est iræ labor!

Rex sapientissimus, *Proverb. c.* 16. *v.* 32. *Potior est longanimis robustis; & qi in animum suum imperium obtinet, expugnante civitatem.* Græc. Κρείσσων ἀνὴρ μακρόθυμος ἰσχυροῦ· ὁ δὲ κρατῶν ὀργῆς, καταλαμβανομένης πόλιν. Optimè, Siqidem, ut Plut. *de ira cohib.* Ἀνδρώπων μὲν κρατῆσαι καὶ χείρονα βελτίονα, ἀπῆξε· τὸ δ' ἐν ψυχῇ σῶσαι καὶ δυμὸν πρόπαιον, μεγάλης δεῖ καὶ νικητικῆς ἰσχύος. Socratis dictum est, à Stobæo relatum tom. 1. *l.* 2. tit. 7. μείζονα μὲν ἀρχὴν εἶναι πλὴν βασιλείας, ἀδύνατον δὲ τὸ ἑαυτοῦ ἄρχειν. & de Alexandro Plut. τὸ νικᾶν τοὺς πολεμίους, τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἡγεῖτο. Seneca, *de Benef. l.* 5. *c.* 7. *Gentes facilius est barbaras impatientésqe alieni arbitrii regere, qàm animum suum continere, & tradere sibi.* &, *epist.* 75. *Hæc est absoluta libertas, in seipsum habere maximam potestatem. inæstimabile bonum est suum fieri.* Et, *epist.* 113. *Sibi imperare maximum est imperium.* Et, *qæst. nat. l.* 3. *Nulla major est victoria, qàm vitia domuisse.. innumerabiles sunt, qi urbes, qi populos habuere in potestate; pavcissimi, qi se.* Horat. *Carm. l.* 2. *od.* 2.

Latiùs regnes avidum domando
Spiritum, qàm si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterqe Pœnus
Serviat uni.

Et Claud. *de* 4. *Cons. Honor.*

—tunc omnia jura tenebis,
Cum poteris rex esse tui.—

Reckius enim is appellabitur Rex, (qi hoc præstiterit,) *qàm Tarqinius, qi nec se nec suos regere potuit.* Cic. *de fin. l.* 3. Dio Prus. *Orat.* 49. Τὸν γε ὄντως φιλόσοφον τὸ ἄρχειν, ἢ ἰσῶς ἀρχῆς. Τῷ δὲ πλὴν ἀρχικῷ ταύτῃ ἰσχυρῶς καὶ ἐγκρατῶς ἔχοντι, καὶ χαλεπὸν ἤδη καὶ συμπάντων ἀνδρώπων χρεῖττον γίγνεται. Et rursus, Ὁ τοίνυν φιλόσοφος αἰεὶ αὐτῆς ἄρχει· ὃ τῷ παντὶ χαλεπώτερον, ἢ συμπάντων μὲν ἑλλήνων, συμπάντων δὲ βαρβάρων βασιλέων. Vide *l.* 2. § 2, & *l.* 11. § 29.

Κατὰ μηδὲν παφέρεσθαι] ità Basil. Verùm παφέρεσθαι vox est navci. παφέρεσθαι D. Junius rvle. qod Xyl. etiam legisse videtur, qum *præcipitem* vertit. Est enim παφέρεσθαι propriè qi *transversus abripitur*; eique optimè opponitur, qi in suo sui imperio se continet. ità Herodian. *l.* 8. de qibusdam qi fluvium tranare volentes in aqas unà cum eqis se dederant, παφενεχθέντες ἀπώλοντο. *Vi fluminis abrepti perierant.* indè ἡ παφοφορὰ à torrente flumine translatum, *l.* 5. § 23. & *l.* 12. § 14. ὁ χειμὼν παφοφέφει, *æstus abripere,* dicitur. at Lugd. παφέρεσθαι exhibet. qod secutus M. Casaub. *circumactum*

cumactum reddidit. atque ità ἀφιέρευς etiam usurpatur ab Apostolo, de hominibus instabilibus, qi cùm judicio certo nulli nitantur, ab aliis facilè circumaguntur, *ad Ephes. c. 4. v. 14.* κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας. metaphora ducta à navibus ἀγκυροβολίοις, uti priùs dictum, ad § 8. Sed prius illud magis arridet. Vide *l. 2. § 7.*

Ἐν τοῖς ἄλλοις περιέπειν] περιέπειν istic, ut Galeno supra ad § 12. adducto, pro *rebus* ejusmodi nos *circumstantibus*, qæ negotium nobis molestiámque aliqam facessant. de qa vocabuli hujus significatione dicetur ulterius ad *l. 9. § 13.*

Τὸ εὔκρατον τοῦ ἤθους] *mores bene temperati.* sive *morum insigne temperamentum.* De Avfidio Cicero *ad famil. l. 12. ep. 37. Est autem ità temperatis moderatisque moribus, ut summa severitas, summa cum humanitate jungatur.* Idem de Lentulo *ad Attic. l. 4. epist. 6. Virum bonum, & magnum hominem, & in summa magnitudine animi, multâ temperatum humanitate.* Tractum videtur ab aëris constitutione temperata, qando nec æstu torret, nec vesanæ frigore. Æschines (hujus enim esse docent Laërt. Athen. alii) *Axiocho:* ὅτε μὲν χεῖμα σφοδρὸν, ὅτε θάλπος ἐμφύεται, ἀλλ' εὔκρατος αἰὴν χέεται, ἀπαλαῖς ἥλιξ ἀκτῖσιν ἀναπνεόμενος. Potest & à vino aqâ mitigato. in qibus miscendis si justa ratio habita fuerit, (arûs autem id esse docet Athenæus *l. 10.*) εὐκρατίσαι ἢ κρᾶσιν τοῦ οἴνου τὸ βέλτιστον, ἢ σωφρονίσαι τὸ χρήσιμον. Plut. *de leg. poet.* Inde οἶνος εὔκρατος, Polluci *l. 6. c. 3.*

Οὐ ῥᾳδίως καθοργανικὸν ἦν περιποιῆσαι] *Ut qa instituissem, expeditè, nec magnâ cum molestia perficerem.* Xyl. *Negotia, qæcunqe ea fuerint, cùm exquisitè, tum sine giristatione, exeqi.* M. Casavb. Eòqa sensu τὸ καθοδηγεῖν usurpâsse Xenophon videtur, *memorab. l. 4.* Καίτοι γε τοσούτῳ ταῦτα ῥᾴονα ἐποίουν συνεφαπτόμενα φαίνεται, ὅσῳ τῷ πλείονα περὶ τούτων περιμεμελετηκόμεν, ἐλπίδες ὀρθοῦσθαι μᾶλλον γίγνονται. Thucydides etiam *l. 4.* Οὗτοι τῇ παρασκευῇ χρώμενοι, ἧσσον σφῶν μενδὲ ἐναντιώσεσθαι ἐνόμιζον, ἀλλὰ καὶ ἅμα ἐλπίσαντες ἐς ἴσον καὶ τὸ ξυμφέρον μεγάλην τὴν ὁμόνοιαν καὶ ἐς ἑαυτοὺς παρασκευὴν καθοδηγήσεσθαι. Vide *l. 9. § 12.* Usurpatur & de cibis digerendis concoqendisqe unde alimenta εὐκατέργαστα, *concoctu facilia*, & δυσκατέργαστα, *concoctu difficilia*, in medicorum scriptis frequentissima. & indè forsan mutuarum fuerit.

Πλάτωνα αὐτὸν ἀποφαίνειν] De Xenocrate Laërt. *l. 4.* Ἦν γὰρ ἀξιόπιστος σφόδρα. ὥστε μιᾷ ἐξὸν, ἀνώμοτον μᾶλλον πείθειν, τούτῳ μόνῳ συνεχώρουν Ἀθηναῖοι. *Tanta apud suos fidei existimationem obtinuit, ut qod uemini cuiqam alioqi licitum, huic etiam injurato testimonium perhibere Athenienses permitterent.* Vide *ad l. 3. § 5.* Eâdem ferè apud eosdem avtoritate fidèqe pollebat Aristides: sed & apud Romanos Cato Uticensis. Unde factum, ut de rebus fide omni prorsus indignis παροιμιωδῶς diceretur, Τοῦτο μὴδὲ Κάτωνος λόγοις πιστεύειν ἄξιον. *Hoc nec Catone prædicante fidem meretur.* Plut. *in Caton.* Malè avtem Xyl. istîc, *Dicebat sibi verba facienti*, &c. qasi hoc de se prædicâsse Maximus diceretur, qod tam à Maximi moribus qàm & à Marci mente alienum est.

Ὅτι ὁ κριὸς πεσεῖται] Geminum de Jesu nostro elogium populi apud *Marc. c. 7. v. 37.* καλῶς πάντα πεποίηκε. Sed & de Davide dictum *hist. Regum l. 2. c. 3. v. 36. Populo rectum videbatur, qicqid rex fecerat.*

Τὸ ἀθαύμαστον καὶ ἀνύποπτον] alterum horum interprès Ang. omisit. Vide *l. 12. § 13.* Zenonis placitum est apud Laërt. *l. 7.* τὸν σοφὸν οὐδὲν θαυμάζειν. Qin & Zenone prior Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Σοφίαν ἄθαμβον, ἀξίαν πάντων καὶ μεγαλοπρεπῆ, pronunciavit. Nec Democrito in hoc prorsus qicqam adversatur Heraclitus; Ἐλαχίστοις ἄνθρωποι περὶ παντὸς λόγου ἐπίστασις φιλεῖ. qod usurpat Plutarch. *de Poet. leg. c. 10.* & *de audiend.* Verùm illi moderantiùs. At utroqe istô antiqior longè Pythagoras, Zenoni planè σύμφυτος, hunc sese ex philosophia fructum percepisse professus est, τὸ μηδὲν θαυμάζειν, *qòd nihil admiraretur*, sive *qòd nihil admiratione sua dignum duceret.* qod tamen perperam à qibusdem acceptum monet Plut. *de audiend.* Hinc Horat. *l. 1. epist. 6.*

Nil admirari propores est unâ, Numici,
Soláqe, qæ possit facere & servare beatum.

Ex adversum tamen Plato in *Theæteto:* Μάλα φιλοσόφου τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν· οὐ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη· καὶ οἴκοθεν ὁ τὴν Ἶριν ταύτην ἐκγόνων φήσας, οὐκ ἄκρως γεγενεαλογεῖν. Cui & Clemens Alex. calculum contribuit suum, *Stromat. l. 2.* Τῆς ἀληθείας ἀρχὴ, inqit, τὸ θαυμάζειν, ὡς Πλάτων ὁ Θεαιτήτῳ λέγει. καὶ Ματθαῖος ἐν παραδόσει παραιτεῖται, Θαύμασον τὰ παρόντα· βαθμὸν τοῦτον φησὶν τῆς ἐπιστήμης γνώσεως ὁ σωτὴρ ἡμῶν. ἢ κἂν τῷ καθ' Ἑβραίους εὐαγγελίῳ, Ὁ θαυμάσας, βασιλεύσει, γέγραπται· καὶ ὁ βασιλεύσας ἀναπαύσεται. Nec in hac parte à Magistro suo dissentiens Aristot. περὶ μὲν τὰ φυσικὰ, *l. 1. c. 2.* Διὰ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, ἔπειτα κατὰ μικρὸν προιόντες, καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες. Et mox: Ἄρχονται μὲν οὖν πάντες τοῦ θαυμάζειν πάντες. Verùm conciliari poterunt istæ, qæ ex diametro repugnare sibi invicem videntur, sententiæ, si de tirone philosopho, Platonis istud, de veterano sapientiæ jam apicem summum assecuto, priora illa acceperimus. Cyrus denique Persas suos ità instituisse refert Xenophon. *l. 8.* Ὡς μηδὲ μεταστρεφόμενοι φανερὸν εἶεν, ὡς οὐδὲν θαυμάζοιεν.

Καὶ μηδαμοῦ ἐπιτήδειον, ἢ ὄντως] qod *l. 7. § 69.* dixit,

69. dixit, μήτε σφύζειν, μήτε παρηΐν.

Ἢ ἀμηχανῶν] ἀμηχανεῖν propriè *in eis esse angustiis, è quibus nullâ ratione, nullâ machina expedire vel extricari te possis.* itaq; verto, *perplexum esse.*

Ἢ σεσοπηὸς] Suspecta vox. forsan σεσοπηὸς, ut gemina litera altera excriptoris vitio excideri, qo modo in σεσωπωπεκξοιδένεως, *l.* 4. § 16. Xyl. *neque mœstitiæ, neq; gaudii nimium.* Cas. *ridere*, vertit; sed ità ut *risûs excessum* designet. Mihi aliò inclinat animus. σισηρέναι est qod Latinis, *ringi*, vel etiam *dentibus renidere.* usurpatur plerumqe de *risu simulato*, qalis eorum, qui Græcis antiqis γναθμοῖς ἀλλοτρίοις, recentioribus ξενοῖς σαρειαῖς γελᾶν, utì Evstath. *ad Odyss. σ'. malis alienis ridere*, Latinis dicuntur, ut Flacco *Sat.* 3. *lib.* 2. vel etiam de *indignatione, dissimulata* qidem, sed qæ istiusmodi oris habitu se prodat, qi cùm *risum*, vel *irrisionem* præ se ferat, ab animo tamen exacerbato proveniat. ità *ringi* Latinis, non simpliciter *irasci*, utì exiliter nimis Nonius, sed *tacitum stomachari, cùm aliud* præ *te feras*, utì Donatus, in Terentiano illo *Phorm.* 2. 2. ubi *risui vero* opponitur;

——*ille ringitur, tu rideas.*

Sidonius *carm.* 23. *v.* 87.

Multùm ringitur otiosa virtus.

Marcus noster *l.* 11. § 18. Τὸ ἐυμβὰς ἀνίκητον, ἐὰν γνήσιον ᾖ καὶ μὴ σισηρὸς, μηδὲ ὑποκρινόμενος. *Si verum ac genuinum fuerit, non personatum & ementitum.* qale eorum, qi vultu orisqe habitu externo offensionis speciem nullam læsi proferunt, sed injuriarum despectum qendam præ se ferunt, cùm animus tamen intùs odiis occultis æstuet. Apud Svidam, Procopius, opinor, Ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, Λίαν γὰρ ἐς αὐτὸν ἡ Θεοδώρα ἠγριαίνετο καὶ ἐσισήρει. *Valdè adversus eam exacerbata erat, & ringebatur.* ut sit istic σεσοσπηρέναι, sive σισηρέναι πρός τι. *ad rem aliqam*, sive *ad occasionem aliqam ringi*, hoc est, vel exacerbari, vel renidere aliqem, ad risum qendam adscititium composito vultu, cùm animo tamen angeretur. id qod *affectationem caninæ æqanimitatis stupore formatam*, nuncupâsse videtur Tertull. *de Patient. c.* 2.

Καὶ τὸ συγνωμονικὸν] De Demonacte Lucianum vide ad *l.* 5. § 22. Præclara sanè Catonis majoris, referente Plutarcho, vox illa, Πᾶσιν δεῖ τοῖς ἁμαρτάνουσι χρεὼς ἐσιτὸ δοῦναι συγνώμην. Cui gemina Plinii minoris ista, *l.* 8. *epist.* 22. *Optimum & emendatissimum existimo, qi cæteris ità ignoscit, tanqam ipse qotidie peccet; ità peccatis abstinet, tanqam nemini ignoscat.* Concinna & Senecæ illa, *de benef. l.* 1. *c.* 10. *Hoc tu cave, tanqam maximum crimen, nè admittas: ignosces tanqam levissimo, si admissum est.* &, *ad Mart. c.* 4. *Nec qicqam pulcrius existimo in fastigio collocatis, qàm multarum rerum veniam dare, nullius petere.* In qam ferè sententiam de Marco Dio Cass. *l.* 71. Αὐτὸς μὲν ἁπάντων σφῶν ἁμαρτημάτων ἀπεῖχετο, καὶ ὅτε ἔχων ὅτε ἀκὼν ἐπλημμέλει· τὰ δὲ δὴ σφῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, καὶ μάλιστα τὰ τῆς γυναικὸς, ὥφερε, καὶ ὅτε ἐπολυπραγμόνει, ὅτε ἐκόλαζε. Cæterùm Stoicorum placitis ista adversari prorsus videntur. Censent siqidem illi ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* sapientes, ἐλεήμονας μὴ εἶ). συγνώμων τε ἔχειν μηδενί. Et Stob. Collectan. *tom.* 2. *tit.* 46. Φασὶ μηδέποτε συγνώμων ἔχειν μηδενὶ, τὸν νοῦν ἔχοντα· καὶ δίκαιος λέγειν τὸ μηδὲ συγνώμων ἔχειν τοῖς ἁμαρτάνουσι. Hæc tum commemorat, tum & exagitat Cicero *Orat. pro Murena. Fuit qidem summo ingenio vir Zeno, cujus inventorum æmuli Stoici nominantur. hujus sententiæ sunt & præcepta hujusmodi; sapientem gratiâ nunqam moveri; nunqam cujusqam delicto ignoscere. neminem misericordem esse, nisi stultum & levem. Viri non esse, nege exorari, neq; placari.* Et mox: *Supplices aliqi veniunt, misceri & calamitosi? sceleratus & nefarius fueris, si qidqam misericordiâ adductus feceris. Fatetur aliqis se peccâsse, & ejus delicti veniam petit? nefarium est facinus, ignoscere; exorari, scelus; misereri, flagitium.* Et rursus sua illorum præceptis opponens. *Nihil ignoveris. Imò aliqid, non omnia. Nihil gratiæ cavsâ feceris. Imò nè resistito* [al. *persisto*] *gratiæ, cùm officium & fides postulabit. Misericordiâ commotus nè sis. sed tamen est etiam in dissolvenda severitate lævs aliqa humanitatis.* Agnoscit, sed explicare ac mollire conatur Seneca *de clement. l.* 2. *c.* 5. *Scio malè audire apud imperitos sectam Stoicorum tanqam nimis duram. Objicitur enim illi, qod sapientem negat misereri, negat ignoscere. hæc si per se ponantur, invisa sunt. videntur enim nullam spem relinqere humanis erroribus, sed omnia delicta ad pœnam deducere. Qod si est, qid hâc sectâ durius, qæ dedisscere humanitatem jubet, portúmqe adversus fortunam certissimum, mutuum auxilium cludit? sed nulla secta benignior leniórq; est, nulla amantior hominum, & communibus bonis attentior.* Et, *c.* 7. *At, qare non ignoscat, dicam. Venia est pœnæ meritæ remissio. ei igitur ignoscitur, qi puniri debuit. Sapiens autem nihil facit, qod non debet; nihil prætermittit, qod debet. Itaqe pœnam, qam exigere debet, non donat; sed illud, qod ex venia conseqi vis, honestiore tibi viâ tribuit. Parcit enim sapiens, consulit, & corrigit. idem facit, qòd si ignosceret, nec ignoscit. qoniam qi ignoscit, fatetur aliqid se, qod fieri debuit, omisisse. Aliqem verbis tantùm admonebit, pœnâ non afficiet, ætatem ejus emendabilem intuens: aliqem invidiâ criminis manifestè laborantem, jubebit incolumem esse; qia deceptus, qia per vinum lapsus: hostes dimittit salvos; aliquando etiam laudatos, si honestis causis pro fide, pro fœdere, pro libertate in bellum accincti sunt. Hæc omnia non veniæ, sed clementiæ opera sunt.* Verùm hæ sunt Stoicorum argutiolæ spinosæ, & subtilitates supervacaneæ, qas Marcus noster, solidior qàm subtilior, minùs curâsse videtur: imò meræ sunt, Senecâ ipso censente, λογομαχίαι. Sic enim ipse demum

ibidem.

ibidem. De verbo, ut mea fert opinio, quæstio est; de re quidem convenit. Sed de istis ampliùs, ad *lib.* 2. § 13. De Pio certè Capitolin. *Ad indulgentias promptissimus fuit.* Et, *His quos Adrianus damnaverat, in Senatu indulgentias petiit.* Idémque de Marco. *Fuit per omnia moderatissimus, in hominibus deterrendis à malo, invitandis ad bona, remunerandis copiâ, indulgentiâ liberandis: fecitque ex malis bonos, ex bonis optimos: moderatè etiam cavillationes nonnullorum ferens.* & rursus: *Erat mos iste Antonino, ut omnia crimina minori supplicio quàm legibus plecti solent, puniret: quamvis nonnunquam contra manifestos & gravium criminum reos inexorabilis permaneret.* Κἂν ἄρα συμβῇ ποτε τοῦ πρωείαν ὑπογεῖν, ὃ τὸ παιδεῖν καὶ δίκαιον δίκαιον δεινὸν νομίζουσι, ἀλλὰ μὴ μείζω φερόμενοι, χάριτος πίπτουσι Aristid. de eodem. De Agricola Tacitus: *Omnia scire, non omnia exequi: parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodare: nec pœnâ semper, sed pœnitentiâ exemptis contentus esse.* Vide infr. § 16. τὸ ἥμερον.

Καὶ ἀλλαχόθι μᾶλλον ἢ διορθώσῃ φαντασίαν παρέχειν] *magisque constantiam erroris accusam, quàm erroris correctionem præ se tulisse.* Xyl. obscuriùs pavló. Hoc vult. Cùm sit prima felicitas, à recti norma nè minimùm qidem, vel discedere, vel distorqeri: secunda, siqis qoqo modo deflexerit, ὡς διορθώσεως χρήζειν, (ut ipse de se dixerat, supra § 7.) ad rectitudinis statum pristinum denuò reduci; qùm, *qod naturâ bonum est, neqe emendari, neqe corrigi sc poscat*, ut *l.* 2. Arnobius; eam in Maximo rectitudinis firmitatem & stabilitatem extitisse, ut ope alterâ istâ nihil opus habuerit, τῷ διόρθωσιν ὑ διχάζοντι, qod de Deo Aristot. *de mund. c. 6.* ità saltem *in bonum transfiguratus*, ut *nihil in eo supereesset, qod mutandum videretur*, ut Seneca, *epist.* 6. In qem eundem sensum & illa accipi possunt, qæ habentur *l.* 3. § 5. Ὀρθὸν ἂν εἴη χρὴ, ὑχὶ ὀρθούμενον. Et *l.* 7. § 7. Ὀρθοῦ, ἢ ὀρθούμενον. Neqe enim ἀδιατρεψίαν sive *pertinaciam* illam Marcus noster in Maximo aut offenderat, aut si offendisset, prædicaret; qâ nihil in natura sua magis laudare ac probare palam profitebatur, portentum illud hominis, Cajus Caligula, ut Sveton. *l.* 4. *c.* 29. cùm nihil sit hâc magis aut devitandum, aut detestandum; ab eâqe Marcus & ipse se cum primis abhorrere doceat, *l.* 6. § 21. & alios itidem seriò sedulóqe dehortetur, *l.* 4. § 12.

Οὗτε ἂν μείνειεν ἂν χρείττονα αὐτὸν ὑπολαβεῖν] Miranda de hominis præstantiâ aliorum omnium consensio, cui nemo qisqam deprehensus est. qi exæqare se avsus esset. Stupenda etiam, non suspicienda duntaxat, in tanta universorum existimatione, hominis modestia, qi neminem qenqam unqam neglectui aut despectui habuerit.

Καὶ τὸ εὐχαειστικὸς] Nec occurrere alibi vocem hanc existimo; & hoc loco mihi suspecta est plané. Siqidem χαειστικὸς sive urbanitas, parum distare videtur, vel ab ἀστειολογία, qam repudiat Marcus suprà § 7. vel à κομψεία etiam, qam non semel damnat *l.* 3. § 5. & 8. & *l.* 4. § 51. unde τὸ χαειστίζειν καὶ τὸ κομψεύεσθαι à Platone conjunguntur, *polit. l.* 4. εἰ ἔτι μᾶλλον χαειστίζοιτο ὁ ταῦτα λέγων, κομψεύοιμην. qin & Svidas τὸ καταφερόμενος exponit per χαειστίζειν. qod Marco itidem in vitio ponitur, *l.* 5. § 5. forsan tamen existimaverit qis, τὸ ἓν istud adjectum, urbanitatem ità condire posse, ut suo modo, suáqe tempestate adhibita, (qod non observant οἱ χαειστιζόμενοι ἐν ὧν χαείστη καιρῷ, uti Dionys. Halic. in *Lysia* loqitur) etiam citra Stoicæ severitatis violationem ullam locum suum obtineat. qum τὸ ἔυχαεὶ in Pio prædicet ipse infr. § 16. Xyl. *liberaliter qoqe facetum esse.* qod tam à Maximi instituto, qàm & à Marci, puto, ingenio, aberat procul. Verùm ego Marco ipso avtore, τὸ ὁ χαειστίζειν rescribere non dubitem; atqe ità Marcum ipsum scripsisse, pignore etiam interposito, contendere avsim. τὸ χαειστίζειν certè in seqiorem partem usurpari, docent, cum ex Aristophanis illo, χαειστίζειν (τίζειν f.) καὶ καταπαίζειν ἡμᾶς καὶ βωμολοχεύειν. apud Etymologum & Svidam; qi & χαειστιζόμενοι exponunt ἐυτραπελευόμενοι, σκώπτοντες. tum & ex Glossario, ubi χαειστίζειν, *Carinari. Carinari* autem in Isidori *Glossis* est *illudere.* Et *Carinantes* apud Festum, *probra objectantes*, sive *objicientes.* qibus accedit, qod *Carinare*, Servius *ad Æn. l* 8. *obtrectare.* adductis Ennii illis,

--neqe me decet hanc carinantibus edere chartis.

&, Contra carinantes verba atqe obscœna profatus.

ubi in priore versu pro hanc, haic, sive hæc Merula; in altero, pro *atqe, aiqè*, sive, *æqè*, Caltricomius legendum censet. porrò *Carinare à navium carinis dictum* vult Festus, an hujus mutilator Pavlus; *qod ut infima navis pars carina; ità sortis infimæ homines, qibus scommata id genus jacere usus esset.* at Jos. Scaliger, & hunc secuti Merula *ad Ennium*, & *ad Strabonem* Casavbonus, *carinari* Latinis eodem modo dictum statuunt, qo Græcis γαυλίζειν. nec indicant tamen unde nominis id tractum velint. à *Carinis* ne loco in urbe sic dicto; an à *navium carinis*, ut ad navtis usitata convitia respiciat, de qibus Flaccus serm *l. Sat.* 5.

Tum pueri navtis, pueris convicia navtæ
Ingerere. nam Festo qæ tribuitur notatio nec navci est. ego sanè à χαειστίζειν ipso *carinari* vel deductum, vel corruptum, nullus ambigo.

§ 16. Τῷ πατρὶ] *Patrémne* velit naturalem, *Annium Verum*, de qo suprà § 2. an adoptivum, *Antoninum Pium*, ambiget forsan qispiam. Verùm hunc potiùs designatum existimem, cùm qia ille, Marco nostro impube adhuc, excessisse videtur; ut ex Capitolino conjicere est, tum qia hæc eadem (qæ

&c.

& magna ex parte ſunt principis potiùs, quàm privati hominis, virtutes) pleraque ferè de Pio enunciata deprehenduntur *l.* 6. § 30. idem ſtatuit & Caſavb. *ad Marci vitam.* Interim falſus eſt Theodoretus, ſi Pii gnatum Marcum exiſtimavit, quod verba ipſius ſonare videntur, *therapeut. l.* 9. ubi poſtquam de Hadriano dixerat, Καὶ Ἄντωνος, inquit, ᾧ Βῆρος ὁ ἐξ ἐπείρου. & Accianolus, *Antoninus qi Hadriano ſucceſſit, qique ex eo genitus eſt Verus.* Marcum enim potiùs quàm Lucium deſignatum opinor, cùm eò loci, tum & operis ejuſdem *l.* 6. ubi Imperatorum Series ità degeritur, Ἀδριανὸς, ᾧ Ἀντωνῖνος ὁ πρῶτος, ᾧ Βῆρος, ᾧ Κόμμοδος. Cæterùm de Vero nevtro verum eſt, re *Pio* ſuiſſe *genitum.*

Τὸ ἥμερον] De Pio, Capitolin. *Erat moribus clemens, ingenio placidus & mitis. Nulli acerbus, cunctis benignus.* Eutrop. Et Aur. Victor. *Adeò manſvetus, ut inſtantibus patribus, ad eos, qi contra eum conjuraverant, perſequendos, compreſſerit quæſtionem. uſque eò autem mitis fuit, ut cùm ob inopiæ frumentariæ ſuſpicionem lapidibus à plebe Romana perſtringeretur, maluerit ratione expoſitâ placare, quàm ulciſci ſeditionem.* Marcum pariter prædicat Gallenus in *comment. de libr. ſuis,* ἐυγνώμονά τε ᾧ μίτιον, ἥμερόν τε ᾧ φαῦλον. Clementiam Marci celebrat cum aliis & Capitol. Sed præcipuè Ariſtides & Dio. Ille *orat. in Regem*; Ἓν γὸ, inquit, πλεῖστε ὁ Καισὰς, ἡμερότητι ᾧ ἐπιεικείᾳ διενόχλει ἁπάντων βασιλέων. Iſte in *Marco*, ἔτω τι, inquit, καθαρὸς ἦν ἁπάντων, ᾧ χερσὶ, ᾧ ἐυσεβὴς ἐγένετο, ὡς ἔχειν τῇ βελῇ μηδένα ἧσσ Καισόνα συναραμβάνειν τεθνάναι. Μὴ γὸ γένοιτο, ἔφη, μηδένα ὑμῶν ἕνεκα ἐμοὶ, μήτε τῇ ἐμῇ, μήτε τῇ ὑμετέρα ψυχῇ σφαγῆναι. ᾧ πάλιν ἔφη, ὅτι ἂν μὴ τότε πύθωμαι, αὐδέτω ποτὲ τὸν Δία νικᾶν. Unde in Senatu acclamatum ei refert Vulcat. in *Caſſ Antonine pie, Dii te ſervent. Antonine clemens, Dii te ſervent.* Vide *ſuprà* § 15. Τὸ συγγνωμονικόν.

Μεγαλεῖον ἀδαμάντος ὅτι ἧσσ ἐξηλασμένως κειθέντων] Ità *l.* 6. § 30. Τὸ ἴσον ἧσσ χρυσίου σφαλτικώτερον ἴυτονον. Verùm cave iſtic intelligas ἀδαμαντίαν illam, quam Cajum Imperatorem in ſe maximè probaſſe, ex Svetonio ſuprà monuimus, ad § 15. aut Neronis etiam pervicaciam, dixerim an præcipitantiam obſtinatam, cui illud Caſſio referenti, ſubinde in ore, Περὶ ὧν ἂν ἅπαξ τι εἴπω, μενέτω μοι αὐτὸς πόθε. Siquidem ut Seneca, *de benefic. l.* 4. *c.* 38. *Hoc verò ſuperbæ ſtultitiæ perſeverantia eſt, Quod ſemel dixi, qalecunq; eſt, fixum ratúmq; ſit.* Quomodo apud Antiphanem ille in *Gorgytho*, referente Athenæo *l.* 8.

Ἥτ᾽ἦν γ᾽ ἀνοσιώτερον ἄν, ὧν σφεῖς ἐλέμβω,
Ἢ Κλεομένους γλαῦκα περὶ τοῖτ᾽ ἂν κρανίον.

Nec ſtultitiæ tantùm, ſed & inſcitiæ proprium. Syneſ *in calvit* de plebe imperita: Καὶ γὸ ἁμαθεῖς ὄντες, ἰχυρογνώμονές εἰσι, ᾧ χαλεπὸι πεῖσαι ἧσσ ἀτόπων ᾠηλάτων ἂς᾽ ἂν τις ἧσσ πειθοῖ παγεύῃ, ταχὸ πεῖται τὸ χάιρεον. Verùm rationibus veris certisque ſubnixam conſtantiam intelligit in rebus accuratè perpenſis, & veritati æquitatiq; conſentaneè conſtitutis. Rectè Seneca *epiſt.* 23. *Conſtituendum eſt qid velimus, ᾧ in eo perſeverandum. Nam illi, qi ex aliis propoſitis in alia tranſiliunt, aut nè tranſiliunt quidem, ſed vaſa quidam tranſmittuntur, quomodo habere qidqam veritum manſuráque poſſunt?* Et, *de beat. c.* 8. *Fidens ſit animi: ſed fiducia ejus non ſine ſcientia ſit, non ſine conſtantia. ità manebunt illi ſemel placita, nec ulla in decretis ejus titubatio ſit.* A conſtantia certè laudat Pium Capitolinus; uti mox videbitur. Verùm de argumento iſto habetur elegans ſanè Epicteti diſſertatio apud Arrian. *l.* 2. *c.* 15. ubi inter alia hæc habet. Τοῖς καθ᾽ ἕκαστον ἁμαρτάνουσι δεῖ, ᾧ πάνυ, ἀλλὰ τοῖς ὀρθῶς. —— ᾧ δίδαξον τιὸ ἀρχικὸν ποιοῦσα ᾧ τὸν διαλογισμὸν, τὸ κείμενον σκόπελος, πότερον ὑγιὲς ἢ ἔχ ὑγιές, ᾧ ἔτω λοιπὸν ἐπιχειρεῖν αὐτοῖς τιὸ ἐοικότα, τιὸ ἀσφάλειαν, ἂν ᾖ σαφὲς ἀνοσίοις ᾧ κατάπλοον, ἐκ ἀνοδύμενά τε ὄν, ὅσον ἂν πλέονα ᾧ ἐυθυδρότερα ὁπόθι, τοσότῳ δεῖπνον κάλλιον ἔσεται. Vide *ad l.* 8. § 16.

Τὸ ἀκινδύνως περὶ τὰς δοκούσας τιμάς] idem & *l.* 6. § 30. De Pio Victor. *Appetentiâ gloriæ carens & oſtentatione.* Qua &, Capitolino teſte, *menſes Septembrem atq; Octobrem* cùm *Antoninum atque Fauſtinum* (ab ipſius uxorisq; ſuæ nominibus) *appellandos decreviſſet Senatus, id Antoninus reſpuit.* quam cæteroqin honoris ſibi ſuíve ab eiſdem oblatum delatúmque, qod legitur, aſpernatus. Vide *infrà*, § 17.

Τὸ φιλόπονον] Verùm iſta potiùs Ælii Adriani laus fuerit, de qo Victor: *Immenſi laboris: qippe, qi provincias omnes pedibus circumierit, nemen comitantium præverteret.* Sed & hanc laudem etiam Marco tribuit Dio: Vide *infrà ad illa*, ἃ περιπλεῖ. Capitolinus item verbis illis: *Magno igitur labore, etiam ſuo, gentes aſperrimas vicit.*

Τὸ ἀκριτικὸν ἧσσ ἐλέγχειν τι κοινωφελὲς ἀνεφόρειν] De eodem *l.* 6. § 30. Τὸ ἀνεξικάκως ἀνέχεσθαι παρρησιαστικῶς ταῖς γνώμαις αὐτῶ, ᾧ χαίρειν, εἴ τις δεινότερ βέλτιον. Optimè Agamemnon *Iliad. Ξ.* v. 107.

Νῶῖ δ᾽ εἶη, ὃς τῆς ἧ γ᾽ ἀμείνονα μῦθον ἐνίσποι,
Ἢ νέῳ, ὲ παλαιὸς· ἐμοὶ δέ κεν ἀσμενέστερον εἴη.

Sophocl. Antigon.

Ἄναξ, σέ τ᾽ εἰκὸς, εἴ τι καλεῖον λέγει,
Μαθεῖν, σέ τ᾽ αὖ τῶ δ᾽· ἓν γὸ εἰρῆσθ᾽ ἀμφοῖν.

Et rurſus:

Μὴ νυῶ ὦν ἥδος μῦνον ἐν σαυτῷ φόρει,
Ὡς σὺς σὺ, κ᾽ οὐδὲν ἄλλο, τοῦτ᾽ ὀρθῶς ἔχειν.
Ἀλλ᾽ ἄνδρα, κᾆν τις ᾖ σοφὸς, τὸ μανθάνειν
Πολλ᾽ αἰσχρὸν ὑδὲν, ᾧ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν.

Et denuò,

Καὶ ἧσσ λεγόντων ἓν, καλὸν τὸ μανθάνειν.

Et

Et ibid.

Εἰ σὺ φρονήσας, ἴω λέγω· τόμων δώσεις
Δ' ἄλλων ἴω λέγων Θ', οἱ κέρδ Θ' ἕξεις.

Anacharsis apud Plutarchum in *Symposio*, cùm quæreretur, ecquid regem maximè illustrem faceret, respondisse dicitur, Τὸ μόνος φρόνιμος εἶναι. *Si solus sapuerit*. quod mihi videtur à ratione quàm longissimè distare. Itaque malim, quod Stobæus exhibet *tom. 2. tit. 48.* Τὸ μὴ μόνος φρόνιμος εἶναι. Si non solus sapuerit. si sapientiâ suâ non fuerit contentus nimis, dum se solùm sapere existimat. Quod de Tiresiâ Homer. *Odyss. κ'. v. 495.* de Scipione Cato apud Plut. in *apoph.* Et *Polit.* de Chrysippo alii apud Laërt. *l. 7.*

Οὐδ Θ' ἡσύχαζε· πᾶσι δ' ἦν ἀλλοῖος.

Et Callimach. hymn.

Μόνος Θ' ἀνακτόρευε Θ'.

Qualis Creon depingitur à Strattide in *Phœniss.* apud Athen. *l. 14.*

Οὐδὲν συνίστη πῶν Θηβαίων πόλει.
Οὐδὲ πολλ.——

Et à Sophocle in *Antigon.*

Οὐ γὰρ νομεῖ σε χὠ δικαιῶν δίκην
Φρονεῖν πρὸς ἀνδρὸς παντὸς ἢ τῶν φύσει;

Siquidem, ut apud eundem Creontem filius patrem prudentior monet;

Ὅστις γὰρ αὑτὸν ἢ φρονεῖν μόνος δοκεῖ,
Ἢ γλῶσσαν ἢ ψυχὴν ἔχειν ἄλλην, ἃ χὠ μόνος ἔχειν,
Οὗτοι διαπτυχθέντα δηλοῦσιν κενά.

& Euripidis Æolo apud Stob. tom. 2. c. 22.

——πέπαυμ' ἀνδρὶ μὴτ' εἶναι φίλῳ Θ',
Μήτ' ἔμπλεως, ὅστις αὐτὸς ἡγεῖται φρονεῖν
Μόνος, δόξαν τὰ φύσει ἠγημένος.

Ita qui solus sapit, bis desipit; dum aliorum consilia respuit & despuit, aliorumq; consortia abs se abdicat. qibus duobus nihil potest esse principibus perniciosius. & denique quod Plato *ad Dion. epist. 4.* & ex Platone Plut. *de adulat. & imperant. polit.* αὐθαδίαν δυοῖν ἡγεμόσιν ξυμφορωτάτην εἶναι. De Marco nostro Capitol. *Semper sanè cum optimatibus, non solùm bellicis rei, sed etiam civilis, priusquam faceret aliquid, contulit.* denique, sententia illius præcipua semper hæc fuit, *optimum esse, ut ego rem & alium amicorum consilium sequar, quàm ut tot & tales amici meam unius voluntatem sequantur.* Optimè L. Æmylius apud Livium *l. 44. Non sum is, qi non existimem admonendos duces esse: imò eum, qi de suâ unius sententiâ omnia gerat, superbum judico magis quàm sapientem.*

Τὸ ἀπαραιτήτως εἰς τὸ καθ' ἀξίαν ἀπαντᾶν ἐπιεικῶς Θ'] De eodem *l. 6. § 30.* Ὡς ἀνελεῖν μὲν ἀξιοπίστως πάντων ἐδύνατο, πείθειν. Capitol. *Fuit sanè eâ constantiâ, ut septimis & novenis annis in provinciis bonos præsides deineret.*

Τὸ ἀμετανόητον, καὶ μὴ χαῖρε ἀπόπτυστε, καὶ ἡ ὑπόνοια] *Diligens agri cultor, mitis, largus, & omnia hæc cum mensurâ.* Capitol. Vide *suprà* quæ de Apollonio § 8. Seneca, *epist.* 89. *Impetus ex dignitate rei cujusq; concipiunt, proinde remissior scriptura, prout illa digna est peti.*

Τὰ πάσαις τοῖς ἀεὶ καὶ ἐφ' ἑκάστοις ἁρμόττοντα] quibus scil. cùm Hadrianus, tum & Trajanus nimioperè addicti: ut ex Dione liquet & Capitolino. *vide infrà § 17. Quæritur.*

Ἡ κοινοποιΐα] *qua utilitati publicæ omnes cogitationes impendebat.* Xyl. Κοινοποιΐα vocabulum compositione novâ, vel à nostro fabricatum, vel à suis receptum. hoc enim Stoicis familiare fuisse deprehendet, qi in eorum quæ supersunt fragmentis versatus fuerit, nova subinde prout usus postulabat, compositionis Grammaticæ ope, comminisci & procudere vocabula. Insolens itaq; vox ista; & rei propemodum insolentis. Nam quod Paulus congeritur *ad Philip. c. 2. v. 21.* Πάντες τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν. *Quæ sua sunt, plerique quærunt:* (quod *charitatis* esse pegat idem Apoll. *ad Cor. ep. 1. c. 13. v. 5.* ὃ ἐστὶ τοῖς ἐμοῖς) in ore subinde habemus, vel Davidicum illud *Psal. 4. v. 6. Quis nobis commodi aliquid repræsentabit?* vel Theocriticum istud ex *Idyll. 16.*

Αὐτὰ μοὶ τὰ γίνοιτο——

Et quod Pindarus *Nem. 2.* Gregor. Naz. *in Julian. l. 1* & Gregor. Presb. *in vit. Naz.* Τὸ ἰσοῦσθαι πάντων. τὸ δ' ἀμφοτέρους ἐκ κοινῆ διαφέρειν Θ' ὀλίγα τοῖς καθ' ἕνα φέρουσι. Herodian. *l. 2.* hoc est, ut Tacit. *Annal. l. 17. Privata cuiq; simulatio, vile decus publicum.* Ità quod idem *ibid. pessimum vani affectus genus, sua cuiq; utilitas.* Et quod Livius *histor. l. 20. Privatæ res semper officere, officientes publicis consiliis.* Dum, Ἐν βραχεῖ μὲν μοῖρα μικρὰν ἐκ κοινῶν οἱ πολῖται· τὴν δ' πᾶσαν τὰ ἀνήκεστα πάσχουσιν. ὅταν τὸ ἴδιον λυσιτελὲν τὸ κοινὸν ἀφέλιμον ἀποκρίνωσιν. Thucyd. *hist. l. 1.* &, quod Lysias *Orat. Philon.* Παρέχειν τοῖς τὰ πράγματα κοινὰ ἀγαθὸν, ἐπὶ τὸ ἑαυτῶν ἴδιον κέρδος Θ' ἕλκον, ἀλλὰ τὸ μὲν τῆς πόλεως κοινὸν ἀγαθὸν, ἐλλὰ ἴδιον, πατρίδα αὐτῶν ἡγούμενος, Πόλει δ' ἔχθρος Θ', ὁ αὐτῷ φίλος Θ'.

Evripid. *Heracl.* vide & Aristotel. *polit. l. 2. c. 3.* Τὸ igitur laudabilior fuerit in Antonino κοινοποιΐα ista, qò in plerisq; rarior: qâ *patior* habetur *privatis vel rebus vel necessitudinibus respublica*, ut Liv. *l. 24.* &, *communia propriis præjudicent*, ut Bernard. *de temp. Serm. 58.* ὃ χὸ τὰ ἴδια τῶν κοινῶν, ἀλλὰ τὰ κοινὰ τῶν ἰδίων προτιμῶντος. Apollon. Tyan. *epist. 66.* Eam principi suo Claudian. his verbis commendat, in *Honor. Cos. 4.*

——consule cunctis,
Non tibi: nec tua te moveant, sed publica vota.

Eam certè in Pio cum primis prædicat Capitolinus his verbis: *Tantâ sanè diligentiâ subjectos sibi populos rexit, ut omnia & omnes, quasi sua essent, curaret. itaque provincia sub eo cunctæ floruerunt. Ibid.* & in Catone, Lucanus *l. 2.*

——*urbi.*

--urbi pater eſt, urbique maritus;
In commune bonus.--

In Galba, Plut. in *Galb.* Ὁ δὲ Γάλβας ἀεὶ μὲν ἀνθρώπῳ τῷ ἰδίῳ τὸ κοινὸν προτιθείς. In Severo, Galenus *ad Piſon. de theriac.* Νομίζεται τὸ μέγιστον τῆς βασιλείας μέρος, πλὴν τῆς κοινῆς σωτηρίας. In Athenienſibus priſcis, Demoſth. *Olynth.* 3. Οὐ γὰρ εἰς ἀφελείαν ἐπεφέροντο, αὐτοῖς τὰ τῆς πόλεως ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἅπαντες ᾤοντο δεῖν. In Lacedæmoniis cum primis, Plut. in *Lycurg.* Τὸ δὲ ὅλον, inqit, εἴδιζεν τοὺς πολίτας μὴ βούλεσθαι μήτε ἐπίσταθαι κατ' ἰδίαν ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ τὰς μελίττας, τῷ κοινῷ συμφυεῖς ὄντας ἀεὶ, καὶ μετ' ἀλλήλων εἰλημένους ἀεὶ τοῦ ἄρχοντος, μικρᾷ δεῖν ἐξεστῶτας ἑαυτῶν ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ φιλοτιμίας, ὅλως ἴδιον τῆς πατρίδος. vide *l.* 7. § 4.

Cæterùm in diverſum abit & reclamat hîc Xylandro de vocabuli hujus interpretatione par illud in republica literaria honoratiſſimum, Iſaacus Caſaubonus & Clavd. Salmaſius, in eruditiſſimis ſuis *ad hiſtoriam Auguſtum commentariis*. Ille, *Proprié*, inqit, *Marco vox eſt iſta, eruditiſſimo interpreti minùs intellecta. Sic autem appellat civilitatem, & virtutem illam, per quam cenſeri communi cum cæteris civibus jure æquo animo aliquis patitur. Herodianus vocat* τὸ μέτριον καὶ ἰσόμετρον. vide pòſt in Διατριβὴν τοῦ φίλων. Iſte pariter pro eo vult ſumi quem *communem ſenſum* vocat Juvenalis *l.* 3. *Sat.* 8. verbis iſtis;

Hæc ſatis ad juvenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit & inflatum plerumque Nerone propinquo.
Rarus enim fermè ſenſus communis in illa
Fortunâ.

Significat, inqit, *modeſtiam illam, moderatam, uſitatam, & ordinariam, ut ità dicam, hominis mentem, quæ in commune quodammodò conſulit, nec omnia ad commodum ſuum refert, reſpectúmque etiam habet eorum cum quibus verſatur, modeſtè, modicéque de ſe ſentiens.* Eodémque refert uterque quod in ſequentibus adjicitur, tanquam vocabuli iſtius interpretamentum, de facilitate animi in concedendo amicis, nè ſe comitarentur, aut ſecum convivari cogerentur, ſi id ipſi nollent: quam & in Marco notat Galenus, qui in *comment.* περὶ τῆς ἀφηγουμένου, φιλανθρωπίαν καὶ χρηστότητα ἐν τοῖς περὶ ἰδίων βιβλίοις, μετειλήφασι καὶ εὐτραπελίαν, nuncupat. Juvenali Senecam adjungere licet, *ad Lucil.* ſuum *epiſt.* 105. *Odium ex offenſa ſic vitabis, neminem laceſſendo gratuitò: à quo te ſenſus communis tuebitur.* De Tho. Moro noſtro Eraſmus *epiſt. ad Ulr. Huttenum*, *Nemo minùs ducitur vulgi judicio: ſed rurſus nemo minùs abeſt à ſenſu communi.* Nec multùm diſtat quod Apoſtolus *ad Rom. c.* 12. *v.* 16. Μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. *Communem ſenſum* in Trajano hunc prædicat Plin. in paneg. *Non de tyranno, ſed de cive; non de domino, ſed de parente loquimur. unum ille ſe è nobis putat; nec minùs hominem ſe quàm hominibus præeſſe meminit.* In Marco Eutrop. *hiſt. Rom. l.* 8. *Hic cùm omnibus Romæ æquo jure egit ad nullam inſolentiam elatus eſt imperii faſtigio.* Etiam poſt imperium collatum & ſuſceptum, τῷ αὐτῷ γε καὶ πρόσῳ χαίρων. Ariſtid. *orat. in Marc.* De Clavdio Sveton. *l.* 5. *c.* 12. *In ſemet parcus atque civilis, præ nomine Imperatoris abſtinuit*, nimios honores recuſavit. Sed *c.* 35. *non ſine nota aliqua, jactator civilitatis.* De Pio ipſo Jul. Capitolinus, *Imperatorium faſtigium ad ſummam civilitatem deduxit.* De Marco deniqe noſtro Capitolinus idem, *In imperio ità civiliter ſe geſſit, ut lenitatem Pii nemo deſideraret.* Et mox; *Cum populo non aliter egit, quàm eſt actum in civitate libera.* Déqe eodem Joan. Aventinus *annal. Boior. lib.* 2. *Admodum clemens & civilis erga omnes, adeuntium cuivis dextram placidè dabat.*

Καὶ τὸ ἐφεῖσθαι τοῖς φίλοις μήτε συνδειπνεῖν αὐτῷ πάντας] Lamprid. de Alexandro Severo: *Cum amicis tam familiariter vixit, ut communis eſſet eis ſæpe conſeſſus, iret & ad convivia eorum: aliqos autem haberet cotidianos etiam non vocatos. cotidiani igitur illi convivæ imperatorum, etiam non vocati aderant, & adeſſe quodammodo cogebantur, qòd ſine illis eſſe non poſſet princeps.* non tenuit avtem hunc morem Marcus, ſed amicos liberabat hac neceſſitate veniendi, & gratiam illis faciebat ſecum convivandi, ubi ipſis collibuerat; Parrem Pium, ut hoc loco ipſe teſtatur, imitatus. qod ſeqiùs tamen interpretati ſunt qidam, & ad mores Marci arrogantes referre conati ſunt, qi faſtigium principis ſervare cuperet. *Dederunt crimini*, inqit Capitolinus, *qod avlicam arrogantiam confirmaverit, ſubmovendo amicos à ſocietate communi atqe à convivüis;* Salmaſ. *ibid.*

Μήτε συναποδημεῖν] dicere nimirum ſolebat, *Gravem eſſe provincialibus comitatum principis etiam nimis parci.* Capitol. Verùm Marcus hac ratione Pium prædicat profectionem communem amicis condonâſſe, ne illis ipſis gravis potiùs ac moleſtus officio minùs neceſſario exiſteret. qo nomine Marcum item commendat Galenus locis pavlò ante adductis. Χρηστὸν τ' ἦν, inqit, καὶ φιλάνθρωπον αὐτὸν ἐδυνήθη ποιῆσαι καλαλείπειν ἐν τῇ Ῥώμῃ μὲ.

Ἀεὶ δ' ὅμοιον αὐτὸν καλαλαμβάνοντες ὑπὸ τῆς ἰδίας χρείας τινὰς ἀπολειφθέντων] M. Caſavb. de negotiis accipit, qæ cum neceſſaria aliqa occaſione intervenirent, priusqam confici poſſent, abrumpere cogebatur, eundem illum, hoc eſt, pariter affectum, pariáqe ſentientem, ubi ad illa jamdiu intermiſſa rediret, ſemper deprehenderent. At Xyl. (cui accedo potiùs, ſvadente dictionis ipſius ſerie) de perſonis, amicis puta, familiaribus, miniſtris; qod etiam cum neceſſitate aliqa eum comitati non fuerant,

ant, aut etiam ob cauſſas neceſſarias, qo minùs id poſſent, ab ipſo, cùm aliqò proficiſcerentur diutius forſan abfuturus, relicti, eundem tamen tam abſentes qàm præſentes experti ſint. Vitium illud noſſe videtur crebrum nimis, à qo Plus immunis fuerit, qo abſentium amicorum rationem nullam ut exiguam ſaltem habere ſolent plerique, qos præſentes tamen colere cum primis præ ſe ferant. Qò ſpectat Athenæus *Deipnoſoph. l.* 5. vitium ſermone vulgari illud, quod ille τὸ φιλοσοφούμενον τῆς ἐρημίας indigitat,

Tῆς φίλους ποιοῦντες, ὐκ ἐόντ' φίλους.
Amici, amicos non ſunt, qi deſunt procul.

Et reverâ ſicut apud Romanos *lege Pompeiâ, de honorum petitione abſentes ſubmovebantur*; Sveton. *l. c.* 18. ità & pleriſque, bonis etiam candidiſque, abſentium benè meritorum qoque oblivio qandoqe irrepit. Cæterùm qod in Pio Marcus hîc prædicat, Epicuri dogma vult eſſe Laërt. *l.* 10. qi ſapientem dixerit, hunc qe ſolum, Χάριν ἕξειν φίλοις καὶ παρὼν καὶ ἀπὼν ὁμοίως, διά τι ὀλίγ. ὅτι μηδέ τις ἐκλάθηται, ὑφ' ἡδονῆς καὶ ὀιμώξει. deſcripſi & ex ad præſens negotium nihil faciunt, qò loco male habenti medelam venarem. Sic vertit Ambroſ. Camaldun. *Gratiámque amicis præſentibus æqè ac abſentibus habiturum ſapientem, ſolum, atque item in itinere: quam tamen cruciatur, & ingemiſcet & ejulabit.* Verùm, qid hoc eſt, *in itinere gratiam habere?* aut qò ſpectat? tum qæ arena ſine calce? aut ràm bella commiſſura illa? *quam tamen cruciatur*, etc. qid enim iſtud ad gratiam amico habendam? dò, utì videtur, reſpexiſſe voluit, qod antè dictum fuerat, Κἂν στραβληθῇ δ' ὁ σοφὸς, ὄιμ' αὐτὸν εὐδαίμονα· ὅτι ἧττον στρεβλώσει, ὑφ' ἡδονῆς καὶ ὀιμώξει. ità ànſus erit, *ſapientem, etiamſi in tormentis qoqe conſtitutus beatus ſit, inter torqendum tamen ingemiſcere qe ejulare.* μύζειν *ingemiſcere.* de Delphino Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 8. *c.* 2. ἔξω δ' ἐγὼ πλὴν χελώνης ὑζὸν καὶ γίνεσθαι. atqe indè μυλμὸς, ὁ γενέθλιος. vid. tum ſubjungenda, *μόνον τε χάειν ἔξειν τὸν σοφὸν* &c. qæ ad præſens inſtitutum pertinent.

Καὶ τὸ ζητητὸν ἐκεῖθεν — καὶ ὀπίμονον· ἀλλ' ἢ ὁ περαπίσῃ] Ex conjectura adſcripſi, καὶ ὅτι ὁ περαπίσῃ, ejuſmodi aliqid exigente ſenſu, & dictionis rie. Verùm D. Boxius mavult, ἀλλ' ἢ ὁ πολὺς περαπίσῃ. qod & Annotator Lugd. cenſuit. D. Jun. περαποσῶαι & ἀρωδίνα. Illud autem Merici, πίμονον ἄλλο, qod de *patientia* vult intelligi *in aliquo audiendo*, ego concoquere non poſſum: neut nec, od ex paternis commentariis adducit, ἀλλ' ἢ τὸ, Περαπίσῃ &c. aſſi alterius cujuſpiam dictum citaretur. De Pio pariter iterum Marcus *l.* 6. § 30. Καὶ τὸ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ περαμένου φιλότιμον καὶ ὁ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ ὐκ ἄν τι ἄλλο παρῶνα, μὴ πρόσχειν δὲ μᾶλλα πρὸς τοὺς καρὰ τοῦτο. Ubi vides & ſententiam eandem; & geminum huic, qam nos damus, ſeriem etiam dictionis. De eodem Jo. Xiphilin. Λέγεται δὲ ὁ Ἀντωνῖνος ἐπιτηδὲς ἐκ ραθυμίας περὶ τὰ μειρά καὶ τὰ τυχόντα τῆς ἀνειδολογίας ἀφίεσθαι· ἵνα αὐτὸν οἱ σκώπτοντες καὶ χωμῳδοῦντες ἐκλίωσι. Nec hac in parte Pio diſpar Marcus; de qo Caſſius, Διὰ ζῶν τὰς τε πίστεις καὶ τὰς ἀνανεώσεις ἐπὶ μᾶλλον ἐποιεῖτο, ἅστε καὶ λαθεῖν τὸ δίκαιον ἀνειλῆσθαι. — φιλόπονος δὲ καὶ ἀνεκόπως πᾶσι τοῖς τῆς ἀρχῆς πρεσπίκουσι προσεφέρετο· καὶ ὅδεν ἐν παρέργῳ ἔτι ἔλεγεν, ἔτι ἔπραττεν, ἔτε ἐποίει· ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ περὶ τῶ βραχυτάτου ἡμέρας ὅλας ἀνήλισκεν, ὐκ ἀξιῶν τὸν αὐτοκράτορα ἐξ ὑπαδρομῆς τι πράττειν. Pertinet autem huc Platonis illud in *Phædon.* Ἐμοὶ δοκεῖ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ εἶναι, τὸ λεγόμενον περὶ αὐτῶν, ὡς ἄρα ἐπειδὰν ἐς τὸν τοῦ Ἅιδου ἵκωνται, ἧ ἀπαλλαττόμενοι τούτων τῶν φασὶ δεῖν καὶ ὁσίων καὶ δικαίων, ἧ καὶ ἄλλων τοιούτων, τότε μᾶλλα δίκαιοί εἰσιν οἱ τοιοῦτοι ἀποθνήσκοντες τε, καὶ τύχωσι τῆς ἐκεῖ εὐδαιμονίας.

Τὸ διαπεπιπτὸν σοὶ φίλον.] *l.* 6. § 30. τὸ βέβαιον καὶ ὅμοιον ἐν ταῖς φιλίαις. De Auguſto Sveton. *l.* 2. *c.* 66. *Amicitias neque facilè admiſit, & conſtantiſſimè retinuit.* Et de Conſtantio Liban. *Orat.* 3. Ἐπὶ μὲ τὸν σοὶ ἐπιπλοΐων καλλίονον, ὑδένα σπουδῆς ἐξαλείφειν· ὑς δ' ἐγγελῶσιν ἄπαξ, ὐκ εἰδὼς ἐξαλείφειν· ὑδ' ἀναλίσκων χρόνῳ τὸ φίλτρον, ἀλλ' ὁλίγων τῇ σωσιᾷ τὸν πόθον. Solonis id monitum, Φίλος μὴ πᾶχθ' ἅτε· ὡς δ' ἂν κλίσῃ, μὴ ἀποδειλιάζε. Laërt. *l.* 1. De Pio Capitol. *Amicis ſuis in imperio ſuo non aliter uſus eſt, qàm privatus.* Et rurſus; *Convivia cum amicis & privata communicavit & publica. Frequentavit & ipſe amicorum ſuorum convivia.* Verùm hæc potiùs ad civilitatem referenda fuerint.

Καὶ μηδαμοῦ ἀλύσειν, μηδὲ ὀπιμανῆς] ſcil. *furor & faſtidium*, ſive *amor inſanus*, & *præpropera ſatietas*, apud animos verſatiles per vices obtinent, ſibiqz invicem ſuccedunt. ità Thamarem ſororem Amnon Davidis filius, qam pavlò antè inſanè deperierat, expletâ libidine, mox penitiſſimè eſt averſatus. *Hiſt. Reg. l.* 2. *c.* 13. *v.* 15. Πταῖσαι γὰρ αἱ ἡδοναὶ ἐρωτῶν καρδίαν, inqit Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. καὶ ὑβίζονται μεταβολαῖς τὰ φίλτρα· πέπαυται γὰρ πολλάκις τὸ φιλεῖν εἰς τὸ μισεῖν, ὁπόταν ἐν ἄδηλον τῆς κατηδόνης ᾖ πόρος. Apud Senecam Tragedum *Medea*, 3. 1.

Si quæris odio miſeræ quem ſtatuas modum,
Imitare amorem. —

Ità qod Plato *politic. l.* 8. Τῷ ὄντι τὸ ἄγαν τῇ πολιτείᾳ, μεγάλῳ φιλεῖ εἰς τἀναντίον μεταβολὴ ἀπλασιάζειν. Hoc eſt qod in juvenibus monet Ariſtoteles

Rhetor. l. 2. c. 12. Οἱ νέοι ἧττον ἐγκρατεῖς εἰσὶ καὶ ἀλίσκονται περὶ τὰς ἐπιθυμίας καὶ σφόδρα μᾶλλον ἐπιθυμοῦσι, ταχὺ δὲ παύονται. Est autem ἀλίσκονται metaphoricè ab eis translatum, qi cibos statim, ubi minimum libârunt, satiati repudiant. Ovid. ἀλίσκομαι, ἐγκρατὴς οὐκ εἰμί, ἢ ὁ ταχέως καὶ ἅμα τῆς ἡδονῆς κορεννύμενος. qi & Marci verba mox subjungens σωφρονικὸν δεῖ ἦ πρὸς τοὺς φίλους, καὶ μηδαμοῦ ἀλίσκεσθαι. Eum secuti interpretes ad Pii adversùs amicos affectum referunt havd incommodè. quanquam potest etiam latiùs sumi, ut reliquum etiam vitæ institutum respiciat.

Τὸ αὐτάρκες ἐν παῦλῃ] ὡς ὀλίγοις ἀρκούμενος. l. 6. § 30. neque enim assentior Xylandro vertenti, *In omnibus omnia sua in se reposita habebat.* nec ea mens Marci, istîc saltem. malim, vel *modico*, vel *forte contentus.* Epicur. *ad Menæc.* Τιμᾷ αὐτάρκειαν ἧττον μέγα νομίζομεν· οὐχ ἵνα πάντως τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα· ἀλλ' ὅπως, ἐὰν μὴ ἔχωμεν τὰ πολλά, τοῖς ὀλίγοις χρώμεθα, πεπεισμένοι γνησίως, ὅτι ἥδιστα πολυτελείας ἀπολαύουσιν οἱ ἧκιστα ταύτης δεόμενοι.

Τὸ φαιδρόν] τὸ εὔδιον τῆς φρενός. ibid.

Τῶν ἐλαχίστων φροντιστικόν] Nec in hoc Pio dispar Marcus, qi *cunabulis post puerorum lapsum* culcitras *subjici jussit. unde bodiéq; rete præsenditur.* inqit Capitol. Ità *Philosophia* (ut apud Senecam *epist.* 17. Cicero) *& in maximis opitulatur, & ad minima descendit.* Verùm in Capitol. Salmasius pro *cunabulis*, *funambulis* legendum contendit; qem vise *ſis ad Marci vitam.*

Καὶ πᾶσαν κολακείαν ἐπ' αὐτῷ φαλλῶσαι] συφαλλῶσαι Xyland. Verùm mutatu nihil opus: cùm & φύλλεος & φαλλῶσαι simplex, *comprimendi, reprimendiq;* significationem obtineat. ità medicis dicuntur pharmaca qædam κολλᾶν φύλλον, *ventrem supprimere*, ut Alexandro Aphrodisæo, an Tralliano (hoc enim vult Mercurial. *gymnast.* l. 1. c. 11.) In *præfat. problem.* idémq; alibi, αἱμαλέος ἢ φαλός· *cùm autem sanguis repressus fuerit.* De Alexandro Mammææ Lamprid. *Salutabatur autem nomine, hoc est, Ave Alexander: fiqs caput flexisset, aut blandiùs aliqid dixisset, utì adulator vel abjiciebatur, vel ridebatur.*

Τὸ φυλακτικὸν τῆς ἀναγκαίων τῇ ἀρχῇ] Hujus rei documentum esse potest, qòd *salaria multis subtraxit, qos otiosos videbat accipere, dicens, Nihil esse sordidius, qàm si rempublicam ii arroderent, qi nihil in eam suo labore conferrent.* Capitol. qi & de Marco: *In largitionibus pecuniæ publicæ parcissimus fuit: qod laudi potiùs datur, qàm reprehensioni.*

Καὶ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας] *Sumptus procurabat.* Xyl. *Impensarum ratiocinarium custodiebat.* Cas. qi & de *Imperii ratiocinario* accipit, qod apud se Pius habuerit. de qo & Capitol. *Rationes omnium provinciarum scivit & vectigalium.* indéq; κωμῳδεῖσθαι dictum, qòd in istis exigendis districtiùs ageret. Verùm de diverbii illius occasione suprà diximus. Malim & istîc τὸ ταμιευτικὸν τῆς χορηγίας, de *sumptuum erogatione moderandâ & attemperandâ*, qàm de redituum rationibus exqisitè conficiendis interpretari. Pium scil. in illis *condum* magis qàm *promum* se exhibuisse.

Καὶ φιλοφιλότιμον] Ità l. 6. § 30· τὸ μακροθυμον· καὶ ὡς ἔφην ἐπαίνου τοῦ ἀδίκως αὐτὸν μεμφομένους μὴ ἀντιμεμφόμενον.

Ἐπὶ σφῷ τοιούτων τοιῶν] τόνον istîc *rigorem* significare vult Mericus. Verùm τόνον, non τοιῶν, esset à τόνος· & *rigores* dicere durius pavlò videatur. Xylander πόνων legit, cui calculum do, operarum mendum merum subesse opinatus.

Μήτε περὶ τοῦ θεοῦ δεισιδαίμων] Ità l. 6. § 30. de Pio: δεισιδαίμονα χαρὰν δεισιδαιμονίας.

Μήτε περὶ ἀνθρώπου δημοκοπικόν] qod de eis usurpatur, qi muneribus ac viscerationibus populum demereri studio habent. Plut. *præcept. polit.* Τὸν μὲν ἐν λύκοις ἔφασαν εἶναι τῶν κειρόντων δῆμον καὶ πόλιν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις ἔχειν δεῖ μᾶλλον· μὴ, καθάπερ ἐπὶ ἀγυμνάστοις περὶ λόγων, (leg. λόγχης) λαβὰς ἀμύσεις καὶ ἀτίχνως ζωνύλης ἐν τοῖς πολλοῖς τῆς χαρᾶς ἕλκωσιν, ἐναγχύλης, ἢ τοῖς βαλανεῖοις διδύλης, ἢ πυρίλλας πνεῦν, ἢ μονομάχων θεάματα παρασκευάζοντες ἀεὶ, δημαγωγῶσι, μᾶλλον ἢ δημοκοποῦσι. δημαγωγία γὰρ ἐπὶ λόγῳ πειθομένῳ ἔστιν· αἱ δὲ τοιαῦται πιθανότητες ἐπὶ ὄχλων, ἀλόγων ζώων ἄρχειν καὶ βουλήσεως διαφέρουσιν. nec multò pòst idem genus hominum perstringens: Οὗτος ἀπείρων ἡρώτων ἐχρήτω ἅμα καὶ θεάτρου δεῖν ὁ πόλεσι καὶ δήμοις πρὸς ἓν δ' ἀρετὴν ἐγγινόμενος. εἰ δὲ μὴ θεὸν θεάσεσθαι, ἢ νεμέσεσιν, ἢ μονομάχων ἀδδύνοις τιμὰς καὶ ἀδδημάτυρας, ἐπιεικῶς ἐοίκασι κολακείαις ὄχλων, ἀεὶ τῷ δίδοντι καὶ χαριζομένῳ ἐφεσμενιδίοντων ἐρίμυερν πνεῦ καὶ ἀλόγων δέξαν. δημοκοπίαν & δημαγωγίαν distingvit, ut illa sit populi favorem muneribus captantium, ista orationibus.

Νῆφον ἐν πᾶσι] *præcipuè sobrium.* Capitol. Verùm hoc restrictius. Apostolus *ad Timoth. ep. 2. c. 4. v. 5.* Σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι. Et *ad Thessal. ep. 2. c. 3. v. 6.* χειμαρρώδη καὶ νήφοντα. De Scipione Polyb. l. 10. ἀγχίνουν καὶ νηφάλιον. qod ob vocabuli insolentiam observo magis.

Παρόντων μὲν ἀνεπιδέκτους ἁπλῶς, ἀόντων δὲ μὴ δεῖσθαι] Ità pavlò pòst, καὶ ἀπέχεσθαι, καὶ ἀπολαύειν ἐδύνατο. Qod de Aristippo ferè Laert. l. 2. Ἀπέλαυε μὲν δὴ ἡδονῆς τῶν παρόντων, οὐκ ἐφέρετο δὲ πόνῳ τῶν ἀπολαυσίων τῶν ἀπόντων. Sensu nimirum, qod idem *ibidem*, ὅτι τὸ κρατεῖν καὶ μὴ ἡττᾶσθαι ἡδονῶν, ἄριστον, ἡ τὸ μὴ χρῆσθαι. De Aristippo tamen Flaccus l. 1. *epist.* 17.

Tentantem majora, ferè præsentibus æqum.

Qod Isocrates Demonico § 19. Ζητεῖν μὲν τὰ παρόντα, ζητεῖν δὲ τὰ βέλτιστα. Ἀπον-

Ἀπόρων ἢ μὴ δεῖσθαι] τότε γὰρ ἀπορήσομεν, ὅταν διὰ τὸ μὴ παρεῖναι ἀλγῶμεν. Epicur. ad Menac.

Καὶ τὸ μήτε ἄν τινα εἰπεῖν] rectè Xyl. *Nemo fuit, qi eum esse diceret.* id est, verè dicere posset: per opprobrium scil. neqe enim ἐγκωμιαστικὰ sunt qæ sequntur, ut eruditus interpres Anglicanus opinatur; Sed σκωπτικὰ potiùs καὶ διασυρτικά.

Μήτε ἐπὶ σοφιστῆ] Allusit ad ζῆλον σοφιστικὸν, qem suprà attigerat, § 7. De eodem *l.* 6. § 30. ὁ σοφιστής. Et Capitolin. *Fuit vir formâ conspicuus, ingenio clarus, —Singularis eloqentiæ, nitidæ literaturæ, —& hæc omnia cum mensura, & sine jactantia.* Nam qòd vir doctissimus *Sophistæ*, avt *Scholastici* etiam nomen in meliorem partem hic accipi lavdisqe loco haberi opinatus est, ab avtoris mente qàm longissimè aberravit. qòd & illud ex *l.* 6. planissimè adstruit. Marci sensum optimè explicabit Plutarch. de avdiend. ubi sophistarum ingenium praxinqe depingens; Ὁ μὲν γὰρ, inqit, Μελάνθιος, ὡς ἔοικε, σὺν τῆς Διονύσου τραγῳδίας ἐρασθεὶς, ἵνα ἔχῃ καταδεῖν αὐτῶν τοὺς περὶ ὀνομάτων ὀπωρεσσιμβόλους αἱ ἢ περὶ πολλῶν διαλέξεις καὶ μελέται σοφιστῶν, ὧν μόνον τοῖς ὀνόμασι παραπετάσμασι χρῶνται περὶ διανοημάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν φωνὴν ἐμμελείας τινὶ καὶ μαλακότητι καὶ ῥιθμίσεσιν ἐφηδύνοντες ἐκβακχεύουσι καὶ ἀφιφόρυσι τοὺς ἀκροωμένους, κηλοῦσι ἡδονῇ διδόντες, καὶ καταπίεσαν δόξαν ἐπιλαμβάνοντες. Clemens itaque *Strom. l.* 1. Ἡ μὲν σοφιστικὴ, inqit, τέχνη, δύναμίς ἐστι φαντασικὴ, διὰ λόγων δόξαν ἐμποιητικὴ ψευδῶν, οὐκ ἀληθῶν. παρέχει γὰρ πρὸς μὲν πειθὼ τὸ ῥητορικόν· πρὸς τὸ ἀγωνιστικὸν ἢ τὸ ἐριστικόν. ἀπτικοὺς γὰρ ἔν ὁ Πλάτων κατονομάζει πρὸς ἔριν τὸν σοφιστικόν· ὅ, τε Ἀριστοτέλης ὑπέμνησε, κλεπτικόν τινα αὐτὸν ὑποφαίνων· ὅτε τὸ ὅλον τῆς σοφίας ἔργον παιδιᾶς ὑφαιρούμενος, καὶ ἐπαγγελλόμενος σοφίαν, ἣν οὐκ ἐπίστανται. ἐν βραχεῖ ἢ ἐντεῦθεν, καθάπερ τῆς ῥητορικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ πιθανὸν ἔργον ἢ, τὸ ἐπιχείρημα· καὶ τέλος, ἡ πειθώ· ἔτω τῆς ἐριστικῆς ἀρχὴ μὲν, τὸ δόξαι ἔργον ἢ τὸ ἀγώνισμα· καὶ τέλος, ἡ νίκη. τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον καὶ τῆς σοφιστικῆς ἀρχὴ μὲν τὸ φαινόμενον ἔργον δὲ ὄντος· τὸ μὲν ἐκ ῥητορικῆς, δοξοσοφικὸν φαινόμενον· τὸ ἢ ἐκ διαλεκτικῆς, ἐραστικὸν· τέλος ἢ αὐτῆς ἡ ἔμπληξις. Vide Platonem in sophistâ, qi totam illam differtationem satis prolixam in hoc genus animalium definiendo insumpsit, cujus instituti rationem prodit nobis Plutarchus, insignem nimirum nugatorum istorum per Græciam eo seculo feracitatem, qi acceptâ à juventute potissimùm pecuniâ sapientiam edocturos sese pollicebantur, cùm nihil minùs qàm qod profitebantur præstarent. Sic enim ille *Platon. qæst.* 1. Καὶ γὰρ ἅπαξ ἐν πόλει, τότε φασὶν σωφῆναι σοφιστὰς ἐν τῇ Ἑλλάδι· καὶ τούτοις ὀλίγοι πάνυ τελοῦντες ἀργύριον, ἐφήπτοντο ἐπλεξῦντο, καὶ δόξοσοφίας, καὶ λόγων ζήλῳ κολλῶν καὶ διατριβὰς ἀπεφαίνοντες ἐν ἄστει καὶ φιλοσοφίας ἄγοντες, κλῆρος ἢ καὶ χρήσιμον ἦν ὅπως. Itaque Dio Prus. *orat.* 4. Evnuchis istos confert, qos, ut illa apud Comicum, *aiunt mulierum esse amatores maximos, sed nihil posse*; saltem, siqìd qàm maximè moliti fuerint, nihil procreare, est certo certius. Vide *suprà ad* § 7. & *ad l.* 9. § 29.

Μήτε ὅτι οἰκογενὴς ὑβρικὸς] Οἰκογενὴς ad verbum, qi Hebræis יליד בית *Ferem. c.* 2. *v.* 14. qanqam Mericus noster glossema esse merum censet, qod è margine in textum irrepserit. Verùm de hoc alii viderint. Servi interim, ut Mosis Græcus interpres, *Genes. c.* 17. *v.* 13. vel sunt ἀργυρώνητοι, vel οἰκογενεῖς. eandem habes distinctionem apud Tragicum in *Oedipo Rege*; ubi opilio regius ἦν δοῦλος, οὐκ αὐτὸς, ἀλλ' οἰκογραφεὶς. Hi Latinis *Vernæ, vernulæ, vernaculi*, qod hic nostrè usurpavit. De Macrino Capitol. *In vernaculis vel avlicis, tam impius, tam asper, ut servi illum sui non Macrinum dicerent, sed Macellinum.* Seneca de *benefic. lib.* 6. *cap.* 11. *Alter apud proximum circulatorem resedit, & dum vagus atqe erro vernaculis congregatur & ludit*, &c. Horum avtem, cùm sub oculos ipsorum educarentur parvuli, petulantiâ & procacitate oblectabant sese familiariter patroni. Talis ille, qi Senecæ *epist.* 12. *Non cognoscis me?* inqit. *Ego sum Felicio, cui solebas sigillaria afferre, Philosti villici filius, deliciolum tuum.* Martial. *l.* 14. *epigr.* 54.

Si qis plorator collo tibi vernula pendet,
Hæc qatiat teneræ garrula fistra manu.

Et de Erotio *vernula* sua, sic enim appellat *l.* 5. *epigr.* 38. *Desiere non te vernulæ pudet mortem?* *ibid. ep.* 35.

Inter tam veteres ludat lasciva patronos,
Et nomen blæso garriat ore meum.

Seneca *de provident. cap.* 1. *Cogita filiorum nos mollitiâ delectari, vernularum licentiâ; illos disciplinâ tristiori contineri, horum ali avdaciam.* Indè *verna procaces* dicti Horatio *Serm. lib.* 2. *Sat.* 6. & *vernilitas* avti τῆς βωμολοχίας. Martial. *lib.* 1. *epigr.* 42.

Urbanus tibi, Cæcili, videris.
Non es, trede mihi. qid ergo? Verna es.

Et *l.* 10. *epigr.* 3.

Vernaculorum dicta, sordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis.

Cicero *Bruto.* § 172. *Ego memini T. Tincam Placentinum, hominem facetissimum, cum familiari nostro Q. Granio dicacitate contendere. Sed Tincam, non minùs multa ridiculè dicentem, Granius obrucbat nescio qo sapore vernaculo.* Ammianus *hist. l.* 17. *Julianum appellantes loqacem talpam, literionem Græcum, & huic congruentia plurima atqe vernacula jactantes.* De Vitellio Svetonius *l.* 9. *c.* 14. *Nullis tamen infensior qàm vernaculis & mathematicis.*

ticis. quam ſcripturam tamen ſolicitat Joſ. Scaliger, propugnat Juſt. Lipſius. De mancipiis partier Senec. *de Sap. conſtant. c.* 11. *Nos mancipiorum noſtrorum urbanitas, in dominas contumelioſa, delectatos eorum audacia ità demum ſibi in convivas jus facit, ſi cepit à domino.* Qòd autem ex Epicteto *diſſert. l.* 4. *c.* 2. ἁδιὼ τῆς σωφῶν, five *officioſum atque obſequioſum* hominem, vir doctus hic deſignari exiſtimavit, nullâ id certè ratione niti videtur; cùm iſtud τὸ ἀφυκτον magis quàm *vernulam* ſapiat; & procacem potiùs, ac pro *vernularum* more leviculè ſe gerentem Marcus voluiſſe videatur; ſive ut Plautinâ lingvâ loqar, ex *Mil.* 4. 2.

Cavillatorem facetum magis quàm convivam commodum.

Meliùs certè Annot. Lug. *dicaculus, quales ſunt vernulæ.*

Μήτε ἐν σχολαστικὸς] *homo de ſchola*, Xyl. atque ità Cicero *de Orat. l.* 2. *homo de ſchola, atque à magiſtro, & Græcis literis eruditus.* De Maximinis patre & filio Alexander Mammææ in *epiſt. ad matrem*, quam Capitol. in *Max. min.* exhibuit; *Sed timeo, nè ſoror mea Græcis munditiis erudita, barbarum ſoccrum ferre non poſſit; quamvis ipſe adoleſcens & pulcer, & ſcholaſticus, ad Græcas munditias eruditus eſſe videatur.* Qo loco, *barbaro ſcholaſticus* opponitur, hoc eſt, cultu liberaliore ſtudiiſq; imbutus literariis. prout cl. Caſaub. adnotavit. Verùm iſtic τὸ ἀνδρεῖον πνεύμα, i. *vire maturo* ὁ σχολαστικὸς ἀπηλλάχθαι ut eum deſignet qi *in ſcholis ſub præceptore* adhuc *agat*, avt agere etiam opus habeat. indè Plutarcho *de audiend.* μελέτην σχολάσαι· qo loco notat, τοὺ τὰς ἀφ' ἡμῶν παιζούσας καὶ παυομένας ἐν τοῖς σχολαστικοῖς μελέτας φησὶ δεῖ τὸν φιλόσοφον μελαγχολιζόντας. Vel ejuſmodi etiam, qi *pro ſcholaſtico ſe vendaret.* qod *in mundialibus ſcriptoribus* (ità avtor loqitur) in *epiſt. ad Salon.* reprehendit Salvianus. *Omnes*, inqit, *in ſcriptis ſuis cauſſas tantùm egerunt ſuas; & propriis magis laudibus, quàm aliorum utilitatibus conſulentes, non id facere admiſſi ſunt, ut ſalubres ac ſalutiferi, ſed ut ſcholaſtici ac diſerti haberentur.* Facitqe huc, qod ſequitur, τὸ ἀνοσχολάστον. Qin & *ſcholaſticus* qandoq; pro *declamatore* ſive *rhetore* adhibetur, qi in *ſchola*, tanqam in *ſcena*, confictas cauſſas controverſiasq; tractat, & ab *oratore* diſterminatur, qi in foro judiciario veras agit. Virgilius iſtorum diſciplinis vale-dicens;

Ite hinc inanes Rhetorum manipli; ite hinc
Inflata rore non Achaico verba;
Et vos, Sile, Albuti, Argitiq;, Varróque,
Scholaſticorum natio manens pingui,
Ite hinc, inanis cymbalon juventutis.

Tacitus, an Fabius, *de cauſſ. corrupt. elogent.* *At nunc adoleſcentuli noſtri deducuntur in ſcenas ſcholaſticorum, qi rhetores vocantur.* Eas mox ex Cicerone, *ludum impudentiæ* nuncupat. additq; ſimul: *Deducimur in ſcholas, quibus non facilè dixerim, utrùm locus ipſe, an condiſcipuli, an genus ſtudiorum plus mali ingeniis afferant. nam in loco nihil reverentiæ, ſed in quem nemo niſi imperitus æqè intrat. in condiſcipulis nihil profectûs, cùm pueri inter pueros, & adoleſcentuli inter adoleſcentulos pari ſecuritate dicant & audiantur. Ipſæ verò exercitationes magna ex parte contrariæ: —Suaſoriæ, & controverſiæ. —Sequitur autem ut materiæ abhorrenti à veritate declamatio qaq; adhibeatur.* In eandem ferè mentem Petronius in Satyric. iſtorum exercitamenta inſectando; *Hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloquentiam iuris viam facerent: nunc & rerum tumore, & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu, hoc tantùm proficiunt, ut cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos: & ideò ego adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri, qia nihil ex iis qa in uſu habemus, aut audiunt, aut vident; ſed piratas cum catenis in litore ſtantes, ſed tyrannos edicta ſcribentes,* &c. —*ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta factáq; qaſi papavere & ſeſamo ſparſa: qi inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, quàm bene olere, qi in culina habitant.* & qæ ſeq. Fabius ipſe deniq; *inſtitut. l.* 12. *c.* 11. *Nam ut de noſtris paucis ſimùm ſtudiis dicam, qid attinet tam multis annis, quamquam in more eſt plurimorum (ut de iis, à quibus magna in hoc pars ætatis abſumitur, taceam) declamitare in ſchola? cùm ſatis ſit modico tempore imaginem veri diſcriminis, & dicendi leges comperiſſe. qod non dico, qia ſit unqam omittenda dicendi exercitatio; ſed quia non ejus ſpecie conſenescendum. cognoſcere enim, & præcepta vivendi perdiſcere, & in foro nos experiri potuimus, dum ſcholaſtici fuimus.* indè *ſcholaſticæ epiſtolæ* Plinio *l.* 9. *ep.* 2. qæ fictis habent argumenta, & exercendi ſtyli cauſſâ exarantur. *Niſi forte volumus ſcholaſticas tibi, atq; (ut ità dicam) umbraticas literas mittere.* Plinius idem *l.* 2. *ep.* 3. de Ipſo. *Diebus & noctibus nihil aliud agit, nihil audit, nihil loqitur. annum ſexageſimum exceſſit, & adhuc ſcholaſticus tantùm eſt: qo genere hominum nihil est ſimplicius, aut ſincerius, aut melius. nos enim, qi in foro veritæ litibus terimur, multum malitiæ, qamvis nolimus, addiſcimus. ſchola & auditorium, & fictæ cauſſæ, res inermis & innoxia eſt.* At non ſunt tamen ejuſmodi iſta, qæ virum maturum, vel arguant, vel deceant. Eſt enim is, qalem Romanum ſapientem Fabius deſcribit, *inſtit. l.* 12. *c.* 2. *qi non ſcorciis diſputationibus, ſed rerum experimentis, atqe operibus, ſe verè civilem virum exhibeat.* Marci interim mentem genuinam iſta niſi clariſſimè aperiant, ego nihil video. Neqe enim lædi, qod eruditos interpres Angl. exiſtimavit, ſed vitio, qod & annotator Lugd. obſervavit, vituperio ſaltem, *ſcholaſtici* nomen iſtic tribuitur. Qanqam reticere religio eſt, qod Epictet. habet *diſſert. l.* 1. *c.* 11. Ὁρᾷς ὦν, ὅτι σχολαστικόν σε δεῖ ἡμῖν (τοῦτο τὸ ζῶον, ὃ πάντες χλευάζουσιν) εἴτε ἄρα βέλεις ὀνόσκελιν σὺ σαυτὸν

αὐτῆς λογμάτων ποιεῖς] Hoc nimirum vocabulo vulgò perstringebantur, qi ad studia severiora animum ferió advertebant. Verùm tamen qi Scholasticis tricis totos se dederent, pro stolidis stultisq; idem habebat. Sic enim *l.* 3. *c.* 26. Ἄφρον ἐκεῖνα τὰ σφῶν γελασπᾶν καὶ σφῶν μωρῶν.

Περιόντα δυνάμενον καὶ σφῶν ἑαυτῶν καὶ ἄλλων] *Qi & seipsum regere & alios posset.* Xyl. & Cas. contrà qàm Tarquinius ille, *qi nec se nec suos regere potuit:* ut Cicero *de fin. l.* 3. Vide *supra ad* § 15. Verùm articulum σφῶν expungere videntur illi, qod ego nolim. Verto, *& suis & aliorum rebus præfici dignus; vel, rebus & propriis & alienis administrandis idoneus.* Hoc est, qod Xenophon in *Oeconom.* Οἰκονόμου ἀγαθοῦ ἔργον ἐστὶν εὖ τὸν οἰκεῖον τὸν ἑαυτοῦ δίκον. καὶ τὸν ἄλλον δὴ δίκον, εἰ ἐπιτρέποιτο τις αὐτῷ, δυνάσαι ἂν, εἰ βέλοιτο, εὖ οἰκεῖν, ὥσαρ καὶ τὸν ἑαυτοῦ.

Τὰ τιμιλαὶ σφῶν ἀληθῶς φιλοσόφων] *qibus honores & salaria detulit.* Capitol. Vide *supra ad* §. 4.

Τοῖς δ' ἄλλοις] Qales Epictetus olim dixerat philosophos, ἄνδ τῶ περιττὸν μίχει τῶ λόγων, *à factis procul, verbis tenùs.* Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19. de qibus festivè Isidorus Pelus. *l.* 5. *ep.* 28. Εἴ τις ἐν λόγοις φιλοσόφων, ἔργοις ἀφιλόσοφον ὀφθείη, εὐλόγως ἂν ὁ λόγος τῶν τοιούτων περίεται. avt etiam qales Herodes Atticus dixerat, *nihil habere philosophi, præter barbam & pallium.* Gell. ibid. *l.* 9. *c.* 2. de qibus Fabius *instit. l.* 1. in *præfat. Nostris temporibus sub hoc nomine maxima in plerisq; vitia latuerunt. non enim virtute ac studiis, ut babcrentur philosophi laborabant; sed vultum & tristitiam, & dissentientem à cæteris habitum, pessimis moribus, prætendebant.* Tales avtem, utì videri possit, nonnulli, imò non pauci etiam, sub Marco obrepebant, Τῷ τῆς φιλοσοφίας σχήματι κατεχρῶντο; (ut Dionis in *Vespas.* verbis utar) cùm philosophiæ titulo vitia obtegerent sua. Testis Dio idem in *Marco*, παμπληθεῖς, inqit, φιλοσοφεῖν ἐπῆρθησαν, ἵν' ὑπ' αὐτῆς πλησίζωνται. Indè factum, ut *fama fuerit, qòd sub Philosophorum specie qidam rempub. vexarent & privatos. qod ille tamen purgásse dicitur.* Capitol.

Οὐκ ἐξοκειδηκὸν] Ità *l.* 6. § 30. Οὐκ ὀκειδικὸν. *Apollonii* tamen *Chalcidensis avaritiam mercedibus notavit.* Capitol. Vide *supr. ad* § 8.

Τὸ εὐμιλὲν καὶ εὐχαρὲς καταλόρως] De Lacyda philosopho pariter Laërtius *l.* 4. Ἀπὸ σεμνοτῆς — εὐχαρὴς δ' ἄλλως καὶ εὐμίλης. *Vir erat gravissimus, in congressibus tamen facilis & festivus.* Idem de Pio Marcus, partem alteram qod attinet, dictione temperatâ: εὐχαρὲς, *festivus, sed non immodicè*, sive *ad fastidium usque.* contrà qàm Cicero, de qo Plutarch. Ἡ δὲ περὶ τὰ σωμάτια καὶ τὴν παιδιὰν ταύτην ὀλιγοπιλία, διήνεγκεν μὴ ἐδόκει καὶ γλαφυρὸν χάριν ἔχειν ἀπ' αὐτῆς καλακόρως, πολλὰς ἐλύπει, καὶ καταπειθείας ἐλάμβανε δόξαν. *immodico urbanitatis abusu multos offendit.*

Τὸ τῆς ἰδίας σώματος ἐπιμελείας ἀμέτρως] Galen *de valetud. conserv. l.* 3. de Antonino Pio an Marco, Ὁ γὰρ, ὧν ἴσμεν, αὐτηκεστέρων ἐπεμέλετο πρὸς τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ἀριθμῶ Ἀντωνῖνος, &c. De Socrate Xenophon *comment. l.* 1. Ἀλλὰ μὴν καὶ τῆς σώματος αὐτός τε οὐκ ἠμέλει, τοῖς τε ἀμελοῦσι οὐκ ἐπῄνει. Vide si qæ sequntur.

Διὰ τὴν ἰδίαν περιοχὴν, εἰς ὀλίγιστα ἰατρικῶν χρήζειν] De Andronico Imperat. Nicetas Chon. *l.* 2. *c.* 13. Ἦν γὰρ τὴν πρὸ σώματος φυλὴν εὐρυθὴς, ἀγχίδος τὸ εἶδος, ὄρθιος ἀναβαίνων, τὴν ἡλικίαν ἡρωϊκὸς, κἂν τῷ βαθεῖ γήρᾳ τὴν ὅλην νεοειδὴς, ὑγιεινότατός τε ἀνθρώπων, ὅπ μηδ' ἰατροῦ ἄσμενον δεῖν, καὶ ἀκρατῶς ἔχων κοιλίας, ὡς ζωγράφοις καὶ τέκτοσι, ἀλλὰ καὶ τὴν Ὁμηρικὴν ἥρωας, μᾶλλον τοῖς ὀπλοῖς προσέκειτο τῇ πυρί. Ἦσαν δ' ἐρυγγάνοντά τε αὐτὸν ἐθεάσατο. ἀλλ' εἰ πόλις πλημμελῶς εἶχε σωμάτων, παπαιεῖν μόγις τε καὶ ὑπερίᾳ καὶ τὸ βραχὺ ἐνοχλῶν ἀπακρύπτο, ψαμῶ ὄρτα καὶ ὅτινα κλιβάνοις τῆς ἡμέρας, ἐπιμελῶν τὴν θεραπείαν τοῦ σώματος· ἐκεῖν ὑπ ἀντιδότῳ ἐχρήσατο πόποτε, εἰ μὴ ἅπαξ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἰς τοῦτο δὴ ἰατρῶν τότε ἐπαγωνιάντων ἄκεντα, φαυλίων, εἰ καὶ μὴ δι' ἐνοκίλασιν καχέλπιστν, ἀλλ' ὑπ περφυλαξῆς χάριν τὸ ἀνύσιμον χρεῶν περσενέγκασθαι φάρμακον. De Avreliano pariter Vopiscus; *Convivium de assaturis maximè fuit. vino* [*russo*, Salm] *rufo maximè delectatus est. medicum ad se cùm ægrotaret, nunquam vocavit; sed ipse se inedia præcipuè curabat.* Et de Tiberio Sveton. *l.* 3. *c.* 68. *Valetudine prosperrimâ usus est, tempore qidem principatûs penè toto, propè illæsâ: qamvis à trigesimo ætatis anno arbitratu eam suo rexerit, sine adjumento consiliove medicorum.* Indè Tacit. *annal. l.* 6. *Ludere solitum* refert *medicorum artes, atqe eos qi post tricesimum annum ad internoscenda corpori suo utilia vel noxia alieni consilii indigerent.* qod tamen Plutarchus commemorans in *præcept. salubr.* Ὡς ἀνὴρ ἐξήκοντα γεγονὼς ἔτη, καὶ προλείπας ἰατρῷ χεῖρα, καλαγέλαστός ὄτι. qò loco frustra Lipsius πριάκοντα legi postulat, qasi vitiati sint codices; cùm pari modo dictum illud avtor idem exhibeat in *libello de sene politico*, nec scopus loci aliter legi permittat. fuerit itaqe scriptoris potiùs ἀμέτρητα μεμονικὸν, qàm excriptoris σφάλμα χαρακτικόν. Plato certè, *politic. l.* 3. Τὸ ἰατρικῆς δεῖσθαι, ὅτι μὴ τραυμάτων ἕνεκα, ἢ πόνων ἐπιτείνων νοσημάτων ἀναπιμπλάναι, ἀλλὰ δι' ἀργίαν τε καὶ διαίτων τῶν δηλουμένων, (Συρακοσίαν τρέφεσθαι καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψων καὶ Κορινθίαν κόρον καὶ τῶν τοιούτων ὀπτῶν) ῥευμάτων τε καὶ πνευμάτων

τῶν λίμνης, ἐμπειρίαν ὑδάτων, φύσεως τε καὶ κράσεως νοσημάτων ὀνόματα τίθεσθαι ἀναγκάζειν τοὺς κομῶντας Ἀσκληπιάδας, ὃς αὐχεῖν δοκεῖ; Multùm hîc in parte valet proba corporis ipsius constitutio. Philo *de vit. Mos. l.* 1. Τὰ ἐγκριτικὰ μέρη σωμάτων καὶ παισὶ τοῖς μέρεσιν ἐγκύημα, φρονίδων ἀπαλλάττει τοὺς ἀλείπλας, ἐδὲν ἢ βραχέα παρέχοντας μέρη εἰς ἐπιμέλειαν· ὥσαρ καὶ γεωργοὺς τὰ εὔκλαστα καὶ τὰ ἐυγνωῖ δένδρα, βελτιώσια δ' ἑαυτῶν. Nec minùs tamen temperantia, sedulàq; tutela. Seneca *epist.* 58. *Illud simul cogitemus, si mundum ipsum, non minùs mortalem quàm nos sumus, providentia periculis eximit, posse tandem aliquatenus nostrâ quoque providentiâ longiorem prorogari huic corpusculo moram, si voluptates, quibus pars major perit, potuerimus regere & coercere.* Plato ipse ad senectutem se diligentiâ pertulit. *Erat quidem corpus validum ac forte fortitus, & illi nomen latitudo pectoris fecerat: sed navigationes ac pericula multum detraxerunt viribus: parsimonia tamen, & eorum quæ aviditatem evocant modus, & diligens sui tutela, perduxit illum ad senectutem, multis prohibentibus casibus.* Huic & Gorgiam Leontinum adjungere licet, de qo Clearchus *vitarum l.* 10. referente Athenæo *dipnosoph. l.* 12. Ὅτι δὲ τὸ σωφρόνως ζῆν, μᾶλλον ὠφελοῦσα τὸ φρονεῖν συνίζωσε.

Ἡ φαρμάκων καὶ ἐπιθημάτων ἐκτός] Svidas, qi per præceptionis formulam, transcripsit ista, vocalis duabus avctiorem dedit. ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, ut illud ad *pharmaca*, istud ad *epithemata* referatur.

Τὸ παρεγχωρητικὸν ἀξιοπαθείας] Contrà quàm Dionysius Siculus ille, de qo Plut *de tranqil.* ὡς ἰατρὸς μέγιστος ὢν τοῦ τότε τυράννου, ἀλλ' ὅτι φιλοξένῳ τῷ πτωχῷ μὴ βέλτιον ἦδει μηδὲν, μηδὲ πειθοῖ ἐν τῇ διαλέκτῳ Πλάτωνος, ὀργισθεὶς καὶ παροξυνθεὶς, τὸν μὲν εἰς τὰς λατομίας ἐνέβαλε, τὸν δ' ἀπέδοτο πέμψας εἰς Αἴγιναν. Contrà quàm Hadrianus, de qo Cassius, & ex Cassio corrigendus Svidas; Φιλοτιμίᾳ τε ἀπλήστῳ ἐχρῆτο, καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ τἄλλα πάντα καὶ τὰ βραχύτατα ἐπιτηδεύσας καὶ ὅλην ὅ, τι οὐκ εἰρηνικὴν, καὶ πολεμικὴν, καὶ βασιλικὴν, καὶ ἰδιωτικὴν εἰδέναι ἐλέγχου. ἐν τούτων δὴ καὶ περί τινι παρεχόντων, πολλοῖς [illegible] καθεῖλε, συχνοὺς δὲ καὶ ἀπώλεσε. βουλόμενος [illegible] πάντων ἐν τέχνῃ εἶναι, ἐμίσει τοὺς ἐν τινι ἐπαίροντας. *professores omnium semper, ut doctior, risit, contempsit, contrivit; cumque eis ipsis professoribus & philosophis, libris vel carminibus invicem editis, sæpe certavit.* Capitolinus in *vita Hadriani*; qo loco & Favorini festivum dicterium refert, qi arguentibus amicis qòd Hadriano de verbo qodam reprehendenti sine cavsa, cessisset; *Non rectè suadetis*, inqit, *qi non patimini me illum doctiorem omnibus credere, qi habet triginta legiones.* Idem tamen, Philostrato referente, tria ista paradoxa dictitabat sibi in vita contigisse; Γαλάτης ὤν, ἑλληνίζειν· Εὐτυχὴς ὤν, μοιχείας κρίνεσθαι· βασιλεῖ διαφέρεσθαι, καὶ ζῆν.

Ἢ ἧς τινὶ ἐξ ἱστορίας νόμων, ἢ ἐθῶν, ἢ ἄλλων τινῶν περιλαμβάνων] transponenda illa ἧς τινὶ, legendúmque τινὶ ἧς ἐξ ἱστορίας νόμων, liqet. Verùm & deesse vocula aliqa videtur, cui articulus prior innitatur. Itaque ἐμπειρίαν post περιλαμβάνων supplet D. Junius: qi & ἱστορίας nomine non *historiam* vult intelligi, sed *peregrinationem & locorum dissitorum lustrationem.* ego *notitiam* opinor qoqo modo acqisitam. ità Marcus ipse cepit *l.* 4. § 21. ἡ ἱστορία τῆς ἀληθείας. & *l.* 9. § 3. ἴσον τὸ ἕκαστον ἔτεσι, καὶ τὸ πρισὶ, ταῦτα ἱστορῆσαι. & *l.* 10. § 15. ἱστορησάντων, ἱστορησάντων.

Οὐδ' αὐτὸ τοῦτο ἐπιτηδεύων φανεὶς] nihil enim putidius affectationis affectatione, imitationisque ostentatione. Contrà verò qod Plut. *Sympos. l.* 1. *c.* 1. ὁ μέγιστος ἐφάπτεσθαι δόξης, ὡς φησι Πλάτων, μὴ ὄντα δίκαιον, εἶ δοκῶν, ἀλλὰ καὶ σωφρόνως ἄκρας, φιλοσοφοῦντα, μὴ δοκεῖν φιλοσοφεῖν. Vide *l.* 7. § 60. σὺν τῷ ἀνεπιτηδεύτῳ.

Τόποις καὶ πράγμασι τοῖς αὐτοῖς ἐνδιαιτᾶσθαι] Seneca Lucilio *epist.* 69. *Mutare te loca, & de alio in alium transilire nolo. primùm qia tam frequens migratio, instabilis animi est. coalescere otia non potes, nisi desinas circumspicere & errare. ut animum possis continere, priùs corporis tui fugam siste. deinde plurimùm remedia continuata proficiunt. interrumpenda non est qies.* Et *epist.* 2. *Ex his qæ mihi scribis, & ex his qæ audio, bonam spem de te concipio. non discurris, nec locorum mutationibus inquietaris. ægri animi ista jactatio est. primum argumentum compositæ mentis existimo, posse consistere, & secum morari: nusqam est, qi ubique est. nihil æquè sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in qo crebrò medicamenta tentantur. non convalescit planta, qæ sæpè transfertur. nihil tam utile est, quod in transitu prosit.*

Ἔντε θεωρεῖν ἐπιτελέσαι] Et istîc Marcus Pii æmulus, *Gladiatoria spectacula omnifariam temperavit: Et gladiatorii muneris sumptui modum fecit. temperavit etiam Scenicas donationes.* Capitol.

Καὶ ἔργων κατασκευῆς, καὶ διανομῆς] *in operum extructionibus, congiariisque.* Xyl. illis siquidem *magnificentiam*, istis *munificentiam* suam Imperatores Romani ostentare ac venditare solebant. Cæterùm vir doctiss. Patr. Junius *operum distributiones* mavult intelligi.

Καὶ τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις, ὡς αὐτὸ ἦν τὸ δεῖν παρεχθῆναι δεδρακότος.] Xyl. legisse videtur: καὶ τοῖς τοιούτοις [καὶ] ἀνθρώπῳ ὡς αὐτὸ ἦν &c. Meric. καὶ τοῖς τοιούτοις· τοῖς ἀνθρώποις, &c. qi & δεδρακότος pro δεδρικότος legi posse suspicatur. D. Boot. καὶ τοῖς τοιουτοτρόποις, ἀνθρώπου ὡς αὐτὸ τὸ δεῖν παρεχθῆναι δεδρικότος· &c. ut genitivus ἀνθρώπου ab ἕμφερον, qod præcessit, regatur. Salmas. καὶ τοῖς τοιούτοις. tum aliâ orationis facie, ἄνθρωπος ἦν ὡς

πρὸς αὐτὸ τὸ Νον πρ. Λεβρικός. Vel etiam, ἢ τοῖς τοιούτοις. πρὸς αὐτὸ τὸ Νον, &c. ut suprà. De sensu satis constat: Moderatum fuisse Pium in iis omnibus exhibendis, qibus animi hominum plausúsque captari solent: hominémque ejusmodi qi respiceret ad id quod agi oporteret, non ad gratiam gloriámve quæ indè consequeretur. De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Ornat hæc magnitudo animi, qæ nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert: rectéque facti, non ex populi sermone mercedem, sed ex facto petit.* hoc est, qod Naso *Tristium l.* 5. *eleg.* 14.

—pretium cui virtus ipsa petitum.

Plinius idem ipse, *l.* 1. *ep.* 8. *Majore animo honestatis in conscientia qàm in fama reponitur.* Liberaliter satis de se *ad Constantium* in *Claudio* Trebellius; *Testis est, tua conscientia, & vita mea, nihil unqam cogitásse, dixisse, fecisse gratiosum.* De se id perhibenti fidem habeat, qi volet. Interim qod de Pio Marcus hìc, pro viri optimi charactere Epictetus habet, *dissert. l.* 3. *c.* 24. ὑκ ὃιδ' ὅτι ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ὑδὲν ποιεῖ τὰ δόξαι ὕνεκα, ἀλλὰ τὰ πιθανὰ καὶ καλῶς; Vide *lib.* 3. § 12. & *lib.* 9. § 42.

Οὐκ ἐν ἀωρεὶ λούεις] *Non utebatur alieno tempore balneis.* Xyl. qomodo illi, qi, ut Flaccus *l.* 1. *epist.* 6.

—crudi tumidique lavantur.

Pers. *Sat.* 3.

Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
Gustare sulphureas lentè exhalante mephites.

Et Juven. *Sat.* 1.

Pœna tamen præsens, cùm tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.

Vult laviss̀e semper horâ balneari, & sibi commodâ & iis qi circa ipsum. Casavb. ad Capitol. ἐν illud, qod exhibet Basil. omittit Salm. & Lugdun. retinet Casavb. ego vel expunxerim, vel, si retinere visum, ἀωρείᾳ legerim; qomodo Græc *Psal.* 119. *v.* 146. πρὸ ἐξέφθασα ἐν ἀωρείᾳ. Sed illud, puto, potius.

Οὐχὶ φιλοικοδόμος] ὀλίγοις ἀριθμῷ, οἷς ὀικήσει, σφωμεῖν, ἐδωδῇ, τροφῇ, ὑπηρεσίᾳ. *l.* 6. § 30. De Avgusto Sveton. *l.* 2. *c.* 73. *Instrumenti ejus & supellectilis parsimonia apparet etiam nunc, reliquiis lectis atque mensis, qorum plaraqe vix privatæ elegantiæ sunt. nè toro qidem cubuisse aiunt, nisi humili & mòdicè instrato.*

Οὐ περὶ τὰς ἐδωδὰς ἐπιτηδής.] *non circa victum curiosus, aut studiosus. anxius,* Xyl. ἐπίνοια, ἐπιτήδευμα. Hesych. ἐπιτηδής, vox insolentior, qalia apud Marcum non pavca.

Οὐ περὶ σωμάτων ὥρας] *non de formæ corporis elegantia anxius* Xyl. qem & Cas. seqitur. de Pio ipso uterqe accepit. ut sit idem qod prius de eodem dixerat, ὁ πρὸς κοσμιότητα τε ἐπιμελὴς σώματος ἐπιμελητικός. Ego aliter prorsus velle existimo, nec idem (qod Marcus non solet) repetitum. Verto itaque *non circa corporum*, id est, famulitii & servitiorum, *speciem.* σώματα enim pro *servis* sive *famulis* dicebant. Anthol. *l.* 1. *c.* 12.

Σώματα πολλὰ τρέφειν, καὶ δώματα πολλ' ἀνατείρειν,
Ἄτοπος εἰς πενίλιν ὄζυν ἑτοιμοτάτην.

Corpora multa alere, ac simul ædes condere multas,
Multum ad pauperiem perbreve pandit iter.

Corpora i.e. *Servos.* In eam mentem accipio Menandrianum illud qod ad *l.* 3. § 3. plenius exhibebitur,

Ἀνὴρ τε δόξῃ, καὶ κἀλλει πᾶν σωμάτων.

Harpocration in Πάνδημος, ex Nicandri *Colophoniac. l.* 6. ait Solonem σώματα ἀγορᾶσαι ἐνυπνίῳ, ὑπὸ φάγης ξῆσαι διὰ τοῦ νύκτος, &c. qo nomine à Philemone Comico in *Delphis* lavdatur, referente *l* 13. Athenæo. Aristoteles *Rhetor. l.* 1. *c.* 5. externam felicitatem constituit ἐν εὐδενείᾳ κλημάτων καὶ σωμάτων, μὴ δυνάμεως φυλακτικῆς τε καὶ πρακτικῆς τούτων. mox σωμάτων illud qasi explicans qid velit, ἀνδραπόδων, inqit, πλήθει, καὶ μεγέθει, καὶ κάλλει διαφερόντων. ut frustra sit Pollux, qi *l.* 3. *c.* 7. § 2. σώματα ἁπλῶς, inqit, ὑκ ἐν εἴποις, ἀλλὰ δοῦλα σώματα. Romanorum autem curiositatem, an luxuriem, in servitiis speciosissimis undiqe conqirendis, excolendis, disponendis, tangit inter cæteros, Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 55.

Flos Asiæ ante ipsum pretio majore paratus,
Qàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anci,
Et nè te teneam, Romanorum omnia Regum
Frivola.——nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer. Sed forma, sed ætas
Digna supercilio ——

Et Seneca *epist.* 95. *Transeo puerorum infelicium greges: qos post exacta convivia, aliæ cubiculi contumeliæ expectant. transeo agmina exoletorum, per nationes colorésque descripta, ut eadem omnibus levitas sit, eadem primæ mensura lanuginis, eadem species capillorum, neqis cui rectior est coma, crispulis misceatur. transeo pistorum turbam, transeo ministrorum, per qos signo dato ad inferendam cœnam discurritur. Dii boni! qantum hominum unius venter exercet!* Gregor. Naz. *de amor. pauper. orat.* 16. Παῖδας ἢ παρίσασαι τοῦ μὲν ἐν κόσμῳ καὶ ἐφέξεις, αὐτὰς τὰς κομὰς, καὶ ἁπλυσίας, καὶ τῇ χρὴ πρόσωπον κύρια πλειοτρασμένης πλέον ἢ ὅσον συμφέρει, λίχνοις ὀφθαλμοῖς κεκοσμημένης. τοῦ δὲ τὰς κύλικας ὑπ' ἄκρων δακτύλων ἐχούσας, ὡς δίκην τι ἐναρετίζουσα καὶ ἀσφαλίζεσθαι· τοῦ δὲ ὑπὲρ κεφαλῆς ἄνεμον ταῖς ῥιπίσι σοφιζομένης, καὶ ταῖς ἐκ χειρῶν αὔραις τὸ πλῆθος τῆς σαρκῶν ἀναψύχουσας.

Ἡ ὑπὸ χωλὴ στολή] *locus iste,* siqis alius, inqit, clariss. Salmasius, *in hoc scripto corruptissimus.* Itaqe Mericus noster, lacunâ contextui suo interjectâ, ut deposítum, consultò prorsùs omisit. Στολὴν pro *comitatu* Xylander accepit. Sed & Annotator

Lugdun. qi πόλ& legi postulat. fruſtra. cùm de *veſtitu* agatur. Salmaſ. ad Capitol. ὑπηχέι&, legit. Caſavb. ἀπὸ χωείν, retinet. de ſenſu utrique convenit, placuiſſe Pio veſtem πίω ὑπηχέιον, *indigenam*, non exoticam, ſive πίω ἀπὸ χωείν, hoc eſt, *qalis vulgò fiat*, & qidem ἀπὸ τῆς ἐπαύλεως, *è villa propria*, & *ferè de reditibus Lanuvinis*. ità Caſavb. *ad vitam Pii*. De Auguſto iſtiusmodi qiddam Sveton. *l.* 2. *c.* 73. *Veſte non temerè alia qàm domeſtica uſus eſt, ab uxore & ſorore & filia neptibúſque confecta.* De ſe Seneca, *de tranqill. cap.* 1. *Placet non ex arcula prolata veſtis, non mille ponderibus aut tormentis ſplendere cogentibus preſſa; ſed domeſtica & vilis, nec ſervata nec ſumenda ſolicitè.* De Pio Capitolin. *Viſus eſt ſanè ab amicis & cum privatis veſtibus.* &c. Cæterùm editio Lugdun. pro χωείν nobis Λωείν exhibet. Hoc ſi non ſit typothetarum mendum, qod ſuſpicari forſan qis poſſit, *Lorium* villam deſignat, in qa Pius & educatus, & verſatus plurimùm, cùm palatium ibi conſtruxiſſet, & tandem etiam defunctus eſt, avtore Capitolino. Hanc avtem ſeqendo lectionem, Salmaſius mavult, ἢ ὑπὸ Λωείν στολήν ut de *toga* accipiatur, qâ *in ſeceſſu Lorinæ villæ* uti ſolitus erat. eam togam ipſi veniſſe dicit ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως. de qa proximè videndum.

Ἀνάγκαι ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως] τὸ κάτω iſtud Caſavb. omittit. D. Boor. legit, διαγωγὴ ὑπὲ πρὸς κατ' ἀρχὸν ἐπαύλεων. id eſt, *commoratio ruri in villis.* ut κατ' ἀρχὸν adjectum ſit, qò *villa* iſtæ à *ſuburbanis* diſtingverentur. Conſtat avtem è Capitolino, Pium in agris atqe propriis fundis plurimùm vixiſſe, etiam poſtqam imperium tenuit. ἐπαύλεις certè hîc, non *caſæ*, ut Xyl. vertit, ſed *villa*. Philo in *vit. Moſis l.* 1. λείας ὃ πολλῆς ἄλλη εὐπορήσαντες, ἐκ τε τῆς βασιλείας, καὶ πρὸς ἰδιωτικῶν κατ' ἀρχὰς ἐπαύλεων. Idémqe *de vit. contempl.* πίω μὲν ὖν ἀσφάλειαν αἱ ἐν κύκλῳ παρέχουσιν ἐπαύλεις τε καὶ κῶμαι. *Credidi aliqandò.* inqit clariſſ. Salmaſius, *vicum hoc nomine Romæ appellari, in qo vulgares togæ fiebant ac venum ibant. citerioris & ulterioris vici mentio apud Sextum. qidni & ſimiliter inferior & ſuperior ex ratione ſitûs? dicit igitur hunc Imperatorem, cùm Lorii eſſet, uſum eſſe vili ac vulgari togâ, qales venibant in vico inferiore Romæ. an potius ἡ κάτω ἐπαυλὶς villa aliqa ruſtica infra Lorium, ubi ejuſmodi togæ fiebant?* ἐπαυλὶς certè *villam*, & etiam *pagum* ſignificat. *qicqid ſit, oportet vilem eſſe & vulgarem togam, non imperatoriam, qa in Lorii ſeceſſu utebatur. hæc enim exempla affert, ut oſtendat, ὡς ἐπιτηδείων ὑφὰς καὶ χρόας.*

Καὶ πρὸς ἐν Λανυβίῳ] Caſavb. nihil mutat; & ad veſtis materiem refert, ſive locum unde ea petebatur, ut ſuprà viſum. At Salmaſius, *Notat*, inqit, *qibus in locis qem habitum uſurpare ſolitus fuerit*, itaqe lectionem duplicem proponit. vel ut legatur, ἀχίτων ἐν Λ. τὰ πολλὰ, τῷ φελώνῃ ἐν Τ. π. ἐχείσατο· velitqe Marcus *Sine tunica Lanuvii egiſſe Pium: more, ut videtur, antiqi Catonis, qi ſoló campeſtri accinctus, ſuper id togam accipiebat; & qidem etiam cùm prætor jus redderet, ut ex Val. Maximo conſtat l.* 3. *c.* 6. *&* Aſconio. *qod idem in Catone minore etiam Plutarchus notat,* καταζὰς εἰς τὸν ἀγορὰν ἀνυπόδυτος καὶ ἀχίτων, πρὸς πατρίαν μὲν πρᾶξιν σωφρόνων. Vel etiam ἐν χιτῶνι Λανυβίῳ τὰ πολλὰ, ſive χιτῶν ἐν Λ. τὰ π. *ut in ſola tunica ſeceſſum illum Lanuvinum tranſegiſſe dicatur; qomodo plerumqe Romani ruri ſolebant & in provinciis: Hinc tunicata qies, tam ſæpe Martiali commendata & laudata l.* 10. *ep.* 51. Hæc ille.

Ἐν Λανυβίῳ] *Lanuvium* Italiæ opidum juxta viam Appiam ſitum, de qo Strabo *l.* 5. ubi Λανύβιον pro Λανούιον Caſavbonus repoſuit. *In villa* interim *Lanuvina natum Antoninum Pium*, avtor eſt Capitolin. &, *è municipio Lanuvino ortum*, Victor Avrelius. qanqam Caſavb. in Capit. codices Manuſcriptos *Lavinii* exhibere teſtatur, eundémqe locum exiſtimat deſignari, ubi avtor idem de Marco: *Ex Aſia & Syria reverſo, exinde Lavinium profectus eſt.* Certè *Lanuvium* & *Lavinium* idem eſſe utrumqe Joſ. Scaliger contendit, Car. Sigonio *ad Livii l.* 8. refragante, & renitente.

Τῷ τελώνῃ ἐν Τύσκλοις παραστὰς ὡς ἐχέσατο] *Inter Lanuvinos plerumqe Tuſculano publicano utebatur, etiam deprecante.* Xyl. ut ad *comitatum* referatur. Annot. Lugd. *lego*, inqit, παραιτάμενος&. *qaſi excuſans & deprecans utebatur.* Salmaſ. τῷ φελώνῃ ἐν Τύσκλοις, an Τύσκλοις, παραιτησάμενος ἐχέσατο. *cùm in Tuſcos, an Tuſculanos, agros ſecederet, non jam tunicatus ibi agebat, ut Lanuvii, ſed penulam ſuperinducebat: qod cùm faceret, excuſabat tamen ſe, & qaſi veniam deprecabatur. hoc eſt, qod ait,* παραιτησάμενος ἐχέσατο. *Penula*, inqit Nonius, *eſt veſtis, qam ſupra tunicam accipimus. eâ adverſus pluviam maximè munire ſe ſolebant.* Juvenal. *Sat.* 5. *v.* 78.

--fremeret ſæva cùm grandine vernus
Juppiter, & multo ſtillaret penula nimbo.

Indè Varroni petitus jocus in *virga divina*, dum virtutis τὸ αὐτάρκες prædicat; *Non eſt qærenda homini, qi habet virtutem, penula in imbri.* contrà planè qàm Lucil. *l.* 15. qi *penulam per imbrem iter obeunti, ſapientiâ ipsâ utiliorem* eſſe pronunciat. certè etiam ſapienti, vel in imbre vel in frigore, Stoicis ipſis fatentibus, ſaltem εὐχρηστὸς futura eſt: qum ut Philo *de provident.* apud Evſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* ὑστερὸν μὲν ὄντως ἀνάγκη τὸν σοφὸν, εἰ ἐν ὑπαίθρῳ διάγοι, καταβρόχοις βορέου καὶ ψυχρᾷ καταπνέοντος, ῥίγει πεδῆναι καὶ ψύχει. Sed & L. Galbæ, cuidam penulam roganti, *Non poſſum commodare, domi maneo*; cùm cœnaculum ejus perplueret. alteri item

item ejusdem usum poscenti, *Non pluit? non est opus tibi: si pluit, ipse utar.* Refert Fabius *instit. l. 6. cap. 4.*

Καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος τρόπος] Xyl. qem & secutus est Mer.) cum seqentibus conjungit, dum sic reddit; *Omnibus in ejus moribus nihil inerat inhumanum.* Verùm præcedentia potiùs clavdere videntur. Itaque D. Boot. legit, *καὶ πᾶς ὁ τρόπος τοιοῦτος. Totius denique vitæ facies erat, qualem suprà depinximus.*

Ἕως ἱδρῶτος] *Suspecta* ista & *salebrosa* Xylandro. Sed immeritò. est dictum proverbiale, à medicis mutuatum, qo exercitii modum illi mensurámque justam ac legitimam in affectibus qibusdam præscribunt. Memini V. cl. Tho. Plasirum adolescente me sacræ Theologiæ apud Cantabrigienses nostros professorem, Apostoli verba *ad Hebr. c. 12. v. 6.* enarrantem ex Avtore medico (cujus nomen jam excidit) protulisse monitum aliqod istiusmodi, *Ad ruborem, non ad sudorem;* cùm Apostolus de fidelibus eo loci dicere visus sit, *Ad sudorem, non ad sanguinem.* Qò videri possit alluisse, qod de Diogene Cynico Laërtius, Xeniadæ, domini sui liberos exercuisse, *οὐκ ἀθλητικῶς, ἀλλ' ἐρυθήματος χάριν καὶ εὐεξίας, non athletico more, sed qantum ad ruborem bonámque corporis habitudinem conduceret.* nisi qòd ἐρύθημα ibi colorem vividum valetudinis indicem potiùs designare doceat adjuncta εὐεξία. Hoc proculdubio Marcus hîc voluit, Pium nulla in re nimium fuisse. ità *lib. 6. § 29. ἀς ἐπ' ἐλὴν ἔκαθ ἡν.*

Οὐκ ἀπλωτὶς] Indè forsan *Pius* dictus, qòd verè naturâ clementissimus; & nihil temporibus suis asperum fecit. Siqidem & *sub Adriano, cùm consiliis illius adesset, mitiorem sententiam semper ostendebat, & principatûs sui initio cùm multi accusarentur, & ad supplicium nominatim etiam deposcerentur, neminem tamen interfici passus est, cùm diceret, non oportere se principatum suum factis ejusmodi auspicari. Qin & deinceps, seditiones ubicunq; factas, non crudelitate, sed modestiâ & gravitate compressit.* Capitol. & Xiphil.

Συμμόρας ἑαυτῆς] De eodem *l. 6. § 30.* Τὸ ὁμαλὲς παίλαχῦ. & de Apollonio supr. *§ 8.* Τὸ ἐπὶ ὅμοιον. Qod de historia Lucian. Χρὴ ὅμοια πάντα καὶ ὁμόχροα εἶναι, καὶ συμᾶδον τῇ κεφαλῇ τὸ ἄλλο σῶμα, ὡς μὴ χρυσῦν μὲν τὸ κρέμον εἶναι, ξύλεος δὲ πάνυ γλίσχρου ἐκ βάκων πεδὲν, ἢ ἐκ λιθαρίων σαθρῶν συγκεκαπυμένον, καὶ ἢ ἀπὸ ὀστράκου ἐστὶν, καὶ χλιαίνη μὲν τὰς κνήμας. De poemate Horat. in *art.*

Denique sit quodvis simplex dumtaxat & unum:
Primo nè medium, medio nè discrepet imum.

& de persona idem,

——servetur ad imum
Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.

De Stoica philosophia Cicer. *de finib. l. 5. Mirabilis est apud Stoicos contextus rerum: respondent extrema primis, media utrisq; omnia omnibus.* De vita Senec. *epist. 20. Exigit philosophia, ut ipsa inter se vita unius, sine actionum dissensione, coloris sit.* Idemq; *ep. 23. Verum bonum unde subeat, interrogas? ex placido vitæ & continuo tenore unam prementis viam.* Et, *ep. 31. Huc & illud accedat, ut perfecta virtus sit, æqualitas ac tenor vitæ per omnia consonans sibi.* Et, *epist. 120. Virtutem ostendit constantia, & omnium inter se actionum concordia; qando idem semper qis est, & in omni actu par sibi.* Et mox: *Magnam rem puta, unum hominem agere: præter sapientem autem nemo unum agit. ceteri multiformes sunt. modò frugi tibi videbimur & graves, modò prodigi & vani; alternis Catones, alternis Vatinii mutamus subindè personam, & contrariam ei sumimus, qam exuimus. hoc ergò à te exige, ut qalem instituceris præstare te, talem usq; ad exitum serves.* Et, *ep. 35. Ante omnia hoc cura, ut constes tibi.* Hoc est qod Zeno voluit, cùm finem statueret, Τὸ ὁμολογουμένως ζῆν, *i. qd' ἕνα λόγον καὶ σύμφωνον ζῆν.* ut Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 5.* Vide suprà ad *§ 9.* Sed & *l. 11. § 17.* Ambros. *epist. 82. Vetus dictum est, Adfuesce unus esse: ut vita tua qandam picturam exprimat, eandem servans semper imaginem, qam acceperit.* Optimè Aristoteles, *Ethic. Nicom. l. 9. c. 4.* Ἔοικε γὰρ, καθάπερ εἴρηται, μέτρον ἑκάστῳ ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ σπουδαῖος εἶναι. δοκεῖ γὰρ ὁμογνωμονεῖν ἑαυτῷ, καὶ τῇ αὐτῇ ὀρέγεται καὶ πᾶσαν τὴν ψυχήν. De Adriano contrà Avr. Victor: *Varius, multiplex, multiformis, ad vitia atqe virtutes qasi arbiter genitus; impetus mentis qodam artificio tegens.* Et Æl. Spartian. *Idem severus, lætus; comis, gravis; lascivus, cunctator; tenax, liberalis simulator; savus, clemens; & semper in omnibus varius.* De Avidio item Cassio Vulcatius: *Fuit his moribus, ut nonnunqam trux & asper videretur, aliqando mitis & lenis; sæpe religiosus, aliàs contemptor sacrorum; avidus vini, interim abstinens; cibi appetens, & inediæ patiens, veneris cupidus, & castitatis amator.* At de Epaminonda & & Agesilao Plutarch. *lib. de adulat.* Πλείστοις ὁμιλήσασιν ἀνθρώποις καὶ τόποις καὶ βίοις, τὸ θερμότατον ἦθος αὐτῶν παντα χῇ, καὶ σολῇ, καὶ διαίτῃ, καὶ λόγῳ καὶ βίῳ διεφύλαττον. Et de Platone; Ἐν Συρακούσαις, ὅτε εἰς Ἀκαδημίᾳ καὶ θεὸς Διονύσιον, ὁ θεὸς Δίωνα.

Τὰ περὶ τὸ Σωκράτους] De Socrate Xenophon *memorial. l. 1.* Αὐτὸς δὲ θεὸς ταῦτα (τὰ αἰσχρὰ λέγω) φανερὸς ὢν ὕτω παρεσκεύασεν, ὥστε ῥᾴδιον ἀπέχεσθαι τῶν καλλίστων καὶ ὡφελιμωτάτων, ἢ οἱ ἄλλοι τῶν αἰσχίστων καὶ βλαβερωτάτων. πεὶ μὲν δὴ βεβαίως καὶ πίστως καὶ ἀρεσθείσιν ὕτω κατεσκεύασται· καὶ ὥστε ἐλὲν ἂν πῦρ ἐπὶ ἀρχάντους ἅψαι τῶν πολλὰ ἂν τύχοις πραγματευθέντων, λυπεῖσθαι δὲ πολὺ ἔλαττον. Atqe hunc locum forsan præ oculis habuit Marcus, cùm ista scriberet.

Καὶ

Καὶ ἀπέχεσθαι κ) ἀπολαύειν] Quod de se Apostolus *ad Philip. c. 4. v. 12.* Οἶδα δὲ ταπεινοῦσθαι, οἶδα κ) περισσεύειν· ἐν παντὶ κ) ἐν πᾶσι μεμύημαι, κ) χορτάζεσθαι κ) πεινᾶν, κ) περισσεύειν κ) ὑστερεῖσθαι. quod suprà, παρόντων μὲν ἀπλῶς, ἀπόντων δὲ μὴ λυπῆς.

Τὸ δὲ ἰσχύειν κ) ἐπ καρτερεῖν] ἔπ qid hîc velit, nullus video. ἐπικαρτερεῖν forsan scripserat Marcus, vel quod usitatius est, ἐγκαρτερεῖν, ut mox ἐνήρεια.

Οἷον ἐν τῇ νόσῳ τῇ Μαξίμου] Istud an ad superiora respectum habeat, quod Xylander censuit, ambigi potest. commodè posse vix videtur. Ego itaq; tanqam distinctum qid posui. De Demonacte Cynico refert Lucianus, qòd cùm cætera ἀπαθὴς planè videretur, μόνον αὐτὸν λύπη φίλου νόσῳ ἢ θανάτῳ· ὡς ἂν κ) τὸ μέγιστον δοῦλ ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν, τὸν φιλίαν ἡγεμόνιον. Tale qippiam in Pio Marcus forsan adverterat. & ὅτι forsan legendum fuerit.

§ 17. Παρὰ θεῶν] Piè Marcus noster hîc divinæ procurationi plurima adscribit, qæ fortunæ pleriq; solent tribuere.

Πάππου] *Avus paternus, Annius Verus* (de qo *supr.* § 1.) *maternus, Calvisius Tullus.* Jul. Capitol.

Γονέας] Vide *suprà ad* § 2, 3.

Ἀδελφὸν] *Habuit & sororem natu minorem, Anniam Cornificiam.* Capitol.

Διδασκάλους] qorum *suprà* meminerat: § 5,6,7. &c. qibus & alios adjicere licet ex Jul. Capitolino. Origenes *ad Celsi. l. 3.* Καὶ Ἕλληνες ὅ φησι, κ) ἐν τοῖς νομιζομένοις εἶ) σοφωτάτοις, κτ πολλὰ τὸν εὐτυχίαν εἶ) αἰτίαν· ὃς δεῖ διδασκάλων τυγχάνειν, κ) τὸ πειστικὸν τοῖς κρείττοσιν ὄντων κ) θεῖ τὰς ἐφετίας αἱρέσεις διδασκόντων· κ) δεῖ ἀναγεγράφθαι τῆς ἐρεθίσεως. πολλοῖς γὰρ κ) τὰ τῆς ἀναγεγραφῆς τυγχάνει γεγένηται, ὡς μηδὲ φαντασίαν ἐπιλαβεῖν θεῖ κρειττόνων λαβεῖν· ἀλλ' ἀεὶ κ) ἐν φαύλης ἡλικίας, ἤτοι ἐν παιδικοῖς εἶ) ἀκολάστων ἀνδρῶν, ἢ διαστροφῆς, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ κωλύσῃ τὸν ψυχὴν ἀναβλέψαι χαλεπὴν κακοδαιμονίᾳ. τὰς δὲ περὶ τούτων αἰτίας, πάντως μὲν εἰκὸς εἶ) ἐν τοῖς τῆς προνοίας λόγοις· πιθανὸν δὲ αὐτὰς εἰς ἀνθρώπους, ὑκ ἐνυχεῖς. Vide sectionis istius verba novissima, deprehendes cum Origenianis istis qàm svavissimè concinere. De Platone Plut. in *Mario*: Πλάτων μὲν ἔδη πρὸς τὴν τελευτὴν ᾐσθάνετο, ὑμνεῖ τὸν αὐτῷ δαίμονα κ) τὸν τυχὸν, ὅτι πρῶτον μὲν ἄνθρωπον, ἔπα ἕλλην, ὐδὲ βάρβαρον, ὐδὲ ἄλογον τὴν φύσει θεῖον γένοιτο πρὸς ὃ τέτοις, ὅτι τοῖς ζωκράτους χρῆσις ἀπλώτατον ἡ γνῶσις αὐτῷ. At Lactantius *institut. l. 3. c. 18. Plato* aiebat *se* gratias agere naturæ; *Primùm* qòd homo natus esset, potiùs qàm fœmina; qòd *Græcus*, qàm *Barbarus*: postremò, qòd *Atheniensis*, & qòd temporibus *Socratis*. Qo contendit ipse, immeritò tamen, *Nunqam* qicqam dictum esse in rebus humanis deliriùs. Idémq; *ibid. c. 19.* ubi Socratem acriùs, & in qibusdam iniqiùs etiam pavlò, perstrinxerat; *In* cujus temporibus natum se homo sapiens gratulatur. Qod avtem in Platone tantopere exagitat Lactantius, id is à Socrate accepisse videtur; qi, ut Dio Prus. *orat. 64.* Ἐπὶ πολλοῖς αὐτὸν ἐμακάριζε, κ) ὅτι ζῷον λογικὸν, κ) ὅτι Ἀθηναῖος. Socrates à Thalete; qi, ut Laert. *l. 1.* Ἔφασκε χάριν τριῶν τούτων ἔχειν τῇ τύχῃ· πρῶτον μὲν, ὅτι ἄνθρωπος ἐγενόμην, κ) ὐ θηρίον· ἔπα, ὅτι ἀνὴρ, κ) ὐ γυνή· τέλος, ὅτι Ἕλλην, κ) ὐ βάρβαρος. Postremum tantummodo de suo addidit Plato. Nec reticendum qod Judæi habent in precibus suis virorum peculiaribus: *Benedictus esto, Domine Deus, qòd me virum creâsti, non mulierem: qòd Israelitam, non alienigenam.*

Σχεδὸν ἅπαντα χρὴν] supplendum, ἀγαθὰ, qod excidisse existimem. ut sit [ἀγαθὰ] σχεδὸν ἅπαντα χρῆν.

Τῶν θεῶν ἡ εὐπρέπεια] Digna Christiano qovis providentiæ divinæ, qâ factum fuerit, ut nè peccaris occuparetur, cùm peccare prona dispositio non deesset, agnitio. Agnoscit ipse de se, qod Deus Abimeleco; *Ego te cohibui, nè peccares, Genes. c. 20. v. 6.* Habent his paria è nostris; Bern. *de temp. serm. 79. Prima miseratio qod à multis adhuc peccatis in seculo positum custodivit. qis enim non videat, qòd sicut in multis cecidi, sic & in alia poteram cecidisse peccata, nisi omnipotens pietas conservâsset?* Qi & argumentum idem tractat fusiùs, *de divers. serm. 13.* Augustin. homil. 23. *Hic multa commisit, & multorum debitor factus est: ille gubernante Deo pavca commisit. cui deputat ille, qod demisit, huic & iste deputet, qod non commisit. Adulter non fuisti in vita illa tua præterita, plenâ ignorantiâ? Hoc tibi dicit Deus tuus; Regebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non committeres. Svasor defuit? ut svasor deesset, ego feci. Locus & tempus defuit? & ut hæc decessent, ego feci. Affuit svasor; non defuit locus; non defuit tempus: ut non consentires, ego terrui. Agnosce ergò gratiam ejus, cui debes & qod non admisisti. Mihi debet iste, qod factum est & dimissum vidisti: mihi debes & tu, qod non admisisti. Nullum est enim peccatum qod facit homo, qod non possit facere alter homo, si desit rector à qo factus est homo.* Piissimè, & ad nostri mentem plenissimè.

Περίπτωσιν πλημμελῆσαί τι] Lugd. περίπτωσιν. qod probare non possum. Xyl. *qòd nihil deliqi.* pleniùs rectiùsq; Cas. *qòd nihil temerè aut præcipitanter deliquerim.* περιπίπω, procido, præceps feror. indè περίπτης, præceps: & περιπτῶς præcipitanter, temerè, inconsideratè. Vide *l. 3. § 9.* ἀπερίπωσταστος. alioqi suspicari qis posset, scripsisse Marcum περέφθασε. Sicut pavlò inferiùs, τὸ φθάσαν τὸν προφέρεις ἐν ἀξιώμασι καταξῆσαι.

Mή

Μὴ πλέον ἐντεθραμμένου παρὰ τῇ παλλακῇ τὸ πάππου] Siquidem *in domo avi sui Veri educatus est* in ætate teneriore, uti Capitol. docet. Pari autem ratione gratulatur Alcmon Poeta sibi, in *epigrammate* (quod Alexandro Ætolo *exercit. in Solinum* Salmasius vindicat) apud Plut. *de exilio*, quòd origine Lydus cùm esset, Sardibus tamen diutius educatus non sit, ubi luscus forsan sacerdos, aut Gallus tympanotriba evasisset; sed Spartam nactus puerilis indolis formatricem, ubi Musarum disciplinis initiatus & enutritus fuerit.

Καὶ τὸ τῆς ὥρης διαθῶσαι] ὥρα *flos ætatis*, ut *Ver anni*. unde Periclis illud ab Aristotele *rhetor. l. 1. c. 7.* & *l. 3. c. 10.* laudatum, Τῶν νεότητα τῶν ἀπολωλότων ἐν πολέμῳ ὥσπερ κρασίδᾳ ἐν τῆς πόλεως, ὅσῳπερ εἶπε τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξελεῖν. Tempestas nimiùm quàm lubrica, & lapsibus exposita. Præsertim ubi natalium splendor, status honestior, educatio delicatior, res lautior, & forma venustior accesserint. Πολλοὶ γὰρ διὰ τὸ κάλλος χαῦ σφῶν τοῖς ὡραίοις παρεκινδύνευσαν διαφθαρῆναι. Socrates apud Xenophont. *memorial. l. 4.* Indè Juven. *Sat* 10.

I nunc, & juvenis specie lætare tuâ, quem
Majora expectant discrimina.——

Τὸ μὴ πρὸ ὥρας ἀνδρωθῆναι] Lugd. πρὸς ὥρας. perperam. Verùm aliud hîc ὥρα, ab eo quod suprà. ὥρα enim istîc, non tam *flos ætatis*, quàm ὁ καιρὸς, *tempus opportunum* & *idoneum* rei alicui vel aggrediendæ, vel absolvendæ. Timon Phliasius de Dionysio Heracleota, qi & Metathemenos dictus, quòd ætate devergente à secta Stoica ad Epicuream transiisset, apud Athen. *l. 13.*

Ἥνικ' ἔχρῃν διώκειν, νῦν ἄρχεται ἡδύνειν.

Ὥρη ἐράν, ὥρη τε γαμεῖν, ὥρη τε πίπαινειν.

Ità Thales, referente Stobæo *tom. 2. tit. 68.* Conjugium svadentem matrem elusit; natu minor cùm esset, ὥπω καιρὸς· *nondum tempus*: provectior factus, οὐκέτι καιρὸς· *non ampliùs tempus* esse, sive nuptiis *idoneam ætatem* jam præteriisse, respondendo. Beneficii ergò non contemnendi loco ducit Marcus, quòd non præmaturè se rebus venereis dederit. hoc est enim hoc loco τὸ ἀνδρωθῆναι, *virum fieri*, sive virilitatis specimen dare. qomodo γυναῖκα γίνεσθαι *mulierem fieri*. Ità Democritus dicitur puellam, quam pridiè παρθένον, cùm nocte proximâ virgo esset, postridiè γυναικὸς nomine salutâsse. Laërt. *l. 9.* & Cicero objurgantibus, quòd puellam virginem homo sexagenarius duxisset, *Cras*, inquit, *mulier erit*. Fabius *institit. l. 6. c. 4.* Clarissimè Hesych. Ἀνδρώσαντας, συγγνώντας. &, Ἀνδρωθεῖσα, ἀνδρὶ συνοικήσασα, διακορηθεῖσα i. e. *virum experta*, ut Flaccus; *devirginata*, ut Petronius. In hunc sensum usurpavit Hippocrates in *lib.* περὶ παρθενίων. Locus est insignis, sed ab Anutio infeliciter tentatus, & sub correctionis prætextu corruptus planè. Verba sic habent; Αἱ δὲ παρθένοι, ὀκόσην ὥρην γάμου παρεμπρήσωσαι, τοῦτο μᾶλλον πάσχουσι. ea contra editorum priùs omnium consensum sollicitat vir doctissimus, & cui Medicorum pater princeps; ille alioqi plurimùm debet, & ex Regio MS°. ὥραι rescribi postulat. Vertit autem, *Virgines, qibus propè nuptiarum tempus instat ut viro conjungantur.* explicat in *Oeconomia*; *quæ ad nubiles annos & virilitatem prope accedunt. h. e. quæ propè sunt maturæ viro, & virilitatem aut maturam viro ætatem ingrediuntur.* Verùm primò, *virilitatem*, sive *virilem ætatem*, de virgine dictam nusquam deprehendi existimo. Tum ἀνδρῶδες Græcis, ubi de muliere usurpatur, non *viro maturam esse*, sed *virum experiri* significat. Porrò cùm ὀκόσην ὥρην γάμου dixisset, qid opus erat, ὁκοῖόν τι τοῦτο ἐστὶ, qod idem prorsus valeret, τὸ παρεμπρήσωσαι, subjicere? qod concisa nimis respuit dictio Hippocratica. Deniqs aliud est ἀνδρῶδες, aliud παρανδρῶδες, uti mox indicabitur. Nihil igitur mutatum ego qidem velim, sed admissâ lectione jam olim receptâ, commatisqs notulâ duntaxat post γάμου, interstitâ, sic veterem. *Virgines qibus nubendi tempus adest, ni virum experiantur, affectui isti magis fiunt obnoxiæ.* Atqe hanc esse genuinam Hippocratis mentem, è seqentibus planè perspicuum fit. Siqidem ubi incommoda ea recensuerat, qæ ex affectu isto virginibus jam *viro tempestivis*, ut Horatius loqitur, qas ἀνδρεῖος ὥραίας Græci dicunt, obtingere consveverunt, remedii loco subjungit, Κελεύω δὲ ἄγουσι τὰς παρθένους ὁκότεν τὸ τοιοῦτον πάθος γένηται, ὡς τάχιστα ξυνοικῆσαι ἀνδρείῃσιν· νῦν γὰρ κινδυνεύουσιν ὑγιὲς γίνεσθαι. εἰ δὲ μὴ, ἀυτέαν ὁμοίην τῇ ἥβῃ, ἢ μικρὸν ὕστερον ἀλώσεται, ἐὰν περ μὴ ἀνδρωθῶσι. Præcipit sic affectis, ut qàm primùm nubant. siqidem indè futuram conceptûs spem; qi malo isti medeatur: qod nisi virum expertas affectaturum est probabile. ità τὸ ἀνδρωθῆναι est, Hippocrate ipso interprete, ἀνδρὶ συνοικῆσαι. τὴν ἀνδρῶδες verò q e. virum experiri, eodem avtore, opponitur τὸ παρανδρῶδες. h. e. *à viro præteriri, neglectim haberi*, & *viri*, sive *thalami*, ut Marcus, *nuptiarum*, ut Flaccus, *expertem esse*. & παρθένοι παρανδρεύουσαι, qas ὑπερημέρους τοῦ γάμου Anaxandrides dixit, referente *rhetor. l. 3. c. 10.* Aristotele. Nihil certius, nihil clarius.

Ἀλλ' ἔτι χρὴ ἐπιλαβεῖν τὸ χρόνου] *Sed tempus expectavi*. Xyl. sed nec ἐπιλαβεῖν ejusmodi aliqem habet significatum; & ἔτι illud aliud prorsus innuere videtur. Rectiùs M Cas *Sed longiùs etiam, quàm necesse erat, distuli*. Ità ἐπιλαβεῖν τοῦ χρόνου erit de tempore, qod liberum datur, aliqid sumere, qo cùm possis frui, nolis tamen. Phrasis duriuscula, fateor, & insolens. Sed ea proculdubio Marci mens istîc, non qam Xyl. voluit.

Δωματίην ἔχειν ἐν αὐλῇ βιοῦντα] Ità *l.* § 16.

Δωμα-

Δωματίν ἄρα καὶ ἐν ζῆν ἐν αὐλῇ· qem locum vide.

Ἐδόκουν σημειωδῶν] sive σημειωδῶν, ut Lugd. qod usitatius est, & eodem recidit. utrumqe enim vestes notabiles & insigniores sive splendidiores designat. Hoc eo, qoniam, ut Jesus noster, *Luc. c. 7. v. 25.* Οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. Ἐδόκουν σημειώδεις, inqit, Annotator Lugd. Vocat *imaginibus textas, pictas, palmatas, χρυσοστόλους, auro vel purpurâ clavatas.* De Augusto Sveton. *l. 2. c. 73. Togis usus est neqe restrictis, neqe fusis; clavo nec lato, nec angusto.* De Antonino Pio Capitol. *Visus est sanè ab amicis cum privatis vestibus, & domestica qædam gerens.* Et de Alexandro Severo, Lamprid. *Gemmas de calceamentis & vestibus tulit, qibus usus fuerat Elagabalus. veste albâ usus est, nec auratâ, penulis togisque communibus.*

Μήτε λαμπάδων καὶ ἀνδριάντων τοιῶν Νέρωνος] Just. Lipsius ad Tacit. *annal. l. 1. principatûs insignia* intelligi vult, inter qæ *ignis prælatio.* Herodian in *Commodo* de Lucilla sorore ejus, καὶ τὸ πῦρ προπέμπεσθαι αὐτῆς. Et de Marcia ejusdem Concubina, πάντα ὑπῆρχεν, ὅσα σβεστὴ πλὴν τοῦ πυρός. De Pertinace, Καίπλαδεν ὅτι τὸ σωφρόνιον, ὅτι τὸ πῦρ ἐάσας ἑαυτῷ προπεμπέσθαι, ὅτε τι ἄλλο ἦν βασιλικῶν συμβόλων εἰς ὕψος ἀρθῆναι. Qibus addas licet & ex eodem de Nigro, καὶ προπεμπόντος τοῦ πυρός. Eum *ignem lampadem* fuisse adfirmat ex hoc Marci nostri loco; qarum usum, ut *in Deorum cultu*, sic & *in Imperatorum*, extitisse. Accedit huic & Annotator Lugdun. *Lampadas*, inqit, vocat, *qæ præferebantur Imperatoribus, ut ignis Regibus Persarum.* Coripp. de adventante Imperatore in theatrum,

--præmuncius antè
Signa dedit cursor, posita de more lucerna.

Verùm Meric. Casaubonus in adversum contendit; *lampadésqe & statuas* sive *imagines* eodem refert, ad *simulacra* scil. *lampadas manibus gestantia*, de qibus Lucret. *l. 2.*

Si non aurea sunt juvenum simulacra per ædes
Lampadas igniferas manibus retinentia dextris,
Lumina nocturnis epulis ut suppeditentur.

Et Lucretio prior, poetarum princeps, *Odyss. η. v. 100.* Alcinoi avlam describendo,

Χρύσειοι δ' ἄρα κοῦροι, ἐϋδμήτων ἐπὶ βωμῶν
Ἕστασαν, αἰθομένας δαΐδας μετὰ χερσὶν ἔχοντες,
Φαίνοντες νύκτας τε δώματα δαιτυμόνεσσιν.

Ubi Evstath. χρύσειοι κοῦροι, ἀνδριάντες exponit. Ideò autem Marcum τοιῶν Νέρωνος adjecisse, *ut à vulgaribus, qæ in ædibus plebeiis etiam plerisqe reperiuntur, imagines hasce distingueret.* Ego verò inter summos istos viros arbitrum me nevtiqam interponam: aliorum, uter Marci mentem attigerit propiùs, per me judicium fuerit.

Ἐγγυτάτω ἰδιώτου συνέλαυν ἑαυτόν,] De Marco Capitol. *Adoptatus in avlicam domum, omnibus parentibus suis tantam reverentiam, qantam privatus, exhibuit. erâtqe haud secùs rei suæ qàm in privata domo parcus ac diligens; pro instituto patris volens agere, dicere, cogitare.* Et Aristid. *orat. in regem:* Ἐπέδειξεν, ὅτι καὶ ἰδιώτου ὄντα καὶ βασιλέα, δύον τε ὃς τὸν αὐτὸν εἶ) διὰ τέλους. τοιοῦτον μὲν περὶ τῆς βασιλείας παραμὸν ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν ᾗ τῇ ἀρχῇ ὄντας ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ καὶ τρόπῳ χρώμενον. De Pio pariter Capitolinus; *Imperatorium fastigium ad summam civilitatem deduxit. nec omninò qicqam de vitæ privatæ qalitate mutavit. vindemias privati modo cum amicis egit. qum sibi & filiis honores peteret, omnia qasi privatus fecit. qin & Senatui tantum detulit Imperator, qantum cùm privatus esset, deferri sibi ab alio principe optabat.* De civilitate hac qam in Augusto lavdat Sveton. *lib. 2. c. 51.* Vide Casavbonum ibidem. Sed & qæ superiùs ad § 16. κοινονομοσυνῶν.

Καὶ νὴ διὰ τοῦτο ταπεινότερον] Lugd. νὴ δία. Sed legendum, μὴ διά. Sive ut M. Cas. νὴ δία μὴ διὰ τοῦτο. Rem qod attinet; *nihilo demissior?* imò tantò major, tantò avgustior. Siqidem, ut scitissimè, sed & verissimè, Plinius in *panegyr. Qui nihil ad avgendum fastigium supereſt, hoc uno modo crescere potest, si se ipse demittat, securus magnitudinis suæ.* neqe enim ab ullo periculo fortuna principum longiùs abest, qàm humilitatis. De Pio Capitolinus, posteqam *civilitatem* ejus descripserat, útqe species imperatorias superfluas à se amandaverat; *& tamen*, inqit, *ingenti avtoritate apud omnes gentes fuit.*

Ἀδελφοῦ] Marci fratrem hunc adhuc qærimus, nec reperire hactenùs potuimus.

Δωμαΐζε μᾶλλον διὰ ἦθος ἐπιγεῖραί με] At tantùm ab eo absuit Lucius, ut Marcum moribus suis ad rem bene gerendam excitaret; ut contrà *post illius obitum Marcus solus rempublicam tenuerit, multò melior & feracior ad virtutes: qippe qi nullis Veri jam impediretur avt simulatis callidæ severitatis erroribus, avt his, qibus præcipuè displicebat Marco jam indè à primo ætatis suæ tempore, vel institutis mentis pravæ, vel moribus.* Capitolin.

Τιμῇ καὶ σορᾷ ἐυφρανοῦντός με] *Honorem* qidem *Marco exhibuisse Lucium, si suscipereꝛ obsecutum, ut legatum proconsuli, vel præsidem imperatori* (ad qæ verba videndus Salmas.) avtor est Capitol. qi de *amore* tamen idem negare videtur.

Ἐν ὅτι ἴσως ἂν κατεγέλων] Senec. *de brevit. vit. c. 14. Dubitare se Fabianus noster aiebat, an satiùs esset nullis studiis admoveri, qàm his implicari.* Ipse Senec. *ibid. c. 13. De illis nemo dubitabit, qin operosè nihil agant, qi in literarum inutilium studio detinentur.* Idémqe *epist. 88. Ista liberalium artium consectatio molestos, verbosos, intempestivos*

tempestivos, sibi placentes facile & idcò non discentes necessaria, quia supervacua didicerunt. Vide *supra ad § 7.*

Παιδία] *Filios* habuit *Verum*, quem septennem amisit; *Commodum*, cui imperium reliquit, patri per omnia dissimillimum; & *Antoninum* huic geminum, qi quadrimus est clarus; cùm tamen parcus astrorum cursu Commodo Mathematici promisissent *filios* plures, quorum Commodus tres superstites reliquit. Cas. Capitol. Lamprid. Vulcat. *Lucillam & sorores.* Lampr. in *Com. Fadillam.* Vulcat. nominat.

Μὴ ἀρκῶ, μηδὲ κτ' τὸ σωμάτιον διάσχοιμι] Et fuit revera Commodus *formâ corporis justâ*, ut Lampridius, sed ingenio moribúsque plane distortissimis.

Τὰ μὲν ἐπιπλόον με περικόλαι ἐν ῥᾳδιουργίᾳ καὶ παιδιᾷ] Τὰ μὲν Lugd. perperam. Vide *supra* § 7. De re Musica perinde Philippus Macedo, qi filio, qem scitè admodum canere acceperat, *An non te tui pudet*, ingit, *qi nūris tam bellè canere?* Vide Straconici dictum à Ptolomæo reprehensi, ad *l.* 4. § 31. Psaltæ item cujusdam ad Philippum, an Antigonum, ad *l.* 6. § 35.

Τοῦ μὲν ἐπεὶ νέος αὐτοῦ ἦσαν] pro μὲν, *me* adscripsi, sensu exigente.

Ἀκκολάπτων] de qo suprà § 8.

Ῥιζικὸν] supr. §. 7.

Μάξιμον] supr. §. 15.

Τοῦ κτ' οὐσιν βίᾳ] vide supr. ad § 9.

Ἔνεργος] *Perspicue.* Xyl. *efficaciter.* Cas. *ἐνεργῶς.* crebra apud avtores Græcos vocabulorum horum ab excriptoribus permutatio occurrit. Ego tamen istic nihil mutem.

Ἐπιρρίας] *Cogitationes injectas.* Xyl. ὑπονοίας *malim*, atqe ita Cas. *insinuationes.*

Μηδὲν κωλύων ἦν] Lugd. ἢ δὲ, qod & ferri potest, qia ἢ alterum sequitur. Vide ad *l.* 2. § 9.

Τὰς ἐκ τῶν θεῶν ἐπιπνοίας καὶ μονονοχὶ διδασκαλίας] Plato *Philebo*, philosophiam esse ait, θεῶν εἰς ἀνθρώπους δῶρον. Cicero, *Tusc. l.* 3, *Philosophiâ quid est aliud, nisi, ut Plato ait, donum, ut ego, inventum Deorum?* Senec. *epist.* 90. *Deorum immortalium munus est, qòd vivimus; philosophia, qòd bene vivimus. itaqs tantò plus nos huic quàm diis, quantò majus bonum est bona vita quàm vita, pro certo deberemus, nisi ipsam dii philosophiam tradidissent.* Hæc eò retulerim, qòd διδασκαλίας non satis dicit; ἐπιπνοίας verò pro occasionibus singulatim *suggestis* intellexerim. Hinc formulæ illæ apud Homer. *Iliad.* τ'. *v.* 485. & Ψ'. *v.* 270.

——θεὸς ἐμβάλε θυμῷ.

& *Odyss.* τ'. *v.* 10.

——τὸ δ' ἐνὶ φρεσὶν ἤμβαλε δαίμων.

Jeà in sacra pagina de Artaxerxe Memore Esdræ *c.* 7. *v.* 27. *Indidit eam animo Regis rem Deus.* & Nehemiæ *c.* 2. *v.* 12. & *c.* 7. *v.* 5. *Indidit Deus meus animo meo.* Vide ad *l.* 2. § 31. Ἐπιπνοίαν verò καὶ διδασκαλίαν ita distingvere videtur, ut illæ per signa quædam obscuriora, istæ per indicia clariora, quasi differè præcipiendo qid factò opus sit, procedant. Galen. *de optim. sect. c.* 11. ex Empiricorum sententia: Τὰ κεφαλαιῶδη, ἃ μὴ αἰσθήσει καταλαμβάνεται, ὡς τὸ ὑγιαῖνον ἢ νοσοῦν, ἢ τὰ διὰ σημείων τινῶν καταλαμβανόμενα. ἐπειδὴ καὶ ἐνίων καταλαμβάνεται τὰ μὲν μᾶλλον διὰ τῆς ἐπιλείψεως, ἀφανῶς διαστίνει.

Τὸ ἀνίσχειν μοι τὸ σῶμα] Αὐτὸς γὰρ ὁ ἀνδρὸς ὑγιὴς τὸ σῶμα ἦν. Dio. *Habuit enim corpus valetudinarium.* qod studio intentiori Capitolinus adscribit. *Tantum*, inqit, *operis & laboris studiis impendit, ut corpus afficeret, atqs in hoc solo pueritiæ ejus reprehenderetur.* Sed & Cassius, Ἐκ τῆς πολλῆς, inqit ἀσχολίας τε καὶ ἀσκήσεως ἀσθενὲς τὸ σῶμα εἶχε· καὶ τοι τοιαύτη ἐμπεφυκὸς ἐκ ἀρχῆς κτησάμενος, ὥστε καὶ ἱππομαχεῖν, καὶ ἅμα ἀγείρειν ἐν ὥρᾳ χειμερινῇ δύνασθαι. Et mox; Οὕτω φιλόπονος καὶ καμεῖν πλείστου ἄξιος ἦν, ὡς εἶπεν, ἐπὶ ἀγωνίαν ἀσκήσας. qæ postrema illustrant, qod adjecit hic Marcus, ἐν τῷ τοιούτῳ βίῳ. Nec tacendum qod apud Svidam scriptor innominatus, ubi de Marci corpore imbecilliori dixerat, subjungit, Καὶ τοῦτο ἐξ ἀδιηγήτου χαριεστάτου γυμνασίου. Tribuit autem hoc Cassius theriacæ, qod qotidiè sumebat, beneficio. De qo videri poterit Galenus, qi hunc Marci morem diligentiùs narrat, *de antidot. l.* 1. *c.* 1.

Μὴ ἄλαδε] ἄπιστος eo sensu, qo Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 1. Καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι. Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. Μηδὲ μὴν ἀπιστεῖσθαι πρὸς πάλιν γαμετῆς τὸ πρέπον τῆς ἑαυτῆς γυναικός. *Prov. c.* 6. *v.* 29. Οὐκ ἀθῳωθήσεται πᾶς ὁ ἀπλομιγὴς αὐτῆς, *qisqis eam attigerit, haud futurum est insons.* de uxore aliena. Eadem mente ἄπιστος & ἀπιστεῖν usurparunt. Plut. *Alex.* Παρθενίων δὲ φησὶ γαμῆσαι καλὴν καὶ γνησίαν ἄλαδε γυναῖκα. —ἀλλ' Ἀλεξάνδρου τε τούτων ἐπιόντων, καὶ ἄλλων γνησίως περὶ γάμων, πάλιν βασιλίνης.

Βενεφίκιος] Ex pallacis avlicis videtur iste fuisse.

Θεόδοτος] ex numero exoletorum iste. Vide *supr.* § 16.

Τὸ χαλεπήναντα Ῥησίνῳ, μηδὲν πλέον ποιῆσαι, ἐφ' ᾧ ἂν μετέγνων] Faciunt huc, Abigajelis Davidem Nabali infensum mitigantis interpellatio, Regisqs ipsius tum mulierculæ, tum & Deo ipsi eo nomine benedicentis acclamatio, *Historiæ Reg. l.* 1. *c.* 25. *v.* 31, 32, 33. Atqs hoc est, qod Apostolus monet, *ad Ephes. c.* 4 *v.* 26. Ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. de qo loco alibi diximus.

Μέλλοντα τέλος τοῦ τέλους τοῦ τελεῖσθαι] Obiisse videtur,

videtur ex Capitolino, Marci mater, anteqam filius imperium Pio defuncto adiret: qâ tamen ætate fato concesserit, incertum.

Οἰκῆσαι μετ' ἐμοῦ τὰ παλάτια ὅπ] Capitol. *Ab Adriano adoptatus, jussúsque in Adriani privatam domum migrare, invitus de maternis hortis recessit.*

Ὅτι οὐκ ἔστι μοι χρήμαλα] Qòd nec defuerit unqam, unde aliqid poscenti se subveniret; nec eò fuerit redactus, ut ab aliis flagitare cogeretur, pro magno ducit beneficio. Agnoverat nimirum illud Servatoris nostri; *Μακάριόν ἐστι διδόναι, μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. Act. c. 20. v. 35.* & qod optimum qemqe censere Gregorius Naz. asserit *orat. pro pauper. Τὸ εὐπορεῖν τοῦ πάσχειν πημάτων καὶ ἀξιαπαθεστέρων χέρδος ἔλεσθαι.*

Τῇ γαμέτῃ τοιαύτῃ] *Habuit uxorem Annian Faustinam consobrinam suam.* Capitol. Et reverâ, qalis istîc depingitur uxor, numinis donum, havd è minimis, havd è multis, censeri meritò possit. Verùm an ejusmodi Marci nostri Faustina extiterit, licèt Pii filia, Marcus ipse viderit. Certè si vera narrant Cassius & Capitolinus, nihil minùs illa fuerit.

Τὸ ἐπιτηδείων προφῶν εἰς τὰ παιδία εὐπορῆσαι] Ità Philippus Macedo *epist. ad Aristotelem.* *Ἴσθι χαίρουσά μοι ὑὸν πολλῷ ἔν τοῖς θεοῖς χάρειν ἔχω, ὑφ' ὅτου ἐπὶ τῇ γονῇ τοῦ παιδὸς, οὗς ἐπὶ τῷ σοὶ τῷ σῷ ἡλικίαν αὐτὸν γεγονέναι. ἐλπίζω γὰρ αὐτὸν ὑπὸ σοῦ τραφέντα καὶ παιδευθέντα ἄξιον ἔσεσθαι καὶ ἐμοῦ καὶ τῆς ἡμετέρων διαδοχῆς. Filium mihi genitum scias; qo nomine Diis gratias ago, non tam proinde, qia natus, qàm qòd eum nasci contigerit temporibus vitæ tuæ. Spero enim fore, ut à te edoctus eruditúsque, dignus evadat, qi & nobis, & rebus à nobis susceptis succedat.* Refert Gellius *l. 9. c. 3.* Commodum avtem Marcus *& suis præceptis, & etiam magnorum atqe optimorum virorum operâ erudire conatus est. habuit literatorem Græcum, Onesicratum; Latinum, Capellam Aristium: orator ei Anteius Sanctus fuit. Sed tot disciplinarum magistri nihil ei profuerunt.* Lamprid.

Τὰ δ' ὀνειρόκριτα βοηθήματα] De remediis istiusmodi per insomnia indicatis superstitiosa multa in *sermonibus sacris* Aristides; sed & Cicero *de divinat. l. 1.* tangit & noster, *l. 9. § 27.*

Καὶ τότε ἐν Καύτῃ ὥσπερ χέσῃ] locus mutilus; qod & Xylander monuit. *forsan*, inqit in *notis*, *ὥσπερ χέσῃ qomodo utatur.* At in versione, *sicut Chræse:* ac si loci alicujus nomen proprium esset. qò inclinat & Mericus; sed ut viri, non loci, appellatio sit, & χέσῃ legatur. qasi dicat Marcus; *Cajetæ, qæ in regione Campana maritimum est opidum, se Deis vota facientem, fausta retulisse; prout & Chrysæ Phœbi sacerdoti olim contigerat supplicanti παρὰ Διὸς πολυφλοίσβοιο θυόεντος. Il. α'.* Eruditus vir D. Bo[illegible] χέσει legendum suspicatur: χέσις idem qod χεσμὸς, ut χεσμάτιοις interdum pro χεσματισμοῖς dicitur. ut sensus sit, *qemadmodum sibi divinitùs remedia ad qosdam morbos monstrata fuerunt, ità etiam cùm Cajetæ aliqandò agens versaretur in periculo alicujus morbi alterisve casûs, auxilium, qo eum depelleret, ostensum fuisse, idqe tanqam oraculo, cùm aliàs in ea urbe oracula nulla edi solerent.* Idem ferè vult Annotator Lugd. qi legit, *καὶ τότε ἐν* K. *ὥσπερ χεσμόν.* ac vertit, *Hocqe Cajetæ, tanqam oraculum qoddam.* Clariss. Salmas. *sine aliqo scrupulo* (qales Marcus istîc loqitur) *ὀνείρου sanum fieri locum vix posse* censet. *conjecturam* tamen *duplicem* adjungit. legendum scil. vel, *καὶ τότε ἐν Καύτῃ εὐτυχῆσαι*, ut *loci* meminerit, in qo monitum illud à numine acceperit: vel, *καὶ τότε ἐν Καύτῃ, οὐκ ἀπεχρίσαι*, ut & *remedii* præcepti mentio fiat, qod *circumlinere* sibi aliqid jussus sit. In re tam ambigua ipse statuere nihil avsim.

Ὅπως τε ὑπεδύμησε] [*τὸ*] *ὅπως τε ὑπεδ.* sic ut in præcedentibus passim. Salmas. forsan, *τὸ, ὅπως ὑπεδ.* ut *τε* ex *τὸ* factum sit.

Ἀποκαθήσθαι ὑπὸ τοὺς συγγραφεῖς] Lugd. *ἀποκαθίσαι.* forsan *ἀποκαθῆδε* usitatiùs avtem *ὑπὸ τοῖς συγγραφεῦσι* diceretur. Sed & Thucydides *l. 1. καθίζεσθαι ὑπὸ τὸν ἰσχίαν*, dixit. Epictet. *dissert. l. 2. c. 6. οὐκ ἦν τοσοῦτο, τοσούτων μὲν ἀκηκοέναι, τοσαῦτα δὲ γεγραφέναι, τοσούτῳ δὲ χρόνῳ παρακαθῆσθαι καὶ γεγυμνῶσθαι ὡς πολλοὺς ἄξιος.* Verùm *ἀποκαθῆδε*, qo Marcus hic usus videtur, disertius est vocabulum. Significat enim *desidem & ignavum assidere.* Pollux *l. 3. c. 24.* inter *ignaviam* ac *desidiam* denotantia vocabula, *ἀποκαθῆδε* & *ἀποκαθίζειν* collocat. Vetus Edictum Censorium ex Svetonio *de clar. Rhetor.* à Gellio *l. 15. c. 11.* exhibitum: *Renunciatum est nobis, esse homines, qi novum genus disciplinæ instituerunt; ad qos juventus in ludum conveniat: eos sibi nomen imposuisse Latinos Rhetoras: ibi homines adolescentulos totos dies desidere.* hoc est, qod Marcus, *ἀποκαθῆδε.*

Θεῶν βοηθῶν καὶ τύχης δεῖται] Expressisse videtur, qod Plato *de leg. l. 4.* & ex Platone Maximus Tyr. *orat. 3.* & Stobeus tom. *2. tit. 58. Θεὸς μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ πάντα καὶ ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξυμπάντα.* qanqam *τύχης* nomine *providentiam divinam* intelligere videtur, vel *casus* potiùs *fortuitos* rerúmqe contingentium providentiâ divinâ dispositam & gubernatam. qomodo & Solomon Rex usurpavit, *Eccles. c. 9. v. 11.* qo loco, qod Plato *τύχη καὶ καιρὸς*, Solomon עת ופגע dixit. Stoici enim omnia fato fieri statuebant; & fortuita etiam qæ dicuntur, eodem referebant. Ità Aristoteles Rhetor. *l. 2. c. 19 § 8.* *Ἐν δ' ἀκολουθεῖ βέλτιον ἦθος τῇ εὐτυχίᾳ, ὅτι φιλόθεοι εἰσὶ, καὶ ἔχουσι πρὸς τὸ θεῖον πως πεποίησιν, διὰ τὰ γινόμενα

μβρια ἀγαθὰ ὑπὸ τῆς τύχης. Vide & Marcum *l.* 3. § 11. Plinius minor. *lib.* 4. *epist.* 8. *Sed nimirum quæ sunt in manu hominum, & mihi & multis contigerunt. illud verò, ut adipisci arduum, sic etiam sperare nimium est, quod dari non nisi à Diis potest.*

Τὰ ἐν Κυάδοις] Ambigi potest, utrùm ad antecedentia lemma istud, an ad subsequentia pertineat. Ex usitata siquidem formula, si antegressa spectaret, dicendum videatur, τὰ ἐν Κυάδοις· *apud Quados ista*; concepta nimirum, vel conscripta sunt. Illud autem, Τὰ ἐν Κυάδοις. hoc est, *Quæ apud Quados*, agenti scil. concepta & conscripta; tituli præfixi potiùs, quàm subjunctæ clavsulæ significationem præ se fert. Atque in hanc partem hoc in loco M. Casaubonus accepisse videtur; in libro proximo exeunte illam alteram secutus. Ipse interim eâ disceptatione in medio relictâ, ad hunc locum libro primo terminum dare nihil quicquam dubitavi: cùm & huc usque seriem quandam continuam, quæ hîc planè incidit-tur, avtor ipse tenuerit, miscelam deinceps meram exorsus; & sectiuncula illa ipsa, à qa liber secundus in hactenus excusis inchoatur, ad proximè præcedentia respectum habeat satis clarum.

Κυάδοις] *Quadi.* Germaniæ populus, de qibus Ptolemæus *geogr. l.* 2. & Tacitus in *tractatu de morib. German.* Adversùs istos Marcomannis junctos non sine prospero successu bella gessisse Marcum nostrum, avtores sunt Dio Cassius & Jul. Capitolinus. Sed & Lucian. in *pseudomanti*, cujus hæc sunt verba, ὅτι θεὸς Μάρκος ἦλθε τοῖς Μαρκομάνοις καὶ Κυάδοις συνεπλέκετο. Eam expeditionem celebriorem reddiderunt Christianorum suppliciis impetrati cœlitùs imbres, cùm exercitus siti ferè confectus jam esset. Meminere Tertull. *ad Scapul.* & *in apolog. c.* 5. & ex eodem atqe Apollinario Eveseb. *hist. Eccles. l.* 5. *c.* 5. & *Chron. l.* 1. *&* 2. Niceph. Callist. *l.* 4. *cap.* 12. Zonar. *Annal. tom.* 5. Xiphilinus in *Marc.* Oros. *hist. l.* 7. *c.* 15. Otho Frising. *chron. l.* 3. *c.* 25. Jo. Aventin. *annal. Boior. l.* 2. alii. qanqam istud Cassius, Arnuphis Ægyptii, vel Juliani, ut apud Svidam alius nescio qis, Magicis procurationibus, Marci ipsius precibus Capitolinus, moribus pietatiqe Clavdianus, Christiano nomini iniqiores, adscribant. Videatur Scalig. *ad Eveseb. chron.* & Xiphilin. *supr. ad* § 6.

Ad Librum II.

§ 1. Ὥσθ' ἑαυτῷ προλέγειν] ὅτι, (ut *l.* 3. § 1.) χρὴ, μέμνησο, (ut *l.* 8. § 13.) vel tale qid, subintelligendum. qod cùm in scriptis istiusmodi est frequentissimum, tum nostro istîc cum primis familiare. Cæterùm Xyl. ἑαυτὸν legit, vertitqe, *solebat is sibi prædicere.* Sed monentis potiùs qid velit, qàm qid assveverit narrantis, dictio videtur. qin nec in persona tertia, qam dicunt Grammatici, de se Marcus loqi assoleret.

Σωτηδέξομαι ἑτέρῳ, ἀγαθείσῳ] Seneca, *de ira l.* 2. *c.* 10. *Placidus sapiens & æqus erroribus, non hostis, sed correptor peccantium, hoc qotidiè proficit animo; Multi mihi occurrent vino dediti, multi libidinosi, multi ingrati, multi avari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia ista tam propitius aspiciam, qàm ægros suos medicus.*

Παρὰ τῶν ἀγνοιῶν] creberrimè istud inculcat noster, utì in locis collatis videre licet. vide *infr. ad* § 13. Sed & Epictetum latiùs idem disserentem, *l.* 1. *c.* 18. & *c.* 28. Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 8. *Mali sunt ignoratione recti & boni.*

Ἐγὼ δὲ πεφωρακώς] Ità *l.* 3. § 11. ἀλλ' ἐγὼ ὅτι ἀγνοῶ. qod & urget vehementiùs, dilemmate usus. *l.* 17. § 26. Vel inscitiâ rerum pari & ipse laboras; & pariter affecto ignoscendum: vel perspicaciâ majore imbutus es; & caliganti æqior esse debes. Vide & *infr. ad* § 13.

Τῷ φύσιν τὸ ἀγαθὸν, ὅτι κρεῖττον, καὶ τὸ κακὸν, ὅτι αἰσχρόν] Imò solum illud bonum, hoc solum malum esse. Sic enim statuunt Stoici, apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Hecato *de bonis l.* 3. & Chrysip. *de honesto*, Μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶναι· καὶ τὸ πᾶν ἀγαθὸν καλὸν εἶναι· καὶ ἰσοδυναμεῖν τὸ καλὸν τῷ ἀγαθῷ. & Seneca, *epist.* 76. *Unum est bonum, quod honestum.* De Helvidio Prisco Tacit. *hist. l.* 4. *Doctores sapientiæ secutus est, qi sola bona, qæ honesta; mala tantùm, qæ turpia; potentiam, nobilitatem, cæteràqe extra animum, neqe bonis, neqe malis annumerant.* Vide *infr. ad* § 11.

Συγγενὴς, καὶ αἱματικὸς καὶ σπερματικὸς τῷ αὐτῷ] Ità *l.* 12. § 26. Ὅσον ἡ συγγένεια ἀνθρώπου πρὸς πᾶν τὸ ἀνθρώπειον γένος. ἡ γὰρ αἱματικὴ καὶ σπερματικὴ, ἀλλὰ νοῦ κοινωνία. Non hac duntaxat, avt præcipuè ratione: sed & istâ tamen. Pavlus Apost. apud Lucam *Act. c.* 17. *v.* 26. Ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων. Et Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 10. *Si ab uno homine, quem Deus finxit, omnes orimur, certè consanguinei sumus.* Itaqe τὸ μίσος

μόνον hîc subintelligendum, cujus frequens passim Ellipsis. Xenoph. expedit. l. 3. Οὐδένα γὰρ ἔνι ἱκανὸν εἶναι, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς σωτῆρας. Hominem Dominum nullum, sed Deos solos adorabis. Ità supplet Christus apud Matth. Evang. c. 4. v. 10. Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. quod omissa particulâ illâ Moses dixerat, Deut. c. 6. v. 13. Dominum Deum tuum adorabis, eidemque servies. Paulus ad Rom. c. 4. v. 9. Ὁ μακαρισμὸς οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; Beatificatio ista ad circumcisos (solos) an & ad præputiatos pertinet? Quod Catellio, cùm minùs adverteret, perperam reddidit; Hæc beatitudo in circumcisionem ne cadit, an potiùs in præputium?

Ἀλλὰ νοῦς] Synes. de providentiâ. Ἔστι δὲ ἡ μία ψυχῶν καὶ σωμάτων συγγένεια. ἐκ γὰρ τοῦ πατρὸς ἁπάντων ὅτι γῆς ἐκφυῆναι γοῦνον, τοῦτο σεσήμανε ψυχαῖς, ἀλλὰ τὸ ἐκ μιᾶς ῥιζώσας πηγῆς· qi tamen fontes, unde deriventur animæ, duos statuit; terrestrem alterum, alterum cœlestem; indè Osiridi, Typhoni hinc animam contigisse. At contrà Lucret. l. 2. & Lucretio σύμψηφος Lactant. institut. l. 6. c. 10. eodem, qò Marcus istîc collineans; *Si ab uno Deo*, inqit, *inspirati omnes & animati sumus, qid aliud qàm fratres sumus? & qidem conjunctiores, qòd animis, qàm qi corporibus.* itaq; non errat Lucretius, cùm dicit;

Denique cœlesti sumus omnes semine oriundi:
Omnibus ille idem pater est.—

Subjungit Lact. nostro consentiens: *Ergò pro belluis immanibus habendi sunt, qi hominibus nocent.* —*Ob hanc enim necessitudinem germanitatis docet nos Deus, malum nunqam facere, semper bonum.* Idémq; l. 5. c. 8. ex Ciceronè de legib. l. 1. *Sicut unâ eadémq; naturâ, mundus omnibus partibus inter se congruentibus cohæret ac nititur: sic omnes homines inter se naturâ consuli, pravitate dissentiunt; nec intelligunt se esse consanguineos, & subjectos omnes sub unam candémque tutelam. qod si teneretur, Deorum profectò vitam homines viverent.*

Καὶ θείας σκυβάλας μέτοχος] Θεῖα ἀπόσπασμα i. e. *portiuncula divina*, ὁ νοῦς. i. *mens*, sive *anima rationalis* hîc dicitur. sicut infrà § 4. τῆς τοῦ κόσμου διοικητικῆς σκυβάλου. & l. 5. § 27. τῆς Διὸς ἀποσπάσματα. de qibus, suis locis dicetur. Eadem Epicteto dissert. l. 1. c. 1. Τοῦ Διὸς μέρος. Senecæ epist. 92. *Dei pars est. & de otio sapient. Divini spiritûs pars ac veluti scintilla qædam.* Horat. Serm. l. 2. Sat. 2.

——*divinæ particula auræ.*

qo modo Ammianus, tanqam ex Physicorum sententia, l. 21. *Sol mens mundi nostras mentes ex sese, velut scintillulas, diffunditat.* Et Manilio Astron. l. 2.

——*pars ipsa deorum est.*

Plutarch. qæst. Platonic. l. 1. Ἡ δὲ ψυχὴ νοῦς μεταλαβὼν καὶ λογισμοῦ, οὐκ ἔργον ἦν τοῦ θεοῦ μόνου, ἀλλὰ καὶ τέκνου, καὶ ὅσον αὐτοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ γέγονε. Saniùs Augustinus, epist. 157. *Animam, Dei non particulam esse, sed creaturam.* & *de anim. orig. lib. 1. c. 4.* & *l. 3. c. 3. ab illo, non de illo factam.* qem & amplius vise is *de civit. Dei l. 12. c. 24.* Tertull. *de resurrect. c. 7. Deus animæ suæ umbram, spiritûs sui aurum, ovis sui operum, vilissimo alicui commiserit?* Animam loqitur humanam corpori inditam. Pulcerrimè Gregor. Naz. Augustino sensu consentiens, qamvis modo loqendi dispar, *apologet.* § 33. Ἴσθι ψυχὴν ἀνθρώπου, τὸν ἐκ θεοῦ καὶ θεῖον, καὶ τῆς ἄνωθεν εὐγενείας μετέχοντα, καὶ σοὶ ἐκείνου ἀναγκαῖον, ἢ καὶ τοῦ χείρονος σωτῆρα. Modestissimè Epiphanius, in *anchorat.* § 55. Οὔτε μέσος θεοῦ λέγομαι εἶναι τὸν ψυχὴν, οὔτε ἀλλότριον τοῦ ἐμφυσήσαντος. (ità enim legendum avtumo, qod ἐμφυσήσαντος vulgò legitur) πῶς ἂν τὸ λεχθὲν τοῦτο νοεῖται θεῷ μόνῳ ὑγιαῖνον. Sed & Synesius *epist.* 105. τὸν τοῦ indigitat τὸν ἐν τῇ ψυχῇ μοῖραν τοῦ θείου.

Οὔτε βλάπτειν ἐστὶν οὓς ἐθέλει δυνάμει] Argumentum à nostro crebriùs repetitum, unì in collatione indicatum, nostris etiam non insoleas, qi lædi neminem, nisi à sese, posse contendunt. Habes à Joanne Chrysost. fusè pertractatum, Edit. Savill. *tom. 7. orat. 2.* cujus titulus; Ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικεῖσθαι παρὰ πλείω δίκαιος ἀνήρ. Inter exactas verò Maximus Tyrius *dissertationem* eadem de re ingeniosam admodum instituit, numero 21m. qâ & Socratis dictum illud celeberrimum lavdat, à Platone in *apolog.* politum, à Plutarcho *de tranqill.* ab Epicteto *enchiridio extremo, & dissert. l. 1. c. 29.* & *l. 3. c. 23.* à Clemente *Strom. l. 4.* repositum, à Thrasea etiam apud Dionem in *Nerone* usurpatum. Ἐμὲ γὰρ Ἄνυτος καὶ Μέλητος ἀποκτεῖναι μὲν δύναιτ᾽ ἄν, βλάψαι δ᾽ οὔ. *Me Anytus & Melitus occidere qidem possint, sed lædere non possint.* In eandem hunc sensum & Dominus noster desuis apud Lucam *Evang. c. 21.* qibus etiamsi præderet, fore ut morte ipsâ multarentur (καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν § 16.) subjicit tamen, nihil indè ad ipsos damni, nè vel minimum qidem, redituram. καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. *nec capillus è capite vestri cujusqam periturus est.* v. 18. οὐ γὰρ δύναμις, inqit Maximus, ἐγκεῖσθαι ἀνδρὶ ἀνὴρ πονηρὸς βλάβῃ. qod Plato, οὐ γὰρ θεμιτὸν ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι. *neqe enim jus fâsq; patitur, ut vir bonus qispiam ab improbo qoqam lædatur.* Vide ad *l. 9. § 4.* Itaq; cum nostro consentiens planè Joan. Chrysost. *in Matth. orat. 87.* Ἐὰν δὲ μὴ πάσχῃς δεινὰ, πόθεν ὀργίζῃ τοῖς μηδὲν σε διαθεῖσι κακόν; *Si mali nil pateris, cur ei succenses, qi te malo non affecit?* Julianus denique *de Cynicis. orat. 2.* Κἂν τις ἕτερος ἔχῃ πρὸς αὐτὸν κατάκορες, δίκαιος, πολλοὶ πρὸς θεούς. ἐκείνῳ γὰρ ἐκ τοῦ ἐμοῦ ἐχθροῦ

ὑδὲ γὰ βλαβερὸς· αὐτὸς δὲ αὐτῷ, βαρύτατον ὀπαδεῖς πῆμα τῷ τοῦ χρείττονος ἄγνοιαν, ἔρημος τῆς ἐκείνου περιουσίας.

Αἰσχρῷ γάρ με ὑδεὶς περιβάλλει] αἰσχρῷ περιβάλλειν, ut & κακῷ περιβάλλειν, *infrà* § 11. metaphora ab amictu sumpta, qi corpori circumjicitur, φόϛ; corpus ipsum involvitur. qalis illa Psalmæ *Psal.* 109. *v.* 18, 19. ἐνδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον. ——ἐνδυσάτω αὐτὸ ὡς ἱμάτιον, ὃ περιβάλλεται. *turpi*, inqit, *aliqo nemo me involverit.* qia virtutem scil. nemo eripere cuiqam potest, in qa sola τὸ καλὸν, & in cujus solius privatione τὸ αἰσχρὸν Stoici collocant. Λέγουσι γὰ μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν εἶ)· εἶ) γὰ τοῦτο ἀρετώ. Laërt. *Zenon.* & Senec. *de vit. beat. c.* 22. *Sapientibus nostris unum bonum est virtus.* &, *de constant. c.* 5. *Unum malum illis est turpitudo.* Vide Cicer. *Parad.* 1. qi & idem *ad Attic. l.* 10. *ep.* 4. *Nihil esse bonum, nisi qod honestum: nihil malum, nisi qod turpe sit.* itaqe τὸ αἰσχρῷ περιβάλλειν, & τὸ κακῷ περιβάλλειν, Marco nostro idem sunt. Maximus Tyr. *orat.* 2. Ἀδικία ἔστιν ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ· τὸ γὰ ἀγαθὸν τί ἂν εἴη ἄλλο ἢ ἀρετή; ἡ γὰ ἀρετὴ ἀναφαίρετον. ὑκ ἀδικηθήσεται τίνιω ὁ τῷ ἀρετῷ ἔχων ἢ ὑκ ἔστιν ἀδικία, ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ. ὑδὲν γὰ ἀγαθὸν ἀφαιρεῖται, ὑδὲ κτόκλιτον, ὑδὲ ἐλεητὸν, ὑδὲ λυπηρόν. Eodémqi Chrysostomus, in argumento hoc, telo pugnat. Telephus Accianus apud Macrob. *Saturn. l.* 6. *c.* 1.

——*nam si regnum à me fortuna atq; opes*
Eripere qivit, at virtutem non qit.

Ἀπεὶς γὰ περιουσίας ὁ γίνεται. Epictetus apud nostrum *l.* 11. § 36. *Prædo virtutis nullus est.* Itaq; Maximus: Ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος κατάγελαστος γίγνεται, ἀφαίρεσιν, ὁρῶν τοὺ ἀδίκως ἐπ' αὐτὸν ὡρμηθότας πονηρῶ, ὁμοίως τῷ φῶρ, ἀθῶσαι δ' ὑδὲν. ἀλλὰ καὶ ἀπιμελόμενον ἐκείνων, βοήσεται τὸ τοῦ Ἀχιλλέως, Iliad. ι'. 604.

——φοινὸς δ' ὑπαμὸς Διὸς ἄρη.
καὶ ἀφαιρεθέν τὰ χρήματα, φησόμεθα ὡς πεῖσμα καὶ ἀσφάλιον ἀφῃρῆσθαι. καὶ ὑποδυνεῖται, ὡς ὑπὸ πυρετοῦ καὶ λίθου, ὑδὲν ἀφαιρεθῆ πρὸς τοὺ ὑποκλύσαντας. Senec. *de constant. sap. c.* 5. *Injuria propositum hoc habet, aliqem malo afficere: malo autem sapientia non reliqit locum. unum enim malum illi est turpitudo: qæ intrare eò, ubi jam virtus hospitátumqe est, non potest. injuria ergò ad sapientem non pervenit. nam si injuria alicujus mali patientia est; sapiens autem nullius mali est patiens; nulla ad sapientem injuria pertinet.* Vide ad *l.* 8. § 1.

Οὐτε ὀργίζεδς τῷ συγγενεῖ δύναμαι, ὔτε ἀπίχθεδς αὐτῷ] Epictet. *Enchirid. c.* 42. Πᾶν πρᾶγμα δύο ἔχει λαβάς, τὸ μὲν φορητὸν, τὸ δ' ἀφόρητον. ὁ ἀδελφός σὸν ἀδικῇ, σὺν διδοὺς αὐτὸ μὴ λαμβάνε, ὅτι ἀδικεῖ. αὕτη γὰ λαβὴ ὄζιν αὐτῷ ὑ φορητή· ἀλλὰ ἐκεῖθεν μᾶλλον, ὅτι ἀδελφός, ὅτι σύτροφος, καὶ λήψη αὐτὸ, κατ' ὀ φορητόν ὄζιν. Idem *differt. l.* 3. *c.* 10. Οὐκ ἔδει ὕτω μοι περιπεπλῶσθαι τὸν ἀδελφόν. ὑ, ἀλλὰ τῦτο μὲν ἐκείνῳ ὄψεται. ἐγὼ δ' ὡς ἂν περιπεπλῶ αὐτὸς, ὡς δεῖ χρῆσθαι τοῖς πρὸς ἐκείνον. τῦτο γὰ ἐμόν ὄζι, ἐκείνο δ' ἀλλότριον· τῦτο ὑδεὶς κωλύσαι δύναται· ἐκεῖνο κωλύεται. vide *l.* 5. § 22.

Γεγόναμεν πρὸς συμπλοκήν] Qod *l.* 4. § 3. τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. & *l.* 8. § 56. Οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν ἀλλήλων ἕνεκεν. & *l.* 5. § 16. πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν. & *l.* 7. § 13. πρὸς μίαν τινα συμπλοκήν. Vide *infrà ad* § 2. Senec. *de ira l.* 1. *c.* 5. Homo in adjutorium mutuum generatus est. & epist. 95. *Natura nos cognatos edidit, cùm ex eisdem & in eadem gigneret. hæc nobis amorem indidit mutuum, & sociabiles fecit: illa æqum justúmq; composuit: ex illius constitutione miserum est nocere càm lædi: & illius imperio paratæ ad juvandum manus. iste versus & in pectore & in ore sit:*

Homo sum: humani nihil à me alienum puto. Ter. *Heaut. act.* 1. *s.* 1. *Habemus in commune, qòd nati sumus. Societas nostra lapidum fornicationi similima est, qa casura, nisi invicem obstarent; hoc ipso sustinetur.*

Ὡς πόδες] Ideò, πᾶν τὸ ὑπὸπον ἐξ ἀνάγκης ἀρτίως ἔχει τοὺ πόδας. Aristot. *de animal. incess. c.* 8. & *hist. anim. l.* 1. *c.* 5. & *problem. l.* 10. *q.* 18. & 23. Hierocles Ἐν τῷ περὶ φιλαδελφίας apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 81. Οἱ ἀδελφοὶ τέκνον τινὰ τὰ αὐτοῦ μέρη πολυχέρνσιν, ὅτερ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰ σκέλη, καὶ αἱ χέιρες, καὶ τὰ λοιπά. ὅτερ ὖν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ αἱ χέιρες, ὅτερ ἕκαστον ἰδίαν ψυχὴν καὶ νοῦν λαβόντι, ἀδύνατον ἂν τὰ λοιπὰ πάση μηχανῇ διὰ τὴν ἐριπιθίλιν κοινωνίαν, τῷ μηδ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον διὰ τὸ εἶ) παρέχειν καλῶς δίχα τῆς ὅλ' ἑτέρας παρασίας· ὕτω γὰ καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους γενέσθαι, καὶ τὴν ψυχὴν (forsan ψυχὴν μιαν. Vide *ad l.* 4. § 4. *annot.* 1. & § 29. *annot. ult.* & *l.* 9. § 8. & *l.* 12. § 30.) ὁμολογοῦνλας ἔχειν, μηδὲν πλεόνας αὐτοῖς, ὥσπερ τοῦ δέοντος φερομένοις τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ γὰ αὖ καὶ πλεῖόν τι παρὰ τὰ μέρη συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν. ὅτι τε γὰ ὀφθαλμοὶ μὴ ὁρᾶσιν ἀλλήλοις παρέγλα, καὶ χεὶρ συμπλάζεται παρὰσα χειρὶ παρὰσα· ἢ ὁ ἀδελφῶν σύμπραξις ἀλλήλοις πολυχρεστοτάτη πώς ἔζ· περᾶται γὰρ τὰ κοινῇ διαφέροντα, καὶ διεσπάτες πάμπαν, μέγα δ' ὑπάρχειν ἀλλήλοις ὄφελος, κἂν μεῖον ἢ τὸ διάστημα. Ita enim locus ille insignis, sed fœdissimè vitiatus, ex parte saltem restitui poterit. Basil Cæs. *epist.* 68. Ἀκριβῶς εἰδότες, ὅτι πλέον ἡμεῖς τῆς ἐνὸς ἑκάστε ὅλ' ἀδελφῶν ἐπικελείας δόμεθα, ἢ ὅσον εἰ ἕτερος ὅλ' χειρῶν τῆς ἑτέρας. ἐπεὶ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν καλασκενῆς, τὸ ἀναγκαῖον τῆς κοινωνίας ὁ κύριος ἡμᾶς ἐδίδαξεν· ὅταν γὰρ αὐτὰ ταῦτα ἀπέδωμεν τὰ μέλη ἡμῶν, ὅτι ἂν ὑδὲν

αὐλῶ πρὸς ὑπηρεσίαν αὐτάρκες. ὅτε γὰρ ἂν τὰς ἀσφαλῶς βαδίσεις, μὴ συμπεσεῖσθε τοῦ ἑτέρου· ὅτ' οὖ ὀφθαλμὸς ὑγιὴς ἴδοι, μὴ κοινωνὸν ἔχων τὸν ἕτερον, καὶ μετ' αὐτοῦ συμφώνως πρὸς ἅλλων τοῖς ὁρατοῖς. καὶ ἀκοὴ ἀκριβεστέρα, ἢ δι' ἄμφοιν τοῖν πόροιν τὸν φωνὴν δεχομένη· καὶ ἀντίληψις κρατιστέρα τῇ κοινωνίᾳ τῶν δακτύλων. καὶ ἀπλῶς ἁδὲν ὅτι μὴ ἐκ φύσεως, ὅτι μὴ ἐκ τεχνικῆς αἱρέσεως κατορθωθὲν ὁρᾷ, ἀνὰ τὰς μὴ ὁμοφύλους συμποίας ὑπερλέμβον. Cæterùm de usu finéq; Marcus, de necessitate Basilius loqitur.

Ὡς χεῖρες] De manibus Galen. *de usu part. l.* 1. Σύμμαχον ἑτέρᾳ τὴν ἑτέραν ἡ φύσις ἐποίησε ταύτῃ δὴ καὶ πρὸς ἀλλήλας πεφίλησαν· ἀλλήλων γὰρ ἕνεκα γεγλύπται. Indè nata proverbialia illa Menandrianum apud Gnomologum;

Ἀνὴρ γὰρ ἀνδρὸς, καὶ πόλις σώζει πόλιν·
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον.
Servat virum vir, civitatem civitas:
Digitum lavatque digitus, & manum manus.

Epicharmeum apud Æschinem in *Axioch.* & Stob. *tit.* 2. *itt.* 10.

Ἀ χεὶρ τὰν χεῖρα νίπτει· δὸς τι, καὶ τι λάμψεται.
A manu manus lavatur: da qid, & qid accipe.

quidam qd Stob. νίπτει, Æsch. νίζει habet. Erasm. & Goot. *xiζει* malunt. ut sit, *A manu manus friatur*, five ut vulgò efferri solet, *Manus manum fricat.* Deniqe Evripideum illud in *Heraclid.*

——μιᾶς ἧ χειρὸς ἀδυνὸς μάχη.
Invalida pugna est, una qam gerit manus.

Virgilius an Septimius in *Moreto:*

Admovet indè manus operi, partitus utrique:
Læva ministerio, dextra est intenta labori.
Hæc rotat assiduis gyris, & conciat orbem.
Interdum fessæ succedit læva sorori,
Alternátque vices.——

Ὡς βλέφαρα) qæ ad oculi tegmen & tutelam amicè conspirant.

Ὡς οἱ σύνοχοι τὴν ὀδόντων] qi veluti in mola *canillus* & *meta*, mutuas sibi invicem operas jugiter præstant.

Τὸ ἓν ἀντιπεφύκειν ἀλλήλοις παρὰ φύσιν] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Illud ante omnia cogita, fœdam esse & execrabilem vim nocendi, & alienissimam homini, cujus beneficio etiam sæva mansvescunt.* Apud Xenophontem *commentariorum l.* 2. Socrates fratres duos dissidentes his verbis alloqitur. Νῦν μὲν ὕτω διάκεισθε, ὥσπερ εἰ τὼ χεῖρε, ἃς ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ συλλαμβάνειν ἀλλήλοιν ἐποίησεν, ἀφεαλῶ τούτω, πεφύκασιν ὡρὸς τὸ διαχωλύειν ἀλλήλω· ἢ εἰ τὼ πόδε θείᾳ μοίρᾳ πεποιημένω ὡρὸς τὸ συμβγεῖν ἀλλήλοιν, ἀμελήσαντε τούτω, ἐμποδίζοιεν ἀλλήλω. ἦκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία τοῖς ἐπ' ὠφελείᾳ πεποιημένοις ἐπὶ βλάβῃ χρῆσθαι καὶ μὴ ἀδελφῶ γε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν, ἢ χεῖρε καὶ πόδε, καὶ ὀφθαλμὼ, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀνθρώποις.

§ 2. Σαρκία ὄζι, καὶ πνεδμάπον καὶ τὸ ἡγεμονικόν] Eandem distributionem habes sæpiùs repetitam. *l.* 3. § 16. & *l.* 6. §. 32. & *l.* 12. § 3. Idem ferè aliis verbis Apost. *ad Thessal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 23. Τὸ πνεδμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ σῶμα. qo loco τὸ σῶμα est qod Marco hic σαρκία· ἡ ψυχὴ, qod πνεδμάπον· τὸ πνεδμα, qod τὸ ἡγεμονικόν.

Ἄφες τὰ βιβλία] Vide *infrà ad* § 3. sed & Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 4.

Μηκέτι σπῶ] Ità *l.* 4. § 3. ὡς παντὸς μὴ σπῶ, μηδὲ καταγλεῖνε. qod eleganter admodum sic expressit Pers. *Sat.* 5. *v.* 154.

Eu qid agis? duplici in diversum scinderis hamo.
Hunccine an hunc sequeris? subeas alternus oportet
Ancipiti obsequio dominos, alternus oberres.

Οὐ δέδοται] *Non datum est.* Xyl. at Lugd. *Non licet.* nam qod Nὲ stude, reddidit Annotator Lugd. &, μηκέτι σπούδαζε, mavult legi; à Marci mente alienum est. M. Cas. *Non est futurum. non dabitur.* qod exponi vult ex illis *l.* 3. § 14. Μηκέτι πλανῶ. ἃ γὰρ τὰ ὑπομνημάπα σε μέλλεις ἀναγνώσεσθαι, &c. *Noli te fallere. neqe enim futurum est ut Commentariorum tuorum & excerptorum, vel alienorum de antiqitus gestis rebus scriptorum, evolvendi & perlegendi copia tibi supperat.* & est revera probabilis satis expositio. Videatur tamen an non forsan ἐρωτηματικῶς legi debeat, ἃ δέδοται; *annon datur? annon est in potestate tua positum,* ut hoc facias? hoc est, ut distractione & perturbatione omni immunem te reddas. Ità *l.* 4. § 1. τὸ δυσάτον καὶ δυσόμφορον. & *l.* 9. § 29. ὄρμησον, ἐὰν δίδηται. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 26. δέδοταί σοι τοῦτο; & ἐφ' ὅσον ἂν δύν τε ᾖ, καὶ ἐφ' ὅσον ἂν δίδηται· & Rufus Thraseæ apud eundem *l.* 1. *c.* 1. ἃ δύλεις μελετᾶν, ἀρκειδὴς πρὸ δεδομένῳ; hinc δόσις φυσικὴ. *l.* 4. § 19. qâ nimirum

——*natura beatis*
Omnibus esse dedit, siqis cognoverit uti.

Clavd. *in Ruffin. l.* 1. Occurrit nimirum objectioni vulgari illi, de qa Seneca, *epist.* 104. eodémqe planè qo Seneca, modo occurrit. *Totiens, inqit hic, mihi occurrunt isti, qi non putant fieri posse, qicqid facere non possunt, & aiunt nos loqi majora, qàm qæ natura humana sustineat. At qantò ego de illis meliùs existimo? ipsi qoq; hæc possunt facere; sed noluns. Deniqe qem unqam ista destituere tentantem? cui non faciliora apparuere in actu? non qia difficilia sunt, non audemus; sed qia non audemus, difficilia sunt.* Qem vide ampliùs *ad l.* 6. § 19. Eodem planè sensu Hebræi Doctores in *Patrum dictis c.* 3. § 15. הרשות נתונה *Potestas data est.* τοῦ αὐτεξουσίου scil.

Λύθρος] Ità *l.* 3. §. 3. γῆ καὶ λύθρος. & *l.* 8. § 37.

§ 37. χάλκων πᾶν τοῦτο, ἢ λύθρον ἐν δυλάκῳ. Eustath. *ad* Il. ζ. λύθρον, ὁ τῆ αἵματος μιασμὸς ἀναμιλιώδης τῇ κόνει cruor pulveri commistus, dictum à λύω, unde & λύμα, τὸ χάδαρμα· per theta scribi, ut à λύτρον distingvatur. Eadem ferè & *ad Il.* λ. & *ad Odyss.* χ. Utrumqe avtem, & λύθρος & λύθρον dici monet idem *ad Il.* φ. pleniùs pavlò Heracleo in *Schol. ad Il.* υ. Τὸ μὲν κονιορτὸς ἢ ἰδρὼς ἀνθρώπειον αἷμα, λύθρος καλεῖται sanguis pulveri & sudori commistus. itaqe de athletis usurpat Clem. Alex. *Strom. l.* 2. Verùm istic potiùs est Marco idem qod ἰχὼρ αἱματόεις, Oppiano κυνηγ. *l.* 2. *v.* 279. *sanies cruenta.* σῆψις γὰρ αἵματος, ἰχώρ. Clem. Alex. *protrept.* qanqam *cruorem* vult tantum & *sanguinem* ipsum: sed qem ad rei vilitatem exprimendam sic nuncupat.

Κροκύφαντον] *reticulum* malim cum Xylandro, qàm cum H. Stephano *peplum.* tum qia χροκύφαντον τὸ κεκρυφάλῳ idem statuit Evstath. *ad Iliad.* χ. tum qia seqitur mox, ἐκ νέφρων, φλεβίων, ἀρτηριῶν πλεγμάτιον. χροκύφαντον avtem dictum vult Schol. *ad Aristoph. Vesp.* ὅτι δὲ χρόκης ὑφαίνεται. Ex qo Svidas corrigendus, apud qem perperàm legitur, ὅτι δὲ χρόκης ὑποφαίνεται. Verùm illis omnibus constanter, contrà qàm nostro, χροκύφαντος formâ masculâ dicitur. *Reticuli* verò nomine, nec *omentum*, licet id Polluci νέφρων πλέγμα dicatur; nec *cutem* ipsam, cum Merico nostro, designari istic existimo; sed *contextum* illum integrum, (cute tamen non exclusâ prorsus; siqidem τὸ δίκτυον ἐκ φλεβὸς καὶ νέφρου, καὶ ἀρτηρίας, cutis etiam ex istis consistit, Aristot. nom. *de spir. c.* 5.) qi per corpus totum permeat, *venarum, nervorum, arteriarum* intercursantium, sibiqe invicem implexorum, qo corporis moles qasi continetur & constringitur: ὃ δὴ καὶ περιεκτείνουν τῷ σῶμα κύκλῳ πλέγμασι inqit Plato in *Timæo.* ad qæ verba forsan & Marcus respexerit, ubi πλεγμάτιον idem nuncupat. de eo loco videri poterit Galenus in explicatione eorum qæ *in Platonis Timæo* medicè sunt dicta.

Ἄνεμος] *Anima* ergò *ventus* sive *spiritus* & *flatus* Stoicis: qod confirmat Laërt *l.* 7. & Plut. *de Philos. placit. l.* 4. c. 3. Ità Marcus denuò, *l.* 6. § 14. Ἕτον ἢ ἀὴρ αἵματος ἀναθυμίασις, καὶ ἡ ἐν τῇ δέσει ἀνάπνευσις. Qin & Tertull. *de anim. c.* 5. *Et Stoicos allego, qi spiritum dicunt animam: penè nobiscum. penè*, inqit: non prorsus. nec hoc tamen, qasi nostri non & *spiritum* dicant; ex Salomone *Eccles. c.* 12. *v.* 7. & aliis: sed qia aliâ ratione sive *spiritum* sive *flatum animam* nos dicimus; non tanqam ëreum qiddam sit, ut Marcus istic, qalis spiritus lle qem spirando trahimus; sed *spiritum*, qia proriam qandam habet *naturam corporis expertem, & undanæ molis elementis omnibus excellentiorem substantiam*, ut Avgustin. epist. 28. *flatum*, qia *Deo insufflante* creata, ut ex Mose *l.* 1. *c.* 2. *v.* 7. idem *de Civit. Dei l.* 13. *c.* 24. qo etiam loco, nè Stoicis calculum dare suum videretur, qi de substantia divina mentem saltem derivatam tradiderunt, subjungit: *sicut avtem nos possumus non de nostra natura, qà homines sumus, sed de isto aëre circumfuso qem spirando & respirando ducimus ac reddimus, flatum facere, cùm sufflamus: ità omnipotens Deus non de sua natura, neqe de subjacente creatura, sed etiam de nihilo potuit facere flatum, qem corpori hominis inserendo inspirâsse vel insufflâsse commodissimè dicitur, incorporeus incorporeum, sed immutabilis mutabilem, qia non creatus creatum.* Lactantius certè contrà planè qàm Marcus hìc, *de opific. Dei c.* 17. *Animam qi ventum putant, hoc falluntur, qòd ex aëre spiritum ducentes vivere videamur. Varro itaqe definit: Anima est aër conceptus ore, defervefactus in Pulmone, repefactus in corde, diffusus in corpus. hæc apertissimè falsa sunt. Anima non est aer ore conceptus qia multò prius gignitur anima, qàm concipi aer ore possit.* Et hoc contrà qàm Stoici, qi à partu animam in corpus insinuari statuebant; qod & Lactant. *ibidem* monet; & Plut. *de Stoic. contradict. c.* 38. Vide *l.* 12 § 24. Attamen in *Carminibus* Orpheo attributis dicitur, πλὴν ψυχὴν ἐν τῷ ὅλῳ εἶναι, ἀναπνεόντων φορυτῶν ὑπὸ τῆς ἀνάμων. Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 5. Latinis etiam *Animus* & *Anima* περὶ τὸν ἄνεμον, Serv. *ad Æn. l.* 1. & Pseudo-Cypr. *de dupl. Martyr.* Qin & *animas ventis tribui* multis docent, Joan. Zinzerling. *in promulf. critic.* & Mevrs *critic. Arnob. l.* 1. *c.* 3. ad illa Arnobii; *Nunqid suas animas expiraverunt venti? Animam* enim dictam, *qod corpus animat*, ut Pseudo-Avgust. *in defin. orthod. c.* 20. & *de spir. & anim. c.* 9. præposterum est planè; cùm contrà hoc ab illo ducì dicíqe manifestum sit. Vide ampliùs ad *l.* 5. § 4.

Πᾶσας ὥρας] *in horas.* Xyl. & § 5. *Singulis horis.* idem. *Singulis horarum momentis.* Cas. *omni tempore, jugiter.* ut *l.* 8. § 53. Hinc tractum illud in tibicines, sive subulones dicterium, cujus *l.* 8. meminit Athenæus:

Ἀνδρὶ μὲν αὐλητῆρι θεοὶ νόον ἐν κεφαλῇσιν
Ἀλλ' ἅμα τῷ φυσᾶν χὠ νόος ἐκπέτεται.

Est tibicinibus mens cœlitus indita nulla:
Nam simul ac instant, avolat illa simul.

Ἐξεμέμφθον] Ità Maro *Æn. l.* 9. *v.* 354.

Purpuream vomit ille animam.--

idem enim ipsum in morte semel fieri, qod in respiratione fit jugiter, vult Marcus noster, *l.* 5. § 4. sicut avtem *animam evomere*, ità *spiritum* expuere dixere. Seneca *de ira l.* 3. *c.* 43. *Jam ipsum spiritum expuimus interim, dum trahimus.* qæ tamen verba aliter distingvit Lipsius. Idem (si idem, nam Marco potiùs tribuunt hayd pavci) in *Thyeste v.* 244.

Ferro peremptus spiritum inimicum expuat.

& *Troad. v.* 1168.

ubi hanc anilis exploratam lœti moram.

Unde & in *Here. Octæo v.* 1467. Jo. Zinzerling. *promulſ. c.* 14. vocabulum idem reſtituendum contendit, pro eo quod *expulit* vulgò legitur,

Lætus ſagittis qui tuis vitam expuit.

Varro, ἀεὶ ἐξαγαγῆς· *Andromeda vinctâ & propoſitæ ceto, non debuit patri ſuo, homini ſtupidiſſimo, in os expuere vitam?* Val. item Flaccus *Argonaut. l.* 3. *v.* 97.

—purpuream ſingultibus exſpuit aurum,

quod Statius *Thebaid. l.* 5. *v.* 262. *animam ſingultare* dixit;

Semineces pueri trepidas in limine vitæ
Singultant animas.—

Epiphanius verò in *Ancorat.* § 76. etiam *mentem expuere* dixit verbis illis: Οἱ λέγοντες, ἡμεῖς ἢ χρεῖαν νῦν ἔχομεν, (*Corinth. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 16.) τὸν αὐτὸν νῦν ἔχον, καὶ ὃν ἐξεπνεύσαμεν. Cæterùm *purpureum animam vomere* dixit Maro pro eo quod Homerus, αἷμα ἐμέειν, *ſanguinem vomere* dixerat *Iliad. ὁ. v.* 11. Itaque Servius notat ſecundùm eos dictum, qui voluêre ſanguinem eſſe animam: cùm alibi aliorum opinionem ſequatur, qui dicunt ſpiritum eſſe animam: ut eſt,

—in ventos vita receſſit.

Καὶ πάλιν ἐπιθυμῶν] quod ἐπιθυμεῖν uno vocabulo dici poſſit, quidam id alio ſenſu uſurpari monet Suidas, εἰπεῖν τῷ νῦν ψυχῷ ἐκπνεῦσαι. pro *animam*, id eſt, *ſanguinem, exturbare.* quomodo Ariſtoph. in *nebul.* de cimicibus, quos Corinthios, cùm πόρρω vellet, per jocum nuncupat;

Δάκνων δ' ἐξάπτοντες ὡς κοπιόντος,
Καὶ τὴν ψυχὴν ἐκπνέοντος.

Hinc autem delirium Stoicum de animæ natura refutantem Plutarchum *de commun. notit. c.* 41. vide ad *l.* 3. § 18. Quod autem dicit καὶ πάλιν ἐπιθυμῶν, id in *antigm.* 72. de urbe ſic extulit Sympoſius;

Non ego continuò morior, dum ſpiritus exit:
Nam redit aſſiduè, quamvis & ſæpe retedat.

Ὃ δὲ ἀπονόησαι] forſan ἐπινόησαι, *animadverte, conſidera.* niſi ſi ἀπονοεῖσθαι hoc ſignificatu reperiatur alicubi. nam contrarium prorſus paſſim obtinet.

Γέρων εἶ] Senec. *ep.* 76. *Perge Lucili, & propera, nè tibi accidat, quod mihi, ut ſenex diſcas: imò ideò magis propera, quoniam id nunc aggreſſus es, quod perdiſcere vix ſenex poſſis.* Et, *epiſt.* 19. *Si potes, ſubduc te iſtis occupationibus: ſin minùs, cripe. Satis multum temporis ſparſimus; incipiamus in ſenectute vaſa colligere. in freto viximus; moriamur in portu.* Et, *ep.* 68. *Utinam quidem hoc propoſitum ſequi olim fuiſſet animus tibi: utinam de vita non in conſpectu mortis agremus. Sed nunc quoque non moremur. quod facere ſolent, qui ſerius exeunt & volunt tempus celeritate reparare, calcar addamus: Et quando, inquis, tibi proderit illud, quod in exitu diſcis, aut in quam rem in hanc, ut exeam melior.* Præclarè Epicurus ipſe, *epiſt. ad Menæc.* Μή τε νέος τις ὢν μελλέτω φιλοσοφεῖν· μήτε γέρων ὑπάρχων, κοπιάτω φιλοσοφῶν. ἔστε γὰρ ἄωρός ἐστιν, ἔστε πάρεστι, ὁμοίως τὸ πρὸς εὐχὴν ὑγιαίνον. Ὁ δὲ λέγων, ἢ μήπω τῆς φιλοσοφίας ὑπάρχειν ὥρας, ἢ παρελήλυθέναι τὴν ὥραν, ὁμοίως ἐστὶ τῷ λέγοντι, πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μὴ παρεῖναι τὴν ὥραν, ἢ μηκέτι εἶναι. [τὴν ὥραν Clem.] ὥστε φιλοσοφητέον καὶ νέῳ [νεωτέρῳ Cl.] καὶ γέροντι· τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν [χαρὰν f.] τῶν γεγονότων· τῷ δ', ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ᾖ, διὰ τὴν ἀπαθείαν τῶν μελλόντων. Refert Laërtius vit. *lib.* 10. & Clemens, *ſtrom. l.* 4. vide ad § 4.

Μηκέτι τοῦτο ἐάσῃς δουλεύσαι] *mentem*, inquit, *nè patiaris ſervire:* vel *corpori* nimirum, vel *cupiditatibus.* Ἡ γὰρ νοερὰ ἐθέλει πάντως εἶναι καὶ μὴ καταπρατεῖσθαι, μήτε εὐσπλαγχνίᾳ, μήτε ὀργιστικῇ κινήσει. Noſter *l.* 7. § 55. hoc eſt autem δουλεύσαι· φύσει γάρ τι ἥπιόν ἐστι, τοῦτο καὶ δουλεύσιμον. Petr. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. Itaque noſter *infrà* § 16. πρόσεχε ἑαυτῷ ἢ τῷ ἀνθρώπῳ ψυχῇ, ὅταν ἀπὸ τῆς ἡδονῆς ἢ πόνου. τοῦτο γὰρ ἥπιωμόν ἐστι καὶ ὑποταπεινοῦν τὸ ἐν σοὶ θειότερον μέρος τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ἐνοικοῦν μοίρᾳ τῇ τοῦ σώματος, καὶ ταῖς τούτου παχείαις ἡδοναῖς. Idem *l.* 11. § 18. Extrema autem eſt ſervitus, cùm animæ vitiis deditæ rationis propriæ poſſeſſione ceciderint. Boeth. Conſol. Et, ἀνδραποδώδεσταί, ὅτι τοῖς ἡδοναῖς δουλεύοντες. Iſidor. *Pel. l.* 2. *ep.* 147. Itaque Joan. Chryſoſt. *tom.* 8. *orat.* 13. Εἴ τις χρατεῖ μὲν ἀνθρώπων, δουλεύει δὲ παθῶσιν, ἐγὼ γ' ἂν πάντων ἀνθρώπων δουλικώτερον ἀπείμι. Et Clemens Alex. *Strom. l.* 2. Τὸ ὑποπεσεῖν καὶ παραχωρῆσαι τοῖς πάθεσιν, ἐλευθερία δουλεία. Κακίᾳ γὰρ παρὰ κακίαις δουλεία. Socrates apud Xenoph. *memorial. l.* 4. Hoc voluit Seneca ubi dixit, *ſibi ſervire, graviſſima ſervitus eſt. Proœm. l.* 3. *quæſt. nat.* Qi & idem, *epiſt.* 65. *Deus in hoc mundo locum Deus obtinet, hunc in homine animus: quod eſt illi materia, id nobis corpus eſt. Serviant ergò deteriora melioribus.* Plato *Phædon.* Ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ᾖ ψυχὴ καὶ σῶμα, τὸ μὲν δουλεύειν καὶ ἀρχεσθαι ἡ φύσις προστάττει, τῷ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν. Ἢ οὐ δοκεῖ σοι, τὸ μὲν θεῖον ὂν ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἀρχθῆναι καὶ δουλεύειν;— καὶ δὴ τῷ μὲν θείῳ καὶ ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ διαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως καὶ κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ, ὁμοιότατον ἂν εἴη ψυχὴ τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ καὶ θνητῷ καὶ ἀνοήτῳ καὶ πολυειδεῖ καὶ διαλυτῷ, καὶ μηδέποτε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἴη σῶμα. Viſe noſtrum ulterius *l.* 3. § 3. & *ad l.* 8. §. 3.

Καθ' ὁμιλῶ ἀκοινώνητον] L. 6. § 16. κατ' ὁμιλῶ ſimpliciter. & *l.* 3. *c.* 16. ὁμιλητικὸς. ὁμιλῶ ἀκοινώνητον, *vitæ non communicem*, vertit Iſ. Caſaub. *ad*

ad Perſ. Sat. 5. eámque intelligit, quæ, ut Perſius, *extrinſecus intrat & nervos agitat.* Xyland. *alieno impetu raptari.* atque eſt illud reverâ, τὸ νευροσπαστικῶς· de quo mox dicetur. Verùm ὁρμὴ ἀκοινώνητος videtur potiùs *motus*, ſive *impetus*, aut *impulſus* ejusmodi denotare, *qi à naturæ communis generiſve humani communione ac commoditate alieni ſint.* qod & Mer. Caſavbonus advertiſſe videtur, qi *affectus motúsque neutiquam ſociabiles* vertit. Inculcat enim Marcus paſſim, eſſe hominem ζῶον κοινωνικὸν *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 16. 30. & *l.* 9. § 9. actiones ejuſdem motúsque exigit, ut ſint ὁρμαὶ καὶ πράξεις κοινωνικαὶ *l.* 9. § 23. & *l.* 11. § 37. damnat ubique τὸ ἀκοινώνητον. *l.* 3. § 5. *l.* 7. § 72. *l.* 9. § 9. 23. & *l.* 11. § 8. denique *l.* 7. § 55. Περιττὸν, inqit, ἐκείνῳ τὸ ἐξῆς τῇ καλαισθῆ καταισθάνεσθαι ἢ τὰ λογικὰ ἀλλήλων ἔνεκεν. τὸ δὲ ὑπομνήμιον ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων καταισθήσει, τὸ κοινωνικὸν δεῖ. vide *ſuprà ad* § 1.

Νευροσπαστηθέντα] *neurospaſtorum more impelli*, & in diverſa motu alieno moveri. Vocabulum à noſtro ſæpe uſurpatum; utì ex locis collatis patere poterit; tractum à *ſigillaribus* ſive *neurospaſtis*, quæ cùm per ſe ἄψυχα exiſterent, verticillis qibusdam nervisque movebantur. horum meminit & noſter *l.* 7. § 3. dum res ludicras contemptúque dignissimas recenſet; ad qem locum de eis uberiùs & opportuniùs dicetur. De uſu vocabuli ad rem Ethicam tralati videatur Caſavbonus *ad Perſii* illud *Sat.* 5. *v.* 128.

Te nihil impellit, nec qicqam extrinſecus intrat,
Qod nervos agitet?—

qod ex Horatio expreſſum monet, qi *Serm. lib.* 2. *Sat.* 7.

Tu mihi qi imperitas, alius ſervis miſer, atque
Ducentis ut nervis alienis mobile lignum.

vel ex Platone potiùs ab utroque deſumptum; cujus hæc verba, *legum l.* 1. Τὰ πάθη ἐν ἡμῖν οἷς νεύρα ἢ μηχανοί τινες ἐνθέντα, αὐτοί τε ἡμᾶς, καὶ ἀλλήλοις ἀνθέλκουσιν, ἐναντίαι ὄντα, ἐπ' ἐναντίας πράξεις. Hinc & Tertulliano *adv. Valentin. c.* 18. *ductus ſigillarius. A qa*, inqit, *occultò nihil ſentiens ejus, & velut ſigillario extrinſecus ductu, in omnem operationem movebatur.* Et *motus ſigillarius* eidem, *de anima, c.* 6. *velut ſigillario motu, ſuperficiem intus agitante.* Gellius, in Favorini *adversùs Genethliacos* diſſertatione, *l.* 14. *c.* 1. comprehensâ; *Ut planè homines, non, qod dicitur,* λογικὰ ζῶα· *ſed ludicra & ridenda qædam* νευρόσπαστα *eſſe videantur, ſi nihil ſuâ ſponte, nihil arbitratu ſuo faciunt; ſed ducentibus ſtellis & avrigantibus.* vide *ad l.* 10. § 37. Qod autem hoc loco dixit Marcus, κατ' ὁρμὴν ἀκοινώνητον νευροσπαστεῖσθαι, ipſe optimè explicat *l* 3. § 5. ubi vetat, ἐνορᾶν μήτε ἀκοινώνητον, μήτε ἀνθελκόμενον. hoc eſt enim τὸ νευροσπαστεῖσθαι, qod ἀνθέλκεσθαι ὥσπερ νεύρεις πισι, ut Plato. Dio Pruſ. *orat.* 30. μύεται πάθη ἔχειν ἐν ἑαυτῇ, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ὑπὸ τούτων δεῖ κατατείνεσθαι καὶ σφάλλεσθαι.

Μηκέτι τὸ εἱμαρμένον, ἢ παρὸν δυσχεραίνειν] hoc eſt, qod Rufus ſuprà apud Epictetum, ἀρκεῖσθαι τῷ παρόντι. & *l.* 3. § 4. ἀπαιτεῖσθαι τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀπονεμόμενα. qod autem hîc μὴ δυσχεραίνειν, idem *infrà* § 5. μὴ δυσκρετεῖν, dixit.

Ἢ μέλλον ὑποδύεσθαι] *vel impendens. ſubterfuge.* Xyl. qem & Mer. ſeqitur. at ὑποδύεσθαι, eſt. *ſubire*; qod eſt *ſubterfugiendi* verbo prorsùs adverſum. forſan ergò ὑπεκδύεσθαι legerant; qod eſt *elanielabi.* verùm non eſt iſtud in cujusqam poteſtate ſitum, ut effugiat τὸ εἱμαρμένον· ſed nec τὸ μέλλον ὑπεκδύεσθαι commodè ſatis diceretur. malim ergò, ὑποδείσεσθαι, *nec futura pavere*; ὑποδὺς enim ὑποφοβῶ. Svid.

§ 3. Τὰ ἀπὸ θεῶν προνοίας μεστά] Ἄξιλον γὰρ θεὸν ὄντα ἐπινοῆσαι ῥᾴδιον. Infrà *l.* 6. § 44. qalem tamen fingebant ſibi Epicurei.

Τὰ τῆς τύχης ἀπὸ ἄνευ φύσεως καὶ συγκλώστου] *non ſine natura aut conſilio*, etiam *fortuna* quæque. itaqe Ariſtot. phyſic. *l.* 2. *c.* 6. Ἔστι τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη αἴτια, ὧν ὂν ἢ νοῦς γίνεται αἴτιον, ἢ φύσις, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς αἴτιόν τι γένηται τούτων αὐτῶν. Et *c.* 5. Ὅσα τε ὑπὸ διανοίας, καὶ ὅσα ὑπὸ φύσεως παραχθείη, ὅταν κατὰ συμβεβηκὸς γένηται, ὑπὸ τύχης φαμὲν εἶναι. Ità τὸ ὑποκείμενον, ſive ſubjectum caſus fortuiti cujusvis eſt, vel à natura, vel à conſilio profectus actus aliqis. Caviſſam verò rerum omnium primam ſummámque ſi ſpectemus; illius providentiâ diriguntur ac gubernantur, etiam qæ maximè fortuita videntur. qod de ſorte ipſa, qâ nihil incertius, rex ſapientiſſimus pronunciat, *Prov. c.* 16. *v.* 33. Deum ergò, ac diſpoſitionem divinam ſi ſpectemus, qod Senec. *de provid. c.* 5. *veniunt cuncta, non incidunt.* qod & idem Marcus mox.

Συγκλώσεως καὶ ἐπιπλοκῆς] Vide *ad l.* 3 § 11. συγκλωσιν, & § 16. συγκλώθομαι.

Πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ] Ità de prima principéqe mente, *l.* 6. § 36. πάντα ἐκεῖθεν ἄρχεται, de providentia divina *l.* 8. § 27. ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσι πᾶσι. Vide & *l* 9. § 35. de fato Liban. *orat.* 31. μείζω τε καὶ ἐλάττω, πάντα ἐκεῖθεν. Apoſtolus pariter de Deo, *ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Et *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. Τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. Lavdat itaqe cum primis Chryſippus Homericum illud, *Il.* ὀ. *v.* 109. de Jove enunciatum;

Τῷ ἔχεθ' ὅπλιζαν ὕμνα καλὴν πόλεμόνδε ἐκάστῳ,
Ἢ ἀγαθὸν,—

Pendet ab hoc, qodcunqe malúmve bonúmve qibúsq;
Immiſſum fuerit.—

Plut. *de Stoic. contrad. c.* 47. qanqam ἢ ἀγαθὸν illud apud Homerum non habetur, ſed videtur eſſe Chryſippi; cui non infregens illud, Homericis à ſe laudatis de ſuo aliqid liberaliùs adjicere.

Πεφύκεν ἡ κ' ἀναγκαῖον] *Necessarium*, & quod nos: qia *hanc rerum conditionem mutare non possumus*, ut Seneca *epist.* 107. & quod Naturam ipsam quoque. si Stoicis credimus, *quæ aliter non potest*, ut noster hic *l.* 4. § 9. tum qia *aeviſex materiam mutare non potuit, ut* Seneca *de providenc. c.* 5. tum qia *nec aliter universi commodo consuli*, ut Chrysippus *de natur. l.* 2. apud Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. & *de commun. notit. c.* 13. Vide *infrà* ad § 11.

Τὸ τῷ ὅλῳ κόσμῳ συμφέρον] Quæ sibi invicem adversa sunt, ad totius tamen bonum & incolumitatem conspirant & conducunt. Τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται, ἡ ὅτι τῶν ἀποτελεῖν τὸ σύμπαν. Ariſtot. nomine avtor *de mundo c.* 5. qem latiùs hoc *ibidem* proſequentem viſe ſm. Sen. *epiſt.* 107. *Contrariis rerum æternitas conſtat.* Epicter. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. Διάταξεν ὁ θεὸς διέσει ἡ κ χειμῶνα, ἡ φορὰν ἡ ἀφορίαν, ἡ ἀρετὴν ἡ κακίαν, ἡ πάντας τοὺς τοιούτους ἐναντιότητας ὑπὲρ συμφωνίας ἐπὶ ὅλων. De malis, & malitiâ etiam ipſâ, Chryſipp. *de juſtit. l.* 3. Καλὸν ἡ κακόλυτα ἄρας, ὅτι διωκτὸν ὄζαν, ἐν ἔχει καλῶς ἀρθιῶσαι & *de diis l.* 2. Ὅτι τὰ κακὰ ἀναίρεται κ' τὸν Διὸς λόγον· ὅτου ὁπὸ κολάσεις, ἡ κατ' ἄλλιν ἔχυσάν πως πρὸς τὰ ὅλα οἰκονομίαν. Et *de natur. l* 2. Γίνεται ἡ ἡ κακία πως κ' τὸν φύσεως λόγον· ἡ ἵν' ἄπως εἶπω, ἐκ ἀφῆκεν γίνεται πρὸς τὰ ὅλα. Refert Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31, 32. qi ſubjungit tamen Δεινὸν φάτο, τὸ κ γίνεσθ τῶν κακῶν ἡ κολάζεσθ κ' τὸν τῦ Διὸς λόγον. Non abhorrent tamen etiam noſtri. Auguſtinus apud Proſp. *ſent.* 140. ex *Civit. Dei l.* 11. *c.* 18. unde & Proſper corrigendus. *Nullum Deus vel angelorum vel hominum crearet, qem malum futurum eſſe præſciſſet, niſi pariter nôſſet, qibus eos bonorum uſibus commendaret, atqe ità ordinem ſeculorum tanqam pulcerrimum carmen, etiam ex quibuſdam qaſi antithetis honeſtaret.* Videri poſſunt, qæ de eodem argumento habet idem *ibid. c.* 22. Idem *de Geneſ. ad lit. l.* 11. *c.* 9. à Petro Longobard. *ſent. l.* 2. *diſt.* 21. § 1. lavdatus. *Cur eos creavit, qos tales futuros eſſe præſciebat? qia ſicut prævidit, qid mali eſſent facturi, ſic etiam prævidit, de malis factis eorum, qid boni eſſet ipſe facturus.* Et in *Enchir. c.* 96. *Qamvis ea qæ mala ſunt, in qantum mala ſunt, non ſint bona: tamen ut non ſolùm bona, ſed etiam ſint & mala, bonum eſt. Nam niſi eſſet hoc bonum, ut eſſent & mala, nullo modo eſſe ſineretur ab omnipotente bono: cui proculdubio qàm facile eſt qod vult facere, tam facile eſt qod non vult eſſe non ſinere.* Videatur Magiſter *Sent. l.* 1. *diſt.* 46. § 4. — 10. Avg. idem deniq; *adv. Jul. l.* 5. *c.* 3. *Non enim qenqam malorum Deus temerè ac fortuitò creat, aut qid de illis boni operetur ignorat, cùm & hoc ipſum bonum operetur, qòd in eis humanam creat naturam, & ex eis ordinem ſeculi præſentis exornat.* Vide *ad l.* 5. § 8.

Οὐ μὴν ἀλλ' ἔι] Ità paſſim noſter. Vide *infrà ad* § 9. & *ad l.* 7. § 13.

Παλὶ ἡ φύσεως μέρει ἀγαθόν] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Σώζυσι ἡ κόσμον αἱ μεταβολαί] Elegantiſſimè Avtor *de mvnd. c.* 5. Τῶν ὁπὶ μέρους, τὰ μὲν γίνεται, τὰ ἡ ἀκμάζει, τὰ ἡ φθίρεται· κ αἱ μὲν ἡλίσεις ἐπαναζεύγυσι τὰς φθορᾶς· αἱ ἡ φθοραὶ κατέζυσι τὰς ἡλίσεις. μία ἡ ὁπὸ πάντων περαινομένων σωτηρία διατελεῖ, ἀντιπαρισταμένων ἀλλήλοις, κ ὅτε μὲν κρατούντων, ὅτε ἡ κρατουμένων, φυλάττει τὸ σύμπαν ἀφθαρτον ἡ ἀίωνον. Maxim. Tyr. *diſſert.* 25. Ἃ ἡμεῖς καλοῦμεν κακὰ κ φθορὰς, κ ἐφ' ὅις ὀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τῷ ὅλῳ· μέλει ἡ αὐτῷ τῷ ὅλῳ. τὸ ἡ μέρος ἀνάγκη κακὸν εἶναι τῷ ὅλῳ. qem & vide ulteriùs *ad l.* 4. § 46. Tertull. *de pallio c.* 2. *Diverſa in unum; ex demutatione diverſa ſunt. Denique diverſitatis diſcordium vices fœderant. ità mutando erit mundus omnis, qi & diverſitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Idem *apologet. c.* 48. *Lux qotidie interfecta reſplendet, & tenebræ pari vice decedendo ſuccedunt. Sidera defuncta reviviſcunt. Tempora ubi finiuntur, incipiunt. Fructus conſumuntur, & redeunt. Certè ſemina, non niſi corrupta & diſſoluta, fœcundiùs ſurgunt. omnia pereundo ſervantur: omnis de interitu reformantur.* Et *de reſurr. c.* 12. *Reverâ fœnore interitu, injuriâ uſurâ, damno lucro, univerſa conditio recidiva eſt. Qodcunqs conveneris, fuit: qodcunqe amiſeris, nihil non iterum eſt. Omnia in ſtatum recidunt, cùm abſceſſerint: omnia incipiunt, cùm deſierint. ideò finiuntur, ut fiant. nihil deperit, niſi in ſalutem.* Vide noſtrum, *l.* 5. § 8. & *l.* 6. § 15. & *l.* 8. § 18. & *l.* 12. § 23.

Τὼ ἡ ἀπὶ βιβλίων λίμαν φίλον] Ità *ſuprà* § 2. Ἄρες τὰ βιβλία. Iſidorus Sophiſta Damaſcio referente, apud Photium *codic.* 242. Βιβλίων τὸν ὁμιλὸν παρητεῖτο, πολυβιβλίαν μᾶλλον εἶναι ὄντα, ἡ πολυνοίαν. *Librorum copiam repudiabat, tanqam opinionis magis qàm mentis augendæ inſtrumentum.* Senec. *de tranq. c.* 9. *Qò mihi innumerabiles libros & bibliothecas, qarum dominus, vix totâ vitâ ſuâ indices perlegit? onerat diſcentem turba, non inſtruit: multòqe ſatius eſt paucis te autoribus tradere, qàm errare per multos.* Idem *ad Lucil. epiſt.* 45. *Librorum iſtic inopiam eſſe gereris. non refert qàm multos, ſed qàm bonos habeas. qi qò deſtinavit pervenire cupit, non per multa vagetur. non ire iſtud, ſed errare eſt.* & *ep.* 88. *At enim delectat artium notitia multarum. Tantum itaq; ex illis retineamus, qantum eſt neceſſarium. an tu exiſtimas reprehendendum, qi ſupervacua uſu ſibi comparat, & pretioſarum rerum pompam in domo explicat; non putas eum, qi occupatur in ſupervacua literarum ſupellectile? Plus ſcire velle qàm ſis ſatis, intemperantiæ*

rantiæ genus est. & ep. 2. Illud vide, nè ista lectio multorum avtorum, & omnis generis voluminum, habeat aliqid vagum & instabile. certis ingeniis immorari & innutriri oportet, si velis aliqid trahere, qod in animo fideliter sedeat. nusqam est qi ubiqs est. In peregrinatione vitam agentibus hoc evenit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias. idem accidat necesse est eis, qi nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim & properantes transmittunt. non prodest cibus, nec corpori accedit, qi statim sumptus emittitur. nihil æqè sanitatem impedit, qàm remediorum crebra mutatio. non venit vulnus ad cicatricem, in qo crebrò medicamenta tentantur. non convalescit planta, qæ sæpe transfertur. nihil tam utile est, qod in transitu prosit. distrahit animum librorum multitudo: itaqs cùm legere non possis quantum habueris, sat est habere qantum legas. sed modò, inqis, hunc librum evolvere volo, modò illum. Fastidientis est stomachi, multa degustare: qæ ubi varia sunt & diversa, inqinant, non alunt. probatos itaqs semper lege: & si qando ad alios divertere libuerit, ad priores redi. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 26. Νωι ἢ μὲ δυνάμενοι πνες τὴν ψυχὴν καθαίρειν, σωτήριοι ἐγερεῖς ἦτες, ἐπιβάλλοντας ἑαυτοῖς. διὰ τοῦτο ἐμοῦσιν, ἢ ἀπεπέψασιν. Et Polyb. *hist. l.* 3. Ἀγνοοῦσι παραλήσιόν τι πάσχοντες τοῖς λιχνοῖς περὶ δειπνητάς. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πάντων ἀπογεύσασθαι περὶ παρασκευάζονται, ὅτι κατὰ τὸ παρὸν ὑπνος ἀληθινῶς ἀπολαῦσαι περὶ βρωμάτων, ὡς εἰς τὸ μέλλον ὠφέλιμον ἐξ αὐτῶν τοῖς ἀνθρώποις καὶ προφανῶς νομίζοντας, πᾶν ἢ τοὐναντίον. ὅτε τοῖς ἀναγνοῦσι τὸ παραπλήσιον ποιοῦντες, ὅτι τῆς παρούσης διαγωγῆς ἀληθινῶς, ὅτι τῆς εἰς τὸ μέλλον ὠφελείας ζοχάζονται.

Ἴλεως ἀληθῶς] Ità *l.* 4. § 48. ἵλεων κατιλίσου. & *l.* 5 § 33. Τί ὁ θεμιστοκλῆς ἵλεως, & *l.* 8. § 47. ἀπιδὶ εὐμενὴς καὶ ἵλεως. & *l.* 12. § 36. ἵλεως ἀπιδι. De Socrate Plato in *Phædon.* & ex Plat. Plut. *de malit. infelic.* καὶ ὃς λαβὼν, (cicutæ poculum, qo interiit, vult) καὶ μάλα ἵλεως, —μάλα εὐχερῶς καὶ εὐμόλως ἔφη. De Cephisodoro à vulnere moribundo, Plut. idem *de Socrat. genio*; Τῷ Πελοποννησίῳ τινὶ δεῖξαι ἐκέλευε, καὶ τοῦ ἄλλου ἀπαναισθήτου ἅμα, ἵλεως ἐξιόντος. Apul. *de Philosoph.* Fam ille diem mortis suæ propitius, nec invitus expectat. Senec. *epist.* 30. *Magna res est hæc & diu discenda, cùm adventus hora illa inevitabilis, æqo animo abire. & ep.* 61. Bene mori est libenter mori. Vide *l.* 3. § 5. εὐλυτ.

Εὐχερέσιν τοῖς θεοῖς] qod elegenti similitudine expressit *l.* 4. § 48. Ὥσπερ αἱ ἁλιάδες πέτρες ῥηγνυμένην, ὑπορρέουσι, ἐνοφεῖσαι τὸν ἐνδιδύσαν, καὶ χρῆσιν εἰδῶσι τοῦ φυσικοῦ δένδρου. Præclarissimè in hanc sententiam Clemens *Strom. l.* 4. Ἀπολιπὼν δὲ τὸν ὄπισθεν καὶ τὸν κίνδυνον, καθαρὸς καὶ τὸν χεῖρα, ἀπερισπάστως εὐθυμίως πρὸ ἀναχωρεῖ τοῦ βίου σωφρόνως. ὑδαμῶς ὀπίσω κατ' ὑδεμίαν ἀφορμὴν ὀπισρεφόμενος. ἐυχερεσθέντας μὲν ἐπὶ τῇ παροικίᾳ, εὐλογῶν ἢ ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ. Sed & Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 18. Τί δ' ὁ νόμος ὁ θεῖος; τὰ ἴδια παρεῖν, ἀφ' ἀλλοτρίων μὴ ἀπέχεσθαι· ἀλλὰ διδόμενα μὲν χρῆσθαι, μὴ διδόμενα δὲ μὴ ποθεῖν· ἀφαιρεθῆναι δὲ πάρεστιν, ἀποδιδόναι εὐλύτως, καὶ αὐτόθεν χάριν εἰδέναι, ὅτι ἐχρήσαντο χρόνῳ. & *l.* 3. *c.* 26. Οὐχὶ ἐκεῖνός σε εἰσήγαγεν, ὡς συμπολιτάσοντα ἑαυτῷ καὶ σωτηριάζοντα πρὸς ἀλήθειαν; ἀλλ' ἕως ἂν θέλῃς ἦν, ἕως δίδοταί σοι, θεασάμενος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν παιδαγωγὸν, εἶτα ὅταν σ' ἐξάγῃ, πρόθυς προσκυνήσας, καὶ εὐχαριστήσας ἴσθι ἐν ἡκούσῃ καὶ εἰδυῖ; Vide & qæ Epictet. idem *l.* 3. *c.* 5. *ad l.* 6. § 30. repræsentandâ.

§ 4. Μέμνησο ἐκ πόσου ταῦτα ἀναβάλλῃ] *distulerit ista.* Xyl. rectè. Sincerum enim vas incrustant, Lugdunensis editor, dum ἀναβάλλῃ exhibet; annotator, dum ἀναβάλλεις substituit. Democritus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Τὸ ἀεὶ μέλλειν ἀτελέας ποιεῖ τὰς πράξεας. *Cunctatio jugis actiones imperfectas facit.*

Ἀεὶ δ' ἀμβολίδρομος ἀνὴρ ἄπτιν πολαίει.

Dilator nunqam non conflictabere damnis.

Hesiod. *oper. l.* 1. & ex Hesiodo Epictet. *l.* 2. *c.* 18. Epicurus apud Stob. *ibid. tit.* 16. Γεγόναμεν ἅπαξ, δὶς οὐκ ἔστι γενέσθαι· δεῖ δὲ τὸν αἰῶνα μικρὰν εἶναι. σὺ δὲ τῆς αὔριον οὐκ ἂν κύριος, ἀναβάλλῃ τὴν χρείαν· ὁ δὲ πάντων βίος μέλλησιν παραπόλλυται. *Semel nati sumus: bis nasci non licet. sed finiri avum necesse est. Tu verò cùm nec crastini sis dominus, tempus (qod datur) tempestivum differs, ità cunctorum vita cunctatione differditur.* Dum ut Manil. *l.* 4.

Victuros agimus semper, nec vivimus unqam.

scitéq; ac festivè Flaccus *epist.* 2.

——*qi rectè vivendi prorogat horam,*
Rusticus expectans dum defluat amnis. at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.

Senec. *epist.* 45. *Multos ipsa transiit vita, dum vitæ instrumenta conqirunt. nullius non vita spectat in crastinum. qid in hoc sit mali qæris? infinitum. non enim vivunt, sed victuri sunt. omnia differunt. etiamsi attenderemus, tamen nos vita præcurreret: nunc verò cunctantes, qasi alicna transcurrit, & ultimo die finitur, omni perit.* Idem *de vit. brev. c.* 9. *Maxima jactura vitæ, dilatio est; illa primum qemqe extrahit diem: illa eripit præsentia, dum ulteriora promittit. maximum vivendi impedimentum est, expectatio, qæ pendet ex crastino. perdis hodiernum. qod in manu fortunæ positum est, disponis: qod in tua, dimittis. qò spectas? qò te extendis? omnia qæ ventura sunt, in incerto jacent, protinus vive.* Spectant horsum Martialis illa toties repetita, qibus ille tamen ad vitam ἀπολαυστικὴν suos neqiret instigare, monita; *l.* 1. *ep.* 16.

Non est, crede mihi, sapientis dicere, Vivam
Sera nimis vita est crastina: vive hodie.

Et *l.* 5. *ep.* 60.

Cras te victurum, cras dicis, Poſtume, ſemper.
Dic mihi, cras illud, Poſtume, quando venit?
Cras vives: hodie jam vivere, Poſtume, ſerum eſt.
Ille ſapit, qiſquis, Poſtume, vixit heri.

&, *Quæ quam vivere, cùm ſciat, moratur?* ibid. *ep.* 21.

&, *--properat vivere nemo ſatis.* *l.* 2. *ep.* 90.

& *l.* 8. *ep.* 44.

Titulle, moneo, vive ſemper: hoc ſerum eſt.
Sub pædagogo ceperis licèt, ſerum eſt.
At tu, miſer Titulle, nec ſenex vivis.

Vide ad § 2. χρεὼν ἐ. Nigrinus pariter, referente Luciano, Παρήνει τῆς σωτῆρι, καὶ ἀναβάλλεσθαι τὸ ἀγαθὸν, ὅσῳ τοὺ πολλοὺς ποιεῖν, προθεσμίας ὁρίζεσθαι ἑορτὰς, ἢ πανηγύρεις, ὡς ἀπ' ἐκείνων ἀρξομένους τὸ μὴ ψεύσασθαι, καὶ τὸ τὰ δέοντα ποιῆσαι. ἠξίου γὰ ἀμέλητον εἶ) τῶν πρὸς τὸ καλὸν ὁρμῶν. *Præcipiebat auditoribus ſuis nè bonum differrent, id quod multi faciant, præſtituentes ſibi diem certum aliquem, feſtum puta ſolemne conventúmve celebrem, ad quem nihil amplius mentiri, edque quæ oporteat exequi incipiant. poſtulábat enim ut ſemotâ cunctatione omni, quod honeſtum eſſet, aggrederentur.* Sed & dilationem geminam tangens taxánsque Gregorius Naz. *orat. de Bapt.* Τί τὸ καὶ τὸ σκέπτη, καὶ προφασίζη προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις; μῶν τὰ φῶτα τὸ πάσα μοι τιμιώτερον· τῶν πεντηκοστὴν ἐνδέχομαι. Basilius Cæſ. *exhort. ad Bapt.* Τί ὀκνεῖς, καὶ βαλδύν, καὶ διαμέλλεις; πρόφασιν διὰ βίου, καταπόπος μάχρι γήρως; πάρυσι, τὸν παρόντα καιρὸν ἐξέδραμε· νῦν πάλιν, ἀναβολὰς τὸν ὑπόντα. ὅρα μὴ ἀυρίου μαχόμενος τῆς ζωῆς τὰς ὑποθέσεις πυκνοῖς· ὃς δίδως, τί πέφευγε ἡ ὑπόσχεσις μὴ ὑπαγγέλλα τὰ μὴ σά. Epictetus denique *enchir. c.* 50. Ἂν πίνων ἀμελήσῃς, καὶ βαθυμήσῃς, καὶ ἀεὶ ὑστερήσεις ἐξ ὑστερήσεων πρὸς, καὶ προθήσεις ἐπὶ προθέσεων, καὶ ἡμέρας ἄλλας ἐπ' ἄλλαις ὁρίσῃς, καὶ δ' ὡς προσέξεις σεαυτῷ, κρίνεις σεαυτὸν ὃ προσῆλθας, ἀλλ' ἰδιώτης διατελέσεις καὶ ζῶν καὶ ἀποθνήσκων. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 22.

Ὁποσάκις προθεσμίαν λαβὼν, ὃ χρὴ αὐτῆς] *Nihil adeſt*, inqit Xylander, *ad quod illud αὐτῆς referri poſſit.* itaque mutila eſſe ſuſpicatur iſta. Sed immeritò. Adeſt enim ad quod referatur, προθεσμία collectivè ſumpta. ἑſtque tranſitio à numero ad numerum havd infreqens. Sic enim Pythagoras in *aur. carm.*

Βαλδὺν δ' ἀπὸ ἔργου, ὅπως μὴ μωρὸς πέλητα.

Euripid. *Helen.*

--ἴσῃς ἐν παιρὸς χρησιὺ γεγὼς,
Εἰς ταυτὸν ἥλθε τοῖς τεκοῦσι τοὺ τρόπος.

Syneſ. in *laud. Calvit.* Εἰ δ' καὶ ἡ παροιμία σοφόν· πῶς δ' οὐχὶ σοφὸν, ὃν ὧν Λεσσθένης φησὶ, ὅτι παλαιᾶς εἰσὶ φιλοσοφίας ἐλλαλείμματα; &c. Liban. *in Florent. orat.* 14. Διαφεύγει δ' ὑδὶ νυκτερίδα· ὡς ἐγὼ πολλάκις εἶδον τ' σμίλιν εἰς ἀγρὸν ἄροτρα, ὁμοίους ἐν αὐτῇ τὰ πάντα ἔχοντα σφίσιν. Epiphan. *hæreſ* 67. § 4. Αἱ ἐδωδαὶ αἱ καλλίνε, διδόμεναί τινι πυρέσσοντι, πικραὶ ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ φαίνονται. Dio, an Xiphilinus; in *Severo:* Δεινοὶς πόλε κυρίων, ὡ ἡ λίμην μεγάλως ἐκταρεῖ. Marcus ipſe *l.* 4. § 50. ἢ εἴ τις πιοῦσι, ὡς πολλὰς ἐξήνεγκαν. & *l.* 5. § 6. ubi dixerat. ὁ δ' τις πρόπον τινα ὑδὲ δίδυν. --&, ἄνδρωπε δ' ἐυπιθήσας. Subjungit, ἐν τέτοις ὧν εἶ) δεῖ. Virgil. *Æn. l.* 8.

Fulmen erat, toto genitor quæ plurima cælo
Dejicit in terras.--

Terent. Evnuch. 1. 2.

--eunuchum dixti velle te;
Quia ſolæ utuntur his reginæ.

Et in prologo:

Si qiſquam eſt, qi placere ſe ſtudeat bonis
Quàm plurimis, & minimè multos lædere;
In his poeta hic nomen profitetur ſuum.

Cicer. pro Milone: *Si tempus eſt ullum hominis necandi, quæ multa ſunt.* In ſacra pagina, Rex Pſaltes *Pſalm.* 127. *v.* 5. de liberis agens, quos ſagittis ſuperiùs contulerat: *Beatus vir ille, qi pharetram ſuam iſtis impleverit: non confundentur, ubi cum adverſariis ſuis in porta diſceptabunt.* Et *Pſalm.* 140. *v.* 9. *Nè concedas improbo deſiderium ipſius; cogitationem ſcelcratam ejus nè provehas: alioqi efferent illi ſeſe.* Rex Paræmiaſtes *c.* 24. *v.* 24. *Dicentem improbo; Juſtus es, execrabitur populus:— corripientibus verò illos, pulcrè erit.* Pavlus denique *ad Timoth. epiſt.* 1. *c.* 2. *v.* 15. Σωθήσεται δὲ διὰ τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ &c. quod poſterius membrum non ad *liberos*, uti Hieronymus voluit *ad Salvin.* & *adv. Jovin l.* 1. *q.* 1. ſed ad *mulieres* ipſas referendum eſſe, claret per ſe ſatis, & ab interpretibus pleriſque tum antiqioribus tum & recentioribus agnoſcitur. Nihil itaqe opus, cum Annotatore Lugd. pro αὐτῆς iſtîc αὐτοῖς reponere: *non uteris*, inqit is, *illis, qæ in aliud tempus differs.* imò, *non uteris occaſionibus & opportunitatibus ad iſta tibi divinitùs conceſſis.* Vide *l.* 4. § 29. Neqeo tamen manum de tabula, niſi & ſi Petri illud ex *epiſt.* 2. *c.* 3. *v.* 1. cùm tam geminum ſit Marci huic, qàm eſt ovum ovo, lac lacti, adjecero: ταύτην ἤδη δευτέραν ὑμῖν γράφω ὑπόμνησιν ἐν αἷς διεγείρω ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν. *Secundam hanc epiſtolam ſcribo, in qibus*, vel, *qibus, mentem ſinceram vobis monitione repetitâ ſuſcito.*

Τίνος κόσμου μέρος ἐ] Idem ferè *ſuprà* § 3. & *infrà* § 9. & *l.* 10. § 6. Vide *ad l.* 3. § 4. & Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 3. *v.* 72.

—humanâ qâ parte locatus es in re.

Τίνος διοικοῦντος τὸν κόσμον ἀπόῤῥοια] ſecundùm partem potiorem dictum hoc, mentem videlicet, quam θείαν ἀπόμοιραν ſuperiùs dixerat, § 1. Ità Sapientiâ Pſevdo-Solomoni, ſive is Philo, ut veteres qidam, ſive alius qis fuerit, dicitur. *c.* 7. *v.* 25. ἀπόῤῥοια

ἀπόῤῥοια τῆς τῦ παντοκράτορος δόξης. Et Clemens Alex. in hortat. Πάσαν γὰρ ἀπλῶς ἀνθρώπου, μάλιστα δὲ τοῖς ἀεὶ τὸν λόγον ἐνδιατρίβουσιν, ἐπικαλεῖ τὴν ἀπόῤῥοιαν θεϊκή. Idémque Strom. l. 5. ex Platonis sententia; ἡ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ θείας μοίρας ἀπόῤῥοιαν ὑπάρχειν.

Ὅσος ἔτι σοι ἀπεγεγυμνώθη τῷ χρόνῳ] Ità Job. c. 7. v. 1. *Annon est tempus præfinitum hominis?* id enim נצב designat, àre militari tractum vocabulum. atque ità reddidit Junius *ibid.* c. 14. v. 14. Idem c. 14. v. 5. *Præcisi sunt dies hominis: & penes Deum numerus mensium ejus: ipse terminos vitæ illius constituit, quos transgredi neqeat.* Fuscus apud M. Senecam *Suasor.* 2. *Statuta nascentibus in finem vitæ dies est.* L. Senec. *ad Marc. consol.* c. 20. *Fixus est cuique terminus; manebit ubi positus est; nec illum aut diligentia aut gratia promovebit.* Idémque *Herc. fur.*

Certo veniunt ordine Parcæ:
Nulli jusso cessare licet,
Nulli scriptum profatæ diem.

Vide *ad l.* 8. §. 20 & *l.* 12. §. 23.

Ὦ, ἐὰν εἰς τὸ μὴ ἀπαυθεάσαι χρόνῳ] Legendum transpositis voculis, ὦ ἐὰν μὴ εἰς τὸ ἀπαυθεάσαι χρόνῳ, vel, ὦ ἐὰν εἰς τὸ ἀπαυθεάσαι μὴ χρόνῳ. Vulgaris siquidem lectio avtoris menti ex diametro est adversa. Est autem τὸ ἀπαυθεάζειν, αἰθέλαν ἢ τοὺς ἀέρας ἄγειν, serenare, sive nubibus discussis serenitatem inducere: cui opponitur συννεφεῖν, quod est τὰ νέφη συνάγειν, nubes cogere & obducere, sive obnubilare. docet id Svidas ex Aristophanis illo;

—τί δῆτα ὁ Ζεὺς ποιεῖ;
Ἀπαυθεάζει τὰς νεφέλας, ἢ συννεφεῖ;
—Jupiter qid nunc agit?
Cœli faciem serenat, aunc obnubilat?

ἔστι δ' ἡ αἰθρία οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἀὴρ ἀνύδρου καὶ ἀνόμιχλος, αἰθρίαλος ἔσα τῇ ὁμιχλῃ. Avtor *de Mund. ad Alex.* c. 3. De mentis serenitate Marcus noster hîc usurpavit; eodem qo de Superis sensu Lucret. *l.* 2.

—prob sancta Deûm tranquillâ pectora pace,
Quæ placidum degunt ævum, vitámque serenum!

Et de sole, sed nimium qàm soli tribuens, Plinius *l.* 2. c. 6. *Hic cœli tristitiam discutit, atqe etiam humani nubila animi serenat.* id est, ἀπαυθεάζει. Sicut contrà *caligare* Pacuvius de tristitia dixit, in Atalanta,

Qid istuc? vultum qæ caligat tristitas?

ità lege, pro eo qod apud Nonium perperam editur, *alligat tristitias.* qo loco legendum & *Tristitas* (non *Tristitias*) *pro tristitia.* & διαθολῶν Apollonius apud Philostratum *l.* 1. c. 5. de vino, διαθολῶν τὸν ἐν τῇ ψυχῇ αἰθέρα. Sudum ac serenum mentis obturbare, sive turbidum ac nubilum reddere. Et Boethius *consolat. l.* 1. c. 7.

Nubila mens est,
Hæc ubi regnant.

Et de vultu qidam apud Gellium *l.* 1. c. 2. *Ac ne ortis quidem aut vultûs serenitatem Stoici hominis unquam ullâ posse ægritudine obnubilari.* Deniqe αἰθρίαν καὶ γαληνίλν eodem sensu in eodem argumento usurpavit Marcus, *l.* 8. § 28. Miror avtem qid editori Lugdunensi in mentem venerit, ut qæ Xyl. rectè verterat, *Qod qidem tempus si non impenderis tranqillitati animi parandæ*; corrumpere voluerit sic reddendo, *Qod q. t. si otiosus intra parietes consumpseris.* Verùm non uno in loco bonum ille Xylandrum noxâ istiusmodi afflixit.

Ὀχήσεται καὶ ὀχήσει] Senec. *de vit. brev.* c. 9. *Clamat ecce maximus vates, & velut divino furore instinctus, salutare carmen canit;*

Optima qæqe dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit.——

qid cunctaris? inqit, qid cessas? nisi occupas, fugit: cùm occupaveris, tamen fugiet. itaqe cum celeritate temporis, utendi velocitate certandum est. velut ex torrente rapido, nec semper casturo, citò hauriendum est. & *ad Lucil. epist.* 108. *Egregium illud Virgilii;*

—fugit irreparabile tempus.

Et, *Optima qæqe dies — &c.*
Prima fugit—

Nunqam dies dicit ire, sed fugere: qod currendi genus concitatissimum est. qid ergò cessamus nos ipsi concitare, ut velocitatem rapidissimæ rei possimus æquare? Vigilandum est: nisi properamus, relinqimur. agit nos, agiturqe velox dies. insciis rapimur. omnia in futurum disponimus, & inter præcipitia lenti sumus.

Καὶ αὖθις οὐκ ἥξεται] Cicero *de finib. l.* 2. *Non potest esse sæpius dies, qi semel fuit.* Lucret. *l.* 1.

—fugit irrevocabilis ætas.

Et Virg. *Georg. l.* 3.

—fugit irreparabile tempus.

Et Æneid. *l.* 10.

—breve & irreparabile tempus
Omnibus est vitæ.
—ut, Stygis irremeabilis unda.

Eidem *l.* 6. Ovid. *art. l.* 3.

—cunt anni more fluentis aqæ.
Nec qæ præterriit, cursu revocabitur unda.
Nec qæ præteriit, hora redire potest.

Avson. *epigr.* 13.

Nec revocare potes, qi pericre, dies.

Avgustin. *in Psalm.* 38. *Momentis transvolantibus cuncta rapiuntur: torrens rerum fluit: nihil de præterito revocatur.* Seneca *epist.* 123. *Fluunt dies: & irreparabilis vita decurrit.* Et de *vit. brev.* cap. 8. *Nemo restituet annos; nemo iterum te tibi reddet: ibit, qâ cepit, ætas, nec cursum suum revocabit aut supprimet.* Avdaciùs paulò, denique, Phædrus *fab.* 89.

—tempus

—tempus elapsum semel
Non ipse possit Juppiter reprehendere.

Quod autem illi de tempore in universum, de occasione, qua est, ut Cicero de invent. l. 1. pars temporis habens in se alicujus rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem, haud minùs aptè dici potest. Polidipp. anthelog. l. 4. c. 14. εἰς καιρὸν ἄγνωμα.

Ἢ ἡμῖν πάντ' ἀλλως ἀναπλάσασ' ἔλαθες.
Νὴ Δία, προὔργου πρὸς τί φαλακρὸς πόλις;
Τὸν γὰρ ἅπαξ πλωτῆρα παρορμήσαντά με ποσὶν,
Ὄντως ὦ· ἱμείρων διορύσεται ἐξόπιθεν.

Callistratus item imagin. 6. Ἡ χρὴ τοῦ μετώπου χάριν· τὸ γὰρ ὑπαιθρον πλουτοῦσιν ἐλεύθερον. ἔτι πρεσβύτης μὲν αὐτοῦ, λαμπρὸς ῥᾴδιον· παρελθόντος γὰρ, ἢ τῶν πραγμάτων ἀκμὴ συνεξέρχεται, καὶ οὐκ ἔστιν ὀλίγῳ ῥηθῆναι λαθεῖν τὸν καιρόν. Salubriter ergò Gregor. Naz. Δεῖ μὴ σοφίζεσθαι τὸν καιρὸν, ἅπαξ παλιν τυχεῖν ἀπώλεσαν.

§ 5. Φέρεσθε σπουδῆς] *enixè curato.* Cas. ut σὺν φέρεσθε conjungatur. at Xyl. *ut fortiter peragas.* tanquam si ad περᾶτε, quod sequitur, referatur. & huc potiùs accedo.

Ὡς Ῥωμαῖοι καὶ ἄρρενες] Casaub. *ad Pers. Sat.* 1. adductis istis nostri verbis, in quibus tamen, Ὁ Ῥωμαῖος legit, (quod γεφυρὸν an μνημονικὸν σόφισμα fuerit, incertum est) *Mollia*, inquit, *fatua, dictitare nec Romano nec masculi spiritûs virò convenire.* Noster *infrà l.* 3. § 5. Ὁ ἐν σοὶ θεὸς ἔστω ἀφρόδιτος καὶ Ῥωμαῖος, & *l.* 4. § 3. Ἐλεύθερος ἴσον, καὶ ὅρα τὸ περίγραμμα, οἷς ἀνὴρ. Vide & Gilbert. Cognatum *adag.* Ἀνὴρ Ῥωμαῖος· & Gvil. Xylandrum *ad Plut. Paul. Æmylium.* Casiodor. *l.* 2. *ep.* 3. *Vixit inter nos, non consuetudine peregrinâ; sed gravitate Romanâ.* Nec *gravitatis* tantùm, sed *strenuitatis* nomine prædicantur *Romani.* unde Cordi Cremutii illud; qì C. Cassium *Romanorum ultimum* dixit. Tacit. *l.* 4.

Τὸ ἐν χρσὶ] i. e. τὸ παρὸν, *id quod in manibus*, vel *præ manibus est.* ut *infrà l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 2. Livius, *l.* 4. *Cùm tantum belli in manibus esset.* & *l.* 26. *omittere id quod in manibus erat, bellum coegerunt.* Plin. min. *l.* . *ep.* . *Non vacas, quia vindemiæ in manibus.* Senec. *de benefic. l.* 4. *c.* 1. *Nihil tam necessarium, aut magìs cum cura dicendum, quàm quod in manibus est.* Plaut. Bacchid. 4. 3. *Reddidi patri omne aurum, mihi quod fuerat præ manu.* Atqì est reverà Τὸ παρὸν ὕδωρ *in manu nostra.* Senec. *supr. ad* § 4. *de brev. vit. c.* 9. *Quod in manu fortunæ positum est, dispones; quod in tua, dimittes.* Quòd autem ἐν χρσὶ hìc Maccus, Pindarus τὸ παρὰ ποδὸς, & τὸ πὰς ποδὶ dixit. Vide *ad l.* 4. § 21. quod Terent. *Adelph.* 3. 3. *quod ante pedes est*, dixit: *Istuc est sapere, non quod ante pedes modò est*
Videre, sed etiam illa, quæ futura sunt.

Ἁπλότης σιμότητος] commendat *gravitatem simplicem* ac *genuinam*; cui opponitur ἡ καλάμης βαρύτης, ut Plut. *de audiend.* quam & σιμότητα πλαστικὴν, Isocrates in *Archidamo*; ἐπίπλαστον τῆς σιμότητος ἐπίκειον, Clemens dixit, *pædag. l.* 3. *c.* 11. i. e. *gravitas ficta*, sive *vultûs severitas assimulata*, ut Ammian. *l.* 14. sive *callida severitatis simulatio*, ut Capitol. in *Marc.* qì *nihil ineptiæ* pronunciat Petronius. ità *frontem asseverare*, dixit Apuleius, *metamorph. l.* 8. i. e. *fictæ severitatis personam induere*, ut Cassiod. *l.* 1. *ep.* 4. ità enim malim, quàm *inducere*, qòd vulgati exhibent. De Sexto *suprà l.* 1. § 9. τὸ σεμνὸν ἀπλάστως. De P. Crasso Cicero in Bruto § 282. *Erat sine arrogantia gravis, & sine segnitie verecundus.* De Perseo Rege contrà Polybius apud Svidam, κατὰ τὴν ὑπόκρισιν ἔχων ὑπόπτωσιν. *Vultûs speciem præ se ferebat ad severitatem compositam.* Vide *ad l.* 3. § 2. Et de Aristippo Tertullian. *apolog. c.* 46. *Aristippus in purpura sub magna gravitatis superficie nepotatur.* Plut. in *Pericle.* Τὸν δὲ τῆς Περικλέους τὴν σεμνότητα, δόξοκομίαν τε καὶ τὸν ὄγκον ὑπερβαλόντας, ὁ Ζήλευς παρεκάλει καὶ αὐτὸς τι τοιοῦτον δόξακμεῖν, ὡς τῆς ἀκριβείας αὐτῆς ἅμα καλὸν ὑποποίησιν τινα λειᾳδότητος ζῆλον καὶ σωφροσύνης.

Ἂν ὡς ἑκάστῳ τῶν βίων ἁρμόσῃ σχῆμα ἐνδυῆς.] Pulcerrimum plurimisq; momenti monitum. quod & *infrà* denuò inculcatur, § 11. Ὡς ἅμα λιτὸν ὄντως ἐξεῖναι τῷ βίῳ, ὅταν ἐκεῖνα ποιῇ καὶ διανοῆται. Et *l.* 3. § 12. Ἐὰν τὸ παρὸν ἐνδυῆς ἁπαλῶς ἀνθρώπου, ὑρωμένου &c. καὶ τὸν ἑαυτῷ δόμενα καθαρὸν ἐσῶντα τηρῇς, ὡς εἰ καὶ ἤδη ἀπόδυναι Νοι. Et *l.* 7. § 29. ἐνύπνιον τῷ ἐκείνου ὄντος. In eandem sententiam Zalevcus in *legum* suarum *proœmio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 42. Δεῖ ἕκαστον παρ' ἑκάστῳ παρεῖναι ἀεὶ σωφρονοῦντα τὸν τῆς τελευτῆς καιρὸν, ὡς δὴ παρόντα. ὅτου γὰρ ἂν μέλῃ τοῦτο καλῶς καὶ τῷ δικαίῳ φρονεῖν. Seneca *epist.* 114. *Quicquid facies, respice ad mortem.* Idémq; de se *epist.* 61. *Hoc animo tibi hanc epistolam scribo, tanquam cùm maximè scribentem mors evocatura sit. paratus exire sum.* Vide & *ad. l.* 3. §. 12.

Ἀπὸ τοῦ αἰρούσης λόγου] ἀπὸ τοῦ κρείττονος λόγου. *à meliore ratione.* reseribi postulat Annot. Lugd. nam interpres uterq; τοῦ αἱροῦντος illud insuper omnino habuit. Verùm nec mutandum quicquam, & vertendum, *à dictante ratione*, sive *à rationis dictamine.* Usitatum τοῦ λόγου αἰρεῖ. i. e. αἰρεῖ, *dictat, poscit, exigit.* Vide *ad l.* 4. § 19. Restituenda vox eadem apud Epictetum *enchir. c.* 50. ubi διαφορᾶς λόγον, ἀπὸ τοῦ αἱροῦντος, perperam legitur. Vide *ad l.* 3. § 4.

Συμμιμούμενα] quod *l.* 3. § 16. συγκαθόμενα.

Ὅρᾳς ὡς ὀλίγα] Antisthenes apud Laërt. *l.* 6. Τῷ ἀρετῷ φησὶ χρῆσθαι δεῖν, μήτε λόγων πλείοσι δεομένην, μήτε μαθημάτων. Hinc Alexandro Diogenes

ozenes apud Dionem Prus. *orat.* 4. Καὶ σὺ, ἐπειδὰν ὦσιν πόνοι, ἐὰν τύχῃς ἐπιταθῇς ἀνδρὶ, ἰκανὴ σοι ἡ μία ἡμέρα, πρὸς τὸ συμβῆναι τὸ πραγμα καὶ τῷ τέχνῳ, καὶ ἀεὶ ἐπὶ δείπνοις ποικίλων σοφισμάτων ἢ λόγων. Senec. *epist.* 106. *Paucis opus est ad mentem bonam literis.* Et *epist.* 94. *Infinita, inquit, præcepta sunt. Falsum est: nam de maximis & necessariis rebus non sunt infinita. tenues autem differentias habent, quas exigunt tempus, locus, persona. sed his quoque dantur præcepta generalia.* Fabius *institut. l.* 12. *c.* 11. *Brevis est institutio vitæ honestæ beatæq; si credas. (credas* f. fiquidem in voluntate plurimum positum contendit*) longam enim facit operam, quod repugnamus.* De Antonio Nicoph. Caliſt. *hiſt. eccleſ. l.* 8. *c.* 40. Γεγράφασι δὲ μὲν μᾶλλον, ἀεὶ τὸν εἰδότα δὲ ἀκριβῶς εἶχε. νῦν δ' ἀγαθὸν, ὡς γεγραμμάτων ἀφορμὴν καὶ ἐφ' πίστων ἐυρετὴν, μᾶλλα ἐπήνει. μηδὲ γὰρ εἶ) τούτων ἀνάξιλον, τῆ τοῦ ἐρμηνέως ἔχοντ&. Vide *l.* 7. § 66.

Ἔυρον καὶ θεοῦς βιώσεται βίον] ἔυρον βίον dixit, & iſtic, & *l.* 10. § 6. pro *vita beata, proſpera, in qa omnia ex voto ſuccedant & quaſi fluant*; metaphora ab eis qæ ſecundo flumine feruntur. Ità Stoici reliqui. Jo. Stob. eclog. *tom.* 1. *l.* 2, *tit.* 4. § 5. Zenonem ait εὐδαιμονίαν finiviſſe ἔυροιαν ῥοῆς· eâq; definitione uſos etiam Cleanthem, Chryſippum, corúmque poſteros. Chryſippus certè πρὸς τὸ τέλος, referente Laërtio *l.* 7. in *Zenon. Citt.* Ἔτναι δ' αὐτὸ τοῦτο τῷ τοὺ εὐδαίμονος ἀρετῶν καὶ ἔυροιαν βίου, ὅταν πάντα πορῆται κατὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστῳ δαίμονος πρὸς τὴν τῶν ὅλων διοίκησιν βούλησιν. Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 4. Οὐκ ἄλλως τὸ ἔυρουν καὶ ἀπαθὲς περγίνεται τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ ἐν ὀρέξει μὲν μὴ ἀποτυγχάνοντι, ἐν ἐκκλίσει δὲ μὴ περιπίπτοντι. Et mox: Ἡ ἀρετὴ ταύτην ἔχει τὴν ἐπαγγελίαν, εὐδαιμονίαν ποιῆσαι, καὶ ἀπάθειαν, καὶ ἔυροιαν. Indè verbum ἐυροεῖν iſtis oppidò quàm familiare. Vide *infrà ad l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 6.

Θεοῦς] i. e. θειοτέρους. *Vitam divinam, divinæ parem.* Ità Homer. *Odyſſ.* ζ'. *v.* 121. & ϑ'. *v* 576. ἴσος θεοῖς, *mens divina, Deo ſimilis.*

——καὶ σφιν νόος ἔπλετο θεοῖς.

& θυμὸς θεοῖς. *Odyſſ.* τ'. *v.* 365. *animus divinus*; ---θεοῖα θυμὸν ἔχοντα.

& Apollon. *Argonaut. l.* 2. ἄνδρες θεοῖς, *homines divini, Deo ſimiles*, in illis;

Ζεὺς αὐτὸς τὰ ἕκας' ἐπιδέρκεται· ἐκ μὲν ἀνδρες
Λήθομεν ἐμπεδον, οἵ τε θεοῖς, ἐκ δὲ θύγατρες.

Et Marco perinde βίος θεοῖς, *vita divina, ei qæ deorum eſt par prorſus.* Vide hac in parte typhum Stoicum *ad l.* 3. § 7.

§ 6. Ἔτερός, ὕτερός αὐτῷ, ὦ ψυχή] Prava ſanè dictio, depravatáq; proculdubio lectio. neqe enim è fæce hominum qiſqam, nedum Marcus noſter, ut *ipſa ſeſe contumeliâ afficiat, animam* ſanus horretur ſuam. legendum, vel ὕστερος, vel, quod malim, ὑστέρῳ. ut corripientis, non adhortantis ſit. Nam quòd lectionem receptam ſecutus, quaſi ἐπιτρεπτικῶς dictum M. Caſavb. accipit, mihi nevtiqam vero ſimile videtur. Marcus ſiquidem muſquam ironiis uſus deprehenditur. Plato *de legib. l.* 5. Τιμᾷ δ' τῷ ψυχῷ αὐτῆ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμῶν ὅσοις ἐρᾷ· δεῖ δ'. qo loco, & qibus rationibus animas ſuas contumelioſè habeam plerique, cùm honorare videantur, multis differit docétqe; qo modo & noſter *infrà* § 16.

Ἔυ γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ] M. Caſavb. legendum arbitratur, Ἔυ γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ [παρ' ἑαυτῷ] vel etiam, repetito qod mox ſequitur, [αἰσθομένῳ ἑαυτοῦ·] ut ſenſus ſit, *felicitas cujusque pendet à ſeſe*; vel, *felicitas cujusque in eo conſiſtit, ut reverentiam ſui habeat.* Verùm nec video, qomodo verba ipſa hunc ſenſum exhibere poſſint: & proclivior mihi ac germanior emendatio futura videtur, ſi legamus, prout ad marginem ex conjectura adſcripſimus; φέρει γὰρ ὁ βίος ἑκάστῳ. Perſ. *Sat.* 5. *v.* 153.

Vive memor leti. fugit hora: hoc quod loquor inde eſt.

Naſo *Faſt. l.* 6.

Tempora labuntur, tacitisq; ſeneſcimus annis,
Et fugiunt fræno non remorante dies.

& *Amor. l.* 1. *el.* 8.

Labitur occultè, fallitq; volatilis ætas:
Et celer admiſſis labitur annus equis.

i. e. qàm concitatiſſimè ac contentiſſimè fugit. Itaq; *Metam. l.* 10. ſubjungit, idem planè locutus,

Et nihil eſt annis velocius——.

& *el.* 11. *Dum loquor, hora fugit.——*

Qod Horat. *Carm l.* 1. *Ode.* 11.

——dum loquimur, fugerit invida
Ætas: carpe diem, qàm minimùm credula poſtero.

Silius *bell. Pun. l.* 15,

——currit mortalibus ævum,
——fugit hora, rapitq;
Tartareus turbo.——

Pulcerimè Anacreon. *carm.* 4.

Τροχὸς ἁμαξήλατος γάρ ἐστιν,
Βροτῶν ἅρμα κυλίνδει.
Rota nam velut curulis,
Properat volucris ætas.

Sen. Herc. fur.

Properas curſu vita citato:
Volucrique die rota præcipitis
Verſatur anni.

Idémque, ſi idem utriusq; auctor, *epiſt.* 99. *Respice celeritatem rapidiſſimi temporis: cogita brevitatem ejus ſpatii, per qod citatiſſimi currimus.* Qin & *ad Marc. Conſol. c.* 10. qod ad noſtri meatem proximè accedit: *Rapina rerum omnium eſt; (miſeri, neſcitis?) & fuga, vivere.* Vide *ſuprà ad* § 4. ὑπόστατον. Hoc ſi minùs placuerit, habeas D. Arn. Boetii ingenioſum ſanè, nec temerè aſpernandam, conjecturam, ut legatur; Ἔτι γὰρ ὁ βίος ἐκάστῳ. *Unica enim*

enim est inimica vita: nec altera ulla, istîc saltem, expectanda. Epicurus supra. Γεγόναμεν ἅπαξ· δὶς δὲ οὐκ ἔστι γενέσθαι;

Nec nasci bis posse datur. —— Silius *l.* 15.

id quod Evripides voluit, ubi dixit in *Alcest.*

Ψυχὴ μιᾷ ζῆν, οὐ δυοῖν ὀφείλομεν.

Unam agere vitam, non duas nobis datur.

Quem & in *supplic.* idem pluribus congestum supra monuimus. Verba ipsa, qia ad lectionem istam illustrandam cum primis faciunt, exhibere istîc nevtiqam pigebit.

Ὅμως· τί δὲ βέβλαπται οὐκ ἔστι τὸ δι',
Νέους δὶς εἶδ', καὶ γέροντας αὖ πάλιν;
Ἀλλ' ἐν δόμοις μοῦ τὼ τὸ μὴ καλῶς ἔχα.
Γνώμαισιν ὑστέραισιν ἐξορθώμεθα.
Ἄκαιρα δ' οὐκ ἔξεστιν. εἰ δ' ἅμαρ νέοι
Δὶς καὶ γέροντες, εἴ τις ἐξημάρτανεν,
Δισσὰς βίου λαχόντες, ἐξορθώμεθ' ἄν.

id est, vertente Grotio:

Prob fata: cur non est datum mortalibus
Duplici juventâ, duplici senio frui?
Intra penates fiqid habet incommodè,
Fas seriore corrigi sententiâ:
Hoc vita non permittit. at qi bis foret
Juvenis senéxque, fiqid erratum foret
Priore, id emendares in cursu altero.

Idémque *ibid.* ——τοῦτο δὲ μόνον βροτοῖς
Οὐκ ἔστι τἀνάλωμ' ἀναλωθὲν λαβεῖν,
Ψυχὴν βεβιωκυῖαν ἐνημάτων δ' εἰσὶν πάρα.
——*unicum mortalibus*
Hoc est, semel qod perditum recipi negit,
Hæc vita: reliqa copia est reparabilis.

εἰσὶ δέ τινες, οἳ τὸν παρόντα μὴ βίον ἐζῶσιν· ἀλλὰ παρακαθήμενοι πολλὴν ἀσωλίαν, ὡς ἕτερόν τινα βίον βιωσόμενοι, τὸν παρόντα καὶ ἐν τούτῳ ἀπολιπόμενοι ὁ κρόνος ὀίχεται. Antiphon. apud Stob: *tom.* 2. *tit.* 16. ubi leg. forsan παρεσεσιδηρωμένοι. Gesn. παραλελιπόμενοι. Qibus adjici possunt & Bionis errorem hunc corrigentia illa ex *Idyl.* 5.

Εἰ δ' ὁ βιότου ἁπλόος χρόνος ἀμῖν ἔδωκεν,
Ἢ Κρονίδας, ἢ Μοῖρα πολύτροπος, ὡς ἐνύησε
Τὸν μὲν ἐς εὐφροσύναν καὶ χαρμάλα, τὸν δ' ἐς ἑκὰς μόχθων,
Ἦν τάχα μοχθήσαντι πὰρ ὕστερον ἐσλὰ δίχωνται·
Εἰ δ' ἁπὰς κατέδωκεν ἔνα χρόνον ἐς βίον ἐλθεῖν
Ἀνθρώποις, καὶ τὸν ἅπαντα βροτῶν καὶ μόνα πάντων,
Ἐς πόσον, ἃ δειλοί, καμάτως κ' εἰς ἔργα πορεύμαις;
Nam si vivendi nobis geminata dedisset
Tempora seu Faium, seu Juppiter, esset ut ævi
Altera lætitiæ pars, altera dicta labori,
Responsura qies tandem sudoribus esset.
Sin vitæ spatium miseris mortalibus unum
Concessere Dei, modicóque id fine coercent,
Qid juvat in tristes animos impendere curas?

Grot. Itaque Lucian. *de merced. conduct.* τίνα ἄλλον ὁ ματαιὸς ἐμαυτῷ βιώσομαι βίον, τὸν παρόντα τοῦτον ἄλλῳ βεβιωκώς; Attamen, ut scitè Martial. *l.* 10. *epigr.* 23.

Ampliat ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

Cæterùm clariss. Salmasius lectionibus hisce omnibus præfert; βεβιῶς ὁ βίος ἐκάστῳ. qomodo Hippocrates *aphorism.* 1. Sed & Marcus ipse *l.* 4. § 26. Ego in medio illa lectori relinqo.

Οὗτος δέ σοι γράδιον διήνυσεν] qod supra § 2. dixerat; γήρων εἰ. tanqam ipse se alloqatur. Et *l.* 10. § 15. ἀλίγον δεῖ τι τριακοντούτιον τοῦτο.

Μὴ αἰσχυνθῇς σαυτόν] De Catone Plutarchus in *Apophthegm.* Μάλιστα δὲ ἐνόμιζε δεῖν ἕκαστον αἰδεῖσθαι ἑαυτόν. μηδὲν γὰρ ἑαυτῷ μηδέποτε χαρεὶς ἔζη. Unde emendandus Strobæus, *tom* 2. *tit.* 31. apud qem pro μηδένα, μηδὲν legitur. Theophrast. *ibid.* Αἰδοῦ σαυτόν, καὶ ἄλλον οὐκ αἰσχυνθήσῃ. Musonius itidem: Αἰδοῦς παρὰ πᾶσιν ἀξίου ὄντος, ἐὰν πρῶτον ἄρξῃς σαυτὸν αἰδεῖσθαι. Omniúmque optimè Democritus: Φαῦλος, κἂν μόνος ᾖς, μήτε λέξῃς, μήτε ἐργάσῃ. μᾶλλον δὲ πολὺ μᾶλλον τῶν ἄλλων σαυτὸν αἰσχύνου. Idémque *ibidem tit.* 46. Μηδὲν τι μᾶλλον τοῦ ἀνθρώπου αἰδοῦ ἑαυτὸν μηδὲ τὸ μᾶλλον ἐξερημάζοις κακόν, εἰ μέλλοι μηδεὶς εἰδήσειν, ἢ εἰ πάντες ἄνθρωποι. ἀλλ' ἑαυτὸν μᾶλλον αἰδοῦ, καὶ τοῦτον νόμον τῇ ψυχῇ καθεσταναι, ὥστε μηδὲν ποιεῖν ἀνεπαίδευτον. Qod Isocrat. *ad Demonic.* Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας, ὑπόλαβε λήσειν. καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθῃς, σαυτῷ γε συνειδήσεις. *Qid autem proderit non habere conscium, habenti conscientiam?* Ex Seneca Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. At verò, ut Diphilus, si Stobæo *tit.* 24. referenti, Philistio, si Maximo *c.* 40. fides;

Ὅσις γὰρ αὐτὸς αὑτὸν οὐκ αἰσχύνεται
Συνειδὼς αὑτῷ φαῦλον ἁμάρτημά τι,
Πῶς τόν γε μηδὲν εἰδότ' αἰσχυνθήσεται;
Qi non vereitur ipse semet, conscius
Sibi mali facinoris, qod commiserit,
Hic qomodo alios nescios reverebitur? Grot.

Vide *l.* 12. § 4. & Galenum *ad l.* 10. § 9.

§ 7. Πρόσχα τί σε τὰ ἔξωθεν ἐμπέπλοκε] Scripturæ mendi manifesta. Meric. Cas. transposità unâ voculâ legere videtur; Τί σπάσαι σε; *cur te distrahant?* &c. Ego malim, restitutâ qæ excidit negante particulâ, (qia sequitur. καὶ) [Μὴ] σπάσωσί σε &c. *nè distrahant te.* qod & Xylandrum secutum video. Sic. *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν σπάσῃ. Et *l.* 4. § 3. Ἀλλὰ τὸ δεδεκιὸν σε σπασάσει. Et *l.* 7. § 20. Ἐμὲ δὲ μόνον σπασᾶ. Basil. Cæsar. *in Psal.* 45. Τίς γὰρ μεμισθωμένος τὰ τοῦ κόσμου, καὶ ἐμβαδύνων τοῖς σπασιασμοῖς τῆς σαρκὸς, δύναται τοῖς τοῦ θεοῦ λόγοις προσέχειν, καὶ τῇ ἀκριβείᾳ τῶν πυκνοτέρων διαφημάτων ἀρκεῖν; Interpretes Græci Eccles. *c.* 1. *v.* 13. τὸ יִתְּנָה reddunt περισπασμόν. Latinus, *distentionem.* eò qòd *in varias solicitudines mens hominis distenta lanictur.* Hieron. Vide *supra* § 2. μηκέτι σπω.

Καὶ χαλεπὸν παρέχει σεαυτῷ] καὶ ἀντὶ τοῦ ἀλλὰ copulativa

copulativa loco adversativæ. Sic in *Evang.* Matth. *c.* 12. *v.* 43. ζητῶν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. *requiem quærit, sed non invenit.* & *c.* 16. *v.* 4. γενεὰ πονηρὰ σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ. *generatio prava signum requirit; verùm signum illis non dabitur.* Luc. *c.* 4. *v.* 2. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν, ὕστερον ἐπείνασεν. *Nihilque per dies illos comedebat: sed eis consummatis postea esuriit.* & *c.* 20. *v.* 19. Καὶ ἐζήτησαν ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας· καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν. *Quærebant manus ei injicere; verùm à populo metuebant sibi.* Act. *c.* 7. *v.* 42, 43. Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι; —καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ. *Num victimas hostiliaque obtulistis mihi? —sed Molochi tabernaculum bajulastis.* Plato *Theætet.* adducendus *infrà ad* § 13. πᾶσαν πάντη φύσιν ἐρευνῶμεν τῆς ἐκάστου ὅλης, εἴς τε τὸ ἐγγὺς ὑπὸν αὐτὴν συγκριθείσα. *Omnem ubique universi totius naturam perscrutans; verùm ad eorum qæ sunt propè, nihil sese demittens.* Senec. *epist.* 57. exhibendus *ad lib.* 4. § 21. *Permeare non posse, & statim spargi.* pro, *sed statim spargi.*

Παῦσαι ῥεμβόμενος] Sic *l.* 4. § 22. Μὴ ὑπορρεμβεσθε. & *l.* 3. § 4. πολὺ ὑπορρεμβεσθε. ῥεμβεσθε & ὑπορρεμβεσθε à *re instituta*, vel etiam *absque certa re ulla instituta, temerè huc illuc divagari.* Jo. Chrysost. *in epist.* 1. *ad Timoth. homil.* Τοῦ νοῦ πολλάκις ἀλλαχοῦ ῥεμβομένου, ἡ χεὶρ αὐτόματος ἔλκεται. *Mente sæpenumero alibi divagante; sponte interim movetur manus.* Plutarch. *de curiosit.* Δεῖ δὲ μὴ καθάπερ θεράπαιναν ἀνάγωγον, ἔξω ῥεμβεσθαι τοῦ αἰσθητοῦ, ἀλλ' ἀποπεμπομένου κατὸ τὰς ψυχὰς ἐπὶ τὰ πράγματα, συντυγχάνειν αὐτοῖς ταχὺ καὶ διαγγέλλειν εἶτα πάλιν ἐντὸς εἶναι πρὸ λογισμοῦ, καὶ θεωρεῖν αὐτά. Idémque eodem, qo noster hîc sensu, qi à corpore ad animum transtulit, *de commun. notit. c.* 13. Νῦν γὰρ οὐδὲ εἰς ὅτι πρὸς ἀρετὴν, ἀλλὰ ῥεμβόμεθα πάντες ἀχρεμονοῦντες καὶ κακοδαιμονοῦντες. Expressit autem pulcrè, qod noster hîc, Senec. *de tranqill. c.* 12. *Circumcidenda est concursatio,* [*circumcursatio* potiùs] *qualis est magnæ partis hominum, domos, & theatra, & fora peregrantium, alienis se negotiis offerunt, semper aliqid agentibus similes, horum si aliqem exeuntem domo interrogaveris;* Quò tu? *qid cogitas? respondebit tibi;* Non mehercule scio: *sed aliqos videbo, aliqid agam. Sine proposito vagantur, quærentes negotia: nec qæ destinaverunt, agunt; sed in qæ incurrerunt. Inconsultus illis vanúsque cursus est: qalis formicis per arbusta repentibus; qæ in summum cacumen, deinde in imum, inanes aguntur.* Idémq; *epist.* 95. *Vita sine proposito vaga est.* i. e. ῥεμβός, ut Marcus *infrà* § 17. Vitam autem istiusmodi graphicè itidem depingit nobis Ennius in *Iphigenia* à Gellio *l.* 19. *c.* 10. lavdatus, qem à Scriverio, Salmasióq; emaculatum restitutúmq; exhibemus.

Otio qi nescit uti, plus habet negotii,
Otii minùs, quàm cùm est negotium in negotio.
Nam cui qod agat institutum est, is nullo negotio
Id agit; studet ibi, mentémq; atq; animum dolcat suum.
Otioso in otio animus nescit, qid qidem velit.
Hoc ità est, neq; nunc domi nos, neq; nunc militiæ sumus.
Imus huc, hinc illuc: cùm illuc ventum est, ire illinc lubet.
Incertè errat animus; præter propter vita vivitur.

h. e. ut vir clariss. εἰκῇ βιοτεύει.

Τὴν ἑτέραν ἀπεφοίτησεν φυλακὴν] D. Jun. παρέφοίτησεν mavult: qomodo de Maximo *l.* 1. § 15. dixerat, κατ' μικρὸν παρέφοίτησεν. παραφοίτησις revera *mentis errorem, halucinationem, delirium, desipientiam* crebertimè denotat: unde & à Gorrhæo pro *leviori mentis emotione*; & à Fœsio, pro *graviore* etiam in medicorum libris sumi observatum est. Cæterùm & ἀφοίτησιν nihilo minùs pro *errore, mentisque obturbatione* usurpari Budæus testimoniis havd paveis comprobat. inter qæ illud est ex Græcis Solomonis interpret. *Eccles. c.* 2. *v.* 12. ἰδεῖν σοφίαν καὶ παραφοίτησιν καὶ ἀφροσύνην. Et rursùs ibid. *c.* 2. *v.* 2. τῷ γέλωτι εἶπα παραφοίτησιν· *risum reputavi errorem.* Vulg. qibus & adjici potest illud, *c.* 7. *v.* 26. γνῶναι ἀσεβεῖς ἀφροσύνην καὶ παραφοίτησιν. itaq; nihil forsan mutandum fuerit.

Μὴ ἔχοντες σκοπόν] *Infrà* § 16. inter ea, qibus anima contumeliam sibi facit, hoc ponit, Ὅταν προῆξιν τινὰ ἑαυτῆς καὶ ὁρμὴν ἐπ' ἄδηλα σκοπὸν ἀφῇ. Pers *Sat.* 3. *v.* 60.

Est aliqid qò tendis, & in qod dirigis arcum?
An passim sequeris corvos testáque, lutóq;
Securus qò pes ferat, atque ex tempore vivis?

Metaphora κατὰ τὴν ἄσκοπα τοξεύοντων, ut Lucian. in *Toxari.* qod nos dicimus, **to shoot at rovers**, seu **at randoms**. Vide Casavbon. *ad Pers.* & *infrà ad* § 16. & *ad l.* 10. § 37.

§ 8. Περὶ τὸ μὴ ἐφιστάνειν, τί ἐν τῇ ἄλλου ψυχῇ] Cohibere vult τὸ ἀλλοτριεπισκοπεῖν, uti Petrus loquitur, *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 15. ut istîc, sic *infrà* § 13. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 18. & *l.* 7. § 55.

Τὰς ἐν τῆς τῆς ἰδίας ψυχῆς κινήματι μὴ παρακολουθούσας] *Qi suispsius animi motibus non obsequitur.* Xyl. imò, *qi motus non assequitur.* qod & M. Casavbonum observâsse video. παρακολουθεῖν, sicut & simplex ἀκολουθεῖν, est eorum, qæ dicuntur aut aguntur etiam, *ex animadversione observationéq; diligenti, intelligentiam consequi.* Id unico tantùm, cùm frequentissimum sit, ex Galeni scriptis loco firmarum fuerit, qem *ad l.* 5. § 5 *infrà* exhibebimus. Qin & Xyl. ipse τὰ παρακολουθοῦντα *intelligere* vertit. *l.* 7. § 24. Et Sextus Empir *adv. disciplin. l.* 1. *c.* 13. duo ista ὡς τὸ παραλλήλως posuit: Ποσὶ γὰρ

γάρ τις δύναται τῆς ἀφροσυνῶν κεφαλαιῶν Ἡφαίστιον σωθῆναι, ἢ Πλάτωνι παρακολουθῆσαι; Indè Marco *l.* 5. § 9. ἡ παρακολουθητικὴ ἢ σπουδαιωτικὴ δύναμις. Vide & *l.* 7. § 4.

§ 9. Τίς ἡ τῆς ὕλων φύσις, ἢ τίς ἡ ἐμή] Vide *suprà ad l.* 1. § 9. Laërt. *Zenon. Citt.* Φύσιν ἢ Χρύσιππος μὲν ἐξακύειν, ἢ ἀκολούθως δεῖ ζῆν, τοῦτο τὸ κοινὸν, ἢ ἰδίως τὸ ἀνθρώπινον. Ὁ ἢ Κλεάνθης τὸ κοινὸν μόνον ἐνδέχεται φύσιν, ἢ ἀκολουθεῖν δεῖ, ὥσπερ ἢ τῶν ὅλων. Conciliat utrumque Marcus noster, qi idem planè utrumque statuit esse, *juxta naturam propriam & juxta communem vivere.* Vide *l.* 5. § 3.

Καὶ ὁποῖόν τι μέρος ὑποῦ τοῦ ὅλου] Vide *suprà ad* § 3. & Casaubon. *ad* illud *Persii Sat.* 3. *v.* 12.

—*quem te Deus esse*
Jussit, & humanâ quâ parte locatus es in re.

Οὐδεὶς ὁ κωλύων] hoc passim inculcat, *bonam mentem nihil impedire posse.* Ità *l.* 1. § 17. μηδὲν κωλύειν τὴν φύσιν ζῆν. & *l.* 3. § 12. οὐδεὶς ὁ τοῦτο κωλύσει δυνάμενος. & *l.* 4. § 49. μήτι κωλύσει δίκαιον εἶ), μεγαλόψυχον, σώφρονα, ἔμφρονα; &c. & *l.* 5. § 29. οὐδεὶς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω. & *l.* 6. § 58. κατὰ λόγον τῆς σῆς φύσεως βιῶν σε οὐδεὶς κωλύσει. & *l.* 9. § 10. εἰπέ τίς ὁ κωλύων. & *l.* 8. § 47. τίς ὁ κωλύων διορθῶσαι τὸ δόγμα; & *l.* 12. § 25. πῶς ἀποκλῆναι τίς κωλύσει ἐκβάλλειν; & aliis verbis *l.* 8. § 41. τὰ τῆς νῦν ἕδρας οὐδεὶς ἄλλως οἶδεν ἐμποδίζειν. Et *l.* 11. § 9. Οἱ ἐπιτάμνοντες σοι κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀπὸ τῆς ὑμῶν πράξεως ἀπορῆσαι σε ὦ δυνήσονται. Et *l.* 12. § 8. οὐδεὶς γὰρ ἄλλο ἐμποδίζεται· quod & ipsum *l.* 5. § 34. & *l.* 10. § 32. Νῦς καὶ λόγος διὰ παντὸς τοῦ ἀντιπίπτοντος ὅπως περιελθὼν δύναται, ὡς πέφυκε, καὶ ὡς θέλει. Hoc est avtem verè liberum esse. Epict. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Ἐλεύθερός ὅτιν, ᾧ γίνεται πάντα κατὰ προαίρεσιν, ᾧ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλύσαι. Et fastuosùs, vixqe piè satìs idem *ibid. c.* 1. τοῦτο προαίρεσιν ἢ ὕλη ὁ Ζεὺς νικῆσαι δώκε.

Ἥν μέρος εἶ] Idem *suprà* § 3. & 4. & *infrà* § 16. Apud Laërtium *Zenon. Citt.* Chrysippus *de finibus:* Μέρη γὰρ εἶσιν αἱ ἡμέτεραι φύσεις τῆς τοῦ ὅλου.

§ 10. Φιλοσόφως ὁ Θεόφραστος] *Philosophicè Theophr.* Xyl. rectè. φιλοσόφως· id est, φιλοσοφίας ἄξιως. utì ipse se Marcus mox explicat. itaqe ut cum Annot. Lugd. φιλόσοφος ὁ Θεόφραστος legamus, qod svadeat nihil est. nec est commoda satìs loqendi formula.

Ὡς ἄν τις κοινότερον τοῦτο συγχρίνειε] *qatenus ex communiore hominum sensu & sententiâ vulgari ista qis inter se contulerit.* Ità Senec. *epist.* 59. *Permitte mihi uti verbis publicis, nec illa ad significationem Stoicam revoca.* & *epist.* 82. *Malè nunc sic accipe, qemadmodum à populo dici solet.* Hoc avtem ideò Marcus istic, qia Stoici *peccata omnia paria* prorsùs esse statuebant. Eodem modo *l.* 6. § 45. κοινότερον ἢ νῦν τὸ συμφέρον ἐπὶ τῆς μέσων λαμβανέσθω. Contrà *l.* 4. § 10. καθὸ γενόμενα ἰδίως.

Βαρύτερα τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελήματα] Idem multis contendit Aristoteles *Ethic. Nicomach. l.* 7. *c.* 6. nimirum, ὅτι ἧττον αἰσχρὰ ἀκρασία ἡ τῷ θυμῷ, ἢ ἡ τῆς ἐπιθυμίας· καὶ ὅτι αἰσχιον ἡ τοῦτο ἐπιθυμίας ἀκρασία, τῆς τοῦ θυμοῦ.

Ὁ γὰρ θυμὸς μετὰ τινος λύπης] Ità Aristot. ubi priùs ἡδεῖς ὑβρίζει λυπούμενος· ὁ δ' ὀργῇ ποιῶν πᾶς, ποιεῖ λυπούμενος· ὁ δ' ὑβρίζων, μεθ' ἡδονῆς. Et *Rhetor. l.* 2. *c.* 2. Ἔστω ἢ ὀργὴ, ὄρεξις μετὰ λύπης τιμωρίας φαινομένης, &c. & *ibid. c.* 5. Ἡ ὀργὴ μετὰ λύπης.

Ὀρθῶς ἔν] Ità qod Flaccus *Serm. l.* 1. *Sat.* 1.

Quis paria esse fere, placuit peccata, laborant,
Cùm ventũ ad verum est: sensus morésq; repugnant,
Atqe ipsa utilitas, justi qoge mater & æqi.

Τὸ μεθ' ἡδονῆς [Hoc argumento contendit Septimius noster, gravioris esse reatûs, adulterium perpetrâsse, qàm pœnarum metu abnegâsse Christum. *de pudicit. lib. extremo. Urget nos dicere rei indignitas. contaminata potiùs corpora revocabis qàm cruentata? qæ pœnitentia miserabilior, titillatam prosternens carnem, an verò laniatam? qæ justior venia in omnibus cæcis qam voluntarius, an qam invitus peccator implorat? nemo volens negare compellitur; nemo nolens fornicatur. nulla ad libidinem vis est, nisi ipsa: negat, qod libet, cogi. negationem porrò qanta compellunt ingenia carnificis, & genera pœnarum? qis magìs negavit, qi Christum vexatum, an qi delectatus, amisit? qi cùm amitteret, doluit; an qi cùm amitteret, risit?*

Ὁ δὲ περιπατητικὸς] Ἐπὶ φαινομένῃ γὰρ ἀδικίᾳ ἡ ὀργή ἐστιν. Aristot. *Ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 8. & *Eudem. l.* 4. *c.* 6. Itaqe qod ex Aristarcho Athenæus *dipnosoph. l.* 13. ex Chæremonis *Therſite* Svidas; ex Menandri *Olynthia* Zenobius *paræm.* à Demosthene etiam, vel qisqis is est, in *orationis adversùs Nœram* ingressu ipso, usurpatum;

Οὐχ ὡς ὑπάρχων, ἀλλὰ τιμωρούμενος.

Ut non qi prior incipiat, sed se vindicans.

iratus qisqe facere videtur, qod facit. hoc avtem excusationis defensionisqe satis justæ speciem præ se ferre videtur. Demosth. idem ipse, ἀνεπιδόντων αὐτοῦ τιμωρεῖσθαι τὸν ὑπάρχοντα. Plato *Gorg.* δικαίως χρῆσθαι τούτοις (armis scil. viribúsqe) ὅτι τοὺς πολεμίους ἀδικοῦντας, ἀμυνομένους, μὴ ὑπάρχοντας. Belisarius apud Procop. *Vandalic. l.* 2. necessarios adiri coactus, ἔχεσθαι ἢ τῶν καθ' παροξυνόντων τοῦτο ἢ, ὥσπερ ἐκ τῆς μάχης ἄρχοντες αὐτοὶ, ἀλλ' ἀμυνόμενοι ἐς τὸν κίνδυνον καθιστάμεθα. Thucyd. *l.* 2. δηωθέντες τῆς αὐτῆς ἀμύνεσθαι, διότερ καὶ ἐκεῖνοι ὑπῆρξαν. Ideo & Aristoteles ubi suprà, *intemperantiam iracundiâ*, non αἰσχίονα tantùm, sed & ἀδικωτέραν, pronunciat.

φερόμενος

φδόμεθα ἐπὶ τὸ πρόξαι τινα κατ' ἐπιθυμίαν] pessimo consilio ista à superioribus avulsa cum periocha seqente commisit editor Lugd. qâcum nihil commune habent.

§ 11. Ὡς ἥδη δυνατὸν ἐξιέναι τοῦ βίου] Vide *suprà ad* § 5. & *infr. ad l.* 3. § 8. Ex Pythagoræ præceptis illud erat, ζωοδεῖν ὁσημέραι τὸ σῶμα τοῦ δεσμοῦ. (leg. τῶν σωμάτων δεσμόν. qod alii, τὰ σώματα ἀεὶ σωζεσθαι δεῖ ἔχειν) eo significans, ὡς ἐπιθυμίαν εἶ δ' τελευτὴν ἡμᾶς δεῖν ἀεὶ σωφρονιζομένους τὸν χρεὼν ἀδεμόνειν τῆς ἐκεῖ πορείας. Porphyr. apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Senec. *epist.* 93. *Non ad eum diem me aptavi, quem ultimum mihi spes avida promiserat, sed nullum non tanquam ultimum aspexi.* & *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanquam ad extrema ventum sit. nihil differamus: quotidiè cum vita paria faciamus. Vita nostra non promineat, sed in se colligatur.*

Ἐξιέναι τοῦ βίου] qod ἐξιέναι τοῦ ζῆν, & ἐξελθεῖν simpliciter. *l.* 5. § 29. Plin. *l.* 3. *ep.* 9. *Videtur voluisse exire de vita, cùm defendi non posset.*

Ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν] Plato *apolog.* οὗ ἀποδημήσαι, ὁ θάνατος· Et Plut. *ad Apollon.* Ἀποδημία θεσσαλικὴν ὁ θάνατος, ἢ τῆ εἰς κοιλὴν πατρίδα πορεία. qi & Socratem dixisse perhibet, παραπλήσιον εἶη τὸν θάνατον, ἥτοι τὸ βαδυτάτῳ ὕπνῳ, ἢ ἀποδημία μακρᾶ ἢ πολυχρονίῳ, &c. Jean. ὁ χρυσορρήμων *de statuis erat.* 5. Τί ποτέ ὄζι θάνατος; ἀποδημία θεόσκαιος· ὑπνῳ μακρότερος τῆς σωήθυς. Simocrat. *epist.* 25. Ἐπὶ μακρὰν ἀποδημίαν οἱ τεθνηκότες ἐξέλιπον. De Proteo philosopho Marcellinus *histor. l.* 29. *cùm mundo digredi statuisset.* Et de Constantio *l.* 22. *mundo citiùs digressurum.* De Demonacte Lucian. πάντων ἀποχέμενος, ἀπῆλθε τοῦ βίου. Tertull. *de patient. c.* 9. *Profectio est, quam mortem putamus.* Hieron. *ad Salvin. Sic exulit, ut eum profectum credares, non amissum. Non emori, sed emigrare.* Idem *in Nepotian.* ut de Metello Velleius *hist. l.* 1. *de vita migrare potiùs quàm mori.* Et, *abiit, non obiit.* Ambros. de Theodos. *Mors siquidem migratio est.* Cicer. *Tusc. l.* 1. *aut finis, aut transitus.* Senec. *epist.* 65. imò, *non finis, sed transitus.* Cyprian. *de mortal. Non est exitus, sed transitus.* qomodò Christus apud Joan. *cap.* 13. *v.* 1. μετέβαινεν αὐτῶν τὸν θάνατον κελεῦ, uti observant Jo. Chrysost. & Theodoret. Et *exitus* tamen, sed sensu suo; qomodo ἔξοδος dicitur, Lucæ 6. 9. *v.* 31. & Petro *epist.* 2. *c.* 1. *v.* 15. *Excessus* scil. *de corpore.* ut Tertull. *de resurr. c.* 43. Itaqe qod dubitanter Senec. *ep.* 63. *Fortasse qem putamus perîsse, præmissus est.* Sed avdentiùs *epist.* 99. *Qem putas perîsse, præmissus est.* Et *ad Marc. c.* 19. *Dimisimus illos; imò consecuturi præmisimus.* Fidentissimè nostri; nec immeritò, firmiore fulcro subnixi; *Præcesserunt, non decesserunt.* Avg. *de divers. serm.* 43. *præmissi, non amissi.* Idem *epist.* 6. & 120. Clavdam locum hunc Cypriani monito in *orat. de mortal. Non sunt lugendi fratres nostri accessione dominicâ de seculo liberati; cùm sciamus eos non amitti, sed præmitti, recedentes præcedere; ut proficiscentes & navigantes desiderari eos debere, non plangi.* Vide & *infrà ad* §. 17. & *l.* 11. § 3.

Κακῶ γάρ σε οὐκ ἂν ἀφελέσθαι] Consimili phrasi *suprà* dixerat, § 1. αἰρεῖ γάρ με ὑδεὶς περιέλλει. Deum avtem neminem posse malo afficere statuunt Stoici, qia ipse bonus. Noster *l.* 6. § 1. Ὁ πλὼ ὅλων ὑσίας διοικῶν λόγος, ὑδένα ἐν αὐτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν. κακίας γὰ οὐκ ἔχει, ὑδέ τι κακὸς ποιεῖ· ὑδὲ βλάπτεταί τι ὑπ' ἐκείνου. Est reverâ Deus non ἀγαθὸς duntaxat, sed μόνῳ ἀγαθός. Matth. *c.* 19. *v.* 17. qod Hermes Trismeg. *Pœm. c.* 6. Τὸ ἀγαθὸν ἐν ὑδενὶ, εἰ μὴ ἐν μόνῳ τῷ θεῷ· μᾶλλον ἢ τὸ ἀγαθὸν αὐτός ὄζιν ὁ Θεός. Et Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 6. *Bonus naturâ Deus solus. qi enim qod est sine initio habet, non institutione habet illud, sed naturâ.* Meliùs multò qàm Senec. *epist.* 95. *Dii immortales nullam didicere virtutem, cum omni editi; & pars naturæ eorum est, esse bonos.* Porrò *cùm Deus optimus, diabolus pessimus, non magis à bono aliqid mali, qàm à malo boni aliqid potest editum videri.* Tertull. *de patient. c.* 5. Porphyrius item, *de abstin. ab esu animant. l.* 2. Δεῖ ἐμπεδῶς πιπεῖθζ, ὅτι ὄζι τὸ ἀγαθὸν βλάπτ|ποτε, ὅτε τὸ κακὸν ὠφελεῖ. ὃ γὰ Δημόκριτος, ὡς φησὶ Πλάτων, τὸ μύχειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου· ὑδὲ τῆ δ.καίᾳ τὸ βλάπτειν· τὰ γὰ ἐναντία οὐδὲ τὸ αὐτὸ οὐκ ἄν ποτε γένοιτο. δικαιότατον ἢ δ' ἀπὸ φύσει πάντων τὸ θεῖον, ἐπεὶ ὑδὲ ἂν ἦν θεῖον. Senec. *epist.* 95. *Quæ caussa est Diis benefaciendi? natura. errat, si qis putat illos nocere velle: non possunt. nec accipere injuriam qeunt, nec facere. Lædere etenim lædique conjunctum est. Summa illa ac pulcerrima omnium natura, qos periculo exemit, nec periculosos qidem fecit.* Et *de ira l.* 2. *c.* 27. *Quædam sunt, quæ nocere non possunt, nullámqe vim nisi beneficam & salutarem habent: ut Dii immortales, qi nec volunt obesse, nec possunt. natura enim illis mitis & placida est, tam longè remota ab aliena injuria, qàm à sua. Itaqe Deos nemo sanus timet. furor est enim metuere salutaria.* Idem *de benef. l.* 4. *c.* 19. Cavtè tamen, & *cum grano salis,* qod dicitur, ista admittenda. Nam ut Senec. idem *epist.* 95. *Hi nec dant malum, nec habent: Cæterùm castigant, & coercent, & pœnas irrogant, & aliqando specie mali puniunt.* Itaqe Deus & ob majestatem suspiciendus, & ob bonitatem verendus, & ob justitiam etiam formidandus est. Qi & (qia justus) qod Tertull. *adv.* Marc. *l.* 2. *c.* 2. *tunc maximè est optimus, cùm tibi non bonus. sicut sol tibi, etiam qando non putas, optimus & utilis; & cùm acrior & infestior, rationi tamen suæ par est.* Verùm Marcus istic *malum* Stoico more pro *vitio* accepit, qod illis *solum malum*, non *summum* tantùm.

uantúm. in qem ſenſum & Jacobus Apoſt. c. 1. v. 13. dixit: Ὁ θεὸς ἀπείρασός ἐστι κακῶν· πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα.

Ἢ ἤ εἴ τι] Ex conjectura adſcripſi, εἰ ἤ ἤτοι. at Annot. Lugd. vult εἰ ἤ ἔτι, *ſi jam non ſunt.* vel, ἤτοι, inqit, *certè non ſunt.* Verùm ſenſus proclivis eſt, *ſi verò, vel non ſunt, vel nulla eis de nobis eſt cura.* ἤτοι, & ἢ apud Marcum paſſim ſibi invicem reſpondent.

Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῷ θεῶν, ἢ προνοίας κενῆς] In eandem ſententiam *l.* 6. § 10. Τί γὰρ ἐπιθυμῶ εἶναί σε συγκρίματι καὶ φυρμῷ τοιούτῳ ἐναπερείσεως;

Ἀλλὰ καὶ εἰσὶ] *Eſſe Deum*, ſive *Deos*, ut ille pro ſuo ritu loqui amat, unde conſtet, vide *l.* 12. § 28.

Καὶ μέλει αὐτοῖς τῆς ἀνθρωπείας] Obſervat Briſſon formulam illam receptam (utpote quæ è naturæ ipſius penetralibus prodierat) quâ *Deos eſſe* proclamabant. *Eſt cœleſte numen. Es magne Jupiter.* Manlius apud Liv. *l.* 8. & *l.* 3. *Pro ſe quisque, Deos eſſe, & non negligere humana, fremunt.* Ità conſtanter Stoici. Quò magis miror Theophilum Antioch. *ad Autolyc. l.* 2. dicere; Ἔνιοι μὲν τῆς Στοᾶς αἱρέσεως καὶ τὸ ἐξ ὅλου θεὸν εἶναι· ἢ εἰ καὶ ἔστι, μηδένος φασὶ προνοεῖσθαι τῶν θεόν, πλὴν ἑαυτοῦ. in qa ſententia etiam Chryſippum affirmat cum Epicuro planè conſenſiſſe. Cæterùm in adverſum prorſus Stoici unanimiter concedunt, & contendunt etiam acerrimè adverſus Epicureos, qos hoc nomine perſtringunt & oppugnant paſſim. Senec. *præfat. ad qæſt. nat. l.* 1. *Nec hæc intra vulgum dementia eſt;* (ἀνοίαν & Theophilus nuncupat) *ſapientiam qoqe profeſſos contigit. Sunt qi putent ſibi ipſis animum eſſe, & qidem providum ac diſpenſantem ſingula, & ſua, & aliena: hoc autem univerſum, in qo nos qoqe ſumus, expers eſſe conſilii, & aut ferri temeritate qadam, aut naturâ neſciente qid faciat.* At non ſic οἱ ἐν τῆς στοᾶς. Ἀξύλον γὰρ θεὸν ἁπλῶς ἐπινοῆσαι ῥᾴδιον· inqit noſter *l.* 6. § 44. Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 12. ubi varia aliorum de diis judicia retulerat, primum aſſerentium, μηδ' ἔστι τὸ θεῖον· ſecundum, ἔστι μέν, μὴ προνοοῦν δὲ μηδενός· tertium, ἔστι, καὶ προνοοῦν, ἀλλὰ οὐ μεγάλων καὶ ὑφηνίων· quartum, καὶ οὐ μόνον ἐπὶ γῆς, καὶ οὐρανίων, (ἀνθρωπίνων, leg. ex Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 6.) εἰς κοινὴν ἅπαντα μόνον, καὶ οὐχὶ ἕκαστα κατ' ἰδίαν ἐπίσκοπον. ultimo loco illud, qod Stoicorum eſt, Ulyſſis apud Homerum verbis, à Socrate alicubi uſurpatis proponit, ὅτι οὐδέ σε λήθω κυβερνῶν. Verùm legendum κυβερνῶν; tam ex Stobæo, qàm & ex Homero. Sic enim Minervæ Ulyſſes *Iliad. κ'. v.* 278.

——ἦ τί μοι αἰεὶ
Ἐν πάντεσσι πόροις παείσασαι· οὐδέ σε λήθω
Κυβερνῶν.——

ubi Euſtath. ex priſcorum ſententia; κυβερνῶν, ὁ ἔστι, καὶ νῦν κυβερνῶν καὶ διαλογιζόμενον. Et certè de Socrate Xenophon *memorial. l.* 1. Σωκράτης ἡγεῖτο θεὸς εἶναι, τὰ τε λεγόμενα, καὶ πραττόμενα, καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα· πανταχοῦ δὲ παρεῖναι, καὶ σημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις περὶ τῶν ἀνθρωπείων πάντων. Qin & Socrates idem in Platonis *Phædone*; Τὸ δὲ μὴ οὐχὶ δικαίως λέγειν, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐν τοῖς κτήμασι τοῖς θεοῖς εἶναι. Et *de legib. l.* 10. qem locum ob oculos videtur habuiſſe Epictetus, cùm ſuperiora illa diſſereret, qandoqidem ibi etiam variæ illæ & recenſentur & refutantur ſententiæ, Ἀλλ' ἴσως τάχ' ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐκλέξασθαι τοῦτό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσὶ θεοί, ἢ μέγα τοῦτο ἢ τοῖς μεγάλοις διαφέροντες. ἴσως γάρ τοι, καὶ παρὰ τοῖς πολλοῖς δὴ λεγομένοις, ὡς ἐγὼ δοκῶ γε ἔσεσθαι πᾶσαν ἀρετὴν, τῷ τοῖς πάντων ἐπιμέλειαν εἰσιοῦσι αὐτοῖς ἅπαν τὐκλλωτα. Et pòſt: Οὐκοῦν δὴ τά γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε ἡμετέρας μετέχει φύσεως ἅμα, καὶ θειοτάτιστον αὐτὸ δεῖ πάντων ζώων ἄνθρωπος. θεῶν γε μὴν κτήματα φαμὲν εἶναι πάντα ὁπόσα θνητὰ ζῶα, ὅσῳ καὶ τὸν ὑφηνὸν ὅλον. πῶς γὰρ οὔ; ἦλθ' τοίνυν σμικρὰ ἢ μεγάλα τις φάτο ταῦτα εἶναι τοῖς θεοῖς. ὑλιτέρως γὰρ τοῖς κακίοσιν ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προῆκον, ἐπιμελεστάτους γε ὄντι καὶ ἀρίστους. Deniqs in Epinom. hoc pro fundamento ſtatuitur; Ὡς εἰσὶ θεοὶ, ἐπιμελούμενοι πάντων, σμικρῶν καὶ μεζόνων. Verùm de iſtis, qia eos advocârat Epictetus, ad Stoicos redeamus. Epictetus loco ſuperiùs adducto: Εἰ μὲ εἰσὶ θεοὶ, πῶς δεῖ τέλος, ἕπεσθαι θεοῖς; εἰ ἤ εἰσὶ μέν, μηδενὸς δ' ἐπιμελούμενοι, καὶ ὅπως ὑγιὲς ἔσται; ἀλλὰ καὶ ὄντων, καὶ ἐπιμελουμένων, εἰ μηδεμία διάδοσις εἰς ἀνθρώπους δεῖν ἐξ αὐτῶν, καὶ νὴ Δία γε καὶ εἰς ἐμέ, πῶς ἔτι καὶ ὅπως ὑγιὲς δεῖ; Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 23. *Cogitavit nos antè naturæ qàm fecit: nec tam leve opus ſumus, ut illi potuerimus excidere. Naturæ* nomine *Deum* vult. Ipſe ſe explicet, *epiſt.* 95. *Deus ipſe humano generi miniſtrat, ubique & omnibus præſtò eſt.* Et mox: *Nunqam ſatis perfectum erit, niſi qalem debet Deum mente conceperit, omnia habentem, omnia tribuentem, beneficia gratis dantem.* Et rurſum: *Primus eſt Deorum cultus, Deos credere. deinde reddere illis majeſtatem ſuam, reddere bonitatem, ſine qa nulla majeſtas eſt: ſcire, illos eſſe qi præſident mundo, qi univerſa vi ſuâ temperant, qi humani generis tuelam gerunt, interdum curioſi ſingulorum.* Qo loco cave, *interdum* illud aliter qàm pro *interim* accipias. In eandem, ſed pleniùs, ſententiam Avguſt. *Confeſſ. l.* 3. *c.* 11. *Bonus omnipotens ſic curas univerſos tanqam ſingulos, ſic ſingulos tanqam ſolos.* Et Gregor. Rom. *in Job. l.* 25. *c.* 19. *Sic intendit ſingulis, acſi vacet à cunctis; & ſic ſimul intendit omnibus, ac ſi vacet à ſingulis.* Qod preſſiùs Ariſtides in *Panathen.* πάντων, ὡς μέγαν ἑκάστων, ἐφικνεῖται. Nec eleganter minùs è noſtris qidam, [Barn. Potter in *conc. funebr.* & Georg. Hacvil.

Hacvil. *in Psal.* 102. *v.* 2.] qi providentiam divinam similem dixerunt εἰκόνι τεχνικῆς πάνυ γεγαμμένῃ, τῇ τοῦ μακείονος πάντας ὁρᾶσθαι, ut Gregor. Naz. *orat. in Athan. epitaph.* hoc est, *imagini eo artificio concinnatæ, ut in astantium unumquemque oculos defigere videatur*; imò sic astantium unumquemque intueri videatur, acsi ipsum solummodo intueretur. Balbus denique ex Stoicorum sententia, (nam de Chrysippo, qem hac ipsa de causa taxat Plutarchus, tanqam qi numen κενόσοφον faciat, dicetur *ad. l.* 7. § 32.) apud Ciceron. *de nat. Deor. l.* 2. *Nec verò universo generi hominum solùm, sed etiam singulis à diis immortalibus consuli & provideri solet.* Vide *ad l.* 1. § 4. 17. & *l.* 6. § 30.

Ἐπ' αὐτῷ τὰ πᾶν ἔστιν] Humanis viribus nimium qantum hac in parte Stoici videntur tribuisse: sed nec isti soli. Cicero *Paradox.* 2. ex Stoicorum mente: *Nemo potest non beatissimus esse, qi est totus aptus ex sese, qęqe in se uno sua ponit omnia.* Et *ad Luc. famil. l.* 5. *ep.* 13. *Hanc laudem sapientiæ statuo esse maximam, non aliunde pendere, nec extrinsecus aut bene aut malè vivendi suspensas habere rationes.* Senec. *epist.* 31. *Unum bonum est, qod beata vita causa & firmamentum est, sibi fidere.* Excusatius hoc forsan, si eo sensu sumeretur, qo Plato dixit in *Epitaph.* Ὅστις δ' ἐν ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνάρτα τὰ πάντα τὰ ἔξω ἐνδεμμένα φέροιτο, ἢ ἐγγὺς τούτου, καὶ μὴ ἐς ἄλλον ἀνθρώπου εἰκοῖτο, ὃς ἂν ἦ ἕν, ἢ πάνυ σμικρὸν πλεῖόν τι ἀνάπτοιτο καὶ τοῦ αὐτοῦ παντὸς ἀπέχοιτο. id est, verente Ciceron. *Tusc. l.* 5. § 36. *Nam cui viro ex se ipso apta sunt omnia, qæ ad beatè vivendum ferunt, nec suspensa aliorum aut bono casu aut contrario, pendere ex alterius eventis & errare cogantur; huic optimè vivendi ratio comparata est;* —*qòd semper in se ipso omnem spem reponat sui.* Qanqam religiosius Julian. *in Constant. orat.* 2. Ὅστις ἀνδρὶ εἰς τὸν θεὸν ἀνήρτηται πάντα, &c. *Cui viro ex Deo apta sunt omnia*, &c. Verùm ulteriùs progreditur Seneca, non ut *hominum* tantùm *opes operiunda*, sed ut *numinis* etiam *opem* excludat. *Turpe est*, inqit, *etiamnum Deos fatigare. qid votis opus est? fac te ipse felicem.* Et rursus, *Hoc est summum bonum, qod si occupas, inepte Deorum esse socius, non supplex. Quomodo, inqis, ista pervenitur? Tutum iter est, jucundum est, ad qod natura te instruxit. dedit tibi illa, qæ si non deseueris, pendeo surges.* & epist. 41. *Facis rem optimam, & tibi salutarem, si ut sanibi, perseveras ire ad bonam mentem. qàm stultum est optare, cùm possis à te impetrare? non sunt ad cælum elevanda manus.* &c. Idem tamen *epist.* 10. *Votorum tuorum veterum licèat Deis gratiam facias; alia de integro suscipe: roga bonam mentem, bonam valetudinem animi; deinde corporis.* Hoc est qod Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 356.

Orandum est ut sit mens sana in corpore sano.

qi subjicit tamen *v.* 363.

Monstro qod ipse tibi possis dare. Semita certè
Tranquilla per virtutem patet unica vitæ.

Et Flaccus *l.* 1. *epist.* 18.

Hæc satis est orare Jovem, qi donat & auferт;
Det vitam, det opes: æqum mi animum ipse parabo.

Sed & Cotta Academicus apud Ciceronem *de Nat. Deor. l.* 3. *extremo*, qo loco latiùs ista differuntur: *Judicium hoc omnium mortalium est, fortunam à Deo petendam, à seipso sumendam esse sapientiam.* Et rursus; *Atqe hoc qidem omnes mortales sic habent, omnem commoditatem prosperitatémqe vitæ à diis se habere: virtutem autem nemo unqam acceptam Deo retulit.* Impiè planè, falsóqe. Qanqam in eandem ferè mentem Synes. *de provident.* Μηκέτ' ἐν ἐνίοις τοῖς θείοις, ἄκοσμον, ὦ ἑβδόμη, φωνὴν σαυτῆς· αὐτὸς γάρ τις ἔσῃ καὶ ἑαυτῷ τὰ τοιαῦτα (τῷ ἐνδεεστάτῳ δὴν) ταμίας, ἀγαθὸς εἶναι βουλόμενος. Pium magis qod Marcus *l.* 9. § 40. etiam ad ista mentem nobis suam numen porrigere. In qam sententiam & Seneca ipse *epist.* 41. *Bonus vir sine Deo nemo est. an potest aliqis nisi ab illo adjutus exurgere? ille dat consilia magnifica & erecta. in unoqoqe bonorum virorum,*

Qis Deus incertum est, habitat tamen Deus.

(qod non ex *Nason. metam.* uti Lipsius opinatur; sed ex *Maronis Æn. l.* 8. sumptum est) nisi qòd in ambiguo reliquisse videtur, de numine ipso divino, an de animo humano coelitus indito, qem & cum nostro *Deum* familiariter appellat, intelligi hæc voluerit. Vide *l.* 5. § 10. Certè, qod Plut. *de Stoic. contradict. c.* 27. ex fundamentis à Stoico etiam dogmate decerptis: Ἔστιν ὁ θεὸς ἀρετὴν μὲν ὑ δίδωσιν ἀνθρώποις· ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαίρετον ὂν· φύσιν δ' ἢ ὑποκειμένην χρῆσθαι ἀρετῇ διδοὺς ἀναγκαῖον. *Deus si non virtutem hominibus largiatur, sed eam sibi ipsi inesse moriales; opes verò corporisqe valetudinem citra virtutem largiatur; nihil illa hominibus nihil qicqam prodest.* Verissimum nihilominus, qod nostr. *infrà l.* 8. § 56. & *l.* 9. § 40. *Non esse in alius cujusqam potestate, ut malum misfortunve qempiam faciat.* Ὅσοις δὲ ὁ παράσημος ἀνθρωπίνων, ἀνωφελὴς ἐστὶ καὶ ἀπρόσοδος, ὡς μὴ &c.

Μὴ δύναιτο δ'] Observat Mer. Casaub. tectè tangere istic, & ex parte corrigere Marcum, Stoicum dogma qoddam minùs pium, & poenitus divinæ illuminationi, qocunqe illi ideo bona malaqa externa hæc qibusvis ex æqo obvenire, qòd Deus aliter ista disponere nequiret. Ità Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 1. Ὅλως ὃν ἢ ἄξιον, τὸ κωλύειν ἀπάντων

ἀπάντων καὶ χωριστὸν οἰόμενοι μόνον ἐφ' ἡμῖν ὑπάρχειν τὴν χρῆσιν τῶν ὀρθῶν τῆς φαντασίας, τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἔρασαι ὅτι οὐκ ἦθελον; ἐγὼ μὲν δοκῶ, ὅτι εἰ ἐδωίαστο, κἀκεῖνα ἂν ἡμῖν ὑπῆρχεν· ἀλλὰ πάντων οὐκ ἐδωίαστο. Senec. *epist.* 58. *Mittamus animum ad ea quæ æterna sunt; miremur in sublime volitantes rerum omnium formas, Deúmque inter illa versantem & providentiam, quemadmodumque immortalia facere non potuit, quia materia prohibebat, defendat à morte, ac ratione vitium corporis vincat.* Et *de benef. l.* 2. *c.* 29. *Quicquid nobis negatum est, dari non potuit. —magna accepimus, majora non cepimus.* Vide *supra ad* § 3. ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ δὲ καὶ ἀναγκαῖον.

Δόξα καὶ ἀδοξία] *Famam & infamiam* in *mediis* ponit. Vide *ad l.* 4. § 19. Stoici ἀνυφόρ φασιν εἶναι τὸν στρόβον. ἴσως δὲ ἔχει τινὰς καὶ τὸ ἔνδοξον καὶ ἄδοξον. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* & ex Laërtio corrigendus Svidas, qi pro τὸ, τὸν exhibet.

Πόνος καὶ ἡδονή] Gregor. Nyss. *orat. catachet.* 8. Ἐκεῖνο τῇ φύσει μόνον δεῖν ἀγαθὸν, ἃ ἡ αἴσθησις οὐκ ἐτάπλητται· καὶ μόνον ἐκεῖνο καλὸν, ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνορύττουσις. πόνους δὲ καὶ ἡδονὰς τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν κεῖνται, τῆς ἀλόγου φύσεως ἴδιόν ἐστιν, ᾧ ὧν τῷ ἀληθῶς καλῷ ἡ κρίσις, ἀλλὰ τὸ μὴ μιλύνειν αὐτὰ τῇ καὶ δωρεᾷ, χάριν οὐκ ἔχει.

Πάντα ταῦτα ὁπίσω συμβαίνει τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς] Idem hominum sapientissimus, *Eccles. c.* 9. *v.* 2. *Omnia justis & sapientibus, quæ aliis omnibus, contingunt; & unus idémque est bonis atque malis eventus. Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.* P. Syrus apud Senec. *de tranqill. c.* 12. & *ad Mart. consol. c.* 9. Senec. ipse *ibid. c.* 17. *Moveret hoc me, si esset cuique pro moribus fortuna, nunquam mala bonos sequerentur. Nunc video exempto discrimine, & eodem modo, malos bonósque jactari.* Nimirum, ut Hieron. *adversus Jovin. l.* 2. *q.* 4. *In eodem mari navigantibus eadem tranquillitas est, eadem tempestas.* Piè prudentérque Avgust. *de Civit. Dei lib.* 1. *cap.* 8. *Placuit divina providentiæ præparare in posterum bona justis, quibus non fruentur injusti; & mala impiis, quibus non excruciabuntur boni. Ista verò temporalia bona & mala utrisque voluit esse communia, ut nec bona cupidius appetantur, quæ mali quoque habere cernuntur; nec mala turpiter evitentur, quibus & boni plerumque afficiuntur.* qibus gemina ferè habet Gregorius Rom *pastor. l.* 3. *c.* 1. Hom. *Odyss. ζ. v.* 188. apud Stob. *serm.* 1. *l.* 1. *tit.* 3. reponendus:

Ζεὺς δ' αὐτὸς ῥέπει ἄλλον ἀλύμπιος ἀνδρὶ φάσσαι
Ἐσθλοῖς, ἠὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλησιν ἑκάστῳ.

Divitias pariter justisque malisque supremus
Suppitor ipse sui pro numinis arbitrio dat. Grot.

Οὐτ' ἀγαθὰ, ὅτι κακὰ] Concludit hinc, externa ista nec in *bonorum*, nec in *malorum* esse numero habenda, qia promiscuè possunt vel *bonis* vel *malis* contingere. Isocrat. *ad Demon.* § 32. Τοσούτῳ χρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ ἐκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδυνάτον μεταλαβεῖν. Vult ille bonum istud præstantius esse, Stoici *solum* & *singulare*. Senec. *epist.* 71. *Summum bonum est, quod honestum est. & quod magis admireris, unum bonum est, quod honestum est. Cætera falsa & adulterina bona sunt.* qod & latiùs prosequitur *epist.* 76. & 85. Idem *epist.* 120. *Hæc duo (bonum & honestum) apud alios diversa, apud nos tantùm divisa. ista duo quidem facimus, sed ex uno. nihil est bonum, nisi quod honestum est: quod honestum, est utique bonum. Bonum putant aliqui esse, quod utile est. itaque hoc & divitiis, & ego, & vino, & calceamentum imponunt: tanta est apud illos vilitas boni, & adeò usque ad sordida descendit. Nihil nobis bonum videtur; qo quis & malè uti potest. Vides autem divitiis, nobilitate, viribus quàm multi malè utantur.* & *epist.* 117. *Id medium atque indifferens (hoc est, nec bonum nec malum) vocamus, quod tam malo contingere quàm bono potest; tanquam pecunia, forma, nobilitas.* Et *epist.* 87. *Quod bonum est, bonos facit: fortuita bonum non faciunt. ergò non sunt bona.* qod idem & Cicero *Paradox.* 1. *Potéstne bonum cuiquam malo esse? aut potest qisquam in abundantia bonorum ipse esse non bonus? atqi ista omnia talia videmus, ut etiam improbi habeant, & obsint probis.* Et rursus *ibidem*; *Verum est ergò, qod contemptissimo cuique contingit, bonum non esse.* E nostris Basil. Cæsar. *in Psal.* 1. Τούτων οὐδὲν ὄντων ἀγαθὸν τῇ ἑαυτῶν φύσει, ἃ μόνον ῥᾳδίαν ἔχει τὴν θέσιν τὸ ἑκατέρα μεταγνῶναι, ἀλλ' ὅτι μηδὲ ἀγαθὰς δύναται τὰς κεκτημένας ἀποτελεῖν. Augustin. *concion. solenn.* 236. *Bona sunt ista, unde facias bene; non qæ te faciant bonum. non qæ bonum faciant, sed unde bonum fiat.* Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 1.

§ 12. Πάντα ταχέως ἐκφαυλίζεται] Ità *l.* 4. § 14. Ἐκφαυλίζουσι τὸ ῥητόν. & *l.* 6. § 9. Πᾶν τὸ ἔντυλον ἐκφαυλίζεται τάχιστα τῇ ὕλῃ ὅλον ὑφῇ. & *l.* 9. § 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς τάχιστα φθαρήσεται, καὶ οἱ φθερούμενοι αὐτὰ ἐπιδύσεις τάχιστα καὶ αὐτοὶ φθαρήσονται.

Ἡ τοῦ τύφου διδασκαλία] Ità *l.* 6. § 13. Δεινὸς γὰρ ὁ τύφος παραλογίσασθαι. Vide & *l.* 12. § 24.

Ὧν αἱ ὑποτιθέμεναι καὶ αἱ φαναὶ, τῶν ἐνδοξίαν] supplendum, παρέχουσι, χαρίζονται, aut aliud ejusmodi. Ista enim malim, qàm cum Annot. Lugd. ἀφαιροῦσι, *auferunt*. nisi si utrumque, qod & potest, supplere libuerit. Vide *infrà* § 17. & *l.* 3. § 4.

Τὰ ἐμφανταζόμενα αὐτοῖς] *qibus, tanquam larvis horrendis, instructa mors imaginationi nostræ semet objicere assolet.* Sensuum prægnans vocabulum. Vide *l.* 1. § 7. φαντασιοκλήτους. Ità Epictet. *dissert.*

sert. l. 2. c. 6. Ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ χωνεῦον θωρῆκας; τὸ ἢ ξιφίδιον ἢ μάχαιρα ὄζειν, ἢ τροχὸς, ἢ θάλασσα, ἢ κεραυνός, ἢ τύραννος. τί σοι μέλει, πόσα ὁδῶν καταβῇς εἰς ᾅδου; ἴσως πᾶσαι εἰσιν. οἱ ἢ θέλεις ἀκῦσαι τ' ἀληθῆ, σωτηριώτερα, ἂν πάσχωσιν οἱ τύραννοι. ὕδατι ὕδωρ τύραννος ἐξ μυοὶ πνα ὑφαξε· πυρετὸς ἢ κ' ἐνίκησεν πολλάκις. φόβος δὲ ταῦτα πάντα, κ' κάμπτει κανῶν ὀρομένων. qibus gemina habet & l. 4. c. 7. Quod autem de morte istic Marcus, de rebus quibuvis externis idem infrà l. 6. § 13. ὅτως δεῖ περ' ὅλων τὸν βίον ποιεῖν, κ' ὅτε λίαν ἀξιοπρόσιτα πρᾶγματα φαντάζεται, ἀνομιμνῆσκε αὐτὸ, κ' τίνι ἰσχνείαι, ἐφ' ᾧ συμπνεῖται, ἀφιλαρεῖν. Plutarch. de exil. τούτων (ὧν ἡ φύσις οὐδὲν ἔχει κακὸν, ἀλλὰ ὅλον κ' πᾶν τὸ λυπῶν ἐκ κακῆς δόξης ἀναπέπλασται) δεῖ, καθάπερ τοῖς δεδοικόσι τὰ φάσματα παιδίοις, ἐγγὺς κ' κατὰ χεῖρα πίπτοντες κ' ἀναχειφορτες ἐπιλείψει καταφρονεῖν, ὅτως ἐγγὺς ἀπολομένης κ' συδεὶς ὀντας τὴν λογισμὸν, τὸ σαθρὸν κ' τὸ κενὸν κ' τερατωδιμόνον ἀναλύσαντες. Senec. ep. 24. *Illud ante omnia memento, demere rebus tumultum, ac videre qid in qaqe re sit: scies nihil esse in istis terribile, nisi ipsum timorem. qod vides accidere pueris, hoc nobis qoqe majusculis pueris evenit. illi qos amant, qibus assueverunt, cum qibus ludunt, si personatos vident, expavescunt. Non hominibus tantùm, sed & rebus persona demenda est, & reddenda facies sua. Qid mihi gladios & ignes ostendis, & turbam carnificum circa te frementium? tolle istam pompam, sub qa lates, & stultos territas. mors es, qam nuper servus meus, qam ancilla contempsit. qid tu rursus mihi flagella & eculeos magno apparatu explicas? qid singulis articulis singula machinamenta, qibus extorqeantur, aptata, & mille alia instrumenta excarnificandi particulatim hominis? pone ista, qæ nos obstupefaciunt. jube conticescere gemitus, & exclamationes, & vocum inter lacerationem elisarum acerbitatem. nempe dolor est, qem podagricus ille contemnit, qem stomachicus ille in ipsis deliciis perfert, qem in puerperio puella perpetitur.* Et epist. 14. *Timetur inopia; timentur morbi; timentur qæ per vim potentioris eveniunt. ex his omnibus nihil magis nos concutit, qàm qod ex aliena potentia impendet. magno enim strepitu & tumultu venit. naturalia mala, qæ retuli, inopia atqe morbi, silentio subeunt, nec oculis, nec auribus qidqam terroris incutiunt. ingens alterius mali pompa est: ferrum circa se & ignes habet, & catenas, & turbam ferarum, qam in viscera immittat humana. cogita hoc loco carcerem & cruces, & equeos, & uncum; & adactum per medium hominem, qi per os emergat, stipitem; & distracta in diversum actis cruribus membra; illam tunicam alimentis ignium & illitam & intextam; qicqid aliud præter hæc, commenta savitiæ est. non est itaqe mirum, si maximus hujus rei timor est, cujus & varietas magna, & apparatus terribilis est. nam qemadmodum plus agit tortor, qò plura instrumenta doloris exposuit; specie enim vincunt, qi patientiâ restitissent: ità ex his, qæ animos nostros subigunt & domant, plus proficiunt, qæ habent qod ostendant. illæ pestes non minùs graves sunt; famem dico & sitim, & præcordiorum suppurationes, & febrem viscera ipsa torrentem. Sed latent. nihil habent, qod intentent, qod præferant. hæc, ut magna bella, aspectu paratâqe viceruntur.* Idem qæst. nat. c. 59. *Contemne mortem, & omnia, qæ ad mortem ducunt contempta sunt; sive illa bella sunt, sive navfragia, seu morsus ferarum, seu ruinarum subito lapsu procidentium pondera. numqid amplius facere possunt, qàm ut corpus ab anima resolvant? hæc nulla diligentia vitat, nulla felicitas domat, nulla potentia evincit.* Et ibid. l. 6. c. 32. *Qid ad me qàm sint magna, qibus pereo? ipsum perire non est magnum.* Vide ad l. 7. § 68.

Φύσιως ἔργον] Ità l. 11. § 34. φυσικὸν ἔργον. l. 4. § 5. φύσιως μυσήριον. Et l. 9. § 3. φυσικὸν ἐπίτευγμα. Senec. in qæst. natur. l. 6. c. 32. *Mors naturæ lex est: mors tributum, officiúmqe mortalium.*

Παιδίον δεῖ] Senec. ep. 110. *Talis est animorum nostrorum confusio, qalis Lucretio visa est.* (l. 2.)

Nam veluti pueri trepidant, atqe omnia cæcis
In tenebris metuunt: ità nos in luce timemus
[*Interdum, nihilo qæ sunt metuenda magis, qàm*
Qæ pueri in tenebris pavitant, finguntqe futura.]

Qid ergò? non omni puero stultiores sumus, qi in luce timemus? & epist. 36. *Denique finem faciam si hoc unum adjecero, nec infantes,* [fatuos. f.] *nec pueros, nec mente lapsos timere mortem: & esse turpissimum, si eam securitatem nobis ratio non præstat, ad qam stultitia perducit.* Vide eundem supra ex epist. 24. & de Constant. c. 4. ad l. 8. § 48. Vide & ad l. 4. § 3. ὡς ἀνήρ. Epictet. dissert. l. 3. c. 24. Πρὸς ταῦτα χρὴ θεῶν εἰς τὴν πόλιν ταύτην εἰσηγωμένων, κ' ὅλη γῆ ἀνδρὸς ἄρχειν ὀφείλων ἀπλέσθαι, πῶς ὑπομενεῖς κ' μάμμιν, κ' κάμπλει σε κ' ὑποθηλύνει χλαίνιον γυναικεῖον μοχθῆ; ὅταν ὑδέποτε παίσῃ παιδίον ὢν νίπιον; ὡς δὲ ὅτι ὁ τὰ παιδία ποιῶν, ὅσῳ φροντίζει, τοσούτῳ γλυκύτερος; Vide l. 11. § 23. Idem ib. c. 19. ὅτω κ' αὐξανόντες φαντάζεται παιδία. ταῖς γὰ ἐν μυσηρίοις, ὁ ἄμυητος· ἐν γραμματικοῖς, ὁ ἀγράμματος· ἐν ἕλει, ὁ ἀπαίδευτος.

Καὶ συμφέρον αὐτῇ] qia scil. rerum natura rerum mutationibus istis constat; ut sup. § 3. Et sicut Musa rhetor, referente M. Senec. præfat. controv. l. 5. de nobis, *Mortibus vivimus*; ità mortibus mundus renovatur vigétqe, utì noster lib. 6. § 15.

Πῶς ἄπλετος θεῷ ἄνθρωπος. κ' χρὴ τί αὐτῷ μέρος] Pendent à superioribus ista; ut novam istinc sectiunculam ordiri nevtiqam sit consentaneum.

Hæc enim quæ sequuntur, ex eorum sunt numero, quæ Marcus nobis diligentiùs considerandà in perioche ista proponit: quâ nimirum parte homo Deum attingat, &c. neque enim opus est, ut receptam cum Annot. Lugd. lectionem solicitemus, & ἀντρώπους legamus, θεὸς ἀνθρώπων. quamquam & Marcus l. 12. § 2. de Deo, μόνῳ τῷ ἑαυτῷ νοερῷ μόνον ἅπτεται ἐξ ἑαυτῆς, &c. Plut. *Num.* ὡς ἐφάπτεσθαι θεὸν ἀνθρώπου ἄλλως ἢ νόησει. Dionysius Areopagita de divin. nomin. c. 1. Τοῖς ἀσωμάτοις καὶ ἀγνώστοις ἀσωμάτως καὶ ἀγνώστως συναφθησόμεθα, καθ' ὅσον τοῦτο τῷ θεῷ ἡμᾶς λογικῆς καὶ νοερᾶς δυνάμεως καὶ ἐνεργείας ἔνουσιν. Epictet. *dissert.* l. 1. c. 3. Διὸ ταῦτα ἐν τῇ γράφει πρὸ ἐγκαταμίγνυ, τὸ σῶμα μόνον, ποιὸν σοὶ τὸ ζῶον, ὁ λύκος ἢ καὶ ἡ γυνή, ποιὸν πρὸς τοῦ θεοῦ. De anima rationali Galen. in *hæretor.* c. 2. Ὦ, μόνῳ σοὶ ἐν ἡμῖν κοινωνίμενον θεοῖς. Et *ibid.* c. 7. Τὸ δὲ σοὶ ἀνθρώπων γένος, ὃ τοιοῦτος, διαπαντὸς θεοῖς τε καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις; τοῖς μὲν κρείττον λογικὸν ἔχει, τοῖς δὲ χείρονα συνεσιν. βέλτιον δὲ ὅτι τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον οἰκειότητος αἰσθανόμενον, ἐπιμελοῦνται παιδείας. ἢ πλάττες, τὸ μέγιστον σοὶ ἀγαθὸν ἐξαιροῦσι. Porphyr. apud Euseb. *præparat. Evangel.* l. 3. c. 9. Ψυχὴ μὲν ἐν λογικῇ καὶ ἀθανάτῳ, καὶ τῆς ἀπαθοῦς ἐν ἀνθρώπῳ φύσει, ἣν μόνῃ θεῷ λόγος εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἐπιτέτευχεν θεοῦ, κρείττονα δίκης καὶ ἀνάγκης, τοιαύτη τε καὶ λογικῇ τῶν ὅλων φυσικῷ, ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σοφίας ἐστιν. Festivè Clem. *Strom.* l. 3. de homine; Ἔστιν δ' ὅμως, κατ' αὐτὸν Θαλῆν, ἀπὸ τοῦ ἀμόλυντα, ὅσα λογικῷ καὶ ἀλύτῳ συνοίκησεν, ψυχῆς καὶ σώματος· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα, γῆν τε ἐγκάλεῖται, καὶ ἀπόδιδοι εἰς γῆν. τέτακται δ' ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἢ γε διὰ τῆς φιλοσοφίας ἀναθεῖσα τοῦ δεσμοῦ.

Καὶ ὅταν πῶς ἔχῃ διακέκται] Xyl. *præterea quomodo afficitur eo tactu pars illa.* Verùm versionis rationem nullam dat, unde qid legerit ariolemur. M. Cuiav. legit διαχέηται· vertitque, *quomodo pars ea afficitur, quando diffundi videtur.* addit & conjecturam alteram; legi posse, ὅταν πῶς ἔχει ἢ διάκειται, ut posterius vocabulum sit prioris ἐξηγητικὸν, vel à Marco ipso, vel à glossematario aliqo. D. Boot. ὅταν πῶς ἔχον διάκειται. *quomodo se habeat & afficiatur pars ista.* Ego malim, transpositis vocibus locisque suis redditis, qò sensus constet, καὶ πῶς ἔχῃ ὅταν διάκηται, *quomodo se habeat anima, ubi permeaverit, sive pertigerit,* ad Deum ipsum nimirum, vel ad locum eum, quicunque ille tandem fuerit, sibi divinitùs destinatum, postqam à corpore sejuncta fuerit; εἰς τὸν ἀμείον ἐξαποδέσκει τόπον, ut Æschines in *Axiocho.* vel etiam cum Merico, ὅταν διαχέηται, sed sensu diverso; *ubi diffusa & dissipata fuerit,* corporis nimirum compage solutâ. Marcus lucem præfert, qi l. 4. § 21. ὅτι πάσαι συμμίγνυται ἐκβαίνουσαι καὶ χέονται. Senec. *ep.* 88. *Innumerabiles sunt quæstiones de animo. unde sit; qualis sit; quando esse incipiat; quàm diu sit; an aliunde aliò transeat, & domicilium mutet, ad alias animalium formas aliasque conjectus: annon ampliùs quàm semel serviat, & emissus vagetur in vota: utrùm corpus sit, annon sit; quid sit facturus, cùm per nos aliquid facere desierit: quomodo libertate suâ usurus, cùm ex hac effugerit cavea: an obliviscatur priorum, & illic nosse se incipiat, cùm de corpore abductus in sublime fecesserit.* Varias autem hac in parte Stoicorum sententias (neque enim satis ipsis inter se convenisse videtur) apud Lipsium legas licet, *Physiolog. Stoic.* l. 3. cap. 24. Ambiguè noster ubique ferè. Sed & Seneca, & Socrates ipse; uti ostendemus ad *tib.* 4. § 16. Salmas. interim ticulum fuisse ista suspicatur tractatûs alicujus, qi jam perierit, insequentis.

§ 13. Καὶ τὸ ῥηθὲν γᾶς, φησὶν, ἐρείσαντι] Pindari verba sunt, à Socrate in Platonis *Theæteto* de genuino philosopho usurpata, cujus verba *infrà ad l.* 12. § 1. sunt exhibenda. Usurpârunt & post Socratem ex Platone Porphyr. *de abstin. animal.* l. 2. Galen. *hæretor. ad artet.* c. 1. Clemens Alex. *Strom.* l. 5. Et ex Clem. Euseb. *præpar. Evang.* l. 13. c. 13. Theodoret. *therap.* l. 12. Verùm aliter illi omnes qàm noster illic; qi non virtuti, sed vitio dat, qòd iisdem curiosi homines, vitæ mentisque suæ inspiciendi ac discutiendi negligentiores existant. Pari ferè modo artes illas, quæ *liberales* vulgò dicuntur, exagitat Seneca *epist.* 88. *Metiri me geometres docet latifundia. potius doceat, quomodo metiar, quantum homini sit satis. Numerare docet me Arithmetica, & avaritiæ commodare digitos. potius doceat, nihil ad rem pertinere istas computationes: non esse felicioremi, cujus patrimonium tabularios lassat: imò quàm superaucupi possideat, qi infelicissimus futurus est, si quantum habeat, per se computare cogatur. Quid mihi prodest scire agellum in partes dividere, si nescio cum fratre dividere? quid prodest calligare subtiliter pedes jugeri, & comprehendere etiam liquid decempedam effugit, si triste & me facit vicinus potens, & aliquid ex meo abradens? Doces me, quomodo nihil perdam ex finibus meis? at ego discere volo, quomodo vultus iniuriæ amittam.* Et reverâ, ut Augustin. *Confess.* l. 5. c. 4. leviusculè inflexus. *Dubitare stultum est, qin fidelis homo, quamvis nec saltem septentrionis gyrum noverit, melior sit, quàm mensor auctus, & numerator ejus, & pensor elementorum, & negligens sui.* cùm ille, qui, dixerit, Deum adoravit.

Τὸ ἐν ταῖς ἧσσ πλείον ψυχαῖς διὰ τελειότητα ζητοῦντος] Vel physiognomonem nosse, qi ex indiciis externis de aliorum ingeniis conjecturam facere profitentur: vel innatum illud generi humano vitium perstringit, qo in alienos affectus cordisque recessus intimos indagare sese plerique gestiunt; *curiosum genus ad cognoscendam vitam alienam, desidiosum*

sum ad corrigendum suam, ut scitè Avg. *confess. l.* 10. *c.* 2.

Πρὸς μόνῳ τῷ ἔνδον] Opportunum itaque hîc monitum illud Homericum *Odyss. ϛ. v.* 392.

Ὅστις τοι ἐν μεγάροισι κακὸν νόον ἀμφιδύηται.

Quem versum Socrates præ omnibus semper rebus sibi cordi esse dicebat, ut Gellius scripsit *noct. Attic. l.* 4. *c.* 6. eidémque in ore crebrum fuisse, tradidit Demetrius Byzantius, urì Laërt. *l.* 2. qò à naturæ rerum aliarum physicâ speculatione abduceret homines ad ethicæ sive moralis philosophiæ studium, qâ animum cujusque propriùm discutiendi, dignoscendi, corrigendi, perpoliendi, modus methodúsque commonstratur. qin & eo fine usurpatum, à Diogene, prodit Diocles apud Laërt. *l.* 6. in *Menedem. Cynic.* ab Aristippo, Evseb. *præpar. Evang. l.* 1. *c.* 5. Lavdant & Plutarch. in *præcept. Salub.* & *de Commun. notit. c.* 10. Sext. Empir. *de philosoph. l.* 1. *c.* 1. & *l.* 10. *c.* 1. Dio Prus. *orat.* 40. Optimè Plut. *de Curios.*

Τί τ' ἀλλότριον, ἄνθρωπε βασκανώτατε,
Καλὸν ἐξυδρικεῖς, τὸ δ' ἴδιον παρακλέπτεις;
μετάθες ἔξωθεν, καὶ μετάσχεθον εἴσω τὸν πολυφεγγῆ μόνον.

Τῷ ἔνδον ἑαυτῆς δαίμονι] *Mentem* cujusque nunc *dæmonem*, nunc & *Deum* dicit. Sic *l.* 3. § 3. Ὁ μὲν γὰρ νοῦς καὶ δαίμων. & § 16. τὸν ἔνδον ἐν τῷ στήθει ἱδρυμένον δαίμονα. & *l.* 5. § 27. ὁ δαίμων, ὃν ἑκάστῳ προσάπτω καὶ ἡγεμόνα ὁ Ζεὺς ἔδωκεν. & *ibid.* § 10. τὸν ἐμὸν θεὸν καὶ δαίμονα. & *l.* 3. § 5. ὁ ἐν σοὶ θεός. Plato in *Timæo*: Τὸ δὲ δὴ σφαῖρα τὸ κυκλοτερὲς παρ' ἡμῖν λυχνὸς εἴδους πλανωμένοις δεῖ τῇ δὲ, ὡς ἄρα αὐτὸ δαίμονα θεὸς ἑκάστου ἔνδυμα τοῦτο. ὃ δὴ φαμὲν οἰκεῖν μὲν ἡμᾶς ἐπ' ἄκρῳ τῷ σώματι, σφὲς δὴ τῷ ἐν ἀέρῳ συγγένειαν ἀπὸ γῆς ἡμᾶς αἴρειν, ὡς ὄντας φυτὸν, οὐκ ἔγγειον, ἀλλ' οὐράνιον.

Καὶ τῶν γνησίως διεγηγέρθαι] Plato *Timæo* post superiora illa: Τὸν δὲ ἀεὶ διεγηγερμένον τὸ θεῖον, ἔχοντά τε αὐτὸν εὖ μάλα κεκοσμημένον τὸν δαίμονα ξυοίκιον ἐν αὐτῷ, διαπεφόρτωται εὐδαίμονα ὄντα. διεγηγερμένα δὲ πάντη πάντως μία, τὰς ἀρχὰς ἑκάστῳ τροφὰς καὶ κινήσεις, ἀποδίδωσι. τὰς δ' ἐν ἡμῖν θείῳ ξυγγενεῖς εἶσι κινήσεις, αἱ δὴ πάντες διανοήσεις καὶ φρονήσεις. Apul. *de Socrat. gen. Si quotidiana eorum æra dispungas, invenies in rationibus multa prodigè profusa, & in semet nihil, in sui, dico, dæmonis cultum.* Et Senec. *epist.* 41. *Sacer intra nos spiritus sedet, malorum bonorúmque nostrorum observator & custos. hic prout à nobis tractatus est, ità nos ipse tractat.*

Καὶ διεγερῶ πάλιν] τοῦτον κ. τ. Svidas in Ἐπαίνων. qi & mox Διῒ pro Διῶν. Affectus avtem Stoïcos prorsùs sustulisse, nulli non notum.

Καὶ εἰκαιότης] Ἐπαίνων, ματαίων, ἀνοήτων. Svid. adductis Marci verbis, hisce.

Φίλα δὲ συγγένεσθαι] Eam nimirum, de qa *superiùs* § 1. Sed & *l.* 9. § 7. φύσει γὰρ φίλοι. Et *l.* 11. § 8. φύσει συγγενῆ καὶ φίλον.

Τόπον τινὰ ἐλεεινά] Ità *l.* 7. § 26. *ubi qis in te peccaverit, cogita statim apud te, qid illi fuerit, qod bonum malúmve ratus, id culpæ admiserit: τοῦτο γὰρ ἰδὼν ἐλεήσεις αὐτόν. hoc enim perspecto, misereberis hominis*, qòd tali nimirum opinione imbutus sit. Et sunt reverâ improbi homines ὄντα μᾶλλον ἢ φύσει ἄξιοι; (contrà qàm de rebus suis Andocides *orat. de reditu.*) *miseratione potiùs qàm indignatione digni. Nam sicuti corporum languor, ità vitiositas qidam est qasi morbus animorum. cùm itaque ægros corpore minimè dignos odio, sed potiùs miseratione judicemus, multò magis non insequendi, sed miserandi sunt, qorum mentes omni languore atrocior urget improbitas.* Boeth. *Consol. phil. l.* 4. *c.* 4. Et Hilar. *in Psal.* 118 § 7. *Sanctus qisque cùm cæditur, non humilitatis suæ qi casus est, sed insolentiæ ejus qi cædit, miseretur: ut à vesano filio pater, ut ab amente ægroto medicus contumeliam passus, dolorem, non ex eo qod perpessus fuerit, sentit; sed ob id, qod ille qem sanum esse cuperet, injuriam sibi vesanus intulerit.* Libanius itidem *orat.* 12. Τὸν παραφρονοῦντα ἄνθρωπον, ὃ κολάζειν νόμος, ἀλλ' ἐλεεῖν, καὶ πειρᾶσθαι τέχνῃ τῇ περὶ ἰατρῶν ἐπανορθοῦν. ἴδοις δ' ἂν τοῦτο καὶ τὸν μανόμηνον, ὃν ἔβλαπται νόσου ποιούμενος, τῇ νόσον κατηγορεῖ. Stoicis avtem improbi omnes amentes habentur. Ità Epictetus *dissert. l.* 1. *c.* 18. Πεπλάνηνται περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. χαλεπαίνειν οὖν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; qasi diceret, istud potiùs. Et Marcus *l.* 7. § 25. δεῖ ὖν συγγινώσκειν· *ignoscere oportet.* Sed & *l.* 1. § 15. τὸ συγγνωμονικὸν, à Maximo, qi & Stoicus ipse, didicisse se profitetur. Verùm cavtè istîc & cum restrictione aliqa, πόπον τινὰ ἐλεεινὸν, id est, *modo qodam miseranda* dixit, nè in dogma Stoicum peccare videatur, qod statuit ἐλεᾶν μὴ δεῖν πάθος, καὶ συγκλεῖ λόγον, *misericordiam esse ægritudinem sive perturbationem, contractionémque animi, à ratione alienam.* itaque τοὺς σοφοὺς ἐλεήμονας μὴ εἶναι· *Sapientes non esse misericordes.* Laërt. *lib.* 7. in *Zenone.* de qo & Lactant. *instit. lib.* 3. *c.* 22. *Illud satis est ad coarguendum hominis errorem, qòd inter vitia & morbos misericordiam ponit.* Cicero *orat. pro Muren.* ex Zenonis sententia, *cujus inventorum æmuli sint Stoici, Neminem misericordem esse, nisi stultum & levem.* cùm Plato & Aristoteles contrà docuerint, *Viri boni esse misereri.* Qin & Evripid. contrà prorsus qàm Stoici, in *Antiopa* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3.

Ἔνεστι δ' ὅπως, ἀμαθίᾳ μὴ ἐλᾶμεν,
Σοφοῖσι δ' ἀνδρῶν. καὶ γὰρ ἐκ μέτρου
Γνώμαν ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν σοφήν.
Non imperiti motus est miserescere,

Sed eſt viri ſapientis, nec cæci, immitem,
Cùm ſapere ſeſe qi putant, ſapium nimis.

Et Senarius Græcus,

Ἀνθρώπῳ σοφῷ συμπάσχειν ἐ μαλακίζεσθαι.
Miſereſcere haud ſcit impii cordis rigor.

Nec incelebre, aut inicitum, Phocionis illud apud eundem, *tit.* 1. Οὔτε ἐξ ἱεροῦ βωμὸν, ὅτι ἐν τῷ ἀνδριάντι αὐτοῦ ἱδρυμένον τὸν ἥλιον· Nec è templo aram, (ad quam miſeris & vexatis receptus ſit) nec ex vita humana tollendam miſericordiam. Iſtâ ſiquidem ſublatâ, qod Plinius *l.* 7. *c.* 19. *Exit hâc animi tenor aliquando in rigorem quendam torvitatémq; naturæ duram & inflexibilem, affectúsque humanos adimit.* Verùm Stoicorum dogma iſtud Seneca clariſſimè explicat, *de clemens. l.* 2. *c.* 4, 5. *Miſericordiam plerique ut virtutem laudant, & bonum hominem vocant miſericordem: hæc autem vitium animi eſt. Eſt enim vitium puſilli animi, ad ſpeciem alienorum malorum ſuccidentis. itaque peſſimo cuique familiariſſima eſt.* Et mox: *Miſericordia eſt ægritudo, ob alienarum miſeriarum ſpeciem. ægritudo autem in ſapientem virum non cadit.* Deniq; *c.* 6. *Miſericordia vitium eſt animorum, nimis miſeria ſaventium: quam ſiqis à ſapiente exigit, propè eſt, ut lamentationem exigat, & in alienis funeribus genitus.* Porrò iſta, qia durius aſperiúsque dicta videri poterant, mitigare conatur idem *ibidem*, ubi ſubjicit, *c.* 5. & 6. *Sapiens ergò non miſeretur; qia & ſine miſeria animi non fit. Cæterùm omnia, quæ qi miſerentur, dolentes facerent, hic libens & alacri vultu faciet. Succurret alienis lacrymis, non accedet: dabit manum naufrago, exuli boſpitium, egenti ſtipem: donabit lacrymis maternis filium, & catenas ſolvi jubebit, & ludo exhumet, & cadaver etiam noxium ſepeliet. at faciet iſta tranquillâ mente, vultu ſuo. Ergò non miſerebitur ſapiens, ſed ſuccurret, ſed proderit, in commune auxilium natus ac publicum bonum, &c.* Itaq; Plut. *de tranqill.* Ἔνιοι δὲ φιλοσόφων οὐ τὸν ἥλιον ψέγουσι φάσκοντες ἀπαχθίας ἀνθρώπους γενήσεσθαι, ὡς καλῶ τῷ βοηθεῖν, ὁ συναλγεῖν ἢ συμπαθεῖσθαι τοῖς πλησίον ὄντι· ὃ ἧ μεῖζόν ἐστιν, ὑπὸ αὐτῆς ἀμιξίας γενόμενον ἢ διανοήσεως φαύλου τὸ ἦθος ἀδιαφορίας ἀνημέρου ἢ ἀπηνείας ἔσεσθαι, ἀλλὰ διαχεόμενον ἀνθρωπικῶς ἢ ἡμερίως ἐπὶ λύπαις τῶν πέλας. Scilicet talem volunt eſſe ſapientis affectum, qualem noſtri *miſericordiam divinam* prædicant. Qi, ut avtor libri *de patient.* ſub Avguſtini nomine, ſive Hugo is de S^o. Victore, ſive alius qis eſt, *c.* 2. *Zelat ſine aliqa molestia, iraſcitur ſine aliqa perturbatione, miſeretur ſine aliqa doloris, patiens eſt ſine ulla paſſione. Si, tanqam noſtra, illa cognimus, in illo nulla ſunt.* Videatur Anſelm. *profolog. c.* 8. & Thom. Aqin. *ſumm. l.* 1. *q.* 21. *a.* 3. Qin & Avg. ipſe *de morib. Eccles. Cathol. l.* 1. *c.* 27. *Quæ illa omnia, quibus hujuſcemodi malis incommodiſve reſiſtitur, qi officioſè atque humaniter præbent, miſericordes vocantur, etiamſi ſapientes uſque adeò ſint, ut jam nullo animi dolore turbentur. nam qis ignoret ex eo appellatam eſſe miſericordiam, qòd miſerum cor faciat ex dolendis alieno malo?* Quanquam reverâ *miſericordia* potiùs dicta, *qòd cordi ſit aliena miſeria.* Zanch. *de natur. Dei, l.* 4. *c.* 4. *q.* 1. Verùm pergit Avg. *Et qis non concedat ab omni miſeria liberum eſſe debere ſapientem, cùm ſubvenit inopi, cùm veſtit nudum, cùm peregrinum tecto excipit, cùm oppreſſum liberat, cùm denique humanitatem ſuam uſque ad ſepulturam porrigit mortuorum? etſiamſi id faciat mente tranquillâ, nullis aculeis doloris inſtinctus, ſed adductus officio bonitatis, miſericors tamen vocandus eſt. hvic enim nihil obeſt nomen, cùm abſit miſeria.* Verùm & ea Græco vocabulo abeſt. qod & Zanchius obſervavit. Itaqe de nomine tantùm controverſia eſt. Veruntamen mox Stoicos obliqè perſtringens, qibuscum tamen de re ipſa conſentire planè videtur; *Stulti verò*, inqit, *cùm miſericordiam qaſi vitium devitant, qia officio ſatis moveri nequeunt, ſi nec perturbatione commoventur, congelaſcunt potiùs rigore inhumanitatis, qàm rationis tranquillitate ſerenantur. Itaqe multò prudentiùs Deus etiam ipſe miſericors dicitur: qi qemadmodum dicatur, reſtat intelligere iis, qi ſeſe idoneos religione ſtudióq; præſtiterint.* Vides, uti Senecæ genima ferè, qoad ſenſum, loqatur; de vocabuli uſu duntaxat Senecæ nevtiqam concedens. Nam qod *retract. l.* 1. *c.* 7. de ſapientibus qod hîc dictum eſt, *non ſic accipiendum* monet, *qaſi definierit, in hac vita eſſe tales ſapientes, qandoqidem non, cùm ſint; ſed etiamſi ſint, dixeris.* Nec hoc à Stoico dogmate abhorrere prorſus videtur, qi, *qis ſapiens ſit, aut fuerit*, inqit Cicero *Academ. l.* 4. *nec ipſi ſolent dicere.* qique *ſapientem*, vel ſapientis ideam potiùs, *talem nobis delineant, qalem nemo mortalis eſt unqam conſecutus*, ut idem *de amicit.* Ἔστι γὰρ οὐδὲ ἰδεῖν ποτε, οὐδὲ γενέσθαι, ut Plut. *de Stoic. contradict. c.* 13. Qanqam avdemiùs Senec. *de ſapient. conſtant. c.* 7. *Non eſt, qod dicas, ità ut ſolet, hunc ſapientem nostrum naſqam invenire. non fingimus iſtud humani ingenii vanum decus, nec ingentem imaginem falſæ virtutis concipimus, ſed qalem confirmamus, exhibuimus & exhibemus.* Non te certè, Seneca, qod & ipſe alibi fateris. Ad veritatem propiùs acceſſere illi, qi (Stobæo referente *colloctan. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8.) κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους σοφόν τινα γεγονέναι νομίζουσι· hoc eſt, *primis temporibus*, ante lapſum nimirum primævum, *ſapientem exiſtimant qendam extitiſſe.* Verùm hæc uncunqe ſe habeant, paret hinc interim, cur noſter iſthic oratione ſuſpenſâ uſus, τέρπου τινα, non ἀπλῶς, ἁπλῶς dixerit.

Δι' ἀγρυπνίας] Vide *ſupr.* § 1. & *l.* 11. § 18. Polyb. *hiſt.* 12. Δεῖ τοῖς μὲν κατ' ἀγρυπνίαν πανηγύρεσι, δόξαν συγγράμμασι· τοῖς δὲ κατ' ἀναλήμματα ἔχουσι. Sic Perſ. *Sat.* 3.

—*caret cuipâ, neſcit qid perdat.*—

Verùm

Verùm in istis distinctiones casùm adhibet Aristotel. *Ethic.* l. 3. c. 1. primò siquidem distinguit *περὶ τὴς ἀγνοίας*. Ἀγνοεῖ μὲν ὁ μοχθηρὸς, ἃ δεῖ πράττειν, καὶ ὧν δὲ ἀφεκτέον· καὶ διὰ τοιοῦτόν τινα ἁμάρτημα ἀδικοι καὶ ὅλως κακοὶ γίνονται. τὸ δ' ἑκούσιον βούλεται λέγεσθαι, ὅτε εἰδώς τις ἀγνοεῖ τὸ συμφέρον· οὐ γὰρ ἡ ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοια, αἰτία τοῦ ἀκουσίου, ἀλλὰ τῆς μοχθηρίας. ἐφ' ᾧ καθόλου φέρονται γὰρ διά γε ταῦτα· ἀλλ' ἡ κατ' ἄγνοιαν, ὅταν ὅτις καὶ ἃ ἢ πράξας ἐν τούτῳ γὰρ οὐκ ἔστιν καὶ συγγνώμη· ὁ γὰρ τὸν τῶν ἀγνοῶν, ἀκούσιον πράττει. Secundò distinguit inter τὸ δι' ἄγνοιαν, καὶ τὸ ἀγνοοῦντα πράττειν. Ἕτερον δ', inquit, ἔοικε καὶ τὸ δι' ἄγνοιαν πράττειν, τοῦ ἀγνοοῦντα πράττειν. ὁ γὰρ μεθύων ἢ ὀργιζόμενος, οὐ δοκεῖ δι' ἄγνοιαν πράττειν, ἀλλὰ διά τι τῶν εἰρημένων· οὐκ εἰδὼς δέ, ἀλλ' ἀγνοῶν. Clemens Marco σύμφωνος planè *Strom.* l. 4. Κἂν μεσῶσι τὸν ὀλισθὸν τινες, διδὺν δοῦσι τοῦ ἄγνοιαν αὐτῷ, ὀυκτέον τῆς ἁμαρτίας τὴν γνώμην αὐτῷ. Epictet. l. 1. c. 28. Τί χαλεπαίνεις αὐτῷ, ὅτι πεπλάνηται ταλαίπωρος ἀλλ' ἧττον μιγίσεις; ἐχὶ δ' ἴσως ἄξιος μᾶλλον ἐλεεῖς, ὡς τοῦ τυφλοῦ ἐλεεῖσθαι, ὡς τοῦ χωλοῦ, ὅτι τοῦ τὰ κυνητὰ τετυφλωμένου καὶ πεπηρωμένου; Obiter monendum, apud Suidam hinc restitui posse vocem ἐλεεινὰ, qæ periochen istam recitanti in Δαίμων, excidit; sicut & in seqentibus negativa.

Οὐκ ἐλάττων ἡ πήρωσις αὕτη] qâ laborant ii, quos πεπηρωμένους ἀρετῆς Philosophus dixit, *Ethic.* l. 1. c. 9. Hæc est illa sive πήρωσις sive τυφλότης, non corporis, sed *mentis cæcitas*, de qâ & noster *infrà* l. 4. § 23. τυφλὸς, ὁ καλαμῶν τῷ νοερῷ ὄμματι· quam & sacra pagina passim tangit. Esai. c. 6. v. 9, 10. & c. 42. v. 18, 19. Matth. c. 13. v. 13, 15. & c. 15. v. 14. Joan. c. 9. v. 39, 40. & c. 12. v. 40. Luc. *eâdem.* c. 28. v. 26, 27. Pavl. *ad Ephes.* c. 4. v. 18. Petr. *ep.* 2. c. 1. v. 9. Joan. *Apoc.* c. 3. v. 17. Eam Marcus non immeritò corporeâ illâ nihilo minorem, imò majorem deteriorémq; multò, pronunciat. Καὶ γὰρ ἔστι, τὸ κακόπαθον ἧττον ὃν αὐτοῦ, ἀδίκους ποιοῦντας, ἢ ἑαυτοὺς ἀδικουμένους πράττειν. Philo *de providem.* apud Eusseb. *præpar. Evang.* l. 8. c. 14. Ἄγνοια γὰρ καλοῦμένη τῆς ὑπὸ τοῦ σώματος πήρωσις ἐπιφέρουσι τῇ ψυχῇ, πάντων ἁμαρτημάτων αἰτία γίνεται. Idem *de ebriet.* Epictetus etiam *differt.* l. 1. c. 18. ubi eandem, quam Marcus hîc, cavsam agit: Ἀλλ' ἐκείνων τῶν ὑγιαινόντων καὶ ἐξηκριβωμένων καὶ ἤδη μιγίσεων, οὐ πολλοὶ τυφλοί, ἀλλὰ πολὺ διαφορικοὶ καὶ λαλιᾶν καὶ μαλακίαν, ἀλλὰ πολὺ γνώμῃ πολὺ διαφθορικοὶ ἤδη ἀμαθίᾳ καὶ ἤδη κακίᾳ μὴ ὑπαλλάσσει. πῶς ἀπόδρασον τοῦτο; οὐ ἐκείνῳ δύναται· φύσιν ἴν τὸν τυφλὸν μὴ ὑπολάβωμεν, μὴ τὸν κωφὸν; μεγίστη γὰρ βλάβη ἡ ἤδη μεγίστων. Marcus *l.* 1. *epist.* 10.

Non qi Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aginatem peccantia vellera fucare,
Certiùs accipiet damnum, propiúsve medullis;
Quàm qi non poterit verum distinguere falso.

Contrà Antonius Didymum ob cæcitatem corpoream tristiùs pavlò se habentem, cùm tamen mentis acumine cumprimis polleret, *Miror*, ait, *prudentem virum ejus rei dolere damno, qam formicæ & muscæ & culices habent; & non lætari illius possessione, qam Sancti soli & Apostoli meruerunt. Ex qo pervides,* (Hieronymi sum *ad Castrutium*) *qod multò melius sit spiritu videre, qàm cerne; & illos oculos possidere, in qos peccati festuca non possit incidere.* Vide *l.* 3. § 14.

§ 14. Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· εἰ καὶ τὸ πολυλλύθριον οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύθριον ὕπνος ἀφαιρεῖται] Corrupta ista esse monitu nihil opus. corrigere fersan havd ità proclive fuerit. Svidas in Ἀχέρων (pro qo tamen, Ἀχερεῖον substituendum esse liqet) sic habet: Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ πολυλλύθριον οὐκ ἴσον· καὶ τὸ ἀπολλύθριον ὕπνος ἀχερεῖον φαίνεται. Qid si legerimus? Τὸ γὰρ παρὸν πᾶσιν ἴσον· καὶ τὸ πολυλλύθριον ἓν ἴσον. καὶ τὸ ἀπολλύθριον ὕπνος ἀχερεῖον ἀφαιρεῖται. ab avtoris mente certè ista nevtiqam discedunt: hoc enim vult; *Nihil refert, vitam qis diutissimè protrahat, an brevissimè defungatur. idem siquidem prorsus est, qod uterqe istorum tum superando vivit, tum moriendo amittit; atqe idipsum punctum temporis insecabile duntaxat. qum enim tempus præsens idem utrique sit, nec amitti possit nisi qod in præsentia tantum habetur; idem necesse est id sit, qod uterqe moriendo amittit. Illud autem est insecabile qiddam. & hoc igitur.* Ità *l.* 12. § 26. Τὸ παρὸν μόνον ἀκίνητος ζῷ, καὶ τοῦτο ἀπολλύει. Communicavi conjecturam hanc meam viro clariss. D. Salmasio, qi de aliis locis requisitus, pro liberalitate sua, & de isto sententiam suam responso inseruit. cui probari cùm videam, non jam amplius pro mera conjectura habeo.

Ἐπὶ ταὐτὸ ἂν κατέλθοιμεν] Ità *l.* 9. § 33. Καὶ ὁ ἐκλογάρχης ἀποδεικνὺς ὡς ἴσον κατασκήπτει τὸ φεύγειν. Sen. *quæst. nat. l.* 6. *c.* 32. *Hæc omnia fieri constanter, si cogitaverit nihil interesse inter exiguum tempus & longum. horæ sunt qas perdimus. puta dies esse, puta menses, puta annos: perdimus illos, nempe perituros. qid, oro te, refert, num perveniam ad illos? fluit tempus, & avidissimos sui deserit. nec qod futurum est, manu est, nec qod fuit: in puncto fugientis temporis pendeo: & magni est modicum fuisse. elegantèr Lælius ille sapiens dicenti cuidam, Sexagintà annos habeo: Hoc, inqit, dicis sexaginta, qos non habes? nè ex hoc qidem intelligimus incomprehensibilis vitæ conditionem & sortem temporis semper alieni, qòd annos annumeramus amissos.* Qæ postrema favere possent superioris clavsulæ lectioni vulgatæ, qam Mer. Casavb. etiam admisit, εἰ καὶ τὸ πολυλλύθριον οὐκ ἴσον· ut *tempus præsentium, qod jam amissum*

sum est, inæquale esse concedatur, cùm longum bis, illis brevium existeris: si id Marci illatio ullo modo pateretur. Verùm is illud tantùm amitti, quod habetur, contendit: & utrumq; *insecabile* esse concludit, & quod amittitur & quod habetur.

'Ανεκλειπτον] *Infrà* § 17. Τῶ ἀνθρωπίνῳ βίῳ ὁ χείμων & θέρος. & *l.* 3. § 10. Μόνον ζῷ ἕκαστος τὸ παρὸν τοῦτο τὸ ἀσφαλὲς· τὰ δ' ἄλλα ἢ βεβίωται, ἢ ἐν ἀδήλῳ. Senec. *de brev. vit. c.* 10 *Singuli tantùm dies, & hi per momenta præsentes sunt. & ibid. In tria tempora vita dividitur; quod est, quod fuit, quod futurum est. Ex his quod agimus breve est, quod egimus certum, quod acturi sumus dubium.* Et in hoc igitur sensu verum est, quod Poeta nescio qis, apud eundem. *ibid. c.* 2.

Exigua pars est vitæ, quam nos vivimus.

quod esse ex Menandri *plocio* traductum, unde istud Stobæo *tom.* 2. *tit.* 108. lavdatur,

Μικρόν τι τοῦβίε κ) στενὸν ζῶμεν χρόνον,

docet Janus Rutgersius *Var. lect. l.* 4. *c.* 17.

'Ο γὰρ ὐκ ἔχει, πῶς ἂν τις τοῦτο αὐτῶ ἀφέλοιτο] Hinc proverbialia illa, Plavt. *Asinar. act.* 1. *scen.* 1. *v.* 79. ——— *maximas nugas agis.*

Nudo detrahere vestimenta me jubes.

Téne ego defraudem, cui ipsi nihil est in manu? Apul. *fabul. Milef. l.* 1. *Quid viatori de summa paupertate patroni ai ferre possunt? an ignoras, inepte, nudum nec à decem pæstritis despoliari posse?* Joannes ille oris aurei *in Matth. homil.* 83. *nec à centum.* Ἢ ὐκ ἀκούεις, inquit, τῆς παροιμίας λεγούσης, ὅτι τὸν πένητα κ) γυμνὸν ὐδὲ ἅπαντες ὁμῦ συναλόντες δύνανται ἀποδῦσαί ποτε.

Πάντα ἐξ αἰδίου ὁμοειδῆ] Ità *l.* 6. § 37. Πάντα ὁμοιοῦται κ) ὁμοειδῆ. & § 46. ἀεὶ τὸ αὐτὸ κ) τὸ ὁμοειδές. & *l.* 9. § 35. ἐξ αἰῶνος ὁμοειδῶς ἐγίνετο, κ) εἰς ἄπειρον τοιαῦτ' ἕτερα ἔσται. & *l.* 7. § 1. πάντα συνῴδη, κ) ὐδὲν καινόν. & *l.* 12. § 26. πᾶν τὸ γινόμενον ἴσον ἀεὶ εἶναι, κ) γνῶναι, κ) γνῶ παντὶ χῶ γίνεται. Idem tractat argumentum & *l.* 4. § 32. & *l.* 10. § 27. Lucret. *l.* 3.

——*eadem sunt omnia semper.*

'Ανακυκλήσεις] Sic *l.* 9. § 28. Ταυτὸ δὴ τὸ τῆς νόσου ἐγκύκλημα, ἄνω κάτω, ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα. Aristot. *Physic. l.* 4. *c.* 14. & *Problem. l.* 17. *q.* 3. Καθάπερ φασὶ, κύκλον εἶ) τὰ ἀνθρώπινα. quo loco & Alcmæonis illud festivum commemoratur, περὶ ἀνθρώπου μὰ τοῦτο ἀπόλλυσθ, ὅτι ὐ δύνανται πάλιν ἀρχὴν τὴν τέλευ ποιήσασθαι· hoc est, ἐπανακάμπτειν πάλιν ὅπ' τέλευ ἀρχήν, κ) συνάπτειν πάλιν. itaque *circulationem* istam intelligendam de rebus, non numero, sed specie iisdem recurrentibus. & Plato *Timæo:* τοῦτο ἅμα πᾶν, ἕν προχῶ πορευόμενον, γίγνεται. Senec. *epist.* 24. *Nullius rei finis est: sed in orbem nexa sunt omnia: fugiunt ac sequuntur. diem nox premit, dies noctem: æstas in autumnum definit, autumnus hyemi instat, quæ vere exæquatur. omnia transeunt, ut revertantur. Velut in orbe aut pilâ, motum ordo mutatur, & quæ sequebantur præcedunt, & quæ occidebant oriuntur; omnia, quomodocunque ierint, in idem revertuntur.* Idem *de benef. l.* 5. *c.* 8. Tertull. *de resurr. c.* 12. pòst superiùs exhibita *ad* § 3. *Totus hic orbis revolubilis rerum, &c.* Tacit. *annal. l.* 3. *Rebus cunctis inest quidam velut orbis.* Et Avrel. Victor. in *Avrelian. Cuncta in orbis modum vertis nihilque accidere, quod rursum naturæ vis ferre neqeat ævi spatio.* ità restituit sententiam optimam, pessimè habitam Cl. Salmasius *ad Spart. Sever.* Sophocl. *Trachin.* Ἐπὶ πᾶμα κ) χαροπὸν πᾶσι κυκλοῦσιν, ὡς ἅπαξ ἀρχὴν ἐφορμᾶσθε κἀλλυθοι. Et Aristot. *Ethic. l.* 1. *c.* 10. Τὰς τύχας πολλάκις ἀνακυκλεῖ περὶ τοὺ αὐτούς.

Οὐδὲν διαφέρει] *Nihil*, inqit, *refert per breve aliquod temporis spatium, an in perpetuum ista videris.* quæ? qia nimirum, ut *l.* 6. § 36. Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν, πάντα ἑώρακεν, ὅσα τε ἐξ ἀϊδίου ἐγένετο, κ) ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσαι. πάντα δ' ὁμοιοῦται κ) ὁμοειδῆ. Ità *l.* 9. § 37. Ἴσον τὸ ἕκαστον ἔτη, κ) τὸ τετρακοσταῦτα ἰσοφάσαι. & *l.* 12. § 35. Τὸν κόσμον διαφῆσαι πλήθουσι ἢ ἐλάσσοσι χρόνῳ, οὐδὲν διαφέρει. Ità quod Senec. *ep.* 101. *Nihil interest inter diem & seculum.* Vide & *l.* 3. § 7. & *l.* 7. § 49. Menander *supposititio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

——τοῦτον εὐτυχέστατον λέγω,

Ὅστις διαφῆσας ἀλύπως, Παμφίλων,
Τὰ σήμερα ταῦτ' ἀπῆλθεν, ὅθεν ἦλθεν ταχύ·
Τὸν ἥλιον, τὸν κύκλον ἑξῆς, ὕδωρ, νέφη,
Πῦρ. ταῦτα κἂν ἑκατὸν ἔτη βιώσεται,
Ὅσοι παρῆλθ'· κἂν ἐνιαυτὸν σφόδρ' ὀλίγον,
Χειρότερα τούτων ἕτερα ὐκ ὄψεται ποτέ.

i. e. verente Grotio,

——*hunc credo felicissimum,*
Quicum spectaris, Parmeno, placidè Deûm
Augusta dona, redit citò unde venerat:
Subar, inquam, solis publicum, nubes, aquas,
Ignem. namque annos quinquies centum vixerit,
Eadem videbit: sitq; licèt ævi brevis,
Tamen istis nihil est conspicari pulcrius.

Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 16. conqerenti exuli quòd Athenas non videret: Πότε ἦν Ἀθῆναι πάλιν ὄψομαι, κ) τίνι ἀνεκτὸν ἔσται σοι, ἃ βλέπεις καθ' ἡμέραν; χρεῖττόν τι ἔχεις ἢ μεῖζον ἰδεῖν τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης, τῶν ἄστρων, τῆς γῆς ὅλης, τῆς θαλάσσης;

'Ο τέλεσε τεθνηξόμενος] Deprehenditur vox eadem hæc *l.* 3. § 10. de qa liceat mihi bona cum venia dissentire ab Henr. Stephano, licèt rerum Græcarum peritissimo; qi τεθνήξομαι vult esse *futurum secundum*, sive *paulò pòst futurum*, ut Grammatici vulgò nuncupant, à θνήσκω: eósque notat, qi thema fingunt inauditum, τεθνήκομαι nimirum, cujus futurum sit τεθνήξομαι. Qum tamen nevtrum horum necessarium sit ad vocabuli istius analogiam statuendam.

dam. Siquidem, ut monet Eustathius *ad Iliad. μ.* *more Syracusiis familiari, ex præteritis præsentia sæpenumero formantur.* Sic κίκλημαι κεκλήγω, πέπληγα πεπλήγω, ἴσηκα ἐσήκω, τέθνηκα τεθνήκω. Sicut ergò ἐσήκω ἐσήξω, & in media voce, ἐσήγμαι. Unde Sopater *epist. ad Hemeter.* apud Stob. *tom. 2. tit.* 46. Τίς ἴσ' ὅτῳ κτ' Σιμωνίδη λέγον τετράγωνος, ὃς κτ' ἄσσον τύχῳ ἢ πρεσμάτων μετάστασιν ἀσφαλῶς ἐσήξεται; & Marcus *l.* 10. § 36. ὑμεῖς ὅστις ὕστερος εὐπρόσμος, ᾧ ἐπιθνήσκοντι ἂ παρεσήξονται τινες ἀσυνζόμφοι τὸ συμβαῖνον κακόν. Ità τεθνήκω τεθνήξω. Unde Marcus *l.* 7. § 22. ὡς μετ' ὀλίγον ἀμφότερα τεθνήξετε. (ut τεθνήξω illud in Aristoph. *Acharn.* cur sit Stephano suspectum, nihil amplius existat. qod & apud Svidam avtor innominatus.

Τοῖς ὑπόπτοις φόβον, ὡς αὐτίκα τεθνήξοντας.] Et in voce media τεθνήξομαι. *l.* 4. § 37. Ἤδη τεθνήξη. Et *ibid.* § 47. Εἴ τίς σοι θεῶν εἶπεν, ὅτι αὔριον τεθνήξῃ. unde participium τεθνηξόμενος, qo noster etiam non semel usus est. Clemens *Strom. l.* 4. Ὑπακούων ταῖς ἐντολαῖς βιώσεταί τε, καὶ ἐὰν δέῃ, τεθνήξεται· ὥστε ἂν εἴη διὰ θανάτου ζωοποιηθήναι. Qod & Tatian *adv. Græc.* Τοῦτον μόνον (Deum vult) ἀρετὴν καλοῦμεν, ᾧ πειθόμενοι, τεθνήξομεν ἧττον μᾶλλον. Lucian. *Anthologi. l.* 1. *c.* 12.

Ὡς τεθνηξόμενος, μὴ σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυε·
Ὡς ἧττον βιωσόμενος, φείδεο σῶν κλεάνων.

§ 15. Πᾶν ἀπόλειψις] Et πάντα ἀπόλειψις. Nihil istis apud nostrum crebriùs occurrit. ità *l.* 12. § 8. 22. 26. & *l.* 4. § 3. Ὁ βίος ἀπόλειψις. & *l.* 3. § 9. Ἐν ταύτῃ τὸ πᾶν. Senec. *epist.* 78. *Omnia ex opinione suspensa sunt.--tam miser est quisque, quàm credit.* Vide *ad l.* 8. § 47.

Δῆλα] Δηλοῖ, forsan; *ostendunt, probant hoc.* Ità de Marco nostro Herodianus: Δηλοῖ δὲ ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ἦλθεν, ἢ λεχθέντα πρὸς αὐτὸν, ἢ γραφέντα. Mendum par apud Theophr. tollas licet, *de caus. plant. l.* 6. *c.* 27. Τὸ φυτὸν τοῦτο ζημιὸν μᾶλλον φῦλλον. Δῆλον (leg. Δηλοῖ) δὲ ἡ κενοφυλλία, καὶ ἡ μιχροκαρπία, καὶ ἡ ἀδία τοῦ καρποῦ. πάντα γὰρ ταῦτα ξηρότητος.

Τὰ πρὸς τὸν κυνικὸν Μόνιμον λεγόμενα] De *Monimo* Cynico Diogenis ac Cratetis Sectatore, Laërt. *l.* 6. qænam avtem vel ad istum vel adversùs istum scripta (ità enim verba, prout habentur, sonant) Marcus hìc respexerit, mihi tam incertum est, qàm qod est incertissimum. M. Casavboni interim sententiam hactenùs probo, ut Monimi ipsius scripta designari existimem. non tamen ut in eis per *dialogismum* sub aliena persona istud Monimo dictum dicatur, cùm Monimi ipsius dogma fuerit. Itaqe legendum literulâ unicâ immutatâ, τὰ πρὸς τοῦ Κυνικοῦ Μονίμου λεγόμενα, *qæ à Monimo Cynico dicta sunt.* neqe enim est, qod de Syntaxi ambigat qisqam, cùm familiaris admodum ea sit. Sic enim, præter Herodianum superiùs adductum, Homerus *Iliad. α. v.* 159.

Τίμιον ἀρνύμενοι——
Πρὸς Τρώων.---

id est, *pœnæ sumentes, vel exigentes, à Trojanis.* Et *Odyss. ζ'. v.* 207.

--πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες.
Omnes enim à Jove sunt.

Et Clemens *Strom. l.* 1. κολάζονται πρὸς τοῦ νόμου οἱ τούτων αἴτιοι. *Horum avtores à lege puniuntur.* Et Sophocles,

--ἐπαίνῳ τάξεται πρὸς γοῦν ἐμοῦ.
--*à me certè laudem feret.*

Et apud Tragicum Cassandra, referente Plutarcho in *præcept. polit.*

Καὶ πρὸς παθόντων, κἂν κακοῖσι κειμένων
Ζοφῇ κέκλημαι· φρὶν παθεῖν ἧ μαίνομαι.
Ab his, qi in ipsa inciderunt jam mala,
Sapiens perhibeor: mala nondum expertis, furens.

Cæterùm ad Pyrrhonios sive Scepticos inclinâsse Monimus videtur. qanqam enim admittere illum in familiam istam Sextus Empiricus renuit; idem tamen inter τοῦ τὸ κριτήριον ἀνελόντας· id est, *eos qi veritatis dijudicandæ medium certum sustulerint,* Monimum Canem recensèt, *lib.* 1. *adv. Logic. c.* 2. eúmqe asserit, τῇ σκιαγραφίᾳ ἀπεικάσαι τὰ ὄντα, τοῖς τε κτ' ὕπνους ἢ μανίαν προσπίπτουσι ταῦτα ὁμοιῶσαι· id est, *ea qæ sunt, picturæ adumbratæ contulisse, nostras eorundem perceptiones, eis qæ dormientibus aut mente captis se ingerunt, geminas prorsùs censuisse.* Qin & dogma ejus qod fuerit, clariùs indicat avtor idem *adv. eosd. l.* 2. *c.* 1. Μόνιμος ὁ Κύων τύφον εἶπε τὰ πάντα· ὥσπερ εἰκὸς ὄζει μὴ ὂν ὄντων, ὡς ὄντων. *Monimus Canis typhum esse dixit omnia.* (nam Hervetus cur *typhonem* pro *typho* substituerit, nihil erat) *id est avtem opinio eorum qæ non sunt, ac si essent revera.* qod aliis verbis Xenophanes dixit ab eodem *loco superiore*, & *Pyrrhon. hypotyp. l.* 2. *c.* 4. adductus.

Αὐτὸς ὅμως οὐκ οἶδε· δόκος δ' ἐπὶ πᾶσι τέτυκται.
Certi aliqid nemo novit; sed opinio cuncta est.

nec immeritò vana opinio *typhi* nomine nuncupata est. ἡ γὰρ ἀπόλειψις τῆς γνώσεως φυσιοῖ καὶ τύφῳ ἐμπίπλησιν· ut Clem. *Strom. l.* 1. ex Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 8. *v.* 1, 2. Lucem hinc obiter claram medelámqe dabimus certissimam Menandri verbis à Lærtio ex *Eqisone* (non ex *Citharista*, qod frustra Cl. Casavb. ariolatus est) adductis, qæ viros insignes inaniter hactenùs torserunt. Ea in Laërtii codicibus ità exhibentur:

Τὸ γὰρ ἀπολειφθὲν τῦφον εἶ πᾶν ἔτη.

Qod Ambros. Camald. vertit;

Nam cuncta fastum dixit esse cætera.

præter peram, scil. *aut tres etiam*, qas habere dixerat, *peras*. Verùm id seriem orationis non pati cùm adverterat

verteret Grotius in *excerpt.* is hoc modo definxit:

Τὸ γὰρ ἀπολαμβάνειν τυφλὸν εἶναι τὸν ἄφρονα.

ac si mens esset;

Cæcum esse dixit omne quod præsumitur.

& tanquam *Lucretianum* perstrictum vult à Comico philosophum. Ac feliciter quidem in priore vocabulo conjecturâ usus est: τύφλον in τυφλὸν quod mutavit, fefellit divinatio. Legendum ergò Sexto præeunte,

Τὸ γὰρ ἀπολαμβάνειν τῦφον εἶναι πᾶν ἔφη.

Typhum esse dixit omne quod præsumimus.

id est, *opinionem meram certitudinis inanem.* nec aliud ferè, verba si spectemus, Marcus hîc. πᾶν ἀπόλημμα. nam mentem si attendimus, aliud planè. Quæri igitur potest quomodo Marco cum Monimo, Stoico cum Sceptico convenire queat: cùm certitudinem nulla secta aut exertiùs professa sit, aut enixiùs propugnaverit, quàm Zenonia & Chrysippea. Verùm hoc vult Marcus, ea, quæ à Monimo sunt adhibita ad dogma suum de *opinione mera* staruminandum, ostendere simul, multum imò totum ferè in hoc consistere, qibusnam qisque opinionibus imbutus fuerit. Vide *infr.* § 17. ὀπαδὸς καὶ πρόσω.

Ἐὰν τις αὐτῷ τὸ ὑδὲν μᾶλλον ἡδέως δέχηται] *Si qis quod ab illo suaviter ac jucundè dictum est, eatenus amplectatur, quatenus est veritati consentaneum.* Quod ideò dictum, qia Monimus, Laërtio teste, γλαφυρὰ παίγνια σποδῆς ἐλευθέρας μεμυθολόγηκε, id est, *ludicra quædam scripsit, qibus seria subessent.* Id qod & de Socrate Galen. *de usu part. l. 1. c.* Αὐτὴ γὰρ ἡ Σωκράτους μῶσα, μιγνυμένη ἀεὶ τῷ σπουδῷ ἐν μέρει παιδιᾶς. Qin & de Diogene in Cynismo Julian. Imper. Μὴ τοίνυν τι παράδοξον, ὅσα ἔπραξε, ταῦτα αὐτὸν ἐπαινεῖσθαι νομίσαντες· ἦσι μὲν γάρ τι καὶ ἐν ἐκείνοις ἐκ διανοίας. Senec. *epist.* 58. ubi de Ideis Platonicis differuerat; *Quid,* inqis, *ista subtilitas mihi proderit? Si me interrogas; nihil. Sed qemadmodum ille cælator oculos diu intentos ac fatigatos remittit, &, ut dici solet, pascit; sic nos animum aliqando debemus relaxare, & qibusdam oblectamentis reficere. Sed ipsa oblectamenta operæ sint: ex his qoqe, si observaveris, sæpes qod fieri possit salutare. hoc ego facere soleo: ex omni natione, etiamsi à philosophia longissimè aversa est, eruere aliqid conor, & utile efficere.* cur autem τὸ ἡδὺ loco τοῦ ὠφελίμου legi voluerit Annot. Lugd. nullus assequor; præsertim cùm τὸ ὠφέλιμον ductâ à reditûs ad suos jucunditate metaphorâ idem significare agnoscat.

§ 16. Τρέπει ἑαυτὸν ἡ ψυχή.] ita *supr.* § 6. Τρέπειν, ἐπιστρέφειν αὐτὸν, τὸ ἡγεμονικόν.

Ἀπόσημα καὶ οἷον φῶμα τῆς ὕλης] Ita *l.* 4. § 23. ἀπόσημα ὕλης, ὁ ἀφορισθεὶς ὄγκος, καὶ χωρὶς ὢν ἑαυτὸν τῆς τοῦ κοινοῦ φύσεως λόγου. Eum, qi vel sorti suæ ab universi Domino assignatæ non acquiescit, vel hominem aliqem sibi congenerem aversatur, *apostemati* sive *abscessui* confert. Galen *therapeutic. ad Glaucon. l. 2.* Ἀποσήματα vocant Medici τὰς διαστάσεις ἐκείνας, ἐν αἷς ἀλλήλων ἀφίστανται τὰ πεπονηκότα μόρια τῶν ὑγιαινόντων σωμάτων. Φύματα verò idem *ad Epidem. l. 6.* definit, τοὺς παρὰ φύσιν ὄγκους τοὺς ἀπὸ τῶν ἔξωθεν αἰτίας γινομένους· μάλιστα δὲ τοὺς ἐκτὸς τόπον ὑπερωμένους· ἀπὸ δὴ τοῦ ἐν τῇ γῇ φυομένου sic dictos. licentiùs tamen ista qandoqe sumuntur: & τὸ φῦμα ἀντὶ τοῦ ἀποσήματος usurpatur. hinc in historia illa celebri sive Promethei Thessali, ut Plut. *de adul.* & Simplic. *in Aristot. Physic. l. 2.* sive Jasonis Pheræi, ut Cicer. *de nat. Deor. l. 3.* Et Valer. Max. *l. 1. c. 8.* (nam Phaleræum perperam exhibent codices Pliniani *l. 7. c. 50.*) qod Græci illi φῦμα, Latini *vomicam, tuber* dixit Sen. *de benef. l. 2. c. 19.* prout & Celsus φύματα *tubercula* vertit, *l. 5. c.* 18. § 13, 16, 17.

Ἧς ἐν μέρει] Vide *sup.* ad § 9.

Ἐπ' ὀλίγα σκοπεῖν] Vide *supr. ad* § 7. & *ad l.* 10. § 36. Basil. Cæsar. *orat.* 24. Καί τοι τίνα ἔχει λόγον, κυβερνήτου μὲν ὑπ' εἰκῆ τῆς πνεύσεσιν ἐρίζειν, ἀλλὰ τοῖς ὄρμοις εὐδύνειν τὸ σκάφος· καὶ τοξότου κατὰ σκοποῦ βάλλειν· καὶ μὴ δὴ καὶ χαλκέως τινὰ ἢ τεκτονικὸν ὅλως τοῦ κατὰ τέχνην ἐφιέσθαι τέλους· ἡμᾶς δὲ καὶ τοιούτων δημιουργῶν ἀπολείπεσθαι, ἐφεῖς γε τὸ σωτηρίας ἀμιλλᾶσθαι τὰ ἡμέτερα; ἢ γὰρ δὴ χειραγωγήσει ὅτι πέφυκε τὸ ἐρασθέν, τὸ δὲ ἀνδραπόδου βίου σκοπὸς ὑκ ἔστι, τοῖς δὲ ἀφορῶντα πάλαι πιεῖν καὶ λέγειν χρή, τὸν γε μὴ τοῖς ἀλόγοις συστοιχοῦντα μέλλοντα. ἢ ὅτου ἂν ἐπιμὴ ἀτυχοῦς καὶ σφαλεροῦ τὸ ἐπερωτῆσαι, ὕδατος ἡμῶν νῦ ἐπὶ σφᾶς τὸ ψυχῆς οἰήκιον καθεζομένου, εἰκῇ καὶ τὸν βίον ἄνω καὶ κάτω περιφερόμενοι. Senec. *epist.* 95. *Hæc nemo faciet qemadmodum debet, nisi habuerit qò referat. proponamus oportet finem summi boni, ad qem nitamur, ad qem omne factum nostrum dictumqe respiciat. veluti navigantibus, ad aliqod sidus dirigendus est cursus. Vita sine proposito, vaga est.* & *ep.* 71. *Ignoranti qem portum petat, nullus suus ventus est.* Hæc à navigantibus translata sunt. Metaphora, qâ noster hîc usus est, à *sagittariis* est desumpta; de qibus Seneca idem *epist.* 71. *Scire debet qid petat ille, qi sagittam vult mittere; & tunc dirigere, & moderari manu telum: errant consilia nostra, qia non habent qò dirigantur.* Et *ep.* 94. *Qi jaculari distit, destinatum locum captat, tum manum format ad dirigenda qæ mittit.* Et Aristot. *Ethic. Nicom. l. 1. c.* 11. Ἆρ' οὖν καὶ τοῖς τὸν βίον ἡ γνῶσις τοῦ τέλους μᾶλλον ἔχει ῥοπήν· καὶ κατόρθωσιν τοξόται, σκοπὸν ἔχοντες, μᾶλλον ἂν τυγχάνοιμεν τοῦ δέοντος. Et Eudem. *l. 1. c. 2.* Δεῖ δὴ πάντα τὸν ἡδέως ζῶντα καὶ τοῦτο αἱρεῖσθαι, διὰ τίνα σκοπὸν τὸ καλῶς ζῆν, τοῖς ὃν ὑποβλέπων, πιστώσεται πάσας τὰς αἱρέσεις· ὡς τό γε μὴ σωτηρίαν εἶναι τὸν βίον τοῖς τὸ τέλος, ἀφροσύνης πολλῆς σημεῖον ὄζει. Itaqe Cicero, *de finib. l. 1. Qid est in vita tantopere qærendum, qàm qi sit finis, qod extremum, qod ultimum, qò sint omnia benè vivendi, rectèqe faciendi consilia referenda?*

referenda? Et Marcus eremit. *de leg. spir.* § 54. Ὁ ἐπιθυμῶν ἀδυνάτων, ματαιοπονεῖται.

Εἰκῇ.] *temerè*, hoc est ἄνευ ἀναφορᾶς. ut *l.* 12. § 20. *citra* respectum habitum ad finem aliquem certum. Epictet. *l.* 3. *c.* 23. Ἔκαστον γὰρ τῶν ὄντων γινομένων ὑφ' ἡμῶν, ἂν μὴ ἐπὶ μανδύην ἀναφέρωμεν, εἰκῇ πεπόηται. διὰ τί ἐφ' ᾧ μὴ δεῖ, διαφθείρεσθε.

Καὶ ἀπαρακολουθήτως] *nullâque consequentiâ.* Xyl. Sed hoc effet ἀπαρακολούθως potiùs. *Sine justa ratiocinatione & consideratione, ad finem communem consequitur, necne.* Cæl. παρακολουθεῖν intelligere, intelligendo assequi vel consequi. ἀπαρακολούθητος igitur ἐνεργεῖν, est *facere aliquid, nescius quid agas, aut quid velis.* Sicut ἀπαρακολουθήτως εὖ ποιεῖν, ita bene facere cuipiam, qua *nescias, aut non adverteas quid agas. l.* 5. § 6.

Δέον καὶ τὸ μικρόψυχα καὶ πάνυ ὀπὶ τὸ τέλος ἀναφορὰν γίνεσθαι] Siquidem ut noster ipse *l.* 9. § 22. Ἢ τι σοφίζει μὴ ἔχειν πάνυ ἀναφορὰν, αὐτὴ διακοσμῶ τὸν βίον· *Omnia dirigo, qua ad finem debitum respectum*, vel propinquum vel remotum spectent, *non habuerit, vitam nostram quasi in partes distrahit, sibique minimè per omnia consentientem reddit.* Plutarch. *de profect. indic.* Καὶ γὰρ αἱμασιάν τινα καὶ θρηνὸν ἐπιοδηγὸν ἢ διαφέρειν ξύλον τὸ πυκνὸν, ἢ λίθον ὑποβαθῆν χρήσιμον, ἢ σώμα ἀνοσιώτατα παραπεπτωκὸς ὑπὸ μιαιφόνου, διὰ ποῖόν τι φαῦλον, πᾶσιν ἐργασίαν καὶ πρόσχυσιν, ὡς ἔτυχε, συμφορήσαντες εἰς ταυτὸ καὶ σωρεύσαντες· ἀλλ' ὅταν περιπλέωντες, ὅσ ἥδη, πρόδηλα ἱερῶν τινῶν οἰκοδομήματος καὶ βασιλικῆς τῆς βίᾳ κατορύττοντος χρυσᾶ κρηπὶς; ἐνθὺν εἰκῇ περιβλέψαι ἐφ' ἑνὶ γνωσθέντι, ἀλλ' ἐξ ὑπὸ καθέμασι τῷ λόγῳ περιάγουσι καὶ περιαιρούσῃσιν ἔκαστον.

Καὶ τὸ μικρόπαλα] Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 15. Καίτοι εὑρίσκει, ἀπερισπάστους χρώμεθα, δίχα αὐτῷ μηδὲ τὸν διδάσκαλον εὐλαβούμενοι. Julian. Imperat. 1. Νόμος δεῖ πολιτῶν παρὰ τὴν περὶτὸ φιλοσοφίαν ἀπόφασιν φήσαντος ὑπνοῦ κεφαλὴν; ἅπαντας ἐκεῖ τῷ ἀρετῇ καὶ περὶ τὸ καλὸν βλέπουσιν, ὀπτασίαν ἐν λόγοις, ἐν ὄρνεσι, ἐν ξυμποσίοις, ὁπόσων ἁπλῶς τοῖς κρίσιν ἄκροις καὶ μείζοσι τῶν καθ' ἡμᾶς πάντας ἐφιεῖσι. ubi Perav. pro ἄκροις, μικροῖς substituit. at Svart. *analect. l.* 3. *c.* 17. ἄκροις recinendum contendit, & tenuissima quæque & exilia maximè eo vocabulo vult designari.

Τὸ ἔπεσθαι τῇ τῆς πόλεως καὶ πολιτείας τῆς οἰκουμενικῆς λόγῳ καὶ διοικῷ] Orbem, *urbis* ac *civitatis* instar habere vult: in qa homines universi, cives cùm sint, civitatis istius legibus ac institutis conformiter per omnia agere ipsos oporteat. Hanc autem iconem, qæ pulcerrima est sanè, frequenter admodum usurpat. Ità *l.* 3. § 11. αὐθράπους πολίτας τῆ πόλεως τῆς ἀνωτάτης, ὡς αἱ λοιπαὶ πόλεις, ὅσαπερ εἰσίν. & *l.* 4. § 3. Ὁ κόσμος ἀνωτάτω πόλις. & *ibid.* § 23. Διὸς πόλις. & *l.* 6. § 44. πόλις καὶ πατρίς μοι, ὡς ἀνθώπῳ, ὁ κόσμος. & *l.* 12. § 36, ἀνθρώπου, ὑπολλήθω ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πολει. Ad nostri planè mentem Epictet. *dissert. lib.* 2. *c.* 12. Πόθεν ἔν ταῦτα ὁ κλῆς καὶ ἀγαθὸς ἐπιστρεμμίδιος, πλὴν εἰ τοῦτο γνώμην ἀποτέτακε τῆς διοικήσεως τὰ ὅλα· καθάπερ ἐν ἀγαθὸς πολίτης τῷ νόμῳ τῆς πόλεως. Idémque *l.* 3. *c.* 24. Τίς τοῦτο ἐπιτήδευμα; ὁ ἡγεμών, ἢ ὁ στρατηγὸς, ἢ πόλις, ἢ τῆς πόλεως νόμος. δεῖ γάρ με ἀεὶ τῷ νόμῳ παίδευδς ἐν πατρὶ. Chrysippus *de finib. l.* 1. à Laërtio *lib.* 7. in Zenon laudatus; Ἴσον δεῖ τὸ κατ' ἀρετὴν ζῆν, τῷ κατ' ἐμπειρίαν τῆς φύσεως συμβαίνοντα ζῆν· μάλιστα γὰρ εἶναι αἱ ἡμετέραι φύσεις μέρη τῆς ὅλης. διόπερ τέλος γίνεται τὸ εὐδαιμόνως τῇ φύσει ζῆν· τοῦτο δὲ ἐστι κατ' ἀρετὴν αὐτῷ, καὶ κατὰ τὴν τῆς ὅλων, ὑδὲν ἐνεργοῦντα ὧν ἀπαγορεύει εἴωθεν ὁ νόμος ὁ κοινὸς, ὅσπερ ἐστὶν ὁ ὀρθὸς λόγος διὰ πάντων ἰόντος, ὁ αὐτὸς ὢν τῷ Διὶ καθηγεμόνι τούτου τῆς τῶν ὅλων διοικήσεως ὄντι. Vide *ad l.* 10. §. 1. Auctor *de Mundo* c. 6. ubi de politiæ humanæ ratione ac instituto pluribus differuerat; ὅτως ὑπολαμβάνουσι καὶ περὶ τὴν μείζονα πόλεως, λόγῳ τῷ θείᾳ τῇ πόσμῳ, νόμῳ μὲν τὸ πάντων ἡμῶν ἐνοικοῦντι ὁ θεὸς, ἀδιαίρετον ἀποτελοῦντος τὸ διάφορον ἢ μεταθέσεσι πραττόμενον ἢ δίκαια καὶ βεβαιότερα ὄντα ἐν κύκλοσιν ἀναγεγραμμένων· ἡγεμόνα δὲ ἀκινήτου αὐτὸ καὶ ἀμεταλλάκτου, ὁ σύμπας διοικουμένης διάκοσμος ἥκιστα καὶ γῆς, &c. Et Philo *de Joseph.* Ἡ μὲν γὰρ μεγαλόπολις, ὅδε ὁ κόσμος ἐστὶ, καὶ μιᾷ χρῆται πολιτείᾳ καὶ νόμῳ ἑνὶ. λόγος δέ ἐστι φύσεως, ἀφεκτικὸς μὲ ὧν ἀφεκτέον, ἀπαγορευτικὸς ἢ ἂν ὑ ποιητέον. αἱ ἢ κατὰ τόπους αὖ πόλεις, ἀφίλοι τε εἰσὶν ἀλλήλαις, καὶ πολέμιαι καθεστᾶσι διαφέρουσαι, καὶ νόμοις ὑκὲ τοῖς αὐτοῖς. Vide *l.* 7. § 9. & 7. 11. § 20.

§ 17. Ὁ μὲ χρόνος σημεῖον] Σημεῖον χρόνου, Græcis & punctum temporis, Latinis, pro spatio angustissimo dicere: uti observat. Donatus *ad Terent. Phorm.* 1. 4. translatione à Mathematicis factâ, apud quos σημεῖον sive σημεῖόν ἐστιν id dicitur ὃ μέρος οὐκέτ' ἔστιν ut Euclid. *element. l.* 1. § 1. idcòque est insecabile, nec pro quanto habetur. Eóque sensu noster hîc; Τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὁ μὲν χρόνος σημεῖον. & *l.* 6. § 36. πᾶν τὸ ἐνεστὼς τοῦ χρόνου, σημεῖον τοῦ αἰῶνος. Ità Plut. *de puer. educ.* Σημεῖον χρόνου, πᾶς ὁ βίος. & Senec. *epist.* 49. *Punctum est quod vivimus; & adhuc puncto minus:* quod à Simonide forsan acceptum est. illius enim Plutarchus dictum hoc in *Consol. ad Apollon.* refert: δεῖ τὸ χρεὼν καὶ τὸ μέλλον ὄν, σημεῖόν τι δεῖν δέχεσθαι, μᾶλλον ἢ μέσον τι βεβηκὸς σημεῖον. Quod autem illi σημεῖον, id est, *punctum*, Jo. Chrysost. *in epist. ad Philip. orat.* 2. μόριον, id est, *momentum*, dixit: Ἐστὶ δέον ἅπας ὁ βίος. ὡς μέλα γὰρ φησὶν, ὁ πᾶς ἡμῖν αἰὼν σημεῖόν ἐστι πρὸς τὸν αἰῶνα τὸν ἀπέραντον. Vide *supra*, *ad* § 14. & *infr. ad l.* 5. § 24. & *l.* 6. § 36.

Ἡδὺ ὕδωρ, ῥύαξ] *L.* 5. § 35. Τὰ αἰδοῖα ἐκμιμεῖσθαι, καὶ ὄχ ὑπάρχει. De Stoicis Plut. *de communit. notit. c.* 39. Συγχωροῦσιν ἔτος, τὰς μὲν ὑπὸ μέρει

ρει πάσας ὑσίας ῥεῖν καὶ φέρεσθαι, τὰς μὲν ἐξ αὐτῆς μιγνυμένας, τὰς δ, ποδὸν ὑπολιπομένας· ὅτι δ' ἀεὶ ἐστιν καὶ ἄπαυστον ἀεὶ γίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις ἢ πλήθεσι, ταῦτα μὴ διαμένειν, ἀλλ' ἕτερα γίνεσθαι τοῖς εἰρημένοις παραπλησίως· ἐξαιρεῖται τῆς ὑσίας λαμβανομένης· αὐξήσεως δ' καὶ φθίσεως, ἃ καὶ δίκλιν ἐστὶ συμπαθείας γενικῆς, τὰς μεταβολὰς ταύτας λέγεσθαι· ἡλίκας δ' καὶ μᾶλλον αὐτὰς ὀνομάζεσθαι παραπλήσιον· ὅτι τὸ μεταπίπτειν εἰς ἕτερον ἐκβιάζεσθαι· τὸ δ' αὔξεσθαι καὶ τὸ μειοῦσθαι, πάθη σώματός ἐστιν ὑπομενιφθῆ καὶ διαφθορᾶς. Qid Platonici? Maxim. Tyr. *dissert.* 28. Πᾶν σῶμα ῥεῖ καὶ φέρεται ἐξάπας, Ἐυείπερ δίκλιν, ἄνω καὶ κάτω. νυῶ μὲν ἐκ νηπιότητος εἰς ἥβην οἰδαίνον, νυῶ δ' ἐξ ἥβης εἰς γῆρας ὑπονοσοῦν καὶ ὑποτερεώμενον. Senec. *epist.* 58. Quæcunq; videmus ac tangimus, Plato in illis non numerat, quæ esse propriè putat. fluunt enim, & assiduâ diminutione atque adjectione sunt. nemo nostrûm idem est in senectute, qi fuit juvenis: nemo est manè, qi fuit pridie. ego ipse dum loqor mutari iſti, mutatus sum. Et mox: De homine dixi, fluidâ materiâ & caducâ, & omnibus obnoxiâ casibus. Mundus quoque æterna res & invicta, mutatur, nec idem manet. Nec dissentiunt etiam Epicurei. Lucret. *l.* 4.

Dico igitur rerum effigies, tenuésque figuras
Mittier ab rebus summo de corpore earum:
Quæ quasi membranæ summo de cortice rerum
Derepta volitant ultro citrôq; per auras.

Et *lib.* 2.

Nam certè fluere atque recedere corpora rebus
Multa, manus dandum est.——

Et *lib.* 5.

Principio omnibus à rebus, quæcunque videmus,
Perpetuò fluere ac mitti fateare necesse est
Corpora.——

Et mox:

Usque adeò omnibus ab rebus res quæque fluenter
Fertur, & in cunctas dimittitur undiq; partes.
Nec mora nec requies interdatur ulla fluendi.

Indè Claudian. *in Mallii Coss.*

——*sempérque fluentis Materiæ.——*

Ἡ δὲ ἀΐδηος ἀμυδρεά·] Ità *l.* 5. § 35. Τὰ δὲ αἰδητήρια ἀμυδρά, καὶ συναπαπόλλυται.

Ἡ δὲ ὅλη τοῦ σώματος σύγκρισις, ἐυσηπτος] *Corporis totius fabrica, putrescere apta, sive putredini obnoxia.* Σύγκρασις Junio magis placet, pro eo qod σύγκρισις exhibetur. utrumlibet, Marco etiam avtore, legas, qi *l.* 7. § 66. Ἡ φύσις ἐκ ἔστω συνεχέσται τὸ συγκριμάπον σε. Æschines Axiocho: Τῆς συγκρίσεως ἅπαξ διαλυθείσης, καὶ τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οἰκεῖον ἱδρυθείσης τόπον. Vide & Epicharmum *ad l.* 7. § 40. sed & *l.* 3. § 11. ἐκ πίνων συνέχεται. & *l* 4. § 5. ubi vox eadem, σύγκρισις ἐκ ἐκ αὐτῶν στοιχείων. In eandem cum Marco istîc mentem, Senec. *ad Marc.* c. 11. *Putre ipsa fluidúmq; corpus: ex infirmis fluidisque contextum: ipso situ & otio iturum in tabem.* Vide *ad l.* 4. § 5. Itaque non *suillo* tantùm *generi*, qod dixere veteres, ut Varro *de re rustic. l.* 2. *c.* 4. Cicero *de finib. l.* 5. Plin. *hist. natur. l.* 8. *c.* 51. Stoici qidam, Plutarch. *Sympos. l.* 5. *c.* 10. Cleanthes; Clemens *Strom. l.* 7. Chrysippus; Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & Porphyr. *de animal. non comed. l.* 3. avt piscibus duntaxat; qod Philo Jud. *lib. de mund. opific.* sed & animantibus qibusvis (humano etiam generi) *animam, nè putresceret corpus, pro sale datum*, havd absurdè dici poterit. Plavt. *Trinumm. Act.* 5. *Sc.* 4.

——*nos homunculi,*
Salillum animæ, quam cùm extemplo amisimus, &c.

Ad qem locum interpretes: *Vasculum salis sumus, i. e. corpuscula animata: qia corpora sunt animarum vascula; anima verò corpori salis vice. qemadmodum enim carnes pecudum, si diu serventur sine sale, putrescunt: ità & corpora, efflatâ animâ, putore corrumpuntur.* Scitè itaqe Plut. *Sympos. l.* 5. *c.* 10. Τὸ ἄλας ἡμῖν σωμάτων τὰ νεκρὰ διατηρεῖ ἄσηπτα καὶ μόνιμα πολλὼ χρόνον, αἰτιᾶται τὸ δαιμόνιον καὶ ὐκ ἐᾷ παντελῶς ἐξολέθρου καὶ ἀφανισθῆναι τὸ θνητόν. ἀλλ' ὥσπερ ἡ ψυχή, θειότατον ὄσα ἡμῖν ἐστὶν ἐν ἡμετέροις, τὰ ζῶα συνέχει καὶ ῥεῖν ὐκ ἐᾷ τὸν ὄγκον· ὕτως ἡ ἡμῖν ἁλῶν φύσις τὰ νεκρὰ περιλαμβάνουσα, καὶ μιμουμένη τὸ τῆς ψυχῆς ἔργον, ἀντιλαμβάνεται φερομένων ἐπὶ πλὼ φθορᾶν, καὶ κρατεῖ καὶ ἴσχυσεν. &c.

Ἡ δὲ ψυχὴ ῥέμβος] Ità restituit Xyland. cùm antè ῥόμβος legeretur. ῥέμβος, *vagus*, sive *divagatio*. nam & abstractè sumitur. Plut. *de exil.* πολλὼ ἄλλω καὶ ῥέμβον. indè ῥεμβεδὸς *supr.* § 7. καὶ ἀπορρέμβεσθαι, *infr. l.* 4. § 22. Calavbonus tamen *de Adriani vitam*, ῥόμβος legit; sed *vagam* exponit, ex Athenasii illo, ὡσεὶ πολλὰ ῥεμβομένη.

Ἡ δὲ τύχη ἀυτόματον] *Fors, conjectu difficilis*: ob casûs fortuiti incertitudinem nimiam. Itaq; τύχην dixere Anaxagoras & Stoici, ἄλλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ. Epicurus, ἀσύστατον αἰτίαν περισκόπεις, χρόνους, τόπους. Plut. *de placit. philos. l.* 1. *c.* 29. & Philo *de constit. Princ.* ἡ τύχη αἴτιόν τι ἄδηλον καὶ ἀδρυτόν τι πρᾶγμα. Theophrastus denique, referente Plutarcho *ad Apollon.* Ἄτοπον ἡ τύχη, καὶ δεινὴ παρελθεῖν τὰ περιπεπονημένα, καὶ μετάρσια τῶν δεκτῶν εὐπρεπείαν, ὑδένα χρόνον ἔχοντα τακτόν. & Plut. ipse *de poet. leg. c.* 7. in hoc *Fortunam Fatúmq;*, τύχην καὶ εἱμαρμένην, convenire, qòd in utroqe τὸ ἀσυλλόγιστον ἡμῖν τῆς αἰτίας exsistat.

Ἡ δὲ φήμη ἄκριτον.] Ità *l.* 4. § 3. Τὸ εὐμετάβολον καὶ ἀκέστον τῆς εὐτυχίας δοκοῦντων. *Fama*, inqit, *est judicii expers qiddam.* Siqidem, ut Senarius antiqus habet,

Ἰσχυρὸν ὄχλος ὅτιν, ὐκ ἔχει δ' νοῦν.
Res nempe valida turba est, sed mentis carens.

Ab istiusmodi ergò profecta, perq; eorum ora volitans fama, nil mirum, si fuerit, ut Virgilius cecinit Æn. *l.* 1.

Tam ficti pravique tenax, quàm nuncia veri,

aut recti etiam dilavdatrix. Vide *supr.* § 12.

Τὰ μὲν τῶν σωμάτων, πολαμὸς.] Ità *l.* 4. § 43. πολαμὸς τις ἡ ῥεῦμα βίαιον, ὁ αἰὼν & *l.* 5. § 23. Ἡ γὰρ ὑσία, ὅῃ πολαμὸ, ἐν ἀλλοιωσεῖ ῥέουσα. & *l.* 6. § 15. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ πολαμῷ. Sicut autem his in locis res humanas & corporeas *fluvium* quendam, qia in perpetuo sunt fluxu; ità eàsdem alibi, ob fluxûs illius cursum rapidissimum, χειμάῤῥουν etiam, i. *e. torrentem* appellat. *l.* 7. § 19. Διὰ τῶν ὅλων ὑσίας ὡς διὰ χειμάῤῥου διαπορευόμενα πάντα τὰ σώματα. & *l.* 9. § 25. Κειμάῤῥους ἡ ὅλων αἰτία. Senec. *ep.* 58. *Corpora nostra rapiuntur fluminum more.* Et ex Origen. *in Psal.* 2. Methodius *orat. de resurr.* apud Epiphan. *hæres.* 64. § 14. Οὐ καλῶς πολαμὸν ὠνόμασεν τὸ σῶμα, διότι ὡς ποῤῥὼ τὸ ἀνιέναι, τάχα δὲ διὰ ῥωμῶν τὸ φαῦλον ἀναχεόμενον τοιοῦτόν ὅτιν. Ceterùm etiam τὰ τῆς ψυχῆς *fluminis* instar habere Heraclitus censuit, si Numenio fides. Sic enim is *de bono l.* 1. apud Eusseb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 17. de Heraclito locutus, Βυλόμενος δὲ ἐμφανίσαι, ὅτι αἱ ψυχαὶ διαδυομένῳ τοπῳ ἀεὶ γίνονται, εἶπεν αὐτὰς τῆς πολαμῆς, λέγων ὅτως· Πολαμοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐμβαίνομεν ἔτερά τε καὶ ἕτερα ἤδεα ἔπῤῥεῖ. καὶ ψυχαὶ ἧς ἀπὸ τῆς ὑγρῆς ἀναθυμιῶνται. Vide *ad l.* 4. § 37. Arnold. Bonavallens. *de ep. 6. dier. c* 7. *Aquarum nomine hominum generationes intelligi; quæ sicut de fonte in rivum, de rivo in fluvium labuntur: ità homines de conceptu in partum, & de infantuli ætate in stratum inquieto volumine properant & decurrunt.* Verùm Marcum nostrum avtumo Platonis illa in *Timæo* respexit, quibus animas ait immortu primo εἰς σώματα ἐμῤῥυῆναι καὶ ἀπῤῥυῆναι πάλιν & innexas. & mox de eisdem, αἱ δὲ εἰς ποταμὸν ἐμβεβηκυῖαι πολὺν, &c. ubi *corpus* discrètè *flumen* appellat. Vide *ad l.* 10. § 28.

Τὰ δὲ τῆς ψυχῆς ὀνείρατα.] Homer. *Odyss. l.* v. 22.

Ψυχὴ δὲ πτὰ ὄνειρος ἀπόπταθεν ἠὲ ἐῴκει.
Avolat illa, velut somnum quæ fallit, imago.

Ità *l.* 6. § 31. ὅτι ὄνειροί σοι πνεῦμα. *Vana*, scil. *quasi per somnum visa*, animos efficere solent humanos, & dormientibus velut illudere. Refert Laërt. *l.* 6. ex Hecatonis *Chriarum l.* 1. Metrocles, postquam Crateti se dederat, commentariis suis in ignem missis, dixisse,

Τὰ δ' ἐς' ὀνείρων ῥητέρων φαντάσματα.
Hæc somniorum fatua imaginamenta.

Qin & Evripideum illud ex *Iphigen. Taurica.*

Ψεύδεῖς ὀνειροι χαίρετ'· οὐδὲν ἦτ' ἄρα
Valete vana, nil eratis, somnia.

de vanis animi affectibus ac perturbationibus, usurpârunt, tum Clem. Alex. in *protrept.* tum & Plut. *de profect. indic.* quem exhibebimus *infrà ad l.* 6. § 31. Optimè Basilius Cæsar. *epist.* 42. Τὰ ἀνθρώπινα πάντα σκιᾶς ὄτιν ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρου ἀναπλήτερα· & quæ sequuntur. Plutarc. ipse eam, quam istîc de rebus divinis notitiam habemus, *insomnii* rationem obtinere asserit. In *tract. de El. Delph.* οἱς ἡ πρὸς τὸ κρεῖττον ἦθ ἐπιστήμη τοῦ θείου ὀνειρολογίας· & in Erotic. Δηλοῖ δὲ ὅς διὰ ἠθμοῦ ἡ ψυχὴ διαῤῥεῖται καὶ πάντα τὸ κρεῖττον καὶ θειότατον.

Ἁμαὶ ἡ ὁ ἀλόητα φιλόσοφα χεῖρον ὄνειρα. Maxim. Tyr. animi totam in hoc corporis domicilio degentis vitam, *differt.* 28. Ὡς ἄρα ὁ ἐν γῇ βίος τοῖς ἐπ' ἀνθρώπου ψυχαῖς ὀνείρατί ἐστιν ἐοικὼς μακρῷ καὶ πολυτρόπῳ. eòque illam de Epimenide fabulam refert.

Καὶ πῦρ.] πῦρ hìc quod alibi καπνὸς, *l.* 10. § 31. & *l.* 11. § 27. Est enim πῦρ ὁμοῖον idem quod καπνὸς; *fumus*; etiamsi pro *fastu* frequentiùs καὶ ἀλαζονείᾳ usurpetur. indè notat Eustath. *ad Odyss. β.* παραλόγους καὶ παραφόρους senes σκιωπικῶς nuncupari, sive quòd ob peritiam variam experientiâ longâ multiplicique conquisitam fastuosùs plerumq; gerere se soleant; sive, διὰ τὸ δὴν ἤδη πυρὸς ἴσον νεφέλῃ καπνὸν τοῦ τοιούτου, quasi jam in *fumum* dari eos, *concrematis* nimirum *calaveribus*, oporteat. De Socrate Plut. lib. *de Socrat. Dæmon.* Τὸν δὲ πῦρον, ὥσπῤῥ τινα καπνὸν φιλοσοφίας, εἰς τοὺς σοφιστὰς ἀποστέλλουσιν. Et Apollon. *Argonaut. l.* 2. de iisdem ager, quod & Xylander observavit,

——ὑπὸδὲ λαγωοῖσιν
Καπνῷ πυρὸμβρεμε πέτρης ἐκὰς ἔλασσεν.

Ubi Schol. καπνῷ πυρόμβρεμε, ἀντὶ τοῦ καπνιζόμενος. sed & terra Troica Eripidi in *Hecub.* dicitur, καπνῷ πυρωθεῖσα καπῤῥεπὴς. Potest tamen Marcus hìc, ad Monimi placita, cujus paulò antè memineràt, respexisse, qi πῦρον καὶ ἄνεμον πάντα τὰ pronunciaverit. Vide *supr.* ad § 15. *Sapientiæ Salomonis* avtor *c.* 2 *v.* 2. Καπνὸς, ἢ πνοὴ ἐν ῥισὶν ἡμῶν. καὶ ὁ λόγος, σπινθὴρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν. Et Lucret. *l.* 3.

——*naturam animai*
Dissolvi, ceu fumus in alta ætheris auras.

Ὁ δὲ βίος, πόλεμος.] Ità vulgò vertunt illud Jobi *c.* 7. *v.* 1. *Militia est vita hominis super terram.* Certè Christiani hominis vita, in facris literis, tanquam *jugis militia* passim prædicatur. Vide Paulum *ad Ephes. c.* 6. *v.* 12. Petrum *epist.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Jacob. *c.* 4. *v.* 1. Minut. *Octav. Quòd corporis humana vitia sentimus & patimur, non est pœna, militia est.* Cyprian. *l.* 1. *ep.* 3. *Adhuc in seculo sumus, adhuc in acie constituti.* Chrysost. *in Act. orat.* 15. Ἀγὼν ἐστὶν ὁ παρὼν χρόνος. πάλεσις ἐστὶ καὶ μάχη. Et in 1. *ad Thess hom.* 3. Πολέμιος χωρὶς, πᾶς ὁ τῆς Εἰς χρόνος. Et in *Genes. orat.* 3. Σπουδὴ ἡμῶν ἐστὶν ὁ πόλεμος, καὶ ἀγωνίας ἐσμὲν ἐν ταύτῃ τῇ ζωῇ. Aug. *adv. Julian. l.* 4. *c.* 15. *Nullum sine bello in-*

testino

postino dicam duci. Epictetus ipse dissert. l. 3. c. 24. Στρατεία τὸ χρῆμα. Στρατεία τίς ἐστιν ὁ βίος ἑκάστου, καὶ αὕτη μακρὰ καὶ ποικίλη. Et Hierocles περὶ φιλαδελφίας apud Stob. tom. 2. tit. 81. Ὅλως ἡ ἐνδυμητέον, ὡς βίος ἡμῖν ὑπάρξει μακρός τε καὶ πολυπειρὸς πόλεμος. Senec. epist. 96. *Vivere, militare est.* & epist. 51. *Nobis quoque militandum est: & quidem genere militiæ, quo nunquam quies, nunquam otium datur.* Et *de provident. c. 5. Optimum quemque militare & operas edere.*

Καὶ ξένη ὁπόπλα] In Senecæ excerpt. *Mortieris peregrinatio est vita. multùm cùm deambulaveris, domum redeundum est.* Hoc & sacra pagina subinde inculcat. Apud Mosem *l. 1. c. 47. v. 9.* Jacobus Patriarcha Pharaoni: *Dies annorum peregrinationis meæ sunt centum triginta anni: pauci malique fuerunt dies annorum vitæ meæ; neque attigerunt dies annorum vitæ patrum meorum, quibus illi sunt peregrinati.* ad quem locum Augustus. *q. 156. incolatus dicitur sanctorum vita.* David Rex, *Psalm. 39. v. 12. Peregrinus sum istic & inquilinus, prout & majores omnes mei.* hoc est, πάροικοι καὶ παρεπίδημοι. ut Petrus Apostolus *epist. 1. c. 2. v. 11.* allusione habitâ ad sortem ipsorum, qibus epistolam suam inscripserat, tunc temporis παρεπιδήμων. Argutius tamen forsan, quàm solidiùs Hieronym. *de terr. promiss. Sancti terræ Judaicæ non habitatores, sed accolæ & peregrini; ubique terræ habitatores peccatores intelliguntur.* Optimè & accommodatissimè ad rem præsentem Paulus Apost. *ad Corinth. epist. 2. c. 5. v. 6, 8.* Εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου.—εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Qem locum respiciens Bernard. *de consider. ad Eugen. l. 5. Repatriasse creditos; exisse de patria corporum in regionem spirituum. ipsa est Deus noster, maximus spiritus, maxima mansio spirituum beatorum: à qo interim absumus dum istic sumus.* Vide *supr. ad* § 11.

Ἡ ἱστορημία ἢ λήθη.] rationem, cur *oblivionem* dixerit *famam superstitem*, petas licet, ex *l. 3.* § 10. & *l. 4.* § 35. & *l. 7.* § 5. 10. Solomon itidem *Eccles. cap. 1. v. 11. Nulla est præteritorum memoria: nec etiam posteriorum quæ futura sunt, ulla futura est apud eos qi in posterum sunt, memoria.*

Παραμίμησαι δωδέκιον] Metaphora, vel à *deductione honorifica*, vel à *funebris pompæ & exequiarum solennitate* traducta. De Platone Laërt. *lib. 3.* Ἔτιθον ἢ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, καὶ παρεπίμπετο πανδημεὶ πρὸς ἅπαν αὐτῶν. *Una*, inqit, *est virtus, quæ magnificè transmittere potest, non ad rogos, sed ultra rogos, ad posteros.* qomodo de se Ennius, apud Cicer. *Tusc. l. 1.*

Nemo me lacrymis decoret, nec funera fletum
Faxit. cur? volito vivu' per ora virûm.

Et Naso *Ponti l. 3. eleg. 2.*

Corpora debentur magnis exangvia bustis:
Effugiunt structos nomen honórque rogos.
Occidit & Thesem, & qi comitavit Orestem;
Sed tamen in laudes vivit uterque suas.

Et Maro *Æn. l. 10.*

——sed famam extendere factis,
Hoc virtutis opus.——

Senec. *epist. 93. Laudemus itaque & in numero felicium reponamus eum, cui quantulumcunque temporis contigit, bonè collocatum est. Vidit enim veram lucem; non fuit unus è multis. & vixit, & viguit.—qid quæris, quamdiu vixerit? vixit ad posteros usque; transiliit, & se in memoriam dedit.* Nec *ad posteros* tantùm, sed *ad Superos* etiam: Maro *Æn. l. 6.*

—ardens evexit ad æthera virtus.

Flaccus *carm. l. 3. Od. 2.*

Virtus recludens immeritis mori
Cælum, negatâ tentat iter viâ; &
Spernit humum fugiente pennâ.

Silius *bel. Pun. l. 3.* *—ire per ora*
Nomen in æternum pavcis mens ignea donat,
Qos pater æthereis cælestûm destinat oris.

Et *l. 15.* Sub persona virtutis:

Me cinctus lauro perducit ad astra triumphus.

Manil. *Astron. l. 1.*

An sortes animæ, dignatâque nomina cælo,
Corporibus resolutæ suis, terrâque remissæ
Huc migrant ex orbe, suúmque habitantia cælum,
Æthereos vivunt annos, mundique fruuntur.

Lucan. *l. 9.* de Pompeio:

At non in Pharia manes jacuere favilla;
Non cinis exiguus tantam compescuit umbram:
Prosiluit busto, semiustâque membra relinqens
Degenerémque rogum, sequitur convexa Tonantis,
Qa niger astriferis connectitur axibus æqr.
Qâque patet terras inter Lunaque meatus
Semidei manes habitant, qos igneq virtus
Fecit, & æternos animam collegit in orbes.

Senec. *Herc. Oet. Act. 4. Scen. 4.*

Sed locum virtus habet inter astra.

Et *Act. 5. Scen. 4* Hercules. *—virtus mihi*
In astra, & ipsos fecit ad Superos iter.

Ibid. Scen. 2.

Non est gemendus, nec gravi urgendus ncc,
Virtute qisqis abstulit fatis iter.
Æterna virtus Herculem fieri vetat.

Et *Scen. 5.*

Nunqam Stygias fertur ad undas
Inclyta virtus. vivite fortes;
Nec Lethæos sæva per amnes
Vos fata trahent; sed cùm summas
Exiget horas consumpta dies
Iter ad Superos gloria pandet.

Evripid. *Andromach.*

Οὐ τοι λείψανα σὰ ἀγαθῶν
Ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται χρόνος·

Ἄ δ' ἀρετὴ καὶ δαῖμον λάμπει.
Quod reliquum bonis
Post mortem supereſt, nulla abolet dies.
Virtus incolumis poſt cineres micat. Grot.

Idem *Temen.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. & Sext. *adv. Gram. c.* 13.

Ἀρετὴ δέ, κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυται·
Ζῇ δ' ὅσ' ἐστ' ὄντες σώματος κρείσσονι
Ἄπαντα φῦλα σωφανὸν δ' ἐσθ' ὁρᾶν θεούς.
Virtus, & ubi quis interit, non interit;
Sed vivit & poſt corpus. at ſi quis malus
Intereat, ejus cuncta ſub terram cadunt. Grot.

Præclarè Socrates apud Platonem *Phædone*: Εἰ μὲν ἦν ὁ θάνατος τὴν πυτὸς ἀπαλλαγὴ, ἔρμαιον ἂν ἦν τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι, τῆς δὲ σώματος ἅμα ἀπαλλάττεσθαι, καὶ τὰ αὐτῆς κακίας, μετὰ τῆς ψυχῆς· νῦν δὲ ἐπειδὴ ἀθάνατος φαίνεται οὖσα, ἀδύνατα ἂν εἴη αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ κακῶν, ἀλλ' οὐκ εἰκὸς, πλὴν τῷ ὡς βελτίστην τε καὶ φρονιμωτάτην γενέσθαι. ἄλλο γὰρ ἄλλο ἔχουσα εἰς ᾅδου ἡ ψυχὴ ἔρχεται, πλὴν τὰ παιδείας τε καὶ τροφῆς· ἃ δὴ καὶ λέγεται μέγιστα ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν τὸν τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκεῖσε πορείας. Senec. *epiſt.* 98. Egregiè Metrodorus in epiſtola ad ſororem, *Mortale eſt omne mortalium bonum. de his legitur bonis ad quæ concurritur. nam illud verum bonum non moritur. certum eſt ſempiternúmque, ſapientia & virtus. hoc unum contingit immortale mortalibus.* & *epiſt.* 93. *Vis ſcire qid inter hunc interſit vegetum contemptorémque fortunæ, functum omnibus vitæ ſtipendiis, atque in ſummum bonum evectum, & illum cui multi anni tranſmiſſi ſunt? alter poſt mortem quoque eſt, alter ante mortem periit.* Itaque Antiſthenes dicere ſolebat, τοὺς βουλομένους ἀθανάτους εἶναι, δεῖν ζῆν εὐσεβῶς καὶ δικαίως. & Pindarus *Olymp.* 8.

Ἀϊδὰ τοι λάθεται Ἀρμοσία πράξας ἀνήρ.
Orci oblivi ſcitur, Quæ ſi congrua geſſerit.

Atque hæc quidem de virtute vera veriſſimè dicta fuerint. Cæterùm qod de *jure juſtitiâque* Cicero *Offic. lib.* 3. § 69. Veræ germanæque virtutis *ſolidam miſeri illi & expreſſam effigiem nullam tenebant, umbrâ & imagine ſolâ efferebantur.*

Τηρεῖν τὸν ἔνδον δαίμονα ἀνύβριστον] *animum* ſive *mentem* vult, qam & *dæmonem* ſive *genium* ſuprà dixerat, § 13. & qomodo contumeliâ afficiatur, monuerat § 16. Sic *l.* 3. § 16. τὸν ἔνδον ἐν τῇ οἰκίᾳ ἱδρυμένον μὴ φύρειν, &c. vide ad *lib.* 6. § 30. Dio Pruſ. *orat.* 4. Ὁ ἰδιώτης ἐκεῖνος νῦς, ἅτις ἔτι δαίμων τῶν ἐχόντων ἀνδρός. Sed & Plat. in *Phædone*, ἀδύνατα κἀπλανῆ μυεικῶς, τοῦ τὸν θεὸν τὸν ἕναστον αὐτῶν, τὸν λόγον, διαφθείροντας καὶ μαίνοντας, τὸ ἔσον ἐφ' αὐτοῖς, ἐν τῇ ἕξει παθῶν οἰκείων. Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10.

Λυπῆ, ἡδονῶν καὶ πόνων χρείσσονα] qod *l.* 3. § 4. ἀγαλλον ἡδονῶν, ἄτρωτον ὑπὸ παντὸς πόνου. Senec. *epiſt.* 75. *Non cupiditas nos, non timor pellet: inagitati terroribus, incorrupti voluptatibus, nec mortem horrebimus, nec Deos.*

Ἀνενδεῆ τοῦ ἄλλου ποιῆσαι τὸν μέλ] Ità *l.* 10. § 1. πλήρης καὶ ἀνενδεής. contrà qàm, ὁ μὴ ἔχων παρ' ἑαυτῷ πάντα τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4. § 20. Vide Platon. in *Epitaph.* *ſupr. ad illa* § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν.

Τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀναγκαῖα] Signatè dictum. uti & *l.* 3. § 4. τὰ συμβαίνοντα καὶ ἀναγκαῖα πάντα. & *l.* 7. § 66. τὰ ἐκ τοῦ ὅλου ἀναγκαῖα. & *lib.* 6. § 16. ὅσα ἐκεῖνος διανέμοιτο. qia nimirum πάντα νομιεῖ. ut *infrà l.* 7. § 31. καὶ τὸν τοῦ ἀναγκαίου τὸ κατ' ἀξίαν. *l.* 4. § 10.

Ὡς ἐκεῖθεν πόθεν ἐρχόμενα, ἔθεν αὐτὰς ἄλυε] Vide *ſupr. ad* § 3.

Ἴλεω τῇ γνώμῃ ἀποθνήσκειν] Ità *l.* 5. § 33. τί ἂν ἀποθάνοις ἵλεως; vide *ſupr. ad* § 3. At qomodo hoc præſtitit Cato tuus, Seneca? qem tantopere ſuſpicis, & de qo tamen, *epiſt.* 24. *Impreſſis deinde mortiferum corpori vulnus. qo obligato à medicis, cùm minus ſanguinis haberet, minus virium, animi idem, jam non tantùm Cæſari, ſed ſibi iratus, nudas in vulnus manus egit, & generoſum illum contemptorémque omnis potentiæ ſpiritum, non emiſit, ſed ejecit.*

Λύσιν σωμάτων] Mors σωμάτων λύσις· ut contrà γένεσις ſive ortus, ἐκ σωμάτων σύγκρισις. *l.* 4. § 5. Sic *l.* 7. § 50. ἡ διάλυσις σωμάτων ἐν τοῖς ἀτόμοις ἀντιμπλακῶν, ἢ καὶ σκορπισμός τις σωμάτων στοιχείων. qod *l.* 8. § 25. σκεδασθῆναι τὸ συγκριθὲν dixit; mortémque στοιχείων ἐξ ὧν συνετέθη σκεδασμόν. *l.* 10. § 7. Ità Epicharm. apud Plut. *ad Apollon.* Συγκρίθη καὶ διεκρίθη. *Concretum eſt*, in ortu ſcilicet; & *diſcretum eſt*, in interitu nempe.

Ἕκαστον εἰς ἕτερον διηνεκῶς μεταβάλλειν] *alterum in alterum mutando transire.* Vide *l.* 5. § 13. Ità *l.* 8. § 18. καὶ αὐτὰ δὴ μεταβάλλει, καὶ οὐ χαλάζει. Vide & *l.* 10. § 7.

Τὸ δόκιτον] *ſiniſtrè ſuſpicetur.* Xyl. *metuat.* Caſ. havd incommodè uterqe. nam ὑφορώμενος, ἀναγκαῖον, φοβούμενος. Heſych. ὑποδέδεκται· ergò tam φοβεῖται, qàm ὑπονοεῖν. ſiqidem ſuſpicionis pediſeqa ſolet eſſe formido. Vide *l.* 4. § 37. & *l.* 7. § 53. & *l.* 10. § 12.

Κατὰ φύσιν] Ità *ſuprà* § 12. φύσεως ἔργον. & *l.* 10. § 36. ἡ φύσις διαλύει· & *l.* 9. § 3. ἐν τούτῳ, ὧν ἡ φύσις ἐδίλει. Ità & Ariſtot. *phyſ. l.* 9. *c.* 6. Ἐπὶ ἡμίσεως ἡ καὶ φθορᾶς ὁ αὐτὸς λόγος· ἔστι γὰρ ἡ μὲν γένεσις κατὰ φύσιν, ἡ δὲ φθορὰ παρὰ φύσιν· τὸ γὰρ ὑπάρχειν κατὰ φύσιν· pari ratione καὶ τὸ πολεῖσθαι. Itaque Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis* 5. Εἰ διὰ τοῦ πολεμοῦντας ἀλγεῖς, ἀλγεῖ διὰ τοῦ ἐδίου καὶ διὰ τοῦ πένεσθαι. ὅπερ γὰρ τοῦτο φυσικὸν, τοῦτο κἀκεῖνο. μὴ λυπείτω σε τὰ τῆ φύσει· λυπείτω σε ἢ τὰ τῆ πονηρᾷ προαιρέσει.

Οὐδὲν

Οὐδὲν ἧττον καὶ φίλον] Ita lib. 11. § 34. Οὐδὲν διήγημα φυσικοῦ τοῦ ὄρους σημαντικὸν. & l. 6. § 33. Ἐπιπαγὲς φύσιν ἔχει, ἐπὶ κακῷ.

Τὸ δὲ Καρνοῦντος] De inscriptionibus istiusmodi vide quæ *ad finem libri primi* annotavimus. Lugdi Καρνύτου sicut & Avrelii Victoris codices, in *breviario*, Carnuto. Verùm illud, opinor, potius. Est autem Καρνοῦς, Καρνοῦντος, ut Ptolemæus *geograph. l.* 2. sive Καρνῦντον, ut Marcus hic, qod ad Latinorum *Carnuntum* propiùs accedit; *Pannoniæ* opidum, cujus meminit & Plinius *hist. nat. l.* 4. *c.* 12. & *l.* 37. *c.* 3. & Ammian. *hist. l.* 30. qi *Illyricum* tamen opidum dicit: ad qod Marcum nostrum triennio iugiter militum delectum habuisse, cùm bellum Marcomannicum præ manibus haberet, avtor est Orosius *histor. l.* 7. *c.* 15. & Evtropius; *Cùm apud Carnuntum*, inqit, *jugi triennio perseverâsset, bellum Marcomannicum confecit.* Qin & Dio Cassius (an Jo. Xiphilinus?) in M. Antonino narrat, eundem, cùm per totam ferè vitam bello illo implicitus teneretur, πρὸ Παιονίας ὁρμητήριον, *Paoniam pro stativis, sive pro eo loco, in qo copias suas contineret, & ex qo in adversarios excursiones subinde faceret*, habuisse. Verùm apud Dionem avt Παννονίας legendum fuerit, avt *Paoniam* avtor pro *Pannonia* acceperit; qomodo Seb. Munsterus *cosmogr. l.* 4. de Hungaris agens, *Paonnes* astrit olim *Paonas* dictos; & Gvil. Xylander apud Strabonem *Paoniam* cum *Pannonia* confundit; cùm tamen Strabo ipse *geogr. l.* 7. diversas has esse longòq; à se invicem distinctas regiones, tum gentes, disertè statuat. Ego prius illud lubentiùs admiserim, librarii subesse culpam, qi lapsu calami procliui, pro *Pannonia Paoniam* exhibuerit: (nisi si à Xiphilino erratum est) non solùm, qia *Paonia* (cùm Axio flumini adjacens, & Macedoniæ consomina, ejusdémq; etiam portio habita fuerit, ut Homer. in *Bœot.* Justin. *l.* 7. Liv. *l.* 45. Strabonis & *l.* 7. *excerpt.* Cassius ipse *l.* 49.) situs non patitur, ut eo fine usui esse Marco potuerit adversùs gentes illas Istri accolas militanti: verùm etiam qòd *Pannoniam* postea avtor idem tanqam sedem exercitûs Marciani commemorat. cui accedit, qod Capitolinus narrat in *Marco*, *Marcum Pannonias, Marcomannis, Sarmatis, Vandalis, simul etiam Qadis extinctis, servitio liberâsse*; & in *Vero compositum, in Pannonia bello, in urbem destinatum esse.* Illud denique palmarium argumentum in hac causa fuerit, qod Cassius idem, non ille operâ alienâ contractus, sed integer *histor. l.* 49. (qo loco se post patrem etiam *Pannoniæ* præfuisse commemorat) Græcorum eorundem, qi commiscebant istis, errorem ipse refert, rejicit, refellit. Ex eorum avtem numero fortean Herodianus fuerit, qi Marcum scripsit ὀν Παιονίᾳ, in morbum novissimum, unde & obiit, incidisse. Sed & Philostratus is, qi sophistarum vitas descripsit. Iste siqidem in *Herode* de Marco agens; Ἐκδύντα, inqit, ἐς τὴ Παιόνια ἔδνη, ὁρμητήριον τοῦ Σιρμίου χώρου. & rursus; μὴ τὰ ἐν τῇ Παιονίᾳ. qo utroqe loco *Pannoniam* esse intelligendam docent, & Marci historia, & *Sirmium* ipsum *Pannoniæ inferioris* opidum, uti testantur Ptolemæus *l.* 2. & Plinius *l.* 3. *c.* 25. cùm *Probi* Imperatoris *natalibus*, ut Æl. Vopiscus; tum & *Marci obitu*, qi spiritum ibi hausit novissimum, uti Tertullian. *apolog. c.* 25. factum illustrius. Nec tacendum, qod Strabo *l.* 7. *Segesticam Pannoniorum urbem* dicat esse, εὐφυὲς ὁρμητήριον τοῦ ἐπὶ Δακοὺς πολέμου, *locum idoneum & opportunum admodum, unde Daci bello impetarentur.* qi & ipsi ex Strabone vicini fuisse videntur gentibus illis, qas subegisse Marcus perhibetur. *Carnunti* ergò apud *Pannonios* agens Marcus horum nonnulla commentatus est: non *inter strepitus Bæianos fremitúsqe balnearios, aut clamores vociferationésq; Circenses*, qod tanqam magnum qiddam de se prædicat Seneca *epist.* 56, & 83. sed inter motus bellicos, ac tumultus militares, philosophiæ studiis sedò sedulòqe deditus.

Ad Librum III.

§ 1. Ἀεὶ ἐπίσκοπον ἔχοντα ἀναίσθητα ἃ βλέπει.] Flaccus *epist.* 2. *l.* 2. *Singula de nobis anni prædantur euntes.* Anni, inqit illes: imò & *dies, horæ, momenta* ipsa. *Singuli dies aliqid subtrahunt viribus.* Senec. *ep.* 26. & Memor. si Scaligero credimus, non Seneca certè, *Quæstiâ* 2. 2. *Florem decoris singuli carpunt dies.* Qod de *viribus* illa, de *decore* iste, de *vita* Marcus. Sed & Seneca, *ad Lucilium ep.* 24. *Memini te illum locum aliqando tractâsse, non repentè nos in mortem incidere, sed minutatim procedere. Qotidie morimur. qotidie enim demitur aliqa pars vitæ: & tunc qoqe cùm crescimus, vita decrescit. usqe ad hesternum, qicqid transiit temporis, periit. hunc ipsum, qem agimus, diem cum morte dividimus. Qemadmodum clepsydram non extremum stillicidium exhaurit, sed qicqid ante defluxit:*

fluxit: sic ultima hora, qâ esse desinimus, non sola mortem facit, sed sola consummat. tunc ad illam pervenimus, sed diu venimus. & epist. 120. *Vide in quanta cæcitate mens nostra sit. Hoc quod futurum dico, cùm maximè sit, & pars ejus magna jam facta est. nam quod vixi mus tempus, eo loco est, qo erat antequam vixi mus. erramus autem, qi ultimum timemus diem: cùm tantundem in mortem singuli conferant. non ille gradus lassitudinem facit, in qo deficimus; sed ille, profitetur. ad mortem dies extremus pervenit, accedit omnis. carpit nos illa, non corripit.* & epist. 4. *Ex qo natus es, duceris.* Vide eundem *ad Marc. c. 20. ad l. 9. §* 21. Manil. *Astron. l. 4.*

Nascentes morimur, finisqe ab origine pendet.

Morus noster:

Nugamur, mortémqe procul, procul esse putamus:
At mediis latet hæc abdita viscaribus.
Scilicet ex illa, qâ primùm nascimur, horâ,
Prorepunt junctoq vitâqe morsqe pede.
Partem aliqam furtim qâ se metitur, & ipsam
Surripit è vita qælibet hora tuâ.
Paulatim morimur: momento extinguimur unos
Sic oleo lampas deficiente perit.
Ut nihil interimat, tamen ipso in tempore mors est:
Qin nunc, interea dum loqimur, morimur.

hoc est novissimum, qod Flaccus *l. 1. Od. 11.*

——*dum loquimur, fugerit invida* Ætas——

& Pers. *Sat. 5. v. 153.*

Vive memor lethi: fugit hora, hoc qod loqor inde est:

& qod in Camilli Aquilei *epitaphio* legitur,

Illa eadem vitam qæ incohat, hora rapit,

Expressum è Senecæ illis in *Herc. fur. 3. 3.*

Et carpsit hora vitam, prima qæ dedit.

Qod si ex illo qinqe incipit mori, ex qo in ipso agi cepere ipsa mors, id est, vitæ detractio, profectò ex qo esse incipit in hoc corpore, in morte est. qid enim aliud singulis momentis agitur, donec ea consummata mors, qa agebatur, impleatur, & incipiat jam tempus esse post mortem, qod cùm vita detraheretur, erat in morte? Avg. *de civit. Dei. l. 13. c. 10.*

Μέρος ἐστὶν αὐτοῦ καὶ ἀναπνεῖται] Avg. *de Civit. Dei l. 13. c. 10. Qicqid temporis vivitur, de spatio vivendi demitur; & qotidie minus minúsq restat.* Idem *de verb. Dom. serm. 27. & de temp. 113. Cùm crescunt pueri, qasi accedunt illis dies, & nescium qia minuuntur: & ipsa est falsa computatio. crescentibus enim decedunt potiùs dies qàm accedunt. constituc enim homini nato, verbi gratiâ, 80 annos: qicqid vivit, de summa minuit.* Idem latiùs prosequitur *& de Verb. Dom. Serm. 1.* Gregor. *moral. l. 13. c. 27. Ipsa sui augmentis vita ad detrimenta impellitur: & indè deficit, unde proficere videtur.*

Ἄδηλον, εἰ ἔξαρυσεν ἡ διάνοια] Nempe, si morbo mens sepelitur, ut Apul. in *apolog.* avt, ut Tertull. *de anima, prodigitur. Phrenitis*, inqit, *mentem prodigit.* Ideò vult maturiùs studiis bonis incumbendum, qia nec vita prolixioris certitudo; & hæc etiamsi prorogetur, incidere possint, qæ intelligentiæ vim vigoremq; imminuant, imò usum liberum superstiti etiam penitus tollant.

Τὸ μὲν διαπνεῖσθαι] *Spirare.* Xyl. *respiratio.* M. Cas. verùm aliud longè est τὸ διαπνεῖσθαι, qod à Marco ipso etiam *plantis* tribuitur, & ἀπὸ τῦ ἀναπνεῖν distertè distinguitur *infrà l. 6. §* 15. Aristot. *problem. l. 1. q. 21.* Ὅσῳ ἧ ἐν ὑγρῷ ἀναπνοὴ, τοῦτο ἐν τῷ σώματι διαπνοὴ διὰ τῆς ἀρτηρίας. Idémq; (ejusdem saltem nomine; sunt enim qi Alexandro potiùs accenseant) *de spiritu c. 5.* Τὸ δὲ πνεῦμα ἐκ φλεγμῆς καὶ νάρκης καὶ ἀρτηρίας. ——ἐξ ἀρτηρίας ἧ, ὅτι διαπνοὴν ἔχει. qam ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς avtor idem distinguit. *ibid. c. 4.* Galenus itidem *commentar. in Hippocrat. de diet. salubr.* ubi illud Hippocr. *aphor. 18. sect. 1.* adduxerat. Θέρεος καὶ φθινοπώρου στόμα λυσιῤῥώτατα φέρουσι, χειμῶνος πνεῦμα, ἦρος λιπόψυχον. Ex *aphor. 15.* rationem distinctè subjungens, Αἱ κοιλίαι, inqit, χειμῶνος καὶ ἦρος διαῤῥηκτικαὶ φύσει. (qæ verba sunt Hippocratis) δεῖ τὸ ἀναγκαῖον ἰσχνεῖν ὃν εὐαπεψίαν ἔχωσιν, καὶ κοιλιακοὺς τὸ ἀμφίλογον διὰ τὸν βάθος τῦ σώματος ἐν ᾗ τὴν ἕξιν διαφορέεται μᾶλλον τοῦτο διὰ τῆς διαπνοῆς· διὰ τῆς ἀναπνοῆς ἧ ἧττον τὸ περιεχόμενον θερμὸν ὀνομάζω καὶ ἀναπνοὴν μᾶλλον, τὸν διὰ τῦ σώματος ἔξω τι καὶ ἔσω φορὸν τῦ πνεύματος διαπνοὴν ἧ, τὸν δὲ ὅλη τῦ σώματος ὁμοίως γινόμενον. Idémque explicatiùs ὑγιεινῶν *l. 1. c. 21.* Τὸ μὲν δὴ λεπτότατον ἀπόπλημα βασίλειον ἐκκρίνεται, περί τε τῆς ἀμφύτε θερμότητος εἰς ἰσότητα ἀτμοῦ λυόμενον, ὑπό τε βιαίας κινήσεως ἀφθόως ἐκφυσιώμενον. ὀνομάζεται ἧ τὸ μὲν ὕπνος ἐκκρινόμενον ἰσχνὸν· τὸ ἧ ἕτερον, ὑδὲν ἔχον ὄνομα, ὃν ὑδὲ γινώσκεται τοῖς πολλοῖς, ἅτε τὸν ὂν ἐκφεύγον ὑπὸ λεπτότητος, ἄδηλος αἰσθήσει διαπνοὴ κέκληται πρὸς αὐτῶν τῶν φωσφούντων αὐτὸν τῷ λογισμῷ· χρῆται δὲ τῷ ἀδήλῳ αἰσθήσει διαπνοὴ ἐκκρίνεται τι καὶ τοῦ παχυτέρου ἀποπλήματος. Ἀναπνοὴ ergò *respiratio*, qæ pulmonum operâ perficitur, qâqe aer sive spiritus externus iste per os, tanqam per ostium aliqod, introducitur, emittiturqe denuo. διαπνοὴ sive *perspiratio*, qâ non spiritus tantùm illi per arterias distribuuntur, sed vapor qasi qidam illis diffunditur (qomodo Moschio, referente Tertulliano, *de anima c. 15. animam* dixit *per totum corpus ventilari*) idémq; per poros sive meatus qosdam obscuros occultâ qadam ratione latenter exhalatur, qod & Avgust. observavit *de ver. relig. c. 40.* Vide & Galenum eundem *in Hippocr. aphor. l. 2. § 28.* Hinc ὕπνους τόποι, & ὑπνῶν σῶμα. Aristoteli *problem. l. 2. q. 10.* Ὕπνους ὁ τῆς κεφαλῆς τόπος. *facilè perspirabilis est capitis locus.* qod indè confirmat, τὸ μανὸν εἶναι, qòd eidem rarum habeat. Et mox. *q. 10.* Ὁ τόπος ἀραιὸς καὶ ἰσχνὸς· διὸν καὶ τὴν φύσιν. Idem *l. 1. q. 33. & l. 3. q. 34.*

(quo loco eadem, sed vitiose, reponuntur, ex priore loco corrigenda:) ὥσπερ γὰρ ἡ πόλις ὑγιαινει ἐν τόποις εὐπνοις· ὅτω καὶ σῶμα τὸ εὔπνουν. hoc est, τὸ εὖ διαπνεόμενον. & l. 8. q. 4. ἕξις εὔπνους καὶ εὐδιάθετος. Sicut apud Theophrastum de caus. plant. l. 1, c. 17. εὐδιοδία καὶ εὔπνοια itidem conjunguntur. jàm enim legendum, non εὐδιαν, quod Gazam fefellit, Jul. Scalig. jamdudum monuit. Ibid. l. 38. §. 3, & 4. ἡ εὔπνοια εὐχροιαν ποιεῖ. sed & εὐδιάπνευστον eidem de part. anim. l. 3. c. 9. Διὰ μαλακότητα γὰρ τοῦ χαλκοῦ, εὐδιάπνευστον γίνεται τὸ ὑγρόν. Idem ergò fere est de spiritibus ac vaporibus usurpatum διαπνοὴ, quod de cibis alimentisque crassioribus ἀπόδοσις, vel διαφόρησις. quanquam hæc etiam eodem sensu, quo & διαπνοὴ, sumitur. Unde Budæo explicante, οἱ εὐδιαφόρητοι sunt οἱ ῥᾳδίως διαπνεόμενοι. quibus opponuntur οἱ δυσδιάπνευστοι. Theophr. de caus. plant. l. 1. c. 2. διὰ τὸ μὴ εὐξήρανστον εἶναι τῇ πυκνότητι καὶ πάχει· διὸ καὶ δυσδιάπνευστον. Ex priùs dictis autem διαπνοὴ duplex elicitur; altera, quâ spiritus sive vapores illi per totum corpus diffunduntur; altera, quâ pars eorundem superflua & excrementitia per poros sive meatus exteriores extruditur. utramque amico vocabulo τοῦ διαπνεῖν complexus est Theophrast. de caus. plant. l. 2. c. 17. Cùm autem una cum materia illa supervacanea etiam quod est utile & conducibile ex parte sensim exhauriat, idque copiosiùs, ubi pori sive meatus illi laxiores extiterint; id quod noxam saepenumero insignem parit, unde interitus etiam quandoque consequitur; hinc factum est ut τὸ διαπνεῖσθαι pro perire & interire quoq; usurpetur; cujus exempla alibi daturi sumus. Monet ipsum Galen. in Hippocr. aphor. l. 1. § 15. Οὐδεὶς ὄφελος ὅτι ὁ φησὶ διαπνεῖσθαι τὰ περὶ ζῶντα σώματα, τῇ διὰ τῶν ἀδήλων αἰδόσει διαπτοῦ πόρων. Et mox: Τὸ μὲν περὶ διάπνοιαν, ἢ τὰ ἀφεστῶτα μόνον, ἀλλὰ καὶ πάνθ' ὁμοίμως ἐκκενοῖ, διαφορὰν ἅμα τοῖς ἀφεστῶσι φησὶν ἐν τῷ ζῴῳ, καὶ τὰ κατὰ φύσιν ἐν αὐτῷ ἀφεικόμενα, κατὰ τοῦτο φησὶ ἰατρῶν ὀνομάζεσθαι διάπνοιαν ἄδηλον ἀναπολοῦ. Spectátque eodem ejusdem monitum illud ὑγιεινῶν l. 2. c. ubi de frictionum speciebus agens; Βλαπτοιτο δ', ἂν, inquit, ᾖ πλέον τὸ πνεῦμα, ἀφεὶς τὸ σκληρόν τε καὶ πυκνὸν ἐκπεπωκὸς· ὥστε γὰρ ἂν εἴη διαπνεόμενον. ὡς εἰ καὶ διαπνεῖσθαι τὸ τοιοῦτον καλῶς ἠδύνατο, σκληρότατον αὐτὸ καὶ πυκνότατον ἀπεργαζόμεθα. νυνὶ δ' ἐπειδὴ ἀφεὶς ἅμα καὶ παραπεπλασμένως καλῶς αὐτὸ, καὶ ἀφεὶς ἀπὸ τοῦ ἔνδοθεν πεπληρωμένου διαπνοὴ, καὶ πλέον τοῦ ἔξωθεν ὁμαλόντων βίαν, ἄμεινον ἂν εἴη τὸ μέσον ἑκατέρων τοῦ ὑπερβολῶν. εἰ δ' ἄρα ποτὲ μὴ φυλάττοιτο τοῦτο, βέλτιον τὸ σκληρότερόν τε καὶ πυκνότερον, τοῦ μαλακωτέρου καὶ ἀραιοτέρου. τὸ μὲν γὰρ τῆς διαπνοῆς ἐλλιπὲς, ἐπανορθώσεως γυμνασίου δέον τε. τὸ δὲ τῆς ἑτέρας διαθέσεως εὐπρεπέστερον ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν οὐσίαν, ὅτ' ἐπανόρθωσίν τινα ἑτέραν ἐπάγειν ἔχει. καὶ πρόσεστιν αὐτῷ βλάβη τις ἡ μικρὰ, διαφορουμένου πολλάκις, ἢ τοῦ ἀφεστῶτος μόνου, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς τροφῆς. Quinquam recentiores quidam medici ità distinguunt ista, ut inutilis materiæ perspirationem, utilis verò dissipationem indigerent. Nec illud silendum διαπνοῆς occasione hujusce ansam arripuisse Sanctorium quendam Justinopolitanum novum Staticæ dictæ Medicinæ rationem commiscendi, quam libro peculiari, quem Statigemastiga inscripsit, demolitum ivit Hippolytus Obicius Ferrariensis. Sed nec, quod Plato in Timæo aliam quandam διαπνοὴν statuisse videtur, quâ aër exterior per meatus occultos in corpus se insinuet, quò sufficiatur id quod expiratione abierit. Διὸ δὴ, (inquit, nimirum, ὅτι κενὸν ἐστὶν) τὸ ἐκ τροφῆς καὶ τὸ τοῦ πνεύματος ἔξω μεθιὲν τὸ πνεῦμα, πάλιν ἰὸν τοῦ πνεῖ τὸ σῶμα ἀέρος, εἴσω διὰ μανῶν ἐκ συρροῆς δυσμὰς καὶ ἀπελαυνομένης, γίνεται πλῆρες. οὕτως δὴ διαπεπλεγμένον ὁ ἀὴρ, καὶ διὰ τοῦ σώματος ἔξω ἰὼν, εἴσω πάλιν ἀναπολοῦ φερόμενος, κατὰ πάντα τὸ σῶμα τοῦτο, καὶ ἐκ τῶν κατὰ στόμα μυκτήρων ἔρρει.

Τὸ δὲ ἀναπνεῖν χρῆσθαι] Senec. epist. 58. Multis iners vita sine usu judicatur. Et ep. 60. Vivis tu, qui te ajunt: qui cubiculum & torpent, sic in domo sunt, tanquam in conclavi. horum licèt in limine ipso nomen marmori inscribas; mortem suam antecesserunt.

Τὸν τοῦ καθήκοντος ἀριθμὸν ἀκριβῶν] Ità lib. 6. § 26. Πᾶν καθῆκον ἐξ ἀριθμῶν τινων συμπληροῦσθαι. Laërt. l. 7. in Zenone: Καλὸν δὲ λέγουσι τὸ τέλειον ἀγαθὸν, παρὰ τὸ πάντας ἁπλῶς ἐπέχειν τοὺς ὁπωσοῦν ἀριθμοὺς ἀπὸ τῆς φύσεως, ἢ τὸ τέλειον σύμμετρον. Stob. excerpt. tom. 1. l. 2. tit. 3. § 8. Κατόρθωμα δ' εἶναι λέγουσι καθῆκον πάντας ἐπέχον τοὺς ἀριθμοὺς, ἢ τέλειον καθῆκον. Quod Cicer. Offic. l. 3. Illud autem officium, quod rectum iidem appellant, perfectum atque absolutum est, & ut iidem dicunt, omnes numeros habet. & de fin. l. 3. Quæ nos recta, aut rectè facta, illi autem appellant κατορθώματα, omnes numeros virtutis continent. & de divinat. l. 1. § 23. Quidquam esse potest casu factum, quod omnes in se habet numeros veritatis? Senec. ep. 78. Idem esse dicebat Socrates veritatem & virtutem. quemadmodum illa non crescit; sic nec virtus quidem habet numeros suos, plena est. & epist. 115. Nihil potest quisquam nisi ab initio formatum, & rectâ ratione compositus, omnes exequi numeros, ut sciat, quando oporteat, & in quantum, & cum quo, & quemadmodum. Plinius deniq; min. in panegyr. Omnes comitatûs numeros obibas. Quòd autem virtuti ac veritati numeros attribuunt, tractum à numeris saltatoriis censet cl. Casaubonus; siquidem Latini solent pro ὀρχεῖσθαι dicere, in numerum exultare: ut Lucret. l. 2.

Ludunt, in numerúmque exultant sanguine læti.

vel ad numerum moveri. Persius Sat. 5. v. 122.

Hæc miscere nefas; nec cùm sis cætera fossor,
Tres tantùm ad numeros satyrum moveare Bathylli.

ubi

ubi *fossor*, imperitus, insipiens. *Satyrum moveri*, sive *saltare ad tres numeros Bathylli*; διὸ ἢ περὶ τριῶν ὀρχήσεως τι Βαθύλλειον *duos aut tres staticulos ex arte facere & perfectè*. Idem & apud Ciceronem simile *parad.* 3. *Histrio si paulò se movit extra numerum, aut si versus pronunciatus est syllabâ unâ brevior aut longior, exibilatur & explodituri in vita, quæ omni gestu modulatior, omni versu aptior esse debet, ut in syllaba te peccare dices?* Hæc pleraque *ad Pers.* Calavb. At Lipsius *palæstræ* peculiare vocabulum esse contendit in *motibus illis & formatione flexúque membrorum*: atque indè formulam hanc desumptam. Ità Demetrius Cynicus, apud Senecam *de benefic. lib. 7. c. 1. Magnus bullator est, non qui omnes numeros nescísque perdidicit, quorum usus sub adversario varius est; sed qi in uno se aut altero bene & diligenter exercuit.* In eandem sententiam Fabius *instit. lib. 12. c. 2. Palæstrici doctores illos, quos numeros* (ità Lips. *nervos*, malè) *vocant, non idcirco discentibus tradunt, ut iis omnibus qæ didicerunt in ipso luctandi certamine utantur; sed ut subsit copia illa, ex qa unum aut alterum, cujus se occasio dederit, efficiant.* Juvenal. de muliere ad palum se exercente, *Sat. 6. v. 250.*

Atque omnes implet numeros.—

De Amesia sententia causam suam apud populum agente Val. Max. *l. 8. c. 3. Partésque omnes ac numeros defensionis, non solùm diligenter, sed & fortiter executa.* ità restituit ex Manuscriptis St. Pighius, quod priùs, *Motúsque omnes ad nervos*, legebatur. Quod autem istic πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἐκπεπλῆχθαι, ἢ ἐπίηχον, id Lucianus πάσας ταῖς γραμμαῖς ἐκπεπλῆχθαι dixit, in *imaginib.* Καλλίην μὲν, ἢ πάσας τὰς γραμμὰς ἀπηριθμημένον. translatione à pictura petita, cui manus novissima ità est admota, ut nihil amplius desiderari possit.

Τὸ σκοπούμενα διορθοῦν] *qæ animo concepit, in ordinem collocare.* Xyl. *imaginationes subitaneas corrigere.* Cas. quod est διορθοῦν. malim, *animo præconcepta distinctè explicare.* Aristot. *Ethic. l. 1. c. 7.* δεῖ γὰρ ὥσπερ ὑπογραφὴν πρῶτον, εἶτ' ὕστερον ἀναγράφειν. δόξειε δ' ἂν τοιοῦτός τις σκοπὸς καὶ διορθοῦσθαι τὰ κάλλη ἔχοντα. Idem περὶ μὲν τὰ φυσικὰ. *l. 2. c. 6.* εἰ μὴ καλῶς διορθοῦσιν οἱ λέγοντες. & *l. 1. c. 5.* σαφῶς μὲν οὐ διώρθωται. Metaphorâ ductâ à re physica, factûs scil. in utero *dearticulatione*, vel etiam *ab arte obstetricia*, in qa mulieres ejus gnaræ *artus* infantis recens editi *explicant, conjungunt*, & *ad situm figuramque debitum componunt*. in scriptis autem Hippocraticis τὸ διορθοῦν & τὸ διαρθροῦν librariorum incuriâ crebrò invicem permutantur.

Εἰ ἦν ἐξαιτῖον αὐτόν] *utrùm educere atque exigere se oporteat.* è vita scil. Ità & Clemens usurpavit, *Strom. l. 4.* de hæreticis qibusdam, qi martyrio se ultrò objiciebant, ἑαυτοὺς ἐπιδιδόντες τῷ διώκοντι· Τίτος ἐξάγειν ἑαυτοὺς ἁμαρτίας, λέγειν, κἂν δι' ἡμοσίᾳ κολάζωνται. qo loco τὸ ἁμαρτύρως (qod obiter adnotamus) non est cum λέγειν, (uti Sylburgius putavit) sed cum ἐξάγειν ἑαυτοὺς conjungendum. *dicimus eos ità sibi mortem accersere, ut martyres tamen non sint, nec martyrium obire dici debeant.* ὁ γὰρ, inqit, τὸν χαρακτῆρα σώζων τῆς μαρτυρίας τῆς πρὸς. Vide *ad l. 11. § 3.* & mox ex Cl. Heinsii restitutione: Αὐτίκα εὔλογον ἐξαγαγεῖν τὸν ἀνδρεῖον συλλογίζεται καὶ ὁ φιλόσοφος, ὅτε τῷ πράσσειν ὅτι πλείονα αὐτὸν, οἷς μηκέτι ἀνακλίσεσθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα ἐν πράξεσι. Vide *l. 8. § 47.* Philosophi isti cum primis sunt Stoici. istorum enim hoc est dogma, licere, imò oportere, quandoque è vita sese educere. & εὔλογον ἐξαγαγεῖν eam nuncupabant, *cùm justa caussa*, quam illi censebant, *demigrandi daretur.* ut Cic. *Tusc. l. 1.* Jo. Stob. *Collectan. tom. 1. l. 1. tit. 4. § 8.* Φασὶ δέ ποτε καὶ τὸν ἐξαγαγεῖν ὁ σοφὸν τοῦ βίου τοῖς ἀνδρείοις καθήκειν πολλοῖς τέρπειν. Pleniùs planiúsque Laërt. in *Zenone.* Εὔλογον τί φασιν ἐξελθεῖν ἑαυτὸν τοῦ βίου τὸν σοφὸν, ὑπὲρ πατρίδος, καὶ ὑπὲρ φίλων, κἂν ὁ σωλήνων γίνηται ἀλγηδόνι, ἢ πηρώσειν, ἢ νόσοις ἀνιάτοις. Senec. *epist. 70. Sapiens vivit, quantum debet, non quantum potest. videbit ubi victurus sit, cum qibus, quomodo, quid acturus.*— *Si multa occurrunt molesta & tranquillitatem turbantia, emittit se. nec hoc tantùm in necessitate ultima facit, sed cùm primùm illi ceperit suspecta esse fortuna. nihil existimat suâ referre faciat finem an accipiat.* Et *epist. 17. Si necessitates ultimæ inciderint, exiliet è vita, & molestus sibi esse desinet.* Idem *epist. 58. Itaque de isto feremus sententiam, an oporteat fastidire senectutis extrema, & finem non opperiri, sed manu facere. propè est à timente, qi fatum segnis expectat: sicut ille ultra modum dedisus vino est, qi amphoram exiccat, & fæcem quoque exorbet. de hoc tamen quæremus, pars summa vitæ, utrùm fax vitæ hæc sit, an liquidissimum ac purissimum quiddam; si modò mens sine injuria est, & integri sensus animum juvant, nec defectum & præmortuum corpus est. plurimum enim refert, vitam aliqis extendat an mortem. at si inutile ministerium est corpus, qid ni oporteat educere animum laborantem? & fortasse paulò antè quàm debet faciendum est, nè cùm fieri debeat, facere non possis. & cùm majus periculum sit malè vivendi, quàm citò moriendi, stultus est qi non exigui temporis mercede, magnæ rei aleam redimit.* Et mox: *non relinquam senectutem, si me tamen mihi reservabit; totum autem ab illa parte meliore. at si ceperit concutere mentem, si partes ejus convellere, si mihi non vitam reliquerit sed animam, profiliam ex ædificio putrido ac ruensi. Morbum morte non fugiam, duntaxat sanabilem, nec officientem animo: non afferam mihi manus propter dolorem. Sic mori, vinci est. hunc tamen si sciero perpetuò mihi esse patiendum; exibo;*

non propter ipſum, ſed qua impedimento mihi futurus eſt ad omne propter quod vivitur. imbecillus eſt & ignavus, qi propter dolorem moritur: ſtultus, qi doloris cauſſâ vivit. Cato apud Cicer. de finib. lib. 3. Sed cùm ab his (quæ ſecundùm naturam ſunt) omnia proficiſcantur officia: non ſine cauſſa dicitur, ad ea referri omnes noſtras cogitationes, in his & exceſſum è vita, & in vita manſionem. in qo enim plura ſunt, quæ ſecundùm naturam ſunt, hujus officium eſt in vitâ manere: in qo autem ſunt plura contraria, aut fore videntur, hujus officium eſt, è vita excedere. ex qo apparet, & ſapientis aliquando eſſe officium, excedere è vitâ, cùm beatus ſit; & ſtulti manere in vita, cùm ſit miſer. Hanc autem ſententiam, quæ & Chryſippea eſt, exagitat Plut. de commun. notit. c. 10. & c. 29. Qod pro fundamento ſubſternitur, ità Stobæus expreſſit, πᾶς καθήκων καὶ τοῖς κατὰ τὸ καθῆκον, μετρίως πῶς τε ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Vide infr. lib. 5. § 29 Sed & Lipſ. manuduct. l. 3. cap. 22. Dogma ipſum exagitavit & Ter. Varro in Satyra Menippea, cui titulus Περὶ ἐξαγωγῆς· unde pavcula adhuc ſuperſunt fragmina, quæ argumenti totius guſtum dent aliqem. Refutavit feliciter ſatis Alexander Aphrodiſſ. in libella, qo differit εἰ αὐτάρκης ἡ ἀρετὴ πρὸς εὐδαιμονίαν, oſtenditqe ex ipſorum principiis ἄλογόν τε καὶ ἄτοπον ὅλως, τῷ εὐλογον ὀνομαζομένῳ τῷ ἐξαγωγῇ. Πῶς εὔλογον, inqit, ἐξαγωγὴ τοῦ τῷ ἀρετῷ ἔχοντα; ἐν μαρτυρίῳ βίῳ ὄντι; ὡς γὰρ ἄτοπον τὸ λέγειν τὸν Δία εἱμαρμένην ἐπιδανεῖν ὅταν ἄτοπον καὶ τὸ ἐπίσης τούτῳ μακαρίαν ζῶντα (avdis faſtûs Stoici verba; de qo ad § 7.) ἑαυτὸν ἐξάγειν εὐλόγως. τότε τὸν βίον. τὸ γὰρ μήτε παρόντος πινὸς κακοῦ, μήτε προσδοκωμένου, τῆς τε ἄκρας εὐδαιμονίας ἐφεῖ αὐτὸν ἔχοντα, τὸν βίον ἀπολιπεῖν, καὶ αὐτῷ τῷ ἀρετῷ, βέλτιστον, θαυμάσιον, καὶ πῶς λέγον μαχόμενον. πῶς γὰρ εὔλογον τῷ ἀρετῷ τῶν καταβάλλειν τὸ σῶμα; ὅτε γὰρ ὅταν ὑπὸ ἄλλων πινὸς, ἵνα ᾖ καὶ εὐδαιμονίας εὔλογον ἄλλο ἔχειν. εἰδεὶς γὰρ χρεὸς εὐδαιμονίας καὶ ἀρετῆς. εἰ δὲ πειρον γὰρ τῆς τελῶν ὄρεξις καὶ ἐκ ἔστ' ἄλλό τι αὐτῆς ἡ ἀναφορά. Ità abſurdum eſſe dogma comendit; utpote qod nec rationi ipſi, nec ipſorum etiam principiis conſentaneum exiſtat. Eſtqe reverâ pietati veræ religioniqe ſanæ prorſus adverſum. Agnoſcunt hoc & exteri. Socrates apud Platonem Phædone: ὡς ἔν τινι φρουρᾷ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι καὶ οὐ δεῖ αὐτὸν ἑαυτὸν ἐκ τούτου ἐξάγειν, οὐδὲ ἀποδιδράσκειν. Et tanqam ex Africani perſona Cicero de repub. l. 6: apud Macrob. in Scip. ſomn. l. 1. c. 13. Piis omnibus retinendus animus eſt in cuſtodia corporis; nec injuſſu ejus à qo ille eſt vobis datus, ex hominum vita migrandum eſt; nè munus aſſignatum à Deo defugiſſe videantur. Idem ipſe Tuſc. l. 1. Vetat dominans ille in nobis Deus, injuſſu hinc nos ſuo diſcedere. Et in Caton. Vetat Pythagoras injuſſu imperatoris, id eſt, Dei, de præſidio & ſtatione vitæ decedere. Apul. de philoſoph. Sapiens corpus non relinqet invito Deo. nam etſi in ejus manu eſt mortis facultas, & quamvis ſciat ſe terrenis relictis conſecuturum eſſe meliora, niſi perpetiendum iſtud lex divina decreverit, accerſere tamen eum mortem non debere. Plura habes apud Lipſ. manuduct. l. 3. c. 23. & in Tacit. hiſt. l. 2. E noſtris elegunter Lactant. inſtitut. l. 3. c. 18. Si homicidæ nefarius eſt, qia hominis exſtinctor eſt: eidem ſceleri obſtrictus eſt, qi ſe necat; qia hominem necat: imò verò majus eſſe id facinus exiſtimandum eſt, cujus ultio Deo ſoli ſubjacet. Nam, ſicut in hanc vitam non noſtra ſponte venimus; ità rurſus ex hoc domicilio corporis, qod ruendum nobis aſſignatum eſt, ejusdem juſſu recedendum eſt, qi nos in hoc corpus induxit, tam diu habitaturos, donec jubeat emitti. Et ſi vis aliqs inferatur, æqâ mente id ferendum eſt, cùm extincta innocentis anima inulta eſſe non poſſit; habeámusqe judicem magnum, cui ſoli vindicta integra ſemper eſt. Piè item admodum diſeritèqe Auguſt. de Civit. Dei l. 1. c. 27. Hoc dicimus, hoc aſſerimus, hoc modis omnibus comprobamus; neminem ſponte ſuâ mortem ſibi inferre debere, velut fugiendo moleſtias temporales, nè incidat in perpetuas: neminem propter aliena peccata; nè hoc ipſo incipiat habere gravioſſimum proprium, qem non polluebat alienum: neminem propter ſua peccata præterita, propter qæ magis hâc vitâ opus eſt, ut poſſint pœnitendo ſanari: neminem velut doſſerio vitæ melioris, qæ poſt mortem ſperatur; qia reos ſuæ mortis poſt mortem vita non ſuſcipit. reſtat una cauſſa, propter qam ſe qis occidat; nè in peccatum irruat, vel blandiente voluptate, vel ſæviente dolore. hanc ſi admittimus, cur non baptizatis ſuademus, ſe illicò interimant? tunc enim tempus eſt cavendi omnia futura peccata, cùm omnia ſint deleta præterita. porrò hoc ſi qis putat, non dico, deſipit, ſed inſanit. hoc ergò qia nefas eſt dicere, nefas eſt profectò ſe occidere. nam ſi hoc ſponte faciendi nulla juſta cauſſa eſſe poſſet, proculdubiò juſtior qàm illa non eſſet, qia verò nec illa eſt, ergò nulla eſt. Videndus idem in epiſt. 61. & ſub ejusdem nomine, niſi Erasmum fefellerit, Hugo Victor. de patient. c. 13. qi his verbis concludit: ſi paricida eò ſceleratior, qàm qilibet homicida, qia non tantùm hominem, verùm etiam propinqum necat; & in ipſis paricidis, qantò propinqiorem qisqe peremerit, tantò judicatur immanior; ſine dubio pejor eſt, qi ſe occidit, qia nemo eſt homini ſeipſo propinqior. Et qomodo innocens judicabitur, cui dictum eſt, Diliges proximum tuum, tanqam te, ſi homicidium commiſit in ſeipſo, qod prohibetur in proximo? Vide Epictetum, & noſtrum ipſum, l. 5. § 10. & l. 9. § 3.

Ἐφιζάνειν] Epicurus apud Senec. epiſt. 26. Meditare, utrùm commodius ſit, vel mortem tranſire ad nos, vel nos ad eam. Et de viro ſapiente ipſe epiſt. 70. Cùm primùm illi ceperit ſuſpecta eſſe fortuna, diligenter circumſpicit, nunqid illo die deſinendum ſit.

Ex. Plin. min. *l.* 1. *epist.* 22. *Impetu quodam & instinctu currere ad mortem, commune cum multis: deliberare verò, & causſas ejus expendere, útque ſuaſerit ratio, vitæ mortiſq; conſilium ſuſcipere vel ponere, ingentis eſt animi.* *Deliberationem* ea de re ſeriam inſtituit Tullius Marcellinus apud Senecam *epiſt.* 77. *cogitationem & conſultationem* Titus Ariſtio apud Plin. *epiſt. ſupradictâ.* Verùm hoc delirus & mente motus, vel per morbum, vel per ætatem, inqit Marcus, jam non poteſt.

Περαποσβέννυται] Ità *l.* 12. § 15. περαπο-σβήσεται. de qo Lucretii illud uſurpari poterit, *l.* 3. *Mortua cui vita eſt propè jam vivo atqe videnti.* atqe hoc eſt, qod Seneca *de tranq. c.* 3. *Ultimum malorum cenſet, ex vivorum numero excedere, antequam moriare.*

Χρὴ ὧν ἐπείγεσθαι] Vide Senec. *ep.* 76. *ad lib.* 2. § 2.

Τῷ ἐγγυτέρω τοῦ θανάτου ἐόντα γίνεσθαι] D. Jun. f. διὰ τό. Verùm τῷ cum verbo infinito idem valet ac διὰ τό. Alex. Aphrodiſſ. *problem. l.* 1. *q.* 36. τῷ τὸν θεὸν αὐτὸς ἀέρα ποιεῖν. i. e. διὰ τό. *eò qòd aër eis circumfuſus efficitur.* Theophr. *de cauſs. plant. l.* 1. *c.* 16. Μεγάλας ἐυδὺς διαφορὰς ἔχουσιν οἱ καρποὶ, τῷ ξυλώδεις, ἢ χλοώδεις, ἢ ξηρεῖς, ἢ λιπαροὶ τῷ φύσιν εἶναι. *eò qòd vel lignoſi, vel terrei, vel ſicci, vel pingues ſint naturâ.* Idem *ibid. l.* 6. *c.* 5. Εἰ μὲ ἄρα καὶ τοῦ πόρου ἐνδεῖται δι' ὃν τις αἰσθάνεται, τῷ μὴ ἁρμόττειν. *niſi ſi qis poros in cauſſa eſſe exiſtimaverit, eò qòd minùs ſint congrui.* qem locum fruſtra ſolicitat cl. Jul. Scaliger. & *c.* 14. Ἐπεὶ καὶ τά γ' ἐν τοῖς ἁλμυρίσι φυόμενα, τῷ ἔχειν ἁλμυρίδα τινὰ, ὃν ἄλογον, —ὑγιᾶ καὶ εὐχυλώτερα καὶ βελτίω γίνεσθαι. *eò qòd ſalſedinem qandam habeant.* Atq; hæc de Syntaxi. Sententiam qod attinet; Avg. *de Civitate Dei l.* 13. *c.* 10. *Ex qo qisqe in iſto corpore morituro eſſe ceperit, nunqam non in eo agitur, ut mors veniat. Hoc enim agit ejus mutabilitas toto tempore vitæ hujus, ut veniatur in mortem: nemo qippe eſt, qi non ei poſt annum ſit, qàm ante annum fuit, & cras qàm hodie, & hodie qàm heri, & nunc qàm paulò antè propinqior. ut omnino nihil ſit aliud tempus vitæ hujus, qàm curſus ad mortem.* Senec. *ad Marc. c.* 20. *Habebit qiſqe, qantum illi dies primus adſcripſit. ex illo qo primùm lucem vidit, iter mortis ingreſſus eſt, acceſſitq; fato propior: & illi ipſi qi adjiciebantur adoleſcentiæ anni, vitæ detrahebantur. —qò faciliùs obrepat mors, ſub ipſo vitæ nomine latet. incrementa ipſa ſi bene computes, damna ſunt.* Idémqe epiſt. 120. *Qotidie propiùs ab ultimo ſtamus; & illò unde nobis cadendum eſt, hora nos omnis impellit.*

Nam vita morti propior eſt qotidie. Phædrus *fab. l.* 4. Qod Poeta recentior pluribus ſic extulit:

Velut ſecundo vecta navis flumine
Senſim propinqat littoris ſic indies
Vivendo morti appellimur propinqiùs.

Hinc Gregor. Rom. *l.* 6. epiſt. 26. *Vita noſtra navigationi eſt ſimilis. is namq; qi navigat, ſtat, ſedet, jacet, vadit, qia impulſu navis ducitur. ità ergò & nos ſumus, qi ſive vigilantes, ſive dormientes, ſive tacentes, ſive loqentes, ſive ambulantes, ſive qieſcentes, ſive volentes, ſive nolentes, per momenta temporum qotidie ad finem tendimus.*

§ 2. Τὰ ἐπιχειρήματα] qæ & ἐπιχειρήματα dicuntur, *l.* 6. § 36. *Qæ rebus eis, qas vel natura vel ars ex intentione primaria producit, aut caſu aut neceſſariò etiam, ſed præter intentionem utriuſqe ſuperveniunt aut interveniunt.* Maxim. Tyr. *diſſert.* 25. Καθάπερ ἐν ταῖς τῆς τεχνῶν χειρουργίαις, τὰ μὲν ἡ τέχνη θεραπεύσασα δρᾷ, σοχαζομένη τοῦ τέλους, τὰ δ' ἕπεται τῇ χειρουργίᾳ, ἃ τέχνης ἔργα, ἀλλ' ὕλης πάθη, σαπεδόνες τε ἐξ ἄκμονος, καὶ ἐν βαΐνῃ αἰθαλώσεις, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλης πάθος, ἀναγκαῖον μὲν τῇ ἐργασίᾳ, ἃ θεραπευόμενον ἢ τὸ τεχνίτῃ· ὅταν ἀμέλει καὶ ὅσα θεῖ γλίσχρα πάθη γίνεται, ἃς κηλῖδας καλοῦσι χαλκῶν ἀνδριάντων ἐμβολαὶ, ἐνταῦθα ἡγητέον ἀναίτιον καὶ τὸν τέχνην, εἰ δὲ ταῦτα τῆς τοῦ ὅλου δημιουργίας ὥσπερ πάθη ἐπιπλοκαὶ καὶ ἀναγκαῖαι φύσεις. qod idem ferè Philo *de provident.* (habes apud Eviebium *præpar. l.* 8. *c. ult.*) Αἱ γὰρ στοιχεῖων μεταβολαὶ ταῦτα γεννῶσιν, ἃ θεραπευόμενα ἔργα φύσεως, ἀλλ' ἐπιπλοκαὶ τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ τοῖς θεραπευομένοις ἐπακολουθοῦσαι. Idémq; *ibid.* ad Marci mentem aptiſſimè: Ὅσα ἢ ὁμοίως προπαρεπακολουθήματα, οὐκ ἔργα φύσεως θεραπευόμενα, φυσικοῖς δ' ἐπισυμβαίνοντα ἔργοις, ἃ μὲν ἀλλὰ παρέχει τινὰ καὶ ταῦτα χρείαν ἀναγκαίαν τοῖς θερμοτέροις.

Ἄρτου ἐπιπλασμοῦ] *Cùm panis pinſitur.* Xyl. at *panis* non pinſitur, ſed *far* vel frumentum ad panem. Varro *de ling. Lat. l.* 4. *Pilum, qod eo far pinſunt. id ubi ſit, piſtrinum.* & *de re ruſtic. l.* 1. *c.* 63. *Far, qod in ſpicis condideris per meſſem, promendum hyeme, ut in piſtrino pinſatur & torreatur.* Idem Nonio lavdante, in ταχῦ Μενίππου· *Nec piſtorem ullum nôſſent, niſi eum qi in piſtrino pinſeret farinam.* Sed nec *farina* pinſitur, ſed *far*, unde *farina* fiat. *far* ergò reſcribendum. Sic enim & idem *ibidem* ex *de vita P. R. l.* 1. *Nec piſtoris nomen erat, niſi ejus qi ruri far pinſebat.* Verto itaqe, *panis cùm coqitur.* nec ſum inicius Græcis aliud ἕψειν, aliud ὀπτᾶν ſonare. Ex Philochoro Athen. *l.* 14. de Athenienſibus, Ταῖς ὥραις θύουσιν οὐκ ὀπτῶσιν, ἀλλ' ἕψουσι τὰ κρέα. contrà planè qàm Hebræis indictum, cùm agnum Paſchalem immolarent, *Exod. c.* 12. *v.* 9. Diogenes etiam eodem *l.* 8. referente, qærenti uter piſcis præſtaret, *congrus* an *lupus*, ὁ μὲν ἑψός, ὁ δ' ὀπτός. qod nos Angli dicemus, **the one boiled, and the other broyled.** Itaq; ſi vocabuli Græci ſignificatum peculiarem ſequamur, *panes torrere* potiùs, qàm *coqere* dicemus.

& *fruges* qidem *tostas* etiam Latini dicunt, urì & *far* suprà *torreri* Varro. Maro Æn. *l.* 1.

——*frugesque receptas*
Et *torrere parant flammis & frangere saxo.*

Verùm *panes*, ut nec *ſinfere*, ſic rariuſculè *torrere*, ut plurimùm *coquere* dicunt. Plin. *l.* 18. *c.* 11. *Panis varia genera;* —— *à coquendi ratione, ut furnacei, vel artoptitii, aut in clibanis cocti.* Varro *de vit. P. R. l.* 1. *Cocula, qæ coquebant panem, primùm ſub cinere, poſteà in furno.* Cato *de re ruſtic. c.* 74. *Panem depſtitium, ubi bene ſubegeris, defingito, coquitóq; ſub teſtu. & c.* 75. *Libum in foco caldo ſub teſtu coquito leuiter. & c.* 76. *Placentam video bene & oſioſè percoqui.* Vocabulo etiam eodem, Nonio referente, uſus eſt Cicero, qo Xenophontis illud ex Oeconom. exprimeret, ἡ γῆ ἐπέψετο ὑπὸ τοῦ ἡλίου, *terram ab ſole percoqi.*

Προσδυμίαν φησὶ τὴν προφὼ ἰδίως ἀναγνῶναι] Ità Naſo *remed. l.* 2.

Non facilè eſuriens viſa retinebere menſa:
Et multùm ſalicus incitat unda ſitim.

alii, *multam*. qid ſi *nullam* legerimus? ut ſit ſenſus; *ſitim ſuſcitat, eam ubi nulla priùs fuerit.*

Τὰ σῦκα, ὁπόταν ὑφειδόταπά ὄζη, κάχνην] Naturæ vi ſcil. ſed & artis ope nonnunqam, qæ ἐπιτεχνικῶς dicta, Theophraſt. *l.* 2. *c.* 9. *Ficetis caprificus permiſcetur. is calices parit, qi ad ficum adſitam volantes, morſúqe crebro ficuum ora* (an *coria*, ut Dalechamp.) *aperientes, atqe ità penetrantes, intus ſodem primò ſecum adducunt, cerealéſque auras immittunt foribus apertis.* Plin. *hiſt. nat. l.* 15. *c.* 19. τὸ χάινειν autem & de *malis punicis* uſurpavit Caſſianus Baſſus, ſub Conſtantini Cæſaris nomine, ex Africano, *geopon. lib.* 10. *c.* 30. Ὥστε ῥοιὰς μὴ χάινειν.

Δρυπεῖον ἐλαίας] Δρυπτόν, Xyland. alii, Δρυπτέον. illud potius, ſi aut notationem reſpicimus, aut Grammaticis fidem adhibemus. dictas enim Δρυπεῖς ſive ἐλαίας, ſive ἐρέδας, παρὰ τὸ πίπτειν τὰς ἐν τῷ δένδρῳ πυκνοειδίας, monet Euſtath. *ad Il.* β. & Odyſſ. μ. & Suidas. at verò Δρυπεῖς, παρὰ τὸ πίπτειν, τὰς ἀπὸ δένδρου πτώσεις, ἀφαιρέσεις, Heſych. nec diſſentit Plinius *hiſt. nat. l.* 12. *c.* 27. *Drupa vocatur, priſquam cibo matura ſit, jam tamen colorem mutans.* & *l.* 15. *c.* 1. *Quantò maturior bacca, tantò pingvior ſuccus, miſúſque gratus. optima ætas ad decerpendum inter copiam bonitatémqe, incipiente baccâ nigreſcere. noſtri vocant Drupas,* Græci verò *Drypetas:* vel, ut alii codices, *drypetidas.* Obiter reſtituenda in Theophraſt. de *cauſſ. plant. l.* 6. *c.* 11. vox Δρυπτεῖς, vel Δρυπεῖς ſaltem, ubi perperam in excuſis Venet. ὑδρυπεῖς, Lugd. δρυοπτεῖς, legitur.

Τὸ ἐγγὺς τῇ σήψει] ἡ γὰρ ἡ δρυπτὴ ἐν σήψει. Theophr. *de cauſſ. plant.*

Ἰδὼν τὸ ἡλικ] Senec. *epiſt.* 12. *Gratiſſima ſunt poma, cùm fugiunt. puerilia maximè in extrema decor eſt: dediſcas vino pocula extrema delectat, illa qæ mergit, qæ ebrietati ſummam manum imponit. quod in ſe jucundiſſimum omnis voluptas habet, in finem ſui differt. jucundiſſima eſt ætas devexa jam, non tamen præceps. & illam qoqe in extrema regula ſtantem, judico habere ſuas voluptates: aut hoc ipſum ſuccedit in locum voluptatum, nullis egere.*

Ὅτι τάχιον ἡ κάτω νόσησις] qod eſt grauditatis gravitatiſqe indicium. Plut. *de profect. indiv.* Ὅτι ἐὰν ἐν γεωργοῖ τις τάχιον ἴδηται τοὺς καλαμίσκους ἢ νέοντας ἐπὶ γῆς, πρὸ δ' ὑπὸ καρπὸς ἀφορμὰς ἄνω, χαίρει ἡγούμενος ἢ ἀλαζόνας. ὅταν δὲ ἢ τὴν φιλοσοφεῖν βουλόμενον νέον, ὁ μαλακὸν κενὸν ἢ βάθους ὐκ ἔχοντες, θεάσηται ἔχοντα, ἢ ῥώμη, ἢ βάδισμα, ἢ περίστασιν ἐκφρόνησις ἢ ὀλιγωρίας ραιδὸ, ἀφειδέσης ἁπάντων· ἀρχόμενοι δὲ πληροῦς ἢ συλλέγειν καρπὸν ὑπὸ τὴν λόγων, τὸ σῶφρον ἢ φιλοσόφους ὑπεῖδον ται. De vite pariter Senec. *epiſt.* 41. *Vitem laudamus, ſi fructu palmites onerat, ſi ipſa ad terram, pondere corum qæ tulit, adminicula deduxit.* qò reſpexit forſan interpres Anglicanus, qi cùm νῦν verterit, non φάχνας ſed φαρυλὰς legiſſe videtur. Ità Homer. de loco vitibus conſito, *Il. σ. v.* 561.

——φαρυλῆσι μάλα βεβιθυῖαν ἀλωλύ.

& de arboribus itidem pomiferis, Odyſſ. τ. v. 112.

——βεβιθυῖαι δ' ἀνδράσι καρπῷ.

qod Lucret. *l.* 1.

——*creſcunt ipſæ, fructúqe gravantur.*

ſed & de papavere, *Iliad. δ. v.* 306.

Μήκων δὲ ἐτέρωσε κάρη βάλεν, ἥτ' ἐνὶ κήπῳ
Καρπῷ βεβιθυῖαν——

Segetem autem iſtiusmodi inter pulcerrima ſimul ac jucundiſſima ponit Tragicus neſcio qis apud Platon. *epiſſ.* 1. verbis his:

Οὐ χρυσὸς ἀγλαὸς ἀπανθήσαντος,
Ἐν ὀφθῇ δυσελπίστῳ βίου,
Οὐδ' ἀθλίας, ὅσ' ἀργύρου κλύειν,
Ἀνδρώπων ἀκούσαιμ' ἂν ἀμπλάκειν φρενός;
Οὐδὲ γαίας εὐρυπόρου χθόνιοι
Βεβιθυῖαι αὐτάρκεις γύαι,
Ὡς ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὁμορροθοῦσιν νόοις.

Vide *Pſal.* 64. *v.* 13.

Τὸ τῶ λέοντος ὑποσκυνίον] ὑποσκυνίον nunc inſervitatis indicio. Ità de Leone uſurpavit Homerus *Iliad. ρ. v.* 136.

Πὰρ δὲ τ' ὑποσκυνίον κάτω ἕλκε ἢ ὄσσε καλύπτων·
Lumina demiſſúmqe ſupercilium obnubebat.

de Harpalyco Theocritus *Idyll.* 24. *v.* 116.

——τὸν ὲδ' ἂν τήλοθι λέοντα
Θαρσαλέως τις ἀμείνων ἀδηλήσειεν ἐναίσιμος·
Τοῖον ὑποσκυνίον βλοσυρῷ ἐπήνεικτο προσώπῳ.

——*procul quem contra nemo tueri*
Conſtans ſuſtinuit, grave cùm certamen obiret:
Tale ſupercilium torvæ incubuit faciei.

aliquan-

aliquando & in *gravitatis* ac *severitatis*. ità de Zenone Zenodotus apud Laert. *l.* 7.

Ζήνωνα σὺ πολιῷ σεμνὸν ἐπισκυνίῳ.

Spectandus cano Zeno supercilio.

Cicero *pro* P. *Sext. Nam qid ego de supercilio dicam? qod tum hominibus non supercilium, sed pignus reipublicæ videbatur. tanta erat gravitas in oculo, tanta frontis contractio, ut illo supercilio respub. tanquam Atlante cœlum niti videretur.* Ità τὸν τῆς ὀφρῦς ἄγοντα accipio in Diphili illis apud Athen. *l.* 2. ubi vini vim depingens, inter alia,

Τὸν τῆς ὀφρῦς ἄγοντα συμπότδεις γελᾶν,

De homine loqitur gravi & severo; non de trifti mœrorisqe pleno, ut Victorius vult, *Var. lect. l.* 8. *c.* 1. qandoqe in *fastûs* etiam & *superbiæ*. Plin. *hist. nat. l.* 11. *c.* 37. de *supercilijs*: *Hæc maximè indicant fastum. Superbia aliubi conceptaculum, sed hîc sedem habet. in corde nascitur, huc subit, hîc pendet. Nihil altius simul abruptiúsqe invenit in corpore, ubi solitaria esset.* Itaqe Demetrius Phaler. referente *l.* 5. Laertio; μὴ μικρὸν ἦ μέσης τῆς ὀφρῦς. ἄλλῳ γὰρ ἐπισκοπᾶσι δύναῖς τῷ βίῳ. Est avtem τὸ ἐπισκύνιον, (qod vocabulum H. Stephano excidisse mirum, cùm τῷ σκύνιον tamen meminerit) τὸ ἐπάνω τῆς ὀφρύων μέρος, ut Evstathius; τὸ ἐπάνω τῆς ὀφθαλμικῆς ὀφρύδος, ἢ τὸ μετώπιον, ut Hesych. vel etiam τὸ συνοφρύωμα τῆ μετώπε, ut Heracleo Scholiastes; *oculis incumbens supercilium*, vel etiam *superciliorum in fronte commissura*. distinctiùs pavlò Pollux *l.* 2. *c.* 4. § 25. τὰ ὑπὲρ τῶν βλεφάρων, σκύνια· ὅθεν καὶ τὰ ἐπὶ τῆς ὀφρῦς γένεια, ἐπισκύνια. *qæ palpebris imminent, sive palpebrarum partes superiores*, σκύνια· *unde* ἐπισκύνια, *suggrundarum instar prominentes circa frontem superciliorum projectus*. qâ ratione Aristot. etiam *de part. animal. l.* 2. *c.* 15. τὰς ὀφρύας καὶ βλεφαρίδας οὐ γένεσιν εἶναι dixit. Et Apul. *de dogmat. Plat. Superciliorum sepes præmuniunt oculos, nè desuper prorumpat, qod teneras visiones malleisqe perturbet.* Ὀφρὺς *frons*: & indè Latina vox. non à *foraminibus oculorum*, ut Isidor. *orig. l.* 11. *c.* 1. avt *qòd in ea siti sint oculi, qi sunt qasi fores & fenestræ animi*; ut Jungus noster *in Psal.* 131. nec à φρουτὶς, *qòd ea fronte contractio indicetur*, ut alii. *Cilium*, *cilium*. & hoc à Græcis deductum: non à *celando oculos*, ut Isidor. ubi suprà. avt à *cilendo*, id est, movendo, ut Balbus in Cathol. Gloss. *Cinum*, ἐπισκύνιον· imò κύνιον potiùs. qod & *Scenam* dixisse Apuleium *Milet. l.* 11. avtumat Scipio Gentil. *paregg. l.* 1. *c.* 37. Vocabuli id, apud Prudent. in Romani martyrio, restituit Scalig. *Auson. lect. l.* 2. *c.* 1.

Cinos supinat, obtuias offert genas.

qo loco *Cinos* perperam legebatur. *Cinum* avtem, *cilum*, & *cilium*, inqit Herald. *adverss. l.* 1. *cap.* 4. ἐπισκύνιον *cilium*, ut ὑπόκυνον λίτραν, ὑγρὰν *lympha*, τριχὰ *trichila*. si Scaligerum sequimur; nam reclamat Salmasius. atqe hoc malo, qàm qod Gvichard. in *harmon. lingv.* à κοιλὶς, qod est tamen τὸ ἄνωθεν βλέφαρον Polluci. ἐπισκύνιον, *supercilium*. Plin. loco superiùs lavdato: *Extremum ambitum genæ superioris antiqi cilium vocavere: unde & supercilia. Episcynion* etiam è Latinis Tertull. usurpavit. *de pallio c.* 4. *Jamdudum censoriæ intentionis episcynio dispersa*. Aspectûs avtem in *Leone torvitas* non est decora minùs, qàm in homine vultûs *gravitas*. Itaqe eos, qi hoc nomine Basilium notabant, perinde facere ait Gregor. Naz. in *epitaph.* ex qo mutuatus est Isidor. Pelus. *l.* 3. *epist.* 99. ὥσπερ ἂν τὸν λέοντα αἰτιῷτό τις, ὅτι βλοσυρὸν, ἀλλὰ μὴ πδύκεον, βλέπει.

Ὁ ἐπὶ συῶν ἐκ τῆ γένετος βέων ἀφεὶς] de eqo pariter, ac *cane*. indè tanta pictoribus solicitudo de spuma citè exprimenda. qo in conatu fortem arti tuliſse suppetias, Protogene canem, Nealce equm depingente, avtor est Plinius *lib.* 35. *c.* 10. qanqam istud Apelli adscribant Dio Prus. *orat.* 63. Et Sext. Empiric. *Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 12.

Σωφροσυνῆ] Vide qæ ex Avgustino adduximus ad *lib.* 2. § 3. sed & eundem *de vera religione c.* 40.

Ἡδίως πως διασωίζειν] *eleganter factum esse*. Xyl. ut vel ἀσφαλῶς legerit, vel ἡδίως eodem sensu ceperit, Glossar. Διασωίζειν, *constituo, instituo*. potest tamen istîc & in *commendandi* sive *conciliandi* significatu sumi, qi τῆ σωίζειν solennis est. idqe secutus videtur Cas. qum vertit, *in qo obtestamentum ac volupe aliqid offendat*.

Ὅσα γραῶες καὶ πλάσται μιμήματα ποιοῦσιν] Aristotel. *politic. l.* 1. *c.* 4. Τὸ χαίρειν τοῖς μιμήμασι πόθεν, σημεῖον, τὸ συμβαίνειν ὅπ τῆς ὄψεως. ἐπεὶ γὰρ αὐτὰ λυπηρῶς ὁρῶμεν, τίμιον τὰς εἰκόνας τὰς μάλιστα ἀκριβεμένας χαίρομεν θεωροῦντες· οἷον θηρίων τε μορφὰς τῆ ἀτιμοτάτων, καὶ νεκρῶν. Plutarch. *de poet. lect. c.* 12. Γεγραμμένοις σαύροις ἢ πδήκοις ἢ θηρίοις σφόδρα ἡδόμεθα καὶ θαυμάζομεν, οὐκ ἂν κλαύσαντες, ἀλλ' ὡς δίκαιον. Et mox: Ὑὸς βοῦν καὶ φόνον τραγῳδίας καὶ πνεύμάτων ῥοῖζον καὶ θαλάττης κτύπτε ἀνίκητοι, ἀνοχλήμεθα καὶ δυσχεραίνομεν· ἂν δέ τις πδύνως ταῦτα μιμῆται, καθάπερ Παρράσιον τὸν ὠὶ, καὶ Θεόδωρος τὰς τραγῳδίας, ἡδόμεθα. καὶ νοσοῦσι μὲν ἀνθρώπε καὶ ὕπνον, ὡς ἀτερπῆ θέαμα φεύγομεν· τὸν δ' Ἀσκληπιῶτον φιλοκτήτε, καὶ τὸν Σιληνίου Ἰκεσίην ἡμῖν φθίσει καὶ ἀποθήσκων περιπαθῶς ὁρῶντες, χαίρομεν. Idem de his germina habet *Sympos. l.* 5. *c.* 1.

Γραῦς καὶ γέροντες ἀκμὴν τινα καὶ ἄνθος] siqidem, præterqam qod de Agathone Evripides olim, ut Plut. in *Alcibiad.* & in *amator.* τῶν καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον κλεινόν· est & in ipsa canitie speciosum qiddam; qam idcirco non minùs esse senibus decori, qàm adolescentibus vires ornamento, testatur Rex sapientissimus, *Param. c.* 20. *v.* 29. qo loco pro viribus sapientiam, qæ in ætate illa minùs viget, per-

peram ſubſtituerunt interpretes Græci, dum vertunt; Κόσμῳ νεανίαις, σοφίᾳ δόξα ἢ σωφρονεστέρων, πολιταῖς. Nec omittendum Chryſippi illud, qi inter virtutis opera ponit, *lib. de Jove*, τὸ ἰσχυρῶς ὑποφέρειν δυναμένους καλός· qaſi τὸ ἐπαφρόδιτον aliqid etiam iſtiuſmodi ſilicerniis ineſſet. καὶ τὸ σωφρόνως δυναμένους ὑπομένειν πρεσβύτην. qod certè majus qiddam meritò duci poſſet, qàm σώφρονι ἐν θαλαμοῖς τοιούτῳ ὄντα δύνασθαι. Utrumqe refert Plut. *de Stoic. Contradict. c.* 9. & *de commun. notit. cap.* 3.

Τὸ ἐν παισὶν ἐπαφρόδιτον] M. Caſ. qare πᾶσιν legere volucrit, cavſſam nullam video. rectè Xyl. *puerorum, amori aptum, florem.* ſive, *qicqid in pueris conſpici poteſt*, qod in animis impudicis fœdum accendere poſſit amorem. opponitur enim τὸ ἐφ' παίδων ἐπαφρόδιτον, τῇ ἐφ' γερόντων ὥρᾳ.

Σώφρονι ὀφθαλμοῖς] Sophocles in prætura Periclis collega cùm prætereuntis pueri formam impenſiùs lavdâſſet, Pericles, Ὦ Σοφόκλεις, inqit, ἃ τὰς χεῖρας μόνον δεῖ καθαρὰς ἔχειν τὸν στρατηγόν, ἀλλὰ καὶ τὰς ὄψεις. Plut. *Pericl.* qod in *vitis Rhetorum* tamen Iſocrati ab eodem (ſi idem ſaltem eſt, qod ego nullus credo) tribuitur. id eſt, vertente Cicerone *offic. l.* 1. *At enim prætorem, Sophocles, decet, non ſolùm manus, ſed etiam oculos abſtinentes habere.* Et Valerio Max. latiùs diducente; *l.* 4. *c.* 3. *Prætoris non ſolùm manus à pecuniæ lucro, ſed etiam oculos à libidinoſo aſpectu continentes eſſe debere.* qod καθαρὰς ὄψεις Plutarch. id σώφρονας ὀφθαλμὰς noſter iſtic. qod oculos tales habere illi, id Stobæus, ὅταν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ. qi tamen τὸ τῆς σώφρονος vocabulum non omiſit prorſus. ità enim extulit *tom.* 2. *ſub tit.* 17. Ὦ Σοφόκλεις, τὸν σώφρονα στρατηγὸν ἃ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ δεῖ. Nam qod Eraſm. *l.* 5. *in Peric. apoph.* 21. *linguam continentem* reddit, non video, qà ratione motus id fecerit. Opponuntur avtem iſtis à Petro *epiſt.* 2. *c.* 2. *v.* 14. ὀφθαλμοὶ μεστοὶ μοιχαλίδος. qales notat, vetátqe Dominus apud Matth. *c.* 5. *v.* 28. Scilicet ut Clemens Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Περὶ γὰρ παντὸς τοῦ σώματος διαφθείρεσθαι ὁι ὀφθαλμοί. Et *impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius.* Avg. *epiſt.* 109. videndus cum primis. Indè ſcitum illud Rhetoris cujuſdam, qi impudicum an impudentem qendam dixit, ἃ κόραξ, ἀλλὰ πόρνας ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔχειν. Plut. *de verecund.* Luſit nimirum à vocabuli vario ſignificatu, qod & *puellam*, & *pupillam oculi* deſignat: qomodo & Cynicus, qi Didymoni medico adulterii nomine infami virginis cujusdam oculum curanti, Ὄσα, inqit, μὴ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς παρθένου ἰατρεύων, τὸν κόρον φθείρῃς. Laërt. *lib.* 6. in *Diogene.*

Οὐ παντὶ πιθανά] *non cuivis credibilia.* interpres uterqe. malim, *non cuivis grata.* gratiam, decorem, venuſtatem, voluptatem ſuprà inculcaverat. πιθανὸν, *gratum, blandum, lepidum, elegans.* hujusmodi enim cum primis ſunt perſvaſoria. unde dictum Ariſtoteli, τὸ κάλλῳ παντὸς ὀπτικῆς συναπιστότερον. Laërt. *l.* 5. Grammaticus qidam à Budæo lavdatus; Πιθανὸν κάλλῳ, τὸ ἡδὺ, καὶ τὸ τοὺς ὁρῶντας πεῖσον διαμάζειν. Lucian. alicubi, πολὺ τὸ πιθανὸν καὶ ἀπατηλόν· *blanditiæ multum & illecebræ.* Ariſtid. καλοὶ γὰρ ἅτοι νόμοι καὶ μάλα πιθανοὶ τῷ πλήθει, *plebi grata.* Gregor. Naz. σηλιτ. 1. Καὶ ἦν λίαν ἀπάνθρωπον αὐτῷ τὸ φιλάνθρωπον, καὶ τὸ πιθανὸν βίαιον. De Phæace Plut. in *Alcib.* Εὐτραπελικὸς γὰρ ἦθος καὶ πιθανὸς ἐδόκει μᾶλλον, ἢ φέρειν ἀγῶνας ἐν δήμῳ δικαστὰς, *blandus magis ac conventibus privatis idoneus, qàm forenſia certamina potis ſuſtincre.* de Alcibiade item. τῇ δ' εὐφυΐᾳ τῷ τραυλίσαι ἐμαρτύρουν, καὶ τοῦ λάλου πιθανότητα παρασχεῖν, χάριν ὑπετίθεσαν. *linguæ bleſitatem decuiſſe ſatis, & gratiam haud injucundam ſermoni præbuiſſe.* Ità capiendum opinor illud Apoſtoli *ad Coloſ. c.* 2. *v.* 4. μή τις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. *nè qis vos verbis blandis, ſive ſermonis blanditiâ ſeducat.* ut ſit idem ferè ἐν πιθανολογίᾳ παραλογιζεσθαι qod διὰ χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατᾶσθαι eidem *ad Rom. c.* 16. *v.* 18. qanqam & ad dictionis elegantiam, & artificium rhetoricum referri poſſit: de qo Baſil. *in hexaem. orat.* 3. Ὅσῳ τὸ ἐν τοῖς σώφροσι κάλλος τῆς ἐπιεικοῦς φορτικώτερον· τοσοῦτον καὶ σὺν ἡμετέροις λόγοις πρὸς τοὺς ἐξωθεν τὸ διάφορον. ὁι μὲν γὰρ κεκαλλωπισμένον τὸ πιθανὸν τοῖς λόγοις ἐπάγουσιν· ἐνταῦθα δὲ γυμνὴ τεχνασμάτων ἡ ἀλήθεια φορέκειται. *Sublimitate ſermonum*, Vulg. interpres reddidit. *ſermone blando*, Bud. *fuco ſpecioſo rationis humanæ*, Vatabl. *ſermonis probabilitate*, Leo Jud. & Beza. qibus non repugnaverim prorſùs, qia πληροφορία συνίστων verſ. 2. præceſſerat. malim tamen *ſermone plauſibili*, avt *perſuaſibili.*

Καὶ τὰ ταύτης ἔργα] *Et omnia ejus opera.* M. Caſ. ac ſi eſſet, καὶ τὰ παντὰ αὐτῆς ἔργα. qod non eſt neceſſe.

Περιπατεῖται] leg. περιπατεῖται· *multa ejuſmodi occurrent.* qod interpretes cùm non adverterent, clavſulam iſtam parùm commodè cum præcedentibus commiſerunt.

§ 3. Ἱπποκράτης] idem de medicis in genere. *l.* 4. § 48.

Πολλοὺς νόσους ἰασάμενος] *qum multos ſanâſſet morbos.* Xyl. malim, *ſuſtuliſſet.* Celſ. *præfat. l.* 1. *qia non interſit, qid morbum faciat, ſed qid tollat.* Naſo *Ponti l.* 1. *eleg.* 4.

Tollere nodoſam neſcit medicina podagram.

Οἱ χαλδαῖοι] de prognoſtis gemina, *lib.* 8. § 25.

Ἀλέξανδρος καὶ Πομπήϊος] de *regibus, imperatoribus, tyrannis* in genere itidem *l.* 4. § 48. & *lib.* 6.

l. 6. § 47. Basil. Cæs. in illud, *Attende tibi.* Περιβλέψαι τοὺ φρὸ σῦ ἐν ταῖς ὁμοίαις ἀφιφανείαις ἐξεταδείλας. πῦ ὁι τὰς πολιτικὰς διωαστείας πεισθελημόνοι; πῦ ὁι δεσμωτάτοι ῥήτορες; πῦ ὁι τὰς παιηγύρεις διαπδείλες; ὁι λαμπροὶ ἱππεγρόφοι; ὁι σρατηγοί; ὁι σατεφάνοις; ὁι πύργυνοι; ὰ πάντα κόνις; ὰ πάντα μῦδος; ὰκ ἐν ὀλίγοις ὀσοις τὰ μνημόσυνα τῆς ζωῆς αὐτῆς; Vide *l.* 6. § 22. Menander in *certamine cum Philistione an Philemone* à Jan. Rutgersio *var. lect. l.* 4. evulgato.

Ὅταν εἰδέναι θέλῃς σαυτὸν ὅστις εἶ,
Ἔμβλεπον εἰς τὰ μνήματ', ὡς ὁδοιπορεῖς.
Ἐνταῦθ' ἔνεστιν ὀστέα καὶ κόφη κόνις
Ἀνδρῶν βασιλέων, καὶ πυραννων, καὶ σοφῶν,
Καὶ μέγα φρονέντων ἐπὶ γένει καὶ χρήμασιν,
Αὐτῆς τε δόξη, καὶ κάλλει τῆς σωμάτων·
Καὶ ὑδὲν αὐτῆ τῆς δ' ἐπάρχειτ' χρόνον.
Κοινὸν τὸν Ἅιδην ἔχον ὁι πάντες βροτοί.
Πρὸς ταῦτ' ὀρῶν γίνωσκε σαυτὸν, ὅστις εἶ.
Noviſſe ſi vis, qualis aut qiſnam ſies;
Hominum ſepulcra, quæ ſecus viam, inſpice.
His oſſa, pulvis atq; inanis claviditur,
Regum, tyrannorum, & virûm ſapientium,
Superbientûmqe opibus & propagine,
Suâque gloriâ, atqe formâ corporum.
Communis eſt dis omnibus mortalibus.
Hæc intuendo diſcito qualis ſies.

Cur autem τῆς σωμάτων *corporum* αὐπλεξεὶ malim qàm *corporis* cum Rutgersio & Grotio reddere, diſcas licet ex *annotatis ad l.* 1. § 16. περὶ σωμάτων ὥρας. certè antitheſis illa inter αὐτῆς δόξαν, & τῆς σωμάτων κάλλος, ſenſum eum qem ibi poſui, exigere videtur. alioqi per metri rationem nihil obſtabat, qo minùs tam τὸ σώματος qàm τῆς σωμάτων dicere potuiſſet. Ὅλας πόλεις ἀρδλῶν ποσαυτάκις ἀνειλόντες, καὶ πολλὰς μυριάδας καλακόψαντες.]

Ἡράκλειτος] de *philoſophis* in genere pariter *l.* 4 § 48. & *l.* 6. § 47. & *l.* 7. § 19. & *l.* 8. § 25.

Περὶ τῆς τοῦ κόσμου ἐκπυρώσεως] Ità Laërt. *l.* 9. ex Heraclitι ſententia, Ἵνα ἔι τὸν κόσμον, χρυσᾶδαί τε αὐτὸν ὁκ πυρὸς, καὶ πάλιν ἐκπυρώσις καθέ τινας περιόδους ἐναλλὰξ τὸν σύμπανθ' αἰῶνα. Ab Heraclito forſan Stoici. Vide Lipſ. *Phyſiolog. Stoic. l.* 2. *c.* 22, 23. nec noſtri diſſentiunt, niſi qòd *conflagrationem unicam* duntaxat agnoſcunt. Vide Petr. *ep.* 2. *c.* 3. *v.* 7, 10, 12. & qæ congeſſimus in *Orat. de Noæ obedientia in Hebr. c.* 11. *v.* 7.

Ἥδιστα τὰ ὄντα πληρωθεὶς] feſtivè; hominem qi *de mundo igne abſumendo* primus dogma protulerit, ipſum *aqâ* interiùs *inundante oppletum*, diem extremum obiiſſe. *Aqâ oppletum* certè obiiſſe conſentiunt plerique, ab aqa, qâ oppletus ſit, non deſunt qi negent. Siqidem, ut Laërt. *l.* 9. refert, pleriq; aqâ intercute cùm laboraret, à medicis aiunt qæſiviſſe, εἰ δώσειν ἐξ ἐπιμελείας αὐχμὸν ποιῆσαι, *num ex diluvio ſiccitatem inducere poſſent.* Atq; ità Plut. in *præcept. ſalubr.* qod cùm illi qid vellet non intelligerent, in boum ſtabulum condidiſſe ſe ſimo circumqaqe obrutum, qo humorem, ſi id fieri poſſet, evaporaret. id cùm nevtiqam ſuccederet, à morbo interiiſſe. Hermippus verò medicos percontatum eſſe, *numqis eorum compreſſis inteſtinis humorem educere valeret.* qod fieri poſſe negantibus, ad ſolem ſtercore bubulo oblitum, vel obrutum potiùs, ipſum ſe expoſuiſſe. ità decumbentem, ab exiccato induratóqe timo convulſis artubus diem obiiſſe, Tatianus; à canibus dilaceratum eſſe tradit Neanthes. Cæterùm Hippobotus & Ariſto etiam, referente Sotione, hydrope curatâ, ſuperſtitem, alio neſcio qo morbo interiiſſe, in ſcriptis ſuis ſunt teſtati.

Δημόκριτον δ' οἱ φθείρες] Atqi Laërt. *l.* 9. ex Hermippo, ſenio confectum duntaxat obiiſſe, cùm animâ penè deſectâ panis è furno calidi vapore per triduum in vita ſe continuiſſet, qo Cerealibus ſuperſtes eſſet. de pediculis nè qidem. cùm tamen *l* 1. Pherecidem juxta qoſdam morbo ſœdo hoc periiſſe: qod cùm epiſtola ipſius ad Thaletem data, tum & Ariſtoteles confirmat *hiſt. animal. l.* 5. *c.* 31. & *l.* 3. ex Philone & Myroniano de Platone idem retulerit, unde *Platonis pediculi*, in proverbium abierint. de aliis qi pari fato defuncti ſint Plin. *hiſt. nat. l.* 11. *c.* 33. & alii. de Democrito nuſqam legiſſe memini. Lucretius etiam contrà *l.* 3. & ex Lucretio Lactant. *inſtitut. l.* 3. *c.* 18.

Deniqe Democritum poſtqam matura vetuſtas
Admonuit memorem motus langueſcere mentis,
Sponte ſuâ leto caput obvius obtulit ipſe.

déqe eodem Anton. *meliſſ. l.* 1. *c.* 58. (qo avtore tamen, neſcio) ὅτι νοσήσας καὶ ληθάργῳ περιπεσὼν, ὡς ἀνέγνωσεν, ὑδὲν μᾶλλον, ἢ ἔφη, ἐξαπατήσει ἡ φιλοζωία, καὶ ἐξήγαγε ἑαυτὸν τοῦ βίου. Qæ cum Laertii narratione havd planè conveniunt. Cæterùm etiamſi diverſa à ſe invicem de Democriti obitu tradant avtores iſti, at à Marco iſtic omnes diſſentiunt.

Σωκράτην δ' ἄλλοι φθεῖρες] *Falſum eſt*, inqit Xyl. itaqe ſubſtituit, *hiſtoriam* (utì ait) *ſecutus, Socratem cicuta abſumpſit.* Verùm illud, ἄλλοι, Xylandrum monere poterat, de *aliuſmodi pediculis* Marcum locutum, qi philoſophum illum ſuſtulerint. Anytum mirum ni & Melitum voluerit; qos *pediculos* non abſurdè nominat, qaſi animalcula viliſſima, nulli prorſus uſui, niſi hominibus infeſtandis & conficiendis. Nec abluditqod Epictetus *l.* 2. *c.* 9. Ὅτι μὲν ἡμῶν μεγάλα θηρία εἰσὶν οἱ δὲ θηρίδια κακοήθη καὶ μικρὰ, ἀφ' ὧν ὄζειν εἰκὸς, Λέοντα μὲ καὶ φαγέτω. Tyrannos & militares viros *leonibus, lupis*, animantibus feris, ſed generoſioribus avt robuſtioribus confert; ſycophantas, delatores, & id genus hominum, *animalculis viliſſimis*, ſed noxiis, cujusmodi ſunt *viperæ, vermiculi*, &c. De lenonibus paria Plavtus *Curcul. act.* 4. *ſc.* 2.

Item

Item genus eſt lenocinium inter homines, meo quidem animo,
Vtì muſca, culicésque, pedésque, puliéſque.
Odio & malo & moleſtiæ bono uſui eſtis nulli.
Ubi *pedes* pro *pediculis*, quod & Non. Marcellus ità alibi uſurpatum monuit. Sed & de parasitis atq; adulatoribus feſtivè admodum Anaxilaus apud Athenæum *l.* 6.

Βιοτὴν ὃ κόλακας τῷ ἐχθίστων ὑσίας
Σκάλληκας· εἰς ὃν ἄχρηστον ἀνθρώπων γένος
Εἰσδὺς ἔνεστ' ἀδῆλος καθάπερ, ἢν ἐσθίῃς,
Ἔκ τῶν, ὅσ' ἂν πνεῦν, ἀποδιδόῃ κακόν.
Ἐπειδὴ ὁ μὲν λέγει ὅτιν· ὁ δ' ἔτερος δάκνει.
Adulatores, quos adulant, divitum
Sunt veluti vermes. nanque in hominem ſimplicem
Sese inſinuando, huic aſſidentes exedunt,
Triticeum ut granum, donec vacuefecerint.
Ità hic jam gluma eſt: ille alios admordicat.

Ἐνέβης, ἔπλευσας, κατήχθης· ἐκβαῖνε] *Navigationi vitam* confert: (qâ imagine uſus eſt & Epictetus *Enchir. c.* 7. exhibendus *infrà ad* § 5. ſed aliâ ratione) *mortem portui.* quomodo & Plut *de tranquill.* Ἐγὼ δ' ὁ λιμὴν, καὶ πάρεστιν ἀνορύξασθαι τῷ σώματος, ὅταν ἐθελήσω μὴ σήσυλος. Juncus itidem *lib. de ſenect.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. Δοκεῖ Νέμος ἐκέλευε αὐτῷ (ὃ, τε γέρων ἀποθνήσκων, καὶ ὁ νέος) ἐοικέναι τοῖς ἀγωνιζομένοις δρόμον, ἢ τοῖς πλέουσι καὶ ὁ μὲν διελθὼν τὸ μέγα πέλαγος, ὅπερ ἔστι λέγω τὸν βίον, χαλεπὸς ὄπι τινα λιμένα, τῷ νεκρῷ καλοῦσιν, ἀπίδη τῆς γῆς· ἢ σε διαφυσιπόθητος ἐν τῷ σταδίῳ, καὶ τῷ σωφρονὶ τυχὼν, ἀποτάξεται τοῖς ἀγῶσιν. ὁδὶ ἕτερος ἐν μέσῳ τῷ πόρῳ τῆς θαλάττης διεφθάρη, μὴ διελθὼν τὸν ὑπολειπόμενον αὐτῷ πλοῦν, χαλεπὸς ἢ πολλάκις ἐυξατο. ἤπτε γέγονεν ἐν τῷ σταδίῳ, καλαπονὴν, ἀσυφόνωλος ἐξεκομίδη. Et Junco ſaniùs Seneca *epiſt.* 70. *Nouiſſimè incipis oſtendi publicus finis generis humani. Scopulum eſſe illum putamus, dementiſſimi? portus eſt, aliquando petendus, nunquam recuſandus. in quem ſi quis intra primos annos delatus eſt, non magìs queri debet, quàm qui citò navigavit. alium enim, ut ſcis, venti ſegnes ludunt ac detinent, & tranquillitatis lentiſſimo tædio laſſant. alium pertinax flatus celeberrimè perfert. alios vita velociſſimè adduxit, quà veniendum erat etiam cunctantibus: alios naceravit & coxit.* Vide eund. *ad Polyb. c.* 28.

Ἐνέβης] ἐμβαίνειν, *navem conſcendere.* Apud Svidam autor innominatus; Ἐνέβη ἢ καὶν ἀντὶ τοῦ ἐπέβησαν. Liban. *orat.* 11. Ὥστε τὰ μὲν ἀναπηδήσαντες, (f. ἀναπαύσαντες) τὰ δ' ἀντιπαλαίσαντες, ἐνέβαινον εἰς τὰς ναῦς ἐν ὁρμαλμοῖς Κυπρίοις· τὰ παλαιὰ μὲν ὡς νεκρὰ φερόμενοι· τὰ δὲ ἀρὶ ἀξιόμενα τῷ τέχνῃ ἐν τῷ δέξῃ ἦδη ἀρχαῖοι ἀφίντες. *ut partim accelerando, partim reſtituendo, evexerint ad naves,* &c. Morell. imò, *ut hiſce revulſis, illis ſubſtitutis, naves conſcenderint.* de ſimulacris loquitur per fraudem ſubreptis.

Ἐι μὴ ἐφ' ἕτερον βίον] Ità de ſtatu animarum poſt mortem ambigendo paſſim Marcus ſermonem inſtituit. Vide *ad l.* 4. § 14. & *l.* 7. § 32. Sed & Plut. *ad Apollon. pag.* 190. qem, qia prolixior eſt in hoc argumento, tranſcribere piget. Sen. *epiſt.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, lucidiùs tranquilliúsque inter divina manſurus: aut certè ſine ullo futurus incommodo, naturæ ſuo reſolvetur, & revertetur in totum.*

Παύσῃ πόνων] Gemina his habes *l.* 6. § 28. Θάνατος πόνων ἄνεσις· ἀλλὰ καὶ ἡδονῶν. unde τελευτὴ λυσιπόνος Pindaro dicta. Plut. *ad Apollon.* & *ibid.*

Ἄλγος γὰρ οὔτοι ἐν θανοῦσιν ἅπτεται μαχητοῦ.
Nam morte functos nullus attingit dolor.

quod Æſchylo tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 121. & Sophocl. *Trachin.*

Τοῖς γὰρ θανοῦσι μόχθος οὐ προσγίνεται.
Nam morte functos nullus aſſequitur labor.

Lucret. *l.* 3.

Tu quidem, ut es lecto ſopitus, ſic eris ævi
Quod ſupereſt, cunctis privatus doloribus ægris.

Senec. *epiſt.* 24. *Moriar? hoc dicis, Definam ægrotare poſſe; definam aliqui poſſe, definam mori poſſe.* Cæſar apud Saluſt. in *Catilin. Mortem arumnarum requiem, non cruciatum eſſe: eam cuncta mortalium mala diſſolvere: ultrà neque curæ, neque gaudio locum eſſe.*

Καὶ ἡδονῶν ἀνεχόμενος] πόνων καὶ ἡδονῶν ἀνέχεσθαι, *dolores voluptatesque ſuſtinere.* qaſi non ſit minor moleſtia iſtis, qàm illis diſtineri. Certè qo modo Terentiana illa parturiens, *Adelph.* 3. 4.

——*Miſeram me, differor doloribus:*

eodem planè Plavtinus adoleſcens, gavdii prægnans, *Trucul.* 4. 1.

— *ut ego lætus ſum, & lætitiâ differor!*

diſertè Seneca *epiſt.* 39. *Quis hoſtis in quemquam tam contumelioſus fuit, qàm in quoſdam voluptates ſuæ ſunt? quorum impotentiæ atque inſanæ libidini ob hoc unum poſſis ignoſcere, quod quæ fecere, patiuntur.* Celebre eſt Antiſthenis illud, Μανείην μᾶλλον, ἢ ἡσθείην. *Inſanire detur potiùs, qàm voluptate afficì.* Refert Laërt. *l.* 5. & Sext. *commcnt. l.* 10. *c.* 2. & *Pyrrhon. hypotheſ. lib.* 3. *c.* 22. Hinc Clemens *Strom. l.* 5. & ex Clem. Evſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. Ἀντισθένης ἢ μανεῖσαι μᾶλλον, ἢ ἡσθεῖσαι εἱρέτας. Et ab eadem mente Senec. *epiſt.* 82. *Malè tibi eſſe malo, qàm molliter.* Sophocles itaqs jam ſenex, cùm ab eo quæreretur, num rebus Venereis adhuc uteretur, Εὐφήμει, inqit, ὦ ἄνθρωπε· ἀσμενέστατα μόλις τοῦτο ἐπέφυγον, ὡσανεὶ λυσσώντά τινα καὶ ἄγριον δεσπότην ἀνευρών. Bona verba, mi homo: libentiſſimè iſtinc, tanqam à domino agreſti ac furioſo profugi. Plato *Polit. l.* 1. Cicer. *de ſenect.* Val. Max. *l.* 4. *c.* 3.

c. 3. Plut. *de auditu.* & *de sene polit.* Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 10. Stob. *tom.* 2. *tit.* 113. ubi videnda etiam Junci de eodem argumento dissertatio. Quod autem ille senectuti beneficium tribuit, morti Marcus hîc, & quidem meritò magis, adscribit. Spectat horsum Cratetis festivum illud, quod Laërt. *l.* 5. & Suid. in *Crat.* exhibent.

Ἔρατα φωτὶ λιμός· εἰ δ' μὴ, χρὴν θανεῖν·
Ἐὰν δ' τύποις μὴ δοῦν χρῆζ, βρόχος.
Fames amorem sedat; aut saltem dies:
Si non medentur ista, idem laqueus facit.

Λαγαρίαν πούτῳ χέουσι] Plut. *ad Apollon.* Ὁ μεπλαγχὼς δειότερον βίον μετοίκησεν, ἀπαλλαγεὶς τῆς τοῦ σώματος λατρείας, καὶ τὴν ἀφυτον ἕνεκα τότε φερτόνων καὶ συμφορῶν. Et *ibid.* Τὸ γὰρ δοῦλον ἄρχειν καὶ τοῖς πάθεσι ταῦτα διάγειν, ὑφ' ὧν κατασκάπτεται ὁ τῆς ψυχῆς ἀναπνεύματα φιλανεία, οὐδεμιᾶς τι καὶ μακρίου. go loco & ex Platonis *Phædone*, ἀσχολίας καὶ φιλανεία recenset varias, quibus servitii hujus ratione obnoxia fit anima. Cujus illud inter alia: Μυείας ἡμᾶν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα. Vide Senec. *epist.* 65. *supr. ad l.* 2. § 2. vide & *infr. l.* 6. § 28. Sed & Gregor. Naz. *ad l.* 2. § 1. τῷ κοίσοντι σωμάτων. & Tertull. *ad l.* 7. § 66. Hinc querulæ voces illæ eorundem apud Epictetum *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ἐκπλήττεσθαι μὲν τὸ σωματίῳ τύπτειν δεδυκότι, καὶ τὸν τράχηλον, καὶ πονίζοντας, καὶ ἀναπαύοντας, καὶ κοπιῶντας, εἶτα δ' αὐτὸ συμπεφορημένοις τοῖσδε καὶ τοῖσδε. Ipse apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119. Θαυμαστὴ ἡ φύσις, καὶ ὡς φησι Ξενοφῶν, φιλόσωμος. τὸ γοῦν σῶμα, τὸ πάντων ἀνδράσιν καὶ ῥυπαρώτατον, στέργομεν καὶ θεραπεύομεν. Εἰ γὰρ ἦν πάντα μόνον ἡμέρας θεραπεύσαι τὸ τῆς γαστρὸς σῶμα, ἐκ ἂν ἀναμείναιμεν. ὅρα γὰρ ὅσον ἐστί, ἕως ἂν ἀναλάβητε, πρίασθαι τοῦ ὀψοπώλου, καὶ τὴν ἀγαπᾶν ποιήσαντα, ἀπολέσαι τὰ ἐπὶτα καὶ μύρα. τοῦ ὄντος θαυμαστὸν ὅτι φιλεῖ παρέχημα, ᾧ τοσαῦτα λειτουργοῦμεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν. νάπλω τοῦτο τὸν δοῦλαγον· ἕτερα κρεῖττον; ἀλλὰ θεῷ δεῖ με ὑπηρετεῖν. διὰ τοῦτο μόνον, καὶ ἀνάγκαι λέγω τὸ δίκτυον τοῦτο σωμάτιον, χορτάζων, σκέπων· ἕως αὐτὸς ἔσται, Ἀφὲς αὐτὸ ἤδη, καὶ μηκέτι παρέχημα ἔχε. ubi νάπλω Gesnerus vertit, *sarcio.* eùm *farcio* potiùs debuisset. hoc est enim, non illud, licèt ufitatum minùs, τὸ νάπλω, quod & τὸ σάττω, infercio. Sed & istud forsan avtor ipse usurpaverit.

Τῷ ἀγγείῳ] corpus ἀγγεῖον sive *vasculum* appellat, quomodo σκεῦος Apostolus *ad Thessal. epist.* 1. *c.* 4. *v.* 4. Neque enim Estio nostro *in decalog. leg.* 7. accedo, qi τὸ σκεῦος sive *vas* vult eo sensu ibi accipi, qo apud Comicum sumitur, in *Pœnul. act.* 4. *scen.* 2. ubi Milphio:

Facio quod manifestò macchi haud fermè solent.
--refero vasa salva.--

Ità *anima vas, corpus,* Lucretio *l.* 3.

--corpus, quod vas quasi constitit ejus.

Cicer. *Tusc. l.* 1. *Corpus est quasi vas animi, aut aliquod receptaculum.* Idémque Lactant. *l.* 7. *c.* 12. Vide & *l.* 10. § 38. & *l.* 12. § 2. M. Cas. *domicilium* sive *easam* vertit; qod à Marci schemate longiusculè abscedit.

Ἢ τὸ ὑπηρετοῦν τὸ ὑπερτοῦν] Xyl. *quietiam quod servit, id superetis.* Verùm hoc Marcus hîc non asserit. in priore membro tanqam incertum posuit. in posteriore, qasi non superesse dato, qid futurum tunc sit, differit. Locus est proculdubiò perperam habitus. Legendum opinor vel, ἢ τὸ ὑπηρετοῦν, *qo illud qod inservit præstantius est:* vel, ἢ [δὲ] τὸ ὑπηρετοῦν; *annon præstantius est id qod inservit?* firmare videntur, qæ sequntur. Senec. *epist.* 65. *Major sum, & ad majora genitus, qàm ut mancipium sim mei corporis: qod eqidem non aliter aspicio, qàm vinculum aliqod libertati meæ circundatum.* Vide & *infr. l.* 5. § 21. & *l.* 11. § 19. Verùm D. Boot. mavult, ὅτῳ δεῖ τὸ ὑπηρετεῖν· & exponit, *qod inservire debet.* ut τὸ λατρεύειν animo, τὸ ὑπηρετεῖν corpori adscribatur. M. Casavb. ὅσον ἐλεύσεται τὸ ὑπ. *desines vasculo inservire tantò deteriori, qantò id qod inservit præstantius existit.* At clariss. Salmas. hæc mutilata suspicatur; cùm in avtore isto disjunctivum ἢ non reperiatur, qin præcedat ἤτοι. ex insequentibus itaque sententiâ suppletâ, locum totum sic reconcinnat, ἤτοι γὰρ ἄλλο ἐρεῖς τέρπ, ὁπόταν μὴ τιὸ ἀναφορὰν ὁπί τι κοινωφελὲς ποιῇ ἢ ἐλεύσεται τὸ ὑπηρετοῦν· *aut aliud qod agas, non habes, cùm relationem non facis ad aliqid in commune profuturum; aut qod servire debet in te dominatur.* ἐλεύσεται τὸ ὑπηρετοῦν, *superiores fert, superat.* Grammatici ἐλεῖν καὶ ἐλεύσεσθαι interpretantur. unde ἐλεῖναι τῆς πόλεως. & ἐλεύσεις, ἐλεύσεσθαι. Incertus avtor apud Svidam; ὅτε ἕτερος ἐλεύσεσθαι τραπῆναι καὶ ἀμάχῳ παρέπαται. Accederem libens, nisi obstaret, qod de animæ statu post mortem sermo instituatur. itaque ἐπίκλω, animúsque inclinat potiùs ad sententiam D. Bootii, si liberiùs refingendi detur licentia, ut legatur, ὅτῳ εἰκὸς ὑπηρετεῖν· *qod inservire æqum esset.* viderint alii.

Νῦς καὶ λόγων] Vide *supra ad l.* 2. § 13.

Ἴσῃ καὶ λύρᾳ] Vide *ad lib.* 2. § 2.

§ 4. Ἐν τοῖς ἄλλοις ἑτέρων φιλανεία] Curiositatem coercet. ut *supra l.* 2. § 8, 13.

Ἤτοι γὰρ ἄλλο ἔργον τέρπ-- πτεῖ ὑποβέβηκεν ἢ τὸ ἴδιον ἡγεμονικὸν παραπήσεως] lego: ἢ τοι γὰρ ἄλλο ἔργον τήρησις, vel ἢ γὰρ τὸ ἄλλο ἔργον τήρησις. qanqam vir eruditus, qod suprà monuimus, antegressis ista interserit. At D. Bootius pro ἤτοι vult ἤδη legi. *debortatur,* inqit, *ab inqisitione in alienos mores. poterat aliqis qærere, qid in eo mali? occurrit, damnum esse præsentaneum; qia jam, eodem videlicet temporis spatio qo id facis, privaris sive impedi-*

tis

vis ab alio opere. qod autem opus id sit, mox declarat, ἢ τῶ ἰδίω ἡγεμονικῶ παρατηρήσει. Verùm de istis aliorum judicium esto.

Τυτέσι, φαντάζομαι] συλοικοφαγὸς sive ἀκαλλίλλιον, καὶ ἀνακόλυθον esse videtur; qod locutionis genus apud avtores etiam celebriores occurrit qandoqe, atqe in hoc qasi tumultuario & αὐτοσχεδιαστικῶ scribendi genere jure veniam mereatur: in pagina Stoica præsertim; cùm his Chrysippus *de rhetor. l.* 1. permiserit, avtore Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 25. καὶ συλοικισμὸς, ἐφ' ὃις ἄλλοι ἂν αἰσχυνθείησαν μὴ ὀλίγοι, *etiam Solœcismos eos admittere in scriptis suis, qorum alios havd pavcos dispuderet.* Verùm sic Homer. *Il. β'. v.* 350.

Φημὶ γὰρ ἂν κλαυσεῦσαι ὑπερμόρα Κρητῆνα, &c.
Ἀσφάλιον ὀπηδέξι, ἐναίσιμα σήματα φαίνων.

Et ibi Evstath. ex Evripide

Πάλαι δέ σ' ἐξερωτῶσαι θέλων
Σχολὴ μ' ἀπῆργε.— & --πολλὰ γὰ
Πάλαι θεσπόφασ', ὡς πόνι πολλῶ μὰ δεῖ.

Terent. *Eunuch. act.* 5.

P. *Cur ergò in his ego te conspicor regionibus?*
T. *Vobis fretus.*— Idémqe
Nos omnes, qibus est alicunde objectus labor,
Omne qod est interea tempus, priusqam id rescitum est, lucro est.

Hujusmodi videntur esse in sacra pagina, illud Lucæ *Evang. c.* 22. *v.* 20. Τοῦτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῶ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. Illud item Joannis *Apoc. c.* 1. *v.* 5. Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς, &c. & mox. τῶ ἀγαπήσαντι, καὶ λύσαντι ἡμᾶς, καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς. Sed & illud ejusdem *Evang. c.* 1. *v.* 14. Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. de qo tamen loco Beza videatur, qi prius membrum παρένθετον facit; & Heinsius ad Nonnum, qi cum Theophylacto πλήρη legit. Illud etiam Pavli *ad Colossens. c.* 3. *v.* 16. Ὁ λόγος τοῦ χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς, &c. Syntaxin deniqe huic geminam habes & *l.* 4. § 48. ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ, ὁ μὲν τοῦτον κηδώσας, &c. & *l.* 8. § 31. Αὐλὴ Αὐγούστου, γυνὴ δυγάτηρ— ὅλης αὐλῆς δώματος. Verùm potest istic, non parenthesis ab avtore, sed metathesis sive transpositio ab excriptore, subesse. atqe in hanc demum ipse partem propendeo; totámqe periochen ità existimo & esse concipiendam, & à Marco ipso fuisse conceptam: Μὴ καταιχίσῃς τὸ ὑπολιπόμενον τοῦ βίου μέρος ἐν ταῖς περὶ ἑτέρων φαντασίαις· τυτέσι, φαντάζομαί τί ὁ δεῖνα ποιεῖ, καὶ τίνος ἕνεκεν, καὶ τί λέγει, καὶ τί ἐνθυμεῖται, καὶ τί τεχνάζεται, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἡ γὰρ τἆλλα ἔργα τήρησις, ποιεῖ ἀπερίσπαστον τῆς τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ παρατηρήσεως. Ità concepto, tam in proclivi sunt omnia, qàm est imber cùm pluit.

Ποιεῖ ἀπερίσπαστον] Ità *l.* 4. § 22. μὴ ἀπερίσπαστον. Vide *ad l.* 2. § 7.

Τὸ εἰκῆ καὶ μάτην] Vide *l.* 2. § 16.

Ἐν τῶ ἐρεμῶ τῆς φαντασιῶν] *in cogitationum serie.* ubi scil. cogitatio cogitationem serit: prout usu venire solet.

Πεφεῦξαι] *fugere, & declinare.* Xyland. qo sensu Pavlum vult usurpâsse *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 16. verbis illis; τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περίστασο. qo loco & Latinus interpres Vulgatus ità vertit, *Devita:* sicut & in illis *ad Tit. c.* 3. *v.* 9. Μάχας νομικὰς περίστασο. An antiqi tamen avtores sic usi fuerint, nescire se profitetur. Cæterùm ex exteris, havd valdè antiqis tamen, loca suppeditant non pavca viri clarissimi Isaac. Casavbonus *ad Athen. l.* 15. *c.* 5. & Andr. Dunæus *ad Joan. Chrysost. in epist. ad Tit. orat.* 6. & *ad Hebr. orat.* 38. qibus τὸ φεύξασθαι significet, παραιτεῖσθαι, ἐκτρέπεσθαι, *Vitare, fugere, fugiendo declinare.* Ego tamen in locis illis ex Apostolo productis malim τὸ φεύξασθαι in *cohibendi*, sive *coercendi* significatione sumere. qomodo Beza & Stephanus reddidêre. qum utrumqe utrobiqe monet Apostolus & Timotheum & Titum, ut *vanilogia profana* ille, *litigia legalia* iste, in aliis potiùs *compescat*, qàm ut ipse alteruter *devitet*. qod patet ex verbis ad Timotheum proximis *vers.* 17. alioqi τῷ παραιτεῖσθαι vocabulo utitur, ubi virum sanctum illum admonet, qid ipsi cavendum spernendúmqe velit. *epist.* 1. *c.* 4. *v.* 7. & *epist.* 2. *c.* 2. *v.* 23. Oecumenius utramqe significationem admittit, *in epist. ad Tim.* φεύξασο, ἢ παραιτοῦ, ἢ πειστῶς ἴσασο, εἰς τὸ παῦσαι καὶ κωλῦσαι. Et *in ad Tit.* ὑποστέλλεσθαι καὶ παραιτεῖσθαι. De Apostoli loco qid sentiam dixi: de Marci loco isto Xylandro non invitus concesserim. Verùm de istis alibi fusiùs pleniúsqe ea differui, qibus istic recitandis commentarium istum necessariò minùs nolim oneratum.

Μόνα φαντάζεσθαι, περὶ ὧν εἴ τις ἄρτι ἐπαισθοιτο] Vult nihil cogitari, qod proloqi pudeat pigeátve. cujus contrarium tangit notárqe in plerisqe *l.* 12. § 4. Hoc avtem argumento sani nihil honestíve Alcæum animo volutare Sappho concludit; qæ dicenti illi,

Θέλω τί τ' εἰπῆν· ἀλλά μ κωλύει αἰδώς.
Dicere velim aliqid, præpediret ni pudor.

respondit, (Aristotele referente *Rhetor. lib.* 1. *c.* 9. Scaligero *ad Cirin.* restituente,)

Αἰ δ' ἦκε σ' ἐσλῶν ἵμερος ἢ καλῶν,
Καὶ μηδὲν εἰκῆ γλῶσσ' ἐνύκα κακὸν,
Αἰδὼς κεν οὐκ σ' εἶχεν ὄμματ',
Ἀλλ' ἔλεγες περὶ τῶ δικαίω.
At si boni qid cor tibi tangeret,
Nec turpe linguæ suggereret malum,
Avdaciter absqe omni pudore
Proloqereris honesta qævis.

Qod avtem de cogitatis istic Marcus noster, de eisdem

dem Marcus alter *Offic. l. 3. Vir bonus, non modò facere, sed nè cogitare quidem quidquam audebit, quod non audeat prædicare.* Qui & de consultis idem *lib. eod. Ea deliberanda omnino non sunt, in quibus est turpis ipsa deliberatio. atq; etiam in omni deliberatione celandi atque occultandi spes opinióq; removenda est.* De votis Persius, *Sat. 2. v. 3, &c.*

——non tu prece poscis emaci,
Quæ nisi seductis negeas committere Divis.
Haud cuivis promptum est, murmúrque humiléque susurros
Tollere de templis, & aperto vivere voto.

Contrà scil. quàm *bona pars procerum tacitâ quæ libat acerrâ; &, Labra movet metuens audiri——* ut Horat. *l. 1. epist. 16.* Itaq; Pythagoras suos monebat, μὴ φωνῆς εὐχεσθαι, i. e. *clarâ voce precari.* Οὐχ ὅτι τὸ θεῖον οὐκ ἤκουε μὴ διαιδῶς τῆς ἡσυχῆ φθεγξομένων ἐπιθεῖεν, ἀλλ' ὅτι δικαίας ἐζήλωτὸ τὰς εὐχάς. Clemens *Strom. l. 4.* prope finem. Ità Seneca *epist. 10. Tunc scito esse te omnibus cupiditatibus solutum, cùm eò pervenieris, ut nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam. nunc enim quanta dementia est hominum? turpissima vota diis insusurrant: si quis admoverit aurem, conticescent, & quod scire hominem nolunt, Deo narrant.* Et mox: *Sic vive cum hominibus, tanquam Deus videat: sic loquere cum Deo, tanquam homines audiant.* Respexit horsum Macrob *Saturn. l. 1. c. 7.* ubi dixit: *Præceptum est philosophiæ: sic loquendum esse cum hominibus, tanquam dii audiant; sic cum diis, tanquam homines audiant.* Hinc Martial. *l. 1. epigr. 40.*

Si quis erit recti custos, imitator honesti,
Et nihil arcano qui roget ore deos.

De factis, vitâq; totâ, Seneca idem *epist. 43. Tunc felicem te esse judica, cùm poteris in publico vivere, cùm te parietes tui tegent, non abscondent; quos plerumq; circumdatos nobis judicamus, non ut tutiùs vivamus, sed ut peccemus occultiùs. Rem dicam ex qua mores æstimes nostros. Vix quenquam invenies, qui possit aperto ostio vivere. janitores conscientia nostra, non superbia, opposuit. Sic vivimus, ut deprehendi sit, subitò aspici. Quid autem prodest recondere se, & oculos hominum ab ipsis vitare? bona conscientia turbam advocat; mala etiam in solitudine anxia atque solicita est. Si honesta sunt quæ facis, omnes sciant: si turpia, quid refert neminem scire, cùm tu scias? Oh te miserum, si contemnis hunc testem.* Idémque *de vit. beat. c. 20. Populo testè fieri credam, quicquid me conscio (excusi pessimè, nescio) faciam.* Galen. *de affect. cur. c. 5.* Ἀνεγχλήτου σοι ἡ βίου διαπαντὸς τῆς ἑαυτοῦ ἐξέστω τοῖς συνοῦσιν εἰπεῖν πᾶσι χαίρειν, ἢν ἔτους ἧς παρακελευσμένου. δεῖ δὲ ἀκριβῶς, ὡς ἀπὸ τῆς εἰσόδου τῶν ἐνεστώτων μηδενὶ κεκλημμένου ἀπαντῆσαι. ὡς δ' ἄλλοι πάντες ἐν οἷς σχολάζουσιν εἰς τὸ δημόσιον ἅπασι πειῶνται περὶ τῶν κοσμικῶν· ὅτω καὶ σὺ χρῶ τῷ ἰδίᾳ οἰκίᾳ περὶ τῶν [τῆς ἀλλοις f.] ἀμαθίας τι φορτικῶν, μένοις ἑαυτὸς ἐν αἰσθήσει· σὺ δὲ σεαυτὸν αἰδοῦ μᾶλλον, πειθόμενος τῷ φάσκοντι, Πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνου σεαυτόν. De se denique fidenter satis, verè nécne ipse viderit, profitetur Apuleius in *apolog. Nihil unquam cogitâsse, quod eloqui non auderet; nullúmque suum factum vel dictum extare, de qo dissérere publicè non possit.* Vide *ad lib. 1. § 3. & infrà § 7. & 15. & l. 6. § 16.*

Εἴ τις ἄρα διαλέγεται] Facit huc Zenonis monitum illud: Πάντα περίσκεψαι, εἰς ἀπολογισμὸν ὀλίγον ὕστερον παιδαγωγοῖς. Galen. *de affect. cur. c. 4.* De viro bono ac justo Cicero apud Lactantium *l. 17. c. 24. Itaque talis vir, non modò facere, sed nè cogitare quidem quicquam audebit, quod non audeat prædicare.* Vide & quæ sequuntur ibidem.

Ἀπολαυστικῶν φαντασμάτων] Vide *infrà ad § 6.* Ἀπολαύειν.

Οὐκ ὅτι ἀφιλοδήμου τὸ εἰς ἐπιόντας ἥκειν εἰθισμένου] Notat procrastinationem studii & conatûs ad optima enitendi, ut ibi, ità *l. 8. § 22.* verbis illis, Μᾶλλον δὲ θέλεις ἀκαδὲς ἄνευον ἡμέρας ἢ ἐν σήμερον εἶναι. Epictet. *Enchir. c. 50.* Ἐς ποῖον ἔτι χεῖρον ἀναβάλλη, τὸ σὸν βελτίσων ἀξιῶν σαυτὸν, καὶ εἰς μηδὲν παραβαίνειν τὸν διαιροῦντα λόγον; quo loco pro διαιροῦντα, αἱροῦντα legendum ex Marco monuimus, *ad l. 2. § 5.* Vide & Epicurum *epist. ad Menœceum, ad l. 2. § 4.*

Ἱερεύς τις] Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 4.* de Stoicis; Λέγουσι δὲ καὶ ἱερέα μόνον εἶναι τὸν σοφὸν, μᾶλλον δὲ μηδένα. Porphyr. *de abstinent. l. 2.* Ὁ ὄντως φιλόσοφος, τῷ ὄντι πᾶσιν θεοῦ ἱερεύς. Ità viri sancti qiqe in pagina sacra nuncupantur, Βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τοῦ θεοῦ Apoc. *1. v. 6. & c. 5. v. 10. &,* ἱερεῖς τῷ θεῷ, *ibid. c. 20. v. 6. &,* ἱεράτευμα ἅγιον καὶ βασιλικὸν, Petr. *ep. 1. c. 2. v. 5, 9.* quod eodem recidit; ut eruditè docet Casavb. *ad Athen. l. 1. c. 9.*

Καὶ ὑπηρέτης θεῶν] Ità Epictet. *l. 3. c. 24.* Diogenes, τοῦ Διὸς διάκονος. Et viri boni, τῷ θεῷ διάκονοι καὶ μάρτυρες. *ibid. c. 26.* Et Galen. *in hortator. c. 2.* ὑπαρχέ τινες καὶ ὑπηρέται τοῦ θεοῦ.

Τῷ ἔνδον ἱδρυμένῳ] Vide *ad l. 2. § 17. & infrà § 15.*

Πάσης ὕβρεως ἀνύπαφον, πάσης ἀναίσθητον πονηρίας] Intactum à libidine, insciumque omnis malitiæ. Xyl. ut ad ipsius affectum utrumque referatur, & libidine omni & malitiâ alieni. Cas. *immunem omni injuriâ, sive contumeliâ quam ipse sibi inferat,* ex *l. 2. § 16. incapacem mali ullius, ab aliis* scil. *illati.* neutrum satis arridet. Ego de *molitionibus alienis* utrumque ceperim. ὕβρεως ἀνύπαφον, *injuriâ* sive *contumeliâ intactus.* Siquidem injuria ad sapientem non pervenit. Senec, *de constant. sap. c. 5. Nulla ad sapien-*

ſapientem injuria pertinet. majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, quàm ut ulla vis noxia uſque ad illum vires ſuas perferat. Ibid. c. 4. ἀναίσθητον πονηρίας, improbitatis, alienæ (ſcil. nè ſenſu quidem ullo affectus. hoc eſt, adverſùs eam perinde affectus ac qui nè ſentiat quidem, πονηρίαν ſumit, quomodo ἁμαρτίαν Apoſt. ad Hebr. c. 12. v. 4. οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε, πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι.

Ἀθλητὴν ἄθλου τοῦ μεγίστου] Viros bonos, virtutisque ſtudioſos athletas nuncupari ſolenne eſt. Demoſt. contr. Ariſtogit. ἔστι καλὸν ἔργον ἀθλητὴ. Philo de Joſeph. Ἀθλητής εἰμι ἔστι ἀζυγέστατον· οἷον γυμνάσασθαι πολλοῖς καιροῖς δεῖσαι, ἀλοῦσθαι, ξηρτῆσθαι, ὀπτῆσθαι, ἀναψυχῆσθαι, ἄχει καὶ ψυχῆς ὑπερλαμπρον ὧν ἥκιστ' ἐγκαλῶ. Idémque ἀθλον. Οἱ μὲν παιδοτρίβαι εἰς εἰς ἱερὸν ἀγῶνα, ἀθλητὰς ἀρετῆς ἀνδρειοτάτους. Et monachos aſcetas, Ἀρετῆς ἀθλητὰς appellat Theodoret. hiſt. l. 5. c. 20. Epictet. l. 1. c. 18. ἔστι μοι δεῖξαι ὁ ἀνικήτως ἀθλητής· quem & l. 2. c. 18. contendens cum aliis athletis; χαῖρε, παρῴδησε· ἐγὼ τοῦ σώματος τούτου παιδίας (πύκτας leg. niſi forſan per ludibrium ità nuncupare placuit) καὶ παγκρατιαστάς, ἀλλὰ τοῦ ὁμοίου αὐτοῖς τοῦ μονομάχου. Saltè Diogenes apud Laërt. l. 6. Περὶ μὲν τῆς παρρησίαν καὶ λακωνίζειν ἀγωνίζεσθαι τοῦ ἀνθρώπου· περὶ ἧς καλλιγλωττίας ὕστερα. Leo etiam Spartanus, referente Plutarcho, conſpicatus curſores circa carceres ſangentes, alter alterum qui præverteret, Ὅσῳ μᾶλλον, inquit, οἱ δρομεῖς ταράττουσι περὶ τῆς ταχύτητος, ἧττον περὶ τῆς δικαιοσύνης; Vide Platon. ep. 4. ad l. 7. § 51. Atqui, ut Philo de providens. apud Euſeb. præpar. l. 8. c. 14. Μαθόντων καὶ ὅσοι ἐπ' εὐτυχίᾳ περίεισιν, μὴ ὑβρίζειν, ἀπόντες εἰς τὰς ἔστι ἀνημέρων καὶ ἀπιθάνων ζώων ἀμυθήτους ἀγέλας, ἃς ἰδὼν καὶ ῥώμῃ συγκλείσαντα. ἔστι γὰρ ἀπρεπέστατον ἔστι, ὑπὸ θηλείου ἀρετῆς, καὶ ταῦτα παρεπιμαιμάξαντος ἐν αὐτῇ, ἀνδρωπον ὄντα σωφρόνως. Itaque Ariſtot. polit. l. 8. c. 4. Τὸ καλὸν, ἀλλ' οὐ τὸ θηριῶδες, δεῖ προαγαγωνίζειν· οὐ γὰρ λύκῳ, οὐδὲ ἔστι ἄλλῳ θηρίῳ τῷ ἀγωνίσασθαι ἐν ὕβρει καλὸν κίνδυνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀνδρὶ ἀγαθῷ. Et Senec. ep. 124. Quid vires corporis aliis exerces? pecudibus iſtas majores ferisque natura conceſſit. — Vis tu, relictis in quibus vinci te neceſſe eſt, dum in aliena niteris, ad bonum reverti tuum? Quid hoc eſt? animus ſcil. emendatus ac purus, æmulator dei, ſuper humana ſe extollens, nihil extra ſe ſui ponens. En tibi Marci noſtri ἄθλον μέγιστον· en ἄθλα μεγίστου ἀθλητοῦ. Vin' tamen maximo iſto majus? Avdi Apoſtolum ad Timoth. epiſt. 1. c. 6. v. 12. Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως· ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς. & ad eundem, ep. 2. c. 4. v. 7. Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι· τὸν δρόμον τετέλεκα· τὴν πίστιν τετήρηκα. λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. & ad Philipp. c. 3. v. 14. κατὰ σκοπὸν διώκω, ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Habes certamen præclariſſimum, & in exitu feliciſſimum. Indè Patribus antiqüis Chriſtiani omnes, martyres cum primis, Dei, Chriſti, fidei, pietatis athletæ dicti.

Τοῦ ὑπὲρ μυσταγωγὸς παίδων παλαιστρίτου] Aluctatoribus tranſlatum vocabulum: de qo dicetur ampliùs, ad l. 7. § 52. Vide & ad l. 7. § 61. Acutiſſimè pariter atque elegantiſſimè Joannes Chryſoſt. in ad Epheſ. orat. 22. Παλαίσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν κατέχοντα· ἂν παλαίσητε ἐξελεύσομαι, φησὶν ἡμῖν. ὃ γὰρ οἶς ὅτι ἔστι ἀθλητής, ὅταν καὶ ἑστῶτα. ὁπόταν μὲν γὰρ, ἂν μὲ καταβάλῃς, ὃ νενίκηκας. ἑστῶτα, ἂν μὴ καταβληθῇς, νενίκηκας, ἂν μὴ καταβληθῇς, κατέβαλες. ἐκεῖνος. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀμφότεροι ὑπὲρ νίκης ἀποβάλωσι, κἂν ὁ ἕτερος καταβληθῇ, ὁ ἕτερος στεφανοῦται. ἐνταῦθα δὲ οὐχ ὕτως· ἀλλ' ὁ διάβολος ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ἀποβάλει. ὅταν ὃν αὐτὸν ἀφέλωμαι τοῦτο ὑπὲρ ὃ ἀποβάλῃ, ἐνίκησα. ὃ γὰρ ἔστι καταβαλεῖν, ἀλλ' ἔστι συγκαταβαλεῖν ἐπείγεται· αὐτὸς γὰρ ἥδη βέβληται, καὶ ἐν τῇ ἀπωλείᾳ ἔστι· ἔστι ἂν μὴ καταβάλω, μὴ καταβληθῶ ἧ, νενίκηκα. Diogenes Olympionicam quendam conſpicatus in ſcortum quoddam oculos defixum, Ἰδὲ νεὸν ἀριθμὸν, οἷς ὑπὸ πυκνότητος κοσσύνου τεθηπλίζεται· En arietem Martium, quomodo à vili puella proſternitur. Laërt. l. 6. ſive, ut Plut. de curioſ. Ὁρᾶτε τὸν ἀθλητὴν ὑπὸ παιδίσκης τεθηπλιζόμενον· Videte athletam ab ancillula eliſum. Idémque in Iſthmiis coronam victoribus tribui ſolitam, tanquam ſibi meritò magis debitam poſcebat. Παλαίω γὰρ, ἔφη, ἀνταγωνιζόμενος νενίκηκα καὶ μεγάλως, ὥστε διὰ ταῦτά δεῖ τὰ ἀνδριάντα, τὰ νῦν ἐνταῦθα παλαίοντα καὶ διακινδυνεύοντα καὶ πρόκριτα· τῷ παντὶ ἧ καλλιστεύοντι, πυγμὴν, καὶ φυγὴν, καὶ ἀδρότητα ἔτι ἧ ὀρχήσεως τε, καὶ λύπλου, καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ φόβου, καὶ τὸ πάντων ἀμαχότατον ἢ καὶ δυσμαχότατον θηρίον, ὕπνον καὶ μέθην, ἡδονὴν· ἢ ὑβρὶς ὅτι σὺ Ἑλλήνων, ὅτι σὺ Βαρβάρων ἄξιος μάχης καὶ φρίττειν, τῇ ψυχῇ κρατήσας· ἀλλὰ πάντες ἡττῶνται καὶ ἀπειρήκασι πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σύροι, καὶ Μακεδόνες, καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ Λακεδαιμόνιοι, πλὴν ἐμοῦ. Dio Prul. orat. 9. Magnificè admodum & glorioſè te prædicas, ô Cynice, verùm cogita tecum, quàm turpe ſit, poſtquam hæc omnia ſuperaveris, à faſtu, qem Plato tibi non ſine cauſſa objecerat, ſuperari; ut nè adjiciam, quàm miſerandum ſit, poſt iſta omnia concultata, diabolo manciparum teneri.

Δικαιοσύνη βεβαμμένον εἰς βάθος] hoc eſt, qod Perſius Sat. 2. verſ. penult. dixit;

Compoſitum jus fáſq; animi, ſanctóſq; receſſus
Mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto.

ubi incoctum pectus, animus non leviter tinctus colore

bore virtutis, ſed perfectè, &, ut Græci dicunt, ἐς βάθος ac ἀδιαπτώτῳ βαφῇ. Thomas Mag. in *collect.* Διαπτώτους, ἢ οἷς βάθος βεβαμμένη βαφή. ità Marcus iſtic: Et Plut. *de Stoic. contradict. cap.* 5. διὰ Κάδμου ἐξεφοίτησεν τοῖς φυσικοῖς λόγοις. Senec. *epiſt.* 36. *Perſeveret modò colere virtutem, perbibere liberalia ſtudia; non illa, quibus perfundi ſatis eſt, ſed hæc quibus tingendus eſt animus.* Et *nat. quæſt. l.* 1. *c.* 3. *Purpura, intereſt, quamdiu macerata ſit; ſæpius merſa ſit & excocta, an ſemel tincta.* Idémque *epiſt.* 71. *Quemadmodum lana quosdam colores ſemel ducit, quosdam niſi ſæpius macerata & recocta non perbibit: ſic alias diſciplinas ingenia, cùm acceperè, protinus præſtant; hæc niſi altè deſcendit, & diu ſedit, animum non coloravit, ſed infecit; nihil ex his quæ promiſerat, præſtat.* Huic βαφῇ, quæ nunquam remittit, (unde διαπτοιὰ τι καὶ ἀναπόνιπτον Syneſio, *ep.* 44.) contraria eſt ἀπονιφή, ex eadem tinctorum officina vox petita. (qò & Clemens alluſit *Strom. l.* 1. ubi philoſophiam dicit εἰς παρόχλησιν τῆς ἀληθείας, *ad veritatis veræque virtutis tincturam ſuſcipiendam* hominum animos præparare, προγυπτοῦσα καὶ προϋφαίνουσα τὸ ἦθος, *mores præfigurando & præſubigendo*, quomodo lana ad colores imbibendos præparatur.) ἀρετῆς autem ἀπονιφὴν Fabius *inſtit. l.* 10. *c.* 2. Sic expreſſit: *Non ſufficit imaginem virtutis effingere, & ſolam, ut ſic dixerim, cutem, vel potiùs illas Epicuri figuras, quas è ſummis corporibus dicit effluere.* Hæc ferè Caſavb. ad Perſ. adjicias licet, opponi etiam huic βαφῇ διαπτοιῷ colorationem illam, quam à ſole contrahere obſervat in eodem ambulantes Cicero *de orat. l.* 2. in cute tantùm & ſuperficie corporis exteriore exceptam, non ulteriùs altiúsve in interiora penetrantem. ἐ γὰ ἀναγκαῖον ἦν πᾶν χρῶμα μελάνων εἶναι πάντα μέλανα. *neque enim neceſſe eſt, qui eum nigrum habent, reliqua omnia* (etiam interna) *pariter habere colorata.* Ariſtot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 2. qo loco Herodotum refutat, qi *l.* 3. Æthiopum genituram nigram eſſe dixerat. Ità Plato *epiſt.* 7. Οἱ δ' ὄντως μὴ φιλόσοφοι, δόξαις δ' ὀπιχρωσμένοι, καθάπερ ἂν τὰ σώματα ὑπὸ τῆς ἡλίου ἐπικαυθέντα. Nec ſileri digna ejuſdem illa *politic. l.* 4. qibus de fortitudine, ſed fuſiùs, gemina his quæ de juſtitia ſtrictim Marcus hìc, diſſerit; ἀνὴρ ἀνδρεῖος ὅτι οἱ βαφῆς, ἐπειδὰν βουληθῶσι βάψαι ἔριον, ὃς δὴ πορφυρᾶ, φοῖνιξ μὲν ἐκάλεσαν τὴν τοιαύτην χρόαν ἀπὸ τῶν ἐν τῇ γῇ φυομένων, ὅτι μὴ ῥυμμάτων διάπτυστος ἐστιν ἀνδρὸς ἀφαιρεῖσθαι. ἃ δ' ἂν μὴ ἴδιά τινα γίνηται, ἐάν τε ἄλλα χρώματα βάπτῃ, ἐάν τε καὶ ταῦτα μὴ προδιαγράψωσιν, ὅτι ἐκπλύνεται καὶ γελοῖα καὶ τοιοῦτον τοίνυν ἐνόησον καὶ δίκαιον ἡγήσασθαι καὶ ἡμᾶς, ὅτι ἐξελαύνομεν τοὺς φαντάτας καὶ ἐπαοιδοὺς μουσικῇ καὶ γόησιν καὶ μηδὲν ὅτι ἄλλο μηχανᾶσθαι, ἢ ὅπως ἡμῖν ὅτι κάλλιστα τοὺς νόμους πειθόντες λέξουσιν, ἅπερ βαφὴ, ἵνα ἀδιαπτώτους αὐτοὺς ἡ δόξα χλανοῖσι καὶ περὶ δικαίων καὶ περὶ αὐτῶν καὶ περὶ ἄλλων, διὰ τὸ τὴν τε φύσιν καὶ τὴν τροφὴν ἐπιτηδείαν ἐσχηκέναι· καὶ μὴ αὐτοὺς ἐκπλύνειν τὴν βαφὴν τὰ ῥήματα ταῦτα, δεινὰ ὄντα ἐκπλύνειν, ἢ τι ἡδονὴ, πάντος χαλεπωτέρα δεινοτέρα ἔστι τοῦτο δρᾶν καὶ κονίας, λύπη τε καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία, πάντος ἄλλα ῥήματα. τὴν δὴ τοιαύτην διάπτυστον καὶ σωτηρίαν διαπαντὸς δόξης ὀρθῆς ἀνδρείαν ἕξομεν καλῶ καὶ πίθομαι. virtus itaque ubi penitiùs hoc modo ſe in animum induerit, qod de Muſica Aphrodiſ. *problem. l.* 1. *q.* 121. qaſi συμποσιῶν τῇ ψυχῇ καὶ φύσει καθίσας, ut Gregor. Naz. *orat.* 13. *animúsque in ea quæ didicit, transfiguratur.* ut Senec. *epiſt.* 6. & 94. Et *ſicut lanarum colores, quibus ſimplex ille candor mutatus eſt, elui non poſſunt:* Fabius *inſtitut. l.* 1. *c.* 1. *nec illarum conchylia quidquam in priſtinum candorem revocet.* ità, *Difficulter eraditur, qod in hunc modum rudes animi perbiberunt.* Heron. *ad Lætam.* Itaque *adv. Ruſin* idem: *Si literas didiciſſes, oleret teſta ingenioli tui, qo ſemel fuiſſet imbuta. lanarum conchylia nullæ aqæ diluunt.* Et de talibus Greg. Naz. pronunciat, ἱρῶν κρεῖττον εἶ τὸ μίλαπσεῖν, ἢ ψυχὴς ἀπ' ἀρχῆς ἀγαθοῦ. Alluſit eodem & Plutarch. cùm in *Dione* de Dionyſio diceret, τὴν βαφὴν ἐκ ἀνίησι τῆς πονηρίας, ἐν πολλῷ χρόνῳ διαπτοιὸν ὄσαν καὶ δυσέκπλυτον. Attulit & Clemens *ſtrom. l.* 6. Καθάπερ γὰ τοῖς ἐρίοις ἡ σὺν τῆς βαφῆς ἐμμείνασα, τὴν ἰδιότητα καὶ παραλλαγὴν πρὸς τὰ λοιπὰ παρέχει ἐρια· ὅπως καὶ τῆς ψυχῆς, ὁ μὲν πόνος παρῆλθε, μένει δὲ τὸ κακὸν καὶ τὸ μὲν ἡδὺ καταλέλειπται, ἀναμάρτητα δὲ αἰσχρόν. αὕτη γὰ ἑκατέρας ψυχῆς χαρακτηριστικὴ ποιότης, ἀφ' ὧν γνωρίζεται. Qod non advertens eruditus interpres Hervetus, aliter longè accepit, qàm avtor ipſe voluerat, & ac ſi lana colore aliqo intincta & imbuta, ad alius eundem transferre diceretur, cùm ille tincturæ moram diuturnam poſt operam in macerando tingendóque inſumptam deſignatam vellet. Alluſiſſe videtur Muſonianum illud à Gellio *l.* 16. *c.* 1. lavdatum. Ἂν τι περίξηρος καλὸν μὴ πόνῳ, ὁ μὲν πόνῳ ὄιχεται, τὸ δὲ καλὸν μένει· ἂν τι πονηρὸς καλὸν μὴ πόνῳ, τὸ δὲ μὲν ὄιχεται, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. Qod Cato in *oratione Numantia habita* ſic exſtlit. *Si qid vos per laborem recte feceritis, labor ille à vobis citò recedet, benefactum à vobis, dum vivitis, non abſcedet. ſed ſiqa per voluptatem neqiter feceritis, voluptas citò abibit, neqiter factum illud apud vos ſemper manebit.* Vide ad *l.* 5. § 16. & *l.* 6. § 30. μὴ βαφῆς. & *l.* 10. § 34. τῷ διαδυῶνι.

Λανατζόμενον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὸ συμβαίνοντα]

τα] Ità *l.* 2. § 17 & *infr.* § 16. & *l.* 4. § 23, 25, 26. & *l.* 12. § 11. Vide & *l.* 4. § 31. ἐξ ὅλης τ ὑγιᾶς.

Συγκλωδόμησα] Vide *infr.* § 11, 16. & *l.* 4. § 26, & 34.

Κἀκεῖνα μὲν καλὰ παρέχεται] Ità Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 10. Ἀρκεῖ μοι, ἂν ἔχω ἐξουσίαν. ταῦτά με δεῖ κἀγὼ παρασκευάσω.

Ταῦτα ἢ ἀγαθὰ εἶ πάσχειν] ὡς ἐκεῖ τῆς δείσης γνώμης ἐπιτελήσω. Epictet. *Enchir. c.* 38. Ità Charidemus Dionis Prus. *orat.* 30. Τὰ μὲν θεῶν ἔργα, δῶρα καλῶς ἀνομάζει (Hom. *Il.* γ'. *v.* 65.) ὡς ἄπαντα ἀγαθὰ ὄντα, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γινόμενα. Expressit quod Apostolus *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. Οἰδαμὲν ἢ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν. Vel Ezechiæ potiùs regis illud, Esaiæ *c.* 39. *v.* 8. *Bonum est, quod locutus es, verbum Domini.* bonum est, qicqid Deus vult, qi summè bonus nisi bonum velle non potest. Vide *ad l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 10. & *l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 35. & *l.* 10. § 1.

Ἡ δὲ ἑκάστῳ νεμομένη μοῖρα] ἢ εἱμαρμένη sive *fatum* cum Stoicis nostèr passim inculcat. Vid. *l.* 5. § 8.

Συνεμπέρασταί τι καὶ συνειμαρμένον) locus mihi subobscurus, eóque magìs quòd vocabula à Marco hîc usurpata, nisi sint, quod suspicari forsan qis possit, vitiata, nusquam alibi deprehendisse meminerim. Xyl. *Et constat aliunde, & secum aliud adfert.* Versio textu ipso etiam obscurior. Tentemus an è Marco ipso elicere possimus mentem ejus. *L.* 12. § 23. ἀγαθὸν ἢ, inqit, εἴτε τῷ ὅλῳ καλεῖον, καὶ συμφέρον, καὶ συμφερόμενον. *Bonum est, siquidem universo opportunum & conducens, & collatum,* vel *congruum.* Et *l.* 10. § 20. Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. *Confert cuique, quod fert cuique natura universi.* Et *lib.* 4. § 9. ἠναγκασμένη ἡ τὰ συμφέροντα φύσις τοῦτο ποιεῖν. *Cogebatur hoc facere natura conducibilis,* vel *natura ea quæ in commodum inferebat.* denique *l.* 5. § 8. formulas illas urget, à vulgari sermone petitas, τοῦτο ἤνεγκεν αὐτῷ, *hoc illi tulit:* & τοῦτο τέτῳ ἠνέγκατο, id est, συνεπέπεσε. *hoc illi latum,* id est, *præscriptum est,* à medico nimirum, tanqam utile & salutare. &, de universi natura, imò Jove ipso, ἓν ἂν τοιοῦτό τι ἤνεγκεν, εἰ μὴ τῷ ὅλῳ συνέφερεν· *non tulisset ejusmodi aliqid, nisi universo id contulisset.* Illud itaqe forsan & hîc voluit, *Et præscriptum est,* à mundi nimirum administratore Deo; *& conducit etiam:* (ut idem sit τὸ συνεμφέρει, quod τὸ συμφέρει) vel, *Et in nos infertur, & nos etiam secum fert;* eò nimirum qò destinamur. Sensum priorem secutus est M. Cas. qi vertit, *& inevitabile est, & utile.* eodémque faciunt, tum Marci ipsius verba proximè antegressa, ταῦτα ἢ ἀγαθὰ εἶ πάσχειν. tum & Sophoclis illud, *Oedip. Colon.*

Τὸ φέρειν ἐκ θεῶν, καλῶς
Χ' ἡ φέρειν.
Quod fata ferunt, id ferre decet. Græc.

ubi Schol. ἐμμένειν παραινεῖ τοῖς ἐγκριθεῖσι παρὰ θεῶν. φέρειν γὰρ φησὶ, χρὴ τὸ ὑπὸ θεῶν εἱμαρμένον καλῶς. Ad posteriorem illud Palladæ, in anthолog. *l.* 1. *c.* 13. Et Stob. *tom.* 2. *tit.* 98.

Εἰ τὸ φέρειν σε φέρει, φέρε κ' φέρε· εἰδ' ἀγανακτεῖς,
Καὶ σαυτὸν λυπεῖς, κ' τὸ φέρειν σε φέρει.
Si te fata ferunt, ferto fertórque gravatim
Si fers, te crucias; nec minùs illa ferunt.

Vel ut Maximus exhibet *collectan. c.* 18.

Ὡς κα θέλῃ τὸ φέρειν σε φέρῃ, φέρε· εἰ δ' ἀπιθήσεις,
Καὶ σαυτὸν βλάψεις, κ' τὸ φέρειν σε φέρει.
Quò tua ferre volunt te fata, ferare. recusàs
Te lædis; læsum sic quoque fata ferent.

Quod utrumque in versione sua expressit elegantissimè Jo. Grotius;

Si quem fors agat atque ferat, ferat atque feratur
Ni ferat, & feret hunc fors, magìs & feriet.

Nec unqam satis prædicarum Cleanthis votum illud, quod ὑπὲ παντὸς ἀρέσκειαν vult esse Epictetus *Enchir. c.* 52.

Ἄγε δή μ', ὦ Ζεῦ, κ' σύ γ' ἡ πεπρωμένη
Ὅπου ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος·
Ὡς ἕψομαί γ' ἄοκνος· ἢν δ' ἐθέλω κακὸς
Καὶ ὧδε γενόμενος οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.

Seneca sic reddidit epist. 107. & ex Seneca Avg. de *Civit. Dei, l.* 5. *c.* 8.

Duc me, parens celsíque dominator poli,
Quocunque placuit, nulla parendi mora est:
Assum impiger. fac nolle, comitabor gemens
Malúsque patiar, quod bono licuit pati.

Vide *l.* 10. § 28. Addo tertiam D. Boot. interpretationem, qi τὸ συμφέρειν in *accommodandi* sensu hîc sumit; ut hoc sit quod Marcus velit, *fatum & nobis accommodari, & facere etiam ut nosmet ipsos eidem accommodemus.* in qam ferè sententiam Marcus *l.* 4. § 23. Πᾶν μοι συμφέρει, ὃ σοὶ εὐάρμοστόν ἐστιν, ὦ κόσμε. Et *l.* 5. § 8. Τὸ συμβαῖνόν σοι ἐφαρμοστόν σοι, κ' ἐμοὶ τὰ πρὸς σὲ πως ἔχειν. Et *l.* 3. § 16. ἀρμόζεσθαι τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ συμπεφυσιωμένον. Et *l.* 7. § 57. μόνον φιλεῖν τὸ ἑαυτῷ συμβαῖνον κ' συγκλωδόμησον. τί γὰρ ἁρμοδιώτερον; in hanc denique sententiam qam proximè, *l.* 12. *c.* 1. σοὶ γὰρ αὐτὰ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σε τίκτουσα. Tu qisqis es, qamcunque ex istis ipse voluerit, amplectare per me licet; avt potiorem aliqam, si comminisci potueris.

Συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν] λογικῶν appellatione Deum atqe Dæmonas simul cum hominibus intelligit. Istîc avtem conjunctionis illius tantummodo meminit, qæ ratione prædita invicem astringit omnia, alibi sæpius nexum & conjunctionem cum universo mundo inculcat; ut *l.* 2. § 4. Casavb. *ad Pers. Sat.* 3.

Κηδεσὸς μὲν πάντων] *aliorum,* inqit, *curam gerere, est naturæ consentaneum.* Ità *infrà* § 6. ἀνθρώπων φροντιστικὸς. & *l.* 9. § 3. κηδεσὸς δὲ. & contrà, *l.* 2. § 1. τὸ ἀνηκεστάτειν παρὰ φύσιν. Impia itaqe, & humanitatem quasi abjurantis & amolientis

molientis à se, Cajni vox illa, *Numquid ego custos sum fratris mei? Gen. c. 4. v. 9.* Ad qæ verba Joannes ille ὁ χρυσόστομος *in Gen. orat. 19.* cum Marco nostro planè consentiens; Καὶ τοι εἰσὶ κἀκεῖ ἀκολασίαι ἄπειραι ἐπιφερόμεναι, καὶ κατὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον, ἐκβαλῶ σε καὶ φύλακα εἶδῃ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας. τοῦτο γὰρ ἡ φύσις ἐπίταττε. Et Ambros. *de Cajni & Abel. l. 2. c. 9. Restitit fraternæ mentis custodiæ, quasi exors naturæ.* Contrà Julian. Imper. de se epist. 12. Ἐπεὶ καὶ ἐγκηρεῖς, οὐκ ἀπὸ ἑαυτοῦ μᾶλλον, ἢ καὶ ἀπὸ ἄλλων ἁπάντων, ὡς εἰκὸς, ἐγκηρεῖς. De Demonacte Lucianus: φίλος μὲν ἦν ἅπασι καὶ οὐκ ἔστιν ὅτῳ οὐκ οἰκεῖος ἐνομίζετο, ἄνδρωπός γε ὅλος. Ità Apostol. *ad Galat. c. 6. v. 10.* ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας. Facio huc & parabola illa Lucæ *c. 10.* qâ ostendit D. Jesus τὸν πλησίον ἡμῶν quemvis esse, cui, cùm ope nostrâ indigeat, subvenire possimus.

Δόξης δ' ἀπὸ τῶν παρὰ πάντων] Plato *Lachet.* οὐκοῦν μέν τοι ὁ ἑκάστου ἕκαστος ἄριστος ἰατρὸς, ἂν ἀνδρῶν ἀξίων πολλῶν. Hector apud Nævium,

Lætus sum laudari me abs te, pater, laudato viro.

Cicer. *Tusc. l. 4. § 67.* & *epist. famil. l. 5. ep. 12.* & *l. 15. ep. 6.* ubi subjungit: *Ea est enim profectò jucunda laus, quæ ab iis proficiscitur, qi ipsi in laude vixerunt.* Idémque Seneca explicans, *epist. 102. Cùm Tragicus ille apud nos ait; Magnificum esse laudari à laudatoviro; laude digno, ait.* Et ibid. *Claritas, bonorum virorum secunda opinio est. vel lævs est à bono bonis reddita.* & mox, *claritatem à gloria* distingvens; *Gloria multorum judiciis constat, claritas bonorum.* Itaqe Lucilius *Sat. 14.* apud Nonium profitetur,

Paucis se malle & sapientibus esse probatum,
Ἢ πᾶσιν νεκύοισι καλαφθιμένοισιν ἀνάσσειν.

Τῶν ὁμολογουμένως τῇ φύσει βιούντων] qod *naturæ convenienter vivere*, Flaccus, *l. 1. epist. 10.* & Cicero *Offic. l. 3.* Idémqe *de Finib. l. 3. Congruenter naturæ convenientérqe vivere.* & *Tuscul. l. 5. Congruere naturæ, cúmqe ea convenienter vivere.* Vide *ad l. 1. § 9.*

Οἱ δὲ μὴ ὅτων βιοῦντες, ὁποῖοι] Idem ferè *l. 9. § 18, 27.* & *l. 10. § 13.* & *l. 11. § 18.* Cicero *pro domo sua: Laudatio hominis turpissimi, mihi ipsi erat penè turpis.* Senec. *epist. 52. Quid lataris, qòd ab hominibus iis laudaris, qos non potes ipse laudare?* Idem in *excerpt. Non potest ullam autoritatem habere sententia, ubi qi damnandus est, damnat. Malis displicere, laudari est.* Bern. *epist. 248. Non potest bonum non esse, qi bonis placet: nec minùs validum argumentum mihi videtur, qòd bonus sit, si malis è regione displiceat.* At editor Lugdun. hìc negativam omisit, in dictionis Marcianæ fravdem non ferendam.

Καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν] *noctúqe & interdiu.* ità Marinus in Proculo *c. 3. ad l. 4. § 50.* repræsentandus; νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. qo loco non erat, qod Heraldus *animad. in Iambl. c. 4.* Scripturam editam submoveret, & μεθ' ἡμέρας substitueret. etenim μεθ' ἡμέραν est *interdiu*, ut Marco istîc, ità aliis passim. Aristophan. *Pluto* 4.3.

Ὀιμοι τάλας ἀπόλλυμαι μεθ' ἡμέραν.
Væ misero mihi, spolior istîc interdiu.

Demost. *in Midiam.* Καὶ γὰρ ἐχθρὸς ἦν, καὶ μεθ' ἡμέραν εἰδὼς ὕβριζεν. & *interdiu*, sive *ipsâ luce, sciens prudénsqe contumeliâ afficiebat.* Polyb. *l. 1.* γενομένων ἢ πλειόνων ἀδικημάτων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. &, ποτὲ μὲν μεθ' ἡμέραν, ποτὲ δὲ νύκτωρ ἐπιφανόμενοι. Plut. in *Publicol.* Ὥσπερ μεθ' ἡμέραν τοὺς Ῥωμαίους ὁρῶντας &c. nihil tritius aut parvulgatius. Adjiciam tamen unum amplius locum ex Luciani *cataplo*, qia ad Marci mentem facit. ibi Lychnus sive *Lucerna*, Rhadamantho coram adversùs Megapentheum testimonium perhibens; Ἐγὼ τὰ μεθ' ἡμέραν μὲν οὐκ οἶδα· ἃ δὲ νυκτὸς ἐποίουν καὶ ἔπραττον, οὐκ ἂν λέγειν. Vide *l. 10. § 13.*

Οἷοι μεθ' ὅτων φοιτῶσι] *ac qibus se hominibus admisceant.* Xyl. Et potest reverà ex necessitudinibus & familiaritatibus de hominum affectu conjectura sæpenumero havd vana fieri. juxta illud Phœnicis Evripidei, qod lavdant Æschines *adversus Timarch.* Diodor. Sic *l. 12.* & Plin. min. *l. 4. ep. 27.*

Ὅστις δ' ὁμιλᾶν ἥδεται κακοῖς ἀνὴρ,
Οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γινώσκων ὅτι
Τοιοῦτός ἐσθ' ὁποῖος περ ἥδεται συῶν.
Si qis malorum pascitur consortio,
Inqirere ultrà parco; compertum hoc habens,
Talem esse qemqe, qali amicitiâ utitur. Grot.

Cæterùm havd plenè satis Marci verba expressît ipleniùs exactiúsqe Cas. *qales cum qalibus volutantur*, sive commiscendo sese invicem fœdant & inqinant. Est enim metaphora à limo lutóve, qod è terra fit, humido aliqo commaceratâ. unde & σύφλος non est tantùm μιγνύς, vel μαλάττων, sed & μολυσμὸς, σύμμιξις, ῥύπος, μίασμα, μολυσμός. Hesych. unde forsan & nostrum, qo Cas. usus est hìc, **motle**. Vide *l. 7. § 67.*

Παρὰ τὴν τούτων ἔκπληξιν] Cicer. *de fin. lib. 2. Nihil est turpius qàm sapientis vitam ab insipientium sermone pendere.* Idémqe *de Oratore perfect. § 41. Ego cùm à nostro Catone laudabar, vel reprehendi me à ceteris facilè patiebar. Sic Socrates videtur testimonio Platonis aliorum judicia debere contemnere.* Seneca *epist. 52. Quanta dementia ejus est, qem clamores imperitorum bilarem ex auditorio dimittunt?* Apud eundem Epicurus *epist. 29. Nunquam volui populo placere. nam qæ ego scio, non probat populus; qæ probat populus, ego nescio.* Subjungit Seneca; *Idem hoc omnes tibi ex omni domo conclamabunt, Peripatetici, Academici, Stoici, Cy-*

nici. qui enim placere poteſt populo, cui placet virtus? malis artibus popularis favor quæritur. ſimilem te illis facias oportet. non probabuns, niſi agnoverint. concilari niſi turpi ratione amor turpium non poteſt. Idem *epiſt. 92.* Eleganter Demetrius noſter ſolet dicere, eodem loco ſibi eſſe voces imperitorum, quo ventre reddito crepitus. *Quid enim, inquit, meâ refert, ſurſum iſti an deorſum ſonent? Quanta dementia eſt vereri, nè infamenis ab infamibus?* Epicuri illud ob oculos habuiſſe videtur Clemens, cùm iſta ſcriberet, *Strom. lib. 1.* Οὐ ποτε ἀρα ἐφικτὸν τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν· ἀ μὲν γὰρ ἐκείνοις εὐδόκιμα, ἐκ ἀσκήσεως ἡμετέρας· ἃ δ' ἡμεῖς ἐπαινοῦμεν, μανερὸν ὅτι τοῖς ἐκείνων ἀνεπιτήδευτα. qi locus cùm corruptelæ manifeſtus ſit, ità interpretari Hervetо viſum, ac ſi pro ἐκείνοις ἀδύνατα, ἐκείνοις ἄδηλα, vel ἐκείνοις ἀσύνετα legiſſet; Sylburg. ἐκείνοις εὐδόκιμα, ἀσκεῖν ſcil. reponendum poſſe exiſtimat, ut ſit, *quæ nos novimus illos exercere.* mihi nevtrum ſatisfacit. forſan potiùs, ἐκείνοις ἀδύνατα, *quæ illi nârint*, ut in membro altero, ἡμῖν ἐφικτὰ, *quæ nos ſcimus.* Vide *l. 4. § 3.*

Οὐδ' αὖ τὰ ἀκυρώσεις ἀρέσκοντες] Vide *l. 8. § 52, 53.* Senec. *epiſt. 9. Niſi ſapienti ſua non placent. omnis ſtultitia laborat faſtidio ſui.* Et *de tranquill. c. 2. Unus eſſe cum veſt vitæ, diſpliscere ſibi & epiſt. 47. Hoc habent inter cætera boni mores; placent ſibi & permanent. Levis eſt malitia, ſæpe mutatur, non in melius, ſed in aliud.* Ariſtot. item *Ethic. l. 9. c. 4.* Διαφέρονται ἑαυτοῖς οἱ φαῦλοι καὶ ἑτέρων μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἄλλα δὲ βούλονται. Vide ſis cætera.

§ 5. Μήτε ἀκύρου] Apud Ariſtotel. *Rhetor. l. 2. c. 24.* neſcio qis,

Ἐτεὸν γὰρ ἐκ τοῖς καιρὸς δεδραγμένον
Ἀκμαῖον, ἤπερ εἰς ὀργὴν πιστεῖν·
Οὐτ' ἐν ἀπαγγελτοῖς τε τοῦ θεόντος τινὶ,
Πρεσβεύειν δεῖ τοῦ δ' ὀφείλειν χάριν.

Si noſtra in illam ſe ira non rectè ferat,
Qi non ſuâ aliqid ſponte commiſit mali;
Nec qi coactus alteri benefeceris,
Ullum meteris aut honorem aut gratiam. Grot.

Vide *l. 4. § 34.* Auguſtinus *confeſſ. l. 1. c. 12.* & ex eodem Petr. Lomb. *ſentenc. l. 2. diſtinct. 40. §. 2.* & Proſper. *ſent. 172. Nemo invitus benefacit, etiamſi bonum eſt quod facit.* Idémque *in Joan. Evang. tract. 43. Quod qis invitus vel neceſſitate facit, non bene facit. Sapientem* verò *invitum nihil facere*, Stoicum dogma eſt. Cicero *paradox. 5. Soli hoc contingit ſapienti, ut nihil faciat invitus, nihil coactus.*

Μήτε ἀκατάσκευος] quod ubique damnat. Vide ad *l. 2. § 2.* Gregor. Naz. *in Baſil. epitaph.* Μήτε τὸ φιλόσοφον ἀποτυφόμενον, μήτε τὸ φορτικὸν ἀποδυόμενον. Senec. *de bene. c. 20. Sic vivam, quaſi ſcirem aliis me natum: & naturæ rerum hoc nomine gratias agam. & ep. 48. Nemo poteſt ſine quem beatè degere, qi ſe tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates ſuas convertit. alteri vivas oportet, ſi vis tibi vivere. Hinc ſocietas diligenter & ſanctè obſervanda eſt, qa nos omnes omnibus miſcet, & judicat aliqod eſſe commune jus generis humani.*

Μήτε ἀνυξέτασος] Ità Baſil. Cæſar. *epiſt. 44.* ἐδὲν ἀνυξετάσως πρεσβεύσ. Et *epiſt. 54.* Πάντα μᾶλλον λόγον, πᾶσαν ἢ πρᾶξιν καθήκουσαν ἀνεξετασμένως ὑπολαμβάνουσ. Vide & *infr. § 6. & l. 8. § 2. & l. 10. § 37.* Idémque *in Eſajam.* & apud Simeon. Logothet. *orat. 21.* χρὴ δὲ, ὅσαπερ ἀκηκόαμεν, τὸν λόγον τῶν ἀνοητότων χάριτος παρ' ἡμῶν λαχόντα, ἔπειτα κρίσιν καὶ ἐξέτασιν τά τε ῥηθέντα καὶ μὴ, καὶ συλλογισμοὺς ἐξ ἀναγκαίων ἐξ ἀνάγκης τῆς ψυχῆς μὴ ἀπριβῶς ἐπιχειρήσεως. ἀνεξέτασται γὰρ ἕκαστα, ἐν οἷς ἔστιν ἀνεξέτασται. Galen. *hortat. c. 6.* Itaque ἐν τοῖσδε ἀνεξετάστως τὸ ἀνεξέλεγκτον καὶ ἀνεξέπιπτον γίγνεται, de qo Marcus *l. 7. § 55.* At contrà Apelles hæreticus referente apud Euſebium *hiſt. Eccles. l. 5. c. 13.* Rhodone, Μὴ δεῖν ἁπλῶς ἐξετάζειν τὸν λόγον, ἀλλ' ἔχειν, ὡς πιστὰ δόντα διαλέγεσθαι. qod eſt prorſus interdicere homini, animal nè ſit rationale, ſaltem nè ratione, quâ eum conditor Deus inſtruxit, utatur. nec multùm abſcedunt avt ſuperſtitioſi Judæuli, qi, ut refert Hieronymus à ſancta fide in *Hebræomaſtig. l. 2. c. 2.* ex Moſis verbis *l. 5. c. 17. v. 11.* perperam acceptis, tradunt, quòd, ſi ſapienter dixerint tibi, dexteram eſſe ſiniſtram, vel contrà, credè ſervarique debeas avt ſupercilioſi Jeſuitæ, qi, referente Paulo Sarpio in *Hiſtor. de Interdict. Pauli 5. adv. Venet. l. 2.* in *Regulis* Potavli relictis ann. 1606. *reg. 3.* aſſerunt, *Si Pontifex Romanus nigrum eſſe definierit, qod oculus album eſſe renunciaverit, avt vice versâ, illius definitioni eſſe acquieſcendum.* atqi hoc eſt etiam oculos hominibus eruere, non rationis tantùm uſum eripere.

Μήτε ἀνθελκόμενος] nege patere te retrahi. Xyl. nec cum reluctatione. Caſ. Malim, *nege affectibus abripiss.* qod Jacob. Aposſt. *c. 1. v. 14.* ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος. Et Marcus *infr. § 15.* ὁρμητικῶς πεφερόμενος ἐπὶ ἔργον. Eodem vocabulo uſus eſt Plato *leg. l. 1.* τὰ πάθη σωθῆναί τε ἡμᾶς καὶ ἀνθέλκειν. Vide *l. 2. § 2.*

Μήτε κωμῳδεῖσθαι] Ità § 8. ἐδὲ κωμῳδῶν. & *l. 4. § 51.* καὶ τὰς κωμῳδίας. & ἀκωμῳδήτου *l. 6. § 38.* quæ ad τὸ φιλοπαίκτου καὶ χαριεντίζεσθαι uſurpari monet Pollux *l. 5. c. 45.* Ariſtoph. *nubib. 2. 1.*

Πρῶτον μὲν ἦν κωμῳδὸν ἐν συνουσίᾳ.
Primò quidem ut ſis lepidus in congreſſibus.

Idem *avib. 1. 3.*

Μή γὰ νόημα κωμῳδότερον ἤκουσά πω.
Noema nunquam audiveram elegantius.

Ubi Schol. κωμῳδεῖσθαι, ἐλαφρεύεσθαι, ἀστεύεσθαι, *feſtivitas, urbanitas.* Evripid. apud Ariſtot. *Polit. l. 3. c. 4.*

Μή μοι τὰ κωμῳδ', ἀλλ' ὧν πόλει δεῖ.
Speciosa mitte; prome qeis urbi eſt opus. Grot. Ariſtot. *de Cœlo l. 2. c. 13.* κωμῳδῶ μὲν, ὅτι ἀλη-

θῶς

δῶς ἢ. *ergutè quidem, haud verè tamen.* In ſermonis autem elegantia aut feſtivitate ſtudium poni Marcus alibi verat. Vide *l.* 1. § 7. ἀγωνολογίας. & *l.* 8. § 30. φιλογελωτ. Plato in *politic.* Κὰν δικαιολέξης τὸ μὴ ἀπαιδεύτως ὑπὸ τοῖς ὁπλίταις, πλωτικὸς τρόπος εἰς τὸ γήρας ἀναφανήσεται φορτικώτερος. Laidis tamen extendit Idem *epiſt.* 10. Τὸ γὰρ βιβλίον καὶ πάνυ καὶ ὑγιὲς, τοῦτο δηλοῖ φησὶ τὸ τῶν ἀληθινῶν φιλοσοφιῶν τὰς ἢ ἄλλας τε καὶ εἰς ἄλλα τοιαῦτας σοφίας τε καὶ δεινότητας, καμινώτερον δίκαια πεσσοφορῶν, ὀρθῶς· ὀνομάζειν. Aliud eſt τὸ καμινόν *l.* 8. § 34. Senec. *ep.* 115. *Oratio vultum animi eſſe ſi circumtonſa eſt & fucata, & manufacta, oſtendit illum quoque non eſſe ſincerum, & habere aliquid fracti. non eſt ornamentum virile, concinnitas.* Sed de ſententiarum potiùs ratione Marcus iſtîc. Cæterùm, μήτε κομψείαν ἢ σκαιότητα σε καλλωπιζέτω, Xyl. cùm reddidit, *nè in cogitationibus tuis aſtuſiam ſecteris*; à Marci mente nimiùm quantum receſſit. *Diaveias σχήματα*, ſive *figuræ ſententiarum* rhetoricæ magiſtris qid ſint, docet Fabius *inſtit. l.* 9. *c.* 1.

Πολυῤῥήμων] Epictet. *Enchir. c.* 32. § 1. Καὶ σιωπὴ τὸ πλὴν ὥρας, ἢ λαλιὰν τὰ ἀναγκαῖα, καὶ ἐν ὀλίγοις. Juvenal. *Sat.* 2. *v.* 14.

Rarus ſermo illis, & magna libido tacendi.

Πολυπράγμων] Vide *l.* 4. § 24. De ſapientibus ex Stoicorum ſenſu Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἀπερίσπαστόν τε εἶναι· ἐκκλίνειν γὰρ τὸ καθῆκον. Plut. *de Stoic. contrad. c.* 16. ait, Chryſippum *vitarum l.* 4. τὸν σοφὸν λέγειν ἀπερίσπαστόν τε καὶ ἰδιοπερίσπαστον εἶναι· Verba Chryſippi; Ὅτι μᾶλλον γὰρ ἔγωγε τὸν φρόνιμον καὶ ἀπράγμονα εἶναι, καὶ ὀλιγοπράγμονα, καὶ τὰ αὑτὸ πράττειν. ὁμοίως τῆς τε αὐτοπερικλίας, καὶ ὀλιγοπερισπαστίας αἱρετὸν ὄντων. Idem *lib. de eligend. propr. ſe.* τῷ γὰρ ὄντι φαίνεται ὁ χρόνος ἡσυχίαν βίου ἀκίνδυνόν τι καὶ ἀσφαλὲς ἔχειν· ἃ πάνυ ἦν πολλῶν δυναίμεθ' ἂν τοῦτο συνιδεῖν. itaque Tertull. *de pall. c.* 5. non Epicuros tantùm, ſed & Zenonas, *quietis magiſterium* dicit. Quanquam Tigellinus impurus ille Neronis Pulpo, apud Tacitum *annal. l.* 14. Stoicæ ſectæ objicit, quòd *turbidos & negotiorum appetentes faciat.* Stracides *c.* 38. *v.* 26. Ὁ ἀλαζονεύμενος πράξει αὐτῷ, σοφιδήσεται.

Ὁ ὢν σοι θεὸς] Mentem nunc *dæmonem*, ut *l.* 2. § 13. & *infr.* § 6. nunc & *Deum* dicit, ut hoc loco, ſic *l.* 12. § 26. ὁ ἐνὼν νῦς θεός. ibi plura vide.

Περιπάτει] Ità *l.* 5. § 27. περιπάτει καὶ ἡγεμόνα.

Ἄρρενον] Vide *lib.* 2. § 5. De Zenone apud Laërt. *l.* 2. Zenodotus :

Ἄρρενα γὰρ λόγον εὕρες——
Maſcula enim verba invenîſti—— vel
Maſculam enim vitæ rationem tu reperiſti.

Et Sen. *epiſt.* 33. *Totus contextus eorum virilis eſt.* Apud Perſium *Sat.* 5. *v.* 144. *Maſculam bilem.* id eſt, *Maſculam animum ex imbecillo loco luxuria objecit juveni in ſuis caſtris militanti.* Caſaub. ibi.

Ἀναπτυχθῇς] *qi ſe ità comparaverit.* Xyl. vel *compoſuerit.* ἀνατάξασθαι, ἀναρτήσασθαι. Heſ. & Svid.

Πεπιθὼν τὸ ἀναλητικὸν] Tranſlatum videtur à re militari: quod & Svidas cenſet, ubi locum hunc laudat, niſi quòd τὸ ἀναλητικὸν illud eſſe *claſſicum* exiſtimet, *quo eis πόλεμον οἱ ῥᾳθυμοῖ ἀναλαμβάνουσι, ignaviores ad prælium in eundem incitantur*; cùm ſit potiùs, ut Budæus, *quo receptui ſignum datur, & à pugna, fuſorúmve proſecutione milites revocantur.* quomodo Plut. in *apoph. Lacon.* Ἄλλος ἐπὶ παρατάξεως τῷ πολεμίῳ τὸ ξίφος καταφέρειν μέλλων, ἐπεὶ τὸ ἀναλητικὸν ἐσήμηνεν, ἐκέτι κατέπεμψε. quod Idem & de Chryſanta Perſa narrat, in *collatione Pelopidæ & Marcelli*, & in *capit. Rom. quæſt.* 39. à Cyro eo nomine laudato; ex Xenophont. *ped. l.* 4. Ità & Pollux *onomaſt. l.* 1. *c.* 9. § 19. ubi τὸ εἰς ὄρθιον opponit τῷ ἀναλητικῷ. Et clariùs adhuc *l.* 11. *c.* 11. παρακελευστικὸν ἦ, τὸ κατὰ τὴν τῆς μάχης συμβολήν· ἀναλητικὸν ἦ, τὸ ἐν τῇ μάχῃ ἀναχωρῆν. Ità Diodor. Sic. *l.* 17. *c.* 7. Ἀνακαλέσατο τῇ σάλπιγγι τοὺς στρατιώτας. & Polyb. *l.* 1. ἀναλητικὸν τοῦ ἐωθινοῦ παρήγγειλε τῆς σαλπιγκτῆς· & Plut. in *Fabio*: Τῇ σάλπιγγι σημήνας ἀνάκλησιν. quod Syneſ. *in Calvit.* καλεῖ ἀνακλητικὸν ἠχῆσαι τὰς σάλπιγγας. Sed & Longus *Paſtoral. lib.* 4. de Caprario, cujus cantibus capræ aſſueverant: Πρῶτα μὲν ὀλίγον ἐνέπνευσε, καὶ αἱ αἶγες ἔστησαν, τὰς κεφαλὰς ἀεκίνητοι· εἶτα ἐνέπνευσε τὸ νόμιον, καὶ αἱ αἶγες ἐνέμοντο κάτω· αὖθις λιγυρὸν ἔδωκε, καὶ ἀθρόαι κατηλάλησαν· ἐσύρισέ τε καὶ ὀξὺ μέλος, αἱ δὲ, ὥσπερ λύκοι πεσόντες, εἰς τὴν ὕλην κατέφυγον· μεθ' ὀλίγον ἀνακλητικὸν ἐφθέγξατο, καὶ ἐξελθοῦσαι τὴν ὕλης, πλησίον αὐτοῦ, καὶ ποδῶν συνέδραμον. Sed & apud eundem *l.* 1. Dorcona pelle lupinâ invadentes canes ἀνακλήσει σωθῆναι ἠμέρωσαι Daphnis fertur. Idémque *l.* 2. Λαβὼν τὸν σύριγγα, συρίζει γοερὸν, ὡς ἔρωτα· ἱμερτὸν, ὡς πείθων· ἀνακλητικὸν, ὡς ὀπίζοντα. Eodem reſpexit Epictetus *diſſert. l.* 1. *c.* 29. Ἐὰν δ' ὁ θεὸς σημήνῃ τὸ ἀνακλητικὸν, ὡς τῷ Σωκράτει, πειθαρχεῖν δεῖ τῷ σημαίνοντι, ὡς στρατηγῷ. Idem *l.* 3. *c.* 13. Ὅταν ἢ μὲ παρέχῃ τὰναγκαῖα, τὸ ἀνακλητικὸν σημαίνει, τὴν θύραν ἤνοιξε, καὶ λέγει σοι, ἔρχου. Et *c.* 26. Τί οὖν, ἐὰν μὴ παρέχῃ τροφάς; ἢ γὰρ ἄλλο, ἢ ὡς ἀγαθὸς στρατηγὸς, τὸ ἀνακλητικὸν μοι σεσήμανται; πείθομαι, ἀπέρχομαι, ἑτοιμάζομαι τὸν ἡγεμόνα, ὑμῶν ὕστερος τὰ ἔργα. Et *c.* 24. Ἂν μ' ἐκεῖ πέμψῃς, ὅπου χρὴ ζῆναι με ἐξαγωγὴ ὑπ' ἔστιν ἀνθρώπων, ἢ σοι ἁπλῶς ἔξεστιν· ἀλλ' ὡς σὲ μοι σημαίνοντος τὸ ἀνακλητικὸν, αἰδέσομαι ὅτι με χρείαν ὑπ' ἔχεις. Poteſt & à re navtica ſumptum videri. qâ imagine eâdem ferè in argumento eodem uſus eſt Epictetus *Enchir. c.* 7. Καθάπερ ἐν πλῷ, ἧς πλοὶ καθορμιζόντος, ἂν ἐξέλθῃς ὑδρεύσασθαι, ἄθυρα ἀστράγαλον, καὶ κοχλίδιον ἀναλέξῃ

ἀναλόξῃ ἢ Κολλάκειον, πετταῖς [al. πάτταις] ἢ δεῖ τῷ διδόναι ὅτι τὸ πλοῖον, ἢ συνεχῶς ὑπερέχεσθαι, μή τι σὺ γε ὁ κυβερνήτης κελεύσῃ, ἢ τότε πάντα ἐκεῖνα ἀρίεναι, ἵνα μὴ διδυμῶ εἰσβλυσθῇς, [ἐμβλυσθῇς vulg. perperam.] ὡς τὰ σκάφατα. ὅταν ἢ ἐν βίᾳ, ἐὰν δέῃται αὐτῇ βοηθείᾳ ἢ κοχλίᾳ γωνιαίῳ ἢ παιδίον, ἐδὲν κωλύσει. ἐὰν ἢ ὁ κυβερνήτης κελεύσῃ, τρέχε ὅτι τὸ πλοῖον, ἀφεὶς ἐκεῖνα πάντα, μηδὲν ὑποστρεφόμενος· ἐὰν ἢ γέρων ἢς, μηδὲ ἀπαλλαγῇς ποτε τῆς πλοίᾳ μαχαίρᾳ, μήποτε κελεύσῃς ἐλλίψαι. Vide ad *l.* 9. § 3. & *l.* 11. § 20. qo loco, qod ἀνακλητικὸν istic, ἐνδύσαμον idem dici videtur.

Ἐυλυτες] Citat Svidas è Marco istà, sed non explicat. Sic *infr.* §. 7. ἐυλύτους ἀπειρ. & § 16. ἴυλυτον. Potest autem τὸ ἴυλυτον istud à vestitu sive *calceatu* translatum videri, qi qò minùs arctè astringitur, eò faciliùs exolvitur & exuitur. De Iphicrate Diodor. Sicul. *l* 15. Τὰς ἢ ὑποδήσεις τῆς φαντάσεως ἐυλύτους ἢ λύσας ἐποίησε, τὰς μὲν τὰ πρὸς ἰσχιαπάδας ἀπ' ἐκείνης καλωμένας. Indè Luc. *c.* 3 *v.* 16. λύειν τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων. qem locum tractans, & more suo in allegoriam trahens, Clemens *Strom. l.* 5. χρῆναι γὰρ τὸν καθαιρησόμενον, ἀπολύειν τὰ σώματος, ἢ ἅ τούτου ἁμαρτήματα ἢ ψυχῶν, ὥσπερ τῶν δεσμῶν ἢ πόδα. Ità Lucret. *l.* 1.

—*vita* qoqe *omnis*
Omnibus è nervis atqe ossibus exoliätur.
—*veluti cùm lubrica serpens*
Exuit in spinis vestem—

Sicut idem *l.* 4. & *l.* 3.

—*vestémqe relinqere ut anguis,*

Gavderet.— de anima corpus exuente. De Diogene Cynico Epictet. *l.* 3. *c.* 26. ἐλεύθερος ἦν, ὅτι ἀπεβεβλήκει πάσας τὰς τῆς ἐλευθερίας λέξας· πάντα ἐυλύτα εἶχε, πάντα μόνον περιεστιόμενα. *omnia appensa tantùm, non adstricta habebat.* Interpres enim doctissimus peiperam reddidit; *Omnia à seipso pendentia.* Potest & à *fructibus maturis*, qæ sponte suâ decidunt, qm immatura valdiùs adhæreant. Theophr. *de caus. plant. l.* 5. *c.* 4. Παπαιθεῖς, ἐὰ ὁ καρπὸς, αὐτόματος ἀπορρεῖ· ἀεὶ ἢ τὸ πεπανθῆναι, μᾶλλον ἰσχει ἢ περιστατικόν. Vide *l.* 12. § 3. Cicer. *de Senect. sicut poma ex arboribus, si cruda sunt, vi avelluntur, si matura & cocta, decidunt: sic vitam adolescentibus vis aufert, senibus maturitas.* qod Senec. *epist.* 30. *Senectus leniter emittit, non repente avulsum vitæ, sed minutatim subductum.* Vide *l.* 9. § 3. Aptissimè ad Marci mentem, Idem in *Oedip.* 4. 2.

Animam senilem mollis exolvit sopor.

Contendi autem possunt cum Marci istis Epicteti illa *dissert. l.* 2. *c.* 6. Ἀλλὰ χρυσίνα μὲν πάντων ἦν τὰ πάντα· ἐπειδὴ τῆς σάλπιγγος ἤκουσεν ἢ ἀχαλκάνης, ἀπέχει. ὅτου προῃρήσεται ἐδόξεν αὐτῷ, τὸ διάφορον τοῦτο, ἢ τὸ ἴδιον πιεῖν, ἢ ἐδὲν ἴδιον, ἐδὲ τῆς ἀναγκης κρείσσω, ἐυλύτως ἀπαχθήσεται αὐτῇ· ἀλλὰ κλαίοντες ἢ στένοντες πάντων ἃ πάντων· & fortassè istic etiam ἐυλύτων fuerat. vide *ad l.* 8. § 33. *l.* 9. § 3.

Μήτε ὄρκου διόμου] Juramentum omne viro ejusmodi, qalem Marcus istic delineat, variis rationibus nevtiqam necessarium videri possit. Ac primò qidem διὰ τὸ ἀξιόπιστον. qia, cùm veracem se jugiter ac constantissimè exhibuerit, etiam injurato à qibusvis fides adhibebitur. ἢ γίγνεται πίστεως ἀνθ' ὅρκων ὁ τρόπος· ut Libanius *orat.* 28. In qm sententiam arguté Clemens *Strom. l.* 7. Τὸ ἀληθεύειν κτῆσιν ὅρκων, μᾶλλον συμφωνίας τῆς κτῆσιν τὸ ἀληθὲς ἡγεῖται· τὸ ἐπορκεῖν [ità Heins. qod vulg. ἐυρεῖν.] ἵνα σαφηνίζῃ κτῆσιν τίνων χαρίζηται τίνι ἐν τοῖς καθήκουσι. πῶς τοίνυν ἔτι τὸ ὅρκου χρεία, τῷ κτῆσιν ἄκρον ἀληθείας βίωνται; Clariùs Isidor. Pelus. *l.* 2. *epist.* 148. Ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ βίωντων λόγος ὅρκου πιστότερος ταῖς πάντων ὀφθαλμοῖς ἀναισίντων στεφανοῦται φάρος. ἐκεῖνον, εἰ πις δίκης βωλόμενος τοῦ βίωμου. Sed & Pythagoras, sectatoribus suis præcipiebat, Μὴ ὀμνύναι θεὸν ἀπλῶς· ἀλλὰ αὐτὸν δεῖν ἄξιόπιστον παρέχειν. Laërt. *l.* 8. Qod Gregor. Naz. in *Iamb.*

Ὅρκον ἢ φεῦγε πάντα. πῶς ἔν· πείσομαι;
Λέξω, τρόπῳ τε τὸν λόγον πιστωθήσῃ.

De Essenis Josephus *captiv. Jud. l.* 2. *c.* 12. πᾶν μὲν τὸ ῥηθὲν ὑπ' αὐτῶν ἰσχυρότερον ὅρκου τὸ ἢ ὀμνύειν αὐτοῖς ἀφίστατο, χωρεῖν τι τῆς ὑποψίας ὑπολαμβάνουσιν· ἤδη γὰρ δὴ κατεγνωσμένοις φασὶ τὸν ἀπιστήσειν δίχα θεοῦ. Cicero *pro Balbo*: Athenis aiunt, cùm quidam apud eos, qi sanctè gravitèrqe vixisset, & testimonium publicè dixisset, & ut mos Græcorum est, juranti caussâ ad aras accederet. unâ voce omnes judices, nè is juraret, reclamâsse. Xenocrates is fuit, uti docet Laërt. *l.* 4. in *Xenocr.* Ἦν ἢ, inqit, ἢ ἀξιόπιστος σφόδρα· ὥστε μὴ ἔχὸν ἀνώμοτον μαρτυρεῖν, τότῳ μόνῳ συνεχώρουν Ἀθηναῖοι. Sed & Val. Max. *memorab. l.* 2. *c.* 10. qi hoc ipsum ubi retulerat, subjunxit; *Judices, qod sibimet ipsis post modum dicendæ sententiæ loco remissuri non erant, sinceritati ejus concedendum existimarunt.* Vide qæ de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. Plavt. *Amphitr. Act. Scen.*

Nam injurato scio plùs credet mihi, qàm jurato tibi.

Ità qod apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 27. Æschylus;

Οὐκ ἀνδρὸς ὅρκοι πίστις, ἀλλ' ὅρκων ἀνήρ.

Dat fidem vir juramento, non juramentum viro:

sive ut Grotius reddit,

—*vir sacramento fidem*
Debet mereri, non sacramentum viro.

Deinde, διὰ τὸ ἀσφαλέστερον ἢ τὸ ἀσφαλές. qia, cùm sit sponte suâ æqi boniqe tenacissimus, juramento nihil opus habiturus sit, cujus religione ad officium suum præstandum adigatur. Etenim qemadmodum de legibus Demonax Cynicus apud Lucian. οἱ γὰρ δοὶ νόμων ἢ δέονται, nimirum, πειθοῦς ἱκανῶς

διά-

διὰ τὸν λόγον, ἃ ἄλλοι ἄκοντες διὰ τὸν νόμον. οἱ γὰρ ἀληθῶς φιλοσοφοῦντες μόνοι πείθονται ἑκουσίως, ἃ πείθονται ἄκοντες οἱ λοιποὶ διὰ τὸν νόμον, ὥσπερ ὑπὸ πληγῆς κυνὸς ἢ μαλεῦ ῥάβδου τινὸς ἀδόντως ὑπομένοντες, καὶ σχεδὸν τὸ δεινὸν ὑπαβλέποντες. Xenocrates apud Plut. *adv. Colot.* & *de virt. moral.* Et Constantius Imper. *orat. pro Themistio:* Ἐπὶ δυσὶ τοῦτ' ἦν πᾶσιν ἀνθρώποις φιλοσοφεῖν, τῇσι ὀλίγοι νόμων ἀνέλυσε· ἐκ ἂν ἦν χρεία. ὧν γὰρ νυῦ διὰ τὸ λίαν ἀπήχθησθαι, ταῦτα ἂν ἐμόσων ὀλίγα ἐπιμελέστερον. Itaque Aristippus, Τί κωλύει ἔχειν τοὺς φιλοσόφους, requisitus, respondit, referente Laërtio; Ἐὰν πάντες οἱ νόμοι ἀναιρεθῶσιν, ὁμοίως βιώσομεν. *Eodem quo nunc vivunt modo victuros philosophos, etiamsi leges omnes tollerentur.* Siquidem id suâ sponte facient, quod legibus facere coguntur. De juramento pariter dici poterit; nihil istoc viro bono opus, quò ad id quod est officii sui obeundum, vel impellatur, vel obstringatur: quum sponte suâ facturus sit illud, quod alii vix etiam juramenti vinculis constricti exequantur. Ità M. Fabius fugientibus cohortibus post Q. Fabium in prælio occisum; *Hoc jurástis,* inquit, *milites? fugientes vos in castra redituros? adeò ignaviſſimos hostes magìs timetis, quàm Jovem Martémque per quos jurástis? at ego injuratus aut victor revertar, aut prope te hic, Q. Fabi, demicans cadam.* Liv. *l.* 2. De Numa Livius idem *l.* 1. *Eâ pietate omnium pectora imbuerat, ut fides ac jusjurandum, propulso legum ac pœnarum metu, civitatem regerent.* Cæterùm Fabium fides pietásque in patriam etiam citra juramentum in officio continebant. Atque hoc est quod Solon, ut Laërt. *l.* 1. Κελεύοντα ὅρκῳ πιστεύειν ἔχει. Quanquam nec *injuratus* prorsus vir bonus: *sacramento,* non vulgari tamen illo, adactus, sed sanctiore etiam, si qid in istis aliud alio sanctius æstimatur, qódque facit, ut illius idcirco nullus indigeat. Senec. *epist.* 37. *Quod maximum vinculum est ad bonam mentem, promiſſi virum bonum. Sacramento rogatus es.* & *epist.* 65. *Sapiens, assectatórque sapientiæ, velut sacramento rogatus,* &c. Et *de vit. beat. c.* 15. *ad hoc sacramentum adacti sumus.* Cæterùm ego sensui, quem priore loco proposueram, ἐμμένω. Tertiò denique (id quod Marcum istic cum primis velle, nullus ambigo) διὰ τὸ αὐτάρκως καὶ ἀσφαλῶς· qia eo sit animo eâque sui fiduciâ, ut juramentum interponere nihil habeat necesse, si dicenti fides derogata fuerit; cùm ab aliorum de sese opinionibus ac judiciis bonum suum ac beatitatem nevriquam pendere persvasum habeat. qò spectat & quod sequitur, ut nec juramentum proprium, ità nec testimonium alienum, sic affecto, usui (necessário saltem) futurum.

Μήτε ἀνθρώπου τινὸς μάρτυρος] Ità *l.* 7. § 62. ἔστι ἀπιστεῖν αὐτῷ, &c. *parùm pensi habiturum, etiamsi non ipsi fidem adhibuerint, talem esse reverâ, qualem præ se fert.* Τί δ' ἐρεῖ τις ἢ ἐπιλήψεται περὶ αὐτῶν, ἐὰν εἰς νεῦν βάλλητε. *lib.* 10. § 11. aliud est autem quod *lib.* 9. § 29. μὴ ἀφιβλέπτε, εἴπῃς εἰσονται.

Ἐν ᾧ τὰ φαῦλόν] Vitiosa proculdubio scriptura ambigua satis emendatio. Eruditus Vir D. Boot. vult ἐν ᾧ, quasi dicat: *hoc unum cum primis attendatur,* vel *agatur.* quomodo Apost. *ad Philip. c.* 3. *v.* 13. ἓν δέ. *Unum hoc* est quod ago, quod attendo. Ego existimaverim legi posse, ἐν δὲ, vel, qia id forsan poetarum est peculiare, ἐνὶ ᾧ, αὐτὸ τὸ ἐνεστὸς ᾧ, *ineſt autem* hujusmodi, quam suprà delineaveram, animi constitutioni *alacritas* jugis καὶ αὐτάρκεια. Vel si cui minùs hoc arriserit, qia moniti seu præcepti rationem præcedentia habent, ἐνῇ ᾧ, aut οὐκέτι ᾧ, *insit autem,* aut *ineſto verò,* &c. Cæterùm aliorum arbitrium esto. ego nihil statuerim.

Τὸ φαῦλόν] Apul. in *apolog. Cæterùm Platonica familia nihil novimus niſi fellum & luctum, & solenne & superum & cœleſte.* Senec. *epist.* 60. *Talis est sapientis animus, qualis mundi status super Lunam; semper illic serenum est.*

Ὀρθὸν ἂν εἴη χρὴ, καὶ οὐκ ὀρθόμενον] *Rectum igitur esse oportet, non autem erectum.* hoc est: qi *recto* ipse per se jugiter consistat *incedátque talo,* ut Horatius loqitur, *l.* 2. *epist.* 1. non qi lapsus, vel lapsabundus alienâ manu erigi opus habeat; qomodo de Hectore Homer. *Il. n. v.* 272.

--ὁ δ' ὕπτιος ἐξεταρύσθη

Ἀσπὶδι ἐϊγχιμφθείς· ἐπὶ δ' αὖλ' ὄρθωσιν Ἀπόλλων.

Et de Evryalo *Il. ψ. v.* 694.

Ὡς πλαγχθεὶς ἀνέπαλτ'· αὖταρ μεγάθυμος Ἐπειὸς
Χερσὶ λαβὼν ὄρθωσε—

Sophocles *Oedip. Colon.*

Γέροντα δ' ὀρθοῦν, φλαῦρες, ὃς νέῳ πίτνᾳ.
Fruſtra, in juventa lapſus, erigitur senex.

Plutarch. *ad præfect. indoct.* ἔστι γὰρ πιστότατον ὀρθοῦν, ἔστι διδάσκειν ἀγνοοῦντας. Neque enim aut erigere alios idoneus est, qi ipse cadit; aut docere, qi ipse nescit. Vide *ad l.* 1. § 15. Svid. Ὀρθὸς λέγεται καὶ ὀρθιος. Μάρκος. Ὀρθὸν ᾧ (f. δεῖ) ἐστὶ καὶ μὴ ὀρθόμενον. Verùm sæpiùs istic jam nominatus & deinceps nominandus, non sine grati animi significatione, D. Boot. aliorum hæc accipit. *Esset,* inqit, *plus quàm Stoica rigiditas, ἀναμαρτήτου exigere à sectatoribus sapientiæ, cùm illa non nisi ipsis sapientibus competat. deinde sibi ipsi contradiceret, ut qi passim monet à peccatis quidem cavendum esse omni curâ & diligentiâ; sin in aliqa prolabaris, resurgendum esse, & meliora monstranti obtemperandum.* Vide *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 9, 10. & *l.* 6. § 11, 21. & *l.* 8. § 16. *Qin & l.* 7. § 12. *iisdem verbis, qæ hic difficultatem pariunt, sed sensu diverso,* Ὀρθὸς, ἢ ὀρθόμενος. *Sensus itaque, ni fallor, hic est.* Ὀρθὸς inter alia valet, qod Latinis *erectus* vel *surrectus;* τὸ ἐφεστὸς καὶ ἄνω βλέπον, καὶ μὴ συγκεκυφὸς, ut

Græci Grammatici exponunt. Ità Xenoph. in *Sympoſ.* Μετὰ ἢ τοῦτο κύκλῳ εἰσηνέχθη πεῖμενος ξιφῶν ὀρθῶν. Theophr. *l.* 5. *de cauſ. c.* 4. μὴ τιὼ τομὼν, ὅταν ὀρθὰ καθῇ, πολὺ ὕδωρ ἀρῖνοι. Lucian. ἀφὶ ἧς ἐπὶ μιᾷ σωιόντων, μηδ' ὅτου καθίζης ἔχων ὀρθός. Vult igitur Marcus, *è diſciplinæ ſuæ placitis, ut rectus inſiſtas, itaque per te, ità ut externis veluti fulcris non indigeas: alioqui ſore, ut ſemper verſeris in metu ruinæ, videlicet fulcris illis* (*honore, divitiis, liberis*, &c.) *in quæ te inclinabas,* ac *qibus te probè ſuffultum putabas, ſubductis; quod facillimè ac multis occaſionibus fieri poteſt.* igitur hæc verba nihil aliud volunt, quàm illud tritiſſimum Stoicorum dogma, *Viro ſapienti debere omnem felicitatem intra ſeſe repoſitam eſſe, ità ut non pendeat à rebus externis, extra ipſius poteſtatem ſitis.* Itaque ſic interpretor, *Oportet ut ſtes erectus, non ut erectus venearis ab aliis.* Vide Platon. in *Menex.* ſupr. *ad l.* 2. § 11. Marcus ipſe *l.* 7. § 2. Τοῦτο πάθε, ἢ ὀρθὸς εἶ. favent huic interpretationi, & antegreſſa illa, τὸ ἀσφαλὲς τῆς ἔξωθεν ὑπηρεσίας, &c. qibus adjungi poſſunt & Epicteti illa, *l.* 3. *c.* 24. Ταῦτα ἔχων ἀεὶ ἐν χερσὶ, ἢ πρόσωπον αὐτὸς παρὰ σαυτῷ, ἢ μηχανὰς πιῶν, ὁπότε θέλοις τὸ παρρησιαστικὸν τῷ ὑπηρετικῷ. Ità fuerit, ſed à corpore ad animum traductum, quod de ſe Umbricius apud Satyricum *ſat.* 3. *--pedibus me*

Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.

§. 6. Εἰ μὲν χρεῖττον ἐνείσεις] Ità Epictet. *lib.* 4. *c.* 9. Εἰ τινα ἄλλα τούτων μείζονα ζηλεῖς, πίει ἀ πυθίς.

Ἀρκεῖος ἑαυτῇ] *ſuprà* § 5. teſte nullo, ope operâve nullâ indigens. Vide *l.* 9. § 26.

Καὶ ἐν τῇ εἱμαρμένῃ] Vide an non [ἐν] illud inducendum ſit: ut ſententia ſic procedat, ἀρκεῖος ἑαυτῇ, in eis quæ rationis ope adminiſtrantur, ἢ τῇ εἱμαρμένῃ, in eis quæ ἀπερισπάστως contingunt vel decernuntur potiùs.

Τῷ δείσει ἐνεισκομμένῳ ἀπόλαυε] Ità *l.* 12. § 29. dixit ἀπολαύειν τῆς ζωῆς. Senſuum prægnans dictio. Eſt enim ἀπολαύειν, ſive *frui*, cum oblectatione quadam in re adepta prorſus acquieſcere. Ideo *mediis uti, fine frui* dicimur. indè tritum illud in ſchola Theologica, *peccatum in hoc omne conſiſtere, quòd aut fruimur utendis, aut utimur fruendis.* Videatur Avguſt. *de doctrin. Chriſt. l.* 1. *c.* 22, 32, 33. Et *de Trin. l.* 9. *c.* 8. & *l.* 10. *c.* 10, 11. & 83. *quæſt.* 30. Petr. Longob. *ſent. l.* 1. *diſt.* 1. & Thom. Aquin. *Sum. part.* 1. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3, 4. Verùm Marco ipſo nemo melius τὸ ἀπολαύειν iſtud nobis explicaverit. Is *l.* 10 § 32. Ἀπόλαυσιν, inquit, δεῖ καταλαμβάνειν, πᾶν ὃ ἔξεστι κατὰ τιὼ ἰδίαν φύσιν ἐφικνεῖν· ἀπόλαυσιν ſive *fruitionem oportet ducere, quicquid ſecundùm naturam ſuam exeqi datur.* hoc autem qomodo fiat, ibidem docet. nempe, cùm eo loco illa nobis ſunt, ἵνα μὴ τοῖς ἡδυπαθοῦσιν ἢ σπευδῇ, qo *deliciæ & luxus ſunt hominibus voluptati deditis*, qi in ea nimirum ſummum bonum ſtatuunt, & qorum vita βίος ἀπολαυστικὸς dicitur Ariſtoteli *Ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 5. & *Eudem. l.* 1. *c.* 4. & ipſi ἀπολαυστικοὶ. *ibid. lib.* 2. *c.* 4. qo ſenſu & ἀπολαυστικὰ φαντάσματα, *ſuprà* § 4. qæ ἡδονικὰ *ibidem.* Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 13. *Viri officium eſt, inter alia, & beneficium dare. qare ergò dati nè non det,* (q. d. nè officio ſuo deſit) *nè occaſionem benefaciendi perdat. vobis voluptas eſt, inerti otio aſſuefacere corpuſculum, & ſecuritatem ſoporis ſimillimam appetere, & ſub denſa umbra latitare, tenerrimiſque cogitationibus, qæ tranquillitatem vocatis, animi marcentis oblectare torporem, & cibis potionibúsque intra horrorum latebram corpora ignaviâ pallentia ſaginare: nobis voluptas eſt dare beneficia, vel laborioſa, dum aliorum labores levent; vel periculoſa, dum alios è periculis extrahant; vel rationes noſtras aggravatura, dum aliorum neceſſitates & anguſtias laxent.*

Εἰ ἢ μηδὲν κρεῖττον φαίνεται] qod Flacc. *l.* 1. *ep.* 12. *--ſi cuncta putas unâ virtute minora.*

Τῷ ἐνιδρυμένῳ ἐν σοὶ δαίμονι] Vide *lib.* 2. § 13.

Τὰς φαντασίας ἐξετάζοντος] Explicat, qod ſuprà dixerat § 5. μήτε ἀνεξέταστος. Epictet. *l.* 3. *c.* 12. Ὡς γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγε, ἀνεξέταστον βίον μὴ ζῆν· ὕτως ἀνεξέταστον φαντασίαν μὴ παραλαμβάνειν· ἀλλὰ λέγειν, ἔκλεξαι, ἄφες, ἴδω τι εἶ, καὶ πόθεν ἔρχῃ· ὡς οἱ νυκτοφύλακας, δεῖξόν μοι τὰ συνθήματα· ἔχεις τὸ παρὰ τῆς φύσεως σύμβολον, ὃ δεῖ τιὼ παραλαμβανομένιὼ ἔχειν φαντασίαν; Cæterùm etiam ſupra miraculum omne cavtionem ἀκριβεστάτω idem proponit, *l.* 3. *c.* 2. ἵνα μηδ' ἐν ὕπνῳ λάθῃ τις ἀνεξέταστον παραλθοῦσα φαντασία, μηδ' ἐν ὀνείροις, μηδὲ μελαγχολῶντος. qæ & eadem ferè habet *l.* 2. *c.* 17. qo loco, nec immeritò, iſtud poſcenti ſuccamat, Ζεὺ θεὸς εἶ, ὦ ἄνθρωπε· σὺ μεγάλας ἔχεις ἐπιβολάς. neqe enim reverâ natura humana fert iſta; ſed nec divina patitur.

Τῶν αἰδημόνων πείσιων, ὡς ὁ Σωκράτης ἔλεγε, ἑαυτὸν ἀπειλυκυῖα] πείσιν Svidas τιὼ πειθὼ, id eſt, *ſuadelam, ſuaſionem* interpretatur. atqe ità Xyl. iſtic accepit, & *perſuaſionem* reddidit. Verùm πείσις, pro *morbo, affectu*, ſive perpeſſione qavis corporeâ, havd infreqens deprehenditur in medicorum aliorúmqe etiam ſcriptis. Hippocrat. *de loc. in hom.* εἴ τις βούλεται τῷ σώματος ὑπολαβὼν μέρος καλῶς ποιεῖν τὸ σμικρότατον, πᾶν τὸ σῶμα αἰδήσεται τιὼ πεῖσιν, ὁποίη ἄν τις ἢ. Galen. *de Sect. optim. c.* 10. § 18. ἐπὶ ἥπατος πείσει, ἢ ἐπὶ σπληνὸς πείσει. *in hepatis & ſplenis affectibus*: ſive, *in hepate atqe in liene affecto.* Alex. Aphrodiſ. *problem. l.* 1. *q.* 138. πυκνὴ γὰρ γίνεται ἡ ῥύσις τῶν γλοιωδῶν πείσις. eſt enim topica nervorum linguæ affectio. Caſius *problem. q.* 59. ἡ χολερὰ πεῖσίς ὅστι τῆ στομάχῳ. Cholera ventriculi affectio

ſectio

fectio est. Marco etiam noſtro familiaris admodum ea vox. nam *l.* 7. § 55. πείσεις σωματικὰς, quas iſtîc *aiδηπὰς*, appellat. & *lib.* 5. § 26. τὰς πείσεις ἐν τοῖς μαθήμασι. & *lib.* 6. § 51. voluptuarium hominem dixit, ἰδίαν πεῖσιν, id eſt, *corporis ſui affectionem* ſive *paſſionem*, pro ſuo ſummo bono habere. Sed & apud Sextum Emperic. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. ubi ex Stoicorum ſententia dicitur, τὸ ἡγεμονικὸν ἐτρεφῶς κατ' πεῖσιν. Et ἰδίωμα πείσεως εἶ τινὸ φαντασίας· quam & τύπωσιν ἐν ψυχῇ ex eorundem mente *ibidem* definit: de qa vide *infr.* § 16. reſtituenda eſt huic vocabulo ea ſignificatio: cùm Gentianus interpres *perſuaſionem* paſſim verterit. mutanda inſuper & corrigenda vox eadem apud Plut. *de irac. cohibend.* ubi πεῖσις ὁμοίως vulgò exhibetur, qod viros eximios Joan. Hartungum, Deſ. Eraſmum, Gilb. Cognatum in fraudem illexit, dum nunc *Obedientiam*, nunc *Perſuaſionem Homericam* vertunt, novúmqe indè proverbium exculpunt: qum πείσῃ, non πεῖσις, legendum ſit, cùm ex Plut. eodem *de Loqac.* & Homero ipſo *Odyſſ. v'. v.* 23. tum & ex Syneſio *de Calvit.* ubi dicit, πάρεσον ἐπείσῃ, φασὶ, τινὰ παρρησίαν. ità enim legendum, non ἐν πίσῃ, qod Beat. Rhenanum, & hunc ſecutum Hadr. Junium fefellit, qi ad *Piſæa certamina* alluſum avtumabant. qum πείσῃ ibi, qomodo & in Homeri loco illo, unde iſtud avtores illi mutuati ſunt, χοινίκιον ἀσκωρεῖον, id eſt, *funis anchoralis* ſit. qod & Favl. Leopardus monuit *emend. l.* 15. *c.* 19. malè enim Evſtathius πεῖσαν ibi τινὰ πειθὼ interpretatur. meliùs Heracleonis *ſcholia*, qæ cùm ſint hoc loco fœdiſſimè depravata, ità reſtavranda ſunt. Ἐν πείσῃ, ἀντὶ τοῦ κατ' χώραν. οὐκ ἔτι ἦν ἐν κινήσει, ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ ἔμενεν. Aſtipulatur Heſychius, qui Poetæ verba adducens, Πείσῃ, inqit, πείσματι· ἢ χώρᾳ. Et mox: Πείσματα, χοινίκια ἀπόγεια, ταρυμήτια. Talem nempe vult animi ſtatum, qalem deſcribit apud Plut. *de virt. moral.* neſcio qis verbis hiſce; qæ etiam, qo emaculem, libentiùs lavdo;

——ἠῦτε (ρηῦ) vulgó.]

Ναῦς, ὅτις ἐν μὲ γῆς * ἀνήρμηῦ βείσεις, [* ἀνήρμηται]
Πνεῖ δ' ἔσεις, ἡμῖν δ' εὐκρατεῖ τὰ πείσματα.

Verùm latiùs evagati ſumus: ad Marcum revertamur. Apud Platonem à Socrate ubi omnino uſurpetur vocabulum iſtud, nondum reperto. παθημάτων dumtaxat αἰδητῶν, qod τῶν πείσεων αἰδητικῶν fortean æqipolleat, meminit Plato in *Timæo.* Itaqe verba illa, ὡς ζωκράτης ἔλεγε, ad ſeqentia potiùs referenda exiſtimo, deſignariqe locum illum Platonis ex *leg. l.* 1. (unde & *ad l.* 2. § 2. qædam ſuprà delibavimus) ubi is ſub Hoſpitis Athenienſis perſona; poſtqam τὰ πάθη, ſive *affectus*, dixerat, *inſtar nervorum* vel *funiculorum* qorundam, *nos in diverſas partes alternis diſtrahere, nunc ad virtutem*, qæ ex altera; *nunc ad vitium*, qod ex altera parte ſit ſitum; ſubjungit, μᾶ φησὶν ὁ λόγος δεῖν τῷ ἕλξεων ξυνεπόμενον ἀεὶ, καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης, ἀντέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύμασιν ἕκαστον. ut ſit ἀφέλκειν hîc noſtro, qod ἀντέλκειν ibi Platoni; qod & noſter forſan ſcripſerit. Illud tantùm inter Platonem Marcúmqe intereſſe poteſt; qòd ille *affectibus* nos virtutem versùs *attrahi*, & attrahentibus nos tradere totos voluerit; hic ab *affectibus* ipſis nos prorſus *abſtractos* velit, qos vitiorum loco habebant Stoici, Peripatetici non item. Perpendat inſuper & lector ſagax, an non iſta, ὡς ὁ ζωκράτης ἔλεγε, loco ſint mota, cùm prioribus illis, τὰς φαντασίας ἐξετάζοντος, proximè ſubjuncta eſſent.

Τοῖς θεοῖς ὑποτεταγμένος ἑαυτὸν] Vide Cleanthis votum, *ad* § 4, Et Marcum *ſupr.* § 5. Epictet. *l.* 4. *c.* 3. Ἐλεύθερος γὰρ εἰμὶ, καὶ φίλος τῷ θεῷ, ἵν' ἐκὼν πείθωμαι αὐτῷ. τί δ' ἄλλων ὑβρίζειν ἀνθρώποις δεῖ με δεῖ, ἢ σώματος, ἢ κλήσεως, ἢ ἀρχῆς, ἢ φήμης, ἁπλῶς ὑβρίζ.—ὑβρίζειν δύναμαι παρεσκευάσθαι τοῦ ἑτοίμου αὐτόν.—τότε τοῖς διατάγμασι ὑποτεταγμένον εἶ δεῖ, ἢ τοῖς Μασσαίοις καὶ Καισαρι. ecqid pium magis?

Τῶν ἀνθρώπων φρονηματώδη] hoc enim exigit à nobis humana natura, ſive humanitas ipſa. Vide *ſupr.* § 4.

Τότε πάντα τὰ ἄλλα μακρότερα καὶ δυστελέστερα] Vide *l.* 7. § 72. Jo. Chryſoſtom. in *Matth. orat.* 49. alludens ad Chriſti illud *ibid. c.* 6. *v.* 33. καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Καὶ γὰρ προθυμίαν ταῦτα ἐκείνων. ὅτως δυστελῆ ταῦτα καὶ μικρὰ, πρὸς ἐκεῖνα ἐξελάζόμενα, κἂν μεγάλα ᾖ. Ex Platone Plut. *de util. ex inimic.* & *adv. Colot.* Ἅπας γὰρ ὁ πόνος γῆς καὶ τοῦ γλυκέος χρυσοῦ, ὡς ἀντάξιος ἀρετῆς. Itaqe Solonis illud ſemper ad manum, imò in mente habendum monet, cujus etiam in *lib. de profect. indic.* & *de tranqill.* meminit; & Stob. integrum *tom.* 2. *tit.* 1. exhibuit; qo modo & in Theognidis monitis reperitur, *v.* 315.

Πολλοὶ μὲν πονέουσι κακοὶ, ἀγαθοὶ δ' πόνον αὖτις·
Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς ὲ διαμειψόμεθα
Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον· ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδόν ἐστι,
Χρήματα δ' ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.
Dites ſæpe malíqe, bonóſqe adfligit egeſtas:
At mihi virtutis muncra divitiis
Permutare neſas. manet uſqè immobilis illa:
At fluxas nunc hic, nunc habet alter opes.

qod Marcus etiam verbis mox ſeqentibus affirmat. Baſilius item Cæſar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Magiſt. *orat.* 1. Τὰ μὲν ἄλλα ἧττον, ὲ μᾶλλον ἧττον ἢ ἔχοντα, ἢ καὶ ὑπνοῦντ ἧττον ὁπωσοῦν ὄντα, ὥσπερ ἐν παιδιᾷ κύβων, τῇδε κἀκεῖσε μεταβαλλόμενα. μόνη δὲ κλήματος ἡ ἀρετὴ ἀναφαίρετον, καὶ ζῶντι καὶ τελευτήσαντι παραμένουσα. Ὅθεν δὴ καὶ Σόλων μοι δοκεῖ πρὸς τοὺς εὐπόρους εἰπεῖν, τὸ, Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς ὲ διαμειψόμεθα, &c. Rectè omnino. Siqidem, ut Plato *Phædone*;

Νομίσματα μὴ μείζω σοὶ ἐλάττω καλαλάβῃτε· ἐκεῖνο δ' μόνον τὸ νόμισμα ὀρθὸν, αὐτὸ ἃ δεῖ πάντα ταῦτα ὠνύμφα τε καὶ παραπήγματα καλαλάβῃς, φέρωσι.

Μηδενὶ χάρειν δίδου ἑτέρῳ] χάριν διδόναι, ἀγωνίζειν, παραχωρεῖν, cedere, concedere, admittere, itaque semet ipso locum præbere. Ità usurpat apud Athenæum *dipnosoph. l. 9.* Posidippus in *Saltatricib.*

--τῷ κένῳ χάρειν δίδου. *Vanitati da locum.* id est, vanus esto & pompaticus. Casavb. *ib. c. 5.* Aristides *ad Rhod. de concord.* ὁ δίδους χάριν τοῖς παροξυσμοῖς. *non dabit locum exacerbationibus*; hoc est, non admittet in se, eisve superatum & abreptum sese dabit. Liban. orat. 19. *pro saltatoribus adv. Aristidem:* καὶ μηδαμοῦ δίδωσι χάριν αὐτῷ. *Et locum criminationi nequaquam dedisse.* Gregor. Naz. *orat.*

Οὐ χάριν δίδως ὀδυρμοῖς. *non das locum luctibus.* non luctui & lamentationi dedisti. Non absimilis phrasis, sed sensu pavlò diverso Pavlus, *epist. ad Ephes. c. 4. v. 27.* μήτε δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. *nec locum dederitis*, id est, ansam occasionémque præbueritis, vel *diabolo*, id est, *Satanæ*, ut Chrysostomus & plæriqe interpretes, vel etiam *calumniatori*, ut Erasmus. Et *ad Roman. c. 12. v. 19.* δότε τόπον τῇ ὀργῇ. *locum date*, id est, permittite, *iræ*, hoc est, vindictæ divinæ. Ità Chrysost. & ex eodem Theophyl. & Oecumen. συγχώρησον τῷ Θεῷ ἐπιξανθεῖν· τοῦτο γὰρ τὸ, δότε τόπον τῇ ὀργῇ. aliter itaque illic multò, quàm in Posidippi verbis, sumitur; quod vir doctissimus nevriqam advertisse videtur.

Οὐκ ἐπ' ἀπειπαίτως] Ità Apostol. *ad Corinth. ep. 1. c. 7. v. 35.* πρὸς εὐπάρεδρον τοῦ κυρίῳ ἀπερισπάστως. De Cynico item Epictet. *lib. 3. c. 22.* Ἀπερίσπαστον δεῖ ὅλον πρὸς τὴν διακονίαν τοῦ Θεοῦ. qo etiam loco forsan ἀπερισπάστως scriptum fuerit. Quod autem hìc ἀπερισπάστως, idem *l. 4. § 26.* ἀπερίξ dixit. Sed & Athenag. *de resurr. mort.* τέλος δ' ζωῆς ἁμφοτέρῳ καὶ λογικῆς κρίσεως ὑπ' ἀμαρτίαν τις εἴποι, τὸ τούτοις ἀπερισπάστως συνδιανύζειν, ὅτις μάλιστα καὶ φρόνησις ὁ φυσικὸς συνήρμοσεν, τῇ τε θεωρίᾳ τοῦ ὄντος, καὶ τῇ πρὸς ἐκεῖνον ἀδιαλείπτῳ ἀπαύστῳ ἐπαγάλλεσθαι. Hæc de usu vocabuli sensum quod attinet. Optimè Epictet. *l. 4. c. 2.* Εἰ τοῦτο κρεῖττον, ἀπόδοσον αὐτόθεν ἐπὶ τοῦτο, μηδὲ σὺ περισπάστως· οἱ ἕτεροι διαλογισμοὶ, ἐφεῖς γὰρ ἐπαμφοτερίζουσι διώκειν σφηκίαν. hoc est, quod Jacob. *epist. c. 1. v. 8.* Ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Vehementiùs idem *ibid. c.* . Ἁπλῶς ἴσθι ἐκεῖνο μόνιμον, ὃ τι ἂν ὁ ἔξω τῆς προαιρέσεως τῆς σαυτοῦ τιμήσῃς, ἀπόλεσας τὸν προαίρεσιν. forsan, ὅτι εἰ πᾶν ὁπῶν, &c.

Ἀπερισπάστως γὰρ τοῦ λογικοῦ καὶ πολιτικοῦ ἀγαθοῦ, ὃ δὴ μὲ ὑπ' ὀπῶν ἑτεροφυῶς] ità lego; cùm codices excusi pro πολιτικῶν perperam παιπικῶν habeant. Sic enim *l. 7. § 72.* ἡ λογικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις. & *l. 10. § 2.* ὅτι ἡ τε λογικὴ εὐδυὴς καὶ πολιτικὸν. Vide & *infrà § 8. & l. 11. § 21.* Est autem τὸ ἀπερισπάστως vocabulum istic ἐμφατικώτατον. hoc enim insinuat, nihil qicqam omnino dignum esse, quod *ex-adversum* virtuti etiam *consideat*, id est, qoqam modo cum ea in comparationem veniat, vel in collatione compareat. Liban. *orat. 28.* Τὸ μὴ εἶναί μοι τὸν ἀντιπαθήσοντα. *cùm nemo esset qi ex-adversum mihi consideret.* qo vocabulo & in vita sua non semel est usus, pro eo quod Apostolus τὸν ἀντιπαίζοντα dixit, *ad Thess. ep. 2. c. 2. v. 4.* tralatum à re bellica, copiisque militaribus in conspectu hostium consistentibus; ubi ex Xenophonte Budæus docet. cui adjici potest ex Zosimi *lib. 2.* illud, συχνὰς μὲν ἡμέρας ἀντικαθέζετο τοῖς φρατίμοις. qanqam Libanius εἰς τὰς καθέδρας, ὅπου δρόνους, ἢ ἐν τοῖς λόγοις διατριβόντων καὶ ἐπιδεικνυμένων, *ad cathedras sive thronos orationes conficientium & specimen facultatis suæ exhibentium* respexisse videatur. Optimè Epictet. *l. 1. c. 2.* Ὁ γὰρ ἄπαξ εἰς τὸν δεῖ τοῦτον σκέψιν καὶ τὰς τῆς ἐντὸς ἀξίας συλλαβεῖς καὶ ὑπερίζων, ἔγνως ὅτι τῆς ἐπιλογισμῶν τὸ ἴδιος προσώπου.

Πάντα ταῦτα] *hæc omnia.* Xyl. *horum qicqam* potiùs. suprà enim ἓν ὅτι ἓν dixit. ità כל Hebræis. Exec. c. 18. v. 11, 13. והוא את־כל־אלה לא עשה Etiamsi *omnia ista non admiserit; sed in montibus comederit, vel uxorem proximi sui pollucrit, &c. non est victurus,* את־כל־התועבות האלה עשה *qia ex abominandis istis ullum patraverit.* את־מאחד־מאלה id est, *unum* quodpiam *ex eis.* v. 10. ità solvitur τὸ ἐναντοφανὲς. Exod. cap. 20. v. 10. in *lege Sabbataria* לא תעשה־כל מלאכה & Græc. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον. *ne facito opus ullum*, sive *operis qicqam, in ea.* Exod. c. 34. v. 10. בכל־הגוים ἐν παντὶ ἔθνει. Lat. *nec in ullis gentibus.* sive, *in ulla gente.* Psal. 147 v. 20. *non sic fecit* לכל־גוי Græc. παντὶ ἔθνει. Lat. *omni nationi.* id est, *ulli.* Demosth. *in Mid.* πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτα λεκτέον. *qidvis potiùs qàm ista dicendum.* Lat. interpres *Deut. c. 5. v. 8. Non facies tibi sculptile, neqe similitudinem omnium qæ in cœlo sunt.* id est, *ullius*, sive *cujusqam eorum qæ in cœlo sunt.*

Κἂν πρὸς ὀλίγον] Inter cætera profectûs in virtutis studio stadióqe indicia, ponit istud Plutarchus; Τὸ μηδὲν ἔτι μικρὸν ἡγεῖσθαι σφᾶς ἁμαρτανομένων, ἀλλ' ἐξελαύνειν καὶ προσέχειν ἅπασιν. ὥσπερ γὰρ, inqit, οἱ τὸ πλουτεῖν ἀπολωκότες, ἐν ὑδρίᾳ τινὶ τετρυμένα τὰ μικρὰ διαπλήματα, μηδὲν οἰόμενοι ποιεῖν μέγα τὸ μικρῷ τινι προσπίπτειν, ἢ δι' ἐλπὶς ἐμπορίᾳ τὸ τέλος βαλίζεται τοῦ πλούτου σωθῆναι τινὰ φιλοσπλαγχνίαν· ὅτως ἐν τοῖς πρὸς ἀρετὴν προκόπτουσιν, ὁ μὲν πολλὰ συγχωρῶν τῷ, τί γὰρ τὸ παρ' ἕτερος καὶ νῦν μὲν ὕπως, αὖθις ἢ βέλτιον, ἀλλὰ προσέχων ἐκείνῳ, κἂν εἰς τὸ μικρότατον ἢ κακία ποτὲ σφᾶς ἁμαρτημάτων ἐνδῦσα συγγνώμην πεζεται, δυσ-

ανα-

ἀναγκῆς· καὶ ἀναπολόγητον, ἁπλοῦς ὢν ἕνεκα τοῦ ἁπλῶς ζῆν καὶ ἁπλῶς ἑαυτῷ, καὶ οὐ δι' ὑποσῶν ἀξιῶν ὑπηρετῶν. τὸ δὲ μηδὲν οἰκεῖον, κατ' Ἄγκυλον, μέγα, μηδ' ἔχειν, συγχωρεῖς φεύγειν τὰ μικρὰ ποιεῖ καὶ ὀλιγώρους. Vide *supr. ad l.* 2. § 16. sed & *l.* 1. § 8.

Κατεχράσατον ἄρνα] Tatian. Assyr. *adv. Græc. c.* 47. Τιμᾷ γὰρ πονηρίας σύσσιτον ἐοικυῖαν τῇ τῶν βεκχυτάτων ἀνθρωπίνων ἐσμῷ· ἃ τε δὴ μικρᾶς ἀφορμῆς τὸν πονηρὸν κραδαίνοντος. Epict. *diss. l.* 4. *c.* 3. Ὀλίγων γὰρ χρεία δεῖ πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν, τὴν πάντων ἀναγκαιοτάτην, μικρᾶς ὑποροπῆς δεῖ λέγω. Ἵν' ὁ χυδαιότατος ἀνὴρ ἐφικέσθαι τοῦ πλοίου, ἃ χρείαν ἔχει τὴν αὐτῆς παρασκευῆς, ὅσην οὐ τὴν σοφοῦ· ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἀνεμον ἐπιτρόπου· [ἐπιτρόπου. f. permiserit, non obverterit, ut Volph.] κἂν μὴ αὐτὸς ἐκὼν, ἀναπαρευδυμιῶν δ', ἀπόλεται. τοιοῦτόν δεῖ τι καὶ ἐνταῦθα μικρὸν ἀνευρίσκειν, ἀπλᾶ πάντα. Idémque *Enchir. c.* 50. Ὅσα παρά μίαν ἕξιν καὶ ἐνέργειαν, ἢ σώζεται, ἢ ἀπόλλυται πρόσκοπα, ἢ σώζεται. Ita restituit Is. Casaubonus; quem non avidio tamen vertentem, *semel victum esse & cessisse*, aut non, destruit quod perfectum est, vel servat. προσκοπὰ siquidem *profectum*, non *perfectum* sonat. at quod perfectum est non proficit. Sed ea forsan mente Laërt. *l.* 7. Ζήνων. Δοκεῖ δὲ αὐτῶν μήτε τὴν διαφωνίαν ἀρίσκειν φιλοσοφίᾳ ἐπεὶ τῷ λόγῳ τούτῳ προσλέγων ὅλον τὸν βίον, ὡς καὶ Ποσειδωνίῳ ἐν τοῖς προτρεπτικοῖς. quem locum tamen minùs sincerum existimo. Non dissimile his quod de pictura Aristid. περὶ τοῦ ἐξορχισθῆναι ἢ γραμμὴ σωθεῖσα τὸ πᾶν ἔσωσε. *linea una servata totum servat.* minùs enim clarè Canter. *linea observata totum absolvit opus.* Senec. *epist.* 85. *Si in nostra potestate non est, an sint affectus; nè illud quidem est, quasi sint. si ipsis permisisti incipere, cum cæpêre suis crescere, tamque erunt, quanti fient. Adjice nunc, quòd ista, quantumvis exigua sint, in majus exercentur. nunquam pernaciosa serunt modum. quamvis levia initia morborum, serpunt; & ægra corpora minima interdum mergit accessio. Illud verò cujus dementiæ est credere, quarumrerum extra nostrum arbitrium posita principia sunt, earum nostri esse arbitrii terminos? quomodo ad id finiendum satis valet, ad quod prohibendum parùm valuit? cùm facilius sit excludere, quàm admissa comprimere.* Et *epist.* 116. *Nullum vitium est sine patrocinio; nulli non initium est verecundum & exorabile: sed ab hoc latiùs funditur. non obtinebis ut desinat, si incipere permiserit. imbecillis est primò omnis affectus: deinde ipse se concitat, & vires, dum procedit, paratu excludituv facilius quàm expellitur.* Aristot. *politic. l.* 6. *c.* 4. Ὀλίγων δὴ πονηρῶν παρόντων πολὺ ἡ κλῖνόμενον ἐν ἁρμονίοις μᾶλλον ἔσται. Marcus eremit. *de leg. spirit.* § 91. Τὰ μικρὰ ἁμαρτήματα ἐξυστελίζει ὁ διάβολος· ἄλλως γὰρ ἐπὶ μεῖζον κακὸν ἀγαγεῖν οὐ δύναται. Et § 128. Μὴ ἀφῇς ἀπεξάλειπτον ἁμαρτίαν, κἂν βεκχυτάτη τυγχάνῃ, ἵνα μὴ ὕστερον ἐπὶ μεῖζον κακὸν καταπέσῃ σε. Gregor. Naz. *orat.* 31. Τὸ κατὰ μέρος ὑφαλλόμενον, ἀναπαίδευτον μὴ τῷ θεῷ τὸ παρὸν ἔχει βλάβιμον, εἰς τὸ κεφάλαιον ἡ τῆς κακίας ἀπιστία. Qi & in *monitis* ergò *ad Virgines, carm.* 4.

Μὴ μικρὸν ἐν κακῇ δείσῃς ποτέ. μηδὲ τὸ μικρὸν
Τυΐδεΐς ἀνήσασθαι, χρεόσσον ὕστατα κύρσαι.

Joannes ὁ χρυσορρήμων in *epist. ad Rom. orat.* 12. Τιμᾷ ἀρχὴν φυλαττόμενος, καὶ τὰ μικρὰ φοβούμενος κακά. τὰ γὰρ μεγάλα ἀπὸ τούτων τίκτεται. ὁ γὰρ καθ' ἕκαστον ἁμάρτημα μανθάνων λέγειν, οὐδὲν παρὰ τοῦτο, καὶ μικρὸν πάλαι ἀπολεῖ. τοῦτο γὰρ τιμᾷ κακίαν εἰσηγαγε· τοῦτο τὰς δύσεις ἀνέῳγε τὰ λησῇ· τοῦτο τῆς πόλεως τὸ τεῖχος κατέβαλε, τὸ καθ' ἕκαστον λέγειν, οὐδὲν παρὰ τοῦτο. ὅτω καὶ ἀπὸ σμικρῶν τὰ μέγιστα αὔξεται πονήματα, ὅταν τὰ μικρὰ καταφρονῇ. Idem *in Matth. orat.* 49. Μὴ τοίνυν λέγε, οὐδὲν παρὰ τοῦτο, οὐδὲν παρ' ἐκεῖνο. τοῦτο γὰρ, τοῦτο πάλαι ἀπόλωσεν. Et rursus: Τὸ πάντων αὖ-πον ἐστὶ κακῶν τοῦτο, τὸ καὶ μικρὰ ταῦτα δοκοῦν εἶναι τὰ ἁμαρτήματα, καὶ διὰ τοῦτο ἀμελεῖσθαι. Idem *ibid. orat.* 86. Διὸ χρὴ πάλαι ποιεῖν, ἅπερ τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρτημάτων ἀναιρεῖν. μὴ γὰρ δὴ μεγάλη τινὰ φύσιν ἴδῃς τὸ ἁμάρτημα, ἀλλ' ὅτι μικρὰ, ἀλλ' ὅτι μεγάλου γίνεται ῥίζα ἀμελούμενον. εἰ γὰρ χρὴ τὰ θαυμασὸν εἰπεῖν, τοσαύτης δεῖ σπουδῆς τὰ μεγάλα πλημμελήματα, ὡς τὰ μικρὰ καὶ ἐυτελῆ. ὀκεῖνα μὲν γὰρ αὐτὴ ἡ φύσις τῆς ἁμαρτίας ὑποῤῥήδης παρασκευάζει· τὰ δὲ μικρὰ αὐτῷ τούτῳ εἰς ῥᾳδυμίαν ἐμβάλλει, καὶ ὐκ ἀφίησι ἡμᾶς διαναῦσαι πρὸς τὸν αὐτῶν ἀναλῦσαι. διὸ καὶ ταχέως γίνεται μεγάλα καθάπερ τῶν ὑδάτων. τοῦτο καὶ ἐν τοῖς σώμασι συμβαῖνον ἴδοι τις ἂν· καὶ πάλαι μὲν τὰ κατὰ ἐκ τούτου ἴδοι τις ἂν γινόμενα. ὑδρὸς γὰρ ταχέως ἀνθρῶπον ἐπισπᾶται. ἔχει γὰρ, ἔχει τινὰ αἰσθητὴν ἐγκειμένην ἡμῖν ἡ ψυχὴ, καὶ πρὸς τὰ κακὰ εὐπαθῆ, καὶ ἀνθρῶπον ὐκ ἂν τοσοῦτον ἀναισχυντήσειεν, ὡς ὑφ' ἓν ἀπαλὰ ῥῆναι, ἀλλ' ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἀπόλυται, ὅταν ἀμελῇ·— ἀπὸ μὲν ἓν δεῖ μικρῶν ὅτου τὰ μεγάλα εἰσάγει ὁ πονηρὸς δαίμων ὀκεῖνος· ἀπὸ δὲ δεῖ μεγάλων τὸ ἀπομανθάνειν, ἀλλὰ ταύτῃ μάλιστα ὐκ ἐλάττονα τῶν ἀρετῶν ἐυρεῖν. Idem *in orat. de statuis* 19. Τὸ ὀλίγον τοῦτο ἀμεληθὲν καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν καθαιρεῖ. πολλάκις γὰρ οἰκίας οἰκοδομήσαντες ἄνθρωποι, καὶ τὴν ὄροφον ὑπηρτηκότες, μιᾶς κεραμίδος ὑποτεταχθείσης μὴ ποτισθείσης ταχέως, ὁλόκληρον τὸν οἶκον ἀπώλεσαν. καὶ ἐπὶ ἁμαρτίων δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο συμβαῖνον ἴδοι τις ἄν. καὶ γὰρ ὀκεῖ μικρὸν ῥῆμα ἡνιόμενον, καὶ μὴ ῥαφὲν, πολὺ τὸ χάσμα ἐποίησε. τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς χειμαῤῥοῦν συμβαίνει πολλάκις· καὶ γὰρ ὀκείνοι μικρᾶς ἂν ὑπλάδων τινὰς μόνον εἰσόδους, ὁλόκληρον τὸ ῥεῦμα ἐπήγαγον. Et *in ep.* 1. *ad Corinth. orat.* 8. ὑδὲν μέσον κακὸν ἀφίησιν ἐκεῖ), ἃ δὴ τὸ μικρότατον· ὁ γὰρ μικρὸν ὑποστὰς, καὶ πολὺ προσθήσων ὑποστήσεται· καὶ γὰρ τὸ σῶμα, ἂν μικρὰν ὑπὸ ξίφος πλάσωσιν ὀλίγι-

τον,

τα, διαφθείρεται. καὶ ἡ οἰκοδομὴ, κἂν μικρὸν διαχάῃ, καταλύεται· καὶ τῆς ῥίζης τὸ κλῆμα, κἂν μικρὸν ὑποκοπῇ, ἀχρεῖον ἄλλησον. ὅστε τὸ μικρὸν τοῦτο οὐκ ἔστι μικρὸν, ἀλλὰ μέγιστον τὸ ὅλον ὄντι. ὅταν οὖν μικρόν τι πλημμελήσωμεν, ἢ καὶ ῥᾳδιουργήσωμεν, μὴ παρίδωμεν τὸ μικρόν· ἐπεὶ ταχέως παρῳδεῖν τοῦτο μέγα γίνεται. ὅτω καὶ ἰμάτιον ἀρχὴ λαβὸν ῥήγνυσθαι καὶ ἀμεληθὲν, ὅλον τὸ ἱμάτιον παρῳδεῖς, ὁλόκληρον τὸν ὄνον κατώκνα. ταῦτ' οὖν ἡμεῖς λεγόμενοι, μηδέποτε τῆς μικρᾶς καλαφορᾶς, ἵνα μὴ εἰς τὰ μεγάλα ἐμπέσωμεν. Jason Siracides *Soph. c. 19. v. 1.* ὁ ἐξουθενῶν τὰ ὀλίγα, καὶ μικρὸν πεσεῖται. Qem locum lavdans Avgvstin. *de Trinit. l. 12. c. 11. Non ad turpissima simul & semel profilitur.* (qod Juvenal. *Sat. 2. v. 83.*

Nemo repentè fuit turpissimus.)

Sed qomodo coluber non apertis passibus, sed squamarum minutissimis nisibus repit: sic lubricus deficiendi motus negligentes minutatim occupat, & qi spernit modica, paulatim decidet. Idémque *homil. 42. Vel levia, vel minuta nè contemnantur. de minutis guttis flumina implentur, per angustas rimulas insudat aqa, navis impletur; & si negligatur sentina, mergitur navis. Qid autem interest ad naufragium, utrùm uno grandi fluctu navis operiatur, an paulatim subrepens aqa in sentinam, & per negligentiam derelicta atqe contempta impleat navem atqe submergat?* Idem *epist. 108.* Et *in Joan. tract. 12. Etiam minuta si negligantur, occidunt. minutæ sunt guttæ, qæ flumina implent. minutæ sunt arenæ granà; multa tamen imposita premit & opprimit. hoc facit sentina neglecta, qod facit fluctus irruens. paulatim aqa per sentinam intrat, sed diu intrando & non exhauriendo mergit navem.* Videri non indignus idem *in orat. dominic. & in Psal. 118. conc. 3. & de diverss. serm. 12. & 34. & in Psal. 39.* & Rufin. *ibid.* Accedit qod de *peccatorum paritate* disserunt Stoici. Cicer. *Paradox. 3. Est peccare qasi transilire lineas. qod cùm feceris, culpa commissa est: qàm longè progrediare, cùm semel transieris, ad augendam transeundi culpam nihil pertinet.* Nec abnuit Demosthen. *Philipp. 3.* Τὸ δ' ὑγιὲς καὶ τὸ δίκαιον, ἂν τ' ἐπὶ μικρῷ τις, ἂν τ' ἐπὶ μείζονι παραβαίνῃ, τῷ αὐτῷ ἔχει λώβαν. Certè qod Jo. Chrysost. *in Act. orat. 24.* Ἐν λύρᾳ παναρμονίῳ καὶ ποικίλῃ ἐσκευασμένῃ, ἂν ἀμεληθῇ τὸ τυχὸν, τὸ πᾶν ἠμέληται καὶ διέφθαρται. Clavdantur ista monito illo Hippocratico, qod tam in re *Ethica* qàm in *Medica* est observatu digniſſimum, Μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ἀφορᾶν. *epidem. l. 6. c. 7 § 17.*

Ἐλᾶν τὸ χεῖρον] Pythagoræ monitum; ἐλᾶν βίον ἄριστον· ἡδὺν δ' αὐτὸν ἡ σωφροσύνη ποιήσει. Plut. *de sanit. & de tranqill. & de Exil.* Galen. *de affect. dignosc. & cur. c. 6.* Stob. *tom. 2. tit. 29.* Qod Senec. *de vit. beat. c. 8. Præceperunt veteres, optimam segi vitam, non jucundissimam: ut rectæ ac bonæ voluntatis, non dux, sed comes voluptas sit.* Basil. Cæs. *orat. 24.* Μηδ' ὅτι χαλεπὰ ταῦτα καὶ πόνου μεστὰ, διὰ τοῦτ' ἀπιστήσωμεν· ἀλλ' ἀναμενοῦμεν τὸ παρεσόμενον, ὅτι βίου βίον μὲν ἄμεινον ἕκαστον προαιρεῖται, ἡδονὴ δὲ ἀφροδίτῃ τῇ σωφροσύνῃ ψυχαῖς, ἐλευθερίοις τοῖς βελτίοσι. Alluſit eodem Niceph. Calliſt. *hiſt. Eccles. l. 8. c 40.* de Antonio Eremita agens, Εἰδώς γε μὴν τὸν ἄμεινον βίον τῇ σωφροσύνῃ ἡδονὴ ἑστάμενον, εἰ καὶ χαλεπός τις εἴη τανῦν ὁρᾶσθαι. Diogenes apud Laërt. *l. 6.* Δίον ὄν, ἀντὶ τῆς ἀληθινῶν πόνων τοῦ κατὰ φύσιν ἐλομένους ζῆν ὑποδυσώπησε, παρὰ τὰ δόξαντα κακοδαιμονοῦσι. καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς ἡδονῆς ἡ καταφρόνησις ἡδυτάτη φησὶ λεπτοδεῖσα· καὶ ὅσους οἱ συνεδιώκτεις ἡδέως ζῶν, ἀνδρῶς ὑπὸ τυραννίδων μαίεσιν· ὅτους οἱ τυραννίδων ἀσπασάμενοι, ἥδιον αὐτῆς τῆς ἡδονῆς καλαφρονοῦσιν. vid. *l. 12. § 6.*

Καὶ τοῦτ' ἀντίχω] Ità *l. 4. § 32.* ἀφορῖζ ἔχω. Qod Paulus *ad Thess. epist. 1. c. 5. v. 21.* Πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε. Clemens *Strom. l. 1.* ex nescio qo scripto. Γίνεσθε δὲ δόκιμοι τραπεζῖται· τὰ μὲν ἀποδοκιμάζοντες, τὸ δὲ καλὸν κατέχοντες. Epictet. *Enchir. cap. 50.* Πᾶν τὸ βέλτιστον φαινόμενον ἔστω σοι νόμος ἀπαράβατος. Vide Sect. proximam. Seneca epist. 16. *Plus operis est in eo, ut proposita custodias, qàm ut honesta proponas. perseverandum est,* &c. vide *l. 10. § 8.*

Κρεῖττον δὲ τὸ συμφέρον] Plato *polit. l. 5.* Καλλιστα δὲ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλὸν· τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idem *in Alcibiad. 1.* multis differit, τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ συμφέροντα εἶναι. Cicero ex Posidonii sententia *offic. l. 3. Nunqam potest utilitas cum honestate pugnare.* Et mox: *Accepimus, Socratem solitum execrari eos, qi primùm hæc naturâ cohærentia, opinione distraxissent. cui qidem ità sunt Stoici assensi, ut qidqid honestum esset, id utile esse censerent; nec utile qidqam, qod non honestum.* vide *l. 6. § 43.*

Τὸ ὡς λογικῷ] Vide Marcum plenius de his sese explicantem *l. 10. § 2.*

Ἀτύφως φύλαττε τῷ χείσιν μόνον] *Judicium integrum retine.* Xyl. qi & clavsulam segentem vertere neglexit. M. Cæs. *à concluſione iſta ſpecies omnes externas & apparentias plausibiles diligenter arceto.* Vúlrq; respexisse Marcum ad *typhum*, qem δεινὸν παράλογισμὸν appellat. *l. 6. c. 12.* Assentior. Veruntamen vertere malim, *judicium tantummodo à typho*, sive *pompâ externâ*, qâ fascinari solet & corrumpi, *immune servare curæ sit*, qo rerum istarum examen exqisitiùs institutas. addo etiam posse τύφου nomine τῷ ὄησιν, sive *opinationem vanam* intelligi: qo modo Monimum usurpâsse Sextus monuit ad *l. 2. § 15.* exhibitus. Cæterùm utrovis sensu ceperis, videtur ἄτυφον potiùs qàm ἀτύφως legendum. Basilius Cæsar. *orat. 12.* Ἐπειδή τι ἔχομεν παρ' ἑαυτοῖς κριτήριον φυσικὸν, δι' οὗ τὰ καλὰ φύσει πάντων δοκιμάζομεν,

διακείμαι, ἀναγκαῖον ἡμῖν ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν πραγμάτων ὁρᾶν ποιεῖσθαι τῶν πραγμάτων τὰς διαλύσεις, καὶ ὅτιν τινα δικαιοῖ, ἴσῃ καὶ δικαιοσύνῃ γνώμῃ τοῖς ἐναντίοις βοηθοῦντα, πείθωσι μὲν τῇ ἀρετῇ, κρίνωσι δὲ τὴν κακίαν. οὗ πορεία καὶ σωφροσύνη παρά σοι κείνεται· καὶ ὑγιὴς φαίνεται σε ὁ νοῦς πιστεύων τὸ δικαστήριον· καὶ μὲν ἡδονὴ συμπορεῖ τῇ πορείᾳ· ὁ δὲ φόβος τὸ δεῖν σωφροσύνῃ σωίζεται. ἐὰν μὲν ὦν κρίνῃς τὴν ἁμαρτίαν, ὡς ἡ νικῶσα τὴν σωφροσύνην, εὐδείαν ἐποιήσω τὴν κείνην τῶν πράγματος· ἐὰν δὲ τῇ ἡδονῇ δῷς τὴν ῥοπήν, σεσιμοίτεραν ἀποφήνῃς τὴν ἁμαρτίαν, σκολιὸν ἐποίησω τὸ κρίμα.

§ 7. Ὁ ἀναπείσει σέ ποτε τὸν πᾶν παρελθεῖν] Justin. *apolog.* 2. Ἐκ παντὸς τρόπου, καὶ πρὸ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, τὸν φιλαλήθη, καὶ μᾶλλον ἀπειλῆται, τὰ δίκαια λέγειν τε καὶ πράττειν αἱρεῖσθαι δεῖ. Polyb. *l.* 4. Ἀλλά μοι δοκοῦσιν οἱ γνῶσιν τὴν ἀνδρῶν, καὶ κατ' ἰδίαν ἀεί ποτε δεῖ πλείονος ἀξίαν ποιεῖσθαι τὸν καθήκοντος. Cicer. *Offic. l.* 1. *Nemo justus esse potest, qui mortem, qui dolorem, qui exilium, qui egestatem timet, aut qui ea quæ sunt contraria, æquitati anteponit.* Juvenal. *Sat.* 8. *v.* 80.

— ambiguæ si quando citabere testis
Incertæque rei, Phalaris licet imperet, ut sis
Falsus, & admoto dictet perjuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere causas.

Senec. *ep.* 88. *Fides sanctissimum humani pectoris bonum est, nullâ necessitate ad fallendum cogitur; nullo corrumpitur præmio. Ure, inquit, cæde, occide; non prodam: sed quò magis secreta quæret dolor, hoc illa altiùs condam.* Idémque *epist.* 76. *Vir bonus, quod honestè se facturum putaverit, faciet, etiamsi laboriosum erit; faciet, etiamsi periculosum erit. rursus quod turpe erit, non faciet, etiamsi pecuniam affert, etiamsi voluptatem, etiamsi potentiam. ab honesto nullâ re deterrebitur; ad turpia nullâ spe invitabitur.* Huc animosa illa nescio cujus in Evripidis *Telepho* verba; qæ Steb. *tom.* 2. *tit.* 13. exhibet.

Ἀγάμεμνον, ὦδ' εἰ πίλεκυν τὸ χρεῖον ἔχαν,
Μᾶλλόν τις εἰ τρέχηλον ἐμβαλεῖν ἐμόν,
Σιγήσομαι, δίκαιά γ' ἀντιτεῖν ἔχων.

Non, si minante jam securiger á manu
Cervix sub ictu staret, Agamemnon, mea,
Munitus ego liberam vocem premam. Grot.

Illa etiam mulieris, sed virilia prorsus, apud Tragicum incerti verba:

Ἃ δ' ἐκπεφεύγῃς τῆς ἐμῆς χρήζεις φρενός,
Οὐτ' ἂν καλαίδων, ἔτι κρατὸς ἐξ ἄκρου
Δεινὰς καθεὶς πείσεις εἰς ἄκρας πόδας·
Πύδοις ἄν, ὦδ' εἰδυῖα πολλὰ πρεσβάλους.

Quæ scisciteris de meo vix pectore,
Non si cremes me, aut dente si ferri aspero
Seces ad imos vertice à summo pedes;
Non cuncta vincla si aggeres, intelliges. Grot.

Refert Clemens *Strom. l.* 4. qo loco & qamplurima constantiæ in hoc genere suspiciendæ exempla congessit: è qibus complura & Tertullianus haber in *epist. ad Martyr.* Vide & *ad l.* 6. § 48.

Τοίχων καὶ παραπετασμάτων δόμων] Plut. *Sympos. l.* 7. *c.* 5. Οὐδεμία φύσις τοιούτων ὑδάτων ἀπόχρυφος ἔστιν, ὧν σκότος δόμων, καὶ φύσις τοίχων ἀφεδράντων, ὡς αἱ γυναῖκας λέγουσιν. Vide qæ ex Seneca suprà adduximus *ad* § 4. verba illa; Μόνα φαντάζεσθαι, φησὶν ἂν εἴπις ἄρτι ἐπανερόμενος, τί πρὸς ταῦτα; μὴ παῤῥησίας παρεσκεῦσμα ἂν ἀποκρίναιο, ὅτι τὸ, καὶ πᾶν. Facit huc qod Dominus noster apud Joan *c.* 3. *v.* 20. Πᾶς ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς· &c. *Qi malè agit qisqe, lucem odit.* Scilicet ut Seneca *ep.* 122. *Gravis malæ conscientiæ lux est.* Et Bernard. de *considerat. l.* 5. *Et turpium pœna Deus est. lux est enim. & qid tam invisum obscœnis flagitiosisque mentibus?* Siqidem ut Apostolus *ad Ephes. c.* 5. *v.* 12. Τὰ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν. *Turpe est ac pudendum etiam profari illa, qæ in occulto isti perpetrant.* Τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανερεῖται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς ἐστι. *Omnia autem manifesta fiunt, cùm in lucem protracta ab eadem arguuntur. Et enim lux est, qæ res omnes conspicuas facit.* ità siqidem malim locum illum interpretari. ut τὸ φανερούμενον significatum transeuntem habeat, & πᾶν eidem in regimine substituatur; qàm cum Syro & Latino veteri interprete, qos Zanchius & Beza sequntur, *Omne qod manifestatur*, sive *conspicuum facit, lumen est*; ut τὸ πᾶν adjectum sit τὸ φανερούμενον. vel etiam, qod omnium minimè probandum videtur, cum Græco Scholiaste, cui Piscator adhæret, *Qicqid manifestum*, sive *conspicuum fit, lux est.* ut τὸ φανερούμενον non emanantis, sed immanentis significationem obtineat. Verùm ista eruditioribus dijudicanda & censenda dimitto. Hinc verò τὰ τῆς σκότους ἔργα, *tenebrarum opera*, peccata qælibet nuncupantur eidem Apostolo, *ad Rom. c.* 13. *v.* 12. & *ad Ephes. c.* 5. *v.* 11, 13. sed & τὰ νυκτὸς, *noctis, nocturna. ad Thessal. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 6, 7. improbósqe, Job *c.* 24. *v.* 13. --17. ait *tenebras optare & aucupari, diem odisse, lucem matutinam pro umbra letali habere.* Itaqe ex illorum voto Horat. *lib.* 1. *ep.* 16.

—pulcra Laverna,
Da mihi fallere, da justum sanctúmq; videri,
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι πρὸ τοίχου προβέβληνται, καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τὸ σκότος, ὅταν τι ποιῶσι τοιούτων ποιῶσι, καὶ τὰ κρύβαλα πολλὰ ἔχουσι. τὸν δὲ κυνικὸν ἀντὶ πάντων τούτων ἀποκρύβαλον δεῖ ἔχειν τὴν αἰδῶ αὐτοῦ. Sophocl. *Electr.*

—πῶς τόδ', εἰ καλὸν,
Τὔργον σκότου δεῖ;
Siqidem est honestum opus hoc, qid est tenebris opus?

Qò

Qò & illud Martial. *l.* 11. *epigr.* 2.

—*regula morum,*
Quicquid & in tenebris non faciunt.—

Elegantissimè Tertullianus *apolog. c.* 2. *Quod verò malum est, nè ipsi quidem, quos rapit, defendere pro bono audent. Omne malum aut timore, aut pudore naturæ profudit. Denique malefici gestiunt latere, devitant apparere; trepidant deprehensi, negant accusati; nè torti quidem facilè, aut semper, confitentur.* Quæ eadem ferè habet & *ad Nationes l.* 1. *c.* 1. Cæcilius apud Minut. *Honesta semper publico gaudent, scelera secreta sunt.* Plutarchus denique apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 6. *ex libro adversùs voluptatem:* Τί δ' ἁπάντων ὁράντων ἀκριβέστερον, ἀλλὰ καὶ σαυτὸν αἰδημόνως φεύγεις, νυκτὶ καὶ σκότῳ τοῖς ἁμαρτήμασι πεδίον τιθεὶς ἄδειαν; ὧδέ τοι καλῶν ἔργων σκότος οὐκ ἀρέσκει, τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν αἰσχυνόμενος· ἀλλὰ δίον ἅμα τὸν κόσμον ἥλιον ψυχαῖς, οἷς ἂ κατορθοῖ, βίλοιτ' ἄν. ἅπασα ἡ καλὴ ὁρᾶν φυλάττεται, σκέπτειν φεύγουσιν τὰ πονηρά. Vide *infrà* § 8. & 16. & *l.* 10. § 9.

Τὸν ἑαυτοῦ νοῦν καὶ δαίμονα] Vide *suprà l.* 2. § 13.

Καὶ τὰ ὄργια τῆς τέτε ἀρετῆς] *Sacra virtutis ejus.* Xyl. rectè. à mysteriis Ethnicis translatio. ὄργια Lugd. edit. malè. nec melius *Annot.* ἔργα.

Τραγῳδίαν ὑποκρῖναι] *Neque tragicè se gerit,* quod πραγματεύεσθαι dicit *l.* 9. § 29. eodémque videtur spectare, quod *l.* 5. § 28. dicit, ὅτε πραγματεύῃ ὅτε πόρνη. vel, *neque tragicis de se materiam suppeditat.* Τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ τραγῳδία, ἢ ἀνθρώπων πάθη τεθαυμακότων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρου τοῦ δραματικοῦ μόνα; Epictetus *l.* 1. *c.* 4. *Quid enim aliud est Tragœdia, quàm metro quodam expressi, externa ista admirantium hominum affectus?* Hoc autem cùm non admittat iste, quem hîc Marcus depingit, tragœdiæ argumentum fieri non potest.

Οὐκ ἐρημίαι, ἢ πολυανθρωπίαι δείσεται] malim cum Lugd. Δήσεται. *Nec solitudine opus habebit;* qia *ubicunque est, & quocunque loco consistit, sibi ipsi vacat, & suus est:* ut Senec. *epist.* 62. *Nec ullum hominum aviúmque concentus interrumpit cogitationes bonas, solidásque, & jam certas.* Idem *ep.* 56. Vel etiam, qia, quod suprà monuerat, *nihil faciat, quod aliorum conscientiam affectúmque refugiat.* Sed nec *multitudine* ; cùm *nemine teste aut spectatore indigeat,* ut *supr.* § 5. sed *conscientiâ sit contentus suâ. supr.* § 6. & Senec. *ep.* 8. insuper etiam ejusmodi sit, *qi sibi tutò credi possit;* contrà quàm *imprudentes, quorum nemo est, qi relinqi sibi debeat.* idem *ep.* 10. Huc Antisthenis illud, qi interrogatus, qid ex philosophia lucri cepisset, respondit, Τὸ δυνάσθαι ἑαυτῷ ὁμιλεῖν. *qòd posset secum, ubicunque foret, conversari & colloqi.* Laert. *l.* 6. Senec *qæst. nat. l.* 4. *præfat. Turbam rerum hominúmque desiderent, qi sepati nesciunt. tibi tecum optimè convenit.* quicquam nec δεῖται illud est incommodum prorsùs. Siquidem timent conscientiâ ac frequentiam hominum vitámque, qi parietibus eam excludere fatagunt; qod superiùs tetigerat. Solitudinem autem pavorem infligere, nemini non est notissimum.

Ζῆναι, μήτε διώκειν, μήτε φεύγειν] deesse aliqid nemo non viderit. & suspicetur qis legendum μήτε διώκειν [τι] μήτε φεύγειν. qo modo *infrà* § 12. dixit, μηδὲν προθέσθαι, μηδὲ φεύγειν. Verùm aliud est πεμφθῆναι, aliud διώκειν. nec idem utrobique sensus est. vel etiam qo modo *l.* 11. § 11. ὅτε διώκειν, ὅτε φεύγειν, cùm de eis priùs egisset, qorum αἱ διώξεις καὶ φυγαὶ perturbant nos. Verùm, qia aliò quæ sequntur spectant, malim, [τὸν θάνατον] μήτε διώκειν, μήτε φεύγειν. Commentarii vicem præstabit, præter proximè hîc adjecta, *lib.* 9. *periocha* 3. Est qod Martial. *l.* 10. *epigr.* 47.

Summum nec metuit diem, nec optat.

Siqidem ità formatus est, ut *illi nec amor vitæ, nec odium sit; nec vita tædio sit, nec mors timori.* Senec. *epist.* 65. & 78. Itaqi *nec ipse mortis patienter doletz nec tædio doloris libenter moritur. hunc fert, illam expectat.* Idem *ep.* 98.

Πότερον ὑπὸ πλῆθος διάστημα] Nihil, inqit, sapienti intererit, diuturniorem an breviorem in corpore morum faciat. qia nimirum vitam semper perfectam & consummatam habet: ut *infrà* § 8. & 12. & *l.* 10. § 1. Vide & *l.* 2. § 14. Chrysippus apud Plutarch. *de Stoic. contradict. c.* 23. Ὅτι παρὰ τὸν πλείονα χρόνον οὐδὲν μᾶλλον εὐδαιμονοῦσιν, ἀλλ' ὁμοίως καὶ ὀλίγῳ τοῖς τὸν ἀμερῆ χρόνον εὐδαιμονίας μέλαθρον. Et de *commun. notit. c.* 7. Ὅτι ἀγαθὸν ὁ χρόνος οὐκ ἂν δόξειε σεσηγικότι, ἀλλὰ κἂν ἀκαρὴς τις αἴσθησις γένηται φρόνιμος, οὐδὲν σοὶ εὐδαιμονίας ἀπολείπεται τῷ τὸν αἰῶνα χαμαὶ τῇ ἀρετῇ, καὶ μακαρίως ἐν αὐτῇ καλαστῆσαι. cùm tamen idem alibi afferat; οὐδὲν τῇ ἀρετῇ ὄφελος ὁλιγοχρόνιον. Cicer *de finib. l.* 2. *Si bonum omne in virtute ponit, is potest dicere, perfici beatam vitam perfectione virtutis. negat enim summo bono adferre incrementum diem.* Et *l.* 3. *Recta affectio, item convenientia, denique ipsum bonum, qod in eo positum est ut naturæ consentiat, crescendi accessionem nullam habet. Ut enim opportunitas non fit major productione temporis: sic hæc, de qibus dixi, non fiunt temporis productione majora. Ob eámque causam Stoici non videtur optabilior, nec magis expetenda beata vita, si sit longa, quàm si brevis. Ut si cothurni lævi sit, ad pedem aptè convenire, neque multi cothurni pauci anteponerentur, neque majores minoribus: sic qorum omne bonum convenientiâ atque opportunitate finitur, nec plura paucioribus, nec longinqiora brevioribus anteponentur.* Senec. *epist.* 101. *Mens stabilita scit, nihil interesse inter diem & seculum.* Et *epist.* 85. *Beata vita una est. in optimo illam statu ponit qalitas sua, non magnitudo. itaque in ea est longa & brevis,*

brevis, diffusa & angustior; in multa loca, multasque partes distributa, & in unum coacta. qi illam numero æstimat, & mensurâ & partibus, jam illi, quod habet eximium, eripit. Quid est autem in beata vita eximium? quòd plena est. finis, ut puta, edendi bibendique satietas est. hic plus edit, ille minus: quid refert? uterque jam satur est. hic plus bibit, ille minus: quid refert? uterque non sitit. Hic pluribus annis vixit, hic paucioribus: nihil interest, si tam illum multi anni beatum fecerunt, quàm hunc pauci. Idémque *epist.* 74. *Summum bonum nec infringitur, nec augetur. in suo modo permanet, utcunque fortuna se gessit. Sive illi senectus longa contigit, sive citra senectutem finitus est, eadem mensura summi boni est, quæ viris ætatis diversa sit. Utrùm majorem an minorem circulum scribas, ad spatium ejus pertinet, non ad formam. licèt alter diu manserit, alterum statim obduxeris, & eum in quo scriptus est pulverem solveris, in eadem utique forma fuit. Quod rectum est, nec magnitudine æstimatur, nec numero, nec tempore: non magis produci, quàm contrahi potest. Honestam vitam ex centum annorum numero in quantum voles corripe, & in unum diem coge; æquè honesta est.* & *epist.* 78. *Mors licèt immatura sit, licèt mediam præcidat ætatem; perceptus longissimè fructus est.— Scit tempore honesta non crescere.* Et *de benef. l.* 5. *c.* 17. *Ut prorogetur tibi dies mortis, nihil proficit ad felicitatem: quoniam morâ non fit beatior vita, sed longior.* Hinc illud è porticu non παράδοξον tantùm, sed παράλογον etiam, (ut Cleanthis in contrarium dictione utamur, ex Epicteti *dissert. l.* 4. *c.* 1.) sive ἄλογον planè & ἄτοπον prorsus, ἐχ ὑφέχειν ἀρετῇ τὸν Διὰ τῶν Δίωνα. Chrysippi verba sunt apud Plut. *de commun. notion. c.* 29. *sive, τῷ ἧττ' ἀγαθῶν εὐδαιμονίαν τῆς θείας εὐδαιμονίας μηδὲν διαφέρειν, καὶ κατ' μηδὲν αἱρετωτέραν εἶναι, μήτε χαλκίου, μήτε σεμνοτέραν τῷ τῶν Διὸς εὐδαιμονίαν τῆς ἧττ' σοφῶν ἀνδρῶν.* Idem apud Stob. *eclog. tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 3. § 8. Sextius item apud Senecam *ep.* 73. *Fovem plus non posse quàm bonum virum.* Inculcat passim & Seneca ipse *epist.* 59. *Sapiens cum Diis ex pari vivit.* & *epist.* 31. *Dedit tibi natura illa, quæ si non deseruerîs, par Deo surges. hoc est summum bonum, quod si occupas, incipis Deorum esse socius, non supplex.* Verùm unde paritas ista? Indè nimirum, quia *Bonus tempore tantùm à Deo differt.* Idem *de provident. c.* 1. & *epist.* 73. *Jupiter quo antecedit virum bonum? diutius bonus est.* & *epist.* 53. *Quid inter te & Deos interfuturum sit, quæris? diutius erunt.* Et *de constant. Sap. c.* 8. *Sapiens, exceptâ mortalitate, similis est Deo.* At ista temporis aut diuturnitatis distantia ad virtutem aut beatitudinem nihil habet momenti, sed in æquilibrio prorsus rem ipsam relinqit. Siquidem, *Tantùm sapienti sua, quantùm Deo omnis ætas patet. magnique est artificis clavisse totum in exiguo.* Senec. *ep.* 53. Et *epist.* 73. *Quemadmodum ex duobus sapientibus qi senior decessit, non est beatior eo, cujus intra paucos annos terminata virtus est; sic Deus non vincit sapientem felicitate, etiamsi vincat ætate.* Et Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. *E virtutibus vita beata exsistit, par & similis Deorum, nulla re, nisi immortalitate, quæ nihil ad bene vivendum pertinet, cedens cœlestibus.* Epictetus denique *dissert. l.* 1. *c.* 12. Κατὰ γὰ τὸν λόγον ὐδὲν χείρων ἧττ' θεῶν, ὐδὲ μικρότερος εἶ. λόγῳ δὲ μέγεθος ὐ μέτει, ὐδ' ὕψει κέκριται, ἀλλὰ δόξασιν. Vah τῆς φλυαρίας, & τῆς ἀσεβείας. Itaque cavè legendi isti; nec tantum illis tribuendum, ut pro divinis, quod à multis fieri solet, habeantur. Verùm ab istis vel deliriis ridendis, vel proterviis execrandis Marcus noster immunis videtur. Illud interim observatu non indignum in hoc dogmate de beatitudinis diuturnitate Stoicis gemina Epicurum etiam ipsum censuisse. Apud Laërt. *l.* 9. in *Select. Sentent.* Ὁ ἄπειρος χρόνος ἴσον ἔχει τῷ ἡδονῷ & ὁ περασμένος. Quod pleniùs Cicero *de finib. l.* 2. *Negat Epicurus diuturnitatem temporis ad beatè vivendum aliquid afferre: nec minorem voluptatem percipi in brevitate temporis, quàm si illa sit sempiterna.* Sive ut idem *lib.* 1. *nec majorem voluptatem ex infinito tempore ætatis percipi posse, quàm ex hoc percipiatur, quod videmus esse finitum.* Nec relatu indignum planè Themistii illud, qo Chrysippeum hoc vellicat, *orat.* 12. Χρύσιππος ἀκρι ῥημάτων ἔοικε ἀνδριζεσθαι, ταῦτα τὸν δώδεκα φάσκων ἀνδρὶ ἀποδώσειν μίαν ἡμέραν, μᾶλλον δὲ & μίαν ὥρᾳν, πολλοῖς ἐναυτοῖς. ὐδὲ γὰ ἰδιώτῃ φιλοσοφοῦντι κατ' τὸ ἔργον, ἂν τις ἀρκέσῃ χρόνος λάβοι, καθάπερ ἀσκητῇ ἐλλάμψασα τῷ ἀρετὴ ἐκ θεῶν ὑποσβῆται ἀνδρὶ δ'.

Ὦ, λαοὶ ἐπιτερφατε, & τόσα μέμιλε, & ὦ πᾶσα μὴ γῆ, πᾶσαν δὲ θάλασσαν κλύουσ' ἐᾷν ἀνάλκη ἧττ' ἀγαθῶν, πῶς, ὦ βλάψας χρύσιππε, ὐ σωθ' ἕχῃ τὸν χρόνον & ἔξω τῆς φύσεως; ὅσῳ γὰ ἐκεῖνο μακρότερον πιεῖν, πόσῳ μακρότερον πιεῖν τῷ ἧττ' ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν. Peripatetici planè in adversum ibant. Aristotel. *Ethic l.* 1. *c.* 7. Μία χελιδὼν ἔαρ ὐ ποιεῖ, ὐδὲ μία ἡμέρα· ὅτω δὲ ὐδὲ μακαρίου & εὐδαίμονα, μία ἡμέρα, ὐδὲ ὀλίγας χρόνος. Verùm hoc illi, qia ad beatitudinem constituendam externa advocabant; qibus exui denuo & excidere daretur, quod Stoici omninò repudiabant.

Εὐλύτως ἄπειμι] Ità *supr.* § 5. Εὐλυτῆς. Sen. *ep.* 24. *Vir fortis ac sapiens, non fugere debet ex vita, sed exire.* Et *ep.* 54. *Sapientis est exire, non ejici.* Quemadmodum autem Marcus hic εὐλύτως ἀπέναι, ità Epictet. *l.* 2. *c.* 6. Εὐλύτως ἔχειν.

Ὡς ἄλλό τι ἧττ' αἰδημόνως & κοσμίως ἐκβλητέος δωρεᾶς] Ut aliarum rerum, sic & mortis etiam dextrè obeundæ quasi ars & virtus quædam est peculiaris. Senec. *epist.* 26. *Egregia res est mortem condiscere.* & *epist.* 30. *Magna res est, & diu discenda*

ſcenda, cùm adveniat hora illa inevitabilis, ego animo abire. & *epiſt.* 62. *Antè ad mortem, quàm ad vitam præparandi ſumus.* & *de brevit. Vit. c.* 7. *Totâ vitâ diſcendum eſt mori.* & *epiſt.* 30. *Mortem venientem nemo hilaris excipit, niſi qi ſe ad illam diu compoſuerat. Itaque compone te,* inqit, *ad dicta illum, qo remotis ſtrophis ac fucis, de te judicaturus es, utrùm loqare fortia an ſentias: numqid ſimulatio fuerit & mimus, qicqid contra fortunam jactaviſti verborum contumacium — Mors de te pronunciatura eſt.* Idem *epiſt.* 26. Et mox: *Supervacuum forſitan putas id diſcere, qo ſemel utendum eſt? hoc eſt ipſum qare meditari debeamus. Semper diſcendum eſt, qod an ſciamus, experiri non poſſumus.* & *epiſt.* 30. *Hoc philoſophia præſtat; in qocunqe corporis habitu ſortem, in conſpectu mortis hilarem lætumqe, nec deficientem, qamvis deficias.— Hoc facit Baſſus noſter. Eo animo vultúqe finem ſpectat, qo alienum ſpectare nimis ſecuri eſſe putares.— Videtur mihi proſeqi ſe, & componere, & vivere tanqam ſuperſtes ſibi, & ſapienter ferre diſcidium ſui.* Vide *l.* 9. § 3.

Τοῦτο μόνον] Xylandrum non avdio cum ſequentibus iſta committentem. ſeqor potiùs Caſavbonum, qi prioribus agglutinat.

Νεκρὰ πολιτικῶ ζῶα] qod *ſuprà* λογικὸν καὶ πολιτικόν. § 6.

Τροπῇ] Annot. Lugd. πρόσω. atqe ità prorſus accepit interpres uterqe. Sed falſus uterqe. προσὼ ſiqidem hîc *fuga.* Cavet ἐν προσὼ γινόμενος, *in fuga eſſe,* id eſt, *fugere, ſubterfugere.* metaphora ab eis qi πεπώκασι, in prælio ſuperati *in fugam vertuntur.*

§ 8. Κεκολασμένε] *Caſtigati.* explicat vim vocabuli philoſophus *ethic. Nicom. l.* 3. *c.* 12. τὸ δὴ τιθέτον (τὸ μετρίας ἕξεως καὶ ὀλίγας τὰς ἐπιθυμίας, καὶ τὸν λόγον μηδὲν ἐναντιοῦσθαι λέγομεν καὶ κεκολασμένον. Marcum σύμφορον habiturus, ſi pro moderatis affectibus, nullos ſubſtituere concedatur. Cæterùm hinc Νίκητα κεκολασμένη, pro *accurata & exqiſita victûs ratione* uſurpatur. Plut. in *Lycurg.* & Lucian. in *Hermot.* & ῥήτωρ κεκολασμένος, ὁ διεσμιλευμένος, καὶ ἠκριβωμένος. Pollux *l.* 4. *c.* 3. & ἵππος κεκολασμένος τὸν γνάθον, Νίκη & τὸν σπάρτα. & γαστὴρ κεκολασμένη *venter reſtrictus.* Liban. *orat.* 19. eſt avtem metaphora à ſtirpibus vitibúsve ductâ, qibus cùm flagella luxuriantia, avt ſarmenta ſuperflua demuntur, κολάζεσθαι, id eſt, *caſtigari* perhibentur. ità Theophraſt. *de cauſſ. plant. l.* 1. *c.* 21. Δένδρα κολάζεσθαι dicuntur, ὅταν τὰ περιττὰ ἀφαιρῶνται, utì *ibid. c.* 17. id eſt, *qibus ſupervacua detrahuntur,* ut Columell. *l.* 4. *c.* 6. aliud eſt *corrigere,* & aliud rurſus *caſtrare;* qod utrumqe uſurpavit Cato *c.* 33. & ex Catone Plin. *l.* 17. *c.* 22. apud qem *porrigere* perperam legitur. Qin & Latinis *caſtigatum* dicitur, qicqid immodicâ omni luxurie atqe exuberante redundantiâ immune, intra decori limites juſtos coercetur & conſiſtit. Ità *pectus caſtigatum,* Naſo in *amor. l.* 1. *eleg.* 5.

Qàm caſtigato planus ſub pectore venter?

contrà qàm qod in eqo lavdat Maro *Georg. l.* 3.

Luxuriéqe toris pectus.—

frons caſtigata, Statio *Sylvar. l.* 2. *poem.* 1.

Et caſtigatæ collecta modeſtia frontis.

juba caſtigata, eidem *Thebaid. l.* 9. de eqo;

Colla ſedent, nodis & caſtigata juborum
Libertas.—

Carmen caſtigatum Flacco in *arte:*

—carmen reprehendite, qod non
Multa dies, & multa litura coercuit, atqe
Perfectum decies non caſtigavit ad unguem.

ambitioſa nimirum *recidendo ornamenta,* utì idem *ibidem.*

Πυῶδες] id eſt, σαπρὸν καὶ διαφθαρμένον. tale ſiqidem qiddam eſt τὸ πύον, ut Ariſtot. *de gener. animal. l.* 4. *c.* 8. qi ideo Empedoclem ἀκμεολογίας arceſſit, qòd τὸ γάλα πύον λευκὸν, *lac, pus candidum* dixerit, ſicut & *topic. l.* 4. *c.* 5. qod ὄινον ὕδωρ σαπρὸν, *vinum, aqam putrefactam.* Ad animum tranſtulit, utì Marcus iſtic, ità Senec. *epiſt.* 68. *In pectore collectio & vomica eſt.* Eſt enim vomica materiæ purulentæ collectio. Idémqe *epiſt.* 80. *Horum, qi felices vocantur, hilaritas ficta eſt, avt gravis & ſuppurata triſtitia: & qidem gravior, qia interdum non licet palam eſſe miſeros; ſed inter erumnas cor ipſum excedentes, neceſſe eſt agere felicem.* Horat. itidem. *Serm. l.* 1. *Sat.* 7.

—Regis Rutili pus atqe venenum:

pro livore & virulentia.

Τὸν τυφλὸν] In Theſpeſii apud Plutarch. *de Inferis fabula,* dicuntur in animis ſceleratorum à Juſtitia mulctatis, ὕλαι καὶ μώλωπες ἐμφύεσθαι. de hypocritis avtem boniqe ſimulatoribus feſtiva ſubjicit, qomodo Juſtitiæ ſatellites cum illis agant. Ὅσοι δὲ σεμνόμυθα καὶ δόξαν ἀρετῆς ἀεὶ βαλλόμενοι διεζώσαν κρυφῇ λανθάνοντας, τύπους ἐπιπόνους καὶ ὀδυνηροὺς ἐπάγκελον ἕτεροι ἀφειδῶς ἐπιτρίπτουσι τὰ ἄντικρυς ἔξω τῆς ψυχῆς, ἐλυτρωμένους περὶ φύσιν καὶ ἅμα κραμπομένους, ὥσπερ αἱ θαλάττιαι σκολόπενδραι καταπίνουσι τὸ ἄγκιστρον ἐπιτρύπησιν αὐτὰς. ἐνίους δὲ ἀναδήσαντες αὐτοῖς καὶ ἀναπλύναντες, ἀνεδείκνυσαν ὑγιεῖς καὶ ποικίλους, ἐν τῷ λογισμῷ καὶ κινεῖν τὸν μοχθηρίαν ἔχοντας.

Ἀσωμελῆ τὸν βίον αὐτῶν] Senec. *epiſt.* 32. *Conſidera, qàm pulcra res ſit, conſummare vitam antè mortem; deinde expectare ſecurum reliqam temporis ſui partem, in poſſeſſione beatæ vitæ poſitum: qæ beatior non ſit, ſi longior.* Idem *epiſt.* 98. *Ipſe vitæ plenus eſt, cui adjici nihil deſiderat ſuâ cauſſâ, ſed eorum qibus utilis eſt. liberaliter facit qòd vivit.* Et *epiſt.* 93. *Non ut diu vivamus, curandum eſt; ſed ut ſatis. Nam ut diu vivas, fato opus eſt; ut ſatis, animo.*

mo. Longa est vita, si plena est. implesur autem, cùm animus sibi bonum suum reddidit, & ad se potestatem sui transtulit. Qid illum obloquinta anni juvant, per inertiam exacti? non vixit iste, sed in vita moratus est. ——interest mortem ejus ex qo die numeres. At ille obiit viridis. sed officia boni civis, boni amici, boni filii executus est; in nulla parte cessavit. licèt ejus ætas imperfecta sit, vita perfecta est. Et mox: *Non ideo plures annos mihi accedere recusaverim. nihil tamen ad beatam vitam defuisse dicam, si spatium ejus inciditur. non enim ad eum diem me aptavi, qem ultimum mihi spes avida promiserat; sed nullum non tanqam ultimum aspexi. Qid me interrogatis, qando natus sim? an inter juniores adhuc censeri? habeo meum. Qemadmodum in minore corporis habitu potest homo esse perfectus: sic & in minore temporis modo, potest esse vita perfecta. ——Qeris qod sit amplissimum vitæ spatium? usqe ad sapientiam vivere. qi ad illam pervenit, attigit non longissimum finem, sed maximum.* Idem *ep. 77. Iter imperfectum erit, si in media parte, eus citra petitum locum steterit: vita non est imperfecta, si honesta est. Ubicunqe desines, si bene desinis, tota est.* Et *epist. 101. Qi qotidie vitæ suæ summam manum imposuit, non indiget tempore: ——scit nihil interesse inter diem & sæculum; ——singulos dies, singulas vitas putat. qi hoc modo se aptavit, huic vita sua qotidie fuit tota.* Contrà, ut idem *ibidem; Maximum vitæ vitium est, qòd imperfecta semper est, qòd etiam aliqid ex illa differtur.* Ex Epicuro idem *ep. 13. Inter cætera mala, hoc qoqe habet stultitia proprium, Semper incipit vivere. ——Qàm autem fœda est hominum levitas, qotidie nova vitæ fundamenta ponentium, novas spes etiam in exitu inchoantium? ——qid turpius, qàm senex vivere incipiens?* Vide *l. 2. § 4. 11. & suprà § 7. & § 12. & l. 7. § 56, 69.*

Ὡς ἂν τις εἴποι τὸν τεχνωδόν] Vide *l. 11. § 1. & l. 12. § 36.* Senec. *epist. 77. Qomodo fabula, sic vita; non qàm diu, sed qàm bene acta sit, refert. nihil ad rem pertinet, qo loco desinas. qocunqe voles, desine: tantùm bonam clausulam impone.* Martial. *l. 8. ep. 77.*

Qi sic vel medio finitus vixit in ævo,
Longior fuit facta est, qàm data vita fuit.

Καὶ γὰρ ἀγαθὸς γεωμέτρης παυθήσεται ὅτι δεῖ, σύζευτος φιλόσοφος, ἢ γαμοκρίνωμος περὶ παιδῶν. Epictet. *l. 4. c. 1.* Rectè Varro in *Medio. Non eos optimè vixisse, qi diutissimè, sed qi modestissimè. Non enim vivere bonum est, sed bene vivere.* Sen. *ep. 70.* At, *Nemo* (inqit idem *ep. 22.*) *qàm bene vivat, sed qàm diu, curas: vino omnibus possis contingere, ut benè vivant, ut diu, nulli.*

Ἀπροσκόπτων] Vide *l. 8. § 34.*

Ἐμφυόμενον] Philo *Allegor. l. 2.* Ὁ φαῦλος & δοκεῖ εἶ τὸν βίον ἐν τόπῳ, καὶ πεπέρανται, ἀλλὰ πεπεραίωται· ἢ χρεὼν ἢ ὅπερ ἀκρότητος, οὐ κατ' ὀνείνο τὸ μέρος ἐκ ὄντος τῆς αἰτίας, κατ' ὃ φαύλειν δύναται. Translatio est à *serpentum* usu petita, qi in *specus* ac *cavernas* abdere se solent. Expressit hoc graphicè Tertullian. *adv. Valentinian. c. 3. Abscondat se serpens, qantùm potest; tortuosè tamqe prudentiam in latebrarum ambagibus torqeat, altè habitet, in cæca detrudatur; per anfractum seriem suam evolvat, tortuosè procedat, nec semel totus, lucifuga bestia. Nostræ columbæ domus simplex; etiam in editis semper & apertis, & ad lucem. Nihil veritas erubescit, nisi solummodo abscondi.* Seneca *epist. 97. Bona conscientia prodire vult & conflci, ipsas neqitis tenebras timet.* Vide *suprà § 7. & infrà § 15. & ad lib. 10. § 9.* λανθάνον, ἢ κρυπτόμενον.

§ 9. Τὴν ὑπολοιπὴν μοῖραν ὀφείλω] Vide *l. 5. § 21.*

Ἐν ταύτῃ τῇ πάλῃ] Vide *l. 2. § 11, 15.* Epictet. *lib. 1, c. 11.* Ἐν ᾗ ταύτην δεῖν ὑπὲ πάντων, τὸ αὐτὸν τῆς ποιεῖν τι ἡμᾶς ἢ μὴ ποιεῖν. Senec. *ep. 78. Omnia ex opinione suspensa sunt.*

Ἵνα ὑπόληψις τὸ ἡγεμονικῷ σε μηδὲν ἐγγένηται ἀναπόδοτον τῇ φύσει] M. Cas. *neqid opinio tua in mente tua generet naturæ contrarium.* qasi μόνῃ & ἐγγεννᾷ legerit. Xyl. *ut pars tui principalis nihil unqam animo concipiat, qod est naturæ alienum.* Sensus in aperto est. Verborum, prout exhibentur, versio havd item. Lugd. qod rarò solet, literulâ immutatâ omnia reddidit proclivia, dum ἀναπόδοτος legit, ὑπόληψις scil. *nè qa opinio ultrà menti innascatur*, vel *in mente excitetur, qa naturæ neutiqam consentanea sit.* Vide *l. 1. § 9.*

Αὐτὴ ἡ ἐπαγγέλλεται] *Illius autem est munus.* Xyl. Malim, *postulat autem, sive exigit ista.* ἐπαγγέλλεται, παρακαλεῖ, ἀξιοῖ. Svid.

Ἀπροπτωσίαν] Ἀπροπτωσία definit Zeno apud Laërt. *l. 7.* ἐπιστήμην τοῦ πότε δεῖ συγκαταθέσθαι ἢ μὴ. *Scientiam, qâ qis nôrit, qando assensum adhibere vel inhibere oporteat.* Est igitur ἡ ἀπροπτωσία, sive ut *l. 4. § 49. & l. 7. § 55.* τὸ ἀπροπτωτον, *à temeritate vacuitas*, ut Xylander, (qi προπτωσίαν, qæ vox tamen vix, opinor, reperitur, idem esse modest cum eo, qod προπτεία frequentiùs dicitur) hoc est, *à temerè assentiendi proclivitate ac præcipitantia immunitas.* Hinc Clitomachus apud Ciceronem in *Lucullo*, Herculis qendam laborem exantlatum à Carneade, qòd, ut feram & immanem belluam, sic ex animis nostris assensionem, id est, opinationem & temeritatem, extunderet. hoc est autem τῆς ὑπολήψεως καθελκυστικὸν, ut Marcus loqitur, *l. 9. § 6.* τοῖς φαύλοις ἐμποδὼν γένωμαι, ἵνα μὴ ἀναπόλαυστον περιστῶ *l. 7. § 54. Sedulò cavendis, nè qid minùs liqidò comprehensum clàm surrepat: sive μήτε ψεῦδεῖ, μήτε ἀδήλῳ συγκαταθέμενον, l. 8. § 7. nec falso, nec incerto assentiente:* qâ ratione & ἀπροπτωσία & dicitur. Qanqam strictiùs pavlò qandoqe

dloqe τὸ περισπᾶσθαι usurpâsse videntur Stoici, qi referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c. 49.* πρὸς περισπασμοὺς τῆ ἑτέρᾳ καὶ μὴ ἐπιχωρίας, ἁμαρτάνειν λέγουσι· ἐν μὲν ἀδήλοις ἔχουσι, περισπᾶσθαι δὲ καὶ ἀδοκήτοις· ἐν δὲ κοιναῖς ἀναλαμπτοις, δεξάζονται. ubi rectè Petr. Valentianus *in Academic.* περισπᾶσθαι reponit, pro eo quod περισπᾶσθαι vitiosè legitur. emendationem adfirmo ex ipsius Chrysippi ἐν τῷ περὶ τῆς Διὸς verbis, à Plut. *ibid. c. 9.* repræsentatis; qibus inter τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρετὰς ἔργα recenset ista, ἀνδρείως τὸν ἀδήλου ἐκτείνειν, καὶ ἐγκρατῶς ἀναφέρειν δυσαναπόστροφος γεγὸς, καὶ ἀπερισπάστως ἀκούειν τῆς τὰ τέλη πλανώσης μὴ εἰδέναι. qo loco tamen liberiùs laxiúsqe usurpari video τὸ ἀπερίσπαστον. Et disertiùs etiam in Stoicorum placitis à Stobæo coacervatis, *tom. 1. l. 2. tit. 4. § 8.* ubi τὸ περισπᾶσθαι exponitur, περὶ καλλιλήψεως συζητοῦντας. Et in eundem sensum Epictet. *dissert. l. 4. c. 1.* Τίς δῆλον ζῶν ἐξαπατᾶσθαι, περισπᾶται; qi locus Volphio negotium sine cavilla facessit. Fallitur ergò Budæus, (& Budæum secutus Stephanus) cùm ἀπερισπασίαν legit apud Laërtium, (tanqam sit à περισπάω, qod *impingere* significet) & ad *lapsum* in vitæ actionibus refert. Neqe enim τὸ περισπᾶσθαι eo sensu usurpati exemplum ullum exhibetur. Stoicósqe palam est, tria ista, τὸ ἀπερίσπαστον, τὸ ἀδιάπτωτον, τὸ ἀπερίπτωτον, ità solitos distingvere, ut τὸ ἀπερίσπαστον, ad κατάληψιν, sive *opinionem*, τὸ ἀδιάπτωτον, ad πρᾶξιν, sive *actionem*, τὸ ἀπερίπτωτον, ad πεῖσιν, sive *persessionem* referrent; dum *sapientem, nec falli, nec labi, nec lædi* posse contendebant. Videatur Stobæus *tom. 1. l. 2. tit. 3. § 3, & 8.* Marcus autem τὸ ἐξαπάτητον καὶ περισπαστικὸν καὶ καταπαστικὸν conjunxit. *l. 11. § 9.* Epictetus verò *l. 2. c. 8.* ista φιλοσόφου ἔργα facit, ὀρεξιν ἀναπότυκτον, ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον, ὁρμὴν κατάπτυστον, πρᾶξιν ἐπιμελῆ, συγκατάθεσιν ἀπερίπτωτον. Idémqe *l. 1. c. 4.* hominis opus constituit in tribus hisce; ἐν ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει, ἵν' ἀναπότυκτος ᾖ· ἐν ὁρμαῖς καὶ ἀφορμαῖς, ἵν' ἀναμάρτητος· ἐν πρᾶξει καὶ ἐποχῇ, ἵν' ἀπερίπτωτος.

Τῶν πρὸς ἀνθρώπους οἰκείων] Vide *supr. § 4.*

Τῶν τοῖς θεοῖς ἀκολουθίαν] Vide *l. 7. § 31, 67.*

§ 10. Πάντα τὰ ῥίψαι] Vide *l. 2. §. 7.* Senec. *epist. 17. Projice omnia ista, si sapis, imò ut sapias; & ad bonam mentem magno cursu ac totis viribus, tende. Si qid est, qo teneris, aut expedi, aut incide.* Et *epist. 5. Qòd pertinaciter studes, & omnibus omissis hoc unum agis, ut te qotidie meliorem facias, probo & gaudeo; nec tantùm hortor ut perseveres, sed etiam rogo.* Et *epist. 72. Non cùm vacaveris, philosophandum est: omnia alia negligenda, ut huic assideamus. ——resistendum est occupationibus: nec explicandæ, sed submovendæ sunt. tempus qidem nullum est parùm idoneum studio salutari.* Et *epist. 88. Magna & spatiosa res est sapientia: vacuo illi loco opus est. ——Non dabit se in has angustias virtus. laxum spatium res magna desiderat. expellantur omnia: totum pectus illi vacet ——ut habere possit liberum hospitium, supervacua ex animo tollenda sunt.*

Μόνον ζῷ ἕκαστος τὸ παρὸν τέτο τὸ ἀκρότατον] Vide *l. 2. § 14, 17. & l. 12. § 3.* Apud Ælianum *l. 14. c. 6.* Aristippus: Μόνον ἡμέτερόν ἐστι τὸ παρὸν, μήτε τὸ φθάσαν, μήτε τὸ προσδοκώμενον. τὸ μὲν γὰρ ἀπολωλέναι· τὸ δὲ ἄδηλον ἐστί), ἐπὶ τῷ ἔσεσθαι. Plut. *de commun. notion. c. 37.* Οὐκ ἔστι νυνὶ τὸ παρωχημένον καὶ ὠδέπω νυνὶ τὸ μέλλον. *Qod præterit, non est qod futurum est, nondum est.* Avgustin. *Confess. l. 11. c. 14. & in Psal. 38.* Senec. *de brev. vit. c. 10. In tria tempora vita dividitur; qod est, qod fuit, & qod futurum est. ex his, qod agimus breve est; qod acturi sumus, dubium; qod egimus, certum. ——*Siqidem *singuli tantùm dies, & bi per momenta præsentes sunt.* Et mox: *Præsens tempus brevissimum est; adeò qidem, ut qibusdam nullum videatur. in cursu enim semper est; fluit, & præcipitatur. antè definit esse qàm venit. nec magìs moram patitur, qàm mundus, aut sidera, qorum irrequieta semper agitatio; nunqam in eodem vestigio manet. solum igitur ad occupatos præsens pertinet tempus; qod tam breve est, ut arripi non possit; & idipsum illis, districtis in multa, subducitur.* Censorin. *de die natal. c. 15. Ævum est immensum, sine origine, sine fine, nec ad qemqam magìs hominem qàm ad alterum pertinet. hoc in tria dividitur tempora, præteritum, præsens, futurum: ex qibus præteritum initio caret, exitu futurum: præsens autem, qod medium est, adeò exiguum & incomprehensibile est, ut nullam recipiat longitudinem, neqe aliud esse videatur, qàm transactæ futuræqe conjunctio; adeò porrò instabile, ut ibidem sit nunqam; & qicqid transcurrit, à futuro decerpit, apponitqe præterito.*

Ἐν ἀδήλῳ] Solomon *Eccles. c. 10. v. 14. & c. 11. v. 2. Ecqis novit qid futurum sit?* Anacreon. *Carm. 24.*

Χρόνον ἔγνων, ὃν παρῆλθον·
Ὃν δ' ἔχω δέαμεν, οὐκ οἶδα.

Pittacus apud Laërt. Τί ἀφανές; τὸ μέλλον. Isocr. *ad Demonic.* τὸ μέλλον ἀόρατον. Plut. *adverss. Colot.* Ἄδηλον τὸ μέλλον. Seneca *ad Mart. c. 23.* Omne *futurum incertum est.* Pindar. *Olymp. Od. 12.*

Σύμβολον δ' ἔστις ἐπιχθονίαν
Πιζὸν, ἀμφὶ πρόσκοπον ἐσ-
-σομένας ἔνυρε θυμόν.

Horat. *Carm. l. 3. od. 29.*

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus.

Μικρὸν μὲν ἔν ὃ ζῇ ἕκαστος] *Parum* & concisum est admodum, hac ratione, *qod vivimus*; qia ad momenti τὸ ἀκριβὲς atqe *insecabile* restringitur. Verùm cæteroqi etiam havd longa avt diuturna esse vita

vita poteſt, etiamſi ortu obitúque, tanquam cancellis ſeptisque quibuſdam, eam definiamus, & ab illo ad iſtum pertingentem conſideremus. Vide *l.* 4. § 26. & *l.* 11. § 16. *conſiderat.* 6.

Μικρὸν ἡ τὸ τῆς γῆς χωρίδιον, ὅπως ζῇ] Ità *l.* 6. § 36. Ἡ Ἀσία, ἢ Εὐρώπη χωρία τὸ κόσμου. Et *l.* 8. § 21. ἢ ἐν χωρίῳ τούτῳ τῷ κλίματος. & *l.* 12. § 32. ἐν πόσῳ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἕρπεις.

Μικρὸν ἡ ἡ μανία ὑστεροφημία] διὰ τὸ πάχος τῆς πάντων λήθης. *l.* 4. § 3. Βεβαιότερον δὲ ἢ ὁ ἐπαινῶν ἢ ὁ ἐπαινούμενος, ἢ ὁ μνημονεύων, ἢ ὁ μνημονευόμενος *l.* 8. § 21. Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 3. 19. & *l.* 7. § 6. Cicer. *de repub. l.* 6. in *Somn. Scip. Ipſi autem, qi de vobis loquuntur, quàm diu loquentur? quietiam ſi cupiat proles illa futurorum hominum deinceps laudes uniuſcujusque noſtrûm à patribus acceptas poſteris prodere, tamen propter eluviones exuſtionésque terrarum, quas accidere tempore certo neceſſe eſt, non modò non æternam, ſed nè diuturnam quidem gloriam aſſequi poſſumus.* Et mox: *Sed loquentur de te. Sermo autem omnis iſte, & angustiis cingitur iis regionum, quas vides, nec unquam de ullo perennis fuit; & obruitur hominum interitu, & oblivione poſteritatis extinguitur.*

§ 11. Τοῖς ἡ ἐρημίοις παρεσήμασι.] Xyl. *præceptis.* ac ſi παρεκλήμασι, παρεκελεύσμασι, vel παραινέμασι legiſſet. M. Caſ. *auxiliis.* ἐστὶ reverâ παίσαι ἀς *aſtare, adeſſe, auxiliari.* itaque quamquam παρέσημα hoc ſenſu nuſquam occurrat, fieri poteſt tamen, ut Marcus eo iſtîc uſúrpaverit. ut παρασήματα hîc dixerit, quæ *infrà* βουλήματα *l.* 4. § 50. quà τὸ παίσαι est βούλεσθαι. poteſt ſorſitan & *documentis* reddi. nam παρέσασιν, quod ejuſdem eſt originis, etiam pro *documento* ſumi quandoque docet Budæus.

Γυμνὸν] Vide *ſupr. l.* 2. § 12. & *l.* 9. § 34.

Διηρημένως] Vide *l.* 4. § 21.

Οὐδὲν γὰρ ὕτω μεγαλοφροσύνης πεπτικὸν] Idem *l.* 10. § 11. Vide Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 3. *v.* 72.

Ὀρθῶ καὶ ἀληθείᾳ] Vide *ad l.* 1. § 9.

Πολίτιλω ὄντα πόλεως τῆς ἀνωτάτης] Vide *ad l.* 2. § 16. & *ad l.* 4. § 3. & 23. & *l.* 6. § 44. In eundem ſenſum Epictetus *diſſert. l.* 2. *c.* 10. Πολίτης εἶ τῷ κόσμῳ, καὶ μέρος αὐτός. *Mundi civis, ejuſdémque pars es.* Idémque *l.* 1. *c.* 9. Τί ἄλλο καταλείπεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τὸ σὺν ζωκράτει, μηδέποτε πρὸς τὸν πυθόμενον, πεδαπός ἐστιν, εἰπεῖν, ὅτι Ἀθηναῖος ἢ Κορίνθιος, ἀλλ' ὅτι Κόσμιος; Quod Cicer. *Tuſcul. l.* 5. *Socrates cùm rogaretur, cujatem ſe eſſe diceret, Mundanum,* inqit. *totius enim mundi ſe incolam & civem arbitrabatur.* Et *de finib. l.* 4. ex Stoicorum ſententia: *Mundum hunc omnem, oppidum eſſe noſtrum. ut Ciccciis qi habitce, hunc omnem mundum ſuum municipium eſſe exiſtimet.* Diogenes pariter apud Laert. *l.* 6. interrogatus unde eſſet, reſpondit Κοσμοπολίτης. de qo Epictet. *lib.* 3. *c.* 24. Πᾶσα γῆ πατρὶς ἦν ὁμοίως ἐξαίρετος ἡ ὑδρία. Et Baſilius Cæſar *epiſt.* 42. ad Maximum Philoſophum, Ὧν ἡ πολίτευμα σαυτὸν τῆς οἰκουμένης ἐποίησας. *Tu te mundi totius civem effeciſti.* Senec. *epiſt.* 68. *Sapienti reſpub. ipſo dignam dedimus*, id eſt, *mundum.* Verùm ſunt illi *mundani*, ſive *mundi cives.* hoc nos illis Chriſtiani libenter concedimus. At nos potiùs, qi *è mundo* nos eſſe diffitemur, Joan. *c.* 15. *v.* 19. & *c.* 17. *v.* 16. Sumus reverâ, qod Marcus iſtîc, τῆς πόλεως ἡ ἀνωτάτης πολίτευμα· ἡμῶν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. ut Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. *Municipium noſtrum in cœlis eſt.* Siqidem, ut Tatianus Aſſyrius *adv. Græc. c.* 33. κόσμος μὲν ἡ κατασκευὴ, κόσμος· τὸ δὲ ἐν αὐτῷ πολίτευμα, φαῦλον. Nobísque, qod Seneca *epiſt.* 102. *Patria eſt, qodcunque ſuprema & univerſa circuitu ſuo cingit.* ut verè liceat nobis Luciani illud in *Hermot.* uſurpare; Ὅρᾳς δὲ ὁ μάτλε, ὅτι ἀεὶ μικρῶν κἀμοιμοῦ; πολίτευμα ἐπιδεμῶντες γῆς ὅτου κλῆς καὶ εὐδαίμονος πόλεως. liceat cum Anaxagora (Laërtio *l.* 2. referente) digito in cœlum intendentes dicere, Αὕτη πατρὶς. *iſta nobis eſt patria, civitas iſta.* Siqidem Chriſtiani qiqe genuini ſunt ἐφημοπολίτευμα, ut Iſidorus Peluſ. *l.* 2. *epiſt.* 251. *cives* nimirum, τῆς ἄνω καὶ ἐπουρανίου Ἱερουσαλήμ, *ſupernæ cœleſtisque illius Hieruſalemi, qæ eſt fidelium ſanctorúmque univerſorum metropolis:* ut Apoſtolus *ad Galat. c.* 4. *v.* 26. & *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. ἐφημοπόλεως nomine dignior longè, quàm Marci, qâ Antoninus, ut ipſe loqitur, *patria*; quam eo nomine inſignire Athenæo viſum eſt, *dipnoſoph. l.* 1. Rectè Philo *de agricult.* Παραινεῖν, ὡς κατοικεῖν ἠλθομεν. τῇ γὰρ ὄντι πᾶσα ψυχὴ ξένη, πατρίδα μὲν ἐφήμον, γῆν δὲ ξένην ἔλαχε. Itaque eò reverturtur, ubi hinc recedunt, πατρίδα δὲ τὸν ἐφήμιον χῶρον, ἐν ᾧ πολιτεύονται, ξένον δὲ τὸν ἀντίγειον, ἐν ᾧ παρῴκησαν, νομίζουσι. Idem *de lingu. confus.* Clemens denique *Strom. l.* 4. *extremo:* Λέγουσι γὰρ οἱ Στωϊκοὶ, τὸν μὲν ἐφήμον κυρίως πόλιν· τὰς δὲ ἐπὶ γῆς ἐντὸς ἐκάστου πόλεις· λέγεσθαι μὲν γὰρ, οὐκ εἶναι. Ἀπροσδεὲς γὰρ ἡ πόλις, καὶ ὁ δῆμος αἰσθητὸν τὸ σύστημα καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ὑπὸ νόμοις διοικουμένων.

Τί ἐστι,—τὸ τοῦ φαντασίαν μοι νῦν ποιῆν] *Qid eſt, qod modò cogitationem animo meo attulit.* Xyl. *qid eſt, in qo deſixa eſt nunc phantaſia mea.* Caſ. malim, *qid ſit, qod phantaſiam meam efficit impraſentiarum.* ut & ſententia continuetur, ad ἐπιβάλλειν reſpiciens: & τὸ ποιῆν à ποιέω, non à ποιῶ ducatur. Vide Aphrodiſſ. *ſupr. ad* § 1. & Marc. *l.* 12. § 18. qanqam & φαντασίαν ποιεῖν etiam dicitur. Nemeſian. *de nat. hom. c.* 6. Ex Stoicorum ſententia; φαντασίαν μὲν λέγοντες τὸ πάθος τῆς ψυχῆς, τὸ ἐνδεικνύμενον αὑτὸ τε, καὶ τὸ ποιητὸν

σωμάτων συνθέσεις. ὁρᾷ γὰρ ἐν τοῖς αἰδοιοτοκίοις ἐγγινόμενα πάθος, ὅταν αἰδοῖόν τι· ὅταν καὶ ἐν τῇ ψυχῇ, ὅταν ὀργήσῃ· ἐπίσης γὰρ ἐν ἑαυτῇ λύχνια τὰ νοητὰ φαίνεσθαι ἢ, τὸ παραπλὴν πάθος φαντασίαν αἰδοίου. Utrovis modo ſumpſeris, eódem recidet.

Αὐταρκείας] *ex qa totus ex me aptus ſum.* Xyl. Sed hoc laxum nimis; quum de virtute aliqa peculiari agatur. *Contentatione.* Caſ. *ego, frugalitate.* Ità Polybius uſurpavit, Budæo referente; Ἄξιος ὁ ἀνὴρ ἐπαινεῖσθαί τε καὶ θαυμάζεσθαι, μάλιστα δὲ τῆς αὐταρκείας τοῦ βίου. *frugalitatis nomine cum primis.*

Τὸν μὲν πρὸς θεῶν ἥκειν] Ità *l.* 2. § 3. πάντα ἐκεῖθεν ῥεῖ. Vide & *l.* 8. § 20. & *l.* 9. § 1. & *l.* 10. § 1. Ἀπὸ θεᾶς αἰτίας συμβαίνειν πάντα τὰ γινόμενα. Idem *l.* 8. § 23. Exagitat Stoicos paſſim Plutarchus in libris *de Stoicis contradictionibus*, & *de communibus notitiis*; quòd etiam mala humana, bella, cædes, peſtes, & conſimilia (qæ illi tamen malorum loco non habebant) Deo adſcriberent, & divinitus contingere aſſererent. Verùm Stoicis hac in parte ſuffragium contribuit ſuum codex ſacer haud ſemel. Apud Eſaiam *c.* 45. *v.* 7. Deus ipſe: *Ego ſum, qi & lucem produco, & tenebras obduco; qi ſtatuo pacem, malúmque creo. Ego Jova iſta omnia facio.* Jeremias, Thren. *c.* 3. *v.* 37, 38. *Eqo dicente exiſtit qicqam, niſi Dominus id præceperit? Ex ore altiſſimi autem prodit, tam malum qodqe qàm & bonum?* Amos. *c.* 3. *v.* 6. *An erit malum in civitate, qod Jova non effecerit?* Inque ſicut de *bono* Pſaltes, *A Domino factum eſt iſtud, Pſal.* 118. *v.* 23. Ità de *malo* pariter Vates: *A Domino exitit iſtud.* Hiſtoriæ Regum *l.* 3. *c.* 12. *v.* 24. Job ſanctus, tam prædonum manu abacto pecore, qàm & gregibus igne cœlitùs miſſo abſumptis, liberisque ædium ruinâ turbine impulſarum oppreſſis; *Dominus*, inqit, *dedit*; *Dominus abſtulit.* Jobi *c.* 1. *v.* 21. Uxoriqe per animi impotentiam, cùm ulcere ſœdo jam oppletus in cinere volutaretur, minùs ſana conſilia ſuggerenti; *Scilicet bonum à Domino acceperimus; & non malum etiam laturi ſimus?* Ibid. *c.* 2. *v.* 10. Denique Rex pius à maledico rabula convitiis impetitus: *Iſte*, inqit, *maledixit, qia Dominus edixit.* Reg. *l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. Itaqe *Obmutueram*, ait, *ſilentiúmqe mihi indixeram, qia tu, Domine, illud feceras. Pſal.* 39. *v.* 9. Nec refragantur exteri. Homer. *Od.* δ'. *v.* 237.

Ζεὺς ἀγαθὸν τε κακόν τε δίδωι.—
Ipſe bonúmqe malúmqe Jovis dat.—

Idémqe *Odyſſ.* ϑ'. *v.* 63.

—δίδωι δ' ἀγαθόν τε κακόν τε.
—*dabat ipſe bonúmqe malúmqe.*

& *Iliad.* ο'. *v.* 109.

Τῷ ἔχεθ', ὅτῳ κε Ζεὺς ὄμπνια κυδιάνειρα πόρηισιν ἑκάστῳ.
Ἢ ἀγαθόν.—

Ità ſcripſerat legitque Chryſippus, ſecus qàm nunc habetur, à Plutarcho *de Stoic. contradict. cap.* 47. adductus.

Ipſe malum qodcunqe bonúmve immiſerit illi,
Acceptum huic fertur.—

Sophocl. *Ajace Lorer.*

Ζεὺς τοὺς θεοῦς φῶς καὶ γελᾶ πρὸς ἄνδρας.
Vivis dolet, vel ridet, ut viſum Deo.

Idémqe *ibid.*

Ἐγὼ μὲν ἓν καὶ ταῦτα καὶ τὰ πάντ' ἀεὶ
Φάσκοιμ' ἂν ἀνθρώποισιν μηχανᾶν Διός.
Ego hæc & alia qæ accidunt mortalibus
Venire cuncta nutu dixerim Dei.

Vide Epict. *l.* 3. *c.* 24 *ad l. v.* § 16.

Κατὰ σύλληψιν καὶ πρὸ σπερματοειδῶν συλλογισμῶν] Ità *l.* 2. ἐκ ἀρχῆς φύσεως καὶ συγκλώσεως. *ſupr.* § 4. & *inf.* § 16. συγκλωθασμὸς. Alluſio ad Parcarum (qæ & indè Κλῶθες Homero dictæ *Odyſſ.* ν'. *v.* 197.) ſtamina ducentium & fata intexentium figmentum poeticum. Ità & *l.* 4. § 21. συγκαθείμαρτό σοι καὶ συνελάθετο. Et *l.* 5. § 8. συνελώθησαν. & *l.* 8. § 20. συμπεφόρηται. Seneca pariter *epiſt.* 107. *Qare impigri atqe alacres excipiamus imperia; nec deſeramus hunc operis pulcerrimi curſum, cui qicqid patimur, intextum eſt.* Figmentum autem de Parcis illud auctor libri *de mundo*, qi ſub Ariſtotelis nomine proſtat, *c.* 7. Sic ſimplicem: Τρεῖς μοῖραι αἱ μοίρας, καὶ τοῦ χρόνου μεμερισμένου τρίτου ἢ ἀπείρου, τὸ μὲν, ἐξηντληκότος· τὸ δὲ, μέλλον· τὸ δὲ, παρεστηκός. τέτταρα δὲ, καὶ μοῖρα τοῦ χρόνου, μία τῶν μοιρῶν, ἄπειρος· ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἄπειρα τὸ πλῆθος. καὶ ἓν τὸ μέλλον, λάχεσις· εἰς πάντα γὰρ ἡ κατὰ φύσιν αὔξησις λῆξις. καὶ ἓν τὸ ἐνεστὼς, κλωθώ, συμπαίνουσα τε καὶ κλώθουσα ἑκάστῳ τὸ ἐπιόν. ταῦτα δὲ πάντα ἕν, οὐκ ἄλλο τι, κλωθὼ ὁ Θεός. quod & Platonem dicere. Sed & Chryſippus apud Theodoret. *therap. l.* 6. Τὸν μὲν πρόμοιρον, πεπρωμένην εἶναι καὶ συμπλεκομένην δοίκησιν· ἢ ἡ Ἐπιμενίδου, εἱμαρμένην εἶναι, ἐστὶ δὲ ἐξ ἀϊδίου κίνησις, ἥτις καὶ τοὺς μοιρικοὺς καὶ καλουμένους τινὰ ἡμῖν ἑκάστῳ τὸν δὲ δεύτερον τῶν Μοιρῶν, τοῦ τρεῖς χρόνου παρεκλῶν, ἐν ᾧ καὶ πολιτεύεται τὰ πάντα, καὶ δι' ὃν ἐπιτελεῖται· καὶ Λάχεσιν μὲν καλοῦσι, παρὰ τὸ λαγχάνειν ἑκάστῳ τὸ προσῆκόν. Ἄπειρον δὲ, καὶ τὸ ἄπειρον καὶ ἀμεταβλήτου τῆς μοίρας. Κλωθὼ δὲ, παρὰ τὸ συγκλώθειν καὶ συνείρειν τὰ πάντα.

Σωτηρίαν τε καὶ τύχην] Vide *ad l.* 1. § 17. *extremum.* & *l.* 7. § 31.

Συμφύλα καὶ συγγενῆ] Vide *ſupr.* § 4.

Ἀγνοοῦντ'] *ſupr. l.* 2. § 1.

Ἐγὼ δὲ ἀγνοῶ] *Ibid.*

Χρῶμαι αὐτῷ] Marci dictum in hanc eandem ſententiam laudat Suidas in Marco. Ποιῶσι μέν τινες ἀνθρώπων ὁποῖος βέλτιστος ἔχειν, ἐξωμάτην ἔστι τοῖς δὲ ἓν περίπου, ἐς ὅ, τι ἂν τις αὐτῷ τῷ ποιεῖν χρήσιμον ᾖ, χρῆσθαι.

Eve-

Ἐιωσε] D. Junius maruk ἐωθώς. Sicut *supr.* § 4. πάντα ἀπλᾶ καὶ ἐωθότα. & *infr.* § 12. ἐωθόσι. qibus addas licet, *l.* 6. § 45. ἐωθώς. Verùm nihil obstat, qo minùs ἐωσε istic retineatur. sicut *l.* 9, § 26. Ἐωσεῖν αὐτοῦ αὐτοῖς δεῖ. etiamsi enim Phrynichus in *Atticismis*, ἐωσε ἔχειν dici veteres, συνείθως loco illius usurpari jubeat; non est tamen Marcus noster elegantiarum istiusmodi curiosus.

Κατ ἀξίαν] Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Ἀλλὰ τῷ ἀξίαν ἐκάστῳ ἀποδίδωσιν. Vide *l.* 4. § 12. & *l.* 8 § 29, 43. Τῷ καλῷ, hoc est, *honesto*, sive *virtuti*, quod in solio majestatis collocabant, utpote quod *summum*, imò *solum*, *bonum* censebant, μείζων ἀξίαν, i. e. *maximam dignitatem*, sive, ut Stoicè loquamur, *æstimationem* tribuebant Stoici. Cætera omnia, etiamsi pro *adiaphoris* rebúsque *mediis* ducerent, utpote quæ verè boni partem nullam obtinerent, quædam tamen ex eis in pretio atque æstimatione aliquâ habebant, quæ ideò προηγμένα, vocabulo à Zenone excogitato, i. e. *producta*, ut Seneca *ep.* 74. *promota* sive *præposita*, ut Cicero *de finib. l.* 3. nuncupabant. Ideo autem istis ἀξίαν τινὰ, i.e. *æstimationem pretiúmque* aliquod tribuebant, ut Laërt. *l.* 2. διὰ τὸ μείζω τινὰ δύναμιν ἢ χρείαν ἔχειν, συμβαλλομένην πρὸς τὴν κατὰ φύσιν βίον. i.e. *qui mediam quandàm vim usúmve haberent, ad vitam secundùm naturam agendam conducentem*. Ex istis rursus, Τὰ μὲν ἔχειν πολλὴν ἀξίαν, τὰ δὲ βραχεῖαν, *alia majoris æstimanda, alia minoris* censebant; ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *sit.* 4. § 6. Et Seneca *epist.* 82. *Est & horum, quæ media appellamus, grande discrimen.* Atque hoc est, quod Marcus, tum istic, tum alibi, τὸ κατ' ἀξίαν in rerum usu observandum inculcat. Illud interim observatu non indignum, Stoicos, cùm in vocabulorum usu, usque ad ineptias etiam, non minutias tantùm, superstitiosi existerent, sicut *promota* sive *præposita* illa, λυπηρὰ μὴ, ἀλλ' οὐκ αἱρετὰ, οἰκεῖα, ἀλλ' οὐκ ἀγαθὰ, χρήσιμα ὅτι μάλιστα, ἀλλ' οὐ ὠφέλιμα, dici sanxerunt; quod ridet Plut. *de commun. notit. c.* 17. ità τῷ ἀξίαν, ubi de *adiaphoris* usurpatur, noluisse reddi, *dignitatem*, sed *æstimationem*; quâ voce usus est Cicero *de finib. l.* 3. vel *pretium*; quâ usus est Seneca *de vita beat. c.* 22. *Pretium quidem*, inquit, *aliquod erit; certè dignitas non erit.*

Συνυφέζομαι] *Conjecturam facio.* Xyl. malim, *rationem habeo.* Vide Τὸ συγχωρῶν, *l.* 1. § 9.

§ 12. Τὸ παρὸν] Vide *ad lib.* 6. § 2. Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——*quod adest memento*
Componere æquus,——

Ἑπόμενον τῷ ὀρθῷ λόγῳ] Ità *l.* 10. § 12. Τῷ λόγῳ κατ' ὃν ἕπομεν. Et *l.* 12. § 31. ἕπεσθαι τῷ λόγῳ καὶ τῷ Θεῷ.

Καὶ μηδὲν παρεμπόρδμα] *Nege præter istud quod proposueris tibi, accessorium aliquid vel capteveris vel admiseris.* deesse videtur verbum aliquod, πλὴν pura, vel ἐπιζήτει. Est autem τὸ παρεμπόρδμα vox à re mercatoria tralata: significátque propriè *negotiationem aliquam ei, quæ primariò instituitur, accedentem, vel incidentem etiam*; & ex consequenti, *lucrum è negotiatione istiusmodi acquisitum*; ut Budæus interpretatur. cui debemus quæ sequuntur, ex Basil. *epist.* 73. de adversariis suis. Ἐμπορευὸν βίον μεταχειζόμενοι, παρεμπόρδμα ποιοῦντα τῷ ἐμπορίαν διακωλύει. *Vitam mercatoriam sive nundinariam exercentes, negotiationi suæ isti accessoriam faciunt vestri obtrectationem.* Et ex Lucian. *de histor. conscrib.* Οἶμαί σε ἂν ὑπεδέξασθαί μοι βουλόμενον, τὸ μόνον ποιητὴν ἀγαθὸν εἶναι τὸν Ὅμηρον, τὸ δὲ πρὸς παρεμπόρδμα πεπαῦσθαι τὸν Δημοσθένην. *Videris mihi, cùm hoc unum proposuisses, ut ostenderes mihi Homerum bonum esse poetam, dono munerive promisso accessorii, sive mantissæ, loco adjecisse Demosthenem.* qibus adjicias licet illud Clementis Alex. *pædag. l.* 3. *c.* 10. qi de exercitiis agens, ubi dixerat, ἄλλου ὁ πεντάθλου ἀγὼν, ἄγειν δὲ βαδίζοντα, ἢ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. adjecit, εἰ δέ τις καὶ σπουδάσειεν ἐπὶ τούτοις, ὠφελήσει τοῦτο παρεμπόρδμα ἐπιγενόμενον γυμνασίῳ γεωργικῷ. *præter exercitii, quod intenditur, beneficium, etiam rei familiari emolumentum aliquid accedit adjutor.* Cæterùm D. Junius, nihil deesse apud Marcum opinatur, pro nomine dumtaxat participium subsitui debere, ut sit μηδὲν παρεμπορδόμενον· quid si verbum reponamus, παρεμπορδὴ? qui sequitur ἀλλὰ πρᾶξις. Est autem τὸ παρεμπορδίζειν, quod Gregor. Naz. *orat. in Basil.* de Savle agens, qi dum asinos investigat in diadema incidit, τὸ παρεργον, sive τὸ παρὰ τὸ ἔργον ἐμπορδίζειν dixit. βασιλείαν ηὗρεν μεῖζον τοῦ ἔργου τὸ παρεργον ἐμπορδίσαν. De sensu constat, qi idem futurus est, quicunque ex dictis modo legerimus. Quod Marcus voluit, optimè expressit Clemens *Strom. l.* 4. ubi de gnostico agens, Οὐ πεπαίκαμεν, inquit, εἴ τι λυσιτελὲς ἔξωθεν ἔσεται χρῆσθαι ἢ ὠφέλιμον· αὐτῷ ἀγαθὸν ἢ τὸ ὄντως ὄντα ὁρᾶσθαι ἐλπίζομεν, καὶ πρὸς τὸ δέον ἀγόμενοι, διοικεῖ, οὐκ ἂν εἰ καὶ πλοῦτον ἐξοίσει λόγος παρὰ τοῦ θεοῦ πορίζειν τοῖς ἀπαγορδόμενα, ἀπιμύησίός τε ὤν· οὐδ' εἰ καὶ μισθὸν τὰ μαθήματα ἀγαθὰ λήψεσθε· ὑπὸ τῆς δὲ ἐκαγωγείας πεφιλόσοφε· ἀλλ' εἰ καὶ λήψεσθε τὸν μισθὸν ἐφ' οἷς πράττετε, πειθόμενοι ὅσῳ δυνατὸν πρᾶξαί τι παρὰ τὸν λόγον τὸν ὀρθὸν ἀδιάφορον πρᾶξαι τὸ ὄντως καλὸν καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ταῦτα ἀγαπητὸν ἐν ἄνθρωποις ἑλόμενος. Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 9. § 39.

Τὸν ἑαυτοῦ δαίμονα] Idem *infrà* § 16. Vide *ad l.* 2. § 14.

Καθαρεύειν ἑαυτῶν] Clemens *Strom. l.* 4. Ἐν γοῦν κεφαλαίῳ εἴρηται, Ἴδιόν μοι λατρῶν, ἀλλὰ νόμον κρατοῦντες. ἀγνοίαν γὰρ, ὄμμα, τιμὰς, ἢ ὄψιν τῆς καρδίας ἔργων καὶ ὄψιν διανοημάτων, πρὸς ἣν, καὶ ὄψιν λόγων εἰλικρινοῦς καὶ τελειότητα, ἃ κατὰ τὸ εὐσεβὲς ἀνα-

ἀναμάρτητα. ἔστω δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν σαρκὶ ἐμοὶ καὶ σοὶ, ut cum Marco loquamur, quàm depingit Clemens. Cæterùm cùm ista in carne constitutis fit ἀνεπίληπτος planè, ideo rectè subjungit, ἰκανὴ ἡ, δίμαι, ἀνδρὸς πρὸς ἀρετὴν ἄσκησις, μέλανια ἀκριβῶς καὶ βεβαία.

Ὡς εἰ μὴ ἤδη ἀποθνήσκοι] Vide *ad l.* 2. § 5. 11. Epictet. *Enchir. c.* 22. Ὁ θάνατος καὶ ἡ ὀφθαλμῶν ἐκκοπὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶν ἐν ἀναγκαίοις, ὅταν ὑπὸ φύσεως ἐνδυομένοις τινὶς. Senec. *ep.* 101. *Qui hoc modo se aptabit, cui vita sua quotidie fuit tota, securus est.* Flacc. *carm. l.* 3. *od.* 29.

——*ille potens sui*
Lætúsque deget, cui licet in diem
Dixisse, Vixi.——

Ἐὰν τοῦτο σωθῇς] *Istà si perseveres.* Xyl. ac Cas. *si huic*, genio nempe tuo, *adhæseris.* ita τοῦτῳ σωθῇς legeris. σωθῆναι pro *hærere* vel *adhærere* Theophrasto usurpatum *de plant. l.* 4. *c.* 9. Φύεται δὲ καὶ ἔστιν ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ τοῖς λίμναις, ὃ οὐ σωθήσεται τῇ γῇ. *In lacubus ac paludibus nascitur, sed terræ non adhæret:* Ὥστε ἅμα ῥιζῶν, αἱ καὶ ὕδατος ὀχεῖται, πάλιν ἐκ ἔχουσι. ut de plantis istiusmodi Gregor. Naz. σηλιτ. 1.

Μηδὲν ἀσφαλῶς] Senec. idem *ep.* 12. *Ille beatissimus & securissimus est sui possessor, qi crastinum sine solicitudine expectat.* Et *epist.* 1. *Sic fiat, ut minùs ex crastino pendeas, si hodierno manum injeceris.* Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Οὕτως οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο πάλιν ποθήσει, οὐδὲ τὸν χρόνον, ὡς πρόσθεν ἦν αὐτῷ μεῖζον ἀγαθὸν· ἀλλ' ἐν αὐτάρκειᾳ τοῦ παρόντος καὶ γεγονότος ἤδη μενεῖ. ὃ γὰρ ἀναγκαῖόν ἐστι, μὴ τὸν πλείονα χρόνον ἀσφαλῶς.

Εὐζωίαν] Aristot. *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 8. Συμβάλλει γὰρ τὸ λόγῳ καὶ τὸ ἓν ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν τὸν εὐδαίμονα· σχεδὸν γὰρ εὐζωΐα τις εἴρηται, καὶ εὐπραξία. Et Alex. Aphrodis. *de virtut. sufficient.* Τὸ ἓν ζῆν, καὶ τὸ εὖ βιῶν, καὶ τὴν εὐζωΐαν, εὐδαιμονίαν φασὶν εἶναι. Et mox; Λέγεται ἓν ζῆν ὁ χαίρειος ἀρίστῃ, καὶ ζῶν κατ' ἀρετὴν καὶ φρόνησιν τὴν ἐν γὰρ πράξει πᾶσι ἡ εὐζωΐα ἀνθρώποις. ——ἐν ταῖς χρησιμαῖς περὶ ἐνεργειῶν καὶ πράξεων ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡ εὐζωΐα. Itaqi εὐζωΐαν, qod est nostri peculiare vocabulum, est *felicem esse*, sive *felicem degere*, qod in virtute prorsus situm Marcus hìc statuit, contrà qàm Aphrod. qi concludit ibidem; ὅτι ἐν αὐτάρκει ἀρετὴ περὶ εὐζωΐαν τε καὶ εὐδαιμονίαν.

Οὐκέτι κωλύσει] Vide *supr. ad l.* 2. § 9.

§ 13. Ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ἀεὶ τὰ ὀργανά καὶ σίδηρα πρόχειρα ἔχουσι] Solebant Stoici suos monere, ut eorum qæ in scholis didicissent summa capita hìc memoriæ infigerent, ut illa semper ad manum haberent, & ad omnem occasionem eis uterentur. hæc sunt, qæ πρόχειρα βοηθήματα Epictetus appellat. neqe alio fine *Enchiridium* ab illo, an ab alio qodam ipsius sectatore Arriano dixerit: forsan, ut ea simplicio videtur, est scriptum, qod & nomen testatur, *Manuale*: nam Pugionem qi reddidere, ab avtoris mente abetrârunt prorsus. Itaqe Marcus hìc medicos & chirurgos imitandos dicit: & ut illi parata semper artis suæ instrumenta habent; ità in promptu habenda dogmata. prout Casavb. *ad Pers. Sat.* 3. observavit. Eodem allusit Epictetus locis à Casavbono *ibidem* indicatis; *differt. l.* 1. *c.* 27. Τὰς προλήψεις ἑτοίμους καὶ ἐσμιγμένας καὶ προχείρους ἔχειν δεῖ. Et *l.* 3. *c.* 10. Ἐκάστου δόγματος, ὅταν ἡ χρεία παρῇ, πρόχειρον αὐτὸ ἔχειν δεῖ· ἐν δείπνῳ, τὰ περὶ δείπνου· ἐν βαλανείῳ, τὰ τῷ βαλανείου· ἐν τῇ κοίτῃ, τὰ περὶ τῆς κοίτης. Verùm, qod Bernardus olim conqestus est, *de consider. l.* 2. *Sic se habent plerumqe mortalium corda, qod scimus, cùm necesse non est, in necessitate nescimus.* Per moniti istius utiqe inadvertentiam atqe induriam.

Οὕτω τὰ δόγματα οὐ ἕτοιμα ἔχει] indè ἑτοιμότητας vocat (*l.* 4. § 3.) hujusmodi præcepta ad usum semper parata. Apud Senecam *de benef. l.* 7. *c.* 1. Demetrius Cynicus; *Plus prodesse, si pauca præcepta sapientiæ teneas, sed illa in promptu tibi & in usu sint, qàm si multa qidem didiceris, sed illa non habeas ad manum.* Idémqe, *Hæc utrâqe manu tenere proficientem jubet, nec usqam dimittere, imò affigere & partem sui facere, eâqe qotidianâ meditatione produci, ut suâ sponte occurrant salutaria, & ubiqe ac statim desiderata præstò sint.* Et Seneca ipse *epist.* 94. *Subinde reducendus es in memoriam: non enim reposita præcepta esse debent, sed in promptu.* Et hæc *Caus. ibid.*

Πᾶν καὶ τὸ μικρότατον] Monitum avro, non avrichalco tantùm, contrà, minimè charum, ut in minimis etiam ac levissimis qibusqe, qatenus nimirum rei subjectæ fert ratio, tam divini, qàm & humani officii respectus habeatur. Idem prorsus, licèt aliis verbis, Apòstolus ad *Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 31, 32. Εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ. Sed & Epictetus, à qo Marcus forsitan sumpserit, *differt. lib.* 2. *c.* 19. Εἰς τὸν θεὸν ἀφορῶντας, ἐν πᾶσι μικροῖς καὶ μεγάλοις. R. Joses. in *Pirke Aboth. c.* 2. § 12.

בְּלֹ־מַעֲשֶׂיךָ יְהִיוּ לְשֵׁם שָׁמָיִם

Fiant opera tua omnia ob nomen cæli, i. e. propter Deum cœli Dominum fiant.

Τῆς ἀμφοτέρων πρὸς ἄλληλα συνδέσεως] Res divinæ ac humanæ, cùm qoad theoriam, tum & qoad πρᾶξιν sunt invicem conjunctæ. Minuc. in *Octav.* *Istâ cohærentia, connexa, concatenata sunt istaq ut nec Homo qid sit, unde sit, qare sit, hoc ipsum explorare & eruere, sine universitatis inqisitione possimus; & nisi divinitatis rationem diligenter excusserit, nescias humanitatis.* qod Calvin. *institit. l.* 1. *c.* 1.

Multis

Multis vinculis inter se ità connexa sunt cognitio Dei & cognitio nostri, ut utra alteram præcedat, & ex se pariat, non facilè sit discernere. De praxi Joann. *ep. 1. c. 4. v. 21. Hoc mandatum à Deo habemus, ut qi Deum diligit, diligat & fratrem suum.* qi & crebrò ab alterius horum dilectione vel posita vel negata, ad alterius vel statuendam vel tollendam concludit.

Οὔτε ἀνθρώπινόν τι ἄνευ τῆς ἐπὶ τὰ θεῖα συναναφορᾶς] Hoc est, quod & nostri jugiter inculcant, In Deo, & propter Deum, hominem esse diligendum.

§ 14. Μηκέτι πλανῶ] *Non erra amplius.* Xyl. & M. Cas. forsan meliùs, Μὲ *evageris diutius:* ut sit idem hîc πλανᾶσθαι, quod ἀπορρίπτεσθαι, *supr.* § 4. utrumvis sensum verba ferent.

Τὰ ὑπομνηματά σου.] Deo ipse se gratias agnoscit debere, qòd non istis diuturniùs assederit. *l.* 1. § 17.

Ἂς εἰς τὸ γῆρας σαυτῷ ἀνάθεσο] Commentarios, inquis, componis, multáque ex antiquis avtoribus excerpta congeris, qæ in senectute scil. evolvere cogitas, & ad vitæ tuæ usum accommodare, cùm vita ipsa interim defluat, ad cujus usum ista comparas. Hoc est qod Cato major disciplinam Isocraticam suggillans dicebat, χηρᾶν παρ' αὐτῷ τὸν μαθητὰν, ὡς ἐν ἄδῃ χρησομένου τοῖς τέχναις, καὶ λίαν ἐρῶντας. Plut. in *Cat.* Pari ratione Hermotimum suum ludos facit Lucianus. Cùm enim philosophorum scriptis evolvendis sectisque ac sententiis discutiendis tot annos assignâsset, ut octogenarius necessariò priùs fuerit futurus, qàm veritatis cognitionem certam, si qando tamen, assequi posset. Καὶ τίς, inqit, ἐγγυητὴς δέ σοι, ὅτι βιώσῃ τοσαῦτα; ἔπειτα ἐς πόσον ἔτι ἡ λοιπὴ χρόνου ἀπολαύσις αὐτοῦ, γήρων ἤδη καὶ παντὸς ἤδη ἔξωθεν ὤν, καὶ τὸν ἕτερον πόδα, φασὶν, ἐν τῇ σορῷ ἔχων; εἰ μή τις ἄλλον βίον μεταμανθάνεις σαυτῷ, ὡς ἐς ἐκεῖνον ἐλθὼν, ἄμεινον διαχεῖρις, εἰδὼς ὅν τινα πρόπον χρὴ βιῶν.

Σπεῦδε ὅτι εἰς τὸ τέλος] Senec. *ep.* 27. *Non quidem cessatur adhuc, sed non festinatur. multum restat operis, in qod ipse necesse est vigiliam, ipse laborem tuum impendas, si effici cupis.* vel ut Lipsius legit; *Non qidem cessaturo, sed festinaturo multum restat operis.*

§ 15. Οὐκ ἴσασι] Ab his verbis interpretes novum paragraphum exorsi, sic vertunt: *Nesciunt qàm multa significet vocabulum furari, &c.* Eam lectionem seqi si libuerit, habeas D. Bootii explicationem: Dicit idiotas nihil rectè intelligere; neq; *furtum*, qod de pecuniis solùm aliisq; talibus avdiunt, cùm majus ac pejus sit *furtum*, aliqem in errorem conjicere, atqe ità veritatem *furari:* nesciunt qid sit *ferre, emere*, cùm ista in vitæ ac corporis subsidium data, isti in longè alios usus, ad satisfaciendum voluptatibus suis, atqe ad procudendas divitias: nesciunt qid sit *qiescere*, cùm illi non aliam nôrint *qietem*, qàm si à nulla re extrinsecus incidente turbentur, cùm vera *qies* non alibi qàm in animo qærenda sit, ubi in mediis qoqe negotiorum atqe periculorum fluctibus manet imperturbata: non intelligunt qid sit, *facere qæ agenda sunt*, utpote qi omnia ex propriis commodis atqe affectibus metiantur. has avtem res dicit illos non perspicere, qia utut oculis bene valeant, è mente tamen laborant, ad qam harum rerum dignotio pertinet. Confer. cum *sect.* 33. *l.* 10. Hæc ille. Fieri potest tamen ut interpunctione locus laboret, & periodi nota, post ἐκ ἕξεσιν, qod præcesserat, tollenda sit. Qod si admiserimus, sensu continuato sententia sic concepta fuerit, ὡς ἕξεσιν ἐκ ἴσασι, ut τὸ ἴσασι illud, participium, non verbum sit, & Marci mens existat ista: *Id qod faciendi potestas est etiam nescientibus, qàm varia sint vocabulorum istorum significata.* qasi diceret: Possunt sibi ipsis ad bene vivendum suppetias ferre, etiam qi Grammaticas de vocum significatis præceptiunculas, vel Dialecticas etiam de eisdem argutiolas minùs callent. Vide *ad l.* 1. § 6, 7. 17. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67. & *l.* 8. § 8. & Senec. *epist.* 45, 48, 49. qi & Idem *epist.* 88. *Grammaticus circa curam sermonis versatur; &, si latiùs evagari vult, circa historias; jam ut longissimè fines suos proferat, circa carmina. qid horum ad virtutem viam sternit? syllabarum enarratio, & verborum diligentia, & fabularum memoria, & versuum lex ac modificatio? qid ex his metum demit, cupiditatem eximit, libidinem frænat?* Et inter alia multa, *epist.* 45. *Qid mihi vocum similitudines distinguis, qibus nemo unqam, nisi dum disputat, captus est? res fallunt. istas discerne.* & *epist.* 48. *Hoc mihi ab istis subtilibus præcipi malo, qid amico præstare debeam, qid homini, qàm qot modis Amicus dicatur, & Homo qàm multa significet.* Hoc est disertè, qod istic Marcus, si hoc modo concinnare libuerit. Ego tamen re in medio relictâ, Syntaxin receptam secutus sum.

Ἑτέρᾳ τινὶ ὄψει] *mentis* scil. *oculo.* qem *suprà* tetigit *l.* 2. § 13. & *infr. l.* 4. § 29. Vide & *l.* 10. § 26. & *l.* 11. § 12. De isto Psaltes, *Psal.* 119. *v.* 18. *Aperias oculos meos.* Et Christus Paulo, *Act. c.* 26. *v.* 18. ἀνοῖξαι ὀφθαλμὺς αὐτῶν. Et Paulus *ad Ephes. c.* 1. *v.* 18. πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν. De Livio Druso. Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Senem illum natura, cæcum fortuna potuit facere: at neutra interpellare valuit, nè non animo & videret & vigeret.* Plato in *Sympos.* Ἡ τοι τῆς διανοίας ὄψις ἀρχέλαος ὀξὺ βλέπειν, ὅταν ἡ τοῦ ὄμματος τῆς ἀκμῆς λήγειν ἐπιχειρῇ. Et Theodoret. *therapeut. l.* 1. χρεία τοίνυν ἡμῖν τῶν νοερῶν ὀμμάτων, εἰς ἃ τὸν θεὸν νοητῶς καθορῶσιν. καὶ καθάπερ δέομεθα τοῦ σώματος ὀφθαλμῶν εἰς τὴν θεωρίαν τῶν ὁρατῶν, ὕτω δῆτα χρήζομεν πίστεως, εἰς τὴν ἐπιστήμην τῶν θείων· μᾶλλον δὲ ὥσπερ ὀφθαλ-

ὀφθαλμὸς δεῖται φωτὸς ἐπιδεικτικῶς τὰ ὁρατὰ, ὕτω δὴ καὶ ἡ ψυχὴ δεῖται πίστεως ἐπιδεικτικῆς τὰ θεῖα, καὶ τῷ σεῖ τούτων δίχα φυλαπτέον βεβαίαν.

§ 16. Σῶμα, ψυχὴ, νοῦς] Eandem habes distributionem *supra l.* 2. § 2. & *infrà l.* 12. § 3. Paris distributio & in sacris literis reperitur, *ad Thess. epist. 1. c. 5. v. 23.* σῶμα, ψυχὴ, πνεῦμα, qi & νοῦς *Rom. c. 7. v. 25.*

Τυπωθὲν φαντασικῶς] Ità *l* 5. § 35. τὰ αἰσθητὰ ἀμυδρὰ καὶ συμπαρατύπωτα. Laërt. *l.* 7. in Zenon. ex Chrysipp. *de anim. l.* 12. Φαντασία δὲ τύπωσις ἐν ψυχῇ. νοεῖται δὲ ἡ φαντασία, ἡ ὑπὸ ὑπάρχοντος τοῦ τὸ ὑπάρχον ἐναπομιμαξάμη καὶ ἐναποτυπωσάμη καὶ ἐναποσφραγισάμενη. qi tamen monet, ὁ δεκτέον πῶς τύπωσιν, οἱονεὶ τύπον σφραγῖδος. ἐπεὶ ἀνάκλησιν δὲ πολλὰς τύπος τοῦ αὐτὸ σεῖ τὸ αὐτὸ ῥηθέν. Apud Evseb. *præpar. l.* 11. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. ex Zenonis sententia; Αἰσθητικὴ δὲ αὐτῶν (τῶν ψυχῶν) ἐστὶ, δι' ὃν τυποῦσθαί φασιν ὑπὸ τῶν ἐντὸς τὰς αἰσθητείων, καὶ παραδίχεσθαι τὰς τυπώσεις. Apud Svidam avtor incertus; ἡ φαντασία παρὰ τῆς αἰσθήσεως λαμβάνουσα τῆς αἰσθητῆς τοῦ τύπου, ἐν ἑαυτῇ τύπου ἀναπλάττει. eandem νῦν παθητικὴν Aristoteli dictam; νῦν μὲν ὡς ἔνδον ἔχουσα τὸ γνωστὸν, καὶ ἀπλῆν φερομένη ὥσπερ ἐπεῖνο ἐπιβάλλουσα· παθητικὸν δὲ, διότι μὴ τύπων καὶ οὐκ ἀσημαντήσεως. Sextus Empir. *adv. Logic. lib.* 1. *c.* 2. de Stoicis agens: Φαντασία ἔν ἐστι καθ' αὐτὸν, τύπωσις ἐν ψυχῇ. qo tamen loco de modo rei sententias eorundem discrepantes subjungit. Et Plut. adversus eosdem differens *de commun. notit. c.* 41. Φαντασία τις ἡ ἔννοιά ἐστι· φαντασία δὲ τύπωσις ἐν ψυχῇ· ψυχὴ δὲ φύσις ἀναθυμίασις, ἣν τυποῦσθαι μὲν οὐκ ἐρῶσιν διὰ μανότητα, δεξαμένην δὲ τηρῆσαι τύπωσιν ἀδύνατον. ῥεῦμα γὰρ ἂν τις μᾶλλον ὕδατος φερομένου διανοηθείη σῶμα ἐν τύπος καὶ εἶδος διαφυλάττειν, ἢ πνεῦμα φερόμενον ἐν τοῖς ἄτμοις καὶ ὑγρότητι, ἑτέρῳ δὲ ἔξωθεν ἐνδιδομένου οὐ ἀργῷ καὶ ἀλλοτρίῳ πνεύματι χυνδυνόμενον. Philo in *allegor. l.* 1. Τὸ ζῶον τῷ μὲν ζῶν ἔνεστι, φαντασίᾳ καὶ ὁρμῇ. ἡ μὲν οὖν φαντασία σωίζεται, καθ' ἣν ἐντὸς τοῦ ἔξωθεν τυπωθέντος τῷ δι' αἰσθήσεως ἡ δὲ ὁρμὴ τὸ ἀδελφὸν τῆς φαντασίας καθ' ἣν τῷ τῷ νοητικῷ δύναμιν, ἣν τέτρασι δι' αἰσθήσεως ἅπτεται τῶν ὑποκειμένων καὶ ποῖς αὐτὸ χωρεῖ, γλισχρῶς ἐφικνεῖται καὶ συλλαβεῖν αὐτό. Idem *ibid.* Τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν πανδεχὲς δεῖ, καὶ ἔοικε κηρῷ πάντας τοὺς τύπους χαλᾶς τε καὶ σκληρᾶς δεχομένῳ. Et paulò pòst. Ὥσπερ ἐν τῷ κηρῷ δυνάμει μὲν εἰσὶ πᾶσαι αἱ σφραγῖδες· ἐνδελεχείᾳ δὲ μόνη ἡ τετυπωμένη· ὕτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ κατεσκευῇ ὑπάρχουσι, πάντες οἱ τύποι φαίνονται δυνάμει· ὑποτελέσματα δὲ κρατεῖ ὁ εἷς χαραχθεὶς ἐν αὐτῷ, ἕως μὴ ἀπαλείφηται ὑφ' ἑτέρου ἐνεργήσαντος καὶ ἐνδήλως μᾶλλον ἐπιχαράξαντος. Idémque *de numin. immutab.* Φαντασία δέ ἐστι τύπωσις ἐν ψυχῇ. ἃ γὰρ εἰσήγαγεν αἴσθησις, ὥσπερ δακτύλιός τις ἢ σφραγὶς ἐναπεμάξατο τὸν οἰκεῖον χαρακτῆρα· κηρῷ δ' ἔοικεν ὁ νοῦς, τὸ ἐναπαγὲν δεξάμενος ἄκρως παρ' ἑαυτῷ φυλάττει, μίαν εἰς τὸν τύπον λαβὼν λήθην ἢ ἀντίπαλον μνήμης, ἀμυδρὸν ἐργάσηται, ἢ παντελῶς ἀφανίσῃ. Τὸ δὲ φανὲν καὶ τυπῶσαι, τότε μὲν οἰκείως, τότε δὲ καὶ ὡς ἑτέρως δέδοκται. πῶς ψυχή. qæ Philonis verba, tanqam è *lib. de mundo* sumpta, H. Stephanus thesavro suo, memoriâ lapsus, inseruit, ubi frustrà qæras. Origen. *ad Celf. l.* 1. Τί ἄτοπον, τὰ τυπούμενα τῷ ἡγεμονικῷ ἐν ὀνείρῳ, διώασθαι αὐτὰ τυποῦν καὶ ὕπαρ ὡς τὸ χρήσιμον τῇ ἐν ᾧ τυποῦται; Qin & Aristoteles ipse, *de memor. c.* 1. ubi qærit qomodo res, qum obsint ipsæ, memoriâ comprehendi possint. τὸ φάντασμά ἐστιν ὅμοιον, ὥσπερ τύπος, ἢ γραφή τις. Et rursus: Δῆλον γὰρ ὅτι δεῖ νοῆσαι τοιοῦτον τὸ γινόμενον διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τῷ μορίῳ τῷ σώματι ὃ ἔχομεν αὐτῷ, οἷον ζωγράφημά τι, τὸ πάθος, ὃ φαμὲν τῷ ἕξιν εἶναι. ἡ γὰρ γινομένη κίνησις ἐνσημαίνεται οἷόν τινα τύπον τῷ αἰσθήματος, καθάπερ οἱ σφραγιζόμενοι τοῖς δακτυλίοις. διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολλῇ διὰ τὸ πάθος ἢ δι' ἡλικίαν οὖσιν, ὃ γίνεται μνήμη, καθάπερ ἂν εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπίπτοιεν τῆς κινήσεως καὶ τῆς σφραγῖδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ ψυχρὸν, καθάπερ τὰ παλαιὰ τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ διὰ σκληρότητα τοῦ δεχομένου τὸ πάθος, οὐκ ἐγγίνεται ὁ τύπος.

Καὶ τῶν βοσκημάτων] Aristot. *de anim. l.* 3. *c.* 3. τῶν θηρίων ὑπάρχει πᾶσι φαντασία ἢ πολλοῖς. Et mox: τῶν θηρίων ἐνίοις φαντασία μὲν ὑπάρχει λόγος δὲ οὔ. Indè apud Laërt. *l.* 7. ex Stoicorum mente distributio illa: Φαντασιῶν αἱ μὲν λογικαὶ, αἱ δὲ ἄλογοι. λογικαὶ μὲν, αἱ τῶν λογικῶν ζώων· ἄλογοι δὲ, αἱ τῶν ἀλόγων. illas νοήσεις dici, has nomine peculiari carere.

Νοερασκευῆς] Vide *ad l.* 2. § 2. *l.* 7. § 3. & *l.* 12. § 19.

Καὶ τῶν ἀνδρογύνων] *Androgyni* etiam Ciceroni dicti, *de divinat. l.* 1. qi (ut Livius *l.* 27. loquitur) *ambigno inter marem & faminam sexu sunenati.* Xyland. vel potiùs, qi *utriusque naturæ*, ut Plin. *l.* 7. *c.* 2, & 3. *sive utriusque sexûs*, qi & *Hermaphroditi* dicti. Gell. *l.* 9. *c.* 4. Verùm *ambigui sexûs* havd abs re Livius; qia *in his sic uterque sexus apparet, ut ex qo potiùs debeant accipere nomen, incertum sit.* Avgust. *de civit. Dei l.* 16. *c.* 8. Διφυεσι καὶ ἀνδρογύνοις appellat Philostratus in *Favorino.* De hyæna Clemens Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. Οὐκοῦν οὐδὲ τῶν ζώων μεταβάλλειν τὴν φύσιν πρότερόν ποτε· οὐδὲ γὰρ αἰδοῖα ἔχει τὸ αὐτὸ ζῶον ἄμφω, ἄῤῥεν καὶ θῆλεως, καθάπερ ἀπειλήφασί τινες, ἑρμαφρόδιτος τερατολογοῦντες, καὶ τρίτην ταύτην μεταξὺ θηλείας καὶ ἄῤῥενος, ἀνδρόγυνον καλοῦντες.

νοτομῶντες φύσιν. Tales tamen extitiſſe havd pavcos gentium omnium hiſtoriæ teſtantur. Cæterùm aliâ ratione ἀνδρόγυνον ab initio conditum Adamum fingunt Talmudiſtæ Judaici. bicorporem enim planè, & à parte qidem anteriore marem, à poſteriore fœminam, utriſque qaſi glutino qodam per dorſi ſpinam ſibi invicem commiſſis, fabulantur extitiſſe. id qod partim ex *Geneſ. c.* 1. *v.* 27. partim ex *Hymn.* 139. *v.* 5. non juxta rei veritatem ac Spiritûs ſancti mentem piè ſimplicitérqe enarratis, ſed miſerè detortis, ridiculéqe atqe irreligiosè habitis elicitum eunt. de qo commento videri poterunt Moſes Majmonides in *perplexorum edoctore*, & Manaſſes Iſraelitides in *Conciliatore ad Geneſ. qæſt.* 8. eandem fabulam & ſub Ariſtophanis perſona in *Sympoſio* ſuo Plato, à qo & Mercurius Larvatus ille in *Pœmandro* mutuatus eſt, verbis iſtis propoſuit: Ἀνδρόγυνον γὸ ἦν τότε μὸ ἦν ϗ εἶδος ϗ ὄνομα, ἓξ ἀμφοτέρων κοινὸν τῶ τε ἄῤῥενος ϗ θήλεος· νῦν δ' ὄν. ἔστιν, ἀλλ' ἢ ὀνόμα τι ὄνομα κείμενον. ὀνόμα, inqit, κείμενον, id eſt, probrosè nunc ſumitur nomen hoc. ſiqidem non ſolùm pro corpore portentoſo natis ſumitur, verùm etiam pro mollibus, effœminatis, imbellibus. Ἀνδρόγυνος, ἀδρανὴς, ἀνίσχνος. Heſych. Et Pollux de *cinædis* uſurpari docet, *l.* 6. *c.* 30. Ità Theodoret. *therapevt. l.* 8. de Bacchos Γυνὴς ὢν, ϗ θηλυδρίας, ϗ ἀνδρόγυνος. Et Clem. *pædag. l.* 3. *c.* 2. Ἀνέτρεψε τὸν Ἑλλάδα ἡ βάρβαρος φιλοκοσμία, ϗ ἡ ἀνδρόγυνος τρυφή. de Paride loqitur. Philo etiam *de vit. contempl.* (qo loco Platonis qoqe fabulam illam obiter tangit) Ἀνδρείαν μὸν τὸν ἐπιφερόμενον ἀριστῖνῶ ϗ πόλεμον ϗ κατ' εὐρύνλω ἀφαιρούμενος, θήλειαν δ' νόσον ταῖς ψυχαῖς ἀπεργαζόμενος· ϗ ἀνδρογυνίας παρασκευάζων, ἃς ἐχεμῦθον πᾶσι τοῖς ἀεὶ ἀλλὰ ὀπτησάμενοι συγχρωτέσιν. Qin & γυναιμάνδρους eosdem dictos reperio. Svidas. Γυναῖδες, κίναιδος. Ὁ γυναικεῖός τε ϗ μάλθων τρόπος. ἀντὶ τῦ ἑκλυτος. Sed & Nῶν Valentinianum, qem Irenæus *ad Valent. c.* 1. *Maſculofœminam*, Tertullianus *adverſ. eoſdem c.* 10. *Fœminammarem* dixit. Inqe hanc partem cepiſſe Marcum iſtic ex conjunctis & conſociatis manifeſtum fit. Qanqam nolim cum interprete Anglicano redditum, *& monſtris, qales Phalaris Neróqe fuerant:* de iſtis ſiqidem diviſim loqitur, etiamſi in hoc ipſo conſentientibus, qod *neuroſpaſtorum* more moveantur. Cæterùm aliâ, & adversâ prorſus, ratione Androgynem dictam Amæſiam Sentiam refert Val. Max. *l.* 8. *c.* 3. qia *ſub ſpecie fœminæ virilem animum gerebat.* Cùm iſti planè contrá: qod elegantiſſimè notavit epigrammate qodam qo portenta hominum iſtiuſmodi perſtrinxit anonymus qidam, *Floriſegii l.* 2. *c.* 5:

Ἀνέρας ἠρνήσαντο, ϗ ἐκ ἐγένοντο γυναῖκες·
Οὐ γὰρ ἀνδρες ἔτ' ἄμμες, ἐπεὶ πάντων ἔργα γυναικῶν·
Οὐδὲ γυναῖκες ἔασιν, ἐπεὶ φύσιν ἔλαχον ἀνδρῶν.

(qod de Evnuchis ſponaneis Epiphan. *l.* 2. *tom.* 1. *hær.* 58. § 3. ὅτι γὸ ἄνδρες εἰσὶ, διὰ τὸ ἀφῃρημένον· ὅτι γυναῖκες διώκονται ἢ), διὰ τὸ παρὰ φύσιν.) deniqe.

Ἄνδρες εἰσὶ γυναῖξι, ϗ ἀνδρόγυνοι εἰσὶ γυναῖκες. Ità Curio pater in *oratione* qadam, J. Cæſarem *omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem* appellavit. Sveton. *l.* 1. *c.* 52. Et de Verre Cicero *Verr.* 2. *Vir inter mulieres, inter viros muliercula.* Idémqe de Clodio *pro domo ſua: Impurus atqe impius, qi contra fas inter viros ſæpe mulier, & inter mulieres vir fuiſſet.* Vide & de Alcibiade qod Pherecrates *ad l.* 4. § 3. ὡς ἀνήρ. *Ad Roman. c.* 1. *v.* 27. Jo. Chryſoſtomus. Ἔστι ἁπλῶς ποιεῖν πόλεις ἀνδρῶν ϗ λοχάδων, ὡς ἂν ἐπιδημήσῃ δυμῶ; ἀλλὰ χαλεπώτερα ἑαυτοὺ ϗαλειργάσατο, οἱ τὰ τοιαῦτα λυπῶντες. ὑ γὰρ ὄζιν ἴσον, εἰς γυναικείαν μεταβηθεῖν φύσιν, ϗ μόνοντα ἀνδρας ἠμῦς γυναῖκας· μᾶλλον δ' μήτε τοῦτο, μήτε ἐκεῖνο.

Τὸ δ' τὸν νῦν ἡγεμόνα] Iſta loco mota ac luxata, ϗ τυφλῷ δῆλον. Qid enim? *mentis rationisqe ductum* (juxta Solonis monitum apud Laërt. *l.* 1. Νῦν ἡγεμόνα ποιῦ) *ſeqi atheos, in numen, in patriam impios, maleficos qosqe*, Marcus noſter unqam dixerit? Itaqe poſt illa, ϗ τ' ἀνδρογυνίαν, ϗ Φιλήδονος ϗ Νέρωνος, ſubjungendum immediatè, ϗ τ' ὄτως μὴ νομιζόντων, ϗ τ' ἢ παιδία ἐϗαταλειπόντων, ϗ τ' [ὀπῖν] ποιούντων, ἐπειδὰν ϗλείσωσι τὰς θύρας. tum periodus nova inchoanda; & particulâ unicâ expunctâ, alterâ interjectâ legendum: Εἰ ἔν τὰ λοιπὰ κοινὰ ὄζι πᾶσι τὰ εἰρημένα, λοιπὸν ἰδὸν ὄζι τὸ ἀγαθῦ, τὸ ἢ τῶν ἡγεμόνα ἔχειν ὅπῃ τὰ φανόμενα καθήκοντα, ϗ φιλεῖν ὠφ', &c. Marci mentem qiſqis fuerit aſſecutus, calculũ dare ſuum nullus detrectabit.

Καὶ ἢ ποιούντων ἐπειδὰν ϗλείσωσι τὰς θύρας] Deeſſe aliqid liqidò conſtat. Annot. Lugd. πάνλα reponit. Xylander in verſione ſua, *Nihil non turpe*, interſeruit. ut ſit, ϗ ἢ [αἰσχρὸν ὁπῖν] ποιούντων. ego ſufficere opinor τὸ ὁπῖν· ut ſit, ἢ [ὁπῖν] ποιούντων. *etiam eorum qi qidlibet*, ſive, *nihil non, perpetrant*, qodcunqe illud fuerit, *ubi foribus occluſis hominum conſpectum ſummoverint & excluſerint.* De iſtiuſmodi Apoſtolus *ad Epheſ. c.* 5. *v.* 12. Τὰ κρυφῆ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρὸν ὄζι ϗ λέγειν. Præclarum autem & opportunum hîc illud Epicteti monitum *diſſert. l.* 1. *c.* 14. Ὅταν ϗλείσῃς τὰς θύρας, ϗ σκότος ἔνδον ποιήσῃς, μήποτε μηδέποτε λέγε, ὅτι μόνος ἔϛι· ὑ γὸ ἔϛι· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔνδον ὄζὶ, ϗ ὁ ὑμέτερος δαίμων ὄζί ϗ τίς τούτοις χρεία ἐστὶς, εἰς τὸ βλέπειν τί ποιεῖτε; *Ubi fores clauſeritis, tenebrásqe vobis intrà feceritis, nolite dicere, ſolos jam eſſe vos: neqe enim eſtis ſed & Deus intus eſt, & genius veſter* (hoc eſt, *mens* ipſa, ut Marcus mox) *intus eſt. qid autem lumine opus eſt iſtis, qo conſpiciant ea qæ perpetratis?*

Huc faciunt Senarii illi celebres; Menandri apud Clem. *Strom. l.* 5. Et Euseb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. (quem Philemoni tamen tribuunt Justin. *de Monarch.* & H. Steph. in *Comic. fragm.*)

Ὁ γὰρ θεὸς βλέπει σε πανταχοῦ παρών.

& apud Plutarch. *adverſ. Colot. c.* 9.

Πάλαι γὰρ ἐστὶν ὁ θεὸς ἔγγυθεν βλέπει.

& apud veterem Gnomologum *tit.* 28.

Πανταχοῦ γάρ ἐστι, πάντα τε βλέπει θεός.

Adeſt ubique, nilque non ſpectat Deus.

Vide & *ſupr. ad* § 4. & 7. ſed & *ad l.* 1. § 3.

Φιλεῖν μὲν καὶ ἀκολουθεῖν τὰ συμβαίνοντα] Vide *ſuprà* § 4. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 21. Seneca *epiſt.* 96. *Nihil unquam incidet, quod triſtis excipiam, quod malo vultu.*

Συγκλωθομένοις] Idem *ſuprà* § 4. Vide ad § 11. & *ad l.* 4. § 26.

Τὸν δὲ ἔνδον ἐν τῷ στέρνοις ἱδρυμένον δαίμονα] Vide *ad l.* 2. § 13. & 17. Pie Porphyr. *de abſtinent. l.* 4. ab Euſebio etiam *Præpar. l.* 4. *c.* 8. adductus, de pio quovis: Ὁ δ' αὐτὸς δὴ ἑαυτῷ σεμνοπρεπῶς τὸν θεὸν, ὃς ἐν τοῖς ἀληθινοῖς αὐτοῦ καθάγχνοις ἵδρυται, ἀεὶ τὸν αἰσιώτατον βίον λαγχάνει ἑαυτῷ ὅλως ἐκεῖ καρπούσας. &c. *ἱδρυμένος, ὥσπερ ἐν ἄδυτοις, In pii anima, ſed & in corpore, tanquam in delubro locari, collocari atque habitare* vult *numen divinum.* quod & Apoſtolus inſinuat, ubi *Dei, Spiritûsque ſancti templa, ſanctos,* atque adeò eorundem *corpora,* nuncupat; *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 16. & *c.* 6. *v.* 19.

Εἰ δὲ ἀπιστοῦσιν] Vide *ſuprà ad* § 5.

Τῇ ἑαυτοῦ μοίρᾳ συμπρεσβεύοντα] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 7. § 57.

Ad Librum IIII.

§ 1. Ὁ ἔνδον κινεῖσθω] hoc eſt, τὸ ἡγεμονικόν. quod & σεμνότατον appellat, *l.* 3. § 5. & *l.* 7. § 64. τῷ κυβερνῶντι. & *l.* 4. § 12. τῷ βασιλικῷ καὶ νομοθετικῷ. Stoici apud Laërt. *l.* 7. *Zenon.* Ἡγεμονικὸν δ' εἶναι τὸ κυριώτατον τῆς ψυχῆς. Cicer. *de nat. deor. l.* 2. *Principatum id dico, quod Græci* ἡγεμονικὸν, *quo nihil in quoque genere nec poteſt, nec debet eſſe præſtantius.*

Πρὸς τὸ δυνατὸν καὶ διδόμενον μετατίθησι] Ita *l.* 5. § 20. ἐκτρέπει γὰρ καὶ μεθίστησι πᾶν τὸ τῆς ἐνεργείας κώλυμα ἡ διάνοια εἰς τὸ σεσηγέμενον. Ὕλαν γὰρ ἀκατεργασθέλλειν ὕλαν φιλεῖ] *neque enim materiam aliquam ſibi propriam ſubjectam habet.* Xyl. *Nunquam enim certo alicui ſubjecto abſolutè ſeſe addicit & applicat.* Caſ. ad Marci mentem propiùs. quanquam ἀκατεργασθέλλειν ὕλαν poſſis reddere, *attributam & aſſignatam ſibi materiam.* at D. Junius vult ἀκατεργασθέλλειν *ſubjectam ſibi materiam,* quod & Xyl. forſan legerit. Hoc eſt quod vult, de materia circa quam ſe exerceat non eſt ſolicitus; neque enim hoc in poteſtate ipſius ſitum eſt, eligere quam ipſe velit; ſed quomodo circa eandem ſe gerat. *materiam ergò aſſignatam ſibi nullam diligit,* qia *mediam* quidam eſſe novit; in hoc totus eſt, quomodo naturæ convenienter eâ uti poſſit, artémque ſuam in ea ritè elaboranda exercere, Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Δεῖ γὰρ πάντως ἀεί τινα ὕλῃ ἐπὶ ὑλῶν φιλοτεχνεῖν, ἀλλ' ἃ ἐκείνῳ ἀποδεχόμενον, ἀλλ' ἅτα ἂν ᾖ ἐκείνη, τούτῳ πρὸς αὐτὴν φιλοτεχνίαν ἀποδεικνύοντα. ὅτως καὶ ὁ ὑφάντης, οὐκ ἔστι ποιεῖ, ἀλλ' ἅτα ἂν παραλάβῃ, πρὸς αὐτὰ φιλοτεχνεῖ. Hoc intereſt inter eam de qua Marcus hîc, cæteràſque aves; quòd illæ certam aliquam materiam habeant, circa quam verſantur; iſta nullam reſpuat. Syneſ. *de provident.* Βίῳ γὰρ ὑδεὶς, οἰκείῳ ἡμῶν ἀλλοτρίως ἢ ἄζωστα πεκείμεθα· ἡμεῖς ἢ τὸ χρώμενον ἐνδύειν, ἀμείνους καὶ χείρους αὐτοὶ ποιοῦντές τε καὶ δεικνύοντες, ἀγωνιζόμεθα ζώντων δραμάτων. ταῦτ' ἄρα ὥσπερ ἐδῆτάς ὄντες αὐτὸς ἀμφίσκαδς καὶ μεταμφίσκαδς. Vide amplius *ad l.* 12. § 36.

Ὁρμᾷ μεθ' ὑποκαιρέσεως] Hoc eſt, *cum exceptione,* quales illæ apud Senecam *de ſap. ſuceſſ. c.* 30. Epicuri; *Non accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiqid intervenerit.* Zenonis; *Accedet ad rempub. ſapiens, niſi ſiqid impedierit.* Quùm ad Marci mentem explicatiſſimè Seneca idem *de benefic. l.* 4. *c.* 34. *Sapiens ad omnia cum exceptione veniet, ſi nihil inciderit, quod impediat. Ideo omnia illi ſuccedere dicimus, & nihil contra opinionem accidere: quia præſumit animo, poſſe aliqid intervenire, quod deſtinata probibeat. Imprudentium iſta fiducia eſt, fortunam ſibi ſpondere.* Cæterùm *ſapientis eſt* (ut idem *de tranquill. c.* 13.) *ſemper de fortuna cogitare, & ſibi nihil de fide ejus promittere. Navigabo, niſi ſiqid inciderit: & Prætor fiam, niſi ſiqid obſtiterit: &, Negotiatio mihi reſpondebit, niſi ſiqid intervenerit. Hoc eſt, quæ ſapienti nihil contra opinionem dicamus accidere. non illum caſibus hominum excepimus, ſed erroribus: nec illi omnia, ut voluit, cedunt, ſed ea cogitavit. In primis autem cogitavit, aliqid poſſe propoſitis*

positis suis resistere. Marcus *infrà l.* 5. § 20. Ὁρμᾶς δὲ καὶ διαθέσεως ὁ γίνεται ἐμποδὼν, διὰ τοῦτο ἀκαιρότερον καὶ ἀσυμφορώτερον. & *l.* 6. § 50. Μέμνησο, ὅτι μετ' ἀκαιρίας ὁρμᾶς. Vide & *l.* 11. § 37. Epictet. *Enchir. c.* 2. § 2. Μόνῳ ἔστι τῷ ὁρμᾶν καὶ ἀφορμᾶν χρῆσθαι, κἂν ὡς μάλιστα, καὶ μετ' ἀκαιρίας. qo loco vir doctiss. Hier. Volfius malè vertit, *cum diminutione.*

Περὶ τὰ ἠγεμόνα] *ad ea quæ proposita sunt.* Xyl. *ad ea quæ intendit & prosequitur.* Cas. Nevtrum satisfacit. neq; enim ἡγεμὼν avt in *proponendi*, avt in *prosequendi* sensu usurpiam reperitur. forsan ex *l.* 5. § 20, τὰ προηγούμενα legendum fuerit, vel etiam τὰ προηγούμενα. *ad ea, quæ potiora videntur;* sive *ad præposita* etiam, ut ipsi loquuntur, *cum exceptione quadam fertur.* & ad ea multò magis, quæ nec ad istum quidem æstimationis gradum promoverint. Vide *ad l.* 3. § 11. κατ' ἀξίαν. Xyl. προκείμενα legisse videtur. ut *l.* 5. § 14.

Τὸ ὑπ' ἀνθισταμένην ὕλην ἑαυτῷ ποιεῖ] ità *id quod offertur ei.* Xyl. *qicqid, contrà qàm intenderat, contingit.* Cas. quod ejus vice contrà immittitur, sive introducitur. ἀντεισάγειν *in alterius vicem introducere.* Clemens *Strom. l.* 3, Μὴ ὑποδέχεσθαι γάμον καὶ παιδοποιΐαν, μηδὲ ἀντεισάγειν τῷ κόσμῳ διυχισυνλαν ἑτέρως, μηδὲ ἐπιχορηγεῖν τῷ θανάτῳ τροφήν. Verùm strictiùs paulò hoc loco, opinor, pro eo quod alterius vice ità introducitur, ut eidem adversetur: quomodo νόμον ἀντισφέρειν, est *legem legi obrogare,* sive *quæ prioris loco obtineat, contrarium ferre.* Ità *l.* 7. § 58, & 68. & *l.* 8. § 31. Senec. *de provident. c.* 4. *Calamitas virtutis occasio est.* quod & *ibidem. c.* 2. 3, 4. fusissimè disserit. Idem *epist.* 85, *Sapiens ipse semper in actu est, non in effectu: tunc maximus, cùm illi fortuna se opposuit.* —*per totam vitam opus ejus extenditur. Ità nulla fortuna, nulla res, actus sapientis excludit. Id enim ipsum agit, qo alia agere prohibetur. ad utroslibet casus aptus est; bonorum rector, & malorum victor. Sic, ingam, se exercuit, ut virtutem tam in secundis, qàm in adversis exhibeat; nec materiam ejus, sed ipsam intuetur.* ——*Tu illum putas premi malis? utitur. non ex ebore tantùm Phidias sciebat facere simulacra; sæpe ex ære. si marmor illi, si adhuc viliorem materiam obtulisses, fecisset qale ex illa fieri optimum posset. sic sapiens virtutem, si licebit, in divitiis explicabit; sin minùs, in paupertate: si poterit, in patria; si minùs, in exilio: si poterit, imperator; si minùs, miles: si poterit, integer; si minùs, debilis. qancunqe fortunam acceperit, aliqid ex illa memorabile efficiet.* Qod Aristot. *Ethic. lib.* 1. *c.* 10. Τὸν γὰ ὡς ἀληθῶς ἀγαθὸν καὶ φρονίμως πάσας εὐόμαδα τὰς τύχας εὐχερῶς φέρειν, καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αἰεὶ τὰ κάλλιστα πράττειν· καθάπερ καὶ στρατηγὸν ἀγαθὸν, τῷ παρόντι στρατοπέδῳ χρῆσθαι πολεμικώτατα. καὶ σκυτοτόμον, ἐκ τῶν δοθέντων σκυτῶν κάλλιστον ὑπόδημα ποιεῖν· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας ἅπαντας. Gregor. Naz. *orat.* 28. Ὁ φιλόσοφος εὐκλεὴς τοῖς παθήμασιν, καὶ ὕλῃ ἀρετῆς ποιεῖται τὰ λυπηρὰ καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐγκαλλωπίζεται. Clemens *Strom. l.* 4. Θαυμάζειν ἄξιον καὶ τοὺς Στωικοὺς, ὅτι φασὶ, μηδὲν τῇ ψυχῇ ὑπὸ τοῦ σώματος διατίθεσθαι, μήτε πρὸς ἡδονὴν ὑπὸ τῆς ὑγείας, μήτε πρὸς ἀρετὴν ὑπὸ τῆς ὑγιείας· ἀλλὰ ἀμφότερα ταῦτα λέγουσιν ἀδιάφορα εἶναι. καί τοι καὶ ἰσχὺς, ἐγκρατείας ὑπόθεσιν καὶ πίστεως ὑπόσχεσιν, πόνος μὲν ἐν πλούτῳ, ἄτιμος ἐξ ἐνδόξου, αἰσχρὸς ἐκ καλοῦ, καὶ νοσερὸς ἐξ ὑγιεινοῦ γιγνόμενος, ἡμῖν τί δεῖ παραθέσθαι ἀγαθὸν ἀναγεγραμμένον· δυσωπῶν τὸν πειρασμὸν, ἐυλογῶν τὸν πλοῦτον· φέρων ὅτου τὰ δεύτερα, ὡς τὰ πρῶτα· διδάσκων ἐν μάλα τοῖς φιλοσοφικοῖς ἅπασι δίον τε εἶναι καλῶς χρῆσθαι τὸν γνωσικόν. Vide *infrà* § 49. & *l.* 10. § 31.

Τὸ δὲ λαμπρὸν πῦρ τάχιστα ἐξωκείωσεν ἑαυτῷ τὰ σκορπιζόμενα] Hanc ob causam *Ignem*, cùm omnia absumat, (unde παμφάγα πυρὸς δίκλη, Philo. Vide ad § 21. & κῦμα παμφάγα πυρὸς, Evripid. *Medeâ*) *feram* esse *animatum* censebant Ægyptii. Herodot. *l.* 3. Αἰγυπτίοισι νενόμισται πῦρ ἔμψυχον εἶναι· ἀπὸ τούτου δὲ ἐμψύχων ἐόντων, τὰ ἂν λάβῃ πλεῖστα καὶ αὐτὸ κατασβεῖναι, τούτῳ ἂν λάβῃ· πλεῖστα δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς, συναπαναισθήσεσθαι τὴν καλεομένην φθίν. Hinc Agur Hebræus, inter ea quæ nunqam exaturantur, avt, *ohe, jam satis est,* discere nata sint, *Ignem* commemorat, *Prov. c.* 30. *v.* 16. Et Plin. *hist. nat. l.* 2. *c.* 107. *Quæ est illa natura, quæ voracitatem in toto mundo avidissimam fine damno sui pascit?* Eâdem avtem, qâ istîc, imagine usus est Marcus & *l.* 10. § 30. Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ, ὅ, τι ἂν βάλῃς, φλόγα ἐξ αὐτοῦ καὶ αὐγὴν ποιεῖ. Nec dissimili Plutarchus, licèt in argumento diverso, *de sene polit.* Τὸν φθόνον ἔνιοι τῷ καπνῷ παρεικάζουσι· πολὺς γὰρ ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις διὰ τὸ φλέγεσθαι θερμοτάτοις, ὅταν ἐκλάμπωσιν, ἀφανίζεται. Et in *politic. præcept.* Οὔτε πῦρ φησιν ὁ Αἴσωπος καπνὸν ποιεῖν, ὅταν δᾷδα φθόνου, ἵν' εὐθὺς ἐκλάμψῃ καὶ ταχέως. Itaque idem de *invid. & odio.* Αἱ γὰρ τῶν εὐτυχημάτων ὑποροχαὶ καὶ λαμπρότητες τὸν φθόνον ἐπιζευγνύουσιν. Verùm diversâ planè in eadem materiâ Seneca *de provident. c.* 2. *Quemadmodum tot amnes, tantum supernè dejectorum imbrium, tanta medicatorum vis fontium, non mutant saporem maris, nec remittunt qidem, ità adversarum impetus rerum viri fortis non vertit animum. manet in statu; & qicqid evenit, in suum colorem trahit.* Epictet. *l.* 3. *c.* 20. Τετέχθω τὸ τῆς Ἑρμοῦ βαδίσιον. ἐὰν θέλεις, φησὶν, ἆρον, καὶ χρυσοῦν ἔσῃ. ἐὰν, ἀλλ' ὁ θέλεις, φέρε, κἀγὼ αὐτὸ ἀγαθὸν ποιήσω. ——Κακὸς πατὴρ; αὐτός· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· κακὸς γείτων; αὐτός· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· γυμνάζει με τὸ ἐπιτακτόν· φέρε νόσον, φέρε θάνατον, φέρε ὀνείδη, φέρε λοιδορίαν,

δεῖαι, δίκλω περὶ πᾶν ἐφάπτων, πάντα ταῦτα τῇ ῥᾳδιᾳ τῆ Ἑρμῆ ὠφέλημα ἔσχε. τὸν θάνατον τί ποιήσεις; τί δὲ ἄλλο, ἢ ἵνα σε κοσμήσῃ; ἢ ἵνα δείξῃ τῷ ἔργῳ δι' αὐτῆς, τί ἐστιν ἄνθρωπος τῷ βελέμνατι τῆς φύσεως παρακολουθῶν; τίνι νόσον τί ποιήσεις; δείξω αὐτῆς τίνι φύσιν· διαπρέψω ἐν αὐτῇ, ἐυσεβήσω, ἐυσχήσω.— τί ἔτι ἄλλο ζητεῖς; πᾶν ὃ ἂν δῶς, ἐγὼ αὐτὸ ποιήσω μακρεῖον, ἐυδαιμονικὸν, σεμνὸν, ζηλωτόν. Evge, Epictete! erubescamus Christiani.

Καὶ ἐξ αὐτῆς ἐκείνων ἐπὶ μεῖζον ἤρθη] Scil. ut Naso *tristium l.* 4. *eleg.* 3.

Qa latet, inqe bonis cessat, non cognita, rebus,
Apparet virtus, arguiturqe malis.

Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Ἢ τί οἴει ὅτι Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη, εἰμὴ λέων τοιοῦτος ἐγένετο, καὶ ὕδρα, καὶ ἔλαφος, καὶ σῦς, καὶ ἀδικοί τινες ἄνθρωποι; Sen. *epist.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit. Catoni gladium assertorem libertatis extorqe, magnam partem detraxeris gloriæ.* Idem *de provid. c.* 3. *Magnum exemplum, nisi mala fortuna, non invenit.* De P. Popilio, Cicer. *pro domo sua: Fortis & constans in optima ratione civis P. Popilius semper fuit: tamen ejus in omni vita nihil est ad laudem illustrius, qàm calamitas ipsa.* Et dé Q. Metello: *Q. Metelli præclarum imperium in re militari fuit, egregia censura, omnis vita plena gravitatis: tamen hujus viri laudem ad sempiternam memoriam temporis calamitas propagavit.*

§ 2. Μηδὲν εἰκῇ] Vide *lib.* 2. § 5. Plut. in pædag. Κἀγὼ γάρ τοι, μηδὲν εἰκῇ μήτε λέγειν, μήτε πράττειν. Cicer. *Offic. l.* 1. § 10. *Omnis autem actio vacare debet temeritate & negligentiâ.*

Κατὰ θεώρημα συμπληρωτικὸν τῆς τέχνης] *Secundùm contemplationem, qâ artis defectus compleatur.* Xylandrimò, *ut artis regulis undeqaqe plenissimè respondeat.* Vide *l.* 8. § 32. Ab *artificibus* tractum, qi etiam in minutissimis qibusqe artis suæ & præcepta observant, & specimen edunt. Ità Apelles ex lineæ unicæ ductu solo Protogeni innotuit. Plin. *l.* 37. *c.* 10.

§ 3. Ἀναχωρήσεις αὐτοῖς ζητῆσιν] *Secessus sibi qærunt, & solitudines.* Frustra. Avdi Basilium Cæsar. *epist.* 1. Κατέλιπεν μὲν τὰς ἐν δήμοις διατριβὰς, ὡς μυρίων κακῶν ἀφορμὰς, ἐμαυτὸν δ' ὅπως ἀπολιπεῖν ἠδυνήθην. ἀλλ' ὁμοίως εἰμὶ τοῖς ἐν θαλάσσῃ ὑπὸ τῆς χειμερινῆς ἀπειλῆς ἀπολυμένοις καὶ ναυπηγοῦσιν· οἱ τῷ μεγίστῳ τῶν πλοίων ἀνθεραίνουσιν, ὡς πολὺ τὸν σάλον παρεχομένῳ, κἀκεῖθεν ἐπὶ τὸν λιμένα ἢ τὸ ἀκύπορον μεταβαίνοντες, ταπεινῷ ναυπηγοῦσι καὶ ἐπορεύονται· συμμετέρχεται γὰρ αὐτοῖς ἡ ἀνδρία καὶ ἡ χαλή. τοιοῦτον δέ τι καὶ τὸ ἡμέτερον. τὰ γὰρ ἐνοικα πάθη συμπριφέρονται, παντάχῃ μὴ θεῖ ὁμοίων θορύβων ἐσμέν· ὥστε ὑδὲν μέγα τῆς ἐρημίας ἀπονάμεθα ταύτης. Et Isidor. Pel. *l.* 1. *epist.* 191. Ἡμεῖς τὰς πόλεις ὡς θορυβώδεις πεφεύγομεν καὶ θορύβους ἐπὶ τῆς ἐρημίας ηὑρήκαμεν. Basilius qod dixit, Plutarchum imitatus videtur, cujus hæc sunt, *de tranqil.* Ἀλλ' ὥσπερ οἱ θαλαττεύοντες ἐν τῷ πελάγει, εἶτα ῥᾴον οἰόμενοι διάζειν, ἐὰν εἰς χαλὸν ἐξ ἀκάτου, καὶ πάλιν ἐὰν εἰς πέτρα μαλάττωσιν, ὑδὲν περαίνουσι, τῷ χαλῷ καὶ τῷ θαλάττῃ συμμεταφέροντες ἑαυτοῖς· ὅτως αἱ περὶ βίον ἀπιμέλειαι καὶ ἀλλοιώσεις οὐκ ἐξαίρουσι τῆς ψυχῆς τὰ λυποῦντα καὶ ταράττοντα. Senec. *epist.* 82. *Qid prodest secessisse, tanqam non trans maria nos solicitudinem cavisse persequantur? qæ latebra est, in qam non intret metus mortis? qæ tam munita, & in altum subducta vitæ qies, qam non dolor territet? Locunqe te abdideris, mala humana circumstrepent. multa extrà sunt, qæ circameunt nos, qò aut fallant, aut urgeant: multa intus, qæ etiam in media solitudine exæstuent.*

Ἰδιωτικώτατον] ut *infr.* § 50. ἰδιωτικὸν, *vulgare.* atqe ità hîc verterim, *vulgarium cum primis hominum est.*

Εἰς ἑαυτὸν ἀναχωρεῖν] Senec. *de Sap. secess. c.* 27. *Proderit primò in seipsos secedere.* Νῦν μὲν γὰρ μὴ σκεδαννύμενοι ἐπὶ τὰ ἔξω, μηδὲ ὑπὸ θεῖ αἰδιτηείων ἐπὶ τὸν κόσμον διαχεόμενοι, ἐπάνεισι μὲν πρὸς ἑαυτὸν, εἶτ' ἐαυτῆ ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἔννοια ἀναβαίνει. Basil. Cæsar. *epist.* 1. *Non multùm autem ad hoc locus confert, nisi se sibi præstet animus, qi secretum & in occupationibus mediis, si volet, habebit. at ille qi regiones cligit, & otium captat, ubiqe, qo distringuatur, inveniet.* Senec. *epist.* 104. *Qid prodest mare trajicere, & urbes mutare? si vis ista, qibus urgeris, effugere, non alibi sis oportet, sed alius.* Idem scil. ut Flaccus *l.* 1. *epist.* 11.

Cælum, non animum, mutant, qi trans mare currunt.

Vide *ad l.* 8. § 9.

Ἔνδον ἔχων τοιαῦτα] δόγματα nimirum πρόχειρα καὶ ἕτοιμα, h. *in promptu & qasi ad manum* semper in mente recondita, de qibus *l.* 3. § 13.

Εἰς ἃ ἐσκύψας] *ad qæ introspiciens.* Sic *infr.* ἐν τοῖς προχειροτάτοις, εἰς ἃ ἐγκύψεις, &c. τὸ παρακύπτειν etiam eâdem notione usurpavit Jacobus Apostolus *c.* 1. *v.* 25. Ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον. utrumqe autem, τό τε ἐγκύπτειν καὶ τὸ παρακύπτειν, *metaphoram* in se habet traductam ab eis qi *caput inclinant*, qò accuratiùs ac penitiùs intueantur rem aliqam, vel in locum aliqem introspiciant.

Ἐν πάσῃ εὐμαρείᾳ εὐδὺς γίνεται] Secessus, inqit, iste, qo in se ipse qis secedit, séqe ipse ac sua lustrat, secessuum omnium qietissimus ac placidissimus futurus est illi, qi pectus decretis atqe institutis ejusmodi instructum habuerit, qæ animum statim tranqillum ac bene compositum constituant. Aliter affecti, nihil mirum, si, qod Plut. *de Curios.* τὸν ἴδιον βίον, ὡς ἀτερπέστατον θέαμα, θεασθεῖν ἐκ ὑποφέρουσι, καὶ ἀναπαλάσαι τὸν λογισμὸν, ἀφ' ὧν

φεύγει,

φῶς, ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ θεωρεῖν. qum poſſit de illis dici, qod ex Evripidis *Philoctete* (ut Dio Pruſ. *orat.* 59. docet) avtor idem uſurpavit,

Δύσμορφα πάντα τἄνδον ὄζιν εἰσιδεῖν.
Sunt univerſa, qæ intus his, deformia.

Itaqe, ἡ ψυχὴ αὐτῆς γέμουσα κακῶν παντοδαπῶν, καὶ φείδουσα καὶ φοβουμένη τὰ ἴδια, ἐκπηδᾷ δύεται, καὶ πλανᾶται περὶ τ' ἀλλότρια. Idem *ibid.*

Εὐμάρειαν λέγω ὃ ἐστὶν ἄλλο, ἢ εὐκοσμίαν] obſervat Svidas εὐμάρειαν apud Marcum εὐκοσμίαν ſignificare. hunc locum in animo habuit. βίᾳ εὐμαρειά τις, uti Marcus ipſe, *l.* 1. § 16. ideo avtem per εὐμάρειαν qid iſtîc deſignatum velit, monet: qia eſt &, qæ qibusvis obtingere poteſt.

Σωτηρίᾳ ἂν δίδοῦ σαυτὸν ταύτῃ τῇ ἀναχάρησιν] *L.* 6. § 11. Ταχέως ἐπάνιθι εἰς ἑαυτόν. Senec. *epiſt.* 15. *Qicqid facies, citò redi à corpore ad animum.* Et *epiſt.* 25. *Tunc præcipuè in te ipſe ſecede, cùm eſſe cogeris in turba, ſi bonus vir, ſi otiosus, ſi temperans es: alioqin in turbam à te recedendum eſt. iſtîc enim malo viro propiùs es.*

Ἀνανέου σαυτόν] *renova te*; vel *renova memoriam tui*, eorúmqe qæ apud te habes repoſita. ut mox, ἀνανεωσάμενος. vel, *recrea te.* Sic enim *renovare* etiam Latinis in uſu pro *reficere* ſive *recreare*. Fabius *inſtitut. l.* 6. *c.* 4. de Riſu. *Triſtes ſolvit affectus, & animum ab intentione rerum freqenter avertit, & aliqando etiam reficit, & à ſatietate vel à fatigatione renovat.* Id Matius uno verbo *recentare* diceret. Nonius: *Recentari honeſtè poſitum pro novari (ſive, renovari) qod eſt Græcis* ἀνανεῦσθαι. Matius:

Jam jam albicaſcit Phœbus, & recentatur.

ex qo forſan emendari pòterit Alex. Trallianus *l.* 11. § περὶ στρωμάτων. Λαμβανέτωσαν ἢ ῥοδάτα, ἢ ἀψινθάτα, ψυχείζοντες ὡσαύτως, καθάπερ εἰώθασι ποιεῖν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ καλούμενον ῥαικανδάτον. leg. ῥαικανδάτον. ut ſit *Recentatum* idem qod τὸ ψυχρωθὲν, *qod refrigeratione renovatum* & qaſi *recens denuo factum* ſit. Qanqam & ῥαικανδάτον illud ferri poteſt, eodem commate, qo apud Svidam Ῥαικτωρ, pro *Rectore*, ex Græcorum recentiorum ſcriptis legitur.

Βεβαίαν ἢ ἔστω] Vult illa, ſive *decreta* ſive *præcepta*, de qibus ſuprà (eò enim iſta referenda ſunt) *brevia* eſſe; qalia illa, inqit Caſavbon. *ad Perſ. Sat.* 3. qæ κομματικοὺς λόγους appellant philoſophi.

Καὶ στοιχειώδη] *elementaria*, id eſt, *elementorum vicem obtinentia*; ut Xyland. ſive, *qæ elementa contineant doctrinæ univerſæ*; ut Caſavb. qid ſi *ſummaria* dixerimus? qæ rerum *ſtimmulas* comprehendant. Talia ſunt *decem* illa *verba* Domnica, uti Moſes appellat, *Deut. c.* 10. *v.* 4. qæ legis æternæ *Summulam* in ſe continent. Ariſtotel. περὶ μὲν τὰ φυσικὰ *l.* 4. *c.* 3. Τὸ μικρὸν καὶ ἁπλοῦν, στοιχεῖον λέγομεν. ὅθεν ἐλήλυθε τὰ μάλιστα καθόλου στοιχεῖα εἶδη, ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἐν ὂν καὶ ἁπλοῦν, ἐν πολλοῖς ὑπάρχει.

Εἰς τὸ πᾶσαν αὐτὴν ἀποκλύσαι] *eſt cum diligẽtia perfundant animum.* Caſavb. Verùm τῆς ψυχῆς, id eſt, *animi* nulla in præcedentibus fit mentio; nec occurrit qicqam, qod τὸ αὐτὴν iſtud reſpiciat. Qin & ambigi poſſit, an ἡ ψυχὴ ἀποκλύζεσθαι dici poſſit citra ἀκυρολογίαν τινα. Ego itaqe ad Xylandrum potiùs accedo, qi vertit, *Qæ omni te moleſtiâ liberent.* ut ἀνίαν, avt legerit, avt legendum ſaltem cenſuerit: qod & ipſe nullus ambigo. itaqe reddiderim, *Qæ anxietatem omnem eluere & extergere valeant.* ἀποκλύζεται ἡ ψυχὴ, ἀποκλύζεται ἡ ἀνία. Liban. *vit. ſuâ*: ἐκ τε τῆς ῥᾳδίως τὸν λυπηρὸν ἀποκλύζειν. D. Jun. ἀπολύσαι mavult; qod & *diſſolvere*, ſive *diluere*, vertas.

Τὸ κρίμα] *κρίμα* hîc, uti *l.* 5. § 19. & 47. & *l.* 8. § 4. idem eſt qod δόγμα. *ibid. l.* 9. § 29. *decretum*, prout Seneca reddit, *epiſt.* 95. ità κέκρικα, *decrevi*: Corellii Rufi ad mortem ſponaneam obfirmati vox, apud Plin. *l.* 1. *epiſt.* 12. qod de Didone Virgil. Æn. *l.* 4.

Decrevitqe mori.——

& κέκριται, *decretum eſt.* Vide Epictet. *l.* 2 *c.* 15.

Τὰ λογικὰ ζῶα ἀλλήλων ἕνεκα] Vide ſupr. ad *l.* 2. § 1. Plato *ad Archyt. epiſt.* 9. Ὅτι μὲν ἓν ἕκαστον ἡμῶν ὄζιν ἐν τῷ βίῳ, τὸ τὰ αὑτῆς φράττειν, ἄλλως τε καὶ εἴ τις ἄλοιτο τηαῦτα πράττειν διὰ καὶ σὺ, οἶδον παντὶ δῆλον. ἀλλὰ κἀκεῖνο δεῖ σε ἐνδυμεῖσθαι, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν, οὐχ αὑτῷ μόνον γέγονεν, ἀλλὰ τῆς γωύσιος ἡμῶν τὸ μὲν τι ἡ πατρὶς μεῖζεται, τὸ δέ τι οἱ γωνήσαντες, τὸ δ' οἱ λοιποὶ φίλοι. Qod Cicer. *offic. l.* 1. *Non nobis ſolùm nati ſumus: ortûsqe noſtri partem patria vendicat, partem parentes, partem amici.* Idémqe *de finib. l.* 2. *Atqe, ut ad Archytam ſcripſit Plato, non ſibi ſoli ſe natum meminerit, ſed patriæ. ut perexigua pars ipſi relinqatur.* Latiùs multò Gregor. Naz. *orat. in Heronem*: Παντοίως δὲ τῷ καθ' ἑαυτὸν καὶ τὸ κοινὸν συλλαμβάνειν, ψυχῆς ἐστὶ τελεωτάτης τε καὶ φιλοσοφωτάτης ἐνόμιζεν· οὐδὲ γὰρ ἑαυτοῦ γεγωμένος μόνον ἕκαστον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πάσιν, ὅσοι τῆς αὐτῆς μετέχουσι φύσεως, καὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς γεγόνασιν. Hòc eſt qod de Catone Lucan. *l.* 2.

Nec ſibi, ſed toti genitum ſe credere mundo.

Pulcrè Seneca *epiſt.* 48. *Conſortium rerum omnium inter nos eſt: nec ſecundi qicqam ſingulis, nec adverſi, in commune vivitur. Non poteſt qisqam beatè degere, qi ſe tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates ſuas convertit: alteri vivas oportet, ſi vis tibi vivere. Hæc ſocietas diligenter & ſanctè obſervanda eſt, qæ nos omnes omnibus miſcet, & judicat aliqid eſſe commune jus generis humani.* Vide *ad l.* 1. § 16. κοινονημοσύνη.

Τὸ ἀνέχεσθαι μέρος τῆς δικαιοσύνης] Ita *l.* 5. § 33. ἀνέχεσθαι καὶ ἀπέχεσθαι.

Ἀκοντῆς ἁμαρτάνουσι] Idem habet *l.* 7. § 22. & *l.* [illegible] § 28. cujus sententiæ rationem reddit, *l.* 7. § [illegible] & *l.* 8. § 14. ibi vide.

Διαδορατιζόντες] *Confossi.* Xyland. Malim, *velitantes, sese mutuò impetentes.* Δορατιζόμενοι, δόρασι μαχόμενοι. Hesych. Et Salmas. *in Solin.* διαδορατίζειν, *hastis velitari:* ut διαξιφίζειν, *gladiis certare;* διακερατίζειν, *cornibus pugnare.* indè διαδορατισμοὶ, *velitationes: infrà l.* 7. § 3. Senec. *de brev. vit. c.* 20. *Interim dum rapiuntur & rapiunt, dum alter alterius quietem rumpit, dum mutuò sunt miseri; vita est sine fructu, sine voluptate, sine ullo profectu animi: nemo in conspicuo mortem habet.* Vide *ad l.* 7. § 22.

Ἐκτέταται] *Extensi.* i. e. *mortui, defuncti, sunt.* & *infrà* § 48. εἶτα ἐξετάθη. *deinde ipse extentus,* i. e. *defunctus est.* & *l.* 11. § 16. καὶ μετ' ὀλίγον πάντες ἐξετάθημεν. *& paulò pòst omnes extendimur.* i. e. *defuncti jacemus.* Tractum à gestu sive conlocatione mortuorum, qibus non pedes tantùm, sed & corpus totum dirigitur atqe extenditur. Homer. *Il.* φ. *v.* 119. de Lycaone ab Achille cæso;

Κεῖτο τανυσθείς.——
Extensus jacuit. ——

qod idem & de Harpalione dictum *Il.* ι. *v.* 655. & de Sarpedone *Il.* π. *v.* 485.

——κεῖτο τανυσθείς.

Eodem retuliſſe priſcos Grammaticos & τὸ ὀρέχθειν, i. e. *porrigi,* docet Evſtath. in illis *Il.* ψ. *v.* 30.

Πολλοὶ μὲν βόες ἀργοὶ ὀρέχθεον ἀμφὶ σιδήρῳ
Σφαζόμενοι.——

ὀρέχθειν, inquiunt, ἀντὶ τοῦ ἀναρυόμενοι ὠρέγοντο, ἢ τοῦ ἐξετείνοντο, ἢ καὶ τὸν πόντιον εἰπεῖν, ταύτορτο. Apollonius Argonavt. *l.* ι. *v.* 1040.

——πολεῖς δ' ἐπαρηγόνες ἄλλοι
Ἐκτάδεν.——

ἀντὶ τοῦ ἐκτάθησαν. qod vel à κλείνομαι, vel ab ἐκτείνομαι, analogiâ pariter favente, deduci potest. Phlegon. *de mirabil.* Τοσαῦτα εἰπόντα, παραχρῆμα ἐγένετο νεκρὰ, ἐξετέταστό τε ὅπῃ τῆς κλίνης ἐμφανὲς τὸ σῶμα. Evripid. *Hippolyt. coronat.* de Phædra, postquam suspendio perierat:

Ὠρθώσατ' ἐκλείποντες ἄθλιον νεκυῦ.
Miserum cadaver dirigendo extendite.

Et mox:

Ἤδη γὰρ, ὡς νεκρὸν, νιν ἐκλείνει δέμας.
Cadaveris nunc instar, illa extenditur.

Indè & Latinis *calces extendere,* de mortuis. Pers. *Sat.* 3. *v.* 105.

In pertum rigidos calces extendit.——

Et *extendere* simpliciter, pro *occidere.* Statius *Theb. l.* 1. *v.* 700. de Phœbo;

——*tu matris honori*
Terrigenam Tityon Stygiis extendis arenis.

extendis. i. e. ἐκλείνεις, κλείνεις. si Tornorupæum sequimur. nam & alia insuper Tityi *extensio* celebris habetur. Cæterùm sic de Arcentis filio à Mezentio occiso, Maro Æn. *l.* 9.

——*multâ porrectum extendit arenâ.*

Cui & geminum est illud Diodori *l.* 16. *extremo,* de Philippi Macedonis percussore Pausania, τὸν βασιλέα νεκρὸν ἐξέτεινεν. Moribundi item, sive animam agentis mortisque proximi positus formulâ eâdem exprimitur. de Alexandro ex sanguine copioſiùs emanante deliqium passo, Curtius *l.* 9. *c.* 5. *Linqîque animo Rex, & caligine oculis effusâ, veluti moribundus extendi.*

Τετάφρωνται] *in cineres redacti sunt,* sive *cinefacti sunt,* ut Lucretius loqitur *l.* 3. & ex Lucretio Nonius habet. respexit ad busta, de qibus ibi Lucretius. Sic *infrà* § 39. τάφος, ἢ τέφρα. Allusit eò Bio Boristhenit. qi, Laertio *l.* 4. avtore, κατεγίνωσκε τῆς τοῦ ἀνθρώπου καλλαφόντων μὴ, ὡς ἀναιδῶς· παραχαόντων δ, ὡς ἀδιανοήτως. clavsulam alteram interpres Ambrosius omisit prorsus, cùm qid vellet, assequi neqiret: Erasmus sic reddidit, *damnabat homines qi sic exurerent, qasi sensu vacarent; sic adurerent, qasi sentirent.* & ad bellatores ferro flammâqs omnia vastantes retulit. Verùm sensu nevtiqam idoneo. Forsan καλλαιόντας, vel ὀκλαιόντας, fuerat. *damnabat eos, qi defunctos suos cremabant, ac si sensu vacarent; deflerent interim ac si flammarum vim persentiscerent.* Porrò illud miraculo ferè deputari potest, qod fertur corpori reliqo in cineres redacto, dentes integros superesse. Dio Prus. *orat.* 4. Ἀλλὰ κἂν ἁμαρήσῃ τις τὸν ἄνδρα τὸν, ὥσπερ τὸν ἡρακλέα φασὶν αὐτὸν ἁμαρῆσαι, μόνα αὐτῷ τὰ ὀδόντια ἐν τῇ πυρᾷ· καθάπερ, ὅτιμαι, φῶς καλλαιομένων νεκρῶν τοὺς ὀδόντας φασὶ διαμένειν, τὰ ἄλλα σώματα δαπανηθέντα ὑπὸ τοῦ πυρός. Plin. *l.* 7. *c.* 16. *Dentes tantùm invicti sunt ignibus, nec cremantur cum reliqo corpore.* Hinc Tertull. *de resurr. c.* 42. *Constat & dentes incorruptos perennare; qæ ut semina retinentur fructificaturi corporis in resurrectione.* Ità istæ, ut cum Platone loqar in *Phædone,* ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστιν. & tamen, qod subjicit Plinius *ibidem, Iidem flammis indomiti, sæpe cavantur pituitæ.*

Ἀνανεωσάμενος] qod suprà ἀναλογισάμενος. *tecum reputans, animóqe revolvens,* sive *in memoriam reducens tibi.* ità Svid. Ἀνανεωσάμενος, ἀναμνησθεὶς, εἰς ἔννοιαν ἐλθών. Subintelligendum in clavsula tum membri hujus, tum & insequentium, πάνυ ποτέ. qod superiora clavserat, vel ejusmodi aliqid. alioqi suspensa futura est sententia, nec suppetet qippiam, in qod vel τὸ ἀνανεωσάμενος istîc, vel τὸ ἐννοήσας, καὶ τὸ ἀπιδὼν illîc se reclinet. nam qod Annot. Lugd. pro ἐννοήσας, ἐννόησον legi postulat; non satis fuerit, nisi & τὸ ἀπιδὼν pari modo immutaveris. nam qod istîc legere se profitetur, μέμνησο, ὅτι ὁ Ζεὺς ἀνανεωσάμενος, Delium poscit natatorem.

Τὸ

Τὸ δεξιόχυμον] de qo & *infrà* § 27. qo modo avtem huc faciat, docet apertiùs *l.* 11. § 18.

Ὅτι ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις] *qòd mundus civitatis instar obtinet.* Et qid tum postea? Nimirum nos avtem omnes ejusdem cives. nec civi incommodum qicqam debet videri, qod in civitatis commodum cedat. qo argumento non semel utitur Marcus. *infr.* § 4. & 23. & *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 44. & *l.* 10. § 6. Ejusmodi aliqid excidisse istic verisimile est. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. *Ὅτι ὁ κόσμος ἔστιν μία πόλις ὅδε.* qod & frequenter inculcat. Minuc. in *Octav. Non possis pulcrè gerere rem civilem, nisi cognoveris hanc communem omnium, mundi civitatem.*

Λείως ἢ τραχέως] *Lævia* corpori grata sunt, *aspera* offendunt. Mens avtem, inqit, nevtri istorum se immiscet, si ad ea duntaxat, qæ sui sunt muneris, attenderit, & intra proprios sese cancellos circumscripserit. Senec. *ep* 78. *Illud avtem est, qod imperitos in vexatione corporis malè habet: non assveverunt animo esse contenti: multum illis cum corpore fuit. Ideò vir magnus ac prudens animum diducit à corpore, & multùm cum meliore & divina parte versatur: cum hac qerula & fragili, qantum necesse est.*

Ἐπειδὴ ἄπαξ ἑαυτὸν ἀπολάβῃ] *cùm semel se ipsam collegerit.* Xyl. *recollegerit.* Cas. Malim, *secesserit*, vel *abduxerit se*; ut ad recessus sive secessus illos, de qibus egerat, allusum sit. Marc. *Evang. c.* 7. *v.* 33. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν. *Cùm à turba illum abduxisset.* Ubi tamen Vulg. *apprehendens*, ἐπιλαβόμενος. prout & Complut. exhibet.

Τῶν ἰδίαν ἐξουσίαν] de qa *l.* 5. § 14. & *l.* 7. § 28.

Τὸ τέλος τῆς πάντων λήθης] Vide *supr. l.* 2 § 17. & *infr.* § 19. 33.

Τὸ χαῖρε τῷ ἐφ' ἑκάστοις ἀπείρῳ] Vide *infrà* § 41. Stoici apud Laërt. *l.* 7. Zenon. Τοῦ χρόνου, τὸν μὲν παρῳχημότα καὶ τὸν μέλλοντα, ἀπείρους. τὸν δὲ ἐνεστῶτα, πεπερασμένον.

Τὸ κενὸν τῆς ἀπιχήσεως] Vide *infrà* § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 6. § 16. Festivè Juvenal. *Sat.* 14. *v.* 156.

——*tunicam mihi malo lupini,*
Quàm si me toto laudet vicinia pago.

Τὸ συμφέρον] Vide *infrà l.* 8. § 52. Cicer. *pro domo sua. Hoc in imperita multitudine est vitiosissimum, varietas & inconstantia, & crebra, tanqam tempestatum, sic sententiarum commutatio.* Senec. *epist.* 102. *Putas tu posse sententiam unam omnium esse? non est unius una.* Flaccus *Epist. l.* 1. *epist.* 1.

Iidem eadem possunt horam durare probantes?

Καὶ ἄχριτον] Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 9. § 18. Porphyr. *de abstinent. l.* 1. *Οὔτε τῷ συμφέροντος, ὅτι τῷ ἰδίῳ, ὅτε τῷ κοινοῦ σωτῆρος, ὁ πολύς· ὅτε ἐκεῖνα φαύλων καὶ ἀστίων κρίσιν ποιεῖσθαι δικαίαν. Tacit. *annal. l.* 17. *Plebi non judicium, non veritas.* Cicer. *pro Planc. Non est consilium in vulgo, non ratio, non discrimen, non diligentia, non judicat semper populus; sed movetur plerunq; gratiâ, odit precibus. denique si judicet, non delectu aliqo, aut sapientiâ ducitur ad judicandum, sed impetu, & qadam etiam temeritate. ex opinione plurima, ex veritate pauca judicat.* Plin. min. *l.* 2. *ep.* 14. *Scito eum pessimè dicere, qi maximè ab his lavdatur.*

Itaqe Asopodorus Musicus, cùm in proscenio consistens, tibicinem in scena canentem coronæ plavsu ingenti exceptum avdiret, Δῆλον, ὅτι μέγα κακὸν γέγονε. *Apparet*, inqit, *hinc, hunc hominem malum ingens admisisse. ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἐν τοῖς πολλοῖς ἐυδοκιμήσαι· acsi aliàs turbæ neutiqam probaretur*, inqit Athenæus, qi & refert *l.* 14. sed & Hippomachus gymnasta, cùm discipulo suo artis athleticæ specimen exhibenti populus freqens acclamâsset, virgulâ attactum his verbis corripuit; Ἀλλ' οὐ γὰρ κακῶς, ᾗ ὦ ἐχθρὲ ἐπαύσω, ὅταν ἐχθρὸν ἄμεινον ᾖ. ὃ δὲ ἐπήνεσας ἔστι τεχνικὸν σε δεῖσαι. Ælian. *l.* 2. *c.* 6. qi & *l.* 14. *c.* 18. Hippomachi tibicinis factum geminum refert, dictumqe; Κακὸς ἦν αὐλητής· ὃ γὰρ ἂν ἔστι σε ἐπήνει. Phocion etiam Athenaiensis, cùm dicentem populus universus collavdâsset, & qasi uno ore applavsisset, ad amicos conversus, reqisivit ab eis, ὅ τι κακὸν τὸ λέγειν, ἐμαυτὸν λέληθα; *numqid perperam dictum inscio excidisset.* Antisthenes item Cynicus dicenti cuidam, Πολλοί σε αἰνοῦσι· *Collavdant te multi:* Τί γὰρ κακὸν πεποίηκα; *Ecqid*, inqit, *mali feci?* Laërt. *l.* 6. (qod tamen Demetrio Phalereo tribuit Brusonus *memorabil. l.* 3. *c.* 34.) Idémqe ab improbis qibusdam collavdatus; Ἀγωνιῶ, μή τι κακὸν εἴργασμαι. *Qàm vereor*, inqit, *ne mali qippiam admiserim!* εἰσὶν γὰρ φαῦλοι τοῦ ἐπαινεῖν ἐπαυόμενοι. Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 220. *Nege enim malus qipiam* (& sunt *plures mali*) *bonos lavdare sustineat.* Itaqe Antagoras, an Antigenes, apud Anton. *meliss. l.* 1. *c.* 51. & Maxim. *Collect. c.* 41. Ὅταν ἐπαινῶσί με πολλοί, τότε νομίζω μηδὲν ἄξιος εἶναι· ὅταν δὲ ὀλίγοι, σπουδαῖος ἄνδρωπος. Qin & Anaxagoras, referente Aristotele, *ethic. Nicom. l.* 10. *c.* 9. Ὅτι οὐκ ἂν θαυμάσειεν, εἴ τις ἄτοπος φανείη τοῖς πολλοῖς· ἔστι γὰρ κείνοις τοῖς ἐκτός, τούτων αἰσθανόμενοι μόνον. Idémqe eodem *Eudem. l.* 2. *c.* 4. referente, interroganti improbo cuidam, Τίς ὁ εὐδαιμονέστατος, *qinam esset felicissimus*; respondit, Οὐθείς, οὐ σὺ νομίζεις· ἀλλ' ἄτοπος ἄν τις σοὶ φανείη (ubi forsan ἀλλ' ὃς legendum) *Nemo qiqam eorum, qem tu existimas; sed qi absurdus tibi videretur.*

Τῶν ἐφ' ἡμῖν δοκούντων] leg. ἐφ' εὑρημένων δοκούντων. Sensu exigente. & bene δοκούντων adjecit; qasi vocibus illi favere videantur, non reverâ faveant. Sicut enim Seneca *epist.* 60. *nihil interesse*, dixit, *inter*

inter amicorum vota & inimicorum odia; &, parentum vota pro execrationibus haberi, utpote quæ sint eò inimicitiora, quò cessere felicius: Siquidem, ut idem *epist. 31. Bono animo malè precantur.* ità Clemens Alex. *Strom. l. 7.* Ἡ δὲ πολλῶν εὐφημία, δυσφημίας ὕστερον διαφέρει. *Vulgi*, inquit, *encomia sæpenumero à vituperiis nihil distant*; quum & pravo sæpissime nitantur fundamento, eisque in quos conferuntur dedecori potiùs quàm decori existant. Aristides itaque cùm præter morem suum populo quædam indulsisset, & eo nomine magnopere ab eis efferretur; ὅτι μὲν, inquit, πῶς ἢ κἀμοῦ ὑμῖν ἤρξα, προπαιδεύσαντος ἐκεῖ τοῦ πολλὰ δεῖν κοινῶν κατατρέχειν τοῖς κλύουσι, θαυμαστὸν οὐδέν· ἐμοῦ δὲ πολίτου· αὐτὸς μὲν ἂν ἀκόρεστος τῆς νυνὶ τιμῆς μᾶλλον, ἢ τῷ παρόντι κόλακι· συνέχθομαι δ' ὑμῖν, παρ' ὅτι ἐνδοξότερον δεῖ τοῦ σώζειν τὰ δημόσια τὸ χαρίζεσθαι τοῖς πονηροῖς. Vide *ad l. 3. § 4.*

Τὸ στενὸν τοῦτο, ἐν ᾧ ἀφιγμένοι ἐστέ] Pari planè ratione adversùs famæ nominisque cupiditatem pugnat M. Cicero *de repub. l. 6.* in *Somnio Scipionis*; ubi Africanum Corn. Scipionem sic alloquentem inducit: *Tu quàm celebritatem sermonis hominum, aut quàm expetendam gloriam conseqi potes? vides habitari in terra raris & angustis in locis: & in ipsis quasi maculis, ubi habitatur, vastas solitudines interjectas: hosque qui incolunt terram, non modò interruptos ità esse, ut nihil inter ipsos ab aliis ad alios manare possit; sed partim obliquos, partim aversos, partim etiam adversos stare vobis, à quibus expectare gloriam quidem nullam potestis.* tum ubi docuerat, *quanta pars terræ, vel pruinâ ità obrigeat, vel solis ardore torreatur, ut cultum ac incolarum respuat omnem*, concludit tandem; *Ex his ipsis cultis notisque terris, num aut tuum aut cujusquam nostrûm nomen, vel Caucasum hunc, quem cernis, transcendere potuit, vel illum Gangem transnare? quis in reliquis Orientis aut abeuntis solis ultimis, aut Aquilonis Austrique partibus tuum nomen audiet? quibus amputatis, cernis profectò, quantis in angustiis vestra gloria se dilatari velit.* Boethius item *Consol. l. 2. c. 7. Fama quàm sit exilis & totius ponderis vacua, sic considera. Omnem terræ ambitum ad cœli spatium, puncti constat obtinere rationem:* id est, *ut si ad cœlestis globi magnitudinem conferatur, nihil spatii prorsus habere judicetur. Hujus igitur tam exiguæ in mundo regionis quarta ferè portio est, quæ à nobis cognitis animantibus incolatur. Huic quartæ, si quantum maris paludésque premunt, quantúmque siti vasta regio distenditur, cogitatione subtraxeris, vix angustissima inhabitandi hominibus area relinquetur. In hoc igitur minimo puncti quodam puncto circumsepti, atque concluſi, de pervulganda fama, de proferendo nomine cogitatis? At quid habet amplum, magnificúmque gloria, tam angustis exiguisque limitibus arctata? Adde quod hoc ipsum brevis habitaculi septum plures incolunt nationes, linguâ, moribus, totius vitæ ratione distantes: ad quas tum difficultate itinerum, tum loquendi diversitate, tum commercii insolentiâ, non modò fama hominum singulorum, sed nè urbium quidem pervenire queat. Vidésne igitur quàm sit angusta, quàm compressa gloria, quam propagare ac dilatare laboratis?* Vide *& l. 9. § 30.*

Ἡ γῆ στιγμή] Cicer. *Tusc. l. 1. Persuadent Mathematici terram in medio mundi situm, ad universi cœli complexum, quasi puncti instar obtinere, quod κέντρον illi vocant.* Senec. *ad Marc. c. 20. Terram hanc cum populis urbibúsque, & fluminibus, & ambitu maris, puncti loco ponimus, ad universa referentes.* Idémque *quæst. nat. præfat. l. 1. Punctum est istud, in qo navigatis, in qo bellatis, in qo regna disponitis.* Et rursus; *Hoc est illud punctum, quod inter tot gentes ferro & igni dividitur.* Macrob. *in Somn. Scip. l. 2. c. 9. Licèt apud nos Atlanticum mare, magnum vocetur, de cœlo tamen despicientibus non potest magnum videri: cùm ad cœlum terra signum sit, & punctum quod dividi non possit in partes.* Ammian. *hist. l. 15. Ambitus terræ totius, quæ nobis videtur immensa, ad magnitudinem universitatis instar brevis obtinet puncti.* Plut. *de exil.* ex Stob. *tom. 2. tit. 40.* restitutus ac supplerus: Τί γὰρ τῶν οἰκουμένης μέρος, ἢ τῆς γῆς ἀκάνης, ἕτερον ἑτέρᾳ μακρὰν δεῖν, ἀλλ' οὐδὲ σταδίους οἱ μαθηματικοὶ σημεῖα λόγον ἔχοντα ἀφαιροῦσι τοῦ τόπου; ἀλλ' ἡμεῖς ἅπαντες μύρμηκες ἢ μέλιτται, μυρμηκιᾶς μιᾶς ἢ κοινότητος ἐπιπόντες ἀδημονοῦμεν καὶ ξενοπαθοῦμεν, οὐκ εἰδότες, οὐδὲ μεμαθηκότες οἰκεῖα τὰ πάντα ποιεῖσθαι καὶ νομίζειν, ὥσπερ δεῖ. Σημεῖον dixit, quod στιγμὴν Marcus, κέντρον Cicero, *punctum* Seneca, *signum* Macrobius, eleganter avtem utì istic γῆ στιγμὴ, ità πλανητὸς στιγμὴν, Marco dicitur, *l. 6. § 36.*

Γωνιδίου] Vide *l. 3. § 10.*

Ἐς τοῦτο τὸ ἀφορίδιον] in *cor nimirum*: de qo Plin. *hist. nat. lib. 11. c. 37. Ibi mens habitat.* (quamquam de *cerebro* idem *ibid. Hîc mentis est regimen.*) qódqe ejusdem domicilium statuebant Stoici. qos Plutarch. *de commun. notit. c. 40.* hoc nomine exagitat, qòd cùm ἀρετὰς, κακίας, τέχνας, μήνιμας, φαντασίας, ὁρμὰς, πάθη, σώματα εἶναι διατεινόμενοι, τόπον παρὰ τοῦτα ἕνα τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦτον στιγμαῖον ἀπέλιπον, ὅπου τὸ ἡγεμονικὸν συστέλλουσι τῆς ψυχῆς. Laërt. *l. 7.* in *Zenone*: Τὸ ἡγεμονικὸν εἶναι ἐν τῇ καρδίᾳ. Plutarch. *de philosoph. placit. l. 4. c. 5.* ubi de Principalis loco agit. Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ. Ἐμπέδοκλῆς, ἐν τῷ αἵματι συνεστάναι· ὁ δὲ Στράτων ἀεὶ τὸ μέσον τοῦ ἐγκεφάλου, ὧν ὀπίσω μὲν ἡ παρεγκεφαλὶς λέγει. Ἡρόφιλος δὲ ἐν τῇ τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίᾳ, ἥ τις δοκεῖ καὶ βάσις. Παραμένιδης, ἐν ὅλῳ τῷ ὑμένι, καὶ Ἐπίκουρος. Οἱ Στωϊκοὶ πάντες ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἢ τῷ ἀεὶ καρδίαν πνεῦμα. Διογένης ἐν τῇ ἀορτικῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἢ τις δεῖ πνεῦματικήν. Ἐμπεδοκλῆς, ἐν τῇ τοῦ αἵματος συστάσει· οἱ

Ὃ,

ψ, ἐν τῷ πραχηλῷ τῆς καρδίας· ὁι ψ, ἐν τῷ αὐτῇ καρδίαν ὑμῶν. ἀπὸ νεωτέρων Ἀ πνεῖ, δύναται ὑπὸ καρδίᾳ μάλιστα τῷ διαφράγματι. Πυθαγόρας, τὸ μὲν ζωτικὸν, ἐπὶ τῇ καρδίᾳ, τὸ ψ νοερὸν περὶ τὸν ἐγκέφαλον. Hujus itaque potius fuerat, quàm Stoicorum, quod idem *ibid. c.* 21. Αὐτὸ ψ τὸ ἡγεμονικὸν, ὥσπερ ἐν κόσμῳ, κατοικεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιροειδεῖ καρδίᾳ. Tertull. *de anim. c.* 15. *Christiani apud Deum de utroque deducimur, & esse principale in anima, & certo in corporis recessu consecratum.* Et mox: *Simul utrumque dilucet, & esse principale in anima, & in eo thesauro corporis haberi, ad quem Deus respicit;* (*corde* nimirum) *ut nec extrinsecus agitari nisus principale ipsum, secundùm Heraclitum; nec per totum corpus ventilari, secundùm Moschionem; nec in capite concludi, secundùm Platonem; nec in vertice potiùs præsidere, secundùm Xenocratem; nec in cerebro cubare, secundùm Hippocratem; sed nec circa cerebri fundamentum, ut Herophilus; nec in membranulis, ut Strato & Erasistratus; nec in superciliorum meditullio, ut Strato Physicus; nec in tota lorica pectoris, ut Epicurus: sed quod & Ægyptii renunciaverunt ei, & ille versus Orphei vel Empedoclis; Namque homini sanguis circum cordialis, est sensus.* (versus is apud Etymologum, sed depravatior, in Αἷμα, apud Stob. *tom.* 1. *tit.* 40. ex Porphyrio *de Styge*, emendatior, reperitur;

Αἷμα γὰρ ἀνθρώποις φρονεῖν δοκεῖ, ὅτι ἐνθυμία.)

etiam Protagoras, etiam Apollodorus & Chrysippus hæc sapiunt. Idem *de resurr. c.* 25. *Adeò non sola anima transigit vitam, ut nec cogitatus auferamus à collegio carnis. Siquidem in carne, & cum carne, & per carnem agitur ab anima, quod agitur in corde. hanc denique carnis speciem, arcem animæ Dominus in suggillationem cogitatuum taxat,* Matth. *c.* 9. *v.* 4. *Sed etsi in cerebri, vel in medio superciliorum discrimine, vel ubi ubi philosophis placet, principalitas sensuum consecrata est, quod hegemonicon appellatur, coierit omne animæ cogitatorium.* Cicer. *Tusc. l.* 1. § 18. *Alii cor ipsum animum videntur. ex eo excordes, vecordes, concordesque dicuntur: & Nasica ille prudens bis Consul, Corculum; &*

Egregiè cordatum homo, Catus Ælius Sextus.

Empedocles animum esse censet cordi suffusum sanguinem. aliis pars quædam cerebri visa est animi principatum tenere. aliis nec cor ipsum placet, nec cerebri quandam partem esse animum; sed alii in corde, alii in cerebro dixerunt animi esse sedem & locum. Plato tripliccm finxit animum; cujus principatum, id est, rationem in capite, sicut in arce, posuit: & duas partes separare voluit, iram & cupiditatem; eas locis distinctis; iram in pectore, cupiditatem subter præcordia locavit. A Timæo Locro sumpsit id Plato; cujus in *lib. de anim. mundi* hæc sunt. Τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς τὸ μὲν λογικὸν καὶ νοερὸν— περὶ τὸν καρδίαν ἱδρυται μόριον, ὡς τὰλλα μέρη τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ὑπηρετῶν τούτῳ, καθάπερ ὑπ' αὐτῷ τῷ σκέπτρῳ ἅπαντος· τοῦ δ' ἀλόγου μέρους, τὸ μὲν θυμοειδὲς, περὶ τὸν καρδίαν· Τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν, περὶ τὸ ἧπαρ. quod & in Timæo suo ipse fusiùs pertractavit. Vide ad *l.* 2. § 13. Sed & Galen. *de dogmat. Hip. & Plat. l.* 6. *c.* 2. & Apul. *de Plat. dogmat.* Suffragari Stoicis, Lipsio in Stoic. Physiol. *l.* 3. *c.* 18. existimatur Hippocrates; cujus ista ex libello *de corde* profert. Γνώμη γὰρ ἡ τῶν ἀνθρώπων πάντων ἐν τῇ λαιῇ κοιλίᾳ, ἡ ἀρχὴ τῆς ἄλλης ψυχῆς. Is locus forsan & Sylburgium in eundem errorem induxit; qi in *notis ad Clem. Alex.* de Hippocrate idem affirmat. Verùm contrariam planè partem ex professo tenet & tuetur Hippocrates; (prout & Tertullianus verè dixit.) hæc enim ipsius ex tractatu *de sacro morbo* ipsissima sunt verba; Κατὰ ταῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δύναμιν πολλὴν ἔχειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ἔπει γὰρ ἡμῖν ἔστι σφὶν ἀπὸ τοῦ πόνου γινομένων ἐρεμνῶς, ἢ ὑμαίνων πυθάνη. τῷ ψ φρένησιν αὐτῷ ὁ ἀὴρ παρέχεται. ὁι ψ ὀφθαλμοὶ ἢ τὰ ὦτα, ἢ ἡ γλῶσσα, ἢ αἱ χεῖρες, ἢ οἱ πόδες, ὅια ἂν ὁ ἐγκέφαλος γινώσκῃ, τοιαῦτα ὑπηρετέουσι. γίνεται γὰρ παντὶ τῷ σώματι τῆς φρενήσιος, ὡς ἂν μετέχῃ τοῦ πνεύματος. ἐς ψ τῷ σωτῆρα, ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ διαγγέλλων. Et paulò pòst: Διότι φημὶ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι τὸν ἑρμηνέα τῷ ξυνέσιος· αἱ ψ φρένες ἅλλας ὁρμὰς ἔχουσι τῇ ψυχῇ κεκτημένον, ἢ τῷ νόμῳ, τῷ ψ ὅτι ὑγιὲς, ἀπὸ τῆ φύσει; ἀπὸ ἴδιά ἔσχηκε, τίνα ἑρμηνέα ἔχουσι αἱ φρένες, ὥστε φρονέειν τε ἢ νοεῖν. ἐπεὶ ἀλλάσσονται γε ὑπὸ τῶν ἀσσέων ἀπὸ τῷ σώματος ἐκάστοτε· ἀλλὰ μάτην οὗτοι τὸ ὄνομα ἔχουσιν ἢ τῷ αἰτίῳ· ὥσπερ τὰ πρὸς τῇ καρδίῃ, ἄφρονα ἅπαντα κέκληται, ὅτιν εἰς ψ ἀκολουθ ξυμβαίνοντα. Λέγουσι δέ τινες, ὡς φρονέομεν τῇ καρδίῃ, ἢ τὸ ἀνιᾶσθαι ἐκεῖ ἔστι, ἢ τὸ φρονέειν. τὸ ψ ὦχ ὕτως ἔχει. ἀλλ' ἡ καρδίη αἰδάνεται τι μάλιστα ἢ αἱ φρένες. τῆς μέντοι φρονήσιος ὑστέρη μετέσι. ἀλλὰ πάντων τούτων ὁ ἐγκέφαλος ἄγγελός ἐστιν. Hæc prolixiùs paulò transferibenda censui, qò, Hippocratis in controversia ista quæ suerit sententia, liquidiùs posset innotescere. Nam *de corde libelli*, nec Galeno, nec Erotiano mentio ulla in recensione operum medici principis illius: itaque nec ad illum avtorem referendum statuit Amatius Fæsius, qo nemo qisquam de Hippocrate ampliora meritus videtur. Stoicorum verò non tam sententiam ridet Galenus, quàm frivola ac magatoria prorsus à Chrysippo ad eam statuminandam adducta argumenta; quæ ille revera, cùm non immeritò exagitat, tum fusissimè etiam solidissimèque refutat, *de Hippocr. ac Platon. dogmat. l.* 2. Adducit & Stoicis consentientes Lipsius, Avsonium in *Monosyllab.*

Mens, qæ cælesti sensu rigat omentum cor. (*vir.*

Cor vegetum, mundi instar habens, anima vigor &

Et Lucretium *l.* 3.

Consilium,

Consilium, quod nos animum mentémq; vocamus,
Idq; situm media regione in pectoris hæret.

Adducit & Gregorium Nyssenum Sylburgius; cujus in *orat. 1. in fest. Pasch.* hæc sunt: Ἐσίκε τις ἔζω τῶν νοῦ ἡ καρδία· ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ ἡγεμονικὸν ἵδρυται. Verùm Gregor. Nyss. *in lib. de opific. hom. c. 12. & 14.* oppugnat eos exagitátque, qi vel in corde vel in capite sedem mentis constituunt, & per corpus totum diffusam contendit. Δεῖξαι ἡμῖν ὁ λόγος προέθετο τὸ, μὴ μέρει πού τῷ σώματι ὁ ἐνδιαίτων τὸν νοῦν· ἀλλὰ παντὸς κατὰ τὸ ἴσον ἐφάπτεσθαι, καὶ ἀλλήλοις τῇ φύσει τὰ κατακεκριμένα μέρη συγγενῆ. Et, Σχάτου τούτων πάσα τεχνικὴ μαλακολογία ἐφ' μερείοις πού σωματικοῖς τῷ νοητῷ κατακλείουσιν ἐνήργησαν. ὧν οἱ μὲν ἐν καρδίᾳ τὸ ἡγεμονικὸν ἵδρυσθαι τίθενται, διὰ τὸ δοκεῖν πως τῷ μέσῳ τοῦ παντὸς σώματος ἐπέχειν χώραν αὐτό· ὡς τῆς περιφερικῆς κινήσεως εὐκόλως ἐν τῷ μέσῳ περὶ ἅπαν μηχομένης τὸ σῶμα, καὶ ὥσπερ εἰς ἐνέργειαν περιάγοντος. οἱ δὲ τῷ ἐγκεφάλῳ τὸν νοῦν εἰδιαιτᾶσθαι φασίν· ὥσπερ ἀκρόπολίν τινα τοῦ παντὸς σώματος τὴν κεφαλὴν δεδομηθότες παρὰ τῆς φύσεως λέγοντες ἐνοικεῖν ἑαυτῇ, καθάπερ τινὰ βασιλέα τὸν νοῦν, δίον ποιν ἀγγελιαφόρους, ἢ ὑπασπιστάς, τοῖς αἰσθητηρίοις ἐν κύκλῳ δορυφορούμενον. In posteriore hoc censu è nostris collocandi, Clemens Alex. *Pædag. l. 1. c. 2.* ἐδραιοῦζεται ὁ λογισμὸς ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ. & *Strom. l. 5.* adductis Mosis verbis ex *Genes. c. 2. v. 7.* Ψυχὴν ἑαυτῷ τὴν λογικὴν ἔνωσεν ἐμπνεύσαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς προσωπον· ἐνταῦθα γὰρ ἱδρῦσθαι τὸ ἡγεμονικόν. Ambros. *hexaem. l. 6. c. 9.* Caput tanquam arcem, in qa regalis habitet sapientia, juxta dictum propheticum. Ipsa siquidem mens, quasi in aula imperiali illic locata est, secundùm plurimorum sententiam, & maximè Solomonis. Idem *de Noe & Arc. c. 7.* & loco superiore: Non immeritò igitur huic quasi consultori suo cætera membra famulantur, & circumferunt illud servili gestamine sicut numen, atque in sublime locatum volunt. unde censoriâ potestate quid vult dirigit quorundam obsequia famulorum, & præcepta singulis obeunda decernit. Videas imperatori suo singula gratuito stipendio militare. alia portant, alia pascunt, alia defendunt, & ministerium suum exhibent; parent ut principi, ancillantur ut domino. indè velut quædam procedit tessera, quam acbeant pedes obire regionem; quæ militia munia manus consummandis operibus exequantur; quam venter abstinendi vel edendi formam teneat disciplinæ. Synesius item *de provid. orat. 1. infrà ad § 22.* exhibendus. Philonem enim quod attinet, quem Clementi σύμφωνον opinati sunt Hæschel. & Sylburg. nec quicquam hîc statuit, & aliò potiùs, eódem nempe, quò Nyssenus, inclinat. Siquidem in *lib. de sacrif. Cain, & Abel*, ad quem locum illi digitum intendunt. Ubi ἐγκέφαλον ἢ καρδίαν nusquam altari impositam legi dixerat: rationem subjungit, εἷς ἐν τῷ ἑτέρῳ τούτων τὸ ἡγεμονικὸν ἀνωμολόγηται. *in altero*, inquit, *in utro*, non dicit. nec ambiguè minùs eadem de re loquitur, in *lib. de Cain insidiis.* Vide *ad l. 5. § 27.* nam in *lib. de insomn.* perstringit eos, qi vel istam vel illam ei sedem assignant. Ποῦ δ' ἐπιτεφάλδια τῆς αὐχῆς; ἆρα δίκαιον καλήρωται; Οἱ μὲν γὰρ τῷ ἀκροπόλει ἐν ἡμῖν ἀνίδρυσαν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν, ἀεὶ ἂν κ) αἰσθήσεις λογῶσιν· εἰκὸς δὲ νομίσαντες ἐγγὺς, ὅτι μεγάλε βασιλέως, ὑφεδρεύειν τοὺς δορυφόρους. οἱ δ' ὑπὸ καρδίᾳ αὐτὴν ἀγαλματοφορεῖσθαι δαιμονίους, γνησιομαχοῦσιν. Ipse quid? *lib. de agricult.* Τὸ μὲν ἄπαντον ὅλον ἐν ὅλῳ ἐαθὲν, ὑπομιδὲν νῆς. *Mentem totam per totum corpus diffundi* affirmat: prout & Nyssenus, ubi ex professo argumentum hoc pertractat. unde forsan suspicio oriri possit, non esse Nysseni γνήσιον fœtum, *orationem* illam *penegyricam*. Jo. Chrysost. itidem *cordis* sedem assignare animæ videatur, si fragmentum illud quod ex *oratione in Susannam* Hæschelius edidit, spectemus. Ἔστι γὰρ, inqit, ἡ ψυχὴ καθάπερ καρδία ἐν θαλάμῳ τινὶ, ἐν μέσῃ τῇ καρδίᾳ ἡσυχάζουσα, κ) ὑπὸ σφ πάντα αἰσθήσεων, ὥσπερ ὑπό τινων ὑφηνιόχων δορυφορουμένη. Verùm ipse ubi τῇ ἀγελαλήπλυ *orat. 5.* nihil in hoc negotio certò statui posse contendit. Ὅπως ἡμῶν ἔχει ἐν τῷ σώματι, οὐδὲ τοῦτο ἰσμὲν εἰπεῖν. τί γὰρ ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ὅτι παρελείφθαι τῷ τῶν σώματος ὄγκῳ ἢ σωμάτων γὰρ ἴδιον τόπος. ——ἀλλ' οὐκ ἔζω ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἀλλ' ἐν μέρει τινὶ σωμέλεκται. οὐκῦν ἀνάγκη μεχρὰ τὰ λοιπὰ μίγεσθαι μέρη· τὸ γὰρ ἄψυχον πάντως νεκρόν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἔζω εἰπεῖν· ἀλλ' ὅτι μὲν ἔζω ἐν τῷ σώματι ἴσμεν, τὸ δὲ πῶς, οὐκ ἴσμεν. Vide in eandem mentem & Lactant. *de opific. Dei c. 16.*

Μὴ ἀπῶ] Vide *l. 2. § 2.* sic *infrà § 32.* κινὰ ἀπωμόσας.

Μηδὲ καλενίζειν] Nè vehementiùs contendas: quemadmodum Naso *Pont. l. 1. eleg. 6.*

Non libet in tales animum contendere curas.

vel etiam, nè *in adversum* contendas. nè obnitaris, fato nimirum, ac dispositioni divinæ. Sed illud potiùs. ut *infrà § 32.* πόσοι κατενλαδόντες. & *l. 6. § 24.* μὴ κατενλειφόμενος. & *l. 12. § 27.* ὡς ἐντελὲς πᾶν τὸ κατενλειφόμενον.

Ὅσα τὰ πρόγμαλα] Sen. *epist.* 104. (ex Mar. Æn. *l. 6.*

Terribiles visu formæ, letúmque labórque?
Minimè quidem, si rectis oculis intueri illa possit, & tenebras perrumpere. Multa per noctem habita terrori, dies vertit ad risum. cur timeat laborem vir, mortem homo? & epist. 110. Tanti putemus oculos intendere: jam apparebit, quàm brevia, quàm incerta, quàm tuta timeantur. Vide *ad l. 2. § 12.* & *l. 7. § 67.*

Ὡς ἀνὴρ] quod *supr. l. 2. § 5.* ὡς ἄρρλω. Epictet. *dissert. l. 1. c. 2.* Pugil quidam cùm de vita periclitaretur, nisi membrum virile chirurgi manu abscin-

abscinderetur; svadente fratre philosophio ut id fieri permitteret, recusavit, obfirmatóque animo est mortuus. Percontante autem quodam, quomodò id fecisset, *ut philosophus*, an *ut athleta*, respondit, Ὡς ἀνήρ. *Ut vir.* Evripid. *Cyclope.*

——ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ.

——*ut vir sis, vide.*

(quod imo verbo Hebræi הִתְאַנְּשׁוּ Esajæ c. 46. v. 8. & Græci, ἀνδρίζεσθε. Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 16. *v.* 13.) Idémque *Philoctete*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 29. & Dione Prus. *orat.* 59. lavdatus, unde suppleri potest, quod Aristoteles omiserat *ethic. Nicom. l.* 6. *c.* 8. & *Eudem. l.* 5. *c.* 8. contrà planè quàm Lambinus censuit,

Τὸν γὰρ ἄφρονα καὶ τὸ περίσσευμα πλέον
Τιμῶσιν, ἄνδρός τ' ἐν πόλει νομίζομεν.

quod μιλαρέζων Dio, τὸν γὰρ φαῦλον, inqit, καὶ πλείονων ἀπλήστως τυγχάνοντας, χαλεπὸν τοῦτο ἅπαντες θαυμάζομεν, καὶ τὸ ὅτι ἄνδρας ἡγούμεθα. qasi reliqui, nomine tenùs tantùm sint *viri*. Cicero in *Bruto*, § 250. *Vidi Mitylenis nuper virum, atque, ut dixi vidi planè virum.* Senec. *ep.* 98. *Restituamur, ut possimus dolores, quocunque modo corpus invaserint, perferre, & fortunæ dicere; Cum viro tibi negotium est; quære quem vincas.* Æmylius apud Livium *l.* 45. *Is demum vir erit, cujus animum nec prospera flatu suo efferet, nec adversa infringet.* Senec. item *de sap. constant. c.* 1. *Tantum inter Stoicos & cæteros sapientiam professos interesse, quantum inter fœminas & mares, non immeritò dixerim.* Et mox: *Stoici virilem ingressi viam.* Et Lucian. de sectis: Ἦκουον ἁπάντων λεγόντων, ὡς οἱ μὲν Ἐπικούρειοι φιλήδονοί εἰσιν· οἱ Περιπατητικοὶ δὲ, φιλόπλουτοι· οἱ Πλατωνικοὶ δὲ, φιλόδοξοι· περὶ δὲ τοὺς Στωικοὺς πολλοὶ ἤκουσον, ὅτι ἀνδραποδῶδες. indè Laërt. *l.* 6. *initio.* Τὴν Στωικὴν ἀνδροσοφίαν dixit. Qin & Arcesilaus interrogatus, qî fieret, ut ab aliis sectis ad Epicureos multi deficerent, ab Epicureis nulli ad cæteros desciscerent, respondit, Ἐκ μὲν γὰρ ἀνδρῶν γάλλοι γίνονται· ἐκ δὲ γάλλων ἄνδρες οὐ γίνονται. *Qia ex virîs Spadones (qi & eunuchi) ex spadonibus verò viri neutiquam fiunt.* De Xenocrate Laërt. *l.* 4.

Ὁ πάλαι ποθ' Ξενοκράτης ἀνὴρ γεγώς.

Contrà de Antonio Plutarch. ἔνθα δὲ φανερὸν αὐτὸν ἐποίησε, ὅτε ἄρχοντα, ὅτε ἄνδρα, ὅτε ὅλως ἰδίοις λογισμοῖς διοικούμενον. Ennius apud Cicer. *offic. l.* 1. § 61.

Vos etiam juvenes animos geritis muliebres,
Illâq; virgo viri.——

De Alcibiade Pherecrates, referente Athenæo, *lib.* 12.

Οὐκ ἂν ἀνὴρ γὰρ Ἀλκιβιάδης, ὡς δοκεῖ,
Ἀνὴρ ἁπασῶν ἥδ' γυναικῶν ὄζει νυνί.
Nec vir putetus Alcibiades antehac,
Vir subitò factus fœminarum est omnium. Et ot. vel ad mentem forsan poetæ propiùs,

Nunc Alcibiades, cùm nè vir quidem sict,
Factus videtur mulierum vir omnium.

ut sit oxymoron, omnium esse mulierum virum eum, qi nè vir quidem sit. Vide ad *l.* 3. § 16. ἀνδρεγύνων. Verùm istud in sensum obscœniorem dictum. Alexander Molossus, cùm in Italiam transiret, dixisse fertur, se qidem *ad Romanos ire, qasi ἀνδρωνῖτιν, Macedonem isse ad Persas, qasi γυναικωνῖτιν.* Gell. *l.* 17. *c.* 21. Diogenes itidem Lacedæmonie Athenas proficiscens, in itinere qónam concederet percontanti, respondit, Ἐκ τῆς ἀνδρωνίτιδος εἰς τὸν γυναικωνῖτιν. *Ex andronitide in gynæcium.* Qanqam & Spartanis ipsis *virilitatis* nomen ægrè satis & gravatim impertitus videtur. Siqidem interrogatus, ποῦ τῆς Ἑλλάδος ἴδοι ἀγαθοὺς ἄνδρας; *qânam in regione Græciæ viros bonos vidisset*, respondit, Ἄνδρας μὲν οὐδαμοῦ· παῖδας δ' ἐν Λακεδαίμονι. *Viros qidem nusqam: pueros autem Lacedæmone.* Idémque cùm in Olympia præco proclamaret, Νικᾷ Διάξιππος ἄνδρας. *Vincit viros Diosippus.* ὁ μὲν δὴ ἀνδραποδώδης ἄνδρας δ' ἐγώ. *Ille verò*, inqit, *mancipia: at ipse viros.* Laërt. *l.* 6.

Τὰ περίγραμμα οὐκ ἀπέβαλε τῆς ψυχῆς] Idem *l.* 5. § 19.

Ἀλλ' ἔξω ἔσηκεν ἀγεμόνα] Ità *l.* 9. § 15. ἔξω θυρῶν ἔσηκεν. & *l.* 11. § 11. οὐκ ἐπὶ σταχεται.

Αἱ δὲ ὀχλήσεις ἐκ μόνης τῆς ἔνδον ὑπολήψεως] Idem *l.* 8. § 47. nisi quod hîc ὑπόληψις, i. e. *opinio*, ut Senec. *epist.* 76. ibi κεῖμαι & δόγμα, i. e. *decretum*, ut idem *epist.* 95. dicitur. Cicero Stoicum agens *Tusc. l.* 3. *c.* 25. *Opinione turbamur. nam & metus opinio magni mali impendentis; & ægritudo est opinio magni mali præsentis; & qidem recens opinio talis mali, & in eo rectum videatur angi: id autem est, ut is qi dolcat, oportere opinctur se dolere.*

Πάντα ταῦτα ὅσα ὁρᾷς, ὅσον οὔπω μεταβάλλει] Idem *l.* 7. § 23. Vide & *l.* 2. § 12. Seneca *epist.* 71. *Qid enim mutationis periculo exemptum est? non terra, non cœlum, non totus hic rerum omnium contextus, qamvis Deo agente ducatur. non semper tenebit hunc ordinem; sed illum ex hoc cursu aliqis dies deficiet. certis eunt cuncta temporibus: nasci debent, crescere, extingui. Qacunge vides sujta nos currere, & hæc qibus innixi atqe impositi sumus, veluti solidissimis, carpentur ac desinent. nulli non senectus sua est. inæqalibus ista spatiis eôdem natura demittit.*

Καὶ οὐκ ὕπι ἔσται] *non erunt ampliùs.* id scil. qòd priùs fuerant. Vide *l.* 11. § 35.

Ὁ κόσμος, ἀλλοίωσις] hoc est, ἐν ἀλλοιώσει. ut *l.* 9. § 19. ità Plato in *Theat.* τὸ πᾶν χίνησις, καὶ ἄλλο παρὰ τοῦτο οὐδέν. qod mox explicans, dicit, πάντα ἀεὶ κινεῖται· &, πάντα ἀεὶ γίγνεται.

γνεῖσ. qod Hippocrates *de diæt. l.* 1. Συμμιγνύμενα καὶ διαλυόμενα ἀλλοιοῦται. Vide *ad l.* 10. § 7. Tertull. *de pallio c.* 2. *Certè habitum vertere naturæ solius solenne munus est. fungitur & ipso mundus iste, quem incumbimus. mutatio certè nostra, totum versiforme est. dies & nox invicem vertunt. Sol stationibus annuis, Luna modulationibus menstruis variat. Syderum distincta confusio interdum deficit aliquid, interdum resuscitat. cœli ambitus, nunc subdivo splendidus, nunc nubilo sordidus: aut imbres ruunt, aut siqua missilia cum imbribus, dehinc subsultum, & denno sudum. Sic & mari fides infamis, dum & flabris æquè mutantibus, de tranquilla probum, de fluctuoso temperatum, & eundem, lo de decumanis inquietum. Sic & tertram si recenseas temporatim vestiri amantem, propè sis eundem negare, memor viridem cùm conspicis flavam, mox visurus & canam. Cæteri quoque ejus ornatus siqid, non aliud ex alio mutant, & montium scapulæ decurrendo, & fontium venæ cavillando, & fluminum viæ abbumando. mutavit & totus mundus aliquando, aqis omnibus obfluis. Sed & cruciando rursus, in forma: mutavit rursus orbis, alius idem.* Vise sis eundem argumentum idem pereleganter prosequentem, *de resurrect. carn. c.* 12. Vide & *l.* 2. § 3. & *l.* 8. § 6.

Ὁ βίος ἀσχολία] *Vita tota in opinione consistit. qod l.* 2. § 13. πᾶν ἀσχολία.

§ 4. Τὸ νοερὸν ἡμῖν κοινόν] qod *suprà l.* 3. § 4. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. Et adhuc plenius, *l.* 9. § 8. Εἰς τὰ λογικὰ ζῶα μία νοερὰ ψυχὴ μεμίρισται.

Ὁ κόσμος ὡσανεὶ πόλις] Idem *supr.* § 3. Vide ad *l.* 3. § 11. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ὅτι ὁ κόσμος ἔοικε μία πολις εἶναι καὶ ἐξ ἧς ἡμεῖς γινόμεθα, μία. Tertull. *apolog. c.* 38. *Unum omnium rempublicam agnoscimus mundum.* Cicer. *paradox.* 2. *Exilium non est eis terribile, qi omnem orbem terrarum unum urbem esse ducunt.*

Τίνος γὰρ ἄλλου —κοινῆ πολίδημαλος;] nullius certè alius homines indiscriminatim universi. ac Christicolas alius, τοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσι· uti Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20.

Ἐκεῖθεν] de communi isto animarum rationalium fonte, idem ferè *l.* 9. § 8. hoc est, qod *l.* 2. § 4. dixerat, esse *mentem* cujusque τὸ τὸν κόσμον διοικοῦν ἀπόῤῥοιαν. *defluxum qendam mentis mundi gubernatricis.* Vide *infrà* § 40.

Ἀπὸ πηγῆς τινος] Arnob. *l.* 2. ex Stoicorum an Platonicorum sententiâ; *Uno ex fonte omnium nostrûm defluunt animæ.*

Οὐδὲν ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔρχεται· οὕτω μηδὲ εἰς ὂν ἀπέρχεται.] Ità *l.* 5. § 13. Contrà qàm Evsip. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

—τὸ μηδὲν εἰς ὃ ἦν φέρει.
—*nil qod erat, in nil abit.*

& qàm Tertull. *adversf. Hermog. Omnia ex nihilo edita, in nihilum perventura.* Rufs. *Sat.* 3.

—*gigni*
De nihilo nihil; in nihilum nil posse reverti.

Philo *de mundo.* Ὥσπερ γὰρ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν γίνεται, οὐδ' εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεται· ἐκ τοῦ γὰρ ἀδιαφθόρου ὄντος ἀμήχανόν ὅτι φθοράς τί τότε ὂν ἐξαπολεῖς, ἀνιλούσαν καὶ ἄπαυστον. Qi locus Ludov. Nagorol æ vitii suspectus habebat. itaque legi poslulat pro ἀνιλούσαν, ἀνιπτουσαν, & ἄπαυστον pro ἀπαυστον. Ocellus Lucan. *de univers. c.* 1. § 11. Ἀμήχανον γὰρ τὸ ὂν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὑπολαμβάνειν, ἢ εἰς τὸ μὴ ὂν ἀναλυθῆναι. Epicurus patrer *epist. ad Herodotum* apud Laërt. *l.* 10. Πρῶτον μὲν, ὅτι τὰ ὄντα γίνεται ἐπὶ τὸ μὴ ὄντας, πᾶν γὰρ ἂν ἐγίνετο ἑτέρου ὄν, ἀπορημάτων τε ἂν ἦν ἅπαντα τὰ γινόμενα. καὶ εἰ ἀφθείρετο τὸ ἀεὶ ἐξαναλισκόμενον εἰς τὸ μὴ ὄν, πάντα ἂν ἀπώλετο τὰ πεφυκότα, ἐπεὶ ὅτου εἰς τὸ ἀπολεῖπον. Qod Lucretius Epicuri μυσταγωγὸς ἐν ἑξαδίοις *lib.* 1.

Principium hinc, nobis exordia sumat a
Nullam rem è nihilo gigni divinitus unqam
De nihilo.—

Et mox: *Nam si de nihilo fierent, ex omnibus rebus*
Omne genus nasci posset, nil semine egeret.

Sed & Democritus apud eund. *l.* 9. Μηδὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίνεσθαι, μηδὲ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεσθαι. Aristoteles etiam *physic. l.* 1. *c.* 4. Τὸ γιγνόμενον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίγνεσθαι ἀδύνατον. εἶναι γὰρ πάντας ὁμολογουμένως τῆς φύσεως. Et rursus *c.* 8. Κοινὴ δόξα φθείρεσθαι φύσιν, οὐδὲν γίνεσθαι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. & *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Ὁ μάλιστα φοβούμενοι διατέλεσαν οἱ πρῶτοι φιλοσοφήσαντες, τὸ ἐκ μηδενὸς γίνεσθαι παρὸν παρόν. Atque huc pertinet, qod de præsens philosophis idem *Physic. l.* 1. *c.* 8. Οἱ περὶ φιλοσοφίαν πρῶτοι ζητοῦντες τὴν ἀλήθειαν, —ῥᾴδιον ἦν ὅτι γίνεσθαι τῶν ὄντων οὐδὲν, οὔτε φθείρεσθαι. neque enim simpliciter, aut produci aut corrumpi qicqam, ei negabant; sed nihil aut è nihilo produci, aut in nihilum evanescere; verùm substantiam ipsam semper manere, novis affectibus sibi invicem succedentibus, asserebant. qod & Aristot. ipse agnoscit, τὴν μὲν οὐσίαν. *l.* 1. *c.* 3. Τῶν δὲ πρώτων φιλοσοφησάντων οἱ πλείστοις τοῦτο ἐδόκει μόνον φύσεως εἶναι ἀρχὰς τὰς ἐξ ὕλης εἴδει μόναι φύσεως ἀρχὰς τὰς πάντων. ἐξ οὗ γάρ ἐστιν ἅπαντα τὰ ὄντα, καὶ ἐξ οὗ γίγνεται πρῶτον, καὶ εἰς ὃ φθείρεται τελευτῶν, τῆς μὲν οὐσίας ὑπομενούσης, τοῖς δὲ πάθεσι μεταβαλλούσης, τοῦτο στοιχεῖον καὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν φασὶν εἶναι τῶν ὄντων· καὶ διὰ τοῦτο, ὅτι γίνεσθαι οὐδὲν οἴονται, ὅτε ἀπόλλυται, ὡς τῆς τοιαύτης φύσεως ἀεὶ σωζομένης. Itaque Cicero *de divinat. l.* 2. § 37. *Non ergò omnium interitus atque obitus natura conficiens & erit aliqid, qod aut ex nihilo oriatur, aut in nihilum subitò occidat. qis hoc physicus dixit unqam?* De posteriore membro Vide *l.* 11. § 35. Vide & *l.* 8. § 18. & *l.* 10. § 7.

§ 5. Ὁ

§ 5. Ὁ θάνατος τοῦτο, ᾗ γένεσις] Siquidem, ut Aristot. *de gener. & corrupt. l. 2. c. 3.* Ἔστι δὲ θάνατος γένεσις εἰς τοῦτο, ἀλλοίωσις δὲ καὶ φθορὰ ἄλλο φθορᾶς, ἄλλο γένεσις. *Generatio unius, corruptio alterius; & corruptio unius, generatio alterius.* At Apollonius Tyan. *epist. 66.* Θάνατος ἐστὶν ἀλλοῖος, ἢ μόνον ἐμφαίνει. καὶ γὰρ ἐκ τοῦ γένεσις ἄλλης, ἢ μόνον ἐμφαίνει, τὸ αὖθις γὰρ ἐς ὑπὸ γραμμὴν εἰς φύσιν, ἔδοξε γένεσις· τὸ δὲ ἐκ φύσεως, εἰς ἀφανὲς καὶ ταύτὰ, θάνατος. ἔστι γοῦν ἀνθρώποις ἀλλοῖόν τινος, ὅτι φθειρομένῳ ποτὲ μόνον ἢ ἐμφανὴς ὄρνις, ἀοράτῳ τε ὕστερον, τῷ μὲν διὰ παχύτητα τῆς ὕλης, τῷ δὲ λεπτότητα τῆς ὑσίας, ἄσπερ μὲν ἐκ τῆς αὐτῆς, μυσσὸν δὲ διαφέρουσι καὶ σώμασι. Porphyrius apud Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 40.* ex Pythagoreorum sententia, Τὸν διακόσιον ἀναμεῖναι, περὶ τὸ ἀνθρώπειον τοῦτον τὸν λόγον ἔχειν, ὃν ὁ ψυχῶν ἔχει πρὸς τὸ ψυχόμενον. ἐκτίθεσθαι γὰρ ἐν τῆς ψυχῆς μεταβολῇ· τὸ μὲν εἰς σῶμα, γένεσιν· τὸ δὲ ἀπὸ σώματος, θάνατον.

Φύσεως μυσαίου] Ita *l. 2. § 12.* φύσεως ἄγριον. Senecæ excerpt. *Mortis... ista hominis natura est, non pœna.*

Σύγκρισις ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων εἰς ταὐτά] deesse videntur voces aliquot, necessariò supplendæ, ut sensus sit integer. [καὶ διάκρισις] εἰς ταὐτά. vel ut *l. 10. § 7.* [καὶ διάλυσις] εἰς ταὐτά. Ità Aristot. *de gener. & corrupt. l. 1. c. 1.* Συνίστων καὶ διαμιγνύμενον (τῶν στοιχείων) ἡ γένεσις συμβαίνει καὶ ἡ φθορά. Et *c. 2.* γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι συγκρινόμενα καὶ διακρινόμενα. Ibidemque Democritus & Leucippus, διακρίσει, καὶ συγκρίσει, γένεσιν καὶ φθορὰν, definiunt. Empedocli quoque, ὅτι φύσις οὐδενός ἐστιν, Ἀλλὰ μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε μιγέντων. quod idem & ἐκ τῆς φυσικῆς, *l. A. c. 2.* reperitur. de quo tamen videatur Bigmarius *ad h. Colos.* Epictet. *lib. 4. c. 7.* Ἀλλ' οὐδὲ χαρεὶς ἀποθανεῖσθε. μὴ παραγόδει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὲ ὦ ἄνθρ. ἐκεῖ χαρεὶς τιθὼ ὕλιν, ἐξ ὧν συνῆλθεν, εἰς ἐκεῖνα πάλιν ἀναλυθῆναι. καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπόλλυσθαι ἐκ τοῦ κόσμου; τί γλυκὺς χυμὸς, παράλογος; Vide *l. 5. § 4. & 13.* & *infr. § 30. & l. 7. § 30. & l. 8. § 18.*

Ἐφ' ὧν ἂν τις αἰσχυνθείη] ὃ γὰρ τὸ πυρέσσειν αἰσχρὸν, οὐδὲ τὸ ἀποθνήσκειν. Dio Prus. *orat. 33.* & Marc. *l. 12. c. 23.* ἢ κατάπαυσις τοῦ βίου ἢ κακὸν, ὅτι οὐκ αἰσχρόν.

Οὔτε παρὰ τὸ ἔξης τοῦ νοεροῦ ζώου] qia scil. est θνητὸν ζῶον. *supr. § 3.* Itaque Anaxagoras, nunciatâ filii morte; οὐδὲν, ὅτι θνητὸν ἐγέννησα υἱόν. Plut. *ad Apollon.* & *de manſuet.* vel, ut idem *de tranquil.* & Galen. *de dogm. Hippocr. & Plat. l. 4. c. 13.* οὐδὲν θνητὸν ἐγέννησα. vel etiam ut Laert. *l. 1.* qi liberos plures simul amiſſos refert, οὐδὲν αὐτοῦ θνητὸν ἐγέννησαν. Et Ælian. *lib. 3. cap. 2.* οὐδὲν θνητὸν γεγεννηκότας. ubi tamen legendum γεγεννηκὼς, ex Dion. Prus. *orat. 37.* & Epictet. *dissert. l. 3. c. 24.* Cicer. *Tuscul. l. 3.* Sciebam me genuisse mortalem. Val. Max. *l. 5. c. 10.* Ego illum ex me natum sciebam esse mortalem. At turpissimè ac scelestissimè hominis monstrum merum Gallienus ille Imperatoris nomine indignus, qi (ut refert Trebellius) ubi de Valeriano patre comperit, quòd à Persis captus esset, id quod philosophorum optimus de filio amiſſo dixisse fertur, *sciebam me genuisse mortalem*, de patre dixit Imperatorum pessimus, *sciebam patrem meum esse mortalem.* ità cùm patris miseriis ludibrio haberet, non defuit tamen Annius Cornicula, qi eum quasi *constantem principem* lavdaret. Cæterùm, quod Sen. *epist. 99. Cui nasci contigit, mori restat.* & *epist. 30. Vivere noluit, qi mori non vult. vita enim cum exceptione mortis data est.*

Οὐδὲ παρὰ τὸν λόγον τῆς παραχρήσεως] qia, ἡ τῶν σώματος σύγκρισις ἐστὶ θνητὸν. *l. 2. § 17.* Et, ut Epictetus *infr. § 41.* Ψυχάριον εἶ βασταζόμενον. Senec. *ad Marc. c. 11. Mortalis nata es; mortales peperisti. putre ipsa fluidumque corpus, & cassibus morbisque repetita, pertæsti tam imbecillæ materiæ solidæ & æternæ gestâsse?* Et mox: *Quid est homo? quolibet quassum vas, & quolibet fragile, facilius, non tempestate magnâ, ut dissideris, est opus. ubicunque arietaveris, solveris. Quid est homo? imbecillum corpus & fragile, nudum, suapte naturâ inerme, alienæ opis indigens, ad omnem fortunæ contumeliam projectum: cùm benè lacertos exercuit, cuilibet feræ pabulum, cuilibet victima: ex infirmis fluidisque contextum; frigoris, æstûs, laboris impatiens: ipso rursus situ & otio iturum in tabem: alimenta metuens suæ, eorum modò inopiâ, modò copiâ rumpitur: anxiæ solicitæque tutelæ; precarii spiritûs & malè hæremis.* Plut. *ad Apollon.* Τί ἢ θαυμαστὸν, εἰ τὸ τιμιώτατον τέτμηται, εἰ τὸ πιστὸν τέτηκται, εἰ τὸ κενοῦν κένωται, εἰ τὸ φθαρτὸν ἔφθαρται; Augustinus jam morti propinquus, acceptis cladibus, qæ per barbarorum incursiones passim contigerant, sapientis cujusdam sententiâ se consolabatur, dicens; *Non erit magnum, quod caduca ligna & lapides, & moriuntur mortales.* Posidon. in *vit. Aug.*

§ 6. Τοῦτο ὕστατον] Abrupta ista; nec cum prioribus cohærentia, & ἀνάφορα insuper. Monitum continent & munimentum adversùs injurias & contumelias ab improbis illatas: *Vitia*, inqit, *ab istiusmodi perpetrari solitum est.* Senec. *Excerpt. Malè de te loquuntur homines. sed mali moverer, si judicio hoc facerent. nunc morbo faciunt. faciunt, quod solent. qibusdam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent.* Ista autem cum præcedentibus malè conferruminavit editor ille Lugdunensis.

Ἐξ ἀνάγκης] *aliter negant.* Gregor. Naz. *de pace orat. 3.* Κακῶς λέγουσιν, ὅταν δὴ λέγῃς ὡς ἀναγκαῖον. Qod idem apud Lactrtium *l. 2.* Socrates. Sed & Leocychides Aristonis Laco, apud Plut. *in apophth.* Οὐ θαυμάζω καλῶς μὲν λέγον ὑδὲν ἂν αὐτὸ

αὐτῷ δωσηθῆν. Senecæ excerpt. *Malè de te loquuntur. Benè nesciunt loqui.* Ità sup. § 3. Ἄκοντες ἁμαρτάνεσι. Et *l.* 8. § 12. ἀναγκάζονται ἄκοντες ποιεῖν. Et *l.* 10. § 29. βιάζεται. Parimodo ille apud Epicharmum in *Hercul. fur.* se excusat, referente Evstrat. *in Aristot. ethic. l.* 3. *c.* 5.

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼ ἀναγκαίως τά δὲ πάντα ποιῶ.

Hæc ego ex necessitate facio, quæ facio, omnia. Grot. Neque tamen Zenonis servulo præscriptio ea proderat, qi cùm ob furtum à Domino castigaretur, ἔμαρτόν μοι κλέψαι, *in fatis sibi* diceret *fuisse, ut furaretur*; respondit ille, Καὶ δαρῆναι *in fatis iisdem fuisse & ut cæderetur.* Sed nec Spartani servo, qi cùm inter flagella, subinde clamaret, Ἄκων ἥμαρτον, *Invitus pecca.i*; regessit herus, Ἄκων τοίνυν κὐ κολάζῃ. *invitus ergò plectere.* Vide *ad lib.* 7. § 63.

Θέλει τὸν συνὸν ὑπὸν μὴ ἔχειν] Idem planè *l.* 12. § 16. affine qippiam & *l.* 8. § 15. Lactis avtem sive liqotis ficulnei meminisse videtur; ὅτι συκῆς ὑπὸς πάντων δριμύτατος. ut Aristot. *problem. l.* 10. *c.* 18. sive, ut Plin. *l* 23. *c.* 7. quoniam *fici succus lacteus aceti naturam habet: itaque coagula modo lac contrahit.* qod aliter pavlò Dioscorid. *l.* 1. *c.* 149. πικρὸς ὅτι μάλιστα, ὥσπερ ἡ τιτύαλλος ὃ τὸ πικρὸς, ὥσπερ τὸ ὄξος. Sed & aliis dotibus havd pavcis succus is nobilis, qas apud eosdem videre licet. Ad Marci mentem Senec. *de ira l.* 2. *c.* 10. *Non irascetur sapiens peccantibus. quare? quia scit neminem sapientem nasci, sed fieri. Scis paucissimos omni ævo sapientes evadere. quia conditionem humanæ naturæ perspectam habet. nemo autem naturæ sanus irascitur. qid enim si mirari velit, non in sylvestribus dumis poma pendere? qid si miretur spineta sentesque non utili aliqâ fruge compleri? nemo irascitur, ubi vitium natura defendit.*

Ἐντὸς ὀλιγίστου χρόνου καὶ σὺ κὐ ὦτες τεθνήξεσθε] Ità *l.* 7. § 22. μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεσθε. Senec. *de ira lib.* 3. *c.* 41. *Nulla res adversus iram magis proderit, quàm cogitatio mortalitatis. sibi quisque, ut alteri, dicat; Qid juvat tanquam in æternum genitos iras indicere, & brevissimam ætatem dissipare? Qid ruimus in turbam? qid certamina nobis accersimus? qid imbecillitatis obliti, ingentia odia suscipimus, & ad frangendum fragiles consurgimus? jam istas inimicitias, qas implacabili gerimus odio, febris avt aliud malum corporis vetabit geri. jam par acerrimum media mors dirimet. qid tumultuamur, & vitam seditiosi conturbamus? stat super caput fatum, & pereuntis dies imminat, propiusque ac propiùs accedit. istud tempus qod alienæ destinas morti, fortasse* [havd] **circa tuam est.* [**circa* Lipſ.] Et rursus: *Qin potiùs vitam brevem colligis, placidâmque & tibi & cæteris præstas. qin potiùs amabilem te, dum vivis, omnibus; desiderabilem, cùm excesseris, reddis. Qid servo, qid domino? qid regi, qid clienti tuo iraſceris? sustine paullum. venit ecce mors, qæ nos pares faciat. Ridere solemus inter matutina arenæ spectacula, tauri & ursi pugnam inter se colligatorum; qos cùm alter alterum vexârit, suus confector expectat. Idem facimus. aliqem nobiscum alligatum lacessimus: cùm victo victorique finis æqè maturus immineat. numqid ampliùs isti cui iraſceris, qàm mortem optas? etiam te quiescente morietur. perdis operam: facere vis, qod futurum est. Quieti potiùs pacatique, qantulumcunque supereſt, transigamus. sive de ultimis suppliciis cogitas, sive de levioribus, qantulum est temporis, qò avt ille pœnâ suâ torqeatur, avt tu malum gaudium ex alienâ percipies? jam ipsum spiritum expuimus interim, dum trahimus. dum inter homines sumus, colamus humanitatem: non timori cuijam, non periculo simus. detrimenta, injurias, convitia, vellicationes contemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda. dum respicimus, qòd aiunt, versamúsque nos, jam mortalitas aderit.* Pervulgatum est illud, ad qod ille respexit, qódqe Aristoteles exhibet, *rhetor. lib.* 2. *c.* 21.

Ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλαπε θνητὸς ὤν.
Iram cave immortalem mortalis geras.

Sive, ut Gnomolog. vetus;

Ἀθάνατον ἔχθεον μὴ φύλαπε θνητὸς ὤν.
Mortalis odia nè gere immortalia.

Qod latiùs extulit Evripid. in *Philoctet.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 20.

Ὥσπερ ὃ θνητὸν κὴ τὸ σῶμ' ἡμῖν δέδοται·
Οὕτω καρδίαν, μηδὲ τὴν ὀργὴν ἔχειν
Ἀθάνατον, ὅστις σωφρονεῖν ἐπίσαται.
Mortale qando corpus est homini datum;
Nec odia debet gerere immortalia,
Qisqis magistra sapere naturâ valet. Grot.

Romanis, ab Hetruscis missi de Tarqinio legati, apud Dionysium Halicarn. *l.* 5. Δεῖν ἀνθρώπους ὄντας, μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν φρονεῖν, μηδὲ ἀθανάτους ἔχειν τὰς ὀργὰς ἐν θνητοῖς σώμασιν. Et Marcio mater apud eundem *lib.* 8. ubi Deos etiam, per gravia atqe atrocia peccantibus iratos, muneribus precibúsqe leniri dixerat, εἰ μὴ σὺ, inqit, ἀξιοῖς, τὰς μὲν ἐφ' ἡμῶν ὀργὰς θνητὰς εἶναι, τὰς δ' ἐφ' ἀνθρώπων, ἀθανάτους. Creon tamen apud Sophoclem in *Oedip. Colon.*

Θυμῷ γὰρ ὑβρὶν γηρὰς ὧδιν ἄλλο πλὴν θανεῖν.
Iræ senectus unica est, vitæ exitus.

Et ulteriùs etiam Phalaris *epist.* 52. Τῆς μὲν ἐφ' ἑαυτῶν ἔχθρας ὅσοι τὴ κακὸν μὲ δεδράκασιν, ὡς παρεσκεύασε, κἀγὼ ἐπιλανθάνομαι· θνητὸν γὰρ ὄντα, ἀδύνατον ὀργὴν ἔχειν, ὡς φασί τινες, ὃ παρεσκεύασε. τῆς μέντοι, Πύθωνος ἐκ ἐμαυτὸν δυσμενείας, ὃ μόνον ζῶν, ἀλλ' ὑφ' ἅν ἀποθανὼν, ὃ πᾶσι συμβαίνει τοῖς τιτλαδτικόσιν, ἐπιλανθάνομαι. Οὐδὲ ὄνομα ὑμῖν ὑπολειφθήσεται] Vide *infr.* § 33. & *l.* 8. § 25. Hesiod. *oper. l.* 1. *v.* 153.

Βίωσε

Βῆσαι ἐς εὐρύνλα δόμον χρυσῆν ἄλοχα.
Νόημοι. —

quoloco (ut obiter adnotem) εὐρύνλα malim vertere, *situ obscurum*, quàm cum interpretibus, *latum*.

§ 7. Ἄρον τὸν ἀπόλλυμι, πρᾶγμα τὸ, βάβλαμμαι] Idem ferè *l.* 7. § 14. & *l.* 8. § 35. 41. 47. & *l.* 12. § 22. 25. Huc illud Menandri, apud Plutarch. *de tranquill.* & *de exil.* & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109.

Οὐδεὶς πόνους δοκεῖ, ἂν μὴ περισπᾷ.
Nil passus es mali, ipse ni præ te ferat.

Epictet. *Enchirid. c.* 29. Σὲ γὰρ οὐ βλάπτει, ἂν μὴ σὺ θέλῃς. τότε δ' ὅταν βαβλαμμένῳ, ὅταν ἀπολάβῃς βλάπτῃς.

§ 8. Ὁ χείρων αὐτὸν ἑαυτῷ ἄνθρωπον ὁ ποιεῖ] qod *l.* 7. § 64. ὃν τὸν διάνοιαν τὸν κυβερνῶσαν χείρω ποιεῖ. qia scil. *Animus cujusque, is est quique.* Cicer. *Somn. Scip.* Vide *l.* 2. §. 1.

§ 9. Ἠνάγκασεν] Ità *l.* 2. § 3. Πρέπει δὲ τὸ ἀναγκαῖον. ibi vide. commation avtem hoc superioribus adfigit Cas. seqentibus præfigit Xyl. cùm nevtra satis cohæret. dictionis series hiulca est, & deesse aliqid videtur. ad seqentia potiùs dicti mens vergit: ut rationes varias simul congerat, ob qas æqanimiter contingentia qæqe ferre oporteat; qia nempe necessaria, utilia, justa.

§ 10. Ὅτι τῶν τὸ συμβαῖνον, δικαίως συμβαίνει] Ità solent excerpta sus, vel χρησομωδείας, vel adnotata ordiri, Ὅτι τόδε, ᾗ τόδε, ut videre est passim apud Photium, Evstathium, alios. Aliqando tamen pleniùs, Ἴσον ὅτι, avt ejusmodi aliud qid, qale & istic subintelligendum. Qod avtem *omnia qæ contingunt nobis, justè contingere* dicit, intelligendum est, qoad primam cavssam. Nec abhorret ab hoc philosophia Christiana, sed cumprimis inculcat. Psaltes *Psal.* 119. *v.* 139. *Justus es, Domine, justique sunt judicia tua.* & *v.* 75. *Novi, Domine, recta esse judicia tua; justèqe te afflixisse me.* Et *Psal.* 145. *v.* 17. *Justus est Dominus in omnibus viis suis, sanctúsque in operationibus suis.* Vates etiam Jerem. *c.* 12. *v.* 1. etiamsi ægrè ferre videatur, qod bonis malè, malis bene fit; hoc tamen pro fundamento immoto prorsus substernit, *Tu, Domine, certè justus es.* Senec. *epist.* 107. *Secunqe fiunt, debuisse fieri putes, nec velit objurgare naturam.* & *epist.* 96. *Soles fieri. parum est. debuit fieri. decernuntur ista, non accidunt.* Galen. *in Hippocr. de fract. l.* 1. § 2. Ὅταν ἀνάγκῃ περέσωμεν τὸ οἰκεῖον φυλάξαι τι, δυνάμει ἔχει τι καὶ δοκεῖ. οἰκεῖον δὲ ὑδὲν ἄλλο παρὰ τὸ κατὰ φύσιν. ad Marci mentem aptissimè.

Κατὰ τὸ ἑξῆς] *secundùm rerum ac cavssarum* ἀκολουθίαν, sive *connexionem ac concatenationem* qandam, qam imaginabantur Stoici. Vide *infrà* § 45. & *l.* 6. § 38.

Τὸ πρὸς ἀνθρώπου τὸ κατ' ἀξίαν] nihil poterat piè magis ac religiosè dici, qàm omnia provenire à cavssa qadam suprema, assignante qasi certâ lege cuiqe, qod ipsi maximè sit congruum. Vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 25.

Σωὸν τὸ ἀγαθὸς εἶ] Syntaxis τὸ poscit. Sicut *l.* 7. § 66. ἀρκεῖ τὸ δίκαιος εἶ. atqe ità Lugd. *Bonum* avtem fore dicit, si justè evenientibus se sponte summiserit. qod Cleanthes suprà, *ad l.* 3. § 4.

Malúsqe patiar, qod bono licuit pati.

Καὶ δὲ γενόμενα ἰδίως ὁ ἀγαθὸς] *Virum bonum* dicit; non *qomodo omnes candidatos bonos viros dicimus; qomodo obvios, si nomen non succurrit, dominos salutamus:* ut Senec. *epist.* 3. sed *perfectum, absolutum; qem malum facere nulla vis, nulla necessitas possit.* Idem *epist.* 34. Itaqe τὸ ἰδίως γενόμενον istic opponitur τῷ κοινότερον λεγομένῳ, *l.* 2. § 10. aliúdqe hìc τὸ ἴδιον, aliud τὸ ἰδιωτικὸν, *infrà* § 50. Fabius *instit. l.* 12. *c.* 1. cùm Oratorem *virum bonum* definivisset. *Ego secundùm communem loqendi consvetudinem sæpe dixi dicámqe perfectum Oratorem esse Ciceronem, ut amicos & bonos viros, & prudentissimos dicimus vulgò, qorum nihil nisi perfectè sapienti datur. Sed cùm propriè & ad legem ipsam veritatis loqendum erit, eum qæram oratorem, qem & ipse qærebat.*

§ 11. Μὴ τοιαῦτα ἀπολάμβανε] Senec. *de sap. constant. c.* 17. *Genus ultionis est, eripere ei qi fecit contumeliæ voluptatem. Solent dicere; Miserum me. puto, non intellexit! adeò fructus contumeliæ in sensu & indignatione patientis est.* Tertull. *de patient. c.* 8. *Nempe idcirco qis te lædit ut doleas: qia fructus omnis lædentis in dolore læsi est. ergò cum fructum ejus everteris non dolendo, ipse doleat necesse est amissione fructûs sui.*

§ 12. Ἐπιμόρτιας] i. e. δόγματα ἕτοιμα. ut *l.* 3. § 13.

Ὁ τῆς βασιλικῆς καὶ νομοθετικῆς λόγος] i. e. τὸ ἡγεμονικὸν, sive *mentis*, qam & τὸ κυβερνῶσαν, *suprà* § 1. & τὸν κυβερνῶσαν, *l.* 7. § 64. vocat. Vide Ambros. *Hexaemer. l.* 6. *c.* 9 *suprà ad* § 3. Verùm nobis, *Unus est Rex idem & Legislator, Jova.* Esajæ *c.* 33. *v.* 22. cujus & legem νόμον βασιλικὸν Jacobus indigetat. *c.* 2. *v.* 8.

Μεταδίδως] Vide *ad l.* 1. § 15. 16. & *l.* 6. § 21. Notum illud Hesiodium *oper. l.* 1. *v.* 291.

Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα, καὶ εἰς τέλος ἐσσεται ἀμείνων.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὁ δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.
He qidem ante omnes, per se ipse qid utile, qid non,
Qi videt, & longè fines prospectat agendi:
Qi bene consultis didicit parere, secundus.
At qi consiliis pollet nihil ipse, nec audit
Sudentes alios, nullos homo vivit ad usus.

Ità vertit apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. & 4. Grotius; qem mirum αὐτῷ repoſuiſſe denuo, cùm in Stobæo priùs αὐτὸς legeretur. præſertim cùm & in verſione illud potiùs expreſſerit, & Hejnſium avdire potuerit, de ſcriptura gemina monentem *in notis ad Heſiodum*: ubi & hæc habet; ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, eſt, ὁ αὐτὸς πάντα αὐτὸς, τετύχθαι, κατ' αὐτὸν, σοφὸς ὤν. Ὁ αὐτὸς νοήσας, itaque dixit Heſiodus, hoc eſt, qi ipſe; non autem, ὁ αὐτῷ, qi ſibi, ſapit, juxta illud Evripideum:

Μισῶ σοφιστήν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi profeſſum ſapere, ſibi qi non ſapit.

à Stobæo *tom.* 2 *tit.* 3. relatum, à Ciceron. *famil. l.* 13. *epiſt.* 15, Lucian. in *apolog.* Plut. *de lasend.* ab Alexandr. apud eundem in *Alex.* uſurpatum. opponitur avtem ὁ αὐτὸς νοήσας, τῷ δὲ ἑτέρου πόῤῥωθεν σοφῷ γεγονότι. Eandem hanc lectionem confirmat Ariſtides rhetor. in *orat. Platon.* 1. non qidem ut vulgò legitur, ſed ut à Photio exhibetur, *bibliotb. cod.* 247. qi ubi Heſiodja illa recitaverat, ſubjungit: Πρῶτον μὲν ἔφετο τὴν αὐτὴν εὑρεῖν τὰ βέλτιστα. ἕτερον δ' ἀμαθέα, τὸν ἄτε συνιέντα, ἅτε πειθόμενον. μέσον δ' ἀμφοτέρων, ὥσπερ ἐν ἀριθμῶν ὅρεσι, τὸν τῷ συνιέναι πειθέντα, τοσούτῳ χείρω τοῦ νοήσαντος, ὅσῳ βελτίω τοῦ μητ' ἐπινοῆσαι, μήτε πειθέσθαι. Et mox: Τὸν μὲν τοίνυν ἄνδρα, ὃς θεὸν μὲν θεῶν ἐγγὺς ἥκοντα κρίνει, ὃς μὲν αὐτὸς πάντα νοήσει τὸν δ' ἀκούσαντα μανθάνειν δεῖται. Sed & Ariſtoteles *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 4. & Diogenes Laërt. *l.* 7. apud qem Zeno Heſiodi verſiculos illos non ſine nota aliqa refingit, ut dicatur,

Κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς ἓν ἐπίσταται πάντα.
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.
Κρεῖττόνα γὰρ ἓν τὸν ἀκέραιον καλῶς φωνάμενον τὸ λεγόμενον καὶ χρῆσθαι, τῷ δι' αὐτοῦ τὸ πᾶν σωφρονοῦντος. τοῦ μὲν γὰρ ἓν μόνον τὸ σωθῆναι τῷ δ' ἓν πειθέσθαι πεφυκέναι καὶ πλὴν πέφυκεν. Qod etiamſi Themiſtio *in orat. qinqennal.* placuiſſe videos mihi tamen eodem loco habetur, qo Zenonis ejusdem cavillum illud, qo Phocylidis monitum nemini non probatum eludere conabatur. (σφε.

Μηδὲ ἕκλυε δικάσῃς, πρὶν γ' ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃ de qo videri poterit Plutarch. *de Stoic. contrad. c.* 4. Verùm propiùs acceſſit Artabanus apud Herodot. *l.* 7. Ἴσον, inqit, ἐμοὶ ἐκεῖνο παρ' ἐμοὶ κάκριτος, ὃς νοέει τε ἓν, καὶ τὸ λέγοντι χρῆσαι ἐδύνατο εὖ. Cæterùm Heſiodo ſuffragatur prorſus Ariſtoteles *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 4. qo loco non primus tantùm verſiculus ad avtoris mentem ritè efformatus reperitur; ſed & qartus, qi hoc admiſſo, prout ſuperiùs retulimus, emendandus fuerat, integer exhibetur. ſiquidem μήτ' αὐτὸς ibi legitur, qod μηδ' αὐτῷ apud alios, etiam qi mendum prius ſuſtulerant, mendoſè habetur. Gregorius etiam Naz. *epiſt.* 43. Ἀνάσσομαι δ' (τοῦτο γὰρ εἰπεῖν μέγιστον) εἰ μήτε αὐτὸς σωφρὸς τὸ πρῶτον ἦν καὶ ἐπὶ νεότητι μεγίστῃ· μηδ' ἄλλῳ ἓν ἐπίσταμαι καλλωπίσασθαι· ὁ τῆς δευτέρας. Baſil. Cæſ. *orat.* 24. Εἰ μὲν ἓν πρεσβύμοις δέχοιτο τὰ λεχθέντα, τῆς δευτέρας δεῖ ἐπαινεθέντα ἕστηκε παρ' Ἡσιόδῳ τάξεως. εἰ δὲ μὴ, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν ἐποίμην δυσχεραίνειν αὐτοῖς ἢ μέμφεσθαι δεῖ ἐπῶν ἀλλοκότοις, ἃ ἂν ἐκεῖνος φησὶ· ἄμεινον μὲν εἶ τὸν παρ' ἑαυτῷ τὰ δέοντα ξυμπορῶντα· ἐσθλὸν δ' κἀκεῖνον, τὸν τοῖς παρ' ἑτέρων εὖ ὑποθήκαις ἐπόμενον· τὸν δὲ πρὸς οὐδέτερον ὀπτήσιον, ἀχρεῖον εἶναι φῇς ἅπαντα. Jo. Chryſoſt. *in epiſt.* 2 *ad Cor. orat.* 18. Ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος ὁ τὰ συμφέροντα εἰπὼν, σοφὸς ἦν· ἡμεῖς δὲ καταδεξάμενοι, καὶ αὐτοὶ σωτήριοι καὶ εὐγνωμοσύνης ἐφρόντισαμεν ἔπαινον. ubi, qod monet Dunæus noſter, illum primæ notæ σοφὸν, hunc ſecundæ σωτῆρα nuncupat. Cicero *pro Cluent.* Sapientiſſimum eſſe dicunt eum, cui qid opus ſit ipſi veniat in mentem: proximè accedere illum, qi alterius bene inventis obtemperet. *in ſtultitia* contrà eſt. minùs enim ſtultus eſt is, cui nihil in mentem venit, qàm ille, qi qod ſtultè alteri venit in mentem, comprobat. Minutius apud Livium *l.* 22. Sæpe ego audivi, eum primum eſſe virum, qi ipſe conſulat, qid in rem ſit: ſecundum eum, qi bene monenti obediat: qi nec ipſe conſulere, nec alteri parere ſcit, eum extremi ingenii eſſe. nobis qoniam prima animi ingenitæ negata ſors eſt, ſecundam ac mediam teneamus, & cùm imperare diſcimus, parere prudenti in animum inducamus. Seneca item *de benefic. l.* 5. *c.* 21. Moneri velle ac poſſe ſecunda virtus eſt. ſive ut ſcholia Manuſcripta in codice meo, (nam & Lipſius locum mancum eſſe advertit) Non moneri, (hoc eſt, *monitu non indigere*) prima virtus eſt: velle ac poſſe ſecunda. Et mox: *Animas, qod pavcis, ſui rector, optimus: proximi ſunt, qi admoniti in viam redeunt.* Tales eſſe nè pudeat pigeátve, Marcus vult iſtic; non qales Niceras Conſtantinopolitanos ſuos deſcribit in *Iſaac & Alex. c.* 1. μετ' αὐτόθεν τοῖς ἐπαινετοῖς πεφοιτήκει, μηθ' ἑτέρῳ πειθοῦσιν εἰσηγεῖσθαι τὰ κάλλιστα. Facit huc Philippidæ Comici in *Ananeoſi*, apud Stob. *tom.* 2. *tit* 1. illud;

Ὅτ' ἂν ἁμαρτάνῃς τι, χαίρ' ὑπαίθριος.
Μάλιστα γὰρ οὕτω σώζεται τὸ συμφέρον.
Nè turpe vinci, ſiqid errâris, puta:
Hæc namq; vera eſt ad bonam frugem via. Grot.

Sophocl. *Antigon.* ——ἐγὼ δὲ φημὶ πρεσβεύειν πολὺ,
Φῶτα τὸν ἄνδρα πάντ' ὀπηδήμης πλέω·
Εἰ δ' ἓν (φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ τοιοῦτον ῥέπειν)
Καὶ ἓν λεχθέντων ἓν καλὸν τὸ μανθάνειν.
Hoc mi videtur, expedire plurimum,
Scientiâ plenus ſi qisqe exiſteret: (re)
Sin minus hoc, (namqe huc res haud nata eſt verge-
Bonum eſt à bene monente qvis diſcere. Grot.

Et *ibidem*:

Ταῦτ' ἔφυ τάχιστ', φέγγησον· ἀνδράσιν γὰρ

Τοῖς

Τοῖς πᾶσι κοινὸν δέος τὸ ξαμαρτάνειν.
Ἐπεὶ δ' ἁμάρτῃ, κεἶν☉ ψυχὰ ἐς ἀνὴρ
Ἄτλα☉ δὴ ἄνολε☉, ὅσις ἐς χρυσὸν
Πεσὼν ἀκέῖται, μηδ' ἀκίνητος πέλει·
Αὐδᾷ δία τοι σκαιότητ' ὀφλισκάνει.
Hæc ut modesto pectore evolvas, rogo:
Errare cunctis insitum mortalibus:
At ille nec sine mente, nec vacuus spei,
Remedia qi receptat implicitus malis,
Nec pertinaciam addit errori suo. Grot.

Senec. *Agamemn.* 2. 2.

Remeemus illuc, unde non decuit prius
Abire; sed nunc casta repetatur fides.
Nam sera nunquam est ad bonos mores via.
Quem pœnitet peccâsse, penè est innocens.

Andocides *orat. de reditu:* Καὶ ἐυτυχέστατοι μὲν, οἱ ἐλάχιστα ἐξαμαρτόντες· σωφρονέστεροι δ', οἱ ἂν τάχιστα μεταγνόσκωσι. Gregor. Naz. *in patr. suum.* Τὸ μὲν μηδὲν ἁμαρτεῖν, ὄντως ὑπὲρ ἄνθρωπον, καὶ μόνε Θεῦ. τὸ δ' ἐξαμαρτάνοντας ἐπιτρέψειν, ἀνθρώπων μὲν, ἀλλ' ὀπωπῶν, καὶ τῆς σωζομένης μοίρας· τὸ δὲ ἀπερράδιτον, τῆς πονηρᾶς καὶ ἀντικειμένης ὄζι φύσεως, καὶ ὑφ' ὑπ' ἐκείνης ἐνεργουμένων. Idem in *Apolog.* κἂν εἰ τὸ πρῶτον τε λόγυ μὴ σώζοιεν, ἀλλὰ τὸ γε δεύτερον ἐκεῖνο, τὸ ἁμαρτάνοντας μετανοεῖν. τὸ μὲν γὰρ ἀρρᾳδῆσαι, τῆς κοινῆς φύσεως, καὶ τῆς ἀδυνέας τῆς ἀνθρωπίνης, ἢ πάντων ἄπλεται, καὶ λίαν ἰσχυρῶν τὸ σῶμα καὶ τῇ διάνοιαν· τὸ δ' ἁμαρτάδηναι, καὶ εἰς ἄλλυς ἐπιτελεῖν, τῶτο λοιπὸν, καὶ τῆς χάριτος. Idem *irenic.* 1. & *adv. Julian.* 2. Μέγα μὲν τὸ μηδὲ τῷ ἀγχῦ τυχεῖν ἁμαρτάνοντας, ἢ μὲν τὰ μέγιστα ἐπιτρέπειν τὸ παντελῶς ἀναμάρτητον, ὑπὲρ τῶν ἀνθρωπίνων φύσιν ἔταξεν ὁ Θεός· δεύτερον δ', ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, τὸ πλαίσιόν τι καὶ παιδαγώγιον, ἐπανιέναι. Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 381. Κάλλιστον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, καὶ ἀπὸς Θεὸν ἔχειν ἐγγύτατα· κἀκεῖνο δ' ἦν τὸν ἁμαρτόντα γνωσιμαχῆσαι, καὶ ταχέως ἐξαναρῆσαι τῶ πλάματος. Idémque *ibid. ep.* 435. Τὸ ἀναμάρτητον Θεῦ μόνε, καὶ ἐν ἀνθρώποις ὐχ ὑπάρχει. τὸ δ' μισθὸς ἐφάπλωδες ὄφλ καὶ γναμῶν ἀδικημάτων, ἀνθρώπε ὄζιν ἐναγῶς καὶ τὸ μὴ πολλοῖς ἀπιστεῖν ὄφλ ἀκοσίων, ὁσίον ὄφλ ἐγγίσαι Θεῷ βελομένων· καὶ τὸ ἧττον μὲν ἐκείνων, ῥᾷον δ' πολλοῖς, τὸ μὴ ὅτι μᾶλλον ἐμμένειν τοῖς ἁμαρτήμασιν. Cyprian. *epist.* 3. *Primus gradus felicitatis est, non delingere: secundus, delicta cognoscere. illa innocentia quæ servat; hæc medela, quæ sanat.* Gregor. Rom. *in Job. l.* 6. *c.* 17. *Prima virtus peccata non perpetrare, sed vitare: secunda, perpetrata corrigere.*

Κοινωφελῆς] Vide *l.* 1. § 16. κοινονομοσύνη. & *l.* 7. § 4.

Οὐχ ὅπ ἡδύ] Avg. *contr. Julian. l.* 5. *c.* 7. ubi illud Lucani *l.* 2. de Catone elogium retulerat.

In commune bonus: nullique Catonis in actus
Surrepsit, partémque sibi nata voluptas.

goniam, inqit, *& quod non faciebat sine voluptate, non faciebat propter voluptatem.* Cicer. *Academ. l.* 4. § 140. *Virtus esse nulla potest, nisi sit gratuita. nam quæ voluptate, quasi mercede aliquâ, ad officium impellitur, ea non est virtus, sed fallax imitatio, simulatióque virtutis.* Senec. *de vit. beat. c.* 10. *Sapiens nihil voluptatis caussâ faciet.* Allusum est forsan ad Gorgiæ Leontini dictum, qi interroganti, πῶς διάιτη χρώμενο☉ ἄτος ἐμμελῶς καὶ μὴ αἰδήσεως τοσῶτον χρόνον ζήσειεν, respondit, ὑδὲν πώποτε ἡδονῆς ἕνεκα πρᾶξαι. ex Clearcho *vitarum l.* 2. Athen. *dipnosoph. l.* 12. Apud Plut. in *Stoic. Contradict. c.* 18. Chrysippus ἐν τῷ περὶ πολιτείας, ὑδὲν ὑδονῆς ἕνεκα πρᾶξειν, ὑδὲ παρασκευάσειν τὸν πολίτας. Antisthenes verò suis præcepit, μηδὲ δάκτυλον ἐπιθεῖναι ποτὲ, ἕνεκα ἡδονῆς, *ut nè digitum quidem voluptatis caussâ unqam extenderent.* Theodoret. *therapeut. l.* 12. cujus illud item celebratur; Μανείλιν μᾶλλον, ἢ ἡδεῖλιν. *Furere malim, quàm voluptate perfundi.* Laërt. *l.* 7. Sext. Empir. *adv. Ethic. cap.* 2. & *Pyrrhon. hypoth. l.* 3. *c.* 23. Clem. *Strom. l.* 2. Theodoret. *therap. l.* 3. Gell. *l.* 9. *c.* 5. Veruntamen etiam Stoici ipsi in hanc partem secessionem quandoque feciſſe visi sunt. qod de Aristone Magistro suo testivè Eratosthenes apud Athen. *lib.* 7. τὸν τῆς ἡδονῆς καὶ ἀρετῆς μεσότητα διορύττοντες, καὶ ἀναφαινόμυοι παρὰ τῇ ἡδονῇ. Neqe tamen ullo modo admittendum, qod Epiphanii codices habent, *adv. hæres. l.* 3. *tom.* 2. *epilog.* § 9. Chrysippum statuisse τὸ τέλο☉ πάντων τὸ ἡδυπαθὲς εἶ). nec id sanè Epiphanius unqam dixerit. Verùm avt vitiata ista, & ἀπαθὲς pro ἡδυπαθὲς legendum; avt loco mota, & Diogeni Rhodio, cujus dogma proximè refert, qocum istud probè convenit, τὰ σύμπαντα συνίστασθαι ἐξ ἡδονῆς. *voluptate constare omnia*, tribuendum. Cæterùm in dogmatum priscorum illorum recensione Epiphaniana havd pavca istiusmodi, vel depravata, vel perperam relata occurrunt.

Ἡ ἔνδοξον] Contrà qàm illi, *qi nihil honestum esse putant, nisi qod in vulgus glorioſum.* Cicer. *Academ. l.* 4. Senec. *de beat. c.* 20. *Nihil opinionis caussâ, omnia conscientiæ facta.* Et *epist.* 113. *Nihil sit illi cum ambitione & famæ sibi placeat.* De T. Aristone Plin. min. *l.* 1. *ep.* 22. *Nihil ad ostentationem, omnia ad conscientiam refert.* Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

§. 13. Τί ἂν ἀ χρῇ;] Bern. *de bon. deser. & in Cant. serm.* 34. *Ipsis etiam bestiis bestialior est homo,* (hoc est, ut Simocat. *epist.* 13. τῆς ἀλόγων ἀλογώτερος) *ratione vigens & ratione non vivens.*

Τί ἄλλο θέλεις;] pura lavdem, avt mercedem. ut *l.* 7. § 73. & *l.* 9. § 42. Vide & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 11.

§. 14. Ὡς μέγος] Vide *l.* 2. § 3.

Εναφανιδίσαι] Vide *l.* 2. § 12.

Ἀναληφθῆναι] Verbum idem de Domino Jesu; sed sensu pavlùm diverso usurpatur, Marc. *c.* 16. *v.* 19. Luc. & *Act. c.* 1. *v.* 2. 11, 22. Et indè ἀνάληψις, de ejusdem ascensione usurpata Luc. *Evang. c.* 9. *v.* 51. Verùm in istis τὸ ἀνὰ *subvectionis* significatum obtinet, ut rectè Beza; non *restitutionis*, uti Budæus & Erasmus de voce altera, sed ratione tamen haud eâdem uterque, censuerunt. quam Marco nostro *reditum* & *resumptionem* designet. qomodo & mors Salomoni *reditus* dicitur sive *receptio*, ubi *corpus* assevit *ad terram unde sumptum est, reverti, spiritum ad Deum, à qo prodieris, recipi. Eccles. c.* 12. *v.* 7. Vide *l.* 7. § 49.

Εἰς τὸν λόγον αὐτῆς τὸν σπερματικὸν] id est, Deum ipsum, unde decisus, & cujus pars es. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* de Deo. ἄκρον ὂν τῇ γονῇ τὸ σπέρμα ἀφιέμενον, ὅτου καὶ τοῦτον σπερματικὸν λόγον ὄντα τῆς ὕλης, &c. Vide & *infr.* § 21, 23.

§. 15. Τὸ μὲν φερόμενον, τὸ δ' ὑγρὸν] Vide *infr.* § 47, & 48, & 50. Senec. *epist.* 99. Respice celeritatem rapidissimi temporis, cogita brevitatem hujus spatii, per qod citatissimi currimus. observa hunc comitatum generis humani eódem tendentia, minimis intervallis distinctum, etiam ubi maximus videtur. Et *epist.* 49. *non possunt longa intervalla esse, in ea re, qæ tota brevis est.*

§ 16. Ἐντὸς δίκης ἡμερῶν δύο αὐτοῖς δόξει] Novi esse videntur argumenti istæ: nihil statuo tamen. Possunt autem intelligi, vel de mutatione ac metamorphosi illâ stupendâ, quam in sapiente suo prædicabant Stoici, & exagitat Plut. in *Stoic. paradox.* utpote qâ ὁ χθὲς ἔχθιστος ἅμα καὶ κάκιστος, πέμπτον ἄρτον μεταβάλλειν εἰς ἀρετὴν, καὶ γίγνεσθαι ἐν φυσῇ καὶ ὠχρᾷ καὶ λυπρᾷ γέροντος, εὐφυοῦς, δεινοῦ, καλλίμορφον. ὁ κάκιστος ἄφρων, δεινὸς ἄδικος. ὁ καλλιπρόσωπος ἄπληκτος, καὶ ἀμαθὴς, καὶ ἀκόλαστος, καὶ δειλὸς, καὶ πένης, καὶ ἄπορος, αὐθημερὸν αἰσχρὸν καὶ βαναύσου, καὶ ὀλβίου γεγενῆσθαι, σώφρων τις καὶ δίκαιος, καὶ βίβλος, καὶ ἔνδοξος. ὁ γένεια φύσας, καὶ ἥβην ἔχων ἐν σώματι γέρων καὶ ἀπαλὸν, ἀλλ' ἐν ἀδάνατῃ καὶ ἀπήμῃ ψυχῇ καὶ ἀνάνδρῳ καὶ ἀβλαβεῖ, τῶν τέλειον, ἄκρατον φρόνησιν, ἰσόθεον διάθεσιν, καὶ ἀμετάπτωτον ἕξιν ἐχόντα, καὶ ἐξαίφνης ἥρως τις, ἢ δαίμων, ἢ θεὸς ἐκ θνητοῦ τὸ κράτος ἠμφιβόλου. vel etiam de vulgi mutabilitate, καὶ ὅτι τὸ εὐμεταβλητον ἀεὶ εὐφημεῖν δοκοῦντων, *supr.* § 3. qibus hodiè ejs bellua avt simia, eisdémqe rursus intra pavcos dies idem genius avt Deus. Ità Athenienſi populo, ut Aristoph. *egit.*

Ὁ νῦν μὲν θεὸς, αὔριον δ' οὐδαμοῦ.

Qi nullus hodie, cras futurus summus est.

De Menedemo Laërt. *l.* 2. Τὰ μὲν πρῶτα κομᾶν ἐπετήδευσε, κἀν ταῖς ὁδοῖς ἐφέρετο ἀκόσμως· ὕστερον δ' ἐθαυμάσθη, ὥστε καὶ τὴν πόλιν εὐγνωμονεῖσθαι. Insigne autem inconstantiæ popularis istius exemplum in Christi famulis sacra pagina suppeditat. Pavlus & Barnabas Lystris à populo *pro diis habiti humanâ formâ indutis*; Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις, κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. iidem pavlò pòst λιθασθέντες, *lapidibus impetiti*, & pro mortuis jam habiti, extra urbem projiciuntur. Lucas *Act. c.* 14. *v.* 10, 18. Contrà Pavlus idem à Melitenis pro *homicida* vel *facinoroso* habitus, qem *Nemesis* ultrix à tergo insequeretur, dùm viperam è manu pendentem conspicantur; mox tamen idem ab iisdem pro *numine* suspicitur, ubi bestiam absqe læsione ulla excussam vident. μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι. *Ibid. c.* 28. *v.* 4, 6. Meliùs autem hîc Gvil. Xyland. *Intra decimum diem Deus videberis eis, qi te nunc bestiam & simiam putant, siqidem ad præcepta & venerationem mentis reflectas*, &c. qàm Mer. Casavb. qi è contrario sic extulit: *Intra decem dies Deus habeberis, qi, si ad dogmata rationisqe venerationem redieris, nihilo te bruto mero aut simiâ præstantiorem censebunt.* Pro Xylandro calculum dabit Epictetus, cujus hæc sunt verba, *Enchir. c.* 23. qæ & Marcus forsan ob oculos habuit cum hæc scriberet, certè Marci menti explicandæ commentarium exhibent luculentissimum: Φιλοσοφίας ἐπιθυμεῖς; παρασκεύαζε αὐτόθεν, οἷς καταγελασθήσῃ, οἷς κατακωφισθήσῃ σε πολλῶν, οἷς ἐρώντων, ὅτι ἄφνω φιλόσοφος ἡμῖν ἐπανελήλυθε, καὶ πόθεν ἡμῖν αὖτη ἡ ὀφρύς; σὺ δὲ ὀρεινὴ μὲν μὴ φῇς, δεῖ δὲ βελτίονα σοι φαινομένην ὑπὸς ἔχειν, οἷς ἐστὶ τὰ θεῖα τέλεσθαι. εἰς ταύτην τὴν χρείαν καὶ τάξιν. μέμνησο δὲ, ὅτι ἐὰν ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ καταγελῶντές σε σέβεσθαί σε ὕστερον θαυμάσονται· ἐὰν δὲ ὑπεῖξῃς αὐτοῖς, διπλοῦν σεσαλήσῃ καταγέλωτα. Vide *ad l.* 9. § 34. & *l.* 10. § 8. & *l.* 11. § 16.

§ 17. Μὴ ὡς μέλλων ἔτι ζῆν] Nec istæ cum prioribus videntur cohærere. *Nè*, inqit, *tanqam annos innumerabiles victurus adhuc*, te geras: istud enim, avt ejusmodi aliqid necessariò supplendum est. Senec. *ad Marc. c.* 11. *Quotos tumultus hoc tam contemptum animal movet? in quantas cogitationes oblitum conditionis suæ venit? immortalia, æterna volutat animo, & in nepotes ac pronepotes disponit; cùm interim longa conantem mors cum opprimit.* Bernard. *ad Eugen. de consider. l.* 2. *Si longiora sibi vitæ metitur tempora, nonne verè ingrediturur iter exterminii, transiens vitæ terminos productiori solicitudine? indè est qòd homines in præsentia à se exules per oblivionem, in alia per inanem solicitudinem migrant secula, non profuturæ, imò nec futuræ. at prudens homo longioris vitæ non abducetur incerto.* Vide *infr.* § 32.

Τὸ χρεὼν ἐπείγεται] *Festinandum est: instat à tergo mors.* Senec. *ad Marc. c.* 10. τὸ χρεών, mors, naturæ debitum. Synes. *epist.* 12. εἰ μὴ τὸ χρεὼν ἔφθασεν.

ἐφθασεν. *niſi mors prævenisſet.* Vide *l.* 2. § 4. & *l.* 6. § 30. & *infrà* § 26.

Ἕως ζῇς, ἴσθι ἕξων] Quod Apoſtolus *ad Galat. c.* 6. *v.* 10. ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν. & quod Petronianus ille, ſed ſenſu ſeqiore: *Ergò vivamus, dum licet eſſe bene.*

§ 18. Ὅσων ἀφορίαν] imò εὐφορίαν. ità *infr.* § 24. εὐφορίστιες. & *l.* 12. § 2. εὐφορήσαντα. Magnam ſibi tranquillitatem conciliat, qi aliena dicta, facta, cogitata non attendit. Contrà, ut Rex ſapientiſſimus *Prov. c.* 26. *v.* 17. *Prehendit aures canem, qi liti alienæ immiſcet ſe.* In ejuſmodi ergò homines qadrat diverbium à Zenobio ac Svida relatum, Ἀνδρὶ Λύδῳ πράγματα μὴ λῦε, ἀλλ' αὐτὸς ἐξελθὼν ἀπέλεθρον. *Lydo negotia cùm nulla eſſent, foras profectus conqiſivit.* Vide *ad lib.* 2. § 7. & *l.* 3. § 4.

Ἀλλὰ μᾶλλον τί αὐτὸς πάθῃ] Vide *ad lib.* 2. § 8. 13.

Ἢ κτᾶσθαι τὸν ἀγαθὸν] Xylandro libens accedo, qi pro ἀγαθὸν, Ἀγάθωνα ſubſtituit, cujus illud, τὸ μέλαν ἦθος, qod ſeqitur, fuerit. Annot. Lugd. ampliùs mutat, vúlgq; δεῖ κτᾶσθαι τὸν Ἀγάθωνα. Verùm D. Junius ἀγαθὸν illud retinendum cenſet: totúmq; locum, utì mox dicetur, reconcinnat.

Μὴ μέλαν ἦθος πεπλάσθαι] *non circumſpicit nigros mores.* Xyl. *alienum*, nimirum. Meric. ut activo ſenſu verbum accipiatur. atqe ità *l.* 7. § 55. Μὴ πεπλάνων ἀλλότρια ἡγεμονικά. & *l.* 5. § 3. ἃ σὺ μὴ πεπλάνηκας, ἀλλ' εὐθέως πέφανε. Certùm D. Boot. mavult πεπρῶσθαι legi, ut reſpondeat τῷ πρόσω ὁρᾶν, qod mox ſeqitur. *Nè eorum inſtar, qi nigris ingeniis ſunt præditi, circumagaris, & obliqua ac tortuoſus incedas.* D. Junius deniqe neqe de *Agathone*, neqe de *moribus nigris* iſtîc qicqam vult dici. Sic itaqe conjecturâ ſanè probabili admodum, mutatione havd enormi, locum avtumat poſſe reſtitui, ut cum præcedentibus cohæreat; καὶ ὅσιον, καὶ ἀγαθὸν μὴ μὴ παθεῖας πεπλάσθαι, &c. *ut qod facit, ſit juſtum, & pium, & bonum: neqe cum pigritia & ſegnitie, ſive qod ſeqium ac pigrorum eſt, circumſpiciat, ſed rectâ procedat.* Qid ſi Xylandri lectione ex parte admiſſâ, ſic concinnaverimus? ἢ κτᾶσθαι τὸν Ἀγάθωνα μὴ μέλαν ἦθος ἢ. δεῖ δὲ μὴ πεπλάσθαι &c. Viderint alii.

Ἐπὶ τῆς γραμμῆς] *qaſi ad lineam ductam.* Sic Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 17. *Lineæ inſiſtere*, pro in inſtituto perſiſtere ac permanere. & *adv. Hermog. c.* 39. *Lineis exeidere.* pro, ab inſtituto & propoſito deerrare & divagari. qod à re Geometrica tractum cenſet Hadr. Jun. *cent.* 6. *adag.* 75. à re Gymnica, Petr. Faber *agoniſt. l.* 2. *c.* 7. cui potiùs accedo.

Τρέχειν ὀρθὸν] Ità *l.* 5. § 14. κατορθώσεις ὀνομάζοντας, τὴν ὀρθότητα τῆς διανοίας σημαίνοντας. qod *l.* 8. § 17. κατ' εὐθὺ φέρεσθαι. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν πραίνειν. Apoſtolus *ad Galat. c.* 2. *v.* 14. ὀρθοποδεῖν. ſicut Lucas, ſed citra metaphoram iſtiuſmodi, *Act. c.* 16. *v.* 11. & *c.* 21. *v.* 1. εὐθυδρομεῖν.

Μὴ διαῤῥιμμένον] *Non vagum.* Xyl. nunc in hanc partem, nunc in illam procurrentem, & incerto qodam animi æſtu jactatum & abreptum, & qaſi disjectum. qod in ſacris Scripturis occurrit toties, *neqe ad dextram neqe ad ſiniſtram*, i. e. nevtrobiqe *declinando. Deut. c.* 2. *v.* 27. & *c.* 5. *v.* 32. & *c.* 17. *v.* 11. 20. & *c.* 28. *v.* 14. *Prov. c.* 4. *v.* 25, 26, 27. *Joſh. c.* 1. *v.* 7. & *c.* 23. *v.* 6. *Reg. hiſt. l.* 1. *c.* 6. *v.* 12. & *l.* 2. *c.* 2. *v.* 19. 21. & *l.* 4. *c.* 22. *v.* 2. & *Annal. l.* 2. *c.* 34. *v.* 2. Eſaj. *c.* 30. *v.* 21. qia πρόσω ὁρᾶν præceſſerat. Poteſt tamen ab oculorum affectione ſumptum eſſe; eâ nimirum, qam Galen. *comment. in Hippocr. prognoſt.* 1. ῥιπτον dici teſtatur, qando oculi ſunt ἀσθενεῖς, καὶ κινούμενοι δεῦρο κἀκεῖσε. id vitium aliqando inſitum, aliqando eſt adventitium. de iſto Hippocr. *præncs. Coac.* § 218. πονηρὸν καὶ τὸ τὰς ὀφρῦς πυκνὰ διαῤῥιπτεῖν. hoc eſt, ὀφθαλμοὺς διεῤῥιμμένους ἔχειν. Et huc alluſum fuerit; ſi πεπλάνηκας retinetur.

§ 19. Ὁ περὶ τὴν εὐφημίαν ἐπίνοιαν] Retundi meritò digna vanitas illorum, qi de nomine ſuo propagando & ad poſteros tranſmittendo ſolicitè ſatagunt. nec tamen, qam ſui ſit memoriam relicturus, cùm & in honorem numinis & in bonum publicum conducat, incuriоſum prorſus eſſe qenqam fas eſt. Optimè Plato *epiſt.* 2. Ἀνάγκη γὰρ, ὡς ἔοικε, μέλειν ἡμῖν καὶ τὰ ὕστερα χρόνου· ἐπειδὴ καὶ συγχώρησιν κατά πινα φύσιν, οἱ μὲν ἀνδρεσποδώδεσι ἥδιον φορτίζονται αὐτά, οἱ δ' ἐπιεικέσι, τῶν πεφευγότων, ἕνεκα ἂν εἰς τὸν ὕστερα χρόνον ᾖ ἐκείνοις. Verùm ἐπιλοίδορος περί τι, eſt rei alicui nimiopere addictum eſſe, ut ad eam qaſi attonitus & perculſus conſiſtas, ἀνὴρ ἐπιλοίδορος περὶ τὴν ἀρετὴν, qi ſaltem pro re eximia & admiratione dignâ habeat: qomodo erga ſamam poſthumam affici; eſt à ratione omni alienum. Socrates apud Platonem in *Phædone*, σωφροσύνην definit, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπιλοίδορος, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως. *Cupiditatibus non eſſe vehementiùs addictum, ſed parvi pendere & modeſtè habere.* Ariſtot. *hiſt. animal. l.* 6. *c.* 18. κτᾶται τῶν ἡμέρων ζώων χοιρὸν, τὸ περὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἡδονὴν ἐπιλοίδορος, τὴν ἄνω τῆς ὀχείας μᾶλλον. Ibid. *l.* 9. *c.* 8. Οὕτω ἡ σφῦρα καὶ οἱ πίθηκοι, καὶ οἱ ὀρτυγες ἐπιλοίδορα περὶ τὴν ὀχείαν, ὡς εἰς τοῦ ἀφροδίσιου ἐμπίπτουσι, καὶ πολλάκις καταλαμβάνουσι ἐπὶ τὰς κεφαλάς. qod Plin. *l.* 10. *c.* 33. vertit; *Rabie qidem tantâ feruntur.* qomodo Flacc. *ſerm. l.* 2. *Sat.* 3.

Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo.

hoc eſt, ἐπιλοίδορος περὶ τὴν ἀνδρείαναι. Marcus ipſe *l.* 1. § 6. μηδὲ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπιπόθως. *neqe rebus iſtiuſmodi addictum eſſe.*

Ἕκαστος

Ἕκαστος ἥδ μαιμιμόων] Vide *ad l.* 2. § 17. & *infrà* § 35.

Διὰ ἐπιπληΐων] *Per attonitos inani famâ.* Xyl. ut de gloriam ambientibus dictum sit. non accedo. hunc enim jam rebus humanis exemptum præsumit. Meliùs Cas. *per admirantes.* alius est ὁ περὶ τὴν ὑστεροφημίαν ἐπλομιμόος, *qi de fama posthuma laborat, & circa eam insanit quodammodo.* alii ὁι ἐπλομιμόοι istîc, *qi cum vitâ jam functum admirantur, celebrántque qasi cum stupore quodam.* Heraclitus apud Plut. *de leg. Poet.* Βλαξ ἀνθρωπος ὑπὸ παιδὶ λόγῳ ἐπλοῦτο, φιλεῖ, quod idem *lib. de audiend.* ἥδ Θαυμασικῶν esse ait, *eorum qi nihil non admirari laudibúsque efferre solenne habent.*

Τί ἐν τούτῳ πρὸς σέ] Senec. *epist.* 77. *Ad nos nihil pertinebit posterorum sermo.* Boeth. *Consol. l.* 2. *c.* 7. *Qid est quod ad præcipuos etiam viros, qi virtute gloriam petunt, de famâ post resolutum morte supremâ corpus attineat? nam si, quod nostræ rationes credi vetant, toti moriuntur, nulla est omnino gloria: cùm is, cujus ea esse dicitur, non extet omnino. Sin verò sibi mens bene consciа terreno carcere resoluta, cælum libera petit, nonne omne terrenum negotium spernet, qæ se, cælo frucns, terrenis gaudet exemptam?* Festivè lusit in hanc mentem, qisqis fuit, *Antholog. l.* 3. *c.* 6.

Ὠιμωμά μοι. τί ἢ τοῦτο παρῆλθ᾽ ἀλλοι. εἰς τί ἢ τοῦτο;
Κλεινὸς δ᾽ εἰμὶ γένος. εἰ δὲ ἀφανεστάτου;
Ζώσας ἐνδόξως, ἔλιπον βίον. Εἰ δὲ ἀδόξως;
Κεῖμαι δ᾽ ἐνδάδε νυῶ. τίς πυι ταῦτα λέγεις;

Πρὸς τὸν ζῶντα τί ὁ ἔπαινος;] *siqidem, δόξα καὶ ἀδοξία, ἥδ διαφόρων εἰσίν.* ut *supr. l.* 2. § 11. Deinde; ut Aristot. *ethic. l.* 1. *c.* 5. Δοκεῖ ἢ τιμὴ ἐν τοῖς τιμῶσι μᾶλλον εἶναι, ἢ τῷ τιμωμένῳ. itaque non est οἰκεῖόν τι. Vide *infr.* § 20.

Δι᾽ οἰκονομίαν τινά] hoc est, ὡς μὴ μόνον περὶ ἕαυτὸν ᾖ, ἀλλὰ καὶ ἀξιόπιστον φαίνηται. Clem. *pædag. l.* 3. *c.* 11. Itaque Julian. *de viduit. c.* 22. *Nobis necessaria est vita nostra, aliis fama nostra.* Et Avg. nom. *ad fratr. in erem. orat.* 52. *Conscientia nobis necessaria est, fama proximo: qi conscientiâ fidens famam negligit, crudelis est.* Verùm ut nostri mentem meliùs assequamur, dogma Stoicum περὶ δόξης καὶ ἐπαίνου, sive de *fama* & *laude*, penitiùs pavlò est introspiciendum. Illi, ut Laërt. *l.* 7. in Zenone, ἐν τοῖς ἀδιαφόροις, i. e. *in rebus mediis*, qæ nec bonæ nec malæ sunt, ista ponebant: qod & noster facit, *l.* 2. § 11. Verùm ἀδιάφορα illa cùm distingverent, in τὰ προηγμένα καὶ τὰ ἀποπροηγμένα, in *præposita & rejecta*, ut Cicero vertit: de qibus vide *ad l.* 3. § 11. in *præpositis*, i. e. *qæ æstimationem & pretium aliqod haberent*, ut Senec. *de beat. c.* 22. πρὸς ἐυδοξίαν habebant. Cùm autem rursus *præposita* sive *præferenda* illa in tres ordines dispescerent, ut qædam *per se præponenda* dicerentur, qædam *propter usum*, qædam *propter utrumqe*; περὶ τῆς εὐδοξίας, *de bona fama*, in qo trium istorum ordine ei sedem tribuerent, inter se Stoici dissentiebant. Siqidem, ut Cicero *de finib. l.* 3. § 57. Chrysippus & Diogenes, *Utilitate detractâ, nè digitum qidem ejus caussâ porrigendum esse dicebant*, (atqe hoc est, qod Marcus hîc dixit, εἰ μὴ δι᾽ οἰκονομίαν τινά) qi avtem post eos fuerunt, cùm Carneadem sustinere non possent, *Propter se præpositam & sumendam* esse dixerunt, essèqe *hominis ingenui & liberaliter educati, velle bene audire, à parentibus, à propinqis, à bonis etiam viris*, idqe *propter rem ipsam*, non *propter usum*: dicúntqe, *ut liberis consultum volumus, etiamsi posthumi futuri sint, propter ipsos; sic futuræ post mortem famæ, tamen esse propter rem; etiam detracto usu, consulendum.* Verùm si cui otium & animus est, adeat Senecæ *epist.* 102. in qâ is de *claritate*, qam à *fama* secernit, utrùm *bonum* sit necne, arguticlis Stoicis adscitis, fusissimè disceptat. Dio qidem Prus. *orat.* 24. Ἐπεὶ τόγε ἑαυτεῖσθαι καὶ ἑαυτὸ ὑπὸ ἀνθρώπων, διοὶ πάρ εἰσιν ὁι πολλοί, ἢ τὸ δικαίως ἐν τοῖς τοιούτοις, ἢ τὸ ἡδέως ζῆν, ἀδὲν ἂν διαφέροι πρὸς εὐδαιμονίαν, τῷ ἀληθεῖ, καὶ μηδὲν ἐμποδὼν, καὶ ὀπτῆνος ζῆν. Attamen, ut Galen. *therapeut. lib.* 7. *c.* 1. Ὁ γάρ τοι ἥδ πολλῶν ἀνθρώπων ἔπαινος, εἰς μὲ χρείας τινὰς ὀπτήδειον ὄργανον εἰσοῖ γίγνεται τοῖς ζῶσιν ὑποδυόμενος ἢ ἀδὲν ὀνίνησιν, ὥσπερ ἀδὲ ἥδ ζώντων εἰσίν. Marcus ipse etiamsi havd multùm istud alioqi facere videatur, *l.* 3. § 16. & *infrà* § 51. hac tamen ratione, prout testatur Capitolinus, *Erat famæ suæ curiosissimus: & malè loqentium dictis, vel literis vel sermone respondebat.* idémqe, *Nihil magìs timuit & deprecatus est, qàm avaritiæ famam: de qâ se multis epistolis purgat.* Nec silendum hîc Chrysippi illud in *lib. de rhetoric.* Οὗτος ῥήτορά τε καὶ πολίτην τὸν σοφὸν, ὃς καὶ τῶν τοιούτων ὄντων ἀγαθῶν, καὶ τῆς δόξης, καὶ τῆς ὑγιείας. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 1. dum nimirum ad aliorum rationem captúmqe sese accommodat. ésq; ista etiam οἰκονομία τις, ut Marcus hîc loqitur. Vide *ad l.* 11. § 18. Πολλὰ κατ᾽ οἰκονομίαν γίνεται.

Πάρες δ᾽ νυῶ] Xyl. *Omitte enim naturæ munus huic tempori non conveniens, de qo suo loco erit differendum.* Verùm ista ex contextûs verbis qâ ratione erui possint non video. Lego itaq; παρεῖς. *omittis enim nunc & amittis*, τῷ φυσικῷ δόντι, *qod natura tibi concessit.* nimirum, ut qod tui est officii agas, tuâ solius conscientiâ contentus degas, omniáqe tua in te reposita habeas. ut *suprà* § 3. 8. & *l.* 2. § 11. 13. & *infr.* § 29. sic *infr.* § 32. ἀφέντας ποιεῖν τὸ καθ᾽ ἑαυτὸν ἰδίαν καθῆκον, καὶ τούτῳ ἀρκεῖσθαι. & *lib.* 6. § 16. τὸ καθ᾽ ἑαυτὸν ἰδίαν κατασκευὴν κινεῖσθαι, καὶ ἴσχεσθαι. Vide *l.* 5. § 36.

Ἄλλα τινὸς ἐχέμυθον λόγ᾽ λοιπόν.] lego, ἐχέμυθ᾽. *dum ab alterius sermone pendes.* nisi si placuerit cum D. Bootio legere; παρέντες, & ἐχέμυθον λόγον, *omittimus qod nostrum est, dum alterius rei,*

qæ

qæ ſcil. parum ad nos facit, *rationem habemus*. Senſus, utrumvis admiſeris, idem futurus eſt. Cæterùm λοιπὸν illud vult idem eſſe novæ periochæ initium; ut legi debeat, Λοιπὸν, πᾶν τὸ ἐπωσοῦν καλὸν, &c. *Denique quicquid pulcrum eſt, ità ex ſe pulcrum eſt, ut aliena laus ei nihil adjiciat.* cui libens aſſentior. Siquidem pari modo Marcum bis uſurpâſſe *ſuperiùs* § 3. deprehendo. quanquam & τὸ λοιπὸν ſatis crebrò etiam ſententiam clavdit. Sic Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Σώπα λοιπόν. *Taceto deinceps.* Et Chryſoſt. *in Rom. orat.* 8. Δείξας τοίνυν ὑπὸ τῆς Ἀβραὰμ τοῦτο, καὶ τὸν Δαβὶδ ἐπάγει λοιπόν, &c. Itaque diſtinctionem receptiorem in verſione ſecutus ſum.

§ 20. Πᾶν τὸ-- καλὸν ἐξ ἑαυτοῦ καλόν] Itaque Galen. *hortator. c.* 8. Τὸ ἀληθινὸν κάλλος ἀκριβῶς ἐξετάζεται αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ σκοπίντων ἁπάντων γυμνασιών. Vide *l.* 6. § 40. & *l.* 9. § 31.

Οὐκ ἔχει μέρος τι ἑαυτῆς τὸν ἔπαινον] Eſt enim ὁ ἔπαινος ἡδὺ ἔξω. ut *ſupr.* § 19.

Οὔτε γὰρ χεῖρον ἢ κρεῖττον τὸ ἐπαινούμενον] Gregor. Naz. *de pace orat.* 3. Ἐμὲ δ' οὐκ ἀμείψασιν οἱ εὐτημοῦντες, ἢ δυσφημοῦντες, ἅπερ οἱ βορβόρῳ μῦσος ἀναμιγνύντες, ἢ μύρῳ βόρβορον, καὶ τὰς πεύκητας τῇ σπιμιξίᾳ συλλύοντες, ἵνα δυσχεράνω ὡς μεθυσαμένῳ, ἢ πολλὰ ἂν κατέβλαπτον χρήματα τοῖς ἐπαινέταις, εἰ μὴ βλέπω τοῖς ἐπαίνοις εἰρηζόντι. νῦν δὲ οὐκ ἔστιν τοῦτο ἔχει. πόθεν; ἀλλ' ἔσθ' εἰμὶ, τοῦτο μόνον καὶ δυσφημούμενος καὶ θαυμαζόμενος. Apud Plut. *de adulat.* Bio. Εἰ τὸν ἄρχοντα ἐμέλλεν ἐλκωμιάζων ὑφορᾶν ποιεῖν καὶ εὐγνώμονα, οὐκ ἂν ἐμαρτάνειν ἐδόκει, τοῦτο ποιῶν μᾶλλον ἢ σκάπτων καὶ τοιχίζων ἔργον. ὁ πίθηκος ὑπὸ ἀνθρώπου ἄπτοις ἂν εἴη ἐπαινῶν, εἰ τοῖς ἐπαινουμένοις ὠφέλιμός ἐστι καὶ χάριεις. Verùm hoc rejicit, ſubjicitque Plutarchus: Ὁ μὲν γὰρ ἀρχὸς ὁ γένεται χείρων ἐπαινούμενος· ἄνθρωπον δὲ τυφῶσι καὶ ἀπολλύουσιν οἱ ψευδῶς καὶ παρ' ἀξίαν ἐπαινοῦντες. Cæterùm è contrario, *Virtutem laudatam creſcere, & immenſum calcar gloriam habere, nec parvas animo vires addere;* Naſo monuit *Ponti l.* 4. *el.* 2. & *triſt. l.* 5. *el.* 12. Sed hoc eſt, quod Marcus vult, nihil rei cujuſquam bonitati, eo ipſo quod lavdatur, vel accedere vel decedere.

Τὸ δὲ ὄντως καλὸν πινος χρείαν ἔχει.] Leg. τὸ δὲ μὴ ὄντως καλὸν [ὂ] πινος χρείαν ἔχει, ſenſu exigente & contextûs ſerie. niſi ſi ἐρωτηματικῶς legere placuerit, πινος χρείαν ἔχει; ecqâ re indiget? Sed illud potiùs adjecta poſcere videntur. τὸ ὄντως καλὸν Stoicis eſt *virtus* ſola. Vide *ad l.* 2. § 1.

Σμαραγδον γὰρ ἑαυτῷ χεῖρον] Annot. Lugd. negativam hîc ſine cauſſa interſerit, qum oratio etiam in *edit. Lugd.* ſit erotematica. σμαραγδον autem diminutè dixit, ut & mox, μαχαίριον, λυδρύφιον, ἀνθύλλιον. & *l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. ὀστέριον. & *infr.* § 41. ψυχάριον. qualia ab Ariſtophane in *Babyloniis* uſurpata Ariſtoteles monet *rhetor. l.* 3. *c.* 2. χυτρίδιον, ἰματιδάριον, λοιδορημάτιον, νοσημάτιον. eáque πρὸς τὸ ἔλαττον ποιῆν, *ad rem* quâ de agitur, *deprimendam* & *elevandam* conducere plurimùm. nec alio ſine uſurpat Marcus noſter. Vide *infr.* § 48.

Εὐφυΐα] Vide *ad l.* 2. § 5.

§ 21. Χωρεῖ ὁ ἀὴρ] indè enim *animam* eſſe tenebant Stoici, *l.* 2. § 2. eodémque reverti. *l.* 7. § 50.

Πῶς ἡ γῆ] *Et quomodo terra.* Xyl. ac ſi quæſtio propoſita continuetur. cùm ſit ſubjectio, & reſponſio, licèt interrogandi formulâ enunciata; quod & Caſ. advertit. q. d. idem de animis in aërem emiſſis ſentias, quod de corporibus terrâ conditis.

Πρὸς ἥν τινα ἐπιδιαμονὴ] *in alium, quiſcunque is fuerit, ſubſiſtendi modum.* Caſ. quod neſcio an vocabulum iſtud ferre poſſit. ego Xylandro aſſentior vertenti, *quam aliquandiu in terra delituiſſe*, vel *permanſiſſe*. idem enim his verbis de animis, vult dicere, quod de corporibus mox illis, πρὸς ἥντινα ἐπιδιαμονὴ.

Ἐπὶ ποσὸν συμμένασαι] Animam corpore extitam *longævam* quidem, non *æternam* tamen avt *immortalem* prorsùs Stoici ſtatuebant. Laërt. *l.* 7. in *Zenone*: Τὴν ψυχὴν μὴ διαπνεῖν ἐπιμένειν φθαρτὴν δὲ εἶναι. [Cic. Tuſcul. *l.* 1 §. 77. *Stoici vitæ uſuram nobis largiuntur, tanquam cornicibus: diu manſuros (aiunt) animos, ſemper, negant.* Verùm nec hac in parte ſecum invicem conveniebant. Nam, ut Laërt. *ibid.* Κλεάνθης μὲν πάσας ἐπιδιαμένειν φησὶ μέχρις ἐκπυρώσεως. Χρύσιππος δὲ τὰς ἡμῶν σοφῶν μόνον. Cleanthes univerſas ad mundi conflagrationem uſque manere: Chryſippus verò ſapientum duntaxat. Seneca tum ſaltem etiam beatorum animas interituras; *ad Marc. c.* 26. *Nos quoque felices animæ, & æterna ſortitæ, cùm Deo viſum erit iterum iſta moliri, labentibus cunctis, & ipſi parva ruinæ ingentis acceſſio, in antiqua elementa vertemur.* Apud Euſeb. *præpar. l.* 15. *c.* 17. Numenius *de bono l.* 1. (qem cur, *de noſtris*, appellet Lipſius *phyſiolog. Stoic. l.* 3. *c.* 11. Ubi horum plæraqe retulit, ego nullus aſſeqor) ex Stoicorum ſententia; διαμένειν τὰς ἡμῶν ἀποθανόντων ψυχάς· Et mox: Τὴν μὲν ψυχὴν ἡμῶν καὶ φθαρτὴν λέγουσιν· ἐκ ζώντος δὲ τοῦ σώματος ἀπαλλαττόμενον φθείρεσθαι, ἀλλ' ἐπιμένειν πινὰς χρόνους καθ' ἑαυτόν. τὴν μὲν ἡμῶν ἀσθενῆ, μέχρι τῆς εἰς πῦρ ἀναλύσεως ἡμῶν πάντων· τὴν δὲ ἡμῶν ἀφερῆ, πρὸς πόσους πινας χρόνους. Reſpexit horſum Dionyſius Halicarn. (etiamſi levi culè nimis Lipſius, qi vel hoc argumento Stoæ vindicat, niſi ſi Stoicus ſtatim cenſendus, qiſqis Stoicum dogma aliqod recenſet.) ubi dixit, *antiq. l.* 8. Εἰ δὲ ἄφθαρτοι μέχρι τοῦ παντὸς συγχύσεως αἱ ψυχαὶ ἦσαν ἡμῶν ἔσαι, καθάπερ οἴονταί πινες, ἢ χρόνον, μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν, πινὰ τῶν σωμάτων, ἐνδιαμένειν, μήκιστον μὲν αἱ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ἐλάχιστον δὲ

§ *αἱ δὲ κακῶν*, &c. Respexit & Tacitus in *Agricola*, ab eodem adductus; (quem tamen nemo, opinor, Stoicum fuisse suspicabitur) ubi ait; *si, ut sapientibus placet, non cum corpore extinguuntur animæ magnæ.* Nam quòd, ut Seneca *epist.* 57. *existimabant animam hominis magno pondere extritam, permeare non posse, & statim spargi, quia non fuerit illi exitus liber.* quod & Statius *Theb. l.* 6. de avri scrutatore montis ruinâ oppresso;

——*latet intus, monte soluto*
Obrutus, ac penitus fractum obductúmque cadaver
Indignantem animam propriis non reddidit astris.

Ridet ac refutat Senec. *ibid.* *Quemadmodum enim,* inqit, *flamma non potest opprimi: nam circa id diffugit, quò urgetur: quemadmodum aer verbere aut ictu non lædituꝛ; nec scinditur quidem: sic animus, qui ex tenuissimo constat, deprehendi non potest, nec intra corpus affligi: sed beneficio subtilitatis suæ, per ipsa, quibus affligitur, erumpit.* Servius verò, unde habeat, nescio, quod de Stoicis asseruit *ad Æneid. l.* 3. dicere eos *tam diu durare animam, quamdiu durat & corpus.* ideóque *Ægyptios sapientiæ peritos, condita diutiùs reservare cadavera,* (quasi scil. à Stoa dogma istud arripuerint) *ut anima multo tempore perduret, & corpori sit obnoxia, nec citò ad alia redeat.*

Μεταβάλλει, καὶ χέονται, καὶ ἐξάπτονται] Non ergò usque ad ἐκπύρωσιν, sive *conflagrationem,* ut illi superiùs adducti, permanere vult Marcus noster: sed *solvi, immutari, refundi, redaccendi,* ut aliis succedentibus & subeuntibus quotidie locum faciant: prout de corporibus dixerat in terram resolutis. Atque hoc est fortasse quod Epiphanius voluit, ubi de Stoicis dixit. *l.* 2. *hær.* 5. μεταγιγνομένης τε ψυχῶν καὶ μετενσωματώσεις ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα κεκενεωμένας σωμάτων, ἢ δὲ ἂν πάλιν ἐκδύσας καὶ ἀνάπαλιν γινομένας. Et ex Epiphanio Joan. Damasc. in *lib. de hæres. Stoici animum de corpore in corpus migrare volunt.* Quo nomine Pythagoreis adjungit Stoicos Lactantius *institut. l.* 3. *c.* 18. *Superesse animam post mortem Pythagorici & Stoici dixerunt: eásque non nasci, sed insinuari in corpora, & de aliis in alia migrare.* Ambigit certè Seneca *epist.* 65. *semel,* inqit, *hæc mihi videnda sint, an sæpè.* Verùm aliud longè hac in parte Stoicus noster hîc, quàm Pythagoras olim censebat. nec consentiunt sibi invicem in Stoicorum dogmate recensendo, aut Epiphanio Lactantius, cùm ille *animas* dicit ἀνάπαλιν γινέσθαι; iste, non *nasci,* sed *insinuari* duntaxat; aut etiam sibiipsi Epiphanius, in eo quod subjungit; μέρος δὲ ὅτι καὶ ἀδύνατον τοῖς ψυχοῖς γένηται· quomodo enim *immortalem* statuunt, quam *nasci sæpiùs* contendunt? Utrumque verò Stoicis falsò tributum ab Epiphanio asserit Dionys. Petavius. Habent tamen aliqid Stoici dogmatî Pythagorico affine, quòd ex animarum materia qasi conflata & recocta novas procúdi & produci statuunt. Verùm hac ratione, non magis *anima* quàm *corpori immortalitatem* asserunt, non minùs *animæ* quàm *corpori corruptionem & mortalitatem* adscribunt. Atque hac ratione forsan accipi voluit, quod, referente Luciano, Demonax Cynicus, interroganti, εἰ ἀθάνατος ἡ ψυχή, respondit, Ἀθάνατος, ἀλλ' οὐ πάντα. Vide *l.* 8. § 18. Tale qid & Oraculum apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 4. de Animis;

Ἀλλος δ' ἐξ ἄλλου γινομένοιο, νέ' ἀναπλώων,
Ψυχῇσι γονίμη φύσις ἀεγεδμένη κεκοῖσι.
Ex alio tamen est alius, sempérque novatur,
Naturæ insinuans sese genitalibus arvis. Grot.

Servius interim, loco superiùs recensito, *Stoicos* ait *mediam viam secutos, cùm Plato animam perpetuam dixerit, & ad diversa corpora transitum facere statim pro meritis vitæ prioris: Pythagoras verò, non μετεμψύχωσιν, sed παλιγγενεσίαν esse dicat, hoc est, redire,* sed *post tempus.*

Ἐξάπτονται] *connectuntur.* Xyl. perperam. Verto, *accenduntur,* vel *succenduntur.* Senec. pariter *epist.* 54. *Nos quoque, & accendimur, & extinguimur.* Allusum est ad eorum dogma, qi *animam igneam* statuebant. in qo censu cum aliis havd pavcis & Stoici. Plut. *de Philos. placit. l.* 4. *c.* 3. *de Animæ natura:* Οἱ μὲν Ἀναξαγόρου ἀερειδῆ ἔλεγον. οἱ Στωικοὶ πνεῦμα θερμὸν. Δημόκριτος πυρώδες σύγκριμα. Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 46. Ἀναξαγόρας, Ἀναξιμένης, Ἀρχέλαος, Διογένης, ἀερειδῆ. Οἱ Στωικοὶ, πνεῦμα νοερὸν, θερμόν. Παμφίλης δὲ καὶ Πάγασος, πυρῶδες. Δημόκριτος, πυρῶδες σύγκριμα. Λεύκιππος, ὃν πυρὸς εἶδος. Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης, ἐξ ἀέρος. Ἵππων ἐξ ὕδατος. qo loco pro Πάγασος leg. Ἵππασος. Sic enim Theodoret. *therapeut. l.* 5. Ἀναξιμένης καὶ Ἀναξιμανδρος καὶ Ἀναξαγόρας καὶ Ἀρχέλαος, ἀερώδη τῆς ψυχῆς τὴν φύσιν εἰρήκασιν· οἱ δὲ γε Στωικοὶ, πνεῦμα τοῦτο, πλείστης μετέχουσι τῆς θερμῆς. Παμφίλης δὲ καὶ Ἵππασος καὶ Ἡράκλειτος πυρώδη· ὁ δὲ Ἡρακλείδης, φωτοειδῆ· Ἐπίκουρος δὲ τετράδων πασῶν ποιοτήτων κρᾶμα, πυρώδους καὶ ἀερώδους καὶ πνευματικῆς καὶ τινάτων τινὸς ἀκατονομάστου· ὁ δὲ Ἐμπεδοκλῆς, μίγμα ἐξ αἰθερώδους καὶ ἀερώδους ὕλης. Κριτίας δὲ, ἐξ αἵματος καὶ ἐξ ὑγροῦ. De Democrito etiam Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2. πῦρ τι καὶ θερμὸν φησιν αὐτὴν εἶναι). Tertull. *de anima c.* 5. *Animam effingunt Hipparchus & Heraclitus, ex igni; Hippon & Thales, ex aqua; Empedocles & Critias, ex sanguine; Epicurus, ex atomis; Critolaus & Peripatetici ejus, ex quinta nescio qa substantia: Stoici, penè nobiscum, spiritum prædicant;* verùm hunc igneum. Apud Laërt. *l.* 7. Zeno & Posidonius, Πνεῦμα ἔνθερμον εἶναι τὴν ψυχὴν. Galen. *de anim. seq. corp. temperat. c.* 4. Stoicis animam esse κρᾶσιν εὐμιγεῖ καὶ ὁμοιόμερῆ τῆς ἀερώδους καὶ πυρώδους οὐσίας. Cicer. *Tuscul. l.* 1. *Zenoni Stoico animus ignis videtur.* Et *de natur. Deor.*

Deor. l. 3. Omnia Stoici ſolent ad igneam naturam referre; Heraclitum, opinor, ſecuti. Et mox: *Dicunt omnem vim eſſe ignem. itaque & animantes cùm calor defecerit, interire: & in omni natura rerum id vivere, id vigere, quod calcat.* Ità Chryſippus *de provid. l. 1.* Διόλου μὲν γὰρ ὢν ὁ κόσμος πυρώδης, ἐνθεν καὶ ψυχή ἐστιν ἑαυτῷ καὶ ἡγεμονικόν. Idémque de Sole pariter, quem ἔμψυχον καὶ νοερὸν, aſtrisque, quæ etiam *animata* cenſebat, *de natur. l. 3.* Οἱ δ' ἀστέρας ἐκ θαλάσσης μὲν τὸν ἥλιον ἀναθυμιᾶσθαι. Qem idcirco hoc nomine exagitat Plut. *de Stoic. contrad. c. 38. & de commun. notit. c. 41.* quod cùm *animam* ſtatuat τῇ περιψύξει καὶ πυκνώσει, οἷόν τισι πνοῇ, hoc eſt, *infrigidatione, & condenſatione, ferri inſtar, quod obfirmandi cauſſâ, candens etiamnum, aquâ tingitur, produci*; unde & ψυχὴν παγὴν τὸν ψύξιν dictam. (vide *ad l. 12. § 24.*) idem tamen, ὅταν ἐκπύρωσις γένηται, διόλου ζῆν καὶ ζῷον εἶναι, *tunc vivere cuncta atque animari dicat, cùm ignitio quaſi quædam obvenerit*; itaque ποτὲ μὲν τῷ ἀναθυμιᾶσθαι, ποτὲ δὲ τῷ περιψύχειν, ἀρχὴν ἐμψυχίας πιεῖν, *nunc infrigidationem, nunc accenſionem principium animationis conſtituere.* cúmque animam, quam πῦρ τεχνικὸν, i. e. *ignem intelligibilem* definit, περιψύχει τινὶ produci velit; torqueri poſſe in Chryſippum, quod Cleanthes olim reſpondit, narranti cuidam, vidiſſe ſe ἰχθύας ἐν ὕδατι θερμῷ ζώσας, *anguillas quæ in aqua calida degerent*; ἐκεῖνον ἐν ψυχρῷ αὐτὰς ἰδόντα, *In frigida igitur cogemus eas.* Sed & Porphyr. *ad Boethium de anima*, apud Euſeb. *præpar. l. 15. c. 8.* Πῶς δὲ ἐκ αἰθέρος γίνων, ὁ πνεῦμά πως ἔχειν αὐτὸν ἀποδώσει, ἢ πῦρ τεχνικὸν, τῇ περιψύξει καὶ οἷον βαφῇ τῆς αἴσης ἀναφθὲν, ἢ σωμοῦν; Verùm de ignea animæ natura Stoicis conſentiunt, Phurnutus, an Cornutus, *de Deis c. 3.* Καὶ δὴ αἱ ἡμετέραι ψυχαὶ πῦρ εἰσι. Varro *de ling. Lat. l. 4. Ignis à naſcendo, qòd hinc naſcitur omne: & quod naſcitur, igneſcit; ideò calet: ut qi denaſcitur, ignem amittit, ac frigeſcit.* Et ibid.

Ova parire ſolet genus pennis condecoratum; non animas, ut ait Ennius.

Indè venit, pullis divinitus inſinuans ſe,
Ipſa anima: —

ſive, ut Zeno Citticus, animalium ſemen ignis, qi anima & mens; qi calor è cœlo, qia hîc innumerabiles & immortales ignes. Itaque Epicharmus Ennii de mente humana dicit;

Iſtic eſt de Sole ſumptus ignis, iſque mentis eſt.

Sic enim Scaliger reſtituit. Idémque Ennius in *Epicharmo* à Priſciano *l. 6.* prolatus:

Terra corpus eſt; at mentis ignis eſt.

Virgilius Æn. *l. 6.*

Igneus eſt ollis vigor, & cœleſtis origo.

E noſtris etiam Lactant. *de opific. Dei c. 8. eo* (*capiæ* ſcil.) *mens, & ignis ille divinus, tanquam cœlo, tegitur.* Cùm autem anima ignis haberetur, qo accenſo homines vivere, extincto emori neceſſe exiſteret; enatum eſt hinc delirium illud, de qo Servius *ad* Æn. *l. 1. Græve* nimirum eſſe, *perire naufragio, qia anima eſt ignea, & perire videtur in mari.* id quod tangit etiam Syneſius in *epiſt. 3.* digitum ſimul intendens ad dictum quoddam Homericum, quod huc trahi ſolebat; *Odyſſ. δ. v. 511.*

Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν, ἐπεὶ πλὶν ἀλμυρὸν ὕδωρ.
Ajax diſperiit, poſtquam bibit æquoris undam.

Εἰς τὸν ἅπαντα ὅλων σπερματικὸν λόγον ἀναλαμβάνοντες] Laërt. *l. 7. in Zenone*; de Stoicis agens: Δοκεῖ δὲ αὐτοῖς ἡ ψυχὴ αἰθερικὴ εἶναι τὸ συμφυὲς ἡμῖν πνεῦμα· φθαρτὴ δὲ εἶναι· πᾶν δὲ τὸ ἅπαν ὅλον ἄφθαρτον, ἧς μέρη εἶναι τὰ ἐν τοῖς ζώοις. Qid clarius? Hinc tamen *immortalem eſſe animam* concludebat Pythagoras, referente Laërtio *l. 8.* Εἶναι δὲ τὴν ψυχὴν ἀπόσπασμα τοῦ αἰθέρος· —ἀθάνατόν τε εἶναι αὐτήν· ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀφ' οὗ ἀπέσπασται, ἀθάνατόν ἐστι. Numenius *de bono l. 1.* Εἶναι δὲ τὴν ψυχὴν ἐν τῷ ὅλῳ φασὶν, ὃ καλοῦσιν αἰθέρα· —τὰς δὲ λοιπὰς περιεχούσας ταύτην. Et mox: Ἔνιοι δὲ τὴν μὲν τοῦ ὅλου αἰδιότητα τὰς δὲ λοιπὰς συμμίγνυσθαι ὑπὸ ταλαιπωρίαν εἰς ἐκείνην. Videmus hîc, qis ſit ille λόγος σπερματικὸς, de qo iſtîc, & *ſupr. § 14.* & denuò *l. 6. § 24.* Unam ſcil. animam communem & univerſalem ſomniabant Stoici, unde reliqæ omnes eſſent quaſi-deciſæ ſive qæ reliquarum omnium fons qidam exiſteret; in qem etiam denuò quaſi refunderentur. Vide *ſupra § 41 infrà § 23. & 34.* & *l. 9. § 7.* Verùm Mercurius Ægyptius, referente Tertulliano *de anim. c. 33.* dicit, *animam digreſſam à corpore non refundi in animam univerſi, ſed manere determinatam.*

Ταῖς περισωϊκιζομέναις] *adventantibus.* Xyl. *inſuper excipiendis*, atqe intra ſedem eandem recipiendis. Sed qoqo modo verteris, legendum videtur, περισωϊκιζομέναις. nam Caſ. dum vulgatam ſeqitur ſcripturam, Marci mentem minùs cepit. Par mendum apud Tatianum *adv. Græc. c. 29.* animadvertere licet. Πῶς ὕλη καλὸν περισωΐσθειν τῷ εἰς τὸν μεμηνότας βοηθεῖαν, καὶ μὴ τὸ Θεῷ; leg. περισωϊσθεῖν. iterata litera ſcriptorem minùs cavtum fugerat. Qod avtem de animabus Marcus, idem de hominibus pariter Epictet. *l. 3. c. 26.* Ἐξελθὼν δὸς ἄλλοις τόπον. δεῖ γὰρ ὡδὲ μὲν ἄλλως, καθάπερ καὶ σὺ ἐγένου, καὶ ἡμισθίους ἔχειν χώρους, καὶ οἰκήσεις, καὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἐν δ' οἷς παρῶσι μὴ ὑπεξάγωσι, τί ἀπολοίπεται;

Ἔφ' ὑποθέσει τῇ τὰς ψυχὰς διαμένειν] Nihil itaqe certi hîc ſtatuit Marcus. Sed & ambigue paſſim loqitur. *l. 3. § 3.* εἰ μὲν εἰς ἕτερον βίον. &c. *l. 6. § 24.* ἤτοι ἐληφθησαν εἰς τὸν τοῦ κόσμου σπερματικὸν λόγον, ἢ διεσκεδάσθησαν εἰς τὸν ἀτόμους. & *l. 7. § 32* ἤτοι σβέσις ἢ μετάστασις. qibus gemina habet, & *l. 7. § 50.* & *l. 8. § 25. 58.* & *l. 10. § 7.* Nec aliter Seneca, qi veſtigium qâ figat.

gat, incertum planè se prodit; nunc in hanc partem, nunc in alteram inclinans, prout argumenti, in qo versabatur, ratio trahere aut propellere videbatur. Polybium de fratre defuncto compellans, c. 28. *Nè invideris fratri tuo: quescit nandem natus, tandem æternus est, fruitur nunc aperto & libero cœlo: ex humili & depresso in eum emicuit locum, quàm ille est, qi solutas vinculis animas beato recipit sinu. Erras: frater tuus non perdidit lucem, sed securiorem sortitus est. non reliqit ille nos, sed antecessit.* Helviam matrem de filii exilio mœrore plenam resocillans; c. 17. *Aliqua me cogites, accipe. latum ac alacrem, velut optimis rebus. Sunt autem optimæ, quæ animus —ad summa prorumpit, & pulcerrimo divinorum spectaculo fruitur, æternitatisque suæ memor, in omne quod fuit, futurúmque est omnibus seculis, vadit.* Marciæ de filii excessu dejectæ animum erigens c. 25. *Non est quòd ad sepulcrum filii tui curras. pessima ejus, & ipsi molestissima istic jacent, ossa cinerésq; non magis illius partes, quàm vestes, aliáque tegumenta corporum. Integer ille, nihilque in terris relinquens, fugit, & totus excessit: paulúmque supra nos commoratus, dum expurgatur, & inhærentia vitia sitúmque omnem mortalis ævi excutit; deinde ad excelsa sublatus, inter felices currit animas, excipitq; illum cœtus sacer, Scipiones, Catonésque, utique contemptores vitæ, & mortis beneficio liberi.* & qæ sequuntur. Lucilio itidem ubi animum vult addere, & adversùs mortis formidinem confirmare, *epist.* 102. *Cùm venerit dies ille, qi mixtum hoc divini humanique secernat, corpus hoc ubi imueni, relinquam ipse me diis reddam. nec nunc sine illis sum, sed gravi terrenóque detineor. per has mortalis ævi moras, illi meliori vitæ longioríque proluditur. quemadmodum novem mensibus nos tenet maternus uterus, & præparat, non sibi, sed illi loco in quem videmur emitti, jam idonei spiritum trahere, & in aperto durare: sic per hoc spatium, quod ab infantia patet in senectutem, in alium naturæ sumimur partem. alia origo nos expectat, alius rerum status. nondum cœlum nisi ex intervallo pati possumus. Proinde intrepidus horam illam decretoriam prospice: non est animo suprema, sed corpori. Dies iste, quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est. Depone onus. quid cunctaris, quasi non priùs quoque relicto, in quo latebas, corpore exieris? Hæres, & reluctaris. tum quoque magno nisu matris expulsus es. gemis, ploras. & hoc ipsum flere, nascentis est. sed tunc debebat ignoscirudis & imperitus omnium veneras: ex materno viscerum calido mollique fomento, efflavit aura liberior. Nunc tibi non est novum separari ab eo, cujus antè pars fueris. ego animo membra jam supervacua dimitto; & istud corpus inhabitatum diu pone. scindetur, obruetur, abolebitur. quid contristaris? istà soles fieri. pereunt semper velamenta nascentium. quid ista sic diligis, quasi tua? istis opertus es, Veniet, qi te revelet, dies, & ex contubernio fœdi atque olidi ventris educat. Hinc nunc quoque tu, quantùm potes, subvolas jam hinc alius aliquid sublimiúsque meditare. Aliquando naturæ tibi arcana retegentur: discutientur ista caligo; & lux undique clara percutiet. tunc in tenebris vixisse dices, cùm totam lucem totus aspexeris: quæ nunc per angustissimas oculorum vias obscurè intueris, & tanquam admiraris tam procul. qid tibi videbitur divina lux, cùm illam suo loco videris? hæc cogitatio nihil sordidum animo subsidere finit, nihil humile, æternitatem proponere.* Vides, quàm magnanimè, quàm magnificè se effert, dum mulierculis solamina adhibet: dum Lucilium suum altiùs erigere conatur: dum Tyranni liberto fœdissimè adulatur: ὡς χρεὼν ὑπερεξαίρεσθαι ἀναμφισβήτως de istis pronunciat. Verùm, ut idem ille *epist.* 82. *Magna hæc verba excidunt, cùm mors propiùs accessit.* Vis igitur, qibus animum jam agens, rationibus ac cogitationibus ipse se suffulciebat: & (si Lucretio saltem fidem adhibemus, qi de morti propinqis cecinit *l.* 3.

Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Ejiciuntur, & eripitur persona, manet res.)

Qid reverà Seneca ipse hac in parte senserit? Avdi Lucilium suum alibi sic alloqentem, *epist.* 54. *Uni morbo qasi assignatus sum. satis aptè dici suspirium potest. nullum mihi videtur molestius. aliud enim qicqid est, ægrotare est. hoc est animam agere. itaque medici hanc, meditationem mortis vocant. faciet aliquando spiritus ille, qod sæpe conatus est. Ego verò & in ipsa suffocatione non desii cogitationibus lætis ac fortibus acquiescere. Qid hoc est? inqam. tam sæpe mors experitur me? faciat. at ego illam diu expertus sum. Quando? inqis. anteqam nascerer. Mors est, non esse. id, qod antè fuit sed qale sit, jam scio.* (ita sunt distingvenda, qæ in excusis, serie continuatâ, sensu nullo bono, leguntur) *hoc erit post me, qod ante me fuit. Si qid in hac re tormenti est, necesse est & fuisse anteqam prodiremus in lucem: atqui nullam sensimus tunc vexationem. Rogo, non stultissimum dicas, siqis existimet lucernæ pejus esse cùm extincta est, qàm anteqam accenderetur? nos qoque accendimur, & extinguimur: medio illo tempore aliqid patimur: utringe verò alta securitas est.* Liber illud Tragici ex Phœnissis hìc usurpare,

Ὁ δ' Οὐδὲν πᾶσι τὸ κλεῖν' ἀνύγμαλα;

& Homericum illud *Odyss.* π. v. 181.

Ἀλλοίος μοι, ξεῖν', ἐφαίνεο νόον, ἠὲ πάροιθεν.

quantùm enim Seneca iste ab illo mutatus, qi de *animæ immortalitate* tam erectè, tam elatè differebat, tam disertè, tam clarè, tam fidenter pronunciabat? Etenim qid ista sunt aliud qàm qod Evripides *Troad.*

Τὸ μὴ φρονεῖν τοῦ θανεῖν ἴσον λέγω.

Non esse natum, & mortuum esse, idem puto.

Qod Lucretius *l.* 3.

Respice item, qàm nil ad nos anteacta vetustas
Temporis æterni fuerit, qàm nascimur, antè.

Hoc

Hoc igitur ſpectandum nobis naturæ ſumus
Temperet exponit poſt mortem demùm noſtram:
quod Plinius *hiſt. nat. l. 7. c. 55. Omnibus è ſupremo die eadem, quæ ante primum nec magis è morte ſenſus ullus, aut corpori, aut animæ, quàm ante natalem.* quod ipſi denique in eadem *ad Marciam conſolatione* excidit, *c. 19. Mors nos in eadem tranquillitate, in qua antequam naſceremur jacuimus, reponit.* Itaque paſſim fluctuabundus, anceps, ambiguus. *epiſt. 63. Fortaſſe; ſi modò ſapientium vera fama eſt, recipitque nos locus aliter; quem putamus periiſſe, præmiſſus eſt.* Et *ep. 76. Si modò ſolutæ corporibus animæ manent, felicior illis ſtatus reſtat, quàm eſt dum verſantur in corpore.* Idem *epiſt. 117. Cùm de animarum æternitate diſſerimus, non leve momentum apud nos habet conſenſus hominum, aut timentium inferos, aut colentium.* Verùm iſta ipſe rejicit, rider, pro fabulis habet, *epiſt. 82.* & *ad Marc. c. 19.* Imò ſomnii fermè loco ponit dogma hoc ipſum, ſive ὑπόληψιν potiùs. Ità enim *epiſt. 102. Quomodo moleſtus eſt jucundum ſomnium videnti, ſi excitat: auferet enim voluptatem, etiamſi falſam, ejuſdem tamen veræ habentem: ſic epiſtola tua mihi fecit injurias. revocavit enim me cogitationi apud ſe traditum, & iturum, ſi licuiſſet, ulteriùs. Juvabat de æternitate animarum credere; imò mehercule credere. credebam enim facilè opinionibus magnorum virorum, rem gratiſſimam promittentium magis quàm probantium. dabam me ſpei tantæ. —ſubitò expergefactus ſum.* Ità & à Stoicis ſatis ſecedit Seneca, dùm *non probatis*, ut ipſe cenſet, *aſſentitur temerè*, tum & ad Scepticos inclinat, dum in eo inſiſtat, *nihil certi* habere profitetur. Qid divinus ille Plato, aut Socrates potiùs, eo nemo in hoc negotio aut fortiùs aut fidenciùs aut efficaciùs etiam verſatus videtur? Diſſertationem ſcil. uberrimam ſpecioſiſſimámque in *Phædone* aggreſſurus his verbis præfatur: Ὡς κινδυνεύω ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι ἀπὸ αὐτῆς τύχης ὁ φιλοσοφῶν ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι, καὶ οἱ φιλόσοφοι ὅταν πρὸς τὸ ἀποθνήσκειν, ἔωσι μὲν ὀλίγοι ὄντες πρὸς τὸν ἀεὶ χρόνον ἐν ᾧ ὁ λόγος ἦν, ἀγανακτοῦσιν, ὅταν δὲ πρὸς ἱκανοὺς ἥκωσιν, ταῦτα δὴ ἔδοξε τοῖς παροῦσιν, οὗτοι ἀφρόνως ἀγανακτοῦσι. καὶ ἐγὼ μοι δοκῶ ἐν τῷ παρόντι τοῦτον μόνον ἀνθρώπων ἀνόητον ἔσεσθαι. ἃ γὰρ ὅπως τοῖς παροῦσιν ἃ ἐγὼ λέγω δόξει ἀληθῆ εἶναι σφόδρα ἀμφισβητοῦμαι, οἶμαι δὲ οὐ μάτην, ἀλλ' ὅτως αὐτὰ ἐμοὶ δοκεῖ μάλιστα δόξειν, ὅτως ἔχειν λογίζομαι γάρ, ὦ φίλε ἑπῶρε, (καὶ διάσασα ὡς πλοσυπικῶς ἦ εἰ μὴ πυγχάνω ἀληθῆ ἐγὼ λέγων, κἀκεῖ δεῖ ἔχει τὸ πειθάνειν. εἰ ἦ μηδὲν δεῖ τελευτήσαντι, ἀλλ' ἔν τινι γε τὸν χρόνον αὐτὸν τὸν σφόδρα ἀνιᾶν ἥκιστα τῶν παρόντων ἀνθρώπων ὀνομαι ἀδυσχεράνειν· ἢ ἦ ἀγνοιά μοι αὕτη ἐ ξυνδιατελεῖ (κακὸν γὰρ ἂν ἦν) ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον ἀπολεῖται. Qid illa ejuſdem in *apologia* extrema? Ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανούμενον, ὑμῶν ἦ βιωσομένους· ὁπότερα ἦ ἡμῶν ἔρχεται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ. *Sed tempus eſt jam hinc abire, me, ut moriar, vos, ut vitam agatis: utrum autem ſit melius, Dii immortales ſciunt; hominem quidem ſcire arbitror neminem.* Cicer. *Tuſc. l. 1.* qi & ipſe in hoc argumento *probabilia tantùm conjecturâ ſequi* ſe profitetur, *cùm ultrà quò progrediantur, quàm ut veriſimilia dicat non habeat; certa dicturos, qi & percipi ea poſſe dicunt, & ſe ſapientes eſſe profitentur.* Quò factum & quæ loco ſuprà dicto Socrates ille idem paulò antè poſuerat: Τὸ γάρ τι δείνεσθαι δεδίεναι, ἐὰν ἄλλο δεῖν, ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα. δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, &c. Diſſertationem denique de argumento hoc ſuam, his tandem verbis (quod & Lactantio, *Inſtitut. l. 7. c. 8.* obſervatum) concludit, *Harum ſententiarum quæ verè ſit, Deus aliquis viderit.* qid ſunt autem, inquam, hæc omnia, niſi ignorantiæ hac in re propriæ ingenua confeſſio, claram ſatis & illorum perſtrictionem in ſe continens, qi certi aliqid de ea ſtatuerent? Nec ſunt aliuſmodi, quæ in Phædone Magnus idem ille de ſe, ad ſuos; Νῦν ἦ τὺ ἴσε, ὅτι παρ' ἀνδρὸς τὰ ἐλπίζω ἀφίξεσθαι ἀγαθὲς καὶ τοῦτο μὴ ἐκ ἂν πάνυ διϊσχυρισαίμην. ubi & de ſtatu animæ poſt mortem diſſertationem illam propriam ſic clavdit: Καλὸν τὸ ἄθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη. τὸ μὲν δὴ ταῦτα διϊσχυρίζεσθαι ὅτως ἔχει ὡς ἐγὼ διελήλυθα, ἀφρονος ἂν ἔχοντι ἀνδρὶ. ὅτι μὲν τοῦ ἢ τοιαῦτ' ἄττα, περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπεὶ περ ἀθάνατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὖσα, τοῦτο καὶ πρέπειν ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἄξιον κινδυνεῦσαι οἰομένῳ ὅτως ἔχειν· καλὸς γὰρ ὁ κίνδυνος. Sunt enim utique & hæc, prout priora illa, optandis ſperantiſque potiùs, quàm ſpondentis ſtatuentisve, vera eſſe quæ opinatur: & in mitiore damno ponentis, etiamſi falſa aviumet. Scitè proinde Tertull. de anim. *c. 1. Adeò omnis illa tunc ſapientia Socratis, de inducta ventrat conſulere æquanimitatis, non de fiducia comperta veritatis.* Ità ſummi illi philoſophi, ſapientiæ nomine turgidi, animæ æternitatem vitámque futuram, *fide dimidiatâ*, ut Minutius loquitur, credebant, & quaſi per nebulam iſta intuebantur; conjecturis meris atque humanis ſuſpicionibus nitentes. At nos Chriſtiani λόγον δεδεμένον, cui inſiſtamus, habemus, ut Petrus *epiſt. 2. c. 1. v. 19.* qibus *non caro & ſanguis*, ſed *Deus Pater*, qi *in cœlis eſt*, Matth. *c. 16. v. 17.* & *filius*, qi *in ſinu patris exiſtit*, Joan. *c. 1. v. 18.* & ſpiritus, qi τὰ βάθη τῆς θεότητος *ſcrutatur*, ad Cor. *ep. 1. c. 2. v. 10.* ea liquidò præfecerunt. Qo nomine nobis veritatis, veritatis, fidei, pietatis, ſanctitatis ſanctè colendi neceſſitas major incumbit; qi iſtarum præmia, fide certâ ſubnixi, ſpiramus. *Rom. c. 8. v. 24, 25.* & *Hebr. c. 11. v. 1.* nec *ſpes* nobis *incerti*, ut illis, qod *Senec. ep. 10.* Sed certiſſimi *nomen eſt bonum. Rom. c. 5. v. 5.* Præſertim cùm illi, præmiorum iſtorum

iſtorum incerti, iſtis tamen etiam ad mortem uſque illaborandum atque inhærendum cenſuerint.

Θάπλεται ἐν τῖς τροφωμένων σώμασι] Alluſiſſe videtur huc in dogmate Pythagorico explicando Ovidius *Metamorph. l.* 15. *v.* 84.

Heu, quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condis
Congeſtóque avidum pingueſcere corpore corpus?

Clariùs de Metio Suffetio Ennius *annal. l.* 2. apud Priſcianum, *l.* 6.

Vulturis in ſylvis miſerum mandebat hemonem.
Heu, quàm crudeli condebat membra ſepulcro?

Lucretius *l.* 5. de homine à feris diſcerpto ac depaſto;

Pabula viva feris prabebat dentibus hauſtus,
Viva videns vivo ſepeliri viſcera buſto.

Attius Atreo, apud Ciceron. *Offic. l.* 1.

Natis ſepulcrum eſt ipſe parens.

Naſo de Tereo *Metamorph. l.* 6.

Flet modo, ſeque vocat buſtum miſerabile nati.

Lycophron. de Pelope:

Οὐ πάπτεν ἐν γαμφαῖσιν ἐγκαία ποτὲ
Ἔρκυνν' ἐειννὺς θοίνα ξιφηφόρος,
Ἀσαρκα μηρίνας ἐπύμελόν τε τάφῳ
Τὸν ὠλενίτου κόνδρον ἐσθιαίλιμφόν.

Cujúsque avum gondam in molaribus ſuis
Hercynna Educa, quæ gerit ſeceſſitam,
Fartim minutal frendiſans, tumulo indidit,
Humeri vorax epulata cartilaginem. Scal.

Idem de cadaveribus à feris dilaniatis & devoratis:

Πολλῶν δ' ἐν ἀκαλάγχοῖσι τυμβεύθήσεται,
Βωθεὶς πολυτίχοισι κημπῶν γνάθοις
Νήεθμος ὁσμός.——

Nam plurimarum ventre funerabitur
Serratidentum fauce camparum abditum
Examen ingens.——

Et de Saturno:

Τύμβῳ γηγὼς κύπτωσες ὠμόφρων ἀποξᾶς.

Prolis ſepulcrum triſte ſemiferæ ſuæ. Joſ. Scal.

De ſe Ignat. *ad Roman.* κολαπεύσατε τὰ θηρία, ἵνα μοι τάφος γένωνται, καὶ μηδὲν καταλείπωσι τοῦ σώματός μου, ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρύς τινι ὦ. Val. Max. de Artemiſia *l.* 4. *c.* 6. *Quid de illo inclyto tumulo loqare, cùm ipſa Mauſoli vivum ac ſpirans ſepulcrum fieri concupierit, eorum teſtimonio, qi eam extincti oſſa potione aſperſa bibiſſe tradunt?* Apul. *ſub. Miles. l.* 5. *At bîc jam tua eſt exiſtimatio, utrum ſororibus pro tua cara ſalute ſolicitis adſentiri velis, & declinatâ morte nobiſcum ſecura periculi vivere, an ſaviſſimæ beſtiæ ſepeliri viſceribus.* Qintilian. *declamat.* 12. *Æſtuant adhuc intra pectus ſepulta ventribus noſtris cognata viſcera.* Nicol. Clemang. *epiſt.* 33. *Patre in Scropharum alvis impiiſſimâ crudelitate ſepulto.* Neotericus innominatus;

Alit cadaver alites, alit feras;
Vivum ſepulcrum mortuo ſic obſtigit.

Prout & Andreas Cæſar *in Apocal. c.* 16. A canibus devoratos, *canum ventres viva ſepulcra ſortitos.* Qod Θρηνίαν ταφὴν, Diogenes dixit. Strob. *tom.* 2. *tit.* 123. eò qòd Hyrcanis id ſolenne in propinqis ſuis; qi & eo fine canes alebant, qos κυνὰς ἐνταφίους nuncupabant. Ex Oneſicrito Strabo *geogr. l.* 11. Hâc ratione γύπες, ἐμψυχοι τάφοι Gorgiæ dicti: qem eo nomine perſtringit Hermogen. *de ideis l.* 1. *c.* 5. & Dionyſ. Longin. *de ſublim.* Ventor item τάφος ἡ ταλαιος, non *buſtum* aut *ſepulcrum* tantùm, ut ſuprà, ſed *Orcus* & *Tartarus.* Plut. *Conviv.* Τῷ γὰρ ὄντι τοῦτό ἐστι τὸ μίασμα τῆς σαρκὸς ἡμῖν, καὶ ὁ τάρταρος, οὐς ἐν Ἅιδου, δεινῶν τινων ῥεύματων, καὶ πνύματος ὁμοῦ καὶ πυρὸς συμπεφυρμένου, καὶ νεκρῶν ἀσελείας. Ciborum conditura, ἐνταφιασμός. Idem *de eſu carn. orat.* 1. Ἡμεῖς δ' ἅπαντα ἐν τῷ μαιρόνῳ τυφῶνι, ἅτε ὅλον τὸ κρέας ἀσσαγορεύοντι, εἶτα ὅλων ἀσῆς αὐτὸ τὸ ὅλον διόμενοι, ἀναμιγνύντες ἔλαιον, ὄινον, μέλι, γάρον, ὄξος ἡδύσμασι ζυειακοῖς, Ἀρεικοῖς, ὥσπερ ὄντως νεκρὸν ἐνταφιάζοντες. Et Porphyr. *de abſtinent. l.* 2. Ἦτε γε ὁ τῆς παγὸς ἱερὸς, αὐτὸς τάφος γίγνεται νεκρῶν σωμάτων ζωοθύτης; Ità denique de Jona à balena abſorpto Baſil. Seleuc. *orat.* 12. Ἦν Ἰωνᾶς ἐν ζάτῃ τάφῳ φερόμενος, νηχόμενον οἰκῶν δεσμωτήριον, ἐγκυκλούμενον φάραγξι δυσὶν χαλεον οἰκῶν, νεκρῶν πανδοχεῖον, ὃ ζώντων, οἰκῶν γαστέρα δυνάτε μητέρα.

Καὶ ὅμως Νίκητα ἡ γαστὴρ αὕτη] forſan αὐτὴ, ut de *ventre* intelligatur: alioqi de terra ſumendum fuerit. De *ventre* autem feſtivè Diphilus in *Paraſito* apud Athen. *l.* 6.

——ταλαιπωρότερον ὀδὲν ὅτι γὰ
Τῆς γαστρὸς, εἰς ἣν φαῦλον ἂν πάντ' ἐμβάλοις,
Ἀλλ' οὐκ ἔτερον ἀγγεῖον. ἐν πήρᾳ φέρεις
Ἄρτος ἄν, ἀλλ' ὁ ζωμὸν, ἢ διαφθερεῖς·
Εἰς ἀνελδα μάζας ἐμβαλεῖς, ἀλλ' ὁ φακῆ·
Οἰνάειον εἰς λάγηνον, ἀλλ' ὁ ὑδρεῖον.
Εἰς πῦρ θοῖς ἐλθὲν δ' ταὐτὸν εὑρεῖς
Τὰ πάνθ' ἑαυτοῖς ὀδὲν ὁμολογούμενα.

——*nam certè ventre nihil eſt miſerius:*
In illum cuncta conjicis: at in vas aliud
Idem non liceat: panem fers in mantica,
Jus non fers; aliter manticam corruperis:
In utrem villum immittis, non & carabum.
At in illum Diis inviſum compingi ſolent
Etiam quæ inter ſe nil habent commercii. Grot.

Alius qidam:

Heu, quàm ſtupenda nos agit voracitas!
Qicqid ferarúmve, pecorisve paſcitur,
Qicqid volucrium aerem pennis qatit,
Qicqid profunda piſcium maria incolit,
Qicqid reponit terra frugum, fructuum,
Noſtris id omne ut ſepeliatur ventribus?

Seneca *epiſt.* 89. *Profunda & inſatiabilis gula, hinc maria ſcrutatur, hinc terras. alia hamis, alia laqeis,*

qeis, alia retium variis generibus cum magno labore persequitur. nullis animalibus, nisi ex fastidio, pax est.

Δέχεται] indè αἱ τῆς γαστρὸς ἀξέδυσαι Philo *de agric.* Ἡ δὲ φορὰς πᾶν ὅτιον τε καὶ ποτὸν ἀφεῖσα εὐθὺς ὁρμήσασα, τάτ' ἤδη ἐυχερεσθέντα ὑπολέξεται, καὶ πέναν ἀλυκὸν καὶ ἄπεπτον ἔχει ἀπὸ ἀπάντων, ὡς κἂν αἱ τῆς γαστρὸς ἀναπληρώσωσι ἀξέμεναι, μαρχὴν ἐπὶ καὶ μακρὸν τιὼ ἀεὶ κενὼ ἐπιθυμίαν ἀφελέπουσι καὶ περιφοιτᾷν, μή τί κε παρεχθὲν λείψανον ἀρέλον, ἵνα καὶ τοῦτο καμφάγος πυρὸς δίκιν ὁλοχμώσηται.

Διὰ τὰς ἐξαιματώσεις] ad verbum, *ob sanguificationes:* qia pars nimirum in sangvinem convertitur. Alex. Aphrodiss. *problem. l. 1. q.* 118, Vegetativæ animæ operationes recensens; τὰς πόλεις περὶ τροφῶν, καὶ περὶ χυμῶν τὰς μαλακολὰς, καὶ τὰς ἐξαιματώσεις, καὶ ἀναδόσεις, τὰς θρέψεις, τὰς ὁμοιώσεις. Galen. *ad Glauc. l. 2.* Γεννᾶδς ἡμῖν τὸ μελαγχολικὸν περίτλωμα ἐν ἅπαι καὶ τιὼ ἐξαιμάτωσιν, ἀνάλογον τῇ καὶ τὸν οἶνον τρυγί. Et indè ἡ ἐξαιματωτικὴ, *sangvinem generandi facultas.* Aphrodiss. *ibid. l. 2. q.* 63. Ἡ θερμὴ καὶ ὑγρὰ συμμέτρως χρᾶσις τῆ ἡπατικῆ βλαστάνει τιὼ ἐξαιματωτικὼ δύναμιν, ἣ φυλάσσει κατά πινας· ἡ δ' ἐξαιματώσικὴ, χυμῷ τιὼ ἐξαιμάτωσιν· ἡ δ' ἐξαιμάτωσις, δείκνυσι τὸ ἔργον, αὐτὸ τὸ αἷμα. Idem & αἱμάτωσις. Galen. *de dogmat. Hipp. & Plat. l. 8. c. 7.* Ἡ πέψις ἡ σιτίων, ἤτ' ἀνάδοσις, ἤδ' αἱμάτωσις, ἤτε θρέψις. Idémque, Αἱματοῦται ἡ τροφὴ καὶ τὸ ἧπαρ. *In jecore alimentum in sangvinem vertitur.* Scitè Clemens Alex. *pædag. l. 1. c. 6.* ut ostendat ex sangvine lac consistere. Ἐκ πίνων ἡ μὴ κατεργασία τῆς τροφῆς ἐξαματοῦται, τὸ δ' αἷμα ἐκγαλακτοῦται, παρασκευὴ γίνεται τὸ αἷμα τοῦ γάλακτος. Et mox, ut totam corporis humani fabricam ex sangvine; καὶ δὴ τὸ καὶ γαστρός, τὸ μὴ τροφὸν ὑγρὸν ὅτι σύστασις γαλακτοειδής· ἑπειτα ἐξαιματωθὲν σαρκῶδες ἡ σύστασις αὖτη· παχυνθὲν δὲ ἐν τῇ ὑγρᾷ ὑφὸ τοῦ φυσικοῦ καὶ θερμοῦ πεπέμματος, ὑφ' ὃ διαπλάττεται τὸ ἔμβρυον, ζωογονεῖται. Vide *l.* 10. §. 25.

Εἰς τὸ ἀερῶδες ἢ πυρῶδες] (scil. διὰ τῆς ἀτμίδων καὶ τῆς ἀναθυμιάσεων, *per vapores & exhalationes*, quorum illi ad *aëream*, an *aqeam* potiùs, istæ ad *igneam* naturam propiùs accedunt. Vide Aristot. *meteor. l. 1. c. 3.*

Διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ εἰς τὸ αἰτιῶδες] hoc est, *in materiam & formam*, ut vulgò dicitur. De eadem hac divisione monet & *l. 7.* § 29. & *l. 8.* § 11. & *l. 12.* § 29. addit tamen membrum tertium, τιὼ ἀναφορὰν, *l. 12.* § 10. & qartum etiam, τὸν χρόνον, *ibid.* § 18. Verùm ista duo sunt τῆς ἔξω τὰ ὑποκείμενα. duo illa tantùm τὰ συσταλα. Laërt. *l. 7.* in *Zenon.* Δοκεῖ δ' αὐτοῖς ἀρχὰς εἶναι τῆς ὅλων δύο, τὸ ποιοῦν, καὶ τὸ πάσχον. τὸ μὲν οὖν πάσχον εἶναι τιὼ ἄποιον οὐσίαν, τιὼ ὕλαν· τὸ δὲ ποιοῦν, τὸν ἐν αὐτῇ λόγον, τὸν θεόν. τοῦτον γὰρ ὄντα αἰδιον διὰ πάσης αὐτῆς δημιουργεῖν ἕκαστον. Vide *l. 12.* § 30. Seneca *epist.* 64. *Dicunt Stoici nostri, duo esse in rerum natura, ex qibus omnia fiant, caussam & materiam. materia jacet iners, res ad omnia parata, cessatura, si nemo moveat. caussa autem, id est, ratio, materiam format, & qocunqe vult, versat: ex illa varia opera producit.* Et pòst aliis verbis: *Nempe universa ex materia & ex Deo constant. Deus ista temperat, qæ circumfusa rectorem sequntur & ducem. Potentius autem est qod facit, qod est Deus, qàm materia patiens Dei.* Lactant. *Instit. l. 7. c. 3. Stoici naturam in duas dividunt partes. unam, qæ efficiat; alteram, qæ se ad faciendum tractabilem præstat. in illa prima esse vim faciendi; in hac materiam: nec alterum sine altero esse posse.* Reliqa pavlò pòst exhibebimus.

§ 22. Μὴ ἀπορρέμβεσθαι] Vide *ad l. 2.* § 7 *nè aberres, vel tantillum, aut ab æqitate in conatibus, aut à veritate in assensionibus.*

Ἐπὶ πάσης ὁρμῆς τὸ δίκαιον ἀπαδιδέναι] Vide Senec. *ep. 89. infr. ad* § 32.

§ 23. Παν μοι συναρμόζει, ὃ σοὶ εὐάρμοστον ὄζι, ὦ κόσμε] qia nimirum ipse mundi pars sum. Mundus autem Stoicis Deus ipse. Vide *ad l. 10.* § 21. Plut. *de Philosoph. placit. l. 1. c. 7.* Θεὸν καὶ κόσμον, καὶ διάκοσμον, καὶ τιὼ γιῶν λέγουσι. τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων, νῶν καὶ αἰθέρα. Epiphan. *hæres. præfat.* Στωικοὶ τὸν αἰδιτὸν τοῦτον κόσμον θεὸν νομίζουσιν. & *l. 1. hær.* 5. de eisdem: Φάσκοντες εἶναι νῶν τὸν θεὸν, ἢ παιδὸς τῆ ὁρωμένῃ κτίσει, ἐρανῷ τε φησὶ καὶ γῆς, καὶ ἄλλων, ὡς ἐν σώματι ψυχή. Arius Didymus in *epitom.* apud Eusseb. *præpar. l. 15. c. 11.* Οἱ Στωικοὶ ὃ ὅλον τὸν κόσμον, σωὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῦ, περιλαμβάνει θεόν. Seneca *qæst. nat. l. 2. c. 45. Vis Deum mundum vocare? non fallèris. Ipse enim est totum qod vides, totus operibus suis inditus, & se sustentans vi suâ.* Idem *epist.* 94. *Totum hoc, qo continemur, & unum est. & Deus est: & socii ejus & membra sumus.* Manil. *astronom. l. 1.*

Qâ pateat mundum divino numine verti,
Atqe ipsum esse Deum.——

Plin. *nat. hist. l. 2. c. 1. Mundum & hoc, qod nomine alio cœlum appellare libuit, cujus circumflexu teguntur cuncta, numen esse credi par est.* Pertinet huc Æschyli illud, apud Clement. *Strom. l. 5.* & Eusseb. *præpar. l. 13. c. 13.*

Ζεὺς ἐστιν αἰθὴρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός,
Ζεὺς τοι τὰ πάντα, χ' ὅτι περ δ' ὑπὲρ τούτων.

Æthera, tellúsqe, & poli arx est Jupiter:
Est cuncta; & istis qicqid est sublimius.

Cui affine Ennii illud ex *Epicharmo* à Varrone lavdatum. *l. 4.*

Istic est is Jupiter, qem dico, qem Græci vocant

Acrem; qi ventus est, & nubes, himber postea,
Atqe ex himbre frigus; ventum pòst fit, aer denuo.
Hæcce propter Fupiter sunt ista, qæ dico tibi.

Pertinent & Evripidis illa toties repetita, á Cicerone de *natura Deor. l.* 2. § 65. Plut. *de exil. ad princ. indoct. & physio. qæst.* 29. Lucian. *Jove Tragœd.* Athenag. *in legat.* Clem. Alex. *hortat. & strom. l.* 5. Eusseb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. Stob. *serm.* 1. *l.* 1. *tit.* 3. aliis.

Ὁρᾷς τὸν ὑψῖ, τὸν δ' ἄνωτέρω αἰθέρα,
Κὐγλοῦ πέριξ ἔχοντ' ὑγρᾶς ἐν ἀγκάλαις;
Τὸν νόμιζε Ζῆνα, τὸν δ' ὑγρᾶ θεόν.

Quod Cicero licentiùs vertit;

Vides sublime fusum immoderatum æthera,
Qi tenero terram circumvectu amplectitur,
Hunc summum habeto divûm, hunc perhibeto Jovẽ.

castigatiùs Grotius:

Sublime fusum cernis immensum æthera,
Cujus tenetur uvidis amplexibus
Terra: hoc putato numen, hoc perbibe Jovem.

Et ex Evripide Ennius in *Thyeste* (unde & ex Evripidis tragœdia cognomine fuisse desumpta, proclivis est conjectura) apud Cicer. *de nat. Deor. l.* 2. & 3. Apul. *de mund.* Festum in *sublime*:

——*adfice hoc*
Sublime candens, qem vocant omnes Jovem.

Uterqe Chrysippum expressit; qi, ut Cicero ibidem, *disputavit, Æthera esse eum, qem homines appellant Jovem.* Qod & Plato Comicus;

Ἀὴρ, ὃν δ' ἄν τις ὀνομάτων κὐδίκα.
Aer, qem nuncupare qis Jovem qeat.

Respexit eadem & Lucretius verbis versibúsq; illis *lib.* 5.

Denique jam tucre hoc, circum superáqe, qod omnem
Continet amplexu terram: qod procreat ex se
Omnia; qod gignunt memorant; recipitq; perempta.

Cato apud Lucan. *l.* 9.

Jupiter est qodcunqe vides, qocunqe moveris.

Idem de *Deo* dogma Judæis Ethnici affingebant. cùm enim simulacra nulla admitterent, manus tantùm inter precandum cœlos versùs expanderent, *Cœlum eis* pro *numine* habere avtumabant. Diodorus Sic. *l.* 40. apud Photium *cod.* 244. de Mose Judæorum legislatore verba habens; Ἄγαλμα δὲ θεῶν τὸ σύμπαν οὐ κατεσκεύασε, διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωποειδεῖς εἶναι τοὺς θεούς· ἀλλὰ τὸν περέχοντα τὴν γῆν οὐρανὸν μόνον εἶναι θεόν, καὶ σέλας καλεῖν. Indè illud Juvenalis *Sat.* 14.

Nil præter nubes, & cæli numen adorant.

Cœli numen, i. e. cœlum ipsum, qod numen illis est. ut numina Deorum, pro Diis ipsis. qo modo de Judæis iisdem Petronius,

Et cæli summas advocet auriculas.

quinqam nec desunt, qi lumen legant. Sed ad exteros, Stoico maximè, redeamus. Varro apud Avg. *de Civit. Dei l.* 7. *c.* 6. *Deum se arbitrari animam mundi: & hunc ipsum mundum esse Deum.* qæ verba explicans Augustinus: *Sicut hominem sapientem, cùm sit ex animo & corpore; tamen ab animo dicimus sapientem: ità mundum Deum dici ab animo, cùm sit ex animo & corpore.* Ea explicatio Augustiniana lucem dat verbis, cùm Chrysippi apud Ciceronem, ubi suprà; *Vim divinam in ratione esse positam, & universæ naturæ animo atqe mente: ipsumqe Mundum Deum dici, & ejus animi fusionem universam.* tum & Senecæ *qæst. nat. præfat.* *Qid est Deus? Mens universi. Qid est Deus? Totum, qod vides; & qod non vides, totum.* Atqe hæc est διαίρεσις εἰς τὸ ὑλικὸν καὶ τὸ αἰτιῶδες, de qa *supr.* § 21. Distinctiùs pavlò Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Λέγεται ὁ κόσμος περιχὼς αὐτόν τε τὸν Θεὸν, καὶ τὴν ἀπόδοσιν οὐσίας πασῶν (sicut τὸλλοι ὕλην ἄποιον contrà dicunt) ὃς δὴ ἀφθαρτός ἐστι καὶ ἀγένητος, δημιουργὸς ὢν τῆς διακοσμήσεως καὶ αὐτὸν ὁ τὸλλὰ διακόσμησιν ἅμα ἀστέρων καὶ γέης, τὸ συνεκτικὸν ἐξ ἁμφοῖν. Verùm sexfariam dici Κόσμον, sive Mundum, ex Diodoro monet Jos. Scalig. qem vide sis *ad Manil. l.* 5. ubi inter cætera, Κόσμος ἔστιν ὁ διακοσμήσεως τάξις· ἔοικε δὲ νῦν ἡ πρόνοια λέγειν.

Οὐδέν μοι πρόσωφεν, ἐδὲ ὄλυμον, τό σοι ξυναφὲν ἦν] Propert. *l.* 3. *eleg.* 3.

Optima mors, parcè qæ venit ipsa die.

i. e. τῇ παραφωνίᾳ. Scalig. de cæteris singulis pariter. Ità *l.* 11. § 13. ὃ δέ χρὴ τὸ νῦν τῷ ἅμα ὅλον φύσει ξυναφὲν ἦν;

Πᾶν μοι καρπὸς] Ità *l.* 2. § 3. Παντὶ δὲ φύσεως μέρει ἀγαθὸν, ὃ φέρει ἡ τοῦ ὅλου φύσις. & *lib.* 10. § 20. Συμφέρει ἐμοὶ τῷ, ὃ φέρει ἐμοὶ ὁ σὸς ὅλων φύσις. καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει. καρπὸς autem istîc pro *emolumento*, qod ex re capiam provenit, ut fructus ex stipe vel arbore. Ità Apostol. *ad Philip. c.* 1. *v.* 22. καὶ τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου. καρπὸς ἔργου, qod *operæ pretium* Latinis. Vide *l.* 6. § 30.

Ὦ φύσις] qomodo *Mundum* ità & *Naturam Deum* dicebant. Senec. *de benefic. l.* 4. *c.* 7. *Qid enim aliud est Natura qàm Deus, & divina ratio, toti mundo & partibus ejus inserta? & qæst. nat. l.* 3. *c.* 45. *Vis illum Naturam vocare? non peccabis. est enim ex qo natæ sunt omnia, cujus spiritu vivimus.* Ità isti (Lactantii sunt verba superiùs pavlò positis statim subjuncta) *uno Naturæ nomine res diversissimas comprehenderunt, Deum & Mundum, artificem & opus. dicúntqe alterum sine altero nihil posse; tanqam Natura sit Deus Mundo permixtus. nam interdum sic confundunt, ut sit Deus ipsa mens Mundi, & Mundus sit corpus Dei.*

Ἐκ σοῦ πάντα, ἐν σοὶ πάντα, εἰς σὲ πάντα] Meliùs ista Apostolus noster de *Deo ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ὅτι ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Vide *l.* 12. § 26. Pacuvius *Chrysse* apud Varron. *ling. Lat. l.* 4. & Cicer. *de divinat. l.* 1. & 2.

Hoc

Hoc vide circum, supráque, quod complexu continet
Terram: noſtri cœlum memorant, Graii perhibent Æthera.
Quicquid eſt hoc, omnia id animat, formas, auget, alit, creat,
Sepelit, recipitque in ſeſe omnia; omniúmque idem eſt pater.
Indidémque eadémque oriuntur, de integro eadémque occidunt.

Iſta enim cum primis illis connexa vult Joſ. Scalig. qæ Voſſius mavult adnecti verſiculo ejuſdem illi ex Nonio, & Varrone *ibid.* (*jugat,*

Mater eſt terra; ea parit corpus, animam æther adjugat,

Ἐν σοὶ πάντα] Ἐκτὸς γὰρ τῶν παντὸς οὐδέν. εἰ γὰρ τί ἐστιν, ἐν τῷ παντί ἐστι. Oceſlus Lucan. *de univerſ. c.* 1. § 8.

Ὦ πολι φίλη Κέκροπος] Ex Tragœdo aliqo, de Civitate Athenienſi dictum.

Ὦ πόλι φίλη Διὸς] Mundum appellat Διὸς πόλιν. qomodo & Dio Pruſ. *orat.* 36. Τῶ Διὸς πόλιν μᾶλλον ἢ δῖκον, qippe cujus ipſe Rex ſit potius, qàm paterfamilias: etiamſi Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ταύτῃ ἆρ' ἔστι τις καὶ οἰκοδεσπότης. Eſtque reverâ illa Διοικησις multò potiùs nuncupanda, qàm illa Ægyptiaca, de qa Stephanus Byzant. Verùm potiore adhuc jure, ἡ τῶ Θεῶ πόλις illa, de qa Pſaltes *pſalm.* 87. *v.* 3. Apoſtolus *ad Hebr. c.* 12. *v.* 22. Joannes, *Apoc. c.* 3. *v.* 12.

§ 24. Ὀλίγα φρῆσι, φησὶν,] *dicere ſolent.* Caſ. *ait.* imò, *inqit ille, ſpoſi.* Qis avtem hoc dixerit, docet nos Senec. *de ira l.* 3. *c.* 6. *Proderit nobis illud Democriti ſalutare præceptum, qo monſtratur tranquillitas, ſi neqe privatim, neqe publicè multa, aut majora viribus noſtris egerimus.* Et *de tranqill. c.* 12. *Hoc ſecutum puto Democritum, ità ſæpiſſe;* (hoc eſt, volumen egregium, qod εὐθυμίας inſcripſit, ut Sen. *ibid. c.* 2. ab hoc monito exorſum) *Qi tranqillè volet vivere, nec privatim agat multa, nec publicè.* Græca integra exhibet Stobæus *tom.* 1. *tit.* 100. Τὸν εὐθυμεῖσθαι μέλλοντα, χρὴ μὴ πολλὰ πράσσειν, μητὲ ἰδίᾳ, μητὲ ξυνῇ, μηδ' ὅσ' ἂν φερόντων, ὑπὲρ τε δύναμιν αἰεὶ τῶν ἑαυτῶ καὶ φύσιν. Marcus noſter, *lib.* 3. § 5. Μητὲ πολυῤῥήμων, μητὲ πολυπράγμων ἦς. Evripides pariter:

Ὁ πολλὰ πράσσων, οὐκ ἐς εὐφρόνην βίου.
Res agere multas, tuta vitæ hæud eſt via. Lipſ.

Idémqe *Antiphâi* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 58.

Ὅστις γὰρ πράσσει πολλὰ, μὴ πράσσειν πρέπον,
Μάταιος, πλεῖον ζῶν ἀδίκως ἀπεγίνατο.
Qi multa ſagax, nulla ubi neceſſitas,
Qum ſuvitor, agens mi, vivat, deſipit.

Et in *Oenomao:*

Ὁ πλεῖστα πράσσων, πλεῖστ' ἁμαρτάνει βροτῶν.
Peccatum, qiqe plus ſolet, qò plus agit. Grot.

Verùm Democriti illud rejicit Plutarch. *de tranqill.* in ipſo ferè libri limine. Ὁ μὲν οὖν εἰπὼν, ὅτι δεῖ τὸν εὐθυμεῖν μέλλοντα, μήτε πολὺ πράσσειν, μήτε ἰδίᾳ, μήτε ξυνῇ, περᾶτον μὲν ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν κατέθηκε, χαμαίλεων ὥριον ἀπραξίαν. ἔοικε γὰρ ψευδὴς εἶναι, τὸ εὐθυμεῖν τὸν μὴ πολλὰ πράσσοντας. οὐδὲν γὰρ εὐθυμότερος ἐστὶ γυμνάσιον ἀνδρῶν, ἀκμὴ τῶν πολλὰ συνόντων. εἰκὸς δ' ἐστὶ τὸ μὴ πράσσειν αὐτὸ πολλάκις εἰς ἀθυμίαν καθίστειν. Nec abs re Ennius in *Iphigenia*, apud Gellium *lib.* 19. *c.* 10.

Otio qi neſcit uti, plus habet negotii,
Otii minus, qàm cùm eſt negotium in negotio.
Nam cui qod agat inſtitutum eſt, nullo negotio
Id agit, ſtudet ibi, mentem atqe animum delectat ſuum.
Otioſo in otio animus neſcit qid qidem velit.
Hoc ità eſt: neqe domi nunc nos neqe nunc militiæ ſumus.
Imus huc, hinc illuc, cùm illuc ventum eſt, ire illinc lubet.

Incertè errat animus, præter propter vita vivitur. Ità verſus elegantes ſanè ſed miſerè deartuatos refingunt collatis ſymbolis viri clariſ. Hugo Grotius, Cl. Salmaſius, & Joan. Voſſius; qi Chori verba eſſe monet, qi militibus conſtabat Græcis, de otio ſuo, dum ob māris malaciam Avlide moram trahebant conqerentium. Sed & Marcus hîc Democriti præceptum refingit, & ad recti normam πυκνικῶς πάνυ defingit. Vide & *l.* 3. § 5.

Μήποτε ἄμεινον τ' ἀναλαμβάνειν πράσσειν] Fruſtra Xylander, qem & Caſ. eſt ſecutus, iſta, dum Marci mentem non eſt aſſecutus, immutavit, & conjecturam ſuam in textum intulit, μὴ δὲν ἄμεινον τὰ ἀναλαμβάνειν πράσσειν. At Marcus; Democritus, inqit, *conſulit ei, qi tranqillum animi ſtatum obtinere vult, ut nè multa agat: at tu vide, nè ad hunc finem conducat potiùs, ut neceſſaria qis agat, & qæ conſtitutioni ſuæ ſunt accommodata.* Deeſt ὄφελος, vel βλέπει, vel ejuſmodi qippiam: qod non animadverſum Xylandrum in fraudem induxit. Prout & ſimilis ellipſis ab Apoſtolo uſurpata, *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. in verbis illis; Ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῷ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν, &c. *cum lenitate erudientem eos, expectando ſive experiendo, num aliqando Deus illis ſit reſipiſcentiam daturus;* non obſervata, vulgato interpreti impoſuit, anſámqe dedit vertendi, *Eis qi reſiſtunt, neqando Deus de illis pœnitentiam,* qaſi eo modo dictum ſit, qo illud Matth. *c.* 13. *v.* 15. μήποτε ἴδωσι καὶ σωθῶσι καὶ ἐπιστρέψωσι· qum, ut rectè Iſidor. Pel. *l.* 2. *epiſt.* 270. μετανοίας ἐλπίδα, οὐκ ἀναίρεσιν ἐμφαίνει. Contrà planè, qàm in Eſajæ loco *c.* 6. *v.* 9. ab Evangeliſta prolato; in qo interpretando lapſus eſt è contrario bonus Iſidorus. qin & idem D. Jo. Leiſildum τὸν μαχαιρίτην ſugiens, in cavſa fuit, qod Apoſtoli verba illa interpretatus eſt de

oppoſita prorsùs voluntati divinæ in natura humana diſpoſitione, quâ homines ità affecti ſunt, ut reſipiſcentiam dare parato numini renitantur. quod cò moneo, in eundem lapidem nè impingat qiſqam denuó. Occurrunt ellipſes huic geminæ in ſcriptis ſacris apud Moſem *l.* 1. *c.* 3. *v.* 22 & *c.* 11. *v.* 4. & *c.* 42. *v.* 4. Matthæum Evang. *c.* 25. *v.* 9. Lucam *Act. c.* 5. *v.* 39.

Τ' ἀναλκαῖα περάσειν] Supervacuas & minimè neceſſarias occupationes reſcindere monet, eisque duntaxat intendere, qæ aliqà ſaltem ratione neceſſaria exiſtant. quod monitum & rurſus repetitum dat, *l.* 12. § 18. At nobis *in ſupervacuis*, non *ſubtilitas*, ut Senec. *epiſt.* 106. Sed *tempus*, imò *vita* ferè *tota*, ut idem *epiſt.* 49. & 88. *teritur*: dum, qod olim Agatho ſcitè dixit, apud Athen. *dipnoſoph. l.* 5. & Clem. *Strom. l.* 5.

Τὸ μὴ πάρεργον, ἔργον ὡς, πονήμεθα·
Τὸ δ' ἔργον, ὡς πάρεργον ἐκπονήμεθα.
Operosè id agimus, agere qod non eſt opus:
At in eo qod opus eſt, opera perfunctoria eſt. Grot. Eodémqe alludens Iſidor. Pel. *l.* 5. *epiſt.* 108. Τὰ μὲν ἔργα, πάρεργα εἶναι ἡγήμεθα· τὰ δὲ πάρεργα, ὡς ἀναλκαῖα, ἀνόμεθα. Vide *infr. ad* § 21.

Λόγος αἱρεῖ] *ratio deligit.* Xyl. *mandat & injungit.* Caſ. meliús. λόγος αἱρεῖ, *ratio dictat, evincit, poſtulat, exigit.* Sic & *l.* 10. § 32. Οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος. *neqe enim ratio poſcit.* & *l.* 2. § 5. Ὑπὸ τοῦ αἱροῦντος λόγου. *à ratione dictante*, ſive *rationis dictamine.* Herodot. *l.* 2. Καὶ ἢν μὴ ὁ λόγος ἕπηται αἱρέει. *ratio ipſa dictat, evincit.* Gregor. Naz. apud Svidam: Καὶ ὁ λόγος αἱρεῖ, καὶ πείθεται προσκόμμα. *ratio ipſa poſtulat.* Apud Plutarch. *Conſol. ad Apollon.* Plato: Ὥσπερ ἐκ πλόου κύκλου, πρὸς τὰ παλαιότατα πάντας τὰ ἑαυτοῦ πρόγματα, ὅπου λόγος αἱρεῖ βέλτιστ' ἔχειν. *prout ratio evincit optimè habiturum.* Et Plut. ipſe *de commun. notion. c.* 19. Ἀξίωμα ἢ ἔχει πολὺ μεγίσλου, ὁ πολλάκις αἱρεῖ λόγος αὐτὸ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ προέσθαι. *ratio poſtulat.*

Ἀπὸ τῶν κρατούντων πράττειν εὐθυμίαν] Ità Plut. *de tranquill.* Δεῖ δὲ μὴ πλήθει, μηδὲ ὀλιγότητι πραγμάτων, ἀλλὰ τῷ κρατοῦντι καὶ τῷ αἱρετῷ τὸ εὔθυμον διδόναι καὶ τὸ δύσθυμον. ἐπεὶ γὰρ κρατῶν ἡ παρέλκυσις οὐκ ἔστιν ἢ ἐπὶ φαύλων ἡ πρᾶξις ἀναιρεῖ δῆλον καὶ ταπεινοῖ. Idémqe *de ſene polit.* Ubi Cani tibicinis dictum poſuiſſet, ἀγνοεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὅτῳ μᾶλλον αὐτὸν αὐλῶν ἢ ἕτερος εὐφραίνει· λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθόν, ἐὰν δίδῃ, τοὺ ἀκούειν ἐθέλοντας. Subjungit: Ἆρα οὐκ ἐπινοοῦμεν ἡλίκας ἡδονὰς αἱ ἀρεταὶ τοῖς χρωμένοις ὑπὲ ἐπὶ κρατῶν πράξεων καὶ ἐπὶ κοινωνικῶν ἔργων καὶ φιλανθρώπων παρακαλοῦσιν; ἃ κινοῦσι, καὶ δρᾶν ἀναγκάζουσι, καθάπερ αἱ εἰς σάρκα λεῖαι καὶ θερμαινεῖς μυόμεναι κινήσεις· ἀλλ' αὗται μὲν ὀιστρώδεις καὶ ἀβέβαιον καὶ μεμιγμένον ἀεὶ λυγμῷ ἔχουσιν· αἱ δὲ ἐπὶ τοῖς κρατοῦσιν ἔρωτες οὐ ταῖς Ἐπικούρου χρυσαῖς πτέρυξιν, ἀλλὰ τοῖς Πλατωνικοῖς ἐκείνοις καὶ ἀερίοις πτεροῖς ὅμοιαι, πολὺ ψυχῆς μέγεθος καὶ φρόνημα μετὰ γήθους λαμβάνουσαι ἀναφέρουσι.

Εὐσχολώτερος] *majore otio utetur.* Xyl. *otii multum lucrabitur.* Caſ. Verto, *qietior*, vel à *negotiis qietior, futurus eſt.* Εὐσχολία, ἡσυχος, *qietus.* Et εὐσχολῶν, ἡσυχίαν ἄγων, ᾗ ἡ διάνοια οὐ διαπαῖται. Vide Epict. *ad l.* 11. § 19. & *l.* 12. § 2. εὐσχολούμενος καὶ ἀπραγμονούμενος ἴσθι, pro eo qod initio dixerat, εὐθυμήσει.

Ἀλλὰ καὶ φαυλοτέρας] reſecari vult non actiones tantùm non neceſſarias, verùm & *cogitationes.* qomodo & *ſupr. l.* 3. § 4. Ità Dominus noſter, non ſolùm πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, *verbum qodqe otioſum*, Matth. *c.* 12. *v.* 36. Sed & *cogitationes vanas* ac *inanes*, amandandas monet. Jer. *c.* 4. *v.* 14.

Οὕτως γὰρ οὐδὲ πράξεις παρέλκουσαι ἐπαναλθίσουσι] radice nimirum ipsâ evulsâ. Siqidem, ut Avguſt. *de perſever. c.* 13. *Cogitantes agimus, qicqid agimus; & cogitantes loqimur, qicqid loqimur:* atqe *ex cordis abundantia*, non os tantùm *loqitur*, Matth. *c.* 12. *v.* 34. Sed & *manus operatur.* Ibid. *cap.* 15. *v.* 19. Chryſippi dictum apud Stob. *ſerm.* 2. *tit.* 3. πολὺ διάνοιαν εἶναι λόγων πηγὴν. *orationis fontem eſſe cogitationem.* Verùm non *orationis* tantùm is, ſed & *operationis fons* exiſtit: itaqe qi hunc cuſtodierit, pro Solomonis monitu, *Prov. c.* 4. *v.* 23. etiam ſermones actionésqe ſuas in poteſtate habebit.

§ 25. Πείρασον, πῶς σοι χωρεῖ] Epict. *l.* 4. *c.* 1. Πείρασόν γ'· οὐκ ἔστιν αἰσχρὰ ἡ πεῖρα. Et *l.* 2. *c.* 19. τὰ πρῶτα ἡσύχαζον· καὶ τὰς ἡμέρας ἐλθμεῖ, ἂς οὐκ ὠρχήθης. καθ' ἡμέραν ἐώθειν ὀρχεῖσθαι νυκτὸς ἐπὶ ἡμέραν· εἶτα παρὰ δύο· εἶτα παρὰ τρεῖς. ἂν δὲ πεντήκοντα παρελίπῃς, ὑπέθυσον τῷ θεῷ. ἡ γὰρ ἕξις ἐκείνη ἐστὶ πρῶτον εἶτα καὶ παντελῶς ἀναιρεῖται. σήμερον οὐκ ἐλυπήθην, διὰ τοῦτο, διὰ τοῦτο οὐ πεπόνηκα· ἀλλὰ πρὸς ἔχω χρωμένων τινῶν ἐρεθιστικῶν. γέγονε, ὅτι κομψῶς σοι δοκεῖ.

Πῶς σοι χωρεῖ] *qomodo qadret.* Xyl. & Caſ. *malim, qomodo procedat, qos progreſſus tecum faciat.* Apud Svidam hiſtoricus: ὃ χωρήσαντων αὐτῷ ἐπὶ Σικελίᾳ πραγμάτων καὶ νῦν. *Cùm res illi ex animi ſententia non procederent:*

Ἀρεσκομένῳ] Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 1.

Ἐκ πολλῶν ἀπομεμοιμένοις] Vide *ad lib.* 7. § 31.

Ἀρκεῖται δὲ τῇ ἡλίᾳ πράξει] Vide *l.* 3. § 6. & *l.* 5. § 34. & *infr.* § 51.

§ 26. Εὐρακας ἐκεῖνα] Antegreſſis ità annectit iſtud Caſ. ut ad vitæ prioris ſeciùs adminiſtratæ experientiam referatur. Ego potiùs monita ſuperiùs data reſpicere opinor: ut *lib.* 3. § 11.

Ἁμαρτάνει πῶς ἑαυτῷ ἁμαρτάνει] Ità *l.* 9. § 4. ὁ ἁμαρτάνων ἑαυτῷ ἁμαρτάνει. & § 38. Εἰ μὴ ἥμαρτεν,

ἥμαρτεν, ἐπεὶ τὸ καλὸν· Itaque, τὸ ἄλλως ἁμάρτημα, ἐπεὶ δεῖ καλλιπεῖν. *ibid.* § 20. Clem. *Strom. l.* 4. ἡ ἀκολασία ἐν ἄλλῳ τινὸς ἂν δοξάζοιτο εἶναι κακὸν, ἢ τῷ ἀκολαστήσοντος.

Ἀπ' ἀρχῆς σοι συγκεδάσμεθα καὶ συμπεπλάσθαι] Vide *supr.* § 10. *l.* 3. § 11. & *infrà* § 34. Apud Lucianum Protesilaus in νεκρικοῖς. Οὐ γὰρ ἐγὼ τούτων ἀπὸ, ἀλλ' ἡ Μοῖρα, καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ὕπνου συμπεπλῶδαι. Ità passim Homer. de Ulysse. *Odyss. α. v.* 16.

Ἀλλ' ὅτε δὴ ὕπνος ἥδε περιπλεύμων ἐνιαυτὸν,
Τῷ ὅ γε ἐπικλώσασκε θεὰ ὀϊκόνδε νέεσθαι.

Apud eundem Telemachus *Odyss. γ. v.* 208.

Ἀλλ' ἔ μοι πίσυνον ἐπίκλωσον θεοὶ ὄλεθρον.

Ulysses *ibid. λ. v.* 138. à Tiresia scisitatur,

——τὸ μὲν δή τι ἐπίκλωσον θεοὶ αὐτῷ.

Eumæus *ibid. π. v.* 64.

Πλαζόμενον· ὡς γάρ οἱ ἐπίκλωσαν τάδε δαίμων.

Alcinous *ibid. θ. v.* 579.

Τὸν ἦ θεοὶ μὲν τεύξαν, ἐπικλώσαντο δ' ὄλεθρον
Ἀνθρώποις, ἵνα ἦσι καὶ ἐσσομένοισιν ἀοιδή.

Achilles denique *Il. ω. v.* 525. quem locum laudat Plut. *de legend. poet. c.* 4. & *c.* 6. & in *consol. ad Apollon.*

Ὡς γὰρ ἐπικλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζώειν ἀχνυμένοις.——

Leo Imper. in *oraculis* apud Jan. Rutgersi. *Var. lect. l.* 5. *c.* 8.

Σπάνιον γὰρ ὀφθεὶς ἐν πόλοις κεκλωσμένον.

Senec. *de benefic. l.* 6. *c.* 23. *Dii in prima illa constitutione, cùm universa disponerent, etiam nostra viderunt, rationémque hominis habuerunt. in nostras utilitates in principio rerum præmissa mens est, & is ordo mundo datus, ut appareat curam nostri non inter ultima habitam.* Idem *de provident. c.* 5. *Fata nos ducunt, & quantum cuique restet, prima nascentium hora disposuit. causa pendet ex causa. privata ac publica longus ordo rerum trahit. non incidunt cuncta, sed veniunt. Olim constitutum est, quid gaudeas, quid fleas. & quamvis magna videatur varietate singulorum vita distingui, summa in unum venit.*

Βεβαχὺς ὁ βίος] Flaccus *serm. l.* 2. *Sat.* 6.

Dum licet, —— vive beatus:
Vive memor quàm sis ævi brevis.——

R. Simeon in Pirke Aboth.

הַיּוֹם קָצָר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה

Dies brevis, & opus multum. Et Ben-Syræ magistro ob ætatem repellenti, *An nescis diem brevem, & opus multum esse?* Drus. in *apophth.* Hippocr. *aphor.* 1. Ὁ μὲν βίος βεβαχὺς ἡ δὲ τέχνη μακρή. Senec. *de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqueritur, quòd in exiguum ævi gignimur, quod hæc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis spatia decurrant; adeò ut exceptis admodum paucis, cæteros in ipso vitæ apparatu vita destituat. Inde ille maximi medicorum exclamatio est; Vitam brevem esse, artem longam.* Et *c.* 16. *Tempus breve est & præceps: multóque fit brevius vitio nostro.* Vide *l.* 5. § 24. Βεβαχὺ καὶ ἀκρεῖον διάστημα. Zeno apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 96. Οὐδενὸς ἡμᾶς ὄντα πίνεδας, ὡς χρόνῳ. Quod Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Μηδενὸς ἡμᾶς ὄντος ἐν ἐνδείᾳ, ὡς χρόνῳ. Βεβαχὺς γὰρ ὄντως ὁ βίος, ἡ δὲ τέχνη μακρά, καὶ μᾶλλον ἡ τὰς τῆς ψυχῆς νόσους ἰάσασθαι δυναμένη. Lucian *de sectis*: χρὴ δὲ μηδένα καιρὸν παρεῖναι, εἰδότας ἀληθὲς τὸ τοῦ Κῶν ἰατροῦ, ὡς ἄρα βεβαχὺς μὲν ὁ βίος, μακρὰ δὲ ἡ τέχνη. καὶ τοι ἐκεῖνος ἰατρικὸς πάντα ταῦτ' ἔλεγεν, ἐυμαθέστερα περὶμαλος. φιλοσοφία δὲ καὶ μακρῷ τῷ χρόνῳ ἀνήφικλος, ὧν μή πάνυ τις ἐγρηγορὼς, ἀτενὲς ἀεὶ καὶ γοργὸν ἀποβλέπων εἰς αὐτὰ. Itaque Philo *de vita contemplat.* Χρόνῳ δ' φείδεσθαι καλὸν· ἐπειδὴ καὶ τὸν ἰατρὸν Ἱπποκράτην, Ὁ μὲν βίος βραχύς· ἡδὲ τέχνη μακρὰ. Seneca *de brev. vit. c.* 32. *Non multum accepit homo temporis, etiamsi totum illud sibi vindicat. Cui licèt nihil facilitate cripi, nihil negligentiâ patiatur excidere, tamen ad immortalium cognitionem nimis mortalis est. & epist.* 48. *Etiamsi multum superesset ætatis, parcè jam dispensandum erat, ut sufficeret necessariis. nunc quæ demcntia est, supervacua discere in tanta temporis egestate?* Allusit ad Zenonis illud superiùs relatum. Et *epist.* 117. *Non tam benignum ac liberale tempus natura nobis dedit, ut aliquid ex illo vacet perdere. Ex hoc tempore tam angusto, & rapido, & nos auferente, quid juvat majorem partem mittere in vanum?* Contrà tamen Methodici (secta ea est medicorum) Galeno referente, *de sectis c.* 6. Τῷ γε βεβαίῳ ἔτι ἐπόντι τὸν βίον, τῷ δὲ τέχνῃ μακρὸν ἐπιπωῶσι· τἀναντίον γὰρ ἅπαν, αὐτῷ μὲν βραχεῖαν εἶ), τὸν δ' βίον μακρόν. Sed & Seneca ipse *de brev. vit. c.* 1. *Non accepimus brevem vitam, sed fecimus: nec inopes ejus, sed prodigi sumus. non exiguum temporis habemus, sed multum perdimus. satis longa vita, & in maximarum rerum consummationem largè data est, si tota bene collocaretur.*

Κρᾶσιν τὸ παρὸν] Vide *ad l.* 2. § 6. & *supr.* § 17. & *l.* 6. § 2. Plinius *epist.* 7. *l.* 3. *Sed tantò magis hoc quicquid est temporis futilis & caduci, si non datur facilis; nam horum materia in aliena manu; nos certè studiis proferamus: & quatenus nobis denegatur diu vivere, relinquamus aliquid quo nos vixisse testemur.* Sen. *epist.* 49. *Infinita est velocitas temporis, quæ magis apparet respicientibus. Nam ad præsentia intentos fallit: adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Punctum est quod vivimus, & adhuc puncto minus. cujus brevitatem aliquando futuram cogitemus. Non solebat mihi tam velox tempus videri; nunc incredibilis cursus apparet: sive quia admoveri lineas sentio, sive quia attendere cepi, & computare damnum meum. Eò magis utique indignor, aliquos ex hoc tempore, quod*

quod ſufficere nec ad neceſſaria quidem poteſt, etiamſi cuſtoditum diligentiſſimè fuerit; in ſupervacua majorem partem erogare. Non vaco ad iſtas ineptias, ingens negotium in manibus eſt. mors me ſegitur, fugit vita. adverſùs hæc me doce aliquid. effice nè ego mortem fugiam, vita me non effugiat. Hoc eſt quod ἐξαγοράζειν τὸν καιρὸν, i. e. *occaſionem, ſive opportunitatem redimere*, dixit Apoſtolus *ad Epheſ. c. 5. v. 16.* Plut. in *pædag.* Στεῖλαι χρὴ τὰς βίους ὅτι. Ζῆν καὶ ὁ παίζειν δοκεῖ. παίζειν dixit, quod Ennius Iphigen. apud Gell. *l. 19. c. 10.* à V. C. Salmaſio *in exercit. Plinian.* reſtitutus;

——*præter propter vitam vivitur.*

Quod Senec. *de brev. vit. c. 9. Perdis hodiernum, quod in manu fortunæ poſitum eſt, diſponis; quod in tua, dimittis.* Ità quod Plaut. Pſeudol. 2. 3.

Certa amittimus, dum incerta appetimus: atque hoc evenit,
In labore atque in dolore ut mors obrepat interim.

Νῆφε ἀνειμένῳ] Julian. Imper. *epiſt. 12.* Ἔστιν ἔξεσιν ἡμῖν, ἀνειμένοις τε καὶ ἀναδιζεσιν, καὶ ἀναδήσαι μὴ ταλαιπωρεῖσθαι. Et Gregor. Naz. *in Baſilium.* Τῷ ἄνεσιν ἐλκυσιν μὴ ποιήσασθαι. hoc eſt, *frontem remittere, non reſolvere. Multum autem intereſt, remittas aliquid, an ſolvas.* Seneca *de tranqil. c. 15.* Itaque Ambroſ. *offic. l. 1. c. 20. Cavendum, nè dum animum relaxare volumus, omnem harmoniam & quaſi concentum ſolvamus.* Et Martin. Dumienſ. *de morib. Sapiens animum babebit, aliquando remiſſum, nunquam ſolutum.* Valer. Max. *l. 8. c. 8. Otium induſtriæ ſubnecti debet, non quo evaneſcat virtus, ſed quo recrectur.* Et Cicer. *Offic. l. 2. Ludendi modus quidam retinendus eſt, ut nè nimis omnia profundamus, elatique voluptate in turpitudinem dilabamur.* Quod de Muſica præcipiebat Pratinas,

Μὴ σώιτονον λάκα, μήτ' ἀνειμένον.
Intenſior nec eſto, nec ſolutior.

Ἀνειμένῳ] Vide *ad l. 5. § 1.* Senec. *de tranq. c. 15. Danda eſt remiſſio animis: nec in eadem intenſione æqualiter retinenda mens, ſed ad jocos revocanda. meliores acriorésque requieti ſurgent. ut fertilibus agris non eſt imperandum; citò enim exhauriet illos nunquam intermiſſa fœcunditas: ità animorum impetus aſſiduus labor frangit; vires recipient paulùm reſoluti & remiſſi. naſcitur enim ex aſſiduitate laborum, animorum hebetatio quædam & languor.* Ariſtot. *ethic. l. 10. c. 4.* Πάντα τὰ ἀνθρώπεια ἀδυνατεῖ σωιχῶς ἐνεργεῖν. Ovid. *epiſt. 4.*

Quod caret alterna requie, durabile non eſt:
Hæc reparat vires, membraque feſſa levat.

Itaque ſapientis eſſe, remittere interdum aciem rebus gerendis intentam. Avg. *de Muſic. l. 2. c. 14.* Sicidem ut Naſo *Ponti l. 1. el. 5.*

Otia corpus alunt, animus quoque paſcitur illis:
Immodicus contrà carpit utrumque labor.

Et Stat. *Sylv. l. 4.*

——*vires inſtigat, alitque*
Tempeſtiva quies: major poſt otia virtus.

Hinc de *arcu lyrâque* imago illa tantopere celebrata. Dio in œconom. apud Stob. *tom. 2. tit. 62.* Αἱ ἀνέσεις παραπλήσιαί πώς εἰσι τῷ τόξῳ, καὶ λύρᾳ, καὶ ἀνθρώπῳ, ἀκμάζει δὲ ἀναπαύσεως. *Ibid. tit. 3.* Socrates Ὁ βίος, ὥσπερ ὄργανον, ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει ἁρμοττόμενος, ἡδὺς γίνεται. Democritus apud Anton. *meliſſ. l. 2. c. 45.* Ὥσπερ τὸ ὄργανον ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν λαμβάνον, ἡδὺ γίνεται. ὕτω καὶ ὁ βίος. qod idem Plutarcho tribuit Maxim. *collectan. c. 32.* Verùm in *collectaneis* illis avtorum nomina ſæpius permutata, confuſa, depravata deprehendas. Plutarch. *in Pædag.* Ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ ἀναδίωσιν δηρήκει. καὶ ἡ ἀνάπαυσις τῶν πόνων ἄρτυμά ἐστι. (id quod idem in *Lycurg.* Παιδιὰ πόνοις ἥδυσμα. qo eodem ſchemate uſus eſt & Ariſtot. *ethic. l. 9. c. 10.*) καὶ τὰ τόξα, καὶ τὰς λύρας ἀνίεμεν, ἵνα ἐπιτείναι δυνώμεθα. κἀθόλου ἡ σύζεσις, σῶμα μὲν, εὐδεία καὶ πλησίασις, ψυχὴν δὲ ἄνεσις καὶ πόνος. Amaſis apud Herodot. *l. 7.* Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπὰν μὲν δέωνται χρῆσθαι, ἐντανύουσι· ἐπὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐκτεταμένα εἴη, ἐπιρρηγείη ἄν· ὥστε ἐς τὸ δέον ἐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρᾶσθαι. ὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπῳ κατάστασις, εἰ ἐθέλοι κηλεαυτοῦ ἀζεσθαι ἀεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίδιον τὸ μέρος ἑαυτοῦ ἀνίεναι, λάθοι ἂν ἔνδον μανεὶς ἢ ἐπόπληκτος γενόμενος. Gregor. Naz. *poſt redit. ex agro:* Ἔιωθα πως πρὸς πόνους ἀεὶ τοὺς τοιούτους διαλύειν ἀνέσεσιν. ἐπεὶ μηδὲ ῥυθμὸς φέρει τὸ σώφρονον ἀεὶ τεῖνον· καὶ δεῖταί τι μικρὸν τῆς γλυφίδος ἐκλύσεως, εἰ μέλλοι τὸ δόκιμον πάλιν, καὶ μὴ ἄχρηστος ἔσεσθαι τῇ πέξει, μηδὲ ἀνόνητος εἰς καιρὸν χρήσεως. Naſo *epiſt. 4.*

Arcum ni ceſſes tendere, mollis erit.

Æſopus Phædri *l. 3. fab. 53.*

Citò rumpis arcum, ſemper ſi tenſum habueris:
At ſi laxâris, cùm voles, erit utilis.
Sic luſus animo debet aliquando dari,
Ad cogitandum melior ut redeat tibi.

De Joanne Evangeliſta gemina his referunt Abraham Abbas apud Joan. Caſſian. *collat. 24. c. 21.* Thom. Aqin. *ſum. p. 2². 2æ. q. 168. a. 2.* & Hen. Herp. *ſpecul. aur. in præcept. 3. ſerm. 2.* ſed & de Antonio Eremitâ baliſtæ exemplum eodem trahente, Antonin. *ſum. 2. par. 2. tit. 1. c. 23. § 1.* & Gvil. Pepin. *de confeſſ. tract. 2. par. 3. c. 6.* ex *Vitis patrum.* Quod autem ex adverſo, Plut. *de ſene polit.* Τόξον μὲν ἐπιτεινόμενον ῥήγνυται. ψυχὴ δὲ ἀνειμένη. Unde de Theophraſto Laërt. *lib. 5.*

Ῥήγνυς σοφὸς τόξον ἀνειμένον.

hoc eſt, ut Publius Syrus:

Arcum intenſio frangit: animum remiſſio.

id de ſolutiore illa remiſſione capiendum eſt, quam vitandam cavendámque hîc Marcus monet

§ 27. Ἥτοι

§ 27. Ἤτοι κόσμῳ διατετυ[πωμένῳ]] Vide infr. § 45. & l. 2. § 3. Plin. hist. nat. l. 2. c. 4. Κόσμον Graci nomine ornamenti appellaverunt, eum nos à perfecta absolutâque elegantia, mundum. nihil enim omnium rerum melius est mundo, nihil præstabilius, nihil pulcrius. utpote in quo universa ità constituta sunt, ut neque ad usum meliora esse potuerint, neque ad speciem pulcriora. Cicero de Nat. Deor. l. 2. & Senec. ad Helv. c. 8. Mundo nihil neque majus, neque ornatius, rerum natura genuit. Autor de Mund. c. 2. Κόσμος μὲν ἔν ἐστι σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις φυσικῶν φύσιν· λέγεται δὲ καὶ ἕτερος κόσμος, ἡ τοῦ ὅλων τάξις τε καὶ διακόσμησις ὑπὸ θεοῦ τε καὶ διὰ θεὸν φυλαττομένη. & Eustath. ad Il. a'. Κόσμος ἡ τάξις ἐν τῷ κοσμῷ. ἀφ' ἧς καὶ ὁ πάντων ἁπλῶς κόσμος, ὅτι αὐτὸν εὐτάκτως ἡ θεότης ἔταξεν. Apul. de mund. Mundus est ordinata ordinatio, Dei munere. & rursus: Quid mundo præstantius? Lauda, quam putas speciem: portio à te laudabitur mundi. admirare quam voles temperantiam, ordinationem, figuram. hic & per hunc illud quodcunque est, invenietur esse laudandum. nam qid, oro te, ornatum atque ordinatum videri potest, quod non ab ipsius exemplo imitatura sit ratio? unde κόσμος Græcè nomen accepit. Tertull. apolog. c. 17. Quod colimus, Deus unus est, qi totam molem istam cum omni instrumento elementorum, corporum, spiritum, verbo, qo jussit, ratione, qâ disposuit, virtute, qâ potuit, de nihilo expressit, in ornamentum majestatis suæ: Unde & Græci nomen mundo κόσμον accommodaverunt. Greg. Naz. de pace 1. Κόσμος τε ὅτι ἕτερ λέγεται καὶ κάλλος ἀπόρρητον.

Ἡ κυκλοῦν] Cinnus. Ità l. 6. § 10. Ἤτοι κυκλοῦν καὶ ἀντιμιμουμένη, καὶ σχεδιασμός. qibus verbis κυκλοῦν qid velit, explicat. & l. 9. § 39. κυκλοῦν καὶ σχεδιασμός.

Συμπεφορημένῳ μὲν, ἀλλὰ κόσμος] Vide Heraclitum infrà.

Ἐν σοὶ μέν τις κόσμος] in te scil. qi es μικρὸς κόσμος τις. (qomodo τὸν σμικρὸν κόσμον, τὸν ἄνθρωπον dixit Clem. Alex. in hortator. & Mundi instar habere fabricam humani corporis, Ambros. hexam. l. 6. c. 9.) & majoris illius imaginem gerit. Macrob. in somn. Scip. lib. 1. c. 12. Ideò physici Mundum magnum hominem, & hominem brevem mundum esse dixerunt. Si est ergò, inqit. in te fabricâque tui ordinata rerum dispositio, in mundo ipso multò magis. Siqidem, ut Tertull. de resurr. carn. c. 30. Etsi figmentum veritatis in imagine est, imago ipsa in veritate est sui; necesse est esse priùs sibi, qàm alii configuretur. de vacuo similitudo non competit; de nullo parabola non convenit. Idem adv. Hermogen. c. 40. Confusa res erat, nunc verò composita est. & vis ex compositis incomposita præberi? nulla res speculum est alterius non cœqalis. nemo se apud tonsorem pro homine nullum inspexit: nisi si, qi putat in hac extructione mundi dispositâ jam & comptâ, informem & incultam materiam respondere. qid hodie deforme in mundo? qid retrò speciatum in materia; ut speculum sit mundus materiæ? cùm ornamenti nomine sit penes Græcos Mundus, qomodò invornatæ materiæ imaginem referi? Nec materiæ certè mundus imago esse poterit, si compositus ille & exornatus, confusa verò & inornata ista; nec homo mundi, si in homine ordinata partium membrorúmqe dispositio, in mundi compage nullo ordine legéve certâ disposita, sed commissa commistâque temerè universa. Qanqam mundum non minorem, sed majorem imaginis divinæ ratione havd absurdè prorsùs dixit Gregor. Naz. in Pasch. τὸν ἄνθρωπον ὁ Δημιουργὸς, οἷόν τινα κόσμον ἕτερον ἐν μικρῷ μέγαν ὅπη γῆς ἔστησε. At verò Synes. de provident. 1. non hominem tantùm integrum, sed caput hominis ipsum mundum minorem indigetat, in qo mens tanqam numen qoddam resideat. Ἄνω μὲν ἐν ἀκρίοις, κάτω δὲ κεφαλαὶ σφαιροειδεῖς διηλάδησαν, ἵν' εἶεν ἴκμοι ψυχῶν ἐν κόσμῳ κόσμοι μικροί. Respexit, opinor, id qod in philosophor. placitis Plutarchi nomine evulgatis, l. 4. c. 21. Stoicis perperam tribuitur; τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ, ὅπερ ἐν κόσμῳ, νοητικὸν ἐν τῇ παντέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ. Qod avtem ille de capite, de corde Avson. monosyll.

Cor vegetum mundi instar habens.—

Vide supr. ad § 3. Qomodò avtem Marcus istîc illos perstringit, qi qem in semetipsis agnoscunt ordinem, ornatum, eundem mundo, cujus & ipsi sunt partes, negant: pari modo & Epicuri sectatores Senec. præfat. qæst. nat. l. 1. hoc ipso notat nomine, qòd cùm animum putent esse sibi ipsis, eúmqe providum & singula dispensantem, universum interim, in qo & ipsi sunt, expers esse consilii ac temerè ferri contendunt. Vide ad l. 2. § 11.

Ἐν ᾧ πατρὶ ἀκοσμία;] Nihil minús. Avtor de mundo. Κόσμον δ' ἐτύμως τὸ σύμπαν, ἀλλ' οὐκ ἀκοσμίαν ὀνομάσαις ἄν. Reverâ, ut Plut. de anim. gener. Ἀκοσμία δ' ἦν πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως. Erant siqidem primò omnia, ut Moses l. 1. c. 1. v. 2. תֹהוּ וָבֹהוּ id est, ut Naso Metam. l. 1.

—rudis indigestâque moles.

Nec qicqam nisi pondus iners, congestâque eodem
Non bene junctarum discordia semina rerum.

Verùm hanc Deus (is est melior potiórqe natura illa) litem diremit, molem discrevit: κατενεῦσεν κόσμου ἡ περὶ ἀκοσμίᾳ ἐλάμβανεν. ut Gregor. Naz. περὶ εὐταξίας. Atqe hoc est qod Anaxagoras apud Laërt. lib. 2. Πάντα χρήματα ἦν ὁμοῦ. ἔπειτα νοῦς ἐλθὼν, αὐτὰ διεκόσμησε. Sive ut Timon in Sillis;

Πάντα συνεσφίκωσεν ὁμοῦ τίλαφα[ξ]βίᾳ θεόδιν.

Et apud Hermiam in Diasyrl. Ἀρχὴ πάντων ὁ ὑλικὸς καὶ ἄτοπος καὶ ἀσχημάτιστος ὅλων· καὶ παρέχει τάξιν τοῖς ἀτάκτοις, καὶ κίνησιν τοῖς ἀκινήτοις, καὶ διάκρισιν

χρισιν τῆς μεμιγμένοις, καὶ κόσμον τῆς ἀκόσμως. Demonax Cynicus (referente Luciano in *vita ejusdem.* & Antonios, *meliß. l. 2. c. 76.*) differentibus qibusdam de mundi anima ac figura, Ὑμεῖς, inqit, ἀεὶ τὸν κόσμον πολυπραγμονεῖτε, ἀεὶ δ' ἧττον ἀκοσμίας ἑαυτοὺς φροντίζετε. Indè argumentum arripuit Dio, qo Dionyſium ad virtutis ſtudium impelleret, ὅπως διακοσμηθεὶς τὸ ἦθος εἰς ἀρετὴν λόγων, καὶ πρὸς τὸ θειότερον ἀφομοιωθεὶς παράδειγμα τῶν ὄντων καὶ κάλλιστον, ᾧ τὸ πᾶν ἡγεμὼν πειθόμενον, ἐξ ἀκοσμίας κόσμον ἔδει, πολλῶν μὲν εὐδαιμονίαν ἑαυτῷ μηχανήσηται, πολλῶν δὲ τοῖς πολίταις, ᾗ δύνηται βασιλεὺς ἐν τυράννοις. Plut. *Dion.*

Διακοσμιῶν καὶ διακοσμιῶν] Vocem harum priorem Lugd. omiſit. qo id conſilio incertum mihi. Sen. *qæſt. nat. l. 7. c. 27. Tota hujus mundi concordia ex diſcordibus conſtat.* Et *epiſt. 107. Contrariis rerum æternitas conſtat.* Heraclitus apud Ariſtotelem *Eth. c. l. 8. c. 1.* Τὸ ἀντίξουν συμφέρον καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν. Idémqe apud Avtorem *libri de mundo c. 5.* Συνάψεως ἅπαντα καὶ ἑνὸς ἅπαντα. συμφερόμενον καὶ διαφερόμενον· σωζόμενον καὶ διᾴδον· καὶ ἐκ πάντων ἕν, καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα. Et ex eodem Apuleius: *Sic totius mundi ſuorum inſtantia initiorum inter ſe impares conventus, pari nec diſcordante conſenſu Natura veluti Muſicam temperavit. namqe uvidis arida, & glacialibus flammida, velocibus pigra, directis obliqa, confudit; unúmqe ex omnibus, & ex uno omnia, juxta Heraclitum conſtituit,* &c. Qod & Avtor idem *ibidem* variis à re poſitica, pictura, muſica, grammatica imaginibus illuſtrat. Τοῦτο πολιτικῆς ὁμονοίας τὸ θαυμασιώτατον, ὅτι ἐκ πολλῶν μίαν, καὶ ὁμοίαν ἐξ ἀνομοίων ἀποτελεῖ διάθεσιν, ὑπὸ λογισμῷ καὶ πάσαν φύσιν καὶ τύχην. ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται, καὶ ἐκ τούτων ἀποτελεῖν τὸ σύμφωνον, ὃν ἐκ τῶν ὁμοίων. ὥσπερ ἁμίλλη τὸ ἄῤῥεν σωπήσαγε πρὸς τὸ θῆλυ, καὶ ὑπ' ἐκείνου πρὸς τὸ ὁμόφυλον· καὶ τῶν φερομένων ὁμόνοιαν διὰ τῆς ἐναντίας σωθῆναι, καὶ διὰ τῶν ὁμοίων. ἔοικε δὲ καὶ ἡ τέχνη τῇ φύσει μιμεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν. ζωγραφία μὲν γὰρ, λευκῶν τε καὶ μελάνων, ὠχρῶντε καὶ ἐρυθρῶν χρωμάτων ἐναρμοσαμένη φύσεις, τὰς εἰκόνας τοῖς πρόσωποις ἀπετέλεσε συμφώνους. μουσικὴ δὲ, ὀξεῖς ἅμα καὶ βαρεῖς, μακρούς τε καὶ βραχεῖς φθόγγους μίξασα, ἐκ διαφορᾶς φωνῶν μίαν ἀπετέλεσεν ἁρμονίαν· γραμματικὴ δὲ, ἐκ φωνηέντων καὶ ἀφώνων γραμμάτων κράσιν ποιησαμένη, τῇ ἄλλῃ τέχνῃ ἀπ' αὐτῆς συνεκέρασε. ὅτως ἂν καὶ ἡμῖν ὅλων σύστασιν διὰ τῆς ἐναντιωτάτων φύσεων κράσεως μία διεκόσμησεν ἁρμονία. ξηρὸν καὶ ὑγρὸν, θερμὸν καὶ ψυχρὸν, βαρεῖ τε κοῦφον μιγὲν, καὶ ὑγρὸν φέρεσθαι, τὸ ὅλον διεκόσμησε μία διὰ πάντων διήκουσα ἁρμονία, ἐκ τῶν ἀμίκτων καὶ ἑτερογενῶν τὸν σύμπαντα κόσμον συμμιγνύουσα, τάς τε ἐναντιωτάτας ἐν αὐτῷ φύσεις ἀλλήλαις ἀναλήσασα ὁμολογῆσαι, καὶ ἐκ τούτων μηχανησαμένη τὸ παντὸς σωτηρίαν. Qx Latinè ab Apuleio verſa vide *ad l. 7. § 48.* Syneſ. *de inſomn.* Ἔστι πως ὡς ἐν συγγενείᾳ τοῖς μέρεσι καὶ ὁμοφυὲς. ἓν γάρ ἐστιν ὁ κόσμος τὸ ἁπλῶς ἕν, ἀλλὰ τὸ ἐκ πολλῶν ἕν· καὶ ἔστιν ἐν αὐτῷ μέρη μέρεσι πρεσβύτερα καὶ μαχόμενα, καὶ τῆς κάτω αὐτῆς εἰς τὸ τῶν ἄνω ὁμοίωσιν συμφωνούσης, ὥσπερ ἡ λύρα σύστημα φθόγγων ἔχουσα ἀπηχῶν τε καὶ συμφώνων· τὸ δ' ἐξ ἀνομοίων ἕν, ἁρμονία καὶ λύρης καὶ κόσμου. Plut. *de amic. multit.* Ἡ αὐτὴ ἁρμονὶς καὶ φόρμιγγος ἁρμονία δ' ἀπηχούντων ἐστὶ τὸ σύμφωνον. Tertull. *apologet. c. 48.* [*Divina*] *ratio univerſitatem ex diverſitate compoſuit, ut omnia æmulis ſubſtantiis ſub unitate conſtarent, ex vacuo & ſolido, ex animali & inanimali, ex comprehenſibili & incomprehenſibili, ex luce & tenebris, ex ipſa vita & morte.* Et *de pallio c. 2. Mundus iſte ex diverſis ſubſtantiis officiisqe conſtat. diverſa in unum; ex demutatione diverſa ſunt. denique diverſitatis diſcordiam vices fœderant. ità mutando mundus eſt, qi ex diverſitatibus corporatus, & vicibus temperatus.* Ità eſt *rerum omnium*, utì idem mox *ibidem, diſtincta confuſio.* Gregor. Naz. *in Julian.* 1. Πάντα φιλεῖ, καὶ συνάδει, καὶ τὸ φῶς τοῦτο κόσμον ἕνα ἐκ πλειόνων πεποίηκε.

Καὶ συμπαθῶν] Ità *l. 6. § 37.* φίλα ἀλλήλοις, καὶ σύμπνοιαν ἔχοντα. Manil. *Aſtron. l. 2.*

Totúmqe alterno conſenſu vivere mundum.

De corpore humano pariter Hippocrates *de aliment.* Ξύῤῥοια μία. ξύμπνοια μία. ξυμπαθέα καὶ ὅλα μᾶλλον πάντα. de qo videatur Galen. *de facult. nat. l. 1. c. 5. & l. 3. c. . de differ. ſebr. l. 2. de uſu pulſ. l. 1. de cauſs. pulſ. l. 2. & de uſu part. l. 1.* Vide *infr. § 42.* Apud Sextum Empir. *adv. Phyſic. l. 1. c. 2.* Philoſophi qidam: Ἐπεὶ γὰρ ὁ κόσμος σῶμά ἐστιν, ὅπερ ἡνωμένον ἐστὶ σῶμα, ἢ ἐκ τῶν συναπτομένων, ἢ ἐκ διεζευγμένων· ἔστι δὲ ἐκ συναπτομένων, ἔστι ἐκ διεζευγμένων, ὡς δείκνυσθαι ἐκ τῶν ἑξῆς αὐτὸν συμπαθείων, ἐξ ὧν συμβαίνει, ἅπερ ἡνωμένον ἢ σῶμα καθέστηκεν ὁ κόσμος. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἐκ συναπτομένων ἢ διεζευγμένων, ἃ συμπάσχει τὰ μέρη ἀλλήλοις· ἐπὶ δὲ τῶν ἡνωμένων συμπάθειά τις ἐστὶ· ἡνωμένον πέφυκε ἐστὶ σῶμα ὁ κόσμος.

§ 28. Μέλαν ἦθος] Ad *ſectionem 18.* pertinere iſta olim ariolabar, unde librariorum culpa ſubducta fuiſſent: à Marco verò interpretamenti loco ſubjuncta qibus ſcil. explicatum ibat, qid μέλαν & ἦθος nomine deſignarum vellet, utpote qod latiùs ibi ſumeret, qàm uſus vulgaris pateretur, avt qàm Agatho, à qo ipſe mutuarus eſſet, uſurpaverat. qomodo *tyranni* nomen Seneca de *animo impotenti, cupido, delicato, epiſt. 114.* Vide *ad § 25.* Sed & *nigri* vocabulum hoc ipſum, *epiſt. 48. Per iſtud* (nugas tricásqe dixerat) *philoſophiæ ſunt nigræ & turpes, infamésqe, etiam ad album ſedentibus, exceptiones.* Ità Xylander exiſtimavit, qm verterit, *Mores nigri vocantur mores effeminati,* &c. Verùm

rùm fieri poſſe, quod & aliis placuiſſe video, ut μελιχλῶ integram iſta conficiant, qâ Marcus ſcil. *mores* varios ſive diſpoſitiones atque ingenia recenſuerit, quos ſtylo ſuo perſtringeret, vitandosque moneret; *nigros* ſcil. *effœminatos, præfractos, belluinos*, &c. Sicut autem *candor* pro *ingenuitate* & *ſynceritate*; & *mores candidi* pro *ingenuis, ſynceris, integris, benignis, benevolis*. Ovid. *triſt. l. 3 eleg. 6.*

Qige eſt in charis animi tibi candor amicis.

Idémque *Pont. l. 4. el. 14.*

Tam felix utinam, quàm pectore candidus, eſſem.

& alibi. —*ſed ſunt tua pectora laſte,*
Et non calcatâ candidiora nive.

Horat. *epod. 11.*

Contráque lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium.

& *epiſt. 4.*

Albi noſtrorum ſermonum candide judex.

& *Satyr. 5.*

—*animæ, quales neque candidiores*
Terra tulit.—

Ità *mores nigri*, pro *malignis, improbis, malevolis* dicti. Salsè Solon, apud Laert. *l. 1.*

Πεπυλαγμένος ἀνδρὶ ἔοικε,
Ὅστις μὴ κρυερῶν ἔχθος ἔχῃ
Κερδέων, φαιδρῷ προσιὼν προσιόντι,
Γλώσσῃ δὲ ἰθὺ διώκοντι
Ἐκ μελάνης φρενὸς ἐχθρὰ
Τὴν νόον κεύθοντι δόλον,
Abſtinet ille homini, qui
Abſtinet ne geſtet enſem
Corde, viſus dum te amico
Intuetur, & biſulcâ
Blandâ promit dicta linguâ
Mente abintus nigricante.

Horat. *ſerm. l. 1. Sat. 4.*

—*abſentem qi rodit amicum,*
Qi non defendit alio culpante, ſolutos
Qi captat riſus hominum, famámque dicacis,
Fingere qi non viſa poteſt, commiſſa tacere
Qi nequit, hic niger eſt.—

Et mox:

Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur,
Infeſto nigris.—

Et rurſus ubi hominem induxit, ità amicum prædicantem, ut tamen interim rectè ſubdolóque notum illi aliqua affigat;

—*hic nigræ ſuccus loliginis, hæc eſt*
Æruginoſa mera.—

De Sexto Clodio Cic. *pro Cæcin.* *Nec minùs niger, nec minùs conſidens, quàm ille Tœcupianus Phormio.* Pindarum tamen *in Pythiis od. 4.* φρένας λάβρους, ſive *alba præcordia*, pro *fatuis ſtolidisque* poſuiſſe monet Hadr. Jun. *cent. 3. adag. 32.* qi fallitur tamen, quod φρένας μελαίνας, ſive *nigra præcordia*, pro *prudentiæ* argumento haberi opinatur, ubi Homerus eas Hectori tribuit, *Il. ρ. v. 83.* cùm *fortitudinis* ſint potiùs. neque enim ille, ſed iſte eſt Hectoris laus. Indè proverb. ὑπὲρ λευκῆς ἀνδρῶν ὄρνιθος. *Candidorum virorum nullus eſt uſus.* qaſi imbelles illi plerumque ac inutiles ſint. qalis Nireus,

—ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν,
Ἀλλ' ἀλαπαδνὸς ἦεν— *Il. β. v. 673.*

& Paris, cui ſcil. —καλὸν
Εἶδος ἔπ', ἀλλ' οὐκ ἦν μιγῆναι φρεσὶν ἀφνειῇ τε καὶ ἀλκῇ. *Il. γ. v. 45.*

Πεπιεσμένος] ἦθος, *mores præduri, præfracti, rigidi, refractorii.* Ità Sophocl. *Ajac. Lorar.*

—πεπιεσμένοις φρένες.

i.e. αἱ ἄγαν σκληραί. *Schol.* à *ferro* tranſlatum tragicus ipſe innuit, ubi mox ſubjungit,

—ὃς ἀκαρίσιον,
Βαθὺν ἐλήλεγξε ὡς.

Et in *Antigan.* ubi ingeniorum iſtiuſmodi exitum edocet:

Ἀλλ' ἴσθι τοι, τὰ σκληρ' ἄγαν φρονήματα
Πίπτει μάλιστα· καὶ τὸν ἐγκρατέστατον
Σίδηρον ἐκλῦον ἐκ πυρὸς θερμαινόμενον,
Θραυσθέντα καὶ ῥαγέντα πλεῖστ' ἂν εἰσίδοις.
Præfractis at animis plurimum, ſcias velim,
Cadere aſſolent: & ipſa vis ferri ignea
Exacta flammis rigidi & intractabilis,
Diſcedit itâ fere, & in partes abit. Grot.

qanqam & de qibusvis rebus uſurpatur, qæ ſic exaruerunt, ut præduræ fiant. παρὰ τὸ σκέλλειν. Poſſunt & σκληρὸς ἀπὸ τοῦ *mores difficiles, moleſti* & *morosi* dici. Siquidem σκληρὸς Heſychio, non σκληρὸς tantùm, ſed & συνεσταλμένος exponitur. Ità Theophr. *de cauſſ. l. 2. c. 4.* ὁ πεφυκὼς σκληρὸς ἀνὴρ cui opponitur, Ὁ εὐκράδιος καὶ μαλακός, *ibid.* & *c. 2.* & Hippocr. *de Ulcer.* Φάρμακα πεπιεσμένα· *medicamenta moleſta & aſpera.* ſive λεῖα καὶ ἐρεθίζοντα φορεῖν. uti Galen. explicat, *ad Glauc. l. 2.* & Philochorus apud Athen. *l. 14.* καύματα πεπιεσμένα, *æſtus ardoréſque graves & moleſti.* Cæterùm apud Menandrum à Stobæo *tom. 2. tit. 96.* repræſentatum, πεπιεσμένως ὀργίζειν, non eſt *agrè ferre*, quod cl. Caſavb. cenſuit, nec *agrè*, quod Geſnerus reddidit, ſed *obſtinatè* potiùs, ex priore vocabuli uſu, & *infracto* adverſùs fortunam animo, quod & Grotius adverſit, & ipſa Comici dictio docet, ſi ponatur integra. ea enim ſic habet:

Πρὸς ἅπαντα δεινὸν ὁ πόνος δεῖ πράγματα,
Καὶ παῖδας αὐτὸν καταφρονεῖν οὐ καταμαθόντα.
Ὁ δὲ μετρίως πεφυκὼς, πεπιεσμένως
Mens timida ſemper pauperi eſto atque omnibus
Se ſuſpicatur eſſe deſpicatui.
At eorum res ſunt, Lampria, meliuſculæ,
Animo obſtinatiore perdurant mala. Grot.

Θηλειώδης, βοσκημάτωδες] Vide *ad l. 5. § 11.*

Παιδαριώδης] *Viris quoque puerilia ac muliebria ingenia ſunt.* Senec. *de ira l. 1. c. 16.*

§ 29. Ξέ-

§ 29. Ξένῳ κόσμῳ] qia τὰ κόσμια ξένα ipſi videntur. *infr.* § 46. Vide & *l.* 8. § 15. & *l.* 12. § 1. & 13. *Peregrini* enim videtur eſſe, qæ civitatis, in qa agit, ſint ſolennia, ignorare. Huc illud Luc. *c.* 24. *v.* 18. Σὺ μόνος παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ; Itaqꝫ & Petrus Apoſt. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. pios perſecutionem à mundanis perpeſſos, (cùm ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξειν, i. e. *in mundo* atqe à mundo, qi ipſos odio habiturus ſit, *afflictos fore* Dominus ipſe præmonuerit, in *Evangelio* Joan. *c.* 15. *v.* 18. & *c.* 16. *v.* 33.) vetat ξενίζεσθαι τῇ ἐν αὐτοῖς πυρώσει πρὸς πειρασμὸν γινομένῃ, ὡς ξένου αὐτοῖς συμβαίνοντος. Itaqꝫ hac in parte, prout Marcus iſtic, non vult Chriſtianos eſſe ξένους κόσμῳ. Alioqi ξένοι κόσμῳ καὶ παρεπίδημοι, *peregrini & inquilini mundi* iſtius, qoad vitæ rationem & inſtitutum, prædicantur pii omnes, idqe illis laudi ducitur. Avtor *ad Hebr. c.* 11. *v.* 13. & Petr. idem *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 11. Joan. Chryſoſt. in *epiſt. ad Hebr. orat.* 24. Ἡ φρόνησις ἀρετὴ, καὶ ἡ πᾶσα ἀρετὴ, τὸ ξένον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ παρεπίδημον, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τὰ ἐνταῦθα πράγματα, ἀλλ' ἀπηρτῆσθαι αὐτῶν, ὡς ἂν ξένον. vel ut alii, ὥσπερ ξένον.

Φυγὰς] Δραπέτης idem *l.* 10. § 25. Philo *allegor. l.* 2. φυγὰς ὁ φαῦλος. *fugitivus vitioſus* qivis.

Τυφλὸς, ὁ καλαμῶν τῷ νοερῷ ὄμματι] i. e. τοῖς τῆς καρδίας ὀφθαλμοῖς. ut Pavlus *ad Eph. c.* 1. *v.* 18. ſive τῷ νοὶ πνεύματος. ut idem *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 4. Ità Petrus, *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 9. τυφλὸς ὢν καὶ μυωπάζων. Unde diverbium Domino Chriſto uſurpatum; Matth. *c.* 15. *v.* 14. Ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. Et Pavlo *ad Rom. c.* 2. *v.* 19. τυφλῶν ὁδηγός. Et Angelo Eccleſiæ Laodicenæ Dominus Joannis *Apoc. c.* 3. *v.* 17. Οὐκ οἶδας ὅτι τυφλὸς εἶ. Vide *ſuprà ad l.* 2. § 14. Sophocles *Oedip. rege.*

Τυφλὸς τά τ' ὦτα, τόν τε νοῦν, τά τ' ὄμματα.
Mentémque & aures cæcus eſt, & lumina.

Τῷ νοερῷ ὄμματι] Avtor *de mund. c.* 1. Ἡ γοῦν ψυχὴ διὰ φιλοσοφίας λαβοῦσα ἡγεμόνα τὸν νοῦν, καὶ θείῳ ψυχῆς ὄμματι τὰ θεῖα καλλαβοῦσα, &c. Vide *ad l.* 3. § 15.

Πτωχός] Ità de Eccleſiæ Laodicenæ Angelo, *Apoc. c.* 3. *v.* 18. πτωχὸς, καὶ τυφλὸς. *mendicus & cæcus.*

Ὁ ἐνδεὴς ἑτέρου] Vide *l.* 3. § 5. & *l.* 9. § 6. & *l.* 11. § 1. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 8. Εἰ μέ τις βλάψαι θυμώσεται, ἐγὼ οὐδὲν πάσχω· εἰ ἄλλον πειράσεται ἵνα με ὠφελήσῃ, ἐγὼ οὐδὲν εἰμί. *Si me qis lædere poteſt; nihil ago; ſi alterius opem expecto, qi me juvet; nihil ſum ego.*

Ἀπόσπασμα κόσμου] Ità *l.* 2. § 16. ἀπόσπασμα καὶ μόριον τοῦ κόσμου.

Ἐκείνη γὰρ φύσει τοῦτο, ἢ καὶ σὺ ὄντως] Ità *l.* 12. § 1. Σοὶ γὰρ αὐτὸ ἡ φύσις ἔφερε, καὶ σὺ τούτῳ. τοῦτο, cum τοῖς συμβαίνουσι priùs dixiſſet. tranſitio á numero ad numerum, plurali ad ſingularem: ſicut vice verſâ ab hoc ad illum *l.* 2. § 4. Ità Placo *Hipp.* Καὶ πῶς ἐν οἷς ἐκόντες ἀδικοῦντες, καὶ ἐκόντες ἐπιβουλεύσαντες, καὶ κακὰ ἐργασάμενοι, βελτίους ἂν εἶεν σφῶν ἀκόντων, οἷς πολλὴ δοκεῖ συγγνώμη εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδώς τις ἀδικήσῃ, ἢ ἀβίωτα, ἢ ἄλλο τι κακὸν πάθῃ. Pavlus *ad Cor. epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 1. Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. Sic & *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. Ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Saluſt. in Catilin. *Interea ſervitia repudiabat, cujus rei initio ad eum magnæ copiæ concurrebant.* Terent. *Eunuch.* 2. 1.

Adeúne homines immutarier ex amore, ut non cognoſcas eundem eſſe?

Idem. *Cujus maximè mos eſt conſimilis veſtrûm, ibi ſe ad vos applicans.*

Plavt. *Pſeud.* 3. 2.

Si qò hic gradietur, pariter progrediminor.
Manum ſi protollet, pariter proferto manum.

Uſum hujus enallages, qi & Hebræis familiaris (de qo videantur Fr. Jun. *ad Proverb. c.* 13. *v.* 1. & Jo. Druſ. *qæſt. l.* 3. *c.* 33.) in diſtributionibus ſolennem, monet M. Seneca *Suaſor.* 2. qi ubi Corn. Severi illud de militibus Romanis lavdaverat,

—ſtratiqe per herbam,
Hic meus eſt, dixere, dies. —

Illud, inqit, *Porcellus Grammaticus arguebat in hoc verſu, tanqam ſolæciſmum, qòd cùm plures induxiſſet, diceret, Hic meus eſt dies, non, Dies hic eſt noſter. & in ſententia optima accuſabat id qod erat optimum. —nam qaſi proverbii loco eſt; Hic dies meus eſt. & cùm ad ſenſum retuleris, nè Grammaticorum qidem calumnia habebit locum. dixerunt enim, non omnes ſimul, ſed ſinguli ex his, Hic meus eſt dies.* Nec ſecùs in *Hiſtoria* ſacra *Reg. l.* 4. *c.* 5. *v.* 13. de Naomane, *Allocuti ſunt eum ſervi ejus, dicentes, Pater mi*, &c. i. e. horum qaſi ſeorſum ſinguli. Sic hoc loco τοῦτο. i. e. τούτων ἕν' συμβαινόντων ἕκαστον. Sed de iſtis alibi fuſiùs diſſeruimus.

Ἀπόκομμα πόλεως] hinc illud *l.* 3. § 8. Οὐδὲν ἀποκομιδίον. Caſ. *qi in civitate ſeditionem ſuſcitat.* Xyl. *fruſtum à civitate amputatum.* ego malim, qo uno verbo exprimam, inſolenti forſan uti vocabulo, qale & Marci ipſum eſt, ſed analogiâ eâdem, qâ *abſceſſus*, formato, *abſciſſum civitatis*, vertere. Ejusmodi avtem hominem nunc *membro abſciſſo*, *l.* 8. § 34. nunc *ramo avulſo*, *l.* 11. § 8. nunc *civi ſeditioſo*, *l.* 9. § 23. Simſlem pronunciat. Qin & τῆς ἀποκομιδῆς vocabulum etiam de cive iſtiusmodi uſurpavit Plutarch. *in præcept. polit.* Δεῖ γὰρ ἔχ-

θρον

θρὸν μηδένα νομίζειν πολίτην, ἂν μή τις, ὅτι Λεοντίων, ἢ Νάβις, ἢ Καπλίνας, νόσημα καὶ ἀπόσημα πόλεως ἐγένοντο.

Μιᾶς ὕστις] *Animam* totius *unam* ſtatuebant Stoici, cujus ſingulæ omnes qaſi membra eſſent. Vide ſupr. § 21. & *infr.* § 40. & *l.* 9. § 8.

§ 30. Χωρὶς χιτῶνος φιλοσοφεῖ] *alius ſine toga philoſophatur.* Xyl. imò, *ſine tunica.* Ità Cynici. Salmaſ. ad Tertull. *de pallio. Græci generis omnes cùm tunicam, tum interulam ſimul indutui habebant, haud minùs quàm Romani ſub toga. Soli Cynici præter omnium Græcorum morem, tunicam non gerebant,* ſed interulam tantúm. Lucian. in *Cynico dialogo:* Τί πατεῖς, ὦ ἄνδρες, πώγωνα μὲν ἔχεις καὶ κόμην, χιτῶνα δὲ οὐκ ἔχεις; Dio Chryſoſt. περὶ ἀγήματος *orat.* 72. Τὰς γε μὴν κατηλεῖς ἐκάστοτε ὁρῶντες θεοῦ δοῦλοι καταλείων ἀναζωσαμένους, ἁδέποτε τωθάζουσι· καταγελῶεν δ' ἂν τύχαιμεν, εἰ μὴ ὅτως ἐπεφιλασμένοι ἦεν, ὡς ἀκεῖνοι τὰ ἀγήματος ὑπάρχοντος τῆ ἐργασίᾳ, ὧν μᾶλλον ἀντιζηλοῦσι. ἐπεὶ δέν τινα ἴδωσιν ἀχίτωνα ἐν ἱματίῳ, κομῶντα τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ γένεια, οὐκ ὀλίγοι τε εἰσὶ θεοῖς τούτοις ἡσυχίαν ἄγειν, ἁδὲ σιγῇ παρίσχεσθ· ἀλλ' ἐρίσουσι, καὶ ἐρεθίζουσι, καὶ ἤν τοι κατέχλασαν, ἢ ἐλοιδόρησαν, ἢ ἐνίοτε ἔλαιον ἐπιλαδόμενοι καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι τοῖς κυνικοῖς φιλοσόφοις ζωνθέν ἐστιν ἡ σολὴ αὕτη, καὶ τρόπον τινὰ ἀποδεδυμένη. *Philoſophis,* inqit, *conſuetus hic habitus;* Cynicis nimirum, non & cæteris. Et hæc illis cauſſa pallii duplicandi, quòd ſine tunicis eſſent. Unde Diogenem tunicam petentem juſſit Antiſthenes, πλύσαι δοιμάτιον. (Indè Teles apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. de Metrocle jam Cynico: ἡμεῖς μὲν ζητάμεν παχύτερον ἱμάτιον· ἐκεῖνος δὲ διπλώσας τὴν τρίβωνα φαίνει, τρόπον τινὰ δύο ἱμάτια ἔχων.) De Antiſthene Laërtius; τῷ ἱματίῳ ἐχρῆτο μόνῳ· quod ſcil. *tunicam non haberet.* idémque de Cynicis, τρίβωσι μόνοις χρῶνται· ἀχίτωνες itaque erant Cynici, & qi Cyniſmum profiteri volebant, tunicam deponebant. Vetus epigramma,

Ἑρμοδότου τόδε δόγμα τὸ πάνσοφον εἶπε ἀχαλκεῖ,
Μηκέτι πεινάτω, δεὶς τὸ χιτωνάριον.

Hermodoti ſapiens dogma hoc: ſi defuerit cui
Æs, poſitâ tunicâ, nè ampliùs eſuriat.

hoc eſt, ſi qis eſurit, & viam reperire vult, qâ non ampliùs eſuriat, depoſitâ tunicâ habitum Cynici capeſſat. perperam viri docti δεδς χιτωνάριον accipiunt ibi pro *induere.* Hinc Juven. *Sat.* 13. *v.* 121.

——*& Stoica dogmata tantùm*
A Cynicis tunicâ diſtantia.——

qia Stoici tunicas, ut reliqi philoſophi, & Græci omnes geſtabant, qibus carebant Cynici. Hæc ibi ferè Salmaſ. &. *ad Marci* noſtri *vitam* à Capitolino delineatam. qæ non advertit vir doctiſſimus Jo. Cameron in *prælect. ad Matth. c.* 18. *v.* 15. ubi dixit, *Stoicos à Cynicis pallio diſtinſſe.* à Satyrici *Scholiaſte* forſan *Vetere* deceptus, qi *Cynicos pallio uſos* negat. *pallium* enim utrique Sectæ amictus ex æqo communis erat. Qin & Romanos priſcos ἀχίτωνας egiſſe, autor eſt Gellius *l.* 7. *c.* 12. *Viri,* inqit, *Romani primò ſine tunicis togâ ſolâ amicti fuerunt.*

Χωρὶς βιβλίου] Vide *ad lib.* 2. § 2. Clemens *Strom. l.* 4. Ἔξεστι δὲ τῷ καθ' ἡμᾶς πεπαιδαμένῳ καὶ ἀνὰ χεῖρας ἀπτῶν φιλοσοφεῖν. Qin & è noſtris qidam de *librorum ſupellectile* interrogatus; *Fabricam mundi,* Creaturáſque eodem comprehenſas *librorum* vicem abundè ſibi ſupplere reſpondit. Τὸ ἐμὸν βιβλίον ἡ φύσις τῶν γεγονότων καὶ πάρεστιν, ὅτε βούλομαι, τοῦ λόγου ἀναγινώσκειν τὰ θεῖα. *Natura,* inqit, *rerum mihi liber eſt; in qo Dei oracula, ubi libuerit, legere licet.* Ex Evagrii ſcripto Nicephorus Calliſti *l.* 11. *c.* 43. Eum autem qi hoc dixerat, Antonium is *Fuſtum* appellat, qem alii cum Sozomene *Magnum:* qi & *biſt. Eccl. l.* 1. *c.* 13. de eodem, γράμματα μὲν οὐκ ἠπίστατο, οὐδὲ ἐθαύμαζεν· ἀλλὰ νῦν ἀγαθὸν, ὡς φρεσβύτερον τῶν γραμμάτων, καὶ αὐτὸν τούτων εὑρετὴν ὑπήνυσεν. *literas nec nôrat, nec ſuſpiciebat: Sed mentem bonam, tanqam eis antiqiorem, ipſámqe earundem inventricem collaudabat.*

Ἄλλος ἄστις] malim, ἄλλος ἅτις. *alius qispiam.* Ità Demoſth. *adv. Midiam:* ἄλλος ὁτοσὶ τις ἀναισθὴς, &c. Liban. *orat.* 22. καί τις ἕτερος ἕτερος.

Ἡμίγυμνος] De Cynicis Cyprian. *orat. de patient. Exerti ac ſeminudi pectoris inverecundâ jactantia.* De Alcidamante Cynico Lucian. in *Sympoſ.* Ἐς τέλαφος καταβὰς ἑαυτὸν, ἔκειτο ἡμίγυμνος. Senec. *epiſt.* 62. *Demetrium virum optimum, mecum circumfero, & relictis conchyliatis, cum illo ſeminudo loqor, illum admiror.* At de eodem *ep.* 20. *Ego certè aliter audio, qæ dicit Demetrius noſter, cùm illum vidi nudum, qantò minùs qàm ſtramentis incubantem? tunc enim non præceptor veri, ſed teſtis eſt.* De Chriſtianis Cæcilius apud Minucium: *Purpuras deſpiciunt ipſi ſeminudi.* Cæterùm peculiari qâdam ratione *Cynici ſeminudi;* nimirum, *qia* (Cl. Salmaſii verba habes, *ad Tertull. pall.*) *partem pallii de ſub dextro humero ſuper ſiniſtrum rejiciebant; & ſic excluſo dextro, obvelata ſiniſtro erant: ità pallium Cynicum humerum lævum duplici textu tegebat, & dextrum nudabat, cùm commune in utroqe humero ſimplex ſederet.* Ammianus *in Cynicum antholog. l.* 2. *c.* 52. πωγώνιον, ὤμιον ἔξω. indè ἐξωμὶς veſtis, qâ ei utebantur. Sextus Empir. *Pyrrhon. hypotheſ. l.* 1. *c.* 14. § 10. Καὶ ὁ μὲν Διογένης ἁπλῆν ἐξωμίδα φαίνει· ἡμεῖς δὲ ὡς εἰώθαμεν. Et ab hac Cynici Ἐξωμῖται. Lucian. βίων πράσει, de Cynico, ἔστις, ὁ τὸν πώγωνα ἐξυρημένος, ὁ ἐξωμίας. fruſtra eſt vir Cl. H. Stephanus, qum ad humerorum altitudinem refert. Indè

&c

& de Cynicis Tatian. c. 41. Θατέρῳ ἧπ ὕιῶν ἐξαμιλλᾶτο. qem *nudum* scil. *& exertum*, uṭ Cyprianus, habebant.

Ἄρτως ἂν ἔχω] hoc vult. nihil impedire, qo minùs qiſpiam, etiam in ſummâ rerum omnium indigentia, operam det philoſophiæ, in eâque perſiſtat. Sen. *epiſt.* 17. *Licet ad philoſophiam etiam ſine viatico pervenire.* Legas ſis totam epiſtolam. Epictet. *Enchir. cap.* 11. § 1. Ἐὰν θεωρῇλαι θέλεις, ὅτες τοῦ πίστες διαλογισμὸς· ἐὰν ἀμελήσω ἧπ ἐμοῦ, ὃν ἔξω διαπορᾶς. χρεῖσον γὸ λιμῷ ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν ἐν ἀθόνοις παραλόγοις. *Tuum eſt pulmentorum condituram curare: nege enim dogmata potes audire divina, qi aures ſordibus oppletas geris.* Narrat Theodoret. *Hiſt. Eccleſ. l.* 4. *c.* 19. Nec ſupprimi dignum illud Butleri noſtri medicinæ nomine celeberrimi, qem cum Juridicus qidam inſignis in convivio freqenti de re medica jactantiùs pavlò ſe efferens, ſubinde compellaret, qærerétqe inter alia, qonam in Galeni opere dictum qoddam inveniretur, reſpondit, *In decimotertio Henrici octavi*; alludens ad leguleis noſtris ſolennem legum capita citandi formulam. tanqam jure ſuo contentum, intráqe limites ejuſdem ſe continentem, in meſſem medicam falcem mittere, nevtiqam oporterit. Verùm, contrà qàm Pindarus apud Plut. *de virt. mor.* & *de tranqill.*

Ἓν ἅρμασι μὲν ἵππος, ἐν δ' ἀρότρῳ βοῦς.
Currum equs, aratrum bos trahat.
Optat, ephippia bos piger, optat arare Caballus.

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 14.

—*nec qiſqam* ferè, *qam ſibi ſortem*
Aut ratio dederit, aut fors objecerit, illâ
Contentus vivit; laudat diverſa ſeqentes.

Idem *Serm. l.* 1. *Sat.* 1. Ità:

Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.

Idem *ep.* 14. In hoc, qod nunc præ manibus habemus, negotio, id cum primis uſu venire, idem monet *l.* 2. *ep.* 1.

Navem agere ignarus navis timet: abrotonum aegro
Non audet, niſi qi didicit, dare: qod medicorum eſt
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctiqe.—

Atqi ut Plut. de tranq. ὁ πάντα πάντων ἄμεν. ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ χρήματι πειθόμενον, αὐτὸν καταμαθεῖν. εἶτα χρῆσθαι τοῖς ἓν ὁ πέτυκε, καὶ μὴ ἄλλον ἀλλοτε βίᾳ ζῆλον ἕλκειν, καὶ παραβιάζεσθαι τῇ φύσει. Vide *l.* 6. § 43. & *l.* 7. § 5.

Περιπατεῖν] Apoſt. *ad Rom. c.* 2. *v.* 17. Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ.

Θεοῖς μὲν ἐπιτετροφὼς τὰ σαυτοῦ πάντα] Socrates apud Platon. in *Criton.* & apud Epictet. *Enchir. cap. ult.* & *diſſert. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 22. Ἐι ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γενέσθω. Davida noſter; *Faciat me Dominus, qod illi viſum fuerit. Reg. hiſt. l.* 2. *c.* 15. *v.* 26. Cujus & monita paſſim pia iſtiusmodi, גול על־יהוה דרכך *Devolve ſuper Deum viam tuam. Pſal.* 37. *v.* 5. & *Pſal.*

Ἔρροι τίς, ὃν ἔχεις εἰδέναι τέχνην. Straton. Ἄρρι. Qod Cicero *Tuſcul. l.* 1.

Qam qiſqe nôrit artem, in ea ſe exerceat.

Horat. *l.* 1. *epiſt.* 14.

Qam ſcit uterqe, libens cenſebo, exerceat artem.

Apoſtolus ipſe *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 20, 24. Ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει, ἐν ᾗ ἐκλήθη, μενέτω παρὰ τῷ Θεῷ.

Τέτῳ περιπατεῖν] Intra limites iſtius te contine: nec ad alias artes, aliâve ſtudia animum adjicias; eisve te intermiſceas. qod Apoſtolus appellat; τὰ ἴδια πράσσειν, *ad Theſſ. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 11. apelles ſutorem, qem *de crepidarum anſis* reprehendentem lubenti gratóqe animo pridiè avdierat, *de cruris efformatione* poſtridiè cavillantem monuit, *Nè ſutor ſupra crepidam judicaret.* qod & ipſum in proverbium venit. Plin. *hiſt. nat. l.* 35. *c.* 10. Martial. pariter *l.* 3. *epig.* 16.

—*ſed tc, mihi crede, memento*
Nunc in pellicula, cerdo, tenere tua.

Alluſit ad proverbium; *Intra pellicularn ſuam ſe continere.* Stratonicus itidem Mynaco ſutori, de re Muſica ſecum diſceptanti, [illegible] ἐμοῦ ἕνεκεν αὐτῷ ἔρι, ὅτι ἀνώτερον τῆς σφυρᾶς [illegible] *parum ſe facere, qid ille dicat, cùm ſupra t[illegible]m loqatur.* Athen. *l.* 8. nam qod Mynacum *fabr[illegible]* opinatus eſt Eraſmus, & *ultra maſſem* locutum à Stratonico dictum, in eo falſum eſſe ſummum illum virum, docet Leopard. *emcro. l.* 10. *c.* 2. Qin & idem Ptolomæo de re cithariſtica litem intendenti, Ἕτερόν ἐστιν, ὦ βασιλεῦ, σκῆπτρον, ἕτερον ἡ πλῆκτρον. *Aliud eſt*, inqit, *ô Rex, ſceptrum, aliud avtem plectrum.* Apelles etiam Megabyzo avlico, ut Plutarch. *de adulat.* Alexandro ipſi, ut Plin. loco ſup. memorato; de pictura diſſerenti; Ὁρᾷς τὰ παιδάρια ταῦτα τὰ μιλίδια τρίβοντα; πάνυ σοι φορτικὸς ἐν τῶν νῦν σιωπῶντι, καὶ τῷ πορφύρᾳ ἐθαύμαζες καὶ τὰ χρυσία· νῦν δὲ σε καταγλᾷ, θεὸν ὃν ἃ μεμάθηκας ἀρξαμένῳ λαλεῖν. admonuit nempe *deriſui eſſe illum puerîs, qi colores terebant.* Sed & Baſilius Cæſar: Demoſtheni Valentis imperatoris culinæ præfecto de re Theologica, ſed imperitè barbaréqe, cum Epiſcopo diſceptanti; ſubridens, Ἐθαυμάσθη καὶ Δημοσθένη ἀγχέμαχον. *Etiam Demoſthenem*, inqit, *illiteratum vidimus.* ampliúsqe ſuccenſenti; Οὐ δεῖ τῆς φωνῆς χαρυσίας φροντίζειν. δογμάτων γὰρ θείων ἐπαίειν ὠτα δύνασαι, βεβυσμένας ἔχων τὰς ἀκοάς. *Tuum eſt pulmentorum condituram curare: nege enim dogmata potes audire divina, qi aures ſordibus oppletas geris.* Narrat Theodoret. *Hiſt. Eccleſ. l.* 4. *c.* 19. Nec ſupprimi dignum illud Butleri noſtri medicinæ nomine celeberrimi, qem cum Juridicus qidam inſignis in convivio freqenti de re medica jactantiùs pavlò ſe efferens, ſubinde compellaret, qærerétqe inter alia, qonam in Galeni opere dictum qoddam inveniretur, reſpondit, *In decimotertio Henrici octavi*; alludens ad leguleis noſtris ſolennem legum capita citandi formulam. tanqam jure ſuo contentum, intráqe limites ejuſdem ſe continentem, in meſſem medicam falcem mittere, nevtiqam oporterit. Verùm, contrà qàm Pindarus apud Plut. *de virt. mor.* & *de tranqill.*

Ἓν ἅρμασι μὲν ἵππος, ἐν δ' ἀρότρῳ βοῦς.
Currum equs, aratrum bos trahat.
Optat, ephippia bos piger, optat arare Caballus.

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 14.

—*nec qiſqam* ferè, *qam ſibi ſortem*
Aut ratio dederit, aut fors objecerit, illâ
Contentus vivit; laudat diverſa ſeqentes.

Idem *Serm. l.* 1. *Sat.* 1. Ità:

Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.

Idem *ep.* 14. In hoc, qod nunc præ manibus habemus, negotio, id cum primis uſu venire, idem monet *l.* 2. *ep.* 1.

Navem agere ignarus navis timet: abrotonum aegro
Non audet, niſi qi didicit, dare: qod medicorum eſt
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctiqe.—

Atqi ut Plut. de tranq. ὁ πάντα πάντων ἄμεν. ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ χρήματι πειθόμενον, αὐτὸν καταμαθεῖν. εἶτα χρῆσθαι τοῖς ἓν ὁ πέτυκε, καὶ μὴ ἄλλον ἀλλοτε βίᾳ ζῆλον ἕλκειν, καὶ παραβιάζεσθαι τῇ φύσει. Vide *l.* 6. § 43. & *l.* 7. § 5.

Περιπατεῖν] Apoſt. *ad Rom. c.* 2. *v.* 17. Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ.

Θεοῖς μὲν ἐπιτετροφὼς τὰ σαυτοῦ πάντα] Socrates apud Platon. in *Criton.* & apud Epictet. *Enchir. cap. ult.* & *diſſert. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 3. *c.* 22. Ἐι ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γενέσθω. Davida noſter; *Faciat me Dominus, qod illi viſum fuerit. Reg. hiſt. l.* 2. *c.* 15. *v.* 26. Cujus & monita paſſim pia iſtiusmodi, גול על־יהוה דרכך *Devolve ſuper Deum viam tuam. Pſal.* 37. *v.* 5. & *Pſal.*

Pſal. 55. *v.* 22. הַשְׁלֵךְ עַל־יְיָ יְהָבֶךָ *Rejice ad Deum munus omne tuum.* Et Solomon filius; *Prov. c.* 16. *v.* 3. גּוֹל אֶל־יְיָ מַעֲשֶׂיךָ *Devolve ad Deum opera tua.* Et Petrus Apoſt. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 7. Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιῤῥίψαντες ἐπ' αὐτόν. Vide *infr. ad* § 34. Sed & Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346. *ad l.* 5. § 7.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Phraſis Marco familiaris, ità *ſupr. l.* 3. § 4. ἀσπασόμενον ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ συμβαίνοντα. & *l.* 12. § 29. ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς τὰ δίκαια ποιεῖν, καὶ τἀληθῆ λέγειν. & *l.* 2. § 3. ἀπὸ καρδίας εὐχάεις. Quod idem in ſacra pagina toties occurrit. *Deut. cap.* 6. *v.* 5. *Diliges Dominum Deum tuum* וּבְכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ. Ubi Græcus interpres; ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου. Sed & Lucas *Evang. c.* 10. *v.* 27. & Marc. *c.* 12. *v.* 30. At Matth. *Evang. c.* 22. *v.* 37. Ebraiſans magis; ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ.

Ἀνθρώπων ἢ μηδενὸς] Annot. Lugd. *μηδενὶ.* qorſum, qæſo?

Μήτε τύραννον, μήτε δῆλον] Neque præter jus fásque qendam opprimendo, neque præter decorem alicui inſerviendo. Illud Apoſtolus *ad Theſſ. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 6. Τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Iſtud idem *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 23. Μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. Atque hoc forſan fuerit, qod Marcus voluit verbis illis, *l.* 5. § 28. ὅτε τραγῳδὸς, ὅτε πόρνη. Laxiùs *tyranni* nomine abuſus Seneca *ep.* 114 *Animus noſter modò rex eſt, modò tyrannus. rex, cùm honeſta intuetur, ſalutem ſibi commiſſi corporis curat, & nihil imperat turpe, nihil ſordidum: ubi verò impotens, cupidus, delicatus eſt; tranſit in nomen deteſtabile ac durum, & fit tyrannus.* Illud interim obſervetur, qæ hic ſejuncta Marcus poſuit, *tyrannicè* nimirum *agere*, & *ſerviliter aſſentiri*, in eiſdem perſonis conjunctim freqentiſſimè deprehendi. De Pſeudoprophetis Judas Apoſt. *epiſt. u.* 16. Τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπερογκα. θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν. De ſui temporis Epiſcopis, Iſidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 125. Ὡς τὰ πολλὰ, ὅταν μὲν ἀρχῶσι, τοῖς μὲν δεδίασι· καὶ τοῖς μὲν ἐπιτάσουσι, τοῖς δὲ ὑπηρετοῦσι· καὶ τοῖς μὲν κακῶς ποιοῦσι, τοῖς δὲ χαλίζονται· τοῖς μὲν ὀπίσω εἶναι, τοῖς δὲ ὑποπεπτώκασι· καὶ φοβοῦνται μὲν τύπτοντες, μισοῦνται δὲ ὑπὸ τύπτων. De Carthaginienſibus Plut. *præcept. polit.* Καρχηδονίων δῆμον ἀθόρυβον ὑπήκοον τοῖς ἄρχουσι, βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις, ἀνηνύσιτον ἐν φόβοις, ἀχειρώτατον ἐν ἐργασίαις. De Perſei Regis avlicis, Livius *hiſt. l.* 45. *Servire regibus humiliter, aliis ſuperbè imperare aſſueti.* Et de turba in genere, *l.* 24. *Hæc natura multitudinis eſt; aut ſervit humiliter, aut ſuperbè dominatur.* Hinc illa Senecæ expoſtulatio, *de benef. l.* 3. *c.* 28. *Servum tu quemquam vocas, libidinis & gulæ ſervum, & adulteræ, imò adulterarum commune mancipium? negas tibi beneficium à ſervo tuo poſſe dari, cui oſculum alieni ſervi beneficium eſt? qæ eſt tanta animi diſcordia? eodem tempore ſervos deſpicis, & colis: imperioſus intra limen, atque impotens; humilis, fortis; & tam contemptus, qàm contemnens. neque enim ulli magìs abjiciunt animos, qàm qi improbè tollunt: nullique ad calcandos alios paratiores, qàm qi contumelias facère accipiendo didicerunt.* Ità qod Peripateticus qidam apud Procop. in *ineditis*. Τὰ ἐκατοντάτλα ἐν ἀνθρώπου φύσει ξυμβαίνει ἴδῃ, ὥσπερ ἐν τῇ χωμάτων τῇ μίξει. qod & Marcus ipſe monuiſſe videtur. *l.* 11. § 14.

§ 32. Ταῦτα πάντα] forſan ταὐτὰ, ut mox, τὰ αὐτὰ. *eadem qæ nunc vides.* Vide *ad l.* 2. § 14.

Αὐθαδιζομένους] *jactabundos.* Caſ. hoc eſt, ἀλαζονευομένους. *præfractos ſe geſſiſſe.* Xyl. Malim, *arroganter pervicaces*, vel *contumaces.*

Ἀποθανεῖν τινας εὐχομένους] *mori optantes.* Caſ. qod Joannes *Apoc. c.* 9. *v.* 6. ἀποθανεῖν ἐπιθυμοῦσι dixit. & Xyl. *votis mortem vocâſſe.* Verùm aliud, opinor Marcus voluit. *aliorum mortem voto*, ſive *prece expetentes.* qod, optione datâ, non petiviſſe Salomonem, Deo gratum fuit. *Annal. l.* 2. *c.* 1. *v.* 11.

Οὐκ ἐπὶ ὕδατι] idem argumentum tractat, *l.* 8. § 25. & 31. Vide & *ſupr.* § 3. & *l.* 7. § 58. & *infr.* § 33.

Ἐπιχαράς χείρων] *periodos.* Caſ. περιγραφάς. Malim, *ſignaturas*, ſive *ſignationes*, eo ſenſu, qo Tacitus an Fabius *de cauſſ. corrupt. eloq. Primùm hoc rogabo, qos vocetis antiqos, qam oratorum ætatem ſignatione iſtâ determinetis:* ut ἐπιγραφαὶ χρόνων, ſint *tempora* regis alicujus imperio, avt ejusmodi notâ aliquâ inſigniore *deſignata.*

Κατεντιάσαντες] *cùm ad ſummum contendiſſent.* Xyl. *Cùm hoc avt illud enixè contendiſſent.* Caſ. optimè. Vide *ſupr.* § 3. μηδὲ κατατείνειν.

Ἔπεσον, καὶ ἀνελύθησαν εἰς τὰ στοιχεῖα] qod Pſaltes *Pſal.* 146. *v.* 4. *Abſcedit ſpiritus; ad pulverem ſuum redit: eo ipſo die intercidunt omnia cogitata ejus.*

Κατὰ ἀποκάλυψιν] Vide *l.* 2. § 2. *ſuprà* § 3. μὴ ἀπῶ.

Ἀφέλας] ità *ſuprà* § 19. παίσης δὲ ἀκαίρως τὴν φυσικὴν ἕδραν.

Ἡ ὑπεροχὴ καθ' ἑκάστην πρᾶξιν] ὑπεροχὴ hìc Marco, qod περοχὴ Epicteto *diſſert. l.* 4. *c.* 12. Τί ἄλλο ἐστὶν ἢ τὴν περοχὴν φυλάττεσθαι σήμερον παῖζαι θέλω. τί ἔστι; ἐὰν δὲ περοχὴν ἄρωμαι. τί ἐστι κωλύει περοχὴν; μὴ δὲ ἐξαιρεῖται τι μέρος τοῦ βίου, ἐν ᾧ οὐ διατείνει τὸ περέχειν. Saltem περοχὴ illa jugis, via eſt ad ὑπεροχὴν talem qalem Marcus hìc præſcribit, præſtandam; qâ nimirum poſt ſetiam rei cujusqe conſiderationem ad ſedulam debitámqe

támque pro rei natura & dignitate circa eam se gerendi curam animus accingitur. Vide ad seqentia Senecam. Vide & *l.* 10. § 11. Qod avtem σχοχὺν δίωξιν Epictetus, id σωφίχειαν ἐπιπαίδευτον πρὸς σχῆσιν ἐν τῇ ἡγεμονικῇ appellat Hesychius noster *in ascetic. c.* 1. § 7.

Ἰδίαν ἀξίαν ἔχει] i. e. pro rerum, circa quas versatur, & in quibus exercetur, naturâ locóq; se gerit. Vide *l.* 1. § 6. Sic *l.* 3. § 11. ὅμως μὲν τὸ κατ' ἀξίαν ἐν τοῖς μέσοις συνεχόμενα. Hoc est, qod Lutilius, referente Lactantio *instit. l.* 6. *c.* 5.

Virtus, Albine, est pretium persolvere verum
Qeis ni versamur, qeis vivimus, rebus' potesse.
Virtus est homini, scire id, qod qaeque habeat res
Virtus, qarendae rei finem scire modúmque:
Virtus, divitiis, pretium persolvere posse:
Virtus, id dare, qod reipsa debetur honori.

Senec. *epist.* 89. *Philosophiae moralis pars prima est, inspectio suum cuique distribuens, & æstimans qanto qidque dignum sit, maximè utilis. qid enim est tam necessarium, qàm pretia rebus imponere? secunda, de impetu: tertia, de actionibus. primum enim est, ut qanti qidque sit, judicesi secundum, ut impetum ad illa capias ordinatum temperatúmque: tertium, ut inter impetum tuum actionémque conveniat, ut in omnibus istis tibi ipsi consentias. tunc enim vita sibi concors est. ubi actio non destituit impetum; impetus ex dignitate rei concipitur, perinde remissus acriórve, prout illa digna est peti.*

Οὐκ ἀποδυσπολήσεις] *Non aegrè feres, animo concides.* Sic. *l.* 5. § 9. μὴ ἀποδυσπολεῖν.

Ἐὰν μὴ ὀπὶ πλέον ἢ προσῇκε σὺ τὰ ἐλάσσω πολυγίνῃ] *Si non plutis qàm par est, rem ullam feceris; vel plus qam dignum est, in ea studii posueris.*

§ 33. Ἃς πάλαι σωφθεὶς λέξεις, γλωσσήματα τὸν] Male accepit ista Xylander, cùm vertit. *Usitata qondam vocabula, nunc interpretationis loco sunt.* Imò, interpretatione potiùs opus habent. Hinc Sext. Empiric. *adv. Grammat. l.* 1. *c.* 13. Διήνεγκε ἤδειν, ἢ βαρβάρου λέξεως ἑρμηνείας γνῶναι, ἢ τῆς κατὰ γλῶσσαν περιεχούσης, ὁμοίως ὥσπερ ἀσαφῆς ἡμῖν. Et, *Qi glossemata interpretati sunt:* inqit Varro *de ling. Lat. l.* 6. Galenus in *glossario Hippocratico*, ità enim potiùs qàm *lexico* dixerim, cùm in ipso limine ipse Τὴν λέξιν à *glossa* distinguat: Ὅσα τέτνυ τὴν ὀνομάτων, ἐν μὲν τοῖς πάλαι χρόνοις ἦν σαφῆ, νυνὶ δ' ἀμὰ δεῖ, γλῶτται καλεῖν. Fabius etiam *institut. l.* 1. *c.* 14. *Glossemata, voces minùs usitatas; glossas, linguam secretiorem, interpretatur.* Dionysius Halicarn. *de compos. nomin.* Ἔστι τις ὀνομασία ποιητική, γλωττηματικῶν τε καὶ ξένων καὶ τροπικῶν καὶ μεταποιουμένων, ὅτι ἡδύνατο μάλιστα ποιεῖν. Idémque in Thucydidis historia observat qædam γλωσσηματικὰ, καὶ ἀπηρχαιωμένα, καὶ δυσέικαστα τοῖς πολλοῖς. Plut. *de Isid. & Osirid.* Οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν τὴν ὀνομάτων τῶν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀπόλασιν. καὶ γὰρ ἄλλα μυρία τοῖς μεθαρμόσις ἐκ τῆς Ἑλλάδος σωζόμενα, μέχρι νῦν παρεμβάλει καὶ ξενίζει παρ' ἑτέροις, ὧν ἕνεκα τῶν πολιτικῶν ἀναγκαιοτάτων διαλέκτων ὡς βαρβαρίζουσι, τὰ γλῶτταν τὰς τοιαύτας περιαιροῦντες. Hoc ideò Plut. qia γλῶσσαν τῶν ἀπεζευγμένων διαλέκτων dixere, ut Evstath. *ad Il. a.* & γλώσσας, ἀπειλημμένας ἄκρας τὰς βαρβάρων φωνάς, Clem. *Strom. l.* 1. qas à *dialectis* idem ibidem disterminat. Atqe hinc ὁ γλώσσῃ λαλῶν, Apostolo *ad Cor. ep.* 1. *c.* 14. *v.* 4. i. e. *linguâ barbarâ & peregrinâ*, ideóqe minùs intellectâ. cui ea de causa silentium indicit, *v.* 28. Ἐὰν μὴ ᾖ διερμηνευτής. i. e. *ni interpres adfuerit. Glossematis* avtem vox, qam ex nullo Graeco scriptore afferri Hen. Stephanus asserit, apud nostrum hoc loco, nec semel usurpata, reperitur. Horat. *in arte poetic.* ad nostri mentem, & à rebus & personis ad sermones ac verba argumentatus. qemadmodum Marcus hîc ἀντιστρόφως à verbis ac sermonibus ad personas résqe ipsas:

Ut sylvae foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ità verborum vetus interit aetas;
Et juvenum ritu, florent modò nata vigéntqe.
Debemur morti nos nostráqe. sive receptus
Terrâ Neptunus, classes aquilonibus arcet,
Regis opus; sterilisqe diu palus aptáqe remis,
Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum:
Seu cursum mutavit iniqum frugibus amnis
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt:
Nec dum sermonum stet honos & gratia semper.
Multa renascentur, qae nunc cecidere, cadéntqe
Qae nunc sunt in honore vocabula si volet usus,
Qem penes arbitrium est, & jus, & norma loqendi.

Vide *ad l.* 10. § 34.

Κάμιλλον] de qo videndus Livius *l.* 5. & 6. & Plutarch. qi *vitam* illius conscripsit.

Καίσωνα] Caesonis nomine insignes plures exiterunt. è qibus Caeso Fabius, de qo Liv. *l.* 2. *Unus ille vir ipse Consul remp. sustinuit*, &c. Caeso Quintius. legis Agrariae, prout alter ille, oppugnatoris de qo Liv. idem *l.* 3. *Unus impetus tribunitius populárésque procellas sustinebat.* Dictos avtem *Caesones. à caeso matris utero, qi necatis maribus nati sunt, tradunt.* Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 9. Et Val. Prob. *de nomin.* Unde & *Caesar* nomen ortum sumpsisse, sunt qi opinentur, ut Æl. Spartian. in Æl. *Vero*, & Serv. *in Æn.* 10. aliis tamen in alia euntibus.

Οὐλέωνος] Saevitiâ atqe immanitate insignis præ cæteris hoc nomine Volesius Messala; (ità Lips. ex Tacit. *l.* 3.) de qo Senec. *de ira, l.* 2. *c.* 5. *Volesius nuper sub Divo Augusto proconsul Asiæ, cùm CCC una die securi percussisset, incedens inter cadavera vultu superbo, qasi magnificum qiddam conspicientúmque fuisset, Graecè proclamavit: O rem regiam!*

am l. Qid hic rex feciſſet? non fuit hoc ira, ſed majus malum & inſanabile.

Λεοννάτος] Λεοννάτος Svidæ; qi Philippo Macedoni ſangvine materno conjunctum refert fuiſſe, & ab eodem unà cum Alexandro filio, cui coætaneus erat, educatum, τότε φρόνημα ὑπέροχον, cùm *ingenio tumido admodùm* extitiſſe, tum & regiæ pompæ poſt mortem Alexandri æmulum. Leonatus item Curtio, qi unà cum Perdicca tutorem deſtinatum Alexandri filio ex Roxane futuro. *lib.* 10. § 7. Juſtino etiam, qi ab Athenienſibus tandem in prælio vulneratum obiiſſe, *lib.* 13. Verùm Diodoro Sicul. qi & exitum ejuſdem *l.* 18. narrat, Λεοννάτος, ſive *Leonnatus*, ut Marco hîc, dicitur. Sed & Arriano *de geſt. Alex. l.* 6.

Ἐξίτηλα] Vide *ſupr.* § 19.

Μυθώδη] Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 12. § 27. alluſiſſe videtur ad temporum diſtinctionem Varronianam illam, qâ ea in ἄδηλον, μυθικὸν & ἱστορικὸν dividuntur. Vide Cenſorinum *de die natal. c.* 21. & Scalig. *annot. in Euſeb. Chron.*

Παντελὴς λήθη κατέχωσεν] *Lib.* 2. § 17. ἡ ὑστεροφημία λήθη. Alluſit interim τοῖς τῶν σωμάτων κατάχωσιν, tanqam memoria ipſorum, ſicut corpora, qaſi terrâ congeſtâ & ſuperinjectâ obruta, unà cum eiſdem intercidiſſet. Vide *Pſalm.* 9. *v.* 7.

Αἶτι, ἄπυστε] Adſpexit Telemachi verba apud Homerum *Odyſſ. α'. v.* 242. de Ulyſſe patre, cujus de exitu nihil qicqam à qoqam reſciſcere poterat;

Ὀιχέτ' ἄϊστος, ἄπυστος.--

Ubi Euſtath. τὸν τελείως ἀφανῆ σημαίνει· ὅθεν ἡ μυθὴν ἱστορία τις, ὅτι αὐτὸ, ἰδὼν, ὅτι γνὺς ἀπὸ πύξεως ἤτοι μαθήσεως.

Τί ἦ κε δῆτα ὅλως τὸ ἀείμνηστον; ὅλον κενόν.] Idem vult hic à Marco dici Caſavb. *ad Perſ. Sat.* 1. qod eſt à Solomone antiqitus dictum

הֲבֶל הֲבָלִים הַכֹּל הָבֶל

Vanitas vanitatum; & omnia vanitas. qo ille & exordio & epiphonemate *Eccleſiaſten* ſuum & inchoavit & concluſit. contendit autem Caſavbonus & cum exordio Perſiano illo,

--*ô qantum eſt rebus inane!*

Solomone verò prior Davida pater ejuſdem de homine ad Adæ protoplaſti Abeliſque ſecundo geniti nomina alludens; אָדָם לְהֶבֶל דָּמָה *Adam Abeli comparatus eſt*, id eſt, *homo vanitati. Pſal.* 144. *v.* 4. & *Pſal.* 39 *v.* 6. כָּל־חֶבֶל כָּל־אָדָם *Totus Abel eſt omnis Adam.* id eſt, *qivis homo totum vanitas* Græc. interpr. τὸ σύμπαντα ματαιότης πᾶς ἄνθρωπος. Poterat cum Marco noſtro vertere, ὅλον κενὸν πᾶς ἄνθρωπος. Xylander verò, qem & Mericus ſecutus eſt, iſta ità eſt interpretatus; *Qanqam qid eſt omnino cujus ſit memoria ſempiterna? omnia ſunt inania.* tanqam Marci dictum iſtud ei geminum eſſet, qod Solomon idem habet, *Eccles. c.* 1. *v.* 11. *Neqe præteritorum eſt memoria, neqe futurorum etiam apud eorum poſteros erit.* Verùm Marci mentem nevter aſſecutus videtur. Neqe enim avt rerum humanarum in genere vanitatem notare in animo Marcus hîc habuit, ſed eam tamùm qæ in futura claritate deprehenditur: Siqidem, præter τὸ τῆς ὑστεροφημίας ἐξίτηλον, *famæ poſtumæ memoriam fugitivam & evanidam*, qam ſuprà tetigerat; etiam hoc daro, poſſe hominum rerúmqe ab eis geſtarum memoriam in ævum omne extendi, *merum inane* tamen qiddam futurum τὸ ἀείμνηστον illud. Ità *ſupr.* § 3. Τὸ κενὸν τῆς ἀπολαύσεως. & *l.* 5. § 33. τὸ εὐδοκιμεῖν παρὰ τούτοις κενόν. Vide & *ſupr.* § 19. & *l.* 6. § 16.

Τί ἦν δῆτα, φέλε ὃ δεῖ σπουδὴν εἰσφέρεσθαι; ἐν τοῦτο] qare ἐν τοῦτο; qia τοῦτο μόνον δεῖ τὸ παρεμπλαττόμενον διωθεῖσθαι. *l.* 2. § 17. qia ἐν τοῦτο πολλοῦ ἄξιον. *l.* 6. § 47.

Ὡς ἀναγκαῖον] Vide *l.* 2. § 3.

Ὡς γνώσιμον] Vide *infr.* § 44. & 46. Seneca *de tranqill. c.* 11. de viro forti ac prudente: *Eodem animi robore præſtabit, neqid ex his qæ eveniunt, ſubitum ſit. qicqid enim fieri poteſt, qaſi futurum projiciendo, malorum omnium impetus molliet. qi ad paratos expectantésqe nihil afferunt novi; ſecuris & beata tantùm ſpectantibus* [*ſperantibus f.*] *graves eveniunt. morbus enim, captivitas, ruina, ignis, nihil horum repentinum eſt. Sciebam in qàm tumultuoſum me contubernium natura cluſiſſet. totiens in vicinia mea conclamatum eſt; totiens prater limen immaturas exeqias fax cereúsqe præceſſit: ſæpe altiùs ruentis ædificii fragor ſonuit: multos ex his qos forum, curia, ſermo mecum contraxerat, nox abſtulit, & vinctas ad ſodalitium manus copulatas intercidit. mirer aliqando ad me pericula acceſſiſſe, qæ circa me ſemper craverunt?* Vide *ad lib.* 7. § 61.

Ὡς ἀπ' ἀρχῆς πεπίπτης καὶ πληγῆς ἧον] Ità *lib.* 2. § 3. πάντα ἀπεῖδεν ῥᾳ. Pie admodum Charidemus apud Dion. Peuſ. *orat.* 30. Τὰ καὶ καθ' ἡμᾶς ὕστερα γέγονεν, ὡς ἔδοξε τῷ θεῷ. γρὴ δ' μηδὲν ἂν ἐκείνου μεγαλοψύχου χαλεπὸν ἡγεῖσθαι, μηδὲ δυσφορῶς φέρειν. Vide *ad l.* 10. § 1.

§ 34. Ἐκὼν σαυτὸν τῇ κλωθοῖ συνεπιδίδως] Vide Cleanthis votum *ad l.* 3. § 4. & Epicteti *ad l.* 7. § 41. Senec. *epiſt.* 37. *Qol maximum vinculum ad bonam mentem promiſiſti virum bonum. Sacramento rogatus es. eadem honeſtiſſimi bujus, & illius turpiſſimi autoramenti, verba ſunt, uri, vinciri, ferróqe necari. Ab illis qi manus arenæ locant, & edunt ac bibunt, qæ per ſangvinem reddant, cavetur ut iſta vel inviti patiantur: à te ut volens libénsqe patioris.* & *epiſt.* 107. *Ad hanc legem animus noſter aptandus eſt: hanc ſeqatur, huic pareat. optimum eſt pati qod emendare non poſſis; & Deum, qo autore cuncta proveniunt, ſine murmuratione comitari,*

mitari. malus miles est qi imperatorem gemens seqitur. Paratos nos invenist atqe impigros fatum. hic est magnus animus qi se Deo tradidit: at contrà ille pusillus ac degener, qi obluctatur, & de ordine mundi malè existimat, & emendare mavult deos, qàm se. Idem *ep.* 71. *Magnus animus Deo pareat; & qicqid lex universi jubeat, sine cunctatione patiatur.* Et *de provident. l.* 5. *Boni viri laborant, impendunt, impenduntur, & volentes qidem. non trahuntur à fortuna: sequntur illam, & aqant gradus. Si scîssent, antecessissent.* Mox. ubi Demetrii vocem illam adjecit, *Hoc unum, Dii immortales, de vobis qeri posse, qòd non antè mihi voluntatem vestram notam feceritis. prior enim ad illa venissem, ad qæ nunc vocatus adsum.* Subjungit; *Vultis liberos sumere? illos vobis sustuli. Vultis aliqam partem corporis? sumite. non magnam rem promitto. Citò totum reddam. Vultis spiritum? qid ni? nullam moram faciam, qò minùs recipiatis, qod dedistis. à volente feretis, qicqid petieritis. qid ergò est? maluissem offerre, qàm tradere. qid opus fuit auferre? accipere potuistis. Sed nè nunc qidem auferetis: qia nihil eripitur, nisi* * *retinenti:* [* *renitenti. f.*] *nihil cogor, nihil patior invitus: nec servio deo, sed assentio.* Idem *epist.* 61. *Da operam, nè qid unqam invitus faciás. qicqid necesse est, futurum est. repugnanti, non volenti necessitas est, in volente necessitas non est. Istà dico, qi imperia libens excipit, partem acerbissimam servitutis effugit, facere qod nolit. Non qi jussus aliqid facit, miser est, sed qi invitus facit. Animum componamus, ut qicqid res exigit, id velimus.* Et *epist.* 54. *Nihil invitus facit sapiens. necessitatem effugit, qia vult qod ipsa coactura est.* Itaq; qod Periander apud Avson.

Faxis, ut libeat, qod est necesse.

& —*velis, qodcunque necesse est.*

sed & plenius Martial. *l.* 10. *ep.* 47.

Qod sis, esse velis, nihilqe malis.

Παρέχων σωτῆσαι] Vide *l.* 3. § 4. & § 11. & *supr.* § 29. & *l.* 10. § 14. 21. Senec. *de provident c.* 5. *Qid est boni viri? præbere se fato.* Qin & piè admodum, & supra qod ab Ethnico sperari poterat, Epictet. *Enchir. c.* 38. Δεῖ σαυτὸν εἰς τοῦτο καταστῆλαχέναι, τὸ βούλεσθαι τῷ θεῷ, καὶ ἔπεσθαι πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα, ὡς ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης ἐπιτελουμένοις. & *dissert. l.* 2. § 17. Μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ θεὸς θέλει, καὶ τίς σε κωλύσει; τίς ἀναγκάσει; τὴν ὄρεξίν σου καὶ τὴν ἔκκλισιν τὴν θεῷ χαίρουσαν· ἐκείνῳ παραδὸς· ἐκείνου κυβερνάτω· μετ' ἐκείνα τετάχθω, καὶ τῷ ἔπι δυσχερέσι; *Deum* dicit, qod Marcus κλωθὼ· i. *e. fatum:* qia *fatum* Stoicis, avt *Deus* ipse, avt saltem *Lex Dei.* Senec. *qæst. nat. l.* 2. *c.* 45. *Vis illum Fatum vocare? non errabis. hic est ex qo suspensa sunt omnia; caussa caussarum. & de benefic. l.* 4. *c.* 7. *Hunc eundem & fatum si dixeris, non mentieris: nam cùm fatum nihil aliud sit, qàm series implexa caussarum, ille est prima omnium caussa, ex qa cætera pendent.* Idem rursus *de provid. c.* 5. *Ille ipse omnium conditor ac rector scripsit qidem fata, sed & sequitur. Semper paret, semel jussit.* Qæ dicta notat Lipsius ex opinione, qâ censebant *Jovem dictare;* (unde illud, *Fatur, & est fatum*) *Parcas* avtem (ut Capella *l.* 2.) *scribas* ejus, *ipsius decreta in æreas tabulas referre. & nat. qæst. l.* 2. *c.* 35. *Ordinem rerum fati æterna series rotat, cujus hæc prima lex est, stare decreto.* Epictetus idem apud Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. Μὴ ζήτει τὸ τὰ γινόμενα γίνεσθαι, ὡς θέλεις· ἀλλὰ θέλε, ὡς τὰ γινόμενα γίνεται, καὶ εὐροήσεις· ità enim legendum, pro eo qod codices exhibent perperam nullóqe sensu, unde & interpres omisit prorsus, εὐρήσεις. atqe indè etiam corrigendi Epicteti codices impressi, qi *Enchir. c.* 13. unde Stobæus hæc decerpsit, exhibent etiam depravatiùs, qoad scripturam saltem, εὐτυπήσεις. εὐροήσεις opponitur τῇ δυροήσεις, qod *supra* positum est. Emendationem confirmant Laërtii illa *l.* 7. in *Zen.* Ἔστιν ἡ αὐτὸ τοῦτο τέλος τῆς εὐδαίμονος ἀρετὴ καὶ εὐροια βίου, ὅταν πάντα πράττηται κατὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ παρ' ἑκάστοις δαίμονος πρὸς τὴν τοῦ ὅλου διοικητοῦ βούλησιν. Idem Epictetus & *dissert. l.* 3. *c.* 26. Ἐγὼ γὰρ πόσπολις καὶ θέλων ἀκώλυτος, ὅτ' ἠναγκάσθην μὴ θέλων. συγκατατέτακα γάρ μου τῇ ὁρμῇ τῷ θεῷ. θέλει π; κἀγὼ θέλω. ὃ βούλεται; ὃ θέλω. καὶ τίς ἔτι με κωλύσει δυνάστης παρὰ τὸ ἐμοὶ φαινόμενον, ἢ ἀναγκάσει; ὁ μᾶλλον ἢ τὸν Δία. Ibid. Οὕτως ὁρίσασθαι καὶ ἐννοεῖν, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ συγκατατάξῃ τις ἑαυτὸν, διελεύσεται ἀσφαλῶς. πῶς λέγεις συγκαταλέξαι; ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ αὐτὸς θέλῃ, καὶ ὃ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. πῶς ἂν τοῦτο γένηται; πῶς γὰρ ἄλλως, ἢ ἐπεκτεινάμενος τὰς ὁρμὰς τῷ θεοῦ καὶ τοῖς διοικοῦσι. & *l.* 1. *c.* 12. Πῶς οὖν ἐποίμιλον ἐγὼ ἐν παντὶ τῷ θεῷ; πῶς ἂν εὐαρεστοίμιλον τῇ θείᾳ διοικήσει; πῶς ἂν ἡδοίμιλον ἐλεύθερος; ἐλεύθερος γὰρ ὄζιν, ὧ γένεται πάντα κατ' αἵρεσιν, καὶ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλύσαι. τί ἐστι; ἀπόστασιν ὄζιν ἐλευθερίας· μὴ γένοιτο. μανία γὰρ καὶ ἐλευθερίας εἰς ταυτὸν ἔρχεται. Ἀλλ' ἐγὼ θέλω πᾶν τὸ δοκοῦν μοι ἀποβαίνειν, κἂν ὁπωσοῦν δοκῇ. Μανόμιλον εἶ, παραφρονεῖς. οὐκ ὄιδας, ὅτι καλὸν ἡ ἐλευθερία ὄζι καὶ ἀξιολόγον; τὸ δ' ὡς ἔτυχέ με βούλεσθαι, τὰ δ' ὡς ἔτυχε δόξαντα γίνεσθαι, τοῦτο κυδωνεῖν, ἐ μόνον οὐκ εἶ) καλὸν, ἀλλὰ καὶ πάντων αἰσχρὸν εἶ)· πῶς γὰρ ἐπὶ γραμμαλιαῖς ποιοῦμαι; βούλομαι γενέσθαι ὡς θέλω τὸ Δίωνος ὄνομα; ἐ. ἀλλὰ διδάσκομαι θέλειν ὡς δεῖ γενέσθαι. τί ἐπὶ μισθοῖς; ὡσαύτως. τί ἐν τῷ κωθόλῳ, ὅταν τέχνη τις καὶ ἐπιστήμη ὄζιν; εἰ ἦ μὴ, οὐδενὸς ἦν ἄξιον τὸ ἐπιχαδαί τι, εἰ τοῖς ἑκάστων βουλήσεσι συγκυμίζετο. ἐν ταῦτα ἓν μόνον ἐπὶ τῷ μείζονι καὶ κυριωτάτῳ τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἔτυχεν, ἐφεῖται μοι θέλειν, ἁδιαφόρως. ἀλλὰ τὸ ταυτόδεσι, τυτέστι, μανθάνειν ἔχομεν ὅταν θέλειν ὡς γίνε-

γίνεται. πῶς ἢ γίνεται; ὡς διέταξεν αὐτὰ ὁ διατάσσων. Hinc Thymæridas apud Jamblychum in *vit. Pythag.* amico, qi discedenti tanqam favsta omnia precatus, dixerat, Ὅσα βέλῃ, παρὰ τῶν θεῶν γένοιτό σοι. *Dii tibi dent, qæcunqe velis.* regessit, εὐχήμει· ἀλλὰ βελοίμιν μᾶλλον, ὅσα μοι παρὰ τῶν θεῶν γένηται. *Bona verba, qæso. Velim ipse potiùs, qæcunqe dii dederint.* Hoc est qod Rufus Thrasæ in Epicteti *dissert. l.* 1. *c.* 1. Οὐ θέλεις μελέτην ἀρκείας τῷ δεδομένῳ; *Non vis discere in eo, qod est tibi datum, acquiescere?* Sic è nostris Eli sacerdos, *Reg. hist. l.* 1. *c.* 3. *v.* 17. Κύριος αὐτὸς τὸ ἀγαθὸν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει. *Dominus ipse est: faciat, prout ipsi bonum videbitur.* & *l.* 2. *c.* 10. *v.* 12. Joab imperator; Κύριος ποιήσῃ τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. *Faciat Dominus qod placuerit ipsi.* Judas Maccabæus, *Maccab. hist. l.* 1. *c.* 3. *v.* 60. Ὡς δ' ἂν ἢ θέλημα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτω ποιήσει. *Faciat Deus prout ipse volucrit.* Siqidem cælum ibi pro Deo; sicut Matth. *c.* 21. *v.* 25. & Luc. *c.* 15. *v.* 21. Pii illi, *Act. c.* 21. *v.* 14. Τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γινέσθω. *Fiat Domini voluntas.* Jesus Dominus, prout suos Deum orantes docuit dicere; Γενηθήτω τὸ θέλημά σου. *Fiat voluntas tua.* Matth. *c.* 6. *v.* 10. & Luc. *c.* 11. *v.* 2. sic & ipse Patrem suum comprecatus, Matth. *c.* 26. *v.* 39. & Marc. *c.* 14. *v.* 36. Πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. *Veruntamen non qod ego volo, sed qod tu vis, fiat. Vide,* (inqit, Jo. Gerson. *consol. l.* 2. *c.* 1.) *utrum æqius sit, aut te voluntati divinæ conformando subdere, aut ut ipsa tuæ subserviat voluntati.* Sed & Seneca, sed idiomate suo, id est, naturali, locutus; *epist.* 93. *Utrum æqius judicas, te naturæ, an tibi parere naturam?* Respondeat Epictetus *dissert. l.* 4. *c.* 7. Ἀεὶ μᾶλλον θέλω τὸ γινόμενον· κρεῖττον γὰρ οὕτω, ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγὼ θέλω. Et *l.* 2. *c.* 7. Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο οὖν τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν; Augustinus item epist. 149. *Rectum est enim qicqid Domino placet. Et nos potiùs si nolumus qod ille vult culpandi sumus, qàm ille non rectè aliqid facere vel finere existimandus est.* Itaqe qod Senec. *ep.* 74. *Placeat homini, qicqid Deo placuit. Sic enim homo ab humanis in divina dirigitur, cùm voluntati humanæ voluntas divina præfertur.* Aug. *in Joan. tract.* 52. Vide & *l.* 10. § 14.

Συνιῆσαι] sicut & συγκλῶσαι καὶ συμμυρῦσαι, *innere,* sive *innectere* & *intexere;* tractum à fabulosis Parcarum fusis. Sic *infr.* § 40. Ὅια τις ἡ σύνεσις καὶ συμμύρωσις. Epictet *dissert. l.* 1. *c.* 12. Σκέλος ἔν μοι γράδιον πεπηρωμένον; ἀναλεόπουον, εἶτα δ' ἐν σκελύδριον τῷ κόσμῳ ἐγκαλεῖς; οὐκ ἐπιδώσειν αὐτὸ τῆς ὅλοις; οὐκ ἀποσήσῃ; ὑ καίρων παρεχωρήσῃς τῷ διδόντι; ἀγανακτήσεις ὃ καὶ ἀγαρεστήσεις τῶν τοῦ Διὸς διατεταγμένοις, ἃ ἐκείνῳ μὴ τῶν Μοιρῶν παρισῶν καὶ ἐπικλωθισῶν σε τῶν γένεσιν ὧσιν καὶ διέταξεν; Vide *l.* 3. § 11. & *supr.* § 26.

§ 35. Πᾶν ἐφήμερον] Ità *l.* 9. § 14. Πάντα ἐφήμερα. Verùm istìc de personis, ibi de rebus: de hominibus ipsis hìc, ibi de humanis. de utrisq; Thucydides *l.* 2. ἐφήμερα τά τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως. Vide & *l.* 8. § 25. Allusum est avtem ad animalculi illius historiam, de qo Aristot. *l.* 5. *c.* 19. Περὶ τὸν Ὑπανιν ποταμὸν ζῶον πτερωτὸν, τετράπτερον ζῇ καὶ πέντε μέχρι δειλινοῦ· καλαφερεμένου δὲ τοῦ ἡλίου ἀπομαραίνεται, καὶ ἅμα δυομένῳ ἀποθνήσκει, βιοῦν ἡμέραν μίαν· διὸ καὶ καλεῖται ἐφήμερον. Et Ælian. *l* 2. *c.* 4. qi & vini fœcibus innasci tradit; Ζῶα ἐφήμερα ἅττα κέκληται, λαβόντα τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ μέτρου τοῦ κατὰ τὸν βίον. Plin. *l.* 11. *c.* 36. *Ad Hypanim Ponti fluvium volucre qadrupes, nec ultra diem unum vivit, unde & Hemerobion vocatur.* De eisdem Cicer. *Tusc. l.* 1. *Ex bestiolis qæ unum diem vivunt, qæ horâ octavâ mortua est, provecta ætate mortua est; qæ occidente sole decrepita. confer nostram longissimam ætatem cum æternitate, in eadem propemodum brevitate, qâ illæ bestiolæ, reperiemur.* Plutarch. item *consol. ad Apollon.* Ἐπεὶ καὶ τῶν ζώων ἐκείνων, ἅπερ ἱστοροῦσι, τοῖς τὸν πόντον γεγονόσιν, τῶν ζώων ἔχειν ἡμερησίαν, ἔνιον μὲν γηραιάν, μίσης δ' ἡμέρας ἀκμάζοντα, δείλης δ' γηρῶντα, καὶ τελευτῶντα τὸ ζῆν, ὑγὲ κἀκείνων ἓν ἂν τὸ καθ' ἡμᾶς πάθος, εἰ τὴν ψυχήν τις ἀνθρωπίνη καὶ λογισμὸς ἐκάσοις ἐνῆν, καὶ ταῦτα δή τι γ' ἂν σωφρονοῦντες; ὥστε τὰ μέσης τῆς ἡμέρας ἐκλείποντα θρήνου παρέχειν καὶ δάκρυα, τὰ δ' ἀπημερεύσαντα πάντως ἂν εὐδαιμονίζειν. Indè ad hominem translatum; Evstath. ad illud *Odyss. φ.* v. 85.

Νήπιοι, ἀγορεύεται, ἐφημέρια φρονέοντες· Καλοῦνται ἐφήμερα ζωύφια μίαν μόνον ἡμέραν ζῶντα. λέγεται δὲ τὸ ἐφήμερος καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου. Ità Silenus apud Aristotelem in *Eudemo,* referente Plutarcho *ad Apollonium* genus humanum vocat Δαίμονα ὀλιγοχρόνιον καὶ τύχης χαλεπῆς ἐφήμερον ἄνθρωπον. Certè Gregor. Naz. *Carm. de natur. human.* ἐφημερίους simpliciter pro hominibus posuit, ubi dixit;

——ἐδὲ σὺ πάμπαν
Γλῶσσαν ἐφημερίων ἔκφυγες ἀφραδίων.

Sicut Homerus βροτοὺς sive mortales pro eisdem, ubi adjecto epitheto passim dicit, δειλοῖσι βροτοῖσι. & qod amplius est, ἀνθρώπους βροτοῦσι. Sed & Pindarus, teste Scholiaste *ad* illud Aristophan. *in Nubib.*

——τί με καλεῖς ὦ ἐφήμερε;
——qid tu me vocas, homo?

in illis, Ὦ πάλαι ἐφήμερε. Antipho apud Stobæum. 2. *tit.* 96. Τὸ ζῆν ἔοικα φορτικὸν ἐφημέρῳ τὸ τε μῆκος τοῦ βίου ἡμέρα μιᾷ. ἐφήμερον igitur πᾶν. i. e. totum genus humanum, qia βραχύβιον καὶ ἀλι-

χρεκόντιον, ob vitæ brevitatem; qasi animalculi illius inſtar, unius tantùm diei ſint. Aliâ ratione ἐφήμεροι καὶ ἡμερόβιοι dicuntur, qi *in diem vivunt*, de craſtino nevtiqam ſoliciti. qo ſenſu Clemens *Pædag. l. 1. c. 12.* D. Chriſti præceptum illud Matth. *c. 6. v. 34.* Μὴ μεριμνᾶτε εἰς τὴν ἄυριον, explicans; ait Chriſtiani hominis vitam eſſe βίον αὐτάρκη καὶ ἐφήμερον. Diogenémqe ἡμερόβιον indè dictum avtor eſt ex Satyro *de virtv illvſtr.* Hieron. *adv. Jovinian. l. 2.* & in partem ſeqiorem ità vocantur etiam, qi præſentia tantùm ſpectant, futuros interim rerum exitus minimè proſpicientes. Svidas: Ἐφημέριοι βραχυβίοι, καθημερινὰ εἰδότες, ἢ σφοδρῶς τὸ μέλλον. atqe ità accipiendum Homeri illud, ἐφημέρια φρονέοντες. de ſcenicis & palæſtricis Neronianis Plut. in Galb. ἀνελάμβανον γὰρ οἱ πλείονες τῶν λαβόντων ἐφήμερον καὶ σαπρικὸν τοῦ βίου ἄνθρωποι. qod Perſius *Sat. 3. v. 68. ex tempore vivere: in diem vivere* Cicero *de orat. l. 2.* qi barbarorum eſſe hoc ait. *Si barbarorum*, inqit, *eſt in diem vivere, noſtra conſilia ſempiternum tempus ſpectare debent.* At brutorum, Gregor. Naz. in *Julian. 1.* Ὅις τὸ ζῆν τοῦτο νομίζων μόνον, καὶ ἐκ ἐξικνεῖται τῇ διανοίᾳ πρὸς τὰ ἐκεῖθεν, ὡδὲ εἶναί τινα νομίζων τῇ ἀληθείᾳ τῶν βεβιωμένων λογισμὸν καὶ ἀντίδοσιν· ἀλλὰ ζῶον βίον ἀλόγων, τὸ ὡρὸς ἡμέραν καὶ τὸ παρὸν ἀεὶ βιωλδύοντες.

Καὶ τὸ μνημονεύον] Vide *ſuprà* § 19. & *l. 7.* § 5. Caſ. iſta qomodo cum ſeqentibus committit, videas licet, ſi otium eſt. Mihi Xylandri diſpoſitio magis arridet.

§ 36. Πάντα κατὰ μεταβολὴν γινόμενα γίνεται] lèg. ὅτι πάντα—γίνεται. ut in membro proximè ſeqenti, ὅτι ὑδὲν ὕτως φιλεῖ.

Κατὰ μεταβολὴν] Ità *l. 7.* § 18. Τί γὰρ δύναται χωρὶς μεταβολῆς γενέσθαι; Vide *ibid.* § 25. & *l. 6.* § 15.

Οὐδὲν ὕτως φιλεῖ ἡ τῶν ὅλων φύσις] Ità *l. 7.* § 16. Τί καὶ φίλτερον τῇ τῶν ὅλων φύσει; & *l. 9.* § 32. Χαίρει τούτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις. Tertull. *de pall. c. 2. Certè habitum vertere naturæ totius ſolenne munus eſt.*

Πεῖν νέα ὅμοια ἵνα ἀεὶ νεαρὸς ᾖ ὁ κόσμος. *l. 7.* § 25.

Σπέρμα γὰρ τεθέν τινά] qia iſtud ex illo naſcitur. Ità σπέρμα τῆς ψυχώσεως, τὸν ὕλικὸν dixit Hermes *ad Tatium* citante Stobæo *tom. 1. lib. 1. tit. 14.* Et παναρμόνιον τῶν στοιχείων, τὸν φύσιν, Democritus & Levcippus, apud Ariſtot. *de cælo l. 3. c. 4.* &

——*diſcordia ſemina rerum,*

Naſo *Metam. l. 1.* ſed & ſenſu adhuc latiore Plinius in *panegyr. Habet has vices conditio mortalium, ut adverſa ex ſecundis, ex adverſis ſecunda naſcantur. Occultat utrorumqe ſemina Deus; & plerumqe bonorum malorúmqe cauſſæ ſub diverſa ſpecie latent.* Et Demoſth. *pro Coron.* Ὁ γὰρ σπέρμα παρασχὼν, τῶν φυέντων κακῶν αἴτιος. *Qi ſemen*, i. e. cavſſam, occaſionémve, *præbuit, is malorum indè enatorum avtor meritò habetur.* Hoc eſt qod Pavlus *ad Heb. Aqil. l. 22. Pandect. l. 9. tit. 2. c. 30. Qi occaſionem præſtat, ipſe damnum feciſſe videtur.* Cicer. *Philip. 2. Ut igitur in ſeminibus cavſſa eſt arborum & ſtirpium: ſic hujus luctuoſiſſimi belli ſemen tu fuiſti.* De Corinthiorum beneficentia Apoſtolus ad eoſdem *ep. 2. c. 9. v. 10.* Ὁ ἐπιχορηγῶν τὸ σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσει, καὶ πληθύνει τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν. Syneſius etiam *ad Arcad. Imper. orat. de regno*: Ἐγὼ δ' ἂν δίκαιον εἶναι ὑπολαμβάνω ἐρωτᾶν τὴν ἐμαυτῆς σπερμάτων τῆς βλάσης, διόν σε πλάττω βασιλέα, τοιοῦτο περιφύειν. Senec. *ep. 120. Natura nobis ſemina ſcientiæ dedit; ſcientiam non dedit.* & Cicer. *de finib. l. 5. In pueris virtutis ſemina, ſcintillulas igniculos videmus.* Naſo *Triſt. l. 2*

——*ludi qoqe ſemina præbent*
Ncqitiæ.——

Τὰ εἰς γλῶ ἢ μήτερον καταβαλλόμενα] indè σπέρματος καταβολὴ, de Sara uſurpatum Apoſtolo *ad Hebræos c. 11. v. 11.* de qo multa gratis argutantur interpretes, Piſcator cumprimis. τὰ εἰς γλῶ καταβαλόμενα dixit, qomodo Chryſippus apud Laërtium in *Zenone*, εἶ τὸ σπέρμα πνεῦμα διὰ τῆς γλώσσης, ὡς δῆλον ἐκ τῶν εἰς τὴν γλῶ καταβαλλομένων σπερμάτων, ἃ παλαιωθέντα ἐκ ἐπιφύεται. qod de obſcœnis Onanis æmulis, cur intelligi velit Lipſius *phyſiol. Stoic. l. 3. c. 6.* cavſſam nullam video. de humano reverà locutus fuerat; ſed à Satorum ſeminio argumentum duxit, qo firmaret de illo qod dixerat. Vide *ad l. 6.* § 15.

§ 37. Ἧν πεθυμήσῃ] Vide *ſuprà*, § 12. & *l. 2.* § 6. & *l. 10.* § 1. Plut. Stoicas tricas ridens, *de commun. notit. c. 37.* ἔχας ἡμῖν, ὡς ἔοικε, γέγονε μὴ ἀρξάμενος τοῦ ζῆν καὶ πεθυμήσας, μὴ παυσόμενος.

Ἀνύποπτος τῇ βλαβῇναι] Vide *l. 2.* § 17. & *l. 7.* § 53. & *l. 10.* § 12.

§ 38 Τὰ ἡγεμονικὰ αὐτοῦ διάθεσθαι] Videri poſſit Marcus repugnantia planè præcipere; cùm *ſupr. l. 2.* § 8. & *infrà l. 7.* § 55. prohibeat, περιβλέπειν ἀλλότρια ἡγεμονικά, i. e. *aliorum animos intueri:* iſtîc autem illos eoſdem conſiderare jubeat. Verùm ipſe iſta optimè conciliat, *l. 3.* § 4. ubi hoc vetat fieri, χωρὶς μεγάλης καὶ κοινωφελοῦς ἀνάγκης, *ſine juſta utilique cavſſa.* Non vult itaqe ut aliorum animos ſenſúsqe intimos indagemus, avt per meram curioſitatem divagando, avt de nobis factisq; noſtris qid ſenſerint, ſenſurive ſint, ſolicitè cogitando: vult tamen, ut eoſdem nobis ob oculos ponamus, qò minùs ipſorum opinionibus moveamur, & vel encomia captemus, vel vituperia curemus: cùm in

eis bonum noſtrum nevtiqam conſiſtat: quod ſubjungitur protinùs § 33.

Καὶ τοὺ φρονίμους] *& prudentes.* Xyland. ego ſuſpicor Marcum τὰς φρονίδας ſcripſiſſe, *& curas eorum.* eò magis, qia ſequitur, διὰ φάγεσι, διώκουσι. Ità Perſius Satyram ſuam exorſus eſt:

O curas hominum!--

curæ avtem hominum in rebus fugiendis & expetendis maximè ſe produnt.

§ 39. Ἐν ἀλλοτρίῳ ἡγεμονικῷ κακὸν σὸν οὐχ ὑφίσεται] neqe ergò meliorem te, neqe deteriorem efficere poteſt opinio de te aliena.

Οὐδὲ μὲν ἐν τινι τροπῇ καὶ ἑτεροίσει τοῦ περιέχοντος] οὐδὲ μὴν, leg. τὸ περιέχον avtem hîc *cælum* intelligit Xylander. atqe ità τὸ περιέχον pro cœlo ſive aere ambiente crebrò ſumitur. Polyb. *l.* 1. Περὶ δὲ τὴν θάλατταν καὶ τὸ περιέχον, ὅταν παραβάλωντι καὶ βιαιομαχῶσι, μεγάλοις ἐλαττώμασι περιπίπτουσι. Theophraſt. *de cauſ. plant. l.* 1. *c.* 9. δεῖ γὰρ μὴ κραιδοῦς μηδὲ κωλύεσθαι τὴν κράσιν ὑπὸ τοῦ περιέχοντος. & *c.* 17. Εἰς πλείω γὰρ καὶ χεῖρα μικρὰ μεμεισμένων ἧσσ' ἀρχῶν, εὐκίνητα γίνεται τῷ περιέχοντι πρὸς βλάστην. & Marcus, τὸν περιέχοντα ἀέρα, dixit *l.* 8. § 54. Hæc igitur, ſi Xyl. ſequimur, Marci mens eſt futura, ab aëris ambientis ſtatu vario, etſi rerum aliarum bona maláve habitudo pendeat, qod in ſtirpibus Theophraſtus obſervat; at hominis, qâ hominis, non item. Multum ſanè valet aeris cœliqe ambientis affectio, & locorum indè profecta diſpoſitio, ad ingenii etiam indoliſqe humanæ, affectuum etiam ſtudiorúmqe varietatem producendam. Ità Virgil. *Georg. lib.* 1.

Verùm ubi tempeſtas & cœli mobilis humor
Mutavere vias;--
Vertuntur ſpecies animorum & pectora motus
Nunc alios, nunc concipiunt alios.--

unde & Plin. *l.* 2. *c.* 6. *Solem, dum cœli triſtitiam diſcutit, etiam humani nubila animi ſerenare,* dixit. Qin & Polybius *lib.* 4. de Arcadibus ſuis: ἡ μὲν ἡθῶν εὐσηνεία τις αὐτοῖς παρύπεται διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ψυχρότητα καὶ συνήντησε τὴν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς τόποις ὑπάρχουσαν, ᾧ συνεξομοιοῦσθαι πρόχειρόν πάντες ἄνθρωποι κατ' ἀνάγκην. ἑκὰς γὰρ ἄλλων, διὰ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ τὰς ἐθνικὰς καὶ τὰς ὁλοχερεῖς διαφύσεις πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρουσιν, ἤθεσί τε καὶ μορφαῖς καὶ χρώμασιν, ἔτι δὲ σπερμάτων τοῖς πλείοσι. Cicero *Agrar.* 2. *Non ingenerantur hominibus mores tam è ſtirpe generis ac ſeminis, quàm ex iis rebus, quæ ab ipſa natura loci, & à vitæ conſuetudine ſuppeditantur, qibus alimur & vivimus.* & qæ ſequntur. nam argumentum hoc latiùs perſeqitur. Idem *de fato: Inter locorum naturas qantum interſit, videmus. alios eſſe ſalubres, alios peſtilentes: in aliis eſſe pituitoſos & qaſi redundantes, in aliis exiccatos atqe aridos: multáqe ſunt alia, qæ inter locum & locum plurimùm differunt. Athenis* tenue cœlum; *ex qo acutiores* qoqe *putantur Attici: Craſſum Thebis; itaqe pingues Thebani & Valentes.* Philo. *de provident.* apud Eviſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* de Græcia: Μόνη γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἀφθόνως ἀνθρωποτροφεῖ, φυτὸν ἡσύχιον, καὶ βλάσημα θεῖον ἠκριβωμένον, λογισμὸν ἀποτίκτουσα οἰκειότατον ὑποσήμη. τὸ δ' αἷμον, λεπτότητι ἀέρος ἡ διάνοια πίφυκεν ἀκονᾶσθαι. διὸ καὶ Ἡράκλειτος ἐκ τοῦ σκοποῦ φησιν, ὅ γῆ ξηρὴ, ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη. Ego corpus potiùs ipſum intelligi exiſtimo, qod animam qaſi ambit. atqe ità etiam Cæſ. accepit, de hoc enim mox verba facit; de cœlo nihil. τὸν ψυχὸν τὸ σῶμα περιέχειν dicit; qomodo τὸ ζῶον, τὸν ψυχὸν ἐπέχειν, § 34. Sed & τὸ σῶμα τὸν ψυχὸν περιέχειν, *lib.* 3. § 7. Cæterùm & iſtic qæri poterat, qomodo verum ſit, hominis malum à corporis ſtatu non pendere, qum pro corporis affectionibus variis animus etiam pariter affici videatur. Ariſtot. *Phyſiognom. cap.* 1. Ὅτι καὶ διάνοιαι ἔπονται τοῖς σώμασι, καὶ ἐκ εἰσὶν αὐταὶ μεθ' ἑαυτὰς ἀπαθεῖς ὅσαι πρὸς τὰ σώματος κινήσεων, τοῦτο δὴ ὅλον πάνυ γίνεται, ἐν τε ταῖς μέθαις καὶ ταῖς ἀφροδισίαις. πολὺ γὰρ ἐξαλλάττουσι φαίνονται αἱ διάνοιαι ὑπὸ πρὸς τὰ σώματος παθημάτων. καὶ τἀναντίον ὑπὸ τοῖς τῆς ψυχῆς παθήμασι τὸ σῶμα συμπάσχον φανερὸν γίνεται, οἷόν τε ἔρωτες, καὶ φόβος τε, καὶ τὰς λύπας, καὶ τὰς ἡδονάς. Et rurſus *c.* 4. Δοκεῖ δέ μοι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα συμπάσχειν ἀλλήλοις· καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἕξις ἀλλοιοῦται τοῦ τὸ σώματος μορφοῦ. πάλιν ἡ τὸ σώματος μορφὴ ἀλλοιοῦται τοῦ τῆς ψυχῆς ἕξιν, qod Lucil. *Sat. l.* 26.

Animo qi ægrotat, videmus corpore hunc ſignũ dare
Tum doloribus confectum corpus animo obſiſtere.

Verùm reſpondebit Marcus nec iſta τοῦ προαίρεσιν immutare, etiamſi operationem impediant. Vide *l.* 5. § 20. Vide & *l.* 10. § 1. & *l.* 12. § 2.

Ὅτι τὸ ὑπολαμβάνον] id eſt, ὅτι δυνάμις ὑπολογιστική, de qa *l.* 3. § 9. ἐν τῷ ἡγεμονικῷ.

Τοῦτο μὴ ὑπολαμβανέτω] qod ſupr. § 7. φεῦγε τοῦ ὑπόληψιν, ἥρτηα τὸ, βέβλαμμαι.

Τοιοῦτόν ὄζει] leg. τετέζει. atqe ità Xyl. cujus verſionem admiſit Lugdunenſis, ſed mendum retinuit.

Ὁ γὰρ κατὰ φύσιν βιοῦντι ἐπίσης συμβαίνει] deeſt alterum diſtributionis membrum, ità ſupplendum; ὁ γὰρ [παρὰ φύσιν] καὶ τοῖς κ.τ.β. reſpondent enim duo hæc membra ſuperiorbus illis, κακῷ ἀνδρὶ καὶ ἀγαθῷ. Vide *ad l.* 2. § 11.

Οὔτε τοῦτο κατὰ φύσιν ὄζειν, ὅτε παρὰ φύσιν] Seneca, *epiſt.* 66. *Media qæ nihilo magis ſecundùm naturam, qàm contra naturam ſunt.* Vide tamen ibidem eundem de iſtis ſubtiliùs pavlò argutiúsqe differentem ac diſtingventem.

§ 40. Ἐν ζῶον τὸν κόσμον] Syneſ. pariter *de*

insumn. ἐν ἑνὶ ζώῳ τῷ κόσμῳ. Thales ἔμψυχον τὸν κόσμον primus dixisse videtur. Laërt. *l.* 1. Pythagoras item, κόσμον ἔμψυχον, νοερόν. Idem *l.* 8. & *l.* 7. in *Zenon.* Ὅτι ὁ κόσμος, καὶ λογικὸν, καὶ ἔμψυχον, καὶ νοερόν. Ex Chrysippi Apollodori, & Posidonii sententia. id indè probant, qia τὸ ζῶον τοῦ μὴ ζώου κρεῖττον· ὧδὲ ὁ κόσμος κρεῖττον· ζῶον ἄρα ὁ κόσμος. *præstantius est animans non animante: at mundo nihil præstantius: mundus itaque est animal.* Et rursus; Τὸν ὅλον κόσμον ζῶον εἶναι ἔμψυχον καὶ λογικόν. Sed & Hermes *pœmand. c.* 10. Ὁ μὲν κόσμος θεῖον, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀνθρώπου δημιουργὸν ζῶον μὲν τὸν κόσμον. Et Plato (qod Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 25.) τὸν κόσμον ζῶον ἔμψυχον ἔννουν τε dixit, eodem qo Stoici argumento usus. Verba hæc sunt in *Timæo.* Θέμις δ' ἐκ τοῦ ἔστι πρὸς ἀρίστου δρᾶν ἄλλο πρὸς τὸ κάλλιστον. λογισάμενος οὖν ἐνόησεν ἐκ τῶν κατὰ φύσιν ὁρωμένων, ὡς οὐδὲν ἀνόητον τοῦ νοῦν ἔχοντος ὅλον ὅλου κάλλιον ἔσεσθαι πᾶν· ἔτι τοῦ νοῦν δ' αὖ χωρὶς ψυχῆς ἀδύνατον παραγενέσθαι πρός. διὰ δὴ τὸν λογισμὸν τόνδε, νοῦν μὲν ψυχῇ, ψυχὴν δὲ σώμασι συνιστὰς, τὸ πᾶν συνετεκταίνετο, ὅπως, ὅτι κάλλιστον εἴη καὶ φύσιν ἄριστος τὸ ἔργον ἀπειργασμένος. Ὕτως οὖν δὴ κατὰ λόγον τὸν εἰκότα δεῖ λέγειν, τόνδε τὸν κόσμον, ζῶον ἔμψυχον ἔννουν τε, τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ γένεσιν γεγονέναι. Hoc est, ut Cicero *de universo: Fas autem nec est, nec unqam fuit, qicqam nisi pulcerrimum facere eum, qi esset optimus. qum rationem igitur habuisset, reperiebat nihil esse eorum qæ naturâ cernerentur non ntelligens intelligente in toto genere præstantius: intelligentiam autem nisi in animo, nullâ aliâ in natura posse reperiri. qo circa intelligentiam in animo, animum conclusit in corpore. Sic ratus est opus illud effectum esse pulcerrimum. qam ob causam non est cunctandum profiteri, si modo investigari conjecturâ potest, hunc mundum animal esse, idqe intelligens, & divinâ providentiâ constitutum.* Idem *Timæum* suum sic clavdit. Θνητὰ καὶ ἀθανατα ζῶα λαβὼν, καὶ συμπληρωθεὶς ὅδε ὁ κόσμος, ὅτω ζῶον ὁρατὸν, τὰ ὁρατὰ περιέχον, εἰκὼν τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς (vel ut alii volunt εἰκων τοῦ νοητοῦ, θεὸς αἰσθητὸς,) μέγιστος καὶ ἄριστος, κάλλιστος τε καὶ τελεώτατος γέγονεν, εἷς οὐρανὸς ὅδε, μονογενὴς ὤν. Julian. *Orat.* 4. Ὁ σύμπας κόσμος ἓν δὴ ζῶον, ὅλον δ' ὅλα ψυχῆς καὶ νοῦ πλήρες, τέλειον ἐκ μερῶν τελείων. Indè Nicephorus Gregoras *hist. l.* 4. *c.* 14. Ἓν γὰρ ὁ κόσμος σῶμα συμφυὲς, ἐκ μερῶν καὶ μελῶν, ὡς ὁ ἄνθρωπος, φάναι, συγκείμενον. Quinetiam animalis istius partes membráqe & vis, præcipua saltem, habebis apud Plutarchum *de facie Lunari; Solem cor, Lunam jecur, stellas oculos, Terram ventrem, Mare vesicam.* Seciùs pavlò qàm Sarapidis oraculum apud Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 20.

Οὐρανός ἐστι κόσμου κεφαλή, χαίρει δὲ θάλασσα,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ' ὦτα ἐν αἰθέρι κεῖται,
Ὄμματα τε σελήνης, λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.

Mî cælum caput est; mare venter, terra pedes sunt;
Sunt aures æther; oculus Sol omnituens est.

Qin & sexum, eúmqe geminum assignat Jarchas ex Indis sapientibus. Siqidem de mundo qærenti Apollonio respondebat. ζῶον τὸν κόσμον ζωογονεῖν γὰρ τὰ πάντα· ἀμφοῖν, ἄρσενός τε καὶ θηλείας φύσεως· αὐτὸν γὰρ αὐτῷ ξυγγινόμενον, τὰ μητρός τε καὶ πατρὸς εἰς τὴν ζωογονίαν παρέχεσθαι. Philostr. *l.* 3. *c.* 11.

Μίαν οὐσίαν] Ità *l.* 12. § 30. μία οὐσία κοινή. materia nimirum prima. Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 14. οὐσίαν δὲ φασι τὴν ὅλην ἁπάντων τὴν ἀφώτιστον ὕλην.

Ψυχὴν μίαν] qam & καθολικὴν vocat *l.* 6. § 14. & τὴν ὅλην νοῦν. *l.* 5. § 30. & τὸ τοῦ κόσμου ἡγεμονικόν. *l.* 7. § 75 Vide *supr. ad* § 21. & 29. Laërt. *l.* 7. in *Zen.* Ἔμψυχον ἡ τὸν κόσμον, ὅλον ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐπεῖδεν ὅσης ἀποτόσματος. Et *ibid.* Τὸν δὲ κόσμον οἰκείως καὶ νοῦν καὶ περίοικον, εἰς ἅπαν αὐτὸ μέρος διήκοντος τοῦ νοῦ, καθάπερ ἐφ' ἡμῶν τῆς ψυχῆς. Theophilus itidem *ad Autolyc. l.* 2. de Stoicis: Ἄλλοι δ' αὐτὸ ὅλον καχωρικὸν πνεῦμα, θεὸν δοξαπέλλα. Et Cleanthes apud Hermiam in *irris. philos.* Τὴν ψυχὴν δ' ὅλου τοῦ κόσμου διήκειν· ἧς μέρος μετέχοντας ἡμᾶς ψυχᾶς. Qin & Plato in *Cratylo* ex Anaxagoræ sententia, τὸν Δία, τὸν διὰ πάντων ἰόντα. Manil. *Astron. lib.* 2.

——*cum spiritus unus*
Per cunctas habitet partes, atqe irriget orbem,
Omnia pervolitans.—— Et Maro *Æn. l.* 6.
Principio cælum, ac terram, campósqe liqentes,
Lucentémqe globum Lunæ, Titaniáqe astra,
Spiritus intùs alit: totámqe infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Spiritum avtem hunc disertè *Deum* nuncupat (qod & Minutius in *Octavio*, & Salvianus *de provident. l.* 1. *c.* 1. adverrêre) *Georg. l.* 4. verbis illis,

--*Deum namqe ire per omnes*
Terrásqe, tractúsqe maris, cælúmqe profundum.

Pythagoreo etiam (Lactantio referente, *de ira Dei c.* 11.) *Deus mens est incorporalis, qæ per omnem rerum naturam diffusa & intenta, vitalem sensum cunctis animantibus tribuit. Spiritus per omnia, maxima, minima, æquali intentione diffusus.* Senec. *ad Helv. c.* 8. *Spiritus permeator universitatis.* Cleanthes apud Tertull. *apolog. c.* 21. Hinc illud Arati.

--ἀεσὰ δ' Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαί·
Πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί· μεστὴ δὲ θάλασσα,
Καὶ λιμένες· πάντῃ δ' Διὸς ἐσμὲν πάντες.

Et Maro, *Eclog.* 3. ——*Jovis omnia plena.*

Atqi Zenonem hoc nomine notat Tatianus *adv. Græc.* qòd secundùm illius rationes, ὁ θεὸς ἐν ἀμάραις τε καὶ σκώληξι καὶ ἀρρήτοις ἑρπετοῖς καταλύεται. De Deo ipse: Πνεῦμα ὁ θεὸς, ἀ δίηκον διὰ τῆς ὕλης, πνευμάτων δὲ ὑλικῶν, καὶ δὴ ἐν αὐτῇ σωμάτων καταστάσεις. Sed & de Stoicis Clemens in *hortat.* διὰ πάσης ὕλης, καὶ διὰ τῆς ἀπιμοτάτης τὸ θεῖον δι-

ήκειν.

ήκειν λέγοντας. & *Strom. l.* 1. adjectâ etiam censurâ suâ: σῶμα ὅλα τὸν θεὸν διὰ τῆς ἀπροσταξίας ὕλης περιτιθέναι λέγουσιν· ὃ καλῶς. & rursus *Strom. l.* 5. Φασὶ σῶμα εἶ) τὸν Θεὸν οἱ Στωϊκοὶ, καὶ πνεῦμα κατ' οὐσίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὴν ψυχήν. quod utrumque ex sacris scriptis hausisse illos arbitramur, Ἀλλ' οἱ μὲν, inquit, δήκειν διὰ πάσης τῆς οὐσίας τὸν θεὸν φασιν· ἡμεῖς δὲ ποιητὴν αὐτὸν μόνον καλοῦμεν, καὶ λόγῳ ποιητήν. (quod & suprà Tatianus.) hoc autem, Deum omnia permeare, ex eo, quod in *Sapientiæ Solomonis libro*, c. 7. v. 24. de sapientia dicitur, δήκει καὶ χωρεῖ διὰ πάντων, perperam accepto, traxisse, cùm non de æterna Dei, eadémque Deo, sapientiâ enunciatum id sit. Verùm, & de ista Prisci plerique sumunt; nec ab autore isto sumpsisse sectæ illius conditores verosimile est, cùm sint eo dubio procul antiquiores. Cæterùm qòd *corpus* illi, haud sanè. quanquam & Tertullianum Deum corpus dixisse monet, simul & refellens, Avg. *de Genes. ad lit. l.* 10. *c.* 25. atque ità reverâ ille *adv. Prax. c.* 7. *Qui negabit Deum corpus esse, etsi Deus spiritus est? Spiritus enim corpus sui generis.* Verùm *Corpus* ille (qod & Avgust. *ad Voduultdeum c.* 86. agnoscit) *Substantiam* intellexit. Sic enim *adv. Hermog. c.* 35. *Ipsa substantia corpus est rei cujusque.* & *de carn. Christ. cap.* 11. *Omne qod est, corpus est sui generis. nihil est incorporale, nisi qod non est.* At qod *omnia permeare Deum* haud malè. Siquidem de se Deus ipse per Jeremiam vatem *c.* 23. *v.* 24. *Annon cœlum & terram impleo ipse.* Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.* Et Hildebert. in *Symbol. Intra omnia, nec inclusus: extra omnia, nec exclusus.* Hinc celebre illud, qod Jo. Gerson habet *in Cantic. Mariæ Conc.* 3. & Trismegisto Alex. Halens. *part.* 1. *q.* 7. *m.* 1. Empedocli tribuit Jo. Tritenhem. *ad Cæsar. q.* 1. *Deum esse sphæram intelligibilem, cujus centrum ubique, circumferentia nusquam sit.* Contrarium fermè Jul. Scaliger Trismegisto asserit, sed explodit ipse, *de subtil. exerc.* 363. *Pigmentum fallax*, inquit, *Trismegisti illud*, Deus est cujus medium in centro, circumferentia ubique. *pessimè. namque medium assignat infinito. & circumferentiam qi dat, finitum facit. tum si ubique erit circumferentia, erit etiam in medio. & idem fiet centrum cum circumferentia.* Et illud reverâ potiùs apeiúsge pigmentum an figmentum, infinitati divinæ depingendæ. Clemens ipse ex Pythagoræ sententia, quam & probare videtur, in *hortatorio*; Ὁ μὲν θεὸς ἕις· χ' ὕτως ἦ, οὐχ, ὥς τινες ὑπονοοῦσιν, ἐκτὸς τῆς διακοσμήσεως, ἀλλ' ἐν αὐτῇ ὅλῳ, ἐν ὅλῳ τῷ κύκλῳ ἐπόπτου πάσης γενέσεως, κράσις τῆς ὅλων· πάντων πατὴρ, νοῦς, καὶ ψυχωσις τοῦ ὅλου κύκλου, πάντων κίνησις. qod ille διὰ ὑπονοίας, de Deo dictum contendit. Cæterùm Stoici ità universum hoc Deum permeare, ut numen cum mundo unum συναμφότερον constituerent. Vide *supr.* § 23. qod est à pietate Christianâque disciplinâ alienum.

Εἰς εἶδησιν μίαν τιὼ τότε, πάντα ἀναδίδοται] Vide *supr.* § 27.

Ὁρμῇ μία πάντα περάνει] Apostolus *ad Rom. c.* 8 *v.* 28. Πάντα συνεργάζονται· cooperantur omnia. & Marcus *l.* 6. § 42. Πάντες εἰς ἓν ὑποτέλεσμα συνεργοῦμεν.

Πάντα πάντων ἦν γινομένων συναίτια] Ità *l.* 5. § 8. συνέχεια καὶ συνέχεια, ὥσπερ ἦν μοσέων, ὕτω ἦ καὶ ἦν ἁπάντων. Eleganti similitudine illustrat hoc Clemens, *Strom. l.* 1. Οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι οἱ καθέλκοντες τιὼ ναῦν, ὃ πολλὰ αἴτια λέγουσι· ἄν, ἀλλ' ἐκ πολλῶν αἴτιον ἓν· ὑκ ἔστι δὲ αἴτιον ἕκαστον τοῦ καθέλκειν τιὼ ναῦν, ἀλλὰ συνεργὸν τοῖς ἄλλοις αἴτια καὶ συναίτιον. τάχα ἦ καὶ τὸ συναίτιον ἄτοπον.

Οἷα τε ἡ συμπνοια καὶ συμπάθειαι] qod alibi ἑτερόν συμπνοιαν vocat. *l.* 7. § 9. καὶ συμφέρειαν καὶ συμπάθειαν ἴυλογον, *infrà* § 45. Vide & *suprà* § 27. & 33.

§ 41. Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν] Arnobius *l.* 2. *Quid sunt homines, nisi animæ corporibus illigatæ?* at Epicteto *homo est animula bajula, sive gestatrix cadaveris*, h. e. corporis. qod χωλὸς πνεύμαλον νεκρὸν ἔχων. Jacob. *c.* 2. *v.* 26. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 19. Τὸ νεκρὸν ἦ μὲ κύειν· εἶ· λέγε αὐτόν. Idémque *l.* 3. *c.* 10. *de corpore*; Τὸ ὑκ ἐμὸν, τὸ φύσει νεκρόν. Et *ibid. c.* 22. Πῶς ἦ μέγα ἢ ἀξιόλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πλόος Numen. *de bono l.* 1. apud Evseb. *præpar. Evang. l.* 15. *c.* 14. Ἐπεὶ ἦ τὰ σώματα δεῖ φύσει πεφυκότα καὶ νεκρὰ, καὶ περιρυεῖσθαι, καὶ ὑπ' ἐν ταὐτὸ μένειν, ἆρ' ὑχὶ τοῦ καθέξοντος αὐτοῖς δεῖ; Heraclit. *ad Alcidam. ep.* 1. Ἡ ψυχὴ ὑφ' ἡδονῆς καὶ ἐλπίδος, ἀπελθόντος ἤδη σῶμα πνεύσεως τοῦτο. Hermes ad Tat. apud Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 40. Ψυχὴ δὲ ἀνθρώπου ὀχεῖται τὸν τρόπον τοῦτον· ὁ νοῦς ἐν τῷ λόγῳ ὁ λόγος ἐν τῇ ψυχῇ· ἡ δὲ ψυχὴ ἐν τῷ πνεύματι· τὸ πνεῦμα δὲ διάκοσμον (leg. διάκονον) διὰ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν, καὶ αἵματος, κινεῖ τὸ ζῶον, καὶ ὥσπερ ὄχημα τινὰ βαστάζει. Arnob. iterum *ubi suprà*. *Audetis videre nos, qòd animarum nostrarum providentiam saluti, id est, nobis ipsis? quid enim sumus homines, nisi animæ corporibus clausæ?*

§ 42. Οὐδὲν κακὸν τοῖς ἐν μαλακοῖς] Vide *suprà* § 5. & *l.* 7. § 22.

§ 43. Πόλεμός τις καὶ ῥεῦμα βίαιον ὁ αἰών] Ità *l.* 2. § 17. τὰ τοῦ σώματος πόλεμος. & *l.* 6. § 15. ἐν δὲ τούτῳ τῷ πολέμῳ. & *l.* 7. § 19. Διὰ τῆς ὅλων ὑσίας, ὡς διὰ χειμάῤῥου, διακομιζόμενα πάντα. Naso *artis l.* 3.

——cum annis mare fluentis aga.

& *Metamorph. l.* 15.

——assidua labuntur tempora motu,

Non secus ac flumen: nec enim consistere flumen,
Nec levis hora potest.—

Basil. *homil.* 24. Ποταμὸς ὁ βίος ἡμῶν, ῥέων ὑπὸ λεπτῶν καὶ νύμφην ἀλλήλαις παμμυρίων. Τὸ μὲν γὰρ παρέρρυσεν ἤδη, τὸ δὲ ἐπιῤῥεῖ. Augustin. *de Trin. l. 4. c. 16.* Qualis fluvio quodam decurrit genus humanum. Qui & Heraclitus apud Laërtium *l. 9.* ῥεῖν τὰ ὅλα ποταμῷ ἐλίκῳ. Cujus & celebre admodum effatum illud, quod Heraclides Pont. *de allegor. Homer.* Sic extulit: Πολλοῖς τοῖς αὐτοῖς, ἐμβαίνομέν τε καὶ οὐκ ἐμβαίνομεν· εἰσμέν τε καὶ οὐκ ἐσμέν. Aristot. ex parte explicat *polis. l. 3. c. 2.* Πότερον ἕως ἂν ᾖ τὸ γένος τὸ αὐτὸ ἢ τὴν κατοικίαν τὴν αὐτὴν ἴδιον φατέον πόλιν, καίπερ ἀεὶ μὲν φθειρομένων, ἐξ ὧν γινομένων· ὥσπερ καὶ ποταμὸς εἰώθαμεν λέγειν τὸν αὐτόν, καὶ κρήνας τὰς αὐτάς, καὶ ταῦτα ἀεὶ τὰ μὲν ἀπιόντων ὑδάτων, τὰ δὲ ἐπιῤῥεόντων. Plato in *Cratylo*: & indè Stobeus *tom. 1. l. 1. tit. 24.* Λέγει που Ἡράκλειτος, ὡς πάντα χωρεῖ, καὶ οὐδὲν μένει· καὶ ποταμοῦ ῥοῇ ἐπεικάζων τὰ ὄντα, λέγει, ὡς δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης. Plut *natur. quæst. 2.* Τὰ πηγαῖα καὶ ποτάμια ῥάκματα περιφαπτὰ ὄζει καὶ νεογλῆ· Ποταμοῖς γὰρ δὶς τοῖς αὐτοῖς οὐκ ἂν ἐμβαίης· ὡς φησὶν Ἡράκλειτος· ἕτερα γὰρ ἐπιῤῥεῖ ὕδατα. Et de *sera vindict.* ἢ λήσομεν εἰς τὸν Ἡρακλείτειον ἅπαντα περήγματα ποταμῶν ἐμβαλόντες, εἰς ὃν ἔφησε δὶς ἐμβῆναι, τῷ πάντα κινεῖν καὶ ἑτερωθὶ τὴν φύσιν μεταβάλλουσαν. Et ad nostri mentem aptissimè, *lib. de E I Delph.* Πολλῷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δὶς τῷ αὐτῷ, καθ' Ἡράκλειτον· οὐδὲ θνητῆς οὐσίας δὶς ἁψασθαι κατ' ἕξιν· ἀλλ' ὀξύτητι καὶ τάχει μεταβολῆς σκίδνησι καὶ πάλιν συνάγει, προΐεσι καὶ ἐπάγεται, ὅθεν οὐδ' εἰς τὸ αὐτὸ φαίνεται τὸ μεῖνον αὐτῆς, &c. Senec. *epist. 58. Corpora nostra rapiuntur fluminum more. qicqid vides, currit cum tempore. nihil ex his quæ videmus, manet. Hoc est quod ait Heraclitus*: In idem flumen bis non descendimus. *manet idem fluminis nomen, aqua transmissa est. Hoc in amne manifestius est quàm in homine. Sed nos quoque non minùs velox cursus prætervehit.* Verùm, ut Aristoteles *metaphys. 3. c. 5.* Ὁ Κεφαλὴν Ἡρακλείτου ἐπιτίμα εἰπόντι, Δὶς τῷ αὐτῷ ποταμῷ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι αὐτὸς γὰρ ᾤετο, οὐδ' ἅπαξ.

Ῥεῦμα βίαιον] *torrens* etiam. atque ità *l. 7. § 19.* χειμάῤῥους. Ovid. *remed. l. 2.*

Flumine perpetuo torrens solet altiùs ire.

sed & rapidiùs. unde diverbium familiare, χειμάῤῥους δίκλυ. *torrentis in morem.* de eis usurpatum, qi ingenti impetu qasi provoluti, omnia secum corripiunt. Seneca pariter, *torrenti rapido* tempus assimilat, *de vit. brev. c. 9.* & Avg. *in Psal. 38. Torrens rerum fluit. cuncta rapiuntur.* Vide *ad lib. 2. § 4.*

Ἅμα τε γὰρ ὥρᾳ ἕκαστον, καὶ παρεκίνησε του] Qod de seminibus qibusdam Theophr. *de caus. plant. l. 3. c. 7.* ὡς φαίνεται καὶ ἅμα πεσὸν ἀλλοιοῦται. Et de externis istis Joan. Chrysost. *tom. 5. orat. 19.* Ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται φύσιν· ὁμοῦ τε φαίνεται καὶ παρατρέχει· ὁμοῦ κατέχεται, καὶ ὑποπίπτει. Eleganti similitudine illustrat istud Marcus noster, *l. 6. § 15.* Ità, non de Marcello tantùm, aut de Cejonio Commodo, ut Adrianus apud Spartian. aut de Quintillo Claudii Imper. fratre; de omnibus in universum tum personis, tum rebus ipsis, verùm est Virgilianum illud, *Æn. l. 6.*

Ostendent terris hunc tantùm fata, nec ultra
Esse finent.—

Jo. Chrysost. *in Oziam orat. 4.* Μὴ ἴσασί τινες τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὥσπερ τῶν ποταμίων ῥευμάτων μιμεῖται τὸν δρόμον· ὁμοῦ τε γὰρ φαίνῃ, καὶ σιγᾷς συνελαύνουσιν ἡμᾶς καταλιμπάνει. Et de tempore Basil. Cæsar. *de creat. orat. 1.* Συμφυὴς ἅμα τῷ κόσμῳ, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ζώοις τε καὶ φυτοῖς, ἡ τῆς χρόνου διέξοδος ἔστηκε, ἐπειγομένη ἀεὶ καὶ παραῤῥέουσα, καὶ μηδαμοῦ παυομένη τῆς ὁρμῆς. ἢ γὰρ πέπαυται ὁ χρόνος, ἢ τὸ μὲν παρελθὸν ἠφανίσθη, τὸ δὲ μέλλον ὑπὸ πάσεσι, τὸ δὲ παρὸν, πεῖν γνωσθῆναι, διαδιδράσκει πῶς αἴσθησιν; τοιαύτη δέ τις καὶ τῆς γενομένων ἡ φύσις· ἢ αὐξανομένη πάντως, ἢ φθίνουσα, τὸ δὲ ἰσταμένον καὶ στάσιμον οὐκ ὀπίσθιον ἔχουσα.

Καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δὲ ἐνεχθήσεται] *& aliud subsequitur, mox item aliud succedet. Xyl. aliud succedit, & hoc etiam protinùs disparebit.* Casaubonus alter qare παραφέρεσθαι istìc verterit *succedere*, alter *subseqi*, cùm in membro præcedente uterque *præterire* reddiderit, me latet. ego malim, *aliud abripitur*, sive *tollitur, aliud statim infertur.* Παραφέρεσθαι *abripi.* Lucian. Ἂν πινα τῶν χειμῶνος ἁρπαιοὺς παραφέρῃ, ὠθεῖν καὶ τοῦτον ὅτι κωφοῦ βατιάζοντα. Plut. *de orac. defect.* in hoc ipso argumento. Τῶν χρόνων, καθάπερ ῥευμάτων, ἕκαστα παραφέροντος. indè τὸ παράφορον *l. 1. § 15.* & τὸ πέρας τῆς παραφορᾶς. *lib. 5. § 23.* Verùm qia non ἐνήνεκται, sed ἐνεχθήσεται in futuro dixerit, ideo ad Marci mentem propiùs existimo, ut reddatur, prout ipsa sonant vocabula, & *aliud* qidem *qiddam abripitur, illud verò* (qod utiqe priùs abreptum fuerat) *inferetur* denuo, ut in orbem velit res agi; &, qod in motu circulari fit, qæ abierint per vices denuo revertantur & redeant. Vide *ad l. 2. § 14.* ἀναχυκλήσεις & *ad l. 9. § 28.* ἐγκύκλια.

§ 44. Πᾶν τὸ συμβαῖνον ὑπὸ συνήθειαν καὶ γνῶσιν] Vide *supr. § 29, 32.* & *infr. § 46.* Sen. *epist. 107. Nihil horum insolitum, nihil inexpectatum est. offendi rebus istis tam ridiculum est, quàm qeri qòd spargaris in publico, aut inquineris in luto.* Usitata & usu familiaria jam facta, nec officiunt, nec afficiunt etiam. hinc Aristotel. *problem. lib. 1. q. 45.* Τὰ γὰρ συνήθη, ὑπὸ φέρεσθαι, ἀλλὰ προσκόπτειν.

§ 45. Συνάφειαν

§ 45. Σωμάτεια ὕλοχος] Lib. 6. § 38. ὁπόσωμάτιον. & l. 7. § 9. σύνδεσις ἱερά. Vide supra § 40.

Σωιτέτακται] Vide l. 5. § 8.

§ 46. Γῆς θάνατος, ὕδωρ γένεσις] Inter Heracliti dogmata, apud Laërt. l. 9. Τροπὴ μεταβολὴ ὁδὸν ἄνω κάτω· τόν τε κόσμον γίνεσθαι πυρικέρμον καὶ τὸ πῦρ ἐξυχαίνεσθαι, σωιτεκάμενόν τε γίνεσθαι ὑγρόν· πηγύμενον δὲ τὸ ὕδωρ, εἰς γῆν τρέπεσθαι· πάλιν τε αὐτὴν πρὸς γῆν χεῖσθαι, ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ γίνεσθαι. &c. Qod Ocellus Lucan. de universi. c. 1 § 14. Πῦρ μὲν εἰς ἓν σωμφόμενον, ἀέρα ὑποφυῆ, ἀέρα δὲ ὕδωρ, ὕδωρ δὲ γῆν. ἐκ δὲ γῆς ἡ μὲν αὐτὴ περίοδος τῆς μεταβολῆς, μέχρι πυρός, ὅθεν ἤρξατο μεταβάλλειν. Plut. de E I Delph. ὃ δὲ μέγιστον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος, ἀέρι γένεσις, καὶ ἀέρος θάνατος, ὕδατι γένεσις· ἀλλ' ὅπ σαφέστερον ἐπ' αὐτῆς ἴδοις ἄν. Vide ad l. 9. § 21. Eodem pertinent, qæ apud eundem, de Orac. defit. leguntur, ista; Ὥσπερ ἐκ γῆς ὕδωρ, ἐκ δὲ ὕδατος ἀὴρ, ἐκ δὲ ἀέρος πῦρ γινόμενον ὁρᾶται, τῆς ὑσίας ἄνω φερομένης· ὅτως ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ἥρωας, ἐκ δὲ ἡρώων εἰς δαίμονας, οἱ βελτίονες ψυχαὶ μεταβολῆ λαμβάνουσιν. &c. Idem de prim. frigid. Ἐστὶ δὲ ἡ φθορὰ μεταβολή τις ὁδὸς ἣν φθειρομένων εἰς τἀναντίον ἐκάστῳ, σκοπῶμεν, εἰ καλῶς εἴρηται τὸ, Πυρὸς θάνατος, ἀέρος γένεσις. Ὑπόκειται γὰρ τὸ πῦρ, ὥσπερ ζῶον, ἢ βίᾳ σβεννύμενον, ἢ δι' αὑτὸ μαραινόμενον. ἢ μᾶλλον ἐν σβέσει ἐμφανεστέραν ποιεῖ τὴν εἰς ἀέρα μεταβολὴν αὐτῆς, &c. Maxim. Tyr. dissert. 25. Ὁρᾷς τὰ πάθη, ἃ σὺ μὲν κλῄεις φθορὰν, τελευτὴν δὲ τῆς ὁπόντων ὁδὸν, ἐγὼ δὲ σωτηρίαν, τελευτῶν δὲ τῆς διαδοχῆς μᾶλλον· μεταβολὴν ὁρᾷς σωμάτων καὶ ῥώσεως, ἀλλαγὴν ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον· καὶ αὖθις αὖ ζῶντας μὲν τὸν ἐκείνων βίον, (θανάτην leg. ex seqentibus liqet) ἀποθνήσκοντας δὲ τὸν ἐκείνων ζωήν. ζῇ πῦρ τῆς γῆς θανάτῳ, καὶ ἀὴρ ζῇ τὸν πυρὸς θάνατον· ὕδωρ ζῇ τὸν ἀέρος θάνατον, γῆ τὸν ὕδατος. διαδοχὴν ὁρᾷς βίων, καὶ μεταβολὴν σωμάτων, κατοφλαν τῶν ὅλων. Verùm apud Clementem Alex. strom. l. 6. seciùs pavlò, sive Heracliti ista, sive ejusdem iisdem propinqa, leguntur; ψυχῆσιν θάνατος, ὕδωρ γενέσθαι· ὕδατι δὲ θάνατος, γῇ γενέσθαι. ἐκ γῆς ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή. Qorum priora & Philo refert, multisque explicat lib. de mundi immortal. ubi & ψυχὴν pro aere accepisse monet Heraclitum; mortisque nomine μεταβολὴν, non ἀναίρεσιν designâsse. Inter alia, qibus ista enarrat, Τὰ στοιχεῖα, inqit, τῷ κόσμῳ ταῖς εἰς ἄλληλα μεταβολαῖς, τὸ παραδόξοτατον, ὑπόκειται δοκοῦντα ἀπαθανατίζεται, διαλυόμενα ἀεὶ, (διαλοιδορούμενα melius dixisset, prout & alibi locutus est) καὶ πάλιν αὐτὰ ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω συνεχῶς ἀμείβοντα. ἡ μὲν παρεσάντος ὁδὸς ἀπὸ γῆς ἄρχεται· πυκνοῦται γὰρ εἰς ὕδωρ μεταλαμβάνει πάλιν μεταβαλοῦ· τὸ δὲ ὕδωρ ἐξατμιζόμενον εἰς ἀέρα. ὁ δ' ἀὴρ λεπτυνόμενος εἰς πῦρ. ἡ δὲ κατάντης ἀπὸ καθαρῆς, συμίζοντος μὲν πυρὸς καὶ πάλιν σβέσιν εἰς ἀέρα· συμίζοντος δ', ὁπότε σωθλίβοιτο, εἰς ὕδωρ ἀέρος. ὕδατος δὲ πάλιν πολλαχοῦ ἀνάχυσιν καὶ πάλιν εἰς γῆν πυκνωθέν μεταβολαί. De eodem videri poterit & R. Moses Majmonides de fundamentis legis cap. 4. § 10, 11. Heraclitum autem vult Clemens hæc ab Orpheo sumpsisse, qi Heraclito prior cecinerit;

Ἔστιν ὕδωρ ψυχῇ, θάνατος δ' ὑδάτεσσιν ἀμοιβή.
Ἐκ δ' ὕδατος γαῖα, τὸ δ' ἐκ γαίης πάλιν ὕδωρ.
Ἐκ τοῦ δὲ ψυχὴ ὅλον αὐθέρα ἀλλάσσεται.

Qibus subnecti non indigna, qæ ex Heracliti ejusdem sententiâ etiam Plut. ad Apollon. habet. Ἡ, φησὶν Ἡράκλειτος, Ταυτὸ ἔνι ζῶν καὶ τεθνηκὸς, καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον, καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γὰρ μεταπεσόντα, ἐκεῖνά ἐστι, κἀκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα, ταῦτα. Vide ad l. 2. § 3. & l. 5. § 8. & l. 8. § 18. & l. 10. § 19.

Καὶ τῷ ἐπιλανθανομένῳ ἢ οὐδὲν ἄγει] Videtur vel ad historicum aliqid, vel ad dictum aliqod proverbiale respexisse, de homine ignaro, qò via, qam insistit, ducat. Accommodari potest, vel ad eos, qi nullo certo vitæ actionúmque fine proposito sibi, temerè huc illuc divagantur. qemadmodum Senec. epist. 71. Ignoranti qem portum petat, nullus suus ventus est. Vide l. 2. § 16. Vel ad eos etiam qi ad bonum aliqod tendere sese opinantur, cùm ad exitium suum properiter eant. qalis fatuus ille, qem depingit rex sapientissimus. Parœm. c. 7. v 22. qi mœcham sequitur, tanqam bos, qi ad mactationem abit, aut tanqam stultus, qi ad cippum ducitur, vel tanqam avis, qæ, ad laqeum festinat; nescius vitam suam peti. Vide & lib. 6. § 20. τὸν ἀγνοοῦντα ὁδόν. Subnitur tamen ista pensiculatiùs recogitanti suspitio, locum haud esse satis integrum, & Heraciteum etiam istic, qomodo & in seqentibus, dictum aliqod qasi διακτυλοδεικλεῖδος, ejusmodi fortean, qale de via sursum deorsúmque ferente superiùs allatum est.

Ὧ μάλιστα διηνεκῶς ὁμιλοῦσι λόγῳ, τῷ τὰ ὅλα διοικοῦντι, τούτῳ διαφέρονται] Nec hæc abscedunt longè ab Heracliti illis, qæ Sextus Empiric. habet adv. Logic. lib. 1. c. 2. Δεῖ ἕπεσθαι τῷ ξυνῷ. τοῦ λόγου δ' ὄντος ξυνοῦ, ζώσιν οἱ πολλοὶ, ὡς ἰδίαν ἔχοντες φρόνησιν· ἢ δ' ὀξὶν οὐκ ἄλλό τι, ἀλλ' ἐξήγησις τοῦ τρόπου τῆς τοῦ παντὸς διοικήσεως. διὸ καθ' ὅ, τι ἂν ὑπνοῦ τῆς μήμης κοινωνήσωμεν, ἀληθεύομεν ἃ δ' ἂν ἰδιάσωμεν, ψευδόμεθα. A ratione prima ac suprema, cujus numine reguntur, discrepant & dissentiunt, sive cùm eadem litigant, dum privatas rationes, ab universali & communi illa diversas, perperam affectantur.

Οἷς καθ' ἡμέραν ἐγκυροῦσι, ταῦτα αὐτοῖς ξένα φαίνεται] qod l. 12. § 1. dixit, θαυμάζειν, ὡς

ἀφροδίκτα, τὰ καθ' ἡμέραν γινόμενα. *tanquam peregrina & inusitata habent ea, quæ quotidiè solent occurrere.* ideò eis offenduntur, primæque cavillæ de illis litem intendunt. Hoc est fortasse Heracliti illud apud Clem. *Strom. l.* 2. ὃ καὶ φρονίμοι τοιαῦτα πολλοὶ, ὁκόσοι ἀκηκοέασιν. præsertim, si ὁκόσοι legas; quod & rectum existimem. Vide *supr.* § 29. & § 44. & *l.* 8. § 15. Senec. *epist.* 107. *Id agendum est, neque nobis inopinatum sit: & quia omnia novitate graviora sunt, hæc cogitatio assidua præstabit, ut nulli sis malo tyro.* Et mox; *Nihil miremur eorum, ad quæ nati sumus: quæ ideò nulli gerenda, quia pariæ sunt omnibus.* Idem *epist.* 91. *Inexpectatis plus aggravant. novitas adjicit calamitatibus pondus. nec quisquam mortalium non magis, quod etiam miratus est, doluit. ideò nobis nihil improvisum esse debet, in omnia præmittendus est animus: cogitandumque, non quicquid solet, sed quicquid potest fieri. tota ante oculos sortis humanæ conditio ponatur: nec quantum frequenter evenit, sed quantum plurimùm potest evenire, præsumamus animo, si nolumus opprimi, nec ullis insitatis, velut novis, obstupefieri. in plenum cogitanda fortuna est.* Idem *ad Marc. c.* 9. *Unde tanta nobis pertinacia in deploratione nostri? quod nihil nobis mali, antequam eveniat proponimus, sed ut immunes ipsi, & aliis pacatius ingressi iter, alienis non admonemur casibus, illos esse communes. tot præter domum nostram ducuntur exequiæ: de morte non cogitamus. tot acerba funera: nos togam nostrorum infantium, nos malitiam, & paternæ hæreditatis successionem animo agitamus. tot divitum subita paupertas in oculis incidit: & nobis nunquam in mentem venit, nostras quoque opes æquè in lubrico positas. quis unquam res suas, tanquam perituras, adspexit? quis unquam nostrum de exilio, de egestate, de luctu cogitare ausus est? quis non, si admoneatur ut de istis, ut suis, cogitet, (ità lego ex Schol. M S.) tanquam dirum omen reppulit, & in capita inimicorum, aut ipsius insempestivi monitoris, abire illa jubeat? necesse est itaque magis corruamus, qui casi ex inopinato ferimur. Non putavi futurum. Quicquam tu putas non futurum, quod multis scis posse fieri, quod multis vides evenisse?*

Cuivis potest accidere, quod cuiquam potest.

Ille amisit Liberos: & tu amittere potes. ille damnatus est: & tua innocentia sub ictu est. hic nos error decipit, hic effæminat, dum patimur, quæ nunquam pati nos posse prævidimus.

Ὥσπερ καὶ δ' ὀδοῦλας] hoc est, quod Aristoteles *de philosoph. l.* 8. apud Evseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. καὶ διὰ τὸ ἐν ὕπνῳ, ζῆν εἰκῇ καὶ ἐμπλήκτως. Imò quod Heraclitus etiam, qem & istic forsan Marcus in animo habuit, apud Sextum loco superiùs memorato; Τὸν δ' ἄλλως ἀνθρώπους λανθάνει, ὁκόσα ἐγρηγορότες ποιοῦσιν, ὅκωσπερ ὅκόσα εὕδοντες, ἐπιλανθάνονται. Senec. *de provid. c.* 5. *Languida ingenia, & in somnum ituræ, vel in vigiliam somno simillimam.* Lucret. *l.* 3.

Si somno partem majorem conteris ævi,
Et vigilans stertis, nec somnia cernere cessas,
Atque animi incerto fluitans errore vagaris.

Itaque non incommodè prorsus Xylander hìc: *vultis perficiendum strenuè, quod recto consilio agendum susceperimus; neque in medio actu desistendum aut tituhandum. nam in somnis sæpe imaginamur nobis aliquid agere, nihil tamen efficimus.* Homer. Iliad. χ. v. 199.

Ὡς δ' ἐν ὀνείρῳ οὐ δύναται φεύγοντα διώκειν,
Οὔτ' ἄρ' ὃ τὸν δύναται ὑποδραδέως ἀλέασθαι·
Ὡς ὃ τὸν οὐ δύνατο μάρψαι ποσὶν, οὐδ' ὃς ἀλύξαι.

Oppian. *piscat. l.* 2. de torpedine:

Οἷον δ' ὁρμαίοισιν ἐν εἰδυίαῖσιν ὀνείροις
Ἀνδρὸς ἀπειλήσῃσι, καὶ ἱεμένοισι φόβεσθαι
Θρῴσκειν μὲν χρειώ τε, τὰ δ' γύιατα παλλομένοισι
Ἀσειμὰς ἄπτε δεσμὸς ὑπειρομένοισι βαρύνει·
Τοίῃσι γειομήδεσι τιταίνεται ἰχθὺς νάρκη.

Maro *Æneid. l.*

Ac velut in somnis, oculos ubi languida pressit
Nocte quies, nequicquam avidos extendere cursus
Velle videmur: & in mediis conatibus ægri
Succidimus, non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec vox, aut verba sequuntur.

Vide Plutarch *ad Præfect. indoct.*

Ὅτι δεῖ παῖδας τοκέων, ὧν τέτ' ἔστι, καὶ φίλον, καθόσον παρεληλάμβ.] Locus insigniter depravatus, cujusque medicinam penè desperat peritissimus omnium, quos ego nôrim, istorum sanandi artifex: clarissimum Salmasium, etiamsi nullus nominarem, quem velle deberem, agnoscent mecum, qi in studiis illis exercitati fuerint, ni ærugo mera candorem illis omnem exederit. Tentavit tamen is medelam dare, partim loco suo emota, quædam restituendo, partim supplendo, quod excidisse visum, & in proximè præcedentibus havd semel occurrit, τὸ μεμνῆσθ. ut sic legatur, καὶ ὅτι δεῖ παῖδας τοκέων μεμνῆσθ, καὶ καθ' φίλον, τοτέστι, καθόσον παρεληλάμβ. Sensúsque sit, *Oportere pueros parentum meminisse, non simpliciter quidem, hoc est, quatenus vulgò nobis præcipitur.* nimirum parentum memoria hæc nobis debet ineſſe eo fine, ut sciamus, quomodo illi ex hac vita abierunt, ità etiam nobis abeundum; aut aliquid simile. Cæterùm tentandi & nobis post Machaonem quoque venia, spero, condonabitur. Quid si ergò sic restituere velimus? ὅτι δεῖ [ἄνωθ] παῖδας, τοτέστι, καὶ φίλον, καθόσον τοκέων παρεληλάμβ. *non oportere nos agere puerorum instar, hoc est, merè nudéque,* absque justo diligentique examine; *juxta illud,* qicqid tandem fuerit, *quod à parentibus nostris accepimus.* ut καὶ φίλον idem hìc Marco valeat, quod καὶ φίλον πάντ καὶ ἄλογον Origeni *adv. Celsi. lib.* 1. Velítque rejici τὸν ματαίως ἀναστρέφων τὸν παγκοπαγάθιον, ut Petrus loquitur, *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 18. Occurrit itaque exceptioni illi, quam benè monentibus rectioráque monstrantibus opponere solet vulgus hominum; Faciemus prout fecere

fecere majores noſtri, & prout ab eiſdem nos accepimus. Sic enim Judæi idololatræ, Jerem. *c.* 44. *v.* 17. Sic Pontificii, non minùs etiam quàm illi eodem crimine innexi. Sic ethnici, primis Chriſtiani nominis temporibus, apud Clement. in *hortator.* Ἀλλ' ἐκ πατέρων, φασὶ, παραδεδομένον ἡμῖν ἔθος ἀναιρεῖσθαι οὐκ εὔλογον. Symmach. *l.* 10. *epiſt.* 43. *Sed majorum ſervandus eſt ritus.* Et Tibull. *l.* 2. *eleg.* 1.

—*fruges luſtramus & agros,*
Ritus ut à priſco traditus extat avo.

qibus regeri qid poſſit, conſulantur Clemens *ibid.* & Ambroſ. *epiſt.* 31. qâ Symmacho reſpondet: nam tranſcribere nimis prolixum fuerit. Optimè Juſtinus *apolog.* 2. Τὸν μὲν ἀληθείαν ἐυσεβεῖς καὶ φιλοσόφους μόνον παλαιοὺς τιμᾶν καὶ σέβεσθαι ὁ λόγος παραγορεύει, παραπλησίως δόξαις παλαιαῖς ἐξαπολωλυῖαν, ἂν φαῦλαι ὦσιν. Rectèque Theodoret. *therapeut. l.* 1. Ἀνδρῶν δέ γε σωφρονούντων ἴδιον, μὴ θορυβεῖσθαι δυσκόλως, μηδὲ ἴδιον θηριώδους παθήματος, ἀλλὰ ζητεῖν παλαιὰς, καὶ τὸ χρήσιμον πάντοθεν ξυλλέγειν. qi & Socratis illud Critoni dictum ſubjungit; Ὡς ἐγὼ, ὦ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, ὃς ἐμοὶ ἂν ἄλλῳ πείθωμαι, ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. Illud interim adjicere ſubet, horſum etiam ſpectare videri, quod apud Plutarchum toties repetitum ex Heracliti dictis occurrit *de poët. leg. regul.* 10, & *de audiend.* Βλαξὶ ἀνθρώπῳ ὅτι παντὶ λόγῳ ἐπίσης φιλεῖ. monet enim, inqit Plut. μὴ παντὶ λόγῳ πάσχειν, ὥσπερ πνεύματι, παραδίδοναι ἑαυτὸν, ἀλλ' ἀπιστεῖν καὶ ἀνθρίσκειν, καὶ πολλὰ διακρούσασθαι πρὶν ὑπαλυθῶς, καὶ πεφυκότως λαμβάνειν. ut ſit idem cum Solomonis illo, *Paræm. c.* 14. *v.* 15. *Fatuus credit omni verbo.* Sive verum, ſive falſum; ſive utile, ſive noxium. Piſcat. vel etiam, *omni rei.* ut Jun. Quam *nihil magis præſtandum* ſit, (ut Senec. *de benef. cap.* 1.) quàm ne pecorum ritu ſequamur antecedentium gregem, pergentes, non quâ eundum eſt, ſed quâ itur. nec ulla res nos majoribus malis implicet, quam quòd ad rumorem componimur; optima rati ea, quæ magno aſſenſu recepta ſunt; eorúmque exempla nobis multa; nec ad rationem, ſed ad ſimilitudinem vivimus. Ità, quod in ſtrage hominum magna evenit, cùm ipſe ſe populus premit, nemo ità cadit, ut non alium in ſe attrahat: primi exitio ſequentibus ſunt. hoc in omni vita accidere videas licet. Nemo ſibi tantùm errat; ſed alii erroris cauſſa & autor eſt. nocet enim applicari antecedentibus: & dum unusquiſque mavult credere, quàm judicare; nunquam de vita judicatur, ſemper creditur; verſátque nos & præcipitat traditus per manus error; alieniſque perimus exemplis. hoc eſt, χρῆσθαι, καθὼς καλεῖ Φαβῶρ, ποιεῖν τε καὶ πάσχειν. Cæterùm Marci mentem an attigerimus, aliorum eſto judicium. De ſenſu idem ceniet eruditiſſimus D. Boxhorn. Verùm is pro πυθαγορείων, legit πυθαγορείων, vel potiùs πυθαγορείως, ut ſit πυθαγορείως μιμεῖσθε, qibus ſolenne fuit illud, Αὐτὸς ἔφα. *Ipſe dixit.* qod probarem pronus, niſi à ſcriptura vulgata recederet longiùs, & mutatione leviori negotium confici poſſe videatur. Cæterùm de Platone pariter Ariſtides *apolog. pro quatuorvirís:* Εἰ τις τῇ Πλάτωνος δόξῃ ἀεὶ πάντων ἐχρείζετο,— πῶς ἂν λαμπρότερον, μὴ σκοπεῖν ἐξετάζων, εἴ τι καθ' ἑκάστην λέγοι, ἀλλ' ὅσαπερ πᾶσι, ἀρχὴν τοῦθ' ὑπολαμβάνων, ὅτι φαίη Πλάτων; Marci mentem planè expreſſit.

§ 47. Ἄνευον τηδονῆς, ἢ πάντως εἰς τελευτῶν] *cras, aut ſummum perendiè moriturum te.* Cicer. *ad Attic. l.* 12. *epiſt.* 43. *Scies fortaſſe cras, ſummum perendiè.* Socrati per ferè monitum divinitùs datum refert Laërtius *l.* 2. qum enim in ſomnis qidam viſus eſt illi dixiſſe ex *Iliad.* λ'. *v.* 363. illud.

Ἤματι κεν τριτάτῳ φθίοι ἐκλέα ἶκτο.

conjecit indè *perendiè moriturum* ſc. εἰς τρίτην, inqit, ὑποθυμίαν. conjecturæ rationem, eâ quam Eraſmus dedit, probabiliorem è Nannio *miſcel. l.* 8. *c.* 36. & Calavb. *ad* Laërt. petas licet.

Οὐκ ἐν ἂν περὶ μίαν ἡμέραν] Senec. *epiſt.* 93. *Nunqid feliciorem judicas eum, qi ſummo die munerís, quam eum qi medio occiditur? nunqid aliqem eſſe tam cupidum vitæ putas, ut jugulari in ſpoliario, quàm in arena malit? non majore ſpatio alter alterum præcedimus. mors per omnes it: qi occidit, conſequitur occiſum. minimum eſt de qo ſollicitiſſimè agitur. qid autem ad rem pertinet, quamdiu vites, qod vitare non poſſis?* Et *qæſt. nat. l.* 2. *c.* 59. *Omnes reſervamur ad mortem. totum hunc qem vides populum, qouſque cogitas eſſe? citò natura revocabit & condet. nec de re, ſed de die qæritur. eodem citiùs tardiúsve veniendum eſt. qid ergo? non tibi ſtimidiſſimus omnium videtur, & inſipientiſſimus, qi magno ambitu rogat moram mortis? nonne contemneres eum, qi inter peritures conſtitutus, beneficii loco peteret, ut ultimus cervicem præberet? idem facimus. in omnes conſtitutum eſt capitale ſupplicium. magno æſtimamus tardiùs mori. Qid porrò prodeſt paucos dies aut annos lucrifacere? Qid tanqam de magno detrimento times? nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere.* Idem *epiſt.* 37. & 70. Apud Platonem in *Phædon.* Socrates de eis, qi venenum hauſturi, moram aliqam ac dilationem expetebant; Εἰκότως γοῦν ποιοῦσι· κερδανεῖν γὰρ οἴονται τὸ ἐγχρονίσαντες πίνειν· ὑπὲρ γὰρ ἐμοῦ καὶ ταῦτα ἂν λέγοιεν καὶ ἄλλοι γε ἤδη πολλοὶ ἐφείσαντο παρ' ἐμοῦ τοῦ πιεῖν, ἄλλο γέ τι ἡγησάμενοι ἐφείσασθαι παρ' ἐμοῦ τοῦ μὴ ἐγχρονίζοντος καὶ τὸ ζῆν, καὶ φειδομένου· ἀλλὼς τε καὶ ἐπιεικὴς ἦν. At contrà Micyllus apud Lucianum in *Cataplo*; ἐγὼ δὲ οὐκ ἂν ἐθελήσαιμι ἐπὶ τοσοῦτον ἀναβαλέσθαι τὸν ἀναχρεισμόν, ὅτι μὴ καὶ ἐγὼ ἐπὶ τοῦτο καταδέομαι. ἐὰν τι γὰρ ἐπιγένηται, ὥστε μὴ ἀποθανεῖν, οἱ αὐτοὶ ὀδόντες ἀποδώσουσιν. Epict. *l.* 2. *c.* 1. Τί ἂν ἀναγκαιότερον, εἰ νῦν; εἰ δὲ μὴ νῦν, ὕστερον. Vide *l.* 6. § 10.

Τὸ

Τὸ εἰς πολλοστὸν ἔτος μᾶλλον ἢ αὖριον, μηδὲν μέγα] Vide *l.* 10. § 8. & *supr.* § 15. Plut. *de ſera vindict.* Ἐπεὶ τοῖς γε θεοῖς πᾶν ἀνθρώπινον βίου διάστημα, τὸ μηδὲν ὄζειν καὶ τὸ νῦν, ἀλλὰ μὴ πρὸ ἑκατὸν ἡμερῶν, τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον τὸ δείλης, ἀλλὰ μὴ πρωΐ, σπεύδειν ἢ κρεμαννύναι τὸν πονηρόν. Et Zoſim. *hiſt. lib.* 2. Πᾶς χρόνος πρὸ θείῳ βραχὺς εἶναι τε ὀφθῆναι καὶ ἐσωθῆναι.

§ 48. Πόσοι μὲν ἰατροὶ] Vide *l.* 3. § 3. & *lib.* 6. § 45. & *lib.* 7. § 19. & *lib.* 8. § 25. Lucret. *l.* 3.

Hoc etiam tibi tute interdum dicere poſſis:
Lumina ſis oculis etiam bonus Anculi reliqui,
Qui melior multis, quàm tu, fuit, improbe, rebus.
Inde alii multi reges, rerumque potentes
Occiderunt, magnis qui gentibus imperitârunt.
Ille quoque ipſe, viam qui quondam per mare magnum
Strauit, itérque dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus ſalſas docuit ſuper ire lacunas;
Et contempſit aquis inſultans murmura ponti,
Lumine adempto, animam moribundo corpore fudit.
Scipiadas, belli fulmen, Carthaginis horror,
Oſſa dedit terræ, proinde ac famul infimus eſſet.
Adde repertores doctrinarum atque leporum:
Adde Heliconiadum comites: quorum unus Homerus
Sceptra potitus, eâdem aliis ſopitu' quiete eſt.
Denique Democritum, poſtquam matura vetuſtas
Admonuit memorem motus langueſcere mentis,
Sponte ſuâ leto caput obvius obtulit ipſe.
Ipſe Epicurus obit, decurſo lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio ſuperauit, & omnes
Præſtrinxit ſtellas exortus ut æthereus Sol.

Lucretium, Epicureum hæc loqi memineris. Illud interim ὡς ἐν παρόδῳ notetur, alluſiſſe videri primoribus hiſce verbis ad Achillis verba illa apud Poetarum principem *Iliad.* φ'. *v.* 107. qæ & Callisthenem ſibi occinere ſolitum, ubi Alexandri animum abs ſe alienatum ſenſerat, qò adversùs mortis metum mentem ſibi obfirmaret, avtor eſt in *Alex.* Plutarchus,

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σὸν πολλὸν ἀμείνων.
Τὰς ὀρρῦς ὑπὲρ τῶν ἀῤῥωσύντων συναγόντες] contractis ſcil. in triſtitiæ gravitatisque indicium ſupercilijs, morti propinquos ſignificare volebant ægrotos & pro conclamatis jam habendos.

Ἐξουσίᾳ ψυχῶν] qia nimirum jus habent vitæ & necis. Hinc faſtuoſum illud Pilati Joan. *Evang. c.* 19. *v.* 10. Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; At Diogenes Perdiccæ mortem, ni ad ſe accederet, minitanti, οὐδὲν μέγα. καὶ γὰρ κάνθαρις ἢ φαλάγγιον τοῦτ' ἂν ποιήσειεν. *Nihil*, inqit, *hoc magni, cum cantharis & phalangium, muſca & aranea, idem poſſint.* Laërt. *l.* 6. Theodorus pariter Cyrenæus Lyſimacho idem interminato, *Enimvero magnifica res tibi contigit, qia cantharidis vim aſſecutus es.* Refert Cicero *Tuſcul. l.* 5. & Val. Max. *l.* 6. *c.* 2. Vel, ut Seneca, *de tranquill. c.* 14. *Habes, cur tibi placeas: hemina ſanguinis in tua poteſtate eſt.*

Ὡς ἀθάνατοι] At Anaxagoras, renunciato morti addictum ſe à ſuis, Ἀεὶ κἀκεῖνον καμοῦ πάλαι ἡ φύσις κατέψηφίσατο. *Eundem in utrumque noſtrum jam olim natura calculum tulit.* Laërt. *l.* 2. Et Socrates pariter, dicenti, Θάνατόν σε κατέγνωσαν. *Morti te addixerunt.* κἀκεῖνον ἡ φύσις. *& ipſos natura.* Laërt. *ibid.* Ad Marci mentem Plin. *l.* 7. *c.* 7. *Tu, qi te Deum credis, aliqo ſucceſſu tumens, tanti* (lucernæ odore extinctæ) *perire potuiſti, atque etiam hodie minoris potes.*

Πόσαι δὴ πόλεις ὅλαι] De urbibus opidisque montium concurſu colliſis, terræ motu proſtratis, hiatu abſorptis, marisve incurſu haviſtis ſubmerſisque, videri poterit Plinius *hiſt. natur. l.* 2. *c.* 83, 84. 88, 91, 92. & Strabo *geograph. l.* 1. Ariſtotelis nom. *de mund. c.* 6. Τὰ ὑπὸ τῆς γῆς συγκλεισθέντα ὄντα, πολλὰς ἐτεροιώσεις καὶ πάθη ἀναδέδεκται· σεισμοί τε γὰρ ἤδη βίαιοι, πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἀνέῤῥηξαν· ὕυβροι τε κατέκλυσαν, ἐξαίσιοι καλαῤῥαγίντες· ὀπὸ δρομαὶ τε κυμάτων καὶ ἀναχωρήσεις, πολλάκις καὶ ἠπείρους ἐθαλάττωσαν, καὶ θαλάττας ἠπείρωσαν· βιαί τε ἀνέμων καὶ πυφώνων, ἔτι ὅτε πόλεις ὅλας ἀνέτρεψαν· πυρκαί τε καὶ φλόγες, αἷ μὲ ἐξ ὑπογείου ὑλώδους φύσεως, ὥσπερ φασὶν, ὑπὸ Φαέθοντος τὰ πρὸς ἕω μέρη κατέφλεξαν· αἱ δὲ πρὸς ἑσπέρας ἐκ γῆς ἀναβλύσασαι καὶ ἐπιφήσασαι, καθάπερ περὶ τὴν Ἀττικὴν κρατήρων ἀναῤῥαγέντων, καὶ ἀνὰ πλῆθος φερομένων, χειμάῤῥοις ἐοικυῖαι. Ariſtides θρηνητικῷ Σμυρναίῳ. Ἀκίνητον δ' ὑδὲν, φασὶ, πρὸς ἐν ἀνθρώποις· ἀλλὰ καὶ γῆ θαλάττας ἔχεται, καὶ θάλαττα ἠπείρους καὶ πόλεις, αἱ μὲν χθὼν γῆς ἔδυσαν, αἱ δὲ ὕδατος ῥεύμασιν ὑπέρειπτά τε καὶ πεπλῆν ἠφανίσθησαν. Vide eundem de Smyrnæ clade in μυριάδια ἐπὶ Σμύρνῃ, de Rhodi in *Rhodiaca.* Tertull. *apolog. c.* 20. *Qod terræ vorant urbes, qod inſulæ maria fraudant, qod regna regnis compulſant,* &c. & *c.* 40. *Quantæ clades orbem & urbes ceciderunt? Legimus Hierannapen.* (leg. Hieran, & Anaphen; ex Strab. *l.* 10. Plin. *l.* 2. *c.* 87. & *l.* 4. *c.* 12. & Ammian. *l* 17) *& Delon, & Rhodon, & Con inſulas multis cum millibus hominum peſſum abiiſſe. Sed & mare Corinthium terræ motus exhibit: & vis undarum Lucaniam Italiæ abſciſſam in Siciliæ nomen relegavit.* Qibus gemina habet & *adv. nation. l.* 1. *c.* 9. ubi tamen perperam pro *Delos*, *Delphos* legitur. Sed & *de pallio cap.* 2. ubi inter alia, *Inter inſulas nulla jam Delos, arenæ Samos; & Sibylla non mendax.* Alluſit ad Sibyllinum illud;

——καὶ Δῆλος ἄδηλος,
Καὶ Σάμαθος Σάμιος ὄζι.——

Seneca *nat. qæſt. 6. l.* 1. *Non homines tantùm, qi brevis & caduca res naſcimur, urbes oræque terrarum*

&

& littora, & ipſum mare in ſervitutem fati venit. & l. 3. c. 16. Sunt abrupti in infinitum hiatus, qi ſæpe illapſas urbes receperunt, & ingentem in alto ruinam condiderunt. Itaque mirum dixiſſe eundem, ubi incendium Lugdunenſe Lucilio ſuo narrat, *epiſt. 91. Terrarum vix unqam tam gravis & perniciosus fuit motus, ut tota opida everteret. nunqam denique tam infeſtum ulli exarſit incendium, ut nihil alteri ſupereſſet incendio. Tot pulcerrima opera, qæ ſingula illuſtrare urbes ſingulas poſſent, una nox ſtravit: una nox fuit inter urbem maximam & nullam. Denique diutius illam tibi periiſſe, qàm periit, narro.* Mirum, inqam, hoc Senecæ excidiſſe, vix unquam tam gravem & perniciosum terræ motum extitiſſe, cùm ipſe idem dicat loco ſuperiùs nominato; *Aſia duodecim urbes ſimul perdidit.* & in eadem ipſa epiſtola havd ità multò pòſt ſubjiciat: *Qoties Aſiæ, qoties Achaiæ* (ubi fortean, pro *qoties, qot*, legendum) *urbes uno tremore cecidерunt? qot opida in Syria? qot in Macedonia devorata ſunt? Cyprum qoties vaſtavit hæc clades? qoties in ſe Paphus corruit? frequenter nobis enunciati ſunt totarum urbium interitus. Et nos, inter qos frequenter iſta nunciantur, qot ex pars omnium ſumus?* Idem mox, *ibid. Omnium iſtarum civitatum, qas nunc magnificas ac nobiles avdis, veſtigia qoqe tempus eradet. Non vides qemadmodum in Achaia clariſſimarum urbium jam fundamenta conſumpta ſint, nec qicqam extet, ex qo apparcat illas ſaltem fuiſſe?. Non tantùm manu facta labuntur, non tantùm humanâ arte atqe induſtriâ poſita vertit dies: juga montium diffluunt, totæ deſcdere regiones. Operta ſunt fluctibus, qæ procul à conſpectu maris ſtabant. Vaſtavit ignis colles, per qos elucebas; eroſit, & qondam altiſſimos vertices, ſolatia navigantium ac ſpeculas, ad humilem arenam deduxit. Ipſius naturæ opera vexantur. & ideò æqo animo ferre debemus urbium excidia. Caſura omnia exiſtunt: omnibus exitus manet; ſive interna vis flatúsqe præcluſi violentè pondus, ſub qo tenebantur, excuſſerint; ſive torrentium in abdito vis obſtantia effregerit; ſive fiammarum violentia compaginem ſoli ruperit; ſive vetuſtas, à qâ nihil tutum eſt, expugnaverit minutatim; ſive gravitas cæli ejecerit populos, & ſitus deſerta corruperit. enumerare omnes fatorum vias, longum eſt: hoc unum ſcio; omnia mortalium opera mortalitate damnata ſunt: inter peritura vivimus.* Adjici poterant his, ni fabuloſa meritò haberentur, qæ de Atlantide inſula Plato in *Timæo*, & ex Platone Philo *de mundo*: Ἡ δὲ Ἀτλαντὶς νῆσος, ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ νυκτὶ, σεισμῶν ἐξαίσιον καὶ κατακλυσμῶν γενομένων, δύσα τε θαλάττης, ἐξαίφνης ἠφανίσθη. Sed & Tertullianus *apolog. c. 40. Memorat & Plato majorem Aſiæ vel Africæ terram Atlantico mari ereptam. & ad nation. l. 1. c. 9. Velqam Plato memorat majorem Aſiâ aut Africâ in Atlantico mari merſam.* Et rurſus, *de Pall. c. 2. In Atlantico Lybiam aut Aſiam adæqans qæritur.* Qanqam & fabuloſis iſtis aliqid etiam veri ſuberat. Siqidem qæ temporibus illis qaſi demerſa latebat, noviſſimis his emerſit qodammodo, & in notitiam noſtram ſe dedit, ultra mare Atlanticum, Lybiam ave Aſiam, ut ille loqitur, adæqans terra, forſan etiam ἅμα Λιβύης καὶ Ἀσίας μείζων, præſertim ſi utriusqe hujus qantum Platonis diebus innotuerat ſumpſerimus, certè *Europæo orbe potior inſula*, ut cum Ammiano loqi ſi-

denter licet.

Ἵν' ἔτι εἶπω, πιθήκιον] Ità *l. 10. § 19.* Ἕκαστον πέφυκεν ὥσπερ θνήσκειν. Gregor. Naz. *ep. 39. ad Olymp.* Δεινὸν μὲν καὶ ἀνθρώπῳ θάνατος πολλῷ γε δεινότερον, πόλιν ἀποθανεῖν. Serv. Sulpitius (qod & Xyl. obſervavit) *in conſolatoria ad Ciceronem epiſtola, qæ ad famil. l. 4. ep. 5.* habetur. *Ex Aſia rediens, cùm ab Ægina Megaram verſus navigarem, cœpi regiones circumcirca proſpicere; poſt me erat Ægina, ante Megara, dextra Piræus, ſiniſtra Corinthus: qæ opida qodam tempore floreniſſima fuerunt, nunc proſtrata & diruta ante oculos jacent. Cœpi egomet ſic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur, ſiqis noſtrûm interiit aut occiſus eſt, qorum vita brevior eſſe debet, cum uno loco tot opidorum cadavera projecta jaceant?* Et Sulpitium imitatus Ambroſius *ad Fauſtin. ep. 8. Doles qòd dudum floreniſſima repentè occiderit. Verùm hoc nobis commune eſt, non ſolùm cum hominibus, ſed etiam cum civitatibus terriſqe ipſis. nempe de Eononienſi veniens urbe, à tergo Claternam, ipſam Bononiam, Mutinum, Rhegium derelinqebas; in dextra erat Brixillum, à fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipſo adhuc nimine ſonans; ad lævam Apennini inculta miſeratus, & floreniſſimorum qondam populorum caſtella conſiderabas, atq; affectu relegebas dolenti, tot igitur ſemirutarum urbium cadavera, terrarúmqs ſub eodem conſpectu expoſita funera non te admonent unius, ſanctæ licèt & admirabilis fœminæ deceſſionem conſolabiliorem habendam? præſertim cum illa in perpetuum proſtrata & diruta ſint; hæc autem ad tempus qidem erepta nobis meliorem illic vitam exigat.* De Sodoma & Gomorrha pariter Tertullian. *de pallio c. 2. Hactenus Sodoma, & nulla Gomorrha, & cinis omnia, & propinqitas maris juxtà cum ſolo mortuum ivit.* ità ex M. S. reſtituit Cl. Salmaſ. *mortua um ivit.* i. e. mortua eſt. Alluſit autem ad *maris mortui* appellationem. Inſulas etiam *Tenon* & *Delon*, alteram *vivere* adhuc, alteram *non* item, dixit Antipater in *in epigr. anthol. l. 1. c. 18.*

Νῦν δὲ σὺ μὲν ζώεις, ἡ δ' οὐκέτι· τίς κεν ἐώλπει
Ὀψὲ Τυὼ Σίδλον ἐρημοτέρην;

qod tamen carmen Alphæo Mitylenæo tribuit Cl. Salmaſ. *ad Tertull. Pall.* *Vivere* autem qod dicitur, cur non & *mori* dicatur? aut qid eſt aliud *non amplius vivere*, qàm *mori*? Sicut autem urbes *mori* ità & *ſepeliri* dicuntur. Mitto Maronianum illud *Æneid. l. 2.*

Inva-

Invadunt urbem ſomno vinóq; ſepultam.

urbem enim pro incolis poſuit: Incertus poeta in *Hectoris epitaph.*

——cum qo ſua Troia ſepulta eſt:
Conduntur pariter, qi pericre ſimul.

De Cremona Tacitus *biſt. l. 3. Cæterùm aſſidere ſepultæ urbis ruinis, nouia tabo humus, haud diu permiſit.* ſed & *domum ſepultam* Catullus, at aliâ ratione. ad *Manlium ep. 64.*

Tecum unà tota eſt noſtra ſepulta domus.

& qemadmodum *civitatum cadavera* illi, ità ex antiqis neſcio qis earundem *ſepulcra* dixit, *buſta* Plinius, de Athenis, Mycenis, aliiſqe urbibus jam dirutis ille epigr. hoc,

Hæ ſunt, qas meritò qondam eſt mirata vetuſtas:
Magnarum rerum magna ſepulcra vides.

Iſte *l. 2. c. 93. Motus enim terræ ſileantur, & qicqid eſt, ubi ſaltem buſta urbium,* (*ſepulcrorum* M. S.) *extat.* Qin & qomodo Marcus *civitates mori* dixit, ubi devaſtantur: ità è contrario Ariſtides reviviſcere eaſdem, ubi inſtavrantur denuo. Ἀιτῶ γὰ Νόμιος (inqit Marco noſtro, Commodóqe ſupplex pro Smyrna reſtituenda) ταυτὶν ἡμῖν τὴν πόλιν χάριν, ὡς ἀναζιώσαι δι' ὑμᾶς. eandémqe ab eis reſtavratam, φοίνικος δίκην, ἀναζιούσης, *palinodiâ in eandem compoſitâ.* & *orat. in Romam:* Ἀλλ' ἀτυχῶς γε τὸν Παμφύλιον μῦθον, εἰ ἦ μὴ Πλάτων ἦν, οὐ σὺν τῇ πυρᾷ ἤδη κἀμοὶ καὶ πόλεις, ὑπὸ τῆς παρὰ ἀλλήλας ἕδρας καὶ τάραχῆς, ἀδρὰν ἐδέξαντο τὴν ἠγεμονίαν. καὶ ἐξαίφνης ἀνέβλυσαν. Hiſtoriam an fabulam Eris Armenii gente Pamphylii reſpexit, qam narrat Plato *polit. l. 10.* & à Platone mutuati Val. Maxim. *l. 1. c. 8.* Macrob. *in ſomn. Scip. l. 1. c. 2.* Clem. *Strom. lib. 5.* Æneas Gaz. *de anim. immortal.* ex Platone corrigendi noviſſimi duo, cum apud alterum ἀφὸς pro ἠφὸς, apud alterum Ἀρμόντιον pro Ἀριθμίς ſit ſcriptum. Vide Leopard. *emend. l. 9. c. 2.* Cæterùm ſicut urbibus etiam *mortem* Marcus, & *mortalitatem* Seneca ſuprà lavdatus; ità partibus qibuſdàm corporis humani *immortalitatem* qandam & immunitatem à morte Plato tribuit in *Phædone*; Ἔνια δὲ μέρη τῶν σωμάτων καὶ ἐὰν σαπῇ, ὁσάτε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστι. de cadaveribus loqitur Ægyptio more conditis. Qin & Tertull. *de reſurr. c. 42. Nec gigantum autem antiqiſſima cadavera devorata conſtabit, qorum crates adhuc vivunt.* & mox: *Conſtat, non tantùm oſſa durare, verùm & dentes incorruptos perennare; qa ut ſemina retinentur fructificaturi corporis in reſurrectione.* de dentibus certè Plinius *l. 7. c. 15. Dentes tantùm invicti ſunt ignibus, nec cremantur cum reliqo corpore.* Subjicit tamen, *Iidem flammis indomiti, tabe cavantur pituitæ. Vivere* itaqe in iſtis eſt perdurare, ſive perennare, *mori* avtem corrumpi, deficere, deſtrui. *Moriendi* vocabulo uſus eſt Marcus, qia de morte hominum differebat: *vitæ* & *immortalitatis* Plato & Tertullianus, qia animæ immortalis futuræ ille, ille carnis ad vitam reſurrecturæ cavſſam agebat.

Ἑλίκη] *Helice*, Achaiæ urbs, de qa Strabo *geogr. l. 1.* Βυρὰς δ' ἡ Ἑλίκη, ἡ μὲν ὑπὸ χάσματος, ἡ δ' ὑπὸ χύματος καὶ ἠφανίσθη. & *l. 8.* καλεκλύσθη δὲ Ἑλίκη δυσὶν ἔτεσι πρὸ τῆς Λεύκτρων· ὑπὸ σεισμοῦ δὲ τὸ πέλαγος κατέκλυσεν αὐτήν. qo loco ex Heraclide calamitatis illius, cùm hiſtoriam, tum & cavſſam ab ira Neptuni fabuloſam commemorat. Adjungit idem *l. 1.* & Buræ Bizonam Illyricam urbem, Ἧς κατεπόθη (inqit *l. 7.*) πολὺ μέρος ὑπὸ σεισμῶν. ut in priore loco lectionem receptam mutare nihil ſit neceſſe, ut σεισμῷ ſubſtituatur, cum eadem exiſtat utrobiqe. Plin. *biſt. nat. l. 2. c. 92. Helicen & Buram in ſinu Corinthio pontus abſtulit.* Senec. *natur. qæſt. l. 6. c. 26. Illa vaſta concuſſio, qæ duas ſuppreſſit urbes, Helicen & Burin, citra Ægæum conſtitit.* de qarum interitu, cùm Ephorum ſcripſiſſe, idem refert, *qæſt. nat. l. 7. c. 16.* tum & Callifthenem cladem eam libro peculiari deſcripſiſſe. *Ibid. l. 6. c. 23.* & *l. 7. c. 5.* Ipſe eodem trahit, qò Marcus iſtîc, *l. 6. c. 32. Ego*, inqit, *perire timeam, cùm terra ante me pereat? Helicen Burimq; totas mare accepit. Ego de uno corpuſculo timeam? Supra opida duo navigatur. duo avtem, qæ novimus, qæ in noſtram notitiam memoria literis ſervata perduxit. qàm multa alia aliis locis merſa ſunt? qot populos avt terra in ſe, avt mare incluſit?* Ovid. *Metamorph. l. 15.*

Si qaras Helicen, & Burin, Achaidas urbes,
Invenies ſub aqis.——

Meminere etiam cladis iſtius Ariſtotelis nomine Avtor *de Mundo c. 4.* Ariſtoteles ipſe *Meteorolog. l. 2. c. 7.* Diodor. Sicul. *l. 15.* Pavſan. in *Achaic.* Polyb. *biſt. l. 2.* Evſeb. *anno* 1137. Oroſ. *l. 3. c. 3.* Favorinus apud Stobæum *tom. 2. tit. 105.* qi ubi Simonidis illud retuliſſet, qod & è threnis ejuſdem avtor idem ſeorſim commemorat, (éſtqe locus alter ex altero ſupplendus) & attingit, qoqe Dio Pruſ. *orat. 74.*

Ἄνθρωπος γὰρ ἐών, μάντι φησὶν, ὅ, τι γένηται ἄμεινον, Μηδὲ ἄνδρα ἰδὼν ὄλβιον, ὅσσον χέρσον ἐπιβαίνει· Ὠκεῖα γὰρ, καὶ τὰ παντοίης ἐρύσσαμένη.

Ὄντως, ὦ μετάσχοιμι.

Clavſulæ illi, Μηδὲ ἄνδρα. Subjungit, ἀλλὰ μηδὲ ὄψιον. ὥσπερ ἀμείνων ὁ ποιητὴς διεξήχθαι, τὴν τῶν Σκοπάδων ἀθρόαν ἀπώλειαν. ἤδη γὰρ καὶ πόλεις, παρ' ὃ προσεδόκησαν ἀνάσχοιτο γενόμενον αἰφνίδιον· αἱ μὲν ὑπὸ πυρός· αἱ δ' ὑπὸ σεισμοῦ· αἱ δὲ τῆς θαλάττης ἐπελθούσης. πού μοι Ἑλίκη κατεπόθη. πού Βύρα καὶ αὐτὴ κατεπόθη. δύο πόλεις Ἑλλήνιδες ἀπόλοντο, ὥσπερ πλοῦτοι. qo loco ὁ ποιητὴς non eſt Homerus, ut Geſnerus eſt opinatus, ſed Simonides, qi Scopadarum interitum ex ædium ruinâ (cui miraculo qodam ereptum Simonidem ipſum ſubductum referunt

ferunt. Cicero *de Orator. l.* 2. Val. Maxim. *l.* 1. *c.* 8. Fabius *l.* 11. *c.* 2. Svidas. alii) nec interitum tantùm deflevit, sed res gestas etiam (utí ex Theocrito *Idyl.* 16. videre est) carmine celebravit. neq; tamen ideò necesse a. bitror, cùm Leopardo *emendat. l.* 10. *c.* 10. pro ἀμέλᾳ, ἐν μέλεσι rescribere, qia melicus Simonides. qum ἀμέλει, utique, verbi gratiâ, possit commodè satis consistere. Philo itidem *lib. de Mund. immortal.* qi & Helicæ Buræ'qe tertiam addit Ægyram his verbis:

Κατὰ Πελοπόννησόν φασι τρεῖς πόλεις,
Αἰγειραν, Βοῆν τε, καὶ Ὑλιλλὸν Ἑλίκην,
ἐνδαίμονας τὸ πάλαι γενομένας, πολλῇ τῇ παλάγγι
ὑπολυθῆναι φορᾷ. Verùm Ægiram Plinius illarum cladi superfuisse significat. Sic enim loqitur *hist. nat. l.* 4. *c.* 5. *Achaiæ opida, Helice, Bura; in qæ refugere, havstis prioribus, Sicyon, Ægira, Ægion, Erineos.* Nec subticendum, qod de Helice Ælian. *hist. animal. l.* 11. *c.* 19. Μελλόσης δ' inqit, οἰκίας καταφορᾶς αἰσθητικῶς ἔχουσιν ὅτε ἐν αὐλῇ μῦες, καὶ μὴ τοι καὶ γαλαὶ, καὶ φδάνται τῶν καταφορῶν, καὶ ἐξοικίζονται. διὸ τοι καὶ φασιν ἐν Ἑλίκῃ γενέσθαι. πρὸ πάντα γὰρ ἡμερῶν τὸ ἀφανισθῆναι τὴν Ἑλίκην, ὅσοι μῦς ἐν αὐτῇ ἦσαν καὶ γαλαὶ, καὶ ὄφεις, καὶ σκολόπενδραι, καὶ σφονδύλαι, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἦν τοιαῦτα, ἀθρόα ὑπεξῆλθε τῇ ὁδῷ τῇ εἰς Κοιλίαν ἐκφερούσῃ. ἐπεὶ δ' ἀνεχώρησαν τὰ φερεσημῆνα ζῶα, νύκτωρ γίνεται σεισμὸς καὶ σωκλάζει ἡ πόλις, καὶ ὑπολύεται πολλοῦ κύματος, ἡ Ἑλίκη ἠφανίσθη. Ammianus denique rerum gestarum *l.* 17. ubi Nicomediæ urbium Bithyniæ matris cladem, qam Constantio rerum potito pertulit, miserabilem pluribus descripserat; *Fiunt*, inqit, *terrarum motus modis qatuor: aut enim brasmatiæ sunt, qi bumum intùs suscitantes, sursum propellunt immanissimas molcs, ut in Asia Delos emersit, & Hiera, & Anaphe, & Rhodus, & Eleusin in Bœotia, & apud Tyrrhenos, Vulcaniæ insulæqe plures; vel climatiæ; qi limis ruentes & obliqi, urbes & adificia, montésqe complanant: aut chasmatiæ, qi grandiori motu patefactis subitò vorstrinis, terrarum partes absorbent; ut in Atlantico mari, Europæo orbe potior insula, & in Cretæo, Helice, & Bura, & in Ciminia Italiæ parte opidum Succuniense, ad Erebi profundos hiatus abacta æternis tenebris occultantur. Inter hæc tria genera terræ motuum mycematiæ sonitu audiuntur minatorio, cum dissolutis elementa compagibus ultrò adsiliunt, vel relabuntur considentibus terris. tunc enim necesse est velut taurinis reboare mugitibus fragores fremitúsqe terrenos.* Buræ atqe Helicæ exitii ratione pares facit Sardes. Bianor *in epigram. anthol. l.* 1. *c.* 70.

Σάρδεις, αἱ τὸ πάλαι Γύγεω πόλις, αἱ τ' Ἀλιάττεω,
Σάρδεις, ἃς βασιλεῖ Πρῆσις ἐν Ἀσίδι &c.
Αἱ Κρίσῃ τὸ παλαιὸν ὑπαντιόωσαι μέλαθρον,
Ὤλεσαν Παλλάδι ῥίμασι δεξάμεναι.

Νῦν δ' ὅλαι δύσιλοι ἐς ἂν χαλκὸν ἀρπασθεῖσαι,
Ἐς βυθὸν ἐξ ἀχανοῦς χάσματος εἶπεσαν,
Βοῦρά τε καὶ Ἑλίκη κακλωσμένα· αἱ δ' ἐπὶ χέρσῳ
Σάρδεις, ἐν βυθίαις εἰς ἓν ἐκεισθε τέλος.

Sardibus obrigit hæc clades sub Tiberii imperio refert Strabo *l.* 12. sed non solis. Plinius *l.* 2. *c.* 84. *Maximus terræ, memoriâ mortalium, extitit motus Tiberii Cæsaris principatu, duodecim urbibus Asiæ unâ nocte prostratis.* de numero, Tacito *l.* 2. cum Plinio convenit. Evsebius verò tredecim numerat & nominat, qarum una forsan reliqis celebris minús.

Καὶ Πομπήϊοι] *Pompeii*; Campaniæ opidum, Plin. *l.* 3. *c.* 5. De hoc Senec. *nat. qæst. l.* 6. *c.* 1. *Pompeios, celebrem Campaniæ urbem, in qam ab altera parte Surrentinum Sabianúmqe litus, ab altera Herculanense conveniunt, maréqe ex aperto conductum amæno situ cingit, descidisse terræ motu, vexatis qacunqe adjacebant regionibus, audivimus & qidem diebus hibernis, qos vacare à tali periculo majores nostri solebant promittere. Nonis Febr. fuit hic motus, Regulo & Virginio Consulibus.* & *c.* 27. *Aiunt sexcentarum ovium gregem exanimatum in Pompeiana regione.* Strictim Tacitus *annal. l.* 15. *Motu terræ, celebre Campaniæ opidum Pompeji, magnâ ex parte proruit.* Cæterùm & altera urbis istius clades nihilo minùs insignis memoratur, de qâ infrà dicendi locus dabitur.

Καὶ Ἡρακλάνιον] *Herculancum* etiam Campaniæ opidum, Plinio *ibid.* Seneca de Pompejorum motu loqutus, loco superiùs adducto: *Campaniam nunqam ignotam hujus mali, indemnem tamen, & totiens defunctam metu, magnâ strage vastavit. nam & Herculaneensis opidi pars ruit, dubiéqe stant etiam qæ relicta sunt.* & *ibid. c.* 26. ubi dixerat ex Callisthenis sententia, *insulas esse certioris soli, urbésqe eò tutiores, qò propiùs ad mare accesserunt. falsa*, inqit, *hæc esse, Pompeii & Herculancum sensere.* De utroqe Dio Cassius *l.* 66. in *Tito.* ubi Vesuvii montis incendium immane describerat; Καὶ πόλεις δύο ὅλας, τήν τε Ἡρακλάνειον καὶ τὸν Πομπηΐων, ἐν θεάτρῳ τῷ ὁμίλῳ αὐτῆς γενομένῳ, κατέχωσε. Duplex ergò tum Pompeios, tum & Herculaneum clades afflixerat: à terræ motu altera, altera ab igne, qi è monte vicino eruperat. illa sub Nerone contigit, ista sub Tito. prior Senecæ, Dioni posterior memoratur. Marcus utram voluerit, ambigi potest. hanc magìs opinor, qia post priorem illam revixisse qodammodo videtur, graviori malo reservata. de hac certè Tertullianus *de pallio c.* 2. postqam Sodomæ ac Gomorrhæ cladem retulerat; *Ex hujusce modi nubilo & Tuscia Vulsinios pristinos deusta, qò magìs de montibus suis Campania speret, erepta Pompeios.* Sed & *in apologet. c.* 40. *Vulsinios de cælo, Pompejos de suo monte perfudit ignis.* qod cum idem eisdem planè verbis in scripto

alver sus

adversùs nationes l. 1. c. 9. reponatur; eo loci tamen vir doctissimus Jac. Gothofredus, cujus diligentiæ Tertulliani fœtum hunc postliminio receptum debemus, in codice M S. *Tarpeios*, non *Pompeios* legi testatur; idémque vocabulum in *Apologetico* restituendum contendit. ut Tarpe civitas Italiæ: cujus Stephanus Byzant. meminit, utrobique intelligatur, unde Ταρπαῖον ὄρος, & gentilitium nomen Ταρπαῖος. id eò magis urget; primò, qia Pompejorum clades sub Nerone demum contigerit, cùm avtor de eis cladibus agere proposuerit, qæ disciplinâ Christianâ erant antiqiores. deinde qia terræ motu illa facta sit, cùm hæc, de qa Tertullianus, igne contigerit. Verùm & Tarpæ istius nomen obscurum satis videtur, nisi si qis montem Tarpeium huc transferre velit, qod *nisi per somnum* fieri posse Gothofredus ipse negat; nec clades hujus ulla istiusmodi scripto consignata deprehenditur. tum Pompejos non terræ motu tantùm prorutos, etiam igne perfusos, cineribúsqe obrutos constat. potuítqe Tertullianus memoriâ lapsus, posterioris etiam, inter multas alias, cladis alicujus mentionem feciſſe.

Ὁ μὲν τῦπτ κηδόμενος] Sententia ἀναχόλυθος, qalem suprà observavimus, *lib.* 3. § 4. de argumento avtem hoc ipso paria habes, *infr.* § 50. & *l.* 8. § 23.

Ἔστι ἐξεπάδη] à gestu defunctorum tractum. Vide *supr. ad* § 3. Ἐκτίτασται.

Πάντα ὃ ἐν βραχεῖ] ità *infr.* § 50. ὅλον μικρόν ὅτι τὸ δίδυμα. Vide & *supr.* § 15.

Τὰ γὰρ ὅλα κηπιδᾶν ἀεὶ] M. Cæsar ὁρᾷ γὰρ ὅλον κηπιδᾶν ἀεὶ, &c. q. d. *hæc est summa rei, ut humanæ res semper intucaris, tanqam transitoria & vilia.*

Τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα] Ità *lib.* 9. § 14. πάντα ταῦτα ἐφήμερα. & *supr.* § 29. πᾶν ἐφήμερον. Evripid. *Phœniss.* à Plut. *ad Apollon.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 105. lavdatus;

Ὁ δ' ὅλος ὃ βίος, ἀλλ' ἐφήμερος.
Fortuna fluxa est; vixqe durat in diem.

Et apud eundem Hecuba;

Τὸν πάντα δ' ὅλον ἦμαρ ἦν μ' ἀφιλέτ.

Qibus, altero alludi poterat ad Ephemeron, plantam sic dictam, si Nicandri Scholiastæ fides, διὰ τὸ ἓν ἔτος ἀναδιδάζ, τῇ ὃ μεσημβρίᾳ τελευτᾷ, ποτὲ ἑσπέραν ὃ αὐαίνεται· vel, ut ego potiùs existimem, qod florem ferat, citò deciduum, ut vix in diem alterum duret. nec abludit Moses, qi *uno die totam vitam hominis conclusit*, ut Philippus presb. *in Job. l.* 1. dum genus humanum *herbæ campestri* comparat, *qæ manc succrescit, vesperi succiditur. Psal.* 90. *v.* 5, 6. altero ad aliam eidem cognominem, indè dictam, ut *ad Dioscorid. c.* 700. ex Theophrasti sententia Herm. Barbarus, *qod intra diem jugulet:* sive, διὰ τὸ ἡμέρου ὄλλυ μὴ διωδὰζ ἑξαρκεῖν τοῦ πίοντας αὐτὸ, vel φαγόντας etiam. qemadmodum de Pharico Nicander ipse *l.* 2. *v.* 400.

——ἐνδὺ μοῦνος
Ῥηΐδιος ἀκπῖνι βαρὼ κατενάριπται ἄνδρα.

indè Svidas, Ἐφήμερον δηλητήριον, τὸ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀναιρῶν. Vide qæ ex Sophocle, Sosiphane, Evripide, aliísqe pavlò superiùs retulimus.

Ἐχθὲς μόλ] heri id est, nuper, sive nuperrimè. qo sensu & Job. *c.* 8. *v.* 9. χθιζοὶ γὰρ ἐσμὲν. *hesterni enim sumus.* & *Histor. Reg. l.* 2. *c.* 15. *v.* 20. Ἐχθὲς παρεγένοντας. *heri*, id est, nuper, *accessisti.* Vide *ad l.* 10. § 7.

Μυξάριον] Piscem aliqem innui existimavit Xylander, qia τάριχος sequitur. itaqe vertit, *qod heri fuit piscis, cras erit Salsamentum aut cinis.* Nec mirum adeò crassè halucinatum Xylandrum, qm & Henr. Stephanus eundem errorem erraverit; qi in *Thesauro* suo apud M. Avrelium μυξάριον nomen piscis esse pronunciavit, *saperdam* forsan vel *ichthyocollam.* Verùm utrumqe aliud docere poterat Marcus ipse, qi *l.* 6. § 13. τὴν σωματίαν definivit, ἐντέλεια παρέχειν καὶ μετὰ πόνου ἀσαμοῦ μυξαρᾶς ἐκκρίσιν. *intestini affrictionem & cum convulsione quadam muci excretionem.* respexit dubio procul utrobíqe ad genituram humanam, qæ mucum referre videtur, qámqe R. Aqiba in Pirke Aboth, טִפָּה סְרוּחָה hoc est, ut Palladas in *anthолog. epigr. l.* 1. *c.* 81. μιαρὰν ῥανίδα, sive *guttulam fœdam*, appellat. *limum* dixit Terrull. *de pudicit. c.* 6. *non ex seminis limo, non ex concupiscentiæ fimo:* &, *lacteas sordes*, Rigaltio refingente, idem *ibidem.* qo modo & Jobus honestiori pavlò usus imagine *cap.* 10. *v.* 10. sic Numen alloqitur, *An non* כַּחָלָב *sicut lac fudisti me; & tanqam caseum coagulâsti me?* Plin. *hist. nat. l.* 7. *c.* 7. *Miseret atqe etiam pudet æstimantem, qàm sit frivola animalium superbissimi origo.* Stoicis avtem diminuentis formulæ vocabula freqentia & familiaria, nemo non novit, qi in scriptis ipsorum est vel leviusculè versatus. ità apud cùm Marcum nostrum, tum & Epictetum creberrimè deprehendas, μυξάριον, ὀνάριον, ὀσάριον, ὀρνιθάριον, στρουθάριον, φυτάριον, ψυχάριον, ἀνδραπάριον, σωμάτιον, πλασμάτιον, πνευμάτιον, αἰμάτιον, σαρκίον, σαρκίδιον, ἀνθύλλιον, δενδρύφιον, & innumera ejusmodi. qæ eo fine illi usurpâsse videntur, qo σὺν μίσων καὶ ἀδιαφόρων istorum contemptum qendam innuerent, qámqe ea súsqe déqe ipsi haberent, eis loqendi formulis subindicarent. Vide *supr.* § 20.

Τάριχος ἢ τέφρα] Ità de Protesilao Artayctes apud Herodotum *l.* 9. ὅτι πεδνεὸς καὶ τάριχος ἐών, δώμαμν ποθὲς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τινέσκ. τάριχος propriè *salsamentum*. dubitavi aliqandò an *succidiam* verterem, qia de carnibus agitur, cùm *salsamentum* de piscibus præcipuè usurpetur. *Salsuram* malui, qia *succidiam* ad suillas carnes restringi.

gi, *salsuram* à Columella, *l.* 8. *c.* 17. & *l.* 12. *c.* 53. latiùs extendi, animadverteram. Verto itaque, *salsura vel favilla.* Tertull. *de resurr. carn. c.* 27. *Sepulcra cellas promas dixit* (Esaias *c.* 26. *v.* 20.) *qia in cellis promis caro salita & usui reposita servatur, depromenda illinc suo tempore, proinde enim & corpora medicata condimentis sepulturæ, mausoleis & monumentis seqestrantur, processura indè cùm jusserit dominus.* Respexit Marcus ad mores sitúsque, qos circa defunctorum cadavera observabant Ægyptii, at cum Græcis pariter Romani; qorum alteri condiebant suorum corpora, alteri cremabant. Eustath. *ad Il. α'.* Ἕλλυσες μὲν τοὺ νεκρὺς ἔχωσι, τὰ ὁσᾶ μόνα κατέχοντες καὶ θάπλοντες εἰς μνήμια ἢ καυσθέντων· Αἰγύπλιοι δὲ τοὺ νεκροὺς ἐταρίχευον, ἵνα ὅλον τὸ σῶμα (an σῶμα). τὸ πιτὲ ζῶντες ἔχωσιν εἰς μνήμης ζάπυεον. ità apud illos cadaver fit τάριχος, id est, *salsura*, sive *mummia*, uti appellant recentiores Medicorum filii, ab Arabico *Mum*, id est, *Cerâ*; qia ceromate etiam in eo negotio utebantur; apud istos τίρος, id est, *favilla* vel *cinis*. De Ægyptiis Herodot. *l.* 3. à Stobæo etiam relatus *tom.* 2. *tit.* 121. Τὸν νέκυν ταριχεύσι, ἵνα μὴ κείηται ὑπὸ ἐυλέων καταβρωθῆ. Et Sext. Empir. *Pyrrhon. hypothes. l.* 3. *c.* 24. Αἰγύπλιοι δὲ τὰ ἔντερα ἐξελόντες, ταριχεύσιν αὐτές. qi & Persas ait, νίτρῳ ταριχεύειν. Ex Chrysippo Cicero *Tusc. l.* 1. § 108. *Condiunt Ægyptii mortuos, & eos domi servant: Persæ etiam cerâ circumlitos condiunt.* qod κηρῶσαι Herodotus *l.* 1. dixit. Verùm *condunt*, non *condiunt* legi postulat Victorius *var. lect. l.* 10. *c.* 6. Sic enim Herodotus; καὶ κηρώσαντες δὴ ὧν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῆ κρύπλουσιν. Hinc Plato in Phædon. Συμπισὸν δὲ τὸ σῶμα καὶ ταριχεύειν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπλῳ ταριχευόμενοι, ὁλίγα ὅλον μέμει ἀπέχαιον ὄσον χρόνον. Et Lucian. in *Necyomant.* apud inferos vidisse se in defunctorum congerie, τοὺ μὲν παλαιὺς τινας καὶ ἐυρωπῶνλας, καὶ ἀμφίλωλους, τοὺ δὲ νεωτέρους, καὶ σωτηκότας καὶ μάλιστα τοὺ Αἰγυπλίων αὐτοὺ, διὰ τὸ πυλαμὰς τῆς ταριχείας. Indè ταριχευτὰ Diodoro Sic. *l.* 1. dicti, qi id muneris obibant. Qin & de Api bove, qem colunt Ægyptii, Nymphodorus Amphipolita *lib. de ritibus moribúsve Asianis*, à Clemente *Strom. lib.* 1. lavdatus; Τὸν Ἆπιν τὸν ταῦρον τελευτήσαλα καὶ ταριχεύσαντα, εἰς σορὸν καθιᾶσι. Unde *Sarapis*, qasi *Soroapis* dicatur. Et de Osiride Athenagoras in *legat.* sive *apolog. pro Christianis*: ὃ μόνον ὁ τάφος τὸ Ὀσίριδος δείκνυται ἀλλὰ καὶ ταριχεία. *Osiridis apud Ægyptios, non sepulcrum tantùm, sed & conditura ostenditur.* Itaque apud Tacit. *histor. l.* 5. de Judæis, qod vulgò legitur, *Corpora condere, qàm cremare, è more Ægyptio. Condire* malim. Vide Mosen *l.* 1. *c.* 50. *v.* 2. Et Joan. *Evang. c.* 19. *v.* 39. Ad ritum cremandi alludens Marcus *supr.* § 3. ἐκτέταμαι, τετίφρωμαι. De utroqe Lucian. adjectis etiam gentium aliarum ritibus aliis, in *dissert. de luctu.* Ὁ μὲν ἄλλω ἔκαιον· ὁ δὲ Πέρσης ἐθάπλεν· ὁ δὲ Ἰνδὸς ὑάλῳ περιχρίει· ταριχεύει δὲ ὁ Αἰγύπλιος. Qo loco (ut id obiter adnotem) ὑάλῳ nomine, nec, cum Erasmo, *adipem suillam*; & *stercus suillum* multò minùs; designari existimem; (qamvis alterum è duobus necessariò intelligendum censeat M. Casavb.) qum nevtrum horum usqam ità nuncupari comperiam. Sed nec assentiri possum Lilio Gyraldo, *de Var. sepult. rit.* pro ὕαλον, μύελον, qod *medullam* is interpretatur, legenti. ὕδωρ potiùs ex Gorrhæo, *electri sive succini genus, vitri instar, pellucidum*, intellexerim: qod & Plinius *l.* 37. *c.* 3. à Germanis *glessum* (**glas** nostrum agnoscas) indèqe *l.* 4. *c.* 16. *insulas*, qæ & *Electrides*, *Glessarias*, monuit appellari. *electrum* avtem sive *succinum* apud Indos copiosè haberi Ctesias prodit in *Indicis*; unde excerpta habes in Photio *cod.* 72. Qanqam & vitro etiam inclusa cadavera suorum, κατασάντας, (id est, χύλῳ χρίσαντας, qod de Britannici corpore veneno sublati à Nerone factum refert Dio *l.* 61.) *cum calce*, sive *creta* priùs *illevissent*, vel περιχρίσαι (ut Diodor. Sic. *l.* 2. *c.* 15.) *ubi salsamenti instar condivissent*, asservare Solitos Æthiopes, avtor est *ibidem* Herodotus. idémqe narrans Strabo *l.* 17. Οἱ δ' ὄικοι κατέχουσι περιχρίσαντες ὕαλον. & Diodor. *l.* 2. περιχρίσαντες αὐτὸς πολλῷ ὕαλον. ità enim legendum, qod libri ὕλῃ perperam exhibent. qi & ex Ctesia subjicit, priùs avreâ, vel argenteâ, vel fictili, pro defuncti opibus statúqe, thecâ qadam, ad corporis dimensiones ac lineamenta accuratè effictâ, includi solita refert cadavera, qàm *vitro* sive *succino* perfunderentur. *Indorum* avtem nomine *Æthiopes* apud veteres veniisse, ut alios nè dicam, docebit Maronis illud de Nilo, qem ab Indis fluere ait, *Georg. lib.* 4.

Usque coloratis amnis devexus ab Indis.

Videatur Jos. Scalig. *de emend. temp. l.* 7. in *Comput. Æthiop.* Sed &, ὡς ἄποικοι Ἰνδῶν Αἰθίοπες παρεώσι, *Æthiopas ab Indis ortos ac profectos, ritúsque patrios retinuisse*, vulgò creditum ex Philostrato discimus in *vit. Apollon. l.* 6. *c.* 8. Verùm aliud est περιλείειν, *includere*, aliud περιχρίειν, *inungere*, qod, ut *calci* sive *cretæ* convenire possit, *vitro* commodè sive *succino*, vix potest. qid si ergò, vel pro ὑάλῳ χύλῳ, vel pro περιχρίει περιλείει legatur, ut sit, vel *gypso oblinunt*, vel, *vitro includunt*? addam & aliam conjecturam, ὑάλῳ περιχέειν, qàm ὕαλον περιχρίειν, qod Strabo habet, ritè dicitur. Qanqam si qi codices illud μυέλῳ exhiberent, leviculâ mutatione posset in μέλιτι desingi. melle avtem inuncta, qo diutiùs servarentur, cadavera, nemini ferè non est notissimum. De Assyriis Herodotus *l.* 1. Ταφαὶ δέ σφι ἐν μέλιτι. Lucret. *l.* 3.

Nam.

Nam si in morte malum est, malis morsúque ferarum
Tractari; non invenio, qî non sit acerbum
Ignibus impositum calidis torrescere flammis;
Aut in melle situm suffocari; atque rigere
Frigore, cùm in summo gelidi cubat aequore saxi;
Urgerive superne obtritum pondere terrae.

Varro περὶ ταφῆς apud Nonium in *Vulgus*: *Quare Heraclides Ponticus plus sapit, qi praecepit ut combiberent; quàm Democritus, qi ut in melle servarent: quem si vulgus secutus esset, peream, si centum denariis calicem mulsi emere possimus.* Plin. *hist. nat. l.* 23. *c.* 24. *Mellis natura talis est, ut putrescere corpora non sinat.* Idémque *l.* 7. *c.* 3. *Hippocentaurum Claudii Caesaris principatu allatum illi ex Aegypto in melle vidimus.* Refert Xenophon. *Comment. Graec. l.* 5. Agesipolis Spartani regis *cadaver melle conditum*, qò Spartam reduceretur ad regalem sepulturam. Agesilai verò, per mellis penuriam, *cerâ obductum*, avtor est Plut. in *Agesil.* Silius avtem Italicus, qi varia itidem sepulturae apud gentes varias genera *belli Punici l.* 13. recenset, à Ponti incolis ora suorum *murrhata*, id est, *myrrhâ condita, in longum aevum reponi* adfirmat. Cæterùm de Luciani loco viderint eruditiores: qibus & conjecturas hasce nostras liberè censendas libenter relinqimus. Qod avtem Marcus istîc, τάφρος ἢ τίφρα, idem eidem, sed inverso ordine, *l.* 5. § 33. ἀσσὸς ἢ σκέλεπις dicitur.

Τὸ ἀκρεμόνιον] Vide *ad lib.* 2. § 10. & *supr.* § 26.

Κατὰ φύσιν διελθεῖν] Vide *l.* 1. § 9. & 16. & *l.* 2. § 9.

Ἴλεως καλαλῦσαι] Vide *l.* 2. § 3. καλαλῦσαι dixit, qod ἀναλῦσαι Paulus *ad Philippens. c.* 1. *v.* 23. Sed & Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ὅταν ὁ θεὸς ἀπολύσῃ ὑμᾶς τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύσεις πρὸς αὐτόν.

Εὐρηκέναι] ità *l.* 2. § 3. εὐχάριστος. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. πείθομαι, ἀκολουθῶ, ἐπιδοκιμῶ τὸν ἥσημένα. Senec. *epist.* 30. *Jam verò si cui contigit, ut illum senectus leniter emitteret, non repentè avulsum vitae, sed minutatim subductum, nae ille gratias agere Diis omnibus debet, qòd satiatus ad requiem homini necessariam, lasso gratam, perductus est.*

§ 49. Ὅμοιον τὶ τῇ ἄκρᾳ] Similitudine eâdem usus est Attius, & ex Attio, cùm Papirius Pætus *ad Ciceronem*, tum & Cicero ipse ad *Pætum famil. l.* 9. ep. 16. *Illam Attii similitudinem non modo jam ad invidiam, sed ad fortunam transferam: quam existimo levem & imbecillem, ab animo firmo & gravi, tanqam fluctum à saxo frangi oportere.* Seneca alias item adjecit, *de constant. sap. c.* 3. *Quomodo qorundam lapidum inexpugnabilis ferro duritia est, nec secari adamas, aut caedi vel deteri potest, sed incurrentia ultrò retundit: qemadmodum qaedam non possunt igne consumi, sed flammâ circumfusâ, rigorem suum habitúmqe conservant. qemadmodum projecti in altum scopuli mare frangunt, nec ipsi ulla saevitiae vestigia, tot verberati seculis ostentant: ità sapientis animus solidus est, & id roboris collegit, ut tam tutus sit ab injuria, qàm illa qae retuli.* Idem *de vit. beat. c.* 27. Socratem sic loqentem inducit: *Duritia silicis nulli magìs, qàm ferientibus nota est; nec ulli magìs intelligunt, qanta sit virtus mea, qàm qi vires ejus lacessendo senserunt. praebeo me, non aliter qàm rupes aliqa in vadoso (undoso, Lipsius) mari destituta, qam fluctus non desinunt undecunqe moti sunt verberare; nec ideò aut loco eam movent, aut per tot aetates crebro incursu suo consumunt.* Evstath. *ad Il. β'. v.* 396. Ἰσέον ὅ ὅτι ἔστι ποτὲ τὸν στερεὸν ἄνδρα καὶ κυδιόωσιν ἀπειλόντων, πιστῷ πετρίνῃ σκοπέλῳ εἰκάσαι, ὃν οὔ ποτε κύματα λείπει.

Παντίων ἀνέμων, ὅταν ἔνθα καὶ ἔνθα γένωνται.

Atqe ità de Achivis Homer. *Il. o'. v.* 618.

Ἦρον δὲ πυγμάχοι ἀρηρότες, ἤντε πέτρην
Ἡλίβατος, μεγάλη, πολιῆς ἁλὸς ἐγγὺς ἐοῦσα,
Ἥτε μάλ' ἠϊόνων ἀνέμων λαιψηρὰ κέλονται,
Κύματά τε προφύγῃσι, τά τε πρῶτα φρίσσουσιν·
Ὣς Δαναοὶ Τρῶας μένον ἔμπεδον, οὐδὲ φέβοντο.

De Latini constantia Maro *Æn. l.* 7.

Ille velut pelagi rupes immota resistit:

(qem de Homero versiculum usurpavit Macrob. *Sat. l.* 6. *c.* 3.)

Ut pelagi rupes magno veniente fragore,
Qae sese multis circumlatrantibus undis
Mole tenet: scopuli neqicqam, & spumea circum
Saxa fremunt, laterique illisa refunditur alga.

Et de Mezentii fortitudine *l.* 10.

Ille velut rupes, vastum qae prodit in aqor,
Obvia ventorum furiis, expostáqe ponto,
Vim cunctam atqe minas perfert caelique marisqe,
Ipsa immota manet.——

Achelous apud Nasonem *Metamorph. l.* 9. *v.* 39.

Me mea defendit gravitas: frustráqe petebar;
Haud secus ac moles, qam magno murmure fluctus
Oppugnant, manet illa, suóqe est pondere tuta.

De Andronico majore Nicephorus Gregoras *hist. Rom. l.* 8. *c.* 10. Πολλὰ γὰρ τὰ πράγματα εἰλικρινῶς διατρέχοντες κυκεῶσθε, διὰ δὲ διαδρόμου νεφέλας ὁπηνίκα εἰς προσῶν ἀπαρτίας, καὶ μικρὰ πάντων ἐσθὼν ἐφ' ἡμᾶς κινεμβόων, ὅτω σφοδρῶς, ὥστε ὡς φασι καταρρήξας Νείλε, μόνος αὐτὸς τὰς ἐμβολὰς εἰς σαυτὸν ἀναδεχόμενος, ἐσῶσι φρενίμασι, παρὰ πλησίον περιλάμπει, πολλῶν περιστρεγνυμένων κυμάτων, ἀκυμάντῳ μένοντι, &c. Nicetas Chon. in *Manuel. l.* 2. *c.* 1. Ἀλλ' ἀνδρείοις ἐντυχὼν νῷ διοικουμένοις, ἀπεκρούσθη, ὡς εἰ καὶ περίβολῳ περιέβαλεν ἀπρόσβατῳ. Idem in *Alex. Man. c.* 13. de Theodosio Patriarcha; ὅτε γὰρ ἡ Ἀνδρονίκου μεγαλειότης καὶ σωφροσύνη, ἐν' ἡ σὺν αὐτῇ λόγων ἐσυφάλιζε δυνάμεις

δυάμεις, ὧδ' αἱ ἀπειλαὶ διετάραξαν· ἀλλ' ἦν ἀπίνακ]Θ, ὡς ἐκεῖνΘ ὁ σφόδρολΘ, πρὸ ὃν ἀεὶ κῦμα ὀρθὸν ἵσατυι, κ) ἄλμη θεσμομίνρυσα· ὁ δ' εἰς ἀφεῖν θαλάσσαν, ὀπὶ τῆς αὐτῆς ἐκπλαι βάσεως. Et de Alemanno quodam milite, in *Isaac l. 2. c. 7.* Γεγηθὼς ἐπορθεῖτο, ἀπίνακ]Θ κ) πέτρα ἢ σφόδολόν τινα τοῖς τῆς βαρβαρικῆς ἐκείνη ξυλλόγε βλήμασιν. De Roberto Comite Gloceſtrenſi Henrici primi filio Gvilielm. Malmesbur. *hiſtor. novell. l. 2.* Quamvis & Rex ipſe & cuncti principes, magno anniſu ſatagerent, Comitem in ſua vota traducere,

Ille, velut pelagi rupes immota, reſiſtens,
omnes eorum conatus, vel irritos fecit, vel rationabiliter compeſcuit. Gregor. Naz. *orat.* 27. Ὁ αὐτὸ ἑαυτῷ πιθὴ τε κ) πρισθπων τὸ κλύδων, ἐπειδὴ τῆ ὀρθῆτις ἐρᾷ, ἐζῶσαι ἔχει κ) τῷ σφεὶ αὐτὸ σφοδυμίαν, ὥστε δεῖόν τι πάσχων, κ) τὸ τῆ θεῆ δυάμεως λέγειν, ἐγὼ μ) ὁ αὐτὸς εἰμὶ, κ) ἐκ ἠλλοίωμαι. ἐκκν μεταπνηθήσεται, ὑδὲ συμμεταπεθήσεται τοῖς καφεῖς κ) τοῖς πρόσμασιν, ἄλλοτε ἄλλ]Θ ῥυθμ]Θ, κ) πολλὰς μεταλαμβάνων χρόας, ὥσπερ τὰς φῦ πτερῶν οἱ πολύποδες, ἃς ἂν ὁμιλήσωσι· μθεῖ δ' ὁ αὐτὸς ἀεὶ, πέτ]Θ ἐν ὃ πεπηγώς, κ) ἐν φρονίμοις ἄφρ]Θ. πέτρα τις, ἴσιμαι, σφὸς ἐμβολὰς ἀνέμων τε κ) κυμάτων, ὅτε πνεοσοιφίη, κ) δαπανῶσα σφὸ ἑαυτὸν τὰ σφοσίπλοντα. Idémque *orat.* 28. procellam deſcribens: Ἡ μθ θάλασσα ἀνέμοις μεγάλοις πνέοντος διηγείρετό τε κ) ἐπορθεῖτο· φῦ δ' κυμάτων τὰ μθ πρόσθεν ἀνισάμθα κ) σφὸ μικρὸν κορυφάμθα, ἔπ' ἐλαπέμθα σφὸς τοῖς ἀκταῖς ἐλύετο, τὰ δ' τοῖς γείτοσι πέτραις σφοσίπλοντα κ) ὑποχρυόμθα, εἰς ἀχλὺν ἀφρώδη κ) μλλὼ ἐσκορπίζετο. ἔνθα χθλικὸς κ) φυκία κ) κήρυκες κ) σφὸ ὀρέων τὰ ἐλαφρότατα ἐζωθεῖτο κ) ἀνεπλύετο· ἔστι δ' κ) ἡρπάζετο πάλιν ἀναχαρίεντες τὸ κύματος. αἱ δ' ἧσαν ἄσιτοι κ) ἀπήνακλοι, ὑδέν γ' ἧττον ἢ δοχλοῦντες ὕδατος, πλὴν ὅσον τοῖς κύμασι. mox ubi ſimiles in vita humana procellas emergentes narraverat; φῦ πειρωζομθων, inquit, οἱ μθ εἴδικεν μοι ὡς τὰ κυφότατα κ) ἄπυα παρασύρεδς, κ) ὑδὲ βαιχὸν ἀντίσχειν σφὸς τὰς ἐπιφορίας· ὑδὲ γὰ ἔχειν ἐν ἑαυτῆς τρόπτητα κ) βάρος λογισμῷ σώφρον]Θ κ) τοῖς σφοσίπλοσιν ἀντιβαίνοντος. Οἱ δ' ἐν πέτρα, τῆς πέτρας ἐκείνης ἄξιοι, ὡ]Θ ἢς βεβηκαμθν, κ) ἢ λαγδιομθν, ὅσοι φιλοσόφ χρώμθοι λόγ], κ) ἀβρανακλβηκότες πλὴ φῦ πολλὴν ταπεινότητα, πάντα φέρομεν ἀσείσως κ) ἀπυάκλως, κ) διαγελῶσι μᾶλλον ἢ ἐλεῶσι τὸν σειωμθν, τὸ μθ ὑπὸ φιλοσοφίας, τὸ δ' ὑπὸ φιλανθρωπίας. Joan. Chryſoſt. *in Matth. orat.* 84. Οὕτω κ) ἡ νίκη λαμπροτέρα γίνεται, ὅταν πάσοι τις φῦ δρώντων ἀγιγνώμθα· ὃ κ) μάλιστα ἰσχ]Θ τεκμήριον. ὕτω κ) αἱ θαλάσσιαι πέτραι, τῷ παιεῖς τὰ κύματα θαλύεσιν· ὕτω κ) οἱ ἅγιοι πάντες ἀνεκηρύχθησαν, κ) ἐστεφανώθησαν, κ) λαμπρὰ τρόπαια ἔστησαν, τῷ ἀπερόγμενα ταῦτα νικῆσαι νικῶντες νίκλν. Indè proverbiale hemiſtichium;

——ὀχλεῖς μάτλω με, κῦμ' ὅπως.

Cyprian. *epiſt.* 3. *Manere debet apud nos frater, fidei robur immobile; & ſtabilis atque inconcuſſa virtus, contrà omnes incurſus atque impetus oblatrantium fluctuum, velut petræ objacentis fortitudine ac mole, debet obſiſtere.* Huic aliam addere licet imaginem, havd minùs elegantem, ex Evripidis Antigone, exhibente Stobæo *tom. 2. tit. 116.*

Τίς γὰ πετραῖον σκοπελὸν ὑτάζων ἀεὶ,
Ὀδυσσαιοι δώσει;
Molem qis autem ſaxeam haſtâ verberans,
Citat dolorem?

Cui non abſimile Plavtinum illud *Curcul. 3. 1.*

Noli, amabo, verberare lapidem, nè perdas manum.

ſcil. ſaxum qi cædit, nec illud lædit, & noxam parit ſibi.

Συμβῆναι μθὴ γὰ τὸ τοιῦτον παντὶ ἐδύατο] Geminum planè huic Antiphanis illud apud Stob. *tom. 2. tit. 108.*

Τὸ μθὴ ἀτυχῆσαι, παντὸς εἶναί μοι δοκεῖ·
Ἀνδρὸς δ', ἀνεγκεῖν ἀτυχίαν ὀρθῶ τρόπῳ.
Namque eſſe infortunatum cujusvis puto:
Adverſa rectè tolerare, id verò viri. Grot.
Ἐνταῦθα ἀνὴρ γὰ ἀνδρὸς δῆτι διάφερες,
Ἐν τῷ τὸ, τε κακὸν ἓν φέρειν, κ) τἀγαθόν.
Hoc enim alio alius præſtat, quòd conſtantiùs
Bonam malámque didicit fortunam pati. Grot.

Philemon. *ibid.*

Ἂν γνῶς τί ἐς' ἄνθρωπος, εὐδαίμων ἔσῃ.
Τέθνηκέ τις· μὴ δεινὸν ἔστω τοῦτό σοι.
Κεκίνηκέ τις, ἢ κακίνηκέ τις· ἠτυχηκέ τις·
Βήσει τις· οἰμώζει τις· ἡ φύσις φέρει.
Ἄπαντα ταῦτα. φεῦγε τὰς λύπας μόνον.
Si noveris homo qid ſit, ſat felix eris.
Interiit aliqis: nè ſit cordolium tibi.
Hæc peperit, hæc non peperit: eſt alius miſers
Hic tuſſit: ille plorat: hæc fert omnia
Natura ſecum. tu tantùm luctu abſtine. Grot.

Τοῦτο εὐτύχημα] --λέγω γὰ κ) τὰ δύσφορ', εἰ τύχοι
Κατ' ὀρθὸν ἐξίοιλα, παντ' ἂν εὐτυχεῖν.

Ille apud Svidam, & Stobæum.

——*qippe cuncta, quamvis triſtia,*
Rectè expedita, ritè fauſta dixerim.

Itaqe Philemon:

Ἄνθρωπος ὁ δύπνθεν ὢν ἐς' ὑδὲ εἷς,
Ὦ, μὴ κακόν τι γένοιτο ἢ γλιόσεται.
Ὁ πολέων δ' ἐλάχιστον τὸ γεγενημθόν,
Ἀμφότερον ὕτως, εὐτυχεῖ τε κ) φορνεῖ.
Nullum invenire eſt uſpiam mortalium,
Mala qi non ſit ſenſurus, aut jam ſenſerit.
At qi qod fert fortuna, qàm minimi facit,
Utrumqe, & ſapiens hicce & fortunatus eſt.

Ὃ ὐκ ἔστιν ἀποτδυγμα] ἀποτδυμα, *fruſtratio*

aberratio, ubi qis à fine scopóqe sibi proposito excidit, eúmqe nevtiqam assequitur. hoc itaqe loco naturæ humanæ ἀστόχημα dicitur, qod ità eidem adversatur, ut impediat qo minùs finem sibi propositum assequatur. at hoc in natura humana, inqit, nihil externum suâ vi potest efficere. neqe est itaqe istiusmodi aliqid pro infortunio hominis habendum. Hoc eodem argumento (uti refert Plut. *de tranqil.*) Metrocli Cynico occlusit os Stilpo Megarensis: potuitqe eo Marcus etiam hîc respexisse. Qum enim Metrocles illi filiæ suæ impudicitiam exprobraret, Ἐμὸν ἔργον, inqit ille, ἁμάρτημα τοῦτό ἐστιν, ἢ ἀλλότριον; & respondente Metrocle, ἀλλότριον μὲν ἁμάρτημα, σὸν δὲ ἀτύχημα· regessit ille: Πῶς λέγεις; οὐχὶ ἁμαρτήματα καὶ διαπτώματά ἐστι; τὰ δὲ διαπτώματα, οὐκ ὢν διαπτώματα, καὶ ἀποτεύγματα; τὰ δὲ ἀποτεύγματα, οὐκ ὢν ἀποτεύγματα ἀτυχήματα; Ità, inqit Plut. πρὸς λόγῳ καὶ φιλοσόφῳ κεῖρον ἀπέδειξεν ὕλαγμα τοῦ τῶ Κυνικῶ ἐλασφημίαν. Refert & Laërt. *lib.* 2. idem objicienti cuidam, dicentiqe, ὡς καταγέλοι αὐτὸν respondisse, ὑμᾶλλον, ἢ ἐγὼ τούτῳ νομίζω. *Non magis est illa mihi probro, qàm ego illi sum ornamento.* Atqe sensus verborum Marci iste cum seqentibus conspirat optimè, qibus interrogat an casus istiusmodi prohibere qenqam possint, qo minùs justus, magnanimus, reliqarúmqe virtutum cultor existat. Possunt tamen & aliâ ratione intelligi, ut *aberrationes* sive *frustrationes*, ἀποτεύγματα naturæ humanæ, negentur esse hujusmodi contingentia, qia præter naturam humanam ejusdémqe rationem nevtiqam contingant. Vide *supr.* § 33.

Τί οὖν τὸ βούλημα μεμάθηκας] Oratio defecta videtur. Itaqe Xyl. vertere neglexit. forsan sic distingvendum. Τί οὖν τὸ βούλημα; μεμάθηκας. *qidnam est igitur quod vult natura? didicisti* jam pridem; ipse satis nôsti. qid id avtem sit, in seqentibus indicat; sed & *l.* 5. § 1. Epictet. Enchir. *c.* 32. Τὸ βούλημα τῆς φύσεως καταμαθεῖν δεῖ, ἐξ ὧν ἐ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους. Et *dissert. l.* 1. *c.* 17. τί οὖν θαυμαστὸν δεῖ; νοῆσαι τὸ βούλημα τῆς φύσεως. Alex. Aphrodiss. *de beatit.* τὸ κατ' φύσιν, τὸ κατ' τὸ βούλημα τῆς φύσεως ἀγάστου.

Ἀσφαλῶτον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Ἀδιάλυτον Sic *l.* 2. § 17. μηδὲν πεῦγλα διαλυομένους, καὶ μεθ' ὑποκρίσεως, ut nihil ficti simulatique subsit: & *supr.* § 33. λόγος δόλῳ μήποτε διαλυόμενος. *Sermo mendacio omni immunis.* Istîc avtem, τὸ ἀδιάλυτον, vel agendi, vel patiendi significatum habere possit: prout & *l.* 1. § 15. τὸ ἀνάλυτες. Utrovis sumpseris, ad Stoicam disciplinam spectat. Siqidem illi, ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* aiebant, μὴ δοξάσειν τὸν σοφὸν, τυτέστι ψεύδεσθαι συγκαταθήσεσθαι μηδενί. Explicatiùs Stob. *tom.* 1. *lib.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγουσι δὲ μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφὸν, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἀληθεύειν. ὃ δὲ ἐν τῇ λέγειν τὸ ψεῦδος τὸ ψεύδεσθαι ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐν τῷ διαψεύδεσθαι τὸ ψεῦδος λέγειν, καὶ ἐπὶ ἀπείρων τὸν πλησίον. τῷ μὲν τοι ψεύδεσθαι ποτὲ συγχώρησιν δίδοσιν αὐτὸν καὶ πολλὰς τοιούτους ἄνδρας συγκαταθήσεσθαι καὶ δὴ καὶ φρονίμων τὸν ἀντιπάλων, καὶ καὶ τινὰ τῶν συμφέροντος ποιήσασθαι, καὶ καὶ ἄλλας ἀναγκαίας τοῦ βίου πολλάς. ψεύδεσθαι δ' ἐπιλαμβάνειν οὐδέποτε φασὶ τὸν σοφὸν. οὐδεπώ γὰρ παρέφηκε ἀκαταλήπτου τινὶ συγκαταθέσεως, διὰ τὸ μηδὲ δοξάζειν αὐτὸν, μηδ' ἀγνοεῖν μηδέν. Et *ibid.* ὅτε ἐξαπατᾶται, ὅτε ἐξαπατᾷ ἄλλον, ὅτε διαψεύδεται, ὅτε ἀγνοεῖ, ὅτε λανθάνει [αὐτόν τι, sive π αὐτὸν,] ἑαυτὸν, ὅτε καθόλου ψεύδεσθαι ἐπιλαμβάνει. Verùm hoc est Dei solius, qi verè ἀψευδὴς solus, ut Paulus *ad Tit. c.* 1. *v.* 1. cæterùm ut idem *ad Rom. c.* 3. *v.* 4. πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. etiam Stoicorum sapientissimus.

Ἃ συμπαίγνιον] leg. forsan, ὧν συμπαίγνιον, *qæ si affuerint.*

Ἡ φύσις ἡ τῦ ἀνθρώπου ἀπήχει τὰ ἴδια] Ità *l.* 9. § 42. ἀπήχει τὸ ἴδιον. Et *lib.* 11. § 1. Ἐγὼ ἀπήχω τὰ ἐμά· phrasis emphatica, qâ non tantùm suum qod est affecutus qispiam indicatur, sed ità id omne qod suum ducit, plenum & integrum assecutus, ut in eo planè acqiescat, nec qicqam ampliùs reqirat, utpote qum illud sibi sufficere existimet. Ità Matth. *c.* 6. *v.* 2. ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. & Luc. *c.* 6. *v.* 24. ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. interpretatur Theophylact. πᾶν ἀπείληφον. *totam mercedem suam acceperunt*; *totam habent. totam consolationem vestram accepistis*; totam habetis. ut qòd ampliùs sperent expecténtve, sive præmii sive solatii, avt illi avt isti, nihil prorsus sit reliqum. & apud Marc. *c.* 14. *v.* 41. Ἀπέχει. Sufficit, qam versionem firmant Henr. Stephan. & Theod. Beza, adducto Anacreontico illo; Ἀπέχει βλέπω γὰρ αὐτῷ. *Sat est*, sufficit: *ipsam enim video.* cui adjungit & Dunæus noster ex Sept. versione, Num. *c.* 16. *v.* 3. ἐχέτω ὑμᾶς. qod mox *v.* 7. ingrùdu ὑμῖν. *Sufficiat vobis.* Syncl. *calvis.* Τούτοις (τοῖς ζαχάροις) ἔστι τις ἐνδὸς μοιχὸς ἢ κλεπτὴν ἐν πήγει χάλκου, κομήτην ἀπολαβεῖν, ἀπέχει τοῦτ' ἄπαντα. *habet totum id qod injunctum est*; *nihil ampliùs requirit.* Cui libens subjunxerim illud ejusdem de militia rapaci, ex *orat. de regn.* Ὅσοις δ' ἂν ἐμοῦ τὸν μὲν ἀλλότριον ἐχθρὸν ἀπορίκτου, αὐτὸς δὲ ἃ τὰ μάτερά μοι χρῆται, ὅτος ὑμῖν μοι δοκεῖ διαφθεῖρειν κυνὸς, εἰ αὐτὸ τοῦτο τοῦ λύκου ὡς πορφυρώτατον διδάσκοι, ἵνα αὐτὸς ἐπὶ φυλακῇ τὸν πολίτου, μὴ ἀπέχειν τῆς φυλακῆς τὸν μισθὸν τὸ γαλαθηνὸν ἁμορβεύσων. ubi ἀπέχειν τὸν μισθὸν idem est, qod Lucæ Evangelistæ *c.* 3. *v.* 14. in Jo. Baptistæ responso ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις. His adjicere licebit, & illud Plutarchi in *Solone* (qod Scultet. qoqe advertit *exercit. Evang. l.* 2. *c.* 30.) ὁ γὰρ ἐν γάμῳ παρῶν τὸ μέρος, ὃ τύχοι ἕκαστος, ἔλαβε δίκαιον, ἀλλ' ἀδικῶς,

ἥδονῆς, ἀχάριθ& γυναῖκα· τὸν δὲ μισθὸν ἀπέχει, καὶ παρῄνεσεν αὐτῷ μὴ πρὸς τοὺς ἡμιθέους ἐκ ἀπολέλοιπεν, ὅτις αὐτὸ τὸ γένος ἐστὶ πανοῦργος ὄφεως. Et Athanasii (si is avtor est) illud *in serm. de semente.* ubi illos exagitat, qi qò nobili alicui viro se concilient, templum adeunt, ibíque conspicandos se præbent. πρόσχυσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα ἀνθρώπῳ δείξωσι τὸ πρόσωπον. ἐξελθὼν ὁ ἐπίσημ&, σωσεξήλθεν ὁ κακοήθης, καὶ ἀπέχει τὸν μισθὸν· δι' ἀνθρώπων ἤλαθεν, ἀνθρώπῳ ἤρεσε. παρὰ θεοῦ οὐδὲν ἐλάβεν· ὃ γὰρ ἐκείνῳ ἔδειξε τῷ διαβόλῳ. Nec præteriri digna hîc Dunæi nostri subtilitas, qi ad Apostoli illud *ad Philip. c. 4. v. 18.* ἀπέχω πάντα, καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι· Hæc tria, inqit, prorsus idem declarant: nam ἀπέχω πάντα, non est, *accepi omnia quæ misistis:* esset enim ταυτολογία quod subjungitur, δεξάμενος παρ' Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν· sed significat his verbis sibi abundè satisfactum esse. *Habeo,* inqit, jam *omnia* quæ velim, nihil ampliùs desidero, satìs superque est. ità Pindarus *Isthm. 5.* In his, inqit, duobus est summa felicitas, ὅπῃ τὺ πάσων, λέγον ἐκλὺν ἀκοῦσι. Hæc si habes, μὴ μάτην Ζῆθ' ἡμᾶς, πάντ' ἔχεις. hoc est quod Paulus ἀπέχει.

Οὐχ ὅτι τοῦτο ἀπόχημα, ἀλλὰ τὸ φέρειν αὐτὸ γενναίως, εὐλύχημα] Transponendum opinor, legendúmque. ὅτι ἐ τοῦτο, sive ὅτι οὐχὶ τ. &c. Vide *supra ad § 1. & ad l. 7. § 58.* Epictet. *dissert. l. 2. c. 10.* ὃ γὰρ θάνατ&, ἢ τὸν& φοβερὸν (ἢ καὶ πονηρόν) ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον ἢ θάνατον. lavdatur itaque, qi dixit,

Οὐ καταθανεῖν γὰρ δεινὸν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.

Neque enim est mori miserum, sed turpiter mori.

sive ut Gnomologus extulit,

Τὸ γὰρ θανεῖν οὐκ αἰσχρὸν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.

Mors ipsa non est fœda, sed fœdè mori.

Tacitus Stoicorum placita tangens, *annal. l. 6.* *Neque mala vel bona, quæ vulgus putet. multos qi conflictari adversis videantur, beatos; ac plerósque, quanquam magnas per opes, miserrimos; si illi gravem fortunam constanter tolerent; hi prosperâ inconsultè utantur.* Bias apud Laërt. *l. 1.* Ἀτυχῆ εἶδ&, τὸν ἀτυχίαν μὴ φέρουλα. Senec. *Herc. fur. 2. 2.*

L. *Quemcunque miserum videris, hominem scias.*

A. *Quemcunque fortem videris, miserum neges.*

Vide Senecam Philosophum istud fusissimè disputantem, *epist. 66. & ep. 67.*

§ 50. Ἰδιωλικὸν] non ἴδιον, ut *supr.* § 8. sed κοινότερον, ut *l. 2, § 10.* argumentum *vulgare,* non Stoicorum *peculiare,* qi altiora spirant, & validioribus firmamentis adversùs vitæ hujusce cupidinem incedunt muniti. itaque ἄτεχνον καὶ ἰδιωλικὸν conjunxit Hermog. *de invent. l. 2. c. 1.*

Τῶν γλίσχρως ἐνδιατρι[βόντων τῷ ζῆν] γλίσχρως ἐνδιατρίβειν τῷ ζῆν, non est simpliciter, qod Xylander avtumat, *diu vivere,* sive *vitam in longissimum tempus extrahere;* sed *vitæ quasi pertinaciter inhærere,* & ægrè gravatimque ab ea divelli. hoc enim τὸ γλίσχρως illud designat. Apud Svidam avtor innominatus: Ἀλλ' ἐγὼ τις ἄρα διαπαλλαχθ& ἦν ὑπὸ τῶν τοιούτων, καὶ γλίσχρως ἔτι εἰχόμην τῆς αὐτῆς ἀληθείας, ἅτε οὐκ ἀληθῶς ὄναρ πιστεύσας. Est enim τὸ γλίσχρον, qod & Xylander ipse nos monet, ipsúmque significatûs hujus τὸ γλίσχρως monere poterat, *lentum, tenax*; idque τῆς γλίας τρόπον, *glutinis instar*; unde forsan & vocabulum istud ortum habuerit. itaque τὸ γλίσχρον καὶ κολλῶδες, tanquam συνώνυμα copulantur, ab Aristot. *problem. l. 2. q. 22.* & γλισχρόδες, *cunctari,* vel potiùs *lentum & tenacem esse.* Sunt itaque οἱ γλίσχρως ἐνδιατρίβοντες τῷ ζῆν, οἱ γλιχόμενοι τοῦ ζῆν, ut Aristot. loqitur *politic. l. 3. c. 4.* Δῆλον δ', ὡς χαρτερῶσι πολλὰ κακοπαθοῦντες οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, γλιχόμενοι τοῦ ζῆν· ὡς ἐνίοις τινὲς ἐυπαιδείαν ἐν αὐτῷ καὶ γλυκύτητ&. qod ille γλίσχρως, Plato γλισχρῶς ἐπιθυμεῖν dixerat in *Critone:* Ὅτι ὃ γέρων ἀνὴρ μικρῷ χρόνῳ τοῦ βίου λοιπῷ ὄντος, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐτόλμησας ὕτω γλισχρῶς ἐπιθυμεῖν τοῦ ζῆν, νόμιζε καὶ μυρίας παραβὰς ἀδικίας δι' ἃς ἔφευ; Affectum autem, qem noster hîc notat, graphicè depinxisse videtur Plut. in lib. *de tranqill.* his verbis: Τὸν μὲν γὰρ ἀνόητον ὁ τοῦ θανάτου φόβ&, ὥσ ὁ τοῦ ζῆν πόθος, ἐκπρέμασε τοῦ σώματος ποιεῖ ἀκροπλαγιάζοντα, ἅσπερ τὸν Ὀδυσσέα τοῦ ἐρίφου, διδυκτὸν τῷ χαρυβδιν ὑποκυμβίζοντα,

Ἐνθ' ἔτι μίμνειν ἄνεμος, ὅτ' ἐκπλεῖν ἐξῆ, καὶ πρὸς ταῦτα διαρέσεως, καὶ πρὸς ἑκάτερα ἀκριβῶς ἔχοντα. De Ulysse qod refert, habetur *Odyss. μ. v.* 432. Senarius est ex Æschyli *Philoctete,* proverbii vicem adeptus, qod ex Diogeniano discimus; & ab Aristæneto *l. 1. epist. 27.* usurpatus: in qo τὸ ἐκπλεῖν est à Grotii manu in *excerptis*, cùm vulgò πλεῖν tantùm legatur. Sin Plutarchi illa minùs placent, qia mortis formidini magìs qàm vitæ cupidini affectum illum tribuit, Antiphanes advocetur, cujus è *Geminis* ista apud Stob. *tom. 2. tit. 122.* leguntur:

——ὑδεὶς πόποτε,
Ὦ Δάμων', ἀπόθνῃ', ὑποδαρθεῖν προθύμως ὤφ.
Τὸς γλιχομένους ζῆν κῆλασπᾶ τῆς σκέλης
Ἀχερσίας ὁ χάρων.——

——*nemo unquam here,*
Moriendo alacrem vitæ imposuit terminum:
Sed avidos vitæ pedibus Orcus detrahit
Reflantes frustra.——

Vel Lucianus, qi in *Cataplo,* de tyranno qodam: Ἀπαυόμενος ἤχθετο· ὃ γὰρ δι' ὅπως, καθάπερ ἐξῶ πνι. προσέχεται τοῖς τοιούτοις ἡ ψυχὴ, καὶ οὐκ ἐθέλει ἀναλαβεῖν ῥᾳδίως, ἅτε αὐτοῖς πάλαι προσπεπηγυῖα. μᾶλλον δ' ἅσπερ ἄρρηκτός τις ἔστ ὁ δεσμὸς ὅδε, ᾧ δεδέδε ξυμβέβηκεν αὐτός. qem & ampliùs ibidem vise sis. Spectat horsum & qod in Evangelio Luc. c. 12. v. 20. de locupletete illo dicitur, qi

opinione fuâ ſpèque inani vitæ ſpatium ſibi ad annos plures protelaverat, Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὸν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ. *Amens homo, nocte hâc ipſâ repetent à te animam tuam.* Siquidem, ut Caſavb. *ad Theophr. charact. c.* 11. αἰτεῖν eſt poſcere à volente; ἀπαιτεῖν, à nolente. Andocides πρὸς καδόλυς (an πρὸς ἀδείας, ut ex Harpocrat. vult G. Canter. *nov. lect. l.* 8. *c.* 4.) Ταῦτ' ὑμᾶς, εἰ μὲν βούλεσθε αὐτῶ· εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἀπαιτῶ. De utriſque Seneca *epiſt.* 4, *Vitam multi ſic complectuntur & tenent, quomodo qi à torrente rapiuntur, ſpinas & aſpera. plerique inter mortis metum & vitæ tormenta miſeri fluctuant; & vivere nolunt, & mori neſciunt.* De his Epictetus, Θαυμασοὶ ἄνθρωποι, μήτε ζῆν θέλοντες, μήτε ἀποθνήσκειν. Cui non diſpar illud apud Cyprianum *de mortalit.* à ſatellite cœleſti non ſine indignatione inſigni infremendo emiſſum, *Pati timetis, exire non vultis: qid faciam vobis?* Hos itaque hísque ſimiles notat Marcus, vitæ nimio plùs avidos καὶ φιλοψυχοῦντας, ideoque omnibus modis mediisque ſatagentes, qò eam qàm diutiſſimè protelare poſſint. qò ſpectant & Evripidis verſiculi, qos *l.* 7. § 51. ſed mutilos Marcus exhibet. Vide *ad l.* 10. § 8.

Τί δὲ αὐτοῖς πλέον ἢ τοῖς ἀώρως;] In eadem planè conditione ſunt, inqit, iſti vitæ tantopere cupidi, etiamſi id qod tam enixè expetunt, fuerint aſſecuti, ut ad annos numeroſos ſpiritum prorogârint. qâ illi ipſi, qi immaturo fato defunguntur. qare? primàm, qia nihil intereſt citiùs an ſeriùs è vita migraveris, cùm aliqando migrandum ſit: cùm intervalli illius qod ab ortu ad obitum perfingit diſtantia, qæcunqe ea tandem fuerit, ad æternitatis utrobiqe adjacentia ſpatia rationem nullam obtineat. deinde, qia etiamſi qàm diutiſſimè vixerint, tamen *uvæ acerbæ inſtar*, ut Eliphaz *Jobi c.* 15. *v.* 33. avt *pomi immaturi, vitæ* qaſi *avelluntur*: ut Senec. *epiſt.* 30. non *tanqam exeant de vita*, ſed *tanqam extrahantur*. Idem *de brev. vit. c.* 11. Cicer. *de ſenect.* *Qaſi poma ex arboribus, ſi cruda ſunt, vi avelluntur; ſi matura & cocta, decidunt: ſic vitam adoleſcentibus vis auferet, ſenibus maturitas.* Verùm vitæ cupido immoderata iſtos pariter ſe habere facit, ſenes an juvenes defungantur: qos itaque ridens Luciani Diogenes; Τί ἔν ἄνπς ἐπ λίζοι ἐπὶ πρὸ νέων, ὁπόπε ὀι πλεῖπον φιλόζωοι εἰσὶν, ὡς ἐχρὴν διοικεῖν τὸν βάνπον, ὡς πρὸ ἐν τῷ γήρᾳ κακῶν φάρμακοι; denique qia mors eodem in ſtatu utrumqi conſtituet. καὶ γὰρ ὁ ἐμβλογήρως ἀποθανὼν ἐς ἴσον καλασήσεπαι τῷ γεγώρῳ, *l.* 9. § 33.

Καδιλιανὸς] Corruptum credo nomen iſtud: forſan Καικιλιανὸς, *Cæcilianus*, vel Καπιδιανὸς *Catidianus* fuerit. Καπίδιο: καὶ Καπιδιανὸς, ὀνόματα κύρια. Svid. Qanqam longævus utrovis nomine nullus occurrit: Occurrit à priore illo parum deflexo, Καικίλιος Καλλαϊλιανὸς, ut Svidas habet, Καλλιλίνος, ut Caſavbonus *ad Athen. l.* 5. *c.* 21. in hoc cenſu meritò collocandus, ſi (qod Svidas refert) ἐπὶ τῶ Σεβαςῶ Καίσαρος, καὶ ἐως Ἀδριανῶ, *ſub Auguſto Cæſare & ad Adrianum uſqe* Cæcilius iſte Siculus rhetor Romæ ſophiſticen an rhetoricen profeſſus eſt: cùm inter utriusqe horum imperium ſeculum ſolidum intercedat.

Φάβιος] Inter μαχροβίους, Q. *Fabium Maximum* commemorat Plinius *nat. hiſt. l.* 7. *c.* 48. qem 63 *annis Augurem fuiſſe* refert. Val. Max. *l.* 8. *c.* 13. *Q. Fabius Maximus duobus & ſexaginta annis auguratûs ſacerdotium ſuſtinuit, robuſtâ jam ætate id adeptus: qæ utraqe tempora, ſi in unum conferantur, facilè ſeculi modum explevcrint,* Et Livius *hiſt. l.* 30. *Eodem anno Q. Fabius Maximus moritur, exactæ ætatis; ſiqidem verum eſt augurem duos & ſexaginta annos fuiſſe, qod qidam autores ſunt.* Ità Livius ac Maximus, Plinio minus uno anno adſcribunt.

Οἱ πολλοὶ ἐξιλιγχαν, εἶτα ἐξιλίχθησαν] Ità *ſupr.* § 48. ὁ τὸν κηδόσας, εἶτα ἐξετάθη.

Ὅλον μικρὸν δεῖ τὸ διάςημα] μικκὸν, Lugd. ab exemplari, an à typothetæ lapſu, incertum iſtud opinor. Vide *ſuprà* § 15. & 47. & 48. Senec. *epiſt.* 49. *Non poſſunt longa intervalla eſſe in ea re, qæ tota brevis eſt.*

Καὶ τοῦτο δι' ὅσων] Cicero ad Luceium, *famil. l.* 5. *epiſt.* 15. *In longa vita nihil eſt niſi propagatio miſerrimi temporis.* Cæcilius *Plocio* (indè enim eſſe docet Nonius in *advenire*) à Cicerone in *Catone* relatus,

Diu vivendo multa, qæ non vis, vides.

Itaqe Avguſtin. *de tempore* (utì vocant) *Serm.* 113. *Qid eſt diu vivere, niſi diu torqeri?* Illúdqe poëtæ neſcio cujus pro oraculo habet Seneca *de brev. vit. c.* 2.

Exigua pars eſt vitæ, qam nos vivimus.

Cæterùm omne ſpatium non vita, ſed tempus eſt. Idémqe *epiſt.* 49. *Poteſt fieri, imò ſæpe fit, ut qi diu vixerit, parùm vixerit.* & *epiſt.* 99. *Ex hoc tam exiguo temporis ſpatio, qod ætatem vocamus humanam, qantum lacrymæ, qantum ſolicitudines occupant? qantum mors, anteqam veniat, optata? qantum valetudo? qantum timor? qantum teneri, avt rudes, avt inutiles anni? dimidium ex hoc edormitur. adjice labores, luctus, pericula, & intelliges etiam in longiſſima vita minimum eſſe qod vivitur.* Martial. *lib.* 6. *epigr.* 70.

At noſtri bene computentur anni,
Et qantum tetricæ tulere febres,
Avt langvor gravis, avt mali dolores,
A vita meliore ſeparetur;
Infantes ſumus, & ſenes videmur.

Senec. *epiſt.* proximè citatâ: *Hoc qod inter primum diem & ultimum jacet, ſi moleſtias æſtimas, etiam puero longum; ſi velocitatem, etiam ſeni anguſtum.*

Luci-

Lucianus, Pueri quinquennis epitaphio, *Antholog. l. 3. c. 9.*

Ἀλλά με μὴ κλαίοις· καὶ γὰρ βιότοιο μετέσχον
Παύρης, καὶ παύρων ἦλθ' ἀπὸ βιότοιο κακῶν.

Nemo tamen me fiere velit; qia tempora vitæ ut
Pauca tuli, vitæ sic mala pauca tuli.

Evripid. *Alceſtid.*

Ὁ βίος ἀληθὼς, ὦ βίος, ἀλλὰ ξυμφορά.

Haud vita verè eſt vita, calamitas mera eſt.

Idémque; apud Plut. *ad Apollon.* reſtituente Grotio;

Ὁ βίος γὰ ὄνομ' ἔχει, πόνος δ' ἔργῳ πέλει.

Vita hæc vocatur vita, reverà eſt labor.

& Menand. *Citharist.* apud Plut. *de tranq.* Laërt. *l. 7.* in *Zenon.* & Stob. *tom. 2. tit. 98.*

Ἆρ' ὄζει συγγενές τι λύπη καὶ βίος·
Τρυφερῷ βίῳ σωίεσιν· ἐσθλῷ βίῳ
Πάρεστιν. ἀσφαλῶς συγκαλαγηφόκει βίῳ.

Res ſunt cognatæ, vita & anxietudines.
Vitam ſequuntur mollem; vitæ fulgidæ
Non abſunt; vitæ conſenescunt pauperi.

Plinius denique *l. 7. c. 50. Incertum ac fragile nimirum eſt hoc munus naturæ, qicquid datur nobis: malignum verò & breve etiam in iis, qibus largiſſimè contingit, univerſum utique ævi tempus intuentibus, qid quod æſtimatione nocturnæ qietis, dimidio qisque ſpatio vitæ ſuæ vivit? pars æqa morti ſimilis exigitur, aut pœnæ, niſi contingit qies. nec reputantur infantiæ anni, qi ſenſu carent, non ſenectæ in pœnam vivacis. tot periculorum genera, tot morbi, tot metus, tot curæ, toties invocata mors, ut nullum freqentius ſit votum. Natura verò nihil hominibus brevitate vitæ præſtitit melius.*

Καὶ μετ' ὄλιον] Vide *l. 5. § 10. & l. 9. § 3. & l. 10. § 36.* & adde piorum qærimonias illas *Pſalm. 120. v. 5, 6. & Pſal. 55. v. 6, 7. & Pſal. 57. v. 4. & Jerem. c. 9. v. 2, 3.*

Ἐξαντλήσωμεν] A ſententia navis, qæ moleſtiæ multum exhibere ſolet exhaviendâ tractum, & elegantèr hîc poſitum, ad vitam moleſtiis laboribúsque creberrimis infeſtam deſignandam. Pari modo τὸ ἀντλεῖν καὶ ἐξαντλεῖν uſurpatum alibi deprehendas. Æſchyl. *Prometh.*

Ἐγὼ γὰρ τλῶ παρεῖσαν ἀντλίαν τύχην.

Idémque *ferius.*

Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τλημόνως ἤντλουν κακά.

Evripid. *Creſphont.*

——ἄλλαι μύριαι
Τὸν αὐτὸν ἐξέντλησαν, ὡς ἐγὼ, βίον.

Et in *Cyclope:*

Παπαῖ· τὸν αὐτὸν δαίμον' ἐξαντλεῖς ἐμοί·

Marinus in *Proculo c. 3.* Δυτέρα γὰ ἰσχὺς σωμαίτικὴ, ἀπαθὴς μὲν ἐσὺ χειμάνων καὶ κυμάτων, ἄτρωτος γὰ καὶ ὑπὸ τῆς μοχθηρᾶς καὶ ἡμελημένης διαίτης, καὶ πόνων ἐκείνων, ὡς νίκην τι καὶ μετ' ἡμέραν ἐξεντλεῖ. qem locum fruſtra ſolicitat Heraldus in *Iambl. c. 4.* Vide *ad l. 3. § 4.* νύκτωρ τι καὶ μεθ' ἡμέραν. Plavt. *Amphitr.* (ſi Plavti ſaltem ea ſint) *Act. 4. Sc. 4. v. 20.* & Nonius Attio tribuit.

Fata iſtæc me premunt, perpetiarem vim tantam cladémque
Exantlarem impatibiles.——

Lucil. *Sat. l. 30.* apud Nonium;

Quantas qotq; modo arumnas, qantóſque labores
Exanclárit.——

Ennius *Andromach.*

Quantis cum ærumnis illum exanclavi diem?

Cicero *de divinat. l. 2. § 64.*

Tot nos ad Troiam belli exantlabimus annos.

Et apud eundem *Tuſcul. l. 2. § 20.* Attius *Trachin.*

O multa dictu gravia, perpeſſu aſpera,
Quæ corpore exanclavi, atqe animo pertuli!

Exanclare, ſive *exantlare*; utrovis enim modo ſcribas, ciccum havd interduis, idem eſt qod Græcis τὸ ἐξαντλεῖν. ut rectè Stephanus monuit: nec opus fuit, ut hâc rejectâ, aliam ei originem darent Turneb. *adverſ. lib. 3. c. 10.* & Camerar. *problem. cent. 5. q. 5.*

Μὴ ἔν γε ὡς πρᾶγμα] Oratio elliptica; forſan mutilata. *Nè igitur mortem pro re difficili accipe.* Xyl. & ſic *l. 5. § 29.* τί αὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς; malim tamen, *Nè igitur vitam diuturniorem, tanqam rem alicujus pretii aut momenti habeas, aut enixiùs expetas.* ut *ſuprà § 46. & l. 12. § 32.* μηδὲν μέγα. ——*qid qaſi magnum*, inqit ille apud Perſium *Sat. 5.*

Nempe diem donas?

qid itidem tu qaſi magnum qid poſcis, aut optas? Vide Senecam *infrà. & l. 6. § 9.* Ità Stoicus qidam Tullio Marcellino, (referente Senecâ *epiſt. 77.*) *Noli torqeri, tanqam de re magna deliberes. non eſt res magna vivere. Omnes ſervi tui vivunt, omnia animalia. Magnum eſt honeſtè mori, prudenter, fortiter. Mori velle, non tantùm prudens, & fortis, aut miſer, ſed etiam ſaltidioſus poteſt.*

Βλέπε γὰ ὀπίσω τὰ ἀχανῆ] Iſtud non ſemel inculcat Marcus; *ſuprà § 3. & l. 5. § 24. & l. 12. § 7.* Senec. ad *Marc. c. 20. Omnia humana brevia & caduca ſunt, infiniti temporis nullam partem occupantia. Terram hanc cum populis, urbibúsque, & fluminibus, & ambitu maris, puncti loco ponimus. minorem portionem vita noſtra, qàm partem puncti habet, ſi tempori comparetur omnis cujus major eſt menſura qàm mundi, utpote cùm ille ſe intra hujus ſpatium toties remetiatur. qid ergò intereſt id extendere, cujus qantumcunqe fuerit incrementum, non multum abierit à nihilo.*

Καὶ τὸ σφέτερον ἄλλο ἀπορεῖν] Baſil. Cæſar. *epiſt. 60.* Κἂν ὅλον τις ἅπαν τὸν ἀνθρώπινον βίον σμικρότατον διάστημα παντελῶς συγκρίνῃ αἰῶνος τοῦ ἐν ταῖς ἐλπίσιν ἀναμενομένου. Philo *de Joſeph.* Ὠκύμορος δ' οἷον πᾶς ἄνθρωπος· καὶ γὰ ὁ μακροβιώτατος, ὀλιγοχρονιώτατος ἐπιζητούμενος αἰῶνι.

Τί διαφέρει ὁ πρὶν μερὶς τῆς πρεσβυτικῆς] Senec. *epist.* 77. *Nulla vita est non brevis. nam si ad naturam rerum respexeris, etiam Nestoris & Statiliæ brevis est; quæ inscribi monumento suo jussit, annis se nonaginta novem vixisse.* & *epist.* 99. *Omnes, quantum ad brevitatem ævi, si universo compares, & juvenes & senes in æquo sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, quàm quod minimum esse quis dixerit. quoniam quidem minimum aliqua pars est: hoc quod vivimus, proximum nihilo est.* *Ibid.* *Qui consenuit, quantulo vincit infantem? propone profundi temporis vastitatem, & universum complectere. deinde hoc, quod ætatem vocamus humanam, compara immenso. Videbis quàm exiguum sit quod optamus, quod extendimus.* Πᾶς γὰρ ἑτὸς γε ὁ ἐκ παιδὸς μεχρὶ πρεσβύτου χρόνος πρὸς πᾶσαν ὀλίγος τις ἂν εἴη. Plato *de repub. l.* 10. Τότε πολὺ δύπτειν ἢ μικρὸν, ὅλην διαφέρειν δοκεῖ πρὸς τὸν ἄπειρον ἀφορῶσιν αἰῶνα. καὶ γὰρ ὁ μακρότατος βίος ὀλίγος δὴ καὶ σιγμαῖος πρὸς τὸν ἄπειρον αἰῶνα. Plut. *ad Apollon.*

Τῆς πρεσβυτικῆς] Alluſit ad ætatem Neſtoris, qi ria hominum ſecula degiſſe perhibetur: unde πρεσβύτων & πρεσβήνιος dictus. Athen. *dipn ſoph. l.* 10. Πλεῖστον δ' ἔτη φησὶ μὴ πεφῶν Νέστωρ ὁ πρεσβύτης, & epigramma *anthology. l.* 3. *c.* 10.

——ἐδάμην γὰ πρεσβύτων Πύλιος.

§ 51. Ἐπὶ τὴν σωτηρίαν ἀεὶ πρόχα] Vide *l.* 12. § 1. Jactare ſolebant Cynici σωτηρίαν πρὸς εὐδαιμονίαν ὁδὸν reperiſſe ſe. Vide Cratetis *epiſt.* 6. Sed & epigrammatarius apud Laërt. *l.* 6. Diogenem prædicat ſolum oſtendiſſe mortalibus ζωῆς ὅμιον ἀλαφρότατον. Quanquam, Galenus, *de errat. curand. c.* 3. ῥᾴστην καὶ σωτηρίαν ἐπ' ἀρετὴν ὁδὸν pro eo quod diſciplinam Cynicam eſſe magiſtri hujus profitebantur; veriùs cenſuiſſe affirmat alios qoſdam, qi σύντομον ἐπ' ἀλαζονείαν ὁδὸν eſſe dixerunt. Quod autem Marcus *viam compendioſiſſimam* ſemper inſiſtere conſulit, aliud conſilium ſuggerere videtur Julianus *de cynicſm. orat.* 2. qi prædicantibus hoc idem Pſeudocynicis qibuſdam, τὴν σύντομον ὁδὸν καὶ σύντονον ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ἰέναι inſiſtere. (quod & Plutarchus de profeſſione Cynica in *Amatorio*, σωτήριον ὁμῶς καὶ σωτηρίων εὐρυχώρως πορείαν ἐπ' ἀρετήν) ὄφελον, inqit, καὶ ὑμεῖς τὴν μακρὰν ἐπορεύεσθε. ῥᾷον ἂν δι' ἐκείνης ἤλθετε. οὐκ ἴσε ὅτι μεγάλας ἔχουσι αἱ σωτηρίαι τὰς χαμαιπίτυας; ὥσπερ ἐν ταῖς λεωφόροις, ὁ μὲν τὴν σωτηρίαν ἐλθεῖν δυνάμενος, ῥᾷον ἐκπερίεισι τὴν κύκλῳ ὁδὸν μόνος τὸ ἀνάπαλιν ὁ κύκλῳ πορευόμενος, ἔλθοι ἂν πάντως, καὶ τὴν ὀπίσω. Cæterùm ille eos alloqebatur, qi nihil præſtabant mainùs, qàm qod profitebantur, cùm à virtutis ſede, ſemitisqe etiam ad eam ducentibus, qàm longiſſimè eſſent diſſiti, viáſqe eas ſectarentur qæ à virtute ipſa inſiſtentes abducerent. deinde aliter ſe habet iſtic, qàm in itineribus corporeis, in qibus via compendioſiſſima eſt ſæpenumerò prorſus intercluſa; cùm iſtic nulli ſit niſi ſuo vitio ſuáqe pravitate ſtoliditatéqe obvallata. Qin & Julianus ipſe ἁδὸν σώτειραν eandem ibi agnoſcit, qam & Marcus hic, τὴν κατὰ φύσιν.

Σώτειρας γὰρ ἡ κατὰ φύσιν] nimirum qia εὐθεῖαν πεφύκει. *l.* 5. § 3. *rectâ incedit.* Via avtem recta, eadem & breviſſima. Optimè Veemeſius noſter *de leg. mor. l.* 1. *exerc.* 1. *Lex divina, lex recta.* Pſ. 19 *v.* 8. *in Mathematicis linea rectiſſima, linea breviſſima. Via itáqe ad beatitudinem breviſſima eſt legis divinæ, qæ eſt rectiſſima, obſervatio.*

Κατὰ τὸ ὑγιέστατον] Ità *l.* 8. § 30. ὑγιεῖ λόγῳ καὶ ἕξει. Vide & Platonem *ep.* 10. *ad l.* 3. § 5. adductum.

Πάσης οἰκονομίας] Vide *ſupr.* § 19. Εἰ μὴ δι' οἰκονομίαν τινά. & *l.* 11. § 18. πολλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται. itaqe Caſavbono potiùs aſſentior, qi *diſſimulationem*, qàm Xylandro, qi *rei familiaris curam*, reddidit.

Κομψείας] *Solicitudine*, Xyl. *oſtentatione*, Caſ. meliùs. ſiqidem κομψεία illâ, ſive dictionis elegantiam, ſive ſermonis feſtivitatem deſignet, jactare ſe atqe oſtentare ſoliti ſunt, qi avram captabant popularem. unde κομψεύειν & pro *oſtentare ſe*, & pro *adulari* etiam uſurpatur. Heſych. κομψεύεται, κολακεύει. poſſis & *verſutiam* vertere. Siqidem, ut Erotian. in *lexic. Hippocr.* Οἱ Ἀττικοὶ τὴν πανουργίαν κομψείαν καλοῦσι, καὶ τὸ σχετλιάζειν κομψόν. Vide *l.* 3. § 5.

Ad Librum V.

§ 1 Ῥᾴδιον] Idem tractat argumentum *l.* 8. § 12.

Ὧν ἕνεκεν γέγονα] *l.* 2. § 1. γεγόναμεν πρὸς σωτηρίαν.

Ἵνα κατακείμενος τῆς ἡσυχίας] Phr. *de tranqill.* adversùs Democriti ſententiam differens, qâ negotiis abſtinere ſe monet eum, qi vult tranqillè degere. Πρῶτον μὲν, inqit, ἡμῖν πολυτελῆ τὴν εὐθυμίαν κατάστησι, γινομένην ἄπονον ἀπραξίας· οὐ γὰρ ἥσσῳ, παραινῶν ἐμέσῳ,

Μὴν ὦ ταλαίπωρ' ἀπράμας σεῖς ὀν ἡμαίοις, i. e. *Manes, miſer, quietus in ſtragulis tuis,*

ἀφιστέλ-

πνιεχέλων τὸ σαρκίδιον. Verſiculus ſumptus eſt ex Evripidis *Oreſte*: qo & eodem fine uſus eſt in *lib. de Sene polit.* & *adv. Color. c.* 8.

Περὶς τὸ ἥδιον ἦν γήρας;] Ità *l.* 8. § 19 Σὺ δὲν φῂς τί; τὸ ἥδιον; ἰδὼ, εἰ ἀνίκητα ἢ ἄνοια. Cicer. Offic. *l.* 1. § 103. *Neque enim ità generati à natura ſumus, ut ad ludum jocúmque facti eſſe videamur; ſed ad ſeveritatem potiùs, & ad quædam ſtudia graviora atque majora.* Ariſtot. *Ethic. l.* 10. *c.* 6. ἀτοπόν γε τὸ τέλος εἶ παιδιὰν καὶ πεφλιατέδιν τῦ παίζειν χάριν· ἀτοπώτερον γὰρ καὶ πονεῖν παιδιᾶς χάριν, ἡλίθιον φαίνεται καὶ λίαν παιδικόν· παίζειν δ' ὅπως ἀναπαύσῃ, κατ' Ἀνάχαρσιν, ὀρθῶς ἔχειν δοκεῖ. ἀναπαύσει γὰρ ἐστιν ἡ παιδιά· ἀδυνατοῦντες δ' συνεχῶς πονεῖν, ἀναπαύσεως δέονται. ἡ δὲ τέλος ἡ ἀνάπαυσις· γίνεται δὲ ἕνεκα τῆς ἐνεργείας. Et mox: Βελτίω τε λέγομεν τὰ σπουδαῖα τῶν γελοίων, καὶ μετὰ παιδιᾶς, καὶ τὸ βέλτιον δεῖ καὶ μέρει καὶ ἀνθρώπῳ σπουδαιοτέραν τινὰ ἐνέργειαν.

Οὐ βλέπεις τὰ φυτάλια] Gemina his, *l.* 8. § 19. & *infr.* § 6.

Τὸν μύρμηκας] Ad *formicas* ablegat pigrum inertémque hominem & Solomon Rex *Proverb. c.* 6. *v.* 6, 7. & Flaccus, *Sat.* 1.

Parvula (nam exemplo eſt) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque poteſt, atque addit acervo,
Quem ſtruit haud ignara ac non incauta futuri.

Maro item Æneid. *l.* 4. de eiſdem;

It nigrum campis agmen, prædámque per herbas
Conveĉant calle anguſto; pars grandia trudunt
Obnixæ frumenta humeris; pars agmina cogunt,
Caſtigántque moras: opere omnis ſemita fervet.

Ariſtot *biſt. animal. l.* 9. *c.* 38. Τῶν δ' ἐντόμων ζώων ἐργατικώτατα, τὰ περὶ μυρμήκων γένη, καὶ τὰ περὶ μελιττῶν. ἡ μὲν οὖν περὶ μυρμήκων ἐργασία πᾶσιν ἔστιν ὑποπόλης ἰδεῖν. καὶ δεῖ μίαν ἀγαπᾶν πάντες βασιλέα, καὶ τὴν αὐτὴν τῆς τροφῆς καὶ ταμείαν. [ποιοῦνται.] ἐργάζονται δὲ καὶ τοῖς νυξὶ τοῖς παννυχίοις. Naſo *Metamorph. l.* 7. *v.* 658.

——parcum genus eſt patiénsque laborum,
Quæſitæque tenax, & quod quæſita reſervet.

Vide Simocat. *epiſt.* 61.

Τὰς ἀράχνας] Et de iſta Agur ὁ σοφὸς, in *Solom. Proverb. c.* 30. *v.* 27. *Aranea manibus prehendit.* id eſt, *pedibus*, inqit Junius, *qi utrinqe ità conſtituti ſunt, ut patula hominum manus, ad tractanda fila, & eſcam retibus ſuis deprehendendam.* Plin. *biſt. nat. l.* 11. *c.* 14. *Aranearum natura digna vel præcipuâ admiratione. genus eruditâ operatione conſpicuum. orditur telas. tantíque operis materia uterus ipſius ſufficit. tam moderato ungue, tam tereti filo, & tam æquali deducit ſtamina, ipſo ſe pendere uſus.* Vide qæ ſequuntur. Ariſtot. *biſt. animal. l.* 9. *c.* 39. Τρέφει μὲν (τὸ περὶ ἀράχνιον γένος) πρῶτον μὲν διατείναν πρὸς τὰ πρόσω πολλαχόθεν· εἶτα σημαίνεται ὑπὸ τῦ μέσου λαμβάνει δὲ τὸ μέσον ἰσχυρῶς· ὁπὶ δὲ τούτοις ὥσπερ κρόκας ἐμβάλλει· εἶτα συνυφαίνει, &c.

Τὰς μελίσσας] Plin. *biſt. lib.* 11. *c.* 5. *Apibus principatus, & præcipua admiratio. mella contrahunt: favos confingunt, & ceras: ad uſus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, conſilia privatim, ac duces gregatim: & quod maximè mirum ſit, mores habent: nihil novere niſi commune.* Ἔστι δὲ καὶ πλὴ ἐργασίαν αὐτῆς καὶ τὸν βίον πολλὴ ποικιλία. Ariſtot. *biſt. animal. l.* 9. *c.* 40. Qem igitur vide ſis ibi. Sed & Maronem *Georg. l.* 4. canentem, *qâ illæ* ——*arte recentes*

Excudunt ceras, & mella tenacia figunt.

qi & Æneï *l.* 1. de Tyriis colonis urbem ſibi condentibus.

Qualis apes æſtate novâ per florea rura
Exercet ſub ſole labor, cùm gentis adultos
Educunt fœtus, aut cùm liquentia mella
Stipant, & dulci diſtendunt nectare cellas;
Aut onera excipiunt venientûm; aut agmine facto,
Ignavum fucos pecus à præſepibus arcent:
Fervet opus; redoléntque thymo fragrantia mella.

Τὸν καθ' αὐτὰς συγκοσμοῦσαι κόσμον] κόσμος hîc Marco *conſtitutio.* prout Heſych. κόσμος, κατάστασις ſive *politia*, qomodo apud Thucydidem Scholiaſtes κόσμον exponit πολιτείαν. Alio ſenſu Ariſtoteles, citante Galeno *de uſu part. l.* 1. dixit, ἅπαντα τὰ ζῶα κεκοσμῆσθαι τὸν ἐναντίωσιν κόσμον. Verùm Marcus κόσμος vocabulum videtur eo libentiùs uſurpâſſe, qaſi non homo tantùm μικρός τις κόσμος exiſtat, ſed & animalcula illa μικρὸν κόσμον τινὰ, aut mundi ſaltem icunculam qandam, non politiam duntaxat, apud ſe habeant, qam & illa pro ſuo ingenio modulóque excolant. ut τὸν καθ' αὐτὰς κόσμον συγκοσμεῖν, ſit accingere ſe ad *mundi* partem eam', qæ ipſis aſſignatur, qaſi mundandam, id eſt, excolendam, qicqid in ipſis eſt, & ab ipſis exigitur, ad eum exornandum ac perficiendum, qaſi mutuâ qadam conſpiratione præſtare contendentes. ità *l.* 7. § 48. Τὸ παμμιγὲς, καὶ τὸ ἐξ ἐναντίων συγκοσμούμενον. poteſt & reddi, *ordinem ſuum*, ſive qi eſt illis attributus, cunctis operis excolentes. nam & in ea ſignificatione ὁ κόσμος uſurpatur. Sed priùs illud arridet magis. qia relationem reſpectúmqe, qem ad univerſi naturam res qæqe habent, Marcus paſſim inculcat. iſtò Xyl. inclinat. illò Caſ. ſic *infr.* § 5. τῷ ὅλῳ αὐτῆς διακεκριμένα καταλλήλως, κόσμῳ ſcil.

Τὰ ἀνθρωπικὰ πιστεῖν] alioqi nec homo qidem, hominis ſaltem nomine dignus, futurus. Marcus *infr. l.* 10. § 8. Ἔναι τινὰ μὲν συνεῖν, τὰ συνῆκε πιστεῦσαι· τὸν δὲ κύνα, τὰ κυνός· τινὰ δὲ μέλισσαν, τὰ μελίσσης· τὸν δὲ ἄνθρωπον, τὰ ἀνθρώπου. Vide & *l.* 6. § 33. Ariſtot. *Ethic. lib.* 10. *cap.* 6. Ἐκάστῳ δὲ ᾧ κατὰ τινὰ οἰκείαν ἕξιν αἱρετωτάτη ἐνέργεια.

Ἀλλὰ δεῖ καὶ ἀναπαύεσθαι] Πάντα γὰρ τὰ ἀνθρώπεια ἀσυμβάλητα συνεχῶς ἐνεργεῖν. Aristot. *ethic. lib.* 10. *cap.* 4. & *ibid. c.* 6. Ἀδυνατοῦντες ἓν συνεχῶς πονεῖν, ἀναπαύσεως νομοθετοῦσι. Et *politic. l.* 8. *c.* 3. Ὁ γὰρ πόνων δεῖται ἀναπαύσεως. Διὰ τοῦτο δεῖ εἰσάγειν καιροφυλακτήσεις τῷ χρῆσιν, ὡς φαρμακείας χάριν. Hinc festivum illud Democriti, à Stobæo relatum, *tom.* 2. *tit.* 16. Βίον ἀνόρτασον, μακρὴ δὲ ὁδὸς ἀπανδόκευτος. *Vita sine feriis, via longa absque diversoriis.* Senec. *epist.* 3. *Inter se ista miscenda sunt; & quiescenti agendum; & agenti quiescendum est. Cum rerum natura delibera. illa dicet tibi, se & diem fecisse & noctem.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Ἔδωκε καὶ τέτε μέρος ἡ φύσις] Rectè Hieron. *Potes hoc facere: sed non est hoc opus tuum.* Cicer. *Offic. l.* 1. § 103. *Ludo autem & joco, uti illis quidem licet: sed sicut somno, & quietibus cæteris, tum cum gravibus seriisque rebus satisfecerimus.* Dio in *chriis*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 34. Τῷ γελοίῳ, καθάπερ ἁλὶ, περιορισμὸν δεῖ χρῆσθαι. Aristot. *ethic. l.* 9. *c.* 10. Οἱ μὲν ἡδονῇ ἀρχὴν ὀλίγοι, ὥσπερ ἐν τῇ τροφῇ τὸ ἡδυσμα. Vide *ad l.* 4. § 21. E nostris Gabri. Barelet. in *quadrages. hebd.* 4. *serm.* 2. *Delectatio ad vitam, ut sal ad cibum. peccant mulieres, cùm jusculà nimis condiunt sale.* Et Thom. Aqin. *Sum. part.* 2ª. 2æ. *q.* 168. *a.* 4. *Parum de delectatione sufficit ad vitam pro condimento; sicut parum de sale sufficit in cibo.* Huc Dionysii Sophistæ illud: χρὴ τὸ μέλιτος ἀκρῶς δακτύλῳ, ἀλλὰ μὴ κοίλῃ χειρὶ γεύεσθαι. Philostr. *vit. Sophist. l.* 1. Flacc. *Sat.* 1.

Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
Quos ultra citrâque nequit consistere rectum.
Nec lusisse pudet; sed non incidere lusum.

Idem *epist.* 14. Ἡ φύσις ὥσπερ ὅρους ἑαυτῇ καὶ τοῖς πεφυκόσι τέθεικε καὶ δεῖ τὸν ἄκρα ζῶν ἐθέλοντα τῷ ὄντι δὲ γνῶσιν θηρᾶν τε καὶ φιλεῖν, καὶ ζῆν ἐθέλειν ἐντὸς τῆς ὥρας. Man. Palæolog. *ad fil. præcept.* § 40. Et Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Λοιδορεῖν γὰρ ἁδαμῶς δεῖ, ἀλλ' ἔχειν ὅρον καὶ μέτρον ἐν τοῖς τιμίοις. Optimè Senec. *epist.* 114. *Alter se plus justo colit, alter se plus justo negligit. tam hunc dicam peccare, quàm illum.*

Ὑπὲρ τὰ μέτρα] Casaub. *ad Athen. l.* 3. *c.* 29. *Vetus dictum est, non oportere ἡδύσμασι uti, seu ἐδέσμασι. hoc est, scitamentis tanquàm edulibus uti.* Nec illud minùs vulgatum, *Non esse medicamenta alimentorum instar adhibenda.* Siquidem τὰ φάρμακα, τὰ καθάρσια τῶν νοσούντων ἐπιτείνει καὶ λυμαίνεται τῶν ὑγιαινόντων. Plut. *adv. Epicur.* Itaque Alcidamantem notat Aristoteles *rhetor. l.* 3. *c.* 3. ὑχ ὡς ἡδύσμασι χρησάμενον, ἀλλ' ὡς ἐδέσμασι, τοῖς ἐπιθέτοις. Damnatque Clemens *Strom. l.* 1. τῷ σκαιότητι τροφῆς, ὡς μὴ καλῷ, τῷ πλείω τῆς τροφὸν ἔχοντα τὰ ἡδυσμάτα. *hoc est, in qua plùs ἡδύσματος quàm ἐδέσματος existit.* de lusu ac quiete, quæ sunt vitæ operisque condimenta, & lassitudinis indè contractæ aut oborientis saltem medicamenta quædam, idem dictum fuerit.

Οὐ γὰρ φιλεῖς σαυτόν.] Revera improbus nemo se verè amat. Ità (τὸ δὲ λεγόμενον, παρόδεξον μὲν, ὡ παρόλογον N. utì Cleanthes apud Arrian. *dissert. l.* 4. *c.* 1.) malus quivis cum primis φίλαυτος est, quod Plato docet *de leg. l.* 5. nec est verè φίλαυτος tamen. Siquidem, quod Græci interpretes habent, *Psal.* 11. *v.* 5. Ὁ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν, μισεῖ τὴν ἑαυτῆ ψυχήν. Et quod Rex sapientissimus *Paræm. c.* 8. *v.* 36. οἱ μισοῦντες τὴν σοφίαν, ἀγαπῶσι θάνατον. *Qui diligit iniquitatem, odit animam suam; qique odit sapientiam, diligit mortem.* Atqui, ut Clemens *pædag. l.* 3. *c.* 11. Πῶς σαυτὸν ἀγαπᾷς, εἰ μὴ φιλοζωεῖς; *quomodo se amat, qi vitam non diligit?* Optimè Augustin. *in Joan. tract.* 78. *Impius & diligere se dicitur, quoniam iniquitatem, qâ iniquus est, diligit. & idem rursus odisse se dicitur, quoniam quod ei nocet, hoc diligit, odit ergò in se naturam, diligit vitium.* Ità, quod *affectu* (sed prava) *amor* est, *effectu* (& hoc vero) *odium* est. Bernard. *de convers. c.* 4. Denique, quòd Marcus istic, Non se amat, qi non amat bonum suum. bonum autem hominis est in bonis actibus versari. *lib.* 5. *extremo.*

Τὰς τέχνας ἑαυτῷ φιλοῦντες] Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Περὶ ἅπτεσθαι, φιλεῖ τοῦτο. Et Theodoret. *therap. lib.* 6. Ὁ χειροτέχνης ἀγαπᾷ τὴν τέχνην, καὶ τὸν πόνον ὃν συγκαλύπτει. Canus tibicen (referente Plut. *lib. de sene polit.*) dicere solebat, ἀγνοεῖν ἀνθρώπους, ὅσῳ μᾶλλον αὐτὸν αὐλῶν, ἢ ἕτερος εὐφραίνει. λαμβάνειν γὰρ ἂν μισθὸν, ἀ δίδοναι, τῷ ἀκούειν ἐθέλοντας. Qin & Evdoxus Mathematicus, eodem autore in *Comment. adv. vitam Epicur.* Εὐχετο, παρασκεῖ τὸν ἥλιον, καὶ καλαμαύλων τὸ χῆμα τῆς ἄρκτου, καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ εἶδος, ὡς ὁ Φαίδων, καλλιπλεκῶναι.

Συγκατάθεσιν] τοῖς κατ' αὐτὰς ἔργοις]. Hoc est quod Evripides, in periocha illa toties lavdata, toties decantata, apud Plar. in *Gorg.* & in *Alcib.* 2. Aristot. *rhet. l.* 1. *c.* 11. & *problem. l.* 18. *q.* 6. Plut. *de garrul.* & *Sympos. l.* 1. *c.* 4. & *l.* 2. *c.* 1. Gellius *noct. Attic. l.* 10. *c.* 22.

—λαμπρὸς ἐν
Τούτῳ δ' ἕκαστος, κἂν τὸν ἐπεύχεται,
Νέμων τὸ πλεῖον ἡμέρας τούτῳ μέρος,
Ἵν' αὐτὸς αὐτῷ τυγχάνῃ * βέλτιστος ὤν. * *al.* κράτ.

Hâc re triumphat quisque, in hanc invitatur,
In hac diei maximam partem terit,
In qua ipse sentit maximè se excellere.

ità malim quàm cum Grotio in *exterpris*, qi τυγχάνῃ, legit,

Ut ipse sese evadat excellentior.

Siquidem eam mentem avtoris fuisse, ex antiqis illis, qi lavdârunt, scriptoribus, penitiùs intuenti liquebit.

quan-

quàm nec inficior παρωδῆσαι licere, eò etiam leviter immutando, quod & quidam ex eis quos citavimus fecerunt, non inconcinnè detorquere. Quod autem συγκλατήκωδε Marcus hîc dixit, idem συγκλατήκαι frequentiùs dici solet, pro studio alicui ità esse addictum, non tantùm ut ab eo avelli qis neqeat, sed ut in eo etiam enixiùs & obstinatiùs *persequendo*, consumat & quasi *tabefaciat* sese. Synes. *de Calvit.* Δακτύλοις ὃ ἔστι σκαφίσι καὶ σφυρίοις ἀντὶ κηλάμων τιτλώσατο· εἰ μὴ κήλαμον λέγοις ἀντὶ τῆς γεφύρας τὸ ἐν βίλει· τέτρωμαι γὰρ ὑδὲν θαυμαστὸν, εἰ καὶ σφυρίσκασιν. Vide *l.* 10. § 23. μὴτε συστέλλεσθαι. sed & συστέλλεσθαι eodem sensu dictum Evripidi ab Aristotele lavdato *ethic. eudem. l.* 7. *c.* 2. & 5. & *magn. l.* 2. *c.* 11.

Κακὸς κακῶς ὃ σωτέρων ἡδονῆ.

Malus malo lubentia colliqitur.

hoc est, qod Lycorin suam affatus Gallus apud Maronem *eclog. ult.*

——*hîc ipso tecum consumerer ævo.*

Aliud est qod Clemens *Strom. l.* 4. de muliere conjugata, Πᾶσα γὰρ ἀγαθὴ γυνὴ, ἥτις ἀνδρὶ σωτέρᾳ, σωφρονεῖν ἐπίσταται. Expressit eleganter, qod Moses *l.* 1. *c.* 2. *v.* 24. דבק Matth. *c.* 19. *v.* 5. & Paulus ad *Ephes. c.* 5. *v.* 31. προσκολλᾶσθαι dixit.

Ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε] De Nicià pictore Plut. in *Comment. adv. vitam Epicur.* Οἱ φιλοτεχνοῦντες ὅτως ἀγαπῶσι τῇ πανουργίᾳ τῆς ἔργου, ὥστε Νικίαν γράφοντα τὴν Νέκυιαν, ἐρωτᾶν πολλάκις τὸν ὀπτῆλας, εἰ ἐείσηκεν. Idémque *lib. de sene polit.* Νικίας ὁ ζωγράφος ὅτως ἔχαιρε τοῖς τῆς τέχνης ἔργοις, ὥστε τὸν ὀπτῆτας ἐρωτᾶν πολλάκις, εἰ λέλυται καὶ ἐείσηκεν. Meminit & Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. De Archimede Plut. idem in *eód. contr. Epicur. Comment.* Ἀρχιμήδην ὃ βίᾳ τῆς διαγραμμάτων ἀναπαύσας σωπλείφον οἱ Στρατιῶται. Ὁ ὃ ἐπὶ τῆς κοιλίας ἔγραφε τὰ σχήματα συλλογιζόμενον. Idémque *de sene polit.* Ἀρχιμήδην ὃ τῇ συνήθει προσκείμενον ἀναπαύσας βίᾳ, καὶ ἀποδύσας, πλείφον οἱ Στρατιῶται. ὁ ὃ ἐπὶ τῷ σώματος ἀλληλεμμένῳ διέγραφε τὰ σχήματα. Et in *vit. Marcel.* Οὐκοῦν ὑδ' ἀπέσησαν τοῖς περὶ αὐτὸν λεγομένοις ὄζειν, ὡς ἄρ' οἰκείας δή τινος καὶ συνήθους θεωρήματος ἀεὶ στερόμενος, ἐλέληστο καὶ ὅτε καὶ ὅπου τὰ σώματα. βίᾳ ὃ πολλάκις ἐλκόμενος ἐπ' ἄλυπα καὶ λυπρὸν, ἐν ταῖς ἐφόδοις ἔγραφεν σχήματα ἐπὶ μηχανικῶν, καὶ τῷ σώματος ἀλληλεμμένῳ διέγε τὸ διανοίᾳ χαμμὰς, ὑπὸ ἡδονῆς μεγάλης κάτοχος ὢν καὶ μουσόληπτος ἀληθῶς. De Carneade Philosopho gemina refert Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Carneades laboriosus & diuturnus sapientiæ miles; siquidem nonaginta explevit annis, idem illi vivendi & philosophandi finis fuit; ità sic mirificum doctrinæ opercbus addixerat, ut cùm cibi capiendi cessatio recubuisset, cogitationibus inhæreret, unum ad mensam porrigere oblivisceretur: sed cum Melissa, quam uxoris loco habebat, temperato inter studia non interpellandi, sed incidiæ succurrendi officio, dexteram suam necessariis usibus aptabat.* Nec tacendum, qia istuc càm maximè facit, artis operi immortui Archimedis illius fatum, de qo Marcellus in obsidione Syracusana, ejus operâ machinisqe ad miraculum stupendis impeditus diu frustratúsqe exclamavit; Οὐ παυσόμεθα σὺ τὴν Γεωμετρικὴν τοῦτον Βριάρεων πολεμοῦντες; ὃς τοὺς μὲν ναῦς ἡμῖν κατέζων σὺς τὸν θάλασσαν, πάντων μετ' αὐχμῆς ἐκβέλλων· τοὺς ὃ μυρίους ἑκατόγχειρας ὑφαίρει, πεσοῦσα βάλλων ἅμα βέλη καθ' ἡμῶν. Sed & Plut. in *Marcell.* Τῷ γὰρ ὄντι πάντες οἱ λοιποὶ Συρακόσιοι σῶμα τῆς Ἀρχιμήδους παρασκευῆς ἦσαν. ἦ ὃ κινοῦσα πάντα καὶ στρέφουσα, ψυχὴ μία, &c. Perruptis siqidem tandem per vim Syracusis, dum artis studiis suæ nimiopere intentus persistit, nec hostem urbis comperem factum advertit, & à milite gregario occisus perhibetur. Plut *Marcel.* Ἔτυχε μὲν γὰρ αὐτός τι καθ' ἑαυτὸν ἀνασκοπῶν ἐπὶ διαγράμματος· καὶ τῇ διανοίᾳ δεδωκὼς ἅμα τῷ τε διάνοιαν καὶ τοῖς ὄμμασιν, ὑ θεμένῳ τοῦ καθοράμενον ἦν Ῥωμαίων, ὑδὲ τοῦ ἅλωσιν τῆς πόλεως· ἄφνω ὃ ἐπιστὰς αὐτῷ στρατιώτης καὶ κελεύοντος ἀκολουθεῖν πρὸς Μάρκελλον, ὃν ἐβούλετο πρὶν ἢ πτῶσαι τὸ σχῆμα καὶ καλέσαι πρὸς τοῦ ἀποδείξιν· ὁ ὃ ὀργισθεὶς καὶ ἀποστόμφορος τὸ ἔργον, ἀνεῖλεν αὐτόν. ἕτεροι μὲν ὃν λέγουσιν ἐπιστοῦσα μὲν ὑδὲν, οἰ ἀνοκτεῖνα, ἐφίμεν τὸν Ῥωμαίον· ἐκεῖνον ὃ ἰδόντα δεινὸς καὶ ἀνυπόβολον ἀναμεῖναι βραχὺ χρόνον, ὡς μὴ καταλείπῃ τὸ ζητούμενον ἀτελὲς καὶ ἀθεώρητον· τὸν δὲ ὑ φονεύσαντα διαφεύγειν. Livius *hist. l.* 25. *Archimedem memoriæ proditum est, in tanto tumultu, qantum capta urbs in discursu diripientium militum ciere poterat, intentum formis, qas in pulvere descripserat, ab ignaro milite qis esset interfectum.* Val. Max. *l.* 8. *c.* 7. *Dum animo & oculis in terram defixis formas describit, militi, qi prædandi gratiâ domum irruperat, stricto qe super caput gladio, qinam esset interrogabat, nomen suum indicare non potuit. sed protracto manibus pulvere, Noli, inqit, obsecro istum disturbare: ac proinde qasi negligens imperii Victoris, obtruncatus, sanguine suo artis suæ lineamenta confudit.* Cicer. *de finib. l.* 5. § 50. *Quem ardorem studii censetis fuisse in Archimede, qi dum in pulvere qædam describit, nè patriam qidem captam esse senserit.* De manuariis artificibus Liban. *orat.* 31, Αἱ μὲν δὴ χειροῤῥοὶ τέχναι, εἴτε ἄλλαι, καὶ οἱ τὸν χαλκὸν ἐλαύνοντες, ἀχρυσοί τε αὐτοὶ, καὶ ἀχρυσίας, ὅτις προσήκατο αἴτιος διαφθείρειν μὲν ὕπνῳ, φθείρουσι ὃ ἑαυτῶν ἐπιθυμοῦσι. De viro itidem contemplationibus divinis dedito Basil. Cæs. *epist.* 5. Ἐκεῖνος τοῦ κήλου ἀπελαυνόμενος, καὶ ἐλαυνόμενος, καὶ αὐτῆς φύσεως λήθην λαμβάνει, μήτε πρὸς τροφὴν φερομένῳ, μήτε πρὸς ἀναπαύσεως μεταλαμβάνειν τῷ ψυχῇ καθηλούμενος.

Ὁ φιλόχρυσος τὸ ἀργύριον] οἱ χρυσοπρασοῦντες ὅ κατὰ τὸν

ρωτιῶσιν, ut Plut. *de ſen. polit.* *qi pecuniæ numerandis lucrandisque nunqam defatigatos ſe ſentiunt.*

Ὁ γοῦν Θεμιστοκλῆς τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον] Themiſtocles, poſt Miltiadis pugnam, victoriámque Marathoniam, οὐκ ἔᾳ με καθεύδειν, ἐὰν μὴ ῥᾳδιουργεῖν, τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον. Plut. in *apophth.* & in *Themiſt.*

Ὅταν σφοδρότερον] *cùm vehementiùs iſtis addicti fuerint.* Vide *ad l.* 12. § 3.

Οὔτε φαγεῖν, οὔτε κοιμηθῆναι] Ità Diotima Socrati in *Platonis Sympoſ.* Τὸν γὰρ ἐρῶν ἐκπλῆξαι, καὶ ἔπιμος εἶ σὺ καὶ ἄλλοι πολλοὶ, ὁρῶντες τὰ παιδικὰ, καὶ ξυνόντες ἀεὶ αὐτοῖς, εἴ πως δίοιντ' ἂν, μήτ' ἐδίψη, μήτε πεινῆν, ἀλλὰ θεᾶσθαι μόνον καὶ ξυεῖναι. De alearotibus gemina Liban. *orat.* 31. Τίς πώποτε οἰκέτην οὕτως ἠνάγκασεν ἀγρυπνεῖν, ὡς ἐμεῖνο τὸ ἐξέρωμα τοὺς κυνηγέτας τε καὶ μαχιμώτατα ἀπεργάσατο ὕπνου, πεῖσαι μὲν ἀμελεῖν, πεῖσαι δὲ λαγῶν ὑπερορᾶν ἤδη δέ τι καὶ τροφῆς αὐτῆς· συμείρει γὰρ οἱ φιλόκυνες νύκτας ἡμέραις ἔπιπλοι καὶ ἄποτοι· καὶ ἡδονῆς ἡδονὴ φέρει.

§ 2. Ὡς ῥᾴδιον ἀποσοβῆς καὶ ἀπαλεῖψαι πᾶσαν φαντασίαν] Vide *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 29. 47. & *l.* 11. § 16. 19. & *l.* 12. § 25.

Ἐν πάσῃ γαλήνῃ εἶ] ὅταν μηδαμοῦ πνεῦμα ἄχαρι, ut eſt, *l.* 12. § 22.

§ 3. Μή σε παρεντύχῃ] *Neque te evertat.* Xyl. vel *ſeducat.* ut ſit idem τὸ παρεντύχῃν, quod τὸ παρεκπεῖσθαι, καὶ ὑπερπεῖσθαι. atque ità Homerus uſurpavit *Il. α.* v. 555. ubi Jovi Juno,

Νῦν δ' ἀγνὼς δείδοικα κατ' ὀφρύα, μή σε παρείπῃ
Ἀργυρόπεζα Θέτις.

hoc eſt, *nè te ſeduxerit, pellexerit.*

Ἐπακολουθοῦσα] *Conſequentes.* Xyl. & Caſ. at D. Jun. ἐπικωλύουσα legi mavult. *prohibentes.* utrumvis conſtare poteſt.

Μῶμος] Senec. *epiſt.* 81. *Si gratum eſſe non licebit, niſi ut videar ingratus, ſi reddere beneficium non aliter quàm per ſpeciem injuriæ, potero, aqiſſimo animo ad honeſtum conſilium, per mediam infamiam tendam. Nemo mihi videtur pluris æſtimare virtutem, nemo illi eſſe magis devotus, quàm qi boni viri famam perdidit, nè conſcientiam perderet.* & *ep.* 113. *Non vis eſſe juſtus ſine gloria? at mehercule ſæpe juſtus eſſe debebis cum infamia. & tunc, ſi ſapis, mala opinio bene parta delectat.* Vide *l.* 6. §. 2.

Μῶμος ἢ λόγος] D. Jun. ἢ ψόγος. quod valdè placet.

Ἃ σὺ μὴ πεπλάνησαι [Vide ad *l.* 2. §. 8.

Εὐθεῖαν πάραυε] *rectâ progrediaris, viâ rectâ inſiſtas.* ità *l.* 7. § 55. εὐθεῖα παραγίνεται. & *l.* 10. § 11. εὐθεῖαν περαίνειν διὰ τοῦ νόμου, καὶ εὐθεῖαν περαίνοντι ἕπεσθαι τὸν θεόν.

Ἀκολουθῶν τῇ φύσει τῇ ἰδίᾳ καὶ τῇ κοινῇ] Vide ad *l.* 1. § 9. Stoicis τὸ τέλος, i. e. *propoſitum, ſive ſummum bonum* eſt, τὸ τῇ φύσει ἀκολουθεῖν, ſive τὸ κατὰ φύσιν ζῆν. *naturæ ductum ſequi. & ſecundùm naturam vivere.* Verùm quæ ea natura eſſet, cujus ductum ſequerentur, in hoc havd ſatis ipſis inter ſe conveniebat, Siquidem ut Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Φύσιν μὲν γὰρ σύστασιν μὲν ἑξακτικὴν, ἢ ἀκολούθως δεῖ ζῆν, τοῦτό τε κοινῶς, καὶ ἰδίως τοῦτο ἀνθρωπίνως· ὁ δὲ Κλεάνθης τοῦτο κοινῶς μόνον ἐκδέχεται φύσιν, ἢ ἀκολουθεῖν δεῖ, ἐκεῖ δ' τοῦτο ὅτι μέρος. Marcus Chryſippum ſequitur, eodémque utramque *naturam*, & *univerſalem* & *humanam*, collimare & quaſi collineare, contendit. Vide *l.* 6. § 13.

§ 4. Ἀναπαύσομαι] Ità *l.* 6. § 28. Θάνατος ἀνάπαυλα. Charon apud Ariſtoph. in *Ran.*

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πρᾶγμάτων;
Quis ad requiem ex malis vult & moleſtiis?

Joan. *Apocal.* c. 14. v. 13. ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων. Herodian. *l.* 1. de Marco noſtro; πολλός τε καὶ ἡμέρας ἐπισιώσας μιᾶς ἀναπαύσατο. Tractum ab eo, quod *mortem ſomno* ſimilem perhibeamus. Naſo. *amor. l.* 2. *el.* 9.

Stulte, quid eſt ſomnus gelidæ niſi mortis imago?
Longa quieſcendi tempora fata dabunt.

Ἐναπνεύσας] Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 4. § 21. & *l.* 6. § 15. & *l.* 7. § 50. & *l.* 9. § 2. Ità Homer. θυμὸν ἀναπνεῦσαι dixit, *Il. δ.* v. 524. & *γ'.* v. 654. Eodémque ſenſu in ſacra pagina ἐκπνεῦσαι, Marc. c. 15. v. 35. 39. & Luc. c. 23. v. 36. quod Matth. c. 26. v. 50. ἀφῆναι τὸ πνεῦμα. Joan. c. 19. v. 30. παραδιδόναι τὸ πνεῦμα. Latini pariter, *efflare animam*, dicunt. & apud Cicer. *Tuſcul. l.* 2. Attius in *Trachin.*

Frendens efflavit graviter extremum balitum.

Πεσὼν δ' ὁπὶ τύτῳ] *In Senarils gnomicis:*

Τῇ πάντα τίκτει, καὶ πάλιν κομίζεται.
Tellus ut edit, ità reſumit omnia.

Plin. *hiſt. Natur. l.* 2. c. 63. *Terræ uni rerum naturæ partium, eximia propter merita cognomen indidimus maternæ veneratione. illa nos naſcentes excipit, natos alit, feméliq; editos ſuſtinet ſemper; noviſſimè complexa gremio jam à reliqua natura abdicatos, tum maximè, ut mater, operiens.* Ennius item in *Epicharmo*, à Varrone relatus *de ling. Lat. l.* 4 & *l.* 8.

Quæ dedit, illa capit, neque diſpendi facit bilum.

de qo verſu videatur Joſ. Scaliger *ad Varron.* ſed & *infr. ad l.* 8. § 18.

Πατοῦμαι] indè *terram*, olim *teram*, volunt dici, *quod incedentium pedibus teratur.* Ælius, Varro *de ling. Lat. l.* 1. Iſidor. *orig. l.* 4. c. 1. Junil. *in Geneſ.* Honor. *in imag. mund. c.* 3. Hinc Ambroſ. *Epitaph. Theodoſ.*. *Adhuc in terris es, quæ teris. & in cœlo poſſides.* Et Etymolog. Βάτιλλα, παρὰ γῆν, Μακεδόνες. ità *Adercatis* Ops à calcando, quod Hebræis דַּכָּה dicitur. Fr. Jun. *in Tertull.* & אֶרֶץ terra eiſdem à רָצַץ Paræus *in Geneſ.* Verùm alii aliunde. Joſ. Scal. à Græco δείρα *tera, terra*, ut δάς, δαλός, τέδα, δάσια, teſqa. H. Stephan. ab

ἄρω,

ἄρα, t præfixâ. Avenar. *Lexic.* & Gvichard. *Harmon. ling.* ab Hebraico אֶרֶץ *erets.* Schindler. *pentaglot.* ab Arabico הַרְאָ *terra, tuum.* Canin. *Hellenism.* à Punico *ert*, *tera*, ut ἔρση *ros*, factâ metathesi.

§ 5. Δειμύτητά σου] *austeritatem tuam.* Xyl. *acumen* potiùs *ingenii*, & *sagacitatem*, M. Cas. Mercurium describens Galenus in *hortator. c.* 2. φαιδρὸς τὰς ὄψεις· λιθρὸς ἢ δριμύ· ubi aliud est δριμὺ λιθρόνειν, quàm δεινὸν βλέπειν Aristophani. Siquidem τὸ δεινὸν βλέπειν, Comico idem est, quod τὸ ὑποδρὰ ἰδεῖν passim Homero: id est, *torvum tueri*: unde & δεινὸν βλέμμα Herodiano, *vultus torvus ac truculentus.* at δεινὸν λιθρόνειν Galeno, *acre* sive *acriter*, verùm μὴ φαιδρότητος, *cum hilaritate* sive *festivitate* quadam, *intueri.* ut τὸ δεινὸν, tum τὸ σωστὸν illud designet, quod vocabulo isto Euripidem significâsse ex Aristophane Grammatico observat Eustath. *ad Odyss. γ'.* qo sensu & Herodianus dixit, δεινοτέρως ὡς πρὸς τὰς ἐντολὰς ἢ κατὰ τὸν ἀνατολικὸν ἀνδρώπους. tum etiam simul comprehendat τὸ ἡδὺ illud, quod Homeri seculum securos Rhetores eo nomine nuncupâsse docet idem Eustath. *ad Iliad.* λ. quum τὰς ἐντολὰς καὶ λέξεις illas δεινὰς dicerent, εἰς γλυκύτητα ἐπιλείνοντας. Atqe ità Marcum hîc cepisse nullus ambigo. qod uno vocabulo expressisse haud facil fuerit. Julian. *orat.* 5. Christianos perstringens, ἐμοὶ ἢ δοκεῖ τοῖς πόλεσι πρέπειν μᾶλλον τὰ πικρὰ, ἢ τέρπειν τοὺς κομψοῖς, οὗ τὸ ψυχρότερον δεινὸν μὲν, ὑγιὲς ἢ ἡδὺν ἔχει. Geminum avtem hùic argumentum habes, *infr. l.* 7. § 52. & *l.* 8. § 8.

Οὐκ αἰδοῦνται πόσα ἡδὺ παρέχειν δυνάμενοι] Hoc est qod Joannes ille ὁ χρυσορρήμων passim inculcat, non tam δύναμιν καὶ ἀσφάλειαν, quàm ῥᾳδιουργίαν καὶ ὀλιγωρίαν obstare, qo minùs vitam rectè pieqe instituant plerique. *de Compunct. ad Demetr.* Apostolorum exempla ad imitationem proposita hoc prætextu repellentibus, qòd paria illis nevtiquam possint, Εἰ μὲν, inqit, νεκροὺς ἀναστῆσαι ἐκελεύομεν, ἢ ὀφθαλμοὺς ἀνοίξαι τυφλῶν, ἢ κωφοὺς λαροὺς, ἢ χωλοὺς ἀνορθῶσαι, ἢ δαίμονας ἐκβαλεῖν, καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας ἰδέας νόσους, καιρὸν ἂν εἶχε τὰ τῆς ἀπολογίας ταύτης ἡμῖν· εἰ δὲ πολιτείαν ἐξέτασις φέρουσα τυγχάνομεν, καὶ ἀκριβὴς ἐπίδειξις, ποῖον ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον ἂν ἔχοι λόγον; καὶ γὰρ καὶ σὺ δίκας ἀπήτησας χάριτος βαπτιζόμενος, καὶ πάντα μυστήρια, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὸ τὰ σημεῖα ποιεῖν, ἀλλ' ὅσον ἀρκεῖ πρὸς τὸ πολιτείαν ἁρμόζειν καὶ ἀκριβασθμεῖν λαβεῖν, ὥστε ῥᾳδιουργίαν μόνον τῆς ἡμετέρας ἐστὶν ἡ διαφορά. Et *in Genes. orat.* 14. Πολὺ τῆς ἐντολῆς τὸ ἀνεπαχθὲς· ἀλλὰ δεινὸν ἡ ῥᾳδιουργία. ὥσπερ αὖτε καὶ τὰ ὑγιεινὰ, λυπηρὰ ἡμῖν φαίνεται διὰ ἔτος ἢ πλείω καὶ ἡ ἀγρυπνία καὶ τὰ λυσιτελῆ, ὑγιεινὰ εἶναι ἀναγκάζεται. Idem *in Psal.* 111. Τῷ δυσκολίαν ἐγκαταλιπεῖν ἢ πρὸς ἐπιτάγματα φύσις, ἀλλ' ἡ πρὸς πολλὴν ῥᾳδυμίαν πεπτωκέναι. ὡς εἴ τις μετὰ πεζοπορίας δίψαν, καθ' ἣν ἀπεῖπε αὐτῷ ὄλεθρος ὄντα. Et mox: ἡ ῥᾳδυμία γὰρ πολλῶν καὶ τὰ εὐκολα, δύσκολα ἀποφαίνει· ἡ δὲ σπουδὴ καὶ δυσκολώτατα, φασὶ. Videantur plura *in Cor. ep.* 1. *orat.* 2. & 9. Et *ad Philip. orat.* 2. ubi illud crebrò ingerit, prout noster istic. hoc vel illud non potes, at istud potes, &c.

Γλιχόμενος] *cunctari.* Xyl. malim *tenacem esse.* Vide *ad lib.* 4. § 44. γλίχου, *tenaces.* Aristot. *Ethic. l.* 4. *c.* 1. Οἱ μὲν ἐν ταῖς τοιαύταις ἀφορισμοῖς, οἷς φειδωλοὶ, γλίχοντες, κἀμβλεῖς, πάντες τῇ δόσει ἐλλείπουσι· Obiter vocabulum istud apud Lactium restituemus. Is. *lib.* 4. de Lacyde. Τοῦτον φασὶ καὶ περὶ τὴν οἰκονομίαν γλυκύτατα ἔχειν· qod Ambrosius Camaldun. reddidit, *Aiunt illum & circarem familiarem se fœdissimè habuisse.* Vigerus, *ad Eusebium, lepidissimè* mavult. Cæterùm tu me sponsore rescribito, γλιχόμενα ἔχειν. Sic enim de eodem ex Numenio Eusebius *præparat. lib.* 14. *c.* 7. Ἦν μὲν δὴ Λακύδης ὑπογλιχότερος, καὶ πῃ πρόπολος ὁ λεγόμενος οἰκονομικός. *Erat is paulò sordidior. Vigerus. malim, tenacior.* nos diceremus, **somewhat near, and a great husband.** miror avtem virum eruditissimum vitiosam eam lectionem non animadvertisse, cùm Eusebium simul sub oculos haberet. nec possum probare, qòd Οἰκονομικὸς literâ majusculâ præfixâ scribit, vúltqe certum aliqem eo tempore notissimum designari, qi ἀπὸ τῆς ἀκριβεστέρας οἰκονομίας οἰκονομικὸς vulgò nominabatur. Cùm revera Οἰκονομικὸς istic appellativum, sive epitheton commune sit; eúmqe designet, qi est *rei familiaris, dispensandæ, curandæ, tuendæ peritus*, vel *qi negotio huic addictus est*, eidem sedulò intentus. De Polypo pisce Aristoteles *hist. animal. l.* 9. *c.* 37. Ὁ δὲ πολύπους, ἀνόητος μὲν ἔστι· οἰκονομικὸς δ' ἐστὶ· πάντα γὰρ συλλέγει ὡς εἰς τὴν θαλάμην, ἃ τυγχάνει κατοικῶν. Qod Plinius *l.* 9. *c.* 29. *Cùm alioqi bratum habeatur animal, in re qodammodo familiari callet: omnia in domum comportat.* nec de Lacyde aliter enunciatur.

Ἀρέσκειν] *Sortem tuam improbare.* Xyl. at hoc esset potiùs δυσαρεστεῖν, καὶ ἐκ ἀρέσκειν· malim ergò ἀρεσκάζειν, ut *lib.* 11. § 14. *assentari, blandiri.* qod est finitimum τῷ κολακεύειν, verùm honestiùs pavlò vocabulum. Sed nec mutari forsan qicqam necesse fuerit. Siqidem & τὸ ἀρέσκειν hoc eodem sensu usus videtur. Plutarch. *in pædagog.* Οἱ μὲν τοῖς περὶ ἀρεσκείαν ἠπιώμενοι κολακείας, οἱ δὲ καὶ δεσπόζοις χαριζόμενοι φίλοις. indè οἱ ἄρεσκοι, οἱ πάντα πρὸς ἡδονὴν ἐπαινοῦντες, καὶ οὐδὲν ἀντιτείνοντες, ἀλλὰ δὴ εὐθυμίοις δεῖν ἅπτοι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἴδῃ. Aristot. *Ethic. l.* 4. *cap.* 6. qi & τὸν ἄρεσκον τῷ κόλακι accuratiùs

istin-

distingvens, *ibid. l. 2. c. 7.* φησὶ ἢ τὸ λοιπὸν ἡδὺ ἐν τῷ βίῳ, ὁ ὑφβάλλων, εἰ μὴ ἕδεως ἕνεκα, ἄρεσκος· εἰ δ' ὠφελείας τῆς αὐτῷ κόλαξ. ut commodum suum adulator sive Colax, oblectamentum alienum assensator sive blandus iste respiciat. Indè & ἀρέσκεια, ἕξις ἐπὶ τὸ βελτίστῳ ἡδονῆς παρεκδεκτική. Theophrast. *ethic. charact.* 5. ad quem Casavb. videndus. Cæterùm isto *blanditiæ* sive *comitatis blandæ* nomine adulationem suam obvelâsse quondam, ex Anaxandride Comico monet Athen. *dipnos. lib. 6.* his verbis: Τούτῳ ἢ πρὸ κολακείαν τινὲς, ἐπιτερπόμενοι τῷ νόμα, ἀρέσκειαν προσαγορεύουσι· ὡς καὶ Ἀναξανδρείδης ἐν Καμείρᾳ,

Τὸ δὲ κολακεύειν, τοῦτ' ἀρέσκειν ὄνομ' ἔχει.

Adulatio habet nunc nomen blanditiæ.

De Pythagora Laërt. *l. 8.* Ἀπείχετο καταγέλωτος, καὶ πάσης ἀρεσκείας, καὶ σκωμμάτων καὶ διηγημάτων φορτικῶν. Quod autem Cas. ad obsequia corpusculo præstanda refert, quò ipsius cupiditatibus satisfiat, minùs probabile videtur.

Περιφδὲς] *levem esse.* Xyl. adducens cùm Svidam exponentem τὸ περιφδὲς, σφυτεῖν· & περίφειαν, βλακείαν καὶ σφυτείαν, tum & illud Apostoli *ad Corinth. epist. 1. cap. 13. v. 4.* ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται. quod ille interpretatur, *Charitas non est levis, aut nugax.* At verò bonus ille editor Lugdunensis, pro περιφδὲς, quod rectum fuerat, sed ipsi fortean minùs intellectum, περιττὸς δὲς substituit. perperam omnino, & ex proprio, opinor, cerebro. Verùm mirum quantum dissideant à se invicem enarratores in vocabulo isto apud Pavlum Apostolum, vel interpretando vel explicando. Chrysost. οὐ σφυτείεται. *non est temeraria.* Vetus interpres, cui & Beza accedit, *Non agit perperam.* tanquam si à Latinis ea vox ad Græcos transierit. Syrus, *Non tumultuatur.* Tertull. *de patient. c. 12. Non protervum facit.* Erasm. *Non est procax.* Alii, *Non est inconstans.* Alii, *Non agit improbè.* Alii, *Non est fucata.* Alii, *Non adulatur.* Ego crederim commodissimè posse verti, *Non effert se*; non est jactationi aut vanæ ostentationi dedita. Ità Græcus Schol. primo loco: Οὐκ ἀλαζονεύεται. Hesych. Πέρφερε, μὴ βλακείας ἐπιμελοῦ. περφερεύεται, καταπίπτει. Svidas etiam, Πέρφερες, ὁ μὴ βλακείας ἐπιμελούμενος. Idem tamen inter alia: Περφερία, ὁ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν περιλαμβάνεται. Et Concil. Nicen. 2. *Can.* 15. Πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν περιλαμβάνεται), περφερείας ἔχει κατηγορίαν, ὡς ὁ μέγας ἐν Βασιλείῳ. Reperiuntur autem illa Basilii verba (si modo Basilii Cæsarienſis sint, & non potiùs Evstathii Sebastienſis, ut opinantur quamplurimi, *ascetica* illa) *responsorum part. 2. ad quæst. 49.* Ità illi à Basilio an Evstathio, iste, ut probabile est, à Clemente Alex. habuit. Is enim *pædag. lib. 3. c. 1.* Apostoli locum exponens: περφερεία, inqit, ὁ καλλωπισμὸς περιττότητα καὶ ἀγχινοίαν ἔχων ἐμφαίνων. Verùm latiùs multò patet vocabuli hujus usus sensúsque, quàm ut ad vestium duntaxat, qo tamen etiam εὐαβρώστους solent οἱ ἀλαζόνες καὶ μὴ βλακείας ἐπιμελόμενοι, restringi debeat. Docet id Cicero *ad Attic. lib. 1. ep. 10. Ego autem ipse*, inqit, *Dii boni, quomodo ἐνεφφφδιάμην novo auditori Pompeio.* id est, quomodo me ostentavi, & quasi juveniliter jactavi, omnibus adhibitis fucis & ornamentis orationi meæ, quasi exultavi, & placere illi studui: inqit Petr. Victorius. Accedit quod Stephanus *de dialect. c. 16. § 1.* monet, Sophoclis Scholiasten, περφαίρειν, κομψὸς, interpretari, & περιφερδὲς, κομψόδεσς· apud quem περφφ & περφδὲς legendum, nulli potest esse ambiguum. Græcam si damus originem, malim cum Dunæo nostro à φὲ duplicato, quàm à περιφερὲς cum Stephano derivare. Verùm plura de vocabulo isto qi voluerit, adeat pòst H. Steph. *thesaur.* Jo. Drus. *observ. l. 7. c. 7.* Muret. *var. lect. l. 14. c. 7.* Andr. Dunæum nostrum *notis ad Sevilii Chrysost. in 1. Cor. 13.* Hejnsium deniqe, qi post ista à me adnotata prodiit, *exercit. sacr. ad 1. Cor. cap. 10.*

Εἰ ἄρα ὡς βραδύτερος καὶ δυσπαρακολουθητότερος καταμανόσεσς] aut leg. καταμανόσει, aut supplendum verbulum aliqod, fortean, δώσασι, ex clavsula proximè præeunte, aut μέλλεις, aut συμβαίνει, aut ejusmodi aliud qippiam. Est autem ὁ δυσπαρακολούθητος, *qi difficulter rem propositam comprehendit & assequitur.* Sicut contrà εὐπαρακολούθητος, ὁ ὀξὺς εἰς τὰ πρόσταλα καὶ νοχελής· Hesych. *qi res facilè assequitur.* Svidas in Χαμὸς, ὅτων ἐκάλουν τοὺς ἀμαθεῖς καὶ δυσπαρακολούθητους. In sectione proxima, ἀπαρακολούθητος ἔν ποιεῖν, dicuntur, *qi* quasi *nevtiqam assequuntur, aut intelligunt, hoc est,* non attendunt prorsùs, id qod agunt. Et mox; Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο δεῖ παρακολουθεῖν. *Sed necesse est illud ipsum qod fit nôsse, & intelligentiâ assequi,* sive αἰσθέσς, ut statim ipse se interpretatur. Epictet. *lib. 1. cap. 5.* ὅσε μηδὲ παρακολουθεῖν, μηδὲ συνίεναι μηδέν. & *lib. 3. cap. 26.* ἔχει ἢ τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις παρακολουθεῖς; Galen. *de errat. dignos. & cur. cap. 1.* Ἔνιοι δ' ὅτως ἀγύμναστοι πρὸς λόγων ὄντες, ὡς μὴ παρακολουθεῖν τοῖς ἀκούσιν ὑφ' ἡμῶν λεγομένοις (π. α. τ. ὑ. ἡ. λεγομένοις, leg. ut Marc. *l. 7. § 4.* παρακολουθεῖν τοῖς λεγομένοις) Idémqe *ibid.* mox; φαίνονται γὰρ ὄντως, καθάπερ οἱ ὕνοι τῆς λύρας, ὅτω καὶ αὐτοὶ μηδ' ὅλως, οἷς εἶπον, ἠκολουθηκότες. Eodem sensu τῷ παρακολουθεῖν vetbo usus est Lucas *Evangel. c. 1. v. 3.* Ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς. hoc est, *omnia ab initio usque accuratè intelligentiâ assecuto.* qæ Evangelistæ verba contendit Budæus cum illis Demosthen. πρὸς παραπρεσβ. ὁ τούτου πονηρήματα εἰδὼς καὶ παρηκολουθηκὼς ἅπασι, κατηγορῶ. Et rursus; Ἐκεῖνος ὁ κωμῳδὸς καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἡ μόνον

μόνον ἵνεν ϗ πλέιστον ἄνδρες ἐκάλει, ἀλλὰ ϗ παρηκολουθηκότα ἐξ ἀρχῆς τοῖς παράγμασι. ut sit & ἄνωθεν illîc, qod illîc ἐξ ἀρχῆς. Eodem sensu usurpat Paulus Apost. *ad Timoth. epist. 1. c. 4. v. 6.* ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως ϗ τῆς καλῆς διδασκαλίας, ἣ παρηκολούθηκας. & *epist. 2. c. 3. v. 10.* σὺ δὲ παρηκολούθηκάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, &c. qo loco cur Erasmi, *assectatus es*, malit doctiss. Scultetus, qàm Vulgatæ ac Bezæ, *assecutus es*, cavssam nullam video ratio siqidem, qam assignat, havd est firma satis. *Ad seqendum atqe imitandum hortatur. at qomodo seqi poterit, qi jam assecutus dicitur?* responsio proclivis est. aliud est notitia & intelligentia, aliud usu & actu assequi: vel, si brevius vis, aliud nosse, aliud posse. illud Timotheus jam assecutus erat, istud havd itidem adeptus. monet itaqe Apostolus, ut qæ de se nôsset, ἅτοι αὐτὸς γνώμων, ἢ ἐξ ἀκοῆς ἐφεύρας, ea imitari adniteretur. Vide & *l. 2. § 9.* & *l. 7. § 3, 4.*

Μὴ παρενθυμοῦ] Nè eam subinde cogitares. Xyl. *nè eâ nimium afficiaris.* Cas. imò, *non negligens, non neglectim habens*, sed qantum in te est, tarditatem hebetudinémqe tuam corrigere & sanare contendens. παρενθυμεῖσθαι, *animum non advertere, negligere, neglectim habere.* de gubernatore Epictet. *l. 4. c. 3.* Κἂν μὲν αὐτὸς ἐκὼν, ὑποπαρενθυμηθῇ, ἀπώλετο. *Si vel parum neglexerit, animum non adverterit.* Marcus ipse *l. 6. § 20.* πολλὰ παρενθυμούμεθα, *negligamus multa, non animadvertamus.* & *l. 10. § 8.* τὸ ἀπαρενθύμητον, *animadversionem sedulam, à negligentia & inadvertentia* immunem. & *l. 6. § 50,* περὶ τοῦ ὑφ' ὅτου λεγομένου, γίνεσθαι ἀπαρενθυμήτους, *sedulò attendere atqe animum adhibere eis qæ ab alio dicuntur.* Epict. *l. 1. c. 2.* Τί οὖν, ἐπειδὴ ἀφυὴς εἰμὶ πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν ταύτην ἕνεκα; μὴ γένοιτο. Ἐπίκτητον χρείαν ἔχω Σωκράτης οὐκ ἔστιν· εἰ δὲ μή, ὑ χείρων, τοῦτό μοι ἱκανὸν ἔστιν. ὧδέ γὸ Μίλων ἔσομαι· ϗ ὅμως οὐκ ἀμελῶ τοῦ σώματος· ὧδὲ Κρίσπος· ϗ ὅμως οὐκ ἀμελῶ τῆς κλήσεως· ὧδ' ἁπλῶς ἄλλως πρὸς τῆς ἐπιμελείας, ἀλλὰ τῷ κατόγνωσιν τῆς ἄκρου, ἀφιστάμεθα. Flacc. *epist. 1.*

Non possis oculo qantum contendere Lynceus;
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec qia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosá corpus nolis prohibere chiragrâ.
Est qâdam prodire tenus, si non datur ultrâ.

Ità cum Graio nostro lubens lego, non, qodam. qadamtenus saltem procedere & proficere licet.

Μηδὲ ἐμπλησθῆναι τῇ νωθείᾳ] leg. ναθείᾳ, vel ut Annot. Lugd. ῥᾳθυμίᾳ. *neqe tarditate & insciti*á, *sibi complacentem.* qod havd pavcorum vitium est. Vide Solom. *Prov. c. 1. v. 22.* Avg. in illud *Psal. 36. v. 3. Noluit intelligere. Videtis, qia voluntati illud tribuit: sunt qi volunt intelligere, & non valent: sunt & qi nolunt intelligere, ideò non intelligunt.*

§ 6. Πρόχειρος λογίσασθαι αὐτῷ τὸ χάριν] χάριν λογίσασθαι, *beneficium imputare.* qod ab exprobatione qadam havd multum distat. Juvenal. *Sat. 6. v. 179.* de uxore insigniori,

Qæ tanti gravitas? qæ fama, ut se tibi semper
Imputet?

Martial. *l. 5. ep. 82.*

Non totam mihi, si vacabis horam
Dones, & licet imputes, Severe;
Dum nostras legis exigisqe nugas.

& *l. 2. epigr. 48.*

Imputet ipse Deus nectar mihi; fiet acetum,
Et Vaticani perfida vappa cadi.

Senec. *de benef. l. 2. c. 17. Multi sunt tam prævæ naturæ, ut malint perdere qæ præstiterunt, qàm recepisse, superbi & imputatores.* & *l. 6. c. 12. Qædam qæ homines sibi præstant, aliis imputant.* Tria scil. Marcus beneficii collocantium genera ponit. primum est eorum, qi palàm imputant: secundum eorum, qi etiamsi id palam non faciant, apud se tamen tanqam de debito cogitant: tertium eorum, qi tantùm abest ut imputent, ut nè cogitent qidem.

Ἄλλως μέντοι] f. ἀλλὰ vel ἀλλ' ὅς· nisi si illud ὡς ex linea proxima huc irrepserit.

Ὡς περὶ χρεώστου διανοεῖται] At Senec. *de benefic. l. 1. c. 2. Demus beneficia, non fœneremus. dignus est decipi, qi de recipiendo cogitavit, cùm daret.* hoc est, qod Marcus hîc, ὡς περὶ χρεώστου διανοεῖ. Et mox: *Beneficiorum simplex ratio est: erogantur tantùm, non computantur. si reddet aliqid, lucrum est; si non reddet, damnum non est. Ego illud dedi ut darem. nemo beneficia in calendario scribit: nec avarus exactor ad horam & diem appellat. nunqam illa vir bonus cogitat, nisi admonitus à reddente. turpis fœneratio est, beneficium expensum ferre.* Idem *l 3. c 14. Interitura est rei tantæ dignitas, si beneficium mercem facimus.* & *l. 4. c. 3. Beneficium virtutis est, & turpissimum id cavssâ ullius rei dare, qàm ut datum sit. se intueri & commodum suum, istud non est beneficium, sed fœnus.* & *c. 14. Non est beneficium qod in qæstum mittitur. hoc dabo, hoc recipiam; auctio est ut ait Ovidius,*

Qæ qia non licuit, non dedit, illa dedit:

Eodem modo, qi beneficium ut reciperet, dedit, non dedit. Et Cleanthes *ibid. l. 6. c. 13. Multum à beneficio distat negotiatio.* Dominus Christus, Luc. *c. 6. v. 35.* Ἀγαθοποιεῖτε, ϗ δανείζετε, μηδὲν ἀπελπίζοντες. & *v. 34.* Ἐὰν γὰρ δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί;

Οὐδὲν δίδον ὁ πιπίνιον] Senec. *de benef. l. 2. c. 6. Qàm dulce qàm pretiosum est, si gratias sibi agi non est passus, qi dedit; si dedisse, dum dat, oblitus est?* Chilo apud Avson.

Tu bene si qid facias, non meminisse fas est.

Verùm quadrat ad hoc Domini Servatoris præceptum hyperbole elegantissimâ conceptum; Matth. c. 6.

c 6. v. 6. Ποιῶ ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά, τί ποιεῖ ἡ δεξιά. *Facientis eleemosynam nesciat sinistra qid dextra faciat.* Ambrosius *offic. l.* 1. *c.* 30. qò & Euthymius inclinat, ità interpretatur, qasi dictum esset, *ut frater tuus, qi est tanqam dextra tua, qod facis nesciat.* Sic facias, ut *proxima nesciat uxor*, uti Persius loqitur. Meliùs Jo. Chrysost. *orat.* 19. Οὐ χεῖρας αἰνίττεται, ἀλλ' ὑπερβολικῶς αὐτὸ τίθεικεν. Εἰ γὰρ δίον τι ὄζι, φησί, καὶ σαυτὸν ἀγνοῆσαι, δεικανύμενον ἔγωγέ σοι τοῦτο, καὶ αὐτὰς διωατὸν ἢ τὰς διανοημάτων χεῖρας λανθάνειν· ἐκ ὡς τινές φασιν, ὅτι τοὺ σκαιὸς δεῖ κρύπτειν ἀνθρώπους· πάντας γὰρ ἐνταῦθα λανθάνειν ἐκέλευσεν. Nam qod de *dextra*, qæ sit *amor divinus*, *sinistra*, *qæ favor humanus* existat, argutantur Hieronym. *in Matth.* Hilar. *ibid.* Avg. *in Psal.* 121. & *in* 1. *Joan. tr.* 6. & *de temp.* 60. Gregor. *in Job. l.* 3. *c.* 21. Theophylact *in Matth.* aliij est merum ipsorum commentum. Rectiùs Clem. *Strom. l.* 4. Ἀλλ' ἵνα αὐτὸς ὁ ἐλεῶν, ὅτι ἐλεεῖ, γινώσκειν ὀφείλει. Aliud est qod Senec. *de benef. l.* 6. *c.* 8. *Beneficium aliqis vesciens accepit, nemo à nesciente.* Beneficium nisi sciens volénsqe dare neqit: verum beneficium qi dat, qoad beneficii præstiti imputationem, perinde affectus esse potest, acsi qid faciat fecerítve nescius sit. atque hoc est, qod, post Christum nostrum, Marcus voluit. Geminâ planè mente Plato in *Theæteto*, de Philosopho genuino. Ταῦτα μέλλον αὐτὸν λήσειν, ἢ οἱ τῆς δαλάττης λεγόμενοι χόες. καὶ ταῦτα πάντα, ἅτ' ὅτι οὐκ εἰδέναι. ἅτε γὰρ αὖ τῆς ἀπέχεται τῶ εὐδαιμεῖν χάριν, &c. Optimè formulæ istius sensum expressit.

Ὁμοίως ὄζιν ἀμπέλῳ] ità mox: ὡς ἀμπέλῳ.

Μηδὲν ἄλλο προσεπιζητοῦσα] Vide *ad lib.* 7. § 73.

Οὐκ ἀπολοῦται] qod Dominus Christus Matth. *c.* 6. *v.* 2. ὅταν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς.

Μεταβάνει ἐφ' ἕτερον] Vide *l.* 6. § 7. & *l.* 11. § 4. & *l.* 12. § 29. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 2. *Aliscunqe priorum eventus est, persevera in alios conferre. Meliùs apud ingratos jacebunt. nè cessaveris; opus tuum perage, & partes boni viri exeqere. alium re, alium fide, alium consilio, alium præceptis salubribus adjuva.* & *l.* 4. *c.* 14. *Ad beneficium non adducit cogitatio avara, nec sordida, sed humana & liberalis, cupiens dare etiam cùm dederit, & augere novis ac recentibus vetera.* Hoc est qod suo more, id est, Comico, Plavt. *Trinumm. Act.* 2. *Sc.* 2. *v.* 39.

Is probus est, qem non pœnitet qàm sit probus:
Benefacta benefactis aliis persegito, nè perpluant.

Seriò magìs alius qispiam apud Plut. *de scne polit. & adv. vit. Epicur.*

Καὶ μὴν παυσόμεθα δρῶντες τὸ βεγτός.

Vide *l.* 7. § 73. Plin. *l.* 3. *ep.* 5. *Antiqiora beneficia subvertas, nisi illa posterioribus cumules.*

Ἐν τούτοις τὸν δεῖ εἶ] Interrogantis tanqam ex aliena persona, esse volunt hæc verba, Xyl. & editor Lugd. affirmantis ac præcipientis ex sua Cas. illud malim, qia subsequentia, ναί. ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο, &c. subjectionis sive responsionis formam habent.

Ἀπραγμονήσητον] *Sic ut non possint intelligi* Xyl. imò potiùs, *sic qasi non intelligant ipsi.* ut in præcedentibus, ὡς δίδην. Sic *l.* 2. § 15. sed ratione diversâ ἀπραγμονήσητον ἐνεργεῖν. Vide *supra ad* § 5. Δυσπραγμονήτοτερος.

Βέλεαι καὶ τὸν κοινωνὸν αἰδέσῃ] Ità reverà beneficia conferenda, ὡς αἰδέσῃ, *ut sentiat sibi gratiam factam is cui benefit*, ut *infrà l.* 11. § 15. Verùm ut beneficii avtorem, qis is fuerit, dignoscat, nihil qicqam est necesse. Senec. *de benefic. l.* 2. *c.* 9. *Interdum & ipse qi juvatur fallendus est: ut habeat, nec à qo acceperit, sciat.* Exemplum subjicit Arcesilai, qi amici pavperis, sed pavpertatem per verecundiam dissimulantis, ac per ægritudinem decumbentis, pulvillo sacculum clam subjecit, ut qod desiderabat, inveniret potiùs qàm acciperet. Ctesibium hunc nominat Laërt. *l.* 4. Apellem Chium Plut. *de adul. & amic.* qem & fravde amicâ utiliqe deprehensâ, dixisse, Ἀρκεσιλάς τὸ παίγνιον, ille ὁ Ἀρκεσιλάς τοῦ τὸ κλέμμα, iste refert. *Ibid.* Plut. Τῇ τῶν φίλων χάριτι ἐπιδεικτικὴν ὑδὲν ἐποίειν· ἀλλὰ πολλάκις, ὥσπερ ἰατρὸς λαθὼν ἐπεφρόντισε, καὶ φίλῳ ὠφέλημα ἐπιτυχὼν ἢ διαλυσάμενος, ἀγνοοῦντι ἐπιμεληθείς. Sed ad Senecam redeamus paria Marco interrogantem. *Qid ergò? ille nesciet à qo acceperit? Primùm nesciat, si hoc ipsum beneficii pars est. Denique ille nesciet accepisse? ego sciam me dedisse. Parum est, inqis. Parum, si fœnerare cogitas. sed si dare, qo genere accipienti maximè profuturum erit, dabis. contentus eris te teste: alioqin non benefacere delectat, sed videre benefecisse. Volo, inqis, sciat. debitorem qæris. Volo utiqe sciat. Qid si illi utilius est nescire? si honestius? si gratius? non in aliam partem abibis? Volo sciat. Ità tu hominem non servabis in tenebris? Beneficia in acta non mittuntur? qid? ego illi sum indicaturus me dedisse, cùm inter prima præcepta & maximè necessaria sit, nè unqam exprobrem, imò nè admoneam qidem? hæc enim beneficii inter duos lex est, alter statim oblivisci debet dati, alter accepti unqam.*

Τὸ ἡδὺ λεγόμενον παρακόψαι] *non intelligi.* Cas. sic ex Polybio Svidas, ὐκ ὀρθῶς πρὸ ἡμετέρου ἐκδέχη λόγου. i. e. *vocis, intellectum.* Svidas. *excipe.* Xyl. ut sit παρακόψας, idem qod ἐκδέχεσθαι, *excipere.* nevtrum satis arridet. ego conditionalem particulam deesse puto, [ἂν] παρακόψῃ, *si eciùs ceperis.* Ità enim significat τὸ παρακόψασθαι. Evsebius *hist. eccles. l.* 3. *c.* 39. Papiam narrat, τὰς ἀποστολικὰς παρακεκόφθαι διηγήσεις, *ex relationibus Apostolicis secius acceptis*, commentitia multa tradidisse.

tradidisse. quod verbum & in H. Stephani thesaurum poterit immitti.

Εἰ δ' θέλεις σωθῆναι] forsan *σωθῆναι intelligere.* quanquam & σωθῆναι eo sensu usurpatum invenias. Ità enim Herodot. *l.* 5. Ἐγὼ μοι δοκέω σωθῆναι τὴν ἐθέλειν λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον. Demosth. *pro Coron.* ὅτε ὑμᾶς ὤιμαι μανθάνειν, ὅτ' αὐτὸς ἐδυνάμην σωθῆναι. ubi tamen qidam codices σωθῆναι. Herodian. *lib.* 2. de Germanis. Ὥσπερ τὰ σώματα ἡγναυκτηκε καὶ μεγάλοι εἰσὶν, ὅτω καὶ τὰς διανοίας παχεῖς, καὶ μὴ ῥᾳδίως σωθῆναι δυνάμενοι, εἴτι μετὰ παιδείας ἢ ὅλως λέγοιτο ἢ πραττοιτο. Clemens *Strom. l.* 1. Ἀλλὰ καθάπερ καὶ ἄνδρα γραμμάτων πεῖραν ἔχοντα φαμέν. ὅτως σωθῆναι τὰ ἐν τῇ πίστει λεγόμενα οὐκ ἔστιν ἄνευ μαθήσεως, ὁμολογοῦμεν. & *l.* 4. ὅτε τὰς τιμὰς τὰς μὴ διάπυρον ἔχοντα ὅσιος βεβιωκότων, ὅτε τὰς πολιτείας ἐπὶ ἀδήλως καὶ ἀσελγῶς πεπολιτευμένων σωθῆναι βέλονται. Et apud Sydam in *Sexto* avtor incertus, μηδὲ σωθῆναι τὸ λεγόμενον συνηθείς.

Μὴ φοβοῦ, μὴ περὶ τούτου] forsan, μηδὲ περὶ τούτου] *Nè metuas, neve hac de causa opus aliqod fuerit omittas.* Veruntamen nihil temerè mutatum velim.

§ 7. Τοῦτον, ὦ φίλε Ζεῦ] Indè Ζεὺς ὕπατος, ὁμβρεῖος, idémque Τῆς & Δευς, & Τῶν dictus. Hesych. Τῆς, Ζεὺς ὄμβριος. Aristot. nom. *de mund. c.* 7. Τέτταρα ἀπὸ τῆς οὐσίας καλεῖται. & Phurnut. *de Deis c.* 3. Παρά τινι ἡ καὶ Δεὺς καλεῖται, τάχα ἀπὸ τοῦ δεῖσθαι τινὶ γλιχόμενος. Lucian. *dialog. Jov. & Gan.* Διὸς ἢ ἐκ ἤκουσας ὄνομα, ἐπὶ βωμῶν εἰδὼς ἐν τῷ Γαργάρῳ τῷ ὄρει; Pausan. in *Attic.* meminit βωμοῦ ὁμβρίου Διός. Athenis verò refert esse γῆς ἄλμα, ἐκαλοῦσι δὲ τὸν Δία. ἔστε ὄμβρον δοῦναι Ἀθηναίοις, ἔστε καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι συμβαλεῖν αὐχμόν. At de Ægypto Nilum altocurus Tibull. *l.* 1. *eleg.* 7.

Te propter nullos tellus tua postulat imbres;
Arida nec pluvio supplicat herba Jovi.

Et Schol. *ad Pindar. Pyth. od.* 4. Κεφαλίων τινὸς Νείλου φησὶν ὡς Παρθένων, Αἰγύπτιοι Ζεὺν Νεῖλον, ἀναλογεῖν γὰρ τοῖς τοῦ Διὸς ὄμβροις τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ, καὶ ὥσπερ ἀνίσεφόν τινα τοῦτον τοῦ Διός. Verùm Deus verus vivúsque solus est Ζεὺς ὕπατος, non Nilus, non nubes ipsæ, non ulla apud extraneos in pretio habita Deunculorum mendacia atque mendicabula. Vide Jerem. *c.* 14. *v.* 22. Job. *c.* 38. *v.* 25, 28, 34, 37. Psal. 65. *v.* 10, 11, 12. Zech. *c.* 10. *v.* 1.

Κατὰ τῆς ἀρούρας τῆσδε Ἀθηναίων] Existimat Xylander improbare Marcum istic commune illud & damnosissimum vitium, qo plerique ea tantùm expetant, qæ sibiipsis privatim prosint; nihil soliciti de communi bono: & Athenienses notare, utpote qi injustè & illiberaliter suis tantùm agris pluviam & fertilitatem poscerent, reliqorum hominum nullam rationem habentes. At contrà planè preces istiusmodi probat Marcus, qibus homines non sibi solis privatisque suis rebus, sed civitati reiqe publicæ universæ, in qa degunt, à numine favsta prosperáqe comprecantur; qales fuisse monet Athenienses illas. qos etiam in supplicationibus suis, non suæ tantùm regionis, sed totius insuper Græciæ; memores fuisse ex Pausania suprà didicimus. Verùm qod Gregor. *in Job l.* 18. *c.* 3. & Hieron. nom. *in Thren. c.* 3. *v.* 41. qæ indè constat Hieronymi nom esse, qia ex Gregorio mutuantur. *Et oratione operatio, ut operatione fulcienda est oratio.* itaqe precibus opera sunt adjicienda. & tam pro bono publico conatus adhibendi, qàm supplicationes concipiendæ. Habémqe reverà locum hîc Menæcei pro patria se devoventis illa à Xylandro etiam lavdata, ex Evripidis *Phœnissis*;

Εἰ δ' ὁλεῖν ἔκας' ὅ, τι δ' ἰώμεθ' ἡμᾶς,
Χρησὸν, δ' ἐλθὼν τοῦτο, κ' εἰς κοινὸν φέρε
Πατρίδι, κἀμοῦ ἂν αἱ πόλεις ἐλαττόνων
Πειράσθαι, τὸ λοιπὸν εὐτύχειαν ἄν.
Si qis qantum qiverit boni, lubens
Patriæ offerat, donétqe publicæ rei;
Mimus malorum civitates prenderet,
Et ampliores redderentur indies.

Siqidem, ut rectissimè Andocides *orat. adv. Alcibiad.* διὰ μὲν τοὺς ἰδίων ἐπιμελουμένους ἐλάττω αἱ πόλεις μείζους κατέστησαν· διὰ δὲ τοὺς περὶ τῶν κοινῶν, μεγάλαι καὶ εὐδαίμονες γίγνονται. Vide *ad l.* 1. § 16. & *l.* 7. § 4.

Ἤτοι ὁ δεῖ εὐχεσθαι, ἢ ὅπως ἁπλῶς καὶ εὐδαίμονος] εὐδαιμονίας legit Casavb. *ad Pers. Sat.* 2. qi & τὸ ἁπλῶς καὶ εὐδαιμονίας εὐχεσθαι, orationem simplicem & liberalem opponi censet τῇ εὐχῇ ἐμπειρικῇ i. e. *preci emaci*, ut Persius loqitur: qam interpretatur, vel eam qæ habet conjunctum sacrificium majoris alicujus victimæ, aut votum rei consecrandæ; qod sit velut pretium diis repensum, ut sit in emptione contrahenda; vel qæ toties fuit repetenda, & tam assiduè ac κατ' ἀρὰς καὶ ἐντεύξεις facienda, ut hoc ipsum pretii loco censeri possit; qia, ut ait Seneca, *Nulla res cariùs constat, qàm qæ precibus empta est.* Mihi videtur Marco, τὸ ἁπλῶς εὐχεσθαι, *orationis simplicitatem* qandam denotare, qalis illa Athenienssium formula, qæ generali qadam ac familiari ratione Jovem compellat, nec terminos illi rerum tribuendarum anxiè solicitéqe præscribit. qalis itidem ea formula, qam amicis suis poeta qidam præscripsit, à Platone in *Alcibiad.* 2. lavdata;

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲν ἐσθλὰ καὶ εὐχομένοις, καὶ ἀνάπτοις
Ἄμμι δίδου, τὰ δὲ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπάλαστα.

vel, ut *Anthолog. l.* 1. *c.* 31. habetur

——τὰ δὲ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπερύκοις.
Tu Rex summe, dato nobis bona, sive rogemus,
Seu non: at mala vel poscentibus usqe negato.

Sed & Laconum, qi ut Plato *ibidem*, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ

μοσίᾳ ἐκάστοτε παρεπλησίαν ἐυχὴν ἠυχόμεθα, τὰ καλὰ ὀπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοὺς θεοὺς διδόναι καλόν ἐστιν αὐτοῖς. Unde & Jupiter Ammon dixerit, βέλτιόν ἐστι τὴν Λακεδαιμονίων ἐυφημίαν εἶναι μᾶλλον, ἢ τὰ σύμπαντα τῶν ἑλλήνων ἱερά. Qin & Xenophon *de Socrate memorial. l.* 1. Ἠύχετο δὴ παρὰ τοὺς θεοὺς ἁπλῶς τἀγαθὰ διδόναι ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας, ὁποῖα ἀγαθὰ ὄντι. Respexit eodem Juvenal. *Sat.* 10. *v.* 346.

Nil ergò optabunt homines? si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebúsque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Dii.
Charior est illis homo, quàm sibi.——

Atque hoc est quod R. Simeon in *Pirke Abot. c.* 2.

§ 13. אַל תָּעֵשׂ תְּפִלָּתְךָ קְבָעָה

Orationem tuam fixam nè feceris. hoc est, nolis inter orandum terminos numini figere, legémque qid facturus sit, Deo præstituere; sed vota tua simpliciter, prout illi visum fuerit, præstanda ipsi permittito. At τὸ ἐλευθερίως ἠυχεῖν, sive *liberaliter* precari, (ità enim cum Xylandro malim, quàm cum Merico, *liberè*) est ejusmodi orationem adhibere, qæ alios etiam contribules, conterraneos, avt extraneos etiam nobiscum unà comprehendat, qalis ea est, qam hìc Marcus retulit, Attica supplicandi ratio: qalis itidem, qam Xylander hìc adducit, Persarum veterum, de qibus Herodot. *lib.* 1. apud qos lege sic cavebatur; ἑαυτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίᾳ μόνῳ, ἢ οἱ ἐγγίνεται ἀεῖσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται ἓν γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ· ἐν γὰρ δὴ τοῖς ἄλλοισι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Sed liberalior his Christianorum litania. Pavlus *Timotheo epist.* 1. *c.* 2. *v.* 1. præcipit ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων. Liberalissima verò omnium λειτουργία Judaica, si Philoni credimus, *de monarch. l.* 2. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων οἱ ἱερεῖς ὑπὲρ οἰκείων καὶ φίλων καὶ πολιτῶν αὐτὸ (αὐτῶν forsan) μόνον εὐώδη τὰς τ' ἐυχὰς καὶ θυσίας ἐπιτελεῖν. ὁ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἀρχιερεύς, ἐ μόνον ὑπὲρ ἁπάντων ἀνθρώπων γένους, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς φύσεως μερῶν, γῆς, ὕδατος, ἀέρος καὶ πυρὸς, τάς τ' ἐυχὰς καὶ τὰς ἐυχαριστίας ποιεῖται, τὸν κόσμον, ὅσῳ ὄντι τὰς ἀληθείας, πατρίδα ἑαυτῷ νομίζων, ὑπὲρ ἧς ἱκετείας καὶ λιτὰς εἴωθεν ἐξαιρεῖσθαι τὸν ἡγεμόνα, ποτνιώμενος τῆς ἐπιεικοῦς καὶ ἵλεω φύσεως αὐτῷ μεταδιδόναι τοῦ ἡμερωθῆναι.

§ 8. Συνέταξεν ὁ Ἀσκληπιὸς τοῦτο] Συντάττειν, *injungere, præcipere, præscribere*, qomodo ægrotis medici hoc vel illud sumendum. Plut. in *Pomp.* Ἐπειδὴ νοσοῦντι συνέταξε πίνειν ὁ ἰατρὸς. qod in *apophth.* νοσοῦντι πίνειν ὁ ἰατρὸς λαβεῖν προσέταξε. éstque vocabulum hoc freqentiús. Sed altero illo potiùs usus Marcus videtur, qo συνταξιν ἢ σωτηρίαν ποιόν τι disignaret. itaque verbo, qo Marci mentem exprimam, insolenti licèt vocabulo. *coordinavit.* alioqi σωτηρίαν etiam simpliciter pro *præcipere* sumitur. Svid. Σωτηρίας, ἐπιτελεῖν. adductis ex Polybio istis; Σωτηρίας, ἀλαύειν καὶ πεδίων ὅσον ἔχει δυνάμεως.

Ὁ Ἀσκληπιὸς] Æsculapium medicinæ præsidem Deum per insomnia remedia sibi suggerere opinabantur. in qo argumento freqens admodum est Aristides in orationibus sacris. *Orat.* 1. ἀλλοίαν προστάττει ὁ θεός. & *ibid.* ἀσπίαν ἐπιτάξει. & *Orat.* 2. ἀνυπόδητον προσελθεῖν, &c.

Συνέταξεν τούτῳ ἡ τῶν ὅλων φύσις νόσον] Ità *l.* 4. § 45. συντέτακται ἡμῖν ὡς τὰ ὄντα. & *l.* 6. § 16. ὅσα οἱ θεοὶ κατορθοῦσι καὶ διατεταχασι. Verùm istic ad rem medicam respectum habet, qasi medicinæ rationem universa ista obtineant. Plato Sophist. Ἰατρικὴ τις ἡ κολαστική. Aristotel. *Ethic. lib.* 2. *c.* 3. Ἰατρεία τις ἡ παιδεία. Idémqe *rhetor. lib.* 1. *c.* 14. Et Æneas Gaz. *de anim. immort.* Ἴασις ἡ κόλασις. *Medicina qædam est correptio divina.* Ambros. *in Psal.* 37. & Hieron. *in Ezech. Qæ putatur pœna, medicina est. sicut enim qædam datur cathartica, ut noxius humor, qi ineſt corporibus, egeratur: sic & dominus dat calicem tormentorum meracissimum, ut qicqid fellis amaritudinisqe est, auferat à peccatoribus, & pristinæ eos restituat sanitati.* Optimè Simplicius distingvit in *Epicteti Enchirid.* ad duo artis medicæ munera respiciens, vel ægritudinem profligandi, vel valetudinem sanitatémqe conservandi; mala externa, calamitatésqe omne genus esse, ἢ νοσημάτων θεραπείας, ἢ ὑγιεινότητων γυμνασίας, *vel ægrorum medicamina, vel sanorum exercitia.*

Κατάλληλον εἰς τὸν εἱμαρμένον] *ad fatum, sive fato, congruens & consentaneum.* Ità κατάλληλα φάρμακα, *medicamenta congruentia*, Dioscoridi. & προφαὶ τοῖς νοσοῦσι κατάλληλοι, *alimenta ægrotantibus congruentia.* referente Budæo. & Marco noſtro φαντασίαι κατάλληλαι. *cogitationes* vel, *apprehensiones congruæ. l.* 7. § 2.

Ὡς καὶ τὸν λίθον συμβαίνειν] Vide *l.* 4. § 23. & *l.* 7 § 57. Ludit avtem hìc in ὁμωνυμίᾳ verbi συμβαίνειν, qod & *evenire* & *convenire* significat. Verùm de hoc usu vocabuli in re architectonica, nihil dum comperi. nisi qod Fabius *institut. l.* 9. *c.* 4. *Fit sæpe*, inqit, *aspera & dura & dissoluta & hians oratio, si ad necessitatem ordinis sui verba redigantur. differenda igitur qædam & præsumenda; atque ut in structuris lapidum impolitorum, loco qo convenit, qidqe ponendum* qod hìc *convenire*, alibi *congruere* dixit, eadem utrobiqe imagine usus: *Non enim ad pedes verba dimensa sunt. ideóqe ex loco transferuntur in locum, ut jungantur qo congruunt maximè. sicut in structura saxorum rudium etiam ipsa enormitas invenit, cui applicari, & in qo*

possit

poſſit inſiſtere. Svidas hæc ipſa Marci verba nobis exhibet ſub hoc titulo: (quod idem & apud Heſychium legitur) Συμβαίνοντα, συμφωνοῦντα. quo ſenſu apud eundem avtor innominatus: Τοῦτο δεῖ σκοπεῖν, εἰ συμβαίνει τοῖς λόγοις τὰ πεπραγμένα. Et Syneſ. *epiſt.* 58. ἐνταῦθα ἡ γλῶττα τῇ γνώμῃ συμβαίνει. Et Ariſtid. *orat.* περὶ τῶν παραφθεγμάτων· Οὐ δ' ἀπιστεῖς, ἵππε μὲν δρόμου, χῆνα δὲ τῆς καρδίας ὄντα, πεπραγμένα δὲ καὶ συμβαίνοντα. Et Liban. *orat.* 28. μάχοις ἀδικῶν ἃ συμβαίνειν τῷ νόμῳ. Jo. Chryſoſt. *in ad Cor. ep.* 2. *orat.* 30. ἔστι καὶ τὸ αὐτὸ φεύγειν, καὶ μὴ εἰρηνεύειν, ὅταν ἐν τοῖς πράγμασι συμβαίνωσί τινες, ἐν οἷς τοῖς φεύγουσι ἀλλήλους διασπάσωσιν. Theodoret. item, *therap. l.* 1. fidem ad τὰ νοητὰ ſpeculanda neceſſariam contendit; ἐπειδήπερ ἐνῆν εἰκόνα ἐξευρεῖν αὐτοῖς συμβαίνουσαν δίον τι. Idémque *l.* 11. de prædictionibus propheticis. Ἐξεπόσατε τοίνυν τὰς τῶν πρὸ ἐμοῦ γεγενημένων φροντίσεις. καὶ γὰρ εὑρήσετε ἀληθεῖς, καὶ τοῖς πράγμασιν ἐναργῶς ξυμβαινούσας, πρὸ ἐτῶν ἀμυθήτων ἐκείνων τὰ μέλλοντα τεθεσπισμένα. & ante omnes hos Plato in *Protag.* Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ Νόμος καὶ συμβουλεύω, συμβῆναι ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ διαπεφύκασιν ἡμῖν συμβαίνοντων εἰς τὸ μέσον. Æſchylus denique à Plutarcho in *Theſeo* lavdatus,

——τοιῶδε τις συμβήσεται;

Τίν' ἀντιτάξει τῷδε; τίς ἀγέρχεται;

Ἁρμονία ὅτι μία] Sext. Empir. *adverſ. Muſic. lib.* 6. *c.* 1. Καθ' ἁρμονίαν διοικεῖσθαι τὸν κόσμον. Vide *ad l.* 7. § 48.

Ὁ κόσμος τοιοῦτον σῶμα συμπληροῦται] Vide *l.* 4. § 40.

Ἐκ πάντων ἓν αἰτῶν ἡ εἱμαρμένη] Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *Nihil aliud eſt fatum quàm ſeries implexa cauſarum.* Vide *lib.* 6. § 37. & *l.* 7. § 8. & *l.* 10. § 4. Tacitus *annal. l.* 6. *Sed mihi hæc & talia audienti, in incerto judicium eſt, fatone res mortalium & neceſſitate immutabili, an forte volvantur. quippe ſapientiſſimos veterum, qique ſectam eorum æmulantur, diverſos reperies. ac multis inſitam opinionem, non initia noſtri, non finem, non denique hominem Diis curæ. ideo creberrima & triſtia in bonos, læta apud deteriores eſſe. Contrà alii, fatum quidem congruere rebus putant; ſed non & vagis ſtellis, verùm apud principia, & nexus naturalium cauſarum. ac tamen electionem vitæ nobis relinquunt, quam ubi elegeris, certum imminentium ordinem.* ——*nec plurimis mortalium eximi, qin primo cujusque ortu ventura deſtinentur.* Epicureos & Stoicos deſignari apertiſſimum eſt.

Τοῦτο φέρειν αὐτῷ] Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 20. & *l.* 12. § 23.

Ὡς ἐκεῖνα ὁ Ἀσκλήπιος] leg. ὡς ἐκεῖνα, ἃ Ἀσκλήπιος, vel [ἃ] ὁ Ἀσκλ. συντάττει.

Πολλὰ γὰρ καὶ ἐν ἐκείνοις δεῖ τραχέα] Plato *Gorgiâ.* Ἆρ' ἂν τὸ ἰατρεύεσθαι ἡδὺ εἴη, καὶ χαίρειν ὁτῳοῦν ἰατρευόμενος; οὐκ ἐμοιγε δοκεῖ. Ἀλλ' ὠφέλιμόν γε. Firmic. *de errore Gent. Morbo pro ſalute hominis ſolicita medicina ſe opponit: aſperi cibi, amari potus ingeruntur: & ſi convaluerit malum, ferrum & ignis adhibetur.* Ità Senec. *Agamemn.* 2. 1.

Et ferrum & ignis ſæpe medicinæ loco eſt.

Naſo *remed. l.* 1. *v.* 225.

Dura aliqis præcepta vocet mea: dura fatemur
Eſſe: ſed ut valeas multa dolenda feres.
Sæpe bibi ſuccos, qamvis invitus, amaros
Æger: & oranti menſa negata mihi eſt.
Ut corpus redimas ferrum patieris & ignem:
Arida nec ſitiens ora lavabis aqá.
Ut valeas animo qicqam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.

Prudent. *de Coron. hymn.* 10.

Horretis omnes baſce carnifices manus?
Num mitiores ſunt manus medentium,
Laniena qando ſævit Hippocratica?
Vivum ſecatur viſcus, & recens cruor
Scalpella tingit, dum putredo abraditur.
Putate ferrum triſte chirurgos mihi
Inferre coſtis, qod ſecat ſalubriter.
Non eſt amarum, qo reformatur ſalus.
Videntur iſti carpere artus tabidos;
Sed dant medelam rebus intus vividis.

Qod Senec. *ad Marc. c.* 22. *Adjice lacerationes medicorum oſſa vivis legentium, & totas in viſcera manus demittentium, non ſimplici dolore pudenda curantium.* Tertull. in *Scorpiac. c.* 5. *Eſt hæc perverſitas hominum, ſalutaria excutere, exitioſa ſuſcipere, periculoſa qæque medicamina vitare, mori denique citiùs qàm curari deſiderare.* (tranſpono, *peric. qæque deſiderare, med. vit. mori d. c. q. c.* Vel ſic etiam; *med. vit. peric. qæque deſ. mor. den. cit. q. cur.* at Rigalt. *periculoſa qærere, medica malè vitare,* &c.) *& eſt planè qaſi ſævitia, medicina de ſcalpello, déqe cauterio, de ſinapis incendio. non tamen ſecari, & inuri, & extendi, morderíqe idcirco malum, qia dolores utiles affert. nec qia tantummodo contriſtat; recuſabitur; ſed qia neceſſariò contriſtat, adhibebitur. horrorem operis fructus excuſat. ululans denique ille & gemens, & mugiens inter manus medici, poſtmodum eaſdem mercede cumulabit, & artifices optimas prædicabit, & ſævas jam negabit. Et ſi martyria deſaviunt, ſed in ſalutem; licebit & Deo in vitam æternam per ignes & gladios & acerba qæque curare.* Senec. *de provident. c.* 3. *Illud dico, iſta qæ tu vocas aſpera, qæ adverſa & abominanda, primùm pro ipſis eſſe qibus accidunt; deinde pro univerſis, gorum major Diis cura eſt, qàm ſingulorum. difficillimum videtur, qod primùm dixi, pro ipſis eſſe qibus eveniunt iſta, qæ horremus ac tremimus. pro ipſis eſt, inqis, in exilium projici, in egeſtatem deduci, liberos, conjugem efferre, ignominiâ affici, debilitari?*

ſi mireris, hoc pro aliquo eſſe, mireberis quoſdam & ſigne curari, nec minùs fame ac ſiti. Sed ſi cogitaveris tecum, remedii cauſâ quibuſdam & radi oſſa & legi, & extrahi venas, & quædam amputari membra, quæ ſine totius pernicie corporis barere non poterant; hoc quoque patieris probari tibi, quædam incommoda pro bis eſſe, quibus accidunt. tam mehercules, quàm quædam quæ laudantur atque appetuntur contra eos eſſe, quos delectaverunt; ſimillimâ cruditatibus, ebrietatibúſque, & exteris quæ necant per voluptatem. Idem *de ira lib.* 1. *c.* 4. Quid ergo? non aliquando caſtigatio neceſſaria eſt? quidni? non enim nocet, ſed medetur ſpecie nocendi. quemadmodum quædam beſtilia detorta, ut corrigamus, adurimus, & adactis cuneis, non ut frangamus, ſed ut explicemus, elidimus: ſic ingenia viſio prava, dolore corporis animique corrigimus. Nempe medicus primò in levibus vitiis venias non multùm ex quotidiana conſuetudine inflectere, & cibis, potionibus, exercitationibus ordinem ponere, ac valetudinem tantùm mutatâ vitæ diſpoſitione firmare: proximum eſt, ut modus proficiat. Si modus & ordo non proficit, ſubducit aliqua & circumcidit. Si nè adhuc quidem reſpondet, interdicit cibis, & abſtinentiâ corpus exonerat. Si fruſtra molliora ceſſerunt, ferit venam, membrisque, ſi adhærentia nocent, morbúmque diffundunt, manus affert. nec ulla dura videtur curatio, cujus ſalutaris effectus eſt. Idémque *de benefic. l.* 5. *c.* 20. Beneficia multa triſtem frontem & aſperam habent; quemadmodum ſecare & urere ut ſanes. Simplicius *in Epictet.* Cruciatus vehementiſſimos in morbis, etiam plebeii homines ultro admittunt, cùm ſe, mercede etiam medicis numeratâ, ſecandos urendóſque præbent. Si corporum medicinam exercentem, cúmque urentem & ſecantem, atque ipſos carnifices imitantem, non malum ſed bonum dicimus, atque adeò gratias agimus, & mercedem numeramus; cur in medicina Dei non acquieſcimus? Clemens *Strom. l.* 1. Οὐ γὰρ ὁμῶς τῷ σώματος νόσῳ ἀπάσῃ, ἐυλύτως δέξει ψυχὴ ἡ ἀλήθειας ὁ πειρώμενος ἀπαλλάξειν ἃ μᾶλλον ἂν εἴη κηδεμών, ὅσῳπερ ψυχὴ σώματος ἐπιμελέστερον. ἀλλ' ἄρα τῆς μὲν τοῦ σώματος ὑγιείας ἕνεκα, καὶ νομὰς καὶ καύσεις, καὶ φαρμακοποσίας ὑφιστάμεθα. καὶ ὁ ταῦτα ἀρχίτεκτων σωτηρίᾳ καὶ ἰατρός τε κληθήσεται ἐφόδῳ τινὶ ὑπὲρ ὑγιείας τῇ πρὸς τὸν παρόντα, ὡς δ' ἂν ὁ τῆς τέχνης ἐπαγορεύει λόγος· καὶ μέχρι πρὸ ὑποτέμνων, ὡς μὴ τὰ ὑγιαίνοντα συνδιαφθείρειε αὐτῷ· τῆς δὲ ψυχῆς ἕνεκα οὐχ ὁμοίως ἐποιησάμεθα; &c. Et Theodoret. *therapeut. l.* 1. Οἱ μὲν τὸ σῶμα ἐκ τοῦ δικαίου ὄντες, καὶ τῷ νόσον συγχαίρειν, καὶ τῆς ὑγείας ἐμέλησε τοῦ, καὶ τοῖς ἰατροῖς ἐπέτρεψε, μόνον οὐ πᾶσι φαρμάκοις, ἀλλὰ καὶ τέμνουσι, καὶ καίουσι, καὶ λιμώττειν κελεύουσι, καὶ στιγῶν πονεῖν, καὶ ἀνδρῶν μεταξὺ φερομένοις χιλίοις· καὶ διὰ τοιαύτης ἀναγκαίας ἐπιμελείας τῷ ὑγιεῖ παρεσκεύασαν, μηδὲν τοῖς ἔτι ἀκμάζουσιν ὀφείλοντι. Dionyſ. Halicarn. epiſt. *ad Pomp.* Οἱ ἰατροὶ τέμνουσι καὶ καίουσι τὰ διεφθαρμένα τῷ σώματος, εἰς ἑάδος τὰ καυθέντα καὶ τὰς τομὰς φέροντες. Idémque Deus, ut Nicephor. Gregor. *hiſtor. Rom. l.* 8. *c.* 18. Ὅταν γὰρ ἐθέλῃ κολάζειν ὃς ἂν ἐθέλοι, παλαιῶν τε καὶ νέων ἁμαρτημάτων τιμωρίᾳ ἔκπαγλον, διὰ σφοδρὰ ἰαθέντα, τομῇ καὶ καυτῆρι τοῖς δυσιάτοις ἐπάγει πληγάς. Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. Εἰ δ' ὅλως καὶ ἀληθόνας ἐπιδείκνυται ἕνεκα τῆς ἀληθινῆς σωτηρίας, ἀρ' οὐκ ἂν ὑπομείναιμεν; ὁ γὰρ δὴ, ὅταν νοσήματος φύσεως δεῖ, τομίζοντες πάθη ἀναιμώμεθα, τεμνόμενοι, φαγεδαινώμενοι, καιόμενοι, πίνοντες φάρμακα πικρότατα, καθαιρόμενοι διὰ γαστρὸς, δι' ἐμέτων, διὰ ῥινῶν; ἀρ' οὐ τὸ ἐνδὸν χάριν ὑγιάσματος, οἷς ἂν τὸν ὑπὲρ ἀθανασίας ἀγῶνα ἀγωνίζηται; καὶ θεῖ σωτηρίας, παθὼν ἀναιμώμεθα ὀλίγας, εἰ καὶ μετ' ἀληθόνων πειρᾶς τὰς ὑγιαινούσας ἔχειν; Cydonius *de mort. contemn.* Τί γὰρ κωλύει καὶ νῦν ἰατρὸν τοῖς λόγοις τούτοις χαλκεῖον, οἱ τοῖς σώμασιν οὐκ ἄλλως ὀπτικρυοῦσι, ἢ ἐμβάντες καὶ ἐσθίειν καὶ πίνειν καὶ ἁπλῶς καὶ πάντα τρόπον χρῆσθαι κελεύοντες ἀναλαβόντες; ὅτι τὸ τοῦτον τὸν τρόπον ἡμᾶς λυτεῖν, καὶ μηδὲς μεγάλως τελεῖσθαι, καὶ ἐυεργεσίας αὐτοί τε καὶ οἷς ἡμετέρων μέλει, [ὀφείλομεν. Sejler.] Joan. Chryſoſt. *in Pſal.* 148. Τὸν θεὸν ὁμοίως ἀνυμνεῖν χρὴ, καὶ καλάζοντα, καὶ ἀνίεντα κολάσεως. ἀμφότερα γὰρ κηδεμονίας, ἀμφότερα ἀγαθότητος· ὥσπερ ἐν ἰατρῷ τὸ τρέφοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄγχοντα καὶ μῆ, ἵνα εἰς ἀγρυπνίαν μόνον ἐξάγοντα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὕπνους τὸν καταλαμβάνοντα, ἵνα ἀληθοφυῆ μόνον, ἀλλὰ καὶ καίοντα καὶ τέμνοντα θαυμάζομεν· εἰ γὰρ καὶ ἐναντία τὰ γενόμενα, ἀλλὰ σοφὸς ἐν ὁρᾷ τέλος· ὅτου καὶ τὸν θεὸν ὑπὲρ ἁπάντων ἀνυμνεῖν χρή· καὶ πολλῷ πλέον, ὅσῳ ὁ μὲν θεὸς, ὁ δὲ ἄνθρωπος· καὶ ὅτι τὰ μὲν τούτων πολλαχοῦ καὶ εἰς τοὐναντίον ἐξίσῃ, τὰ δὲ τοῦ θεοῦ μὴ θεωρήσεται μέχρι σοφίας καὶ κηδεμονίας. Basil. Cæſar. *exhat.* 8. Ὡς ἐυλύτως ὁ ἰατρὸς, κἂν πόνος κἂν ἀλγηδόνας ἐμποιῇ τῷ σώματι τῇ νόσῳ γὰρ μάχεται, οὐχὶ τῷ κάμνοντι· οὕτως ἀγαθὸς ὁ θεὸς, ὁ τῇ σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς ἡμῶν μειλιττόμενος καὶ κολάσεων ἀναπιμπλάς· καὶ γὰρ δὴ ἂν ὑποπλέωσι, ζωοποιεῖ· καὶ δι' ὧν πατάσσει, ἰᾶται· καὶ πατάσσει μὲν σαρκὸς, ἵνα ἀεὶ ψυχὴ φυλαττήσεται ἁμαρτίας, ἵνα ζήσῃ δικαιοσύνῃ. σὺ δὲ τῷ ἰατρῷ μὲν οὐδὲν ἐγκαλεῖς, τὰ μὲν τέμνοντι, τὰ δὲ καίοντι, τὰ δὲ παντελῶς ἐξαιροῦντι τοῦ σώματος. ἀλλὰ καὶ χρήματά τις ἀποτελεῖ, καὶ σωτῆρα προσαγορεύει, ὅτι ἐκ ὀλίγου μέρει τῆς νόσου ἴσχει, πολὺ εἰς ὅλον τὸ σῶμα τὸ πᾶσι διαρρυῆναι. ὅταν δὲ ἴδῃς πάλιν ὀπισθίασιν τοῖς ἀφικνουμένοις, ἢ πλοῦτον, σὺν τοσούτῳ καὶ δαλάσσης διαλυθέν, καὶ τῷ ἀληθινῷ ἰατρῷ καὶ σωτῆρι γλῶσσαν κινεῖν βλάσφημον ἐκ κινεῖς.

Τῆς ὑγιείας] Aug. epiſt. 48. Dilectione, non odio flagellat nos Deus; non ſtudio nocendi, ſed deſiderio ſanandi. διὰ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μετάνοιαν

ζεῖν

ζεῖν τῆς ἀγάπης αὐτῆς, Apost. *ad Heb. c.* 12. *v.* 10. ἵνα ζήσωμεν, *v.* 9. & *v.* 11. Πᾶσα μὲν παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης.

Ἐπὶ τῷ τὸ κόσμου ὑγιάναι] Ideo ſubeunda vult æquo animo iſta omnia, quia ad univerſi bonum faciant. Ità Senec. *epiſt.* 74. *Nihil indigneturſibi accidere; ſciátque illa ipſa quibus laedi videatur, ad conſervationem univerſi pertinere, & ex his eſſe quæ curſum mundi officiúmque conſummant.* Heraclit. *epiſt.* 2. *ad Amphidam.* Οὐκ ἴσασιν, ὅτι θεὸς ἐν κόσμῳ μεγάλα σώματα ἀσφαλῶς, ἀναπαυσιῶν αὐτῷ τὰ ἄμαχον· τὰ θρυπτόμενα ἀνοσεῖ· τὰ ὀλιθόσαρκα ἀνωφελὴς πόνος σωίζει· τὰ σκιδνάμενα· φαιδρύνει· τὰ ἀπρεπῆ καλλίζηλα· τὰ λυθέντα· διάπυα· φωτὶ μὲν ἀναλάμπει τὸ ζοφερὸν, περιττοῖ δὲ τὸ ἄπιστον· καὶ μορφοῖ μὲν ἐπιβάλλει τοῖς ἀμόρφοις, ὅλεσι δὲ ἀναπίμπλησι τὰ ἀνάδητα. διὰ πάσης γὰρ ἀρχέτυπος τῆς ὑσίας, πλήττων, ἁρμοζόμενος, διαλύων, πήγνυς, χέων. τὸ μὲν ξηρὸν εἰς ὑγρὸν πήγει, καὶ εἰς λύσιν αὖτὸ παδίζει· καὶ λιθάδεις μὲν ἐλθρομᾶ, παχύνει δὲ γαλαδίδια τὸν ἀέρα· καὶ σωιχῶς τὰ μὲν ἄνωθεν διώκει, τὰ δὲ κάτωθεν ἱδρύει. ταῦτα κόσμου κόσμια διεξοδεία. Et Maxim. Tyr. *diſſert.* 25. Ἃ δὲ ἡμεῖς καλοῦμεν κακὰ καὶ φθορὰς, καὶ ὀρ' ὅτι ἀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τῶν ὅλων· μέλλ γὰρ αὐτοῦ τῶν ὅλων τὸ μὲν ἀνάγκη καπύειν ἀπὸ τῶν ὅλων. Vide *ad l.* 4. § 40. In eandem ſententiam Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 12. Σκέλος ἐν μοι χρυσοῦν πεπραμμένον; Ἀνδράποδον· ἕτερα δὲ ἐν σκελύδριον τῷ κόσμῳ ἐγκαλεῖς; ὦ ἐπιδώσεις αὐτὸ τοῖς ὅλοις ἢ χαίρων παραχωρήσεις τῷ δεδωκότι ἢ ὦ ὅτι, ἠλίκον μέρος πρὸς τὸ ὅλον ἦ τὸ μέρη τοῖς ὅλοις εἶναι δεῖ καλῶς. Idem *l.* 4. *c.* 7. Πῶς λέγεται τις ἐκτὸς τινα τῆς φύσης, καὶ παρὰ φύσιν; οὐκοῦν ἂν εἰ δόλιστος ἦμεν. τὸ γὰ ποδὶ τῆς φύσης ἐστὶ ἐρῶ τὸ καθαρῶ ἔστι. ἀλλ' ἂν αὐτὸν ὡς πόδα λάβῃς, καὶ ὡς μὲν ἄνθρωπον, καθήξει αὐτὸν καὶ εἰς πηλὸν ἐμβαίνειν, καὶ ἀκάνθας πατῆσαι, καὶ ἴσιν ὅτε ἀποκοπῆναι ἀνάγκη ὡς ὄλον. τοιοῦτόν τι καὶ ἐφ' ἡμῶν ὑπολαβεῖν δεῖ. τί ἐς; ἀνθρωπάριον. εἰ μὲν ὡς ἀπόλυτον σκοπεῖς, καὶ φύσιν ὅτι ζῶσα μάχει γήρας, πλυτεῖν, ὑγιαίνειν· εἰ δ' ὡς ἀνθρωπον σκοπεῖς, καὶ μέρος ὅλω τινός, δι' ἐκεῖνο τὸ ὅλον νῦν μὲν σοι νοσῆσαι καθήκει, νῦν δὲ πλεῦσαι, καὶ κινδυνεῦσαι, νῦν δ' ἀπορηθῆναι, πρὸ ὥρας δ' ἐστὶν ὅτε ἀποθανεῖν. Vide ſuperiùs quæ ad Baſil. Cæſar. & Senec. *de provident. c.* 3. ſed & eandem, ſi lubet & otium eſt, operis ejuſdem *c.* 5. argumentum iſtud pertractantem. De corporis membris iidem Theodoret. *therapeut. l.* 1. Πάντων μαχαιρᾶν, inquit, ἀπηνέστερον οὐ ἰατροί, ὅτι τὸ πάθος ἐξαιροῦσι, καὶ σὺν περιττῷ τῷ μελίου ἁρμονίαν ἀποδίδωσι τῷ ὅλῳ.

Τὸν τῆς ἀπὸ εὐσεβείας καὶ εὐπραγίας] Hæc inter Stoicorum non παράδοξα tantùm, ſed παράλογα etiam meritò repones, quòd malis hiſce etiam numinis divini felicitatem provehi ſomniabant. quanquam & ad gloriam divinam illuſtrandam conducere iſta, nec nos inficiamur. eôque argumento ad mala fortiter, æquanimiter, alacriter toleranda, Dei ſervos invitant, inſtigant Apoſtoli, Joannes *Evang. c.* 21. *v.* 19. Pavlus *ad Philip. c.* 1. *v.* 20. Petrus *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 14. Verùm mundum illi pro Deo habebant; quem & iſtîc deſignari ſequentia docent. Vide *ad l.* 4. § 23.

Στέργειν χρὴ τὸ συμβαῖνον] ſuprà, ἀπαίζειν πᾶν τὸ γινόμενον. ſic *l.* 6. § 44. ἀπαίζειν καὶ στέργειν ὀφείλω. plus eſt τὸ στέργειν quàm τὸ ἀπαίζειν· utì eò loci oſtendimus. Vide & *l.* 6. § 49. Ariſtot. *ethic. Eudem. l.* 7. *c.* 10. Ὥστε δεῖ στέργειν αὐτὸν τὸν τύχην.

Συμπεριφερόμενον] Vide ſuprà *ad l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 26.

Τῆς συμμονῆς] Ità *l.* 2. § 3. σώζεσι δὲ κόσμον αἱ μάλα ζολαί.

Καὶ ἐν ὀπτῷ διανοίᾳ] Lucan. *l.* 6.

——*à prima deſcendit origine mundi*
Cauſarum ſeries: atque omnia fata laborant,
Si quidquam mutáſſe velis.——

Τῆς συναφείας καὶ συνεχείας] Vide *l.* 4. § 40. Manil. *Aſtron. l.* 2. de mundo:

Machina cognatis membris contexta——

Διακοπίσεις] Vide *ad l.* 4. § 29.

§ 9. Μὴ σικχαίνειν] *faſtidire.* Kyl. *egrè ferre.* Caſ. proprie, *nauſeare.* quanquam Phrynich. in *vocab. Attic.* τὸ σικχαίνομαι notat, ὡς τὸ ὄντι ναυτίας ἄξιον τύπτομαι. σικχός, ἀηδής, Heſych. ἀσφαλῶς, Suid. Plutarch. ab eodem lavdatus, *lib. de utilit. ex inimic. cap.* Οἱ σικχοὶ καὶ νοσώδεις, ἄρτον καὶ ὕδωρ παραφερόμενοι ναυπόσιον. Vide *ad l.* 10. § 34.

Εἰ μὴ κολακτικὸν] qod *l.* 9. § 29. ἀρκῶ, εἰ καὶ τὸ βραχύτατον φέρεται. *Nè animum abjicias, ſi non confertim ſive jugiter tibi omnia ex voto & propoſito ſuccedam, ſed mediocribus etiam progreſſibus & interruptis etiam aliquoties contentus eſto.* Siquidem, ut Cicero *de orat. perfect. Prima ſequentem, honeſtum eſt in ſecundis tertiisque conſiſtere.*

Nun poſſis oculo, quantum contendere Lynceus;
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, qui deſperet invicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolit prohibere chiragrâ.
Eſt quoddam prodire tenus, ſi non datur ultra.

Flaccus *Epiſt. l.* 1. *ep.* 1. Qin & de ſe Sen. *de vit. beat. c.* 17. *Exigo à me, non ut optimis par ſim, ſed ut malis melior. hoc mihi ſatis eſt, quotidie aliquid ex vitiis meis demere, & errores meos objurgare. non perveni ad ſanitatem, nè perveniam quidem. deliniments magis quàm remedia podagræ meæ compono; contentus, ſi rariùs accidit, & ſi minùs vehementer. Qin &, ut Plutarch. de profect. Heſiodi illud,*

Εἰ γάρ κεν ἐγὼ σμικρὸν ὑπὸ σμικρὸν καταθείω,
Καὶ θάμα τοῦτ' ἔρδοιμι, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Si quamvis modicum modico superaddere pergas,
Idq; iterum atq; iterum, magnus consurget acervus.

ὡς ὄφις ἀργυρέης μοῦνον δύζησιν ἔφυτευ χαλκῷ, ἀλλ' εἰς ἄπαντα ποιεῖ, μάλιστα δ' εἰς ἀρετῆς ὑπόθεσιν, πολὺ καὶ τελεσιεργὸν ὂν τοῦ λόγου σκεπτομένου.

Ἀλλ' ἐκκρουόμενα] quomodo Chrysippus ἐν τοῖς περὶ ἀνομολογίας, à Plutarcho *de virt. mor.* laudatus: Τὰ ὑπομνήματα πάθη ἐκκρίει τοῦ λογισμοῦ εἰς τὰς ἐναντίας πράξεις βιαίως φερόμενα.

Πάλιν ἐπανιέναι] Vide *l.* 4. § 25. Habes autem Epicteti pulcerrimam de argumento isto dissertationem apud Arrian. *l.* 1. *c.* 25. qi & summatim *l.* 4. *c.* 9. Πρῶτον μὲν καταγνῶσι τὴν ἡμουσίων. εἶτα καλλυνὸς μὴ ἀπογνῶς σαυτὸν, μηδὲ πάθῃς τὰ τὴν ἀγλωνὸν ἀνθρώπων, οἳ ἅπαξ ἐνέβησαν, εἰς ἅπαν ἐπέλωκαν ἑαυτοὺς· ἀλλὰ μάθε τὸ τὴν παιδοτριβῶν πάσχουσι τὸ παιδίον. ἀναχάς, φησι, πάλιν πάλαιε, μέχρις ἂν ἰσχυροποιηθῇς. τοιοῦτόν τι καὶ σὺ πάθε. Hebræi doctores in codice *Sanhedrin.* *Qi discit legem, nec redit ad eam, similis est homini, qi serit, sed non metit.* Vide *l.* 6. § 10.

Ἀσωμφίζειν εἰς τὰ πλείω] *æqo animo pleraqe humana ferre.* Xyl. at Cas. de actibus sive affectibus propriis interpretatur, qibus, pro humana infirmitate, crebrò sit expositus. nextrum placet. ἀσωμφίζειν εἰς τὰ πλείω ἀνθρωπικώτερα, *est pluribus humaniter actis acqiescere, contentum esse.* qod de aliis censendis Flaccus *l.* 1. *Sat.* 3.

Æqus compensat vitiis bona; pluribus hisce,
Si modò plura illis bona sunt, inclinet.—

qod Liban. *orat.* 4. δὲς τὰ πλείονι τὴν ῥοπὴν, ἀσωμφίζειν, *contentum esse, libenter acqiescere.* Æschin. *ep.* 5. Ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀσωμφίζω τῇ συμφορᾷ· καὶ ἀρχή μοι δοκεῖ τοῦ βίου ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς αὐτόθι πολιτείας. qod & mox interpretatus ipse, ἀφαλαπῶ, inqit, τὰ παρόντα. Marcus itidem *l.* 7. § 27. μὴ διὰ τοῦτο ἀσωμφίζειν αὐτοῖς· *nè dum istis libenter acqiescis.* indè ἀσωμφιστὸν καὶ φιλητὸν, Clemen. Alex. *pædag. l.* 1. *c.* 3. & ἀσωμφιστέον, *acqiescendum.* Hippocrati. Marcus ipse *l.* 12. § 14. ἀσωμφίζε, gratum habe, contentus esto. & *l.* 7. § 27. διὰ τοῦτο ἀσωμφίζειν αὐτοῖς.

Ὡς ὠρὸς παιδαγωγὸν] i. e. ægrè & gravatim: qomodo ad pædagogum scholámve pueri commeant, qi ludum talarium literario præoptant. Vide *l.* 10. § 35. De Clearcho Xenophon *expedit. l.* 2. Τὸ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἀεὶ χαλεπὸς καὶ ἀμὸς ἦν. ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον καὶ γὰρ ἦν φιλία μὲν καὶ εὐνοία ἐποιεῖτο οὐδέποτ' εἶχεν, &c. Ambros. *hexam. l.* 6. *c.* 6. Ità sunt hæc ut pædagogi parvulis, amari videntur, acerbi & molesti, formidabiles verbere, libertatem lasciviendi negant, necessitatem disciplinæ exigunt, pueriles animos, nè laxu diffluant, terrore constringunt. Persius de se *Satyr.* 3. *v.* 43.

Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Reddere, non sano multùm laudanda magistro,
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Fure: etenim id summum, qid dexter senio ferret
Scire, erat in votos damnosa canicula quantùm
Raderet; angustæ collo non fallier orcæ;
Nè qis callidior buxum torquere flagello.

Vide Persii *glossas* & Turneb. *adversar. l.* 23. *c.* 22. Alioqi tanqam ad pædagogum, ad philosophiæ præceptorem accedere oportet, ut discamus, non ut oblectemur: μεμνημένοι, ὡς οὐκ εἰς θέατρον, ἀλλ' εἰς σχολεῖον ἀφικόμεθα. Plut. *de profect.* contrà qàm illi, qos, ut Seneca *epist.* 108. *Inqilinos philosophorum, non discipulos dixeris. qi veniunt ut audiant, non ut discant; sicut in theatrum voluptatis causſa ad delectandas aures, oratione, vel voce, vel fabulis ducimur.* —*qi cum pugillaribus veniunt, non ut res excipiant, sed verba: qæ tam sine profectu alieno discant, qàm sine suo audiant.* —*qibus philosophi schola diversorium est otii. nec id agunt, ut aliqa illic vitia deponant, ut aliqam vitæ legem accipiant, ad qam suos mores exigant; sed ut oblectamento aurium perfruantur.* Ità assvescit animus delectare se potiùs qàm sanare: & philosophiam oblectamentum facere, cùm remedium sit. Idem *ep.* 117.

Ἀλλ' ὡς ὀφθαλμιῶντες] Vult nos ad philosophiam recurrere, tanqam laborantes ad medicinam, qæ dolorem mitiget, morbum amoveat. Nam qod Xylander annotat de præceptis salutaribus in promptu habendis, qod suprà *l.* 3. § 13. monuerat, est hîc planè ἀκαταλόγητον. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 23. Ἰατρεῖόν ἐστι τὸ φιλοσόφου σχολεῖον. οὐ δεῖ ἡδέως ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. ἔρχεσθε γὰρ, ὡς ὑγιεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ὦμον ἐκπεπτωκώς, ὁ δ' ὀφθαλμὸν ἔχων, ὁ δὲ κεφαλαγῶν· εἶτ' ἐγὼ καθίσας ὑμῖν λόγα νουθετητικὰ καὶ ὑποφωνητικά, ἵν' ὑμεῖς ἐναναίσαντες με ἐξέλθητε, ὁ μὲν τὸν ὦμον ἐνφέρων ὅτι εἰσιὼν ἦλθεν, ὁ δὲ τῷ κεφαλῇ ὡσαύτως ἔχων, ὁ δὲ τῷ αὐτιγγᾳ, ὁ δὲ τὸ ὑπόπημα. & *ibid.* aliis insuper adjectis imaginibus. Φιλόσοφος δ' ἐστ' ἀκρόασιν παρακαλεῖ; * ὑχὶ· ὡς ὁ πάλις ἄγει αὐτὸς ἐφ' ἑαυτὸν, ἢ τροφὴ, ὅταν δὲ καὶ ἄγει τοῦ ἀφελησομένους. πᾶς ἑαυτὸς παρακαλεῖ, ἵνα τις ἀπὸ αὐτῆς διεφθαρῇ; καὶ τοι νῦν ἀκούω, ὅτι καὶ οἱ ἰατροὶ παρακαλοῦσιν ἐν Ῥώμῃ πάλιν ἐπ' ἐμοῦ παρεκαλοῦντο. De philosophia Marcus, de philosopho Epictetus.

* *ità interpungo, qæ perperàm continuant codices Vulgati.*

Τὸ πουγγάριον] *penicillum.* De spongiis Plin. *nat histor. l.* 31. *c.* 11. *Mollissimum genus earum penicilli. oculorum tumores levant ex mulso impositi. iidem abstergendæ lippitudini utilissimi: eósqe tenuissimos & mollissimos esse oportet. imponuntur spongiæ*

giæ ipſæ epiphoris ex poſca. Nec mutandus iſte Plinii locus, quod qidam volunt, ut legatur, *genus earum è qibus penicilli.* nam præterqam quod Pliniana Syntaxis id non patitur, lectionem receptam ex Celſo firmamus, qi *penicillum* docet *ſpongiolam* ejuſmodi dici, & huic uſui adhiberi. *de re medic. l. 6. c. 6. § 1. Neqe ab ratione abhorret etiam penicillo potiſſimùm uti expreſſo; ſi levior impetus eſt, ex aquâ; ſi major, ex poſca.*

Καὶ τὸ αὖθ] Plin. *l. 29. c. 3. Ova per ſe infuſo candido oculis epiphoras cohibent, urentésqe refrigerant. qidam pro aqua miſcent collyriis. infantibus contra lippitudines vix aliud remedium eſt.* Sed de multiplici ad oculos ovi uſu conſulatur Celſus, *l. 6. c. 6.*

Καταπλασμα] Φάρμακα τὰ μὲν πηχὰ, τὰ δὲ χριστὰ, τὰ δὲ παχέα. Evſtath. *ad Il. δ.* Verùm qartum genus, quod is omiſit, adjecit Scholiaſtes *ad Ariſtoph. Plut.* τὰ μὲν πηχὰ, τὰ δὲ χριστὰ, τὰ δὲ παχέα, τὰ δὲ πλαστά. πηχὰ ſunt, *qæ potantur;* χριστὰ *qæ inunguntur;* παχὰ ſive ἐπίπαχα, *qæ inſperguntur;* πλαστὰ ſive καταπλάσματα, *qæ illinuntur,* ungventis craſſiora: unde & καταπλασμάτια nuncupata ſunt.

Καταίονσιν] *perfuſionem.* cujus in re medica uſus freqens & multiplex. Evſtath. *ad Odyſ. δ.* ex Athenæi *dipnoſ. l. 1.* Λύει δὲ κάματον καὶ ἡ καταίονσις ἡ χλιὰ κεφαλῆς. Theodoret *therapeut. l. 1.* de medicis inſanos curantibus. καὶ λυσιμανοφόρους, καὶ καταιονῶσι βίᾳ τὰς κεφαλάς. Et mox: Καὶ μὲν δὴ, οἱς ἀφρενῶντας καταιονήσωμεν, καὶ τὰ σωτήρια καὶ παιώνια παρεσκεύακεν φάρμακα. Et *l. 4.* Οὐκ ἀναιδόμεθα, ἀλλὰ τῇ ἀπαγγελίᾳ τῶ λόγω καταιονώμεθα τῆς ἀκοῆς τὸ πάθος. Et *l. 6.* Καὶ τοι καὶ τοὺς ἰατροὺς ἐκείνους θαυμάζετε, οἳ ἐκ ἄλλοις παρασφίγγουσι τὸν περιττωμα καλύπτουσιν, ἀλλ' αὐτοὶ τῆς ἀμπεχόνης γυμνάμενοι, καὶ τὸν χιτωνίσκον διαλυσάμενοι, τὸν σίδηρον μετακομίζουσι, καὶ τὸν τομὸν διαφέρουσι, καὶ δυσωμίας ἀνέχονται, καὶ τὸ ἰχῶρος δέχονται τοῖς βαρίσιν, καὶ καταιονῶσι τὴ ἀπαγγελίᾳ, καὶ τὰ φάρμακα ἐπιπάσσουσιν, &c. Dio Pruſ. *orat. 17.* Τὰ γὰρ φλαυρότατα ἐξ ὑπαρχόντων, ἐκ ἐνδεῶς ἐνδιδόντα παρὰ τῶν πρώτων καταιόνησιν, ἀλλ' ἂν σωτηρίας πύθῃ τις, ἱμάλαχθη καὶ βέλτιον ἔχειν· ὑκῶν ἐμοίως καὶ τὸν ἐν τῇ ψυχῇ ἐξ πολλῶν φλεγμονῶν, ἀγαπητὸν, εἴ τις δύναιτο παῦσαι, ὑπερεκῶς τῇ λόγῳ χαλιφθῶς. qi locus, qum noſtrum cum primis illuſtret, à Nageorgo tamen ità eſt verſus, ut id minùs comparat, qum ἀγαπητὸν reddit, *rem gratam fecerit,* pro eo qod debuit, *ſufficerit, ſufficiens fuerit, ſat habuerit, ſi crebris allocutionibus aliqid profecerit,* qomodò Marcus iſtìc, *nè ægrè ferat, ſi non confertim omnia ex voto proceſſerint;* & *l. b. 9. § 25.* ἀρκῶ, *contentus eſto, ſi vel paululùm res proceſſerit.* Ità τὸ ἀγαπητὸν ſumitur in illo Epicuri dicto, apud Laërt. *l. 10.* Ζωσίμη δὲ (φασὶν) αὐτὸν μὲν ἐδὲν πρὸς ἀγαπητὸν ἦ, εἰ μὴ καὶ ἔβλαψεν. *Coitus, ajunt, nunqam prodeſt: ſat fuerit, ſi non obſit.* at bonus interpres Camaldunenſis, qod eſt illi ſolenne nimis, cum antegreſſis committens iſta ſic vertit, *neqe item oratoriæ daturum operam, dicens illam nihil qidem unqam profuiſſe, plurimùm verò etiam obfuiſſe.* Sed nec tempero mihi, extra oleas jam evagatus, qin & his proxima illa in verſione Ambroſiana attingam; *Probos qoqe amaturum ſapientem negat; neqe ſepulturæ curam habiturum; neqe à Deo amorem immitti Diogenes refert.* an Epicurum putamus tam exiſtimationis ſuæ prodigum fuiſſe, ut negaret *ſapientis eſſe probum qemqam diligere?* tum qorſum hìc *Diogenis* ſcita? Verùm interpunctio vitioſa forſan interpreti impoſuit. Laërtii dictio, voculas primores reſtituente Cl. Caſavbono, ſic ſe habet. τὸν τε ὀνήσεσθαι κολάσειν· (qod vulgò ἔτι κολ. ὀιν. legitur) ἀλλὰ ἴσως (σὺν, malim) μέντοι, καὶ συγγνώμην τινὰ ἕξειν ἐφ' ἁμαρτήμασι· ἐφαδίσασθαι τὸν σοφὸν ὑ δοκεῖ αὐτοῖς· οὐδὲ παρὰ φύσιν φρονεῖν· οὐδ' Διόπομπον ἔθ' τὸν ἥρωα, ὡς Διογένης ἐν τῷ ιβ φησὶν. *Servos ſupplicio qidem affecturum: miſerturum tamen, veniam ipſorum qibuſdam habiturum, qi probi fuerint. amaturum ſapientem non exiſtimant: nec ſepulturæ rationem habiturum: neo amorem à Deo immitti: utì Diogenes* (qi Epicuri dogmata collegit) *l. 12. refert.* Cæterùm & iſta avt loco mota & tranſpoſita liqet, avt certè nullo planè ordine habito, per Satyram tumultuariè Laërtius Epicuri ſui placita congeſſit. qis enim non videt illa, ἐφαδίσασθαι τὸν σοφὸν ὑ δοκεῖ αὐτοῖς & οὐδ' Διόπομπον ἔθ' τὸν ἥρωα qibus de ſepultura illud nullâ planè ratione interjectũ eſt, eodem prorſus pertineret?

Οὐδὲν ὀνήσειν τὸ πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ] locus, ut mihi videtur, mendi manifeſtus: emendatio havd perinde proclivis. leg. forſan, οὐδὲν ὄφελος [εἰς] τὸ π. *nihil amplius opus erit, qod inducat te ad obſequendum rationi.* vel etiam, οὐδὲν ὀνήσεις [ἢ] τὸ πειθ. *nihil amplius,* vel, *nihil aliud, deſiderabis, niſi ut rationi obſequaris.* ἢ, pro εἰ μὴ, *niſi,* ut Joan. *c. 13. v. 10.* qod & Evſtath. obſervat in Νέκυαν. Sic *l. 10. § 33.* μηκέτι μηδὲν ὀνήσεσθαι. Nec abſcedit multùm D. Salmaſ. qi legendum cenſet, vel οὐδὲν ὀνήσεσθαι τὸν πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ. vel οὐδὲν ὀνήσῃ τὸ π. τ. λ. *non opus habebis, non indigebis rationi parere.* At D. Boer. ὀνήσειεν mavult. Sen. *epiſt. 103. Ipſam philoſophiam non debebis jactare:* & mox; *Licet ſupere ſine pompa.* atqe eò etiam Caſ. abit.

Ἀλλὰ περισκοπεῖν αὐτῷ] Ità *lib. 6. § 12.* καὶ περισκοπεῖν ταῦτα. de philoſophia itidem. Sed & de arte *lib. 4. § 34.*

Μόνα θέλει, ἃ ἡ φύσις σε θέλει] Hoc eſt qod Juvenal. *Sat. 14. v. 322.*

Nunqam aliud natura, aliud ſapientia dicit.

Veriſſimè, ſi conditam, non corruptam intelligas;

Vide *infr.* § 29. & *lib.* 1. § 9. & *lib.* 11. § 20.

Σὺ ϑ' ἄλλο ἤθελες ἢ κατὰ φύσιν] *Tu autem aliud quippiam volebas.* Xyl. *quàm illud* scil. *quod est secundùm naturam.* M. Cas. erroneè vertit. *Tu aliud vis quàm quod est secundùm naturam?* forsan leg. ἄλλο ἤθελες ἢ κ. φ. quoniam & receptam lectionem retineri posse censet Salmas. *at tu aliud volebas, quod secundùm naturam non est.* Vide *l.* 8. § 10.

Τί γὰρ τύπτων ἀναγινώσκεις] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 23. *Non, ut quibusdam dictum est, arduum in virtutes & asperum iter est, plano adeuntur. Non unus vobis autor rei venio. facilis est ad beatam vitam via, multò difficilius est facere ista, quæ facitis. quid enim quieto ociosius? quid clementiâ remissius? quid crudelitate negotiosius? vacat pudicitia: libido occupatissima est. omnium denique virtutum tutela facilior est; vitia magno coluntur.* Idem hoc argumentum, ὅτι δυσκολώτερον μὲν τῆς ἀρετῆς ἡ κακία· χαλεπώτερον δ' ἐν ἥδιον τῆς κακίας ἡ ἀρετή· inculcat pluribus in locis, plurimisque docet argumentis, Joan. Chrysost. *in Matth. cap.* 11. *v.* 28, 30. *orat.* 38. *ibid. orat.* 56. *in Coloss. orat.* 8. *in Philipp. orat.* 14. *in Psal.* 114. alibi.

Ἡ γὰρ ἡδονὴ οὐχὶ δεῖ τοῦ σπουδαίου] leg. cum Xyl. δεῖ τοῦτο σφ. qia σπουδαιότερόν τι blandius quiddam esse videtur, cùm nihil minùs existat. Senec. *epist.* 8. *Et fera, & piscis ipse aliquâ oblectante decipitur.* Indè Platonis dictum, *Escam malorum esse voluptatem, quâ capiantur homines, ut hamo pisces.* Cicer. *de Senect.* Sed & Plavt. *Mercat.* 5. 3. tanquam sapientum dictum, hoc idem sic exsulit.

Voluptas est malorum esca; quâ non minùs homines
Quàm hamo capiuntur pisces. (nes,

qi tamen versus, cum aliis eisdem adjunctis, in editionibus quibusdam nevtiqam comparent.

Τὸ ἀπλανὲς] qod alibi τὸ ἀδιάπλανητον aliud est enim τὸ ἀπλανὲς τοῦ ἀδιαπλάνητον. *l.* 7. § 4. Vide *ad l.* 3. § 9.

Καὶ ἄφατα] Vide *l.* 2. § 1. & *lib.* 4. § 3. & *infr.* § 34. & *l.* 10. § 6.

§ 10. Παντὶ παθὼν ἀκαταλήπτῳ] *imperceptibili*, sive, *imprensibili.* Gellius *l.* 11. *c.* 5. & *l.* 14. *c.* 1. Laërtius *lib.* 9. Pyrrhonem ait primùm induxisse τὸ τῆς ἀκαταληψίας καὶ ἐποχῆς εἶδος. Eum paribus ferè passibus secutus est Arcesilaus. Siquidem & ipse asseruit, οὐδὲν πάντων ὑπάρχειν δῆλον· εἰ γὰρ πάντα ἀκατάληπτα. Eviseb. *præpar. l.* 14. *c.* 3. de 90 videndus *ibid. c.* 4. & 5. Numenius Pythag. *l.* 1. *de Academic. à Plut. dissens.* Verùm ita τὰ οὐδὲν τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ἀκαταληψίας δόγματα, Socrati, Platoni, Parmenidæ & Heraclito accepta ferebat: ut Plut. *adv. Colot. c.* 8. Et sanè celebre est Socratis illud, τοῦτο μόνον οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα. nihil scire se nisi hoc unum, qòd nihil sciret. Laërt. *l.* 2. Plut. *adv. Colot. c.* 5. & Lactant. *institut. l.* 3. *c.* 27. qi & *ibidem* adjicit; *Hinc Academia disciplina manavit; si tamen disciplina dici potest, in qa ignoratio & discitur & docetur.* Et *c.* 4. *Socrates eamque secuti Academici scientiam sustulerunt, novámque non philosophandi constituerunt philosophiam.* Itaque Aristocles *de philos. l.* 8. apud Eviseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. Ἐγὼ μὲν οὐδὲ φιλοσοφίαν ὁτιοῦν ὀνομάζειν αὐτὸν, ἀναιροῦντα γε δὴ τὰς τῆς φιλοσοφίας ἀρχάς. quanquam restrictiùs paulò de se Socrates ipse apud Platon. in *Apolog.* & Lucian. *de sect.* ἃ μὴ οἶδα, οὐδ' οἴομαι εἰδέναι· *qæ non novi, nec nôsse opinor me.* At de Heraclito disertè Stob. *tom.* 2. *tit.* 21. ὅτι οὐδὲν ἑαυτὸν μᾶλλον εἰδέναι. *ideo juvenis cùm esset sapientiorem reliqûs habitum esse, qòd se nihil scire, scire se profiteretur.* Cæterùm idem, ut Laërt. *l.* 9. τὸν αὐτὸν ἔφασκε μηδὲν εἰδέναι· τέλειον μέντοι γνώμονα πάντα ἐπίστασθαι. *juvenis cùm esset, nihil scire se; vir factus, nihil non nôsse dicebat.* De se Isidorus Pelus. *lib.* 3. *epist.* 241. Ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *Ego pro certo hoc novi, nihil me nôsse.* Nec abscedit multùm Apostolus, ubi dicit, *ad Corinth. epist.* 1. *c.* 8. *v.* 2. Εἴ τις δοκεῖ ἐπίστασθαί τι, οὔπω ἔγνω οὐδὲν καθὼς δεῖ γνῶναι. *Si qis opinatur nôsse se qicquam, nondùm is qicquam, prout nôsse debet, novit.* Anaxarchus verò istis longiùs progressus, μηδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν οἶδα. *nec hoc quidem scire aiebat se, qòd nihil sciret.* De Homero Senec. *epist.* 88. *Modò Stoicum illum faciunt, virtutem solam probantem, & voluptates refugientem; --modò Epicureum, laudantem statum quietæ civitatis, & inter convivia cantúsque vitam exigentis; modò Peripateticum, bonorum tria genera inducentem; modò Academicum, incerta omnia dicentem.* At certè Pyrrhonii, sive Sceptici, Academiæ novæ fundatores aut favtores, *Homerum* ipsum, nec Homerum solùm, sed Hesiodum, Archilochum, Evripidem, & antiqissimos sive qosqe vel poeseos, vel sapientiæ nomine celebratos, in partes suas attrahere sategebant: ut docet Laërt. in *Pyrrh.* De Homero videatur, qi Plutarchi nomine de eodem extat libellus. Exagitans istos Seneca idem *epist.* 88. *Audi quantum mali faciat nimia subtilitas, & qàm infesta veritati sit. Protagoras ait, de omni re in utramque partem disputari posse ex æquo, & de hac ipsa an omnis res in utramque partem disputabilis sit. Nausiphanes ait, ex his qæ videntur esse, nihil magis esse, qàm non esse. Parmenides ait, ex his qæ videntur, nihil esse in universum.* [unum esse universum. Lipſ.] *Zeno Eleates omnia negotia de negotio dejecit; ait nihil esse. Circa eadem ferè Pyrrhonii versantur, & Megarici, & Eretrici, & Academici, qi novam induxerunt sollertiam, nihil scire. Hæc omnia in illum supervacuum studiorum liberalium gregem conjice. Illi mihi non profuturam scientiam tradunt: hi spem omnem sciendi eripiunt. Satiùs est supervacua scire, qàm nihil. Illi non præferunt lumen, per qod acies dirigatur ad verum: hi oculos mihi effodiunt. Si Protagoræ credo, nihil in*

rerum

rerum natura est, nisi dubium. Si Neoſephani, hoc unum certum est, nihil esse certi. Si Parmenidæ, nihil est præter unum: ſi Zenoni, nè unum quidem. Quid ergò nos sumus? quid ista quæ nos circumstant, aiunt, ſuſtinent? Tota rerum natura umbra est aut inanis aut fallax. Non facilè dixerim, utrùm magis irraſcar illis, qi nos nihil scire volucrunt; an illis, qi nè hoc quidem nobis reliquerunt, nihil scire. Eosdem traducens & Epictetus *differt. l.* 1. *c.* 5. inter alia: Καταγελᾷσιν ὅτι ἐχέφρονες· ἔ, φησιν. ὑδὶ γὰρ ὅταν ἐν τοῖς ὕπνοις φαντάζωμαι ὅτι ἐχέφρονες. ὑδὲν ὂν διαφέρει αὕτη ἡ φαντασία ἐμοὶ νῦν; ὑδὲν ὅτι τούτῳ διαλέγομαι· ἢ τοῦτο αὐτὸ πῦρ, ἢ τοῦτο αὐτὸ σίδηρον φαντάζομαι, ἐν ἀδύνατα, ὅτι ταῦτα ἀδυνάμενα ἀδυνάμενα ἐ, φαντασίαι ὅτι χείρων δεῖ τῶν νεκρῶν. Vult ferro & igne cum iſtiuſmodi, non rationibus aut diſceptationibus agi. Et *l.* 2. *c.* 20: iſtorum profeſſionem deriſui habens, ità ſua proponentes & venditantes inducit; Ὦ ἄνθρωποι, συλλαμβάνεσθε, ὅτι ὑδὲις συλλαμβάνεται· πεφύκατε ὑμῖν, ὅτι ὑδὲις πεφύκεν ὑδεὶ.—γίνωσκε, ὅτι ὑδὲν ὄφελος γνῶναι· —μάθε παρ' ἐμοῦ, ὅτι ὑδὲν ἐνδέχεται μαθεῖν. ἐγώ σοι λέγω ταῦτα, καὶ δείξω, ἐὰν θέλῃς. Et *ibid.* poſtea indignabundus: Ὁι παλαιστὴς Ἀκαδημαϊκοὶ τοὺς αἰδήμονας τοὺς αὐθαδῶς ἀπολαλεῖν ἢ ἀπορρῶναι ὑ δύνανται, καὶ τοι τοῦτο μάλιστα ἐπαπειλοῦντες. τίς ἢ ἀπυχίας λαβών τις παρὰ τῆς φύσεως μέτρα καὶ κανόνα εἰς ἐπίσκεψιν τῆς ἀληθείας, ὑ φορτικολόγον τούτων φροντίσαι καὶ φορτικὸν τὸ λεπτολογεῖν· ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, εἴπερ καὶ ἐπεῖ γνωστικὸν τῆς ἀληθείας, ἐξαιρεῖν πειρᾶται καὶ ἀπολλύειν; Et denuo, non ſine ſtomacho: Ὦ μεγάλης ἀναιδείας καὶ γοητείας. ἄνθρωποι, τί ποιεῖς αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξελέγχων καθ' ἡμέραν, καὶ ὑ θέλῃς ἀφορᾶν τὰ ψυχρὰ ταῦτα ὀνείρατα; ἐκβαίνει, ποῦ φέρει πλοῦν χάλαζα; εἰς τὸ χῶμα, ἢ εἰς τὸν ὀφθαλμὸν λαμβάνει; πόσῳ πλοῦ χύτραν εἶπας λοπάδα, ἢ πλοῦ τριμίλιον ὀξύλαβον; Et feſtivè rurſum: Ἐπὶ τῷ αὐτῷ ξύλῳ ἥμεθα, οἱ καὶ ἐδεῖ μὲ καθ' ἡμέραν ἕνα αὐτῶν ἐκβάλλειν, ἐγὼ ἐν ὀφθαλμὸν αὐτόν. βάλε ἐκβάλλον, σκαλίσιον, εἰς τὸ βλεπτέον. ἔβαλον ἐν χέρνιβι, καὶ ἀπολλῶσι καὶ τῆς καρφῆς αὐτὸς καθέχεται. τί τοῦτο; φαίνεταί μοι ἡμέτερα λαλεῖ ἐκβαλλόμενα ὑμοιοσάτη, νὴ τὸν ὀκὼ τὸν χλιν. δὸς ὧδε τὸν πλανόβιον. ἔπειτα δὲ αὐτὸ γελοῖον παρεβλέθη ἐξυγίαν. ἐκ ἔτυχε τὸν πλανόβιον νοῦ, κύων. τοῦτο πλανᾶται δεῖ. τοῦτο ἐκ ἐστὶν ἐξύγιασον; τί μᾶλλον ἢ πλανᾶται; πάλε καὶ ἐσφεγγυᾶλε· λάβε καὶ γνῶσι. πόθεν ἔν δύδεις, εἰ σὲ διδάσκω ἡμᾶς μάθειν; πρᾶε, φίλτατε σοὶ σταδόλαν εἰ ἔχον ἡμᾶς ἀκαδήμειας, ἀνεπίξακτ ἂν αὐτὸν ἐπείνοσα βαπτιζόμενον, ἢ μᾶλλον. νῦν δ' ἐπιτρέψαν ἡμῖν, πῶς δ' ἔστιν τῆς φύσεως διδάσκειν πᾶσι χαίρουσι, λόγῳ δ' αὐτὸ ἀναιρῶσι. Deinde, ubi demonſtrarit, quomodo iſti deliramentis hiſce ſuis omnem boni, mali, honeſti, turpis, decori, indecori diſtinctionem tollant, & ad flagitia ac facinora qævis non ſemitam, ſed viam ampliſſimam muniant; concludit tamen cinædis ipſis, qibuſcum & *l.* 1. *c.* 5. commiſerat, eſſe minùs ſanabiles: Πολὺ, νὴ Δία, μᾶλλον πὺ κυνικὸν ἀλάπικέ τις ἂν μιλανθρωπίσειεν, ἢ τὸν ὀπὶ τοσοῦτον ἀπολελωφηκόσι καὶ ἀναισθησίας καὶ ἀναιδείας ὄφ' ἀφ' αὐτοῦ κακῶν. Qòd avem denunciat Epictetus ſe, ſi Scepticorum iſtorum alicui in ſervitutem daretur, olei loco garum, ptiſſanæ ὀξυγάρον exhibiturum; ità Colotes, ubi Socratem qaſi ἀσθενείας patronum rerum egerit, ἀντὶ στέων καὶ ἄρτων χόρτον προβάλλει, *paſtum eſculentorúmque loco fœnum apponit*; quæque ab eodem, πῶς εἰς τὸ σῶμα τὸ σῖτον, ὃν εἰς τὸ ἕν, ἐπιδηοῦν, *quæ in os potiùs quàm in aurem cibum ingeras*. Plut. *adv. Colot.* Qòd rurſus, ſe tribus qatuórve conſervis conſpirantibus adjutum, ità miſerum hominem ludificaturum, ut vel ad ſuſpendium vel dogma novum ſe conferat; id in Lacyde contrà planè contigerat; is enim à ſervulis ſæpe deluſus, (longior eſt fabula, quàm ut integram deſcribere animus ferat: ex Numenio apud Euſebium qi volet petat, *præpar. l.* 14. *c.* 6.) dum, anulum ſive clavem, qo omnia obſignabat, qâ immittere ſolebat, obſervato, quæ volebant è cellula ſuripiebant; cùm fraudem nullâ ratione deprehendere valeret, ad ἀκαλλαλησίαν tandem miſſus adactus eſt. Servulorum aſtum, non effectum narrat Laërtius *l.* 4. ex Euſebio, qod obiter monitum velim, emendandus: qod enim apud illum in editis habetur, Lacydem περὶ ὀνονομίαν γλυκύτατα ἐφαπτεσθαι legendum eſt, non γλυκύτατα, ſed γλαφυρώτατα ἐφαπτεσθαι. docent, quæ ibidem ſtatim annectuntur. Firmant & Numenii illa apud Euſeb. Ἦν γὰρ ὁ Λακύδης, καὶ τινα τρόπον ὁ λεγόμενος ὀνονομικός, ἔτι ὁ ἐυδαιμονικὸς παρὰ τοῖς πολλοῖς. Cæterùm de Scepticis iſtis eorúmque placitis qi plura volet, adeat Laërt. *l.* 9. in *Pyrrhon.* Sext. Empir. *adv. diſciplin.* & *hypotheſ. Pyrrhon.* Plut. *adv. Colot.* Cicero. *Academ.* Tertull. *de anim. c.* 17. Lactant. *inſtitut. l.* 3. Auguſtin. *contra Academic.* Petr. Valent. *Academic.* Lipſ. *Stoic. philoſoph. l.* 2. *c.* 4. De Deo incerto Greg. Naz. *in Chriſti natal.* & rurſus *in Paſch.* Ἄτοπον τὸ θεῖον καὶ ἀνθρώπινον καὶ τοῦτο ἀπόβλητον καὶ ἀκαλλαλησίαν αὐτοῦ μόνον ἢ ἀπορίαν. qaſi dixiſſet, ἀκαλλαλησίαν μόνον, τὸ ἀκαλλαλητὸν εἶη).

Ἀυλοῖς γε τοῖς Ετοιμοῖς] qi cum primis ſe Academicis hac in parte opponebant: ideo τῆς ἐναργείας ἀρέδικοι, *evidentiæ*, qæ eſt τῇ ἀκαλλαλησίᾳ adverſa, *patroni ac propugnatores*, à Plutarcho dicti, *de commun. notit. c.* 39. (ubi malè codices excuſi ἐφόδια habent) & Chryſippus ab Ariſtocreonte in *epigrammate* (uti idem *de Stoic. contradict. c.* 1.) ὀφ' Ἀκαδημαϊκῶν γραγγαλίδων νοτίς. *laqeorum ſive neciatæ Academicorum ſeceſſus*. alluſit ad Demoſthenis dictum illud, qo Phocionem orationum ſuarum *nodos* appellare ſolebat. Plut. in *Phoc.* & in *polit. præcept.*

Δυσκαλάληπτα] Et Stoici ergò magna in incertitudine ac difficultate, an obscuritate, plerasque censent versari: unde & de Chrysippo jactare solebant, τὸν πάντων ὀμοῦ σοφὸν Ἀκαδημαϊκῶν λύσιν εἰς ταὐτὸ συμφορηθῆναι, ἵν' ἀξίως αὐτοῦ πρόσκλησιν, ὅτις Χρύσιππος ἔγκλημα εἰς δικαιολογίαν σοφὸν ἀποφήνῃ. quod Plut. tamen ἢ ἀπονοίας, ἢ φιλαυτίας εἶναι pronunciat, *de contradict. Stoic. c.* 6. faretur tamen fuisse Chrysippum, σοφὸν αὐτῷ δοκοῦντα κατήγορον δεινότερον ἢ σωφρονέστερον. Verùm non hoc Stoicis solis visum, sed & aliis. Avdiamus Lactantium *institit. l.* 3. *c.* 27. *Anaxagoras pronunciat circumfusa esse tenebris omnia. Empedocles angustas esse sensuum semitas coritur; tanquam illi ad cognoscendum rbedâ & quadrigis opus esset. Democritus quasi in puteo quodam sic alto, ut fundum sit nullum, veritatem jacere demersam. nimirum stultè, ut cætera. non enim tanquam in puteo demersa est veritas; qò vel descendere vel etiam cadere illi licebat: sed tanquam in summo montis excelsi vertice, vel potiùs in cœlo, quò est verissimum. quid enim est, cur eam potiùs in imum depressam diceret, quàm in summum levatam? nisi fortè mentem quoque in pedibus, aut in imis calcibus constituere malebat potiùs quàm in pectore aut in capite.* Democriti dictum de veritate in fundo, sive in profundo demersâ, refert Cicer. in *Lucul.* Sen. *quæst. nat. l.* 7. *c.* 32. sed & Lactt. *in Pyrrhon. l.* 9. his verbis: Ἐτυῇ ἢ ὑδὺν ἰσμεν· ἐν βυθῷ γὰρ ἡ ἀλήθεια. ità enim legendum ex sexto Empir. *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. qi κατ' ἀλήθειαν interpretatur id quod est à Democrito dictum: cùm utrobique tamen αὐτὴν corruptè habeatur. Differtissimè verò ex eodem *de Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 30. ubi etiam in excusis ἀτὴν legitur, & ἀντὶ τοῦ ἀληθείας à Democrito positum à Sexto dicitur. Optimè Aristoteles περὶ τὰ φυτικὰ *l.* 1. *min. c.* 1. Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία, τῇ μὲν χαλεπὴ, τῇ δὲ ῥᾳδία. σημεῖον δὲ, τὸ μήτε ἀξίως δύνασθαι τυγχάνειν αὐτῆς, μήτε πάντων ἁπλῶς ἀποτυγχάνειν. Et mox debilitatem humani cavillatus ingenii: Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ περὶ τοὺς ἀστέρας ἄμμαλα περὶ τὸ φέγγος ἔχει τὰ μὲν ἡμέρας ὑπὸ τῆς ἀκτῖνος ὑπὸ τῆς φύσεως φαντάσματα πάθους. Cicero apud Lactant. *l.* 3. *c.* 14. *Mihi autem, non modò ad sapientiam cæci videmur, sed ad ea ipsa, quæ aliqua ex parte cerni videantur, hebetes & obtusi.* Et *Academic. l.* 4. *Omnis cognitio multis est obstructa difficultatibus, edque ineest, & in ipsis rebus obscuritas, & in judiciis nostris infirmitas, ut non sine causa & doctissimi & antiquissimi invenire se posse quod cuperent diffisi sint.* Certè in plerisque quod magnus ille Scaliger *de subtil. exerc.* 307. § 21. *Sicut à ciconia vulpes delusa, vitreum vas lambimus, pultem haud attingimus;* rerum corticem potiùs quàm res ipsas apprehendimus. Vide Basilium Cæsar. *epist.* 168.

Πάσα ἡ ἀκριβὴς συλλογιστικὴ μέθοδος] A Sceptcorum dogmate ista haud longè abeunt. Sed nec quod Sen. *epist.* 65. *Fer ergò judex sententiam, & pronuncia, qi tibi verisimillimum videatur dicere, non qi verum dicat. id enim tam supra nos est, quàm ipsa veritas.*

Ποῦ γὰρ ὁ ἀμεταπτωσίας] Qod Cicer *ad famil. l.* 9. *ep.* 2. *Qis est tam Lynceus, qi in tantis tenebris nihil offendat, nusquam incurrat?* Verùm nusquam ergò terrarum sapiens vester, nusquam qisquam verâ avt scientiâ avt virtute imburus. Siquidem Stoici, ut Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 4. ἐπιστήμην, sive *scientiam*, definiunt, κατάληψιν ἀσφαλῆ καὶ ἀμετάπτωτον ὑπὸ λόγου· *Comprehensionem firmam & immutabilem ratione innixam.* Vel, ἕξιν φαντασιῶν δεκτικὴν ἀμεταπτώτου ὑπὸ λόγου· *Habitum sive dispositionem phantasiarum receptivam, à ratione firmitatem eam habentem, ut non possit convelli,* sive *qam convellere ratio nulla possit.* Eámque sapienti tribuunt suo, qem habere asserunt (Plutarchi sunt verba *de Stoic. paradox.*) τὸν τέλειον, ἄνδρα φέρουσιν, ἀδόξαστον ἐπιστήμην, καὶ ἀμεταπτώτιον ἕξιν· *Mentem perfectam, prudentiam summam, scientiam opinatione immunem, habitum mutationis expertem.* Qos tamen exagitat avtor idem *de commun. notit. c.* 41. quod τὰς ἐννοίας ἀκατανοήτους τισὶν ὀνειζόμενοι νοήσεις, μυήμας καὶ μορίμους καὶ χαλκᾶς τυποῦσι, τὰς δὲ ἐπιστήμας καὶ παντελεσταὶ πλυνοῦσι, οἷς τὸ ἀμεταπτώτιον καὶ βέβαιον ἐχόντως, εἶτα τούτοις ἀκατονόητοι βάσεις καὶ ἕδραι ὑπολιθηγεῖ καὶ σκιδαῖς καὶ φερομένοις ἀεὶ καὶ ῥέουσι· qalem esse animam humanam asserunt. Vide *l.* 2. § 2. Interim potest hoc consistere, ut nemo sit prorsus ἀμεταπτώτος, nec tamen πᾶσα ἡμετέρα συλλογιστικὴ μέθοδος μεταπτωτή· cùm possint ab eo certò comprehendi non-pavca, qi de multò pluribus tamen incertus existat.

Ὡς ὀλιγόχεσται] *l.* 7. § 1. ὀλιγοχόρια. sed & ὀλιγόχεσται. ut πολύχεσται, Theophr. *de caus. plant. l.* 5. *c.* 25.

Εὐτελῆ] Ὡς πολὺ παιδὸς εὐτελέστερα. Jo. Chrysost. *ad Olymp. epist.* 13, & 17.

Ἐν λίμνῃσι κυκαίδα] Vide *l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 39. Sen. *epist.* 81. *Qod contemptissimo cuique contingere ac turpissimo potest, bonum non est. opes autem, & lenoni & Lanistæ contingunt. ergò non sunt bona.* Evripides Αἰόλο, lavdatus à Plut. *de leg. poet. c.* 16. Athen. *dipnos. l.* 4. Sext. Empiric. *adv. Gramm. l.* 1. *c.* 13. Stob. *tom.* 2. *tit.* 5. & *tit.* 93.

Μὴ πλοῦτον αἶνει· οὐχὶ θαυμάζω θεόν,
Ὃν χ' ὠ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

Laudare Plutum parce: non veneror Deum,
Qi pessimorum sæpe fit possessio. Gro.

Hinc Plato *de legib. l.* 5. Πλοῦτος δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθὸς, ἀδωσίλογον. Et Cicer. in *orat. Corneliana* 2. à seipso adductus in *Orat. perfect.* & à Fabio *institut. l.* 9 *c.* 4. *Nam neque me divitiæ movent: quibus omnes Africanos & Lælios multi venalitarii mercatoresque*

catorésque superárunt: neque vestis aut cælatum aurum & argentum; qo nostros veteres Marcellos Maximósque multi Eunuchi è Syria Ægyptóque vicerunt: neque verò movent me ornamenta ista villarum, qibus L. Paulum & Mummium, qi rebus his urbem Italiámque omnem referserunt, ab aliqo video perfacilè Deliaco aut Syro potuisse superari.

Τὰ δὴ συμβάντων ἤδη] hinc illud, *lib.* 4. § 50. μηδ' ὅλων. Vide & *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 36.

Ὧν μόλις δεῖ τῷ χαριεστάτῳ ἀναγνῶναι] χαριεστάτῳ illud, vel ad eum referri potest cujus mores ferantur. *vix est etiam gratissimi & urbanissimi istorum mores ferre.* vel ad eum etiam, qi vivendum unà mores ferat. qod *vix fecerit etiam qi gratissimè ac maxima cum comitate se gesserit.* Sed illud potiùs. Vide *l.* 10. § 35.

Ἑαυτὸν τις μόνος ἀσκήσει] Vide *l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Senec. *epist.* 53. *Incredibilia sunt qæ tulerim, cùm me ferre non possem.*

Ῥᾴσει τις τὸ ὑσίας καὶ τὸ χρόνῳ] leg. ῥᾴδιον, vel ῥύσει, ut *infrà* § 24. ἢ τὸ ὑσίας ἂν πνεύματος, ἐν διανοίᾳ ῥύσει.

Πειθομένῳ τῷ φυσικῷ λόγῳ] Vide *supr. l.* 3. § 1. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 9. Ἄνθρωπε, ἐκλέξασθε τὸν θεόν· ὅταν ἐκείνῳ σημήνῃ καὶ ἀπολύσῃ ὑμᾶς ταύτης τῆς ὑπηρεσίας, τότε ἀπολύεσθε πρὸς αὐτόν· ἐπὶ δὲ τῆς παρούσης ἀνάγκης εἰσίκτητα τούτῳ τῷ χώρᾳ, εἰς ἣν ἐκείνῳ ὑμᾶς ἔταξεν· ὀλίγος ἀέρ ὁ χρόνος τῆς ἐναπόσεως, καὶ ῥᾴδιος τοῖς ὑπὸ διακειμένοις. Apud Ciceron. *de repub. l.* 6. P. Scipioni dicenti, *Qid moror in terris? qin huc ad vos venire propero?* respondet Pavlus pater; *Non est ità. nisi enim, cùm Deus hic, cujus templum est omne qod conspicis, istis te corporis custodiis liberavit, huc tibi aditus patere non potest.*

Μὴ ἀχάλινον τὴν διαχεῖσθαι] Qod Eliæ forsan obrepsit. *Histor. Reg. lib.* 3. *c.* 19. *v.* 4, 14. Jonæ certò, *c.* 4. *v.* 3, 9. Contrà Pavlus, qi etiamsi ad Christum transmigrare qàm primùm cum primis cuperet, *ad Philip. c.* 1. *v.* 23. tamen, ut Avg. *in Joan. epist.* 1. *Serm.* 9. *patienter vivis; libenter moritur.* atqe ut Clem. *Strom. l.* 3. ἐκδέξασθαι σωφρόνως, τῆς μὲν ἐξόδου τὸ σώματος, πρὸς θεὸν ἀγάπης τελείωσιν ἔχοντα· τῆς δὲ ἐν σαρκὶ παρουσίας, πρὸς εὐχάριστον διὰ τοῦ σωθῆναι διοικήσεως ὑπομονήν. ità enim locus ille restituendus videtur.

Οὐχὶ κατὰ τὸ ὅλον φύσει] vid *l.* 2 § 3. & *sup.* § 8.

Ἐξεστί μοι μηδὲν προσθεῖναι] Plut. *de tranqill.* ubi Menandri illud attulerat,

Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα, τοῦτ' ἃ πείσομαι,
Subjungit statim; Ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν ζῶντα, τοῦτο μὴ ποιήσω, μὴ λήσομαι, μὴ ῥᾳδιουργήσω, οὐκ ἀπεργάσομαι, οὐκ ὀπισθήσω. τοῦτο δὲ ἐφ' ἡμῖν κείμενον, μικρὸν, ἀλλὰ μίαν πρὸς εὐθυμίαν πάρεσιν.

Θεὸν καὶ δαίμονα] τὸ ἡγεμονικὸν, sive *mentem* vult, qæ nunc *Deum* sive *numen*, nunc *Dæmonem* sive *Genium* appellare consvevit. Vide *ad l.* 2. § 13. & *lib.* 3. § 5. & *infr.* § 27. & *l.* 12. § 26. Clemens *Strom. lib.* 2. Ταύτῃ τοι καὶ Πλάτων ἐν φιλήβῳ, ἀδῆλος κάλλιστα μυστικῶς, πρὸς τὸν θεὸν τὸν ἕνα τὸν αὐτοῖς, τὸν λόγον, διαφθείρονται καὶ μαίνονται, τὸ ἕνον ἐφ' ἑαυτοῖς, ἐν τῇ φρενῶν ὀπωρᾶσθαι.

Οὐδεὶς δὲ ἀναλήψεται τοῦτον πεφυκέναι] Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 10. § 32, 33. Pelagius *ad Demetriad.* qod sub Hieronymi nomine prostat: *(* illius enim esse constat ex Orosii *apologet.* & Avgust. *de grat. Christi. l.* 1. *c.* 37. *)* *Neqe verò apertâ contra nos pugnat acie spiritus neqam; nec publicâ nobiscum fronte congreditur; sed dolo vincit ac fraude, nostrâqe contra nos utitur voluntate. de consensu adversariorum vires accipit, nostróqe nos, ut dici solet, jugulat gladio. infirmus hostis est, qi non potest vincere nisi volentem. dat ille qidem consilium; sed nostrum est vel eligere vel respuere, qod suggerit. non enim cogendo, sed suadendo nocet: non extorqet à nobis consensum, sed expetit.* Hieron. ipse *in Matth. c.* 4. *v.* 6. *Diabolus, qi semper omnes cadere deorsum desiderat, persuadere potest, præcipitare non potest.* & *ibid. ad c.* 15. *v.* 19. *Diabolus adjutor & incensor malarum cogitationum esse potest; autor esse non potest.* Et *in Ephes. c.* 4. *v.* 27. *Potestas diaboli non in illius temeritate, sed in tua est voluntate. paratus irrumpere, ostium pulsat: sed tu nisi aperueris, ingredi non potest.* Avg. *hom.* 12. *Suadere diabolus & solicitare potest, cogere omnino non potest. dat ille consilium; sed nostrum est vel eligere vel repudiare. qod suggerit.* Et *de diversi. Serm.* 20. *Etsi diabolus aliqando aliqid suggerit, consentientem tenet, invitum non cogit.* & *in Psal.* 91. *Habet ille æstutiam suadendi, non potestatem cogendi.* & *in Joan. tract.* 12. *Non habet cogendi potentiam, sed persuadendi versutiam.* Si autem nec Spiritus neqam cogere potest, qis poterit? Hinc Herculis magnanimæ voces illæ in Evripidis *Syleo*, qas *ad l.* 8. § 38. exhibebimus, ibi plura vide sis.

§ 11. Πρός τί ποτε ἄρα τοῦτο χρῶμαι] Gemina his *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 24, 37. & *l.* 12. § 19. ista autem, qæ periocham hanc ordiuntur, hinc avulsa, superiori attexuerat Lugd. ille operis, non tam editor, qàm mutilator.

Τίνῳ ἄρα νῦν ἔχω ψυχῷ] Vide *l.* 4. § 28. & *l.* 9. § 39.

Παιδίῳ] cui scil. ἦθος παιδευτοῦς. *l.* 4. § 28.

Γυναικείῳ] cui ἦλυ ἦθος. *ibid.*

Κτήνους, θηρίου] utpote cui ἦθος βοσκηματῶδες, ἢ θηριῶδες. *l.* 4. § 28. Sive cujus τὸ ἡγεμονικὸν βόσκεται, ἢ τεθηρίωται. *l.* 9. § 39. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 3. Ἀλλ' ἔχεις τι χρήσιμον πρὸς σαρκοφαγίαν. τί οὖν ἀφεὶς ἐκεῖνο, τούτοις περιέθηκας; διὰ ταύτην τὴν συγγένειαν (qam cum animantibus corporis respectu habemus, ab ea qam mentis ratione cum

cum Deo obtinemus.) ὁ γὰρ ἀπαλλάσσων, λύπης ὄμοιος γενήσεται, ἀπὸ σπουδῆς καὶ βλαβερᾶς· ὁ δὲ λύπην, ἀχθος καὶ ὀνειδισμὸς καὶ ἀσύμφορα. ὁ πλούσιος δ' ἀμέλει, ἀλύπητος, καὶ οὐ ζῆλος, ἀπραγμόνητα. τί γὰρ δεῖν ἄλλο λοιδορεῖς καὶ κακοήθης ἀνθρωπος, ἢ ἀλύπητος, ἢ τι ἄλλο ἀπυρρόητον καὶ τοιουτότροπος; ὁρᾶτε ὅτι, καὶ σκοπεῖτε, μήπι τύπτων ἀκούσητε ὑφ' ἑτερημένων. Idem *lib.* 4. *c.* 5. Βαίσακ φασὶ τὸ παμπόνηρον ἦδη τινὰς διὰμέσης ἔχειν ἀπάνθρωπος, μήπι τινὶ ὀνειδίσῃ, μήπι τινὶ φαυλισμὸν ποιήσῃ. Et mox: Δυσχερές ἐστιν, ὁ ἀπολαλακὼς τὸ ἄνθρωπον, τὸ πρὸς ταῦτα γὰρ τὰ ἀνθρώπινα τοῦ χαρακτῆρος ἐν τῇ διανοίᾳ, ὅρας καὶ ὑπὸ φῦλ' νομισμάτων, ἂν μὴ ἔνορμῶ, ἀνομιζόμην· ἂν δ' ἢ μὴ ἐνορμῶ, ἀνθρωπος ἐστιν. τί ὧν λέγεις, ὅτι ἀνθρωπός ἐστιν ὁ ὀργίλος, ὁ μεμψίμοιρος; μὴ γὰρ ὁπ φιλῆς μορφῆς χρίονται φῦλ' ὄντων ἴχνεσιν. ὁπόταν οὖν λέγω καὶ τὸ πρόσωπον, μᾶλλον ἐρῶ· ὑπ ἀρκεῖ ἢ ἁπλῶς ἀνθρωπον ὑπὸ τοῦ τοιούτου ἀνθρώπου ἐπὶ τὸν ἀνθρωπον ἢ βίς ὀξυπόδ, καὶ ὁ ὀφθαλμός. ἀλλ' ἂν τὸ λογικὸν ὄμη ἀνθρωπικόν. ὅτος ὑπ αἰσχύνομαι λέγω, ὑ παροιμιάζεσθαι βαλλόμενος, ὅτος ὑδὲ ἐγὼ. τοῦτο τὸ αἰδήμονον ὑπονοήσουσι, ἀλλ' ἐγκρυβῆ δεῖ, πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος. ὅτως ζητεῖ, τίνα ἀπατήσῃς λαπίσῃ, ἢ δόλῳ, ὅτως ὑδὲ ἀνθρωπος, ἢ ὅτος, ἀλλὰ τί ποτε ἄλογον ὄνειον. Iamblych. *de temperans.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 5. Ὅλως γὰρ ἡ φῦλ' παθῶν ἀκρατὴς ὀπαρόντα, ὑδὲ ἀνθρώπους ἡρίσην ἔχει πρὸς ἀνθρώπους· ἀφῆς γὰρ τινὰ ἀλόγιστον αὐτοῦ ὅλην φύσιν, καὶ ὀνειδη καὶ ἀτιμίαν. Origen. *in Exod. orat.* 3. arguatur super illud Hebræorum ויש ויש quod tamen nihil aliud est illis, quàm est *Qisquis* Latinis. *Omnes homines nati summe homines: sed non omnes homines, homines sumus. est homo homo, & est homo non homo. est homo jumentum, Psal.* 49. *v.* 20. *est homo serpens, Matt. c.* 3. *v.* 7. *est homo equus, Jer. c.* 5. *v.* 8. *homo exterius; jumentum, serpens, equus interiùs. ita tantummodo est homo homo, & duplicat nomen hominis, qi tam secundùm interiorem hominem, quàm secundùm exteriorem homo est.* Clemens item *Strom. lib.* 4. Τὸν φιλοῦντας καὶ φιλοσωμάτους, καὶ ὀνειδα μᾶλλον ἢ ἀνθρώπους, πρὸ· παχυμαθέστερας τοῖς ἄλλοις, ὀνομασεῖς ἵππους. ὅτω· ὁ Ἐπικούρειος ὁ δολίαρος· λύκος ἅρπαξ, ὁ πλεονέκτης· καὶ ὅρας ὁ ἀπατεών. Et Jo. Chrysost. *in Gen. orat.* 12. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ὀνεία γενεὰ πρὸς τὰ τοῦδε τὰ ἐνοχλοῦντα, ὅτω καὶ πρὸς ἄλλων ἀφορητείας, πολλαχοῦ ἡ καὶ φῦλ' ὀνείων, τοῖς λόγῳ τετιμωμένοις ὀπτίθησι. ποτὲ μὲν γὰρ ἵππους καλοῦσα διὰ τὸ ἀκόλαστον καὶ ἱταμόν· (Esaiæ *c.* 66. *v.* 20.) ποτὲ δ' ἵππους διὰ τὸ λάγνον· (Jerem. *c.* 5. *v.* 8.) ποτὲ δ' ὄνους, διὰ τὴν ἀπαιδευσίαν καὶ τὴν ἄκοιαν· (Psal. 49. *v.* 12.) ποτὲ δ' λέοντας καὶ παρδάλεις, διὰ τὸ ἀρπακτικὸν καὶ πλεονεκτικόν· ποτὲ δ' ἀσπίδας, διὰ τὸ δολερόν· (Psal. 140. *v.* 3.) ποτὲ δ' ὄφεις καὶ ἔχεις, διὰ τὸν ἰὸν καὶ τὴν πονηρίαν· (Matth. *c.* 3. *v.* 7.) &c. Senec. *epist.* 60. *Hos, ut ait Fabianus, venari obedientes, animalium loco numeremus, non hominum.* Et *epist.* 103. *Errat, si istorum tibi qi occurrunt, vultibus credis: hominum effigies habent, animas ferarum.* Θεοφίλα τῆς φύσεως, βουλομένη ἀνθρώπους ut, ex Empedocle Theophylact. Bulgar. *epist.* 44. Faciunt huc Diogenis illa, milli non memorata; qod in medio foro, mero meridie, inter turbas confertissimas, accensâ face, qid quæreret rogitatus, respondit, Ἀνθρωπον ζητῶ. *hominem quæro.* qòd cùm homines ad se invitâsset, confluentes multos baculo abegit, simul dictitans, Ἀνθρώπους ἐκάλεσα, ἃ καδήλματα. *Homines vocabam, non spissilias.* qòd è balneo prodiens, ut Hecato in *chriis*, vel ab Olympia reversus, ut alii perhibent, quærenti an plurimi homines ibi essent, respondit, Πολλοὶ μὲν ὄχλοι, ὀλίγοι δὲ ἄνθρωποι. *turba quidem multa; verùm homines pauci.* Laërt. *l.* 6. Qibus finitima habet & Joan. Chrysost. *tom.* 8. *orat.* 11. de Jeremia ex *c.* 6. *v.* 10. Ἐν μέσῃ πλήθει, φασὶ, ἑστῶτες, ὕτως ἔκλαε. Πρὸς τίνα λαλήσω καὶ λέγοις τοσοῦτον πλῆθος ὁρῶν, ἐρωτᾷς, πρὸς τίνα, λαλήσοις καὶ, φησὶ, τὸ πλῆθος τὸ σωματικὸν δεῖν, ἀλλ' ὃ πλῆθος ἀνθρώπων. ἀνθρώπους γὰρ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ὁ δεῖ κλαῦσαι· ὃ γὰρ εἴ τις σῶμα ἀνθρώπου καὶ φωνὴν ἔχει, ὅτις ἄνθρωπος· ἀλλ' εἴ τις ψυχὴν ἀνθρώπου καὶ διάθεσιν ἔχει ψυχῆς. Et de Esaia, ex *c.* 50. *v.* 2. Ἐκ τῆς πόλεως φῦλ' Ἰουδαίων τῆς μητροπόλεως εἰσελθὼν τῆς πολυανθρώπου, ἐν μέσοις τοῖς ἀγοραῖς ἑστὼς, τὸ δέμα παντὸς αὐτὸν ἀφεισῶντος, ἦλθον, φησι, ἐβόα, καὶ οὐκ ἦν ἄνθρωπος. Siquidem erant illi, ut idem *tom.* 5. *orat.* 19. Ἄνθρωποι μὲν τὸ ὄνομα, οὐκ ἄνθρωποι ἦ τὸ φρόνημα. Philemon. *Agrytâ*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 2:

Ὦ πῶς πονηρόν ἐστιν ἀνθρώπου φύσις
Τὸ σωθῆναι· ὃ γὰρ ἂν ποτ' ἀνθρώπῳ νόμῳ.
Ὅτου τι φῦλ' ἄλλων διαφέρειν ὀνείου;
Διαφέρει· ὑδὲ μικρὸν, ἀλλὰ πάμπαν.
Πλὴν δεῖ τἄλλα, τοῦτο δ' ὀρθὸν ὀνείου.
Quàm prava tota est indoles mortalium,
Qæ cæteroqi non egeret legibus?
Tum' credis hominem reliqis animantibus
Differre? nihilum differt, hoc demptò tamen,
Qod alia cùm sint prona, rectum animans homo est.

Grot. Eleganter Chrysost. in illud Psalmæ *Psal.* 49. *v.* 20. *Homo jumento compar factus est.* Serm. *de ascens. Dom.* *Deterius est comparari jumento, qàm nasci jumentum.* Nempe qia, ut Aug. *in Psal.* 103. *conc.* 4. *Qod illi natura est, homini crimen.* Vel, ut Bern. *de bon. deser. qod illis natura est, homini culpa.* Ideò Bern. *ibid.* & *in Cant. serm.* 34. *Ipsis etiam bestiis bestialior est homo, ratione vigens, & ratione non vivens.* Vide *l.* 10. § 8.

§ 12. Οὐκ ἐν ταῦτα προσηνόησας, ἐπ ἀκόσας δυνηθεὶν π. ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ γὰρ ἐφαμίσθην] Periocha tota ferè ista miserè disturbata, depravata, mutilata est. Itaqe Xylandrum nihil istic affecutum,

eum, haud mirum est. legendum forsan, ὡς ἐν τούτοις περιττούσας, ἵνα ἀκόσαι δυνηθείη τις, ὅσῳ τοῦ ἀγαθοῦ ὢν ἐφαμίλλιον. Sicis, inqit, eorum aliquod quæ verè bona sunt, puta justitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem, animo ac cogitatione præceperit, bis semel mente præcepti nihil vel ipse subjungere, vel adjectum ab alio quopiam audire sustinebit, quod non aptissimè cum boni natura conspiret. Membrum proximum, huic ἀντιστρόφον, lectionem hanc firmare videtur.

Τὸ ἀπὸ τῆς κωμικῆς] à Comico dictum: illud utique quod in periochæ hujus clavsulâ extremâ ponitur.

Οὐ γὰρ ἐν τούτῳ μόνῳ ὁ περίπατος καὶ ἀπηξίωτο τὸ ἢ ὅπη τοῦ πλούτου] Lego, ὁ γὰρ ἐν τούτῳ μόνῳ ἔλεγε· ἐναίνων ὁ περίπατος καὶ ἀπηξίωτο ὅπῃ δὲ τοῦ πλούτου, &c. Sive ad Scripturam vulgatam propiùs accedendo, quod D. Salmasio visum magis, ὁ γὰρ ἐν ὅπῃ τούτων μόνῳ ὁ περίπατος, &c. forsan & sequentia tunc ità concepta fuerint. ὁ περίπατος καὶ ἀπηξίωτο τοῦτ' ὅπῃ ἢ τοῦ πλ. &c. Aliqui, inqit, Comici istud non offenderet & ut indignum repudiaretur, si de bonis illis verè bonis enunciatum fuisset, contrà admitteretur & plausu excideretur, tanquam commodè admodum ac urbanè dictum, ubi de divitiis etiam bonis usurpatur, quæ bonorum loco vulgus hominum habet.

Τὸν χιλιοδύον αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς Σαπφοῦς ὡς ἔχω ἄλλον χάρη] Cujusnam Comici istud fit, mihi haud liquet. Aristophanis forsan fuerit, cujus multa interciderunt. Hoc innuit, omnia apud illum nescio quem per summam opulentiam jam ità esse exornata & depicta, ut locus, in quo ventris onus deponatur, nullus superet. Quomodo Aristippus, si Laërtio l. 2. credimus, vel Diogenes potiùs, si Galeno in hortat. c. 5. (Cynicam enim proterviam redolet magis, quàm urbanitatem Aristippeam) in lostpictis cujusdam faciem inspuisse legitur, quod in ædibus omni ex parte splendidissimè exornatis locum, in quem spuerent demitterent, nullum deprehenderet. Cæterùm D. Salmas. ἀπὸ ἄλλου mavult, ut à divite aliqua infelice & luxuriosa in scena pronunciatum sit, qui diterit, &c ἀπὸ τῆς Σαπφοῦς ὡς ἔχω ἄλλον χάρη. quod à tali viro dictum populus pronis auribus & cum plausu accepit. at de prudente, aut justo, aut fortitudine temperante non ità facilè dicerentur, nec dictum cum favore & attentione avdiretur. Utrovis modo legeris, Aristophanicum illud in Concionatricibus respicit, ubi Praxagoræ maritus, Ἀλλ' ἐν καθαρῷ τοῦ πυθ τι ἂν χέσας τύχοι, At in vacuo alicui ubi cacare dabitur? D. Bootius verò legendum existimat, ἄλλον ἀπὸ τῆς Σαπφοῦς, ut sit locupletis alicujus, cum illo Lucæ, c. 12. v. 17. conferentis, non sufficere ampliùs, ubi opes suas reponat. quod de exteris istis commodè satis dictum censeretur, eum qui ista possideat, præ nimia copia non habere, quò illis agat. at de verè bonis, justitia, temperantia, &c enunciatum, ineptum planè etiam vulgo hominum haberetur. Hæc illi.

§ 13. Ἐξ αἰτιόδυς καὶ ὑλικῆ] hoc est, ex forma & materia, ex anima & corpore. Vide l. 2. § 2. l. 4. § 21. & l. 6. § 32.

Οὐδέτερον τούτων οἷς τὸ μὴ ὂν] Vide l. 4. § 4. Jul. Scalig. ad lib. 1. de plant. Si è nihilo nihil fieri potest; igitur id quod est aliquid, in nihilum reverti nequit. Par enim ratio creationis & corruptionis.

Πᾶν μέρος ἡμῶν] Vide l. 7. § 50.

Εἰς μέρος τι τοῦ κόσμου] Vide l. 8. § 18. & l. 10. § 7. Gregor. Nyssen. orat. catechet. c. 8. Λύεται τὸ συνεστὸς, ὡς ἀφαρπάζεται. ἀφανισμὸς μὲν γὰρ, ἡ εἰς τὸ μὴ ὂν μεταβάρησις· λύσις δὲ ἡ εἰς τὸ τοῦ κόσμου στοιχεῖα πάλιν, ἐφ' ὧν τῷ σύμπαντι ἔσχε, διάλυσις. τὸ δὲ ἐν τάξει γενόμενον ὡς ἀνάλωτον, κἂν ἐκφθορᾷ τῶν καταλήψεων τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως.

Εἰς ἕτερον κόσμου μέρος μεταβαλεῖ] mutabit, i. e. mutatione intervenìente, sive mutatum, transibit. μεταβάλλειν mutare, pro μεταβάλλεσθαι mutari. Sic Plato polit. l. 8. Ὅτι πᾶσαι πολιτεῖαι μεταβάλλουσιν ἐξ αὐτῆς ἐχούσης τὰς ἀρχὰς, ὅταν ἐν αὐτῇ τάραχον ἡ στάσις ἐγγένηται. Aristot. polit. l. 5. c. 1. ἐπὶ πάσαις δὴ αἱ πολιτεῖαι μεταβάλλουσιν, —καὶ ἐκ πασῶν εἰς πᾶσαι μάλιστα μεταβάλλουσι. Et ibid. c. 3. κἂν εἰς ἄλλο ζῶον μεταβάλλοι μορφὴν &, μεταβάλλουσι δὲ αἱ πολιτεῖαι καὶ ἀπὸ στάσεως. & c. 4. Μεταβάλλει γὰρ ἡ πολιτεία ὅταν δύο γένωνται σφοδρὰ μόρια, &c. Theophrast. de caus. plant. l. 6. c. 10. Μεταβάλλειν καὶ ἀπολήγειν πάλιν συμβαίνει μὲν αἰσθήτων αὐξήσεις καὶ ἡ μέλλουσα ὅταν ἡ ἀκμὴ παρέλθῃ, ἢ ὅπῃ τῆς τοῦ ὅλου ὑπερβολῆς παραμένῃ. qo loco & τὸ μεταβάλλειν passivè pariter usurpatur. de vino loquitur. sed passim usurpat Marcus ipse, l. 2. § 17. l. 4. § 3. prope finem. & § 16. & l. 8. § 15. Mutare itidem Latinis passivè sumitur. Livius l. 5. Annona nihil mutavit. & l. . Animi mutaverant. Tertull. de pallio c. 2. Mutavit & totus orbis aliquando. & Mutavit rursus orbis, alius idem. & Laudans mutantem. & Laudans orbem mutantem, quid de motis hominem? &c c. 3. Cur malcon mutare totus, nec alius, vulg. μεταβάλλειν etiam simpliciter pro sedem mutare, de loco in locum migrare. Vide ad l. 6. § 45. ἐκεῖσε μεταβαλεῖν ἡμᾶς δεῖ. eodem concedere, migrare nos oportet.

Ἤδη εἰς ἕτερον] Vide l. 2. § 3. & l. 6. § 15.

Καὶ τοιούτῳ μεταβολῇ καὶ χάει χαίρω] Vide l. 4. § 5. & l. 7. § 18.

Κἂν τι ἀκόλουθος πανήγυρις] etiamsi, inqit, mundus per finita quædam intervalla dissolveretur, nec in æternum integer persisteret, generationis tamen & corruptionis series vel sic eviam in infinitum prorogaretur. Vide l. 10. § 7. Apud Laërt. l. 7.

l. 7. Zenon. Stoici volunt, Deum mundi conditorem, κατ' χρόνων παιδὸς παιζόντος, διαλύσειν εἰς ἑαυτὸν τὴν ἅπασαν οὐσίαν, καὶ πάλιν ἐξ ἑαυτῆς γενναῖν. Indè παιζοντὸς illæ παλιγγενεσίαι quarum meminit Marcus *l.* 11. § 1. quàsque Philo *de mundo* his verbis oppugnat: Ἀμήχανον παλιγγενεσίαν τοῦ κόσμου λαβεῖν, μυθικὰς ἐντεμνομένην ἀποδείξεσι λόγῳ, πάντων ἢ διαπεπυθότων, ἢ μὴ ἀλλων ὑπὸ πυρὸς, αὐτῆς ὑπ' ἐκείνης. Tatian. *adv. Græc.* c. 41. Ἐκπύρωσιν διαδέχεσθαι καιρὸς λέγει. ἐγὼ δὲ ἐκδέχομαι. Et latiùs, οὐκ ἀεὶ οἱ Στωικοὶ δόξαν μαθίζουσι, κατά τινας κόσμων παιδοποιίας γινομένων ἀεὶ καὶ ἀπογινομένων ἐν αὐτῷ, οὐκ ὀπί τι χρήσιμον· φασὶ δὲ ἐν κρίσει ἡμᾶς αἰώνιον πυρώσεσθαι, καὶ εἰς τὸ παντελὲς διὰ μόνων ἐν ἀνθρώποις τὴν οὐσίαν ἔσεσθαι, χάριν κείσεως. Cæterùm non Stoicis solis hoc placuit, sed & longè ante Stoicam disciplinam enatam, Heraclito, qi ἐκπύρωσιν τὸν κόσμον κατά τινας περιόδους εἱμαρμένας, asserebat, autore *l.* 9. Laërtio.

§ 14. Ὁ λόγος καὶ ἡ λογικὴ τύχη] Non est assecutus Xylander, qid Marcus hîc vellet, cùm opinatus est id voluisse, qod Aristoteles *ethic. l.* 1. *c.* 1. & Plato *in Lachete*, non esse in rebus ad vitam humanam pertinentibus eam certitudinem atqe constantiam, qæ est in scientiis & artibus. Etenim aliud est prorsus, qod hîc Marcus monet, nec semel aut iterum tantùm alibi inculcat; rationem nimirum artémq; rationalem, (de qa *l.* 12. § 5. τὴν σὺν λόγῳ τύχην ἀγαθὸν εἶναι.) esse ejusmodi facultates, qæ sibi ipsis sufficiant, nec ullius rei extra se adminiculo opus habeant, vel ad opus suum exercendum, vel ad finem suum consequendum. Vide *l.* 4. § 40.

Κατορθώσεις] *rectas effectiones.* Cic. *fin. l.* 3. κατορθώματα Stoicis *rectè facta*; qibus opponuntur σχολιὰ καὶ σκολιὰ, sive ut Pers. *Sat.* 3. *v.* 51. *curvi mores*, qi ad rectè rationis obrusam non sunt exacti. Casaub. ad Pers.

Τὴν ὀρθότητα τῆς ὁδοῦ] de qa *l.* 4. § 51.

§ 15 ὀφέλλει] *homini, qà homo est, convenit.* Xyl. & Cas. malim, *ad hominem, qà homo est, pertinet*, sive *qod ad officium hominis spectat, qà homo est.* atqe ità mox Cas. vertit, μᾶλλον ὀφέλλον τῷ ἀνθρώπῳ. *ex eis esset, qæ ad hominem pertinerent.* Vide *ad l.* 7. § 7. Galenus *de optim. secti. c.* 11. Ἡ δὲ τοιαύτη κρίσις φιλοσόφοις, καὶ οὐκ ἰατροῖς ὀφέλλει. *Judicium istiusmodi ad Philosophos, non ad Medicos pertinet.*

Οὐκ ἔστι ἀπαστήματα ἀνθρώπου] Epict. *l.* 4. *c.* 5. ὁπόσε φεύγει σε τὸ τιμιώτατον, ἐκεῖ τίνας ἀναγκαίους ἔχων ἐλήλυθας. ἵππος ἂν πάντ' ἀθλίως ζῇ; ὅταν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀναγκαῖα σίτησιν· οὐχ ὅταν μὴ ἀκούηται κοκκύζειν, ἀλλ' ὅταν μὴ βλέπειν. ὁ δὲ κύων, οὐχ ὅταν πέπειρος μὴ ἀκούηται, ἀλλ' ὅταν μὴ ἐχνεύειν· μή ποτ' ἔν ἔστω καὶ ἀνθρώπῳ λυπηρὸς ὄντι, οὐχ ὁ μὴ ἀκούων κόλακος πάντως, ἢ ἐπιθυμίας ἀκολασίας ἀπολαμβάνων· ἢ τὸ πρὸς τοῦτο ἀναγκαίως ἔχων ἐλήλυθε παρὰ τῆς φύσεως· ἀλλ' ἀκολασίας τὸ ἐνγνώμων, τὸ πιεῖν. τοῦτον σωφρονίσας βραβεῦσαι, εἰς ὅσα χρὼ ἐλήλυθεν· ἔχει, μὰ Δία, τὸν φωτα, ἢ τὸν πεπνυκότα· ἀλλ' ᾧ ζῶντα συμβεβήκει ἀπολέσαι τὰ ἴδια, ἢ τὰ περιττὰ, τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ αἰσθητὸν, καὶ τὸ παιδευτὸν, καὶ τὰ διαλεκτικά· τούτων γὰρ ἕνεκεν ἴδιον τῷ ἀνθρώπῳ ὄζειν. & qæ sequntur.

Τὸ φορητὸν εἶν] Vide *l.* 8. § 8. Longin. *de sublim.* ὅταν ἐνδέχηται μέγα, ἢ τὸ κρίνειν ὅτι μέγα, οὐ πάνυ τοι, τιμαὶ, δόξαι, πανταχόθεν καὶ ὅσα ἐν ἄλλα ἔχει πολὺ τὸ ὄγκιον παραπεταγμένα, οὐκ ἐν τῷ γε φορητῷ δόξειν ἀγαθὰ ὑπερβάλλοντα, ὧν αὐτὸ τὸ ἀφορητεῖν ἀγαθὸν ἢ μήτε. θαυμάζει γὰρ ἐν ἐγκείσει αὐτὰ μᾶλλον τοῦ δυναμένου ἔχειν, καὶ διὰ μεγαλοψυχίαν ὑπερορῶντος.

Κατεξανίσας] Vide *l.* 8. § 39. omisit Xyl.

Οὐδὲ ἐπαινέτὸς ἦν] At cum ptimis lavde dignus censetur, qi externa ista vel contempserit, & pro supervacaneis habuerit; vel honesti cavsâ liberis etiam à se abdicaverit. Epictet. *enchir. c.* 15. Ἂν δὲ καὶ παρέλθοντα σοι μὴ λάβῃς, ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε ἐστὶ μόνον συμπότης ἐν θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ σωφρων. ἔτω γὰρ ποιῶν Διογένης, καὶ Ἡράκλειτος, καὶ ὅμοιοι, ἀξίως θεοῦ τε ἦσαν καὶ λέγοντο. Sen. *epist.* 18. (ex Maron. *Æneid.* 8.)

Aude hospes contemnere opes, & te quoqe dignum
Finge Deo——

Nemo alium est Deo dignum, qàm qi opes contempsit. Socrates apud Laërt. *l.* 2. & Xenoph. *memorab. l.* 3. τὸν ἐλαχίστων δεόμενον, ἐγγυτάτω εἶναι θεῶν.

Ἐλαπαλῆ] Bona ista nevtiqam esse, indè probat, qia tum bonus neqaqam esset, qi se istis ulla ex parte privaret, seqe ab illis cohiberet: cùm boni ea sit ratio, ut qò majus ampliúsqe, eò etiam meliùs ac lavdabilius sit. Eodem argumento adversus voluptatem depugnat Seneca *de vit. beat. c.* 14. *Voluptas nocet nimias in virtute non est verendum, nè qid nimium sit. Non est bonum, qod magnitudine laborat sua.* Et adversus iram, *de ira l.* 1. *c.* 13. *Quæ habenda sunt in bonis, qò majora, eò meliora & optabiliora sunt. Si justitia bonum est, nemo dicet meliorem futuram, si detractum ex ea fuerit: si fortitudo bonum est, nemo illam desiderabit ex aliqa parte deminui. Ergò & ira, qò major, hoc melior. qis enim ullius boni accessionem recusaverit? atqi augeri illam inutile est: ergò & esse. non est bonum, qod incremento malum fit.*

Ἢ ἀφαιρεῖσθαί τι τούτων ἀνέχηται] Omisit clavsulam hanc Latinus interpres. mendum scripturæ subesse liqet. leg. ἢ ἀφαιρεῖσθαί τι. Tam sustinere æqanimiter damna rerum istarum, qàm ab eis se continere, virtutis est. Hoc est, vel plus hoc etiam qod Apostolus de Hebræis fidelibus, *c.* 10. *v.* 34.

34. Καὶ τῷ ἁρπαγῇ τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μὴ χαρᾶς προσδέξασθε. Itaque Joannes ὁ χρυσορρήμων *in epist. 1. ad Thess. orat. 3.* Εἰκότως τῶν μᾶλλον θαυμάζομεν τὸν ἐπιεικείας ἐυχαείστως φέροντα, ἢ τὸν ἐκόντα δόντα. Et *de statuis 1.* Τῷ γὰρ ἐλεημοσύνῃ δοῦναι, τὸ τυχόντι δεηθέντα προσιόντα πρόφασιν (de Jobi damnis verba facit) ἐυχαειστῆσαι τῷ θεῷ, πολλῷ μείζον ὄφελος. ὃ γὰρ ἂν δι' ἐλεημοσύνῃ δῶμεν, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑτέρων ἁρπαζόντες ἐνίοτε γενόμενοι, καὶ ταῦτα πολλῷ ἡμῖν φέρει τὸν καρπὸν, καὶ δεκαπλασίους ποιεῖ, καὶ πλείονα προσξενεῖ τὸν μισθόν. Et mox: Τῷ γὰρ ἐν πλούτῳ ζῶντα ποιῆν ἐλεημοσύνῃ, τὰ πάντα ἁρπαγέντα ἡμῶν ἐνδεῖξαι καὶ μετ' ἐυχαειστίας πολλῷ μείζον ὄφελος.

§ 16. Ὅσα ἂν πολλάκις φανταθῇς] Clemens *Strom. l. 4.* Ὁ ἄνθρωπος, καὶ τύπωσιν ἐγκυκλοῦσθαι τῇ ψυχῇ, ὧν αἰρήσεται, χαρακτηρίζεται. Itaque Jeremias de Judæis *cap. 2. v. 5. Vanitatem secutando vani evaserunt.* Et Xylander in *præfat. ad Marc. Apud sani judicii homines tanti unumquemque fieri, quanti sunt eæ res pretii, in quibus is operam suam industriámque ponit.*

Βάπλεται γὰρ ὑπὸ φαντασιῶν ἡ ψυχή] Ità *l. 6. § 30.* μὴ βαρῆς. γίγνεται γάρ. Epictet. *l. 3. c. 3.* Οἷόν ὄφελος ἡ λεκάνη τῷ ὕδατος, τοιοῦτον ἡ αὐγὴ ἡ προσπίπτουσα τῷ ὕδατι, τοιοῦτον καὶ φαντασίαι.

Ἔστι δρᾶ καὶ ἴυ ζῆν ἐν αὐλῇ] Pii 2. Papæ dictum à Platina refertur: *Ut in mare flumina omnia; sic vitia in magnas aulas influere.* De avla itaque Papali Bern. *ad Eugen. l. 4. Plures in eâ probavimus defecisse bonos, quàm profecisse malos.* Hinc Epigrammaticum cujusdam (nomen enim non succurrit) illud,

Paucos beavit avla: plures perdidit:
Sed hos qoqe ipsos, qos beavit, perdidit.

Licet tamen etiam in avla, inqit Marcus, bene vivere. licet in avla Neronis etiam piè & Christianè. *Philip. c. 4. v. 22.* neqe necessarium ideo prorsus, ut, qod *l. 1.* Lucanus,

——*excat avlâ,*
Qi velit esse pius.——

De se Julianus in avla agens *epist. 12.* Ζωώσομεν ἀλλήλοις ὦ μὴ τῆς αὐλικῆς ὑποχρίσεως μόνης, ἀλλὰ μὴ τῆς ἀλλήλοις προσηκούσης ἐλευθερίας. Vide *l. 1. § 17. & l. 8. § 9, 45.* Senec. *epist. 28. Bene vivere omni loco positum est. nam qid tam turbidum fieri potest qàm forum: ibi qoqe licet qietè vivere, si necesse sit.* & *epist. 55. Non multùm ad tranqillitatem facit locus. animus est qi commendat omnia. Vidi ego in villa hilari & amœna mœstos: vidi in media solitudine occupatis similes.* & *epist. 104. Puta venisse te Athenas, puta Rhodum: elige arbitrio tuo civitatem: qid ad rem pertinet, qos illa mores habeat? tuos afferes.* & *epist. 51. Neminem Canopus esse frugi vetat.* Sic ergò componendus est animus, uti Flaccus *l. 1. epist. 11.*

Ut qocunqe loco fueris, vixisse libenter
Te dicas.——

ut qocunqe fueris, bene agere possis. Clemens *Strom. l. 1.* Ὡς ἐν πανίᾳ βίᾳ ὀρθῶς ὄφελι βιῶναι· ὕπου ἢ καὶ ἐν ἀκτωβίᾳ ἔξεστιν.

Οὐ γὰρ ἔνεκεν ἔκρυσον κατεσκεύασαι πρὸς ὃ ἢ κατεσκεύασαι, πρὸς τοῦτο φέρεται] deest prioris membri clavsula posterior, ità supplenda: οὐ γὰρ ἕνεκεν ἔκρυσος κατεσκεύασαι, [πρὸς τοῦτο κατεσκεύασαι] Vide *l. 6. § 16, 40. & l. 7. § 55.*

Ὅτι πρὸς κοινωνίαν γεγόναμεν πάλαι δέδεκται] *L. 2. § 1. & l. 3. § 4. & l. 4. § 3.* Sic & *l. 11. § 18.* ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν. Hierocles *de nupt.* apud Stob. *tom. 2. tit. 67.* Ἅπαν τὸ γένος ἡμῖν ὅρον πρὸς κοινωνίαν. *Sic enim mihi perspicere videor, ità natos esse nos, ut inter omnes esset societas qædam, major autem, ut qisqe proximè accederet: itaqe cives potiores sunt qàm peregrini, & propinqi qàm alieni.* Cicer. *de amic.* Vide *l. 9. § 7.* Basil. Cæs. an Evstath. Sebast. *regul. prolixior. ad qæst. 3.* Τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι ἥμερον καὶ κοινωνικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐκ μονασικὸν, οὐδ' ἀγρίοις ὅμοιον; ὁμοίως γὰρ ἴδιον τῆς φύσεως ἡμῶν, ὡς τὸ κοινωνεῖν ἀλλήλοις, καὶ χρῄζειν ἀλλήλων, καὶ ἀγαπᾶν τὸ ὁμόφυλον.

Τὰ χείρω ὑπὸ κρειττόνων] Vide *infr. § 30. & l. 6. § 23. & l. 7. § 55. & l. 11. § 18.*

Κρείττω ὑπὸ μὲν ἐμψύχων τὰ ἄψυχα] Ex Chrysippo Laërt. *l. 7.* Τὸ ζῶον τοῦ μὴ ζῶντος κρεῖττον. Plutarch. item *de Isid & Osir.* Μηδὲν ἐμψυχον ἐμψύχου, μηδὲ ἀναίσθητον αἰσθανομένου κρεῖττον. ità enim legendum, contrà planè qàm ibi in vulgatis habetur, ἔμψυχον ἀψύχου. Hinc Avg. *de duab. anim. contr. Manich. c. 3. & 4. Muscæ animam Solis Lunæqe Luci; Muscam* ipsam hac ratione *Soli* ipsi *Lunæqe* præferre videtur.

Τῶν δ' ἐμψύχων τὰ λογικὰ] Plato *Timæo.* Οὐδὲν ἀνόητον τοῦ νοῦν ἔχοντος ὅλου ὅλου κάλλιον. Dionys. *de divin. nomin. c. 5.* ὑπὸ ὄντων μὲν τὰ ζῶντα, ὑπὸ δ' ὅσα ζῇ, τὰ αἰσθητικά. καὶ τούτων τὰ λογικὰ ὑπερέχειν.

§ 17. Τὸ τὰ ἀδύνατα διώκειν, μανικόν] *L. 6. § 50.* ἀδυνάτων ὄρεγε. Pindar. *Nem. od. 11.*

Ἀθρόσικτον ἐρώτων ὀξύτεραι μανίαι.

Et *od. 8.*

——χανεῖν ἐλπίδων γαυρὸν τέλος.

Gorgias *apolog. pro Palamed.* Μανία γάρ ὄφελι ἔργοις ἐπιχειρεῖν ἀδυνάτοις. Epictet. *l. 3. c. 24.* Τὸ μὴ δυνατὸν ἐφιέσθαι, ἀνθρωπῶδες καὶ ἠλίθιον, ξένε, διομαχόντος. Bias etiam apud Laërt. *l. 1.* Νόσον ψυχῆς, τὸ περὶ ἀδυνάτων ἐρᾶν. Plut. *de tranq.* οὐκ ἦκεν πίνων εὐθυμίαν κομίζει τὸ μὴ συμμέτροις χρῆσθαι, πρὸς τὴν ὑπερκειμένην δύναμιν ὁρμαῖς, ὥσπερ ἵπποις, ἀλλὰ μείζονων ἐφιεμένους τῶν ἐλάττων,

ἐλπίσαν, ἐπὶ ἀπειρηκόσας ἀπὸ πάσης διώξεως τῷ πόνῳ, ἀλλὰ μὴ ἀφ' αὑτῶν ἀδυναμίᾳ. οὐδὲ γὰρ τὸ πεζεύειν τῷ ἀφίππῳ βαδιοῦμεν, ἢ τὸ βοᾶν λαγὼ κυνηγετεῖν, δυνηθεὶς δέ· οὐδὲ τὰ χείρους ἢ σαγήνας ἅπαντα μὴ λαμβάνοντα, μηδὲ εἰς ἅπαντα ὁπλίτας μάχεσθαι, ἀλλ' ἀδυναμίαν καὶ μαχόμενα τοῖς ἀδυνάτοις ἐπιχειροῦσι. Vide l. 7. § 4.

Ἀδυνατεῖν δὲ τὸ τοῦ φαυλὸς μὴ σωφρονεῖν τινα ποιεῖν] Ità l. 11. § 18. Τὸ ἀξιοῦν μὴ ἁμαρτάνειν τοῦ φαύλου, μανικὸν· ἀδυνάτων γὰρ ἐφίεται. Vide & infr. § 28. & l. 9. § 42. & l. 12. § 16.

§ 18. Οὐσίαν οὐδεὶς συμβαίνει, ὃ οὐκ ἐκείνῳ πέφυκεν φέρειν αὐτῷ] transponendas opinor voculas duas ὃ οὐκ ἐκείνῳ φέρειν πέφυκεν αὐτῷ. Vel immutandas potiùs, ut sic legatur; ὃ οὐκ ἐκείνῳ πέφυκεν φέρειν αὐτὸ· nihil homini cuiquam contingit, quod ipsum is non natus sit ferre. id est, quod non à natura habeat, ut ferre possit. neque enim interpretibus assentior, alteri, qi ad naturæ destinationem; alteri, qi ad ordinarios in rerum natura eventus refert: cùm ad ferendi potestatem à natura tribuam respexisse Marcum subsequentia doceant, quibus alios eadem pertulisse monet, vel per ignorantiam, vel per ostentationem. Vide l. 8. § 46. & l. 10. § 3.

Ἢτοι ἀγνοῶν] Sive rei ipsius ignarus. neque enim nondum rescita quenquam movere possunt infortunia etiam gravissima. Hinc Evripidis illud Antiopâ, apud Stob. tom. 2. tit. 99.

Φέρω δ' ὃ πάσχω· οὐ γὰρ ἐς μακρὰν κακόν.
Τὸ μὲν εἰδέναι γὰρ ἡδονὴν ἔχει τινα
Νοσοῦσα· κἀφδὸς δ' ἐν κακοῖς ἀγνωσία.
Intelligo quæ patior: haud leve hoc malum.
Quædam est voluptas abstrahi à sensu mali;
Intérque damna quæstus ignorantia est. Groc.

Sive etiam rei naturam non intelligens, aut qid indè possit ipsi mali vel molesti saltem obtingere. Ità Aristot. ethic. l. 3. c. 8. Ἀνδρεῖοι δὲ φαίνονται οἱ ἀγνοοῦντες. Et Epictet. l. 4. c. 7. Τί ποιεῖ φοβερὸν τὸν πόαννον; οἱ δορυφόροι, φησὶ, καὶ αἱ μάχαιραι αὐτῷ, καὶ οἱ ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ οἱ ἀπειλοῦντες καὶ εἰσιόντες. διὰ τί οὖν, ἂν παιδίον αὐτῷ προσαγάγῃς μὴ εἰδὸς δορυφόρων ὄντα, οὐ φοβεῖται; ἢ ὅτι οὐκ αἰσθάνεται τούτων τὸ παιδίον; ἂν ἔν τις δορυφόρων τις αἰδάνηται, καὶ ὅτι μαχαίρας ἔχουσιν, ἐπ' αὐτὸ ὃ τοῦτο προσέρχηται αὐτῷ, θέλων ἀποθανεῖν διά τινα φρίσασιν, καὶ ζητῇ ὑπ' ἄλλου παθεῖν αὐτὸ ἐυκόλως, ὑπὸ φοβεῖται τοὺς δορυφόρους; δῆλον δὲ τοῦτο, ὅτι ὃ φοβερόν εἰσιν. ἐν δέ τις μήτ' ἀποθανεῖν, μήτε ζῆν θέλων ἐξ ἅπαντος, ἀλλ' ὡς ἂν θέλωσιν, προσέρχεται αὐτῷ· τί κωλύει μὴ δεδοικότα προσέρχεσθαι αὐτῷ; οὐδέν. Indè Sen. epist. 36. ubi submonnerat, nec infantes, nec pueros, nec mente lapsos, timere mortem, subjungit, Esse turpissimum, si eam securitatem nobis ratio non præstat, ad quam stultitia perducit.

Ἡ ἐπιδεικτικὴ μεγαλοφροσύνη] Senec. epist. 78. Athleta quantum plagarum ore, quantum toto corpore excipiunt? ferunt tamen omne tormentum gloriæ cupiditate. nec tantùm quia pugnant, ista patiuntur, sed ut pugnent. exercitatio ipsa tormentum est. Tertull. ad Martyr. epist. c. 4. Timebit forsan caro gladium gravem, & crucem excelsam, & rabiem bestiarum, & summam ignium pœnam, & omne carnificis ingenium in tormentis. Sed Spiritus contrà ponat sibi & carni, acerba licèt ista, à multis tamen ego animo accepta, imò & ultro appetita, famæ & gloriæ causâ, nec à viris tantùm sed etiam à fœminis. Lucretia vim stupri passa cultrum sibi adegit in conspectu propinquorum, ut gloriam castitati suæ pareret. Mutius manum suam dextram in ara cremavit, ut hoc factum ejus fama haberet. Minus fecerunt Philosophi: Heraclitus, qi se bubulo stercore oblitum exuisse: item Empedocles, qi in ignes Ætnæi montis desiliit; & Peregrinus, qi non olim se rogo immisit: cùm fœminæ quoque contempserint ignes. Dido cùm post virum dilectissimum nubere cogeretur, item Asdrubalis uxor, quæ jam ardente Carthagine, nè maritum suum supplicem Scipionis videret, cum filiis in incendium patriæ devolavit. Regulus dux Romanus captus à Carthaginiensibus, cùm se unum pro multis captivis Carthaginiensibus compensari nollet, maluit hostibus reddi, & in arcæ genus stipatus, undique extrinsecus clavis transfixus, tot cruces sensit. bestias fœmina libens appetit, & utique horridiores, aspides, serpentes, tauro vel urso, quas Cleopatra immisit sibi, nè in manus inimici perveniret. Sed mortis metus non tantus est, quantus tormentorum. Itaque cessit carnifici meretrix Atheniensis, quæ conscia conjurationis, cùm properaret torqueretur à tyranno, & non prodidit conjuratos, & novissimè linguam suam comestam in faciem tyranni exuit; ut nihil agere se scirent tormenta, & si idem perseverarent. Apud Lacedæmonios ante aram nobiles quique adolescentes flagellis affliguntur, astantibus parentibus, & propinquis, & utì perseverent adhortantibus. ornamentum enim & gloria deputabitur, majore quidem titulo, si anima potiùs cesserit plagis, quàm corpus. Omitto nunc gloriæ causam. eadem omnia sævitiæ & cruciatûs certamina jam apud homines affectatio quoque & morbus quidam animi conculcavit. quot otiosos affectatio armorum ad gladium locat? cerdè ad feras ipsas affectatione descendunt; & de morbus & de cicatricibus formosiores sibi videntur. jam & ad ignes quidam so autoneverunt, ut cerumi spatium in tunica ardente conficerent. alii inter venatorum taurea ictaquilis patientissimæ inambulaverunt. In eandem sententiam multa habet, & ex illis quædam repetita, in apologet. c. 50.

Ἐνκαρδεῖ] fortiter, constanter perfert. Plut. Lycurgo: Οὔτε γὰρ φόβον ἴστε δωμὴν ἐγγένεσθαι πλεονεξίαν τοῖς ὑπὸ δειλοῖς εἶναι δοκοῦσι φέρουσι μετ' ἀνδρίας καὶ ἐγκαρδίας. Idem in

Publicol.

Publicol. de Horatio in Capitolii dedicatione, etiam *filii morte nunciatâ, persistente:* Θαυμαστὸς ὁ ἀνὴρ τῆς εὐσεβείας. Vide *ad l. 6. § 10.*

Δεινὸν ἓν ἀγνοεῖν ἢ ἀφύσεως ἐγγενοῦς ἢ ὀργήσεως] Senec. *epist. 76. Concepta vulgò & formidata, inconsulto impetu plerique calcârunt. Inventus est qi flammis imponeret manum; cujus risum non interrumperet tortor;* (servus in domini ultionem Asdrubalis interfector, de qo Val. Max. *memor. l. 3. c. 8.* Justin. *hist. l. 44.* Liv. *hist. l. 21.* & rursus Senec. *epist. 78.*) *qi in funere liberorum lacrymam non mitteret; qi morti interpidus occurreret. amor, ira, cupiditas, pericula depoposcerunt. Quòd si hoc potest brevis obstinatio animi aliqo stimulo excitata; quantò magis virtus, quæ non ex impetu, nec subitò, sed aqaliter valet, cui perpetuum robur est?* qem & ex *epist. 36.* suprà adductum vide sis: & ex *epist. 4. ad lib. 12. § 34.* Tertull. *ad martyr. c. 4. Igitur si tantum terrenæ gloriæ licet de corporis & animi vigore, ut gladium, ignem, crucem, bestias, tormenta contemnant sub præmio laudis humanæ; possum dicere, modicæ sunt ipsæ passiones ad consecutionem gloriæ cælestis, & divinæ mercedis. Tanti vitreum? quanti verum margaritum? qis non libentissimè tantum pro vero habeas erogare, quantum alii pro falso? Hæc non sine causâ Dominus in sæculum admisit, sed ad nos, & nunc exhortandos, & in illo die confundendos, si reformidaverimus pati pro veritate in salutem, qæ alii affectaverunt pro nocitate in perditionem.*

§ 19. Τὰ περάγματα] Idem *supr. l. 4. § 3. & infr. l. 11. § 16.*

Οὐδὲ πρόψαι, οὐδὲ κινῆσαι] Idem *l. 6. § 49. & l. 7 § 15. & l. 11. § 11, 16.*

Ὅσων ἂν χρημάτων] Hoc est qod suprà sæpiùs, in opinione judicióqe nostro rorum sirum esse. *l. 2. § 15. & l. 3. § 9. & l. 4. § 3, 7. & l. 8. § 47. & l. 12. § 16.*

§ 20. Ἐν πάντων ἢ ἀρετῶν] Infr. § 33. ἐνδρώπους ἢ ἓν πολῖν, ἢ ἀνέχεσθ αὐτῆ ἢ ἀγαπᾶν. *Charitas vera est, amare qos oderas, tolerare qos amas.* Gregor. Rom. *in Joh. l. 10. c. 5. & in Evang. hom. 35.* Epict. *lib. 3. c. 13.* Ἔσωσεν πάντα παρακωρῆσαι, ἀναγκάζουσ ὅταν αὐτὰς ἀφέλῃ, ἢ μὴ κατέβαλεν αὐτῆ τὸ σωτῆ φιλάρια. Hocrat. *Panathen.* Τὰς πρεπούσας ἢ δικαίας ὁμιλοῦντας τοῖς ἀεὶ πλουτοῦσι, ἢ τοὺς μὲ ἧ ἄλλων ἀπόλαυσι ἢ βαρυτέλειαν ἐυκόλως ἢ ῥᾳδίως φέρειν· ὁρᾶν δ' αὐτὸν, ὡς δυνατὸν ἐλαφρότερον ἢ μετριωτάτους τοῖς σώμασι παρέχοντα.

Καθ' ὅσον ἢ ἀνέκαστον] Ità *l. 8. § 41.* ὁμοίως ἕκαστον ἑνὸς ἕνεκεν ἢ *lib. 11. § 9.* ὡς σώματος.

Ἐν τῇ τῆ ἀδελφῆς] Vide *l. 6. § 32. & l. 8. § 56.*

Ἐπίγραμα μὲν τὸ ὑποτυπῶσαι] Vide *lib. 8. § 32.*

Ὁρμᾶς ἢ ἀναδίδοσας ἑ γνήσιον ὁρμητῆρα] Vide *l. 8. § 41. & l. 10. § 33.*

Διὰ τὸν ὑπερβάλλοντα] de qa *lib. 4. § 1. & l. 6. § 50.*

Καὶ τὸν ἀκατόρθωτον] de qa *ibidem.*

Πεπεῖσθαι χὴ μαθόντα] Ità Plut. *de tranqil.* Ἐξεστ γὰρ μαθεῖν τὸν πόλεμον ὑπ' ἄλλων.

Ἐπὶ τὸ ἀναγκαῖον] *ad ea qæ præcesserunt.* Xyl. hard knits commodè. *ad illud qid intendit.* Cas. ex mente fortè Marci, sed non ad sensum vocabuli. malim, *ad id qod est potiùs.* Vide *ad l. 3. § 1.*

Περὶ ἔργου γίνεται τὸ δὲ ἔργον ὁρμητικόν] Ità Paulus *ad Philipp. c. 1. v. 12, 13.* Τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, &c. eleganter autem Marcus, illud ait ad opus nostrum cum primis esse conducibile, qod opus ipsum impedit, illud ad viam perficiendam conferre cum primis, qod in via nobis obsistit. hoc enim τὸ περὶ ἔργον & περὶ ὁδὸν significat: uti multis exemplis docent Budæus in *Comment.* & Duræus noster *ad Demosth. de pace*, qæ ab illis petas licet. Indè Hesiod. *l. 2.*

Ἥδε ἢ προτέρη μὲ ὁδός, προτέρη ἢ χὴ ἔργου.

Aversa & contrà ad iter, contrà ad opusqe.

Gregor. Naz. *in Cyprian.* Οὕτε γὰρ χὴ διὰ τῆς ἐναντίου τὸ ὁσιωτέρα ὁπισοποιῆς, ἵνα χὴ μᾶλλον θαυμάζηται.

§ 21. Τὸ κρείττων τίμιον] Diogenes [perperam Diocogenes in excusis] Pythagoricus *de regno*, apud Stob. *serm. 2. tit. 48.* Δεῖ γὰρ τὸ ἄρειον ὑπὸ τῆ ἀείου πιθῆς, ἢ τὸ ἀγαμοῦν ὑπὸ τῆ ἀγαμοῦντος.

Τὸ πᾶν χαίρθμον, ἢ πάντα ὁμόνοον] numeri scil. τὸ τῶν κόσμων ὁμονοῆν. *l. 2. § 4. & l. 6. § 5.* ὁ ὁμονοῆν λόγος. & § 42. ὁ τὰ ὅλα ὁμονοῆν. & *infr. § 32.* ὁ ὁμονοιμὸς τὸ πᾶν. qod Senec. *epist. 71. cuncta temperans Deus.* Manil. *l. 2.*

Infusúmqe Deum cælo terrisqe fretóqe.
Ingenicus æquis moderantem fœdere molem.

Τῶν ἓν σοι τὸ κρείττον τίμιον] qod *suprà l. 3. § 9.* Τὸ ὑπερτίμιον ἀναμὲν σῶμ. & *lib. 6. § 16.* ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς ἢ τιμή. & *l. 12. § 1.* μόνον τὸ ἡγεμονικόν σε, ἢ τὸ ἓν σοι θεῖον τιμήσας. & *l. 7. § 55.* ἡ νοερὰ ἀθλητὴ φρονῆσαι, ἢ ὧν κατακρατεῖ. Cicer. *de repub. l. 6. in somn. Deum te scito esse. Siqidem Deus est, qi viget, qi sentit, qi meminit, qi præsidet, qi tam regit & moderatur, & movet id corpus, cui præpositus est, qàm hunc mundum princeps ille Deus: & ut ipsum mundum ex qadam parte mortalem Deus æternus, sic fragile corpus animus sempiternus, movet.* Senec. *epist. 65. Eum in hos mundo locum Deus obtinet, hunc in homine animus: qod est illic materia, id nobis corpus est. Serviant ergò deteriora*

melioribus.

meloribus. Isocrat. *ad Demonic.* § 33. Μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ, νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρωπείῳ σώματι.

Τὸ ἐκείνῳ ὀμοιῶσαι] qod *l.* 12. § 1. τὸ ἓν σοι θεῖον. & *l.* 6. § 13. vice versâ, τὸ τῇ ψυχῇ ὁμοιῶσαι, Dcum. Τὸ γὰρ κ) μόνῳ ἑσμέν. Aratus in *phænom.* ab Apostolo laudatus, *Act. c.* 17. *v.* 28. secundùm partem nimirum meliorem nostri.

Τὸ τοῖς ἄλλοις χρήσιμον] Ità *l.* 7. § 55. πάντα γὰρ χρησιμὰ πᾶσιν οἷς ἐκεῖνοις. aliis omnibus utitur; se etiam *l.* 3. § 1. τοῦ ἑαυτοῦ χρῆσθαι. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. Τῶν ἄλλων δυνάμεων, ἃς μόνον ἐυρήσεις αὐτὸν αὑτῆς θεωρητικόν· ἃ πάντα ἐστὶ δοκιμαστικὰ, ἢ ἀποδοκιμαστικά· ἡ γραμματικὴ μέχρι τούτου τὸ θεωρητικὸν μέχρι τοῦ διαγνῶναι τὰ γράμματα. —αὐτὴ ἐν αὑτῷ θεωρεῖ τίς αὐτῆς ἐδυναμώθη. ἀλλ' ὅταν μὲν ἀνθρώπῳ ἑταίρῳ δῷ, τότε τί γραπτέον, ἢ γραμματικὴ ἐρεῖ. πότερον ἢ γραπτέον τῷ ἑταίρῳ, ἢ ἃ γραπτέον, ἢ γραμματικὴ οὐκ ἐρεῖ. κ) δεῖ ἡμᾶς μελῶν ὠσαύτως ἢ μυϊκὴ. πότερον δ' ἐχέτω νυῖ ἢ κιθαριστέον, οὐκ ἐρεῖ. τίς ἂν ἐρεῖ; ἢ κ) αὐτῷ θεωρῆσαι, κ) τἆλλα πάντα. αὖτη δ' ἐστὶ τίς; ἡ δυνάμις ἡ λογική. μόνη γὰρ αὕτη κ) αὑτὴν καλλιόησασα παρέληπται, τίς τέ ἐστι, κ) τί δυναται, κ) πόσα ἀξία ἐστὶ ἐλήλυθε, κ) τὰς ἄλλας ἁπάσας. τί γὰρ ἐστιν ἄλλο τὸ λέγον, ὅ, τι χρυσὸς καλὸν ἐστι, αὐτὸ γὰρ οὐ λέγει. ὅ ἦλον, ὅτι ἡ χρησικὴ δύναμις ταῖς φαντασίαις. τί ἄλλο, τὸ μουσικῷ, γραμματικῷ, τοῖς ἄλλοις δυναμένοις, διακρίνειν, διακρίζον, τὰς χρήσεις αὐτῶν κ) τοῦ καιροῦ παραδεικνύον; οὐδὲν ἄλλο. ὥσπερ οὖν ἦν ἀξιον, τὸ κράτιστον ἁπάντων κ) κυριώτατον οἱ θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐπίστευσαν τῇ χρήσει τῇ ὀρθῇ ταῖς φαντασίαις· τὰ δὲ ἄλλα, οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Idem *l.* 2. *c.* 23. Ἄνθρωπε, μήτε ἀχάριστος ἴσθι, μήτε πάλιν ἀμαθὴς τῶν χρειττόνων· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ ὁρᾶν κ) ἀκούειν, κ), νὴ Δία, ὑπὲρ αὐτοῦ ζῆν, κ) τῶν ἀναγκαίων πρὸς αὐτὸ, ὑπὲρ καρπῶν ζωῆς, ὑπὲρ οἴνου, ὑπὲρ ἐλαίου εὐχαίστει τῷ Διῒ. μέμνησο δ' ὅτι ἄλλο τί σοι δέδωκε χρῆσιν ἀπάντων τούτων, τὸ χρησόμενον αὐτοῖς, τὸ δοκιμάζειν, τὸ ἀξίαν ἑκάστου λογίζεσθαι. τί γὰρ ἐστὶ τὸ ὑποφαινόμενον ὑπὲρ ἑκάστης τούτων τῆς δυνάμεων, πόση τις ἀξία ἐστὶν αὐτῆς; μήτι αὐτὴ ἑκάστη ἡ δυνάμις; μήτι τῆς ἀνθρωπίνης τινὸς ἴσως λεγόσης πρὸς ἑαυτὴν, μήτι τῆς ἀκαιρίας; —ἀλλ' ὡς διάκονοι κ) δῆλαι τέλαγμάτων εἰσὶν ὑπηρέτειν τῇ χρησικῇ τῆς φαντασίᾳ. —πῶς οὖν δύναταί τις ἄλλη δύναμις κρείσσων εἶ) ταύτης, ἡ κ) ταῖς λοιπαῖς διακόνοις χρῆται κ) δοκιμάζει αὐτὰ ἑκάστα; —τίς δ' ἐκείνων διδάσκει τίς ἐστιν αὕτη κ) πόση ἀξία; τίς ἐκείνων δίδαξεν, ὁπότε δεῖ χρῆσθαι αὐτῇ, κ) πότε μή; τίς ἐστιν ἡ ἀνοίγουσα κ) κλείουσα τοῦ ὀφθαλμοὺς, κ) ἀφ' ὧν ἃ δεῖ ἀποφήνουσα, τίς ἡ θεραπεύουσα ἢ ἐρεθίζουσα; ἢ ἀπαίρουσα. τίς ἡ τὰ ὦτα ἀποκλείουσα κ) ἀνοίγουσα; —οὐκ ἄλλη ἢ ἡ θεωρητικὴ δύναμις, —πότερον εἰπεῖν ἄμεινον, ἢ σιωπᾶσαι, κ) ὕπνου ἄμεινον ἢ ἐγρηγορέναι, κ) τοῦτο πρότερον ἢ ἐκεῖνο, κ) τὸν καιρὸν ἑκάστου, κ) τὸν τρόπον, τίς ἄλλος λέγει ἢ ἡ θεωρητικὴ; —κ) δικαίως τὸ διακονοῦν χρεῖττον εἶ) ἐκείνου ᾧ διακονεῖ; ὁ ἵππος τοῦ ἱππάσου; ἢ ὁ κύων τοῦ κυνηγοῦ; ἢ τὸ ὄργανον τοῦ κιθαριστοῦ; ἢ ὁ ὑπηρέτης τοῦ βασιλέως; τί δέ τὸ χρώμενον; προαίρεσις. τί ὁπωμελεῖται πάντων; προαίρεσις. τί ὅλον ἀναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ μὲν λιμῷ, ποτὲ δ' ἀγχόνῃ, ποτὲ δ' κρημνοῦ; προαίρεσις. ἔτα τούτου τί ἰσχυρότερον ἀνθρώπου ὄζει; κ) πῶς δίον τε τοῦ ἀκωλύτου τὰ κωλυόμενα;

Ὁ σὸς βίος ὑπὸ τούτου διοικεῖται] Vide de his plura apud Epictetum loco superiùs allato.

§ 22. Ὁ τῇ πόλει ὠφέλιμος] Habes his gemina, *infrà* § 35. *l.* 6. § 44, 54. *l.* 8. § 55. & *l.* 10. § 6.

Βλάπτεται δὲ ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ ἀδικοῦντος τὴν πόλιν. τί δὲ παροράσθω] Mutila esse hæc, res ipsa clamat. olim opinabar deesse negativam, εἰ δὲ ἡ πόλις ὑ βλάπτεται, οὐκ ὀργιστέον τῷ μὴ βλάπτοντι τὴν πόλιν· eo motus, quòd *infrà* dicitur § 35. τίς δὲ βλάπτει τοῦ κοινοῦ; tanquam communitas ipsa lædi non possit. Jam sententiam muto, & postrema sic suppleo, οὐκ ὀργιστέον τῷ β. τ. π. [ἀκλήτῳ δὲ] sive, [ἀλλὰ ἀκλήτῳ] τί τὸ παροράσθω. quomodo *l.* 7. § 26. ὀμοιῶσαι ἔοικε τῷ παροράντι. & *l.* 11. § 13. κ) τούτῳ αὐτῷ ἕτοιμός τὸ παροράσθω ἀδικεῖσθαι. ut dicat, etiamsi detur lædi civitatem, tamen non esse lædenti succensendum, sed citra iracundiam commonstrandum errorem. De Demonacte Lucian. Τῶν μὲν ἁμαρτημάτων κατηγορεῖτο. τοῖς δ' ἁμαρτάνουσι συγγινώσκει. κ) τὸ παράδειγμα παρὰ τῶν ἰατρῶν ἔξει λαμβάνειν, τὰ μὲν νοσήματα ἰσοψύχων, ὀργὴν δὲ πρὸς τοὺς νοσοῦντας ὡ χρωμένων. Eurip. *Belleroph.* Suidâ laudante;

——τὸ μὲν νοσοῦντι συμφορᾷ χαλᾶν.

Senec. *de constant. sap. c.* 13. Quis phrenetico medicus irascitur? quis febricitantis, & frigida probibiti maledicta, in malam partem accipit? hunc affectum adversùs omnes habet sapiens, quem adversùs ægros suos medicus: quorum nec obscœna, si remedio egent, contrectare, nec reliquias & effusa intueri dedignatur; nec per furorem sævientium excipere convicia. scit sapiens omnes hos qi togati purpuratique incedunt, valentes coloratosque, malè sanos esse: quos non aliter videt, quàm ægros intemperantes. itaque nè succensèat quidem, siqid in morbo petulantiùs ausi sunt adversùs medentem. Idémque *de irâ l.* 1. *c.* 15. Corrigendus est itaque qi peccat, & admonitione, & vi, & molliter, & asperè: meliórque tam sibi quàm aliis faciendus, non sine castigatione, sed sine ira. quis enim, cui medetur, irascitur? & *ibid. l.* 2. *c.* 9. Non est irascendum erroribus. quid enim, si quis irascatur in tenebris parùm vestigia certa ponentibus? quid siquis surdis, imperia non exaudientibus? quid si pueris? quid si illis irasci velis qi ægrotant, senescunt, fatigantur? hac conditione nati

sumus

ſunus, animalia obnoxia non pauciorum animi quàm corporis morbis. Vide *ad l.* 2. § 1.

§ 23. Τὸ τάχος τῆς παρῳχήσεως] τὴν χεῖρα, καθάπερ ῥεύματος, ἔκαστα παρῳχήσεσθαι. Plut. *de Orac. defect.* Gemina his habes *l.* 4. § 43. & *l.* 6. § 4, 15. & *l.* 7. § 18.

Οἷον ποταμὸς ἐν ὀλίγῃ ῥύσει] Vide *ad l.* 4. § 43. Flaccus, *Carm. l.* 3. *od.* 29.

—quod adeſt memento
Componere æquus, cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare; nunc lapides adeſos,
Stirpésque raptas, & pecus, & domos
Volventis unà, non ſine montium
Clamore, vicinæque ſylvæ,
Cum fera diluvies quietos
Irritat amnes.—

Ἐν συνεχεῖ μεταβολαῖς] Vide *l.* 7. § 18, 25. & *l.* 10. § 18. & *l.* 11. § 35. πάντα μεταβολαί.

Ἐν μυείαις τροπαῖς] *l.* 8. § 6. πάντα τροπαί.

Οὐδὲν ἑστὼς] ità *infrà* § 33. συμπάλλεται καὶ οὐκ ἑστῶτα. Nalo *Metamorph. l.* 15.

—nihil eſt toto quod perſiſtat in orbe:
Cuncta fluunt.—

Auguſtinus *in Joan. tract.* 38. *In omnibus actionibus & motibus noſtris, & in omni prorſus agitatione creaturæ, duo tempora, præteritum & futurum. præſens autem, nihil ſtat. quod dixi jam, non eſt, quod dicturus ſum, nondum eſt.* Hinc Plato Theæteto: ἔστι γὰρ οὐδέποτε· οὐδὲν, αἰεὶ δὲ γίγνεται. & Plut. *de EI. Delph.* Ἡμῖν μὲν γὰρ ὄντως τὸ εἶ μέτεστιν οὐδὲν, ἀλλὰ πᾶσα δυητὴ φύσις ἐν μέσῳ γένεσίως καὶ φθορᾶς γλισχρὸν φάσμα παρέχει καὶ δόκησιν ἀμυδρὰν καὶ ἀβέβαιον αὐτῆς· ἂν δὲ τὴν διάνοιαν ἐπάσῃς, λαβεῖν βουλόμενος, ὥσπερ ἡ σφοδρὰ πεῖρα δείκνυσιν ὕδατος τὸ πίνειν εἰς ταὐτὸ καὶ σωμάτων διαρρύσει τὸ προσαναλίσκειν, ὕτω καὶ παθημάτων μεταβολὴν ἐπάγει τὴν ἄγαν ἐπάρχειαν ὁ λόγος ὑποσφάλλεται, τῇ μὲν εἰς τὸ γενόμενον αὐτὸ, τῇ δὲ εἰς τὸ ἐσόμενον, οὐδενὸς λαβέσθαι μένοντος, οὐδὲ ὄντος ἑνὸς διαμένοντος. Et mox: Μένει δὲ οὐδὲν, οὐδ' ἔστιν ἕν, ἀλλὰ γιγνόμεθα πολλοὶ περὶ ἓν φάντασμα καὶ κοινὸν ἐκμαγεῖον, ὕλης προσαναπομπῆς καὶ ὁλκῆς. Aliâ ratione Baſil. Cæſ. *orat.* 12. & Simeon Cancellar. *orat.* 21. ἔτι τὰ δεξιὰ καὶ προσιόντα τοῖς πλοίοις, τὸ ἑστὼς καὶ μένειν ἔχει, ὅτι τὰ σαλευόμενα οὐ πραγμάτων καὶ κατωφῆ παγίως ἤρασαι· ἀλλὰ πάντα σάλῳ τινὶ καὶ κλόνῳ, καὶ μεταβολαῖς ἀδοκήτοις ὑποκείμενα. & quæ ſequuntur.

Οὐδὲν ἑστὼς, καὶ τὸ παρεγγὺς. τὸ δὲ ἄπειρον] Vitioſa interpunctio, quæ & Xylandrum in fraudem induxit. leg. οὐδὲν ἑστὼς. καὶ τὸ παρεγγὺς τοῦτο ἄπειρον, &c. Conſule verſionem. Vide *l.* 4. § 3, 50. & *l.* 12. § 7.

Ὦ, πάντα ἐναφανίζεται] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 12 § 32.

Πῶς ἡ μωρὸς, ὁ ἐν τούτοις φυσιόμενος, ἢ κατάφρων] Vide *l.* 4. § 44. & *l.* 7. § 73. Horum autem ſtultitiam icone pulcerrimâ depingit nobis Dion. Chryſoſt. *orat.* 67. Εἶτα εἰ τοιοῦτος ἄνθρωπος, δεῖ ζῆν πρὸς τοῦτον αὐτὸν σκοπὸν, ὥστε αὐξομένης μὲν αὐτῆς ἐπαίρεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖσθαι· βραχυτέρας δὲ γιγνομένης, λυπεῖσθαί τε καὶ ὀρέγεσθαι πλείονος, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳπερ ἂν ἐλάττων γένηται· ἡ πολὺ γε ἂν εἴη τῶν Μαργίτου σοφώτερος. τῆς γὰρ αὐτῆς ἡμέρας, ὅτε μὴ λυποῖτ' ἄν, ὅτε δὲ χαίροι· περὶ μὲν ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἴδοι τοῦ σκόλοπος τοῦ ἑαυτοῦ πάνυ μακράν, ἢ δὲ τειχέλιον, καὶ ἢ ἐν τοῖς τείχεσι πύργον ἀεὶ μείζω, δῆλον ὅτι χαίροι ἂν, ὡς αὐτὸς ἐξαίφνης γεγονὼς τοῦ Ἀλεαιάδου ἴσος· καὶ εἰς τοῦ ἀγροῦ βασίζοι ἄν, καὶ εἰς τὰ θέατρα, καὶ πανταχόσε τῆς πόλεως, ὅπου ἂν ἀεὶ πάθοι βλέπειν ἀπ' αὐτοῦ πλήθουσαν ἀγορὰν ἄρχοιτ' ἂν συνδραπέτρεις αὐτῷ γίγνεσθαι, καὶ ἀναχορεῖν. τὰς δὲ μισημερίας, αἰσχυνοίατ' ἂν ἐρωτῶντα ἀνδρός τινι, καὶ ἔνδον μένοι ἂν ἐκκλεισάμενος, ἐπειδὴ ἐν ποσὶ βλέπειν τοῦ σκόλοπος παρῆ· περὶ δείλην δὲ ἀναλαμβάνοι αὐτὸν, καὶ γαυριῶντες φαίνοιτο ἂν ἀεὶ πρὸς ἑαυτόν. πάνυ μοι δοκεῖς ἄτοπον διάθεσιν, καὶ ἄνδρα διαπλάττων πλίστον. ἰσχὺν ὁ τῇ δόξῃ προσέχων, οὐδέν τι βαλτίων, ἀλλὰ πολὺ ἀθλιώτερος. πολλάκις γὰρ ἂν, πλείως μεταβολὰς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μεταβάλοιτο· καί τοι, οὐχ ὅσῳπερ ἐκεῖνος ἐν τεταγμέναις ὥραις ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ δείλης, καὶ ἕωθεν, οὐδὲν αὐτὸν κωλύοι μὴ δυνηθέντα ἄνθρωπον εἶναι, νῦν μὲν φρόνιμον καὶ πτόρθιον ὑπλότερον σῦν νεφῶν, ἂν τύχωσι μαρτυρήσαντες αὐτῷ τινες καὶ ἐπαινέσαντες, νῦν δὲ συστελλόμενον καὶ ταπεινούμενον· πολὺ πλείως αἰξήσεις τε καὶ φθίσεις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ λαμβάνουσης, ἐμοὶ δοκεῖ, ἢ τῆς σελήνης.

§ 24. Τῆς συμπάσης ἐσίας, ἧς ὀλίγον μέλει σοι] Vide *l.* 10. § 17. & *l.* 12. § 32. Senec *epiſt.* 91. *Quota pars omnium ſumus?*

Βραχὺ καὶ ἀκαριαῖον διάστημα] Vide *l.* 2 § 17. & *l.* 4. § 16, 48. & *l.* 11. § 18. ἀκαριαῖος ὁ ἀνθρώπειος βίος. Diodor. Sicul. *hiſtor. l.* 1. Πάντες γὰρ ἄνθρωποι διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν, βίου μὲν ἀκαριαίου τυγχάνουσι τῇ παντὸς αἰῶνος, τυγχάνοντες δὲ ταύτης τὸ ὕστερον χρόνου. Ariſtid. *in* Eteon. Βίος δὲ πᾶς ἀνθρώπου βραχὺς, καὶ ὁ πολὺς πᾶς ἄξιος εἰς ἀριθμὸν λόγου. ἀλλ' ἐάν τε Ἀγαθοκλέους ἐάντε Τιθωνοῦ λάχῃ τις, ἐάν τε τὸν τῶν ἡμερῶν ἡμῶν διαμείνας Νέστορα τὸν Ἰλιάδα, πάντας τούτους χρόνους σωθείς, εὑρήσει ἐλάττονα μέρος ὄντα τοῦ παντὸς αἰῶνος, ἢ ὅσον εἰπεῖν.

§ 25. Ἀλλ' ἁμαρτάνει τι εἰς ἐμέ] Xyl. legiſſe videtur, Ἀλλ' ἁμαρτάνει τις εἰς ἐμέ. *Peccet alius quis adversùm me.* Verùm lectionem receptam ſolicitare nihil eſt neceſſe; *Peccet quidpiam alius adversùs me.* Ego, ſiqid eſſet mutandum, legerem potius:

tius; Ἀλλ' ἁμαρτάνει τί εἰς ἐμέ; *Peccet alius. quid hoc ad me? ipse viderit.* Verùm nihil moverim. *l.* 4. § 26. & *l.* 9. § 4. ἑαυτῷ ἁμαρτάνει *sibi peccat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Τί δὲ σοὶ μέλει περὶ ἄλλοτρίων; ἴσως ἐμοὶ ἁμάρτημα; πῶς γὰρ ἔτι δύναται δ' ἄλλῳ μὲν εἶναι ἁμάρτημα, ἄλλῳ δὲ κακόν; ἔτι τί ὑπ' ἀγωνίας περὶ τῶν ἀλλοτρίων;

Ὄψεται] *Viderit ipse.* αὐτὸς μελέτω. qasi dicat, Quid ad me? sive, nihil id ad me pertinet. Sic Cic. *Acad. l.* 4. *Viderit hoc Epicurus.* Naso *Art. l.* 1.

Viderit Atrides,— q. d. nihil ad me. cavissim ipse suam tueatur. & *l.* 3.

Viderit utilitas.— q. d. utilitatem ipse nihil moror. Sic *l.* 8. § 41. & *l.* 9. § 27. & *l.* 11. § 13. & *l.* 12. § 1.

Ἰδίαν ἔχει διάθεσιν] *supr.* § 3. ἴδιον ἡγεμονικὸν ἔχει.

Ἐγὼ νῦν ἔχω ὅ με θέλει νῦν ἔχειν] Hoc argumento compescit suos rex pius à viro neqam ac nefario maledictis impetitus. *Regum hist. l.* 2. *c.* 16. *v.* 12. *Sinite istum. Ipse enim maledixit, qia id Dominus edixit.* Vide *ad l.* 4. § 34.

Καὶ πεῖσαι, ὃ με νῦν πείσαιεν] Ità *l.* 6. § 22. Ἐγὼ δ' ἁμαρτεῖν κρεῖττον ποιῶ. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 12. Ἐπίτηδες μὲν ποιῆσαι τὸ φαινόμενον αὐτοῖς· ἡμεῖς δ' οὐδὲν ἧττον κατὰ φύσιν ἔχουμεν. Sen. *ep.* 103. *Tu ità cogita, qod ex homine periculum fit, ut cogites, qod sis hominis officium. alterum intuearis, nè lædaris; alterum, nè lædas. commodis omnium lateris, movearis incommodis: & memineris qæ præstare debeas, qæ cavere.* Verùm ista non ad Stoicam amussim exacta prolusus.

§ 26. Ὑπὸ τῆς ἐν τῇ σαρκὶ λείας ἢ τραχείας κινήσεως] i. e. *à voluptate vel dolore.* eadem periphrasis *supra l.* 4. § 32. λείως ἢ τραχέως κινωμένῳ. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 1. Πόνῳ τι δεῖ; μορμολύκειον. σκόλοψ αὐτὸς ἐμαυτὸν κατάμαθε. τραχέως κινεῖ; τὸ σαρκίδιον, εἶτα τύλη λείως. ἂν σοι μὴ λυσιτελῇ, ἀπόφυγε ἡσυχίαν ἄγουσαν, φέρε. Senec. *de bent. c.* 15. *Quomodo hic potest Deo parere, & qicqid evenit bono animo excipere, nec de suo queri, casum suorum bonum interpres, si ad doloris voluptatisque punctiunculas concutitur?* Vide *l.* 10. § 8.

Μὴ συγκρινέσθω] *Nè admittat persuasiones.* Xyl. tanqam sede principalis partis judicio agatur, qod in casibus istiusmodi inhibendum toties inculcat Marcus *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28, 44. & *l.* 11. § 9, 16 & istic etiam in mox subjunctis, τὸ ὑπόληψιν μὴ προσλάβῃτε. Verùm meliùs Cas. *nè immisceatur, sive nè immisceat se.* Vide *l.* 7. § 67. & *l.* 10. § 24.

Περιγραφέτω αὐτὸ] *Circumscribat eas.* Xyl. Verùm αὑτὸ potiùs legendum. atqe ità Cas. *circumscribat se.*

Τὰς πράξεις] *Persuasiones,* Xyl. *perpessiones,* vel *affectiones* potiùs; de qibus & *l.* 3. § 6. & *l.* 7. § 5.

Πρὸ τοῦ δόξαν φαντασίαν ἐποιῆσαι ἡ μεταβατικὴ αὐτὴ κίνησις] fruſtra enim id foret. Senec. *de ira l.* 2. *c.* 2. *Omnes enim motus, qi non voluntate nostrâ fiunt, invicti & inevitabiles sunt: ut horror frigidâ asperſis, ad qosdam ictus aspernatio, ad pejores nuncios subriguntur pili, & rubor ad improbe verba suffunditur, seqisúrqi vertigo præcipita cernentes. qorum, qia nihil in nostra potestate est, nulla qò minùs fiant ratio persuadet. Sensum enim hominis nulla excutit virtus.* Idem *epist.* 85. & *epist.* 11. *Nullâ sapientiâ naturalia corporis aut animi vitia ponuntur. qicqid infixum & ingenitum est, lenitur arte, non vincitur. qibusdam etiam constantissimis in conspectu populi sudor erumpit, non aliter qàm fatigatis & æstuantibus solet: qibusdam tremunt genua dicturis: qorundam dentes colliduntur, linguæ titubat, labra concurrunt. hæc nec disciplina, nec usus unqam excutit: sed natura vim suam exercet; & illos vitii sui etiam robustissimos admonet. inter hæc ruborem esse scio, qi gravissimis qoqe virûs subitus offunditur. magis qidem hoc in juvenibus apparet, qibus & plus caloris est, & tenera frons: nihilominus veteranos & senes tangit. --non accidit hoc ab infirmitate mentis, sed à novitate rei; qæ inexercitatos etsi non concutit, movet, naturali in hoc facilitate corporis pronos. nam ut qidam boni sanguinis sunt, ità qidam incitati & mobilis, & citò in os prodeuntis. Hæc nulla sapientia abiget. alioqin haberet rerum naturam sub imperio, si omnia eraderet vitia. qæcunqe attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm multùm sedisse animus composuerit, hærebunt. nihil horum vitari potest, non magis qàm arcessi. --nihil adversùs hæc sapientia promittit, nihil proficit: sui juris sunt; injussa veniunt, injussa discedunt.* Idem *epist.* 57. *Illum qoqe in qem jus fortuna perdidit, feritas animus, mutabitur color. qadam enim nulla virtus effugere potest: admonet illam natura mortalitatis suæ. itaqe & vultum adducet ad tristitiam, & inhorrescet ad subita, & caligabit, si vastam altitudinem increpidine ejus constitutus despexerit. non est hic timor, sed naturalis affectio inexpugnabilis rationi.*

Τῷ δ' ὑπολήψει μὴ προσλιθέτω τὸ ἡγεμονικόν] In eandem sententiam Stoicus qidam apud Gellium *l.* 19. *c.* 1. eâdem ferè affectione, qâ Seneca *epist.* 53. in crypta Neopolitana, in procella vehementiori dùm navigat, ipse correptus, ex Epicteti dissertationum ab Arriano digestarum, qi nunc non prostat; *l.* 5. *Visa animi, qæ φαντασίας Philosophi appellant, qibus mens hominis primâ statim specie accidentis animum rei pellitur, non voluntatis sunt, neqe arbitrariæ, sed vi qadam suâ inferunt sese hominibus. noscitandi probationes autem, qas συγκαταθέσεις vocant, qibus eadem visa noscuntur ac dijudicantur, voluntariæ sunt, fiúntqe hominum arbitratu. proptereà cùm sonus aliqis formidabilis, aut casus, aut ex ruina, aut repentinus nescius [ullius]*

periculi

periculi nuncium, vel qîd aliud ejusmodi factum; sapientis quoque animum paululùm moveri, & contrahi, & pallescere necessum est. non opinione alicujus mali percepta, sed quibusdam motibus rapidis & inconsultis, officium mentis atque rationis præverrentibus. nec tamen ille sapiens ibidem τὰς τοιαύτας φαντασίας, visa istæc animi sui terrifica non approbat, hoc est, ὐ συγκατατίθεται ὐδὲ προσπαθάζει, sed abjicit repulitque: nec ei metuendum esse in his quicquam videtur. Atque hoc inter insipientis sapientisque animum differre dicunt, quòd insipiens talia sibi esse primo animi sui pulsu visa sunt sæva & aspera, talia esse verè putat, & eadem incepta, quæ quasi jure metuenda sint; suâ quoque assensione approbat, καὶ προσπαθάζει. Sapiens autem, cùm breviter & strictim colore atque vultu motus est, ὐ συγκατατίθεται, sed statum vigoremque sententiæ suæ retinet, quam de hujuscemodi visis semper habuit, ut de minimè metuendis, sed fronte falsâ, & formidine inani terrentibus. Seneca etiam epist. 71. *Non educo sapientem ex hominum numero, nec dolorem ab illo, sicut ab aliqua rupe nullum sensum admittente, submoveo. memini ex duabus partibus illum esse compositum, altera est irrationalis: hæc mordetur, uritur, dolet. altera rationalis: hæc inconcussas opiniones habet, intrepida est & indemita.*

§ 27. Ζυζῆν θεοῖς] L. 10. § 1. θεοῖς συμπολιτεύεσθαι. In sacra pagina itidem, הִתְהַלֵּךְ אֶת־הָאֱלֹהִים *Ambulare cum Deo.* de Enocho dictum, *Genes. c. 5. v. 24.* Aliud est, quod apud Minucium Octavius, de Deo: *Non tantùm sub illo agimus; sed cum illo, ut propè dixerim, vivimus.* Quanquam dictionem emollire aut deminuere nihil fuit necesse. ampliùs ac fidentiùs Paulus Athenis, referente Lucâ *Act. c. 17. v. 28.* ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμεν. Sed & Minuc. ipse alibi; *Non solùm in oculis ejus, sed & in sinu vivimus.* Verùm istud, inquam, aliud est ab eo quod hîc Marcus. istud enim necessitatis, illud voluntatis est.

Ἀποπειρώμενοι μὲν τῆς ἀπροσκόπτου] Vide *l. 2. § 17. & l. 3. § 16. & l. 4. § 33. & supr. § 8. & l. 10. § 11. & l. 12. § 11.*

Ὁ δαίμων] Vide *l. 2. § 13. & l. 3. § 12, 16. & supr. § 10. & l. 12. § 26.*

Ἀπέσασαι ἑαυτὸν] In eundem sensum *lib. 2. § 1.* ἀπόμοιρα, & *§ 4.* ἀπόρροια, qo istîc ἀπέσασαι τῆς Διὸς, humana mens dicitur. Laërt. *lib. 7.* in *Zenon.* ex Stoicorum sensu; Ἐμψυχον δὲ τὸν κόσμον, ὅλον ὂν τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἐκεῖθεν ἔσπασάσθαι. Epictet. *dissert. l. 1. c. 14.* Αἱ ψυχαὶ μὲν ὅπως εἰσὶν ἐνδεδεμέναι καὶ σωματείῳ τῷ θεῷ, ἄπτεται μόνον ἔσπασάσθαι. Et *l. 2. c. 8.* Θεῶν ἔργα κἀκεῖνά ἐστιν, ἀλλ' ἀποτμήματα, ἐκ μέρη θεῶν. ζῷον δὲ προσπαθητικὸν ἐστι, τὸ ἔσπασμα ἐκ τοῦ θεοῦ ἔχεις τι ἐν σαυτῷ μέρος ἐκεῖνο. Pythagoras apud Laërt. *l. 8.* Εἶναι δὲ τὰ ψυχὰ, ἀπέσασμα αἰθέρος. Cujus sententiam impugnans Cicero *de nat. Deor. l. 1. Pythagoras, qi censuit Deum animum esse, per naturam rerum omnium intentum & commeantem, ex qo nostri animi carperentur, non vidit distractione humanorum animorum discerpi & dilaceraci Deum; & cùm miseri animi essent, qod plerisque contingeret, tum Dei partem esse miseram, qod fieri non potest.* Philo *de insomn.* Ἐν ἀνθρώποις ὁ νοῦς ἀπέσασμα θεῖον. Idémque *de Cajni infid.* Πᾶς γὰρ οἰκὸς βεβχωὶ ὅτος ὄντα τὸν ἀνθρώπινον νοῦν μιὐγγι, ἢ παρδία βεβχὶς ὄγκοις ἐγκαλειπμένοις, μίγδος ὐσγνὸ καὶ κόσμ χαρίεντ τοσοῦτον, ὁπὶ μὴ τῆς θείας καὶ εὐδαίμονος ψυχῆς ἀπέσασμα ἦν ὁ διαιρετός; Qod Manilius *astronom. l. 2.*

Qis cælum possit, nisi cœli munera nôsset,
Et reperire Deum, nisi qi pars ipsa Deorum est?

Versum primum, uti vulgò concipitur, qid velit, non assequor. ego sic potiùs concipiendum censuerim,

Qis cælum possit, nisi cœli munere, nôssit?

Cicer. *de divinat. lib. 1. A natura divina haustos animos & delibatos habemus.* Et *Tusc. l. 5. Humanus animus decerptus ex mente divina.* Et Manichæi diserte, referente Epiphanio *hæres. 66. § 9.* τὸν ψυχὸν μέρος θεοῦ εἶ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀπεσπασθεισαν. cautiùs paulò Hermes in *Pœmandr. c. 12.* Ὁ νοῦς ὁκ ἔστιν ἀποτετμημένος τῆς ὑπόστασεως τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὥσπερ ἡπλωμένος, καθάπερ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς. Qod Philo *de Cajn. infid.* proximè post superiùs adducta; Τέτμηται γὰρ ὐδὲν τοῦ θείου κατ' ἀπάρτησιν, ἀλλὰ μόνον ἐκλείπεται. Verùm nevter tamen cavtè satis. Vide *ad l. 2. § 1. & 4.*

§ 28. Τῷ γεφύρᾳ] ità restituit Xylander, cùm in membranis θεφύρᾳ reperisset. χάσων, ὁ χάσκων ὄζων, ut Aristot. *problem. l. 4. q. 21. & l. 13. q. 9.* Sive ὁ κυνάζεσθαι ὄζων, ὥσπερ ὁ τράγος, ut de Cyclope Lucian. *in Galat.* unde & τραγομάσχαλος Aristophani in *Pace*, qi, cum Gorgonio Horatiano, *hircum olet.* γέφυρος, qo vocabulo Marcus qoque usus est *l. 9. § 36.* fœtor ille, qi *hirsutis*, ut est apud Horatium, *cubat gravis hircus in alis.* αὐτὸν ἁπλῶς τὸν γεφύρον ὐκ ἐκπυθόμενοι. De Persis Alexandri militibus pugnam inituri. Plut. in *apoph.* qo loco tamen H. Stephanus non γεφύρον, sed χάσωνα legit, & ἀλαλαγμὸν, sive clamorem ac vociferationem à militibus in congressione acicrum edi solitum interpretatur, qi Vegetio *l. 3. c. 18.* & Ammiano *l. 16. c. 12. & l. 26. c. 10. & l. 31. c. 8, barritus* dicitur. Pollux *l. 2. c. 4. § 14.* ἡ ἐν τῆς τρόμου δυσωδία, καὶ ἡ ἐν ταῖς μαχάραις καυμάτῳ κληθεῖσα, καὶ χάσων. Et Etymologus. Γεφύρα, ὁ ἐν ταῖς ἐρίοις τοῦ προβάτου σωματώδης τύπος, καὶ ἡ τῶν μαχαιρῶν δυσωδία. Et Svidas è Marco

noſtro emaculandus; Γρῖνος, ἢ δυσοσμία ἀπὸ τρίγωνος ἢ χήνων ἀνδρώπου, ἢ δύσοσμος. τὸ γρῖνον μὴ ὀρχίζω. leg. τὸ γρῖνον μὴ τὸ ὀρχίζω locum enim iſtum dubio procul adduxerat qem Xyl. etiam (qem Caſ. qoqe ſeqitur) ſic verterat; *Nè iraſcaris ei qi hircum olet, aut cui anima fœtet.* Ego verò ἐρωτηματικῶς legendum, vertendúmqe omnino cenſuerim. *Nunqid ei iraſceris, qi hircum olet? nunqid ei, cui anima fœtet?* Sicut in lana ſuccidiore ſordes contractæ gravem mittunt odorem, ità ex pilorum hirſutie ac ſudore crebrò ſordes in alis collectæ: qualis hircis cùm ſit familiaris, à lanis ad hircos, ab hircis ad homines tranſlata vox eſt. Ad Marci mentem pulcrè Gregor. Naz. Περὶ ἐυπαξίας. Ἐπεὶ τὴ τῆς τὸ ἀλλοῖ δυσωδίας, ἢ ἴσως, ἢ δακύτης, ὁ τὸ πνεύματικὸ μύρῳ συλλογισμύσις, ἵνα μεταδῷς τέτῳ τῆς σῆς εὐωδίας. ἐκ ἔστιν ἐγβῆναι ἐὰς ἢ χαλκᾶ, ἵν' ὁμῶ τῷ κλαυλίῳ ἀπείλησθῆς ὀδμίας, ἢ χ διαφθορᾶς, χ διὰ τέτο ἢ σοι συγγνώμη φίλογγε τὸ θεῖον ἢ ἀνοίκειον· ἀλλ' εἰ μὴ εἰ δυνατὸς, χάκεῖνον. Διεράσθω· εἰ δὲ μὴ, τό γε ἀσφαλὲς ἄχες, ἐν τῷ μηδὲν αὐτὸς τῆς μοχθηρίας μεταλαβεῖν. ὁσμή τίς ἔζω ἀηδὴς τὸ ἐκεῖνο πάθος, ἣν ἀπολέσει τυχὸν τὸ σὸν ἐυῶδες ἐφρυκτώσω ταχὺ, ἂν ἐλίξω τι τοιῦτον ὕσῳ τὸ ὁμοδύλω χ συγγενὲς συμπαθές. &c. Hinc meretricularum ſcommata illa, apud Athenæum *l.* 13. Θᾶς φεὲς γεράσκα τορδομίῃ ἐχεῖν, ἐπεί τις αὐτὰν ἰφάτα πῇ πορδέται, εἶπαν.

Λαγεῖ συωσικήσα τὸ Παιδίον.

Φρύνη συωδινῆσα ποτὲ χήσκι, δεῦρο φοείνιν, Λαΐδι, εἶπε, χ καπίσαγε. allusit altera ad vocabulum αἰγὸς, qum *capram* ſignificet, qod Ægæi nomen includere videtur; altera ad τράγε, qod *hircum* deſignat, qaſi τράγε, hoc eſt, *hirce* diceret.

Τῷ ὀζοσόμῳ] Ità Lucian. *Antholog. l.* 2. *c.* 14.

ὀζόσομος ἐξορκιςής.

——*cui ſcilicet ægris*
Fœcibus exuperat gravis halitus,——
Gutture ſulphureas lentè exhalante Mephites.

ità Perſ. *Sat.* 3. unde *guttur meditatorium efficitur laxinarum*, ut Hieron. *adv. Jovinian. l.* 2. dum nimirum,

Τὸ σῶμα χὸ τραχηλὸς ταυτὸν ὄζει,

ut ille in *Antholog.* loqitur. ut poſſint illi *ex veteri Stoicorum decreto æqè liberi crepitus atque ructus eſſe.* utì Cicero ad Pætum ſuum jocatur, *lib.* 9. *epiſt.* 21.

Ἀνάγκη τοιαύτῃ ὀσμογεῖν] corpus ità affectum non poteſt non ejuſmodi odorem emittere: nec improbi animus talibus dogmatibus imbutus, non ejusmodi actiones, & operationes edere. Vide ſupr. §. 17. & *l.* 11. §. 18. & *l.* 12 §. 16.

Εὖ σοι γένοιτο] formula ironica: qâ & Epict. *l.* 2. *c.* 5. & alibi utitur. Sed & nos Angli; *well ſave thee.* aliud eſt qod Xyl. *bene res habet.* Εὖ ἔχει. *l.* 10. § 1.

Δεῖξον] Vide ſupr. §. 22.

Εἰ γὰ ἐπαίει, διεφθάρης] Ità Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 18. *v.* 15. Ἐὰν σε ἀκύσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σε.

Οὔτε τραγῳδὸς, ὔτε πόρνη] Iſta iſtic qid velint, ego neſcire me fateor. cum ſeqenti periocha committunt plerique, ità vertit Xyl. ac ſi legiſſet, ὔτε ὡς τραγῳδὸς, ὔτε ὡς πόρνη, ὃς ἐξελθὼν ζῆν δύναιτο, ὕτω ἐσταῦθα ζῆν. Vertit enim, *Non ità hîc vivendum eſt tibi, ut tragœdo aut ſcorto, qi egrediens vivere cogitat.* qod ego planè qid ſit, non capio. M. Caſ. *ubi nec vociferator nec ſcortator futurus eſt.* [qi iſtud] *qomodo vivere ſtatuis, ubi ad locum ejuſmodi ſeceſſeris, ubi horum neuter exiſtat; ità iſtîc licuerit.* D. Salmaſ. ſic legit. ὔτε τραγῳδὸς, ὔτε πόρνη, ὡς ἐξελθόντι ζῆν δυνατὸν. ὕτως ἐσταῦθα ζῆν ἔξεσι. *neqe biſtrio, neqe ſcortum ſcenicum ità in theatro vivere cogitans, ut inde exeant. Sic & hîc etiam vivere licet.* Si tragœdus, inqit, & ſcortum, qi operam ſuam ſcenæ addixerunt, perpetuò in eo exercitio, qamvìs turpi & infami vivere deſtinant, nec ab eo vitæ genere recedere cogitant; qid ni & liceat nobis manere in hac turbulenta vitæ rutuba? Avdeamus in loco penè conclamato & noſtram, licèt minùs dextram forſan, conjecturam interjicere. Qid ſi voluit Marcus, qod *l.* 4. § 31. μὴ τύραννον, μήτε δῆλον· qódqe Plato *epiſt.* 7. μήτε ἀπιχθάνεσθαι μάτην ἀνθρώποις, μήτε δὴ κολακεύοντά γε, ὑφιέσθαι αὐτοῖς. Vide *l.* 11. § 18. Ità certè uſurpavit τὸ τραγῳδεῖν *l.* 9. *c.* 29. εἰ δ' ἐτραγῴδησεν, ὑβρὶς μὴ καταπίκρικε μηδὲ.

§ 29. Ὡς ἐξελθὼν ζῆν δυνατὸν] Turpe & periculoſum eſt in eo ſtatu vivere, in qo nolis mori. Verùm nihil impedit, inqit Marcus noſter, qo minùs qiſqe in eo ſtatu vivat, in qo mori ac defungi deſiderat atqe in animo ſuo habet. Vide ſupr. *l.* 2. § 11. & infr. *l.* 11. § 3.

Ἐξελθὼν] *exiens*, è vita ſcil. ut *l.* 2. § 11. ἐξέναι τοῦ βίυ. pro *mori*. ἐξελθεῖν & ἀπελθεῖν ſimpliciter pro *mori*. Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 15. σὺν γνώμῃ ἵνα ἐξέλθῃς. Liban. *Monod. in Daphn. Apoll. templ.* οἵ νυμφῶν πύλαι, πλεκομένων ἤδη στεφάνων, ἀπελθόντος. nam qod M. Caſ. de *Seceſſione*, ſive ἀναχωρήσει intelligit, qalem *l.* 4. § 3. loqitur; mihi nevtiqam probandum videtur.

Τότε χ τοῦ ζῆν ἔξιθι] Ità *l.* 8. § 47. ἄπιθι ὅν ἐκ τοῦ ζῆν. Stoicum hoc dogma, pietati parùm conſentaneum: de qo vide *ad l.* 3. § 1. Apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 1. Muſonius, opinor, ἐὰν μὲν ἐπιῇ πνιγόμενοι, μένειν ἐν τῷ βίῳ· εἰ δὲ μὴ, ῥᾳδίως ἀπαλλάξεσθαι, ὥσπερ ἐκ πανηγύρεως, ὅταν ἢ ἐκ τοῦ βίυ. καθάπερ χ ἐξ οἰκίας, φησὶν ὁ Βίων, ἐξοικιζόμεθα, ὅταν τὸ ἐνοίκιον ὁ μισθώσας ἢ κομιζόμενος.

μιζόμενος, πῶς δύσεως ἀφίλη, τὸν κάπνον ἀφίλη, τὸ φεῦγε ἐγκλείσῃ. ὅταν γὰρ ἐκ τῆς συμπτώσεως ἐξοικίζωμαι, ὅταν ἡ μισθώσασα φύσις, τοῦ ὀφθαλμοὺς ἀφαιρῆται, τὰ ὦτα, τὰς χεῖρας, τοὺ πόδας, οὐχ ὑποπτεύω· ἀλλ' ἅπαντα ἐκ συμπτώσεως ἀπολλάττομαι, ὑδὴν δυσχεράνων, ὅτῳ γὰρ ἐκ τῆς ζῆν, ὅταν ἡ ὥρα ᾖ. ἔμβολα παρθμίδος ἔρυμα. quæ noviſſima cùm mendo nevtiqam vacent, aliis emendanda relinqo. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ὦ, γὰ ἔξεστιν, ὅταν θέλῃ, ἐξελθεῖν τῆς συμπτώσεως, μηκέτι πάσχον, ἐπ' ἔτους ἀνιάτου μένων, οὐχὶ ἧς, οἷς παιδιᾷ παρεμβέβει, μάχης ἂν ψυχαγωγήσαι; nec iſta vitii expertia, quod interpretem fugit, ſed emendatu ſatis proclivia. leg. ὡς παιδία, ut pueri, qi ludum, quamdiu volupe eſt, proſequant, ubi tædio ceperit eſſe, incidunt. Vide eund. ipſum *l.* 1. *c.* 24. ad *l.* 8. § 44. Epicurus ipſe apud Ciceron. *de fin. l.* 1. *Dolores, ſi tolerabiles ſint, feramus: ſin minùs æquo animo è vita, tanquam theatro, exeamus.* Senec. *epiſt.* 98. de ſene neſcio qo: *Hic tam turpe putat mortem fugere, quàm ad mortem confugere. quid ergo? non, ſi ſuadebit res, excibit? quid ni exeat? ſi nemo jam eo uti poterit? ſi nihil aliud quàm dolori operam dabit? & epiſt.* 70. *Nil melius æterna lex fecit, quàm quòd unum introitum nobis ad vitam dedit, exitus multos.* Idémque epiſt. 12. *Epicurus dixit:* Malum eſt in neceſſitate vivere: ſed in neceſſitate vivere, neceſſitas nulla eſt. *Quidni nulla ſit? patent undique ad libertatem viæ multæ, breves, faciles. agamus Deo gratias, quòd nemo in vita teneri poteſt. calcare ipſas neceſſitates licet.* Idem (ſi idem ſaltem) *Thebaid.* 1. 1.

Eripere vitam nemo non homini poteſt
At nemo mortem.——

Plin. *hiſt. nat. l.* 28. *c.* 1. *Ex omnibus bonis, quæ homini natura tribuit, nihil melius tempeſtivâ morte: in eâque id optimum, quòd illam ſibi quiſque præſtare poteſt.* Bacchi illud in Evripidis *Bacchis v.* 498.

Λύσει μ' ὁ δαίμων αὐτὸς, ὅταν ἐγὼ θέλω.

huc accommodat Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 17.

Ipſe Deus, ſimulátque volam, me ſolvet. Opinor,
Hoc ſentit, Moriar, mors ultima linea rerum eſt.

Ὡς μηδὲν κακὸν πάσχων] Ità & Epictet. *l.* 1. *c.* 25. Μόνον μηδὲν βαρέμβου πίτυ, μηδ' ὑπολαμβάνων ἐν κακοῖς εἶ. qia ſcil. nihil ineſt mali, aut in vitæ moleſtiis, aut in morte ipſa; cùm iſta omnia ſint adiaphora. *l.* 2. § 11, 12. & *l.* 4. § 5, 42. Epictet. *lib.* 3. *c.* 8. Ἀφεῖλεν αὐτῷ (ὁ Ζεὺς) τὸ εἶ κακῶ. ἐξεστί σοι πάσχοντα ταῦτα εὐδαιμονεῖν. πῶς δύσεως σοι ἤνοιξεν ὅταν σοι μὴ ποιῇ, ἐξελθε, καὶ μὴ ἐγκάλει. Senec. *de Providentia. c.* 2. *Cato, quâ exeat, habet.*

Καὶ καπνὸς ὅτι, ἀπέρχομαι] *ac fumi inſtar abeam.* Xyl. nullo planè ſenſu. legendum, εἰ καπνὸς ὅτι, ἀπέρχομαι. *Si me fumus in loco aliquo, ubi verſari tunc contingit, vexat, maléque habet; diſcedo,* exeo. Alluditur ad diverbium, qo tria notantur, quæ domo exigant, *fumus, ſtillicidium, & mulier rixoſa.* Vide Druſ. *Proverb. claſſ.* 2. *l.* 1. *adag.* 213. & Bern. *de diverſ. ſerm.* 14. Vide & *l.* 8. § 47. Emendationem ex Epicteto adfirmo, cujus iſta ſunt, *diſſert. l.* 1. *c.* 25. καπνὸν πιπόλιον ἐν τῷ οἰκήματι ἂν μείζειον, φεύγω· ἂν λίαν πολύν, ἐξέρχομαι. τοῦτο γὰρ δεῖ μανθάνειν καὶ κρατεῖν, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται. qod noviſſimum in ſuis ſubinde inculcat, *l.* 1. *c.* 9. & *c.* 24. & *l.* 2. *c.* 1. Et paulò poſt ſuperiora illa: Ἀλλὰ πολύς μοι καπνὸς φαίνεται, τὸ ἐν γυναιξὶ οἰκεῖν. ἀποχωρῶ, ὅτι μ' οὐδεὶς κωλύσει οἰκεῖν· ἑκοίνη γὰρ ἡ οἴκησις παντὶ ἤνοικται. Lucem autem, qaſi è fumo, fœnerabuntur iſta alii cuidam Epicteti loco, *l.* 4. *c.* 10. Ἀλλ' οὐχ ἕξω φαγεῖν. εἰ ὕτω τάλας εἶμι, λιμῷ τὸ ὑποθανεῖν. ὕτος δ' ἐστὶν λιμὸς πάντων, ὁ θάνατος· αὕτη ἡ καταφυγή. διὰ τοῦτο ὑδὲν ἧσσ ἐν τῷ βίῳ χαλεπὸν ἔζιν. ὅταν θέλῃς, ἐξῆλθες, καὶ ἐκαπίζη. Et iſtîc enim ab ædibus fumo infeſtis eadem eſt translatio.

Τί αὐτὸ πρᾶγμα δοκεῖς;] *qid hoc rei eſſe putas?* Xyl. imò, *cur hoc grave ducis,* (vitâ ſcil. diſcedere) aut tanqam moleſtum qiddam horreſcis? ità ſiqidem τὸ πρᾶγμα uſurpari docuimus ad illud *ſuprà lib.* 4. § 50. μὴ ἕν ὡς πρᾶγμα. ità Plato in *Sympoſ.* Ἐὰν ᾖ ἀδύνατον, ὑδὲν δὴ πρᾶγμα. Epictet. *diſſert. l.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. μὴ πραγμάτευε τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὲ ὡς ἔχει· ἤδη καιρὸς πάλιν ὕλαι, ἐξ ὧν συνῆλθον, εἰς σπέρμα πάλιν ἀναλυθῆναι. καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπόλλυσθαι ἐν τῷ κόσμῳ, τί γραῦς καπνὸν, παρέλογον; & *l.* 2. *c.* 1. Ἂν μὴ λυσιτελῇ, ἡ θύρα ἤνοικται.—— πρᾶγμα πάντα γὰ ἠνοίχθαι δεῖ πάλιν θύραν, καὶ πρᾶγμα ἐν ἔχεσθαι. Senec. *epiſt.* 70. *Vita non ſemper retinenda eſt, non enim vivere bonum eſt, ſed bene vivere. Itaque ſapiens vivit, non quantùm poteſt, ſed quantùm debet.*—— *Si multa occurrunt moleſta, & tranquillitatem turbantia, emittit ſe.*—— *nihil exiſtimat ſuâ referre, faciat finem an accipiat, tardiùs fiat an citiùs. non tanqam de magno detrimento timet. nemo multum ex ſtillicidio poteſt perdere. citiùs mori, vel tardiùs, ad rem non pertinet: bene mori, vel malè, ad rem pertinet. bene autem mori, eſt effugere malè vivendi periculum.* & *epiſt.* 17. *Si qid te vetat bene vivere, bene mori non vetat.* Sed de hoc vide ſis *ad l.* 3. § 1.

Οὐδεὶς με κωλύσει ποιεῖν ἃ θέλω] Vide *l.* 4. § 49. & *ſupr.* § 10. & *l.* 8. § 48.

§ 30. Ὁ τῆς ὅλης νοῦς] Vide *ſupr.* § 21. & *l.* 6. § 1.

Τὰ χείρω ὑπὸ κρειττόνων ἄγεσθαι] *ſupr.* § 16.

Ὑπόταξις, συνίταξις] *ſupr.* § 8. & *l.* 3. § 4.

Τὰ χρήσιμα ὅσα εἰς ὁμόνοιαν] Vide *l.* 9. § 9.

§ 31. Πῶς προσοικειοῦσθαι μέλλει νῦν θεοῖς, γενέσει] Democritus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. Ἀι-

μεγάλαι τέρψεις, ὑπὸ τῆ θεᾷ τὰ κλεὰ τῆς ἔργων, γίνονται. Martial. *l.* 10. *epist.* 23. de M. Antonio.

Præteritósque dies, & totos respicit annos.
Nulla recordanti lux est ingrata gravísque:
Nulla fuit, cujus non meminisse velit.
Amplius ætatis spatium sibi vir bonus: hoc est
Vivere bis, vitâ posse priore frui.

De aliis autem Marcus aliorúmque bene gestis *l.* 6. § 48. qod de se suísque istîc.

Μήτε πρὸς ῥῆξαι ἐξαίσιον, μήτε εἰπεῖν] *neminem unquam vel facto vel dicto lasisse.* Syntaxis gemina Homericæ illi *Odyss. σ. v.* 15.

Δαιμόνι' οὔτέ τι σε ῥέζω κακὸν, οὔτ' ἀγορεύω.

Ὅσα ἤνεγκας ὑπομεῖναι] Hoc nomine Deo gratias agnoscit deberi, *l.* 8. § 17. διὰ τὸ ἀνεκτὸν τὸ σῶμα ὂν πόσων ἐν τοιούτῳ βίῳ. *qòd laboribus tot tantísque exantlandis par fuerit, in corpuscula tam infirma.*

Πλήρης ἤδη σοι ἱστέλα τῆ βίᾳ] Vide *l.* 3. § 8. & *l.* 9. § 33. & *l.* 10. § 1. Lucret. *l* 3.

Cur non, ut plenus vitæ convivа recedis?

De Pollio Stat. *Sylv. l.* 2. *Sylv.* 2. *v.* 127.

--dubio qem non in turbine rerum
Deprendet suprema dies; sed abire paratum,
Ac plenum vitæ--

Καὶ τελεία ἡ λειτουργία] Vide *l.* 12. § 36.

Ἀλνώμονας ἀνηνώμων] ità restituit Xyl. qod in membranis ἀληνώμων sensu planè adverso legebatur.

Θέλω ἢ χρὴ φύειν] Vide *supr.* § 9.

§ 32. Διὰ τί συ]χνοι] Anacharsis illud in Græcis, qos cæteroqi suspiciebat, qasi rationi minùs consentaneum notabat, ὅτι παρ' αὐτοῖς ἀγωνιζόμενοι μὲν οἱ τεχνῖται κρίνουσι ἢ οἱ μὴ τεχνῖται. *qòd in certaminibus de peritis imperiti judicarent.* Qod respexit Tertullianus, *apolog. c.* 1. *Quanto magis, hos Anacharsis denotasset imprudentes de prudentibus judicantes, qàm immusicos de musicis?* Horum ergò judicia peritum prudentémque qemlibet contemptim habere vult Marcus noster. Cui accedit Demetrius Cynicus, qi, ut Seneca *epist.* 91. dicere solebat, *eodem loco sibi esse voces imperitorum, qo ventre redditos crepitus.* Varro Margopoli:

--stultós contemnite docti.

Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 34.

Ἄτυχοι καὶ ἀμαθεῖς ψυχαί] rerum naturæ ac conditionis ignari. Avson. *lud. 7. sap.*

Bias Prienæus dixit; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Qod est Latinum: Plures homines sunt mali.
Sed imperitos fecit, qos dixit malos.

Et mox:

Bias Prienæus dixi; Οἱ πλεῖστοι κακοί.
Latinè dictum suspicor, Plures mali.
Dixisse nollem. Veritas odium parit.

Malos sed imperitos dixi & barbaros,
Qi jus, & æqum, & sacros mores negligunt.

Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Ἔστε μισηταὶ μὲν οὐκ ἐσόμεθα αὐτῆ ἀσεφανομένη ἐπὶ τῆς ὕστης, ἐπὶ ἀνοήτοις· ἐὰν γαμετησιὰς, ἂν ἐπιχείνη τὰς ὑποκίνησις πρὸς τὸν κύκλον φερομένους μὴ ἐπὶ ἴσοις· ὁ γὰρ τῆς ἀληθείας πεπαιδευμένος, ἀνθρώπους ἀπαιδεύτους ἐπιφαίνοντας, ἐπιχείροντός τι φέρειν ἴσον καὶ ἀνόσιον, καὶ ἀδίκως καὶ δικαίως; ὃ πολλῆς ἀδικίας ἐστὶ πεπαιδευμένον. Vide reliqa. Idem *l.* 4. *c.* 5. Τί οὖν; θέλεις με κολακεύσω; ὑπό τινων; ὑπὸ ἐμοῦ τῶν; καὶ πῶς κολακεύσω ἐγὼ ἀνθρώπους; *l.* 8. § 3. ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀγνοούσης; τί σοι μέλει ἢ τινι τῶν ἄλλων τεχνίτη τῆς ἀπίχνων. Vide & eundem *ad l.* 9. § 26. ἀμαθεῖς autem ψυχαὶ, *animæ imperitæ*, pro hominibus imperitis. qod est Hebræis ac Hebraisantibus valde familiare. Vide *ad l.* 1. § 16. ubi σώματα, id. est, *corpora*, pro *servitiis*. Moses *lib.* 2. *cap.* 2. *v.* 5. *Fuerúntqe omnes animæ, qæ è Jacobi femore prodierunt, septuaginta animæ.* qod Stephanus apud Lucam *Act. c.* 7. *v.* 14. Græcam secutus versionem, ἐν ἑβδομηκονταπέντε ψυχαῖς. Idémque *c.* 27. *v.* 37. ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσιαι ἑβδομηκονταέξ. Paul. *ad Rom. c.* 13. *v.* 1. Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. Nec abhorrent Latini. Tertull. *de anima c.* 13. *Enimvero qi non animæ dabit summam omnem, cujus nomine totius hominis mentio titulata est?* Qantas animas pascos? *ait dives.* Et, *animas salvas optat gubernator.* Cicer. *familiar. l.* 14. *epist.* 14. *Vos meæ charissimæ animæ, qàm sæpissime ad me scribite.*

Ἡ εἰδικὴ ἀρχὴ καὶ τέλος] Vide *l.* 8. § 3.

Τὸν διὰ τῆς ὕσης διήκοντα λόγον] Animam scil. œcumenicam, vel catholicam potiùs, de *qa supra* § 30. & *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 14.

Κατὰ πεῖσιν τεταγμένας] sive κατὰ τεταγμένας, ut Apostolus *Act. c.* 17. *v.* 26. Vide tamen *supra* § 13.

Οἰκονομικὴ τῶν] Vide *supra* § 21.

§ 33. Σποδὸς, ἢ σκελετός] *cinis, aut sceletus:* qòd *supr. l.* 4. § 48. Τάφος, ἢ τροφή. ibi vide. Apud Plutarchum Antonius postridie de rerum summa cum Cæsare decertaturus ad cœnam suos jubet, φειδωλότερον δειπνεῖν ἄλλον γὰρ εἰ τοῦτο ποιήσουσιν αὐτὸν, ἢ λιμοῦσιν ἑτέρους χρεμπτήσουσιν, αὐτὸς δὲ κτήσεται σκελετὸς καὶ τὸ μηδὲν ἡμῶμαι. Teles Pythagoricus, *de exilio*, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Ἡμεῖς μὲν καὶ ἰδίαν καὶ ἀλλαδὲ ὀνειδίζομεν ὅτι ἢ σκελετὸ διδασκάλους ἔνδον ἔχουσιν, ὡς καλόν τι, καὶ ὑπὲρ χρεὼν τοὺς νεκροὺς λαμβάνουσιν.

Ἦτοι ὄνομα, ἢ ὑδὲ ὄνομα] Vide *l.* 4. § 33. & *l.* 12. § 27. μῦθος, ἢ ὑδὲ μῦθος.

Ψόφος καὶ ἀπήχημα] *Lib.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. & *l.* 6. § 16. κρότος γλωσσῶν.

Κενὰ καὶ ἀνωφελῆ καὶ μυρία] Vide *lib.* 2. § 12.

§ 12. & *l.* 6. § 13, 36. & *l.* 7. § 3. & *l.* 9. § 36.

——πρὸς Ὀλυμπον] Ex Hesiodi *oper. l.* 1. v. 195. de quarto agens seculo:

Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθόνος εὐρυοδείης
Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώ-
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις.— (πους,

Et Arat. *Phaenom.*

Καὶ τότε μισήσασα Δίκη κεῖνον γένος ἀνδρῶν,
Ἔστ' ἀὲ ἀπεργαίνη.

qod Fest. Avienus:

Sic justa in populos mox Virginis inculpata
Exarsere odia, & cœlum pernicibus intrat
Diva alis. ——

& Cicero,

Deseruit properè terras justissima virgo,
Et Jovis in regno, cœlique in parte resedit.

Refert Lactantius, sed ità in vulgatis, qasi Ciceronem istud negare dicatur. *Sed non, ait Cicero, & Jovis in regno, &c.* cùm deberet esse, *sed non, ut ait Cicero.* hoc, inqit, non est verum, qod Cicero dixit, Jovis in regno Justitiam residisse, cùm Jupiter ipse injustissimè se gesserit. De eodem hoc Naso *Metamorph. l.* 1. v. 129.

——*fugere pudor, verúmque fidésque.*

& mox, v. 149.

——*& virgo cæde madentes*
Ultima cœlestúm terras Astræa reliqit.

Juvenalis itidem, *Sat.* 6.

——*ad superos Astræa recessit,*
Hac (pudicitiâ scil.) *comite; atque duæ pariter fugere sorores.*

Scilicet, ut Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 5. *Hi planè intellexerunt, abesse justitiam à rebus humanis; eámque finxerunt offensam vitiis hominum, recessisse terrâ, in cœlúmque migrásse.* Alluait huc Val. Flaccus *Argonaut. l.* 2. de procellis cladibúsque agens cœlitus immissis;

——*tunc flagitat iras*
In populos, Astræa Jovem, terrísque relictis
Invocat assiduo Saturnia sidera questu.

Alluait & Maro ipse *Georg. l.* 2. ubi de agricolis dixit,

——*extrema per illos*
Justitia excedens terris vestigia liqit.

Indè ludens Lucian. *in bis accusato* τῷ Διὶ λίθῳ inducit Jovem patrem nè in terram denuo mittatur deprecantem verbis illis: Ἄνδρες ἐς τὸν γλῶ, ἵν' ἐξελαυνόμην πρὸς αὐτῆς, δέομαι σου πάλιν ἐκ πόδος, τῷ ἀδικίαν ἐπιγλώσσου ἢ φόβον; Cæterùm, Marco nostro imperante, Δίκη καὶ αἰδὼς ἐπανοδώσαι κάθοδον εἰς ἀνθρώπους. *justitiam ac verecundiam ad homines regressas,* asserit Aristides *orat. in Romam.* Idémque de Severi cum filio Antonino imperio cecinit Oppianus ἁλιευτ. β. prope finem,

——νῦν γάρ σε, Δίκη, θρέψασαν πολίων
Γενόσιν μεγάροισι σωήσειν ἠδὲ σωοίχαν,
Ἐξ ὅ μοι χρήσιμα μέλλων θρόνον ἐμβεβαῶτες
Ἄμφω διατόσιός τε πατὴρ καὶ φαίδιμος υἱός.

Scripta enim hæc Severo superstite, etiamsi non antè defunctum jam publicata. Qin & idem planè futurum pronunciat Porphyr. *de abstinent. l.* 3. si ad victum simplicem ac innoxium reduci posset genus humanum. Ἦ δῆλον, inqit, ὡς εὐδαιμονήσομεν ἀδικίας μὲν ἐξορισθείσης ἀπ' ἀνθρώπων, δικαιοσύνης δὲ πολιτευομένης καὶ παρ' ἡμῖν, καθάπερ καὶ ἐν ἀρχῇ. Cæterùm Didymus Cynicus apud Plut. *de orat. defect.* Θαυμαστὸν ὄντως, εἰ τοσαύτης εἰς [ἡμᾶς] κακίας ἐκκεχυμένης, ἓ μόνον, ὡς ἔφασκεν Ἡσίοδος, αἰδὼς καὶ νέμεσις τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀπολελοίπασιν, ἀλλὰ καὶ θεῶν συνεκδεδυκέναι τὰ χρηστήρια πάλαι δοκεῖ ἔνιοις. Ità enim restituendum locum illum avtumo: nisi qis & ἔστιν interjiciendum existimet, ut sit θαυμαστὸν ἔστιν ea enim dubio procul Cynici mens est. Vise Ammian. *l.* 22. *c.* 10. *p.* 239. & *l.* 25. *c.* 6. de Juliano. Vise & sis Hieronym. *adv. Pelagium l.* 3. *c.* 5. qem viduæ cuidam in epistola ad eam data adeò fœdè adulatum refert, ut *justitiam, qæ esse jam non nisi in cælo credatur, apud illam solam dicat inveniri in terris.*

Τὰ μὲν αἰδητὰ, συμπάλληλα, καὶ οὐχ ἑξῆτα] *supra* § 23.

Τὰ δὲ ἀναίδητα ἀμυδρὰ, καὶ συπαφῆ πάντα] Vide *ad l.* 2. § 17, & *l.* 6. § 16.

Ἀναδυμίασις ἀφ' αἱμάτων] Ità *l.* 6. § 15. ἓ ζωὴ ἐκέκτο, οὗ ἢ ἀφ' αἱμάτων ἀναδυμίασις, καὶ ἢ ἐκ τῶν ἀέρος ἀναπνοῆς.

Τὸ δὲ εὐδοκιμεῖν παρὰ τοιούτοις κακόν] *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 3, 33.

Τί ἂν οὖν ἄλλο ἐφεύροις τῶν] *Quid ergò aliud operiris, nisi vel* &c. Xyl. frustra legendum enim, τί ἢ θανάτου &c. *Cur non propitio lubentique animo mortem expectas, sive ea destructio est sive demigratio?*

Ἔστε σβέσιν, εἴτε μετάστασιν] Ambiguè loqitur istic Marcus, utì sæpe alibi. Vide *supr. ad l.* 4. § 21. sed & *l* 8. § 25. & *l.* 11. § 3.

Σβέσιν] sic *l.* 4. § 21. ἐξάπλουσιν. qia igneum qiddam animam existimabant. Ignis ávtem & accendi & extingvi dicitur.

Θεὸς μὲν σβέσαι καὶ ἐνοπιμεῖν, ἀνθρώπους δὲ ἓν περιεῖν] Eadem monita salutaria, *l.* 6. § 30. Vide ibi adnotata.

Ἀνέχεσθαι αὐτοῦ καὶ ἀπέχεσθαι] Ità *l* 4. § 3. τὸ ἀνέχεσθαι μέρος δικαιοσύνης. & *supra* § 20. ἐυπιστεῖον καὶ ἀνεκτέον. Epictetus solitus est dicere, (utì ex Favorini relatione Gellius, *noct. Attic. l.* 17. *c.* 19.) *duo esse vitia in homine omnium gravissima ac terrima, intolerantiam & incontinentiam.* itaqe *futurum plerage impeccabilem vitámque victurum tranquillissimam, qi hæc duo verba cordi habeat, eáqe sibi imperanda atqe observanda curet,* Ἀνέχου καὶ ἀπέχου. *Sustine & abstine.* Atqi Tertullianus etiam *incontinenti-*

vinentiam ſub *intolerantia* comprehendit, *continentiam* ſub *tolerantia* contineri contendit. *de patient. c. 5. Ut compendio dictum ſit, omne peccatum impatientiæ aſcribendum. malum impatientia eſt boni. nemo impudicus, non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis. ut malus unusquisque ſias, bonus perſeverare non poterit.* Et *ibid. c. 15. Omnia Dei placita tuetur patientia.* &c.

Μήτε σὰ, ωήτε ὁπὶ σοί] Evcher. *in orat. hortat.* *Eſto tu*, inqit, *tibi cheirior, qàm tua.* Verùm Marcus hîc iſta, & qicqid extra corpuſculi animulæq; fines conſiſtit, *tua* eſſe tibi negat. ſed & Lucilius apud Senecam *epiſt. 8.*

Non eſt tuum, fortuna quod fecit tuum.

& Publius Syrus,

Alienum eſt omne, qicqid optando venit.

ideo nimirum, qia, ut Lucilius idem,

Dari bonum quod potuit, auferri poteſt.

In eandem ſententiam Bernard. *de bon. defer. Divitiæ iſtæ nec veræ, nec veſtræ ſunt. ſi veſtræ ſunt, vobiſcum auferte. Quod enim hîc relinquitur, non noſtrum ſed alienum eſt.* Ambroſ. *epiſt. 9.* Baſil. Cæſar. explicans illud Moſaicum, Πεσέχε σαυτῷ τυτέςι, μήτε τοῖς σοῖς, μήτε τοῖς ἀλλοτρίοις, inqit; ἀλλὰ σαυτῷ μόνῳ. ἄλλο γὰρ ἐσμὲν ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ ἄλλο τὰ ἡμέτερα, καὶ ἄλλο τὰ περὶ ἡμᾶς. ἡμεῖς μὲν ἐσμὲν ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νῦς· ἡμέτερον δὲ τὸ σῶμα, καὶ αἱ διὰ αὐτῆς αἰσθήσεις· περὶ ἡμᾶς δὲ τὰ χρήματα, αἱ τέχναι καὶ ἡ λοιπὴ τῶν βίων κατασκευή. Cæterum Epictetus nec reculam, nec corpuſculum etiam, tuum eſſe tibi conceſſerit. Siqidem, illud etiam explicans, qod Marcus hîc, μήτε ὁπὶ σοί, ſic infit, *diſſert. l. 1. c. 1.* Τί λέγει ὁ Ζεὺς ; Ἐπίκτητε, [ità diſtingvendum, ſecùs qàm in vulgatis] εἰ δυνατὸν ἦν, καὶ τὸ σωμάτιον ἄν σε, καὶ τὸ κτησίδιον, ἐπίπνοια ἂν ἐλάττερον καὶ ἀπαρέμποδιστον. νυνὶ δὲ μή σε λανθανέτω. τῦτο οὐκ ἔστι σόν. Cui concinit & Pythagoras reſonante Strobæo *tom. 1. tit. 1.* Πίστευσον, μὴ ἔστι σὸν κτῆμα, ὅσα μὴ ἐντὸς διανοίας ἔχεις. Epictetus idem *enchir. c. 1. § 2.* Τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ὄντα φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμπόδιστα· τὰ δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτὰ, ἀλλότρια. ἐὰν ἓν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, —μέμψῃ καὶ θεὺς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὰ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δ' ἀλλότριον, ὅπερ ὄντι, ἀλλότριον, ὑδείς σε ἀναγκάσει ὑδέποτε, ὑδεὶς σε κωλύσει, ὑ μέμψῃ ὑδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, οὐκ ποιήσεις ὑδὲ ἕν, ὑδείς σε βλάψει, ἐχθρὸν οὐκ ἕξεις· ὑδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ. Vide & Marcum ipſum *l. 12. § 3, 26.*

§ 34. Ἐυρεῖν] Vide *l. 2. § 5. l. 10. § 6.* Epict. *diſſert. l. 1. c. 1.* Εὐθυμοῦντα καὶ εὑρεῦντα. & *c. 4.* εὐρόως καὶ ἀπαρεμποδίστως βιώσεσθε. Ei opponitur τὸ δυσρεῖν. Epictet. *l. 1. c. 28.* Ὅταν τὸ πρῶτον καὶ μόνον ἄπορον ᾖ τῷ κατορθῦν ἢ ἁμαρτάνειν, τοῦ εὑρεῖν ἢ δυσρεῖν, τῦ ἀτυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν. cùm res ſcil. ex voto & animi ſententia non ſuccedunt, non fluunt. ab eis tractum, qi æſtu adverſo conflictantur. Idem *l. 2. c. 17.* Θέλεις τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ σοὶ δυνατὰ τί ἐν ἐμποδίζῃ; διὰ τί δυσρεῖς; ἢ φθονεῖς τὰ ἀναγκαῖα; διὰ τί ἐν ἀπαπλεῖς πνί; διὰ τί δυστυχεῖς; διὰ τί θέλοντός σε τὰ, ἢ γίνεται, καὶ μὴ θέλοντος, γίνεται; ἀπόδειξις μεγίστη δυσρείας καὶ κακοδαιμονίας.

Ὀρθοῦν] *ſuprà* § 14.

Ὀρθῷ καταλαμβάνειν] *certam in opinando rationem methodúmqe obſervare.* Vide *ad l. 1. § 9.*

Καὶ περάνειν δύο ταῦτα] Diſtinctio plena poſt περάνειν eſt collocanda. qod & advertit Caſ. dum non attendit Xyl. ſententiam corrupit.

Καὶ παντὸς ζῴου λογικῦ] hoc ideo, qia philoſophi λογικὸν ζῷον, ſive *animal ratione inſtructum* non homini ſoli, ſed Deo etiam, dæmonibus & heroibus genus commune conſtituebant; utì ex Plut. *de orac. ceſſat.* Xylander hîc monet.

Τὸ μὴ ἐμποδίζεσθαι ὑπ' ἄλλων] *ſuprà* § 10. & 20. & *l. 3. § 12.* & *l. 12. § 8.* Epictet. apud Stobæum *tom. 1. l. 2. tit. 7.* ex *enchirid. c. 13.* Νόσος σώματός ἐστιν ἐμπόδιον ἀρετῆς ἢ κακία· ἀλλ' οὐ τὴν διάνοιαν. χώλωσις σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, ἀρετῆς δὲ οὔ· καὶ ἐρῶντες ἢ πᾶν ἐμποδίζοντος ἄλλο τινὸς ἐμπόδιον, σὺ ἢ οὔ.

Τῶν ὄρεξιν ἀπαλήψειν] Vide *l. 4. § 37, 49.* & *l. 6. § 50.* & *l. 7. § 28.* & *ſuprà § 14.*

§ 35. Εἰ μήτε κακία δοῖ] Vide *ſuprà § 25.*

Μήτε τὸ καινὸν βλάπτεται] Vide *ſuprà. § 22.*

Τίς ἢ βλάβη τοῦ καινῦ;] vide *l. 8. § 55.* Epictet. *diſſert. l. 4. c. 7.* Τί μέλλει ἀπόλλυσθαί σε τῷ κόσμῳ; ſi tibi vita etiam erepta fuerit?

§ 36. Μὴ ὁλοσχερῶς τῇ φαντασίᾳ συναρπάζεσθαι] Hoc velle videtur, nè in opem egenis afflictisve aliis qibusvis, qi ejuſdem indigent, ferendo, id ſtatim admittamus, qod imaginatio forſan nobis noſtra ad aſpectum primùm ſuggeſſerit: miſerum nimirum hominem illum eſſe, ſive mali aliqid illi obtigiſſe; unde & nos ipſi pariter afficiamur. id qod *l. 7. § 43.* dixit, μὴ συναπθρλιεῖν, μηδὲ σφίζειν. Epictet. *enchir. c. 16.* Ὅταν κλαίοντά τινα ἴδῃς πνὰ ἐν πένθει, ἢ ὑποδημάτων τέκνῳ, ἢ ὑπολωλεκότα τὰ ἑαυτοῦ, σκόπει μή σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, ὡς ἐν κακοῖς ὄντι ἐκείνῳ αὐτῷ τοῖς ἐκτός. ἀλλ' εὐθὺς διάκρισιν ποιοῦ σαυτῷ, καὶ λέγειν ἕξεις ὅτι σκέτικεν, ὅτι τῶτον θλίβει, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τῶτον. locum integrum appoſui, qia minùs integer videtur, qò integritati reſtituam ſuæ. Excidiſſe aliqid Hier. Volſio ſuboluit: ſed in ſupplendo parùm feliciter verſatus eſt. in annotatis interſerit, ἄλλον γὰρ ὁ θλίβει. cujus rationem ſubjungit, ὅτι ἄλλο ἐκ ἅπτεται. *Alium*, inqit, *non tangit, qia non tangit.* ut ſit qod Comicus,

Facilè

Facilè omnes, cùm valemus, recta consilia ægrotis damus.

Tu si hic sis, aliter senties.

sed & illis interjectis, adhuc clavdicabit sententia. etsi interjiciantur; sensum alium multò magis idoneum, & Epicteti menti consentaneum, redderent: qualem versio ipsa representare videtur. *Istud afficit, non casus ipse; alium enim non afflixit,* [vel potiùs *non afflixerat*] *sed concepta de eo opinio.* Verùm supplendum ampliùs ex Stobæo *tom. 2. tit. 115.* Ὅτι τοῦ τὸν θλίβει, ἡ τὰ συμβεβηκότα· ἄλλον γὰρ ἡ θλίβει ἀλλὰ τὰ δόγματα. qi & pro τῆς ἑκάτὸς legit ἀνθρώπου. & illa λαίρει παρὰ σαυτῷ omisit prorsus. qæ & mihi suspecta. Generaliùs pavlò Epictet. idem *dissert. l. 4. c. 10.* Μὴ περὶ τῶ ἐπάγειν τὸν φυσικὸν κανόνα, περιπάτει ἐν τῷ συγκαταθέσεις. Et *l. 2. c. 18.* Τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ὀξύτητος μὴ συναπαθῆς, ἀλλ' εἰπὲ, ἐκδέχαί με μικρὸν, φαντασία· ἄφες ἰδω, τίς εἶ, καὶ περὶ τίνος· ἄφες σε δοκιμάσω. Redonanda eidem eadem vox hæc *enchir. c. 20.* Ὅρα μήποτε ἰδών τινα περιπόμενον, ἢ ἄλλως ἐυδοκιμοῦντα, μακαρίσῃς, ὑπὸ τῆς φαντασίας συναπαθεὶς. pro eo qod codices perperam, συναπαθεῖς. Sic enim ipse mox *c. 21.* Τεταγμένη ἐν πρώτοις περιπῶ, ὑπὸ τῆς φαντασίας μὴ συναπαθὴναι. Idem *enchir. c. 33.* à Stobæo *tom. 2. tit. 17.* Ex qo codices Epicteti emendandi; lavdarus: Ὅταν ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, ὅσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φαντασιῶν φύλαττε, μὴ συναπάζῃ ταχέως· ἀλλ' ἐκδιδάσθω σε τὸ πρᾶγμα. καὶ μικρὰν ἀναβολὴν αὐτὸς παρὰ σαυτῷ λαβὼν, ἐπισκόπησον τὴν φαντασίαν, καθ' ὃς ἔχεις κανόνας καὶ πειρῶ κρατεῖν τῶν πρώτων. Ὁλοσχερῶς] *omnino.* Xyl. ut sit, Ὁλοσχερῶς, ὁλοπελῶς· qomodo Svidas exponit. Sed cum συναπάζειν conjungit, *nè in totum abripi nos sustineamus,* cùm Bootius τῷ μὴ adhærere malit, *nè ulla ex parte abripi nos patiamur.* Ego ὁλοσχερῶς istic, ut & *l. 9. § 3.* ἀντὶ τῶ περιπτῶς, *temerè, temerariè* positum existimem. ut ὁλοχερῶς συναπάζειν idem sit Marco, qod ταχέως συναπάζειν Epicteto. re scil. ipsâ non satis sedulò & accuratè perpensâ. Vide *ad l. 1. § 7. & l. 9. § 3.*

Ἀλλὰ βοηθεῖν χρὴ ὡμῶμεν] Ità Cicer. *Tuscul. l. 4. Cur misereare potiùs qàm feras opem, si id facere possis? an sine misericordia liberales esse non possumus? non enim ipsi suscipere ægritudinem propter alios debemus, sed alios, si possumus, levare ægritudine.* Et Plut. *de tranqill.* Ἔνιοι τῶν φιλοσόφων (Stoicos notat) καὶ τὸν ἔλεον λέγουσι πρὸς ἀτυχίας ἀνθρώπου γιγνόμενον, ὡς καλῶ τῶ βοηθεῖν, καὶ τὸ σωζειν καὶ σωτηριδίδοναι τοῖς πλησίον ὄντα. Qod autem in casibus istiusmodi qoad alios observandum præcipit Marcus, idem & qoad nosipsos Epictet. *l. 3. c. 27.* Τεταγμένως αἱ φαντασίαι γινόντω ἡμῖν. ἢ γὰρ δεῖ τινα ἄτοπα, ὡς φαίνεται· ἢ οὐκ ὄντα, καὶ φαίνεται· λοιπὸν ἐν ἅπασι τούτοις ἐυσχολεῖν ἔχειν δεῖ τῶ παιδαριδίῳ. ἴ, τι δ' ἂν ᾖ τὸ θλίβον, ἐκείνῳ δεῖ προσάγειν τὴν βοήθειαν.

Κἂν εἰς τὰ μέσα ἐλαττῶνται, μὴ μέντοι βλάβην] *Si in mediis istis* (qæ nec bona nec mala sunt) *detrimenti aliqid sustinuerint, nè eos læsi existimes.* ἐλαττοῦσθαι est τὸ ἔλαττον ἢ τοι ἐλάττω φέρεσθαι, sive ἔλαττον ἔχειν, ut Epictet. *l. 3. c. 15.* (qi locus & *ad l. 8. § 1.* allatus, cùm & illum illustrat, & cum eo qi hîc seqitur Platonis sororiat.) i. e. *minus* conseqi, *detrimentum damnúmqe aliqod sustinere.* Siqidem is hoc eodem sensu τὸ ἐλαττοῦσθαι usurpavit, *polit. l. 8.* Φεύγουσι τὰς τε ἀρχὰς καὶ τιμὰς καὶ δίκας, καὶ θλίουσι ἐλαττούσθαι· ὥστε πρᾴγματα μὴ ἔχειν. Et Dio Prus. Τίς γὰρ ἐλαττοῦσθαι ἐλωμένων, καὶ τῶν δοκοῦσαν ἥττων ῥᾳδίως ὑποφέρειν, ἢ πολλαπλάσια γὰρ ἄλλων ἐκτήσατο; & *orat. 64.* Τῆς δὲ ὑμετέρας μετέζυσιν ἀρετῆς, καὶ τῶν αὐτῆς ἐλαττώμασι. Alluliſse videtur Marcus ad illa Epicteti *l. 2. c. 10.* Ἀλλ' ὅτι τι σωματικὸν ἐλάττωμα ἢ εἰς κτῆσιν, ἐκεῖ ἡ βλάβη· ὅσα εἰς τὸν προαίρεσιν ὑβριμα βλάβη; Marcus ipse *suprà § 15.* ὁ ἐλαττωτικὸς ἑαυτῶ ἐν τούτοις, ἀγαθός· *bonus habetur, qi minùs sibi in istis concedit.*

Κακὸν γὰρ οὐδὲν] forsan fuerit, κακὸν γὰρ οὐδὲν· *nihil enim mali subest,* cùm ista nec bona nec mala, sed media sint, qibus privantur illi. Potest tamen ferri illud, κακὸν ὄδος. Sic enim Plutarch. *de exil.* Μὴ σκόπει τὰ νῦν ἄκρα καὶ τὰς ὑπερβολὰς τῶν εἰσόντων, ὧδε πρὸ φαύλου παραπούσας πρὸς ἕκαστον. Faciúntqe eodem qæ Epictetus habet loco superiùs lavdato: Εἰ ὄδος ὄζει τὸ θλίβον, πρὸς ἐκεῖνο τὴν βοήθειαν ἀντεισάγειν πειρατέον. Τί γὰρ πρὸς ὄδος ὄζειν ἀνεῖσάγειν βοήθημα; τὸ ἐναντίον ὄδος· τὸν ἰλιῶν λεγόντων, Τάλας ἐκεῖνος· ἀπόλοιτο ὁ πατὴρ αὐτῦ, ἢ μήτηρ ἐξεκόπη· ἄκουσον τὸν ἐναντίον λόγον· ἀπάσασον σαυτὸν τούτων τῶν φωνῶν· ἀντὶδες τῷ ὄδει τὸ ἐναντίον ὄδος. Sed prius tamen illud magis placet.

Ἀλλ' ὡς ὁ γέρων] Fabellam aliqam seu historiolam respexisse videtur, de sene, qi pueruli alumni sui rhombum, sive ludicrum aliqod, animi cavsâ poscebat, non qòd ipse expeteret, avt momenti alicujus esse duceret, cùm παιγνιώδές τι esse cognosceret: sed qò pusio ipsum beneficio aliqo afficisse se opinaretur. ità solemus nos ab infantulis nostris ejusmodi petere ludibundi, qò illi nobis gratificari videantur. est enim istic ῥόμβος, qod & Salmas. monuit, non *rhombus*, utì Xyl. vertit, sed puerilis *turbo*, qem & στρόμβον dixere. Hinc inter Bacchi infantuli crepundia, utì ex Orpheo Clemens in *protrept.*

Κὼν, καὶ ῥόμβος, καὶ παίγνια κομψοτάτια,
Μῆλά τε χρύσεα καλά. &c.

Ἐπεί τοι γίνηται καλῶν ἐπὶ τῶν ἐμβόλων] Xyl. *quoniam boni aliqid fiat in rostris.* tanqam si esset, ἐπεί τι γίνηται καλόν. Cal. *qid facit,* avt *qorsum sit clamor omnis ad rostra iste?* ut aliter etiam legisse videa-

videatur. Ego, esi in loco suspecto, nihil muto; sed καλῶν illud pro participio habeo, non pro nomine. Verto itaque; *Quando ad rostra clamitans fueris*, sive honorem ac dignitatem aliqam aut tibi ipsi, aut cui faves cuipiam ambiendo, sive litem aliqam vel propriam vel alienam prosequendo. Verùm D. Salmas. καλὸς mavult. i. e. *splendidè vestitus & pulcer.* ut alludsum sit ad magistratus, qi pro rostris splendidè amicti concionem habebant. ἐμβολα sive ἐμβολοι, *rostra:* locus in foro Romano, navium Antiatium, quas in pugna ceperant, rostris instructus; uti Livius *l.* 8. Περὶ τοῦ καλυμβίου ἐμβόλους εἰς τὸν ἀγορὰν, Polyb. *l.* 6. &, ἀναβὰς εἰς τοῦ ἐμβόλου. *ibid.* & apud Svidam autor incertus, Τὸν δὲ παρακαλοῦντα πρὸς τὸν πόλεμον γραπτὸν καλασκόπας ἀπὸ τῶν ἐμβόλων, ἐποιοῦντο τοὺς λόγους. *Prætorem, qi populum ad bellum hortabatur, cùm detraxisset, verba ipse faciebat*, vel, *concionem ipse habebat.* qem locum Svidam de aciei genere, qod apud Tacticos ἔμβολον dicitur, perperam cepisse monuit & toties hîc nominandus mihi clariss. Salmas.

Ἄνθρωπε, ἐπιλάθου] hoc tibi, inqit, occurrat, ubi in foro consistis, locum forsan honestiorem dignitatémve aliqam vel tibiipsi vel alii cuiqam enixius ambiens: *O homo, an istarum rerum conditionis oblitus es*, qòd ea, tanqam si boni qidpiam eis inesset, tam studiosè perseqaris? sive, *Nescis, ô homo, qalia hæc sint?* pulcrum putas ac beatum magistratum capessere, ac pro rostris concionari, & affari populum?

Ναὶ· ἀλλὰ τύπτοις ἀφειμάθασα] Respondet, qasi ex ambientis persona· Agnosco revera esse ejusmodi, qalia tu suggeris, adiaphora scil. Verùm ea sunt, qæ isti in æstimatione cum primis habeant; qæq; ambiunt & affectant omnes.

Διὰ τοῦτ' ἔν τι σὺ μωρὸς γίγη;] Regerit huic: *An ideo & te stultum fieri*, & inter stultos nomen tuum profiteri necesse est, qia stolidè sese illi habuerint? Qod in *Scolio* apud Athen. *l.* 15.

Σὺ μοι μαινομένῳ μαίνεο, συνσωφρονήσω σώφρονι.
Tu velis mecum insanire, sano ego consipiam tibi.

Et Callias apud Clem. *Strom. l.* 6.

Φασὶ μὴ μαινομένοις
Χυίαι μαίνεσθ' ἄπαντας.
Apud insanos omnibus aiunt
Esse insanire decorum. Grot.

Vide & Apollodorum *Adelph. ad l.* 9 § 3. Atqi ut Menelao Agamemn. apud Evripidem in *Iphigen. Aulid. v.* 406.

Συνασφρονεῖν σοι βέλομ', ἀλλ' ὐ σωφρονεῖν.
Consipere, non consurere sum promptus tibi. Grot.
Consipere, non desipere tecum debeo. Lips.

Eodémqe alludens Plut. de amico genuino;

Συνασφρονεῖν γὰρ, ὐχὶ σωφρονεῖν ἔφυ.

Et ex Sophocle;

Οὐ γὰρ σωφρονεῖν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυ.

Καὶ τὴ δία, συγχαίροντος τῷ συμφορολογεῖν, ὃ συναμαρτάνειν, ἢ συμφαδηργεῖν. Marcus ipse supra § 29. Εἰ δ' ἐντρυφήσαιμεν, ἢ δεῖς με καλακίρικα μυκᾶς. μωρὸς autem, i. e. *stultos supr. l.* 4. § 38. pronunciaverat eos omnes, qos res istiusmodi solent, εὐφραίνειν ἢ λυπεῖν, si concedantur & adsint, lætos; si negentur, tristes faceret.

Ἐγχώμιόν ποτε, ὠνανδρίστε καλαληθεὶς, ἔγκωμον ἀνδρῶν] Locus morbi manifestus; sed cui citra codicum opem havd facilè medicina fiat. Mer. Casavb. illud ἐνεγκώμιόν ποτέ ad priora refert, eôq; periocham vult clavdi. vertit itaque, *Fueram qandoqe* [id sufficiat.] In *præfatione* sic παραφράζει; *Num & tu idcirco stultus futurus es? sufficit qòd tam diu etiamnum fueris.* Xyl. seqentibus congluti-nat, redditqe; *Aliqando, utcunqe relictus, factus sum felix.* ut ὅπως δ' ποτε, non ὅπου δ' ποτε legendum fuerit. qod, si cui admittendum videbitur, malim; *Qi nunc nescio qo pacto neglectim habeor, fuit qando felicior eram, sortémqe ferebam meliorem.* Ut verba sint indignè ferentis, aliis jam posthaberi se, cùm prælatus aliqando fuerit. qalis illa Menandriana apud Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 19.

Τί γὰρ ἐγὼ κατελείφθην;

Verùm Casavb. καλαληφθεὶς, non καλαλειφθεὶς legit, vertitq; παραφρασικῶς, *Mors me, ubicunqe voluerit, deprehendat: ipse felix futurus sum.* Atqe ità Marcus *l.* 12. § 7. Ὅπιον δεῖ καλαληφθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου. Et simpliciter Epictetus *l.* 3. *c.* 5. Τί θέλεις ποιῶν καλαληφθῆναι; videndus *ad l.* 6. § 30. Lectionem eam probat D. Boot. sed pro ἐγχώμιόν mavult γένοιό ἄν ποτέ. ut sit sensus; *Qacunqe loco deprehensus, felix fueris*, sive *esse poteris*: in tua est potestate situm, ut sis felix, qemadmodum *l.* 11 1. § 1. dicit, in mentis potestate situm esse, ut vitam sibi plenam ac consummatam efficiat, ὅπου ἂν καλαληφθῇ, *ubicunqe* vel *qandocunqe morte superveniente deprehensa fuerit.* Vel, γένοιο ποτέ. *Eris aliqando vir felix:* fac te felicem. illud tibi acqire, ut, qocunqe loco deprehensus fueris, felix sis. Hoc verò sensu admisso, à superioribus ista sejungenda sunt, ut periocham integram cum eis qæ sequntur confiaiant. D. Salmas. deniqe sic concinnat, ut dialogismus prior continuari videatur. Ἐγχώμιόν ποτε ἤμοιγες. Ἄνθρωπε, σὺ δ' ἤμοιγες, ὠνανδρίστε καλαληφθεὶς, ἀγαθὴ μοῖρα σαυτῷ ἀπενείκω. *Felix aliqando fui. Mi homo, tu verò felix, ubicunqe deprehensus, si bonam ipse tibi sortem feceris.* qod qomodo fiat, mox subjicit. Hoc est qod

Plavt. *Trinum.* 2 2.

Nam sapiens qidem pol ipse fingit fortunam sibi.

Cicer. in *paradox.* 5. *Nec est ulla res, qæ plus apud sapientem polleat qàm ipsius voluntas atqe judicium, cui qidem etiam, qæ vim habere maximam dicitur, Fortuna ipsa cedit, sicut sapiens poeta dixit;*

Suis ea cuiqe fingitur moribus.

At

At qis is poeta sapiens? Forsan docebit id nos Saluſtius. Is etenim *orat. ad Cæſar. 1. Res*, inqit, *docuit id verum eſſe, qod in carminibus Appius ait*,

Fabrum eſſe ſuæ qenqe fortunæ.

Sed & Corn. Nepos in *vita Attici*;

Sui cuiqe mores fortunam fingunt.

Et de Catone Livius *l.* 39. *In hoc viro tanta vis animi ingenitqe fuit, ut qocunqe loco natus eſſet, fortunam ſibi ipſe facturus fuiſſe videretur.*

Τὸ ᾧ εὐμοίρως, ἀγαθὴν μοῖραν σαυτῷ ἐπινείμας] Iſtis avt corrigit Marcus ſententiam hominis, qi ideo felicitatem tribuebat ſibi, qòd in dignitate aliqa petenda res ex voto nonnunqam ſucceſſerant. avt exponit etiam clariùsqe explicat, nè qis perperam accipiat, qid τῷ εὐμοίρως vocabulo intelligi velit. Εὐμοίρως, inqit, ſive *felix* (unde & *l.* 2. § 6. εὐμοιρία *felicitas*) is verè dicitur, qi μοῖραν ἀγαθὴν, id eſt, *ſortem bonam ſibi nactus eſt*. Sors avtem bona, non in mediis iſtis, ſed in bona mentis dipoſitione, bonísqe conatibus atqe actibus indè profluentibus, conſiſtit. Vide *lib.* 7. § 17. In his etiam ἀγαθοὶ τρόποι pro ἀγαθὴ τροφὴ reſcribendum monet D. Salmaſ.

Ad Librum VI.

§ 1. Τῶν ὅλων ἡ οὐσία εὐπειθὴς καὶ εὐτρεπὴς] *Univerſi materia eſt obſequi ac fingenti parere prompta.* Verùm hoc in dubium vocat Seneca *qæſt. natur. l.* 1. *præfat.* ubi inter alia qærendum proponit; *Deus materiam ipſe ſibi formet, an datâ utatur:-- Deus qicqid vult efficiat, an in multis rebus illum tractanda deſtituant; & à magno artifice pravè formentur multa, non qia ceſſat ars, ſed qia id, in qo exercetur, ſæpe inobſequens arti eſt.* Idémqe fidentiùs in adverſam partem, *de provident. c.* 5. *Qare Deus tam iniqus in diſtributione fati fuit, ut bonis viris paupertatem, vulnera, & acerba funera adſcriberet? non poteſt artifex mutare materiam. hæc paſſa eſt. qædam ſeparari à qibuſdam non poſſunt, cohærent, individua ſunt.* Scilicet Deum neſciebant illi materiæ avtorem, qam illi Deo ſuo coævam ſomniabant. nec mirum ſi inobſequentem experiretur, in qam lege creandi jus nullum obtineret. Videatur *adverſùs Hermogenem*, qi paria illis ſentiebat, Tertullianus.

Ὁ ᾧ ταύτῃ διοικῶν λόγος] Vide *ſupr. l.* 4. § 40. & *l.* 5. § 21, 30. & *infr.* § 4.

Οὐδεμίαν ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν ἔχει τοῦ κακοποιεῖν] Ὁ γὰρ θεὸς ἀπείραστός ἐστι κακῶν. Jacob. *c.* 1. *v.* 13. Vide *ad lib.* 2. § 11. Quomodo ergò, inqies, ipſe de ſe? Iſaiæ *c.* 45. *v.* 7. *Ego Dominus creans malum.* & Amos *c.* 3. *v.* 6. *An erit malum in civitate, qod Dominus non effecerit?* Reſpondet Baſil. Cæſar. *orat.* 8. κτίζει κακὰ τυτίοι, μετακοσμεῖ αὐτὰ καὶ εἰς βελτίωσιν ἄγει· ὥστε ὑποδύεται τὸ εἶδος κακοῦ, τῇ τῶν καλῶν φύσιν μεταβαλεῖν. ὥσπερ τὸ κλίζειν, Ψαλ. 51. *v.* 10. & *ad Eph. c.* 2. *v.* 10. ἐκ τῶν μὴ ὄντων παράγειν, ἀλλὰ τῶν ὄντων μετακοσμεῖν. Verùm reſpondet ſecundò, diſtingvendo de malis. Κακὸν, τὸ μὲν ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν· τὸ ᾧ ὡς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, τὸ μὴ ἔν ὡς φύσει κακὸν, ἐξ ἡμῶν ἥρτηται. κακὸν ᾧ τὸ ἡμῖν ἐπίπονον καὶ ὀδυνηρὸν πρὸς τὴν αἴσθησιν ἀπὸ τοῦ φθείρειν καὶ ἀγαθοῦ ἀκούστε, πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῖν ἐπάγεται. Et rursus: Τὸ μὲν κυρίως κακὸν ἡ ἁμαρτία, ὅθεν μάλιστα δεῖ τῆς τοῦ κακοῦ προαιρέσεως ἄξιον, ἐκ τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως ἤρτηται· τὰ ᾧ λοιπὰ, τὰ μὲν ὡς ἀγωνίσματα, εἰς ἐπίδειξιν ἀνδρείας προβάλλει· τὰ ᾧ, ὡς διορθώματα τῶν ἡμαρτημένων ἐπάγεται· τὰ ᾧ, ὡς παραδείγματα, ἐπὶ τὸ σωφρονεστέρους ποιῆσαι τοὺς πρὸς ἁμαρτίαν ἐυκολοδήτους. Gregor. Rom. *in Job. l.* 3. *c.* 6. *Neqe enim mala, qæ nullâ ſuâ naturâ ſubſiſtunt, à Domino creantur; ſed creare ſe mala Dominus indicat, cùm res bene conditas nobis malè agentibus in flagellum formas; ut ea ipſa & per dolorem, qo feriunt, delinqentibus mala ſint; & per naturam, qâ exiſtunt, bona. Unde & venenum, mors qidem eſt homini, ſed tamen vita ſerpenti.* Tertull. *adv. Marcion. l.* 2. *Qia mala dicuntur, & delicta, & ſupplicia, conditorem malorum intelligi volunt, ut malitiâ eorum renuncietur. Nos adhibitâ diſtinctione utriuſqe formæ; ſeparatis malis delicti & malis ſupplicii, malis culpæ & malis pœnæ ſuum cuiqe parti definimus avtorem, malorum peccati & ſupplicii Deum creatorem, ut illa pars malitiæ deputetur, iſta juſtitiæ mala condenti judicia adverſùs mala delicta. de his ergò creator confitetur malis, qæ congruunt judicii qæ qidem illis mala ſunt qibus rependuntur: cæterum ſuo nomine bona, qà juſta, & bonorum defenſoria, & delictorum inimica.* Ità Irenæus *adv. Valent. l.* 4. *c.* 77. *Mala eis in qos incidunt; bona qia ex Dei judicio procedunt.* Et Auguſt. *ep.* 129 *c.* 19. *Mala non peccata, ſed ſupplicia. Malum avtem mala non malè redditur: nam & ei cui redditur malum eſt, qia ſupplicium eſt; & ei à qo redditur bonum eſt, qia rectè factum ejus eſt.* Idem *ad Pelag. ep. l.* 2. *c.* 21.

Πάντα

Πάντα κατ' ἀνθρώπου γίνεται] Vide *lib.* 2. § 2, 17. Vide & de passerculo, de pilo, Domini nostri pronunciata, Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

4. § 2. Καλῶς ἀκούων, ἢ συνημμένῳ] Vide *l.* § 25. & *l.* 5. § 3. & *infr.* § 7. & *l.* 7. § 36. & *l.* 8. § 2. & *l.* 10. § 11. Epictet. *enchir. c.* 49. Ὅσα παρέδοται, τούτοις, ὡς νόμοις, καὶ ὡς ἐπιτάγμασι παρακολούθει, ἄμμιν. ὃ, τι δ' ἂν ἐρῇ τις πρὸς σῦ, μὴ ἐπιφέρου· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστ' ὄζι σόν.

Μία οὖσ' βιωτικῶν πράξεων] Vide *l.* 3. § 7. Sen. *ep.* 77. *Quid? tu nescis unum esse ex vitæ officiis, & mori?*

Τὸ παρὸν ἓν πάντας] Hoc est quod noster passim inculcat; *l.* 3. § 10, 12. & *l.* 4. § 26. & *infr.* § 32. & *l.* 7. § 6. 29. & *l.* 8. § 2. Pittacus, τὸ μέλλον; interroganti, respondit, τὸ παρὸν ἐυπρεπῶν. Laërt. *l.* 1. qod postea in proverbium abiit. Svidas. τὸ παρὸν εὐπρεπῶν. παροιμία. qi & subjungit Platonis locum è *Gorgia*. Καὶ, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη μοι, κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν ἓν ποιεῖν, καὶ τοῦτο Πλάτων τὸ λεγόμενον παρά σου. Et Crotini ex *Pylaa*.

Ἄνδρας σοφὸς χρὴ, τὰ γε παρὸν πρᾶξαι, ὡς κάλλιστ',
Εἰς δύναμιν ἓν πάντας.—
Sapientis hoc opus est probè disponere,
Quod impræsentiarum adest.—

Apud Procopium *Gottic. l.* 1. Vitiges;

Ἐμοὶ γάρ τις παλαιὸς εἰσήγαγεται λόγος,
Τὰ παρὸν ἓν πάντας κάλλιστ'.

Basil. Cæsar. *in Esaj.* & ex eodem Simeon cancellar. *orat.* 21. Μὴ πολυπραγμόνει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ τὰ παρόντα πρὸς τὸ χρήσιμον διατίθεσο. Ἀεὶ γὰρ τὸν παρόντα καιρὸν προσβλέπων, ὕστερόν ποτ' ἀναπολήσεις τὸ παρελθόν, ὅτι οὐδὲν ἧττον πόνον ἀσυμβούλοις. Bas. idem, *orat.* 24. Et Sim. *or.* 1. Apud Athenæum *l.* 10. incertus avtor;

Ἐκ τοῖς παροῦσι τὸν βίον διάπλεκε.
Vitam explica ex præsentibus rebus tuam.

Hesych. Τὸ παρὸν ἓν πάντας. παροιμία, ἧς καὶ Πλάτων ἐν Γοργίᾳ μνημονεύει. In adagii avtem illius expositione lapsum Erasmum restituit Stephanus. Spectant eodem Pindari illa; *Isth. od.* 8.

Τὸ δ' ἐσθλὸς ἄριστον αἰεί,
Χρῆμα πάν. ὄλβῳ δὲ καὶ αἰών,
Ἐπ' ἀνδρῶν κρίμασιν
Ἐλίσσων βίοτε πόρον.

Et *Pyth.* 10.

Τῶν δ' ἕκαστος ἁρμόζει,
Τυχὼν καὶ ἀπαλίαν φρένα φρυττίδι τὰν πὰρ ποδός.

Τὰ δ' εἰς ἑαυτὸν ἀτύμαστον σφρόνησεν.

Aristippi etiam monitum apud Ælian. *l.* 14. *c.* 6. ἐφ' ἡμέρᾳ τὴν γνώμην ἔχειν, καὶ αὖ πάλιν τῆς ἡμέρας ἐπ' ἐκείνῃ τὸ μέρει, καθ' ὃ ἕκαστος ἢ πράττει τι, ἢ ἐννοεῖ· μόνον δὲ ἡδέως τὸ παρὸν, καὶ τὸ μὲν ἥδιον, μήτε τὸ ἀφόρητον. Senec. epist. 101. *Ille ex futuro suspenditur, cui irritum est præsens.* Denique qod Lucianus in Νεκυομαντείᾳ, ex Tiresia Menippo datum fingit consilium, Τοῦτο μόνον ἐξ ἅπαντος διηρίσῃ, ὅπως τὸ παρὸν ἓν ἥδιστον, παραδεχόμενος τὰ πολλὰ, καὶ ὡς ἐπὶ μικρὸν ἀπολαυσικός.

§ 3. Ἔσω βλέπε] Allud hîc, ἔσω βλέπε· aliud ὅρασον βλέπε *l.* 7. § 59. ibi vult hominem in mentem suam introspicere; istîc in rerum externarum naturam ipsam internam, missâ specie externâ. Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 5. § 36. & *l.* 7. § 29, 30.

Ἡ ἀξία] Vide *l.* 3. § 11.

§ 4. Πάντα τὰ ὑποκείμενα] *Omnia qæ subjecta sunt.* Xyl. *Substantiæ omnes.* Cas. Malim, *præsentia hæc omnia.* τὰ ὑποκείμενα, *præsentia.* qod *lib.* 9. § 33. Πάντα ὅσα ὁρᾷς. Vide *ad lib.* 8. § 24.

Τάχιστα μεταβάλλει] Vide *l* 5. § 13, 23, 33.

Ἥπι ἐκδυμαδίσεται] Vide *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Lugd. ἐκδυμαδίσεται. tanqam ab ἐκδυμάζομαι. qod nescio an legatur. ἐκδυμάδες, *in fumos, exhalationes, vapores abire.* qomodo ea solent, qæ adolentur. est ergò ἐκδυμαδίσεται Marco hîc, qod בָּלָה Psaltes dixit, *Ps.* 37. *v.* 20. ubi Scripturam receptam cut solicitaret Piscator, nihil erat.

Εἴτ' ἔστιν ἕνωσις ἢ ἰσία] *Siquidem compacta sit eorum substantia.* Xyl. ut de subjectis singulis intelligatur. at Cas. *si in unam eandémque substantiam redigenda sint omnia:* Vel, *si rerum omnium substantia sit inter se unita, & in unum compacta.* firmat simul & explicat Marcus ipse, § 9. ἢ ἕνωσις καὶ τάξις.

§ 5. Ὁ δοικὼν λόγος] *supr.* § 1. incertum est avtem, istâne ad priora illa pertineant, an aliò spectent, & seorsim ponenda fuerint. Illud Casaubono, hoc Xylandro placuit. qod & ipse secutus sum. De sensu convenit. Menti universi rectrici, qid de singulis faciat, & qo fine qidqe faciat, & qale id sit, in qo se vimqe suam exerceat, satis perspectum ac prospectum esse; etiamsi ista nos qàm creberrimè lateant.

§ 6. Ἄειστος τέκτων τῶν ἀμύνεσθαι] Avrea gnome. Diogenes interroganti, Πῶς ἀμυνοῦμαι τὸν ἐχθρόν; respondit, Αὐτὸς καλὸς κἀγαθὸς γενόμενος. Refert Plutarch. *de util. ex inimic.* qi & *de leg.* poët. *c.* 5. Πρὸς δὲ τὸν γελοῖον, Ποτὲ τὸν πονηρὸν ἐπ' ἄκρατον ὁμοιοῦσθαι πονηρίᾳ, τέκτονα τινὰ συνεξομοιοῦσ καλοκἀγαθίᾳ τοῖς πονηροῖς, τὸ τῶν Διογένους παραδόμενον ἔστιν. ἐροτιθεὶς δὲ ὅπως ἂν τις ἀμύνατο τὸν ἐχθρὸν· Αὐτὸς, ἔφη, καλὸς κἀγαθὸς γενόμενος. Atqe hoc est qod ille apud Comicum nescio qem (avtore eodem *de exil.* referente) qi cùm de infelicitate sua qerentem amicum τίνι τρόπῳ ἀμυνοῦσ justissit, interrogatus qâ ratione id effectum

effectum daret, Φιλοσόφως, respondit. Qin & Epictetus apud Maximum collectan. c. 28. interrogatus, πῶς ἄν τις τὸν ἐχθρὸν λυπήσῃ· respondit, ἑαυτὸν παρασκευάζων βέλτιστα πράττειν. Idémque Plut. de util. ex inimic. Ζήνων τοι διάρρησιν κακῶν, ἔξεστι γὰρ, ἂν θέλῃς ἀνιᾶν τὸν μισοῦντα. Isidor. Pelus. l. 2. ep. 296. ὑδὲν ὕπνου κολάζει τοὺς ὑβριστὰς, ὡς τὴν ὑβριζομένων ἀνεξικακίαν· τὸ γὰρ ἀγανακτεῖν καὶ δυσχεραίνειν, τῶν ἀλιτηρίων ἐστὶ τὰς ὕβρεις. τὸ δὲ καταγελᾶν αὐτῶν, τῶν μηδὲν συνειδέναι πονηρὸν, ἱκανὴ δίκη ἐναργεστάτη. Et l. 3. ep. 281. Δύο ταῦτα ὑβριζόμενος νίκα· τό, τε μηδὲν ὕπνου λυπεῖν τοὺς ὑβριστὰς, ὡς τὴν τῶν ὑβριζομένων ἀνεξικακίαν· τό, τε ὕπνου ἀμυνόμενος αὐτοὺς μὴ δικάζῃς, ὡς ἀρετὴν ἀσκοῦντα. Et mox, allato Diogenis dicto, superiùs memorato: ὁ τοίνυν ἀρετὴν καὶ ἀνεξικακίαν ἀσκῶν, καιρίας τοῖς ἐχθροῖς δίδωσι πληγάς. ὁ δὲ καὶ συγγνώμην τοῖς ὑπὸ φθόνου βασκανίοις νέμων, καὶ εὐχόμενος αὐτοῦ ἀνεπιλήπτων ἐν τῇ τοιαύτῃ μανίᾳ, καὶ μὴ μόνον ἀμυνόμενος μὴ ἐθέλων, ἀλλὰ καὶ συμπαρὼν τοῖς ὑπὸ τῆς κακίας πεπονθόσιν, ὥσπερ τῷ ὄντι ὢν ὁ εἰλικρινῶς φιλοσοφῶν ἐπιτάδιος. Vide Regem sapientissimum, Parem. c. 25. v. 22. & Apostolum ad Rom. c. 12. v. 20.

Τὸ μὴ ἐξομοιοῦσθαι] Jasoni Medæa apud Eurip. idem;

Ἀλλ' ἐσμὲν, οἶ ἐσμὲν, οὐκ ἐρῶ κακὸν,
Γυναῖκες· οὐκ ἴσον χρὴ σ' ὁμοιοῦσθαι κακοῖς.
Οὐδ' ἀντερεῖν γε πρὸς ἀνοήτους πάλιν.
Sumus quidem mulieres, quod fatemur malum:
Haud dixerim. Similem te tamen fieri malis
Non decuit, aut fatuis fatua rependere.

Verùm versiculum primum Grotius in excerptis aliter distinxisse videtur, dum vertit;

Sumus mulieres, quale non dicam malum:
Sumus. Sed haud te decuit aequatum malis,
Dementiâ certare cum dementibus.

Marcus noster lib. 7. § 15. Ὅ, τι ἂν τις ποιῇ ἢ λέγῃ, ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶναι).

——*ridiculum est enim*
Odio nocentis perdere innocentiam.

Dio apud Plut. Εἰ δ' ἠγανακτήσω ἄπορος καὶ κακὸς· διὰ φθόνον, ὅτι καὶ Δίωνα δεῖ θυμῷ διαφθεῖραι τῷ ἀρετῷ. τὸ γὰρ ἀντιπωροῦσθαι, τῶν περασκευῶν, νόμῳ δικαιότερον ἀεὶς, φύσει γινόμενον καὶ μιᾶς ἀδικείας. Epictet. l. 2. c. 10: Ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἑαυτὸν ἄλλαξε, τοῦς ἐμὲ τι ἄδικον ποίησας, ἐγὼ ἐμαυτὸν μὴ βλάψω, τοῦς ἐκεῖνον ἄδικόν τι ποιήσας; Avgust. in Psal. 54. *Quid tibi prodest, qui exigis quæ pertulisti injurias? ultio te reficit? ergò de malo alieno gaudebis? passus es malum, ignosce, nè duo fiant mali.* Et in Joan. ep. 1. tract. 8. *Odit te inimicus. si odisti illum & tu, contrà redde malum pro malo. quid facis reddens malum pro malo? unum ægrotum flebam, qui te oderat. jam duo plango, si & tu odisti.* Idem epist. 5. *Paratus igitur esse debet homo justus & pius, patienter eorum malitiam sustinere, quos fieri bonos quærit, ut numerus potiùs crescat bonorum, non ut pari malitiâ seque numero addat malorum.* Apostolus ad Rom. c. 12. v. 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. Gvigo meditat. c. 15. *Quàm pulcra ars vincere in bono malum! contraria enim contrariis superantur. positus est quasi signum ad retundenda jacula inimici;* id est, *ad destruendum malum oppositione boni.* Senec. de benef. lib. 7. c. 31. *Vincit malos pertinax bonitas.* Et l. 1. c. 3. *Assiduitas meriti pertinacis evincet.* Et de ira l. 2. c. 34. *Irascetur aliquis? tu contrà beneficiis provocabis? cadit statim simultas ab altera parte deserta. nisi par non pugnat. Si utrinque certabitur, ille est melior, qui prior pedem retulit: victus est, qui vicit.* Sallust. Jugurth. *Bono vinci satius est, quàm malo more injuriam vincere.* Val. Max. l. 4. c. 2. *Speciosiùs aliquantò injuriæ beneficiis vincuntur, quàm mutui odii pertinacia defensantur.* Vide infr. § 26. & lib. 7. § 68.

§ 7. Ἐπὶ τέρπει καὶ περιπατεῖν] Vide l. 5. § 34.

Μεταξαίνειν] Vide l. 5. § 6.

Σοὶ μήμφ θεῷ] Vide l. 3. § 13. & infr. § 23. Dignum quod referatur hîc, Epicteti illud dissert. lib. 1. c. 16. Ἐγὼ γὰρ οὐκ ἐχρῆν, ἄλλο τι ὦδε ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ θεῖον καὶ εὐφημεῖν, καὶ διεξιέναι τὰς χάριτας; οὐκ ἔδει καὶ σκάπτοντας καὶ ἀρῶντας καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν; μέγας ὁ θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέσχεν ὄργανα ταῦτα δι' ὧν τὰ γῆ ἐργασόμεθα. μέγας ὁ θεὸς, ὅτι χεῖρας ἔδωκεν, ὅτι καταπόσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι ἀσυνειδήτως, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστῳ ἐφυμνεῖν ἔδει, καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι τὰ δυνάμενα ἔδωκε τὰ παρακολουθητικὰ, καὶ ὀρθῶ χρῆσθαι αὐτοῖς. Qid ille non fecisset, si adjicere potuisset, μέγας ὁ θεὸς, ὅτι τὸν χρίσον ἡμῖν ἔδωκεν; sed ulteriùs porrò avdire nè pigeat. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολλοὶ ἀπεπυφλώθησαν, οὐκ ἔδει τινὰ εἶναι τὸν ταῦτα ὑμνήσοντα τὰ πάντων ἐπαξίως; ἔδει γὰρ ἕνα τινὰ τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν θεόν· τί γὰρ ἄλλο δυνάμεθα γέροντες χωλοὶ, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν θεόν; εἰ γὰρ ἀηδόνες ἦμεν, ἐποιοῦμεν τὰ τῆς ἀηδόνος· εἰ κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου· νῦν δὲ λογικὸς εἰμι· ὑμνεῖν με δεῖ τὸν θεόν. ποιῶ αὐτό. οὐδὲν ἐγκαταλείψω τῆς τάξεως ταύτης, ἐφόσον ἂν δύνωμαι. καὶ ὑμᾶς ἐπὶ τὸν αὐτὸν ταύτην φρόνημα παρακαλῶ. Contende cum istis qæ Psalmes regius habet, Psal. 34, & 103, & 104, & 145. Epictetus idem, referente Maximo collectan. c. 52. Ζωηφόρον νόει τὸν Θεὸν, ἢ ἀναπνεῖ. quod sub Gregorii Naz. nomine Antonius Melissa l. 2. c. 54. sic extulit, Μνημονευτέον Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνευστέον. Rursùsque idem apud Maxim. Ἀναπνεῖν ὁ περὶ Θεοῦ λόγος καθ' ἡμέραν, μᾶλλον

ἢ τὸ στέρεα. Idem denique apud Anton. Ἐὰν δὲ μνημονεύῃς, ὅτι ὦ ἐργάζῃ καὶ ψυχὴ ἢ σῶμα θεὸς παρέσχεν ἑρμῆς, ἐν πάσαις σου ταῖς πράξεσιν ἀγαθαῖς καὶ ταῖς περὶ ξεσιν, ἃ μὴ ἁμάρτῃς, ἕξεις ἢ τὸν Διὸν συνοίκον.

§ 8. Τὸ ἡγεμονικὸν ὅτι τὸ ἑαυτὸ ἐγείρον καὶ πείθον] Supr. l. 5. § 14. & l. 11. § 1.

Ποιεῖν ἢ ἑαυτῷ φαίνεται πᾶν τὸ συμβαῖνον] Vide l. 3. § 9. & l. 7. § 2, 14.

§ 9. Κατὰ τὸν τῆς ὅλης φύσιν ἔχοντα παράνετου] supr. § 1, 4.

§ 10. Ἥττον ψυχικὸν] Idem l. 4. § 27.

Ἕνωσις καὶ τάξις, περίοια] leg. [καὶ] περίοια.

Τί καὶ ἐπιθυμῶ εἰκαίῳ συνχύσεσι] Ità l. 2. § 11. Τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ περιοίας κενῆς

Ἄσα γίνεται] ἄῖα, γαῖα, terra. Porrò ire terram verti, sive terram fieri, pro mori; ex consequenti. ità in sacra pagina. Gen. c. 3. v. 19. in terram reverteris, pro morieris. & Eccles c. 12. v. 7. Et pulvis in terram, quod priùs fuerat, redieris. & Psal. 22. v. 15. In pulverem mortis reduces me. & Psalm. 146. v. 4. Quo die spiritus eorum recesserit, ad terram suam revertuntur. Allusum monet Xyland. ad illud Menelai. Iliad. π. v. 99.

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

Vos in aquam & terram cunctos convertier opto.

Plut. adv. Epic. vit. Τὸ γὰρ ἀναιδηλεῖν τὸ λυθὲν, (ità ex ipso superiùs Plutarcho restituto) καὶ μιᾶναι ἐστὶ περὶς πᾶσι τὸ ἀναιδητὸν, ὡς ἀφαιρεῖ τὸ τῷ θανάτῳ ΜΘ, ἀλλ' ὥσπερ ἀποδεῖξαι αὐτῷ περιττὸν· αὐτὸ γὰρ τοῦτό ἐστιν ὃ δείδιεν ἡ φύσις,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε, πλὴν εἰς τὸ μὴ φορητὸν μηδὲ αἰσθητικὸν διάλυσιν τῆς ψυχῆς. Idem, ejusdem saltem nomine, de Homeri vita ac poesi differens, ait verbis hisce poetam σημαίνειν πᾶσι ἀνάλυσιν εἰς τὰ ὑλικὰ στοιχεῖα ἢ πάντες, indè Xenophanem traxisse dogma suum illud, τὰς ἀρχὰς ἐπὶ τὸ ὕδωρ καὶ ἢ γῆν. Et Alexand. Aphrodiss. problem. l. 1. q. 79. Τὰ νεκρὰ, inqit, σώματα, ξηρὰ καὶ ψυχρὰ πέφυκεν. itaque Homerum, cùm nôsset τὰ μὲν δύο στοιχεῖα φθαρτὰ, ὡς λεπτομερῆ καὶ κινητικὰ, (ignem scil. & aërem) τὰ δὲ δύο (terram scil. & aquam) παραμένοντα ἐπὶ τοῖς νεκροῖς σώμασι dixisse,

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

id est, ξηρότατοι καὶ ψυχρότατοι. ità siquidem legendum qod codices vulgati perperam exhibent, mendo manifesto; ξηρότατοι καὶ ὑγρότατοι. Simpliciùs Hesych. Ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. διαλυθείητε, ἀποθάνητε. & Eustath. νεκρωθείητε, καὶ τῷ μὲν ζωογόνῳ πνεύματι ὑδρὰ στηθείητε· γένοισθε δὲ γῆ καὶ ὕδωρ, ἃ δὴ ἀναπαύεται τοῖς νεκροῖς σώμασι. Subjungit tamen alios exponere, ἀντὶ τοῦ ἀντιστοιχειωθείητε (ἀντιστοιχίαν autem loco suprà citato habet Aphrodiss.) τετεῖσθαι εἰς τὰ ἐναντία τῶν στοιχείων καὶ ἀκίνητα καὶ ὑμῶν ὅμοια ἀναλυθείητε,

Ἥδιον αὖθις ἔπεσι ἀκούειν.— alios autem, duobus elementis hîc nominatis etiam duo reliqua comprehensa & subintelligenda; sicut in illo Hesiodi oper. 1. ubi ad Pandoram conficiendam,

Τεῦξαν ὕδωρ χεύσαντες.— Vulcano injungitur. nec alio sensu dixisse Xenophanem,

Πάντες γὰρ γαῖαν τε καὶ ὕδατα ἐπιβυόμεθα.

In proverbium autem usu frequenti ac familiari deveniisse Homericum illud monent Grammatici. qo alluserit παροιμίας Val. Cato in diris, observante Scaligero, ubi dixit,

Quandò ignis eris, quandò aqua, semper amabo.

Cæterùm Marcus hîc elementum unicum duntaxat expressit, terram: quomodo & Evripides, in illis ex Chrysippo à Cicerone mutuatis,

Reddenda est terræ terra; tum vita omnibus
Metenda ut fruges; sic jubet necessitas.

Est Evripidis in *Hypsipyle*, uti ex Stobæo discimus, tom. 2. tit. 108.

--κἄστα δ' ἀχθονται βεγτὶ
Εἰς γῆν φέροντες γῆν· ἀναλκαίας δ' ἔχει
Βίον θεὶζειν, ὥστε κέρτιμον φάχυν.

Vide lib. 7. § 40. & l. 11. § 6. Scribit interim Tullius ex Antiochi relatione, Carneadem solitum Chrysippum reprehendere, qòd Evripideum carmen illud lavdaret: negabat enim (qod & Plut. suprà) genus hoc orationis qicqam omninò ad levandam ægritudinem pertinere. id enim ipsum dolendum esse dicebat, qòd in tam crudelem necessitatem incidissemus. Illud adjecerim fieri posse, ut alius alicujus poetæ hemistichium fuerit, qod hîc Marcus usurpavit,

--ὅπως ποτὲ ἄῖα γένηται.

Ἥξει γὰρ ἐπ' ἐμὲ ὁ σκεδασμὸς, ὅ, π ἂν ποιῶ] Pindarus apud Plut. in *Marcell.*

Τὸ μὲν παραιφάμενον
Οὐ πῦρ, ἀ σιδαρᾶν φάσει τεῖχος.
Arcere nunquam fata, nec
Ignis, nec ancus valet murus.

Archinus apud Clement. *Strom. l. 6.* Πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ὀφείλεται ἀποθανεῖν, ἢ πρότερον ἢ εἰς ὕστερον. Demosthen. *de Coron. ibid.* & apud Lucian. in *Demosth.* Πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις τέλος τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθείρξας τηρῇ· δεῖ δὲ ποὺ ἀγαθὸν ἄνδρα εἰσχωρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς κινδύνοις, φέρειν δὲ, ἢ, π ἂν ὁ θεὸς διδῷ ἕκαστον. qod ab Homero mutuatum, Clemens & Plut. *de Homero*, volunt, qi dixerit, *Il.* ζ. v. 488.

Μοῖραν δ' οὔ πού τινα φημὶ πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, οὐδὲ μὲν ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένωνται.
At nemo (fidens dico) fatum effugit unquam,
Esto malus, bonus esto, humano sanguine cretus.

Idem tanqam ex Achillis mente: *Il.* ι. v. 318.

Ἶσα μοίρα μένοντι, καὶ οἱ μάλα πολεμίζειν

Bellan-

Bellantémque manet ſors æqua domíque manentem.

& v. 320.

Κεἰ τὸν ὅμως, ὅτ' ἄφαρος ἀνὴρ, ὅτε πολλὰ ἐορτάσῃ.

Tam, cui nil geſtum eſt, obit, ac qui multa peregrè.

qem verſum in ore frequentem habuiſſe Demonactem avtor eſt Lucianus.

Et *Iliad.* μ. v. 322. ſub Idomenei perſona;

Ὦ πέπον, εἰ μὲν δὴ πόλεμον περὶ τόνδε φυγόντες,
Ἀιεὶ δὴ μέλλοιμεν ἀγήρω τ' ἀθανάτω τε
Ἔσσεσθ', οὔτ' ἂν αὐτὸς ἐνὶ πρώτοισι μαχοίμην,
Οὔτε κέ σε στέλλοιμι μάχην εἰς κυδιάνειραν·
Νῦν δ' (ἔμπης γὰρ κῆρες ἐφεστᾶσιν θανάτοιο
Μύριαι, ἃς οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν, οὐδ' ὑπαλύξαι)
Ἴομέν, ἠέ τῳ κῦδος ὀρέξομεν ἠέ τις ἡμῖν.

O pepo, ſi ſcitique exors, duraque ſenectæ
Vita foret, bellum ſubterfugientibus iſtis,
Non egidem aut acies primas ipſeque obirem,
Nec celebranda tibi mandarem munera Martis.
Nunc cùm circumſtent nos mille pericula mortis
Extra etiam pugnas, & inevitabile fatum,
Ibimus, auctúri famam nobísve, aliísve.

Unde Plutarchus etiam ſumpſiſſe vult Æſchylum iſta;

Ἀλλ' ὅτε πολλὰ πεύσεται ἐκ ξένοις λαῶν,
Θνήσκει τις, εἰ μὴ τέρμα συμπέσῃ βίου·
Οὔτ' ἐν σιγῇ τις ἡμῶν παρ' ἑστίᾳ
Φεύγει τὸ μέλλον οὐ τὸν ἐκφανῆ μόρον.

Non telaſiqis pectus intra acceperit,
Morietur, ævi fata niſi dent terminum:
Nec ad focum qis confidens in ædibus,
Fatum hoc magis ſibi deſtinatum effugerit.

In qam eandem ſententiam & Evripid. Ægeò, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 119.

——τεθνάναι δ' ὀφείλεται
Καὶ τῷ κατ' ἄκρας ἐκλὸς ἡμῶν πόνων.
——*morti eſt debitus,*
Etiam laborum immunis qi ſedet domi.

Et Simonides *ibid.*

Οἱ δ' αὖ θανεῖν & ἕρπει καὶ τὸν φυγόμαχον.

qod Flaccus *l.* 3. *Od.* 2.

Mors & fugacem perſequitur virum.
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidóque tergo.

Eyræus, ut H. Stephanus, an Callimachus, ut Camerar. an Callinus, ut Stob. *tom.* 2. *tit.* 51.

Οὐ γάρ κως θάνατόν γε φυγεῖν εἱμαρμένον ἔστιν
Ἀνδρ', οὐδ' εἰ προγόνων ἦ γένος ἀθανάτων.
Πολλάκι δειλὸς φεύγων καὶ δεῖπνον ἀκόντων
Ἔρχεται· ἐν δ' ἄκιχ μοῖρα κίχεν θανάτου.

A fato nulli mortis ſit gratia; non ſi
Avtores generis ſit numerare Deos.
Sæpe fugâ elapſum circumſtridentia tela,
In lare privato, mors inopina rapit.

Solon apud Demoſth. *de leg. malè obit.*

Οὕτω δημόσιον κοινὸν ἔρχεται ὀλέθρου ἑκάστου·
Λυθεὶς δ' ἔτ' ἔχειν ἂν ἐδέλκοι δύρας.

Τῷ δειλὸν δ' ἐνὶ ἕρκος ἀναρδόμεν, ἔνθα κ πίθηται,
Εἰ γάπες ἢ φεύγων ἐν μυχῷ ἢ θαλάμῳ.

Cujúsque irrumpit peſtis popularis in ædes:
Valvæ ferratæ nec prohibere valent.
Septum etiam ſublime ſuperſilit, atque latentem
Prendit, ſive habeat angulus aut thalamus.

Martial. *l.* 4. *epigram.* 60.

Nullo fata loco poſſis excludere, cùm mors
Venerit, in medio eſt Tibure Sardinia.

& Propert. *l.* 3. *eleg.* 16.

Ille licèt ferro cautus ſe condat & ære;
Mors tamen incluſum protrahit indè caput.

Vide *ad l.* 7. § 46. Auguſt. *de diverſ. ſerm.* 28. *Mors differri poteſt; auferri non poteſt.* Et *de Verb. Apoſt.* 18. *Mortem differunt iſta, non auferunt. Sed etſi tardiùs qis moritur, ideo non moritur?* Idem *de temp.* 74. *Qid autem ad rem pertinet, qamdiu vites, qod evitare non poſſis?* Senec. *epiſt.* 93. *Qid intereſt qàm citò exeas, unde exeundum eſt? ibid.*

Vide *l.* 4. § 50.

Εὐσταθῶ] Verbum Stoicis familiare, qâ *conſtantem* illi & *immotum prorſus animi tenorem* deſignabant. eundem & εὐσάθειαν appellabant, & τὸ εὐσταθές. Vide *l.* 5. § 18. & Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 29. & *l.* 2. *c.* 5. & *l.* 3. *c.* 9, & *c.* 24. Ὁ γὰρ Διὸς πάντας ἀνθρώπους ὅπως τὸ εὐδαιμονεῖν, ὅπως τὸ εὐσταθεῖν ἐποίησε. qo loco tamen, prout & apud noſtrum, poteſt *ſtatum animi placidum & tranquillum* deſignari; qalis eſt æqoris in malacia. Καὶ γὰλιὼν ἔστω, καὶ εὐσταθὲς τὸ πέλαγος. Lucian ideo & idem *l.* 2. *c.* 5. εὐσταθὲς καὶ ἀτενὲς ἔχων conjunxit: &, qod huic cognatum noſter, *l.* 12. § 22. σταθερὸς πάντα, καὶ κόλπῳ & ἀκύμονι.

Θαρρῶ τῷ διοικοῦντι] *Pſal.* 112. *v.* 7. de viro pio. *Stabile eſt cor ejus, confiſum in Domino.* hoc eſt, ἑδραία καὶ ἀσφαλὴς αὐτῷ, ut Græc. interpres, ἐλπὶς οὖσα & ἐπὶ τὸν κύριον· vel Marci noſtri verbis, εὐσταθεῖ καὶ θαῤῥεῖ τῷ κυρίῳ.

§ 11. Ὑπὸ τῆς θεωρητικῆς] qæ *l.* 1. § 12, θεωρητικὰ πράγματα. & § 15. θεωρήσεις dixit.

Ταχέως ἐπάνιθι] Ità *l.* 5. § 9. ἐπιπροσθίλαι πάλιν ἐπανίναι. Vide & ſectionem huic proximam.

Ἐπάνιθι εἰς ἑαυτὸν] Ità de filio prodigo Dominus, Luc. *c.* 15. *v.* 17. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν, *ad ſemetipſum reverſus.* qaſi extra ſe poſitus antè fuiſſet, cùm cupiditatibus ac libidinibus abripiendum ſe præberet. Publ. Syrus:

Homo extra corpus eſt ſuum, cùm irascitur.

imò extra mentem potiùs: juxta illud Plut. *adv. iracund.*

Ὁ δὲ θυμὸς, ὡς ἔφησιν ὁ Μελάνθιος,
Τὰ δεινὰ ποιεῖται τὰς ὀφρῦς μιτοικίσας,
ἀλλ' ἐξοικίσας τελέως καὶ ἀπελάσας. Sicuti contrà, ὁ λογισμὸς τὰ δίκαια πράττει καὶ μέτρια, μᾶλλον ὀργιλὸν καὶ τὸν θυμὸν ἐκπεσόντα διώκων. Idem *de pro-*

vid. divin. Quod & de reliquis etiam affectibus Chrysippus in *lib. περὶ ἀνομαλογίας*, referente eodem in *tract. de virt. moral.* Τὰ ἐπιγινόμενα πάθη, inqit, ὀκριᾶν τὸν λογισμόν. idque Menandri testimonio comprobat, cujus illa sunt;

Οἴ μοι, τάλας ἔγωγε, πῶς πρὸ αἰρέσεως
Ἡμῖν ἐκεῖνον ἦσαν ἐν τῷ σώματι
Τὸν καιρὸν, ὃ ταῦτ', ἀλλ' ἐκεῖν' αἱρούμενοις.
Eheu me miserum, quamnam in partem corporis
Mens nostra se proripuit illo tempore,
Cùm nimiùm vecors hæc ego illis prætuli? Grot.

Indè phrasis obtinuit, inqit Plut. *in collat. terrestr. & aquatil.* περὶ τῆς παραφερούσης τοὺς, μὴ εἰδότας παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκπεπλωκότας τῆς λογισμῶν. Vult itaque Marcus, ficubi tale qid contigerit, qàm celerrimè ut ad te redeas. Cicero *ad Attic. l. 7. ep. 3. Id quod animum induxerat, pavisper non tenuit; sed citò ad se rediit.*

Ἐσῆ γὰρ ἐγκρατίστερος] Refarciendo jugiter post remissiones atque interturbationes animadversas, validior evadet animi tenor. Ità ossa confracta, si fuerint probè restituta, robustiora fiunt. Sed & *athletæ, quicunque magni spiritûs, nec projecit animum projectus; & quoties ceciderit, contumacior surrexit.* Sen. *de benef. l. 2. c. 13.* Et *quæst. nat. l. 3. præfat. Fidelissimus est ad honesta ex pœnitentia transitus.* Et qod Plutarch. in *amator.* Ὡς ἡ πλαγὶα ἐκ νεφῶν καὶ μιᾶ ὁμίχλῃ θερμότερος ἔτως ἔρως μετ' ὀργῆς καὶ ζηλοτυπίας ἐρωμένῳ διαλαγὴς, ἡδίων καὶ θερμότερος. Plavt. item *Ambitr. act. sc. 2.*

Iræ interveniunt; redeunt rursus in gratiam.
Verùm iræ si quæ fortè eveniunt hujusmodi
Inter eos, rursum ubi reventum in gratiam est,
Bis tantò amici sunt inter se quàm priùs.

§ 12. Ὥς πολλάκις ἐπάνιθι] Senec. *epist. 103. Quantùm potes, in philosophiam secede. Illa te sinu suo proteget: in hujus sacrario eris aut tutus, aut tutior.* Vide & *sup.* § 10.

Περισαπαὶν ταύτῃ] Vide *l. 5. § 9.* & § 34. & *supr.* § 7.

§ 13. Νεκρὸς ὄτος ἰχθύος] *Cadaver piscis.* Plut. *de esu carn. l. 1.* Ἐγὼ δὲ θαυμάζω τινὶ τρόπῳ καὶ ποίᾳ ψυχῇ πρῶτος ἄνθρωπος ἥψατο φύσει σώματι, καὶ τεθνηκότος ζῴου χείλεσι προσήψατο σαρκός. καὶ νεκρῶν σωμάτων καὶ εἰδώλων προσθήκας, ὄψα καὶ περιῶν περιέκοπτον [ἐπόμενοι] τὰ μηκέτ' ἄμπεδον βρυχώμενα μέρη καὶ σθεγγόμενα καὶ κινούμενα καὶ βλέποντα. Ità enim restituendum existimo locum illum, qem aliter Stephanus. Νεκύες γὰρ κρεῶν ἐκλιπόντες, καθ' Ἡράκλειτον κρέας ἢ πᾶν νεκρὸν ὄτι, καὶ νεκρῷ μίσος. Idem *Sympos. l. 4. c. 4.* Indè νεκροκόσμοι μάγειροι eidem in libello superiore dicti: & *in sap. conviv.* Ὁ μαγεῖρος τέταρτός τις νεκρῶν πομπεύς. *Orcus quidam cadaveribus constipatus, venter* dicitur. Vide *ad l. 4. § 21.*

Χυλὸς αἱματώδης] sive *sanguinosus* ut Jacobus Patriarch. apud Mosem *l. 1. c. 49. v. 11.* & Moses ipse *l. 5. c. 32. v. 14.* i.e. *αἷμα σταφυλῆς.* ut Jason Siracid. *c. 39. v. 26.* & *c. 50. v. 15.* & *Maccab. hist. l. 1. c. 6. v. 34.* At Cassiodor. *Var. l. 12. ep 4.* de vino acinatico, suo more lasciviens: *Hyemale mustum, uvarum frigidus sanguis, in rigore vindemiæ, cruentus liquor, purpura potabilis, violaceum nectar.* Ad nostri mentem propiùs Hesiod in *Bucolic.* referente Fulgent. *mythol. l. 3. c. 1.*

——βοτρύων δρόσον αἱματόεντα.

Et propiùs adhuc Empedocles, ab Aristotele notatus, *Topic. l. 4. c. 5.* ab avtore etiam *problemat. natur.* sub Plutarchi nomine *q. 2.* lavdatus, qi cum Empedocle vult πόσιν esse σκιὴν τινὰ,

—ἐν ξύλῳ σαπὲν ὕδωρ.

Est enim, ut ex Plarone avtor idem *q. 5.* Ὁ χυμὸς ὕδωρ ἠθημένον διὰ φυτῶ. Itaque Athen. *dipnosoph. l. 1.* Ἀφ' ὕδατος ὁ οἶνος φύεται. ὑδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστιν οἶνος, ἢ ὕδωρ ὃν ἀμπέλου πεπονημένον. Et Nemes. *de natur. homin.* Ἀπὸ τῆς αὐτῆς οὐσίας, ἐκ τῆς μὲν ἀμπέλου οἶνος σωίσαται, ἐκ δὲ τῆς ἐλαίας τὸ ἔλαιον. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypothes. l. 1. c. 14. § 1.* Ὕδωρ ἐν ᾧ μωκοσιδὴς, ἀναδιδόμενον εἰς τὰ δένδρα, ὅτε μὲν γίνεται φοίνιξ, ὅτε δὲ κλάδος, ὅτε δὲ καρπὸς, καὶ ἦδη σῦκον, καὶ ῥοιὰ, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. Epiphan. in *ancorat.* § 66. Ὁ ὑετὸς δένδρεσι καὶ φυτοῖς συμφυσιούμενος κατηρτίζετο, τῶν καρπῶν καθ' ὁμοιότητα ἕκαστον· καὶ ἐκ μὲν τῆς ἐλαίας ἔλαιον πῖον γίνεται· ἐκ δὲ ἀμπέλου οἶνος χορτάζεται· ἐν δὲ συκῇ σῦκον γλυκαίνεται. Gregor. Nyssen. *de homin. opific.* Τὸ γὰρ αὐτὸ ὑγεῖν, πικραίνεται ἐν πηλῷ ἀμυδρῷ, ἐν συκῇ δὲ καὶ γλυκαίνεται· διὰ τῆς ἀμπέλου δὲ βότρυς καὶ οἶνος γίνεται. Ἀπὸ τῆς γῆς γὰρ τῆς ἀμπέλου τὸν ὑγρὸν ἐλκύσας, ὁ οἶνος σωίσαται, Jo. Chrysost. *in tit. Orat. 3.*

Τειχία περίβολος] Plin. *hist. nat. l. 9 c. 47. Ut boves victum hominum excolunt; ità corporum tutela pecori debetur.* Hinc Demonax Cynicus, cùm adolescentem qendam τῷ εὐπαρύφῳ splendidè vestitum, animadverteret de purpuræ laticlavio ìsse efferentem, apprehensâ veste, Τοῦτο, inqit, ὦ παῖ, τὸ μὲν σῶ περίβολον ἐστὶν, καὶ οὐ περίβολον. Diogenem Canem forsan imitatus, qi adolescentulo cuidam pariter affecto priùs dixerat, ὦ παῖσον, μιαρόν, ἐπὶ περίβατε δορᾷ στιμωνιόφορε. Refert Anton. *Melliss. l. 2. c. 74.* ubi dicti gratiam tollunt prorsus, qi pro δορᾷ, ὄρεϊ subflituturn eunt. In eandem mentem Sotades, (qod apud Stob. *tom. 2. tit. 22.* & Maxim. *c. 56.* reperitur;)

Ἂν ἐνιματῇς, ταῦτα μᾶλλον περίβατον οὐκ περίβατον εἴχες.
Si veste nites, at banc priùs oves tulere.

Philo *de providenc.* lavdante Evsebio *præpar. l. 8. c. ult.* Ἐσθῆτές γε μὴν, περίβατον εἰσὶν, ὡς οἱ ποιηταί φασιν, ἄνδρες. Neotericus qidam;

Pur-

Purpureis, te effers, qòd amictus vestibus? ante
Te gestavit ovis, cùm tamen esset ovis.
Sericeis effers, qòd amictus vestibus? ante
Te bombyx habuit; tum quoque vermis erat.

Ἀιωτὶς κογχες δεδιφθέα] indè *conchyliata* nuncupantur. De conchis istis, qorum sanguine an sanie, purpura tingitur, videantur Aristot. *hist. animal. l.* 5. *c.* 15. Plin. *hist. nat. l.* 9. *c.* 36. & *ibid. c.* 38. & Ælian. *hist. animal. l.* 16. *c.* 1. Navmach. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94.

Ἐιμαλὲ δ' εἰναλίης ἐρυθαίνεται αἵματι κόχλη.
At, qo lana rubet, sanguis de murice fluxit.

Et Lucian. in *Cataplo.* μακαείζων ἐπὶ τῷ αἵματι τῆς ἐν τῇ Λακωνικῇ θαλάττῃ κοχλίδων. de tyranni purpura loqitur. Optat *alu Donatist. l.* 5. *Sic alba lana regalem transit in purpuram, qomodo catechumenus in fidelem: utique dum incipit esse qod non erat, desinit esse qod fuerat* (ità enim interstingvenda sunt ista) *lana & colorem mutat, & nomen. & homo & vocabulum mutat, & mentem. Considerata sunt effectus retractanda sunt efficientis. Dicis à te datum esse, qòd homo fidelis effectus est: si hoc totum est, dicas & operarius artifex purpuræ, qòd non*

———*admixto sanguine piscis, purpuram*
solo tactu conficiat.

Ἐντεῦθεν παφάγεται] Huc Diogenis αὐτάρκειαν illud, Εἶδε καὶ τὸν κοτύλιον ἦν παραιτέεται μὴ πιεῖν. Laërt. *l.* 6. sive ut Plut. *de Stoic. contradict. c.* 18. ex Chrysippi *politia*, Εἶδε καὶ τὸν λιμὸν ὅτως ἀναγκαίως τῆς γαστρὸς ἐδιώκαμεν. Et qod Socrates apud Xenophont. *memorab. l.* 1. de Critia, ὅτι οἴκοι δοκοίη τάχιον, ἐπιθυμεῶν ἐυθυδίκῳ προσκαῶς, ὥσπερ τὰ οἴδια τοῖς λίθοις.

Μετά τινος ἀτασμίης] Itaqe Hippocrates, referente Gellio *l.* 19. *c.* 2. Τὸν μάξιν sive σωτασίαν dixit esse μικρὰν ἐπιληψίαν. Est avtem *epilepsia, qando totius corporis convulsio* qædam. Galen. *de loc affect. c.* 2. & Fæsius *ad Hippocr. de morb. vulg. l.* 2. *tom.* 5. qancam dictum illud Democrito tribuit Clem. Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. Eryximacho, Stob. *tom.* 2. *tit.* 6. qi & Democriti non absimilem, aliam tamen, de eadem *ibidem* sententiam refert, Ξυνοσίην, ἀποπληξίην μικρήν. *Apoplexiam* avtem definit Celsus *l.* 3. *c.* 27. *resolutionem nervorum totius corporis.* Et *Epilepsiā graviorem* etiam pronunciat Gorrhæus. Cæterùm nec illud silentio prætereundum, qod contrà monent Oribasius *collect. l.* 6. *c.* 38. & Aëtius *l.* 3. *c.* 8. Ὅτι καὶ πνεύματος ἐπιλήπτους ἔπαυσε τὸ μίσγεσθαι· qod illi, nec soli, ejcuisse videntur ex Hippocratis verbis hisce, *de morb. vulgar. l.* 6. *tom.* 5. § 25. Τὰς ἐπαυξίας νόσους, μάξις. qæ aliter tamen longè interpretatur Galenus.

Μυξαείης ἔκκρισις] Vide *l.* 4. § 48. ἐχθὲς ὠὸ μυξάδεον. indè per stuporem illud, *l.* 10. § 26. ἐξ ὅτε οὗ;

Οἷαν δὴ οὗτοι] leg. vel, ὅτιαι δὴ, vel οἵ δὴ, *qale qiddam*; sive, *qemadmodum*; qia ὅτως seqitur.

Ἀπογυμνᾶν] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. Qod de dictione Longin. *de sublim.* μή τινα μεγέθους φαντασίαν ἐχνία, ἢ πολὺ περίκειται τὸ εἰκῇ περιαναπλατύμενον, ἀναπυνούμενα ἢ, ἄλλως ἐυεισοδον χαῦνα, ὧν τοῦ θαυμάζειν τὸ περιφρονεῖν ἐυγνώστερον. Et *ibid.* κἂν ἕκαστον αὐτῶν χωρὶς αὐτὰς ἀνασκοπῇς, ἐν τῷ φοβερῷ κατ' ὀλίγον ὑπτιος εἶ πρὸς τὸ ἐυκαταφρόνητον.

Τῷ ἢ σμυκίσεται] ἐρ' ἢ potiùs. Vide *l.* 12. § 27.

Δεινὸς γὰρ ὁ τύφος πυρολογεῖν] Τῦφος, *typhus*, (qo vocabulo utuntur etiam inferioris ætatis scriptores Latini, Arnobius, Augustinus, alii) *pompa, fastus*: qo nomine comprehenditur, qicqid rei alicui obtenditur, qò vel desiderabilius, vel admirabilius, vel formidabilius videatur. *facum*, Xyl. reddidit. & *officium* eve à *faciunt*, ut cum Plinio loqar, repræsentationes istiusmodi. Cæterùm aliud est τύφος, aliud φύσις, qod is forsan legerit. Philo *in decalog.* Οὐδὲν γὰρ ὄφελος ὁ μὴ κεκαθαρμένος τὴν γνώμην τοῖς ὀφθαλμοῖς παρακειμένων, ἢ τηλοῦ πόρρω ἐκκειμένων, ἃ φύσει μὲν καταφρόνητα, πλάσματι δ' ὑποβάλλει φαντασίας ἕνεκα ἀπάτης ἐν πόλεσιν· ἃ ἢ ὁ πάντων ἐπιβλέπτης θεὸς τύφον, ὃν τινες τεθήπασι καὶ θεραπεύειν, τοὺς κενεὰς δόξας σεμνοποιοῦντες, διὰ χρυσῶν στεφάνων καὶ ἀλαζονείας, καὶ πλήθους θεραπόντων καὶ ὀχημάτων, ἐφ' ὧν οἱ λεγόμενοι μακάριοι καὶ εὐδαίμονες μετέωροι φέρονται· &c. Ἐπιβλέπτην dixit, qod Marcus δεινὸν παραλογισμόν. Vide *l.* 2. § 12.

Ὁ Κράτης] Crates iste Athenienfis, an Thebanus, qi & Cynicus? hic opinor. Cæterùm Crates hic de Xenocrate qid dixerit, non reperio. Siqidem Xylander à Græcis recessit, dum vertit, *qid de hoc Crates, qid Xenocrates dicat.* Videri potest ex antegressis Cynicum suo, hoc est, canino more, Xenocrati fastum objecisse, prout Diogenes objecerat aliqando Platoni, cùm illum tamen ἀτυφότατον extitisse asserat Laërt. *l.* 4.

§ 14. Τὰ πρῶτα] eódem spectat hæc perioche, qò & prior illa.

Τὰ ὑπὸ ἕξεως ἢ φύσιος συνεχόμενα] *Si sub habitu vel natura continentur.* Xyl. qi conditionalem cur interseret, nihil erat: *comprehendi possint sub rebus merè naturalibus vel naturaliter affectis.* Cas. potiùs, *qæ ab habitu vel natura continentur.* neqe enim sunt hæc generum capita, qibus comprehenduntur; sed formarum, qibus continentur, differentiæ. Cæterùm reqiri potest non immeritò, qomodo ligna avt lapides, ὑφ' ἕξεως, i. e. *ab habitu* (hoc enim κυρίως vox ea sonat) *contineri* dicatur. Ἕξιν itaqe Galenus observat, præter usitatiora illa significata, dupliciter sumi; aliqando prò *solida ipsa corporis compage*, qâ partes fluidæ magis, continentur. ità *de febr. differ. l.* 1. indè ἐκτικὸς πυρετὸς, *febris he-*

ticas, nominis id adeptas vult, ὅτι τῷ ἕξιν τὸ σῶμα ὁ αὐτῷ καθιδρῦσαν· tum ἕξις qid ſignificet, explicando, ſubjungit; ὅτω γὰρ εἰώθασιν ὀνομάζειν τὰ στερεά, τοῖς ὑγροῖς ἀντιδιαιρούμενα. *ità vocant ſolidas corporis partes, qò ab humidis diſtinguant*, ſive *in partium diſtributione humidis oppoſitas*. aliqando verò pro *ſpiritu* ſive *forma*, qæ *partes rei cujusque continet*. ità H. Stephanus avtor eſt eundem alibi ἕξιν definire, πνεῦμα σωτικὸν καὶ συγκρατοῦν τὰ μέρη, *ſpiritum illum, qi partes compingit & continet*. *ſpiritûs* avtem appellatione *formam* deſignari, alibi docemus. Vide *ad l.* 12. § 30. Sed & ἕξεις πνευματικαὶ eadem Philoni dicta *de mundi immortalit.* verbis illis; Ἀνθρακὶ μὲν ἔνεστι, πῦρ ἐν ὕσῃ γεώδει, ὃ τρόπον ἕξεως πνευματικῆς περιάπτεται καὶ ἑλλοχᾷ δι' ὅλης ἀχρὶ στερεότητος τεταμένον. Unde & ἐγκρατὴς ζωὴ ex Platonicorum ſententia Nemeſio, *de natura hom. l.* 2. Ζῆν μὲν λέγεται καὶ πάντα ἄψυχα ἐκπεπλεγμένα ζωῇ. καθ' ὃ σωίσκῃ ὑπὸ τῆς τῶν παντὸς ψυχῆς, τοῦ ἑνὸς (ſive ut alii legunt εἰς τὸ ἕν) καὶ μὴ διαλύεσθαι. Et κωμικώτερον magis Philo, ἐγκρατὴ δύναμις φησί, πολλὰς ἔχει δυνάμεις, ἐγκρατικὴν, φυσικὴν, ψυχικὴν, λογικὴν, διανοητικήν. Et mox, Ἡ μὲν ἕξις κοινὴ καὶ ἀψύχων ἐστὶ, λίθων καὶ ξύλων, ἃς μετέχει καὶ τὰ ἐν ἡμῖν σώματα, ὀστέα. Ἕξις igitur hoc in loco, vel *compagem corpoream vitæ inanem*, vel *formam* potiùs *meram*, ſive *ſpiritum ζωϊκῆς δυνάμεως*, i. e. *facultatis vitalis* (ſtrictiùs loqendo) exortem deſignaverit: qam ὑλικὴν ἕξιν, qaſi *meram ὑπαρξιν* ſive *exiſtentiam*, Sextus nuncupat, & ὑπὸ τῆς φύσεως Marcus iſtîc diſtingvit. Siqidem in eandem planè mentem Sextus Empiric. *adv. Mathemat. l.* 8. *c.* 2. qo loco his gemina planè leguntur iſta. Τῶν ἡνωμένων σωμάτων, τὰ μὲν ὑπὸ ὑλικῆς ἕξεως σωίσκεται, ὡς λίθοι καὶ ξύλα· τὰ δ' ὑπὸ φύσεως, καθάπερ τὰ φυτά· τὰ δ' ὑπὸ ψυχῆς, τὰ ζῶα. Philo itidem *de numin. immutab.* gradus qoſdam rerum naturalium conſtituens; Τῶν σωμάτων, inqit, ὁ μὲν ὅλων ποιητὴς, τὰ μὲν ἐνεδύσατο ἕξει, τὰ δ' φύσει, τὰ δ' λογικῇ ψυχῇ. idémqe de *mund. immortal.* diſſertiùs adhuc; Τῷ ἕνωσιν μὲν διεσπάσθαι, τῷ ξύλων μὲ καὶ λίθων ἕξιν, σπαρῆναί τε καὶ διαφθαρῆναι φύσιν, ψυχῇ δ' ζώων ἀπάντων, ἀνθρώπων τε καὶ λόγον. Vides omnino cum Marco iſtîc, *ligni & lapidibus, φύσιν ſatis ſtirpibúsque* tribui: habésqe res qatuor, ſed eas ſibi invicem ſubordinatas, qibus compages omnis corporea continetur, partésqe ejuſdem ſibi invicem uniuntur; ἕξιν, φύσιν, ψυχὴν, νοῦν· ἕξιν λίθων, φύσιν φυτῶν, ψυχὴν ζώων, νοῦν ἀνθρώπων. eodem planè ordine, qo hîc Marcus. qin, nè qid deſit eorum, qorum Marcus hîc meminit, ſubjungit, ἀρετὴν δ' σπερμάτων τελεωτάτην· qod eſt idem prorſus cum illo Marci, ὁ ψυχὴν λογικὴν καθολικὴν καὶ πολιτικὴν τιθεὶς. Adjici poteſt, qòd non Philo tantùm & Galenus dixere σπέρμα ſive *ſemen* in φύσιν primò, tum in ζῶον tranſire; id qod Ariſtoteles dixit, ζῆν τὸ σπερμάτων φυτῶν βίον, *de gener. animal. l.* 3. *c.* 2. ſed & Stoici ipſi, τὸ σπέρμα *ſemen*, πνεῦμα *ſpiritum* eſſe: hunc in utero fotum, φύσιν primò; tum ab aëre refrigeratum, ψυχὴν fieri. ità σπέρμα ὑπὸ τῆς φύσεως, τῷ φύσιν ὑπὸ τῆς ψυχῆς diſtingvunt: & *ſemen* ſive πνεῦμα volunt dici, donec in utero vitam vegetativam adeptum ſit. Vide *ad l.* 10. § 26. & *l.* 12. § 24. Accedit & qòd Zeno ἕξιν ſenſu iſto acceſſe videtur, apud Laërt. *l.* 7. ubi dicit, Τῷ ψυχῇ, δι' ὧν μέ, ὡς ἕξιν κεχωρηκέναι, ὡς διὰ μὲν ὀστῶν καὶ νεύρων· δι' ὧν δ, ὡς νῦν, ὡς διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ. Vide *ad l.* 12. § 30. indè ἐγκρατὴς διαμένειν, Porphyrio dictum *de abſtinent. l.* 4. Οὗτος γὰρ καὶ λίθῳ τροφὴν, τὸ αἴτιον τοῦ συμμένειν εἶναι ἂν καὶ τὸ (τῆς f.) ἐγκρατῶς διαμένειν· καὶ φυτῷ, τῷ διαπρῦσαι ἐν τῇ αὐξήσει καὶ καρποφορεῖν· καὶ ζῴῳ σώματι, τὴν τηρῆσαι αὐτῷ τὴν σύστασιν. *Ea igitur*, inqit, *qæ vel formâ merâ continentur, ut ligna & lapides; vel naturâ* (i. e. animâ vegetativâ ὑπὸ τοῦ φύειν sic dictâ, unde φυτὰ *plantæ*) *ut ficus, vites, oleæ*, &c. Vide & Marcum ipſum *l* 10. § 2. ubi φύσιν μόνην ὑπὸ τῆς ζῴας φύσεως diſtingvit. Non erat itaqe qòd vir ſummus in *ad Epictet. & Simplic. notis*, avt voces illas ἕξιν & ἐκτικὴν apud Philonem ac Clementem mendi ſuſpectas haberet; & ἕσιν atqe ἑσικὴν reſcribendum præſcriberet; avt Philonis ſolius arbitraretur eſſe ἑξεως vocabulum hac ratione uſurparum, qum & Sexti, & Zenonis etiam, aliorúmqe itidem exiſtere ſit clariſſimè demonſtratum.

Τὰ δ' ὑπὸ σοῦ ἐλέγω μετριωτέρων] *qæ ſub ætioribus aliqantò*. Xyl. & mox: *Siqa paulò plus haberent gratiæ* perperam, & præter Marci mentem, ad res retulit. qod de hominibus dictum eſt. *ὀι μετριώτεροι, qi modeſtiores & moderatiores ſunt.*

Ψυχὴν λογικὴν καθολικὴν] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 5. § 21. & *l.* 12. § 30, 32.

Ἔχεσιν καὶ κινήσεσιν] forſan ἴσχεσιν. ut infrà § 16. κινεῖσθαι καὶ ἴσχειν. nam & ἴσχειν καθηκόντως qandoqi uſurpatur. Arrianus de Indiæ fluminibus, Χειμάρρους ἴσχουσι, ἐλάχιστα γίνονται.

Τῷ ὁμογνωμονοῦντι συναγωνιεῖ] *Congeneri ſuo cooperatur*, vel homini, ut *l.* 2. § 1. vel Deo etiam, ut *l.* 5. § 21. de illis Xyl. intellexit, de iſto Caſ. ego utrumqe opinor reſpexiſſe.

§ 15. Τὰ μὲν ἀποδιδρᾶναι γίνεται] διὰ τί; ἵνα ἡ ἀφελιμότης ἀνύηται τῷ κόσμῳ. χρείαν γὰρ ἔχει, τοῦ μὲν ἐνεστώτων, τοῦ δὲ μελλόντων, τοῦ δὲ γεγενημένων. Epictet. *l.* 2. *c.* 1. Idémqe *l.* 3. *c.* 24. ἀνάγκη τελείαν τινὰ εἶναι καὶ παρεκχώρησιν ἄλλου [ἄλλων potiùs] ἄλλοις, καὶ τὰ μὲν διαλύεσθαι, τὰ δ' ἐπιγίνεσθαι, τὰ μὲν μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, τὰ δὲ κινεῖσθαι. Ocellus *de univerſ.* Τὸ μὲν διαλλαγὴ γεγονότων, τὸ δὲ γένεσις ὑπαρχόντων. Empedocles apud Ariſtotel. *Phyſic. l.* 8. *c.* 1.

— ἢ μὲν ἓν ἐκ πλεόνων μεμάθηκε φύεσθαι·
Ἠ δ' πάλιν διαφύντος ἑνὸς, πλέον ἐκτελέθουσι·

Τῇ μὲν γίγνονταί τε, καὶ ὑ σφίσιν ὕμπεδος αἰών·
Τῇ δ' διαλλάσσυσι διαμοιρὲς, ὐδ' ἅμα λήγει·
Ταύτῃ δ' ἀΐεν ἔασιν ἀκίνητος καὶ κύκλος.

Vide *l.* 5. § 23. & *supr.* § 4.

Ἀναπεῖσι τὸν ἄπειρον αἰῶνα τὸν κόσμον] Loco mota sunt illa τὸν ἄπειρον αἰῶνα, ad seqentis clavsulæ extremum rejicienda, & post παρέχεται collocanda. *mutationes rerum orbem perpetuant, ut temporum successiones ævum æternum præstant.* Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 7. § 25. Naso *Metamorph. l.* 15.

Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen. neque enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed ut undâ pellitur unda,
Urgetúrque eadem veniens, urgetque priorem:
Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur,
Et nova sunt semper. nam quod fuit antè, relictum est,
Fitque quod haud fuerat; momentáque cuncta novantur.

Τῷ πλαμῷ] Vide *l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23.

Τί ἂν τις ὑπομύσειεν] vide *l.* 5. § 10.

Ἐφ' ᾧ σῴζεται ἡ ἕξις] Ità *l.* 5. § 23. ὐδὲν ἴσως. Παράγει γὰρ τὸ σῶμα τὸ κόσμου τοῦτο. Pavlus ad *Cor. ep.* 1. *c.* 7. *v.* 31. Et Joan. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 17. Ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ. ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Τῶν παραπεμφόων σφοδρὸν φιλεῖν] Solomon *Proverb. c.* 23. *v.* 5. *An oculos tuos conjicies in ea quæ nè sunt quidem? (in ea quæ mox non futura sunt.* Jun.) *nam omnino comparant alas divitiæ, instar aquilæ perniciſſimæ, quæ cœlum versùs avolat.* ubi *oculos conjicere* idem esse Solomoni, qod Davidi *cor apponere, Psal.* 62. *v.* 12. monet Drus. *Prov. classſ.* 2. *l.* 1. *Prov.* 105. Evripid. *Inone,* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 105.

Ὑπόπτερος δ' ὁ πᾶς τος.——

Et in *Meleagr. ibid. tit.* 75.

——πάντα μὲν ἀκείᾳ πλέρυξ.

Et Simonides in *nenis* ab eodem lavdatus *tit.* 105.

Ὠκεῖα γὰρ, ὑδὲ ταυπλερύγι
Μύιας ὕπνος, ἁ μετάσασις.

Plato in *Eutbydem.* Ἀλλ' ἐσμὲν πάνυ γελοῖοι, ὥσπερ τὰ παιδία τὰ τοῦ κορυδοῦ διώκοντα· ἀεὶ ὅτουτα ἔφην αὐτῷ αὐτίκα λήψεσθε, ὅτ δ' ἀεὶ ἀπεξέφευγον. Pulcrè Gvigo *meditat. c.* 5. § 14. *Vide qomodo capiatur anima rebus corporeis, & capta crucietur, utpote in puero. capitur enim viso passere: qeru cùm acceperit, subjacet tot casibus, qot passer ipse. qomodo autem est tuta, priusqam talibus capiatur? ea enim qæ placent, tenent illam, ut possit adversis mulctari.* De homine humanisqe rebus universis Gregor. Naz. *epitaph. in Cæsar.* Οὐ γὰρ ἐσμὲν ἐκ ἰσάμψιον, φάσμά τι μὴ χαλκάμψιον, πῆσης ὀρνέων παρερχομένης, ναῦς ἐπὶ θαλάσσης ἰχνος ἐκ ἔχουσα, κόνις, ἀτμὶς, ἐωθινὴ δρόσος, ἄνθος χαμηρὸν φυόμενον, καὶ χαμηρὸν λυόμενον.

Τὸ δ' ἤδη ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπολίλυθεν] Ità *l.* 4. § 43. ἅμα τι γὰρ ὀφθὲν ἔκρυον, καὶ παρενλύσκλαι. Senec. *epist.* 104. *Avium modo transvolant, citiúsque quàm venerant, abeunt.* Gregor. Naz. *pro pauper.* Πιστὸν μηδὲν ὅλως ἐνταῦθα τοῖς ἀνθρώποις, μηδὲ πολυχρόνιον, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλως μεταβαλλόμενα καὶ μεταβάλλοντα, καὶ ἄνω καὶ κάτω φερόμενά τε καὶ περιτρεπόμενα, καὶ πρὶν ληφθῆναι ἀπόντα καὶ φεύγοντα. Et *in paſcha:* πρὶν χρατηθῆναι φεύγοντα, καὶ πρὶν νοηθῆναι διαδιδράσκοντα. Hieronymus *in Esajæ c.* 38. *Omnis seculi felicitas, dum tenetur, amittitur. Imò, anteqam tenetur, elabitur.* Minut. *apolog.* Et Avgust. *in Psal.* 38. *Antè abeunt priusqam veniant: & cùm venerint, stare non possunt. agunt se, sequntur se, & non se tenent. nihil de præterito revocatur; nihil qod transiturum est, expectatur. nondum habetur, dum non venit; nondum tenetur, dum venerit. & est, & non est: nec esse possumus dicere, qod non stat; nec non esse, qod venit & transit.*

Ἡ ἀρ' αἵματος ἀναθυμίασις] Idem *l.* 5. § 33. In sacra pagina, *vita animalis sanguis* esse dicitur, & *in sanguine vita consistere.* Vide Mosen *l.* 1. *c.* 9. *v.* 4. & *l.* 3. *c.* 17. *v.* 11, 14. Τὴν ψυχὴν ἀναθυμίασιν εἶναι, Heraclitus dixit. Aristot. *de anim. l.* 1. *c.* 2.

Ἡ τῆς ἀέρος ἀνάπνοὴ] Ità *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. Esajæ *c.* 2. *v.* 22. *Nolite amplius homini fidere, cujus vita, ut flatus in naribus est. qantuli enim is est æstimandus?* Senec. *ad Marc. c.* 11. *Homo, anxiæ solicitæqe tutelæ, precarii spiritûs, & malè inhærentis; qem pavor repentinus, aut item ex improviso sonus auribus gravis excutit.* Et Calvin. *institut. l.* 1. *c.* 11. § 4. *Terrenus homuncio singulis ferè momentis vitam exhalat.* Et mox: *Animam evanidam in singula momenta precariò trahimus.*

Ὅσῳ παρ' ἕκαστον πνεύμα] Vide Empedoclis versus apud Aristot. *de respirat c.* 3. & Platon. in *Timæo.* Senec. *epist.* 54. *Invasit me repentè mala valetudo. suspirium aprè dici potest. brevis valde & procellæ similis impetus est. qis enim diu exspirat? omnia corporis aut incommoda aut pericula per me transierunt: nullum mihi videtur molestius. qid ni? aliud enim, qicqid est, ægrotare est: hoc, est animam agere. itaque medici hanc meditationem mortis vocant. faciet aliqando spiritus ille, qod sæpe conatus est.* At qod Senecæ molestum, Marco nostro familiare, qasi assiduum qiddam videtur. Avg. *de orig. anim. lib.* 3. *c.* 4. *Præter alimenta solida & fluxa, unde est cibus & potus, hoc tertium nobis Deus alimentum circumfudit auvarum, qas ità carpimus, ut sine cibo & potu diu esse possimus; sine hoc tertio, qod nobis avra, qæ undiqe circumfistit, spirantibus & respirantibus exhibet, nec exiguo temporis spatio possumus vivere. Sicut autem cibus & potus non solùm ingredi debet, verùm etiam per meatus ad hoc institutos egerendi sunt, nè utroqe laedant.*

dant, vel non intrando, vel non exeundo: ità hoc tertium flabile alimentum, qia in nobis manere non finitur, nec immorando corrumpitur, ſed egeritur mox ut ingeritur, non alios, ſed eoſdem meatus, id eſt, os, aut nares, aut utrumque, & qà intraret, & qà exiret, accepit. In teipſo proba tibi ipſe quod dico. emitte ſpiritum flando, & vide utrùm dures ſi non recepero: recipe reſpirando; & vide quæ patiaris anguſtias ſi non rurſus emiſeris. hoc igitur facimus, quando utrem inflamus, quod facimus ut vivamus. niſi quòd tunc paulo plus ducimus, ut paulò plus emittamus, ut ſpiritum flabilem, id eſt, ventum in utrem implendum & extendendum non ictè ſpiranti & reſpirandi, ſed aubelandi impetu coarctemus. niſi ergò, quòd impendis ad utrem implendum, ad te itidem alendum alitu patefacto redieris, qid tibi, non ſolùm unde illum inflare, ſed unde tu poſſis vivere, remanebit? Hinc illud Epicharmi apud Clem. *Strom. l.* 5. Ἀι φύτες ἀνθρώπων, ἀσκοὶ πνευσηλοί. Vide & *l.* 8. § 54.

Πέπου ὑποπνεῖν δώματι ὑποδῦναι] Hinc eæ formulæ & in ſacris ſcriptoribus. ἀφῆκε τὸ πνεῦμα. *Spiritum emiſit.* Matth. *c.* 27. *v.* 50. & παρέδωκε τὸ πνεῦμα. *Spiritum tradidit.* Joan. *c.* 19. *v.* 30. & ἐξέπνευσεν. *expiravit.* Marc. *c.* 15. *v.* 37. & Luc. *c.* 23. *v.* 46. Lucian. etiam in *votis*: ἐπορίσατο τὸ ψυχρὸν ἄπεσι. *animâ cessatâ abiit.*

§ 16. Ὡς τὰ φυτὰ, πλὴν ὅτι τὸ διαπνεῖσθαι] Malè luxata & confuſa iſta: ſed reſtitutio proclivis. leg. Τίμιον, ὅτι τὸ διαπνεῖσθαι, ὡς τὰ φυτὰ· *Æſtimatione dignum eſt, non perflari, qod & plantarum ſive ſtirpium eſt.* Τὸ διαπνεῖσθαι autem de ſtirpibus uſurpatum apud Xenophontem habemus in *Sympoſ.* Verbis hiſce à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 19. adductis; ab Athenæo etiam *l.* 11. laudatis; apud quem emendatiora, qàm in vulgatis Xenophontis codicibus, exhibentur: Δοκεῖ μοί τοι μοι τὰ ἥδ' ἀνθρώπων σώματα [συμπόσια ταῦτα, codices. malè.] τὰ αὐτὰ πάσχειν, ἅπερ καὶ τὰ τῆδε ἐν τῇ γῇ φυόμενα· καὶ γὰρ ἐκεῖνα ὅταν μὲν αὐτὰ ὁ θεὸς ἀγαθὸς ὢν ἐᾷ τὸν καρπὸν, καὶ ὕδατα ἐρυθρὸν, καὶ τῶν αὔραις διαπνεῖσθαι. Id Latinis *perflari* dicitur. Columella *l.* 4. *c.* 19. *Fructúsque ſummotus à terra, minùs putreſcit: & hoc uno modo perflatur ventis qi nebulam corrorem peſtiferum celeriter aſſiccant, multúmque ad deterioreſcendum, & ad bonitatem vini conferunt.* & *c.* 18. *Qa diſtinctio plus Soli & venti vitibus præbet.* & *c.* 7. *Nam & ſic facilius inſolatur humus, & fructus percoquitur, perflatúmque ſalubriorem habet.* Id qod Plin. *l.* 17. *c.* 21. de certo Vitis genere: *Melior ex vino, qando ſibi ipſi non obumbrat, aſſiduóque ſole coquitur, & afflatum magis ſentit.* διαπνεῖσθαι in animantibus qid ſit, qidque ἀπὸ τῆς φυτικῆς diſtet, ex Ariſtotele ac Galeno docuimus, *l. lib.* 3. § 1. Nec omittendum videtur, qod Xenophon loco ſuperiùs adducto in collationis membro altero τῷ ἀναπνεῖν meminit, qaſi iſtud in animantibus τῷ διαπνεῖσθαι illi in arboribus reſpondeat. Οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς, inqit, ἵν' μὴ ἀθρόον τὸ ποτὸν ἐγχέωμεν, ταχὺ ἡμῖν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι στρεβλῶνται, καὶ οὐδ' ἀναπνεῖν, μὴ ὅτι λέγειν τι, δυνησόμεθα. Etiamſi verò τὸ διαπνεῖσθαι iſtud, qod hîc *ſtirpibus* tribuitur, diſtat multùm reverà ἀπὸ τῆς διαπνοῆς illius, qæ animantium peculiaris eſt; in hoc tamen conſentiunt, qòd ſpiritu ſive flatu qodam utrumqe perficitur, & qòd ad conſervationem τὸ διαπνεόμενον, cujuscunqe generis illud fuerit, utrumqe conducat. Verùm præter διαπνοὴν illam externam, qæ ab avra liberiore ſtirpibus eis obvenit, qæ locis patentioribus ſuccreſcunt, aliam etiam internam nobis Theophraſtus inſinuat, qâ per ſingulas ſtirpis cujusqe partes, animæ, qam vegetativam dicimus, virtute, ſpiritus qaſi vitalis qidam diffunditur, ejuſdémqe itidem pars excrementitia diſſipatur & diſpellitur. Is enim *de cauſſ. plant. l.* 5. *c.* 15. ubi de morbo qodam piceæ arbori familiari, qam δάδωσιν vocat, verba faciens hæc habet; Ἔοικε παραπλήσιον τὸ συμβαῖνον τοῖς ἐπὶ ἧς ζώοις, ὅταν ὑφαρπαχθῶσιν· ἡ γὰρ ὑγρότης τὸ πνεῦμα ἔλκειν τὸ ἐκτὸς, καὶ ὅλως τὸ πνεύματι χεῖσθαι, διὰ τὴν σύμφυσιν καὶ τὴν πύκνωσιν, ἐκεῖνά τε ὑποπίπτουσι, καὶ αἱ πεῦκαι. διὸ καὶ ἐν καιροῖς οἱ ὀρεῖνοι τὸ νόμα τεθείκασι. φασὶ γὰρ ὑποπίπτειν τὸν πάχνην διὰ τὸν πότον. πάντα γὰρ, ὡς ἔοικε, δεῖται πνεύματος πνοῆς, ἢ μανάσεως, ἢ πάρου. Et *l.* 6. *c.* 15. ὅτι πάντων γε δεδυσθέντων, ὑπόλυτοι τὰ δένδρα συμπιπτόμενα καὶ ἀθλιώτατα ἔχοντα δίοδον τοῦ πνεύματος. Qin & Jul. Scalig. *ad l.* 5. *c.* 20. ad illud Theophr. *c.* 15. de arboribus dictum ætate diuturnâ exareſcentibus, ὥσπερ ὑποπίπτων καὶ μαδαινούσιν. *Metaphora*, inqit, *eſt ab animalibus, qibus ſpirandi, atqe vitæ idem finis eſt, ac qanqam & ipſæ plantæ; tamen utuntur beneficio διαπνοῆς. Omne enim vivens διαπνεῖται. calor enim vitalis eget in multis refrigeratione, in omnibus inſtauratione. inſtauratur autem cœleſti calore circumfuſo, qi ſeſe induit in omnia. Pereunt ergò plantæ qaſi ſuffocatæ, ubi πνεῦμα δίοδον οὐκ ἔχει· percunt itidem, qaſi expirantes, ubi copioſius illud ἐξαλίζεται qod & ὑποπίπτειν Theophr. dixit *l.* 2. *c.* 20. De ſeminibus qibuſdam Galenus ἀεὶ περῶν δυνάμεως *l.* 1. *c.* 10. Πεπωματικὴν ἰσχύουσι ταῦτα ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο μὴ τὴν συκαμινέαν ἡ ὀπὸς ἐκείνην αὐτῶν χεῖσθαι, κατασκλήσασα ἐν τόποις ξηροῖς ἑαυτὴν ἐν χρόνῳ πλείονι, τὸ μὲν μὴ διαπνεῦσαι τῆς ὀπτικῆς ὑγρότητος, τὸ δέ τι πεφθῆναι, μέχρις ἂν ξηρανθῇ τὰ περιττώματα μείωσις. (qo loco qod Galen. διαπνεῦσαι, Theophr. ὑποπνεῦσαι dixit *de cauſſ. plant. lib.* 3. *c.* 7. ἐκ ἐνδυσὶ δ' ἀναλογίαν τὰ σπέρματα δεῖσθαι τῆς χειμερινῆς, ἀλλ' τὰ μὲν ἅπαν ἀλλὰ δεῖ πρὸ λαβεῖν ἐν ἑαυτοῖς ὅσῃ πνοὴν καὶ δυνάμει, ὑποπεσ-

στρεπ

σιωτος τῆ ἀλλοιοῤῥίᾳ.) sequitur apud Medicum; Ἀποῤῥεῖ γὰρ ἀπ' αὐτῶν φυτῆς τε καὶ σπερμάτων καὶ καρπῶν, ἐπειδὰν συσκομιδέντα κείται, πρῶτον μὲν ὅσον ἐν αὐτοῖς ὑδατῶδές τε καὶ λεπτὸν περίττωμα, μετὰ ταῦτα ἤδη καὶ αὐτῆς τι τῆς ἰδίας φύσιν ὑγρότητος. Qin & qod διαπνεῖσθαι hoc sensu avtoribus suprà lavdatis, idem ἐξατμίζεσθαι qibusdam dici Theophrastus idem avtor est in *histor. plant. l.* 8. *c.* 10. ἐὰν πνεύσῃς, inqit, μεγάλη καὶ πολλὴ χρόνον ὀπώρινα, ξηραίνει καὶ ἀφαυαίνει ὃ καλοῦσί τινες ἐξατμίζεσθαι. qod Plin. *l.* 18. *c.* 17. *tunc enim exinaniunt grana.* qem locum Hesychius ob oculos habebat, qum ἐξατμίζεσθαι, ξηραίνεσθαι exponeret. ipse ἐξατμίζεσθαι dixit, *de causs. plant. l.* 1. *c.* 1, qo loco ἐξηγμπικῶς utrumqe conjunxit, διαπνεῖται καὶ ἐξατμίζεται. atqe hoc est qod de aëre ventis agitato Vitruv. *l* 1. *c.* 6. *Vitiosis corporibus detrahit succum, & officit ea exiliora.* Eodem sensu acceperim ego & τὸ ἐξατμῶδες, qo loco de conceptu agens Aristot. *hist. animal. l.* 10. *c.* 3. hæc habet: Εἰσὶ δέ τινες αὖ πάχωσί τι τοιοῦτον, ὃ καλοῦσι ἐξατμῶδες· ὅτε δὴ τὸ τοιοῦτον πάθος, ὅταν συγγένωνται τῷ ἀνδρὶ, ὥστε περίεμφασιν εἶναι τὸ σπέρμα, ὥστε κινοῦσιν· διὸ καὶ γαλεῖται ἐξατμῶδες. etiamsi enim vir Maximus interpretetur *frustrari*; sicut ματαιώματα ἀὰ dicuntur *ova irrita:* eodémque respexisse velit Maronem, cum *equas* dixit *vento gravidas* fieri: ipsum etiam philosophum verbis illis *l.* 7. *c.* 4. πνεύματικῶν χυμῶν τῶν ὑστερῶν, vim τῆς ἐξατμῶδες declarâsse. aliqid tamen amplius eô loci hocce vocabulo subindicari saltem avtumo. cùm nec idem πάθος utrobiqe describatur, sed loco altero, qod congressum præcedat, altero verò, qod subsequatur: & philosophus ipse verbis priùs adductis subjungat statim; αἴτιον δὲ τῆς πάθους ἡ ὑστέρα, ὅταν ᾖ λίαν ξηρά. ἐλκύσασα γὰρ πρὸς αὑτὴν τὸ ὑγρὸν, ἀφίησιν ἔξω· τὸ δὲ καταστελεύεται. hoc est, qod Theophr. ξηραίνει καὶ ἀφαυαίνεται. Verùm de hoc alii viderint. Havd dissimiliter certè Hippocrates τὸ ἐξατμῶδες usurpavit, *lib. de natur. puer.* ἐξατμᾶται γὰρ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτῆς διαδύῃ. de aqa loqitur: cui & ipse, nec huic soli, sed terræ qoqe *transpirationem* qandam ibidem tribuit. Siqidem rationem assignans, cur terræ inferiora hyeme calescant, πυκνοτέρη δέ ἐστιν ὑπὸ τότε (ὅτι πάσχει ἐφ' ἑαυτῆς) καὶ οὐκ ἔχει διαπνοὴν ὑδρώδη. Et mox de rebus congestis compressisqe qibusvis, ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐκθερμαίνεται, καὶ ἐν τάχει κάρτα σήπεται. ὑ γὰρ δίεισι τὸ πνεῦμα δι' αὐτῆς, ὥστε πυκνῶν ἐόντων. Ità *perspirationis* cùm defectus, tum & excessus, nocumentum tam animatis qàm & inanimatis inferre solet. Proinde, qia in *perspiratione* ista, ubi nimia fuerit, partes etiam utiles decedunt, & vis naturalis deperit, indè natum videtur, ut τὸ διαπνεῖσθαι, qod & antè monuimus, in *interitûs* significatione non rarò usurpetur. Ità de animantibus, Aristotel. *de anim. l.* 2. *c.* 5. Δοκεῖ γὰρ τἐναντίον μᾶλλον ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα σωίζειν· ἐξελθόσης γὰρ διαπνεῖται καὶ σήπεται. Et Plato *Phædon.* itidem de corpore: ᾧ φοβοῦνται διαλύεσθαι καὶ διαπνεῖσθαι καὶ διαπνεῖσθαι. de plantis Theophrast. *de caus. l.* 6. *c.* 23. Τὰ μὲν ἓν τοιαῦτα πάντα, πομφολύγια ὑγρομόρφα· τὰ δὲ αὐθημῆ, ταχὺ διαπνεῖται, καθάπερ τὰ ἄα. citò evanescunt, evaporantur. de fructibus Aristot. *problem. l.* 22. *q.* 17. ἐκ δὲ πλυκάδων (caricas loqitur) διαπνεῖται καὶ ἐξικμάζει μᾶλλον τὸ ὑγρὸν τὸ πλεῖστον τῆς γλυκύτητος. de seminibus Chrysippus *physic. l* 2. referente Laërt. *lib.* 7. in *Zenon.* πνεῦμα ἔτι τὸν ὑσίαν τὸ σπέρμα, ὡς δῆλον ἐκ δὲ εἰς τὸν γῆν καταβαλλόμενον σπερμάτων, ἃ παλαιωθέντα οὐκ ἔτι φύεται, διαπνεῖται αὐτοῖς τῆς ὑγρότητος. alterum enim post φύεται, ὡς δῆλον, inducendum prorsus videtur, nisi siqis in δηλονότι mutandum censuerit. Cæterùm aliis ego despiciendum libens proposuerim τὸ διαπνεῖσθαι Clementi Alex. qid velit, qod dæmonibus ille tribuit, *Strom. l.* 7. qo loco τὸ διαπνεῖσθαι, καὶ ἐμπνεῖσθαι, καὶ περιπνεῖσθαι, καὶ ἀναπνεῖν à se invicem disterminat, primúmqe dæmonibus, secundum aqatilibus, tertium insectis, qartum animantibus pulmònum ope aerem attrahentibus assignare videtur. Mihi interim suspicio oboritur, locum mendo nevtiqam immunem esse, legíqe debere πότερον διαπνεῖται, ὡς τὸ ἧττον ὑγρὸν, vel τὸ ἧττον ὑγρὸν (non avtem τὸ ἧττον διαμένον) γρ. eò magis, qia & stirpibus istîc Marcus τὸ διαπνεῖσθαι attribuat; nec verisimile sit à *dæmonibus* exorsum Clementem, cùm in reliqis gradatim ab inferioribus ad superiora ascendat, ab aqatilibus ad insecta, ab insectis ad animantia perfectiora. Viderint eruditi.

Τυπῶδες] τυπῶδες, sive *impressionem qandam admittere* in se ab externis objectis, sensus tam exteriores, qàm & interiores dicuntur. indè ἀντιτυπία αἰσθητική. *infrà* § 26. & αἰσθητικὰ ἐυκαταπόητα. *l.* 5. § 33. Epictet. *lib.* 1. *c* 6. ὑπολαμβάνοντες πῆς αἰσθητοῖς, τυπώμεθα ὑπ' αὐτῶν. Ex Chrysippo *de anim. l.* 12. Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Φαντασίαν δέ ὅτι πάθωσις ἐν ψυχῇ, τυπῆσιν, ἀλλοίωσις· ὑ γὰρ δυνατὸν πολὺ τύπωσιν ἐίναι τύπον σφραγῖδος· ἐπεὶ ἀνένδεκτόν ὅτι πολλοὶ τύποι ὑπὸ τὸ αὐτὸ γίνεσθαι νοεῖται· ἡ δὲ φαντασία ἡ ἀπὸ ὑπάρχοντος ὑπὸ τὸ ὑπάρχον ἐναπομεμαγμένη, καὶ ἐναποτετυπωμένη καὶ ἐναποσφραγισμένη.

Νευρικὰς] & *infr.* § 28. νευρικὰ ὀρμητικὰ. Vide & *l.* 2. § 2. Τὰ νευρικὰ ὄργανα κινεῖται μὲν καὶ πεπαυμένα τῆς πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως ἀναδύσεως τῇ μηχανῇ· κινεῖται δὲ οὐκ ἐπ' ἄπειρον· ὃ γὰρ οἰκοθεν ἔχει πρὸς πολὺ τῆς κατασκευῆς· ἀλλ' ἕως ἡ δοθεῖσα δύναμις ἐφίκει, καὶ οὐκ ἐκλείπει τῇ φορᾷ. Synes. *de provident. l.* 1.

Κρότος γλωσσῶν] Ità *l.* 4. § 3. τὸ κενὸν τῆς ἀπηχήσεως. Vide & *l.* 8. § 52. κρότον γλωσσῶν

quod Marcus i. e. *ſtrepitum*, Evripides κόμπον, quaſi *ſtridorem* dixit; cujus hæc ſunt in *Hecuba*:

Ὡς εἰς τὸ μηδὲν ἤκομὲν, φερόμπατε
Τῶ πρὶν στένοντες; εἰ δὲ τ' ἐξικόμεθα,
Ὁ μὴ τις ἡμῶν πλοῦτος ἐν δόμοισιν,
Ὁ δ' ἐν πολίταις τίμιος καλημιός;
Τὰ δ' ἄλλ' ἔλλως φερτὰ βαλόμεθα,
Γλῶσσης τε κόμπει. —

Ut ad nihil devenimus jam, priſtino
Orbati faſtu? & interim inſolcſcimus?
Hic ade divite, civium ille plauſibus?
At hæc nihil ſunt aliud quàm curæ meræ,
Stridórque linguæ inanis. —

Τί καταλείπεται τίμιον] Baſil. Cæſ. *epiſt.* 42. Τῷ ὄντι μόνον ἀξιοπόθητον καὶ ἐπαινετὸν τὸ διαρκὲς ἀγαθόν. τοῦτο δέ ἐστιν ἡ παρὰ θεῦ τιμή. τὰ δὲ ἀνθρώπινα ταῦτα, σκιᾶς ἐστιν ἀμυδρότερα, καὶ ὀνείρων ἀπατηλότερα. ὅτε γὰρ εὐσταθεῖν δοκεῖ πλουτῶν ἀνθρώπων ἐξύτερον καλαβρεῖ. καὶ ἅμα σώματος ἢ νόσῳ ἢ γήρᾳ μαραίνεται· καὶ πολλὰς μὲν ἄπιστος, δόξα δὲ εὐμεταβόλῳ· αἵ τε ἀεὶ τὰς τέχνας διαπονήσας τῷ χρόνῳ τούτῳ σωναπαρτίζονται· ἀλλὰ καὶ τὸ πειστικὸν ἅπασιν οἱ λόγοι ἄχρι τῆς ἀκοῆς τείνειν ἔχουσι. ἀρετῆς δὲ ἄσκησις, ἡμῖν μὲν κτῆμα τῷ ἔχοντι, ἥδιστον δὲ θέαμα τοῖς ἐπιτυγχάνουσι· ἧς ἐπιμελούμενον ἄξιον σαυτὸν κατασκευάζειν ἐν ἐπαγγελίαις κρεισσόνων ὑπὸ θεῦ ἀγαθῶν. Verùm de mercede iſta Marcus noſter an ſomniârit etiam, incertum eſt. Vide *l.* 4. § 33. & *infr.* § 47.

Περὶ ὃ κατεσκεύασαι] Vide *l.* 5. § 16.

Ἀνάγκη καὶ φθονεῖν] Idem *infrà* § 41. Τί δὲ θαυμαστὸν, εἴ τις νομίζει ἧσσ' ἀγαθῶν μέγιστον, ἑτέρῳ μὴ παρεῖναι; Cato min. *Plut.*

Καὶ τοῖς θεοῖς μέμφεσθε] *Ibid.* & *lib.* 9. § 1. μέμφεσθε τῇ κοινῇ φύσει. Epictetus *enchir. c.* 3. Ἐὰν τὰ φύσει ἄλλα ἐλαττότερα σαυτῆς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδιζήσῃ, πενθήσεις, ταραχθήσῃ, μέμψῃ καὶ θεὸς καὶ ἀνθρώπους. ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον εἰναι σὸν ᾖ, τὸ δ' ἀλλότριον, ὥσπερ ἔστιν, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, ἄκων πράξεις οὐδέν, ἔχθραν οὐκ ἕξεις, οὐδείς σε βλάψει.

Ἡ τῆς ἰδίας διανοίας αἰδὼς καὶ τιμὴ] Vide *l.* 2. § 6. καὶ αἰδημοσύνη σαυτοῦ. & *l.* 3. § 9. πῶς οὐκ ἀπολιπλικὼς δώσαμεν σέβας. & *l.* 5. § 21. ἧς ἔν σοι τὸ κέρδιστον τίμα. Viſe & *l.* 3. § 4, & 7.

Σεαυτοῦ τε ἀρεσὸν] Contrà quàm pleriqe hominum, ὅταν μὴ αὐτοῖ ἑαυτοῖς ἀρέσκωσι. *l.* 3. § 4.

Ἐπαινέθηλα ὅσα εἰκῆ σοι διανέμεται] utpote quæ ἀγαθὰ εἶ πεπεισαι. *l.* 3. § 4.

Καὶ διατάξαιτ'] Vide *l.* 5. § 8.

§ 17. Ἄνω, κάτω,] De aqa Demoſth. *adv. Callicl.* ἢ μὴν ἂν ἐνοήθη, φέρεται κάτω· ἢ δ' ἂν ἐνεχθῇ τι, πλησιαίτατα ἐφέρειν ἀνάγκη. Scilicet, Ὅταν τὸ ὁπηοῦν μὴ ᾖ, φέρεται ἐυθύ. Ariſtot. *de Cœlo l.* 4. *c.* 3. ubi autem occurrit τὸ ἐμποδίζον τῇ κατὰ φύσιν κινήσει. ea ſiquidem *recta ſemper procedit. l.* 5. § 14. ſive καθ' ἐυθύ. ut *l.* 8. § 61. ea ubique ἐυοδεῖ. Vide *l.* 8. § 6. Etenim, ὡς σοφῷ ἐυοδοῦσιν ὄντι πράξεις. quod tanqam Solomonis citat Baſil. Cæſar. *in princip. Proverb.* καὶ πάντα ὅσα ἂν ποιῇ, καλῶς διοικήσεται. *Pſalm.* 1. *v.* 3. Καὶ γὰρ ὅσοις ἀσχολίαις ἀνθρώπων ἐπιτηδεύσεις ἀσχολίας ποιήσηται, ταύτας ὁ νικῶν παραπέμψει καὶ σώματι τόνον, καὶ ψυχῇ εὐθυμίαν, καὶ συνεπιτείνων ἐυμάρειαν, καὶ πρὸς τὰ πάντα τὸν βίον ἐυοδίαν, πρὸς τὰ πράγματα ἀσφαλεστέρας ποιούμενος διόδους. Baſil. idem in *hexamer. orat.* 3. Ἰτὰ, τῇ ἀρετῇ πᾶν ἄτοπον πλεῖον.

Invia virtuti nulla eſt via.

ἐυοδεῖν ergò, eſt ἐυόδως ἐρεῖναι, ut Marcus ipſe *lib.* 1. § 17. *progreſſus bonos facere*, ſive *feliciter, proſperè, cum ſucceſſu bono progredi.* cui opponitur πῆ δυσοδεῖν, *malè, moleſtè, parùm ſecundè progredi.* Epict. *l.* 3. *c.* 19. ὅθ' ὅταν δυσοδῶμεν, αὐτοὶ αἰτιᾶσθε. quod vocabulum haud temerè alibi reperias, & ἡ δυσοδία. δυσοδίαν τῷ λόγῳ παρέχειν καὶ δυσκολίαν, αἱ βύλαι καὶ κρίσεις καὶ δίαιται ἐμπαθεῖς. Plut. *de virt. moral.*

§. 18. Εὐφημεῖν ἢ θέλειν [Triplex notat in eiſdem pleriſque vitium; primò invidiam atqe livorem, qòd coætancis ſuis lavdem commeritam tribuere detrectant; dum qiſqe, ut Flacc. *l.* 2. *ep.* 1.

——*niſi qæ terris ſemota ſuiſque*
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit.

tum iniqitatem; qòd εὐφημίαν eam, qam avcupantur ipſi, aliis denegant: in regulam æqitatis illam peccantes, qæ præcipit, ut *aliis faciamus, qæ nobis fieri velimus.* Matth. *c.* 7. *v.* 12. tertiò vanitatem; qòd à poſteris, qibus inviſi ignotíqe fuerint, celebrari tantopere concupiſcunt: cùm pari loco ſit, jam defunctum qod attinet, poſt obitum ab *eis* qi ſuperfuerint ipſis, qàm ante ortum ab eis qi multis ſeculis ipſos anteceſſerint, ſileri. Cicer. in *ſomn. Scip. Qid intereſt ab eis, qi poſtea naſcentur, ſermonem fore de te, cùm ab iis nullus fuerit, qi antè nati ſint, qi nec pauciores, & ſerè meliores fuerunt viri?* Vide *l.* 3. §. 10.

§ 19. Μὴ εἴ τι αὐτοῦ σοι δυσκαλαπόρηται] Senec. *epiſt.* 71. *Non putant fieri, qicqid facere non poſſunt: ex infirmitate ſua de virtute ferunt ſententiam. qid mirarıs, ſi uri, vulnerari, occidi, alligari juvat? aliquando etiam libet. luxurioſo frugalitas pœna eſt; pigro ſupplicii loco labor eſt; delicatus miſeretur induſtrii; deſidioſo ſtudere, torqeri eſt. eodem modo hæc ad qæ omnes imbeciili ſumus, dura atqe intoleranda credimus, oblitı qàm multis tormentum ſit vino carere, aut primâ luce excitarı. non iſta difficilia ſunt naturâ; ſed nos fluidi & enervet. magno animo de rebus magnis judicandum eſt: alioqi videbitur illarum vitium eſſe qod noſtrum eſt.* Idem *epiſt.* 116. *Occurret hoc loco mihi illa publicâ contra Stoicos voce: Nimis magna præcipitis; nimis dura præcipitis.* (qomodo illi

illi Joan. c. 6. v. 60. σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;] *nos homunciones sumus? omnia nobis negare non possumus. Scis quare non possumus ista? quia nos posse non credimus. Imò aliud est in re. vitia nostra, quia amamus, defendimus, & malumus excusare illa, quàm exuere. Satis natura homini dedit roboris, si illo utamur, si vires nostras colligamus, ac totas pro nobis, certè non contra nos, concitemus. nolle in caussa est: non posse prætenditur.* Et *epist.* 98. *Quare deficimus? quare desperamus? quicquid fieri potuit, potest.* Clemens Alex. *Strom. l.* 2. Ὅταν ὑπέρτονον ᾖ ὁ νόμος λέγηται, ὕτως ἀκούω, ἵνα μή τινες ἔκτονον καὶ ὑπόχορδον ᾄσωσιν, οὐχ ὡς ὑπέρτονον, ἀλλὰ τοῖς μὲν βλωμύοις ἀναλαβεῖν τὸν θεῖον ζυγὸν, τέτοις ὑπέρτονον· τοῖς δὲ ἁπλοικοῖς καὶ ἀδυνικοῖς, τὸ μέσιον ὑπέρτονον δοκεῖ· καὶ τοῖς ἀδίνοις ἀκροδιχαιον, τὸ ὀπιδέλλον. ὅσοις γὰρ διὰ τὸ φιλικῶς πρὸς ἁμαρτίας ἔχειν ἡ συγγνώμη παρεισέρχεται, ὅτοι τὴν ἀλήθειαν, ἀπολύειαν ὑπολαμβάνυσι καὶ τὴν αὐχνείαν, ὑπόλοιπον· καὶ ἀνελεῖ, τὸν μὴ συναμαρτάνονλα, μηδὲ συγκλαιόμενον. Et mox: Καίτοι εἰ μηδέπω ποιεῖν τὰ θεοστάλμενα ὑπὸ τῦ νόμυ δύοί τε ἐσί· ἀλλά τοι συνοδοιπόροις, ὡς ὑποδέιγμαλα ἡμῖν ἔκκειλαι κάλλιςα ἐν αὐτῷ, πρόφειν καὶ αὔξειν τὸν πρὸς τῆς ἐλπίδος ἀγῶνα δυνάμεθα· καὶ τῇ δ' ὠφελούμεθ' ἂν κατ' ἀγάπην μᾶλλον θεοδυμότεροι, τὰ δὲ μὴ μεμέμφοι, τὰ δ' ἀνεπέμφοι. Vide & *ad l.* 2. § 2. & *ad l.* 7. § 2.

Ἀδύνατον ὑπολαμβάνειν] Epictet. *l.* 3. *c.* 14. Δύο ταῦτα ἐξελεῖν δεῖ ἀνθρώπων, ὅπισθεν καὶ ἀπιστίαν. ὅπισθεν μὲν ὃν ὄζει, τὸ δοκεῖν μηδενὸς θεοδεῖσθαι· ἀπιστία δέ, τὸ ὑπολαμβάνειν, μὴ δύνασθαί τι εὑρεῖν σε, τοσέτων θεοεισκόντων. qo loco, qod lapsu frequenti ac familiari apud scriptores istos contigit, pro εὑρεῖν ἐυρεῖν perperam scribitur; docet id, qod sequitur, πεσέτων θεοεισκόντων, qæ εὐρεσιαν istam impedire possint; de qo vocabulo vide *ad l.* 1. § 12. Hoc est, qod in Q. Sextio lavdat Seneca *epist.* 64. *Hoc egregium Sextius habet, qod & ostendet tibi beatæ vitæ magnitudinem, & desperationem ejus non faciet. Scies illam esse in excelso, sed volenti penetrabilem: ut illam admireris, & tamen speres.* Certè Sextium ipsum ἀπιστίας καὶ ἀπελπισίας morbo isto per initia labórâsse avtor est Plutarchus in *lib. de profectibus* indiciis; Ὡς δυσανάβατα καὶ χεμάρρουν τὸ λόγῳ χαλεπῶς τὸ πρῶτον, ὀλίγυ δεῖσαι καλαβαλεῖν ἐκ τινος δέους· adeò ut molestiâ ac difficultate rei propè devictus, parùm abfuerit qin animum desponderet à tecto qodam præcipitem se dederit. ità enim malim avtoris verba reddere, qàm avt cum Xylandro, *de biremi qadam sese in mare abjecerit*; vel cum Lipsio, *de nave in mare se præcipitaverit.* magis siqidem consentaneum est in ædibus agentem, qàm navigantem cum molestia illa conflictatum. δεῖσαι Atticis idem. qod religis Græcis ὑπερθέσθαι, *summa pars ædium.* Thomas Mag. *in Collect.* Δεῖσαι, οὐχ ὑπερθέσθαι. firmat id ex Evripidis *Phœnissis*; ubi Antigone dicitur,

——μελάθρων ἐς δεῖσας ἔβαινεν,

in summam ædium partem conscendisse, unde Argivum contueri exercitum posset. Accedit & Vetus Grammaticus apud Budæum: Δεῖσας, Ἀττικῶς τὸ ὑπερθέσιον· τὸ δὲ κατώγαιον, ξυνωνία λέγεται. Eò avtem magis idoneus Sextius, qi aliis animos adderet, cùm difficultates illas & expertus esset, & constanter pergendo pervicisset. Dio Prus. *orat.* 16. Καίτοι τῶν λυπωδῶν ἕκαστος, αὐτῷ τὸ συμβεβηκὸς, φησὶν εἶναι δεινότατον καὶ μάλιστα ἄξιον λύπης· καὶ γὰρ τῶν φερόντων ἕκαστος, ὃ φέρει, τοῦτ' εἶναι δοκεῖ βαρύτατον. ἔστι δὲ ἀληθὲς τοῦτο καὶ φαῦλα σύμβολον· τὸ γὰρ αὐτὸ ἕτερος λαβὼν ἂν ἐμφερέστερον, ῥᾳδίως ὄισει.

Ἔστι ἀνθρώπῳ δύνασθαι] Vide *l.* 8. § 44. Joannes ille avrei oris, multis in locis hoc inculcat, deesse hominibus non tam facultatem qàm voluntatem viros sanctos imitandi, cùm illi nobis, ut de se Pavlus & Barnabas apud Lucam *Act. c.* 14. *v.* 15. & Jacobus *ep. c.* 5. *v.* 17. ὁμοιοπαθεῖς planè, ejusdémqe naturæ consortes fuerint. Ideo etiam infirmitates eorundem, τὰ πάθη καὶ τὰ παθήματα, esse scripto consignata, ἵν' ὅταν παρακαλῶμεν ὑμᾶς (inqit, *de statuis orat.* 1. *rat.* 7.) πρὸς τὴν ἐκείνων ἀρετὴν, μὴ νομίζητε διὰ τὴν σὴν κατορθωμάτων ὑπερβολὴν ἑτέρας αὐτοῦ μεμεχανῆσθαι φύσεις, ἀπεκτήσθαι πρὸς τὴν μίμησιν. Et mox: Πρὸς τὸ μὴ λέγειν ἡμᾶς εἰς τὴν αὐτὴν πολιτείαν παρακαλεῖν, ὅτι ἐκείνοι φύσεως ἑτέρας μετέσχον, ἢ ἐκ θεοῦ ἀνθρώποι, διὰ τέτο ὁμοιοπαθεῖς λέγει, ἀπὸ τῆς σὴν παιδῶν κοινωνίας δεικνύων αὐτοῦ ἀνθράπους ὄντας καθ' ἡμᾶς. Οὔτε γὰρ οἱ παλαιοὶ δίκαιοι κατὰ νόμον βιάσαντες, ἀπὸ θεοῦ ἦσαν παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πίτρης. Clem. *Strom. l.* 2. sed & Chrysost. *de compunct. ad Demetr.* ἢ τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἔτοι μετέχοντες ἢ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδῦ παρήχθησαν εἰς τὸν βίον ἡμῖν ἢ ταῖς αὐταῖς ἐτράφησαν τροφαῖς· ἢ τὸν αὐτὸν ἀνέπνευσαν ἀέρα· ἢ παράγματα ἐχρήσαντο τοῖς αὐτοῖς; &c. Plin. min. in *panegyr.* *Melius homines exemplis docentur, qæ inprimis hoc in se boni habent, qòd approbant qæ præcipiunt, fieri posse.* Salvian. *ad Eccles. cathol. l.* 3. *Adjuvari se exemplis exoptat humana infirmitas, qò facilius ipsa etiam nunc faciat, qæ alios fecisse antè cognoscat. Dum admonetur auditu ætas omnis, fieri posse qod factum est.* Cypr. *ad Donat. l.* 2. *ep.* 2. Et, *Ex aliorum factis fieri posse credunt, qod fortè dum putant fieri non posse, pigrescunt.* Avg. *epist.* 134. Itaqe Bern. *de resurrect. Serm.* 3. *Sermo qidam vivus & efficax, exemplum operis est; facilè persvadens qod intendimus, dum factibile probat esse qod svademus.* Vide Avg. *de Civit. Dei l.* 5. *c.* 18. & Bern. *in Vigil. Petr. & Paul. de S. Clem. Rom. Pont. & in fest. Andr. Serm.* 2. Vide & Marc. *l.* 12. § 11.

§ 20. Ὀργὴ κατάδυσις] Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 15.

l. 3. c. 15. Ἔστα ἐν ἀγῶνι παρρύσασθαί ὅτιν, &c. unde & athletis ὀφθαλμοὶ ἀδιωρυγμένοι, Galen. hortator. c. 11. & Pavſan. in Lacon. de pube Spartana: Μάχονται ἢ καὶ χερσὶ, καὶ ἐμπεδόντες λάξ. διώκειν τε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνορύττειν. Philoſtrat. tamen imagin. l. 2. in Arrichion. Καὶ σφυρῷ πρὸς παλαίοντι, καὶ τῷ χεῖρα φιλοῦντι, πρὸς ὀνίνασθαι καὶ τοῦτο παλαιστικὸν ἔργα, πλὴν τὸ δάκνειν καὶ ὀρύττειν. aliis igitur ſaltem nec iſta interdicta, unde καλαβρύστιδες antagoniſtam non poterat non creberrimè contingere. quod Varro, deſcobinari ſupercilia dixit, apud Nonium, ex Satyr. Va victis. Pugilis ſpectatores, qi miſerum putatis vinci, quæro à vobis, ſi adverſarius ſupercilia mihi ceſtu deſcobinârit, num qis veſtrûm ſua mihi eſt daturus? Ità Apollon. Argon. l. 2. v. 109.

Δρύπτε δ' ἐπὶ βλεφάροιν, γυμνὴ δ' ὑπελείπετο κόρη.

Vide ad l. 12. § 16.

Καὶ τῇ καρηβαρεῖς] Mendum ſubeſſe ſuſpicatur Annot. Lugd. ἐνεργεῖς legit; & exponit, caput capiti affringens. quod minùs placet; qia à Scriptura vulgata longiùs abſcedit. Ego, ſi qid mutandum videretur, ἐρείσαντες, vel ἐπαράντες legerim. & capite colliſum, verterim. Verùm ἐρρᾶγεις forſan pro ἐνεργεῖς fuerit, qod apud Libanium in vitæ ſuæ hiſtoria reperitur. Τοῖς ἐν μέσῳ τῷ κίονι λίθοις ἐνεργεῖσαν τῇ καρηβαρίᾳ τὸν ἱππόφαλον. Pavſan. in Meſſen. Οἱ κριοὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν αὐτόματοι καὶ βίᾳ τὰ κέρατα ἐπαράξαντες, ὑπεθήκαντο. Quò alluſum putat à Diogene Cynico Petr. Faber, agoniſt. l. 1. c. 11. qando Olympionicam, κριὸν ἀρειμάνιον, i. e. arietem Martium dixit; referente Laërtio l. 6. qia luctatores nimirum arietino qodam more capita conferebant, frontésqe collidebant συνεπάλεον, ὥσπερ οἱ κριοί. De Athletis Anacharſis apud Lucian. de exercit. καὶ τὰ μέτωπα συναράττουσιν, ὡς φασιν οἱ κριοί. indè arietare dictum, pro adverſis frontibus concurrere, ſive collidere. qod de præliantium congreſſu uſurpavit Sen. de ira l. 2. c. 3. Magno imperatori, anteqam inter ſe acies arietarent, cor exiluit. de nubium conflictu; qæſt. nat. l. 5. c. 13. Nubes reſolvit modò ipſa arietatio, ut magnorum inter ſe corporum attritus. (id qod Lucretio l. 6. —nubes

Frontibus adverſis concurrere—)

de dentium colliſu; de ira l. 3. c. 4. dentes inter ſe arietati. de oppoſitionibus hominum mutuis; qò & Marcus iſthîc reſpexit; epiſt. 103. Non arietant inter ſe, niſi in eodem ambulantes. de fortuitis caſibus, qibus corpora humana ſunt obnoxia; ad Marc. c. 11. Factatu, non tempeſtate magnâ, ut diſſiperis, eſt opus: ubicunqe arietaveris, ſolveris. Apud Tertull. in Scorpiac c. 6. ubi de athletis agit; pugni qaſſant, calces arietant. qo loco, calvæ arietant, legi vult Faber agoniſt. l. 2. c. 9. ego nihil mutandum exiſtimem. de ædificiis terræ tremore commiſſis, Plin. nat. hiſt. l. 2. c. 82. Innoxium, & cùm concurrentia tecta contrario ictu arietant; qoniam alter motus alteri renititur. Qanqam nec arietum tantùm duntaxat eſt conflictatio illiusmodi, ſed & tavrorum. Virg. Æn. l. 12.

Cùm duo converſis inimica in prælia tauri
Frontibus incurrunt.——

Martial. l. 4. epigr. 35.

Frontibus adverſis molles concurrere damas
Vidimus, & fati ſorte jacère pari.
Unde leves animi tanto caluêre furore?
Sic pugnant tauri; ſic cecidêre viri.

Itaqe & iſtis pugiles conferri ſolent: De Amyco & Polluce decertantibus Apollon. Argonaut. lib. 2. v. 86.

Στάντε δ' ἐπ' ἀλλήλοισιν ἀπωμόρξαντο μετώπω
Ἱδρῶ, ἄλις καμάτοιο καὶ ἀντιθέῳ φυσιόωντε·
Ἀμφὶ δ' αὖτις συνόρουσαν ἐναντίοι, ἤύτε ταύρω
Φορβάδος ἀντὶ βοὸς κακοπότμῳ δηϊάσθην.

De Hercule & Acheloo pariter colluctantibus Naſo Metam. l. 9.

Digredimur paullùm, rurſúsqe ad bella coimus,
Inqe gradu ſtetimus, certi non cedere: eráque
Cum pede pes junctus, toroque ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter vidi fortes concurrere tauros,
Cùm pretium pugnæ toto nitidiſſima ſaltu
Expetitur conjux.——

De Hercule deniqe Antæóqe Lucan. bell. Pharſ. lib. 4.

Conſeruere manus, & multo brachia nexu,
Colla diu gravibus multùm tentata lacertis,
Immotúmqe caput fixâ cum fronte tenetur.

Qanqam nec illud omiſſum velim qod Syneſius commemorat orat. de calvit. circulatorem qendam vidiſſe τῆς καρηβαρίας τὴν ῥώμην ἐπιδεικνύμενον, διακινεῖσθαι διδασκόμενον χρῖῳ, πόρρωθεν τοῦ μάλα τὸν πίτυλον καλαστέοντα. de qo planè dixeris, qod alibi Syneſius, τὸ χαλκοῦν ἀπεφηνάμην ἀντ' ὄζης σιδήρου.

Οὔτε ἐπισημαινόμεθα] obſervat hîc Xylander τὸ ἐπισημαίνεσθαι in malam partem uſurparum, prout & apud Appianum ἐμφυλίων l. 5. de milite, qi ludis publicis in ſubſellia egitum aſcenderat, verbis illis: ὁ δῆμος ἐπεσημήνατο. populus murmure indignitatem rei deteſtatus eſt; vel indignationem ſuam ſignificavit & expreſſit. cui adjici poteſt illud ex Polyb. l. 6. ἐπισημαίνεσθαι τὸ γινόμενον καὶ δυσαρεστεῖσθαι τοῖς παροῦσι. Vide ad l. 7. § 49. Epictet. itidem enchir. c. 24. Κόραξ ὅταν μὴ αἴσιον κεκράγῃ, —τούτων ἐμοὶ οὐδὲν ἐπισημαίνεται, ἀλλ' ἢ σωματίῳ μικρῷ, ἢ τοῦ κλήρου μικροῦ, ἢ τοῦ δοξαρίου, ἢ τοῦ τέκνοις, ἢ τῇ γυναικί. ἐμοὶ δὲ πάντα αἴσια σημαίνεται, ἐὰν ἐγὼ θέλω. Cùm tamen plerumqe in partem meliorem accipiatur. Sicut Polyb. l. 1. Τὰς παρούσας τῶν πράξεων ἐπισημαινούσας. actiones illegiti-

legitimas acclamatione approbare, sive *acclamando approbationem illarum significare*. & *l.* 2. τὰ κλαὲ κ) δίκαια μὴ ὄργων ὑποπιμπλάνδ. Et rursus; Τίς ἂν ὑποπιμήναιτο κ) θαυμάσειε τὸν θεοφιλέστατον ἐπὶ τύτοις ἡγεμόνα; Indè ὑποπιμασία pro *applausu & acclamatione*. Polyb. *l.* 6. Εἰκὸς μὲν τὸν τοιᾶτον ὑπὸ τῶ πλήθους ὑποπιμασίας τυγχάνειν ἐυνοϊκῆς κ) θεραπικῆς· τὸν δ' ταναντία τύτω πράττοντα, καταγνώσεως κ) θορύβε. Cicer. *ad Attic. lib.* 1. *ep.* 13. *Mirandas* ὑποπιμασίας; *sine ulla pastoritia fistula auferebamus*. h. e. sine sibilo ullo, quod displicentiæ nota est.

Οὔτε θεοκόπλομαι] *neque offendimur*. Xyl. atque ità τὸ θεοκόπλειν aliquoties usurpatum deprehendere est apud Novi instrumenti scriptores θεοπάδως. Pavlus *ad Rom. c.* 14. *v.* 21. ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σε θεοκόπλει ἢ σκανδαλίζεται. Et Petrus *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 8. οἱ θεοκόπλσι τῷ λόγῳ sed & Polyb. *l.* 6. δυσαρεστεῖν κ) θεοκόπλειν, & δυσαρεστίας κ) θεοκόπλειν conjungit non semel. potest tamen verti, *non irruimus, non impetum in eum facimus*. ità enim sumitur Matth. *c.* 7. *v.* 27. qo loco dicuntur procellæ turbinésqe θεοκόπλαι τῇ οἰκίᾳ. Sed illud potiùs opinor. In gemina ferè cavssa Senec. *de benef l.* 6. *c.* 9. *Qid est iniqius homine qi eum odit, à qo in turba calcatus, aut respersus, aut qò nollet impulsus est?* Idem, sed aliâ ratione, ab athletis exercentibus iram summotum it. *de ira l.* 2. *c.* 14. *Nec, cùm ira svadet, feriunt; sed, cùm occasio. Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici solitum ajunt his qos exercebat præcipere, nè irascerentur. ira enim perturbat artem, & qà noceat tantùm, non qà caveat, aspicit.* At Septimius nostер eâdem, qâ Marcus, ratione, nisi qòd agonothetam non antagonistam logitur, *Scorpiac. c.* 6. *Qâ nulla sunt prælia, nonnulla vulnera.* (ità enim distinctim legendum claritatis gratiâ) *pugni qassant, calces arietant, cestos dilaniant; nemo tamen agonis præsidem fugillaverit. sed, qantum livores illi & cruores & vibices negotiantur, intendet. pyctes ipse non qeritur dolere se; nam vult. corona premit vulnera, palma sanguinem obscurat; plus victoriâ tumet, qàm injuriâ. hunc tu læsum existimabis, qem vides lætum? sed nec victus ipse de agonotheta casum suum exprobrabit.* Proinde frustrà fuit Anacharsis, qi Græcos mirari se dicebat, πῶς ποτ' οὐκ ἀξιζόντων νομοθετῶντες, τοὺς ἀθλητὰς τιμῶσιν ὑπὲρ τὸ πύκτειν ἀλλήλους. neqe enim est ὑβριστὴν τι pulsatio illa mutua, sed virium ac virtutis peritiæqe specimen.

Πολλὰ παρενθυμούμεθα] *idem de aliis sentiamus*. Xyl. nec aliter Cas. verùm παρενθυμεῖδ est *negligere, neglectim habere, non animum advertere*. Vide *ad l.* 5. § 5. verto itaqe, *neglectim habeamus, non advertamus*. Qò facit Solomonis monitum *Eccles. c.* 7. *v.* 21. *Ad omnia qæ de te dicuntur*, (vel etiam adversùs te perpetrantur) μὴ θῇς καρδίαν σε, *animum nè adhibeto, nè advertito. nec si famulum tuum tibi maledicentem audieris.* Sed Davidis regis ad instar, *Psal.* 38. *v.* 13, 14. *Reg. l.* 2. *c.* 16. *v.* 11, 12. *Surdâ aure* præterito. *decus* enim *est homini injuriam illatam*, non ulcisci, avt advertere; etiam, sed *præterire* prorsus. *Paræm. c.* 19. *v.* 11. Ità Cato in balneo à qodam per imprudentiam percussus, veniam petenti, offensámqe deprecanti, *At ego percussum me non memini.* Notúmqe ex Plutarcho Bionis illud, qod indicium suis dedit, qò in virtutis studio profectus feciſſe se dignosceret, si adversùs conviciantes ità affecti forent, tanqam ab eis avdiviſſent,

Ὦ ξεῖν', ἐπεὶ ὅτι κακῶ ὄτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
Οὐλέ τε, κ) μάλα χαῖρε· θεοὶ γύ τοι ὄλβια δοῖεν.

h. e. tanqam benignè ac benevolè compellati.

Τῶν δὴ θεοσυμπαιζομένων] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 8. *Non alia qàm in ludo gladiatorio vita est, cum iisdem viventium pugnantiúmqe.* Et *de provident. c.* 4. *Verberat nos, & lacerat nos fortuna? feramus. non est sævitia, certamen est.* Elegantiſſimè Epictet. *l.* 3. *c.* 20. Ἔσιν ὑπὸ πάντων ὠφεληθῆναι, κ) ὑπὸ τῶ λοιδορῶντος. τί δ' ὠφελεῖ τὸν ἀθλητὴν ὁ θεσυμπαιζόμενος; τὰ μέγιστα. κ) ἔστιν [ἔστος leg.] ἐμῶ θεσυμπαιστὴς γένεσθαι· τὸ ἀνεκπλήκτον με γυμνάζει, τὸ ἀόργητον, τὸ πρᾶον. ἦ; ἀλλ' ὁ μὲν τῶ πραχθέντων καταφρονῶν, κ) τῶ ὁσφῦ με κ) τῶν ὤμως καταρτίζων, ὠφελεῖ με, κ) ὁ ἀλείπτης καλῶς ποιῶν λέγει, ἄφον ὑπὲρ ἀμφοτέρες; κ) ὅσῳ βαρύτερός ἐστιν ἐκεῖνος, τοσύτῳ μᾶλλον ὠφελῶμαι ἐγώ; εἰ δέ τις θεὸς ἀοργησίαν με γυμνάζει, ἐκ ὠφελοῦμαι; Eundem ex *l.* 2. *c.* 6. Vide *ad l.* 9. § 12. Sed & Tertull. *Scorpiac. c.* 6.

§ 21. Εἴ τις ἐλέγξαι] Cicero *de fin. lib.* 1. *Certè pertinax non ero: tibique si mihi probabis ea qæ dicis, assentiar.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Reprehensores non avdio; seqor magistros.*

Χαίρων μιλαδήσομαι] Vide *l.* 1. § 16. & *l.* 4. § 12. & *l.* 8. § 16. De Pio *infrà* § 29. Τὸ ἀνέχεσθαι ἀντιβαινόντων παῤῥησιαστικῶς τοῖς γνωμαίς ἁπλῶ, κ) χαίρειν εἴ τις δεικνύοι κρεῖττον. Cicer. *Tuscul. l.* 2. § 5. *Nos refelli redargulqe patiamur. qod bi ferunt animo iniqo, qi certis qibusdam destinatis sententiis qasi addicti & consecrati sunt, eáqe necessitate constricti, ut etiam qæ non probare soleant, ea cogantur constantiæ causſâ defendere.* Et *Academ. l.* 4. § 9. *Plerique errare maluntˌ eámqe sententiam qam adamaverunt, pugnaciſſimè defendere, qàm sine pertinacia, qid constantiſſimè dicatur, exqirere.* Pulcrè Senec. *de benefit. l.* 4. *c.* 38. *Non est levitas ab errore jam cognito discedere. hæc verò superba stultitiæ perseverantia est, Qod semel dixi, qalecunqe est, fixum ratúmqe sit.* Et Vincent. Victor. apud Avg. *de orig. anim. l.* 2. *c.* 16. *Optimi est propositi, laudandique consilii, facilè ad veriora traduci.*

traduci. Aug. ipſe ep. 110. Turpe eſt mutare ſententiam, ſed veram & rectam. nam ſtultam noxiamve & laudabile & ſalubre eſt. Eadem certè ingenui cujuſvis vox, parilis profectio. Ambroſ. epiſt. 31. Nullus mihi pudor eſt, ad meliora transire. Hieron. in Eſaiæ. c. 19. Melius reor etiam proprium errorem reprehendere, quàm dum erubeſco imperitiam confiteri, in errore perſiſtere. Aug. cum primis; epiſt. 7. Si qid vel incautiùs vel indoctiùs à me poſitum eſt, qod non ſolùm ab aliis, qi videre id poſſunt, reprehendatur, verùm etiam à meipſo; (qia & ego ſaltem poſtea videre debeo, ſi proficio) nec mirandum, nec dolendum eſt, ſed potiùs ignoſcendum atqe gratulandum, non qia crratum eſt, ſed qia improbatum. Et in retract. præfat. Neqe enim qiſqam niſi imprudens, ideo qia mea errata reprehendo, me reprehendet. Idémqe de anim. orig. l. 4. c. 1. Neqe enim negare debeo, ſicut in ipſis moribus, ità multa eſſe in opuſculis meis, qæ poſſint juſto judicio, & nullâ temeritate culpari. Ludov. Vives præfat. ad Aug. Civit. Ego me nevtiqam ægrè fero vel admoneri, vel etiam reprehendi: (meliorem mentem det Deus:) imò debere me multùm profitebor potiora ſuggerenti, & doctè atqe amicè ſuggerenti. nam & meipſum non pigebit mutare ſententiam, ſi vel ſtudium vel ætas alia docuerit meliora. Eraſm. in Cor. ep. 1. c. 7. Non gravatim à meipſo diſſentiam, ſi qis adferat qod ſit rectius, etiamſi ſit idiota qi doceat. Non enim etiam à minore qolibet refugienda vel dedignanda correctio. Aug. epiſt. 19. Et de ſe ep. qad. apud Grot. c. 24. q. 3. c. 1. Ego ſenex à juvene, & epiſcopus tot annorum à collega nedum anxiculo, paratus ſum doceri. Joan. Zinzerling. promulſ. critic. Moneri candidè, caſtigari, ex erroꝛe in viam reduci, malè dicta obelo configi, ægrè nullus fero. imò in ære me ejus futurum profiteor, qiſqis candidè hoc fecerit. Terentian. de ſyll. c. 2.

Corrigenda ſiqa ſanè viſa vobis hîc erunt,
Non ero ſtultè repugnans, aut amans pravè mea,
Qin ſtatim culpanda delens, præbeam rectis locum.

Præclarè deniqe Gregor. Nazian. Si Maximo credimus collect. c. 31. nam Epiphan. hæreſ. 64. § 43. ex Methodio de reſurrect. eadem planè adducit. Μεῖζον γὰρ ἀγαθὸν τὸ ἐλεγχθῆναι νομίζω. ὅσῳ μεῖζόν ἐστι, τὸ αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι τῆς κακῆς τῆς ἄλλου ἀπαλλάξαι. Vide ad l. 10. § 37. Qod autem hoc loco Marcus de ſe ſcripto pollicetur, idem & facto præſtitiſſe Capitolinus atteſtatur. Erat, inqit, fama ſuæ curioſiſſimus, reqirens ad verum qid qiſqe de ſe diceret, emendans qæ benè reprehenſa viderentur. Verba ſenſuum prægnantia. Reqirens, inqit, ad verum; non qalis Gallicus ille, de qo Martial. l. 8. ep. 76.

Dic verum mihi, Mærce; dic, amabo:
Nil eſt qod magis avdiam libenter;
Oras, Gallice, me, rogásqe ſemper.
Durum eſt me tibi, qod petis, negare.
Vero verius ergò qid ſit audi:
Verum, Gallice, non libenter audis.

& , emendans qæ benè reprehenſa. Apellem ſcil. imitatus, qi, ut Plin. hiſt. nat. l. 35. c. 10. vitium in pictura à ſutore juſtè notatum emendavit, qem tamen poſtea ſine cavſſâ juſta cavillantem non tulit.

Ζητῶ γὰρ τὴν ἀλήθειαν] Piè, modeſtè, ingenuè Aug. de Trin. lib. 2. proœm. Nullus reprehenſor formidandus eſt amatori veritatis. etenim aut inimicus reprehenſurus eſt, aut amicus. Si ergò inimicus inſultat, ferendus eſt. amicus autem, ſi errat, docendus; ſi docet, audiendus.

Ὑφ' ἧς ὑδεὶς πώποτε ἐκλάθη] Menand. Suppoſit. apud Stob. tom. 2. tit. 11.

Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τ' ἀληθῆ λέγειν
Ἐν παντὶ καιρῷ· τῆδε γὰρ παρεγγυῶ
Εἰς ἀσφάλειαν τοῦ βίου πλεῖστον μέρος.
In re omni conducibile eſt qovis tempore,
Verum proloqieri: idqe in vita ſpondeo
Securitatis eſſe partem maximam. Grot.

§ 22. Ἐγὼ δ' ἐμαυτῷ καθῆκον ποιῶ] Ego id qod eſt mei officii facturus ſum, qicqid alii fecerint. Ità & l. 5. § 25.

Τὰ ἄλλα μὲ οὐ μέλει τῷ] non cruciant, non diſtinent, non morantur. Vocabulum Marco familiare. Vide l. 2. § 2. & 7.

Πεπλανημένα] Vide l. 9. § 2. Ἐπὶ ταῖς ἀληθείαις ἐπίκειται, ὅτι δεῖ τὰ ἀγαθὰ σὺ ὁ ὁπιτυχὼν εἶναι, ἀλλ' οἱ ὑποπλέοντες, οὐδ' ἐνδυμᾶ τί λέγων δεῖ σε. Epictet. l. 4. c. 6. Et Senec. de ira l. 1. c. 14. Quanto humanius, mitem & placatum animum præſtare peccantibus; & illos non perſeqi ſed revocare errantem per agros ignorantiâ viæ, melius eſt ad rectum iter admovere, qàm expellere. Et ibid. Peccantes ergò qid habet cur oderit, cùm error illos in hujuſmodi delicta compellat? non eſt autem prudentis errantes odiſſe: alioqin ipſe ſibi odio erit. Vide l. 11. § 18.

Τὴν ὀφθὴν ἀδηφαγίαν] qam ſcil. δυσεπανόρθωτον ſuprà dixerat § 17.

§ 23. Χρῶ] Vult χρῆσθαι πᾶσι χεῖρας. l. 3. § 11. & l. 5. § 36.

Ἐφ' ἅπασι ἡ θεὸς ὀπτέα] Pium monitum, ſi Ethniciſmi πολυθεΐτα reſecetur. Gregor. Naz. apologet. Τάξις ἀείσι, πάντες ἀρχιθύρῳ καὶ λόγῳ καὶ πράγματος, ὅτι θεὸς τὰ ἄρχειν, καὶ εἰς θεὸν ἀναγωγὴ. παρ' ἣ καλὸν ἅπαν, καὶ ἄρχεται, καὶ εἰς τέλος ἔρχεται. Idem de pace orat. 1. & in Acroſtic.

Ἀρχὴν ἁπάντων καὶ τέλος ποίει θεόν.

Marcus erem. leg. ſpirit. § 45. Δεῖ πάσης τῆς πράξεως ἀφηγεῖσθαι τὸν ἀφορίζοντα. Et ibid. § 3. Καταρχέτω σε πάσης ἀφορμῆς, ὁ καταρχὼν πάντων ἀγαθῶν, ὅπως τῇ θεῷ γένοιτο τὸ ἀφορμώμενον. Philo de mund. immortal. Ἐπὶ πάντες ἀρχὴν καὶ ἀνάγκης πράγματος θεὸν κεκλῆσθαι ἄξιον. Joan. Chryſoſt.

Chryſoſt. *tom. 8. orat. 15.* Μηδὲν μητὲ ποιῶμεν, μητὲ λέγωμεν, πρὶν ἢ τὸν Θεὸν καλέσαι καὶ παρακαλέσαι σωφρόνας ἡμᾶς ἐν χρείαις ἡμῖν ἀπάντων. & mox: Τὸν Θεὸν ἀεὶ παρακαλῶμεν μισθὸν ἡμῖν ἀπὸ τῶν παρόντων ἀπάντων. Apud Platonem Timæus: Ἀλλὰ τοῦτο δή γε πάντες ὅσοι καὶ κατὰ βραχὺ σωφροσύνης μετέχωσιν, ἐπὶ πάσῃ ὁρμῇ καὶ σπουδῇ καὶ μεγάλῃ περιμαθῶν Θεὸν ἀεί τε καλοῦσιν. Plato ipſe *epiſt. 8.* Ἀπὸ τοῦ Θεῶν ἀρχὴ πάντα ἀρχόμενον ἀεὶ λέγειν τε καὶ νοεῖν. Socraris præceptum apud Xenophont. *in œconom.* Πειρᾶσθαι σὺ τῆς Θεοῖς ἄρχειν ἔργα. Theodectes apud Stob. *tom. 2. l. 1. tit. 3.*

Ἀπὸ δὴ Θεῶν ἀρχὴ ἢ ποιεῖσθαι πρέπον.

Epictet. *diſſert. l. 2. c. 18.* Μέγας ὁ ἀγὼν ὅτι, θεῖον τὸ ἔργον· τὸ Θεῦ μέμνησο. ἀλεινὸν ὄπλισμα βοηθὸν καὶ παρασκεύιον, ὡς τοῦ Διοσκόρους ἐν χειμῶνι ὀνομάζοντες. Vide & eundem *l. 3. c. 22.* Demoſth. *epiſt. 1.* Παντὸς ἀρχομένου σπουδῆς λόγου καὶ ἔργου ἀπὸ δὴ Θεῶν ἱστολαμβάνειν προσήκειν δοκεῖ. Cicer. *de legib. l. 2. §. 18. A diis immortalibus nobis agendi capienda primordia.* Idémque in *Vatin. Omnium rerum à diis immortalibus principia ducuntur.* In mente habuit Arati exordium;

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, τὸν ὐδέποτ' ἄνδρες ἐῶμεν
Ἄρρητον.——

Quod & Theocrit. eidem coævus *Idyl. 17.*

Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα, καὶ εἰς Δία λήγετε, Μοῖσαι.

Ex qo & Virgil. *eclog. 3.*

Ab Jove principium, Muſæ.——

Plin. min. in *Panegyr. Bene ac ſapienter majores inſtituerunt, ut rerum agendarum, ità dicendi initium à precationibus caperetur. qòd nihil ritè, nihilque providenter homines ſine Deorum immortalium ope, conſilio, honore auſpicarentur.* L. Cuſpidius ſic orditur Teſtamentum: (extat apud Fabricium *antiqu. l. 1.*) *Numine invocato, abſque cujus nutu neque quicquam ritè inchoari, neque rectè perfici poteſt.* Siquidem, ut Menander;

Θεὸς σωτὴρ πάντα ῥᾴδια.
Οὐδὲν ἢ χρεὼς δαίμονος δίνει βέβηκε.
Rem facilè quamvis peragit adjutor Deus:
Mortalis abſque numinis ope nil valet.

Sive ut eleganter Gregor. Naz. in *jamb.*

Θεὸς διδοὺς ὐδὲν ἰσχύει φθόνος.
Καὶ μὴ διδοὺς ὐδὲν ἰσχύει πόνος.
Volente, livor nil obſtabit invidus:
Nolente, nil labor præſtabit improbus.

Vide *ſupr. ad §. 7.*

Περὶ τὸ πόσῳ χρόνῳ] Vide *ad l. 3. §. 7. & l. 9. §. 33.*

§ 24. Εἰς ταὐτὸ κατέστησεν] Ateas rex Scytha, ut Plut. in *ſene polit.* ſive Theras, ut idem (modò idem utriuſque ſcripti pater extiterit) in *apophth. nihil ſe ab equiſone ſuo* diſtare aſſebat, *ubi otium ageret.* Marcus nihil Alexandrum à mulione ſuo, ubi diem uterque ſuum obierit. *Pari*, inquit, *loco, ſtatâque mors utrumque conſtituit.* In *anthelog. l. 3. c. 13.*

Μάντις ἐὼν ἀνὴρ ἦν, ζῶν ποτ' νῦν ἦ τεθνηκὼς
Ἴσον Δαρείῳ τῷ μεγάλῳ δίωσται.

ſcilicet, πάντων μία κόνις. Lucian. in *dialog. de functi.* apud qem & Charon furore poetico correptus fundit iſta:

Κάτθαν' ὁμῶς ὅ τ' ἄπορος & ἀνὴρ, ὅς τ' ἔλαχε τύμβου.
Ἐν δ' ἰῇ τιμῇ Ἰερὸς κρείων' Ἀγαμέμνων·
Θερσίτης δ' ἴσος θάπτῳ παῖς νοσφισθείς.
Πάντες δ' εἰσὶν ὁμῶς νεκύων ἀμαυρὰ κάρηνα,
Γυμνοί τε ξηροί τε κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

Senec. *ad Marc. c. 11. Et qæ veneraris, & qæ deſpicis, unum exæquabit cinis.* &,

Πάντες ἴσον νέκυες· ψυχῶν ἢ Θεὸς βασιλεύει.
Κοινὸς χῶρος ἅπασι, πένησί τε καὶ βασιλεῦσι.

Phocylid. apud Stob. *tom. 2. tit. 19.*

Omnia mors æqat: ſolus Deus imperat umbris,
Et tam pauperibus ſedes quàm ditibus una eſt. Grot.

Mors exæquat omnes. Sen. *ad Marc. c. 10.* & *de ira l. 3. c. 43. Quid ſervo? quid Domino? quid regi? quid clienti tuo iraſceris? venit ecce mors, qæ nos pares faciat.* Et *epiſt. 91. Impares naſcimur, pares morimur: æqat omnes cinis.* Baſil. Cæſ. *orat. 3.* Ἔσκωπτον ἐγὼ τοὺς πόρους, εἰ δυνήσεται διακρίναι, τίς ὁ ὀρύττης, καὶ τίς ὁ διατοιχίζων, τίς ὁ πλουτῶν, καὶ τίς ὁ πένης· διάκρινον, εἴ τις σοι δύναμις, τὸν δεσπότην, ἀπὸ τοῦ βασιλέως· τὸν ἰσχυρὸν, ἀπὸ τοῦ ἀδυνάτου· τὸν εὐγενῆ, ἀπὸ τῶν δουλευόντων. *Quis enim diſcernat ſpecies mortuorum? redoperi terram, & dic ibi qis dives, qis pauper ſit. diſcerne inopes & potentes, ſi potes.* Ambroſ. *hexam. l. 6. c. 8. & de Naboth c. 1. Conditor ille juris humani,* (inqit Senec. *ibid.*) *non natalibus nos, nec nominum claritate diſtinxit, niſi dum ſumus. ubi verò ad finem mortalium ventum eſt, Diſcede, inqit, ambitio: omnium qæ terram premunt, premens lex eſto.* Id qod Pſaltes *Pſal. 82. v. 6, 7. Ego dixi, Dii eſtis, & filii celſiſſimi vos omnes: attamen tanqam è plebe qilibet, pariter eſtis occubituri.* Plavt. *Trinum. 2. 4.*

——*verùm nos homunculi*
Salillum animæ qi cùm extemplo amiſimus,
Æqo mendicus atqe ille opulentiſſimus
Cenſetur cenſu ad Acherontem mortuus.

Theodoret, *therapevt. l. 8.* de Cyro, Dario, Xerxe, Alaxandro, Veſpaſiano, Trajano, Hadriano, Antonino: Οὗτοι πάντες, ζῶντες μὲν πολλοῖς ἀδιάλλακτοι, καὶ τοὺς βαρβάρους ἰσχύοντες, καὶ μυρίας νίκας, πομπὰς ἐπιτελοῦντες καὶ ἑορτὰς ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησαν, ὐδὲν τῆς πολλῶν διαφέρουσι. De Cræſo Silius *lib. 13.*

Dives apud Superos: ſed mors æqabat egenis.

Lucian. in *Necyomant.* de defunctis. Τὸ διαγινώσκειν ἕκαστον, ὁ πένης τε ῥᾳδίως· ἀπαυθαδίζεται γὰρ ἀπὸ τῶν ὁμοίως γεγυμνασμένων.

ἐκεῖνος

ἔκειντο δ' ἐπ' ἀλλήλοις ἀμαυροῖ καὶ ἄσημοι, καὶ ὀλίγον ἔπι τῆς παρ' ἡμῖν φυλάττοντες ἀμίλλει πυκνῶν ἐν ταὐτῷ σκιερῆς κειμένων, καὶ πάντων ὁμοίων ἠπόρουν πρὸς ἑμαυτὸν, ᾧ τινι διακρίναιμι τὸν Θρασύλλῳ ἀπὸ τοῦ καλοῦ Νιρέως, ἢ τὸν μετάπλουν Ἴλειον ἀπὸ τοῦ Φαιάκων βασιλέως, ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ἀπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος. ὡδὲν γὰρ ἔπι τῆς παλαιᾶς γνωσιμάλων αὐτῆς παρέμενεν, ἀλλ' ὅμοια τὰ ὀστᾶ ἦν, ἄδηλα καὶ ἀνεπίγραφα, καὶ ὥσπερ ὑδατος ἐπὶ διακενεῶς δυνάμενα. Et mox: Οἶμαί σε καὶ τῆς ἐπὶ τῆς σκιώδους πολλάκις ἐνεργάζεσθαι τοῦ μεγάλου ὑποκριτὰς τούτου, πρὸς τὰς χρείας τῆς δράματος, ἄρτι μὲν Κρέοντας, ἐνίοτε δὲ Πειθέμους γινομένους ἢ Ἀγαμέμνονας. καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μικρὸν ὕστερον, μᾶλλον σπουδῆς τὸ τοῦ Κέκροπος ἢ Ἐρεχθέως σῶμα μιμησάμενος, μετ' ὀλίγον οἰκέτης φερόμενον ὑπὸ τοῦ πάνυ κακοδαιμονίου ἔκρυσε αὐτῆς τὸν χρυσόπαστον ἐκείνου ἐσθῆτα, καὶ τὸ φερωνύμιον ἀποθέμενος, καὶ μεταβὰς ἀπὸ τῆς ἐμβατῆς, πάνυ καὶ ταπεινὸς ἀπέρχεται, ὃν ἐν Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως, ὃν δὲ Κρέων ὁ Μενοικέως, ἀλλὰ Παῦλος ὁ Χαιρεκλέους Σενιδὸς ὀνομαζόμενος, ἢ Σάτυρος ὁ Θεογείτονος Μαραθώνιος. τοιαῦτα καὶ τὰ τῆς ἀνθρώπων φέρεται. Vide *l.* 11. § 6. Non incommodè igitur avt incongruè *calculis computatoriis* similes feruntur mortales, qi inter computandum obolum alter, alter talentum præfert, idémqe nunc iſtius, nunc illius pro computantis arbitrio vicem ſuſtinet; putatione demum finitâ, in eundem ſaculum pyxidémve immiſſi, eodem planè loco numeróqe habentur univerſi. qæ collatio pulcerrima, cùm à Polybio de vita avlica præcipuè fuerit uſurpata, *hiſt. l.* 5. his verbis. Ὅρτως γὰρ, inqit, ἐστὶν ὅτε παραπλήσιοι ταῖς ἐπὶ τῆς ἀβακίων ψήφοις. ἐκεῖνοί τε γὰρ κατὰ τὸν τοῦ ψηφίζοντος βάλησιν, ἄρτι χιλιάδων, καὶ παραυτίκα τάλαντον ἰσχύσιν· ὅτε δεῖ τὰς αὐλὰς κατὰ τὸ τοῦ βασιλέως νεῦμα μαθεῖσαι καὶ παρασκευὰς ἐλευθέρους γίνεσθαι. ab interprete Latino eúmqe ſecuto Biſciolâ eſt miſerè depravata, pro *calculis putatoriis*, *ſuffragia* nobis ſupponentibus, dum ſic reddunt, *Hi enim ſimiles ſunt ſuffragiis, qæ in publicis conſiliis dari ſolent. nam, ut illic pro eorum qi conſuluntˢ voluntate, qæ modò ænea fuerunt, nunc aurea dantur, &c.* qæ à Polybii mente & verbis etiam longiſſimè abeunt.

Σπερματικοὺς λόγους] Ex Stoicorum ſententia Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* Ἔστι δὲ φύσις ἕξις ἐξ αὐτῆς κινουμένη κατὰ σπερματικοὺς λόγους, &c. Plut. item *de Philoſoph. placit. l.* 1. *c.* 7. & Athenagor. *legat pro Chriſt.* Θεὸν πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ βαδίζον ἐπὶ γενέσει κόσμου * ἐμπεριειληφὸς πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, καθ' οὓς ἕκαστα καθ' εἱμαρμένην γίνεται. qo loco σπερματικοὶ λόγοι, ſive *ſeminales rationes* pro ideis qibuſdam ſumi videntur, qales Plato imaginatus eſt in Deo. A qo nec abhorret Joan. Damaſceni illud, *de fide orthod.* c. 13. Πάντων αἴτιος, καὶ πάντων τῶν λόγων ὄντων, καὶ τὰς αἰτίας ἐν ἑαυτῷ ἔχει. Vide *l.* 4. §. 14. & *l.* 7. § 32. & *l.* 8. § 25. & *l.* 10. § 7. Sen. *epiſt.* 71. *Aut in meliorem emittitur vitam, aut naturæ ſuæ remiſcebitur, & revertetur in totum.* Servius *in Æn. l.* 3. *Romani cadavera comburebant, ut ſtatim anima in generalitatem, id eſt, in ſuam rediret naturam.* qo loco cur *materiam* pro *natura* poſuerit cleriſſ. Caſavb. *ad Baron. appar.* neſcio.

* *Ità leg. ex Athen. monuit Lipſ. Phyſ. Stoic. l.* 1. *c.* 6.

§ 25. Πόσα χρὸν τὸν αὐτὸν ἀκριβῆ χρόνον] Si conſideraveris, inqit, càm multiplicia variáqs uno eodémqe temporis momento in mundo minore tuo anima exeqatur, minùs miraberis Deum ſive animam univerſi in mundo majore illo tam innumeris peragendis ſufficere. à minore iſto ad majorem illum ratiocinatur, ſicut iſtic; ità & *l.* 4. § 27. Vide & *ſupr.* § 4. Epict. *l.* 1. *c.* 14. Ἀλλὰ σὺ μὴ περὶ τῆς θείας διοικήσεως, καὶ περὶ ἐκείνου τῶν θείων ὁμοῦ καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων εὐθυμεῖσθαι, καὶ ἅμα μὲν αἰθυμικῶς ἀπὸ μικρῶν πραγμάτων κινεῖσθαι, ἅμα δὲ διανοητικῶς, ἅμα δὲ τοῖς μὲν συγκαταθετικῶς, τοῖς δὲ ἀναισθητικῶς ἢ ἐφεκτικῶς; τύπτει τε τοσούτους ἀφ' ἑνὸς πολλῶν πραγμάτων ἐν τῇ αὐτῇ ψυχῇ φυλάττων, καὶ ἀπ' αὐτῆς κινούμενος εἰς ὁμονοίας ὁμοειδεῖς ἐμπίπτων τοῖς φύσει πεπωκόσι τέχνας τε ἄλλας ἐπ' ἄλλαις, καὶ μυρίας ἀπὸ μικρῶν πραγμάτων διαιρίζεις· ὃ δὲ Ζεὺς οὐχ οἷός τέ ἐστι πάντα ἰσοροπῶν, καὶ πᾶσι συμπαρῶναι, καὶ ἀπὸ πάντων πνεῦμα ἰδίαν διδόναι. Habet & Stob. *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 5. ſed valde depravata.

§ 26. Μὴ κατενεύουσας] omiſit planè Xyl. *annon mente eſt in re defixâ.* Caſ. imò, *num cum vocis intenſione, ſive contentione, literas ſingulas proferres?* affirmatè interrogat, & interrogando negat. non ità proferres. qorſum enim? μὴ, num. ut *l.* 5. § 28. & *infr.* § 42. κατενεύειν, *intendere contendere vehementer.* ut *l.* 4. § 3. μὴ κατένευε.

Τί ἂν ἐὰν ὀργίζωνται] *de vocabuli Scripturæ litem moveant,* &c. Caſ. *ſiqi iraſcuntur.* Xyl. qaſi hypotheſin de nominis Scripturæ non continuet his verbis, ſed propoſito ſuo accommodet. Verùm aliò trahit illud γραμμάτων, pro qo ille πραγμάτων minùs neceſſariò ſubſtituit.

Πῶν καθῆκον ἐξ ἀριθμοῦ τινων] Vide *ad l.* 3. § 1. τοῦ τῶ καθήκοντος ἀριθμὸς ἀκριβοῦν.

Μηδὲ τοῖς συγχαίρουσιν ἀντιδυσχεραίνοντα] qod *l.* 5. § 33. ἀνέχεσθαι αὐτοῦ καὶ ἀπέχεσθαι. Ità de Domino Chriſto Petrus *epiſt.* 1. *c.* 2. *v.* 23. ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει. Hoc eſt qod Paulus *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ. Gvido Carthuſ. *meditat. c.* 1. *Cur rapis in te id qod in alio tibi diſplicet? iram ſcilicet. iraſceris ergò, qia ille iraſcitur. imò jam tibi iraſcere, qia iraſceris. Si ira ipſa tibi verè diſpliceret, non admitteres illam, ſed fugeres*

fugeres & fugares. Et *cap.* 15. *Turbaris, qia ego turbatus sum. turbatus turbatum reprehendis. ego qidem corrigor, nec ampliùs hoc malum faciam. tu autem qid facies de hoc tuo vitio, qo non solùm mihi mederi non vales, sed nec ferre salutem potes?* Et *c.* 16. *Charitate, sapientiâ repletur frater, nec communicas. irâ, odio, furore repletur, nec evadere potes qin communices. insanus sanis indiget, qi eum vel servent vel curent. Cogita, si omnes homines irâ semper & insaniâ urgerentur, qid tibi agendum esset. numqid ideo turbari deberes? cur ergò, cùm unus aliqando turbatur, turbaris? medicinam ei debes, non turbationem. qomodo enim insanicndo curetur?* Vide *supr.* § 6. & *infr.* § 30. & *l.* 7. § 65. & *l.* 11. § 18.

Περαίνειν ὀλίγῳ] Vide *ad l.* 1. § 9. & *l.* 4. § 18. & *l.* 5. § 3, & 14.

§ 27. Πῶς ὠμόν ὄζει] imò, Πῶς οὐκ ὠμὸν ὄζει; Sive Ὠμόν πως ὄζει. alterutrum Marcum scripsisse certissimum est. illud Cas. hoc Xyl. secutus est. Adi *lib. hujus* § 57.

Ἐπὶ τὰ φαινόμενα αὐτῆς οἰκεῖα] Aristot. *topic. l.* 3. *c.* 1. Πάντα γὰρ τὰ ἀγαθὰ ἐφίεται. & latiùs *ethic. Nicom. l.* 1. *c.* 1. Πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὁμοίως δὲ πρᾶξίς τε καὶ προαίρεσις, ἀγαθοῦ τινος ἐφίεσθαι δοκεῖ· διὸ καλῶς ἀπεφήναντο τἀγαθόν, οὗ πάντα ἐφίεται. Sed distinctiùs clariúsque, prout Marcus istîc; *ibid. l.* 3. *c.* 5. Πάντες ἐφίενται τῷ φαινομένῳ ἀγαθῷ, καὶ τότε χαίρειν πάντες πεφύκασι πάντες. Hoc est quod schola, *Nihil appetitur, nisi sub specie & ratione boni.* Epictet. *l.* 3. *c.* 7. Ὡς ἀδιώατόν ὄζι τὴν ψυχὴν φαινομένῳ συγκαταθέσθαι, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀποτρέπεσθαι· ὅτως ἀδιώατόν ὄζι τὸ, τὸ φαινόμενον ἀγαθὸν ἀποδῆναι. Et *l.* 4. *c.* 5. Φύσις οὕτη παντὸς, τὸ διώκειν τὰ ἀγαθὸν, φάσκειν τὸ κακόν. τὸν ἀφαιρούμενον πατέρα, καὶ ἀδελφὸν λύοντα τῷ ἐναντίῳ, τοῦτον ἡγεῖσθαι πολέμιον, ἐπίβουλον, κἂν ἀδελφὸς ᾖ, κἂν υἱὸς, κἂν πατήρ. τὰ γὰρ ἀγαθὰ συγγενέστερα ἡμῖν. Idémque *l.* 1. *c.* 28. Ὅστις ἓν τότε μόνον καθαρῶς, ὅτι ἀνθρώπου μεῖζον πάσης προαιρέσεως φαινομένου· λοιπὸν, ἢ καλῶς φαίνεται, ἢ κακῶς· εἰ καλῶς, ἀνεγκλητός ἐστιν· εἰ κακῶς, αὐτὸς ἑαυτὸν βλάπτει· ὃ διώατα γὰρ ἄλλον μὴ βλάπτει ὁ πεπλανημένος, ἀλλ' ὁ βλαπτόμενος· ὥστε οὐδὲν ὄφελος τοῦτο. Idem denique *enchir. c.* 41. & apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. ex qo qædam dantur emendatiora: Ὅταν τις κακῶς τι ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτὸν οἰόμενος ποιεῖ ἢ λέγει. οὐκ ἦν δίον τε ἦν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῷ σοι φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτοῦ. ἀλλὰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται· τις ἂν ἐξαπατᾶται ἐκεῖνος. τίς ἂν βλάπτεται; ὁ ἐξαπατηθείς. ἀπὸ τούτων ἂν ὁρμώμενος, πρᾴως ἔξεις πρὸς τὸν λοιδιεύλα· ἐποθέγγη γὰρ ἑκάστῳ, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ. Vide *l.* 11. § 18.

Καὶ συμφέρηλα] Epictet. *l.* 2. *c.* 22. Πᾶν ζῷον οὐδὲν ὅτως φεύγει, ὡς τὰ ἰδίᾳ συμφέροντα, οὐδ' ἂν πρὸς τοῦτο φαίνηται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἂν τ' ἀδελφὸς ᾖ τοῦτο, ἂν τε πατὴρ, ἂν τε τέκνον, ἂν τ' ἐρώμενος, ἂν τ' ἐραστὴς, μισεῖ, προσάλλεται, καταρᾶται. οὐδὲν γὰρ ὅτως φιλεῖ ἕκαστον, ὡς τὸ αὑτοῦ συμφέρον. τοῦτο πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ συγγενὴς, καὶ παρὸς, καὶ θεός. ὅταν οὖν εἰς τοῦτο ἐμποδίζειν ἡμῖν οἱ θεοὶ δοκῶσι, καὶ ἐκείνους λοιδορῶμεν. Vide sis qæ sequntur, pulcerrima sané: sed & qæ in eandem sententiam differit, *ejusdem libri cap.* 26.

Δίδασκε καὶ δείκνυε] Vide *l.* 5. § 22, 28. & *l.* 10. § 4. & *l.* 11. § 12. Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 18. δεῖξον τοῦτο πλάνῃ, καὶ ὄψει πῶς ἀφίσανται τῶν ἁμαρτημάτων.

Μὴ ἀγανακτῶ] Pulcrè Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens negitia est, ut motu meo digna sit.* Vide *ad l.* 5. § 22.

§ 28. Θάνατος ἀνάπαυλα] Huc Charonis κήρυγμα apud Aristoph. *ranar.* 1. 4.

Τίς ἐς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
Quis ad requiem ex malis vult ac molestiis?

Ἀιδιωτικῆς ἀνηνυσίας] Vide *supr.* § 16. & *l.* 3. § 15.

Νάρκωσις ἀσίας] Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 15.

Διανοητικῆς διεξόδε] *Meutis erroribus.* Cas. *cogitationibus.* Xyl. discursui, malim.

Τῆς πρὸς τὸν πάρκα λειτουργίας] Vide *l.* 3. § 3. σάρξ, sive caro pro corpore; prout Apostolo *ad Philip. c.* 1. *v.* 22, 24.

§ 29. Τῷ ψυχῷ προσαπαλᾶν] Vide *ad l.* 3. § 1. προσαποβέννυται. Sed & *l.* 12. § 15. Hoc est quod de gymnasta Galen. ὑγιεινῶν *l.* 2. *c.* . Εἶναι διλονότι χρὴ τὸν γυμναζόμενον, ὅτε δυμικὸν, ὡς ἐπὶ προθυμίᾳ γυμνάζεσθαι, καμνόντα ἤδη τῆς δυνάμεως, ὅτ' ἄθυμον, ἐς ἀπαγορεύειν, ἐπὶ πνεῖν δυνάμενον. Idémque Plut. *de sen. politic.* ὧν προσαπτήσκει τὸ φιλάνθρωπον καὶ φιλόκαλον, καὶ προσαπαυδᾷ τῆς ἧς ἀναλκαίων ἐπιθυμίας ὁ ἧς καλῶν ζῆλος, ὡς τὰ πρωτικὰ μέρη καὶ θεῖα τῆς ψυχῆς ἐξιτηλότερα ἧς παθητικῶν καὶ σωματικῶν ἐχόντος. ὥσθ' ὁσάκις ἀκούομεν λέγειν καλὸν, ὁσάκις ὑποπτεύειν χρὴ λεγόντων, ὡς κδεὶς ὄντες μόνον ἐκ κοπῶμεν. Philo in *vit. Mos. l.* 1. Ὡς ἐν βαρεῖ τὰ σώματα αὐτοῖς ἀπαγορεύειν, ἅτε καὶ τῆς ψυχῆς προσαναπαυομένης. Atqui hoc turpe nimis censet Marcus noster, animum concidere, dum corpori vires ullæ suppetunt. Vult itaque quod vulgò dici solet, *In actu moriendum.* Hoc enim præcipiunt Stoici. Senec. *epist.* 8. *Ubi præcepta illa vestra, qæ imperant in actu mori?* Et *de otio Sapient. c.* 1. *Certè Stoici vestri dicunt; usque ad ultimum vitæ finem in actu crimus: non definemus communi bono operam dare, adjuvare singulos, opem ferre etiam inimicis, mente. manu. (ità Lipsi.) nos sumus, qi nullis annis vacationem damus; & qo.l ait ille vir disertissimus.* (Virg. Æn. *l.* 9.) *de Latinis,*

Canitiem galeâ premimus.——

nos sumus apud qos usque eò nihil ante mortem otiosum est.

est, ut si res patitur, non sit ipsa mors otiosa. Vide *l.* 7. § 73. Cicer. *de senect. Senectus non modò langvida & iners non sit, verùm etiam sit operosa, & semper pro eis, quæ habet, viribus, agens aliqid & moliens.*

§ 30. Ὅρα μὴ ἀποχαιροῇς] hoc est, *cave* nè postquam ad imperium adscitus fueris, institui pristini vitæque philosophicæ oblitus, quasi Cæsarianus qidam efficiaris, & *in Cæsarum mores totus transeas.* qales avtem Cæsares atqe Imperatores Romani pleriqe extiterint, & qomodo sese in imperio gesserint, notius est, qàm ut dicto opus sit: & obliqe notat Marcus ipse, *lib.* 1. § 11. Certè de Marco Petrarch. *lib. de Imper. offic. Philosophicum maluit qàm Cæsareum cognomen.* Et Evtropius: *Ad nullam insolentiam elatus est imperii fastigio.* Et Capitolin. *Suos mores semper tenuit.* Sed omnium disertissimè Aristid. *orat. in Marc.* ubi Pavsaniæ mores adversos planè describerat, Ὁ δ', inqit, ἐπίδειξεν, ὅτι κ) ἰδιώτῃ ὄντα κ) βασιλέα δίον τε δεῖ τὸν αὐτὸν εἶ) διὰ τέλους· τοιοῦτον μὲν πρὸ τῆς βασιλείας παρέχων ἑαυτὸν, ὥστε δικαίως ἀξιωθῆναι ταύτης· ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ οὐκ ἐκεῖνος ἑαυτὸς, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ νῦν κ) λόγῳ χρώμενος. Ἀποχαιροῦς vocabulum Marco conflictum, prout *Charmidari* & *Recharmidari* Plavto, *Trinum. act.* 4. *Sc.* 2.

Proin tu te itidem ut Charmidatus es, rursum recharmida.

sicut enim *Recharmidari* Comico, est *in Charmidem reverti*; ità ἀποκαισαρεῦς, pro eo qod est, in *Cæsarem converti, Cæsarem*, sive *Cæsarianum fieri, in mores Cæsarianos transire* Marco istic noxiè dictum; sed eâdem analogiâ; qâ ἀποσαρκεῦς, *in carnem concrescere*, Aristot. *probl. l.* 1. *q.* 53, & *l.* 5. *q.* 34. qâ ἀποθηρεῦς, *feram bestiam fieri*, Polybio *l.* 1. Et Epicteto *l.* 1. *c.* 5. qâ ἀποδενδρεῦς, *in stirpis*, sive, *arboris naturam transire*; qod de eis Plotinus extulit qi facultati altrici excolendæ toti se dedunt: Svidas in Κόσμ. de Daphne in arborem conversa, Lucianus *hist. ver. l.* 1. de hedera usurpavit, Theophrastus *hist. plant. l.* 3. *c.* 18. *arborem fieri*, vertit Plinius *l.* 16. *c.* 34. & ἀποκιττεῦς, *hederascere*, sive *hederam fieri*; his eisdem *ibidem.* & ἀποπαππεῦς, *in pappos converti*; eidem Theophr. *l.* 7. *c* 11. qâ ἀποκολπεῦς, Avtori *de mundo c.* 3. qod *Sinuari*, Apuleius, sive, *in sinus absumi*; qâ ἀπογεεῦς, *in terram redigi*, Philoni *de mund. immort.* ἀπολιθεῦς, *in lapidem transire*, Aristot. *problem. l.* 24. *q.* 11. qod de Academicis Epictetus *l.* 1. *c.* 5. ἀποπυρεῦς, *igniri*, Avtori *de mund. c.* 4. & ἀποανθρακεῦς, *in carbones redigi*, Lucian. *dial. marin.* 10. qâ denique ἀποθεεῦς. *Deum fieri*; qo modo Amelius apud Theodoretum *therap l.* 2. ἀμέλει κ) ἀναλυθέντα πάλιν ἀποθεᾶσθαι κ) θεὸν εἶ), διὸ ἦν πρὸ τοῦ εἰς τὸ σῶμα κ) τῶν σαρκὸς κ) τὸν ἄνθρωπον καλαχθῆναι. sive, *inter Deos referri*: qi Romanorum Imperatoribus honos haberi solitus. unde de nostro Lvcianus in *Pseudomant.* Θεὸς Μάρκος ἤδη. & Tertullianus *apolog. c.* 34. *Maledictum est ante apotheosin Deum Cæsarem nuncupare.* alluſit eò Seneca cùm Clavdio illudens ἀποκολοκυνθωσιν tanqam ἀποθέωσιν dixit, idqe tituli Satyræ suæ in ejusdem obitum conscriptæ dedit, ut Dio Cassius testatur *l.* 60. de qo videndus V. Cl. Hejnsius. Frustrà siqidem est hìc Xyl. cùm τὸ ἀποκαισαρεῦς suspicatur significari, *imperio avt rerum summâ deponi.* qem tamen secutus est Jo. Mevrsius in *Lexic. Græcobarb.* ubi τὸ ἀποκαισαρεῦς, adducto etiam Marci loco hoc ipso, *à Cæsaris dignitate dejici*, exponit. Sed & Annotator Lugd. *de Cæsaris statu dejici.* ut ἀποκαισαρεῦς sit *imperium amittere*, ac *Cæsareatu qasi devestiri*; qomodo ἀποπαρθενεῦς sive ἀποπαρθενεῦσθαι Hippocrati *de acr. loc. & aq.* est *virginitatem deponere*, sive *devirginari*, ut Petronius loqitur. & qomodo ἀπολειτουργῆσαι Marco *l.* 10. § 21. *munere defunctum esse, & ab eodem jam cessare.* cùm eandem in istis τὸ ἀπὸ vim obtineat, qàm τὸ ἐξ huic finitimum in illis, ἐξυδατεῦσθαι, *in aqam liqescere*, Dioscorid. *l.* 1. *c.* 88. ἐξελαιεῦσθαι, *in oleum verti*, Theophrast. *de caus. plant. l.* 6. *c.* 9. & 11. ἐξαερεῦσθαι *in aerem abire*, cùm eidem *l.* 1. *c.* 27. tum & Luciano *de mort. Peregr.* & Hippocrati *de nat. infant.* ἐκπυρεῦσθαι, *igniri*, & *in ignem transire*: unde ἐκπύρωσις Stoica, qâ avtumabant illi fore, ut ignis tandem omnia absumeret, & in substantiam suam redigeret; qod εἰς ἑαυτὸ μεταβαλεῖν κ) ἐκλαμβάνειν Plutarchus dixit, *de esu carn.* 1. & *de commun. notion. c.* 27. ἐξανδρεῦσθαι, *virum fieri, in virum evadere*; Svid. qod idem ἀπανδρεῦσθαι, in *virum evadere ex puero*, Clemens *Strom. l.* 1. *in virum ex fœmina converti*, dixit Theodorus in *Theolog. Orient.* ἐξανδραποδίζεσθαι, *ex libero in servitutem redigi*, Plutarch. *Anton.* ἐκθεῦσθαι denique, *Deum evadere*, Clem. *pædag. l.* 1. *c.* 12. nec aliâ ratione *uniones exaluminati*, pro *alumine tincti*, Plinio dicti *l.* 10. *c.* 35.

Μὴ βαφῇς] *nè mergaris & obruaris.* Xyl. imò *nè tingaris, nè inficiaris:* nè mores avlici *genuinum animi candorem obfuscent:* qod *inqinamentum combibere*, Septimius dixit, *de spectac. c.* 14.

Ὡς ὅτε τις τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μάσσῃ.]

ut Hom. loqitur *Il. δ. v.* 141. i. ut Maro *Æn. l.* 12.

Indum sanguineo veluti violaverit ostro
Siqis ebur.——

qod nos diceremus, **that you be not stained.** nam qod Græci μιαίνειν & βάπτειν, nos dicimus **to stain.** Eum avtem Homeri locum respexit Plut. *de E I Delph.* ubi dixit, eâdem usus, qâ hìc metaphoricè Marcus, voce; Τὸ ἓν εἰλικρινὲς κ) καθαρὸν. ἑτέρᾳ γὰρ μιξει πρὸς ἕτερον ὁ μιασμός· ὡς πε κ) Ὁμηρος ἐλέφαντά τινα φοινισσομένῳ βαφῇ μιαίνεσθαί φησι· κ) τὰ μιγνύμενα τοῦ χρώματος οἱ βαφεῖς φθείρειν, κ) φθορὰν τῷ μίξει ὁμολογεῖν.

Unde

Unde emaculandus autor idem in *Sympoſ. l.* 8. *c.* 5. Πάντα τὰ μεμιγμένα τῆς ἀμίκτων ὑπισχνεῖται πρὸς σῆψιν ὅτι ποιεῖ γὰρ ἡ μίξις μάχιμον, ἡ δὲ μάχη μεταβολήν· μεταβολὴ δέ τις ἡ φθορά. διὸ τὰς τε μίξεις τῆς ὁμοιότητος οἱ ζωγράφοι φθορὰς ὀνομάζουσι, καὶ τὸ βάψαι διῦναι κέκληκεν ὁ ποιητής· μιῦναι legendum. Sicut & Latinis itidem *tingere, inficere,* & colore aliquo *tincta* dicuntur *infecta.* Idem in *Roman. problem. c.* 26. Μόνον ἔν τὸ λιπὸν, εἰλικρινὲς καὶ ἀμιγὲς καὶ ἀμίαντον ὅτι βαφῆ καὶ ἀμίμητον. Sed & Porphyr. *de abſtinent. l.* 4. Καὶ ὁ μολυσμὸς καὶ ἡ μίανσις ὅλως οὐ πρὸς μίξιν τῶν ἑτεροίων ἀλλὰ πρὸς ἑτεροίωσιν καὶ μάλιστ' ὅταν δυσέκνιπτον γένηται. ὅθεν καὶ ἐπὶ τῆς βαμμάτων, ἃ δὴ διὰ μίξεων συνίστανται, οὐδεὶς ἄλλο ἄλλῳ συμπλακυσθῆναι, μιαίνειν φασίν.

Ὡς δ' ὅτι τις τ' ἐλέφαντα γυνὴ φοίνικι μίνυνθα
καὶ ἔμπαλιν τὰς μίξεις φθορὰς οἱ ζωγράφοι λέγουσιν. ἡ δὲ σωφροσύνη τὸ ἀμίκτον καὶ καθαρὸν, ἀφθαρτον καὶ ἀκραιφνὲς καὶ ἀκήρατον. Eâdem hac metaphorâ uſus eſt Marcus *l.* 5. § 16. ubi dixit; βάπτεται γὰρ ὑπὸ τῆς φαντασίας ἡ ψυχή. & *l.* 3. § 4. Sed in partem meliorem acceptâ, ubi de viro bono, δικαιοσύνῃ βεβαμμένον εἰς βάθος. Vult ergò καθαρὸν νοῆσαι διάνοιαν, ut *l.* 8. § 48. avt, ut mox ſeſe ipſe explicat, ἁπλῆν καὶ ἀκέραιον. Senec. *epiſt.* 59. *Elui difficile eſt. non enim inquinati ſumus, ſed infecti,* i. e. οὐ μεμιασμένοι, ἀλλὰ βεβαμμένοι.

Γίνεται γὰρ] ſcil. Vulgari dicterio dicitur, *Honores mutant mores.* Polybius (Svidâ citante] Πάντας μὲν γὰρ οἱ βασιλεῖς καὶ φίλους περιαγόμενοι καὶ συμμάχους τοῦ κοινωνῆσαι τῆς αὐτῆς ἐλπίδος· καθικνοῦνται δὲ τῆς περιουσίας παραπόδας ὑ συμμαχικῶς ἀλλὰ δεσποτικῶς χρῶνται τοῖς πεδήσασιν (ità enim iſta legendum avtumo). Ἀλλὰ ὑ δεῖ, φησὶ μὲν τῆς βασιλείας χρηστὸν τι καὶ μέγειον ἴδιος ἐμφαίνειν ἑαυτῷ· βασιλεὰ δ' ὑποδεικνύειν, χαλεπὸν καὶ βίαιον εἶ φησὶ τοῦ ἀρχομένους. inqit Ariſtides *orat in Marc.* Qi & vitium hoc notat in Pavſania Cleombroti F. Ὃς ὄκνοι μόνων, ἐδιώκατο σωφρονεῖν· at imperator deſignatus, & cum imperio foris agens, ἐπελέλυσο μὲν τῆς ὄκνοι, ὑπελέλυσο δ' αὐτὸ· παντὶ δ' μᾶλλον ἔρικει, ἢ ἀνδρὶ Σπαρτιάτῃ χαλεπῶς μὲν ὢν καὶ βίαιος ἑαυτῷ πρὸς τοῦ συμμάχους· ἀκόλαστος δ' καὶ ὑβριστὴς πρὸς πάντα τυραννικὸς δ' πρὸς τὸν τρόπον. Graphicè verò admodum idem χαρακτηρίζει Evripid. in *Iphigen. Aulidenſ.* ſub perſona Menelai Agamemnonem alloqentis: (λιον

Οἶδ', ὅτ' ἐπαύδαζες ἄρχειν Δαναΐδας πρὸς Ἰ-
Τῷ δοκεῖν μὲν ἀχὶ χρῄζων, τῷ δ' βέλεσθ' θέλων,
Ὡς τυραννὶς ἦς, ἁπάσης δεξιὸς προσδιηγάνων,
Καὶ δῶρα ἔχων ἀκλεὴς τῷ θέλοντι δημοτῆ,
Καὶ διδοὺς προσφρησιν ἐξῆς πᾶσι, κ' εἰ μήτις θέλοι,
Τοῖς πρόσθοις ζηλῶν πεδὰς τὸ φιλότιμον ἐκ μέσου.
Κᾆτ' ἐπεὶ κατέσχες ἀρχὰς, μεταβαλὼν ἄλλως (φίλος,
Τοῖς φίλοισιν ὑκέτ' ἦσθα τοῖς πρὶν ὡς πρόσθεν

Δυσπρόσοπτος, ἴσα τε κλειθρων ἀνάντης. ἀνδρὸς
δ' ὑ χρεὼν
Τὸν ἀγαθὸν, μεγάλαι μεγάλα, τοὺ τέχνας μιθήσαν,
Ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶ πότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
Ἥνικ' ὠφελεῖν μάλιστα δυνατός ὄτιν ὐτυχῶν.
Scis, puto, Trojam petentis principatum Græciæ
Velle cùm nolles videri, maximè velles tamen,
Ut modeſtus, & benignus, dexteras prenſaveris.
Tunc tuæ ſemper patebant civibus cunctis fores.
His dabas reſponſa blandus, hos ſalutabas prior;
Moribus tibi quò parares gloriam in medio ſitam.
Nunc ſed imperii potito vertitur vitæ modus:
Non amicos nunc priores, ut ſolebas, diligis:
Durus inprimis adiri, nec freqens inter larem.
Non decet mutare mores magna curantem virum,
Cujus hoc magìs probanda tunc amicis eſt fides,
Quò magìs florens amicis adjuvandis ſufficit. Grot.

Scilicet, qod Menander in *Gubernat.* à Priſciano *l.* 18. relatus.

Ἐπελάθετ' αὐτὸν ὅσπερ εἶη·
Oblitus eſt ſe ipſe, qi eſſet.

(vide *l.* 9. § 3.) qod de Largio Macedone Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14. *Superbus dominus & ſævus, & qi ſerviſſe patrem ſuum parùm, imò minimùm, meminiſſet.* Ità, qod Martial. *l.* 11. *ep.* 6.

Ardua res hæc eſt, opibus non tradere mores.

Et Avguſtin. *homil.* 13. & *conc. ſolenn.* 205. Apoſtoli illa *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 17. Τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, reſpiciens: *Primus ac peculiaris divitiarum vermis eſt ſuperbia.* Idémqe conc. *ſolenn.* 212. *Morbus divitiarum eſt ſuperbia. grandis animus, qi inter divitias iſto morbo non tenetur. magnus dives eſt, & major divitiis ſuis, qi non ideo magnum ſe putat, qia dives eſt.* Οἱ γὰρ πολλοὶ, κἂν αὐτὸ μόνον αὖρα βραχεῖά τιν' εὐπυχίας προσπέσῃ, φυσῶσι καὶ πίνουσι μεγάλα, καὶ λαλαζονεύονται τῆς ἀφανεστέρων, καταφρονοῦσι καὶ παροχλοῦσι καὶ χῆς ἀχθη, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἐπικαλοῦσιν, ὡς τὸ ἀκλινὲς τῆς εὐπραξίας ἐν βεβαίῳ παρ' αὐτοῖς ἓν μάλα σφριγιάμενοι, μηδὲ μίχει τῆς ὑστεραίας ἴσως διαμφίνιες ἐν ὁμοίῳ. Philo *de vit. Moſis l.* 1. de talibus & Soſiphanes apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐπυχῆτε, μηδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ὑψηλῶ φρονεῖτε·—
Si faverit fortuna, cùm ſitis nihil,
Cælo levatis capita.—

Pium itaque illud Placillæ Imperatricis Theodoſio conjugi datum monitum, Ἀεὶ σε, ὦ ἄνερ, προσήκει λογίζεσθαι τί μὲν ἦσθα πάλαι, τί δὲ γέγονας νῦν. Theodoret. *hiſt. Eccleſ. l.* 5. *c.* 18. Vide *ad l.* 10. §. 19.

Τήρησον σεαυτὸν ἁπλῆν, ἀγαθὸν] Vide *l.* 2. § 17. Pavlus Timotheo, *epiſt.* 1. *c.* 5. *v.* 22. Σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. & Jacob. *c.* 1. *v.* 27. ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν. & Joan. *epiſt.* 1. *c.* 5. *v.* 18. τηρεῖ ἑαυτόν.

ἑαυτόν. Epictet. l. 2. c. 8. Τί δ' ὅτι ὃ μόνον σε καθεσκεύασεν, ἀλλὰ καὶ σὲ μόνῳ ὑπίσχεται καὶ παρεκάλεσεν, ἆρά τοῦτο ὃ μεμνήσῃ; ἀλλὰ καὶ καλαχώσεις τοῦ ὑπεροπτικὸς εἰ δὲ σὲ ὀρφανόν τινα ὁ Θεὸς παρέθετο, ὅπως ἂν αὐτὸν ἐπιμελῇ; παρεγγέλκασί σοι ταυτὸν, καὶ λέγει, Τετίμηκά σε, ἐξελεξάμην σε, πίστιν, ὑγιηλὸν, ἀκαλάπλικτον, ἀπαθῆ, ἀπάρεγχον· ἔστα σὺ ὃ φυλάσσεις;

Ἄκομψον] Vide l. 3. § 5.

Ἀγώνισαι, ἵνα τούτῳ συμμένῃς] Est hîc revera, si dextrè accipias, ὁ καλὸς ἀγὼν ille, quem decertare Timotheum hortatur Apostolus; decertâsse jam se testatur ipse. ἀγωνίζῃ, inquit, τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως. epist. 1. c. 6. v. 12. &, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι. ep. 2. c. 4. v. 7. neque enim sine certamine jugi sedulóque ad salutem pertingitur. ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν inqit Dominus; Luc. c. 13. v. 24.

——labor ad nitendum intrare volenti.

Silius bell. Punic. l. 15.

Ἵνα τούτῳ συμμένῃς] Ità l. 10. § 8. μήποτε μελονομάζῃ καὶ ἀπολύοις. Plin. min. l. 1. ep. 23. Tuam personam tibi imponas: quæ sapienti viro ità aptanda est, ut perferatur.

Διὸς θεός.] Numinis reverentia jure merito primas hîc obtinet, utpote quæ sit *sapientiæ*, non תחלה *principium* duntaxat, Prov. c. 9. v. 10. sed & ראשית *caput, principale*, ac *præcipuum*; Prov. c. 1. v. 7. imò *sapientia ipsa*; Job. c. 28. v. 28 & *summa totius*. Eccles. c. 12. v. 13. Itaque exigenda vita cuique μὴ αἰδοῦς θεοῦ καὶ εὐλαβείας. Apostolus ad Hebr. c. 12. v. 32. atque ut Silius bell. Punic. l. 15.

Idem justitiæ cultor, quecunque capesses,
Testes factorum stare arbitrabere divos.

Nam mihi pro certo constat, omnium mortalium vitam divino numine invisi. neque bonum neque malum facinus cujusque pro nihilo haberi, sed ex natura diversa præmia bonos malosque seqi. Salust. ad Cæsar. & Juvenc. hist. Evang.

Nil absente Deo loqimur: nil abdita clavsum
Pectoris antra tegunt. cernit Deus omnia præsens.

Prudent. cathemer. hymn. 2.

Speculator adstat desuper:
Qi nos diebus omnibus,
Actúsque nostros prospicit,
A luce prima in vesperum.
Hic testis, hic est arbiter,
Hic intuetur, qicqid est
Humana quod mens concipit:
Hunc nemo fallit judicem.

Aug. de verb. Dom. orat. 10. *Oculum in te non insendit suum, qi fecit tuum?* Plaut. captiv. 2. 2.

Est profectò Deus, qi qæ nos gerimus, audítque & videt.

Is ntì tu me hîc babueris, proinde tuum illic curaverit.

Bene merenti bene profucrit, malè merenti par erit. Boeth. consol. l. 5. extremo: *Manet etiam spectator desuper cunctorum præscius Deus, visionisque ejus præsens semper æternitas cum nostrorum actuum futura qualitate concurrit, bonis præmia, malis supplicia dispensans. aversamini igitur vitia, colite virtutes. magna vobis est, si dissimulare non vultis, necessitas indicta probitatis, cùm ante oculos agitis judicis cuncta cernentis.* Avtor *Oculi moralis*, sive is Robertus Capito Lincoln. sive qis alius; c. 15. § 2. ubi Bernardi illud adduxerat; *Quis loco, quis angulo reverentiam habe angelo, qi te custodit, nè illo præsente facere audeas, qod me præsente non auderes. Hic est*, inqit, *magni consilii Angelus, cui patens est omnis angulus. Unde qidam;*

Cùm qid turpe paras, qod me spectante rubores,
Cur, spectante Deo, non magis inde rubes?

Vide l. 1. § 4. & l. 2. § 11. & l. 11. § 26. & l. 12. § 2.

Σῶζε ἀνθρώπους] Ovid. Ponti l. 2. el. 9.

Regia, crede mihi, res est succurrere lapsis:
Convenit & tanto, quantus es ipse, viro.
Conveniens homini est, hominem servare, voluptas:
Et melius nullâ quæritur arte favor.

Hac enim ratione fit, ut juxta paræmiam à Svida in literas relatam, ἀνθρώπῳ ἀνθρώπῳ δαιμόνιοι efficiatur. Marcus noster, prout à Juliano in *Cæsaribus* inducitur, à Sileno interrogatus, Τί μᾶλλον ἐδόκει τῷ βίῳ τέλος εἶναι). respondit, Τὸ μιμεῖσθαι τὸν θεόν. Et secundò qærenti, Τί πότε ἐνόμιζεν εἶναι τὸν τοῦ θεοῦ μίμησιν. Ille rursus, Δεινὸς μὲν ἐλαχίστων, ἓν τυγεῖν ὃ ὡς ὅτι μάλιστα πλείστων. Pythagoras verò, Æliano referente, l. 12. c. 59. δύο ταῦτα ἐν τῷ θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δεινὸς κάλλιστα, τό, τε ἀληθεύειν, καὶ τὸ εὐεργετεῖν· ἐοικέναι γὰρ τοῖς θεοῖς ἑκάτερον ἑκάτερον. At Strabo l. 10. Εὖ μὲν εἴρηται καὶ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους τότε μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεούς, ὅταν εὐεργετῶσιν. ἄμεινον δ' ἂν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσιν. qo loco Xylander εὐδαιμονεῖν *numina rectè colere*, cur sit interpretatus, ego nullus assequor. Cicer. de natur. deor. l. 1. *Quoniam plurima homini ab homine vel commoda vel incommoda solent oriri; & Dei proprium est vel servare vel benefacere; idcirco qi in gravi periculo succurrit, qive ingenti qopiam afficit beneficio, qoniam Dei qasi vice fungitur, ei cui prodest, Deus dicitur extitisse.* Et Plin. hist. nat. l. 2. c. 1. *Deus est mortali juvare mortalem: & hæc ad æternam gloriam via. hic est vetustissimus referendi bene merentibus gratiam mos, ut tales numinibus ascribant.* Verùm novissima ista minùs pia. Piè Gregor. Naz. orat. pro pauperib. Γένοιτο πλησίον τιμωρεῖσθαι τὸ τοιοῦτον χρηστερον· γένοιτο δὲ ἀτυχῆσαι θεὸς, τὸν ἔλεον τοῦ μιμησάμενον· ἤδειν γὰρ ὅπως, ὅστις τὸ ἓν πεποίηκεν ἄνθρωπος ἔχει θεόν. Et *ad cives suos in angustiis constitutos*: dum præfectum ad clementiam & condonationem

tibnem cohonestarut. Μιμοῦμαι δὲ ταῦτα διὰ φιλανθρωπίαν. τοῦτο ἔχει μάλιστα θεῖον ἄνθρωπος τὸ εὖ ποιεῖν. ἐξεστί σοι θεὸν ἡγεῖσθαι μηδὲν ποιοῦντα. μιμοῦ τὸν κύριον τῆς θεότητος. Quod ῥητορικώτερον pavlò, liberiúsque Clavdian. *de Honor. Coss.* 4.

Sis pius imprimis. nam cùm vincamur in omni
Munere, sola Deos æquat clementia nobis.

Vide *l.* 5. § 33.

Βεβαίως ὁ βίος] Vide *l.* 2. § 17. & *lib.* 4. § 17, 26.

Εἰς καρπὸς τῆς ὀρθογνείας ζωῆς] *fructum vitæ appellas*, inqit Casavb. qem Philosophi dicunt *finem*. itaqe qod de Heliogabalo Lamprid. *Eum fructum vitæ præcipuum existimans, si dignus atqe aptus plurimorum libidini videretur.* Diodorus insimili sententia, *l.* 1. ἀπολαμβάνων βασιλείας εὐδαίμονος ἐπὶ τέλος, τὸ πάσης χρῆσθαι τῆς ἡδονῆς ἀνεπιπλήκτως. *causas vitæ* Juvenalis dixit, *Sat.* 6.

Et propter vitam vivendi perdere causas.

Et Plin. *l.* 5. *epist.* 5. *Qi voluptatibus dediti qasi in diem vivunt, vivendi causas qotidiè finiunt.* Et *l.* 1. *ep.* 12. de Corellio Rufo. *qanqam plurimas vivendi causas habentem, optimam conscientiam, optimam famam, maximam autoritatem; præterea filiam, uxorem, nepotes, sorores; intérqe tot pignora veros amicos.* Hæc *ad Lamprid.* Calavbon. qanqam, *causas vivendi* in novissimo hoc de Corellio aliud planè qàm *finem* qi Philosophis dicitur, designare videtur. Notat Lucret. *l.* 3. hominibus ἀπολαυστικοῖς solenne esse,

——ubi discubuere, tenéntqe
Pocula plena manu,——
——& inumbrant ora coronis,

Ex animo ut dicant, brevis hic est fructus homínis. Ità illi *vitæ fructum*, πλὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυγίᾳ, ut Petrus loqitur, *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 13. existimant: at Marcus istìc, διάθεσιν ὁσίαν καὶ πρᾶξεις κοινωνικάς: hoc est, lingvâ nostrâ (Christianam volo) εὐσέβειαν καὶ ἀγάπην, *pietatem & charitatem:* sive ut Apostolus *ad Gal. c.* 5. *v.* 6. Πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη, ità Pavlo illi nostro τοῦτο καρπὸς, τοῦτο τέρπνον, Christo Domino suo, Christianisqe fratribus suis, inservire; *ad Philipp. c.* 1. *v.* 21, 22. de qo loco videndus venerandus Airayus, qi solus interpretum videtur Apostoli mentem assecutus. Vide *l.* 4. § 24. & *l.* 12. § 29.

Πάντα ὡς Ἀντωνῖνος μαθητής] De Marco nostro itidem Capitol. *Pro instituto patris volens agere, dicere, cogitare.* Pium vult uterqe, cui in adoptionem ab Adriano datus est Marcus. Vide *l.* 1. § 16. ubi pleraqe eadem, qæ istìc, deprehendas. De Tiberio pariter Strabo: Καὶ νυῦ ὁ διάδεξάμενος ἐκεῖνον, (Avgustum scil.) κανόνα τῆς διοικήσεως καὶ τῶν πραγμάτων ἐκεῖνον τιθεῖται. Et ipse de se Tiberius apud Tacitum *annal. lib.* 4. *Qi omnia facta dictáqe ejus vice legis observem.* Verùm hoc eum ad speciem tantùm veteratoriè, qò hominum animos sibi conciliaret, & ad tempus breve mimis, non constanter observâsse, ex Dione discas licet.

Τὸ ὑπὲρ τοῦ κατὰ λόγον περιουσιάζειν ἔντεχνον] Ità *lib.* 1. § 16. τὸ μουσικὸν ἀπαλόντως ἐπὶ τοῦ ἐξητασμένως χρῆσθαι. ibi vide.

Τὸ ὁμαλὲς παντοχοῦ] Ità *l.* 1. § 16. πάσῃ συμφώνως ἑαυτῇς. Senec. *ep.* 74. *Virtus convenientiâ constat. omnia opera ejus cum ipsa concordant & congruunt.* Et *ep.* 20. *Maximum hoc est & officium sapientiæ & indicium, ut verbis opera concordent, ut & ipse utiqe par sibi idémqe sit. observa itaqe, numqid vestis tua domúsqe dissentiant: numqid in te liberalis sis, in tuos sordidus: numqid cœnes frugaliter, ædifices luxuriosè. unam semel ad qam vivas regulam prende, & ad hanc omnem vitam tuam exæqa. Vitium est hæc diversitas, & signum vacillantis animi, & nondum habentis tenorem suum. qid est sapientia? semper idem velle, atqe idem nolle: non potest cuiqam semper idem placere nisi rectum.* Et *de vit. beat. c.* 8. *Hoc modo una efficietur vis ac potestas concors sibi: & ratio illa certa nascetur, nec dissidens, nec hæsitans. qæ cùm se disposuit, & partibus suis consensit, &, ut ità dicam, concinuit, summum bonum tetigit. nihil enim pravi, nihil lubrici supererit; nihil in qo arietet aut labet. qare audáciter licet profitearis, summum bonum esse animi concordiam. virtutes enim ibi esse debebunt, ubi consensus atqe unitas erit: dissident vitia.*

Τὸ ὅσιον] Hoc Antonino (si Pavsaniæ *in Arcad.* credimus) καὶ ἡ εἰς τὸ θεῖον τιμὴ, τῇ εὐσεβείᾳ. id est, Pii appellationem acqisivit. qanqam Capitolinus ex aliis alias appellationis hujusce causis adducit. Eandem & Marco Svidas cum aliis tribuit. Vide ad *l.* 1. § 16. ἥμερον.

Τὸ εὐόδιον τοῦ προσώπου] εὐδίαν Xyl. rectè. *Vultu sereno.* Flacc. *carm. l.* 1. *Od.* 37. & *Fronte serenâ.* Martial. *l.* 7. *epigr.* 11. huic opponi videtur τὸ σκυθρωπὸν τοῦ προσώπου. *l.* 7. § 23.

Μὴ ἀντιμεμφόμενος] Vide supr. § 26. μὴ ἀποδυσφορῶν τινα.

Ὡς ἐπ' ἐλάχιστον ἐσπουδάζειν] *nihil enixè aut festinè moliebatur.* utrumqe enim designat τὸ σπουδαίειν, sicut & τὸ ἐπείγειν (unde de Maximo Marcus *l.* 1. § 15. καὶ ἀνδρικῶς ἐπειγόμενον.) & *festinè ad rem aliqam ferri.* Homer. *Il.* 5. *v.* 293.

——τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν Ὀρσύνεις

Et Theognis; *v.* 401.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· κομιεῖς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.

& *enixè in rem aliqam incumbere.* Hesiod. *clyp. v.* 364.

Πάντῃ μὴ σπεύδων.——

Et Theogn. idem *v.* 335.

Μηδὲν ἄγαν σπεύδειν· πάντων μέσ' ἄριστα.——

ut sit istic, ὡς ἐν ὕλῃ ἕκαστον, quod *l.* 1. § 16. ὑλὴ ὡς ἂν πυκνότητα ποτε, ἕως ἰδρῶτος. Aristotel. *ethic. lib.* 4. *c.* 3. in charactere τῦ μεγαλοψύχυ, utrumque his verbis expressit: ὁ γὰρ καταφρονικὸς, ἐπὶ ὀλίγα καταφρονῶν ὅτι σωφρονῶ, ὁ μὲν ὀλίγα δίκαιος. De Constantio Liban. *orat.* 3. τοῖς μὲν χαμαιζήλοις ὑπανιόων ὀξέως· ὑπὸ τοῖς τῶν ὑπερτάτων δὲ τὸν τραχηλον τιθείς.

Μὴ περίτρεσον τὸ μέλαν κατηδῶν] Vide *l.* 1. § 16. Agapet. *paræneſ. ad Juſtinian.* § 42. Νυνὶ γὰρ ἀκροᾶται δεῖ τοῦ ὑπὲρ τρεμμάτων κριτοῦ. Συνίησι γὰρ ὅτι ἡ τῦ δίκαια ὑγεσις, ῥᾳδίως ἐκφύγουσι τὸν μὴ λίαν περιέχοντας.

Διαζολὰς ὑκ ἐνήνεγκε] Vide *l.* 1. § 5.

Ὃν ψοφοδεᾶ] ψοφοδεᾶ, δειλὸν, τὸν φόβῳ φοβέμενον. Svid. *pavidus, qi ſtrepitus metuit.* ſive ut Maro Æn. *l.* 2.

Omnes quem terrent auræ, ſonus excitat omnis.

Et hunc imitatus Silius *l.* 6.

—quem ſonus omnis & aura
Exterret.—

imò cui ſtrepitus, ubi nullus eſt, videtur eſſe. ut Ἄπυλα γὰρ τὰ φοβερὰ ψοφεῖ.

Facilè anima metuens audit aut fingit ſonos.

qod de malè ſibi conſcio Eliphaz Jobi *c.* 15. *v.* 21. *Sonus pavoris auribus ejus jugiter inſonat.* ut Sophocles *Acriſio*, à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 8. laudatus. indè pro *ſuperſtitioſo*, & *ſuſpicioſo*, ſive *meticuloſo nimiſque cauto* uſurpatur. De Judæis *ad Diognetum* Juſtinus: Τὸ γὰρ φεύγειν τὰς βρώσεις αὐτῶν ψοφοδεᾶς, ἢ τὸν φεύγειν τὰ σαββατα δεισιδαιμονίας.

Οἱ μὲν ἐν τῷ μέχρι ἐπιτρέχειν] leg. δι μόνον ἐν τῷ [αὐτῷ] *m. s.* tantâ victûs tenuitate uſum, ut à mane ad veſperam loco eodem poſſet durare, ſine ulla alvum levandi, aut veſicam, niſi ſtatis horis neceſſitate. Caſaubon. *ad Capitol. Pium.* Apud Etymologum *in* Σμερδαλέον mendum geminum, (qod & Sylburgium video obſervâſſe) ubi terribilia viſa dicit μείζονα τὸν ψυχὸν ὄψει ἐφάπτειν τῷ φόβῳ, ἢ καὶ ἐξ αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ. reponendum ἐν τῷ αὐτῷ μόνῳ. Qod autem hîc Marcus de Pio, Dionem de Marco narrare refert, ſed memoriâ, puto, lapſus V. C. Salmaſius *ad Capitolini Pium.*

Χαίρειν, εἴ τις δεινὸς χρεῖττον] Vide Marcum in hoc Pii æmulum; *ſupr.* § 21. Laudat hoc & in Conſtantio Themiſtius *orat. quinquenn.* qi ubi Neſtoris conſilium Agamemnoni datum retulerat ex *Iliad. i. v.* 74.

Πολλῶν δ' ἀρχωδίων, τὸν πείσεαι, ὃς κεν ἀείσῃ
Βελλὸν βελδόσυ.——

Sed & reprehenſionem ejusdem, *ibid. v.* 108.

--μέλα γάρ τοι ὑπόσχε
Πολλ' ἀπημυθέμενον.--

Subjungit ad Imperatorem verſo orationis filo; Σοὶ δ' ὐκ ἔστι μέχρι γε νῦν, ὅσης ἂν ἔχοι σφοδρότητος, ὅτι χρῆσθαι αὐτῷ [μὴ f.] συμβεβηκὸς σφοδρότητος παρεκτείνειν· ἀλλ' οἱ [ἢ] κατ' ἐαυτὸν σφαλεῖσαν τὸ δέον ἐξεύρες, ἢ τὸ ἔργον ἐπέγνως τῷ παρ' ἄλλῳ κλυὸς ἀφικέσθαι. Et de eodem Liban. *orat.* 3. ὃν μὲν οὐτὸς ἐμέλετον, τίνων τῶν βελτιόνων ἐς μέσον ἄγων· τὰς δὲ τῦ πέλας συμβολὰς, ὡς αὐδενείας φαυλίζων, ἀλλ' ὅργῳ τὸν παλαιὸν λόγον βασιλέων, ὡς ἄρα ἡ τῦτό γε φρονήσεως, τὸ τοῖς βελτίστοις ἐθέλειν πλὴν ὑπὸ πάντας. Rectè. ſiquidem, qod Iſocrat. *de pace.* Πῶς ἂν ἄνθρωπος καλῶς δικαιοῖτο, ἢ κρῖναι περὶ τῦ γεγενημένων, ἢ βουλεύσαιτο περὶ τῦ μελλόντων, οἱ μὴ τοὺς μὲν λίαν τῦ ἐναντιῦσθαι παρελθόντας ἐξετάζειν, αὐτὸ δὲ τῦτο κατὰ σφόδρα ἀκριβῶς παρέχειν. Et apud Herodotum *l.* 7. Artabanus: Ὦ βασιλεῦ, μὴ λίχθησόν μοι γνώμιον ἀντίον ἀλλήλοισι, ὑκ ἔστι πλὴν ἀμείνω αἱρετώτερον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῦ εἰρημένῳ χρῆσθαι· λίχθησόν δὲ, ἔστι. ὥσπερ, τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ὀνομάζομεν ἐπεὰν δὲ παραβάλωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνω.

Θεοσεβὴς χρὴ δεισιδαίμονα [*religioſus citra ſuperſtitionem.* niſi ſi religioſum eo ſenſu accipi velimus, qo Nigidius apud Gellium *l.* 4. *c.* 9. in antiqo carmine,

Religentem eſſe oportet; religioſum nefas.

ut *religioſus* ſit is, qi nimiâ & ſuperſtitiosâ religione ſeſe alligaverat; qæ res vitio aſſignabatur. Qanqam vitio iſto laborâſſe cumprimis Romanos avtor eſt Polybius *l.* 6. ubi ſtatum Romanum cum Carthaginienſi componens, Μείζων δέ μοι δοκεῖ, inqit, διαφορὰν ἔχειν τὸ Ῥωμαίων πρὸς τὸ ἕλληνον, ἐν τῇ περὶ θεῶν διαλήψει· καὶ μοι δοκεῖ τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐπιτιμώμενον, τῦτο συνέχειν τὰ Ῥωμαίων πράγματα· λέγω δὴ τὴν δεισιδαιμονίαν. ὑπὲρ τοσῦτον γὰρ ἐπεφάνισται καὶ παρεισῆκται τῦτο τὸ μέρος παρ' αὐτοῖς εἴς τε τὸν κατ' ἰδίαν βίον, καὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως, ὥστε μὴ καταλιπεῖν ἐφόδιον. Qin nec Marcum noſtrum hoc morbo immunem prorſus fuiſſe, cùm ex Capitolino in *Marco*, tum & ex Luciano in *Alexandro*, colligi poſſe videtur: niſi ſiqis gentis potiùs qàm regis vitium illud fuiſſe dixerit.

Ἴν' ὅπως ἐυσυνειδήτῳ σοι] par huic Ariſtippi votum, qi cùm ab eo quæreretur, qomodo Socrates diem obiiſſet, reſpondit, Ὡς ἂν ἐγὼ ἐυξαίμην. *prout ipſe optaverim.* Laërt. *l.* 2. nec diſpar Balaami arioli illud, apud Moſem *l.* 4. *c.* 23. *v.* 10. *Moriatur anima mea morte juſtorum; ſitque finis meus, qalis illius eſt.* Intereſt, qòd Marcus Pio vitâ compar eſſe deſiderat, nè morte ſit diſpar, ſed cùm vitæ retrò ſalubriter actæ conſcientiâ placidus defungi qeat: Balaam contrà morte compar eſſe piis ambit, cùm vitam eorundem æmulari ac ſectari recuſet: hoc eſt, ut poetaſter ille apud Capitol. de Macrino;

Impius & Felix ſic ſimul eſſe cupit;
Ut velit pius eſſe, velit tamen eſſe beatus:

Qod

Quod natura negat, nec ratio patitur.

Sigidem, ut Hidor. Pelus. *l.* 1. *epist.* 468. Οὐκοῦν οὗτο ἕτερόν ἐστιν, ἢ θέλειν μὲν σωτηρίας τυχεῖν, μὴ θέλειν δὲ πιεῖν τὰ πρὸς αὐτὴν συμβαλλόμενα. Qualem autem quemque à morte deprehendi oporteat, optimè docet Epictet. *l.* 3. *c.* 5. Τί ποιοῦντας καταλαβεῖν ὀφείλει θάνατος τὸν γεωργὸν γεωργοῦντα καλὰ καὶ μεμελέτηκεν, τὸν παιδικὸν παιδονόμον. σὺ τί θέλεις ποιῶν καταληφθῆναι; τί ποτε δὲ ποιοῦντά σε δεῖ καταληφθῆναι; εἰ τὰ ἔχεις τότε χρήσιμον ποιῶν καταληφθῆναι, πόθεν ἐκεῖνο. ἐμοὶ μὲν γὰρ καταληφθῆναι γένοιτο μηδενὸς ἄλλου ἐπιμελομένῳ, ἢ τῆς προαιρέσεως τῆς ἐμῆς, ἵν' ἀπαθὴς, ἵν' ἀκώλυτος, ἵν' ἀναναγκαστος, ἵν' ἐλεύθερος. ταῦτα ἐπιτηδείων θέλω εὑρεθῆναι, ἵν' εἰπεῖν δυνώμαι τῷ θεῷ, Μήτι παρέβην σου τὰς ἐντολάς; μήτι πρός ἄλλα ἐχρησάμην τοῖς ἀφορμαῖς, ἃς ἔδωκας; μήτι τοῖς αἰσθήσεσιν ἄλλως; μήτι ταῖς προλήψεσι; μήτι σοί ποτ' ἐπεκάλεσα; μήτι ἐμεμφόμην σῇ τινὶ διοικήσει; ἕστηκα, εἰ τι ἐπιτάσσεις, εἰ τι σημαίνεις· νῦν με θέλεις ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πανηγύρεως; ἀπέρχομαι. χάριν σοι ἔχω πάσαν, ὅτι ἠξίωσάς με συμπανηγυρίσαι σοι, καὶ ἰδεῖν ἔργα τὰ σὰ, καὶ τῇ διοικήσει σου συμπαρακολουθῆσαί σοι. Ταῦτα μὲ εὐθυμήμονα, ταῦτα γέροντα, ταῦτα ἀναγινώσκοντα καλάλεκα ὁ θάνατος. His gemina habet & *l.* 4. *c.* 10.

§ 31. Ἀνάνηφε] *Resipisce*, ad mentis sanitatem revertere: ab eis translatum, qi ubi crapulam edormierint, veternúmque qem vini havstu copiosiore contraxerant, excusserint, ad pristinum' mentis statum jam redeunt. Ità τὸ ἀνανήφειν usus est Apostolus *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 26.

Ἀναγκαῦ σαύλον] Metaphora, ab eis, qi animæ deliqium passi, vel inclamatione, vel aliâ aliqâ ratione revocantur.

Ἐξυπνιστέος] *l.* 4. § 46. ὑ δεῖ ἄνθρωπον καθεύδοντα ποιεῖν καὶ λέγειν. *Excitandus è somno & vellicandus est animus.* Sen. ep. 20.

Ὄνειρε σοι ἐνύχλων] Pari imagine usus est Plut. de *profect. indic.* dum Stoicos ridet, qi hominem subitò καὶ ἐκ ἀκαρεῖ χείρω è pravitatis ac stultitiæ altissimo gurgite, ad bonitatis sapientiæqe apicem celsissimum emergere aiebant: Ἂν δ' ὕπνῳ πνὶ, inqit, σωτηρίᾳ τὰ τῆς μελαγχολῆς, καὶ παραφθέντα φαῦλον, ἀνήγειρε σοφὸν, καὶ περιεπτέρωσεν, ἐκ τῆς ψυχῆς μεθυσκότα τὰς χαλεπὰς ἀβελτερίας καὶ ἀπάτας,

Ψιθύρισε ὄνειρε χαίρετ' ὐδὲν ἦτ' ἄρα.

τὶς ἀγνοήσειεν αὐτὸ διαφορᾶ ἐν αὐτῷ τοιαύτῃ ῥυσμοῦ, καὶ φθόγγων ἀρμὸν ἐκλιμφάσαν; Vide *l.* 2. § 17. Τὸ γὰρ τῆς ψυχῆς, ὄνειρος.

§ 32. Τῇ δὲ διανοίᾳ ἀδιάφορα] corrupit hîc Xylandri versionem editor Lugd. & mentem Marci pervertit planè, dum reddit, *rationi autem inter ea discrimen habetur.* cùm Xyl. Marci verba rectè explicans, *discrimen nullum* dixisset.

Πάντα ἴσα αὐτῇ] Vide *supra* § 8. & *l.* 5. § 13. & *l.* 11. § 1.

Πλεῖστα μόνον τὸ παρὸν] Vide *supra* § 2. & *l.* 3. § 12.

Τὰ γὰρ μέλλοντα] Senec. *epist.* 117. *Qui nescit hoc ipso non esse bonum id quod futurum est, quia futurum est? nam quod bonum est, utique prodest: nisi præsentia prodesse non possunt. Si non prodest, bonum utique non est: si prodest, jam est.* Vide *l.* 7. § 8. & *l.* 8. § 26.

§ 33. Οὐκ ἔστιν ὁ πόνος] Senec. *epist.* 121. *Nemo ægrè molitur artus suos; nemo in usu sui hæsit: ad hoc edita protinus faciunt.* Vide *l.* 5. § 1. & *l.* 8. § 26.

Τὸ τῶν πολλῶν] τὰ Lugd.

Οὐ ἔστιν, ὐδὲ νοερὸν ὐκ ἔστιν] Lugd. ὐκ ὄζιν, ὐδὲ καλὸν ὐκ ἔστιν. forsan, ὐκ ἔστιν, ὐδὲ καλὸν ὄζιν. ut ὐκ posterius in locum ὑ, qod est vitiosum, succedat.

§ 34. Ἡλίκας ἡδονὰς ἥδιστα λῃσαὶ] Senec. *de vit. beat. c.* 7. *Voluptas etiam ad vitam turpissimam venit. & infelices qidam, non sine voluptate, imò ob ipsam voluptatem sunt. &* c. 8. *Qid, qòd tam malis qàm bonis voluptas ineſt? nec minùs turpes dedecus suum, qàm honestos egregia delectant?* & rursus *c.* 10. *Qis ignorat plenissimos esse voluptatibus vestris stultissimos qoqe, & neqitiam abundare jucunditate?* & *c.* 11. *Multos ostendam voluptatibus obsessos, qos fatearis necesse est malos. hos esse in voluptatibus dices: nec tamen illis bene erit, qia non bono gaudent.* Ergò voluptas in adiaphoris Marco habetur. *l.* 2. § 11. & *l.* 9. § 1. Vide & *l.* 10. § 10. & *l.* 8. § 40. Cæterùm Plato in *Timæo* ità Ἡδονὴν καὶ εὐφροσύνην distinguit, ut ἡδονὴν μὲν τοῖς ἄφροσιν, εὐφροσύνην δὲ τοῖς ἐμφρόσιν attribuat. Idem in *Philebo.* Ἐν ὕβρει μείζους ἡδονὰς, ἢ πλείους εἶναι. & mox: Δῆλον, ὡς ἐν τινι πνευμονίᾳ ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀλλ' ὐκ ἐν ἀρετῇ, μεγίσας μὲν ἡδονὰς, μεγίστας δὲ καὶ λύπας γίγνεσθαι.

§ 35 Ἀμυδρόν τι ἔχει πρὸς τοὺς ἰδιώτας] *Respectu aliqo imperitiæ parùm distant.* Cas. meliùs Xyl. *Usqe ad certum finem privatis hominibus se accommodant.* i. e. qadantenus illis concedunt, eisqe se attemperant.

Ἀντίχονται τοῦ λόγου τῆς τέχνης] Vide *ad l.* 4. § 31. qæ de Stratonico & Apelle. Psaltes qidam ignobilis cùm apud Antigonum regem specimen artis ederet, rexqe nunc hanc, nunc illam chordam adstringere moneret, indignatus ille, Μὴ χίνεσθέ σοι ὕπω κακῶς, ὦ βασιλεῦ, ὡς ἐμοὶ ταῦτα ἀκριβῶν μᾶλλον. Sive, ut Plut. (qi Philippo dictum constanter asserit, in *apoph. de adulat. de Alex. orat.* 2. *Sympos. probl. l.* 2. *c.* 1.) Ἵνα ἐμοὶ ταῦτα βέλτιον ᾖδῃς. *Absit*, inqit *ô rex, tam malè tecum agatur, ut in istis me pertior existas.* Ælian.

l. 9. *c.* 36. Ità regibus etiam in artis ſuæ ratione concedere nefas habent artifices etiam infimi qiqe. Apollodorus itidem architectus, cùm de operibus ſuis apud Trajanum verba habenti, Hadrianus obſtreperet, Ἄπιθι, inquit, καὶ τὰς κολοκυνθας γράφε· τέκνον γὰρ οὐδὲν ἐπίσταται. *Abi & cucurbitas pinge tibi: iſtarum enim rerum nihil nôſti.* Dio Caſ. *l.* 69. Οὕτως ἐν ἑκάστῃ ὕλῃ, τὸν ἔμπειρον τῆς ἀτεχνίας κρατεῖν πᾶσα ἀνάγκη. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. Idémque *l.* 4. *c.* 12. Ἐπεί τοι πᾶσα ἐπιστήμη καθαρευουσική ἐστι τῆς ἀγροικίας καὶ τῆς ἀγνοίας τῶν ἀγνοούντων, καὶ ὑμῖν αἱ ἐπιστῆμαι, ἀλλὰ καὶ αἱ τέχναι. φέρε ὃν θέλεις σκυτέα, ὃν θέλεις τέκτονα· καὶ πρὸς πολλῶν καταγελᾷ περὶ τὸ αὐτῶν ἔργον. Vide *l.* 5. § 32.

Τὸν ἑαυτοῦ] Quænam arſeſt iſta propria hominis, qâ hominis? ſed qam cum Diis communem habet, Marcus ipſe docet *l.* 11. § 5. ἀγαθὸν εἶδος *bonum eſſe.*

§ 36 Γωνίαι] Ità *l.* 3. § 10. Μικρὸν τὸ τῆς γῆς γωνίδιον. & *l.* 4 § 3. Πόσον γωνίδιον ἡ κατοίκησις. & *l.* 8. § 21. ἐν γωνίᾳ τινὶ τῇ κλίματος.

Στραγὸν τοῦ κόσμου] Apollonio quærenti *utra major eſſet, terra an mare,* reſpondit Iarchas Indus, *terram mari majorem: πλὴν γὰρ θάλασσαν αὐτὴ ἔχει, quia terra mare continet.* ſcil. πλὴν θάλασσαν λίμνην, *mare lacum eſſe cenſuit;* nonavtem πλὴν ὠκεανὸν νῆσον, *terram* potiùs *inſulam,* ut Strabo *l.* 1. quocum conſentiens & Plin. *l.* 2. *c.* 66. *tellurem præcinctam circumfluo mari.* & Ariſtot. *de mundo c.* 3. ἡ σύμπασα μία νῆσός ἐστι, ὑπὸ τῆς θαλάσσης περιρρεομένη. quod Mela. *c.* 1. *ambitur omnis Oceano.* at verò ὑγρὰν οὐσίαν, ſive *aqæ elementum,* terrâ longè majorem; καὶ γὰρ ἐκείνην τὸ ὕδωρ φέρει· *terram ſiquidem ab aqa ſuſtineri.* Ità ille aqei elementi mare partem minimam opinatus videtur, utpote qi ſubtus terram aquarum neſcio qas ſomniabat abyſſos, qibus ea qaſi ſupernataret, cùm *aqas* contrà *terra ſuſtineat,* ut rectè Plin. *l.* 2. *c.* 65. Verùm Marcus *guttulæ* inſtar obtinere vult ad mundi hujus univerſi ambitum; cui eleganter, ut γὴ στυγὴ, *l.* 4. §. 3. ità πίλαγος στραγών, hoc loco dicitur. Apud Eſajam itidem *c.* 40. *v.* 15. Numini divino collati populi univerſi, dicuntur eſſe, ὡς στραγὼν ὑπὸ κάδου, *ut gutta ſitulæ,* hoc eſt, inſtar guttulæ, qæ ſivè inter effundendum deciderit, ſive poſt effuſum liqorem in fundo ſubſtiterit, de menſura juſta nihil minuitur: & *ut pulvis lancium,* (nam Græci ῥοπὴν ζυγοῦ perperam reddunt) hoc eſt, inſtar pulviſculi, qi poſt aromata effuſa lanci adhæret, nec de juſto pondere tamen qicqam deperiſſe deprehenditur.

Ἄθως βωλάδειον] *l.* 12. § 32. ἐν πίσῃ βωλαδείῃ τῆς γῆς ἕρπεις· πλὴν πατρῴαν βῶλον. i. e. *glebam patriam,* pro agro ſive fundo dixit Syneſ. *epiſt.* 38. & Apul. *Mileſ. l.* 1. *Hymettos Attica, & Iſthmos Ephyræa, & Tænaros Spartiaca, glebæ fertiles, æternùm libris felicioribus conditæ, mea vetus proſapia eſt.* Ità enim habet editio Colviana. *Tænaros,* inqam, non *Tenedos* ut nihil opus ſit, qod Cl. Salmaſius voluit, *prolegom. in Solin.* pro *Spartiaca Speradicam* ſubſtituere, cùm Tænaron in tractu Laconico agnoſcant Pauſanias & Stephan. *de urbibus. Athon* autem ideò forſan nominat Marcus iſtic, qia tanqam magnum & ſtupendum qoddam commemorant Athon montem à Xerxe perfoſſum, cùm in Græciam trajiceret. qid enim magni perfoſſus Athos, ſi βωλάδειον fuerit, ſi glebulæ dumtaxat rationem obtineat.

Στιγμὴ τοῦ αἰῶνος] Vide *l.* 2. § 14, 17.

Ἐναφανιζόμεθα] Vide *l.* 2. § 12. & *l.* 4. § 14. & *l.* 7. § 10. & *l.* 12. § 32.

Πάντα ἐκεῖθεν ἄρχεται] Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23. Avtor *de Mund. ad Alex. c.* 6. Ἀρχαῖός τις λόγος καὶ πατρῷός ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις, ὡς ἐκ θεοῦ τὰ πάντα, καὶ διὰ θεοῦ ἡμῖν σωζόμενα· ἁρμονία ἡ φύσις, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν αὐτάρκης, ἁρμοσθεῖσα τῆς ἐν τούτῳ σωτηρίας. Qod Apoſtolus *ad Coloſſ. c.* 1. *v.* 16. 17. ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα. & mox: τὰ πάντα δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. Et *ad Rom. c.* 11. *v.* 36. Ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.

Τῇ κοινῇ ἡγεμονικῇ] qod *l.* 7. § 75. τὸ τῆς κόσμου ἡγεμονικὸν. *anima univerſi.* Vide *l.* 4. § 40.

Ὁρμήσασα, ἢ κατ' ἐπακολούθησιν] forſan ὁρμήσασα. Vide *l.* 7. § 75. & *l.* 9. § 28. Vide & Briſonem *infrà ad* § 38.

Ἐπιχώρημα] Vide ad *l.* 3. § 2. Ocellus Lucan. *de univerſ. c.* 1. § 8. Πάντα ἔχει τὸ πᾶν, τὰ μὲν ὡς μέρη, τὰ δ' ὡς ἐπιχωρήματα. eadem & ἐπακολουθήματα Philo dixit libro *de provident.* cujus fragmentum, imò ἀπαπασμάτιον bene magnum exhibuit Euſeb. *præpar. l.* 8. *c. ult.* ubi inter alias Καὶ μὴν καὶ τὸ πρὸς φύσιν ἀναγκαιότατον ἔργον· ἐπακολούθημα δ' τούτου κακοῦς· ἀλλ' ὅμως παρέχεταί τινα ὠφέλειαν ἔστιν ὅτε καὶ αὐτός.

Καὶ τὸ σκιλλήδειον] Virgil. *Georgic. l.* 1.

Ille malum virus ſerpentibus addidit atris.

qaſi veneni experres antè fuiſſent: qod & è noſtris nonnullis, ſed fruſtrà, placuiſſe videtur.

Πᾶσα κακοῦργία] Vide *ad l.* 3. § 11. τοῦτο παρὰ θεοῦ.

Ἄκαρδα] vide *l.* 8. §. 30. Joan. Chryſoſt. *in Geneſ. c.* 3. *v.* 18. ἀκάνθας vocat καλάμας ὑπομνήματα· non tamen qaſi ab initio iſta non fuerint, ut Auguſtinus cenſuit, *de Gen. contra Manich. l.* 1. *c.* 13. Saniùs idem ipſe *de Gen. ad liter. l.* 3. *c.* 18. *Ab initio creata, in ſuo genere utilia, & ad univerſi ornatum perfectionémque conducentia, pœnæ loco haberi, qòd in locis ab homine cultis frequentiora exiſterent.* neqe aliud Joan. voluit.

§ 37. Ὁ τὰ νῦν ἰδὼν] Idem argumentum tractat, *l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 9. § 32. & *l.* 12. §. 1. & *l.* 12. § 24, 35.

§ 38. Πλὴν

§ 38. Τὴν ὁπισώδιτον] Ità *l.* 4. § 34. σωίνησις καὶ συμμίψυσις. & *ibid.* § 45. συνάφεια ἔυλογος. & *l.* 7. § 9. σωίδησις ἱερά. Vide & Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. *ad l.* 5. § 8.

Πάντα ἀλλήλοις ὁμπεπλεχθαι] Ità *l.* 7. § 9. πάντα ἀλλήλοις ὁμπλέχθαι. Hoc est quod Briso in Oeconomico à Stobæo adductus *tom.* 2. *tit.* 82. ὅτως ἔχει πυρ' ἄλλαλα τὰν ἀνθρώπινα πρήγματα, καθάπερ καὶ τᾶς ἁλύσιος τοὶ κρίκοι. τίνος γὰ ἕξ ἀλλάλων ἄρτιωται, ἀλλάλοις τ' ἀκολυθέοντι, καὶ ἑνὶς ἐξ αὐτᾶς ἐλκωθέντος ὑπίκα, τό τε ὅλον, καὶ τὸ ἐξ ἀρχᾶς ἀκολυθεῖ. καὶ κᾶ τᾶς βίας ἃ πρεσβυτέρων ὑπόδαν ἂν βάλῃ ἐλέδας, ἐυρίσεις καὶ τὰ λοιπὰ ἐξ ἀνάγκας, κατ' τὸ ἐξῆς ἀλλάλοις ἐπόμφα.

Πάντα φίλα ἀλλήλοις] Ità *l.* 7. § 9. ἁδὲν ἀλλόκοτον ἄλλο ἄλλῳ.

Διὰ τὴν τοπικὴν κόνησιν] *per motum localem*, κίνησιν. Xyl. & Cas. forsan, σωίνησιν, *connexionem*. *l.* 4. § 34.

Καὶ σύμπνοιαν] Vide *ad l.* 4. § 27. συμπαθῆ. Stoici apud Laërt. *l.* 7. in Zenon. Ἕνα τὸν κόσμον εἶναι, καὶ θεὸν εἶναι συνεστῶτα ἐκ πυρὸς νοεροῦ, καθάπερ ἐν ζῴῳ τῷ κόσμῳ μηδὲν εἶναι κενὸν, ἀλλ' ὑπαθῆ αὐτόν· θεὸν γὰρ ἀναγκάζειν τὴν διὰ ὅλων ἐκτείνουσαν σύμπνοιαν καὶ συνοχήν.

§ 39. Οἷς συγκαλήρωσα] Ità *l.* 4. § 26. συνεκλάθετο πᾶν τὸ συμβαῖνον.

Συνάρμοζε ἑαυτὸν] τὰ γὰρ ἁρμοδιότητες ; *l.* 7. § 57. Vide & *l.* 3. § 16. & *l.* 4. § 34.

Φίλει, ἀλλ' ἀληθινῶς] quod Petrus *epist.* 1. *c.* 1. *v.* 22. φιλαδελφίᾳ ἀνυποκρίτῳ.

§ 40. Περὶ ὃ κατισκάσας] Vide *l.* 5. § 16. Senec. *ep.* 76. *De conditio rerum, eadem & hominum est. navis bona dicitur, non quæ pretiosis coloribus picta est, nec cujus tutela ebore cælata est, nec quæ fiscis & opibus regiis pressa est; sed stabilis & firma, & junctūris aqam excludentibus spissa, ad incursum ferendum maris solida, gubernaculo parens, velox, & consentiens vento. gladium bonum dices, non cui deauratus est balteus, nec cui vagina gemmis distinguitur; sed cui & ad secandum subtilis acies, & mucro munimentum omne rupturus. regula, non qàm formosa, sed qàm recta sit, quæritur.* Apul. *de Deo Socratis. Æqè divites spectari debere, ut eqos mercamur. neqe enim in emendis eqis phaleras consideramus, & balsci polimina inspicimus, & ornatissimæ cervicis divitias contemplamur, si ex argento & auro & gemmis monilia variæ gazæ dependent, si plena artis ornamenta capiti & collo circumjacent; si fræna cælata, si cphippia fucata, singula aurata sint. Sed istis omnibus exuviis amotis, equm ipsum nudum, & solùm corpus ejus & animum contemplamur, ut sit ad speciem honestus, & ad cursum vegetus, & ad vecturam validus. jam primùm in corpore si sit*

Arguatum caput, & brevis alvus, obesáqe terga,

Luxuriétqe toris animosum pectus honestis.

præterea, si duplex agitur per lumbos spina. volo enim non modò perniciter, verumetiam permollitèr pervehat. Vide & Joan. Chrysost. *edit Savil. tom.* 7. *orat.* 2. Vide & Galen. *ad lib.* 4. § 19. sed & *l.* 9. § 31.

Ἔχει δ' ὅτως καὶ πρὸ παντὶ] de *homine qovis*, perperam cepit Xyl. de *universo*, sive *universi rectore*, Cas. rectè.

§ 41. Μέμφεταί σε θεός] Idem *supr.* § 16. & *l.* 9. § 1. Epictet. *l.* 1. *c.* 27. Πέφυκεν ὁ ἄνθρωπος, μὴ ἀκωλύτων ἀφαιρετῶς τὸ ἀγαθὸν, μὴ ἀκωλύτων κακίαν τοῦ κακοῦ. εἶτα τὸ τελευταῖον, ὅταν μήτε προσμαλα μεταδεῖναι δυνηθῇ, μήτε τὸν ἐμποδίζοντα ἐκφοβῶσαι, (qo modo Ulysses Cyclopem) κόπτεται, καὶ στένει, καὶ ὀδύρεται, λοιδορεῖ τὸν Δία, καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους. prout impii illi, Esajæ *c.* 8. *v.* 21. Idem *l.* 4. *c.* 7. Ἐάν τις ἐν τύπῳ μύνοις ἡγήσηται τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτὸ καὶ συμφέρον τοῖς ἀκωλύτοις καὶ ἐφ' ἑαυτῷ, ἐλεύθερος ἔσῃ, εὐρυς, εὐδαίμων, ἀβλαβὴς, μεγαλόφρων, εὐσεβὴς, χάριν ἔχων ὑπὲρ πάντων τῷ θεῷ, μηδαμῶς μεμφόμενος μηδενὶ τῶν ἐφ' αὐτῷ νομοθύτων, μηδὲν ἐγκαλῶν. ἂν δ' ἐν τοῖς ἐκτὸς καὶ ἀσφαλέστοις, ἀνάγκη κωλύεσθαι αὐτὸν, ἐμποδίζεσθαι, ἀλλάθειν τοῖς ἐκείνων ἔχουσιν ἐξουσίαν, ἃ πεφύκασι καὶ ἔστι· ἀνάγκη δ' ἀσεβῆ εἶναι, ἅτε βλάπτεσθαι δύνασθαι τὸ θεῖον καὶ τὸ διὰ καὶ ἄνισον, ὡς ἀεὶ αὐτῷ τὸ πλέον καὶ προσηκόν. Eadem prorsus dicit, qæ Marcus, sed inverso ordine, hoc loco.

Τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ καὶ κακὰ κινοῦμεν] *bona & mala tractaremus.* Xyl. *ad ea inclinaverimus.* Meric. verùm leg. *κρινοῦμεν. judicaverimus.* qo sensu ὑποσήσας priùs dixerat. atqe ità Athen. *dipnosoph. l.* 15. Οἱ δ' ἀρχαῖοι καὶ τοὺς θεοὺς ἀνθρωπειδεῖς ὑποτυπούμενοι. *At prisci homines humanâ formâ præditos Deos existimantes*, sive, ut vulgò loqimur, *supponentes.* Tollemus obiter par mendum ex Aristotelis codicibus, *ethic. Eudem. l.* 7. *c.* 6. Ubi vulgò legitur; Καὶ τούτῳ χρώμενοι κανόνι, κρίνουσι τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους φιλίαν. leg. κρίνουσι. qod & Aretinus advertit, qi. *judicant*, vertit.

Διὰ τὴν πρὸς ταῦτα διαφορὰν] *propter hanc rerum differentiam.* Xyl. *Si cum opinione differentiæ ad res istas inclinaverimus.* Cas. Qui διαφορὰν τοῦ ἀδιαφόρου opponatur. Verùm Marco τὸ διαφέρεσθαι πρός τι, est *ad rem aliqam adipiscendam*, vel simpliciter *ferri*, ut idem usurpat *l.* 5. § 1. vel *cum solicitudine & animi anxietate ferri.* Vide *lib.* 9. § 27, & 38. Verto itaqe, *dum ad ista contendunt.* non in eo sensu *contendendi* vocabulo sumpto, qo διαφέρεσθαι πρός τι, *de re aliqa contendere*, sed qo πρός τι, *ad rem aliqam*, qam studiosè prosequitur, *contendere* qis dicitur.

§ 42. Πάντες εἰς ἓν συντέλεσμα σωμάτων] imò, non πάντες tantùm, sed & πάντα. Ἑνωθῆναι

τις ἦν· Apostolus *ad Cor. ep. 2. c. 6. v. 1.* Et, πάλιν συνεργεῖ. *ad Rom. c. 8. v. 28.*

Οἱ μὲν εἰδότως καὶ παρακολουθητικῶς, οἱ δὲ ἀνεπισκέπτως] Xyland. *pars scientes & certo ordine, pars insciì.* Videtur εἰδότες legisse. quàm cõdem recidit, utrumlibet admiseris. Verùm παρακολουθητικῶς, *intelligenter* potiùs, vel *intelligentes* etiam reddidisset. ἀνεπισκέπτως, *citra considerationem.* ἀνεπισκέπτως, *citra cognitionem.* hoc an illud legeris, ciccum havd interest: nisi qòd istud τῷ εἰδότως, illud τῷ παρακολουθητικῶς, potiùs respondere videatur. Bernard. *de grat. & lib. arb. Operatur Deus salutem suorum, aliquando per creaturam sine ipsa, aliquando per creaturam contra ipsam, aliquando per creaturam cum ipsa. multa enim fiunt hominibus salubria per insensibilem, & item per irrationabilem creaturam: quæ idcirco dixi fieri sine ipsa, qòd non queat, intellectu carens esse vel conscia. Multa quoque multorum saluti utilia facit Deus per malos, sive homines, sive angelos, sed quoniam invitos, ideo contra ipsos. navi dum nocere cupientes, juvant, quantum* [*quantumvis*] *aliis valeat utilis actio, tantum* [*tamen*] *ipsis perversa nocet intentio. Porrò per quos & cum quibus operatur Deus, boni sunt, vel angeli, vel homines: qia quod vult Deus & agunt pariter & volunt. nec sunt operis tantùm ministri per effectum, sed & operantis quodammodo socii per consensum.* Et inox: *Utitur ergò Deus in salutem suorum irrationabili item & insensibili creaturâ, tanjam jumento vel instrumento, qx jam expleto opere, nusqam erunt. utitur creaturâ rationali, sed malevolâ, qasi disciplinæ virgâ, qam correcto filio in ignem projicit, tanqam sarmentum inutile. utitur & angelis & hominibus bone voluntatis, tanjam commilitonibus & coadjutoribus suis, qos peractâ victoriâ amplissimè munerabit.* Synes. *epist. 57.* Αἱ κακοποιαὶ δυνάμεις ἐν κόσμῳ σωτηλοῦσι μὲν τῇ χειρὶ τῆς προνοίας. καλαίουσι γὰρ τοὺς ἀξίους κολάσεως. εἰσὶ δ' ὅμως διαμισεῖς τε καὶ ὑποπτότατοι. ὃ γὰρ διδάσκεται τῷ γνωμιῶ ὁ πιστεύων ἢ δαίμων ἢ ἄνθρωπος, ὡς λειτουργίαν ταύτην εἰσφέρων θεῷ· ἀλλὰ τῇ μοχθηρίᾳ τῆς φύσεως χαριζόμενος, ταῖς κοιναῖς συμφοραῖς ἐπιξέρχεται. Exemplum habes in Assyrio rege apud Esajam *c. 10. v. 5, 7.*

Καὶ τοὺς καθεύδοντας] Etiam dormientes cooperari ad ea qæ in mundo geruntur, Heraclitum dixisse asserit. cùm tamen Heraclitus idem dixerit, referente Plut. *lib. de superstit.* Τοῖς ἐγηγερόσιν ἕνα καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι, τὸν δὲ κοιμωμένων ἕκαστον εἰς ἴδιον ἀποχωρεῖν. *Vigilántes in mundo uno eodémque omnium communi, versari; dormientes in suum cujusque proprium nescio quem concedere.*

Ἐν περισσείᾳ δὲ] *Supervacanâ operâ.* Xyl. *qantum in se est.* Cas. *abundè*, sive *ex abundanti*, malim. Galen. *de opt. sect. c. 18.* ἐν περισσείᾳ γὰρ δεῖ καὶ τοῦτο καλαισχύνου, ὅτι ἄγκυρος ἡ κατάληψις ἐκ παθῶν. *ex abundanti est, istud ostendere.* ἐν περισσείᾳ, sive *ex abundanti* agere dicitur, qi liberaliter, ultra id qod exigi poterat aut necesse fuerat, aliqid vel concedit, vel largitur, vel qocunqe modo facit. indè apud Rhetores, τὰ ἐν περισσείᾳ καλούμενα σχήματα, de qibus Hermogen. *de invent. l. 1. c. 3.* & ἐν περισσείᾳ σχηματίζεσθαι, & ἐν περισσείᾳ λέγειν, *ibidem*; ubi alia ac graviora, qàm ea qæ objiciant, objicere posse se crimina alicui prætendunt. eodem sensu, ἐν τῷ πείθοντος Marcus dixit *l. 7. § 56. Ex abundanti*, inqit, & istiusmodi homines ad mundi opus operam conferunt suam, qia fati effectum, dum eidem renituntur, illustrant.

Ὁ μεμφόμενος] *qi objurgat naturam; & Deos mavult emendare, qàm se.* Senec. *epist. 107.*

Καὶ ὁ ἀντιβαίνειν πειρώμενος] *Dum in bonum usum malè facta vertuntur, ejus consiliis militant, etiam qi ejus consiliis repugnant.* Greg. Rom. *in Job. l. 6. c. 14.* ità Assyrius Esaj. *c. 10. v. 6, 11. Deúsque de eis qi faciunt qæ non vult, facit ipse qæ vult.* Aug. *de corrept. & grat. c. 14.* Et *enchir. c. 100. Per eam creaturæ voluntatem qâ factum est qod creator noluit, implevit ipse qod voluit. hæc enim ipsa, qòd contra voluntatem Dei fecerunt, de ipsis facta est voluntas ejus.* Vide *l. 8. § 35.*

Τὸ τοιοῦτο ἔλεγεν ὁ κόσμος] Vide *l. 9. § 42.* Chrysipp. *de natur. lib. 2.* à Plutarcho relatus *de contradict. Stoic. c. 31.* & *de Commun. notit. c. 13.* Ἡ κακία πρὸς τὰ λοιπὰ συμπλήρωμα ἔχει δεῖν· γίγνεται γὰρ αὐτή πως κατ' τὸν τῆς φύσεως λόγον· καὶ ἵν' ὕπως εἴπω, ἐκ ἀνάγκης γίνεται πρὸς τὰ ὅλα· ἁδὲ γὰρ ἂν τἀγαθὸν ἦν. Vide *infr. ad illa; ἐστὶ λοιὸς καὶ γελοῖος στίχος.* Sed & Plato in *Theæt.* à Theodoreto etiam adductus *therap. lib. 12.* Ἀλλ' ὅτι μὲν ἀπόλλυσθαι τὰ κακὰ δυνατόν· ἐναντίον γάρ τι τῷ ἀγαθῷ δεῖ εἶναι· ἀνάγκη. Non necessarium prorsus, at conducibile tamen, nec nostri negant. Lactant. *l. 5. c. 7. Virtutem aut certè non posse, nisi habeat vitia contraria; aut non esse perfectam, nisi exerceatur adversis. hanc enim Deus bonorum ac malorum voluit esse distantiam; ut qalitatem boni ex malo sciamus, item mali ex bono: nec alterius ratio intelligi sublato altero potest. Deus ergò non excluſit malum, ut ratio virtutis constare posset.* Aug. *enchir. c. 10. Ab hac summè & immutabiliter bonâ Trinitate creata sunt omnia, & nec summè, nec æqualiter, nec immutabiliter bona, sed tamen bona etiam singula. Simul verò universa valde bona; qia ex omnibus constituit admirabilis pulcritudo. In qa etiam illud qod malum dicitur, benè ordinatum & suo loco positum, eminentiùs commendat bona, ut magis placeant & laudabiliora sint. neqe enim Deus omnipotens, rerum cui summa potestas, cùm summè*

mè bonus sit, ullo modo fineret mali esse aliqid in operibus suis, nisi usque adeò esset omnipotens & bonus, ut bene faceret etiam de malo. Et *c.* 96. *Quamvis enim ea quæ mala sunt, in quantum mala sunt, non sint bona, tamen ut non solùm bona, sed etiam sint & mala, bonum est. nam nisi esset & hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo sineretur ab omnipotente bono; cui proculdubio quàm facilè est quod vult, facere; tam facilè est quod non vult, esse non sinere. Melius ergò judicavit de malis bene facere, quàm mala nulla esse permittere.* Ibid. *c.* 27. Vide Petr. Lomb. *l.* 1. *dist.* 46.

Ἐκεῖν& πάνυ σοι καλῶς χρήσεται] Diserè ac eleganter hoc differit Clemens *Strom. l.* 1. Αἱ γὰρ ἀποσκοπούντων ὠφελεῖαί τι καὶ ἐνέργειαι, μεικτικαὶ ὄσαι, γίνονται μὲν ἐκ φαύλης διαθέσεως, καθάπερ καὶ αἱ νόσοι αἱ σωματικαί· κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ τῆς καθόλου προνοίας ἐπὶ τὸ τέλ& ὑγιεινὸν, κἂν νοσηρὸς ᾖ ἡ αἰτία. μᾶλλον γὰρ τῆς θείας προνοίας, τὸ μὴ ἐάσαι πλεῖν ἐξ ὑποστάσεως ἐκποίᾳ φυείσαν κακίαν· ἄχρηστον καὶ ἀνωφελὲς μήκιστ, μηδὲ μιᾶ πάντα βλαβερὰν αὐτὴν γνῶναι. τῆς γὰρ θείας σοφίας καὶ ἀρετῆς καὶ δυνάμεως ἔργόν ἐστιν, ἐκ μόνον τὸ ἀγαθοποιεῖν. φύσις γὰρ ὡς εἰπεῖν, αὕτη τοῦ θεοῦ, ὡς τοῦ πυρὸς τὸ θερμαίνειν, καὶ τοῦ φωτὸς τὸ φωτίζειν· ἀλλὰ κἀκεῖνο μάλιστα, τὸ διὰ κακῶν ὑπονοηθέντων τινῶν, ἀγαθόν τι καὶ χρηστὸν τέλ& ἀποτελεῖν, καὶ ὠφελίμως τοῖς δοκοῦσι φαύλοις χρῆσθαι. Inculcat idem passim & Augustinus. *adv. Faust. l.* 16. *c.* 21. *Deus bene utitur etiam malis. epist.* 141. *Sicut mali, Dei bonis malè utuntur, dum non corriguntur; sic contrà Deus, etiam malis eorum bene utitur, ad justitiam suam & exercitationem suorum.* Et *epist.* 59. *Sicut illorum neqitiæ est, malè uti bonis operibus ejus; sic illius sapientiæ est, bene uti malis operibus eorum.* Idem *in Psal.* 54. *Nè putetis gratis esse malos in hoc mundo, & nihil boni de illis agere Deum. omnis malus aut ideo vivit, ut corrigatur; aut ideo vivit, ut bonus per illum exerceatur.* Et *in Psal.* 36. *Habet aliqem hîc usum peccator? habet. utitur illo Deus ad probandum justum. est quod de peccatore agatur. locus hîc ejus est ut palea in fornace artificis. ardet palea, ut aurum purgetur: Sævit impius, ut justus probetur.* Et *in Psal.* 77. *Utitur eis, qi bonus est, bene. i. e. convenienter & justè: sicut è contrà iniqi creaturis ejus bonis utuntur malè.* Et *in Psal.* 104. *Deus bene utitur malis operibus hominum: sicut illi contrà malè utuntur bonis operibus Dei. Et est ipsa illa mirabilis Dei bonitas; qia bene utitur etiam malis, vel angelis vel hominibus. cùm enim ipsi vitio suo mali sint, ille de malo eorum bene facit.* Idem *enchir. c.* 101. *Summè bonus non sineret fieri malè, nisi omnipotens etiam de malo facere posset bene.* Et *de continent. c.* 6. *Tanta est omnipotens ejus bonitas, ut etiam de malis possit facere bona, sive ignoscendo, sive sanando, sive ad utilitates piorum coaptando atq; vertendo, sive etiã justissimè vindicando. omnia namqe ista bona sunt, & Deo bono atqe omnipotenti dignissima, nec tamen fiunt nisi de malis. qid igitur melius, qid omnipotentius eo, qi cùm mali nihil faciat, bene etiam de malis facit?* Possent & alia plura coacervari. Verùm ista forsan qibusdam nimia videbuntur. Chrysippus certè ipse gemina ferè his habet, *de Diis l.* 1. referente Plutarcho *de Stoic. contradict. c.* 33. Ὅτι ταῦτα (τὰ καλὰ) ὑπονόμευται πρὸς τὸν Διὸς λόγον, ἤτοι ὅτι κωλύσει, ἢ κατ' ἄλλω ἔχουσαν πρὸς τὰ ὅλα οἰκονομίαν.

Ὁ τὰ ὅλα διοικῶν] Vide *l.* 5. § 21, & *suprà* § 5.

Τῶν σωζηγῶν,] ità *l.* 7. § 19. πρὸ ὅλω σωζηγά. & *infrà* § 43. σωζηγὰ εἰς ταυτόν.

Οἷον ὁ εὐτελὴς κ γελοῖ& σπόρος] Locum hunc illustrat nobis Plut. *de commun. notit. adv. Stoicos c.* 13. adductis ipsis Chrysippi verbis, qæ in animo proculdubio Marcus habuit, cùm hæc scriberet: Ea ex *l.* 2. *de natura* sic habent: Ὥσπερ γὰρ αἱ κωμῳδίαι ἐπιγράμματα γελοῖα φέρουσιν, ἃ καθ' ἑαυτὰ μὲν ὅτι φαῦλα, τῷ ὅλῳ ποιήματι χάριν τινὰ προστιθησιν· ὅτως λέξεως ἂν αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν τῷ κακίαν· τοῖς δ' ἄλλοις ἐκ ἄχρηστόν ἐστιν. Interest tantùm, qod Marcus σπόρον εὐτελῆ, Chrysippus ἐπίγραμμα φαῦλον, sed uterqe γελοῖον, dixerit: ille ad hominem pravum, hic ad pravitatem hominis ipsam retulerit. Avdi tamen ex parte Plutarchi, qam subjunxit, censuram: Πρῶτον μὲν ἔν, inqit, τῷ κακίαν γεγενῆσθαι κ τῷ τοῦ θεοῦ προνοίαν, ὥσπερ τὸ φαῦλον ἐπίγραμμα γέγονε κ τῷ τοῦ ποιητοῦ βούλησιν, πᾶσαν ἐπίνοιαν τῆς ἀτοπίας ἐκβάλλει. ἔπειτα δὲ τὸ μὲν φαῦλον ἐπίγραμμα τῷ κωμῳδίαν κοσμεῖ, κ σωζηγεῖ πρὸς τὸ τέλ& αὐτῆς, ἐρεμνότητος τοῦ γελοίου ἢ κεχαρισμένου τοῖς θεαταῖς. ὁ δ' πατρῷ& κ ὕσπλ& κ δημόσι& Ζεὺς, κ ἀειστέφανος, κ Πίνδαρος, ὃ δεῦρο δὴ τοι μέγα κ ποικίλον κ πολυμαθὲς δημιουργῶν τὸν κόσμον, ἀλλὰ θεῶν κ ἀνθρώπων δεῖ κοινὸν σωνομοσυμῳῶν μ' δίκης κ ἀρετῆς ὁμολογυμένως κ μακαρίως, τί πρὸς τὸ κάλλιστον τοῦτο κ σεμνότατον τέλ& ἐλλείπει λιμῶν κ ἀνδροφόνων κ παρεκπόρων κ τυράννων; (qod Marcus supr. τοῦ τοιούτου ἔχηζεν ὁ κόσμος) ἐγὼ δὲ τοῦ πρὸς θεοῦ κ κομψὸν ἡ κακία γόνος ἐστεσόσιον. ἔτι τὸ μὲν φαῦλον ἐπίγραμμα τοῦ ποιήματ& πολλοσημείου ὄζει, κ μικρὸν ἐπέχει παρέλκασιν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ χρεῖον· κ ὅτε πλεονάζει τὰ τοιαῦτα, ὅτε σφ' ἓν τι ποιεῖσθ δοκοῦσιν ὑπόλυσι κ λυμαίνεται τῷ χάριν· τῆς δ κακίας ἀναπέπλησται πάντα πρᾶγμα, κ πᾶς ὁ βί& ἐυδὺς ἐκ παφόδε κ ἀρχῆς ἄχει κορωνίδος ἀσημονῶν κ ἐκπίπτων, κ ταραπόμεν&, κ μηδὲν ἔχων μέρος κεφαλαίου μηδὲ ἀνεπίπλοον (ὡς ἔπει λέγουσι) ἄρχειν ὅτι δραμάτων ἀσήντων κ ἀτερπίσατον. Quanqam pro Chrysippo Marcóqe multa forsan dici possent, si candidam saltem ac benignam interpretationem verborum utriusqe admiserimus: verùm

ulteriùs de his impræsentiarum non lubet disserere. Illud tantùm adjiciam; in Plutarchi animadversione verba illa, παῖ ἐμοῦ καὶ υἱέ μου καὶ θεράπον Ζεῦς, vitiata videri. qid enim habet commune παῖ ἐμοῦ καὶ υἱέ μου; Et primâ qidem facie videri possit, leviculâ inflexione φῶτες καὶ υἱέ μου legendum. certè ὁ φῶτος καὶ ὁ ἐμός μου Deus pater nostris dicitur. Esaiæ *c.* 44. *v.* 6. & Joan. *Apocal. c.* 1. *v.* 17. & *c.* 2. *v.* 8. & *c.* 22. *v.* 13. Verùm locum istic τὸ φῶς καὶ υἱέ μου qem habeat, non video. Itaque malim Plutarcho ipso facem præferente legere, παῖ ἐμοῦ καὶ σωτὴρ καὶ θεράπον. Sic enim Plut. *de Stoic. contradict. c.* 29. Ὥστε περὶ τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος, καὶ ἡγεμόνος καὶ πατρὸς δίκης καὶ εὐνομίας.

§ 43. Μᾶν ὁ ἥλιος] Lucian. itidem *de astrolog.* Τὰ ἔργα ἐκεῖνα αὐτέων ἀγάσσατο, τῇ Ἀφροδίτῃ μὲν εἰπών, *Iliad.* ε. *v.* 429.

Ἀλλά σ' ἐμεροέσσῃ μετέρχεο ἔργα γάμοιο.

τὰ δὲ τοῦ πολέμου,

Ταῦτα δὲ Ἄρηϊ καὶ Ἀθηναίῃ πάντα μελήσει. Gemino utitur argumento Plutarchus *in lib. de tranq.* dum qorundam omnia ambientium vanitatem retundit. Ἀλλ' ἔνιοι, inqit, τοῦ μὲν Στωϊκοῦ οἰόμενοι πράττειν, ὅταν ἀκούσωσι τὸν σοφὸν παρ' αὐτοῖς μὴ μόνον φρόνιμον καὶ δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ καὶ ῥήτορα καὶ στρατηγὸν καὶ ποιητὴν καὶ πλούσιον καὶ βασιλέα περιαγορεύοντος· αὐτοὶ δὲ πάντων ἀξιοῦσι τούτων. Καίτοι καὶ τῶν θεῶν ἄλλος ἄλλων δικαίων ἔχων διώκειν, ὁ μὲν Ἐνυάλιος, ὁ δὲ μαντικὸς, ὁ δὲ κερδῷος ἐπινομάζεται· καὶ τὴν Ἀφροδίτην ὁ Ζεὺς, ὡς ὁ μετὸν αὐτὴν πολεμικῶν ἔργων, ἐπὶ γάμους ἀποστέλλει καὶ θαλάμους. Et mox: Οὐ πάντα πάντων ὄφελος· ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ χρήσασθαι παιδαγωγῷ, αὐτὸν καταμαθεῖν· εἶτα χρῆσθαι πρὸς ἓν ὁ πέφυκε, καὶ μὴ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε βίᾳ ζῆλον ἔλκειν καὶ παραζεύγνυσθαι τῇ φύσει. Vide *ad l.* 4. § 27. sed & Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 22.

Διάφορα μὲν] Vide *ad l.* 9. § 9. Senec. *quæst. nat. præfat. l.* 1. *Occasus siderum atque ortus, & tam diversas concordantium vias.*

§ 44. Εἰ δὲ] δὲ illud παρέλκειν videtur. est enim novi argumenti exordium. Vide *l.* 8. § 3.

Καλῶς ἐξελάσαντο] Ità *l.* 3. § 4. Ταῦτα δὲ ἀγαθὰ ἦν πεπεισμένοις. & *l.* 9. § 28. Ἔυ ἔχει πάντα. Vide & *l.* 7. § 41. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 24. Τῷ ὄντι κακῶς διοικεῖται τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται ὁ Ζεὺς καὶ ἑαυτῆς πολιτῆς, ἵν' ὦσιν ὅμοιοι αὐτῷ· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπιτρέπεται, ὑπὲρ ἅπαντα ἐνθυμηθῆναι. Et *c.* 26. Καὶ γραπτὸν δὲ ἀγαθὸν μὲν λείπει ὁ μισθοδότης, ὑπὲρ ἐρχάτην, ὑπὲρ σκυλεῖ· τῷ δ' ἀγαθῷ λείπεται; ὥστε ὁ θεὸς ἀμελεῖ καὶ αὐτὸς ἐπιλευγμάτων, καὶ διαλόγων, καὶ μαρτύρων; ὅτι μόνοις χρῆται παραδείγμασι πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, ὅτι καί ἐστι, καὶ καλῶς διοικεῖ τὰ ὅλα, καὶ ὅτι ἀνδρὶ ἀγαθῷ οὐδὲν δεῖ κακόν, ὅτε ζῶν τυ, ὅτε ἀποθανόντι. quæ eruditissima Socratis sunt ex Platon. *apolog.* mutuata. Vide *ad l.* 10. § 31.

Ἄζηλον γὰρ θεόν] Vide *l.* 2. § 11.

Ἀναπάζεσθαι καὶ χαίρειν] *amplecti & acquiescere.* hoc est enim τὸ χαίρειν, φιλεῖν καὶ ἀσπάζεσθαι, ut Marc. *l.* 4. § 31. Demosthen. *de coron.* Εἰ δ' ἅπασιν ὑμῖν, δεῖξάτω· κἀγὼ χαίρω, καὶ σωφρονῶ. *acquiescam, & conticescam.* Isocrat. *ad Demonic.* Στέργε τὰ παρόντα. *præsentibus acquiesce, contentus esto.* Plut. *Antonio*; Νυνὶ δὲ τὰ παρόντα χαίρομεν. *nunc rebus præsentibus contenti simus.* Polybius à Svida lavdatus: Νῦν δὲ, ὃ πρὸς ἡμᾶς γε ὑπορρεῖν, τὰ παρόντα χαίρομεν. Incertus avtor apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Πάντων ἄμεινον μὴ βιάζεσθαι θεούς·
Στέργειν δὲ μοῖραν.—
In cœlites vim non parare est optimum;
Sed amare fatum. Grot.

Et apud eundem *tit.* 109. Sophocles:

Στέργειν δ' ταμπόνυλα, καὶ θεὸς φέρει·
Σοφὸν κυβεύτην, ἀλλὰ μὴ χαίρειν τύχῃ.
Amare oportet casus, ac disponere,
Non gemere sortem, ut aleatorem bonum.

Ità enim accipio illa, Σοφὸν κυβευτὴν, qomodo Flaccus dixit in art. —*fidus Interpres*— pro, *sicut fidus interpres.* & *l.* 1. *ep.* 2.

Rusticus expectans, dum defluat amnis— pro, *Rustici instar est expectantis.* Vide *l.* 3. § 16. & *l.* 5. § 8. & *l.* 7. § 38. & *l.* 10. § 6, 11. Theodoret. denique *therap. l.* 1. Ἕκαστος γὰρ ἀνθρώπων, τέχνην μαθεῖν ἐθέλων τινὰ, φοιτᾷ μὲν τῷ διδάσκειν ἐπισταμένῳ, χαίρει δὲ τὰ προσφερόμενα παρ' ἐκείνου μαθήματα. Et mox: καὶ ὁ μὲν ἔχει πρὸς γνωσθέντων τὴν γνῶσιν· ὁ δὲ χαίρει τῇ πίστει. ubi malè vertit Acciaolus, *disciplinas colit, & fidei inititur:* cùm vertendum potiùs fuerit, *documentis acquiescit, & fide contentus est.* hoc est enim qod priùs dixerat, πείθεται τοῖς λεγομένοις, καὶ οὐκ ἀντιλέγει τῷ διδασκοντι. Et in syntaxi diversa, apud Isocrat., *in Panathen.* Ἀνάγκη χαίρειν τοῖς ἤδη συμβεβηκόσιν. *eis quæ jam obtigerunt acquiescere necesse est.* Idémq; *de pace.* ὁρῶν γὰρ ἡμᾶς ἃ χαίρομεν ἔχοντας, ἀλλ' ἀεὶ τὸ πλέον ὀρεγομένους. *non contentos, sive acquiescentes eis, quæ possidemus.* de Scopa Polybius Svidâ referente: οὐκ ἐστέργε τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἀκόρεστος ἦν. qod mox qasi interpretatus ipse, οὐκ ἀρκεθεὶς τούτοις, inqit. Lucianus item à Budæo adductus: εἰ δέ τις αὐθαιρέτως ἕλοιτο, χαίρειν ὅτι δίκαιον τοῖς ἐγνωσμένοις. *acquiescere eis quæ decreta & statuta sunt.* Et apud Svidam avtor innominatus: Ἐκεῖνος ὅτι μᾶλλον ἠνάγκαζετο τούτοις χαίρειν ἐναγκάζετο τούτοις *illis contentus esse cogebatur.* Liban. *orat.* 3. *de Alexandro*; οὐδὲν κακὸν ὑμῖν, ὦ χαίρειν ἄξιον, ἐπιχειρεῖ τῷ πλέονι. Greg. Naz. *in Julian. exact.* Ἀλλ' ἔκαστος ἐν ᾗ ἐκλήθη τάξει, ἐν ταύτῃ μενέτω, κἂν ἧττον κρείττονος ἄξιος· ἐν ᾧ χαίρει τῷ παρῶσαν, πλέον ἐνδεικνύμενος, ἢ ἐν τῷ ζητεῖν, ἵν' ὑκ ἔλαθε. Eodem sensu & τὸ ἀγαπᾶν

ἀγαπᾶν usurpatur. Liban. vit. *suâ.* ὁμωμοκότι ἢ ἥδη τοῖς παροῦσιν ἀγαπῶσιν. *præsentibus contentum fore.*

Ἢ μηδὲ δύωμαι, μηδὲ ἐυχώμεθα] Apul. *de Deo Socrat.* Nullus, inquis, Deus rebus humanis intervenit. *cui igitur preces allegabo? cui votum nuncupabo? cui victimam cædam? quem miseris auxiliatorem, quem bonis favtorem, quem adversatorem malis in omni vita cieho? quem denique, quod frequentissimum est, jurejurando arbitrum adhibebo?*

Ἔξεστι σοὶ ἐμῇ βουλῇ χ] καὶ περιῶσαι ἢ ἀπερνοήτων, ut Tatianus *contr. Græc.* Ità *l.* 9. § 28. μὴ καὶ σὺ εἰκῇ.

Κατὰ τὸν ἑαυτῆ κατασκαλὼ] Vide *supr.* § 16, 40. & *l.* 5. § 16. & *l.* 9. § 28.

Πόλις καὶ παγὶς, ὡς ἐμοὶ Ἀντιοχίνῳ μοι ἡ Ῥώμη] Ità Cicer. *contr. Rullum* 2. *Roma communis patria omnium nostrûm.* & Modestin. in *Pandect. l.* 50. *tit.* 1. *leg.* 33. *Roma communis patria nostra est.* Seneca verò *ad Helv. c.* 6. de eadem, sensu havd pavlò latiore, ratione hominum ex omnibus locis terrisque eò confluentium, ibique sedes figentium suas; *Quæ velut communis patria potest dici.* quomodo de Italia Plinius *hist. nat. lib.* 3. *c.* 5. *Una cunctarum gentium in toto orbe patria.* Et Aristides *orat. in Romam,* ratione civitatis gentibus aliis communicatæ: Τὸ Ῥωμαῖον, ὦ πόλεως, ἀλλὰ γένους ὄνομα κοινῇ πῃ καὶ οὐκ ἔστιν οὐκ ἐνός ἢ πάντων, ἀλλ' ἀνηρῆσθαι πᾶσι τοῖς λοιποῖς. πλοῦ γὰρ, inquit, ἐν ἐκείνῃ πόλει πολῖται ὑμέτεροι, οὐχ ἧττον ἢ ἢ ὁμοφύλων, ὥσ' ἰδόντες ποῦ ποτε αὐτὴν τὴν πόλιν. ποσάκις ἐξηλάγητε τὸ τῆς πόλεως ὄνομα. Cicero *de legib. lib.* 2. *Ego meherculè municipibus omnibus duas esse censeo patrias, unam naturæ, alteram civitatis. ut ille Cato, cùm esset Tusculi natus, in populi Romani civitatem susceptus est. itaque cùm ortu Tusculanus esset, civitate Romanus, habuit alteram loci patriam, alterum juris.* Tum, ubi in Atticis idem ostendisset, unde & Evripides *Ione,*

——παγὶς γῆ δ' Ἀθηναίων πόλις.

subjungit, *Sic nos & eam patriam dicimus, ubi nati; & illam, qâ excepti sumus. Sed necesse est caritate eam præstare, in qa reipub. nomen & universæ civitatis est. dulcis autem non multò secùs est ea quæ genuit, quàm ea quæ excepit. itaque ego esse hanc meam patriam prorsus nunqam negabo, dum illa sit major, & hæc in ea contineatur.* Duplici ergo nomine *patria* Marco *Roma,* & ortùs ratione, & civitatis. nam & *Romæ natus est.* Capitol.

Ὡς ἢ ἀνθρώπῳ, ὁ κόσμος] Ità Theodorus Atheus, ἢ παγίδα τὸν κόσμον. Laërt. *l.* 2. in *Aristip.* qod idem & alii. Vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 3. § 11. Herculis est apud Tragicum vox, à Plut. *de exil.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. lavdata:

Ἀργεῖον, ἢ Θηβαῖον· ὃ γὰρ εὐχομαι
Μιᾶς ἅπας μοι πύργος Ἑλλήνων πατρίς.

Argivus an Thebanus: havd unam mihi
Adscribo; patria urbs est Graia qælibet.

Verùm latiùs patriam suam porrigit Crates Theban. apud Laërt. *l.* 6. in *Hipparchia:*

Οὐχ ἓς πάτρα μοι πύργος, ὃ μία σέλμα·
Πάσης ἢ χέρσου, καὶ πόλισμα καὶ δόμος
Ἕτοιμος ἡμῖν ἐπιλαπάζ πάρα.

Mihi patria non urbs una, non una est domus:
Verùm quot urbes, quot domos tellus habet,
Totidem mihi sunt æqa ad hanc vitam loca. Grot.

Sed & Socrates, de qo Plut. *ibid.* Ὁ ἢ Σωκράτης βέλτιον, οὐκ Ἀθηναῖος, οὐδὲ Ἕλλην, ἀλλὰ Κόσμιος τις φήσας, ὡς ἂν τις Ῥόδιος εἴπειν, ἢ Κορίνθιος· ὅτι μηδὲ Συρίῳ, μηδὲ Ταινάρῳ, μηδὲ Κεραυνίοις ἐπέκλεισεν ἑαυτόν· Subjungit Plut. ex Evripid.

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἀπείρονα αἰθέρα,
Καὶ γλοῦ πέλας ὑγρὸν ὑγρᾶς ἐν ἀγκάλαις·

ἅτοι τῆς παγίδος, ἣν ἐγὼ ὅρους εἶναι. Senec. *epist* 102. *Primùm humilem non accipit patriam; Ephesum, aut Alexandriam, aut siqod est etiamnum frequentius incolis, latius tectis solum. illi patria est, qodcunque suprema & universa circuitu suo cingit. hoc omne convexum, intra qod jacent maria cum terris, intra qod aer humana divinis secernens etiam conjungit, intra qod disposita tot numina in actus suos excubant.* Democritus item apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Ἀνδρὶ σοφῷ πᾶσα γῆ βατή· ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς παγὶς ὁ σύμπας κόσμος. Qod Evripides *ibidem* lavdatus ex Musonii *de exil.*

Ἅπας μὲν ἀὴρ αἰθέριος θρέμμασιν
Ἅπασα ἢ χθὼν ἀνδρὶ γενναίῳ παγίς.

Patet omne cælum prædeti Jovis alitis
Ità terra qavis patria est forti viro. Grot.

Et in eundem sensum Naso *Fast. l* 1.

Omne solum forti patria est, ut piscibus æqor,
Et volucri vacuo qicqid in orbe patet.

In Homeri epitaphio è veteri marmore à Falkenburgio *ad Nonni Dionysiaca repræsentato:*

Παγὶς ἐμοὶ χθὼν πᾶσα.——
Patria mi terra est omnis.——

De Christicolis Justin. *ep. ad Diognet.* Πᾶσα ξένη, παγὶς ἐστιν αὐτῶν· καὶ πᾶσα παγὶς, ξένη. Distinctiùs, & ad Marci mentem proximè, Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Τί γάρ ἐστιν ἀνθρωπικὴ μέριμνα πόλεως, πρὸς τὰς ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· μὴ ταῦτα ἢ τῆς ὡς ἔγγιστα λεκιθύσης, ἢ τί ἐστι μικρὸν τῆς ὕλης μίσμα. Et *c.* 15. τῆς αὐτῆς πόλεως πολίτων, καὶ τῆς μεγάλης καὶ τῆς μικρᾶς. Sed & Senec. *de otio sap. c.* 31. *Duas respublicas animo complectamur; alteram magnam & verè publicam, qâ Dii atqe homines continentur; in qa non ad hunc angulum respicimus, aut ad illum, sed terminos civitatis nostræ cum sole metimur; alteram cui nos adscripsit conditio nascendi. hæc aut Atheniensium erit, aut Carthaginiensium, aut alterius alicujus urbis, qæ non ad omnes pertineat homines. qidam eodem tempore utriqe*

utrique reipublicæ dant operam, majori minoriq́e, quidam tantùm minori, quidam tantùm majori. E primo genere est Marcus noster.

Τὸ τῆς πόλεσιν] Vide *l.* 5. § 22. & *infr.* § 45, 54.

§ 45. Τῷ ὅλῳ συμφέρει] Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 5. § 8.

Ὅσα ἀνθρώπῳ ἢ ἑτέροις ἀνθρώποις] leg. forsan, καὶ ἑτέροις. hoc est, *ea quæ hominum alicui eveniunt, non universo tantùm, sed hominibus etiam aliis aliquo modo conducere.*

Κοινότερον] *Sed nunc vocabulum utilis accipiamus latiùs; ut etiam rebus mediis pateat.* Xyl. imò, τὸ συμφέρον, *sive conducibile, nunc vulgari modo accipiatur, quatenus de rebus mediis enunciatur.* ità *l.* 2. § 9. ὡς ἄν τις κοινότερον συλλάβοι. τὸ συμφέρον enim *sive conducibile* de rebus mediis dici Stoici vix concesserint. quæ illi χρήσιμα ἢ εὐχρηστα esse aiebant, ἀλλ' οὐκ ὠφέλιμα. id est, *utilia*, sed non *conducibilia*. Vide *ad l.* 3. § 6, 11. & *l.* 8. § 7. Ità Porphyr. *de abstinent.* ubi Carneadis illa retulerat; Ἕκαστον τῶν φύσει γεγονότων, ὅταν τὸ αὑτοῦ ἓ πέρας καὶ γῆρας, πλησάνῃ τέλος, ἀφελεῖται· subjungit, κοινότερον δὲ τῆς ὠφελείας, ἣν εὐχρηστίαν τινὲς λέγουσιν, ἀκουέτω.

§ 46. Ὅσπερ συμβαίνει] ὅσῳ Xyl. legisse videtur. Lugd. ὥσπερ exhibet. συμβαίνει, *aliquando offendere, molestum esse, tædio afficere.* Ità Dionys. Halic. *de dictione Isocratica.* πᾶς ὁ ἐκ ῥημάτων κόσμος πολύς ὄζει πηρ' αὐτῷ, καὶ λυπεῖ πολλάκις ἢ ἄλλως κατασκευὴ, συμβαλλόμενα τοῖς ἀκροαταῖς. id est, *obsidens aures & offendens.* quod alibi dixit idem, κόπτων τὴν ἀκρόασιν. confirmat autem hoc diserte id quod à Marco hîc dicitur, tenorem unum eundémque visorum dictorúmve continuum, fastidium afferre. quæquam contrà Jo. Chrysost. *in ad Cor. ep.* 2. *orat.* 8. αὐτὴ ἡ κοινοτομία πᾶσι συμβαίνετο. *innovatio ipsa quosque offendebat.* Idem iridem *in ad Hebr. orat.* 8. de rudimentis pietatis Christianæ primis, quæ *lactis* nomine apud Apostolum designantur; Ὅρα γὰρ πῶς ἡμῖν ταῦτα συμβαίνετο· (τοῖς τελείοις, utique) ἀλλ' ἐκείνοις ἔτερφεν, ἡδέως συμπάμφια αὐτοῖς. *Vide quomodo nos adultiores ista nunc offendant; cùm illos tamen rudiores tunc alerent, ipsos nevtiqam offendentes.* atque isto quidem sensu τὸ συμβαίνειν hîc sumi oportebat, si ὅσῳ legeremus. Verùm ὅσῳ malim; qia τῶν sequitur; ut significet, hîc potiùs συμβαίνειν, *contingere, usu venire*, quomodo Plato in *Theæt.* ταῦτα ἤδη ὄναρ πρόσθεν συμβαίνετο αὐτοῖς. *Hæc eis nè in somnis quidem facere usu venit.* Et Porphyr. *de abstinent. l.* 1. Platonicum illud explicans, εἰς ἓ δεῖπνα καθίναι ἤδη ὄναρ, φησὶ, συμβαίνει.

Ἀεὶ τὰ αὐτὰ] Quærit Aristot. *problem. l.* 21. *q.* 14. Διὰ τί τὰ αὐτὰ συνεχῶς ἡδέα φαίνεται, καὶ λίαν συνεχῶς συμφερόμενα οὐχ ἡδέα. Summa solutionis est. ὅτι τὸ μὲν εἶδος ἔχει ἀκριβῆ πρὸς ἐν ἡμῖν ποιεῖ, ὃ πληροῖ· τὸ δὲ συνεχῶς συμφέρεσθαι, πληροῖ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ κατάδηλον ἄπον. leg. καὶ expuncto, κατάδηλον ἀγχέσον. & in proximis, pro ἔστι γὰρ τι καὶ ἡ ἐπιθυμία. ἔστι δὲ [κατάδηλον ἀγχέσον] τὶ ἡ ἐπιθυμία. adfirmant sequentia: αἱ μὲν ἕξεις γυμναζόμεναι αὔξονται καὶ ἐπιδίδασι· τὸ δὲ ἀγχέσι συμβαίνεται ἧδιον μείζω γίνεται. διὸ τὸ μὲν εἶδος, ὃν γυμάσιον, αὔξει τὴν δεκτικὴν ἕξιν· τὸ δὲ συνεχῶς συμφερόμενον, σώζει μὲν καὶ πληροῖ τὴν ἐπιθυμίαν· ἧς πληρωθείσης, ἀκίνη συμβαίνεται. Plutarch. in *pædagog.* Μουσικὴ, κατάδηλον καὶ ἄλλοις ἅπασι, εἰς ἀκήκοσιν καὶ διάθεσιν, πλήσμόν τε καὶ συμβατὴς ὄζειν· ἃ δὲ ποικιλία τερπνόν. Isocrat. *ad Demon.* § 12. Τὰς ἐπιτάξεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς ἐπὶ τὸ αὐτὸ πλησμονὴ γὰρ ἀπάντων. Contrà;

—μεταβολὴ πάντων γλυκύ.

Evripid. *Orest.* Idémque *Antiop.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 63.

Κόρος δ' ἁπάντων· καὶ γὰρ ἐν κεκλίσιν
Λέκτροις ἐν αἰχμοῖς εἶδον ὀκνηπλησμόνως.
Δαιτὸς δ' πληρωθείς τις, ἀσμενῶς πάλιν
Φαύλη διαίτη προσβολὴν ἥδη σόμα.
Rerum satietas omnium est. turpes toros
Vidi sequentem, pulcra cui conjunx domi:
Et plenus epulis aliquis è vili cibo,
Novitate commendante, cepit gaudia. Grot.

Gregor. Naz. *de pace, orat.* 3. Τερψῆς καὶ ὕπνου καὶ φδῆς κόρος ὄζει, καὶ τῶν αἰσίων, ὡς λέγουσι· καὶ πλησμονὴ πάντων, ἃ τῶν ἀλγεινῶν μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ἡδίστων· καὶ πάλιν εἰς ἄλληλα μεταχωρεῖ τε καὶ μεταπίπτει. In animo forsan habebat Pindari illud *Nem. od.* 7.

Κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι, καὶ τὸ τερπνὸν ἄνδρα ἀφροδίσια.

Vel Homeri illud *Il.* ν. *v.* 636. (σια.

Πάντων μὲν κόρος ὄζει, καὶ ὕπνου, καὶ φιλότητος,
Μολπῆς τε γλυκερῆς, καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο.

vel etiam Moschi illud *idyll.* 4. *v.* 71.

—καὶ εὐφροσύνης κόρος ὄζει.

Idémque *de Theolog. orat.* 1. Οὐ τὸ μεμπτὸς διηνεκῶς κωλύω, τὸ θεολογεῖν δ' ἁπλῶς τῷ θεολογίαν, ὥσπερ (ὅπερ f.) ἐνιοῦσι, ἀλλὰ τῷ ἀκαίρως ἁπλῶς τῷ διδασκαλίαν, ἀλλὰ τῷ ἀμετρίαν· ἡ δὲ μέλιτος πλησμονὴ καὶ κόρος ἐμοὶ τὸν ἔρανον ἐρᾴζει), καὶ ὄντως μέλιτος. Allusit ad Regis sapientissimi dictum, *Proverb. c.* 25. *v.* 16. *Mel si offenderis, quod satis est comedas, nè saturatus illo, evomas rursus: Idà pedem enim studiosè contineas ab ædibus vicini tui, nè satur tui cùm fuerit, odio te habeat.* scil. *saturatus stomachus, non oblata solùm renuit, sed ingesta etiam rejicit.* Evcher. *in Gen. q.* 1. Itaque Salvian. *ep.* 1. *Gratiâ meorum rogatus utor interdum, sed tamen parcè, & apud paucos, nè gratiâ ipsâ ingratè utar.* In Petron. *fragm.*

Non uno contenta valet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.

Taurus

Taurus amat gramen mutatâ carpere valle:
Et fera mutatis ſuſtinet ora cibis.
Ipſa dies ideo grato nos proluit hauſtu,
Quòd permutatis hora recurrit eâdem.

Caſſiodor. *l.* 7. *ep.* 36. *Nemo dubitat, homines ſuâ varietate recreari: qia in continuatione rerum magnum mentibus eſſe conſtat faſtidium. dulcedo mellis, ſi aſſiduè ſumatur, horreſcit. Serena ipſa, quæ vis magnopere deſiderentur, jugiter adepta ſordeſcunt.* & *l.* 2. *ep.* 3. *Ipſe quoque annus temporum pater, quadriformi ſe diverſitate componit: nec deſiderium caperet, ſi novitatis gratiam non haberet.*

Τὰ ἀμφὶ τῷ διάδρῳ] De Circenſibus Plin. min. *l.* 9. *ep.* 6. *Nil novum, nihil varium, nihil quod non ſemel ſpectâſſe ſufficiat. quò magis miror tot millia virorum tam puerilitèr identidem cupere, currentes equos, inſiſtentes curribus homines, videre.* Qi & ideo miratur, *non vulgus tantùm, ſed quoſdam quoque graves homines, in re inani, frigidâ, aſſiduâ, tam inſatiabiliter deſidere.* Vide *ad l.* 7. § 3.

Καὶ τὸ ὁμοειδές] Cicer. *de invent. l.* 1. *Omnibus in rebus ſimilitudo eſt ſatietatis mater.* Et Fabius *l.* 9. *c.* 4. *Virtutes etiam ipſa tædium pariunt, niſi gratiâ varietatis adjutæ.* & mox: *Ex ſimilitudine tædium & ſatietas creatur.*

Πάντα ἄνω κάτω] Alluſit ad Heraclìti dogma illud apud Laërt. *l.* 9. Τὸν μέλαν ὁλμὸν, ὁδὸν ἄνω κάτω. Vide *l.* 2. § 14. & *l.* 4. § 32. & *ſuprà* § 37.

Μέχρι τίνος ἔτι] Apud Senecam *epiſt.* 77. Stoicus qidam: *Cogita, qamdiu jam idem facias. cibus, ſomnus, libido: per hunc circulum curritur.* ipſe *epiſt.* 24. *Quoſdam ſubit eadem faciendi videndique ſatietas, & vitæ non odium, ſed faſtidium: in quod prolabimur, ipſâ impellente philoſophiâ, dum dicimus: Quouſque eadem? nempe expergiſcar, dormiam, ſatiabor, eſuriam, algebo, æſtuabo: nullius rei finis eſt: ſed in orbem nexa ſunt omnia: fugiunt ac ſequuntur. diem nox premit, dies noctem: æſtas in autumnum definit, autumno hyems inſtat, quæ vere compeſcitur. omnia tranſeunt, ut revertantur. nihil novi video, nihil novi facio. ſit aliquando & hujus rei nauſea. multi ſunt, qi non acerbum judicent vivere, ſed ſuperfluum.* Idem *de tranquill. c.* 2. *Hoc quoſdam egit ad mortem, quòd propoſita ſæpe mutando, in eadem revolvebantur, & non religerum novitas: locum. faſtidio illis eſſe cepit vita, & ipſe mundus: & ſubit illud* * *tabidarum* [* *tabidarum*, Lipſ.] *delicarum, Quouſque eadem?* Lucret. *l.* 3. hoc argumento ſub Naturæ perſona mortis ſubeundæ æqanimitatem ſvadet, ſubituri qiritationem objurgat:

Quid tibi tantopere eſt, mortalis, quòd nimis ægris
Lactibus indulges? qid mortem congemis, ac fles?
Nam ſi grata fuit tibi vita antacta priorque,
Et non omnia pertuſum congeſta qaſi in vas
Commoda perfluxere, atque ingrata interiêre,
Cur non, ut plenus vitæ conviva, recedis?
Sin ea, quæ fructus cunque es, periere profuſa,
Vitâque in offenſa eſt, cur amplius addere qæris,
Rurſum quod pereat malè, & ingratis occidat omne?
Nec potiùs finem vitæ facis atque laboris?
Nam tibi præterea qid machiner inveniámque
Quod placeat, nihil eſt. eadem ſunt omnia ſemper.
Si tibi non annis corpus jam marcet, & artus
Confecti langvent, eadem tamen omnia reſtant;
Omnia ſi peragas vivendo vincere ſæcla.

Et paulò póſt:

Præterea verſamur ibidem, atque inſumus usque:
Nec nova vivendo procuditur ulla voluptas.

Quod idem Sen. *epiſt.* ſuperiùs memoratâ. *Ecqid habes propter quod expectes? voluptates quæ te morantur ac retinent, conſumpſiſti: nulla tibi nova eſt: nulla non jam odioſa ipſâ ſatietate. nihil tibi luxuria tua in futuros annos intactum reſervabit.* Iſte autem jugis rerum tenor Chironem etiam immortalitatis tædio affecit, ſi Luciano *in* τεχνικοῖς credimus. Τὸ γὰρ ἥδιον, inqit, ἔνιοι τοιοῦτόν τι, ᾗ οὐκ ἄπειρον ἡγοῦμαι εἶναι· ἐγὼ γοῦν ζῶν δεῖ, καὶ ἀπολαύων τῶν ὁμοίων, ἡλίου, φωλεᾶς, τροφῆς· αἱ ὧραι γὰρ αἱ αὐταὶ, καὶ τὰ γιγνόμενα ἅπαντα, ἕξης ἕκαστον, οὐδὲν ἀκολουθότερα, δεύτερον δευτέρῳ ἐπεισιόντα· ὧν γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ, ἀνάγκη ἐν τῷ μετεωρεῖν ὅλως, τὸ πρῶτον εἶναι. vide *l.* 12. § 35.

§ 47. Τεθνεώσας] vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48, 50.

Φιλιστίωνος] *Philiſtionis* Nicæi Comici Socratis coætanei meminit Svidas. *Philiſtionis* Locri, qem & antiqum appellat, Plut. *ſympoſ. l.* 7. *c.* 1. & ex Plut. Gell. *l.* 17. *c.* 11. Et is forſan eſt, cui libros *de diæta*, qi Hippocratis nomen præferunt, à nonnullis adſcribi avtor eſt Galenus *in Comment. ad lib. de diæt. in morb. acut.* qique à Plinio fatet eos, è qibus ſua delibavit, recenſetur.

Ἐκεῖ δὴ μελετᾶν ἡμᾶς δεῖ] Eò nos commigrare & concedere oportet, qò tot ante nos heroes, principes, tyranni, oratores diſerti, artifices periti, philoſophi tum graves, tum & rerum humanarum irriſores, conceſſerunt. *ad domum* ſcil. *viventi cuique deſtinatam.* ut Job. *c.* 30. *v.* 23. vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48, 50. Senec. *epiſt.* 77. *Eò ibis, qò omnia eunt. qid tibi novum eſt? ad hanc legem natus es. hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc majoribus ante te, hoc omnibus poſt te. Series invicta, & nullâ mutabilis vi, ligat & trahit cuncta. quantus te populus moriturorum ſequetur, quantus comitabitur? fortior, opinor, eſſes, ſi multa millia tibi commorerentur. atqi multa millia hominum & animalium hoc ipſo momento, qo tu mori dubitas, animam variis generibus emittunt. tu autem non putabas te aliquando perventurum ad id, ad qod ſemper ibas? nullum ſine exitu iter eſt.* Τὸν θάνατον autem μελετᾶν Marcus dixit: quomodo μετιέναι Plato *Phædone*: Εὐχαὶ γε τοῖς

τοῖς θεοῖς ἔξεσί τε καὶ χρὴ τὴν μεταοίκησιν μεταβάλλειν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὐτυχῆ γιγνέσθαι. μεταβαλεῖν, mutare, sed & sedem mutare, de loco in locum migrare. Ità Aristoteles *hist. anim. l. 8. c. 12.* de gruibus, μεταβάλλουσιν ἐκ μὲν Σκυθικῶν εἰς τὰ ἕλη τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου. & de piscibus, οἱ μὲν ἐκ τοῦ Πόντου, ἢ εἰς τὸν Πόντον μεταβάλλουσι. indè μεταβολὴ pro *migratione*. Aristot. *ibid.* τὰ μὲν ἐκ μέσου ἐγγὺς τόπων ποιεῖται τὰς μεταβολάς, τὰ δὲ καὶ ἐκ μέσου ἑκάτων. Thucyd. *l. 1.* Μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἢ ἀεὶ ἀεὶ τὰς μεταβολὰς μέσου οἰκητόρων εἶχεν. Vide *ad l. 5. § 13.*

Φιλόσοφοι] Vide *l. 3. § 3. & l. 7. § 19.*

Στεγανοί, τύφλωττοι] Vide *l. 3. § 3. & l. 4. § 32, 48.* Tragicus à Plutarc. *ad Apoll.* lavdatus:

Πῆ δὴ τὰ σεμνὰ κεῖνα; πῆ δ' Λυδῶν
Μέγας δυνάστης Κροῖσος, ἢ Ξέρξης βαρὺ
Ζεῦγος θαλάσσης αὐχέν' Ἑλλησπόντιας;
Ἅπαντες αὖθις ἦλθον εἰς λήθης δόμους.

Vbi ille qondam fastus? ubi nunc Lydiæ
Dominator ingens Crœsus? & Xerxes grave
Qi ratibus æqor junxit Hellespontium?
Abripuit omnes orcus ad Lethes domum? Grot.

Εὐδοξος] Εὔδοξος Αἰσχύνῃ Κνίδιος, ἀστρολόγος, γεωμέτρης, ἰατρὸς, νομοθέτης. τῶν ἀντὶ τοῦ Εὐδόξου ἔνδοξον ἐκάλουν, διὰ τὴν λαμπρότητα τῆς εὐμοίρας. Laërt. *l. 8.* qi & vitam ejus breviter descripsit. de eodem & Svidas. Strabo operis initio. Diodor. Sic. *l. 1.* Aristot. *ethic. Nicom. l. 1. c. 12. & l. 10. c. 2.* (qos libros ideo Nicomacho filio, non Aristoteli patri tribuere videtur Laërtius) Plut. *de Isid. & Osir.* in *Marcell. & adv. Colot.* & *adv. Epicur.* qo loco memorabile istius votum commemorat: ἤυχετο, παρασὰς τῷ ἡλίῳ, καὶ καλαμαδὼν τὸ γόμα τῆς ἄρκυος, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα, ὡς ὁ Φαέθων, καταφλεγῆναι. Senec. *qæst. nat. l. 7. c. 3.* Gell. *l. 17. c. 21.* Philostrat. *in Sophist.* Vitruv. *l. 9. c. 7, 9.* Petron. in *Satyr.*

Ἵππαρχος] *Hipparchus* Nicæus, insignis item Mathematicus; qem *consiliorum naturæ participem*, Plinius vocat, *hist. nat. l. 2. c. 12. & ibid. c. 26. nunqam satis lavdatum; & qo nemo magis approbaverit cognationem cum homine sidcrum, animásqe nostras partem esse cæli.* Et mox: *eundem avsum, rem etiam Deo improbam,* (hominem loqi memineris potentiæ divinæ minùs gnarum, qàm vates sacer prædicat, *Psal. 147. v. 4.*) *annumerare poteris stellas, ac sidera ad nomen expungere,* (ità malim, qàm, *ad normam expangere*;) ——*cælo in hæreditate cunctis relicto, si qisqam, qi cretionem eam caperet, inventus est.* De eodem Strabo *l. 1. & 2.* & Ptolom. in *astronomic.*

Ἀρχιμήδης] *Archimedes celeberrimus geometricâ & machinali scientiâ.* Plin. *l. 7. c. 37.* de qo vide cùm alios, tum Plut. ex *Marcell. vit. ad l. 5. § 1.* sed & qæ ille *ibidem* de eodem plura: qo loco inter alia refertur istius ad Hieronem arrogantissima vox illa. ὡς εἰ γῆν ἑτέραν, ἐξ ἧς ἐστήκειν, ἐβάινομεν ἂν ταύτην, μεταβαίνειν εἰς ἐκείνην. vel ut Pappus in *mechan.* Δός μοι ποῦ στῶ, καὶ κινῶ τὴν γῆν. *Des ubi consistam, & dimoturus sum terram.* sive ut Lud. Vives *de art. corrupt. l. 5. Si alter foret terræ globus, se illum ad hunc tracturum, vel hunc ad illum impulsurum.* Cicer. *Tusc. l. 1. Astrorum conversiones motúsqe omnes qi animo vidit, is docuit similem animum suum ejus esse, qi ea fabricatus in cælo esset.* nam cùm Archimedes Lunæ, Solis, qinqe errantium motus in sphæram illigavit, effecit idem, qod ille, qi in Timæo mundum ædificavit, Platonis Deus, ut tarditate, celeritate dissimillimos motus una regeret conversio, qod si in hoc mundo fieri sine Deo non potest, nè in sphæra qidem eosdem motus Archimedes sine divino ingenio potuisset imitari. de qo artificio vide Clavdiani *epigram. 21.* De eodem avtem Archimede videri possunt etiam Polyb. *hist. l. 8.* Diodor. *l. 5. c. 9.* Vitruv. *l. 9. c. 3.* Cicer. *Verrin. 4. pro Cluent.* & *Tusc. l. 5.* Athen. *l. 5. c. 7.* Synes. *de insomn.* Procl. *in Evclid. l. 2. c. 3.* Evstath. *ad Il. α'.* ubi ἑκατόγχειρον. & *ad Il. ε'.* ubi καρανοσόλον dictum refert. Rhemn. Fann. *de ponder.* & Pisid. apud Svid. in Διώκμας.

Αὐθάδεις] *Contumaces.* Xyl. *peremptorii, fidentes.* Cas. *arrogantes,* malim. qanqam nec hoc satis arridet, neqe enim in partem seqiorem usurpâsse videtur Marcus istic. vixqe est ut uno verbo exprimam, qod voluisse sentiam. *qi de inventis sub summopere placebat sibi.* Vide *ad l. 10. § 9.*

Χλιάσας, οὗ Μένιππος] De *Menippo* Cynico Laërt. *l. 6.* Φέρει μὲν ἓν σπουδαῖον ὕλην. τὰ δὲ βιβλία αὐτοῦ πολλῶ καταγέλαστός γέμει, καί τι ἴσον τοῖς Μελεάγρου τοῦ κατ' αὐτὸν χωμῳδοῖς. Mitiùs tamen de Menippo Strabo *l. 16.* Ἐκ δὲ Γαδάρων ἦν Μελέαγρος καὶ Μένιππος ὁ σπουδογέλοιος. Hinc avtem de Menippo Diogenes Polluci ab inferis reversuro in Luciani *mortualibus* mandata dans: Ἢν που ἴδῃς Μένιππον τὸν κυνᾶν, (ἄυξεις δ' ἂν αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ καὶ τὸ Κρανεῖον, ἢ ἐν τῷ Λυκείῳ, σὺν ἐπιζόντων πρὸς ἀλλήλους φιλοσόφων καταγελῶντα) εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν, ὅτι σοι, ὦ Μένιππε, καλοῦσι ὁ Διογένης, εἰ σοι ἱκανῶς τὰ ὑπὲρ γῆς κατατεγέλασται, ἥκειν ἐνθάδε πολλῷ γελοιότερα σπουδάσοντα. & in alis κατηγορικῶν, eundem appellat Dialogus, Φοβερόν τινα κυνᾶ καὶ τὸ δῆγμα λαθραῖον, ὅσῳ καὶ γελῶν ἅμα ἔδακνε. Porrò à Menippo istio, scripta χλιαστικὰ καὶ σπουδαστικὰ *Menippea* dici solenne habent; ut Varronis *Satyræ*, & Luciani *dialogi.* Qin & libellos illos ipsos, qi illius nomine vulgò circumferebantur, ab aliis, Dionysio nempe Zopyróqe Colophoniis, sub Menippi persona fuisse compositos, non deesse qi tradant, Laërtius testatur.

Ἐν ὧδε πολλῷ ἄξιον] Vide *l. 4. § 32. & supr. § 16.* Dio Prus. *orat.* 16. Ἂν ὁ ἐκεῖνο ἐνδυμα-

δῆς

δῆς, ὅτι μηδεὶς ὅσιν ὅλως τῷ βίῳ χαίροι, ἀλλὰ πάντες οἱ μακάριοι καὶ εὐδαίμονες δυσχεραίνειν ἔοικεν, τεθνήκασι· καίτοι πάρεσιν ἤδη τοῦτο τὸ πάσχειν, κἂν ὀλίγον ἔλθῃ τῷ βίῳ πολὺ λῆρον ἡγήσῃ καὶ μεγάλην εὐηθείαν, τὸ νομίζειν ὅλως τι δεινὸν εἶναι γιγνομένων, ἢ μέγα, ἢ θαυμαστόν, δίκαιόν γε ἴσως, τὸ χαίρειν λύπῃ καὶ φόβῳ καὶ τοῖς τούτων παθῶν ἀλογίαν. Arifid. in *Eteon.* Οὐ δεῖ δὲ φιλοψυχεῖν, ἵνα τῷ εὐδαιμονίαν τύχῃ μεγεῖν, εἰ τις ὡς πλεῖστα ἔχει περίμαια, ἵν' ἢ τις τῷ μακρῷ γήρᾳ ἀπόλαυσιν, ἵνα δὴ ἀπολαύσῃ εὐδαίμων ἀνθρωπος· ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον κάλλιστ' ἔχειν, ὅστις τῷ δοθέντι αὐτῷ τῷ βίῳ μὴ χαίρειν ἐν τοῖς καλλίστοις ἀξιώσειεν, καὶ ὅσπερ, ὡς ἐν πανηγύρει, παθόντων ἀλγεῖν ἐπὶ καὶ ὁρᾶν, κατέλιπεν τὸ θέαμα.

Ἐυμβιῶ] Ità *l.* 3. § 11. ξυνῶσι. & *l.* 9. § 11. μὲ ξυμβιώσιμος. & *l.* 11. § 9, 18. μὲ ξυμβιώσιμος καὶ παράπτωλος. & *l.* 7. § 22. φιλεῖν καὶ τοὺς πλέονται. Vide & *l.* 9. § 27.

§ 48. Τὰ ὁμοιώματα φύσει ἀρετῆς] Nihil tam candoris ingenui proprium qàm virtutes, qas ipse habeas, in aliis etiam adamare: qum *in alio sua qemque natura delectet:* ut Plinius minor in *Panegyr.* & multò adhuc magis, in aliis etiam ſuſpicere, qibus ipſe careas. Plin. idem *l.* 1. *ep.* . *Neqe enim ego, ut multi, invideo aliis bonum, qo ipse careo: ſed contrà, ſenſum qendam voluptatémqe percipio, ſi ea qæ mihi deneganter, amicis video ſupereſſe.* & *epiſt.* 17. *Sciâs eum plurimis virtutibus abundare, qi alienas ſic amat.* Hieron. *apolog. ad Pammach. Virginitatem in cælum fero; non qia habeam, ſed qia magis miror qòd non habeo. ingenua & verecunda confeſſio eſt, qo ipſe careas in aliis prædicare.*

Τὸ ξυμβάδοτον.] Pavl. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 19. ξυμβαδότες ἑαυτῷ.

Πεύκειται] Vide *l.* 3. § 13.

§ 49. Ὅτι τοσῶνδε πόνων λειτῶν ἐσί] Qod de corporis pondere Marcus, de robore Tullius in *Caton.* *Nè nunc qidem vires deſidero adoleſcentis; non plùs qàm adoleſcens etiam vires tauri aut elephantis deſiderabam.* Objurgátqe eos Senec. *de benef. l.* 2. *c.* 29. qi eis corporis dotibus non contenti, qas natura ipſis aſſignavit, *qeruntur qòd magnitudine corporum non æqemus elephantes, velocitate cervos, levitate aves; impetu tauros; qòd ſagacitate nos narium canes vincant; qòd acie luminum aquilæ, ſpatio ætatis corvi, multa animalia nandi facilitate.* Et de ætatis ſpatio rurſus *lib. de brev. vit. c.* 1. *Major pars mortalium de naturæ malignitate conqeritur, qòd in exiguum ævi gignimur; qòd hæc tam velociter, tam rapidè dati nobis temporis ſpatia decurrant adeò ut, exceptis admodum pauci, cæteros in ipſo vitæ apparatu vita diſtituat.* Et mox vitium hoc non vulgi ſolius eſſe peculiare oſtendens: *Indè Ariſtoteli cum rerum natura exigenti, minimè conveniens ſapienti viro lis eſt: illam animantibus tantum indulſiſſe, ut gena aut dena ſecula edurent, homini in tam multa ac magna genito, tantò citeriorem terminum ſtare.* Verùm Theophraſto, non Ariſtoteli qerelam hanc attribuit Cicero *Tuſcul. l.* 3: *Theophraſtus moriens accuſáſſe naturam dicitur, qòd cervis & cornicibus vitam diuturnam, hominibus tam exiguam dediſſet.* Cùm Ariſtoteles contrárium potiùs ſtatuat, *de gener. animal. l.* 4. *c.* 10. Πάντων γὰρ ὁ ἄνθρωπος πλείω ζῇ χρόνον, πλὴν ἐλάφου λος, ὅσων ἀξιόπιστον ἔχομεν τὴν πεῖραν. fuerit ítaqe forſan Senecæ σοφίσμα μνημονικόν. Pedonis gemina in *Mxcen. obit.* qerimonia:

Vivacésne magìs cervos decet eſſe paventes,
Si qorum in torva cornua fronte rigent?
Vivere cornices multos dicuntur in annos;
Cur nos anguſtâ conditione ſumus?

De utriſque & molis & ætatis menſura decreto numinis acqieſcere qemqe Marcus hîc monet. certè de utraqe ſolicitum anxiúmve eſſe nec expedit, nec proficit. Τίς γὰρ ἡμῖν μεμιμνῶν ἀφελήσειεν ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτῷ πῆχυν ἕνα; Domini Chriſti verba ſunt, Matth. *c.* 6. *v.* 27. qæ verba etiamſi de *ſtatura* accipiant plerique; at de *ætate* intelligenda Andr. Dunæus noſter contendit; eúmqe ſenſum verba facilè admittunt.

Τοσῶν ἢ ἐπὶ φύσ] Ità Baſ. τοσῶνδε ἐπὶ. Lugd. φύσ expuncto. Ego, tranſpoſito malim τοσῶνδε φύσ, avt etiam τινῶν, ut in membro priore.

Ὅσον ἀφίεσαι] Vide *ad l.* 8. § 17. & *l.* 12. § 23.

Στέργεις] *Acqieſcis eô contentus.* hoc eſt enim στέργειν τι, vel τινί. Vide *ſupr. ad* § 44. qo ſenſu & τὸ ἀγαπᾶν havd infreqens deprehenditur. Plato *Timæo.* Ἀλλ' ἐὰν ἄρα μηδενὸς, ἧττον παραιτώμεθα εἰκότα, ἀγαπᾶν χρή. i. e. *contenti eſſe debemus, ſi probabilia dicentur.* Cicer. *de univerſ.* Luciam. in *Nigromant.* Ἐπαιδὰν ὁ Ἀλεκτὼ ὑπομιμνήσκῃ ἐκέλευε τὸν τύπον (δίδωσι δὲ τὸ μέγιστον ἢ πλέον πολλοὶ) ἀνάγκη ἀγαπῶντα καταπεῖν ποιεῖ τὸ μέτριον σωιδὲν. *neceſſe eſt, ut eâ, qæ aſſignata eſt, menſurâ contentus faciat.* Idem in *Toxari.* Ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοί γε ἠγάπησαν, ὅτως ἀφικόμενοι. *non contenti fuerunt,* vel *non ſat habuerunt ſic dimitti.* Phocion apud Plut. *in vit.* & in *apophth.* Ἔστα οὐκ ἀγαπᾷς, ὅτι μὴ Φωκίωνος ἀποθνήσκεις; *An non ſat habes, qòd cum Phocione moriturus ſis?* Iſocrat. in *panegyr.* Ὥστε καὶ τοὺς ἀφικομένους μηκέτι τὴν ἐλευθερίαν ἀγαπᾶν. *non contentos eſſe libertate; non ſat habere qòd liberi exiſterent.* Demoſth. *Philip.* 4. τὰ παρόντα ἀγαπᾶν. *rebus præſentibus contentum fore.* qod aliâ ſyntaxi Lyſias ἀγαπᾶν τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς· nec diſpari ſignificatu Hebræorum אהב adhibetur. *Pſal.* 116. *v.* 1. אָהַבְתִּי *ſat habeo.* Jun. indè ἀγαπητὸν ἐστὶ· *ſatis habendum.*

§ 50. Πειρᾶσθαι πείθειν αὐτούς] Xyl. ſuperi-

cri periocha: ista exercenda, vertisse, ita & de semper amittendum esse nobis, ut persuadeamus, pro eâ scriberetur. melius Lugd. amittendum est nobis, ut persuadeamus iis cum quibus agimus. Hoc, inquit, conemur: ulterius enim nil datur. Epict. *l.* 4. *c.* 6. Μὴ γὰρ δίδοταί σοι τοῦτο (ἄλλως πείσαι, τίνα δεῖ ἀγαθὰ ἢ κακὰ) ὀκνεῖν μόνον σοι δίδοται, σαυτὸν πεῖσαι καὶ ἔτοιμον παρασχεῖν;

Περᾶτε δὴ καὶ ἐπὶ ἀκόντων] *etiam invitis hominibus id agendum non est, quod justitiæ ratio jubet.* Xyl. quasi Marcus velit, quod ex Platone Cicero *ad Lentul. lib.* 1. *ep.* 9. *Tantùm contendere in republ. quantùm probare suis civibus possis; vim neque parenti neque patriæ afferri oportere.* Cùm Marcus contrà planè moneat, ubi ad consensum in recto svasionibus alios adigere minùs valemus, etiam invitis ipsis & renitentibus id faciendum, quod justitiæ ratio exigere videbitur. Vide Josh. *c.* 24. *v.* 14, 15. Optimè ad Marci mentem Clemens *strom. l.* 4. Καὶ ἀκόντων ποιῶν καὶ τὰ πλεῖστα διορθώσων, κἂν κολάσεως ἐπιφορὰν τοῖς ἀνδράσι, ἢ πρὸς τὸ διαντᾶσθαι, φιλοσοφήσω· ὅ τε ἰατρὸς, ἢ τε γυνὴ· καὶ μὴν καὶ ἐλαύνεις, κἂν πνεύματα δυσκαπόπλωτα ἐπιφέρῃ, καὶ ὅτι διαφθείρεται ἄγεται, καὶ εἰς κινδύνους ἐμβάντες ἀπολλύνται πολλάκις, ἀλλ' οὐκ ἀφίξεται τῆς διανοίας ὑφ' ὅπου τὸ ἔργον ἦν· ὑπὲρ ἀπωδύνου πατρὸς, ἢ υἱὸν γυνὴ φαύλῳ συνοικοῦσα ἀνδρὶ, ὁ ἢ υἱὸς, ἐὰν φαῦλον ἔχῃ πατέρα, ἢ πονηρὸν διαπονεῖται ὁ οἰκέτης· τῆς ἀρετῆς ἐχόμενοι ψυχαῖοι. Vide *l.* 3. § 7. & pavlò post *ibidem*: Ἴσμεν γὰρ καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ οἰκέτας, πολλάκις, ἀκόντων πατέρων καὶ διαπρεσβ καὶ ἀνδρῶν, βελτίους γεγονότας.

Περᾶτε δὴ] cùm antè περαιῶσθαι dixisset, transitio non à numero ad numerum tantùm, sed & à persona ad personam. qualis & *l.* 2. § 9. & *l.* 8. § 12, & § 31. & *l.* 10. § 35. ejusmodi in sacra pagina occurrunt crebrò. *Deut. c.* 12. *v* 8. *Psal.* 16. *v.* 12. & *Psal.* 18. *v.* 32, 35. & *Ps.* 77. *v.* 1, 2. Luc. *Act. c.* 1. *v.* 3, 4. & *c.* 17. *v.* 2, 3. Paul. *ad Rom. c.* 8. *v.* 1, 2, 4. & *v.* 15. & *ad Cor. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 6, 7. & 9, 10. Ità etiam sumendum videtur illud Joannis *epist.* 2. *v.* 8. Βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν ἃ εἰργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβωμεν. itaque vetus interpres vertit, *ne perdatis, sed ut accipiatis.*

Συγχωρῶ εἰς ἄλλην ἀρετὴν τῇ κωλύσει] Vide *lib.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 8. § 32, 35. & *l.* 9. § 11.

Μεθ' ὑπεξαιρέσεως] Vide *l.* 4. § 1. & *l.* 5. § 20. & *l.* 11. § 37.

Ὅτι κἂν δὴ ἀδιαφόρων ἐν ὀρέγῃ] leg. κἂν ὅτι, & ὀρέγῃ· etiamsi ὀρέγῃ Xyl. maluisse videatur. Vide *l.* 5. § 17.

Τοῦτο δὴ πυγχάνεις, ἐφ' οἷς προῄρημαι, ταῦτα γίνεται] deesse videtur aliqid. supplenda forsan conditionalis particula, ut sensus sit integer, [εἰ] ἐφ' οἷς προῄρημαι. Ità sensisse videntur interpretes. *Si id cujus causâ citatus es, consequeris.* Xyl. *Si id, cujus causâ satus, inque mundum sum editus, factum fuerit.* Meric. *hoc est*, inquit ille, *ut desideria mea omnia rationis imperio subjiciam.* Nevtrum satisfacit. Malim, adjectâ etiam negativâ [εἰ μὴ] ἐφ' οἷς προῄρημαι, τοῦτο [οὐ] γίνεται· *nos quod nostrum est*, hoc est, conatos esse *consequimur, etiamsi ea ad quæ impulsi sumus, neutiquam fiant*, neque exitum sortiantur conatus nostri. ὁρμὴν siquidem, id est, *actum* nostrum, non & *effectum*, quod in aliena potestate situm, nobismet ipsi proponebamus. Vel etiam personâ eâdem continuatâ, κἂν ἐφ' οἷς προῄρημαι, ταῦτα μὴ γίνεται. *etiamsi ea quæ conatus sis, non fiant.* Vide *l.* 5. § 24. Ità Epictet. *l.* 2. *c.* 6. ἀλλ' ὑπὲρ ἐπιτυχίας. μὴ γὰρ τοῦτο ἔργον ἦν.

§ 51. Ὁ μὲν φιλόδοξος, ἀλλοτρίαν ἐνέργειαν] Ambitiosus bonum suum extra se in alieno actu, favore, laude, existimatione, positum habet. Vide *ad l.* 2. § 6.

Ὁ δὲ φιλήδονος, ἰδίαν πεῖσιν] Voluptarius in sensu sive corporis affectione. ità πεῖσιν noster semper usurpat. ut *l.* 3. *c.* 6. & *l.* 9. § 16. οἷς χαίρουσι τοῦ πάθους πᾶν ἀγαθὸν κρίνων, utì Epicur. *ad Menœc.*

Ὁ δὲ νῦν ἔχων, ἰδίαν πρᾶξιν] Studiosus verò sive sapiens in actione sua, non & in actionis eventu, ut monitum *supr.* § 48. vel in hominum etiam quorumvis approbatione. Vide *l.* 5. § 34. & *l.* 9. § 16. De populo Athenienſi in *Panathen.* Aristides: Ἐν γὰρ ποιεῖν, ἵν' ἦν πάσχειν περιῆσαι ἤθελον. Præclarissimè, & ad Marci mentem accommodatissimè, Clemens *strom. l.* 4. de verè pio: Ὁ δὲ φιλῆ κλήσει, καθὸ κέκληται, ὑπακούων, ὅτε διὰ φόβου, ὅτε διὰ ἡδονὰς ἐπὶ τὸ γνῶσιν ἴοιτο. ὁ γὰρ ἀδιασκόπως, εἴ τι λυσιτελὲς ἔξωθεν ἕπεται κάρδος ἢ ὠφέλεσις αὐτῷ ἀγάπη ἢ τοῦ ὄντος ὄντως ἐρωτικῶς ἐλκόμενος, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀγόμενος, διοσεβεῖ. ὅθεν εἴ τι καθ' ὑπόθεσιν ἐξοίσει λάθοι παρὰ τοῦ θεοῦ πρᾶξιν τὰ ἀπροσδιόρθωτα, ἀπαύρητός τε ὢν· εἰ καὶ εἰ μὴ μισθὸν τὰ μεγάλων ἀγαθὰ λήψεσθαι ἐπὶ τοῖς ἢ ἐπαγγελίαν φοβοῖτο· ἀλλ' εἰ μὴ πιστὸς τὸν θεὸν ἐφ' οἷς πέφηνε πεισθείη· ὅ ἐστιν ἀδύνατον· πρᾶξαί τι παρὰ τὸν ὀρθὸν ἐθελήσαι ποτ' ἄν, τὸ ὄντως καλὸν καὶ αἱρετὸν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ταύτην ἀγαπητὸν ἕξιν ἄπαξ ἐλόμενος. Nihil sanctius dici poterat, nihil sublimius.

§ 52. Ἕξεις δὲ τοῦτο μισθὸν καταλαμβάνειν] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 7. § 2. unde videtur aliqid, quod hîc deest, supplendum, nimirum, μισθὸν [ὃ μὴ δεῖ] vel μισθὸν [κακὸν] *nihil secùs quàm oportet*, vel *nihil mali opinari.* hoc enim fatis est ad animum in tranquillo statu continendum.

Αὐτὰ γὰρ τὰ πράγματα] Vide *l* 5. § 19.

§ 53. Περὶ τὸ ὑφ' ἑτέρου λεγομένῳ γίνεσθαι] vel

vel τῷ leg. vel λεχθέντων. Sed illud potiùs. πρὸς τὰ λεχθέντα γίνεσθαι, sicut πρὸς τὸ εἰρημένον λόγῳ ἔφη. Plato in *Phædone*.

Ἀπερισπωμένως] *non negligendo, sive, animum minùs advertendo & intendendo eis qæ dicuntur.* Sic *l.* 10. § 8. ἀπερισπώμενον. Vide *ad l.* 5. § 5. Socrates apud Plat. in *Hipp.* Ἀεὶ ἔνδα, ἐνθυμοῦμαί τι λέγειν τι, πειρῶμαι τὸν νοῦν, ἄλλοσε τε, καὶ ἐπισκοπῶν μοι δοκῶ σοφὸς εἶναι ὁ λέγων.

Ὡς δύον τε ἐν τῇ ψυχῇ τὰ λεγόμενα] Hoc est, quod Plut. *de audiend.* τῇ περιοχῇ καταλαμβάνειν εἰς τὸν νοῦν τὸν λόγου. Et Origen. *ad Celf. l.* 1: εἰσελθεῖν εἰς τὸν τῆς λέξεως νοῦν. Vide *lib.* 7. § 4. 30.

§ 54. Τὸ τῆς σμήνης] Vide *l.* 5. § 22.

§ 55. Εἰ κυβερνῶντα οἱ ναῦται, ἢ ἰατρεύοντας οἱ κάμνοντες κακῶς ἔλεγον] Rectè monet Gvil. Canter. *var. lect. l.* 7. *c.* 1. leg. κυβερνῶντα, & ἰατρεύοντα. qod interpretes tum Lat. tum Angl. non advertentes, Marci mentem nevriqam sunt assecuti. *Si gubernatori*, inqit, *nauta, medico ægroti, contradicere, maledicere, adversari voluerint, unde aut à qo alio salutem illi, sanitatem isti speraverint?* Hos itaque lubentes prompticqe avscultant, eisqe obsequuntur, qibus cor ineit, & qibus salus suamet cordi est. Plato in *Criton.* Γυμναζόμενόν γε ἀνήρ, καὶ τοῦτο πειθόμενον, πότερον πάντως ἀνάγκη ἐπαινεῖν καὶ ἥδεσθαι τὸν νοῦν ἔχοντι, ἢ οὐκ ἐνίοτε, ὃς ἂν τυγχάνῃ, ἁλγεῖν ἢ παραδεχόμενον ἂν τι ἐνδεὲς μᾶλλον ἢ ἐπαινοῦντα; ἐνίοτε μὲν οὖν φαίνεται καὶ δεῖν τοῦ ἰατροῦ ἥδεσθαι καὶ ἀσπάζεσθαι τοῦ ἐπαινεῖν δὲ ἐνίοτε ἐνεῖναι, ἀλλὰ μὴ τοῦ ἐπαινεῖν παντός. Δυναλδὴ. ταύτῃ ἄρα ἡμῖν πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἰατρευτέον γε καὶ ποτέον, ἢ ἂν τῷ ἐνὶ δοκῇ τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαΐοντι μᾶλλον, ἢ ἢ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις. Καλῶς λέγεις. ἐκεῖν καὶ τ' ἄλλα ὕτως, ἵνα μὴ πάσῃ διέμῳμι. καὶ δὴ περὶ τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου, καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, πότερον τῷ ἐπὶ πολλοῖς δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεσθαι, ἢ τῷ ἑνὸς, εἰ πός ἐστιν ἐπαΐων, ὃν δεῖ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους. Τῷ ἑνὸς ἐκεῖνο δοκεῖ. ἐκ ἄρα, ὃ βέλτιστε, πάντ ἡμῖν ὕτω φερετέον χρὴ ἀρέσαι οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ ὃ, τι ὁ ἐπαΐων ὁ εἷς, καὶ αὐτὸ ἡ ἀλήθεια. Galen. *hortator. c.* 7. ὕτε νοσῶν, ἔν δ' ὅτι, τοῖς πολλοῖς ἂν ὑπηρέτας σαυτὸν, ἀλλ' ὀλίγοις δὴ τισιν ἐξ ἁπάντων, καὶ τούτων τοῖς ἰατρικωτάτοις· ὕτ' ἂν πλοῦν ἅπασι τοῖς συμπλεῖν, ἀλλ' ἑνὶ τῷ κυβερνήτῃ· εἰ δὲ καὶ πρὸς σμικροτάτων, τέκνοις μὲν τεκταινόμενόν τι ἀνοσημάτων δὴ χρῆζον, τῷ σκυτοτόμῳ, πῶς ἂν ὕτ, ἔνθα περ τέλειος ὁ ἀγὼν ὄζι, σαυτὸ δίδος τῆς κρίσεως τῷ ἐξουσίαν, ἀγελόμῳ αὐτῷ περὶ σωτήριον ἢ κατὰ σαυτόν; In animo videtur habuisse Socratis illa apud Xenophont. *memorial. l.* 3. Ἐκεῖνο μὲν δὴ σε οἶδα, ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἄνθρωποι τύτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, ὃς ἂν ἡγῶνται βελτίστης εἶναι· καὶ δὲ ἐν νόσῳ, ἐν ἂν ἡγῶνται ἰατρικώτατον εἶναι, τύτῳ μάλιστα πείθονται· καὶ ἐν πλόῳ οἱ πλέοντες, ὃν ἂν κυβερνικώτατον· καὶ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωργικώτατον. vel etiam, qod ex Astyagis persona Xenophon ipse, *Cyri instit. lib.* 1. Ὃν ἂν ἡγήσωνται σφίσι τὰ συμφέροντα ἑαυτοῖς ὁρονημότερον ἑαυτῶν εἶναι, τύτῳ ἂν ἥδιστα ὑπηρετεῖν πείθονται· γνοίης δ' ἂν ὅτι τοῦτ' ὕτως ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖς κάμνουσιν, οἷς περὶ ὁμῶν τοῦ ὑπάρξοντος ἔσεσθαι, ὅτι χρὴ ποιεῖν κελεῦσι, καὶ ἐν διαίτῃ ἦ, οἷς περὶ ὁμῶν τοῖς κυβερνήταις ὁ συμπλέοντες πείθονται. Aristonymus in *tomariis*; referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 3. Ἐν μὲν τὸ πλεῖν πείθεσθαι δεῖ τῷ κυβερνήτῃ· ἐν ᾗ τὸ ζῆν τῷ λογίζεσθαι δυναμένῳ βέλτιον. Epictetus itidem *lib.* 3. *c.* 24. Ὅταν ἐν πυθέσθαι τινὰ περὶ βίου ὑποκύψαι κίνδυνον, τί ἄλλο ἢ ὕτως ἔχει· δεῖ τὸν διαπλεῖν τὸν χαλεπὸν ἐν νηὶ κύριον; ὁ κυβερνήτης. Διὰ τί ἦ ὅτι ὁ ἀπειθῶν αὐτῷ ζημιῶται. Plè Ambros. *in Pſal* 37. De Deo medico cœlesti summo, *Ipſi nos commisimus, parati qo velit curari medicamento. nemo dicit medico corporis sui qomodò curandus sit. novit medicus qæ singulis vulneribus medicamenta conveniant. Si dixerit medicus medicinæ genus, qo curari æger debeat, & ille fastidit, discedit medicus, ægrumqe relinqit. vides eum qi curari velit, omni modo medico acquiescentem.*

§ 56. Πόσοι μοῦ ὄν εἰσῆλθον] *Qot ante me è vita exierunt, qibuscum ego unà intravi?* Ità *lib.* 4. § 3. ὅσων ἤδη συναδολαῖς αὐτὸς περατούμενος; Cur ergò exire me molestè feram, cùm tot mecum nati unà, jam exierint? Xyl. εἰσῆλθον, dum venerunt, vertit, sensum pervertit.

§ 57. Ἰκτεδιῶσι τὸ μέλι πικρόν] Sext. Empir. *Pyrrhon. hypothes. l.* 1. *c.* 29. Οὐδεὶς τολμήσει ἂν εἰπεῖν, ὅτι τὸ μέλι ὑ γλυκάζει τοῦ ὑγιαίνοντας· ἢ ὅτι τοῦ ἰκτερικοῦ ὑ πικράζει. Cavsam reddit apud Svidam nescio qis non de melle solúm: Τοῖς ἰκτερικοῖς πᾶς χυμὸς πικρὸς δοκεῖ, διὰ τὸ τὴν ὑχρότητα τὴν ἀφ' ὅλου τοῦ γλυκέος τοῦτο ἔχειν τὸν χυμόν. & diserтiùs de melle Alex. Aphrodiſ. *problem l.* 1. *q.* 101. Τὸ μέλι τὸ πᾶν γλυκύτατον, τοῖς ἰκτερικοῖς πικρὸν φαίνεται· διότι χολὴν πικρὰν ἔχοντι πλεονάζουσαν ἐν παντὶ τῷ σώματι, καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ. τὸ δὴ μέλι ἐδιόμορον τὴν ἰσυχαζούσαν πικρὸν χυμὸν ἀναλυτικὸν ὂν καὶ γεῦσις λοιπὸν ἀπλανεῖ βασιμὸν τῆς πικρότητος τῆς χολῆς, φαντασίαν ποιεῖ τῷ νομίζειν τὸ μέλι πικρὸν ὑπάρχειν. Gregor. Naz. *de cathedr. Conſtant. inopolit.* Οὐχ ὕτω δοκεῖς, ἐμοὶ, τοῖς πολλοῖς; ἄνθρωπ. ἡ γῆ ᾗ δοκεῖ τοῖς ἐλιγγιῶσιν ἱσταναι, τοῖς ᾗ μεθύουσι πάροιν οἱ φορεῖσθαι; ἀλλ' ὡς ὁπὶ παραλίᾳ Καδίζειν ἢ φρυγέπαδες; τὸ μέλι ὑ πικρὸν ὄζιν ὅτε ᾗ δοκεῖ νομίζεται, νοσοῦσί τε καὶ κακῶς διακειμένοις; ἀλλ' ὑ παρὰ τύτο τὰ πράγματα ὕτως ἔχει, ὡς δοκεῖ τοῖς πάσχουσιν. Idémqe de *pace* 3. Ἡ αὐτὴ γῆ, ὅσπερ μὲν τοῖς ἐρρωμένοις, καὶ ὑ πονοῦσι ᾗ τοῖς ἐλαγγ-

ύσι

ῶσι καὶ ἀκολουθοῦσιν, τὰ περὶ ὀφθαλμοὺς πάθη ἐπὶ τὸ ὁρώμενον βαίνοντα.

Λυσσώντας τὸ ὕδωρ φοβεῖν] *A cane rabioso morsis, ubi parùm occursum est, solet aqæ timor nasci.* ὑδροφοβίαν *Græci appellant.* Celsus *l.* 5. *c.* 27. & Plin. *l.* 25. *c.* 2. *Insanabilis ad hoscè annos rabidi canis morsus, pavorem aqæ, potúsque omnis afferens odium.* qo tamen loco remedium è cynorrhodo mulieri in somnis indicatum narrat, qo deinceps complures servati sint. Idémqe è cane ipso petitum remedium commemorat, *l.* 29. *c.* 5. *Est limus*, inqit, *salivæ sub lingua rabiosi canis, qi datus in potu fieri hydrophobos non patitur. multò tamen utilissimè jecur ejus, qi in rabie momorderit, datur mandendum.* Muli rationem hanc, (ut omittam qæ longiusculè petita Casius habet in *problemat. q.* 23.) probabiliorem forsan veróqe propiorem affignet Aëtius *tetrab. l.* 2. *serm.* 2. *c.* 24. ideo aqam refugere ità affectos, qia in ea tanqam in speculo, contuentur, vel vultum proprium deformiorem jam factum, vel canis ipsius, cujus imago menti obversatur, speciem. qi & eodem loci refert, philosophum qendam hoc malo correptum generoso animo obstitisse, atqe aqam admisisse, proverbiale illud sibi accinentem, Τί κοινὸν κυνὶ καὶ βαλανείῳ; *qid cani cum balneo?*

Καὶ παιδίοις τὸ σφάγιον κηλόν] Sext. *Pyrrhon. hypoth. l.* 1. *c.* 14. § 4. Παιοὶ μὲν γὰρ σφάγια καὶ πρόχοι διὰ παιδὸς εἰσιν, de *simia* pariter Pindar. *Pyth. od.* 2.

——κηλὸς πὶς
Πίθων παρὰ παισὶν ἀεί.

Itaqe Attici κατ' εὐφημισμόν τινα *simias* καλλίας vocant: ut docet Svidas ex Dinarcho *orat. contra Pytheam.* Ὡσπερ οἱ πρὸ καλλίας ἐν τοῖς δείπνοις πίνοντες. & Helladius apud Photium *cod.* 279. Aristot. *ethic. l.* 4. *c.* 2. Σφάγια μὲν γὰρ ἡ λήκυθος ἢ καλλίστη, ἔχει μεγαλοπρέπειαν παιδικῆς ὕβρεως. ἢ ὃ τότε τιμᾷ, μικρὸν καὶ ἀνελεύθερον.

Ἡ δοκεῖ σοι ἐλαττον ἰσχὺν τὸ διεφθαρμένον] Vide *supra* § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 9. § 40.

§ 58. Οὐδὲν κωλύσει] Eadem hæc ferè, *l.* 5. § 10. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεσί σοι παῖδι πρὸς ἀπόδυσιν χεῖρας καὶ φύσιν. μή τις σε κωλύσει δικαστὴς; οὐδείς. Vide *l.* 2. § 9. & *l.* 3. § 12.

Παρὰ τὸν λόγον τῆς κοινῆς φύσεως] Vide *l.* 2. § 21. sed & Dominum Christum Matth. *c.* 10. *v.* 29, 30.

§ 59. Οἷοί εἰσιν, οἷς δοῦλον ἀρέσκειν] Idem monitum *l.* 4. § 3. & *l.* 7. § 62.

Δι' ὅσα περιγινόμεθα] *Quam sint, qæ obsequio sua aucupantur, & ut sibi contingant atqe obveniant, hac ratione emuntur.* περιγίνεσθαι enim illic *obvenire contingere*; non autem *superesse*, qod Xylandrum fugerat. Dio Prus. *orat.* 4. post ea qæ *ad l.* 5. § 36. dedimus: αὐτομάτως αὐτῷ καὶ ἄνευ πόνου περιγινόμενα. *ultro citra laborem ei obvenientia.* Arrianus verò an Epictetus *l.* 4. *c.* 5. in eadem sententia verbo simplici usus est. Ὅρα δὲ ὅταν ὑπὲρ γίνηται· *considera qibus rationibus fiant, i. e. obtineantur, obveniant ista.* Vide *l.* 10. § 19.

Καὶ δι' ὅσων ὑπηρετῶν] qàm servilibus, fœdis, turpibus ministeriis ista ambiant, illos demereantur. Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 17. Ἀγανακτεῖνί τινι, ὅτι φιλόστοργον εὗρε τὴν τύχη, ἢ ὅτι λαλεῖ ἐν αὐτῇ χρήσιμα καὶ μὴ γίνεσθαι φησὶν, ἐκείνη ἡ ἡμέρα. τί οὖν ἀγανακτεῖς, εἰ λαμβάνει τι ἀντὶ ἧς πολεῖ; τί μαχεῖ τὴν διὰ τέκνων, ἃ σὺ ἀπεύχῃ, κλάσμενον ἐκεῖνα; Idémqe *ibid. c.* 26. Τίς δ' ἀνάγκη ἐπὶ χαῖρον ἐρᾶν, καὶ ἐπὶ ταῦτα, καὶ ἐκείνας ἀπομύσσειν, καὶ ἀποπλύνειν, καὶ θωρακίσσειν, καὶ ἅμα μὲν νοσοῦσι παρακαθῆσθαι· εἰς δίλυν, ἅμα δ' ἀσθενεῖν ἐπιθυμῶν, καὶ ἰατρὸν παλεῖν; ἐκεῖνον, εἰ ἤδη πυρέσσει ἔχειν· ἢ πάλιν, ὅταν ὑπὲρ ἐπὶ μεγάλων τέκνων καὶ σιτίων ἀρχῶν καὶ τιμῆ, τὰς χεῖρας ἐπὶ ἀλλοτρίαν δίλην κολαφιᾷ, ἵνα μηδ' ἀλλοθύρων δίλος ᾖ. Ammian. *hist. l.* 14. *Dici non potest qà obsequiorum diversitate colantur homines sine liberis Romæ.* Cicer. *Paradox.* 5. *An eorum servitus dubia est, qi cupiditate peculii nullam conditionem recusant duræ servitutis? hæreditatis ipes qid iniqitatis in serviendo non suscepit? qem nutum locupletis senis non observat? loqitur ad voluntatem; qicqid denunciatum est facit: assentatur, assidet, munerat, miratur. qid horum est liberi? qid denique non servi inertis?* ego malim repetitâ negativâ, *qid non denique servi, non inertis?* Horat. *Serm. l.* 2. *Sat.* 5.

——*turdum*
Sive aliud primum debitur tibi, devolet illuc
Res ubi magna nitet, domino sene, dulcia poma,
Et qoscunqe feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem gustet, venerabilior Lare, dives.
Si qamvis perjurus erit, sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; nè tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
Magna minúrve foro si res certabitur olim,
Vivat uter locuples sine gnatis, illius esto
Defensor: famâ civem caussâqe priorem
Sperne, domi si gnatus erit, fœcundáve conjux.
Ninte puta aut Publi, (gaudent prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jm enceps novi, caussas defendere possum.
Eripiet qivis oculos citiùs mihi, qàm te
Contemptum cassâ nuce pauperet. hæc mea cura est,
Nè qid tu perdas, neu sis jocus. ire domum atqe
Pelliculam curare jube: sis cognitor ipse.
Perstà atqe obdura; seu rubra canicula findet
Infantis statuas, seu pingui tentus omaso
Furim hibernas cană nive conspuet Alpes.

Senex orbus ille Plautinus in *Milite* 3. 1.

Qando habeo multos cognatos, qid opus sit mihi liberis?
Nunc bene vivo & fortunatè, atqe ut volo, atqe animo ut lubet:

Mea

Mea bona meâ morte cognati dicam, inter eos partiam.
Illi apud me edunt, me curant, visunt qid agam, ecqid velim:
Priusquam lucet, assunt: rogitant, noctu ut somnum ceperim.
Eos pro liberis habeo. qin mihi mittunt munera.
Sacrificanti? dant indè partem mihi majorem, quàm sibi:
Abducunt ad exta: me ad se ad prandium, ad cœnam vocant.
Ille miserrimum se retur, minimum qi misit mihi.
Illi inter se certant doniis. ego hæc mecum mussito:
Bona mea inbiant: certatim dona mittunt & munera.

Fædiora sunt, quæ Hieron. *ad Nepot.* etiam de Clericis qibusdam. *Audio præterea in senes & anus absque liberis quorundam turpe servitium. ipsi apponunt matulam, obsident lectum, purulentiam stomachi & phlegmata pulmonis manu propriâ suscipiunt. pavent ad introitum medici: trementibúsque labiis, an commodiùs habeat, sciscitantur. & si paululum senex vegetior fuerit, periclitantur; simulatâque lætitiâ, mens intrinsecus avara torqeur. timent enim nè perdant ministerium. & quanta apud Deum merces, si in præsenti pretium non sperarent? quanis sudoribus hæreditas cassa exquisitur? minori labore margaritum Christi emi poterat.*

Ὁ σὠν πάντα καλύψει.] ità *l.* 9. § 27. πάντας ἡμᾶς γῆ καλύψει.

Ad Librum VII.

§ 1. Τί ἔστιν ἡ καχία; τοῦτ' ἔστιν ὁ πολλάκις εἶδες.] Et mox: ὧν μισεῖ ἰσονεῖκαι, αἱ παλαιαὶ, αἱ μέσαι, αἱ νεώτεροι. Senec. epist. 97. *Erras, mi Lucili, si existimas nostri sæculi esse vitium, luxuriam & negligentiam boni moris, & alia quæ objicit suis quisque temporibus. hominum sunt ista, non temporum. nulla ætas vacavit à culpa. & sient, & facta sunt ista.* Et *de benefic. l.* 1. *c.* 10. ubi sæculi sui mores contaminatissimos acerbiùs pavlò proscidisset; *Itaque sic finiemur,* inqit, *nè in nostro sæculo culpa subsidat. hoc majores nostri questi sunt, hoc nos querimur, hoc posteri nostri quercntur; eversos esse mores, regnare nequitiam, in deterius res humanas & in omne nefas labi.* Ea est Flacci querimonia, *carm. l.* 3. *ode.* 6.

Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

At ista, inqit ille, *stant loco eódem, stabúntque, paululum duntaxat ultro aut citro mota; ut fluctus, quos æstus accedens longiùs extulit, recedens interiore litorum vestigio tenuit. non expectant uno loco vitia; sed mobilia, & inter dissentientia tumultuantur, pellunt. invicem fugantúrque. Cæterùm idem semper de, nobis pronunciare debebimus, malos esse nos, malos fuisse; invitos adjicimus, & futuros esse. Erunt homicida, tyranni, fures, adulteri, raptores, sacrilegi, proditores.* Et, *epist.* 97. *Omne tempus Clodios, non omne Catones feret.* Vide *ad l.* 8. § 15. ὧν φοβεῖς ὁ κόσμος.

Ἄνω κάτω, τὰ αὐτὰ.] Vide *l.* 4. § 32. & *l.* 5. § 46.

Οὐδὲν καινόν.] Solomon, Eccles. *c.* 1. *v.* 9. *Id quod fuit, idem est cum eo quod futurum est: & id quod factum est, idem cum eo quod fiet: neque est novi quidquam sub sole. Estne aliqid de qo dici possit, Ecce hoc novum est? imò jam fuit per sæcula, quæ ante nos fuerant.* Tertull. *de resurr. c.* 12. *Quodcunque convenerit, fuit: quodcunque amiseris, nihil non iterum est.* Arnob. *l.* 1. *Novi sit nihil: vetera sunt omnia, & nullis antiquitatibus inaudita.* Vide ad *l.* 2. § 3. vide & Senec. *epist.* 24. *ad l.* 6. § 44. Terent. *Eun. prolog.*

Nullum est jam dictum, quod non sit dictum priùs,

Hoc argumento fabulas poeticas eversum it Palæphat. *de incredibil.* Ὅσα ἦ εἶδη καὶ μορφαί εἰσι λεγόμενα, ἃ νυῦν οὐκ εἰσὶ, τὰ τοιαῦτα οὐ γέγονε· εἰ καὶ τότε, καὶ ἄλλοτε γένοιτο, καὶ νυῦν γένεται, καὶ αὖθις ἔσται. Laudátque illud Melissi & Lamisci Samii, Ἔστιν ἃ γέγονε, καὶ νυῦν ἔστι· quæ quam illi forsan scripserint: ἔστιν, ἃ γέγονε, νυῦν καὶ ἔσται. De vitiis morbísque pariter Diogenianus apud Plut. *sympos. l.* 8. *c.* 9. Ἐκ τούτων νοσοῦμεν, ὅτι καὶ ζῶμεν· ἴδια δὲ ἀπέρριπται νόσων οὐκ ἔστιν, ἀλλ' αἱ τούτων μοχθηρίαι τοῖς ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖν περὶ ταῦτα πεπιμέλειαι τὴν φύσιν ὑπεφάπτουσιν· καὶ τὰ τῆς ψυχῆς νοσήματα καὶ πάθη κοινόν τινα καὶ πάγιον ὁδὸν βαδίζει καὶ καινὸν οὐδὲν οὐδὲ τοῖς παλαιοῖς ἀνεύρηται ἐξελύθηκε καχίας εἶδος. Eódem accommodat & Sophoclis illa ex *Antigone:*

Οὐ γάρ τοι νυῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, καὶ οὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.

unde emendandus idem *de commun. notit. adv. Stoic. c.* 7.

Non ista nunc dierum vel nuper vigent,
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent.

Πάντα καὶ σωπῶσι λιμνοχόται.] leg. transpositis

vocabulis, π. σ. ὐ. ὁ. Vide *l.* 6. § 37. & *l.* 9. § 14 Item *l.* 5. § 10. & *infr.* § 23.

§ 2. Τὰ δόγματα] *Dogmata*, inqit, *abolefci non poſſunt, niſi phantaſiæ, unde ortum habent, fuerint extinctæ.* φαντασίας autem νοήσεις, id eſt, cogitationes intelligit; (ſic enim Chryſipp. apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* φυλασίαι λογικαὶ, ἢ τῶν λογικῶν ζώων, νοήσεις εἰσὶν) ſive ὑπολήψεις, uti ipſe ſe in ſequentibus explicat.

Νεκρωθῆναι] ità νεκρῶσαι τὰς ἐπιθυμίας dixit Apoſt. *ad Coloſſ.* c. 3. v. 5. & νέκρωσιν μελῶν, ut δελμάτων Marcus, in ὀνειροκριτικοῖς Artampÿcus,

Νεκρὰς ἁρῶν, νέκρωσιν ἔχει σφαγμάτων.

Ὡς δυνατὸν ἀναζωπυρῆσαι] leg. ἃς, φαντασίας nimirum. in poteſtate, inqit, tua ſitum eſt phantaſias ſive opiniones veras rectásque, quas priùs animo conceperas, verùm, tanquam ſub cineribus igniculi, ſopitæ quodammodò & ſepultæ jacent, reſuſcitare ubi volueris. Ità Pavlus Timotheum monet, *epiſt.* 2. c. 1. v. 6. ἀναζωπυρῶν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ.

Διὰ ταῦτα περὶ τούτου ὁ δεῖ ὑπολαμβάνειν] Ità *l.* 6. § 54. Ἔξεστι δὲ καὶ τοῦτο μηδὲν ὑπολαμβάνειν. eſt autem ὁ δεῖ ὑπολαμβάνειν, idem ferè hîc, quod ὁπῇ ὑπολαμβάνειν. *l.* 5. § 34.

Τὰ ἐξῆς] Ità *l.* 4. § 3. τὰ πεφυκότα οὐχ ἅπαντα ἡ ψυχὴ, ἀλλ' ἐξῆς ἔσχεν. idem & *l.* 5. § 19.

Τὰ πεφυκότα καὶ ἁρμόδια αὐτῷ. Vide *ad l.* 3. § 5. & *infr.* § 12. Senec. *epiſt.* 71. *Da mihi adoleſcentem incorruptum & ingenio vegetum, dicet fortunatorem ſibi videri, qi omnia rerum adverſarum, oncra rigidâ cervice ſuſtollit, qi ſupra fortunam exſtat. non mirum eſt in tranquillitate non cenuiſſe: illud mirare, ibi extolli aliqem, ubi omnes deprimuntur, ibi ſtare, ubi omnes jacent. qid eſt in tormentis, qid eſt in aliis qæ adverſa appellamus, malit hoc, us opinor; ſuccidere mentem, & incurvari, & ſuccumbere: qorum nihil ſapienti viro poteſt evenire. ſtat rectus ſub qolibet pondere. nulla illum res minorem facit: nihil illi eorum qæ ferenda ſunt, diſplicet. nam qicqid cadere in hominem poteſt, in ſe cecidiſſe non queritur: vires ſuas novit: ſcit ſe eſſe, onerî ferendo.* Vide *ad lib.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 67. & *l.* 8. § 46.

Ὡς ἐώρας] *qas antè vidiſti. ἃς* Xyl. non accedo. res, inqit, cùm eædem ipſæ maneant, tu eôdem modo intuere nunc, ubi vacillare te ſenſeris, qomodo antè ſpeculabaris, cùm de eis rectè judicabas. Sic *l.* 6. § 3. πάλιν ἐγηγερμένος, ἀνέστη.

Ἀναζιῶναι] *reviviſcere* qodammodo tibi licet, τῷ ἀναζωπυρεῖν τὰς φαντασίας, cogitationes illas, prout dixeram, reſuſcitando. Ità Apoſt. *ad Eph.* c. 5. v. 14. Ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν. atqe hoc eſt, μόνος ἔφην ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ. Joan. *Apocal.* c. 20. v. 6. *partem habere ſuam in reſurrectione priore*, illâ nimirum, qâ οἱ νεκροὶ τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀκούσαντες, ζήσουσιν. Joan. c. 5. v. 25. Vide *l.* 6. § 31.

§ 3. Πομπῆς καταστολὴ] Vana viliáqe varia concervas; qibus paria geminâqe fermè vult ea eſſe pleraqe, qibus hominum vita conteri ſolet. conſimilia iſtis habuimus ſupr. *l.* 5. § 33. nec abſimilia prorſus *infrà* § 48. Plinius min. *lib.* 9. *ep.* 7. ubi vanitatem eorum exagitaverat, qi Circenſibus tantopere capiebantur, *Capio*, inqit, *aliqam voluptatem, qòd hac voluptate non capiar.* Vide *ad lib.* 6. § 44. Gregor. Naz. *adv. Arian.* Αἱ ἡ κάτω παιδιαὶ αὗται, ἢ τὰ χίνα ταῦτα τῆς θεωρουμένης ζωῆς ἐμοὶ τῆς σωτῆς χίνος παίγνια. Et *in Cæſar. fr.* Ἡδέως ὁμῶ παιδιᾶς ἀκούσω ἢ λήρου ἔν, ὡς ἐν τῷτο κρινόμενα, τὸ χρήσιμον ἢ εἰ) ἢ ὀνομάζεσθ. τὰ μὲν ἄλλα ὡς ὅτι σκιᾶς ἢ ἀλλοις παίζοντ τάχα πλουτῆς τε ἢ καταλυσιμήτης, τάχα ἢ φθειρομένης ῥᾴον ἢ συντριβῆς ὡς εἰ) ἰδίαν ἐν τῇ πολλῶν τῇ βίᾳ μεταβολῶν, ἢ τῆς ἄνω ἢ κάτω μιλαπτίσεως εὐπειρίας, μόνον ἢ ἴδιον ἀγαθὸν ἢ παρεμμένον ἀσφαλῶς, ἢ εὐσέβειαν. & mox: τοῦτο ὁ βίᾳ ἐμοὶ ἢ ζόντων πρόσκαιρα, τοῦτο τὸ ὅτι γῆς παίγνιον, ἐκ ὄντας ἡμᾶς, ἢ ἡμουμένης ἀναλυσθῆναι. Vide *ad l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 36.

Διαδρεπομαὶ] *velitationes, baſtiludia.* Xyl. rectè. nec cur vocabuli ſignificationem minùs intelligere ſe profiteretur, qicqam erat. δρεπτζόμενοι, δρόμοι μαχόμενοι. Heſych. & indè δρεπτικοὶ pro *velitationibus.* qia velitatio eſt in lexionibus, ſeu jeculis uſurpabantur, uti videre eſt apud Liv. *hiſt.* l. 8. & l. 26 & l. 36. & Veg. *de re milit.* l. 3. c. 16. Erant autem *velitationes*, vel ſeriæ, ut hoſtiles, prælionum qaſi præludia qædam, vel *ludicræ* ac exercitatoriæ, qibus tirones ad munia bellica idonei magis redderentur. indè ad *concertationes* qaſi in transſtrum eſt vocabulum. l. 4. c. 3. Διαδρεπόμενος. *ſeſe mutuò impetentes.*

Κυνιδίοις ὀπίσω ἐρριμμένοις] Ità Apoſtolus *ad Philip.* c. 3. v. 8. præ fide juſtitiáqe Chriſtiana, veráqe ac ſolida Chriſti notitia, σκύβαλα ἡγεῖται τὰ πάντα. qo loco σκύβαλα, qaſi κυνίδια dicta, ſi Grammaticos audimus, vel ſunt *ſtercora*, peculiariter *canina.* (κύβαλον, κόπρος. Heſych. τὸ δ' ἑτέρων ἐκβόλιον. Etymolog. atqe ita nonnii putant interpretes pleriqe. codémqe ſtoit qod Apul. *florid.* 2. qi Crateten ait *rem familiarem abjeciſſe, velut onus ſterceris, magis labori qàm uſui.* vel etiam ea qæ *canibus* projici ſolent. (κύβαλα, τὰ τοῖς κυσὶ βαλλόμενα. κυνίδιόν τι ὄν. Suid. atqe ità uſurpavit Ariſto in *epigram. anthologg.* l. 11. c. 33. ubi pocta aut literator aliqis, mures Opicos, nè codices ſuos corroderent, obigens, ad feliciorís ac lautioris alicujus ædes commigrare illos jubet, apud qem inventuri ſint, δεῖπνον συγγὺν ἀπὸ σκυβάλων, *canum frequentem largámqe ſaſtâ ab eis qæ canibus projiciuntur, reliqiis.* Verum de vocabulo iſto, qòd latè patet, & nos laciùs alibi. Oſſium autem canibus

bus projectorum meminit eò magis Marcus, qùa ea rixam inter illos creare assolent. unde versus proverbialis,

Dum canis os rodit, foetum, quem diligit, odit.

qod & Gregor. Naz. *epist. 22. ad Basil.* κυσὶ βρῶμα ῥιφὲν ἐν μέσῳ καὶ ἀλλήλων ὀπλίζει. Indè Platonis illud, κυσὶν ὀστέον μυνεῖν, osse objecto canes inter se committere, in epigrammate qod in Alexin amasium suum composuisse à Laërtio Apulejóque perhibetur. de qo alibi diximus.

Ψαμίον εἰς τὰς ἀπ' ἰχθύων ἀξαμένας] leg. ἀξαμένοις. *in piscinas.* Xyl. rectè. est enim ἀξαμένη *aquarum receptaculum* sive *conceptaculum*, avt etiam, si cum Frontino loqi libuerit, *conceptela.* ità enim legendum apud hunc avtumo, *de Aquæductibus commentario. Irriguos agros, tabernas, cœnacula, & conceptelas*, pro qo in editis, *corruptelas*, corruptè legitur. indè ἀξαμένη, ὑδάτων δοχεῖα. Hesych. *aquarum conceptacula*; sive illa cisternæ, sive piscinæ fuerint. ità de Roma Strabo. *geogr. lib. 5.* ἔστι πᾶσαν οἰκίαν χρῆσιν ἀξαμένης ἔχειν. id est, *cisternas.* Alexand. *problem. lib. 1. q. 54.* Ἐὰν εἰς θερμὴν ἀξαμένην καταλθῃ τις. *si qis in calidum lavacrum avt solium descenderit.* Et Galen. *method. medend. l. 10. c.* . τοὺ ὕπτιον ἰσχνὸς ὑδεῖς τολμᾷ βάπτειν εἰς τὴν ψυχρὰν ἀξαμένην. id est, κολυμβήθραν, *in piscinam.* Laërt. *l. 7.* in Zenon. Ἀκίνειν δ', τὸ μεταξὺ τοῦ τε φωνοῦντος καὶ τοῦ ἀκούοντος, ἄφρος, πλατεῖαν σφαιροειδῆ, εἶτα κυματώδη, εἰς κυματοῦσθαι τὸ ἐν τῇ ἀξαμένῃ ὕδωρ κύκλῳ ὑπὸ τοῦ ἐμπεσόντος λίθου. Dabitur hinc genuina interpretatio loco cuidam Procopii ἐν τοῖς ἀνεκδότοις, cùm à lavdatore, tum ab editore secius accepto. narrans avtor ille Photii cujusdam à Justiniano in custodiam missi historiam: Τὰ μὲν πρῶτα, inqit, κολαφιζόμενον εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου, παρὰ τὸν ἱερὸν τέμπλον οἰκίσης (leg. ἱκέτης) καθῆστο. —τὸ δὲ δεύτερον ἐς τῆς σοφίας τὸ ἱερὸν ἦκεν, ἐς αὐτοῦ που τῶν θείων ἀξαμένων ἐκπιανίσων ἐπάθησεν, ὅπερ μάλιστα πάντων νενομίκασιν οἱ χριστιανοὶ σέβειν. qo loco Svidas ἀξαμένην intelligit mensam sacram, τὴν τράπεζαν τὴν τὰ θεῖα δεχομένην. errore supino nimis. qum fugæ Photianæ geminæ mentio fiat à Procopio, prioris, qâ ad mensam sacram in Virginis Deiparæ templo confugerit; alterius, qâ ἐς τὸν ἀξαμένην in Sophiæ fano se contulerit. Svidæ παράγραμα istud advertit Nic. Alemannus, sed in aliud havd minùs crassum fœdúmqe incidit ipse, cùm ἀξαμένην *emissarium* est interpretatus, & ἀντὶ τοῦ ὀχετόν, pro *cloaca*, qam appellat Gregor. *in Evang. hom. 17.* accepit; hoc est, pro conceptaculo illo, in qod aqæ, postqam sacris perficiendis inservierant, defluebant. at qis *cloacam* illam, *sacram*, multò minùs *divinam*, diceret? qis *apud Christianos* eam *in maxima esse veneratione?* imò loci istius vilitatem à veneratione remotissimam insinuat Gregorius, cùm sacerdotes malos assimilat aqæ baptismatis, qæ peccata baptisatorum diluens, illos ad regnum cœleste mittit, & ipsa postea in *cloacam descendit.* est igitur Procopio ἡ θεία ἀξαμένη nihil aliud, qàm ipse *fons sacer*, qem βαπτισίμειον & κολυμβήθραν patres prisci, Alemanno etiam agnoscente, passim nuncupant. Offulam in piscinas missam commemorat, qia hoc spectaculo sese oblectare solebant piscinarum domini, cùm ad escam immissam pisces accurrentes contuerentur. Ambitionem avtem luxúmqe veterum qorundam, in piscinis extruendis piscibúsqe alendis, ex Varrone solo satis discere licet, *qi de re rustic. lib. 3. c. 17.* narrat, *Hirrium cùm circum piscinas suas ex ædificiis duodena millia sestertia caperet, eam omnem mercedem escis, qas dabat piscibus, consumpsisse.* Qin & de Hortensio idem *ibid. Non satis erat illum non pasci piscibus, nisi eos ipse pasceret ultrò: ac majorem curam sibi haberet, nè ejus esurirent mulli, qàm ego habeo nè mei in Rosca esuriant asini: & qidem utrâqe re, & cibo & potione, cùm non paulò sumptuosiùs, qàm ego his, ministraret victum. ego enim uno servulo, bordco non multo, aqâ domesticâ, meos multinumos alo asinos. ille primùm qi ministrarent, piscatores habebat complures: & ii piscículos minutos aggerebant freqenter, ut à majoribus absumerentur. præterea salsamenta in eas piscinas emptitia conjiciebat, cùm mare turbaret.* Additqe: *Celeriùs voluntate Hortensii ex egili educeres rhedarias, ut tibi haberes mulas, qàm è piscina barbatum mullum. nec minor cura ejus erat de agrotis piscibus, qàm de minùs valentibus servis. itaqe minùs laborabas, nè servus ager, qàm aqam frigidam biberent sui pisces.* Ælian. *hist. animal. l. 12. c. 1.* refert in Myrensi Lyciæ sinu situm esse Apollinis templum, cui piscina sit adsita: τὸν δὲ τῶδε τῷ Διῒ ἱερεῖα κρέα μόσχεια διαπείρειν· τὴν δὲ Διῒ δυομένῳ καὶ ὀρχεῖσθαι καὶ τοὺ ἰχθῦς ἀθρόους φοιτᾶν, διαδῆπα κλαγγῆς διατεμόνας καὶ χαίρειν τοὺ δύσαντα, καὶ τὸν τύπον δῆτα πεδίον εἶναι ἀγαθόν. Idémqe *l eôd. c. 30.* χειρόδεκτος δ' ἰχθὺς, καὶ ὑπακούοντες τῇ κλήσει, καὶ τροφὴς ἀσμένως δεχόμενοι, πολλαχόθι καὶ εἰσὶ, καὶ πέλονται. Qoniam avtem piscium istiusmodi ad signum datum offulámqe missam certatim facto concursu ludos sibi facere domini eorum solebant, ideò *piscinas* illas Varro dixit, *magis ad oculos, qàm ad vesicam pertinere.* Sed & πὶς τὶς γαστρὸς ἀξαμενὶς. id est, *ventris receptacula* Philo dixit. vide *ad l. 4. § 16.*

Μυρμήκων ταλαιπωρίαι καὶ ἀχθοφορίαι] Seneca de occupatis qibusdam, sed nullo fine certo sibi proposito satagentibus; *de tranq. c. 12. Inconsultum illis vanúsqe cursus est: qalis formicis per arbusta repentibus, qæ in summum cacumen, deinde in imum inanes aguntur.*

Μυΐλλιον ἐπλοκμίων διαδρομαὶ] Ità de eiſdem Horat. *ſerm. l. 2. ſat. 6.*

Currere per totum pavidi conclave, magísque
Exanimes trepidare. ——

qibus ille opes confert, earúmque uſufructuarios. Vide *l. 11. § 22.*

Σιγιλλάρια νδεφασταρίμφια] Gloſſ. *ſigillari.* Νδεφάσταρι. forſan, *ſigillaria.* Νδεφαστάρια. vel etiam, *ſigillarii.* Νδεφαστάρι. *Sigillaria*, ſive *ſigilla*, parva ſunt ſigna, icunculæ ſive imagunculæ. Macrob. *Saturn. l. 1.* ubi *Sigillariorum celebritatem Saturnalibus adjectam* dixerat, *c. 10.* ſubjicit, *c. 11. Quòd verò ſapiens quisquam ſigillaria, quæ luſum reptanti adhuc infantiæ oſcillis fictilibus præbent, tentat officio religionis adſcribere.* & in fine capitis, *ſigilla* vocat, *quæ arte fictili fingerentur.* Sveton. *l. 5. c. 5* de Claudio: *Tiberius patruus petenti honores, conſularia ornamenta detulit: ſed inſtantiùs legitimos flagitanti, id ſolùm codicillis reſcripſit, Quadraginta aureos in Saturnalia & Sigillaria miſiſſe ei.* Senec. *epiſt. 12. Ego ſum Felicio, Philoſiti villici filius, deliciolum tuum, cui ſolebas ſigillaria mittere.* Tertull. *adv. Valent. c. 12. Ut autem tantum ſigillarium extrinſecùs quoque inornarent.* Et *de orat. c. 12. Cùm perinde faciant nationes, adoratis ſigillaribus ſuis reſidendo.* Arnob. *contr. gent. lib. 6. Deos eſſe ſigillaria ipſa cenſetis. Sigilliola* eidem *lib. eod. In ſigilliolis parvulis contrahere ſe Deos, & alieni ad corporis ſimilitudinem coarctari: at verò in vaſtis porrigere ſe longiùs atque in maximitate producere.* Porrò ſigillaria νδεφασταρίμφια, ut Marcus hîc, ſive ἀγάλματα νδεφάσταρι, ut Herodot. *l. 2.* & Lucian. *de Dea Syria*; ſunt ſigilla ità concinnata, ut nervorum ſive verticillorum quorundam ope, pro tractantis arbitrio attracta citáque, modò in hanc, modò in illam partem moverentur, figurásque ſubinde varias exprimerent. Ariſtot. *de mund. c. 6.* ἢ ὅτ νδεφασάσαι μίαν μίανδυν ὁπασασάμβοι, πνεῦσι ἢ αὐχένα κινεῖδ ἢ χεῖρα τῦ ζόα, ἢ ἅμον ἢ ὀφθαλμόν, ἔτι δ' ὅτι πάντα τὰ μέρη, μετά τιν' εὐρυθμίας. Qod Apul. *de mund. Etiam illi, qi in ligneolis hominum figuris geſtus movent, quando filum membri quod agitare ſolent, traxerint, torqebitur cervix, nutabit caput, oculi vibrabunt, manus ad miniſterium præſtò erunt, nec invenuſtè totus videbitur vivere.* Erant ea plerumque lignea, ut Apul. hîc. Horat. item *ſerm. l. 2. ſat. 7.*

——nervis alienis mobile lignum.

Verùm & argentea quandoqe. Petron. in *ſatyr. Larvam argenteam attulit ſervus, ſic aptam, ut articuli ejus vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. hanc cùm ſuper menſam ſemel iterúmque abjeciſſet, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret,* &c. Marcus ad animi motus exprimendos imagine hinc ductâ freqenter eſt uſus. Vide *ad l. 2. § 2.* & *l. 6. § 16.* Uſus eſt & Clemens Alex. non ſemel: ſic enim *ſtrom. l. 2.* Νδεφασταριάντων ἢ ἡμῶν, ἀψύχων δίκην, φυσικαῖς ἐνεργείαις, τότε ἀκίνητον παρέχει, ὁρμή τε ἡ φερομένων τίτων· ἢ ἐκεῖ ἔγωγε ἐννοῶ ζῶον τῦτο, ἢ τὸ ὁρμητικὸν ἀνάγκη λέλοιχεν ἐκτὸς τῆς ἐξωθεν αἰτίας κινήμενον. Vide & eund. *ad l. 12. § 19.* Iſta autem ſigillaria νδεφασταρίμφια inter res ludicras nec ullo in pretio atqe æſtimatione habendas jure merito recenſet Marcus iſtîc. Itaqe Siracuſanus ille in Xenophontis *ſympoſio*, qi eis exhibendis vitam tolerabat, atqe hoc præcipuè gloriabatur, qòd hâc ratione ſtultis hominibus illuderet; ὅτι χὴ, inquit, τὰ ἐμὰ νδεφάσταρα θεώμενοι τερφοί με. Solenne habebat, qocunqe terrarum veniret, καρπῶν μὲν ἀφθονίαν, ἐρεινῶν ἢ ἀροείαν, fructuum copiam, mentis inopiam, loci incolis comprecari.

Ἐυμβώς] *placidè.* ità *l. 8. § 47.* ἅπαντι ἐκ τῆ ζῆν ἐυμβώς. Sed ἀσμβώς, *lubenter.* De verè Chriſtiano Clemens *ſtrom. lib. 4.* Ἀσμβώσατο τὸ δὲ τῆ βίυ ἀπολυθήσεται· χάριν ἴσως ἢ τῦ τῶν αἰτίαν παραχρῆμβο τῆς ἐξόδυ ἐξόδυ, ἢ τῦ τῶν ὀπβελῶν τεχνασμβο ἐγνωκὼς, ἀφέωσιν ἔυλογον λαβὼν, ἢν ἐκ αὐτὸς παρέχον, ἑωυτὸν ὑπδέξαι, ὅς ὅτι, τῷ ὡρῷ δ' ἀσμβώς, δ' ἀγάπης ἢ κυείφ. indè ἀσμβίζειν Marco, *l. 5. § 9.* & *infr. § 27.* Vide ad *§ 58.* ubi ἀσμβώς Plutarchus, qod ἀσπασίως Herodotus dixerat.

Τοσύτε ἄξι ἔκασος] Vide *l. 5. § 16.*

§ 4. Κατὰ λέξιν] Vide *l. 6. § 53.* non eſt autem κτ' λέξιν hîc *verbatim*, uti interpretes opinati ſunt: ſed *in ſermone*, ſive *in oratione, inter loqendum.* ut κὰθ' ἑκάσην ὁρμὴν, *in omni conatu*, ſive *molitione.* Sed nec ὁρμῇ ἑκάσῃ, ſed τοῖς γνωμδίοις παρεκολυθεῖν, non *omni conatui*, ſive *propoſito*, ſed *in omni conatu* ſive *propoſito, eis quæ fiunt*, ſicut *in ſermone omni, eis quæ dicuntur, animum advertendum* monet.

Παρεκολυθεῖν] qod *infr. § 30. συμπαρεκλέιειν τὴν νόησιν.* Vide *ad l. 2. § 8.*

Καὶ κὰθ' ἑκάσην ὁρμὴν] hæc eſt ἐπιτροὴ illa κὰθ' ἑκάσην πρᾶξιν, *conſideratio* ſive *actionis* ſive molitionis cujuſvis, de qa *ſupr. l. 4. § 32.* & *infr. § 30.*

Καὶ ὁπὴ μὲν τῆ ἑτέρυ] avt iſta loco mota ſunt, avt ὕστερον πρότερον Ὁμηρικῶς, ut ille loqitur, qæ ad membra priora pertinent, Marcus ipſe ſubjunxit. itaqe in vertendo priùs dictorum ordinem ſeqi præoptabam.

Ἐπί τινα σκόπον ἢ ἀναφορᾶ] Vide *l. 2. § 16.* & *l. 10. § 37.*

Τί τὸ σημαινόμενον] Varro *de ling. Lat. l. 4. Cùm uniuſcujuſque verbi naturæ ſint duæ, à qa re, & in qa re, vocabulum ſit impoſitum. ——Priorem illam partem, ubi, cur & unde ſint verba, ſcrutantur, Græci vocant* ἐτυμολογίαν· *illam alteram* περὶ σημαινομένων,

μανικῶν. Ità enim distingvenda dictio Varroniana.

§ 5. Πότερον ἐξαρκεῖ] Prudentissimum monitum, nè viribus nostris majora moliamur. Siquidem, ut Propert. *l.* 3. *eleg.* 7.

Turpe est, quod nequeas, capiti committere pondus:
Et pressum inflexo mox dare tergа genu.

Jason Siracid. *Sapient. c.* 3. *v.* 21. Ὑψηλότερά σου μὴ ζήτει· καὶ ἰσχυότερά σου μὴ ἐξέτασε. quod Jun. vertit, *Difficiliora captu tuo nè quæras temerè: & valentiora viribus tuis nè exqiras insipienter.* Phaëtonti Phœbus apud Evripidem à Clement. Alex. adductus *pædag. lib.* 3. *c.* 2. ex restitutione Grotiana;

Τῶν ἡνιῶν, παῖ, μὴ διπλᾶς ἄπειρος ὤν,
Μηδὲ ἀναδοῦς τὸν δίφρον, ἐλαύνειν μὴ μαθών.
Ah parce habenas tangere ignarâ manu,
Curruque, fili, scandere equitandi rudis.

Evpolis *Amicis*;

Οὐκ ἰσοφόρησας, ὦ πρεσβύτα, τὴν κατάσασιν
Τὴν δὴ λαμβάνων ἄφνω, πρὶν καὶ μαθεῖν τὸ ἱππικόν.
Pol, senex, parùm sapuisti, qi tam citò stipendium
Hoc equestre sumpsisti, priusquam rectè equitare didiceras.

Flaccus in *art.*

Sumite materiam vestris, qi scribitis, æqam
Viribus, & versate diu, qid ferre recusent,
Qid valeant humeri.—

Spectat horsum Christi Domini monitum, Luc. *c.* 14. *v.* 28. de ædificare cogitante, ὅτι πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, qòd primò considens sumptus secum reputat, num suppetat unde perficere possit; nè si posito fundamento fabricam absolvere nequiverit, ludibrio exponatur dicentium, Ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ οὐκ ἰσχυσεν ἐκτελέσαι. Homo iste ædificare cœperat, verùm perficere non valebat. Νῦν δὲ μὴ δυνάμενοί τινες τὸν ψωμὸν καταπίνειν, σωτάζειν ἀγορεύοντες ὑπεβάλλοντο ἑαυτούς. διὰ τοῦτο ἐμοῦσιν, ἢ ἀπιπτοῦσιν· εἶτα φόβοι, καὶ ταράττοιαι, καὶ πυρετοί. Epictet. *l.* 1. *c.* 26. Qi & idem *enchir. c.* 59. Ἂν ὑπὲρ δυνάμιν ἀναλάβῃς τι πρόσωπον· καὶ ἐν τούτῳ ἠχρείωσας, καὶ ὃ ἐδύνασο ἐκπληρῶσαι, παρέλιπες. vide *ad lib.* 4. § 31. & *lib.* 5. § 17.

Παραχωρῶ τῷ ἔργῳ τῷ δυναμένῳ] Ità Liodes *Odyss.* φ. *v.* 152. ubi arcum Ulyssem intendere frustrà tentaverat,

Ὦ φίλοι, ἢ μὲν ἐγὼ τανύω —

vel ut Dionysius Metathemenus apud Athen. *l.* 10. sed sensu parùm honesto usurpans, extulit,

—ἢ δύναμαι τανύσαι· λαβέτω δὲ καὶ ἄλλος.

Ἐὰν ἄλλως τοῦτο μὴ καθήκῃ] Ità Jason Sirac. loco priùs adducto, monito suo prudentissimo sanè illi, subjungit; Ἃ περίσταγη σοι, ταῦτα διανοοῦ. Uterqe vult & Jason & Marcus, non deserendum esse id, qod est officii nostri, etiamsi ad effectum pro desiderio nostro perducere neqeamus. Siqidem in his obtinet, qod Naso *Ponti l.* 3. *el.* 4.

Denique opus nostræ culpetur ut undiqe curæ,
Officium nemo qi reprehendat, erit.
Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas:
Hac ego contentos auguror esse Deos.

Περιπαραλαβὼν τὸν διωκόμενον] Plut. in *politic. præcept.* Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔμπειρον ὄντα, δεῖ περὶς ὃ χείρων ἑτέρου πέφυκας, αἱρεῖσθαι τοῦ μᾶλλον δυναμένου.

Εἰς τὸ κοινῇ χρήσιμον] Vide *l.* 1. *c.* 16. & *l.* 4. § 12. & *l.* 5. § 7.

§ 6. Ὅσοι μὴ πολυύμνητοι] Idem argumentum habes *l.* 3. § 3, 10. & *l.* 4 § 33, 48. & *infr.* § 10. & *l.* 8. § 21, 25.

Ὅσοι δὲ τέτυχε ὑμνήσαντες] Scil. qi aliis immortalitatem æternitatémqe qandam encomiis suis scripto traditis & posteritati consecratis conciliare ac largiri profitebantur, etiam ex ipsis illis havd pavci oblivioni sunt traditi, memoriáqe illorum unà cum scriptis ipsis intercidit. Hoc est enim, qod poëtæ cumprimis, nec soli tamen, solent patronis, favtoribus, familiaribus suis polliceri. Theocrit. *Idyll.* 16.

Μυσάων δ' μάλιστα τίειν ἱερὸς ἀοιδότας·
Ὄφρα κε κ' εἰν ἀΐδαο κακρυμμύδος, ἐσθλὸς ἀκούσῃς,
Μηδ' ἀκλεὴς μύρηαι ἐπὶ φυχᾷ Ἀχέοντος, &c.

Tibull. *l.* 1. *el.* 4.

Quem referunt Musæ, vivet; dum robora tellus,
Dum cœlum stellas, dum vehit amnis aqas.

Flaccus *carm. l.* 4. *Od.* 8.

Dignum laude virum Musa vetat mori:
Cœlo Musa beat.—

qi & argumentum idem *ode* proximâ fusè prosequitur. Naso *amor. l.* 1. *el.* 10.

Scinduntur vestes, gemmæ franguntur & aurum:
Carmina qam tribuent, fama perennis erit.

qem & vide sis qàm magnificè idem hoc prædicer, *ibid. el.* 15. Plinius major *præfat. nat. hist. Apion quidem Grammaticus, hic qem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocabat, cùm publicæ famæ tympanum potiùs videri posset, immortalitate donari à se scripsit, ad qos aliqa componebat.* De majore ipso minor *l.* 6. *ad Tacitum suum ep.* 16. *Video morti ejus, si celebretur à te, immortalem gloriam esse propositam. qamvis enim pulcerrimarum clade terrarum, ut populi, ut urbes, memorabili casu, qasi semper victurus occiderit; qamvis ipse plurima opera & mansura condiderit, multùm tamen perpetuitati ejus scriptorum tuorum æternitas addet. eqidem beatos puto, qibus Deorum muncre datum est, aut facere scribendi, aut scribere legenda; beatissimos verò, qibus utrumqe.* Idomeni Epicurus: *Si gloriâ tangeris, notiorem te epistolæ meæ facient, qàm omnia ista qæ colis &*

propter quæ coleris. Refert Seneca ep. 21. Subjungitque. *numquid ergò mentitus est? quis Idomenea nôsset, nisi Epicurus illum suis literis incidisset? omnes illos magistianos & satrapas, & regem ipsum, ex quo Idomenei titulus petebatur, oblivio alta suppressit. Nomen Attici perire Ciceronis epistola non sinunt. nihil illi profuisset genus Agrippa, & Tiberius progener, & Drusus Cæsar pronepos: inter tam magna nomina taceretur, nisi Cicero illum applicuisset. Profunda supra nos altitudo temporis veniet, pauca ingenia caput exerent, & in idem quandoque silentium abitura oblivioni resistent, ac sic diu vindicabunt. Quod Epicurus amico suo potuit promittere, hoc tibi promitto, Lucili. Habebo apud posteros gratiam; possum mecum duratura nomina educere. Virgilius noster duobus memoriam æternam promisit & præstat.*

Fortunati ambo, si quid mea carmina possunt;
Nulla dies unquam memori vos eximet ævo:
Dum domus Æneæ Capitoli immobile saxum
Accolet, imperiumque pater Romanus habebit.

De Niso & Evryalo Æn. l. 9.

§ 7. Μὴ ἀσχολοῦ βουλόμενος] Periochen superiùs proximam, à librario aliunde interjectam censet Xylander: qui quæ hîc dicuntur, eódem pertinent, quò priora illa § 4. & sunt reverà argumenti ejusdem & hæc & illa periocha. Verùm nihil obstat, quò minùs ità fuerint à Marco ipso digesta, qi prout in mentem nunc hæc nunc illa venerant, chartis illinere solenne habuit. quod & *infr.* § 14, & 16. animadvertere licebit. Rectè autem idem monet locum hîc habere Diomedeum illud, quod & in proverbium jam abiit, *Iliad. κ.*

Ζωή τε καὶ ἐρχομένων.

Usurpavit Plato *in Protag.* & Cicer. *famil. l. 9. ep. 7.* & *ad Attic. l. 9. ep. 4.* Sed & Aristot. *polit. l. 3. c. 12.* Τῶ γὰρ ἑνὸς ἢ δύο ἀγαθοὶ εἶναι δύσκολον (agnoscis Salomonis illud, *Eccles. c. 4. v. 9.*) τοῦτο γάρ ἐστι τὸ,

Ζωή τε καὶ ἐρχομένων.

Idémque *ethic. l. 8. c. 1.* Ζωή τε καὶ ἐρχομένων, νοῆσαι καὶ συνεῖναι δυνατώτερον. Et Cicer. *offic. l. 2. Omnis ratio & institutio vitæ, adjumenta desiderat.* Ità generaliùs acceptum jure probabitur, quod de animi virtute vîque corporis Sallustius in *Catilin.* *Utrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget.* de natura & arte Flaccus in *art.*

--alterius sic
Altera poscit opem res, & conjurat amicè.

Vide *ad l. 2. § 1.*

Ἐνεργεῖν τὸ ἐπικάλλον] *id quod tibi incumbit, ad te pertinet,* tui est officii & muneris exequi. ità *l. 5. § 25.* ἃ ἀνθρώπου, καθ' ὃ ἄνθρωπός ἐστιν, οἰκεῖα ἐπικάλλει. & *l. 10. § 24.* ὅσα ἑκάστῳ ἐπικάλλει. *quæ unicuique conveniunt, ad eúmque pertinent.* Herodot. *l. 4.* Ἀπολαβόντες δὲ κτημάτων τὸ ἐπικάλλον. *Sortitam facultatem, quæ ad ipsos pertinebat, portionem.* dixerat enim superiùs, ἀπολαχεῖν δὲ κτημάτων τὸ μέρος. Et cum μέρος, Lucas Evang. c. 15 v. 12. Δός μοι τὸ ἐπικάλλον μέρος τῆς οὐσίας. *da mihi bonorum partem, quæ ad me pertinet.* Demosth. *de corona:* Τῆς δὲ ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπικάλλον ἐν ὑμῖν μέρος μετειληφέναι νομίζω πᾶσι πόλεσιν. *fortunæ cum aliis mobis communis ratam atque ad nos pertinentem portionem tuisse.* Sed & μοῖραν ἐπικάλλεσθαι, Procop. *Gotic. l. 1.* καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐπικάλλεται ἐν Γάλλοις μοῖραν λαχόντας. *acceptâ, quæ apud Gallos ad ipsos spectabat, portione.* Basil. Cæs. *in Psal. 1.* Ὁ μὲν ἐν τῷ βίῳ τυφλούμενος, ἕπου μακάριος, διὰ τὸ ἄλλου τῆς ἐκδάσεως ὁ δὲ συμπαρρύσας τὰ ἐπικάλλοντα, καὶ ἀναπρήσας τέλει πᾶσι ζωῇ κατακλείσας, ὅπου ἤδη ἀσφαλῶς φωτιεῖται. Aristot. *polit. l. 1. c. 13.* Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' οὐ πᾶν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάστῳ σπουδῆς τὸ αὐτῶν ἔργον. διὸ τὴν μὲν ἀρχικὴν τέλειον ἔχειν δεῖ πᾶσι τὴν ἠθικὴν ἀρετήν· ἧς δ' ἄλλων ἕκαστον, ὅσον ἐπιβάλλει αὐτοῖς. *quantum ipsis convenit, vel, ad ipsos pertinet.* & *l. 2. c. 3.* Ἤκιστα γὰρ ὀλιγανθρωπίας τυγχάνει τὸ πόλιτευμα κοινὸν ὄν· διὸ ἰδίαν μάλιστα φερεπίζωσι· διὸ ἧς κοινῶν ἥπτον, ἢ ὅσον ἑκάστῳ ἐπικάλλει. *quantum ad unumquemque attinet.* & *l. 7. c. 1.* Ἑκάστῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπικάλλει πλεῖστον, ὅσον πρὸς ἀρετὴν καὶ φρόνησιν, καὶ τὸ πρᾶττειν κατὰ ταύτας. *tantum ad unumquemque felicitatis contingit, quantum virtutis & prudentiæ.* Et *l. 3. c. 4.* καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον σωζεῖ, καθ' ὅσον ἐπικάλλει μέρος ἑκάστῳ τῶν ζώντων καλῶς. *etiam publica utilitas homines in unum cogit, propterea quòd bene vivendi pars ad singulos pertinet.*

§ 8. Τὰ μὲν παρῳχημένα μὴ ταραττέτω] Basil. Cæs. *in Esaj.* Μὴ ὀκνησάτω μεριμνῆσαι τὸ μέλλον. τί γὰρ ὄφελος ἐν τῷ ἀσφαλίζειν τὴν γνῶσιν; εἰ μὲν γὰρ ἀγαθὸν ἔσται τὸ ἐπιόν, ἥξει, κἂν μὴ σφαλῇς· εἰ δὲ λυπηρόν, τί σοι τὸ κέρδος προσδαπανᾶσθαι τῇ λύπῃ; Ex Solonis mente Ausonius.

Certa si decreta sors est, quid cavere proderit?
Sive sint incerta tuncta, quid timere convenit?

Senec. *epist. 74. Si verò aliquod simetur malum, eò perinde, dum expectatur, quasi venisset, urgetur: & quidquid nè patiatur timet, jam metu patitur. quemadmodum in corporibus futuri languoris signa præcurrunt: quædam enim segnitia nervis inest & sine labore ullo lassitudo & oscitatio & horror membra percurrens: sic infirmus animus, multò anteqam opprimatur malis, patitur: præsumit illa, & ante tempus cadit. quid dementius autem, quàm angi futuris, nec se tormento reservare, sed accersere sibi miserias, & admovere, quas optimum est differre, si discutere non possis? vis scire, futuro neminem debere torqeri? quicunqe audierit post quinquagesimum annum sibi patienda supplicia, non perturbatur, nisi*

si medium spatium transilierit, & se in illam seculo post futuram solicitudinem immiserit. & *epist.* 24. *Quid necesse est mala accersere, & sæpè citò patienda cùm venerint, præsumere, ac præsens tempus futuri metu perdere? est sine dubio stultum; qui quandoque sis futurus miser, esse jam miserum.* Item *ep.* 98. *Calamitosus est animus futuri anxius, & ante miserias miser. nil est nec miserius, nec stultius, quàm prætimere. quæ ista dementia est, malum suum antecedere?* Vide eundem *epist.* 13. & *ad l.* 8. § 33. & *l.* 6. § 31.

Ἥξεις γὰρ ἐπ' αὐτὰ, φέρων τὸν αὐτὸν λόγον] Itaque eisdem, quibus nunc es, armis adversus ea instructus. Vide *l.* 12. § 9.

§ 9. Πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκεται] Vide *ad l.* 6. § 38. & *l.* 10, § 4.

Σωίζεσις ἐφ' ἑ] Trahit huc σειρὰν χρυσῆν illam Homericam *Il.* Θ. *v.* 19. Aristides *orat. in Jovem*; Ἀποβολὴ τῆς Διὸς τὸ πάντων πατρὸς δυνάμεως ἔχασε ἔχει, καὶ ἀτεχνῶς κατὰ τὸν Ὅμηρον σειρὰν ἅπαντα εἰς αὐτὸν διήρτηται, καὶ πάντα ἐξ αὐτοῦ ἐξῆπται. πολὺ καλλίων ἅλυσις αὕτη ἢ κατὰ χρυσοῦν τινὰ, καὶ εἴ τινα ἄλλην τις ἐπινοήσειεν. Vide *l.* 10. § 5. Greg. Naz. *de pace*, id est, Τοῖς τῆς ἑνώσεως δεσμοῖς, ὁ τεχνίτης λόγος, τὸ πᾶν σωίζησι. Redomanda Clementi vox ista, *strom. l.* 5. Ζωίζῃς, οὐχ ἡ σῴζ' ὅλων σωίσεις. leg. σύνδεσις. Vide *ad l.* 12. § 30.

Συγκατατέταχται] Vide *l.* 4. § 45. & *l.* 5. § 8.

Συσκοσμεῖ] Vide *infr.* § 48.

Κόσμος εἷς] Vide *l.* 4. § 40.

Νόμος εἷς] Vide *l.* 2. § 16. Clemens *strom. l.* 1. Νομοθέτης εἷς, καὶ νόμος εἷς· ὁ μὲν γὰρ, τῇ καὶ ἐνδε, ὅ, τι τῆς φύσεως, ὅ, τι τῆς μαθήσεως νόμος εἷς.

Λόγος κοινὸς] Vide *l.* 4. § 4. & *infr.* § 10.

Ἀλήθεια μία] Vide *l.* 9. § 1. Julian. *de cynism. orat.* 1. Μία τέ ἐστιν ἀλήθεια, καὶ φιλοσοφία. & rursus: ὥσπερ ἀλήθεια μία, ἔστω καὶ φιλοσοφία. Plut. *Symp. l.* 8. *c.* 9. Ἀληθεύειν μὲν γὰρ ἁπλῶς· ψεύδεσθαι δ' ἀπειραχῶς, παρέχει τὰ περάσματα. Hinc illud; Πᾶν τὸ ἀληθεῦον σωαληθεύει. Siquidem, ut Aristot. περὶ ἑρμην. *c.* 19. Ἀληθὴ ἀληθεῖ οὐκ ἐνδέχεται ἐναντίαν εἶ), ὅτε δόξαν, ὅτε ἀντίφασιν. ἐναντίαι μὲν γὰρ αἱ περὶ τὰ ἀνπκείμενα. περὶ ταὐτὰ δ' ἐνδέχεται ἀληθεύειν τὸν αὐτόν, ἅμα τε οὐκ ἐνδέχεται τὰ ἐναντία ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ. Et *analyt. prior. l.* 2. *c.* 2. ἐξ ἀληθῶν οὐκ ἔστι ψεῦδος συλλογισασθαι. Qui & qod de virtute idem *ethic. l.* 1. *c.* 6. Τὸ μὲν ἁμαρτάνειν, πολλαχῶς ἔζι· τὸ δ' κατορθοῦν μοναχῶς.

Ἐσθλοὶ μὲν γὰρ ἁπλῶς, πανταχῇ πῶς δ' κακοί.

Et Plut. de virt. mor. Ἕκαστον οὖν περίσαμον ἀεὶ, μοναχῶς μὲν κατορθοῦται, πλειοναχῶς δ' ἁμαρτάνει. τὸ μὲν γὰρ εὑρεῖν τὸν σκοπὸν, ἓν ἔζι καὶ ἁπλοῦν· ἐσοχεῖσθαι δ' ἄλλοτε ἄλλῳ, ὑπερβάλλοντες τὸ μέτριον ἢ ἐλαττολείποντες. idem de veritate, quæ & virtutis genitrix, quam cum virtute eandem (teste Senecâ *ep.* 71.) Socrates dixit, verissimum est. Ità Clem. Alex. *strom. l.* 1. Μία ὀζὶν ἡ ἀλήθεια· ὡς καὶ μία καὶ δυνάμει ὄζα ἡ ἀρετὴ, καὶ ὧν τὸ εὐδαιμονεῖν. *Una est veritas: prout & virtus una; unique felicitas, quam virtus facit.* Et *ibid.* Μία ἡ τῆς ἀληθείας ὁδός. *Veritatis via una est. At erroris multiplex.* Πολυχωδεὶς γάρ τε τὸ ψεῦδος καὶ ἀτραπί. Theodoret. *therapeut. l.* 1.

--velut silvis ubi passim
Palantes error certo de tramite pellit;
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit.--

Flacc. *l.* 2. *Sat.* 3. Sed Clementem avdiamus, qem transcriptum dare non pigebit. Μιᾶς τοίνυν ὔσης τῆς ἀληθείας· τὸ δὲ ψεῦδος μυείας ἐπιποπὰς ἔχει· καθάπερ αἱ Βάκχαι τὰ τῆς Πενθέως διαφορήσασαι μέλη, καὶ τὴν φιλοσοφίας τῆς τε βαρβάρου τῆς τε Ἑλληνικῆς αἱρέσεις, ἑκάστη ὅσον ἔλαχεν, ὡς πᾶσιν αὐχεῖ τὴν ἀλήθειαν φασὶν δ' ὅμως ἀνατολὴν πάντα φαντάζεται. Et mox: Ὁ γὰρ αἰὼν τῷ χρόνῳ τὸ μέλλον καὶ τὸ ἐνεστὼς αὖθις ἡμῖν καὶ τὸ παρῳχηκὸς, ἀκριβείας [ἀκαρέως, vel -ιαίως.] σωίζεσι· πολὺ δὲ πλέον δυνατωτέρᾳ τῇ αἰῶνι ἡ ἀλήθεια σωαγαγεῖν τὰ οἰκεῖα σπέρματα, κἂν εἰς πλὴν ἀλλοδαπλῆν ἐκπέσῃ γῆν. Denique; Ὁ δὲ τὰ διηνεμίας σωδεὶς αὖθις καὶ ἐνοπτεύσας, τέλειον τὸν λόγον ἀκριβῶς ἔν ἴσῃ ὅτι κατόψεται πλὴν ἀληθείαν. Et *ibid. lib.* ὡς ἡ ἑνὸς ὄντος τῆς εὐδαιμονεῖν αἰτίας πυθόμενοι αἱ ἀρεταὶ πλείονες ὑπάρχουσαι καὶ ὡς τῇ θερμαίνειν ὅτε ἥλιος, τότε πῦρ, βλαπτικόν τε καὶ ἑνὸς· ὅτω μιᾶς ὔσης τῆς ἀληθείας, πολλὰ τὰ συλλαμβανόμενα εἰς ζήτησιν αὐτῆς. Rursusque ad Stoicum dogma de virtutibus propiùs accedens; quæ quoniam luculentiora sunt, fusiùs exhibebimus. Ἐπὶ γὰρ σκοπὸν, μία καὶ δυνάμει ὄζιν ἡ ἀρετὴ· ταύτῃ ἡ συμβέβηκεν τέτοις μὲν τοῖς περίσαμον ἐγγενομένοις λέγειν φύσιν· ἐν τέτοις δὲ σωφροσύνῃ, ἐν τέτοις δ' ἀνδρείαν, ἢ δικαιοσύνῃ. ἀπὸ τὸν αὐτὸν ἓν λόγον καὶ μιᾶς ὔσης ἀληθείας, ἐν γεωμετρίᾳ μὲν γεωμέλεια ἀληθεία, ἐν μουσικῇ δ' μουσικῆς, κἂν φιλοσοφίᾳ τῇ ὀρθῇ Ἑλληνικὴ εἶν ἡ ἀλήθεια. μόνη δ' ἡ κυρία αὕτη ἀληθεία ἀπαρέγκειρησ[illegible], ἣν παρὰ τοῦ υἱῶ τοῦ θεοῦ παραδόμεθα. Frustrà igitur sunt qi veritatem aliam Theologicam, aliam Philosophicam esse volunt, qasi alicubi aliqid verum esse possit, qod alibi falsum sit. qam sententiam, absurdam sanè & rationi adversam, refutantem, & contrariam ei demonstrantem, vide sis Casmannum in *problem. marin.* ad finem *qæst.* 1æ. Sed qomodo ergò alia, & alia? Avdi Clementem. Ὃν τρόπον φαμὲν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ῥαχμῆς, τῇ μὲν ναυκλήρῳ δοθείσης, λέγεσθαι ναῦλον· τῷ δὲ τελώνῃ, τέλος· καὶ ἐνοίκιον μὲν, τῷ σανιόχῳ· μισθὸν δὲ, τοῦ διδασκάλου· καὶ τοῦ πεδοκόπου,

περίσκεπτα, ἀδρίβωνα. Optimè Cicero *Academ. l.* 4. *Nostra, inquies, sola vera sunt. certè sola, si vera. plura enim vera discrepantia esse non possunt.* Et *de oratore l.* 2. *Plus uno verum esse non potest.* De *unica* interim *veritate* quæ arguntantur Scholastici, vide apud Alexandr. Halens. *part.* 1. *q.* 15. *m.* 5. & Thom. Aqin. *sum. part.* 1. *q.* 16. *a.* 6.

§ 10. Ἐναφανίζεται] Vide *l.* 2. § 12.

Εἰς τὸν ἅπαντα λόγον] Vide *l.* 4. § 14, 18. & *l.* 6. § 23. & *supr.* § 6.

§ 11. Κατὰ φύσιν ὅτι καὶ κατὰ λόγον] *Eadem*, inquit, *actio creaturæ rationalis est secundum naturam & secundum rationem.* qia nimirum de natura rationalis est, esse præditum ratione. Sen. *de vita beat. c.* 8. *Naturâ duce utendum est. hanc ratio observat, hanc consulit. idem est ergò beatè vivere, & secundum naturam.* Sed & ex consequenti, idem secundum naturam vivere, & secundum rationem.

§ 12. Ὀρθὸς, ἢ ὀρθούμενος] Xyl. ἐρωτηματικῶς legit: *Rectus, an qi erigatur?* qasi dixerit; cogita tecum, uter horum sis, qi rectus ipse consistat, an qi ab alio erigi opus habeat. M. Casavb. καὶ legisse videtur. vertit enim; *Rectus ipse, non directus.* qomodo ferè legitur *l.* 3. § 5. Vide quæ sunt ibi adnotata. Mihi hoc velle videtur, vel ut rectus consistas ipse, vel si labi contigerit, erigentis opem nè spernas. Vide *ad l.* 1. § 7. & 14. & *l.* 4. § 12. Utriusque horum imaginem havd ineptam subministrat Synesius *in calvit.* Ὥσπερ γεωργῶν παῖδες ἀπὸ τῆς ὁρμῆς ἅπαν ὑμαινόντων φυτὸν σωιέντες, ὡς εἰς ὀρθὸν αἴρειδς βέλεταί τι καὶ πίρυκεν, ὅσα μὴ φορὸς τοῦτο παρ' ἑαυτοῦ ἐξιώμεν, κοντοῖς αὐτὰ καὶ χάραξιν ὑποδείσαντες. *Plantæ*, inquit, *quædam suapte vi ordai* i. e. *rectæ crescunt, aliæ quæ sponte nequeunt, arte & ope, sive adminiculis* ὀρθοῦς. i. e. *erigi necesse habent.*

§. 13. Ἐν ἡνωμένοις] Ἡνωμένα καὶ διεζῶντα de qibus tum hîc, tum & *l.* 9. § 9. Marcus noster, sic distingvit Sextus Empiric. *adverſ. Phyſic. l.* 1. *c.* 2. Τῶν σωμάτων τὰ μὲν ὅτι ἡνωμένα, τὰ δὲ ἐκ συναπτομένων, τὰ δὲ ἐκ διεζωτων. ἡνωμένα μὲν οὖν ὅτι, τὰ ὑπὸ μιᾶς ἕξεως κρατούμενα, καθάπερ φυτὰ καὶ ζῶα. ἐκ συναπτομένων δὲ, τὰ ἐκ τῆς παραπεμιγμένων καὶ πρὸς ἓν τι κεφάλαιον νενόντων συνεστῶτα, ὡς ἐλύσεις, καὶ πυρίκποι, καὶ νῆες· ἐκ διεζωτων δὲ, τὰ ἐκ διεζευγμένων καὶ ἐπικεχωρισμένων, καὶ καθ' αὑτὰ ὑποκειμένων συγκείμενα, ὡς στρατιὰ καὶ ποίμνια καὶ χορεί. Plutarchus itidem in *præcept. conjugal.* Τῶν σωμάτων φιλόσοφοι τὰ μὲν ἐκ διεζωτων λέγουσιν εἶναι, καθάπερ χόλον καὶ στρατόπεδον· τὰ δὲ ἐκ συναπτομένων, ὡς οἰκίαν καὶ ναῦν· τὰ δὲ ἡνωμένα καὶ συμφυῆ, καθάπερ ὅτι καὶ ζώων ἕκαστον. Qod Pompon. *digeſt. l.* 41. *tit.* 3. *leg.* 30. *Tria genera sunt corporum: unum, qod continetur uno spiritu, & Græcè ἡνωμένον vocatur; ut homo, lignum, lapis, & similia: alterum, qod ex contingentibus se, hoc est, ex pluribus inter se cohærentibus constat, qod συνημμένον vocatur; ut ædificium, navis, armarium: tertium, qod ex distantibus constat; ut corpora plura, non soluta, sed uni nomini subjecta; veluti populus, legio, grex.* Senec. *ep.* 102. *Quædam continua esse corpora, ut hominem: quædam compoſita, ut nivem, domum, omnia denique qorum diversæ partes junctura in unum sunt coactæ: quædam ex distantibus, qorum adhuc membra separata sunt, tanqam exercitus, populus, Senatus. illi enim per qos ista corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & singuli sunt.*

Τὰ μέλη τοῦ σώματος] inculcat hoc Apostolus passim de Christicolis, qod Marcus hîc de omnibus in universum hominibus. *Ad Ephes. c.* 4. *v.* 4. Ἓν σῶμα, καὶ ἓν πνεῦμα. & *ad Rom. c.* 12. *v.* 5. Οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, οἱ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη. item *ad Cor. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 17. Ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν. & *c.* 12. *v.* 12. Καθάπερ τὸ σῶμα ἕν ἐστι, καὶ μέλη ἔχει πολλὰ, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνὸς πολλὰ ὄντα, ἕν ἐστι σῶμα· οὕτω καὶ ὁ Χριστός. (qo loco ὁ Χριστὸς, pro corpore Christi politico, non physico sumitur, prout & *ad Gal. c.* 3. *v.* 16.) Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, καὶ πάντες εἰς ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν. & rursus, *v.* 27. Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Θεραπευτέον ἐκ ἧττον τὰ τοῦ πλησίον, ἢ ἑκάστῳ τὰ ἑαυτοῦ· πάντες γὰρ ἓν ἐσμὲν ἐκ κυείας· καὶ μία καθαλὴ πάντων, ἐξ ἧς τὰ πάντα, Χριστὸς· καὶ ὅταν δέῃ ἀλλήλοις τὰ μέλη, τοῦτο ἕκαστος ἑκάστῳ, καὶ πᾶσιν ἄπαντες. Seneca. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Qid? nocere velint manus pedibus? manibus oculi? ut omnia inter se membra consentiant, qia singula servari, totius interest: ità homines singulis parcent, qia ad cœtum geniti sumus. Salva autem esse societas nisi amore & custodiâ partium non potest.*

Πρὸς μίαν πνοὴν συνῳδίαν] Vide *ad l.* 2. § 1.

Μέλος εἰμί] Ità Sen. 95. *Omne hoc qod vides, qo divina atqe humana concluſa sunt, unum est; membra sumus corporis magni.* Et Marcus pariter, *l.* 4. § 40. Ὡς ἓν ζῶον ὁ κόσμος. Vide & *ad l.* 2. § 1, 3, 4, 9. Verùm restringit hîc ad σύστημα λογικόν. Vide *ad l.* 3. § 3. συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν.

Ἐὰν δὲ διὰ τῆς ῥᾠοειδοῦς μέρος] Verba illa διὰ τῆς ῥᾠοειδοῦς glossema forsan fuerint. Μέλος autem & μέρος ità Marcus distingvit; ut μέλος animantibus duntaxat competat, μέρος etiam inanimatis. Aliter pavlò Strabo *l.* 2. qi non *animationis*, sed *configurationis* ratione, istud ab isto disterminat; Ἡ χὴρ μέλος τομὴ, inqit, ἡ ἄλλως χὴρ μέρος διαφέρει, διότι ἡ χὴρ μέλη λαμβάνει τὴν γραφικὴν ἔχοντα φυσικὴν, ὀρθώσει τινὶ καὶ τύπῳ σημειώδει· καθὸ καὶ τοῦτο εἴρηται, (*Odyſſ.* 1. *v.* 291.)

Τὸν δὲ διαμελεῖσι ταμών· —ἢ δὲ ἕδην ἔχει τοιοῦτον. & accuratiùs Aristot. *hist. animal. l.* 1. *c.* 1. Τῶν ἐν τοῖς ζώοις μορίων, ἔνια μὲν μόνον μέρη, ἀλλὰ καὶ μέλη

μέλη καλεῖται. τοιαῦτα δ' ὄζιν, ὅσα ἐξ μερῶν ὅλα ὄντα, ἕτερα μέρη ἔχει, ἐν αὐτοῖς ἴδια· οἷ κεφαλὴ, ἢ σκέλος, ἢ χεὶρ, ἢ ὅλον ὁ βραχίων, ἢ ὁ δάκτυλος. ταῦτα γὰρ αὐτὰ τί ὄζι μέρη ὅλα, ἢ ἔστιν αὐτῶν ἕτερα μόρια. Membrum ergò unumqod qe etiam pars eſt corporis; verùm non itidem è converſo.

Καλαληπτικῶς συμφαίνει] Imò καλαληπτικῶς. vocabulum ſignatum. ità delectat, ut ulteriùs nihil reqiras. Vide *ad l.* 9. § 42. ubi vox eadem repetitur.

Εὐφραίνει τὸ εὐδιατρίβειν] Plut. *de vit. Epicur.* adverſus Epicureos agens; Αὐτοὶ δ' οὐ πω λέγουσιν, ὡς τὸ ἓν ποιεῖν ἡδίον ὄζι τοῦ ἓν πάσχειν. Et *de philoſophorum convictu cum principibus*; Ἐπίκουρος, τὸ ἓν πάσχειν τὸ ἓν ποιεῖν, οὐ μόνον κάλλιον, ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναί φησι. χαρεῖς γὰρ ἥδιον ὅπω γόνιμόν ὄζιν ὡς χάρις. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ τοῦς Χάριοι τὰ ὀνόματα θέμενος, Ἀγλαΐαν καὶ Εὐφροσύνην, καὶ Θάλειαν· τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόναι χάριν πλεῖόν ὄζι καὶ καθαρώτερον. διὸ τῷ πάσχειν ἓν ἀσχολοῦνται πολλάκις, ἀεὶ δ' ἀγάλλονται τῷ ἓν ποιεῖν. Idem *de Socrat. gen.* Ποίᾳ γὰρ ὕπνῳ σκοπῷ βάλλοντα καὶ τυχεῖν ἥδιον, ἢ διαμαρτάνειν ἀνιαρὸν, ὡς ἀνδρὸς ἓν παθεῖν ἄξιον διὰ χάριτος ἐφάμιλλον. Et in *Erotic. de amantibus.* Ὥστε χαίρειν τοῖς ἐρωμένοις δόξης, ὡς παρ' ἑτέρων ἃ χαίρουσιν αὐτοὶ λαμβάνοντας. De Chriſto Domino Gregor. Naz. *in bapt.* Δίδωσιν ἥδιον ἢ λαμβάνουσι ἕτεροι.

Ὡς αὐτὸν ἐυπαθῶν] Phalaris *epiſt.* 17. Οὐ δόξαν χάριτας ὁίομαι διαρέμιος ἀγαθοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον παρ' αὐτῶν λαμβάνειν. Et *epiſt.* 119. qem locum libentiùs, qò emaculem, tranſcribo. Οὔτε νῦν παραδέδωκεν ὁ καιρὸς, μέμφασθαί μοι ὑμᾶς ὡς φιλοπόνως, πρὸ τοῦτου (σὲ τὸ forſan) χείρους μηδὲν αἰτιασαμένους (αἰτιαμένους. culpat enim qodammodo, qòd nihil priùs petierant.) εὐχαριστῆσαι δ' τὰ παρόντα, πίνακα αὐτεῖδες ἄφθονον ὑμεῖς μὲν, οἱ λαζόντες, δόντες τοῖς ἀληθείαν· δέδεγμαι γὰρ ὑμῶν χθὲς πλὴν αἴτησιν. ἐγὼ δ' ὃ μὴ τοσούτοις ἡδονῆς λήψομαι μᾶλλον, ἢ δόσω. τί γὰρ ἀνδρὶ φιλοτιμοτέρῳ κάλλιον, ἢ μεγαλοψυχότερον, ἢ σοκεῖν περὶ ἑαυτὸ πολίτας ἓν ποιεῖν; Ariſtid. in *Panathen.* de populo Athenienſi: Ἓν γὰρ ποιεῖν, ἢ ἓν πάσχειν, πεφυκότες ἥδιστα καὶ μᾶλλον ὀφείλειν αὐτοῦ τοῖς ἓν ποιοῦσι τὸ ἐλλιμενίσαι, ἀλλ' ἢ αὐτοῦ δεῖν παρ' ἑτέρων μᾶλλον τῆς ἀρετῆς λαμβάνειν· ὧν ὅτι κάρδια φιλεῖν τοὺς δούλους αὐτούς· ὧν γε μᾶλλον, ἢ τοὺς παῖδας· καὶ γοῦν ὅτι κάρδια φιλεῖν· ἀλλὰ καὶ μὴ πρὸ ἀναλωμάτων σώζειν τοὺς ὡς ὑπὲρ οἰκείων τὰς γνώμας διακειμένους. P. Syr. [*Beneficium dando accepit, qi digno dedit.*] Imò ſibi ipſi benefacit, inqit Marcus, qi benefacit alteri; qia & is qi benefacit & is cui benefit, ejuſdem corporis membra ſunt. Siqidem manus cùm pedi benefacit, ſibi ipſi etiam benefacit in pede, atqe hoc eſt, qod *infrà* § 74. ὠφελήσθω, ἐν τῇ ὠφελεῖς. Et *l.* 11. § 4.

§ 14. Τοῖς παθεῖν ὑπὸ τῆς φυσικῆς διοικήσεως δυναμένοις] hoc eſt, corpuſculi mei membris. τοῖς μελυδρίοις τὸ ἀνθρώπου τούτου, ut *infr.* § 68. Sive τοῖς κακωθεῖσι μέρεσιν, ut *l.* 8. § 28. cur autem Annot. Lugdun. τὸ φυσικῆς hìc ſubmoverer, φυσικοπλάστου ſupponeret, nihil erat, cùm τὸ φυσικοπλάστου præceſſiſſet. Sed & τὸ φυσικὸν. *infr.* § 68. reperiatur. fruſtrà & Xyl. de aliorum caſibus hæc accepit, qæ de corporis proprii affectionibus dicta ſunt.

Ἐκεῖνα μέμψεται τὰ παθόντα] malim *μέμψηται, conqeratur ea, ſi voluerint, qæ perpetiuntur.* Vide *infr.* § 15. & *l.* 8. § 28. Verùm mutato nihil opus. μέμψεται dictum fuerit, ut ὄψεται, *viderit, l.* 12. § 1.

Ἐγὼ δ'] id eſt, τὸ ἡγεμονικόν. ut § 16. qod Xyl. cùm non animadverteret, Marci mentem hìc non cepit. Ità Cicer. in ſomn. Scip. *Mens cujusqe is eſt qisqe.* Apoſtolus, ſed ſenſu parùm diverſo, qia mentem pro parte regenita ſumit, *ad Rom. c.* 7. *v.* 17. οὐκ ἐγὼ (id eſt, ὁ ἐῶς μου. *v.* 25.) ἀλλ' ἡ ἐνοικοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.

Ἐὰν μὴ ἐπιλάβῃ] Vide *l.* 4. § 7. Plut. *de tranqil.* Καθόλου δ', ἐπεὶ πᾶσι ἀδιάλειπτον, τὸ μὲν φύσει τὸ λυπῶν καὶ βαρύνον ὑπτέρειν, τὰ δ' πλείστα δόξῃ συμφαίνειν ἐπιζόμεθα καὶ μανθάνομεν. οὐκ ἄρχεσιν ὅτι περὶ ταῦτα μὴ ἔχειν ἀεὶ τὸ τῆς Μενάνδρου περόχειρον.

Οὐδὲν ὑποπτεύσας δεινὸν, ἐν μὴ προσποιῇ. τί γὰρ πρὸς σὲ ὅτι, φωνὴ, ἐν μήτε σαρκὸς ἁπτῆται, μήτε ψυχῆς; πρὸς δ' τὰ φύσει δυνάμενα λυπεῖν, ἐκεῖνο τὸ Ευριπίδειον,

Οἶμοι, τί δ' οἴμοι δυτά τοι πεπόνθαμεν.

οὐδεὶς γὰρ ὕπου τῶ παθητικῶ κατατρέχομεν καὶ ὀλιθριόνου τὰς ἀντιλαμβάνεται λόγας, ὡς ὁ τῆς κοινῆς καὶ φυσικῆς ἀνάγκης ἀναίρησιν ποιῶν, ἢ διὰ τὸ σῶμα μαμυλλιῶν ὁ ἄνθρωπος, μόνῳ ταύτῳ τῷ τύχῃ καβῶ δίδωσιν· ἐν δ' τοῖς κρείσσοσι καὶ μείζοσι ἀσφαλὴς ἔσηκεν. Hæc à Stoiciſmo havd procul abſunt. Idem *de exil.* τὸ λυπεῖσθαι καὶ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὅτι πάντα μᾶλλον ἄκρατον ὄζι καὶ μνιθμῶν κενὸς καὶ ἀνοίκτως. ὅπερ δ' αὐτὸ τὰ πράγματα δίδωσιν ὑπὸ τῶ λόγω ὑπαπόδυτα καὶ ἀναπαλυφθέντα πρὸς ἑαυτὸν εἰπεῖν, οὐδὲν πέπονθας δεινὸν, ἂν μὴ προσπίῃ, κομιδῇ γελοῖόν ὄζι, μὴ τῆς σαρκὸς πυνθάνεσθαι τί πέπονθε, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ διὰ τὸ σύμπτωμα τοῦτο χείρων γέγονεν, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν σωματοφθορίαις καὶ σωματαναπτύξεσι διδασκάλοις χρῆσθαι τῆς λύπης. Verùm Marcus ad ea etiam qæ corpori hæſionem inferunt, argumentum iſtud extendit.

§ 15. Ἐμὲ δεῖ ἀγαθὸν εἶ] Vide *l.* 4. § 18. & *l.* 6. § 22. & *l* 8. § 5. Hus illud Joſuæ decretum, *c.* 24. *v.* 15. alii qicqid fecerint, ſe cum familia ſua in recto Dei veri cultu perſeveraturos.

Ἡ ἡ πορφύρα] Vide de purpura, qæ ex Epicteto adducuntur *ad l.* 11. § 18. Ὁ, τι

Ὅ, τι ἂν ποιῇ] leg. ὃ, τι ἂν τις ποιῇ, ex membro præcedente.

§ 16. Τὸ ἡγεμονικὸν αὐτὸ ἑαυτὸ οὐκ ἐνοχλεῖ ᾧ λέγω, οὐ φοβεῖ ἑαυτὸ εἰς ὀπθυμίαν.] manca hæc esse, ex seqentibus satis claret; nec qid possit suppleri, est adeò difficile conjectu. Verùm qi enunciativè capiunt, à Marci mente qàm longissimè recedunt. is enim passim inculcat, molestiam omnem, non à rebus externis, sed ab animo ipso & opinione de eis concepta, nobis obtingere: hoc est; mentem ipsam sese conturbare, solam sibi molestiam omnem facessere. Videantur qæ *suprà* § 14. & *l.* 4. § 7, 39. & *l.* 5. § 2. & *l.* 6. § 8, 52. & *infr.* § 68. & *l.* 8. § 40, 42, 47. & *l.* 9. § 13, 15. Itaqe D. Boot. per interrogationem concipi postulat: cui ego libens assentior; & qæ desunt, ità supplenda existimarem. οὐκ ἐνοχλεῖ ᾧ λέγω, οὐ φοβεῖ ἑαυτό; [οὐ λυπεῖ;] εἰς ὀπθυμίαν [οὐ χαίρει; vel οὐκ ἄγει;] sicut Galen. *de optim. sect.* c. 6. οὐκ μὴ λυπῇ, unde εἰς ἀλθησιν ἡμᾶς ἄγῃ. *Mens an non ipsa sese perturbat? exempli gratiâ: nonne scipsam terret? nonne tristitiâ afficit? nonne in cupiditates conjicit?* &c. vel etiam, αὐτὸ ἑαυτὸ οὐκ ἐνοχλεῖ ᾧ λυπεῖ (ut sit hoc illius, ᾧ λέγω loco) ἑαυτό; οὐ φοβεῖ; &c. Sensum ipsum, qicqid de verbis fuerit, confirmant seqentia. ἐὰν μὴ ἑαυτὸ ταράξῃ. Verba autem feliciùs pavlò videtur restituisse sic D. Salmasius. ᾧ οὐ φοβεῖ, οὐκ ἄγει εἰς ὀπθυμίαν. ἄγει εἰς ὀπθυμίαν idem est ac si dixisset ἑαυτὸ λυπεῖ. nam ὀπθυμία est λύπη, ut εὐθυμία *hilaritas*. unde εὐθύμει, *hilari sis animo*, ità *l.* 4. § 38. ᾗ ὅσα πρὸς μωρὸν ἐυφραίνει ἢ λυπεῖ. istiusmodi aliqid supplendum ex seqentibus liqet, ubi hæc duo simul repetit, εἰ Ν τις ἄλλῳ αὐτὸ φοβεῖσαι ἢ λυπῆσαι δύναται, ποιείτω. & post, τὸ ᾗ ψυχάριον τὸ φοβούμενον, τὸ λυπούμενον. confirmant eadem & sensum verborum Marci, qem asserimus genuinum. Si enim nihil aliud potest menti hisce modis molestiam facessere, ipsa sibi faceſſat necesse est, qandocunqe molestiâ aliqâ afficitur. Ità Epictet. *l.* 3. c. 19. Περαίρουν γὰρ οὐδὲν δύναται κωλύσαι ἢ ἐλθεῖν ἀναφαίρετον, εἰ μὴ αὐτὴ ἑαυτήν. οὐδὲν ἄλλο ταραχῆς ἢ ἀνατασσίας αἴτιόν ἐστιν ἢ δόγμα.

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ ἀνολισθήσας οὐ πρόεται] *Ipsa enim sese* (si volet) *opinando non movebit istis motibus.*

Τὸ σωμάτιον μὴ πάθῃ τι] Vide *infr.* § 33. & *l.* 8. § 28.

Οὐ γὰρ ἔζεις αὐτὸ εἰς κρίσιν τοιαύτην] Locus iste mihi planè depositus, absqe clariss. D. Salmasio fuisset, cui non ego magìs debeo, qàm Marcus ipse, is manum medicam fausto sydere admovit. Malè, inqit, Xylander αὐτῷ pessimè locum hunc sic vertit, *Animo nullus metus, dolor, aut opinio horum accidere potest: nego enim ei sunt habitus ad hæc.* Sic vertendum illi fuit; *Animula verò, qæ timet, qæ dolet, qæ super his omnino aliqid opinatur, nihil eorum patiatur, si non illam in hoc judicium demittas.* legendum igitur in Græcis, ὑμὴν μὴ πάθῃ, εἰ μὴ εἰς ἕξεις αὐτὸ εἰς κρίσιν τοιαύτην. vel, εἰ μὴ παρέξεις αὐτὸ εἰς κρ. τ. Nihil verius. Epictet. differt *l.* 2. c. 6. Τίς γάρ σε ἀναλήψεται δώματα ἀναλαβεῖν τ, ὧν οὐ θέλεις;

Ἀπερισπάστως] *Vide* *supr. l.* 5. § 14. & *infr. l.* 11. § 1.

Ἀνεμπόδιστον] Vide *l.* 5. § 20. Epictet. *l.* 2. c. 19. ὅτε πλοῦτός ἐστιν ἐφ' ἡμῖν, ὅτ' ὑγίεια, ὅτε δόξα, ὅτε ἄλλο τι ἀπλῶς, πλὴν ὀρθῆς χρήσεως φαντασιῶν. τοῦτο ἀκώλυτον φύσει μόνον, τοῦτο ἀνεμπόδιστον.

§ 17. Εὐδαιμονία δοκεῖ δαίμων ἀγαθὸς, ἢ ἀγαθὸν] deesse vocabulum aliqod videtur, qod membrum posterius expleat. forsan [ἡγεμονικὸν] ἀγαθὸν fuerat, in hoc enim Marco censente, τὸ πᾶν. Vide *ad l.* 2. § 15. idémqe eidem ὁ δαίμων iste. Vide *ibid.* § 17. & *l.* 10. § 13. qo loco ait τὸν νοῦν, ubi voluerit, ἀγαθὸν δαίμονα fieri. Nam M. Casavbono, τὸ ἢ ἀγαθὸν δαίμονα expungenti non accedo. Conjecturam meam firmat, qod ex Platone Clemens *strom. l.* 2. Αὐτὸς ᾗ ὁ Πλάτων τὴν εὐδαιμονίαν, τὸ ἓν τὸν δαίμονα ἔχειν· δαίμονα ᾗ λέγειν, τὸ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἡγεμονικόν. Cui gemina, ex innominato aliqo, ista Svidas exhibet: Ὅτι ὁ σπουδαῖος εὐδαίμων ἐστί. ὁ γὰρ ἓν τὸν δαίμονα ἔχων, σημαίνειν δοκεῖ τὸ τὸν εὐδαίμονα ὀνόματι· εἰ δὲ δαίμων ἐκάλει ἡ ψυχὴ, καθὰ Ξενοκράτει δοκεῖ, εἶη ἂν εὐδαίμων, ὁ ἓν τῷ ψυχῷ ἔχων. ἓν ᾗ τῷ ψυχῷ ἔχει ὁ σπουδαῖος. σπουδαῖος δ' ἄρα ὁ εὐδαίμων. Accedit & Pythagoræ scitum illud, εὐδαιμονέστερον ἄνθρωπον, ὅταν ἀγαθὸ ψυχὴ ἐφεστήκηται. Laërt. *lib.* 8. Apul. *de Deo Socrat. Nam qodam significatu & animus humanus, etiam nunc in corpore situs, Dæmon nuncupatur,* [Maro Æn. *l.* 9.]

—*Dilne hunc ardorem mentibus addunt,*
Euryalet an suis cuique Deus sit dira cupido?

igitur & bona cupido animi, bonus Deus est, unde nonnulli arbitrantur, εὐδαίμονας dici beatos, qorum Dæmon bonus, id est, *animus virtute perfectus est. qem nostrâ linguâ, ut ego interpretor, poteris Genium vocare, qòd is Deus, qi est animus sui cuiqe, qanqam sit immortalis, tamen qodammodo cum homine gignitur.* Vide dissertationem hac de re Dionis Prus. *orat.* 23.

Τί ἔν ὧδε ποιεῖς, ὦ φαντασία;] Qid est opus imaginatione, sive opinatione, cùm mens ipsa qod suum est & fecerit & habuerit? Vide *ad periochen* proximè *superiorem* extremam: & *infr.* § 29.

Ἀπόχρα σοι τὸ θεὸς σοι] forsan [νῦ] τὸ θεός. atqe ità M. Casavb. nam Xyl. omissis malèqe reddidit, *vis Deus, unde venisti.* cùm vertendum fuerit,

erit, *ut venisti. facesse hinc, per Deos, ut venisti*. Sed nec fortasse νὴ particulâ illâ interjectâ opus fuerit. Siquidem D. Salmas. formulam usitatam esse monet, πρὸ θεός σοι, subavdi ὄφελμι. eámque locutionem occurrere in *bemiambis* Anacreonteis, & in *dissertationibus* Arriani. Ità certè Anacreon *carm.* 31.

Ἄφες με, πρὸ θεός σοι,
Πεῖν, πεῖν ἀμυστί.

Arrian. in Epicteti *dissert. l.* 3. *c.* 26. Παῦσαι, πρὸ θεός σοι, ἐμπαίζων μοι τῇ ψυχῇ. Et *c.* 23. Παύσασθε, πρὸ θεὸς ὑμῖν, κακὰ ὀνόματα καὶ σκώμματα κατακόπτοντες. & ad formulam Christianam propiùs, *ibid. c.* 7. τὸν θεόν σοι. qem locum corruptum frustrà suspicatur Volsius. restituenda eadem, *c.* 22. ubi, τὸν θεόν σου, vitiosè legitur; quod interpretem eundem, cùm non adverteret, in alia abduxit. & diversâ rursus formulâ, sed ellipsi câdem, *l.* 3. *c.* 23. θαυμαστὸς, κύριε, τίνι ἐμοὶ σοι συντεθέαν. contractiùs etiam *l.* 2. *c.* 19. λέγε μοι, πρὸ θεὸς, διὰ σκέλους ἔλεγες. Si locus saltem integer fuerit. facit enim suspectum, quod Gellius *l.* 1. *c.* 2. exhibet, λέγε μοι σὺ πρὸ θεός. quod fortean fuerit, πρὸ θεός σοι. qin integram qoqe idem extulit, *l.* 3. *c.* 10. ὀμνύω ὑμῖν πίνλα θεὸς, ὅτι σκέλος. Locus ergò sincerus & integer est. nec ullâ ratione admittenda Annot. Lugd. interpolatio, ἀπέχω σκέλος τοῦ θεὸς σύ.

Οὐκ ὀργίζομαί σοι] Hoc enim dogmati Stoico adversatur; non tamen & Christiano, quod ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε monet, *ad Ephes. c.* 4 *v.* 26. Diogeni autem Stoico, non Cynico (quod Erasmum fugerat) de dogmate isto differenti, cùm adolescens quidam protervus, velut periculum facturus, an re præstaret quæ docebat, in faciem inspuisset, *Non quidem irascor*, inquit ille; *sed dubito tamen an irasci oporteat?* Narrat Seneca *de ira, l.* 3. *c.* 38. Fidentiùs Symmach. *l.* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens negitia est, ut motu meo digna sit.*

§ 18. Τί γὰρ δύναται χωλὸς μαθητὴς γίνεσθαι;] Vide *l.* 4. § 46. & *l.* 5. § 13. & *lib.* 6. § 15.

Τί δὲ φίλτερον] *infr.* § 21. & *l.* 4. § 36. & *l.* 9. § 32.

§ 19. Ὡς διὰ χειμάῤῥου] Vide *ad l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. Avg. *in Psal.* 38. *Momentis transvolantibus cuncta rapiuntur. torrens rerum fluit.*

Σωτηρικὸ] Vide *l.* 6. § 41.

Ὡς τὰ μέρη] vide *l.* 2. § 1. & *supr.* § 13.

Πόσους ἤδη ὁ αὐτὸς Χρυσίππους] vide *l.* 3. § 3. & *l.* 4. § 48. & *l.* 6. 47.

Πόσους Ἐπικτήτους] è superis ergò excesserat jam Epictetus. Accedit quòd Gellius Herodi Attico, qi sub Marco floruerat, æqualis ferè, de Epicteto, tanqam qi jamdudum decesserat, ità verba facit, *l.* 2. *c.* 18. *De Epicteto philosopho nobili, recentior est memoria, qàm ut scribi, qasi obliteratum, debuerit.* vide *ad l.* 1. § 7. & *ad l.* 8. § 31.

§ 20. Ἐμὲ δὲ μόνον φείσασθε] *Hoc unum me solicitum habet.* ità τὸ φείσασθαι sæpiùs usurpat *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22. Estqe hoc qod profitetur cumprimis utile piúmqe, si solicitudo universa eo fine adhibeatur, nè qid unqam obrepat, qod officii sui non sit. vide *infr.* § 66. & *ad l.* 8. § 3. Sic *l.* 8. § 1. ἄλλο μηδὲν φείσασθαι.

§ 21. Ἐγγὺς] Vide *l.* 4. § 16. Petrus *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε.

Ἡ σὴ φειδὼ πάντων λήθη] vide Solom. *Eccles. c.* 1. *v.* 11.

§ 22. Ἴδιον ἀνθρώπου φιλεῖν καὶ τοὺς πταίοντας] Hoc est qod Avg. *in Joan tract.* 66. & *in concion. solenn.* 235. *Esto medico similis; qi odit morbum, amat ægrotum.* Ità Marcus etiam lapsos & errantes diligi vult. Amplius aliqid Christus Dominus; non lapsos tantùm & errantes, verùm in nos ipsos delinqentes. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ διωκόντων ὑμᾶς. Matth. *c.* 5. *v.* 44 Hinc Isidor. Pel. *l.* 2. *ep.* 259. Παρὰ μὲν ἀνθρώποις ἴσον ἴσῃ δοκεῖ, τὸ εὐεργέτας μὲν ἀμείβεσθαι, καὶ ἐχθροὺς μὴ ἀμύνεσθαι. παρὰ δὲ τῇ θείᾳ φιλοσοφίᾳ τὸ μὲν ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας κρατεῖ. τὸ δὲ ἀμύνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς ὑπερῆφανον μὲν δοκεῖ τοῖς πολλοῖς εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ πρέποντος ἀνθρώπου ἐξικνεῖσθαι, εἰδέναι δέ τι, καὶ εὐεργετεῖν. Contrà planè qàm Pindarus *Pyth. od.* 2. Φίλον εἶπ φιλεῖν· ποτὶ δ' ἐχθρὸν ἀτ' ἐχθρὸς ἐὼν, λύκοιο δίκλων ὑποθήσομαι, ἀλλ' ἔλλοτε πατέων ὁδοῖς σολιαῖς. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Cynicum instituens; Δώσειδς δεῖ αὐτὸν, ὡς ὄντα, καὶ διωρθρωμένον φιλεῖν αὐτοὺς τοὺς διεφθαρμένους. De Christianis Justin. *ad Diognet.* Ἀγαπῶσι πάντας, καὶ ὑπὸ πάντων διώκονται. Atque hæc est reverà charitas sincera, *amare qos tolerare, tolerare qòs amas*, ut Gregor. Rom. *in Evang. serm.* 34. Qin & Marcum ad eos etiam respexisse, qi adversus nos ipsos fuerint injurii, qæ subjecit, ostendunt. Vide *ad l.* 11. § 18.

Ὅτι καὶ συγγενεῖς] Vide *ad l.* 2. § 1. Hippias apud Platon. in *Protag.* Ὦ ἄνδρες οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγὼ ὑμᾶς, συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἅπαντας ἔμ), φύσει, ἀ νόμῳ· τὸ γὰρ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου, φύσει συγγενὲς ὄζειν.

Δι' ἀγνοιαν, καὶ ἄκοντες] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 14. & *l.* 11. § 18.

Ὡς μετ' ὀλίγον ἀμελούντεσσι πεθήξετε] Vide *ad l.* 4. § 6. & *infrà* § 58.

Οὐκ ἐβλαφέ σε] Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 9. § 38.

§ 23. Ἡ περὶ ἄλων σύσις, ἢ τῆς ὅλης οὐσίας, ὡς κηρὸς] Eleganti similitudine hoc illustrat, non Lucianus ille, Epicuri de grege, ὁ χλιδαζὸς, sed de schola Platonica Leo, (Byzantius fortean) uti ex Athen. *dipnosoph. l.* 11. & Laërt. *l.* 3. in *Platon.* patet; in *dialogo*, qem *Alcedinem* inscripsit, & inter

later Luciani opuscula, à qibus dictionis mollitie venâqe candidiore plurimùm discrepat, extat vulgò. Τὸ μὲν γὰρ πιθανὸν, inqit, καὶ τὰ πιθανὰ τὰ παρ' ἡμῖν, τὰ πλάττειν ἐπιτήδεια, πολὺ ἦν κρεῖττον ὅταν λάθῃ, ῥᾳδίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλάκις ὄγκου, μεταβαλλόμενα πολλὰς ἰδέας φύσεις. Eisdémqs plaxè insistens vestigiis Plut. *ad Apoll.* Ὡς γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολὺ ῥᾴστα τις πλάττων ζῶα συγχεῖν, καὶ πάλιν πλάττειν καὶ συγχεῖν, καὶ τῶν ἐν παρ' ἓν πεῖν ἀδιαλείπτως· ὅταν καὶ ἡ φύσις ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης, πολλὰ μὲν τοῦ μορφὴν ἀνέχῃ· εἶτα σωσχεῖς αὐτοῖς ἐγίνηται τὰς πατέρας, εἶτα ἡμᾶς, εἶτ' ἄλλους ἐπ' ἄλλοις ἀνακυκλήσει· καὶ ὁ τῆς ῥᾳθυμίας πολεμὸς ἔσῃ ἀπλέκτως ῥᾴων ὅποτε σήσεται, καὶ πάλιν ἐξ ἀναπτίας αὐτὸ ὁ τῆς φθορᾶς. Cui non absimile qod Aphrodiss. *probl. l.* 1. *q.* 49. Ὡς ὅταν ὁ ἀνδριαντοποιὸς τὸν χαλκοῦν τύπον ἢ ξύλ, ἢ τι τοιοῦτον ζῶον χαράξας ἢ ἐλάσας, πλάσῃ ἄνθρωπον, ἢ ἕτερόν τι σχῆμα, ὑπὸ εἴδους εἰς εἶδος μεταβάλλων τὴν ὕλην. Lusûs autem puerilis illius, qo animalium icunculas è cera solent effingere, meminit & Lucianus in *insomnio* verbis hisce; Ὁπότε γὰρ ἀφεθείμεν ὑπὸ τῆς διδασκάλου, ἄπρεπές ἂν τὴν κηρὸν, ἢ βοῦν, ἢ ἵππον, ἢ ἄνθρωπον ἀνέπλαττον. Demetr. Phaler. qi dicitur: Περὶ ἑρμηνείας. καθόλου δ', ὥσπερ τὸν αὐτὸν κηρὸν, ὁ μὲν τις κυνῆν ἔπλασεν, ὁ δὲ βοῦν, ὁ δὲ ἵππον· ὕτω καὶ πρᾶγμα ταὐτὸν ὁ μὲν ἀποφαυλότερον καὶ κατηγορῶν φησιν. Et Fabius *institut. l.* 10. *c.* 5. *Nec alienа tantùm transferre, sed etiam nostra pluribus modis tractare possumus, & sententias eadem quàm numerosissimè variare: velut eadem cerâ aliæ atque aliæ formæ duci solent.* De cera ipsâ Plinius min. *l.* 7. *ep.* 9.

Hæc laus est ceræ, mollis cedénsque sequatur
Si doctos digitos, jussáque fiat opus;
Et nunc informet Martem, castámque Minervam;
Nunc Venerem effingat, nunc Veneris puerum.

vide *infrà ad* § 25.

Δεινὸν δὲ ὑδὲν τὸ θαλυθῆναι τῷ κιθαρίσῳ] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 47. & *infrà* § 25. & 50. & *l.* 11. § 17. Ædesius apud Eunap. in *Maximo*: Ἀλλὰ σὺ μὲν καὶ τῶν ψυχῶν τῶν ἐμῶν ἐκ ἀγνοεῖς τηλικαύτας ἀκοὰς ἀκεόμενος· τὸ δὲ ὄργανον αὐτῆς σωφρονεῖν ὅπως διάκειται, τῆς ἁρμοφόσης καὶ πήξεως θαλυομένης εἰς τὸ σωτηδόν.

§ 24. Τὸ ἐπίκοτον τῶν προσώπων λίαν παρὰ φύσιν, ὅταν πολλάκις ἐναποδήσκειν ἢ πρόσημα, ἢ τελευταῖον ἀποθέσθαι] Periochen hanc miserè mutilatam ac vitiatam esse, satis indicant tam discrepantes à se invicem interpretum versiones; qæ ejusmodi sunt etiam, ut è verbis sensus illi, qos ipsi præferunt, nullâ artis grammaticæ ope elici possint. In textu Xyl. nihil mutat. Meric. duntaxat disjunctivæ loco conditionalem subst̃ituit: sed nec sic quidem citra vim insignem, exprimitur ea, qam ipse Marco affingit, sententia. D. Bootius (cui ego assentiri malucrim) sic effert: Τὸ ἐπίκοτον τῶν προσώπων λίαν παρὰ φύσιν. ὅταν πολλάκις [γίγνηται,] vel etiam transpositione tantùm factâ, ἢ,) ἐναποδήσκειν· καὶ τὸ πρόσημα τὸ τελευταῖον ἀποθέσθαι, ὥστε ὅλως ἐξαφθῆναι μὴ δύνασθαι. *Torvitas vultûs est valdè præter naturam. ubi sæpius contigerit, immori solet; vultûsqi decor ità indè extinguitur, ut denuo omnino reaccendi nequeat.*

Τὸ ἐπίκοτον τῶν προσώπων] *Torvitas vultûs:* qò κότος sive latens intus animus infestus atque infensus se prodit. huic opponi videtur, τὸ ἥδυνον τῶν προσώπων. *l.* 6. *c.* 30. Hesych. Ἐπίκοτα, ἐπίμομφα, ἃ πᾶς ἂν τις μέμψαιτο. Σοφοκλῆς, Ναυπλίῳ καὶ πλέονι. leg. Ναυπλίῳ καλλιπλέονι. ad distinctionem alterius ejusdem fabulæ eidem cognominis, qæ Ναύπλιος πυρκαιὰς dicebatur. Ἐπίκοτον esse vult, qod iratum & infensum jure faciat; at Marcus pro offensione sive infensione animi, qæ in vultu indicium facere solet. Æschyl. *Prometh. vinct.*

Ὁ δ' ἐπίκοτος ἀεὶ θυμὸς ἀγναμπτον νόον.
At ille mentem infensam pervicax gerens.

Πρόσημα] ἡ εὐαρέστεια τῶν προσώπων, ut Jacob. Apost. *ep. c.* 1. *v.* 11. *decor vultûs*, qi tristitiâ, iracundiâ, acerbitate animi, offensione, indignatione non immutari tantùm & deturpari, sed & tolli prorsus sæpenumero solet. Seneca *de ira l.* 2. *c.* 35. *Non est ullius affectûs facies turbatior. pulcerrima ora fœdavit; torvos vultus ex tranquillissimis reddidit. liqit decor omnis iratos. qalem intrà putas esse animum, cujus extrà imago tam fœda est?* & *l.* 3. *c.* 4. *Nulli certè affectui pejor est vultus. ferarum minùs tetra facies est, etiam cùm venatorem suum semianimes morsu ultimo petunt, qàm hominis irâ flagrantis.* Hinc illud Nasonis de Niobe *Metam. l.* 6.

Et qantum iræ finit, formosa. ———

& de Procride *l.* 7.

Tristis erat, sed nulla tamen formosior illâ
Esse potest tristi. tu collige qalis in illa,
Phoce, decor fuerit, qam sic dolor ipse decebat.

Imò, qod Marcus istic, dum affectus istiusmodi exprimere atqe induere vultus freqentiùs cogitur, usu in naturam vertente, ità tandem decor isse extingvitur, ut nullâ restitui ratione possit. De Pharisæis ad suos Christus, Matth. *c.* 6. *v.* 16. Μὴ γίνεσθε, ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν. qi locus istum mirificè illustrat, plùs enim esse videtur τὸ ἀφανίζειν τὸ πρόσωπον, qàm τὸ κιρνᾶναι καὶ ἁλλᾶσθαι πυρί, utì ex Homero atqe Evstathio Beza. Basil. Cæs. *ep.* 1. Ἔπεται τῷ ταπεινῷ καὶ καλλελιπεῖ φρονήματι, ἅμμα συγγνὸν καὶ εἰκὸς γλῶ σωτερικός. ——ὥστε ἃ ποιοῦσιν οἱ πενθοῦντες κατ' ἐπιτήδευσιν, ταῦτα ἐν τῷ αὐτομάτῳ ἡμῖν ἐπφαίνεσθαι. Nicostr. *de nupt.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 70. Αἱ γὰρ δὴ ὄλεις αἱ χρησταὶ ἔχειν ἄν τι πλεῖστον τῶν κάλλους τὴ ψυχῆς· καὶ ἐκ ἐνι, ὅτε θυμούμενον, ὅτε ὀργιζόμενον, ὅτε χλωῦντα, τὸ πρόσωπον φαιδρὸν

φαιδρὸν ἔχειν τε καὶ καθαρόν. εἰ δέ τις παρῄρχεις καὶ χρυσίνης, ἐνδὺς μὴ καὶ τὸ ὀφθαλμῷ παραβλάπτει, καὶ δεινὸν δέδορκεν. ὅστις ἢ μαιεύσῃ ἐνηδεῖς, ταῖς χόραις καὶ τῆς ὀφθαλμοῖς ἀναπέπλασται. ὄνομα ἐφθαλμοὶ καὶ περιδέασιν πιθανοί. ὁ δὲ συνάγων τὰς ὀφρῦς, σκαιὸς ὅζει· καὶ ὅταφ ἐπιδεῖ ὦκ ἐρύθημα, ἀλλὰ σκότος τε καὶ νέφος, τοῦτο τὸ ἡ ψυχὴ ἐδαμῶ ἐδαμῶς ἐυφραίνεται. qibus verbis extremis graphicè depinxisse videtur τὸ ἐπίκοτον illud τῆς περιόπτου. nos dicimus, a louring look. Vide *infr. ad* § 59. Sed nec minùs Stoton. *l.* 4. *c.* 50. in *Caio.* cui *frontem torvam* ubi tribuerat, *Vultum*, inqit, *naturâ horridum ac tetrum, etiam ex industria efferabat, componens ad speculum in omnem terrorem ac formidinem.* Cæterùm D. Salmas. ista & luxata & perturbata suspicatur: jungi sic debere, Τὸ ἐπίκοτον τὸ περιόπτου λίαν παρὰ φύσιν, αὐτῷ γε τούτῳ παρακολουθεῖν πειρῶ, ὅτι παρὰ τὸν λόγον. atque hæc subsequi post illa quæ *suprà* § 10. habebamus. Τῷ λογικῷ ζάῳ ἡ αὐτὴ πρᾶξις καὶ φύσιν ὄζιν καὶ κατὰ λόγον. *Si in animali rationali eadem actio secundum naturam & secundum rationem; ira in vultu efferve scens, quæ præter naturam est, etiam præter rationem.* Illud, ἢ τὸ πολύπαιον ἀπεσβέσθη, ἅτε ὅλως ἐξαφθεῖσα μὴ δυνᾶσα. ad præcedentia § 22. censet idem pertinere, & de *lucerna* dici, quæ aliquando sic extingvitur, ut possit iterum accendi, aliquando verò, ubi in totum oleo defecta est, ità extingvitur, ut denuo accendi neqeat. Suspicatur ergò post exemplum *arcuæ*, cui grave non esse dixit solvi, ut nec compingi, addidisse & simile de *lucernis*, (prout & *l.* 8. § 17. post exemplum *bullæ* idem fecit) cui non est grave extingvi, ut nec accendi, etiamsi eò modò extingvatur, ut non possit lumen suum recuperare. reliqua aliunde irrepsisse avtumat; qibus de medio sublatis, perioehen hanc antegressam cum proximè seqenti commodè cohæsuram. & sunt revera sectio 22ª. & 24ª. prout nos eas distinximus, ejusdem planè argumenti.

Εἰ γὰρ καὶ ἡ συναίδησις τὸ ἁμαρτάνειν ὀκνήσειεν] Mer. interserit negativam, ut sit τὸ [μὴ] ἁμαρτάνειν, & de innocentiæ confidentia intelligatur. Meliùs opinor, Xyl. *Nam si etiam sensus peccati nullus erit.* hoc est, nam si eò usque in vultûs obstirmatione processeris, ut jam peccati sensum omnem amittas, qid ampliùs tibi vivere proderit? Galen. *de differ. puls. lib.* 4. σφυσμὸν, inqit, appellant veteres, τὴν ἐν ταῖς φλεγμοναῖς γινομένην αὐτῷ τῷ κάμνοντι συναίδησιν. Idémque *therapeut. l.* 13. *c.* 1. Ἡ τις ἁμαρτία τῇ φλογώσει καὶ τάσιν ἔχει ἀφ' ἑαυτὴ τὸ μόριον, ἡμῖν δ' ἀπλουστέρη, αὐτῷ τε κάμνοντι διὰ τῆς ἰδίας ὀνομαζομένης συναισθήσεως. Ità medicis familiaris an peculiaris vox ista videtur, affectionem illam denotans, qâ æger eorum quæ in corpore suo fecius se habent, ipse sensum obtinet. A corpore ad animum transtulit, ut Marcus hîc, ità & Epictet. *l.* 2. *c.* 11. Ἀρχὴ φιλοσοφίας συναίδησις τῆς αὑτοῦ ἀσθενείας καὶ ἀδυναμίας. Clemens generaliùs de utroqe pariter usurpavit, *strom. lib.* 1. Εὐρετικὸν γὰρ καὶ ἐπινοητικὸν ἡ συναίδησις, ἐπιβάλλειν πιθανῶς ἀναπείθουσα· συναύξει γὰρ τῷ ἐπιβολῷ, ἡ εἰς ἐπιτήμιον συναίσησις. Idem vult, sed significantiùs pavlò dictum, qod Gregor. Naz. *epitaph. in Patr.* Εὐρετικὸν γὰρ τὸ πάθειν. & *ad cives suos in angust.* Τολμηρὸν ποιεῖ τὸ ἀλγεῖν. Tunc ergò ἡ τοῦ ἁμαρτάνειν συναίδησις ἴσχετο, cùm crebro peccandi usu, πυκνῶται λοιπὸν ἡ ψυχὴ, *callum qasi gendam contraxit animus, ὥστε μηδ' αἰσθάνειν ὕστερον ὅτι ἁμαρτάνει, ut deinceps nè peccare qidem se animadvertat.* Epictet. *l.* 2. *c.* 18.

Τίς ἐστι τοῦ ζῆν αἰτία;] Vide *l.* 9. § 2.

§ 25. Πλείστα ὅσα ὁρᾷς] De Catone Senec. *epist.* 72. *Qid ni ille mutationem reipub. forti & æqo paterctur animo? qid enim mutationis periculo exemptum? non terra, non cælum non totus hic rerum omnium contextus: quamvis Deo agente ducatur, non semper tenebit hunc ordinem; sed illum ex hoc cursu aliqis dies dejiciet. certis eant cuncta temporibus; nasci debent, crescere, extingvi. quæcunqe vides suprà nos currere, & hæc qibus innixi atqe impositi sumus velut solidissimis, carpentur ac desinent: nulli non senectus sua est. inæqalibus ista spatiis eôdem natura demittit. qicqid est, non erit: nec peribit, sed resolvetur. nobis solvi perire est. proxima enim intuemur: ad ulteriora non prospicit mens bes, & quæ se corpori addixerit. alioqi fortiùs finem sui suorúmqe paterctur, si speraret omnia illa sic in vitam mortémqe per vices ire, & compositа dissolvi, dissoluta componi: in hoc opere æternam artem cuncta temperantis Dei verti.* Vide *supr.* § 23. & *lib.* 9. § 33.

Καὶ πάλιν ἄλλα] Naso *Metamorph. l.* 15.

Nil eqidem durare diu sub imagine eadem
Crediderim.——
Nec species sua cuiqe manet, rerúmqe novatrix
Ex aliis alias reparat natura figuras.

Senec. *epist.* 30. *Qid geri potest, in ea condistione esse, in qa nemo non est? prima enim pars æqitatis est æqalitas. Sed nunc supervacuum est naturæ causam agere, qæ non aliam voluit legem nostram esse, qàm suam. qicqid composuit, resolvit: & qicqid resolvit, componit iterum.*

Ἴνα ἀεὶ νεαρὸς] hoc est qod Maxim. Tyr. *orat.* 25. *ad l.* 4. § 40. διὰ τοῦτο τὸ ὅλον χαιρηγίαν. Vide *l.* 2. § 3. & *l.* 6. § 14. Aristot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 3. Ἐπεὶ δεῖ τι τῶν ὄντων ἀπόχιτα, διὰ τί ποτ' οὐκ ἀνήλωται πάλαι καὶ φθαρὲν τὸ πᾶν; διὰ τὸ τοῦτο τοῦτο φθορὰν ἄλλο εἶ γένεσιν, καὶ τοῦτο τοῦτο γένεσιν ἄλλο εἶ φθορὰν, ἀπαυστον ἀναλίσκειν εἶ τοῦτο μεταβολήν. Γένεσις γὰρ γένεσιν διαλυομένη, καὶ φθορὰ ἀποδανατίζειν βέλεται. Clem. *strom. l.* 4. & Philo *de mund. immort.*

Μένει

Μένει γὰρ ἰσχυρὰ φθειρομένων τῶν ἐν εἴδει, τρέσιεν ὡς ἀληθῶς καὶ θεῖον ἔργον.

§ 26. Τί ἀγαθὸν ἢ κακὸν ὑπολαβὼν] Vide *l.* 6. § 27. & *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. Epictet. *enchir. c.* 41. Ὅταν τίς σε κακῶς ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος ποιεῖ ἢ λέγει. οὐχ οἷόν τε οὖν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῷ σοὶ φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτῷ· ὥστε εἰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται, ἐκεῖνος βλάπτεται, ὅτι καὶ ἐξηπάτηται. καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον ἄν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος, οὐ τὸ συμπεπλεγμένον βέβλαπται, ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθείς. ἀπὸ τούτων οὖν ὁρμώμενος πρᾴως ἕξεις πρὸς τὸν λοιδοροῦντα· ἐπιφθέγγου γὰρ ἑκάστῳ, ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ.

Ἐλεήσεις] At hoc dogma Stoicum non admittit. Vide *ad l.* 2. § 13. Epictetus tamen etiam *l.* 1. *c.* 18. χαλεπαίνειν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; & mox: ἐλέει αὐτὸν μᾶλλον.

Δεῖ οὖν συγγινώσκειν] Tu, inqit, avt eôdem, avt pari morbo laboras: igitur ignoscere debes gemina peccanti. Flaccus *l.* 2. *sat.* 3.

O major, tandem parcas, insane, minori.

Et Senec. *Agam.*

Det ille veniam facilè, cui veniâ est opus.

Siqidem ut Flaccus *l.* 1. *sat.* 3.

——æqum est
Peccatis veniam poscentem reddere rursus:

Itaqe, qod Gvigo *meditat. c.* 15. *Non sit exactor vindictæ, qi petitor est veniæ.* Verùm ignoscere illud Stoæ adversatur. Vide *ad l.* 1. § 15. vide & *lib.* 11. § 18. & *ad lib.* 5. § 22. Demonactem.

Εἰ δὲ μηκέτι] Dilemmate probat non irascendum peccanti. avt in eodem, inqit, errore versaris, & erranti ignoscas æqum est, nisi te ipse prædamnare voluer's: avt saniori uteris judicio, & propitius esse debes illi, qi falsi specie, recti ignarus abripitur. vide *ad l.* 2. § 1.

§ 27. Μὴ τὰ ἀπόντα ἐννοεῖν, ὡς ἤδη ὄντα] τὰ ἀπόντα, M. Casavb. *futura*; ut eódem referatur, qò illud *suprà* § 7. Τὰ μέλλοντα μὴ ταρασσέτω. Meliùs Xyl. *ea qæ absunt*, sive *qæ desunt tibi*. Hoc est enim qod vult Marcus, ut non tam qæ nobis desunt, animis nostris obversentur, qò illorum cogitatione ad sortis præsentis displicentiam aliqam impellamur, qàm de eis qæ adsunt, seriò cogitemus, qò in statu præsenti nostro acqiescamus libentiùs. Hinc reprehensio illa Evripidea in *Hippolyt.*

Οὐ σ' ἀρέσκει τὸ παρόν·
Τὸ δ' ἀπὸν φίλτερον ἡγῇ.

Et Avson. *idyll.* 15.

Spernimus in commune omnes præsentia.——

Manil. *l.* 4.

Nec qod habet, numerat; tantùm qod non habet, optat.

Liban. *orat.* 31. de avaris. Ἀρκεῖ δὲ αὐτοῖς τῶν παρόντων οὐδέν· τὸ δ' ἀπὸν, ὅτι μὴ πάρεστιν, ὀδυνᾷ. Democritus itidem apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Ἀνοήμονες τῶν ἀπεόντων ὀρέγονται· τὰ δὲ παρεόντα κερδαλεώτερα ἐόντα ἀμαλδύνουσιν. qi & contrà *ibid. c.* 17. Εὐγνώμων, ὁ μὴ λυπεόμενος ἐφ' οἷσιν οὐκ ἔχει, ἀλλὰ χαίρων ἐφ' οἷσιν ἔχει. qod Epicteto tribuit Maxim. *collectan. c.* 28. Senec. *epist.* 74. *Qæris qare virtus nullo egeat? præsentibus gaudet; non concupiscit absentia.* Optimè Philemon apud Stob. *tom.* 2, *tit.* 16. & Maxim. *c.* 22.

Ἐὰν δ' ἃ ἔχωμεν, τούτοις μηδὲ χρώμεθα,
Ἃ δ' οὐκ ἔχομεν, ζητῶμεν, ὧν μὲν διὰ τύχην,
Ὧν δὲ δι' ἑαυτοὺς ἐσόμεθ' ἐστερημένοι.
Si qæ bonorum habemus, his non utimur,
Qæ non habemus, qærimus; his carebimus,
Nobismet ipsi dum nos, eis, dum fors negat.

Plut. *de tranqill.* Μανικὸν γάρ ἐστι τοῖς ἀπολλυμένοις ἀνιᾶσθαι, μὴ χαίρειν δὲ τοῖς σωζομένοις· ἀλλ' ὥσπερ τὰ μικρὰ παιδία, ἀπὸ πολλῶν παιγνίων ἂν ἕν τις ἀφέληταί τι, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα προσρίψαντα κλαίει καὶ βοᾷ· τὸν αὐτὸν τρόπον περὶ ἓν ὀχληθέντας ὑπὸ τῆς τύχης, καὶ τἄλλα πάντα ποιεῖν ἀνόνητα ἑαυτοῖς, ὀδυρομένους καὶ δυσφοροῦντας. καὶ τί φήσαι τις ἂν [οὐκ] ἔχωμεν; τί δὲ οὐκ ἔχομεν; defenda enim negativa prior. Subjungit idem Arcesilai dictum. Οἱ πολλοὶ, inqit, ποιήματα μὲν ἀλλότρια καὶ γραφὰς καὶ ἀνδριάντας οἴονται δεῖν ἀκριβῶς καὶ κατὰ μέρος ἕκαστον ἐπιπορευόμενοι τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ὄψει θεωρεῖν· τὸν δ' αὐτῶν βίον ἔχοντα πολλὰς οὐκ ἀτερπεῖς ἀναθεωρήσεις ἐῶσιν, ἔξω βλέποντες ἀεὶ, καὶ θαυμάζοντες ἀλλοτρίας δόξας καὶ τύχας, ὥσπερ μοιχοὶ τὰς ἑτέρων γυναῖκας, αὑτῶν δὲ καὶ τῶν ἰδίων καταφρονοῦντες.

Πῶς ἂν ἐπεζητεῖτο, εἰ μὴ παρῆν] Plut. ibid. Καί τοι καὶ τοῦτο μέγα πρὸς εὐθυμίαν ἐστὶ, τὸ μάλιστα μὲν αὐτὸν ἐπισκοπεῖν, καὶ τὰ καθ' ἑαυτόν· εὐθυμήσομεν δὲ τούτοις μᾶλλον παροῦσιν, ἂν μὴ παρόντων αὐτῶν φαντασίαν λαμβάνωμεν· ἀναμιμνήσκοντες αὐτοὺς πολλάκις, ὡς ποθεινόν ἐστιν ὑγεία νοσοῦσι, καὶ πολεμουμένοις εἰρήνη· &c. καὶ τὸ στέρεσθαι γενομένων, ὡς ἀνιαρόν. οὐ γὰρ τότε γίνεται μέγα καὶ τίμιον ἡμῖν, ὅταν ἀπόληται, σωζόμενον δὲ, τὸ μηδέν ἐστιν· οὐδενὶ γὰρ ἀξίαν τὸ μὴ εἶναι προστίθησιν· οὐ δὲ δεῖ κτᾶσθαι μὲν ὡς μεγάλα, καὶ τρέμειν ἀεὶ δεδιότας, ὡς ὑπὲρ μεγάλων, μὴ στερηθῶμεν· ἔχοντας δὲ παρορᾶν καὶ καταφρονεῖν, ὡς μηδενὸς ἀξίων· ἀλλὰ χρῆσθαι μάλιστα ἐπὶ τῷ χαίρειν καὶ ἀπολαύειν αὐτῶν, ἵνα καὶ τὰς ἀποβολὰς, ἂν συντυγχάνωσι, πρᾳότερον φέρωμεν. Idem *ad uxor. consol.* Καὶ δεινόν ἐστιν ἑτέρους μὲν ἡδέως ἂν ἐλεῆσαι τὴν σὴν τύχην, καὶ τούτου προσιόντος, ἐφ' ᾧ νῦν ἀνιώμεθα· σὲ δὲ ἐγκαλεῖν καὶ δυσφορεῖν παρούσης, καὶ μηδὲ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ δάκνοντος αἰσθάνεσθαι πηλίκας ἔχει τὰ σωζόμενα χάριτας ἡμῖν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ τοὺς ἀκεφάλους καὶ μειούρους Ὁμήρου στίχους ἐκλέγοντες, τὰ δὲ πολλὰ καὶ μεγάλα τῶν πεποιημένων ὑπερβὰ παρέρποντες, οὕτω ἐξα-

κριβοῦν

χριζειν καὶ συνομαυλεῖν τῷ βίῳ τὰ φαῦλα, τοῖς δὲ χρηστοῖς ἀνάρδρως καὶ συγκεχυμένως ἐπιβάλλουσαν ὁμοιόν τι τῆς ἀνελαδίσεως καὶ φιλαργυρίας φάρμακον, ὃι πολλὰ συνάγοντες ἐ χρῶνται παρ' αὐτοῖς, ἀλλὰ δρθιότητι καὶ διαφορᾶς ἀπολαύουσιν. Et mox: Οὐ γὰρ ὅτι ταῦτα μικρὰ μὲν τοῖς στερροῖς ἀνωδύνως μικρὰ δ' τοῖς ἀχθεσι.

Μὴ διὰ τῦτο ἀσυμπαίζειν] διὰ τὸ, Annot. Lugd. sed utrumvis consistet probè. ut διὰ, vel *per*, vel *propter* hîc significet; *dum istis libenter acquiescis*, sive, *istis delectando, & acquiescendo*; vel εἰς τοῦτο *istis delectaris & acquiescis*. ego illud malim, ob ἐθίσωμεν. Hesych. Ἀσυμπαίζω, χαίρω, ἀγάλλεται. Ἀσυμφόρως, μὴ χρησίμως, ἀσυμφόρως, ἀσυμφόρως, ἀσυμφόρως. Vide ad l. 5. § 8.

Ἐκπαμᾶν αὐτὰ] Flaccus lib. 1. epist. 10.

Quæ res plus nimio delectavere secundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus. —— Masci mentem expressit optimè.

Ὡς ἐν ποτε μὴ παρὼν προσχθίσωμεν] Ità considerandum nobis commoda ea, quæ ex præsentibus rebus decerpimus, nè tamen ergà has eo animo afficiamur, ut ex amissione earum perturbemur. Plut. *de tranquill.* Ὦ, ὃ δίδωσι τοῖς τῶν τύχων ἀδεῶς καὶ ἀπρόμενος εἰπεῖν ὁ λοιμαμὲς,

Ἥδη μὲν, ἂν τι φύρσ, ἔλαβεν ἄρας, ἂν ἀπολέσῃ τῦτον ἔδεται παῦε χρῶς τις παρὸν τὸ δεῖλαιόν, καὶ μὴ διδόναι αὐτὸ τῷ ἀπολλύειν, ἀσφαλὲς ἐστιν. Sen. *de vit. beat. c.* 20. Ego divitias & præsentes & absentes æquè contemnam: nec si alicubi jaceant, vilissiores, nec si circa me fulgebunt, animosior, fortunam nec venientem sentiam, nec recedentem. Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 29. de Fortunâ:

Laudo manentem: si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit, & mea
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem sine dote quæro.

§ 28. Ἐις αὐτὸν σωμάτιον] Ità l. 8. § 41. & 48. & l. 11. § 12. & l. 12. § 3. Τὸ ἡμιφωτιδὸν εἰς ἑαυτὸ συνιόντος, σφαῖρας κινήσεως καὶ αὐτοφυοῦς γένεσις. Quod Plato in *Phædon.* Τῦ ἀνηρτῆσθαι αὐτὴν εἰς αὑτὴν ξυλλαδὴν καὶ ἀθροίζεσθαι. & Varro, *semper se colligat in sese.* & de Serapione Damascius (opinor) apud Suidam: Σωμάτιον ἐμαυτὸν ἀεὶ καὶ σωματοῦσθαι, οὐ δὲν τῦ ἐμοῦ τὸ εἶναι καὶ τὸ ἐμαυτὸν εἶναι. Verùm Marcus cùm σωμάτιον dixit, Epictetum sive Echion imaginem in animo habuisse videtur,

Ὃς ἔνθ' ἐπ' ἀλλων ἴσκεν ἀρμηνὶ μάθη,
Ποσσίδιον αὐχὴν ἀμφὶ δαιδάλοις ἐλίξας δέμας,
Κεῖται, φανεῖν τε καὶ δρᾶσαι δυνάμενος.
Qui simul ab aliis impetu se scit fensi,
Denso sub orbe sentium corpus segnes,
Mersique ab omni membra tactu jacet.

hoc est quod Marcus l. 8. § 45. ἀμαιμάκητος γένεσις, neque enim Graiocinæ eadem possim, aliquot maculis vertit,

Mordere & ultro tangere ignavus, jacet.

melius Campens. si metri rationem habuisset;

Sic jacet ut nec attingi nec morderi queat. Et Erasm.

Tutus jacet morsûque tactûque omnium.

Versus Ionis sunt Tragici in *Phœnice*; quos exhibent Plut. *in collat. terrestr. & aquat.* Athen. *dipnos. l.* 3. Schol. *ad Aristoph. equit.* & Zenobius in *proverb.* Ælian. *hist. animal. l.* 6. *c.* 54. Μέλιττα δλίσσεσθαι ἑαυτὴν σωτηλήσας, ἄλπαλον ἐργάζεται. Oppian. item *halieut. l.* 1. *v.* 363.

Φερξάμενος πυκινῆσιν ὑπὸ στερεοῖσιν ὀκάνῃσι
Ἑλκήτεω σφαιρηδὸν, ὑφ' ἕρκεϊ γυῖα φυλάσσων,
Ἔνδοθεν ἑρπύζων. ——

Ità Plin. *l.* 8. *c.* 37. *Ubi sensere venantem, contracto ore, pedibus, ac parte omni inferiore, quâ rarem & innocuam habent lanuginem, convolvuntur in formam pilæ, nè quid comprehendi possit præter aculeos.* Et Ambros. *hexamer. l.* 6. *c.* 4. *Echinus iste terrenus, quem vulgò hericium vocant, si quid insidiarum præsenserit, ipsinis suis clauditur, atque in sui se arma colligit, ut quicunque eum contingendum putaverit, vulneretur.* Indè natum proverbium,

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Vafra varia vulpi est, una echino maxima. Erasm. Facere huc videtur & Horatii illud *suprà* lavdatum,

Meâ virtute me involvo.

Ἑαυτῷ ἀρκεῖσθαι δικαιοπραγοῦντι] Vide *l.* 5. § 14. & *l.* 8. § 7. Sen. *ep.* 74. *Una hæc via est ad tuta vadenti, & externa despicere, & honesto contentum esse.* Idem. *ep.* 76. *Illud est quod imperitos in vexatione corporis malè habet; non assueverunt animo esse contenti.*

§ 29. Ἐξάλειφον τὴν φαντασίαν] *Expunge, dele phantasiam*, sive *imaginationem*: non omnem ramen, sed falsam & fallacem. Vide *l* 6. § 13. & *suprà* § 2. & 17. & *l.* 8 § 29. & *l.* 9. § 7.

Σπῆσον τὴν ὀρεξιαρχίαν] Vide *l.* 2. § 2.

Περίχαλον τὸ ἐνεστὸς] Vide *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 31.

Δίπλε] Vide *l.* 4. § 21.

Ἐννόησον τὴν ἑφάπτου ἁρπαγὴν] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. Basil. Cæsar. *orat.* 13. *de bapt.* Περιέρχεται καὶ τὸν ἀρχέμβολον τῦ βίου, ὁ ὀφθαλμοῖς ἔχειν τὴν τελευτὴν. Senec. *ep.* 12. *Morsum juveni anteveculo debet esse, quàm seni.* Epictetus *enchirid. c.* 22. Θάνατος καὶ φυγὴ, καὶ πάντα τὰ δεινὰ φαινόμενα ἐφ' ἑκάστου ἡμῖν μὴ ἐκκλινέτω. ἐκ ὀφθαλμῶν ἡμῖν ἐστω μηδὲν τούτων ὁ θάνατος· καὶ οὐδὲν ἔσται ποτὲ δεινὸν ἐπὶ ἀνθρώπου, ἔτι ἄρα ἐπθυμίας πρὸς. Musonius apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι τῶν ἐπιτηδείων ἡμῖν ἀγαθῶν ζώων, μὴ ἐφθίμων αὐτῶν ἐκ ἐχόντων βιῶναι. Lactant. *institut. l.* 6. *c.* 24. ex Ciceronis *Verrin.* 4. *Semper ità vivamus, ut rationem reddendam nobis arbitremur; putemúsque nos momentis omnibus, non in aliqo orbis terræ theatro ab hominibus, sed desuper spectari ab eo,*

qi.

qi & judex & testis idem futurus est. Idem autem, ut Joan. Chrysost. tom. 6. orat. 67. διὰ τοῦτο ἄδηλον ἡμῶν ἐποίησε τὴν τελευτὴν, ἵνα ἕυδηλον ποιησώμεθα τὴν ἀπόδημον καὶ τὴν παρουσίαν. hoc est; ut Aug. homil. 13. Ultimum diem latere voluit, ut omnes observarentur. Et qod Gregor. Rom. in Job. l. 12. c. . Dies ultimus salubriter ignoratur, ut semper proximus esse credatur. Quomodo enim de die in diem differendo peccas, cùm extremum diem, an iste sit, nescias? Aug. epist. 145. Senec. ep. 61. Id ago, ut mihi instar totius vitæ sit dies. non tanqam ultimum rapio, sed sic illum aspicio, tanqam esse vel ultimus possit. Idémqe epist. 114. Quicqid facies, respice ad mortem. Nulla res magis proderit, qàm cogitatio mortalitatis. Idem de ira l. 3. c 42. & ep. 12. Sic ordinandus est dies omnis, tanqam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam. Qui omnes dies, tanqam ultimum ordinat; nec optat crastinum, nec timet. Idem de brev. vit. c. 7. Horat l. 1. epist. 4.

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Martin. Dunienſ. in ethic. *Dies omnis pro ultimo habeatur.* Et Hieron. *in Matth. c. 24. Sic quotidie vivamus, qasi die illâ judicandi simus.*

Τὸ ἐκείνου ἁμαρτηθὲν] qod ab altero peccatum est, illi dimitte, cujus est, & ad qem pertinet. Idem l. 9. § 20, 38. *Sua vitia qisqe fugiat: nam aliena non nocebunt.* Gvigo *meditat. c. 2. § 7.*

§ 30. Συμπαραλείπειν] Vide *suprà* § 4. & l. 6. § 3, 53.

§ 31. Φαίδριμον] Vide l. 3 § 5. & l. 4. § 26.

Φίλησον] Vide *suprà* § 22. & l 3. § 9.

Ἀκολούθησον θεῷ] Senec. *de vit. beat. c. 15. Sapiens semper habebit in animo illud vetus præceptum, Deum sequere.* Vetustissimum sané. Etenim Mosi tribuit Philo *de migrat. Abr.* Τέλος ἐν δὲ τὸ κατὰ τὸν ἱερώτατον Μωσῆν, τὸ ἕπεσθαι θεῷ. Cæterùm alii aliis tribuunt. Pythagoræ Boëthius *consol. l. 1. c. 4. Institutas avibus cogitationibúsqe meis Pythagoricum illud,* Ἕπου θεῷ. Homero etiam Srobæus *eclog. tom. 1. l. 2. tit. 3.* Ὅσσ' αἰνίξαντο μυθῳ Ὅμηρος εἰπὼν,

——κατ' ἴχνια βαῖνε θεοῖο.

ab eo Pythagoram sumpsisse. Alicui è septem sapientibus Cicero *de fin. l. 4. Qæqe sunt vetera præcepta sapientum, Deum seqi, se nôsse, &c.* & Sosiades apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* Zenoni Epictetus apud Arrian. *dissert. l. 1. c. 20.* Τέλος δεῖ τὸ ἕπεσθαι θεοῖς. Vide *l. 10. § 11. & l. 12. § 27, 31.*

Πάντα νομιεῖ] hoc est, qod Manil. *l. 4.*

——certâ stant omnia lege.

Naso *metam. l. 3.* ——*fatali lege geruntur.*

Hemistichium videtur poetæ cujuspiam: ideo præmisit, ἐκεῖνος μού φησι. avtor nimirum ille, qisqis fuerit. ut *l. 4. § 18.* qanqam Xyl. de Deo accipit, qasi is hoc dicat. illud malim cum M, Cas. Manil. idem *l. 1.*

Sed nihil in tota magis est mirabile mole,
Qàm ratio, & certis qòd legibus omnia parent.

Pindar. *Nem. od. 5.*

——τίτμος ἢ κείνοι
Συγγενὴς ἔργων πέλει Πάντων.——

Senec. *de provid. c. 5. Scito omnia certâ & in æternum dictâ lege decurrere. non, ut putamus, incidunt cuncta, sed veniunt.* (qod in *Herc. fur. 2.*

Certo veniunt ordine Parcæ)
olim constitutum est, qid gaudeas, qid fleas. & epist. 96. *Decernuntur ista, non accidunt.* Idem epist. 76. *Virum bonum concedas necesse est, summæ pietatis erga deos esse. itaqe qicqid illi acciderit; æqo animo sustinebit. Sciet enim id accidisse lege divinâ, qâ universa procedunt.* Et in *qæst. nat. l. 3. præfat. Qid est præcipuum? posse æqo animo adversa tolerare; qicqid acciderit, sic ferre, qasi tibi volueris accidere. debuisses enim velle, si scisses omnia ex decreto Dei fieri.* Et epist. 71. *Magnum animum Deo paratqs, & qicqid lex universi jubet, sine cunctatione patiatur.* vide *ad l. 10. § 5.*

Ἔτι εἰ διέφευγε τὰ στοιχεῖα] locus corruptus; nec qi certò absqe codicum ope restitui possit. Xyl. ἔτι εἰ διαμένοντα τὰ στοιχεῖα. qòd si divina sunt etiam elementa. Cas. Τί δὲ εἰ μένοντα τὰ στοιχεῖα; qid verò si elementa sola ferantur lege? Boot. ἔτι [μᾶλλον] εἰ διαμένοντα τὰ στ. multò etiam magis, si permanent elementa. Lectoris esto arbitrium, vel eligendi: si qod ex istis libuerit, vel proferendi, si qid potuerit istis probabilius certiúsve eruere.

Ἡ διλίαν ὀλίγα] Xyl. ἢ διὰ λίαν, sed supplet simul qod deesse videbatur, aut admodum pavca [secus.] D. Boot. εἰ μὴ λίαν ὀλίγα. atqe ea proculdubio Marci mens; *pavca admodum fortunæ relinqi.* De viro certè sapiente Epicurus ipse in *select. sentent.* apud Laërt. *l. 10.* & Stob. *tom. 1. l. 2. tit. 7.* Βεβαίαν σοφῷ τύχη παρεμπίπτει. τὰ δὲ μέγιστα καὶ κυριώτατα ὁ λογισμὸς διοικεῖ καὶ κατὰ τὸν συνεχῆ χρόνον διοικήσει. hoc est, ut Senec. *de constant. c. 15. Raro sapienti intervenit fortuna. Vis tu,* inqit, *fortùs loqi, & illam ex toto submovere?* ut Cicer. *de fin. l. 2. Exiguam fortunam intervenire sapienti: maximásqe ab eo & gravissimas res consilio ipsius & ratione administrari.* ut Vitruv. *præfat. l. 6. Pavca sapientibus fortunam tribuere. qæ autem maxima & necessaria sunt, animi mentísqe cogitationibus gubernari.* Itaqs Aristot. in *ethic. magn. l. 2. c. 8.* Οὐ πλεῖστον καὶ νῦς καὶ λόγος, ἐνταῦθα ἐλαχίστη τύχη· ᾧ δ' ἐλαχίστη τύχη, ἐνταῦθα πλεῖστος νῦς. De Deo ac providentia divina multò magis hoc sentire pium est, nihil esse qod sit lege divinâ exemptum. Eximunt tamen, ut pavcula, sed dubitanter, hîc Marcus, ità parvula & exigua non pavci. Balbus ex Stoicorum sententia apud Cicer. *de nat. Deor. l. 2. Magna dii curant, parva negligunt.* Evripid. apud Plut. *de leg. poet. c. 7.*

Ζεὺς γὰρ τὰ μὲν τοιαῦτα φρονπίζει βεσσῆ·
Τὰ μινυθὰ δ' ἄλλοις δαίμοσιν παρεὶς ἐᾷ.
Nàmque id genus res Jupiter mortalium
Curat, minora cæteris linqit Deis. Grot.

Idémque; ——σφῶ ἄγαν μὲν ἀπείλεω
Θεός· τὰ μικρὰ δ' εἰς τύχω ἀνεὶς ἐᾷ.
——*res enim summas Deus*

Tractat: minores ite, qà fors fert, finit. Grot.

Lavdat idem Plut. in *præcept. polit.* & in *lib. de iracund. coerc.* subjungens tamen. Ἐγὼ δ' τῇ τύχῃ μὲν ὐδὲν δίμαι δεῖν ὀπτρέπειν, ὐδὲ παροράᾶν τὸν νοῦν ἔχοντα· πεισθεὶν δ' ἐν χρῇδι, τὰ μὲν γωιαικὶ, τὰ δ' οἰκέτοις, τὰ δ' φίλοις, &c. ut Jupiter scil. Evripideus minora qædam diis minorum gentium. Stoicos interim notat in *sene polit.* qòd Jovem depingant, Εἰς πάντα παρεπεφορῆσθαι καὶ πᾶσι τοῖς μεγίστοις ἑαυτὸν. & *de commun. notit. c.* 17. qòd eidem tribuant, ἀνόητόν τινα θεοῦ καὶ κατάφρονα καὶ χαῦνον ὀπιμέλειαν. qod non intelligere se profitetur, qî possit cum Dei vel majestate vel beatitate consistere: ignarus interim ipse immensæ vel potentiæ vel prudentiæ divinæ. Chrysippus certè providentiæ numinis nihil prorsus qicqam subtrahit. Apud Plut. *ibid. c.* 30. ex *de natur. l.* 1. Οὐδὲ τελάχιστόν ὅτι φῆσι μοῖραν ἔχειν ἄλλως, ἀλλ' ἢ κατὰ τὸν τοῦ Διὸς βούλησιν· ἀλλὰ πᾶν μὲν ἔμψυχον ὅτως ἰσχνῶς καὶ ὅτως κινεῖσθαι πέφυκεν, οὗ ἐκεῖνος ἄγει, κἀκεῖνος ὑπερέχει, καὶ ἴσχει, καὶ διατίθησιν. Et apud eund. *de contradict. Stoic. c.* 30. Οὐδὲν γάρ ὅτιν ἄλλως φῆσι κατὰ μέρος ῥηθὲν, ὐδὲ τελάχιστον, ἢ κατὰ τὸν κοινὸν φύσιν, καὶ κατὰ τὸν ἐκείνης λόγον. Ὅτι δὲ, inqit Plut. ἡ κοινὴ φύσις καὶ ὁ κοινὸς τῆς φύσεως λόγος, εἱμαρμένη καὶ πρόνοια καὶ Ζεὺς ὅτιν, ὐδὲ τὸν Ἀντίπατρος λέληθεν παντάχῃ τὸ ταῦτα θρυλλεῖται ὑπ' αὐτῶν· καὶ τὸ,

——Διὸς δ' ἐτελείετο βυλή.

ex *Iliad. α'. v.* 5. Faciunt huc qæ Dominus ipse Christus, de *passerculo*, de *pilo*. *Matth. c.* 10. *v* 29, 30. qæ Petrus etiam Apostolus de Christi Domini ipsius cæde: apud Luc. *Act. c.* 2. *v.* 23. & *c.* 4. *v.* 28. Verùm non est animus ista ulteriùs prosequi. Marcus pavca forsan excipi posse avtumat, Chrysippus omnino nihil. Huic accedit & Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ὅς γε ὐδὲ σφῶ μικροτάτων τινὸς ἀμελεῖ. Addubitare tamen videtur Chrysippus *de essentia l.* 3. ubi de malorum origine qæstione institutâ, Πότερον, inqit, ἀμελημένων τινῶν, καθάπερ ἐν οἰκίαις μοίζοσι παραπίπτει τινὰ πίτυρα, καὶ ποσοὶ πυροὶ τινες, σφῶ ὅλων τῶν οἰκονομημένων; & sic Marcus istic. Vide *ad l.* 2. § 11. & *ad l.* 8. § 20.

§ 32. Ἐι σκεδασμὸς, ἢ ἄτμοι, ἢ κένωσις] Xyl. & Cas. pro εἰ legunt ἢ. ut qinqe membra constituantur; Elementorum dissipatio, in atomos resolutio, annihilatio, extinctio, transmigratio. potest tamen retineri conditionalis, ut dicatur, *sive dissipatio, sive resolutio, sive annihilatio detur, omnino unum è duobus istis consequatur necesse est*, ut vel extinguatur anima, vel transferatur. sicut *l.* 5. § 33. εἴτε σβέσιν, εἴτε μετάστασιν. Conjunguntur avtem σκεδασμὸς & ἄτμοι *l.* 6. § 24. distinguntur *infrà* § 49. διάλυσις ἀντιμετακοσμῶν ἀτμικὴν, & σκεδασμὸς στοιχείων. & *l.* 8. § 25. σκεδασμὸς, σβέσις, μετάστασις. & *l.* 11. § 3. σβεσθῆναι, ἢ σκεδασθῆναι, ἢ συμμεῖναι. qod distributioni tamen priori favet. Càm ambiguus avtem in istis Marcus; sed & exteri plerique. vide *ad l.* 4. § 21.

Ἢτοι σβέσις, ἢ μετάστασις] Sen. *ep.* 65. *Mors qid est? aut finis est, aut transitus. nec desincre timeo; idem est enim qod non cepisse: nec transire; qia nusqam tam angustè ero.* & *epist.* 24. *Mors nos avt consumit avt emittit. emissis meliora restant, onere detracto. consumptis nihil restat: bona pariter, malaq; submota sunt.* & *epist.* 72. *avt in meliorem emittitur vitam, lucidius tranqillisque in divina mansurus: avt certè sine ullo futurus incommodo naturæ suæ remiscebitur, & revertetur in totum.* & *de provid. c.* 6. *Contemnite mortem, qæ vos avt finit, avt transfert.* Apud Plut. *consol. ad Apollon.* ex Platonis *apolog.* Socrates, παρεπλησίσν ἦ τὸν θάνατον ἦτοι τῷ βαθυτάτῳ ὕπνῳ, ἢ ἀπεδημίᾳ μακρᾷ καὶ πλυχρονίῳ, ἢ τρίτον φθορᾷ τινι καὶ ἀφανισμῷ τῶ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς κατ' ὐδὲν δὴ τέτων κακὸν ἦ).

§ 33. Τὸ μὲν ἀφόρητον ἐξάγει· τὸ δ' χρονίζων φορητόν] Æschylus:

Θάρσει· πόνε γὰρ ἄκρον ὐκ ἔχει χρόνον.
Confide: tempus havd habet summus dolor.

Et Sophocl. *Philoct.*

Ὀξεῖα φοιτᾷ, καὶ ταχεῖ' ἀπέρχεται.
Acerrima accedit, fugit celerrima.

Æschyli avtem illud ubi lavdaverat Plut. *de leg. poct. c.* 17. subjungit, Τέτ' ὅτι τὸ παρ' Ἐπικύρῳ θρυλλέμενον δεῖ καὶ θαυμαζόμενον, ὡς οἱ μεγάλοι πόνοι σωτόμως ἐξάγουσιν, οἱ δ' χρόνιοι μέγεθος ὐκ ἔχουσιν. ὧν τὸ μὲν εἰρηκεν Αἰσχύλος ἐπαρχῶς, τὸ δὲ τῷ εἰρημένῳ παρακείμενόν ὅτιν. εἰ γὰρ ὁ μέγας καὶ σωτόνος ἡ παραβάσει πόνος, ὐκ ἔστι μέγας ὁ παραμένων, ὐδὲ δυσκαρτέρητος. Epicurus in κυρίαις δόξαις, apud Laërt. *l.* 10. ἡ χρονίζει τὸ ἀλγοῦν σωνεχῶς ἐν τῇ σαρκὶ· ἀλλὰ τὸ μὲν ἄκρον τὸν ἐλάχιστον χρόνον παρεσιν· αἱ δὲ πολυχρόνιοι φορὰ ἀπρασιᾶν τ πλεοναζον ἔχουσι τὸ ἡδόμενον ἐν τῇ σαρκὶ, ὥστε τὸ ἀλγοῦν. Et rursus: Οἱ μεγάλοι πόνοι σωτόμως ἐξάγουσιν· οἱ δ' χρόνιοι μέγεθος ὐκ ἔχουσιν: qod idem & ex Epicuro Plut. *de leg. poct. c.* 17. Cicer. *de fin l.* 1. § 40. *Dolor in longinquitate levis, in gravitate brevis solet esse; ut ejus magnitudinem celeritas, diuturnitatem alleviatio consoletur.* Et *l.* 2. § 22. *Jam doloris medicamenta illa Epicurea. tanqam è narthecio promant; si gravis brevis; si longus, levis.* & rursus. § 93. *Maximus dolor brevis est. summus dolor plures dies manere non potest.* Verùm

is cùm Epicuri ratiocinationem illam ridet exagitátque *ibidem*, tum & Epicurum nos eâ derisui habere contendit, *Tuscul. l.* 2. § 44, 45. Tertullian. *apolog. c.* 45. *Sic & Epicurus omnem cruciatum doloremque depretiat, modicum quidem contemptibilem pronunciando, magnum verò non diuturnum.* Sext. Empir. *adv. ethic. c.* 5. Πόνος ὁ μὴ ἀκρότατος, καὶ εἰ τὰ μάλιστα παρακλιτάλος, ἀλλά τοί γε πρὸς ἀκρῆς, ἀσφαλῆς τρόπον, διεμπώσας, ἢ ἀναιρεῖ ἢ ἀναιρεῖται. ὁ δὲ μέσος καὶ παραλείπων, ὅτε παρ' ὅλον δὴ τὸν βίον, ὅτε συνεχὴς τῇ φύσιν, ἀλλὰ πολλὰς διαπαύσεις ἔχων καὶ ῥᾳστώνας. διὸ συνεχὴς δ' ἂν, οὐκ ἂν παρέτεινε. μέτριος δὲ ἔν δεῖ. Senec. *ep.* 24. *Dolor levis est, si ferre possum; brevis est, si ferre non possum.* & *ep.* 78. *Summi doloris intensio invenit finem. nemo potest valde dolere, & diu. Sic nos amantissima nostri natura disposuit, ut dolorem aut tolerabilem aut brevem faceret.* Et mox: *Utrum vis? longum esse morbum, an concitatum & brevem? Si longus est, habet intercapedinem, dat refectioni locum: multum temporis donat: necesse est ut exurgat & desinat. brevis morbus ac præceps alterutrum facit; aut extinguetur, aut extinguet. quid autem interest, non sit, an non sim? in utroque finis dolendi est. hoc itaque solatium vasti doloris est, quòd necesse est desinas illum sentire, si nimis sensurus.* & *ep.* 30. *nullum dolorem longum esse, qi magnus est.* & *ep.* 94. *Optimam esse doloris naturam, quòd non potest, nec qi extenditur, magnus esse; nec qi est magnus, extendi.* Idem *de provident. c.* 6. *Contemnite dolorem: aut solvetur, aut solvet.* At festivè Morus noster dilemma tam Marci quàm Epicuri eludit; qi cùm ex Epicuri mente ceciniſſet;

Dejiciat miseram tibi nulla molestia mentem;
Si longa est, levis est: si gravis est, brevis est.

subjungit statim tanquam ex suâ;

Dejicit heu miseram, prosternit & utraque mentem:
Longa nec ulla, levis: nec gravis ulla, brevis.

Vide *ad l.* 8. § 58.

Καλὰ ὑπόληψιν διατηρεῖ] leg. ὑπόληψιν. mens, inqit, nihil mali subesse opinetur, & tranquillitas inter cruciatus etiam acerbissimos constabit; cùm mens interim nihilo deteriùs se habeat. Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 6. § 52. & *suprà* § 2. & 14. & *l.* 4. § 7. & *infrà* § 64.

§ 34. Ὡς αἱ Σῖναι] Elegans similitudo, ab arenis, vel Libycis, vel maritimis, mutuata, qarum acervi cumulíque, sive ventorum sive fluctuum vehementiâ ac violentiâ adacti, alii aliis superveniendo, illos isti adoperiunt, obruúntque. non absimilis translatio, *l.* 9. § 28. in voce ἐπικυματώσεις. nam & hanc de arenis illis usurpavit Plutarch. in Alex. εἰ λαβεῖς ἐν ἀμμῳ βαθείᾳ καὶ ἀχανεῖ πορθμοῖος ἐπιπόσοι νότος ὡς ἅπαξ καὶ πάλαι λέγεται περὶ τὴν Καμβύσου στρατὸν, ἀναστήσας Σῖνα μεγάλα, καὶ κυματώσας τὸ πεδίον, μυριάδας ἀνθρώπων πάντα κατατροπώσει καὶ διαφθείρει. historiam habes Herodot. *l.* 3.

§ 35. Πλαίωνικόν] ex Ροῖνι. *c.* 6. codicum discrepantiam habes ad marginem adnotatam.

§ 36 Ἀντισθενικόν] Ex Epicteti *dissert.* apud Arrianum *l.* 4. *c.* 6. qi ut Cyro dictum ab Antisthene perhibet. Verùm utri Cyro dictum? majori? at hunc omnino non attigit. minori? nec hunc forsan unqam vidit. nevtri, credo. sumptum existimo ex altero *librorum* an *orationum* Antisthenis, qibus *Cyri* nomen præfixit, in qo Cyro dicentem hoc aliqem induxerat. utriusqe & Laërt. *l.* 6. *c.* 1. Et Athen. *l.* 5. meminêre. Refert & Laërt. ut Antisthenis dictum, Βασιλικὸν, κακῶς ποιοῦντα, κακῶς ἀκούειν. Verùm Alexandro Maced. tribuit Plut. in *apophth.* Βασιλικόν ἐστιν, εὖ ποιοῦντα, κακῶς ἀκούειν. Usurpavit & Dio Prus. *orat.* 47.

§ 37. Αἰσχὸν] turpe menti, cùm vultum componat, sese ipsam non componere.

§ 38. Τοῖς πρέγμασιν] Evripidis sunt ex *Bellerophonte*; ut docet Stob. *tom.* 2. *tit.* 108. integros exhibent cùm Stob. ipse, tum & Plut. *de tranq.* & *de Homer.*

Τοῖς πράγμασιν γὰρ οὐκ ἐμοῦ δοκεῖ κρατεῖν·
Μέλει γὰρ αὐτοῖς οὐδέν. ἀλλ' ὁ τυγχάνων,
Τὰ πράγματ' ὀρθῶς ἂν πιθὴ, πράσσει καλῶς.

Subjungit idem *de tranq.* ex Plat. *politic. l.* 10. Κυβείᾳ γὰρ ὁ Πλάτων τὸν βίον ἀπείκασεν, ἐν ᾧ καὶ βαλεῖν δεῖ τὰ πάσσοντα, καὶ βαλόντα, κρῆναι καλῶς τοῖς πεσοῦσι. τούτων δὲ τὸ μὲν βαλεῖν, οὐκ ἐφ' ἡμῖν· τὸ δὲ πεσηκότως ἀγαθοῖς τὰ γινόμενα τάττειν τῆς τύχης, καὶ νόμιον ἐκάστῳ τόπον, ἐν ᾧ καὶ τὸ οἰκεῖον ὠφελήσει μάλιστα, καὶ τὸ ἀβέλητον ἥκιστα λυπήσει τοὺς ἐπιτυχόντας, ἡμέτερον ἔργον ἐστὶν, ἂν ἐν φρονῶμεν. Idémque *ad Apollon.* Πάνυ καλῶς ὁ Πλάτων ἔοικε παραινεῖν, ἐν τοῖς τοιούτοις συμφοραῖς ἡσυχίαν ἔχειν, καὶ ὅπως ἐν πλήσει κύβων πρὸς τὰ πιπτοντα τίθεσθαι τὰ ἑαυτῆ πράγματα, ὅπῃ ὁ λόγος ἐρεῖ βέλτιστ' ἔχειν. Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 103. Πεπλεία τινὶ ἔοικεν ὁ βίος· καὶ δεῖ ὥσπερ ψῆφόν τινα τίθεσθαι τὸ συμβαῖνον. ἐὰν γὰρ ᾖ δυνατὸν ἀναστρέψαι βαλεῖν, ἐὰν ἀναθέσθαι τῷ ψήφῳ. Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 5. Αἱ ὕλαι ἀδιάφοροι· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῆς οὐκ ἀδιάφορος. πῶς οὖν τηρήσει τις ἅμα μὲν τὸ εὐσταθὲς καὶ ἀτάραχον, ἅμα δὲ τὸ ἐπιμελὲς καὶ μὴ εἰκαῖον, μηδ' ἐπισεσυρμένον; αἱ ψῆφοι ἀδιάφοροι, οἱ κύβοι ἀδιάφοροι. πόθεν οἶδα τί μέλλει πίπτειν; τὴν μὲν ὕλη δ' ἐπιμελῶς καὶ τεχνικῶς χρῆσθαι, τοῦτο ἤδη ἐμὸν ἔργον ἐστίν· ἔτω καὶ ἐπὶ τὸ βίου. Terent. *Adelph. act.* 4. *sc.* 7.

Ità vita est hominum, quasi cùm ludas tesserâ
Si illud quod est maximè opus, jactu non cadit,
Illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas.

Atque hoc est, σοφὸν κυβευτὴν agere, imitari saltem; ut Sophocles apud Stobæum, *ad l.* 6. § 44. lavdatus.

Πράγμα-

Περίγμασιν γὰρ ὑχὶ δυμῶδες] Dio Pruſ. *orat.* 74. Οἱ περιπλαίοντες ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἢ νὴ Δία ἐμπεσόντες εἰς πηλὸν ἢ βόθρον ὑκ ὀρχίζονται τοῖς λίθοις ἢ τῷ πηλῷ. τελέως γὰρ ἂν ἦσαν ἀπόπληκτοι. Sic autem ait nonnullorum nihil qicqam ſubterfugit. Itaqe Plut. *de irac.* Θυμῷ δ' ἄδικτον ὐδὲν, ὃ δ' ἀνεπιχείρητον· ἀλλ' ὀρχίζομεθα καὶ πολεμίοις καὶ φίλοις, καὶ τέκνοις καὶ γονεῦσι, καὶ θεοῖς, νὴ Δία, καὶ θηρίοις, καὶ ἀλόγοις σκεύεσιν. Unde Galen. *de affect. cur. c.* 5. ὅτι ὁ δυμὸς ὐδὲν ἀπόδει μανίᾳ, ἐξ αὐτῆς ἤδη ὢν πεπτωκὼς ὁ δυμούμενος, μαθεῖν ἔστιν. παίοιτες γὰρ, καὶ λακτίζοντες, καὶ κατασχίζοντες ἱμάτια, καὶ δορυβώδεις ἐμβλίπτοντες, ἅπαντα πεφήνασιν, ἄχρι καὶ τοῦ καὶ θύραις καὶ λίθοις καὶ κλείθροις ὀργίζεσθαι, καὶ τὰ μὲν καταφθεῖραι, τὰ δὲ δάκνειν, τὰ δὲ λακτίζειν. Hoc autem nobis ab ipſa pueritia & infantia qodammodo inoleviſſe à nutricibus ipſis malè inſtitutis, conqeritur Epictet. *lib.* 3. *c.* 19. Νῦν δ' ἄλλων ὁδὸν ἐξ ἀρχῆς ἐληλύθαμεν. ἐνίους ὅτι παίδων ἡμῖν ὄντων ἢ πίτθη, εἴποτε περιεπλάσαμεν χάσκοντες, ὐχ ἡμῖν ἐπλησεν, ἀλλὰ τὸν λίθον ἔτυπτε. τί γὰρ ἔπαισεν ὁ λίθος; διὰ τοῦτο τὰ παιδία σε μισεῖν δεῖ μαθεῖν αὐτόν;

§ 39. Ἀθανάτοις τε] Cujus epici iſta ſint, nondum comperi. Videntur parentis alicujus verba, filium ad rem probè ſtrenuéqe gerendam adhortantis. qibus gemina Solomonis illa *Proverb. c.* 23. *v.* 15, 16. & *c.* 27. *v.* 11.

Θεοῖς καὶ ἡμῖν] malim, θεοῖσι καὶ ἡμῖν, metri cavſâ.

Χάρματα δίνις] Siqidem, *Filius ſapiens parentem exhilarat.* Solom. *Proverb. c.* 10. *v.* 1. & *c.* 15. *v.* 20. Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 75.

Οὐκ ἔστι μείζων ἡδονὴ ταύτης πατρὶ,
Ἢ σωφρονοῦντα καὶ φρονοῦντ' ἰδεῖν τινα
Τῶν ἐξ ἑαυτοῦ.——
Major voluptas nulla genitori datur,
Virtute qàm ſi videat ac prudentiâ
Florere qemqam de ſuo exortum ſatu. Grot.

urì contrà rex idem ſapientiſſimus; *Prov. c.* 17. *v.* 21. *Qi ſtolidum gignit, gignit merum mærorem ſibi:* (ità malim, qàm cum Jun. *ad mærorem.* qod exilius & jejunè magis dictum videri poſſit) *patérqe ſtulti non gaudebit.* qo loco non graviſurum eô modo vult accipi Druſ. *obſerv. l.* 1. *c.* 22. *qô illaudatum Büſirin* apud Virgilium Gellius *noct. Attic. l.* 2. *c.* 6. qem ibi viſe ſis. cæterùm interpres Anglicanus iſta prioribus ità connectit, ut eum qi rebus ipſis, ubi ex animi ſententia non ſucceſſerint, ſuccenſuerit, Diis hominibúsqe ludibrio fore dicatur. viderint alii.

§ 40. Βίον θρείξειν] Evripidis eſſe ex *Hypſipyle* avtor eſt Stob. *tom.* 2. *tit.* 108. integros habemus apud Stob. *ibid.* Plut. *ad Apollon.* (ex qô qia emendatiſſimos exhibere videtur, plurimùm tranſcripſimus) Clem. *ſtrom. lib.* 4. & à Ciceron. verſos *Tuſc. l.* 3.

Ἔφυ μὲν ὐδεὶς, ὅστις [1] ὃ πονεῖ βεβηκὼς, [1] ὐκ ἀεὶ π. St.
[2] Θάπτει τε τέκνα, χ' ἅτερ' αὖ [3] κλαύ- [2] Θάπτειν.
ται νέα, St.
Αὐτός τε [4] θνήσκει. [5] κἄτα δ' ἄχθον- [3] κλαῦσ πάται βεβηκὸς λιν. St.
Εἰς γῆν φέρουσιν [6] γῆν. ἀναίκαιος δ' [4] θνήσκειν.
ἔχει St.
Βίον θρείξειν, ὅστε κάρπιμον σάκυν, [5] καὶ τάδ'. Pl.
Καὶ τὸν μὲν εὖ, τὸν δ' μή. τί ταῦτα δεῖ [6] τῶνδ' ἄν. ἐχ' Pl.
Στένειν, ἄκαρ δεῖ καιὰ φύσιν διαφθαρῆν; [7] δεινὸν γὰρ ὐδὲν τ' ἀναίκαιον βεροῖς. [7] δ' δεινὸν ὐδ. Ch.
Mortalis nemo eſt qem non attingit labor,
Morbúsqe multi ſunt humandi liberi, [8] δεινὸν ὐδ. Heinſ.
Rurſus creandi: mórsqe eſt finis omnibus,
Qæ generi humano angorem neqicqam afferunt.
Reddenda eſt terræ terra. tum vita omnibus
Metenda, ut fruges: ſic jubet neceſſitas.

ità Cicero. Vide ad *l.* 6. § 9. Epictet. diſſert. *l.* 2. *c.* 6. Τίνος ἕνεκα γίνονται σάκυες; ὐχ ἵνα καὶ ξηραν θῶσιν; ἀλλὰ ξηραίνονται μὲν· ὐχ ἵνα δὲ καὶ θρεισθῶσιν; ὃ γὰρ ὑπόλυτοι γίνονται. εἰ δὲ μὴ θρεισθῶσιν εἴχον, εὐχρᾶς αὐτοὺς ἔδει, ἵνα μὴ θρεισθῶσι μηδέποτε; τοῦτο δὲ κακόν ἐστι σάκυον, τὸ μηδέποτε θρεισθῆναι. ὅτως ἴσον, ὅτι καὶ ἐπ' ἀνθρώπων κατάρᾳ ἔστι τὸ μὴ ὑποθανεῖν· ὅμοιον καὶ τοῦ μὴ ξηραν θῆναι, μηδὲ θρεισθῆναι. ἡμεῖς δ' ὑπειθῆ οἱ αὐτοὶ ἐσμὲν, ἅμα μὲν ὃς δεῖ θρεισθῆναι, ἅμα δὲ καὶ ὡπερ τούτῳ παρακολουθοῦντες, ὅτι θρειζόμεθα, διὰ τοῦτο ἀγανακτοῦμεν· ὅτε γὰρ ἴσμεν τίνες ἐσμὲν, ὅτε μεμελετήκαμεν τὰ ἀνθρώπινα, ὡς ἐπὶ πᾶσι τὰ ἐπὶ μέ.

Θρείξειν] eâdem uſus eſt tranſlatione Tragicus idem in *Oeneo*, ſive ut Grot. mavult, *Ino*; referente Stob. *tit.* 105. & Plut. itidem *ad Apollon.* ex parte:

Ἄναξ, πολλοῖς ὄζιν ἀνθρώποις κακὸ·
Τοῖς δ' ἄρτι λήγει, τοῖς δ' κίνδυνος [1] μόλει. [1] μόλῃ St.
[2] Κύκλος γὰρ αὐτὸς καρπίμοις τε γῆς φυτοῖς, [2] Κύκλῳ γὰρ ἕρπει κ. τ. γῆ φ.
[3] Θνητῆ τε φωτὶ· τοῖς μὲν αὔξεται βίος, [3] Θ. τ. γε νεά. St.
Τοῖς δ' φθίνει τε κἀπολείπει πάλιν.
Regina, multos opprimunt homines mala:
Ab his recedunt, rurſus illis imminent.
Eunt in orbem, terra qas fruges parit,
Hominúmqe ſoboles. qippe pars ſurgens viret,
Pars jam metenda expectat exitii diem. Grot.

De Maxentio Nicephorus *l.* 7. *c.* 91. Ἐπὶ σμικρῷ γὰρ φερόμενοι, πρὸ τῶν αὐτῶν θορυφόρων τοῖς λίμνοις ἀνεῖς, μυρίον πλῆθος ἐδίειζεν. *Levi de causſa, immiſſo ſatellitio, innumerabilem populi multitudinem demetebat.* Vide & noſtrum *l.* 11. § 34.

Καὶ τὸ μὲν ἓν, τὸ ἡ μή.] leg. τὸν μὲν, τὸν δὲ. cum Plut. Stob. Clem. Sic ſupr. τῖς μὲν, τῖς δὲ, ἀνθρώποις ſcil.

§ 41. Ἐι δ' ἠμελήθην] Ex incerto Tragico, ſed pietatis prægnans profeſſio. Gemina planè Epicteti illa, *diſſert. l.* 2. *c.* 16. his verbis Deum compellantis: Χρῶ μοι λοιπὸν, εἰς ὃ ἐὰν θέλῃς. ὁμολογουμενῶ σοι. ἵστις εἰμί. ἐδὲν παραιτοῦμαι ὧν σοι δοκῶν τῶν. ὅπου θέλεις, ἄγε. ἣν θέλῃς, ἐδὴ τὰ πεῖθες. ἄρχειν με θέλεις, ἰδιωτεύειν, μένειν, φεύγειν, πένεσθαι, πλουτεῖν; ἐγώ σοι πρὸς ἁπάντων τούτων πρὸς τὸν ἀνθρώπους ἀπολογήσομαι. Vide *l.* 11. § 6. & *l.* 12. § 5.

Καὶ παῖδ' ἐμῶ] Lugd. edit. καὶ παῖδ' ἐμοῦ. quod eódem recidit. qanqam illud malim. nam qòd Annotator, qi corrumpit ſæpius qàm corrigit, vult παῖδες ἐμοῦ reſcribi, metri ratio reclamat.

§ 42. Τὸ γὰρ ἓν μετ' ἐμοῦ] Eſt Ariſtophanis ex *Acharn. act.* 2. qod in proverbialem loqendi formulam ceſſit. Irà uſurpârunt Cicer. *ad Attic. lib.* 6. *ep.* 1. & *l.* 8. *ep.* 8. & Clem. Alex. *ſtrom. l.* 6. Vide Pavl. Leopard. *emend. l.* 5. *c.* 25.

§ 43. Μὴ σωεπθρηνεῖν] Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Τὸ ἄλλως παρὰ φύσιν σοὶ χαλὸν μὴ γνώσῃ· ἢ γὰρ σωστασεινεῖς πάσχεις, ἢ σωαπυχεῖν, ἀλλὰ σπεδυχεῖν. De amico Plutarch. *lib. de diſcrim. amic. & adulat.*

Συνωφορεῖν γὰρ, ἀχὶ σωνοσεῖν ἄρα.

Idémque *de exil.* Δεῖ τὸν παρὰ τῶν φίλων καὶ τῶν βοηθόντων λόγον, παρηγορίαν εἶ, καὶ μὴ σωηγορίαν τῶν λυπεῖντος. ὁ γὰρ σωιδαχρύοντων καὶ σωεπθρηνούντων, ὥσπερ χορῶν πραγικῶν, ἐν τοῖς ἀβελήτοις, χρεῖαν ἔχομεν, ἀλλὰ παρῆσαι δόντων καὶ διδασκόντων, ὅτι τὸ λυπεῖδς καὶ τὸ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὁπὶ παντὶ μὲν ἀηδὲς ὄν καὶ ἀγούμενον κακῶς καὶ ἀνοήτως. ὅπως δ' αὐτὰ τὰ πεφυμέλα διάδυσιν ὑπὸ τῶν λόγων ἀλαφροδύτα καὶ ἀναπαλυπτόντα πρὸς ἑαυτὸν εἰσεῖν,

Οὐδὲν πόνους δεινὸν, ἂν μὴ πρεσπονῆ,
χαμαὶ γελοῖον ὄζει, μὴ τῆς σαρκὸς πωθάνειδς τὸ πόνους τε, μηδὲ τῆς ψυχῆς, εἰ διὰ τὸ σύμπλωμα τοῦτο χείρων γίγνοιτο, ἀλλὰ τοῖς ἔξωθεν σωαχθομένοις καὶ σωαγανακτῶσι διδασκάλοις χρῆδς τῆς λύπης, καὶ τὰ μὴ νοσοῦντα σωνοσεῖν ἀναπαίσω. utì ex Achæo idem *ad Apollon.* qo loco ſubjungit optimé. Οὐ δεῖν πρεσπαίσαντας, καθάπερ παῖδας, ἐχομένους τῶν πλημμύρος βοᾶν, ἀλλ' ἐδίζειν τὸν ψυχὸν, ὅπῃ τάχιστα γίνοδς πρὸ τὸ ἰᾶσθαί τε καὶ ὑπαπορθῶν τὸ πρῶτον τε καὶ νοσῆσαν, ἰατρικὴ θρηνῳδίαν ἀφανίζουσα. Gregor. Naz. *epiſt.* 28. *ad Ecebol.* ὐκ ἀρκεῖ τὰ ἀπολιμπάνοδς μόνον ἃ πάσχομεν· ἀλλὰ δεῖ πνεῦ καὶ φαρμάκῳ πρὸς τὸν πληγέν. Ariſtot. *ethic. l.* 9. *c.* 11. Οἱ μὲν ἀνθρώδεις τῶν φύσιν, ἐυλαβοῦνται συλλυπεῖδς τοὺ φίλους αὐτῖς· κἂν μὴ ὠφελεῖνῃ τῇ ἀλυπίᾳ τῶν ἐκείνοις γενομένῳ λύπην, ὐχ ὑπομένει. ὅλως τε σωθρήνους ὐ προσίεται, διὰ τὸ μηδ' αὐτὸς εἶ θρηνητικὸς. γυναῖα ἡ καὶ οἱ τοιῦτοι ἀνδρες, τῖς συσκενάζυσι χαίρυσι, καὶ φιλοῦσιν ὡς φίλυς καὶ σωιθαγοῦντας. μιμεκὸς δ' ἐν ἅπασι δεῖ δηλονότι τὸν βελτίω. Ariſtippus itidem ſuis qibuſdam triſtitiâ mœſtitiâque ſeſe macerantibus; Ἀλλ' ἐγὼ ὑμῶν παρ' ὑμᾶς, ὐχ ὡς συλλυπήσομενος, ἀλλ' ἵνα παύσω ὑμᾶς λυπουμένους. Ælian. *var. hiſt. l.* 7. *c.* 3. Qanqam permittit Epictet. *enchir. c.* 16. μεχρι μὲν τοῦ λόγου συμπειφέρεδς καὶ σωεπτενάζαι, ἢ uſus fuerit. Vide *ad l.* 11. § 18. κατ' οἰκονομίαν. Vide *ad l.* 5. § 36.

Μηδὲ σφύζειν] σφύζειν, *trepidare, concuti, palpitare*, inſigniter commoveri, ut indicio externo animi affectus ſe prodat. σφύζειν καὶ σφυσμὸς de ſpiritvum in arteriis motu pullúque naturali jam communiter uſurpantur. nec aliud qicqam intellexit Ariſtoteles *hiſt. animal. l.* 3. *c.* 19. ubi dixit; Ζφύζει ἡ τὸ αἷμα ἐν τῖς φλεψὶν, ἐν ἅπασι πάντι αἵμα τοῖς ζώοις. *venas* enim promiſcuè pro *arteriis* etiam dixere. Verùm monet Galen. *de dogmat. Hipp. ac Plat. l.* 6. *c.* . & in *prognoſt. Comment. l.* 1. & 3. à veteribus plerumqe aliud qiddam eis vocabulis deſignatum; nempe τὸν σφοδρὸν εἰς τοσῦτον τῆς ἀρτηριῶν κίνησιν, ὡς καὶ πεῖν ὀπλαδεῖν τὸν ἀφλὸν, αἰδηπτὸν εἶ) τὰν θρώπῳ τὸν κίνησιν. id eſt, *motum arteriarum adeò vehementem*, qalis in inflammationibus contingere ſolet, *ut ipſo aſpectu etiam, antequam manu attingas, facilè poſſit deprehendi.* idque ſe alibi demonſtrâſſe dicit, & oſtendit revera *de pulſ. differ. l.* 4. *c.* . & *de loc. affect. lib.* 2. & alibi. Vide Anut. Fœſ. *œconom. Hippocr.* Indè tranſlatum eſt τὸ σφύζειν ad motum qemlibet ab affectûs vehementia animique impotentia in corpore ſeſe exerentem. Heſych. Ζφύζει, πηδᾷ, φλεσμαίνει. Apud Svidam Piſides;

Σφύζεις, Ἀχιλλεῦ, καὶ μιδύσκῃ τὰς φρένας.
Turges, Achilles, mentis haud compos tuæ.

Marcus, *infr.* § 69. μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν. Hoc itaqe vult, qod *l.* 5. § 36. dixerat, μὴ ὁλοχερῶς τῇ φαντασίᾳ σωαρπάζεδς. Motum autem iſtiusmodi χαρακτήρα expreſſit in Agamemnonis perſona Homerus *Iliad. χ'. v.* 91. ab Epictet. *diſſert. l.* 3. *c.* 24. Ciceron. *ad Attic. l.* 9. *c.* 4. & Chryſip. apud Galen. *de dogm. Hip. & Plat. l.* 4. *c.* 10. laudatus verbis hiſce:

Αἰνῶς γὰρ Δαναῶν πρὶ δείδια· ἠδέ μοι ἦτορ
Ἐμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκημαι· κραδίη δέ μοι ἔξω
Στηθέων ἐκθρώσκῃ, τρομέῃ δ' ὑπὸ φαίδιμα γυῖα.

§ 44. Ἐγὼ ἡ] Ex Platonis *apolog.* Vide autem his gemina *l.* 3. § 6, 7. & *l.* 6. § 2.

§ 45. Οὐ ἂν τις αὐτὸν τάξῃ] Sumptum hinc

hinc divinum illud planè, ingentem invictúmqe Prorsus spirans animum, Epicteti votum, qô sic numen affatur, *dissert. l. 3. c. 24.* Ἢν ἂν χώραν τάξιν ἐγχειρίσῃς, μυριάκις ἀποθανοῦμαι πρότερον ἢ ταύτην ἐγκαλαιπεῖν. *Quemcunque mihi locum stationémve assignaveris, decies millies mortem oppetam ego, quàm ut eam deseram.* Idémqe ex persona Socratis *l. 1. c. 9.* Γελοῖοί ἐστε, ὅτι πύκες ἀξιοῦτε, εἰ μὴ με ὁ στρατηγὸς ὁ ὑμέτερος ἔταξεν ἐις τινὰ τάξιν, ὅπου ἔδει με μένειν αὐτὸν, καὶ φυλάττειν, καὶ μυριάκις πρότερον αἱρεῖσθαι ἀποθνήσκειν, ἢ ἐγκαταλιπεῖν αὐτόν. εἰ δ' ὁ θεὸς ἔν τινι χώρᾳ καὶ ἀναστροφῇ καλατάττει, ταύτην ἐγκαλαιπεῖν δεῖ ἡμᾶς. qo loco aut δεῖ illud inducendum videtur, ut τὸ ἐγκαλαιπεῖν ad ἀξιοῦτε referatur: vel posterius membrum ἐρωτηματικῶς enunciandum: qanqam etiam sic suspensa manebit sententia.

§ 46. Ἀλλ' ὦ μακάριε] Ex Platon. *Gorg.*

Καὶ ὁ φιλοψυχότατον] Ità Paulus Apost. *Act. c. 20. v. 24.* Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. Et pii illi martyres, de qibus Joannes *Apoc. c. 12. v. 11.* οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. hoc est, οὐκ ἐφιλοψύχησαν.

Ἐπιστέλλεται περὶ τούτων τῷ θεῷ] Vide *ad l. 4. § 31.*

Πιθάνωτέρα ταῖς γυναιξὶν] lectionem hanc solicitat Xyl. qia scil. minimè muliebris hæc sententia videatur. Annot. Lugd. etiam ταῖς γυναιξὶν avdacter deleri jubet. Verùm nihil movendum ex Platone liqet. súntqe etiam mulierculis decantata ista, *Fatum esse inevitabile; neminémqe sibi destinatum unqam effugere valuisse.*

Οὐδεὶς ἂν ἀκρύοις] ἀμφαπικώτερον pavlo Platonis codices, ὡσ' ἂν ἐις ἀκρύοις. Homer. *Il. ζ. v. 488.* à Clem. Alex. adductus, *strom. l. 6.* & à Stob. *tom. 1. l. 1. tit. 9.* & *l. 2. tit. 7.*

Μοῖραν δ' ὅ τινα φημὶ πεπρωμένον ἐμμεναι ἀνδρῶν,
Οὐ κακὸν, ὅσ' μὴ ἐσθλὸν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται.

Nemo nocens, nemo bonus has in luminis oras
Editus, cuadet fati qod lege paratur. Grot.

Apud Clem. eundem Phanocles in *Amore*, sive *Pulcro*; Ἀλλά τοι μοιρέων νῆμ' ἀλύτον οὐδέπω ἔστιν
Ἐκφυγέειν, ὁπόσοι γλιχόμεσθα.

Effugere at stamen fati irresolubile nulli,
Quotqot terræ alimur munere, posse datur.

Simonides apud Plut. *ad Apollon.* Ἀνθρώπων ὀλίγον μὲν χάρις· ἄπρακτοι γὰρ μεληδόνες· αἰῶνι δὲ παύρῳ, πίνει δ' ἀμοὶ πόνῳ· ὁ δ' ἄφυκτος ὁμῶς ἐπιχρέμπται θάνατος· κεῖνο γὰρ ἴσον λάχον μέρος, ὅτ' ἀγαθοὶ, ὅστις τε κακός. Vide qæ congesserunt de argumento hoc Clem. & Stob. locis superiùs memoratis, & Henr. Stephanus *l. 5. sched. 13.* sed & *ad l. 6. § 10.* Epictet. *l. 2. c. 6.* ἀποθνήσκειν μέλλω. ἄνθρωποι δ' ἄλλοι ἀθάνατοι ἔσονται;

§ 47. Περισκοπεῖν ἄρων δρόμος] Hæc etiam fortassis Platonis fuerint. Pythagoræ par monitum, *l. 11. § 26.* de qo & Synesius, *de provid. l. 2.* Ὁ τοι ζάμυς Πυθαγόρας τὸν σοφὸν, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον θεσπεσιωνά φησιν εἶναι τὸν θεὸν τε ὄντων καὶ γινομένων. ità enim rectè restituit Petavius, qod in diversam, vel adversam potiùs, mentem, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον-- antè legebatur. Anaxagoras sciscitanti, ἧς ἕνεκα αἰτίας τὰ πολλὰ περιέρχεται διαυκτερεύειν ὑπαιθρος, *cur noctem toties sub dio ageret*, respondit, τὸ τὸν κόσμον θεάσασθαι. *ut mundum specularetur.* τὰς χορείας καὶ περιφορὰς τῶν ἀστέρων αἰνιττόμενος. inqit Philo *de mund. immortal.* Idem interroganti, Τίνος ἕνεκ' ἂν τις ἕλοιτο ζωὸς μᾶλλον ἢ μὴ ζωὸς, *cujusnam rei gratiâ qisqam natum se potiùs qàm non natum fuisse elegerit*, respondit, τὸ θεωρῆσαι τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν τοῦ τὸν κόσμον τάξιν. *ut cælum contemplaretur, ordinémqe elegantem universi.* Aristot. *ethic. Eudem l. 1. c. 5.* sive ut Laërtius avtem *l. 2.* qærenti qem in finem natus esset, respondit, Εἰς θεωρείαν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ οὐρανοῦ. *Ad Solem, Lunámqe, ac cælum contemplandum.* Sive ut Lactant. *instit. l. 3. c. 9.* qi & *Cæli ac Solis videndi caussâ. tam magnum*, inqit, *esse credidit, videre cælum & solem: ibid.* & *c. 12. Tanti visa est contemplatio cæli ac lucis ipsius, ut qascunque miserias libeat sustinere.* Sed & Clem. Alex. *strom. l. 4.* Τῶν καλλιόντων τὸν ἄνθρωπον ὀρθὸν πρὸς τὸν οὐρανὸν θεὸν φιλοσόφων. Qod Naso *Metam. l. 1.*

Pronáqe cùm spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cælúmque videre
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Qod tamen aliorsum trahit Galen. *de usu part. l. 3. c.* . qo loco & Platonis illud laudat; Ὡς ὁ θεὸς ἐστὶ τὸ ἄνω βλέπειν, ὅταν τις ὑπτίου αὐτὸν ἀνακλίνειν χαμαιζήλου, ἀλλ' ὅταν τῷ νῷ τὴν ὄψιν φύσιν ὑποσκοπῇται. Itaqe Apostol. *ad Rom. c. 1. v. 20.* Τὰ ἀόρατα τοῦ θεοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται. Sub Augustini nomine avtor *sermon. ad frater. in erem.* post Nasonis illud, nescio cujus meminit, à qo dum tyrannus qæreret & diceret, *Qare te Deus fecit?* respondit, *Ut contempler cælum & cælorum numina. (lumina* forsan) subjungítqe, *Qis fidelium plus dixisset, aut probabiliore argumento, nescio. factus enim homo. est in terra, non ad terram, sed ad cælum: & factus est de terra, non propter terram, sed propter cælum.* Respexit forsan avtor ignobilis iste, ad Anaxagoræ illud superiùs memoratum; qod Lactantio tamen minùs satisfacit: Primùm, qòd *omne hominis officium in solis oculis posuit; nihil ad mentem referens, sed ad corpus omnia.* tum, qòd *rem maximam redegit ad minimam, duo sola deligendo, qæ sibi diceret in-*

nuenda. deniqe qòd *non autoris virtutem, providentiam, potentiam animo metitur, cujus opera miratur.* qòd si, inqit, *natum se esse dixisset, ut mundum intueretur; quanam omnia comprehenderet, ac majori uteretur sono; tamen non implêsset hominis officium; qia quanò pluris est anima quàm corpus, tantò pluris est Deus quàm mundus; qia mundum Deus fecit & regit. Non ergò mundus oculis, qia utrumque est corpus; sed Deus animâ contemplandus est.* Vide *ad l.* 8. § 26.

Ὡς ἂν συμπεπολιτευμένα] quod συμπεπολίτευται, Philo *de monarch. ad l.* 11. § 1. exhibuit. tanquam mente suâ & cogitatione sidera in motu cursúq; suo rapidissimo illo comitatus & consecutus. neqe est enim hoc arduum menti humanæ. Senec. *de benef. l.* 3. *c.* 20. *Corpora obnoxia sunt & adscripta dominis: mens quidem sui juris est. quæ adeò libera & vaga est, ut nec ab hoc quidem carcere, cui inclusa est, teneri qeat, qò minùs impetu suo utatur, & in infinitum comes cœlestibus exeat.* Et *ibid. l.* 6. *c.* 23. *Vide animi quantum audeant, quemadmodum soli aut noverint deos, aut quærant, & mente in altum datâ divina comitentur.* Et *l.* 2. *c.* 29. *Animo nihil non eôdem, qi intendit, momento pervium est. sideribus velocior, qorum post multa secula futuros cursus antecedit.* Augustin. *in Joan. tract.* 20. *Celeritatem animi ipsius vide. Vide si non vehementior est scintilla animi cogitantis, quàm splendor solis lucentis. Solem orientem tu vides animo. ab oriente ad occidentem venturus est; jam ex alia parte cras oritur. ubi hoc fecit cogitatio tua, adhuc ille tardus est, & tu omnia peragrasti.* Vel vitæ suæ momenta tanquam unà cum cœlestibus illis corporibus transvolantia considerans, qorum cursu dimensa sortimur mortales ejusdem intervalla. Senec. *epist.* 12. *Tota ætas partibus constat, & orbes habet circumductos majores minoribus. est aliqis qi omnes complectatur & cingat. hic pertinet à natali ad diem extremum. est alter qi annos adolescentiæ excludit. est qi totam pueritiam ambitu suo adstringit. est denique ipse annus, in se omnia continens tempora, qorum multiplicatione vita consumitur. mensis arctiore præcingitur circulo: angustissimum habet dies gyrum: sed & hic ab initio ad exitum venit, ab ortu in occasum.* Hinc Columellæ monitum, *de re rustic. l.* 10.

Invigilate viri: tacitis nam tempora gressu
Diffugiunt, nullâque sono convertitur annus.

Nec subticendum, qod Plato etiam in *Timæo*, τῆς ἐν ἡμῖν θείας καὶ τῶν ἐπιλοῦ κινήσεως καὶ περιφορᾶς easdem statuit. Vide *ad l.* 2. § 13.

Τὰς περὶ ζυγίων] Vide *ad l.* 4. § 46.

Ἀποκαθαίρουσι τὸν ῥύπον τὸ χαμαὶ βίου.] Sen. *epist.* 95. de philosophia. *Erras, si illam putas tantùm terrestres operas promittere: altiùs spirat. Totum, inqit, mundum scrutor, nec me intra contubernium mortale continco, suadere vobis ac dissuadere contenta. magna me vocant, suprâque vos posita.*

Nam tibi de summa cœli ratione Deûmque
Disserere incipiam; rerum primordia pandam.

ut ait Lucretius l. 1. —*Ista jam à formatione morum recesserunt: sed levant animum, & ad ipsarum qæ tractant rerum magnitudinem attollunt.* Idem *epist.* 117. & *ep.* 79. *Tunc animus noster habebit qod gratuletur sibi, cùm emissus his tenebris, in qibus volutatur, non tenui visu clara prospexerit, sed totum diem admiserit; & redditus cœlo suo fuerit. cùm receperit locum, qem occupavit sorte nascendi. Sursum vocant illum initia sua. erit autem illîc etiam anteqam hâc custodiâ exolvatur, cùm vitia disjecerit, puríque ac levis in cogitationes divinas emicuerit.* Vide eundem, & *epist.* 65. vel Apostolum potiùs *ad Philip. c.* 3. *v.* 19, 20. & *ad Colos. c.* 3. *v.* 1, 2.

§ 48. Τὸ τῶν Πλάτωνος] ubi Plato hæc habeat, mihi nondum succurrit.

Ἐποπτεῖν δεῖ καὶ τὰ ὑπήνεια] Non cœlestia tantùm suspici vult, sed inferiora etiam illa omnia, tanquam de specula, despici. qod est argumentum τοῦ ὑποσκάφους Luciani. Vide Senec. *ad Marc. c.* 18. & Cyprian. *epist. ad Donat.*

Τὸ παμμιγὲς] Vide *ad l.* 4. § 27. sed & *l.* 12. § 24. τὸ παμμιγὲς autem, sive cinnum hunc non in Mundo tantùm, Menippus apud Lucianum in *Icaro-Menippo*, rerum in terris gestarum, qalem in Luna divertens conspicabatur, faciem depingens: Οὐ μὴν ἴσον εἰλαπίναι καὶ γάμοι ἐτέρωθι ἢ δικασταὶ καὶ ἐκκλησίαι· καὶ ἕτερον δὲ μέρος ἐδύη τις ἐν γειτόνων ἢ πανδῶν ἄλλος ἐράσμιος. καὶ πολεμοῦντας μὲν ἑώρων τοὺς Γίγας· πλανωμένους ἢ ὑπὸ τοῦ ἀμαξᾶν τοὺς Σκύθας· γεωργοῦντας δὲ τοὺς Ἀργυρίππους. καὶ ὁ Φοίνιξ δὴ ἐμπορεύετο· καὶ ὁ Κίλιξ ἐλῄστευε· καὶ ὁ Λάκων ἐμαστίετο· καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐδικάζετο. ἀπάντων τούτων κατὰ τὸν αὐτὸν μυουμένων χρόνον, ὅσα σοι ἔδη ὑπονοεῖν, ὁπόθός τις ὁ κυκεὼν ἦτος ἐμάσσετο. Et Heraclitus apud eundem in *βίων πράσει*, sive *vitarum licitatione*: Ἔμπροσθεν ἐδίην· ἀλλὰ κως εἰς κυκεῶνα πάντα συνειλέονται. Sed & in Homine, mundo hoc minore, deprehendi idem monet Synesius *de regn.* Εὖ γὰρ ἴσθι τοῦτο, ὡς οὐκ ἄπλουν τι χρῆμα, οὐδὲ μονοειδὲς ἄνθρωπος· ἀλλὰ συνῴκισεν ὁ Θεὸς εἰς ἑνὸς ζῴου σύστασιν, ὅλον ἀνθέων παμμιγῆ καὶ πάμφωνον. In mundo itaqe qantò magis?

Τὸ ἐκ τῶν ἐναντίων συνηρμοσμένον] Ità supra § 9. συνήρτηται γὰρ καὶ συνήρμοσται τὸν αὐτὸν κόσμον. Clemens *strom. l.* 1. Ἡδὺ ἢ καὶ ἢ πικρόν, ἐναντία τῇ φύσει ἴσα· ἀλλ' ἄμφω γε ἁρμονία μία. ἓν τε ἀριθμοῖς ὁ ἄρτιος τῷ περιττῷ διαφέρεται· ὁμολογοῦσι ἢ ἄμφω τῇ ἀριθμητικῇ. ὡς τῷ σχήματι ὁ κύκλος, καὶ τὸ τρίγωνον, καὶ τὸ τετράγωνον, καὶ ὅλα τὰ σχήματα ἀλλήλων διαλλάσσει· ἀτὰρ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ πάντα τὰ μέρη σύμφωνα, καὶ

κὰν διαφέρηται πρὸς ἄλληλα, τῷ πρὸς τὸ ὅλον οἰκειότητα διαφυλάττει. Senec. *quæst. nat. l. 7. c. 27. Non vides quàm contraria inter se elementa sint? gravia & levia sunt, frigida & calida, humida & sicca. tota hujus mundi concordia discordibus constat. non ad unam naturæ formam opus suum præstat, sed ipsâ varietate se jactat. alia majora, alia velociora aliis fecit: alia validiora, alia temperatiora: quædam autem eduxit è turba, ut singula & conspicua procederent; quædam in gregem misit.* Apul. *de mund. Mirum quibusdam videri solet, quòd, cùm ex diversis atque in se pugnantibus elementis mundi natura conflata sit, aridis atque fluxis, glacialibus & ignitis, tanto rerum divortio nondum sit ejus mortalitas dissoluta. qibus illud simile satisfaciet, cùm in urbe ex diversis & contrariis corporata rerum inæqualium multitudo concordat. sunt enim pariter dites & egentes, adolescentium ætas permixta senioribus, ignavi cum fortioribus, pessimi cum optimis congregati. aut profectò, quod res est, fateantur, hanc esse civilis rationis admirandam temperantiam, cùm quidem de pluribus una sit facta, & similis sui-tota, cùm dissimilia membra sint, receptrixque sit naturarum ad diversa tendentium, & fortunarum per varios fines exitúsque tendentium. sic mare & fœmineum sæcum junguntur, ac diversus utriusque sexus ex dissimilibus simile animal facit: artésque ipsæ naturam imitantes ex imparibus paria faciunt. Pictura, ex discordibus pigmentorum coloribus, atris, albis, luteis & puniceis confusione modicâ temperatis, imagines his quæ imitatur similes facit. ipsa etiam Musica, quæ de longis & brevibus, acutis & gravioribus sonis constat, tam diversis & dissonis vocibus harmoniam consonam reddit.* &c. Et mox: *Æqualis quippe omnium diversitas, gravissimorum, levissimorum, ferventium, frigidorum, docente ratione naturæ, diversis licèt rebus, æqualitatem deferre concordiam, omnia parentis mundi amœnitatem æternitatémque reperit.* Quæ omnia sunt translata ex Aristotelis nomine *de mundo* inscripti libelli *cap.* 5. Vide *ad l.* 4. § 27.

§ 49. Τὰ προγεγονότα] Vide *l.* 6. § 46,47.

Ἔξεσι καὶ τὰ ἐσόμενα προσφορᾶν] Vide *ad l.* 6. § 37. & *supr.* § 1. & *l.* 2. § 14. Plutarch. *de E I Delphic.* Μαντικὴ τέχνη δεῖ φησὶ τὸ μέλλον ἐκ τῶν παρόντων ἢ παρῳχημένων. ὑδρὸς γὰρ ὑδὶ ἀναπτὸν ἢ γένεσις, ὅτ' ἄλογος ἢ ἀγνωσία· ἀλλ' ἐπεὶ πάντα τοῖς γεγονόσι τὰ γιγνόμενα, τά τε γνησιώτατα τοῖς γνωριμωτέοις ἔπεται καὶ σωτήρια, κἀξ ὁδὸν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος πραίνουσιν, ὁ τὰς αἰτίας εἰς ταυτὸ συνιδεῖν τε πρὸς ἄλληλα καὶ συμβλέπειν φυσικῶς ἐπιτάμενος, οἷδε καὶ προλέγει τά τε ὄντα, τά τ' ἐσόμενα, πρόσθ' ἐόντα. uti Homer. *Il. α'. v.* 70. Vide *l.* 10. § 5. Verùm de solertia ac sagacitate non fatidica, sed politica, Plin. min *l.* 1. *ep.* 5. Mavricum prædicans: *Vir est gravis, prudens, multis experimentis eruditus, & qi futura possit ex præteritis providere.* Inter alias historiæ laudes, hanc non ultimam ponit Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib.* 1. ὅτι προφήτας τρόπον τινὰ τοὺς μυθολογοῦντας στοχαζομένους τὰ μέλλοντα· Polyb. *hist. l.* 6. Τὸ γὰρ γένος ἡμῶν ἀνθρώπων ταύτῃ διαφέρειν ἡμῶν ἄλλων ζώων, ἢ μόνοις αὐτοῖς μέτεστι νοῦ καὶ λογισμοῦ, φανερὸν, ὡς ἂν εἰκὸς παρεσχῆκεν αὐτοῦ τοῦ προειρημένου διαφορὰν, τοιαύτην ὑπὸ ἡμῶν ἄλλων ζώων, ἀλλ' ὑπομαιρεῖσθαι τὸ γινόμενον, καὶ δυσαρεστεῖσθαι τοῖς παροῦσι, προορωμένους τὸ μέλλον, καὶ συλλογιζομένους, ὅτι τὸ παραπλήσιον ἐκβήσεσθαι αὐτοῖς συμβήσει. Cicer. *offic. l.* 1. § 11. *Inter hominem & belluam hoc maximè interest, quòd hæc tantùm, quantùm sensu movetur, ad id solùm quod adest, quodque præsens est, se accommodat, parvulum admodum sentiens præteritum aut futurum. Homo autem, quia rationis particeps, consequentia cernit, principia & causas rerum videt, earúmque progressus, & quasi antecessiones non ignorat, similitudines comparat, & rebus præsentibus adjungit atque annectit futura; facilè totius vitæ cursum videt, ad eámque degendam præparat res necessarias.*

§ 50. Καὶ τὰ ἐκ γῆς] Evripidis ista sunt ex *Chrysippo.* quod ex Clemente Alex. *strom. l.* 6. didicimus. refert & Philo *de mund. immortal.* ex qo sic restituenda & disponenda sunt; accessione non contemnendâ insuper adaucta.

Χωρεῖ δ' ὀπίσω τὰ μὲν ἐκ γαίας
Φυέντ' εἰς γαῖαν· τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου
[1] Βλαστόντα γονῆς εἰς ὑρένιον
Πόλον ἦλθε πάλιν· θνητοῖς δ' ὕδωρ
Τῶν μιγάδων. διαχρινόμενον
Δ' ἄλλο πρὸς ἄλλο
Μορφὰν ἑτέραν ἐπέδειξε.
Retróque meant, quæ terra dedit
Iterum in terram: quod ab æthereo
Venerat ortu, cæleste poli
Repetit templum. quæ sunt, horum
Nihil emoritur, sed secretum
Illud ab isto
Alia sub imagine paret.

[1] *ita* Grot. Βλαστάνοντα γῆς *Phil.*

Irà Grotius legit vertítque: nisi quòd pro ἑτέραν, quod Philo Clemensque habent, ἰδίαν substituit, & propriâ reddit. mihi, illud retinere potius antiquisque visum est: etiamsi Philonis codices uno loco istud exhibeant, qum uno ampliùs cum Clementis conveniant. Evripides idem in *supplic.* quod Moschionis nomen frustrà præfert, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 124.

Ὅθεν δ' ἔκαστον εἰς τὸ σῶμ' ἀφίκετο
Ἐνταῦθ' ἀπελθεῖν, πνεῦμα μὲν πρὸς αἰθέρα·
Τὸ σῶμα δ' εἰς γῆν.
Et unde nostræ quidque naturæ est datum
Eò revertit. magnus æther spiritum,
Corpus recipiat terra. — Grot.

Epicharmus apud Plut. *ad Apollon.* Συγκρίδη καὶ διακρίδη· καὶ ἀπῆνθεν ὅθεν ἦνθε πάλαι. γᾶ μὲν εἰς γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω. τί τῶνδε χαλεπόν; ὐδὲν ἔν. ità enim concipi debent, qæ vitiata in vulgatis habentur. *Concretum eſt, & diſcretum eſt, eúdemque revenit, unde venit: ad terram terra, ſurſum ſpiritus. ecqid horum grave eſt? nihil qicqam.* Lucret. *l.* 2.

Cedit enim retro, de terra qod fuit antè,
In terras: & qod miſſum eſt ex aetheris oris,
Id rurſum cæli rellatum templa receptant.

Solomon ipſe *Eccles. c.* 12 *v.* 7. *Reditque pulvis ad terram, qod priùs fuerat: ſpiritus autem ad Deum, qi primò dederat.* Heraclit. *epiſt ad Amphidamant.* Ἐὰν δ' ἁδέπαν καταγέλαστον γένηται τὸ σῶμα, λύεται εἰς τὸ ἐμαρμένον. ἀλλὰ ἡ ψυχὴ λύεται· ἀλλὰ ἀθάνατον ἔσα χῆμα εἰς ἀγαθὸν ἀναπλήσεται μετάρσιος. λέγονται δέ μιν αὐθέριοι δόμοι. Hinc de Sibylla prima fabuloſum illud ex Sarapionis *Epicis* apud Clem. *ſtrom. l.* 1. μηδὲ ἐποδαι θέσαι λῆξαι μαντικῆς· καὶ τὸ μὲ εἰς ἄφρα χωρῆσαι αὐτῆς μὴ πλάτει, τοῦτ' ἔδη τὸ ἐν φρεσὶ καὶ πλησθῆναι μανιώδους· τὰ δ' εἰς γλῶ μεταβαλόντας σώματος, πάσας, ὡς εἰκός, ἀναμετρήσης, ὅσα ἂν αὐτῷ ἐπιτεμοῦσα θρήματα, ἀκριτῶ διὰ τὴν σπλάγχνων ἀσφάλειαν τὰ μέλλοντος δήλωσιν· τῷ γὰρ ψυχῷ αὐτῆς ἔδη, τὸ ἐν τῇ σελήνῃ φανόμενον ἀφόωντι. qod eò potiùs refero, qia lucem dat loco Plutarchi *de ſerâ num. vindict.* ubi de Sibylla dicitur, ᾄδειν αὐτῷ τὰ τὴν μελλόντων ἐν τῷ ἀφόωντι τῆς σελήνης ἀπειρημένα. Vide *l.* 5. § 4. & *l.* 4 § 5, 14, 21, 23.

Ἡ τῶτο δήλωσις καὶ τοιῦτός τις σκοπισμός] leg. ἢ τοιῦτος. vel, [ἢ] καὶ τ. Vide *ſupr.* § 32.

§ 51. Καὶ σίτιση] Καὶ iſtìc ſuperfluum videtur. verſus ſunt ex Evripid. *Supplic.* à Plutarcho etiam in *Conſul. ad Apollon.* lavdati; qò loco verſiculus proximè hos prægreſſus iſte præfigitur;

Μισῶ δ' ὅσοι χρῄζουσιν ἀλείφειν βίον &c.

ſunt autem variè admodum in Evrip. cod. apud Marc. apúdque Plut. concepti, qod eſt vitiatorum indicium ſatis clarum.

Σίτιση καὶ πότοις καὶ μαγγανεύμασι] At Plut. Βροτοῖσι καὶ πόλοῖσι καὶ μαγεύμασι. Evrip. cod.

Νεκροῖσι καὶ στρωμναῖσι καὶ μαγεύμασι. ubi Brod. *ταφεῖσι, qictè, laboris fugâ.* qod meritò rejicit Cantet. & Plutarcho adhæret. qem ità probat Grot. ut opinetur tamen eſſe potuiſſe, *νόσοισι καὶ στρωμνῆσι.* qod mihi omnium minimè videtur veriſimile; *morbis* enim vitam protelari, ſaltem horum ope uti homines ad mortem remorandam, qis dixerit? at Camer. ὄχεσι, vehiculis, legendum ſuſpicatur. Ego vel Marcum ſeqar lubens, vel Plutarchum, qi ut verbulo differant, ſenſu conveniunt.

Καὶ μαγγανεύμασι] Evripid. cod. *μαντεύμασι, oraculis*, qibus moniti caſus futuros declinent. Brod. Plut. *μαγεύμασι, carmine.* Grot. ut ad curationes magicas referatur. ego nec Marci noſtri *μαγγανεύμασι* ſpreverim. cùm & φίλτρα καὶ φάρμακα magica eò qoqe vocabulo uſitatiſſimè deſignentur. Qanqam alio forſan ſenſu iſtìc accipi qeat, pro *ſcitamentis* nempe, ſive *cupediis.* qomodo uſus eſt Greg. Naz. *de amor, pauper. orat.* 16. ubi λιπαρεῖς τραπέζας καὶ τὰ μαγείρων καὶ ὀψοποιῶν μαγγανεύματα καὶ κομψεύματα, conjunxit. Et Plin. *l.* 10. *c.* 50. *Dedêre & Parthi coqis ſuos mores. nec tamen in hoc mangonio qicqam totum placet.* Vel latiori etiam ſenſu, pro artificio omni, qò corpus humanum accurari ſolet. Unde *Mangonum ars:* & *venalitiorum mangonia,* Plin. *l.* 21. *c.* 26. & *puerorum mangoniſatio, ibid. l.* 32. *c.* 10. qâ pubem eorum retardari procurabant mangones, ſicut artificiis & accurationibus his, *ſi φιλόψυχοι* ſenectutem & mortem etiam, qantùm poterant, ipſam. cæterùm & de magicis ac feralibus illis Plinius *l.* 28. *c.* 1. *Qis iſta invenit oſtenta? qis veneficia innocentiora effecit, qàm remedia? procul à nobis noſtrisqe litteris abſint iſta. nos auxilia dicemus, non piacula.* Tum ſubjungit, qod Tragici mentem accedit prope; *Vitam qidem non adeò expetendam cenſemus, ut qoqo modo trahenda ſit.*

Παρεκτρέποντες ὀχετὸν] *avertentes currum.* Xyl. qaſi ὄχον legerit. niſi typothetarum mendum fuerit. *canalem, aut fluvii curſum.* Annot. Lugd. *curſum divertentes, metaphora ab his qi fluvios derivant & deflectunt.* Brod. ὀλισθηρὸν mavult. Grot. ego nihil mutem.

Θεόθεν δ' πάσι ἦεν] Hæc aliunde ſunt.

Καμάτοις ἀνοδύρτοις] *Laboribus luctu lachrymisqe calentibus.* Xyl. *etiamſi miſeriam noſtram lugeamus* Caſ. at qid ſi ἀνοδύρτοις, *minimè flendis aut lugendis*, verterimus? poſſit enim etiam oboriri ſuſpicio, ſcripſiſſe Xyl. *carentibus* non *calentibus.* ut ſit κάματοι ἀνόδυρτοι, *labores*, ſi cum Flacco loqamur, *illachrymabiles*; vel eò ſenſu qò *Plutonem* ille *illachrymabilem* dixit, *carm. l.* 2. *Od.* 14. *qos lugere fleréqe fruſtrà fuerit:* (τί γὰρ ἐλαφρὸν ἔτ' ἐς ἄπρακτ' ὀδυρόμενον δυνεῖν καρδίαν;

Nam qid levat tandem mala,
Laſſare corda luctibus?

Bacchylides apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 109.) vel qò fortes illos priſcos Agamemnone priores *illacrymabiles* ignotósqe *l.* 4. *od.* 9. *qi minimè lugeantur*; ſive *qi lugendi non ſint*, ſed ſtrenuè alacritérqe perferendi. Senec. *ep.* 107. *Malus miles eſt qi imperatorem gemens ſegitur.* Et *qæſt. nat. l.* 3. *præfat. Flere, qeri, ingemere; deſciſcere eſt.* qanqam & ἀνόδυρτος eſt δηλωτέον, κλαίειν, Svidæ. atqe indè poterit τὸ ἀνόδυρτον deduci.

§ 52. Καθαμιώτερος] *profuſior.* D. Boot. ut ſit

sit ἀπὸ τῆ καταβάλλειν *dependere, impendere, insumere.* qomodo Svidas ex Amipsiæ *mæchis*;

Καὶ σὺ μὴν ἥλθες, καββάλων τριώβολον.

id est, καταβαλών. indè καταβολή. Svidas idem, καταβάλλειν οἱ ἐραστὰὶ τὰς καταβολὰς ποιοῦνται τῶν χρημάτων. Et Gregor. Naz. *de pace* 3. *ad l.* 4. § 20. πολλὰ ἂν καταββάλων χρήματα. & sit sensus, *fieri potest, ut profusior sis; ut tamen nihilo liberalior eâ ratione existas. Falluntur enim,* qibus *luxuria specie liberalitatis imponit.* ut Tacit. *hist. l.* 1. & ut Plin. in *paneg. Ambitio, & jactantia, & effusio, & qidvis potiùs qàm liberalitas existimanda est, cui ratio non constat.* Itaqe Senec. *epist.* 121. *Non voco ego liberalem, pecuniæ suæ iratum. multum interest, utrùm qis dare sciat, an servare nesciat. multi sunt, qi non donant, sed projiciunt.* id est, καταβάλλωσι, sive καββάλλωσι, prout Hesiod. in *Theogon.*

Κάββαλ' ἐπὶ πόντῳ.

In mare projecit.

de talibus Tacit. libro superiùs indicato. *Perdere iste sciet, donare nesciet.* Et Epicharmus apud Plut. in *Pelopid.* & *de garrul.*

Οὐ φιλάνδρωπος σύγ' ἐσ' ἔχεις νόσον, χαίρεις δίδως.

ità enim est concipiendum, ut versus constiterat. *Liberalis haud es ipse: morbum habes, lubet dare.* Ego malim καββαλικώτερος. qomodo mox κοινωνικώτερος. (ità enim scribendum, non κοινωνικότερος) & cum Xyl. *luctæ peritiorem* intelligi. nam καββάλιον pro *luctatore*, qod Xyl. avtumat dici, exemplo carere existimo. καταβάλλειν *dejicere, prosternere*, de colluctantibus est freqentissimum: qos ait Galen. *in Hippocr. aphor.* 3. αὐτὸ τοῦτο ἔργον ποιοῦσι καὶ τὸν βίον ἀπασι, τῷ διατρίβειν ἐν γυμνασίοις τὸ καταβάλλειν ἑτέρους ἕνεκα. Evstath. *ad Hom. Il. l. v.* 206. Τὸ κάββαλεν, ἢ ἁπλῶς αὐτὸ τὸ ἔβαλεν, ὅ ὅτι, ἔδειτ' ἢ βασάξαι ἄνω, εἶτα καταπίπτειν· ὅτω καὶ ὁ πάλαισις καταβάλλει τὸν ἀντιπάλων. itaqe artem istorum Galenus idem *lib. ad Thrasybul.* non tam γυμναστικὴν dici postulat, qàm καταβλητικήν· sive, ut Lacones efferebant, καββαλικήν. qi &, inqit is, καββαλικώτερον ἑαυτοὺς φασὶν εἶ) τὸν ἐν ταύτῃ πεπεδημένον, ὡς ἰσχυρότερον. *in hoc studio enutritos, non validiores sese dicunt esse, sed prosternendi peritiores.* Atqe ità revera Spartanus qidam avtore Plutarcho in *apoph.* de antagonista suo, à qo in certamine superatus & prostratus fuerat, dixisse fertur, ὡ μὴ ὢν χρείοσσον, ἀλλὰ καββαλικώτερος. *non est melior me avt fortior, sed dejiciendi sive prosternendi peritior.* Qò & respexisse Marcum illîc, mihi probabile admodum videtur: qasi dixerit, Καββαλικώτερός σε ὄζι τις; vel, ἀλλ' τίς ὄζι; est *aliqis te luctæ peritior*, sive corporis robore viribúsqe validior? at te benignior, avt modestior, &c. nè existat. hoc enim in te positum est: illud non item. vel, hoc si minùs extiterit, nihil est qòd ea in re, avt ille superiorem te esse sese glorietur, avt ipse ab ullo superari te dedecus ullum existimes. Qod Agesilaus aliqandò Persarum regem magnum prædicanti, Τί δ' ἐμοῦ γε μείζων ἐνεῖν ; εἰ μὴ καὶ δικαιότερος; Plut. de se lavdand. qòd contractiùs & λακωνικώτερον dici poterat, Τί μείζων, εἰ μὴ ἀμείνων; Plato *ep.* 4. Ἀνδρεία μὲν γὰρ, καὶ τάχει καὶ ῥώμῃ σκεληκεῖν, δόξειεν ἂν καὶ ἑτέρων εἶ) πίνων· ἀληθεία δ' καὶ δικαιοσύνη, καὶ μεγαλοφροσύνη, καὶ τῇ περὶ πάντα ταῦτα εὐχρωμοσύνῃ, ξυμφαίη τις ἂν τοῦ ἀντιποιεῖσθαι τὰ τοιαῦτα τιμᾶν, εἰκότως δ' ἄλλων διαφέρειν. περὶ τούτων δ' ὁ μεγιστὸς ὄζιν ἀγών. Nihil, opinor, ad Marci mentem aperiendam accommodatius dici potuit. Vide ad *lib.* 3. § 4. Epictet. *enchir. c.* 42. Οὗτοι οἱ λόγοι ἀσύναχλοι, ἐγὼ σε πλουσιώτερός εἰμι· ἐγὼ σε ἄρα χρείοσσον· ἐγὼ σε λογιώτερος· ἐγὼ σε ἄρα χρείοσσον. ἐκεῖνοι δ' μᾶλλον σωαχλεῖ· ἐγὼ σε πλουσιώτερος· ἡ ἐμὴ ἄρα κλῆσις τῆς σῆς χρείοσσον· ἐγὼ σε λογιώτερος· ἡ ἐμὴ ἄρα λέξις τῆς σῆς χρείοσσον. σὺ δέ γε ὅτι κλῆσις εἶ, ὅτι λέξις. Gemina habes *l.* 5. § 5. & *infr.* § 66. Adnotaverat nescio qis ad periochæ hujus caput verba hæc. ὑπ ἔστιν ἀρχὴ τῆτο, ἀλλὰ σὺν ἀνωτέρω σὺν τοῦ σὺν Πλατωνικῶν σωαφείς. qod in contextum postea cùm irrepsisset, nos denuo furcillavimus: eò magis, qia etiam frivolum, falsum est, non alienum duntaxat.

Εὐτακτότερος ὅτι τοῖς συμβαίνουσιν] Translatum à re militari, in qa de eis usurpatur, qi, qicqid obvenerit, ordinem non turbant, qicqid fuerit injunctum, citra tergiversationem avt qerimoniam exequntur. Xenophon. *Cyri institut. lib.* 1. Εὐτακτότερος καὶ εὐπειθεστέρους ποιεῖ. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, μεμνημένος, τίς τ' ὢζι, καὶ πόθεν ἐλήλυθε, καὶ ὑπὸ τίνος γέγονε, πρὸς μόνῳ τούτῳ ὢζι, πῶς τῷ αὐτῆ χαρᾶν ἀπαληρώσῃ· εὐτάκτως καὶ εὐπειθῶς τῷ θεῷ.

§ 53. Ὅσα ἔργον] Vide *l.* 5. § 3, 14.

Κοινὸν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις λόγον] Vide *ad l.* 3. § 4. συγγενὴς πᾶν τὸ λογικόν.

Ὠφελείας τυχεῖν] ità *infr.* § 74. ὠφέλεια, πρᾶξις καὶ φύσιν. Et *l.* 11. § 4. πεπίνκά τι κοινωνικῶς; ἔκαν ὠφέλημαι.

§ 54. Παιδαχῶ καὶ δλωσκῶς] Vide *l.* 8. § 45. Senec. *Medea*, 2. 1.

Nusqam potest non esse virtuti locus.

Ἐπί σοί ὄζι] Vide *ad l.* 2. § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν· & *l.* 10. § 32.

Τῇ παρούσῃ συμβάσει] ità deinceps leg. καὶ τῇ παρούσῃ φαντασίᾳ.

Θεοσεβῶς ἐναρέσειν] Vide *ad l.* 6. § 2, 32. & *l.* 10. § 21. Epictet. *dissert. lib.* 3. *c.* 26. ὅτις ἐρίσει καὶ ἐννοεῖ, ὅτι ἐὰν τῷ θεῷ ἀρεσκὴς τάξῃ ἑαυτὸν, ἀθελόστατα ἀσεβῶς. πῶς λέγεις ἀρεσκὸς τάξαι; ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ καὶ αὐτὸς θέλῃ·

καὶ

κ) ὃ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλειν. Vide *infrà* § 56. Sen. *ep.* 74. *Placeat homini, qicqid Deo placuit.*

Ἐμφιλοτεχνεῖν] compositio duriuscula, sed gemina illi Epicteti *dissert. l.* 2. *c.* 20. ὁ φιλοτεχνεῖ &c. Sunt autem compositiones istiusmodi apud Stoicos nimiò qàm familiares. Vide Epictet. *l.* 2. *c.* 5. *ad l.* 4. § 1.

§ 55. Τὸ ἐξῆς τῇ καλαισθήσει] Vide *lib.* 5. § 16. & *suprà* § 53. ità *l.* 12. § 12. Τὸ ἐξῆς τῇ φύσει. Clem. Alex. *strom. l.* 1. Φύσει δ' αὖ κοινωνικὸς καὶ δικαίως ὁ θεὸς ἡμᾶς ἐδημιούργησεν.

Τὰς σωματικὰς πύσεις] Vide *ad l.* 3. § 6.

Ἡ νοερὰ ἐθέλει φορτίδιον] Vide *ad l.* 2. § 2. Ψυχῆς τάξις ἡγεμονικωτέρα. Plut. *adv. Epicur.* & in ista principatum obtinet τὸ ἡγεμονικὸν κατ' ἐξοχὴν sic dictum. Ἄτοπον ἦ τὸ κεφῆνον καὶ βεβαιότατον εἶναι ἐν ἡμῖν ἡδονὰς ὑπό τινος. Aristot. *ethic. magn. l.* 2. *c.* 6. Et Eudem. *l.* 5. *c.* 12. Ἄτοπον ἂν εἴη, εἰ τὸ κύριον ταύτης ὂν, κυριώτερον αὐτῆς ἴσχοι. Idémque *polit. l.* 1. *c.* 4. Τὸ ζῶον πρῶτον συνέστηκεν ψυχῆς καὶ σώματος· ὧν τὸ μὲν ἄρχον ἐστὶ φύσει, τὸ δ' ἀρχόμενον. δεῖ δ' σκοπεῖν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσι μάλιστ' τὸ φύσει, καὶ μὴ ἐν τοῖς διεφθαρμένοις.—ὅστι δ' ἓν πρῶτον ἐν ζώῳ διαρῆσαι καὶ δεσποτικὸν ἀρχὴν καὶ πολιτικὸν. ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ τοῦ σώματος ἄρχει, δεσποτικὸν ἀρχὴν· ὁ δὲ νοῦς τῆς ὀρέξεως, πολιτικὸν καὶ βασιλικόν. Salust. *bell. Catilin. Nostra omnis vis in animo & corpore sita est. animi imperio, corporis servitio magis utimur.* Tertull. *de bapt. c.* 4. *Spiritus dominatur; caro famulatur.* Et Aug. *homil.* 37. *Anima dominatur; caro servit: anima superior est; caro subjecta est.* Rectè itaque Hesych. in *ascetic. c.* 1. § 33. Μὴ ἀγνοείτω τὸν κύριον καὶ ἀθάρτον ἡ φθαρτὴ πλάσις καὶ θέλη. Vide *infr. l.* 10. § 38.

Τὰ μὲν λοιπὰ πρὸς λογικῶν ἕνεκεν] Vide *l.* 5. § 16. & Epictet. *dissert. l.* 2. *c.* 8.

Χρησικὴ πᾶσιν ἐκείνοις] Probat hinc mentis principatum Epictet. *l.* 2. *c.* 23. Vide *ad l.* 5. § 21. & *l.* 10. § 39. Clemens *strom. l.* 1. Ἐν μὲν γε ἔπεσι, καὶ τοῖς μαχίμοις ζώοις, δι' ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων, ψυχὴ τὸ πάσχον δεῖ καὶ νοῦς· ἐν δὲ τοῖς τῆς ψυχῆς παθητὸν, ὧν ὑπερασπίζω τῇ ἀρετῇ, λογισμός ἐστι τὸ ταχλικόν.

Τὸ ἀπερίσπαστον] Vide *ad l.* 3. § 9.

Εὐθέα πορεύεται] Vide *ad l.* 10. § 11, 12.

Ἔχει τὰ ἑαυτῆς] ἀπέχει, forsan. quod est significantius, & Marco familiare. Vide *ad lib.* 4. § 49.

§ 56. Ὡς ἀποθησόμενος καὶ μέλλει νῦν βεβιωκέναι] Periochæ istius Senecâ meliorem interpretem frustrà qæseveris. Sic ille *epist.* 12. *Sic ordinandus est dies omnis, tanqam cogat agmen, & consummet atqe expleat vitam. Pacuvius qi Syriam usu suam fecit, cùm vino & illis funereis epulis sibi parentaverat, sic in cubiculum ferebatur à cœna, ut inter plausus exoletorum hoc ad symphoniam caneretur, βεβίωται, βεβίωται. nullo non se die extulit. hoc qod ille ex mala conscientia faciebat, nos ex bona faciamus, & in somnum ituri, læti hilaréque dicamus, Vixi, & qem dederat cursum fortuna peregi. crastinum si adjecerit Deus, læti recipiamus. ille beatissimus est & securus sui possessor, qi crastinum sine solicitudine expectat. qisqis dixit, Vixi, qotidie ad lucrum surgit.* Qod Flacc. *l.* 1. *epist.* 4.

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superveniet, qæ non sperabitur hora.

Idem Sen. *epist.* 101. *Sic formemus animum, tanqam ad extrema ventum sit. nihil differamus: qotidie cum vita paria faciamus.* Martial. *l.* 4. *ep.* 54.

Si sapis, utaris totis, Coline, diebus:
Extremúmqe tibi semper adesse putes.

Evmolpus apud Petronium: *Ego sic semper & ubiqe vixi, ut ultimam qamqe lucem, tanqam non redituram consumerem.* Vide *ad l.* 3. § 8.

Ἐκ τοῦ περισσοῦ] idem qod *lib.* 6. § 41. ἐκ περισσείας. *ex abundanti.*

§ 57. Μόνον φιλεῖν] hoc est, qod Epictet. *dissert. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖσθαι τῷ διδομένῳ. Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 10. § 12. Vide & Democritum *suprà ad* § 27.

Τί δὲ ἁρμοδιώτερον] Vide *ad l.* 4. § 18. & *l.* 10. § 20. Epictet. *l.* 2. *c.* 7. Ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο δὲ τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ τῇ θεῷ δοκοῦν; & *l.* 4. *c.* 7. χρεῖττον ὃ ὁ θεὸς θέλει, ἢ ὃ ἐγώ. malè ista cum seqentibus commisit Xyl.

§ 58. Οἷς τὰ αὐτὰ συνέβαινεν] Ità solatur se Merope in Evripidis *Cresphonte:* (Plut. exhibet in *Consol. ad Apollon.*)

Τεθνᾶσι παῖδες ἐκ ἐμοῦ μόνη βροτῶν,
Οὐδ' ἀνδρὸς ἐστέρημαι'. ἀλλὰ μύριαι
Τὸν αὐτὸν ἐξιώτλησαν, ὡς ἐγὼ, βίον.
Orbata natis mortuis, spolior viro,
Non sola ego hominum: mille sunt aliæ, qibus
Toleranda fuit hæc vita, qæ nunc est mihi. Grot.

Juvenal. *Sat.* 13.

——nec rara videmus
Qæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, & è medio fortunæ ductus acervo.

Itaqe ut Menander:

Παρηγόρει τὰ χρηὰ δ' ἑτέρων κακῶν.
Solari alienis ex damnis velis tua.

Siqidem ut Senec. *Troad.* 4.

Ferre qam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.

Qem & vide ulteriùs id argumenti *ibidem* protelantem. Vide & *ad l.* 11. § 12. de Tragœdiarum usu. Facit huc Democriti techna illa, qâ Dario uxoris obitum importentiùs simul ac obstinatiùs lugenti illusit. Spem faciebat regi posse se illam vitæ restituere, si res ad id perficiendum necessariæ suppeditarentur. rege

ge nihil non libentissimè suppeditaturum se pollicente; reliqua quidem omnia sibi suppetere aiebat, unicum tantùm deesse. id qidnam esset percontanti, respondit, Ἐι τριῶν ἀνωνύμων ὀνόματα τῷ τάφῳ τῆς γυναικὸς ἐπιγράψειεν, εὐδὺς αὐτῷ ἀναζιώσειε. h. e. *Si uxoris tumulo tria tantùm nomina inscriberet hominum, qi sine luctu vitam exegissent, fore statim ut revivisceret illa.* Narrat Julian. Imperat. *epist.* 38. ἀνωνύμων autem nomine intelligo potiùs, *qi neminem luxissent*, qàm cum Gallo interprete, *qos nemo luxisset.* Subjungit enim Julianus Democritum, cùm rex μηδένα ἄνδρα, *virum nè unum* qidem istiusmodi reperîsse posse se profiteretur, more suo ridentem subjecisse, Ἐπὶ, ὦ πάντων ἀποπώτατε, θρηνεῖς ἀναίδην, ὡς μόνῳ σοι ἀληθῶς τοιοῦτῳ συμπλακεὶς, ὁ μηδὲ ἕνα ἧς πώποτε γεγενόμενον ἄμοιρον δικέας πάθους ἔχων ἐυρεῖν; *Et te, omnium ineptissime, non pudet lugere, qasi solus malis istiusmodi conflictaveris, cùm nè unum qidem ex omnibus qi unqam fuerint, reperire possis, cui ejusmodi nihil qicqam obtigerit?* Interpretationem vocabuli confirmat & Lucianus in *vita Demonactis Cynici*, qem ille Herodi Attico filii mortem immoderatiùs lugenti, pari techná illusisse refert, τῷ παιδὸς τὸ εἴδωλον ἀναγαγεῖν pollicitum, εἰ μόνον αὐτῷ τρεῖς τινας ἀνθρώπους ὀνομάσοι μηδένα πώποτε πενθήσαντας. qod ille cùm præstare neqiret, subjecisse Cynicum, Εἶτ', ὦ γελοῖε, μόνος ἀφόρητα πάσχειν νομίζεις, μηδένα ὁρῶν πένθους ἄμοιρον; Ità Juliano qi ἀπένθητος dicitur, idem Luciano πένθους ἄμοιρος nuncupatur. Nec inficetum Socratis illud, qod Plut. *ad Apollon.* sic refert. Ἐι συνεύχαμβον εἰς τὸ κοινὸν τὰς ἀτυχίας, ὥστε διελεῖν τὸ ἴσον ἕκαστον, ἀσμένως ἂν τοὺ πλείους τὰς αὑτῶν λαβόντας ἀπελθεῖν. Herodot. *l.* 7. his verbis expressit: Ἐι πάντες ἄνθρωποι τὰ ἰδιήματα κακὰ εἰς μέσον συνενείκαντες, ἀλλάξασθαι ἐκέλοντο πρὸς τὰ σφίσι πάρα κακὰ, ἐπίσταντο ἕκαστοι αὐτέων ἀποφερέοντο ὀπίσω, τὰ ἐνενείκαντο,

Περὶ τοῦ πῶς χρῆσθαι αὐτοῖς ὅλῳ λόγος] Utile admodum documentum, ut non tam animo obturbemur de eis qæ nobis fecius obtigerint, qàm cogitationem in hoc totam defixam habeamus, qomodo eventus illos adversos probè utendo, in rem nostram convertamus. Facit huc cumprimis totus ille Plutarchi tractatus *de utilitate ex inimicis capienda.* Sed & Maximi Tyrii *dissert.* 35. Ὅτι δεῖ καὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν ὠφελεῖσθαι. Et Epicteti *l.* 3. *c.* 20. Ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν ἐκτὸς ἔστιν ὠφελεῖσθαι.

Ὕλη σοι ἔσται] *soi*, malim. Vide *ad l.* 4. § 1, 49. & *l.* 10. § 33. & *infrà* § 68. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Ἔξεστί σοι παντὶ τῷ ἀπαντῶντι χρῆσθαι κατὰ φύσιν· καὶ ὑμεῖς οὐ κωλύσετε δῆλα ποιήσατε. μικρὸν ἔμπροσθέν μοι λέγε, Πῶς γένηται; πῶς ἀποβῇ; ὅπως δ' ἂν γένηται, σὺ αὐτὸ θήσεις καλῶς, καὶ ἔσται σοι τὸ ἀποβὰν εὐτύχημα.

Μόνον πρόσεχε, καὶ θέλε σαυτῷ καλὸς εἶναι] Ni vitiosa sit Scriptura; σαυτῷ καλὸς, i. e. *tibi bonus*, dicit, non eô sensu, qô Jason Siracid. *c.* 14. *v.* 5. Ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἀγαθὸς ἔσται; *Qi sibi nequam, cui bonus?* qô Psaltes Psal. 49. *v.* 18. *Cùm tibi benefeceris, collaudabunt te homines.* avt qô Evripides versu illo celebratissimo, apud Platon. *Hipp. maj.* Cicer. *ad famil. l.* 13. *ep.* 15. Plut. *de latend.* in *Alex.* & *Caton. maj.* Lucián. *apolog.* Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. alios.

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi professum sapere, sibi qi non sapit.

Sed qô Apostolus dixit, *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. *Fidem habes? habe apud te in conspectu Dei.* i. e. sis temetipso Deóqe teste contentus. μὴ πόμπευε, μηδ' ἀλαζονεύου. Epictet. *l.* 3. *c.* 23. qô Socrates in *Platonis Sympos.* tibicinam jubet, αὐλεῖν ἑαυτῷ, *sibi canere.* Unde Ismenias, eundémqe imitatus Julian. in *misopog.* Ταῖς μούσαις ἄσω, καὶ ἐμαυτῷ. ex Antigenidis præceptoris monito, *qi populo minùs placentem jussit, sibi canere & Musis.* Cicer. Bruto. qô Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Σαυτῷ φιλοσόφησον. qi & *ibid.* de Evphrate, Καλῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι ἐπιπολὺ ἐπειράμην λανθάνειν φιλοσοφῶν, καὶ ἦν μοι, φησὶ, τοῦτο ὠφέλιμον. πρῶτον μὲν γὰρ ἤκουον, ὅσα καλῶς ἐπίνον, ὅτι οὐ διὰ τοὺ θεατὰς ἐπίνον, ἀλλὰ δι' ἐμαυτόν. ἤδιον ἐμαυτῷ καλῶς, κατεσθλιμμένον εἶχον τὸ βλέμμα, τὸν βάδισμα. πάντα ἐμοὶ καὶ τῷ θεῷ. Greg. Naz. *ep.* 60. Τὰς μὲν πολλὰς ἔα χαίρειν, καὶ εἴ τι κολούει πῆσιν ἀσθμὸν δυσμαζόντας· αὐτὸς δὲ σαυτῷ χρῶ συμβούλῳ καὶ τῷ θεῷ. Vide *infrà* § 67. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 9. Xyl. *Stude, ut tibi ipsi in omnibus actionibus honestatem consecutus videaris.* qem & Casavb. sequitur. Cæterùm, ut qod revera subesse sentiam, liberè eloqar; hæc omnia præter Marci mentem prorsus existere avtumo; locúmqe, qi trajectione laborat, ità operâ leviculâ restituendum. μόνον πρόσεχε σαυτῷ. καὶ θέλε καλὸς εἶναι ἐπὶ σαυτὸν ἢ σφάσεις. formula familiaris in eis, qibus cavtio præcipitur, monitis. πρόσεχε σαυτῷ & προσέχετε ἑαυτοῖς. Siracid. *c.* 29. *v.* 23. Luc. *Evang. c.* 17. *v.* 3. & *c.* 21. *v.* 34. & *Act. c.* 5. *v.* 35. & *c.* 20. *v.* 28. pro qo & Pavlus, ἔσχε σαυτῷ, dixit, *ad Tim. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 16.

Καὶ μίμνου ἀμφοτέρων, ὅτι καὶ διάφορον ἐφ' ᾧ ἡ πρᾶξις] leg. forsan, καὶ μίμνου ἐν ἀμφοτέροις. ὅτι διάφορον, ἐφ' ᾧ ἡ πρᾶξις. in utrisqe autem illis, hoc est, tum in illis sibi dimittendis, qi fecius se gerunt, tum & in rerum illarum, qæ contingunt, usu, medium qiddam esse, nec bonum scil. nec malum, illud circa qod actio tua versatur. Hæc ex conjectura non improbabili. nam interpretes qæ repræsentant, qomodo ex lectione, qam admittunt, elici possint, nullus video. Epictet. *l.* 2. *c.* 5. Αἱ ὕλαι

ὕλαι ἀδιάφοροι. ἡ δὲ χρῆσις αὐτῆς οὐκ ἀδιάφορος.

§ 59. Ἔνδον βλέπε] Vide *ad lib. 6. § 3.*

Ἔνδον ἡ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν] In mente scil. Plut. *de adulat.* Σπέρμα τῆς περιέργου ἡ διάθεσις· ἀρχὴ γὰρ πηγὴ τοῦ βίου τὸ ἦθος. Idémque *de tranquil.* Διὸ τοῖς πηλοῖς τῆς εὐθυμίας ἐν αὐτοῖς ὄσαν ἡμῖν ἐκκαθαίρωμεν, ἵνα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὡς οἰκεῖα καὶ φίλια, μὴ χαλεπῶς χωρίοις συμφέρηται. Solomon *Prov. c. 4. v. 23. Præ omni custodia custodi cor tuum: indè enim prodit vita.* Vide *infrà § 61.* & *l. 8. § 45.* Epict. *enchir. c. 46.* Ἰδιότης ἕξις καὶ χαρακτήρ. ὑπότε ἐξ ἑαυτοῦ περιδοκᾷ ὠφέλειαν ἢ βλάβην. φιλοσόφου ἕξις καὶ χαρακτὴρ πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἀφ' ἑαυτοῦ περιδοκᾷ. Senec. *ep. 74. Omnium bonorum vis & origo in ipsa est virtute. quid refert, an aqua decurrens intercipiatur atq; abeat, si fons ex quo fluxerat, salvus est?*

Ἀεὶ ἀναβλύειν δυνάμενον, ἐὰν ἀεὶ σκάπτῃς] Alludit ad naturam fontium, qi qò altiùs fodias, crebriùs havrias, eò magìs ebulliunt & scaturiunt uberiús. Clem. Alex. *pædag. l. 3. c. 7.* Τῶν φρεάτων ὅσα πίφυκε βρύειν, ἀπαυλώμενα εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναπηδᾷ μᾶλλον. qod ille ad liberalitatem transfert.

§ 60. Δεῖ καὶ τὸ σῶμα πεπλύναι] Huc Chilonis illud monitum, Laërtii *l. 1.* Ἐν ὁδῷ μὴ καθεύδειν. & λέγουσα μὴ κινεῖν τὴν χεῖρα μανικὸν γάρ. Plutarchi nom. avtor *de fort. Rom.* Τῆς μὲν ἀρετῆς σφόδρα τε τὸ βάδισμα, καὶ τὸ βλέμμα καθεστηκὸς· qod βλέμμα πεπλὸς, cum nostro, Epictetus dixit *l. 2. c. 8.* ὀφθαλμὸν πεπλότα, in *Marco* Sophistâ Philostratus. Basil. Cæsar. *epist. 1.* Τὸ βάδισμα μηδὲ νωθρὸν, ὡς ἔκλυσιν τῆς ψυχῆς καταγγέλλον· μηδ' αὖ σφοδρὸν καὶ σισυφηδόν, ὡς ἐμπλήκτως αὐτῆς τὰς ὁρμὰς ἀναφαίνειν. Galenus in *hortator. c. 2.* Fortunæ assectas depingit, Δείσῃ τὴν δαίμονι συνδίουσας. at de Mercurii sectatoribus, πάντες μὲν, κόσμιοί γε inqit: ὁ δ᾽ ἕτερος ἦν, ὁδὶ βοᾶτον, ὁδὶ δ᾽ ἀλλήλοις μάχονται. Anacharsidem describens Maxim. Tyr. *dissert. 15.* Ἀνὴρ σοφὸς σοφίαν ἢ πολυῤῥήμονα, οὐδὲ λαλόν. ἀλλ' ἦν αὐτῆς τὸ κεφάλαιον, βίος ἀκριβὴς, καὶ γνώμη ὑγιὴς, καὶ λόγος βραχὺς, εὐσχὴς, οἷοιπερ ἂν πλατανῷ μυδροῤῥοῳ ἀκροστόλιοι δένδρεσι, ἀλλ' ὁπλίτῃ βάδην ἴοντι, καὶ κινουμένῳ ἀσφαλῶς. Alexis apud Athen. *l. 1.*

Ἐν γὰρ νομίζω τοῦτο μόνον ἀνεκδιήγητον
Εἶναι, τὸ βαδίζειν ἀῤῥύθμως ἐν ταῖς ὁδοῖς,
Ἔξὸν καλῶς.——

Qod Plavt. *Pœnul. 3. 1.*

Liberos homines per urbem modico magìs par est gradu
Ire: servile esse duco festinatim currere.

Alex. Severus apud Lamprid. *Ingenuum currere nisi in sacro certamine non debere.* Clem. Alex. *pædag. l. 3. c. 11.* Ἀνδρὸς γυναῖκα σημεῖον οὐδὲν ἄλλο δεῖ περαίνειν ἐν τῷ περιπάτῳ μαλακίας· ἀλλ' οὐδ' ἐν ἑτέρῳ μέρει τοῦ σώματος· μὴ τοίνυν μηδὲ ἐν κινήσεσιν, μηδὲ ἐν σχήσεσιν ἐμφαίνειν ποτὲ ἡ ἀκμιοσύνη τῆς ἀνδρείας. Vide Siracid. *cap. 19. v. 26, 27.*

Ἐπὶ τοῦ περιπάτου] ὥστε συναμφαίνεσθαι τῷ τῆς ψυχῆς ἀρετῷ δι' αὐτοῦ. ut Galen. *hortat. c. 2.* Achil. Tat. *l. 6.* Ὁ νοῦς ἔ μοι δικαίως λελέχθαι καλῶς ἀόρατος δὲ ὢν παρέπεται. φαίνεται γὰρ ἀκριβῶς, ὡς ἐν κατόπτρῳ, τῷ περιπάτῳ. Phrastes apud Philostrat. in *vit. Apollon. l. 2. c. 12.* Πολλὰ μὲν ὀφθαλμοὶ δηλοῦσι ἀνθρωπίνων ἠθῶν ἑρμηνεύουσι· πολλὰ δὲ ἐν ὀφρύσι καὶ παρειαῖς κεῖται, γνωσθῆναι τε καὶ θεωρεῖσθαι. ἀφ' ὧν σοφοί τε καὶ φυσικοὶ ἄνδρες, ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ εἴδωλα, τοὺς νοῦς τῶν ἀνθρώπων διαθεῶνται. Cicer. *in Pison. Vultus sermo quidam tacitus mentis est.* & *de Orator. l. 2. sensus animi plerumque indicant vultus.* Tertull. *de resurr. c. 15. Volutet aliqid animus, vultus operatur indicium: facies intentionum omnium speculum est.* Vide *suprà § 23.* Apud Clem. Alex. *pædag. l. 3. c. 11.* Zeno adolescentis modesti imaginem sic delineat: Ἔστω καθαρὸν τὸ περίσωπον· ὀφρὺς μὴ καθειμένη· μηδὲ ὄμμα ἀναπεπλασμένον· μηδὲ ἀνακεκλασμένον· μὴ ὕπτιος ὁ τράχηλος· μηδὲ ἀνειμένα τὰ τῆς σώματος μέλη· ἀλλὰ τὰ μετέωρα ἑστῶσι ὅμοια * ὀρθοῖς. [* ὀρθοῖς. Arcer.] περὶ τὸν λόγον ἐξῆπται, καὶ κατοχὴ τῆς ὀρθῶς εἰρημένων. καὶ σχηματισμοὶ καὶ κινήσεις μηδὲν ἐνδιδοῦσαι τοῖς ἀκολάστοις ἐλπίδος. αἰδὼς μὲν ἐπανθείτω, καὶ ἐρυθρότης. Ità Isidor. Pel. *l. 3. ep. 287.* Ὥσπερ σώφρων γυνὴ ὅτι τοῦ περισώπου τῆς ἀγνείας τὰ σύμβολα φέρουσα, τὰς τῆς ἀκολάστου ὀρῶντων κολάζει περιδοκίας· οὕτω καὶ σώφρων ψυχὴ ὅτι τῆς αἰδέσεως φέρουσα τῆς ἀρετῆς τὰ συνθήματα, τὰς τῆς διαφθορᾶς αὐτῆς τῶν ἄλλων βελουμένων διεκκόπτει ἐλπίδας. Et *ep. 288.* Ὄμμα γὰρ ἀναιδὲς, καὶ αὐχὴν μετέωρος, καὶ ὀφρύων σωματικὴς κίνησις, καὶ βάδισμα σισυφηδὸν, &c. τεκμήριον ψυχῆς ὄζειν αἰσχύνης, τοὺς ἀφανεῖς τῆς οἰκείων παθῶν χαρακτῆρας ἐντυπώσεις τῷ σώματι. Vide *l. 11. § 15.* De Bruto Fabius *institut. l. 10. c. 1.* *Scias eum sentire qæ dicit.*

Σωὶ τῷ ἀνεπηλάτῳ] Huic opponitur τὸ καταχαμαλίζειν αὑτὸν πρὸς τὸ σκυθρωπόν. ut Basil. Cæs. *orat. 1. de jejun.* qod in Pharisæis notat D. Christus Matth. *c. 6. v. 16.* verbis illis: Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ, σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. Est avtem elegans παρήχησις in vocibus illis, ἀφανίζουσιν, ὅπως φανῶσιν. unà cum latente itidem oxymoro; qale illud qod apud Lucam observavit Casavb. *Act. c. 5. v. 41.* Ὅτι καταξιωθῆσαν ἀτιμασθῆναι. sunt enim, ut καλὸς & ἀτιμάζειν, ità φαῦλος & ἀφανίζειν, sensu planè contraria. non accedo tamen Basilio, qòd τὸ ἀφανίζειν sic explicat, ἀφανίζε-

ἀφαιζῆ τὸ φεύσωπον, ὅταν ἡ ἥδον διάθεσις ἐπιπλάσφ γίνηται τῇ ἐξωθεν ὁποκοπῇ, ὥσπερ ὑπὸ παραπετάσματι τῇ φιλοδεῖ καλυπτομένη. vid. *sup. ad* § 23.

§ 61. Ἡ βιωτικὴ τῇ παλαιστικῇ ὁμοιοτέρα] *Artem vivendi luctatoriæ* magis quàm *saltatoriæ* similem esse dicit, primò, qia hoc est in utraque illa principale, cavere nè dejiciaris, sed consistas jugiter: cùm in saltando, non tam de consistendo, quàm de gesticulando laboretur. Ità Apost. ad *Ephes. c.* 6. *v.* 11. φεῖς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς ςῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τῆς πονηρίας τοῦ διαβόλου. ὅτι ὐκ ἔςιν ἡμῖν ἡ πάλη, &c. Et mox: *v.* 12. ἵνα δυνηθῆτε ἀντιςῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι ςῆναι. Vide *supr. ad* § 51. & Petr. Fabr. *agonist. l.* 1. *c.* 11. deinde etiam, qia in saltando ſtaticulos & gesticulationes omnes præmeditatas apud se saltator habet, suóque in illis exprimendis exhibendisque artificio simul & arbitrio utitur. cùm in lucta ad adversarii technas conatúsque attendere atque accommodare se is qi luctatur, necesse habeat. qâ ratione & τῇ κυβευτικῇ ἡ βιωτικὴ confertur. Vide *supr. ad* § 38. aliâ avtem ratione *saltatoriæ* dissimilem fecit artem vivendi, *lib.* 11. § 1. & *l.* 12. § 9. ibi vide is.

Οὐ φεγνωσμένα] qæ ideo graviora videri solent, qia minùs prævisa sunt. siqidem *præmoniti præmuniti*; qòd vulgò dicitur. Bern. in *concion. solenn.* 33. & *de diverſ. argum.* 37. &, *prævisa jacula minùs feriunt.* Gregor. Rom. *in Evang. hom.* 35. Et contrà, Ταφεῖλει τὸ παρὰ γνώμην γεγονὸς, καὶ πολλὰ παρέχει ἀθυμίαν. Demosth. *Olynth.* 1. & Thucydid. apud Theophylact. *ep.* 30. Διπλοῦν τὸ φεύνημα τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον, καὶ πλείω παρὰ λόγον ξυμβαίνον. Itaqe Senec. *ad Marc. c* 9. *Necesse est magis corruamus, qi qasi ex inopinato ferimur. qæ multò antè prævisa sunt, languidius incurrunt. hic nos error decipit, hic effœminat, dum patimur, qæ nunqam pati nos posse prævidimus. avfert vim præsentibus malis, qi futura prospexit.* & *ep.* 76. *Præcogitati mali mollis ictus venit.* Et *de tranq. cap.* 11. *Si non qicqid fieri potest, pro futuro habes, das in te vires rebus adversis, qas infregit, qisqis prior vidit.* Et *ad Helv. c.* 5. *Illis gravis est fortuna, qibus est repentina. facilè eam sustinere potest, qi semper expectat. nam & hostium adventus eos prosternit, qos inopinatò occupavit: at qi futuro se bello ante bellum paraverunt, compositi & adaptati, primum, qi tumultuosissimus est, ictum facilè excipiunt.* Gregor. item *in Job. l.* 13. *c.* 8. *Improvidi dum mala qæ ventura sunt, prævidere nesciunt, tantò eis graviora fiunt, qantò ab eis inopinata tolerantur. firmis avtem mentibus repentè adversa non veniunt, qia priusqam veniant, prævidentur.* Vide *ad* § 68. & *l.* 4. § 46.

§. 62. Ἀκουσίως πλέον] *Etiam leges veniam concedunt, ex involuntate & necessitate delinqenti,* uti Tertullian. *apolog. c.* 45. Ξύγγνωμον γὰρ ὅτι τὸ ἀκούσιον. Cleon. apud Thucydid. *l.* 3. Et Atheniensis in purgatione sui apud eundem *l.* 4. Πᾶν δ' εἰκὸς τῷ πολέμῳ καὶ ἄνευ τινὸς καθεσηκότος σύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ πρὸς τὸ θεῖον. καὶ γὰρ σφῶν ἀκουσίων ἁμαρτημάτων καταφυγὴ ἔςι τοῦ βιαίου, παρανομίας τε ὑπὸ τοῖς μὴ ἀναγκαίοις ὀνομαδῆναι, καὶ ὐκ ὑπὸ τῆς σφῶν ξυμφορᾶς τι πολμῆσαι. Demosth. *pro coron.* Ἀδικεῖ τις ἑκών; ὀργὴ καὶ πρόνοια κατ' αὐτοῦ. ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη ἀντὶ τῆς προνοίας τούτῳ. Maxim. Tyr. *dissert.* 41. Ἐλεεῖται τὰ ἀκούσια· μισεῖται τὰ ἑκούσια. Aristoteles ipse *ethic. Nicom. lib.* 3. *c.* 1. ἐπαινοῦ τοῖς ἑκουσίοις ὑπαινοι καὶ ψόγοι γίνονται· ἐν δὲ τοῖς ἀκουσίοις συγγνώμη, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔλεος. & *lib.* 5. *c.* 8. Ἀδικεῖ μὲν καὶ δικαιοπραγεῖ, ὅταν ἑκὼν τις ποιῇ· ὅταν δ' ἄκων, οὔτε ἀδικεῖ, οὔτε δικαιοπραγεῖ· ἀδίκημα γὰρ καὶ δικαιοπράγημα ὥρισται τῷ ἑκουσίῳ καὶ ἀκουσίῳ. ὅταν γὰρ ἑκούσιον ᾖ, ψέγεται· ἅμα δὲ καὶ ἀδίκημα τότε ὄζιν· ὥστε ἀδικόν τι ἔσται μὲν, ἀδίκημα δὲ οὔπω, ἐὰν μὴ τὸ ἑκούσιον προσῇ. eadem habet & *ethic. Eudem. l.* 4. *c.* 6. Verùm cùm in istis ἀκουσίοις vel ignorantia semper vel vis aliqa intercedat: ignorantiam qam facti vocant, intelligit Aristoteles, juris sive officii, vel veritatis saltem dogmatúmqe in qibus illud fundatur, Marcus noster. pariqe modo ille vim eam intelligit, qæ à principio externo infertur, ὥσπερ εἰ ἕτερός τις λαβὼν τὴν χεῖρα τὴν δεῖνα τύπτοι ἕτερον. iste eam, qæ ab interno proficiscitur ac profluit. Vide *l.* 8. § 14. & *l.* 10. § 30. & *l.* 11. § 18. Clemens avtem *strom. l.* 1. ὅτε μὲν οἱ ἔπαινοι, ὅτε οἱ ψόγοι, ἔνθ' αἱ τιμαὶ, ἔνθ' αἱ κολάσεις, δίκαιαι, μὴ τῆς ψυχῆς ἐχούσης τὴν ἐξουσίαν τῆς ὁρμῆς καὶ ἀφορμῆς, ἀλλ' ἀκουσίᾳ τῆς κακίας ὕσης. ἐπεὶ δὲ ἀπὸ ἁμαρτημάτων προαίρεσις καὶ ὁρμὴ κατάρχει· δικαιοπραγεῖν δὲ ὑπόληψις ἐνδ' ὅτε κρατεῖ, τῆς ἀγνοίας καὶ ἁμαθίας ὕσης ὀλιγωρεῖσθαι ἐποιῆσαι, εἰκότως αἱ κολάσεις. καὶ γὰρ τὸ πυρέσσειν ἀκούσιον· ἀλλ' ὅταν δι' ἐμπτοίν τις καὶ δι' ἀκρασίαν πυρέσσῃ, αἰτιώμεθα τοῦτον. ὡς δὴ καὶ τῆς κακίας ἀκουσίᾳ ὕσης. ὁ γὰρ αἱρεῖται τις κακὸν, τῇ δὲ ἐπὶ αὐτῷ ἡδονῇ συναπολύμενος, ἀγαθὸν ὑπολαβὼν λιπεῖν ἠγεῖται. ὧν ὕτως ἐχόντων, τὸ ἀπαλλάττεσθαι τῆς τε ἀγνοίας, τῆς τε αἱρέσεως τῆς φαύλης καὶ ἐπιτρεπτῆς, καὶ περὶ τούτων τὸ μὲν συγκατατίθεσθαι ταῖς ἀπατηλαῖς ἐκείναις φαντασίαις, ὑπόκειται ἐφ' ἡμῖν. Ità & peccatum aliqo modo nevtiqam voluntarium facit, nec peccantem tamen ideo pœnæ merito liberat: qia nimirum non est ἁπλῶς ἀκούσιον, sed κατά τι tantùm, qatenus corrumpitur judicium ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐκ τῆς προπαιδείας ἐξηρτημένων, ut Marcus loqitur *l.* 12. § 3.

Οὔτε ὑπομαρτυρήσεις λήσῃ] *nec testimonio egebis, opus habebis,* interpres uterqe. malim, *nec testimonium,* id est, approbationem, *ab illis petes.* ratio annexa, ab eorum dispositione interiore, huc trahit-

Εἰ βλέπων] ſuſpenſa relinquitur, prout exhibetur, oratio, cùm deſit verbum ad quod conditionalis ſe recipiat. leg. ergò (opinor) εἰσβλέπων. nam ἀεὶ βλέπων, minùs placet. quod tamen lectione receptâ tolerabilius eſſet. vel εἰσβλέπεις, participium in verbum transmutando. ſed prius illud arridet magis.

§ 63. Πᾶσα ψυχὴ] Platonis eſſe Epictetus monet, à quo etiam lavdatur, *diſſert. l.* 1. *c.* 28. & *l.* 2. *c.* 22. Ex ejusdem *Protagora* ſumptum annotat Xyl. ubi tamen non comparet. Quæ ibi Plato, *ad l.* 11. § 18. dabimus. Cæterùm in *Sophiſt.* ſtatuit πᾶσαν ἀκούσιον ἁμαρτίαν εἶναι. Aſtipulari videtur pervulgatum illud, *Nemo vult falli.* Epictet. *diſſert. lib.* 4. *c.* 1. τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, ἀσυγκατάθετος; Avg. *de verb. Ap. ſerm.* 30. *Quis eſt, qui velit decipi? da mihi hominem religioſum; non vult fallere: da impium, ſacrilegum; fallere vult, falli non vult. nolunt fallere boni; falli autem nec boni volunt, nec mali.* Idémque *Enchir. c.* 17. *Uſque adeò rationalis natura refugit falſitatem, & quantùm poteſt devitat errorem, ut falli nolint etiam quicunque amant fallere.* Verùm quæri poteſt, quomodo verum hoc ſit, nullam animam veri notitiâ ſponte deſtitui: cùm Petrus Apoſtol. de impiis ac flagitioſis quibusdam dicat, Λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας. *Iſta illos veritas volentes fugit.* ſcilicet, quod Bernard. *de grädib. humil.* 2. *ut liberiùs peccent, libenter ignorant.* Et, quod Tertull. *apolog. c.* 1. *Non libet rectiùs ſuſpicari; non libet propiùs experiri. malunt neſcire, quia jam oderunt. nolunt ſcire pro certo, quod ſe neſcire pro certo ſciunt. ideo & creduntur quæ non probantur; & nolunt inquiri, nè probentur non eſſe, quæ malunt credidiſſe.* Verùm quod in ſchola dicitur, *neminem bonum quà bonum odiſſe*, ità *verum quà verum nemo averſatur*; etſiamſi aliâ ratione, quatenus nimirum ſibi minùs illud expedire arbitratur, aut affectibus ipſius adverſari videtur, haud lubenter eidem aſſentiatur. Vide Thom. *ſum. part.* 1ª. 2æ. *q.* 29. *art.* 5. Cæterùm in Platonis ſententiam deſcendere videtur Clemens Alex. loco ſuperiùs ad § 62. indicato. Τὸ γὰρ ἑκούσιον τῆς ἀληθείας, κακὸν ὄν· τὸ γὰρ ἀληθεύειν καὶ τὰ ὄντα δοξάζειν, ἀγαθόν· τῶν γὰρ ἀγαθῶν ἀκούσιος μὲν στέρησις· ἀνθρωποι γὰρ ὅμως, ἢ κλαπέντες, ἢ χαλασθέντες, ἢ βιασθέντες, καὶ μὴ πιθόμενοι. ὁ μὲν δὴ πιθόμενος ἑκὼν ἤδη παρανάλωται· κλέπτεται γὰρ ὁ μεταπεισθεὶς· ἐκλαθόμενος δὲ ὅτι δεῖ μὴ ὁ χείρων, δεῖ γὰρ ὁ λόγος ἐξαιρούμενος λανθάνει βιάζεται τε πολλάκις ὀδύνη τε καὶ ἀλγηδὼν, φιλονεικία τε αὖ καὶ θυμὸς, μὴ τὸ δοξάσαι καὶ ἐπὶ πᾶσι γοητεύοντα, οἱ ἥττον ὑφ' ἡδονῆς κηληθέντες, ἢ ὑπὸ φόβου δειλιάσαντες. Sed rem ipſam quod attinet nihil à noſtris alienum habet.

Οὕτως οὖν καὶ δικαιοσύνης] nemo, inquit, ſponte privatur, aut veritate, aut virtute. quod idem habet & *l.* 11. § 17. In hunc ſenſum conceptus eſt ſenarius ille, quem adducit, & ſimul etiam in hac parte refellit Ariſtoteles *ethic. l.* 3. *c.* 5.

Οὐδεὶς ἑκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἄκων μάκαρ.
Nolens beatus nemo, nec ſponte eſt malus.

nec aliter intellexiſſe philoſophum docent, quæ ſubjungit ſtatim: Ἔοικε τὸ μὲν ψεῦδος, τὸ δ' ἀληθὲς. μακάριος μὲν γὰρ ἑκὼν ἢ οὐχ μοχθηρία ἐκούσιον. Proinde accentum retrahere, quò τὸ πονηρὸς illud τῷ ἐπιπόνῳ καὶ ἀθλίῳ ſignificationem obtineat, utì vir doctiſſimus in *excerptis* poſtulat, præter mentem prorſus avtoris forſan, præter ſenſum proculdubio citantis exiſtat. ut nè adjiciam, non deeſſe, qi pro mero Grammaticorum nugamento habeant illud de ſignificatione ab accentu retracto immutata, cùm tranſlationem accentûs eandem in aliis itidem vocabulis ab Atticis uſurpari animadvertant, citra ullam ſignificatûs immutationem. Vide Evſtath. *ad Iliad. β.* & H. Steph. *de dialect. c.* 25. Nec alio ſenſu Hercules apud Epicharmum ab Evſtratio citatum per furorem à ſe geſta excuſans inducitur, his verbis,

Ἀλλὰ μὰν ἐγὼν ἀναγκαίως τάδε πάντα ποιέω·
Οἶμαι δ' ὡς ἴδεις ἑκὼν πονηρὸς, οὐδ' ἅτας ἔχων.
Hæc ego ex neceſſitate facio quæ facio omnia:
Quippe, ut credo, ſponte pravus nemo, aut calamitoſus eſt.

Vide *ſupr. ad* § 61. & *ad l.* 4. § 6. Sed & in eandem ſententiam citra ambiguitatem omnem diſertiſſimè Plato ipſe in Timæo; ubi cùm ſtatuiſſet, primò τὰ περὶ ψυχὴν νοσήματα διὰ σώματος ἕξιν γίνεσθαι· deinde νόσον ψυχῆς, ἀνοίαν εἶναι· tum ἀνοίας δύο γένη, μανίαν καὶ ἀμαθίαν ſubjungit; ὁ νοσῶν καὶ ἄφρονα ἴσχων τοῦτο τῷ σώματος τῷ ψυχῇ, οὐχ ὡς νοσῶν, ἀλλ' ὡς ἔχων κακὸν, κακῶς δοξάζεται. Et mox: Καὶ γελᾶν δὴ πάντα ὁπόσα ἡδονῶν ἀκρατία καὶ ὄνειδος, ὡς ἐκόντων λέγεται τῶν κακῶν, οὐκ ὀρθῶς ὀνειδίζεται. κακὸς μὲν γὰρ ἑκὼν οὐδεὶς. διὰ δὲ πονηρὰν ἕξιν τινὰ τῷ σώματος καὶ ἀπαίδευτον τροφὴν ὁ κακὸς γίνεται κακὸς παρὰ τὰ ταῦτα ἐχθρὰ, καὶ ἄκων περιγίνεται. ità reſtituit H. Stephan. quod perperam κακόν τι antè legebatur. cui βεβαιωτὴν do ego Galenum in *diſſertatione*, quâ probare contendit, *animam ſequi temperaturam corporis c.* 6. lectionem eandem exhibentem. huic avtem lectionis genuinæ aſſertæ gratiam mutuam rependent Platonis codices; ex qibus pro ἐχόντων, ἐκόντων apud Galenum reponendum. Verùm Ariſtoteli contra Stoicos & Platonem ipſum ſuffragatur, Platonicus licèt ipſe, Maximus Tyr. *diſſert.* 41. νόσος ψυχῆς μοχθηρία. νόσος σώματος δυσχέρεια. ἑκούσιον ἡ μοχθηρία· ἀκούσιον ἡ δυσχέρεια.

§ 64. Οὐκ αἰσχρὸν] Vide *ad l.* 2. § 1, & 11. & *l.* 4. § 8. Heſiodi *oper. l.* 2. *v.* 309. à Socrate lavdatus apud Xenoph. *memorab. l.* 1.

Ἔργον δ' ἀλλήν ὁτιοῦν —— Marcus autem istîc de labore an de dolore agat, (πόνος siquidem vocabulum utrumque designat) ambiguum faciunt ea quæ sequuntur: & forsan utrumq; voluit.

Οὔτε ἀφόρητον, οὔτε αἰώνιον] Vide *supra* § 33.

Καὶ μὴ προσδοξάζῃς] *opinionem nè adjeceris.* nihil amplius ex opinione tua adjeceris, quàm quod sensus ipse renunciaverit. προσδοξάζειν enim Marcus dixit, quod προσεπιδοξάζειν Epictetus, referente Gellio *l.* 19. *c.* 1. Vide *ad l.* 8. § 49. ubi Marcus ipse explicat, qid istic velit.

Πολλὰ πόνῳ τὰ αὐτὰ ὄντα, λανθάνει δυσφραινόμενα] *occulto modo, sive clam & citra sensum nostrum, molesta sunt.* ità interpres uterque. at quomodo nec sentientibus molesta esse possunt? itaque interpunctione mutatâ, & post λανθάνει adhibitâ, verto, *multa quæ tædio nos afficiunt, non animadvertimus ejusdem esse cum dolore naturæ.* Sensum hunc confirmant verba illa novissima. Ὅταν ἔν τίνων τινὶ δυσαρεστῇς, λέγε ἑαυτῷ, ὅτι πόνῳ ἐνδίδως· quòd antè forsan non adverteris.

Ὅτι πόνῳ ἐνδίδως] hoc vult. molestiam nobis facessere multa, quæ laboris in se vim atque naturam habeant, etiamsi in eis minimè laborare videamur. hujus generis esse gravedinem, æstum, malaciam, navseam, & similia. itaque in istis etiam cùm animi tenorem remittimus, à labore nos superari. Ejusmodi quiddam est, quod habet Tertull. *de patient. c.* 5. *Impatientia soli matrix est ad omne delictum. atque ut compendio dictum sit; omne peccatum impatientiæ ascribendum. malum est impatientia boni. nemo impudicus non impatiens pudicitiæ, & improbus probitatis, & impius pietatis, & inquietus quietis.* Ità etiam quietem ipsam, non minùs quàm laborem, sæpenumero molestam esse, & quietis quoque impatientiâ laborare contingit. Plutarch. *de tranqil. ad l.* 4. § 24. laudatus: Ἐνίοις δὲ καὶ τὸ μὴ πεφυγεῖν αὐτὸ πολλάκις εἰς ἀθυμίαν καθίστησιν. Ennius *Iphigen.* apud Gellium *l.* 19. *c.* 11.

Otio qi nescit uti, plus habet negotii,
Quàm negotioso cùm qis fuerit in negotio.

Nec dissimile quod Avg. *in Psal.* 84. *Pugnat contra nos quotidie fames & sitis; pugnat contra nos lassitudo carnis, pugnat somni delectatio, pugnat oppressio. vigilare volumus? dormitamus. jejunare volumus? esurimus & sitimus. stare volumus? defatigamur. quærimus sedere? si & hoc diu facimus, deficimus. quicquid nobis providerimus ad refectionem, illic rursus inveniemus defectionem. Esuriens cibo te reficere volebas: hoc age semper; hoc agendo, in eo quod adhibueras ad refectionem, ibi invenies lassitudinem. multùm sedendo fatigatus eras; surgis, deambulando reficeris: persevera in eo quo reficeris; multùm deambulando lassaris: sedere iterum quæris. inveni mihi aliquid unde te reficias, ubi non, si perseveraveris, iterum deficias.* Et mox: *Si perseveraveris in eo quo te reficis, etiam morieris. Persevera in multùm manducando: ipsa res te interficiet. persevera in multùm jejunando; indè morieris. sede semper, ut nolis surgere, morieris indè. ambula semper, ut nolis quiescere, morieris indè. vigila semper, ut nolis dormire, morieris indè. dormi semper, ut nolis vigilare, morieris indè.*

§ 65 Οἷον οἱ ἄνθρωποι] imò ὅιον οἱ ἀπάνθρωποι. q. d. *Nè fis tu immiti animo etiam adversus immites ipsos:* nè id ipsum in te admittas, quod in illis damnare videri vis. Vide *ad l.* 6. § 6, 26. & *supra* § 15. Affine monitum Senecæ illud *epist.* 103. *Tu ità cogita, quod ex homine periculum sit, ut cogites qid sit hominis officium. alterum intuere, nè lædaris; alterum, nè lædas.* Sed videndus omnino Epictetus, *dissertat. l.* 4. *c.* 5.

§ 66. Εἰ Σωκράτης ἐνδόξοτερον ἀπέθανεν] Senec. *ep.* 13. *Cicuta Socratem magnum fecit.*

Ἐντρεχέστερον τῆς σοφιστικῆς διελέγετο] Quod ex Platonis *dialogis* passim apparet. De eodem Aristides *orat.* Περὶ τῆς παραφθέγματος. Ὡς γὰρ τοῦ σοφιστοῦ ἤλεγχε πρίων ὡς μάτην θρασυνομένης. Et Theodoret. *therap. l.* 2. κωμῳδῶν αὐτοῦ διετέλει. Itaque qod de Ulysse Homerus *Iliad. β'.*

Ὃν τινα μὲν βασιλῆα καὶ ἔξοχον ἄνδρα ἐφείσῃ,
Τὸν ῥ' ἀγανοῖς ἐπέεσιν ἐρητύσασκε παραστάς·
Ὃν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά τ' ἐφέπτοι,
Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκεν. —— [*egit,*

id ad Socratis morem se cum istis gerendi Maximus Tyr. transtulit; *dissert.* 16. Ἀρά σοι δοκεῖ, inquit, αὐτὸ τοῦτο, εἰ καὶ ὁ Σωκράτης τοὺς μὲν βασιλικοὺς καὶ ἐξόχους ἄνδρας ἀγαθοῖς λόγοις γεραίρων καὶ προσλαμβάνων, Τιμαῖόν τινα, ἢ Παρμενίδην, ἢ ἄλλον βασιλικὸν ξένον· ὃν δ' αὖ δήμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοοῶντά τ' ἐφέρει, τοῦτον ἐλαύνων τῷ λόγῳ, Θρασυμάχου τινά, ἢ Κλειτοφῶντα, ἢ ἄλλον λωβητῆρα καὶ ἐπισχολόν; Ità enim supplevit Cosm. Paccius, qod codices Græci mutilum exhibent.

Καρδιοκάτεχον ἐν τῇ πάγῃ διενυκτέρευεν] ad verbum, *in glacie pernoctabat.* hoc est, cùm gelu constricta esset terra, in frigore extremo. Πάγος, ψύχος. Hesych. πάγος, *gelu, glacies*; ut πάγη *pruina.* ejusdem originis vox utraque. Plut. *de prim. frigid.* πάντα ταῦτα παντάπασιν ὑπὸ τῆς ψυχρότητος παγῆναι· διὸ καὶ πάγοι καλοῦνται. Cæterùm aliud constantiæ tolerantiæque in hoc ferè genere Socraticæ specimen à Scriptoribus celebratur: qod in bello ad Potidæam gesto factum commemorat Laërt. *l.* 2. Μείνας, inquit, νυκτὸς ὅλης ἐφ' ἑνὸς σχήματος αὐτὸν φασι. Avtor est inter cæteros Plato *in sympos.* qi non tantùm νυκτὸς ὅλης, sed ἐξ ἑωθινοῦ μέχρις ἑσπέρας, καὶ πάλιν νύκτα, μέχρις ἕως ἐγίνετο καὶ ἥλιος ἀνέσχεν. Id ipsum avtem Socratem non semel, sed sæpiùs egisse refert Favorinus: Πολλάκις ἐξ ἡλίου εἰς ἥλιον ἑστὼς ἀσφαλέστερος ἦν φρίμαιον. Gell. *l.* 2. *c.* 1. *Starc solitus dicitur, pertinaci-*

vinaci ſtatu perdius atque pernox. à ſummo luce ortu ad ſolem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iiſdem in veſtigiis, & ore atque oculis eundem in locum directis cogitabundus, tanquam quodam receſſu mentis atque animi facto à corpore. Verùm de bello ad Potidæam quod narratur, Athenæus *l.* 5. in dubium revocat. Cæterùm quod Marcus hîc attingit, de *excubiis in Pago* (*Martio* forſan) frequentiùs habitis Caſ. intelligit.

Τὸν Σαλαμίνιον κιλδιδεῖς ἄγειν] *Salaminius* iſte *Leo* dicebatur (neque enim, quod interpretes ſenſiſſe videntur, *Salaminius* illi nomen fuerat) homo locupletiſſimus, ad quem comprehendendum, quò morte afficeretur, nulla juſta de cauſſa, Socrati unà cum quatuor aliis in mandatis dederant triginta tyranni, penes quos ſumma rerum tunc Athenis reſidebat. Verùm is illorum juſſis obtemperare recuſabat. Meminêre Plato in *apolog.* & *epiſt.* 7. Æſchines *Axioch.* Laërt. *l.* 2. Epictet. *l.* 3. *c.* 26. & *l.* 4. *c.* 7.

Ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐβρενδύετο] Alluſit ad Ariſtophaneum illud de Socrate in *Nubib.*

Ὅτι βρενδύει ἐν ταῖσιν ὁδοῖς, κ̀ τοὺ ὀφθαλμοὺ παραβάλλει.

Faſtuoſus per vias vadit, oculos circumferens.

qò & Plato in *ſympoſ.* reſpexit, ubi Socratis inceſſum, fugientibus ſociis poſt pugnam Potidææ commiſſam, deſcribens, Ἐμοί γε, inquit, ἐδόκει, ὦ Ἀγαθῶνος, τὸν ὧν δὴ τοῦτο κ̀ ἐκεῖ διαπορεύεσθαι ὥσπερ κ̀ ἐνθάδε, βρενδυόμενος κ̀ τοὺ ὀφθαλμοὺ παραβάλλων, ἠρέμα παρασκοπῶν κ̀ τοὺ φίλους κ̀ τοὺ πολεμίους. &c. quod ridet etiam exagitatque Maſſurius apud Athen. *l.* 5. Βρενδύεται, ὑφηφανεύεται, μέγα φρονεῖ, ἐπαίρεται. Heſych. & Βρενδυόμενοι, ἐπαβρυνόμενοι. Zonaras *annal. tom.* 3. in *Michaele*; Ὁ μὸ ἐν τοιούτοις, ὡς μέγα τι καταφρῶν ἐβρενδύετο. τοῖς δ' ἄλλοις ἀνοπταίνειν ἐκείνετο.

Περὶ ὧ κ̀ μάλις' ἂν τις ὑπισχνοῖτο] leg. ἀπισχύσειε. qod & interpretes viderunt. neque enim hos ab adverſariis objectum Socrati, etiamſi animi magni excelsíque ſpecimen dare qibuſdam videatur, Marcus tanquam verum admittere, ac non confictum potiùs, credi voluit. inceſſum ſcil. gravem & τὸ πεπυγὸς illud, de qo noſter *ſupr.* § 60. faſtum neſcio qem interpretabantur illi.

Ἀρκεῖός τῳ λίγῳ εἶ] Hoc enim profitebatur Socrates in Platon. *apolog.* Ἐμοὶ μὸ θανάτου μέλει ὦ' ὅπως· τοῦτο μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τοῦτο δὲ τὸ πᾶν μέλει. Vide *ſuprà* § 20.

Μήτε σῷ' ἀπεκμοιβῶν] & hoc idem de ſe *ibid.* Τιμᾶν ὑπισχνοῦμαι κ̀ τοῦ θεῷ χρῆναι πείθεσθαι ἐμοῖ, ὅτι μέλλει ἐμοί τε δοῦναι ἔτι κ̀ ὑμῖν. Et mox: Κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο, ἀγαθὸν γεγονέναι. Et rurſus: Οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ὀλίγου τοῦτο αὐτομάτου γέγονεν· ἀλλά μοι δῆλόν ὅτι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι κ̀ ἀπηλλάχθαι πρεσβύτερον ἦν μοι. denique *Criton.* Ἐς ταύτην τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτην γιγνέσθω. qod laudat Epictet. *enchir. c. ult.* & *diſſert. l.* 1. *c.* 4.

§ 67. Ἡ φύσις ἐκ ἔτως συνεκέρασε τὸ συγκείμενον] deeſſe aliqid in qod tranſeat illud τὸ συνεκέρασε, clarius eſt qàm ut monitu opus ſit. Xyl. videtur legiſſe, ἐκ ἔτως συνεκέρασε τὸ σύγκριμα, vel τὸ σύγκραμα. qum vertit *non ità confudit omnia.* Ego ſuſpicor pronomen σε intercidiſſe, cùm ſyllaba σε continenter iteratum occurreret, ut ſcriptum fuerit, ἐκ ἔτως συνεκέρασέ σε τὸ συγκρίμενον, *non ità te*, id eſt, mentem tuam, *natura corporis tui compagini commiſcuit.* Ariſtophanes *Pluto.* 4. 3.

Οὕτω πολυφόρῳ συγκεκέρασμαι δαίμονι.

Mali tam fœto ſum commiſtus dæmoni.

Hoc ſi cui minùs arriſerit, alteram habeat conjecturam; cohæſiſſe cum priore periocham iſtam, & ſic fuiſſe conceptam; [ὃν] ἡ φύσις ἐκ ἔτως συνεκέρασε. *quam* [mentem ſcil. νῦν, qò ſuperiora clauſerat) *natura*, &c. Cæterùm D. Salmaſii (qi nec prius illud improbat) ſi conjecturam alteram adjecerim, ut τὸ συγκριμένον, vel τό σε συγκριμένον, legatur, ea reliqis illis, opinor, præferenda videbitur. pro ſaliva ſua qisque cenſeat. Tertull. *de reſurrect. carn. c.* 7. *Animam Deus inſeruit & immiſcuit carni; tantâ quidem concretione, ut incertum haberi poſſit, utrúmne caro animam, an carnem anima circumferat; utrúmne animæ caro, an anima appareat carni. Sed & magìs animam invehi atque dominari credendum eſt, ut magìs Deo proximam.* Vide *l.* 10. § 24, & 36. συνέφυσε κ̀ συνέκρινεν.

Καὶ ὑπὸ μηδενὸς γνωσθῆναι]. De Democrito Laërt. *l.* 9. ex Demetrii *æquivocis*: Δοκεῖ δ' κ̀ Ἀθήναζε ἐλθεῖν, κ̀ μὴ παραδόσθαι γνωσθῆναι, δόξης καταφρονῶν κ̀ εἰδέναι μὲ Σωκράτη, ἀγνοούσης δ' ὑπ' αὐτοῦ. ἦλθον γὰ (φησὶν) εἰς Ἀθήνας, κ̀ οὐκ ἔγνωκεν. de Socrate Epictet. *l.* 4. *c.* 8. & *l.* 3. *c.* 23. Οὕτως ἐλάνθανε παρὰ τοῖς πλείστοις Σωκράτης· κ̀ ἦρχετο περὶ αὐτὸν φιλοσοφίας φιλοσόφοις συναθροίζεσθαι. Et Senec. *ep.* 79. *Quamdiu videbatur furere Democritus? vix recepit Socratem fama. quamdiu Catonem civitas ignoravit? reſipuit: nec intellexit, niſi cùm perdidit.* De Epicuro idem; *Vides Epicurum quantopere non tantùm eruditiores, ſed hæc quoque imperitorum turba miretur? hic ignotus ipſis Athenis fuit, circa quas delituerat. multis itaque jam annis Metrodoro ſuo ſuperſtes, in quadam epiſtola ait, nihil ſibi & Metrodoro inter bona tanta nocuiſſe, quòd ipſos illa nobilis Græcia non ignotos ſolùm habuiſſet, ſed panè inauditos.* De Sarapione incertus autor, (Damaſcius, opinor, qi Iſidori vitam conſcripſit) apud Svidam: Τοῦτον ἐπῄνεσαν φίλον ὁ Ἰσίδωρος· τὸν λαθόντα πάντας ἀνθρώπους ὁπὶ εὐσεβείᾳ τε κ̀ ὅλῃ βίᾳ φιλοσοφίᾳ, πλὴν αὐτῷ τῷ Ἰσιδώρῳ. τοσοῦτον δὲ τῷ ἀνδρὶ πρὸς τῷ ἀληθῶς τρόπῳ τε κ̀ λόγῳ, τῷτε ἐν παροιμίᾳ λεγομένῳ εἰωθότι,

Βότος, ἄρχῳ ὃ βεβασιλεύκατος ὑπ' ἐκείνῳ, τῷ Λιδὶ βιώσας, ὥστε μήτε σὺ πότε ζώντων ἀνθρώπων, ὅτε σὺ νεωτέρων, ὅτε σὺ πρεσβυτέρων, ἐλπίσαμι ἂν εἰδέναι οὐ λέγω. μὴ ἔγνω τις ἄλλῳ δίῳ ἢν ὁ Ζαραπίων ἐκείνῳ· μὴ ἂν ἔγωγε νῦν ὑπομείνω, εἰ μή σοι ὁ αὐτὸς φιλόσοφος ὑπέλαβε τὸν Ζαραπίωνα τῷ λόγῳ. ἃ χρὴ ἔργῳ ποτὲ ἔφη πείσεσθε αὐτὸν ἐπιτυχεῖν ἑτέρῳ ἀνδρί. Ità iſte (avtori ſi fidem habemus) ζῶν ἔ τινα ἀνθρωπίνῳ ζωῇ, ἀλλ' ἀτεχνῶς θείαν εἰκεῖν, ἅτως ἡμέλει πᾶσι τῆς παρ' ἀνθρώποις, ὥστε μὴ ὄνομα αὐτῷ ἦν τῇ πόλῃ, & qòd Flacc. *l.* 1. *epiſt.* 17.

—*nitus moriénsque fefellit.*

Ἐν λιμίσιοις κεῖται] Vide *ad l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Ὅτι ἐπίλιπους διδακτικὸς] Vide *ad l.* 5. § 5. & *ſupr.* § 52. & *l.* 8. § 7.

Ἐλεύθερος] *liber.* Xyl. *liberalis.* Caſ. ἐλευθέριος. ſic *l.* 8. § 1.

§ 68. Ἀδιάφως διαζῆσαι] Et hæc forſan erant ſuperioribus connexa, copulativâ intercedente. [καὶ] ἀδιάφως διαζῆσαι. qaſi dicat, *nè deſperes. qin poſſis, etiamſi nec dialecticus nec phyſicus fueris, & liber exiſtere, & modeſtus, & liberalis, & pius evadere, & à coactione omni immunis vitam transigere.*

Κἂν πάντες καταβοῶσιν] Eſt qi καταβιῶσιν legi malit, qòd τῷ ἀδιάφως reſpondeat. alii viderint. ego nihil mutem.

Τὰ μελύδρια τῆς ὁριτεθραμμένης] *corporea hujus molis membra.* Xyl. Vide *ad l.* 12. § 1. Idem *l.* 4. § 39. τὸ φειδίχον. & *l.* 12. § 2, 3. τὸ φειδιχείμενον dicitur. & μελύδρια iſta, ὄργανα φειδιπλασμένα. *l.* 10. § 38.

Φυράματος] φύραμα *maſſa lutea*, ſive γῆ ὑγρῷ φυραθεῖσα, ut Svidas; ex qa figulus vaſa fictilia conficit. Apoſtol. *ad Rom. c.* 9. *v.* 21. ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι σκεῦος &c. Et Plut. in *collat. terreſt. & aqat.* de Alcedone, ὃ φυρῶσα πηλόν. Idémqe in *ſympoſ.* Ἔτι ὃ μᾶλλον ἀρχετύπων μέμψαιτ' ἂν ἡμᾶς, ὅταν αὐτοῦ μὴ ναῦν, μηδ' οἰκίαν ἀποφαίνοντας, ἀλλὰ πυκνῆσαι ξύλα, καὶ φυρῆσαι πηλόν. Alluſit avtem hîc Marcus ad corporis humani qaſi ex maſſa ejusmodi coagmentationem. Eâdem usus metaphorâ Moſes *Geneſ. c.* 2. *v.* 7. de creatione Adæ: *Finxit Deus hominem è limo terræ.* Et Job. *c.* 10. *v.* 9. *Tanqam argillam effinxiſti me.* ſed & apud Heſiodum Vulcanus Jovis juſſu ad Pandoram concinnandam, dicitur

Γαῖαν ὕδει φύρειν.—

Elegantiſſimè verò Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 1. corpus humanum dixit eſſe πηλὸν κομψῶς πεφυραμένον. *lutum affabrè macceratum.* Et Tiberium, pòſt Imperatorem, puerum adhuc, Theodorus Gadareus rhetoricæ præceptor, præſagio ſanè plùs nimiò feliciac veraci, πηλὸν ἁμωτὶ πεφυραμένον, *lutum ſanguine maceratum.* Sveton. *l.* 3. *c.* 57. qod tamen Svidas, ab Alexandro Ægæo philoſopho Peripatetico, de Nerone, cui præceptor fuerat, dictum refert. Nota eſt & de Prometheo fabula, qem è luto corpus homini effinxiſſe fabulantur. unde ὁ Προμηθέως πηλὸς humanum genus Archilocho dictum verſibus his;

Ἦν κεῖνος ὑγιαντὸς, ᾧ ποτε πλῶν,
Καὶ τὴν θαλάσσην, καὶ τὸ πυρράπτην, ὕτως
Ἐφθέγξατ', ὡς ὁ πηλὸς ὁ Προμηθῆος.

qos Clemens nobis exhibet, *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Evſeb. *præpar. l.* 13. *c.* 13. componítqe cum Homeri illis;

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένεσθε.

de qibus vide *ad l.* 6. § 10. ut avtem ille genus humanum *lutum Prometheum*, ità Columella *l.* 10, primos homines, *cretam Prometheam* dixit. Liban. *orat.* 31. Τὰ σώματα ἡμῖν, ὅσα μὲν ἔπλασεν, οὐκ οἶδα· ἔγω δ', εἰ δοκεῖ, Προμηθέως οἶδα μόνοι, ὡς τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ πάντα. Gregor. Naz. *orat. pro pauper.* Εἰκὼν τε εἰμὶ τοῦ θεοῦ, καὶ τῷ πηλῷ συμφέρομαι. Epiphan. *tom.* 1. *l.* 3. *hær.* 37. de Deo hominis lapſi miſerto; δεῖ τὸν ὅντως ὄντα τεχνίτην, κεραμέως δίκην, ἐπιμελόμενον τοῦ ἰδίου πλάσματος τε καὶ ἄγγους, ὅτι πηλοῦ ὄντος, καὶ ὡς ἀπὸ ῥαγάδα κατόρθωμα γεγονότος, μὴ ἐάσαι ἅτως, ἀλλὰ μεταβαλεῖν εἰς τὸ ἀρχαῖον φύραμα. Eſaias *c.* 64. *v.* 8. ex verſione *Græca*, qæ LXX. dicitur, Κύριος πατὴρ ἡμῶν σὺ· ἡμεῖς δὲ πηλός· ἔργα χειρῶν σου πάντες. omiſerunt, qod præcipuè havd omiſſum oportebat, *σὺ κεραμεύς· tu pater noſter: nos lutum: tu figulus: nos manuum tuarum opus univerſi.* Nec inficetum Heſychii Hieroſol. ænigmaticum illud (apud Photium extat in *excerptis Cod.* 275.) in Davidem Θεοπάτορα· (Matth. *c.* 22. *v.* 45.) Τῷ κεραμεῖ πατὴρ ὁ πηλός. *lutum figuli pater.* Eódem ſpectat, & qòd Apoſtolus *ad Cor. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 7. corpora noſtra nuncupat σκεύη ὀστράκινα. *Vaſa teſtacea.* de qo videndus Gregor. Nyſſ. *orat. catechet. c.* 8. Qin & noſtris φύραμα dicitur corpus humanum. Joan. Damaſcen. *de fide orthod. lib.* 3. *c.* 49. Chriſtum Deum aſſumpſiſſe ait, σάρκα ἔμψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, ἀπαρχὴν τοῦ ἡμετέρου φυράματος. Et Joannes Chryſoſt. *in Matth. Orat.* 1. eos refellens, qi Chriſtum aiebant, ὥσπερ διά τινος αὐλοῦ, per virginem duntaxat, *tanqam per fiſtulam aqam*, transiiſſe, εἰ τοῦτο ἦν, inqit, ἄλλη τίς ἐστιν ἐκείνη ἡ σὰρξ ἢ τοῦ φυράματος τοῦ ἡμετέρου.

Ἐν γαλιλίᾳ] Vide *l.* 4. § 39. & *l.* 8. § 28. Epictet. *l.* 2. *c.* 18. Ἄφες τὸν φόβον τοῦ θανάτου, καὶ φέρε ὅσους θέλεις βέβυτας καὶ ἀσπασὰς, καὶ γνώσῃ ὅσῳ γαλιλαίου ὀρθῶν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ καὶ ἐυδία.

Τοῦτο ὑπάρχεις κατ' οὐσίαν] Sen. *ep.* 91. *Quicqid incidcrit, ſciamus non eſſe tam magnum, qàm rumore jactetur.* Et *ep.* 110. *Vana ſunt iſta qæ nos movent,*

movent, qæ attonitos habent. nemo noſtrûm qid veri eſſet, excuſſit, ſed metum alter alteri tradidit. nemo auſus eſt ad id qo perturbatur accedere, & naturam ac bonum timoris ſui nôſſe. itaqe res falſa & inanis habet adhuc fidem, qia non coarguitur. Et *ep.* 104.

Terribiles viſu formæ, letúmqe labósqe:
egregiè Virgilius noſter, non re dixit terribiles eſſe, ſed viſu. id eſt, *videri, non eſſe. qid in iſtis eſt tam formidabile, qàm fama vulgavit? qid eſt, cur timeat laborem vir, mortem homo?* Vide *ad l.* 2. § 12. & *lib.* 4. § 3.

Σὺ δὲ ζήτει] Senec. *epiſt.* 64. de Sextio: *In qacunqe poſitione mentis ſum, cùm lego hunc, libet omnes caſus provocare, libet exclamare: Qid ceſſas fortuna? congredere. paratum vides. illius animum induo, qi qærit ubi ſe experiatur, ubi virtutem ſuam oſtendat:*

Spumantémqe dari pecora inter inertia votis
Optat aprum, aut fulvum deſcendere monte leonem.

libet aliqid habere qod vincam, cujus patientiâ exerceat. Idem *de provid. c* 3. *Ignominiam judicat gladiator cum inferiore componi: & ſcit eum ſine gloria vinci, qi ſine periculo vincitur. pudet congredi cum homine vinci parato. alium circumſpicit, cum qo conferre poſſit manum.* Et *c.* 4. *Opus eſt ad notitiam ſui experimento. qid qiſqe poſſet, niſi tentando non didicit. itaqe qidam ultrò ſe ceſſantibus malis obtulerunt, & virtuti ituræ in obſcurum occaſionem, per qam eniteſcerent, qæſiêrunt. gaudent aliqando magni viri rebus adverſis, non aliter qàm fortes milites bellis. ego Mirmillonem ſub C. Cæſare de raritate munerum audivi qerentem; Qàm bella, inqit, ætas perit! avida eſt periculi virtus; & qò tendat, non qid paſſura ſit, cogitat.* Epictet. *l.* 1. *c.* 29. Κλεάνθης εἰς τινα τοιαύτην φαντασίαν οὐκ ἦλθεν, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς τοῦ ἐπιδείξασθαι, εἰ πεπαίδευμαι. νῦν, γὰρ ὑπὸ σχολῆς ἀπιὼν εἰς θεάσασιν, ὁμοίως ὄζει τοῦ μεμελετηκότι συλλογισμοὺς ἀναλύειν· κἂν τις ἔυλογον αὐτῷ προτείνῃ, λέγει, μᾶλλόν μοι πλεῖσμὸν κομψῶς προτείναντε, ἵνα γυμνασθῶ. καὶ ὁ ἀθλητὴς τοῦ κύριος νεανίσκος δυσαρεστῶν· ὁ βαρύζει με, φησίν· ἔτις ὄζει ἔυφυὴς νέος, ὁ ἀδίνων αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ λέγων, Ἐμοὶ νῦν θέασιν μὴ ἔρχεσ τοιαύτην, ὁπόταν τύχω ἐλήλυθεν; ἐμὲ νῦν καταισχῦναι καθήμενον ἐν γωνίᾳ, ῥωμάλεον στεφανωθῆναι Ὀλύμπια; πότε τις ἐμοὶ καταμελεῖ τοιοῦτον ἀγῶνα; ὅπως ἔχειν ἴδει πάντας ὑμᾶς. ἀλλ' ἐν μοὶ τοῖς Καίσαρος μονομάχοις, εἰσί τινες, οἱ ἀγανακτοῦντες, ὅτι οὐκ εἰς αὐτοὺς θεάσεται, ἀλλ' ζδλυσύει, καὶ ἔυχονται τῷ θεῷ, καὶ προσέρχονται τοῖς ἐπιτρόποις, δήλωμοι μονομαχῆσαι· ἐξ ὑμῶν δ' οὐδεὶς φαίνεται τοῦτο; Atqi Diogenes, cùm in caſus qoſdam adverſos incidiſſet, Εὖγε, inqit, ὦ τύχη, ὅτι μὴ ἀθέρμους προέσηκας. Stob. *tom.* 2. *tit.* 106.

Ὕλη ἀρετῆς] Vide *l.* 4. § 1. & *ſupr.* § 58. Ità Gregor. Naz. *epiſt.* 57. ὕλαν ἀρετῆς πονήμως τὴν ἀδύναν. Idémqe *orat.* 28. Ὕλαν ἀρετῆς ποιεῖται τὰ λυπηρά.

Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.

Naſo *triſt. l.* 5. *el.* 5. *laudis*; qia virtutis, cui laus debita.

Θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ ἐξομοιοῦται] Qin & ad utroſqe hoſce ſpectat, aut ſpectare debet, qicqid molimur, Marco ipſo aſſertore, *l.* 3. § 13.

Οὔτε κυνὸν] Senec. *epiſt.* 77. de viro ſapiente. *Vanas humanarum mentium formidines ſecurus audit, & dicit,*

——non ulla laborum,
O virgo, nova mî facies inopinúve ſurgit.
Omnia præcepi, atqe animo mecum antè peregi.
(Æneas apud Virgil. *Æn. l.* 6.)

tu bodie iſta denuncias: ego ſemper denunciavi mihi, & hominem paravi ad humana. at ſtultis & fortunæ credentibus omnis videtur nova rerum & inopinata facies. magna autem pars eſt apud imperitos mali, novitas. Idem *ep.* 91. *Tota ante oculos ſortis humanæ condisio ponatur. nec qantum frequenter evenit, ſed qantum plurimùm poteſt evenire, præſumamus animo, ſi nolumus opprimi, nec ullis inuſitatis, velut novis obſtupeſcieri.* Vide *ſupr.* § 61.

Οὔτε δυσμαχώτερον] Senec. *ep.* 104. *Nihil illi videtur grave, nihil aſperum, qod virum incurvet.* Vide *ſupr. ad* § 2.

§ 69. Ἡ τελειότης] Vide *lib.* 3. § 7. & *l.* 5. § 31.

Πᾶσαν ἡμέραν ὡς τελευταίαν] Muſon. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. Οὐκ ἔστι τῷ ἐπιεικῶν ἡμέραν κακῶς βιῶναι, μὴ προσθήσειν αὐτῷ, ὡς ἐσχάτην βιῶναι. Vide *ad lib.* 2. § 11. & *ſuprà* § 29, 56.

Μήτε σφύζειν, μήτε ναρκᾶν] antitheſis obſervanda. Vide *ſupr.* § 43. ambigi tamen poteſt, an eôdem iſtîc, qò illîc, ſenſu uſurpetur τὸ σφύζειν. Svid. σφύζειν, ἐπείγειν. poteſt avtem torpori, ſive ſtupori opponi cùm trepidatio, (nam & iſtam ille tollit) tum & motus concitatior, ſive incitatior qivis, conſtabit ſatìs alterutra ſignificatio; nec utram ſumpſeris, multùm refert. Vide *l.* 1. § 15. Gregor. Naz. περὶ εὐταξίας. Μήτε ναθεῖς ὦμεν προς τὸ κλύσ, μήπτε ὑπνώσωμεν· ναθεία γὰρ ὕπνος σύζυγες· μήτε διάπυροι σὺν ἀλογίᾳ, ἵνα μὴ ἐκφερώμεθα· ἔν γέ τι πλαίοντες πάντως, ἢ κάτοχοι δηλήμοι διὰ τὴν ναθείαν, ἢ χρημιζόμενοι διὰ τὴν θερμότητα. ἀμφοτέρων δ', ὅσον χρήσιμόν ὄζι λαζόντες, τῆς μὲν τὸ ῥᾴθυμον, τῆς δὲ τὸν ζῆλον ἀμφοτέρων, ὅσον ὄζι βλαβερὸν διαφυγόντες, τῆς μὲν τὸν ὕπνον, τῆς δὲ τὸ θράσος· ἵνα μήτε τῷ ἐλλείποντι ὦμεν ἄκαρποι, μήτε τῷ περισσεύοντι κινδυνεύωμεν. ὁμοίως γὰρ ἄλγησα καὶ ναθείας ἄκαρπος, καὶ θερμότης ἀνταί-

δυτος.

δαίμων· ἢ μὴ ὃν ἐγκλίσασα τοῦ καλοῦ, ἢ ὃ νικήσασα. quod autem istic ναυθρέαν, idem cum Marco πάχλιν pavlò superiùs dixerat. Αἱ γὰρ ἀνεῖς, καὶ πρὸς ἀρετὴν καὶ πρὸς κακίαν ὁμοίως ναυθεῖς καὶ δυσκίνητοι, ὑπὸ ἑτέρωσε μέγα νάοντες, διὰ σὴν παρακώπων κινήμαλα, αἱ γλυκάζαι ἢ καὶ θερμαὶ φύσεις, λόγε μὴν αὐτὰς παιδαγωγοῦντος καὶ διδάσκοντος μέγα τι χρῆμα πρὸς ἀρετὴν ὁπλισπίσης ἢ ὁπλίζωμες καὶ λόσι, τὸ ἴσον εἰς κακίαν ἐυεῖσκοντας.

§ 70. Οἱ θεοὶ ὑ δυσχεραίνσιν] Efficaciſſimum ſanè & Chriſtiano qovis dignum ad pravorum hominum tolerantiam ſvadendam, à numinis divini exemplo deſumptum argumentum. Vide ad *l.* 9. § 27. & *l.* 8. § 8. & *l.* 9. § 11. Sed & Joan. Chryſoſt. *in Matth. c* 6. *v.* 45. *orat.* 18. Tertull. *de patient. c.* 2. *Diſciplina cœleſtis Deum ipſum oſtendit patientiæ exemplum; jamprimum, qi* * *florem* [*rorem, al.] *lucis hujus ſuper juſtos & injuſtos æqualiter ſpargit; qi temporum officia, elementorum ſervitia, totius genituræ tributa dignis ſimul & indignis patitur ſimul occurrere; ſuſtinens ingratiſſimas nationes, ludibria artium, & opera manuum ſuarum adorantes, nomen, familiam ipſius perſequentes, luxuriam, avaritiam, iniquitatem, malignitatem qotidie inſoleſcentem, ut ſuâ ſibi patientiâ detrahat: plures enim dominum idcirco non credunt, qia ſeculo iratum tam diu neſciunt.* Cyprian. *de bon. patient. Patientiam magiſteriis cœleſtibus diſcimus. eſt enim nobis cum Deo virtus iſta communis. indè patientia incipit: indè claritas ejus & dignitas caput ſumit. origo & magnitudo patientiæ Deo autore procedit. diligenda res hominibus, qæ Deo chara eſt: bonum, qod amat divina majeſtas, commendat. Qalis verò in Deo & qanta patientia, qòd in contumeliam ſuæ majeſtatis & honoris inſtituta ab hominibus profana templa, & terrena figmenta, & ſacra ſacrilega patientiſſimè ſuſtinens, ſuper bonos & malos æqualiter facit diem naſci, & lumen ſolis oboriri; & cùm imbribus terram rigat, nemo à beneficiis ejus excluditur, qò minùs juſtis ſimiliter & injuſtis indiſcretas pluvias largiatur. Videmus inſeparabili æqualitate patientiæ nocentibus & innoxiis, religioſis & impiis, gratias agentibus & ingratis, Dei nutu tempora obſeqi, elementa famulari, ſpirare ventos, fontes fluere, grandeſcere copias meſſium, fructus miteſcere vinearum, exuberare pomis arbuſta, nemora frondeſcere, prata florere. & cùm crebris imò continuis exacerbetur offenſis Deus, indignationem ſuam temperat, & præſtitutum ſemel retributionis diem patienter expectat. cùmqe habeat in poteſtate vindictam, mavult diu tenere patientiam, ſuſtinens ſcil. clementer & differens, ut, ſi fieri poteſt, multùm malitiæ protracta aliqando mutetur, & homo in errorum & ſcelerum contagione volutatus, vel ſerò ad dominum convertatur.*

Τοσέτων φαύλων ἀνέχεδς] Juſtiniano Imper. Praſini ſupplices, referente Theophane apud Alemannum in *notis ad Procop. l.* 9. Ἔτι ἐπομβρῶ θλασθόμβροι, μὴ ἀγαναχτήσει τὸ κράτος σε· τὸ γὰρ θεῖον πάντων ἀνέχεται. Theodoſio Liban. *orat.* 12. Τίνα γὰρ δὴ τὰ σὴν θεῶν; συγγνώμη τοῖς τὰ καθ' ἡμέραν ῥήματα ἐπ' αὐτοὺς ἀφιεῖσιν, ὅταν τι παρὰ σὴν πραγμάτων λυπῶν· καὶ τι πολλάκις αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺς ἀπολλύσιν. ἀλλ' οἱ μὲν συνορωντῶσιν· οἱ δ' ἀνέχονται· καὶ διὰ τῦτο πολὺ τὸ σὴν ἀνθρώπων γένος. εἰ δ' ἔσπυτο πᾶσιν ἁμαρτήμασι δίκας, σρόδρα ἂν ὀλίγον ἦν τὸ σωζόμβρον. ὅστις ἓν οἰκίαν βάλεται θεοῖς, ἀφιεὶς τιμωρίας χαιρέτω μᾶλλον, ἢ λαμβάνων. Et clariùs adhuc *orat.* 13. Τί γὰρ δὴ τὸ σὴν θεῶν; ἄνωθεν μὲν ἄπαυλα κεκοσμῆσι καὶ αὐλίσει. ἐν δὲ τοῖς ὀρὶ γῆς καὶ λεωφόροις καὶ σρατοπέδοις, ἀδικήματα πολλὰ, καὶ δὴ καὶ ὅταν δι' αὐτοῦ ἄνθρωπος κρῆσαι κακῶς, ἀδικεῖσδέ τε λόγοις παρ' ἑκείνων, ἐμβλέποντες εἰς τὸν ὑραγδν, ὑδενὸς ἀπέχονται ῥήματος· εἶδον ἐγώ τινας καὶ λίθους ἐπ' αὐτὸν ἀφιέντας. οἱ δ' ἐν τοιαύτῃ δυνάμει τῦ λαζεῖν δίκην, εἰ βελτίονες, ὄντες, ὑ βέλονται. εἰ δ' ἅπασιν ἔσπυτο τοῖς τοιέτοις αἱ δίκαι, πάντα ἂν ἦν κατ' ἡμέραν σὴν ἀπολλυμένων πόλεις· καὶ ὑδ' ἂν ἐξήρκων οἱ ζῶντες τὰς ταφάς. νυνὶ δὲ καὶ αὐτῷ τέτῳ τὸ κρείττες ἔχει δεικνύσι, τὴν μηδὲ δικαίᾳ χρῆδζ θυμῷ πολλάκις. vide ad *l.* 8. § 51.

Καὶ κάδονται αὐτῷ] Qod Chriſtus Dominus, Matth. *c.* 5. *v* 45. Τὸν ἥλιον αὐτῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηρὸς καὶ ἀγαθὸς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίᾳς καὶ ἀδίκες. & Luc. *c.* 6. *v.* 35. Χρηστός ἐςι ἐπὶ τοὺς ἀχαρίσες καὶ πονηρός. Et Pavlus *Act. Apoſt. c.* 14. *v.* 15, 16. Ἔιασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεδζ ταῖς ὁδοῖς αὐτῷ· καίτοιγε ἀγαθεργίαν, οὐρανόθεν ὑετοὺς διδὰς καὶ καιροὺς καρποφόρες, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης καρδίας αὐτῷ. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non eſt qòd tardiores faciat ad bene merendum, turba ingratorum: nè Deos qidem immortales ab hac tam effuſa liberalitate ſacrilegi negligentésqe eorum deterrent. utuntur naturâ ſuâ, incunctanterqe illos ipſos munerum ſuorum malos interpretes juvant. bos ſeqamur duces, qantùm humana imbecillitas patitur.* Et *l.* 3. *c.* 25. *Propoſitum eſt nobis ſecundum rerum naturam vivere & decorum exemplum ſeqi. ſi deos imitaris, da & ingratis beneficia. nam & ſcelcratis ſol oritur; & piratis patent maria.* vide tamen & eundem *ibid. c.* 28. Idem *l.* 7. *c.* 31. *Non eſt mihi relata gratia: qid faciam? qod Dii omnium rerum optimi autores, qi beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perſeverant.* Vide *l.* 9. § 11, 27.

Ὅσον ὑδέπω λήγειν μέλλων ἀπαυδᾶς] Eodem utitur argumento, *l.* 8. §. 5. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 43. *Magno animo brevia feramus incommoda.*

Ἐις ὢν σὴν φαύλων] qod latro ad crucem ſocio ſuo, Luc. *c.* 22. *v.* 40. ἐν τῷ αὐτῷ κείμαι

ὤν. Vide *l.* 11. § 18. Senec. *de benef. l.* 1. *c.* 1. *Non est quòd tardiores faciat ad bene merendum turba ingratorum. nam primùm, nos illam augemus, deinde, nè deos quidem immortales ab hac tam effusa benignitate sacrilegi negligentésque eorum deterrent.*

§ 71. Τὸν μὲν ἰδίαν κακίαν μὴ φθάνειν] vide Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 7, --10. Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ἀλλ' οὐκ εἰ Ἡρακλῆς, ᾧ ὑμᾶσιν κραδαῖναι τὰ ἀλλότρια κρεῖ; ἀλλ' ὑπὲ Θησεὺς, ἵνα τὰ τῆς Ἀθηνᾶς κραδάρης; τὰ σαυτῦ κόπτεσθον· ἐπεὶδὴν ἐκ τῆς διανοίας ἐκβαλε αὐτὴ Περικρύτη καὶ Σκίρων, λύπλω, φόβον, ἐπιθυμίαν, φθόνον, ἐπχεφνμίαν, φιλαργυρίαν, μαλακίαν, ἀκρασίαν.

Ὁ καὶ ὑμᾶτίν] vide *l.* 8. § 55.

§ 72. Ὁ ἂν ἡ λογικὴ] vide *l.* 3. § 8. & *l.* 4. § 2.

Κατασκέυασον ἑαυτῆς] utpote quæ ad ampliora & præstantiora sit nata. Vide *l.* 3. § 6.

§ 73. Τί ἔτι ζητεῖς] Vide *ad l.* 5. § 6. Senec. *ep.* 76. *Oppone, quæ debortentur; dic, Factum tuum matura sequetur oblivio, & parùm grata existimatio civium. respondebis tibi; Ista omnia extra opus meum sunt. ego ipsum contemplor; facere rectè piéque contentus.*

Ὥσπερ οἱ μεγάλ] *qibus famæ major sitis est quàm virtutis.* Juvenal. *sat.* 10. Vide *l.* 4. § 44. & *ad l.* 5. § 23. Sed quæ stultos censet, qi lavdem expectunt? qia id volunt, quod in ipsis non est. Epictet. *l.* 2. *c.* 13. Ὅταν ἀγρυπνῶντα ἴδω ἄνθρωπον, λέγω, ἵνα τί ποτε θέλει; εἰ μὴ τῷ ὑπ' αὐτῷ τι πρᾶξαι, πῶς ἂν ὑπ' ἀγνοίας; διὰ τοῦτο καὶ ὁ κιθαρῳδὸς, μόνῳ μοὶ ᾄδειν, ὑκ ἀγωνιᾷ· εἰς διάστημα δ' εἰσβάλλω· ἂν λίαν ὑφωνῷ ἢ, καὶ κάλως κιθαρεῖζει. ὑ γὰρ ἄσαι μόνον θέλει κάλως, ἀλλὰ καὶ εὐφωνῆσαι τοῦτο δ' ὑκέτι ἔστιν ὑπ' αὐτῷ. Flacc. *l.* 1. *ep.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector ego ac tu.
Si dedit hoc hodie, cras si volet, auferet idem.
Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.

§ 74. Οὐδεὶς κόμπει ὠφελήμῳ] At Themistocles Athenienfibus ipsum proscindentibus; Τί κοιεῖτε, ὦ μαθήται, πολλάκις ἵν πάσχοντες; Plut. *de laude sui c.* 3. & *in præcept. polit.* & *in apophth.*

Ὠφέλεια δὲ] Vide *supra* § 13, & 53.

Μὴ ὑν κόμπει] Apost. *ad Galat. c.* 6. *v.* 9. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν. & *ad Thess. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 11. μὴ ἐκκακήσητε καλοποιοῦντες. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 29.

Ὠφελήμῳ, ἐν ᾧ ὠφελεῖς] Senec. *de clem. l.* 1. *c.* 4. *Animus reipub. tu es; illa corpus tuum. vides, ut puto. quàm necessaria clementia sit. tibi enim parcis, cùm videris alteri parcere.* Avson. *grat. act. Quartum hunc gradum novi beneficii tu, Auguste, constituis, deferre tibi ipsi, qò alter ornetur.* Cassiodor. *var. l.* 4. *c.* 24. *In lucrum cedunt, qæ bene meritis conferuntur. & de ipso munere magis acquiritur, cùm optimis digna præstantur.* Ità P. Syrus;

Beneficium dando accepit, qi digno dedit.

Sidonius *l.* 6. *ep.* 12. *Aliqis aliqem, ego illum præcipuè puto suo bono vivere, qi vivit alieno.* & Pacat. *paneg. Nullam majorem crediderim esse principum felicitatem, qàm feciisse felicem, & interceffisse inopiæ, & fortunam vicisse, & dedisse homini novum fatum. itaque imperatori propriam majestatem æstimanti, non tam id suum videri debet, qod abstulit, qàm qod dedit.* Greg. Naz. *de bapt.* Εὐεργέλεται, τὴν εὐεργεσίαν αὐτιμῶρος. Et Jo. Chrysost. apud Anton. *melifl. l.* 1. *c.* 29. Οὐκ ἔν ποιεῖ ὁ ἔν ποιῶν, ἀλλ' ἔν πάσχει αὐτὸς, καὶ εὐεργετεῖται μᾶλλον, ἢ εὐεργετεῖ. Nostro planè consentiens Clemens Alex. *strom. l.* 2. Τῷ γὰρ ὄντι εἰκὼν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος εὐεργετικὸς, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸς εὐεργετεῖται· ὥσπερ γὰρ ὁ κυβερνήτης, ἅμα σώζει καὶ σώζεται. διὰ τοῦτο ὅταν τις αὐτῷ τύχῃ, ὁ φησὶ τοῦ διδόντι, Καλῶς ἔδωκας, ἀλλὰ, Καλῶς εἴληφας. ὅτω λαμβάνει μᾶλλον ὁ διδοὺς, διδόναι δὲ ὁ λαμβάνων.

§ 75. Ἡ ἀλόγου καὶ τὰ κυριώτατά ὄζιν] M. Casaubonus legendum contendit, ἢ τὰ λογικὰ καὶ κυριώτατά ὄζιν, vel etiam, ἢ ἃ λογικὰ, τὰ κυριώτατά ὄζιν. ut sit sensus, *rationales creaturas esse objecta principalia, circa qæ peculiaris cura illa & providentia versatur.* atque ità revera intelligendum Apostoli illud, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 20. Μὴ πᾶ βοῦν μέλει τῷ θεῷ; ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; Ego tamen nihil mutandum censeo. hoc enim velle videtur Marcus, Ad mundi hujus fabricam producendam ac constituendam, peculiari qodam motu, universi natura accessit. deinceps autem, vel qæcunque in eo contingunt, vi nexûs cujusdam & consequentiæ necessariæ lege certâ tunc constitutæ eveniunt, vel principalia illa, ad qæ universi mens præcipuè & qasi peculiariter sese intenderit, nullâ ratione, sed temerè disposita fuerint. at hoc esset absurdissimum, mentem universi, cùm ad ista producenda ac constituenda peculiari motu processisset, de futura dispositione atqe ordinatione legem nullam tuliisse, sed temerè ferenda casui fortuito permisisse. disposuit ergó. hæc genuina Marci mens. nec aliud qicqam evincunt loca ad lectionis mutatæ firmamentum adducta ex *l.* 6. § 39. & *l.* 9. § 26. *edit. Cas. l.* 6. § 44. & *l.* 9. § 28. distinctionis nostræ. siqidem priore loco τὰ κοινὰ, non τὰ λογικὰ, ea esse dicuntur, ὧν οἱ θεοὶ μάλιστα ἐφρόντισαν, atque istis κατ' ἀκολούθησιν συμβαίνειν cætera. posteriore verò nuda ponitur distributio illa, Ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμᾷ ἢ τῶν ὅλων διάπαξ· ἢ ἄπαξ ὁρμήσας, τὰ δὲ λοιπὰ κατ' ἀκολούθησιν. Sicut & *l.* 6. § 35. de ratione præditis nè qidem. Ità Marcus pro concesso sumit mentem universi, si ad primam rerum constitutionem ratione ac consilio qodam destina-

destinato accesserat, ità cuncta disposuisse ut à primis illis cavssis succedentia qæqe necessariâ qadam consecutione profluerent. qod & istîc monitum voluit. Vide & *lib.* 10. § 6. Senec. *de beneficiis lib.* 6. *cap.* 23. *In prima illa constitutione, cùm universa disponerent; etiam nostra viderunt, rationémqe hominis habuerunt. ——etiamsi potiora illis sunt, in qæ oriuntur, nos tamen in majora ituri juvant.* de sydetibus loqitur.

Ad Librum VIII.

§ 1. Ὁ ῥῶν φιλοσοφίας ἄν] Epictet. *lib.* 2. *c.* 9. ὅτως ὑδὲ τὼ τῦ ἀνθρώπυ ἐπαγγελίαν πληρῶσαι δυνάμθοι, σφζλαμβάνομθ τὸ τῦ φιλοσόφυ, πλιχὺτο φορτίον, ὀφεῖ τις δίκα λίτρας ἆραι μὴ δυνάμθ, τὸν τῦ Ἀιαντος λίθον βασάζειν ὤθελεν. Quem eundem vide & *l.* 3. *c.* 21.

Ἀνταγωνίζεται ἡ ἢ ὑπόθεσις] Repugnat res ipsa: ipsum vitæ tuæ institutum opinioni isti, qam de te habes tanqam qi philosophus sis, adversatur, falsíqe te redarguit. vel qia aliis negotiis districtus totus teneris, nec huic studio totum te sedulò jugitérqe dedisti, vel etiam qia affectibus etiamnum indulgere deprehenderis, eóqe à vero mentis animíqe cultu abesse te qàm longissimè prodis. Senec. *epist.* 59. *Exiguum temporis impendisse philosophiæ, satìs abundéqe occupatis fuit. leviter tam magnæ rei insistimus. qemadmodum autem potest aliqis, qantum satìs sit, adversus vitia discere, qi qantum à vitiis vacat, discit? Atqi, non cùm vacaverit, philosophándum est: omnia alia negligenda, ut huic assideamus; cui nullum tempus satìs magnum est, etiamsi à pueritia usqe ad longissimos humani ævi terminos vita protendatur.* Idem *epist.* 72. Galenus *de affect. dignosc. & cur. c.* 3. cuidam ἀνεμάρτητον sese opinanti. Ἀλλὰ σύ γε θεῶ παραπλήσιῳ ἐξαίφνης ὢκ ἄν ποτε γένοιο. ὅπυ γὸ ὀι δ' ὅλυ τὸ βίυ ἀπάθειαν ἀσκήσαντες, ὑ πεδόνλευ τελέως αὐτὸν ἐφικέσαι, πλὺ δή πυ μᾶλλον ὁ μηδέπω' ἀσκήσας σύ. Et *c.* 4. Δεῖται γὸ ἀσκήσεως ἕκασος ἡμῶ χαλεπὴν ὅλυ τὸ βίυ, σφς τὸ γενέσ τέλεῳ ἀνήρ. Vide Epictetum *enchir. c.* 35, & 36. (ubi perperam divulsis qæ arctissimè cohærebant, ex Epiro Rhegium fecerunt editores) & *dissert. l.* 3 *c.* 15. unde mendosa qædam in *enchir.* possunt emendari feliciùs, qàm est à Volsio aliisqe. id non advertentibus tentatum. Inter alia qæ cùm utrobiqe vitiata videantur, intacta prorsus, tanqam integra, præterierunt illi, hæc habet. Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δυνάσαι φιλοσοφεῖν· δοκεῖς ὅτι δυνάσαι ὠσαύτως ἐδίειν, ὠσαύτως πίνειν, ὁμοίως ὀργίζεδζ, ὁμοίως δυσαρεσκεῖν. ità in *dissertationibus* exhibentur: nam in *enchiridio* & mutilata & inquinatiora lego, Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δυνάσαι φιλοσοφεῖν; δοκεῖς ὅτι δυνάσαι, (φιλοσοφεῖν scil. qod ἐν τῦ κοινῦ subavdiendum) ὠσαύτως ἐδίειν, ὠσαύτως πίνειν, ὁμοίως ὀργιδεὶς, ὁμοίως δυσαρεσκῶν; neqe enim avt irasci avt tædio habere permittebant Stoici. ità *c.* 22. σκεπτον, ἐν τοῖς χ' σαυτὸν, ἐκέτι δεῖ σι ὅμοιον ἐν ὀδενὶ φαίνεδζ, ὅις νυῦ πιεῖς. seqitur: ἀχρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, νικῆσαι πνας ἐπιθυμίας, ἀπολθεῖν ὑπὸ τῆ ὀικείων, ὑπὸ παιδιᾶς καταφρονηθῆναι, ὑπὸ τῆ ἀπαιτόντων καταγελασθῆναι, ἐν παντὶ ἔλασσον ἔχειν, ἐν ἀρχῆ, ἐν τιμῆ, ἐν δίκῃ, &c. Huc applicat dictum vulgare, qod inter adagia locum meritò sibi vindicet, idem *l.* 4. *c.* 6. Νῦν ἢ σοὶ ἄλλον γίνεδζ λέγεις, ἄλλων ἐπιμελεῖδζ. ἢ πολλοὶ ἢ τῦτο καλῶς λέγυσιν, ὅτι ἕκασον ἔργον ἔργῳ ὑ κοινωνεῖ. Et rursus *c.* 10. Ἀλλὰ σοῖκα θέλεις τὰ τηλικαῦτα λαθεῖν; ἢ πῶς δυνάσαι ἔργον ἔργῳ ὑ κοινωνεῖ. εἰ δ' ἐκεῖνα θέλεις, τῦτο ἄφες· εἰ ἢ μὴ, ὅτι τῦτο ἔξεις, ὅτ' ἐκεῖνα, σκεπτέον ἐπ' ἀμφότερα. Qod fusiùs pavlò *enchir. c.* 1. § 4. Τηλικότον ἐρύμθ, μέμνησο ὅτι ὁ δεῖ ὑδὲ μετρίως κεκινημένον ἀπλῶδζ αὐτῆ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφίεναι παντελῶς, τὸ δ' ὑποπίπτοδζ σοῖς τὸ παρόν. ἐὰν ἢ ἢ ταῦτ' ἐθέλῃς, ἢ ἄργειν, ἢ πλυτεῖν, τυχὸν μὲν, ὑδ' αὐτῆ τέτων τδίξῃ, δὰ τὸ ἢ σῆ σοτέρων ἐφίεδζ· πάντως γε μὲν ἐκείνων ὑστδίξῃ, δ' ὧν μόνων εὐδαιμονία ἢ ἐλευθερία σκεπέτευται. Et *ibid. c.* 12. Ἴσθι γὸ ὅτι ὁ ῥᾴδιον, ἢ τὸν σοῖσειν τὴν σαυτῦ χ' φύσιν ἔχυσαν φυλάξαι, ἢ τὰ ἐκτός· ἀλλὰ τὸν ἕτερα ἐπιμελέμθον, τὰ ἕτερα ἀμελῆσαι πᾶσι ἀνάγκη. Qod Siracid. *c.* 38. *v.* 25. Ὁ ἐλατέμθῳ σοῖξει, αὐτὸς σοφισθήσεται. Et Epictet. *c.* 36. edit. vulg. Ταῦτα ὑ μὴ συμφωνῶ, ἵνα σι δεῖ ἄνθρωπον ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν εἶ). ἢ τὸ ἡγεμονικόν σι δεῖ ἐξεργάζεδζ τὸ σαυτῦ, ἢ τὰ ἐκτός. ἢ σοὶ τὰ ἔσω φιλοτεχνεῖν, ἢ τὰ ἔξω· τετίχν ἢ φιλοσόφυ τάξιν ἐπίχειν, ἢ ἰδιώτυ. In eam mentem Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. χαλεπὸν πολλοὶ ὁ ὑς ἅμα τὸ βίυ βασιλίζειν. Et observat Cl. Casavbon. apud Athen. *l.* 12. τὴν σοίσιν opponi τῆ φιλοσοφίᾳ. id est, *vitam occupatam & solicitam philosophicæ.*

Τί δόξεις, ἄφες] hoc qippe stultorum esse dixerat. *l.* 7. § 73. & *l.* 4. § 44. sed & videri esse, qod non es, qid tibi proderit? *l.* 10. § 8. Socrates,

teste Xenophonte *memorab. l. 1.* dicere solitus est, οἷς ἐκ ἔστι καλλίων ὁδὸς ἐπ' εὐδοξίαν, ἢ δι' ἧς ἂν τις ἀγαθός τε γένοιτο καὶ μὴ δοκῶν βίωτο. At Marcus hîc qid aliis videaris, missum prorsus vult facias, Æschyli illud pervulgatum in Theb. imitatus;

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει.

Esse, haud videri, enim elaborat optimus.

Qod è tragico de Amphiarao prolatum, ad Aristidem corona transtulit. Plut. in *Aristid. vit. & Apoph.* qi & laudat *de poet. leg. c. 13.* De Isidoro & de Marino etiam extulit Damascius in *vit. Isid.* apud Phot. *bibl. cod. 242.* Catoni par elogium tribuit Salust. in *Catilin.* *Esse, quàm videri, bonus malebat.* qi subjungit tamen: *ita, qò minùs gloriam petebat, eò magìs adsequebatur.* qod suprà Socrates. De se Gregor. Naz. *adv. eos, qi sedem Constantinopolitanam ambire ipsum insimulabant.* Ἀλλ' ὅπως, φησὶ, δοκεῖ τοῖς πολλοῖς. τί δέ μοι διαφέρει, ᾧ τοῦ εἶναι πλέον ὁ λόγος, μᾶλλον ἢ πᾶς τοῦτο γὰρ ἢ κατέχρινεν, ἢ ἐδικαίωσεν, ἢ ἄδηλον παρέπεμψεν, ἢ μακάριον· τὸ δὲ δοκεῖν ὑδὲν πρὸς ἡμᾶς, ἄωτερ ὑδὲ ὄναρ ἀλλότριον. Et mox: Τὸ δοκεῖν ἔν, ἂν μὲν ἀγαθὸν ᾖ, διώκωμεν· ἵν' εἴπω τι καὶ ἀνθρώπινον· ἂν δὲ ἀντιπίπτῃ, χαίρειν ἐάσωμεν, καὶ ὑδὲν τοῦ εἶναι διὰ τὸ δοκεῖν ἀφαιρήσωμεν. De Socrate Epictetus *dissertat. lib. 4. c. 8.* Ἀνῆψε, ἵνα ἀρκέσθῃ τοῦ εἶναι φιλόσοφος· καίειν δ, καὶ ὅτι μὰ δοκῶν, ὑκ ἐβάλετο. Qin & idem apud Platonem in *Gorgia*; Πατρὶ μᾶλλον ἀνδρὶ μελετίου, ἢ τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸν, ἀλλὰ τὸ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Epictet. *enchir. c. 24.* Ἐὰν ποτέ σοι γένηται ἔξω τραπῆναι, σπεῦσον τὸ βουληθῆναι ἀρέσαι τινὶ, ἵνα ὅτι ἀπόλωλας τοῦτο σάνον. (ità malim pro ἔσωσον, qàm cum Volfio ἔσχασον) ἀρκεῖ σὲ ἐν πᾶσι τοῦ εἶναι φιλόσοφος· εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βούλει, παῦε σεαυτὸν φαίνων. καὶ ἱκανὸς ἴσθι. ubi tamen τοῦ εἶναι superflua esse suspicatur meritò Volfius. Erastosthenem verò viii illius, qod à Marco hîc tangitur, insimulat Strabo *geograph. l. 1.* Μέσος ἦν, inqit, τοῦ τε βιωμένου φιλοσοφεῖν, καὶ τοῦ μὴ διῤῥῦπτος ἐγχωρεῖν ἑαυτὸν εἰς τοῦτο ἀπονοίαν τοιαύτην, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ δοκεῖν σεμνὸς εἶναι.

Εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τῷ βίῳ, ὅσον δύνασαι ἢ σὴ φύσις θέλει βιώσειν] D. Boec. ὅσον δύνασαι ἢ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliqum vitæ, quantumcunque natura tibi concesserit, transegeris.* emendationi assentior. Verùm mihi aliqid insuper, qod desit, supplendum esse videtur. Seqitur enim, κατανόησον ἢ τί θέλεις. *considera ergò qid ea velit.* non qamdiu, sed qomodo vivere te velit. unde liqet, de ea re mentionem aliqod antecessisse. forsan ergò legendum [εἰ καὶ τὸ λοιπὸν τῷ βίῳ, ὅσον δύνασαι ἢ σὴ φύσις θέλει, βιώσεις. *Si reliqum vitæ, quamcunque natura tua vult, transegeris.*

Οὐδαμοῦ ἔφυσε τὸ εὖ ζῆν] Contendit non immeritò Mer. Casavb. Antonini ista, cum Solomonis illis, *Eccles. c. 1. v. 13. & c. 2. v. 1. —11.* qibus per multa, imò universa ferè, qæ sub sole geruntur, pervagatus Rex, nusqam vitam beatam veréqe tranqillam deprehendisse se profitetur. qi tamen illud, οὐδαμοῦ, apud Marcum, qod & denuò repetitur, malim, *nusqam*, simpliciter, qam, *in istorum nullo*, verrisset. Adjici potest Severi Imper. illud, *Omnia fui, & nihil expedit.* Spartian. potiùs tamen, prout ab Avrelio refertur: *Ortus Lepti, humili patre, primò literis, deinde imbutus foro: qò parùm commodante, utì rebus arctis solet, dum tentat aut exqirit varia meliorque, conscendit imperium. ibi graviora expertus, labores, curas, metus, & incerta prorsus omnia; qasi testis vitæ mortalium, Cunctis, inqit, fui, conducit nihil.* Qod de Marco filius, de Severo pater ὁ μακαρίτης, *ad Spart.* *Qatuor verbis complexus est integri libelli ejus (finem solùm excipimus) qè à sapientissimo rege Solomone, super humanarum rerum vanitate, divinitus planè & θεοπνεύστως est compositus.* Finem meritò excepit; qem fruſtrà statuit hîc Marcus, ἐν τῷ ποιεῖν ἃ ἐπιζητεῖ ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις. qanqam havd ineptè prorsus, si naturam diceret, qalis eìt ab initio condita ac creata: jam enim corrupta & defecta, non valet suis viribus eò etiam adspirare, in qo uno bonum ipsius verum ac syncerum consistit. Meliùs itaqe Solomon, utpote θεοδίδακτος, ἐν τῷ θεὸν φοβεῖσθαι, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάσσειν. *Vìs*, inqit, *post hæc omnia summam rei? Deum reverere, & præcepta ejus observa: hoc est enim totum hominis. Eccles. c. 12. v. 13.* Epict. *l. 3. c. 24.* Τὰ ἀγαθὰ ἔξω μὴ ζήτει· ἐν ἑαυτοῖς ζήτει· εἰ δὲ μὴ, οὐχ εὑρήσεις. *at qomodo apud se bonum istud offender qis?* subjungit, ὅλως πρὸς τὸν θεὸν τετράφθαι, καὶ τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ παραγγέλματα. ecqid aliud Rex sapientissimus?

Ἐπὶν δόγματα ἔχῃ] Vide Epictet. *dissert. l. 2. c. 11.*

Ὃ ἐγὼ ποιῶ δίκαιον] *Bonum nihil est, inqit, nisi qod habentem bonum facit.* At de bonis, qæ dicimus, externis, verè Avg. *concion. solcun. 236. Omnia ista bona sunt; sed unde facias bene, non qæ te faciant bonum. habeto bona, qæ te faciant bonum. bona sunt qæ habes. esto & tu bonus inter bona tua. esto bonus mansurus inter bona peritura. erubesce bonis tuis. noli esse malus in eis, nè pereas cum eis.* Vide *l. 2. § 11. & Senec. ep. 76.*

Ἐλεύθερον] *liberum.* at interpretes, *liberalem.* ἐλευθέριον. sic *l. 7. § 67.*

Ὃ ἐγὼ ποιῶ πανοῦργον] Contrà, nihil malum est, nisi qod habentem malum atqe improbum facit: qod externa ista non possunt. Vide *l. 2. § 1.*

§. 2. Μὴ μιαίνου ἐπ' αὐτῇ] Epicharm. apud Stob. *tom. 2. tit. 1.*

Οὐ μιαίνειν, ἀλλὰ σεμνοῦν χρὴ τὸν ἔνδοξα τὸν σοφόν. *Cunctis*

Cuncta sapiens prævidebit; pœnitebit sic nihil.
Plavt. *Stich.* 1. 2. —*quotidie*
Prídie caveat, nè faciat, qod pigeat postridie.
& *Bacchid.* 4. 9.
Prius te cavisse ergò, quàm pudere æquum fuit.
Pindar. *Pyth. od.* 5. Πεῖσαι σὲ δεῖ εἶναι ἐπιμηθέα Προμαθέος ἀλλὰ θυγατέρα. Vult itaque nos Marcus esse Promethei non Epimethei liberos, nè Prophasin, i. e. excusationem, sive prætextum, sororem nobis adsciscere necesse habeamus. Vide *infrà* § 10.

Μικρὸν, καὶ τέθνηκε, καὶ πάντ' ἐν μέσῳ] Qod nos vulgari diverbio dicere solemus, *Ego cum interii, totus mundus mihi intercidit.* Prosper, *ad uxorem:*

Etsi concluso supereſſent tempora sec'o
Vt posset longos mundus habere dies:
Nos tamen occasum nostrum obseruare deceret,
Et finem vitæ quemq; videre suæ.
Nam mihi qid prodest, qòd longo flumina cursu
Semper inexhaustis prona ferantur aqis?
Multa qòd annosæ vicerunt secula syluæ?
Qódque suis durant floreа rura locis?
Ista manent: nostri sed non mansere parentes:
Exigui vitam temporis hospes ago.

Avg. *de verb. Dom. serm.* 26. & *de* 10. *chord. c.* 2. & *homil.* 28. *Longè est quidem dies judicii: sed unicujusque hominis dies ultimus longè esse non potest; qia brevis est vita, & vitæ brevitas incerta.* Vide *ad l.* 4. § 26.

Τί πλέον ἐπιζητῶ] Ità Gregor. Naz. *ad Epist.* 150. ὃ γὰ ἄλλο τι ἐπιζητῶμεν. Vide *ad l.* 5. § 6. & *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 13. & *l.* 9. § 40. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. σὺ δὲ ζητεῖς ἀγαθὸν ἀνθρὶ ἀγαθῷ μεῖζον τῆς καλῆς καὶ δικαίας πράξεως; Plavt. *Amph.* 2. 2. *Virtus præmium est optimum.*

Ἰσοῦμαι θεῷ] qia nimirum φυσικὸς νόμος ille cujus meminit *l.* 3. § 11. sive θεσμὸς, 'utì nuncupat *l.* 2. § 16. hominibus communis cum diis ipsis à Stoicis statuitur. unde & hominem sapientem, qi ad legis istius normam vitam exigit suam, nihilo faciunt minorem Deo ipso. Epictet. *l.* 1. *c.* 16. Ὡς κατά γε τὸν λόγον, οὐδὲ χείρων θεοῦ, οὐδὲ μικρότερος· λόγῳ γὰ μείζονος οὐ μᾶλλον, οὐδ' ὅλως κρίνεται, ἀλλὰ δόγματος. Vide *ad l.* 3. § 7.

§ 3. Ἀλεξανδρεῖ ἢ] Alexander verò, qasi à prioribus penderet. sed τὸ ἢ παρέλκειν videtur. sicut τὸ ἤν. *l.* 6. § 44.

Τί πρὸς Διογένη] Juvenal. *sat.* 8.
Libera si dentur populo suffragia, qis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni?

Καὶ τὰ ἡγεμονικὰ δὲ αὐτῆς ταὐτὰ] lectionem hanc si admittimus, sensus erit, *Eadem erant mentes illorum:* sive *per omnia sibi invicem consentiebant.* id qod sapientum est, & rationis rectæ, quæ una eadémq; apud omnes est, avspicium ductúmque assectantium. qum insipientes & animi affectu & vitæ instituto, tum secum invicem, tum & à seipsis etiam dissentiant. Cæterùm M. Cas. ταῦτα legisse videtur: & G. Xyl. ταὐτὰ, cùm vertit, *ità erant eorum mentes instructæ.* ejusmodi nimirum mentes habebant, qæ in rerum naturas acutiùs introspicere, & sagaciùs intromittere se poterant. hunc seqor. indè ergò factum, ut cùm rerum naturam perspectam haberent, & cui usui inservirent, nec multis opus esse sibi ad bene ac feliciter agendum intelligerent, nec avidiùs qicqam, qam par erat, appeterent.

Ἐκεῖ δ' ὅσων περίουσα καὶ ὑλεία πόσων;] Xyl. *ibi verò, qibus in rebus esset prudentia & servitus.* ut ad philosophos illos, illorúmque perspicaciam referatur. M. Cas. ad reges ac imperatores potiùs, qos priùs dixerat, retulit. in qo calculum ei lubens contribuo meum. Verùm qòd vertit, *qousque se extendebat error eorum, eousque eorundem & servitus,* non video qî possit cum avtoris verbis consistere, nisi πόσων avt ποσότων pro πόσων substituere libuerit. Mihi nihil movendum videtur. erotematicè tantùm concipiendum existimo. Apud illos, cùm rerum naturam, ac per consequens usum, non ritè assequerentur, de qot rebus alioqi minùs necessariis, sed qæ ipsis necessariæ visæ sunt, satagere illos necesse fuit, qórque rerum sese servituti addicere? Ἅμα γὰ τῇ ἀρχῇ πολλὰ τὰ ἀναγκαῖα ἀναπαλάσσων. Teles *collat. divit. & paupert.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 94. Notum est illûd Philippi Macedonis, qi cùm qo loco destinaverat, castra statuere, commodè non posset, qòd pabulum jumentis defore diceretur: Ὀνῷ γὰμῷ ὁ βίος ἔζη, inqit, εἰ μὴ πρὸς τὸν ὄνον κατεῖν ὠφελοῦμεν ζῶμεν; *qalis vita nostra est, qibus ad asinorum opportunitatem ea est exigenda?* Refert Plut. in *apophth.* & in *præcept. polit.* ità asinis etiam ac jumentis inservire rex magnus necesse habebat; non pastores tantùm avt bubulci: qos ità conqerentes induxit Sophocles, referente eodem in *Agide;*

Τύτοις γὰ, ὅσοις δεσπόται δουλεύομεν,
Καὶ τῆς δ' ἀνάγκης καὶ σιωπῶντων κλύειν.
Famulemur istis, qi tamen domini sumus,
Quæ vulsque taceant, nos ea audire est opus.

Contrà non est vulgatum minùs Socratis illud, qi ut Laërt. *l.* 2. cùm rerum venalium forum ac tabernas pertranſiret, dixisse fertur, Πόσων ἐγὼ χρείαν οὐκ ἔχω; *Quàm multis ego nihil opus habeo?* vel, ut Cicer. *Tusc. l.* 5. *cùm in pompa magna vis auri gemmæque ferretur, Quàm multa non desidero? inqit.* Itaque illa nescio cujus in ore crebrò habebat, qæ & à Clemente Alex. *pædag. l.* 2. *c.* 10. laudantur, sed ità ut metri rationem non habuerit;

Τὰ δ' ἀργυρώματ' ὄχλου, ἢ τι πορφύρα,
Εἰς τοὺ τραγῳδοὺς χέσομ', οὐκ οἷς τὸν βίον.
Argentea ista vasa & ipsa purpura,
Tragicam ad pompam faciunt, ad vitam nihil.

In qam sententiam Plutarch. *de avar.* ubi Scopæ

Thessali dictum commemoraverat, qi à vicino è domo sua rogatus qidpiam, qod is qi petebat, superfluum ipsi ac supervacuum esse dictitabat; respondit, Ἀλλὰ μὲν τόνους ἑσμὲν ἡμεῖς εὐδαίμονες καὶ μακάριοι τῆς ἀνθρωπίνης, ἀλλ' οὐκ ἐκείνοις τῆς ἀναγκαίοις. *At verò ista superflua & supervacanea sunt qæ nos divites ac beatos faciunt, non autem necessaria illa.* subjungit, istud videri πομπὴν καὶ πανήγυριν μᾶλλον ἢ βίου ἐπιτήδευσιν, *pompam aut panegyrin potiùs, qàm vitam laudantis.* additqe felicitatem istiusmodi θεατῆς καὶ μαρτύρων, ἢ μηδὲν ἦ, *aut nullam esse omnino, aut spectatorum, non dominorum esse*; certè absqe illis nullam revera existere. Itaqe τρόφια ista, qam hîc Marcus tangit, eadem ferè est cum ea qam Apostolus notat, *ad Rom. c. 13. v. 14.* ubi vetat, τῆς σαρκὸς πρόνοιαν ποιεῖσθαι εἰς ἐπιθυμίας. nec abludit ab hac multùm solicitudo illa, cujus Martham illam sedulam nimis Christus insinulat, cùm ait, ὅτι μεριμνᾷ καὶ θορυβάζεται. ἑνὸς δέ ἐστι χρεία. Vide *l. 7. § 20. & l. 9. § 40.*

Δυλεία πόσων] De regibus Solomon, & ipse rex, *Eccles. c. 5. v. 9.* מֶלֶךְ לְשָׂדֶה נֶעֱבָד *etiam rex agro servus est.* dum eum scil. colendum necessariò curat. ut Chald. paraphr. & Rohobamo Solomonis filio atqe in regno successori consiliarii seniores, *histor. Reg. lib. 3. cap. 12. ver. 9.* הֱיֵה עֶבֶד לָעָם הַזֶּה *servus sis oportet populo isti.* Siqidem, ut Augustin. *de Civ. Dei l. 19. c. 15. Etiam qi imperant, serviunt eis, qibus videntur imperare.* Itaqe non immeritò pronunciavit Antigonus, τὸ βασιλείαν, ἔνδοξον μὲν δυλείαν. *regnum esse nobilem servitutem.* Ælian. *l. 2. c. 20. &, magnam servitutem magnam esse fortunam;* Seneca *ad Polyb. c. 26.* cùm, *in maxima fortuna minima sit licentia,* ut Cæsar apud Sallustium in *Catilin.* Eódem facit & Senarius Græcus ille;

Εἷς δοῦλος οἰκίας, ὁ δεσπότης.
Unus familiæ servus, ipse adeò est herus.

Et Hebræorum doctorum illud; הַמַּלְכוּת הִיא עַבְדוּת *Servitus est & regnum.* Ἀλλ' ἐκείνως μὲν μακρόδουλος λέγε, τέκνον δ', ὡς εἶσιν ἄξιοι, βραχυδούλους. Epictet. *l. 3. c. 26.* Ità, qod idem *l. 4. c. 1.* καὶ ὁ δεσπότης οὐδὲν ἄλλο ἔχει πλὴν φυλακῶν οὐδὲν διαφέρει. Vide *l. 10. § 19.* Sed &, qod multò gravius est, iisdem sæpenumero

——*intus & in jecore ægro*
Nascuntur domini.

qos alterni subeant oportet *Obsequio ancipiti.* Pers. *sat. 3. & 5.* & Ambros. *ep. 7. Intra se dominos habent: intra se servitium intolerabile patiuntur; tot dominorum, qot vitiorum servi.* Aug. *de civit. Dei l. 4. c. 3.* Unde Diogenis dictum; Τὸν μὲ οἰκέτας δεσπότας δεδιέναι· τοὺς δὲ φαύλους ἐπιθυμίας. Laërt. *l. 9.* & sicut de Roma Augst. *de civit. Dei l. 15. c. 4. Urbs victrix gentium, captiva vitiorum.* Ità de Romanis Cicer. *Verrin. 3. Judiciorum domini, cupiditatum servi.* ut nè illud adjiciam, qod Plin *in panegyr. Principes multi, civium domini, libertorum servi.* & qod Ambros. *ep. 7. Emunt sibi dominos, captivarum suarum captivi. Dabo* (inqit Sen. *ep. 47.*] *consularem aniculæ servientem: dabo ancillulæ divitem.* Itaqe Democritus apud Stob. *tom. 2. tit. 6, & 7.* Πόλεως μὲ δεσπόσει γυναικὶ δὲ δωλεύσει. Honestius tamen pavlò, qod de Persa Plut. *ad præfect. indoct.* Ὁ Πέρσων βασιλεὺς πάντας ἡγεῖτο δούλους, πλὴν τῆς ἑαυτοῦ γυναικός, ἧς μάλιστα δεσπότης ὤφειλεν εἶναι. Et qod Cato major, de ingenuis legitimisqe conjugiis si accipias; Πάντες ἄνθρωποι τὴν γυναικῶν ἀρχὴν· ἡμεῖς δὲ πάντων ἀνθρώπων· ἡμᾶς δὲ αἱ γυναῖκες. Plut. *apoph.* vide *l. 2. § 2. & l. 9. § 38.*

§ 4. Ὅπ] principium ἀκέφαλον, sive abruptè exorsum. Hoc, inqit, animo tuo obversetur, vel præsto tibi ad manum & ad mentem sit, ubi hominum aut injuriis, aut flagitiis commoveri te senseris, eadem facturos, etiamsi tu te indignatione confeceris.

Κἂν σὺ διαῤῥαγῇς] *etiamsi tu rumperis.* Ità Demosthenes πρὸς στεφάν, Οὐδὲ ἂν σὺ διαῤῥαγῇς. Lucian. *Timon.* ὅπως οἱ κόλακες ἐκεῖνοι διαῤῥαγῶσι τῇ φθόνῳ. Et Evnap. Ædesio. Οἱ δὲ παραδιωκόμενοι ἐπιγινώσκουσι τὸν φθόνον. Maro *bucol. 7.* ——*invidiâ rumpantur ut ilia Codro.* & Martial. *l. 9. epigr. 99.*

Rumpatur, qisqis rumpitur invidiâ.

& *l. 8. epigr. 61.*

Livet Carinus, rumpitur, furit, ploratˌ
Et qærit altos unde pendeat ramos.

Non abs re ipsa itaqe aberravit prorsus M. Cas. cùm pro more nostri idiomatis reddidit, *etiamsi tu te suspenderis.* qomodo & Epictet. *l. 2. c. 20.* ἀπάγξασθαι ἂν αὐτὸν ἐκέλευσα ἐπιγινώσκων. Malim tamen Marci phrasin retentam. Siqidem, ut *invidiâ*, sic & *irâ, rumpi* dicuntur, qi excandescentiæ suæ indulgent nimis. Epictet. *dissert. l. 1. c. 13.* Ὅταν ὁ θερμὸν αἰτήσαντός σε μὴ ψυχρὸν ὁ παῖς, ἢ ψυχρὸν χλιαρώτερον ἐνέγκῃ, τὸ μὴ χαλεπαίνειν, μηδὲ ῥήγνυσθαι. de ebrio Basil. Cæs. *homil. 1.* λοιδορεῖται, τύπτει, ἀπειλεῖ, δάκνυται, βοᾷ, διαῤῥήγνυται. Liban. *vit. sua:* Οἱ τῇ δόξῃ σφῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ῥηγνύμενοι. Morell. *qi ex sententia magistratuum angebantur.* imò, *qi eorum qi in magistratu constituti gloriâ, dum invident, rumpuntur.* Plavt. *Bacchid. 4. 2.*

PA. *Sufflatus ille huc veniet.* PL. *diruptum velim.* Flacc. *l. 1. sat. 3.* *Rumperis & latras.*

De dolore pariter Cicer. *ad Attic. l. 7. ep. 12. Non deterreor periculo, sed dirumpor dolore.* & *l. 4. ep. 16. Unum omnia posse, dirumpuntur ii, qi me aliqid posse*

posse doluerunt. Eodem sensu τὸ διαφείδεσθαι usurpatum Lucæ *Act. c. 7. v. 54.* de qo alibi diximus. sed & *findi* Persio *sat. 3.*

---turgescit vitrea bilis:
Findor.--- i. e. ῥήγνυμαι πρὸ χόλου καὶ λαικᾶ. Iſ. Caiavb.

§ 5. Ὀλίγου χρόνου ἀδεὴς ἀδαμῶς ἔσῃ] qod uſitatiùs ac pleniùs ἐστὶς ὀλίγου χρόνου dicitur. qaſi dicat, annon ad breviculum temporis ſpatium perpeti potes? ſicut Pſaltes *Pſal. 37. v. 10. adhuc paululum, & improbus non erit.* ità Marcus hîc; *Adhuc paululum, & ipſe non eris.* qid avtem intereſt, tu, an ille, tollaris? vide *l. 7. § 79.* At M. Caſ. legiſſe videtur, ἀδεὴς ἀδαμῶς ἔσῃ. cùm vertit, *intra tempus breviſſimum cuncta finem habitura ſunt; nec cujuſqam ultrà memoriâ erit.* qi & *Africanum* pro *Adriano* cur ſubſtituerit neſcio, cùm & Baſil. & Lugd. Ἀδριανὸς, exhibeant.

Πρᾶξον τοῦτο ἀμέλαστρεπτὶ] ità *ut te neutiqam à faciendo dimoveri aut revocari patiaris.* ità *lib. 10. § 12.* ἀμέλαστρεπτὶ ταύτῃ χωρεῖν. Clemens *ſtrom. l. 5.* Μαθόντες ὃ ἄρα τῆς ἀληθείας τῷ ὁδῷ, εὐθείᾳ βαδίζωμεν ἀμεταστρεπτί. Plato *de legib. l. 9.* Τὰς δὲ ἀπὸ κακῶν ξυνουσίας φεύγειν ἀμέλαστρεπτί.

§ 6. Μέλαινθέραι] Naſo *met. l. 15.*

---cùm ſint huc forſitan illa,
Hæc tranſlata illuc; ſummâ tamen omnia conſtant.

Μέλαν Κάλλη.] Vide *l. 7. § 18, 23. & l. 9. § 33.*

Πάντα τρεπταί] omiſit clavſulam hanc interpres Angl. Naſo *Met. l. 15.*

---omnia verti Cernimus.---

Sic. *l. 9. § 19.* πάντα ἐν μεταβολῇ. Sed & ἐμφατικώτερον etiam in abſtracto, ut iſtic, ſic *lib. 11. § 35.* πάντα μεταβολαί. & *lib. 4 § 3.* ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

Οὐκ ἄρα φοβηθῆναι, μή τι καινόν· πάντα συνήθη.] tranſpoſita videntur iſta, qibus rerum transpoſitionem alternatim fieri ſolitam deſcribit Marcus: mihi ſic collocanda videntur; πάντα τρεπταί· πάντα συνήθη. ἄρα οὐχὶ φοβηθῆναι, μή τι καινόν. receptam lectionem Xyl. dum ſequitur, Marci textum convellit & diſtrahit. vide *lib. 7. § 1, 58. & l. 9. § 35.*

Ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις] i. e. τὰ ἀπονεμήματα, ut *l. 2. § 17. & infr. § 6.* qæ ex lege qaſi qadam divina aſſignantur cuiqe, paria eadémqe ſunt. Siqidem, ut Rex ſapientiſſimus, *Eccleſ. c. 9. v. 2. Eadem omnibus eveniunt; juſtis, injuſtis; mundis, immundis; piis, impiis; ſummis, infimis.* &c. Et Senec. *ep. 107. ideo nulli querenda, qia paria ſunt omnibus. nam etiam qod effugit aliqis, pati potuit. aqum avtem jus eſt, non qô omnes uſi ſunt, ſed qod omnibus latum eſt.* vide *infr. § 43.* vel etiam ità ſunt æqaliter proportione, non Arithmeticâ, ſed Geometricâ diſtributa, ut unicuiqe id qod eſt ipſi congruum maximè & conſentaneum attribuatur. ut *l. 5. § 30. & infr. § 7.*

§ 7. Ἀρκεῖται πᾶσα φύσις ἑαυτῇ εὐοδοῦσῃ] Sufficit hoc naturæ ſive creaturæ cuiqe, ſi munus ſibi proprium ac peculiare exeqatur, bonum ſibi congruum & conſentaneum aſſeqatur. Siqidem, ut philoſophus, *ethic. Eudem. l. 1. c. 8.* Τὸ φύναι πάντα τὰ ὄντα ὁρίσας ἑνός τινος ἀγαθοῦ, οἷα ἀληθῆ. ἕκαστον γὰρ ἰδίου ἀγαθοῦ ὀρέγεται. & in hoc igitur acqieſcit.

Φύσις ἡ λογικὴ εὐοδεῖ] Ità natura rationalis tunc proſperè agit, cùm munia ſibi propria & peculiaria obit, qalia ſunt qæ iſtîc Marcus recenſet. Nam εὐοδία, εὐπραξία. Heſych. vide *l. 5. § 14, 34.* pro eo avtem qod εὐοδεῖν Marcus iſtîc, εὐοδοῦσῃ dixit Joannes Apoſt *epiſt. ad Gaium v. 2.* περὶ πάντων εὐχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή.

Τὰς ὁρέξεις καὶ ἐγκλίσεις ἧκιστ' ἐφ' ἡμῖν μόνον] Hoc eſt qod paſſim inculcat Epictet. *enchir. c. 1, & 2. diſſert. l. 1. c. 1. & 27. & l. 2. c. 13. & l. 3. c. 24. & l. 4. c. 1, 4, 10.* alibi. huc avtem plurimùm facit, qòd inter alia *l. 4. c. 1.* ἐλεύθερον ſive liberum hominem eum definit, ᾧ αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι· αἱ ὀρέξεις ἐπιδυνατοί· αἱ ἐγκλίσεις ἀπειρέπτωτοι.

Ἔστι] ἦγε M. Caſ. rectè. ut de natura univerſali, ſive anima univerſi, cujus portio qædam anima hominis cujuſvis eſt, intelligatur.

Ἴσως καὶ κατ' ἀξίαν τοῦ μειοῦντος] ità *ſupr. § 5.* ἴσαι αἱ ἀπονεμήσεις. Verùm eſt æqalitas iſta, ut Ariſtoteles loqitur, *Ethic. l. 5. c. 3.* ἡ κατὰ τὸν γεωμετρικὸν ἀναλογίαν. in qa τὸ καθ' ἀξίαν cumprimis ratio habetur. τὸ γὰρ δίκαιον ἐν ταῖς διανομαῖς ὁμολογοῦσι πάντες καθ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι. Plato *leg. lib. 6.* Διὸς γὰρ δὴ κρίσις δίκη. τῷ μὲν μείζοσι πλείω, τῷ δ' ἐλάττοσι σμικρότερα νέμει, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὸν αὐτῆς φύσιν ἑκατέρῳ.

Μὴ ἐπὶ τὸ σπεῦσαι τὸ ἓν ἴσον εὑρήσεις ἐπὶ πάντες, ἀλλὰ εἰ συλλήβδην τὰ πάντα. τὸ δὲ πρὸς ἀθρεῖα] divulſa vitiatáqe iſta M. Caſ. feliciter, mutatione leviſſimâ, reſtituit, legendo, τὰ πάντα τὰδε πρὸς ἀθρεῖα τὸ ἕτερα. Proportionis iſtius, inqit, æqalitatem deprehendas licet, non ſi unum aliqod in unoqoqe conſideres; ſed ſi iſtius qæqe, cum alterius cujuſqam affectibus ac dotibus à natura eidem collatis univerſis ſimul umptis contuleris. qod eſſe proportionis geometricæ monet philoſophus *ethic. Nicom. l. 5. c. 3.* & Evdem. *l. 4. c 2.* Ἐν γὰρ τῇ γεωμετρικῇ συμβαίνει καὶ τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον, ὅπερ ἑκάτερον πρὸς ἑκάτερον. Itaqe Avg. *de ver. relig. c. 40. Tota ſimul conſideranda ſunt, ſi velimus rectè judicare.* Plinius *l. 4. ep. 14. Sapiens & ſubtilis* (rerum æſtimator) *debet non diverſis conferre diverſa, ſed ſingula expendere, nec detcrius aliqid putare, qod eſt in ſuo genere perfectum.* Ità ſiqidem unumqodqe in ſuo genere perfectum exiſtere patefiet, nec muſcæ avt culici magis qicqam deeſſe, qod ad muſcæ culicíſve naturam ac conſtitutionem pertineat, qàm

elephanti

elephanti aut leoni: verúmque deprehendetur Plinianum illud, *l.* 11. *c.* 2. *Rerum naturam nusquam magis, quàm in minimis, totam esse.* Siquidem de cunctis naturæ operibus dici potest quod de partibus humani corporis Hippocrat. *de loc. in hom.* Τῦ σώματ☉ τὸ σμικρότατον πάντα ἔχει, ὅσαπερ καὶ τὸ μέγιστον. & rursus: ἐν τῷ σμικροτάτῳ πάντ' ἔνι τὰ μέγιστα. In hanc mentem Galenus, *de usu part. l.* 17. extremo, ubi insignissimum illud summóque mirandum prædicaverat artificium, quod in humani corporis fabrica deprehenditur, Θαυμᾶν, inquit, τὰ τῆς φύσεως ὅτι καὶ πάντα τὰ ζῶα. μὰ γᾶ δι' ἀνθρωπον ἀπολάβῃς μόνον εἶναι τοιαῦτα τέχνας, ὅσας ὁ θεὸς ἐξηγήσατο λόγος, ἀλλ' ὅπη ἂν ἄλλοις ἔτεσιν ζῶον, ἴσην ἐνδείξεται σοφίαν τε ἅμα καὶ τέχνην τῶ δημιυργῶ· καὶ ὅσῳ γ' ἂν ᾖ μικρότερον, τοσῦτῳ μᾶλλον τὸ θαῦμα, καθάπερ ὅτι διαπαίνοντες ἐν μικροῖς ἴσμεν οἱ δημιυργοί. Cui concinit & Plinius loco suprà memorato: *Restant*, inquit, *immensæ subtilitatis animalcula, nusquam alibi spectatiore naturæ rerum artificio.* In culice hic intuitur, in pulice illes videri dignissimum utrerque: qibus & ex Plutarcho *de solert. animal.* formicam licet adjungas. ὑπὸν ὅτω μικρὸν ἢ φύσις ἔχει μεῖζόν τι καὶ γλαφυρὸν κἀτενέστερον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν φαλῆνι κεβαρᾷ πάσης ὄψεως ἀρετῆς ὑφαίνοις. Qin & Tertull. *de anima c.* 10. *Hoc magis credas, si Deum recogites tantum artificem in modicis, quantum & in maximis.* Eundem vide sis *adv. Marcion. lib.* 1. *c.* 13, & 14. Ambr. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Mirabilis igitur natura in maximis mirabilis etiam in minimis. Sicut enim non minùs plana camporum, quàm montium alta miramur; nec plùs altitudinem cedri stupemus, quàm vitis aut oleæ brevis fœcunditatem: ità non ampliùs miror elephantum, quia procerus est, quàm murem, quia terribilis elephanto est. est enim donata prærogativa quadam singulis creaturis, ut quibusdam privilegiis propriis fulciantur.* Avtor denique *quæstionum Vet. ac Nov. Test.* quæ Avgustini nomine prostant, *quæst.* 123. *An quia præstantior est homo ceteris animalibus, idcirco illa imperfecta dicenda sunt? aut quia sancti angeli non sunt quod est Deus, imperfecti sunt? absit. omnia enim pro locis & gradibus suis firma & perfecta sunt, ut impleant id ad quod facta sunt.*

§ 8. Ἀναχώρησιν ὑπ' ἐξεσιν] Rectè ista Mer. Casavb. à superioribus, qibus vitiosè cohæserant, seperavit; novæque hinc periochæ initium dedit. vide *lib.* 3. § 14. & *l.* 5. § 5. & *l.* 7. § 67.

Οὐκ ἔξεσι] *non est otium.* Cas. per negotia non licet. vel etiam, *non potes*, non datur. adeò forsan es rudis & illiteratus, ut nec legere qidem queas. quanquam de vita avlica qod seqitur, si ad hanc periochen pertinet, à qa tamen Xyl. Lugd. Cas. ipse sejungunt, illi potiùs interpretationi favere videtur. forsan enim vitam avlicam cavillantem induxit, qasi per eam Scriptorum evolvendi facultas aut opportunitas negetur. Verùm aliò illud qod seqitur, pertinere videtur.

§ 9. Τὸν ἐν αὐλῇ βίον] vide *l.* 5. § 16. Flaccus *l.* 1. *epist.* 17.

Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum:
Stultus uterque locum immeritum caussatur iniquè.
In culpa est animus, qi se non effugit unqam.

Senec. *ep.* 50. *Dicimus, Non ego ambitiosus sum; sed nemo aliter Romæ potest vivere. non ego sumptuosus sum, sed urbs ipsa magnas impensas exigit. qid nos decipimus? non est extrinsecùs malum nostrum: intra nos est, in visceribus ipsis sedet.* Et *ep.* 55. *Non multùm ad tranqillitatem locus confert. animus est qi commendat omnia. vidi ego in villa hilari & amœna mœstos; vidi in media solitudine occupatis similes.* vide *l.* 4. § 3.

Μηδὲ τὸν σαυτῦ] qasi dicat, sorte tuâ contentus agas. qod Apost. *ad Philipp. c* 4. *v.* 11. ἐμαθον ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶν. nam qòd Lugd. exhibet, ἀλλ' σὺ ἑαυτῦ, nec navci est.

§ 10. Ἐπίληψις τις ἑαυτῦ] *pœnitentia*, inqit, *est suiipsius reprehensio.* vide *l.* 12. § 16. ubi non reprehensio sui tantùm, sed condemnatio etiam dicitur. Ex Gallo Asinio, & Largio Licinio, Gellius *noct. Attic. l.* 17. *c.* 1. *Pœnitere tum dicere solemus, cùm qa ipsi fecimus, aut qa de nostra voluntate nostróque consilio facta, ea nobis pòst incipimus displicere, sententiámque in eis nostram demutamus.* Plut. *de tranq.* ex Evripid. *Orest.* & Stob. *tom.* 2. *tit.* 24.

Ἡ αἴτησις ὅτι σύνοιδα ἐμαυτῷ ☉, ὅτι ἁλῶ ☉ ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ τῶν μεταμέλειαν, αἰμάσσουν δεῖ καὶ σύνοιδον ἑκατολέων· τὰς μὲν γὰ ἄλλας ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος· τῶν δ' ἀπτόητον αὐτὸς ἐργάζεται διανοιῶν σωὶ αἰσθήσει τῆς ψυχῆς, καὶ κολαζομένων ὑφ' αὐτῆς· ὡς γὰ οἱ ῥιγῶντες, ἢ πυρετοῖς ἢ πυρετοῖς *διακαιόμενοι [διακαιόμενος Gesner. sed ità Galen *de affect. dign.* & *cur c.* 6. πυρετῷ διακαιόμενος.] τῇ ταῦτα παρόντων ἔξεσιν ὑπὸ καύματ☉ ἢ κρύος μᾶλλον ἐνοχλῆται, καὶ κρύους ἴσχυσιν· ὕπνος ἐλαφρότερος ἔχει τὰ πρὸς τὰς λύπας, ὥσπερ ἐξωθεν ἐπιφερομένας· τὸ γᾶ,

Οὗτος ἐμοὶ γ' * ἄλλ☉ ἐπαλη☉, ἀλλ' ἐγὼ αὐτός,

[* ἄλλων vulg. perperam] ἐπιθρυλούμενον· τῆς ἁμαρτανομένοις ἐνδιδεῖν ἐξ αὐτῆ, βαρύτερον ποιῆ τῷ αἰσχρῷ τὸ ἀλγεινόν.

Ὡς χρήσιμόν τι μεταμέλεσθαι] Est tamen pœnitentia reprehensio sui, tam de malo admisso, qàm de bono omisso. Verùm ad Marci propositum, membrum alterum sufficerat.

Ἀγαθὸν χρήσιμόν τι] Stoicum hoc dogma, nihil utile nisi qod bonum & honestum. Laërt. *l.* 7. *Zenon.* & Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. Πᾶν ἀγαθὸν συμφέρον εἶν), καὶ λυσιτελὲς καὶ χρήσιμον. χρήσιμον, ὅτι χρείαν ὠφελείας παρέχεται. sive, ὅτι ἐν τῇ χρείᾳ ὠφέλιμον. Socrates apud Platon. *polit.*

lit. l. 5. Καλλιςα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ ὠφέλιμον καλὸν· τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Idémque in *Alcib.* 1. Τὰ μὲν δίκαια, καλά· τὰ δὲ καλὰ, ἀγαθά· τὰ δὲ ἀγαθὰ συμφέρει· τὰ δίκαια ἄρα συμφέροντά ἐστιν. Cicer. *Offic. l.* 2. § 9, 10. *Summâ quidem autoritate philosophi, quicquid justum sit, id etiam utile esse censent: itémque quod honestum, idem esse justum. ex quo efficitur, ut, quicquid honestum sit, idem sit utile. in quo verbo lapsa consuetudo deflexit de viâ; sensimque eò deducta est, ut honestatem ab utilitate secerneret, & constitueret honestum aliquod, quod utile non esset: quâ nulla pernicies major hominum vitæ potuit afferri.* vide tamen hac de re porticûs argutiolas, *ad l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 45.

Μεταπείσειεν ἐπὶ τὴν ἡδονὴν τινα παρενέγκας] indè probare vult voluptatem nec bonum esse, nec utile; qòd probus nemo de voluptate ulla neglecta omissâve, pœnitentiâ tangatur: sicut *l.* 5. § 15. idem indè concludit, qòd eandem despexisse ac spreviſſe laudi sæpe atque decori habeatur.

§ 11. Τοῦτο τί ἐστιν] vide *ad l.* 3. § 11.

§ 12. Ὅτου ἐξ ὕπνου] vide *ad l.* 5. § 1.

Κατὰ τὸν ἀνθρωπικὸν φύσιν] Cicer. *de fin. lib.* 5. *Apparet nos ad agendum esse natos. Itaque appetit animus semper aliquid agere. Ibid.*

Καὶ ἐν τῷ ὄγκῳ δοκεῖ τὸ ἀγαθὸν εἶδι καὶ τὸ ἓν. Aristot. *ethic. l.* 1. *c.* 7. vide *l.* 9. § 16.

Τὸ δὲ καθ' ἑαυτὸ κοινὸν καὶ σφῆλ αλύγων ζώων] Aristot. *ethic. lib.* 1. *c.* 13. tanquam dictum vulgò jactatum refert, ὀλίγον διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοῦ εὐδαίμονος σφῆλ ἀθλίου. *nihil per vitam dimidiam distare felices infelicibus. quia nimirum vitæ pars dimidia edormitur.* Ὑπνῷ γὰρ, ἄνωρ τιλώνης, τὸ ἥμισυ ἀφαιρεῖ τοῦ βίου. Aristo apud Plut. *de ign. & aq.* καὶ τὸν ἥμισυν ἡμῶν τοῦ βίου συνδαιρεῖται χρόνον. Clem. Alex. *pædag. lib.* 2. *c.* 9. *Vitam nobiscum dividit somnus.* Senec. *epist.* 117. & ità, *dimidium ex bos* (quod videmur vivere) *edormitur.* Idem *ep.* 99. (vide *ad lib.* 4. § 50.) Per somnum ergò nihil felices ab infelicibus distare dicit ex vulgi sententia Aristoteles: at Marcus istîc, nihil homines à jumentis. Siquidem, ἀργία ὀζὸν ἐστὶν ὁ ὕπνος τῆς ψυχῆς, ἢ λέγεται ἀπαθεία καὶ φαύλη. Aristot. *ibid.* & *c.* 8. Οὐδὲν ἀγαθὸν ἀποτελεῖ ὁ καθεύδων. Itaque Plato *leg. l.* 7. Κοιμώμενος ὑδεὶς ἄνδρα δέχεται, οὐδὲν μᾶλλον τὸν μὴ ζῶντος. καὶ γὰρ ἀναπνεῖ ὁ κοιμώμενος, ὥσπερ καὶ ὁ θανών. Eustath. *ad Il.* ψ'. & Plin. *præfat. hist. nat. Vita profectò vigilia est. Et revera plus vigilare, plus vivere est. Quid enim tam mortis simile quàm dormientis aspectus? quid tam vitæ plenum, quàm forma vigilantis?* Petr. Chrysolog. *serm.* 24.

Ὁ κατὰ φύσιν ἐνάρετος] vide *lib.* 5. § 9. Aristot. *hist. animal. l.* 8. *c.* 2. Τὸ κατὰ φύσιν, ἡδύ. & *c.* 2. Περιφυλὰς ἐνάρετος τὸ κατὰ φύσιν.

§ 13. Φυσιολογεῖν, παθολογεῖν, διαλεκτικὰς] Senec. *epist.* 89. *Philosophiæ tres partes esse dixerunt & maximi & plurimi autores: moralem, naturalem, & rationalem. prima componit animum; secunda rerum naturam scrutatur: tertia proprietates verborum exigit, & structuram, & argumentationes, nè pro vero falsa surrepant.* His ergò tribus monet uti Marcus, quatenus id commodè poteſt, ad unumquodque, quod imaginatio suggesserit. At Xyl. ista cum seqentibus conjungit, quasi dixerit Marcus; *ubi de naturâ, affectibus, aut aliis rebus disserere cum quoquam contigerit,* &c. quam contextûs seriem verba ipsa nevtiquam admittunt. Lugd. autem hoc loco periochas ità disposuit, ut Medeæ Absyrtum nobis representare voluisse videatur.

§ 14. Ἡ γὰρ περὶ ἡδονῆς] Lugd. ἢ γάρ. forsan ἢ καί. nam τὸ γὰρ ex proximo membro irrepsisse huc videtur.

Τοιάδε τινὰ δόγματα ἔχειν] leg. τοιάδε [γάρ] τινα δόγματα ἔχων. Sedi suæ cavsſali restitutâ, & pro verbo substituto participio, orationis serie id poscente. poteſt & priore loco ὁ γὰρ legi, ut sententia continuetur sic, ὁ γὰρ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης &c. —τοιάδε τινὰ δόγματα ἔχων. *qui enim de voluptate ac dolore, &c. dogmata habet istiusmodi,* esse nimirum ista bona vel mala, non avtem adiaphora. Hæc Xyl. cùm non animadverteret à Marci mente istîc plurimùm aberravit. De hoc avtem subjecto, vide *lib.* 6. § 27. & *l.* 7. § 26, 61. & *supr.* § 1.

Ἀναλήψεται ὅπως ποιῇν.] Ità *l.* 10. § 30. βιάζεται. *cogitur facere quod facit.* non à vi aliqua externa, sed à principio interno, falso nimirum dogmate, pravo perversóque judicio. nec dissimili modo Lucil. apud Varron. *orig. Lat. l.* 4.

Vîs est vita, vides, quæ nos facere omnia cogit.

qò tamen nevtiquam spectare cum Dousa censeo versiculum apud Gnomologum illum,

Βίος καλεῖται δ', ὅτι βίᾳ ποεῖζεται.

Sive ut Gros. legit,

Βίος κέκλυται δ', ὅτι βίᾳ ποεῖζεται.

Vi quâ paratur vita, vita dicitur.

vel potiùs,

Vi quâ paratur victus, vita dicitur.

Cæterùm dilutè nimìs, & præter Marci mentem Xyl. *cogitabo, ità opus esse fieri.* Vide *l.* 4. § 6. & *l.* 6. § 27, 57. & *l.* 7. § 62, 63. Certè Tertull. *de anim. c.* 16. *Id quod accidit ex serpentis instinctu, exinde inoleviſſe & coadoleviſſe in animâ, ad instar jam naturalitatis, quia statim in naturæ primordio acciderit.* Et Bernard. *de grat. & lib. arb. Corruit homo de posse non peccare in non posse non peccare, amissâ ex toto consilii libertate. itémque de posse non turbari, in non posse non turbari, amissâ ex toto complaciti libertate.* De populo suo Jeremias *c.* 13. *v.* 23. *Aut mutare poteſt Æthiops* [illegible] *suam?*

ſuam? an pardus poteſt maculas ſuas? ei ſi hoc potuerint, etiam vos poſſetis benè facere, qi malè facere edocti eſtis. Et de Maſſilienſibus ſuis Salvian. *de provid. lib. 6. c. 14. Inveteratâ in nobis malorum omnium labe, aliter jam non vitioſi eſſe non poſſumus, niſi ut omnino non ſimus.*

§ 15. Μέμνησο] Μεμνήσομαι. Lugd. edit. *cogitabo*, Xyl. qi antegreſſis annectit. Sed illud malo. ſicut *lib.* 2. § 4. & *mox* § 16. in priore autem μεμνήσομαι, nî vitioſum fuerit, tranſitus eſt à perſona ad perſonam. de qo *ad lib.* 6. § 50. diximus.

Ἀιρεῖν ξενίζωσι] Petr. *epiſt.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος. Iſocaſius ſub Leone Magno Qæſtor, in judicio cùm ſiſteretur, monenti præfecto, videret qo in ſtatu conſtitutus eſſet, Ὁρῶ, inqit, κἀγὼ ξενίζομαι, ὅτι ἄνθρωπος ὤν, ἀνθρωπίναις φαντασίαις συμφορᾶις. Zonaras *Annal. tom.* 3. vide *l.* 4. § 29. & *l.* 12. § 1.

Εἰ ἡ συκῆ σῦκα φέρει] Jacob. *epiſt. c.* 3. *v.* 12. Μὴ δύναται συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σῦκα; Et Dominus Chriſtus, Matth. *c.* 7. *v.* 26. Μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; ὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν, καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ δύναται δένδρον σαπρὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. Luc. *c.* 6. *v.* 44. qia nimirum, ἕκαστον καρπὸν ἴδιον φέρει. Moſes *Geneſ. c.* 1. *v.* 11. vide *l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Ὧν ὅτι φορεῖς] Qid enim malis moribus in mundo provenit uberius? avt cujusnam rei, qàm impietatis, improbitatis, impuritatis, pravitatis, feracior eſt orbis univerſus? Plavt. *Trinum.* 1. 1.

—*mores mali*
Quaſi herba irrigua, ſuccrevere uberrimé.
Neqe qicqam vile nunc eſt, niſi mores mali:
Eorum liceat meſſem metere maximam.

Flaccus *l.* 1. *epiſt.* 2.

Seditione, dolis, ſcelere, atqe libidine, & irâ
Iliacos intra muros peccatur & extra.

Juven. *ſat.* 13.

Qa tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atqe omni ex crimine lucrum
Qæſtum, & partos gladio vel pyxide nummos?

Vide in ſacra pagina ſanctorum qerelas, *Pſal.* 12. & 14. Jer. *c.* 9. Mich. *c.* 7. &c. Itaqe Syneſ. *de provident.* 1. Ἔν γε τῷ τόπῳ τῷ κακῶν, ὁ θαυμαστὸν εἰ κακὸ, ἀλλὰ θαυμαστὸν, εἰ τι μὴ τοιοῦτον ἐνταῦθα· τοῦτο γὰρ μέτοικον καὶ ἀλλότριον. qomodo Diodor. Sicul. *l.* 18. παρόδοξόν ἐστιν, ὡς εἰ γέγονός τι παράλογον, ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν ὅτι τὸ γινόμενον ἀνέλπιστον. Et Juvenal. *ſat.* prænotatâ:

Egregium ſanctúmqe virum ſi cerno, bimembri
Hoc monſtrum puero, & miranti jam ſub aratro
Piſcibus inventis, & fœtæ compare mulæ.
Rari qippe boni vix ſunt numero totidem, qot
Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.

Ubi pro *miranti*, qidam *mirandis* legi volunt; ego (ſi qid mutandum fuerit) mutatione leviori *liranti* malim. Varro *de re ruſtic. lib.* 1. *c.* 29. *Tertiò cùm arant jacto ſemine, boves lirare dicuntur*; id eſt, *cùm tabellis additis ad vomerem, ſimul & ſatum frumentum operiunt in porcis, & ſulcant foſſas, qò pluvia aqa delabatur.* vide & Plin. *hiſt. nat. l.* 18. *c.* 20.

§ 16. Τὸ μεταπίθεσθαι] *animi ſententiam mutare.* Ità Epictetus *diſſert. l.* 2. *c* 15. homini ad ſe inediâ tollendum mente obfirmato, Ἐὰν μὲν ὀρθῶς ἔκρινας, ἴσθι σωθησόμενος· εἰ δ' ἀλόγως ἔκρινας, μετάθου. Et Gregor. Naz. *ad Epiſcop.* 150. Οὐχ ἡ μετάθεσις τὸ αἰσχρὸν ἔχει· ἀλλ' ἡ τῆς κακῆς πήρησις, πλὴν ἀπόλεσαν. indè Dionyſius Heracleota ὁ μεταθέμενος dictus, ut Laërt. *l.* 5. in Heraclid. & in Zenon. ὁ μεταθέμενος εἰς ἡδονήν. qia nimirum ἀπτικρὺς ἀποδὺς τὴν ἀρετῆς χλαῖναν καὶ ἀντιμεταμφιάσας, exutâ virtutis ſtolâ, adverſámqe planè *indutus*, à Stoica ſecta jam ſenex ad Epicuream transilivit. deqo itaqe feſtivè Timon in *Sillis*;

Ἡνίκ' ἔχελιν ἤμειεν, νῦν ἀρχεται ἡδύπους.

Athen. *diſpoſoph. l.* 7. apud qem malè *tranſpoſitorem* vertit Dalechamp. cùm, *immutatum* potiùs reddere debuerit. qod & Caſavb. monuit. *ad Athen. l.* 10. *c.* 10. vide *ad l.* 4. § 12. & *l.* 6. § 21, 29. Cæterùm de vocabulo iſto à ſcrupis calculisve luſoriis traducto fuſiùs alibi egimus.

Ἕπεται τῷ διορθοῦντι ὁμοίως ἐλεύθερόν ἐστι] æqè liberum eſt, inqit, qódqe animum ingenuum nihilò magis dedeceat, verum docenti, ubi erraverit qis, obſeqi, atqe rectæ viæ, ubi eam certo judicio elegerit, conſtanter liberéqe inſiſtere. Corrigere nimirum vult abſurdum qorundam errorem, qi *qod ſemel imbiberint, nolunt deponere,* (ut Cypr. *l.* 2. *ep.* 1.) *& pervicaciam conſtantiæ loco habentes, rectiora monenti parere ſervile ducunt ac illiberale.* Adverſus cujuſmodi homines ſeſe accingit & Epictetus loco ſuperiùs memorato. Ὅταν ἀκούσωσί τινες τούτων τῶν λόγων, ὅτι βέλτιον εἶδει, καὶ ἡ ὑλὴ φορητὴ ἐλεύθερον φύσει καὶ ἀναγκαστὸν· τὰ δὲ ἄλλα κωλυτὰ, ἀναγκαστὰ, ἄλλα, ἀλλότρια, φαντάζονται, ὅτι δεῖ παντὶ τῷ κειθέντι ὑπ' αὐτῶν ἀτρεμεῖν ἐμμένειν. ἀλλὰ φαῦλον γίνεται εἶδει τὸ κινεμένου. θέλω γὰρ εἶδει τόνου ἐν σώματι, ἀλλ' ὡς ὑγιαίνοντος. ἂν δέ μοι φρενητικῶ τόνους ἔχων ἐνδεικνύῃ, καὶ ἀλαζονεύῃ ἐπ' αὐτοῖς, ἐρῶ σοι, ὅτι, ἄνθρωπε, ζήτει τὸν θεραπεύοντα. τοῦτο γὰρ οὐκ εἶσι τόνοι, ἀλλ' ἀπονία. *Non enim, qis rigidum aliqid, ideo rectum; nec qia ſtupidum eſt, ideo ſanum;* Avg. *de civit. Dei l.* 14. *c.* 20. Verùm pergit Epictetus, & ubi pervicacium qorundam exempla propoſuerat, ὃς οὐκ ἔστι μεταθεῖναι, qi à re

re semel proposita nullâ ratione adduci sese patiantur, ex eis ait tandem se intellexisse, qidnam velit pervulgatum illud, Μωρὸν ὅτι φεῖσαι, ὅτι ῥηξαί δει· quod Volph. cur murandum censeat, nihil video. Mox: Κέκεικα, inquit, ἢ γὰρ οἱ μαινόμενοι. ἀλλ' ὅσῳ βεβαιότερον κέκρικα τὰ ὄντα ὄντα, τοσούτῳ πλείονος ἐλλεβόρου δεῖται. — ἐκ ἀρκεῖ τὸ κεκεικέναι, ἢ τὸ μὴ μεμαθηκέναι. ὅτι οἱ μανικοὶ τύποι, ἐχ ὑγιεινοί. ὑπομανεῖν θέλω, ἂν με τοῦτο ἀναλύσῃς. διὰ τί ἄνθρωπος; τί ἐγένετο; κέκεικα. ἐσώθην ὅτι ἐ κέκεικας ἐμὲ ἀποκλεῖναι. Clavdit tandem dissertationem his verbis. Ὥωπερ ἐν νοσοῦντι ἢ ῥαμμαλιζομένῳ σώματι, ποτὲ μὲν ἐπὶ ταῦτα, ποτὲ δ' ἐπ' ἐκεῖνα ῥέπει τὸ ῥεῦμα· ὕπω ἢ ἀθενὴς ψυχὴ, ὅσα πρὸ κλίνης, ἄδηλον ἔχει. ὅταν δ' ἢ τὸν ὑπὸ πεσοῦσῃ τῷ κλίματι τούτῳ ἢ τῇ φορᾷ, τότε γίνεται τὸ κακὸν ἀδόκητον ἢ ἀθεράπευτον. Itaque Synesius *de regno*: Ὁ δ' ἐπὶ τοῖς ἀμυδροτέροις ἰχνεσγνώμων, αἰσχυνόμενός τε ὁμολογίαν ἀγνοίας, ἢ κιρδαίνει γνῶσιν ἐν μελαίοις, ὧδέ δεῖται λόγων ἰατρῶν, ἀλλ' ἀνὴρ ἂν φαίη σοφὸς, ὅτι κολάσεως. vide *ad l.* 1. § 16.

Σὺ γὰρ ἐνέργεια κατὰ σωὶ ὁρμὴν] Lugd. meliùs σὴ, & σήν. deesse tamen forsan videatur, κρίκει σοι, aut tale aliqid. *Sufficit tibi operatio tua iuxta animi tui impetum judiciúmque & mentem ipsam peracta.* verùm distinctio interjecta integram faciet sententiam. lego igitur, σὴ γὰρ ἐνέργεια, κατὰ σὴν ὁρμὴν &c. *tua enim est operatio & ista, utpote intentioni tuæ consentanea.* &c.

§ 17. Εἰ μὲν ὀπί σοι, τί αὐτὸ ποιεῖς;] Novam hinc periocham orditur & Anglus interpres & editor Lugdunensis. posúntque revera aliò, qàm qò priora illa, referri. *Siqidem tui*, inquit, *est arbitrii aliqid facere vel omittere, cur facis qod non probas, sive in qo non acqiescis? sin alieni*, non tui, est, *de aliis, sive Deis, sive atomis*, hoc est, rerum principiis, juxta Democritum & Epicurum, *frustrà geeris*: frustrà avtem facere aliqid, insipientis, cum illis litigare, etiam insanientis. vide *l.* 4. § 3. & *l.* 12. § 12, 24.

§ 18. Ἔξω τῆς κόσμου τὸ ὑπὸ δαιμόνων ἢ πάθη] Lucret. *l.* 3.

Cedit enim rerum novitate extrusa vetustas
Semper: & ex aliis aliud reparare necesse est:
Nec qidqam in barathrum, nec tartara decidit atra.

Pythagoras apud Nasonem *Metam. l.* 15.

Non perit in tanto qidqam, mihi credite, mundo,
Sed variat mutátque vices: nascíque vocatur,
Incipere esse aliud, qàm qod fuit antè; morique
Definere illud idem. —

Ennius Epicharmo de Terra apud Varron. *de ling. Lat. l.* 4, & 8.

Qæ dedit, illa capit, neqe dispendi facit hilum.

Pacuvius *Chrysæ*, de Æthere;

— omnia is animat, format, auget, alit, creat,
Sepelit, recipítque in se omnia.

Maro itidem *Georg. l.* 4.

Scilicet huc reddi deinde, ac resoluta referri
Omnia: nec morti esse locum: sed viva volare
Sideris in numerum, atq; alto succedere cælo.

Ubi Servius: *Dissolvi cuncta & redire rursus in originem suam. nec morti. i. e. perditioni locum esse. nihil est enim, qod perire funditus possit, cùm sit* τὸ πᾶν. *i. e. omne, in qod redeunt universa resoluta. res autem hæc qæ mors vocatur, non est mors; qippe qæ nihil perire faciat; sed resolutio.* Et Macrob. *in somn. l.* 2. *c.* 12. *Constat secundum veræ rationis assertionem, qam nec Virgilius ignoravit, nihil intra vivum mundum perire, sed eorum qæ interire videntur, solam mutari speciem: & illud in originem suam, atqe in ipsa elementa remeare, qod tale, qale fuit, esse desierit.* Senec. *ep.* 36. *Cogita nihil eorum, qæ ab oculis abeunt, & in rerum naturam, ex qa prodierunt ac mox processura sunt, reconduntur, consumi. desinunt ista, non pereunt.* & mox: *Observa orbem rerum in se remeantium: videbis in hoc mundo nihil extingui, sed vicibus descendere ac resurgere. æstus abit; sed alter annus illam adducit hyems cecidit; referent illam sui menses: solem nox obruit, sed ipsam statim dies abigit. stellarum iste decursus, qicqid præterierit, repetit. pars cæli levatur assidue, pars mergitur.* Et *qæst. nat. l.* 3. *c.* 9. *Nihil deficis, qod in se redit.* Et *de benef. l.* 5. *c.* 8. *Rerum natura nihil dicitur perdere, qia qicqid illi avellitur, ad illam redit: nec perire qicqam potest, qòd qò excidat non habet, sed eòdem revolvitur, unde discedit.* Tatian. denique *adv. Græc.* Ὥωπερ γὰρ ἐκ ὧν, πρὶν ἢ γενέσθαι, τὶς ὑμῖν ἐκ ἐφάνησκον, μέντοι ἢ ἐν ὑποστάσει τῆς σαρκικῆς ὕλης ὑπῆρχον· γενοὺς ἢ, ὁ μὲν πάλαι, διὰ τῆς γενέσεως, τὸ αὖ πατὴρ δέκα· τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ γενόμενος, ἢ διὰ θανάτου μενῶν ὧν, αὖθίς τε μενῶ ἀφανίσας, ἔσομαι πάλιν, ὥσπερ μὴ πάλαι γεγονὼς, εἶτα γενηθεὶς· κἂν πῦρ ἐξαφανίσῃ πᾶν τὸ σαρκίον, ἐξαλειφθέντα πῶ ὕλην, ὁ κόσμος κελεύσῃ· κἂν ἐν πολέμοις, κἂν ἐν διαδύσεσι σπαράσσω, κἂν ὑπὸ θηρίων διασπασθῶ, ταμείοις ἐναπόκειμαι πλοῦτος διαύτου. qæ verba perperam distincta interpres pessimè accepit. vide *l.* 4. § 4, 5, 23, 46. & *l.* 5. § 4. & *infr.* § 50.

διαλύεται εἰς τὰ ἴδια] Lucret. *l.* 1.

Huc accedit, utì qaqe in sua corpora rursum
Dissolvat natura, neqe ad nihilum interimat res.

Senec. *ep.* 71. *Qicqid est, non erit: nec peribis, sed dissolvetur. nobis solvi, perire est. proxima enim intuemur; ad ulteriora non prospicit mens hebes.* vide *l.* 9. § 33.

καὶ αὐτὰ ἢ μεταβάλλει] Naso *Met. l.* 15.

— omnia fiunt
Ex ipsis, & in ipsa cadunt. resolutáque tellus
In liqidas rarescit aqas: tenuatur in auras,
Aeráqe humor habet: dempto qoqe pondere rursus

In superos aër tenuissimus emicat ignes.
Indè retro redeunt: idémque retexitur ordo.
Ignis enim densum spissatum in aëra transit:
Hinc in aquas: tellus glomerâtâ cogitur undâ.
Vide *l.* 4. § 40.

§ 19. Καὶ ὁ ἥλιος ἐρεῖ, ὡς τί ἔργον γέγονα] ità Bas. at Lugd. ἐρεῖ ὡς τί ἔργον γέγονε. *potest dicere cujus rei causâ factus est.* Xyl. *de se dicet, alicujus gratiâ factus sum* Cas. qid si legas, καὶ ὁ ἥλιος ἄρα ὡς τι γέγονε. *etiam sol utique alicujus rei gratiâ exitit.*

Καὶ οἱ λοιποὶ θεοί] Sidera nimirum, qæ animata esse putabant, & Deorum loco habebant. vide *l.* 9. § 35. & *l.* 12. § 28. Ità & sapientes Ægyptii, θεὸς εἶναι ἥλιον καὶ σελήνην. Laert. *proœm.* & Pythagoras, ἥλιόν τε καὶ σελήνην, καὶ πρὸ ἄλλων ἀστέρας, εἶναι θεούς. Idem *l.* 8. De sole Heraclit. *ad Hermodor. ep.* 1. Λίθοι, θεῶν μάρτυρες ; ἔργα δεῖ μαρτυρεῖν, ὅτι ἥλιος· τοῦτο καὶ ἡμέρα μαρτυρεῖσθαι· ὧραι αὐτὸν μάρτυρες· γῆ ὅλη καρποφορήσασα μάρτυς· σελήνης ὁ κύκλος· ἀστέρων ἔργα, ὑφ' ἡμῶν μαρτυρεῖται. Imò testimonium perhibent ista omnia solis conditori, non soli. vide *Psal.* 8. *v.* 1, 3. & *Psal.* 19. *v.* 1, 2, 6. & *Psal.* 74. *v.* 16, 17. & *Psal.* 104. *v.* 19. & *Act. c.* 14. *v.* 14. Vide tamen, si operæpretium id videbitur, *de sole* Apostatæ impii Juliani Imperat. *orationem* autore dignam. Plato in *Gratylo*, à Theodoreto adductus *therapeut. l.* 3. Φαίνεταί μοι οἱ περὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ ταῦτα τὰ Ἑλλάδα, τύτες μόνους ἡγεῖσθαι θεούς, ὅσπερ νῦν οἱ πολλοὶ τὴν βαρβάρων, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ γῆν, καὶ ἄστρα, καὶ οὐρανόν. ἅπερ ἂν αὐτὰ ὁρῶντες ἰόντα δρόμῳ καὶ δίοντα, ἀπὸ ταύτης τῆς οὐσίας, τῆς τοῦ θεῖν, θεοὺς αὐτοὺς ἐπονομάσαι. Clemens item in *protrept.* Οἱ μὲν γὰρ εὐθέως ἀμφὶ τὴν ὑπερκόσμιον θεῖαν ἀπατώμενοι, καὶ ὕλην μόνην πεπηδυκότες, τὴν ἀστέρων τὰς κινήσεις ὑπεθαύμασάν τε, καὶ ἐξεθείασαν, θεοὺς ἐκ τοῦ θεῖν ὑπονομάσαντες τοὺς ἀστέρας· καὶ προσεκύνησαν ἥλιον, ὡς Ἰνδοὶ καὶ σελήνην, ὡς Φρύγες. &c.
Σὺ δὲν ποῖος τίς τὸ ἥδιστος] vide *ad l.* 5 § 1. & *l.* 9. § 9.

§ 20. Ἡ φύσις ἐσχάσαι ἑκάστου] *natura finem suum habet in rei uniuscujusque fine.* Cas. ut σχάζειν hìc sit collimare. at Xyl. *consilium iniit.* ad Marci mentem propiùs, *rationem habet.* hoc est enim σχάζειν Marco istìc: ut *l.* 1. § 9. τὸ σχαστικὸν καὶ φίλων. vide ibi adnotara. Tertull. *adv. Marc. l.* 2. *c.* 5. *Universa Deus disponendo præscivit, & præsciendo disposuit.* Cyprian. *epist.* 3. ubi Domini Servatoris illud ex Matth. *c.* 10. *v.* 29 lavdàsset. nec passerculum qidem, qi assario dimidio veneat, citra Dei nutum ad terram decidere. *Cùm Christus nec minima fieri sine voluntate Dei dicat; existimat aliqis & summa & magna, aut non sciente, aut non permittente, in Ecclesia Dei fieri?* Trithem. *ad Cæsar. qæst.* 8. *Magna divinæ providentiæ commendatio, qæ non solùm hominum curam habet, sed avium qoqe minutarum.* Hieron. qidem *in Abacuc. c.* 1. *v.* 14. *Sicut in hominibus etiam per singulos Dei currit providentia; sic in cæteris animalibus generalem qidem dispositionem & ordinem cursúmqe rerum intelligere possumus.* v. g. *qomodo nascatur piscium multitudo & vivat in aqis, qomodo reptilia & qadrupedia oriantur in terra, & qibus alantur cibis? Cæterùm absurdum est ad hoc Dei deducere majestatem, ut sciat per momenta singula qot nascantur culices, qòve moriantur; qæ cimicum & pulicum, & muscarum sit in terra multitudo; qanti pisces in aqa natent; & qi de minoribus majorum prædæ cedere debeant. Non simus tam fatui adulatores Dei, ut dum potentiam ejus etiam ad ima detrahimus, in nos ipsos injuriosi simus, eandem rationabilium qàm irrationabilium providentiam esse dicentes.* At Bernard. *de grat. & lib. arb. Attingit illa* (sapientia divina) *à fine ad finem: hoc est, à maximo angelo usqe ad minimum vermiculum: ab ortu creaturæ usqe ad finem destinatum à creatore, sive in qem urget natura, sive qem accelerat causa, sive qem concedit gratia; dum nihil horum evenit, qod non prout vult, potenti præordinet providentiâ. Attingit autem, non qidem mobili discursione, vel subjectæ creaturæ qasi officiali administratione, sed substantiali qadam & ubiqe præsenti fortitudine, qâ utique universa potentissimè movet, ordinat, administrat.* Adjici poterat qod de *capillis numeratis*, Christus, Matth. *c.* 10. *v.* 30. de *folio ab arbore cadente.* Bern. *conc. solen.* 8, & 99. Trithem. *ubi suprà.* vide *ad l.* 7. § 31. Senec. *qæst. natur. l.* 3. *c.* 29. *Sive anima est mundus, sive corpus; naturâ gubernante, ut arbores, ut sata, ab initio ejus usqe ad exitum, qicqid faccre, qicqid pati debest, inclusum est; ut in semine omnis futuri ratio hominis comprehensa est; totius enim corporis & seqentis ætatis in parvo occultóqe lineamenta sunt. Sic origo mundi, non minùs solem & lunam & vices siderum, & animalium ortus, qàm qibus mutarentur terrena, continuit.*

Τῆς ἀπολήξεως] Fuscus apud M. Senecam, *Suasor.* 2. *statuta nascentibus in finem vitæ dies est. Habebit qisqe qantum illi dies primus ascripsit.* L. Senec. *ad Marc. c.* 20. fic *lib.* 6. § 49. ἀπόειστος. & *l.* 12. § 23. ὅρον δίδωσιν. vide *l.* 2. § 4.

Ὡς ὁ ἀναζάλλων τὸν σφαῖραν] Sejungunt ista à superioribus G. Xyl. & M. Cas. mihi continuanda prorsus videntur. qemadmodum, inqit, qi pilam mittit rationem apud se habet, non tantùm qomodo motus ille ineatur, sed qà feratur, & qo loco terminetur; sive qà permeet pila, qò pertingat, ubi cadat; ad eundem modum natura consilium iniit, non de ortu tantùm, sed de obitu etiam, ac progressu cujusqe rei. Plavtus alio, nec ab hoc tamen

men prorsùs abhorrenti, sensu, *Captiv. prolog.* *Enimverò Di nos quasi pilas homines habent.*

Τί ἓν ἀγαθὸν τῷ σφαιρίῳ] vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

Τῇ πομφόλυγι] Notum est proverbium, *Homo bulla.* qod Varro retulit, *præfat. in libr. de re rust.* Apud Lucianum Charon Mercurio; ἐθέλω γάρ σοι εἰπεῖν ὅτινι ἐοικέναι μοι ἔδοξαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν· ἤδη ποτὲ πομφολυγας ἐν ὕδατι ἐθεάσω, ὑπὸ χρυσῷ τινι καταφέροντι ἀνισαμένας; τὰς φυσαλίδας λέγω, ἃς ὧν σωαγείρεται ὁ ἀφρός; ἐοίκασιν τίνων αἱ μὲν πᾶσαι μικραὶ εἰσι, καὶ αὐτίκα ἐκραγεῖσαι ἀπόλλυνται, αἱ δ' ὅτι πλέον διαρκέσι, καὶ περιχωρισθῶν αὐτὰς πρὸς ἄλλων αὖται ὑφρυσούμεναι, εἰς μέγεθος ὄγκον ἀέρντα, εἶτα μόνοι κἀκεῖναι πάντως ἐξερράγησάν ποτε· ἡ γὰρ βίου τε ἄλλως ἐστίν, τοῦτ' ἔστιν ὁ ἀνθρώπων βίος· ἅπαντες ὑπὸ πνεύματος ἐμπεφυσημένοι, οἱ μὲν μείζως, οἱ δ' ἐλάττως· καὶ οἱ μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔχουσι καὶ ὠκύμορον τὸ φύσημα, οἱ δ' ἅμα τῷ ζυγναι ἐπαυσαντο· πᾶσι δ' ἓν ὑπορραγῆναι ἀναλκαῖον.

Ἐπὶ λύχνῳ] Senec. *epist.* 41. *Rogo, non stultissimum dicas, si qis existimet lucernæ pejus esse cùm extincta est, quàm antequam accenderetur? Nos quoque accendimur & extinguimur: medio illo tempore aliqid patimur. utrinque verò alta securitas est. qid refert utrùm non incipias, an desinas? utriusque rei hic est effectus, non esse.*

§. 21. Ἐκστρέψον] ἔστρεψον Lugd. edit. unde annot. Στρέψον. *convertito te.* Omnino præter Marci mentem. Qi vult non ut ipse se convertat qis; sed ut illud potiùs, in qo cogitationes defixas habet, non tam *convertat*, avt *circum vertat*, ut Cas. qàm *invertat*, qò naturam ejus penitiùs introspiciat & perspectam habeat. Aristophan.

Ἔκστρεψον ὡς τάχιστα τοὺς σαυτῆ τρόπους

Inverte qàm celerrimè mores tuos.

Ubi *Schol.* ὑπὸ μεταφορᾶς τῆς ῥυπωμένων ἱματίων καὶ ἐκπεφυσῶσι. ἐκστρέψαι δ' ἱμάτιον, τὸ ἀλλάξαι τὸ πρὸς τὸ ἔσω μέρος, ἔξω. Eadem & Svidas. vide *l.* 3. § 11. Verùm ibi de re qavis, istic de corpore humano, ipsóqe cumprimis cujusqe proprio agere videtur. Boëth. *consol. lib.* 3. *c.* 8. *Qòd si, ut Aristoteles ait, Lynceis oculis homines utercentur. ut eorum visus obstantia penetraret, nonne introspectis visceribus, illud Alcibiadis superficie tenus pulcerrimum corpus, turpissimum videretur? igitur te pulcrum videri non tua natura, sed oculorum spectantium reddit infirmitas. qi nimirum, si interiora intueri valerent, aliter planè censerent.* Allusit ad vulpis maximè morem de qa Plut. in *Collat. aqat. & terrestr.* Ἡ δ' ἀλώπηξ ἁλοῦσα, ὑδὺς ἐκστρέπεται πέφυκε γὰρ δ' εὐτονίας καὶ ὑγρότητα μεταβάλλειν τὸ σῶμα καὶ στρέφειν, ὥστε, ὅπῃ ἐκπῖς ἡμιωθῶσι, διαπίπτειν τὸ ἄγκιστρον. qanqam de scolopendra idem refert autor idem *de sera vindicta.* Τέτυς ἠνάγκασαν ἐκστρέψαι τὰ ἐντὸς ἔξω τῆς ψυχῆς, ἰλυσπωμένους παρὰ φύσιν, καὶ ἅμα κομπομένους, ὥσπερ αἱ θαλάττιαι σκολόπενδραι, καταπῆσαι τὸ ἄγκιστρον, ἐκστρέψαι ἑαυτάς. idem vult nos mente ac cogitatione facere, cùm ad corpus animum adjecerimus.

Πορρεῦσαν] vitiosum videtur. forsan ὑποπεῦσαν fuerat. ut *l.* 9. *c.* 2. ὑποπεῦσαι. corpus, inqit, considera, qale fiat, vel morbo languidum, vel senectute emarcidum, vel ab anima jam derelictum.

Βραχύβιον ἢ καὶ ὁ ἐπαινῶν] Annotator Lugd. qo codice usus, nescio. βραχὺς ὁ βίος καὶ ὁ ἐπαινῶν &c. sed fortè, inqit, βραχύβιον· qæ Marci vox est. Certè siqa exemplaria eam lectionem adfirmarent, legerem libens, βραχὺς ὁ βίος· βραχύβιον ἢ καὶ ὁ ἐπαινῶν, &c. vide *lib.* 4. § 16, & 33. & *l* 7. § 5.

Ἐν γωνίᾳ] vide *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3.

Ἡ γῆ στιγμή] vide *l.* 4. § 3.

§ 22. Περίσχε] Potest hæc perioche non uno modo intelligi. Potest enim sumi qasi moneat Marcus, qodnam debeat esse τῆς προσοχῆς sive ἐπιστροφῆς, ut *lib.* 4. § 26. loqitur, i. e. considerationis subjectum: idqe qotuplex esse velit: Nimirum vel subjectæ rei cujusqe materiam, nè pluris eam qis qàm par est faciat; (vide *l.* 5. § 10.) vel dogma ac decretum suum, ut sit rationi rectæ consentaneum. (vide *lib.* 7. § 2. & *supr.* § 1.) vel actionem suam, ut utriqe illi respondeat. (vide *l.* 6. § 22.) vel vocabuli significationem: ubi dicentem attendere oportebit. (vide *l.* 7. § 4. & *l.* 10. § 8.) atqe huc inclinare videtur Xyl. nec abscedit Cas. Verùm potest & in alium, qam mox dabimus, mentem sumi. Lugd. Editor ad tria membra restringit, dum τῷ ὑποκειμένῳ δόγματι conjungit, vertitqe *subjectæ opinioni.* de distinctione accedo, qia disjunctivam Marcus τῷ ὑποκειμένῳ non præfixit. Verùm ecqid sibi vult *opinio subjecta?* Verto itaqe, *adverte*, vel *attende*, *præsenti*, *avt decreto*, *avt actioni*, *avt significato.* Τὸ ὑποκείμενον, *præsens*, *qod adest.* Polyb. *l.* 3. Πῶς δ' ἂν εὐθυκρίτῳ τοῖς ὑποκειμένοις, τοῦ βεβαιώσασθαι τὸν αὐτῆς προαίρεσιν, καὶ διαφυλάξοντας τὸν κατάστασιν, παρεξωσία δικαίως, εἰ μηδὲν εἰδείη τῆς πρὸ τοσούτων χρόνων ἐκάστης ὑποθήσεως. qi præsentibus acqiescit. τὰ ὑποκείμενα τοῖς προγεγονόσιν· opponuntur. Plutarch. *Publicol. collat. cum Solon.* Δεῖ δὲ πρὸς τοῦ ὑποκειμένους καιροὺς τὰς πράξεις θεωρεῖν. *Sunt res ex temporibus præsentibus perpendendæ.* sic *l.* 6. § 4. πάντα τὰ ὑποκείμενα. *præsentia cuncta.* & *l.* 10. § 18. ἕκαστον πρὸς ὑποκείμενον. Monet ut ad id qod præ manibus est, sive decretum illud, sive factum, sive dictum sit, animum sedulò advertamus. ut & *l.* 2. § 5. & *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 32. & *l.* 9. § 6.

Δικαίως ταῦτα πάσχεις] separat ista à præce-

dentibus

dentibus M. Casavb. possunt tamen ad idem argumentum pertinere. Meritò multa pateris, qia ad id quod præ manibus est non attendis, sed de rebus futuris anxius, animíque suspensus es, & quod præcipuè te spectat differs. vide *lib.* 9. § 25. & *lib.* 12. § 1.

Μᾶλλον ἢ θέλεις] Haud integra satis videntur ista; forsan scribendum fuerit [ὅτι] μᾶλλον ἢ &c. ut ratio reddatur, qare tot molestiis conflictetur; qia nimirum sui emendationem de die in diem infrunitus differt. Legi possunt tamen & ἐρωτηματικῶς, [τί] μᾶλλον ἢ &c. qasi dicat. *Cur crastino die malis bonus fieri, quàm hodie esse?* vide *l.* 2. § 4. Persi *sat.* 5.

Cras hoc fiet. idem cras fiet. Quid? qasi magnum
Nempe diem donas. Sed cùm lux altera venit;
Jam cras hesternum consumpsimus, ecce, aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulùm erit ultrà.

Naso *remed. l.* 1.

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minùs aptus erit.

Nam quod sequitur,

Dicimus assiduè, cras quoque fiet idem;

non de instituti mutatione in meliùs; quod Casavb. *in Persium*, sensisse videtur, dum memoriâ fisus codicem non consulit; sed de perseverantia in cœpta vitæ mollioris ac dulcioris usura dictum est. Petron. Arb. *satyr.* *Quod hodie non est, cras erit: sic vita truditur.* Quod tamen eruditissimus ille vir, etiam cum duplici negatione exhibet; *Quod hodie non est, cras non erit.* Certè quod Naso suprà verbo monuerat, idem fusiùs Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 12. Ὅτι παρὰ τὸ σύμφορον ἁμαρτησόμεθα, εἰς τἄλλα χρήσιμον ἀνάγκη ἐσι τὰ πρόχειρα ἔχειν. πρῶτον ἰδῶ, τὸ ἀναπόστατον, ἐφ' ᾧ μὴ προσέχειν ἐγγίνεται. εἶτα ἔθος τῶ ἀναβάλλεσθαι πλὴν προσοχλῶ, ἀεὶ δ' εἰς ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον ἀποθεῖν, (ità Casavb. restituit quod εἰώθει legebatur) ἀνθρωπάρεσκον τὸ ἐυροεῖν, τὸ εὐχμοσύνην. εἰ μὲν ἦν λυσιτελὴς ἡ ἀναβολὴ ὄζη, ἡ παντελὴς ἀνάβασις αὐτῆς ὄζη λυσιτελεσέρα· εἰ δ' ἀ λυσιτελεῖ, τί ἐχὶ δίλωσιν πλὴν προσοχλῶ φυλάσσει; Verùm Marci verbis gemina prorsus sunt, & ad ea fortean respexit etiam, quæ in fine dissertationis illius Epictetus disceptat. νῦν δ' ὅτι εἶπας, ἀπ' αὔριον προσέξω, ἴδε ὅτι τοῦτο λέγεις, σήμερον ἔσομαι ἀναίσχυντος, ἄκαιρος, ταπεινὸς, ἐπ' ἄλλοις ὧν τὸ λυπεῖν με· ὀργιοῦμαι σήμερον, φθονήσω· βλέπε ὅσα κακὰ σαυτῶ ἐπισπᾶσαι. ἀλλ' εἰς αὔριον καλῶς ἔχει· πόσῳ κρεῖτον, σήμερον; εἰ αὔριον συμφέρει, πολὺ μᾶλλον σήμερον, ἵνα καὶ αὔριον δυνηθῆς, καὶ μὴ πάλιν ἀναβολὴν εἰς πλὴν τρίτην. Joan. Chrysostom. *de statuis orat.* 19. Μή μοι λέγε, ὅτι χθὲς μικρὸν, μηδὲ εἰς τὸ αὔριον ἀναβάλλου. ἡ γὰρ αὔριον ὑδέποτε λαμβάνει τέλος. vide ad *l.* 3. § 4, 6.

§ 23. Ἐπ' ἀνθρώπων εὐποιΐαν] Hoc est, τὸ κοινωνικὸν καὶ εὐεργετικόν· quod passim inculcat. καὶ γὰρ ἥδιόν κατόρθωμα σφόδρα μεγα ἔθι δικαίως ἄν, ὅταν μὴ τὸ χέρδος εἰς ἑτέρους διαλίθωται. Joan. Chrysost. *in ep.* 1. *ad Cor. c.* 10. *v.* 33. *orat.* 25.

Δέχομαι, ὅτι παρὰ θεῶν ἀναφέρων] Ità pii passim, Deo adscribunt, quæcunque ipsis obtigerint, universa. Job. *c.* 1. 21. *Psal.* 18. *v.* 39, 40. & *Psal.* 44. *v.* 1, 8. vide *l.* 12. § 36.

Ἀφ' ἧς πάντα] Ità *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 18. *Omnia à Deo sunt.* vide & *Thren. c.* 3. *v.* 37, 38. & Marc. *l.* 2. § 3. & *l.* 4. § 23, 33. & *infr.* § 27.

§ 24. Ὁποῖόν τι φαίνεται] vilitatem rerum humanarum externarúmque omnium, de materiæ, ex qa consistit, ignobilitate perspiciendam proponit. (qod idem agit & *l* 5. § 10. & *l.* 6. § 13. & *l.* 9. § 14.) Illa siquidem, πιῶτον πᾶν μέσον τῦ βίυ, καὶ πᾶν ὑποκείμενον, malim ad priora de *lotione*, cum G. Xyland. & M. Casavb. referre, quàm periochæ seqenti cum Cl. Salmas. connectere. Senec. *epist.* 107. *Eadem vitæ conditio est, quæ balnei.* Sed aliò ille respexit, quàm Marcus istic. vide *ad* § 43.

§ 25. Λούκιλλα Οὐῆρον· εἶτα Λούκιλλα] Rectè distinxit ista, priùs confusa, explicavítque, à Xylandro parùm intellecta, Cl. Salmasius *ad Capitol. Marc. Lucilla*, inqit, *Verum extulit. post & ipsa fatis concessit.* Itaque in singulis subavdienda verba illa ἐξήνεγκα & ἐξωλύσθη. *Lucilla* Marci filia L. Vero imperii consorti nuptui data, eidémque superstes. Capitol. *Ver.*

Σέκουνδα Μάξιμον] de qo *l.* 1. § 15.

Ἐπιτύγχανον Διότιμον] *Epitynchani* nomen ex inscriptionibus sepulcralibus Salmas. *ibidem* exhibet. Verùm qis iste *Epitynchanus*, vel *Diotimus*, cui is supervixerit, & successerit, nescire me fateor. *Diotimi* tamen ut Adriano superstitis mentio fit rursus, *infr.* § 37.

Φαυστῖναν Ἀντωνῖνον] Ἀντωνῖνον φαυστῖναν. Salm. *Annia Faustina Antonini Pii uxor.* Capitol. *Pio.*

Κάλβ Ἀδριανόν] *Caninium Celer* orator sive Rhetor qem & Marcus & Lucius avdiêrant. Capitol. *Marc.* & *Ver.* ab Adriano forsan eidem in disciplinam traditi. Nam qòd Mavsiac. in *dissert. critic.* qam Harpocrationi à se edito attexuit, *Caninium* & *Celerem*, qasi duos, recenset, qorum Marcus Caninius alter sit dictus, neminem (puto) σύμψηφον habet. post illa verò, εἶτα Κάλβ, subjungi postulat item Salmas. ταιαῦτα πάντα qod suo loco motum fuerat.

Δειμῆς] *austeri.* Xyl. sed & Casavb. qi tamen de ingenii acumine expostuerat, aptiùs *lib.* 5. § 5. vide *ibi adnotata.* & *ad l.* 6. § 44.

Χιάρος] depravatum opinor. forsan Ἱέρος fuit. *Hieracis* certè apud Stobæum reperiuntur fragmenta ex *lib. de justitia.* vel χάρος etiam, siqidem

Charax

Charax Philosophus Pergamenus Svidæ memoratur. & Lugd. edit. Χάραξ habet.

Δημήτριος ὁ Πλατωνικὸς] *Phalereum*, puto, vult è familia Platonica, Theophrasti avditorem; de qo Laërt. *l.* 5. Svidas, Marc. ipse *l.* 9. § 29. qanqam potest etiam *Demetrium* Byzantinus Peripateticus, cujus & Laërtius *ibidem* meminit, Marco dictus intelligi. Verùm illum potiùs existimem designatum, qia inter homines acuminis & subtilitatis lavde insignes hîc à Marco proferatur. De eodem avtem Cicero *offic. l.* 1. *Demetrium Phalarem in hoc numero haberi potest, disputator subtilis, orator parùm vehemens, sed dulcis; ut Theophrasti disipulum possis agnoscere.* Itaqe de eodem idem in *Bruto* § 37. *delectabas magìs Athenienses qàm inflammabat, & svavis maluit videri qàm gravis; sed svavitate eâ qâ perfunderet animos, non qâ perfringeret.* Eandémqe illi svavitatis lavdem tribuit in *oratore*. § 92.

Εὐδαίμων] *Evdæmon* inter Astrologos celebriores recensetur à Vitruvio. *l.* 9. *c.* 7. qo tamen loco Æmar. Ranconetus *Evchemon* legendum credebat. Turneb. *adverſ. l.* 11. *c.* 3.

Πάντα ἐφήμερα] vide *ad lib.* 4. § 35, 48. & *l.* 9. § 14.

Οὐδ' ἐπ' ὀλίγον μνημονεύθητε] vide *lib.* 4. § 33. & *l.* 5. § 33. & *l.* 12. § 27.

Ἤτοι σκεδασθήναι] vide *ad l.* 4. § 21. & *l.* 5. § 33.

§ 26. Εὐφροσύνη ἀνθρώπῳ] ἀνθρώπῳ, malim. vide *ad l.* 5. § 1. & *l.* 6. § 7, 33. *Lætitia est homini facere qæ sunt hominis*: verùm lætitia est homini Christiano, facere qæ sunt Dei. Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. *Psal.* 112. *v.* 1. Esai. *c.* 58. *v.* 13. Joan. *Evang. c.* 4. *v.* 34. Job *c.* 23. *v.* 12, 13. Cæterùm, qæ sunt hominis, qà hominis, ad creatoris imaginem conditi, ejusdémqe legi conformis, eadem sunt itidem & Dei. vide Marc. *l.* 3. § 13.

Ἴδιον δ' ἀνθρώπου ἔυνοια] Lætitia, inqit, homini & voluptas esse debet facere qæ officii sunt sui. Nihil avtem magìs humani est officii, qàm erga genus humanum humanitatem exercere. Hoc itaqe læto animo lubentìqe faciendum est. Naso *Pont. l.* 2. & 9.

Conveniens homini est hominem servare voluptas. & vera benefaciendi cupido utilitates relingit, ipso benefaciendi opere lætissima. Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 14. vide *ad l.* 3. § 6.

Ἐπιτήρησιν τῆς πρὸς ἅλων φύσεως] Ex Stoicorum sententia Laërt. *l.* 7. in *Zenon*. Γεγονέναι τὸν τῆς φύσεως ἐπίτηδες τὸ λογικὸν ζῶον πρὸς διακρισιν καὶ πραξιν· τὸν γὰρ ἐνάρετον, διαρριπτὸν εἶ), καὶ πρακτικὸν πρὸς πιστέων. ità enim ex Svida leg. *ibid.* Unde & illud apud Plutarchum *de placit. Philosoph. l.* 1. *præfat.* Peripateticorum qorundam esse, Ἄνθρωπον τέλειον, πρὸς μὲν ὄντων διαρριπτικὸν, πρὸς δὲ διάνοιαν πρακτικόν· vide *ad l.* 7. § 48. Epictet. *l.* 1. *c.* 6. Τὸν ἄνθρωπον διατιθὲ εἰσήγαγεν (ὁ Θεὸς) αὐτῷ τι καὶ πρὸς ἔργον πρὸς αὐτῷ· καὶ ὃ μόνον διατιθὲ, ἀλλὰ καὶ ἐξηγητικὸν αὐτοῦ· ὁρᾶτε ἂν μὴ ἐθέλητε τύπτων ἀποθάνητε. vise sis & qæ sequntur lectu dignissima.

§ 27. Τρεῖς φάσεις] vide *ad l.* 1. § 12.

Ἄπτον περικείμενον] corpus *ambiens* te, sive amictûs instar circumjectum tibi, cingénsqe te. vide *l.* 10. § 1. sed & *ibid.* § 38. qo loco, τὸ περικείμενον ἀγγεῖόν ἐς, dicit, qatenus *organi* sive *vasis* instar animæ est usui; qod hîc τὸ ἅπτον περικείμενον, qatenus ea ab isto afficitur. de eodem, περικείμενα χρεώδη. *l.* 12. § 2. & περικείμενον σωμάτιον. *ibid.* § 3. qi locus hunc illustrat planè.

Ἀφ' ἧς συμβαίνει πᾶσιν πάθη] vide *supr.* § 23. & *l* 2. § 3.

§ 28. Ἀιθερίαν καὶ χαλαζίαν] Translatio duplex; altera à cœli facie, unde ἀπαιθριάζειν dixit, *l.* 2. *c.* 4. altera à maris statu, unde ἐγγαληνίζειν τὸν βίον Epicuro dictum, *epist. ad Herodot.* apud Laërt. *l.* 10. qod γαληνισμὸν ποιεῖν postea exponit. Ità χαλαζίαν καὶ εὐδίαν Epictet. *l.* 2. *c.* 18. vide ad *l.* 7. § 68. Sed & de argumento isto *infrà*. § 40. 47. & *supr. l.* 7. § 14, 16, 33. & *l.* 12. § 22.

Πᾶσα γὰρ κίνησις, καὶ ὁρμὴ, καὶ ὄρεξις, καὶ ἔκκλισις ἔνδον.] Epictet. *enchir. c.* 1. ὑφ' ἡμῖν ὑπόληψις, ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις.

Οὐδὲν κακὸν ὧδε ἀναβαίνει] vid. *infr.* § 48.

§ 29. Ἐξάλειφε] vide *l.* 7. § 29.

Χρῶμαι ἐκάστῳ κατ' ἀξίαν] vide *ad l.* 3. § 11. & *infr.* § 43.

§ 30. Μὴ περιττόν σε ὑμεῖ λόγῳ χρῆσθαι.] *Sanâ oratione non est apertè semper utendum.* Xyl. qem & Casavb. sequitur. atqi sanam orationem nusqam non adhibendam, Marcus censuerit. qi τὸ ἀληθεύειν simpliciter apud omnes passim exigit. vide *l.* 3. § 12, & 16. & *l.* 6. § 43. Alia ergò lectio istîc qærenda; Marci mens alia eruenda. ego malim κοσμίως, μὴ περιττόν σε ὑμεῖ [ὃ] λόγῳ χρῆσθαι. *Et publicè in Senatu & apud unumqemqe privatim, eam sermonis rationem habeas, ut non tam disertè & eleganter, qàm modestè & decenter loqaris. Oratione verò sanâ & salubri semper utaris.* vide *ad l.* 1. § 7. ἀστιλογία. & *l.* 3. § 5. κομψεία. Siqidem κομψὸν περίττον, κόλαλον. Svid. Antigonus *narrat. mirab.* 52. de Callimacho Ægyptio, περίττα & εἰ βαλόμενος. cùm disertus videri vellet. & Etymolog. Στωμύλλεσθαι, τὸ περιττά λέγειν. Alioqi περιττὸς, σαφὴς, i. e. *clarum & perspicuum* denotare, docet Svidas adductis hisce inter alia testimoniis, ex avtoribus, qorum nomina subticet.

Ἴσμεν γὰρ οὐδὲν περιττὸς, ἀλλ' ἁλώμεθα.

Incerti erramus, nec certi qid novimus.

(Est ex Sophoclis *Ajace*) &, περιττὸς ὁ

ὄψις τῆς ἀκοῆς. visus auditu clarior sive certior est. quod Joan. Chrysost. in Evang. Joan. orat. 75. ἐπὶ αἰσθήσεων τετραπόδων ὄντων ἡ ὄψις. at Philo de confus. ling. πρὸς τὸν σαφῆ τῆς ἀληθείας κατάληψιν μακρῷ ἐστιν ὄψεως ὑγιεινοτέρα ἀκοή. Et, post Herodotum, Julian. epist. 22. ὅτι ἐρθμῶν ἀπιστότερα. & τετρανδὸς, φανὸς, Etymolog. Tum ex consequenti, qia veritate nihil clarius certiúsque; hinc fit ut τετρανὲς καὶ τετρανὸν etiam ἀληθὲς verum significet, Hesychio monente; & Sophoclis etiam Scholiaste. ἀστεγανῶ etiam eodem sensu Synesias de regno. τίκτων τὰ κολοβὰ δ' ἀνοίκεια καὶ ῥήματα τοῖς ἀκοαῖς ὑμῶν ἐναρμόζεται μᾶλλον, ἢ νῦς ἐν φιλοσοφίας ἐν χλανίδι ἀστεγάνῳ τε καὶ τροχηλάτῳ. verùm pro diserto plerumque sumitur, eâque significatione apud Helleniſtas, qi dici solent saltem, etiam simplex τετρανὸς reperitur. Auctor sap. Solom. c. 10. v. 21. ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν, καὶ γλώσσας νηπίων ἔθηκε τετρανάς. linguas infantium disertas reddit. Jun. Interpretes Græci, Esai. c. 35. v. 6. καὶ τετρανὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων. disertum erit. Philo item de vit. Mos. l. 1. τὰ μέλλοντα ἡδέως ἀκηκόαμεν τετρανωτέρᾳ φωνῆς ἡσυχίᾳ. silentio quivis voce disertiore. Turneb. Quoquam nec illud inficias iverim, videri Epictetum consilium dare, nè sanâ apud insanos, quales illi plerosque reputabant, oratione semper utamur: & dissimulationem quandam hac in parte, cum vulgo hominum agentibus, non concedere tantùm, sed præcipere & probare. Etenim sic l. 1. c. 29. τί ἂν ᾖ λέγειν δεῖ ταῦτα πρὸς τοὺς πολλούς; ἵνα τί; ἐγὼ μὲν οὐκ εἰμί, τὸν αὐτὸν φιλόσοφον τοῖς δὲ παιδίοις, ὅταν προσελθόντα πράττῃ, καὶ λέγῃ, Σήμερον Σατορνάλια ἀγαθά, λέγεμεν, ὅτι ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα; ἁδιαφῶς. ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ ἐπικρατοῦμεν. καὶ σὺ τίνων, ὅταν μιλαπείσωί τινα ἢ δύνῃ, γίνωσκε, ὅτι παιδίον ἐστὶ, καὶ ἐπικρότει αὐτόν. ἐὰν δὲ μὴ τοῦτο θέλῃς, σιώπα λοιπόν. qibus addas licet quæ ad finem capitis ejusdem habet idem. Verùm Marci mens hoc in loco videtur, sani potiùs, moribúsque congrui sermonis, quàm nitidæ elegantisque dictionis, rationem jugiter habendam. Cæterùm D. Boot. qamvis sensum usúmque istum τοῦ ἀστεγάνου vocabuli istîc probet, proxima tamen illa, ὑγιεῖ λόγῳ χρῆσθαι ad periocham seqentem pertinere censet; quam ab illis ordiri opinatur. qasi dicat, *ut quod verum sanúmque est dicatur; aulam Augusti totam*, &c. *mors occupavit.*

Τῷ ὑγιεῖ λόγῳ] *Sermone sano*, i. e. *vero*. ὑγιὴς λόγος, *verus*, *sincerus*, *simplex sermo*. cui opponitur proverbiale illud ex Evripidis *Andromach.*

—— ἐλπτὰ φάτλα, κ' ὐδὲν ὑγιές. i. e. *ut* Lucil. *Regula pictoris; veri nihil, omnia ficta.*

& νοσῶν λόγος apud eundem in *Phœniss.* vide *ad l.* 12. § 1. Sed & apud Sophoclem in *Trachin.* (sic restituente H. Stephano) τὸ γὰρ νοσοῦν τι λυπεῖν ἀνδρὸς ἠχὶ σώφρονος. νοσοῦν τι. i. e. νοσοῦντά τινα λόγον, ut Evripides.

§ 31. Αὐλὴ Αὐγούστου] *observes nominativa ista absolutè posita.*

Παῖδες] *posteri* Xyl. ἀπόγονοι *forsan, privigni.* ità enim in jure qandoqe dicuntur.

Ἄρειος] *Arei* Philosophi, cujus contubernio usus est Augustus; meminit Sveton. *l.* 2. *c.* 89. ad qem locum Casavb. Augusti & Arei amicitiam & συμβίωσιν celebrant plurimi scriptores. Strabo, *lib.* 14. Senec. *ad Marc. c.* 4. Plutarch in *Anton.* & *apoph.* Dion. Cass. *l.* 51. Themist. *orat. ad Jovian.* 12. & *qinqen.* 17. Julian. in *Cæsarib.* & in *epist. ad Alexandrin.* avtores ille nominat, ipse loca indicavi. Cæterùm qòd Themistius in *qinqenn.* ait, Antoninos duos, Pium scil. nostrúmqe, Epictetum, pari modo evexisse, qô Arium Augustus, Thrasylum Tiberius, Dionem Trajanus; unde constare, avt qî esse possit, nullus assequor: etiamsi Svidas etiam ad Marci principatum pertigisse scribat: qum à Neronis imperio (sub qo Epictetum non vixisse tantùm, sed in existimatione magna extitisse, ex ipsius disceptationibus ab Arriano editis clarissimè liqet) ad Marci regnum anni ferè centum intercedant. Accedit qòd nec apud Marcum ipsum, nec apud eorum qenqam, qi Marci res gestas scripto consignârunt, Epicteti ulla mentio comparet inter eos, qos is in honore habuerit, Philosophos: cùm sedulò tamen hos recenseant. Denique cur Junio Rustico tantam gratiam agnoscat, qòd Epicteti commentariorum copiam sibi fecerit, qi ab Epicteto ipso, qem familiariter habebat, nullo negotio comparare sibi poterat? vide *l.* 1. § 7. & *l.* 7. § 19.

Μαικήνας] Mæcenatis cum Augusto familiaritas, præterqam qòd Scriptores iidem commemorant, ex Maronis & Flacci scriptis etiam pueris nota est.

Θύται] *sacerdotes.* Xyl. *aruspices.* Cas. *victimarii, popæ.* Θύτης Æolicè φύτης *papa*; ut θύλλις, φύλλις *follis.* Salmas. ad Solin.

Πομπηΐων] gentem sive familiam dicit; cujus dignitatem si spectemus, princeps & primarius Pompejus ille magnus; de qo *l.* 3. § 3. non urbem, de qa *l.* 4. § 48.

Πόσα ἐκαυδήσατο] vide Abramum; qàm solicitus ageret, qòd prolem successuram non haberet. *Genes. c.* 15. *v.* 2. Jephthem, qàm anxius, cùm habiturus non esset. *Judic. c.* 11. *v.* 35. 37. Menander apud Stob. *tom* 2. *tit.* 75.

Ὀδυνηρόν ἐστιν εὐτυχοῦντα τῷ βίῳ,
Ἔχειν ἔρημον διάδοχον τῶν οἰκίων.
Instructa inopiâ miseráque est felicitas,
Divitiæ hæredem cùm non inveniunt suum. Grot.

Et Pindar. *olymp.* 10. Παῖς ἐξ ἀλόχου παρὰ πόσιν ἔρχεται νεότατι πάλιν ὕδωρ. μᾶλα δέ τις ἀγρ- μαίνει φιλότατι τόσον· ἐπεὶ πλοῦτος ὁ λαχὼν ἀκόρεστον ἐπάντειν ἀλλότριον δυάσκιον γενεράν. Clemens denique Alex. *strom. l.* 2. Ὁ ἄτεκνος, φασὶ τῆς κατὰ φύσιν τελειότητος ἀπολείπεται, ἅτε μὴ ἀγα-

γω-

καλασήσας τῇ χώρᾳ τὸν οἰκεῖον διάδοχον· τέλειος, ὁ πεποιηκὼς ἐξ αὑτοῦ τὸν ὅμοιον· καὶ μᾶλλον ἐπειδὰν κἀκεῖνον τὸ αὐτὸ ποιοῦντα σπείσῃ. vide Euripidis *Ionem*.

Ἵνα διάδοχόν τινα] scil. hac ratione homines immortalitatem quandam moliuntur, spondéntque sibi. Justinian. *novell. constit.* 22. Ὁ γάμος ἔτους δεῖ σεμνὸν, ὡς τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει δοκεῖν ἀθανασίαν ἐπιτεχνητὸν εἰσηγεῖσθαι. καὶ ἐκ τῆς παιδοποιΐας ἀναπέμφασι τὰ γένη ὡσὶν ἱκανῶς, ἢ τῇ θεῷ φιλανθρωπίας, καθ' ὅσον δεῖ δυνατὸν, τῷ καθ' ἡμᾶς τὸ ἀθάνατον χαριζομένῳ φύσει. Augustus apud Dionem *l.* 56. τὸ γοῦν ἀίδιον τρόπον τινὰ καὶ τὸ ἀπειρον ἀπεργάζεται καὶ τὸ ἀπειρον τῆς φύσεως ἡμῖν ἀϊδίῳ διαδοχῇ γόνων, ὥσπερ πηγῶν λαμπάδων παραμυθεῖται. *Clem. Strom. l.* 2. Πλάτων ἐν τοῖς ἀποῖς ἀγαθοῖς τάττει τὸν γάμον, ἐπαιδάσας τὴν ἀθανασίαν τῷ γένει ἡμῶν, καὶ οἱονεὶ διαμοιρῶν τινα παισὶ παίδων μεταλαμπαδευομένων. Locus quem cùm Augustus, tum & Clemens, in animo habuisse videtur, est Platonis *de leg. l.* 6. χρὴ τῆς ἀειγενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι, τῷ παῖδας παίδων καταλείποντα [— οἷα Steph.] ἀεὶ τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνθ' αὑτῶν παραδίδοναι. Idem *ibid. l.* 3. Ὡς ἔστιν ἡ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τινὶ μετείληφεν ἀθανασίας ἧς καὶ πόρρω ἐπιθυμίαν ἔχειν πᾶσι πᾶσιν. τὸ δὲ γενέσεως κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνυμον κεῖσθαι τετελευτηκότα, τῆς πίστεως ἔστιν ἐπιθυμία. γένος ἂν ἀνθρώπων δεῖ τι ξυμφυὲς τῷ παντὶς χρόνῳ. ὃ διὰ τέλους αὐτῷ συνέπεται καὶ συνέψεται, τοῦτο τῷ πρόσω ἀθάνατον ὄν. τῷ παῖδας παίδων καταλειπόμενον, ταυτὸν καὶ ἓν ὂν ἀεὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετειληφέναι. τύτε δὴ ὑποτρέχειν ἑκόντα ἑαυτὸν, ὑδέποτε ὅσιον. & in *Symposi.* Τύτῳ τῷ τρόπῳ πᾶν τὸ θνητὸν σώζεται, καὶ ἀθανασίας τινὸς τυγχάνει. ἡ τῷ παντάπασι τὸ αὐτὸ ἀεὶ εἶναι ὥσπερ τὸ θεῖον, ἀλλὰ τῷ τὸ ἀπὸν καὶ παλαιύμενον ἕτερον νέον ἐγκαταλείπειν, οἷον αὐτὸ λῦ. Aristot. *œconom. l.* 1. *c.* 3. ταύτῃ τῇ φρονήσει ἡ φύσις ἀναπληροῖ τὸ ἀεὶ εἶναι, ἐπεὶ κατ' ἀριθμὸν ἓ δύναται, ἀλλά γε κατὰ τὸ εἶδος. Aristides *hymn. in Jov.* Θνητὸν ὂν γένος ἡμᾶς, καὶ μέρος ἀθάνατον τῇ διαδοχῇ γίνεται. & in *Æsculap.* ἀθάνατον ποιήσας τὸ γένος ἡμῶν διαδοχῇ.

Ἕρματος τὸ ἴδιον γένος] Annot. Lugd. vult ἕρατον legi, ut ad ὁπλογίζεσθαι referatur. quod membrum superius non clavdit, sed orditur proximum.

Ἀνάγκη ἑρατόν τινα γοᾶσθαι] Moliuntur quidem immortalitatem qandam hac ratione mortales: verùm frustrà sæpenumero, inqit Marcus noster, & Marco σύμφυτος Psaltes διάπυρος. *Psal.* 49. *v.* 11, 14.

Πάλιν ὅλη ὅλως γένος θάνατον] θάνατον hîc deleri postulat Annot. Lugd. ut illa, πάλιν ὅλη ὅλως cum prioribus illis continuentur. *Necesse est aliqem ultimum existere rursus istic totius gentis.* Editor. Lugd. cum seqentibus nullo sensu commisit. Xyl. tanqam mutilum avt alienum prorsus omisit. M. Casavb. clavsulam perioches hujus totius facit. *Hîc rursus considera, gentis totius mortem.* ut ὁπλογίζεσθαι superius hîc denuo supplevatur. Atqe hæc genuina, puto, Marci mens.

§ 32. Κατὰ μίαν περίοδον] vide *l.* 2. § 5. & *l.* 4. § 26. & *supr.* § 2.

Ἀρκεῖσθαι] vide *l.* 6. § 2. & *l.* 9. § 6.

Ἐρεθιστικὸν κωλυθήσεται] vide *l.* 5. § 20. & *l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. & *infr.* § 47.

§ 33. Ἀτύφως μὲν λαβεῖν] Ità accipere externa ista, sive opes, sive honores, & consimilia à rerum omnium avtore tributa, nè acceptis, qod pleriqe solent, insolescas. μωρὸς γὰρ, ὁ ἐν τύτοις φυσιώμενος. *l.* 5. § 23. Apostol. *ad Timoth. epist.* 1. *c.* 6. *v.* 17. τοῖς πλουσίοις παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν. *Primus vermis, & peculiaris morbus divitiarum est superbia. Difficile est, ut superbus non sit, qi dives est.* Avg. *serm solenn.* 205, & 212. & *de verb. Dom.* 5. & *homil.* 13. Itaqe Isidor. Pelus. *l.* 3. *ep.* 322. τὸν πλοῦτον indigitat, τὴν τῆς ὑπερηφανίας πατέρα, τὸν τῆς ὑπερφίας γοητρεα. Atqi, ut Clemens *pædag. l.* 2. *c.* 3. Πλοῦτος ἄδικος, ἡ περὶ ἐπιθυμιῶν πονία. καὶ ἡ μεγαλοφρεσύνη ἡ ἀληθὴς, ἡ τὸ ἐπὶ πλοῦτῳ μεγαλοφρονεῖν, τύτε δὲ καταφρονεῖν. Argumentum sumit ad fastum hunc supprimendum ab illo ipso τῷ λαβεῖν vocabulo Apostol. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 7. τί δὲ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβών; Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Non est qòd nos sufficiamus, tanqam inter nostra positi: mutuò accepimus. usus fructus noster est; cujus tempora ille arbiter muneris sui temperat.* Optimè Augst. *epist.* 205. *Animum virilem & Christianum nec debent hæc, si accedunt extollere, nec debent frangere, si recedunt.*

Εὐλύτως δὲ ἀφεῖναι] vide Senec. *ad lib.* 7. § 26. vide & *ad l.* 3. § 5. Gregor. Rom. *in gob. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè ostendimus, qia accepta rectè tenuimus, cùm æqanimiter ad momentum sublata toleramus.* Epicter. *dissert. l.* 3. *c.* 26. Μή τι θορυβήσεταί σοι· σὺ δὲ ἔσῃ, μή τι θορυβήσῃ, μή τι ὀδυνήσῃ ἐπακούσιον. Ità Basil. Cæsar. *orat.* 7. Περαίνουσί σοι τὰ χρήματα πλέον ἢ τὰ μέλη τῆς σώματος· καὶ λυπεῖ αὐτὴ ὁ χωρισμὸς, ὡς ἀκρωτηριασμὸς σὴ κτείνων. Hesiod. *oper.*

Χρήματα δὲ ψυχῇ πέλετ' ἄθλιοῖσι βροτοῖσι.
Sunt miseris animæ ipsius mortalibus instar
Divitiæ——

Et Antiphanes:

Ἀργύριόν ἐστιν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.
Anima est & sanguis argentum mortalibus.

Itaqe qod Antipho apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 10. Ἐργαζόμενοι μὲν καὶ φειδόμενοι καὶ ταλαιπωροῦντες καὶ

περιεσθίοντες ἤδονται, διὰ δὴ τῆς ἂν εἰκάσειεν ἥδε· ἀφαιρεῦντες ἢ κὴ χρώμενοι ἀλγοῦσιν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ σαρκῶν ἀφαιρούμενοι. sed & ἀφαιρεμένων multò magis. Senec. *de beat. c.* 22. *Mihi divitiæ si effluxerint, nihil auferent nisi semetipsas: tu stupebis, & videberis tibi sine te relictus, si illæ à te receſſerint. utpote cui pecunia ſua obbæſit, nec ſine ſenſu avelli poteſt.* Idem *de tranq. c.* 8. Bonum igitur ejusdem monitum *epiſt.* 74. *Omnia iſta nobis accedant, non hæreant; ut ſi abducantur, ſine ulla noſtri laceratione diſcedant.*

§ 34. Ὁ ἀποχίζων ἑαυτόν] vide *l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 23. Apoſt. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 12. *v.* 25. ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι.

Ἔξεσί σοι πάλιν ἐνῶσαι σαυτόν] Ità Apoſt. *ad Rom. c.* 11. *v.* 20, 23. Τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν ἐκεῖνοι· σὺ δὲ τῇ πίστει ἑστηκας· καὶ ἐκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, πάλιν ἐγκεντρισθήσονται. Senec. *epiſt.* 98. *licet reverti in viam: licet in integrum reſtitui.*

Ἄλλῳ μέρει ἔδωκε] Plutarch. *de amor. frat.* Λοιδοροῦμέν τε φίλοι καὶ συμπόται, κἄστιν ἡ κλῆσις καὶ σωμάτων, ὥσπερ ὁπλων ἢ ὀργάνων, διαφθαρέντων. ἀδιλεῖ δὲ ἀνάκτησις ὧν ἔστιν, ὥσπερ ἄλλα χειρὸς ἀφαιρεθείσης, οὕτω δόξης ἐκκοπείσης. Itaque Hegeſiſtratus πόδα ξύλινον coactus eſt ſibi comparare, τῷ οἰκείῳ στερηθείς. Herodot. *l.* 9.

Ἐπ' αὐτῷ ἐποίησε] Et erat hoc revera in hominis poteſtate à primordio poſitum, nè à ſui ac univerſi totius hujus conditore, cui inhærebat tunc, ſeſe, ni vellet ipſe, divelleret. vide *l.* 2. § 11.

Συμφωνίαν] quod Apoſt. *ad Rom. cap.* 6. *v.* 5. σύμφυτοι γεγόναμεν.

§ 35. Ἡ περὶ λογικῶν φύσις] Xyl. τῆς περὶ λογικῶν φύσεως legiſſe videtur, cùm vertit, *quemadmodum ſingulæ ferè rationis compotes naturæ ab ea cæteras facultates acceperunt.* Ego malim τῆς περὶ ὅλων φύσεως. & vertetim, *ſicut cæteras facultates ratione præditorum unuſquiſque ab univerſi natura accepit.* etenim τὸ λογικὸν illud ex priore parte ſententiæ huc tranſlatum videtur.

Πᾶν τὸ εἰσαῦθις καὶ ἀντιθαῖνον ὑπαφιστάνει] Natura, inquit, univerſi, i. e. numen ipſum, ſive potentia ac providentia divina, obſtantia & renitentia, ac opponentia ſeſe quæque *circumducit* quodammodo & *in ſuum uſum convertit.* Hoc eſt enim τὸ ὑπαφιστάνειν, ſenſuum prægnans vocabulum, cujusque vim circumlocutione etiam prolixiore vix ſatis exprimas. vide *ad l.* 6. § 42. ſed & Eſajam Prophet. *c.* 10. *v.* 5, 19. & Michæam *c.* 4. *v.* 11, 12, 13. Petrum Apoſt. apud Lucam. *Act. c.* 2. *v.* 23. & *c.* 3. *v.* 14, 15, 17, 18. & Pavlum *ad Rom. c.* 9. *v.* 17, 22. & *ad Phil. c.* 1. *v.* 12, 13, 14.

Πᾶν κάλυμμα ὕλαν] vide *ſupr.* § 32. & *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 68.

§ 36. Μὴ σε συσχέτω ἡ τοῦ ὅλου βίου φαντασία] vide *ad lib.* 7. § 8, 27. & *l.* 9. § 6. Flacc. *carm. lib.* 3. *od.* 29.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſâ nocte premit Deus,
Ridétque, ſi mortalis ultra
Fas trepidat.——

Μὴ συμπαθήσει σπλάγχνα διὰ τὰ ὅσα πάθαδν ὑπαγορεύουσι] *Neque animum adverte eis, quæ multa dolorem videntur poſſe afferre.* Xyl. dilutè & reſtrictè nimis. ſed nec minùs laxè nimis Caſ. *neque animus huc illuc divagetur & in cogitationibus ſuis coacervet unà moleſtias multas eas gravéſque calamitates; quibus tu æquè ac alius quivis obnoxius es.* Neque enim tam communis ex æquo cum reliqui omnibus conditionis conſideratio mentes mortalium conturbare ſolet, quàm eorum malorum, quæ nobis ipſis obventura eſſe ſuſpicamur, cogitatio, & per præmeditationem quædam quaſi præſenſio. Itaque vertò. *Noli animo complecti, quales quantásque moleſtias ſuperventuras tibi fore,* πάθανον ὄν, ſcil. *probabile aut verisimile eſt.* Monitum idem eſt cum eo quod *l.* 7. § 8. dederat περὶ τῶν μελλόντων. itaque in futuro ὑπαγορεύσας malim quàm in præterito ὑπαγορεύσας. Neque enim præterita jam ampliùs perturbare ſolent mala etiam moleſtiſſima: imò ejusmodi jam elapſorū dulcis eſt memoria & recogitatio; eóque dulcior recordatio, qò ſenſus & perpeſſio moleſtior graviórque fuerit.

——*Olim hæc meminiſſe juvabit,*

inqit, ad tolerantiam ſuos hortando, Heros ille Maronianus. *Æn. l.* 1. Libanius idem *tom.* 2. *orat.* 21. *in Ellebich.* hoc negare videtur. Ἀνδὲς μὴν ἔφη, inqit, παρηλθόντων μεμνῆσθαι κακῶν οὐ χρὴ μηδ' συμβλῦσαι τῷ ἀρχαίῳ ἄδοντι, σιγᾶσθαι φάσκοντι τὸν ἄνδρα. Atteſtatur tamen ipſa populi vox, & ſenarius ille proverbialis, quem inter incerti Tragici an Comici in excerptis ſuis poſuit Cl. Grotius; ſed Evripidis eſſe docet Cicero *de fin. l.* 2. *Quid ſi etiam,* inqit, *jucunda memoria eſt præteritorum malorum? ut proverbia nonnulla veriora ſint, quàm veſtra dogmata. vulgò enim dicitur,*

Jucundi acti labores. ——*Nec malè Evripides,*
Suavis eſt laborum præteritorum memoria.

Et ex ejusdem *Andromeda* Stobæus. *tom.* 2. *tit.* 29.

Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Ariſtoteles item *rhetor. l.* 1. *c.* 11. Τὰ μὲν μνημονευτὰ ἡδέα ἐστὶν, ὅσα ἐν τῷ παρόντι, ὅτε παρῆν, ἡδέα ἦν, ἀλλὰ ἔνια καὶ ἐκ λυπηρὰ ἦν καὶ τοῦτο εἴρηται, Ἀλλ' ἡδύ τοι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων. καὶ——μᾶλλον γάρ τι καὶ ἄλγιον τέρπει ἄνθρ,

Μνήμων δ', ὅστις πολλὰ πάθῃ, καὶ πολλὰ ἰόρυγε.

Eſt ex *Odyſſ.* ο'. *v.* 400. quod tamen in Homeri codicibus pavlò ſeciùs legitur,

Ὅστις δὴ μάλα πολλὰ πάθῃ, καὶ πολλ' ἐπαλήθη.

Plutarch. *ſympoſ. l.* 2. *c.* 1. Καὶ μὴν ὁ μὲν γέρων ὁ Οἰδίπους (in Sophoclis *Oedip. Colon.*)

Δεινὸν

Δεινὸν μὲν τὸ πέλας κείμενον ἥδη κακόν,
Ὦ ξεῖν', ἐπιγείειν. ὁ δ' Εὐριπίδης τἀναντίον,
Ὡς ἡδύ τι τὸν σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων.

Ex qo Macrob. *Saturn. l. 7. c. 2.* Ὡς ἡδύτατα. Nam qòd Gnomologus vetus exhibet Ὡς ἥδὺ τοῖς σοφοῖσι, librariorum culpâ contigisse avtumo, qi σοφοῖσι pro σωθεῖσι scripserat. Antonius avtem *Melissæi l. 1. c. 54.* Epicteto dictum geminum tribuit, qi ex poeta forsan mutuatus fuerit. Ὡς ἡδὺ τὸ θάλασσαν ἀπὸ γῆς ὁρᾶν; ὅταν ἡδὺ τῷ σωθέντι μεμνῆσθαι τῶν πόνων. qæ poetæ esse alicujus liqet satis. posúntqe levi operâ numeris suis restitui, si τῆς γῆς articulum addideris, τῶν πόνων sustuleris, & pro ὅταν, ὡς, qod idem valet, substitueris. Claret ex his justam cavsam subesse, cur futurum istîc in præteritum defingamus.

Ὅτι βαρεῖ σε ἀεὶ τὸ παρὸν] Senec. *ep. 66. Non potest ferre sententiam sensus nisi in rem præsentem adductus est. Nec futuri providus est, nec præteriti memor; qid sit consequens nescit.* Et *ep. 74. Et qæ præterierunt, & qæ futura sunt, absunt: neutra sentimus. non est autem nisi ex eo qod sentias dolor.* Cic. *de finib. l. 1. § 35. Corpore nihil nisi qod præsens est, & adest, sentire possumus.* Et § 107. *Corpore præsentia sola sentiuntur.* Aristot. *de memor. & remin. c. 1.* Ἔστι γὰρ τῷ μὲν παρόντι καὶ αἰσθήσεις τοῦ μὲν παρόντος ἐλπίς· τοῦ δὲ γενομένου μνήμη. & *rhetor. l. 1. c. 11.* Διαφέρουσι μὲν τὰ παρόντα· μεμνῆσθαι δὲ τὰ γεγενημένα· ἐλπίζομεν δὲ τὰ μέλλοντα. Porphyr. *de abstinent. l. 1.* φύσει γὰρ ἀνεπίγνωμον τοῦ ἀπόντος τὸ ἄλογον. Qòd avtem βαρεῖ istîc Marcus dixit, Grammaticorum ferulam vix evasit. Sic enim Thomas Magister: βαρύνειν χρήσιμον· βαρεῖν δ' ἄχρηστον παρὰ τῆς ἀκριβεστάτης ἀεὶ παλαιᾶς, πλὴν ὅτι τοῦ παρακειμένου εἰς παθητικὴν σημασίαν. negat τὸ βαρεῖν apud antiquorum probatissimos usurpari, nisi in præterito tantùm, patiendi sensu, prout Aristidæ *orat. sacr. 4.* Οἱ δ' ἦκον οἴνῳ βεβαρημένοι ὀλίγῳ ναῦται. *Accessere vino gravati nautæ.* vide tamen *infr. ad § 44.*

§ 37. Τὸ τοῦ κυρίου σορῷ Πάνθεια ἢ Πέργαμος] *Domini tumulo.* Xyl. *Domini sui.* Cas. ego mendum cùm subolfacere viderer, pro κυρίου Κύρου rescribendum opinabar. qod & annotatorem Lugd. monuisse postea deprehendi. Memineram nimirum *Pantheam* Abradatæ uxorem à Xenophonte prædicari. *pæd. l. 5.* qæ cùm Cyro majori in prædam cessisset, marito postea in prælio, dum Cyro militat, cæso, sese insuper extracto acinace interfecerat. Memineram & Parisçam Evnuchum narrare Plut. in *Artaxerx.* Cyri minoris in pugna occisi corpori assidentem ab Artasyra deprehensum. Marcum itaqe suspicabar memoriâ lapsum historias hasce confudisse, & Pantheam pro Parisca posuisse: Sed & Pergamum de qo Marcus istic, ex Evnuchis forsitan eis fuisse, qi occumbenti Cyro aderant. Plures enim perhibentur exitisse. Verùm suspicionem, simul ac errorem hunc, exemit mihi V. D. Cl. Salmasius, qi Οὐήρᾳ legi postulat, cujus Panthea liberta, Pergamus libertus fuerit; cui ego calculum eò proniùs contribuò, qia Veri scortillum à Luciano in *imaginibus* depingi, D. Bootîo facem præferente, deprehendo; cui cum Abradatæ illius conjuge celebri, nomen commune fuerit. ὁμώνυμος γὰρ ὅτι (Lucianum avdis) τῇ τοῦ Ἀβραδάτα ἐκείνῃ τῇ καλῇ.

Παρεκάθηται] ritum alludit sepulcris eorum, qos defunctos conditósqe lugebant, assidendi. Indè illud Hermogenis *de invent. l. 3. c. 8.* εἰ ἀδάκρυες, οὐκ ἂν ἐφέρετο· εἰ παρεκαθέζετο τῷ τάφῳ, οὐκ ἂν ἐμύνιον. Ex Ctesiæ *Persicis*, Photius *cod. 70.* Ὁ Βαγαπάτης τὸ σῶμα Δαρείου παρακαθίσας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε. De Niobe Æschylus ab Hesychio lavdatus, ἐφημένην

Τάφῳ, τέκνοις ὅπωξ τοῖς πεδηπόροις.
——*tumulo insidens,*
Natis, ut ovis, incubabat mortuis.

ídqe donec lapidis instar, cui insidebat, obrigescens cum illis pariter defungeretur. Respexit eódem Tacitus *ad l. 4. § 48.* adhibitus, ubi *urbis sepultæ ruinis assidere*, dixit. De canibus etiam, qi dominorum suorum, vel sepulcris, vel cadaveribus insepultis pertinaciter, sive astando, sive assidendo, perstiterint, videantur, Ælian. *hist. animal. l. 6. c. 35. & l. 7. c. 10.* Plut. in. *collat. aqat. & terrestr.* & Plin. *hist. nat. l. 8. c. 40.*

Χαυείας] nomen dubio procul depravatum χαβρείας Xyl. & Cas. reponunt.

Διότιμος] *suprà § 23.*

Γεφύρων] vide *ad l. 5. § 28.* qanqam γεφύρας hîc malim. ut *l. 9. § 3.*

Λίθρᾳ] vide *ad l. 2. § 2.*

Ἐν Συλάκῳ] Epictetus à Stobæo lavdatus; Νάπλιον τινὰ τῶν Σύλακος. vide *ad l. 3. § 3.* Isocrates *ad Dionys.* ἐκ ἡμισείας μὲν τῆς τύχης τὴν φύσιν· ἴσην τὸν Σύλακος ἔχεις δεσμώτην. Anaxarchus cùm Nicocreontis Tyranni Cyprii jussu pistillis ferreis in mortario ad necem usqe cæderetur, Πίσσων τὸν Ἀναξάρχου· Ἀνάξαρχον δ' ἐ πολίτευε. Tunde, inqit, *Anaxarchi sacculum, Anaxarchum etenim non tundis.* Tangunt strictim, Cicer. *Tuscul. l. 2.* Ovid. *in Ibin. v. 57.* Gregor. Naz. *in Julian. 1.* Plutarch. *de virt. moral.* Narrant plenius, Clem. *strom. l. 4.* Gregor. Naz. *orat. 17. ad Evdox.* Origen. *adv. Cels. l. 7.* qi tamen pro Nicocreonte Aristocreontem exhibet. Tertullian. *apolog. c. 50.* qi *Anaxarchi follem* reddidit. (vide *ad l. 9. § 3.*) Philo *de viri boni libert.* qi ἀσκὸν, i. e. *utrem* pro Σύλακος posuit. Laërt. *l. 9.* adjecto epigrammate suo.

Πίσσητε μᾶλλον ἢτι, κἀμὲ μᾶλλον· Σύλακός ἐστι
Πίσσης· Ἀνάξαρχος δ' ἐν Διὸς ἐστὶ πόλαι.

Dio Prus. *orat. 37.* qi & subjungit; αὐτὸς οὐκ ἔφυ πτίσσειν.

πλίνθος, ἀλλὰ τὸν αὐτῆ ὅσον ἔτυχε τοιχείδιον· ὥσπερ φασὶ Πῤῥωνα τὸν ὁμοτίμως λαμβάνειν παιγνὸς ἀντὶ τοῦ σωφρονος τὸν κάνδυλον· Πέρσαι μὲν ἂν, ὅτι τοσοῦτο δυσχεροῦσιν· Ἕλλην δ' ἀνὴρ παρέξει τύπτειν τὸ σῶμα, ὡς κάνδυλον, ὡς ἰμάντιον. qo loco rescribendum videtur pro τὸν αὐτὸ, τὸ αὐτὸ. pro ὅτι τοσοῦτο, ὅτι τούτῳ. qo modo Simocat. *ep.* 25. ὅτι τοῦ πτίλου δυσφορεῖν· pro κάνδυλον, κανδυλωτὸν enim non κάνδυλος dicitur. Sed & inversione mutari postulat, qòd θύλακον *arculam* vertit Naogeorgus; cùm *saccum* aut *sacculum* debuerit. Nisi cum Erasmo *Apoph. l. 7. manticam* qis maluerit. Synes. *epist.* 133. Δεῖσαι δ' ἐπιθήσειν, ἐνταῦθα τὸ φιλοσοφίας ὀρεκτὸν, τὸ μηδὲν ἡγεῖσθαι δεινὸν, ἐπικεχρῖσθαι τὸ θυλακίῳ τῷ χρυσιλλίων. Augustini Nom. *manual. c.* 24. & Bern. *medit. c.* 3. *Nihil aliud est homo, qàm sperma fœtidum, saccus stercorum, cibus vermium.* Aliâ ratione de homine bibace, & qi in hoc tantùm vivit ut bibat, Senec. *epist. 77. Nihil interest centum per vesicam tuam, an mille amphoræ transeant; Saccus es.* Indè natum proverbium, cujus meminit in *Hesione* Alexis referente Athenæo l. 11. ubi Herculis bibacitatem simul ac edacitatem notat.

—— κατά τε τὴν παροιμίαν,
Ἀεί ποτ' αὖ μὴ ἀσκὸς, αὖ δ' θύλακος,
Ἀνθρωπός ἐστιν. —— *vulgò qòd dici solet,*
Homo semper aliàs saccus est, aliàs uter. Grot. *Saccum* opinor, edacitatis nomine dixit, bibacitatis *utrem.* Nam qod *saccum* Seneca dixit, *saccos vinarios* (ità Plin. vocat. *l.* 24. *c.* 1.) respexit, qibus *vina* (cum eodem *l.* 19. *c.* 4. *coqor*) *castrabantur*, i. e. colabantur, qò leniora mitioráqe, sed & defœcatiora ac puriora, fierent. indè Lucil. apud Cic. *de fin. l.* 2. *vinum cui sacculus abfuerit nil.* & Mart. *l.* 12. *epig.* 61. —— *Ut liqidum potet Alauda merum,*
Turbida sollicito transmittere cœcuba sacco.
Verùm eâdem planè, qâ Marcus hîc θύλακον, Lucilius, qod eódem redit, *folliculum.* Nonius: *Follitulum Lucilius* posuit pro corpore, *l.* 26. *Ego qi sim, & qo folliculo nunc sum indutus, non qæro.* Arnobius item *adv. Gentes, l.* 2. *Nihil enim est nobis permissum ad hanc vitam; nec in carunculæ hujus folliculo constitutis, opis aliqid sponsum est auxiliiqe decretum.* Idémqe *ibidem*, *corpora* nuncupat, *sterauris utres*, & *saccati obscœnissimos sorias.*

§ 38. Βλέπε κείνων, φησὶ, σοφωτάτοις] Locus valde depravatus mihíqe absqe codicum ope, conclamatus plané. Xyl. σοφώτατα legisse videtur, cùm vertit, *qàm sapientissimè judica, inqit ille.* Cas. [ἐν] σοφωτάτοις, *in rebus judicii, discretionisqe maximæ.* D. Boot. φησὶν ὁ σοφώτατος. *ait vir sapientissimus.* Mihi aliqid ejusmodi dixisse videtur, qale *l.* 10. § 12. reperitur. Si acutè intueri potes, rerúmqe naturam penitiùs introspicere; id facias sedulò, oculis ad id usus tuis: sin minùs hoc vales, sapientissimos qosqe ad eam rem in consilium adhibeas tibi. D. Salmasius locum vitiatum potiùs qàm mutilum censet. Lego, inqit, εἰ δυώσασι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε· Κείνων φησὶ σοφώτατος. Athenienšis ille philosophus, Socratis discipulus, qi & *apologiam* pro Socrate scripsit, cujus verba hic usurpat Marcus. sed fortasse aliter distingvendum. εἰ δυώσασι ὀξὺ βλέπειν, βλέπε, Κείνων φησὶ σοφώτατος, δικαιοσύνης κατεσκαμμένῃ ἀρέτῃ ἐχ ὁρῶ. &c. ut ista potiùs sint Critonis. Possit & legi, Ζήνων φησὶ σοφώτατος, Si nobis constaret esse Zenonis. Hæc ille, vir avtem tantus ubi δισταζει, mihi certius aliqid decernere temerarium nimis foret.

§ 39. Ἡδονῆς δ' ὁρᾷ] Vide *lib.* 5. § 15. & *lib.* 6. § 34. & *supr.* § 8. voluptatem non esse bonum probat, qia bonum bono non adversatur; qum adversus voluptatem tamen continentia, qæ virtus est, ac per conseqens bonum, se accingat. Senec. pariter *de vit. beat. c.* 10. *Hæc omnia virtus discutit, & avrem percellit, & voluptates æstimat, anteqam admittat; nec qas probavit, magni pendit; nec usu earum, sed temperantiâ læta est. temperantia avtem cùm voluptates minuat, summi boni injuria est. Tu voluptatem complecteris, ego compesco.* Cic. *Academ. l.* 4. *Tu, cùm honestas in voluptate contemnenda consistat, honestatem cum voluptate tanqam hominem cum bellua copulabis?*

Τῶν ἐγκρατείαν] sed & τῶν σωφροσύνων. siqidem ὁ σώφρων φεύγει τὰς ἡδονάς. Aristot. *ethic. l.* 7. *c.* 11. ἅτε γὰ ἥδεται, ὅις μάλιστα ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον δυχεραίνει. *ibid. l.* 3. *c.* 11.

§ 40. Ἐὰν ἀφέλῃς τῶν ὑπολημψιν] vide *l.* 7. § 14, 16. & *sup.* § 28. & *infrà* 41, 47.

§ 41. Ἐμποδισμὸς αἰσθήσεως] *cùm impeditur somnus, aut appetitus.* Lugd. *Somnus*, illud unde sit nescio. nam Xyl. Basil. *Sensus*, rectè.

Ἐμποδισμὸς ὁρμῆς ὁμοίως κακὸν ζωτικῆς φύσεως] Repugnare sibi primâ facie potest Marcus videri. Siqidem *l.* 5. § 20. concedit qidem τῶν ἐνέργειαν ἐμποδίζεσθαι, actum sive *effectum impediri posse*; negat verò dari ab externis ulla τῆς ὁρμῆς, καὶ διαθέσεως ἐμπόδια, *appetitûs ac dispositionis impedimenta:* cùm hoc loco etiam ὁρμῆς ἐμποδισμὸν admittat, eúmqe parti non λογικῇ, sed ζωτικῇ adscribat. verùm facilè conciliari poterunt ista, si ὁρμὴν distingvamus in internam externámqe, qarum illa ab externis impediri neqeat, hæc possit. vel etiam in ὁρμὴν ἄλογον, sive *appetitionem à ratione alienam*, qæ cùm sit, ut Marcus hîc loqitur, ἀνυπεξαίρετος, *citra exceptionem ullam concepta*, est idcirco impedimento obnoxia; & eandem *rationi consentaneam*, qæ est μεθ' ὑπεξαιρέσεως, *cum exceptione. l.* 4. § 1. & *l.* 6. § 50. atqe ideo neqiqam avt frustratur, avt à re ulla externa impeditur, qò minùs, qod sibi proposuerit, assequatur. *l.* 5. § 20.

Ὅλως

Ὄψεται ἡ εὐδωσις] *Viderit sensus.* Ità Cicer. *ad Attic. l. 6. ep. 4. Sed hoc fortuna viderit: qoniam consilio non multùm uti licet.* Florens *apologet. c. 16. Viderit habitus, dum materiæ qalitas eadem sit; viderit forma, dum idipsum Dei corpus sit. & c. 42. Vidcrint, qi per capillum odorantur.* q. d. illis istud curæ esto : nos ex illis non sumus. *Act. Apost. c. 18. v. 15.* Judæis Gallio, Εἰ ζήτημά ὅζι περὶ λόγυ καὶ ὀνομάτων, καὶ νόμυ τὸ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί. κριτὴς γὰρ ἐγὼ τύτων ἢ βέλομαι εἶναι. Vide *l. 5. § 25. & l. 11. § 13.*

Ἀνυπεξαιρέτως] vide, *l. 4. § 1. & l. 5. § 20. & l. 6. § 50.*

Εἰ ὃ τὸ κοινὸν λαμβάνεις] *Si id qod communiter fieri solet, tibi proposueris.* nempe posse aliqid intervenire, qod rei propositæ tibi prosecutionem impediat. Senec. *ad Marc. c. 9. Qicqam tu putas non futurum, qod multis scis posse fieri, qod multis evenisse? Cuivis potest accidere, qod cuiqam potest.* Vide eund. *de tranqil. c. 11. ad l 7. § 58. & epist. 91. ibid. ad § 68.* vide & *infrà § 46.*

Τὰ μόνα τὰ νῦν ἴδια ὑδεὶς ἄλλῳ ἐώσθεν ἐμποδίζειν] Epictet. *dissert. l. 2. c. 23.* Τῇ ὀρεκτικῇ δ' ωὐδμει πίνα πάρυκαν ἐμποδίζειν καὶ θεραίρεσις; καὶ θεραπευτά. τῇ ἀνακτικῇ ταὐτά· τῇ φευκτικῇ ωὐδαύτες. θεραίρεσιν δ' τί ἐμποδίζειν πάρυκαν; ἀφεραίρετον ὑδὲν· αὐτὴ δ' ἑαυτὴν διαστραφεῖσα. ὃ γὰρ ἐνδέχεται τὸ φύσει ἐλεύθερον ἀπ' ἄλλυ τινὸς παραχθῆναι ἢ κωλυθῆναι, πλὴν ὑφ' ἑαυτῦ. Idem. *l. 1. c. 19.* vide *l. 2. § 9. & l. 5. § 20. & l. 7. § 55. & l. 12. § 8.*

Οὐ πῦρ ὃ σίδηρος] vide *l. 4. § 39. & l. 7. § 68. & supr. § 28.* Epict. *l. 1. c. 29.* Τὴν θεραίρεσιν ὑδὲν ἄλλο νικῆσαι δύναται, πλὴν αὐτὴ αὑτήν. Hercules in Evripidis *Syleo.* apud Philon. *de allegor. de Joseph. & de boni viri libert.* & apud Evseb. *præpar. Evang. l. 6. c. 6.* & apud Grotium in *excerptis*, ubi versus primus deest, ex illis restituendus, qi etiam in *Phœniss.* ejusdem reperitur *v. 524.*

Πρὸς ταῦτ', ἴτω μὲ πῦρ, ἴτω δὲ σίδηρος, ἴτω δὲ φάσγανον.

* τέμνον, Evseb. * Πίμπρη, κάπτε σάρκας, ἐμπλήσθητί μυ
Πίνων κελαινὸν αἷμα· σοὶ γὰρ κάτω
Ἧς εἶσιν ἄρρα, ἧς δ' ἀνέσω εἰς αἰθέρα
Πεῖν ἐξ ἐμοῦ σοι δῶρ' ἀναιμῆσαι λόγον.

Ad hæc, adesto ferrum & ignis insuper;
Ure, (sive, seca) hæc cremate membra, & impletor mei
Potans rubentem sanguinem: in terram priùs
Descendet æther, terra se in cælum feret,
Qàm blanda de me veniet ad te oratio. Grot.

Indi Philosophi Alexandro : Σώματα μὲ μετάξεις ἐν τύτοις εἰς τόπυ· ψυχὰς δ' ἡμετέρας, ἃς ἀναλήψεις ποιεῖν ἃ μὴ βελόμεθα· πῦρ ἀνθρώποις μήγιον κολασήριον· τύτυ ἡμεῖς καταφρονῦμεν. Clem. *strom. l. 4.* & Philo plenius ex Calani *ad Alexandrum epist. lib. de libert.* ex Clemente tamen supplendus. φίλοι πείθεσι χεῖρας καὶ ἀνάγκαις θεραπεύειν Ἰνδῶν φιλοσόφοις, ὅσ' ἐν ὕπνῳ ἐωρακόσιν ἡμέτερα ἔργα· σώματα μὲν μετοίσεις ἐκ τύτε εἰς τόπυ· ψυχὰς δ' ἃ δύασαι [ἀναγκάζειν] ποιεῖν ἃ μὴ βέλονται, ἢ μᾶλλον πλίνθυς καὶ ξύλα φαύλως ἀφεῖναι. πῦρ μεγίστυς τοῖς ζῶσι σώμασι πόνυς καὶ φθορὰν ἐργάζεται· τύτε ὑπάρχω ἡμεῖς γενόμενα, ζῶντες κιόμεθα· ἐκ ἔστι βασιλεὺς, ὑδὲ ἄρχων, ὃς ἀναγκάσει ἡμᾶς ποιεῖν ἃ μὴ θεραπεύομεν. vide *ad l. 5. § 10.*

Οὐ τύραννος] ὑ λησή. *l. 11. § 36.*

Ὅταν γένηται σφαῖρος, κυκλοτερὴς μένει] Alludit ad dictum qoddam Empedoclis, an Parmenidis, qod apud Stob. in *eclog. physic. l. 1. tit. 11.* sed corruptè, sic legitur,

Σφαῖρος κυκλοτερὴς μεμάνς, &c. unde subit animum, locum istum mendo non vacare prorsus, & μένει illud aut irreptitium esse, aut vitio nevtiqam immune. Verùm de dicto ipso amplius videbitur *ad l. 12. § 3.* qòd autem à superioribus ista divellunt Lugd. editor. & interpres Anglic. mihi minùs commodè factum videtur. idem enim planè argumentum spectare, etiamsi eo modo sumatur, qo ipsi & legunt & vertunt, qivis facilè perspexerit. Qanqam ego malim dictionis serie continuatâ legere ; τύτε γὰρ —— ὑδ' ὅπως ἄπλετα, ὅταν γένηται σφαῖρος κυκλοτερὴς, &c. vide *infr. § 48.*

§ 42. Ἐμαυτὸν λυπεῖν] vide *l. 7. § 16. & infrà § 47.*

Οὐδὲ γὰρ ἄλλον πώποτε ἑκὼν ἐλύπησα] Vide de Marco *l. 1. § 15.* ad illud, *συγγνωμονικόν.* Cæterùm de Platone Diogenes, cùm is à qodam lavdaretur; Τί δ' ἐκεῖνο ἔχει σεμνὸν, ὃς πεντήκοντα χοίνικας φιλοσόφων ὑδένα ἐλύπησεν; sed & Charilaum eo nomine notatum deprehendes *ad l. 9. § 5.* Ὅτι ὑδὲ πῆς πυνηρεῖς πικρὸς. ὑδὲ πῆς κακῆς χαλεπὸς ὢν. Epictetus ipse *dissert. l. 3. c. 23.* Ἀσχρεῖόν ὅζι τὸ φιλοσόφυ σχολεῖον· ἃ δεῖ ἡδέντας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. qomodo à Petri concione illi, *Act. c. 2. v. 37.* κατανυγέντες τῇ καρδίᾳ. à Christo etiam adolescens ille, Matth. *c. 19. v. 22.* ἀπῆλθε λυπούμενος. Verbis nimirum Domini contristatus. Addas licèt his, nec Elium sacerdotem, nec Davidem regem, notâ aliqâ immunes habitos, qòd suos perperam etiam agentes, contristare detrectarint. *Histor. Reg. Israel. l. 1. c. 2. v. 29. & c. 3. v. 13. & l. 3. c. 1. v. 6.* Qomodo ergò Marcum, vel qà σκληρὸς & βασιλεὺς, vel qà ἐν βασιλέσι φιλόσοφος, culpâ liberabimus, si is neminem unqam qenqam contristavit? Forsan τὸ ἑκὼν, sive *sponte*, illud adjectum satisfecerit ad Marcum à censura omni hac in parte vindicandum. Neqe enim ultrò sive sponte tristitiâ pœnisve alios

afficit, qi lege mandante, moribus ipſorum exigentibus, id facit, ſed coactus qodammodo ἀεκόντι γε θυμῷ, ad ſupplicia etiam juſtiſſima ac meritiſſima deſcendere. Talem nobis Deum depingit Jeremias vates, *Threн. c. 3. v. 33.* *Qi non affligit ex animo ſuo, mœſtitiâqe afficit mortales. De ſuo optimum; de noſtro juſtum: optimum ex naturæ proprietate; juſtum ex cauſſæ neceſſitate.* Tertull. *de reſurr. carn. c. 14.* Unde Salvian. *de provid. l. 5. c. 8.* *Nos vim Deo facimus iniqitatibus noſtris. Nos nolentem ulciſci cogimus. Nos parcere volentem non permittimus.* & *l. 8. c. 2.* *Nos calamitatum noſtrarum autores ſumus. Deus enim pius & miſericors eſt, & qi neminem velit perire vel lædere. Nos verò nos Deo nolente cruciamus. A Deo qidem punimur, ſed ipſi facimus ut puniamur. Cùm autem punire nos ipſi facimus; cui dubium eſt, qin ipſi nos noſtris criminibus puniamus? qia qicunqe dat cauſſam qà puniatur, ipſe ſe punit.* Talem principem ſuum Naſo *Pont. l. 1. eleg. 3.*

Eſt piger ad pœnas princeps, ad præmia velox;
Qique dolet, qoties cogitur eſſe ferox:
Multa metu pœnæ, pœnâ qi pauca coërcet,
Et jacit invitâ fulmina rara manu.

Et *l. 2. eleg. 2.*

Qi cùm triſte aliqid ſtatuit, ſit triſtis & ipſe:
Culqe ferè pœnam ſumere, pœna ſua eſt.
Victa tamen vitio eſt hujus clementia noſtro:
Venit & ad vires ira coacta ſuas.

Et *Triſt. l. 4 el. 8.*

Ergò illum demens in me ſævire coëgi,
Mitius immenſus qo nihil orbis habet.

Talem & Marcus ipſe ſe profiteri videtur. § 43. Ἐυφραίνει ἄλλον ἄλλο] Hoc eſt qod Flaccus *epiſt. 1.* —*alios aliis rebus ſtudiisqe teneri.* & *l. 2. epiſt. 2.*

Denique non omnes eadem mirantur amántqe.

Pyndar. *Pyth.* 10.

Καὶ γὰ ἑτέρωσιν ἑτέραν ἔρως ἔκνιξε φρένα;

Namqe aliis aliarum rerum cupido pungit pectora.

& Petron.—*non omnibus unum eſt, Qod placet.*— Hom. *odyſſ. ξ. v. 228.*

Ἄλλος γὰ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις.

Namqe homines aliis alii rebus capiuntur.

Et Archilochus apud Sextum Empir. *adverſ. ethic. c. 3.*

Ἄλλῳ ἄλλο ἐπ' ἔργῳ κραδίλιν ἰαίνεται.

qod σωτρωμώτερον Clemens Alex. qi & ex Homero mutuatum vult, ſic extulit, *ſtrom. l. 6.*

Ἀλλ' ἄλλῳ ἄλλῳ καρδίλιν ἰαίνεται.

Aſt alia res alius cor juvat magis.

Eyripid. *Hippolyt.*

Ἄλλοισιν ἄλλα θεῶν ἕλε κ' ἀνθρώπων μέλει.

Cordi alia hominibus aliis ſunt ſtudia, & Deis.

Idémqe Oeneo apud Clement.

Ἀλλ' ἄλλῳ ἄλλοι μᾶλλον ἢ ἥκιστα τρόποις.

At alius aliis moribus capitur magis.

Indè illa Tragici incerti apud Sext. Empir. *Pyrrhon. l. 1. c. 14 § 2.*

Δεινόν γε ταὐτὸν τοῖς μὲ ἀνδάνειν βροτῶν,
Τοῖς δ' ἐχθρῷ εἶ.—

Miſerum, qòd eadem ſæpe res, hominum bis placet,
Illis in odio eſt.—

Prout de ſe Lucilius; *Qod tibi magnopere cordi eſt, mihi vehementer diſplicet.* Cicer. *Tuſcul. l. 5. § 63.* *Sic ſe res habet, te tua, me delectant mea.*

Siqidem, qòd ex Evripidis *Phœniſſ.* Sextus *ibid.*

Εἰ πᾶσι ταὐτὸν ἡδὺ ἦν σοφόν θ' ἅμα,
Οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις.
Si idem probarent omnes, ſi ſaperent idem,
Diſſidia generi nulla mortali forent.
Νῦν δ' ἄλλος ἄλλον ἄδικος, οὐ τὸν ἴσον βροτοῖς.
Diſſimillima nunc ſunt ingenia mortalibus.

Perſ. *ſat. 5. v. 52.*

Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor uſus.
Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.

Scil. qòd Terent. *Phorm. 2.* —*ità eſt:*

Qot homines, tot ſententiæ; ſuus cuique mos.

Vide Flaccum *carm. l. 1. od. 1.* & Marc. *l. 10. § 10.* ſed &, Athanaſii qi nomen præfert, avtorem in *definition.* inter hominum ἴδιημα φυσικὸν, qod in omnibus idem ſit, & γνωμικὸν, qod in aliis aliud, diſtingventem, apud Caſavb. *in Perſ. ſat. 5.* Ἐμοὶ δ', ἐὰν ὑμῖν ἐκ τὸ ἡγεμονικὸν] Conſimilis huic locus apud Epictetum *diſſert. l. 3. c. 5.* ubi ex perſona Socratis; Ὦπατερ ἄλλος τις χαίρει ἢ ἀρχὴν τὸν αὑτῷ πρεπόντων κρείσσονα, ἄλλος τὸν ἵππον· ὅτως ἐγὼ κἀγὼ ἡμέραν χαίρω παρεκολουθῶν ἐμαυτῷ βελτίονι γιγνομένῳ. vide *ſupr. § 26.* & *l. 10. § 35.*

Μήτε τοῖς ἀνθρώποις συμβαινόντων] Annot. Lugd. μήτέ τι τοῖς ἀνθρώπ. σ. vide *infr. § 46.*

Ἀλλὰ πᾶν ἐυμφέρειν ὀρθαλμοῖς ὁρῶντα] Syntaxis poſcit ὁρᾶν. qia præceſſerat τὸ ἡγεμονικόν.

Χρώμενον ἑκάστῳ κατ' ἀξίαν] vide *l. 3. § 11.* & *ſupr. § 29.*

§ 44. Τοῦτον ἰδιὸν τὸν χρόνον] ità Baſ. & Lugd. ego ἴδιον malim. qòd, *l. 4. § 26.* κερδαντέον τὸ παρόν.

Τιμὼ ὑστεροφημίαν] vide *l. 2. § 17.* & *l. 4. § 19.*

Οὓς βαρῦνται] *qos ægrè ferunt.* Schol. ad illud Thucydidis *l. 2.* ἐβαρύνοντο δὲ καὶ χαλεπῶς ἔφερον. ὃ δεῖ, inqit, λέγειν, ὅτι ἐβαρῦντο, ἢ βαρῦμαι, ἀλλὰ βαρύνομαι, &c. hoc nimirum ſenſu, opinor, negat τὸ βαρέως uſurpari. Alioqi Plato etiam in *Sympoſ.* dixit, Ὁ ἔν Πόρος μεθυσθεὶς τῷ νέκταρος, εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον εἰσελθὼν, βεβαρημένῳ ἔυδεν. vino, an ſomno, *gravatus dormiebat.* Marcus *ſuprà § 36.* βαρεῖ σε ἀεὶ τὸ παρόν. Cæterùm τὸ βαρέως μεταβατικῶς, prout Marco iſtic, uſurpatum. havd temerè alibi deprehendes. Herodianus tamen *lib.* . ἐβαρύντο τε αὐτῷ τῇ εὐγενείᾳ. *Eorúmqe nobilitatem ægrè, ſive gravatim, ferebant.*

Τί ἢ ὅλως πρὸς σὲ] ità *l. 4. § 19.* τί ἂν τοῦτ' πρὸς σέ;

Ἀπηχῶσιν] ità *l. 4. § 3.* τὸν κενὸν ἦχον ἀπηχῶσιν.

§ 45.

§ 45. Ἄρόν με, ᾗ βάλλε ὅπου θέλεις] vide Calani *ad Alex. epist. supr. ad* § 41. In Senec. *excerpt. Exilabis. Non patria mihi interdicitur, sed locus. in quamcunque terram veno, in meam venio. Nulla terra exilium est. Altera patria est. Patria est, ubicunque bene est. illud autem per quod bene est, in homine. non in loco est. In ipsius potestate est, quæ sit illi fortuna. Si sapiens est, peregrinatur, si stultus, exulat.* vide *l.* 5. § 16.

Ἐκεῖ γὰρ ἔξω τὸν ἐμὸν δαίμονα ἥλεων] Locus non faciet, qin mentem in statu recto & erecto custodiam. Philemon exul, interrogantibus, ὡς συνέμεινας, *quàm prosperè agerct*, respondit, ὑμεῖς μὲν οὐκ οἶδατε ὅπου πεπλανήμεθα. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀεὶ ἀγαθὸς ἂν διατελῶ. *Vos minùs opinamini, qi in hoc statu me videtis. Ego enim semper bonus esse persisto.* pro ὤν, ὦ vel οὐκ lego, ut sensus constet. Refert ex Telete *de exilio* Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. Epictet. *lib.* 4. *c.* 7. Ἀλλ' ἐξορίζω σε. ὅπου ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ μοι καλῶς ἔσαι· ᾗ γὰρ ἐνθάδε, ὦ διὰ τὸν τόπον ἴσθι μοι καλῶς, ἀλλὰ διὰ τὰ δόγματα, ἃ μέλλω μετ' ἐμαυτοῦ ἀποφέρειν. οὐδὲ γὰρ δύναταί τις ἀφελέσθαι αὐτά. ἀλλὰ ταῦτα μόνα ἐμὰ ἔξι ᾗ ἀναφαίρετα, ᾗ ἀρκεῖ μοι παρόντα, ὅπου ἂν ὦ, ᾗ ὅ,τι ἂν ποιῶ. Senec. *ad Helv. c.* 5. *Adversus ipsam mutationem locorum, satis hoc remedii putat Varro, quò quocunque venimus, eâdem rerum naturâ utendum est. M. Brutus, quò licet in exilium euntibus virtutes suas ferre secum. utraque in unum collata plurimùm possunt. quantulum enim est, quod perdidimus? duo, quæ pulcerrima sunt, quocunque nos moverimus, sequentur; Natura communis, & propria virtus.* vide *l.* 7. § 53.

Συωδυσμὸν] *anxia.* Xyl. *confusa* Cas. ut συγχεομὸν, vel συσχυσμὸν legisse videatur. qid si σωδεσμὸν legatur? *unà cum corpore constricta*, & vinculis qodammodo obnoxia. Apostol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 9. ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος· ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται. Epictet. *lib.* 1. *c.* 18. Ἀλλ' ὁ τύραννος δύσει τί; τὸ σκέλος· ἀλλ' ἀφελεῖ τί; τὸν τράχηλον. τί ἂν οὖν δύσει, καὶ ἀφελεῖ; πῶς φοβερίσειν. Vel *curis anxietatéque constricta, ac vincta.* ut Boëth. *consol. l. c.* . *Nubila mens est, vinctáque franis, hæc ubi regnant.* Verùm illud, opinor, potiùs fuerit, qod Cas. secutus videtur. ità Epictet. *enchir. c.* 28. Ἐπὶ μὴ τὸ σῶμά σου τις ἐπάτρεπε τῷ ἀπαντῶντι, ἡνίκα λίαν ἂν ἔπ ᾗ σὺ πῶς γνώμην πῶς σαυτὸν ὑποτίθεις τῷ τυχόντι, ἵνα ἐάν λοιδορήσηταί σοι, ταραχθῇ ἐκείνη ᾗ συγχυθῇ, οὐκ ἀφορμὴν ᾗ Marc. ipso *lib.* 5. § 32. Διὰ τί συγχέουν ἄπειροι ᾗ ἀμαθεῖς ψυχαὶ ἐντεῦχον ᾗ ὑποτύπωσιν;

Ἄρα τοῦτο ἄξιον] Simmach. *l* 9. *ep.* 105. *Nullius tam vehemens negitia est, ut motu meo digna sit. qid enim indignius, quàm sapientis affectum ex aliena pendere negitia?* Senec. *de ira l.* 2. *c.* 6. Epictet. *enchir. c.* 11. Ὅταν καλῇς τὸν παῖδα, ἐνδυμοῦ ὅτι δύναται μὴ μεταλῦσαι, ᾗ μεταλῦσας, μηδὲν ποιεῖ ὡς θέλεις. ἀλλ' ἔχ ὅπως ὄζιν αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ μὴ ταραχθῆναι. Vitium subesse Volphio suboluit. itaqe pro τὸ μὴ, τί σε substituit. & pro ὄζιν, ἔτω vel εἶν mavult. at rectiùs Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ταραχθῆναι qanqam perperam apud Stob. ὅπως pro ὅπως legitur. Meliùs pro ἐνδυμοῦ ᾧ ἐπενδύει. Nam qare pro ἀλλ', ᾗ, Volf. pro αὐτῷ, αὐτὸς Gesner. nihil erat. *Hoc*, inqit, *tecum cogita, non tam feliciter agitur cum servulo meo, ut me perturbari in illo sit situm.* Vide *supr.* § 42.

§ 46. Ἀνθρώπῳ οὐδενὶ συμβαίνειν τι δύναται ὃ οὐκ ἔστιν ἀνθρωπικόν] Senec. *ep.* 71. *Nihil eorum quæ ferenda sunt displicet. Nam qicqid cadere in hominem potest, in se incidisse non qeritur. virtus suas novit; scit se esse oneri ferendo.* vide & *lib.* 5. § 11. & *l.* 6. § 19. & *lib.* 7. § 2. Evripid. *Orest.*

Οὐκ ἔστιν οὕτω δεινὸν, ὥσθ' εἱρπτὸν ἔπος
Οὐδὲ πάθος, οὐδὲ ξυμφορὰ θνητῶν βροτῶν,
Ἥς οὐκ ἂν ἄρασε' ἄνδρα ἀνθρώπου φύσις.
Nulla adeò fando terribilis oratio est,
Vel fors, vel iratæ cœlitum intectum malum,
Natura qin humana patiundo id ferat. Grot.

Epictet. *l.* 1. *c.* 2. τὸ λογικὸν ζῶον μόνον ἀφόρητόν ὄζι τὸ ἄλογον. vide *ad* § 15. Iocasii dictum.

Καὶ ἔσωθεν, ᾗ πτοῦχοι] vide *supra* § 41. τὸ κοινόν. & *l.* 4. § 33, 46 & *l.* 7. § 58. Senec. *epist.* 107. *Nihil horum insolitum, nihil incxpectatum est. offendi rebus istis tam ridiculum est, quàm qeri, qòd sparganis in publico, aut inquineris in luto. eadem vitæ conditio est, qæ balnei, turbæ, itineris: qædam immittentur, qædam incident. Non est delicata res vivere. Longam viam ingressus es. & labaris oportet, & aristes, & cadas, & lasseris, & exclames, O mors, id est, mentiaris. Alio loco comitem relinqes, alio efferes, alio timebis: per ejusmodi offensas eruetiendum est confragosum hoc iter.* Et mox: --*Qicqid dixeris, multis accidit.*——*Nihil miremur eorum, ad qæ nati sumus: qæ ideo nulli qerenda. qia paria sunt omnibus. ità dico, paria sunt. Nam etiam qod effugit aliqis, pati potuit. æqum autem jus est, non qo omnes usi sunt, sed qod omnibus latum est. imperetur æqitas animo, & sine qerela mortalitatis tributa pendamus.*

§ 47. Οὐκ ἐκεῖνό σε ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ τὸ σὸν περὶ αὐτῶν κρίμα] vide *sup.* § 40. Epictet. *enchir. c.* 5. ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους, οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων δόγματα. & *dissert. l.* 3. *c.* 19. Οὐδὲν ἄλλο ταράσσει, ἢ ἀκαταστασίας αὕτη ὄζιν ἡ δόγμα. Οὐδὲν γὰρ ὄζιν αὐτῷ δεινὸν, ἀλλὰ νοῦ τῆς δόξης καὶ τῆς ἀδυνείας τῆς ἠματέρας γίνεται πίστις. Dio. Prus. *orat.* 16. Senec. *de sap. constant. c.* 4. *Ad tantas ineptias feruentum est, ut non dolore tantùm, sed doloris opinione vexemur, more puerorum qibus me-

tus

tus incutit umbra, & personarum deformitas, & depravata facies; lacrymas verò evocant nimia parùm grata auribus, & digitorum motus, & alia quæ impetu quodam erroris improvidi refugiunt.

Ἰξαλεῖψαι ἐπί σοι ὄξιν] Ità Clem. in *hortator.* ἐὰν σπουδάσῃς τὰ ἐμπεδοῦν τῇ σωτηρίᾳ. vide *l.* 5. § 2. & *supr.* § 29.

Οὐ γὰρ παρά σε ἡ αἰτία τὸ μὴ ἐνεργεῖσθαι] Nè contristeris, inquit, si honesta molienti objectum fuerit, quod effectum & successum impediat; cùm tu quod in te est quodque tui est officii feceris; nec à te sit quod effectu successuque caruerit. Hoc ipso argumento pii homines, Dei ministri cumprimis, solari scire solent, ubi conatus suos advertunt, fructu, optato etiam magis quàm sperato forsan, destitui. Esajas. *c.* 49. *v.* 4. *Etiamsi frustrà laboraverim, & inaniter, atque incassum vires meas consumpserim; officium tamen meum penes Jevum est, opus meum penes Deum meum.* Joan. Chrysost. *in Joan. Evang. orat.* 13. Οὐ γὰρ ὅτε τὴν γυναῖκα, τοιαῦτα καὶ τὰ τῆς διδασκάλου ὄξιν. ὁ μὲν γὰρ γεωργὸς οὐ πολὺν ἐνιαυσὸν πολλάκις μόχθος, καὶ πολὺν ταλαιπωρίαν ἐκείνῳ, καὶ πολὺ ἱδρῶτας, ἂν μηδὲν ἐξενέγκῃ τῆς πόνου ἄξιον ἡ γῆ, παρ' ἄλλου ἐτέρου διώκεται τῆς πόνου τινὰ παραμυθίαν εὑρεῖν, ἀλλ' ὑποφέρει μετ' αἰσχύνης καὶ κατηφείας ὑπὸ τῆς ἄλλα περὶ τὸν οἶκον, καὶ τὸν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία, ἅπερ ἔχων ἀπαιτῆσαι τῆς φιλοπονίας τῆς μακρᾶς τὴν ἀντίδοσιν. ὁπὶ ὃ ἡμῖν ἄδην τοιοῦτόν ὄξι. κἂν γὰρ ἡ γεωργικὴν γῆ μηδὲν ἐξενέγκῃ καρπὸν, ἡμῖν πάντα ὑπεδεξαμένων πόνον, ὁ καὶ ταύτης καὶ ἡμῖν κύριος ἀφῄρηται κινδύνους ἡμᾶς ἀφορήτους ἐλπίσιν, ἀλλὰ δόσεις τὸς ἀμοιβάς. Ἕκαστος γὰρ, φησὶ, τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. (Apostoli sunt *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 8.) κατὰ τὸν κόπον, ἃ κατὰ τὸ μὴ θεωρημάτων τέλος. Et Bern. *ad Eugen. de consider. l.* 4. *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum laborem suum, non secundum proventum. Fac quod tuum est: Deus quod suum est, absque tua solicitudine atque anxietate curabit. Planta, riga, fer curam, & tuas explicuisti partes: incrementum, ubi voluerit, dabit Deus, non tu. ubi fortè noluerit, tibi deperit nihil. Securus labor, quem nullus valet evacuare defectus.* Quod & *ibidem* aliâ imagine non minùs idoneâ illustrat. *En plagam. tibi incumbit curatio. rides me forsan, fore incurabilem persuasus. Noli diffidere: curam exigeris non curationem. Audisti, Curam illius habe.* (Luc. *c.* 10. *v.* 35.) *Et non cura, vel sana illum.*

Non est in medico semper relevetur ut æger.

Cui adjici poterit, & illud Hieronymi in *epist. ad Pammach. & Ocean. Qui Æthiopem invitat ad balneas; etsi nigredinem non auferat illi, certè vel pecuniam accipit sibi: & licèt in illius candore non gaudeat, certè vel suo in lucro lætatur. Ità sine dubio inobedientem qui divinis sermonibus monet, quamvis refragantis peccata non tollat, mercedem tamen de ministerio veræ caritatis sibi acquirit.* Itaque istic non Æthiops frustrà lavatur, nec operam ludit perditve, qui in eo etiam laborem impenderit. Siquidem ut Apostol. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 15. Εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σῳζομένοις, καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις. Καὶ ὁ κόπος ἡμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ. Idem *ad eosdem ep.* 1. *c.* 15. *v.* 58. Neque tamen consideratio hæc, è piorum animis omnem prorsus anxietatem, ac tristitiam eximit. Sicut enim χαρὰν καὶ στέφανον καυχήσεως suum ducunt suorum profectus. *ad Thes. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 19. ità contrà, etiamsi non inutile planè, triste tamen & cordolium gravissimum est ipsis, ubi conatus hac in parte suos frustratos adspiciunt. *ad Hebr. c.* 13. *v.* 17. & Jerem. *c.* 13. *v.* 17. Ideo Bern. *in Cant.* 42. *Animam meam liberavi. non cujus consolationem, dum mortem filii intucor. Quæ enim mater, etiamsi omnem quam potuit curam & diligentiam ægrotanti adhibuisse se sciat, si demum frustratam se viderit, & omnes labores suos esse penitus inefficaces, illo nihilominus moriente, propterea unquam à fletibus temperavit?* Verùm hæc rigidior justò Stoica disciplina non admittit.

Οὐκ ἄξιον ζῆν μὴ ἐνεργοῦντα τοῦτο] Hoc est quod Clem. *strom. l.* 4. de Philosophis quibusdam: Αὐτίκα εὐλόγως ἐξαγομὲν τῷ ἀποδιδόναι συγχωρῆσαν, εἴ τις τὸ πρόσωπον ὅτῳ τηρήσειν αὐτὸν, ὡς μηκέτι ὀπιλελεῖσθαι αὐτῷ μηδὲ ἐλπίδα τῆς πράξεως.

Ἀπιθι ὅν ἐκ τοῦ ζῆν] Ità *l.* 5. § 29. τοῦ ζῆν ἔξιθι. de Constantio Amminian. *l.* 22. *Abiit è vita.* & de Theodosio Ambros. *epitaph. Abiit non obiit.* Cicer. *Tuscul. l.* 5. *Mihi quidem in vita servanda videtur illa lex, quæ in Græcorum convivio obtinetur, Aut bibat, inquit, aut abeat (ἢ πίθι, ἢ ἄπιθι) aut enim fruatur aliquis cum aliis voluptate potandi, aut nè sobrius in vinolentiam vinolentorum incidat, antè discedat. Sic injurias fortunæ, quas ferre neques, diffugiendo relinquas.* Et subjungit: *hæc eadem, quæ Epicurus, totidem verbis dicit Hieronymus.* Non soli ergò Stoici istiusmodi dictabant. Senec. *epist.* 91. *In eum mundum intravimus, in quo his legibus vivitur. Placet? pare. Non placet? quacunque vis, exi.* & *epist.* 70. *Hoc est unum, cur de vita non possimus queri. bono loco res humanæ sunt, quòd nemo nisi vitio suo miser est. Placet? vive. Non placet? licet eò reverti, unde venisti.* Epictet. *l.* 1. *c.* 24. τὸ ὃ κεφάλαιον, μέμνησο, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται· μὴ γίνου τῶν παιδίων δειλότερος· ἀλλ' ὡς ἐκεῖνα, ὅταν αὐτοῖς μὴ ἀρέσκῃ τὸ φρύαγμα, λέγει, οὐκ ἐν παίζω· καὶ σὺ, ὅταν σοι φαίνηταί τινα τοιαῦτα, εἰπὼν, οὐκ ἐν παίζω, ἀπαλλάσσου· μένων ὄ, μὴ θρήνει. sed vide *ad l.* 3. § 1.

Ἢ καὶ ὁ ἐνεργῶν] Xyl. aut Cas. qid hîc legerint,

rint, havd eſt facile conjectu. Neqe enim verba, prout habentur, exhibere poſſunt, qod avt iſte avt ille reddidit. Ego opinor legendum, ἢ κ᾽ ὁ ἐνεργῶν. *diſcedas è vita ευυμῶς.* i. e. *placido animo, qomodo & is ſolet diſcedere, qi id qod volebat aſſecutus eſt; ſimúlqe propitio etiam adverſus illud qodcunqe id fuerit, qod obſtiterat tibi, qò minùs id qod volebas efficeres.*

§ 48. Ἀκαλαμάκτην γίνεται τὸ ἡγεμονικὸν] vide *ſupr.* § 41. Flaccus. *carm. l. 2. od. 1.*

Et cuncta terrarum ſubacta,
Præter atrocem animum Catonis.

de qo viro verè viro Senec. ampliùs *de conſtant. ſap. c. 1. & 2.* qi & *ibidem c. 6. Bona viri ſapientis ſolidis & inexpugnabilibus munimentis præcincta ſunt. Non Babylonis illi muros contuleris, qos Alexander intravit. Non Carthaginis avt Numantiæ mœnia, non unâ manu capta; non Capitolium arcémve. Habent illa hoſtile veſtigium: illa qæ ſapientem tuentur, à flamma & ab incurſu, tuta ſunt: nullum introitum præbent, excelſa, inexpugnabilia, Diis æqa.* Philo *de viri boni libert.* ex Xenonis ſententia, ὅτι θᾶττον ἀσκὸν βαπτίσαι τις πλήρη πνεύματος, ἢ βιάσαιτο τὸν σπουδαῖον ὑπηνῆ ἄκοντα δεῆσαί τι παρ᾽ ἀβελτήτων. ἀνέκδοτόν τ᾽ ὂν κ᾽ ἀήττητος ψυχὴ, ὡς ὀρθὸς λόγος δόγμασι παγίοις ἐνέδρωσε. Senec. *de ſap. conſtant. cap. 4. Quid igitur? non erit aliqis qi ſapienti facere tentet injuriam? tentabit, ſed non perventuram ad eum. Majore enim intervallo à contactu inferiorum abductus eſt, qàm ut ulla vis noxia uſqe ad illum vires ſuas perferat. Etiam cùm potentes, & imperio editi, & conſenſu ſervientium validi, nocere ei tentent; tam citra ſapientem omnes eorum impetus deficient, qàm qæ nervo, tormentiſve in altum exprimuntur, cùm extra viſum exiluerunt; citra cœlum tamen flectuntur. Qid tu putas, cùm ſtolidus ille rex multitudine telorum diem obſcurâſſet, ullam ſagittam in ſolem incidiſſe? aut demiſſis in profundum catenis Neptunum potuiſſe contingi? Ut cœleſtia humanas manus effugiunt, & ab his qi templa diruunt, avt ſimulacra conflant, nihil divinitati nocetur: ità qicqid fit in ſapientem proterve, petulanter, ſuperbè, fruſtrà tentatur.* qia ſcil. mens inconcuſſa manet, nec animum iſtorum qicqam attingit; ut Philo ſuprà, & Marcus iſtîc. Ità Epictet. diſſert. *l. 4. c. 5.* Δύναταί τις πρὸς σὲ βλάψαι; ὕδωμῶς. τί οὖν ὅτι παρόντες εἰς μέσον, κ᾽ ἐπὶ σὲ καλοῦσιν, ὅσοι σε βλάπτειν δοκοῦσι, κηρύσσεις; Ἀνδράποδα ταῦτα οὐκ οἶδεν, ὅτι δὲ τίς εἰμι, ὅτι πρὸς με τὸ ἀγαθὸν, κ᾽ τὸ κακὸν ὅτι ἐν προαιρέσει αὐτοῖς πρὸς τὰ ἐμά. ὅτων κ᾽ ὀχυρὸν πόλιν οἰκοῦντες καλοῦσιν ἐπὶ πολιορκίαν. Νῦν ὅτι τί σοῦγμα ἔχουσιν ὅτι πρὸ μηδενὸς; ἀσφαλὲς ὄρος ἡμῶν τὸ τεῖχος· τοῦτο ἔχομεν ὅτι πάμπολυ χρόνον, πρὸς ἄλλου παρασκευάν. ταῦτα ὄρος ὅτι τὰ πόλιν ὀχυρὸν κ᾽ ἀνάλωτον ποιοῦντα. ἀνθρώπου δ᾽ ψυχὴ οὐδὲν ἄλλο ἢ δόγματα· ποῖον γὰρ τεῖχος ὅτως ἰσχυρόν; ἢ ποῖον σῶμα ὅτως ἀδαμάντινον; ἢ ποῖα κῆποι ἀναφαίρετοι; ἢ ποῖον οἴκημα ὅτως ἀνεπιβούλευτον; πάντα παντὶ ῥηκτὰ, συνάλωτα, ὅταν τὸν ὀπισθεν φυλακὴν, καὶ λιπεῖν, φοβεῖσθαι, πτοεῖσθαι, ἢ ἀτελεῖς ἔχειν τὰς ὀρέξεις, ἀφειλομένας ἔχειν τὰς ἐκκλίσεις. εἶτα ὁ θέλομεν τῷ μόνῳ ἀσφάλειαν διδοῦσιν ἡμῖν ὀχυρὸν ποιεῖν; οὐδ᾽ ὑποτάντες ῥᾳδίως καὶ θέλων, τὰ ἀθάνατα κ᾽ φύσει ἐλεύθερα ἐκποιεῖν; divina planè hæc.

Εἰς ἑαυτὸ συστρέφειν] vide *l. 7. § 28.*

Ἀρκεῖσθαι ἑαυτῷ] Senec. *ep. 87. Nunqam major eſt animus, qàm ubi aliena ſeposuit; & fecit ſibi pacem nihil timendo; fecit ſibi divitias nihil concupiſcendo.* vide *ſuprà § 6. & l. 5. § 14.*

Κἂν ἀλόγως παρατάξηται] vide *l. 5. § 18. & l. 11. § 3.* Epictet. *l. 4. c. 7.* εἶτα ὑπὸ μανίας μὲν δύναταί τις ὅτω διατεθῆναι πρὸς ταῦτα, κ᾽ ὑπὸ ἔθους δὲ Γαλιλαῖον ὑπὸ λόγου δ᾽ κ᾽ ὑποδείξεως ἐ δύναται; qod avtem παρατάξεσθαι dixit. ἐν ᾗ καταχθεὶς, ὑποδείξεις, τίνα δύναται λογικὸν ἡγεμονικὸν, πρὸς τὰς ἀφαιρεθείσας δυνάμεις ἀνταξάμενον.

Ἀκρόπολίς ὅτιν] Mens, inqit, cujuſqe ratione munita eſt *arx tutiſſima*, ad qam ubi ſe qis recepererit, in ſecuro jam conſiſtit, verùm tutior nobis & inexpugnabilis revera, ad qam in omni diſcrimine confugere liceat, *arx* eſt, de qa Solomon *Proverb. c. 18. v. 10. Turris robuſtiſſima eſt nomen Jovæ; eò recipit ſe juſtus, & in tuto collocatur.* Et Marcus eremit. *de leg. ſpirit.* § 2. Ἡ βεβαία πίστις, πυργός ὅτιν ἰσχυρός. Epictet. *l. 3. c. 26.* Πῶς ὖν ἀκρόπολις καλαλύεται; ὑ σιδήρῳ, ὐδὲ πυρὶ, ἀλλὰ δόγμασιν.

§ 49. Μηδὲν αὐτὸς ἐνδοθεν ὑπίλεγε] Vide *l. 4. § 7. & l. 5. § 36. & ſuprà § 40. & l. 11 § 37.* Epictet. *diſſert. l. 3. c. 8.* Ὁ ιὸς ἀπέδωκεν ἄλλο ὐδὲν; ὐδέν. τὸ ποῖον ἀπώλεσε. εἰς φυλακὴν ἀπῆχθη. Τί γέγονεν [τὸ πλοῖον ἀπώλεσε.] εἰς φυλακὴν ἀπῆχθη. τὸ ᾖ, ὅτι κακῶς ἔπραξεν, ἐξ αὑτῶ ἔχας & προσῆκεν. & *c. 17.* Ἀλλ᾽ ἡ γυνή μοι κακῶς χᾖται· καλῶς. ἂν τις σωφρόνηται. τί ὅτι τοῦτο; λέγε, ἡ γυνή μοι κακῶς χᾖται. ἄλλο ἔν ὐδὲν; ὐδέν. ὁ πατήρ μοι ὐδὲν δίδωσιν. [τί ὅτι τοῦτο, ὁ πατήρ μοι ὐδὲν δίδωσιν. ἄλλο ὐδὲν; ὐδέν.] ὅτι ᾗ κακόν ὅτι τοῦτο, [τί] ἔξωθεν αὐτὸ δεῖ προσδεῖναι κ᾽ προσκαλαβόσας; Ità enim reſtaurandus locus ille videtur. Atqe hoc eſt qod προσδοκᾶν Marcus dixit, *l. 7. § 64.* προσεπιδοκᾶν Epictetus. Hoc enim ex Epicteti ejuſdem διαλέξεων ab Arriano digeſtarum *l. 5.* qi jam interciſſe videtur, tanqam Stoicis familiare, & peculia-

re

ge vocabulum, adducit Gellius *l.* 19. *c.* 1. ubi ſapientem dicit objectis viſis terrificis ὑ συγκαταπίπτοντα, ἀλλὰ προσεπιδοξάζειν, nec adſentiri, nec ulteriùs aliqid adjicere, & opinari, qàm qod viſum ipſum renunciat. Neqe enim duo iſta, qod Gellius feciſſe videtur, confundenda prorſus & pro eodem habenda exiſtimem. In hanc eandem ſententiam Philemon Com. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 108.

Μείζω τὰ κακὰ πυῤῥὸν πολλοί, δι' αὑτοὺς,
Αὐτοὶ δι' αὑτοὺς, ἢ πίφυκε τῇ φύσει.
Ὅιον, τίκτουσιν υἱὸς, ἢ μήτηρ τινὶ,
Ἢ, νὴ Δί', ἄλλων ὧν ἀναγκαίων γέ τι,
Εἰ μὴ λάζῃ τοῦτ', Ἀπίθανε, ἄνθρωπος ἦν,
Τοιοῦτον γίγνετ' τὸ κακὸν, ἡλίκον ὄρᾷς ἔνι.
Ἐὰν δ' ἀδίκως ὁ ζῇς, οὐκ ἔτ' ὀλοῦμαι,
Ἀπόλωλεν, ἐν ἑαυτῷ ἐὰν τοῦτο σκοπῇ,
Πρὸς τοῖς κακοῖς οὖσ' ἕτερα συλλήγει κακά.
Ὁ δὲ τῷ λογισμῷ πάντα παρ' ἑαυτῷ σκοπῶν,
Τὸ κακὸν ἀφαιρεῖται, ἀγαθὸν ἢ λαμβάνει.
Here, perſæpe homines graviora efficiunt mala
Ipſi ſibi ipſis, qàm ea ſunt naturâ ſuâ.
Exceſſit vitâ natus, aut mater puta,
Aut proxima aliqùs ex neceſſitudine.
Id ſi qùs ſic accipiat; Nempe obiit diem
Homo natus; qantum fuerat, tantundem eſt malum.
Qòd ſi ſic; Periit; non tuebor amplius;
Heu vita invita: qi iſta ſecum deputat,
Is ad malum alia ſibi conſarcinat mala.
At qi rationis cuncta ad arbitrium vocat,
Is qod dolet deducit, retinet qod juvat. Grot.

Senec. *ep.* 78. *Levis dolor eſt, ſi nihil illi opinio adjecerit.*

Γνωρίζων] vide *l.* 4. § 6. & *l.* 6 § 3. & *l.* 7. § 29.

§ 50. Τί δὴ καὶ ἐγίνετο ταῦτα;] Vide *l.* 6. § 36. Epictet. *diſſert. l.* 2. *c.* 6. Ἀλλὰ μύξαι μοι ῥῖνα. τίνος ἕνεκα χεῖρας ἔχεις, ἀνθράπιδον; οὐχ ἵνα καὶ καταμύσσῃς σαυτόν; τοῦτο δὲ ἔνλογον μύξας γίνεσθαι ἐν τῷ κόσμῳ καὶ πόσῳ κρεῖττον καταμύξασθαί σε, ἢ ἐγκαλεῖν; vide qæ ſequuntur. Chryſoſtom. *orat. de ſtat.* 1. Μὴ λέγωμεν, τίνος ἕνεκεν συνεχώρησεν ὁ Θεὸς τὰ κωλύματα; διὰ τοῦτο γὰρ συνεχώρησεν, ἵνα σε τῶν ἀρετῶν τοῖς πολλοῖς δείξῃ μᾶλλον.

Ἕξω ὑδὲν ἔχει] Hoc eſt qod Seneca *ep.* 93. *Omnia qæ uſqam erant, cluſit; & ſeipſam ſui finem fecit.* de natura principali. Et Empedocles pariter à Flutarcho lavdatus, *de placit. Philoſoph. l.* 1. *c.* 18. à Theodoreto *therapevt. l.* 4 & à Stobæo *tom.* 1. *l.* 1. *tit.* 2. de mundo ſive univerſo,

Οὐδέ τι τῇ παντὸς κενεὸν πέλει, οὐδὲ περισσόν.
Nil eſt in toto vacuúmve ſupervacuúmve. Grot.

Εἰς ἑαυτὸν μαλακίζει] vide *l.* 7. § 23, 25.

§ 51. Μήτε ἐν ταῖς πράξεσιν ὑπτιάζειν] *Fluctuari*, Xyl. *tardum & remiſſum eſſe*, Caſ. havd malè. ὑπτιάζειν, langvidè agere: tractum ab eqis, qi apud Medicos veterinarios ὑπτιάσειν dicuntur, cùm ilia *trahentes langvidè incedunt*, τὰ ὀπίσθια ἐφέλκοντες ὑπὸ τὰ ἐμπρόσθια, καὶ ἀποφέροντες, ὥστε ἀλλήλοις συγκρούειν. utì Ariſtot. *hiſtor. animal. l.* 8. *cap.* 24.

Κλέπτει, κρεανομῶσι.] Τὸ κρεανομεῖν propriè de *viſceratione* uſurpatur, in qa κρέα νέμουσι, *carnes diſtribuuntur.* Homer. *Il.* 1. *v.* 216.

Πάτροκλος μὲν ἔπειτα κιὼν ὑπὸ νηυσὶν Ἀχαιῶν
Καλεῖς ἐν κακόοισιν· ἀτὰρ κρέα νεῖμεν Ἀχιλλεύς.

i. e. ἐκρεανόμει, indè enim κρεανόμος. Evſtath. *ibid.* Verùm Marcus noſter iſtic aliter accipit, de immanium atqe efferatorum hominum truculentia, qi congeneres ſibi mactant, oſſáqe eorum *diffringunt tanqam ad ollam, carnes in fruſta ſecant, velut ad lebetem:* ut Micheas loqitur, *c.* 3. *v.* 3. qod Cleoni minatur ille in Ariſtoph. *eqit.*

Πεπεικόμμαι· ὅτι σὺ σκιάσας. i. e. κατὰ μέρος κολακεύων τὸ σῶμα. *Schol.* Ità vocabulum uſurpavit Conſtant. Manaſſes in *breviario hiſtorico de Domitiano,*

Διῳῶν αἷμα θηρῶν, καὶ σφαγὰς, καὶ μάγειρος ἀνθρώπου
Κρεανομῶν ἀσυμπαθῶς.—

Sed & Clemens Alex. in *hortat.* ubi Penthei diſcerptionem Διόνυσον μανόλλυσι ὀργάζουσι Βάκχοι, ὠμοφαγίᾳ τὴν ἱερομανίαν ἄγοντες, καὶ τιλίσκουσι τὰς κρεανομίας ἐν φόνῳ. Eodem ſenſu τὸ κολαχρυργεῖν ab Herodoto uſurpatur, *l.* 7. ubi de Pytheo Iſchenoi filio, ὃς ἐς τοῦτο ἀντέσχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρεουργήθη ἅπας. *donec velut in laniena, fruſtratim conciſus eſt:* κολακιμαιδη.

Ὅιον εἴ τις παρασὰς πηγὴν διαγεῖ, καὶ γλυκέᾳ, βλασφημοίη αὐτὴν] Senec. *de benefic. l.* 7. *c.* 31. *Non eſt mihi relata gratia. qid faciem? qod dii omnium rerum optimi autores: qi beneficia ignorantibus dare incipiunt, ingratis perſeverant. Alius illis objicit negligentiam noſtri, alius iniqitatem, alius illos extra mundum ſuum projicit. & ignavos, bebetésqe, ſine luce, ſine ullo opere, deſtituit: Alius ſolem, cui debemus, qòd inter laborem qietémqe tempus diviſimus, qòd non tenebris immerſi, confuſionem æternæ noctis effugimus, qòd annum curſu ſuo temperat, & corpora alit, ſata evocat, percoqit fructus, ſaxum aliqod, aut fortuitorum ignium globum, & qidvis potiùs qàm deum, appellat. Nihilominus tamen more optimorum parentum, qi maledictis ſuorum infantium arrident, non ceſſant dii beneficia congerere de beneficiorum autore dubitantibus: ſed æqali tenore bona ſua per gentes populósqe diſtribuunt, nam potentiam ſortiti, prodeſſe. Spargunt opportunis imbribus terras, maria flatu movent, ſiderum curſu notant tempora hycmes æſtatésqe interventu lenioris ſpiritûs molliunt; errorem labentium animorum placidi, atqe propitii*

propitii ferunt. imitemur illos. Meliúsq; multò Dominus Christus. Mat. c. 5. v. 44,45. Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Sive ut Luc. c. 6. v. 35. καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. vide *l.* 7. § 14, 69. Minus est quod de lapide Epictet. *l.* 1. *c.* 25. quàm quod Marcus hîc de fonte; Παρασὰς λίθον λοιδορεῖ, καὶ τί ποιήσεις; ἂν ἔν τις. ὡς λίθος ἀκίνη, τί ὄφελος τοῦ λοιδορεῖν; ἂν δ' ἔχει τὴν ἀδύνειαν τοῦ λοιδορουμένου ἐμβάθεαν, τότε ἀνύει τι. Ità lego conjunctim, quod codices sed perperam divisim ἐπὶ βάθεαν exhibent. unde vet. lex. βάθεον procudit, quod *scalam* significet.

Πηγὴν ἀένναον] fontem perennem; qi non fallar, ut torrentes Temæ, Job. c. 6. v. 14, 20. Naso *remed. l.* 2.

Flumine perpetuo torrens solet altiùs ire:
Sed tamen hæc brevis est, illa perennis aqua.

Cotys, apud Anton. *Meliss. l.* 2. *c.* 1. ἰσχνὸς χειμάρρους πολλοὺς μείζους καὶ ἀενάους, ἀλλ' ὀλίγον χρόνον. Senec. *ep.* 95. *Non promittet talem in perpetuum, qi casu bonus est.* facit huc quod de gratia divina, qa suos is imbuit, Christus. Joan. c. 4. v. 14. γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Φύσι σαυτὸν] *compone te*, Xyl. *gigne te*, Cas. phrasis duriuscula, & syntaxis insolens. itaqe suspecta mihi lectio. qam tamen si retinere libuerit, qia alia commoda non occurrit, malim vertere, *congenitam & qasi nativam fac tibi usitatqe industriâ jugi libertatem.* In hoc te assiduò exerce, ut virtus qasi in naturam transeat tibi. qod Clemens *strom. l.* 7. τὴν ἀρετὴν ἀνατύπωτον τῷ ἀρετῷ ἀσκήσει γνωστικῇ πεποιημένῳ, φυσιοῦται ἡ ἕξις· καθάπερ τῷ λίθῳ τὸ βάρος, ὅτως τῷ ἁπλῷ ἡ ἐπιστήμη ἀναπόβλητος.

§ 52. Τίς ἂν φαίνεταί σοι ὁ τῶν ἧττον κρεττόνων ἔπαινον φεύγων ἡδίων· ἢ ὁ ἡδέως] Ità Basil. qod Xyl. & Lugd. in ἡδίων verterunt, Xyl. sic reddidit, *uter verò tibi elegantior videtur, is qi plaudentium fugit laudem, an illi, qi neqe ubi, neqe qi sint, cognoscunt?* ergò juxta Xylandrum etiam transponenda fuerint verba; legendúmqe τίς ἂν ἡδίων φ. σοι. vel τίς ἂν ς. σ. ἡδίων &c. Casavb. qid legerit, havd est conjectu proclive. cæterùm, ἢ illud in clavsula novissima excludit. Sic enim vertit; *Qalem ergò censes illum esse, qi tanqam rem momenti alicujus proponit sibi strepitum plavsúmqe hominum, qi nec ubi sint, nec qi sint, ipsi norint.* Forsan, φεύγων ἢ διώκων fuerit. ut *l.* 11. § 10. ὅτε φεύγων ὅτε διώκων ὀφθήσῃ. ità legendo vel sic potest concipi; *Qalis ergò tibi is videtur, qi vanos hominum plavsus vel aversatur, vel aucupatur;* (siqidem is ad qid natus sit non videtur attendere.) *vel ii ctiam, qi nec ubi sint, nec qi ipsi sint, nôrunt?* vel etiam Casavbonum seqendo, qi v. h. p. v. av. v. avc. qi nec ubi sint, &c. Liceat bona cum lectoris venia, aliam insuper de loco isto suspicionem meam proponere. Fieri potest, ut Marcus scripserit, ὁ τῶν ἧττον κρεττόνων ἔπαινον ἢ εὐφημίαν διώκων, ut ex ἢ εὐφημίαν, illud φεύγων ἢ enatum sit: vel etiam ὁ τῶν ἧττον κρεττόνων ἢ [λόγον] φεύγων, ἢ ἔπαινον διώκων, ut λόγον interciderit, ἢ alterum in proximam clavsulam transierit, per excriptoris oscitantiam. Siqidem ἔπαινον φεύγειν, sive lavdem vanorum hominum fugere, res est lavdis potiùs qàm vituperii. vide *l.* 10. § 13. Cæterùm alii viderint. τίς avtem, ἀντὶ τοῦ ποῖός τις freqentius est, qàm ut multis moneri opus sit.

§ 53. Ὅς ἂν ἀρέσκει ἑαυτῷ] vide *ad l.* 3. § 4. Senec. *de tranqill. c.* 2. *Innumerabiles proprietates sunt, sed unus effectus vitii, displicere sibi.* Διαφέρονται γὰρ ἑαυτοῖς (ὅς φασιν) καὶ ἑτέρων μᾶλλον ἐνθυμοῦνται, ἀλλ' ἢ βέλονται. Aristót. *eth. l.* 9. *c* 4. Senec. idem *ep.* 102. *Putas tu posse sententiam unam omnium esse? Non est unius una.* Flaccus *epist.* 1.

Iidem eadem possunt horam durare probantes?

qasi dicat, non possunt.

§ 54. Συμπνεῖν] Arnob. *l.* 2. *Avras accipiunt naribus & per anhelitum reciprocatas reddunt; & nos spiritum consimiliter, & respiramus commeatibus crebris.* vid. *l.* 9. § 8.

Συμφέρεσθαι τῷ θελήσαντι πάντα ποιεῖν] i. e. Deo sive numini divino, consentire; qod ὁμογνωμονεῖν dixit, *l.* 9. § 1. συνῳδὰν. *l.* 10. § 21.

Πάντα κέχυται καὶ διατέτηκε] animam mundi, sive mentem, vult in omnia diffusam, & permeantem universa; de qa *ad l.* 4. § 40. eam Deum esse agnoscunt Stoici ipsi; qem & Jeremias c. 23. v. 24. ait, *cœlum & terram implere; intra* nimirum *omnia, nec incluſum; extra omnia, nec excluſum;* ut Hildebertus *in symbol.* Unde dictum Empedocli, *Deum esse sphæram intelligibilem, cujus centrum ubique, circumferentia nusqam.* Trithem *ad Cæsar. q.* 1. qanqam Jo. Gerson *super Magnificat. conc.* 3. supplendum monet; *nisi in scipso.* Cæterùm Jul. Scalig. *de subtil. exerc.* 363. *Trismegistum, sed pessimè, dixisse, Deum esse, cujus medium in centro, circumferentia ubiqe.* Optimè Hieron. *ad Marcell. q.* 5. *In omnibus infusus, & circumfusus, ut cuncta penetret interior, & contineat exterior.*

§ 55. Οὐδὲν βλάπτει τὸν κόσμον] ità *l.* 5. § 35. τίς ὃ βλάπτει τὸ κοινόν;

Οὐδὲν βλάπτει τὸν ἕτερον] vide *ad l.* 2. § 1. Μόνῳ ὃ βλάπτει ἐστὶ κακῷ] Malitia sive vitium, habenti

habenti solummodo malum est, & domino suo duntaxat nocet. Hierax Pythagoricus in *lib. de justitia* apud Stob. *tom. 2. tit. 10.* Ὁ κατάρχων αὐτὸς παρὰ ἡμῖν ἀδικεῖας μέλλοντων ἑαυτὸν ἀγνοεῖν ἀδικεῖ. ἓν μὲν γὰρ μόνον ὅτι τὸ ἀδικεῖσθαι ἐν παντὸς ἧττον τῆς ψυχῆς τὸ δὲ ἀδικεῖν, καὶ ὑπερβαλλόντως ἡ κακία, καὶ ἐν τῷ ἀδικοῦντι, καὶ κατὰ τῶν ἀδικουμένων· ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, (βλάπτει,) καὶ ἧττον μᾶλλον τὸ ἀδικεῖσθαι μέλλοντα, πλεῖον δὲ καὶ ἀδικεῖν διαφέρουσιν. ἐπεὶ καὶ ἀπὸ ἀμφοῖν καμόντων καὶ ἀπαρσιν. ἐγχειρούντι τίνων, καὶ τεκόντα πρῶτον ἀνάπτει, καὶ πεῖν τεκεῖν ἐν ταῖς ἀδίσι φλέγει, καὶ διίσσα λυμαίνεται, καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῆς ἰῷ χρώζει δυσπαθῶ τῷ βαφῇ. ὅτε γὰρ τοῦ πυεῖ τῷ τεκόσαν ὕλιν ἀπολδεῖν δυνατὸν [θεὸς] τῷ θεῷ ἄλλον λύμῃ, πεῖν παντελῶς αὐτῷ ἀναλῶσαι. ὅτου καὶ πᾶς ἄδικος, αὐτὸς τῆς κακίας πρῶτος γάστεται, πεῖν εἰς ἄλλους ἀφιέναι. Itaque efferos hosce animi affectus, sive πάθη, Themistius *orat. quinqen.* confert σκληρῆς νοσήσασιν, ὡς αὐτῷ πρώτῳ πικρίαιδια καὶ δακνῶντα τῷ ψυχῷ, ἣ ἐντέτηκε. ità siquidem Pantinus locum corruptum dubio procul censet restituendum. cætera forsan feliciter satis: ultimum illud ἣ ἐντέτηκε, quod ille vertit, *cui intabuit*, minùs placet, malim ἣ ἐντέτοκε, *cui innascitur*; quemadmodum Aristoph. *vesp.* νόσον ἀρχαῖαν ἐκ τοῦ περὶ ἐντετοκῆσαι. Senec. *epist. 81. Minimum ex nequitia levissimæque ad alios redundat: quod pessimum ex illa est, & (ut ità dicam) spississimum, domi remanet, & premit habentem. quemadmodum Attalus noster dicere solebat, Malitia ipsa maximam partem veneni sui bibit. Illud venenum, quod serpentes in alienam perniciem proferunt, sine sua continent, non est huic simile: hoc habentibus pessimum est.* Verùm ulteriùs istis Marcus noster progreditur. Maleficus quisque se primùm, se præcipuè lædit, inquiunt illi: se solùm, iste. Veneni sui maximam partem exorbet ipse, aiunt illi, totum prorsus, iste. vide *infrà* § 59.

Ὁπόταν πρῶτος ὕπως βλήσῃ] In ipsius, inquit, est arbitrio, quamprimum ipse voluerit, malitiam suam deponere. vide *lib. 2.* § 11. & *l. 7.* § 71. Senec. *Hippolyt. 1. 2.*

Pars sanitatis, velle sanari fuit.

Ità Jacsonus noster *in symbol. part. 2. lib. 2. c. 6.* § 3. *pars est morbi nolle sanari: pars sanitatis, velle sanari.* Secùs nimirum, quàm in corporis affectibus. ὑ γὰρ, εἰ βάλονται ὑγιαίνειν, ὑγιαίνουσιν. Aristot. *eth. Eudem. l. 7. c. 2.* Joan. Chrysost. *in Gen. orat. 19.* ὑ γὰρ καθάπερ ἐπὶ τῆς σωματικῶν πραγμάτων ὀξὺν ἰδεῖν, ὅτου καὶ ἐπὶ τῆς θεωρίσεως. ἐπὶ μὲν γὰρ σωματικῶν, ἀκίνητά ὅτι πολλάκις τὰ τῆς φύσεως πάθη· ἐπὶ δὲ τῆς θεωρίσεως οὐδὲν τοιοῦτον. ἀλλ' ἔστι πολλάκις βλήσαντα καὶ τὴν φαῦλον μεταβαλέσθαι αὐτομολῆσαι καὶ γλιδὸς καλὸν, καὶ τὸν κακὸν ῥαδυμήσαντα πρὸς τὴν κακίαν ἐξολισθῆσαι. ἐπεὶ ἓν αὐτεξούσιον ἡμῖν τὴν φύσιν εἰργάσατο ὁ θεὸς ὅλων δεὸς, —— ἐκ ἀνάγκης ὀπτίθησιν, ἀλλὰ τὰ φάρμακα κατάλληλα ὑπιθεὶς, ἀφίησιν ἐν γνώμῃ τῷ κάμνοντι κεῖσθαι τὸ πᾶν. vide *ad l. 10.* § 13.

§ 56. Ἀλλήλων ἕνεκεν γεγόναμεν] vide *l. 2.* § 1. & *infr.* § 59.

Ἡ τῶν πλησίον κακία ἐμὲν κακόν] vide *supra* § 50. & *l. 4.* § 43. Epictet. *l. 3. c. 18.* Τί σοι καὶ τοῦ ἀλλοτρίου κακοῦ; & *c. 24.* τὴν δ' ὑσίαν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν, ὥσπερ ἄξιον, τὸν κυβιστῶν ἡμῶν καὶ παιγνιῶς θεωρίσαμεν, ἐν τοῖς ἰδίοις. ubi restituenda vocula una quæ intercidit, δεὶς, ut τοῦ δεὸς, quod præcesserat, respondeat, & ἐν τῷ κοινῷ supplendum ὁ θεός.

Οὐκ ἐδέξε τοῦ θεοῦ] vide *l. 2.* § 11.

Ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλῳ ἢ τὸ ἐμὲ ἀτυχεῖν] Epictet. *enchir. c 25.* ὑ δύνασαι ἐν κακῷ εἶναι δ' ἄλλον, ὑ μᾶλλον ἢ ἐν αἰσχρῷ. Senec. *epist. 70. Bono loco res humanæ sunt, quod nemo nisi vitio suo miser est.* Jo. Chrysost. *de statuis orat. 18.* Οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς ἀβλίους ποιῆσαι δυνήσεται, ἐὰν μὴ ἑαυτοὺς πονηρωμεν· ὥσπερ ἓν ὑδὲ μαχεῖται, ἐὰν μὴ ἑαυτὸν ἐρασώμεθα μᾶλλον τῷ θεῷ χρεῖν. vide *l. 10.* § 13.

§ 57. Ὁ ἥλιος καταυχόμενος δοκεῖ] Simile quiddam de Deo & mente humana, Senec. *de beat. vit. c. 8. Mundus cuncta complectens, rectórque universi Deus, in exteriora quidem tendit, sed tamen in totum undique in se redit. idem nostra mens faciat: cùm secuta sensus suos, per illos se ad externa porrexerit, & illorum & sui potens sit, & in se se revertatur.* Et *epist. 41. Quemadmodum radii solis contingunt quidem terram, sed ibi sunt unde mittuntur: sic animus magnus, & sacer, & in hoc demissus ut propiùs divina nobiscum, conversatur quidem nobiscum, sed hæret origini suæ: illinc pendet, illuc spectat, ac nititur: nostris tanquam melior interest.* Minut. in *Octav. Deo cuncta plena sunt: ubique non tantùm nobis proximus, sed infusus est. in solem adeò rursus intende. Cœlo affixus est; sed terris omnibus sparsus est, pariter præsens ubique interest, & misceatur omnibus.*

Οὐ μὴν ἐκπίπτει] De sole itidem Julian. *orat. 2.* Τὸ φῶς ὑ δεῖς αὐτὸν ἀφαιρεῖται· ἀλλ' ὑδὲ αὐτὸς αὐτὸν ἀφαιρεῖται φωτὸς, τῷ σελαίῳ ἐξ ἐναντίας ἰσαυλίως ἀφελάμπων, καὶ μεταδιδοὺς αὐτῆς αὐτῆς φύσεως. ὑδὲ τὸν μέγαν καὶ θαυμασὸν τῆδε κόσμον ἐμπλήσας * αὐτῆς [αὐτῷ vulg. αὐτῇ emendant perperam.] καὶ ἡμέρας. ἔκειν ὑδὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀρετῆς μεταδιδοὺς ἄλλῳ, τῷ μεταδιδόντι μεῖον ἔχων ἐφάνη ποτέ. De sole pariter Tatian. ad Græc. Ἀπὸ μιᾶς δαδὸς ἀνάπτεται μὴν πυρὰ πολλὰ, τῆς δ' πρώτης δαδὸς διὰ τὴν ἔξαψιν ὑδὲν πολλῶν δαδῶν ἐκ ἐλαττοῦται τὸ φῶς. Qod Ennius apud Cicer. *offic. l. 1.*

Homo,

Homo, qi erranti comiter monſtrat viam,
Qaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit:
Nihilo minùs ipſi lucet, cùm illi accenderit.

Ἀκτῖνες ἀπὸ τοῦ ἐκτείνειν λέγονται] In notationibus ludere, & conatu parùm felici, Chryſippo Stoicisque ſolenne fuit. Marcus iſtic ἀκτῖνα dici vult ſolis radios παρὰ τὸ ἐκτείνειν ab *extendendo*; minùs probabiliter. Neqe enim ſolent præpoſitiones in deductis hac ratione immutari. Meliùs Grammatici παρὰ τὸ ἄγειν deducunt: ἄγω, ἄξω, ἦχα, ἦγμαι, ἤχθη, ἀκτίς. Neqe enim Etymologo accedo derivanti παρὰ τὸ ἄγω, τὸ φέρω, ὅτι πάντα φέρεται. Malim παρὰ τὸ ἄγειν ἅπτει ἀγνύειν, τὸ κλάειν. i. e. frangere: unde & ἀκτὶς litus, ad qod undæ alliſæ franguntur, & ἀκτῖνες ſolis radii, qòd ἀφὶς τὸ στερέμνιον ut Marcus loqitur, i. e. *ad corpora ſolida refringantur.*

Πρὸς τὰ ἀπαντῶντα κωλύματα] Senec. *epiſt.* 92. *Sed qædam ſoli qoqe obſtant. At ſolis vis & lux integra eſt etiam inter oppoſita: & qamvìs aliqid interjaccat, qod nos prohibeat ejus aſpectu, in opere eſt, curſu ſuo fertur. qoties inter nubila luxit, non eſt ſereno minor, nec tardior qidem; qoniam multùm intereſt, utrùm aliqid obſtet tantùm, an impediat. Eodem modo virtuti oppoſita nihil detrahunt. non eſt minor, ſed minùs fulget: nobis forſitan non æqè apparet ac nitet; ſibi eadem eſt, & more ſolis obſcuri, in occulto vim ſuam exercet. hoc itaqe adverſus virtutem poſſunt calamitates, & damna, & injuriæ, qod adverſus ſolem poteſt nebula.*

Ἐπιλάμπειν τὸ λαμβάνον] Tren. *adv. hæreſ. l.* 4 *c.* 28. *qi in lumine ſunt, non ipſi lumen illuminant, ſed illuminantur & illuſtrantur ab eo.*

Αὐτὸ γὰρ ἑαυτὸ στερήσει] Corpus opacum ſolis radios non admittendo, lucis beneficio ſeſe privat, ſoli nihil detrahit. ità qi officium ſuum præſtanti ſe opponunt, bono, qo frui poterant, ſe privant, avtori ſive actori nihil obſunt.

§ 58. Ἢτοι ἀναισθησίαν σεσεῖται, ἢ ἄλλην τινὰ ἐπιμέλειαν] Frigidum ſanè, frivolúmqe nimis adverſus mortis metum ſolamen; *aut nullum ex poſt mortem ſenſum habiturus, aut aliusmodi qàm nunc habes.* Hoc eſt, qòd Senec. *epiſt.* 82. *adverſus mortem minuta jaculari; ſubulâ iconem excipere.* poteſt enim & ſenſus, qi nunc eſt, manere, manebitqe in improbis, ut tamen aliusmodi cruciatus perſentiſcant, qàm dum hîc viverent, unqam experti fuerint.

Ἀλλοῖον ζῶον ἔσῃ] nihil hoc eſt neceſſe.

Τοῦ ζῆν ἡ πάθησις] Atqi hoc eſt ipſum miſerarum omnium cumulus & culmen; qòd improbis ἅπαξ ὑποδυσεῖν δοκεῖται. *ad Hebr. c.* 9. *v.* 27. ſemel tantùm mortem obire liceat. qod Sophocl. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 120.

Θανεῖν γὰρ οὐκ ἔχει τινὰ αὐτοῖσι δίκη.
Namqe homini cidem bis datum non eſt mori.

Poſt mortem ſemel obitam, in morte ſecunda, qæ ſic dicitur *Apoc. c.* 20. *v.* 14. qâ ζῶντες ἐβλήθησαν εἰς λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην ἐν θείῳ, *ibid. c.* 19. *v.* 20. iteratò mori non detur. Bern. *ad Evgen. de conſider. l.* 5. alludens ad illud Eſajæ *c.* 66. *v.* 24. & Marci *c.* 9. *v.* 44. *Ubi vermis nunqam moritur; nec ignis unqam extingvitur. Horreo vermem mordacem, & ignem vivacem. Horreo incidere in manus mortis viventis, & vitæ morientis. Hæc eſt ſecunda mors, qæ ſemper occidit, nunqam peroccidit. qis det illis ſemel mori, ut non moriantur in æternum? qi dicunt montibus, Cadite ſuper nos, & collibus, Operite nos.* (Luc, *c.* 23. *v.* 30. & *Apoc. c.* 6. *v* 16.) *qid nisi mortem mortis beneficio, aut finire, aut evadere volunt?* denique, *invocabunt mortem*, ait, *& non veniet.* Apoc. *c.* 9. *v.* 6. *Qàm miſerum eſt autem*, ut Adrianus Imper. olim, *mortem optare, & mori non poſſe?* ſive, ut chorus apud Senec. *Agamem.* 3. 2.

O qàm miſerum eſt neſcire mori!

Imò, *qid miſerius, qàm*, qod Bern. *ibid. ſemper velle qod nunqam erit, & ſemper nolle qod nunqam non erit? Non eſt dubium multò fore deterius his qi fuerunt, qàm bis qi omnino non erunt.* Idem *in Cant. ſerm.* 35. ſiqidem *anima in eo ſtatu poſita, & beata eſſe perdit, & eſſe non perdit. qa ex re cogitur ſemper, ut & mortem ſine morte, & defectum ſine defectu, & finem ſine fine patiatur: qatenus ei & mors immortalis eſt, & defectus indeficiens, & finis infinitus.* Gregor. Rom. *dialog. l.* 4. *c.* 45. ſive, ut idem, ſi utriuſqe avtor idem, *in Job. l.* 9. *c.* 48. *Fit ergò miſeris mors ſine morte, finis ſine fine, defectus ſine defectu; qia & mors ſemper vivit, & finis ſemper incipit, & defectus deficere neſcit.* Ità, *erunt illic homines ſemper in morte, ac per hoc nunqam viventes; nunqam mortui, ſed ſine fine morientes; vitæ morituri, & morti ſine fine victuri. Nunqam autem erit homini pejus in morte, qàm ubi erit mors ipſa ſine morte.* Avguſt. *de civit. dei l.* 13. *c.* 11. & *homil.* 16. Atqe hoc Joan. Chryſoſtomus opinatus eſt voluiſſe Apoſtolum, *ad Cor. epiſt.* 1, *c.* 3. *v.* 15. cùm diceret, Σωθήσεται, ἅπερ ἢ ὡς διὰ πυρός, ac ſi σώζεσθαι ὡς διὰ πυρὸς, idem ſit qod ἐν πυρὶ σώζεσθαι. Verùm aliud prorſus illud eſt, de qo videatur Joſ. Scaliger. *notis ad N. T.* Cæterùm hinc querelæ illæ apud Jobum *c.* 3. *v.* 18. *Cur æruminoſo lux ampliùs datur, & vita amaris animo protrahitur? qibus mortem poſtulantibus non adeſt illa, qamvis eam præ theſauris abditiſſimis reqirant: qi lætarentur ac præ gaudio exultarent, ſi ſepulcrum adire aut repetere liceret.* Et Avſon. *idyl.* 15.

—*Futurna reclamat,*
Qò vitam dedit æternam? cur mortis adempta eſt
Conditio? ſic Caucaſea ſub rupe Prometheus
Teſtatur Saturnigenam, nec nomine ceſſat
Incuſare Jovem, data ſit qò vita perennis.

Ità, qòd Plin. *l.* 25. *c.* 3. *Ea vitæ conditio est, ut mori etiam optimi portus sit*; siquidem ut Philemon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Θανεῖν ἄρειόν ἐστιν, ἢ ζῆν ἀθλίως.
Satius mori, quàm vivere infeliciter.

Et Sophocl.

Τὸ μὴ φῦναι κρεῖσσον, ἢ τὸ ζῆν κακῶς.
Non esse præstat quippe quàm malè vivere.

Et Æschylus *Ixione*:

Ζωῆς πονηρᾶς θάνατος εὐπορώτερος·
Τὸ μὴ γενέσθαι δ' ἐστὶν, ἢ πεφυκέναι
Κρεῖσσον, κακῶς πράσσοντα.——
Laboriosa ætate mors felicior:
Natúmque non fuisse, quàm esse existimo
Melius viro illi, sæva cui tolerantia sunt.

quantò magis ea si æterna fuerint, & in æternum subeunda: quomodo idem in *Prometh.*

——κρεῖσσον εἰσάπαξ θανεῖν,
Ἢ τὰς ἀπάσας ἡμέρας πάσχειν κακῶς.
——*satius est semel mori,*
Quàm trahere miseros, vita quot numerat, dies.

Hoc est, quod Christus Dominus, Matth. *c.* 26. *v.* 24. Καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. Cui ego credere malim, quàm viro eruditissimo, qi in contrarium contendit, deteriorìs conditionis esse, omnino non esse, quàm esse in miseria pœnæ interminatæ. Rectiùs solidiúsque Lysias *adv. Phæniam* ab Athenæo *l.* 12. laudatus: ubi Cinesiam acerbissimè perstrinxerat, Ὡς δυσεξαπάτητον ἁπάντων καὶ παρανομώτατον ἀνθρώπων γεγονότα, καὶ τοιαῦτα ἀεὶ θεοὺς ἐξαμαρτάνοντα, ἃ τοῖς ἄλλοις αἰσχρὸν ὄντι καὶ λέγειν. Nec non congerrones illius Ἀντὶ Νεμειωτῶν Κακοδαιμονιστὰς σφισιν αὐτοῖς τέκμαρ θαμβέος, ὡς ἀπ' θεῶν καταγελῶνται· subjicit statim, Ἐκείνων μὲν ἕν ἕκαστος ἀπώλετο, ὥσπερ εἰκὸς τοὺς τοιούτους· τοῦτον δ' ὑπὸ πλείστων μισουμένων ὑπὸ θεῶν ὅτως ἀλλοίως αὐτὸν βέλεσθαι ζῆν μᾶλλον ἢ τεθνάναι, παράδειγμα τοῖς ἄλλοις.——Τὸ μὲν δὴ ἀποθανεῖν, ἢ καμεῖν πρὸς ἡμίωνος, κοινὸν ἅπασιν ἡμῖν ἐστι· τὸ δ' ὅτως ἔχοντα τοσοῦτον χρόνον διατελεῖν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑποθήσεσθαι μὴ δικαίως τελευτῆσαι τὸν βίον, τούτοις μόνοις προσήκει τοῖς τὰ τοιαῦτα, ἅπερ ὅτοι, ἐξημαρτηκόσιν. Spectant horsum illa Senecæ *Medeâ* 5.

Jas. *Infesta memet perime.* Med. *Misereri jube.* Et *Agamemn.* 5. 3.

E. *Concede mortem.* C. *Si recusares, darem:*
Rudis est tyrannus morte qi pœnam exigit.
E. *Mortem aliqid ultra est?* C. *Vita, si cupias mori.*

Sed & Svetonii illa de Tiberio *l.* 3. *c.* 61. *Mori volentibus vis adhibita vivendi. Nam mortem adeò leve supplicium putabat, ut cùm audisset unum ex reis, Carnubium nomine, anticipâsse eam; exclamaverit, Carnubius me evasit. Et in recognoscendis custodiis, precanti cuidam pœnæ maturitatem, respondit; Nondum tecum in gratiam redii.* Deus certè cum mortis æternæ addictis nunqam in gratiam est deinceps rediturus, utpote qibus interminetur (nec vanæ sunt minæ Dominicæ) *& memoriam certissimam damnandorum, & oblivionem plenissimam damnatorum*; utì disertè Ruffinus; videndus *comment. in Oseam l.* 1. *ad c.* 1. *v.* 6. Frigidum ergò solamen, vitam non desituram, ubi morte ipsâ potest esse vita millies multò acerbior.

§ 59. Ἀλλήλων ἔνεκεν] vide *ad l.* 2. § 1. & *suprà* § 56.

Δίδασκε ἢ φέρε] vide *l.* 5. § 28. & *l.* 6. § 25. Varro *satyr. Menipp.* de mariti officio; referente Gellio *l.* 1. *c.* 17. *Vitium uxoris aut tollendum, aut ferendum est. qi tollit vitium, uxorem commodiorem præstat: qi fert, sese meliorem facit.* Malè autem Xyl. *Dissuasa disce*: imò, *doce, corrige, evince, redargue.*

§ 60. Καὶ ὅταν ἐυλαβῆται, καὶ ὅταν ἀεὶ τινὰ σκέψιν φέρηται] Xyl. & Cas. τὸ ἐυλαβεῖς καὶ ἀεὶ τινὰ σκέψιν φέρεις, eódem referunt, cùm diversas & disparatas mentis operationes designari, καὶ ὅταν illud bis positum clarè satìs ostendat. Non est itaque istic τὸ ἐυλαβεῖς *cautum esse*, qod neqe simpliciter unqam, opinor, significat; sed *cautè agere*, sive *cautè in re aliqa versari*: hoc autem in loco potiùs, *declinare*, sive *cautè defugere*. Sicut Latinis *metuere*, pro, *cavendo fugere & effugere*. Flaccus *carm. l.* 2. *od.* 2.

Illum aget pennâ metuente solvi
Fama superstes.

i. e. solvi cavente, & cavendo effugiente, nè solvatur. & *l.* 3. *od.* 11.

Quæ velut latis ego trima campis,
Ludit exultim, metuitque tangi.

i. e. tactum declinat. ità Græcis: τὸ ἐυλαβεῖς, *cautè declinare, aversari, fugere.* Isocrat. *ad Demon.* § 9. ἐυλαβοῦ τὰς διαβολὰς, καὶ φεύξεῖ ὧσιν. i. e *aversare, declina.* Plato *polit. l.* 2. ἐυλαβούμενοι πενίαν ἢ πόλεμον. *Fugientes paupertatem aut bellum. Mens*, ingit, *secus quàm sagitta aut jaculum fertur.* Sagitta namqe non rectà fertur ubi à solidiore materia, in qam inciderit, resilit; sed nec cùm scopum petit remotiorem, qàm ut rectà permeando assequi possit. Mens autem *& cùm declinat aliqid, & cùm in rei alicujus consideratione volutatur*, ad qam ea necessariò requiritur, etiam tunc qoqe *ad scopum sibi propositum rectà fertur* nihilo minùs, qàm cùm aut prosequitur aliqid, aut cum consideratione vel omissa, vel peracta, jam rem ipsam aggreditur.

φέρεται κατ' εὐθὺ] vide *l.* 6. § 16. & *l* 10. § 11. *rectà* scil. *mens* utrobiqe *fertur*, tum qia *rationis rectæ ductum* utrobiqe *sequitur. l* 7. § 55. & *l.* 5. § 14. tum qia *viâ brevissimâ & expeditissimâ* etiam tunc qoqe *procedit. l.* 4. § 51.

Οὐκοῦν ἦλον, καὶ ἐπὶ τὸ φεύγειν εἰσίναι εἰ

Τὸ ἡγεμονικὸν] ità Bas. & Lugd. quod Xyl. reddidit, *rectè tamen fertur ingredi in principem cujusvis partem.* Verùm nec grammaticam syntaxin ista satis sustinent, nec contextûs verbis, prout exhibentur, respondent. Ego Marci verba & luxata & mutilata suspicor; legendúmque existimo: φέρεται καὶ ἐυθὺ κἄδηλον ἦπλον ἐπὶ τὸ προκείμενον· καὶ εἰσιέναι [πέφυκεν] εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἑτέρε &c. Cæterùm D. Boot. & M. Cas. postrema ista à superioribus sejungunt, & ab εἰσιέναι novam ordiuntur periocham, quæ monitum contineat, inspiciendi, ac considerandi mentes aliorum, quale & illud est. *l.* 7. § 62. & *l.* 9. § 17. hoc si admittere libuerit, leg. παρέχειν, non παρέχει, in clavis ultima, quod & Bootio visum est.

Παρέχει ἢ καὶ ἑτέρῳ παντὶ εἰσιέναι] Hoc est quod *l.* 3. § 8. dixerat; κἄδηλον ἐμφωλεῦον· & *l.* 10. § 9. ἀχλὺ κρυπτόμενον. Istorum autem, quorum proximè mentionem feceram, de loci istius constitutione, in sententiam jam descendo prorsus: ductus nimirum Epicteti istis, quæ Marci mentem apprime explicant. *ex dissert. l.* 3. *c.* 9. εἶτ' ἐρεῖς, Σωκράλλον Ἐπικτήτῳ, ὡς λίθῳ, ὡς ἀνδριάντι· ἐιδὼς γάρ με, καὶ πόσον ἄδην. ἀνθρώπῳ ἢ ὡς ἀνθρώπῳ συμβάλλει, ὃ τὰ δόγματα αὐτοῦ καταμανθάνων, καὶ ἐν τῇ μέρει τὰ ἴδια διευθύνων. καθάπαξ δέ μοι τὰ δόγματα, δεῖξόν μοι τὰ σά· καὶ πῶς λέγει συμβεβηκέναι μοι. ἐλέγξωμεν ἀλλήλως· εἴ τι ἔχει κακὸν δόγμα, ἄφελε αὐτό. εἰ τι ἔχεις, δὸς εἰς τὸ μέσον. Hoc est quod Marcus εἰσιέναι εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἐκάλει· παρέχειν ἢ καὶ ἑτέρῳ παντὶ εἰσιέναι εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἡγεμονικόν. Aliud est quod Hesychius in *asceticis cap.* 1. § 23. Ὥσπερ ὁ κεραμεὺς ἔσοπτρον ἐν χειρὶ, μέσον ἢ, εἰ τύχοι, πολλῶν ἰσάμων, ἀτενίζων τῷ ἐσόπτρῳ, βλέπει μὲν τὸ ἴδιον πρόσωπον ὁποῖον, βλέπει ἢ καὶ τὰ ἄλλων πρόσωπα ἐγκυπτόντων ἐν τῷ ἐνὶ ἐσόπτρῳ· ὅτως ὁ νῦν ἐγκύπτων εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, βλέπει μὲν τὴν ἑαυτοῦ κατάσκεσιν ἐν αὐτῇ, βλέπει ἢ καὶ τὰ μέλανα πρόσωπα τῶν νοητῶν Δαιμόνων. Aliud & quod Ambros. *offic. l.* 3. ¶ *c.* 16. de amicis: *ostendamus illis nos pectus nostrum, & ille nobis aperiat suum.*

Ad Librum IX.

§ 1. Ἀδικῶν ἀσεβεῖ] Nihil hoc aliis ornate est paginæ sacræ, pietatique Christianæ magis consentaneum. Siquidem ut Joannes Apost. *epist. 1. c. 4. v.* 21. Ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, (τοῦ Θεοῦ) ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Et Christus Dominus apud eundem *Evang. c.* 13. *v.* 34. Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Unde Paulus *ad Thess. ep. 1. c. 4. v.* 9. Θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. Proinde caritatis justitiæque qui quis legem violat, pietatis etiam læsæ eodem nomine tenetur, qua voluntatem divinam transgressus deprehenditur. Optimè Dio Prus. *orat.* 3. absque hoc, quòd Deos pro Deo dixerit. Εἶναι γὰρ εὐαγεῖς καὶ ἁγνοὺς, ὃ μόνον τοὺς ἱερὰ συλῶντας, ἢ λέγοντάς τι βλάσφημον περὶ τῶν θεῶν· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τοὺς τε δειλοὺς, καὶ ἀδίκους, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἀνοήτους, καὶ καθόλου τοῦ σαυτοῦ τι φρονήσεως τῆς τε δυνάμεως καὶ βουλήσεως τῶν θεῶν. Potest his adjici, quod cumprimis huc facit, & Philonis illud *de decalog.* 1. *ad leg.* 7. Ὁ κτείνας τινὰ, ἴσως καὶ ἱερόσυλός ἐστιν, ἂν ᾖ τὸ ἱερώτατον τῶν τοῦ θεοῦ ἀναθημάτων σεσυληκώς. τί γὰρ σεμνότερον ἢ ἀνώτερον ἀνάθημα ἀνθρώπου; Et *de legib. special. orat.* 2. ὄνομα μὲν ἀνδροφονία, καὶ τὸ κλεινὸν ἄνθρωπον ὀπωπμένον καλοῦσι· τὸ δ' ἀληθὲς ἔργον ἐστὶν ἱεροσυλία, καὶ ἱεροσυλιῶν ἡ μεγίστη· διότι τῶν ἐν κόσμῳ κτημάτων καὶ χειμηλίων ἄδηλόν ἐστι τελεσφορώτερον, ἢ τὸ θεοειδέστερον ὄζον ἀνθρώπου, παγκάλης εἰκόνος πάγκαλον ἐμμαγεῖον, ἀρχετύπε λογικῆς ἰδέας παράδειγμα τυπωθέν. τὸν ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ ἀσεβῶν, καὶ ἀνοσιουργὸν ἀναλαμβάνον. Quod & latiùs cum Marco protelat Solomon, *Proverb. c.* 14. *v.* 31. Qui opprimit egenum, probro afficit opificem ejus. & *c.* 17. *v.* 5. Qui subsannat pauperem, probro afficit opificem ejus. & ulteriùs adhuc *c.* 14. *v.* 21. Qui contemnit proximum suum, peccator futurus est. hoc est, Qui hominem quovis facto, dicto, cogitato, manu, linguâ, mente læserit: is coram Deo, & adversus Deum ipsum admissi peccati reatu obstrictus tenebitur. Evmæus Ulyssi odyss. ξ.

Ξεῖν' ἦ μοι θέμις ἐς δόμον εἰ καλιὴν ἔλθοι,
Ξεῖνον ἀτιμήσω· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες
Ξεῖνοί τε πτωχοί τε. ——

Sed & Clem. Roman. *recogn. l.* 5. ubi simulacrorum cultores introduxerat impietati suæ velamentum istud prætexentes; *Nos ad honorem invisibilis Dei imagines visibiles adoramus.* Respondet: *Falsissimum. si enim verè velitis Dei imaginem colere, homini benefacientes, veram in eo Dei imaginem coletis, in omni enim homine est imago Dei.* Mox ubi varia caritatis ac misericordiæ opera recensuerat; *Hæc in tantum ad honorem Dei imaginis cedunt, ut qui ista non fecerit, contumeliam imagini divinæ intulisse creditur.* Clemens Alex. ad *Hortatorii* exitum, ipsissimis ferè Marci verbis; ἃ γὰρ ὑπὲ

ὑπὸ τρόπου φιλοσόφων παῖδας, πάντα ὅσα πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀνοσιουργεῖν καὶ ἀσεβεῖν νομίζουσιν.

"Εγκλημα ἀλλήλων] vide *l.* 2. § 1. & *l.* 5. § 30.

Τῷ προσβυτάτῳ τῆς θεῶν] τῷ τῆς ὅλων φύσιν. vide *ad l.* 4. § 23. qam & τῷ ἀληθείαν postea indigitat. καὶ τῆς ἄλλων ἀληθῶν ἁπάντων πρώτιον αἰτίαν. prout avtem *natura naturans*, (ut scholæ lingvâ loqvamur) ità & *prima veritas* Deus est. אֱלֹהִים אֱמֶת i. e. *Deus veritas*, dictus Jeremiæ. *c.* 10. *v.* 10. non אֵל אֱמֶת duntaxat i. e. *Deus veritatis*. *Psalm.* 31. *v.* 5. cujus itidem *lex & sermo*, אֱמֶת *Psal.* 119. *v.* 142. non λόγος ἀληθείας tantùm, Jacob. *c.* 1. *v.* 18. sed ἀλήθεια qoqe, *veritas* ipsa. Joan. *Evang. c.* 17. *v.* 17.

Τὰ δέ γε ὄντα πρὸς τὰ ὑπάρχοντα πάντα] *Hæc avtem omnia inter sc.* Xyl. ut idem prorsus valeat utrumqe, τὰ ὄντα καὶ τὰ ὑπάρχοντα. at Cas. *qicqid nunc est ad id qod priùs fuerat, initiúmqe illi dedit.* ut τὸ ὑπάρχον hìc idem sit qod τὸ ὑπάρξαν. Sicut & τὸ ὑπάρχειν in illis usurpatur, qæ *ad l.* 2. § 10. lâvdavimus. Utrumvis constare potest. illud simplicius videtur.

Ὁ ψευδόμενος ἀσεβεῖ] *Falsa*, inqit, *qisqis loqitur, impietatis est reus*; sive volens id, sive nolens fecerit. Si volens sciénsqe; qia fallere vult. Fallere avtem est injustitiæ pars. si nolens, qia rerum naturæ veritatíqe adversatur. Videantur Avgustini *de mendacio*, & *contra mendacium*, *ad Consentium*, scripti libelli.

Ἀφορμὰς] *occasiones*. Xyl. *instinctus & opportunitates*. Cas. *Maxim, subsidia. Subsidia & adminicula à natura accepit*; ità usurpavit Xenoph. œcon. ἀρξάμην ἐπισήμας τινὰς ἔχοντας καὶ ἀφορμὰς, ἀφ' ὧν δύναντο αὔξειν τὸν οἶκον. *& adminicula qædam unde rem familiarem augere possint.* Demosth. χρήματα. ἐκ ἔχοντι παρ' ὑμῶν, οὐδ' ἀφορμὴν ὑπάρχειαν τῷ πολέμῳ. *Nec subsidium ullum ad bellum.*

Ὁ τὰς ἡδονὰς ὡς ἀγαθὰς διώκων, τὸν δὲ πόνον ὡς κακὸν φεύγων, ἀσεβεῖ.] Senec. *epist.* 74. *Ab hoc discede judicio*, (ut ullum præter virtutem bonum putes.) *non pietas constabit, non fides. Multa utramqe præstare cupienti patienda sunt, ex his qæ mala appellantur. Multa impendenda ex his qibus indulgemus, tanqam bonis.* & *epist.* 76. *Si hanc opinionem receperis, aliqid bonum esse præter honestum, nulla non virtus laborabit. nulla enim obtineri poterit, si qidqam extra se respexerit.*

Μεμφόμενος πολλάκις τῇ κοινῇ φύσει] vide *l.* 6. § 6. 40. vide & piorum etiam hac in parte querelas. *Psalm* 73. & Jerem. *c.* 12. Sed & querelis istiusmodi occurrentes; Senec. *de provid. c.* 2. & Salvian. *de gubernat. Dei. l.* 1. *c.* 2. Πῶς γὰρ ὅσιον ἀνευξάσθαι τὸ βούλεσθαι θεῷ μεμόμενον; Apollon. Tyan. *epist.* 66. Itaqe qod Epictet. *l.* 1. *c.* 27. τὸ σύνολον, ἐκεῖνο μεμνῆσθαι, ὅτι ἐὰν μὲν ἐν τῷ αὐτῷ ᾖ τὸ εὐσεβὲς καὶ συμφέρον, ἁ διώκεται σωθήναι τὸ εὐσεβές. Idémqe *enchir. c.* 30. ὅπου γὰρ τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. ὥστε ὅστις ἐπιμελεῖται τῆς ὀρέξεως ὡς δεῖ, καὶ ἐκκλίνειν, ἐν τοῦ αὐτοῦ καὶ εὐσεβείας ἐπιμελεῖται. & ibid. τῆς περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβείας, ἴσθι ὅτι τὸ κυριώτατον ἐκεῖνό ἐστιν, ὀρθὰς ὑπολήψεις περὶ αὐτῶν ἔχειν, ὡς ὄντων καὶ διοικούντων τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως· καὶ σαυτὸν εἰς τοῦτο κατατεταχέναι, τὸ πειθεσθαι αὐτοῖς, καὶ ἑκεῖνα πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολυθεῖν ἑκόντα ὡς ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης ἐπιτελουμένοις. ὅτω γὰρ ὅτε μέμφῃ ποτὲ τοῖς θεοῖς, ὅτε ἐγκαλέσεις, ὡς ἀμελουμένοις. ἄλλως δὲ οὐκ οἷόν τε τοῦτο γένεσθαι, ἐὰν μὴ ἀποβῇς τῆς ἐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις θῇς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· ὡς ἂν γέ τι ἑκείνων ὑπολάβῃς ἀγαθὸν ἢ κακὸν, πᾶσα ἀνάγκη ὅταν ὑποτυγχάνῃς ὧν θέλῃς, καὶ ἀποπίπτῃς ὧν μὴ θέλῃς, μέμφεσθαί τε καὶ μισεῖν τοὺς αἰτίους.

Ὁμογνώμονας ὄντας] Qod *l.* 8. § 54. συμφρονεῖν & *l.* 10. § 21. συμφρὰν dixit.

Οἷς ἐπίστευε] vide *l.* 2. § 11.

Ὁρμὴ ἦν ἀρχαῖα τῆς διανοίας] Vide *ad lib.* 7. § 75.

§ 2. Ἄγλωσσον ψεύδους] ità Origen. *adv. Celsi. l.* 1. τῆς καρδίας ἀγλώσσου. Sed de Christo. At malitiæ & pravitatis expertem prorsus excedere qi detur, cùm eâ intincti etiam, & qidem δυσεπιῴῳ βαπτῇ, καὶ ἀνεκπλύτῳ, non δυσεκπλύτῳ tantummodo, ex utero in lucem prodeamus. *Psal.* 51. *v.* 5. & 58. *v.* 3. Job. *c.* 14. *v.* 4. Esai. *c.* 48. *v.* 8.

Τὸ δ' ἦν κορεσθέντα γε τούτων] vide *infrà* § 37. & *ad l.* 5. § 29 ità Lucret. *l.* 3.

Cur non ut plenus vitæ conviva recedis?

Flaccus *sat.* 1.

Rarus, qi exacto contentus tempore vitæ
Cedit, utì conviva satur.——

Talem tamen profitetur se Seneca. *ep.* 61. *Vixi qantùm satis erat: mortem plenus expecto.* Et Cicer. *de senect. Omnino rerum omnium satietas vitæ facit satietatem. Vitæ avtem satietas tempus maturum mortis affert. Habet enim natura, ut aliarum omnium rerum, sic vivendi modum.* Verùm *vitæ satietatem* loquntur illi, *vitii & malitiæ saturitatem* Marcus hìc. Nec minùs istâ qàm illâ expleri patitur, anima pravitate penitiùs infecta. de qa Bernardi illud usurpari potest, *de consider. l.* 5. *Peccatum in anima, atramentum in charta bibula. faciliùs charta deteritur qàm litura eradítur.* qæqe ut Moses *lib.* 5. *cap.* 29. *v.* 19. *ebrietati fitim adjicere* soleat: temulentorum in morem; de qibus Simocat. *epist.* 52. Διψῶσιν οἱ μέθυσοι ὅταν κορεσθῶσι

βίου τῆ ὄντι, καὶ σωφίζονται τῆ μέθη μέθης ὀπίσω. διὰ γὰρ τὴν εἰς ἄκρον εὐκρίαν ἀφεῖς τὸν ἐναντίον διάθεσιν μεταπίπτουσι, ἀφειμένοι τὸ ὄντως ὀνόφλυας καὶ ἀκολάστους. Ità de M Antonio verba habens Plin. major *l.* 14. *c.* 22. *Ebrius jam sanguine civium, & tantò magis eum sitiens. Namque & hæc necessitas vitium comitatur, ut bibendi consuetudo augeat aviditatem: scitúmque est Scytharum legati, quantò plus biberint tanto magis sitire Parthos.* Ab hac peccandi, qæ improborum animos occupat, aviditate inexplebili justè fit qod Gregor. *dialog. l.* 4. *c.* 44. *ut culpa qæ cum fine perpetrata est sine fine puniatur. Quoniam iniqui, qi ideo cum fine deliquerunt, qia cum fine vixerunt, voluissent utique, si potuissent, sine fine vivere, ut potuissent sine fine peccare.*

Ἀπυπνεῦσαι] Vide *ad lib.* 5. § 4. Cypriani nomine *de dupl. martyr. part.* 1. Qamdiu pulmonis officio attrahitur vicissim ac redditur halitus, certum vitæ indicium est: unde loqandi consvetudine *spirare* dicuntur, qi vivunt; & *expirâsse* qi vitam finierunt. id qod istîc ἀπυπνεῦσαι, *lib.* 4. § 33. ἐκπνεῦσαι dicitur. eodem sensu Lucian. in *votis.* Ἀποφυσήσας τὸ ψυχάριον ἄφεισιν. Et Homer. *Il.* Δ'. *v.* 524.

——Θυμὸν ἀποπνεύων.

Δεύτερος πλῶς] formula proverbialis; à navtis desumpta: πρῶτος πλῶς dicitur, ὁ ὕστερον, ἢ τοι ἐξ ἐδείας· cùm *vento favente & adspirante*, navigatio instituitur. δεύτερος πλῶς, ὅταν ἐσὼ ὑποτυχόντες, κώπαις πλέωσι· *qando vento destituti, ad remigium se conferunt*, ut docet ex Pavsania Evstath. *ad* extremum *Odyss.* β'. utriusqe simul meminit Synes. *ep.* 148. εἵλκετο ναῦς, ὡς ἔφην αὖτη, κώπαις ἐοικυῖα. Usurpavit Plato in *Phileb.* Κἂν μὲν, τὸ ξύμπαντα μηνύσειν τὰ σώφρονι· δεύτερος δ' ἔτι πλῶς δοκεῖ, μὴ λανθάνειν αὐτὴν αὑτόν. Aristot. *ethic. lib.* 6. *c.* 9. Ἐπεὶ ὃν τὸ μέτρον τυχεῖν ἄκρου χαλεπὸν, καὶ τὸν δεύτερόν φασι πλῶν, τὰ ἐλάττω λωβητὸν ἧττ κακῶν. Synes. in *Dione*: Οἱ δὲ πλείους ἔδ' ὅτιοῦν ἐμνήθησαν, ἀλλ' ἐδὲ, τὸν δεύτερον λεγόμενον πλῶν, ὑπὸ τῆς φολῆς εἰς νῦν διεγείρεσθαι. Usum paræmiæ docet Niceph. Gregoras *hist. Rom. lib.* 8. *c.* 11. Ἐντεῦθεν εἰς παροιμίαν καὶ ὁ δεύτερος πλῶς ἐξενήνεκται· καὶ ἧττ πρώτων ὑποτυχόντων ἧττ δευτέρων ἀπλώμεθα, καὶ τείτων ἴσως· ἰδὲ γὰρ καὶ λαμπάσι καὶ πυρσοῖς κεχρήμεθα, ἕως ἐν ὄρθρου τὰ πάντα βοσκήσης λαμπάδος ὑπάρχωμεν, οἷς εἴ τινα δεύτερον ἐκ μηχανῆς ἥλιον προσποιοῦντες τῇ νυκτί· Et qæ sequuntur. Eodem sensu Ignatio Martyri *epist.* 1. δεύτερος λιμὸς dicitur. Κρεῖττον μὲν γράμματος ὄψις· πλὼ δεύτερός φασι λιμὸς καὶ ὁ ἧττ γραμμάτων τρόπος. Ubi notanda paræmia à paræmiographis, qòd memini, nusqam observata.

Ἡ ὀρθὴ ὀρεκτὴ τῇ καρδίᾳ] *ante mi-grare è vita, qàm illa vitia probare.* Xyl. *Imò mortem potiùs optare, qàm moram in malo.* itaqe Lugd. rectè restituit, si distinctionem tantùm adjecisset, ὀρθὴ ἢ ὀρεκτὴ. Spectat horsum qeribunda illa Apostoli exclamatio *ad Rom. c.* 7. *v.* 24. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου. Possunt & huc trahi si de malis istiusmodi morum mentisqe accipiantur, qæ referente Stobæo, *tom.* 1. *tit.* 122. suprà adducta sunt *ad l.* 8. § 5. ex Philemone Com. & Æschylo Tragic. cujus & illud *ibidem* est.

Βίου πονηροῦ θάνατος εὐκλεέστερος
Vitâ notatâ labe mors illustrior.

Et Evripid. *Erecth.*

——ἐγὼ δὴ τοὺ καλῶς τεθνηκότας
Ζῆν φημι μᾶλλον τῶ βλέποντος μὴ καλῶς
——*Mihi illi morte qi pulcrâ jacent,*
Qàm vita qorum turpis est, vivunt magis. Grot.

Et Democrates (teste Porphyrio *de abstin. à carnib. lib.* 4.) dicere solebat, τὸ κακῶς ζῆν καὶ μὴ φρονίμως καὶ σωφρόνως καὶ ὁσίως, ἢ κακῶς ζῆν ἔστι, ἀλλὰ πολὺ χρόνον ἀποθνήσκειν. Socrates itaqe apud Xenophontem in *Apolog.* Αἱρήσομαι τελευτᾶν μᾶλλον, ἢ ἀνελεύθερος τὸ ζῆν ἐπὶ πολὺ κερδᾶναι τὸν πολὺ χείρω βίον ἀντὶ θανάτου. Xenophon ipse in *Lacedæm. polit.* Αἱρετώτερον ἔστι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου. Sed & Plato *de leg. l.* 9. ad Marci mentem planissimè, ubi homini scelesto remedia qædam præscripserat: ἐὰν μὲν σοι δρῶντι ταῦτα λωφᾷ τι τὸ νόσημα. *Siquidem his adhibitis auxiliis morbus remiserit*, bene habebit. (id enim supplendum, éstqe ellipsis Atticis familiaris, qalis Lucæ *c.* 13 *v.* 9. & alibi passim vide Evstath. ad *Il.* α'.) εἰ δὲ μὴ, χαλεπὸν θάνατον σκεδαννύς, ἀπαλλάττει τοῦ βίου. Et *ibid.* Τοῖς ἀνιάτως εἰς τὸ κακὸν ἔχουσιν, ὑδὲ αὐτοῖς ἔτι ζῆν ἄμεινον. Et in *Timæo*, Ξωνέστερος τοῦ πλείονος βίου, φαυλοτέρου δ', τὸν ἐλάττονα ὅλα * πάντη [* παντὸ, al.] πάντως σφαιρεῖσθαι. Itaqe Justin. *dialog. cum Tryph.* Ἑρμαῖον ἐῶ ὡς ἀληθῶς τοῖς κακοῖς τὸ ἀποθνήσκειν. In hanc eandem sententiam & Themist. in *orat. qinqenn.* Πίνδαρον ἐκάνευε τὸν ποιητὴν, ὡς ἅμα ὁ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμοίως ἐν ἀγαθῇ μοίρᾳ, τὸ σφετεριεῖν εἰς χρόνον πλείω τὸν βίον, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ζῆν μὴ δικαιοσύνης σφετερισμένοις· καὶ τούτοις ἐλπὶς γλυκεῖα σωτηρίας τάττεται καὶ ἀγαθῆ γνησιότητος παραπέμπουσι μετ' εὐφροσύνης εἰς τὸ τῆς φύσεως καταγώγιον. ἢ δὲ τῆς κακίας ἀπαλλαγὴ, ὅσῳπερ ἂν δαπάνην ὑπάρξῃ, τοσούτῳ μᾶλλον τοῖς καταληφθεῖσιν ὑπ' αὐτῆς σωτηρίοις ἐστί. καὶ γὰρ ἐὰ πλείοσι σφίσι σφεῖν πλημμελήμασιν. At Chrysippum in hac parte notat Plutarchus *de Stoic. contradict. c* 10. & *de commun. notit. c* 12. ut variùm, minúsqe sibi constantem; dum in *libr.* περὶ τῆς προνοίας, modò Antisthenem lavdat qi dixerit, δεῖν κλάδας νῦν ἢ βρόχον, parandum avt *mentem*,

aut laqueum. Et Theognidem taxat, qi dixerat,

Χρὴ πινέιν, cùm dicere debuisset,

Χρὴ κακέιν φάγεντα, κ) ἐς βαθυκήτεα πόντον

Ῥίπτειν, κ) πηγῶν, Κύρνε, δ' ἠλιβάτων.

Modò è diverso Platonem fugillat, qi dixerit, ὅτι τῷ μηδὲ μαθόντι, μηδ' ὁπισαμῴζειν, λυσιτελεῖ μὴ ζῆν. statuitque ipse, ὅτι κ) τοῖς φαύλοις φροντίσει μένειν ἐν τῷ ζῆν. & *de natura lib.* 3. ὅτι λυσιτελεῖ ζῆν ἄφρονα, ἢ μὴ βιῶν, κἂν μηδέποτε μέλλῃ φρονήσειν. At contrà Marcus & isthic, & alibi. vide *l.* 10. § 8.

Οὔπω σε ὑδὶ ἡ πεῖρα πείθει φεύγειν ἐκ τῶ λοιμῶ.] Diodor. Sicul. *hist. lib.* 12. ἡ κακία κ) ἡ φαυλότης, καθάπερ λοιμικὴ νόσος, ἐπιέμενα τὸν βίον τῶ ἀνθρώπων, κ) νοσοποιεῖ τὰς ψυχὰς τῶ ἀλόγων. Joan. Chrysost. *in Joan. orat.* 57. Δεινὸν γὸ, δεινὸν, ἡ τῶ πονηρῶν συνήθεια. ὑχ ὕτω ταχέως λοιμὸς ἅπλετα, κ) ὑόρα διαφθείρει, ὡς ἡ τῶ πονηρῶν κακία ἀνδρῶν· φθείρυσι γὸ ἤδη χρῆδ' ὁμιλίαι κακαί· qod & Apostol *ad Cor. epist.* 1. c. 15. v. 33. adducit ex Menandri *Thaide*, uti Schol. Græc. adnotavit. Itaque qod Gregor. Naz. in opulentis, qoad pauperes, vitio vertit, de omnibus in universum, qoad peste correptos, respectu corporis, de pietatis, virtutisque studiosis, qoad impotòbitatem, impuritatem, impietatem, palàm præferentes, animi respectu, non incommodè usurpatur; & qoad illos qidem nullâ mutatione factâ. τῶ ἡμετέρων σωμάτων ἀσφάλειαν, τῷ τέτων φυλῷ νομίζομεν· ὅτι κ) τὸν αὐτὸν σῶμῳ ἀέρα, μικρῷ διαφερόντως· qoad istos, voculâ unâ immutatâ, & ψυχῶν vocabulo pro σωμάτων substituto. Atqe in eam mentem Senec. *de tranq. c.* 7. *Serpunt vitia & in proximum qemqe transiliunt. Itaqe ut in pestilentia cavendum est, nè corruptis jam corporibus, & morbo flagrantibus assideamus, qia pericula trahemus, afflatúqe ipso laborabimus: ità in amicorum legendis ingeniis, dabimus operam, ut qàm minimè inqinatos assumamus.* Adjicere lubet Marci ipsius verba ferè novissima ad amicos, moribundum deflentes; *Qid metuetis, & non magis de pestilentia & communi malo cogitatis?* qod *res humanas ridendo protulisse* eum dicit Capitolinus, cùm *deplorando* potiùs dicere debuerit: qod & Jos. Scaliger observavit.

Λοιμὸς γὸ] Philo *de provident:* apud Evseb. *præpar. lib.* 8. *c. ult.* κατασάσεως ἧ λοιμικῆς μᾶλλον, ἢ ὑχ ἥπλεν, φθορεσπίς ὄζιν ἡ κακία.

Διαφθορὰ διανοίας] Irà Pavlus *ad Tim. epist.* 2. c. 6. v. 5. διεφθαρμένων τὸν νῦν. & Petr. *ep.* 2. c. 1. v. 4. ὑποφυγόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. Sed & ψυχῆς διαφθορὰν, ἀδικίαν dixit Plato apud Plut. de *Stoic. contradict. c.* 12. Τῶ γὸ δικαίῳ μὴ αὔξεται, κ) σύζεται, τῶ δ' ἀδίκῳ μεῖζ) κ) ἀπόλυται. Epictet. *l.* 4 *c.* 1.

§ 3. Μὴ καταφρόνει θανάτῳ] Mortem contemni vetat. Unde & Scaliger Capitolinum notat, qòd Marcum illa qæ superiùs retulimus *mortem contemnentem* dixisse asserit. Verùm qid dicemus ergò creberrimis illis philosophorum, cùm exterorum, tum & nostrorum, dissertationibus, qibus ad *mortis contemptum* mortales cohortantur, animántqe? Responsio proclivis saris videtur; *contemnendam* esse *mortem*, qasi bonis saltem qicqam obesse possit; *Non contemnendam*, qatenus est natura munus, qod Marcus isthic, vel qà divinæ dispositionis, & dispensationis effectus.

Εὐαρέσει αὐτῷ] Vide *l.* 2. § 3. & *infr.* § 6.

Ἑνὸς ὄντος, ὧν ἡ φύσις ἐθέλει] Vide *lib.* 2. § § 17. & *l.* 3. § 7. & *l.* 6. § 2.

Λελογισμένον] Hominem *consideratum.* qomodo Cicero *pro Cæcin. Illud considerati hominis esse putavit, qa de re jure decertare oportebat, armis non contendere.* Porphyr. *de abstinent. l.* 1. ταύτῃ δηλωσέον φαίνεται ὁ σωκράτης τὸ φαῦλ· ὅτι ὁ μὴ πανταχῆ τὸν λογισμὸν ἔχει παρεσῶτα κ) κραδῦντα κ) ὑπογυῦντα τὸ ἄλογον· ὁ δ' πολλὰ πράττειν παρεὶς τῷ λογισμῷ, κ) σὺ τύτῳ πράττειν ἃ πράττει· διὸ κ) ὁ μὲν ἀλόγιστος λέγεται, ὁ δ' λελογισμένος. qi locus parùm integer videtur; ità forsan restituendus ὁ δὲ π. πράττει π. τὸν λογισμὸν κ) σ. τ. πράττει ἃ π. *multa facit ratione neglecta, & cum ista* (parte scil. irrationali) *facit qæ facit.*

Μὴ ὀλοχερῶς, μηδὲ ὠστικῶς, μηδὲ ἀπηφόρως πρὸς τὸν θάνατον ἔχειν] Vide *lib.* 3. § 7. Senec. *epist.* 30. *Vides qosdam optantes mortem, & qidem magis qàm rogari solet vita. Nescio utros existimem majorem nobis animum dare, qi deposcunt mortem, an qi hilares eam, qietíque opperiuntur: qoniam illud ex rabie interdum ac repentina indignatione fit; hæc ex judicio certo tranqillitas est. Venit aliqis ad mortem iratus morti: venientem nemo hilaris excipit, nisi qi se ad illam diu composuerat. Multos spectavi abrumpentes vitam; sed plus momenti apud me habent, qi ad mortem veniunt sine odio vitæ, & admittunt illam, non attrahunt.* Idem *epist.* 24. *Objurgat Epicurus non minùs eos qi mortem concupiscunt, qàm eos qi timent; & ait; Ridiculum est, currere ad mortem tædio vitæ, cùm, genere vitæ, ut currendum esset ad mortem, effeceris. Item alio loco dixit: Qid tam ridiculum, qàm appetere mortem, cùm vitam tibi inqietam feceris, metu mortis? His adjicias & illud ejusdem notæ licet; Tantam hominum imprudentiam esse imò dementiam, ut qidam timore mortis ad mortem cogantur.* Ità Arcesilaus apud Plutarch. *ad Apollon.* Πολλοὶ διὰ τ' ὀδύνην, κ) τὸ πρὸς τὸν θάνατον διαβολὴν, ἀποθήσκουσιν, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. Atqe ut Diogenes; Οἱ μὲν ἐν νηὶ χειμαζόμενοι, ὑ θεμιστίανες καταδῦσαι τὴν ναῦν, πρότερον ἑαυτὸν ἐπισφαξαν. Lucret. *l.* 3.

Et

Et ſæpe uſque adeò mortis formidine, vitæ
Percipit humanos odium, lucisque videndæ,
Vt ſibi conſciſcant mœrenti pectore letum.
Atqe, ut Martial. *l.* 2. *epig.* 80.

Hoc, rogo, non furor eſt, nè moriare, mori?
vel etiam metu mortis mortem precari? ut Plin. *l.* 6. *epiſt.* 20. Senec. *epiſt.* 70. *Stultitia eſt, timore mortis, mori. venit qi occidat. expecta. qid occupas? qare ſuſcipis alienæ crudelitatis procurationem? Vtrùm invides carnifici tuo, an parcis? Scribonia Druſi Libonis amita, conſilium habenti, utrùm conſciſceret ſibi mortem, an expectaret, Quid te, inqit, delectat alienum negotium agere?* Sed pergit idem *ep.* 24. *Confirmes animum vel ad mortis vel ad vitæ patientiam. In utrumqe monendi ac firmandi ſumus, & nè nimis amemus vitam, & nè nimis oderimus. Etiam cùm ratio ſuadet finire, non temerè nec cum procurſu capiendus eſt impetus. Vir fortis ac ſapiens non fugere debet è vita, ſed exire.* (qanqam de Catone qid *ibidem* dicat, vide *ad l.* 2. § 17.) *& ante omnia ille qoqe vitetur affectus, libido moriendi. Eſt enim ut ad alia, ſic etiam ad moriendum inconſulta animi inclinatio: qæ ſæpe generoſos atqe acerrimæ indolis viros corripit, ſæpe ignavos jacentesqe: illi contemnunt vitam, hi gravantur.* Vide ampliùs *ad l.* 6. § 46. Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 22. de T. Ariſtone agens. *Nam impetu qodam & inſtinctu procurrere ad mortem, cummunc cum multis deliberare verò, & cauſſas ejus expendere, utqe ſuaſerit ratio, vitæ mortisqe conſilium ſuſcipere vel ponere, ingentis eſt animi.* Elegantiſſimè avtor libri *de duplici martyrio*, qod Cypriani nomen præfert, ſive Eraſmus is, ſive alius qis fuerit: *Plurimùm intereſt inter barbaricam immanitatem & Martyrum modeſtiſſimam conſtantiam, in ſe imbecillem, in Chriſto fortem. Sunt qi certis artibus corpus ſtupefaciunt, nè ſentiant cruciatus: Sunt & affectus impotentes, qi ſenſum adimunt animo, ità ut vel mortem impavidi perferant. Sed placidum illud ac manſvetum; illud humiliter ſublime, & ſublimiter humile, non videmus niſi in Chriſti martyribus.*

Μὴ ὁλοχερῶς] Xyl. iſtîc à Marci tum mente, tum & verbis, longiſſimè receſſit: Acceſſit propiùs Mer. ſed ὁλοχερῶς iſtud prorſus omiſit; de vocabuli ſenſu incertus forſitan. Mihi hoc loco ἀντὶ τοῦ προπετῶς, *temerè*, poſitum videtur. de qo vide *ad l.* 5. § 36.

Μηδὲ ὠσικῶς] Svid. ὠσικῶς, τὸ μὴ βίας καὶ ὠθισμοῦ. μηδὲ ὠσικῶς καὶ μὴ βίας πρὸς θάνατον ἔχειν. Hunc Marci locum dubio procul adduxit, verùm id καὶ μὴ βίας, à Lexicographo, opinor eſſe, non ab avtore. Svidam ex parte ſecutus Mer. *violentè* vertit. Ego, impetuosè, malim: qando cum impetu qis ad aliqid impellitur. Ità nec temerè vult hominem in mortem profilire, priuſqam apud ſe ſeriò ac ſeduld perpenderit, juſta necne ſuppetat vitam exponendi avt excludendi occaſio, de qo vide *ad l.* 3. § 1. nec etiam ubi juſta cavſſa id faciendi ſuberit, cum impetu qodam ad mortem obeundam ferri. Tractum ab eis, qi dum ad rem aliqam qam avidè expetunt, potiundam confertim ruunt, alii alios protrudere, & propellere ſolent: hoc eſt qod Svidas, μὴ ὠθισμῷ ferri, cùm, utì illi Adonia ſpectatum in avlam regiam confluentes.

Ὦ δεῦρ' ὅστε ὕες.

Theocrit. *idyl.* 15. ſive ut Philoſophiæ nomen ementiti, avri accipiendi ſpe impulſi, εἰς ἀκεφάλιν ὠθίζονται. in Luciani *piſcatore.* vel etiam ut cives Athenienſes in Pnycem καταῤῥέοντες ἀθρόοι,

Ἀλλήλοις ὠσίζονται πρὸς τὴν θύραν ξύλε,

atqe Εἰς τὴν ἐκκλησίαν πᾶς ἀνὴρ ὠσίζεται. Ariſtoph. *Acharnan.* ὠσικῶς itaqe πρὸς τὸν θάνατον ἔχουσι, qi ſpiritum, non placidè emittunt, ſed *cum impetu ejiciunt*, ut de Catone ipſo Seneca, *ep.* 25. vide *ad l.* 2. § 17. Poteſt & à belluis ferisqe tractum videri, qæ in ferrum, qo impetuntur, ſponte ipſæ ac cum impetu obviam feruntur. Ὥσπερ οἱ κάπροι, οἱ πρὸς τὸν πλησίον ὁμόσε ὠθούμενοι. Marci mentem expreſſit optimè Gregor. Nazian. *in Julian. orat.* 2. Ἐπὶ Πέρσας στρατεύει, θεούς ἀλογίᾳ μᾶλλον ἢ ῥώμης ἀσφαλείᾳ, πίστεως καὶ ὁσίου ἐκείνου σωτῆρος ἀμυνθεὶς ὁ σοφώτατος, ὅτι θαρσεῖ καὶ θεάσεται, κἂν εἰ τοῖς ἐνόμασι πλανᾶσθαι, πλεῖστον ἀλλήλων τῇ διανοίᾳ κεχώρεικεν, ἀνδρείᾳ τε ἢν φαμὲν καὶ ἀσυνεσίᾳ. Τὸ μὲν γὰρ ἐν τοῖς πολεμίοις θαρρεῖν, ἀνδρείας ἔργον, ὥσπερ τὸ ὑφίεσθαι, δειλίας· ἃ δὲ πλείων ὁ κίνδυνος, ὁμόσε χωρεῖν καὶ ὠθίζεσθαι, ἀλλὰ μὴ κατέχεσθαι, θεάσεως· ὥσπερ τὸ ὑποχωρεῖν, ἀσφαλείας. qod & ferinum potiùs qàm humanum idem cenſet, καθάπερ συῶν τὸν θρασύτερος πρὸς τὸ ξίφος ὠθίζεσθαι. Vide *l.* 11. § 3. Senec. *de ira l.* 3. *c.* 3. *Hic barbaris forte ruentibus in bella exitus eſt. aguntur, qà dolor traxit, incompoſiti, interriti, incauti, pericula appetentes ſua: gaudent ferire, & inſtare ferro, & tela corpore urgere, & per ſuum vulnus exire.*

Μηδὲ ὑπερηφάνως] hoc eſt, qod Senec. *ep.* 70. *Qid eſt ſtultius qàm faſtidioſè mori?* Aliud eſt enim qod Tertullianus *ad nation. l.* 1. *c.* 19. *faſtidium mortis, eſt ſpes reſurrectionis.* Siqidem huic *faſtidium mortis*, non navſeatio ad mortem, ſed mortis cum faſtu qodam, ſed pio illo, deſpectus. Vide *l.* 3. § 7

Πεεμιθέειν] Vide *ad l.* 5. § 10.

Πότε ἔμβρυον ἐκ τῆς γαστὸς] Senec. *ep.* 102. *Qemadmodum novem menſibus nos tenet materna uterus, & præparat non ſibi, ſed illi loco, in qem videmur emitti, jam idonei ſpiritum trahere, & in aperto durare: Sic per hoc ſpatium, qod ab infantia patet in ſenectutem, in alium naturæ ſuminur partum: alia origo nos expectat, alius rerum ſtatus.* vide ulteriùs *ad l.* 4. § 21.

Τῷ ἐλύτρῳ τούτῳ ἐμπισεῖται] ἔλυτρα dicuntur *folliculi* illi, quibus semina continentur & involvuntur nonnulla, nec omnia tamen: sunt enim & γυμνόσπερμα. Theophrast. *hist.* l. 1. c. 18. & Plin. l. 19 c. 7. qod Basil. hexaem. *orat.* 5. Τινὰ μὲν γυμνὰ, τινὰ δὲ ἐν ἐλύτροις κεκαλυμμένα. Plinio *tunicae*, Varroni l. 1. c. 3. *vaginae*, dicuntur. Hesych. ἔλυτρον, δέρμα, δῆλυ, λέπυρον, ἐπίλημα, κάλυμμα, σκέπασμα. de seminibus usurpat etiam Dioscorides, l. 2. c. 111. & l. 4. c. 167. his autem dehiscentibus semina jam matura prorsus, ipsa sponte suâ decidunt. Unde illud Plinii l. 18. c. 30. *Oraculum verò, biduo celeriùs messem potiùs facere, quàm biduo seriùs.* Et de leguminibus Theophrast. l. 8. c. 10. Θᾶττον δ' ἐκλύονται τὰ χέδροπα, ἐὰν τὸ μᾶλλον καὶ ῥᾷον συλλέξαι ταχὺ δὲ καταῤῥεῖ. Ἐλύτρῳ, sive *integumento*, & *involucro* istiusmodi corpus humanum confert Marcus noster, qòd eò anima qasi involvatur. tempúsqe nos præstolari monet, qo tanqam semen maturum jam, ea folliculo isti excidat. Eodémqe in eundem sensum vocabulo usus est Admetus poëta qidam ignobilis, in versiculo isto, qem cippo suo inscribendum destinaverat; (τόις

Τοῖσι λαοῖς Ἀδμήτου ἔλυτρον ζῆν δ' εἰς θεὸν αὐ-

Refert Lucianus in *vita Demonactis*. Arnobius pariter corpus, nunc *folliculum*, nunc *pelliculam* nuncupat. *lib.* 2. extremo. *nec in caruncula hujus folliculo constitutis, opis aliqid sponsum est.* & mox: *Non vitam cripuis nobis, sed pelliculis revelatis & cutibus nos.* Itaqe qod vir spiritûs ingentis Basilius Valenti mortem minitanti referente Sozom. *histor. eccles.* l. 6. c. 16. Μείζω δώσειν χάειν, ὡς (ὁ leg.) ἐν τάχει σὺ δηλαδὴ τῷ σώματος ἀπαλλάξειας. id Gildas noster in *epist. suorum increpatoria* sic reddidit; *qi maturiùs Basilium de nodo follis hujus solveret.* Qin & Tertullian. in *apolog.* c. 50. *Anaxarchi follem* dixit, qod Graeci, δύλακον alii, alii ἀσκόν. vide *ad* l. 3. § 57. & l. 8. § 37. & l. 10. § 36. Qanqam & corpus animæ ἔλυτρον dici potest, qatenus *thecæ* sive *vaginæ* generaliùs sumptæ significationem habet. vide Plutarchum *sympos.* l. 4. c. 2. *infr. ad* § 9. ἐμφύη. siqidem in lingva Aramæa corpus etiam נְדָנָה diciture Daniel c. 7. v. 15. qæ vox *vaginam* significat; *annal. sacr.* l. 1. c. 21. v. 27. atqe ità Tertull. *de resurr.* c. 9. corpus humanum, *afflatûs divini vaginam* nuncupat. Plinius l. 7. c. 52. de Hermotimo Clazomenio: *cremato corpore inimici remeanti animæ qasi vaginam ademerunt.* Verúmqe hìc qod Theodoret. *therapeut.* l. 9. ὡς τὰ πολλὰ δηλ ἄγαν πιωτάτων ἐλύτροις ἐυτελέσι καλύπτεται. Nec aliter ferè Senec. *epist.* 92. *Qis unqam vestimenta æstimavit arculâ? Nec bonum, nec malum vagina gladium facit. de corpore idem existima. nec dicere.* Prout avtem corpus ἔλυτρον Marcus ità κάλυμμα Epictetus dixit: l. 1. c. 20. τὸ κοχλίου ἀγαθὸν, ὃν εἰκὸς, ἕως ἐν τῷ κελύφει τὸ ἦν τοῦ ἀνθρώπου, εἰκός; & c. 23. de Epicuro, ἐν τῷ κελύφει θεὶς τὸ ἀγαθὸν ἤμελ. Ità ridet Anacharsis Æsopum in Plutarchi *symposio.* ὡς κοχλίαν ἠγησάμενον τὸ κάλυμμα, ἀλλὰ μὴ τὸ ζῷον. qanqam potuit & Marcus respexisse ἔλυτρα, sive χηλὰ, *involucra* illa, & *impedimenta*, uti Tertullianus appellat, *de carn. Christ.* c. 4. qibus infans, & dum in utero consistit, involvitur, & qibus exutus atqe evolutus excidit qodammodo, cùm in lucem hanc prodit. *Sapientiæ Salomonis* Avtor, de se matris utero edito. c. 7. v. 1. καὶ εἰς γῆν γλισχρὸν κατέπεσον.

Εἰ δὲ καὶ ἰδιωτικὸν παράπαγμα ἀνυπόφορον δόξει] Citat ista bis Svidas, in παράπαγμα, & in ἀνυπόφορον, & avctiora qàm codices nostri exhibent, utrobiqe illic adjectis his, θεὸς τὸν δίκαιον εἶπε. ibi hìc hìce, ἁρπάσαι ἐν ταχεῖ τῆς καρδίας ἀπροόπτως. qæ tamen postrema forsan Svidæ ipsius fuerint, τὸ ἀνυπόφορον exponentis. Idem παράπαγμα interpretatur κανόνα *canonem*, *regulam*, additqe esse & εἴδός τι ὀχήματος ἐξοπισμένου. qo modo usurpavit Vitruvius. l. 9. c. 7. de qo videri poterit Turneb. *advers.* l. 11. c. 3. hoc loco, *documentum* Xyl. reddidit. *remedium* Casavb. atqe ità Marcus ipse l. 4. § 44. βοήθημα. qanqam vim vocabuli si respicias, *machinamentum* potiùs, sive *adminiculum*, dixeris. nam qod priore Svidæ loco παράπαγμα legitur; & Portus *dementia facinus* vertit, παράφημα est γεφυρικὸν ex posteriore corrigendum. ἰδιωτικὸν qod dicit vide *ad* l. 4. § 44.

Οὐκέτ' ἔσω ἡ ἁμαρτωλότης] deest substantivum. ἡ ψυχὴ forsan. Nam qòd Amot. Lugd. articulum ἡ deler, ut ad ἐκπύησις participium referatur, minùs placet.

Οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων ὁμοδογματούντων] Menander *Philadelph.* Stobæo referente *tom.* 2 *tit.* 122.

Ὡς ἤδη τὸ ζῆν εἰ μεθ' ὧν χρὴ τις ἂν
Τοῦτ' ἔστι τὸ ζῆν· ἥδὺ δ' ἀποθνήσκειν, ὅταν
Ζῆν μὴ πάρεδ', ὡς βούλεται —

Quàm dulce vita est, si qibuscum discupis
Transigere ætatem deturs ac dulce est mori,
Cui vivere non est ex animi sententia.

Et Apollodor. *Adelph.*

Ἀπεραμόνως ζῆν ἡδὺ μακάριος βίος
Καὶ σεμνὸς, ἂν ᾖ μεθ' ἑτέρων ἀπεραμόνων.
Ἐν σκολιοῖς δ' ἀνθρώποις ὄντα δεῖ
Εἶναι πάθημον· ὦ τάλαιπόρου βίου.

Vita otiosa plena beatitudinis,
Si cùm otiosis aliis vitam transigas.
Cum similis ferisqe agentem similem
Fieri necesse est. ô vitam aerumnabilem. Grot.

vide l. 4. § 50. & l. 5. § 36. & l. 10. § 36.

Τὰ ταὐτὰ δόγματα] forsan τὰ αὐτὰ δ'. eadem *dogmata colentes, eadem sentientes.* qod suprà ἐμδόγμα-

δογματεῦλας dixit. atqe ità interpres uterqe accepit.

Μή πε ϗ αὐτὸς ἐπιλάθωμαι ἐμαυτοῦ] Nè dum inter tot ingeniorum atqe institutorum diſſidia verſor, ipſe proprii, meiqe etiam ipſius qodammodo oblitus, ab eodem deficiam & deſeiſcam tandem. Vide *ad l. 6. § 29.* Eſt avtem proverbialis formula iſta, de iis qi à nativa indole degenerant. qâ & Seneca uſus eſt *de clem. l. 1. c. 1. Nec enim periculum eſt, nè te ſubita tui capiat oblivio.* Cicer. *ad familil. l. 9. ep. 12. Gratulor Baiis noſtris: ſiqidem, ut ſcribis, ſalubres repentè factæ ſunt: Niſi fortè te amant, & tibi aſſentantur; & tam diu, dum tu ades, ſunt oblitæ ſui.* Menander *gubernatoribus*, à Priſciano *l. 28.* lavdatus.

Ἐπιλάθετ' αὐτὸν, ὅστις εἶν.
Oblitus eſt ſe ipſe qi fiet.

De viro probo pióqe, ſive Enocho, ut pluribus placet, Avtor *ſapientiæ Solomonis c. 4. v. 10. Ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη· ἥρπαγη, μὴ ϗακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλὰ ϗ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον.* Alluſerit fortean hic Marcus ad hiſtoriam Meſſalæ Corvini oratoris, qem *nominis etiam ſui oblitum* ferunt. Plin. *hiſt. nat. l. 7. c. 24.*

§ 4. *Ἑαυτῷ ἁμαρτάνει*] Ità Avguſtinus *poſt collat. cum Donat. c. 6.* de verbis Apoſtoli *ad Cor. ep. 1. c. 11. v. 29.* agens. *Judicium manducat & bibit ſibi ipſi, non alteri.* vide *l. 5. § 25, 35.*

Ἑαυτὸν ϗακοῖ] vide *l. 2. § 1. & l. 8. §. 55.* Epictet. *l. 4. c. 5. Μεγάλη βλάβη τῷ ἀδικοῦντι, αὐτὴ ἡ ἀδικία.* Dio Pruſ. *orat. 74. ὑπὸ ϗακίας ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ βλαβερός.* & *orat. 75. Τὸν νόμων ὑδὲ εἷς ὅτις τ' ὄζιν ἀδικῆσαι. πᾶς γὰρ παραβαινόντων τὸν νόμον ἕκαστος, οὐ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἑαυτὸν βλάπτει.* Clem. Alex. *paed. l. 2. c. 10. Πῶς ὃς ἁμαρτάνει, ϗ ἀδικεῖ, οὐχ ὅτως τὸν πέλας βλάπτει, ὡς ἑαυτόν· ὅτι πάντων ἑαυτὸν χείρονα καταφαίνει· ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, παρ' ὅσον ἁμαρτάνει, χείρων ϗ αὐτὸς αὑτοῦ·* vide de noviſſimo hoc Epicteti *diſſertationem* inſignem apud Arrianum, *l. 2. c. 18.* Feſtivè Simocat. *epiſt. 40. Ἀδικεῖται μὲν ὑδεὶς· ἀδικῶσι ϗ πάντες, αὐτομάτως ἕκαστος ἑαυτὸν ἀδικῶν· ἀρετῆς γὰρ ϗ ϗακίας ἐσμὲν αὐτοκράτορες· οὐκοῦν ἀδικῶσιν, οὐκ ἀδικοῦνται οἱ ἄνθρωποι. ϗ τὸν Ὁμηρικὸν παιδαγωγὸν Κύκλωπα· ὑδένα γὰρ βλάπτειν, ἀδικοῦντα δὲ ἑαυτόν· ἔφασκε· ϗ ἐν τῷ πεπλῷ ἀληθῶς, ἡ τῆς ἀληθείας κατάφασις.* Chryſippus in *demonſtrat. de juſtit. ἀδικεῖσθαί φησιν ὑφ' ἑαυτοῦ τὸν ἀδικοῦντα, ϗ αὐτὸν ἀδικεῖν, ὅταν ἄλλον ἀδικῇ, ἡγούμενον ἑαυτῷ τὸν παρανομεῖν αἴτιον, βλάπτοντα παρ' ἀξίαν ἑαυτόν.* qi tamen idem in hoc repugnans ſibi, in libris *adverſus Platonem* ſcriptis, *ἀτόπως φησὶ λέγεσθαι τὸ ἀδικεῖν ἑαυτόν· εἶ γὰ ὡρὸς ἕτερον, οὐ ὡρὸς ἑαυτόν ἐ ἀδικία.* Plut. *de Stoic. contradict. cap. 12.* vide Ariſtot. *ethic. lib. 5. c. 11.*

§ 5. *Ἀδικεῖ πολλάκις ὁ μὴ ποιῶν τι*] Robert. Capito Lincoln. Epiſc. *Pontificum Romanorum malleus* nuncupatus, *epiſt. 48. Æqè iniquitas eſt non punire nocentes, ac punire innocentes.* Et Bern. *ad Eugen. de conſider. lib. 2. Non eris innocens, ſi aut punias eum, cui parcendum eſſet, aut parcas ei, qi fuerat puniendus.* Georg. Godvin. in *epitaph. D. Jacob. Mauritii,*

Nec faciendo nocens, nec patiendo fui.

In mente forſan habuit illud Publ. Syri;

Bonis nocet, qiſqis pepercerit malis.

Qem & Avſon. imitatus in *ſap. lud.* ſub Cleobuli perſona dixit; *Parcit qiſqe bonis, perdere vult malos.* Cato apud Saluſt. in *Catilin. Dum pauci ſceleratis parcunt, bonos omnes perditum eunt.* Et hiſce omnibus prior longè Pythagoras, referente *tom. 2. tit. 46.* Stobæo: *Οἱ μὴ κολάζοντες τοὺς ϗακοὺς, βούλονται ἀδικεῖσθαι τοὺς ἀγαθούς.* Agapet. *παραίνεσ. § 28. Ἴσον τῷ πλημμελεῖν, τὸ μὴ ϗωλύειν τοὺς πλημμελοῦντας λογίζου. ϗὰ γὰρ τὸς πολιτεύοντας μὴ ἐνθέσμως, ἀνέχεσθαι ἢ τοὺ βιάντων ἐθέσμως, σωφρόνος ἦν ϗακῶν παρὸ δεῖν κρίνεται.* Hoc eſt qod Cato Cenſor. referente Plut. in *apophth. τοὺ δυναμένους ϗωλύειν τοὺς ϗακῶς ποιοῦντας, ἐὰν μὴ ϗωλύωσι, ϗαταϗελεύειν.* id eſt, ut Senec. *Troad. 2. 2.*

Qi non vetat peccare, cùm poſſit, jubet.

Vel ut *τὸ ϗωλύειν* illud diſertiùs exprimatur,

Peccare qi non prohibet, cùm poſſit, jubet.

Narrat Plut. in Lycurgo, Archelaum Spartanum cuidam regni ſibi conſortem Charilaum tanqam virum apprimè bonum probúmqe collavdanti, regeſſiſſe; *Πῶς δ' [οὐ] ἂν εἴη Χαρίλαος ἀνὴρ ἀγαθὸς, ὃς ὐδὲ πονηροῖς χαλεπὸς ὄζι. Qi verò poteſt eſſe vir bonus Charilaus, qi nè malis qidem durus & aſper eſt?* Expungendam enim eſſe negativam priorem, qòd Eraſmus in *apophth.* moner, avt ὐ loco ſaltem οὐ (qod non diſconvenit) ſubſtituendum, clarè docet non uno loco Plutarchus ipſe, qi in *apophth.* ubi Archidamidæ dictum hoc tribuitur, & Charilas alter dicitur, eo nomine prædicatus, *ὡς ὡρὸς ἅπαντας ὁμίλιος ὡρᾷ*, ſic extulit; *Καὶ πῶς τις δικαίας ἂν ἐπαινοῖτο, εἰ ϗ ὡρὸς τοὺ πονηροὺς ὡρᾷ εἴη;* Idémqe in *lib. de amic. & adulat.* de Charillo Laconem dixiſſe; *Πῶς χρηστὸς, ὃς ὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρός;* Eodémqe prorſus modo in *frag. de invid. & odio*, niſi qòd pro Lacone *τὸν σωφρονίλα*, pro *πικρὸς*, ut ſuprà, *χαλεπὸς* poſuit: Qod avtem *ὡρὸς τὸ ἀδικεῖν* Marcus, idem *ὡρὸς τὸ ἀσεβεῖν*, Andocides *de myſter. Νομίσατε τίνων ἀσέβημα ὐδὲν ἔλαττόν ἐ), τοὺ μηδὲν ἠδικηϗότας ἀσεβεῖν ϗαταγνῶναι, ἢ τοὺ ἠσεβηϗότας μὴ τιμωρεῖσθαι.* Doctores Hebræi הָחֶמְלַת עַל־הָרְשָׁעִים הִיא אַכְזְרִיוּת *Improbis parcere crudelitas eſt.*

§ 6. Ἀρκεῖ ἡ παροῦσα] vide *l.* 6. § 2, 32. & *l.* 8. § 7, 26, 32, 36. Huc conclusio illa apud Lucianum *dissertationis Menippi cum Chirone* de vitæ tædio. τί ἔν ἀν παθοι τις; Ὅσῳ δίμαι, καὶ φασι, σωιτὸν ὄντα, ἀρέσκεσθαι καὶ ἀγαπᾶν τοῖς παροῦσι, καὶ μηδὲν αὐτῷ ἀπόρητον οἴεσθαι. Sed & Epicteti illud *l.* 4. c. 5. τούτων μεμνημένος, χαῖρε τοῖς παροῦσι, καὶ ἀγάπα ταῦτα, ὧν χαμερές ἐστι. de se Æschines. *epist.* 5. ἀσπάζομαι τὰ παρέντα.

Ἐναρέσκει πᾶν τὸ παρὸν τὸ ἐκ τῆς αἰτίας συμβαῖνον] leg. vel ἀρέσκει πᾶν τὸ παρὸν, vel τὸ παρὰ τῆς, expunctis particulis illis τὸ ἐκ. illud prætulerim. Xyl. & Cas. qid legi voluerint, incertum est. Verba ipsa certè nevter expressit. expressit Lugd. vertendo, *ut boni consulat omnia quæ accidunt, præter id quod est à caussa profectum.* qæ verba qid sibi velint, ipse viderit: Ego nullus assequor. ἀδὴν γὰρ ἀναιτίως πίπτουσι φησὶ· ut Plut. *de Isid. & Osir.* καὶ τὸ αἰτιατὸν ὅλως ἀνύπαρκτον. Idem *de Stoic. contradict. c.* 20.

§ 7. Ἐξαγεῖται φαντασίαν] vide *l.* 7. § 29. Ista superioribus attexit Xyl. pro privo monito habet M. Casavb. & hoc, opinor, potius fuerit.

§ 8. Μία ψυχὴ] Vide *ad lib.* 4. § 4, 29, 46.

Ἐνὶ φωτὶ ὁρῶμεν] Vide *lib.* 12. § 30. Τὸν ἥλιον ὁρᾷ πάντων τὸν αὐτόν. Tatian. *adv. Græc.*

Ἑνὶ ἀέρι ἀναπνέομεν] Vide *lib.* 8. § 54. Gregor. Naz. *orat.* 16. de opulentis pavperes averfantibus; ὅτι καὶ τὸν αὐτὸν ἀσθμὸν ἀέρος, μικρῷ δι' ἡδονῆς ἀναιροῦντες. Apud Philemonem, Comic. fastuosum aliqem nescio qis sic compellat,

Σὺ γὰρ τίς ἐστίν; εἰπέ μοι, παρρησίᾳ.
Σὺ λαμβάνεις ἐν ἀνθρώποισιν, ὃν ἄνθρωπος οὐ;
Τὸ δ' ὅλον πεπάτηκας ἢ τὸν αὐτὸν ἀέρα
Ἑτέρους σωλῆνας, εἰπέ μοι, τοιούτους ὤν;

i. e. vertente, qi & affectis medelam adhibuit, Grotio.

Effare nobis liberè, qem te putas?
Loqerísne hominibus ipse non homo, sed tenens
Orbem sub pedibus? an communi vescerís
Aurâ nobiscum, qi te tam magni facis?

qæ cur Stob. *c.* 6. sub Ἀκολασίας titulo collocarit, non video. De se Solomon rex in *Sapient. c.* 7. *v.* 3. Καὶ ἐγὼ ὁμοίως πᾶσα τὸν κοινὸν ἀέρα. Menander apud Plutarch. *ad Apollon.*

——ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις
Ἐφ' ὅισπερ ἡμεῖς, πάσασα τὸν ἀέρα
Τὸν κοινόν.—— — *lege tu*
Communem eâdem nobiscum aërem trahis.

§ 9. Πρὸς τὸ ὁμοιοῦσθαι ἀεὶ τῷ ὅλῳ] Macrob. *Saturnal. lib.* 7. *c.* 5. *Singula autem similitudinem sui rapere telliis est Empedocles, qi ait;*

Ὡς γλυκὺ μὲν γλυκὺ μάρπτε· πικρὸν δ' ἐπὶ πικρὸν ὄρουσεν·
Ὀξὺ δ' ἐπ' ὀξὺ ἔβη· θερμὸν δ' ἐποχεῖτο θερμῷ.

Quæ sunt ex Plutar. *sympos. lib.* 4. *c.* 1. mutuata, ubi corruptiora habentur. qòd avtem ibi pro θερμὸν θαλδὸν legitur, Leopard. μισγὸν rescribi posse opinatur, *emend. lib.* 8. *cap.* 10. qod est ignis epitheton apud Homerum. *Il.* φ'. *v.* 316. & *v.* 375. Et Hesiod. *aspid. v.* 18. Cicer. *de amic. Nihil est appetensius similium sui, nihil rapacius, qàm natura.* Insignem in hanc mentem Democriti θρῖον exhibet nobis Sextus *adv. Logic. l.* 1. *c.* 2. Πόθεν δὲ πίστις, inqit, περὶ τοῖς φυσικοῖς κυλίεται δόξα ἢ τῷ τὰ ὅμοια ὑπ' ὁμοίων εἴδει γνωρίζειν· ὁ γὰρ Δημόκριτος ὅτι τε ὑπ' ἐμψύχων καὶ ἀψύχων ἴσκιοι τὸν λόγον. Καὶ γὰρ ζῶα, φησὶν, ὁμοιοῦται ζώοις σωματοειδέσι, ὡς ἀνθρωπος ἀνθρώποις, καὶ γένεσιν γεγόνοις, καὶ ὅτι τῶν ἄλλων ἀλόγων· ὡσαύτως καὶ ὅτι τῶν ἀψύχων· καθάπερ ὁρᾷν πάρεστιν· ὅτι τε τῶν κοσκινευομένων ἀπερμάτων, καὶ ὅτι ὑπὸ τῶν παρὰ τοῖς κυματωγοῖς ψηφίδων· ὅτε μὲ γὰρ κατὰ τὸν αὐτὸν κοσκίνου σχῆμα διακριθῶσι φακοὶ μὲ φακοῖς πάσσονται, καὶ κριθαὶ μὲ κριθῶν, καὶ πυροὶ μὲ πυρῶν· ὅτω δὴ κατὰ τὸν τοῦ κύματος κίνησιν αἱ μὲν ὁπωμήκεις ψηφίδες εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ὁπωμήκεσιν ἀθέντα, αἱ δὲ στρογγύλαι τοῖς στρογγύλοις, ὡς ἂν σωματοῦν τι ἐχέσης ὑπὸ σχημάτων τῆς ἐν τούτοις ὁμοιότητος. Qibus adjicias licet Hippocratis illud ex *lib. de natura pueri*: Εἰ δήλοις αὐλίσκον περισθῆσαι τῇ κύστει, καὶ διὰ τοῦ αὐλίσκου ἐμβαλεῖν ἐς τὴν κύστιν γάλα τε καὶ ὕδωρ ὀπταῖον καὶ μολίβδου κόνισματα λεπτά, καὶ ὕδωρ ὀπταῖον, φυσῶν διὰ τοῦ αὐλίσκου, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμείξεται τῷ ὕδατι· ἔπειτα δὲ, χρόνῳ φυσώμενα ἐλαύσεται, τε μόλιβδος ὡς τὸν μόλιβδον, καὶ ἡ ψάμμος ὡς τὴν ψάμμον, καὶ ἡ γῆ ὡς τὴν γῆν· καὶ ἐν αὐτὰ ἀναθῆναι ἐάσῃ καὶ περιρρήξας τὴν κύστιν σκέψηται, εὑρήσει αὐτῶν τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἐλαυνόμενον. οὕτω δὴ καὶ ἡ χοιρὴ καὶ ἡ σὰρξ διαρθροῦται, καὶ ἕκαστα ἕκαστον ἐν αὐτῇ τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον.

Τὸ γεωδὲς πᾶν] Huic ex parte contradicere videtur Philosophus *de cœlo l.* 4. *c.* 3. τὸ δ' εἰς τὸν αὐτὸν τόπον φέρεσθαι ἕκαστον, τὸ εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος ἐστὶ φέρεσθαι· καὶ ταύτη μᾶλλον ἄν τις ὑπολάβοι, ὃ ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, ὅτι τὸ ὅμοιον φέρεται πρὸς τὸ ὅμοιον· τοῦτο δὲ συμβαίνει πάντως· ἢ γὰρ ἐάν τις μεταθῇ πῶν γῆν, ἢ πυῦ ἢ σταλλίνην, διαθήσεται ὑπ' μοίαν ἕκαστον πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ὅπως ἂν καὶ πυῦ. Verùm conciliat ipse verbis proximis. ὅπερ συμφυκτὸν ἦν τι φέρεσθαι μόριον, καὶ τὸ πᾶν. *Eodem & terræ moles integra, & particula ejusdem qælibet, fertur.*

Τὸ ὑγρὸν πᾶν σύῤῥουν] lego, ὀπὶ τὸν ῥᾶν. inqit Annot. Lugd. sed nihil mutandum. nam & σύῤῥουν mox denuo habetur: qod & ipse agnoscit.

Τὸ ὀλίγῳ ξηρότερον ὑπέλαττον] Virgil. *Æn. lib.* 1.

Suscepitqe ignem foliis, atqe arida circùm
Nutrimenta dedit, rapuitqe in fomite flammam.

Gregor.

Gregor. Naz. in *apolog.* Δύσληπτον μὲν τὸ ἀγαθὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει· ὥσπερ καὶ πῦρ ὕλῃ τῇ ὑγροτέρᾳ· ἕτοιμοι γὰρ πως τῷ κακῷ μετουσίαν οἱ πολέμιοι καὶ ἐπιτήδειοι· καλάμη τις πρὸς ἀσυνθησίαν, ὅτιμα, καὶ ἄνεμον ἐξαπτομένη, καὶ διαπαντοῖόν δὲ ξηρότητα. Et Synes. *de provident.* 1. Ὅσῳ δὲ πάσχουσιν ὑπὸ δαιμόνων θᾶττον γὰρ ἐξάπτονται διὰ τὸν ἦθη πρὸς τὸ πῦρ ἐπιτηδειότητα. Contrà tamen de igne cœlesti Plut. *sympos. l. 4. c. 2.* ξύλων αὖων ἁψασι δεινοῖς, τὰ δὲ χλωρὰ καίειν rationem ab ipso petas, licet.

Σμήνη καὶ ἀγέλαι] Aristot. *hist. animal. lib. 1. c. 1.* Τῶν ζώων τὰ μὲν ἔστιν ἀγελαῖα· τὰ δὲ μοναδικά· τὰ δ' ἐπαμφοτερίζει· καὶ τὰ μὲν πολιτικά, τὰ δὲ ἀποροδικά ἔστιν. ἀγελαῖα μὲν, ὅσον ἐν τοῖς πλωτοῖς τὸ πλῆθος πεισερῶν γένος, καὶ γεράνου, καὶ κύκνου· καὶ πλωτῆς, πολλὰ γένη πλὴν ἰχθύων· ὁ δ' ἄνθρωπος ἐπαμφοτερίζει· πολιτικὰ δ' ἐστὶν, ὧν ἓν τι καὶ κοινὸν γίνεται πάντων τὸ ἔργον. ὅπερ οὐ πάντα ποιεῖ τὰ ἀγελαῖα· ἧττον δὲ τοιοῦτον ἄνθρωπος, μέλιττα, σφὴξ, μύρμηξ, γέρανος. De apibus Plin. *lib. 17. c. 5. Illæ ad usus vitæ laborem tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, consilia privatim, ac duces gregatim.* Vide Plutarch. in *Lycurg.* de republ. Spartana *ad lib. 1. § 16. κοινονομοσύνη.*

Εὑρέθη] *Inventa, reperta sunt*, id est, existunt. & mox ἐυρίσκετο. *reperitur.* i. e. existit. uti paulò pòst, ὑπάρξει. formula Hebræis admodum familiaris, qibus in sacra pagina הִמָּצֵא *inveniri*, pro *esse*; & in scriptis Doctorum. נִמְצָא τὸ ὄν, *ens. Histor. Ester. c. 1. v. 5. qi inventi sunt.* id est, qi fuerunt, *Susan. Annal. lib. 2. cap. 19. v. 3. bona in te inveniuntur.* id est, sunt. Helleniſtæ pariter qi dicuntur, Lucas *Evang. c. 17 v. 18.* οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες. *Non inventi sunt*, i. e. non extitêre, *qi reverterentur* & *Act. c. 5. v. 39.* μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. *nè Deo adversemini.* Pavlus *ad Cor. epist. 1. c. 4. v. 1.* Ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. *ut fidelis sit. ad Phil. c. 2. v. 7.* Ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος. Ubi γενόμενος & εὑρεθεὶς idem valent. *Ad Hebr. c. 11. v. 5.* ex Græcis interpretibus, de Henocho dicitur, Οὐχ εὑρίσκετο· qod Moses *l. 1. c. 5. v. 24.* dixerat אֵינֶנּוּ *non erat.* Petrus *ep. 1. c. 2. v. 22.* Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. qod vates dixerat, Esajæ *c. 53. v. 9. & in ore ejus dolus non extitit.* Eâdem formulâ usus est & Joannes *Apoc. c. 14. v. 5.* qi & *c. 16. v. 20.* καὶ ὄρη οὐχ εὑρέθησαν. *Montésque non extiterunt.* & *c. 18. v. 21.* de Babylone mystica, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. *Nec exstabit ampliùs.* Ignat. *ad Roman.* exhibitus *ad l. 4. § 16.* Ἵνα μὴ κοιμηθεὶς βαρὺς εὑρεθήσωμαι. *Nè cui post mortem molestus sim.* & *ibid. ad l. 10. § 3.* exhibendus, ἵνα καθαρὸς ἄρτος θεοῦ εὑρεθῶ. *ut purus Dei panis fiam.* Plut. *sympos. lib. 4. c. 2.* καὶ λυχνίων ἀργυρῶν ξυλίνοις ἐγκειμένοις (leg. ἐγκειμένων) ἐλύτροις, τὸν μὲν ἄργυρον σωιζήσαι ταχίστα, τὸ δὲ ξύλον ἄδηλον, καὶ ἀπαθὲς εὑρεθῆναι· *intactum illæsumque extitisse.* Clemens *strom. lib. 1.* Ἀρκεῖ δὲ τῷ γνωστικῷ, κἂν ἑνὶ μόνῳ ἀκροατῇ εὑρεθῆ. *Si unum duntaxat auditorem habuerit.* Denique elogium illud, qod Ezechiæ regi tribuitur, *Regum histor. l. 2. c. 18. v. 5.* & Josiæ *ibid. c. 23. v. 25. Non fuit similis illi in regibus qi præcesserant.* Observat Nic. Liran. in *Hymnis Ecclesiasticis*, ubi de sanctis qibusdam enunciatur, hâc formulâ exprimi, *Non est inventus similis illi.* Qin & τὸ ἐξευρεθῆναι eodem sensu usurpavit Marcus *infr.* § 35. pro *extitisse.*

Καὶ οὗ ἔρωτες] Ex Stoicorum sententia, qi brutis animantibus affectus veros negabant, *qisi affectus* nescio qos concedebant. Senec. *de ira l. 1. c. 3. Mutæ animalia humanis affectibus carent; habent autem similes illis qosdam impulsus. Alioqi si amor in illis esset, & odium esset; si amicitia, & simultas; si dissensio & concordia; qorum aliqa in illis qoqe extant vestigia. Cæterùm humanorum pectorum propria bona maláqe sunt. Ibid. Dicendum est, feras irâ carere, & omnia præter hominem. nusqam ea nascitur, nisi ubi rationi locus est. impetus habent feræ, rabiem, feritatem, incursum; iram qidem non magìs qàm luxuriam. irasci non magìs sciunt, qàm ignoscere.* Eandem Stoicorum ferè omnium sententiam fuisse monet & Galenus *de dogm. Hip. & Plat. l. 3. c. 3.* qam & operis ejusdem *libro primo*, qi maxima ex parte jam intercidit, refutâsse se dicit. Cæterùm, hoc non tam refellens, qàm ridens, Plutarchus in *collat. animal.* & ex Plut. Porphyrius *de abstinent. l. 3.* Ex qo Plutarchi codices reficiendi & supplendi. Οἱ δὲ περὶ τάττων ἀζελτέρως λέγοντες, μήτε ἥδεσθαι, μήτε δυμοῦσθαι, μήτε φοβεῖσθαι, μήτε παροξύνεσθαι, μήτε μνησικακεῖν, ἀλλ' ὥσπερ μνημονεύειν δὲ μέλιττάν, καὶ ὥσπερ παροξύνεσθαι δὲ χελιδόνα, καὶ ὥσπερ δυμοῦσθαι δὲ λέοντα, καὶ ὥσπερ φοβεῖσθαι δὲ ἔλαφον· οὐκ οἶδα τί χρήσονται, τοῖς λέγουσι, μηδὲ βλέπειν, μηδὲ ἀκούειν, ἀλλ' ὥσπερ βλέπειν, καὶ ὥσπερ ἀκούειν. μηδὲ φωνεῖν ἀλλ' ὥσπερ φωνεῖν· μηδὲ ὅλως ζῆν, ἀλλ' ὥσπερ ζῆν. τοῦτο γὰρ ἐνδέχεται μᾶλλον ὅτι λεληθότα καὶ παρὰ τὴν ἐνάργειαν.

Ἐν τῷ κρείττονι] *Apud præstantiorem partem.* Xyl. qasi diceretur, propensionem ad societatem apud animalia ista in parte præstantiore, h. e. anima, deprehendi. qùm hoc potiùs Marcus velit, in istis, utpote præstantioribus, qia sunt animata, propensionem illam intensiorem existere. hoc est enim ἐπιτεινόμενον· qod ille omisit.

Ἐπὶ

Ἐπὶ ἧς πρὸς λογικῶν ζώων πολιτείαν] Aristot. *politic. l.* 1. *c.* 2. φανερὸν, ὅτι φύσει ἡ πόλις ἐστὶ, καὶ ὅτι ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῶον. καὶ ὁ ἄπολις διὰ φύσιν, καὶ ἢ διὰ τύχην, ἢ τις φαῦλός ἐστιν, ἢ χρείττων ἢ ἄνθρωπος· διὸ ἡ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶον, πάσης μᾶλλον καὶ παντὸς ἀγελαίου ζώου μᾶλλον, δῆλον. Οὐδὲν γὰρ, ὡς φαμὲν, μάτην ἡ φύσις ποιεῖ. λόγον ἡ μόνον ἄνθρωπος ἔχει πρὸς ζώων. qod suprà Marcus. Πᾶν τὸ νοερᾶς ψυχῆς μέτοχον, ἢ καὶ μᾶλλον. Juvenal. inter alia huc spectantia, *sat.* 15.

Sensum à cœlesti demissum traximus arce;
Cujus egent prona, & terram spectantia: mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantùm animas, nobis animum quoq; ; unum ut nos
Affectus petere auxilium, & præstare juberet,
Diversos trahere in populum. —— &c.

Cicer. *de amicit. Quòd si hoc apparet in bestiis, volucribus, natantibus, agrestibus, cicuribus, feris, ut requirant atque appetant, ad quas se applicent, ejusdem generis animantes, idque faciunt cum desiderio, & cum quadam similitudine amoris humani; quantò id magis in homine sit naturâ? quocirca à natura, quæ solitarium nihil amat, mihi videtur potiùs, quàm ab imbecillitate aut indigentia orta amicitia. quæ enim potest esse sine hac vita vitalis, ut ait Ennius?* Qod Evripid. *Oreſt.* ——Τί χρὴ ζῆν ἀπωλείας ἄτερ; ἐπὶ γὰρ ἧς πρὸς ἀνθρώπων οἶκτον τὸ ζῆν ἀρετείσης τῆς κοινωνίας. Porphyr. *de abſtin. animal. l.* 3. ſiquidem, ut Senec. *ep.* 6. *Nullius boni ſine ſocio jucunda poſſeſſio eſt.* & Cicer. *ibid. Societate ſublatâ, omnis eſt è vita ſublata jucunditas. avfert enim fructus voluptatum omnium ſolitudo. Nec ſine ſocietate illi poteſt eſſe jucunditas.* Idem *pro Planc.* Proinde Ariſtot. *Eudem. l.* 7. *c.* 1. Δεινότατον ἡ ἐρημία. Ἀνὰ γὰρ φίλων ἥδεῖς ἂν ἕλοιτο ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἅπαντα. Idem *ethic. Nicom. l.* 8. *c.* 1. *Nec in cœlo etiam jucundè ſatis ſine ſocio aliquo actarum ſe* dicere ſolebat, Archytas Tarentinus, referente Cicerone. Porrò, *quemadmodum ſolitudo in odio eſt, ſic in dulcedine appetitio ſocietatis,* Senec. *epiſt.* 9. Avguſt. *de bon. conjug. c.* 1. *Sociale quiddam eſt humana natura. Nihilque eſt homini amicum ſine homine amico.* Idem *epiſt.* 121. *c.* 2. Vide *l.* 5. § 16.

Ἐπὶ ἧς ἄρχων] vide *l.* 6. § 43. & *l.* 11. § 27.

Καὶ ἐκδιεξικότων τρόπον τινὰ] *etiam ex diverſis modis.* Xyl. qaſi disjunctim legerit, ἐκ διεξικότων, qod Lugd. ἐκδιεξικότων conjunctim legit. Et hoc malim. ut τὸ ἐκ vel redundet, ut in ἐκνεύειν, ἐκκεντεῖν. atqe ità Marcus mox, ἐκ διεξῶν. qomodo & *l.* 7. § 13. vel intendat, ut in ἐκμαλάττω, ἐκπαθύνω, qod Clemens uſurpavit *ſtrom. l.* 2. atqe ità Calavb. cepit, qi, *naturâ longè à ſe invicem diſtantia,* vertit. Ego ſimpliciter, *loco diſſita,* ſive *diſtantia,* dixerim. Heſych. Διέξιν, διεχωρίσαμεν. Διεξιτήριον, διεχωρίσθην, ἐμάχημαι πρῶτος. Certè qæ noſter iſtîc ἐκδιεξικότα, eadem Sextus Empir. *adv. Phyſic. l.* 1. *c.* 2. nunc διεξῶτα vocat, nunc ἐκκεχωρισμένα. Unde τῷ ἐκκεχωρίζειν verbi exemplum ſumere poterat Lexicographorum princeps ille. Ex qo *ad l.* 7. § 13. aliiſqe ibidem lavdatis, lux loco iſti luculentiſſima dabitur. Aſtra avtem qæ hîc διεξῶτα, eadem *l.* 6. § 43. διάφορα dicuntur. Verùm ibi forſitan affectionum effectuúmqe differentiam; hîc ſitûs lociq; diſtantiam deſignatam volebat. Hoc certè utrobiq; voluit. *exercitum* illum, (prout nuncupat ſacra pagina) ſive *inſtructuram* cœleſtem, licèt aſtris conſtet innumeris, eisdémqe loco diſſitis, affectione diſparatis, ad munus tamen ſuum obeundum pulcrè ac concorditer conſpirare. ut in eis verè cenſeri poſſit, de qibus Senec. *epiſt.* 102. *Quædam ex diſtantibus conſtant, qorum adhuc membra ſeparata ſunt, tanqam exercitus, populus, ſenatus. Illi enim, per qos iſta corpora efficiuntur, jure aut officio cohærent, naturâ diducti & ſinguli ſunt.*

Μόνα τὰ νοερὰ νῦν ἐπιλάκησαι τῆς πρὸς ἄλληλα στοργῆς] Lacrymarum non imbre ſed fonte uberrimo & perennante, deplorari digniſſima qerimonia de naturæ humanæ pravitate inſigniſſima, ab inſtitutione primæva ſolitariè degenerantis. Homo, inqit, ſolus, ex omnibus creaturis originis officiíqe oblitus eſt ſui. Joan. Chryſoſt. *in Geneſ. orat.* 12. ubi docuiſſet creaturas cæteras creatori ſuo debitum obſeqium jugiter præſtare. Ὁ ἄνθρωπος, inqit, τὸ ἥμερον ζῶον, τὸ λογικὸν, τὸ ἐπιεικὲς, τὰ ἐναντία τῇ οἰκείᾳ φύσει διαπεπόνθεται, καὶ διὰ πλῆ ῥᾳθυμίαν εἰς πλῆ θηρίων * ὁμότητα [* ὁμοιότητα, f.] ἑαυτὸν ἐξάγει. Idem deplorat Baſil. Cæſar. *in Pſal.* 49. *v.* 12. & *in Eſai c.* 2. *v.* 9. Verùm hoc ipſo in genere, de qo Marcus iſtîc, hominem plus feris ipſis naturæ legem transgredi, monet Juvenal. *ſat.* 15.

Sed jam ſerpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis ſimilis fera. Quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? qo nemore unqam
Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam: ſævis inter ſe convenit urſis.
Aſt homini ferrum letbale incude nefandâ
Produxiſſe parum eſt. &c.---

Objurgat Seneca *epiſt.* 95. *Non pudet homines miſſimum genus, gaudere ſanguine alterno, bella gerere, gerendáqe liberis tradere, cùm inter ſe etiam mutæ ac feræ pax ſit?* & *epiſt.* 103. *Nunqam illas ad nocendum niſi neceſſitas impingit: aut fames, aut timore cogunturad pugnam: Homini perdere hominem libet.*

Ἀλλ' ὅμως καὶ τὸν φιλόστοργον πεπαλαικέναντι] Hoc eſt qod Cicer. *de amicit. Quæ etiam ſigna ea aſperitate eſt, & immanitate naturæ, ut congreſſum*

greſſus & ſocietatem hominum fugiat atque odcrit, qualem fuiſſe Athenis Timonem neſcio quem accepimus, tamen is pati non poſſit, ut non acquirat aliquem, apud quem evomat virum acerbitatis ſuæ. Sed in gniſſimè Epictet. *l.* 2. *c.* 20. adverſus Epicureos agens, qi dogmatibus ſuis ſocietatem tollebant, cùm ad proprium commodum cuncta referrent. Ὡς ἰσχυρόν τι ἡ ἀνίκητόν ὄζιν ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη; πῶς γὰρ δ' ἦν ἅμιλλα μὴ ἀμιλλικῶς κινεῖσθαι, ἀλλ' ἐλαικῶς; ἡ ἐλαία πάλιν μὴ ἐλαικῶς, ἀλλ' ἀμιλλικῶς; ἀμήχανον, ἀδιανόητον. ὃ πίνυν ὑδ' ἀνθρωπον ὄιόν τε παντελῶς ἀπλάσαι τὰς κινήσεις τὰς ἀνθρωπικὰς. καὶ οἱ ἀποκοπτόμενοι, τὰς γε ὀρεξυμίας τὰς ἀφ' ἡμῶν ἀποκόψαι δ' ἦν ἀμήχανον· ὅταν καὶ Ἐπίκτητος, τὰ μὲν ἀνθρώπινα πάντ' ἀπεκόψατο, καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἀπεκόψατο, καὶ πολίτης, καὶ φίλος· τὰς δ' ὀρεξυμίας τὰς ἀνθρωπικὰς οὐκ ἀπεκόψατο. ὃ γὰρ ἐδύνατο, ἃ μᾶλλον ἢ οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς αὐτῶν ἀποβαλεῖν ἢ ἀπεστερῶσθαι δύνανται, καὶ τοι τῶν μάλιστα πάντων ἐπιτηδευόντες. Cæterùm & Stoicis idem dici poterit, qi affectus humanos à natura inditos, exuere & extirpare incaſſum conati & connixi ſunt. Huc facit Varronis illud, *longè fugit, qi ſuos fugit.* de qo videndi Avſ. Popma. & Turneb. *adverſ. l.* 15. *c.* 5.

§ 10. Φέρει καρπὸν] vide *l.* 8. § 19. Nihil eſt in rerum natura otioſum, infructuoſum nihil. Vide *Eccleſ. c.* 11. *v.* 1, 2, 3. *ad Philip. c.* 2. *v.* 11. *Galat. c.* 5. *v.* 22. *Matth. c.* 7. *v.* 15, 20. & *c.* 12. *v.* 33, 35.

Ἐν ταῖς οἰκείαις ὥραις ἔκρυσν.] qod Pſaltes *Pſal.* 1. *v.* 3. בעתו ἐν τῇ ἐαυτοῦ ὥρᾳ. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Indè illud Marci *c.* 11. *v.* 13. οὐδὲν ἔυρεν εἰ μὴ φύλλα· ἡ γὰρ οὐκ ἦν καιρὸς σύκων. de qo loco, qð difficultate ſe qðam expediat, D. Leiſſeldus noſtras, ὁ μαχαίτης ità argutatur, ut ὀλωὼν καιρὸν fuiſſe ajat, σύκων peculiariter ſic dictorum neger. Verùm nè ſic qidem exolvi nodus videtur, qem more ſolenni diſſimulant prorſus interpretes. V. Cl. Hejnſius, ſpiritu duntaxat accentúque (cæteroqi nè literulâ qidem immutatâ) adjectis, notiſisque eorundem indicibus appictis, ſenſum commodum ſatis ac contextui reliqo congruentem elicuit, ut legeretur, ἡ γὰρ ἦν, καιρὸς σύκων. *Ubi enim erat, tempus erat ficuum.* vel *tempeſtivæ & maturæ erant ficus.* qod ipſe eruditis expendendum cenſendúmqe dimitto.

Εἰ δ' ἡ σωτηρία κυρίως τέτρωσεν] Ità Baſil. ſed Lugd. meliùs τέτρησεν, *trivit.* Sic Cicer. *de fin. l.* 3. *Rerum nomina novarum, quæ nunc conſuetudo diuturna trivit.* Xyl. autem iſta non cepiſſe nil mirum; cùm ſcripturam veram non animadverterit.

Ὁ λόγος καὶ καιρὸν καὶ ὕλην καρπὸν φέρει] qia nimirum τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ κεκτῆται. *l.* 12. § 1.

§ 11. Εἰ μὴ δύνασαι, μαθαδίδασκε] Vide *l.* 5. § 28. & *l.* 8. § 59.

Πρὸς τοῦτο ἡ εὐμάθεια] Ità *infrà* § 42. ἀνθρωπάρεσκον ἡ πρακτικήν.

Καὶ οἱ θεοὶ ὑμῖν εὐμενεῖς τοῖς πιστοῖς] Vide *l.* 7. § 70. Eodem utitur argumento apud principem Poetarum Phœnix Achillem alloquendo, *Iliad. i. v.* 492.

(χὴ
Ἀλλ', Ἀχιλεῦ, δάμασον θυμὸν μέγαν· οὐδέ τι σε
Νηλεὲς ἦτορ ἔχειν, σρεπτὸν δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί,
Τῶν περ καὶ μείζων ἀρετὴ, τιμή τε, βίη τε.

Οὗτος εἶσι χρηστός] τὸν τῆς θεοῦ χρηστότητα iſtam prædicat Apoſtolus *ad Rom. c.* 2. *v.* 4. & *c.* 11. *v.* 22. & *ad Tit. c.* 3. *v.* 4. ſed cumprimis *ad Rom. c.* 5. *v.* 6, 10.

Ἔξεσι δ' καί σοι] qia nimirum πρὸς τοῦτο ἡ εὐμάθειά σοι δέδοται. qod *ſuprà* dixerit. ſic Matth. *c.* 5. *v.* ult.

Εἰ εἶπέ, τίς ὁ κωλύων] lege ἢ εἶπέ· qod & Caſ. vidit.

§ 12. Πόνει] Lepida illa Cratetis *epiſtola* ordine 4. Ἐὰν εἰρητὸν ὁ πόνος, πόνει· εἰ δὲ φαῦλον, πόνει, ἵνα μὴ πονῇς. διὰ γὰρ τοῦ μὴ ποιεῖν ἡ φεύγει πόνος, τῷ δ' ἐναντίῳ καὶ διώκεται. forſan, τὸ δ' ἐναντίον.

Μὴ ὡς ἄθλιος] ſiquidem πόνος οὐδὲν ἀδιαφόρων ὄζι. *l.* 3. § 4. neqe itaque miſerum facere poteſt. De Hercule Dio Pruſ. *orat.* 8. Παῦτα μὲν καὶ ἀγαπητὸν ἡγεῖσθαι ἐκεῖνον, ὃς ἔφασαν αὐτὸν ἀνθρωπον ἀθλιώτατον· καὶ διὰ τοῦτο ἄθλιον ἐκάλουν τοὺς πόνους αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργα, ὡς τὸν ὑπόπονον βίον ἄθλιον ὄντα. Verùm iſtos objicienti Lyco apud Senecam in *Herc. furen.* 2. 2. reſpondet Megara;

Quemcunque fortem videris, miſerum neges.

vide *l.* 1. § 15. ὃ κατλίως κατεργασικὸν τῆς σεσκευμένου.

Μηδὲ ὡς ἐλεεινὸς ἢ θαυμαζόμενος θέλων] qod vitium in Diogene notavit Plato, qi cùm is frigidâ perfuſus aliqando, aliquandiu conſiſteret, qò ad ſtantium oculos ad ſe intuendum converteret, illi autem hominis qaſi frigore rigentis miſereri præ ſe ferrent, εἰ βέλοιτο αὐτὸν ἐλεῆσαι, ὑπῆκτι, *ſi miſereri hominis vultis, diſcedite,* inqiebat. ἐνδεικνύμενος φιλοδοξίαν αὐτῷ, inqit Laërt, *l.* 6. *vanitatem gloriolæqe cupidinem arguens in homine.* utpote qi nemine inſpectante ipſe ſponte ſuâ ſe vexare deſineret. Vide *l.* 1. § 7.

§ 13. Ἐξῆλθον πᾶσι φαντάσιοις] Vide *ad lib.* 1. § 12, & 15. φαντάσιον autem vocabulum, etiamſi laxiùs acceptum circumſtantias qascunqe caſúsve emergentes extra diſcrimen comprehendat, uti obſervant Sext. Empiric. *Pyrrh. hypoth. l* 1. *c.* 14. Hermogen. *art. rhet. l* 3. *c.* 3. & Fabius *inſtitut. l.* 3. *c.* 5. & 8. 5. *c.* 10. atqe ità Democritus apud Athenæum *l.* 10. uſurpavit, ubi de Alcæo dixit; καὶ πᾶσαν ὥραν, καὶ πᾶσαν φαντασίαν,

τίθην

πίνων ὁ παιπτὴς ἕτος ἐνεδρεύεται· hoc est; vertente, qò Dalechampium corrigat, Casavbonos; *Quacunque anni tempestate, & quocunque rerum suarum statu*, sive tristi, sive lætо, *poëta hic potans reperitur*. & *ad Apollon. consol.* Plut. Ὥσπερ γὰρ ἐν φυτοῖς, ποτὲ μὲν πολυκαρπίαι γίνονται, ποτὲ δ' ἀκαρπίαι, κ' ἐν ζώοις ποτὲ μὲν πολυγονίαι, ποτὲ δ' κ' ἀγονίαι, κ' ἐν θαλάττῃ, εὐδίαι τε κ' χειμῶνες· ὕτω κ' ἐν βίῳ πολλαὶ κ' ποικίλαι φορίσασεις γινόμεναι, σοὶς τὰς ἐναντίας φορίσεσι τοῦ ἀνθρώπου τύχας. Eâ tamen, qâ hic Marcus adhibuit, loquendi formulâ, in seqiorem partem sumitur; pro ejusmodi casibus qi molestiam nobis aliqam facessunt. qod & freqenter fieri Budæus monet. Ità Svidas. Ξυμφορὰν Θεμιστοκλέους τὴν ὑπὸ φορισάσεων δυσχέρειαν, κ' ὐκ ἐξ ὀικείας ἀβουλίας κακοπραγίαν. Et Phrynich. Περίεσασις ἡ συμφορά· Stoicis familiare esse eo sensu adnotans. Maxim. Tyr. in *titulo dissert.* 35. Ὅτι ἔξεσι κ' ἐκ τῆς φορισάσεων ὠφελεῖσθαι. Huc generosa illa gnostici vox apud Clem. *strom. lib.* 4. Ὦ κύριε, δὸς περίεσασιν, κ' λάβε ἐπίδειξιν. qod latiùs pavlò extulit Epictet. apud Arrian. *dissert. lib.* 1. *c.* 6. Φέρε γάρ, ὦ Ζεῦ, σὺ δὲ ἄλλοι θεοί, περίεσασιν ἔχω γὰρ παρασκευὴν ἐν σοὶ μοι δεδωκέναι κ' ἀφορμὰς σοὶς τὸ κοσμῆσαι διὰ τῆς ἐπιδεικνύντων ἐμαυτόν· & *ibid. c.* 24. cujus & *titulus*, Πῶς σοὶς περισάσεις ἀγωνιστέον. Αἱ περισάσεις εἰσὶν, αἱ τοὺ ἄνδρας δεικνύουσι· qod Naso *trist. l.* 4. *eleg.* 3.

Quæ latet, inqe bonis cessat non cognita rebus,
Apparet virtus arguitúrqe malis.

Et Sencc. *Herc. fur.* 2. 2.

Imperia dura tolle, qid virtus erit?

sed pergit Epictet. Λοιπὸν, ὅταν ἐμπέσῃ περίεσασις, μέμνησο, ὅτι ὁ Θεός σε, ὡς ἀλείπτης, πραχεῖ νεανίσκον βάλλειν· ἵνα τί; φησίν; ἵνα ὀλυμπονίκης γένῃ· δίχα δ' ἱδρῶτος ὐ γίνεται. *Ibidémqe l.* 2 *c.* 6. Ἡμῖν δ' ὐδεὶς θέλει, ὐδὲ τ' ἀνάγκης καλούσης ἐυλύτως ἀναχῶσαι αὐτὴν· ἀλλὰ κλαίοντες κ' στένοντες πάσχομεν, ἃ πάσχομεν, κ' φορισάσεις αὐτὰ καλοῦμεν. πόσας φορισάσεις; ἄνθρωπε; εἰ φορισάσεις λέγεις τὰ φορεικτὰ, πάντα φορισάσεις εἰσίν· εἰ δ' ὡς δύσκολα καλεῖς, πόσαι δυσκολίαι ἔχει, τὸ ἡμέρωμον φαδρῆναι; Clemens item *strom. l.* 7. Ταύτῃ ὐδέποτε, περισάσεως ἡμουδίης, τῆς ἰδίας ἕξεως ὁ γνωστικὸς ἐξίσταται. ἔμπεδος γὰρ κ' ἀμετάβλητος ἡ τῆ ἀγαθῆ ἐπιστημονικῆ κλίσις. Plura adjici poterant: verùm ista sufficerint, & vocabuli rationem explicando, & usum apud Stoicos hoc sensu freqentem comprobando.

Ἐξεδόγου] Vide *l.* 5. § 2. & *l.* 8. § 40. & *l.* 12. § 22, 25.

Ἔξω γὰρ ὐκ ἦν] Vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 47. & *l.* 10. § 38.

§ 14. Πάντα ταῦτα] forsan potiùs πάντα τ' αὐτά· *omnia eadem sunt*, qæ priùs fuerant. vide *l.* 4. § 42, & *l.* 7. § 1.

Σωπήθι μὴ τῇ πείρᾳ] Vide *l.* 4. § 44.

Ἐφήμερα ἡ τῷ χρόνῳ] ità *l.* 4. § 35. Πᾶν ἐφήμερον. & § 44. τὰ ἀνθρώπινα ὡς ἐφήμερα, id est, *diurna, non diuturna*; sive *brevis ævi*. ὀλιγοχρόνια. ut *l.* 7. § 1. ità enim τὸ ἐφήμερον usurpatur. Clem. *pædag. l.* 2. *c.* 8. Ἀντίπα δὲ μάλα κ' διελέγχεται τὸ ἐφήμερον αὐτῆς· ἄμφω γὰρ μαραίνεσθον, κ' τὸ ἄνθος κ' τὸ κάλλος. & Timæus de *anim.* Θνατά τε κ' ἐφαμέρια ζῶα.

Ῥυπαρὰ] Vide *l.* 5. § 10. & *l.* 8. § 24.

§ 15. Τὰ πεζίγραμμα ἔξω δυρῶν ἕστηκεν] Ità *lib.* 4. § 3. Ἔξω ἕστηκεν ἀσχημόντα. & *lib.* 5. § 19.

Τὸ ἡγεμονικὸν] Vide *l.* 4. § 39.

§ 16. Οὐκ ἐν πείσει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ] Vide *l.* 6. § 51. & *l.* 8. § 12.

§ 17. Τῷ ἀναρριφθέντι λίθῳ] Idem de pila *l.* 8. § 20.

§ 18. Διελθὲ ὅσα εἰς τὰ ἡγεμονικὰ αὐτῆς] Vide *l.* 4. § 38. & *l.* 7. § 34.

Τίνας χρεὰς φοῇ] Pythagor. apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Πάσει ἃ κρίνεις ἐν καλὰ, κὰν ποιῶν μέλλῃς ἀδοξεῖν· φαῦλον γὰρ κεῖνος παντὸς κλεῆ περίγραμμα, ὅλον· διόπερ ὧν ἂν σὺ μὴ ἐπαίνων καταφρονῇς, κ' σὺ μὴ λόγων καταφρόνει. Cleanthes apud Clementem *stromat. l.* 5.

Μὴ σοὶς δόξαν ὄρᾳ, ἐθέλων σοφὸς αἶνα γνώσῃ·
Μηδὲ φοβοῦ πολλῶν ἀκρίτου κ' ἀναιδέα δόξαν.
Οὐ γὰρ πλῆθος ἔχει σωφρονεῖν κείνοις, ὅτε δικαίαν,
Οὔτε καλεῖν· ὀλίγοις δ' παρ' ἀνδράσι τοῦτο κυρήσεις.

qod is à Comico γνωμικώτερον ἐν βραχεῖ conceptum effert his verbis,

Ἀρκεῖν δ' κείνειν τὰ καλὰ τῆς πολλῶν φόρου.

ità enim quidam legi postulant, & cum Clementis scopo probè congruit. Cæterùm lectio recepta,

Ἀρκεῖν δ' κείνειν τὰ καλὰ τῷ πολλῷ φόρῳ,

aliud sonare videtur, eôqe respicere, qod à Demosthene dictum est, ὡς τοὺ μὲν ὑποκριτὰς ἐν τῆς φωνῆς, τοὺ δ' ῥήτορας ἐν τῆς γνώμης δεῖ κείνειν. Seciùs planè qàm Philisco Marci nostri filius, referente Philostrato, τὸν μὲν ἄνδρα δείκνυσιν ἡ κόμη, τὴν δὲ ῥήτορα ἡ φωνή. Sed & qod Capheſias tibicen, cùm μεγαλοδόας τις prædicaretur, & post Capheſiam Zeno ac Demosthenes, ὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. Referunt hoc Laërr. *lib.* 7. Athen. *l.* 14. Evstath. *in odyss.* 1. prius illud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. Svidas. Plut. in *vita* 10. *rhet.* Qanqam & πλὺς φόρος ille ad acclamantium, κ' εὐφημεῖν δοκούντων φόρον, cui opponitur illud τὸ ἄφωνον ἀφορᾷ *lib.* 1. § 9. non incommodè referri potest. de ea vide sis Plinium min. *l.* 2. *ep.* 14. ubi inter cætera; *si qando transibis per basilicam, & voles scire qomodo qisqe dicat, nihil est qòd tribunal ascendas, nihil qòd præbeas aurem, facilis divinatio; scito cum pessimè dicere, qi laudabitur maximè.* In Senecæ *excerptis:*

Malè

Malè de te loquuntur homines. Sed mali. Moverer si de me M. Cato, si Lælius, si alter Cato, si duo Scipiones istæ loquerentur. Nunc malis displicere laudari est. Non potest ullam auctoritatem habere sententia, ubi qui damnandus est, damnat. Malè de te loquuntur: moverer, si judicio hoc facerent; nunc morbo faciunt. benè nesciunt loqui. faciunt, non quòd mereor, sed quòd solent. cibumdam enim canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine lætrent. vide *ad l. 3. § 4. & l. 4. § 3.* Τὸ ἀκριτον ἧσσ' εὐημεῖν δοκοῦντων.

"Οτις κ' πει αὐτῆσ'] *Lib. 3. § 4 & lib. 8. § 53.*

§ 19. Πάντα ἐν μαλακολῇ] Ità *lib. 4. § 3. & l. § 23.* vide & Aristot. *de gen. & cor. l. 1. c. 3. ad l. 7. § 25.*

Αὐτὶς αὖ] Vide *infr. § 21.*

Ὁ κόσμ' ὅλ'] *Lib. 4. § 3.* Ὁ κόσμος ἀλλοίωσις.

§ 20. Ἐκεῖ δεῖ καταλιπεῖν] Idem *lib. 7. § 29.* vide & *infr. § 38.* cum seqentibus avtem ista Xyl. absurdè connectit.

§ 21. Ὁρμῆς, κατοπτεως πυῦλα κ' οὐ θάνατος ἦν κακόν] forsan ὁρμῆς κ' κατοπτεως παῦλα, οὐ θάνατος. *Actionis finis & motûs, sive externi, sive interni, cessatio actionis* sive *motûs*, illius *qasi mors est. Nihil* tamen *mali subest.* ut mox, τέτων πᾶσα μεταβολὴ θάνατος· μήτι δεινόν; potest tamen sententiâ continuatâ legi, ὁρμῆς, κατοπτεως παῦλα, κ' οὐ θάνατος, οὐδὲν κακόν. *actionis, motûs, ovinationis cessatio & qasi mors, nihil mali in se habet.* illud Cas. hoc Xyl. secutus est. vide *l. 12. § 23.* Diversa pavlò ratione de aqa & aëre mortis vocabulum usurpavit Philo *de mundo.* Εἰ μὴ ὥρης ἀνέμων ῥιπίζοιτο τὸ ὕδωρ, ἐκίνητον ἐᾶδεν, ὑφ' ἡσυχίας νεκρώτατ' μεταβάλλει γᾶν, κ' τὸ δυσωδέστατον γίνεται, ὅτι ψυχικὸν ἀφρενημόνων ζώων. αὖ γε μὴν ἀέρος φθοραὶ, πανπ τῷ δήλον. νοσεῖν γὰρ κ' φθίνειν κ' τρόπον τινὰ ἀποθνήσκειν πέφυκεν· ἐπεὶ τί ἄν τις, μὴ σοχαζόμενος ὀνομάτων εὐτρεπείας, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας, εἴποι μοι λοιμὸν ἢ πλὴν ἀέρος θάνατον, τὸ οἰκεῖον πάθος ἀναχέοντος ἐπὶ φθορᾷ ἀπάντων, ὅσα ψυχὴς μεμοίρηται. Cæterùm ad Marci mentem plane Augustinus *in Joan. tract. 38. Res qælibet, si mutabilis est, non verè est: non enim est ibi verum esse, ubi est & non esse. qicqid autem mutari potest, mutatum, non est qod erat. Si non est qod erat, mors qædam ibi facta est: peremptum ibi aliqid, qod erat & non est. nigredo mortua est in capite albescentis senis; pulcritudo in corpore fessi & incurvi: mortuæ sunt vires in corpore languentis: mortua est statio in corpore ambulantis; mortua ambulatio in corpore stantis; mortua & ambulatio & statio in corpore jacentis, mortua locutio in lingva tacentis, qicqid mutatur, & est qod non erat, video ibi vitam qandam in eo qod est; & mortem in eo qod fuit.* vide *l. 10. § 18.*

Τέτων πᾶσα μεταβολὴ, θάνατος] Plut. *de EI Delph.* Οὐ μόνον, ὡς Ἡράκλειτος ἔλεγε, πυρὸς θάνατος ἀὴρ γένεσις, κ' ἀέρος θάνατος ὕδατος γένεσις· ἀλλ' ἐπισαφέστερον ἐπ' αὐτῆσ' ἴδοις ἄν· φθείρεται μὲν ἀκμάζων ἡνιοχός γέροντος· ἐφθαρη δ' ὁ νέος εἰς τ' ἀκμάζοντα, κ' ὁ παῖς εἰς τ' νέον, εἰς ὃν τ' παῖδα τὸ νήπιον· ὃ τε χθὲς εἰς τ' σήμερον τέθνηκεν, ὁ δ' σήμερον εἰς τὸν αὔριον ἀποθνήσκει· μᾶλ' ὃ ἐλεῖς, ἧσ' ἔστιν εἷς. qæ tamen ipse tanqam arguta magis, qàm solida notat, in *lib. de tranqill. & de tarda Num. vindict.* Senec. *ad Marc. c. 20. Ex illo qo primùm lucem vidit, iter mortis aggressus est: & illi ipsi qi adjiciebantur adolescentiæ anni, vitæ detrahebantur. in hoc omnes errore versamur, ut non putemus ad mortem nisi senes inclinatósque jam vergere: cùm illò infantia statim, & juventa, omnisque ætas ferat. agunt opus suum fata: nobis sensum nostræ necis auferunt: qóque faciliùs obrepat mors, sub ipso vitæ nomine latet. Infantiam in se pueritia convertit, pueritiam pubertas: juventutem senectus abstulit. incrementa ipsa, si bene computes, damna sunt.* vide *ad l. 3. § 1.* Hæc avtem luculentissimè explicantem Nasonem, ab anni tempestatibus ad ætates hominis traductâ imagine, habes *metamorph. l. 15, à v. 199, ad 234.* de se, & de Christianis sui temporis, Clemens *strom. l. 4.* Καθάπερ ἡλικίας μεταβολὴ, ὕτω δὴ κ' βίε ἀλλαγὴ γινομένοις.

Οὐδὲ ἡ τῆ ὅλε σε βίε λῆξις] Plut. ubi *supr.* Ἀλλ' ἡμεῖς ἕνα φοβόμεθα γελοίως θάνατον, ἡμῖν πόσοι τεθνηκότες κ' θνήσκοντες. Πότε γὰρ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς οὐκ ἔστιν ὁ θάνατος; Idem *ad Apollon.* Itaqe, *si timenda mors est, semper timenda est. qod enim tempus morti exemptum est?* Senec. *epist. 30.*

§ 22. Τρέχε ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν] Videntur ista eódem spectare, qó illud *periochæ 19.* & fortasse primò cohæserant. Vult enim ut in offensis injuriisqe ab alio nobis illatis, respiciamus ad *mentem triplicem*; ad *mentem propriam*, qò eam in justitiæ tenore contineamus, nec *nocentis odio innocentiam perdere* velimus. prout *l. 7. § 15. & 18. § 51.* ad *mentem universi*; cujus cùm pars simus, æqo animo ferre debemus, qicqid illâ dispensante nobis obtigerit, & in illius etiam usum bonúmqe cesserit. *l. 2. § 3. & l. 5. § 8. & l. 6. § 8, 44. & l. 8. § 5. & l. 10. § 6.* Ad *mentem injuriam inferentis*, ut consideremus, πότερον ἀγνοίᾳ ἢ γνώμῃ (ità enim legendum avtumo) *utrùm per ignorantiam meram, an de industria*, pravo aliqo affectu, qi ex dogmate perverso provenire solet, seductus, peccaverit: in utroqe siqidem casu est leniter habendus *l. 2. § 1. & l. 3 § 11. & l. 6. § 27. & l. 7. § 26. & l. 11. § 18.* subjicit item de *cognatione communi* monitum, qam & locis eisdem sedulò inculcat.

§ 23. "Ηπς ἐὰν ἦν πεῤῥῆς σε] Edit. Lugd. ἥτις

ἥτις ἐὰν νῦν π. σ. corruptè. itaque *Annot. lego*, ἐὰν ἢ π. σ. *deleo* ἥτις & ἐστὶν. avdacter pariter ac infeliciter; ex formula loqendi non animadversa, ἥτις ἐὰν pro ἤτις ἄν, *quæunque*. sicut *Levit. c.* 20. *v.* 2. ἀνὴρ ἐς ἐὰν λαβῇ γυναῖκα. & Matth. *c.* 11. *v.* 36. πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν, &c.

Ἐπὶ τὸ κοινωνικὸν τέλος] vide *l.* 1. § 16. κοινονομωσύνη. & *l.* 2. § 2. ὁρμὴν ἀκοινώνητον. vide & *l.* 8. § 7. & *infrà* § 31. ἐφ' αὐτὸ τὸ κοινωνικῶς πεφύκεναι.

Στασιάδης] vide *l.* 2. § 16. & *l* 4. § 29.

Ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας] Asteriſco iſta, tanqam mutila, notavit in verſione Xylander. D. Salmaſius pro συμφωνίας ἀσυμφωνίας legi vult. & cum ſeqentibus qæ ad argumentum ſuperius pertinere cenſet, ità committit, ut poſt ὁ διϊσάμενος ſententiam clavdat antegreſſam. Sic enim ille. *Nihil magìs ſibi diſcordans, qàm animus puerilis. Ludunt, iraſcuntur; & paulo momento huc illuc impelluntur: tales, inqit, ſunt & homines, qi actiones ſuas non referunt πρὸς τὸ κοινωνικὸν τέλος, & revera ſunt.* Mihi tamen ſuperioribus potiùs annectenda videntur; ut ſit, ὁ διϊσάμενος ἀπὸ τῆς τοιαύτης συμφωνίας; qæ ſequntur, aliò ſpectare exiſtimo: eódem nempe, qò illa, qæ recenſuerat itidem *l.* 5. § 33. ad vanitatem vilitatémqe inſignem rerum omnium ferè humanarum deſignandam.

§ 24. Παιδίων ὀργαὶ] ἔργα mavult D. Bootius, qia παίγνια ſeqitur. Ego nihil mutarim. præſertim. cùm παιδία φιλόνεικα legam loco ſuperiùs indicato; ubi argumentum idem prorſus tangi videtur.

Πτάσματα νεκρὰς βαστάζοντα ·] *Spiritus qi cadavera geſtant.* Xyl. *animulæ miſeræ cadaavera ſuſtinentes.* M. Caſavb. qomodo ex Epicteto Marcus, *l.* 4. § 35. Ψυχάριον εἶ βαστάζον νεκρόν. qò & D. Salmaſ. inclinat. Sed ut huc irrepſiſſe iſta ex ſuperioribus ſuſpicetur. D. Boot. vult ὀχήματα *v. β.* qod ſi admittere placuerit, ὀχήματα malim.

Ὥστε εὐφλεκτότερον περιστήσειν τὸ τῆς νεκύας] *Ut nè tam citò cadant: ſicut in nænia vulgari dicitur.* ſive. *ut mortuorum numerus tardiùs compleatur.* Caſ. *ut eò efficacius accidat id qod in Necya.* Xyl. atqe hoc malim. ut ſenſus ſit: *qò ea qæ in Necyæ*, ſive *eorum qæ apud inferos haberi exiſtimantur*, (unde *Odyſſeæ lib.* 11. Νεκύας nomen adhæſit) *repræſentatione aguntur, efficaciùs peragantur*, ſpectantiúmq; mentes vehementiùs afficiant. (ità Platoni *de legib. l.* περιάπτει περὶ τὰς ψυχάς) vel *qò Necyæ*, ſive *magicæ animarum evocationis opus efficacius procedat.* ut Νεκύας nomine *mortuorum evocatio* ope magicâ procurata intelligatur. (qomodo Herodianus *l.* 4. uſurpavit, ubi de Antonino Severi filio, Matemiano eum mandâſſe, νεκύαν χρησιμῶσιν, μαθεῖν ἀεὶ τὸ τέλος τοῦ βίου αὐτοῦ) & πτάσματα qod præceſſerat, ad *ſpiritus* impuros ſive *dæmonas* referatur. Verùm illud malim, eò magis, qia feſti ſive ſolennitatis cujusdam à Græcis celebrari ſolitæ meminit Svidas, qæ Νεκύα dicta fuerit, in qa ſpectacula forſan iſtiusmodi exhibebantur. Νεκύα, inqit, ἡ ἑορτή. cur enim Νεκύσια legat Caſtellan. de Græc. feſtis ego neſcio. Sed nec qa ratione Heſych. Γενέσια & Νεκύσια pro eiſdem habeat: fieri tamen poteſt, ut utroqe illo nomine & Νεκύα & Νεκύσια celebritas eadem dicta fuerit. Res itaqe humanas & occupationes mortalium, partim puerulorum luſibus diſſidiisqe, partim ſpectaculis vanis, qæ ſimpliciorum animos afficere conſveverunt, conſimiles, imò pares planè, pronunciat.

§ 25. Ἴδιόν ἐστι τῷ ποιότητα τοῦ αἴτου] Vult in re qaqe conſiderari, formam & materiam: vel formam ſeorſim à materia abſtractam, & durabilitatem ejus. Vide *l.* 4. § 21. & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 31. & *l.* 12. § 18.

Τοῦτο τὸ ἰδίως πιόν] Vide *l.* 10. § 7.

§ 26. Διὰ τὸ μὴ ἀρκεῖσθαι τῷ σῷ ἡγεμονικῷ] vide *l* 6. § 41. & *l.* 8. § 48. Senec. *epiſt.* 20. *Huc ergò cogitationes tuæ tendant. hoc opta, omnia alia vota Deo remiſſurus, ut contentus ſis temetipſo, & ex te naſcentibus bonis. Nullum enim bonum manſurum eſt, niſi qod ex ſe ſibi invenit.* Idem *epiſt.* 27. Epictet. *l.* 4. *c.* 6. Πῶς ἔτι ὀρθὰ δόγματα ἔχω. μὴ ἀρκεῖσθαι εἶναι ὃς εἰμὶ, ἀλλ' ἐστομῶσθαι ὥσπερ τοὺς δηχθέντας;

Ποιῶ τι ταῦτα ἕνεκα καθεσκεύασται] Argentinenſ. editio qâ uſus D. Salmaſ. ποιῶ τινὸς ταῦτα ἕνεκα κατεσκεύασται· qod ipſe reddit, *qalia hæc ex qali fiunt!* ut ſit exclamatio; πῖον habes ἡγεμονικὸν, ex qo ἕνεκα oriuntur? qalis illa vulgaris, ἕνεκα ἐξ ὅτου; ſed & Marci iſta *l.* 10. § 25. ἐξ ὅτου ἐστί· verùm malim qod & Lugdunenſem exhibere video, ποιοῦντι ταῦτα, vel etiam τινὰ ταῦτα, ἕνεκα κατεσκεύασται, ποιεῖν utiqe ex membro priori ſupplendum; vel ταῦτα εἰς ἃ κ. eódem utrumqe recidit: *non es contentus ἡγεμονικῷ tuo ea faciente ad qæ natum eſt.* Lectionem hanc firmat, qod *l.* 8. § 45. habetur, ἀρκέμενον εἰ ἔχει, ᾗ ἐνεργεῖν καὶ τὸ ἐξῆς τῇ ἰδίᾳ κατασκευῇ.

Ἀλλὰ ἄλλης] Locus defectus; forſan & depravatus. Hoc D Boot. ſuſpicatur, legitqe ἀλλ' ἀλλοῖα: indè multas tibi faceſſis moleſtias, qia non acqieſcis mentis tuæ operatione ea ad qæ nata eſt, *ſed alina molientis.* meam addo conjecturam, fuiſſe ἀλλὰ ἄλλης ἕνεκα. *Verùm ſufficiat*, qòd hactenus hac in parte tibi ipſi injurius fueris. qemadmodum *infrà* § 37. ἄλλης τοῦ ἀθλίου βίου. vel etiam, ἀλλὰ ἄλλοι, *ſed hæc ſatis.* Putat tamen Salmaſ. cum ſeqentibus jungenda iſta, & ſcribendum, ἀλλ' ὅταν ἀλλ' ἀφέλῃ σε &c. & expungendum illud ἄλλης.

§ 27. Ἡ τοιαύτη τινὰ ἐκφωνῆσαι] leg. forſan ἐκφωνήσῃ,

ἐκφωνήσῃ, ut prius φάγῃ ἢ μυῇ dixerat. alioqui erit transitio dura satis à numero ad numerum. vel qid si τοιαῦτά τινες ἐκφωνήσιν, legerimus?

Δίελθε] ut *suprà* § 18.

Οὐ δεῖ σε ἀσπάζ., ἵνα τούτοις τί ποτε περὶ σοῦ δοκῇ] Vide *ad l.* 3. § 4. & *l.* 8. § 53. Evphrates apud Epictet. *l.* 4. *c.* 8. Τί κακὸν, ἐν οἷς μὴ ἐπίσαν ἐπιγινώσκεσθαι τὸν φιλόσοφον, ἐν δὲ τοῖς συμβόλοις μή; βλέπε πῶς ἐδίου, πῶς πίνει, πῶς καθεύδει, πῶς ἀνέχεται, πῶς ἀπέχεται, πῶς συναίρει, πῶς ὀρέξει χρῆται, πῶς ἐκκλίνει, πῶς περὶ τὰς φύσεις τὰς φυσικὰς, ἢ ἐπιδήτους, ὡς ἀσυλλύτους, ὡς ἀπαραποδίστως· ἐκεῖθεν με κρῖνε, εἰ δύναται· εἰ δ' ὅπου κωφὸς εἶ καὶ τυφλὸς, ἵνα μηδὲ τὸν Ἥφαιστον ὑπολαμβάνῃς κακὸν Χάμικα, ἂν μὴ τὸ πλίον ἴδῃς περὶ τὸν κεφαλὴν περικείμενον, τί κακὸν ὑφ' ὅτου ἀλιθὴς κρίσις ἀγνοεῖται; vide & *ad l.* 5. § 32. Cicero *de finib. l.* 2. *Nihil est turpius quàm sapientis vitam ab insipientium sermone pendere.* vide *l.* 6. § 20.

Εὐνοεῖν μὲν τοι αὐτοῖς δεῖ] vide *ad l.* 6. § 47. & *l.* 7. § 22.

Φύσει γὰρ φίλοι] vide *l.* 11. § 9. Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Πάντα φίλων μεστὰ, φῶτον μὲν θεῶν, εἶτα καὶ ἀνθρώπων, φύσει πρὸς ἀλλήλους οἰκειωμένων.

Καὶ οἱ θεοὶ ἦ] vide *suprà* § 11.

Δι' ὀνείρων, διὰ μαντειῶν] vide *ad l.* 1. § 17. prope finem. Hermogenes apud Xenoph. in *Sympos.* Οὗτοι τοίνυν οἱ πάντα μὲν εἰδότες, πάντα δὲ δυνάμενοι θεοὶ, ὅτου μοι φίλοι εἰσὶν, ὥστε διὰ τοῦτο ἐπιμελεῖσθαί μου, ὅτοτε λήθω αὐτοὺς ὅτι νυκτὸς ἢ ἡμέρας, ἢ ὅπου ἂν ὁρμῶμαι, ἢ ὅτι ἂν μέλλω πράττειν. διὸ ἦ τὸ σφόδρα δύναμαι, καὶ ἅ, τι ἐξ ἑνὸς ἀποβήσεται, σημαίνουσί μοι, πάμπολλοι ἀγγέλους, φήμας καὶ ἐνύπνια, καὶ οἰωνοὺς, ἅτε δεῖ, καὶ ἃ χρὴ ποιεῖν. ὅτις ἐγὼ, ὅταν μὲν πείθωμαι, οὐδέποτέ μοι μέλαμέλ' ἤδη δέ ποτε καὶ ἀπίστησας ἐκολάσθην. Ammianus *l.* 21. *Amat enim benignitas numinis, seu quòd mereantur homines, seu quòd tangitur eorum affectione, hic quoque artibus prodere quæ impendent.*

Πρὸς ταῦτα μὲν τοι, πρὸς ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] Cum seqentibus ista conjungit Xyl. dum sic vertit. *Hæc quidem, de qibus ii certant, circulus sunt rerum mundanarum.* Videtur autem πρὸ ὧν legisse, vel etiam ὑπὲρ ὧν· qomodo in argumento hæc disparí Dio Prus. *orat.* 30. ubi vitam humanam sympolio contulerat, in hoc ait convivio, ἕτερες μὲν παίδιον, τοὺ δ' ἀσφαλάλως παίζειν· οἱ δὲ τοὺς αὐτλοὺς τε καὶ ἀσφαλάλως, ἐχ ὅτως ἡμεῖς ἐνομάζομεν, ἀλλὰ τοὺ μὲν χρυσοῦς, τοὺ δ' ἀργυροῦς, ὃ δὴ νόμισμα καλοῦμεν ἡμεις, ὑπὲρ ὧ διαφέρεσθαι καὶ ζηλοῦν ἕκαστον πλεονεκτεῖν. Qanqam & περὶ τι διαφέρεσθαι dicitur. Clemens *strom. l.* 5. Διαφέρεσθαι γὰρ ἦκεν περὶ τὰς ἀρχάς. Verùm ibi διαφέρεσθαι, est *dissentire*, & *dissidere* potiùs, qàm *litigare* aut *contendere*: qod istic locum non habet. neqe enim de rebus istis secum invicem tantopere contenderent, nisi de iisdem gemina sentirent: qin & par mendum habuimus *l.* 4. § 43. ἃ συμπαφέροντων, pro ὧν. Porro posset & Xylandri versio hactenus defendi, si τὸ πρὸς hîc ἀντὶ τῦ διὰ sumatur qomodo Thucydides aliqotiès usurpâsse deprehenditur. *l.* 1. πρὸς ταῦτα, *propterea*. &, μή τι πρὸς τὰ παρόντα ἐπιτείσωσιν, *nè qid novi propter præsentem rerum statum molirentur*. & *l.* 8. πρὸς γὰ τὰς τοῦ Πεδαρείτε ἐπιστολὰς ἐποιοῦντο αὐτὸν, *ob Pedariti epistolas suspectum illum habebant*. Cæterùm nè sic qidem cum textu versioni convenerit. qid enim fiet priori πρὸς? nam geminum exhibet lectio vulgata. Revera ab interpunctione laborantem secutus est codicem Xylander. indè factum, ut & conjungenda divulserit, & dirimenda commiserit. Ad antegressa siqidem pertinent ista, & cum eis planè cohærent; αὐτοῖς βοηθῶσι--- πρὸς ταῦτα μὲν τοι, πρὸς ἃ, &c. *opem illis dii ferunt--- ad illa utiqe ad quæ* &c. idem enim est istîc πρὸς ταῦτα βοηθεῖν. qod *infrà* § 38. εἰς ταῦτα συλλαμβάνειν. & *suprà* § 11. εἰς ἅπερ συνεργεῖν, qalia ibi commemorat, de qibus & istîc. Seqentia novam ordiuntur periochen. qod & Merico visum.

Πρὸς ἃ ἐκεῖνοι διαφέρονται] *qæ ab eis* (Deis nempe) *tanqam momenti alicujus sint, expetunt*. Mer. Cas. verùm significationis hujus, verbi τὸ διαφέρεσθαι exemplum reqiro: nec occurrit. Malim itaqe *ad qæ* (conseqenda scil.) *illi*, avt simpliciter *feruntur*; (qomodo *l.* 5. § 1. de eisdem dixit, πρὸς ἃ φέρονται) avt, si præpositio istîc emphasin aliqam haberè censebitur; *tanqam in salo jactati temerè feruntur*; (qomodo Lucas *Act. c.* 27. *v.* 27. Διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, *cùm in Adria huc illus jactaremur*) vel etiam, *cùm animi solicitudine anxiâ & distractione feruntur*, & qasi *differuntur*: sicut Plavtus, *amore differri*, dixit *Milit. 4.* 4. idémqe, *cupidine differri*, *Pænul.* 1. 1. hâc enim mente usurpatum Marco τὸ διαφέρεσθαι deprehendas, cùm in loco huic gemino *infrà* § 40. tum & *l.* 11. § 10. unde & διαφορὰ eidem, *l.* 6. § 41.

§ 28. Ταῦτά ὄζι] Leg. Τ' αὐτὰ, vel Τὰ αὐτὰ, *Eadem sunt*. sicut *l.* 2. § 14. & *l* 6. § 46. Par mendum notavimus & sustulimus, *supr.* § 14. & *l.* 4. § 32. & *l.* 10 § 7.

Τὰ τῆς κόσμου ἑλικύλια] *qæ sursum deorsum rotantur, & in orbem qendam eunt redeúntqe, mundana ista. Circulos mundanos* dixit Arnob. *libr.* 2. Vide *ad l.* 2. § 14. Ἀνακυκλήσωμα. Qanqam aliâ etiam ratione istîc, qàm qâ illic, ἀνακύκλησις mundana ista dici videntur: qia dominos nimirum permutare solent, & ab istis ad illos per vices qasdam, sed incertas eas, transire; unde fit, ut homines qoqe ipsi eisdem nunc accedentibus, nunc

&c.

& recedentibus denuo, qasi rotæ cuidam versatili alligati modò in sublime attollantur, modò ad infima rursus devolvantur. Adagii instar celebratur illud, Τροχὸς τὰ ἀνθρώπινα· ἄλλον ἐυμετάβολα. Apostatius *proverb.* 1863. Phocylides.

Κοινὰ πάσι πάντων, ὁ βίος τροχὸς, ἄστατος ὅλος.
Fors eadem omnibus; vita rota; instabilis status omnis.

Cyro Crœsus apud Herodotum *lib.* 1. citante itidem Stobæo *tom.* 2. *tit.* 102. ὡς κύκλος ἡμῖν ἀνθρωπίνων ὄζι πρηγμάτων. περιφερόμενος ἢ ἐκ ἐᾷ αἰεὶ τοὺ αὐτοὺ ἐυτυχεῖν. Et priscus nescio qis apud Plut. ad Apollon.

Τροχῷ παρεικότος ἄλλοθ' ἕτερα
Ἀλλὶς ὕπερθε γίγνετ', ἄλλοθ' ἕτερος.

Qò facit, quod Sesostri Ægyptio, è regibus subactis, qos jumentorum loco currum sibi trahere qandoqe cogebat, qidam regessisse fertur, rotam cur tam crebrò respiceret, à tyranno requisitus, Ἐκπλήττομαι ὁρῶν ἀεί τινος φερόμενον τὸν τροχὸν, καὶ ἄλλοτε ἄλλους κυλιόμενον· καὶ ποτὲ μὲν ταπεινοῦντα τὰ ὑψηλὰ, αὖθις δὲ τὰ ταπεινὰ ὑψοῦντα. Historiam eam Chagani Abarm. regi priscum Romanum recitâsse tradit Nicephorus *Callisti l.* 18. *c.* 29. eâqe relatione Chaganis ferociam mitigatam; prout & responsione ipsâ primitus Sesostrem inductum, nè reges deinceps jungeret. Imaginis ejusdem consideratione, Regis Franci, cujus in potestate tunc fuerat, delinivit animum Agarenorum Imperator. qum enim per biennium integrum ridere nunqam fuisset conspectus, in risum erupisse tandem aliqando accepto, accersiri hominem rex jussit. qi risûs caussam scisciranti, his verbis respondit; uti Zonaras ea retulit *annal. tom.* 3. in *Basilii* historia: Τροχὸς ἀμάξης ἑώρων, ὧν τὸ μὲν πρόσθιον ὤν, τὸ δ' ὄπιστον μετέωρον· εἶτα τὸ μὲν μετέωρον κατῆκτο πρὸς γῆν, τὸ δὲ πρόσθιον μετεώριστο· ὅπερ δ' εἰκάσας καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα κινεῖσθαι καὶ μεταφέρεσθαι, ἐξεγέλασα· λογισάμενος, ὡς ἂν ἀδύνατον, ὅπως διατελοῖμι καὶ τὰ κατ' ἐμαυτὸν, καὶ ὥσπερ ἐξ ὕψους κατωκάχθω εἰς ταπεινότητα, ὅπως αὖθις ἴσως ἐκ χθαμαλότητος εἰς ὕψος ἐπαρθείην καὶ γνώσῃ μετάρσιος. Apud Sophoclem Menelaus, lavdante in *Demetrii vita* Plutarcho;

Ἀλλ' ἡμὸς αἰεὶ πότμος ἐν πυκνῷ θεῷ
Τροχῷ κυκλεῖται, καὶ μεταλλάσσει φύσιν.
Ὥσπερ σελήνης δ' ὀψις ἐυφεγὴς δύο
Στῆναι δοκάσαι ἂν ἔ ποτ' ἐν μορφῇ μιᾷ,
Ἀλλ' ἐξ ἀδήλου πρῶτον ἔρχεται νέα
Πρόσωπα καλλίστα καὶ πληρεστάτη·
Χ'ὥταν δ' ἐς αὐτὸς ἐυγκυρήσῃ φανῇ,
Πάλιν διαῤῥεῖ, κἀπὶ μηδὲν ἔρχεται.

Lunæ confert, mutabilitatis nomine, sublunaria ista omnia qomodo & Joannes in *Apocal. c.* 12. *v.* 1. Gregor. Naz. *ad suos ob Præsidis offensionem dejectos.* Κύκλος τις ὄζι καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων· περιχωρεῖ γὰ τὰ σκύλα ῥᾳδίως, καὶ μεταχαρεῖ, καὶ ἀντικαθίσαται· ὡς αὔριος εἶ μᾶλλον πτᾶσαι; καὶ χαμμαῖς τοῖς κατὰ ὕδατος, ἢ ἀνθρώποις ἐυπιστία. Et *ad Sophron. epist.* 51. Ὁρᾷς διὰ τὰ ἡμέτερα, ὡς ὅπως κύκλος τις καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων περιτρέχει πρασμάτων, νυῦ μὲν καὶ, νυῦ δὲ καὶ ἀνθέντων, καὶ ἀναπνεόντων, καὶ ὅτε τὸ ἐυπορεῖσθαι ἐξόντος ἡμῖν, ὅτε τὸ δυσχωρεῖν, ἀλλὰ πάλιν μεταπιπτούσης· ὡς αὔριος &c. ut *suprà.* & in *orat. pro pauper.* Οὐδὲν καὶ ἀνθρωπίνων βέβαιον, οὐδὲ ὁμαλὸν, οὐδὲ ὅπη καὶ αὐτὸ ἰσάμενον· ἀλλὰ κύκλος τις καὶ ἡμετέρων περιτρέχει πρασμάτων, ἄλλοτε ἄλλως ὅπη μιᾶς ἡμέρας πολλάκις, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὥρας, φέρων μεταβολάς· & qæ sequuntur. & mox: τὰ μὲν γὰρ ὄζι πάντα ῥᾳδιὰ, καὶ προσκαιρα, καὶ ὥσπερ ἐν παιδιᾷ φέρων, ἄλλοτε εἰς ἄλλως μεταῤῥιπτούμενα καὶ μετατιθέμενα. Agapet. *parænes.* § 11. Κύκλος τις καὶ ἀνθρωπίνων περιτρέχει πρασμάτων, ἄλλοτε ἄλλως φέρων αὐτὰ καὶ περιφέρων. Diodor. Sicul. *histor. lib.* 18. Ὁ γὰ κοινὸς βίος, ὥσπερ ὑπὸ θεῶν τινος διακυβερνώμενος, ἐναλλὰξ ἀγαθοῖς τε καὶ κακοῖς τε κυκλεῖται πάντα τὸν αἰῶνα. Trahit horsum Clemens *strom. lib.* 5. ex Dionys. Thracis Grammatici in *libro* qo *trochiscorum* sive *rotularum mysticarum significationem* explicat; πλίν τε τροχὸν, τὸν περιφερόμενον ἐν τοῖς καὶ θεῶν τεμένεσι, καὶ τὸ καὶ θαλλοῦν καὶ ἀθαμβῶν τοῖς προσκυνοῦσιν. allatis in eam mentem Orphei versibus illis:

Θνητῶν δ' ὅσα βροτοῖσιν ἐπὶ χθονὸς ἔργα μέμηλεν,
Οὐδὲν ἔχει μίαν αἶσαν ὁπὶ φρεσὶν, ἀλλὰ κυκλεῖται
Πάντα πλείξ· ζῆναι γὰ καθ' ἓν μέρος ἠμὶς ὀλίγον.
Ἀλλ' ἔχει, ὡς ἤρξαντο, θέρος μέρος ἶσον ἕκαστος.

Hinc & celebris ille *fortunæ rotâ*, de qa Cicero (qanqam à Fabio, an Tacito, in *dialogo de causs. corrupt. eloqent.* eo nomine notatus) *orat. in Pison.* *Nè tum qidem, cùm illum suum saltatorium versares orbem, fortunæ rotam pertimescebat.* Sed & alii non pavci. Senec. *Hippolyt.* 4. 2.

Qanti casus humana rotant?

Et Tibull. *l.* 1. *eleg.* 5.

Versatur celeri fors levis orbe rotæ.

Plavtus item (si Dion. Lambino, & Joan. Gulielmo *verisimil. lib.* 2. *cap.* 17. credimus) in *Trucul.* 2. 1.

Vertit sese rota vicissim; stultus est qi id admiretur. Boëth. *consol. lib.* 2. *c.* 1, & 2. *Hunc continuum ludum ludimus; rotam volubili orbe versamus; infima summis, summa infimis mutare gaudemus. Tu verò volventis rotæ impetum retinere conaris.* Ammian. *histor. lib.* 26. *Qivis beatus versâ rotâ fortunæ ante vesperam potest esse miserrimus.* Vide *ad lib.* 4. § 42. ἐφήμερος. Qod avtem illi rotam, Seneca etiam, avdaciùs pavlò, *petaurum* nuncupavit. Sic enim ille *epist.* 98. *oblitus hujusce petauri, qo humana jactantur; sibi uni fortuitorum constantiam*

spondet

ſpondet (unusquiſque.) & Plutarch. in *frag. de vitioſorum miſeria*; πεισενεχθεὶς ὑπὸ σκοτοδινιάσας ἀφ' ὧν τὸν τῆς τύχης πεπαυσισμόν. vide *lib.* 8. § 5. Mericus autem noſter ἐσχύλια iſtic *ordinaria* vertit. haud incommodè prorſus, ſiquidem ἐσχύλια dicuntur *vulgaria, communia, obvia quæque.* Heſych. Ἐσχύλιον, τὸ παιδαχῶς κυκλῶν. Et, Ἔσχυλα, ὑ ἐσχυλιόμενα τῷ βίῳ ὑ σωήθη. Nec malè igitur Cœl. Secundus *theſ. Ordinarius*, ἐσχύλιος, *qi in orbem redit: vulgaris.* Ità Ariſtoteles *polit. l.* 2. *c.* 3. διακονίας ἐγκυκλίους dixit, *operas obvias & vulgares quasvis.* Ἔτι ὑ πᾶσι διαπέπτωκεν τοῦτοις μᾶλιστα ἀφοσκρούομεν, ὅτις παλεῖται ἀφοσκρόμεθα ἀφὸς τὰς διακονίας τὰς ἐσχυλίους. qæ & ἐγκύκλια διακονήματα, *ibid. lib.* 1. *c.* 4. λαμβάνων τις μισθὸν, ἐδίδασκε τὰ ἐγκύκλια διακονήματα τοῦ παῖδας. & unicâ voce ἐγκυκλήματα, *œconom. lib.* 2. *c.* 1. ſed & ἐσχύλια ſimpliciter, *polit. lib.* 2. *c.* 7. ubi pronunciat, πλὴν θρασύτητα ἀφὸς ὀδὲν ὄφ' ἐγκυκλίων χρήσιμον ἔϊ), ἀλλ' ἐπὶ ἀφὸς τὸν πόλεμον. Unde & ἐγκύκλιοι dicuntur Iſocrati *de pace*, οἱ τυχόντες ἤτοι ὁπτιχόντες ἄνθρωποι, *plebeii quivis.* Πλὴν ἐνίων τούτων ὄφ' ἐγκυκλίων ταφὰς ποιεῖσθαι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. &, Ἐκκυκλεῖν τὸ μυϛήριον, *myſterium divulgare & in profanorum aures ſive notitiam efferre.* Clemens *ſtrom. lib.* 7. ὃ καὶ ἐκκυκλεῖν χρὴ τὸ μυϛήριον. quod ἐξορχεῖσθαι freqentiùs dicitur. nec eſt verò vero abſimile Marcum eò magis hoc vocabulo uſum quò rerum iſtarum, qas tanti faciunt miſeri mortales, non ſolùm τὸ σωήθες καὶ τὸ γνώεμον, ut alibi loqitur, ſed & τὸ ἐυτελὲς ſubindicaret. vide *l.* 4. § 38, 42.

Ἄνω κάτω] Ità Plato *Phileb.* Ἀεὶ γὰρ ἄπαυλα ἄνω τε καὶ κάτω ῥεῖ. Greg. Naz. *orat. pro pauperibus*; Παίζουϛ ἡμᾶς ὁ τοῖς ὁρωμένοις, ἄλλοτ' ἄλλως μεταβεμουμένοις καὶ μεταβάλλοις, καὶ ἄνω καὶ κάτω φερομένοις τε, καὶ πειτρεπομένοις. & Philo in *vit. Moſis*: τύχης γὰρ ἀσταθμήτου ὄδεν, ἄνω καὶ κάτω τὰ ἀνθρώπεια πηδώσης. Indè qæſitus Diogeni jocus, qi cùm ἐπὶ πρόσωπον deversâ facie, ſepeliri ſe mandâſſet; cavſſam qærentibus, reſpondit, ὅτι μετ' ὀλίγον μέλλει τὰ κάτω ἀναφέρεσθαι, qia pavlò pòſt futurum eſt, ut qæ deorſum ſita ſunt, ſurſum vertantur. qo loco malim ἄνω φέρεσθαι legere. qomodo & Cambyſes minatus eſt, Ἀιγύπτιε τὰ μὲν ἄνω, κάτω ποιήσειν· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. Herodot. *lib.* 3. Qanqam potuit & alluſiſſe Marcus ad Heracliti illud, qô πλὴ μεταβολλὴ dixit eſſe ὁδὸν ἄνω κάτω. Habes *ad lib.* 4. § 40. indè Tertullianus *adv. Marc. l.* 2. *c.* 28. *Qòd enim ait Heraclitus ille tenebroſus, eadem via ſurſum & deorſum.* vide *lib.* 6. § 44.

Ἐξ αἰῶνος εἰς αἰῶνα] Qod Hebræi dicere ſolent, מֵעוֹלָם שְׁעוֹלָם *à ſeculo in ſeculum. Pſal.* 90. *v.* 2. & *Pſal.* 103. *v.* 17. & עַל־דַּר וָדֹר *in ſeculum & ſeculum Pſal.* 90. *v.* 1. & *Pſal.* 100. *v.* 5. id eſt, *per ſecula qæque.* Tertull. *de ſpectac. c.* 25. *Quale eſt, ex ore qo Amen in ſanctum protulerit, gladiatori teſtimonium reddere? εἰς αἰῶνας ἀπ' αἰῶνος, aliè omnino dicere niſi Deo & Chriſto?* doxologiæ formulas ſolennes reſpexit; ſimul alluſum & ad illud Commodo pugilem agenti acclamarum, referente *lib.* 72. Dione. Νίκας νικήσεις ἀπ' αἰῶνος. qod & Rigaltius obſervavit. Vult itaqe rerum iſtarum ſemper & eſſe & fuiſſe ſortem & naturam eandem; ut mutationibus & viciſſitudinibus eſſent obnoxiæ, & vertigine perpetuâ ſurſum deorſum ferrenturq; talémqe eſſe earum conditionem, ut, qòd de *Forte* ille cecinit, *triſt. l.* 5. *el.* 8.

Sit tantùm conſtans in levitate ſua.

Gregor. Naz. *ad cives ſuos in auguſt. conſtitut.* Οὐδὲν ἀκίνητον, οὐδὲ ὁμοῦδον, οὐδ' εἰς τέλος ὅμοιον, ὑ τὸ παρὸν, ὑ τὸ μέλλον, ὑ τὸ ἡμέτερον, ὑ τὸ ἀλλότριον, ὑ μικρὸν, ὑ μεῖζον, ὑχ ὅ, τι ἂν εἴποι τις καὶ τοῦτο ἴσον ἡ ἀνισότης ἔχει, τῷ ἀεὶ πάντα μεταβολλῷ.

Καὶ ἤτοι ἐφ' ἕκαστον ὁρμᾷ] vide *ad l.* 6. § 36. & *l.* 7. § 75. & *ſupr.* § 1. Hinc avtem Lugd. novam orditur, ſed abſurdiſſimè, ut aliàs ſæpe, periocham.

Ἡ ἄναξ ἄρμοσε] ἡ leg. eſt enim alterum diſtributionis membrum.

Καὶ τί ἐν τίνι· τρόπον γάρ τινα ἄτομοι ἢ ἀμερῆ] *& qid unum alicui. qodam enim modo atomi.* Xyſi. qi & locum, ut mendoſum, aſteriſco appoſito notavit. *cuncta indiviſè qodammodo & inſeparabiliter à ſe invicem pendent.* M. Caſ. qi qid legerit ex verſione ariolari non poſſum. D. Salmaſ. καὶ τί ἐν τίνι· *ſi ſemel*, inqit, *omnia ab æterno direxit, τὰ λοιπὰ καθ' ἑπακολούθησιν, reliqa ab illo ſemel conſtituto ordine pendent, & indiſſolubili ſerie invicem connexa ſunt, & ſemper aliqid in aliqo eſt. qia qod ſequitur ab eo qod præcedit generatur & cauſſa prior ſequentem producit; qia ſic Deus ab initio omnia ordinavit, ſic qodammodo atomi ſunt, non illi Democriti, & Epicuri, ſed alii: qia nimirum inſecabilis ille eſt atqe indiviſibilis ordo rerum ac concatenatio cauſſarum, in qa ſemper ſequens à priore dependet, ut divelli non poſſint nec ſeparari.* Mavult itaqe ἄτομα, qàm ἄτομοι. Adjicere liceat & conjecturam noſtram. τρόπον γάρ τινα ἀεὶ τὶ ἐν τινὶ, vel, καὶ ἕν τι τρόπον τινὰ γίνεται, ἢ ἄτομοι καὶ ἀμερῆ. *vel reliqa à primis illis pendent, atqe ex ſerie hac continua unum qid conſit, aut atomi atqe inſecabilia corpora pro rerum initiis ſubſtituenda erunt.* In hanc ſuſpicionem eò magis propendeo, qia diſtributio iſta Marco ſolens eſt. vide *infr* § 37. & *l.* 4. § 3. ἤτοι φερόμενα ἢ ἄτομοι. & *l.* 10. § 6. D. Boot. καὶ τι ἓν γίνεται, legit. *& unum qiddam fit, ſicut catena ſcil. una conſtat ex annulis qamplurimis ſibi invicem annexis.* ità de genere humano generationis

vi. virtutéque perennante, Plato *de leg. lib.* 3. τ' αὐτὸν κ) ἓν ὂν ἀεὶ ῥ)ύσει.

Τέρπον γάρ τινα] ità *l.* 6. § 38. τέρπον γάρ τινα πάντα ἀλλήλοις ἐπιπλέκτα.

Ἐι τις θεὸς, ἓν ὄχει πάντα] vide *ad l.* 2. § 11.

Ἐι ἢ εἰκῇ μὴ κ) οὐ εἰκῇ] vide *l.* 6. § 44. atqui contrà planè Jocasta in Sophoclis *Oedip. Reg.*

Τί δ' ἂν φοβοῖτ' ἄνθρωπος, ᾧ τὰ τῆς τύχης
Κρατεῖ, πρόνοια δ' ὄζιν ὐδενὸς σαφής;
Εἰκῇ κρέπτειν ζῆν, ὅπως δύναιτό τις.

Quid quisque curet, quando fortuna omnia
Versat, nec ulla superæ est providentiæ
Notæ? optimum est ergò vivere ut casus tulit.

Ἥδη πάντας ἡμᾶς χ) κατύλυει] Ità *l.* 6. § 59. ὃ αἰὲν πάντα καλύλυει] Hesiod. aliquoties.

Αὐτὰρ ἐπεὶ κ) τοῦτο γόν@ κ)' γαῖα κάλυψε.

Hinc Nicoclis dictum, εὐτυχεῖς ἦ) τοὺ ἰατρούς, *felices esse medicos*, ὅτι τὰς μὲν ἐπιτυχίας αὐτῶν ὁ ἥλι@ ὁρᾷ, τὰς δ' ἀποτυχίας ἡ γ) κάλυπτει. Antonius *collect. l.* 1. *c.* 56.

Τὰς ἐπικυματώσεις] vide *ad l.* 7. § 34. Flaccus *l.* 2. *ep.* 2.

—— *Perpetuus nulli datur usus, & hæres*
Hæredem alterius, velut unda supervenit undam.

vide Nason. *ad l.* 6. § 15.

§ 29. Χειμάῤῥους ἢ σῆς ὅλων αἰτία, πάντα φέρει] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 43. & *l.* 5. § 23. & *l.* 7. § 19. Pertinent autem huc imagines illæ apud Homer. *Iliad. ε'. v.* 87.

—— ποταμῷ πλήθοντι ἐοικὼς
Χειμάῤῥῳ, ὃς ὦκα βέων, ἐκέδασσε γεφύρας·
Τὸν δ' ὅτ' ἄρ' τε ῥήξασ' ἐφορμήσασα ἰαχοῦσιν,
Οὔ' ἄρα ἔρκα ἴσχει ἀλωάων ἐειδομένων,
Ἐλθόν' ἐξαπίνης, ὅτ' ἐπιβρίσῃ Διὸς ὄμβρος·
Πολλὰ δ' ὑπ' αὐτῆς ἔργα κατήρικε καλ' αἰζήων.

& *Il. λ'. v.* 492.

Ὡς δ' ὁπότε πλήθων ποταμὸς πλήθουσι κάτεισι
Χειμάῤῥους, κατ' ὄρεσφιν ὀπαζόμενος Διὸς ὄμβρῳ·
Πολλὰς μὲν δρῦς αἶψα λάας, πολλὰς δέ τε πίτνας
Εἰσφέρεται, πολλὸν δέ τ' ἀφύσσετον εἰς ἅλα βάλλει. Et Mar. Æneid *l.* 2.

Non sic aggeribus ruptis cùm spumeus amnis
Exiit, oppositásque evicit gurgite moles;
Fertur in arva furens cumulo, campósque per omnes
Cum stabulis armenta trahit. ——

& *lib.* 12.

Aut ubi decursu rapido de montibus altis
Dant sonitum spumosi amnes, & in æquora currunt
Quisque suum populatus iter. — —

Τὰ πολιτικὰ τοῦτα, κ) οἷς ὄιεται, φιλοσόφως πεφυκπκὰ] *Philosophicè agentes.* Xyl. rectè sicut *l.* 2 § 10. φιλοσόφως. ὁ Θεόφραστος. Certè tam ratione caret, quòd istic φιλοσόφως, quàm quòd illic φιλοσόφ@, legi postulat Annot. Lugd. nec Xylandrum tamen probo, quòd ista à se invicem divellit, quæ conjungenda potiùs fuerant, cùm de eisdem efferantur: probo, quòd ἐκ commate prægresso τὸ ὡς ἐκ τῆς κοινῆς repetat, ut pleniùs expressum sic legatur, κ) οἷς ὄιεται, φιλοσόφως πεφυκπκὰ ἀνθρώπα, ὡς μυξῶν μεστά. *Sophistas* scil. Marcus hîc perstringere videtur, de qibus Julian. Imper. *epist.* 42. βάλονται γὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὡ λέξεων μόνον, ἠθῶν ἦ ἔι) διδάσκαλοι κ) τὸ κ)' ὁρᾶς εἶναι φαντλιὼ πολιτικλιὼ φιλοσοφίαν. εἰ μὲν ἦν ἀληθὲς ἢ μὴ, τῦτο ἀφείδω νῦν. vel (quod magis reor) *politicos* illos, qi sapientiæ nomine lavdari solent, qosque ideo à *Sophistis* distingvi vult Dio Prus. *de regn. orat.* 4. Ξεναγοὶ γὰ κ) σοφισταὶ κ) δημαγωγοί. λέγω ἦ διακρίνων ῥαπτήνης τε κ) σοφιστὰς, κ) πολιτικὺς ἄνδρας, ἀπὸ τῆς εἰρημένων. locum eò magis, quò expurgem, adduxi. qis enim non videt, (nec vidit interpres tamen) vocabulum σοφιστὰς istinc furcillandum? qomodo enim *Sophistas* à *Sophistis* discreverit? vel hos certè qos Prodicus, referente in *Euthydemo* Platone, μεθόεια φιλοσόφε τε ἀνδρὸς κ) πολιτικῦ, *viri philosophici ac politici conterminos* dixerat. ὄιονται δ' ἔι), inqit ille, πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων· πρὸς ἦ τῷ ἔι), κ) δοκῶν πάνυ παρὰ πολλοῖς. *Putant se omnium hominum sapientissimos esse, atque ità à plerisque etiam existimari.* ideo autem & Philosophos & Sophistas etiam infensos habebant, quòd utrumque genus hoc, si in existimatione foret, luminibus suis obfecturum videretur. istis verò in ordinem redactis, ἀναμφισβήτως ἤδη παρὰ πᾶσι τὰ νικητήρια εἰς δόξαν ὄισι δεῖ σοφίας πέρι· ἔι) μὲν γὰ τῇ ἀληθείᾳ σοφὰς σοφωτάτους, &c. habes μύξαν de qa Marcus. Et mox Σοφοὶ ἦ ἡγῶνται ἔι), πάνυ εἰκότως. μετρίως μὲν γὰ φιλοσοφίας ἔχειν, μετρίως ἦ πολιτικῶν, πάνυ ἐξ εἰκότ@ λόγ@· μετέχειν γὰ ἀμφοτέρων ὅσον ἐᾶει, ἐκτὸς ἦ ὄντες κινδύνων κ) ἀγώνων καρπῶ τιὼ σοφίαν. Itaque illud ὡς ὄιεται, ut videtur, duplici ratione potest intelligi; vel, *ut ipsi de se opinantur*, aliósque volunt opinari, vel etiam, *ut aliis* havd paucis, falsò tamen, videtur. Neqe enim revera *Philosophos vivunt*; sed *Philosophos agunt:* hoc est philosophos simulant, & simiarum more imitantur, cùm nihil sint minùs. Ideo Plato in *Sophist.* τὴν σοφιστὴν definivit: μιμητὴν τῦ σοφῦ· qasi *philosophi* sive *sapientis simiam* dixisset. qomodo Regulus ille *omnium bipedum* ipse *nequissimus*, Rusticum, hominem verè integerrimum, malitiosè insectatus, *Stoicorum simiam* appellavit. Plin. Min. *l* 1. *ep.* 5. sed & Lucianus istiusmodi homines vocat πιθήκους, ἀπ' ἄκρε χείλες φιλοσοφοῦντας, κ) ἕτερον μὲν ἐνίφρεσι κυθοῦντας, ἄλλο ἦ λέγοντας qos eosdem & Greg. Nyss. *orat. de profess. Christ.* πιθηκώδεις ψυχὰς appellat, οἳ διὰ μιμήσεως ἐγκαπισμένης τὸν χειστιανισμὸν ὑποκρίνονται, μόρφωσιν ἔχοντες εὐσεβείας· τιὼ ἦ δύναμιν αὐτῆς ἀρνούμενοι· uti Apost. *ad Timoth. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 5. vide *ad l.* 10. § 8. Tales D. Christus in Pharisæis ὑποκριτὰς etiam..

etiam nuncupavit Matth. c. 6. v. 2. & c. 23. v. 23, 25, 27. id est, *histriones, scenicos.* Basil. Cæs. *orat.* 1. Ὑποκριτὴς, ὁ ἐν θεάτρῳ, ἀλλότριον πρόσωπον ὑπελθών. διὸ καὶ ὃν πολλάκις τὸ τῆς διατριβῆς, καὶ ἰδιώτης τὸ τῆς βασιλέως. & Isidor. Pel. *lib.* 1. *ep.* 427. εἰ τις τῇ μὲν πάθει ζῇ, τῷ δὲ ταῦτα νεκρώσαντι τὰ ὅπλα φορεῖ, ἔοικε τοῖς ἐν σκηνῇ ἀλλότρια παίζουσι γελοῖα, οἷς ἐπαγγελῶσιν οἱ θεαταὶ ὡς ἀρνουμένοις τὰ ὑμάτων τὰ πρόσωπα. Qod & Lucian. in *apolog.* Οἱ τραγικοὶ ὑποκριταὶ, ὅτε μὲν τῆς σκηνῆς, Ἀγαμέμνων ἕκαστος αὐτῶν ἢ Κλέων, ἢ αὐτὸς Ἡρακλῆς εἰσιν. ἔξω Πάλου, ἢ Ἀκεσθήμου, ἀποδεδρόσι τὰ προσωπεῖα, γίγνονται ὑποκριτοὶ τραγῳδοῦντες, ἐκπίπτοντες, καὶ συείτριθοι, οἷοπερ ἦσαν μαστιγούμενοι, ὡς ἂν τῷ θεάτρῳ δοκῇ. & Joan. Chrysost. *in Matth. orat.* 20. rationem reddens nuncupationis Dominicæ; ὁ μὲν ὑποκριτὴς μέχρι τότε φαίνεται λαμπρὸς, ἕως ἂν τὸ θέατρον κρότου· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τότε παρὰ πᾶσιν. ἴσασι γὰρ οἱ πλείους τῶν φαινομένων, τίς ἐν τίνα ὑποκρίνεται· πάλιν ἀλλὰ τῷ θεάτρῳ λυθέντος, σαφέστερον ἅπασιν ἀναλύεται. qod Senec. *ep.* 76. *Hi, qibus sceptrum & chlamydem in scena fabulæ assignant, cùm præsente populo elati incesserunt, & cothurnati, simul excierunt, excalceantur, & ad staturam suam redeunt.* Dio. Prus. qi & *Chrysost. orat.* 38. ἐν ταῖς θέαις τίς ὑμῖν ἀληθῶς δοκεῖ βασιλεὺς, ἢ πύργων ἢ ὄχος καὶ τοὺς ταῦτα πάντα καλοῦντας, καὶ οὐκ ὀνόματα μόνον ἔχοντι θεῶν, ἀλλὰ καὶ πρόσωπα, καὶ σολὰς· καὶ κελεύσει πολλὰ, ὡς ἐκεῖνοι· τῷ δὲ ποιμένι σωπηλεδίντῳ, ἁπάσαι τὸ μηδὲν ὄντες. Histriones igitur reges agunt, cùm nihil in se regium habeant; at Sophistæ etiam βασιλεύειν διδάσκειν, alios *artem regendi edocturos* se profitentur, (qemadmodum & Protagoras Platonicus *politicam*, ὅπως τὰ τῆς πόλεως δυνατώτατος ἂν εἴη τις καὶ πρᾶττειν, καὶ λέγειν.) οἱ οὐκ ὄντες βασιλεύειν, ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἴσασιν, *cùm ipsi interim nec vivere, nedum regnare norint.* Qin & qod Petrus Apost. *ep.* 2. *c.* 2. *v.* 19. de Pseudonymis doctoribus, ἐλευθερίαν ἄλλοις ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. *Aliis libertatem polliceri, cùm sint ipsi vitiorum mancipia.* ità sapientiam pollicebantur sophistæ isti, cujus ipsi nè micam qidem penes se habebant; & eò minus, qò plus habere se opinabantur. qod rex sapientissimus monuit, *Prov. c.* 26. *v.* 12. ὅσοι γὰρ ἐν ἀμαθεῖς ὄντες, πεποίθασι σοφοὶ εἶναι, ὅτοι πολὺ εἰσιν ἀθλιώτεροι τῶν ἄλλων ἁπάντων· καὶ ὅτι τοῦτο τὸ τῶν σοφιστῶν γένος. Dio. *orat.* 10 tales erant, talésqe faciebant illos, qi in disciplinam eis se dabant. vide *ad lib.* 1. § 16.

Ἀνθρώπεια] *homunciones.* Xyl. rectè. leg. ergò ἀνθρώπια. nam ἀνθρώπεια, *humana*

Μυξῶν μεστά] *Muci pleni.* Xyl. *gravitatis affectatæ pleni.* M. Cas. ut alluserit Marcus ad proverbium illud, Βαβαὶ μύξῃ, ἀεὶ τῶν καμπαζόντων καὶ μεγαλαυχούντων, usurpatum; Svid. de qo Salmas. *ad Tertull. Pall. deducunt perperam* (Svidam notat) *à Myxo Cereris sacerdote.* at μύξῃ est μυξώδης· & μύξα, βλέννα, κόρυζα· κόρυζαν *pro tumore, superbiâ, jactantiâ dixere.* Sed & μύξαν *pro eodem. inde* μύξῃ, ἀλαζών. itaqe *arrogantiæ* ac *fastûs*, malim reddere, sicut Marcus alibi, καὶ μεθ' ὅτου πύρι *lib.* 11. § 18. qàm *gravitatis affectatæ*, pleni! qanqam συμποσία, qod seqitur horsum spectare videatur. Cæterùm habere locum hîc posit alter vocabuli istius usus etiam proverbialis, qo μυξώδεις καὶ βλεννώδεις, & μύξης sive κορύζης μεστοὶ, fatui stupidíqe dicuntur; & μύξα sive κόρυζα pro stuporis indicio habetur. Ità apud Platonem. *polit. l.* 1. Thrasymachus Socrati stuporem objiciens, percontatur illum, nutricem habeat necne, ὅτι τοι, inqit, σὲ κορυζῶντα περιορᾷ, καὶ οὐκ ἀπομύττει δήπουσον. In Luciani item *votis.* Timolaum subsannus Lucianus: Καίτοι ἐνὸς τῶν ἀναισθητοτάτων περιδεῖ, ὃς σε παύσει μωραίνοντα, πῶς πολλοῦ ταύτην κόρυζαν ἀποξύσας. Idémqe in *Pseudomant.* Τοῖς ἰδιώταις καὶ κορύζης μεστοῖς πῶ δίνα τρέφειν. Et in *Philopseud.* Ἐς μὲν πάνυ πῶ δίνα κορύζης μεστὸν εἶναι. Nec secùs ferè Epictetus, *lib.* 2. *c.* 21. dixit; κορύζης μεστὸν ἐν τῷ χαλῷ εἰσέρχομαι, μόνῳ τῷ ἰσχνείαν μαθητεύοντι. Latinis pariter *mucidus* pro *stupido, stolido, fatuo.* Plavt. *Epid.* 3. 4. —*homo es,*

Qi me emunxisti mucidum, minimi preti.

Frustrà enim est Pareus, cùm de *opulento* dici censet, *cui mucus* scil. *æs est.* imò, tanqam de homuncione, cui *mucoris plenus nasus*, qiqe *consilii omnis expers est*, ut rectè Lambinus. prægressa docent.

Senex, tibi os est sublitum planè & probè.

nec aliâ ratione ejusmodi hominem *blennum* dixere. Festus

Blennos stultos esse Plautus indicat.

(*Bacchid.* 3. 1.)

Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, blenni, buccones.

Lucil. *sat.* 30. citante Nonio, apud qem *plenus*, pro *blennus* corruptè legitur;

Deblaterat blennus.——

nam Βλέννα, μύξα· Βλεννὸς, νωθὴς, μωρός. Hesych. Cùm igitur pituitæ crassæ, qâ nares obstrui solent, copia nimia mentis aciem obtundere sensibúsqe officere censetur, indè natum; ut sicut *emunctæ naris* hominem, qod de Lucilio Flaccus, *serm lib.* 1. *sat.* 4. pro acris ingenii, exactíqe judicii dicebant: ità contrà *naris obesæ*, qod idem *epod.* 12. usurpavit, pro stolido stupidóqe in usu esset. Verùm contextûs series illò potiùs inclinat, eodémqe ipse. Respexerit avtem forsan Marcus ad illud Epicteti, qi *dissert. l.* 3. *c.* 22. de Cynicam professionem ementito, cùm revera nihil minùs præstaret, Μύξα γέμει, ἄλλο δ' οὐδέν.

Τί ποτε ποιῆσον, ὦ νεῦ σε φύσις ἀπαιτεῖ] Post τί ποτε distingvit Interpres Anglicanus, & exotematicè legit, *ti potè? O homo, qid negotii facessis tibi?* Xylandrum forsan secutus, qi sic prior reddidit; *Qid faciendum? qod nunc natura poscit, eō contende*, &c. Verùm contextûs series ista vix admittit, & distinctiones à Xyl. ipso in contextu positæ respuunt omnino. Verto itaqe, *Facias tandem, ô homo, eorum aliqod, qæ natura nunc à te exigit.* De mente vide *l.* 6. § 2. & *l.* 7. § 54, 55. & *supr.* § 6. & *infr.* § 41. & *l.* 10. § 32, 33. nè eadem identidem apposita denuo navisam patiant.

Μὴ ἀπελπίσωμεν εἴ τις ἐστιν] Vide *lib.* 1. § 7, 9. & *l.* 7. § 58, 67. & *l.* 8. § 1. Epictet. *lib.* 3. *c.* 24. Μόνον μὴ πάνυ δὸς αὐτῷ· μικρὸν ἀπολοχόν ἐπ' αὐτῷ· ἀλλ' ἔχε δύναμιν· κἂν μηδεὶς αἰσθάνηται, ἀρκοῦ αὐτὸς ὑγιαίνων καὶ εὐδυμῶν. Senec. *epist.* 79. *Hæc nos oportet agere, & in hoc ire impetu toto, licèt pauci sciant, licèt nemo videat.* Et, *epist.* 113. *nihil ad rem pertinet, qàm multi agitatem tuam noverint.* Optimè Plut. *de perfect. indic.* Εἰ γὰρ ἀληθινὸς ἔρως παιδὸς ἢ γυναικός, ὃ ζητεῖ μέρτυρας, ἀλλὰ παρῆται τὸ ἡδύ, κἂν κρύφα κατεργάσηται τὸν πόθον· ἢ μᾶλλον εἰπὸς ὄφι τὸν φιλόκαλον, καὶ φιλόσοφον συνόντα διὰ βίου πρόξενον τῇ ἀρετῇ καὶ χρώμενον, αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ σκοπῇ μέγα θεωρεῖν, ἐπαινεῖσθαι καὶ ἀκροᾶσθαι μηδὲν δέομενον. ὥσπερ ἂν ὁ πλάσας ἀνδριᾶντα ὅπως τιμὴ διασκευάζηται, καὶ βοῶν, θύεσθαι, διουσία, πάππαμεν περιχαιδεῖται, ὅτος ὁ ποιήσας τὸ χαλκεῖον καὶ ὠσεῖον, εἶτα τοῦτο ἀπηγάσθαι, καὶ περιφέρων πανταχοῦ, δῆλός ἐστι ἔξω βλέπων ἐπ', ἐφ' ἑξῆς ἀλλήλοις, ὅπου ἡ τῆς ἀρετῆς γενεσις θεατής, οὐδ' ὕπαρ, ἀλλ' ὅταν αὐτῆς ἐν οἰκίαις καὶ σκιαῖς ῥιζοῦσθαι, οὐδ' ὥσπερ ζωγράφημα θεσπιδὲς ἐπὶ δόξαν τὸ πανηγυρικόν. qemadmodum autem Plut. ab amantibus iconem traxit; ità Aristid. *in Encom.* à faciendibus. ὥσπερ οἱ δλῶντες σωτῆ πίνουσιν. qod & Dio Prus. *orat.* 27. Οἱ δλῶντες ἐφ' ὁδοιπόρων ἐστεδὰν ἔλθωσιν ὅπῃ χρήσιμα πίνουσιν ὑπομένοντες ἐμπλησθέντες δ', καὶ τὸ δλῶ κατοβάντες, ἡσυχῇ ἀπαλλάττονται, ὅτε προῆλθον π. vide Epictet. *l.* 3. *c.* 12. *ad l.* 1. § 7. qi & istos vanæ gloriæ inhiantes, & famæ popularis avcupes avidos, scenicis confert; qi nisi turbâ inspectante non cantant, non agunt. *l.* 3. *c.* 14. Ὡς οἱ καλοὶ ὀρχησταὶ μόνοι ὀρῶσι καὶ διώκουσι, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν. ubi, *mali Tragœdi*, Volsius cur redderet, nihil video.

Μηδὲ τὴν Πλάτωνος πολιτείαν ἔλπιζε] De Catone Cicero, *ad Attic. l.* 2. *ep.* 1. *Dicit tanqam in Platonis politia, non tanqam in Romuli fœce, sententiam.* Qod Plutarchus in *Phocione* sic reddit, ὥσπερ ἐν τῇ Πλάτωνος πολιτείᾳ καὶ οὐκ ἐν τῇ Ῥωμύλου πολιτεύόμενον ἐποιήσατο. Plato certè qam finxit politiæ ideam, nusqam unqam reperta est, avt repertam usqam unqam iri spes est. Theodoret. *therapeut. l.* 9. Ἀλλ' ὁ μὲν φιλόσοφος τοιοῦτον νόμος ξωγράφησε· καὶ οὐδένα πέπεικε δῆμον ἀνθρώπων ἢ πολίτευμα, ἢ ξένον, οὐκ ἀστὸν, ἢ χωρητικὸν, οὐχ ἕλληνα, ἢ βάρβαρον, ἢ δοῦλον, οὐκ ἐλεύθερον, οὐκ ἄρρενα, ἢ γυναῖκα, ἢ νέον, ἢ πρεσβύτην, ἢ λόγοις ἐντεθραμμένον, ἢ λόγων ἀμύητον, κατ' τοῦτό βιῶναι τοὺς νόμους. Hinc apud Athenæum ille *dipnosoph. l.* 11. Ὅσων ἦν ὁ Πλάτων μὴ τοῖς ὄντιν ἀνθρώποις γεγράφθαι τοὺς νόμους, ἀλλὰ τοῖς ἂν αὐτὸς διαλαμβάνοιμεν· ἅτε καὶ ζητεῖσθαι τοὺς χρησιμώτατους· ἐχέμυθον ἦν, ἃ φέσει λέγων, ταῦτα καὶ γράφειν, καὶ μὴ ταὐτὰ ποιεῖν τοῖς εὐχυμίοις, ἀλλὰ τοῖς ἧσσ' εὐχυμίων ἀντιχαμένοις. qæ postrema eruditus interpres minimè affectus est. *debuit*, inqit, *Plato imitari non vota facientes, qi impossibilia sæpe optant sibi, sed eos, qi res perfici possibiles suscipiunt, ac moliuntur.* Qanqam iniqior forsan hoc nomine Platoni atqe aliis rerum publicarum ideas delineantibus Gregorius Naz. (non solus tamen is) qi *in Julian. invect.* 1. Πῶς δὲ θαυμάζειν ἄξιον τύπους, οἳ λόγῳ πλάσσουσι πόλεις τοῖς ἄρχοις συνῆναι μὴ δυναμένοις; Non possum avtem eruditò interpreti Anglic. assentiri, qi ista cum sequentibus tanqam ex alterna persona à Marco prolata existimat. Sunt enim Marci ipsius, eum qem alloqitur invitantis ad id qod est naturæ ipsius consentaneum agendum & conandum, qantum in se est: monentisqe simul animum nè desponderet, etiamsi non possit hominum mores ità refingere, ut reipub. Platonicæ inducendæ spes detur, avt eam hominum in bono promovendo conspirationem experiri, qæ in ea, qam Plato sibi finxit, republica expectari poterat; sed successibus etiam leviusculis & processibus perexiguis contentus agat, pergátqe nihilominus in instituto. qod idem & de se, profectúqe suo, cuiqe svadere conatur, *l.* 5. § 9.

Ὡς ὁ μικρόν τι δύνῃ] Non est parum, inqit, si vel parum studio tuo proficere poteris, in tam ampla validáqe hominum morúmqe corruptela; si vel supprimere salteu valeas, qod corrigere non datur. Siqidem dogmata tenaciùs animi medullis infixa, imis de pulmonibus revellere prorsus, plus qàm Herculeus labor fuerit; qod tamen nisi fiat, nihil liberè ac lubenter, sed servo fucatóqe affectu peragitur, qicqid à talibus præstatur. Malè ista cepit accepitqe Xyl. dum legit Δόξμα δὲ αὐτοῦ τις μεταβάλλει; vertitqe, *Musat aliqis illorum suum placitum?* sed & Xylandri vestigiis insistens Anglus. cùm τὶς illud sit ἐρωτηματικὸν. *Eqis enim dogma, sive judicium, illorum musaverit?* Senec. *de ira l.* 2. *c.* 10. *Numqid ille cujus navigium multam, undiqe laxatis compagibus, aqam trahit, nautis ipsíqe navigio iratscitur? Occurrit potiùs, & aliam excludit undam, aliam egerit, manifesta foramina perclu-*

dit,

dit, latentibus, & ex occulto ſentinam ducentibus labore continuo reſiſtit: nec ideo intermittit, qia quantum exhauſtum eſt, ſubnaſcitur. Lento adjutorio opus eſt contra mala continua & fœcunda; non ut definant, ſed nè vincant.

Δυλεία γενόντων ϗ πειθοῖ θρεσκευμάτων] Hoc eſt qod unico verbo Hebræi כחש i. e. *mentiri*, pro, *fictè ac mendaciter in obſequium ſe dedere.* Ità vates rex, *Pſal. 18. v. 44, --46. Populus priùs ignotus mihi, ignarúsque mei, ſerviunt mihi: ad ipſum mei auditum obediunt mihi: alienigenæ mentiuntur* (i.e. ut rectè Jun. *mendaciter dedunt ſe*) *mihi; dum decidente eis* (qaſi in talos) *animo, è conclavibus ſuis cohorreſcunt. & Pſal. 66. v. 3.*) *Propter amplitudinem roboris tui, mendaciter ſe dedunt tibi inimici tui. & Pſal. 81. v. 16. Oſores Jovæ mendaciter ſe dediſſent ei.* ſed & vate rege prior Moſes, regis inſtar & ipſe, *Deut. c. 33. v. 5.* in ſolenni illa *benedictione* populi ſui, *ibid. v. 29. Hoſtes tui mendaciter ſe dedent tibi.*

Καὶ Δημήτριον τὸν Φαληρέα] Vide *ad l. 8. § 25.* Hunc autem, etſi Philoſophiam profeſſum, Alexandro ac Philippo adjungit, qia & ipſe reipub. regimen glorioſè ſatis Athenis tractaverat, ubi & ſtatuæ æreæ 360. eidem publico populi ſuffragio erectæ ſunt; qæ tamen havd longo pòſt intervallo omnes, unicâ duntaxat exceptâ, dejectæ, confractæ, conflatæ ſunt. Vide Laërt. *l. 5.* & Diodor. Sicul. *l. 18.* ſed & Cicer. *de offic. l. 1.*

Εἰ ἔϊδον, τί ἡ χοινὴ φύσις ὕδατος] Vide *l. 8. § 3.*

Οὐδεὶς μὲ καλαχύχρικε μωμῆδς] Vide *l. 5. § 36.* & *l. 7. § 58.*

Ἁπλῆν δεῖ ϗ αἰδήμον τὸ φιλοσοφίας ἔργον] *Simplex ac modeſtum.* Adverſus illud peccant, poſt Philoſophos qoſdam, qi ſubtilitate nimiâ philoſophiam totam deartuârunt & delumbârunt; Scholaſtici noſtri, qi argutiis, tricis, & quæſtiunculis ſpinoſis Theologiam totam implexam & involutam nobis dederunt: adverſus iſtud cùm Sophiſtæ ἀλαζόνες, tum & Cynici ἀναιδεῖς.

Σεμνοτυφίαν] Σεμνοτυφία, vocabulum vix alibi lectum, ἢ μὴ πάνυ πνὸς σεμνότης. Philo *in Flaccum*: Ἀ δ' λαμπρότερον ϗ βασιλικωὶ ἐδήλωε φύσιν, μᾶλλον δὲ παρήσιας ἐπιδείκνυτο· ὅθ', σεμνότερον ἴσχεν αὐτὸν· ἄρχοντι δ' λυσιτελέστατον ὁ τύφος. *Gravitatem faſtuoſam*, ſive σεμνοτυφίαν in Conſtantio his verbis depingit Ammian. *l. 16. Inſidebat eureo ſolus ipſe carpento; Auguſtúsque faustis vocibus appellatus, vocum lituorúmque intonante fragore, talem ſe, támque immobilem, qalis in provinciis ſuis viſebatur, oſtendit. nam & corpus perhumile curvabat portas ingrediens celſas, & velut collo munito rectam aciem luminum tendens, nec dextrâ vultum, nec lævâ flectebat, tanqam figmentum hominis non cùm rota concuteret nutans, nec ſpuens, aut os aut naſum tergens vel fricans, manúmve agitans eſt viſus unqam.* Qæ eadem per totam vitam obſervâſſe, avthor eſt idem *l. 21.*

§ 30. Ἄνωθεν ἐπιθεωρεῖν] Vide *l. 7. § 48.* Eſt avtem iſtud argumentum totius *dialogi* Lucianici illius, qem ὑποσκοπτύλας ea de cavſa inſcripſit. Sed & *ſomnii Scipionis* Ciceroniani partis non contemnendæ.

Καὶ πλοῦν παντῖον] *Omnis generis divitias.* Xyl. πλοῦτον. ſed ſeqentia refutant, ἐν χειμῶνι, ἐν γαλλώναις.

Ἐπινόει δ ϗ τὸν ὑπ' ἄλλων πάλαι βεβιωμένον βίον] vide *l. 7. § 49.* Hoc avtem hiſtoriæ beneficio cumprimis datur; de qa Nicet. Chon. operis hiſtorici initio. Βίβλῳ ζώντων, ἢ ἱστεία· ϗ σάλπιγξ πεποίηται, τὰ γεγραμμένα, τοὺ πάλαι τεθνεῶτας ἐξ ἧς σημάτων ἐξαναζῶσα, ϗ ὑπ' ὄψιν πᾶσι τοῖς βουλομένοις. Verùm Marcus hîc potiùs vult nos animo complecti, qàm immenſum temporis ſpatium nos anteceſſerit, qod transactum ſit illis, qi & nobis prorſus ignoti, rerúmque noſtrarum itidem ignari fuerint. vide *ad l. 4. § 3.* τὸ χάος, ſed & *l. 6. § 18.*

Ὅσοι μὲν ἴσασί σε ὄνομά σου] vide Boëth. *conſol. l. 2. c. 7. ad l. 4. § 3.* vide & *l. 8. § 21.*

Τάχιστα ἐπλήσανθαι] vide *ibid.* & *l. 3. § 10.* & *l. 4. § 19.*

Τάχιστα φάξωσι] vide *l. 4. § 3.* τὸ ἐυμετάβολον.

Οὔτε ἡ μήμη ἀξιόλογον] vide *ibid.* τὸ κενόν.

§ 31. Ἀταραξία] Idem *l. 7. § 54.* & *ſuprà § 6.*

Καλαλήγουσα ἐπ' αὐτὸ] ut nihil aliud reqirat, qàm rectè feciſſe. vide *l. 3. § 6.* & *l. 5. § 34.* & *l. 6. § 7, 50.* & *l. 7. § 73.* & *infrà § 42.* καλαληλικῶς διδόναι.

§ 32. Ὅλα ἐπὶ τῇ ὑπολήψει κείμενα] vide *ad l. 8. § 40, 47.*

Καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν πεποιήσεις ἤδη σαυτῷ τὸν ὅλον κόσμον περιειληφέναι τῇ γνώμῃ] Iſta peſſimè divellit & delumbat Lugd. dum ab illis ἤδη σαυτῷ novam orditur ſententiam, cùm ſuperioribus adnecti mens avtoris liqidò poſtulat. Meliùs Angl. à ſeqentibus, τὸν ὅλον κόσμον. Nevtri tamen aſſentior. articulum, qi deperiſſe videtur, interſerendo, dictionis ſeriem continuandam ſic ſentio. π. εὐρ' περιποιήσεις ἤδη σαυτῷ [τῷ] τὸν ὅλον κόσμον περιειληφέναι, &c. vide Platon. *polit. l. 6.* à Marco lavdatum *l. 7. § 35.*

Πολλὴν εὐρυχωρίαν] qaſi *ex anguſtiis educere te poteris, & in patente te collocare.* Ità Pſalt. *Pſ. 18. v. 20. Eduxit me in locum patentem.* εἰς πλατυσμόν. Græc. *in latum.* & *Pſal. 31. v. 9. Non concluſiſti me in manibus inimicorum meorum; ſed in patente,* ſive, *in lato, poſuiſti pedes meos.* ἐν εὐρυχώρῳ, Græc. cui opponitur στενοχωρία. *ad Rom. c. 2. v. 9.* θλῖψις ϗ στενοχωρία. Epict. *l. 1. c. 25.*

c. 25. Ὁρᾷς, ὅτι σὺ σαυτῷ στενοχωρίαν παρέχεις, σὺ σαυτὸν θλίβεις; & mox, Καθόλου δὲ οὐκέτι μέμνησο, ὅτι ἐμαυτοῦ θλίβομαι, ἐμαυτὸν στενοχωρῶ· τετέχθω, τὰ δόγματα ἡμᾶς θλίβει καὶ στενοχωρεῖ. Talem sibi procuraverat στενοχωρίαν Pellæus ille, qi

Æstuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyari clausus scopulis, parvâque Seripho.

Juvenal. *sat.* 10. atque hoc est verè στενοχωρεῖν τὸν κόσμον, utì Epictetus idem, sed sensu pavlò diverso dixit *l.* 3. *c.* 26.

Τὸν ὅλον κόσμον ἀπειληφέναι τῇ γνώμῃ] qod *ævum animo percurrere*, Senecæ *ep.* 71. vide *l.* 7. § 47. & *l.* 11. § 1.

Ἀχανὲς ἦ τὸ μεσὸ τῆς ῥώπτως] vide *l.* 4. § 3, 50. Greg. Rom. *in Job. l.* 7. *c.* 20. *& immensum est, qod fine termino segitur; & parum est, qicqid finitur. Longum qippe nobis videri non debet, qod cursu sui temporis tendit ut non sit: qod dum per momenta ducitur, ipso hoc momenta sua qæ differunt, impellunt. atqe unde teneri cernitur, indè agitur, ut non teneatur.*

§ 33 Πάντα ὅσα ὁρᾷς, πάλαι φθαρήσονται] vide *ad l* 2. § 12. & *l.* 4 § 48. & *l.* 7. § 25. Senec. *epist.* 71. *Omne humanum genus, qódqe est, qódqe erit, morte damnatum est. Omnes qæ usqam rerum potiuntur urbes, qæqe alienorum imperiorum magna sunt decora, ubi fuerint, aliqando qærentur, & vario exitii genere tollentur. alias destruent bella, alias desidia páxqe ad inertiam versa consumet, &, magnis opibus exitiosa res, luxus. Omnes hos fertiles campos repentina maris inundatio absondet, aut in subitam cavernam concidentis soli lapsus abducet. qid est ergò qare indigner, aut dolcam, si exiguo momento publica fata præcedo?*

Ὁ ἑξακόσιος ἀποθανὼν] Vide *ad l.* 2, § 14. & *l.* 4. § 50. Hieron. *in Nepot. Si nongentos excedremus annos, & Methusalæ tempora nobis donarentur, tamen nihil esset præterita longitudo, qæ esse desiisset. etenim inter eum qi decem vixit annos, & eum qi mille, postqam idem vitæ finis advenerit, & irrecusabilis mortis necessitas, transactum omne tantundem est.* Augustin. *de verb. Dom. serm.* 42. & *homil.* 1. & 28. & *de* 10. *chord. c.* 2. *Tota vita brevis est; à prima infantia usqe ad decrepitam senectutem, spatium breve est. Qòd tam diu vixerat, qid Adæ profuisset, si hodie mortuus esset? Si adhuc viveret, & hodie moreretur, qid illi vitæ longitudo profuisset? qid enim diu est, ubi finis est? qantum est in hac vita, qod erit aliqando finitum? qicqid fuit futurum, ubi præteritum factum est, jam tale habetur, ac si non fuerit.* Gregor. *in Job. l.* 15. *c.* 2. *Si ab ipso humani generis exortu usqe ad hoc tempus, in qo sumus, mentis oculos ducimus, omne qod finiri potuit, qàm breve fuerit videmus. Ponamus enim qemlibet hominem à primo die mundi conditum, usqe ad hodiernum diem vitam ducere, hodie tamen eandem vitam, qam qasi longam ducere videbatur, finire: ecce finis adest, præterita jam nulla sunt, qia cuncta transierunt. futurum in hoc mundo nihil est, qia nullum ad vitam vel brevissimum restat momentum. Ubi est ergò longum tempus, qod inter initium finémqe deprehensum ità consumitur, ac si nec breve unqam fuisset.* Senec. *epist.* 49. *Modò amisisse te videor: qid enim non modò est, si recorderis? modò apud Sotionem philosophum puer sedi: modò caussas agere cepi; modò desii velle agere, modò posse. Infinita est velocitas temporis, qæ magis apparet rescicientibus. Nam ad præsentia intentos fallit; adeò præcipitis fugæ transitus levis est. Causam hujus rei qæris? qicqid temporis transiit, eadem loco est: pariter adspicitur; unà jacet: omnia indè in profundum cadunt. & alioqi non possunt longa intervalla esse in ære; qæ tota brevis est.* Idémqe *ep.* 99. *Omnes qantùm ad brevitatem ævi, si universo compares, & juvenes, & senes, in æqo sumus. minus enim ad nos ex omni ætate venit, qàm qod minimum esse qis dixerit. qoniam qidem minimum aliqa pars est; hoc qod vivimus, proximum nihilo est.*

§ 34. Δι' ἃ φιλοῦσι] *qæ amant.* Xyl. imò, *propter qæ amant*, alios scil. atqe ità Cas. at Lugd. χολῶσι. qasi mens esset, *propter qæ succensent aliis.* qod χολῶντες potiùs diceretur.

Γυμνὰ νομίζει τὰ ὑφάσματα αὐτοῦ] vide *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 7. § 62. Senec. *ep.* 47. (qam transcripsit, more suo, tacito avtoris nomine, Macrob. *Saturn. l.* 1. *c.* 11.) *Qemadmodum stultus est, qi emturus equm, non ipsum inspicit, sed stratum ejus & frænum: sic est, qi hominem ex veste, aut conditione, qæ vestis modo nobis circumdata est, æstimandum putat.* Ἔστι γὰρ ἵππου ἐνιγμὸς κρίνοντ' ἄν, ὁ πολυτελῆ σαγὴν ἔχων, ἀλλ' ὁ τῇ φύσει λαμπρός. ἔστι ἀνὴρ σανδαλίοις, ὁ πλούσιον κόσμον καταπατῶν, ἀλλ' ὁ τῷ ψυχῇ γενναῖος. Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 1. qod Plutarchi nomine exhibet, Anton. *meliss. l.* 1. *c.* 31, Senec. idem *ep.* 41. *Qid est stultius, qàm in homine aliena laudare? non faciunt meliorem equm aurei fræni.* Et *epist.* 92. *Qod de veste dixi, idem de corpore me existima dicere. Nam hoc qoqe natura, ut qandam vestem, animo circumdedit. Velamentum ejus est. qis autem unqam vestimenta æstimavit arculâ? nec bonum, nec malum vagina gladium facit.* Itaqe ut idem *epist.* 80. *Omnium istorum personata felicitas est. contemnes illos, si despoliaveris. Equm emturus, solvi jubes stratum, detrahis vestimenta venalibus, nè qa vitia corporis lateant. Hominem involutum æstimas? Mangones qicqid est qod displiceat, aliqo lenocinio abscondunt. itaqe ementibus ornamenta ipsa suspecta sunt. sive crus alligatum, sive brachium aspiceres, nudum jubares & ipsum tibi corpus ostendi. Vides illum Scythicæ, Sarmaticæve regem, insigni capitis decorum?*

decorum? Si vis illum æstimare, totumque scire qualis sit, fasciam solve. Si perpendere te voles, sepone peculiam, domum, dignitatem, intus teipsum considera. Quid ad rem pertinent mulæ saginatæ, unius omnes coloris? quid ista vehicula cælata?

-instrati ostro alipedes, pictisque tapetis;
Aurea pectoribus demissa monilia pendent:
Tecti auro fulvum mandunt sub dentibus aurum.

Ista nec dominum meliorem facere possunt, nec mulam. Idem *ep.* 87. qod Flaccus, *serm. l.* 1. *sat.* 2.

Regibus hic mos est ubi equos mercantur,
* Ità Lipſ. apertos, vulg. perperam. * *apertos*
Inspiciunt: ne si facies, ut sæpe, decora
Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,
Quod pulcræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi rectè, nè corporis optima Lynceis
Contemplere oculis; Hypsæâ cacior, illa
Quæ mala sunt spectes.—

qæ verè mala, qæ mentis mala; hæc enim sola verè mala Stoæ. Nec dissentiunt nostri. Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom.* 7. *orat.* 2. τί πολ' ὄζειν ἵππου ἀρετή; ἄρα τὸ χρυσοῦν ἔχειν χαλινὸν, καὶ τηλαμόνας τοιούτους, καὶ σφυμάτων δισμὸν ἐκ σκευῶν νεμάτων συγκειμένων, καὶ τάπητας ποικίλους καὶ χρυσοπάσους καὶ φάλαρα λιθοκόλλητα, καὶ πλουσίους χρυσοῦς χιτῶνας συμπεπλεγμένους· ἢ τὸ δρομικὸν εἶναι, καὶ εὐσκελῆ, καὶ βαδίζειν εὐρυθμα, καὶ ὁπλὰς ἔχειν ἵππου φρενήσους γυναῖφ, καὶ ἀνδρείαν καλῆσαι πρὸς ὑποδημίους μαχαῖρας, πρὸς ἐν πολέμοις ἀρμόζουσαν, καὶ δύναδος καὶ ἐν παρατάξει μὴ πολλῶ φαίνεδς τῶ παρασήματι; καὶ τοσοῦς γυμνοῦς σαίζειν τὸν ἀναβάτην; ὦκ εὐδηλον ὅτι ταῦτα ἵππου ἀρετὴ, ὦκ ἐκείνας; τί δέ; ὄναν καὶ ἡμιόνων ποίαν φαίης ἀρετὴν εἶναι; ἢ τὸ δύνασθαι μετ' εὐκολίας ἀχθοφορεῖν, καὶ ῥᾳδίως τὰς ὁδὸς διανύειν, καὶ πόδας ἔχειν στερρότητι πέτρας μιμουμένους; μὴ τὰ ἔξωθεν αὐτοῖς οἰκεῖα σωμάτων τι πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρετὴν αὐτῆς φήσομεν; ὑδαμῶς. ἆμπελον δὲ πεῖραν θαυμασόμεθα; πρὸς τοῖς φύλλοις κομῶσαν, καὶ τοῖς κλήμασιν, ἢ πρὸς τὸν καρπὸν βεβοτρυωμένην; ποίαν δ' ἀρετὴν ἐλαίας εἶναί φαμεν; ὅταν μεγάλους ἔχη τοὺς κλάδους καὶ πολλὴν τὴν ὑπὸ τῆς φύλλων κόμην, ἢ ὅτε τὸν οἰκεῖον καρπὸν ἀκμάζῃ καὶ παντάχοθεν διαστάζουσαν ἐμφαίνῃ ὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρώπων παιδιᾶς. διακεινόμεθα πρὸς τὴν ἀρετὴν πρὸς τὸ ἀνθρώπου, καὶ βλάβην εἶναι οἰόμεθα, πρὸς αὐτῆ λυμαινομένην· τί οὖν ὄζειν ἀρετὴ ἀνθρώπου; χαμαίλεα, ἵνα πανίαν δείσῃς· ὑδὲ ὑγίεια σώματος, ἵνα φοβηθῆς νόσον· ὑδὲ ἡ τῆς πολλῶν ὑπόληψις, ἵνα ὑποίδῃς δόξαν πονηράν· ὑδὲ τὸ ζῆν ἁπλῶς καὶ εἶναι, ἵνα φοβερός σοι γένηται ὁ θάνατος· ὑδὲ ἐλευθερία, ἵνα δουλείαν φύγῃς· ἀλλὰ ἡ τῆς ἀληθῶν δογμάτων ἀκρίβεια, καὶ ἡ κατὰ τὸν βίον ὀρθότης. vide *ad lib.* 6. § 40.

Ὅσον ἔπος] *quæ est illa opinio?* Xyl. imò, qòd *l.* 11. § 17. μεθ' ὅτου τύφου; *quanto cum fastu?* & *l.* 12. § 27. μετ' ὀήσεως. grande scil. ac grave qippiam, & qod magni faciendum sit, feciſſe ſeſe opinantur ac præ ſe ferunt, ubi aliqem vel perſtrinxerint, vel collavdârint. atqe hoc eſt qod Marcus *l.* 10. § 13. dicit, hos in aliorum lavdibus vituperiiſqe φρυάττεσθαι. Evripid. *Glavco*, referente Stob. *tom.* 2. *tit.* 22.

Βαρὺ τὸ φόρημ', ὅτοισι ἀνθρώποις κακόν.
Fastus mali hominis, res est intolerabilis.

§ 35. Ἡ ἀπόλυσις ὑδὲν ἄλλο ὄζιν, ἢ μεταβολή] Senec. *ep.* 71. *Quicquid est, non erit; nec peribit, sed dissolvetur. Nobis solvi, perire est. proxima enim intuemur: ad ulteriora non pertingit mens hebes.* vide *lib.* 7. § 18, 23, 25. & *lib.* 8. § 18.

Καθ' ἣν πάντα καλῶς γίνεται] vide *ad l.* 3. § 4. ἀγαθὰ ἐπὶ πάντων.

Ὁ καὶ πάντα] ὁ illud Lugd. ejecit. ego retineo & expleo; sed & in locum suum, unde excidit, restituo, legendo, καὶ ὅτι π.

Ἐν τοσούτοις θεοῖς] *inter tot Deos.* Atqi Stoicis μία νοερὰ ψυχὴ, *una anima universalis intellectu prædita. l.* 4. § 40. & *l.* 6. § 14. & *l.* 9. § 8. i. e. *Deus unus.* Vide Epiphan. *ad l.* 4. § 18. Ità disertè Laërt. *l.* 7. *Zenon.* si Lipſii distinctionem *de Stoic. Physiolog. l.* 1. *c.* 9. Ambroſii Camald. verſionem ſeqimur; ἵν τι ἐπὶ θεὸν καὶ νῦν, καὶ εἱμαρμένη, καὶ Δία, πολλαῖς τε ἑτέραις ὀνομασίαις προσονομάζεσθαι. Verùm ego, cur interpunctio recepta ſolicitetur, nihil video. ἵν τε ἐπὶ θεὸν, καὶ νῦν, &c. ſin moveatur, ἵνα potiùs legerim. Ad manum interim adeſt conciliatrix ratio. Deum ſummum unicum agnoſcebant, qem & Δία ſive *Jovem* nuncupabant, mundi iſtius conditorem, πάντων δημιουργὸν, καὶ ἄφθαρτον μόνον. alios interim Deos inferiores ſtatuebant φθαρτοὺς, corruptelæ obnoxios, ſive (ut Plut. *de commun. notit.* eoſdem deridens) τηλίνους *fuſiles*, ὥσπερ κηρίνους ἢ κατλιτικείνους, *tanqam ſi cerei aut ſtannei exiſterent.* in his & aſtra ponebant. Ità Plut. *de Philoſoph. placit. l.* 1. *c.* 7. Θεὸν δὲ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τοῦ αἰσθεσις, καὶ τὸν γιῦν, τὸν δ' ἀναστάτων πάντων νῦν ἐπὶ αἰθέρι. Verùm Epiphan. *hæreſ. lib.* 1. *hæreſ.* 5. Deum aſſerit Stoicos in hæc qaſi membra qædam diſpertitos. Μερίζουσι δὲ τὸν μίαν θεότητα εἰς πολλὰς μερικὰς οὐσίας, εἰς ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ ἄστρα, εἰς ψυχὰς, καὶ ἄνεμον, καὶ τὰ ἄλλα. vide *l.* 8. § 19. & *l.* 12. § 28. vide & Athenag. *in legat. pro Christian.*

Ἐξευρέθη] *reperta est, extitit.* ut *supr.* § 8.

§ 36. Τὸ σαπρὸν] Vide *supr.* § 14. & *l.* 8. § 24.

Γράσος] Ità *l.* 8. § 37. γράσος πᾶν τοῦτο. Πῶσαι γῆς τὰ μάρμαρα] *nuclei terræ. Caſ. calli.* Xyl. Aliâ ratione Philo *de provid.* γῆς εἶσιν ὄγκοι

(*terræ tubera ſunt*) πρὸ ὧν σωτηρίας καὶ ἀδιάφθορον πόλεμον. Theodor. Prodrom. *in providens.*

Εὕρημα κυνὸς ἡ σεβασθὴ πορφύρα·
Ὁ μάργαρος κύημα φαῦλον ὀστέου·
Λίθοι τὸ σύμπαν, οἱ χνοάζοντες λίθοι.
Ὁ λαμπρὸς δίκτυον ἐκ πτάρνου καὶ ξύλων,
Ὀπλῶν τε πλίνθων, καὶ λίθων ἐξεσμένων.
Γῆς πτάρνον, γῆ ξύλα, γῆς πάντες λίθοι.
Τῷ γλῷ ὃ πιῶν, καὶ σέσων, ἐκ αἰσχύνης
Auguſti hominis purpura, inventum eſt canis;
Libido, margarita, vilis oſtrei:
Summa eſt lapillis, quòd glabella ſaxa ſunt.
Ex calce, lignis, ſplendida ornatu domus,
Coctóque latere, foſſilique marmore eſt.
Calx nulla terrâ, ligna, lapides terra ſunt.
An terram honorans, erubeſcere haud velis? Svart.

Ὑποσάθμαι ὁ χυσὸς, ὁ ἀργυρος] f. ὁ χρ. [καὶ] ὁ ἀργυρος. *fæces* autem ſive *ſedimentum terræ* iſta vocat, qia inter liqandum ſubſidit, qod eſt puriſſimum metalli atqe pretioſiſſimum; qomodo in vino & utina ſolet τὸ ὑπόσημα, ſive ἡ ὑποσάθμη, vocabulum Henrici Stephani theſavro adjiciendum, cùm ex Marco; tum ex Heſychio, apud qem reperias. Ὑποσάθμη, τρυγία, τρυξ. & Σκωλία, ἡ γαιώδης ἐν [τοῖς χυτοῖς] ὑποσάθμη. ità enim locum illum defectum integrandum ſentio. Sed & ex Laert *l.* 7. qi in *Zenon.* ait Stoicos eâdem ratione dixiſſe ὑποσάθμιλλον πάντων τῷ γλῷ. qanqam nec hi ſoli. nam & Porphyr. *de abſtinent. l.* 3. nos ait mundi inferioris ὑποσάθμιλλο οἰκεῖν. & Syneſ. *de providen. l.* 1. τῷ ὑποσάθμιλλῳ σῷ ὄντων, mundi inferiora iſta appellat. Levcippus item apud Hermiam *in Philoſ. irriſ.* τὰ παχυμερῆ κάτω ὑποσάνλα ὕδωρ καὶ γλῷ ἡνέδς. & Theodoret. qi *therap. l.* 1. pravos improbósqe homines ait, ὑποσάθμη περὶ παχεῖα ἐοικέναι, σῷ τὸ ἀνλισῆς ἀ διικμαθὴν πόσων διὰ παχότητα. de Cynico Julian *de cyniſm. orat.* 2. ἐκείνῳ τὸ χρυσίον ἐκ ἔστι χρυσίον, ἀχ ἡ Ἕμμος, εἰ ὀρὸς ἀμοιβὴν τις αὐτὰ ἐξετάζοι, καὶ τῆς ἀξίας αὐτῷ ὑπερφέρειν αὐτῷ τιμὴν ἡνέδαι· γλῷ δὲ αὐτὰ δίδεν ἀμφότερα· τὸ ἀπανιάπτερον ὃ καὶ τὸ ῥᾴδιον, ἀνθρώπων σῷ κενοδοξίας ταῦτα καὶ ἀμαθίας νενόμικεν ἔργα. Qin & ideo poteſt metalla iſta γῆς ὑποσάθμιλλα dixiſſe, qia in infimas terræ partes, qaſi demerſæ jacent, qomodo ad ima fæces, ac ſedimenta ſubſidunt. unde Senec. *ep.* 1. *In imo peſſimum.* & epiſt. 108. *graviſsimum qódqe turbidúmqe ſubſidit.* Ità enim de his avtor idem *ep.* 90. *aurum & argentum, qaſi malè nobis committerentur, natura abſcondit. nos in lucem, propter qæ pugnaremus, extulimus. Nec erubeſcimus ſumma apud nos haberi, qæ fuerant ima terrarum. vis ſcire, qàm falſus oculos tuos decipit fulgor? nihil eſt iſtis, qamdiu immerſa & involuta cœno ſuo jacent, fœdius; nihil obſcurius.* & *de benef. l.* 7. *c.* 10. *Laminas utriuſque materiæ, ad qas cupiditas noſtra caligat, terra, qæ qicqid utile futurum nobis erat protulit, iſtas defodit & merſit; &, ut noxiis rebus, ac malo gentium in medium prodituris, toto pondere incubuit.* Qod Plinius *nat. hiſt. l.* 33. *præfat. Hæc ſummâ ſui parte tribuit, qæ proſunt. illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt, qæ occultavit atqe demerſit.* Sed non altè ſatis, ſi Senecæ credimus, qi mox *ibidem. Poſſum de rerum natura qeri, qòd aurum argentúmqe, non interiùs abſconderit, qòd non majus, qàm qod detrahi poſſet, pondus injecerit.* Idem deniqe *ep.* 92. de viro bono: *Aurum argentúmqe illis, in qibus jacuere tenebris digniſsima, non ad hunc æſtimat ſplendorem, qò imperitorum verberant oculos: ſcit erui è cœno, ex qo illa ſecrevit cupiditas noſtra, & effodit.* In ſacris literis, divitiæ, qæ iſtis cumprimis conſtant, עֲכָמִ֑ים voce compoſita id eſt, *denſum lutum* ſive *cœnum* dicuntur. Abacuc. *c.* 2. *v.* 5. ſed & שְׁמָרִ֔ים i. e. *fæces*, ſive ὑποσάθμαι, ut Marcus iſtic, Sophoniæ *c.* 1. *v.* 12. ſi Druſio fides: *proverb. claſſ.* 1. *l.* 2. *prov.* 58. qanqam eò loci, *concretum eſſe ſuper fæces:* vel de ſecuritate ac fiducia, cum Piſcatore; vel de obſtinatione in malis, cum Junio, è pace tranqilitatéqe jugi natâ, malim intelligere: ex gemina ferè formula, qæ Jeremiæ *c.* 48. *v.* 11. reperitur.

Τειχία ἡ ἑδῆς] vide *ad l.* 6. § 12.

Τὸ πνεύματικὸν] *etiam qæ ſpiritu conſtant.* Xyl. *etiam vita tua.* Caſ. i. e. *anima*, qaſi πνεύματον legerit. τὸ πνεύματικὸν, eſt *formale*, ſive *qod formæ rationem obtinet:* Opponitur enim τῇ ὑποκειμένῃ ὕλῃ τὸ πνευματικὸν, ſicut τῷ ὑλικῷ τὸ αὐτάρκες, *l.* 4. § 16. & *l.* 5. § 13. ubi idem planè qod iſtic argumentum tractatur; & *l.* 7. § 29. & *l.* 8. § 9. qod *l.* 12. § 10. ὕλαν καὶ εἶδος dixit. & *ibid.* § 18. εἶδος καὶ ὑλικόν. πνεύματα verò *formæ* ſunt. *l.* 12. § 30. πνεύματα καὶ ὑποκείμενα.

Ἐκ τούτων εἰς ταῦτα μεταβάλλον] qia nimirum elementa, ex qibus & ſpiritus ipſe ſive anima juxta Stoicos conflatur, in ſe invicem tranſmutantur. vide *l.* 4. § 21, 46.

§ 37. Ἄλις τοῦ ἀθλίου βίου καὶ γογγυσμοῦ] Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 4. τοῖς παιδίοις μικρὰ ῥοφήσας εἰς τὸ κλαίειν ἐκίνει. Apoſt. *ad Corinth. ep.* 1. *c.* 10. *v.* 10. Μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν.] de Iſraëlitis loqitur in eremo ſubinde ex occaſione qavis murmurantibus.

Πιθυκισμῷ] *imitationis.* Xyl. *diſſimulationis* Caſ. at Svidæ πιθηκισμοὶ ſunt ἀκάτια καὶ κολακευμάλα. (apud qem pro μενικᾶς, με νικᾶς leg) ex Ariſtoph. in *Eqit.* ubi Cleon adverſario ſuo;

Οἱ μοι τάλας, ὅσοις πιθηκισμοῖς με ῥᾳδιλαύρεις

& mox: Ἀλλ' ἐχ ὑβριζαλεῖς με ξωπίαις.—

Et

Et apud eundem in *Vesp.*

Ταῦτα ἰδών, ὑπό τι μικρὸν ἐπιθήκισα· pavlulum adulatus sum. Verùm Marco πιθηκίζειν videtur esse *simiarum more*, qæ gesticulationibus vanis ludos faciunt, *nugari*. qod Apollodor. in Adelph. dixit

--ἐν παιδίοις ὄντα δεῖν Πίθηκον εἶ.---

hoc est, *inter nugaces nugacem esse*, sive pariter nugas meras agere. habes *supr. ad l. 9. § 3.* siqidem simia risûs lusûsqe solius gratiâ in ædibus habetur. Plutarch. in *adulat.* ὁρᾷς τὸν πίθηκον; ὑπὲρ δίφρα τῷ δεσπότῃ φυλάττειν, ὡς ὁ κύων, ὑδὲ βαστάζειν, ὡς ὁ ἵππος, ὑδὲ ἀρᾶν τῷ γεωργῷ, ὡς οἱ βόες· ὅσον ἂν φέρει καὶ βωμολοχίαν, καὶ παιδιὰς ἀνέχεται, γέλωτος ὄργανον ἐμπαρέχων. facere tamen pro Xylandri versione videri possit Epicteti illud *enchir. c. 35.* qod idem totidem ferè verbis habetur & *dissert. l. 3. c. 15.* ταῦτα πάντα ὑποκρίνῃ, ἔρχε ὅπῃ τὸ ἀθλεῖν· εἰ δὲ μὴ, ὡς τὰ παιδία, ἀναγραφήσῃ, ἃ νῦν μὲν παίζει, νῦν δὲ αὐλητὴς, νῦν δὲ μονομάχος, εἶτα σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ· ὅταν καὶ σὺ νῦν μὲν ἀθλητὴς, νῦν δὲ μονομάχος, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα φιλόσοφος, ὅλη δὲ τῇ ψυχῇ ὑδὲν, ἀλλ' ὡς πίθηκος, πᾶσαν θέαν, ἣν ἂν ἴδῃς, μιμῇ, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου σοι ἀρέσκει, τὸ σύνηθες δ' ἀπαρέσκει. verùm qid est hoc vago & desultorio vitæ institituto nugaciu? vide *l. 4. § 16.* Idem *l. 2. c. 4.* de philosophiam professo, sed vitæ inqinatissimæ homuncione: Ἄρχιδημον τίνων νοῶν, μοιχὸς ἦσθ, καὶ ἅμπυξ, καὶ αὖθις ἄνθρωπε λύκος ἢ πίθηκος. τί γὰρ διαφέρει; Diogenes *epist. 17.* cujus initium, an inscriptio, cùm interciderit, ità potest restitui. [Ὁ Κύων τοῖς Ἕλλησιν ὀνομαζομένοις οἰμώζειν.] ὑπάρχει δὲ τοῦτ' ὑμῖν, καὶ ἐγὼ μὴ λέγω. ὄντες γὰρ πᾶς μὲν ὄψεσιν ἀνθρωποι, πᾶς δὲ ψυχαῖς πίθηκοι, ὥσπερ εἰδε πάντα, μνώσκετε δ' ὑδέν. reliqâ ferè totâ epistolâ πιθηκισμὸν illorum graphicè describit.

Τί τούτων χαυνόν] *ad l. 7. § 1.*

Τί σε ἐξίστησι] *qid terret te?* Xyl. *ad qid obstupescis?* Cas. Malim, *qid te percellit?* sive *de mentis statu dimovet?*

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τοῦ Διὸς ἤδη ποτὲ ἁπλούστερος καὶ χρηστότερος γένου] *Qin & jam erga deos simplicior & melior es factus.* Xyl. qasi ἐγένου legeretur. at Lugd. γοῦν. rectè. qem & Cas. secutus est, *esto jam tandem erga Deos simpliciùs ac benigniùs affectus.*

Ἴσον τὸ ἑκατὸν ἔτη] vide *ad l. 3. § 7. & l. 6. § 23. & l. 12. § 35.* potest avtem hæc clavsula fuisse à prægressis sejuncta; & hoc velle, opera naturæ lustres breviore spatio an prolixiore, nihil interesse; cùm eadem visurus sis.

§ 38. Ἐκεῖ τὸ κακὸν] vide *supr. § 4. & 20.*

§ 39. Ἀπὸ μιᾶς πηγῆς ῥεούσης πάντα] vide *l. 6. § 36.*

Ὡς ἐνὶ σώματι] vide *ad l. 4. § 40.*

Ἐπισυμβαίνει] vide *ad l. 5. § 8.*

Τί οὖν ταράσσῃ; τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἐφθάρσαι, ὑποκρίνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκῃ;] *Qid ergò perturbaris? menti tuæ dicis, mortuus es, periisti, efferatus es, simulas, es in cœtu, aleris?* Xyl. illud advertit vocabulum θνήσκω, qod in periocha seqenti infertum sensum facit extensum, iltûc esse retrahendum. & est prorsus. sed τέθνηκα leg. &, me avtore, ultimo loco potiùs collocandum. At Cas. (qi à præcedentibus, illa τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις &c. divellit, tanqam aliò spectantia) *Dicis parti illi rationi præditæ, mortua es, corruptio apprehendit te? num & hæc excrementa egeris? num pecudum ritu depascitur?* ut nimirum corporis instar morti obnoxia sit. Ità τὸ φθείρεσθαι vult eâ esse *corruptelâ affectum*, qæ interitum rei corruptæ afferat: qum de mente aliâ ratione τὸ φθείρεσθαι dicatur Marco *supr. § 2.* vult legi, ὑποκρίνει, βόσκει; (nam τῷ σωαγελάζῃ rationem nullam habuisse videtur) & novum ista conficere ἐρώτημα. vult deniqe τὸ ὑποκρίνειν illud *excernendi* significatum habere. D. Boot. avtem aliter ista interstingvit. siqidem argumentum superius ad τῷ ἡγεμονικῷ clavdit. tanqam si scriptum esset, τί ἐν ταράσσῃ τῷ ἡγεμονικῷ; *Qid mente tuâ conturbaris?* indè avtumat & ipse novam seqi materiam, cujus verba sic concipienda sint. Λέγεις, τέθνηκα· ἐφθάρσαι, ὑποκρίνῃ, &c. *Dicis contemplatum*, sive, *in contemplatione versatum te. verùm corruptus es, simulas, pecudum ritu degis, efferatus es.* ὑποκρίνεσθαι certè istic *histrionem agere* mihi significare videtur; eo sensu nimirum qo ex carmine Petron, Joan. Saresber. dixit, *policrat. l. 3. c. 8. totum ferè mundum histrioniam exercere.* qanqam nec spreverim ipse prorsus, qod Cas. subindicat, ut ὑποκρίνῃ in media forma significatu activo legatur. eò magìs qia Marcus ipse *l. 6. § 14.* τίμον, inqit, ὅτι τὸ συναγελάζεσθαι, ὅτι τὸ σῴζεσθαι· τοῦτο γὰρ ὅμοιον τῷ ὑποκρίνειν τὰ ἀποτελέσματα τῆς τροφῆς. qod avtem τέθνηκα dicit, Epictetus forsan explicabit, qi de evidentias rerum oppugnantibus, ait, *dissert. l. 1. c. 5.* ἐκτέτμηται τὸ αἰσθητήριον αὐτῶν, καὶ ἐκπεπλῆκται· καὶ τὸ λογικὸν οὐκ ὑποτέτμηται, ἀλλ' ὑποτεθνήκασιν. Vel Crantor etiam apud Plut. *ad Apollon.* nam τεθνηκέναι τῷ ἡγεμονικῷ est idem Marco, qod Crantori τεθνηκέναι τῷ ψυχῷ, in illis; τεθνηκέναι γὰρ εἰκὸς, ἐκεῖ μὲν σῶμα τοιοῦτον, ἐνταῦθα δὲ ψυχὴν. Verùm locus insigniter depravatus videtur. Nec certi qid statuere avsim. D. Salmas. de hoc loco per literas consultus, de θνήσκω huc retrahendo consentit: periodum totum sic concinnandam censet. Τί ἐν ταράσσῃ; μίμῃ τῷ ἡγεμονικῷ λέγεις, τέθνηκας, ἐφθάρσαι, ὑποκρίνῃ, σωαγελάζῃ, βόσκῃ, θνήσκω; *numqid ἡγεμονικῷ tuo dicis; qòd mortuum est, qòd corruptum, qòd aliud agit, aliud simulat, qòd congregetur, pascat,* &c.

& efferetur. vel sic etiam, Τί ἂν παθοῦσα; τί λέγεις; τῷ ἡγεμονικῷ πένησαι, ὀφθαροῦ, &c. *an tu ἡγεμονικῷ mortuus es, corruptus es?* &c. hæc omnia non sunt τῷ ἡγεμονικῷ, ac divinæ particulæ, qæ nobis insita est, sed brutæ materiæ.

§ 40. Ἢ οὐδὲν δύανται θεοὶ, ἢ διείλοντο δύασθαι] *Aut nihil omnino pro nobis Dei possunt, aut animi distractiones & intemperies sopire & lenire possunt.* M. Cas. qi loco τὸ διείλοντο qid legerit ignoro. Ego Xylandrum seqor hìc furcillantem prorsus. Vide ad periochæ præcedentis clavsulam. *Vel nihil,* inqit, *possunt dii, vel possunt aliqid.* Seqentia liqidò comprobant. Annot. Lugd. ἢ δεήσεσι δύασθαι. qod idem valet.

Μᾶλλον τοῦ μὴ παρεῖσαί τι τούτων, ἢ τοῦ παρεῖναι] *Cur non magìs etiam petis, ut dent tibi nè qid horum metuas, avt expetas, neqe magìs dolcas, si abfit, qàm si adfit?* Xyl. Ego malim. τὸ μὴ π. τ. τ. ἢ τῶ π. *Cur non hoc potiùs poscis, nè istorum aliqid metuas, avt nè istorum aliqid cupias, qàm nè istorum aliqid abfit, vel adfit tibi.* in versionem suam Cas. utrumqe admisit. Hoc est qod Diogenes olim in parentibus notabat. ὁπὸ τοὺς μὲν γονεῖς, τοῖς θεοῖς εὔχεσθε· πρὸς ἢ τὰ πάντα ἐκεῖνα, ἢ εὔχεσθε. *Filium,* inqit, *ut babeatis, victimâ cæsâ deos poscitis: verùm de hoc, qalis futurus sit, parum pensi habetis; nec ut bonus, probúsqe evadat, Deis supplices estis.* Laërt. *l.* 5. ità Marcus, Deos, inqit, oratis ut hoc vobis obtingat, illud non obtingat; ac cur non potiùs oratis, ut nihil vos istiusmodi afficiat? cur non potiùs ut nè expetas, qàm ut re expetitâ potiaris? cur non potiùs ut nè metuas, qàm ut id qod metuis nè eveniat? illud enim, non istud verè felicem facit. Vide *l.* 4. § 49. finitimum huic Marci monito Menandri illud:

Ἄνθρωπε, μὴ δεήσῃ τοῦ ἀλυπίαν
Αἰτεῖ παρὰ θεοῦ, ἀλλὰ μακροθυμίαν.
Nè posce homo natus, à Deo indolentiam,
Sed potiùs animum æqanimem, & tolerantem mali.

Grot. Nec abludit reprehensio apud Petronium Evmolpiana illa; *Qis unqam venit in templum & votum fecit, si ad eloqentiam perveniisset? qis, si Philosophiæ fontem invenisset? ac nè bonam qidem mentem, avt bonam valetudinem petunt; sed statim atqe limen Capitolii tangunt, alius donum promittit, si propinqum divitem extulerit, alius si thesaurum efoderit, alius si ad trecenties HS pervenerit.*

Μὴ παρεῖναι] Dio Prus. *orat.* 16. Τοσούτων δὲ δυσχόλων ὄντων ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρχομένους τί δεῖ περιόδους; ἢ πῶς ἔνεστιν ἑκάστου τούτων ἀπαναύμενον καὶ ῥᾳδίως ἐνδιδόντα, μὴ καχοδαιμονίσαντον ἀπάντων τοῦ προσδεόμενον τοῖς θεοῖς, ἵνα μὴ τοῦτο, μηδὲ τοῦτο συμβῇ; καθάπερ εἴ τις ἐν ὄμβρῳ πορφύραν, σκήπτρον μὴ ἔχοι μηδὲν, εὐχοιτο ἢ μόνον, ἧκον ἅμα καὶ σαλαγμοῦ διαφυγεῖν· ἢ εἴ τις πλέων, ἀντὶ τοῦ τοῖς ὅπλοις περισχεῖν, καὶ τὸ περιπάτιον λίχνος κελεύσῃ, εὐχοιτο μηδὲν ἅμα κυμάτων καὶ πνευμάτων γενέσθαι.

Καὶ εἰς ταῦτα συνεργεῖν] Stoicos hìc Plut. constrictos tenere se avtumat, *de Stoic. contradict. c.* 27. Ἔτερος ὁ θεὸς, inqit, ἀρετὴν μὲν δίδωσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὸ καλὸν αὐθαιρέτην ὄζη· πλοῦτον δὲ καὶ ὑγίειαν χαρίζεται ἀρετῆς δίδωσιν, ἵνα τοῦ χρησομένοις δίδωσιν, ἀλλὰ κακῶς, τυτθοῖς βλασφήμοις καὶ ἀσόφοις καὶ ὀλεθρίοις· καὶ τοι εἰ μὴ δύανται τὴν ἀρετὴν παρέχειν οἱ θεοὶ, ἵνα ἔσοι χρηστοὶ μὴ παρέχοντες· εἰ ἢ μὴ δύανται ποιεῖν ἀγαθὸς, ὅ· δὲ ὠφελεῖν δύανται, μηδενὸς ἧσσ ἄλλων ὄντες ἀγαθῦ, μηδὲ ὠφελίμου.

Ἐπ' ἐμοὶ αὐτὰ οἱ θεοὶ ἐποίησαν] Ità *l.* 2. § 11. ἐπ' αὐτῷ τὸ πᾶν ἔθεντο.

Οὐ χρεῖσσον χρῆσθαι τοῖς ἐπί σοι] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ἔστα λέγωμεν, Κύριε ὁ θεὸς, πῶς μὴ ἀγωνιῶ; μωρὲ, χεῖρας ἔκ ἔχεις; ἔκ ἐποίησέ σοι αὐτὰς ὁ θεός; ἔυχου νυῖ καθήμενος, ὅπως αἱ μυξαὶ σου μὴ ῥέωσιν· μᾶλλον μύξας μᾶλλον, καὶ μὴ ἐλεεῖ. τί οὖν; ἐκταῦθά σοι οὐδὲν δέδωκεν; ὦ δεδωκέναι σοι καρτερίαν, μεγαλοψυχίαν, ἀνδρείαν; τηλικαύτας ἔχων χεῖρας, ἵνα ζητεῖς τὸν ἀνομύξοντα; Objurgat hoc nomine Græcos Demosthenes *Philip.* 3. Ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἀνέχοντες καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ οἱ τῷ χάλαζαν, ἐμοὶ γε δοκοῦσι διαφεύγειν, εὐχόμενοι μὴ καθ' ἑαυτὸς ἑκάστοις γενέσθαι κακὸν ἢ ὑδεὶς ἐπιχειρῶν. Xenoph. *Pæd. l.* 1. Ὡς οὐδ' ἥμιος εἴη αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν, ἵνα ἱππεῦσιν μὴ μαθόντα, ἱππομαχοῦντας νικᾶν· ἵνα μὴ ἐπισταμένῳ τοξεύειν, τοξεύοντας κρατεῖν τῶν ἐπισταμένων τοξεύειν· ἵνα μὴ ἐπισταμένῳ κυβερνᾶν, σώζειν εὐχεσθαι ναῦς κυβερνῶντας, οὐδὲ μὴ ἀπείρατός γε ὤν, εὐχεσθαι καλὸν αὐτοῖς εἶναι φύεσθαι· οὐδὲ μὲν φυλαττομένῳ γε ἐν πολέμῳ, σωτηρίαν αἰτεῖσθαι· παρὰ γὰρ τῶν θεῶν δεσμὸς πάντα τὰ τοιαῦτα ἐστί· τὸν ἢ ἀδέσμοις εὐχαῖσθαι ὁμοίως εἰκὸς παρὰ θεῶν ἀπολαβεῖν, ὥσπερ καὶ παρ' ἀνθρώπων ἀφαιρεῖσθαι τὸν παράνομα δεομένους. Et agendi peritia ergò feliciter agere cupienti nanseiscendæ; & peritiæ actio insuper adjicienda. neqe enim nandi peritissimus etiam in navfragio artis ope incolumis futurus est, si brachiis implexis, cruribus cancellatis, fluctibus ferendum sese permiserit. Aristides *de concord. ad Rhod.* Ἄτοπον τοὺς θεοὺς ἐνοχλεῖν, αὐτοὺς ἢ μὴ βέλεσθαι περιστῆναι, ἅγ' ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ δοῦναι τοῖς θεοῖς αὐτοῖς. Tertull. *exhort. castit. c.* 12. *Tantâ sollicitudine petere audebis, qod in te positum recusabis?*

Ἡ διαφόρεσις περὶ τὰ μὴ ἐπί σοι] *qàm de eis, qæ non sunt in tua manu posita, sollicitum esse.* Xyl. *Ea, qæ in tua potestate non sunt sita, affectare,* Cas. Malim, *ad ea cum animi qodam cruciatu & distractione ferri, & qasi differri.* vide *supr.* § 26.

Μετὰ δουλείας] *cum servitute,* i. e. animo addicto & mancipato. Ità *l.* 8. § 3. καὶ δουλεία πίσων.

&

& *suprà* § 27. *κτήνεσιν.* Sic nimirum servi & mancipia fiunt, súntque revera earum rerum, quas tanta cum anxietate requirunt, & quibus ἔτος πεσσσθῶν, ut Marcus noster, *l.* 5. § 1. Flaccus *l.* 1. *epist.* 10.

Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potiùs, quàm ducere funem.

Hoc est quod Seneca *epist.* 8. ex persona fortunæ munera enixè anxiéque avcupantium. *Hoc miserrimè fallimur: habere, nos putamus; habemur.* i. e. putamus res esse in nostra potestate; cùm nos potiùs in illarum potestate simus; dum illarum servi & quasi mancipia sumus.

Καὶ εἰς τὰ ἐφ' ἡμῖν ὁ θεὸς συλλαμβάνων] Aug. *de grat. Christ. l.* 1. *c.* 15. *Cur petitur, quod ad nostrum pertinet potestatem, si Deus non adjuvat voluntatem? & de pecc. merit. & remiss. l.* 2. *c.* 6. *Quis optat, quod in potestate sic habet, ut ad faciendum nullo indigeat adjumento? Τῷ γὰρ ὄντι, ὃ ἐξ αὐτῆς τις ἔχει, πλείονός ἐστι κ) μείζονος παρ' ἄλλου λαμβάνειν.* Epictet. *l.* 1. *c.* 9.

Οἱ θεοὶ συλλαμβάνουσι] Indè *l.* 1. § 17. συλλήψεις θείων ῥοπῶν. Sed disertiùs pavlò Marco Pavlus noster *ad Rom. c.* 8. *v.* 26. τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται. *vicissim auxiliatur*; quasi mutuas confert operas. Ità & nos Deo συνεργεῖν oportet: Ap. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 1. & nobis operantibus συνεργεῖ Deus. Marc. *Evang. c.* 16. *v.* 20. unde & Apost. de se *ad Cor. epist.* 1. *c.* 15. *v.* 10. Περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δὲ *quanquam non tam ego*; vel, *non solus ego* (quomodo *ad Gal. c.* 2. *v.* 20. Ζῶ δ', οὐκέτι ἐγὼ, quanquam de loci istius interpunctione ambigi meritò potest) ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ, ἡ σὺν ἐμοί. nec gratia Dei sola, nec ipse solus; sed ipse cum gratia, gratia cum ipso est cooperata. Bern. *de grat. & lib. arb.* Ità nec gratia divina quam agnoscit, ingratus, nec ope fretus divinâ, exstitit otiosus: verùm & opis gratiam numini tribuit, & huic etiam operam suam contribuit. Huc Epicharmi illud;

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθ' οἱ θεοί.
Dii suos labore dotes esse venales volunt. Grot.
Καί τ' ἐργαζέμενον πολὺ φίλτερον ἀθανάτοισιν
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι κ) οἰκήιοι, ὅς κεν ἀεργός.
Ipsi sudantem & clementiùs aspiciunt Dii
Ignavum oderunt pariter superique hominésque.

Hesiod. *oper. l.* 1. Sed & Æschyl. *Pers.*

Ἀλλ' ὅταν σπεύδῃ τις αὐτὸς, χ' ὧ θεὸς συνεσπέται.
Qui ipse ultrò properat, illuc adjuvat cursum Deus.

Idémque. Φιλεῖ γὰρ τὸν κάμνοντα συναιδεῖν θεός.
Habet laborantes collaborantem Deum.

Et, Τῷ δ' αὖ πονοῦντι κ) θεὸς συλλαμβάνει.
Adesse gaudet, sed laboranti, Deus.

quod Evripidi tribuit Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Et Clem. *strom. l.* 6. & post Clementem Theodoretus Clementis compilator, *therap. l.* 1. Verùm ille ex Evrip. *Hippolyto*, hic ex *Eclimeno* (sive ut Grotius avrumat ex *Clymene*) esse vult: qi & illud Socratis in *Minoe* eódem refert:

Οὐκ ἔστι τοῖς μὴ δρᾶσι σύμμαχος τύχη.
Fortuna non est socia nil conantibus.

Indè proverbium apud Laconas, τὰν χεῖρα ποτιφέροντα δεῖ πὰρ τὸν τύχαν ὀπτάλεσθαι. Plut. in *apoph. Lacon.* sed & apud alios Græcos, referente Svidâ,

Τῷ χεῖρα προσφέροντα τὸν θεὸν καλεῖν.

Et, Αὐτός τι νῦν δρᾶν, εἶτα τοὺς θεοὺς καλεῖ.
Deum invocare oportet admotâ manu.

Et, *Molire primus ipse, mox Deum invoca.*

Ἀργὸς γὰρ ὤδε, δεῦρο ἔχων ἀνὰ χέρα
Βίον δυσαρ' ἂν ξυλλέγειν ἀπὸ πόνου.

Evrip. *Electr.*

Expers laboris atque inops nemo potest
Rem facere, quamvis sæpe compellet Deos. Grot.

Synes. denique *de providem.* 1. Καὶ τοῦτο προνοίας, δι' ἣν οὐκ ἔχεσι μὴ ῥαδυμοῦντας, ἀλλὰ χρωμένους δις παρ' αὐτῆς ἔχειν, πάντα πάντως εὐδαίμονας εἶ). ἐ γὰρ ὄζειν ἡ προνοια κελεύει τὸν μισθὸν τῶν νεογλῶν βρέφους, ἢν δεῖ προβάματα ἔχειν, ὑποσβεσαν τὰ προσπεινώμενα κ) λυποῦντα· ἐκεῖνο γὰρ ἀτελὲς ὅτι κ) ὁπόδειν ἀδοήτητον. ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνο ἤπερ αὐξήσασά γε αὐτὸ κ) ὁπλίσασα, χρῆναι κελεύει, κ) τὰ καιρὰ ἀφυκίειν. ταῦτα τῷ παντὶ ἄξια ἀνθρώπεις ἐδίκαι κ) δὲ προνοίαν νομίων, κ) ἐπιμελῆ φρονπίων, εὐσεβεῖς τε κ) ὁπιμελεῖς ἅμα γενόμενοι κ) ὐχ ἡγήσονται θεῶ τι ὀπιφορλὼ κ) χρῆναι ἀρετῆς σασαζειν φεῖς ἄλλα. Pulcerrimè.

Ὅλως ὧδε ἐπίτρεπον τὰς εὐχὰς, κ) θεῶρει τὶ γίνεται] *Posce deum*, inqit, *bonam mentem, & videbis quid futurum sit*, quod Dominus Christus Luc. *c.* 11. *v.* 13. Πόσῳ μᾶλλον δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. *quanto magis gratiam spiritûs camposcentibus concedet?* scil. quod Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 14. Ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν· κ) ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν, οἴδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἡμῶν. Epictet. *lib.* 2. *c.* 18.

Μεῖον τάλας μὴ συναπαλθῆς. μέγας ὁ ἀγὼν ὅτι, θεῖον τὸ ἔργον, ὑπὲρ βασιλείας, ὑπὲρ ἐλευθερείας, ὑπὲρ εὐροΐας, ὑπὲρ ἀταραξίας. τῷ θεῷ μέμνησο· ἐκεῖνον ἐπίκλητον βοηθὸν κ) παρασάτην, ὡς τοῦ Διοσκόρους ἐν χειμῶνι πλέοντες. Videatur & Menandrianum illud superiùs pavlò exhibitum.

§ 41. Τὰ προμεμελετημένα φυσιολογῶν] *Quæ de rerum natura priùs fuerant meditata.* Ità se explicat ipse apud Laërt. in *epist.* de qo Marcus istîc, Epicurus; τῶν γεγενημένων ἡμῖν διαλογισμῶν. vide *infr.* at Cas. προμεμελετημένα, *præstantiora*; cùm *præterita, præcedentia*, prægressa, priora, Epicurus vellet.

Πῶς ἡ διάνοια] etiam Epicurus inter decumbendum animi priùs potiúsque curam corporis, spiritûs quàm carnis, rationem habet curámque gerit? qid Chrysippum? qid Christianum facere oportebit? Ità Psaltes. *Psal.* 41. *vers.* 4, 10. animæ sanitatem

tatem primo loco, tum corporis Deum poscit.

Καλαφρόπλεξ] Xyl. καλαπλάπλεξ legisse videtur. qasi Pindaricum illud voluerit, γύοις πεπλάπλων πάντοθεν φάρμακα. *Pyth. od.* 3. idémque medicum adhibitum omnino negare Epicurum frustrà avtumat; cùm negat duntaxat eo animo adhibitum, ac si magni momenti haberet illud, qod à medico præstaretur. Ego verò existimabam τὸ καταφοάπλεξ istic esse *munire corpus* adversus vim morbi. Somnia nimirum mera comminiscimur nobis, ubi genuina non occurrit scriptura. Verùm somnium istud excussit planè mihi Vir clariss. Salmasius, dum legendum suggerit, καταφρυάπλεξ. qo verbo usus est & Marcus *l.* 7. § 3. & *l.* 10. § 13. unde & φρύαγμα pro *fastu*. μετὰ δεινῆ φρυάγματος, *l.* 4. § 42. *non medicis*, inqit, *præbebam me, ut de me magnos spiritus sumere possent, qasi aliqid operæ ptetium facturi, in sanitate mihi restituta.* Nihil certius. Qod avtem Marcus hîc καταφρυάπλεξ, id in eodem planè argumento ὀφρῦν ἐπᾶραι Epictetus dixit, *dissert. l.* 3. *c.* 10. τί ἂν κολακεύσῃς τὸν ἰατρόν; τί λέγεις, ἐὰν θέλῃς, κύριε, καλῶς ἔχω; τί παρέχεις αὐτῷ ἀφορμὴν τοῦ ἐπᾶραι ὀφρῦν; hoc est, τῷ καλαφρυάπλεξ. de eisdem sensu diverso Marcus, τὰς ὀφρῦς ὑπὲρ τὴν ἀρρᾳστον συστάσεως dixit. *l.* 4. § 42. Certè ὀφρῦν & καλαφρύαγμα conjunxit & pro eodem usurpavit Epictetus *l.* 3. *c.* 26. *ad l.* 10. § 19. repræsentandus. καλαφρυάπλεξ optimè exprimit qod Hebræi dicunt הִתְפָּאֵר i. e. inqit Jairus *ad Judic. cap.* 7. *vers.* 2. וונעיר *vauntir*, to vaunt.

Ἀλλ' ὁ βίος ἤρετο ἢ καλῶς] M. Casavb. ἠρέσκετο, legisse videtur. D. Boot. (cui accedo) ἤγετο mavult. Senec. *ep.* 92. *Epicurus, cùm illum hinc urinæ difficultas torqeret, hinc insanabilis exulcerati dolor ventris, beatissimum, inqit, hunc & ultimum diem ago.* qod idem & *ep.* 66. tangit. Epicuri verba ipsa habes ex *epist. ad Idomeneum* apud Laërt. *l.* 10. τὴν μακαρίαν ἄγοντες καὶ ἅμα τελευτῶντες ἡμέραν τὸν βίον ἐγεφυρώσαμεν ὑμῖν ταυτὶ γράμματα τὰ παρηκολουθήκει, καὶ δυσεντερικὰ πάθη, ὑφ' ὁλοὶ ἐκ διαλείποντα τὰ ἐν ἑαυτοῖς μεγέθους· ἀντιπαρετάττετο δὲ τούτοις τὸ τῆς ψυχῆς χαίρειν, ὁπὶ τῇ τῆς γεγενότων ἡμῖν διαλογισμῶν μνήμῃ. Eam Cicero, qi *ad Hermachum* scriptam asserit, sic vertit, *Tusc. l.* 3. *cùm ageremus vitæ beatum, & eundem supremum diem, scribebamus hæc. tanti avtem morbi adcrant vesicæ & viscerum, ut nihil ad eorum magnitudinem posset accedere. compensabatur tamen cum his omnibus animi lætitia, qam capiebam memoriâ rationum inventorúmqe nostrorum.* Meminit & Epictetus *dissert. l.* 2. *c.* 23.

Ταῦτα] Leg. τ' αὐτά. τ' αὐτὰ ἐκείνῳ, *eadem qæ ille*. qod non advertens Xyl. sententiam mutilavit.

Μὴ ἀρίσεως φιλοσοφίας ἐν οἷς δύηται τοῖς φεγομένοις] Qod de Theoderico Gotho aleam tractante, Sidon. *l.* 1. *ep.* 2. *In bonis jactibus tacet, in malis ridet, in neutris iratscitur, in utrisqe philosophatur.*

Μήτε τῷ ἰδιώτῃ καὶ φυσιολόγῳ συμφλυαρεῖν] at Epicurum suprà ajebat dixisse, ὅτι τὰ φεσηγυμένα φυσιολογῶν διατέλει. & *l.* 10. § 30. monet Marcus ipse, φυσιολόγως ὁρᾶν τὰ ἐν τῷ βίῳ. itaqe illud καὶ φυσιολόγῳ Xyl. prorsus omisit. Verùm potuit ibi speculationes naturales designâsse, qæ ad rem præsentem mentémqe firmandam faciebant, istîc vanas, futiles, curiosas, inutiles, notare, qæ ad mores formandos nihil conducerent. Suspicio tamen havd prorsus spernenda forsan fuerit, scripsisse Marcum καὶ μὴ φυσιολόγῳ, vel καὶ ἀφυσιολόγῳ, & rerum naturæ imperito. vide *l.* 10. § 9. μὴ συμφλυαρεῖν avtem dixit, qomodo συνεπιδρηνεῖν. *l.* 7. § 43.

Πρὸς μόνῳ τῷ νῦν φεσωσιμῷ εἶ] Vulc nos, qod vulgò dicitur, *hoc agere*. Flaccus in *art. Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici.* Ità Marcus, ut jam nunc facias, jam nunc fieri debentia. vide *ad l.* 6. § 2. & *suprà* § 6, 29. & *l.* 10. § 1.

§ 42. Οὐ δύνανται] itaqe ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν ὀφείλομεν, ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 5. *v.* 10. *è mundo emigrare nos oportet*, si ejusmodi vitare velimus homines, qales in mundo non possint non esse freqentes. Verùm necessitatem illam, qam somniabant Stoici, qasi citra malum bonum nè consistere qidem posset, Christiani nevtiqam agnoscimus. vide *ad l.* 6. § 41. & *l.* 8. § 15.

Οὓς ἀνάγκη ἐν τῷ κόσμῳ εἶ] Tertull. *adv. Prax. c.* 10. *Oportebit enim & milvos esse & hæreticos.* Allusit ad illud Apostoli, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 11. *v.* 19. Δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις εἶναι] sed & D. Christus, Matt. *cap.* 18. *v.* 7. ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα.

Τίνα ἔδωκεν ἡ φύσις ἀρετὴν πρὸς τοῦτο] Vide *supr.* § 11. Epictet. *enchir. c.* 9. ἐφ' ἑκάστῳ τῶν προσπιπτόντων, μέμνησο ἐπιστρέφων ἐπὶ σεαυτὸν ζητεῖν, τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ· ἐὰν καλὸν ἴδῃς ἢ καλὸν, εὑρήσεις δύναμιν πρὸς ταῦτα ἐγκράτειαν· ἐὰν πόνον προφέρηται, εὑρήσεις καρτερίαν· ἂν λοιδορίαν, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν, καὶ ὅτως ἐθιζόμενον σε, οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

Πρὸς τὴν ἀγνάμονα τῆς φαδιουργίας] Ità Apost. *ad Titum c.* 3. *v.* 2. πᾶσαν ἐνδεικνυμένους φαδιουργίαν πρὸς πάντας. & qia objici poterat, multos esse ἀγνάμονας καὶ ἀνοήτους, mox subjicit, *v.* 3. Ἦμέν ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, &c.

Μελαδιδάσκειν τὸν πλαυημένον] qod Jacob. Apost. *ep. c.* 5. *v.* 19. τὸν ἀπὸ τῆς ἀληθείας πλανηθέντα

Δίκαια ἐκ πλάνης ὁδῷ αὐτῷ ὑποφέρει. vide *ſuprà* § 11. & *ad l.* 8. § 59. Hoc eſt autem quod ipſa naturæ lex júsque poſtulat. Cicer. *offic. l.* 1. *Omnium communia hominum videntur ea, quæ ſunt generis ejusdem, quod ab Ennio eſt poſitum;*

Homo qi erranti comiter monſtrat viam,
Quaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit;
Ut nihilominùs ipſi luceat, cùm illi accenderit.

Huc præceptio Moſaica *Deut. c.* 22. *v.* 1. de vicini pecude jumentóque ubi erraverit, reducendo. De qa Tertull. *adv. Marc. l.* 4. *c.* 35. *Pecora quoque fratris tui, ſi errantia in via inveneris, prohibet deſpicias, quò minùs ea reducas fratri tuo; nedum ipſum ſibi.*

Ἀφαμαρτάνει τῇ προαιρέσει] Bonum enim ſibi quiſque ſuum etiam in eo quod peccat, proponit; quamvis ſæpe peccando malum quique attrahant ſibi ſuum. Hoc eſt quod Auguſtin. paſſim inculcat *ep.* 101. *c.* 4. *Beatam vitam habere omnes homines volunt. etiam qi peſſimè & perditè vivunt, nullo modo ità viverent, niſi eodem modo ſe eſſe vel poſſe fieri beatos putarent. Hoc eſt ergò quod cupiunt & boni & mali; ſed ad qui perveniunt non niſi boni.* Et *ibid. c.* 3. *Dicunt nonnulli, beatum eſſe, qi ſecundum ſuam vivit voluntatem. abſit verum credamus, qid ſi enim neqiter velit vivere? nonne tanto miſerior eſſe convincitur, quanto faciliùs mala ejus voluntas impletur?* Mox, poſt adducta ex Ciceronis *Hortenſio* iſta, (quæ laudat etiam *de Trinit. l.* 13. *c.* 5.) *Omnes aiunt, beatos eſſe qi vivunt ut ipſi velint; falſum id qidem. Velle enim qod non deceat idem ipſum miſerrimum: nec tam miſerum eſt non adipiſci qod velis, quàm aliqid velle qod non oporteat. Teſtimonium,* inqit, *hoc verum eſt. ille igitur beatus eſt, qi qicqid vult habet, & nihil vult qod non debet. & in Pſal.* 118. *conc.* 1. *beatum eſſe tam magnum eſt bonum, ut hoc & boni velint & mali. nec mirum eſt, qòd boni propterea ſint boni; ſed illud eſt mirum, qòd etiam mali propterea ſint mali, ut ſint beati. Nam qiqis libidinibus deditus, luxuriâ ſtupríſque corrumpitur, in hoc malo beatitudinem qærit, & ſe miſerum putat, cùm ad concupiſcentiæ ſuæ effectum non pervenit, & beatum jactat, cùm jam pervenit. Sic avarus ad hoc opes congregat, ut beatus ſit: & ſceleratus qiſque in ſceleribus beatitudinem qærit. nàm omnes beatitudinem concupiſcunt: ſed qomodo ad eam perveniatur, plurimi, dum neſciunt, per itinera ea currunt, quæ miſera ſunt, & ad majorem miſeriam ducunt.* His gemina apud eundem, *de lib. arb. l.* 1. *c.* 14. *de trinit. l.* 13. *c.* 3, 8. *de natura & grat. c.* 49. *de Stoic. & Epicur. c.* 3. & alibi. Sed & apud Salvian. *de provid. divin. l.* 1. & *ad Eccleſ. Cathol. l.* 3.

Πεπλάνηται] Ità *l.* 6. § 10. πεπλανημένα καὶ τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντα. De ſe David, *Pſal.* 119. *v.* 176. ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός. Eſajas, *c.* 53. *v.* 6. πάντες, ὡς πρόβατα, ἐπλανήθημεν. & Pet. *ep.* 1. *c.* 2. *v.* 25. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι. alludunt ad ovium naturam, de qarum ſimplicitate & proclivitate ad deerrandum, videri poterit Ariſtot. *hiſtor. animal. l.* 9. *c.* 3.

Ἐξ ὧν ἡ ὀργὴ οὐ χώραν] Vide *lib.* 7. § 28.

Ἐπὶ ὁ ἀπαλλάττων τὸ τῆς ἀπαλλάττου πρόσωπον] Senec. *de ira l.* 2. *c.* 31. *Aut ignorantia nos rerum, aut inſolentia iracundos facit. ignorantia. qid enim mirum eſt malos mala facinora edere? qid novi eſt, ſi inimicum nocet, amicum offendit, filium labitur, ſervum peccat?* Terent. *Andr.* 4. 5. *Mirum verò, impudenter mulier ſi facit meretrix?* vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 12. § 16.

Σαυτὸν μᾶλλον ἐγκαλεῖν, ὅτι ἃ προσεδόκησας] & paulò pòſt, σὸν τὸ ἁμάρτημα] Ità Martia marito inſimulanti, qòd à ſe accepta Cæſaris arcana in exitium ſuum imperatrici prodiderat. Δίκαιον. *juſtè*, inqit, *hæc putaris*; Ὅτι μοι τοσοῦτον συνοικοῦν χρόνον, οὐκ ἔγνως, ὃς ἐρωτικῶς πρὸς ἀκρασίαν *qòd cùm tam diu mecum vitam exegeris, incontinentiam linguæ, vel non adverteris, vel non caveris.* Verùm apud Plutarch. *Fulvium* perperam pro *Fabio* legi docent, Lipſ. *ad Tacit. annal. l.* 1. & Muret. *var. lect. l.* 11. *c.* 2. Plutarch. *de ira cohib.* Ἐκεῖνόν ὅτι τὸ ἄφνω καὶ τὸ ἀπροσδόκητον· δεῖ δὲ, ὅτε τις Παιδίῳ ὀργῇ, χρῆσθαι τῷ Ἀναξαγόρᾳ, καὶ καθάπερ ἐκεῖνος ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ παιδὸς εἶπεν, ἤδειν ὅτι θνητὸν ἐγέννησα, τοῦτο τοῖς παροῦσιν ἔλεγον ἐπιφανῆναι ἁμαρτήμασιν, ἤδειν ὅτι ἀφρὸν οὐκ ἀπειράμην δῆλον, ἤδειν ὅτι ἀπαθῆ τὸν φίλον οὐκ ἐκέκτημαι, ἤδειν ὅτι ἀνθρώπῳ γυναῖκα γυναῖκ' εἶχον Senec. loco proximè memorato. *Turpiſſimam aiebat Fabium imperatori excuſationem eſſe, Non putavi. ego turpiſſimum homini puto. Omnia puta, expecta. etiam in bonis moribus aliqid exiſtit afferim. Semper futurum aliqid qod te offendat, exiſtima.*

Μὴ καθαληπτικῶς δόσεως] phraſis notanda; qam & ſuprà reſtituimus, *l.* 7. § 13. καθαληπτικῶς δόσιναι qis dicitur, qando actio dandi, ſive dominii collatio, ἐπ' αὐτὸ τὸ δεδόσθαι, ἤτοι κοινωνικῶς τι πρᾶξαι, καθαλήψει. ut ſuprà § 32. καὶ ἐνταῦθα ἡ ὄρεξις ἀνυπόληπτος. ut *l.* 5. § 34. *Nihil aliud ſpectat, nec ullum finem ulteriorem habet præfixum ac propoſitum ſibi, niſi ut datum ac largitum ſit.* (qomodo Seneca, *de benef. l.* 1. *c.* 2. *dedi ut darem.* & *l.* 4. *c.* 13. *dat, nè non dederit*) ὡς πάλιν τὸν καρπὸν ἀπεληφέναι, ità ut omnem prorſus fructum donationis in eo ipſo qòd dederit, & poſuerit, qi dat, & accepiſſe ſe exiſtimet. ubi Marcus mox. de qo modo largiendi vide plura, *l.* 5. § 6. & *l.* 7. § 72, 73. Senec. *epiſt.* 115, *Pecunia ex qo in honore eſſe cepit, verus rerum honor cecidit: mercatoresque & venales invicem facti, qorsus non qale fit qid, ſed qanti. ad mercedem pii ſumus, ad mercedem impii: honeſta qamdiu aliqa illis ſpes ineſt, ſeqimur; in contrarium transituri, ſi plus ſcelera promittant.* qod Juvenal. *ſat.* 10.

-qis

——*qis enim virtutem amplectitur ipſam*
Præmia ſi tollas?—— Sed pergit Seneca. *Quid eſt autem turpius, quàm aliquem computare quanti vir bonus ſit? cùm virtus nec lucro invitetur, nec abſterreatur damno; adeóque neminem ſpe ac pollicitatione corrumpi, ut contra ſe impendere jubeas, ac ſæpius in ultro-tributis ſit. Quid conſequor, inquis, ſi hoc fortiter, ſi hoc gratè fecero? quod feceris. nihil tibi extrà promittitur: ſi quid fortè obvenerit inter acceſſiones numerabis, verum honeſtarum pretium in ipſis eſt.* Idem *de benef. l. 4. c. 1.* ad quæ Lipſ. *factum ipſum facti mercem.* Idem *epiſt. 113. Sacra res eſt juſtitia, alienum bonum ſpectans; nihil ex ſe petens, niſi uſum ſui. me juſtum eſſe gratis oportet. parùm eſt. me in hanc pulcerrimam virtutem ultro etiam impendere juvet. non eſt quòd ſpectes, quod ſit juſtæ rei præmium majus, quàm juſtum eſſe.* Sed &, *de clem. l. 1. c. 1. Rectè factorum verum fructus, feciſſe. nec ullum virtutum pretium dignum illis extra ipſas eſt.* Et *de vit. beat. c. 9. Interrogas, quid petam ex virtute? ipſam: nihil enim eſt melius; ipſa pretium ſui eſt.* Silius *bell. Pun. l. 13.*

Ipſa quidem virtus ſibimet pulcerrima merces.

& breviùs adhuc Clavdian: *de Mallii coſſ.*

Ipſa quidem virtus pretium ſibi —.

& Tragicus neſcio qis latiùs, apud Clem. *ſtrom. lib. 4.*

Οὐδ' ὕνεκ' ἀρετὴ θεὸς ἐς ἀνθρώπους μόνη
Οὐκ ἐκ θυραίων ταμίχεσσε λαμβάνει·
Αὐτὴ δ' ἑαυτῇ ἆθλα θεὸς πόνων ἔχει.

Hoc in tot una rebus humanis habet
Virtus, quòd extrà præmium non accipit;
Dignum laboris ipſa, ſed pretium ſui eſt. Grot.

Epictet. *l. 3. c. 24.* Τί ἂν ὄφελος αὐτοῦ τοῦ πρᾶξαι καλῶς; τὸ πρᾶξαι. ἔπαθλον ἓν ὑδέν; σὺ δὲ ζητεῖς ἔπαθλον ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον τοῦ καλὰ καὶ δίκαια πράττειν; vide *l. 1. § 16.* Spectat huc planè illud Pavli Apoſt. *ad Philip. c. 1. v. 21.* Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος· qo in loco (præfiſcini dictum ſit) ſolus interpretum reverendus D. Airæus noſter Apoſtoli mentem aſſecutus videtur. *Parùm*, inqit, *penſi habeo, qid de me fiat, modò ſive vitâ ſive morte meâ Chriſto honos ullus accreſcat. mihi ſiquidem, cùm in vita, tum & in morte, quæſtus eſt Chriſtus.* hoc eſt, quæſtus omnis, ſive merces omnis, quem ego mihi vel vivendo vel moriendo propono expetóqi, Chriſtus eſt; ſive is eſt, ut Chriſto deſerviam. vide *l. 8. § 2.* Malè autem hic Annot. Lugd. qi καλλακτικῶς διδόναι exponit, *ità dare, ut in accipiente definat.* pejùs quòd καταλακτικῶς, reſcribi poſtulat. peſſimè quòd hoc ità ſumi vult, ut ſignificet, *ſeipſum ſpectando*: quod eſt Marci menti ex diametro adverſum.

Τέτε μισθὸν ζητεῖς] Θαυμάζεται γὰρ ἐν τοῖς διάπαισι, (inqit Plut. *de amore prolis*) τὸ,

Μισθῷ γὰρ ἀνθρώπων τις ἀνθρώπων φιλεῖ;

Ergò hominem homo mercede quàquam diligit?

magna ſcil. laus eſt, ſi homo manſuetus homini eſt. Senec. *epiſt. 95.* Cicero *de legib. l. 1. Id enim ipſum injuſtiſſimum eſt, juſtitiæ mercedem quærere.* & *ibid. Qi non ipſo honeſto movemur, ut boni viri ſimus, ſed utilitate aliquâ atque fructu, callidi ſumus, non boni.* Et mox: *Quid liberalitas? gratuitáne eſt an mercenaria? ſi ſine præmio benigna eſt, gratuita; ſi cum mercede, conducta: nec eſt dubium, qin is qi liberalis benignúsque dicitur, officium, non fructum ſequatur. Ergò item juſtitia nihil expetit præmii, nihil pretii. per ſe igitur expetitur. Eadémque omnium virtutum cauſſa atque ſententia eſt.* Idem *academ. l. 4. charitas, amicitia, juſtitia, reliqa virtus eſſe nulla poteſt, niſi erit gratuita: nam qæ mercede aliquâ ad officium impellitur, ea non eſt virtus, ſed fallax imitatio ſimulatióque virtutis.* Ἄμισθος γὰρ ἡ ἀρετὴ ἵνα καὶ ἀρετὴ μείνῃ, πρὸς τὸ καλὸν μόνον βλέπουσα. Gregor. Naz. *ad Epiſc. 150.*

Ὡς εἰ οἱ ὁρθαλμοὶ] vide *ad l. 2. § 1.* de corporis membris, Ambroſ. *hexam. l. 6. c. 9. Videas ſua ſingula gratuito ſtipendio militare.*

Ἀπέχει τὸ ἴδιον] Inſignis Annotatorem Lugd. non emendandi, ſed in deterius demutandi pruritus tenuit, qi proverbii planè immemor, κακὸν τὸ κέμβυον ὑ κινεῖν monentis, etiam κακὰ τὰ κοιλύσια paſſim ſolicitat, nec ſolicitat tantùm, ſed ſedibus ſuis pellit prorſus. Is hoc loco, *Lego*, inqit, ἔχειν ἴδιον. qi idem tamen libro 11. ἀπέχω pro ἔχω poſitum vult. Locus is eſt, *l. 11. § 1.* ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά. ſed & *l. 4. § 49.* ἡ φύσις ἡ πᾶσ' ἀνθρώπε ἀπέχει τὰ ἴδια. ad qem ad notavimus ſi conſulere libuerit, Marci ſenſui mutatione iſtâ nervos plurimùm acciſos facilè deprehendes. nam numerum mutari, ubi neutra ſunt nomina, docere poterant eum & ſub Orbilii ferula adhuc agentes. Conſultiùs feciſſet ſi pro ἄ ἐφ legiſſet ὅ ἐφ. neqe enim relativum illud ad τἀῦτα, h. e. membra operantium, ſed ad τὸ τι, ſive opus; ad qod condita ſunt, reſpicit.

Ad

§ 1.
Ση ποτὲ] *Erin, ſpero, aliquando:* Caſ. Ego malim ἐρωτηματικῶς legere. *Erisne tandem aliquando?* expoſtulare ſiquidem videtur cum anima ſua, quòd iſta nondum aſſecuta ſit. prout & *l.* 4. § 37. & *infrà* § 9. ut receptam lectionem ſequamur. ſic Jerem. *c.* 13. *v.* 27. *non mundabis te? quando tandem futurum eſt?*

Ἁπλῆ καὶ μία] vide *ad l.* 6. § 30. τὸ ὁμαλές.

Γυμνή] vide *lib.* 11. § 27. Flacc. *carm. lib.* 1. *od.* 24

Incorrupta fides, nudáque veritas.

Et Naſo *amor. l.* 1. *el.* 3. *Nudáque ſimplicitas* —

Φανερωτέρα τῆς ἀδιακρίτου σώματος] vide *infr.* § 37. & *l.* 12. § 2, 3. At Epictet. *l.* 3. *c.* 22. τῆς ὕλης καθαρώτερον ἡμιωνικὸν, ait. & Joan. Chryſoſt. *in ep.* 1. *ad Cor. orat.* 40. πῶς τὸ βαπτιδιστοῦ ψυχῶν αὐτῆς τῆς ἡλιακῶν ἀκτίνων καθαρώτερον.

Πεπειραμένος] Ità Dio Pruſ. *orat.* 37. de Anacharco: ὅσῳ μᾶλλον πεπείραται. viſe *ad l.* 8. § 34. corpus veſti, ſive indumento, confert; quomodo & Apoſt. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5 *v.* 4. Joan. Chryſoſt. *de ſtatuis orat.* 5. τί πάσχει τὸν δεῖνα σῶμα; ὅσῳ ἐστὶν ἱμάτιον ἀποδύσασθαι. καθάπερ γὰρ ἱμάτιον, τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ πεπλεκται· καὶ τοῦτο πρὸς βραχὺ διὰ τῆς τελευτῆς ἀποδέμενοι, λαμπρότερον ἐπενδύσωμεθα πάλιν. Lucret. *l.* 3. *Si immortalis*, inquit, *noſtra foret mens*, (quod eſſe nos novimus) *veſtem relinquere, ut anguis, gauderet.* At Tertull. *de reſurrect. c.* 7. *carnis tunicam*, cutem dicit. *carnem*, inquit, *pelliceæ tunicæ, i. e. cutes ſuperductæ veſticerunt. uſque adeò ſi detraxeris cutem, nudaveris carnem.* Porphyr. *de abſtinent. l.* 1. Ἀποδυτέον ἄρα τοῦ πολλοὺς ἡμῶν χιτῶνας, τίν τε ὀφρυῶν τρίτον καὶ σιδήρινον, καὶ ὃς ἐσωθεν ἐμφύεσθαι, περιεχεῖς ὄντας τοῖς δερματίνοις. & *l.* 2. Ἐν ᾧ τῷ ναῷ τῷ πατρὸς, τῷ κόσμῳ τούτῳ, τὸν ἔμψυχον καὶ ὑπὸς ἡμῶν χιτῶνα τὸν δερμάτινον, ὑφ' ἀγνοῦ περσήκει διατηρεῖν; Certè Origenes *tunicas pelliceas*, qibus protoplaſtas Deus induiſſe Moſi dicitur *Gen. c.* 3. *v.* 21. corpora vult eſſe, qibus animæ amiciuntur. Verùm delirium hoc refutat Methodius apud Epiphan. *hær.* 64. § 23. Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 6. *Caro hodie ſumitur, cras deponitur. non igitur caro tu es. caro amictus eſt animæ, quæ ſe induit. quodam corporis veſtimento. non igitur tu veſtimentum es, ſed qi veſtimento uteris.* Gregor. Roman. *in Job. l.* 9. *c.* 29. *veſtimentum eſt corpus terrenum, qò induta anima tegitur, nè in ſubtilitate ſubſtantiæ ſuæ nuda videatur.* Senec. *ep.* 92. *Quod de veſte dixi, idem de corpore me exiſtima dicere. nam hoc quoque, natura, ut quandam veſtem, animo circumdedit. velamentum ejus eſt.*

Τῆς φιλητικῆς καὶ στερκτικῆς] στερκτικῆς iſtud iſtic non concoqo. Xyl. omiſit, Caſ. de affectibus & deſideriis ab exterioribus iſtis penitus abſtractis expoſuit. Sed leviculâ mutatione, lectio recta reſtituatur, στερκτικῆς reſcribendo. dilectionem talem commendat ſibi, qalis eſt στοργὴ, ſive *naturalis affectio*, qâ prolem ſuam parentes diligunt; hoc eſt, veram, ſimplicem, gratuitam, non mercenariam, non fucatam, non effictam. de qa videatur Plur. περὶ τῆς εἰς τὰ ἄκρατα φιλοσοφίας.

Πλήρης καὶ ἀνενδεὴς] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 3. § 5, 7, 8. *Apoſtol. ad Phil. c.* 4. *v.* 18. ἀπέχω πάντα καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι. Clem. *ſtrom. l.* 7. de Gnoſtico. Αὐτάρκης μὲν ἡγούμενος, ἀνενδεὴς δὲ τῆς ἄλλων, Epictet. *l.* 3. *c.* 24. ὑδέποτε δ' ὄζειν δύνατ' εἰς τὰ ἄλλα ἐλθεῖν, εὐδαιμονίαν καὶ πόδων τῆς ἃ παρόντων. τὸ γὰρ εὐδαιμονεῖν ἀπέχειν δεῖ πάντα ἃ θέλει, πεπληρωμένον τινὰ ἑαυτοῦ ἃ δίψος δεῖ περιεῖναι αὐτῷ, ἃ λιμόν. vide *l.* 11. § 1.

Οὐδὲν ὑπολοιπόμενος] Vide *l.* 11. § 37.

Ἀρκούμενος τῇ παρούσῃ] Vide *l.* 7. § 54. & *l.* 8. § 2. & *l.* 9. § 6. Apoſt. *ad Philip. c.* 4. *v.* 14. Ἐμαθον ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι. Clemens *ſtrom. l.* 7. ὁ γνωστικὸς ἁπλῆ ὁρίγεται πρὸς τῆς ἀπόντων, ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι· eleganti imagine illuſtrat hoc Epictetus *enchir. c.* 15. ubi convivio vitam confert his verbis. Μέμνησο, ὅτι, ὡς ἐν συμποσίῳ δεῖ σε ἀναστρέφεσθαι· περιφερόμενον γλυκύ τι κατὰ σὲ ἐπτείνας πλοῦ χεῖρα, κομιδῆς μεταλάβειν παρόχεται; μὴ κάτεχε· ὕπω ἥκει; μὴ ἐπίβαλε πρόσωπον ὀρεξιν, ἀλλὰ ἀνέμενε, μέχρις ἂν γένηται κατὰ σὲ, ὕτω πρὸς τέκνα, ὕτω πρὸς γυναῖκα, ὕτω πρὸς ἀρχὰς, ὕτω πρὸς πλοῦτον· καὶ ἴσως ποτὲ ἄξιος τῆς θεῶν συμπότης. ἂν δὲ καὶ παρατεθέντων σοι μὴ λάβῃς, ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε καὶ μόνον συμπότης τῆς θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. ità leg. ex Simplicii commentario, non παραθέντων, qod codices impreſſi proferunt. Hunc imitatus ex Charidemi perſona Dio Pruſ. *orat.* 30. Παρεγένετο εἰς τὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπους ἑορτάσοντας, ἐν' εὐωχήσῃ τινὰ καὶ δεῖπνον λαμπρὰν κεκληκώς. tum de convivarum variis moribus diſſerens, inter alia, πολὺς δὲ αὐτῆς, μὴ ἀρκεῖσθαι τῇ παρούσῃ, ἀλλὰ ἐπὶ τὰ πόρρωτέρω διατείνειν τὰς χεῖρας· οἷς μεσογείοις ὄντας, ἰχθύων ὀρέγεσθαι, καὶ φαγμαλα ἔχειν. Talis, monſtrum id hominis, Heliogabalus, *qi ad mare piſcem nunqam comedit; in longiſſimis à mari locis omnia marina ſemper exhibuit.* Lamprid. Syneſius *de provident.* 1. Αὐθίς τε καὶ πολλάκις εἰρηκὼς ἄξιον· ἀνθρώποις ἀπιστίας

σίας καὶὸν, μὴ ἀθεμίτων βίον, ὥσπερ ἐν πραπέζῃ μοιχίδι, ἥτις ἀριθμὸν γένοιτο καθ' ἡμᾶς, ἵνα ἀντιλάμωμεν· ἀλλ' αὐτὸν εἶ τὸν σφαιρίζοντα καὶ ὑφαιρούμενον τυχὸν καὶ ὁ τοιοῦτος κυβερνήσας ἔσαι, συμπτώσεις ἂν ἄκοσμον, καὶ τὸ πάθημα τὸ συμπόσιον ἀπεχθήσεται, τίγε ἐφ' ἑαυτῷ παράσχοιεν ἀντιλαβεῖσθαι τὸ πλέον ἐλαθίσης, αὐτὸς ἐξιχόμενον.

Ἡδίσην τοῖς παροῦσι πᾶσι] Vide *l.* 3. § 4. & *lib.* 4. § 23. Clem. Alex. *strom. l.* 7. ἔτος ὁ πιστὸς, ὁ πεπεισμένος δεῖσα διοικοῦσι τὰ κατὰ τὸν κόσμον, ἀμέλει πᾶσιν ὑναρεσεῖ τοῖς συμβαίνουσιν.

Πάντα σοι πάρεστι] Apost. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 10. ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. qua ut Marc. *leg. spirit.* § 2. Ὁ Χριστὸς τὰ πάντα τῷ πατρὶ γένεται· quod Pyladi Orestes Euripideus,

——πάντα γὰρ τάδ' ἐστὶ σύ μοι.

Πάντα σοι ἔνι ἔχει] Vide *l.* 4. § 39. Apost. *ad Rom. c.* 8. *v.* 28. πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθὸν. *Julian. orat.* 8.

Οὐδὲν μέλει μοι· ταμὲ καὶ κακῶς ἔχει. ubi pro καὶ malim γὰρ quæ in compendiosa scriptura facilè commutantur.

Παρὰ θεῶν πάρεστι] Vide *ad lib.* 3. § 11.

Ἐπὶ σωτηρίᾳ τῷ τελείῳ ζώου] Mundi scil. sive Dei Vide *lib.* 4. § 40. & *lib.* 5. § 8. Laërt. *Zenon. l.* 7. Θεὸν ἢ φησὶ ζῶον ἀθάνατον, λογικὸν, τέλειον, νοερὸν, ἐν εὐδαιμονίᾳ, καὶὶ πάντος ἀνεπίδεκτον, προνοητικὸν κόσμου τε καὶ τῶν ἐν κόσμῳ.

Γεννῶντος πάντα] Vide *l.* 4. § 23.

Καὶ συνέχοντος] Vide *lib.* 12. § 30. De Christianis idem Justin. *epist. ad Diognet.* ὅσῳ δέ ἐστιν ἐν σώματι ψυχὴ, τοσοῦτοι εἰσὶν ἐν κόσμῳ χριστιανοὶ κατὰ πάντων τῶν σώματος μελῶν ἡ ψυχὴ, καὶ χριστιανοὶ κατὰ τὰς τοῦ κόσμου πόλεις. οἰκεῖ μὲν ἐν τῷ σώματι ψυχὴ, οὐκ ἔστι δὲ ἐκ τοῦ σώματος· καὶ χριστιανοὶ ἐν κόσμῳ οἰκοῦσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ἐκ τοῦ κόσμου· ἀόρατος ἡ ψυχὴ ἐν ὁρατῷ φρουρεῖται τῷ σώματι· καὶ χριστιανοὶ γινώσκονται κόσμοντες (leg. divisim μὲν ὄντες) ἐν τῷ κόσμῳ, ἀόρατος δὲ αὖθις ἡ θεοσέβεια μένει· ἐγκέκλεισται μὲν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι, συνέχει δὲ αὐτὸ τὸ σῶμα· καὶ χριστιανοὶ κατέχονται μὲν ὡς ἐν φρουρᾷ τῷ κόσμῳ, αὐτοὶ δὲ συνέχουσι τὸν κόσμον. vide reliqua: sunt enim elegantia.

Διὰ τοῦτο εἰς γένεσιν ἑτέραν] Vide *lib.* 4. § 21. & *l.* 7. § 23, 25.

Θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις συμπολιτεύεται] Ità mundus, ex Stoicorum sententia θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἕνεκα γεγονὸς σωζόμενος ὑπὸ δίκης καὶ ἀρετῆς ὁμολογουμένως καὶ μακαρίως. à Deo conditus, dicitur. Plut. *de commun. notit. c.* 13. & Cicer. *de nat. Deorum l.* 2. *Mundum esse censent quasi communem urbem & civitatem hominum & Deorum.* & Senec. *ad Marc. c.* 18. *urbem diis hominibusque communem.* Diodorus à Scalig. *ad Manil. lib.* 5. adductus. ὁ κόσμος δεῖ σύστημα ἐκ θεῶν καὶ ἀνθρώπων· οὓς εἴ τις λέγει, πόλεις δεῖν ἐξ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Verùm clarissimè Cicer. *de leg. l.* 1. *Quid est, non dicam, in homine, sed in omni cœlo, atque terrâ, ratione divinius? quæ cùm adolevit atque perfecta est, nominatur rectè sapientia. Est igitur, quoniam nihil est ratione melius, eâque & in homine & in Deo, prima hominis cum Deo rationis societas. inter quæ autem ratio, inter eosdem rectæ ratio communis est. quæ cùm sit lex, lege quoque consociati homines cum Diis putandi sumus. inter quos porrò est communio legis, inter eos communio juris est. quibus autem hæc sunt inter eos communia, eos civitatis ejusdem habendi sunt. unde etiam universus hic mundus una civitas communis deorum atque hominum existimanda est.* Vide Chrysipp. *de finib ad l.* 2. § 16.

Θεοῖς συμπολιτεύεται] De Christianis Paulus *ad Philip. c.* 3. *v.* 20. ἡμῶν γὰρ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς. Et Justin. *ad Diognet.* ἐπὶ γῆς διατρίβουσιν, ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται. & *ibid.* τότε διάκειται τυγχάνων ὑπὸ γῆς, ὅτι θεὸς ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται. qo loco Sylburg. mavult, ὅτι θεὸς ἐν ἀνθρώποις πολιτεύεται· at quid si legamus, ὅτι τυγχάνων ὑπὸ γῆς ἄνθρωπος, ἐν οὐρανοῖς πολιτεύεται; alii viderint. Clemens Alex. in *protrept.* Ὦ τῆς ἁγίας καὶ μακαρίας ταύτης δυνάμεως, (pietatem ac religionem veram vult) ὃ ἧς ἄνθρωποι συμπολιτεύονται θεοῖς. Qi & *pædag. lib.* 2. *c.* 10. Joannem Baptistam ait in eremo ὑπὸ γαλιλαίου τοῦ θεῷ πολιτευομένου. vide *l.* 5. § 27. συζῆν θεοῖς.

Ὡς μήτε μέμφεσθαί τι αὐτοῖς] qod Epictet. *l.* 2. *c.* 19. ὁμολογουμένως τῷ θεῷ καὶ μικρὰ, μήτε θεὸν, μήτ' ἄνθρωπον μέμφεσθαι. vide *lib.* 12. § 12, 24.

Μήτε κατακινάσειεν ἂν αὐτὴν] hoc est qod Apost. *ad Rom. c.* 14. *v.* 18. εὐάρεστος τῷ θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.

§ 2. Τί σε ἡ φύσις ὀφείλει, ὡς ἂν φύσεως μόνον διοικήσῃ] *Observa qid natura tua requirat, qippe qi tantùm à natura gubernaris.* Xyl. nec abscedit multùm Cas. ego malim, *qatenus gubernatur à natura mera.* i. e. anima vegetativa, quam φύσιν meram appellat sæpius Marcus. hoc est qatenus nec sensu, ut bruta animantia, nec ratione, ut homo, ducitur. Sic *infr.* § 33. ὅσα ἂν φύσεως ἡ ψυχὴς ἀλόγου διοικεῖται. De Stoicis Galenus *lib.* qo animam differre corporis crasin sequi. *c.* 4. πνεῦμά τι τῶν ψυχῶν ἔφη βέλτιστα, καθάπερ καὶ τὰν φύσιν· ἀλλ' ὑγρότερον μὲν καὶ ψυχρότερον τὸ τῆς φύσεως, ξηρότερον δὲ καὶ θερμότερον τὸ τῆς ψυχῆς· ὥστε καὶ τοῦθ' ὕλην μέν τινα οἰκείαν τῆς ψυχῆς εἶναι τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ ὕλης εἶδος. Hæc ergo Marci genuina, *permitte tibi,* inqit, *& admitte in te ea quæ natura*

tura tua poſcere videtur, qà eſt vegetativâ facultate præditaꝫ niſi, ſi id tibi qà animal, id eſt, vitæ tuæ ſenſitivæ, adverſari videbitur. tum qod natura tua, qà es animal, expetere viſa fuerit, niſi id tibi qà es homo, & virtuti rationali, minùs conſentaneum extiterit. Ità nihil vult admitti, qod natura hominis, avt qà vitam meram cum ſtirpibus, avt qà ſenſum cum animantibus communem habet, ſi rationi rectæ, cujus imprimìs ratio habenda eſt, repugnaverit: vide *l.* 12. § 3. Marco Seneca lucem fœnerabit *epiſt.* 92. *Quid ergò*, inqit, *ſi virtutem nihil impediturа ſit bona valetudo, & qies, & dolorum vacatio, non petes illa? qidni petam? non qia bona ſunt; ſed qia ſecundum naturam ſunt, & qia bono à me judicio ſumuntur.* Et luculentiorem adhuc Ariſtoteles, *ethic. ad Eudem. l.* 7. *c.* 15. Δεῖ πρὸς τὸ ἄρχον ζῆν, καὶ πρὸς τοῦτο ἕξιν καὶ τοῦτο ἐνέργειαν τοῦ τε ἄρχοντος· οὗ δ' ἕνεκα πρὸς ἕκαστον. ἐπεὶ ἡ καὶ ἀνθρώπου φύσει συνέσηκεν ἐξ ἀρχοῦσης καὶ ἀρχομένης, καὶ ἕκαστον δὲ δεῖ πρὸς τοῦτο ἑαυτῷ ἀρχικῶς ζῆν. Et mox. Εἰ τις ἓν αἵρεσις καὶ κλῆσις φύσει ἀγαθῶν ποιήσει τοῦτο τὸ θεοῦ μᾶλλον θεραπεία, ἢ σώματος, ἢ χρημάτων, ἢ φίλων, ἢ σφ' ἄλλων ἀγαθῶν, αὕτη ἀρίστη, καὶ ὅτου ὁ ὄρος κράτιστος· εἴ τις, ἢ δ' ἔνδεια, ἢ δ' ὑπερβολὴ κωλύει τὸν θεὸν θεραπεύειν καὶ θεωρεῖν, αὕτη ἡ φαύλη.

Μηδὲν ἀφιλόγαζε] *Nihil ages ſupervacaneum.* Xyl. at verba monentis ſunt, non promittentis. itaqe Caſ. *rebus otioſis nè faceſſas negotium tibi.* Malim ſimpliciter, *nihil ſatage*, vel, *nihil ſategeris*; de re nulla ulteriùs ſolicitus ſis.

§ 3. Φθαρήσῃ γάρ σε ἐπιμελῶνται] vide *ad l.* 7. § 33, 64. & *l.* 8. § 46.

Ἐπὶ τῇ ὑπολήψει δεῖ τῇ σῇ φορητὸν ποιῆσαι] Senec. *epiſt.* 78. *Levem illum, dum putas, facies.*

Τῷ συμφέρειν] qid enim valetudinis & ſanitatis cavſâ non ſuſtineas? vide *ad l.* 5. § 8.

Ἢ τῷ καθήκειν] *officii cavſâ* qid non debeas? vide Apoſtolum *ad Roman. cap.* 8. *verſ.* 35, 36. *ad Hebr. cap.* 11. *verſ.* 35, 36, 37. *ad Phil. c.* 1. *v.* 20, 21. & *c.* 2. *v.* 17. Lucam *Act. c.* 20. *v.* 23, 24. & *c.* 21. *v.* 13. vide & *lib.* 3. § 6.

§ 4. Σεαυτὸν αἰτιᾶσθαι, ἢ μηδὲ σεαυτόν.] *Te* (inqit) *accuſa*, qi ſuccenſeas alteri ob illud, qod corrigere in ipſo non vales: *vel etiam nec te accuſaveris*, qòd corrigere neqeas; ſed feras qod corrigere non potes. Poteſt tamen aliter intelligi. Tuam agnoſce imbecillitatem, qi non poſſeris erroris illum convincere. qanqam nec hoc qidem vitio tibi vertendum fuerit. *curam* enim *exegeris*, *non curationem*; ut ſcitè Bern. *ad Eugen. de conſider. l.* 4. Cavtè itaqe Epictet. *l.* 3. *c.* 24. Ἐγὼ τὸ μὲν ἐμὸν παύσω ἐξ ἁπαντὸς ἐπ' ἐμοὶ γὰρ ἔστι. τὸ δὲ ἀλλότριον πειράσομαι καὶ δύνασθαι· ἐξ ἁπάντων δ' ἃ πειράσομαι. qi etiam in eandem cum Marco ſententiam. *l.* 2. *c.* 24. Δεῖξον μᾶλλον, καὶ ὑποστήσεται· ἂν δὲ μὴ δείκνυσι, αὐτὸς αὑτῷ μᾶλλον ἐμπαλεῖ, ἢ τῷ μὴ πειθομένῳ. Et *lib. eod. c.* 12. Δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ. μέχρι δ' ἂν μὴ δεικνύῃς, μὴ ἐκείνῳ καλαγέλα, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτοῦ τῆς ἀδυναμίας τῆς σαυτοῦ. Eundem vide & *l.* 4. *c.* 5. hoc idem differentem. vide *ad l.* 8. § 59. & *l.* 9. § 11, 42.

§ 5. Ἐξ αἰῶνος] ità *l.* 5. § 8. ἐκ προσβυτάτων αἰτίων. vide *lib.* 4. § 26. & *lib.* 8. § 20, 23.

Περιπατεσκεύαζετο] vide *ad l.* 7. § 31. Apoſtol. apud Luc. *Act. c.* 4. *v.* 28. Ὅσα ἡ βουλή σε προώρισεν γενέσθαι. Et Petr. *ibid. c.* 2. *v.* 23. Τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ. Et Jacob. *ib. c.* 15. *v.* 17. Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα, ἃ ἔστι γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος αὐτῷ. Sive, ut alii codices exhibent; Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ θεῷ πάντα ἔργα αὐτοῦ. Gregor. *in Job. l.* 12. *c.* 1. *Nulla, qæ in hoc mundo hominibus fiunt, abſqe omnipotentis Dei conſilio occulto veniunt; nam cuncta Deus ſecuturа præſciens, ante ſecula decrevit, qaliter per ſecula diſponantur.*

Ἡ ἐπιπλοκὴ τῶν αἰτίων] i. e. *Series implexa cauſſarum*: ut Senec. *de benef. l.* 4. *c.* 7. ſive *immutabilis cauſsarum cohærentium ſeries*, ut *ad Helv. c.* 8. Idem *de provident. c.* 5. *Cauſsa pendet ex cauſsa; privata ac publica longus ordo rerum trahit.* ſed & Cicero *de divinat. l.* 1. Εἱμαρμένην i. e. *fatum* definit *ordinem ſeriémqe cauſsarum, cùm cauſsa cauſsæ nexa rem ex ſe gignit.* Et latiùs adhuc *de Nat. Deor. lib.* 1. *fatalem qandam neceſſitatem, qâ qicqid accidit, id ex æterna veritate cauſsarúmqe continuatione fluxiſſe dicatur.* Idémqe eódem reſpiciens *de Fato*: *Niſi ex æternitate cauſsa cauſsam ferens hoc erit effectura.* ut ſit qaſi εἱρμὸς τῶν αἰτίων ſic dicta. Nec conſultè ſatis H. Stephanus, cùm in Lexic. Ciceron. aliam eſſe Græcè, aliam Latinè vocis notationem affirmat. *ſero* enim Latinum, unde *ſeries* & *ſertum* eſt, omnino εἴρω Græcum. vide *ad l.* 7. § 9, 49, 75. Trahit avtem huc Iſ. Caſavb. Perſii illud, *ſat.* 3. *v.* 66.

Diſcite, ô miſeri, & cauſſas cognoſcite rerum:

i. e. *cauſſas eorum*, inqit, *qæ homini eveniunt*; *qæ Stoici referebant ad legem fatorum*, qibus & Marci iſta ſubjicit.

Σωκλωθεῖ] Vide *l.* 3. § 11. & *l.* 4. § 26.

§ 6. Εἰ ἄτομοι, εἴτε φύσεις] Malim φύσις; ut *l.* 11. § 18. Εἰ μὴ ἄτομοι, φύσις ἡ τὰ ὅλα διοικοῦσα. at Xyl. φύσει legiſſe videtur. *Sive naturâ conſtat mundus.*

Μέρος εἰμὶ τῷ ὅλῳ] vide *ad l.* 2. § 3. & Caſavb. *ad Perſ. ſat.* 3. *v.* 73.

Οὐδὲν βλαβερὸν τῷ μέρει] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 6. § 45. Τὸ αὐτὸ συμφέρει τῷ μέρει καὶ τῷ ὅλῳ. Ariſtot. *polit. l.* 1. *c.* 4 Siqidem in toto pars

est. itaque Persarum regi Agesilai amicitiam ambienti, respondit is, Ὅτι ὁ δυνατὸν φίλον αὐτὸν Ἀγησιλάῳ ἰδίᾳ τῷ· εἰ δὲ ὧν Λακεδαιμονίοις κοινῇ φίλον, δῆλον ὅτι αὐτῷ ἔσῃ· ἐφ' ἅπασι γὰρ τὸ κρεῖττον ἀειδημεῖος. Ælian. *l.* 10. *c.* 20. Qin &, ut Plato *Charm.* τῷ ὄντι ὁ πλοῦτος ἀγαθὸν ἐστὶν, ἀδιάφορον δὲ τὸ μέσον τοῦ ἔχειν. *Potest quod inutile reipub. sit id cuiquam utile esse?* Cicer. *offic. l.* 3. Qi & *ibid. Ergò unum debet esse omnibus propositum, ut eadem sit utilitas uniuscujusque & universorum; quam si ad se quisque rapiat, dissolvetur omnis humana consociatio.*

Τῆς δὲ τῷ κόσμῳ περιουσίας] *Insuper accepit*, i. e. insuper habeat, insitum atque innatum habeat. *accepisse*, pro *habere*. Sic Joan. *Apoc. c.* 11. *v.* 17. de Deo, εἴληφας δύναμιν μεγάλην. *potentiam magnam accepisti*, i. e. *habes, exerces, exeris*. Sic *Psal.* 24. *v.* 4. Græc. οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Vulgat. *Non accepit in vanum animam suam.* i. e. *non vanè habet*. Hebr. *ad vanitatem non effert.* ut Junius i. e. *vanitati non addixit.*

Τὸ μηδὲν ἐκτὸς τοῦ ἔξωθεν αἰτίας εἰσαγηγὸν εἶναι] Probat hinc, nihil in mundo admitti, quod universo, sive primæ causæ damnosum sit. Hoc enim naturæ cujusque esse commune, ut nihil in se habeat, quod non conducat sibi; quod damnosum sit, multò minùs: primam autem causam à nulla alia cogi posse, nec omnino igitur istiusmodi aliquid admissuram; qia nec à se habeat, nec aliunde admittat. vide *l.* 5. § 35. & *l.* 8. § 56.

Οὐδὲν φράζω ἀκατονόητον] Vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 9. § 22.

Στοχάζομαι δὴ ὁμογενῶν] Non animadverterunt interpretes usum vocabuli hujus apud Marcum nostrum. itaque alter clavsulam hanc prorsus omisit, alter de *deliberationibus* interpretatus est. at στοχάζεσθαι Marco est *rationem habere*. Vide *ad l.* 1. § 9.

Εὐεργεῖν] vide *l.* 2. § 5. & *l.* 5. § 34.

Πολίτευμα βίου] vide *l.* 5. § 22. & *l.* 2. § 16.

§ 7. Σημαντικῶς τὴν ἀλλοίωσιν] *alterationem* potiùs esse vult, quam *corruptionem* vulgariter dicimus. rationem petas licet ex *l.* 5. § 13. & *l.* 8. § 18. & *l.* 9. § 34. Idem planè Hippocrates *de diæta l.* 1. Ἀπόλυται μὲν ὕδωρ ἀπόλεσιν χρημάτων, οὐδὲ γίνεται ὅτι μὴ φερόμενον ἦν· ξυμμισγόμενα δὲ καὶ διαλυόμενα, ἀλλοιοῦται. νομίζεται δὲ παρὰ δὴ ἀνθρώποις τὸ μὲν ἐξ ἑνὸς εἰς φῶς αὐξηθὲν γένεσιν· τὸ δὲ ἐκ τοῦ φανεροῦ ἐς ἕδος μεταβὰν ὄλεθρον. sed & è priscis philosophis haud pavcis visum, τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν, ἀλλοίωσιν εἶναι, monet Aristot. *de gener. & corrupt. l.* 1. *c.* 1. ἀεὶ γὰρ μένειν τὸ ὑποκείμενον ταὐτὸ καὶ ἕν. τὸ δὲ τοιοῦτον ἀλλοιοῦσθαί φαμεν· ἔστι γὰρ ἀλλοίωσις, ὅταν ὑπομένοντος τοῦ ὑποκειμένου, αἰσθητῷ ὄντος, μεταβάλλῃ ἐν τοῖς αὐτοῦ πάθεσιν. Ibid. *c.* 4. Itaque Casavb. *ad Baronii annal. appar. exerc.* 1. § 10. *Fuit opinio vetustissimorum Græcorum, nihil è rebus creatis perire, sed mutari duntaxat. mortem inane esse nomen sine re: nam revera mutationem esse, quam vulgus dicit mortem: quippe nihil creatum interire, sed formam aliam assumere.* (vide *ad l.* 9. § 35.) *hoc est, ità illi dicere solebant,* ἀλλοιοῦσθαι. Hoc autem Joan. Philoponus *ad Aristot. de gener. & corrupt. l.* 1. ab Homerico illo *Odyss. τ. v.* 181. sumptum existimat.

Ἀλλοῖός μοι, ξεῖν', ἐφαίνεο νόον, ἠὲ πάρειδες.

Ἀλλοῖος, inqit, non ἄλλος· ad qem locum Evstathium ex Grammaticis qibusdam inter ἀλλοίωσιν, ἑτερόωσιν, & μεταμόρφωσιν distingventem vise sis. nam qòd ad illa Aristotelis *physic. l.* 5. *c.* 2. Ἡ μὲν οὖν κατὰ ποιὸν κίνησις ἀλλοίωσις ἔσται. Simplicius; Ἔοικε τὸ τῆς ἀλλοιώσεως ὄνομα αὐτὸς ὑπολαβεῖν τῇ κατὰ ποιὸν κινήσει. non erat qòd Nogarola falsitatis argueret, adductis ex Ocello Lucano, Timæo Locro, & Platone, (nam planum illum Hermetis titulo indutum, cui larvam Casavb. *ad Baron. appar. exerc.* 1. § 10. detraxit, nihil moramur) locis qibusdam, qibus illi τὴν κατὰ ποιὸν κίνησιν, ἀλλοίωσιν nomine designant. Neqe enim hoc voluit Simplicius, neminem Aristotele priorem de ista motùs specie vocabulum illud usurpâsse: sed confusâ generalíqe magìs notione τὸ ἀλλοιώσεως ῥῆμα priscos illos usurpâsse, dum non τὴν κατ' οὐσίαν tantùm, qam φθορὰν dicimus, sed & τὴν κατὰ ποιὸν etiam, eodem hoc nomine comprehendebant; qod Aristoteles accuratiùs ista distingvens, ad τὴν κατὰ ποιὸν κίνησιν duntaxat restrinxit. itaqe in locis ipsis à Nogarola adductis Plato duo tantùm motùs genera statuit, τὴν ἀλλοίωσιν, καὶ τὴν περιφορὰν, & τὸ κινούμενον πᾶν ἢ φέρεσθαι, ἢ ἀλλοιοῦσθαι· αὗται γὰρ, inqit, μόναι κινήσεις ἰσὰ ἀλλοιώσεως nomine, cum Marco istic, φθίσιν τε καὶ φθορὰν etiam comprehendit. *Corruptionem* itaqe nihil vult Marcus aliud esse, qàm *alterationem* qandam. Accedit Apollonius Tyan. *epist.* 66. sed adhuc παραδοξότερον, tam nec γένεσιν, qàm φθορὰν inficiatus. Θάνατος ὑδάτος ὕδατος, ἢ μόνον ἐμφάσεως, καθάπερ ὕδατος γένεσις ὕδατος, ἢ μόνον ἐμφάσεως. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ὕσεως πρὸς τὸν εἰς φύσιν ἔδοξε γένεσις· τὸ δὲ φύσεως εἰς ὕσιν καὶ ταῦτα θάνατος, ὅτε γιγνομένῳ κατ' ἀλήθειάν τινος ὅτε φθορὰ μόνον ἢ ἐμφανὴς ὄντος, ἀφανοῦς τε ὑπείκοντος· τῷ μὲν διὰ παχύτητα τῆς ὕλης, τῷ δὲ διὰ λεπτότητα τῆς οὐσίας, ὅσῳ μὲν ἀεὶ τῆς αὐτῆς, κινήσει ἡ διαφύσις καὶ σώσει. At è diverso Tertull. *adv. Prax. c.* 27. *Transfiguratio interemptio est pristini. omne enim quodcunque transfiguratur in aliud, definit esse quod fuerat, & incipit esse quod non erat.* & clariùs adhuc *de resurr. carnis c.* 55. *Interpretabimur itaque plenius & vim & rationem demutationis, quæ fermè submissa sit alterius carnis resurrecturæ præsumptionem, qasi demutari, desinere sit in totum, & de pristino perire.*

Dis-cer-

Discernenda est demutatio ab omni argumento perditionis. Aliud enim demutatio, aliud perditio. porrò non aliud, si ità demutabitur caro, ut pereat. peribit autem demutata, si non ipsa permanserit in demutatione. Servius *ad Æneid. l. 6. Elementorum perire, mutari est.*

Εἰς ἀλλοτρίωσιν ὄντων] ἀλλοίωσιν Xyl. rectè. quia ἀλλοιοῦν præcesserat.

Τὰ ἑαυτῆς μέρη κακῶν] Ratiocinatio gemina superiori; nisi quòd ibi ab impotentia, istic ab ignorantia, quarum neutra universi naturæ competat, argumentatio instituitur. *Malum & damnosum aliquid, illa nec nolens, nec nesciens admiserit.* vide *ad l. 6. § 41. & l. 8. § 15. & l. 9. § 34.*

Εἴ τις καὶ ἀφάμβων] Haud rectè satis ista interpretes cepisse videntur. Ex aliorum quasi mente ista supponit: *Si quis*, inquit, *mistâ naturæ illius universalis ordinatione*, quam ipse forsan non agnoscit, ità res esse ex suapte natura constitutas dicat, ut eâ ratione corruptioni & mutationi sint obnoxiæ, is sanè ex suis ipsius rationibus stultitiæ redarguetur, quòd miretur & indignetur mutari quippiam quod mutari natum sit. Vis autem consequentiæ minùs claret, nisi primum illud ex alieria sententia præsumptum & substratum intelligatur. vide *ad l. 4. § 5.*

Θαυμάζειν] Senec. *ep.* 101. *Quid est stultius, quàm mirari id ullo die factum, quod omni potest fieri?* vide *l. 8. § 13.*

Τῆς διαλύσεως εἰς ταῦτα] forsan, εἰς ταὐτά, *in eadem.* vide *l. 4. § 5.* Epictet. *l. 3. c. 13.* Εἰς ὑδὲν δεινὸν, ἀλλ' ὅλον ἐμένε· εἰς τὰ φίλα καὶ συμφυῆ, εἰς τὰ στοιχεῖα. ὅσον ἦν ἐν σοὶ πῦρ, εἰς πῦρ ἀνώκεισεν· ὅσον ἦν γηΐδιον, εἰς γῆδιον· ὅσον πνεῦμα τίν εἰς πνεῦμα τον· ὅσον ὑδατίν, εἰς ὑδάτιον. Ἀναλὰ γὰ ἐφέρετο εἰς ταὐτ' ἐξ ὧν ἔζη. Aristot. *metaphys. l. 2. c. 4.* Ità Gregor. Nyss. *de homin. opific. c.* 26. Ὁμολογῶμεν τῷ διαλύσαι τὸ σῶμα, εἰς τὸ ἐξ ὧν συνέστηκε μίγνυσθαι καὶ ὑ μὲν τῷ γῇ εἰς τὸ γῆϊ ἀναλύσαι· ἀλλὰ καὶ τὸν ἀέρα, καὶ τὸ ὑγρὸν πρὸς χωρεῖν τὸ ὁμοφυὲς καὶ ἐν ἡμῖν πρὸς τὸ συγγενὲς τῷ μεταχώρησιν γίνεσθαι.

Ἦτοι γὰ σκεδασμὸς] vide *l. 7. § 32. & 49.*

Εἰς τὸν ὅλον λόγον] vide *ad l. 4. § 14, 21.*

Κατὰ ἡσίοδον ἐκπυρωθήσ] vide *l. 3. § 3. & l. 5. § 13, 32.*

Ἐχθὲς καὶ τείτην ἡμέρην] *Heri & nudiustertius.* i. e. nuperrimè. proverbialis formula, de re haud ità pridem gesta. Sed usitatiùs pro eadem χθὲς καὶ πρώην dicitur Aristophan. *ranis:*

-χρώμεθα τύποις τοῖς πονηροῖς χθιζίοις
Χθὲς τε καὶ πρώην κοὐδὲν τοῦ κακίστου κἀμμαλί.

Plato *de legib. l. 3.* Τὰ δ' ἄλλα ἄλλοις πάμπολλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, χθὲς καὶ πρώην γεγονότα. Idémque *Alcib. 2.* Οἶμαι δέ σε ἐκ παίδων ἔτι, ἐνί μάλα χθιζά τε καὶ πρωϊζὰ γεγωμιδία. quomodo Jobi 8. v. 9. χθιζοὶ ἐσμὲν. vide *ad l. 4. § 42.* Strabo *l. 1. de sydere Canopo:* Καλεῖται Κάνωβος, ἐχθὲς καὶ πρώην κατανομασθείς. Plut. *de igne & aqua:* Ὕδωρ μὲν, ἐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι ἐκ ἦν ἀνθρώποις· ὑδέ τις ἐυρετὴς λέγεται θεῶν ἢ ἀνθρώπων· ἡ δὲ πυρὸς χρῆσις ἐχθὲς φασὶ καὶ πρώην ὑπὸ Πεγαμάσκου [ἐυρηται· πρὸ δὲ τότε] βίᾳ [ἀνά] πυρὸς, ἐκ ἀνὰ ὕδατος ἦν. ita enim locum illum supplendum avtumo. De Constantino Calamano Nicet. Chon. in *Manuel. l. 4. c. 5.* Ὡς τὸ γήρᾳ ἀπορθισθείς, καὶ χθὲς καὶ πρώην, εἰ ἔστιν ὅλως, ἐγνώσθη. *nuper natus, nuper notus.* Pro eodem νῦν καὶ χθὲς dixit Sophoc. in *Antigon.*

Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθές, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κ' οὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.
Hæc namque jura non hodie ac heri vigent.
Sed ævo ab omni: initia in occulto latent. Grot.

Ex qo emendandi Plutarchi codices, qi in *sympos. l. 8. c. 9. & de commun. not. c. 27.* eódem allusit. & χθὲς καὶ τήμερον, Heliodor. *l. 7.* Τὸ ξένον μεγέθιον θεραπήματα ἡμῖν, χθὲς καὶ τήμερον παρεσκεύακε. Expressit hoc Catull. in *epithalam.*

Sordebant tibi villicæ
Concubinæ hodie atque heri.

νῦν καὶ πρωΐ, Aristot. *polit. l. 7. c. 10.* Ἔοικε δ' ὑ νῦν, ὑδὲ πρωΐ, τοῦτ' εἶ) γνώσιμον τοῖς περὶ φιλοσοφίαν φιλοσοφοῦσιν. Hebræi dicunt, תְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם אֶתְמוֹל sive quod Græci vertunt, χθὲς καὶ τρίτην, cum Marco nostro, χθὲς, sive ἐχθὲς καὶ τείτην, & τρίτην ἡμέραν. *Genes. c. 31. v. 2, 5. Deut. c. 19. v. 6. Reg. l. 1. c. 4. v. 7. & c. 10. v. 11. & c. 21. v. 5. & lib. 2. c. 5. v. 2. Annal. l. 1. c. 11. v. 2.* aliquando etiam ἐχθὲς καὶ τείτης. *Reg. l. 4. c. 13. v. 5.* quanquam laxiùs isti, non pro *nuper* tantùm, sed pro *jam olim* etiam usurpant. Moses *Exod. c. 4. v. 10.* גַּם מִתְּעֹל נַם מִשִּׁלְשֹׁם quod Græc. πρὸ τῆς χθὲς, & πρὸ τῆς τείτης ἡμέρας. Lat. *ab heri & nudiustertius.* sensus est, *unquam antehac.* Cæterùm à priore illa formula haud multùm abludit Platonis illud in *Euthydem:* πέφυσι ἢ πεφύρωσι. Πέφυσι δὴ πρότερον ὑδέπω ἤκουσα σοφοῦ. Posteriore Xenophontis illud *Hellen. l. 3.* Νῦν καὶ πέφυσι. ἐσμὲν οἱ αὐτοὶ νῦν καὶ πέφυσι. *& nunc & olim iidem sumus.*

Τοῦτο ἔν ὃ ἄλλαξε, μεταβάλλει, ἐχ ὃ ἢ μητὴρ ἔτεκεν] *Aliud*, inquit, *est quod nunc geris corpus, sed & anima* (cùm aëreum quiddam hoc staruat) *ab eis, qa mater tua enixa est:* cùm à cibo, qo vescēris, aëreqem attrahis, maximam sui partem, ex qa ea nunc constant, acceperint. vide *ad l. 9. § 20.*

Ὑπόθες δ' ὅτι ἐκεῖνό σε λίαν περιπλήκει τῷ ἐπὶ σοὶ ποιῶ, ὑδὲν ὄντι, θνητῷ, πρὸς τὸ νῦν λεγόμενον.] Istis, ut vitii suspectis, Xyl. notam adfixit. Cæl. qid secutus fuerit, non possum ex versione as-

seqi. mihi aqam hærere agnosco. interim observo verbum περιπλέκειν quod Stephani Thesavrus ille luculentissimus non exhibet, Marco hîc usurpatum; & in forma passiva qam vocant, Galeno, *de sect. opt. c.* 20. verbis illis; ἵνα μὴ δοκῶμεν τῇ λέξει περιπλέκεσθαι. Nè videamur vocabulo ipsi addicti esse; avt *ci pertinaciter adhærere.* Forsan ergò Marci mens fuerit. *Suppone verò, illud qod à matre traxisti, isti ipsi qod nunc geris, & peculiares suas affectiones habet, te valde addicere, eidémqe qasi implicitum tenere, cùm nihil hoc faciat ad id qod nunc dicitur, nec propterea obstet, qò minùs verum id sit.* Sed ἐπέχω. locum certè vel vitiatum vel mutilatum suspicor.

Τῷ ἰδίως πιῶ] Vide *l.* 9. § 24.

§ 8. Ὀνόματα θεμένου] Flaccus *l.* 1. *ep.* 16. *Tu rectè vivis, si curas esse qod audis.* Et mox: *Cùm pateris sapiens emendatúsqe vocari,*
Respondésne tuo, dic sodes, nomine? — &c. Vide Epictetum *dissert. l.* 2. *c.* 10. De clerico, Hieron. *ad Nepot. Interpretur primò vocabulum suum, & nitatur esse qod dicitur.* Plato *epist.* 4. φαυερὸς ἔν σοι ἡμᾶς γενέσθαι, ὅτι ἐσμὲν τοιοῦτοι οἷοίπερ φαμέν. Synes. *de regn.* χρῆσθαι δικαίως τῇ σημῇ θεσπῳδείᾳ τὸ σημεῖον πράγματος. ἔστι γὰρ ὀνόματα τῶν πραγμάτων ὄντα, τὰ δὲ πράγματα καὶ ἄνευ ὀνομάτων. Dio Prus. *orat.* 38. Præclarè Gregor. Nyss. *de profess. Christ.* Ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἰατρὸς, ἢ ῥήτωρ, ἢ γεωμέτρης καλεῖσθαι ποθήσειεν, οὐκ ἂν λέξαιτο τῇ ἀπαιδεύσιᾳ τὴν ἐπωνυμίαν ἐλλιγχόμενος, μὴ ἐνειλούμενος ὅτι τῆς πείρας ὁ ὄνομάζεται· ἀλλ' ὁ καὶ ἀληθεύειν τι τούτων θεσπεσιῳδεῖν θέλων, ὡς ἂν μὴ ψευδώνυμος ἡ κλῆσις ἐλέγχοιτο, αὐτὸ ἐπιτηδεύματι τῷ θεσπῳδείᾳ πιθώσεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, εἰ καὶ τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς χριστιανῆς ἐπαγγέλματος ἐξετάζοντες ἔυρεμεν, οὐκ ἂν ἐλοίμεθα μὴ εἶναι τοῦτο, ὅπερ τὸ ὄνομα τοῦτο ἡμῖν ἐπαγγέλλεται; ὡς ἂν μὴ τὸ σεῖον τοῦ πιθήκου δίκημα καὶ ἡμῖν ἐφαρμόσειεν· ἀποδαζόμενοι ἢ ἀληθῶς, ὅπερ ὀνομαζόμεθα, τοῦτο καὶ εἶναι διὰ τῆς ὑφηλῆς πολιτείας. subjungit mox de simia Alexandrina, apologum: qem & Lucianus *in apologia* narrat: at concludit denique: εἰ μὴν ἔν τὸ μὴν ὄνομά τις τῶ χρεστῶ ἀποδύοιτο, ὅσα ἡ τοῦ ὀνόματος τούτῳ συνδιαφέρεται, μὴ δεινοὺς τοῦ βίου, καταφθύσεται τῆ ὀνόματος ὁ τοιοῦτος, καὶ τὸ θεσπέσιον ἡμῶν ἀποδέκτημα, θεσπεσίου ἀψυχον, ἀνθρώπινος χαρακτὴρ μεμορφωμένον, ψευδεὶς τοῦ πιθήκου. Idémqe *de perfect. Christ.* ubi etiam fusissimè hoc idem prosequitur: ὥσθ', ὅταν δὲ τῷ μελλοντι καὶ θειοτάτῳ καὶ σεσπεσίῳ τῶν ὀνομάτων χάρτης παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ δίκαιος ἡμῖν κοινωνία, ὥστε τοῦ τῆ ἐπωνυμία τὸ χριστὸ πρωθέλας χριστιανὸς ὀνομάζεσθαι· ἀναγκαῖον ἂν εἴη, πάντα τὰ ἑρμηνευτικὰ τῆς τοιαύτης φωνῆς ὀνόματα καὶ ἐν ἡμῖν καθορᾶσθαι· ὡς μὴ ψευδώνυμον ἐφ' ἡμῖν εἶναι τοῦ καλεῖσθαι τὸ σεσπεσίου, ἀλλ' ἐν τῷ βίῳ τοῦ μέρνειαν ἔχειν. ἐπεὶ ἐν τῷ καλεῖσθαι τι τὸ εἶναι νίκησαι· ἀλλ' ἡ ὑποκειμένη φύσις, διὰ δ' ἂν ἔσα τύχῃ, διὰ τῆς θεσπῳδοῦς τῆς ὀνόματος σημασίας γνωσθήσεται. Ignat. *ad Magnes.* Πρέπον ἐστὶ μὴ μόνον καλεῖσθαι χριστιανὸς, ἀλλὰ καὶ εἶναι· καὶ ὃ μὲν τὸ λέγεσθαι, ἀλλὰ τὸ εἶναι, μαρτύριον ποιεῖ. Ambros. *de dignit. Sacerd. c.* 3. *God sumus professione, actione potiùs qàm nomine demonstremus ut nomen congruat actioni, & actio respondeat nomini; nè sit nomen inane, & crimen immane.* Nomen inane; qia ut Salvian. *adverss. avar. l.* 4. *Parùm sunt vocabula, res ipsas non habentia.* Idémqe *de provid. l.* 4. *c.* 1. *Nomen sine actu atqe officio suo, nihil est.* Ubi & mox subdit denuo, *Vocabula nihil esse sine rebus. Crimen immane.* qia ut idem *ibid. c.* 7. *Atrociùs sub sancti nominis professione peccatur.* &, *c.* 11. *magis damnabilis est malitia, qam titulus bonitatis accusat; & reatus impii est pium nomen.*

Μήποτε μετονομάζῃ ἢ ἀπολλύοις] *nè qando ista nomina amittas.* Xyl. ut legendum sit ἀπολλύοις. alioqi vertendum, *num aliqando amittis*, &c. Xenoph. œconom. φυλάττῃ γὰ ἰσχυρὸς, μὴ ἀποδάλῃς τοῦ ἐπωνυμίαν τὸ ἀνὴρ καλὸς κἀγαθὸς κεκλῆσθαι. Cassiodor. *l.* 8. *ep.* 18. *Sumpsisti nomen ex meritis: custodi, ut semper laterís veritate vocabuli. nam cùm omnis appellatio ad declarandas res videtur imposita, nimis absurdum est portare nomen alienum, aliud dici, qàm possit in moribus inveniri.* vide *l.* 3. § 6. & *l.* 4. § 16. & *l.* 6. § 38. & Epictet. *ad l.* 9. § 37. μετονομάζεσθαι, *transnominari.* Sveton. *de claris Gram. c.* 18. *L. Crassitius cognomine Pasides, mox Pansam se transnominavit.*

Ἐβούλετό σοι σημαίνειν] *significare volebat.* id est, significat. Galenus pariter *de affect. dignosc. & cur. c.* 1. τί ποτε βούλεται σημαίνειν. Et Arist. *Soph. elench. l.* 1. *c.* 13. Θέλει τὸ μεταξὺ σημαίνειν. *significare vult.* i. e. significat, σημαίνει. τὸ βούλεσθαι ἐκπενumero παρέλκει. Sic Arist. *polit. l.* 2. *c.* 2. Καὶ βούλεται γ' ἤδη ποτὲ εἶναι, πόλις, ὅταν αὐτάρκη συμβαίνει τὴν κοινωνίαν εἶναι τῶν πολιτῶν. εἶναι βούλεται. i. e. ἀληθῶς ἔστι, &c. *est revera solétque dici.* Sylburg. & *l.* 5. *c.* 10. βούλεται δ' ὁ βασιλεὺς εἶναι φύλαξ, ὅπως οἱ κεκτημένοι τὰς οὐσίας, μηδὲν ἀδικον πάσχωσιν, ὁ δὲ δῆμος μὴ ὑβρίζηται μηδὲν. *vult esse.* i. e. est. Liban. *orat.* 3. τὴν κρείττονας φαρέσθαι τῆς παροιμίας, ἢ τοῖς ὀφθαλμοῖς θελεῖν τὴν αἰδὼ βούλεται. *definire vult.* i. e. definit. Jacob. *epist. c.* 4. *v.* 4. ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται. *qicunqe esse voluerit.* i. e. qicunqe fuerit. τὸ θέλειν pariter usurpatum reperias, ut *suprà.* sic Plato in *sympos.* ἐὰν ἐθέλῃ παύεσθαι ἡ λυγξ. *si cessare voluerit.* i. e. cessaverit singultus. *Troad.* Ἔρημία γὰ πόλιν ὅταν λάβῃ κακὴ, νοσεῖ τὰ θεῶν, οὐδὲ σφαλὰς θέλει. sic Homer. *Il. d. v.* 91. εὔχεται εἶναι.

est.

est. Epiphan. *haeref.* 66. § 9. πλοῖα γὰ θέλει λέγειν ἥλιόν τε καὶ σελήνην. *Navigia dicit Solem & Lunam.* Joan. *Evang. c.* 7. *v.* 17. Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν. *Si qis voluerit facere.* i. e. Si qis fecerit. ità pro eo qod Matth. *c.* 20. *v.* 26, 27. & Marc. *c.* 10. *v.* 43, 44. ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι &, πρῶτος εἶναι. Luc. *c.* 22. *v.* 26. habet. ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, & ὁ ἡγούμενος. Disertissimè *Act. c.* 2. *v.* 12. τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι; *Qid hoc esse velit? Qid hoc sibi vulti* sive, *Istud, qid est?* nos diceremus What may this be. Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 9. *qid si qis irascatur?* & mox, *qid si irasci velit?* & *c.* 10. *qid si mirari velit.* i. e. *qid si miretur?* utì mox ibidem. vide *ad l.* 4. § 6. & *l.* 5. § 22.

Διαλογιστικῶ ὑπείσασιν] *scientiam de singulis rebus percipiendi.* Xyl. *percipiendis*, forsan scripserat. meliùs Cas. *objecti cujusvis enixam & intelligentem considerationem.* ὑπείσασιν, non ὑπισχνῶν malim tamen διαλογιστικῶ *disceptativam* reddere. qomodo διαλήψιν pro *disceptatione* Marcus usurpavit, *l.* 1. § 10. ἐν τρίτῳ συνδιαλήψεως.

Ἀπερισπάστως] *Sine distractione.* Cas. *qi cogitationibus alienis non occupatur.* Xyl. imò, *animadversionem sedulam, à negligentia & inadvertentia immunem.* id est, ut nihil negligat, & minùs animadversum transmittat, ità *l.* 5. § 5. μὴ παρεισδυομένῳ. *non negligens, non neglectim habens.* & *l.* 6. § 50. γίνεσθαι ἀπερισπάστως. *sedulò attendere, atque animum adhibere.* Sunt autem vocabula ista porticûs peculiaria, qæqe vix alibi reperias. aliud pavlò videtur, qod *l.* 7. § 54. μήτε ἀκατάληπτον παῤῥησιᾷ.

Σύμφρονα] *Prudens*, Xyl. *Concors*, potiùs, sive *consentiens*, qod & explicatio adjuncta docet.

Τὸ ὑπέρφρον] in seqiorem partem vocabulum hoc sæpius usurpatur. ità ὑπέρφρων, ὁ ἀλαζὼν, *insolens, arrogans.* Τὸ ὑπέρφρον ἦτος ὁ Πολέμων, ὡς πόλεσιν ἀπὸ τῆς ῥήξεως, συνάσεως ἢ ἀπὸ τῆς μὴ ὑφεμένης, διοῖς ἢ ἀπὸ τῆς ἴσα διαλέγεσθαι. Philostrat. *in vit. Sophist.* qo loco & qàm insolenter erga Antoninum Pium se gesserit, narrat. Et indè ὑπερφρονεῖν, ὑπεροφᾶν καταφρονεῖν. *contemnere defectui habere.* Thucyd. *l.* 3. in *Cleon. orat.* Πέφυκε γὰ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν διεφθαρμένον ὑπερφρονεῖν, τὸ ἢ μὴ ὑπάρχον θαυμάζειν. verùm hîc cùm de voluptatum, dolorum, mortis ipsius contemptu ac qasi conculcatione, superatione saltem agatur, qomodo & Plut. *in Lacon. instit.* ἡδονῶν ὑπερφρονεῖν *voluptates despicere*; & τὸ ὑπέρφρον pro *animi sublimitate.* Thucydid. *l.* 2. dicitur: laudis ac decoris potiùs significatum obtinet. nec diverso sensu τὸ καταφρόνημα καὶ ἡ καταφρόνησις apud eundem Thucyd. eodem *lib.* in *Pericl. orat.* usurpatur: ubi suos hortatur, ἵνα τοῖς ἐχθροῖς ὁμόσε, μὴ φρονήματι μόνον, ἀλλὰ καταφρονήματι· αὔχημα μὲν γὰ καὶ ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχῆσ καὶ δειλῷ τινι ἐγγίνεται· καταφρόνησιν δὲ, ὃς ἂν καὶ γνώμῃ πεσὼν ἔπειτα ἐναντίων φοβήσειν.

Τῇ ὑπάρσασιν τῆς φορητικῆς μοίρᾳ ὑπὲρ λείαν ἢ τραχεῖαν κίνησιν] *Evectionem*, sive *elevationem mentis supra omnem voluptatem & dolorem.* usitata enim est Marco periphrasis illa hoc sensu, λείας καὶ τραχείας κινήσεως. vide *l.* 4. § 3. & *l.* 5. § 26. ὑπάρσασις vocabulum satìs infreqens. Verùm verbum ipsum ὑπερτείνειν crebriùs usurpatur, eodem ipso sensu, qo nomen hîc sumitur. Sic enim Aristot. *ethic. l.* 3. *c.* 1. ἃ καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ φύσιν ὑπερτείνει, καὶ μηδεὶς ἂν ὑπομείναι· *qæ naturam humanam transcendunt, nec sustinere qisqam possit.* Et Thucyd. *lib.* 2. ἀπὸ κεραιῶν δύο ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τὸ τεῖχος. *Ex duabus antennis murum transcendentibus, sive supra murum se attollentibus.* & indè ὑπερτείνει, τὸ ὑπεραίρων. Svid.

Μὴ γλιχόμενος τῶ ὑπ' ἄλλων καὶ ταῦτα ὀνομάζεσθαι] Flaccus pariter *l.* 1. *epist.* 16.

Vir bonus ac prudens dici delector, ego ac tu.
Qi dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet, ut si
Detulerit fasces indigno, detrahit idem.
Pone, meum est, inqit: pono, tristisqe recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqeo collum pressisse paternum,
Mordear opprobriis falsis? mutémve colores?
Falsus honor juvat, & mendax infamia terret,
Qem nisi mendosum & mendacem?——

Senec. *ep.* 59. *Illud praecipuè impedit, qòd citò nobis placemus: si invenimus, qi nos bonos viros dicat, qi prudentes, qi sanctos, agnoscimus. nec sumus modicâ laudatione contenti: qicqid in nos adulatio sine pudore congessit, tanqam debitum prendimus. optimos nos esse, sapientissimos, affirmantibus assentimur; cùm sciamus illos sæpe mentiri. adeòqe indulgemus nobis, ut laudari velimus in id, cui contraria qàm maximè sumus.* Lips. *cent.* 1. *epist.* 77. *Mihi sententia de me, nisi apud me, non fertur; nec qis sim, alios rogo.* hoc est qod Apost. ad *Cor. ep.* 1. *c.* 4. *v.* 2. Ἐμοὶ δ' εἰλαχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας.

Φιλοψύχως καὶ ὁμοίως τοῖς ἡμιθνήτοις θνητομάχοις] Allusit eodem Seneca, qó Marcus istîc *epist.* 94. videndus *ad l.* 4. § 47. Verùm ille moræ tantùm brevitatem notans in mortis dilationem enixiùs exeretentibus; Marcus miseram fœdámqe vitæ sortem ipsâ morte etiam minùs tolerabilem. de qa & Senec. *epist.* 101. Indè illud *Maecenatis turpissimum votum, qo & debilitatem non recusat, & deformitatem, & novissimè acutam crucem, dummodo inter hæc mala spiritus prorogetur.*

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxâ:
Tuber astrue gibberum;
Lubricos qate dentes.

Vita dum ſupereſt, bene eſt.
Hanc mihi; vel acutam
Subde ſuſtineo crucem.

(ità reſtituit, Lipſio feliciùs, puto, Acidalius, quæ corruptiſſima priùs proſtabant) *quod miſerrimum erat, ſi incidiſſet, optatur; & tanquam vita petitur, ſupplicii mora: contemptiſſimum putares, ſi vivere vellet uſque ad crucem. Tu verò, inquit, me debilitas licet, dum ſpiritus in corpore fracto & inutili maneat: depraves licet, dum monſtroſo & diſtorto temporis aliquid accedat: ſuffigas licet, & acutam ſeſſuro crucem ſubdas. eſt tanti, vulnus ſuum premere, & patibulo pendere diſtrictum, dum differat id quod eſt in malis optimum, ſupplicii finem. eſt tanti, habere animam, ut agam. quid huic optes, niſi deos facilcs? quid ſibi vult iſta carminis effœminata turpitudo? quid timoris demcntiſſimi pactio? quid tam fœda vitæ mendicatio? huic putas unqam recitâſſe Virgilium,*

Uſque adcóne mori miſerum eſt?——

optat ultima malorum, & quæ pati graviſſimum eſt, extendi & ſuſtineri cupit: quâ mercede? ſcilicet, vitæ longioris. quid autem hujus vivere eſt? diu mori. invenitur aliqis qi malit inscr ſupplicia tabeſcere, & perire membratim, & totiens per ſtillicidia amittere animam, quàm ſemel exhalare? invenitur qi velit adactus ad illud infelix lignum, jam debilis, jam pravus, & in fœdum ſcapularum ad pectoris tuber eliſus, cui multæ moriendi cauſæ etiam citra crucem fuerant, trahere animam tot tormenta tracturam? nega nunc magnum beneficium eſſe naturæ, quòd neceſſe eſt mori. Multi pejora paciſci adhuc parati ſunt etiam amicum prodere, ut diutiùs vivant, & liberos ad ſtuprum manu ſuâ tradere, ut contingat lucem videre tot conſciam ſcelerum. Excutienda vitæ cupido eſt: diſcendúmque nihil intereſſe, quando patiaris, quod quandóque patiendum eſt. quàm bene vivas referre, non quàm diu. ſæpe autem in hoc eſſe bene, nè diu. Vide *ad l. 4. § 40. & lib. 8. § 58. & l. 9. § 2.* Auguſtin. *ep. 45. Quantis laboribus agitur, ut longiore tempore laboretur, & mors cùm impendere ceperit, idcò cavetur, ut diutiùs timeatur? quibus excruciantur doloribus, qi curantur à medicis, & ſecantur? nunquid ut non moriantur? [illegible] ut aliquanto ſeriùs moriantur. multi crucia[illegible]ſcipiuntur certi, ut pauci dies adjiciantur incer[illegible]. Et nonnunquam ipſis doloribus victi continuò [illegible]untur, quos mortis timore ſuſcipiunt. Et cùm omnimodo eligant vitam finire nè doleant, ſed dolere nè finiant, accidit eis ut doleant & finiant: non ſolùm, qia & ſanati utique vitam finiunt poſt dolores, qæ tantis comparata, nec ſempiterna eſſe poteſt, qia mortalis eſt; nec diuturna, qia tota brevis eſt; nec de ipſo brevi ſpatio ſui ſecura, qia ſemper incerta eſt: verùm etiam, quòd aliquando eam dolore finicrunt, quàm nè finiscnt, dolere voluerunt.* Sophocl. *Ajace:*

Αιχὴν γὰρ ἀνδρὶ τῷ μακρᾷ χρόνῳ βίᾳ
Καλοῖσιν ὅσις μηδὲν ἐξισώσεται.
Τί γὰρ πας' ἡμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει
Περαιόσα, κἀναδεῖσα τῷ μὴ κατθανεῖν;
Οὐκ ἂν πελαίμην ἄνδρὸς λόγῳ βεβὼς,
Ὅσις * καναῖσιν ἐλπίσιν θερμαί- * καλαῖσιν
νεται. H. Steph.
Ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
Τὸν εὐγενῆ χρή. πάντ' ἀπήνεσας λόγον.

Optare vitæ ſpatia longævæ viro
Deforme, nullum cui levamentum eſt mali.
Nam quid dici rurſus & rurſus dies
Adjecta prodeſt, amplians ſemper mori?
Me judice ille nullius pretii eſt homo,
Cui ſpes inanis credulam mentem fovet.
Pulcram agere vitam, nobilem, aut pulcrè decet
Obire. habes quodcunque dicendum fuit. Grot.

Idémque *Electrâ:*

Τί γὰρ βροτῷ ἂν τοῖς κακοῖς μεμιγμένον,
Θνήσκειν ὁ μέλλων τῷ χρόνῳ κέρδος φέροι;
Morte appetente, quem cingunt hominem mala,
Dilatio brevicula quid lucri ferat? Grot.
Οὐκοῦν τὸ μὴ ζῆν κρεῖσσον ἐς ἢ ζῆν κακῶς.
Indecorè vitâ ſatius eſt non vivere.

Evripid. Pirithoo, apud Stob. *tom. 2. tit. 122.* contrà planè quàm apud eundem Iphigenia *in Aulide,*

——μαίνεται δ' ὅσις ἔυχεται
Θανεῖν' κακῶς ζῆν κρεῖσσον, ἢ θανεῖν κλεῶς.
——*Deſipit qi vult mori:*
Meliúsque vivere malè, quàm mori bene. Lipſ.

Sive ut Grot. ——*qi mori properat, furit.*

Moleſta vita melior, quàm pulcrè mori.

ubi *modeſta* pro *moleſta* perperam proſtat. Senec. *epiſt. 77. Cæſar, cùm illum tranſeuntem per Latinam viam, unus ex cuſtodiarum agmine, demiſſâ uſque in pectus vetere barbâ, rogaret mortem, Numquid enim, inquit, vivis?* Et de Herodico Plato *polit. lib. 3.* Et ex Platone Plut. *de tard. numin. vind.* qi cùm in morbum inſanabilem incidiſſet, γυμναστικῇ ἰατρικῇ primus hominum adjunxit, eâque ratione vitam diutiùs ſuſtinuit, ὅτι μακρὸν ἐποίησε τὸν θάνατον αὑτῷ καὶ τοῖς ὁμοίοις νοσοῦσιν. *non vitam illum ſed mortem ſibi, ſimilitérque laborantibus diuturniorem reddidiſſe. Plurimum* autem *refert, vitam aliqis extendat, an mortem.* Senec. *epiſt. 68.* Hinc Oedipi querela illa de filiæ pietate importuna in Senecæ, ſi Senecæ ſaltem, *Thebaid.*

——*Quid me, nata, peſtifero tenes*
Amore vivum? fumus extendis meum,
Longáſque vivi ducis exequias patris.
Aliquando terrâ corpus inviſum tege.
Peccas honeſtâ mente, pietatem vocas
Patrem inſepultum trahere. qi cogit mori
Nolentem, in æquo eſt, qiqe properantem impedit.
Occidere eſt, vetare cupientem mori.
Non tamen in æquo eſt: alterum gravius reor.
Malo imperari, quàm eripi mortem mihi.

Gregor.

Gregor. Nyſſen. *orat. catech. c.* 8. Τὸ ζῆν δὲ τῆς καταδυμῶν ἀπόλαυσιν αἱρετὸν ὅτι τοῖς τὸ βίᾳ μετέχουσι· ὡς εἴγέ τις ἐν ὁδοιπορίαις διαδιδοῖ, παρὰ πολὺ τῷ τοιούτῳ τὸ μὴ ἐθέλειν οὐκ ἀλογώτερον εἶναι φαίνεται κρίνεται.

Θηριομάχοις] qi cum beſtiis depugnaturi committebantur, vel eiſdem laniandi objiciebantur, *beſtiariis*. indè θηριομαχεῖν Pavlo Apoſt. uſurpatum, *ad Corinth. epiſt. 1. cap.* 15. *v.* 32. ſed ſenſu, puto, diverſo. de qo alibi, cum Deo bono dicturi ſumus.

Τοῖς αὐτοῖς ὄνυξι καὶ δήγμασι] Micyllus apud Lucian. in *cataplo.* πρῶτον ἢ πύματον οἱ αὐτοὶ ἐδόντες φοιμύσσειν. vide *ad l.* 4. § 47.

Ἐμβίβασον ἓν σαυτὸν εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνόματα.] M. Caſ. metaphoram eſſe avtumat *à navem conſcendentibus* ductam. atqe ità τὸ ἐμβιβάζειν qandoqe uſurpatur. Libanius *de ſervit. orat.* 31. ὥσπερ τὰς μοίρας εἰς ναῦν ἐμβιβασθείσας, ἀντὶ τῆς ἀρίστης πλάγιος τίθησι. Plato ἐμβιβάζω σε εἰς πλεῖον. Eò magìs forſan, qia de *inſulis* ſubjunctum eſt. poteſt tamen & ab *aqis*, ſive *balnearìis*, ſive *tinctoriis* tractum videri. de his enim τὸ ἐμβιβάζειν qoqe dicitur. Dioſcorid. *lib.* 1. *c.* 189. ἐμβιβάσθω εἰς βαφικὸν. & Galen. *ad Glaucon. lib.* 1. *c.* ἐμβιβάζων σε τῷ ὕδατι. ut ſit ſenſus, *inde, immitte, ingere, immerge te penitus in iſtas ut eis, qaſi totus tinctus ſis.* Sicut δικαιοσύνῃ βεβάμμενον dixit *l.* 3. § 4. Ità Iſchomachus apud Xenophont. in *œconom.* πειρῶμαι ἐμβιβάζειν εἰς τὴν δικαιοσύνην τοὺς οἰκέτας. Syneſ. *de regn.* Αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμβιβάσας τῷ τοιούτῳ τῆς ζωῆς εἴδει. Eligat qivis qod arriſerit magìs.

Εἰς μακάρων νήσους μετῳκισμένον] Ità Ariſtides *orat. ſacr.* ἤδη μοί τις καὶ ἄλλον ξένον τινὰ αὐτῷ συμβάντος, καὶ βελόμενον ἐπιδείξασθαι τὴν ἡδονὴν, ἔφην, ὡς ἄρα εἴη πολὺ ἡ διπλάσιον γεγονώς· ἄλλον δέ τις, ὡς ἐν μακάρων νήσοις εἴη διαιτῶν. Senem forſan Ariſtophaneum in animo habuit, qi in *Veſpis*

—ἐγὼ γ'
Ὑμᾶς ἀνόμιλον ἀκέων·
Κἂν μακάρων δικάζειν
Αὐτὸς ἐδόξα νήσοις,
Ἡδέως λέγοντι.

Liban. *Nænìæ in Daphn. Apoll. incend.* τίς δ' ἂν ἐπόθησε τὰς τῶν μακάρων νήσους; *qis non beatorum inſulis locum illum præoptâſſet?* Alluſit uterqe ad *inſulas* illas, μακάρων Græcis dictas, *fortunatas*, & *fortunatorum*, Latinis: de qibus Strabo *geograph. lib.* 1. & 3. & ex eodem Evſtath. *ad Odyſſ. δ.* & Caſavb. *ad eund.* Diodor. Sicul. *lib.* 5. extremo. Philoſtrat. *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 1. Plut. in *Sertor.* Plin. *hiſtor. nat. l.* 6. *c.* 32. Mela *l.* 2. *c.* 7. Plavt. *Trinumm. act.* 2. *ſc.* 4. Eas depingit nobis Flaccus *epod.* 16. & Muret. *var. lect. lib.* 5. *c.* 1. Eò poſt mortem migrare credebant, an fingebant, animas eorum, qi hìc piè probèqe degerant. qa de re viſendi Heſiodus *lib.* 1. *v.* 169. Pindar. *olymp.* 2. Plato in *Gorg.* & ex horum utroqe Plut. *ad Apollon.* & Clem. *ſtrom. l.* 4.

Ἄπιθι διαῤῥᾶν εἰς γωνίαν τινὰ] Simi'e qiddam Epictetus *lib.* 2. *c.* 13. Philoſophiæ nomen ambienti cuidam, qi qod profiteri volebat, præſtare non poterat: Σὺ ἢ ὅπῃ τὰς αὐτὰς βάδιζε, καὶ ἐκείνων ἀπόσχῃ μηδέποτε· εἰς τὴν γωνίαν ἀπιθι καθησο, καὶ πλέκε συλλογισμούς, καὶ ἄλλῳ φοίτευε· ἐκ ὅσι δ' ἐν σοὶ πόλεως ἡγεμὼν ἀνήρ.

Ἔξιθι τοῦ βίου] vide *ad lib.* 9. § 2. Diogenes cuidam excuſanti ſe, tanqam πρὸς φιλοσοφίαν ἀνεπιτήδειον, *Philoſophiæ ſtudio inidoneum*; Τί οὖν ζῇς, εἰ τὸ καλῶς ζῆν σε μέλει σοι; *Qid igitur*, inqit, *vivis, ſi bene vivere non curas?* Laërt. *lib.* 6. *Diogeni* ex parte accedit Ariſtot. *ethic. lib.* 3. *c.* 9. ὅσῳ ἂν μᾶλλόν τις τὴν ἀρετὴν ἔχῃ πᾶσαν, καὶ εὐδαιμονίστερος ᾖ, τῷ τοιούτῳ μάλιστα ζῆν ἄξιον. Cynicus idem humerum ſavcius, cur è vita non excederet ſciſcitanti, reſpondit, τοὺ εἰδότας ἃ δεῖ πράττειν ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἃ δεῖ λέγειν, τούτους γε ζῆν πρέπειν· τοῖς δ' οὐκ εἰδόσι τά τε λεκτέα καὶ τὰ πρακτέα, ἀποθανεῖν ἐν καλῷ ἔφη). Ælian. *l.* 10. *c.* 11. id qod Flaccus *l.* 2. *epiſt.* 2.

Vivere ſi rectè neſcis, diſcede peritis.

Ἓν γε μόνον τοῦτο πρόσεχε] *cùm id unum in vita egeris, ut eo modo diſcedas.* Xyl. atqi nihil minùs in vita egit, qi ignavè prorſus inſipientérqe ſe geſſerit. meliùs itaqe Caſ. (qi Xylandri tamen illud etiam in contextum ſuum admiſit) *cùm hoc unicum in vita laude dignum geſſeris, qòd hoc modo è vita exieris.* id qod Othoni Sylvio competere poſſit; de qo Dio Caſ. *lib.* 64. Κάλλιστά γε μὲν ἀνθρώπου ζήσας, κάλλιστα ἀπέθανε· καὶ κακοπραγήσας πολὺ ἀρχὴν ἀρπάσας, ἄρξας αὐτῆς ἀπηλλάγη. Itaqe ut Plut. in *Othon.* Ἀπέθανε ἧττον, ἢ ἐπόλιμησεν· οὐ χείρονας, μᾶλλον δὲ ἐλάττονας, ἢ τὸν βίον αὐτῷ ψεγόντων, τοὺ ἐπαινοῦντας τὸν θάνατον. βιώσας γὰρ οὐδὲν ὀπισθότερον Νέρωνος, ἀπέθανεν εὐγλωττότερον· *Per qæ factum putem* (inqit Sveton. *l.* 8. *c.* 12.) *ut mors ejus minimè congruens vitæ, majori miraculo fuerit.*

Οὐ κολακεύεσθαι ὅτοι θέλουσιν] Deus à mortalibus non adulationem, ſed imitationem & obſequium poſcit. Hinc reprehenſiones illæ, *Pſal.* 50. *v.* 16, 17. & *Pſal.* 78. *v.* 36, 37. Eſaj. *c.* 1. *v.* 15, 16. &, *c.* 66. *v.* 3. Jerem. *c.* 7. *v.* 9, 10, 21, 24. Ezech. *c.* 20. *v.* 39. Luc. *c.* 6. *v.* 46. Non poſſum continere me, qin ſubjiciam inſignes illos è ſcena, qi cothurnum certè, non ſoccum reſpiunt, verſus; qorum meminere Porphyr. *de non edend. animant. l.* 2. & Clem. *ſtrom. l.* 7. & Cyrill. *adverſ. Julian. l.* 9.

Τίς ὧδε μωρὸς καὶ λίαν ἀνεμβίων
Ἔυπις ἀνδρῶν, ὅστις ἐλπίζει θεὸς

Ὀσῶν ἀσάρκων, ᾗ χολῆς πυρμιδίου,
Ἅ ᾗ κυσὶν πεινῶσιν ἔχλ βρώσιμα,
Χαίρειν ἀπαρχῇ, ᾗ γέρας λαχεῖν τό δε,
Τάτων τε τοῖσι δρῶσιν ἐκτίνειν χάριν,
Κἂν λησῃ, κἂν πλέγατα, κἂν τύραννοι δὴ
Τύχωσιν ὄντες; ——
Qu gente in hominum tam supinè credulus,
Aut stultus adeò est, qi deos existimet,
Seu bilis ustæ, sive nudorum ossium,
Projecta quæ vix rangat esuriens canis,
Gaudere donis, tdque honori ducere,
Facientibúsque gratiam reponere,
Sive ii latrones, sive piratæ sient,
Sive & tyranni?

Ἔυπεπτος ex Porphyrio repoſui, quod apud alios ἄπεπτος legitur. ἔυπεπτος, qi Ebræis בלוע *credulus, fatuus.* de qo Solomon, *Prov. c.* 14. *v.* 15. ἀκάκος πιστεύει παντὶ λόγῳ. Extrema, qæ reliqi omiſerunt, ſed cumprimis ad rem præſentem faciunt, ex Clemente attexui.

Ἐξομοιοῦς ἑαυτοῖς] Marcus à Juliano in *Cæſarib.* inducitur Sileno percontanti, τί χίλλιστον τῷ βίῳ τέλος; reſpondens, τὸ μιμεῖσθαι τὸν θεόν. verùm amplius aliqid ſonare videtur τὸ ἐξομοιοῦς. hoc eſt enim qod Apoſtolus, *ad Cor. ep.* 2. *c.* 3. *v.* 18. εἰς τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφοῦσθαι ὥστε συμμόρφους γενέσθαι. *ad Rom. c.* 8. *v.* 29. ἅγιος, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός ἐστιν. *Levit. c.* 19. *v.* 1. & Pet, *ep.* 1. *c.* 1. *v.* 16. ἅγιοι, καθὼς ἐκεῖνος ἅγιός. *Joan. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 3. δίκαιος, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν. *ibid. v.* 17. ἐλεήμονες καθὼς ἐκεῖνος ἐλεήμων. Luc. *c.* 6. *v.* 36. τελείος, denique, ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐκεῖνος τέλειός ἐστιν. Matth. *c.* 5. *v.* 48. Gregor. Nyſſ. *de profeſſ. Chriſt.* Χειστιανισμός ἐστι τῆς θείας φύσεως μίμησις. Juſtin. *ad Diognet.* Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ δύναται μιμητὴς ἄνθρωπος γενέσθαι θεοῦ. ὅστις γὰρ τὸ τῆς πίστεως ἀναδέχεται βάρος· ὃς ἐν ᾧ χρείους ἐστὶν, ἕτερον ἢ ἐλαττώμενον ἐυεργετεῖν ἐθέλει, ὅσα περὶ τοῦ θεοῦ λαβὼν ἔχει, θεὸς γίνεται τῶν λαμβανόντων· ἔστι μιμητὴς ὢν θεοῦ. Sed & Plato, cujus verba forſan reſpexit hîc Marcus, *leg. l.* 4: Τίς πρόξις φίλη καὶ ἀκόλουθος θεῷ; μία καὶ ἕνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον φίλον ἂν εἴη. unde colligit Clemens *ſtrom. l.* 5. Philoſophiæ finem à Platone ſtatui, ὁμοίωσιν θεῷ, *Deo ſimilem fieri.* Idémqe de eodem *l.* 2. beatitudinem collocâſſe, ἐν ἐπιστήμῃ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἐν ἐξομοιώσει τῇ πρὸς τὸν θεόν. Similitudinem autem hanc in eo conſiſtere, ut qis juſtus, piúsque cum prudentia exiſtat. qod & dogmati noſtro eſſe conſentaneum, qippe qibusdam è noſtris, Moſis illud *Geneſ. c.* 1. *v.* 26, 27. ità ſumi, ac ſi dictum ſit, Τὸ μὲν κατ' εἰκόνα, εὐθὺς ἐν τῇ γενέσει ἐνηφάνα τὸν ἄνθρωπον. τὸ κατ' ὁμοίωσιν δὲ ὕστερον ἐν τῇ τελειώσει μέλλειν ἀπολαμβάνειν. Verùm argutum nimis hoc, nec qod poſſit admitti; cùm utrumqe homini primitus condito diſertè tribuatur.

Εἶναι τῷ συκῇ τὰ συκῆς ποιεῖσαι] Chriſtus Dominus Matth. *c.* 7. *v.* 16. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; etc. vide *l.* 9. § 9.

Μέλισσαν τὰ μέλισσης] ὑδρὸς γὰρ πόποτε κηφῆνα εἶδεν ἀπὸ γήρεως ἠμοιμένον μέλιτταν. Plut. *de ſene politic.*

Τὸν ᾗ κυνὸς, τὰ κυνὸς] Eliſæo, càm atrocia perpetraturus is eſſet, prædicanti, Hazael Syrus, *Num tu ſervum tuum canem eſſe autumas, qi ejusmodi in me admittam? hiſt. Regum l.* 4. *c.* 8. *v.* 13. Ità *canem* eſſe non diffitetur, havd hominem, qi ejusmodi faciat. Vide *ad l.* 5. § 11.

Τὸν ᾗ ἄνθρωπον τὰ ἀνθρώπου] vide *l.* 5. § 1. & *l.* 8. § 23. & *infrà* § 15. ἄνθρωπον ἀληθινόν, *verum hominem, qi facit* ſcil. *qæ hominis ſunt.* Epicterus *l.* 1. *c.* 16. Ἐπ ἀνδρὸς ἡμῖν, ἐπούν τὰ τῆς ἀνδρὸς· εἰ κύνὸς, τὰ τῦ κύνὸς· νῦν ᾗ λογικὸς εἰμι· ὑμνεῖν με δεῖ τὸν θεόν· ποιεῖν αὐτό. vide *ad l.* 6. § 7. Idem *l.* 2. *c.* 9. Οὐκ ἔστ τὸ τυχὸν αὐτὸ μόνον, ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι. τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; ζῶον, φησὶ, λογικὸν θνητόν· εὐθὺς ἐν τῷ λογικῷ τίνων χρείζομεθα; τῶν θείων· καὶ τίνων ἄλλων; τῶν θεραπτῶν, καὶ τῶν ὁμοίων. ὅρα πάντων, μή τι πως ὡς θηρία ποιήσῃς· εἰ ᾗ μὴ, ἀπώλεσας τὸν ἄνθρωπον· ἐκπλήρωσας τῦ ἐπαγγελίαν. ὅρα μή τι ὡς θεράπτην· εἰ ᾗ μὴ, καὶ ὅπως ἀπώλετο ὁ ἄνθρωπος. τίνα ἔν ποιῶμεν ὡς θεράπαινα; ὅταν τῆς χαιρὸς ἔνεκα, ὅταν τῆς αἰδίων, ὅταν εἰκῇ, ὅταν ῥυπαρῶς, ὅταν ἀνεπιστρέπτως· ποῦ ἀπεκλίναμεν; ὅπὶ τὰ θεράπτα· τί ἀπωλέσαμεν; τὸ λογικόν. ὅταν μαχίμως, καὶ βλασφήμως, καὶ θυμικῶς, καὶ ὠμικῶς, ποῦ ἀπεκλίναμεν; ἐπὶ τὰ θηρία· λοιπὸν οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλα θηρία εἰσὶν, οἱ δὲ θηρία κακοήθη καὶ μικρά, ἃ ἂν ὄζιν εἰπεῖν, Λέων μὲ καὶ φαγέτω. διὰ πάντων ᾗ τούτων ἀπόλυται ἢ τῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελία. πότε γὰρ σώζεται συμπεπλεγμένης ὅταν τῦ ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε δεδεγμένον; ὅταν τῦ ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. πότε αὐλοί; πότε λύρα; πότε ἵππος; πότε κύων; (f. πότε αὐλοί· τότε &c.) τί ἔν θαυμαστὸν, εἰ ᾗ ἄνθρωπος ὠσαύτως μὲν σώζεται, ὠσαύτως δὲ ἀπόλυται. Ità de Chriſtiano homine Salvian. *de provident. l.* 4. *c.* 1. *Cùm hoc ſit hominis Chriſtiani fides, fideliter Chriſti mandata ſervare; ſit abſqe dubio, ut nec fidem habeat, qi infidelis eſt, nec Chriſtum credat qi Chriſti mandata conculcat. ac per hoc totum in id revolvitur, ut qi Chriſtiani nominis opus non agit, Chriſtianus non eſſe videatur.* Itaqe Ambroſ. *ſerm. de Abr.* apud Gratian. *c.* 22. *q.* 2. *c.* 20. *Mendacium eſt, ſe Chriſtianum dicere, & opera Chriſti non facere.*

§ 9. Μίμος, πλόκεμος, πλοία] Xyl. Λοιμὸς cur pro Μίμος inferciat, nihil video. in πλόκεμος τὸ γ ex ſequenti vocabulo irrepſit: iſtud autem cum ſe-

qentibus

gentibus ad illud ἀπαλείφεται, Xylandrum ſecutus, referre malim, quàm pro abſolutè poſitis, aut ad σκιαλέα relatis cum Caſaubono habere; qi & ἀπαλείφεται illud paſſivè ſumit; quod ego nolim.

Ὁπόσα ὁ φυσιολόγῳ φαντάζῃ καὶ παραπίπτοντες] *Quæ multa ſunt, quæ cùm tanquam phyſicus meras, ſecundum naturam earum nudè ſpeculatus fueris, citra uſum ulteriorem transmittis?* Caſ. qi pro ὁπόσα, πόσα legiſſe videtur: & per interrogationem extuliſſe. at Xyl. *hæc quotidie delebunt ſacra illa tua placita, quæ è contemplatione naturæ rerum hauſta circumfers.* cui accedo potiùs, niſi quòd τὸ παραπίπτειν, *circumferre*, vertit: cùm ſit, prout Caſaubono rectè, *transmittere*. Cæterùm *transmiſſionem* intelligo, qualem Maxim. Tyr. *diſſert.* 28. verbis illis delineat; Ἄτε ἂν ἐν παρόδοις τῆς ψυχῆς καὶ αἰδήσεως ἱδρυμένα, ἐπειδάν τινος ἐφάπτηται ἀρχῆς, καὶ παραδῶσι τῷ νῷ, ἐπιλαβόμενος ταύτης, διορᾷ τὰ λοιπὰ καὶ διεξέρχεται ἐπὶ τὰ ἀκόλουθα. qi in conſequentibus τῷ παραπίπτειν etiam vocabulo, in hac e adem re illuſtranda atqe explicanda, utitur. ut ſit, *decreta illa, quæ ex rerum natura ſeriò ſedulóque conſiderata in mentem transmittis, atqe ibi recondis*, ità Hermogen. *de invent.* Σὺ δὲ παραπίπτεις τῷ νῷ τὰς θεωρίας. Scopus tamen forſan is fuerit planè, q em Caſaubono voluit; *Speculationem naturæ, ni praxin conjunctam habeat, otioſam fore; faciléque abolitam iri, niſi cautio jugis adhibeatur, qicqid indidem hauſeris.* Epictet. *l.* 3. *c.* 21. Ὅτι τὰ διαπράγματα ἀναλαβόντες φιλᾶ, ἐνδὺς αὐτὰ ἐξαμίσου θέλουσιν ὡσεὶ σμαραγδοι πλὴ τερφλύ. πρῶτον αὐτὸ πῶλον εἶθ' ὕστω μὴ ἐξεμίσης· εἰ δὲ μή, ἐμετὸς τῷ ὄντι γίνεται, πρᾶγμα ἀκάθαρτον καὶ ἄβρωτον. ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς ἀναδοθέντων δεῖξόν τινα ἡμῖν μεταβολὴν τῆς ἡγεμονικῆς τῆς σαυτοῦ, ὡς οἱ ἀθληταὶ τοῦ ὤμου ἀφ' ὧν ἐγυμνάσαντο καὶ ἔφαγον, ὡς οἱ τὰς τέχνας ἀναλαβόντες ἀφ' ὧν ἔμαθον. ὅτε ἔρχεται ὁ τέκτων καὶ λέγει, ἀνάσκαπτέ μοι διαζώματος δεῖ ἧβης ἀρχιτεκτονικῶν· ἀλλ' ἐπιδεικτέον ἰσχίαν, ταύτην καθασκεύασας δείκνυσιν ὅτι ἔχει τὴν τέχνην τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ποίησον. φάγε ὡς ἄνθρωπος, πῖε ὡς ἄνθρωπος, κοσμήθητι, γάμησον, παιδοποίησον, πολίτευσαι, ἀνάγκη λοιδορίας, ἀνεχου ἀδελφὸν ἀγνώμονα, ἀνεχου πατέρα, ἀνεχου ὑὸν, γείτονα, συνοδον. Ταῦτα ἡμῖν δεῖξον, ἵν' ἴδωμεν ὅτι μεμάθηκας τοῖς ἀληθείαις τι ἧβη φιλοσόφων. Addam tamen, qæ ſe ingerit impræſentiarum, conjecturam. Qid ſi ἀφυσιολογήτως? qomodo & *l.* 9. § 41. ἀφυσιολογήτῳ, ut ſit mens Marci, *qæ abſqe naturæ ipſius contemplatione ſeria ac conſiderata, temerè imaginaris, & citra examen juſtum admittis.* hoc enim paſſim inculcat Marcus, ut rei cujusqe naturam ſedulò inveſtigemus, eámqe probè perſpectam habeamus, priusqam de ea ſententiam cenſurámve ullam feramus. Ità *l.* 2. § 12. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 3, 13. & *l.* 7. § 29, 66. *l.* 8. § 13. (qo loco & de viſo qovis primo loco φυσιολογεῖν præcipit.) & *l.* 10. § 11, 17, 18. & *l.* 11. § 2. 16. & *l.* 12. § 8. Nec mirum videri debet, ſi dogmata ea, qæ in rei ipſius, de qa ſtatuitur, natura penitius perſpecta, fundamentum non habent, occaſione qavis occurrente, aboleantur facillimé. Trahit horſum, qòd πρὸς τὸ γνωρίζειν, *de natura rei cujusvis excutienda & dignoſcenda*, ſtatim iſtîc ſubjungitur: in qam mentem & πρὸς ἐπιθεώρησιν τῆς ὅλων φύσεως commendat, *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 31. λόγον ἐφεκτότατα ἀκριβῶς καὶ φυσιολόγως τὸν περὶ βίου. qin & bene vivendi fundamentum unicum ſtatuit, ἐν διαφέρειν πρὸς τῆς τοῦ ὅλου φύσεως, καὶ τῆς ἰδίας τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, *l.* 11. § 5. *In ſpeculationibus illis* ſive *theorematibus indè deductis, qæ vel univerſi naturam, vel ſuam cujuſqe conditionem ſtatúmqe nos edocent.* Vide Athenagoram *ad l.* 3. § 6. lavdatum.

Καὶ τὸ ἀφελητικὸν ἅμα συνελεῖν] Apud Laert. *l.* 7. Zeno; τὰ μὲν εἶδη κατηκοντα ἀνευ ἀφελήσεως· τὰ δὲ ἀφελητικὰ καὶ ἄνευ μὲν ἀφελήσεως πάλιν, ὑγείας ὀπωρικοῦ καὶ αἰδημοσύνης, καὶ τὰ ὅμοια· κατ' ἀφέλησιν δέ, τὸ πωλεῖν ἑαυτὸν, καὶ τὸν κλῆρον διαρρίπτειν. ut τὰ ἀφελητικὰ sint *officia ea, qæ moleſtiam aliqam adjunctam habeant.* Verùm Marcus iſtîc laxiùs uſurpat pro qolibet negotio, qod muneris noſtri exiſtat. vide *ad l.* 9. § 13. & *l.* 8. § 25, 26.

Καὶ τὸ ἐπὶ τῆς ἀεὶ ἐκβάσεων ἐπισήμως αὐθαδῶς σώζειν] αὐθαδῶς, ſicut ὑπερφερῶς, *ſupr.* § 8. in meliorem partem iſtîc ſumi videtur, (qod rariùs opinoc deprehendas) vel pro *certa animi fiducia* ex rerum naturalium contemplatione orta, de qa *l.* 3. § 11. & *infr.* § 11. vel pro *animi affectu ſibi placentis, acqieſcentisqe*, in veritatis, qam adeptus eſt, cognitione. qod vocabuli notio, per ſe media, deſignat. ſiqidem ut Ariſt. *ethic. Mag. l.* 1. *c.* 29. ὁ αὐθάδης αὐτάρκης τίς ἐστιν, ἀπὸ τοῦ αὐτὸς αὐτῷ ἀρέσκειν. ità Senec. *ep.* 59. *Ipſe te conſule, ſi per dies noctésqe paqe & æqalis animi tenor, erecti & placentis ſibi eſtis: perveniſti ad humani boni ſummam.* Ortum vocabuli ſenſúmqe, non uſum, ſecutus eſt Marcus. nec aliter forſan uſurpatur, *l.* 6. § 47. qin & Iſocrates in Archidamo, ubi αὐθαδείας καὶ σεμνότητας conjungit, in dexteriorem itidē partem ſumpſiſſe videtur.

Λανθάνον] qod Apoſt. *ad Rom. c.* 14. *v.* 22. Πίστιν ἔχεις; κατ' σαυτὸν ἔχε. hoc eſt: ut Chryſoſt. μὴ δείκνυε, ἀλλ' ἀρκείτω σοι τὸ συνειδός. vide *ad l.* 7. § 58.

Οὐχὶ κρυπτόμενον] qod *l.* 3. § 8. dixit, ὑδὲν ἐμφωλεῦον. Senec. *ep.* 43. *tegant, non abſcondant te paricies tui.* Cicer. *offic. l.* 3. *Honeſta enim bonis viris, non occulta, quæruntur.* Galen. *de affectib. curand. c.* 5. Ἀνεφχθήτω σε ἡ θύρα διασκοπεῖν τὴν οἰκήσεως· ἐξέσω τοῖς συνήθεσιν εἰσιέναι πάντα καιρὸν, ἤν ὕπως ἧς παρασκευασμένος. ità legend. pro

eo-

eo qod vulgati codices ἀνεῴχθη & ἔξεστι. confirmat avtor ipse, qi sic pavlò póst. τῆς θύρας ἐν ἀνεῳγμένης σε διαπαντός, ὡς εἶπον, ἐξουσία, τοῖς συνήθεσιν ἐστὶ κατὰ πάντα καιρὸν εἰσιέναι· δεῖ γὰρ θαρρεῖν, ὡς ὑπὸ τῶν εἰσιόντων εὑρίσκεσθαι μηδενὶ τῶν μεγάλων ἁμαρτημάτων ἰσχυρῶς κατειλημμένον. (ità leg. pro eo, qod nullo sensu, sano saltem, κατηλειμμένον legitur.) ὡς δ' ἄλλοι πάντες ἂν οἱ προσελθόντες εἰς τὸ δημόσιον, ἅπαντα πειρῶνται πράττειν κόσμια, οὕτω σὺ κατὰ τὴν ἰδίαν οἰκίαν πράττεις. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν αἰδούμενοι τοὺς ἄλλους, ἁμαρτόντες τι φωραθῆναι, μόνους ἑαυτοὺς οὐκ αἰδοῦνται· σὺ δὲ σαυτὸν αἰδοῦ μάλιστα, πειθόμενος τῷ φάντι,

—— πάντων δὲ μάλιστ' αἰσχύνεο σαυτόν.

vide *ad l.* 3. § 4.

Πότε γὰρ ἁπλότητος ἀπολαύσεις] potest esse expostulatio, qalem observavimus *suprà* § 1. ego tamen τότε legere malim, & hìc, & in seqentibus clavsulis; qod semel immutatum deinceps immutari necesse habuit. *cùm eò*, inqit, *processeris*, *atqe ità mentem pariter vitámqe tuam institueris*, *tunc frueris simplicitatéqe gravitatéqe* &c. vide *l.* 12. § 28. ἀπολαύειν τοῦ ζῆν.

§ 10. Ἀράχνιον μυῖαν θηρῶσαν] Studia hominum, qibus sese efferunt, acsi magni avt eximii aliqid confecissent, elevat; cum vilissimorum animalculorum artibus, qibus illi prædas sibi compares captant, conferendo.

Ὑποχῇ] Ὑποχὴ, *genus retis*. Vet. lex H. Steph. Sed sine exemplo. qod hinc licet petatur. Sed & ex Oppiano ἁλιευτικῶν. *l.* 3. *v.* 81. qo loco retium genera nomináqe varia recensens, inter cætera & horum meminit.

Τῶν τὰ μὲν ἀμφίβληστρα, τὰ δὲ γρῖφοι καλέονται,
Γάγγαμά τ', ἠδ' ὑποχαὶ περιηγέες, ἠδὲ σαγῆναι.

unde figuræ rotundæ fuisse videntur ὑποχαὶ istæ: cujusmodi sunt, qas nos appellamus purs-nets.

Ἄλλος Σαρμάτας] qibuscum tunc Romanis cumprimis res fuit. Itaqe in Marci vita mentio fit Sarmatarum inter gentes cæteras à Marco debellatas. horum aliqos in excursionibus qi trucidaverant, avt ceperant, egregium facinus executos se avtumabant. Nec tacendum hìc, qo & alluserit fortean Marcus, qod de Avidio Cassio refert Vulcatius: *Cùm exercitum duceret, & inscio ipso manus avxiliaria, centurionibus suis avtoribus, tria millia Sarmatarum negligentiùs agentium in Danubii ripis occidissent, & cum præda ingenti ad eum redissent, sperantibus centurionibus præmium, qòd præparvâ manu tantum hostium, segniùs agentibus tribunis & ignorantibus, occidissent, rapi eos jussit & in crucem tolli, servilique supplicio affici; qòd exemplum non extabat: dicens, evenire potuisse, ut essent insidiæ, ac periret Romani imperii reverentia.*

Οὗτοι γὰρ οὐ λῃσταί] qinam isti qos *latrones* dicit? num *Sarmatæ*? sicut Pavli Festus; *Cimbri linguâ Gallicâ latrones dicuntur.* ad qem locum Scalig. *Cimbri* λῃστρικοὶ *sanè* καὶ πλάνητες *fuerunt. Sed non magìs Cimber latronem significat, qàm Isaurus piratam; Ambro, dissolutum ac voracem; Opicus, obscænum; sed qia tales fuerunt eæ nationes, de earum nomine vocamus, qi tales sunt.* ità istic Xyl. nec secius de barbaris patriam suam incursantibus suósqe diripientibus, qos *abigeos* & *latrones* avt *fures* magìs qàm *hostes* dici postulat, Synesius *epist.* 132. τὰ κατὰ τοὺς ἀπελάτας τούτους ἄπαυστα πολυπραγμονῶ. οὐδὲ γὰρ ἄξιον καλεῖν αὐτοὺς πολεμίους, ἀλλὰ λῃστὰς, ἢ λωποδύτας, ἤ τι τοιοῦτον ὄνομα μικροπρεπέστατον, οἳ μηδένας ἐῤῥωμένους ἐπιφερομένων ὑφίστανται, ἀλλὰ μόνους τοὺς καταπλήγας ἀποσφάττουσιν, ὥσπερ ἱερεῖα, καὶ πειθοῦσι. Verùm videndum, an non illos potiùs hoc titulo indigitet, Marcus, qi Sarmatis captis, tanqam re pulcrè strenuéqe gestâ, semetipsos efferebant. ut transitus sit factus à numero ad numerum. qasi dicat, *qid à latronibus etiam isti qi Sarmatas capiunt, magìs qàm ipsi qos capiunt Sarmatæ, distant?* Qod Alexandro Scythæ apud Q. Curtium *l.* 7. *c.* 8. *Tu, qi te gloriaris ad latrones perseqendos venire, omnium gentium, qas adisti, latro es.* Avt qid à prædonibus vulgariter sic habitis distant viri isti, prout ipsi se haberi volunt, militares? Notum est illud piratæ, qi Alexandro eidem qærenti, qo scelere impulsus, mare haberet infestum; *Eodem*, inqit, *qo tu orbem terræ. Sed qia id ego exiguo navigio facio, latro vocor; qia tu magnâ classe, imperator.* Cicer. *de repub. l.* 3. lavdante Nonio. & Avgust. *de civit. Dei l.* 4. *c.* 4. qi & subjicit. *Sanè remotâ justitiâ, qid sunt regna, nisi magna latrocinia?* unde Pythia, Adrastum Sicyoniorum βασιλέα, Clisthenem verò λῃστῆρα dixit. Herodot. *l.* 5. & Dio Prus. *orat.* 2. Sed & Lucan. *l.* 10. Alexandrum *felicem terrarum prædonem* appellat. Déqe eodem Senec. *de benefic. l.* 1. *c.* 13. *A pueritia latro, gentiúmqe vastator.* & *qæst. nat. l.* 3. *præfat.* Qantò potius *deorum opera celebrare, qàm Philippi avt Alexandri latrocinia?*

Ἐὰν τὰ δόγματα ἐξετάζῃς] malè divulsit ista à superioribus Xyl. & Lugd. Editor. *Mentes*, inqit, *si militarium istorum spectes, prædonibus suppares facilè deprehendes.* prædæ siqidem duntaxat inhiant utriqe.

§ 11. Κτῆσαι] *acqiras*, non *acqirere*. est enim aoristi imperativi medii non infinitivi activi, utì interpres Angl. opinatus, dictionis seriem duriorem reddidit.

Οὐδὲν γὰρ οὕτω μεγαλοφροσύνης ποιητικόν] vide *ad l.* 3. § 11.

Ἐξεδύσατο τὸ σῶμα] *corpus exuit*, sive *è corpore subduxit se*; is nimirum, qi consideratione istâ animum jugiter exercitatum probéqe subactum habuerit. neqe enim à prioribus ista dissociata oportuit.

tuit. vide Platonis locum insignem, qi huc spectat, ex *Theæteto, ad l.* 11. § 1.

Ἀνῆκεν ὅλον ἑαυτὸν] Vide *ad l.* 4. § 34. & *infrà*, § 14. Evrip. *Phœniss.*

Ἀλλ' εἰς Θεὸν χρὴ ταῦτ' ἀναρτήσαι' ἔχειν.

Rejecta oportet ista ad numen omnia.

Senec. *de otio sap. c.* 32. *Ego secundum naturam vivo, si totum me illi dedo.* Annot. Lugd. ἀνῆκα mavult, imperandi formulâ, sive monendi. frustrà. cùm enunciativè ponantur & antegressa proxima, & sequentia itidem.

Οὐδ' εἰς νῦν βάλλεται] Africanus apud Ciceron. *l.* 6. *de rejub.* in *somnio: Neque sermonibus vulgi dederis te, nec in præmiis humanis spem posueris rerum tuarum. Suis te illecebris oportet ipsa virtus trahat ad verum decus. qid de te alii loquantur, ipsi videant.* Bion Borysthenita inter cætera profectûs in virtute insignioris indicia, hoc cumprimis statuit, ubi qis eodem loco convicia hominum atqe vota habet: sive ut ille loqebatur, ὅταν τῆς λοιδορούντων ὕστος ἀκούῃ τις, ὡς λεγόντων,

Ὦ ξένε, ἐμοὶ ὅτι κακῶ, ὅτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
Οὐλός τε κὴ μέγα χαῖρε· θεοί νύ τοι ὄλβια δοῖεν.

Plut. *de profect.* Talis Cato, de qo Senec. *de ira l.* 2. *c.* 32. *M. Catonem in balneo in ore quidam percussit imprudens: qis enim illi sciens faceret injuriam? postea satisfacienti, Cato, Non memini, inqit, percussum me. majore animo non agnovit, qàm ignovisset.* Idem, *de constant. sap. c.* 14. Phocion pariter cùm qidam uxorem ipsius contumeliosè habuisset, pòst apud ipsum pœnas commeritas metuens sese purgitaret, ignarum se Phocionis conjugem fuisse, Ἀλλ' ἦν' ἐμὴ γυνὴ τοῦτό σε οὐδὲν πέπυσται. *at verò mea,* inqit, *uxor nihil à te perpessa est. alia forsan fuerit, qam tu læseris: nec mihi itaqe qòd satisfacias, aut excuses te, opus est.* Narrat ex Musonio *orat.* qâ disceptat philosophum an deccat injurias agere, Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. qi idem, qomodo inter concionandum conviciis impetentem nihil qicqam attenderit, apud Plut. legas licet, in *præcept. polit. & infrà ad l.* 11. § 14. Archelaus itidem ab obvio qodam aqâ conspersus, cùm ab amicis ad pœnas de homine sumendas instigaretur; Ἀλλ' ἐκ ἐμοῦ, ἀλλ' ἐκείνος κατεσκέδασεν, ὃν ἐδόξεν ἐμὲ εἶδ. *Atqi non me,* inqit, *conspersit, sed illum qem esse me est opinatus.* Plut. in *apophth.* Socrates etiam dicere solebat, τοῖς κωμικοῖς δεῖν ἐπίπηδες ἑαυτὸν διδόναι, εἰ μηδὲ χάρ τι πρὸς τοιούτων λέξειαν, πλοῦτόν γ' εἰ δ' ὅ, ὀλίγον πρὸς ἡμᾶς. *Expedire, ut Comicis perstringendos sese homines præbeant: siqid enim veri de nobis dixerint, corrigendi ansam dabunt:* (qomodo Philippus demagogis Athenienses gratiam debere se dictitabat, ὅτι λοιδοροῦντες βελτίονα ποιοῦσιν κὴ τῷ λόγῳ κὴ τῷ ἤθει· πειρῶμαι γοῦ, inqiebat, αὐτὲς ἅμα κὴ τοῖς λόγοις, κὴ τοῖς ἔργοις ψευδομένους ἐλέγχειν. Plut. apophth.) *sin falsi qid dixerint, nihil ad nos pertinebit illud.* idémqe dicenti, ὦ σὺ λοιδορεῖται ὁ δεῖνα; *An non tibi iste conviciatur?* respondit. οὐχὶ· ἐμοὶ γὰρ ἃ προσήκει ταῦτα. *Neqaqam; mihi enim ista non competunt.* Laërt. *l.* 2. Diogenes dicenti, Πολλοί σε καταγελῶσι· *deridente te multi, ô Diogenes.* Ἐγὼ δέ κ καταγελῶμαι. *At ego,* inqit, *non deridcor.* Alii etiam cuidam idem monenti; Κάκείνων τυγχάνει ὁ ὄνος. ἀλλ' ὅτ' ἐκεῖνοι τοὺς ὄνους ἐπιστρέφονται, ὅτε ἐγὼ ἐκείνων. *Et illos forsan derident asini; verùm nec asinos advertunt ipsi, nec ego illos.* Laërt. *l.* 6. Hoc est, qod de Hercule Epicus qidam apud Plutarch. *de util. ex inimic.*

Οὐδ' ὅσον μύας συγερῶν ἐμπάζετο μύθων.

Nec muscam qanti faciebat dicta maligna.

vel qod David potiùs, *Psal.* 38. *v.* 13. *Ego verò instar surdi fueram, qi nullus audit; instar muti, qi nihil regerere possit.* vide *lib.* 6. § 2.

Τὸ νῦν περαινόμενον] vide *lib.* 7. § 54. & *l.* 9. § 6.

Φιλεῖν τὸ νῦν ἀπονεμόμενον] vide *l.* 3. § 16. & *lib.* 6. § 43. & *supr.* § 6. & *infrà* § 21. & *lib.* 12. § 1.

Εὐδεῖαν φαίνειν] vide *l.* 8. § 59.

Εὐδεῖαν περαίνοντι ἕπεδζε τῷ Διῒ] Plato *de legibus l.* 4. à Plut. etiam lavdatus *adv. Colot.* Ὁ μὲν δὴ Διὸς ἀρχὴν κὴ τελευτὴν κὴ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐδεῖαν περαίνει, κατὰ φύσιν περιπορεύομενος· τῇ δ' ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τὸν θεῖον νόμον πεινῶσι. ἧς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται, &c. qem Platonis locum cùm Marcus ob oculos habuit, qum hæc scriberet; tum & avtor *libri de mundo*, qi Aristotelis nomen præfert. eodem opus illud suum clavsit; qiqe illum dictione Latinâ μεταφέρει κὴ παραφράζει, Apuleius.

§ 12. Τίς ὑπονοίας χρεία, πλεῖν σκοπεῖν τὸ δεῖ προσχθιῶαι] Xylandri versionem etsi minùs perspicuam immeritò induxit Editor Lugd. cùm loco ejus depravatissimam dederit. Interpres Angl. frustrà in duo membra sententiam, continuari postulantem, dissecuit. *Qid,* inqit Marcus, *est suspicione opus?* sive, *cur tibi res aliqa suspecta sit,* avt scrupulum animo ac trepidationem injecerit, *cùm considerare liceat,* vel *præstò sit intueri, qid facto opus sit?* hoc est enim παρὰν σκοπεῖν, ut ἔξὸν ποιεῖν, & similia. Senec. *epist.* 74. *Non potest qisqam beatus esse, qi huic se opinioni credidit,* (externis subesse mali aliqid.) *Non enim beatum est nisi qod intrepidum. inter suspecta malè vivitur.*

Καὶ μὲν σωφρόνως, εὐμενῶς ἀμεταστρεπτὶ ταύτῃ χαρεῖν] Forsan legi debeat κἂν μὲν σωφρόνως εὐκρινῶς, sublatâ distinctione, *& si clarè perspexeris.* εὐκρινῶς, *clarè, distinctè.* Plato: ἵνα εὐκρινέστερον ἴδωμεν, ὁ βουλόμεθα. indè διακρῖναι, σαφηνίζειν, διαγεῦσαι· Hesych. de dialectica Laërt. *lib.* 7. in

Zenon.

Zenon. Τότε ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος διαμιγνύσεσθαι τῷ αὐτῷ, καὶ τὸ πιθανὸν τότε ἀμφίδολον λεγόμενον διακρινεῖσθαι. Cicer. *ad Atticum lib. 7. epist. 10. simul hoc diakrinhseis περίεργημα. & epist. 3. sed id φιλοσοφώτερον διακρινήσομεν.* verùm accedo potiùs D. Bootio nihil mutanti, sed copulativâ tantùm interjectâ, legenti, κἂν μὲν σωφρᾶς, ἐυμφώνως καὶ ἀμεταπτώτως τ. χ. ità opponitur τὸ ἐυμφώνως, τῇ μετὰ παρανοίας.

Ἀμεταπτώτως ταῦτα χωρεῖν] vide *lib. 8. § 5.*

Ἐχόμενον τὸ φαινόμενον δίκαιον] Epictet. *l. 1. c. 2.* Ταῦτα εἶδε Πείσων ὁ Ἑλληνικὸς, καὶ ἰδὼν ἐπαίνησε σοφισάμενος δὲ αὐτὸ Ουεσπασιανὸς, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὸν σύγκλητον, ἀπεκρίνατο, ὅτι σοὶ δόξει μὴ ἐάσαι με ἔτι συγκλητικόν· μέχρι δ' ἂν ὦ, δεῖ με εἰσέρχεσθαι. ἄγε, ἀλλ' εἰσελθών, φησὶ, σώπησον· μὴ μ' ἐξέταζε, καὶ σιωπήσω· ἀλλὰ δεῖ με ἐξετάσαι· κἀμὲ εἰπεῖν τὸ φαινόμενον δίκαιον· ἀλλ' ἐὰν εἴπῃς, ἀποκτενῶ σε· πότε ἦν σοι ἔπον, ὅτι ἀθάνατός εἰμι; καὶ σὺ τὸ σὸν ποιήσεις, κἀγὼ τὸ ἐμόν· σὸν δόξει ἀποκλείναι ἐμὸν ἀθανατίζειν μὴ τρέμοντα· σὸν, φυγαδεῦσαι· ἐμὸν, ἐξελθεῖν μὴ λυπούμενον. vide *l. 3. § 6, 7. & l. 4. § 12.*

Ἄριστον γὰρ καταντιχάνειν τούτῳ] *optimum enim est eum attingere scopum.* Xyl. hoc est, ut id facias, quod justum & æqum est, qodcunqe tibi indè obvenerit.

Ἦγε ὑπόπτωσις ἀπὸ τούτου ἔσω] Mutila hæc suspicatur Xyland. Editor Lugd. in versione prorsus resecuit. pro ἔσω D. Boot. legit δοκεῖ. *ab hoc,* inqit, justo scil. utique & æqo *aberrare, lapsûs nomen meretur,* non avtem ob justè factum odium incurrere, avt molestum aliqid perpeti, avt etiam, qò minùs qod conaris, effectum des, impediri. ego siqis id exhiberet codex, ὑποτύχιον qàm ὑπόπτωσιν malim; prout Marcus *l. 4. § 43.* ὑποτύχημα dixit.

Σχολαῖόν τι καὶ ἄμα ἐυκίνητον] hoc est, qod *l. 7. § 69.* Μήτε σφύζει, μήτε παγᾷ. M. Cas. ista à superioribus divellit, atqe erotematicè effert; acsi legeret, τί σχολαῖόν τε καὶ ἐυκίνητόν ὄζει; viderint alii. Ego nullus assentior.

Ἐυκίνητον] non, *mobile*; qod τὸ τῆς γνώμης ἐυκίνητον, in plebe, Romanâ cumprimis, Herodiano *lib. 7.* notatum, designet; unde & *mobile vulgus,* Statio *sylv. lib. 2. poem. 2.* sed *agile,* ad id qod est officium suum aggrediendum agendúmqe promptum ac proclive; qodqe in eisdem perseqendis modo justo debitóqe movetur. Stoici siqidem in dictionibus istiusmodi ἐνέργειαν & ἔμφασιν qandam, ultra usum communem qi vulgare, affectabant. vide *infrà ad § 21.*

Φαυλὸν ἄμα καὶ σωτικὸς] non qalis stultorum risus, qem ejusmodi esse ait Solomon *Eccles. c. 7. v. 6.* qalis est *spinarum sub olla crepitus;*

——*Magno velati cùm flamma sonore*
Virgea suggeritur costis undantis aheni.

ut Maro. *Æn. lib. 7.* sive ut Apul. in *apolog. flammæ* instar *stipulâ accensæ, claro strepitu, largo fulgore, cito incremento; sed enim materiâ levi, caduco incendio, nullis reliqiis.* icon aptissima vitulationis stolidorum, qâ illi, *non gaudent, sed gestiunt,* ut Avg. de *serm. Dom. in mont. l. 1.* itaqe *risum & lætitiam* istiusmodi pro *insaniæ* mera, Solomon habet. *ibid. c. 2. v. 3.* tanqam ἐξεσηκὸς, non σωτικὸς π. Senec. *ep. 23. Animus debet esse alacer & fidens, & super omnia erectus. Res severa est verum gavdium. ceteræ bilaritates non implent pectus, sed frontem remittunt; leves sunt: nisi fortè tu illum judicas gavdere, qi ridet.* vide *ad l. 4. § 26.* νῆφε ἀνεμοδόκα.

Ὁ τῷ λόγῳ χρῆται πᾶν ἐπόμενον.] *Dei, naturæ, rationis, dictamen ductúmqe seqi,* pro eodem Stoicis habetur. vide *ad l. 3. § 16. & lib. 7. § 31. & supr. § 11. & lib. 4. § 12. & l. 12. § 31.* Plato *epist. 2.* Νῦν ὃ μέγας ἐγώ εἰμι, ἅμαυτὸν παρέχων τῷ ἐμῷ λόγῳ ἑπόμενον.

§ 13. Ἐὰν ἀπὸ ἄλλου γίνηται] *in aliorum fine potestate.* Xyl. potiùs, *ab aliis fiant,* cùm ipse neqeas, vel necesse non habeas. Epictet. *lib. 1. c. 27.* ἀπλοῦν, ἢ αὐτὸς ἐκείνου δίδω, ἢ ἄλλῳ παρέχειν ἀφορμὴν τοῦ ἐκείνου· εἰ μὴ δύναμαι κατορθῶσαί τι αὐτὸς, ἐ φθονήσω ἄλλῳ τοῦ ποιῆσαί τι ἡμῶν.

Οὐ δόλιοι] qia alienæ vel mentes vel actiones mihi sunt res mediæ. *lib. 6. § 32. & lib. 8. § 55.*

Οἱ ἐν τοῖς ἐπὶ ἄλλων ἐπαίνοις ἢ ψόγοις φρυαπόμενοι] id est, ἐπαιρόμενοι. *translatio ab equis petita, cùm in altum pedibus sublatis anterioribus, & jubâ concussâ, φρυάττονται.* Salmas. indè & καταφρυάττεσθαι *supr. l. 9. § 41.* frustrà avtem interpretes de eis intelligunt, qi alienis sermonibus & lavdibus se jactant; ut alter, qi ψόγοις illud insuper habuit: vel qi aliorum lavdibus ac vituperiis tantum tribuunt; ut alter, qi τὸ φρυάττεσθαι significatum non attendit. qomodo enim qis eò possit φρυάττεσθαι & ἐπαίρεσθαι, qòd ab aliis vituperio afficiatur? non eos loqitur qi lavdantur, vel vituperantur, aliorúmqe vel lavdibus elati animos sibi sumunt, vel vituperiis perculsi abjiciunt: sed eos, qi alios lavdibus, avt vituperiis prosequntur, ídqe faciendo attolluntur, & efferunt se, acsi magni qippiam egissent. hæc enim est istorum ὄψις illa, de qa Marcus *l. 9. § 32.*

Τοιοῦτοι μὲν ἐπὶ τῆς κλίνης εἰσὶ] Hinc apud Lucianum in *Cataplo,* Κλίνη, sive *lectus,* ad testimonium adversus Tyrannum dominum suum ferendum apud inferos accersitus, ἐγὼ μὲν τοι ταῦτα εἰπεῖν οἰκνοῦμαι· τοιαῦτα ἦν ἃ ἐπ' ἐμοῦ διεπράττετο. vide *ad lib. 3. § 4. & lib. 11. § 18.* ἐπὶ τῆς κλινατείου.

Οἷα ὃ ποιῶν] vide *ad l. 6. § 59.*

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ τῷ ἡμιωτάτῳ ἑαυτῷ μέρει] non corpore tantùm, sed animo etiam coguntur, qi aliorum favorem, famámve avcupantur, usque ad conscientiam læsam, eis obsequi, qibus placere ambiunt.

Ὅταν θέλῃ [Epictet. *lib.* 4. *c.* 9. ἔξεστιν ὅταν εὐαγωγότερος ἀνθρώπους ψυχῆς θελῆσαι δεῖ, καὶ γλυκύς, διαφθαρτικὸς πάλιν, ὑπονυστάξαι, καὶ ἀπολαῦσαι. Synes. *de insomn.* Καθαρμῶ τὸ μέγιστον μέρος, ἡ βάλανος, Sen. *ep.* 34. *Pars magna bonitatis est, velle fieri bonum.* & *ep.* 80. *Quid tibi opus est, ut sis bonus? velle.* Fabius *instit. l.* 12. *c.* 11. *ut boni viri simus, voluntate maximè constat.* Gregor. Naz. *de sacr. bapt.* ὥστον τοῦτο τὸ θελῆσαι μόνον, τὸ ἀγαθόν. quanquam idem *de theolog.* 1. exagitat illos, Οἷς ἀρκεῖ τὸ θελῆσαι μόνον περὶ τὸ εἶναι σοφοῖς. Joan Chrysost. *in Matth. hom.* 49. Ἀρκεῖ θελῆσαι, καὶ τὸ πᾶν ἤνυσας. Liban. *orat.* 4. Βελόμενοι μόνον, καὶ πάντα ἔβλεπον. vide *ad l.* 8. § 35.

§ 14. Τῇ πάντα διδούσῃ καὶ ἀπολαμβανούσῃ φύσει] qod de *natura*, qi & Stoæ *Deus*, de Deo, Job. 1. *v.* 21. *Dominus dedit, Dominus abstulit.*

Ἀπολαμβανούσῃ] Epictet. *enchir. c.* 10. Μηδέποτε ὅτι μηδενὸς εἴπῃς, ὅτι ἀπώλεσα αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἀπέδωκα· τὸ χωρίον ἀφῃρέθη; ἴσως καὶ τοῦτο ἀποδόθη; ἀλλὰ χαλεπὸς ὁ ἁρπάσας; τί δέ σοι μέλει διὰ τίνος σοι ὁ δὸς ἀπήτησε; Idémque *differt. l.* 3. *c.* 26. Ἔστι συμπαθὴς εἰληφὼς παρ' ἄλλης (τοῦ Θεοῦ δηλονότι) καὶ αὐτὸν σεαυτόν, ἀγαναχτεῖς, καὶ μέμφῃ δόντα, ἂν σε τι ἀφέληται; ὅτι τί εἴληφας ταῦτα; χρησόμενος. μέχρι τίνος; μέχρις ἂν ὁ χρήσας θέλῃ. Et *l.* 4. *c.* 1. Ἀπαλλάττου τῷ θεῷ, ἃ δέδωκεν, ὡς αὐδήσῃς vitiata scriptura. quod & Volfius videt; cui sic restituere visum est. ἐκὼν ὡς ἀποδώσεις; ὡς αὐδήσῃ. Verùm interpolatione tam laciniosa, qæ nec sensum admittit commodum, nec vitium tollit, nihil opus. literula immutata sufficiet. leg. ὡς ἠδέσῃ; Stoicus est Laconissimus. *non Deo, qi dederat, repetente oblectaris?* q. d. dans placet. repetens qidni placeat? vide eund. *ad l.* 2. § 3. vide & *l.* 12. § 26.

Διὸς ὁ θέλεις] hoc est, qod Rufus apud Epictetum *differt. l.* 1. *c.* 1. ἀρκεῖ τῷ δεδομένῳ. vide *ad l.* 4. § 31, 34. & *l.* 5. § 25. & *l.* 7. § 57.

Ἀπόλαυε ὁ θέλεις] Vide voces Demetrii Cynici magnanimas ex Senec. *de provident. c.* 5. ad *l.* 4. § 34. Epictet. *l.* 4. *c.* 10. Χάειν ἔχω, ὃν ἔδωκας. ἐφόσον ἔχεπάμιλω τοῖς σοῖς, ἀρκεῖ μοι. πάλιν αὐτὰ ἀπόλαυε, καὶ κατάταξον εἰς ἃ θέλεις χρόνον. σὰ γὰρ πάντα· σὺ μοι αὐτὰ δέδωκας. vide *l.* 12. § 26. Senec. *de tranquill. c.* 11. *Sapiens non mancipia tantùm possessionésque & dignitates, sed corpus quoque suum & oculos & manus & quicquid est chariorem vitam facturum, séque ipsum inter precaria numerat; vivítque ut commodatus sibi, & reposcentibus sine tristitia redditurus. quandocunque ergò reddere jubebitur, non queretur cum fortuna: sed dicet; Grati-*
as ago, qòd possedi, habuique. Idem, *epist.* 64. *Fac qod æqitatem tuam decet. define naturæ beneficium malè interpretari. abstulit; sed dedit.* & *ad Polyb. c.* 29. *Gaude, qòd talem habuisti; & usum fructum ejus, qamvis brevior voto tuo fuerit, boni consule.* Item *ad Marc. c.* 12. *Si magnas ex filio percepisti voluptates, oportet te, non de eo, qod detractum est, queri; sed de eo gratias agere, qod collegisti.* Nostri: Basil. Cæsar. *homil.* 5. Συγγνώμονός ἐστι διανοίας, ὃν ἐπὶ τῷ χωρισμῷ ἀλυπόρως ἔχειν· ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἐξ ἀρχῆς συναφείᾳ χάριν ἔχειν τῷ συγχωρήσαντι. Hieron. *in Nepot. Nè doleas qòd talem amiseris; sed gaudeas qòd talem habueris.* Idem *in Paul. Non mœremus, qòd talem amisimus; sed gratias agimus, qòd habuimus; imò habemus.* Et *ad Julian. Tulisti liberos, qos ipse dederas. recepisti ancillam, qam mihi ob breve solatium commodaveras. non contristor, qòd accepisti; sed ago gratias, qòd dedisti.* Bern. *de Humbert. serm.* 110. *Tulisti qoniam tuus erat, nec pro nobis, qibus ille sublatus est, murmurandum: magìs gratias agendum, qòd tam diu concessus est nobis.* Et *in Cant. conc.* 26. *Etsi dolemus ablatum, non obliviscimur tamen, qòd datus fuit; & gratias agimus, qòd habere illum meruimus.* Verissimè Gregor. Rom. *in Job. l.* 2. *c.* 42. *Tunc verè ostendimus, qòd accepta rectè tenuimus, cùm æqanimiter ad momentum sublata toleramus.*

Οὐ κατθρασυνόμενος, ἀλλὰ πειθαρχῶν μόνον καὶ ἐυνοῶν] De morte pariter *l.* 9. § 3. Ità Apost. *ad Philip. c.* 2. *v.* 17. Χαίρων καὶ συγχαίρων πᾶσιν ὑμῖν. & *ad Cor. ep.* 2. *c.* 12. *v.* 15. Ἥδιστα δαπανήσω, καὶ ἐκδαπανηθήσομαι. Tertull. *de patient. c.* 2. *Nobis exercendæ patientiæ auctoritatem non affectio humana caninæ æqanimitatis stupore formata, sed viva ac cœlestis disciplina divinæ dispositio delegat.* Cyprian. *de eadem: Apparet non esse illic veram patientiam, ubi sit insolens affectatæ libertatis audacia, & excerti ac seminudi pectoris inverecunda jactantia.*

§ 15. Ζῆσον ὡς ἐν ὄρει] vide *infrà* § 22, 23. & *l.* 8. § 45.

Ὡς ἐν πόλει τῷ κόσμῳ] vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 4. § 34.

Ἄνθρωπον ἀληθινόν] qi enim secus qàm oportat, degit, qidvis potiùs qàm homo est. Vide *suprà ad* § 8. & *l.* 5. § 11. Stilpo, cùm turba ad ipsum contemplandum confluceret, dicenti cuidam, Θαυμάζουσί σε ὡς θεῖον, *tanqam feram qandam, ô Stilpo, admirantur* &c. Οὐ μῶν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπον ἀληθινόν. *Negaqam verò*, inqit, *sed ut hominem verum.* Laërt. *l.* 2. Flacc. *arte.* --*Fiet homo.*-- Demonacti Proteus cùm diceret, ὦ κυνᾶς, regessit ille, οὐκ ἀνθρωπίζεις, *non virum hominem.*

Κρεῖττον γὰρ ἢ ὅπως ζῇν] vide *ad l.* 9. § 2.

§ 16. Μικρὸν ὅλως διαλέγεσθαι] forsan ὅλῳ: Senec. *ep.* 16. *Philosophia non in verbis, sed in re-*
bus

bus est. & ep. 20. *Illud te rogo atque hortor, ut philosophiam in præcordia ima demittas, & experimentum tui profectûs capias, non oratione, nec scripto, sed animi firmitate, & cupiditatum diminutione.* verba rebus proba. *facere docet Philosophia, non dicere: & hoc exigit ut ad legem suam quisque vivat, ut verbis opera concordent, nè orationi vita dissentiat.* Et ep. 108. *Sic ista tractemus, ut quæ fuerunt verba, sint opera: ut voces mox in rem transferantur.* & ep. 24. *Hæc in animo volutа, quæ sæpe audisti, effectu proba. hoc enim turpissimum est, quod nobis objici solet, verba nos philosophiæ, non opera tractare.* hoc est, *philosophos esse ἀνὰ τῶ πρᾶξιν, μέχρι τῦ λέγειν, factis procul, verbis tenus.* ut Epictetus apud Gellium *l.* 17. *c.* 19. *homines* scil. *ignavi operâ, & philosophâ sententiâ.* quos odisse se profitebatur Pacuvius. cujus verba in eam sententiam Macedo quidam Philosophus præ templorum omnium foribus scribenda censebat. nihil enim fieri posse indignius, neque intolerantius, quàm quòd *homines ignavi ac desides, ornati barbâ & pallio, mores & emolumenta philosophiæ in linguæ verborumque artes converterent; & vitia facundissimè accusarent, intercutibus ipsi vitiis madentes.* Refert Gellius *l.* 13. *c.* 8. Ità (inter alia quæ indè profluxerunt in vitam mala) *quæ philosophia fuit, facta philologia est.* Senec. *ep.* 108. &, *de vita semper disputatur, nunquam vivitur.* Idem *epist.* Vitium istud in Stoicis suis, ut familiare nimis, notat idem Epictet. *dissert. l.* 3. *c.* 7. Ἀλλα λέγομεν, inquit, ἄλλα ποιοῦμεν. λέγομεν τὰ καλὰ· ποιοῦμεν τὰ αἰσχρά. ἀσυμπαθεῖς πρὸς τὸν λόγον· μαχρὰν ἀπὸ τοῦ χρῶτος τύποις ἃ λέγομεν, ἐφ' οἷς οὐκ οἰδότες αὐτὰ ἐπαιρόμεθα. Idem *l.* 2. *c.* 9. & *c.* 10. Τοιγαροῦν μέχρι λογείων προκόπτομεν· ἔξω δ' αὐτῆς, καὶ τὸ ἐλάχιστον. eundem vide sis ejusmodi homunculos fusissimè simul ac acerrimè exagitantem, *enchir. c.* 51. & *dissert. l.* 3. *c.* 26. imò passim eosdem insectantem. siquidem invectivam istam singulis ferè subjectis fecit intercalarem. Qin & elegantissimâ usus imagine idem *enchir. c.* 44. Μνήμῃ σαυτὸν ἔστι φιλόσοφον· μηδὲ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ ὧν διανοήματων. μέμνησο δὲ ὁ κίνδυνος, ἐνδὺς ἐξαμίσαι, ὁ ὢν ἔπλας. ἔστι καὶ τὰ περίκαλα, ἃ χρῆσιμα φαίνεται τοῖς πέμπουσιν ἐπιδεικνύει, πόσον ὄφελος· ἀλλὰ τῷ νομίῳ ἔσω πλᾶσμα, ἄειον ἔξω φέρε καὶ γλαῦ. καὶ σὺ τοίνυν, μὴ ταχέως ῥήματα τοῖς ἰδιώταις ἐπιδείκνυσο, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς πράξεως τὰ ἔργα. Senec. *epist.* 108. *Omnia quæ dicunt, quæ turbâ audiente jactant, aliena sunt. quomodo probare possint sua esse, monstrabo. faciant quæ dixerint.* qi & *epist.* 117. clavdit vocibus illis profectûs judicium proferentibus clarissimum, *Si fecero omne quod disco.* sive uti Lipsius ex MS^um vestigiis. *si vixero.* Præclarè Gregor. Naz. *orat.* 15. Οὐ γὰρ ὁ ἐν λόγῳ σοφὸς, οὗτος ἐμοὶ σοφὸς· ἀλλ' ὅστις γλῶσσαν ὑγροῦον ἔχει, ψυχὴν δ' ἄσαπτον καὶ ἀπαλόδετον· ἀλλ' ὅστις ὀλίγα μὲν ἀρετῆς φθέγξεται, πολλὰ δὲ δὶς ἐφέξει παραδείκνυσι, καὶ τὸ ἔξωπτον τῆς λόγῳ διὰ τῦ βίῳ περιλιδήσιν. Verùm quod Aristot. *ethic. l.* 2. *c.* 4. Οἱ πολλοὶ τῶτο μὲν οὐ ποιοῦσιν· ἐπὶ δὲ τὸν λόγον καταφεύγοντες, οἴονται φιλοσοφεῖν, καὶ οὕτως ἔσεσθε σπουδαῖοι· ὅμοιόν τι πάσχοντες τοῖς κάμνουσιν, οἱ μὲν ἰατρεῦν ἀκούουσι μὲν ἐπιμελῶς, ποιοῦσι δ' οὐδὲν τῶν προσταττομένων. ὥσπερ οὖν ἐκεῖνοι ἐν ἕξει τὸ σῶμα, οὕτω δὲ τὴν ψυχὴν, ἐπὶ τοῦτο τὴν ψυχὴν, οὕτω φιλοσοφοῦντες. Itaque verè Demosthenes: Ὡς ἅπας ὁ λόγος, ἂν ἐπὶ τὰ πρέσμαλα, μάταιόν τι καὶ κενὸν φαίνεται. Præclarè siquidem Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Cancellar. *orat.* 1. Ὁ μὲν γὰρ τὴν ἔχει ῥημάτων παρὰ τοῖς ἄλλοις φιλοσοφίαν ἔξω βαίνων, Ὁ δὲ πάντη, τοῖ δὲ σιαὶ ἀλαζών. ἐπεὶ τὸ γε λαμπρῶς μὲν ἐπαινέσαι τὴν ἀρετὴν εἰς τὸ μέσον, καὶ μακρὰς ἄνθρ αὐτῆς ὑποτείνειν λόγυς· ἰδίᾳ δὲ τὸ ἧδυ πρὸ τῆς σωφροσύνης, καὶ τὸ πλέον ἔχειν περὶ τῆς δικαίᾳ τιμᾶν· οἰκείαν φαίην ἂν ἔγωγε τοῖς ὑπὸ σκιᾶς ὑποκριτομένοις. τὰ δράματα, ὅτ ἂς βασιλεῖς πολλάκις καὶ δικαίας εἰσέρχεσθαι, ὅτε βασιλεῖς ὄντες, ὑδὲ μόνῃ τυχὸν ἀλλ' ὅτε καὶ τὸ παράπαν.

§ 17. Ὡς μὲν θεὸς ὑσίας, καὶ χαμαὶς] god de terra *l.* 4. § 3. στυμ. de pelago. *l.* 6. § 36. χαμών. sunt autem χαχεμίδες *ficuum granula.* pro qo καχεμίδι apud Svidam vitiosè habetur.

Ὡς δὲ θεὸς χέλνον, περιπάτου ἀδιεξοφή] *tanquam pistilli circumvolutio.* M. Cas. & sanè ἀπὸ τῦ ἀδιεξοφῆ, sive ἀδιεστροφή i. e. *pistilli circumvolutio*, proverbialiter usurpatur, à Platone philosopho in *Theætet.* Platone comic. in *Adonid.* & Philem. in *Heroid.* ὅπερ ὄφελ τὰ αὐτὰ ποιοῦντων, καὶ μηδὲν παραλείποντων. uti Hesych. Svid. Zenodot. Apost. Verùm περιπάτου ἀδιεξοφή. i e. *terebræ vertigo*, sive *circumversio*, ut Xyl. Marco istîc de spatio temporis brevissimo: qemadmodum, ἐπὶ ὀφθαλμῦ *oculi jactus*; ut Beza, potiùs quàm *ictus*. ut vulg. Apostolo *ad Cor. ep.* 2. *c.* 15. *v.* 51. qò pertinet illud poetæ nescio cujus apud Svidam,

Τρύπανα δ' ἐυδίνητα, καὶ ἀκύεντα τέρετρα.

citiùs enim terebra circumvertitur, qàm animadverti ferè potest.

§ 18. Εἰς ἕκαστον ὧν ἐπιστολῶν] *De singulis rebus indaga.* Xyl. *Objecto cuique animum adverte.* Cas. non improbo. potest tamen, *rerum præsentium unamquamque considera*, &c. τὰ ἐπιτρέχοντα, *præsentia.* Vide *l.* 8. § 22.

Ἕκαστον πέφυκεν ἅπαξ θνήσκειν] vide *l.* 4. § 48. & *l.* 9. § 21. *Quæ nata sunt, ea omnia denasci ajunt.* Cassius Hemina *annal.* l. 2. i. e. ἀποτυγχάνω, *defungi, mori*, non *decrescere*, ut Nonnius explicat. Senec. *ep.* 99. *Cui nasci contigit, restat mori.* Tertull.

tull. *de Carn. Chriſt. c. 6. Mutuum debitum eſt inter ſe nativitati, cum mortalitate. forma moriendi, cauſſa naſcendi eſt. non enim mori ſolet, niſi quod naſcitur, id autem moritur, quod & naſcitur.* Idem. *de reſur. c. 12. Dies moritur in noctem, & tenebris uſqeqaque ſepelitur: & tamen rurſus cum ſuo cultu, cum dote, cum ſole, eadem & integra, & tota, univerſo orbi reviviſcit; interficiens mortem ſuam, noctem; reſcindens ſepulturam ſuam, tenebras; hæres ſibimet exiſtens, donec & nox reviviſcat, cum ſuo & illa ſuggeſtu.* Et latiùs progreſſus Petrus Ravennas *in ſymbol ſerm. 59. crede homo, de morte reſurgere te poſſe, cùm tibi totum quod in rebus eſt, ſic quotidie reſurgat. Sol occidit & reſurgit. Dies ſepelitur & redit. Menſes, anni, tempora, fructus, ſemina, cùm tranſeunt, ipſa moriuntur; cùm redeunt, ſuâ ipsâ morte reviviſcunt.* Ità quod Tertull. *ibid. Totus hic ordo revolubilis rerum, teſtatio eſt reſurrectionis mortuorum.*

§ 19. Οἱοί εἰσιν ἰδιῶται, καθεύδοντες, ὀχεύοντες, ἀποπατοῦντες] Hæc enim & ſummis cum imis qibúsque communia ſunt; & conditionis mortalis ac caducæ cumprimis nos admonent. Notum eſt, Menecratem medicum, qi Jovis ſibi nomen adſciverat, Philippus Macedo qomodo exceperit, eduſtorum loco appoſitis thure cum acerra. Narrat Ælian. *var. hiſt. l. 12. c. 57.* Qin & Alexander ex duabus præcipuè rebus, τὸ θνητὸν καὶ φθαρτὸν, ſive mortalitatem ſuam, agnoſcere ſe profeſſus eſt, ὑπὸ τοῦ καθεύδειν καὶ τοῦ σωματοῦσθαι, ſomno nimirum ac coitu. Plut. in *Alex.* & de *adulat. & in ſympoſ. l. 8. c. 1.* Antigonus itidem major, cùm Hermodotus qidam ipſum in carmine per adulationem *Solis* (non *Jovis*, ut Eraſm. *apophth. l. 4.*) *filium, Demémque* indigitâſſet, ὁ παῖδά μοι σύνοιδεν ὁ λασανοφόρος, *At verò*, inqit, *latent iſta prorſus quàm, qi matulam mihi porrigit.* Plut. *in apophth.* & *de Iſid. & Oſirid.*

Ἔρτα θεοὶ ἀνδρομάμυωπες, καὶ γαυριάθυοι] *Quanto ſe cum faſtu efferant*, acſi nè homines qidem avt mortali ſemine creti ſint, *ubi gloriantur, indignantur, interminantur* &c. vide ad *l. 6. §. 28.* illud ἀνδρομάμυωπες mihi ſuſpectum habetur. ἀνδρομεμῦσθαι certè alibi legiſſe non memini. Xyl. *aliis imperare*, vertit. ut ſit *hominibus leges ac jura præſcribere.* Caſ. *exultare.* ità qid is legerit, havd ſatis liqet. niſi forſan ἀνδρυόμυωπες, *turgeſcentes, grandeſcentes*; qod de ſtirpibus uſurpatur. forſan ἀνδρομεῖν idem qod ἀνδρολογεῖν fuerit, qod de *delectu militari* uſurparut vel etiam qod κρεαμεῖν, qod de *viſcerationibus*, ſive de *carnibus viritim diſtributis* adhibetur. in iſtis avtem non ſine faſtu gerere ſe ſolent, qi eas exhibent. vide *l. 9. §. 34.* ὅση ὄπωρα.

Ἐλάδιον πόσις] *qot illis inſervire & obſeqi neceſſe fuit, idqe* ὀλίγῳ, *havd ità dudum*; qò poſſent dignitatis honoriſque gradum illum, in qo tanto cum ſupercilio ſe gerunt, adſeqi. vide *l. 8. §. 3.* Epictet. *l. 3. c. 26.* ἐγὼ μὲν οὐδὲ ζῆν ἤθελον, εἰ διὰ φιλικίωνα ἔδει ζῆσαι, τῆς ὀφρύος αὐτοῦ καὶ τοῦ φιλικοῦ καταφρυάγματος ἀναχέμων. διὰ γὰρ τί ὅτι ἄλλος εὐτυχῶν ὡς δοκεῖ, καὶ πυρολαμπὴς. qo tamen loco ego πυρφωμὴς malim. ſcil. ut Clavdian. *in Eutrop. l. 2.*

Aſperius nihil eſt humili, cùm ſurgit in altum.
——nec bellua tetrior ulla eſt,
Quàm ſervi rabies in libera colla frementis.

Ruffus Vibius apud M. Senecam *controverſ. 9.*

Divite novitio nihil eſt inſolentius. &,
Pediſſeqa honoris eſt novi arrogantia. Salvian. *epiſt. 2.*

Ἄνας γὰρ πραχὺς, ὅστις ἂν νέον κράτῃ.

Æſchyl. *Prometh.* præ cæteris verò

Ἀφόρητός ὅστις εὐτυχὴν μαστίζει.

Comicus, apud Dion. Cocc. *l. 60.* Qod & Iſidor. Peluſ. ubi adduxerat *l. 2. ep. 297.* qi εὐπραγῶν habet, pro eo qod εὐτυχῶν Dio, ſubjungit; Καὶ τὸ εὐπρεπὲς παρὰ τῶν ἀξίων, ἀφορμὴ τὸ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. Avr. Victor. in *Dioclet. Quantum ingenium eſt, comptum habeo, humillimos qoſque maximè, ubi alta acceſſerint, ſuperbiâ atqe ambitione immodicos eſſe.* Agur ſapiens Ebræus *v. 20. Tria ſunt, ſub qibus commovetur terra: imò qatuor ſunt, qæ ea ferre non poteſt. ſervus, cùm regnat; ſtultus, cùm ſatur eſt; exoſa, cùm maritatur; ancilla, cùm heræ ſuæ hæres evaſerit.* ſiqidem, ut Solon,

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν πολὺς ὄλβος ἕπηται.
E nimiis opibus petulantia naſcitur ingens.

Sive ut Theognis; (qod Homero tamen tribuit Schol. *ad* illud *Pindari olym. 13, ὕβριν κόρος μιγέσα.*)

Τίκτει τοι κόρος ὕβριν, ὅτ' ἂν κακῷ ὄλβος ἕπηται.

Idémqe,

Πόλλους τοι κόρος ἄνδρας ἀπώλεσεν ἀφραίνοντας.
Γνῶναι γὰ χαλεπὸν μέτρον, ὅτ' ἐσθλὰ παρῇ.
Naſcitur ex nimiis opibus petulantia ſtultis.
Nec pavcos ſatias evertit mentis egenos.
Difficile eſt, adſunt cùm bona, nôſſe modum.

Ariſtot. apud Stob. *tom. 2. tit. 3.* πίκτει γὰ, φέρε φησὶν, ἡ κατάπλησις, κόρος μὲν ὕβριν, ἀπαιδευσία δὲ μετ' ἐξουσίας ἄνοιαν. Philiſtus apud Clem. *ſtrom. l. 6.* εἰώθασι γὰ μάλιστα οἱ παρὰ δόξαν ἀπροσδοκήτως ἐν πράσσοντες εἰς ὕβριν πίπτειν. qod illum Clem. à Thucydide mutuatum aſſerit, qi dixerit; Εἰώθασι δὲ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅταν μάλιστα καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδοκήτου εὐπραγίας ἐλθωσιν, εἰς ὕβριν πίπτειν. locus eſt in *Cleonis orat. l. 2.* ubi tamen legitur, εἰώθασι δὲ πόλεων, &c. Qò reſpexit tamen & Iſidor. Pel. *l. 2. ep. 296.* εἰώθασιν γὰ ἀνθρωποι, ὅταν ἀδίκως μάλιστα εὐπραγήσωσιν, εἰς ὕβριν χωρεῖν. de Lorgio Macedone

cedone qid Plin. min. *l.* 3. *ep.* 14. vide *ad l.* 6. § 38. vide & qæ de Gallo Cæsare Ammian. *lib.* 14. initio.

Δι' ἅ τινα] πεζογνώμονα, scil. ut *l.* 6. § 59. *ob qæ adipiscenda*, sive, *qâ mercede.*

Καὶ μὴ ὀλίγον, ἐν τοιούτοις ἔσονται. Legend. ὁ τοίοις ἔσονται. vide *Psal.* 82. *v.* 6, 7. Esai. *c.* 14. *v.* 9, 10. & Ezech. *c.* 32. *v.* 18, 30. Verùm qod Maro Æn. *l.* 10.

Nescia mens hominum fati sortisque futuræ,
Nec servare modum rebus sublata secundis.

Sosiphanes apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 22.

Ἂν δ' εὐτυχῆτε, μηδὲν ὄντες, εὐθέως
Ἴσ' ἐραστὰ φερεῖτε· τὸν δ' ἡσύχιον
Ἀδην παρεῖσθ' ὡς ὀρᾶτε πάντα πόνον.
Si severit fortuna, cùm sitis nihil,
Cælo levatis capita; nec de proximo
Respicitis orcum, regna qi in reges habet. Grot.

Plutarch. *de Isid. & Osir.* Εἰ δέ τινες ἐξαιρεθέντες ὑπὸ μελαγχολίας, ὡς φησιν ὁ Πλάτων, ἅμα νεύσῃ καὶ ἀγγελίᾳ φλεγόμενοι τῷ ψυχρῷ, μεθ' ὕδρεως ἐβιάζαντο θεῶν ἐπωνυμίας, καὶ ναῶν ἱδρύσεις, βραχὺν ἤνεγκαν ἢ οὐδὲ χρόνον· εἶτα κωφότητα καὶ ἀλαζονείαν μὴ δικαίας καὶ παρανομίας σφζόμενοι,

Ὠκύμοροι καπνοῦ δίκην ἀρθέντες ἐπίπλαν
καὶ νῦν ὥσπερ ἀγώνιμοι δραπέται, φῶς ἱερὸν καὶ βωμῶν ἀποστυγοῦντες, ὑδὲν ἀλλ' ἢ τὰ μνήματα καὶ τοὺ τάφους ἔχουσιν. vid. *lib.* 6. § 24. & *infr. ad* § 31.

ℌ. 20 § 20. Συμφέρει ἑκάστῳ, ὃ φέρει ἑκάστῳ ἡ φύσις ὅλων φύσις] Præclara gnome. de qa vide ampliùs *ad l.* 2. § 3. & *l.* 3. § 4. & *l.* 4. § 23, 29. & *l.* 7. § 27. Apollon Tyan. *ep.* 66. εἰ τάξις ἐστὶ τῶν ὄντων, ἔστι δὲ, καὶ θεὸς ἐπισατεῖ ταύτης, ὁ δίκαιος ἂν βαλήσεται τὰ ἀγαθὰ· πλεονεκτικὸν γὰρ καὶ παρὰ τάξιν ἡγήσεται δὲ τὰ χνόμφα συμφέρειν. ubi tamen pro ἀγαθὰ malim ἀγαπητὰ, *qæ ipsi sunt cordi.* Siquidem vir bonus τὰ ἑαυτοῦ ἐν τῷ ὅλων συγκλωβόμφα ἀγαθὰ εἴ πέπεισται, ut Marcus noster *l.* 3. § 4.

Καὶ τότε συμφέρει, ὅτε ἐκείνη φέρει] vide *ad l.* 4. § 23. τὸ ὑγκομενον. Avg. *in Psal.* 145. *v.* 15. *Prorsus, tanqam ægrotum reficiens medicus, & qod opus est, hoc dat; & qando opus est, tunc dat.*

§ 21. Ἐρᾷ ὑὸ ὄμβρου γαῖα] Evripidis versus sunt ab Aristotele lavdati, *ethic. Nicom. l.* 8. *c.* 1. *Eudem. l.* 7. *c.* 1. & *magn. l.* 2. *c.* 11. ab Athen. *dipnosoph. l.* 13. à Stob. *tom.* 2. *l.* 1. *tit.* 12. apud qos duos novissimos integri habentur.

Ἐρᾷ ὑὸ ὄμβρου γαῖ', ὅτ' ἂν ξηρὸν πόδον
Ἄκαρπον αὐχμῷ, ποτὶ δὲ ἐνδεὴς ἔχει.
Ἐρᾷ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πλησθεὶς ὑῶ
Ὄμβρου πεσεῖν εἰς γαῖαν ἀφροδίτης ὕπο.
Ὅταν δ' συμμιχθῆτον εἰς τ' αὐτὸ δύο,
Τίκτουσιν ἡμῖν πάντα, κἀκτρέφουσ' ἅμα·
Ὅθεν βρότειον ζῆ τε καὶ θάλλει γένος.

Cerne, amat ut imbrem terra, cùm sterili solum
Squallore lugens poscit humectas opes.
Rursum amat & æther ipse, Venerisque impetu
Fœtos maloris explet in terram sinus.
Qæ fœderata mutuis amplexibus,
Qod ubique rerum est proferunt, ac nutriunt.
Hinc vita visque seculis mortalibus. Grot.

Eis avtem gemina adducit etiam Athenæus ex Æschyli *Danaïdibus* ista:

Ἐρᾷ μὲν ἁγνὸς οὐρανὸς τρῆσαι χθόνα·
Ἔρως δὲ γαῖαν λαμβάνει γάμου τυχεῖν·
Ὄμβρος δ' ἀπ' εὐνοῦντος οὐρανοῦ πεσὼν
Ἔκυσε γαῖαν· ἡ δὲ τίκτεται βροτοῖς
Μῆλων τε βόσκας καὶ βίον Δημήτριον.
Δένδρων δὲ θ' ὥρα ἐν νοτίζοντος γάμου
Τέλειός ἐστι· σφῷν δ' ἐγὼ παράκοπος.
Penetrare terram purus ille æther cupit:
Cupit vicissim terra conjugiò frui.
Ab amante cælo defluens imber simul
Fœcundat imbre: illa mortali parit
Cereale generi germen, & pastus gregum
Maturitatem dat suam arboribus qoqe
Mador maritus. caussa at his cunctis ego. Grot.

Proinde cùm apud plures ista reperiantur, Plutarchus in *amatorio*, non poetæ huic vel illi, sed *poetis* tribuit. Ἐρᾶν οἱ ποιηταὶ λέγουσι καὶ γῆς ἔρωτα· ἥλιον δὲ σελήνης, ἐρᾶν οἱ φυσικοὶ, καὶ συγγενοῦς καὶ χυσοῦς· καὶ γλιχῶ δ' ἀνθρώπων μητέρα καὶ ζώων καὶ φυτῶν, ὡς ἀναγκαῖον ἀπολέσθαι ποτὲ καὶ σβεσθῆναι πυρὰ πᾶσιν, ὅταν ὁ δεινὸς ἔρως ἡ ἵμερος τοῦ θεοῦ τῷ ὕλῃ ἀπολίπῃ, καὶ παύσηται πεθοῦσα καὶ δεήσασα τὴν ἐπιθυμίαν ἀφεῖναι καὶ κίνησιν; ità enim per interrogationem si proferantur novissima illa, Xylandri alterisco nihil opus erit. Indè Maronis illa *georg. l.* 2.

Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt:
Tum Pater omnipotens fœcundis imbribus æther
Conjugis in gremium lætæ descendit, & omnes
Magnus alit magno commistus corpore fœtus.

Et Statii *sylv. l.* 1. in *epithalam.*

——*Ipsum in connubia terræ*
Æthera, cùm pluviis rarescunt nubila, solvo.
Sic rerum series mundique revertitur ætas.

Adjicias licet & Lucretii illa *l.* 1.

Postremò pereunt imbres, ubi eos pater æther
In gremium matris terrai præcipitavit.
At nitidæ surgunt fruges, ramique virescunt
Arboribus; crescunt ipsæ, fœtúque gravantur.
Hinc alitur porrò nostrum genus atque ferarum.

Qin & Scythæ τὸν γλυκὺ νομίζουσι τοῦ Διὸς εἶ γυναῖκα. Herodot. *l.* 4. Qod avtem de amore illi, de potu festivè, suo more Anacreon, *ode* 19.

Ἡ γῆ μὲν λιμνάζει πίνει·
Πίνει δ' ἄνδρα αὐτὴν·
Πίνει θάλασσα δ' αὖρας·
Ὁ δ' ἥλιος θάλασσαν·
Τὸν δ' ἥλιον σελήνη.

Fœcunda

Fœcunda terra potat:
Hanc arborésque potant:
Et potat æqor auras:
Phœbúsque potat æqor:
Ipsúmque Luna Phœbum.

Ὅτι σοι συνεφῶ] Epictet. *l.* 2. *c.* 16. τίλμησον, ἀναζλέψας πρὸς τὸν θεὸν, εἰπεῖν, ὅτι χρῶ μοι λοιπὸν εἰς ὃ ἂν θέλῃς· ὁμογνωμονῶ σοι· ὑδὲν παραιτοῦμαι τῶν σοὶ δοκούντων. & *l.* 4. *c.* 7. προσκύσομαι διάνοιαν, καὶ ἀκάλυβον ἐκείνῳ· συνορμῶ, συνοφέρομαι, ἁπλῶς συνθέλω. ità enim lego, quod vulgò ἐφέρομαι tantùm langvidè legitur, ut dictioni vis constet sua. Sen. *ep.* 96. *Non pareo Deo, sed assentior. ex animo illum, non quia necesse est, sequor.* vide *ad l.* 4. § 33. & *sup.* § 1.

Ὅτι φιλεῖ τοῦτο γίνεσθαι] à vulgari sermonis usu argumentatur, argutiùs pavlò Marcus, ut alibi, *l.* 5. § 8. in verbis συμβαίνειν & φέρειν, ità istîc in verbo φιλεῖν· quod αὐτὶ τοῦ πεφυκέναι ἤτοι εἰωθέναι usurpatur; qomodo & Latinis *amat*, pro *solet*; qod à Græcis tractum monuisse videtur Fabius, *instit. l.* 9. *c.* 3. Qanqam diversum est pavlò Salustianum illud, qod ibi Fabius adduxit; *Vulgus amat fieri.* sicut & ejusdem illud, in *Jugurth. Ea ira fieri amat.* & *ibid.* rursus; *ea quæ secundæ res amant.* In istis enim sensus est, *quæ amant*, i. e. *quæ cupiunt & quibus delectantur*, vel, *quæ lubenter admittunt.* Saltem Syntaxis diversa est. neqe enim, *ira fieri solet*; vel, *vulgus fieri solet*; sed *per iram*; &, *vulgò*, vel *à vulgo*, dixeris. qod viris magnis non est animadversum. Cæterùm sic Flaccus *carm. l.* 3. *ode* 16.

Avrum per medios ire satellites
Et perrumpere amat saxa potentiùs
Ictu fulmineo.——

Ammian. *hist. l.* 16. *ut in rebus amat fieri dubiis.* & *l.* 17. *ut rebus fieri amat dubiis & turbatis.* qomodo Herodot. *l.* 8. Ὅσα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ. & Plato *polit. lib.* 5. Ὅσα δὴ ἐν πολέμῳ φιλεῖ. & Polyb. *lib.* 6. Ὃ δὴ φιλεῖ γιγνέσθαι. Qin & τὸ ἐᾷν pari modo usurparum invenias. Ità enim Herodian. *lib.* 1. Ἐρᾷ γὰρ τὸ βάρβαρον καὶ ὑπὸ ταῖς τυχούσαις ἀφορμαῖς ἅπτεσθαι κινεῖσθαι. Tacit. *annal. l.* 4. *ut ferè amat posterior adulatio.* Apul. *florid.* 3. *Qod genus in comœdia fieri amat.*

§ 22. Ἦτοι ἐνταῦθα] Avt in eo vitæ genere manes, cui jam es assvetus; avt institutum mutas, qod nisi velis ipse non cogeris; avt è vita discedis, munere defunctus: in his avtem omnibus nihil est qòd ægrè te habeas. Geminâ ferè argumentatione utitur ad Lucilium suum Seneca *epist.* 42. *Hoc feriturum est. nempe adventitium est. tam facilè sine isto vives, qàm vixisti. Si diu illud habuisti, perdis postqam satiatus es. Si non diu, perdis anteqam assvescas.*

Καὶ ἤδη εἰθισμένος] Notum est Pythagoræ monitum illud: ἓλκε βίον τὸν ἄειρον. ἡδὺ δ' αὐτὸν ἢ σωφθεῖα ποιήσει. Referunt Galen. *de affect. cur. c.* 6. Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. Anton. *Meliss. l.* 2. *c.* 80. Plut. in *præcept. salubr.* & *de exil.* qi idcirco *lib. de profect.* hoc insigne facit δίλημμα προσοπῶς, τὸ μηδέτι προσιάντα, μηδ' ὁρθιον ἄγαν, ἀλλὰ ῥᾳδίαν καὶ λείαν καὶ δ' ἐυπετείας ἔδη τῷ τῆς ἀρετῆς ὁδῷ, οὗ ἐκλειπουσῇδιλω τῇ ἀσκήσει. Qod Hieron. an Pavlin. *ad Celant. Asperam nobis & insvavem virtutum viam nimia facit vitiorum consvetudo; qæ si in alteram partem transferatur, invenitur semita justitiæ levis.* Qanqam Plut. idem in tract. *de tranqill.* qasi Pythagoricum illud corrigens: οὐχ ἡ σωφθεῖα ποιεῖ τοὺς ἐλαφρῶς τὸν ἄειρον βίον ἡδέως, ὡς τις εἶπεν· ἀλλὰ τὸ φορεῖν ἅμα τὸν αὐτὸν βίον ποιεῖ καὶ ἄειρον καὶ ἥδιστον. Nec diffitendum tamen, multùm conducere assvetudinem, ad vitæ, qæcunqe ea tandem fuerit, molestias allevandas. Plut. *de audiend.* Τῶν ἐγγεφαμμένων εἰς τὰς πολιτείας, ὁτὲ μὲν ἀλιοθαπτοὶ καὶ ξένοι κομιδῇ πολλὰ μέμφονται καὶ δυσκολαίνουσι πρὸς γινομένων· οἱ δ' ἐν μεπίκων σώφρονοι καὶ σωφθεῖς ὄντες πρὸς νόμων, ὑ χαλεπῶς φορέσχοντας τὰ ἐπιβάλλοντα καὶ στέργουσι. & *ibid.* Ἐν γεώμμασι, καὶ δεῖ λύειν, καὶ παλαίσραις, αἱ πρὸς μαθήσεις ἀρχαὶ πολὺ ἔχουσι δύσκολον, καὶ πόνον, καὶ ἀσάφειαν· εἶτα προϊόντι χρὶ μικρὸν, ὥσπερ πρὸς ἀνθρώπους, σωφθεῖα πολλὴ καὶ γνῶσις ἐγγινομένη, πάντα φίλα καὶ χειρόθη καὶ ῥᾴδια λέγειν τε καὶ πρέπειν παρέχει. Aristoteles *rhet. l.* 1. *c.* 10. Ἔστι δὲ καὶ τὸ σύνηθες, καὶ τὸ ἡδὺ, ἐν τοῖς ἥδεσι· πολλὰ γὰρ καὶ χρὶ φύσει μὴ ἥδεα, ὅταν ἐθισθῶσιν, ἡδέως ποιοῦσιν. Jo. Chrysost. *in epist.* 2. *ad Tim. orat.* 6. Μεγάλη γὰρ, καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ἐν τοῖς κακοῖς, τῆς σωφθείας ἡ τυραννίς. ὑ δυνησόμεθα πόνου λοιπὸν, αὐτῆς ἐλκύσης ἡμᾶς. vide & qæ sequuntur. Naso. *Artis. l.* 3.

Fac tibi consvescat. nihil assvetudine major.
Et, *Qod malè fers, assvesce; feres bene. multa vetustas*
Lenit.——

Arnob. *lib.* 2. *Fiet familiaris, & more in naturam versa consvetudo.* Cicer. in *Lælio. Magna vis est vetustatis & consvetudinis. nemo est, si nulla res impediat, qi non eo, qo consvevit, eqo libentiùs utatur, qàm intractato & novo. nec modò in hoc qod est animal, sed in eis etiam qæ sunt inanimata consvetudo valet; cum locis etiam ipsis montosis delectemur & sylvestribus, in qibus diutiùs commorati sumus. Sic veteres inqilinos indulgentia loci & consvetudo etiam inter injurias detinet.* Senec. *epist.* 70. Plinius minor *l.* 6. *epist.* 2. *Mihi & gratiora sunt bona (domestica,) qòd perseverant; & leviora incommoda, qòd assvevi.* Indè illud Campanorum apud Livium *l.* 23. *Notissimum qodqe malum maximè esse tolerabile.* Et Philoctetes Evripideus, referente Dione Prus. *orat.* 53.

Καί τοι πολ' ἤδη τῷ χρόνῳ λώφησέ μοι
Νόσος· χαὶ' ἀρχὰς δ' ὠδαμῶς ἀνεκτὸς ἦν.

De vi doloris jam remisit tempore
Morbus, qi initio fuerat intolerabilis.
Plavt. *Trinumm.* 1. 2.

Habeas, ut nactus: nota malaves, optima est.
Nam ego nunc si ignoscam capiam, qid agam nescio.
De Christi Domini jugo veterum nescio qis.

Grave dum tollis, suave cùm tuleris.

Ἄξιον ἀναίρεσις] Vitæ genus mutas: è privato in publicum prodis: negoriis te immiscs. illusit forsan ad proverbium, qod à Zenodoto refertur. Ἀνδρὶ λύδῳ παράγματα οὐκ ἦν, ἀλλ' αὐτὸς ἐξωλισθον ἐτέλεσε.

Ἀπολειτέργους] Vitam hanc λειτουργίαν πρὸ esse vult. qomodo Paulus ὑπηρεσίαν in concione ad Antiochenses apud Lucam *Act. c.* 13. *v.* 36. Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας, τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη. Cicer. *de senect. dum sumus in his inclusi compagibus corporis, munere qodam necessitatis & gravi opere perfungimur.* Indè, *vitæ munera*, &c, *defunctos mortuos*, dicimus, utpote qi vitæ officia jam compleverint. Servius *ad Æn. lib.* 6. Pulcrè autem & ad Marci mentem Apostolus apud Lucam. *Act. c.* 20. *v.* 24. Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου. qasi dicat, *cur non lubens vitam ponam, ubi cursum absolverim, mandatoque ministerium à Christo Domino assignatum exercitus planè fuerim.* διακονίαν dixit, qod Marcus λειτουργίαν. ἀπολειτουργῆσαι (qod alibi haud temerè reperias) *munere defunctum esse*: ut ἀποβιῶσαι, *vitam obiisse*: & ab eodem jam liberum & immunem fieri: qod Joannes in *Apocal. c.* 14. *v.* 13. dixit, ἀπὸ τῶν κόπων ἀναπαύσεως.

§ 23. Ὅτι τοῦτο οὐσίνο ὁ ἀγρὸς ἔστι] *hoc esse agrum.* Xyl. *hoc vel illud esse.* Cas. *f.* τοῦτο [οὗ] οὐσίνο, *isle qid, qale illud.* nihil à loco alio distare, animi tranqillitatem qod attinet. vide *l.* 4. § 3.

Πάντα δὲν ἐνδιδὲ τ' αὐτὰ τοῖς ἐν ἄστει τοῦ ἔχει] Vide *supr.* § 15. Sed & *ad l.* 4. § 3. ἀναχωρήσωμεν αὐτοῖς ζηλοῦντ. & *l.* 8. § 45. Epictet. *l.* 3. *c.* 22. Ὅτου γ' ἂν ἀπόλθω, ἐκεῖ πλοῦτος, ἐκεῖ συμπόσια, ἐκεῖ ἄρχαι, ἐκεῖνοι, ἐκεῖνοι, ἃ νῦν δοκῶ ἐμαυτῷ.

Τὰ τῆ Πλάτωνος] Ex Theocrito laudata etiam à Theodoreto *therapeut. l.* 1. & *l.* 12.

Σπουδὲ ἐν ἄστει ἀναβαλλόμενος] ἀρχεῖον καὶ ἀπαιδευτον ἐκεῖνο ἀφαιρεῖν, ὑφ' οὗπερ ἔξεστι τοῦτο ἀναγκαῖον ἡδονὴν σπουδὴ ἐν ἄστει τὸ τεῖχος περιβαλλόμενον. Plat. de sapiente sermo est, Philosophiæ studiis prorsus dedito, qi non secus in urbe conversatur, qàm si in monte aliqo ab hominum commercio sejunctus ageret, muriqe circumsitis, perinde ac cavlæ alicujus lepro pastor rusticus, inclusus tenetur. Theodoretus cum Marco ἀναβαλλόμενον legit. Sed Platonis mentem sciùs cepit, cùm opinaretur Plinium hoc voluisse, verum Philosophum ἐν ὄρει σπουδὴ δεκαέδρων ἀνώνυμον, *in tuguriola aliqo, sive stabulo in monte sibi extructo esse habitaturum*: qod Plato nullus hìc dicit.

Καὶ βάλλειν βλήματα] ista qò pertineant, ego planè sum nescius. Xyl. & *balare.* qasi βληχᾶσθ & βληχήματα legerit. qo fundo, qóve sensu, nullus video. Annot. Lugd. *propriè*, inqit, *est jacere jacula.* Sed jacula istìc qid faciant, nullus idem nos docet. M. Cas. sequentibus adfigit; & προβλήματα legisse videtur; *& problemata tibi proponere ista, qidnam est mihi nunc mens mea*, &c. verùm D. Salmas. expungenda censet; utpote qæ nec sensum ullum efficiant, nec in melius reformari possint. Verat autem Medicorum princeps τοῖς ἀνιήτοις ἐγχειρεῖν.

§ 24. Τί δεῖ μοι τὸ ἡγεμονικόν μου] Epictet. *lib.* 1. *c.* 26. Αὕτη γὰρ ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας, αἴσθησις τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ, πῶς ἔχει. Vide *l.* 12. § 33.

Μήτι ἀπόλυτον καὶ ἀπεσταλμένον κοπωνίας] Vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 34.

Μήτι μεταλλικὸν] à metallis translatum, qæ ubi liqefacta jam, affusa fuerint rei alicui, in unum idémque cum ea corpus coalescere videntur. Ità Epict. *l.* 2. *c.* 3. Τί τούτου μεταλλικώτερον; vide *ad l.* 12. § 19.

Ὥστε τούτῳ συνυφάντος.] Plato *Phædon* Ἐγκέφαλον ἡδονὴ καὶ λύπη, ἅπερ ἦλον ὄντα, προσηλοῖ πρὸς τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ σῶμα, καὶ ποιεῖ σωματοειδῆ, δοξάζουσαν ταῦτα ἀληθῆ εἶναι, ἅτε ἐν τῷ σώματι φύσει· qanqam negat passim Marcus corpus de istis qicqam pronuncìare. vide *lib.* 7. § 14, 16, 33. & *lib.* 8. § 25, 37.

Καὶ ἀναχωρήσωμεν τῇ συμμαχίᾳ] ità *lib.* 7. § 57. ἡ φύσις οὐκ ὕστερον συναχθήσεται τῇ συγκράσει. &c. & *l.* 5. § 26. μὴ συγκρούσθω.

§ 25. Κύριος ἡ ὁ νόμος] Pavianias Plisthanactis filius, qærenti qare legum priscarum nullam abrogare apud suos liceret, respondit: ὅτι νεὸν νόμον οὐδεὶς ἀφελῶν, ὁ τοῦ ἀνδρεῖος οὐκ νόμον κυρίως ἔθη λῦσι. Pittacus item Crœso percontanti, τίς ἀρχὴ μεγίστη; respondit, ἡ τῶν πατρίων ξύλων. leges delignatas, qæ codicibus insculpebantur. Indè Chilonis monitum; Νόμοις πείθεσθ. Laërt. *l.* 1. qod Spartanis religiosissimum semper fuerat. Archidamus Zevxidami filius, scisciturus qinam Spartæ rerum potirentur, ὁ νόμος, inqit, ἡ τὰ ἀρχεῖα ἢ τοῦ νόμου. Agesilaus in *epist.* ad suos à bello ipsum revocantes, qod cùm bene succedere videretur xgrè qidem, reliqit tamen, Ἄρχω γὰρ ὑπ' ἐμαυτοῦ ἀρχὴν, ἀλλὰ τῆς πόλεως, καὶ τῶν συμμάχων· καὶ τότε ἄρχειν ἄρχει ἀλλήλων ἴσον ἢ νίκην, ὅταν καὶ ἄρχοντα ὑπὸ τῶν νόμων καὶ ὁρκίων, ἃ ὄντα οἱ ἄλλοι ἐν πόλει ἄρχοντες ὦσιν. Demaratus, qarumdam, qare patriâ exularet, cùm rex ibi fuisset, ὅτι χρείσσονες, inqit, αὐτῆς οἱ νόμοι εἰσίν. Plut. in *præcept. polit.* Δεῖ γὰρ ὑπ' ἄρχειν τῷ βασιλεῖ φίλον ὄντα καὶ μὴ συνυποκρινόμενον, ὡς ποτὶ Ψευκλῆς ἔπαιν, ἀλλ' ἄρχειν πάντως νόμων καὶ δικαίων.

δικαία. Verùm legem universi sive naturæ Marcus hîc vult, de qa *l.* 2. § 16. & *l.* 4 § 10. de qa & Dionysius major dixit, τοῦ μὲν τῆς πόλεως νόμου δύνασθαι, τοῦ δὲ τῆς φύσεως μὴ δύνασθαι βιάσασθαι. & Aristot. nomine, *de mund. c.* 6. Νόμος δὲ ἡμῖν ἐστὶν ἐπὶ, ὁ θεὸς, ὑδρείαν ὑποδεχόμενος διόρθωσιν, ἢ μεταθέσιν κρείττων ἢ, θεμις, ἢ βεβαίστερος ἐξ ἐν κύρεσιν ἀναλαμβάνων. & Philo *de bon. bom. libert.* Νόμος ἐστὶ δικαιοσύνης, ὁ ὀρθὸς λόγος, ὃν ὑπὸ τῶν δεινῶν ἢ τῶν δεινὸς ἅπτεσθαι φθαρτὸς ἐν χαριδίοις ἢ σήλαις ἄψυχος ἀψύχοις, ἀλλ' ὑπ' ἀθανάτου φύσεως ἄφθαρτος ἐν ἀθανάτῳ διανοίᾳ τυπωθείς. Clemens denique *strom. lib.* 1. ἐν ᾗ τὸ Πίνδου κηρύγματι ἔνεστιν ἀν νόμον ἢ λόγον τὸν κύριον θεσιαγορεύομενον. vide & *l.* 11. § 1.

Ὁ παρανομῶν δραπέτης] Ità *l* 4. § 29. φυγάς. & *l.* 11. § 9. λειποτάκτης. vide fis apud Platonem Socratis disceptationem cum *Critone* fugam svadente.

Ἅμα ἢ ὁ λυπούμενος] *At dolorem aliqis concipit*, &c. Xyl. imò *simul*, vel *similiter*, havd minùs is qoqe, qi *dolet, contristatur*, &c.

Ὅ βέλεταί τι] *propter aliqid eorum qod factum est, vel fit, vel fiet secundum voluntatem ejus, qi universum gubernat.* Xyl. ut legisse videatur, ὅτι βέλεταί τι γεγονέναι. Xylandri vestigia premit Casavbonus. Verùm dictionis sic reconcinnatæ series interpretationem istam nulla videtur admittere, nisi trajectionem duram satis constituamus; ut illud ὃ βέλεταί τι, vel ὅτι βέλεται, sensu saltem, subjiciatur verbis illis, ὑπὸ τῶν τὰ πάντα διοικούντος. Negativa forsan particula intercidit; ut rescribendum sit ὃ [μὴ] βέλεταί τι γεγονέναι &c. *qi contristatur, irascitur, vel metuit, qòd præter voluntatem suam aliqid factum sit, fiat, vel futurum sit: sive, qòd qicqam, qod ipse nolit, factum sit, fiat, vel futurum sit, ex eis qæ ab eo qi universa disponit constituta sunt.* viderint alii.

Ὃς δὴ νόμος νόμων ὅσα ἑκάστῳ ἐπιτάττει] vide *l.* 7. § 32. πάντα νομοῖ. Plut. *de Homer.* ὁ νόμος λέγων ἔοικεν ἐπὶ τῷ νέμειν τὰ ἴσα πᾶσιν, ἢ τὸ καθ' ἀξίαν ἑκάστῳ. vide *l.* 8. § 67.

Ὅσα ἑκάστῳ ἐπιτάττει] *sive*, τὸ ἐπιτάττον, ut *l.* 7. § 7. *qæ cuiqe conveniunt, & ad unumqemqe pertinent.* Arist. *polit. l.* 1. *c.* 13. Δεῖ μὲν μετέχειν πάντας, ἀλλ' ἢ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὅσον ἑκάστῳ πρὸς τὸ αὐτῆς ἔργον. διὸ τὴν μὲν ἀρχὴν τελέαν ἔχειν δεῖ ἢ δηλονὴ ἀρετήν. ἅπτεσθαι δ' ἄλλων ἕκαστον, ὅσον ἐπιτάττει αὐτοῖς. *qantum ipsis convenit*, vel *ad ipsos pertinet.* & *l.* 2. *c.* 3. Ἥκιστα γὰρ ἐπιμελείας τυγχάνει τὸ πλεῖστον κοινόν. ἅπτεσθαι γὰρ ἴδιον μάλιστα φερόντων· ἅπτεσθαι ἢ κοινῶν ἥπιον, ἢ ὅσον ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. *qantum ad unumqemqe attinet.* & *l.* 7. *c.* 1. Ἑκάστῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιβάλλει τοσοῦτον, ὅσον ἀρετῆς ἢ φρονήσεως, ἢ τὸ πρακτικὸν κατ' ταύτας· *tantum unicuique felicitatis contingit, qantum virtutis & prudentiæ.* Basil. Cæs. *ep* 187. *ad Diodor.* ἐπὶ ὅλως ἐπιβάλλει ἡμῖν διαβάλλειν ἀνθρώπους, ἅπτεσθαι πραγμάτων ἀφυκτίους. *si rebus ipsis missis personas perstringere nobis convenit.* Avtor *l.* 2. *Maccab. c.* 9. *v.* 24. τὰς ἐπιβαλλούσας πρὸς τὰς θυσίας παρασκευάς. *convenientes ad sacrificia sumptus.* Jun. *pertinentes.* Leo. Jud. & Vatsbl. Porphyr. *de abstinent. l.* 4. Καὶ ὁπόσα τοσοῦτον δὲ τις μανείη, ὡς μὴ πᾶσιν ἐπιβάλλειν ἡγεῖσθαι παιδίοις εἶναι παραπλησίως. *nemo ità insaniverit, ut non existimet ad unumqemqe pertinere, bonum esse lubenter velle.* Malim itaqe cum Xyl. *qod suum est.* qàm cum Cas. *qæ unicuique eveniunt.*

§ 26. Σπέρμα] *Semen* pro *genitura virili* dixit. qam à *semine* tamen distingvit Aristot. *de gener. animal. l.* 1. *c.* 18. Γονὴ μὲν τὸ ἐκ τοῦ γιγνομένου καλεῖται αἴτιον, ὅσα συνδυάζεσθαι πέφυκε, τὸ σπέρμα ἔχον ἀρχὴν ψύσεως· σπέρμα ἢ, τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τὰς ἀρχὰς ἔχον ἅπτεσθαι συνδυαζόμενον. verùm distinctionem hanc nec usus communis observat, nec sacræ paginæ scriptores. vide *Genes c.* 38. *v.* 9. & *Levit. c.* 15, *v.* 16. vide *l.* 12, § 24.

Εἰς μήτραν ἀρεὶς ἀπεχώρησε] Perinde de semine in terram misso Christus Dominus. Marc. *c.* 4. *v.* 26. ὡς ἐὰν ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ, καὶ μηκύνηται, ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, ἔπειτα στάχυν, ἔπειτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ. sive ut Apostolus, *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 38. ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον· ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα, καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα. De homine pariter dictum sit. *Egote*, inqit, *formavi in utero.* Jerem. *c.* 1. *v.* 5. *Manus qasdam autoris tui in utero hominem formantis advertis.* Ambros. *in Luc. l.* 1. *c.* 6. *Qi primùm hominem fecit ex pulvere, omnes homines fabricatur ex semine.* Avgust. *adv. Jul. lib.* 3. *c.* 17. & *de nupt. & concupisc. l.* 2. *c.* 13. *Idémqe de verbo, Ap. conc.* 11. *qi primò creavit hominem sine homine, modò creat hominem ex homine.* Ità David, *Psal.* 119. *v.* 73. *Manus tuæ fecerunt & formârunt me.* & *Psal.* 139. 13--16 *Tu obtegebas me in utero matris meæ: massam meam viderunt oculi tui: & in libro tuo descripta erant membra omnia mea, qæ de die in diem artificiosè confecta fabricabantur, cùm nulla priùs exisierent.* Job item, *c.* 10. *v.* 8--12. *Manus tuæ figurárunt & fecerunt me; sicut argillam, efformâsti me; sicut lac, fudisti me: tanqam caseum coagulâsti me: cute & carne induisti me: ossibus & nervis contexuisti me:* Mater illa pia filiis suis. *Maccab. hist. l.* 2. *c.* 7. *v.* 22. *Nescio ipsa, qomodo in utero meo comparueritis: neqe enim ego spiritum vitámqe largita sum vobis, neqe primariam cujusqe informationem ego coaptavi; sed condi-*

tor ille mundi, qi finxit hominum ortum, omniúmqe naturam invenit. Quod Prudent. *Stephan. od.* 10.

Quinam arte nobis vivere intus ceperis,
Nihilúmqe & illud unde corpus nescio;
Novit animator solus & factor tui.
Impendere ipsi, cujus ortus munere es:
Bene in datorem, qod dedit, refuderis.

Hermes Pæmand.

Ὅταν ἡ γένεσις ἀνθρωπείζει γένος,
Συμβαίνει πως εἰκότως ἐν τῷ σώματι
Ὅλε μελῶν ἰσίαν τινὰ, χ' θείαν ἐνέργειαν,
Ὡς τῷ αὐτῷ ἀνθρώπῳ γνωμύν.

Dei igitur opus istud, qo corporis fabrica conficitur: sed ad qod perficiendum ille animæ ministerio utitur; qam hîc Marcus designavit, vide Jul. Scal. *ad l.* 11. § 1. Minùs enim placet, qod Tertullian. *de anima c.* 26. *omnem hominis in utero serendi, struendi, fingendi paraturam aliqa utique potestas divinæ voluntatis ministra modulatur; qamcunqe illam rationem agitare sortita.* Angelorum scilicet ministerio peragi vult ista: subjungit enim; *Nos officia divina Angelos credimus:* qos & exteorum, *Alemonæ, Partulæ, Lucinæ* substituit. At Philo *naturæ* hoc tribuit, *de mundi immortal.* ἐξ ἀνθρώπων βλασάνσιν ἄνθρωπι, σπείρεσθαι μὲν εἰς μήτραν ἀνδρὸς, ὡσεὶ ἄρρεσιν, γυναικὸς δ' ὑποδεχομένης τὰ σπερμάτα σωτηρίας, τῆς δ' φύσεως ἀοράτως ἕκαστα καὶ ἐν τῷ σώματι καὶ τῆς ψυχῆς διαπλάσεως μερῶν. *naturam* vult vel animam vegetatricem, vel vim ac facultatem semini à primordio divinitus inditam.

Ἄλλη αἰτία παραλαβοῦσα] vide Galenum *de natural. potent. sive facultat. l.* 1. *c.* 3. Philo *de creat.* τὸ σπέρμα ἐκ ζωων ἡγεῖται ἀρχὴν εἶ συμβέβηκε. τῦθ' ὡς ἐστι φανερόταται, ἐοικὸς ἀρτῷ θεωρεῖται. ἀλλ' ὅταν εἰς τὴν μήτραν καταλιπὸν ἐνσπείσῃ, κίνησιν εὐθὺς λαβὸν, εἰς φύσιν τρέπεται. (qod Galen. utì *suprà, l.* 2. *c.* 3. ὃ γὰρ ἦν πρότερον σπέρμα, τῦθ' ὅταν ἀρξῃ φύειν τε καὶ διαπλάττειν τὸ ζῶον, φύσις δ' βέλτιον σπέρματος ἐπεὶ καὶ κίνησις ἐμφαίνεται ἐν γλυκυτέρῳ. ἢ δ' διατεχνῖτις, ἢ κωλυτικωτέρων εἰπεῖν, ἀνεπίληπτος τέχνη, ζωοπλαστεῖ, τὴν μὲν ὑγρὰν ἕξιν, εἰς τὰ τῶν σωμάτων μέλη καὶ μέρη διαθέμενα, τὴν δ' πνευματικὴν, εἰς τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, τήν τε θρεπτικὴν καὶ τὴν αἰσθητικήν. -- ἐπὶ γὰρ τῷ λογισμῷ ταυτῦ ὑπάρξειον, διὰ τῦτο φάσκουσας δύσασθαι αὐτὴν ἐπειπόντα, θείαν καὶ ἀίδιον ὄντα. ὑκῶν ἤρξατο μὲν ἀπὸ σπέρματος σύστασις ἡ φύσις· ἔληξε δ' εἰς τὸ τιμιώτατον, τὴν τῶν ζώων καὶ ἀνθρώπων καλασκεύην. Vide & Clem. Alex. *paedag. l.* 2. *c.* 6. *ad lib.* 4. § 16.

Ἐξ ὅτου δή] herì μυξδειον. *l.* 4. § 48. & *l.* 6. § 13. mox μέγα θαῦμα, ut Hermes supposititius Asclepio θεῖον θαῦμα, ut Plato *de leg. l.* 1. unde Psaltæ illud *Psal.* 139. *v.* 14. *Mirum in modum.* & Avg. *homil.* 32. *Videt homo insolita & miratur; miratur alia, cùm sit ipse mirator magnum miraculum. Omni enim miraculo qod fit per hominem majus miraculum est ipse homo.* Idem *de civit. Dei l.* 10. *c.* 12. Similis illa Iphicratis vox, qò & Marcus forsan alluserit, fortunas evectionémq; suam admirabundi, cùm obscurissimis natalibus ortus fuisset. Ἐξ ὄιων εἰς ὄια; Arist. *rhet. l.* 1. *c.* 9. atqe ut *ibid. c.* 7. ἐξ ὧν ὑπῆρχε ταῦτας Sicut autem eleganter hic Marcus, ἐξ ὅτου δή, ità Sophocles *Ajace*, sed de demutatione in seqiorem partem factâ, Ὅτος ἐξ ὅτου; Longus *Pastoral. l.* 4. Μαθέτω ὁ μαρὸς, ὅτῳ ὢν ὅτων ἐρᾷ. Porphyr. *de abstinent. l.* 1. ἀφ' ὅτων εἰς ὅτα. Psallúsqe τῶν δαιμόνων ἐνεργείας, ἀπ' ὅτων ὅτας; sic mox denuo, ἔστι γὰρ ὅτας scilicet, ex *minimis seminibus nascuntur ingentia.* Senec. *de provid. c.* 1. Polyb. *hist. l.* 3. φύεται ἐκ μικρῶν τυχόντων πολλάκις τὰ μέγιστα καὶ περιμάτων. Plut. *de Stoic. contradict. c.* 31. τὸν γὰρ φύσιν ὁρῶμεν πᾶσι ζώοις καὶ φυτοῖς [ἡμέρεις τε] καὶ ἀγρίοις ἀρχὰς τὰ μικρὰ καὶ γλίσχρα καὶ μόλις ὁρατὰ τῆς περὶ μεγίστων γενέσεως λαμβάνουσαν. ἐ γὰρ ἐκ πυρὸς σάκχυν, οὐδὲ ἄμπελον ἐκ μικρᾶς μόνον, ἀλλὰ ἐκ πυρῆνος ἢ βαλάνου πόδος ὄρνεον διαφυγόσης, ὥσπερ ἐκ μικροῦ πνεῦματος ἀπνεῦσας, ἐξάψασα, καὶ ῥιπίσασα τὸν γένεσιν, ἐρνος ἢ βάτος, ἢ δρυὸς, ἢ φοίνικος, ἢ πάσης πεπικίσεν ἀναδίδωσιν. Plin. *hist. nat. l.* 17. *c.* 10. *Minimis id* (cupressi semen) *granis constat, ut vix perficiendi qadam possint; non omittendo naturæ miraculo, etiam parvo gigni arbores: his principiis respuentem securis materiem nasci, indomitæ ponderibus immensis prela, arbores velis, turribus murisqe impellendis arietes. hæc est naturæ vis, hæc potentia.* Et Senec. *qæst. natur. lib.* 2. *c.* 6. *Confidremus, qàm ingentem vim per occultum agant parvula admodum semina; & qorum exilitas in commissura lapidum vix locum inveniat, in tantum convulescunt, ut ingentia saxa detrahant, & in momenta dissolvant scopulos rupésqe.* De frumento Pavlus *ad Cor. ep.* 1. *c.* 15. *v.* 37. qod suprà retulimus. unde Tertull. *de resurr. c.* 52. *Scritur solummodo granum, sine folliculi veste, sine fundamento spicæ, sine munimento aristæ, sine superbia culmi. Exurgit autem copiâ fœneratum, compagine ædificatum, ordine structum, cultu munitum, & usqeqaqe vestitum.* Avgust. *epist* 3. *Ipsa vis seminum qos numeros habeat, & qàm vivaces, qàm efficaces, qàm latenter potentes, qàm in parvis magna molientes, qis adeat animo, qis promat eloqio?* De sinapi videatur & qod Dominus Christus Matth. *c.* 13. *v.* 32. Et Marc. *c.* 4. *v.* 31, 32. At de homine qantò majora dici possunt, & miranda magis?

Ἐν τοιαύτῃ εἱλύφει μνόμῃ] *in abdito facta.* David, *Psal.* 139. *v.* 15. Et Solomon. *Eccles. c.* 11. *v.* 5. *nescis ossa in gravidæ utero qomodo fingantur.* Optimè Lactant. *de opific. c.* 19. *legem*

rationémqe

rationémque nascendi tenet Deus solus; siquidem solus efficit.

Τῷ βείδσειν] τὸ βεῖδον. *l.* 12. § 30. (cui τῷ ἀναφερῆ opponit) hoc est, *vim deprimentem*, sive *devergentem*; formam sive principium internum, cujus vi deorsum qædam feruntur, sicut sursum alia: siqa tamen corpora vi suâ sursum ferantur, quod negat Lucret, cujus hæc sunt, *l.* 2

—*nullam rem posse suâ vi*
Corpoream sursum ferri, sursúmve meare.

Nam quod *exteriorem* nescio quam *depressionis & elevationis caussam efficientem*, interpres Angl. opinatus est hîc intelligi, qæ oculis corporeis objecta sit, quomodo illa altera efformationis & nutritionis mentis conspectui, & ab authoris mente, & à rei ipsius veritate alienum est. Ità usurpavit Philo *de mundo*: τὸ μὲν ἧ πῦρ συναίλκον γλιὼ, ὑπὸ τῆ ἀεὶ αὐτῷ νέφεως, βείδειν ἀναλήζεται. & Aristot. *problem. l.* 16. *q.* 11. Ὅταν ἧ βείον ὑπὸ διάτειναν μέρος.

Οὐχὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' ἐχ ἧττον ἐναργῶς] Ambros. *de sacram. l.* 1. *c.* 2. *Melius videntur, qæ non videntur, quàm qæ videntur.* Siquidem ut Joan. Chrysost. *Genes. orat.* 10. Οὐχ ὅτως οἱ σωματικοὶ ὅτοι ὀφθαλμοὶ τὰ ὁρώμενα βλέπειν δύνανται, ὡς οἱ τῆ πίστεως ὀφθαλμοὶ τὰ μὴ ὁρώμενα, μηδὲ ὑφεστῶτα. Qin & Plut. *de commun. notic. c.* 19. [Ἀγαθὸν ἐχ κακῷ, αἱρετὸν τι ἐχ φευκτῷ, ὀικεῖόν τι ἐχ ἀλλοτρίῳ,] ταῦτα μᾶλλον ἔοικε διεμπίπτειν ἐχ ἀνυχεῖν, λευκῶσιν ἐχ μελάνων, σαφηνείαν ἔχειν τῷ ἐναργεῖ. ὀνείρων μὲν γὰ ἔξωθέν εἰσιν αἱ φαντασίαι τοῖς αὐδίνουν ἐπεισόδιον· ταῦτα δ' ἐν ἧ ἐγαδῶν ἧ ἐν ἡμῖν σύμβολον ἔχει τῷ γένεσιν. vide *l.* 3. § 15. & *l.* 11. § 12.

§ 27. Πάντα τοιαῦτα] vide *l.* 4. § 32. & *l.* 7. § 1, 49. & *l.* 9. § 28.

Ὅλα δράματα ἐχ σκηνὴς ὁμοφδεῖς] Vide *l.* 6. § 44, 46. & *l.* 11. § 6. Pro fabulæ sive dramatis, qæ in scena agitur, vitæ hujusce actus habet. Sic & Apul. *metamorph. l.* 8. de Tlepolemi cæde, Thrasillâ avtore, per visum nocturnum patefactâ; *omnémque scenam sceleris illuminat.* De rebus Cæsaris ac Pompeii, Cælius *Ciceroni l.* 8. *ep.* 11. *Scena rei totius hac.* ubi qi *summa* legi postulant, dicti elegantiæ detrahunt. Vult enim Cælius nihil inter ambitiosos illos seriò, sed simulatè, ac velut in scena peragi. Cicero ipse *Bruto epist.* 9. *Tibi nunc populo, & scenæ (ut dicitur) serviendum.* De Domitiano Dio Cassius à Joan. Xiphilino in compendium redactus, histor. Roman. *l.* 67. Καίτοι ἐχ σκηνοποιά τι ἔοικὸς ἐγένετο· αὐτός τε γὰ ἐχ φιλῶν τὸν ἀδελφὸν ἐχ πυθῶν ἀφοσιούτο, ἐχ πρὸ ὑποκύνες πρὸ ἐπ' αὐτῷ μὴ δακρύων ἔλεξε, πάντα τὰ ἐναντιώτατα, ὧν ἠθέλετο, σκηνικώτατα. vide eundem de Tiberio, *ad l.* 1. § 11, 14. Elegantissimè autem lingvâ nostrate expressit istud Tho. Morus noster sub finem *historiolæ Edvardi V.* qo loco, ubi personatam Ducis Buckingamii & Richardi Proregis actionem descripserat; illius qasi procerum plebisque nomine, qi nihil minùs volebant, huic tanqam negotii totius ignaro, diadema regium deferentis, hujus tanqam qi id nollet, obstinatè respuentis, nec nisi prece improbâ & importunâ, ut admitteret, adacti: *Multus*, inqit, *erat inter homines his de rebus altrò citróque sermo habitus; mirari plerósque, ità utringe actitatum, acsi neutra pars sua alteri communicasset consilia, cùm nemo interim tam hebeti esset ingenio, qi ex compósito rem geri non liquidò satis pervideret. verùm ex adverso respondere alios; Negotia ístiusmodi à viris politicis, spectante populo, qasi fabulam in scena, peragi. in dramate verò, etiamsi nôrint satis spectatores, sutorem esse qi tyranni partes agit, tamen si qis adeò boni moris expers fuerit, ut in majestatis sede jam situm, pro sodalitate prisca familiariter compellare velit hominem, futurum forsan, ut satellitii manu caput comminutum meritò referat, qia scenæ faciem conturbatum ierit.* Videatur & Petronius, & Joannes Sarisber. *policrat. l.* 3. *c.* 8. *ad l.* 11. § 6. ὁπὶ τῆς μείζονος σκιωῆς, repræsentandus uterqe.

Αὐλικὸν ὅλον Ἀδριανῆ] vide *l.* 8. § 23, 31.

Μόνον δ' ἑτέρων] Eadem planè, inqit, *& ista & illa omnia, nisi qòd alios actores habuerunt.* q.d. fabula eadem utrobiqe fuit: histriones tantùm subindè mutabantur. deesse videtur vocula aliqa περιόμβρα vel tale qid. Christ. Colerus *epist. de stud. politic.* *Eadem fabula nunc luditur, qæ olim; tantùm personæ mutatæ sunt.* Rectè autem M. Cas. ista prioribus attexuit; qæ Xyl. nullo sensu cum seqentibus commiserat.

§ 28. Ὅμοιον τῷ δυσυδίῳ χειρισθῆ λαχίζοντι ἐχ κακοσγόν] Elegans imago, talis Tyrannus ille Lucianeus in *cataplo*, qi fato trahente, Παρ' ἅλιν τὴν ὁδὸν ἀντίτεινε, ἐχ ἀντίασα, ἐχ τὸ πόδε ἀντερείδων πρὸς τέδαφ, ὑ πανταλῶς ἐυάγωγος ἦν. Talis Flaccus de qo Philo: Πρὸς βίαν εἵλκετο ἀφιλοιδίζοντα ἐχ κακαγάπτα, ἐχ διαπαλαίοντα· ὧν ἐχ σύμπαν κατετρώδη τὸ σῶμα, ὡς ἱερεῖς πρόπυλ χρεωργηθῆναι.

Τῷ ἔνδεσιν ἡμῶν] *Miseriis mortalis vitæ hujus.* Cas. *alligationem nostram.* Xyl. malim, *illigationem* (nisi si vocabulum vitiatum sit, qod qis forsan suspicetur) ut indicetur necessitas illa, qæ fato nos illigatos & obstrictos habeat, Siqidem *fatum* Stoici definiunt *necessitatem rerum omnium actionúmque, qam nulla vis rumpat.* Senec. *qæst nat. l.* 2. *c.* 36. Idémque *epist.* 77. *Series invicta & nullâ mutabilis ope illigat & trahit cuncta.* Habes disertè ἔνδεσιν nostri. Eódem respexisse videtur Homerus *Iliad. β. v.* 111. & *l. v.* 18.

Ζεὺς μεγάλε Κρονίδης ἄτη ἐνδήσει βαρείη.

Sed & apud Dionem Prus. *orat.* 30. ille nescio qis, μιᾷ πάντας ἀλύσει δήσας, contendit. qem vise

sis id argumenti latiùs ibi prosecutum. Posset forsan & animæ in corpore, cui *illigata* quodammodo hæret, ut testæ piscículus incola, *innexio*; quam, dum in malis agit, moræ longioris impatiens, lugeat qis, designari. ἀνάγκαι enim ista quoque dici potest, & solet. De Pythagoreis Clemens *Strom. l.* 3. ἐνσωματοῦσθαι, καὶ μεταναστάζειν, καὶ μαστίζεσθαι τὰς ψυχὰς ἀξίως, qi & *l.* 7. τῷ μετανάστον dixit. Et in eandem mentem Plato *Timæo*: πᾶς τῆς ἀθανάτου ψυχῆς σπείρεται ἑκάστη εἰς σύμφυτον σῶμα καὶ ἔμφρυτον. quod Cicero *lib. de universo* sic reddidit: *In eo* (corpore scil.) *influente atque effluente animo divino ambitus illigabant.* ut vel aliam scripturam secutus fuerit Tullius, vel (quod magis avtumo) apud hunc vitiata sint verba, legendúmque *animi divini ambitus.* nam *divinum* dixit quod ἀθάνατον Plato. Et mox: Αἱ δὲ, εἰς παλαιὸν ἐκδιδόσθαι πλοῦν, ἔτ' ἐκφύγοι, ἔτ' ἐκφυγοῦσα, &c. quod Cicero ab imagine Platonica illa discedens; *Itaque illi in flumen immersi, neque tenebant neque tenebantur.* *immersos* dixit, quod *illigatos* Plato, ad imaginem præsentem aptiùs atq; accommodatiùs, sicut & in antegressis ubi corporis ex elementis primis structura depingitur, quod Plato, Εἰς ταυτὸ ξωσκάλλειν, ἃ τοῖς ἀλύπως εἰς αὐτοὺ ξωσιέχοντο δεσμοῖς, ἀλλὰ διὰ σμικρότητα ἀοράτοις γόμφοις ξωπήχοντες. Cicero: *Eas inter se copulabant, haud iisdem vinculis quibus ipsi erant colligati, sed talibus quæ cerni non possent propter parvitatem, crebris quasi cuncolis injectis,* &c. ξωπήχοντες illud insuper habuisse videtur, quod ad aliam imaginem spectaret, nec cum *vinculis* & *clavis* sive *cuneolis colligesactio* aptè tàm convenire videretur. Cæterùm ista accuratiùs pensitanti dictionis mutilatæ subit animum suspicio. Siquidem illud τῷ ἀνάγκην ὑμᾶς, non ad superiora pertinere videtur, sed sententiam novam inchoare; ad quam pleniùs concipiendam verbum aliqod desideretur, puta ὑπόνοσον, vel ejusdem significatûs aliud qidpiam. ὑπόνοσον δὲ τῷ ἀνάγκην ὑμᾶς, καὶ ὅτι μόνῳ τῷ λογικῷ ζώῳ δέδοται τὸ ἑκούσιον ἕπεσθαι, &c. *Considera autem quomodo necessitate fatali illigati sumus, dum*

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt:

& quòd sponte seqi creaturæ ratione præditæ soli conceditur. Certè nisi sic concipiatur, dictionis series hiabit; & copulativa planè superflua & otiosa est futura. Illustrabit autem locum hunc imprimis Persæ dictum ab Herodoto *l.* 9 literis consignatum; Ξεῖνε, ὅτι δὴ γινώσκεαι ἐὼν τῦ Θεοῦ, ἀμήχανον ἀνατρέψαι ἀνθρώπῳ. Ταῦτα δὲ Πρόσιον συγγνοὺς ὀπισάμενοι, ἐπίστασθε ἀναλκείῃ ἐκδεδιδόμενοι. Mardonium. inqit, *sequimur, fatali quadam necessitate illigati.* Subjungit idem, tanqam ἔνδεον istam deplorans; ἐχθίστη δὲ δοκέει ἔμοιγε ἐν ἀνθρώποις ἕξις, πολλὰ ὁρέοντα, μηδὲν κρατέειν· *hoc autem in rebus humanis acerbissimum est, quòd nulla prudentia potestatem det cuiqam exercendi se necessitate istâ, qâ constrictus tenetur.*

Ἑκούσιον ἕπεσθαι] vide *l.* 4. § 34. sponte seqi, ideo solius hominis proprium est, qia solus habet τὸ αὐτεξούσιον, & *liberam electionem* solus obtinuit: ad bona & honesta, hominis solius probè instituti; qia huic soli & ad bene agendum propendet animus & volupe est rectà incedere. Galen. *de affect. curand. c.* 6. Οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸ τὸ ἀνθρώπειον ὁρῶμεν ἑπτυδίως τοῖς βελτίοσι τοῦ χείρους, ἢ μὴ δυναμένους διαζωμένους, ὥσπερ τὰ παιδία καὶ τοὺς ὀλίγου δεῖν ἀφρονας ἢ παιδίσκας ἑκόντας, ὥσπερ τοὺς ἀγρίους φύσει.

Ἑπεσθαι ἀναλκαίον] vide *ad l.* 3. § 4. & *ad l.* 6. § 42. Cleanthes; (qem vide *ad l.* 3. § 4)

Ὡς ἕλομαί γ' ἄκων· ἢν δὲ μὴ θέλω,
Κακὸς γενόμενος, οὐδὲν ἧσσον ἕψομαι.
Segar impiger: fac nolle; factus improbus,
Cogente restitantem vi, sequar tamen.

scil. qod Senec. 107. post Cleanthis illa;

Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.

Et *epist.* 77. *Pura te nolle seqi, duceris.* (eo scil. sensu, qo ad supplicium rapti *duci* dicuntur) *sac tui juris, qod alieni est.* Allusit eódem & *qæst. natur. l.* 2. *c.* 59. *In omnes constitutum est capitale supplicium; & qidem constitutione justissimâ. nam, qod maximum solet esse solatium extrema passuris, omnium causa eadem est. sequemur traditi à judice aut magistratu, & carnifici nostro præstaremus obsequium. qid interest utrùm ad mortem jussi eamus, an ultroneì? Siqis autem queritur, & ploras, & gemit, imperata facere vi cogitur, & invitus rapitur ad jussa nihilominus. qæ autem dementia est potius trahi qàm seqi?* Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Ταῦτα (λύπαι, φόβοι, φθόνοι, ἐπιθυμίαι, μαλακίαι, δυσκολίαι) ἐκ ἔστι δίλως ἐκκαλεῖν, εἰ μὴ σχεῖν μόνον τὸν θεὸν ἐπικαλεῖσθαι, ἐκείνῳ μόνῳ συσσπουδάσαι, τοῖς ἐκείνου προστάγμασι κεχαρισμένον ἐν δ' ἄλλο τι θέλειν, ὁμοιάζειν καὶ ἕπεσθαι ἀκολουθοῦντα τῷ ἡγουμένῳ, ἔξω ζητεῖν ἀεὶ τὰς ὁρμὰς, καὶ μισθοῦσθαι ἐφεκτικὸν· ἐπεὶ γὰρ ζητεῖν, ἢ μὴ ἔστιν, ἀφορᾶν ἐκεῖ ζητεῖν ὅπου δεῖ. Pia sanè, & cœlitùs illapsa sententia. In eandem mentem Greenhamus noster. *oper. tom.* 2. *c.* 31. § 15. *O si Deum homines sponte seqerentur. omnino siqidem seqendum est; aut haud aviè pastorem ad caulam ducentem, aut sicut porcus lanium ad macellum trahentem: qodsi ad macellum malimus qàm ad caulam, bestiæ simus, aut bestiis ipsis etiam pejores.*

§ 29. Διὰ τὸ τέτε γένος] vide *l.* 12. § 31.

§ 30. Τί παράμετον ἁμαρτάνεις] Ità Dion Syracusanus, qi cùm à Dionysio tyranno patriâ pulsus Megaram petiisset & ad Theodorum urbis illius principem, qem convenire cupiebat, non sine difficultate admitteretur, indignantibus, qi aderant illi, familiaribus, τί τῦτον, inqit, μεμφόμενοι; καὶ γὰρ

αὐτοὶ

αὐτοὶ πάντες ἐν Συρακούσαις ὅμοια τούτοις ἐπιτιμῶ. *Patienter hoc ferendum est: forsitan enim & nos, cùm Syracusis ageremus, in gradu dignitatis alicujus constituti, aliquid tale fecimus.* Narrant Plut. in *Dion.* & Val. Max. *lib.* 4. *c.* 1. nisi quòd ille Πτοιόδωρον vocat, quem iste Theodorum. Plut. *de utilit. ex inimic.* Ὁ Πλάτων ὀπάκις δημοσιεύσιν ἀνθρώπους παρεγκαλοίτο, πρὸς αὐτὸν ἀπὼν εἰώθει λέγειν, Μή πως ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος; & *de audiend.* Τὸ τῦ Πλάτωνος ἐκ ὀκνητέον ἀεὶ πρὸς αὐτὸν ὅτι σφῷ ἁμαρτανόντων ὑποδιήγκεδε, ἢ πῶς ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος; Meminit & ejusdem idem, in *monit. salubr.* &, *de irac. cohibend.* quod Flaccus sic, *satyr.* 4.

——*Hoc quidam non belle: numquid ego illi*
Imprudens olim faciam simile? hæc ego mecum
Compressis agito labris.——

Idemque *sat.* 3. ——*quid tu?*
Nullane habes vitia? imò alia, haud fortasse minora.

Et mox;

——*denique teipsum*
Concute, nunquam tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala.

Epictet. *lib.* 4. *c.* 4. Περισχὼ τοῖς ἀνθρώποις τίνα φασὶ, τίνα κινοῦντας, ὡς καχοήθως, ὡσ' ἵνα ἔχω φθόνον ἢ κατηγορίαν· ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν ἐπιστρέφω, εἰ τ' αὐτὰ κἀγὼ ἁμαρτάνω. πῶς ἂν παύσωμαι; τότε κἀγὼ ἡμάρτανον· νῦν δ' ἐκεῖ, χάρις τῷ θεῷ. Vix Christianum magis dici poterat. Gemina certè sunt novissima ista Apostoli illis, de Romanis, *ad ipsos epist. c.* 6. *v.* 17. forsan autem legendum, ἁμαρτάνω, ὅπως ἂν παύσωμαι. *qo modo*, sive *ut, id ulteriùs facere desistam.* vide & *ad lib.* 7. § 26. & *lib.* 11. § 18.

Ὅτι βιάζεται] & *lib.* 8. § 14. ἀναγκάζεται. Ità Clemens *strom. l.* 1. Στέργλαι τῆς ἀληθείας, ἢ χλαπίντες, ἢ χοντιδόντες, ἢ βιαδόντες. Et mox: βιάζεται πολλάκις ἀδίκῳ τε καὶ ἀλγηδόνι, φιλονεικίᾳ τε αὖ καὶ θυμῷ. & rursus: Αἱ λέξεις αὐτοὶ σφῷ σοφισταί, ἃ μόνον χοντιδῶσαι, κλέπτουσι τοὺς πολλοὺς, βιαζόμεναι ὑπ' ἀνδ' ὅτι. Apud Galenum, *de affect. dignosc. & corrigend. c.* 4. ὑπὸ τῦ καταφάτε θυμῷ βιαδεὶς ἐπεξῆλθε. vide *l.* 7. § 62. & 63.

§ 31. Σατύρωνα ἰδὼν Σωκρατικὸν, φαντάζω ἢ Εὐτυχίῳ, ἢ Τυρίᾳ] Confusè nimis ista, Xyl. reddidit. distinctiùs Cas. falsus tamen, opinor, uterque, quòd *Socraticum* pro nomine proprio habear, cùm sit lectæ denominativum, & ad *Satyronem* an *Satyrionem* potiùs, quod magis suspicor, referatur.

Καὶ Εὐφρήτην ἰδὼν] *Euphratem* philosophus Ægyptius, quem laudat Plinius min. *lib.* 1. *ep.* 10. Commemorat, nec sine laude, & Epictet. *enchir. c.* 35. & *dissert. lib.* 2. *c.* 15. & *l.* 4. *c.* 8. & Evnap. in *vitar. proœm.* vide *ad lib.* 7. § 57. perstringere tamen videtur Philostrat. in *vit. Apollon. lib.* 5. *c.* 11. & 14. & *lib.* 6. *c.* 7. De morte hujus ità Dio. *lib.* 69. Ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ καὶ Εὐφρήτης ὁ φιλόσοφος ἀπέθανεν ἐθελοθάνατος, ὑπερβαλόμενος αὐτῷ καὶ τῷ Ἀδριανῷ κάνειον, καὶ διὰ τὸ γῆρας, καὶ διὰ τὴν νόσον, πεῖν. ubi frustrà Leunclav. poscit legi Εὐφράδην· cùm *Euphratis* nomen agnoscant præter suprà memoratos, etiam Evseb. in *Chron.* qi Stoicum fuisse tradit; & Sidon. *lib.* 4. *epist.* 3. qi Astronomiæ etiam peritiam tribuit.

Εὐτυχίωνα] *Eutychio Proculo Siccensi, Grammatico* usum Marcum, monet Capitolinus. Verùm Evtychio iste, quem hîc Marcus, an is existat, ambigo; cùm inflexione levi discrepent nomina, *Eutychius* & *Eutychio*; eò magis, qia Grammaticum cum Philosopho componi, haud satis congruum videatur.

Σιλουανὸν] *Sylvanum.* is fortè fuerit qem & Σιλβανὸν Svidas. Σιλβανὸς, φιλόσοφος, ὃς ὑπεικὼς μὲν ἦν τὰ ἄλλα καὶ ἱερὸς, ἀπλήστως δὲ τὰ ἥδη καὶ ὀπτάλου.

Καὶ Ἀλκιφρονα] deest ἰδὼν (quod Xyl. in fravdem induxit) vel librarii culpâ deperditum; vel ἐν τῷ κοινῷ supplendum. *Alciphronis philosophi Magnesii* meminit Svidas. sub ejus nomine epistolæ qædam, qæ sophistam magis qàm philosophum sapiunt, ab Aldo aliisque sunt editæ.

Τροφαοφόρον] *Trophœophorus* iste qis extiterit, ariolari non possum. sed nec nomen ipsum alibi legisse memini.

Καὶ Ξενοφῶντα ἰδὼν] apparet hinc τὸ ἰδὼν, *considerandi*, non *conspiciendi*, significatum istîc obtinere; cùm *Xenophon*, qi seculis aliqot Marcum antecesserat, inter cæteros contemplandus proponatur.

Κείτωνα] *Crito* Socratis familiaris amicus; ut patet ex Platonis *dialogo*. Sed & Xenophontis; qod liqet ex *epistola ad eundem* Xenophontis; unde excerpta qædam habemus apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 83.

Σεβῆρον] fortè Σεβῆρον potiùs, ut *lib.* 1. § 14: *Severus* Philosophus Marco cumprimis charus. de qo ad locum illum diximus.

Πῆ ἂν ἐκείνως ἰδρῶ, ἢ ἐκεῖσε] *nusquam aut ubicunque.* Xyl. *nusquam aut ubilibet.* Cas. verùm leg. distinctiùs, ὅτι δή; *nusquam, aut ubi tandem sit lib.* 7. § 57. Νῦν ἂν ἐκείνως πῶς; ἰδρῶ.

Καπνὸν] Ità *l.* 12. § 27, 33. qod *lib.* 2. § 13. πῦρ. Empedocles apud Plut. *de Isid. & Osir.* & Sext. Empir. *adv. logic. lib.* 1. *c.* 2.

Παῦρον ἢ ζωὴν εἰς μέρος ἀθρήσαντες,
Ὠκύμοροι, καπνοῖο δίκην ἀρθέντες, ἀπῆλθον.

verius prior haud satis integer videtur. N. Stephanus, Παῦρον ἢ ζωὴν ἀεὶς, legendum arbitratur. Heevet. Π. ἢ ζωοῖσι. ego Π. ἐν ζωοῖσι, utrique prætulerim. Hoc idem in sacra pagina, *Psal.* 37. *v.* 20. Οἱ δὲ ἐχθροὶ τῷ Κυρίῳ, ὡσεὶ τὸ δόξασθαι αὐτοὺς κ. ὑψωθῆναι, ἐκλείποντες ὡσεὶ καπνὸς ἐξέλιπον.

λιπον. Interpres Græcus sic extulit. qo tamen in loco veritas Hebraica sic potiùs habet: *Improbi peribunt; & inimici Dei, tanqam agnorum, sive aricti, adeps, consumentur, & in fumum abibunt.* alluſione factâ ad victimarum immolatarum rationem. de qibus *Il. α'. v.* 317.

Κνίσῃ δ' ἐρεχθὲν ἵκαν ἁλιοπωλῶν ἀρὶ καπνῷ. *Ibid. Pſ.* 102. *v.* 3. ἐξέλιπον, ὡσεὶ καπνὸς, αἱ ἡμέραι μου. Jacob. *epiſt. c.* 4. *v.* 14. Ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστιν, ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ καὶ ἀφανιζομένη.

——ψυχὴ δέ τε, ἠΰτε καπνὸς,
Ὤχετο τετριγυῖα—— *Iliad. ψ. v.* 100.

Senec. Troad. *chor.* 2.

Hæc omnes petimus fata: nec ampliùs,
Juratos ſupero qi tetigit lacus,
Uſqam eſt. ut calidis fumus ab ignibus
Vaneſcit ſpatium per breve ſolidus;
Ut nubes, gravidas qas modò vidimus,
Arctoi boreæ diſjicit impetus:
Sic hic qo regimur, ſpiritus effluet.
Poſt mortem nihil eſt: ipſâqe mors nihil.

Καὶ τὸ μηδὲν] Evripides (*Meleagro*, opinor) apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 122.

Τοὺς ζῶντας ἴσθι δρᾶν· καταθανὼν δ' ἐγὼ
Γῆ καὶ σκιὰ τὸ μηδὲν εἰς ὑδὲν βλέπω.

Viventibus te impende: nam qi eſt mortuus,
Humus eſt & umbra: nil qod erat in nil abit. Grot.

unde refingenda ſuſpicor qæ apud eundem ex eodem, ſed vitiata, puto, *tit.* 98. ſic exhibentur:

Τοὺς ζῶντας ἴσθι δρᾶν· καταθανὼν δὲ σὺ
Γῆ καὶ σκιὰ, τὸ μηδὲν εἰς ὑδὲν βλέπων.

Etſi nôrim ab interpretibus hæc aliò trahi. Sophocl. *Ajac.*

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς ὑμὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
Εἴδωλ', ὅσοισερ ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν.

Nam video nil nos eſſe mortales, niſi
Imagineſa ſomnia, aut umbram levem. Grot.

Evripid. *Medeâ.*

Τὰ θνητὰ δ' οὐ νῦν ἄκαιρον ἡγοῦμαι σκιάν.

Humana nil niſi umbram ego nôram priùs.

E noſtris qidam:

Bulla eſt omnis homo, flos, vapor, umbra, nihil.

hoc eſt qod Ebræi הֶבֶל & אָוֶן *vanitas* & *falſitas*, ſive *mendacium*. *Pſal.* 39. *v.* 6. & *Pſ.* 62, *v.* 9.

Σὺ δ' ἐν ποίῳ] *tu autem in qo tempore es?* Xyl. ut χρόνῳ ſubintelligatur. *qàm brevis es ævi?* vide ad *l.* 4. § 33.

Οἷον ὄναρ καὶ σκότου φεύγεις;] Plut. *de tranqill.* Ἀλλ' ὥσπερ ἐν μουσικῇ βαρεῖς φθόγγοι καὶ ὀξεῖς, ἐν ᾗ χρώμασιν ἀσύμφωνα καὶ ἄτονα γράμματα· μουσικὸς δὲ καὶ γραμματικὸς, οὐχ ὁ διάτονα συγχρούων καὶ ἀσυμφώνων, ἀλλ' ὁ πᾶσι χρῶνται καὶ μιγνύναι οἶδε τὸ οἰκεῖον ἑπιτηδείως· οὕτω καὶ φρονήματος ἀντιτοιχίας ἐχόντων, ὁ δεῖ τοῖς ἄνθρωποις ἐξαυμενῖν, οὐδ' ἀπαρρεδίειν, ἀλλ' ὥσπερ ἁρμονικὸς, ἀμελύνοντας αἰεὶ τοῖς κρείττοσι τὰ χείρονα, καὶ τὰ φαῦλα τοῖς χρηστοῖς ἐμφελαμβάνοντας, ἐμμελὲς τὸ τῆς βίου μίμημα ποιεῖν καὶ οἰκεῖον αὐτοῖς. Hoc eſt qod Marcus hîc ὕλην καὶ ὑποθέσιν, *materiam ſubjectam* hæc facere, in qa ſe exerceat, & artis ſuæ ſpecimen edat exerátqe.

Γυμνάσματα] vide *ad lib.* 6. § 20. & *infrà* § 33. Crevſa apud Evripidem *Ione*;

Πρὸς τὶν' ἀγῶνα τόνδε μοι θρέπτης;
Οὐ πόσις ἡμῖν σοφὸς γένετο;
Στέρομαι δ' οἴκων, στέρομαι παίδων·
Φρῦδα δ' ἐλπίδες, ἃς ἐλαβόμαν
Χρήζουσα καλῶς, ὦ ἐδυσδαίμων.

Virtutis ſtadium qale patet mihi?
Vir nonne ipſe mihi proditor extitit?
Expulſa ædibus (heu) orbáqe liberis
Vanæ ſpes etiam, qas bene ponere
Cùm valdè cupiam, non datur exequi.

Joan. Chryſoſt. *in Act. orat.* 15. Ἔξω σοι παλαίσματα καὶ γυμνάσιον ἡ γυνή. πῶς γὰρ ἂν ἄτοπον, γυμνάσια μὲν ἀναλίσκοντες ὑδὲν κέρδος ἔχοντα, ὅτι δὲ ὠλίγωμεν τὸ σῶμα, γυμνάσια δὲ μὴ ποιεῖν ὅταν δὲ καὶ σφόδρα ἀγώνων τοιαῦτα ἡμῖν παρέχηται; Epictet. *l.* 3 *c.* 24. Ἐπὶ τούτοις ὁ θεός με νῦν μὲν ἐνταῦθα ἄγει, νῦν δ' ἐκεῖ πέμπει, πάντα δείκνυσι τοῖς ἀνθρώποις, ἴσχε ἀρχῆς, ποσούτου, εἰς γύαρα πέμπει, εἰς δεσμωτήριον εἰσάγει. ὁ μισῶν· μὴ γένωτο· τίς δὲ μισεῖ τὸν ἄλογον καὶ ὑπηρετικὸν ἑαυτῷ; ἀλλ' ἀμελῶν· ὅς γε οὐδὲ σφᾶς μικροτάτων τινὸς ἀμελεῖ· ἀλλὰ χαλεπαίνων, καὶ μάρτυρα ποιεῖται τὸν ἄλλον κόσμον. vide *ad lib.* 6. § 42.

Μόχθος ἑξοικειώσας σαυτῷ] Senec. *de ira. lib.* 2. *c.* 13. *Nihil eſt tam difficile, & arduum, qod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat.*

Ὡς ἐρρωμένῳ σώματος πάντα ἑξοικειοῖ] Eadem imago, *infrà* § 35. τὸ σωμάτιον ῥωμαλέον οὕτω, in animantibus qibusdam ad miraculum uſque ſtupendum obſervârunt avtores celeberrimi. utpote in ſturnis, coturnicibus, cervis, capreis. Ariſtotel. *de plantis lib.* 1. *c.* 5. Ὁ ὑοσκύαμος, καὶ ὁ ἑλλέβορος ἀνθρώποις μὲν θανατηφόρον, πρόφη δὲ τοῖς ὄρτυξι. Sext. Empir. *Pyrrhon. hypoth. lib.* 1. *c.* 14. § 1. Τὸ γοῦν κώνειον πολλοὺς ὀρτυγας καὶ ὁ ὑοσκύαμος τοὺς ὄνους. αἱ δὲ χαίρουσι καὶ σταλαμώδρυσι ἐσθίουσι· ἀσπερῶν ἅλαφος τὰ ἰοβόλα ζῶα, καὶ αἱ χελιδόνες καὶ δράκοντες. Alex. Aphrodiſ. *problem. præfat.* ὄρτυγες τε σπεύδουσι τὸν ἑλλέβορον, τοῖς ἀνθρώποις θανατηφόρον ὄντα· ἥδιον δὲ τὸ κώνειον. Baſil. *in hexam. orat.* 5. Τὸ μὲν κώνειον οἱ φάρες βόσκονται, διὰ τὴν κατασκελίδα τῷ σώματι τὴν ἐν τῷ θανατηφόρῳ βλάβην ἀποδιδράσκοντες. ἀλλέβορος δὲ ἐρτύγων δεῖ πρόφη, ἰδιότητι κράσεως τὴν βλάβην ἀποφυγόντων. qæ eadem apud Euſtathium Antioch. *in Hexam.* legúntur. uter ab utro acceperit,

rit, alii viderint. Ambros. *hexam. l. 3. c. 9.* sic reddidit. *Sturni vescuntur conio: nec fraudi est eis qoniam qalitate sui corporis venenum succi letalis evadunt. Helleborum autem plerique loquuntur escam esse & alimoniam coturnicum, eò qòd naturali qodam temperamento sui corporis vim pabuli nocentis evitant.* denique, *cervis cibus venenum est.* Plin. *hist. nat. lib. 10. c. 23. coturnicibus veratri semen gratissimus cibus. & c. 72. Capreæ & coturnices venenis pinguescunt, placidissima animalia.* Lucret. *de rer. nat. lib. 4.*

Tantòque in his rebus distantia differitàsque est,
Ut qod alis cibus est, aliis fuat acre venenum;
Sic etenim nobis veratrum est acre venenum;
At capreis adipes & coturnicibus auget.

Et *l. 5. Quippe videre licet, pinguescere sæpe cicutâ*
Barbigeras pecudes, homini qæ est acre venenum.

Tum struthio ferrum, ossa, saxa, qidlibet ferè, comedit, concoqit, conficit. Plin. *lib. 10. c. 1. concoquendi fine delectu devorata mira natura.* Alex. Aphrod. *probl. præfat.* Στρουθοκάμηλος ἰδιότητί τινι σίδηρον πέπεψε. Ælian. *de animal. l. 14. c. 7.* Λίθους καταπίνουσι καὶ σφαῖραι, ἐν τῷ ἐχίνῳ φυλάττει, καὶ πέπτει τῷ χρόνῳ. Qin & de hominibus ac gentibus etiam nonnullis, prioribus illis gemina prodiere. Sext. Empir. *Pyrrhon. hyp. l. 1. c. 14. § 2.* Ἀλλὰ καὶ Ἀιδίοπων οἱ ἀντιπέρας τῆς Μαιώτιδος παρὰ τὸν Τάναϊν ποταμὸν οἰκοῦντες, σιδηρίτις καὶ ὄφεις, καὶ τὰ παραπλήσια ἀκινδύνως ἐσθίουσιν. Refert & Idem *ibidem* de Rufino qodam Chalcidense, ὃς ἀλλάξασθαί τι τῆς σωματικῆς προσφέρεται καὶ ἐπίστασθαι. de anu qâdam Attica qæ κογχύλια ὀλκὰς ἀκινδύνως. de Lyside, qi μυκωνίᾳ τέτρητος ἀλύπως ἐλάμβανε.

Ὡς τὸ λαμπρὸν πῦρ] Vide *ad l. 4. § 1.*

§ 32. Μηδενὶ ἐξέσῃ εἰπεῖν ἀληθεύοντι ψέγε σε] Festivè Aristippus oratori, qi in judicio cavissam ipsius egerat, postqam jam obtinuerat, interroganti qid Socrates illi profuisset, respondit, τοῦτο, τοὺς λόγους, ὃς ἅπας ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀληθεῖς εἴη. Laërt. *l. 2.* sed & Pindarus cuidam, qi qò gratiam sibi ab eo deberi innueret, se aiebat ubiqe locorum apud cunctos illum collavdare, regêssir, eidem sese prædicationis gratiam referre; faciendo nempe ut vera loqatur. Κἀγώ σοι χάριν ἀποδίδωμι. ποιῶ γάρ σε ἀληθεύειν. Plut. *de laud. propria.*

Ἀλλὰ ψεύδω] D. Christus suis, Matth. *c. 5. v. 11.* Μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, &c. neqe enim, si ἀληθεύοντες. Cato *orat. de Coss.* suo, apud Charis. *lib. 2. Ei rei do operam, ut mihi falsò male dicatur.* vide Philipp. Maced. qid de se, *supr. ad § 11.*

Ὅστις τούτων τι φεύσεται] Ergò & in mente, non in lingva tantùm, mendacium est.

Παῦ· ἦ τοῦτο ὀπί σαι] Plavt. *Trinum. 1. 2.* M. *Omnes bonos bonâsqe accurate addecet,*
Suspicionem & culpam, ut ab se segregent.
C. *Non potest utrumqe fieri.* M. *Qapropter?* C. *Rogas?*
Nè admittam culpam, ego meo sum promus pectori:
Suspicio est in pectore alieno sita.

Lipsi. *Cent. 1. ep. 77. Qalis sim, in me situm est. qalis avdiam, in vano est vulgo.* Erasm. *epist. Innocentiam præstare possum: qid homines de me loqantur, non possum.* vide *l. 11. § 14.*

Τίς ὁ κωλύων] Vid *l. 2. § 9. & l. 3. § 12. & l. 8. § 32.*

Κρεῖττον μυκᾶσθαι ζῆν] Vide *supr. ad § 8.* Τί ἂν ἄλλο ζῆν θέλοις, τοιοῦτος ὤν; Epictet. *l. 3. c. 26.*

Οὐδὲ γὰρ αἱρεῖ λόγος] *Neqe enim patitur ratio te nisi talem.* Xyl. *neqe enim rationi consentaneum est, ut vivas, qi talis non sis.* Cas. ad verbum, *neqe enim poscit, postulat, exigit ratio,* (ut vivas, scil.) *nè hujusmodi sis.* Sic Plato *Phileb.* Διὰ τί δὲ τὸ σῶμα ἡδονῆς ἢ ἀνιαρᾶς, ἤ τι τοιούτων παίσειν, οὐδαμῶς ὁ λόγος αἱρεῖ. *Ratio non poscit,* vel *non patitur* etiam. Epictet. *lib. 1. c. 29.* Μέχρι τίνος; μέχρις ἂν ὁ λόγος αἱρῇ σωθῆναί με τῷ σωματίῳ· ὅταν δὲ μὴ αἱρῇ, ἄφετε αὐτό. *Quoqe ista perpetieris? qamdiu me corpusculo huic conversari ratio exegerit. ubi autem hoc ratio non exegerit amplius, tollite illud sulsis à me.* vide *ad l. 4. § 24.*

§ 33. Τί ὅτι τὸ ὀπὶ ταύτης τῆς ὕλης] vide *ad l. 9. § 27. & supr. § 11, 12, 31. & l. 12. § 1.*

Οὐ φεύγειν παύσῃ σίνων] Ità *l. 9. § 26.* ἀλλεία γενόμενον.

Ἀπόλαυσιν γὰρ δεῖ καταλαμβάνειν] Ità *lib. 8. § 26.* εὐφροσύνῃ. *& l. 11. § 16.* χαρᾷ. *& l. 3. § 6.* ἀπόλαυσιν. *Psal. 112. v. 1. Beatus vir qi deum timet, delectabit in præceptis ejus.* exeqendis, scil. D. Christus; *Mihi cibus & potus est, voluntatem paternam exeqi.* Joan. *c. 4. v. 34. & Job c. 23. v. 12. Non recessi à mandatis ejus: verba oris illius demensi meo præstuli.* Scitum, tritúmqe est Laconis illud, qi interrogatus, τί παίζει παιδαγωγῶν, *qidnam institutione pverorum suâ præstaret;* respondit, τὰ καλὰ τοῖς παισὶν ἡδέα ποιῶ. *Facio ut honesta illis jucunda fiant.* Plut. *virt. doctr.* Sive, ut idem; *de virt. mor.* ὅτι ποιοῖ τὸν παῖδα τοῖς καλοῖς ἥδεσθαι, καὶ ἀχθεσθαι τοῖς αἰσχροῖς· *facturum se, ut honestis delectentur, turpia verò exosa habeant.* ἓν μεῖζον ἀνὴρ, ἀνὴρ καλὸν, qo nihil majus meliuśve, sive *præstantius:* inqit ille. Liban. *orat. 11.* de Antiochenis suis, ἠδέως, ἔφη, μόχθον, τὸ τῆς οἰκείας σωτηρίας τιθέντας πρὸ τοῦ ἀπαλλαγῆναι πόνων καὶ δικάζεσθαι, τὸ δ' ἐπ' αὐτῇ μέλειν ἀγαπῶντας.

Παντοχοῦ ἦ ἔξεσι] Vide *ad lib. 5. § 16. & lib. 12. § 1.* Senec. *epist. 28. Qid tam turbidum fieri potest qàm forum? ibi qoqe licet qietè vivere si necesse sit.*

Τῷ μὲν ἐν κυλίνδρῳ] Vide *l. 8. § 57, 60.*

Ὅσα

Ὅσα ὑπὸ φύσεως ἢ ψυχῆς ἀλόγου διοικεῖται] vide *supra* § 2. & *l.* 6. § 14.

Νῦς ἢ ἡ λόγος] vide *l.* 8. § 32, 41.

Τῷ σωματικῷ τῷ πνεύματι] vide *l.* 4. § 45.

Οὐδὲ πιεῖν κρεῖον] vide *l.* 4. § 7. & *l.* 9. § 41.

Κρεῖττον γίνεται ὁ ἄνθρωπος] Melior externis melior fit homo, qia sunt ἀρεταὶ καὶ λόγοι συμπάθειαι. *supr.* § 30. Gregor. Naz. *adv. Julian. orat.* 1. φιλεῖ γὰρ τὰ γενναῖα φρονήματα ὥσπερ τὸ βία κεκριμένον αὖθις ἐλαστικῶς κεκλάσθαι φλοξ ὑπὸ ἀνέμου ῥιπιζομένη, τοσοῦτῳ μᾶλλον ἀνάπτεται, ὅσῳ ἂν σοφρόνεστερον κατανήπται. Quod Naso *amor. l.* 1. *eleg.* 1.

Vidi ego jactatas mota face crescere flammas
Et vidi nullo concutiente mori.

Et mox: ὁτὶ διαγμοὶ τιμιώτερον τὸν χρυσαμοιβὸν πετοίησαν λαΐτλον ἢ ἀδινώτερον, ῥώσαντες τὰς ψυχὰς εἰς ἐυσέβειαν, καὶ ἄσπερ σίδηρον ὄρμον ὕδατι, τοῖς κινδύνοις σωμώσαντες. Idémque *orat.* 28. ἔστι τι μῦθος φυτὸν, ὃ διάλλει τερπόμυθον, καὶ πρὸς τὸν σίδηρον ἀγωνίζεται, καὶ εἰ δεῖ παραδόξως εἰπεῖν περὶ παραδόξου πράγματος, διανάτῳ, καὶ τομῇ φύεται, καὶ αὔξεται δρεπανούσι. τοιοῦτόν τι ἡ φιλοσοφία. Quod Flaccus *carm. l.* 4. *ode* 4.

Duris ut ilex tunsa bipennibus,
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animúmque ferro.

Et Epictet. *enchir. c.* 24. ὅτι γὰρ ἐν τούτοις διαβλητὴ, ἐν' ἐμοὶ δεῖν ἀφελωθῆναι ὑπὸ αὐτῆς. & *l.* 3. *c.* 20. Καὶ ὑπὸ νόσου δεῖν ἀφελωθῆναι (ità Antigonus, qi à morbo revalescens, ὑδὶν χρῆσον inqit: διάθημοι γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος ὑ μέγα φρονεῖν, ὡς ὄντας ἀνυτούς. Plut. *Apoph.*) ἔστιν ὑπὸ παράσεως· ἔστιν ὑπὸ θανάτου. Hinc professiones illæ de se Davidicæ, *Psal.* 119. *v.* 67, 71. Hinc *catino*, in qo avrum argentúmque expurgari solet, piorum persessiones atqe ærumnæ conferuntur. *Psal.* 66. *v.* 10, Esaiæ *cap.* 1. *v.* 25, &c. 48. *v.* 10. Job. *c.* 23. *v.* 10. Dan. *c.* 11. *v.* 35. Malac. *c.* 3. *v.* 23. *ad Rom. c.* 5. *v.* 2, 3, 4. Jacob. *c.* 1. *v.* 2, 3. Petr. *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Avtor *Sap. Solom. c.* 3. *v.* 6. Jasoni Siracid. *c.* 2. *v.* 4. Sed & avtor *ad Ebr. cap.* 12. *v.* 11. καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. vide *l.* 7. § 58.

Ἐταυτοτάτους] vide *l.* 5. § 15.

Τὸν φύσει πολίτην ἥδιον βλάπτει] vide *ad l.* 5. § 22. & *supr.* § 6.

Τῶν καλυμβῶν ἀληρημάτων] ἀληρήματα; συμφοραὶ, δυσχίαι. Svidas: apud qem ἀκληρώμασι perperam legitur pro ἀκληρήμασι, cùm in vocabulo ipso, qod literarum series docet; tum & in scriptoris nescio cujus verbis his *ibidem* adductis, διὰ τοῦτο δοκεῖ μοι μᾶλιστα πεπιστεῖν τοῖς ἀκληρήμασι, διὰ τὸ πάντων βάλεθρ' ςυχάζεθ' καὶ μαίζεθ' εἰς διάφορα. à verbo ἀκληρεῖν. unde mox apud eundem, συμπάσχοντες τῇ τῆς ἀκληρίας ὀδυνίᾳ. & Diodor. *l.* 16. De Philippo bello superatis insultante; ὑβρίζων διὰ λόγων τὰς τῆς ἀκληρίας δυσχίας. & de Thebis à Macedonibus direptis; ὡς ἦν, ὅστις ἰδοὶν, ὡς ἂν, ἠλέησε τὰς τύχας τῆς ἀκληρίας. & mox: τὴν ἰλίαν ἔχθρος ἐστοῖς τῆς πυγμικῶν ἀκληρήμασιν ἐπαπεδείκνυτο.

§ 34. Τῷ διδεγμένῳ ὑπὸ τῆς ἀληθῶν δογμάτων] Ità Basil. at Lugd. διδεγμένῳ. Xyl. *qi mortem est à veris dogmatibus. tanqam qi à canerabioso*, &c. inqit M. Cas. Verùm ego ista concoqere non possum. Lego igitur, τῷ διδυμῷ, ei qi veris dogmatibus imbutus est. Sicut βεβαμμένον dixerat, *l.* 3. § 4. atqe eodem sensu Plato dixit, *de leg. lib.* 4. ἵνα διδασκοιὸς αὐτῆς ἡ δόξα γίγνοιτο ἀεὶ δεινῶν τε καὶ ἀεὶ ἄλλων.

Ἀρκεῖ καὶ τὸ βραχέτατον] Hoc est qod vulgò dicitur; *verbum*, five, ut Terent. extulit, *Phorm.* 3. 3. *Dictum sapienti sat est.* Maxim. Tyr. *dissert.* 27. Ὥσπερ γὰρ ὅτι μαχρῶν καὶ λεπτῶν δρεπτῶν, ὁ τὸν σύρακα κινήσας, παρέπεμψε τῷ κίνησιν καὶ πάντος τὸ δίρακτρον μέχρι τῆς ἀκμῆς· καὶ ὥσπερ τῆς μαχρῶν καὶ διατεταμένων κέλων, ὁ διασείσας τῷ ἀρχῷ, παραδίδωσι τῷ κίνησιν τῷ ὅλῳ, βαδίζων ὅτι τὸ πρῶς· ὕτω καὶ τοῦ νῦ βραχείας ἀρχῆς δεῖ πρὸς ἔννοιαν τῆς πραγμάτων ὅλων· ὁ μὲν δὴ ὃν πυρικὸς ἀνὴρ, καὶ πρὸς ἀρετὴν ἐυδρομώτατος, αὐτός τε παρ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν λαζὰν, πορεύεται, καὶ ἐφοδεύει, καὶ ξυλλαμβάνει, καὶ ἀναπιμπλάζεται τῆ μνήμη τῆ νῦ διάμαλα. Joan. Lenciius in *præfat. ad observat. polit.* Ut *semen, quivis sit exiguum, cùm occupavit idoneum locum, vires suas explicat, & ex minimo in maximos actus diffunditur: sic tametsi pauca sunt & angusta qæ dicuntur, tamen si illa animus bene cultus exceperit, radices agunt, exurgúntqe altiùs, & undeqaqe se expandunt.*

Φύλλα τὰ μὲν] Ista non integra, sed concisa; nec tam versus ipsos, qàm versuum διαπασμάτα duo, repræsentat hîc editio Lugdunensis; & in versione sua reddidit Xylander; cùm in Marci contextu tamen integros exhibuisset: nempe,

Φύλλα τὰ μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει. ---

Et, Ὡς ἀνδρῶν γενεή. ——

Nec est ab vero simile, Marcum ista duntaxat, posuisse, qia τὸ βραχύτατον priùs dixerat; alium aliqem, Xylandrum forsan ipsum, reliqa suppleviss. Sunt avtem Homeri ex *Il. ζ.* *v.* 147. unde & primum imaginis istius, pulcherrimæ sanè, liber addiscere versiculum,

Ὅτι φὴ φύλλων γένεὴ, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.

Lavdatum à Zenone apud Laërt. *l* 7. à Pyrrhone *ibid. l.* 9. à Strabone *l.* 14. à Schol. Apollon. *ad l.* 1. à Plutarcho *ad Apollon.* & *de tard. num. vindict.* qi & subjungit, Φύλλοις εἰκάζει τὸν βίον, ἀπομαραινομένοις πνεύματιν, καὶ φθίνουσιν ὑπὸ λύπης. à Luciano in *speculantib.* à Simonide (referente Stobæo

bæo *tom.* 2. *tit.* 98) qi & ἐν τόπῳ χθιλιστὸν dixiſſe Chium Poetam aſſerit, ſed qod pavci admodum ſeriò cogitant. à Clemente *ſtrom. l.* 6. qi Homerum contendit & iſta, & illa, *Il. φ. v.* 464.

——Βροτῶν ἅπερ φυλομίζω
Δειλῶν, οἱ φύλλοισιν ἐοίκοτες, ἄλλοτε μέν τε
Ζαφλεγέϊ τηλίθοιον ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
Ἄλλοτε δ' αὖ θαλέθοντι ἀκήκοτι.——

à Muſæo accepiſſe; qi eadem prior ſic extuleràt.

Ὡς δ' αὖτως ἠὲ φύλλα φύει ζείδωρος ἄρουρα·
Ἄλλα μὲν ἐν μελίῃσιν ἀνηθάλιναι, ἄλλα δ' φύει.
Ὡς ἠ ἀνθρώπων γενεὴ ἠὲ φύλλον ἐλίσσει.

ubi obſervanda παρονομασία in φύλλον & φῦλον. eiſdem gemina ferè habet & Mimnermus apud Stob. itidem.

Ἡμεῖς δ' ἠΐτε φύλλα φύει πολυάνθεμος ὥρη
Ἔαρος, ὅτ' αἶψ' αὐγὴ αὔξεται ἠελίου·
Τοῖς ἴκελοι, πήχυιον ὅπ' ἠέρος ἄνθεσιν ἥβης
Τερπόμεθα, πρὸς Θεῶν, εἰδότες ὔτε κακὸν
Οὔ' ἀγαθὸν· κῆρες δ' παρεστήκασι μελαιναι,
Ἡ μὲν ἔχουσα τέλος γήραος ἀργαλέου,
Ἡ δ' ἑτέρη θανάτοιο. &c.

ubi verſu 2. pro αἶψ' Andr. Schott. *obſerv. l.* 2. *c.* 52: ἄλ legi vult, ut de Solis recurſu qi ab hyeme vere ſit, intelligatur. ego qarto pro πρὸς Θεῶν, qod nec locum hìc habet, & merrum corrumpit, πρόθυρον legerim, ut infantiæ puerititiæqe tempora reſpiciantur, qibus boni maliqe diſcrimen vix innoteſcit. unde his hominem, ὡς βοτόν τι, καὶ φρονεῖν ait Æſchylus *Inferiis*; *ſenſu carere*, Plin. *l.* 7. *c.* 52. *teneros, rudes, inutiles annos*, appellat Senec. *epiſt.* 99. & Ariſtophanes apud Clem. *ſtrom. l.* 5.

Ἄνδρες ἀμαυρόβιοι, φύλλων γένει ὁμοιότατοι.

Plut. adv. Epicur. Τὸ δὴ ἐφήμερα καλεῖν καὶ ἀβίβαια καὶ ἀσάθμητα, φύλλοις τε γενεαῖς ἔτως ἅρα καὶ φθίσεσιν εἰκάζειν τὸν βίον, τί παρέσχηκεν ἄλλο τοῖς ποιηταῖς, ἢ τὸ τῆς σαρκὸς ἐπίκηρον καὶ πολυκλαυτὸν καὶ νοσῶδες; Qin & Jaſon Siracid. *ſap. c.* 14 *v.* 19. Ὡς φύλλον θάλλον ἐπὶ δένδρῳ δασεῖ, τὸ μὲν καταβάλλει, ἄλλα δ' φύει ἔτως γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵματος, ἡ μὲν τελευτᾷ, ἑτέρα δ' γεννᾶται. Nec eſt huic abſimile, qod Doctores Talmudici in עירובין ſive *Mixtorum tractatu*. בני האדם דומים לעשבי השדה הללן נוצצין וחללי נובלין *Filii hominum ſimiles ſunt herbis agri; qarum aliæ florent, aliæ marceſcunt.* Auguſt. in *Pſalm.* 101. *conc.* 2. ubi adduxerat Solomonis illud ex *Eccleſ. c.* 1. *v.* 4. *Generatio vadit una, venit altera. Videtis generationes hominum ſic eſſe in terra, tanqam in arbore folia; ſed in arbore olivæ, vel lauri, vel cujuscunqe alterius, qæ toto tempore fronde veſtita eſt. Sic tanqam folia, genus humanum terra portat. plena eſt hominibus, ſed cùm aliis morientibus, alii naſcendo ſuccedunt. Semper enim arbor illâ veſte viridi ornata eſt. Sed ſubter attende qàm multa calces arida folia.* Vide Flaccum *ad lib.* 4. § 33. Ab hominibus ad montes etiam tranſtulit Philo *de mundo.* ὅτι Νύδρων ὄντων αἱ φύσεις οὐχ ὁρῶν διαφέρουσιν· ἀλλὰ καθάπερ ἐκεῖνα, καιρῷ ἰδίῳ τινὶ φυλλορροεῖ, καιρῷ δὲ πάλιν ἀνηβᾷ. διὸ καὶ τὸ ποιητικὸν ἔφη, φύλλα, τὰ μὲν τ' &c. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ ὀρῶν, τὰ μὲν ἀποθραύεται, τὰ δὲ ἀναφύεται. Cæterùm dicto Homerico illo Stratonicus pro more ſuo jocularier eſt abuſus. cùm enim Cavnum (Cariæ id opidum eſt) appulſus, incolas à loci inſalubritate vultu pallido admodum lividóve incedere pleroſqe conſpiceret, poeticum illud protuliſſe fertur,

Οἵη τε φύλλων γενεή, τίλη δὲ καὶ ἀνδρῶν.

reprehenſus verò, qaſi locum inſalubritatis notâſſet, ſcommate etiam acerbiore adjecto perſtringens, Μή ποτ', inqit, διαῤῥήσεται μ' ἐν λέγειν νοσερὸν, ὅτι καὶ οἱ νεκροὶ ἀναπαύονται; *An ego ſuſtinebo*, inqit, *civitatem morbidam, aut inſalubrem dicere, in qa mortui qoqe ambulent?* Refert Strabo. *l.* 14.

Φυλλάεια δὴ καὶ τὰ τεχνία σε] Hinc Epictetus, δύσφημον exiſtimanti de puerulo dicere, Ἀνεῖσιν ἀποθανῆ, *cras forſitan morietur*; Λέγε δύσφημον ἔπος καὶ τὸ φυλλορροεῖν. vide *ad l.* 11. § 33, 34. & apud nos in patria lingua, *infantes floſculos* eſſe, vulgari diverbio dicitur. Cæterùm qo modo φυλλάεια Marcus iſtìc, ità βολβάεια ἢ κοχλίδια ὑγρὰ *rem libcrósqe* dixit Epictetus *enchirid. c.* 12. vel 7. potiùs. Lucian. in ſpeculant. Ἐκεῖνο μὲν ὁ χαίρων, ὅτι ἄῤῥενα παῖδα ἔτεκεν αὐτῷ ἡ γυνὴ ὁ καὶ φίλος δὲ τοῦτο ἔσται, καὶ τέκνομα τῷ παιδὶ τιθεὶς μέλλει, εἰ ἥσατο, ὡς ἐπίτηδες γενόμενος ὁ παῖς τιθήσεται, ἆρ' ἄν σοι δοκῇ χαίρειν ἐπ' αὐτῷ γενομένῳ; ἀλλὰ τὸ αἴτιον, ὅτι τὸν μὲν εὐτυχοῦντα ὁρᾷ ὅτι τῷ παιδὶ ἐκείνῳ ὁρᾷ, τὸν δὲ ἀθλιῶς πατέρα, τῶν Ὀλύμπια νενικηκότων τὸν γείτονα ἢ τὸν ἐπιτροπεύοντα τὸ παιδίον ἔχ ὁρᾷ, ἢ δὲ δίδυς, ἀφ' ὅτου αὐτῷ κρόκης ἐπράματο. Senec. *ad Marc. c.* 9. *Tot præter domum noſtram ducuntur exeqiæ; de morte non cogitamus: tot acerba funera; nos togam noſtrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis ſucceſſionem animo agitamus. tot divitum ſubita pauperias in oculos incidit: & nobis unqam in mentem venit, noſtras qoqe opes æqè in lubrico poſitas. Acerba* cùm dixit, *poma* alludebat, qibus poeta ignobilis in fictitio *Hadriani & Epicteti colloqio*, prout *foliis* Homerus & ex Homero Marcus iſtìc, nos contulit *diſticho illo*;

Poma ut in arboribus pendent; ſic corpora noſtra,
Aut matura cadunt, aut citò acerba ruunt.

Καὶ ταῦτα τὰ ἐπιθωΐλια] ἀνθρώπια ſcil. ut *l.* 9 § 29. ἀνθρώπια μυξῶν μεστά.

Σὺ πάντα ὡς αἰώνια ἐσόμενα] Senec. *epiſt.* 120. *At nos corpus tam putre ſortiti, nihilominus æterna proponimus, & qantum putes? ætas humana protendi, tantum ſpe occupamus, nullâ conſenti pecuniâ, nullâ potentiâ. nihil ſatis eſt moriturîs, imò*

mori-

morientibus. quotidie enim propiùs ab ultimo stamus, & illò unde nobis cadendum est omnis hora impellit.

Μιχθὲν τῷ καταμύσεις] *Paulò pòst morieris.* καταμύειν, *connivere, oculos claudere*, pro, *mori.* qia moribundis visus deficit, mortuis oculi clavduntur. indè formulæ illæ *Il.* ε. v. 82. & alibi frequenter;

——τὸν ὃ κατ' ὄσσε
Ἐλλάβε πορφύρεος θάνατος. —— & *ibid.* v. 47.
——,ὑγερὸς δ' ἀρὸς μὲν σκέλε ἔλυε,——

Item *Il.* π. v. 350.

——θανάτῳ δὲ μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψεν·

Sed & apud Maron. *Æn. l.* 10.

——letho canentia lumina solvit.

&, *Olli dura dies oculos, & ferreus urget Somnus, in æternam clauduntur lumina noctem.* Contrà, βλέπειν, *vivere*, pro *vivere*; & βλέποντες *videntes*, pro, *viventibus.* Evripid. *Troad.*

Οὐ ταυτὸν, ὦ πῦ, τὸ βλέπειν τὸ κατθανεῖν.
Τῷ μὲν γὰρ ὄλβος, τῷ δ' ἐναντία ἐλπίδες.

qod Theocrit. *idyll.* 4.

Ἐλπὶς ἐν ζωοῖσιν· ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.

Idem *Iphigen. Tauric.*

Θανόντα μᾶλλον ἢ βλέποντ' ἔξω φίλων.

Qod idem alibi:

Οὐκ ἂν θελοίμι καὶ σὺν ἀλγεῖν φίλοις.

&, ἥλιον ὁρᾶν, φῶς ὁρᾶν, pro eodem. Evripid. *Troad.*

——ἦρά μοι ἀέλιον λεύσεις;

& *Ione*: Ἥλιον ἂν θαυμάζω, ἢ δ' ὁρᾶν φάος. Syntaxis insolens, sed qualis illa (ut obiter adnotem) *Herc. fur.*

Παραιτήσομ' ἂν μᾶλλον, ἢ πάσχειν κακῶς.

Idem. *Iph. Taur.*

Ὃν ἡδὺν ἦπαρ ἢ μὲ φῶς ὁρᾶν θέλω.

&, Αἰσχὺν θανόντος οὐ βλέπειν ἡμᾶς φάος. Itémque, *Alcest.*

Χαίρει ὁρῶν φῶς πατέρα δ' ὃ χαίρειν δοκεῖς;

Cui subjungit Epictet. *l.* 2. *c.* 22.

Θέλεις βλέπειν φῶς; πατέρα δ' ὃ θέλειν δοκεῖς;

Ità Naso, *trist. l.* 5. *eleg.* 4.

Sive diem videat, sive tegatur humo.

§ 35. Τὰ χλωρὰ θέλω] viridia enim oculis grata sunt, visúmque reficiunt. Plut. *de tranquill.* τὰς ὄψεις ὥσπερ ἀγαν λαμπρῶν πεπωκυίας, ταῖς ἀνθηρείς καὶ πράσεσι χρείαις παρηγορῶμεν. Et Basil. Cæs. *ep.* 5. Τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐκπεσόν ποτε συντόνως τὰ λαμπρὰ καταλείψασι, φέρει πρὰ βᾴστώνης τὰ χλωρὰ καὶ χλοάζοντα τῆς χρωμάτων ἐπιτερπείας. Plut. idem *de amor. frat.* Ὀφθαλμοῖς δὲ δόμενοι δεῖν ἀναπαύειν, οὐκ τὰ μὴ ποιότα πανταχοῦ μηδὲ ἀνυπόπαιν, τοῦτο ὄψιν.

Καὶ τοῦτο ὑγιαίνουσαν ἀκολουθεῖ] Ad *aurem* retulit, sed animi, non corporis, ἠθικῶς & φυσικῶς consideratam, qod hìc Marcus, de *stomacho*, Joannes ὁ Χρυσορρήμων *in Act. Apostol. orat.* 55. qo loco lavdans Apostoli illa *ad Cor. ep.* 1. *c.* 3. *v.* 2. Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, καὶ οὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἠδύνασθε. & *ad Heb. c.* 5. *v.* 11, 12. Γάλακτος δὲ χρείᾳ κατέστητε, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς· ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. Sed & avditorum Christi illud, Joan. *c.* 6. 60. Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; qibus adjici poterant, cùm Christi ipsius ad suos illa. Joan. *c.* 16. *v.* 12. Πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν· ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. tum & Apostol. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 4. *v.* 3. ista, τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, κνηθόμενοι τὰς ἀκοάς. qantam in illis avris infirmior, in istis inquinatior notari videtur. Ἔστι γάρ, inqit, ἕστι ἀσθενὴς καὶ ἀκοὴς· καθάπερ γὰρ σώματος, οὐκ ἂν δύναιτο ὑγιεινὰ σιτία καὶ δυσκατέργαστα, ἀλλ' ὅτου καὶ ψυχὴ ὀχυρωθείσα, καὶ φαυλίσαι πάντα γενομένη καὶ ἐκλύσαι, οὐκ ἂν δύναιτο ἀξιόλογον λόγον· ἀλλ' ἡ ἰσχὺς καὶ ὑγιεινὴ, πάντα ῥᾳδίως, πάντα εὐκόλως. Eódem retulit & Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 4. *Sicut infans solidi ac fortis cibi capere vim non potest, ob stomachi teneritudinem, sed liquore lactis ac mollitudine alitur, donec firmatis viribus vesci fortioribus possit: ità & huic, oportebat, qia nondum poterat capere divina, priùs humana testimonia offerri.*

Τὸν ὑγιαίνοντα στόμαχον πρὸς πάντα πρόσιμα ὁμοίως ἔχειν] vide *suprà* § 31. Epictet. *dissert. l.* 4. *c.* 4. Μὴ γίνου δυσάρεστος, μηδὲ κακοστόμαχος πρὸς τὰ γινόμενα. Plut. *de tranquill.* ex Evrip. *Orest.*

Δυσάρεστον οἱ νοσοῦντες ἀνεῖαι ὕπο,
καὶ γὰρ ἡ γυνὴ λυπεῖ, καὶ τὸν ἰατρὸν αἰτοῦντα
καὶ δυσχεραίνοι τὸ κλινίδιον,
φίλων δ' ὅ,τ' ἐλθὼν * λυπρὸς, * λυπρὸς.
ὅ,τ' ἀπιὼν βαρύς,

Ὡς ὁ Ἴων φησὶν· εἶτα τῆς νόσου θαλυθείσης, καὶ κρείττων ἑτέρας γενομένης, πλὴν ἡ ὑγεία φίλα πάντα ποιοῦσα καὶ προσηνῆ· ὁ γὰρ χθὲς καὶ χαμαὶ καὶ * σπάνιον [σπινον H. Steph.] ἄρτον θαυμάσιον, τίμιον αὐτόπυρον ἐκ ἐλαίας ἢ καρδαμίδι στιβέντα προσφιλὲς καὶ προσδύμως. Nec multò pòst: Ἐν τῷ πυρέττειν πικρὰ πάντα καὶ ἀηδῆ φαίνεται γενόμενος· ἀλλ' ὅταν ἰδωμεν ἑτέρους τὰ αὐτὰ προσφερομένους καὶ μὴ δυσχεραίνοντας, ἐκεῖνο τὸ σπῖνον, ὅτι τὸ ποτὸν, ἀλλ' οὕτως αἰτώμεθα καὶ τῷ νόσῳ· ὅταν καὶ τοῖς πράγμασι παυσώμεθα μεμφόμενοι καὶ δυσχεραίνοντες, ἂν ἑτέρους τὰ αὐτὰ προσδεχομένους ἀλύπως καὶ ἱλαρῶς ὁρῶμεν. Idem *de utilit. ex inimic.* Ὡσπερ γὰρ τὰ ῥωμαλέα τοῖς σωμάσκοις καὶ ὑγιεινοτάτοις σφόδρα ζώοις ὄφεις ἐδίουλα καταπίπτει καὶ σκορπίος ἐστὶ ἡ ἀκρὶς καὶ λίθος καὶ ὀξυάκανθος πρέφεται, μαλακίαν δὲ δι' ὑποτροπὴν καὶ στερεότητα πανδεμεῖ· οἱ δὲ σικχοὶ καὶ νοσώδεις ἄρτιν καὶ δίνον προσφερόμενοι ναυπαθοῦσιν· οὕτως οἱ μὲν ἀνδρεῖοι καὶ πρὸς φιλίαν διαφθείρουσιν, οἱ δὲ φρόνιμοι καὶ ταῖς ἔχθραις ἀμελῶς χρῶνται διάκεινται. Accedit huc

huc, qod de Tantalo Pindarus, *Olymp. od.* 1. Ἀλλὰ γὰρ καλαπέλαι μέγαν ὄλβον ὑπ' εὐφροσύνᾳ κόρον δ' ἔλαν ἄπαν ὑπέρπλοον.

Ὀφθαλμός ὅτι] *oculus est.* i. e. instar oculi, vel sicut oculus. Sic Flaccus *l.* 1. *epist.* 2.

——*qi rectè vivendi prorogat horam,*
Rusticus expectans, dum defluat amnis. --

i. e. instar rustici expectantis. & in *arte:*

Nec verbum verbo curabit reddere, fidus
Interpres.—— i. e. instar fidi interpretis.

§ 36. Ἀναπνεύσω μὴ ποτε ἀπὸ τούτου τοῦ παιδαγωγοῦ] forsan ἀναπνεύσομέν ποτε. *respirabimus aliquando.* vel, ut scripturæ receptæ nec literulam mutemus, ἀναπνεύσωμεν, *respiremus.* qia sequitur ἡμῖν. nè τὸ μὴ illud sit superfluum. Festivè Annibal, referente Plutarcho, τὸν μὲν Φάβιον, ὡς παιδαγωγὸν, φοβεῖσθαι τὸν δὲ Μάρκελλον, ὡς καταγωνιστήν. ὑφ' ὧν μὲν γὰρ κωλύεσθαι κακόν τι ποιεῖν· ὑφ' ὧν δὲ καὶ πάσχειν. Vide nostrum *supra l.* 5. § 9. De Henrico 5. Imp. Lambertus Schafnaburg. *Is* (Herimannus Archiep. Colon.) *ubi se in sua recepit; Rex tangam severissimo pædagogo liberatus, statim in omnia flagitiorum genera præcipitem se dedit.* De Avreliano Vopiscus: *Senatus mortem ejus graviter tulit: gravius tamen Populus Romanus, qi vulgò dicebat, Avrelianum pædagogum esse Senatorum.*

Ἡσυχῇ καλαγινώσκει ἡμῶν] Avtor *sap. Solom. c.* 2. *v.* 14, 15. Ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐνθυμήσεων καὶ ἐκπόδισμα τοῖς ἔργοις ἡμῶν· βαρύς ἐστιν ἡμῖν καὶ ἀφόρητός ἐστι τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ. Isidor. *Pel. l.* 2. *ep.* 50. Ἔλεγχον τῆς ἀκηρίου βίου τὸν ἐκείνων πολιτείαν ἠγώνισται. & *l.* 4. *ep.* 210. ἔλεγχον ἠγώνισται τῆς σφῶν κακίας τὰς τῆς πόλεως ἀρετάς. Itaqe qod idem *l.* 3. *ep.* 211. Παντὶ τείχει οἱ δεινοὶ παρὰ τῆς φαύλων μισοῦνται. Dion Prus. *orat.* 72. Οὐ δυνάμενοι ἡδέως ὁρᾶν τοὺς φιλοσόφους ῥᾶμα ἔχοντας, ὅτι ναθετήσειν καὶ ἐξελέγξειν παρεσκευασμένους λοιδοροῦσι, ἀλλὰ προσκρούσει καὶ διαμάχονται. ὥσπερ ὑπὸ τῶν παίδων ἡδέως ὁρᾶν δυνάμενοι, ὅς ἂν * ἴσωσι [* ἴδωσι f.] παιδαγωγοῦ ῥᾶμα ἔχοντας, καὶ παρεσκευασμένους ἤτων ὡς ὑπολήψονται αὐτοῦ, καὶ ὑπ' ὑποτρέψοντας ἁμαρτάνειν, ἢ ῥᾳδυμεῖν. Cyprian. *epist. ad Donat. Malos qisqis non imitatur, offendit.* &, *castigare videtur, qicunqe dissentit.* Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 9. Petron. *satyr. Non dubiè ità est. Si qis vitiorum omnium inimicus rectum iter vitæ insistere cœpit, primùm propter morum differentiam odium habet. qis enim potest probare diversa? deinde qi solas extruere divitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, quàm qod ipsi tenent.*

Ἐκ τούτου βίου ἀπέχεσθαι] vide *ad l.* 9. § 3.

Μὴ ὑποσυρώμεθα] *Non avulsum vitæ.* Senec. *epist.* 30.

Ὥσπερ ὑπὸ τοῦ εὐθανατοῦντος] De Avgvsto Sveton. *l.* 2. *c.* 99. *Sortitus est exitum facilem, & qalem semper optaverat. nam ferè qoties audisset citò ac nullo cruciatu defunctum qempiam, sibi & suis εὐθανασίαν similem* (*hoc enim & verbo uti solebat*) *precabatur. Sortitus exitum facilem.* hoc est, εὐθανατήσας. cui contrarium est τὸ δυσθανατεῖν, qod est apud Hippocratem, ut declarat Galenus, τὸ βεβαίως καὶ σωὶ ὀλιγίῃ ὀδύνῃ θνήσκειν· & τὸ ψυχομαχεῖν apud avtorem *qæstionum* sub nomine Athanasii *ad Antiochum.* Casavb. *ad Svet.*

Εὐκόλως τὸ ψυχάριον ἀπὸ τοῦ σώματος ἐξειλεῖται] Ità *l.* 9. § 3. τὸ ψυχάριον τοῦ ἐλύτρου τούτου ἐκπιστέον.

Σωθῇ καὶ σωθήσεται] Ità Epicharmus *ad l.* 7. § 50. Σωθείη. Tertull. *de resurrect. c.* 14. *totum porrò hominem ex utriusqe substantiæ concretione parere.* vide *l.* 7. § 67.

Ἀλλὰ νῦν διδύει] vide *l.* 8. § 18 Carneades moribundus; Ἡ συγκοπτομένη φύσις καὶ διαλύεται. Laert. *l.* 5.

Οὐ μὲν ἀνθελκόμενος] qod priùs ὑποσυρώμενος. vide *l.* 3. § 5.

§ 37. Οὕτως τοῦτο ἐπί τινα φέρει] vide *ad l.* 2. § 16. & *l.* 11. § 21. Casavb. *ad Pers. sat.* 3. *Scopus est qi petitur; sagittæ & tela sunt actiones vitæ.* Philo Jud. *de confus. lingu.* Πλεῖστον ἢ δόξαν ἔχασος αὐτῷ σκοπὸν προθεμένους, ἐπὶ τοῦτον ὥσπερ βέλη, τὰς τοῦ βίου πράξεις ἀπάσας ἀφίησι.

Σεαυτὸν πρῶτον ἐξέταζε] de Socrate Epictet. *l.* 2. *c.* 1. ἑαυτὸν ἤλεγχε καὶ ἐξέταζε. Ità Sophon. *c.* 2. *v.* 1. *Excutite vos, excutite vos, ingam.* sive ut R. Camius explicat, *Inquirite in vosmetipsos, tum in alios.* Jerem. *Thren. c.* 3. *v.* 40. *Scrutemur & excutiamus vias nostras.* Pavlus *ad Cor. ep.* 2. *c.* 13. *v.* 5. Ἑαυτοὺς πειράζετε· ἑαυτοὺς δοκιμάζετε. & *ep.* 1. *c.* 11. *v.* 28. Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν. & *ad Gal. c.* 6. *v.* 4. Τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος. Gregor. Naz. in *Iambo.*

Σαυτὸν δ' ἐρεύνα πλέον, ἢ τὰ σῆς πόλεως.

Τὰ μὲν γὰρ αὐτὸς κερδανεῖς, τὰ δ' οἱ πόλεις.

Gregor. Rom. *in Jab. l.* 14. *c.* 15. *Ordo erectionis in bono, ut primùm contra nos, tum contra alios erigamur.* Sen *ep.* 66. *Me priùs scrutor; deinde hunc mundum.* Spectat huc Heracliti illud, qi interrogatus, qid ageret, respondit, ἐδιζησάμην ἐμαυτόν· *meipsum exqirebam* i. e. excutiebam. Refert Plutarch. *adv. Colot.* & Julian *de cynism. orat.* 1. Laërt. etiam *l.* 9. sed qem Philosophi mentem non assecutum, docet Casavb. *in not* Cæterùm hoc ille cum pavcis. Persius *sat.* 4.

Ut nemo in sese tentat descendere, nemo?
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

§ 38. Τὸ νωθρωπεῖν ὅτιν ἐκεῖνο] de vocabulo isto vide sis *ad l.* 2. § 2. & *l.* 7. § 3. Is. Casavb. *ad* illud *Pers. sat.* 5. *v.* 129.

——sed si intus & in jecore ægro
Nascuntur domini.—— &c.

si exteriorem dominum non habes, interiorem verò circumfers, non unum sed plures, quà fronte liberum te dices? hi sunt domini, qi domi nascuntur, & nervos intus agitant. ait Marcus sanè quàm ἐμφατικώτατα, illud occultum quod intus nos movet, id esse ῥητορείαν, ζωλὼ, ἄνθρωπον, hoc est, quod faciat nos hoc aut illud studiosè prosequi; *exempli causâ, eloquentiam, id esse per quod vivimus; qiz istâ vivimus, ut illud est, quod nos impellit: libidinosè, si libido urget; meticulosè, si metus; iracundè si ira. denique hic velut alius quidam homo est, dominus illius intra quem habitat. hæc mens optimi imperatoris; qi sic alium hominem intra hominem collocat, ut Persius ait hîc, intus nasci dominos. idem est enim.* Hæc ille. Ego tamen Mer. filio potiùs accedo, qi τὸ τὰ ἐφεστῶτα illîc interpretatur *opiniones*, sive *dogmata in pectore sive mente delitescentia*, unde non actiones tantùm, sed & affectiones illæ ortum suum habent. hoc enim passim inculcat Marcus. τὸ ἡγεμονικὸν sive mentem illud ipsum esse, quod quocunque velit hominem impellit, quodque omnem prorsus cuiq; molestiam facessit. vide *ad l. 7. § 15.* Quanquam conciliari possunt ista, si illud adverterimus, Stoicis affectus nihil aliud videri quàm δόξας ψευδεῖς καὶ κρίσεις πονηρὰς, sive *opiniones falsas ac depravatas*, uti ex Chrysippo docet Galenus passim. in *libr. de dogmat. Hippocr. ac Plat.* Plut. *de virt. moral.* & Cicer. *Tuscul. l. 4.* Verùm Marci mentem expressit optimè, eâdem planè abusus imagine, Tertullianus *de anima c. 6.* his verbis: *Anima movet corpus; & conatus ejus extrinsecùs foris parent. ab illa est enim impingi, & pedes in incessum, & manus in contactum, & oculos in conspectum, & linguam in effatum, velut figillario motu, superficiem intus agitante.* vide *l. 2. § 3.* Nec abscessit longè Varro, qi in *satyra*, cui titulus, *Mutuum muli, animam grallatori, corporis artus grallis contulit*, dictionem pessimè habitam, post aliorum conatus havd infelices prorsus, nos sic reconcinnare tentavimus. *Grallatores qeis gradiuntur, pertica lignea, ab hominis vi, qi inflat, agitantur. sic illi animi nostri sunt grallæ, crura ac pedes nostri; ex se ἀκίνητοι, sed ab animo moventur.*

Ἐκεῖνο ἄνθρωπος] vide *lib. 12. § 30. 33.* R. Judas in *Cozræo l. 1. c. 49. Anima revera ipsa est homo. illud enim ex Mose qod nobiscum loqitur, & intelligit, & dirigit, non est lingua, vel cor, vel cerebrum ejus. Verùm ista sunt Mosis organa tantùm; anima autem ipse Moses est.* Philo *de agricult.* Ἄνθρωπος δὲ ὁ ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν τίς ἂν εἴη πλὴν ὁ νοῦς ὁ τῶν ἀοράτων καὶ φύλαθένων ὠφελείας εἴωθε καρπώσας. Et *de hared. divin.* Ὥστε ὁ δὴ καθ' ἕκαστον ἡμῶν νοῦς κυρίως καὶ πρὸς ἀλήθειαν ἄνθρωπός ἐστι. & Plato *in Alcib. 1.* ἔστι τὸ σῶμα, ἔστι σωμάτου φόρημα ὃ ἔστιν ἄνθρωπος. & mox; λείπεται μηδὲν ἄλλο τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἢ ψυχήν. quod ibi fusiùs differitur. τὸ τοῦ ἕκαστος εἶναι. Aristot. *ethic. l. 9. c. 4.* Cicer. *somn. Scip. mens cujusque, is est qisque, non ea figura, qæ digito demonstrari potest.* Idem. *Academ. l. 4. Aristippus, qasi animum nullum habeamus, corpus solùm tueatur: Zeno, qasi corporis simus expertes, animum solùm complectitur.* Macrob. *l. 1. c. 13.* Ergò, *qi videtur, non ipse verus homo est; sed verus ille est, à qo regitur qod videtur.* at qi Tertullianus *de resurr. c. 33. tam corpus homo, qàm & anima.* Et fidentiùs paulò ex Mosis verbis *Genes. c. 2. v. 7. adv. Marcion. l. 1. c. 24. qid est homo aliud qàm caro? Siquidem nomen hominis, materiæ corporalis, non animalis à creatore sortita est. Et fecit hominem Deus, inqit, limum de terra; non animam; anima enim ab afflatu.*

Μνήκοντι] Annecti possunt superioribus ista: qanqam à Marco, tanqam seorsim habita, ponuntur.

Συμφυσιοπαθεῖν] compositum Stoici commatis vocabulum satis insolens. *Ne solicitus fis de his.* Cas. *Nè animo tibi proponas.* Xyl. *nè junctim cum principali illo contemplare & intuere ista.* φαντάζεσθαι contemplari. Gregor. Naz. *orat. de bapt. de Deo; φῶς, ὅσον ἂν καθαιρόμεθα, φαιδρύνομεθα· καὶ ὅσον ἂν φαιδρυνώμεθα, ἀγαπώμεθα.*

Τὸ ἀπεκείμενον ἀγγειῶδες] Corpus nimirum, qod & ἀγγεῖον dixit, *l. 3. c. 3.* & τὸ ἀπεκείμενον, *suprà § 1. & l. 12. § 2, 3.*

Τὰ ὀργάνια ταῦτα] *instrumenta mentis* corporis membra: ea enim est, qæ eis omnibus utitur. qâ ratione & ὅπλα eadem dicuntur Apostolo *ad Rom. c. 6. v. 13.* vide *ad l. 5. § 21. & l. 7. § 35.* Ità Alex. Aphrodiss. *de beatit.* τὸ σῶμα ἡμῖν ὄργανον ὂν ἀπὸ τῆς φύσεως δέδοται πρὸς τὰς κατὰ φύσιν πράξεις. Nemes. *de natur. hom. c. 6.* ἡ δύναμις ψυχῆς, τὸ δὲ ὄργανον σώματος. & Gregor. Nyss. *de homin. opific. c. 12.* Καθάπερ τι μυστικὸν ὄργανον ἅπαν τὸ σῶμα δεδημιούργηται. Plutarchi nomine avtor *Platonic. qæst. q. 7.* vult Platoni dicta in *Timæo* ψυχῆς ὄργανα, τὰ περὶ ζῶον σώματα· atqe indè animam σώματος φυσικοῦ ὀργανικὴν ἐντελέχειαν finitam Aristoteli, *de anim. lib. 2. c. 1.* Plut. ipse in *sympos.* ψυχῆς γὰρ ὄργανον τὸ σῶμα, θεοῦ δὲ ἡ ψυχή. & de Pyth. orac. Σῶμα μὲν ὄργανον κεῖται πολλοῖς, αὐτῷ δὲ σῶμα ψυχὴ καὶ μέρεσι τὰ σώματος· ψυχὴ δὲ ὄργανον θεοῦ γέγονεν. Plin. *Hist. nat. lib. 11. c. 37. Animo videmus, animo cernimus; oculi, cev vasa qædam, visibilem ejus partem accipiunt, atqe transmittunt. Ad Pers. sat. 3.* Casaubon. *Stoicorum est illud scitum, τὸν ἄνθρωπον ὑσιάζειν κατὰ τὸν λογικὸν ζῶον, σῶμα δὲ κεῖσθαι ὡς ὄργανον. qod multis locis illustrat Simplicius in enchiridium sapientissimi senis.*

Μόνα δὲ διαφέροντα, καθὸν πρόσκειται] Hoc tantùm, inqit, interest inter membra corporis & instrumenta externa; qòd *adgnata* sint illis, ista non item.

item. contrà, quàm de servis Aristot. *polit. l. 1. c. 4.* ὁ γὰρ δοῦλος ὄργανον ἔμψυχον, καὶ μέρος τι τοῦ δεσπότου, οἷον ἔμψυχόν τι τοῦ σώματος, κεχωρισμένον δὲ μέρος. Arqi Simplicius in *præfat. comment. in Epict. enchir.* τὸν ἀληθῶς ἄνθρωπον, asserit, τὸ σῶμα, οὐχ ὡς μορίῳ συμφυεῖ, ἀλλ' ὡς ὀργάνῳ χρῆσθαι. ad quem locum vide sis quæ in *annot.* Hieron. Volfius adversus Simplicium differit. Hoc autem argumento etiam, Tertulliano referente, *de resurr. carn. c. 16.* corpus excusatum quidam ibant, nè aut reatûs in crimine, aut in judicio supplicii cum anima particeps censeri deberet. *carnem nihil sapientem, nihil sentientem per semetipsam, non velle, non nolle de suo habentem, vice potiùs vasculi apparere animæ, ut instrumentum, non ut ministerium. itaque animæ solius judicium præsidere, qualiter usa sit vasculo carnis: vasculum verò ipsum non esse sententiæ obnoxium.* verùm ista ille fusissimè in seqentibus refutat; quæ transcribere integra molestum nimis foret. inter alia, quod sufficerit, hoc præscribitur: *Ab exemplo vacare diversitatem rerum. Omne enim vas, inquit, vel instrumentum aliunde in usus venit, extranea omnino materia à substantia hominis: caro autem ab exordio uteri consata, conformata, congenita animæ, etiam in omni operatione miscetur illi. nam etsi vas apud Apostolum vocatur (ad Thess. ep. 1. c. 4. v. 4.) eadem tamen ab eodem homo exterior appellatur: ille scil. limus, qi prior titulo hominis incisus est. (Gen. c. 2. v. 7.) non calicis, aut gladii, aut vasculi ullius. Vas enim capacitatis nomine dicta est, quæ animam capit & continet. homo verò de communione naturæ, quæ eam non instrumentum in operationibus præstat, sed ministerium. ità & ministerium tenebitur judicio, etsi de suo nihil sapiat; qia portio est ejus quæ sapit, non supellex.* Quanqam idem, *de anim. cap. 40. Res est caro alterius planè substantiæ, & alterius conditionis: addicta tamen animæ, ut supellex, ut instrumentum, in officia vitæ. Neqe enim de proprio sapit qid, aut sentit, ad suadendam vel imperandam peccatelam. qidni, qæ ministerium est? & ministerium, non qale servus, vel minor amicus, animalia nomina; sed qale calix, vel qid aliud ejusmodi corpus, non anima.*

Ad Librum XI.

§ 1. Αὐτὸν ἑρᾷ] Theodoric. de S. Victor. *ad fratr. Mont. Dei. Egregium instrumentum corporis est oculus, sic sicut cætera, sic videre posset semetipsum. qod cùm interiori oculo concessum sit: si ad exterioris exemplum seipsum negligens, vacat circa aliena, etiam cùm vult, ad seipsum redire non valet.* Avgust. *de Trinit. l. 9. c. 3. Mens ipsa se novit. neqe enim ut oculus corporis videt alios oculos & se non videt; ità mens novit alias mentes, & ignorat semetipsam. per oculos enim corporis corpora videmus, qia radios qi per eos emicant, & qicqid cernimus tanguat, refringere & retorqere in ipsos non possumus, nisi cùm speculà invenerint. mens verò ipsa sicut corporearum rerum notitias per sensus corporis colligit; sic incorporearum rerum per semetipsam: ergò & semetipsam per semetipsam novit.* Nec adversatur, qod Basil. Cæsar. *orat. 3. τὸ ὅτι χαλεπώτατον ὂν ἑαυτὸν ἐπιγνῶναι· ὃ γὰρ μόνον ὁ ὀφθαλμὸς τὰ ἔξω βλέπων, ἑῷ ἑαυτὸν οὐ κέχρηται τῷ ὁρᾶν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ὁ νοῦς ἐξίστησι τὸ ἀκόλουθον ἁμάρτημα βλέπων, βραδέως δὲ πρὸς τὰ τῆς οἰκείας ἁμαρτημάτων ἐπιγνωσιν.* Sed nec qod ex Cicer. *Tusc. l. 1.* Joan. Sarisber. *Metalog. l. 4. c. 20. Non valet tantum animus ut plenè seipsum videat; sed ut oculus, sic animus se nec videns, alia cernit.* Ille enim de tarditate mentis humanæ ad errata sua advertenda, iste de plena ac perfecta, quæ revera istic non datur, sui cognitione loqitur.

Ἑαυτὸν διαθεῖ] *sese arrat*, inqit, & fingit mens. qod de fortuna Plavtus *Capt. 2. 2.*

Fortuna humana fingit artâque ut lubet.

Non ità se corpus. istud formar & articulatim effingit anima, non ipsum se. Siqidem ut ex Themistio *de anim. l. 1.* Jul. Scaliger. *de subtil. exerc. 6. § 9. Anima sui est domicilii architecta.* vide *l. 10. § 26.* Verùm de parte animæ principante Marcus istic.

Ἑαυτὸν οἷόν ἐν βλάπτει ποιεῖ] vide *l. 6. § 8. & l. 8. § 55. & l. 10. § 13.*

Τὸν καρπὸν, ὃν φέρει, αὐτὴ καρπεῖται] vide *l. 9. § 9.* Ità Joan. *c. 4. v. 36. συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον.* & *ad Rom. c. 6. v. 22. ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμὸν, καὶ τὸ τέλος ζωὴν αἰώνιον.* Epictet. *l. 1. c. 29. τοῦτον νῦν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, εἴ τι ἀγαθὸν θέλει, παρ' ἑαυτῷ λαβεῖν.* &, *c. 19. τὸ ζῷον αὐτῷ ἔκτισε πάντα ποιεῖ· καὶ τὸ λυμαῖνον, αὐτὸς ὁ Ζεύς.* vide *infr. § 4.*

Τὸ ἀνάλογον ἐπὶ τῶν ζώων] qasi καρπὸς de animalibus dici insolens sit. Verùm Hebræis nihil usitatius, quàm פְּרִי i. e. *καρπὸν fatum* animantium atqe adeò hominis etiam nominare. ità Moses

Moſes *l.* 5. *c.* 28. *v.* 4. *fructus uteri tui, & fructus jumentorum tuorum.* & Pſalt es, *Pſal.* 132. *v.* 11. *ex fructu ventris tui.* Lucæ item *evang. c.* 1. *v.* 42. Eliſabetha Mariæ Θεοφόρῳ, εὐλογητὸς ἡ ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.

Οὐχ ὥσπερ ὅτι ὀρχήσεως] Vide *ad l.* 3. § 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 12. § 36.

Ἔτι ἐγκόψῃ] *Siqid offendatur*, Xyl. *ſiqid interruperit*, Caſ. meliùs. malim tamen, *inciderit.* ut Flaccus *lib.* 1. *ep.* 14. dixit, *incidere ludum.* & Senec. *ep.* 101. *quam premimus horam, caſus incidit.*

Ἀλλ' ὅτι πάντες μόρα πλῆρες] Senec. *ep.* 61. *Id ago, ut inſtar totius vitæ ſit dies.*

Ἐγὼ ἀπέχω τὰ ἐμά] Vide *lib.* 4. § 29, 49. & *l.* 9. § 42. *in fine.* & *lib.* 10. § 1. hinc Biantis ſapientis illud, cujus Cicero meminit, in *paradox.* 1. *omnia mea mecum porto.* Et Stilponis itidem apud Senecam *epiſt.* 9. & *de conſtant. ſap. c.* 5. (licèt aliter pavlò referant alii. vide *infr ad* § 36.) *omnia mea mecum ſunt.* qò alluſit Senarii illius autor,

* Σοφὸς παρ' αὑτ. — * Ὁ σοφὸς ἐν αὐτῷ φορίφερει τἰὼ ὑσίαν. — Grot. *Sapiens opes ſecum ipſe circumfert ſuas.*

Et qod de Jobo Avg. *de diverſ.* 12. *omnia perdiderat, & plenus erat.* vide Epictet. ex *lib.* 3. *c.* 24. *ad l.* 10. § 1.

Περιέρχεται τὸν ὅλον κόσμον] Vide *lib.* 7. § 47, 48. vide & Platon. *ibid.* § 35. ex *polit. lib.* 6. Idem in *Theætet.* de philoſopho genuino: Τῷ ὄντι τὸ σῶμα μόνον ἐν τῇ πόλει κεῖται αὐτοῦ καὶ ἐπιδημεῖ· ἡ δὲ διάνοια πάντα χῆ φέρεται, καὶ μετεωρολογοῦσα, ὥσπερ τε ὕπο ἀστρονομίας ὑσα, καὶ πάσης πάλιν φύσεως ἐριθμοῦ ἁπ' ἐγγὺς ὅλης, εἴς τε ἁπ' ἐγγὺς ἑδὴν αὐτῶν συλλογιζόμενος. qem Platonis locum laudat & Porphyr. *de abſtinent. anim. lib.* 1. ſed & Clem. Alex. *ſtrom. lib.* 5. & ex Clem. Evſeb. *præpar. lib.* 13. *c.* 13. & Theodoret. *therap. lib.* 12. niſi qòd Clem. & Evſeb. pro ἡ δὲ διάνοια πάντα χῆ φέρεται, legunt αὐτὸς ἡ πέπταται. at Theod. Ἡ δὲ διάνοια πάντα χῆ τέτακται. Alluſit eodem, ſed in alio argumento Marcus noſter *lib.* 2. § 13. in eodem planè & Galen. *hortator. c.* 1. Philo Jud. *de monarch.* Τούτων γὰρ (philoſophus loquitur) ὁ λογισμὸς ἀπὸ τῆς γῆς ἄνω μετέωρος ἁρθεὶς αἰθερόβατος, καὶ συμπεριπολεῖ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῇ σύμπαντι ὑρανῷ, ταχεῖ πάντα γλιχόμενος ἰδεῖν. Idémque *de malor. inſid.* Πῶς ἂν δυνατὴ φύσις μένειν ἅμα καὶ ἀποδημεῖν ἠδύνατο; ἢ καὶ τὰ ἑταῖρα καὶ τὰ ἑτέρωθι καθορᾶν; ἢ διάλαπαν μὲν ἀεπλεῖν, ἅπασαν γῆν ἢ ἄλσος περᾶσαι ἐπέχρῃζε; ἢ δίκα ἁπ' ὀπιγείων καὶ τὰ μετάρσια καταλαμβάνειν, ἀέρα, καὶ πρόσω αὐτῶ, καὶ καιρῶν ἰδιότητας, καὶ ὅσα τοῖς ἑπτοίοις ὥραις, καιπερυγίοις τε κἀξ ὑδατος, ἀποτελεῖται; ἢ πάλιν δ' ἀέρος εἰς ὑρανὸν ἀπὸ γῆς ἀνίπταται, καὶ τὰς ἐν ὑρανῷ φύσεις ἐξετάζειν, ὡς ἔχουσιν, ὡς κινοῦνται, τίνες ὄροι τῆς κινήσεως ἀρχῆς καὶ τέλους αὐτῶν, πῶς ἀλλήλαις τε καὶ τοῦ παντὶ κατά τι συγγενείας δίκαιον ἁρμόζον)· μόνον γὰρ αὐτὸς παρ' ἡμῖν ὁ νοῦς, ἅτε πάντων ὠκυδρομώτατος καὶ τὸν χρόνον ἐν ᾧ γίγνεται δοκεῖ, φθάνει καὶ παρεμείσεται, καὶ τὰς ἀοράτους δυνάμεις, ἀχρόνους οὔσας παντὸς καὶ μερῶν, καὶ ἁπ' αὐτῶν ὁπλάσων ἤδη ἢ ἃ μόνον ἄχει τῆς γῆς καὶ θαλάσσης, ἀλλὰ καὶ ἀέρος καὶ ὑρανοῦ περάτων ἐλθών, ὑπ' ἐκταῦθα ὤσῃ, βεβαχὼς ὄρον τῆ σωματικῆς καὶ ἀπαύστου δρόμου νομίσας τὸν κόσμον εἶ· ἀσεσωτέρω δ' ἐχώρησε, γλιχόμενος καὶ τῶ ἀκαταλήπτου θεῦ φύσιν, ὅτι μὴ ποῆς τὸ εἶ μόνον καταλαβεῖν, ἀν δύνηται. Sicut autem hoc argumento animi immortalitatem præſtruit Philo; ità gemino ejuſdem ortum cœleſtem & divinitatem etiam qandam adſtruit Manilius *aſtronom. l.* 2.

Qis dubitet poſthac hominem conjungere cœlo,
Cui eximiam natura dedit linguámque, capáxque
Ingenium, volucrémque animum? qem denique in unum
Deſcendit Dem atqe habitat, ipſúmque reqirit?
*Qis cœlum poſſit, niſi * cœli munere, nôſſe;* * ità lego, qod vulgò,
Et repcrire Deum, niſi qi pars ipſa Deorum eſt? cœli munera nôſſet,
Atqe banc convexi molem ſine fine perennis,
Signorúmqe choros, ac mundi flammea tecta,
Æternum & ſtellis adverſus ſidera bellum,
Atqe fretum & terras cælo, ſubjectáqe utriſqe,
Cernere, & anguſto ſub pectore claudere poſſit;
Nî tantos animis oculos natura dediſſet,
*Cognatámqe ſibi mentem vertiſſet ad * ipſam.* * ipſum, Jun.
Et tantum ditâſſet opus; cælóqe veniret,
Qod vocat in cœlum, ſacra ad commercia rerum,
*Et * primas qas dant leges naſcentibus aſtra?* * privas. Scal.

Cicero *de nat. Deor. lib.* 2. § 153. *Qid verò? homo non in cœlum uſqe penetravit? ſoli enim ex animantibus nos a?rorum ortus, obitus curſúsqe cognovimus. ab hominum genere finitus eſt dies, menſis, annus: defectiones Solis & Lunæ cognitæ, prædictæque in omne poſterum tempus, qæ, qantæ futuræ ſint. qa contuens animus accipit ab his cognitionem Deorum.*

rum. Senec. epist. 102. *Magna & generosa res est humanum animus: in immensum se extendit: nec ullos sibi poni nisi communes & cum Deo terminos patitur.* Hermes etiam Trismeg. ab animi vi ista ad divinam transcendens *Pœmandr. c. 11. § 18.* Νόησον τὸν ἐφικόμενα τὰ πάντα· ἢ νόησον, ὅτι τῷ ἀσωμάτῳ ὑδὲν ὅτι ἀφοεισικὸν, ὑδὲ ταχύτερον, ὑδὲ δυνατώτερον, αὐτὸ ἢ πάντων ἀνφιβίειον, ἢ ταχύταπν, ἢ δυνατώτατον. Καὶ ὅπου νόησον ἀπὸ σεαυτῦ κίνδυσν σε τῇ ψυχῇ εἰς * ἢν [* γῆν ἢν δεῖ, vel γῆ ἐφάπιω π. ἑ.] δὲ ἢ προδήσεται· ἢ ταχύτερον σε τ' κινδύσκυ ἐκεῖ ἔσῃ· κατελδεῖν ἢ αὐτῇ κίνδυσν ἐπὶ τὸν ὠκεανόν· ὅπως ἐκεῖ πάλιν ταχὺς ἔσῃ. ἢχ οἷς μετελᾶσα ἀπὸ τίπυ εἰς τόπον ἀλλ' εἰς ἐκεῖ ἔσα. κίνδυσν ἢ αὐτῇ ἢ εἰς ἓ ὑεσυδὸ ἀναπήσαι· ἢ ὑδὲ πίερῶν δυνδύσῃ· ἀλλ' ὑδὲ αὐτῇ ὑδὲν ἐμπόδιον, ὑ τὸ τῦ ὑλὺ πῦρ, ἢχ ὁ ἀἰδὴρ, ἢχ ἡ σίλνη, ἢχὶ τὰ ἐφ' ἄλλων ἀσίρων σύμπλα· πάντα ἢ διατμῆσα ἀναβήσεται μέχρι τῦ ἐσάτυ σώματος. οἱ ἢ βιαληδεῖς ἢ αὐτὸ ὅλον διαρράξασδε, ἢ τὰ ἐκτὸς, ἄγε τ ἐκτὸς τῦ κόσμυ διάσασδε, ἔξοσί σοι. Ἰδὲ ὅσλυ δύναμιν, ὅσον πάχος ἔχῃς· εἶτα σὺ μὲν δύνασα ταῦτα, ὁ δεὸς δὲ ὔ;

Καὶ τὸ εἰς αὐτὴν κενὸν] *Et vanitatem ejus.* Casaub. melius Xyl. *eique inane circumdatum.* hoc est quod Hermes, ἢ τὰ ἐκτὸς, ἔνγε τ ἐκτός. Ex Chrysipp. Plut. *de Stoic. contradict. c. 42.* ὅτι τῦ κόσμυ κενὸν ἐκτὸς ἀπειρίαν ἔξι. contrà qàm Aristot. qi *de cœlo. lib. 1. c. 9.* Δῆλον ὅτι ὑδὲ τόπος, ὑδὲ κενὸν, ὑδὲ χρόνος ἔξιν ἔξω τῦ ὑρανῦ. Dionysius Longinus *de Oratione sublimi, an grandi, c. 31.* Τῇ διανοίᾳ ἢ διανοίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπολαβῆς, ὑδ' ὁ σύμπας κόσμος ἀρκεῖ· ἀλλὰ ἢ πολὺ τῦ περιέχοντος πολλάκις ὅρυς ἐκβαίνουσιν αἱ ἐννοίαι. ἢ εἴ τις περιβλέψαιτο ἐν κύκλῳ τὸν βίον, ὃς πλέον ἔχει τὸ ἐντιθὲν ἐν πᾶσι ἢ μέγα, ταχέως ἐπέστη ἐπὶ τὰ ὑπερφυᾶ.

Καὶ τὸ ὄγκον αὐτῦ] *Et speciem meram externam subsantiâ soliditatéque inanem* Cas. ut sit ὄγκος idem hìc Marco, qod Apostolo ferè *ad Cor. epist. 2. c. 7. v. 31.* Verùm rectiùs Xyl. *figuram illius.* qomodo Plut. *de placit. philos. l. 2. c. 2.* περὶ χήματος.

Ἐις τὴν ἀπειρίαν τῦ αἰῶνος ἐκλέπεται.] Seneca *epist. 102. Artkam sibi ætatem dari non finit. omnes, inqit, anni mei sunt. nullum seculum magnæ ingeniis clausum est: nullum non cogitationi proprium tempus.*

Τὴν περιοδικὴν παλιγγενεσίαν] Vide *lib. 5. § 13, 32. & lib. 10. § 7.* Aristocles *de philosoph. l. 7.* apud Eusebium. *præpar. lib. 15. c. 11.* ex Stoicorum sententia; κατά τινας ἀμεταβλήτους καὶ ὡρισμένους χρόνους ἐκπυρώσεις τὸν σύμπαντα κόσμον. *per certa præstituta definitaque temporis intervalla mundum universum conflagrare.* Et *ibid. c. 16.* Numen. *de bono lib. 1.* ex eorundem mente, post ἀνάλυσιν sive *eversionem rerum* omnium ejusmodi, ἀποκατάστασιν πάλιν γινεσθαι, *fieri denuo restitutionem,* sive *restaurationem;* qam & περὶ ὅλων παλιγγενεσίαν, *universi regenerationem* Eusebius *ibidem* nuncupat. eodem vocabulo de re eadem, ut Stoicis familiari, usus est & Philo Jud. *de mund. immort.* Διὰ τί, inqit, κατὰ Στοικὰς, ὁ μὲν τις κόσμος ἀΐδιος, ὁ δὲ τις φθαρτὸς λέγεται· φθαρτὸς μέν, ὁ κατὰ διακόσμησιν· ἀΐδιος ἢ, ὁ μὲν τ ἐκπυρώσεως πολιγγενεσίαις καὶ περιόδοις ἀθανατιζόμενος· ὑδέποτε λυόμενος. & rursus; Καὶ μὴν ὅτι τε τὰς ἐκπυρώσεις καὶ τὰς παλιγγενεσίας εἰσηγμένοι τῷ κόσμῳ, νομίζουσι καὶ ὁμολογῶσι τοὺ ἀρίστους δεοὺς εἶναι, οὓς τῷ λόγῳ διαφθείρειν οὐκ ἐρυθριῶσιν. & ex eorundem sententia, πῶς ἐν τοῖς ὕσι πυρὶ δύναμιν, χρόνου μακροῦ περιόδοις ἀναλύσιν τὰ πάντα εἰς ἑαυτόν· ἐξ ἧς πάλιν αὖ ἀναγέννησιν κόσμου ἴσασι σεμνοδείᾳ τῇ τιχούσῃ. Basilius Cæsar. *in Hexam. orat. 3.* de eisdem: οἱ τὸ πᾶν ἐκπυρῶσι λέγοντες, καὶ ἀναλύσασι πάλιν ἐν ἑνὶ σπερματικῷ λόγῳ τὴν ἐκπεπληθυσμένην τοῖς ἐκπυρωθεῖσιν ὕδωρ καὶ ἀπείρους φθορὰς κόσμου καὶ παλιγγενεσίας οἰκήσιν. Nec abhorrent ab utraque voce etiam nostri. Siqidem *renovationem mundi* illam, qam post resurrectionis universalis & judicii novissimi diem expectamus, Petrus apud Luc. *Act. 3. v. 21.* Τῶν ἁπάντων ἀποκαταστάσεων. & Dom. Christus apud Matth. *c. 19. v. 28.* Τὴν παλιγγενεσίαν, adstipulantibus veteribus plerisque, eandem appellat. Aug. certè *ad Pelag. epist. 1. 3. c. 3. Regenerationem hoc loco, ambigente nullo, novissimam resurrectionem vocat.* Nec desunt tamen qi ambigunt. Verùm hæc alterius sunt loci. Interim ità Basilius ipse usurpavit *de creat. orat. 1.* ubi alludens, opinor, ad illud qod narrat Lucas *Act. c. 17. v. 18.* de Pauli prædicatione Athenis sannis exceptâ; οἱ δὲ πλεῖστοι γέλωτα κατεχέαν ἡμῖν περὶ σωτηρίας τῷ κόσμῳ τότε καὶ παλιγγενεσίας αἰωνίου ἀπαγγελλόντων. Dionysius item personatus, ille *de Hierarch. Eccles. c. 7.* Αἱ μὲν γὰρ ἱεραὶ ψυχαὶ πρὸς ἓ ἐπὶ τὰ χείρω κατ' τὸν τῆδε βίον διανύσθαι καταπίπλειν προτιθῶ, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ τιθῶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον ἕξιν Stoicis ἐπιτίθῃ μετάτοξιν. Epiphan. *l. 1. tom. 3. hær. 37.* Ἵνα αὖθις ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ἀναπαδέσῃ τὸ ἄγγος ἐν τῇ ἀναστάσει ἐκ τῶν ἀρχαίων φαυλότητα.

Οὐδὲν καίτοιγε ἔλαττον] Vide *ad l. 6. § 37. & l. 7. § 1.*

Ὁ παντοκρατορικὸς] Vide *ad l. 2. § 14. & l. 7. § 50. & l. 12. § 35.*

Τὸ μηδὲν ἑαυτῆς σεμνεῖον] Ità Epictet. *l. 1. c. 14.* αὐτὴ ἀπάντων σεμνεῖον. nihil in rebus creatis animâ carius habere, Christiana etiam disciplina docet. Τί γὰρ τῆς ψυχῆς ἀντάλλαγμα; Matth. *c. 16. v. 26. & Mar. c. 8. v. 36.*

Ψυχῆς γὰρ ὅταν ἐλθὼν πμάτηται.
Eurip. *Alcest.* & Greg. Naz. *in Julian. orat. 1.*

τῆς ψυχῆς ἐδίνεδεν πρωϊτερον. vide l. 3. § 9. & l. 5. § 21.

Ὅσῳ ἴδιον ᾗ νόμῳ] siquidem lex exigit, ut ad ipsius normam exigantur omnia. Vide ad l. 10. § 25.

§ 2. Ἐπὶ τὰ καθ' μέρος τρέχων] Monet, omnia quæ nos abducunt, tanquam res momenti alicujus, membratim quasi divulsa considerare; & de singulis partibus quærere, quid sit quod in eis æstimatione dignum offendatur. Siquidem quod Tiberius dicere solebat, *Omnia eadem habere, quæ totum.* Svet. l. 3. c. 34. nec quicquam in toto esse, quod in partibus, quibus totum illud constat, non existit. Vide l. 3. § 21. & l. 9. § 36. & l. 10. § 18. pari autem ratione Alcibiadem in concionem prodire trepidantem ad multitudinis contemptum animavit Socrates, seorsim singulorum consideratione proposita. *An tu,* inquit, *furorem illum, Alcibiades, putas, verearis? an servarium istum? an pollinctorem illum? an coriarium istum?* negantibus, ναι, inquit, ὁ δῆμός ἐστιν ὁ Ἀθηναίων ἐν τούτοις ἤδεσται; νὴ Δί' ἔφη· ἀλλ' ἔστι καταφρονεῖς, καταφρονητέον ἄρα καὶ τῆς ἐκκλησίας. *Annon istis constat populus Atheniensis? singulos autem si parvi pendis, cur non & conferros nihili facias?* Narrat Ælian. l. 2. c. 1. Bodem spectat & illud ejusdem, in eos qui vulgi scita & sententias admitterent, probarentque; Ὅρκιον ἦν ἐπί τοις τοιούτοις λεγόμενον ἐν Ἀθηναίοις, τὸν ἐν ἐκκλησίᾳ πάντων ἀκούσαντα, καὶ δόξαντα, ἀλόγιστα, *perinde esse facere, ac si quis cum numinum unum unquam adulterinum rejecerit, eorundem planè ac verum integrum tanquam probum ac legitimum admiserit.* Luc. l. 2.

§ 3. Ἡ ὑπομονή, ἐὰν ἦν ἀναπολόγητος ἐκ τῆς συνηθείας] malim, ἡ ὑπομονή, ἐὰν ἦν, ἦν ἀν. vel, ἡ ὑπομονή, ἐὰν ἦν, ἦν ἀν. ut ὑπομονὴ ad ἀναλυθησίαν saltem, vel etiam ad ἦν ἀναλυθησίαν, referatur. *quæ promta, sive parata est, si operosæ, jam statim discedere, & è corpore exsiguere.* ἀναλυθησίαν *discedere* Polyb. l. 6. καὶ πολλῶν τὸν ἀναλυθησίαν ἔφθη, αὐτὸς ἀνελύετο. *discessit rursus.* Lucas Act. 6. 28. v. 29. ἀναχωρήσαντες ἦσαν ἐκεῖ ἀναλύοντες. *discessurus.* inde ἀνάλυσις, *discessus.* unde τοῦ καιροῦ τῆς ἀναλύσεως, *discessionis tempus,* Polyb. eidem non semel, l. 4. quod & de *morte* usurpatur, perinde ac ἀναλυθησίαν hic Marco. apud Luc. l. 1 Lyco in testamento, μὴ τινὶ ἐμοὶ ἀνάλυσιν. *post decessum meum.* Heraclit. ad Hippiad. epist. 8. Τάχα γὰρ ψυχὴ καὶ δίκαιον ἀναλύσαι ἀπὸ τοῦ σώματος ἤδη ποτὲ ἐν τῷ διαμαρτεῖν τούτῳ· ἢ σκοπεῖν τὰ σώματος ἐκκλῖναι, ἀναμιμνήσκειν τὰ πάθη χρείαι, ὑδατι κατακλύσαι μᾶλλον ἢ ῥεῦσαι σῶμα τοιοῦτο. facit huc & Simeonis senis verendi illud, Lucæ evang. c. 2. v. 29. Κύριε, νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου. *Domine, dimittis nunc servum tuum,* sive *discedendi da copiam servo tuo.* Præclarè Clemens Strom. l. 4. Τὸ γὰρ ἀναπολόγητον ἐκ τῆς συνηθείας ἡμῖν ἐκβαλεῖν, ἀναπολόγητον ἐκ τοῦ κρείττονος ἐκ τοῦ ἀρίστου, χρὴ ἀποδύεσθαι τοῖς πᾶσι ἀφορμὴν τῆς ταχείας ἀναδημίας παραπεμπόντων. ἀναδημίαν dicit. i. e. *profectionem,* sive *migrationem;* quod ἀνάλυσιν prius dixerat. nec alio sensu τὸ ἀναλῦσαι, & ἀναλύσεις, ἡ ἀνάλυσις etiam, de obitu usurpantur. Epictet. l. 1. c. 9. Ὅταν ὁ θεὸς ἀνάλυσιν ὑμῖν τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, τότε ἀναλύσατε πρὸς αὐτόν. *tunc ad illum migrate.* Paul. ad Philipp. c. 1. v. 23. Τὸ ἐπιθυμίαν ἔχειν εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. quod ad Cor. ep. 2. c. 5. v. 8. dixerat, εὐδοκοῦμεν μᾶλλον, ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον. Idem ad Tim. ep. 2. c. 4. v. 6. Ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. *Instat tempus migrationis meæ.* Photius de Pamphilo in biblioth. cod. 118. ἀνάλυσις πρὸς ὀρθὸν βίον. & de Meletio Greg. Nyss. Ἡ πρὸς Χριστὸν ἀνάλυσις· *migratio ad Christum.* vide ad l. 2. § 11. & l. 3. § 3. & l. 5. § 29. & l. 7. § 56, 69. & l. 8. § 47.

Ἥτις σκεδιωτικὴ] vide ad l. 7. § 33.

Κατὰ ψιλὸν παρέτυχεν] Ità l. 8. § 48. κατὰ ἀλόγως παρέτυχεν. παρέτυχε, πτλεμ. ἐμπαρέτυχε. Suid. Eâque ille vocabuli usus frequentissimus. Verùm illic pro *obstinatione,* prout & Xyl. optimè vertit, *singulariter* à Marco usurpatur.

Ἐπὶ τοῖς κεκριμένοις] *obstinationem* meram judicio innexam in perfectionibus suis, *Christianis* Marcus affingit; quemadmodum eisdem, sed *Galilæorum* nomine designatis, *amentiam* (quod & Plinius mox dicendus) *animique obstinationem usu filio acquisitam,* Epictetus l. 4. c. 7. videndus ad l. 8. § 43. cùm tamen nulli hominum validioribus rationum momentis ducti, aut firmioribus dogmatum fundamentis nisi, ad mortem strenuè ac intrepidè excipiendam se accingant. Verùm Marci in fidei nostræ rationibus ac fundamentis inscitiæ fuerint condonanda. qui nec solum etiam hunc errorem errave, sed cum cæteris quæ communia, ita solennem habuit. Plinius Min. l. 10. ad Trajan. ep. 97. *Nullius Christianos criminis omnino* (quantam quæstione etiam per tormenta habitâ indagare poterat) *immunes* prorsus pronunciat; tamen, *non dubitandum,* inquit, *quidquid esset quod fatebantur, pervicaciam certè & inflexibilem obstinationem debere puniri. fuerunt alii similis amentiæ, &c.* Qui & Tertullianus apolog. c. 2. *Plinius,* inquit, *Secundus, cùm provinciam regeret, de Christianis quid ageret Traianum Imperatorem consuluit. allegans, præter obstinationem non sacrificandi, nihil aliud de sacramentis illorum comperisse, &c.* Ità cùm nihil aliud, Christianis quod objicere poterant, haberent, *obstinationem* & *amentiam* objiciebant. Hinc illud apud Tertull. de spectac. c. 1. *Sunt qui existiment Christianum, expeditum mortis genus, ad hanc obstinationem abdicatione*

voluptu-

voluptatum eruditi. Idemque apologet. c. 27. Sed qidam dementiam existimant, qòd cùm possimus & sacrificare in præsenti, & illaß abire, manente apud animum proposito, obstinationem salutis præferamus. Et mox: Cùm erumpunt adversùs nos, ingressùs resistimus, ut æquales; & repugnamus, perseverantes in eo qod oppugnant, & illos nunqam magis detrimphamus, qàm cùm pro fidei obstinatione damnamur. & ibidem c. xix. Illa ipsa obstinatio, qam exprobratis, magistra est. item ad nation. l. 1. c. 17. De obstinationibus verò & præsumptionibus, siqa proponitis, &c. &, c. 18. Reliqum obstinationis in illo capitulo collocatis. qòd neqe gladios, neqe cruces, neqe bestias vestras, non ignem, non tormenta, ob duritatem & contemptum mortis animo recusemus. & c. 19. Hucusqe, opinor, horrenda obstinationum Christianarum. qanqam de persuasionibus omnis obstinatio nostra præstruitur. Non est itaqe, qod Marcus hìc, Φιλὴ παράταξις. Videndus idem, de patient. c. 2. ad l. 10. § 14. De Judæis paria pronunciat Tacitus histor. l. 5. Apud ipsos fides obstinata. qi obstinationem tamen in meliorem partem usurpâsse videtur, in oratione Thrasæana, annal. l. 15. Quæ imò virtutes odio sunt, severitas obstinata, invictus apud gratiam animus. Verbo autem παραπάξασθαι, unde παράταξις vocabulum Marco hìc usurpatum, sed composito, de sancto Confessore & Martyre abusi sunt Viennenses & Lugdunenses in ep. ad Asiatic. apud Evseb. hist. eccles. l. 5. c. 1. Τοιαύτη ὑπερβάσει ἀντιπαρετάξατο αὐτοῖς, ὥστε μήτε τὸ ἴδιον καλεπτεῖν ὄνομα. Non est autem vero absimile, qod M. Cassiod. avtumat, respexisse Marcum ad fervorem sui temporis Christianorum, qi tantâ animi aviditate sese ad qæstiones & supplicia offerebant, vel ingerebant potiùs, ut Arrius Antoninus turbam, an turmam, eorum intuitus, qi manu-factâ ante tribunalia coierant: exclamaverit, Ὦ δειλοί, εἰ θέλετε ἀποθνήσκειν, κρημνὸς ἢ βρόχος ὑμῖν ἔστω. O miseri, siqidem mortem vultis, præcipitiorum, ac laqeorum abundè habetis, Refert Tertull. ad Scapul. Verùm Clemens strom. l. 4. negat id fuisse è disciplina Christiana, & hæreticis imputat; qorum alii pro nomine Christiano mortem obire omnino detrectent; alii cædibus ultrò se dedant. Τινὲς, inqit, περὶ αἱρετικῶν, ἀσεβῶς ἅμα καὶ δειλῶς φιλοξωοῦσι· μαρτυρίαν λέγοντες ἀπὸ τοῦ θανάτου εἶναι τοῦ ὑπὲρ τῆς ὄντως ὄντος γνώσεως θεοῦ· φονέα δὲ ἑαυτὸν ἑαυτῷ καὶ αὐθέντην τοῦ διὰ θανάτου ὁμολογήσαντα. λέγομεν δὲ [leg. φέρομεν δὲ] καὶ ἡμεῖς τοὺς ὑπομείναντας τὸν θανάτον· εἰσὶ γάρ τινες, οὐκ ἠμέτερον, μόνῃ τῇ ἐκκλησίᾳ κοινωνοῦντες, οἳ δὲ ἐκπεσόντες. --τούτους ἐξάγειν αὐτοὺς ἀμαρτύρους λέγομεν, καὶ μισοῦμεν κολάζοντας. θανάτου δὲ ἑαυτὸν ὁπωσδήποτε καινῷ, καὶ θεάτρῳ καὶ ὅτῳ δὴ Ἰνδῶν γυμνοσοφιστῇ μεταίῳ πυρί. Vide ad l. 3. § 1. & l. 9. § 3.

Λευκησιάνους, σημαῖς] Apud Senecam epist. 77. Stoicus qidam. Non est res magna vivere. Omnes servi vivunt, omnia animalia. Magna est res honestè mori, prudenter, fortiter. Vide l. 9. § 3.

Ὥστε καὶ ἄλλον πεῖσαι ἀπαγωγῶς] In eandem sententiam, & ab eadem mente, Epictet. l. 4. c. 11. Δεῖ γὰρ μηδὲ κατὰ τοῦ σώματος ὄμφασιν ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας ἀπορεῖν τοῦ πολλοῦ· ἀλλ' ὥσαρ τὰ ἄλλα, εὐσύμου καὶ ἀταράχου ὑπάρχειν αὐτὴν, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος· ἴδωτι, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι ἀξίνης κόμαι· ἴδετε, πῶς δοῦλος ὢν, ἄπολις καὶ φυγὰς, ἂν ὅτου τύχῃ, καὶ ἀνθρώπων πᾶσι συμπαθῶν καὶ πλησίον ἀταραχώτερον λέγω καὶ εὐρύτερον· ἀλλὰ καὶ τὸ ἱμάτιον ὁρᾶτε, ὅτι ἐκκαῦ ἀπὸ τῆς ἀυσηρᾶς διαίτης· ἂν δὲ μοι ταῦτα λέγῃ τις ἀνθρώπου γέμα καλλίκια ἔχων καὶ περίσωπον, τίς με πείσει θεῶν παρελθεῖν φιλοσοφίαν, * ὥστε [ἵππος f.] τοιοῦτος πιεῖ;

§ 4. Οὐκοῦν ὠφέλημαι] vide l. 7. § 13, 74. Solomon, Prov. c. 11. v. 17. Benefacit sibiipsi vir beneficus. Vide suprà § 1. Epictet. dissert. l. 1. c. 19. Ὁ Ζεὺς καθόλου τοιαύτην φύσιν τοῦ λογικοῦ ζώου κατεσκεύασεν, ἵνα μηδενὸς ἀπ' ἰδίων ἀγαθῶν δυνήται τυχάνειν, εἰ μή τι εἰς τὸ κοινὸν ὠφέλιμον παρενέγκηται· ὅτως ἐκεῖ ἀκοινώνητον γίνεται, τὸ πάθος αὐτοῦ ἕνεκα ποιεῖν. Senec. ep. 48. Non potest beatè degere, qi se tantùm intuetur, qi omnia ad utilitates suas convertit: alteri vivas oportet, si vis tibi vivere.

Τοῦτο ἵνα ἀεὶ παρεῖχεν ἀπαλῶ τοῦτο [ὄφρα] ἵνα, &c. aliqid enim tale supplendum videtur.

§ 5. Τίς οὖν ἡ τέχνη; ἀγαθὸν εἶδ.] Seneca ep 9. Ars est, bonum fieri. ad hoc, sed non cum hoc nascimur. Augustin. de civit. Dei. l. 4. c. 21. Virtus ars est bene vivendi. Neqe enim dat natura virtutem, neqe contingit ea animo nisi instituto, & edocto, & ad summum assiduâ exercitatione perducto. Sen. ibid. & Clem. strom. l. 1. Οὐ γὰρ φύσει, μαθήσει δὲ, οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ γίνονται, καθάπερ ἰατροὶ καὶ κυβερνῆται.

Ἐκ διαφημάτων] Plut. sympos. l. 1. c. 1. Βίου τέχνη, φιλοσοφία. sive ut Epictet. l. 3. c. 26. ἐπιστήμη τοῦ βιοῦν. i.e. ars vitæ. Cicer. Tusc. l. 2. ars bene vivendi. Senec. epist 90. vel, vitæ rectè agendæ. idem, ep. 94. Τί ἂν ἐλπίζεις; ὅτι τὴν μείζονα τέχνην ὑπὸ ὀλίγων ὄψιν ἀναλαβεῖν; Epictet. l. 1. c. 20.

§ 6. Πρῶτον αἱ τραγῳδίαι] Tragœdiam ex dramaticis primam dicit extitisse. Nec secus Avtor libell. de Tragœd. & Comœd. qi Donato tribuitur. Indè itaqe orditur & Horat. art. poet.

Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ,
Dicitur, & plaustris vexisse poemata, Thespis,
Qæ canerent agerentqe peruncti fœcibus ora.

Et mox:

Carmine qi Tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit.—

qo loco ad duplicem τῆς τραγῳδίας notationem respectum habuit; vel ἀπὸ τῆς τρυγὸς, vel ἀπὸ τοῦ τράγου. de qo videri possunt, Athen. *dipnosoph. l.* 2. Eustath. *ad odyss. ζ.* Serv. *ad Virgil. eclog.* 3. Auctor *lib. de comœd. & trag.* &c. Quanquam de *tragœdiæ* primatu ac principatu ambigere licet: si *tragœdiæ* vocabulum strictiùs sumatur, quatenus ea *comœdiæ* opponitur. Etenim ab origine communne utriusque nomen id fuerat. Isa. Casaubon. *de satyr. poes. l.* 1. *c.* 1. *Constat sanè primis temporibus ignoratum fuisse discrimen inter tragœdiam & comœdiam; cùm eidem communi nomine omnes ejus generis dramatica mimicæ vocarentur τραγῳδίαι sive τραγῳδίαι. Athen. l.* 2. Ἀπὸ μέθης γὰρ ἡ τῆς κωμῳδίας καὶ ἡ τῆς τραγῳδίας ἔυρεσις ἐν Ἰκαρίῳ τῇ Ἀττικῇ εὑρέθη, καὶ κατ' αὐτὴν τὸν τῆς τρυγὸς καιρὸν ἀφ' ἧς δὴ καὶ ἡ τρυγῳδία τὸ ἀρχῆθεν ἐκλήθη καὶ κωμῳδία· λεγο, ἐκλήθη καὶ ἡ τραγῳδία, καὶ ἡ κωμῳδία. Idem: τραγῳδία τὸ παλαιὸν ἦν ὄνομα κοινὸν καὶ ἀρχὴ τῆς κωμῳδίας· ὕστερον δὲ τὸ μὲν κοινὸν ὄνομα ἔσχε ἡ τραγῳδία, ἡ δὲ κωμῳδία ἴδιον. Hæc ille. Sanè à salibus illis agrestibus & Fescenninis inconditis, à qibus dramaticæ actiones illæ initium sumpserunt, ad levitatem comicam, qàm ad tragicam gravitatem proclivior multò deflexio fuit. vide Aristot. *poetic. lib.* 1. *c.* 4. Ideo & apud Plut. ille *symposiac. l.* 7. *c.* 8. à mensis epulisque tragœdiam amandat, ὡς ἡ πάνυ τι συμποτικὴν, ἀλλὰ σεμνοτέραν βούσαν. Neqè verò Straboni magis crediderim *geogr. l.* 1. asserenti, τὴν κωμῳδίαν λαβεῖν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς τραγῳδίας, τὰ καθ' αὐτὴν ὕβρει καλακισθεῖσαν εἰς τὸ λοιδορεῖν γυμνὴ καλύπτων· qàm eidem, orationem metro vinctam solutâ antiquiorem statuenti; atqe indè λόγον πεζὸν, sive hunc sermonem pedestrem dictum, ὡς τὸν ἀπὸ ὕβρεως πρὸς καλάθρια καὶ ὀχήματα εἰς τὰδαφος. Siqidem, ut rectè Aristides *orat. in Sarap.* Κατὰ φύσιν γε μᾶλλόν ὅτι ἀνθρώπῳ πεζῷ λόγῳ χρῆσθαι· ἄσατός γε καὶ βαδίζειν, ὄιμαι, μᾶλλον, ἢ ὀχήμασι φέρεσθαι. qem & ulteriùs vide sis, delirium istud ibidem refutantem. Jul. Scalig. *poetic. l.* 1. *c.* 5. *Tragœdiam esse rem antiqam, constat ex historia. non tamen, qod tradunt, tragœdiam comœdiâ vetustiorem. nam & res latæ in cantionibus qæsitæ priùs; & priùs nuptiæ qàm intercitus; & gratiationes, qàm sobrietates; & communis sermo, qàm ampullatus; & pastoralis vita qàm regia.*

Τὴν μιμησιν τῶν συμβαινόντων] Insigniter locum hunc illustrant Timoclis illa ex *Bacchanalia agentibus*, ab Athenæo *dipnosoph. l.* 6. adducta, à Stobæo *collect. tom.* 2. *tit.* 125. repetita:

Ὦ τὰν ἄνεσιν, ἢν τι σοι δοκῶ λέγειν·
Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον ἐπίπονον φύσει,
Καὶ πολλὰ λυπῆ· ὁ βίος ἐν ἑαυτῷ φέρει.
Πλὴν ἀλλ' ἔγχειρίς ἔν φρονοῦντι ἀνδρὶ κοῦφα
Ταῦτ' ἐστὶ· τοῖς δὲ τῶν ἰδίων λήθειν λαθὼν,
Πρὸς ἀλλοτρίοις τε ψυχαγωγηθεὶς πάθοις,
Μεθ' ἡδονῆς ἀπῆλθε, παιδευθεὶς ἅμα.
Τὰς γὰρ τραγῳδὰς ἐκεῖνον εἰ βούλει σκοπεῖν,
Ὡς ὠφελοῦσι πάντας· ὧν μὲν γὰρ πόνος
Πτωχόντεσσιν αὐτῶν καλαμαθὼν τὸν Τήλεφον
Γεγράμμενον, ὅτου πλοῦ πονίαν ῥᾷον φέρει.
Ὁ νοσῶν τε μανικῶς Ἀλκμαίων' ἰσπέλασε.
Ὀφθαλμῷ γὰρ οἰκτρὰ Φινεΐδαν τυφλοῖ.
Τὸν Ἴδυιαν τὸν παῖδα ἢ Νιόβη κακόφρονα.
Χωλός τίς ἐστι; τὸν Φιλοκτήτην ὁρᾷ.
Γέρων τις ἀτυχεῖ; κατέμαθεν τὸν Οἰνέα.
Ἀπιστία γὰρ τοῦ μείζον' ἢ πιστωθῆ τις
Ἀτυχήματ' ἄλλοις γεγενὸς ἐσοίσεται.
Τὰς αὐτὰς αὐτῶν συμφορὰς ἥπιον φέρει.
Adverte sodes, num qid ex usu logar:
Miserum suâpte naturâ animal est homo,
Et vita qanta qanta est scatet incommodis:
Lenimenta ideo curis & solatia
Sibi ipsa reperit. namqe mens proprii mali
Oblita, alienis dum se mulcet miseriis,
Doctrinam pariter cum voluptate imbibit.
Primùm Tragœdos, si placet, considera,
Qàm pulcra dent documenta. nam qi pauper est,
Ubi paupertatem se cognovit Telephum,
Ibi paupertatis fert suam patientiùs.
Lymfatur aliqis? Alcmæonem conspicit.
Oculis laborans cæcos Phinidas videt.
Natum effert alius? Niobe lugentem levat.
Dolet hic se claudum? sed Philoctetem videt.
Miser in senecta est? intuetur Oeneum.
Ità qisqe, dum evenisse majores suis
Olim aliis calamitates secum cogitat,
Animo agiore fert fortunæ injurias. Grot.

Liban. itidem *orat.* 19. ὁ ἄνθρωπος πέφυκεν μᾶλλον παίζειν ἢ δακρύειν. τοῦτο πῶς ἂν ἄνθρωποι, παιδιὰν καὶ ὕβριν ὁρῶντες (leg. ὁρῶν δὲ) ὀφθαλμοῖς πατέρων κειμένων, καὶ συγγενῶν σφαττομένων ἀνθ' ἱερείων ἐφ' ἑτέρων· καὶ πάλιν ἑτέρους ὑπὸ φίλων χειρῶν τῶν μητρὸς, τῇ μὲν μαιόμενος, τῇ δ' ὀπτωμένης; qo loco, & τὸ φίλ. τραγῳδοποιῶν ἄρχον, κοινὸς φίλων διδάσκαλος, nuncupat. Eodem nomine historiam commendari solitam, monet Polybius in operis ingressu: ἐναργεστάτην καὶ μάλιστα διδασκαλον φάσκων, τὴν δύναμιν τῆς τύχης μεταβολὰς γένεσθαι ἐπιφέρουσαν, τοῖς φίλ. ἀλλοτρίων ἀφιστεύειν ἐπόμενον. Hinc Choricius rhetor Gazensis in *orat. epitaph. Procop. Gaz.* à Casavb. *ad Polyb.* lavdatus. Ἰδιώτην μὲν φάρμακον ἔχω λύπης ὁ χρόνος. ὁ δὲ δὴ μέσος ἐλθὼν, καὶ δεινὸν γελάσαντος ἀκουσόμενον, μή μοι τοιαύτην στρατείαν ἀναμενέτω· δεῖ γὰρ τῆς ἐπιτρεχούσης τῷ χρόνῳ τὰ τῆς λογισμοῦ φάρμακα προσηνέσθαι· ἢ τί πλέον ἡμῖν οἱ λόγοι διαπονοῦσι; τὰδ' ἔχειν πονηρῶς τοῖς φίλ. παλαιῶν ἐκμεμαθήκοσιν τύχας· ἃ γὰρ ἵνα τὸν χρόνον ἀνόνητα διαπονῶμεν, ἀλλ' ὅπως ὄιμαι τάχιστα ἄλλων ἐπειθῶν ἀφιλονεικήτως ἀπολαύσομεν, καὶ τούτου συμβάντος

συμβάντος καιρῷ, πρὸς ἄνδρας ἴσα πεπονθότας ἡμῖν, ἢ πικρότερα πάθη, νῦν ἀναφέροντες, ὅτως ὁσιωμᾶν ῥᾷον. Siquidem, ut Cicer. *ad familiar. l. 5. ep. 16. Est consolatio pervulgata illa quidem maximè, quam semper in ore atque in animo habere debemus; homines nos ut esse meminerimus, eâ lege natos, ut omnibus telis fortunæ proposita sit vita nostra: neque esse recusandum, quò minùs eâ, quâ nati sumus, conditione vivamus: nève tam graviter eos casus feramus, quos nullo consilio vitare possumus: eventisque aliorum mēmoriâ repetendis, nihil accidisse nobis novi cogitemus. Levat enim dolorem communis quasi legis & humanæ conditionis recordatio.* Ibid. *l. 6. ep. 6.* In qam mentem Liban. *orat. 19.* βέλει μαθεῖν, ὅπως ἰσχύει ψυχὴν λύπη βεβαπτισμένην ἀνενεγκεῖν καὶ ῥᾷον καθεστῶσαν; λαβὼν ἄνθρωπον ἐστερημένον φιλτάτων, ἢ χρημάτων, ἢ πρωτευσάντων, ἢ πεπληγμένον, ἄγε σοὶ τὸ διάτορον δείξον αὐτῷ δ' ὀργηστῦ παλαιὰς βασιλείας καθηρημένας, καὶ κεφαλῆς. Hoc argumento Hippoclem suum in liberorum obitu solatur Crantor; & ex Crantore Apollonium suum Plutarchus: ὅτι καινὸν ἀπυχεῖν οὐδὲν ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ πάντες ταὐτὸ πεπόνθαμεν. Hoc Nicophontem ille apud Philemonem in *Corinthia.*

Εἰ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοισιν εἰδὼς κακὰ
Ἀσμένως ἔχοις ἄν, Νικοφῶν, ἃ νῦν ἔχεις.
Si mala novisses, quæ alios implicitos tenent,
Libens haberes, Nicophon, quæ nunc habes. Grot.

Egeriam Virbius apud Naſonem *metam. l. 15.*

—— Similes aliorum respice casus,
Mitiùs ista feres.—— vide *ad l. 7. § 5. 58.*

Ἐπὶ τῆς μείζονος σκηνῆς] A Neoptolemo Tragico ſumptum, qi interrogantibus, qid ab Æſchylo, Sophocle, Evripide prolatum admiraretur, reſpondit iſtorum nihil, ſed quod ipſe ἐπὶ μείζονος σκηνῆς *in ſcena majori* vidiſſet; Philippum, cùm pridie, dum Cleopatræ filiæ ſuæ nuptias magnificè celebrat, Deus tertius decimus dictus eſſet, in theatro poſtridie jugulatum ac projectum. Refert Stob. *tom. 2. tit. 95.* Hoc avtem eò magìs in mente atqe admiratione habere Tragicus is poterat, qòd Philippi fatum hoc, tanqam vaticinandi ſpiritu correptus, dum Perſas, adverſus qos Rex expeditionem tunc moliebatur, perſtringit, futuri tamen ignarus ipſe, carmine iſto, qod iſtic inſeratur ſanè digniſſimo, qodammodo prædicere viſus eſt. φερεῖτε νῦν αὐδήρου ὑψηλότερον, καὶ μεγάλων πεδίων ἀέρας· φερεῖτε Θρᾳκαλόμβων δόμων δόμους ἀορσοῦν πεῖσαι βιοτὰν τεκμαιρόμενοι· ὁ δ' ἀμφιβάλλει ταχύπους κύδιστον ἔργῳ σκοτίαν, ἄφνω δ' ἄφαντος πεσέσθαι, μαχερὰς ἀριθμὸν ἐλπίδας δαπάτῳ, πολύμοχθος ἄϊδας. historiam narrat Diodor. Sic. *l. 16.* extremo. ubi δαπάτων malè pro δαπάτῳ legitur. Uterqe, & Neoptolemus, & Marcus noſter, mundum hunc *ſcenam majorem* dixit; *mimo* ſev *fabulæ* vitam hanc aſſimilavit. Ità Græcis παροιμιαδῶς, Μίμος ὁ βίος dicitur. Plato *Phileb.* Μηνύει γὴ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν ζῳήνοις τι καὶ ἐν τραγῳδίαις, καὶ τοῖς δεσμοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ βίου ξυμπάσῃ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ, λύπας ἡδοναῖς ἅμα κεράννυσι. Palladas in *antholog. l. 1. c. 13.*

Σκηνὴ πᾶς ὁ βίος, καὶ παίγνιον· ἢ μάθε παίζειν,
Τλῶ σπουδὴν μεταθεὶς, ἢ φέρε τὰς ὀδύνας.
Scena est hæc vita & mimus: vel ludere discas,
Positâ habitis curis, vel cruciére miser.

Senec. *de tranqill. c. 15.* emendante Pinciano. *Nihil magnum, nihil ſeverum, nè ſerium quidem ex tanto apparatu. Singula, propter qæ læti ac triſtes ſumus, ſibi qiſqe proponat, & ſciat verum eſſe qod Bion dixit, omnia hominum negotia ſimilia mimicis eſſe.* Petron. in *ſatyr.*

Grex agit in ſcena mimum. pater ille vocatur,
Filius hic, nomen divitis ille tenet.
Mox ubi ridendas incluſit pagina partes,
Vera redit facies, diſſimulata perit.

Qæ ex Petronio ubi lavdaverat Joan. Sarisberienſis, *policratic. lib. 3. c. 7.* ſubjungit ipſe *c. 8. & qidem eleganti utitur ſimilitudine; qia ferè qicqid in turba profanæ multitudinis agitur, comœdiæ qàm rei geſtæ ſimilis eſt. Militia, inqit, eſt vita hominis ſuper terram.* (Job. *c. 7. v. 1.*) *at ſi noſtra tempora prophetico ſpiritu concepiſſet, diceiur egregiè, qia comœdia eſt vita hominis ſuper terram. ubi qiſqe ſui oblitus, perſonam exprimit alienam.* Et mox: *Ferè totus mundus ex Arbitri noſtri ſententia mimum videtur implere, ad comœdiam ſuam qodammodo reſpicicns; & qod deterius eſt, eò uſqe comœdiæ ſuæ inſiſtunt, ut in ſe, cùm opus fuerit, redire non poſſint. In eo tamen vita hominum tragœdiæ qàm comœdiæ videtur eſſe ſimilior, qòd omnium ferè triſtis eſt exitus, dum extrema gavdii luctus occupat. avt ſi nomen comœdiæ gratioſius eſt, non duco contentionis funem, dùm conſtet inter nos, qòd ferè totus mundus, juxta Petronium, exercet hiſtrioniam. Hujus itaqe tam immenſæ, tam mirabilis & inenarrabilis tragœdiæ vel comœdiæ theatrum, qo peragi poſſit, ei mirabiliter coæqatur. tanta eſt area ejus, qantus & orbis. difficillimum eſt, ut qiſqam vel admittatur excluſus, vel emittatur incluſus, dum carnis gerit luteum indumentum.* Ubi tamen, qod obiter adnotem, fruſtrà ſunt, qi qaſi teſſellas Petronianas inter Arbitri fragmenta extrudunt, & obtrudunt nobis iſta, *Totus ferè mundus numerum* (ità illi legunt) *implet:* &, *Ferè totus mundus exercet hiſtrionem.* neqe enim Petronii iſta ſunt, ſed Sarisberienſis ex Petronii carmine ſenſus iſtos elicientis. Lipſius item ipſe, *de conſtant. lib. 1. c. 8. Mundus univerſus exercet hiſtrioniam, ait Arbiter: certè hîc.* Cavtiùs Bavdius, *de induc. Belg. lib. 2. Totum orbis terrarum exercet hiſtrioniam, ait facetus qidam ſcriptor. certè nuſqam magìs ſcenæ &*

populo ſervitur qàm in actionibus Magnatum, ubi qò plùs pompæ & oſtentationis apparet, eò minùs ſolidæ veritatis ſubeſt. Potuit *ſcœti ſcriptoris* nomine Joannem noſtrum intelligere, qi *policraticon* ſuum, *de nugis curialium*, inſcripſit. Rem ipſam Polybius planè ſuggerit *hiſtor. lib.* 3. Περὶ ὧν γὰ τὸ παρὸν αἰεί τινες ἁρμοζόμενοι καὶ συνυποκρινόμενοι, τοιαῦτα καὶ λέγουσι καὶ πράττουσι πάντες· ἄτε δυσθεώρητον ὂν πῶ ἑκάστου προαίρεσιν, καὶ λίαν ἐν πολλοῖς ὁμοιοτρόπως πῶ ἀληθείας. *Ferè enim mortales rebus præſentibus ſeſe accommodantes, nimiúmque unà cum aliis agentes, ea dicunt faciúnque, ut ex factis diſſitve ſingulorum mentem animúmque cognoſcere aprimè ſit difficile, veriúſque plerúmque tenebris obtecta deliteſcat*, perſonâ nimirum, quæ geritur unuſquiſque, obvelata. qò & illud P. Syri,

Hæredis fletus ſub perſona riſus eſt.

Lucian. in *Necyomant.* Δοκῶ μοι ὁ θεὸς ἀνθρώπων βίῳ πομπῆ τινι μακρᾷ προπεπέμπειν· χρηναῖον ἢ καὶ διαπτύειν ἔπεσε ὑ πάνυ, διάφορα καὶ ποικίλα τοῖς παιδίοις ἁθύματα προσβάλλων. τὸν μὲν γὰ λαβὼν βασιλικῶς διαπαίζει, πλέον τι ὀνειδίσας καὶ ὑπερφόρως προσβύσας, καὶ πῶ χαριέντως σύραντα τὴ διαδήματι· τὴ δ' ὀπίσω χῆμα ἐπέδωκα. τὸν δέ τινα κλῶν εἶδ' ἐπόμενον, τὸν δ' ἀμορφον καὶ γελοῖον παρεκάλεσε. πεντοδαπῶ γὰ, ὅτι μοι, δῆν ἡμῖν τῶ Διὸς. πολλάκις δ' διὰ μίσους τῆς πομπῆς μετέβαλε τὰ ἑαυτοῦ σώματα, ὡς ἑαυτὸν ὑποπτεύσαι, ὡς ὑπέχθοιτο· ἀλλὰ μεταμφίεσαι, τὸν μὲν Κερβέρου ἀναγκάσαι πῶ τῆς ὀπίσθε καὶ αἰχμαλώτου σκύλου αἰνιγμάζειν, τὸν δὲ Μαιάνδριον, τῶν ἐν τοῖς ἀκίνδυνα παιδία, πῶ Πολυκράτους τυραννίδα μετενέγκαι· καὶ μέχρι μόνου πῦ ἔσαν χρῆζ τὰ χῶματ· ὑπεκδὺν δ' ὁ παππῆς καρὸς παρέλθη, πλανᾶται ἔπεσε ὑποδὰς τῶ σκύλῳ, καὶ ὑποδυόμενος τὸ χῶμα μᾶ τῷ σώματος, ἅπερ ἦν ἀρτὶ χίγνεται, ὕδατ τὸ πλοῖον διαφέρον. ἔνιοι δ' ὡς ἀγνωμοσύνῃ, ὑπεδὺν ἀπαντᾷ τὸν κόσμον ὑποτάσσει ἡ τύχη, ἀχθοντί γε καὶ ἀγανακτοῦσιν, ἅπερ οἰκεῖον πᾶσι συμβέβηκε, καὶ οὐχ ὡς ἂ ἐκεῖς ὀλίγον ἐχόμενοι ὑποδύοντες. vide *l.* 6. § 22. Senec. *epiſt.* 80. *Horum qi felices vocantur, hilaritas ficta eſt, aut gravis & ſuppurata triſtitia: & qidem gravior, qia interdum non licet palàm eſſe miſeros, ſed inter ærumnas cor ipſum exedentes, neceſſe eſt agere felicem. ſæpiùs hoc exemplo mihi utendum eſt. Nec enim ullo efficaciùs exprimitur hîc humanæ vitæ mimus, qi nobis partes has, quas malè agimus, aſſignat.* Apud Vopiſcum Probus de munere Imperatorio, *Agenda eſt perſona, quam mihi miles impoſuit.* qod idem & Auguſtus unà cum vita jam depoſiturus, amicos admiſſus perconcatus eſt, *Ecqid iis videretur mimum vitæ commodè transegiſſe*; adjecítque clavſulam,

Δότε κρότον, καὶ πάντες ὑμεῖς μᾶ χαρᾶς ἀκολουθήσατε. Sueton. *lib.* 2. *c.* 99. qod Dio hiſt. *l.* 56. Κρίσπον δέ τινα παῤ αὐτῷ ὁμοίως τοῖς γελωτοποιοῖς, ὡς καὶ ὀπὶ μίμου πνὸς τελευτῆς, αἰτήσας, καὶ πάμπαν πάντα τὸν ὄλβον ἀνθρώπων βίον ἀπεφήνατο. vide ampliùs *ad l.* 12. § 2, 36. ſed & *l.* 10. § 27. & *l.* 7. § 3.

Φάρσιν αὐτὸ καὶ παιγνίδιον, Ἰὼ Κιθαιρὼν] Epictet. *lib.* 1. *c.* 24. Μέμνησο, ὅτι ὁ τῶν πλουσίων καὶ βασιλέων καὶ τυράννων αἱ προαγωγίαι τίνων ἔχουσι· ἐὰν μὴ ὁ νοῦς προαγωγίαν συμπλέῃ, οὐδὲν ὡς γελοῖον. οἱ δὲ βασιλεῖς, ἄρχοντες μὲν ἀπ' ἀγαθῶν, φίλατε δόμαλε· εἶτα ἐφ' ὑψηλοῦ ἢ τετάρτου μέρους, Ἰὼ Κιθαιρών, τί μ' ἐδέξω; Oedipodis verba ſunt ex Sophoclis *Oedipo Rege*. Hoc vult ergò Marcus, vel ittiuſmodi perpeti reges & tyrannos, non plebeios duntaxat; imò illos ipſos multò magis, in qam mentem Libanii verba videre licet ex *orat.* 19. ſuperiùs pavlò adducta. Vel (qod potiùs opinor) eos qoqe, qi cum indignatione animi ejulationéqe ea ferunt, perferre tamen nihilominùs, neceſſitate cogente, ad qæ tantopere indignantur. vide *lib.* 7. § 57. *Citharon* Bœotiæ mons Oedipo expoſito, Pentheo diſcerpto, aliíſqe id genus facinoribus illuſtris, an infamis. Solin. *polyhiſt. c.* 13. *Apud Thebas Helicon lucus erat, Citharon ſaltus, amnis Iſmenus, fontes Aganippe & Hippocrene.* Et Mela *de ſit. orb. l.* 2. *c.* 3. *Citharon fabulis carminibúſque celeberrimus.* Sed & Clemens Alex. in *horta.* de monte Sinæ, an Sione, an eccleſiâ potiùs iſto deſignatâ *ad Hebr. c.* 12. *v.* 23. Ὅρος δὲ τοῦτο τὸ Σιὼν περιλαμβάνον, ὡ προαγωγίᾳ, ὡς Κιθαιρὼν, ὑπονοούμενον, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἀνακαλύπτον διάνοιαν.

Λέγεται δέ τινα ὑπὸ ὄλβου τὰ δόμαλα παίζοντα χρυσίνου] Dio Pruſ. *orat.* 18. Πολὺ δ' ἂν ἔρχοι εἰς τὸ λέγειν, ὅσα ὑπὸ τέχνου χρύσιμα. De Epicharmo Theocritus *epigr.* 17.

Πολλὰ γὰ παῖδα ζωὸν τοῖς πατρὶ ἔνια χρήσιμα·
Μεγάλα χρέα αὐτῷ.——

Flaccus *lib.* 2. *ep.* 1.

Os tenerum pueri balbúmque poeta figurat:
Torqet ab obſcœnis jam nunc ſermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Aſperitatis, & invidiæ corrector, & iræ.
Rectè facta refert: orientia tempora notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur, & ægrum.

Idem in Arte:

Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloqium inſolitum facundia præceps:
Utiliúmque ſagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.

Et rurſus:

Omne tulit punctum qi miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando paritérqe monendo.

Denique:

Aut prodeſſe volunt, aut delectare poeta,
Aut ſimul & jucunda & idonea dicere vitæ.

vide

vide Plutarch. *de leg. Poet.* & Hug. Grotii *prolegom. ad dicta Poet. Stobæana.*

Ἐι δ' ἠμελήθη] Vide *ad l.* 7. § 41.

Τοῖς πράγμ.] *Ibid.* § 38.

Βίᾳ θεῖζειν] *Ibid.* § 40.

Μετὰ τὴν πραγῳδίαν ἡ ἀρχαία κωμῳδία παρήχθη] Flaccus *art. poet.*

Successit vetus his comœdia, non sine multa
Laude.——

Παιδαγωγικὴν παῤῥησίαν ἔχουσα] Fabius, *lib.* 10. *c.* 1. *Antiqua illa comœdia, fœcundissimæ libertatis, insectandis vitiis præcipua.* & *l.* 12. *c.* 2. *Liberrimum genus hominum Comici veteres.*

——Sed in vitium libertas excidit & vim
Dignam lege regi.—— Flaccus *arte.*

qem & vide *epist.* 1. *l.* 2. Vis illius ideam? habeas à Jul. Scalig. *poetic. l.* 3. *c.* 97. *veteris comœdiæ argumenta omnia falsa, festiva, mordacia, maledica: ut quocunque verbo pronunciato, illico capiatur occasio ad aliquid subsannandum.*

Δι' αὐτῆς τῆς εὐθυῤῥημοσύνης] dum non obliquè, sed disertâ, directâ, exertâ oratione usa, homines palàm perstringebat.

Μετὰ ταῦτα τὴν ἡ μέση κωμῳδία, ἣ λοιπὸν ἡ νέα] De *media comœdia*, qæ choro duntaxat amoto, qi libertati, an licentiæ potiùs, mordaci ac maledicæ præcipuè attributus fuerat, à veteri, qam proximè est secuta, distabat maximè: unde Flaccus,

——lex est accepta, chorúsque
Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.

déqe nova, qæ huic successit eâdémqe multò castigatior extitit, videri poterit Jul. Scaliger *poetic. l.* 1. *c.* 7.

Ἡ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὸν ὀνομάσιος φιλοτιχρίαν ἀπερρύη] Vitiosa scriptura non animadversa, interpretationum portenta qædam hoc loco procudit. præcedentia illa, τὴν ἡ μέση, (qam lectionèm editio utraqe agnoscit, sed interpres nevter expressit) & περὶ τὸ ποτὶ, satìs monere poterant, continuandam esse sententiæ seriem ac tenorem ad illud usqe ἐπίσηον, qo ea clavditur. Verùm obturbabat ſi istud, qod spiritu tantùm mutato, vel adscito, si ἡ exturleris, tam proclivia deinceps futura sunt omnia, qàm est imber ipse cùm pluit. *Post ista*, inqit, *qænam media fuerit comœdia, & nova qo fine introducta sit; qæ paulatim ad mimicum artificium deflexit, consideres. nam & istìc utilia etiam deprehendi posse nemo nescit.* Julius Scaliger *poet. lib.* 1. *c.* 10. *Sublato choro, introducti qi modos facerent, qòd omnia gesticulatione imitarentur, Mimi nominati. tantùm potuit aptior atqe expressior actio, ut generis nomen, qod erat pœsews universæ, ipsi soli sibi vendicarent. hoc in lusu cùm postea qædam impensiùs populo placuissent, avsi sunt scorsim suis avspiciis qam commoverant expectationem sustinere, atqe in eo laudem qærere, & artificis propterea nomen vendicare.* Hos *Latini Mimos* vocant *ex Publio & Laberio, qi in eo genere excelluere: & planipedes ob eam causam, qòd cothurno tragici, socco autem comœdi pedes induchant; ipsi autem nudis pedibus agebant. Hujus definitio proportionem habet cum comœdia, qæ ipsius parens exstitit, cui inter actus apponi cùm esset solita, ex ea extracta atqe asserta servitute, justum sibi poema fecere. Est igitur Mimus, poema qodvis genus actionis imitans, ità ut ridiculum faciat. Cicero tamen Ethologos cùm vocat à moribus qos exprimerent, ridiculi rationem non admiscuit. Sunto igitur duo genera, qæ etiam vicatim & oppidatim per universam Galliam mirificis artificibus circumferuntur, Morale & Ridiculum. Horatius negat esse pulcra poemata, nam & veri Mimi proprium est, qædam sordida ut affectet.* hæc ille. Salmas. *ad Solin.* ubi *Mimos* peculiariter sic dictos à *fabulis comœdiâ* scil. & *tragœdiâ* disterminat (qo modo & *Mimos* à *comicis fabulis* & *tragicis historiis* distingvit Lactant. *l.* 6. *c.* 20.) ad hunc locum respiciens; *Mimos*, inqit, *in locum comœdiæ successisse scribit Marcus. & sanè qas hodie agunt, & vocant Itali comœdias, Mimi sunt & Planipedes verùs qàm comœdiæ. personas tantùm habent ex comœdia.* Apul. *florid.* 1. *Cumprimis hoc spectandum, qid in theatro deprehendas. nam si Mimus est, riseris; si funirepus, timueris; si comœdia, faveris; si Philosophus, didiceris. Mimi* ergò *ridiculi.* habent affatùm qod rideas. sed & qod discas? exhibent: qod Marcus mox monuit. Neqe verò ego cum illustrissimo viro *ethologum & ridiculum Mimi genera duo* constituerim, sed pro affectionibus *Mimi* duabus habuerim: cùm *ridiculum* in *Mimis* perpetuum fuerit. qod & Horatius ipso illo, qem is attigit, loco subindicat, *serm. lib.* 1. *sat.* 10. qi ubi dixerat; *——nam sic*

Et Laberi mimos, ut pulcra poemata mirer.

Subjunxit.

Ergò non satìs est risu diducere rictum
Auditoris.——

qod est *Mimorum* scilicet. unde & Arbiter *partes ridendas Mimis* tribuit. Qin nec id Cicero ipse siluit: cujus hæc sunt, *de oratore l.* 2. verba; *Atqe ità est totum hoc ipso genere ridiculum, ut acutissimè tractandum sit. Mimorum est enim ethologorum, si nimia est imitatio, sicut obscœnitas.* Hinc est qod Naso, *trist. l.* 2. dixit,

——imitantes turpia Mimos.

Et, *Mimos obscœna jocantes.*

Cæterùm aliud est ab eo qod Marcus hìc, illud Maximi Tyrii orat. 21. Ἡ μὲν παλαιὰ μοῦσα, περὶ παίδων ἦτα καὶ ἀνδρῶν, γῆς ἐργάτας καὶ δίκης σωτῆρας, θεῶν ἀμητὰς καὶ ἀεστὰς κακοπιθεῖς, ᾄσματα ᾄδουσα αὐτοφυᾶ· μεταπεσοῦσα δὲ ἡ ψυχὴ ἐπὶ τέχνην ἀκαίρως χέλεπις ἐν σκιᾷ καὶ διά-

τοις, ἀρχὴ τῆς ἐκ πολιτείαν αὐτοῖς παιμμελείας ἐγένετο. Malo tamen aſcribitur, qod uterqe dixit. Illud tantùm adjicere liceat poſſe apud noſtrum conjunctim legi, πρὸ ἐκμιμήσεως φιλοτεχνίαν nam & ἐκμιμεῖσθαι dici ſolet, qod *actione mimicâ repræſentatur.*

Λέγεται καὶ ὑπὸ τέτων τινὰ χρήσιμα] Ità Senec. *epiſt.* 8. *Quàm multa poetæ dicunt, qæ à Philoſophis aut dicta ſunt, aut dicenda? non attingam tragicos, aut togatas noſtras; habent enim hæ qoqe aliqid ſeveritatis, & ſunt inter comœdias & tragœdias mediæ: qantum diſertiſſimorum verſuum inter Mimos jacet? qàm multa Publii non excalceatis, ſed cothurnatis dicenda ſunt? & de tranqill. c.* 11. *Publius tragicis comicisqe vehementior ingeniis, qoties mimicas inceptias, & verba ad ſummam caveam ſpectantia reliqit, multa habet cothurno, non tantùm ſiparis, fortiora.*

Πρὸς τίνα ποτὲ] *qemnam finem reſpicit?* Xyl. *Ad qem alium ſcopum, qàm qem diximus?* Caſ. ut ἐκεῖσε τινα [ἄλλον] legiſſe videatur. mihi non erotematicè, ſed enunciativè efferri videtur, & ſententia prior continuaris conſidera qem finem totum hoc ſcenicum inſtitutum aſpiciat.

§ 7. Τὸ μὴ ἐν ἄλλῳ βίῳ ὑπάρξειν] De qonam vitæ genere loqatur hoc loco Marcus, havd latis liqet. forſan & nullum certum vitæ inſtitutum deſignatum volebat, ſed hoc monitum duntaxat, ſtatum præſentem, qicunqe tandem is exiſtat, eſſe cuiqs ad Philoſophiæ vel ſtudium vel exercitium eidem maximè idoneum,

§ 8. Οὐ δύναται μὴ τῇ ὅλῃ φυτῇ ἀποκλίφθαι] Ramus à ramo cui adnaſcitur avulſus, à toto plantæ corpore divellitur. ità qi à Chriſti corpore divellitur, *nec caput ipſum tenet,* ut Apoſt. loqitur *ad Col. c.* 2. *v.* 19. *Non poteſt concordiam habere cum Chriſto, qi diſcordare voluerit cum Chriſtiano.* Avg. *de verb. Dom. conc.* 57.

Ἀνθρωπος ἑαυτὸν χωρίζει] Ità *l.* 4. § 29. Ὁ τὴν ἰδίαν ψυχὴν ἀποχλίζων. & *l.* 8. § 34. Ὁ ἀποχλίζων ἑαυτόν. & Judas Apoſt. *ep. v.* 19. Οἱ ἀποδιοχλίζοντες ἑαυτούς. de qibus Avtor *ad Hebr. c.* 10. *v.* 39. Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν. alioqi τὸ χωρίσει; Apoſt. *ad Rom. c.* 8. *v.* 35. οὔτε τις κτίσις ἑτέρα, *ibid. v.* 39.

Ἔξεστι γὰρ πάλιν ἡμῖν συμφῦσαι] Vide *ad l.* 8. § 34.

Καὶ πάλιν τῇ ὅλῃ συμπληρωτικοῖς γίνεσθαι] D. Jun. συμπληρώματος mavult. utrumvis conſtare poterit. Epicur. *epiſt. ad Menæc.* Τὸ σωτιζόμενον ἐν ταῖς ἀπλαῖς καὶ ἀ πολυτελέσι δίαιταις, ὑγιείας δεῖ συμπληρωτικόν. Marcus ipſe *l.* 9. § 23. Ὡσπερ αὐτὸς σὺ πολίτευμα συμπληρωτικὸν εἶ· ὕτω καὶ πᾶσα πρᾶξίς σε συμπληρωτικὴ ἔστω ζωῆς πολιτικῆς.

Δυσίγνωτον καὶ δυσαποδίδρασιν] vocabulum hoc posterius more Stoico coagmentatum, parùm freqens & durioris analogiæ. Illuſtrat avtem locum hunc Plutarchi illud *de frat. dilect.* Μεγάλαι μὲν γὰρ αἰτίαι μεγάλων διαλύσεων ἴσως καὶ φιλίας. ὅταν δὲ ῥᾳδίως αὖθις ἐναλλάττωσι διαλύσεις· ὥσπερ γὰρ τὰ συμπαγέντα, κἂν χαλάσῃ τὸ ἐκκόλλον, ἐνδέχεται πάλιν ἁθροῦναι καὶ συναρθρῶσαι· συμφυοῦς δὲ σώματος ῥαγέντος ἢ τμηθέντος, ἔργον δεῖν κόλλησιν εὑρεῖν καὶ σύμφυσιν· ὅταν αἱ μὲν ὑπὸ χρείας συμπεσόντες φιλίαι, κἂν διασῶσιν ἑαυτὰς ἀλλ' ὅμως αὖθις ἀναλαμβάνωσιν. ἀδελφοὶ δὲ τῇ φύσιν ἐκπεσόντες ἔστι ῥᾳδίως συνέρχεσθαι· κἂν συνέλθωσι, ῥυπαρὸν καὶ ὕποπτον ἄλλῳ αἱ διαλύσεις ἐφέλκονται· quod Medius Sycophanta dicere ſolebat, κἂν διεκπαίσῃ τὸ ἕλκος, ἡ ὠλὴ μένει. *etiamſi vulnus coierit, manet tamen cicatrix,* qaſi veſtigium qoddam vulneris etiam jam coaliti. οὐχ ὅμοιος ὁ λελεσθος, inqit Marcus iſtîc. Qod avtem de fratribus ac cognatis Plut. idem de omnibus in univerſum hominibus Marcus; qia συγγενὲς πᾶν τὸ λογικόν. *l.* 3. § 4. & *infr.* § 9.

Ὁμοδαμνεῖν μὲ μὴ ὁμοδογματεῖν δέ.] Non poſſum Xylandro iſtîc aſſentiri, qi verbis illis, ὅτι λέγουσιν αἱ φυτρυαὶ, omiſſis, reddidit; *Oportet igitur in eadem arbore eſſe, etſi non idem cum omnibus ſentias.* ſed nec Caſavbono, qi contrà qàm editor etiam Lugd. clavſulam hanc ab antegreſſis divulſam, periochæ inſeqenti præfixit. Rusticorum dictum vulgare, ſed depravatum, opinor. qid enim ὁμοδογματεῖν fuerit ad plantas tranſlatum? nam de hominibus, prout Marcus ipſe *l.* 9. § 3, uſurpatum, qid velit, qis neſcit? D. Boot. ſuſpicatur poſſe ὁμαυξεῖν, vel ὁμοιοπαθεῖν legi, ut ſit, *ſimul fruticari, ſed non ſimul creſcere;* vel *ſimiliter affici.* D. Salmaſ. ὁμοσωμαλεῖν mavult. *Ramus,* inqit, *qi corpore ſuæ arboris avulſus aut reciſus, ut inſeratur in aliam, nunqam unum corpus facit cum illa arbore cui inſeritur, qamvis partem faciat fruticis, & ſimul cum eo fruticet.* In re ferè deſperata tentemus & nos aliqid; etiamſi Hippocrates in arte vetet, δεῖ τῇ ἀνηκέστων ἐπ' ἐπ ἐπιχειρέειν. Ego nihil ſcripturam vulgatam propius commjniſci poſſum; qàm ὁμοιοπαθεῖν· ut ſit, *pariter fruticari, ſed non configurari;* non figuram ſpeciémqe eandem cum ramis reliqis obtinere. ſiqidem inſitorum cum ſtirpe reliqa coalitio non ſine cicatrice fieri ſolet. τὸ ὁμοσωμαλεῖν câdem analogiâ, qâ τὸ ὁμοδογμαλεῖν dictum; câdem ſententiâ, qâ ὁμοιοσχημονεῖν, Ariſtoteli *problem. l.* 2. *q* 5. Si qis probabilius aliqid afferre poterit; ei ego lubens conceſſerim.

§ 9. Εὐταξίας χρίσεως καὶ πρόξεως] vide *ad l.* 5. § 18. & *l.* 6. § 10.

Πρόσπτος] vide *ad l.* 9. § 11. 42.

Καὶ γὰρ τοῦτο αὐτοῦ τὸ χαλεπαίνειν] ità *infrà* § 18. οὐχὶ τὸ δυμῶδες ἀνδρεικόν.

Λιποτάκτης] & δραπέτης. *l.* 10. § 25.

§ 10. Οὐκ

§ 10. Οὐκ ἔστι χείρων ἀδικία φύσις τέχνης] Arte siquidem nullâ natura vincitur. Aristot. *ethic. lib.* 2. *c.* 11. Οὐδὲν γὰρ φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται· οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος, οὐκ ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίζῃ τις, ἄνω ῥίπτων. οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω· οὐδ' ἄλλο οὐδὲν φύσει ἄλλως πεφυκότων, ἄλλως ἂν ἐθισθείη. Senec. *epist.* 11. *Rerum naturam sapientia sub imperio non habet. quæcunque attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm multùm diúque se animus composuerit, hærebunt.* scil.

—cultúrâ natura potentior omni.

Quam licèt expellas furcâ tamen usque recurret.

utì Flaccus *l.* 1. *ep.* 10. utpote quæ sit *fixa, & mutari nescia.* Juvenal. *sat.* 13. Proinde, *Repugnante naturâ, quælibet cedit industria.* Cassiodor. *l.* 4. *ep.* 38. Nec fortior ergò ars naturâ; nec præstantior etiam; cùm illa sit Creatoris opus, ista creaturæ.

Αἱ τέχναι τὰς φύσεις μιμοῦνται]. Theophr. *de caus. plant. l.* 2. *c.* 25. ἡ τέχνη μιμεῖται τὴν φύσιν. & Aphrodiss. *problem. l.* 1. *q.* 90. Sen. *ep.* 65. *Omnis ars imitatio est naturæ.* sed & ἰατρὸν medicum, τῆς φύσεως ὑπηρέτην καὶ μιμητήν, *naturæ ministrum ac imitatorem* dixit Hippocrates, teste Galeno *de dogm. Hip. & Plat. l.* 9. *c.* 8.

Τῶν χρειττόνων ἥττων τὰ χείρω] vide *l.* 5. § 16. & *l.* 7. § 55.

Ἔνδεια μὲν γένεσις δικαιοσύνης] Hoc enim jus fásque exigere videtur, ut præstantioribus deteriora inserviant. Καὶ δίκαιον, καὶ δεῖ τὸ μὲν ἄρχεσθαι, τὸ δ' ἄρχειν, ἧν πεφύκασιν ἀρχαί· Aristot. *polit. l.* 1. *c.* 4. quem vide prolixiùs istud ibidem disceptantem. sed & *ad l.* 7. § 55.

Ἀπὸ δὴ τῆς ταύτης αἱ λοιπαὶ ἀρεταὶ ὑφίστανται] Polus Pythagoricus *de justit.* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9. Δοκεῖ μοι τὴν δικαιοσύνην μητέρα τε καὶ πάντων σχεδὸν ἁπάντων ἀρετῶν θεσμοθετεῖν· ἄτερ γὰρ ταύτης οὔτε σώφρονα, οὔτε ἀνδρεῖον, οὔτε φρόνιμον δίοιτ' ἄν. Julian. Imp. *orat in Constant.* 2. etiam *pietatis matrem* vult esse *justitiam.* Ἔστι δὲ οὐδὲν τῆς δικαιοσύνης ἐκγονον. Jamblych. *ep. ad Anatol.* Τὴν δικαιοσύνην, αὐτὸ τὸ ὅλων ἀρετῶν τέλος, καὶ ἡ σωτηρίαν αὐτῶν συμπασῶν, ἐν ᾗ δὴ πᾶσαι ἔνεισι συλλήβδην καὶ τὸν παλαιὸν λόγον. παλαιὸν λόγον illum exhibet nobis Aristot. de justitia *ethic. Nicom. l.* 5. *c.* 1. Ἡ δικαιοσύνη ἀρετή μόνη δοκεῖ τελεία, ἀλλ' ὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον· καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις δοκεῖ κρατίστη εἶναι ἀρετῶν εἶναι. ἡ δικαιοσύνη, καὶ ὕδ' ἕσπερος, οὐδ' ἑῶος οὕτω θαυμαστός· καὶ παροιμιάζόμενοι φαμέν,

Ἐν δὴ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ' ἀρετή ἐστι.

καὶ τελεία μάλιστα ἀρετή, ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἕτερον δύναται τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, ἀλλ' οὐ μόνον καθ' αὑτόν. Quod ipsum & aliâ ratione adfirmat *ethic. magn. l.* 1. *c.* 34. & *Eudem. l.* 4. *c.* 1. Δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετὴ εἶναι· εἰ γὰρ δίκαια μόνον ἐστὶν ἃ ὁ νόμος κελεύει ποιεῖν· ὁ δὲ νόμος τὰ κατὰ πάσας ἀρετὰς πρόσταττει· ὁ ἄρα τοῖς κατὰ νόμον δικαίοις ἐμμένων, τελείων ἀποδώσει ἂν· ὥστε ὁ δίκαιος καὶ ἡ δικαιοσύνη, τελεία πᾶσ ἀρετή ἐστιν. qi locus in mendo non uno cubare videtur. Legendúmque opinor. Ὁ δὲ νόμος τὰ κατὰ πάσας κελεύει. vel πρόσταττειν κελεύει. neque enim lex ipsa facit, sed facere jubet. tum novissima illa sic restituenda videntur. Ὥστε τελείως ἀποδώσει ὁ δίκαιος καὶ ἡ δικαιοσύνη τελεία τις ἀρετή ἐστιν. Vide *infrà ad* § 20.

Ἐὰν ἡμῖν διαφερώμεθα πρὸς τὰ μέτρα] *Si vel rebus iis nimiùm tribuamus.* Xyl. *Si vel mentes & affectus in istis figamus.* Cas. neuter vocabuli vim satis expressit. Verto, *Si ad ista temerè anxiéque feramur.* vide *ad l.* 9. § 27.

Ἐυεξαπάτητοι καὶ περίβλεπτοι καὶ μαλακτικοί] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 5. § 10.

§ 11. Οὐκ ἔρχεται ἐπί σε τὰ πράγματα] vide *ad l.* 4. § 3, 39. & *l.* 9. §. 15.

Καινὴν ἀρχὴν μίμει] ista post ἔρχη interserenda avtumo: qò dictionis series feliciùs ac faciliùs fluat. Vide *infrà* § 16.

Οὔτε διώκων, ὅτε φεύγων ὀφθήσῃ] *nec prosequens, nec fugiens videberis.* i. e. nec prosequeris ampliùs, nec fugies.

§ 12. Σφαῖρα ψυχῆς αὐτάρκεια] vide *ad l.* 8. § 48. & *ad l.* 12. § 3.

Μήτε ἐλλείπηται ἐπί τι, μήτε ἔσω συνέχηται] Membrum alterum omisit Xyl. *neque ad aliquid se extendit, neque se contrahit.* Cas. verùm τὸ συνέχειν nusquam, opinor, in eo significatu reperitur, & hîc aliud planè sonat. *nec ad exteriora prominet, nec cum eis intus concurrit, sive consentit.* quomodo Philo dixit, *de vita Mos. l.* 2. Συνέχουτα τῆς πράγμασιν ὀνόματα ἐξεῦρεν· *nomina rebus concurrentia & consentanea.* & Plut. in *Fabio,* Συνδραμεῖν ἔνια φησὶ λογίων πρὸς τὰς τύχας καὶ τὰς πράξεις· *oracula cum rebus concurrisse.* Et Cicer. *Tusc. l.* 1. concurrant *omnes plebeii philosophi.* ut sit illic τὸ συμπνέχειν, idem quod τὸ συμπνεῖν. *l.* 5. § 26. cum exterioribus sive sensibus. sive rerum specie & pompa concurrere & consentire. vide *l.* 2. § 12. & *l.* 6. § 13. & *l.* 7. § 56. *extremâ.*

Μήτε συνιζάνῃ]. *neque subsidit.* Cas. quod est ὑφιζάνειν potiùs, quoniam & συνιζάνειν eo sensu quandoque sumitur. Ità enim Lucian. *ver. histor. l* 1. μαλακτικῶς ἐνδιδόντος τοῦ πνεύματος καὶ συνιζάνοντος, *languente ac subsidente vento.* quemadmodum Propert. dixit *eleg.* 8. *subsidere ventos.* màlim tamen cum Xyl. *contrahit se,* vel, si hoc mavis, *considit ac comprimitur.* quomodo συνίζειν καὶ συνθλίβεσθαι conjunxit Philo *de mund. immort. ad l.* 4. § 46. adductus. & Galenus, Budæo referente, τὸ συνιζάνειν τῶν πόρων ἀναπτασύνειν. i. e. *poros compressos aperire,* dixit. & Aphrodiss. *probl. l.* 2. *q.* 22.

Ἡ λύπη συναίζειν ποιεῖ τὴν ψυχὴν καὶ συμπιέζειν, ἀλλὰ τοῦ τῆς ψυχῆς εἴσω ῥοπῆσαι. *dolor corporis contractionem sive compressionem producit, dum anima ad interiora se subtrahit.* quod *l.* 1. *q.* 31. dixerat. ἡ λύπη πύκνωσιν ἐργάζεται καὶ σβέσιν πόρων. Clem. *pædag. lib.* 2. *c.* 2. συναίζουσι τῆς κεφαλῆς εἰς τὸ σῶμα· *compresso in pectus capite.* Plut. *Publicol.* de figulino opere: ἐν ὑπαίθρῳ, ἃ συνέπηξε καὶ ἔπηξεν πολὺν ἐν πυρὶ, πυκνοῖ καὶ συναίζοντα· *non est spissatum & constrictum.* nec obstat, quòd τῷ εἴρειν, τὸ συναίζειν opponitur ab Aristot. *de respir. c.* 4. ubi de insectis agens, ἐν αὐτοῖς, inqit, τὸ ἀναζύμωμα, τὸ ἐμφύτου πνεύματος εἴργοντα καὶ συναίζοντα, συμβαίνει ἀεὶς τὸν ὑμένα γίνεσθαι πεπλατυσμένον. siquidem *compressionem* quandam & ibi designari, manifestum est. Zeno autem referente Galeno, *de dogm. Hip. & Plat. l.* 5. *c.* 1. τὸ πάθος dixit esse ἐπιγνωσθῆναι τοῖς κρίσεσι συστολὰς καὶ λύσεις, ἐπάρσεις τε, καὶ πλάσεις τῆς ψυχῆς. quod nostri mentem clarissimè explicat.

Φωτὶ λάμποντα] lumine illo, de qo Joan. *Evang. c.* 1. *v.* 9. ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον. sed alios magis, alios minùs. illuminabat illud & Marcum, etiamsi sui nescium; sicut & Cyrum, etiamsi sui ignarum robore idem accingebat. Esaiæ *c.* 44. *v.* 5.

Ὦ τοῦ ἀληθινοῦ ὀφθαλμοῦ] vide *l.* 3. § 14. & *l.* 10. § 26.

§ 13. Ὄψεται] *viderit ipse.* qasi dicat, qid ad me? nihil aḍ me. illius, non meâ id interest. ità Senec. *de benefic. l.* 2. *c.* 14. *Scio hoc illi non profuturum. sed qid faciam? rogat. resistere precibus ejus non possum. viderit. de se, non de me, queritur.* vide *l.* 5. § 25. & *l.* 9. § 27. Sen. idem. *ep.* 71. *Si vis beatus esse, fi fide bonâ vir bonus, sine contemnat te aliqs. & ep.* 76. *Ad honesta videnti contemnendum est contemptus iste.*

Ἐγὼ δ' ὀφλήσω, ἵνα μή τι καταφρονήσωσι ἄξιον] Ità capiendum, qod Apostolus *Tito c.* 2. *v.* 15. μηδείς σου περιφρονείτω· & Timotheo *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. μηδείς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω· qo loco sic accipiendum seqentia docent; qibus monet ut conditionis suæ locíque avtoritatem, vitæ ac conversationis puritate gravitatéqe tueatur. vide *l.* 10. § 32.

Μισήσει; ὄψεται.] Epictet. *l.* 3. *c.* 18. φέρει τι ὁ δίνα· ὄψεται, πῶς ποιεῖ ἴδιον ἔργον. & *c.* 10. ἐκ ὧδε ἔστω μοι περιεσκεφθῆναι τὸν ἀδελφόν· ἀ' ἀλλὰ τοῦτο πρὸς ἐκεῖνον ὄψεται· ἐγὼ δ' οἷς ἂν περιεσκεφθῆ αὐτὸς, οἷς δεῖ χρήσομαι τοῖς περὶ ἐκεῖνον· τοῦτο γὰρ ἐμόν ἐστιν· ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο οὐδεὶς κωλύσει δίναται· ἐκεῖνο κωλύει).

Οὐκ ὀνειδισμὸς] vide *infr.* § 18. Ambros. *de offic. l.* 3. *c.* 16. *Neqe monitio aspera sit, neqe objurgatio contumeliosa.* Epictet. *l.* 2. *c.* 12. ὁ ὀφθαλμὸς ὅταν λάβῃ τινὰ παραφθορὰν, ἦγαγεν ἐπὶ ὀδὸν πρὸς λύσιν· ἐγὲ καταγελάσεις, ἢ λοιδορησόμεθα ἀνθρώπῳ. ἐκ οὖν δεῖ ἐν αὐτῷ τοιοῦτόν τι ἀλλὰ θεραπεῦσαι, καὶ οὐ δεῖ ἐν ὑ δεσπότης, μὴ ἐκείνου κατάγελα, ἀλλὰ μᾶλλον αἰδεῖσθαι τῆς ἀδυναμίας τῆς αὐτοῦ.

Οὐδὲ ὡς ὀπιθεσπίζομαι ὅτι ἀνήχεμαι] nè levissimum quidem præ me ferens offensionis sensum aut significationem. vel etiam, qasi patientiam ostentans meam. vide *infr. ad* § 18. ὡς ἐν σκιᾷ.

Ὅσα ὁ Φωκίων] De *Phocione* tria potissimùm, qæ huc faciunt, memorabilia reperiuntur. qòd rabulam qendam, qi pro concione dicenem interpellaverat, oratione prolixâ in se debacchantem placidissimè sustinuit, ad dictionis seriem qam priùs inchoaverat ità reversus, acsi nihil qicqam vel ab illo dictum, vel à se avditum, animadversúmve fuisset. refert Plut. in *præcept. polit.* qòd cùm ad mortem ducereretur, obviúsqe qidam, post convitia multa frustrà effusa, cùm ipse nullus attenderet, etiam in faciem ei tandem expuisset, ad magistratus conversus, illud tantummodo dixerit, ὑ πείσων τις τοῦτον ἀχρεμονῆσαι; *Non compescet istum aliqis indecorè se gerentem?* Plut. in *apophth.* & in *Phoc.* qòd filio morti jam proximus, illud unicum in mandatis dedit, μηδὲν Ἀθηναίους μνησικακῆσαι. *nè qid eorum meminisset, qæ adversus ipsum Athenienses iniqè egerunt.* Plut. *ibid.* id qod Ælianus havd pavlò ἐμφατικώτερον extulisse perhibet. *l.* 12. § 49. per amicos, qi morienti aderant, filio mandâsse, μηδὲν Ἀθηναίοις μνησικακῆσαι ἕνεκα τῆς παρ' αὐτοῦ φιλοποσίας, ἧς τοῦ πίνω· qasi poculum illud cicutâ temperatum, non alio loco haberet, qàm poculum qod in amicitiæ societatísqe mutuæ argumentum propinari atqe exhiberi solet. Unde Theodoreto lucem fœnerari havd piguerit: qi *therapeut. lib.* 3. Platonem ait in rebus religionem spectantibus ad ritus receptos se attemperâsse, τοῦ Ἀθηναίων φιλοποσίαν ἐῤῥωδηκέναι, καὶ τὸ τοῦ Σωκράτους περιεσκεφθὲν ὑποφοβήθηναι καίριον. in qo loco vertendo Acciaolus interpres dictionis venustatem corrupit planè, dum sic reddit; *timens nè Atheniensium gratiâ benevolentiâqe excideret;* dum φιλοποσίας significatum non animadvertit. id avtem optimè explicabit nobis Gregor. Naz. qi *ad Evdox. ep.* 57. Socratem ait temperaturæ ejusdem poculum hilariter admodum excepisse, ὥσπερ ἂν ἐπὶ συνόδου προχόμενον, ἀλλὰ φιλοποσίας ἕνεκα πινόμενον. Qin & Socratem eâ ipsâ voce usum, morti jam propinqum, refert Ælianus. *l.* 1. *c.* 16. cùm enim ab Apollodoro missus, in qibus honorificentiùs efferetur, vestes pretiosas recusâsset: Falli multùm aiebat Apollodorum, ἐγὼ αὐτὸς πείσω δῆτον, ὅτι μὴ τοῦ ἐξ Ἀθηναίων φιλοποσίαν, καὶ τὸ ἐκ φαρμάκου πῶμα, ὅτι ἥδιστα ὄψεται Σωκράτης. Adjici potest his illud, non Socratis apud Platonem, uti memoriâ lapsus Cœlius Secund. in *thesauro* prodidit, sed Theramenis apud Ciceronem *Tusc. l.* 1. qi cùm conjectus

jectus in carcerem triginta jussu tyrannorum, venenum ut sitiens obbibisset, reliquum sic è poculo ejecit, ut id resonaret; qo sonitu reddito, ridens, Propino, inqit, hoc pulcro Critiæ; qi in eum fuit teterrimus. Græci enim in conviviis solent nominare, cui poculum tradituri sint. (habes, Cicerone clarissimè exponente, qid sit, ἡ φιλοτησία.) *Iusit vir egregius extremo spiritu, verèqe ei, qi venenum præbuerat, mortem est auguratus, qæ brevi consecuta est.* Secius pavlò Xenophon retulit *Hellenic. l. 2.* τὸ λοιπὸν ἄρχον (τῷ κανεῖ) ἀνακοπτόμενος εἰκότως Κεντήσας τοῦτ' ἴσχυ τῷ καλῷ. falsus interim Erasmus *apophth. l. 6. var. mist. dict. 238.* qi Æliani relationem *hist. var. l. 9. c. 21.* dum negligentiùs percurrit, Theramenem è triginta tyrannis fuisse ratus est. Sed ut ad Phocionem redeamus. noviſſimum hujus illud, opinor, respexit Marcus; eò magìs qia subjicit, εἴ γε μὴ σφεσπετέον. sicut & *infr.* § 18. ἐὰν γνῶσον ἢ κ μὴ συνῇς. ambigua est enim illa Phocionis dictio: potéstque etiam σαρκασμὸν satìs aculeatum & mordacem continere, Athenienſem populum ejusmodi poculis amicos suos excipientem, & indiciis ejusmodi suam erga illos benevolentiam obsignantem notantis. qomodo Theopompus *hist. l.* 38. de Clearcho Heracleotarum tyranno, ὃς τοῖς πλείοσι ἐδίδου κώνειον πῖνειν, qi cicutâ propinatâ qamplurimos sustulerat, Ἐπειδὴ ἔν τισιν ἔγνωσαν τὸν τῦ φαρμάκου τοῦτον φιλοτησίαν, ὃ σφίσιν αὐτοῖς, φησὶν φαγεῖν πήγανον. Athen. *dipnosoph. l.* 3. Lusit pariter Libanius emaculandus obiter, *declamat.* 11. ubi parasitus, fratre ad vitam philosophicam desciscente, vitæ pertæsus, Δότε μοι, inqit, σφετέρου φιλοτησίαν ἡ τύχη. leg. Δότε μοι, σφῶν εἶναι φιλοτησίαν τῇ τύχῃ· *concedite mihi, ut liceat fortunæ benevolentiæ poculum propinare.* hoc est, ut cicutam bibere licitum sit, qo me vitâ eximem. vide *ad l.* 10. § 11. De Phocione verò præclarum ac disertum habetur Val. Maximi elogium, qo suspicionem istam, qam Marci verba suscitare possint, ab eodem amolitur. *l. 3. c. 8. Placidi & misericordes, & liberales, omniqe suavitate temperati mores Phocionis, qos optimè profectò consensus omnium bonitatis cognomine decorandos censuit. itaq; constantia, qæ naturâ rigidior videbatur, lenis è manſveto pectore fluxit.*

Ἔσω γὰρ δεῖ τοιοῦτα εἶναι] qod Psaltes *Psal. 51. v. 6. in præcordiis.* Apost. *ad Rom. c. 2. v. 28.* οὐκ ἐν τῷ φανερῷ, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ. contrà qàm hypocritis solenne est, qi μόρφωσιν pietatis & patientiæ externam gerunt, cùm δύναμιν utriusqe internam nullam habeant. Idem *ad Timoth. ep. 2. c. 3. v. 5.*

Καὶ ἐνδὸν θεῶν βλέπειν] Intus oportet istiusmodi esse, ubi Deus ipse, qalis sis, videt; qi non speciem externam, sed cordis habitum intuetur. *Hist. Reg. l. 1. c. 16. v. 7.* ὁ θεὸς οὐκ ἀγνοεῖ δὲ τὸ ἐκάστου διάθετον καὶ φύσιν, ἅτε δὴ ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος αἰσθανόμενος πυνθάνεται. Plut. *de tard. num. vindict.* Hoc est, qod in pagina sacra toties occurrit, ἐνώπιον τῦ θεῦ. Ad qod Lucæ *evang. c. 1. v. 6.* de Zacharia sacerdote ac conjuge illius usurpatum, Ambros. *Multi hominibus justi videntur; pauci Deo. aliter enim hominibus, & aliter Deo: hominibus secundum faciem & speciem externam; Deo secundum veritatem & virtutem internam.* Epictet. *l. 2. c. 13.* Θέλησον ἀρέσαι αὐτῇς ποτε σεαυτῷ· θέλησον καλὸς φανῆναι τῷ θεῷ· ἐπιθύμησον καθαρὸς μὴ καθαρὸς σαυτῷ γενέσθαι, ἢ μετὰ τῦ θεῦ.

Τί γάρ σοι κακὸν, εἰ αὐτὸς ὑπὸ σεαυτῷ ποιεῖ τὸ ἐπὶ τῇ φύσει σοι οἰκεῖον] τὸ ἐπὶ illud forsan inducendum fuerit. assentior autem M. Casaubono πιεῖς legenti. *qid tibi indè mali accedit, si qod naturæ tuæ est consentaneum ipse facis?*

Τῇ τῶν ὅλων φύσει ἔυχαιρεῖν] vide *l* 4. § 23.

Τεταγμένῳ πρὸς τὸ γίνεσθαι· ἢ ὅτι δὴ τὸ κοινῇ συμφέρον] duriuscula syntaxis, qam interpretes vix affecuti videntur. *eo destinatus, ut communi utilitati inserviat.* Xyl. *designatus esse qod & qomodo postulabit commune bonum.* Cas. ut orationem defectam opinatus videatur. Verùm non hoc est qod Marcus voluit. *homo*, inqit, *ad hoc compositus & aptus, ut id fiat, qocunqe tandem modo, qod in commune expedit.* ità τὸ τάττεσθαι & τετάχθαι usurpant creberrimè & Marcus & Epictetus. aliter tamen pavlò Cas. ὁ μαχαιτὴς *ad Pers. sat. 3. v. 72.* qi τεταγμένῳ hîc vult esse qod Persio *locatus.* idem γενέσθαι legit pro γίνεσθαι. Verùm id sensum nihil mutat.

§ 14. Ἀλλήλων καταφερῶντες] notat diversa & inconstantia hominum ingenia, qi se invicem modò despiciunt, modò suspiciunt, modò sibi invicem arrogantissimè imperant, modò rursus abjectissimè inserviunt. vide *ad lib. 4.* § 32.

Ἀρεσκεύοντες] ἀρεσκεύειν qid sit vide *ad l. 5.* § 5.

Τυγχαλαλίοντα] hoc est Svidâ interprete, ὑποκάτω κάθηται inferiùs considet, accumbunt. metaphora ab eis qi ad mensam aliis priorem ac superiorem locum concedunt. Subjungit Svidas ex autore incerto: Καλεῖς εἰς ἑστίασιν συγκαταλίνεται πάντων καταφρονηθείς, ὡς παῖς ἐπὶ τῷ ἡλικίᾳ. ac Plato *polit. l. 1.* συγκαταλίνεσθαι ἀλλήλοις, uti Marcus istîc, significatu laxiore dixit, ἀντὶ τῦ ὑπείκειν ἀλλήλοις, pro *sibi invicem concedere*, utì ipse *ibidem* se explicat, vel *submittere* se potiùs, si Marci mentem attendamus.

§ 15. Αὐτῇ φανήσεται] *res ipsa indicabit.* Xyl. ad verbum, *ibi apparebit.* id scil. ad rem ipsam ventum fuerit. qod Architecton Athenienſis, ὃς ἔστω εἴρηκεν, ἐγὼ ποιήσω. & Eurìpid.

Θεῦ

Φεῦ φεῦ τὸ μὴ τὰ πρόγματ' ἀνθρώπους ἔχειν
Φανλῶ' —

Heu, qòd res ipſæ vocem neutiqam obtinent.

Plut. in *præcept. polit.* vel qid ſi αὐτῷ ἰδίᾳ pro αὐτίδι, hoc eſt, *illico, confeſtim* ſumatur? affectus iſtiuſmodi ſtatim ſe prodet. Verùm ſubit animum ſuſpicio, fuiſſe, αὐτὸ φανήσεται· *illud ipſum apparebit*; citra ſermonem ullum ſe prodet. qod & ſequentia confirmare videntur. Alluſum videtur ad proverbium, qod σωτήμως καὶ ἀλληγορικῶς (in adagiis nimirum uſu communi tritis ſolenne hoc) efferri ſolet, Αὐτὸ δείξει. atqe ità Plato in *Theæteto* deprehenditur extuliſſe: Et ex Platone Ariſtænetus (ſi avtoris nomen id, qod M. Mercerus ambigit) *lib.* 1. *epiſt.* 4. cæterùm Ariſtophanes in Lyſiſtrata integrum exhibuit,

Τἔργον τάχ' αὐτὸ δείξει.

Atqe hoc eſt qod Svidas voluit, ubi dixit, Αὐτὸ δείξει. παροιμία. ἐλλείπει τὸ ἔργον. *deeſt*, ſuppleenda ſcil. vox ἔργον. nam qod Mavſſacus in *diſſert. critic.* ἔργον cenſet apud Svidam eò loci idem eſſe, qod eſt Heſychio in *præfas.* ὑποθέσις· qo loco Diogenianum ait τὰς πλείους τῶν παροιμιῶν ὑλικὰς καὶ ἀνευ τῶν ὑποθέσεων τεθεικέναι· à Svidæ mente dubio procul qàm longiſſimè aberravit. Idem forſan & cum Svida voluit Heſychius, ubi αὐτὸ δείξει dixit eſſe παροιμίαν ἔξω τοῦ ἐπιλόγου εἰρημένην· *paræmiam qæ ſine epilogo*, ſive *extrema parte ſui enunciatur*. qanqam neſcius non ſum, poſſe *epilogi* nomine ſubjunctam ſive adjectam orationem aliqam intelligi, qæ paræmiæ rationem explicationémqe contineat. Verùm τὸ ἔργον apud Svidam pro *hypotheſi* ſumi, nemo qiſqam, opinor, καὶ εἰ ὁλοχερῶς μόνον ἀξιονόησας, (ut cum Marco noſtro loqar) Mavſſaco conceſſerit.

Ἐπὶ τῶ μετώπω γεγράφθαι] ὡς ἐυδὺς σωεμφαίνειν τὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν δι' αὐτοῦ. ut Galen. loqitur *hortator. c.* 2. *Frons hominis triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeveritatis index.* Plin. *lib.* 11. *c.* 37. Cicero *Antonio* inter eas *ad Atticum lib.* 14. *epiſt.* 15. *Qid mecum per literas agis? unam ob cavſam mallem coram egiſſes. non enim ſolùm ex oratione, ſed etiam ex vultu, & oculis, & fronte (ut aiunt) meum erga te amorem perſpicere potuiſſes.* Achilles an Neoptolemus Ennianus à Gellio *lib.* 19. *cap.* 8. lavdatus, *Eo ingenio natus ſum; amicitiam atqe inimicitiam in fronte* (ſive, *in frontem*, ut Nonius) *promptam gero.* vide *l.* 1. § 14. & *l.* 7. § 60.

Τοιοῦτον ἔχει ἐυδὺς ἐν τοῖς ὄμμασιν ἐξέχει] Ità continuatim exhibet Lugd. nam Baſ. poſt ἔχει comma interſerit. interpretes qi legerint, avt qid ſecuti fuerint, havd eſt facilè conjectu, forſan ὁποῖον ἔχει, ἐυδὺς ἐν τ. ὀ. ἐ. *qomodo ſe habeat, ſtatim in oculis extat.* vel, τοιοῦτον ἔχει; ἐυδὺς, &c. *ità ſe habet? in oculis extat ſtatim.* forſan avtem, τοιοῦτον ἔχειν, ſive ἦ), ἐυδὺς &c. *talem eſſe*, ſive, *ſic affectum eſſe, in oculis ſe ſtatim prodit.*

—in vultu pignora mentis habet.

ut Naſo *art. l.* 2. & apud Æſchylum Clytemneſtræ Agamemnon, ſed ſpecie falsâ deceptus,

Εὖ γὰρ φρενώσεις ὄμμα σὸν κατηρεφῆ,
Nam prodit oculus eſſe te affectum probé.

oculi enim *ſunt animi indices.* Cicer. *de orat. perfect. ut imago eſt animi vultus, ſic indices oculi.* Idémqe *de leg. lib.* 1. *Natura ſpeciem ità formavit oris, ut in ea penitus reconditos mores effingeret. nam & oculi nimis arguti, qemadmodum animis affecti ſimus, loquuntur. & is, qi appellatur vultus, qi nullo in animante eſſe præter hominem poteſt, indicat mores.* Ambroſ. *hexam. lib.* 6. *c.* 9. *Imago qædam animi loqitur in vultu.* Evnap. in *Maximo.* Τὰς γὰρ ὁρμὰς τῆς ψυχῆς διδύλλει τὰ ὄμματα· unde & qidam *oculos animi portas* qaſdam dixere. Adamantius *phyſiognom. lib.* 1. *c.* 1. ὥσπερ διὰ πυλῶν τίνων ἡ ψυχὴ διαφαίνεται. Alii *feneſtras* per qas mens non proſpicit tantùm, ſed ſe prodit qoqe; & per qas motus atqe affectus animi tranſlucent qodammodo. Lactant. *de opific. Dei c.* 8. *Mens eſt qæ per oculos ea, qæ ſunt oppoſita tranſpicit, qaſi per feneſtras lucente vitro aut ſpeculari lapide obductas. Et idcircò mens & voluntas ex oculis ſæpe dignoſcitur. & c* 9. *Mens oculis tanqam feneſtris utitur.* & Salvian. *de providen. l.* 3. *c.* 7. *Sciens feneſtras qodammodo eſſe noſtrarum mentium lumen oculorum.* Senec. *de benefic. lib.* 2. *c.* 2. *Qi rem paratè fecit, non eſt dubium qin libenter faciat. itaqe lætus facit, & induit ſibi animi ſui vultum.* atqe hoc eſt φαιδρύνειν ἑαυτὸν ἀπλότητι· ut Marcus *l.* 7. § 31.

Ὡς δὴ ἐρασῶν ἐν τοῖ βλέμμασι] Tibull. *l.* 1. *eleg.* 9.

Non ego celari poſſim, qid nutus amantis,
Qidve ferant miti lenia verba ſono.

Qò ſpectant & illa Æſchyli in *Toxotid.* apud Plutarch. *de profect. indic.* & in *amator.* & apud Antigon. *mirab. narrat.* 127. reſtituente Salmaſio *in Solin.*

Ἄλλῳ μὲν ἀγναῖς παρθένοις γαμηλίων
Λύτρων ἀτρέπτῳ βλεμμάτων βέπει βολή·
Νέας γυναικὸς δ' οὔ μι μὴ λάθῃ φλέγων
Ὀφθαλμὸς, ὅστις ἀνδρὸς ἢ γεγάμβρου
Ἔχω ὑ τόπων δυμὸν ἱππογνώμονα.
Ritu puellis nuptiali expertibus
Immotus oculus in terram defigitur.
Nec me puellæ lumina exardentia
Fallant, experta ſiqa jam fuerit virum.
Animus mihi iſta diſcernendi gnarus eſt.

Nec feſellerunt, qi *amorem* dixere non magìs qàm vinum avt ignem poſſe celari. Antiphanes apud Athenæum *l.* 2.

—κρύφα

--κρύψαι, Φειδία,
Ἄπαντα πάλαι τὰ δυσαρτ' ἐν πόλει δυοῖν,
Οἴνου τε πίνειν, εἰς ἔρωτά τ' ἐμπεσεῖν·
Ἀμφοτέρα μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς βλεμμάτων,
Καὶ τῆς λόγων τ' αὖ ὧν τις ἐρωτικὸς ἁλώσεται
Μάλιστα ταῦτα κἀφανεῖς πολλοῖς ποιεῖν.

[ubi nihil opus cum Casaubono in senario penultimo pro τ' αὖ, ταῦθ' rescribere.]

--celare, Phidia,
Prater duo aliqua reliqua possit omnia,
Amore captus si sit, aut sit ebrius.
Oculis ab ipsis etenim utrumque proditur,
Itémque verbis; ut negare qi volunt,
Illa evidenter arguens mendacii. H. Steph.

Cui affine est, quod Petr. Victorius *var. lect. l.* 18. *c.* 23. pervulgatam esse apud suos vocem, *Amorem tussimque celari non posse.* de igne idem Naso *epist.* 12. ubi Medea Jasoni amorem suum exprobans;

Perfide, sensisti. qis enim bene celet amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.

Et Helenæ Paris *epist.* 15.

Sed malè dissimulo. qis enim celaverit ignem,
Lumine qi semper proditur ipse suo?

Et ibid.

Quà licet & possum lubor celare furorem:
Sed tamen apparet dissimulatus amor.

Statius *Achill. lib.* 1.

Nec latet haustus amor; sed fax vibrata medullis,
In vultus atque ora redit, lucémque genarum
Tingit.--

Γεφύρια] Vide *ad lib.* 5. § 28.

Ἐπιτήδευσις ἢ ἀπλότητος] *Affectatio simplicitatis*, quâ qis simplex aliis videri studet, sive pro simplici se venditat. Dionys. Halic. in *arte.* Ὁ γὰρ ἔγκος καὶ τὸ ἐξ ὑποπτεύσεως ἄπιστον, ἀνηθοποίητον. Gregor. Naz. *epist.* 16. ad Evsch. Οὐ φίλον μοι τὸ πιχνικὸν. ὁ γὰρ φιλεῖ συγγένειάς φαντασία τις καὶ ἀλήθεια. Synes. *de regno.* Itaqe Tatianus *adv. Græc. c.* 46. ait scripiis propheticis fidem habuisse, διὰ τὸ ἀληθὲς τὸ ἄυφορ, καὶ τὸ εἰπόστον τὸ ἀνεπιτήδευτον, καὶ τὸ τῆς πατρὸς πιστοῦς τὸ ἐυσυγκάλυπτον. &c.

Σκαλμὴ ὄζιν] obturbat istud σκαλμή. Σκαλμὴ Polluci *lib.* 10. *c.* 38. ex Sophocle, *cnfis* nomen barbarum; *Thracum* scil. *peculiaris*: quod ex Hesychio discimus. Verùm id istîc qid velit; nullus assequor. Xyl. σκαλμὴν, qomodo Plut. ὀδὸν σκαλαλὴν vocat. vertitqe, *insidiæ tectæ*. Sed & alicubi Epiphanius, μηδὲν ὀρθὸν, ἀλλὰ πάντα σκαληνὰ· *rectum nihil, sed obliqa cuncta.* D. Boor. vult σκαιὰ, *scæva, sinistra.* M. Casavb. *nullo modo laudabilis.* ità qid legerit, incertum est. Verùm clarissimus Salmas. *Omnino*, inqit, *rescribendum*; σκαμβὴ ὄζι. Proverbium est Græcum, σκαμβὸν ξύλον οὐ πάντ' ὀρθόν. (Habes apud Svidam, & Apostolium proverb. 1801.) Latini hoc nomen etiam suum usu fecerunt, unde apud Sveton. *Otho. c.* 12. *Scambus*, *& malè pedatus.* Rem nimirùm ipsam acu tetigit: nec qæsitu ulteriùs opus. Σκαμβὴ, διεστραμμένη. Svid. qid si locum hunc Marci ob oculos habuit?

Οὐκοῦν ὄζιν ἄλογον λυκοφιλίας] λυκοφιλία qid sit, nescium se fatetur Xyl. Explicabit ex Ælio Dionysio Evstathius *ad Il. κ'.* ex Menandro Dionysius. Λυκοφιλίας, ἀντὶ τῆς ὑποπλόου, ὑπούλου· *suspecte subdolé.* Menander,

Λυκοφίλιοι μὲν εἰσιν αἱ διαλλαγαί.

Suspecta pax hæc, tanqam amicitia est lupi. Grot. Explicabit Plato, in *epist.* 2. *ad Dionysium* datâ· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, inqit, ταύτην ἡμῖν ἔφθειρε πρὸς ἐμοὶ καὶ σοὶ λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνησίαν διὰ τὸ ἀπορεῖν ἀργυρίου. *Hæc autem sic gesta, tuam mecum amicitiam lupinam diremit, nósque tuâ culpâ dissociabiles reddidit.* Et Platonem imitatus, Cornelius Episc. Romanus, *epist. ad Fabium Antioch.* apud Evsebium *lib.* 6. *c.* 43. de Novato. ἕτοι οἱ ἄνδρες κατιδόντες αὐτὸν, καὶ καταφωράσαντες πρὸ ἐν αὐτῷ πανουργίαν τε καὶ πολυμηχανίαν, πίστεως ἀποριῶν καὶ ἀδολεσχίας, καὶ πρὸ ἀκοινωνησίαν αὐτῷ καὶ λυκοφιλίαν. *Viri isti illum observantes, & deprehensâ hominis astutiâ & versutiâ, perjuriisque & mendaciis, afficto dissociabili, & lupinâ, sive veteratoriâ, amicitiâ.* Λυκοφιλίαν καὶ ἀκοινωνησίαν conjunxit; qemadmodum & Plato, cujus codices hinc corrigendi: & pro ἀκοινωνίαν, qod est κόμματος φαύλου, legendum ἀκοινωνησίαν· qa voce usus est & Aristoteles *polit. lib.* 2. *c.* 3. Alluditur hoc vocabuli ad apologum de induciis sive fœderibus, qæ cum ovibus lupi aliqando inire volebant, canibus gregis custodibus ob fidum loco sibi traditis, qorum loco scil. catulos suos ipsi darent, qò liberiùs deinceps grassarentur in greges. Eum Samiis narrâsse primò Æsopum, cùm is à Crœso poscceretur, auctor est Max. Planudes in *vit. Æsop.* recitâsse denuo Athenienſibus Demosthenem, cùm ab Alexandro (non ut Svidas, ab Antipatro) ipse cum oratoribus aliis deposcceretur, refert Plutarchus in *Demosth.* eundem παραβολικῶς extulit exhibuitqe Libanius in *progymnasm. fab.* 1. pro eo autem qod λυκοφιλίαν Marcus, ἀλωπεκῶν φιλίαν dixit Leo Imperator sapientissimus dictus in *oraculis* suis.

Ἀλωπεκῶν ὑποκριθεὶς πρὸς φιλίαν,
Καὶ μακροθύμως χθιζάσας πρὸς φρένα,
Ὡς σφόδρα σύαγρα καὶ πολίου τις ἐλάφρων·
Vulpinâ amicum mente simulans subdolè,
Patienter ingenium cohibens, ut fræno insitum;
Sicut senex valdè & canus sapientiâ.

vide Joan. Rutgers. *var. lect. l.* 5. *c.* 8.

§ 16. Καλλίστη ἡ ζωὴ] *f.* διαζῆν. est enim novi argumenti exordium.

Ἐὰν ἕκαστον αὐτῆς διαφῇ δημηγορίαν] vide *supra* § 2. & *l.* 3. § 11.

Οὐδὲν αὐτῆς ὑπολείπειν φεῦ αὐτὸ ἡμῖν ἐμπεσεῖ]

τοῦ] Vide *supra* § 11. & *lib.* 9. § 15.

Εὐδὺς ἐξαλεῖψαι] Vide *l.* 8. § 47.

Ὀλίγα χρόνῳ ἔσται] Vide *l.* 10. § 11, 15.

Χαῖρε αὐτοῖς καὶ ῥᾳδία ἔσῃ σοι] ἔσῃ forsan. Ità Joan. *ep.* 1. *c.* 5. *v.* 3. Αἱ ἐντολαὶ τὴν ἀγαπῶντα βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. Vide *l.* 8. § 26. & *l.* 10. § 33.

Ἐπὶ τοῦτο αὐτοῦ ἦλθον, καὶ ἔδοξον ἦ] Hoc est quod Pythagoras, κἂν ποιῶν μέλλῃς ἀδοξεῖν. Vide *ad l.* 9. § 18. Basil. Cæsar. *orat.* 24. & ex eodem Simeon Magist. *orat.* 1. Οὐκ ἔστιν ὃ μᾶλλον φιλεῖ ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἀφανεστάτοις, ἢ τὸ πρὸς δόξαν ζῆν, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα ἀλλοτριοῦν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου· ὥστε καὶ πᾶσαν ἀνθρώπου ἀνταλγεῖν, καὶ ἀδοξεῖν, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ λόγου, μηδὲν αἰρεῖσθαι παρὰ ὀρθοῦ ἐγνωσμένον πρᾶττειν. Epictet. item *enchir. c.* 34. Ὅταν τι διαγνοὺς ὅτι καθῆκόν ἐστι ποιῆσαι, μηδέποτε φύγῃ ἐπιτελοῦντα τοῦτο, κἂν ἀλλοῖόν τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι περὶ αὐτοῦ ὑπολαμβάνειν· εἰ μὴ οὐκ ὀρθῶς ποιεῖς, αὐτὸ ἔργον φεύγε· εἰ δ' ὀρθῶς, τί φοβῇ τοὺς ἐπιπλήττοντας οὐκ ὀρθῶς; Ità Apostolus ad cœlestia contendit, *Nec lucris & gloriæ. ad Cor. ep.* 2. *c.* 6. *v.* 8. Plur. *de audiend.* Οὐ δὲ μόνον, ὡς φησιν Φωκυλίδης,

Πολλὰ ἀπατηλὰ ἀνθρώποις ἐμμέναι ἄλλον, ἀλλὰ καὶ γελασθῆναι δεῖ πολλὰ καὶ ἀδοξῆσαι. Ubi obiter adnotâsse haud pigebit, versum illum, quem Plutarchus Phocylidæ vindicat, pavlò aliter à Clemente *strom. l.* 5 *prope finem* concipi,

——πολλὰ γὰρ ἀπατηλὰ—&c.

eâ nempe notione qâ Ulysses πολυπλανὴς, & παλύπλαγκτος dicitur, *odyss. ρ. v.* 511. Epictet. *enchir. c.* 12. Ἐν προκόπτειν θέλεις, τοῦτο εἰσόμενον, ἕνεκα σοῦ ἐκτὸς ἄνευ δόξης καὶ ἀλόγου. quod Anaxagoræ obtigisse refert Laërt. *l.* 2. Οἷον γὰρ δεῖ τὰ ἀνόητον ὄντος ἀπολειφθῆναι, διὰ τὸ μὴ νομισθῆναι τοῖς ἀνοήτοις ἀνόητος. *Quæ enim ratio est in amentia persistere, nè amentibus amens videare?* Simplic. *comment. in Epictet. ibid.* Socrates apud Senecam *ep.* 71. *Ut sis beatus, & te alicui stultum videri fuge.* Lactant. *instit. l.* 5. *c.* 14. *Non potest quisquam justus esse, qui est cum vera sapientia conjunctum, nisi idem stultus esse videatur.* Dionys. *de divin. nomin. c.* 7. Εὖ δ' ἴσθι ὁ πρὸς τὸ ἀληθὲς ἀνωδεὶς, ὅτι ἓν ἔχει, κἂν οἱ πολλοὶ ἐναντίον αὐτὸν ὡς ἔξεστηκότα. Ità de Domino Christo ipsi propinqui ejus dicebant, ὅτι ἐξέστη. Marc. *c.* 3. *v.* 21. Æschyl. *Prometh.*

Κέρδιστον ξυφρονοῦντα μὴ δοκεῖν φρονεῖν.

——*Utilissimum est,*

Minimè videri sapere, cùm sapias tamen.

Siquidem ut Apost. *ad Cor. ep.* 1. *c.* 2. *v.* 14. Τὰ τῆ πνεύματα τοῦ Θεοῦ, μωρία τῷ ψυχικῷ ἐστι. & *c.* 1. *v.* 18. Ὁ τοῦ σταυροῦ λόγος τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία· τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν θεοῦ. & quod Plato *epist.* 2. Σχολὴν γὰρ οὐκ ἔστι τόπον περὶ τοῦ πολλοὺς καταγελασόμενα ἀνθρωπάρια ὑφ' ὧν περὶ τοῦ ἀνθρωπείας (ἀνοσιωτέας, potiùs) διαπραττόμενα καὶ ἐνδυσωπητότερα. Vide Epictet. *enchir. c.* 23. *ad l.* 4. § 12. Vide & *l.* 5. § 3. & *l.* 6. § 2.

Παῦλ γὰρ συγγράμμ τὸ ὅλον ἀγαθὸν ζωῦσι] Vide *ad l.* 6. § 27. Caro Uticensis, referente Plutarcho; Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἰ ὅ τις νομίζει περὶ ἀγαθῶν μέγιστον, ἕτερος μὴ ταὐτὰ;

§ 17 Πόθεν ἐλήλυθεν] vide *l.* 8. § 3. & *l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 36.

Οἷον ἔσται μεταβάλλον] vide *l.* 8. § 21.

Οὐδὲν κακὸν φέρουσι] Vide *l.* 4. § 42. & *l.* 7. § 23.

§ 18. Καὶ τοῦτο μὲν] Καὶ illud, *παράλογον* videtur. quomodo Hebræis in scriptorum exordiis crebertimè. Proponit varias considerationes, quibus animi impetus ad offensationem & iracundiam in injuriis illatis proclivis, reprimatur, & in affectione placida & tranquilla contineatur. eas alibi sæpe priùs inculcatas, prout ex locorum collatione videre est, hoc loco simul uno quasi fasciculo comprehensas, veluti per synopsin quandam, ob oculos constituere visum est,

Τίς ἡ πρὸς αὐτόν μοι ὁμοιότης] Vide *l.* 8. § 27. & *l.* 9. § 22.

Ἀλλήλων ὑπερεχόμεθα] Vide *l.* 2. § 1. & *l.* 8. § 56, 59.

Περισπούδαστον αὐτοῦ χρόνον] Hoccine Marcus, ut imperator, an ut philosophiæ studiosus? utrovis enim modo accipere licet. Plato *Dionysio ep.* 4. Νῦν ἴσως ἄλλοι μοί ἐστιν ὁ λέγων, ἀναμιμνήσκων ἢ ὅμως δεῖ ἡμᾶς αὐτοὺς, ὅτι πρεσβύτου, πλέον ἢ παίδων, δεῖ ἄλλον ἀνθρώπων διαφέρειν, sed illâ potiùs ratione, opinor, quâ *ἀρχων l.* 3. § 5. quamquam potest & utroque.

Ὡς κριὸς πίσυνος] Ὁ μὲν δὴ αἰνῶν ἡγεμών, τεράστιος ὁ ἦ ὅσον, κριὸς καὶ λέων· δὴ ἦ βοῦς, ταῦρος. Pollux. *l.* 2. *c.* 12 § 29. de Ulysse Priamus *iliad. χ'. v.* 196.

Αὐτὸς ἦ, λέων ὡς, ὅτε πολεῖ ἴσχεα ἀνδρῶν,

Ὅστ' ὄλον μέγα πῶν διέρχεται ἀρχεδάων.

quod in Cleanthem detorsit Timon. uti Laërt *l.* 7. & de Ænea poeta *il. ε. v.* 492.

Λαοὶ ἔπον δ', ὡσεί τι μὴ λέλιον ἕσπετο μῆλα.

Ἢ ταῦρος ἀγέλης] Achill. Tatius *Leucip. l.* 1. Βαδίζει ταῦρος ὑλαυχενῶν, καὶ ὥσπερ ὁπλοκτυπῶν, ὅτι δὴ ἄλλων βοῶν δεῖ βασιλεύς. De Agamemnone *il. β. v.* 480.

Ἠΰτε βοῦς ἀγέλαφι μεγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων

Ταῦρος· ὁ γὰρ τε βόεσσι μεταπρέπει ἀγρομένῃσι.

Et Flaccus *sat.* 3. *Viribus editior,* —— *ut in grege taurus.* Polyb. *hist. l.* 6. Καθάπερ ὑπὲρ δὴ ἄλλων ζώων, καὶ ὑπὲρ τέτταρα (πλήθους ἀνθρώπων.) συναθροιζομένων, ὅσα ἐστὶν ἰσχὺς κ' τοῦτο τὸ ἀμέριμνον σωμα-

γελά-

γελαστικὸς, διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀλήθειαν· ἀνάγκη τὸν τῇ σωματικῇ ῥώμῃ καὶ τῇ ψυχικῇ πλήμμῃ διαφέροντα, τούτων ἡγεῖσθαι καὶ κρατεῖν· καθάπερ καὶ ὅπου τῶν ἄλλων ζώων θεωροῦμεν τοῦτο χρὴ φύσιν ἄρχουσαν ἀληθινωτάτην νομίζειν· παρ' ὃν ὁμολογουμένως τοὺς ἰσχυροτάτους ὁρῶμεν ἡγεμόνας. λέγω δὲ ταύρους, κάπρους, ἀλεκτρυόνας, τὰ τούτοις παραπλήσια. Videtur autem Marcus hîc ob mentem habuisse Epicteti illa, *dissert. l. 3. c. 1.* Σὺ δὲ ἐν τίνι εἶ ἐνταῦθα; μέγα ὄζον ἐπιτήδευμα, ὅτι ὑιός εἰμι, ὦ δεῖ μέλειν ἀνθρώπων· ἐκεῖ γὰρ λέγοντι τὸ τυχὸν βοῖδιον τολμᾷ ἀντίσηται αὐτῷ. ἐν δὲ ὁ τάραχος θεραπείας ἀνθρώπου; λέγε αὐτό· ἐν σοὶ δόξη, σὺ δὲ τίς εἶ; ἄνθρωπε, ἐν παντὶ γένει φύσεώς τι ἐξαίρετον, ἐν βυσσῷ, ἐν χυτρίνῳ, ἐν μολίβδῳ, ἐν ἴασπιδι. μὴ δὴ λέγε τῷ ἐξαιρέτῳ, Σὺ δὲ τίς εἶ; εἰ δὲ μή, ἐρεῖ σοι φανλῶ λαζόντι, ὅτι εἰμὶ τοιοῦτον, οἷ ἐν ἱματίῳ πορφυρᾷ μὲ ἀξίει ὅμοιον εἶ τοῖς ἄλλοις· ἢ τῇ φύσει μὲ μέμφῃ, ὅτι με διαφέροντα παρὰ τοὺς ἄλλους ἐποίησεν. Idem *l. 1. c. 2.* Σὺ ἑαυτὸν ἡγῇ μέν τινα εἶναι ἄξιον· ἐγὼ δὲ τί ἂν σὲ ἡγοῦμαι; εἰ μὲν ὄνον, οὐδὲν ἔστι μοι μέλον· εἰ δὲ ὅμοιον ἡγοῦμαι σὲ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἀνάγκη ἐστὶ καὶ τὴν κρίσιν ἄλλην τινὰ εἶναι περὶ σοῦ· ἐὰν γὰρ ἐμοὶ ὅμοιος ᾖς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἀνάγκη ἐστὶ καὶ αἰδήμων εἶναι· καὶ ἐὰν αἰδήμων, καὶ εὐλαβὴς· καὶ μεγαλοπρεπὴς εἶναι καὶ ἐλεύθερος. τί γὰρ μοι λέγεις, ὅτι ἐξομοιώσαντί τοῖς πολλοῖς; καὶ πῶς ἔτι πορφύρα ἔσομαι· quem locum eò lubentior adduxi, quò ab interpunctione laborantem, quod interpreti imposuit, restituerem. Et paulò post ibid. Ὁ ταῦρος, λέγει, ἐπιλήσμων, μεγάλα ἐδάκρυσε τὴν αὐτοῦ παρουσίαν, καὶ ἐφοβήθη ἐαυτὸν ὡς τὴν ἀγέλην. Εἰ μὴ ἄτομοι, φύσις ἢ τὰ ὅλα διοικοῦσα] vide *l. 5. § 39. & l. 10. § 6.*

Τὰ χείρονα τῶν κρειττόνων ἕνεκεν] vide *supra § 16. & l. 5. § 30.*

Ὀνοῖοί πῆς εἶσιν] vide *l. 3. § 4. & l. 10. § 13.*

Ὅτως ἀναίτιος δογμάτων] vide *l. 8. § 14.*

Μὴ ὅτι τύφω] qòd *l. 9. § 34.* ὅση ὁποία. quamquam hîc malim *prudentiæ opinionem*, quàm *fastum* vertere: quamquam & ista fastu sufflat. Vide *ad l. 2. § 15.*

Ἄρουτις] vide *l. 7. § 61.* Παῦλας ἄκουλας ἁμαρτάνειν, dogma Stoicum. Epictet. *l. 1. c. 18.* nec horum dumtaxat, sed sapientum omnium ut Platoni credimus; sic enim is in *Protagor.* Ἐγὼ δὲ ἄρτιόν τέ μοι δοκῶ τοῦτο, ὅτι ἐνδεὴς σοφῶν ἀνθρώπων ἡγοῦμαι, ἔνια ἁμαρτάνειν, καὶ ἄλλα τε καὶ κακὰ ἐκόντα κατεργάζεσθαι· ἀλλ' ἴσως ἐγὼ ἰδιώτης, ὅτι τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰ κακὰ ποιοῦντες, ἀκούσιος ποιεῖ. qi & idem in *Hipp. min.* Κακὰ δὲ γε πολὺ πλείω ποιοῦσιν ἢ ἀγαθὰ πάντες ἄνθρωποι, ἁμαρτάνοντες ἐν πολλῷ· καὶ ἐξαμαρτάνοντα ἄκοντες.

Ἄκοντες καὶ ἀγνοοῦντες] Itaque hoc utroqs nomine (si verum istud) veniâ ac misericordiâ digniores; vt *l. 2. § 13.* Οἷς πολλὰ δικεῖ συγγνώμη εἶναι, ἐὰν μὴ εἰδὼς τις ἀδικῇ, ἢ ψεύσηται, ἢ ἄλλό τι κακὸν ποιήσῃ· καὶ οἱ νόμοι δὴ πολὺ χαλεπώτεροί εἰσι τοῖς ἑκοῦσι κακὰ ἐργαζομένοις, καὶ ψευδομένοις, ἢ τοῖς ἀκουσίοις. Plato *Hipp.* & Demosth. *adv. Midiam.* Οἱ μὲν τῆς βλάβης νόμοι πάντες, ἂν μὲν ἑκὼν βλάψῃ, δικάζουσιν· ἂν δ' ἄκων, ἁπλῶς τὸ βλάπτον καλοῦσιν ἐπιτίμιον· ὁ μὲν γὰρ παθὼν, παντάχῃ βαρυδαίμων δίκαιός ἐστι νομίζεσθαι· τῷ δὲ ποιήσαντι δ' ἐκ ἴσου τῶν ὀργῶν, ἂν δ' ἑκὼν, ἀντ' ἄκων, ἐτάχθη ὁ νόμος· οἱ δὲ φονικοὶ, τοῦ μὲν ἐκ προνοίας ἐπιβουλεύσαντος καὶ ἀνοσιωτάτου καὶ δεινοτάτου ἁπάντων ἐστὶν ἀναμάρτητος, τοῦ δ' ἀκουσίου, ἀνύστου καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωται.

Ἄκουσα σέρεται τῆ ἀληθῆς] Ex Plarone. Vide *l. 7. § 63.*

Αὐτὸς πολλὰ ἁμαρτάνεις] Hoc est quod primo loco cogitandum proposuit Antonius Epicureus inscripto suo περὶ τῆς τῶν ἰδίων παθῶν ἀφελείας, cujus meminit Galenus *de affectib. dignoscend. & curand. c. 1.* ὅτι καὶ αὐτὸς πολλὰ παραπλησίως τοῖς ἄλλοις ἁμαρτάνω. Senec *de ira l. 1. c. 14. Cogitet, quàm multa contra bonum morem faciat; quàm multa ex his quæ egit, veniam desiderent. jam irascetur etiam sibi. nunquam enim æqui judex aliùm de suo, aliùm de aliena causa sensit sententiam fert. nemo inventur, qui se possit absolvere: ut innocentem qisque se dicit reqiciens testem, non conscientiam.* Æschylus apud Stob. *tom. 2. tit. 3.*

Ἁμαρτάνει τι καὶ τοῦ σοφωτέρου.

Peccat aliquando, sapiente & qi plus sapit.

Et ad Marcum propiùs accedens Jacob. *ep. c. 3. v. 1.* Πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες. *In multis offendimus omnes.* Ad qem locum Beda noster; *Non dixit offendit in, sed offendimus, inqit: & in multis, præmisit; omnes, subjunxit.* Et Aug. *epist. 29. Non in uno, sed in multis; nec gaudam sed omnes dicit.* Vide *ad l. 7. § 26.*

Καὶ ἄλλος τοιοῦτος εἶ] qod *l. 7. § 79.* ἐκ ἂν εἴη φαῦλον ἄλλος ἐμοῦ τοιοῦτος, qomodo in parœmia dicitur, ἄλλος ὁ Ἡρακλῆς· *alius, sive alter, iste Hercules est*: i. e. alter ejusmodi qualis Hercules de Titorno usurpatum. Æsch. *l. 1. c. 2.* qò facit Platonis illud adductum *supra ad l. 10. § 30.* Certe tamen, ἄλλος legendum *alia*, sive *alias in rebus, ipse paria peccas.* ἄλλο τι ὁμοίως. *l. 7. § 26.* παραμοίως τι. *l. 10. § 30.*

Vitia habes alia, etiam haud forsitan minora. Flaccus *sat. 3.*

Ἄλλα τινὰ ἔχεις πυπτικὰ ἔχειν] Malim, ἔχεις. atque ita reddidit interpres utcunque. *habes dogmata gemina* ut *l 7. § 26.* vel *affectus pariter vitiosos.* & patia itaque ni aliud obstaret, pura supplicii

plicii vel opprobrii formido, admitteres, vel admittere aliquando poteris. qod Apostolus innuit, *ad Gal. c. 6. v. 1.* verbis illis, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς. Aristot. *de rhetor. ad Alex. c. 37.* ὁσιότης τε καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον ἔδοξεν συγχωρεῖν ἔχειν. τὸ μὲν ἁμαρτάνειν κοινὸν πάντων ἀνθρώπων· καὶ ἐδόκει δίκαιον, εἴ τι τοιοῦτον καὶ τὸ συγγνώμην. Optimè Plin. min. *l. 6. ep. 22. Optimum & emendatissimum existimo, qi cæteris ità ignoscit, tanqam ipse qotidie peccet; ità peccatis abstinet, tanqam nemini ignoscat.*

Διὰ δειλίαν] scil. qod Naso *amor. l. 2. eleg. 4.*

Siqa metu dempto casta est, ea demqe casta est:
Qæ qia non potuit— (metu nimirum coercita)
——non fecit, illa facit. Itaqe Plautus *stich 1, 2.*
Ubi facillimè spectatur mulier qàm ingenio est bono?

* Cùm, Aeidal. * *Cui maleficiendi est potestas, qæ, nè faciat id, temperat.*

Vacat enim abstinentiæ testimonium, cùm licentia eripitur. Tertull. *adverſ. Marc. l. 1. c. 29.* & ut Flaccus *l. 1. ep. 17.*

Oderunt peccare (etiam) mali formidine pœnæ.

ἄκαιρον ὑπὸ πλησμῆς λόγον κόπον ἢ * γαλῆ, [* γαλεὸς perper. vulg.] ἢ ἡδονῶν ἀνατρεπόμενοι, καὶ φεύγε τὸ δεινὸν ἀσελγαίνοντες. Plut. *de virt. morali.*

—tolle periclum,
Jam vaga profilet frenis natura remotis.
Flacc. *l. 2. sat. 7.*

Ἡ δεξιονίκου] vide *l. 12. §. 4.* apud Stob. *ſerm. 2. tit. 9.* Philiscus, an Philemon. tribuit illi Grotii editio, huic Gesnerus: huic item Aaron. *Meliſſ. l. 1. c. 13.* & Maxim. *c. 5.*

Ἀνὴρ δίκαιός ἐστιν, ὃς οὐ μόνον ἀδικῶν,
Ἀλλ' ὅσοις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται·
Οὗτοι' ὃς τὰ μικρὰ λαμβάνειν ἀπόντα,
Ἀλλ' ὃς τὰ μεγάλα καρτερεῖ μὴ λαμβάνειν·
Ἔχειν δυνάμενος καὶ κρατεῖν ἀζημίως·
Οὐδ' ὃς γε ταῦτα πάντα διατηρεῖ μόνον,
Ἀλλ' ὅστις ἄλλον γνώμας τ' ἔχειν φύσιν
Εἶναι δίκαιον, καὶ ἃ δοκεῖν ἐθέλει δίκαια.

Non juſtus, omnis abſtinens injuriæ eſt,
Sed qi nocere cùm poteſt, tum abſtinet:
Nec qi recuſat parva, ſed qi maxima
Temnatum, animi robur invictum gerit.
Nec qiſqis iſta qolibet præſtat modo;
Sed qi doloſa neſcium fuci, integrâ
Probitate, juſtum eſſe, non credi, ſtudet.

Grot. Alluſit ad Æſchyli illud in *Theb.*

Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιον, ἀλλ' εἶναι θέλει.

vide *l. 8. § 1.*

Πολλὰ γὰρ καὶ δι' οἰκονομίαν γίνεται] *Multa*, inqit, *per diſpenſationem qandam fiunt.* Non *divinam* qidem eam, de qa Xylander imeliexiſſe videtur; cùm vertit, *Qadam enim fato fiunt.* ſiqidem non *qadam*, ſed *omnia* in univerſum, *fato fieri*, ſtatuebant Stoici. ſed *humanam*, prout & Anglus recte cepit. in qem eundem ſenſum Epictetus pariter *l. 3. c. 14.* ἐπὶ περιπάτου, τὸ μὲν περιπατεῖν περιπάτου ἐστὶ, τὸ δὲ κατ' εὐεξίαν, τὸ δὲ καὶ οἰκονομίαν, τὸ δὲ κατ' συμφέροντος, τὸ δὲ καὶ ὕστερον. qo de loco videri poterit Hieron. Volſius in *Anaot.* Membrum illud qod attinet, qod hìc Marcus attingit: κατ' οἰκονομίαν fieri aliqid dicitur, cùm aliud qidpiam ſpecie tenus geritur, qàm qod vel intenditur, vel revera ſubeſt. Indè fit, ut qædam mali ſpeciem præ ſe ferant, qæ tamen, cùm alio fine, aliâqe ratione peragantur, qàm primo aſpectu videri poſſit, culpâ omni prorſus carere cenſentur. *Oeconomia* iſtiuſmodi fuit, qòd copiæ Iſraeliticæ, qas formidine perculſæ ad Ajenſium incurſum in fugam ſeſe dabant, qò ab urbe ſua iſtos longiùs electarent. Joſ. *biſt. c. 8. v. 15.* vide Origen. *adv. Celſ. l. 1. ad l. 3. § 4.* qòd Jehu rex Iſraelis, Baalis colendi cupidum ſimulabat ſeſe, cùm ejuſdem cultores comprehendendi & peſſundandi conſilia apud ſe coqeret. *Reg. biſt. l. 4. c. 10. v. 19.* qòd Solomon de infante diſſecando ſententiam tulit. *Reg. l. 3. c. 3. v. 25.* cui non abſimile Clavdii imperatoris illud, qi fœminæ filium ſuum non agnoſcenti, matrimonium juvenis indixit. Sveton. *l. 5. c. 15.* qòd Carolus magnus patrem & filium maleficii reos habitos, cùm ſontem alterum, alterum inſontem eſſe compertum haberet, utroſqe duci juſſit, qò alter ſe prodendo alterum liberaret. And. Iſern. *de feud.* qòd Archimandrita qidam Ægyptius, qi qò monachum juvenem à libidinis flammis, qibus uſtulari ſe conqeſtus eſt, liberaret, ſubornavit qi conviciis hominem inſectaretur, & poſt injuriam illatam, innocentem inſuper apud ſeſe deferret. Hieron. *ad Ruſtic.* qòd Davus Terentianus Myſin cum puerulo in viam provoluturum ſe minatur. *Andr. 4. 5.* Nec deſunt ex antiqis, qi patriarcharum piorúmqe aliorum lapſus in ſacris literis proditos, hoc *œconomiæ* prætextu eant excuſatum. Origenes *ſtromat. l. 6.* qò Jacobi mendacium excuſet Eſavum ſeſe profitentis. *Geneſ. c. 27, v. 19.* poſt adducta Platonis illa ex *polit. l. 3.* τὸ ὅτι θεοῖς μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον, ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει. *Conſiderandum eſt*, inqit, *qomodo Philoſophus cavèt dixerit, Deo indecens & inutile eſſe mendacium, hominibus non interdum inutile; & qòd nè per diſpenſationem qidem* (hoc eſt, κατ' οἰκονομίαν, & ità prorſus Orig. ſcripſerat) *putandum ſit Deus aliqando mentiri.* qod *homini* tamen *per diſpenſationem* qandam *licere* concedit, allatis exemplis Judithæ *c. 11. v. 2.* Holofernæ mentitæ; Eſteræ *c. 5. v. 8.* Hamanem convivam poſcentis; ubi nulla tamen mendacii veſtigia comparent. Qod autem Plato, ἐν φαρμάκου εἴδει, Clemens Alex. ἐν θεραπείας μέρει dixit. ſic enim iſte, *ſtrom. lib. 7.* de Gnoſtico agens, ἀληθῆ τε φησεῖ ἅμα καὶ ἀληθεύειν ἀλλοτε οὐ μήποτε

ἐν διαιτείαις μέρει, καθάπερ ἰατρὸς πρὸς νοσοῦντας ὅτι σωτηρία ἧν κομιοῦνται, ψεύσεται, ἢ ψεῦδος ἐρεῖ κατὰ τοῦ σοφοῦ. *non tam*, inqit, *mentietur, quàm mendacium dicet, utì subtilitatum periti distinguere solent.* Eódem trahit Origenes *operis dicti lib.* 10. ejusdémque *œconomiæ*, sive *dispensationis*, speciem vult esse disceptationem, vel increpationem potiùs, illam, quâ adversus Petrum Pavlus Antiochiæ usum se profitetur, *ad Galat. c.* 2. *v.* 11. eundémque secutus, cùm Joan. Chrysostom. in *Gal.* 10 *expos.* ὁ μάχας ἦν τὰ ῥήματα, ἀλλὰ οἰκονομίας. εἰ γὰρ ὄντως ἐμάχοντο, ἐν ἂν ὀπὶ καὶ μαθηταὶ ἀλλήλοις ἐπετίμησαν. σφόδρα γὰρ ἂν αὐτοὺς ἔσκανδάλισαν. νυνὶ δὲ λυσιτελοῦσα ἦν ἡ ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχη. tum & Hieron. *in comment.* Novâ *bellator*, inqit, *usus est arte pugnandi, ut dispensationem Petri, qâ Judæos salvari cupiebat, novâ ipse conditionis dispensatione corrigeret; & resisteret ei in faciem, non arguens propositum, sed quasi in publico contradicens.* qi & *rabulis forensibus* Apostolos comparat, qi pari 20 ratione, *omissis sæpe negotiis in propriis contumelias vertuntur, & joculari se invicem dente mordent, ut populum circumstantem fallant, & apud reos prævaricationis suspicionem effugiant.* Idémque *ad August. ep.* 1. *Bene uterque finxit. nec tamen defendimus officiosum mendacium; sed ostendimus honestam dispensationem.* Verùm Apostolum à nota hac uberrimè vindicat Avgustinus *epist. ad Hieron.* ea de re scripta. & in *lib. de mendac.* qi tamen & ipse ibidem Jacobi dictum, qo Esavum esse se affirma- 30 bat, vult mendacium videri, non esse; & dispensationis ratione non absimili excusat. οἰκονομίας revera rationem habuit, eodémque refert, qi & συμφεροῦσαν appellat, Clemens dictus, Timothei circumcisionem à Pavlo procuratam, *Act. c.* 16. *v.* 3. cùm tamen ἀκροβυστίαν χειροπόητον ὠφέλειν prædicaret, *Rom. c.* 2. *v.* 28. *Galat. c.* 5. *v.* 6. & *c.* 6. *v.* 15. συμπεριφερόμενος Ἰουδαίοις. sed & qod de se Apostolus idem *ad Cor. ep.* 1. *c.* 9. *v.* 19. 22. Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων, πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· καὶ ἐγενόμην τοῖς 40 Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεοῦ, ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδήσω ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. Nec illud minùs, qod Chrysippus habet in *lib. de rhetoric.* referente Plut. *de contradict. Stoic. c.* 1. ὥστε ῥητορεύσειν καὶ πολιτεύσεσθαι τὸν σοφὸν, ὡς καὶ τῶν πλούτου ὄντος ἀγαθοῦ καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς ὑγείας· cùm tamen ipse secus omnino censeat. Qod Epictet. *enchir. c.* 16. de homine in mœrore luctúque agenti ob infortunium aliqod, qod eidem obtigerit, *μίκρε, φύσει λόγε μὴ ὄκνει συμφερόντως αὐτῷ, κἂν ὥστε τύχῃ, συντεθῆναι· φεύγεται φύσει, μὴ καὶ ἔσωθεν συντεθῆναι.* qem vide & *ad l.* 8. § 27. Idem & Senec. *epist.* 5. *Intus omnia dissimilia sint: frons nostra populo conveniat. & ep.* 103. *Non abhorreat à publicis moribus; nec hoc agat, ut qicqid non facit, damnare videatur.* qi & idem, Lactantio *instit. l.* 3. *c.* 15. referente, unde dispensationis hujusce usum Stoicis frequentem satis familiarémque fuisse liqet. *Facies*, inqit, *sapiens, & qæ non probabis, ut etiam ad mora transitum inveniat: nec relinqet bonos mores, sed tempori se aptabit: ut qibus alii utuntur in gloriam aut voluptatem, utatur agendæ rei caussâ. &*, ut qàm latè pateat, avtoribus illis, dispensatio ista videarur; *Omnia*, inqit, *qæ luxurioſi faciunt, qæqe imperiti, facict & sapiens, sed non eodem modo, eodémque proposito.* Horum itaqe exemplo dogmatéq; Fabius *instit. l.* 12. *c.* 1. cavssarum minùs honestarum defensionem in oratoribus excusat. *Nè hoc qidem*, inqit, *est nudum intuendum, qalem cavssam vir bonus, sed etiam qare, & qâ mente defendat. ac primùm concedant mihi omnes oportet, qod Stoicorum qoqe asperrimi confitentur, facturum aliqando virum bonum, ut mendacium dicat. & qidem nonnunqam levioribus cavssis; ut in pueris ægrotantibus utilitatis eorum gratiâ multa fingimus; multa non facturi promittimus; nedum si ab homine occidendo grassator avertendus sit, aut hostis pro salute patriæ fallendus, ut hoc, qod aliàs in servis qoqe reprehendendum est, sit aliàs in ipso sapiente laudandum.* qi & concludit, *licere qandoqe uti arte dicendi, bonâ qidem, sed qæ malis artibus similima sit.* Certè qòd *mendacium* qandoqe dicturum virum bonum sapientémque ex Stoicorum sententia, affirmavit, id disertè Stobæus *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 4. § 8. Λέγουσί γε, μὴ ψεύδεσθαι τὸν σοφόν. —— τῷ αὐτοῖς ψεύδεσθαι ποτὲ συγχωροῦσι νομίζουσι αὐτὸν καὶ πολλὰς τροπὰς, καὶ στρατηγίαν καὶ ἀντιπάλων, καὶ καὶ τἄλλα τὰ συμφέροντα εὑρήσειν, ἢ κατ' ἄλλας οἰκονομίας τῆς βίου πολλάς. Vide *ad l.* 4. § 49. Plura istiusmodi adjici poterant: sed ista sufficerint ad Marci mentem explicandam. vide & *l.* 4. § 19.

Πολλὰ δεῖ παρέργου μαθεῖν] De alienis factis non est temerè pronunciandum. Gregor. Naz. *de Autopsia.* Πολλὰ δεῖ τραφῆναι καὶ παθεῖν πρὶν ἄλλου κατηγορῆσαι δυστυχοῦντος.

Ἀγελαίου ὁ ἀνθρώπου βίου] punctò minùs. Senec. *ep.* 49. vide *l.* 5. § 24.

Μετ' ὀλίγον πάντες ἐξεπίδημοι] qod *l.* 7. § 21. μετ' ὀλίγον ἀμφότεροι τεθνήξεται. vide *l.* 4. § 3. & 48. ἐκτίθεσθαι. In eandem ferè cum Macco sententiam Evripid. *Supplic.*

—— ὦ παλαίπωροι βροτοὶ,
Τί κτᾶσθε λόγχας, καὶ κατ' ἀλλήλων φόνους
Τίθεσθε; παύσασθ'· ἀλλὰ λήξαντες πόνων,
Ἄσκ φυλάσσεθ', ἥσυχοι μιᾷ ἡσύχων·
Σμικρὸν τὸ χρῆμα τοῦ βίου τοῦτον ἢ χρὴ

'Ως ἔφην, ἡ μὴ οὐν πάνυ δικαιοῦν.
—*Misera gens mortalium,*
Quid arma, quid vos mutua cædes juvant?
Cur abstinete. liberas urbes metu,
Vacuas malorum, placida tutetur quies.
Humana vitæ res brevis. cura optima est,
Ut absque cura mollis ac facilis fluat. Gror.

'Ουκ αἰ πρόξεις.] vide *l.* 7. § 16. & *l.* 8. § 40. & *l.* 9. § 13. & *supr.* § 21. 16.

'Ουκ αἰσχρόν] Vide *lib.* 2. § 1. Musonius in *orat.* qâ differit, *an Philosophus debeat injuriarum agere*; apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 19. 'Ο μὲν ἁμαρτάνων οὐδὲς ἡ ἐν αἰσχύνῃ ἔστιν, ὁ ἡ πάσχων, ἄσπερ ὐχ ἁμαρτάνει, κἀδοξον πάσχει, ὅταν ἀδὲ ἐν αἰσχρῷ ἄθλῳ γίνεται.

Χλεπώτερα ὀπορώμενοι αἱ ὀργαὶ] Graviora ab affectu suo patiuntur, qàm ab eis ipsis qibus irascuntur. Τὰ γὰ ἐνδοθεν μᾶλλον βαρύνει, ὅτι ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἡ πυρετὸς τὸ ἔνδον ἢ κρυπτὸν κακὸν τοῦ ἔξωθεν κρύος ἢ καύματος. Plut. *de tranquill.* vide Senecam *de ira. lib.* 2. *cap.* 35, 36. & Joan. Chrysost. *infr.* Theognis,

'Ουδὲν, Κύρν', ὀργῆς ἀδικώτερον, ἢ τὸν ἔχοντα
Πημαίνει, δυμῷ δηλα χαζόμενον.
Irâ, Cyrne, nihil crudelius; ipsum ea habentem
Lædit, & excruciat cor miserabiliter.

Τὸ ἐνηθὲς ἀνίκητον] Apost *ad Rom. c.* 12. *v.* 21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ. vide *lib.* 6. § 6, 26. & *l.* 7. § 22.

Καὶ μὴ συσκοὶς] *adscititia.* Xyl. *affectata.* Cas. *personata.* quemadmodum ille dixit, *Heredis fletus sub persona risus est.* ab eis tractum qi vultu residentem, dum animus tamen interim angitur & exæstuat: ut. ille qi *Æn. l.* 1.

Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

ut illi de qibus Apost. *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 12. 'Οι ἐν προσώπῳ καυχωμένοι, καὶ ὐ καρδίᾳ. vide *lib.* 1. § 19. & *supr.* § 13. Expressit vim vocabuli Ammianus, cùm de Juliano dixit, *lib.* 21. *amarum subridens.*

Τί γὰρ σοι πάθοι ὁ ὑβριστικώτατος] Τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς; &c. Petr. *ep.* 2. *c.* 3. *v.* 13.

Ἐὰν δικαιοῖς ὑμῖν αὐτῷ] Dio Siculus, referente Plutarcho. Ἀνδρώπου ἡ κακίαν, οἱ ἡ χαλεπὸν ὄζιν, ὐχ ὕτως ἄχθιον ἢ πιστάπασι καὶ δύσκολον, ὅστε μὴ μεταδάλλειν χάριν νικηθέντα ὑπὸ τῆς πολλάκις ἐν πόνοις. *Vincit malos pertinax benitas.* Senec. *de benef. lib.* 7. *c.* 31. Idémque *de ira l.* 2. *c.* 34. *Iræscitur aliquò tu contrà beneficiis provoca. Cadit statim simultas ab altera parte deserta, nisi par non pugnat. si utrinque certabitur, ille est melior, qi prior pedem retulit; victus est qi vicit. vincatur in bono malum? Gvigo medit. c.* 15. Et Val. Maxim. *lib.* 4. *c.* 2. *Speciosius aliquanto injuriæ beneficiis vincuntur, qàm mutui odii pertinaciâ pensentur.* Et, *Bono vinci satius est, qàm malo more injuriam vincere.* Salust. *Jugurth.* Præclarè Joan. Chrysost. in *Matth. orat.* 18. Εἰ καὶ μυρία ἐδήμοσιν, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα συναγάγωσιν, ἵνα καὶ σαυτὸν λαμπρότερον ποιήσῃς τὴν τέφραν, καὶ τὸν ἀδελφὸν τῆς ἐχάτης ἀπολλάξῃς ἀῤῥωστίας· ἐπεὶ καὶ ὁ ἰατρὸς, ὅταν καὶ λαπίζωντα καὶ ὑβρίζωντα περὶ ἑαυτὸν μανιώδεις, τότε μᾶλλον αὐτοῦ ἐλεεῖ καὶ περιπαθέζεται περὶ τοῦ ἐκείνου διορθώσεως, εἰδὼς ὅτι τῆς ἀφροσύνης τῆ νοσήματος ἡ ὕβρις ἐστί. καὶ σὺ τοίνυν ταύτην ἐφ' ἑαυτοῦ ἐπιβαλόντων ἔχε τοῦ γραφέως, καὶ ὅταν κέχηνον τοῖς ἀδικοῦσιν ἐκείνοις γὰρ εἶσι μᾶλλον οἱ νοσοῦντες, καὶ τοῦ βίαν ὑπομένοντες. ἀπόλλαξον τοίνυν αὐτοὺς τῆς χαλεπῆς ταύτης ἐπηρείας, καὶ δὸς ἀφεῖναι τοῦ ὀργοῦ, καὶ δειμοῦ ἐλεήμονον χάρισαι, τῇ δυμῷ· καὶ γὰ ἀμυνόμενοι ἐαν ἰδιμῷ, δικαιοῦσθε· ὐχ ἡ αὐτοὶ ἡ συναδίκαζεσθε δικασταῖς τότε καὶ τοῦ παθόντος ὀπὸ τῆ ὀργιζομένου. καὶ γὰ ἐκείνους οἰκτείρετε ὡς δυμούμενοι, μᾶλλον ἡ κἀκείνον εἰσὶν ἀθλιώτεροι, μᾶ αἰδίσεως μανιώμενοι· διὰ καὶ ἀσύγγνωστος αὐτῷ ἡ πρόφασις. μὴ τοίνυν ἐπιζήτατε κεφάλαια, ἀλλὰ καὶ ἐλέει· καὶ γὰ ἂν ἐκεῖ τις πᾶ ἀνεχώμενον καὶ σκοπούμενος καὶ ἐμέσως ἐπιτιμῶντα τῷ πονηρῷ τούτῳ χυμῷ ἰδιμῷ, χεῖρα ὀρέγοντα καὶ διαβαστάζοντα σπουδαιότερον, κἂν τὸ ἱμάτιον μολύνωμθ, ἵνα ἐπιφοράνωμεν· ἀλλ' ἐν μόνον ζητῶμθ, ὅπως ἐκείνου ἀπολλάξωμθ τῆς χαλεπῆς ταύτης συνοχείας· τοῦτο τοίνυν ὀπὸ τίνων ποιῶμθ, καὶ διαβαστάζωμθ ἐμεῖντες καὶ σπαργανοῦντες· μὴ δὲ σχήσωμεν ἀφῶμθ, ἕως ἂν ἅπασαν ἀπόθηται τὴν πικρίαν. καὶ τίνι σοι χάριν ἔσονται μᾶλλον, ὅταν δὲν τοιοῦτον ἴδωσι, τίνι γνώσονται σαφῶς ὅτι σὸν αὐτὸν ἀπήλλαξας ταραχῆς καὶ τί λέγω τὴν παρ' ἐκείνου χάριν; ὁ γὰ Θεὸς σε εὐδέως στεφανώσει, καὶ μυρίους ἀμοιβὰς τάξει λόγοις, ὅτι σὺ τὸν ἀδελφὸν νοσήματος ἀλλοδαπίας καὶ χαλεπῆς κακίας ἐλευθέρωσας ἡ ὡς δικαιότερον τιμήσω, διὰ πάντες ἀνθρώποι σε τῷ ἐπαινέσονται. ὐχ ὁρᾷς τοὺς πατέρας γαμοῦντας, πῶς δέονται τῶν παρεξόντων, καὶ ὐκ ἀλγοῦσιν ἐκείνας μᾶλλον ἡ ἀλγοῦσι μὲν, φέρουσι ἡ ῥᾳθυμίας, καὶ συναλγοῦσι ταῖς ὀδυνωμέναις καὶ δικοπτομούσαις ὑπὸ τῆς ὠδῖνος. ταῦτα καὶ σὺ ζήλωσον, καὶ μὴ γίνου μαλακώτερος γυναικῶν. ἐπειδὰν γὰ τέκωσιν αἱ γυναῖκες αὐτοὺς (γυναικῶν γὰ εἰσι μικροψυχότεροι) τότε σε τὸν ἄνδρα εἶσονται. Adeò sanè præclara & eximia verba sunt ista, ut nec ipse describere gravatus sim, nec lectori pio tædium sperem legendo, prolixiora licèt, oboriturum.

Πρᾶος παραινῆς] Ità Plato *politic. lib.* 9. Πείθωμθ τοίνυν αὐτὸν πρᾶον· ὁ γὰ ἑκὼν ἁμαρτάνει· ἐρρῶσθαι τες, &c. Pari modo qo Marcus iſtic. Isidor. Pelus. *lib.* 3. *epist.* 397. χρὴ τῇ παῤῥησίᾳ μιγνύναι τὴν φειδωλίαν & rursus: πῶς παῤῥησιασόμεθα ὐκ ἀκριδῶς τῇ παῤῥησίᾳ χρησόμενοι, ἀλλὰ κινδύνους αὐτὴν φειδωλίᾳ. Evripid. *Bellerophonte* apud Svidam:

'Οι

Ὀι μοι, τὸ μὴ νοσεῖν δυμῶδες κακόν.

Heu, fateor, huic qi ægrotat irasci, malum est. Senec. *de constant. sap. c.* 13. *Qis phrenetico medicus irascitur? qis febricitantis, & frigida probibiti maledicta in malam partem accipit? hunc affectum adversus omnes habet sapiens, qem adversus ægros suos medicus: qorum nec obscœna, si remedio egent, contrectare, nec reliquias & effusa intueri dedignatur, nec per furorem sævientium excipere convicia. scit sapiens, omnes hos, qi togati purpuratique incedunt, valentes coloratósqe, malè sanos esse: qos non aliter videt, qàm ægros intemperantes. Itaqe nè succenset qidem, si qid in morbo petulantiùs ausi sunt adversus medentem.* vide *Aug. ad lib.* 7. § 22.

Μελαδιδάσκης] vide *lib.* 5. § 28. & *lib.* 9. § 11. Δεῖξον τὸν πλάνον καὶ ὀφει, πῶς ἀφίσανται τῶν ἁμαρτημάτων. Epictet. *l.* 1. *c.* 18.

Ἐυχολῶν] *Vacans huic rei.* Xyl. imò, *placidè, imperturbatè te habens.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 2. Ἐυχολῶ, ἠσυχίαν ἄγω. & *c.* 9. ἐυχολῶ· ἐ φλυαρῶ μὲ ἡ διάνοια. Marcus ipse *lib.* 4. § 19. ἐυχολώτερος καὶ ἀταραχότερος ἔσω. vide & *lib.* 12. § 2.

Πρὸς ἄλλο τι φύγμόν] πρὸς σωτηρίαν. *lib.* 2. § 1.

Ὀυ μὴ βλαβῶ] vide *lib.* 2. § 1. & *lib.* 10. § 33.

Σὺ δ' βλάπτῃ] vide *l.* 9 § 4.

Ἐυαφῶς] *efficaciter* Cas. *apertè.* Xyl. *aptè, scitè, dextrè, affabrè,* malim. Lucian. ἐυαφέλλειν τοὺ δακτύλους ἐυαφῶς. *scitè digitos subjicere.* tractum à praxi Chirurgica; in qa multùm refert, qa manu vulnera colligenda, vel ossa restituenda, tractentur. Pindar. *Pyth.* 4. Χρὴ μαλακὰν χεῖρα προσβάλλοντα τρώμαι ἴλκῳ ἀμφιπολεῖν. Ab eadem arte tractum est, & Apostoli illud *ad Galat. c.* 6. *v.* 1. ubi de fratre in peccatum prolapso, καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραΰτητος. est enim τὸ καταρτίζειν (qod & Beza & Strigelius adnotârunt) *membrum luxatum reconcinnare, sive, loco suo reponere, & adaptando rursus componere.* & καταρτισμὸς, μεταγωγὴ ἢ ὀστῶν ἐπὶ τὸ παρὰ φύσιν τόπον εἰς τὸν κατὰ φύσιν. Galen. respexit eòdem & Plutarch. in *Catone minore*, ubi Catoni Statylium juvenem nimis servidum & præcipitem, Apollinidi Stoico ac Demetrio Peripatetico curandum tradenti hæc verba tribuit: Τμήτεον ἔργον οὐδέτερα τοῦτο μαλάξαι, καὶ καταρτίσαι πρὸς τὸ συμφέρον. Siqidem, ut Gregor. in *pastore lib.* 2. *c.* 6. *Sæpenumero deteriùs frangitur, cùm fractura incaute colligitur, ità graviùs qi scissuram sentit, si hanc immoderatiùs ligamenta constringent.* & qod Rad. Ardens, *orat. Dom. post Trin.* 6. *Mansueta correctio peccatores emendat, intemperans etiam emendandos perturbat.* Certè, qod Seneca *de clement. l.* 1. *c.* 17. *Nullum animal est morosius, nullum majori arte tractandum, qàm homo.*

Ὀυδὲ μέλιτται αὐτὸ ποιοῦσιν, ὅταν ὅσα σωαγέλασιν] Porphyr. *de abstinent. ab animal. lib.* 3. Τὰ δ' σωαγελασικὰ ὅπως περὶ τὸ λίχνιον τὸ πρὸς ἄλληλα, τίς ἀγνοεῖ; τοῦτο μὲν μυρμήκων ἔργον, τοῦτο δ' καὶ μελιττῶν, καὶ σφῆκ ὁμοίων.

Μήτε ὀνειδισικῶς] vide *lib.* 1. § 10. De Euphrate Philosopho, Plin. min. *lib.* 1. *ep.* 10. *Insectatur vitia, non homines. nec castigat errantes, sed emendat.* Senec. *de clement. lib.* 1. *c.* 17. *Agat princeps curam, non tantùm salutis, sed & honestæ cicatricis.* Et Augustin. *epist.* 159. *Sic succense iniquitati, ut consulere memineris humanitati.* vide & *lib.* 5. § 22. & *supr.* § 13.

Ἀδίκτως τῇ ψυχῇ] *atqe ità nè cor mordeatur.* Xyl. *citra sermonis asperitatem.* Cas. Δάκνειν τὸν ψυχὸν, τὸν καρδίαν, τὸν θυμὸν, dicunt Græci, qod *mordere & pungere cor alicui*, id est, *angere, divexare, cruciare*, Larini. & δακνεδς τὸν θυμὸν, ἢ τὸν καρδίαν, *corde morderi.* i. e. *angi, cruciari.* Synes. *de regno.* Ὀι ἢ ὅπως ἄρα ἀστεμφῶς ἔχουσιν,--ὥστε, ὅδ' φασιν αὐτοῖς ἀποχρῆσιν, εἰ τις ξυγχωρήσει μὴ πάντα ἐκ πάντων ὑπαινεῖν τὰ βασιλέως καὶ βασιλέα· ἀλλ' εἶπη παρέχοι, καὶ λυπήσειν ἀνατείνονται, καὶ ἀπελεῦσι δήξασδ τὸν καρδίαν, ἐκ ἐν χερῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέσω, εἰ ἄρα ὠφελήσοιλο. Idemqe de calvitie. μίσειν αὐτὸν δάγμασι τὸν καρδίαν. Liban. *orat. de pace.* ὁ δάγμὸς ἀπέρχεται τῆς τὸν καρδίαν, εἰ ὁ χρὸς μαθητὴς, σώσειεν ἑτέρ γένητα; Aristoph. *Acharn.*

Ὅσα δὲ δάγματα τὸν ἐμαυτῦ καρδίαν.

Et in *Nubib.* ——ὅμως δ' τὸν θυμὸν δακών.

Indè θυμοδακὴς, *qod cor mordeat.* Julian. *orat.* 2. Ποταπὸν δ' χρῆμα λοιδορία; ὡς θυμοδακὲς ἀληθῶς, καὶ ἀμύητον ψυχὸν μᾶλλον, ἢ σίδηρος κρῶτας; Sed & δάκνειν & δακνεδς, & *mordere*, ac *morderi*, iidem simpliciter dicunt. Eurip. *Thes.*

Μή μοι νεαρὸν θρέμμα μᾶλλον δάκοι.

Plut. *de Stoic. contradict. c.* 9. Καὶ τοι πικρῶς ἐν τῷ γένει τότῳ καὶ Πλάτωνα καὶ τοὺ ἄλλους τῶ Χρυσίππε δάκνοντ. Cicer. *ad Attic. lib.* 13. *ep.* 12. *Valdè me momorderunt epistolæ tuæ: eædem tamen sanaverunt.* Flacc. *l.* 1. *ep.* 16.

——*Mordear opprobriis falsis?*

Terent. *eunuch.* 3. 1.

--*Par pari referto, qod eam mordeat.*

Sidon. *lib.* 5. *ep.* 8. *vel pupugisse versu gemello, vel mordisse distichon.* qi & *ibidem*, piperatam facundiam, pro *mordaci* dixit. & *lib.* 8. *ep.* 11. *epigrammata piperata.* i. e. *mordacia*, ut exponit ipse; qæ *melleis* opponit: Hieronymum imitatus, qi in *epist. ad* Evstoch. *ut te aliqid & piperis mordeat.* sed & *acetum mordax*, eâdem mente Pers. *sat.* 1. Indè δάκτης λόγος, *mordax oratio.* Plutarch. *de amic. & adul.* λόγῳ δάκτῃ καὶ παῤῥησίᾳ κεκιμονικῇ καταπλέμβω. Item δῆγμα, δηλμὸς, δῆξις. Idem *sympos. lib.* 2. *c.* 1. Δῆγμά τι θρέψεται αὐτῷ

τῆς σκώμματ. & mox: τὰ σκώμματα μᾶλλον δάκνει, καθάπερ τὰ παρηγορήματα βάλη, πλείονα χώραν ἐμφύονται, καὶ λυπεῖ τὸν σκωπτόμενον. ita enim rescribendum pro eo quod μέλη sensu nullo codices exhibent. Idem *de amic. & adul.* ἐλέγχου καὶ λόγῳ δηλοῦν ἐμπειρίαν καὶ μετάνοιαν. & *in Lycurg.* Αἱ τῶν παιδῶν καὶ σκωμμάτων δίκαι, ἂν μὴ βλάπτωσι τῆς μὲν ἁπλῶς πεπαιδευμένου. Alia, nec pavca, suppeditabit Hadr. Junius *cent. 2. adag. 58.* Indè ἀδήκτου, *morsu immunis*; qi oratione, sive sermone ejusmodi mordaci perstrictus non est. Evnap. *in Liban.* ὑπὸ τῶν συλλεγόντων λεπτά, καὶ σωφρόνως ἀξιοπίστων ἀπῆλθεν ἄδηκτος. *nemo omnium qi Libanii allecti & in familiaritatem accepti fuerunt, abiit à morsu immunis.* ità legunt vertúntqe, cùm Hadr. Junius, tum & Fed. Morellius. sed vera lectio, ἄδηλος, non ἄδηκτος. seqentia firmant ἀλλὰ τίνες ἦθος εὐθὺς δῆθ' ὅτι ἦν ἔγνωσο &c. *sed statim, qâ esset indole, dignoscebatur.* Verùm indè ἀδήκτους apud Plut. in *Pomp.* ubi Flora narrâsse dicitur, ὡς ἂν μὴ ὑπάρχῃ σωφρονεστέρα ἀδήκτως ἀπελθεῖν. *nunqam qiviisse se à Pompeji consuetudine sine morsu aliqo discedere.* h e. ut non aculeum qasi aliqem in animo residuum persentisceret. qomodo Periclis dictio ità avdientium animos affeciisse perhibetur ὡς τὸ λοιπὸν ἐγκαλεῖν, ut Evpolis *Tribubus.* Cæterùm hoc loco ego, qid ἀδήκτως τῇ ψυχῇ velit, non satis assegor. malim ἀδήκτῳ τῇ ψυχῇ. nec de reprehensi, sed de reprehendentis animo acceperim. nè ità vel redarguat, vel admoneat, ut animi injuriæ illatæ apprehensione attacti & exulcerati indicium præ se ferat. hoc est enim qod postea de *succensente* dicit, τέτρωται, *vulneratus est, vulnus accepit.* Qanqam potest & ἀδήκτῳ τῇ ψυχῇ exponi, *animo non mordaci.* qomodo Dioscoridi *l. 1. c. 28.* ἔλαιον ἄδηκτον dicitur, i. e. *qod non mordeat*, ut Plin. *l. 23. c. 4.* & Plutarch. *de adulat. & amic.* πρὸς δὲ τοὺς ἐπαινοῦντας ἀδήκτους καὶ πρὸς χάριν, ἄπεχθὲς ἀεὶ καὶ ἄδηκτον ὁμιλίαν ὑφορῶντες. ἄδηκτον ὁμιλίαν dicit, qæ nihil mordax habeat. verùm prius illud arridet magis.

Μηδ' ὡς ἐν σχολῇ] *neve otio abuti videaris.* Xyl. forsan, qia priùs εὐσχολῶν dixerat. Ego simpliciter malim, tanqam in schola, hoc est, vel ὡς παιδαγωγός τις, *pædagogi cujusdam instar*, qi imperiosè cùm agat, molestus esse solet, & gravis habetur. *l. 5. § 9. & l. 10. § 35.* unde παρρησία παιδαγωγικὴ *suprà § 6.* vel etiam *tanqam in schola*, ubi ingenii exercendi ostentandíqe causâ fieri assolent oratiunculæ. hoc est enim qod seqitur, μηδ' ἵνα ἄλλος παρῇς θαυμάσῃ. & *suprà § 13.* ὡς ὀπδηκτόδου. vide *ad l. 1. § 16.* χολαστικός. *qasi exercitationis causâ.* Cas. Ambros. *effic. lib. 3. c. 16. objurget, non jactantiæ studio, sed affectu charitatis.* qod Marcus hic φιλοσόφως. Talia autem, qalia Marcus hîc notat, Senecæ scripta Cajus Cæsar esse volebat. cùm *commissiones meras* esse diceret, referente Svetonio, *l. 4. c. 53.* i e. λόγους περὶ τὰς ὑποθέσεις καὶ ἀγῶνας γεγραμμένους, ut ex Isocrate *in eum locum* clariss. Casavb. vel etiam αὐτολεξεὶ, ἀγωνίσματα. uti idem ex Thucyd. *l 1.* & Aristot. *Poet. c. 9.* sed & Polybio; cujus aureum dictum dignissimúmqe qod ubiqe, non ibi tantùm, legatur (ejusdem habes τῷ μακρείτι elogium) illud *l. 3.* è codicibus Polybianis à vitio typothetarum incuriâ contracto sic repurgatum. Ἰστέον γὰρ ἐὰν ἀφέλῃ τις τὸ διὰ τί, καὶ πῶς, καὶ πότε χρὴν ἐπιφέρειν, καὶ τὸ περιχεῖν πότερα ἔλαττον ἔχει τοῦ τέλους, τὸ παταλειπόμενον αὐτῆς, ἀγώνισμα μὲν, μάθημα δ' οὐ γίνεται. Qod Plinius *l. 7. epist. 17. Historia non ostentationi, sed fidei veritatiqe componitur.* Nec multò secius Fabius, *l. 10. c. 1.* in viri clarissimi commentariis fœdè depravatus: *Totum opus historiæ, non ad ixuitum rei pugnámque præsentem, sed ad memoriam posteritatis & ingenii famam componitur.*

Ἀλλ' ἴσως περὶ μόνου] qod Christus Matth. c. 18. v. 15. ὕπαγε, καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. Socrates in mensa cùm familiarem qendam vehementiùs pavlò increpuisset, Plato, οὐκ ἄμεινον ἦν ἰδίᾳ ταῦτα λελέχθαι; *Annon*, inqit, *hæc privatim dicta, præstiterat?* cui ille vicissim, Σὺ δ' οὐκ ἄμεινον ἂν ἐποίησας, ἰδίᾳ περὶ ἐμοῦ ταῦτα οἰηθείς; *Annon & à te mihi privatim hoc dictum præstiterat?* deesse autem videtur disjunctionis membrum alterum, si recepta lectio admittatur, *vel solùm convenias, vel ut solus advertas*, (avt ejusmodi qippiam) etiamsi plures adstiterint. *sed ut cum solo istâ logi debes.* Xyl. acsi esset, ἀλλ' ὡς περὶ μόνου, sive, ἀλλ' ὅπως ὡς περὶ μόνου. disjunctivæ certè rationem nullam habuit: sed nec Cas. qi vertit, *sed ità semper ut solus consciat.* ἀλλ' ἀεί τοι. qod mihi valde comprobatur. Optimè Plut. *de amic. & adul.* Δεῖ γὰρ, ὡς νοσήματος οὐκ εὐαφεστοῦς, τῆς ἁμαρτίας τὸν πεπαιδευμένον καὶ ἐπιεικῆ ἀνεύρητον εἶναι, καὶ μὴ παρηγορεῖν, μηδ' ἐπιδεικνύειν, μηδὲ μάφυσσε καὶ διατρῖβε συνάγωνα· ἃ γὰρ φιλικὸν, ἀλλὰ σοφιστικὸν, ἀλλοτρίοις εὐδοκιμεῖν σφάλμασι, κολλωπιζόμενον περὶ τὸν παρόντα, ὥσπερ οἱ χειρουργοῦντες ἐν τοῖς θεάτροις ἰατροὶ περὶ ἐχεμυθίαν. *Ω: παρὰ τὰς Μούσας*] qia pro numero Musarum, monita *novem*. vide Plut. *Symposi. l. 9. c. 14.* de numero Musarum.

Ἄξιον ποτὶ ἄνθρωπος εἶναι] *humanitatem colamus, dum inter homines sumus.* Senec. *de ira l. 3. c. 43.* vide *l. 7. § 22.* & *l. 10. § 8.*

τὸ κολακεύειν] qod *l. 4. § 31.* μήτε πένεσθαι, μήτε δεῖσθαι. De Antonio Nicephi. Callist. *l. 8. c. 40.* Πᾶσι δ' ἦν καχεκτιῶντα ἑαυτὸν παρέχων, ἐπιμέλετο μήτ' ἀθυμῆν καὶ κάλακα εἶναι δεικνὺς, μήτε περὶ πόνον ἐξάγειν τῇ δὲ πίστιν τιμᾶν, καὶ ὅσα

ὅτις ἂν κελεύσῃ πείθεσθαι. Isidor. Pel. *l.* 3. *epist.* 121. Ὡς ἐφ' ὁδοῦ μὲν ἢ βαρὺ κομιδῇ φθέγξασθαι ῥᾴδιον, τῇ δὲ μίσει τυχεῖν, μισητὴς ὄζειν ἔξεστι· ὅπου καὶ πεῖσαι τὸ παρρησιάσασθαι, καὶ μὴ, λογίσεσθαι· οἱ μὲν γὰρ τῆς ὠφελήσου, ἀλλὰ τῆς ὑβρίσαι χάριν τολμῶσι μόνον· οἱ δὲ τὴν κολακείαν, καὶ τὰ μὴ συμφέροντα ἐγκώμια φαίνειν· οἱ δὲ μίσει ἀεὶ τῷ μίσει χαίροντες, ὅτε ὑβρίζειν, ὅτε δυσκόλως, ἀλλὰ παρρησίᾳ τινὶ αἰδοῖ καὶ τῇ ὀπτιμίσει τινὶ συνήθειαν, ὅπως ὅτι τὸ ἰατρεύειν τοῦ ἑαυτοῦ ἀγωνίας ἐπέχοντες.

Τὸ πρᾶον καὶ ἥμερον, ὡς ἀνθρωπικώτερον, ἔτι καὶ ἀρρενικώτερον] Naſo, *art. l.* 3.

Candida pax homines, trux decet ira feras.

& *triſt. l.* 3. *eleg.* 5.

Quò qiſque eſt major, magìs eſt placabilis iræ;
Et faciles motus mens generoſa capit.

Ὥσπερ τε ἡ λύπη ἀδυνᾶς, ὅπως καὶ ἡ ὀργὴ] *Iram dolorémque* copulat. ἡ γὰρ ὀργὴ μῆ λύπης· καὶ ὁ ὀργιζόμενος πᾶς λυπεῖται. Ariſtot. *rhet. l.* 2. *c.* 4. Utrumque facit imbecillitatis indicium. Ità & Senec. *de ira l.* 1. *c.* 16. *tantùm abeſt à magnitudine animi ira, quantùm à fortitudine audacia, à fiducia inſolentia, ab auſteritate triſtitia, à ſeveritate crudelitas. mihi videtur veternoſi & infelicis animi imbecillitatis ſibi conſcii, ſæpe indoleſcere. ut exulcerata & ægra corpora ad ictus leviſſimos gemunt; ità muliebre maximè & puerile vitium eſt. as incidit & in viros. nam viris quoque puerilia ac muliebria ingenia ſunt.* &, *de vit. beat. c.* 3. *omnis ex infirmitate feritas eſt.* Menander apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 20.

Τὸ δ' ὀξύθυμον τοῦτο καὶ λίαν πικρὸν,
Δεῖγμ' ἐστὶν εὐθὺς πάσης μικροψυχίας.
Iraſci prompta amarulentáque indoles
Indicium infirmi pectoris cunctis facit.

Muſonius apud Stob. Μικρόψυχον γὰρ τὸ ἀγανακτεῖν καὶ ἐπιτείνεσθαι ἐπὶ τοιούτων. Juvenal. *ſat.* 13. —— *minuti*

Semper & infirmi eſt animi exiguique voluptas,
Ultio. continuò ſic collige, quòd vindicta
Nemo magis gaudet quàm fœmina. ——

Ammianus *hiſt. l.* 27. *c.* 6. *Iram definiunt eſſe ulcus animi, naſci ex mentis mollitie conſuetum; id aſſerente argumento probabili, quòd iracundiores ſunt incolumibus languidi, & fœminæ maribus, & juvenibus ſenes, & felicibus ærumnoſi.* Ariſtot. *rhetor. l.* 2. *c.* 2. Κάμνοντες, πονόψυχοι, ἐρῶντες, ἀλγοῦντες, ὅλως ἐπιθυμοῦντες καὶ μὴ κομιζόμενοι, ὀργίλοι εἰσὶ καὶ εὐπαρόρμητοι Plut. *de irac. cohib.* Ὡς γὰρ οἴδημα μεγάλης ἐστὶν ἐν σαρκὶ πληγῆς πάθος, ὅταν ἐν ταῖς μαλακωτάταις ψυχαῖς ἡ ὀργὴ τὸ * λυπῆσαι * [λυπῆσαι] ἔνδοσιν ἐνφέρει μείζονα θυμὸν ἀπὸ μείζονος καὶ ἀδυνείας. διὸ καὶ γυναῖκες ἀνδρῶν ὀργιλώτεραι, καὶ νοσοῦντες ὑγιαινόντων, καὶ γέροντες ἀκμαζόντων, καὶ πονοῦντες εὐτυχούντων. ὅταν ὲν τῇ λυπούμενῃ μάλιστα τῆς ψυχῆς καὶ παχυτάτῳ ἀνίσταται μέλος δ' ἀδύνατον ὁ θυμὸς, ὑγρὰ γίνεται, ὡς πού τινι εἴρηκε; τῆς ψυχῆς εἰκὼς, ἀλλὰ ὑπτιάσασι καὶ ἀπαθεστέραν ἐν ταῖς ἀμυντικαῖς ὁρμαῖς σφοδρότερον ἐξαναστομοῦσης. quod autem dicit ὡς πού τινι, Platonem tangit, qi ſicut Plutarch. idem, *de virt. mor.* refert, νοῦσα τῆς ψυχῆς τὸν θυμὸν προσεῖπεν.

Ἀδυνεῖς] τὸ γὰρ ἀδυνὲς εὐπαθέστερον. Theophr. *de cauſſ. plant. l.* 4. *c.* 6. non ἀπαθέστερον, ut codices vulgati, etiam Hejnſii editio, exhibent. ſic enim ipſe lib. eodem *c.* 13. τὰ γὰρ ἀδυνέστερα ἥλιον [ὡς] εὐπαθέστερα. & rurſus *c.* 14. τὸ ἀδυνὲς παθητικώτερον.

Ἀμφότερα γὰρ πέπονθε καὶ ἐνδέδωκεν] *Uterque vulnus accepit & herbam porrexit.* Xyl. optimè. ſive, *manus dedit, & victus eſt uterque,* & qi iraſcitur, & qi dolet. Dio Pruſ. *oras.* 16. Ἀλλὰ διανοίας ἰσχυρᾶς δεῖ χρεία, μάλιστα μὲν ἀσχέτου καὶ θεῖς μηδὲν εἰκόσης· εἰ δὲ, μήγε βασίλειος, μηδὲ ὑπὸ τῆς τυχούσης πτοηθησομένης. ubi in membro poſteriori, defectus ſubeſſe videtur; ſupplendus hoc modo; εἰ δὲ [μὴ,] μήγε ῥ' &c. negativa iterata librarium vel oſcitantem, vel feſtinantem fefellit. Liban. *in vita ſua:* ἐποίουν δ' ἂν αὐτὸν δῆθεν τυτθόν τι σὺν συνεμάτων. ὅπως ἐκ ἐπιχωρίων.

Παρὰ τῆς μουσικῆς] *à duce ſive præſide Muſarum.* qia *decimum* addiderat. at qis iſte Marco *Muſarum ductor?* M. Caſavb. *Herculem* vult. Herculem certè Evmenius in *oratione de ſcholis inſtaurandis, Muſageten, hoc eſt, comitem ducémque Muſarum eſſe, accepiſſe* ait *Fulvium illum nobiliorem,* qi *ædem Herculis Muſarum in circo Flaminio exſpecunia Cenſoria fecit, cùm in Græcia eſſet imperator.* Qin & Sveton. *l.* 2. *c.* 29. *Ædis Herculis Muſarum à Marcio Philippo* ſub *Auguſto extructæ* meminit. Nam qod *Herculis & Muſarum,* legebatur, Is. Caſavbonus, codicum veterum fidem ſecutus, copulativam ſuſtulit. quæquam Plut. in *quæſt. Rom.* communem fuiſſe aram qandam *Herculis ac Muſarum* apud Romanos, eſt avtor; inſtitutæ cavſſam, ex Jubæ traditione, fuiſſe, qòd Evandrum literas Hercules docuiſſet. Cæterùm Evmenius idem, *Herculem Muſarum tutorem potiùs & defenſorem,* qàm *ductorem & præcentorem* habitum innuit, cùm ſubjicit, *Camœnarum ſigna novem ſub tutela numinis fortiſſimi ab eodem Fulvio conſecrata, qò mutuis operis præmiſque juvari ornaríque ſignificaret, Muſarum quietem defenſione Herculis, & virtutem Herculis voce Muſarum.* De hoc *Herculis Muſarum,* aut *Herculis Muſarúmque* templo, Naſo *artis l.* 3.

Nec rubor eſt emiſſe palàm: venire videmus
Herculis ante oculos virgineúmque chorum.

& *Faſtor. l.* 6. *extremo.*

Dicite Pierides, qis vos dedixerit iſti,
Cui dedit invitas victa noverca manus.
Sic ego, ſic Clio: clari monumenta Philippi
Aſpicis, unde trahit Martia caſta genus. &c.

Sic cecinit Clio. docta assistere sorores,
Annuit Aloïdes, increpuitque lyrâ.

Verùm apud Græcos Apollinis potiùs, *Musagetæ* titulus ille; hoc munus est, *Musarum choros ducere eisdémque præcinere.* quod & ex Lucanii *histor. commun. l.* 1. Probus Grammat. asserit. Synes. *Dione,* de philosopho, Περιστῶντα ἢ δὴ τὸ κῆ ἔχειν αὐτὸν ἰδὸν ἔργον ὑπερεκφέρειν τῷ χορῷ, ὅτῳ τὸν Ἀπόλλω λέγω ἄρχι, καὶ μὴ πάντ' Μούσας συνφδὸν αὐτὸν ἐξάρχοντα, κῆ ἐναλλάττειν ῥυθμὸν τῇ συντάσει, καὶ αὐτὸν χρῆ μόνας ᾄδειν. Cornutus an Phurnutus, *de deis, c.* 32. Ἀπ' αὐτῆς ἢ τῆς ἀρχῆς κῆ μουσικῆς ἐκλήθη, κῆ πάλαι μὲν τῆδ' Μουσῶν ἐκαλεῖτο.

Ἐκ δὲ Μουσῶν κῆ ἐπικλῆ Ἀπόλλων.

Ἀνδρες ἀοιδοὶ ἄριστοι, ὑπερχ δίκαιοι βασιλῆες.

ὅτῳ ὁ Ἡσίοδος. διὸ τῶτο κῆ ἐκεῖς αὐτῷ ὁ κίθαρις, τῇ μουσικώτατον κῆ λιθάτατον ὄμμα ᾖ τῆδ' ὀρνίθων. Pausan. *Eliac. l.* 1. in Junonis templo, quod est Elide, Περιήλθον Μῦσαι ἱδρῦσαι, κῆ Ἀπόλλωνα ἐξάρχοντα τῆς ᾠδῆς. Idémque in *Attic.* diserte, Ἀπόλλωνα μουσηγέτην καλεῖν. *Musarum ducem sive præsidem* vocant *Apollinem.* cujus appellationis Apollini tributæ meminit & Plato, *de leg. l.* 2. Plutarch. *sympos. l.* 9. *c.* 14. & *cur Pythia metro oracula edere desierit.* & Aristides, *orat. Phœnic.* 1. sed & Orpheus *hymno in Apollinem.* Julianus item, *orat. in solem.* Apollinem cùm μουσηγέτην, tum & μουσῶν ἡγεμόνα non semel nancupat: Maximus Tyrius *orat.* 21. Τῷ ἀληθῆ ἁρμονίαν, ᾗδεν μὲν ὁ Μουσῶν χορὸς, ἐξάρχει ἢ αὐτῆς ὁ Ἀπόλλων ὁ μουσηγέτης. Liban. denique *orat.* 2. Μὴ ἀρχὴ τῆ μουσηγέτη τῆ πάντα ἐφορᾷ κῆ. Cæterùm Herculem, an Apollinem voluerit Marcus, parùm refert. Clemens verò noster *strom. l.* 6. etiam Domino Deo nostro appellationem hanc tribuit. Sed & Philostratus Antonino illi, cui *vitas sophistarum* inscripsit; & Galliarum Regi Francisco Magno. Cl. Casaubonus in *notis ad Marci nostri vitam.*

Τὸ μὴ ἐξῆν ἁμαρτάνειν πρὸ φαύλων, μανικὸν] transponendæ sunt voces primores. Τὸ ἐξῆν μὴ ἁμαρτ. sensus exigit. idem prorsus habet *lib.* 5. § 17.

Τυραννικόν] ita *l.* 6. § 27. ἀμὲν πως. Verùm ille tyrannicum potiùs, qui velle se solum lege communi exemptum, *tyrannidem* sapit.

§ 19. Ἀπολειπόμενον] vide *supra* § 16.

Τὸ μὴ ἀφ' ἑαυτῆ λέγειν ἐς τοῖς ἀστοπωτέροις] Ex Marci mente, non à se loquitur, qi non ab animo, non à mente sua. Ὅταν ἀναπαύηται, κῆ ὑπολάβῃς τὴ ποιῆ ἢ λέγῃ πε. *l.* 2. §. 16. quæ huic loco commentarii vicem præbent. nam aliud est ἀφ' ἑαυτῆ λέγειν. *Joan. c.* 18. *v.* 34.

Καὶ δὲ σαυτῆ ἐνοχλεῖς] *tibi ipsi exprobra.* Xyl. *tibi ipsi exprobrabis.* Cas. τῇ κῆ δὲ never rationem ullam habuit. ego malim σωνοχλεῖσει, *secundum quod, vel in quo, consciam tibi futurum es.*

Τὴν ἐμψυχοτάτην τῆ ἀνθρώπου] Vide *l.* 7. § 55.

§ 20. Περιέρχεται τῇ ἀπὸ ὅλων διατάξει] Plut. *sympos. l.* 2. *c.* 2. Καὶ τὸν Θεὸν ἐρᾷς, ὃν ἀεὶ συντυγχάνων ἡμῖν ὁ Πλάτων ἀφορίσειεν, ὡ σωμάτων τὸ πῦρ ἄνω τείνοντα, καὶ πάντα τῶν γῆν, ἀλλ' ἀεὶ ἐν μέσῳ τῆ ὅλῳ περιέρχεται καὶ συνέχοντα.

Τῦτο μὲ ὁ ὑπηχεῖται διαλανθάνωμος βαρυσθένης,
Καὶ μὲ κορύνων τε λιθοβόλων χαλάσαντα,
φησὶν Ἐμπεδοκλῆς.

Ἐνδ' ὅλει χθονὸς χαμαὶ ἀνίστατα πανταύξανα, ὑχ ἧν ἡ φύσις ἄλλων χάρεν, ἀλλ' ἧν ἡ αὐτὴ τὸ κοινὸν ἄρχει πάθῃ συνάπτειν. Idémque paviò locius, de facie Lunæ. Οὐδὲν ἴσμεν ἄλλ μᾶλλον αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ τέλειν ἢ ὅσον ἢ κίνησιν ἰδίαν ἔχειν, ἢν ἄπλῆς καὶ φύσιν ἀφεκταφάλωτον· ἀλλ' ἴσως ἔχειν ἕ χθεν γλυκὺ, κῆ αὐτὴ ἢ πίφυκεν, ἢ πυκνότητι, τότῳ παρέχῃ χροιὰν κῆ εἰκόνας κινήμενον ἑαυτῆ, κῆ πάλιν, ἢ παλίν, ἢ διαυγάζεσθαι, ὡς ἐκείνῳ αὐτὴ ἐπιπέσῃ ἢ ἡλίῳ ἢ ἀνίσαμεν ἐπιπέπτωκεν ἔξω, τότε δοκεῖ τὸν χθόνα φύσιν χάρεν ἔχειν καὶ κίνησιν κῆ ἀλλόχρων. ὁ γῦν ἄπορῶν, οὐκ ἐν τῇ ἄλλων ἕτερον, χθόνα φύσιν γεγονὼς, ἴσως ἐκεῖ τὸ ἐμβρεθὲς κῆ χαλὸν μᾶλλον αὐτὴ τὸν ἐμφαλῶ· ἐν ᾗ πᾶν μέσος τὸ βάθος καὶ σκοτῶδες ἀλλ' ἐν πυκνῷ τὸ μὲ ἄνω τὸ ἐμφαλὸν ἀναλάμπον κῆ φῶν ἔχει, τὸ δ' ἐν κοιλίᾳ κῆ καρδίᾳ σκιερὸν φύσιν ἀλλ' ἕκαστον ἑαυτὸν κῆ χροιὰν πάντα.

Νεὶ μὲν κορύνων τε λιθοβόλων χαλάντων,
κῆ πάντες ὀφθαλμοὶ φύσιν, ἅς φησιν, ὁ Ἐμπεδοκλῆς κατ-
αμαυδῶσιν,

Ἐνδ' ὅλει χθονὸς χαμαὶ ἀνίστατα πανταύξανα. καὶ ὁ πᾶς τὸ ἐξωθῶν τῶν ἔξω (τῶν ὑγρῶν, *f. humidum,* Xyl.) ἐκπυέμενον, ὑδίκα πάλιν τὸ ἐξῆν ὑπὸ κυρτοῦ εἰς τῶν ἄνω χάρεν ὑπαλλάττων ἐκκεται· μίμικται δ' πως καὶ ἐκ ἄλλα, καὶ συντέτακται κῆ τῶν ἐκείνε φύσιν. ὕτως ἔν οἰκὸς ἔχειν καὶ τὸν κόσμον, ὑγρὰ δὲ ξῶν ἔξω πολλαχῆ γῶν ἔχοντα, πολλαχῆ ἢ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, ὡς ἐξ ἀνάγκης κεκρατυσμένων, ἀλλὰ λέγω διακεκοσμημένον. & *ibid.* Ὅσα καὶ σώματα, ἢ ἀμύητα, μὴ μαθηταὶ καὶ ἀνάγκαι ἦσαν ὅτα πάντα ἦν), διήκοντ πνα πόρον ἐκάστης. Mens; post ea quæ superiùs posita sunt, de partibus corporis, oculo præsertim & corde: ὑπὸ γὰ ὀφθαλμοῖς ὁ ταῦτα τῇ σώματι ἔζῃ ὑπὸ κυρτοῦ ἐκπεσόντος, ὑδὲ ἡ καρδία τῇ βάρει ὀλισθῆσα πίπτωκεν εἰς τὸ εἴσω, ἀλλ' ὅτι βλάπτον ἦν ὕτως ἐκπίπτειν πεπέχθαι· μὴ τάντα νομίζωμεν, μήτε γῶν ἐκ ταῦτα κεῖσε σομπεσῶσιν διὰ βάρος, μήτε τὸν ἥλιον εἰς τὸ ἄνω χάρεν, ἀσκῶ δίκλω, ὑπὸ κυφότητος ἐκπεθλίφθαι, μήτε πῦ ἄλλο ἀσίρες, ἄνω ἐν ζυλοειδεῖ διαφορᾷ βάλλεσθαι, ἐ δὲ εἶσι γεγονέναι πόρος, ἀλλὰ τῇ κῆ λόγῳ κρατῦντ.

Vide sis quæ sequuntur. Denique de anima ipsa idem *ibidem*: Αὐτὴ ἢ ἡ ψυχὴ ἡ παρὰ φύσιν τῇ σώ-

ματι

μεση συνάψεται, βραδεῖ ταχεῖα, ἢ ψυχῇ πνεῦμα, ἢ ἀθεῷ & αἰδοῖῳ ;

Παραχαρασσῶσι ἑτεραῦθα ὑπὸ τῶν συλλεπτῶν] Ἴλη γὰρ ἔστιν ἡ σύστασις τῆς ζώσης οὐσίας· τοιοῦτον συνίστησιν, ἃ διαφόρως πᾶς ἐκείνοις τίθησι. ὑδὼρ γὰρ μερίδα ἔχει τινὰ αὐτοῦ χαίτης. Arist. *de cœlo l.* 2. *c.* 6.

Τὸ ἐνδύσιμον τῆς διαλύσεως σημεῖον] Ἐνδύσιμον, vel à re *musica*, vel à re *nautica*, vel à re *militari* etiam forsan translatum videri queat : In re musica usurpatur pro *modulationis exordio*, quo præcentor sive chori præfectus canendi reliquis auspicium facit. Hesych. Ἐνδύσιμον, τὸ περὶ τῆς φόῤῥης διάπεσμα. & apud Svidam nescio quis ; Ὁ ἢ ἡμιόλιος, ὅτου ἐνδύσιμος ἢ τῆς φόῤῥης. Hò allusit Aristot. *poëtic. l.* 8. *c.* 5. Περὶ ἢ μουσικῆς ἄνια, —ἵνα ὥσπερ ἐνδύσιμον γένηται τοῖς λόγοις, ἀὶ ἂν τε σύστασιν ἐπιφαινόμενος περὶ αὐτῆς. Ejusdem nomine, *de mundo c.* 6. Μία μὲν ἐν πάντων ἁρμονία συμφώνων ἢ χορδόντων χρὴ τὸν ἡγεμόνα, ἐξ ἑνὸς καὶ πάντων ἢ εἰς ἓν ἐκ πολλῶν καθάπερ ἢ ἐν χορῷ κατευθύνας, συνεπιχεῖ πᾶς ὁ χορὸς ἀρμονίαν, ἐὰν ὅτε ἢ γυναικῶν, ἐν διαφόροις φωναῖς, ὀξυτέραις ἢ βαρυτέραις, μίαν ἁρμονίαν ἐμμελῆ κεραννύουσιν· ὅταν ἔχει ἢ ὁπὴ τὸ σύμπαν διάστημα διὰ πασῶν ἐστὶν, ἐκ τῆς ὑπάτης εἰς νήτην διὰ παρανήτης συναφθεῖσα, ἢ ὁ σύμπας ἡρμόσθη. &c. hoc est, ut Plato *Euthyd.* Ὥσπερ ὑπὸ διδασκάλου χορὸς ὑπεσημάνατος. Julian. item Imp. *ad Themistium ep.* 42. Ἐπεὶ δ' ἀυτὸς ἡμῖν τῶν μέλλοντος τὸ ἐνδύσιμον μηνύσειν, ἢ σῦ Ἑρμῆ βάδδ' ἰθεῖς ἢ διηγείρεις κῶδωδύνας, φησὶ σοι, καθάπερ ὁ τῆς Διονύσου τὸν διδάσκον κρούσαντα πρὸς τὴν χορείαν ἄνεσιν φέρειν, ὅτου ἢ ἡμῖν ὑπὸ τοῦ σοῦ πλήκτρου τὸ οἰκεῖον ἀποχρώσαμεν, ἄνεσιν ὁ τῆς χορείας πρὸς τὸ ἀνάπλημα τῆς ψυθμῆς συνομαρτήσεται. Et Liban. *orat.* 3. *in Constantium & Constantem* : Ὅτι γὰρ τὸ φορεῖον ἡ ἀκμὴ τῆς ἀνομοίας γένη, καθάπερ ἐν χορῷ, μίαν ἁρμονίαν ἐκλεγόμενος, συνῆδε, δύο κορυφαίων ἐνδόντων τὸ μέλος. *In re nautica*, pro *Celeusmate*, sive *carmine*, incondito plerumque satis illo, quo *celeuste*, i. e. *hortator*, sive *portitor alatus*, remigibus præit, eosdémque ad opus suum exequendum instigat. Philostrat. *min. imag. l.* 1. *in virgo*. Ὁ δὲ τὸ ἐνδύσιμον τοῖς ἐρέταις ᾄδει. Auctor innominatus à Svida laudatus : Οἱ ἢ κελεύσαι τοῖς ἐρέταις τὸ ἐνδύσιμον ἐνῆδουν· οἱ δὲ ἐπὶ τῇ ἐνδύσει ἀῤῥόοι τῷ ῥοθῷ ἐπελέλαζον. In re *militari*, etiam si nondum occurrat exemplum usurpationis istius, posset idem tamen eodem sensu usurpari, qo ἀνακλητικὸν Svidæ exponitur, τὸ εἰς ὅραδον scil. ut Pollux, *l.* 1. *c.* 20. § 19. *classicum* illud, qo prælii ineundi signum datur. (siquidem & τὸ ἀνάκλημα τῆς ῥυθμῆς Julianus illud ἀνεμφάνισεν) qâ etiam statim post superiorem illam usus est imagine, auctor ille *de mundo*. Ὅταν ἐν ὁ πάντων ἡγεμὼν τῇ ψυχῇ, ἢ ἀσώματος ὢν ἄλλως πολὺ λογισμῷ σωμένη τάξιν φύσει μιλαξῇ ἀρετῇ τε ἢ γῆς φερομένῃ, κινήσει πᾶσα ἐναλιχαῖος ἐν κύκλοις ἢ πάντων ἰδέαις ἴσαις ἢ κομιδῇ τὸ δραμέμενον, τοῖς ἐν πόλεμοι κυνηγοῖς μιλίσια γυμνάσιοις, ἐπειδὰν ἢ σάλπιγξ σημήνῃ τῷ στρατοῦ τότε γὰρ τῆς φαντῆς ὄχλος ἐκκύπτει, ὁ μὲν ἀσπίδα ἀναιρεῖται, ὁ ἢ δόρατα ἐνδύεται, ὁ ἢ κνημῖδας, ἢ κράνος, ἢ ζώνας ἀκεκίδᾳ· ἢ ὁ μὲν ἵππον χαλινοῖ, ὁ ἢ συνεπίδα ἀναλαμβάνει· πάντα ἢ ὑφ' ἕνα κοσμήτορα κινοῦνται καὶ περίλαξιν τοῦ τε κράτος ἔχοντος ἡγεμόνος. ἕνα γὰρ ἢ ἀεὶ τοῦ σώματος φρουρῆσαι· διὰ γὰρ μιᾶς ῥοπῆς ὀκνωσάσθαι ἀπάντων, γίνεται τοῦ ὅλου. ad quod vocabuli significatum allusit forsitan Lucian. in *Lapsibus*, cùm ait Cleodemo, qi Stoicos incessere avebat, ἐνδύσιμον præbuisse Hetæmoclis epistolam, qæ pugnis tui bisque mox consecutis classicum quoddam præcinebat. Potest & Marco videri (qia διαλύσεως, i. e. *dissolutionis* signum dicitur) esse τὸ ἐνδύσιμον hoc loco, quod τὸ ἀναλαμβανόμενον (prout & constanter id usurpatur) eidem *l.* 3. § 5. idem enim planè utrobique argumentum agitur; atque ità cùm Xyl. tum & Casaubonus acceperunt. Marci autem mentem eximiè illustrant, qæ ex auctore illo *de mundo* adduximus : ex qo & ista, cùm eódem faciant cumprimis, subjunxisse non pigebit; Καθάπερ ἢ, ὅταν ἐν τοῖ χειρονόμοις, ἐν ἁρμονίᾳ ἢ ὑπόκρισις, ἐν χορῷ ἢ κορυφαίῳ, ἐν πόλει ἢ νόμος, ἐν στρατοπέδῳ ἢ ἡγεμών· οὕτω δηὸς ἐν κόσμῳ. πολὺ καλόν, τοῖς μὲν καμπτικὸν τὸ ἄρχον, πολυπόνητόν τε καὶ πολυμίσεμτον τοῦ ἢ ἄλυπον, ἀπονόν τε, πάσης κεχωρισμένον σωμαλγίας ἀδυνείας. ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἱδρυμένῳ, πάντα κινεῖ, καὶ φιλεῖ ὅτι βούλεται καὶ ὅπως —ἡγεμόνι ἢ ἀκινήτως αὐτῷ, ἢ ἁρμονίως ὁ σύμπας διοικεῖται διάκοσμος ἐκείνου καὶ γῆς.

Οὐ δεινὸν τὸ νεκρὸν ἀνεῖδε ἢ] de cerimonia ista, vide *ad l.* 9. § 9.

Οὐδὲν γε βίαιον τούτῳ ἐπιτίθεται] Nihil à Deo creaturæ rationali violentum injungitur, nihil quod naturæ ipsius adversum, nihil quod non eidem consentaneum planè sit. annon hoc est, qod dominus Christus, Matth. *c.* 11. *v.* 30. Ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι;

Ἀλλὰ μόνα, καθ' ἑαυτὰ ἐστὶν αὐτῷ] leg. vel ἀλλ' ἃ μόνα κ. ϕ. vel, ἀλλὰ μόνα ἃ κ. ϕ. vide Fabium ex *instit. l.* 12. *c.* 11 *ad l.* 12. § 32.

Οὐ μὴν τυγχάνει, ἀλλὰ τἀναντία φέρεται] *tamen ea non sustinet, sed in contrarium fertur.* Xyl. rectè. Et hoc est, qod Apost. *ad Tim. ep.* 2. *c.* 2. *v.* 25. ἀντιδιατίθεται, sive ἐναντίται. qem vide & *ad Rom. c.* 8. *v.* 7. nam qòd interpres Angl. τὸ ἀνάγκης hîc *sursum ferri* reddidit, cùm ab usu vocabuli, tum & ab autoris mente aberravit, & difficultatibus se supervacaneis implicuit.

Ἀφειμένῃ τῆς φύσεως] ista enim omnia sunt humanitati, adeoque humanæ ipsi naturæ repugnantia.

Καὶ ἐλλείπει ἡ τότε πρὸ ἑαυτῆ χάρεσι] itaque λιποτάκτης γίνεται. ut *supr.* § 9. certè enim *stationem suam* deserit, cum spiritibus illis deserioribus, Judæ, *v.* 6. qi non per omnia divinæ sponte se subjicit voluntati. vide *lib.* 10. § 25.

Πρὸς ἐπίπλοα δὲ καὶ θεατρίοις καταφθείρεται] non ad *justitiam* magis, inquit, quàm ad *pietatem* conditus est homo; imò ad istam etiam multò magis. vide Paulum apud Luc. in *Act. c.* 17. *v.* 26, 27.

Τῆς ἐπικοινωνησίας] ἐπικοινωνία (sicut *lib.* 1. § 16. κοινοπραγοσύνη) vocabulum, quod haud temerè alibi reperias, affectionem illam designans propriè, qâ qis est ἐπικοινώνητος, ut Aristot. *ethic. lib.* 4. *c.* 1. sive ἐπικοινώνητος καὶ κοινωνικὸς, ut Paul. *ad Tim. ep.* 1. *c.* 6. *v.* 58. *Communicare ac largire sua proclivis.* Verùm Marco istic passivitatis significatum magis obtinet, affectúmque eum denotat, qo *promptus qis est ad communem fatorum legem subeundam*, eaque omnia æqo animo perpetienda, qæ ad universi rationes conducere videbuntur. vide *supr.* § 13.

Πρεσβυτέρα τῆς διηκριβωμένου] *antiquior*, inquit, *justitiâ* ipsâ est *pietas* & θεοσέβεια. vide *lib.* 6. § 30. quomodoergò antiquissima omnium justitia, ex qa reliqæ virtutes universæ procedunt? *supr.* § 10. Verùm ibi justitiam latiori sensu accepit, prout eam virtutem designat, qâ suum cuique, sive Deo, sive homini, tribuitur; istic strictiore, qâ homini quod est suum elargitur, & pietati, quæ ergà Deum est, ἀνθρωπιστέον. utriusque vocabuli hujus usûs & significatûs creberrima in sacris etiam codicibus occurrunt exempla. Vide *ad lib.* 12. § 1.

§ 21. Ὦ μακὰρ εἶς, ᾧ ὁ αὐτὸς δρόμος ἀεὶ τῆς βίου σκοπός] Casaub. *ad Pers. sat.* 3. *v.* 60.

Est aliquid quò tendis?
Finis ille ultimus est scopus ad quem totâ vitâ colineandum: singula verò actiones instar sagittarum sunt, quæ eòdem jaciuntur. Philo de sacrific. Cain & Abel. Σκοπὸς μὲν τὸ κεφάλαιον, βέλεσιν δ' ὅμοιαι αἱ πράξεις. *ità intellige sequentia Persii verba;*

--& in quod dirigis aspicum.
Aptiùs tamen & singula facta & dicta sagittis assimilaveris quàm arcui. Virgil. *in culice*

- huc mittit, & omnes
Dirigit huc sensus.

Vide *ad lib.* 2. § 16. & *l.* 10. § 37. *Collineandi* autem verbum, qo est usus ille, rei de qa agitur, eximiè competere videtur. oportet enim omnes vitæ totius actiones in fine illo unico ultimóque concurrere, quemadmodum lineæ undiqaque à circuli peripheria profectæ in centro desinunt ac conveniunt universæ. Marcus alter, Eremica, non Imperator, ἐν τῇ συμβουλίᾳ, ἵνα σκοπὸν ὁρίσωμεν ἕκαστα ἐν πρὸς κανὼν καὶ τύπῳ, καὶ πρόγραμμα. Mirum interim quòd Chrysippum Plutarchus asserit, *plures fines sive scopos statuisse.* quanquam, prout codices exhibent, Plutarchi hoc ipsius, non Chrysippi videatur. locum, quò restituam, alijùs repetam. sic itaque legitur, *de commun. notion. c.* 20, & 21. Καὶ ὃ ἄλλων ἕνεκα τοῦ ἑαυτῆ τὴν αὐτὴν ἐπιστολὴν ἔξεσε ἱστορίαν, πίστιν ἀπλῶς προχειμένου καὶ δόξαν ἑαυτοῦ καὶ ἀλλοτρίων ἀπόδοσιν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ. ὅσῃ δὲ τόλμῃ καὶ σκαιότης προσπέσῃ τῷ βίῳ, καὶ μὴ πίστιν ὅσα προέσθαι ἐφ' ἑαυτῷ τοῦ ἀναφοῆτος ubi pro ἀπόδοσιν legendum, vel ἀφεσιν, nulli aut rei aut dogmati suo an alieno parcentem; vel cum Turnebo ἀπόλυσιν, à rebus omnibus dogmatibúsque, cùm suis, tum alienis, dissentientem, *sive* dissidentem. tum periodi consummatæ nota ibidem figenda, ut illa περὶ τοῦ ἑαυτοῦ δόξ. novam periochen ordiantur. alioqui quod tanquam absurdum & à notione communi alienum notat, & Chrysippo appingit Plutarchus, Plutarchus ipse dixerit.

Οὔτε ἓν καὶ ὁ αὐτὸς δι' ὅλου τοῦ βίου ἐστὶ δύναται] Senec. *epist.* 20. *Vitium est hæc vitæ diversitas, & signum vacillantis animi, ac nondum habentis tenorem suum. Etiamnum dicam unde sit ista inconstantia, & dissimilitudo rerum consiliumque. nemo proponit sibi qid velit; nec si proposuit, perseverat in eo, sed transilit: nec tantùm mutat, sed redit, & in ea qæ deseruit & damnavit, revolvitur.*

Τὸν σκοπὸν δεῖ τὸν κανονικὸν] vide *lib.* 5. § 8, 16. & *l.* 9. § 23.

Ἀεὶ ὁ αὐτὸς] vide *ad lib.* 1. § 8, 16. Τὸ ἀεὶ ὅμοιον. & *infr.* § 27. Elisabethæ nostræ, piæ ac beatæ beandæque æternùm memoriæ, notum est nobile ac tantâ dignissimum heroinâ elogium, *Semper eadem.*

§ 22. Τὸν μῦν, τὸν ἀγρεῖον καὶ τὸν καταιτίδιον] Fabulam Æsopicam de *mure urbano* ad *agrestem* aliqando excurrente, & illo vicissim in urbem divertente; habes ab Horatio festivissimè descriptam, *serm. l.* 2. *sat.* 6.

Καὶ τὴν πόλιν] Allusit eódem & *lib.* 7. § 3. μυῶδίαν ἐπόμενοι διαδρομῇ.

§ 23. Τὰ περὶ πολλῶν δόγματα λαμὶαι, σκιᾶς δείματα] Socrates certè apud Platonem in *Critone* multis ostendit, τὰς περὶ πολλῶν δόξας, esse nihili faciendas. Idémque in *Phædone*, pleróque τὸν θάνατον φοβεῖσθαι, ἅπαντας οἱ παῖδες τὸ μορμολύκειον. & Epictetus eódem, opinor, respiciens, *dissert. lib.* 2. *c.* 1. Οὐ γὰρ θάνατος, ἢ πόνος φοβερὸν, ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον, ἢ θάνατον. --ἴδε μὴ ἐν [ἢ] περὶ μὲν τὸν θάνατον, τὴν φυγὴν· περὶ δὲ τὸ περὶ αὐτῆς δόγμα, τὴν ἀνεπιστροφίαν, καὶ τὸ ἀμεταθὲς, καὶ ἀδιαφθόρητον. Ταῦτα δὲ ὁ Σωκράτης πε-

λῶς

λῶς ποιῶν μορμολύκεια ἐκάλει· ὡς γὰρ τοῖς παιδίοις τὰ φασιστεῖα φαίνεται δεινὰ, καὶ φοβερὰ δ' ἀπειλαί, τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν πρὸς τὰ πράγματα, δι' ὧν ἄλλο, ἢ ὥσπερ καὶ τὰ παιδία πρὸς τὰς μορμολυκείας· τί γὰρ ὄντι παιδίον; ἄγνοια, ἁμαρτία. θάνατος τί ὄντι; μορμολύκειον. Socrates itaque non *plebis dogmata lamiis larvisque* conferebat, sed *idiotas* corúmque *dogmata pueruli*, *externa* ista, qæ illos terrere solent, *larvis*. Epictetus ipse pariter *lib.* 3. *c.* 21. ὅταν οὖν τις διὰ τούτων αὐτὸν ἐκφοβῇ, λέγει αὐτῷ, Ὕπαγε, ζήτει τὰ παιδία· ἐκείνοις τὰ πρόσωπεῖα φοβερά ἐστιν· ἐγὼ δ' οὐδέν, ὅτι ὀρθήκινά ἐστιν, ἴσωθεν δὲ οὐδὲν ἔχει. vide *ad l.* 2. § 12.

§ 24. Λακεδαιμόνιοι τοῖς μὲν ξένοις ἐν ταῖς Διονύσιαις ὑπὸ τῇ σκιᾷ τὰ βάθρα] Scilicet peregrinis advenisque indulgebant ea Spartani, qæ concessi nolebant suis. Ideo, cùm Chii qidam Spartæ aliqando agentes, dum à cœna redeunt ebriati; in Ephorio vomuissent, & in Ephororum sellis etiam ventris onus deposuissent, comperto non cives suos, sed Chios contumeliæ illius avtores extitisse, præconis ministerio publico denunciabant, τοὺς Χίους ἐφιέσιν ἀσηλγαίνειν. *Chiis sese, ut lasciviant, permittere.* Plut. in *apoph. Lacon.* Cæterùm Ælian. *lib.* 2. *c.* 15. pro *Chiis Clazomenios* habet, & *sellas fuligine tinctas* refert, edictúmque ab Ephoris in hæc verba; ἐξεῖναι Κλαζομενίοις ἀχμωνεῖν. *Clazomeniis licitum esto indecorè se gerere.* Advenis itidem, qi ad ludos solennes spectandi gratiâ Spartam convenerant, in umbra sedes collocabant; quod suis qos ad duritiem omnem sustinendam exercitatos volebant, nevtiqam permittebant. Verùm istud ævi inferioris fuisse videtur. siqidem primis reipublicæ illius temporibus advenas minimè admisisse videntur. Plut in *instit. Lacon.* Ξενηλασίας ὑ εἰσηγήσατο, (de Lycurgo sermo habetur) ὅπως οἱ παρεισρέοντες μὴ διδάσκαλοι κακῶν τινῶν τοῖς πολίταις ὦσὶ χρῶνται. de Lacedemoniis imerim Tertull. *apologet. c.* 6. *primos* eos *penulam ludis excogitâsse, nè vel hyeme voluptas impudica* (qæ in theatris scil. exercetur) *frigeret.* qod tamen ridendo dixisse Tertullianum contendit Rigaltius.

§ 25. Τῷ Περδίκκᾳ ὁ Σωκράτης] De Socrate Laërt. *l.* 2. Ἔσχε φήμην καὶ τὸν Ἀρχελάου τοῦ Μακεδόνος, καὶ Σκώπα τὸν Κραννωνίου, καὶ Εὐρυλόχου τὸν Λαοκοωντίου, μήτε χρήματα προσειληφότος αὐτοῦ, μήτε παρ' αὐτοῦ ἀπολαβών. De Perdicca nihil. Imò, qod de Perdicca Marcus, de Archelao Seneca, *de benef. l.* 5. *c.* 6. *Archelaus rex Socratem rogavit, ut ad se veniret: dixisse Socrates traditur, Nolle se ad eum venire, à qo acciperet beneficia, cùm reddere illi paria non posset.* Verùm subjicit Seneca: *Primùm in ipsius potestate erat non accipere, deinde ipse dare beneficium prior incipiebat. Veniebat enim rogatus, & id dabat qod utique ille non erat Socrati redditurus. Etiamnum Archelaus daturus erat aurum & argentum; recepturus contemptum auri & argenti. non poterat ergò Archelao referre Socrates gratiam? & qid tandem erat accepturus, qantum dabat?* &c.

§ 26. Ἐν τοῖς Ἐφεσίων γράμμασι] Qænam ista *Ephesia* scripta? avt *literæ* etiam *Ephesiæ* nam Magicos nescio qos characteres, & vocabula barbara sub hoc titulo etiam proverbio celebrata, discimus ex Diogeniano in *paræmiarum collectaneis*; Hesychio; Svidâ; Evstath. *ad Iliad.* π. Clemente Alex. qi & *strom. l.* 6. recenset & explicat: & *lib.* 1. ad *Dactyles Idæos* avtores & inventores refert. Verùm nihil illis videtur cum præceptis istiusmodi, qæ ad mores componendos spectant, commune fuisse. forsan Marcus scripserat ἐν τοῖς τῆς Ἐπικτήτου, sive τῆ Ἐπικτήτου γράμμασιν. Indè enim istiusmodi aliqid Seneca, uti mox videbitur, adduxit. Et *Epicurum* suprà lavdaverat Marcus ipse *l.* 9. § 41.

Συνεχῶς ὑπομιμνήσκειν τῆς παλαιῶν τινος τῆς ἀρετῆς γενομένων] Senec. *epist.* 11. *Aliqis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanqam illo spectante vivamus, & omnia tanqam illo vidente faciamus: Hoc Epicurus præcepit: custodem nobis & pædagogum dedit: nec immeritò. magna pars peccatorum tollitur si peccaturis testis assistat. aliqem habeat animus, qem vereatur, cujus avtoritate etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem illum, qi non aspectus tantùm, sed etiam cogitatus emendat! O felicem, qi sic aliqem vereri potest, ut ad memoriam qoqe ejus se componat atqe ordinet! qi sic aliqem vereri potest, citò erit verendus. Elige igitur Catonem. si hic videtur tibi nimis rigidus, elige remissiorem animi virum, Lælium. elige eum, cujus tibi placuit & vita & oratio: & ipsius animum ante te ferens, & vultum; illum semper tibi ostende vel custodem, vel exemplum. opus est, inqam, aliqo ad qem mores nostri se ipsi exigant: nisi ad regulam, prava non corriges.* Idem *ep.* 25. *Sic fac, inqit Epicurus, omnia, tanqam spectet Epicurus. Prodest sine dubio custodem sibi imposuisse, & habere qem respicias, qem intereresse cogitationibus tuis jubeas. hoc qidem longè magnificentius vis, sic vivere, tanqam sub alicujus boni viri, ac semper præsentis, oculis. sed ego etiam hoc contentus sum, ut sic facias qæcunqe facis tanqam spectet aliqis. omnia nobis mala solitudo persuadet. cùm jam profeceris tantùm, ut sit tibi etiam tui reverentia, licebit dimittas pædagogum. Interim te aliqorum avtoritate custodi. avt Cato ille sit avt Lælius, avt cujus interventu perditi qoqe homines vitia supprimerent, dum te efficis eum coram qo peccare non audeas. cùm hæc effeceris, & aliqa cæperis apud te tui esse dignatio, incipiam tibi te permittere.* Idem. *epist.* 102. *Scias magnorum virorum, non minùs præsentiâ esse utilem memoriam.* Gemina habet his Theodoric. à-bi

Victore

Victorem in epist. quæ Bernardi nomen præfert, ad Carthus. fratr. de Mont. Dei. Eligе tibi tu ipse hominem consilio meo, cujus vita exemplar sit cordi tuo inhæseris, reverentia insederis, ut quoties resordatus fueris, ad reverentiam cogitasti assurgas, vitam ordines, mores componas. hic præsens tibi sit quandocunque vultueris: occurrat sæpe ex cum volueris. Omnia facta, cogitata tua ab eo videri cogitabis; ac si videat, ac si arguat, emendare cogeris. Epictet. dissert. l. 2, c. 18. Θέλεσον ἀρέσαι αὐτῷ· ἐστι σεαυτῷ θέλεσον πλησὶ φαίνεσθαι τῷ Θεῷ· ἐπιδύμεσον κοινωνὸς εἶναι τῷ Θεῷ· σαυτὸ ἡγεμόνα, καὶ οὕτω ἐρχε· καὶ τοσοῦτος ἐστι σοι πίστις φαίνεται, ὅσος ἐστὶ καὶ ὁ Θεός. διὸ δὴ ὅταν φαντασίαν σοι τις φαίνεται τοιαύτα, Πλάσσον μὲν, ὅτι * ἐστὶ καὶ τοῦτο τοιαῦτα. Πλάσσον μὲν, ὅτι ἐστὶ Θεῶν ἐπιμέλεια· ἐστὶ καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἴσα ἐστίν· ἀρκεῖν κἂν ἐστὶ τοῖς σὺν τούτοις ἡ εὐμοιρία· καὶ τοῦτο ἀναγκάζειν ἐστὶ τοῦτο μὴ ἐκφέρεσθαι πρὸς τοῦτο μὴ ἀντιτυπτίζειν, ἂν τι σὺ ζώσιον τινὰ ἴσχῃς ἐν τῷ σῷ ἐνθυμίῳ τοῦτο. Vide & Isidor. Pelus. l. 3. ep. 91. Cæterùm, quod Clemens præclarissimè strom. l. 7. οἱ ἡ ἐμπειρία πρὸς ἀνδρὸς ἀρετὴν, διὰ τὸν ἐπιχρονίζειν ἡ τὸν αἰῶνα, ἐκεῖ τὸ χρήσιμον διὰ χρημάτων τὸν ὀπτιχρόνιον, πόσῳ μᾶλλον ὁ ἐμπειρίαν διὰ διδασκάλου τῆς Θεοῦ, ἐκ ἀμελήσας δὲ ἑαυτῷ πᾶν ἔργον χρήσιμον ἐν, εἰς πίστιν, ἡ τὸ ὄφελος ἡμῶν· τοιοῦτος ἡ ὁ πίστις ἐμφύεται τὸν Θεὸν πεποιημένος· πίστις τοίνυν φαίνεται τὸν Θεὸν πεποιημένος, φιλοῦντα τὸν βίον ἐφετὸν ἄγοντες, γεωργοῦντα ἐν ἥσυχίᾳ, πλοιάρια ὑμενίοις, καὶ τὰ ἄλλα πολιτείαν ἐντέχνως ἀναφέρουσα. vide ad l. 6. § 28.

§ 27. Ἐωθὸς οἱς τὸν ἑωθινὸν ἀφορᾶν] Monitum illud Pythagoricum cœlum singulis maturinis suspiciendi, non abhorret à Platonico illo sodan, l. 7. § 47.

Καὶ καὶ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως] vide sup. § 21. & l. 6. § 30. τὸ ὁμαλὲς πιστικόν. Plinius minor. l. 3. epist. 1. *Me ut certus siderum cursus; ità vita hominum disposita delectat.* Aristot. nom. de mundo c. 6. Τῶν αἰθερίων τὰ τιμιώτατα, τὸν αὐτὸν ἀεὶ ἔχει τόπον, ἄφθαρτα, καὶ ἄλυπα καὶ ἀσύλητα, πάντα τὰ ἀφθαρτα· διὰ τοῦτο ἀεὶ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως τάξιν διακεκριμένα, καὶ ὕπνοι ἀλλοιοδίαιτα μεταπίπτων. De motûs autem solaris cœlestisque constantia, nullâ ratione aut creaturæ vi interrumpenda, Deus ipse per Jerem c. 31. v. 35, 36. & c. 33. v. 20, 23. cui constantiam in recto justóque haud imparem à Pyrrho tributam Fabritio Romano, autor est apud Svidam autor innominatus; ὃν δυσχερῶς ἂν τις ἀποφήναι, τὰς δικαίας ἀφετὰς, ἢ τὰς συνήθους πορείας τὸν ἥλιον. in vero, à Fr. Bonaventura Ingolstad. Pontifici Romano, autor est Petr. Marnixius, *de P. R. c. 8. Papa solis instar in eodem veritatis cursu permanet; nego ab ea magis dimoveri potest, quàm terra à centro suo.* Cæterùm de hoc ipse viderit. ἡμεῖς δὲ τοῦ ἀχρωνύβους. Talem certè sapientem suum Stoici prædicebant. Ad hoc, quantum humana ferebat conditio, eniti suos Pythagoras volebat. Sed & Senec. ep. 77. *virtutem non flamma, non ruina inferiùs abducet; hæc una majestas deprimi nescit: nec proferri ultrà, nec referri potest. sic hujus, ut cœlestium, stata magnitudo est. ad hanc nos conemur edutere.* Optimè Clem strom. lib. 4. Λείπει γὰρ ἡ ἐν ἀνθρώποις ἐξομοίωσιν πρὸς Θεὸν, τὸ φυλάττειν τὸν αὐτὸν ἐν τῇ ἐν τὸ αὐτὸ σχέσιν. εἰπὲ γὰρ τὸ σχέσις, ὡς νῦν ἡ ἡ πυκνὴ διάθεσις; γίνεται τῇ ἀφαιρέσει τὸ ὑλικὸ περιγραφῆς. Idémque l. 2. Ἡ πίστις ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τῆς ἀληθείας, ἀεὶ ἐν τὸ αὐτὸ ἡ ὡσαύτως ἔχον κίνησιν διδάσκει τὴν ἀναμφίλεκτον αὐτῆς ψυχήν. Καὶ τὰς γαμφόντος] vide l. 10. § 1. Aliâ ratione, de Deo, Senec. epist. 31. *Deus nihil habet; nudus est.*

Οὐδὲν γὰρ περιβόλαιον ἄστρῳ] *Astris enim nullum est velamentum.* Xyl. *Nullum astrum velamentum aliquod habet.* Cas. haud incommodè uterque. ἄστρον tamen ille legisse videtur.

§ 28. Οἱ ὁ Σωκράτης τὸ κόθορνον ἁρπάζουσι] Idem patraverat, uti videtur, Xanthippe, quod à mulieribus Athenienſibus factum fingit Aristophanes in Ἐκκλησιαζούσαις, sive *concionem habentibus fœminis*. Historiam nusquam legisse memini. At contrà Ælianus *hist. var. l. 7. c. 9, 10.* Phocionis uxorem narrat mariti veste solâ indutam, nullo alio vel amictu, vel ornatu adjecto, in publicum sæpe prodiisse. quod & ille σωφρούνης μεγάλης indicium facit. Xanthippen verò Socratis, ad pompam spectandam viri veste amictam prodire recusâsse; illúmque dixisse, Ὁρᾷς, οὐκ ἡ θεωρήσουσι, θεωρησόμενοι ἡ μᾶλλον βαδίζουσι. *vides te non tam spectaturam, quàm spectandam, proficisci.* Ea interim videtur sofa fuisse Socratis, quæ & Epaminondæ fuerat; quem *l. 5. c. 5.* narrat Ælianus, ἕνα ἱμάτιον, unum tantummodo *pallium* habuisse: quod cùm ad fullonem opus esset mundandum mittere, domi interim coctum sese continere. refert & Joan. Chrysost. *adv. vituperat. vit. monach. l. 2.* Eadem. scil. Imperatoris illius magni sors, quæ subulcorum Ithacensium, *Odyss. ξ.*

Οἷς ἡ παλαὶ χλαῖναι, ἐπαμείβεσκε χιτῶνι·
——μία δ' οἱ ἔσκε φορὴ ἐπιεμένη·

quoniam instructior paulò Epaminondæ paupertas, quàm sophistarum paris illius, Procœresii & Hephæstionis, de qibus Evnapius, ὧν γὰρ αὐτοῖς ἐκάστου ἱμάτιον καὶ πλέον ἑνὸς. unicam tantùm utrique penulam contulisse fuisse; itaque alter cùm eâ indutus foras prodiret, alterum necessariò stragulis involutum in ædibus delituisse. quod autem in Epaminonda paupertatis fuit, id parcitati sordidæ in quibusdam adscribit Theophrastus, cùm inter alios τοὺς ἀνελευθέρους characteres hunc ponat, ἔνδον μένειν, ὅπως ἐκεῖθεν δαπανᾶσθαι ἐκπλύνειν. Penuriæ extremæ,

cuntem, inservum, an peregrinari, vehementem, de Telaugę nescio qo retulisse Æschinem, avtor est apud Athen. *l.* 5. Masurius *in dialogo*, cui id nominis indidit, *ἰμιτὸν φορέοντος πρὸ ἡμέρας ὑποβάλλον χιτῶνα τελέσαι μιδὲν*, *καθὰ ἐξαπάτησεν.* qomodo de Socrate Marcus istic.

Καὶ ἃ ὅτου ὁ Σωκράτης τοῖς ἑταίροις ἀλλ-ὰξαιτο] Socrati nimirum solenne fuit, festivo aliqo commento eludere, qs alii ægrè ferebant, vnosis suis in se admissis procacitates & protervias. Ejusmodi enim fuerat, qod qzrenti qomodo Xanthippæ vinas & convicia sufferre posset, Καὶ σὺ δὴ χαῦν ἵππον ἐπιτήδευε οἰκεῖν· qomodo tu, inqit, *insanum tuorum graspinas*: illoqe subjiciente, *at illi mihi non pulloqe parunt*, regessit Socrates, *& ille mihi liberos.* Laert. *l.* 2. ubi cùr *gallinas* Erasmus pro *asinarias* substituerit, nescio. Nec absimile, qoi Evthydamea qam ad cenam domum secum duxerat, indignanti, qòd illa per bilis astum, post consumeliosè dicta non pavca, mensam eandem everteret, Παρὰ σοὶ δὲ ἡ ὀφείλω ὄρνις τε εἰσελθὼν τοῦτο ἐποίησεν; ἡμεῖς δ' ἐν ἀγανακτοῦμεν. *Annon*, inqit, *super, cùm apud te essemus, gallina qadam involans idem ipsum fecerat nec nos id molestè ferebamus.* Habes Plut. *de irac. cohib.* qbi & geminum fere qiddam de Piteaco refert, *lib. de tranqill.* ejusdem avtem κόμματος qippiam videtur fuisse, & qod ibi occasione prosuerat. Socratem certè à Xanthippe pessimè ac procacissimè habitum, moderatè ac æqanimiter omnia tulisse, docent nos avtores havd pavci. Synes. *in Dione*, ut cæteros taceam, Αὐτὸ μὲν γὰρ ὁ Σωκράτης, φεῦ τῆς ὀλιγωρίας, ὡς ἐχρῆτο Σωκράτει· ἀλλ' ὕδωρ ἐκείνου Σωκράτους εὐθυμοῦσι καὶ κατορθοῦσιν.

§ 29. Ἐν τῷ χαίρειν καὶ ἀναγινώσκειν] Hieron. *ad Paulin. de stud. sacr. liber.* Tanto de grammatica, rhetorica, philosophis, geometris, dialecticis, musicis, astronomis, astrologis, medicis, ad utriores artes veniam, & qa non tam linguâ qàm manu administrantur: *agricolæ, cæmentarii, fabri, metallorum lignorumve cultores, lanarii* qoqe & *fullones*, & *cæteri qi variam supellectilem & vilia opera fabricantur, absqe doctore non possunt esse qod cupiunt.* Gregor. Naz. *ad Episcop.* 150. Τάξεις γὰρ ἐν ἀρχῇ, διδάσκειν παρόντων ὅτα μανθάνειν, μὴ ὅτι τὰ θεῖα καὶ πλησιάζοντα τὸ μέγεθος, ἀλλ' ὑδὲ ἄλλο τι τῶν μικρῶν καὶ τῶν μηδενὸς ἄξιον. Idem in Apologet. 1. ἀλλ' οὐδὲ ξένον τι καὶ παρὰ τοῖς πολλοῖς τὰ θεῖα φιλοσοφοῦσιν, ὅτι τὸ ἄρχειν ἀναβαίνειν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν, οὐδ' ἔξω τῆς νενομισμένης τῶν φιλοσοφίας ὁδοῦ, καὶ φέρον εἰς ὕπερθεν, ὅπερ οὐδὲ ταύτῃ τῆς ἐνδιδόναι τὸ παραχαράττειν, καὶ παρὰ καιρὸν πρὸ ἀνάγκης πρὸ τοῦ δύνασθαι· οἱ δὲ βύλει, φασὶν, ἡμᾶς τὰ τελειοτέρα τὰ τελειοφορῆσαι, καὶ τελειάρχῃ καλῶ, τὰ φασὶ τοῦτο τι καὶ πολλῶν πάντων ἀθυμοτάτων ἐγχειρεῖσθαι. Qod avtem de navis hic dixit plenius exposuit *orat. in Basil.* ὑπενώ δὴ τὸν πιλοτὴν νόμον· ὃς τοὺ κάτω μέτριον ἐγχειρήσας τῷ νεῷ κυβερνᾶν, κἀκεῖθεν ὁπὸ τοῦ μέσου ἀναγαγὼν, καὶ πνεύσας τὰ ἱστία δὲν, ὅτι ὁπὸ δὴ ἀδύνατον πεῖσαι, μὴ τοῦ πλοῦ πρόθυμον διδάσκαλον, καὶ τοὺ δὴ ἀνάγκην διάπλουν. qam imaginem ab Aristophaneis in *Equitib.* illis mutuatam censet Muret. *var. lect. l.* 18. *c.* 16. (qæ tanqam Comici incerti in *excerptis* suis ex parte Grotius exhibet)

Ἐρέτου χρῆναι μέσ' τα γενέσθ', ὡς μᾶλλον ἐπιχειρεῖν·
Κἄτ' ἐπιτιθῶν ἀφαιρεῖσθαι, καὶ τοὺ ἀνάγκης διαπλεῖσθαι
Κἄτα κυβερνᾶν αὐτὸν αὑτοῦ.

qod de militibus, havd multòm ablndit ab eo qod Evpolis in *Amicis*;

Οὐκ ἐσωφρόνουν, ὃ στρατιῶται, τοὺ κατὰ μέσον
Τότ' λαμβάνειν ἄρον, ὡς καὶ μαθὼν τοὺ ἱππικοῦ.

Huc pertinet & Antisthenis illud, qi Atheniensibus consuluit, τοὺ ὄνους ἵνατι ψηφίσασθε. qod nec Ambrosius Laërtii interpres, nec Erasmus in *apophthegmatum collectaneis* ritè cepit. cùm ille vertit, *asinos ut eqos deligerent*; iste reddidit, *asinos aqè ac eqos ad agriculturam deligerent*: cùm potiùs dicendum esset, *ut asinos eqos fieri decernerent*. i. e. plebiscitare, sive decreto sancirent, ut asini fierent eqi. qod cùm illi ἄλογον, absurdum, & rationi contrarium esse dicerent; regessit, Ἀλλὰ μὲν καὶ φαυλοὶ γίνεται παρ' ἡμῖν, μισθὸν μαθόντες, μόνον δὲ χειροτονθέντες. *Atqi imperatores vestro solo suffragio fiunt qi artis imperatoriæ nihil qicqam didicerunt.* q. d. tam decreto vestro possunt ex asinis eqi, qàm ex imperitis hominibus imperatores fieri. verùm non magis illi suff. agiis suis id si scisserent, efficere qibant ut imperatores homines ejusmodi cuitoterunt, eàmsi imperatorio nomine eis decerneretur, qàm perficere poterant, ave ut *asinus equus*, ave ut *simia leo fieret*. qod Gregor. Rom. 1. *in regest. l.* 1. *ep.* 9. *esse serenissimum Dominum imperator fieri similem leonem jussit. & qidem provisione illius vocari potuit, fieri avtem leo non potest.* Inqe scitè Gregor. Naz. *orat. à reditu*, qem & Gregor. ille aliter forsan legerat, τὸ δὲ τέταρτον τῆς εὐγλωσσίας γένος τοῦτο ἀξιῶσαι λόγου τὸ ἐν χαλκῷ καὶ κρεμάσματι, ὅταν ἡ κύμβαλον ἀναδίδωμαι τὸ ἐν χαλκῷ, καὶ πίθηκον αἰδεῖσθαι λέοντα ἢ κυνὰ δορκάδα. Poterat & pro *simia canem* dixisse; cùm, ut Epiphan. etiam *haer.* 57. § 6. κυνὶ κυνὸς ὄντως λέων havd infrequenter inditur.

Οὐ μέτριον ἄρχειν ἀλλ' ἀρχῆς] Nihil hoc axiomate apud omnes omne genus avtores crebrius. Solon apud Laërt. *l.* 2. & Stob. *tom.* 2. *tit.* 46. Ἄρχε, σαυτὸν μαθὼν ἄρχειν· ἀρχειν γὰρ μαθὼν, ἄρχειν ἐπιστήμη. Et Chiarchus apud Anton. *meliss.*

maliſſ. l. 2. c. 4. Ἀρχεδς μὴ φιλεῖν, ἄρχειν μὴ ὀπιχείρει. Iſocrat. in *Nicod.* Ἐὰν ἀρχεδς μανθάνῃ, πολλῷ μᾶλλον ἄρχειν δυνήσονται. De ſe. Tullius rex apud Dionyſium Halicarn. l. 4. Περιέσομαι ποιῶν φανερὸν ὅτι χρὴ ἄρχειν ὀπίσαμαι καλῶς, χρὴ ἀρχεδς σωτῆρός μ' εἶναι. Plato *de legib.* l. 6. Δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα δικαιοῦς εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὲν δικαίους μ' ἂν δικαιότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου καὶ κεφαλαίῳ χρὴ τὸν καλῶς δικαίοσαι μᾶ ὃν ἢ τὸν καλῶς ἄρξαι. Ariſtot. *polit.* l. 3. c. 4. Διὸ καὶ λέγεται τοῦτο καλῶς, ὡς οὐκ ἔστιν ἓν ἄρξαι μὴ ἀρχθῆναι. & ex eodem Joan. Climach. *ad Paſtor.* Οὐκ ἔστιν ἓν ἄρξειν, ἐὰν μὴ ἀρχθῇ τις. Idem *ibid.* l. 7. c. 14. Τόν τε γὰρ μέλλοντα καλῶς ἄρχειν, ἀρχθῆναι φασὶ δεῖν πρῶτον. Senec. *de ira* l. 2. c. 15. *Nemo regere poteſt, qi non & regi.* Itaqe de Ageſilao. Plut. hoc illi profuiſſe ad rem in imperio bene gerendam, Τὸ ἐλθεῖν ὑπήκοον ἄρχειν, μὴ ἀπαιδεύτου τὸ ἀρχεδς. Joſeph. *antiq.* Πάντες οἱ ἄρχεδς καλῶς μεμαθηκότες, καὶ ἄρχειν εἰώθασι, παραλυθέντες εἰς ἐξουσίαν. Philo Jud. Ὁ μανθὼν ἄρχεδς, καὶ ἄρχειν ἐυδὺς μανθάνει· ἐδὲ γὰρ εἰ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης τὸ κράτος ἀνάλαβέ τις, ἄρχειν ἂν εἴη πρὸς ἀλήθειαν, εἰ μὴ ῥᾴδιον καὶ σφαλερὸν ἐδόκει τὸ ἀρχεδς. Utrumqe exhibet Maxim. collect. c. 46. Cicer. *de legib.* l. 3. *Qi bene imperat, paruerit aliqando neceſſe eſt: & qi modeſté paret, videtur, qi aliqando imperet, dignus eſſe.* Iſidor. Peluſ. l. 5. ep. 455. Οὐδὲν ὕστερον πρᾶξει νομίμως ἄρχειν, ὡς τὸ νομίμως ἦρχθαι. Ὁ γὰρ ἀγαθὸς ἐν ὑπηκόοις, ἀγαθὸς ἔσται καὶ ἐν ἡγεμόσι· οἱ δ' ἐν τῷ ἰδιωτεύειν, καὶ φαντασιοῦν σεμνύνεσι, καὶ ἐκεῖς τὸ ἄρχεδς ἀνεπιδέκτους, ὅτοι καὶ εἰς ἀρχὴν ἀνεπιτηδειότατοι. quam ſententiam claram ſatis ſanè, & concinnè coneeptam, interpres fœdiſſimè ut multas alias ejuſdem avtoris, depravavit. Vide eundem & *epiſt.* 225. & 275. Ab alia mente, nec vera tamen centâve minùs, Plut. *ad princip. inerud.* Δεῖ γὰρ, ὥσπερ ὁ κανὼν, αὐτὸς ἀστρεβὴς γνώμων καὶ ἀδιάστροφος, ἅπασι ἀπαθυμίαι τὰ λοιπὰ τῇ πρὸς αὐτὸν ἐφαρμογῇ καὶ παραθέσει συμφορμίσαι, παρεμπλησίως τὸν ἄρχοντα πρὸς τὸν αὐτὸν ἀρχὴν κεκτημένον ἐν ἑαυτῷ, καὶ κατάδηλόν τι τῷ ἤθει, καὶ καλασκόπιον τὸ ἦθος, ὅταν συναρμόσῃ τὸ ὑπήκοον· ὅτε γὰρ πάντοτις δεῖν ὀρθῶν, ὅτε διδάσκειν ἀγνοοῦντας, ὅτε κοσμεῖν ἀκοσμοῦντα, ἢ παύειν ἀταλαίπωρα, ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένα. ubi non poſſum probare qod Hen. Stephan. pro ὀρθῶν vult πρέχειν ſubſtituì: qem tamen M. Bernard. ſeqitur *var. lect.* l. 3. c. 17. hoc avtem fit, ut Plato *polit.* l. 9. Ὅταν ἑαυτῆς τις ὢν ἀκρότερος, ἄλλου ἐπιχειρῇ ἄρχειν. *Neqe enim exercitum continere poteſt imperator,* (avt populum princeps) *qi ſe ipſe non continet.* Cicer. *ad Quint. frat. Tunc incipiet aliis imperare, cùm ipſe improbiſſimis dominis, dedecori & turpitudini ſervire deſierit.* Idem *parad.* 5. vide l. 1. § 15, 16. & l. 2. § 2.

Πολλῷ μᾶλλον ἓν τῷ βίῳ] ſqidem, *Ars eſt artium regimen vitæ.* Joan Gerſon *de recidiv.* vide ſuprà ad § 5.

§ 30. Δοῦλος πέφυκας] Iambus eſt πίμπερος, à Philone adductus in *lib. de libert. viri boni.* Ὅσον, inqit, καὶ τὰ τρία μέτρα φιλοσόφων ἐκείνῃ φασιν εἶρειν.

Οὐ γὰρ μεμέτρηκ' ὧδε νόμων δοῦλος ἔφυ καὶ πάλιν Δοῦλος πέφυκας, οὐ μέτρεσί σοι λόγε.

tria dixerat, ſed ubinam tertium? nuſqam comparet. legas, me avtore, τὰ τείμετρα, non τρία μέτρα. Qòd avtem præfixâ cavſali ſuperioribus annectit iſta M. Caſ. qaſi ab ortûs nativi ratione argumentum duxerit Marcus; ideo ſcil. diſciplinâ cuiqe ad virtutem opus eſſe, qia ſervus qiſqe natus ſit, hoc eſt, ſenſibus brutiſqe affectibus addictus, cognitione avtem ſolidâ, rationéqe rectâ deſtitutus; probare non poſſum. Primò ſiqidem Stoicis iſtud havd placet, vitia à natura, ſive ingenita, eſſe; non magis qàm virtutes. Tum non omnes in univerſum mortales, ſed ſervos ſolos ſpectare qod à poeta hic dicitur, ex Philone liqet: & ſervos qidem ἀγραμμάτους τε καὶ ἀγυμνάστους, ἅτε ac verum οἰκογενεῖς. Itaqe τὸ πεφυκέναι, hoc loco, non *natum eſſe* ſignificare videtur, ſed eodem ſumi ſenſu, qo in eodem fere argumento, ab Evripide in *Hecuba*, ubi dixit;

Αἰ αἰ, τὸ δοῦλον ὡς κακὸν πέφυκ' ἀεί;

& à Theognide in illis;

Οὔποτε δουλοσύνῃ κεφαλὴν ἐυδεῖα πέφυκεν, Ἀλλ' αἰεὶ σκολιὴν, κ' αὐχένα λοξὸν ἔχει.

δοῦλος πέφυκας, i. e. δοῦλος εἶ, *ſervus es.* Ubi nec ſpernendam planè duxerim Caroli filii conjecturam, qi inter iſta deſcribendum animadvertit ipſe, in priore verſiculo vocabulum idem hoc forſan reponendum, ut legatur,

Οὐ γὰρ μετρεῖται ὧδε νόμων δοῦλος ἔφυ.

Οὐκ ἔφυ μετρεῖται, ἀντὶ τοῦ, οὐ μέτρεται, ἢ μετρεῖται οὐκ ἔστι.

qomodo Evenus apud Ariſtot. *ethic. Eudem.* l. 2. c. 7. Πᾶν γὰρ ἀναγκαῖον φεύγομ' ἀσπετὸν ἔφυ. *Ingratum eſt qicqid neceſſarium eſt.* Et apud Herodotum l. 7. Theſſali; δειλαὶ γὰρ ἀθανάτοισι ἀνάγκη χρόνων ἔφυ. *Nunqam impotentiâ potior eſt neceſſitas.* Evripid. *Oreſt.*

M. Ἄπορος συγγνώμης φάσγανον. O. Ψιλὸς ἔφυς.

M. Ἀλλὰ κλαυσῖς μοῦ δάκρυσι; O. Οὐ ψιλὸς ἐτ' εἶς.

Idem valet ἔφυς & εἶς. Deniqe λόγῳ iſtic *rationem* non ſignificat, qaſi de *ſervis* dicatur, qod Hom. *Odyſſ.* ρ. υ. 322. & ex Homero Plato *de leg.* l. 6. & Athen. *dipnoſ.* l. 6.

Ἥμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα Ζεὺς Ἀνέρος, ὅστ' ἂν μιν κὰτ' ἦμαρ ἕλῃσι,

sed

ſed *ſermonem*, ſive *orationem* deſignat, uti & Philo ipſe nos docet, qi verbis verſibuſque illis ait τὸν μετρούμενον, quod priora ſpectant, καὶ ἰσηγορίαν, quod poſteriora reſpiciunt, i. e. *lege agendi facultatem, & liberam ſuffragii cum reliquis ferendi poteſtatem*, vel etiam, latiùs ſumendo, *ſermonis libertatem*, eſſe ſervis denegatam. quomodo παῤῥησίαν eiſdem interdictam, Julianus *de cynicis. orat.* 2. Τῷ δούλῳ γὰρ ὁ νόμος οὐ μεταδίδωσι παῤῥησίας. quanquam ἰσονομίαν cum ἰσηγορίᾳ is confundere videtur, à παῤῥησίᾳ, ſed ſecius ſumptâ, diſpeſcit Iſocrates, in *Areopag.* ubi ait, Ὧν ἡγοῦμαι τοὺς μὲν δικολαβίαν, ἀπραγμοσύνην τοὺς δὲ παρανομίαν, ἀλυσιτέλειαν τοὺς δὲ παῤῥησίαν, ἰσονομίαν. Vult nimirum ſenarius ille, verum eſſe de *ſervis*, quod de *egenis* Theognis,

Πᾶσι γὰρ ἀνὴρ πένης δεδμημένος, οὐδὲν εἰπεῖν
Οὐδ' ἔρδειν δύναται· γλῶσσαν δ' ὀδὰξ ἔχει.
Nam cui paupertas eſt addita, nil facere audet,
Nil fari. linguam vincula ſæva premunt.

Hinc apud Longinum ὁμὲ ὕψ. neſcio qis, δούλοις ἅπασιν, φύσεως γλαυκότερον καὶ δυσωπητότερον, δεδὰ τὸν παιδαγωγὸν τοῦτο σῶμα δεσμὸν, ſervitutem omnem, cùm ori fiſcellam obducas, eſſe animæ capſulam ac carcerem quendam. itaque δοῦλον μηδένα γενέσθαι ῥήτορα, *ſervum neminem unquam rhetorem extiteriſſe*; cùm aliæ tamen artes atque inſtituta humaniora etiam in ſervos cadant. Verùm Svidas ubi Sibynnium quendam Theodectæ ſervum, ὀκτωκαιδέκατον τῶν ῥητορεύσαι, *è ſervis primum omnium rhetoricam profeſſum* ait, plures deinceps idem factitâſſe ſubindicat. Meminit & Lucii Otacilii in *rhetoribus clariſ.* Svetonius, qem *cùm ſervitiſſet, etiam oſtiarium in catena, à patrono, cui orationem ſcripſerat, manumiſſum, Cn. Pompeium docuiſſe, teſtatur.* Certè philoſophis eſſe ſervis licuit; qod multis exemplis docet Gellius, *l.* 2. *c.* 18. cur non rhetoribus licuerit? De parreſia interim iſtis negata occurrunt Tragicorum illa, Sophoclis *Acriſio* apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40.

Δοῦλον γὰρ εὖ δεσμοῖσι δραπέτην ἀνὴρ
Κᾶλον πολιτεύει, πᾶν πρὸς ἡδονὴν λέγει.
Fugitivus arctis vinculis coercitus
Serviles artus, ſola fatur quæ placent.

Evripidis in *Buſiride* apud Stob. itidem.

Δούλῳ γὰρ οὐκ ἔστ' ἐλευθέρᾳ λέγειν
Ἃ μὴ κελεύσει μὴ φρονεῖν τυγχάνει.
Servo proſari quæ libet verum nefas,
Uſu beriles ferre ſi verum negant.

In *Phœniſſis*, ubi Polynices de exilii malis à matre reſiſtus, ait;

Ἓν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παῤῥησίαν.
Primùm, loqendi nulla libertas adeſt.

Illa; Δούλῃ τοῦτ' ἔπρας, μὴ λέγειν ἃ τις φρονεῖ.
Servilè certè hoc, non loqi qid ſentias.

Idémqe *Ione*;

Καὶ δικαίως γὰρ ἄν τις οἰκέτην πόσῃ ξυνῇ,
Κἂν τοῖς λόγοισιν αὐτὸς ᾖ, πόσις ὢν.
Δοῦλον πέπαυται κἀν ἔχῃ παῤῥησίαν.
Hanc puram in urbem qiſqis externus venit
Licèt vocetur civis, os ſervum tamen
Gerit, & loqendi non habet fiduciam.

qæ refutatum tamen eunt, Plutarch. *de exilio*, & Muſon apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 40. ſed & Xenophon in *Athenienſium repub.* Ἰσηγορίαν, inqit, ᾗ τοῖς δούλοις πρὸς τοὺς ἐλευθέρους ἐπιτήδειόν ἐστιν, ᾗ τοῖς μετοίκοις πρὸς τοὺς ἀστούς. Cæterùm in eandem cum illis ſententiam conveniunt & Plavtina illa, *Epidic.* 1. 1.

——*plus ſcire ſatius eſt qàm loqi*
Servum hominem, ea ſapientia eſt.——

Et *milite* 2. 5.

——*plus oportet ſcire ſervum qàm loqi.*

& *ibid. ſc.* 6.

——*eamqe hominem ſervum ſuos*
Domitos habere oportet oculos & manum
Orationémqe——

Qin & Apoſtolus ipſe *ad Titum epiſt. c.* 2. *v.* 9. ſervis interdicit, nè ſint τοῖς δεσπόταις ἀντιλέγοντες. Qod Socrates itidem apud Platonem *in Criton.* ὅ δίκαιον πρὸς δεσπότην ἢ πατέρα κακῶς εἰπόντα ἀντιλέγειν. negat juſtum eſſe adverſus herum patrémve, eum qi ab utrovis malè audierit, obloqi. At Ariſtoteles *polit. l.* 1. *c.* 13. illos redarguit, qi ſive rationis exercitium, ſive orationis etiam libertatem ſervis abjudicant, & juſſa herilia duntaxat excipere atqe exeqi, citrà diſceptationem ullam omnino volunt. Λέγουσιν, inqit, οἱ πάλαι οἱ λόγου τοῦ δούλου ἀποστερῦντες, καὶ φάσκοντες ἐπιτάξει χρῆσθαι μόνον. Et videri poſſet trimetron illud, qod hic Marcus poſuit, reſpexiſſe, niſi aliò potiùs ſpectare ex Philone diſceremus. cujus ex his qæ dicta ſunt mens, opinor, genuina liqidò ſatis comparebit. Marcum autem exiſtimo hæc ſeparatim poſuiſſe, & confuſaneè poetica qædam fragmenta congeſſiſſe, qæ animadverſione aliqâ digna cenſebat; qemadmodum idem *ſuprà* fecerat *l.* 7. § 38, 43. & § 50.

§ 31. ——ἐμὸν δ' ἐγέλασε φίλον κῆρ] Ex *Odyſſ.* 1. *v.* 413. Ulyſſis ſunt verba narrantis, ut cordiùs riſerit, ſecum animo reputans,

Ὡς ὄνομ' ἐξαπάτησεν ἐμὸν, καὶ μῆτις ἀμύμων
qam felici aſtu, nomine confiſto, Cyclopem illum immanem fefelliſſet. Iſta autem ſegmenta in uſum ſuum chartis ſuis illeviſſe videtur Marcus, qòd utilius, ac ſublimius aliqid meditandi aut commentandi anſam atqe occaſionem dare poſſe viderentur. qa de re etiam ſuperiùs monitum dederat, *l.* 10. § 33.

§ 32. Μέμφονται δὲ ἀρετὴν] Heſiodi videtur, ex *op. l.* 1. *v.* 184. verùm ibi legitur,

Μέμφονται δ' ἄρα τοὺ —— τιμὴν ſcil. de qibus. & verſu præcedente,

Αἶψα δ' ὑπεράσουσι ἀπιμήσουσι τιμήν.

de hominibus ſeculi qinti loqitur impiis & nefariis. Aut exſcriptor itaque Marci ſcripturam depravavit, cùm

cùm sensum idoneum è verbis elicere nequirent, aut Marcus ipse παρωδήσας, cum inflexione aliqua extulit; quod non existimo. Interim ex Marco Hesiodi novissima illa emaculari posse avtumo, quæ in codicibus vulgatis sic leguntur, ——χαλεπὸς βάζοντ' ἐπίσσυτ· cùm emendatius ineliúsque videatur, quod Marcus hîc exhibet, ——βάζοντες ὄπισσω· istius enim formæ & quæ antecesserunt, & quæ sequuntur, sant omnia.

§ 33. Σὸν χαιρῶ ζητῶν] Ex Epicteto decerptum videtur, cujus hæc sunt *dissert. lib.* 3. *c.* 24. Ὅταν τινὶ παραπέσῃς, οὐκ ὀλιγωρῇ τῷ ἀναφαρίτῳ, ἀλλὰ τιθέτω γνῶμα, ὅσον δεῖ χρῆναι, ἵνα μὴ ὕβριν ποιήσῃς· ἐν ὅτῳ γὰρ ἡττᾶσθε, μεμισημένῳ μὲν, μὴ παρεχθεῖν· ὅταν δὲ ὑπάρξῃ, ὡς πλεῖστον σωτὴρ καταφανῆς, ἐὰν ἀδελφὸν, ἐὰν φίλον, μισήσητε ὅτι δῆθεν τῷ φαινομένῳ οὐκ ἔπεται, μανὴν τὴν διάκρισιν ἐάσητε παραδεῖν ἐφ' ὑμῖν ἅπασιν, ἀλλ' ἀντίπασιν, κώλυσον, ὡς τῆς δεισιδαίμονος ἐφεστῶτος ὑπόδικον ἡγούμενος, ὃν ἀπρεπῆ εἶδες τοιοῦτόν τι ἢ οὐ νομίμως ποιοῦντα σεαυτὸν, ὃν δοκεῖς φιλεῖν· οὐδὲν ἧττον σεαυτῷ φιλεῖς· ἐπὶ τῷ παρόντι συγχώρησον Διδύμῳ, ὡς ἀναφαρίτῳ, ὡς ἀσκήμονι, ἀλλ' ὡς οἴκοθεν, ὡς συμφοιτητῇ, τῷ τὴν ἀλογίαν ὅρα τῷ ὅτῳ· ἐν ᾗ χαιρῶν ἐπιπλήξῃς, μανὲς εἶ. ἔστω γὰρ τὸν μὲν ἢ τὸν φίλον τότε ποιῆσαι, ὅτε ὁ Διδύμου ἐστὶ, ἴδε ὅτι χαιρῶν σοῦ ἐπιπλήξεις. οὐ γὰρ δεῖ χαιρεῖν πρὸς σοῦ, τοῦτ' ἐν δεῖ ἢ λυπεῖσθαι ἐφ' ὅλῳ ἀφίεσθαι πρὸς τὸ κατ' αὐτὸν ἀναφάρτημα. qibus gemina monet & enchirid. *c.* 3. Quod avtem de *rosa* Epictetus, idem de *rosa* ferè Seneca *epist.* 122. *Non vivunt contra naturam, qi expectant ut puerilis splendeat tempore æstivo? non vivunt contra naturam, qi hyemo concupiscunt rosam? fomentóque aquarum calentium, & calorum aptâ mutatione, brumâ lilium florem vernum exprimunt?* Gregor. item Naz. *adv. Eunom. orat.* 1. *bonum intempestivum* esse ait, ὥσπερ ἄνθος ἐν χειμῶνι, πυκτικὸς ἀγὼν. Sed & Nicetas Chon. de Alex. Com. *lib.* 1. *c.* 8. qi mistrimis tempestatibus splendidissimè ornatus procedebat, ait illum, χειμῶνι μέσῳ χλοΐας ἐαρινὰς φρίττειν. Boethius *consolat. l.* 1. *c.* 6.

Nunqam purpureum nemus,
Lecturus violas, petas,
Cùm sævis aquilonibus
Stridens campus inhorruit.

Παιδίον ζητεῖν, ὅτι ἐκεῖ Διδύμου] *puritiam quærere præteritam.* Xyl. minùs sanè. παιδίον *puerulus*, non *pueritia*. Sed nec minùs lapsus interpres Anglus, qi reddidit, *Pueros desiderare*, priusquam desinant imò, *postquam sublati amplius jam non existunt.* Hoc est avtem qod proverbialiter dici solitum observat Schol. *ad Aristophan. Plut.* ab Hercule amissum Hylam desiderante & inclamante tractum:

Ποθεῖν τὸν ὑ παῖδα, καὶ μάτην καλεῖν.

Desiderare absentem & hunc frustrà invocare. Plautus *Pers. act.* 4. *sc.* 4.

——*qid illum quæras, qi fuit?*

Vetatur idem & proverbio illo altero,

Ῥόδον παρελθὸν, μηκέτι ζητεῖ πάλιν.

Nè quæras iterum præteritam semel rosam.

Meminere Zenobius in *collect. adag.* 702. Svidas *adag.* 58. Apostolius *adag.* 1621. Scaliger *stromat. adag.* 817. Verùm apud Svidam & Apostolium vitiosè legitur, Ῥόδον παραδοὺν· qod secuti Schottus in versione *stromatei* Scaligeriani,

Nè quære, qando præteriîsti, iterum rosam.

Pantinus apud Apostolium,

Quæ præteriîsti, nè ampliùs quæras rosam.

Et Portus apud Svidam,

Rosam, quam præteriveris, nè ampliùs quære deinm.

qæ à proverbii mente abeunt procul. In ejusdem expositione Svidæ codices mutilati videntur. ὁπὲρ οὗ κωλυόντων τινὲς, ingit. deest, ἤδη ἀπελθόντα, ἢ ἀπολωλότα, ἢ ἀποθανόντα. *de eis qi celebrant aliqem, qi utiqe jam abiit, vel obiit, aut aliud ejusmodi.* Zenobius, Ἐπὶ τῶν μεταμελομένων ἐφ' τι, καὶ μὴ δυναμένων τι ἀνύσαι. qod Pantinus, apud Apostolium, qi utrumqe & Svidam & Zenobium transcripsit, sic reddidit; *de negligentibus circa aliqid, qiqe nihil efficere possint.* ἀμελημάτων legisse existimarem, nisi τὸ μεταμέλεσθαι alibi pariter vertisse deprehendissem. vertendum potiùs, *de eis qi circa rem aliqam pœnitentiâ frustrà tanguntur, cùm nihil proficiant.* De *rosa* distichon apud eundem in notis.

Τὰ ῥόδα ἀκμάζει βραχὺ χρόνον· ἦν δ' ὁ παρελθὼν,
Ζωῆς εὐφώνους, ὦ ῥόδον, ἀλλὰ βάτος.

Vernat brevi rosa flore nitet: simul ille recessit,
Non rosa quærenti, sed rubus asper erit.

Proinde; qi rerum istiusmodi desiderjo intempestivo se torqet, miseriam sibi meram crem.

Ὃς γὰρ ἐπαλαίειν βούλετ', ὃν ἀπολέσατο
Διὰ τὸν χρόνον, πῶς ἔτος ἂν ἐς' ἄθλιος;

Nam qi ea petiri concupiscit, à qibus
Arcetur horis, qomodo non sit miser?

Menander ἐν Ἀνδρίᾳ, referente Stobæo *tom.* 2. *tit.* 117.

§ 34. Καταφιλεῖσθαι τὸ παιδίον] Ex eodem Epicteti loco & ista desumpta sunt. Τί χαιρὸν ἔχει μεταξὺ, καταφιλεῖσθαι τὸ παιδίον, ἐπιφαλλίζεσθαι λέγειν, Ἄνειον ἀποθανεῖν τὸν φίλον ὑμῶν, Ἄνειον ἀποθανεῖσθαι, ἢ σὺ, ἢ ἐγὼ, καὶ ὑπὲρ ἐμφάσεως ἀλλήλοις; ἀλλὰ δύσφημα ἔστι ταῦτα. καὶ γὰρ ἐν ἐποποιῶν ὕστια· ἀλλ' ὅτι ὠφελεῖσθαι, ὑπὸ ἐπιστροφῆς μόνον ὠφελεῖσθαι. καὶ ἢ δύσφημα χαλεῖς ἄλλα, ἢ τί χαιρὲ πρᾶγμα; δύσφημον δέ μοι λέγεις ὄνομα φυσικῷ πρᾶγματι; λέγε δύσφημον εἶ), καὶ τὸ θεωρῆσαι τοῦ φαύλου ἀπόλεσιν δὲ σημαίνει τὸ φαῦλον, ἀλλ' ὃ τῇ ὕλῃ. Ista avtem differatio enata est forsan ex occasione illius

illius qod ab eodem dictum refertur, *enchirid. c* 3. *Ἂν πυθίου σαυτῷ καταφιλῇς ἢ γυναῖκα, μίμνησο ὑπολέγειν, ὅτι ἄνθρωπον καταφιλεῖς· ὑποθανόντος γὰρ ἀπὸ τοῦ τάχους ἔσται.* qod affanti forsan alicui minùs gratum avditu, maliqe ominis esse visum est. vide *l.* 9. § 3. & *l.* 10. § 34.

Τὰς κάλους διεσθῶσι] vide *ad lib.* 7. § 40. at Angl. interpres, *φυλακὰς* legisse videtur; (contrà qàm ipse Epictetus habet) qas *διεζωσε*, i.e. *nasi* vix dixeris. fefellit illum forsan qod de *nuce* legitur.

Δύσφημα ταῦτα] ità Senec. *ad Marc. c.* 9. *qis non tanqam dirum omen respuit?*

§ 35. *Ὁμαξ, φαυλὴ*] Et ista indidem, sed magis accisa. Pergit Epictet. *Λέγε δύσφημον καὶ τὸ φυλλορροῦν, καὶ τὸ ἐχέδρα κίνδυξ αὐτὴ σύκα, καὶ ἀμυρίδας ἐν τῇ φαυλῇ.* (qod Theocritus, an qis alius, *Idyl.* 27. *Α φαυλὶς φαρὶς ὄζει.*) *πάντα γὰρ ταῦτα ὄψεσί πως ἐστὶν οἷς ἔπεσι μεταβολαὶ, οὐκ ἀπώλεια, ἀλλὰ τεταραχή τις ὀνόματα καὶ διοικήσεις. τυτθὸν ὑποδημία, καὶ μεταβολὴ μικρά· οὐκ ἔστι δάκτυλος, μεταβολὴ μόσχου, οὐκ ἐν τῷ νῦν ὄντος οὐ τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῦν μὴ ὄν.* Apollon. Tyan. *ep.* 66. *Τὸ γὰρ ὂν οὐκ ἀπόλλυται· διὰ τοῦτο ὄν, ὅτι ἕσαι διαπαντός· ἢ καὶ τὸ μὴ ὂν γίνεται· πῶς δ' ἂν γένοιτο, μὴ ἀπολλυμένου τοῦ ὄντος*; vide *ad l.* 4. § 4. & *l.* 5. § 13.

§ 36. *Λῃστὴς θεραπίσκου ἢ ἵππου*] Epictet. *αὐτολεξεί, l.* 3. *c.* 22. *Λῃστὴς π. ὑ. γ. πέφυκε ὁ υ. γ.* Idem, *lib.* 1. *c.* 18. *Ἀλλ' ὁ πέφυκε δίκαιον ἢ; τὸ φίλον. ἀλλ' ἀφελεῖ. τί; τὸν τρόπαλον. τί ἔν, ὦ δίκαιον, ἢ ἀφελεῖ; τῷ θεραίρειν.* vel, *τί ἔν; ὦ δίκαιον, ἢ ἀφελεῖ τῷ θεραίρειν.* Et Clemens *strom. l.* 4. *τῷ ἀρετῷ οὐκ ἐπ' ἄλλοις ποιεῖν εἶναι φαμὲν, ἢ πάντων μάλιστα ἐφ' ἡμῖν. τὰ μὲν ἔν ἄλλα εἴργειν δύναταί τις θεσπολεμῶν· τὸ δ' ἐφ' ἡμῖν ἀδυνάτως ἂν ἄν μάλιστα ἐκίσταιο. Θεοδότου γὰρ τὸ δοῦναι, καὶ οὐ λαμβάνειν ἄλλῳ τινί.* vide Apostolum *ad Rom. c.* 8. *v.* 35, 39. Stilpo cùm Megarâ captâ à Demetrio rogaretur, numqis rerum ipsius qicqam abstulisset, qò restitutio posset fieri, respondisse fertur, *οὐδείς· οὐδένα γὰρ εἶδον ὁπλίσασθαι ἀνδρεῖον. Nemo qisqam: neqe enim qenqam vidi, qi scientiam asportaret.* Plut. in *Demetr.* vel ut idem *de puer. instit.* numqid amisisset qærenti, *ὁ δοῦλος· πόλεμος γὰρ ὁ λαμπρὰν ἀγωγὴν ἀρετῆς. Nihil*, inqit, *qicqam: neqe enim bellum virtutem unqam deprædatur.* Laërt. item *l.* 2. ait jussum à rege catalogum sive indicem eorum qæ amiserat exhibere, dixisse, *μηδὲν ἔξω τῆς οἰκείας ἀπολωλέναι σκιᾶς· τὸν γὰρ λόγον ἔχειν καὶ τῷ ὁπλίτῃ. Nihil rerum suarum amisisse se: neqe enim eruditionem qendam exuisse: rationémqe ac scientiam superesse sibi.* denique ut Plut. *de tranqil. μηδένα ἰδεῖν τἀμὰ φέροντα. neminem*, inqit, *vidi, qi meum aliqid ferret.* qibus Stilponis verbis optimè subjungit idem *ibid.* *Καὶ τοίνυν ἡ τύχη πάντα τἄλλα λελατύσης καὶ ἀπειλημμένης, ἔχοιδό τι τοιοῦτον ἐν ἑαυτοῖς, Iliad. ε'. v.* 484. *Οἷον κ' ἔτι φάρεον Ἀχαιοὶ, ὅτ' ἂν ἄγωσιν.* qi & mox, *δόξας χρηστὰς, καὶ μαθήματα, καὶ λόγους εἰς ἀρετὴν τελειοῦντας, ἀναφαίρετον οὐσίαν καὶ ἀδιάφθορον* appellat. In casu consimili Stilponiani illius, post rei familiaris direptionem Æneas Gaz. ad suos *epist.* 5. *Νῦν βεβαιότερον γνώσεσθε, ὅτι χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ ἀκτημοσύναι ἐδῶτις τοῖς μὴ πολλοῖς ἀκτήμοσι, δεδόσθαι δέ τι χρῆμα, καὶ οὐκ ἀσπὶς, οὐδὲ τὸ ἔχοντος ὡς ἀληθῶς, εἶναι τὸ βιβλιοφίλῳ διαπαίζειν ἔξεστι· τὰ δὲ μαθήματα, καὶ ἡ σοφία, τοῖς μὴ ἀνοήτοις καλεπάλαστον, βέβαιον δέ τι κτῆμα, καὶ πανοῦργον, καὶ ἀνάλωτον, καὶ τὸ ὅλον κρεῖττον λῃστείας.* qi idcirco optimè subinfert; *τούτῳ μᾶλλον ἀντέχετε· καὶ οὐκέτι ἐστὶ φυλακὴ διδύσθαι, ἢ τοίχους, οὐχ ὅπλων, ἢ φυλακήτων φάλαγγος.*

§ 37. *Τέχνην ἢ ἕξιν ἀεὶ τὸ συγκαλαπάτους εὑρεῖν*] Epictet. *enchir. c.* 7. *Λέγε τὴν ἔκκλισιν ἀπὸ πάντων ἐφ' ὃν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ μετάθες ὅπῃ τὰ παρὰ φύσιν ἐφ' ἐφ' ἡμῖν. τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ὅπῃ τῇ παρόντος ἄνελε· μόνῳ ἢ τῷ ὁρμᾶν καὶ ἀφορμᾶν χρῶ, κίφαν μίνυτα, καὶ μεθ' ὑποξαιρέσεως, καὶ ἀνειμένως.* Habes pleraqe hìc à Marco posita; habes & apud Marcum sparsim *artis* hujus regulas in locis ad marginem adnotatis. & cumprimis *lib.* 8. § 7. verùm *ἀεὶ τὸ συγκαλαπάτους* peculiariter *artem* qam dicit voluisse videtur qod proposuit idem *dissert. lib.* 3. *c.* 8. *Ὡς πρὸς τὰ ἐρωτήματα τὰ σοφιστικὰ γυμνάζομαι· ἵνα καὶ πρὸς τὰς φαντασίας καθ' ἡμέραν ἱκανὸς γυμνάζωμαι· προτείνει γὰρ ἡμῖν καὶ αὐτὰ ἐρωτήματα. ὁ υἱὸς ἀπόλωλε τοῦ δεῖνος· ὑπόκρινε, ἀπρόσκοπτον, ὦ κακόν. ὁ πατὴρ τὸν δεῖνα ὑποκληθέντα κατέλιπε· τὸ σὸν δοκεῖ; ἀπρόσκοπτον, ὦ κακόν. ἐλυπήθη ὅτι τύπτω· προσκεκρουκὸς, κακόν. ἡγιάσθη ὑπόμνησις· προσκεκρουκὸς, ἀγαθόν. κἂν ὕπνος ἐπιζήσωμεν, προσκόψομεν· ἐδέποτε γὰρ ἄλλῳ συγκαλαπάσομεν, ἢ ἐν φαντασίᾳ καλαληπτικῇ γένεται. nihil enim aliud statuens qàm qod phantasia ipsa renunciat.* ità enim restituendus est locus ille illustris, qi vitiosè vulgò legitur *ἢ ἔν φ. κ. γ.* clavsulâ novissimâ etiam à reliqo corpore divulsâ. Hæc est *assensûs cohibendi ars*, de qa Marcus istìc. vide ampliùs *ad l.* 8. § 49.

Ὀράξεως μὲν παντάπασιν ἀπέχεσθαι] Epictet. *lib.* 3. *c.* 12. è Marco istìc emendandus. *τίς γάρ ἐστιν ἀκίνητος; ὁ μηδεμίᾳ ὀράξει μὴ χρῆσθαι, καλέσει ἢ ἐφ' ἡμῖν τὰ θεραπευτικὰ χρῆσθαι.* lege meo periculo, *ὀράξει μὲν μὴ χρῆσθαι.* sic enim ipse suprà, *παντελῶς ἄφελε.* & *enchir. c.* 2. § 2. *παντελῶς ἄνελε.*

§ 38. *Περὶ τῶν μαινάδων εἰ μὴ*] Vitiosa scriptura, qæ & Xylandro imposuit, rescribendum (qod & Casaub. vidit.) *ἢ μή. de hoc*, inqit, *agitur utrùm insaniamus necne.* Hoc est, scil. Stoicorum placitum, *Ὅτι πάντες οἱ μοχθοὶ μαίνονται.* Cicero *paradox.* 4. & Laërt. *lib.* 7, *Zenon.* *Πάντα τὰ*

ἁμαρτήματα

ἄφρονας μαίνεσθ. hoc est, ut Cicero *Tuscul. lib. 4. Omnes stultos insanire.* Siquidem, ut idem *lib. 3. omnes perturbationes animi morbos esse. stultúmque neminem his morbis vacare. unde sic concludunt, qi in morbo sunt, sani non sunt. omnium autem insipientium animi, in morbis sunt. omnes insipientes igitur insaniunt.* Epictetus *lib. 1. c. 28.* τίνες λέγουσι ὁι πιστοὶ τῆς φαντασίας ἀκολουθοῦντες; μανόμενοι. ἡμεῖς ἔν τι ἄλλο ποιοῦμεν; qem locum interpres doctissimus perperam reddidit, dum auctoris mentem non attendit. Flaccus (qem & vise sis fusiùs ista prosecutum *serm. l. 2. sat. 3.*)

Qem mala stultitia, & qemcunque insscitia veri
Cæcum agit, insanũ hunc Chrysippi porticus & grex
Autumat, — vide & Epictet. *l. 1. c. 22.*

§ 39. Ὁ Σωκράτης ἔλεγε] ubi ista Socratis reperjantur ignoro. nec possum certò statuere, an scriptum fuerit [ὡς] ὁ Σωκράτης ἔλεγε; & priora illa istud respiciat. Socrates certè in Plat. *Alcib. 2.* Πάντες ἂν ὦν φαῖεν ἄφρονα μαίνεσθ, ὀρθῶς ἂν φαίνοιμι.

Τί ὦν ζητεῖτε] leg. τί ὦν ὑ ζητεῖτε; ità & utrique interpres.

Ὅτι ἔχομι] Nemo scil. id quærere & acquirere satagit, cujus compotem jam sese credit. In hanc mentem Dio Prus. *orat. 69.* Ὁ μὲν ἀργυρίου δεόμενος, ἢ ἰματίων, ἢ οἰκίας, ἢ ἄλλου τοῦ, ἡ ἐπίσταται τε καὶ ζητεῖ παρ' ἄλλων λαβεῖν· ὁ δ' οὐκ ἔχων, οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ἐπίσταται, ὅτι οὐκ ἔχει νῦν. Dionysodorus apud Platon. in *Euthydem.* οὐ λαμβάνουσιν εἰσὶν οἱ μανθάνοντες, ἀλλ' ὑ οὐ μανθάνοντες. In eandem mentem & ex Platonis *Alcibiad. 1.* quædam laudat Theodoret. *therapeut. l. 1.* cujus hæc sunt verba. ὥστε τὸν Ἀλκιβιάδην πείθει ὁ Σωκράτης μαθεῖν, τὸν τῆς γνώσεως ὄντως θησαυρὸν ἐξορύσσειν· πρότερον μὲ γὰρ αὐτὸν ἐξήλεγξεν ὑκ εἰδότα. εἶτ' ἐκεῖνος ἠρώτα, Ἀλλ' ὑκ ἂν εὑρεῖν με ἠγοῦ ἐπήγαγε, καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσειας· ἐκεῖνος δ' αὖ φάσκων, εἶτα ζητοῦμά με ὑκ ἂν ὄτε; ὑκαλεῖν ἔφη, ἄγαν γε, εἰ οἰηθείης γε μὴ εἰδέναι· ἀρχὴ ἄρα γνώσεως, τῆς ἀγνοίας ἡ γνῶσις. Plato certè in *Sophist.* μαθεῖν ὥσπερ ἂν ἐθέλειν τὸν ἰώμενον σοφὸν εἶ). Idémque apud Anton. *melliss. lib. 2. c. 74.* Δεῖ δή γέ τινα ἀπαιδευσίαν [μᾶλλον] τὸ ὄνειδος καὶ τὸν τύφον, ἢ δή ἀσθένειαν τὴν ἄνοιαν, πολὺ ἐγκλεῖ τι βελτίονος χρήσιμον. (ità enim legendum, supplendum ex Plutarcho *de audiendo*; non autem τὸ ἢ loco cum Gesnero ὡς substituendum.) εἰ δ' μὴ, γέλωντες ὄγκα καὶ φυσιμαλθῶ, ὑ φεισόμεθα. Siquidem ut Socrates *ibid.* τοῦ μὲν ἀσκὸς, τὸ πνεῦμα διέπει· τοῦ δ' ἀνθρώπου τὸ ὄνειρα. nec tam φυσιοῖ ἡ γνῶσις, ut Apost. *1 Cor. ep. 1. c. 8. v. 1.* μᾶλλον ἡ τῆς γνώσεως ὄνειρος, καὶ ἡ ἀγάπη γνῶσις, uti idem loquitur *ad Tim. ep. 1. c. 6. v. 20.* Facit huc & illud Domini Matt. *c. 9. v. 12.* Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. opinione sua, non revera, sanos alloquitur. Clem. *paed. l. 1. c. 1.* τοῖς νοσοῦσι τὸ σῶμα ἰατροῦ χρῄζειν τοῖς ἀδυνάτοις τὴν ψυχὴν παιδαγωγοῦ δεῖ· ἴσως γὰρ ὑγιείας καὶ νόσου· ἀλλ' ἡ μὲν μαθόντι, ἡ δ' ἤδεσι περιγίνεται. Naso *Ponti l. 3. el. 4.*

Firma valent per se, nullúmque Machæona quærunt.
Ad medicam dubium confugit æger opem.

Optatus, *de schism l. 1. Sanitas non flagitat medicinam. ægroti est remedia quærere.* Cæsarius Arelat. *serm. 37. Non requirit medicum, qi se non sentit ægrotum.* itaque Gregor. Rom. *in Psal. pœnitent. 4. Nemo est insanibilior illo, qi sibi sanus videtur.* Siquidem, ut Joan. Chrysost. *edit. Savil. tom. 6. orat. 67.* ὁ τὴν νόσον ἀγνοῶν, οὐδεμίαν ποιήσεται τῆς ἰάσεως ἐπιμέλειαν. Et Isidor. Pel. *l. 2. ep. 238.* τὸ ἐν νόσῳ χαλεπωτάτῳ τυγχάνοντα νομίζειν ὑγιαίνειν, μανίᾳ λαμπρᾷ καὶ ἀνίκητῳ· πῶς γὰρ ὁ τοῦτο ἰατρεῖν ζητῶν, μοῦ' αὐτὸ τοῦτο ὅτι νοσεῖ ὁμολογῶν; vide Pharisæorum arrogantiam, Luc. *c. 18. v. 9.* & Joan. *c. 9. v. 40.* sed & typum consimilium, typhum ecclesiæ Laodicenæ fatuosum illum apud Joannem *Apocal. c. 3. v. 17.* scitè Bio, ut Laërt. *l. 4.* τὴν ὄνοιαν, περιοχὴν ἐγκοπῶν. *Opinionem* dicebat esse *profectûs impedimentum.* & de philosophis Clemens *strom l. 1.* ἡ σοφία λῆψις τῆς ὀίησεως ἀπεῖναι δυνατόν. sed & Greg. Naz. *apolog.* τὸ ὄνειδος τοῦ εἶ) τὸ πλεῖον ἀφαιροῦντες καὶ μέγα τοῖς ἀνθρώποις ἡ κακοδοξία πρὸς ἀρετὴν ἐμπόδιον. Senec. *epist. 69. Illud præcipuè salutem impedit, quòd citò nobis placemus. ideo mutari nolumus, qia nos optimos esse credimus.* & *epist. 50.* De Harpaste fatua. *Incredibilem tibi narrorem, sed veram. subitò videre desiit, & nescit se esse cæcam. hoc qod in illa ridemus, omnibus nobis accidere liqet tibi. nemo se esse avarum intelligit, nemo cupidum. casi tamen ducem quærunt: nos sine duce erramus, & ideo difficulter ad sanitatem pervenimus, qia nos ægrotare nescimus. nec quærimus qidem medicum, erubescimus discere bonam mentem.* Optimè ergò Epictet. *l. 2. c. 11.* Ἀρχὴ φιλοσοφίας, παρά γε τοῖς ὀρθῶς, καὶ κατ' αὐτὴν δύσνοιαι ἀπ' ἀλλήλων καὶ διάστασις καὶ ἀδυναμία πρὸς τὰ ἀναγκαῖα. & mox: τὸν ὄνειον περιελήφαμεν· δ' ἀγαθὸν, φησὶν, ὑκ ὄδιδα· ἐγὼ τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρὸν; ὑκ ἔχω ἐννοίας αὐτῶν &c. & *ibid. c. 17.* τὸ πρῶτόν ἐστιν ἔργον τῆς φιλοσοφίας, ἀποβαλεῖν ὄνειον. ἀνιάχασιν γὰρ, ἃ τις οἴδεν ὄιεται, ταῦτα δρᾶσαι μανθάνειν. & in *fine dissertationis:* ταύτῃ ἔν τινι ὄνειον τῷ τὸ δοκεῖν εἰδέναι τὰ δεῖ χρησίμων ἀποβάλλοντας ἐρχεσθαι δεῖ πρὸς τὸν λόγον. εἰ δ' μὴ, ὑδ' ἐγγὺς ἐσόμεθα τοῦ σεσῶφρονικέναι, κἂν πάσας τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς συντάξεις διέλθωμεν. Quod Apostol. *ad Cor. ep. c. 3. v. 18.* Εἰ τις δοκεῖ σοφὸς εἶ), μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. siquidem, ut Seneca, *de tranqill. c. 1. Multi ad sapientiam pervenire, nisi se putássent jam pervenisse.* vide *l. 1. § 7.*

Τί ἔν μάχεσθε καὶ διαφέρεσθε] Sunt enim ista animi parùm sani indicia. vide *Jacob. cap. 4. v. 1.*

Ad

§ 1. Φ' ἁ δὲ μὴ ἐκ τοῦ ἔυχη ἐλθεῖν] δὲ μετὰ, postbac, Casavb. *per circuitus temporum*, Xyl. Malim, *per ambages* περιελθών. Flaccus *lib.* 1. *epist.* 11.

Strenua nos exercet inertia: navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, hîc est,
Est Ulubris; animus si te non deficit æquus.

Senec. *ep.* 28. *Non peregrinaris, sed erras, & agens, ac locum ex loco mutas; cùm illud quod quæris, bene vivere, omni loco positum sit.* Idémque *ep.* 31. *Quomodo, inquis, istò pervenitur? non per Peninum Graiúmve montem, nec per deserta Candaviæ nec Syrtes tibi, nec Scylla, nec Charybdis, adeundæ sunt; quæ tamen omnia transisti procuratiunculæ pretio. tutum iter est, jucundum est, ad quod natura te instruxit. Licet ad Philosophiam etiam sine viatico pervenire.*. Idem. *ep.* 17 vide Mosem, *Deut. c.* 30. *v.* 11. —— 14. & ex Mose Pavlum, *ad Rom. c.* 10. *v.* 6, 8. Non est itaque necesse, quod ille apud Clem. *Strom. l.* 5.

Πολλὰ πλανηθῆναι δικήμενον ἔμμηνα ἐθέλον· vel εὐδαίμονα etiam. vide *ad l.* 11. & 16. & *l.* 5. § 16. & *l.* 10. § 33.

Τὸ μέλλον ἐπιτρέπης τῇ προνοίᾳ] Idem suos monet Dom. Christus. Matth. *c.* 6. *v.* 34. Μὴ μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον. vide *l.* 4. § 33, 34. & *l.* 7. § 8. & *l.* 10. § 11.

Τὸ παρὸν μόνον ἀπαθὲς δύνης] vide *l.* 3. § 12. & *l.* 6. § 2. & *l.* 8. § 44. Pindar. *Pyth. od.* 3. τὸν δ' ἀμφέπουσ' ἀεὶ φρενὶ δύμον' ἀσκήσω, κατ' ἐμὰν στεφανίδων μαχανάν. & *ibid.* 8. πρὸς πόδες γὰρ ἄριστον αἰεὶ χεῖμα παῖ· φέρειν ἢ τὸ παρακείμενον. idem Nem. 3. Μὴ πίνυ πολυπραγμόνει τὸ μέλλον· ἀλλὰ τὰ παρόντα πρὸς τὸ χρήσιμον διατίθεσο. τί γὰρ ὄφελος ἐν τῇ σεσαλεύειν τὴν γνῶσιν; εἰ μὴ ἀγαθὸν ἔσαι τὸ ἐσόμενον, ἥξει καὶ μὴ σεσυρωκὼς· εἰ δ' ἀγαθὸν, τί σοι τὸ κέρδος σεσαλαπαγάζῃ τῇ λύπῃ. Basil. Cæsar. *in Esai.* & apud Simeon. Logoth. *orat.* 21. vide *l.* 7. § 7.

Περὶ ὁσιότητα καὶ δικαιοσύνην] Ità Zacharias Luc. *c.* 1. *v.* 35. ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. & Paulus *ad Ephes. c.* 4. *v.* 34. ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι. quarum altera Deum spectat, altera hominem. cùm tamen δικαιοσύνη laxiùs sumpta quandoque utramque comprehendat. ut Matth. *c.* 5. *v.* 20. & *c.* 6. *v.* 33. & Luc. *c.* 1. *v.* 6. vide *ad l.* 11. § 10, & 20.

Ἵνα φιλῆς τὸ ἐπανεμόμενον] vide *l.* 3. § 15. & *l.* 10. § 11, 20.

Σοὶ δὲ αὐτὸ ἡ φύσις ἔρεπε] Vide *ad l.* 3. § 4. συνεμφέρεται τε καὶ συνεμφέρει. & *l.* 5. § 8.

Χαρὶς περιπλοκῆς] Siquidem, ut Æschyl. *armor. judic.* à Strobæo *tom.* 2. *tit.* 11, lavdatus;

Ἁπλᾶ γὰρ ὅτι τῆς ἀληθείας ἔπη.
Simplicia verba veritas simplex amat. Grot.

Et Evripid. *Phœniss.*

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔχει,
Κ' οὐ ποικίλων δεῖτ' ἀν δίκῃ ἑρμηνευμάτων·
Ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν· ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.
Simplex & infucata veri oratio est;
Nil indiget res æqua sermonum ambitu,
Manifesta per sei caussa sed juris sui
Vitio laborans, qærit à verbis opem. Grot.

Julian. Imp. *orat.* 7. Λέγεται γὰρ ὑπ' Εὐριπίδου καλῶς,

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔχει.
σκιαγραφίας γὰρ φησι τὸν ψευδῆ καὶ ἄδικον δεῖσθαι. & Theodoret. *therap. l.* 1.

Ἀληθῶς ἄρα ὁ τραχὺς λόγος ἐκεῖνος
—— ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

Basil. Cæsar. *orat.* 14. & Simeon Cancellar. *orat.* 1. Ὁ μὲν γὰρ ἀληθὴς λόγος, καὶ ὑπὸ ὑγιοῦς διανοίας θεωρούμενος, ἁπλοῦς ὅτι καὶ μονότροπος· ὁ δὲ ποικίλος καὶ ἐντεχνος, πολὺ τὸ ἐπίπλοκον καὶ ἐγκαλάσκευον ἔχων, μυρία καλλωπίζεται, καὶ φέφεται τροφὰς ἀμυθήτους· ὅταν γὰρ ἄλλως μὲν φύσεως ἔχῃ τὰ πράγματα, ἄλλως δ' οἱ λόγοι περὶ αὐτῶν ἀναπείθωσι, τροφὴ τίς ὅτι, μᾶλλον δὲ διαφθορὰ, ὑπὸ τῶν λόγων περὶ τὴν ἀλήθειαν μηχανῆς· καὶ ὁ μὲν φαινόμενος, ἄλλος δ' ὢν κατ' ἀλήθειαν τροφοῖς χέρνιβος λόγων, ἀπατᾷ τοὺς συνόντας, ὥσπερ τοὺς κύνας λαγωοὶ καὶ ἀλώπεκες, ἑτέρων δεικνύοντες, καὶ ἑτέρων πεπόμφοι.

Πεπιτεθραμμένη σοι σαρκία] *altilis massa*, vel *molli carneæ*. Cas. ità περὶ vacabit. nisi fortè intentionis vim habere censeatur. *circumdatæ tibi carnis*. Xyl. ut περιτεθραμμένη legisse videatur. Illa scriptura si retineatur, malim vertere *concretæ & coagmentatæ circum te carnis*. siquidem τὸ τρέφειν grammatici volunt aliquando significare τὸ πηγνύναι. & indè Hesych. Πεπιτρέφετο, περιεπήγνυτο. habetur illud ξ. *v.* 477. ubi de nive, quæ scutis adhærebat, conglaciatâ,

—— αὖταρ ἔπειτα χιὼν γένετ' ἤὔτε πάχνη,
Ψυχεὶ, καὶ σακέεσσι περιτρέφετο κρύσταλλος.

Sed & *Iliad.* ε. *v.* 903. de lacte in caseum coagulivi concrescente, (πῆξεν,

Ὡς δ' ὅτ' ὀπὸς γάλα λευκὸν ἐπιστρώμυδος συνέ-
Τρεφεν ἐὸν, μάλα δ' ὦκα περιτρέφεται κυκόωντι.

Eam enim scripturam Herodianus restituit, & Eustathius approbat; & tum ad rem ipsam, undè imaginem eam mutuatus est poeta, tum & ad quam transtulit & accommodavit, vulneris scil. celerrimam coalitionem & curationem magis quadrat, quàm

περιτέμνειν illud, quod priùs legebatur. accedit, quòd & περιτμητὴς indè deducta ὁμὴ τυφῶ, de *caseo*, & pro *caseo* usurpatur, quod docent & Herodianus ab Eustathio adductus, & ex Antiphane atque Aristophane aliisque Athenæus *lib.* 10. & *l.* 14. Firmant insuper apud Marcum explicationem istam, cùm quòd Jobus etiam *c.* 10. *v.* 10. de humani corporis in utero compositione agens, à *lacte in caseum coagulatione* similitudinem adhibuit, ad id negotii illustrandum: vide *ad l.* 10. § 26. tum quod Marcus ipse *l.* 7. § 68. quo loco hoc eodem vocabulo utitur; sed εὕρεμα appellat quod istic σαρκίδιον. Cæterùm, siquis, qua περιτέτμημαι istud merè poeticum videtur, ad scripturam alteram illam potiùs inclinare voluerit, redditum malim, *quæ circum te mutationibus obnoxia est, carnis.* ut sit τὸ περιτμηθὲν, τὸ ἐν ταῖς τροπαῖς συνεχῶς ὄν. quod *corpori* cumprimis competit. vide *l.* 7. § 15.

Ὄψεται γὰρ τὸ πάσχον] *viderit id quod patitur.* vide *ad l.* 11. § 13. sic *l.* 7. § 14. μίμψεται. & § 16. μεμιμάτω, λεγέτω. & *l.* 8. § 28. ὑποφαινέσθω. & § 40. καταλαβέτω.

Τὸ πάσχον] *id quod patitur.* corpusculum vult, τὸ σαρκίδιον. verùm Cleanthes, referente Gregorio Nyss. *de anima*, etiam animam unà cum corpore pati contendit. Συμπάσχει, inquit, ἡ ψυχὴ τῷ σώματι νοσοῦντι καὶ τετυφωμένῳ, καὶ τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ. sed ψυχῆς nomine τὸ πνευμάτιον intelligit, quod ἀπὸ τοῦ νοῦ distinguit Marcus *infr.* § 3.

Τὸ ἔν σοι θεῖον πνεῦμα] vide *lib.* 5. § 21. & *infr.* § 18. 26. Cicero *offic. l.* 3. *Mente nihil homini dedit Deus ipse divinius.* Aristot. *de gener. animal. l.* 2. *c.* 3. Λείπεται ἢ τὸν νοῦν μόνον θύραθεν ἐπεισιέναι, καὶ θεῖον εἶναι μόνον. Generaliùs Heraclit. *ad Amphid. ep.* 1. Θεῖόν τι ἡ ψυχή.

Καὶ τὸ μὴ παύεσθαί ποτε ζῶν φοβηθῆς] transpositis voculis leg. καὶ μὴ τὸ π. est autem monitum præclarum. *Nè timeas, nè quandò vivere desinas;* sed illud metuas, nè dum de die in diem differs, fiat ut rectè vivere nunquam incipias. hoc est, malè vivere magis, quàm mori formides. Ἀλλ' ἡμεῖς παυδιόν τινα φοβούμεθα φόβον, θάνατον μὴ δεδοικότες, ἀμαρτίαν ἢ μὴ δεδοικότες. καὶ γὰρ τὰ παιδία τὰ μικρὰ, φοβοπτέα μὲν δίδοται, πῦρ ἢ ὑδρίαν· ἀλλ' ἐὰν βαστάζομεν τύχῃ παρὰ λυχνίαν λύχνον ἔχουσαν, ἀφροσύνης τὴν χεῖρα ἐπαφίησι τῇ λυχνίᾳ καὶ τῇ φλογὶ· καὶ τὸ μὲν συμφέρον τὸ φεύγει φοβοπτέον· τὸ δ' ἀληθῶς φοβερὸν ἡ δεδοικε, τὸ πῦρ. ἔστω δὴ καὶ ἡμεῖς, θάνατον μὲν δεδοικότες, ὅταν δεῖ φοβοπτέον συμφέρον· ἁμαρτίαν ἢ δεδοικότες, ὅταν δεῖν ἀληθῶς φοβερὸν, καὶ πυρὸς δίκην κατεσθίει τὸ σωτηρίας. Joan. Chrysost. edit. Savil. tom. 6. orat. 43. qibus gemina habet & Isidor. Pelus. *l.* 2. *ep.* 257.

Ἄξιον τοῦ γινώσκοντος κόσμου] *dignum mundo qui te genuit*, i. e. Deo. vid. *l.* 4. § 23.

Τῷ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.
Aratus in *Phænom.* à Paulo laudatus *Act. c.* 17. *vers.* 28.

Aude, hospes, contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo. —

Nemo alius est Deo dignus quàm qui opes contempsit. Sen. *epist.* 18. quàm qui mortem quoque. Marcus hìc. Idémque *epist.* 31. *subsilire ad cœlum ex angulo licet: exurge modò & te quoque dignum finge Deo.* Huc phrases illæ in sacro codice frequentes: de eis qui Christo quicquam anteponunt, propinquos, parentes, victum, vitam; οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Matth. *c.* 10. *v.* 37, 38. de iis, qui se à seculi sui inquinamentis intaminatos custodierint, ἀνεπαίσχυντοι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς· ὅτι ἄξιοί εἰσιν. *Apoc. c.* 3. *v.* 4. & de vita instituenda monita Apostolica; ἀξίως τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς κλήσεως, ἀνεπαίσχυντος. *ad Thess. epist.* 1. *c.* 2. *v.* 12. *Col. c.* 1. *v.* 10. *Eph. c.* 4. *v.* 1. & ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου Χριστοῦ πολιτεύεσθε. *ad Philip. c.* 1. *v.* 27. Agapetus *paræneſ.* § 3. Ὁ ἑαυτὸν γνοὺς, γνώσεται θεόν· Ὁ δὲ θεὸν γνοὺς, ὁμοιωθήσεται θεῷ· ὁμοιωθεὶς δὲ θεῷ, ὁ ἄξιος θεοῦ γεγένηται· ἄξιος δὲ θεοῦ γεγένηται, ὁ μηδὲν ἀνάξιον πράττων θεοῦ, ἀλλὰ φρονῶν μὲν τὰ αὐτοῦ· λαλῶν δὲ ἃ φρονεῖ· ποιῶν δὲ ἃ λαλεῖ. ubi in colo tertio vitium subesse videtur scribendúmque, qò membra sibi invicem nexu gemino cohæreant; ὁμοιωθεὶς δὲ θεῷ, ἄξιος θεοῦ γεγένηται.

Παύσῃ ξένος ὢν τῆς πατρίδος] vide *ad l.* 4. § 29. & *l.* 8. § 14, 15.

Τῆς πατρίδος] i. e. *mundi.* vide *ad l.* 4. § 44. πόλις καὶ πατρίς.

Καὶ κρεμάμενος ἐν τοῖδε καὶ τοῖδε] quod Plato in *Epitaph.* dixit; καὶ μὴν ἐν ἄλλοις αἰωρεῖται. *nec suspensa aliorum aut bono casu aut contrario, pendere ex aliorum eventis cogitur.* Cicer. *Tusc. l.* 5. Galen. in *hortator. c.* 2. ἐξ ἐλπίδων ὀχεῖσθαι, eodem ferè sensu dixit.

§ 2. Ὁ θεὸς πάντα τὰ ἡγεμονικὰ] indè καρδιογνώστης dictus Petro *Act. c.* 15. *v.* 8. & πάντων καρδιογνώστης ibid. *c.* 1. *v.* 24. ὅτι μονάτλος ὅδε τῶν καρδίαν πάντων ἀνθρώπων. ut Solomon rex. *Histor. Reg. l.* 3. *c.* 8. *v.* 39. Idémque in *Proverb. c.* 15. *v.* 11. Ἅδης καὶ ἀπώλεια ἔναντι παρὰ κυρίῳ· πόσῳ μᾶλλον καρδίαι υἱῶν ἀνθρώπων; *Solus itaque perfectè novit qid sit in homine, videns in eo & qod in se ipse non videt.* Bern. in *Psal.* 90. *conc.* 15. Sed ἐμφατικώτατα Apostol. *ad Hebr. c.* 4. *v.* 12, 13. Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας· καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. Ad quem locum Schol. Πάντα γυμνὰ παρ' αὐτῷ.

αὐτῷ· ϗ ἄλλῃ περιχαλύμματι ἢ περισωτείῳ τις ἑαυτὸν ὑποκλέψαι δύναται ἀφ' ὀφθαλμῶν ἐκείνων. τετραχηλισμένα δ', ὑπὸ μεταφορᾶς ἀπ' ἀετῶν ἢ ἐπὶ τῶ τραχήλῳ ἠρτημένων ϗ γαργαλιζομένων τῆς ὀρᾶς, qibus gemina ferè Jo. Chrysoſt. habet. Tractum, inquiunt *ab ovibus, quarum, pelle detracta, corpora nudantur.* quò facit lepidiſſimus ille de lepore inſigniter macilento jocus, apud Ælian. *ruſtic. epiſt.* 11. ἐπεὶ γὰρ ἐδίψα, ϗ τὸ λίμνα ἀπεδύσατο, φανερὸς ἦν πανταχοῦ ἐγένετο· μᾶλλον δ' (εἰ γὰρ ὀρθῶς ἐρῶ) ἀφανὴς ὅτι νῦν ἔτι πλέον. verùm ampliùs aliquod inſinuare videntur verba illa Apoſtoli. Eſt enim proculdubio in tota illa dictione allegoria diſſertiſſima à *lanionum ſive victimariorum ritu* ducta, à qibus *animalia immolanda* τετραχηλίζεσθαι, dicuntur, *cùm non ſolùm à collo ſuſpenſa excoriantur, ſed per dorſi ſpinam etiam reſupinata finduntur, ut tota foràs & intus oculis pateant*; uti optimè Beza. qò pertinet, qod Varin. Favorin. habet, τετραχηλίζειν, τὸ ἀγχοτομεῖν, ἤγουν τὸ διὰ τῆς ῥάχεως σχίζειν. vide ampliùs *ad l.* 1. § 3. & *l.* 11. § 13.

Καὶ φλοιῶν] *corticum* nomine non externa tantùm, puta veſtem, pompam, reliqum vitæ apparatum, ſed & corpus ipſum, ϗ τὰ χρειώδη, (uti mox loqitur) & hæc præcipuè comprehendit. Varro pariter in *Tithono*; *ſic invitata matura anima corpoream corticem facilè relinqit.* Qin & *corticem* Nicander tam de *hominis cute*, qàm & de *angvis exuvio*, uſurpavit. ſic enim in Alexiphar. *v.* 302. de Marſya,

— Φοῖβος ἀπὸ φλοὸς δύσατο γυίων.

& in Theriac. *v.* 355.

Ἐξότε γηραλέον μὲν ἀπὸ φλοὸν ἕρπετὰ βάλλει.

& *v.* 392.

Ἦνθ' ἂν ἀπ' ἠλίοιο πέσοι φλοὸς ἄλφα βάλῃ.

vide *infr.* § 8.

Τῶν ἐξ ἑαυτῆς εἰς ταῦτα ἐρμηνέων ϗ ἀπογεννημάτων] *Animam* ſcil. *mentem* ſaltem, διὰ ὑπόῤῥοιάν τινα opinabantur Stoici. Vide *ad lib.* 2. § 1. Cicero *Tuſc. lib.* 4. *Humanus animus decerptus ex mente divina.* Et hanc igitur magìs attendit & intuetur potiùs qàm corpus, qod eſt iſtius integumentum tantùm & involucrum. Plut. *de tardit. vindict. divin.* Ἀλλ' ὁ Διὸς ὅτι ἀγνοεῖ δή τις ἡμᾶς διδάσκει, ὅτι δὴ ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος αἰδήμονές πομεν. &c. & Samueli Deus ipſe, *Regum hiſtor. l.* 1. *c.* 16. *v.* 8. *Non ſpectio, qod ſpectare ſolet homo. homo enim ſpectat qod eſt ob oculos: ſed Deus ſpectat qod eſt in animo.* γυμνὸν ἔσεσθαι τὴν ψυχὴν βλέπων, ut Clemens *ſtrom. l.* 6. ſive, αὐτῇ τῇ ψυχῇ, αὐτὴν τὴν ψυχὴν γυμνὴν, γυμνὸς αὐτὸς θεωρῶν· uti Plato in *Gorgia.*

Τὸν πολὺν ἀθλιασμὸν σαυτῇ περιαιρήσεις] qò ſcil. μεμιμῆσθαι, ϗ πρέζειν πολλά. ut Marthæ Jeſus Luc. *c.* 10. *v* 41. Vide *l.* 2. § 7. & *l.* 6. § 22. & *l.* 9. § 31. Interpres nevter commodè ſatis reddidiſſe videtur. De Diogene, Julian. *de cyniſm. orat.* 1. Τὰς δὲ ἐκ τοῦ σώματος ἐμπαθείας τῇ ψυχῇ δορύβους, ὅτι πολλάκις ἡμᾶς ἀναπείθει τιθέναι τὸ φρικωδέστατον αὐτῇ χαίρειν πολυπραγμονεῖν, ὡδὲ ἐν μέσῳ περίστατο.

Ὁ γὰρ μὴ τὰ πεπειραμένα χρειώδη ὁρᾶν, ἤτοι ἃ ἐδήδεται, ϗ ὀπίσω, ϗ δόξαν, ϗ τὴν τοιαύτην πεπλοκὴν ϗ σκιαμαχίαν διώκων, ἀσχολήσεται] Locus vitiatus: qmque Lugdunenſis editor corrupit ampliùs, ἀσχολήσεις, exhibendo. prout in Baſilienſi concipitur, contrarium planè avtoris menti ſenſum nobis repreſentat: *eum* ſcil. *qi circumjectum ſibi corpus non intuetur, veſtitum, domicilium, cæterâque ad corporis uſum ſpectantia reſpiciendo, moleſtiam negotiumque ſibi comparaturum.* At Marci mens aliorſum abit. eum nimirum qi corporis curam non habet iſta multò minùs moraturum. Caſ. ἤπερ legiſſe videtur, atqe ἢ illud disjunctivæ loco habuiſſe. vertit enim; *ſiqidem qi nec corpus ſuum, nec veſtitum ſuum, nec ejuſmodi adminicula ulla reſpicit, multum qietis otiiqe eum procurare ſibi neceſſe eſt.* Οἰκίαν ϗ δόξαν, prorſus omiſit. iſtam avtem interpretationem ſi admiſerimus, pro ἀσχολήσεται, legendum erit, εὐσχολήσεται. qòd *l.* 4. § 19. εὐσχολώτερος ἔσῃ dixit. tum ἐν τῇ κοινῇ in poſteriore membro μὴ ſubintelgendum, qaſi μὴ διαθρῷ dicereтur. Ità *Pſal.* 9. *v.* 18. *Non enim oblivioni in æternum tradetur egenus; expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt.* pro, *neqe expectatio pauperum in perpetuum peritura eſt.* & Pindar. *Pyth.* 10. Ναυσὶ δ', ὅτι πιζὰς ἰὼν. i. e. *nec navi, nec pedes iter faciens.* At Xyl. erotematicè legit, ἤπερ ---ἀσχολήσεται, *Qi enim non aſpicit carnem circumjectam, ſine occupetur, in veſte, domo gloriâqe reliqisqe exterioribus, ac qaſi tabernaculo contemplando?* forſan μήπερ qod vel negandi vel interrogandi vim habeat. *neviqam occupabitur:* vel, *nuncubi occupabitur:* i. e. *negotium faceſſet ſibi.* Vide Epictetum *l.* 3. *c.* 2. & 9. *ad l.* 11. § 18. Qi idem & qod Marcus iſtîc vult, ſcitâ ſatis imagine nobis depinxit, *l.* 3. *c.* 26. dum *corpus aſello*, reliqa *vitæ inſtrumenta aſelli* hujus *inſtructui* confert. Ὅλον, inqit, τὸ σῶμα ὅπως ἔχειν σε δεῖ, ὡς ὀνάριον ὑποσαγμένον· ἐφ' ὅσον ἂν δέηται ἢ, ἐφ' ὅσον ἂν δίδωται· ἂν δ' ἀγγαρεία ἢ, ϗ τραπῇς ὑπολάβηται, ἄφες, μὴ ἀντίτεινε, μηδὲ γόγγυζε. ὅταν δὲ πρὸς τὸ σῶμα ὅπως ἔχειν σε δεῖ, ἕως τί ἀπολείπῃ πρὸς τὰ ἄλλα, ὅσα τῷ σώματος ἕπεται παρασκευάζεται· ὅταν ἐκεῖνο ὀνάριον ᾖ, τάλλα γίνεται χαλινάρια τοῦ ὀναρίου, σαγμάτια, ὑποδημάτια, χριδαί, χόρτος. ἄφες καὶεῖνα· ἀπόλυσιν θᾶττον ϗ εὐκολώτερον ἢ τὸ ὀνάριον.

Τὰ πεπειρωμένα χρειώδη] vide *l.* 10. § 1. 38. & *infrà* § 3. ſed & Julian. *ſuprà* Ambroſ. *Hexam. l.* 6. *c.* 6. *Non igitur caro tu es. caro enim omiſſus eſt animæ.* & Varro *Andabatis*, citante Priſciano, *l.* 6. *ſed qidvis potiùs, ô homo, qàm carnacula.*

Τὴν τοιαύτην περιβολὴν] περιβολῆς nomine comprehendit, *qicqid exterius nos circundat*, sive munimenti, sive ornamenti nomine; metaphorâ ab *amictu* ductâ. Ità Herodian. *l.* 1. Οὔτε τὴν γένεσιν μακρᾶς διαδοχᾶς ὑπαρξίδας, ὕτε τὴν πάντα περιβολὰς λαμπρὰς. Xenophon. *œconom.* Τὰ μὲν ἐμὰ ἱκανά ἐστιν ἐμοὶ παρέχειν τὰ ἐμοὶ ἀρκοῦντα· εἰς ἣ τὸ σὸν χρῆμα ὁ σὺ περιβέβλησαι, καὶ τὴν σὴν δόξαν, ἢν εἰ τελῇς ὅσα νῦν πάσχησαι φρονήσοιτό μοι, ἢν ἃς ἂν ἱκανά μοι δοκεῖ εἶ). Procop. *Gothic. l.* 4. Τὰς γὰρ διώξεων περιβεβλημένους μεγάλην, καὶ βεβαίων τινῶν ἄκρα κλῆσις ἀφαιρεῖσθαι πολλάκις τὰ παρόντα αὐτοῖς ἴσχυεν.

Καὶ σκηνὴν] *tabernaculum.* Xyl. *scenam*, malim. Basil. *in hexam. orat.* 5. Ὁ δεῖνα περίβλεπτος ἐπὶ χρημάτων πλήθει καὶ πλοῦτος δεῖ αὐτὸν κολάκων· δορυφορεῖα φίλων περιποιεῖσθαι τὴν ἀπ' αὐτῶν χάριν ἀναδύντων· πλοῦτος συγγνώμας καὶ ταύτης καταγελάσεται· ἐσμὸς γὰρ ἐρεπτῶν μυρίαν, τὴν τε ἐπὶ στίφη καὶ ἀφ' ἁρπαγῶν μυρίων τρεφομένων, ἢς καὶ θεραπόντων, καὶ πάλιν ἑπομένων ὑπουργοῦσι καὶ ὑπηφόνος δεῖ τῆς ἐσπυχάνου. θεῖδες τὴν πλοῦτον καὶ τὴν πολυπλοῦ πνεῦσωσεαν, ἢ καὶ τὰς ἐκ βασιλέων πηγὰς· ἐνδὸν ὑπομένειν· ἢ στρατηγίων ἡγεμονίαν· τὸν κήρυκα μέγα βοῶντα θεῖ αὐτὸ· πρὸ βασιλίσκων ἐρδειν καὶ ἄνδρων βαρυτάτην καταπλῆξιν τοῖς ἀρχομένοις ἐμβάλλουσας· τὰς πληγὰς, τὰς δημεύσεις, τὰς ἀπαγωγὰς, τὰ διαφθορεῖα, ἐξ ὧν ἀφορμᾶται ὁ περὶ τὰ ἐκτὸς εἰκῆ ἀθροίζεται φίλος. καὶ τί μὴ τοῦτο; μία νύξ, ἢ πυρετὸς εἷς, ἢ βλάβεται, ἢ ἀφανισμοῦ, ἀνάρπαστον ἐξ ἀνθρώπου ἀπάγουσα τὸν ἄνθρωπον ὅλον τοῦτο, πᾶσαν τὴν κατ' αὐτὸν σκηνὴν ἐξαπίνης ἀπογυμνώσασα. Habes liberaliter delineatam *scenam* illam, de qa Marcus istic. Sed & Senec. *ad Marc. c.* 10. *Qicqid est hoc, quod circa nos exadventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & excluſorum clientium turbâ refertæ veſtibula, clara, nobilis, aut formoſa conjux, cæteráqe ex incerta & mobili ſorte pendentia; alieni commodatique apparatus ſunt. nihil horum dono datur: collatitiis, & ad dominos redituris, inſtrumentis ſcena adornatur.* Idémqe *de beneficiis, l.* 6. *c.* 31. *Ingentia ſuper ſe & ſuos regna fregerunt, nec intellexerunt in illa ſcena, & vanis & citò diffluentibus bonis refulgente, ex eo tempore ipſos nihil non adverſi expectare debuiſſe, ex qo nihil veri audire potuerunt.* Vide *l.* 11. § 6. *ſcena* pro *apparatu.* Syneſ. *de regno.* Τὴν ἐκ τοῦ βασιλικοῦ σώματος σκηνὴν καὶ θεραπείαν. De corpore Simocat. *epiſt.* 25. Οὕτως ἐλάττων φιλόσοφον τὸ ὄντιν τοῦτο περισκήνιον. qod & σκῆνος ὑπόγειον, Pavl. Apoſt *ad Cor. ep.* 2. *c.* 5. *v.* 1. & σκήνωμα, Petr. *ep.* 2. *c.* 1. *v.* 13.

§ 3. Τείαν δεῖν ἐξ ὧν σωίσκηκα] Vide *l.* 2. § 2. & *l.* 3. § 16.

Τάλλα μέχρι τοῦ ὑπομενεῖσθαι δεῖν; καὶ δεῖ] μέχρι τοῦ ὑπομενεῖσθαι. hoc eſt qod eleganter Syneſ. *ep.* 11. πρῶτον ὁμιλήσας φρονήσιν, ὅσον ἀκοινώνητον τοῦ μὴ σώματος εἶναι. neqe enim corporis, aut animæ etiam, qà rationis eſt expers, cura omnis abjicienda eſt. Vide *l.* 10. § 2. Crates Cynic. *epiſt.* 3. Μελέτα ὑμῖν τῆς ψυχῆς· τὰ δὲ σώματος, ὅσον ἀνάγκη· τοῦτο δ' ἔξω, μικρὸν ὅσον. Ex Platon. *polit. l.* 3. Clem. *ſtrom. l.* 4. Ἐπιμελεῖσθαι σώματος δεῖν, ψυχῆς ἕνεκα ἁρμονίας, δι' ἣ βιῶντες δεῖ, καὶ ἐρῶσι βιῶν. & mox de externis illis: τούτων δὲ ἀνθρωπότερον, ἃ δι' αὐτὰ, ἀλλὰ διὰ τὸ σῶμα· ἃ δὴ τῷ σώματι ὑπάλληλα διὰ τὴν ψυχὴν γίνεται, ἐφ' ἣν ἡ ἀναφορά. Gregor. itidem Nyſſen. *de anim.* χρεία καὶ τῇ ψυχῇ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ σώματος, ἵνα καταστήσῃ αὐτὸ ὄργανον ὑπηρέτειον ἑαυτῇ. Et Tertull. *de anim. c.* 38. *Certè domus animæ caro eſt, & inquilinus carnis anima: deſiderabit itaqe inquilinus ex cauſſa & neceſſitate hujus nominis profuturæ domus, toto inquilinatûs ſui tempore: non ut ipſe ſubſtruendus, nec ut ipſe loricandus, nec ut ipſe tibicinandus, ſed tantummodo continendus: qia non aliter continerî poſſit qàm domus fulcîs.* Senec. *ep.* 92. de viro bono: *Corporis qoqe, velut oneris neceſſarii, non amator, ſed procurator eſt: nec ſe illi, cui impoſitus eſt, ſubjicit.*

Τὸ δὲ τέλειον μέρος ψυχῆς σόν] vide *l.* 8. § 56. & *l.* 10. § 38. Ambroſ. *hexam. l.* 6. *c.* 7. *Aliud enim ſumus nos; alia ſunt noſtra; alia qæ circa nos ſunt. nos ſumus, hoc eſt anima & mens. noſtra ſunt corporis membra & ſenſus ejus. circa nos pecunia eſt, ſervi ſunt, & vitæ iſtius apparatus.*

Ὃ ἐὰν χορήσῃς ἀπὸ σταθῇς] lege δῷς. & mox, pro ὅσα ἄλλα, ὅσα ἄλλοι. pro ταφάσεις, ταφάσι. nihil mutavit editor Lugd. cùm ex Xylandri verſione tamen ſatis advertere potuiſſet.

Τῷ περικειμένῳ σοι σωματίῳ] ut *ſuprà* § 2. & *l.* 10. § 1.

Τῷ συμφύτῳ πάθματίῳ] vide *l.* 2. § 2. & *l.* 5. § 4. & *l.* 6. § 15.

Ἡ ἔξωθεν περιφῦσα δίνη] vide *l.* 4. § 43. & *l.* 2. § 14. ἀνακυκλήματα. ad *vertiginem* interim illam reſpexiſſe videtur, qâ raptaci videntur corpora cœleſtia, à qibus pendent inferiora iſta.

Καθαρεῦσαι τὴν νοερὰν διάκρασιν ἀπόλυτον] deſiderari videtur copula [καὶ] ἀπόλυτον. Ità de Domino Chriſto, qem Chriſtianis imitandum proponit Clemens Alexand. *pædag. l.* 1. *c.* 2. ἀπόλυτος εἰς τὸ παντελὲς ἀνδρωπίνων παθῶν.

Ἐφ' ἑαυτῇ ζῆν] i. e. ἑαυτῇ ἀρκοῦσα, *ſeipſâ contenta*; qod felicitatem ſuam attinet. Πάντα ἔχουσα παρ' ἑαυτῆς τὰ εἰς τὸν βίον χρήσιμα. *l.* 4. § 23. non ut ſibi ſoli vivat. *neceſſe eſt enim ut vivat & alteri qi vult ſibi.* Senec *epiſt.* 48. & τὸ ἀκοινώνητον nuſqam non damnat Marcus. Vide *l.* 8. § 48. & *l.* 9. § 6. & *l.* 10. § 1. & *l.* 11. § 1.

Τὰ περιπεπτωκότα ἐν περιστάσεσι] *qæ ci* (menti

ti ſcil.) *conſenſu quodam naturæ adhærent.* Xyl. *quicquid per ſympathiam ei poſſit adhærere.* Caſ. ut πεφιλάδελφα idem hîc ſit, quod συμπάθεια, de qa *l.* 5. § 26. Verùm nec συμπάθεια illa excuti prorſus qeat, ut ibi oſtenſum eſt, & aliud quiddam ſonat ἡ περιπάθεια, *affectionem* nimirum eam, *qâ rei alicui addicti ſumus, eámque quodammodo deperimus.* hoc eſt enim τὸ περιπάσχειν. Irà qod Baſil. Cæſ. an Euſtath. Sebaſt. in *aſcetic.* Αυδλῶιαι δὲ ἧς δυσμῶν τῆς περιπαθείας τῷ βίῳ, τὸν γε ἀληθινῶς ἀκολαδεῖν μέλλοντα τῷ Θεῷ. Id Dionyſ. Areopag. citante Budæo; Ὅσοι γὰρ ἐκ ὀφείλοντος τοῖς γινομένοις περιπάσχειν. Idémque *epiſt.* 10. ἐπειδὴ ἀληθείας ὄντες ἐρασταὶ, τῆς περιπαθείας ἀναχαρῶσι ἧς ἰλικῶν ἀγγέλων τρόπῳ ἐν μέσῳ ἀνθρώπων πολιτδόμενοι σὺν ἀπαθείᾳ πάσῃ. Syneſ. *Dionem* Καὶ δῆτα ἧς ἀρετῆς ἔναιτο ἂν τις, τὸ ἀπαλλάχθαι τῆς ὑλικῆς περιπαθείας. Obiter aſteriſcum tollo minùs neceſſarium ex Socratis *hiſtoriæ editionis Stephanianæ, lib.* 1. *c.* 10. πολλὰ παρελοίμεθα, ἢ φεῦ * πάρεστι τοῖς, ἢ περισπᾶς χαιζίμβροι, lege meo periculo, defectûs notâ furcillatâ, περιπαρέστι τοῖς. Cicero *ad Attic. l.* 2. *ep.* 19. ſe nimium τῷ καλῷ περιπεπαθέναι profiteur. Iſidor. Peluſ. *l.* 1. *ep.* 310. Περιπάθεια μὲν ἐκ ὀξυθρικὲς ἀνεπάθεια ἢ ὅλως ἐκ ὀρᾷ. *Affectus addictus cæcutit; adverſus planè cæcus eſt.* Euſtath. *ad Il. β'.* Ἐπώνυμόν ἄνδρωποι ἐσ ὕπνους ἐπείνα ὡς ὑπνῶλον φαντάζεδαι, * ὡς [ὃν κ *f.*] περιπαθῶς πως ἔχοντα. Epicterus etiam *l.* 3. *c.* 24. *ad l.* 11. § 31. adductus: Ὅταν τινὶ περιπάσχῃς, ὡς ὑπνῶλον ἧς ἀναφαιρέτων. Idémque *l.* 2. *c.* 16. *ad lib.* 10. § 27. repræſentatus; περὶς μόνον τὸν Θεὸν ὑπερβλέποντα, ἐκεῖνο μόνῳ περιπαπονδότα. Reſtituenda Athenagoræ eadem vox *de reſur. mort. in fine.* Κἂν οἱ πολλοὶ ἧς ἀνθρώπων ἀμπαθέστερον καὶ σωφρονέστερον τῆς τῆδε περιπονδότες, (perperam vulgati, περιπεπ.) ἄνοχοι τύτε διατελῶσιν. Clement. Alex. ſtrom. *lib.* 1. Μὴ προπαθείᾳ γινῶμεν, μὴ φόβῳ δουλῶμεν, μὴ ἡδονῇ ἐπαίρεδε. Idémque *l.* 7. explicans illa D. Chriſti, Lucæ *evang. c.* 14. *v.* 26. Ἐὰν μὴ μισήσῃ τὸν πατέρα, καὶ τὴν μητέρα, περιπάθῃ ἢ καὶ τὴν ἰδίαν ψυχήν, τὰς τεκνὰς, inqit, προπαθείας τὰς σαρκικὰς, πολὺ τῆς ἡδονῆς τὸ φίλτρον ἐχούσας, μεμδησιν. &c. qi & *lib.* 2. de affectibus iſtiuſmodi, Προπαπαιδοῖ τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ ἀροεῖζοντες καὶ ὑποζυγίῳ ἑαυτὴν ἧς παθῶν. qod *lib.* 4. vocat ἀπερισπαδῶς βεῖν. Et rurſus ἀπερισπαδῶς πολιτεῖν. Vide *ad l.* 2. § 3. Itaqe Syneſ. *de inſomn.* ἰσχυρὰς συγκαταδέσεις, καὶ προπαθείας conjungit. ὑδὲ γὰρ ὑδὲ ἀπαθῶς διακείμεδα πρὸς τὰ δεύμαλα· ἀλλὰ ἰσχυραὶ μὲν αἱ συγκαταδέσεις τε καὶ προπαθείαι· ὑποζυγίμεθα δ' οὐκ ἄκρως. ubi vides etiam opponi ſibi invivem τὸ προπάσχειν καὶ τὸ ὑποζυγίειν. qemadmodum Evagrius τὴν προπαθείαν καὶ τὴν ἀνεπάθειαν, *hiſt. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 15. δεσμὸς περὶ χεῖρας αὐτῶν δεσμαδῆναι, ἧς μὴ περιπαθείᾳ, ἢ ἀντιπαθείᾳ χρηόντων τὰ ὁρώμενα. i. e. vertente Joanne Chriſtophorſono, *qi nec amore, nec odio ducti,* &c. De Synefio loqitur, qi & idem *epiſt.* 57. εἰ δυνατὸν ἦν ἀγγέλῳ συνεναρθρωπίσαντι μηδὲν ὑπολαῦσαι τῆς ὕλης κακὸν εἰς περιπάθειαν. qod mox explicans. Ἀλλ' ὅτι πρωτεία δυνάμεως, ὁμιλῦντα τοῖς χείροσι μηδένα τρόπον παθαίνεδε. Et rurſus: τὸ περιπεπεῖναι δὲ ὅτι τὸ δεινόν. ità τὸ περιπονδέναι eſt παθαίνεδαι καὶ περιπεπεῖναι. prout & Marcus *lib.* 5. § 1. Ὅταν περιπαθῶσιν, συγκαταπίνου τοῖς κατ' αὐτὰς ἔργοις. Nec illud prætereundum qod Plutarch. prout in *Pompejo,* τοῖς μαρτυρίοις περιπαρτᾶδε· ità in *amator.* idem τοῖς ἐρωμένοις περιπονδέναι, pro *addictum eſſe & affectu adhæreſcere* dixit. Sunt itaqe τὰ περιπτωμένα ἐν περιπαθείᾳ ea, *qibus ex affectûs propenſione nimia animus adhæreſcit.* Epictet. *lib.* 3. *c.* 28. Μή τι περιπτωτὰ σοι ἧς ἐκείνων, μήτι προσέφυκε, μήτι ἀδιώτου ὀ ἀναπόμδιον. Qin & affectus ipſos, τὰ πάδη, περιπτώματα nuncupare, Baſilidæ ejusqe aſſeclis ſolenne fuiſſe, docet Clemens *ſtrom. lib.* 2. adducto ex Iſidori περὶ περιφυῶς ψυχῆς inſigni teſtimonio; qod ad Marci mentem illuſtrandam etiam non parùm conduxerit. Qin & (ut H. Stephani Thesavro avctarium leviuſculum ſaltem contribuamus) τὸ προσέπτωμα gemino ferè ſenſu uſurpavit Galenus *de Hipp. & Plat. placit. lib.* 4. *c.* 10. Cæterùm neqe τὸ ἀπλῶς προπιπτῆδε ταῦτα, de qibus Marcus hîc, in vitio habetur; iſtud enim à natura eſt; verùm τὸ προσπτωμένοις προπονδέναι. Itaqe de Diogene Epicterus *lib.* 3. *c.* 26. Πάντα ἐνυλυτα εἶχε, πάντα μόνον προσπτωμένα. non & προσφυκότα· qod ſuprà dixerat. vide *l.* 3. § 5. & *lib.* 4. § 44. & *l.* 8. § 30. Adjici poſſunt his Porphyrii illa, *de abſtinent. lib.* 1. Ἃ μὲν ὁ τῆς ὅλης προσειλήφαμεν φύσεως, ὑπαθῆ πάντα μετὰ τῆς περὶ αὐτὰ προπαθείας. Et mox: μὲ ἧς ἔργων ὑποζυγίον καὶ τῆς περὶ αὐτὰ προπαθείας, καὶ πάδους· τὸ γὰρ ὀφελῶ ἧς ἔργων ἀφιστάμενον, τῆς αἰτίας, ἀφ' ἧς καὶ τὰ ἔργα, προσηλῶδε. ubi vides τὸν προπαθείαν etiam ἀπὸ τοῦ πάδους diſtingvi. Ponantur ergò diſtinctionis cavſâ, tanqam gradus qidam, qibus ἀπὸ τῆς ἀπαθείας in partem ſeqiorem fiat declinatio, προπάθεια, πάδος, προπάθεια. Eſt itaqe ἀπάθεια *integra & abſoluta ab omni affectione vitioſa immunitas;* qod pro *ſummo bono* habebant Stoici. προπάθεια *levissima ab hac declinatio, & affectûs* vitioſi qaſi *præludium* qoddam. πάδος *affectus vitioſus,* ſive *morbus ipſe.* Hieron. *in Matth. c.* 5. *v.* 28. *Inter* πάδος & προπάθειαν. i. e. *inter paſſionem & propaſſionem, hoc intereſt; qòd paſſio reputatur in vitium, propaſſio licèt vitii culpam habeat, non tenetur in crimine. Ergò qi viderit mulierem, & anima ejus fuerit titillata, hîc propaſſione percuſſus eſt. Si verò conſen-*

ſerit, & de cogitatione affectum fecerit, de propaſſione tranſiuit ad paſſionem. περιπάθεια denique ubi morbus invaluerit, & affectus radices adeò altas egerit, ut nec ex animo evelli facilè queat, nec evelli à te deſiderata, cui περιπαθὲς quodammodo videtur.

Καὶ χρόνῳ τὸ ἐπιεικὲς] quæ ultrà ſunt. quod ſuprà dixerat, bona ex malorum tempore. Flaccus, carm. l. 1. ode 16.

Lætus in præſens animus, quod ultrà eſt

Oderit curare. vide l. 6. § 32. & l. 7. § 9.

Τὰ ἐπίκοινα ἢ τὰ περιχαίτια] Senec. epiſt. 78. *circumcidenda ergò duo ſunt, & futuri timor & veteris incommodi memoria. hoc ad me jam non pertinet, illud nondum.*

Ὅθεν ὁ Ἐμπεδοκλῆς σφαῖρος κυκλοτερὴς μουνὴ περίβαλε γαίων] Ad verſum quendam, quem Empedoclis eſſe vult, allatum. ut & ante non ſemel l. 8. § 44. & lib. 11. § 12. Eum Parmenidæ videtur tribuere Stob. ſerm. 1. d. 1. tit. 18. Stobæanorum excerptor Gaetius ſalem. Sub cujus nomine iſta apud hunc repræſentantur:

Ἀλλ' ὅγε πάντοθεν ἶσος ἐὼν καὶ παντοῖος ἀτέρμων,
Σφαίρῃ κυκλοτερὴς μεμαὼς ἑστηκεν ἀκίνητος.

poſteriorem verſum & ibi, & apud Manoum, illic ſedulissimè depravatum nemo non viderit, medelam Grotius eorum eſt, ſcribendo,

Σφαίρῃ κυκλοτερὴς μεμαὼς ἱσοπάλαι γαίῃ.

Verùm hanc à ſcripturæ veteris veſtigiis longiuſculè abloeduit. Salmaſius feliciùs ſolitus videtur in exercit. Plinian. ad Marci codices propiùs ſic accedens:

Σφαίρῃς κυκλοτερὴς μίνη ἑστηκεν γαίων.

Τὸ σφαῖρος autem vocabulum cùm non alibi, niſi in Marci iſtis bis, legatur, quamprimùm poſſit, ingit Salmaſius, dici σφαῖρα & σφαῖρος ut σπεῖρα & σπεῖρος' poſſit & σφαιρὴς pro σφαιρικὸς, rotundus ut ſphæra. hæc tamen ſi minùs placuerint, forſitan non diſplicebit, quod aliquando mihi venit in mentem ſcribendum, Σφαῖρ' ὡς κυκλοτερὴς, &c. ſic Λέων ὡς, apud poetam & alia multa. ex illo, Σφαῖρ' ὡς,' inepti librarii fecerunt Σφαῖρος. idem igitur valet ac κυκλοτερὴς ὡς σφαῖρος. Mihi verò iſtud perplacet. Sic de Echino quem alluſiſſe Maronem diximus l. 7. § 28. Euſtathius Antioch (ſi is fuit) in hexaemer. ὡς σφαῖρά ἐστι πρὸ σώματι, καὶ ὁ τοῦτος ἔστιν αὐτῷ ἀλλοκότοις, ὡς σφαῖρα dixit, quæ ſequuntur Clemens ſtrom. l. 5. ὥσπερ οἱ ἐγγὺς σφαιρικὴν εἰλήφασιν. hanc autem ſcripturam ſi admiſerimus, in illis ὅθεν ὁ Ἐμπεδόκλειος ſubintelligendum erit κόσμος. qualem orbem ſive mundum deſcribit Empedocles; & Parmenides itidem uti eſt ſuprà indicatum. De vino bono pariter Auſonius idyll. 16.

Securus, mundi inſtar habens, teres atque rotundus,
Externa nè quid labis per lævia fidas.

Horatium imitatus; qui de ſapiente dixit; *ſerm. lib. 2. ſat. 7.*

In ſeipſo totus teres atque rotundus.

Vide l. 8. § 48. Cæterùm Viri cl. primum illud ipſe omnino admittendum exiſtimaverim, qia apud Euſtathium Homeri εἰσηγητὴν ad odyſſ. ξ. σφαῖρον Ἐμπεδόκλειον reperio in uſu communi olim hoqemen extitiſſe. Παρὰ τὸν σφαῖρον, inqit, ἢ παρώνυμον ὁ Ἐμπεδόκλειος σφαῖρος, &c. quod & Auctor Scholiaſtes confirmat, qi iſtud tamen Heſiodo tribuit, dum σφαῖρον huic τῷ σφαίρῳ dictam ait, ſicut Homero ἔκηρον & ἐκήριον. idem pro eo quod κοιῇ Marci codex, & Νίνῃ Salmaſius, μουνῇ exhibet, & μουῇ. Verùm iſta qia alibi latiùs excuſſimus, actum hic agere ulteriùs nolumus.

Μόνον τε ζῷον ὁ ζῶς] vide lib. 2. § 14 & infrà § 26. Senec. epiſt. 101. *ſi vita noſtra non proximebis, ſi in ſe colligetur.*

§ 4. Παλλάκης ἡδυπαθείας] Eismarimè placere & approbare non dubitamus, qos imprimis diligimus ac ſuſpicimus. mirum igitur Marco, nec immerito, videtur, homines, cùm ſemetipſos maximè diligant, aliis potiùs quàm ſibimetipſis approbatos ſe velle.

Ἑαυτὸν μὲν ἕκαστος μᾶλλον πάντων φιλεῖ] Euripides Creſphonte à Schol. ad ejuſdem Medeam laudatus:

Ἐμοὶ γὰρ τοῦτο πάντων ἥκιστα βροτοῖς
Φιλεῖν μέλος ἐμαυτὸν, ὃν αἰσχύνομαι.
Mihi hoc, quod cunctis inſitum eſt mortalibus
Amare meipſum maximè, non me pudet.

Siquidem, qi φιλεῖν legunt, quod codices vulgò exhibent, ſenſum corrumpunt prorſus; quod nec Grotius adverſit, cùm vertit,

Minimùm, inter omnes, quos amo, nocco mihi.

— τίς γὰρ ἐχθρὸς ἔχ αὐτῷ φίλῳ;
— *nemo qui hostis nequam ſibi?*

Sophocl. Oedip. Colon.

Οὐδ' ἔστιν ὅστις οὐχ αὑτὸν φιλεῖ.
Nemo eſt, amicus ipſe qi non ſit ſibi.

Et Eurip. Med.

Τίς δ' ὧδε δυσφιλὴς ἀνὴρ γενέσθαι τόδε'
Ὡς πᾶς τις αὑτὸν μᾶλλον ἢ πέλας φιλεῖ;
Qui iſtud nempe non novit mortalium,
Diligere ſeſe cæteris plus quemlibet?
Φιλεῖ δ' ἑαυτὸν πλέον ἕκαστος ἢ σέθεν.
Nec quiſquam charior alteri quàm ipſe eſt ſibi.

Τῷ δ' ἑαυτῷ οὐκ αὐτὸ τοῦτο ἐπιτήδειον ἐν ἀνθρώποις λέγω τίθεσθαι] *Nam quo quique eadem honeſtatis cura ſenescit, quæ palàm? multi famam, conſcientiam pauci verentur.* Plin. min. l. 3. ep. 20. Hinc & illa Pelagii ad Demetrium gerula. *Non cogitamus qid ipſi ſimus, ſed qid alteris eſſe videmur. unde eò perducta res eſt, ut neglectâ veritate meriti, de ſola opinione curemus, qi teſtimonium vitæ noſtræ, non à conſcientia noſtra, ſed à fama petimus.* Nec diſſimilis Bernardi querimonia, *de gradibus humil. & ſuperb. part. 2. gr. 6. Qi de omni alia re plùs ſibi credit,*

credit, quàm aliis; de se solo plùs sibi credit, quàm sibi. Adversus morem morbúmque malum hunc, salutare monitum ab Apostolo habemus, *ad Galat. c. 6. v. 4.* τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος· καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. De se Cicero, verè, necne, ipse viderit, *ad Attic. l. 12. ep. 27. Mea mihi conscientia plurìs est, quàm omnium sermo.*

Ὁ μὲν ἄμαχος γνάθων ἐξοίσει] Vide *ad lib. 3. § 4.*

Τὰς πίλας μᾶλλον αἰδέμενος] contrà nimirum monitum illud Pythagoricum in *aur. carm.*

—— Πέντων δὲ μᾶλις' αἰσχύνεο σαυτόν.

Tu plùs quàm cunctos alios te dìsce vereri.

cui consonat Democriticum illud monitum, quod *suprà* cum aliis ejusdem notæ attulimus *ad l. 2. § 6.* vide & *ad l. 11. § 26. & l. 10. § 9.*

§ 5. Ἐπεκδὺς ἄναξ ὑποδήσεται, μηκέτι αὖθις φανῇς] Ità de animæ statu post mortem incertus fluctuat passim Marcus. de corporis resurrectione multò magis ascensionem cohibiturus. quod, nihil est itaque mirum, si δόγμα ξένον nec παράδοξον, tantùm, sed, παράλογον etiam, Stoicis Athenensibus est visum, prædicante Pavlo, *Actor. c. 17. v. 18, 19.* Nos meliùs edocti, eâ bonitate præditum novimus esse Deum nostrum, universi conditorem, ut nolit servorum suorum, qi fidele ipsi obsequium in hac vita præstiterint, vel animas, vel corpora in morte prorsus intercidere, sed præmiis futuris utrumque reservari.

Ἐπὶ τῷ δίκαιον [ὦ] καὶ δίκαιον εἶ), sacra attestatur Scriptura. Ἔτι γὰρ δίκαιον παρὰ Θεῷ Apostol. *ad Thess. epist. 2. c. 1. v. 6. &,* δικαιοσύνης στέφανον ἀποδίδωσι ὁ δίκαιος κριτής, *ad Tim. ep. 2. c. 4. v. 8.* &, ὁ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τῆς ἐργασίας ὑμῶν καὶ τῆς κόπου τῆς ἀγάπης, *ad Hebr. c. 6. v. 10.* Nec tamen hinc sequitur, qod Pontificii statuunt, hominum opera bona dignitatis suæ ratione vitam æternam, gloriámque cœlestem ità promereri, ut Deus injustus futurus sit nisi eam illis rependat. prout Rhemens. nostri *annot. in Luc. c. 21. v. 35. ad Thess. ep. 2. c. 1. v. 5. & Hebr. c. 6. v. 10.* Ut omittam enim τὸ ἀξιόχρεος, qod illi tantopere urgent, aliud planè sonare, prout nôrunt qi linguam Græcam vel primoribus tantùm labiis degustârunt. Rectè Durand. *in sent. l. 2. dist. 27. q. 2. Meritum de condigno strictè & propriè sumptum, videlicet pro actione voluntaria, propter quam operanti debetur merces ex justitia sic, qòd si non reddatur, ille ad qem pertinet reddere, injustè facit, & est simpliciter & propriè injustus, non est hominis ad Deum.* qod ille eùm multis argumentis confirmâsset, concludit tandem, *sentire & dicere oppositum esse temerarium seu blasphemum. Qòd si qid,* inqit, *pro bonis operibus nostris datur vel redditur, potiùs & principaliùs est ex liberalitate Dei damis, quàm ex merito nostri operis. Etsi dicatur, qòd quoniàm Deus non constituatur nobis debitor ex aliqo nostro opere, constituitur tamen debitor ex sua promissione: scien-dum est, qia qod redditur ex promissione præcedente, non redditur ex merito operis de condigno, sed solùm vel principaliter ex promisso.* Unde patet responsio ad id qòd justum esse dicitur. Siqidem ut piè pariter ac præclarè Bernard. *de grat. & lib. arb. Justum apud Deum est ut reddat qod debet; debet autem qod pollicitus est. promissum qidem ex misericordia, sed ex justitia jam præstandum. justè enim & ex debito requiritur, qodcunqe vel gratis promittitur.* Et Bellarm. ipse *de pœnit. l. 3. c. 4.* explicans Joannis verba illa ex *epist. 1. c. 1. v. 9.* πιστός ἐστι καὶ δίκαιος. *Verba illa,* inqit, *fidelis est & justus, referuntur ad promissionem divinam. idco enim Deus justus & fidelis dicitur, qia stat promissis, nec fidem fallit.* qod & *de justific. l. 5. c. 15.* confirmat ex illis Nehem. *c. 9. v. 8.* verbis, *Implesti verba tua, qoniam justus es.* Siqidem *veritas* sive *veracitas pars* est *justitiæ.* ut ex Cicer. *de invent.* Thom. Aqin. *sum. part. 2ª 2æ q. 109. art. 3.* Deniqe potest aliqid justo atqe æqo consentaneum esse, qia justitiæ nullâ ratione repugnat, qod tamen nihil injusti, si non fiat, inducat. justum fuit qòd Solomon rex à Shimeio mandati violati de Hierosolymis continendo se, pœnas exegit: *Regum bist. l. 3. c. 2. v. 46.* qibus tamen remissis, nihil injusti admisisset. justum & æqum, qòd Abiatharo læsæ majestatis reo, patris cavisâ vitam condonavit. *ibid. v. 26.* qem tamen si sustulisset, adversus justitiam nihil peccâsset.

Ἦν ἂν καὶ δυνατὸν] τί ἄπιστον κεῖνον, εἰ ὁ Θεὸς τεχνὸς ἐγείρει; Pavlus, *Act. c. 26. v. 8.* Athenagoras *de resurrect.* ἢ ὅτι ἀδύνατον, ἢ ὅτι ἀζήλωτον. ἀλλ' οὔτε ἀδύνατον, οὔτε ἀζήλωτον. εἰ ἀδύνατον, ἢ ἐν τῷ μὴ γινώσκειν τὸ ᾗμπερισθέτον, ἢ ἐν τῷ δύναμιν ἀρκοῦσαν μὴ ἔχειν πρὸς τὸ ποιῆσαι τὸ ἀγνωσθέν· ἀλλ' ἔστι ἀγνοεῖν τι τὸν Θεὸν δυνατόν· καὶ πῶς δύναμιν, ἧς ἔστιν ἀρκοῦσα φησὶ πρὸς πᾶν σωμάτων ἀνάστασιν, δίκην οὐ τούτων αὐτῶν γένεσις. οὐκ ἀδύνατον ἄρα. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀζήλωτον. εἰ γὰρ ἀζήλωτον, ἢ ὡς ἄδικον, ἢ ὡς ἀνάξιον. ἀλλ' οὐκ ἄδικον. δίκαιον γὰρ συναμφότερον, τὴν ἐν ψυχῇ καὶ σώματι ἀνθρώπου φύσιν γίνεσθαι πρὸς πάσχειν μόνων ἀναδίκων, πρὸς τί ἐπὶ τύπῳ δίκης τιμὴν, ἢ τιμωρίαν. ἔστι ἀνάξιον· εἰ γὰρ τὸ χεῖρον οὐκ ἀνάξιον, τοῦτο δὲ, ἄφθαρτον καὶ ἀπαθές. φανερὸν ἂν ὅτι καὶ δυνατὸν, καὶ βουλητὸν, καὶ δίκαιον, ἢ τὴν διαλυθέντων σωμάτων ἀνάστασιν. verùm de mente solâ satagit Marcus, de corpore nihil solicitus, qod nec se, nec suum, nec sui qicqam à qoqam censeri volebant Stoici.

Ἐκ τῆς τοῦ μὴ ὄντος ἔχειν] Æqior certè erga numen divinum Marcus, licèt Ethnicus, qi nihil in-

justi aut iniqui Deo vult imputari, etiamsi viros bonos in morte prorsus intercidere pateretur, quàm Papicolæ, qui Deum injustitiæ diserte καὶ χωμῳδῶν κακολογῶσι. quòd aiunt, inculcatum eum, nisi ipsis ob labores miserellos in hac vita decurtatissima exantlatos, tanquam probissimè pleniss iméque commeritis, præmia æterna retribuat.

Πιστεύω σοι ὅτι μὴ δίκαιον] Idem hoc, cum illo à Marco cumprimis lavdato, *l.* 11. § 6. ἔχει λόγον καὶ τοῦτο.

Δικαιολογῆ πρὸς τὸν θεὸν] Hoc est quod Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 20. Μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ, ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; vult [ἐκεῖ ἀτάκτων τῷ θεῷ (i. e. ὑπὲρ τοῦ θεοῦ) κακολογοῦσι, cum Epicteto *l.* 2. *c.* 16. ἐκεῖ μηδενὸς δικαίου θεοῦ πρὸς τὸν θεόν. Ità pii prisci, etiamsi conturbabantur nonnunquam, cùm bonis hic malè esse, malis bene, animadverterent; illud tamen pro certo ac immoto statuunt fundamento; *Attamen Deus corde rectis bonus est. Psal.* 73. *v.* 1. &, *Tu certè, Domine, justus es.* Jerem. *c.* 12. *v.* 1. & Apost. *ad Rom. c.* 9. *v.* 14. Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο. & *ibid. c.* 3. *v.* 4, 5. Μὴ ἄδικος ὁ θεός; μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσεις ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. ex *Psal.* 51. *v.* 4. vide *infrà* § 12.

Οὐκ ἂν δι' ὅτου διαλεχθείην τοῖς θεοῖς] *non auderes ità cum eis disserere.* Cas. malim, *non ità disseres*, & de æquo justóque cum eis ageres, nisi optimos justissimósque esse præsumeres.

§ 6. Ἔθιζε καὶ ὅτι ἀνεχτέον] qid est enim quod usus & industria non possit? Horsum spectant tot poetarum illustrium monita. Menandri, apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 29

——πάντα γὰρ
Ταῖς ἐπιτειχείαις καθαιρεῖται πραγματα.
——*rerum omnium*
Nihil est quod non conficiat assidua labor.

Alexandridis,

Τὸ συνεχὲς ἔργον, πάντοθ' ἑνείκοντι τέλος.
Ubique finem assequitur continuus labor.

Philemonis,

Ἐκ τοῦ φιλοπονεῖν γίγνετ', ὃν θέλεις, κρατεῖν.
Datur laboris cupido quidvis assequi.

Antiphanis,

Τῇ ἐπιμελείᾳ πάντα πάντα γίγνεται.
Labori assiduo, nihil est quod non cesserit.

Sophoclis *Oedip. rege.* à Plut. lavdatum *de fortun.* & à Clement. *strom. lib.* 5.

——πᾶν δὲ τὸ ζητούμενον
Ἁλωτόν· ἐκφεύγει δ' ἃ τ' ἀμελούμενον.
——*quicquid quæritur,*
Spes deprehendi est. omne neglectum perit.

& huic vicinum incerti alicujus:

Ἁλωτὰ γίγνετ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ
Ἅπαντα.——

Laboriosæ diligentiæ assequi
Nihil est negatum.——

& ad Marci verba proximè, Menandri in *moroso*,

——ὑπνὸς γὰρ πραγμάτων,
Τὸν ἓν ποιοῦντ' ὅλως ἀνογκαῖον πότε.
——*quem laborum non piget,*
Nihil arbitrari is debet insperabile.

Socrates Alcibiadi minanti, qì posset Xanthippen tam rixosam sustinere, & intolerandam esse dictitanti, Ἀλλ' ἔγωγε συνήθροισμαι καθάπερ πτοχιλίας ἀκούειν συνεχῶς. *At ego*, inqit, *assuetus ei sum: nec me magis offendit, quàm rota stridor aquam educentis eos qi assidùe audiunt.* Nec fileri dignum hic Æschyli illud, à Plut. *de legend. poet.* & *de perfect. indic.* à Stob. *tom.* 2. *tit.* 29. & *tit.* 117. à Cæl. Rhodig. *antiq. lect. l.* 8. *c.* 7. Lil. Gyrald. *de poet. l.* 6. Erasm. *apoph. l.* 6. relatum: qi dum in Isthmiis pugilum certamen spectabat, cùm altero eorum frontem percusso, corona tota exclamaret; Ioni Chio, qi proximè assidebat, latus fodienti, Ὀρᾷς, ᾧ ἡ ἐπαινοῖς ὄντι; ὁ πυκτικὸς σωτὴρ· οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσιν. *Vide*, inqit, *quanta sit vis exercitationis? ictus ipse filet: spectatores verò vociferantur.* ubi τύπτει malui, *latus fodiens*, Flaccum imitatus, *epist.* 7. vertere; qàm, *aurem vellicans*, cum Paul. Leopardo; qi *emend. l.* 2. *c.* 21. & 22. Stobæum hic emaculat, Cælium, Lilium, Erasmum castigat. De Cyro Xenophon *lib.* 1. Οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐν τῇ πρώτῃ, εἰς τὸ μὴ πειθῆναι ἃ πρῶτον· ἀλλ' ἐμελετᾶτο, ἐν τῷ πειράζεσθαι ἄμεινον ποιεῖν. Verùm Marco gemina prorsus Plut. *de tranquill.* Δεῖ μηδὲν ὑπομένειν, μηδὲ ἀνέχεσθαι, ἀλλὰ θαυμάζοντα καὶ ζηλοῦντα καὶ σωτῆρα σῶσα, πειρᾶν ὁμοῦ λαμβάνειν ἑαυτὸ καὶ κολάζειν, ἐν τοῖς ἐλάττοσι πρὸς τὰ μείζονα, μὴ φεύγοντα, μηδ' ἀποδιδράσκοντα τῆς ψυχῆς τὸν ἐπιμένειν αὐτῇ, μηδὲ διαδιδράσκοντα· πάντα γὰρ ἔστιν ὅσα δυσχεραίνομεν. ἀνίαν γὰρ ἐμποιεῖ καὶ μαλακίαν ἀγύμναστον ἢ ἀεὶ τὸ ῥᾷον διὰ παντὸς διώκουσα, καὶ πρὸς τὸ ἥδιον ἐκ τοῦ ἀζηλήτου ἀνακεκρουκυῖα γλυκυθυμία τῆς ψυχῆς. ἢ δὲ καὶ νόσοι, καὶ πόνοι, καὶ φυγῆς μελετῶσαι φαντασίαι ὑφίστασι, καὶ σφενδαζόμενον τὸ λογισμῷ πρὸς ἕκαστον, εὑρίσκει πολὺ τὸ καλλιφθεγγόμενον καὶ διδακτὸν καὶ σωθὲν ἐν τοῖς δεινοῖς χαλεποῖς καὶ φοβεροῖς. Diogenes denique referente Laërtio, *l.* 6. Ἀπελθὼν ἔλεγεν ἐπὶ τὸν δοκιμαστὴν ἢ μὲ ψυχαλὸν, τὸν δὲ σωματικόν. ταύτῃ καθ' ἣν ἐν γυμνασίᾳ συνεχοῦς γενέσθαι φαντασίας, εὐλυσίαν πρὸς τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα παρέχοντα. παρεθίσατο δὲ πεπαίσθαι τῷ ῥᾳδίως ἐκ τῆς γυμνασίας ἐν τῇ ἀρετῇ καλαγωγεῖσθαι· ὁρᾷ τε γὰρ ἀπὸ τῶν τέχνων, τῶν βαναύσων καὶ τῶν ἄλλων, ὅτι τὸν ψυχῶν ἐξυγιείαν πολὺ τεχνίται ἀπὸ τῆς μελέτης πεπαιδεύκασι. τίς τε αὐλητὰς καὶ τοὺς ἀθλητὰς, ὅσον ἐπιφέρουσιν ἐπιτήδευσις τῇ ἰδίᾳ πανέσει τῇ σωματικῇ. καὶ οὐκ ἄτοπον, εἰ μετέλθοιμεν τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπὶ τὸν ψυχικὸν, ἵνα ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἐστιλῶς

ἀτελῶς ἐμόχθην. εἰδὲν γε μὴν ἔλεξε τὸ παρόντως ἐν τῷ βίῳ χρεὼν ἀσκήσεως καὶ ροθῆναι· δυναπὼ ἢ ταύτῃ πᾶν ἐκνικῆσαι. Vide ad l. 3. § 6. Senec. ep. 50. *Nihil est, quod non expugnet pertinax opera, & intenta ac diligens cura: robora in rectum quamvis flexa, revocabis; curvatas trabes calor explicat; & aliter natæ in id finguntur, quod usus noster exigit. quantò facilius animus accipit formam, flexibilis & omni humore obsequentior? & ep. 80. de athletis agens. Illud maximè revolvo mecum, si corpus perduci exercitatione ad hanc patientiam potest, qâ & pugnos pariter & calces non unius hominis ferat, qâ solem ardentissimum in ferventissimo pulvere sustinens aliqis, & sanguine suo madens, diem ducat: quantò facilius animus corroborari potest, ut fortunæ ictum invictus excipiat, ut projectus & conculcatus exurgat?* Idem *de ira l.* 2. c. 12. *Nihil est tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat assidua meditatio: nullique sunt tam feri & sui juris affectus, ut non disciplina perdomentur.* Mox, ubi varia hujus rei exempla protulerat; *Mille sunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omne transcendit, ostenditque nihil esse difficile, cujus sibi ipsa mens patientiam indiceret.*

Ἡ χεὶρ ἡ ἀειστερὰ] Τὴν λεξιὰν τῆς ἀειστερᾶς φύσει κρείττονα εἶ), multis locis inculcat, multisque rationibus contendit Aristoteles *de partib. animal. l.* 3. c. 4. & *l.* 4. c. 8. *de animal. incess. c.* 4. *ethic. Nicom. l.* 5. c. 7. & *Eudem. l.* 4. c. 5. & *in problem. l.* 21. *q.* 12, & 13. & 19, & 31. Idem tamen, Καί τι, inqit, ἐνδέχεται πάσας ἀμφιδέξιος γενέσθαι. Εἰ γὰρ πάντες τῇ ἀειστερᾷ μελετῶμεν ἀεὶ βάλλειν, γενοίμεθα ἂν ἀμφιδέξιοι· ἀλλὰ φύσει γε ἀειστερά ἐστι· καὶ τὸ λεξιὰ ἡδὺν ἵππον φύσει βελτίω ἐστὶ τῆς ἀειστερᾶς, καὶ πάντα ποιοῦμεν τῇ ἀειστερᾷ, προθυμότερον τῇ λεξιᾷ. Vult omnino dextra naturâ fortiora ac validiora siniſtris esse. At Plato, (quem & hoc nomine is notat, *polit. l.* 2. *c.* 10) *de legib. l.* 7. hoc tanquam delirium exagitat, Ὡς ἄρα τὰ λεξιὰ καὶ τὰ ἀειστερὰ διαφέροντά ἐσθ' ἡμῖν φύσει ἀφεῖς τὰς χεῖρας εἰς ἑκάστας τῆς πρᾶξεων, τὰ χεῖρε. qod & refutare conatur primò membrorum reliqorum exemplo, ἐπεὶ τάχ' ἂν πόδας τε καὶ τὰ κάτω τῆς μελῶν ἡδὲν διαφέροντα εἰς τοῦ πόνου φαίνεται. qod idem de oculis avribúsque dici poterat; & nutricum matrúmq; maximè inſcitiæ uſuíque pravo adſcribit. Τὰ δὲ χεῖρας * ἀνοίᾳ [* ἀλλοίᾳ alii] τροφῶν καὶ μιτίρων οὐ καλοὶ γεγόναμεν ἕκαστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἑκάτερον τῆς μελῶν ἀρχὴν ἰσορροπούσης, αὐτοὶ διὰ τὰ * ἤθη [* ἤθη forſan] διάφορα αὐτὰ πεποιήκαμεν, οὐκ ὀρθῶς χρώμενοι. Dein rejicit etiam operum quorundam inſtantiis: ἐν ὅσοις μὲν γὰρ τῆς ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρᾳ μὲν ἐν ἀειστερᾷ χρώμενον, πλήκτρῳ δ' ἐν λεξιᾷ, παράγμα ἡδὺν καὶ ὅσα τοιαῦτα· τούτοις δὲ παραδείγμασι χρώμενον, καὶ εἰς ἄλλα, καὶ, Μὰν, ὅτῳ χρῆσις ἥδιον ἄνοια. *Siquidem in quot qibúsque operibus utrâ utamur nihil refert, ficut inter lyram tangendam, lyram siniſtrâ, plectrum dextrâ, an è converſo teneamus, nullius momenti res eſt. aliáque ejuſdem rationis, qicunque animadverterit, is his exemplis edoctus, ni ad alia etiam negotia, ubi oportebit utráque pariter citra diſcrimen uſus fuerit, inſano certè parùm diſtabit.* qæ verba ideò lubentior verto, cùm qia Serranus ità reddidit, ut ſenſum avtoris havd clarè ſatis expreſſerit; tum ut locum sb interpunctione priſus laborantem reſtituam explicémqe. demum ratiocinatur à ritu gentium qarundam. Ἔδειξε δὴ ταῦτα ὁ τῆς Σκυθῶν νόμος, οὐκ ἐν ἀειστερᾷ μὲν τόξον ἀπάγων, ἐν λεξιᾷ δ' οἴσων φαρετρόμενον μόνον· ἀλλ' ὁμοίως ἑκατέρᾳς ἐπ' ἀμφότερα χρώμενον. qibus accenſeri poſſunt & Benjamitæ illi funditores ἀμφιδέξιοι, inſigni in eo genere artificio præditi. *Judic. c.* 20. *v.* 16.

Διὰ τὸ ἀνίδιτον] ità Plato ſuprà, διὰ τὰ ἤθη, vel ἔθη, potiùs.

Τῷ χαλινῷ ἐρρωμενέστερον ἡ ἡ λεξιὰ κρατεῖ] Neqe hoc Plato penitus tacuit. Πάμπολλα δ' ἔτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἡνιοχείας τί ὄζει ἢ ἐν ἑτέροις· ἐν ὅσοι μαθεῖν δυνατὸν, ὅτι παρὰ φύσιν κολακεύουσιν οἱ ἀειστερὰ λεξιῶν ἀδυνέστερα κολακεύοντες.

Τοῦτο γὰρ εἴδησας] Itaqe Plato, διαφέρει ἢ πάμπολυ μαθὼν μὴ μαθόντος, ἢ ὁ γυμνασάμενος μὴ γεγυμνασμένου. *Multum intereſt inter eum, qi utráque manu uti didicerit, aſueveritque, & eum qi alterutri tantúm.* qod & à re *athletica*, & à *militari*, mox comprobat. Ideo avtem uſus obtinuit, ut *ad frænum* ſiniſtra adhibeatur, qò dextra vel virgæ, qâ equs regitur, vel armis, qæ geſtanda ac utendaſuerint, putà enſi haſtæve exerendis, exercendisqe immunis relinqatur. Xenophon *de re eqeſtri.* Ὁ ἱππεὺς τῇ μὲν ἀειστερᾷ ἄγει τὸν ἵππον, τῇ δὲ λεξιᾷ τὸ δόρυ ἔχει. qanqam poſſet & alia aſſignari ratio, cur frænum fortiùs ſiniſtrâ teneatur; ſi verum foret, qod Solinus habet, *polyhiſt. c.* 1. *Parti dextræ habilior ascribitur motus, lævæ firmitas major.* Verùm in hoc Solinum rejicit meritò Cl. Salmaſius. qem viſe ſis in *exercitationum* theſavro illo ποθυμαδεσάτῳ.

§ 7. Ὅτι οἷόν δεῖ καλλιφθῆναι ὑπὸ τῆ θανάτῃ] qalem ipſe ſe velit à morte deprehendi. Vide *l.* 6. § 30. *ad finem.* ἑſtque hæc lectio ſatis commoda. non celabo tamen ſuſpicionem meam; legi poſſe non minùs commodè καταλειφθῆναι, *qalem te à morte relinqi oporteat*; ſive *neceſſe ſit, & qod animum, & qod corpus attinet.* ſiqidem qales nos, qoad corporis ſtatum, mors deprehenſura ſit, τῆς ἐφ' ἡμῖν οὐκ ἔστι, ut cum Stoicis loqamur.

Τῶν βεβιωμένων τὸ βίῳ] vide *ad l.* 2. § 17. & *l.* 4. § 26. & *l.* 5. § 24.

Τῶν ἀχθηναι] vide *ad l.* 4. § 3, 50.

§ 8 Γυμνά-

§ 8. Γυμνὰ τῆ ἀλοιῶν] vide *lib.* 3. § 11. & *supr.* § 2. Mat. Caſimirus Lyric. *l.* 3. *od.* 12.

Si primum vacuis demere corticem
Rebus, & ſecte, velis, cætera diffluant,
Verna more nivis, quæ modò nubium
Lenis rapuit halitus.

Τὶς ὁ ἑαυτὸ ἀφελίας ἀπὸ] Forſan [πῶς πᾶς] πι. vel [ὅτι πᾶς] πι. qia ſequitur, πῶς ἀδεὲς ἂν ἄλλω ἐμπεσεῖται. (de qo vide *l.* 5. § 34.) hoc eſt, qod ille apud Plut. *de tranqill.*

Οὐτις ἐμοὶ τῆ ἄλλω ἐπαινῶ, ἀλλ' ἐγὼ αὐτὸς. ità enim legendum, non ἄλλων. vide *lib.* 7. § 16.

§ 9. Παγκρατιαστῆ, ἀγχὶ μονομάχῳ] *pugili, ſive pancratiaſtæ, non gladiatori.* qia alter armis nativis χ) σφετέροις, *lib.* 10. § 38. alter depugnat adſcititiis. itaqe alter gladium ſi depoſuerit, ſtatim occiditur; alter manum præſtò ſemper habet; nec qicqam ampliùs, niſi ut dextrè utatur, eſt opus.

Ἀεὶ ἔχει] De virtute pariter Antiſthenes, Ὅπλον ἀναφαίρετον, ἀρετή. Laërt. *l.* 6. at qod de *baculo* Ariſtot. *de motu animal. c.* 8. idem de enſe, vel alio qovis telo, dici poteſt. Τίνεται ὅσῳ ἀφαιρέτον μέσης, ἢ βακτηρία. vide *lib.* 11. § 36. ſed & Cleanthis placitum *ibid. lib.* 7. in Zenon. Διαφέρειν χρῆναι τῆ ἀρετῆ ἀναπόβλητον· γὰρ ὅτι ἀφ' πάντοτε τῆ ψυχῆ χρῆται ὅση τελεία ὁ σπουδαῖος.

§ 10. Τοιαῦτα τὰ πράγματα] leg. ποῖα αὐτὰ τὰ πράγματα. *qalia ſint ipſa per ſe nuda.* ut *ſupr.* § 8. & *l.* 8. § 11.

Διαιρῦνται] de *diſtributione* iſta, vide *lib.* 2. § 12. & *l.* 4. § 21.

§ 11. Ἡλίκων ἐξουσίαν] Vide *lib.* 7. § 53, 54.

§ 12. Τὸ ἐξῆς τῆ φύσει μήτε θεοῖς μεμπτέον] τὸ illud D. Boot. vult eſſe casûs primi. ut ſit τὸ ἐξῆς τῆ φύσει, clavſula, ſuperioribus periocham iſtam annectens; ſenſúmqe hunc exhibeat; *Qod ex rei natura ad ea qæ ſuprà poſita ſunt conſequitur.* At interpres uterqe in caſu qarto accepit. *Sed ad naturam conſequitur.* Xyl. *Qicqid in ſerie ac ſequela eventuum naturalium ordinaria contingit.* Caſ. Ego malim, *qicqid contingit naturæ conſentaneum, de eo nec Dii culpandi nec homines.* hoc eſt, nulla de re. πάντα γὰρ κατὰ τὸν ὅλον φύσιν. τὸ ἐξῆς τῆ φύσει. ſicut *lib.* 7. § 54. τὸ ἐξῆς τῆ καθαστῆ. Idem qod *lib.* 2. § 9. τὸ ἀκόλουθον τῆ φύσει. Syntaxis autem eſt, qalis apud Gregor. Naz. *in Baſil.* Τί τοῦτο ἐπαινετέον μᾶλλον, ἢ μεμπτέον; vide *ſupr.* § 5.

Ἀκοντες] Vide *lib.* 11. § 18. *conſid.* 3. Δεῖ δ' ὃς ἂν καρτερῆ ἄκων, συγγνώμων ἔχειν. Hippias apud Platon.

Οὐδενὶ μεμπτέον] Epictet. *lib.* 3. *c.* 26. Οὐ δεῖ μέμφεσθαι οὐδενὶ, ἐγκαλεῖν οὐδενὶ, σφόδρα ἢ τῆ διοικήσει τῆ ὅλων. ità enim legend. non σφόδρα. Et *ibid. c.* 10. Μὴ δεῖν μέμφεσθαι, μὴ ἀνθρώπων. Idémqe *enchir. c.* 5. Ἀπαιδεύτου ἴδιον τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πράσσει κακῶς· ἐγκαλεῖν παιδευθέντος, τὸ ἑαυτῷ. πεπαιδευμένου, τὸ μήτ' ἄλλοις, μήτ' ἑαυτῷ.

§ 13. Πῶς γελοῖον] Plaut. Trucul. 2. 1.

Vertit ſeſe rota viciſſim: Stultus eſt, qi id admiretur.

Εἰκῆ] Vide *lib.* 4. § 29. & *lib.* 8. § 15. Antiſthenes apud Laërt. *lib.* 6. τὸ σοφῷ ξένον οὐδὲν, οὐδ' ἄπορον. locus mendi manifeſtus, in qo tolendo fruſtrà operam poſuerunt viri magni. Ambroſ. Camald. *novum* qaſi καινὸν legerit. qidam, οὐδ' ἀξιόλογον. qod Henr. Stephan. non probat. ἄπορον tolerari poſſe putat; ſed ſuſpectum tamen habet. Iſ. Caſavb. qid ſi ἀπὸν legatur? ut ſapienti *nihil deeſſe velit.* verùm hoc, ut aliqid videatur, non ſatisfacere tamen ipſe profitetur. havd infelicior iſtis ſaltem forſan futura eſt conjectura noſtra, ſi οὐδ' ἀφεγγόδαιμον reſcribamus. conjunxit hæc certè Marcus noſter *ſupr.* § 1. Ξένον ὢν τῆς παλαιᾶς χ) θαυμαζόμενον, ὡς ἀφεγγόδαιμα, τὰ καθ' ἡμέραν γιγνόμενα.

§ 14. Ἢτοι ἀνάγκη εἱμαρμένη ἀπαράβατος τάξις, ἢ φρόνησις ἱλάσιμος] Caſ. *aut fatum, (idqe vel neceſſitas abſoluta, & decretum inevitabile, vel placabilis flexibilisqe providentia.) aut confuſio fortuita:* &c. ut videatur legiſſe, ἢ τοι εἱμαρμένη, [χ) ἢ] ἀνάγκη [χ)] ἀπ. τ. &c. At Xyl. *aut neceſſitas fatalis, atqe ordo inevitabilis,* ut [χ)] alterum tantùm inſertum voluerit, cui accedo potiùs, qam malim ἀπαράβατον *inviolabilem*, qàm *inevitabilem* reddere. Certè fato τὸ ἱλάσιμον nullo modo convenit. Maro Æn. *l.* 6.

Deſine fata Deûm flecti ſperare precando.

ad qem locum Servius: *locutus eſt ſecundum Epicureos qi dicunt;*

Nec bene promeritis capitur, nec tangitur irâ.

Eſt Lucretii *lib.* 1. qanqam & Stoicos adjicere potuerat; & hos magis, qia fata illi nulla agnoſcebant.

Φυρμὸς εἰκαθότητος] *confuſio inanis.* Xyl. *confuſio merè fortuita.* Caſ. ſive *temeraria.* φυρμὸς εἰκαθότητος, *confuſio temeritatis;* qo vocabulo uſus eſt Marcus & *lib.* 2. § 13. ἀντὶ τῦ εἰκαῖος, *temeraria, fortuita.* Lugd. edit. φυρμὸς ἀκιθότατος pro qo Annot. ἀκιώτατος ſubſtituit; vertítqe *confuſio duriſſima.* Heſych. certè, Ἀκιώτατοι, δύσποροι. κὶς γὰρ θηρὶν γίνος. ex Heſiodi *oper. l.* 1. *v.* 433.

Δαπνὴς δ' ἡ πλεόνεσσι ἀκιωτάτοισι ἰοῦσα.

Verùm τὸ ἄκιον iſtic non magis locum habet, qàm ὀὶ κίες, aut etiam θεῖπες χ) ἵπες, vermiculi illi ſcil. à qibus vocabulum id deſumptum eſt. *confuſio* nimirum *dura* planè, *qam corrodere coſſi nequeunt.* Ego ſiqid mutandum (qod nihil eſt neceſſe) videretur, εἰκαίοτατος mallem. qod optimè convenit cum eo qod ſequitur, ἀπερισκέπτως· ſiqidem, qæ rectore carent, temerè feruntur.

Ἀναξι-

Ἀπεφατίτῳ] id est, χωρὶς τῆ περφάτε, sive ἀπηγμένῳ· uti ipse se mox explicat. Hesych. ἀπεφατίστος, ὁ μὴ ἔχων περφασίαν τινός. *cui nemo præest*; vel etiam, *qui nulli*. utrovis enim modo sumi possunt Hesychii verba. verùm istìc ἀπεφατίστος passivè sumitur; quomodo eidem ἀνεπίστατον est ἀφύλακτον, ἀνεπίσκοπον, *cui curator & inspector nullus est*.

Εἰ μὴ ἀπερρέζαλος ἀνάγκη] Senec. *epist.* 16. *Quid mihi prodest philosophia, si fatum est? quid prodest, si Deus rector est? quid prodest, si casus impedit? nam & mutari certa non possunt: & nihil præparari potest adversus incerta, si aut consilium meum Deus occupavit, decrevitque quid facerem, aut consilio meo nil fortuna permittit. Quicquid est ex his, vel si omnia hæc sunt, philosophandum est. sive nos inexorabili lege fata constringunt, sive arbiter Deus universi cuncta disponit, sive casus res humanas sine ordine impellit & jactat, philosophia nos tueri debet. hæc adhortabitur, ut Deo libenter pareamus, ut fortunæ contumaciter resistamus: hæc docebit, ut Deum sequaris, feras casum.*

Ἄξιον αὐτὸν πίπτειν τῆς ἐν τῆ θείᾳ βασιλείας] vide *supr. ad* § 1. & *l.* 9. § 28.

Ἀσμένιζε] *gratum habe, gratulare tibi.* Cas. *contentus esto.* Xyl, *sat habeas.* vide *l.* 5. § 9. ἀσμενίζειν εἰς τὰ πλεῖα.

Καὶ φρόνιμόν σε ὁ κλάδων] Mellus saniùsque consilium, quàm Marcus hìc, suggerit nobis Augustinus *de diversi. serm.* 19. *Transeunt omnia cum diebus; noli tu transire cum illis. est quò te teneas, ut non transeas. res humana tanquam fluvius decurrit, tene te ad lignum nè trahare. quo me teneo? verbo Dei, quod manet in æternum.* Petr. *epist.* 1. *c.* 1, *v.* 23, 25. & *ibid. serm.* 24. *Vis comprehendere verbum manens? noli seqi fluvium carnis. qis comprehendat verbum manens, nisi qi in ipso manet?* Idémque *de verb. Apost.* 4. *In Deo spem pone. si posueris spem in ipso Spiritu, quo bamo es,* (quod Marcus hìc monet) *iterum Spiritus tuus in carnem relabitur, qia non dedisti eum illi à qo suspendatur. ut contineas te, noli remanere in te, transcende te; in illo te pone, qi fecit te.*

§ 15. Τὸ μὲν τῆ λύχνου φῶς] collatio gemina Christi illi. Matth. *c.* 6. *v.* 22, 23.

§ 16. Ὅτι ἥμαρτε] forsan, ὅτι ἥμαρτέ τις. ut τις excriptori minùs cavto exciderit, dum in τί, quod proximè sequebatur, oculum intendit.

Τί δὲ οἶδα, εἰ τοῦτο ἁμάρτημα] Vide *l.* 11. § 18. *considerat.* 5.

Εἰ δ' οὖν ἥμαρτεν] etiamsi peccârit quis, pœnitentiam satisfactionis justæ loco haberi postulat, vide *l.* 1. § 7. Arrian. *de gest. Alex. l.* 7. Μόνη γὰρ ἁμαρτία ὁμολογεῖν τὰ ἁμαρτανόμενα, καὶ δίκην δοῦναι ἐπ' αὐτῷ μέλαγχολάσαντα. ὡς τοῖς παιδοῖν τι ἄχεα, ἃ πάσχει λεπτὰ τὰ παιδήματα φαινόμενα, εἰ ὁ δεσπότης αὐτὰ ξυγχωρεῖν, ὅτι ἃ καλὰ ἔλεγεν. Petron. *satyr. Sævi quoque implacabilésque domini crudelitatem suam impediunt, quando pœnitentia fugitivos reduxit; & dedititii hostibus parcimus.*

Κατίχρινεν αὐτὸς ἑαυτὸν] quod Galen. *de affect. corrig. c.* 4. καλαγνὸς ἑαυτὸ. vide *lib.* 8. § 10. Juvenal *sat.* 13.

Exemplo quodcunque malo committitur, ipsi
Displicet autori. prima est hæc ultio, quòd se
Judice, nemo nocens absolvitur.--

Ὅμοιον τοῦτο τῷ καλαδρύπλειν τὸν ἑαυτοῦ ὄφιν] Plut. *de sanit.* confer. Ὁ δὲ ἐπ τοιούτων ἀναλογισμῶν δῆλός αἰμάσσει τὸν ψυχὸν. Et *de tranquill.*

Ἡ σωφροσύνη, ὅτι σωφρονίδα δεῖν εἰργασμένος, (ex Evripid. *Orest.* i. e. τὸ σωφρονεῖν, ut Stob. explicat *tom.* 2. *tit.* 24.) οὗ ἕλκος ἐν σαρκὶ, τῇ ψυχῇ τὸν καταμέλειαν, αἱμάσσεται ἀεὶ καὶ νύσσουσαν ἀναπλήπτει. Senec. *de ira lib.* 3. *c.* 26. *Maxima est factæ injuriæ pœna, fecisse: nec qisquam gravius afficitur, quàm qi ad supplicium pœnitentiæ traditur. Nulla major pœna nequitiæ est, quàm quòd sibi displicet.* Idem *epist.* 42. Est autem δρύπλειν καὶ καλαδρύπλειν de arboribus propriè dictum, ὅτι τὰ ἐπιλεπιζομένων δρυῶν, ut Grammatici volunt, qibus cortex *dilacerando* detrahitur. nam quod Etymologus addit, de hominibus victûs gratiâ, cùm glandibus primò vescerentur, ad mutuam usque sui dilacerationem secum invicem depugnantibus, quod verbo originem dederit; merum est nugamentum. Indè ad homines traductum & ἐπὶ δρύπτε plurimùm usurpatum. ὅταν τις ἑαυτὸν κατατίλλῃ ἐπὶ δρύπτε. Hesych. De athletis usurpavit Marcus *l.* 6. § 19. & Apollonius ibi relatus. de hastâ vulnerato, Homer. *Il.* π'. *v.* 324.

--πρυμνὸν δ' ἔρεχλονε δουρὸς ἀκωκὴ
Δρύψ' ἀπὸ μυὸνων. ----

de navifrago ad scopulum allisso, *odyss.* ε'. *v.* 426.

Ἐν δ' ἀπὸ ῥινὸς τε δρύφθη.

de aqilis, sese invicem, an eos, qorum ora involaverant incertum, lacerantibus; *odyss.* β'. *v.* 153.

Ἀμφαμύσω δ' ὀνύχεσσι παρειὰς ἁμαί τε δεροῖν.

de mulieribus luctu & mœrore correptis, Hesiod. in *Scut. Herc. v.* 243.

----χὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειάς.

de Hecuba Evripides;

----δρύπτεταί τε παρειὰν,
Δαίμον' ὄνυξα πιδιμῶσα σαρξαμένη.
--*dilaniásque genas,*
Unguem cruentum lacerationibus adhibens.

Et in *epigram. anthol.* --καλαδρύπτουσα παρειάς. Indè, ἀμφιδρυφὴς ἕλκος, sive χαμαὶ. *Il.* β'. *v.* 700. cui --ἀμφιδρυφοὶ εἰσὶ παρειαὶ. *Il.* λ'. *v.* 393. *utraque lacerata, sive laniata, genas.* ut Maro *Æn. l.* 12. *Et roseas laniata genas.*

καλα-

Καταβρύπλειν Itaque τῷ ὄψει est, quod Silius *bell. Pun. l.* 8. *Ora manu lacerans.* ---
Et Naso *metam. l.* 11.
Ora, comam, vestem laccrans. ---
qæ omnia in luctu fieri assolent. sed nec in pœnitentiæ remorsu, ubi acriùs is urget, minùs. Sic enim de Alexandro post Clitum interfectum, Curtius *l.* 8. *c.* 2. *laniare deinde os ungvibus.* haud ineptè ergò Marcus pariter ait habere se, si pœnituerit, ac si id feciſſet, quod per doloris vim à pœnitentia obortam, fieri etiam non rarò solet.

Τῷ μὴ θέλοντι τῷ συκλῷ ὀπὸν ἐν τοῖς οὔχοις φέρειν] Ità *l.* 4. § 6. θέλει τῷ συκλῷ ὀπὸν μὴ ἔχειν. Ad Marci mentem Senec. *de ira l.* 2. *c.* 10. *Non irascetur sapiens peccantibus. quare? quia scit neminem sapientem nasci, sed fieri. scit pauciſſimos omni ævo sapientes evadere. quia conditionem humanæ naturæ perſpectam habet: nemo autem naturæ sanum irascitur. quid enim si mirari velit, non in sylvestribus dumis poma pendere? quid si miretur, spinetum sentésque non utili aliquâ fruge compleri? nemo irascitur, ubi vitium natura defendit.* Illud verò ἐν οὔχοις ſuſpectum forſan alicui esse possit, tanqam ab interpolatoris cujuspiam manu, non à Marco ipso exciterit. cùm non tam in fructu ficûs ὀπὸς iſte, qàm in frondibus & ſtirpe ipsâ deprehendatur. Syneſ. *de provident.* 2. Καὶ τῆς συκῆς ὁρῶμεν γλυκύτατον μὲν τὸν καρπὸν· φύλλα δὲ καὶ φλοιὸν καὶ ῥίζαν καὶ τρέμινον, ἄπαντα ὀπωδέστερα. Plutarch. item *ſympoſ. l.* 5. *c.* 9. Γλυκὺς ὕπνος καρπὸς ἀπὸ δένδρου φύεται πικρότατος· τῆς δὲ συκῆς τὸ ξύλον ὀπῶδές ἐστιν· ὥστε καμόμενον μὲν ἐκλιθέναι δριμύτατον κοπνὸν, καὶ καυθεῖσαν δὲ τῷ ἀπὸ τῆς τέφρας κονίαν ῥυπτικωτάτῳ παρέχειν ὑπὸ δριμύτητος. verùm nec fructus qoqe lacteo isto humore, anteqam maturitatem conſequatur, immunis eſt; qem ideo *pomi infantiam* vocat Plinius. *l.* 15. *c.* 19. Idémqe *ibid. c.* 28. *succus lacteus in capite ficis, in corpore non item.* & *l.* 23. *c.* 7. *Exprimitur ante maturitatem pomi.* Plutarch. ipſe *ibid. lib.* 6. *c.* 10. τὸ φυτὸν ἁπάντων ὀπωδέστατον· ὥστε καὶ τὸ σῦκον αὐτὸ, καὶ τὸ ξύλον, καὶ τὸ ἔρνον ἀναπιμπλᾶσθαι. leg. καὶ τὸ φλοιὸν, vel καὶ τὸ δρῖον ἀναπιμπλᾶσθαι.

Ἢ τὰ βρέφη κλαυθμυρίζειν] Senec. *de ira. l.* 2. *c.* 9. *Si irascaris juvenibus senibúsqe qòd peccant; irascere infantibus, qòd peccaturi sunt. Nam qis irascitur pueris, qorum ætas nondum novit rerum discrimina? major est excusatio, & justior hominem esse qàm puerum.* qod autem *de infantium vagitu* Marcus, idem de *gruum clangore* Liban. *orat.* 12. Ὥσπερ ἂν ἂν ἐκλάπτῃ γερᾶνος διὰ τῶν κλαγγῶν· ὥστε οὐδὲ ἐκείνος [διὰ τῶν φθόγγων καὶ τῶν ὕμνων ἔχει.]

Τί γὰρ πάθῃ] qod *lib.* 10. § 30. τί γὰρ ποιήσει; *qid enim faciat?* Lucian. *ad eum qi dixerat, Prometheus es.* τί γὰρ πάθωμι; ἐμμωνέτιον γὰρ ἔτι ἅπαξ προειλόμην. *qid enim faciam?* &c. Idémqe in *speculantib.* τί γὰρ ἂν πάθοι τις, ὅστις φίλῳ ἀνδρὶ βιάζοιτο; *qid enim faciat qis, ubi vir amicus urseritis?* Laco apud Ælianum *l.* 9. *c.* 27. qòd lacrymas mitteret, reprehendenti, τί πάθω; ὦ γὰρ ἐμοὶ πατὴρ τέτο. ἡ φύσις δέ με ῥεῖ. Joan. Chryſoſt. *in* 2. *ep. Cor. orat.* 1. Καὶ τί πάθω, ὅτι μαρτυρίου καιρὸς οὐ πάρεστι νῦν; *Qid faciam, cùm martyrii jam tempus non sit?* Galen. *method. l.* 10. τί ἂν ἔν τις πάθοι πρὸς ἀνθρώπους μήτε ὀργῇ μήτε λόγῳ πειθόμενος; Terent. *Heautontim.* 4. 1.
Qid cum illis agas, qi neqe jus, neqe bonum atqe æqum sciunt?
Εἰ ἔν γοργὸς εἶ] *si igitur trux es.* Xyl. imò, *si acer ipse validúsqe es.*

§ 17. Εἰ μὴ κραδήκον] vide *ad l.* 3. § 6, 7. sed & Epictet. *diſſert. l.* 1. *c.* 2.

Ἡ γὰρ ὁρμή σε ἔχει εἰς τὸ πᾶν ἀεὶ ὁρᾶν] Sententia defecta. Caſ. *Teneas ſemper propoſitum tuum ab omni neceſſitate ac coactione librorum.* acſi ſcriberetur. ἡ ὁρμή σε ἀδίαστος ἔστω. At Xyl. hæc ſeqentibus conglutinat. *Tui animi motus ità sint compoſiti, ut omnia circumſpicias.* mihi nec iſtud placet, nec, qod cenſeam ſentiámve, probabile aliqid impræſentiarum occurrit. forſan ἡ γὰρ ὁρμή σε ἔχει εἰς [πάλη] πάντη. *etenim conatus tuus ad iſta,* τὸ κοινὸν ſcil. ἢ τὸ ἀληθὲς, *omnino tendat.* ut τὸ ἀεὶ ὁρᾶν ad ſeqentia pertineat. vel etiam si ἀδίαστος illud admittere libuerit; ἡ ὁρμή σε ἀδίαστος εἰς τὸ πᾶν. *impetus enim*, five *conatus tuus non est coactioni aut vi ulla ex parte obnoxius*, qò minùs ab eis abſtinere te poſſis; vel qæ officio tuo adverſantur, agendis, vel qæ veritati repugnant, dicendis. vide *l.* 10 § 33.

§ 18. Τὸ τῷ φαντασίας σοι ποιῶν] *qod ſe objicit tibi.* Caſavb. *qod cogitationem tuam commovet.* Xyl. imò, *qod phantaſiam tibi afficit.* ut *lib.* 3. § 11.

Ἀναπλύνειν λαμπρίλα] vide *ſupr.* § 8. 10.

§ 19. Κρεῖττόν τι καὶ δαιμονιώτερον] τὸ ἔν σοι θεῖον. *ſupr.* § 1. & *l.* 11. § 19. τὸ ἐν σοι θειότερον μέρος. vide Julian. *infrà ad* § 26. Epictet. *l.* 1. *c.* 3. τί γάρ εἰμι; ταλαίπωρον ἀνθρωπάριον καὶ τὰ δύσπνοά μου σαρκίδια. ἀλλ' ἔχεις τι καὶ κρεῖττον τῶν σαρκιδίων. τί οὖν ἀφεὶς ἐκεῖνα, τούτοις προσπέπηγας; leg. προσπέπηκας. de qa voce vide Syneſ. *epiſt.* 57. *ſupra ad* § 3. & Marcum l. 10. § 24.

Τῶν τεθεραπευκότων τι] vide *ad l.* 2. § 2. & *l.* 10. § 38. Clemens *ſtrom. l.* 4. Δεῖ γὰρ κύριον εἶναι τὸν κεκτημένον τῆς ἑαυτοῦ γνώμης· μὴ νευροσπαστούμενον, ἀψύχου δίκην ὀργάνου, ἀπορμὰς ἴσως μόνον παρὰ τῆς ἕξεως αἰτίας λαμβάνοντα.

Τί μοι νῦν ὄζει ἡ διάνοια] vide *l.* 5. § 11. & *l.* 10 § 24.

§ 20. Τὸ μὴ εἰκῇ] vide *l.* 2. § 16. & *infrà* § 24.

Ἐπὶ τὸ κεκτημένον] vide *l.* 5. § 16. & *l.* 7. § 55. & *l.* 8. § 34. & *l.* 11. § 21.

§ 21.

§ 21. Μετ' ὀ πολὺ] vide *l.* 9. § 28. 32. & *l.* 11. § 18. *consider.* 6.

Ἵνα ἕτερα ἐρεξῆς γίνηται]. vide *l.* 7. § 23. 25. & *infrà* § 23. Avgust. *confess. l.* 4. *c.* 12. *ecce illa discedunt, ut alia succedant, & omnibus suis partibus constet infima universitas.*

§ 22. Παύλα ἡ ὑπόλυψις] vide *ad l.* 2. § 15. & *l.* 3. § 9.

Καὶ αὐτὴ ἐπί σοι] ἐφ' ἡμῖν ὑπόλυψις. Epictet. *enchir. c.* 1.

Ὥσπερ κάμψαντι τὸν ἄκρον] ἄκρον κάμπτειν, qod Plut. in *collat. terr. & aquat.* ἀκρωτήριον κάμπτειν. *promontorium præcurvbi.* dicimus, **to double the cape.** solent avtem prominentia loca istiusmodi plùs aliis esse undis infesta, ventis exposita, procellis obnoxia, eóqe nomine magis periculosa: indè proverbium de *Malco*, sive *Maleis* Laconico promontorio,

Μαλέας ὁ κάμψας, ἐπιλάθου οὗ ἕνεκα ἦλθ.

Maleas legens, qæ sunt domi obliviscere.

Evstath. *ad odyss. γ'.* Ulysses *Odyss. ι'. v.* 80.

Ἀλλά με κῦμα ῥῖος τε θεῖ νάμπλουν Μάλειαν
Καὶ βορέης ἀπόπερσε. ——

Et Nestor de eodem *ibid. γ'. v.* 288. juxta Maleam navigantes habuisse se συνάρλιον ὁδόν.

--- λιγέων τ' ἀνέμων αὔτμήν --

Κύμαλα τε τεγόενθα, πλόεια, ἴτα ὄρεσσιν.

Liban. *orat.* 31. inter cætera navtis molesta, καὶ πέτεαν προβεβλημένην, ἐφ' ἣν δεῖ κάμψαντας ὄρμα τυχεῖν. & *orat.* 3. καὶ ταὐτὸ συμβαίνει, ὅσπερ ὅταν τὴν προβόλων, ἐπειδὰν ἡ θάλαττα ποικίλοις ἐλαυνομένη πνεύμασιν εἰς συμπλοκὰς ἐγείρηται κυμάτων· ἐκεῖ γὰρ ἂν καθαρᾶς τὸ πρῶτον κῦμα ἐπὶ τὴν προβόλου ῥαγῆναι, τὸ δεύτερον ἐγκαταλαμβάνει, καὶ τὸ τέλεον αὖθις· καὶ οὕτω διατελεῖ γινόμενον, ἕως ἂν λήξῃ τὰ πνεύματα.

Γαλήνη] Ità *l.* 5. § 2. ἐν πάσῃ γαλήνῃ. & *l.* 8. § 25. αἰσθάνεται καὶ γαλήνης. qalem animi statum delineat. Plut. *de virt. mor.* verbis illis Homericis ex *Odyss. ε'. v.* 391.

Δὴ τότ' ἔπειτ' ἄνεμος μὲν ἐπαύσατο πνοιὴ ὁ γαλήνη

Ἔστλετο νηνεμίη· κοίμησε δὲ κύματα δαίμων.

Bodé nqe alludens Sextus *adv. ethic. c.* 5. Εὐδαίμων ὄντως ὁ ἀταράχως διεξάγων, καὶ, ὡς ἔλεγεν ὁ Τίμων, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ γαληνότητι καθεστώς.

--- πάντη γὰρ ἔπειτα γαλήνη.

Τὸν δ' ὡς ἓν ὀνόμασ' ἐν νηνεμίῃσι γαλήνης.

vide *ad l.* 2. § 4.

Σταδιεὺς πάντα] vide *ad l.* 6. § 10. Lucian. in *Scytha extremo.* ἦν γὰρ τῷθ' ὑπάρξῃ, εὐδία πάντα, καὶ πλοῦς θεοῦ, καὶ λειοκύμων ἡ θάλαττα, καὶ ὁ λιμὴν πλησίον.

Καὶ κόλπος ἀκύμων] qod Dio Prus. *orat.* 74. ἔκλυσον λιμένα. qal is Maronianus ille dixit, *Æn. l.* 1.

—— *ubi omnis ab alto*
Frangitur, inqe sinus scindit sese unda reductos.

ex poeta avtem aliqo traducta hæc, M. Cas. nec frustra, opinor, avtumat. etiam βίον ἀκύμονα dixit Plut. in *Galba.* &, ἴλεως καὶ ἀκύμαντον τῆς ψυχῆς διάθεσιν, Synes. alicubi, Idémqe *de regn.* αἰδῶς ἀκύμονα διάθεσιν.

§ 23. Μία καὶ ἁπλῆ ἐνέργεια] idem planè argumentum habetur. *l.* 9. § 21.

Τὸν δὲ καιρὸν καὶ τὸν ὅρον διδοῦσιν ἡ φύσις] sic *l.* 6. § 49. ἀφώρισται. hoc est, qod Solomon *Eccles. c.* 3. *v.* 1. לְכֹל זְמַן וְעֵת לְכָל־חֵפֶץ תַּחַת הַשָּׁמָיִם τοῖς πᾶσιν ὁ χρόνος, καὶ καιρὸς παντὶ πράγματι. ubi rectè זְמַן *tempus determinatum*, sive, *præstitutum*; ex Est. *c.* 9. *v.* 26, 31. Ezræ *c.* 10. *v.* 14 & Nehem. *cap.* 10. *v.* 34. reddit Piscator; & exponit, prout & Jun. prior, *determinatum à Deo.* ità locus ille à plerisqe aliter, sed perperam, accipitur. hoc est etiam, qod Job *c.* 7. *v.* 1. צָבָא לָאֱנוֹשׁ *tempus præfinitum est homini super terram.* ità enim malim cum Pagnino & Mercero, qàm cum vulgatæ avctore, *militiam*, vertere. atqe ità etiam *ibid. c.* 14. *v.* 14. Junius & Tremel. verterunt, ubi de vita humana usurpatur. nec de versione ambigere patitur Job ipse. qi *c.* 14. *v.* 5. *Præcisi sunt dies ejus, terminos sivs limites illivs statuisti, qos transgredi non datur.* Jason Siracid. *cap.* 18. *v.* 8. *præfinitum cuiqe est obdormiendi tempus.* Indè & Æschyli illud apud Plut. de Homero.

Ἀλλ' ἔστι πολλὰ πραίματ' ἐν στέρνοις λαβεῖν,
Θυήσκει τις, εἰ μὴ τέρμα συντρέχῃ βίᾳ.
Οὐ' ἐν στέγῃ τις ἡδέως παρ' ἑστίᾳ,
Φεύγει τι μᾶλλον τὸν πιεσχεμένον μόρον.

Non tela figit pectus intra acceperit,
Morietur, cui fata nisi dent terminum:
Nec si latem qis ferrei, assiduus foco,
Effugiet horam, Parca qam decreverit. Grot.

Et Phalaris *epist.* 147. Ἴσθι γὰρ, ὡς μηδεὶς πυραυτοκλονήσει τὸν Φάλαριν ἔξω τῆς ἰδίας μοίρας, ἣν ὑπὸ τοῦ θείου ἔχουμι καθ' ἑαυτόν· forsan καθειμαρμένην. arqe ità interpres, *definitum & constitutum.* Solon. item apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 9.

—— τὰ δὲ μέσσατα πάντως
Οὔτε τις ὀισυὸς φύσεται, οὐδ' ἰητρὸς,
Οὐδ' οἱ Παιῶνος πολυφαρμακίαι ἐρύσαι ἔχοντες
Ἰητροὶ, καὶ πῆς οὐδὲν ἔπεσι τέλος.
Πολλάκι δ' ἐξ ὀλίγης ὀδύνης μέγα γίγνεται ἄχθος·
Κἠκ ἄν τις λύσαιτ' ἤπια φάρμακα δίως.
Τὴν δὲ κακαῖς νούσοις κυκεώμενον ἀρταλέασαι,
Ἀλγήμονος χειροῖν, αἷμα τίθησ' ὑγιῆ.
Μοῖραι δ' αὖ τοι πάντοθεν κακὸν φέρει, ἠδὲ καὶ ἀϊδηλον·
Δῶρα δ' ἄφυκτα πᾶσιν γίγνεται ἀθανάτων.

--- *fato qacunqe manent sors,*
Non hanc averte victima; sed nec aves;

Nec

Nec qi Paonias agris mortalibus herbas
Sæpe erraturam ferre laborat opem.
Sæpe dolor tenuis morbos produxit acerbos,
Tollere qos nullis sit medicaminibus:
Sæpe diu sævo jactatum corporis æstu,
Contactu sanum reddidit una manus.
Sic fato fors lata venit, contraria fato:
Nec vitare datur, quæ placuêre Deis. Grot.

Indè Propertio *l.* 3. *eleg.* 3. *mortis dies parca*, hoc est, πεπρωμένη, ut rectè Scaliger. vide ad *l.* 2. § 4. & *al l.* 4. § 13. & *ad l.* 8. § 20. & *infr.* § 36.

Ποτὲ μὲν χ) ἡ ἰδία] Datur hinc conciliatio dictorum illorum, qæ adversari superioribus videri poterant: *homines violentiæ deditos, non dimidiaturos dies suos*; hoc est, nè dimidium quidem dierum suorum exacturos esse, Psal. 55. *v.* 23. qosdam etiam *defungi* יחמן בלא Job. *c.* 15. *v.* 32. hoc est, ἐν ὐκ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ Sept. *in die non sua.* Vatabl. & Pagn. & בלא עת Job. *c.* 22. *v.* 16. i. e. ἀώρως, Sept. *ante tempus suum.* Vulg. siqidem si naturæ propriæ rationem habemus,

Quota pars moritur tempore fati?

Sen. *Herc. Oet.* 2. 2. qia, *pauci ad senectutem perveniunt.* Cic. *de sen.* pauci eum vitæ terminum assequntur, qem constitutionis nativæ virtute poterant, si finitori nihil interveniisset. verùm, si *naturæ communis*, uti Marcus loqitur, hoc est, numinis divini dispositionem ac dispensationem spectamus; *nemo nisi suo die moritur.* Sen. *ep.* 69. etiam qi immaturus maximè obiisse videtur,

tulit suum, — metâsque dati pervenit ad ævi.

Idem *ad Marc. c.* 20. ex Æn. *l.* 10. Itaque non fuit necesse, ut Servius ὸ Virgiliana duo illa conciliaret, Æn. *l.* 10. — *Stat sua cuiq; dies.* — & de Didone *l.* 4.

— nec fato, meritâ nec morte peribat,
Sed misera ante diem; —

ad illud confugeret, *poetas secundum Sectas varias loqi; illud ex Stoicorum, hoc ex Epicureorum sententia protulisse.* Videmus enim, Marco avctore, utrumqe etiam Stoicorum placitis esse satis consentaneum. alia Servii conciliatio videri poterit *ad l.* 4. qam qia prolixior est, nec ad nostri mentem, omitto.

Νεαρὸς ἀεὶ] vide *supr.* § 21. & *l.* 7. § 25.

Καλὸν ἦ δεῖ πᾶν χ) ὡραῖον] vide *l.* 4. § 23. & *l.* 10. § 20.

Οὐδὲ αἰσχρὸν] vide *l.* 2. § 11. & *l.* 4. § 3. & *l.* 8. § 1.

Συμφέρον χ) συμφερόμενον] vide *l.* 2 § 11. & *l.* 3. § 4. συνεμφέρεται χ) συνεμφέρον. verto autem istic, *conducens*, ἐν congruum. συμφέρεσθαι cohvenire, *congruum esse.* Liban. *orat.* 11. Θαῦμα πίνων ἕτερον ἐπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας παρεπλησίον τι χ) ὃ παρεπλήσιον τῷ φερομένῳ τῷ μὲν γὰρ ἐμ) θεὸς συμφέρεται· τῇ ἦ τῇ ξένων δεῖσθαι μᾶλλον ἀνάγκη. *aliud sub eodem regno miraculum contigit, priori geminum, nec geminum tamen. in hoc enim convenit, qòd circa Deos ficbat: in hoc discrepat, qòd in Dei peregrinis istuc translatis:* cùm prius nimirum in patriis restitutis exhibeatur. at Fed. Morellius hic, ut alibi sæpenumero, non dormitavit, sed altum dormivit; cùm vertit, *Regi enim circa Deos, ad cultum confert hospitum: hunc autem est, qod peregrinarum migratione distet.*

Θεοφόρητος ὁ φερόμενος χ) τ' αὐτὰ θεῷ] ista cum seqentibus Xyl. vertere neglexit; vitiata suspicatus, an de sensu ambiguus, incertum. Θεοφόρητος, qemadmodum & Θεόληπτος in seqiorem partem sumitur havd rarò, pro *arreptitio*, sive *lymphatico.* itaqe apud Plut. Adulator, qò eum cui se accommodat, δεισιδαίμονα ὄντα, *superstitionibus constrictum*, hac etiam in parte superare videatur, Θεοφόρητον, sive *arreptitium* se simulat. ut τὸ Θεοφόρητον, sit etiam τῷ δεισιδαίμονος excessus, avt affectus saltem illo vehementior. Verùm à Marco accipitur in meliorem partem, pro eo, *qi numini ferendum agendum se totum permiserit.* nec aliter ferè à Philone Judæo, & Dionysio illo, qi Areopagitæ titulum præfert, usurpatur. est avtem ἐκστασις ab eis desumpta, qi instinctu qodam divino agitantur; cujusmodi vates sunt, χ) οἱ ἔνθεοι. ità de Æschine Philostratus: τὸ θείως λέγειν, ὅπου μὲν ἐπεχείρησε σοφιστῶν ἀπιθάνῳ· ἐπὶ Αἰσχίνου δ' ἤρξατο, Θεοφορήτῳ ὁρμῇ αὐτοσχεδιάζοντος, ὥσπερ οἱ πνεῦ γενόμενοι ἀναπνέοντες. Indè Θεοφορία. de Scopa Callistratus in *imagin.* 2. Οὐ πιπρᾷ ἦ χ) λογισμῶν μόνον πίνονται πίχνυ ἐπὶ γλαύκῃ ἐκ θεῶν θειασμῷ πεσόντος· ἀλλὰ χ) τῆς δημιεργῶν αἱ χεῖρες θεατήρων ἐνδιδόντων ἐφέσεως λαμβάνουσι, τότε χὰ μᾶλλον ἐφαπτόμεναι τὰ ποιήματα· ὁ χὰ δὴ Σκόπας ὥσπερ ἐκ τύπου ἐπιπνοίας κινηθεὶς, εἰς πλοῦ τῶ ἀγάλματος δημιουργίαν πλοῦ Θεορίας ἐφῆκε. Θεοφόρητος perinde Marco, qi non lingvam tantùm, sed & manum mentémqe suam ad nutum numinis divini per omnia prorsus ità contradidit regendam dirigendámqe, ut nihil aliud agat, dicat, cupiat, cogitet, qàm qod Deo ipsi visum fuerit. Indè Clementi Strom. *l.* 7. Θεῖος ἄρα ὁ γνωστικὸς χ) ἤδη ἄγιος Θεοφορῆτ χ) Θεοφόρητος.

Ὁ φερόμενος χ) τ' αὐτὰ τῷ θεῷ] *qi viâ eâdem qâ Deus fertur.* i. qi Deo consentit, convenit. Epiphan. *l.* 1. *tom.* 3. *hæres.* 38. τὰ μὲν χ) τὰ αὐτὰ φερομένοις, τὰ ἦ ἀλλαγμένοις. *partim cum illis convenientem, partim ab eis discrepantem.*

Ἐπὶ τ' αὐτὰ τῇ γνώμῃ φερόμενος] qod Epictet. *l.* 2. *c.* 16. Deum ipsum alloqendo, ὁμογνωμονῶ σοι. vide *l.* 10 § 21.

§ 24. Ὡς ἂν ἡ δίκη αὐτὴ ἐπέρησεν] *neqid aliter qàm justitia agitatsque exigit.* Casavb. minùs plenè. meliùs Xyl. *neqid secius qàm justitia ipsa egisset.* formula diserta, & ἀκεφάλιστον τι insinuans.

Οὔτε

Ὅυτε ὑ τῆ ἐπιλυχιᾷ μαμπλίου] vide *l.* 8. § 17.

Ὁποῖον ἔκασον ἀπὸ στερήμαλ@] *Quasi unumquodlibet à privatione fuerit.* Xyl. ut idem sit τὸ στέρημα, quod ἡ στέρησις. cujus exemplum frustrà quæro. Cas. *cujusmodi corpora nostra sint adhuc rudia & imperfecta.* unde qid legerit havd satis liqet. ego ἀσύρμαλ@ omnino legendum censeo. vel, si cui id minùs arridet, ἀστερήμαλ@. qod propiùs accedit ad scripturam priorem, & apud Nicandrum reperitur (si pro *semine* ibi sumi, qod qidam censent, compertum haberetur) vel ἀσπερμάλ@ etiam, sive ἀστερματώσιας (ut τὰ ψυχόσει respondeat ἡ ἀστερμάτωσις) qæ actum ipsum seminandi designant. sensus patet; idémque est, qodcunqe ex istis legere libuerit, qod Tertull. *ex seminis sparsione* dixit, *apologet. c.* 9. Nec silentio prætereundum videtur, qod Plut. nos docet *de commun. notit. c.* 31. Stoicis avtoribus, qi in notationibus plùs satìs ineptire solebant, τὸ μὴ ἀσύρμα τῷ ὅτι μικρὸν ὅλον ἐν πολλῷ ἀσύργσιν ὠνομάδς· τῷ ὑ φύσιν ἐμζύσησιν ἔσαν, ἢ διάχυσιν ἧς ἀπ' αὐτῆς ἀνοιγνυμένων ἢ λυομένων λόγων ἢ ἀναθυμί. qo loco miror ego, qid Lipsium impulerit, ut pro ἐμφύσιον ἐς φύσιον legi voluerit, &, *in spiritibus & inflationibus*, verterit. *Stoic. physiolog. l.* 3. *c.* 6. cùm locus sincerus sit, sensúsque proclivis satis. *Semen ideo dictum, qòd in eo qasi conspiratione & colligatione qadam in exiguam molem vis virtutisqe multum compingatur; naturam verò, qòd ejus ope operâqe, qasi insufflatione qadam, vis virtúsqe illius excitetur, diffundatur, & ex potentia in actum producatur & prodeat.* verùm hoc ἐκ παρέργυ. *A semine*, inqit Marcus, *sive seminatione, usqe ad animationem.* ἀύρμα itaqe sive ἀστερμάτωσις (id si scripserat) idem est hic Marco, qod ἀσύρμαλ@ κάλαζολὴ Apostolo, *ad Hebr. c.* 11. *v.* 11. Vide *ad l.* 4. § 36. & *l.* 10. § 26.

Μάχει ψυχόσεως] qod in ipso partu fieri avtumabant Stoici. qi & fœtum ad partum usqe animal esse negabant, sed utero muliebri, tanqam plantam telluri, adfixum, vel potiùs tanqam arbori fructum, agnatum, veluti partem ejusdem, ab eo cúmqe eo nutriri censebant. Plut. *de placit. philos. l.* 5. *c.* 15. Οἱ Στωικοὶ μέρος εἶ αὐτὸ τῆς γαστὸς, ὃ ζῷον. (contra planè qàm Plato, *ibid.*) ὥσαφ χὸ πνὺ καρπὸς, μέρη ὄφ φυτῆ ὄντας, πεπαυομένους ἀπορρέειν, ὕτω χὸ ἔμβρυον. Idémqe *de Stoic. contradict. c.* 38. de Chrysippo locutus; Τὸ βρέφ@ ἐν τῆ γαστρὶ φύσει τρέφεδς νομίζει, καθάφ φυτὸν ὅταν ὑ πεχθῆ ψυχόμενον ὑπὸ τὺ ἀέρος ἢ τιμύσθμον, τὸ πνεῦμα * μαλαλλεῖν [* μαλαλαβεῖν Salmas. *ad Epict. & Simpl.*] ἢ γίγνεδς ζῷον. ὅθεν ὰν ἀπὸ τερπὸ τῷ ψυχῷ ἀνομάδς παρὰ τῷ ψύξιν. Et Philo eódem respiciens, *lib. de insomn.* Γεννάμενον ἐυθὺς, ἢ ἕξωθεν εἰσκεῖνται; ἢ ὑπὸ τὺ περιέχον@ ἀέρος ἢ ἐνδιαιμ@ ἐν ἡμῖν φύσις, ὅια ἐλάχιος, ἐκ χαλκίου πεπυρωμέν@ ὕδατι ψυχρῷ θερὸς τὸ χρατιώτερον σωμᾶται; δῆτι ἢ παρὰ τὴν ψύξιν ἀνομάδς δεκτὴ ψυχή. Vide *ad l.* 6. § 16. Tertull. *de anim. c.* 25. *Sunt qi præsumunt, non in utero concipi animam, nec cum carnis figulatione compingi atqe produci; sed & effuso jam partu, nondum vivo infanti extrinsecùs imprimi. Cæterùm semen ex concubitu, muliebribus locis seqestratum, compingvescere in solam substantiam carnis; eam editam, & de uteri fornace fumantem, & calòre solutam, ut ferrum ignitum, & ibidem frigida immersum, ità aeris rigore percussam, & vim animalem rapere, & vocalem sonum reddere. hæc Stoici cum Æ nesidemo.* Addit idem ex medicis idem sensisse *Hicesium, & naturæ & artis suæ prævaricatorem.* Sed & *Platonem alicubi dixisse. Perinde animam extraneam aliùs, & extorrem uteri, primâ adspiratione nascentis infantis adduci, sicut expiratione novissimâ educi. incertum tamen, an ex sententia fixerit,* (ità legit Rigalt) *an ex alterius persona id protulerit.* Absurda sanè sententia qæqe pluribus refutetur, indigna. Itaqe Septimius, dogmatis istius patronos, παραδδξόν τι, & *à sensu communi dissitum, in eo affectâsse*, contendit; sed qod à mulierculis qibusvis possit refelli. *Puduit*, inqit, *opinor, illos hoc statuere qod fœminæ agnoscerent: at qanto ruboratior exitus à fœminis revinci, qàm probari?* Lactant. *de opific. c.* 17. *Anima non est* (qod Varro dixerat) *aer ore conceptus; qia multò priùs gignitur anima, qàm concipi aer possit. non enim post partum insinuatur in corpus, ut quibusdam philosophis* (Stoicis scil.) *videtur, sed post conceptum protinus, cùm fœtus in utero necessitas divina formavit.* Verùm varias nostrorum hac de re sententias videas licèt apud Hieron. *adv. Ruffin. apolog.* 2. Ruffin. *in apolog. Pamphili nom. pro Origen.* vide & *l.* 2. § 2.

Ἄνω μετέωρος ἐξαρθεὶς] vide *l* 7. § 49. & *l.* 9. § 28. nam de *sursum elato animo*, Xyl. frustrà hæc accepit.

Τῷ πλυτεςπίαν, ὅση] qod *l.* 7. § 48. τὸ συμμιγές.

Ὅσον τὸ θελοικὸν ἐναιθέιον ἢ ἐναιθεῖον] scil. universas mundi totius regiones ætheriam, aeriam, aquatilem, terrestrem, incolis suis refertas censebant, cùm Stoici, tum & Platonici. Alcinous, *de doctrin. Platon.* Εἰσὶ ὑ ἢ ἄλλοι δαίμονες, ὧς ἢ καλοῖν αὐτὴς γνησιτὸν θεὸς, καθ' ἕκασον ἧς στοιχεῖον, οἱ μὲ ὀρεσκεῖ, οἱ ὑ ὀρεσται, ἐν τε αἰθέι, ἢ πνεῖ, αἰθέ τε, ἢ ὕδατι· ὡς μηδὲν κόσμ μέρος ψυχῆς ἄμοιρον εἶ), μηδὲ ζῴης χρεῖττον@ ὅλητὰ φύσεως. Apul. *de deo Socrat.* Quid igitur? *tanta vis aeris, qæ ab humillimis Lunæ anfractibus usqe ad summum Olympi verticem interjacet, vacabitne animalibus suis atqe erit ista naturæ pars mortua ac debilis? & nè volucres cogites, qi aerem pervolant. ipsæ enim, inqit, aves, si sedulò advertas, terrestre animal, non aereum, rectiùs perhibeantur. est enim semper illis omnis victus*

victus in terra. ibidem pabulum, ibidem cubile. tantùm quod aëra proximum terræ volitando transverberant. Cæterùm cùm illis fossa sunt remigia pennarum, terra ceu portus est. Itaque aëri damonas attribuit, tertia quædam. ut loquitur, animalia, neque tam bruta, quàm terrea, neque tam levia quàm aëreis. Porphyr. item *de abstinent. l.* 3. ζῶα λογικὰ distribuit in quatuor classes, ἐναέρια, ἔναιθρια, ὕδρια, ὀπίγεια.

Καὶ ὅτι ὀπίσω] ἡ istud παρέλκει, & inducendum videtur. nam ὅτι, ad τεῖνον refertur. quam dictionis seriem non advertentes interpretes, alter Marci mentem pervertit, alter ad rem minùs pertinentia infercit.

Ταῦτα ὄψει] *eáque te visurum.* Xyl. *eadem te visurum.* ταῦτα, non ταῦτα.

Ἐπὶ τέτοις ὁ τύφος] Lugd. erotematicè legit. ἐπὶ τέτοις ὁ τύφος; *bisne superbimus?* Cas. enuncitivè. rectiùs, opinor. *hæc sunt, de qibus tantoperè superbimus.* forsan tamen deest aliqid. Οἷς ὁ τύφος. ut ὅσον τὸ πρόσωπον. ut vel de rebus ipsis intelligatur, sitque idem hìc ὁ τύφος quod *l.* 6. § 13. ἡ ἰσχὺς ἐφ' ἧ σεμνύνεται, quam & πίθον *ibidem* nuncupat. ità Xyl. *tum quæ in eis fastus.* vel de hominibus, qi istorum ratione insolescunt. quod *lib.* 11. § 18. μεθ' ὅτι τύφου. & *l.* 9. § 34. ὅσοι ὄντως. Sed illud mavelim. Apud Stobæum *tom.* 2. *tit.* 4. Socrates: τῶν μὲν ἀπαιδεύτων βίων καθάπερ ἐσπερῶν, πολλὰ τύφου μεστὰ δράματα φέρεται. leg. ἐπισυρόμενα, vel etiam μετασυρόμενα. Sic enim Lucian. *necyomant.* τὴν πορφυρίδα μετενίσυρε. qo loco tamen in vulgatis ἐπενίσσετο perperam editur. ésteque quod Synes. *de provident.* μεταμφίεσμα dixit. vide *ad l.* 4. § 1.

§ 25. Βαδὲ ἔξω τὴν ὑπόληψιν] Vide *supr.* § 22. & *l.* 4. § 7. & *l.* 8. § 40.

§ 26. Ἐπλάθη] Ità Avtor *ad Hebr. c.* 12. *v.* 5. ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως. Scilicet, qod Bern. *de consider. lib.* 2. *Sic se habent corda mortalium. qod scimus cùm necesse non est, in necessitate nescimus.*

Πάντα χρὴ τὴν φύσιν ὅλων φύσιν] Vide *l.* 5. § 8, 10. & *l.* 8. § 4.

Τὸ ἀμαρτανόμενον ἀλλότριον] vide *l.* 9. § 38.

Πᾶν τὸ γινόμενον ὅτως ἀεὶ ἐγίνετο] vide *lib* 7. § 1. & *l.* 8. § 46.

Ὅση ἡ συγγένεια] Ἄνθρωπος γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ ἔκων καὶ ἄκων πᾶς ὅτι συγγενής. Julian. Imp. in *epist. ἀνεψιῷ.* vide *ad l.* 2. § 1. & *l.* 3. § 4.

Ὁ ἐκάστου θεὸς] Hermes *Pœmand. c.* 12. ὁ νοῦς ἐν ἀνθρώποις, θεός ἐστιν. Atque indè Synes. in *calvit. encom.* de capite. ἐκεῖ νομίζω κατεσκευάσθαι τὸν νοῦν ἐνεάλιον τῷ κεφαλῷ ἡγεμόνα τοῦ θεοῦ. *Dei templum caput*, qia mentis sedes. Cicer. *offic. l.* 3. § 44. à Lactantio lavdatus *inflit. l.* 7. *c.* 24. *cùm verò jurato dicenda sententia sit, meminerit Deum adhibere testem; id est, ut ego arbitror, mentem suam.* Evripid. apud Theon. Soph. in *progymn.*

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῖν ἔστιν ἐν ἑκάστῳ θεός.
Mortalium cuique sua mens est Deus.

qod Panegyrista Constantinianus vertit,

Sua cuique prudentia Deus est.

Menand. apud Plut. in *Platon. quæst.* 1.

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῖν ὁ θεός.—
Mens quippe nostra Deus est.

Idémque in *Adelph.* citante Justin. *de Monarch.*

--Θεός ἔστι τοῖς χρηστοῖς ἀεὶ
Ὁ νοῦς ἀγ', ὡς ἔοικε τοῖς σοφωτάτοις.
—*Numen est verè bonis mens ipsa.*

Hinc Nemes. *de natur. homin. c.* 44. Εὐεπίδης γὰρ καὶ Μένανδρος ἐν ἑνὶ τὸν νοῦν τὸν ἐν ἑκάστῳ φασὶ σφετέρῳ ἔοικέναι θεῷ. Verùm plus forsan Nemesius affingit & affigit illis quàm volebant ipsi: qi nihil aliud, opinor, innuebant, quàm qod Senarius ille,

Βεβαίως ἅπασιν ἡ συνείδησις θεός.

Dei instar habere mentem & conscientiam in homine debere, ejusdémque dictamen bonum qemque tanquam oraculum qoddam seqi. At Epictet. *l.* 2 *c.* 8. Οὐκ οἶδας ὅτι θεὸν πρόφερες; θεὸν χαλκᾶς εἰς; θεὸν ἀφιόρας, πέλας, καὶ ἀγνοεῖς; δοκεῖς με λέγειν ἀργυροῦν πρὰ ἢ χρυσοῦν ἔξωθεν. ἐν σαυτῷ φέρεις αὐτὸν, καὶ μολύνων οὐκ αἰδῇν, ἀκαθάρτοις μὲν διανοήμασι, ῥυπαραῖς δὲ πράξεσι. καὶ ἀγάλματος ἐν τῷ θεῷ παρόντι. οὐκ ἂν τολμήσεις τι τούτων ποιεῖν, ἂν ποιῇς. αὐτὸ δὲ θεὸν παρόντα ἔσεσθαι, καὶ ἐφορῶντα πάντα, καὶ ἐπακούοντα, οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ἐνθυμούμενος καὶ ποιῶν, ἀναίδηλος τῆς σαυτοῦ φύσεως, καὶ ἀτοχόλητε. vide *lib.* 2. § 2. & *l.* 3. § 5. & Apul. *ad l.* 7. § 17.

Ἐκεῖθεν ἐρρύηκε] vide *supr.* § 2. & *lib.* 2. § 4. Cur autem ἐν τέτε potiùs qàm ἐκεῖθεν legi velit Annot. Lugd. nec ego qicqam video, nec ipse (puto) facilè dixerit. Naso, *art. l.* 3.

Est Deus in nobis; sunt & commercia cœli
Sedibus ætherei spiritus ille venit.

Et Fastor. *l.* 6.

Est Deus in nobis, agitante calescimus ipso:
Impetus hic sacræ semina mentis habet.

hoc est qod Synes. *epist.* 101. τὸ θεῖον ἀπόρρητα ὁ νοῦς εἰς ἀνθρώπους ἥκει. Julian. *de Cynism. orat.* 1. ὅτι τῷ λόγῳ ᾧ τῷ ἐν ἡμῖν θεῷ, τοῦτ' ἔστι, τῷ νῷ, ταῦτα ὅσιν ἀπόρρητα. mox tamen qasi cotrigens qod priùs dixerat, τοῦτο δαιμόνιόν τὸ θεῖον (affectum vult) καὶ πείσομαι ὑπακοῦσαι τῷ παρ' ἡμῖν θεῷ, μᾶλλον ἢ θεῷ. vide *supr.* § 19. Cæterùm de Stoicis Laërt. *lib.* 7. in *Zen.* Θεὸς τὸ νοερὸν τοῦ συμπαντὸς ἔφασαν ἔχειν καὶ ἐν ἑαυτοῖς οἱονεὶ θεὸν τὸν ἡγεμόνα, ἔλεγον. qod de Ephesiis in statu naturali constitutis Apostolus; *ad eosdem c.* 2. *v.* 12.

Οὐδὲν ἴδιον ἀδελφός] Lucil. *l.* 27. *cùm sciam nihil esse in vita proprium mortali datum.* Piè Tertull.

tull. *de patient. c. 7. & quod nostrum videtur, alienum est. nihil enim nostrum; quia Dei omnia, cujus ipsi quoque nos.* Expressit nimirum parcis, quod pluribus Rex David, *Paralip. lib. 1. c. 29. v. 11,-16.* vide *l. 5. § 33. & l. 10. § 14.* Præclarè etiam Evripid. *Phœniss.*

Οὗτοι τὰ χρήματ' ἴδια κἀκτίσιν βροτοῖ.
Τὰ δ' ἐσθλὰ θεῶν δ' ἔχοντες ὀλιγωλύμεθα·
Ὅταν δ' χρήζωσ' αὖτ', ἀφαιροῦνται πάλιν.
Non possidemus propria mortales bona
Sed jus Deorum, nostra dispensatio est
Et commodata, cùm volunt, repetunt Dei. Grot.

Pulcrè in eandem sententiam & Senec. *ad Marc. c. 10. Quicquid est hoc quod circa nos ex adventitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & exclusorum clientium turbâ referta vestibula, clara, nobilis, aut formosa conjux, cæteraque ex incerta mobilique sorte pendentia, alieni commodatique apparatus sunt. nihil horum dono datur. collatitiis, & ad dominos redituris scena adornatur. Alia ex his primo die, alia secundo referentur: pauca usque ad finem perseverabunt. usufructuus noster est; cujus tempus ille arbiter muneris sui temperat. nos oportet in promptu habere, quæ in incertum diem data sunt, & appellatos, sine querela reddere. pessimi est debitoris, creditori facere convitium. omnes ergo nostros, & quos superstites lege naturæ optamus, & quos præcedere justissimum ipsorum votum est, sic amare debemus, tanquam nihil nobis de perpetuitate, imò nihil de diuturnitate eorum promissum sit. Sæpe admonendus est animus amet ut recessura, imò tanquam recedentia, quicquid à fortuna datum est, tanquam extemplò abiturum possideat.* Verùm illa à dispensatoris officio ducta collatio cùm in scripturis sacris tum in exoticis etiam est frequentissima. Siquidem eò spectat parabola illa, περὶ τῆς οἰκονόμου τῆς ἀδικίας, Lucæ *c. 16. v. 1, 9.* Pueri monitum illud, *ep. 1. c. 4. v. 10.* ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ. Indè Marcus Eremit. *de leg. spirit. § 158.* Πᾶν ἀγαθὸν παρὰ κυρίου οἰκονομικῶς ἐπάρχεται· καὶ οἱ φόβητες αὐτὸ, οἱονεὶ ἀγαθὸν δάκονοι. Indè Hieroni Pindar. *Pyth. 1.* Πολλῶν ἔοικε ταμίας. Et Alex. Severus Imper. *dispensatorem publicum* se profitebatur. Lamprid.

Ἐκεῖθεν ἐλήλυθεν] Ità *lib. 6. § 36.* πάλαι ἐκεῖθεν ἤρχεται. vide *l. 4. § 23. & l. 10. § 14.* Πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. *ad Cor. ep. 2. c. 5. v. 18.* Ate *omnia.* David *Paral. l. 1. c. 29. v. 14.*

Πάλιν ἀναλήψει] *supr. § 8. 22.*

Τὸ παρὸν μόνον] Vide *lib. 2. § 14. & supr. § 3.*

§ 27. Πῶς νῦν τὰ πάλαι ἐκεῖνα] Vide *l. 3. § 3. & l. 4. § 3, & l. 6. § 47. & 59. & l. 10. § 31.*

Καπνὸς καὶ σποδός] Allusum ad ritum corpora defunctorum cremandi, vide *ad l. 4. § 48.*

Μῦθος] *cinis & fermo.* Xyl. *fabula*, malim Pers. *sat. 5. v 132.*

--cinis, & manes, & fabula fies.

quod mutuatum illum vult, Cl. Casavb. ab Horat. *carm. l. 1. ode. 6.*

Jam te premet nox, fabulæque manes.

Verùm ibi, *fabulæ manes*, sunt *manes fabulosi*, sive *manes*, qi *fabulæ* meræ sunt. qomodo Juvenal. *sat. 2. v. 149.* *Esse aliquos manes,—*

Nec pueri credunt,——

Joan. Chrysost. *in Matth. orat. 17.* de mortuis οὐδὲν ὁρῶ πολὺ ὄντων, καὶ σπιτὸς, καὶ ἀφέδρης. πάντα τὰ ἐκεῖνα γῆ. πάντα ἐκεῖνα μῦθος· πάντα ὄναρ καὶ σκιὰ, καὶ δίψυμα ψιλὸν, καὶ χαρά. Itaque Gregor. Naz. *adv. Arian.* Ἐγώ σε διρίνω τοῖς τάφοις μεγαλοφρονεῖν, ἢ τοῖς μύθοις. ad eos qi de majoribus suis gloriabantur.

Ἡ ὑπὲ μῦθος] Vide *lib. 4. § 33. & lib. 5. § 25.*

Φάβιος Κατυλλῖνος ὑπ' ἀγῆ] Q. *Fabius Catullinus* sub Adriano Consul reperitur in *Fastis* ad annum U. C. 883. quanquam in Græcis à Scaligero editis, non Κατελλῖνος sed Κατυλλῖνος. *Catullinus* non *Catullinus* is dicitur.

Λόσιος Λοῦπος] *Lucius Lupus.* Xyl. & Cas. ut sit legendum, Λούκιος. Xyl. *Lucius Lupus in hortis obiit.* ἐν κήποις. at Cas. *Lucius Lupus & Stertinius Baiis.* nec necessarium est istìc illud, *obiit.* Cæterùm lectionem receptam adserit Isa. Cas. *ad Spartiani Hadrian.* (ubi mentio *Lusii* cujusdam Senatûs jussu, vel Hadriani etiam, ut Dio vult, in itinere occisi) sed ità, ut de *Lusio Lupo* isto parùm sibi liqere profiteatur.

Στερτίνιος ἐν Βαίαις] *Stertinii*, qi per Tiberii tempora sub Germanico copias duxit, meminit Tacitus *annal. lib. 2.* verùm utrùm *is* sit qem Marcus velit, aut qid is Baiis, mihi planè incompertum. *Stertinius* item Philosophus Stoicus Horatii temporibus sub Augusto floruit. meminit hujus Flaccus *l. 2. ep. 12. --an Stertinii deliret acumen.* & *serm. lib. 2. sat. 3. sapientum octavum*, ludibundus appellat. verùm nec istum istìc designatum crediderim.

Τιβέριος ἐν Καπρείαις] Καπρέαις potiùs, *Capreis. Capreæ insula, trium millium freto ab extremis Surrentini promontorii disjuncta.* Tacit. *Annal. lib. 4. Tiberii principis arce nobilis*; Plin. *hist. nat. lib. 3. c. 6.* qi eò secesserat, qò libidinibus suis indulgeret liberiùs. unde & palàm ac vulgò ab insulæ illius nomine *Capreius* diceretur. Sveton. *l. 3. c. 42, 43.* ità enim malim, qàm *Caprium*, vel *Caprinum*; qorum alterum saltem pro *Caprineo* repositum vult Casavb.

Οὐήλιος Ῥοῦφος] *Rufi Helvii*, qi miles gregarius cùm esset, coronam civicam sub Tiberio meruit, meminit Tacit. *Annal. lib. 3. Vettii* etiam *Rufi*,

qi sub Marco ad annum U. C. 931. consulatum gessit, *Fasti* meminere. Verùm *Velius Rufus* iste qis existat, mihi nondum occurrit. Sed nec locus satis integer videtur, cùm nec ubi *Stertinius* aut *Rufus* iste egerint, qod in reliqis diserte expressum est, qicqam dicitur.

Ἡ περὶ ὀπὸν διαφορά] διαφορὰ, *eminentia, excellentia, discrepantia* ab aliis *insignior*, sive *studium in re aliqa diligentiùs positum*, qàm ab aliis poni solet. Ità Plato *epist.* de Athenis; εἰσὶ γὰρ οἱ πάντων ἀνθρώπων διαφέροντες περὶ ἀρετήν. Terent. *Andr.* 1. 1.

Horum nihil ille egregiè præter cætera
Studebat, & tamen omnia hæc mediocriter.

hoc est ὑδὲν μετὰ διαφορᾶς.

Μετ' ὀπώσεως] qod *l.* 11. § 18. μετὰ τύφου. vide *infrà* § 24. malè enim, *opinionis caussâ*, Xyl. Apud Theodoretum *therap. l.* 2. Timon in *sillis*;

Ἄνθρωπε κενεῖς ὀπήσι θαμβεῖσι ἀσκός.

Πᾶν τὸ καταντενόμβριον] vide *lib.* 4. § 2. μὴ καταντενὲς.

Τὸ ὀπὸ τῆς δοξείσης ὕλης] vide *l.* 4. § 1. & *l.* 7. § 58, 67.

Θεοῖς ἐπίμβριον] vide *l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 28. & *infrà* § 31.

Ὁ ὑπὸ ἀτυφία τύφῳ τυφόμβριος] leg. vel ὑπὸ ἀτυφίας, vel potiùs ὑπὲ ἀτυφία. par mendum sustulimus *l.* 6. § 12. ubi ὑφ' ἓν σεμνώσεται scriptum fuerat: cùm σεμνώσεως ὑπό τινι Græcum non sit. Est autem gnome ista notatu dignissima, pessimum esse fastûs genus illud omniúmque minimè tolerandum, qando è *fastu spreto fastus* enascitur. & de hoc ipse superbit sesèque effert animus, qòd superbiam conculcâsse videatur. Avgust. *confess. l.* 10. c. 38. *Sæpe homo de ipso vanæ gloriæ contemptu vanitèr gloriatur; ideóque non jam de ipso gloriæ contemptu gloriatur, non enim eam contemnit, cùm gloriatur intús.* Idémque *epist.* 59. *qæst.* 7. *Fit enim mirâ modò in anima hominis, ut de falsa humilitate magìs infletur, qàm si apertiùs superbiret.* Notavit vitium hoc Socrates in Antisthene: qem tamen ἐν τῇ ἀτυφίᾳ *summum bonum* statuisse vult Theodoret. *therap. l.* 11. qíqe Platonem ὡς τετυφωμένον ἔκωπλεν. unde & ægrotum invisens, cùm pelvim conspiceretur, in qem Plato vomuerat, χολὴ μὲν ἐστὶν ἐνταῦθα, τύφον δ' οὐχ ὁρῶ. *Bilem quidem*, inqit, *istîc video, fastum verò non video.* qasi bile se liberâsset, fastu non item. Cæterùm ipse cùm laceram pallii partem ad obviorum conspectum obverteret, Ὁρᾶτε, ἔφη, διὰ τελέων κενοδοξίαν. *Per pallii fissuras*, ajebat Socrates sese *Antisthenis vanitatem insuere*. Laërt. *l.* 2. & *l.* 6. sive ut Ælianus refert *lib.* 9. *c.* 35. ὑ παῦση ἐγκαλλωπιζόμενός μοι. *Annon desines*, inqit, *ostentare te nobis?* latet argutia, qam latinè vix commodè expresseris, in voce καλλωπίζειν, qæ *ornatûs* significationem habet; qamqe in eodem argumento usurpavit Epictet. *enchir. c.* 45. ὅταν εὐτελῶς ἅρμοσμένον ᾖς κατὰ τὸ σῶμα, μὴ καλλωπίζου ἐπὶ τούτῳ. Notavit & Plato in Diogene, qi cùm Platonis ædes ingressus, stragula pretiosiora conculcaret, adjecto, Παπᾶ τῆς Πλάτωνος κενοπαθείας. *Calco Platonis vanitatem* sive *studium inane*; regessit Plato, Ὅσον, ὦ Διόγενες, τῦφον διαφαίνῃς, δοκῶν μὴ τετυφῶσθαι; *qantum fastûs, ô Diogenes, ostendis ipse, dum minimè fastuosus ambis videri?* Sive, ut alii referunt; Παπᾶ τὸν Πλάτωνος τύφον. *Calco Platonis fastum*; ille: Ἕτερόν γε τύφον. *Calcas, sed alio fastu*; ikte. Laert. *l.* 6. Non erat itaqe qòd Julianus orationem *de Cynismo* suam tam atrociter ordiretur. Ἄνω ποταμῶν, τοῦτο δὴ τῆς παροιμίας. Ἀνὴρ Κυνικὸς Διογένης φησὶ καταδόξου. Neqe enim *Diogenes vanitatis arcessitus*, novum adeò aut inauditum. qi & qærenti πῶς ἄν τις ἐνδόξου γένοιτο, respondit (ut Lucian. *pro imag.* refert) οἱ δόξης καταφρονήσαντες. *per gloriæ contemptum ad gloriam muniendam viam* aliis monstravit, eandémqe ipse ingressus est. Qin & Flaccus Aristippum inducit sic Diogenem alloqentem, *l.* 1. *epist.* 17.

Scurror ego ipse mihi, populo tu.

havd frustrà sanè. scurram enim agebat ille, improbum admodum sæpenumero & impurum, nec ab obscœnitate havd sermonis duntaxat, sed actûs etiam ipsius, alienum. vitium idem hoc in Lacedæmoniis qoqe Cynicus idem notavit; siqidem in Olympia cùm Rhodios qosdam splendidè vestitos videret, τύφος τοῦτό ἐστι. *Hoc fastus est*, dixit. mox, ubi in Laconas tunicis vilibus sordidisqe amictos incideret, Ἄλλος ἔτι τύφος. *Alius*, inqit, *iste fastus est.* Ælian. *l.* 9. *c.* 34. Suum ipsius utiqe in illis morbum animi deprehendit, atróqe carbone notavit imprudens. Qem itaqe non immeritò taxans Petrus Blesens. in *invectiv. melior*, inqit, *est purpurata humilitas qàm pannosa superbia.* Optimè Plut. *de profectûs indicatura.* Ἄγει δ' ὅ τις ὑπερηφανεύμενος ῥάκιον ἢ κηλίδα χιτῶνος, ἢ διερρωγὸς ὑπόδημα, καλλωπίζεται πρὸς τοὺς ὁμοίους, ἀτυφίᾳ καὶ διασκώπτων αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς μικρὸν, ἢ ὡς κυρτὸν, ὅτεται νεανιεύεται, τὰ δ' ἐντὸς αἰσχρὰ τῆς ψυχῆς, καὶ τὰ περὶ τὸν βίον ἐγκλήματα, καὶ φθόνους, καὶ κακοηθείας, καὶ μικρολογίας, καὶ φιλοδοξίας, ὥσπερ ἕλκη, περιεῤῥωγὼς καὶ ἀκροκρύπτων, ὑδίνα ἔχειν, ὑδὲ προσιέναι ἐᾷ, δηλῶν τὸν ἔλεγχον, ὀλίγον αὐτῷ πρόκωπος μέτεστι, μᾶλλον δ' ὑδέν. qo loco (ut id obiter adnotem) etiamsi Stephanus ἐγκλήματα legat, qod exponit, cùm in aliqem excreamus; suspicor tamen ἐγκλίματα potiùs fuisse, qod *offensiones* & *incursationes* designat: siqidem κλιθῆναι, ἐνορμῆσαι, & ἐγκλιτὴς est ἐμπίπλασθαι. Hesych. qod autem ait Plut. διασκώπτων ἑαυτὸν, ὡς κυρτὸν, ad Cratetem respexit, cujus & vitam conscripsit, teste Juliano. illi etenim istud solenne fuit.

fuit. Laërt. *l.* 6. & Julian. *de Cynism.* cui tamen Tatianus etiam ἔντυφον γλωσσομανίαν non veretur objicere. Adjicere non abs re fuerit, qod de Pyrrhone Sceptico Aristocles *de philosoph. l.* 8. ab Eusseb. *præpar. l.* 14. *c.* 17. lavdarus: Αὐτὸς δ' τοῦτον τὸν τύφον ἐφιλαλόμβρ, ἄτυφον ἑαυτὸν ἐκάλει. *fastûs immunem jactitabat se cùm totus fastu amictus esset.* Ἐμοὶ γὰρ ingit, μόνος τετυφῶσθαι, μᾶλλον δ' μεμηνέναι μανίαν ἐρρωμένην δοκοῦσιν, οἱ τοιαῦτα ληροῦντες. Scitè Jo. Climac. *scalæ grad.* 21. de typho fisto; ab Antonio adductus. χαλεπὸν διαφυγεῖν ἡ τὴν κενοδοξίας δαίμονα. ὁ γὰρ ποιήσει τις καταφρόνησιν αὐτοῦ, τοῦτο ἀρχὴ κενοδοξίας ἑτέρας γενήσεται. νικᾶν, κενοδοξῶ. καλλύνω, ἵνα μὴ γνωσθῶ· εἰς ῥώμιμος, πάλιν κενοδοξῶ. λαμπρὰ φιλοσοφία, πάλιν κενοδοξῶ· ὡς ἂν ῥίψῃς τὸν τείχολον ταύτην, ὀρθὸν τὸ κίνητρον ἴσατε. Nec immeritò itaque Plato, referentibus Evagr. *hist. eccles. l.* 1. *c.* 21. & Niceph. Calliſt. *l.* 14. *c.* 50. τὸν κενοδοξίαν, ὡς τελευταῖον χιτῶνα, ἡ ψυχὴ πάντων ἀποδύεται. Unde Athen. *dipnosoph. l.* 11. ἦν ὁ Πλάτων ὁ κενόδοξος, ὅτις ἐφασκεν ἕκαστον τὸν τῆς δόξης χιτῶνα ἐν τῷ θανάτῳ ἀποδύεσθαι. Philo etiam ab Antonio itidem lavdatus. φασί τινες, ὅτι ὑγιαίνει ἀποδύεται τὸν τῆς κενοδοξίας χιτῶνα ὁ σοφός. i. e. vertente Tacito, *histor. l.* 4. *etiam sapientibus gloriæ cupido novissima exuitur.* Crates certè in sectæ suæ institutum ludens ipse de *pera Cynica* sic παρῳδεῖ, referente Laërtio *l.* 6.

Πήρη τις πόλις ὅτι μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ·

vel ut Demetrii Phalarei nomen qi præfert, exhibet,

Πήρη τίς γαῖ' ὅτι μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ· Atqe ità Homerus, qem is imitatus est. *Odyss.* 7. *v.* 172.

Κρήτη τίς γαῖ' ὅτι μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.

qanqam is *peram Cynicam*, vel *urbem*, vel *insulam* esse voluit, qæ ipsa ἄτυφος *fastu pompâqe omni destituta* existeret; cùm illis tamen tanqam aqis marinis omni ex parte cingeretur.

§ 28. Καὶ ὄψει θεατῇ] Dii nimirum Stoicorum sunt visui etiam corporeo obvii. siqidem *Mundum* ipsum pro *Deo* habebant. vide *ad l.* 4. § 23. *corpora cælestia* etiam in *Deorum* numero ponebant. *v. l.* 8. § 19. & *ad l.* 9. § 33. qò spectat & Menandri illud apud Clem. Alex. in *hortat.*

Ἥλιε, σὲ γὰρ δεῖ προσκυνεῖν πρῶτον θεῶν,
Δι' ὃν θεωρεῖν ὅτι καὶ ἄλλος θεός.
Sol, namqe Deorum colere te primùm decet,
Cujus beneficio alios spectamus Deos. Grot.

Qin & Apul. *de Deo Socratis*, Deos in ordines duos dispertitur, *visibiles* & *invisibiles*. *Deos cælites partim visu usurpamus; alios intellectu vestigamus. ac visu qidem cernimus clarissima mundi lumina, Solem, Lunam, Stellas, Sydera. Est aliud genus Deorum, qod natura visibus nostris denegavit; nec* non tamen *intellectu eos rimabundi contemplamur, acie mentis acriùs contemplantes.* & rursus: *Pars eorum obtutu hebeti visuntur, ut sydera. Cæteri solo intellectu, neqe prompto, noscuntur.* Verùm Deus noster, Deus verus, vivus, ὁ φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, is est, ὃν οὐδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται. Paulus *ad Timoth. ep. c.* 6. *v.* 16. & Joan. *Evang. c.* 1. *v.* 18. & *ep.* 1. *c.* 4. *v.* 12. Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται. unde & ἀόρατος Paulo dicitur *ep. eidem c.* 2. *v.* 17. Rectè itaque hac ratione Avg. *de divers. serm.* 12. dicentibus Ethnicis, *Ostendite nobis Deum vestrum*, respondet; *si ostendi posset, Deus non esset.* Tertull. *apolog. c.* 17. *Invisibilis est, etsi videatur; incomprehensibilis, etsi per gratiam repræsentetur; inæstimabilis, etsi humanis sensibus æstimetur: ideo verus & tantus est. cæterùm qod videri communiter, qod comprehendi, qod æstimari potest, minus est, & oculis qibus usurpatur, & manibus qibus contaminatur, & sensibus qibus invenitur.* Et Minut. Fælix: *Hic nec videri potest, visu clarior est; nec comprehendi, tactu purior est; nec æstimari, sensibus major est: infinitus, immensus, & soli sibi tantus, qantus est notus. nobis verò ad intellectum pectus angustum est, & ideo sic eum dignè æstimamus, dum inæstimabilem dicimus. Magnitudinem Dei qi se putat nôsse, minuit: qi non vult minuere, non novit.* & postea: *At enim qem colimus Deum, nec ostendimus, nec videmus. Imò ex hoc Deum credimus, qòd eum sentire possumus, videre non possumus. in operibus enim ejus, & in mundi omnibus motibus, virtutem ejus semper præsentem adspicimus; cùm tonat, fulgurat, fulminat, cùm serenat.* Theophilus item *ad Autolyc. l.* 1. ἐρεῖς ἔν μοι, Σὺ δὲ βλέπων; δήγησαί μοι τὸ εἶδός τοῦ Θεοῦ. ἄκουε, ὦ ἄνθρωπε· τὸ μὲν εἶδος τοῦ Θεοῦ ἄρρητον καὶ ἀνέφικτον, καὶ μὴ δυνάμενον ὀφθαλμοῖς σαρκίνοις ὁρατὸν εἶναι· δόξῃ γὰρ ὅτι ἀχώρητός ἐστι, μείζων ἀπεράντου, ὕψει ἀκατάληπτος, ἰσχύι ἀσύγκριτος, σοφίᾳ ἀσυμβίβαστος, ἀγαθωσύνῃ ἀμίμητος, καλοποιΐᾳ ἀνεκδιήγητος. Qin & à nostra qoqe religione extranei, *Dei invisibilitatem* agnovere nobiscum. Hinc illud Evripidis, ut Clem. in *hortat.* an Philemonis, ut Justin *de Monarch.*

Θεὸν δ' πῶς, ἔστι μοι, ✱ νομεῖς; ✱ νομιστέον Just.
Τὸν πάνθ' ὁρῶντα, κ' αὐτὸν ἐκ ὁρώμενον.
Dic, qæso, qalem fas putas credi Deum?
Qi cuncta spectat, ipse non spectabilis.

Orpheus item à Justino *ibidem* lavdatus:

—— οὐδέ πε αὐτὴν
Εἰσορόᾳ θνητῶν, αὐτὸς δ' γε πάντας ὁρᾶται.
—— *conspicit ipse*
Cunctos mortales, nec qisqam conspicit ipsum.

Aristotelis nom. Avtor *de mund. c.* 6. ἀόρατος ὢν ἄλλοις, πλὴν λογισμῷ. hoc est, qod Senec. *qæst. nat. l.* 7. *c.* 30. *Effugit oculos: cogitatione visendus est.* Non est ergò prorsus inconspicabilis tamen; siqidem ut Apost. *ad Rom. c.* 1. *v.* 20. τὰ ἀόρατα

ἀυτῦ ὑπὸ κλίνας ὑβρικὰς τοῖς πτώμασι νοσώδεις, καθορᾷτε, ἤτε ἀϊδιῶ ἀυτῦ δυνάμεις καὶ θειότης. unde non inscitè Calvin. *institut. lib.* 1. *c.* 5. § 1. *Deum mundum condendo, invisibilis cùm esset, visibili quodam ornatu insignem in conspectum prodiisse.* Et Senec. *de benefic. lib.* 4. *c.* 8. *Quocunque te flexeris, ibi illum videbis occurrentem tibi; nihil ab illo vacat, opus suum ipse implet.* Sed & nobis in Christo suo cumprimis conspiciendum se præbet: ὅς ἔστιν εἰκὼν τῦ θεοῦ τῦ ἀοράτου. *ad Colossens. c.* 1. *v.* 15. qnque ideo Philippo; Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. Joan. *c.* 14. *v.* 9. Verùm fidei oculo, non corporis; sed nec mentis aut intelligentiæ nativæ mero, salubriter videtur alteruter.

Οὐδὲ τῷ ψυχῷ τῷ ἐμαυτῦ ἑώρακα] Si anima invisibilis, animæ conditor multò magis. Minut. in Octav. *Deum oculis carnalibus vis videre, cùm ipsam animam tuam, quâ vivificaris, & loqueris, nec aspicere possis, nec tueri?* vide & Arg. *de Trinit. lib.* 5. *c.* 1. vide *l.* 10. § 26.

Ἐξ ὧν τῆς διανοίας αὐτῆ ἐνίστε πειρῶμαι] Theophil. *ad Autolyc. lib.* 1. καθάπερ γὰρ ψυχὴ ἐν ἀνθρώπῳ ὐ βλέπεται, ἀθεώρητος ἔσα ἀνθρώποις, διὰ ἧ τῆς κινήσεως τῦ σώματος νοεῖται ἡ ψυχὴ ὅταν ἔχει ἐν, καὶ τὸν θεὸν μὴ διυάζῃ θεωρῆναι ὑπὸ ἀνθρωπίνων, διὰ ἧ τῆς προνοίας καὶ τῆς ἔργων ἀυτῦ βλέπεται καὶ νοεῖται. Autor *de mundo c.* 6. Ἡ ψυχὴ δὲ ἧς ζωμὸν τε, καὶ πόλεις καὶ ὅσων ἄριθμὸν, ἀθέατος ἔσα, τύτοις ἔργοις αὐτῆς ὁρᾶται. πᾶς γὰρ ὁ τὸ βίν διάκοσμον ὑπὸ ταύτης ἔυρηθῇ, καὶ διατέτακται, καὶ σωέχεται. ταῦτα γὰρ καὶ περὶ θεοῦ διανοεῖδε, δυνάμει μὲν ὄντα ἰσομερῆτα, κράλλει δ' ἀναπτύσσετα, ζωῇ δ' ἀθανάτῳ, ἀρετῇ δ' κρατίστῳ. διὸν πᾶσι δητῆ φύσει χρυβόν ἀδιάφορος, ἀν' αὐτῆς τῆς ἔργων θεωρεῖται. i. e. ut Apul. paraphrasticè reddidit. (nam merus paraphrastes iste illius est) *De inferiore licet imagine capiamus exempla. Anima in homine non videtur: & tamen fateamur omnes necesse est, hujus operâ omnia, quæ per hominem præclara fiunt, provenire: neque animæ ipsius qualitatem ac figuram oculis occurrere, sed momentis ab ea gestarum rerum intelligi quàm & quanta sit. omne quippe humanæ vitæ præsidium ingenio ejus est paratum. Nisi fortè tam injustus rerum æstimator potest esse, qui hæc eadem de Deo neget, quem videat esse viribus exuperantissimis, augustissimâ specie, immortalis ævi, genitorem virtutum ipsâmque virtutem. Unde nihil mirum est si mortales oculi ejus non capiunt aspectum, quando divinorum operum vestigiis sit perspicuus atque manifestus.* Minut. *Nec mireris, si Deum non videas, vento & flatibus omnia impelluntur, vibrantur, agitantur; & sub oculis tamen non venit ventus & flatus.* Apul. *Florid.* 2. *Deum forma invisitata, vis cognita: quorum potestates licet sentire, non datur cernere.* Epictet. *lib.* 1. *c.* 6. Ἀφ' ἑαυτῦ δεῖ ἐν πᾶσιν μιμεῖσθαι ἐκεῖνον ὃν ἐγκωμιάζομεν διὰ σχήματος, ἐν δύο τις ἔχῃ ταῦτα ἐν ἑαυτῷ, διάκρισίν τε σωρεκτικὴν τῶν γινομένων ἐκτὸς, καὶ τὸ εὐχάριστον. & qæ sequuntur. vide & eundem *lib.* 1. *c.* 16.

§ 29. Σωτηρία βίν] quod *lib.* 4. § 19. *extrem. ἰσορία τῆς ἀληθείας.* Plato *Protag.* Τὶς ἐν ἡμῖν σωτηρία ἐμῶν τῦ βίν. Et mox; ἡ ἐπιστήμη ἀπολύσασα τὸ ἀληθὲς, ἔσωσεν ἂν τὸν βίον.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς] Vide *ad lib.* 3. § 4.

Ἀπολαύειν τῦ ζῆν] *Vitâ frui.* Ità Martial. *l.* 10. *ep.* 61.

Vivere bis, vitâ posse priore frui.

Senec. *epist.* 61. *Paratus exire sum; & ideo fruor vitâ, quia quamdiu futurum hoc sit, non nimis pendeo.* ubi Lips. *fruor vitâ, sequens, & latus.* vide *ad lib.* 3. § 6. & *l.* 9. § 26. & *l.* 10. § 33.

Συνόντα ἄλλο ἐν' ἄλλῳ] Vide *ad lib.* 5. § 6. & *l.* 6. § 6. & *l.* 3. § 13. Varro περὶ ἐυνομείας. *Legendo & scribendo vitam produdito.* i. e. *producito.* Nonius.

§ 30. Ἐν φῶς ἅλλο] Vide *l.* 8. § 57. & *l.* 9. § 8.

Μία ὐσία] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 7. § 9.

Μία ψυχὴ] vide *l.* 4. § 40. & *l.* 9. § 8.

Μία νοερὰ ψυχὴ] vide *lib.* 7. § 9. & *lib.* 9. § 8.

Πνεύματα καὶ ἀσυνθετήματα, ἀναίδητα καὶ ἀσυνείδητα] πνεύματα καὶ ἀσυνθετήματα, sunt *formæ & materiæ formis quasi subditatæ & subjectæ.* interpres Angl. ἀϊδητὰ legisse videtur: cui accedere non possum. verùm ab interpunctione locum laborare opinor; & post ἀναίδητα collocandum distinctionem, ut series dictionis sic procedat; *reliqua dictorum rerum partes, formæ* scil. *& materiæ sensûs expertes, sunt etiam à necessitudine mutua alienæ. Spiritus* pro *forma*, ut Marco, ità Pomponio *ad lib.* 9. § 8. exhibito. qi *corpus continuum* definit, *quod continetur uno spiritu,* (i. e. unâ formâ) *ut homo, signum, lapis.* ex subjectis speciebus *signi lapidisque*, non *æstimat*, sed *formam, spiritûs* nomine denotâsse, liquidò patet. vide *ad l.* 8. § 13. & *ad lib.* 10. § 2. sic *l.* 9. § 36. ἡ ἀσυνειδήτη ὕλη & τὸ πνεύματικὸν Marco ἀντιδιαιρῦντα. Hoc idem videtur, quod πνεῦμα ὑλικὸν Tatianus *adv. Græc.* nuncupat; nec *stellis* tantùm, aut *animantibus* spiritúsque, sed *aquis* etiam inesse vult.

Καχεῖνα τὸν νῦν σωέχει, καὶ τὸ ὅπνον αὐτὰ βεῖδον] leg. κἀκεῖνα τὸ νοῦν σωέχει, καὶ τὸ ὀπὶ τὰ αὐτὰ βεῖδον. *& tamen iste etiam* (licet sensûs ac rationis expertia) *meus* (universi scil.) *continet, & facultas interior,* sive *forma illa, cujus vi eódem loci feruntur.* Vide *l.* 10. § 26. Τὸ βεῖδον. & *l.* 4. § 16. Τὸ ἀπῶλες τὸ νοῦν ἀντὶ τῦ ὁ νῦς sicut & Aristoteli *ethic. l.* 9. *c.* 4. Ἔξεν δ' ἂν τὸ νοῦν ἕκασος εἶ), ἢ μάλιστα. vide *l.* 10. § 38. Verùm τὸ νοῦν ibi is est, ἡ νοερὰ ψυχὴ, de qa *supra.* i. e. *Deus.*

Deus ipſe. de qo & *l.* 10. § 1. σωιέχει πάντα. ſive, *ſpiritus Dei*, τὸ σωιέχον τὰ πάντα Sap. Solom. *c.* 1. *v.* 7. Laërt. *Zenon. l.* 7. ἓν τε εἶναι θεὸν καὶ νόον καὶ εἱμαρμένην καὶ Δία. Apoſt. *ad Coloſſ. c.* 1. *v.* 16, 17. ἀεὶ λόγω. τὰ πάντα δι' αὐτῦ ἔκτισαι καὶ τὰ πάντα δι' αὐτῦ συνέστηκε. Clemens *ſtromat. l.* 5. Σφίγξ οὐχ ἡ σὺν ὅλων σώσεως, ἡ τῦ κόσμου κρατοῦσα τὸν παντελῶ Ἄρκτον ἀειφορεῖ, ἀλλα τάχα μὴν ὁ δράκων περιμαλικὸς τίνος, καὶ συνέχων τὸν κόσμον. Cicero *de natura deorum. l.* 2. *Natura eſt, qæ continet mundum omnem, atqe ea qidem, non ſine ſenſu & ratione.* & rurſus: *Mundum & ejus partes naturâ ſentiente teneri, in qa ratio perfecta inſit. qam vim animum eſſe dicunt mundi, eandémqe eſſe mentem ſapientiámqe divinam.* Habes hîc apertè Marci τὸ νοῶν. Idem *de divinat. l.* 2. *Hæc ità fieri omnibus inter ſe convenientibus mundi partibus profectò non poſſent, niſi ea uno divino ac continuato ſpiritu continerentur. Totam mundi hujus molem*, inqit, *mens divina continet, ut anima corpus.*

Διάνοια ἡ ἰδίως ὀνομαζομένη τὸ ὁμόφυλον] Homo magis ad ſibi congenerem fertur, tum qia liberam habet electionem, tum qia τὸ νοῶν illud peculiarem in homine operationem exercet, exerítqe. Laërt. *Zenon.* Εἰς ἅπαν τὸ κόσμον μέρος διήκειν ὁ νῦς, καθάπερ ἐφ' ἡμᾶς ἡ ψυχή· ἀλλ' ἤδη δι' ὧν μὲν μᾶλλον, δι' ὧν δὲ ἧττον. δι' ὧν μὲν γὰρ ὡς ἕξις χαλκῶν, ὡς διὰ τῦ ὀστῶν, καὶ τῦ νεύρων· δι' ὧν δὲ ὡς νῦς, ὡς διὰ τῦ ἡγεμονικῦ.

§ 31. Ἕπεσθαι τῶ λόγω καὶ τῶ θεῶ] Plut. *de audiend.* Ταὐτόν ἐστι τὸ ἕπεσθαι θεῷ καὶ τὸ πείθεσθαι λόγῳ. Et Apul. *de philoſoph. Sapientem pediſequum & imitatorem Dei divimus, & ſeqi arbitramur Deum, id eſt, λόγον.* At de Juliano Gregor. Naz. ſtelitevt. 1. Ὁσηγῶ λόγῳ, καὶ μὴ θεῷ χαρίζεσθαι· quaſi iſta ſejuncta à ſe invicem exiſtant. Et Socrates apud Stob. *tom.* 2. *tit.* 3. Μᾶλλον τῶ λόγω, καθάπερ ἐπιτρέπω σώφρονι, παρακαλαθετέον τὸν βίον. ità ſolam rationem vult ducem adhiberi ad vitam inſtituendam. verùm proclivis ſatis eſt ſolutio. rationis rectæ, qalis eſt initio condita, ductus, à religionis Deíqe regulis nuſpiam deviat. Cæterùm qà jam corrupta & vitiata eſt, à legis divinæ tramite in qamplurimis abſcedit, ſuíqe ſeqaces ut plurimùm abducit. vide ampliùs *ad l.* 7. § 31. & *l.* 10. § 11, 12.

Τὸ δεχτικὸν, ἢ διὰ τῦ πεπνύσθαι] leg. εἰ διὰ τῦ π. ſenſus exigit. vide *l.* 9. § 1.

§ 32. Πόσον μέρος ἀπείρου καὶ ἀχανῦς διῶ] vide *l.* 4. § 50. & *l.* 5. § 24.

Μόριον ἡ ὅλης οὐσίας] Epictet. *l.* 1. *c.* 12. Οὐκ οἶδα, ἀλίκον μέρος εἰ σοὶ τὸ ὅλα; Lucret. *l.* 6. *Et quasi pars homo ſit terrai totius unus.*

Τῆς ὅλης ψυχῆς] vide *ſuprà* § 30.

Ἐν πόσῳ ἡ βωλαρίῳ τῆς ὅλης γῆς ἔρρεις] ità *l.* 6. § 36. Ἀδρὸς βωλάριον. at *l.* 3. § 10. & *l.* 4. § 3. in eodem argumento. χωρίδιον dixit. Plato *Phædon.* Ἔτι δὲ καὶ πάμμεγά τι εἶδος αὐτὸ (τὸ ὅλον) καὶ ἡμεῖς οἰκοῦμεν καὶ μέχρις Ἡρακλείων στηλῶν ἀπὸ Φάσιδος ἐν σμικρῷ τινι μοίρῃ, ὡσπερ ἀμοιβὰς περὶ τέλμα μύρμηκας, ἢ βατράχους, περὶ θάλασσαν οἰκοῦντας.

Ὡς ἡ σὴ φύσις ἄγει] Fabius *inſtit. l.* 12. *c.* 11. *Natura nos ad mentem optimam genuit: adeóq; diſcere meliora volentibus promptum eſt, ut verè intuenti mirum ſit illud, magis malos eſſe tam multos. nam ut aqa piſcibus, ut ſicca terrenis, circumfuſus nobis ſpiritus volucribus convenit: ità certè facilius eſſe oportebat ſecundum naturam, qàm contra eam vivere.* Nihil ſcil. iſtis de nativo vitio ſuboluerat.

Ὡς ἡ κοινὴ φύσις φέρει] vide *l.* 3. § 4. & *l.* 5. § 8.

§ 33. Πῶς ἑαυτῦ χρῆται τὸ ἡγεμονικὸν] vide *l.* 5. § 11. & *l.* 10. § 23. & *ſuprà* § 19.

Ἐν ᾧ τούτῳ τὸ πᾶν] vide *l.* 3. § 9. & *l.* 7. § 38. Ex Ruſo *de amicit.* Stob. *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 7. Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἔθετο ὁ θεὸς, τὰ δ' οὐκ. ἐφ' ἡμῖν μὲν, τὸ κρίνειν, καὶ αὐθαιρέτους εἶναι, ᾧ δὲ καὶ αὐτὸς ἐνδιάμων ἔδει, πῶς χρῆσιν ἕξειν φαντασιῶν. τοῦτο γὰρ ὀρθῶς μηνύοντα, ἐλευθερία δεῖ, εὐεξία, εὐθυμία, εὐσέβεια. τοῦτο δὲ καὶ δίκη δεῖ, καὶ νόμος, καὶ σωφροσύνη, καὶ σύμπασα ἀρετή.

Τὰ δὲ λοιπὰ εἰ σπουδαστὰ ἔδει, ἢ ἀσπουδαί] leg. ἔστε, ſive.

Νεκρὸς] vide *l.* 2. § 12.

Καὶ καπνὸς] Ità *l.* 10. § 31. καπνὸς καὶ τὰ μηδέν.

§ 34. Οἱ τὸ ἡδονὴν ἀγαθὸν] Epicureos notat, qi ſummum bonum etiamſi in voluptate, ſummum malum in dolore conſtituerant, mortis tamen contemptum profitebantur, & prædicabant. Vide Epicurum ipſum, *ſuprà l.* 9. § 41. cujus & illa dogmata ſunt apud Laërt. *l.* 10. ex *epiſt. ad Menœceum*: Μηδὲν οὖν πρὸς ἡμᾶς ᾖ τὸν θάνατον· ἐπεὶ πᾶν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἐν αἰσθήσει. στέρησις δ' ἔστιν αἴσθησις ὁ θάνατος· ὥστε γνῶσις ὀρθὴ τὸ μηδὲν εἶναι πρὸς ἡμᾶς τὸν θάνατον, διαλαμβάνει τὸ τῆς ζωῆς ἥδιστον. οὐδὲν γὰρ ἔχει ἐν τῷ ζῆν δεινὸν, τῷ καταλαμβάνοντι γνησίως, τὸ μηδὲν ὑπάρχειν ἐν τῷ μὴ ζῆν δεινόν. τὸ φρικωδέστατον οὖν τῶν κακῶν ὁ θάνατος, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· ὅταν μὲν γὰρ ὦμεν ἡμεῖς, ὁ θάνατος οὐ πάρεστιν· ὅταν δὲ ὁ θάνατος παρῇ, τότε ἡμεῖς οὐκ ἐσμέν. ὅτι οὐ πρὸς τοὺς ζῶντάς ἐστιν, οὐδὲ πρὸς τοὺς τετελευτηκότας· ἐκείνοις γὰρ οὐδὲν ἔστιν, οἱ δ' οὐκ εἰσίν. Lucret. *l.* 3.

Nil igitur mors eſt, ad nos neqe pertinet hilum.

& mox:

Multò igitur mortem minus ad nos eſſe putandum,
Si minus eſſe poteſt, qàm qod nihil eſſe videmus.

Quo etiam telo pugnat & Cicero. *Tuſcul. l.* 1. *Natura verò ſic ſe habet, ut qomodo initium nobis rerum omnium ortus noſter afferat, ſic exitum mors: qæ*

ut nihil pertinuit ad nos ante ortum, sic nihil post mortem pertinebit. in qo qid potest esse mali, cùm mors nec ad vivos pertineat, nec ad mortuos? alteri nulli sunt, alteros non attingit. Senec. *ep.* 70. *plus à se quisque exiget, si viderit hanc rem etiam à contemptissimis posse contemni.* & *epist.* 4. *Difficile est, injùs, animum perducere ad contemptum animæ. non vides, quàm ex frivolis caussis contemnatur? alius ante amicæ fores liqeo pependit, alius se præcipitavit à tecto, nè dominum stomachantem diutiùs audiret; alius nè reducceretur è fuga, ferrum adegit in viscera. non putas virtutem hoc efficturam, qod efficit nimia formido?*

§ 35. Τὸ ἔυκαιρον μόνον ἀγαθὸν] Pindar. *Pyth.* 9. —— ὁ καιρὸς πάντος ἔχει κορυφάν. Gregor. Naz. *ad Eunom. orat.* 1. Καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι, φησὶ Σολομῶντι καλοὶ δοκεῖ. καὶ τὸ καλὸν, μὴ καλὸν, ὅταν μὴ καλῶς γένηται, ὥσπερ ἄνθος ἐν χειμῶνι πανταχῶς ἄωρον, καὶ γυναικὶ κόσμος ἀνδρεῖος, ἢ γυναικεῖος ἀνδράσι, καὶ πίνδει γεωμετρία, καὶ πότῳ δάκρυον. Callistratus in *tabul. explicat. imag.* 6. ἀρχαῖον πᾶν τὸ ἔυκαιρον καὶ μόνος καλλος δημιουργὸς ὁ καιρός· ἅπαν δ' ἀπνευστικὸς ἔξω τῆς καιρῦ φύσεως. Verùm Marcus istîc τὸ ἔυκαιρον accipit eo sensu, qo & Solomonem locutum monuimus, *suprà ad* § 23. vide *l.* 4 § 23. Plut. ad Apollon. τὸν δὲ ἐυκαιρίαν μᾶλλον ἢ τὸν ἐυγνειαν παντα χῦ καθορῶμεν σεσοβύσας.

Τὸ πλείως χῦ λόγον ὀρθὸν σεφξεις] vide *ad l.* 3. § 7, 8. & *l.* 8. § 32. & *l.* 11. § 1.

Τὸν κόσμον διωρῆσαι πλείονι ἢ ἐλάσσονι χρόνῳ]. vide Menandrum *in supposititio ad l.* 2. § 14.

§ 36. Ἐπολιτεύσω ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει] vide *ad l.* 3. § 11. & *l.* 6. § 42.

Τὸ δὲ χῦ τοῦ νόμιμος ἶσον ἐκάτῳ] vide *lib.* 7. § 31. & *l.* 8. § 5, 6. & *l.* 10. § 6.

Ἀποπέμπει σε, ὦ τύραννος, ὁδὲ δικαιὸς ἄδικος] *Emittit te*, inqit, *ex hac vita, non tyrannus, aut judex iniqus aliqis*, etsi occidat te ille, addicat iste, *sed* per illum istúmve, *natura*, sive *Deus* ipse, *qi & in vitam te prior misérat.* Hoc est qod Job. *c.* 1. *v.* 21. *Dominus dedit, Dominus tulit.* cùm junctis operis Chaldæi Sabæique servos trucidâssent, armenta & jumenta abegissent, Diabolus etiam liberos ædium ruinâ oppressisset. *Non dixit, Dominus dedit, Diabolus abstulit. sed Dominus dedit, Dominus abstulit. qia nihil abstulisset Diabolus nisi permisisset Dominus. noluit etiam gloriam diabolo dare, ut aliqid potuisset tollere, qod Dominus non permisisset auferre.* Avg. *in Psalm.* 32. & 90. & *in serm. solenn.* 241. *non tentatori tribuit, sed autori.* Gregor. Rom. in *Job. l.* 18. *c.* 1. *non abstulerat diabolus, qi nocendi habuit voluntatem; sed Dominus, qi dederat potestatem.* Hugo Victorin. an qis alius, sub Avg. nom. *de patient. cap.* 13. vide *lib.* 8. § 20, 23.

Οἷον εἰ κωμῳδὸν ἀπολύει τῆς σκηνῆς] *Vitam dramati* confert, & istîc, & alibi. *l.* 10. § 27. & *l.* 11. § 6. Epictet. *enchir. c.* 17. Μέμνησο, ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, οἷου ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος· ἂν βραχὺ, βραχύ· ἂν μακρὸν, μακρύ· ἂν πτωχὸν ὑποκρίνασθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον ὑποκρίνῃ· ἂν χωλὸν, ἂν ἄρχοντα, ἂν ἰδιώτην· σὸν γάρ τοῦτ' ὄστι, τὸ δοθὲν ὑποκρίνασθαι πρόσωπον καλῶς· ἐκλέξασθαι δ' αὐτὸ, ἄλλου. qibus paria habet & *dissert. l.* 4. *c.* 7. Sed & Aristo Chius apud Laërt. *l.* 7. in *Zenon.* εἶ ὅμοιον τῷ ἀγαθῷ ὑποκριτῇ τὸν σοφὸν, ὃς ἄντε Θερσίτου, ἄντε Ἀγαμέμνονος πρόσωπον ἀναλάβῃ, ἑκάτερον ὑποκρίνεται πρεπόντως. Contrà planè qàm Philippus Macedo, qem post insignem de Athenienibus partam victoriam, victorum captivis cùm per ebrietatem contumeliosiùs illuderet, liberâ voce Demades verbis istis increpuit; Βασιλεῦ, τῆς τύχης σοι παραδούσης πρόσωπον Ἀγαμέμνονος, αὐτὸς οὐκ αἰσχύνῃ φαῦλον ὄργα Θερσίτου; Diodor. Sic. *l.* 16. *c.* 44. Teles item Pythagoricus lib. περὶ αὐταρκείας, (pro qo perperam apud Læl. Bisciolam *horar. subseciv. l.* 1. *c.* 1. ἀταραξίας habetur.) à Stobæo *tom.* 2. *tit.* 5. laudatus. Δεῖ ἅπαξ τὸν ἀγαθὸν ὑποκρίνασθαι, ὅπερ ἂν ὁ ποιητὴς πρόσωπον, τοῦτο ἀγωνίζεσθαι καλῶς· ὅταν καὶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὅπερ ἂν φρονῇ ἡ τύχη, καὶ γὰρ αὖτη, φησὶν ὁ Βίων, ὥσπερ ποιήτρια, ὅτε μὲν πρωτολόγου, ὅτε ὑστερολόγου πρόσωπον καὶ ὅτε μὲν βασιλέως, ὅτε δ' ἀλήτου· μὴ ἂν βέλτιστος δ' ὑστερολόγος ὤν, τὸ πρωτολόγου πρόσωπον. εἰ δ' μὴ, ἀνάρμοστόν τι ποιήσεις. Idémq; in *lib.* δεῖ φρονίσεως apud eund. *ibid. tit.* 105. ἡ τύχη, ὥσπερ ποιήτρια τις ὖσα, πρωτολογικὰ ποιεῖ πρόσωπα, ναυαγοῦ, πτωχοῦ, φυγάδος, ἐνδόξου, ἀδόξου. δεῖ ἂν τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, πᾶν ὅ,τι ἂν αὐτὴ φορέσῃ, καλῶς ἀγωνίζεσθαι. *Ibidem. tit.* 1. Musonius, opinor: Ὥσπερ ἀγαθὸς ὑποκριτὴς, ἓν καὶ τὸν τραγῳδὸν, ἓν καὶ τὰ μέσα, ἓν καὶ τὸν καλαστρολόγον· ὅτου καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἓν καὶ τὰ πρῶτα τῷ βίῳ, ἓν καὶ τὰ μέσα, ἓν καὶ τὸν πλούσιον. & *tit.* 92. ex Arriani *protreptico*, Socrates Archelao: Εἰ γε μὴ ἱκανὰ τὰ ὄπλα ἐμοὶ, ἀλλ' ἐγὼ τέτοις ἱκανὸς, καὶ ὅτω κἀκεῖνα ἐμοί. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι ἐν εὐφυσότερον ὕδὲν, δ' ὧν ὁ Παῖλος τὸν τύραννον Οἰδίποδα ὑποκείνατο, ἢ ὅτι Κολωνῷ ἀλήτῃ καὶ πτωχῷ ἕτερα χείρων Παῦλα ἡ γυναῖκα ἀνὴρ φανεῖται, ὡς μὴ πᾶν τὸ φερτὸν ὂν τῇ δημοσίᾳ πρόσωπον ὑποκείνασθαι καλῶς ἢ ὕδὲ τὸν Ὀδυσσέα μιμήσεται, ὃς καὶ ἐν τοῖς ῥάκεσιν ὕδὲν μεῖον διέφερεν, ἢ ἐν τῇ ὕλῃ χλαίνῃ τῇ πορφυρᾷ; Synes. *de provident. l.* 1. Ἅπας γὰρ βίος ἀρετῆς ὕλη. καθάπερ δὲ ὅτι σκηνῆς ὁρῶμεν τοὺς ὑπαγομένους ὑποκειτάς, ὅσις καλῶς ἐξήσκηται τὸν φωνὴν, ὁμοίως ὑποκειτέον, τύντε Κρέοντα καὶ τὸν Τήλεφον καὶ ὕδὲν τ' ἀλυσχρῶς ἅπτ' ῥακίων δοίσει, σοὶς τὸ μέγα καὶ καλὸν ἐμβόσεται, καὶ καταλαβεῖν ἥκοι τῶ μέλος τὸ διάφορον· ἀλλὰ καὶ τὸν διεκπεσεῖν, καὶ

τὸν

τὸν Ἀλκιβιάδην μὴ τῆς αὐτῆς ἐπιδείξεται μισοπονηρίας, ὃ, τι ἂν προσῇ τοῖς πρεσβυτέροις, τὸ καλῶς αὐτὸν ὁ χρηστὸς τοῦ δράματος ἀπαιτεῖ· ὅτου ἡμῖν θεὸς καὶ τύχη ἐφεπόμενον ᾖ, ὥστε πρεσβυτέρα, τοῦ βίου ἐν τῷ μεγάλῳ τοῦ κόσμου δράματι καὶ ὑμῖν τι μᾶλλον ἕτερος ἑτέρου βίος βελτίων ἢ χείρων χρῆται ἢ, ὡς ἕκαστος βούλεται. δύναται δὲ ὁ σπουδαῖος ἀπαλλαχθῆναι καλῶς διαλύσεως, κἂν τὸν πλοῦτον, κἂν τὴν μοναρχίαν ἀπολείπεται· δοίσεται δὲ ὑμῖν περὶ τοῦ πρεσβυτέρου· ἐπεὶ καὶ ὁ τραγῳδὸς γελοῖος ἂν γένοιτο, τὸ μὲν φεύγων, τὸ δὲ αἱρούμενος· καὶ οὐ ἐν τῷ τῆς ζωῆς ἐνδιαιμᾶν, στεφανοῦται τε καὶ κηρύττεται, καὶ ἐν τοῖς τοῦ βασιλέως ἀγωνιῶν, κλαίζεται, καὶ συρίττεται. Dio denique Prus. *orat.* 38. *ad Nicomedienses*, Ἥδη ποτὲ δίας μετελάβετε, μᾶλλον δὲ μονονουχὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν θεᾶσθε. ἔρα ἂν ἐκεῖ τὴν ὑμῶν ἀληθῶς εἶδε δοκεῖ βασιλεύς, ἢ τύραννος, ἢ θεός; καὶ τοι παῖδα ταῦτα καλοῦντες· καὶ ὀνόματα μόνα ἔχουσι θεῶν, ἀλλὰ καὶ πρόσωπα, καὶ στολάς, καὶ κελεύουσι πολλὰ ὡς ἐκείνους· τὰ δὲ πράγματα συντελεῖ, ὄντες, ἀπαιδευτοι τὸ μηδὲν ὄντες. Vide amplius *ad l.* 4. § 2. videatur & Aristides *in Eteocl. ad l.* 6. § 46. Petron. item aliósque *ad l.* 11. § 6. Verùm illi de agendi modo maximè, Marcus de termino præcipuè hîc agit.

Οὐκ ἔπιον τὸ πέντε] Allusit ad actuum in dramatibus numerum, de qo, Flaccus in *art.*

Neve minor, neu sit quinto productior actu,
Fabula, quæ posci vult, & spectata reponi.

Nam qod Donatus, *personam eandem* negat *plus quinquies prodire in proscenium*: refutat id Jul. Scalig. *poet. l.* 1. *c.* 9.

Ἐν μέσοι τῷ βίῳ τὰ τρία ὅλον τὸ δρᾶμα] Vide *l.* 3. § 8. & *l.* 11. § 1. Senec. *epist.* 77. *Eam viam ingressi sumus, quam peragere non est necesse. iter imperfectum erit, si in media parte, aut citra petitum locum steteris. vita non est imperfecta, si honesta est. Ubicunque desines, si bene desinis, tota est.* & *ibid. non finitur officiorum certus numerus, quem debeas implere.*

Τὸ δὲ τέλειον ἐκεῖνο δεῖζει] qod *supr.* § 23. καιρὸν καὶ ὅρον λέγων. Ità Job. *c.* 14. *v.* 4. χρόνον ἔθου, ὃν οὐ μὴ ὑπερβῇς· ὅρους meliùs reddidissent. nam Hebr. חֻקָּיו idem hoc loco valet qod גְּבוּל de mari usurpatum, *Psal.* 104. *v.* 9. *terminos, limites descriptos.* Scil. qod Senec. *ad Marc. c.* 10. *Tempus ille arbiter muneris sui temperat.*

Ὁ τότε μὲν τῆς συγχρίσεως] Hoc est, qod Solomon *Eccles. c.* 3. *v.* 2. Tam *nascendi*, qàm *denascendi tempus, cuique* esse *à Deo præstitutum.* vide *supr.* § 23.

Σὺ δὲ ἀναίτιος ἀμφοτέρων] Non es, inqit, mortis tuæ arbiter magis, qàm ortûs tui fueras. David, *Psalm.* 31. *v.* 16. בְּיָדְךָ עִתֹּתָי *In manu tua sunt tempora mea.* & *Psal.* 68. *v.* 20 *Domini Dei* לַיהוָה תּוֹצָאוֹת *mortis sunt exitus*, nec potest qisqam avt sibi ipsi, avt alteri, citra ipsius permissionem ac voluntatem, vitam eripere. Potest interim tamen mortis, vel sibi, vel alteri conscitæ homo ipse havd ἀναίτιος. i. e. *insons* esse. qod nec Marcus ipse diffitebitur.

Ὁ ἀπολύων ἵλεως] vide *l.* 2. § 3.

Ἀπὸ τοῦ ἵλεως] imò non semper ἵλεως, hoc est, *propitius, placatus. placidus* sanè semper in se Deus, qia immotus, & immutabilis; non qoad illos tamen semper, qos hinc abripit, *propitius.* necesse est ergò, dum hîc vivunt, sibi concilient ipsum mortales, si in morte propitium experiri voluerint. neqe enim ἵλεως ipse i. e. *placidus lætúsqe* defungi poterit, nisi qi Deum sibi ἵλεον i. e. *propitium*, qia in Christo suo reconciliatum, habuerit. ἥδη ἐν εὐσωτειδήτῳ μοι (ut Marci nostri verbis utar, ex *l.* 6. § 30.) ὥπτηται ἡ παλαιτέα ὥρα. *mihi itaqe sic affecto, idqe mihi probè conscio, superveniat hora novissima. hora*, inqam, *illa decretoria*, (uti Seneca vocat *epist.* 102) qam senio jam confectus ferè, cum Jobo, *cap.* 14. *vers.* 14. *quotidie expecto.* Et tu, Domine Jesu, ὁ Ἄμλιν, voco servuli tui, inutilis licèt, *Amen* tuum subjicere ne dedigneris.

FINIS.

In Commentario admissa & omissa momenti alicujus nonnulla (quæ etiam alicui fortasse leviſsima viderentur) reſtitui ac ſuppleri ſic poterunt.

Pag. 10 col. 2 lin. 17 Bayſius
p. 22 c. 1. l. 21. qid nî
p. 24 c. 2 l. 25 Agapetus
p. 26 c. 1 l. 3 *lib.* 67
c. 2 l 5 *imperum*
p. 34 c. 2. l. 9 *diſſimus*
p. 43 c. 2. lin. *ult:* l. 5 §
p. 53 c. 2. l. 38 *συλλαβάδια*
p. 57 c. 1 l. 9 אבע
p. 67 c. 1 l. 19 *σπερεόδοντας*
p. 73 c. 1 l. 40 *Ξηρὸν*
p. 77 c. 1 l. 36 *reſperſiſſe*
p. 82 c. 1 l. 4 *ἐυπνος*
p. 83 c. 1 l. 26 Sentis
p. 90 c. 1 l. 43 celerrimè
p. 92 c. 2 l. 24 vaniloqia
p. 96 c. 2 l. 15 Hugo
p. 101 c. 2 l. 44 aliorſum
p. 115 c. 1 l. 36 præpoſita
p. 116 c. 2 l. 31 Calav.
p. 118 c. 2 l. 16 abſint
p. 122 c. 2 l. 10 ſolicitudinum
p. 128 c. 1 l. 20 *ἐσθιω-*
p. 129 c. 2 l. 36 *ut in*
p. 147 c. 2 l. 7 *ἀνωφελὲς*
p. 150 c. 2 l. 33 *παιδίσκος*
p. 152 c. 1 l. 3 Antonius
p. 156 c. 1 l. 46 *malleum*
l. 48 emend.
p. 159 c. 1 l. 43 eſt *in rebus*
p. 164 c. 2 l. 40 Pythagoræ
p. 171 c. 2 l. 33 neminè
p. 175 c. 1 l. 11 Et cum
p. 187 c. 2 l. 15 Is *lib.*
ib. l. 52 *κελευς*
p. 192 c. 2 l. 1 deſignaret
ibid. verto
p. 193 c. 1 l. 44 non è
p. 196 c. 1 l. 1 *σμικρῷ*
p. 199 c. 1 l. 25 *ἀποβαλεῖν*
l. 41 *ἀλλὰ δὲν*
p. 203 c. 2 l. 33 *βάλλειν γὴ ἀπ*
p. 205 c. 2 l. 32 *ἄλυ-*
p. 211 c. 2 l. 33 *τίμνεται*
p. 212 c. 2 l. 15 qi iſtud ?
p. 214 c. 1 l. 2 *epigr.*
p. 215 c. 1 l. 21 reſediſſe
p. 220 c. 1 l. 5 4. § 20.
p. 226 c. 2 l. 25 *ὅσον. & ἐστιλὶ*
p. 230 c. 1 l. 4 *εἴτε δῶτε*
p. 234 c. 1 l. 31 Grat.
p. 238 c. 1 l. 31 novè dictum
p. 252 c. 1 l. 46 poſteris
p. 253 c. 2 l. 37 *Necyo-*
p. 256 c. 2 l. 50 Infantes
p. 263 c. 1 l. 24 *de pace* 1.
p. 284 c. 2 l. 38 *συνζυμίδιον*
p. 285 c. 1 l. 2 *ὑποκοπῆτας*
p. 286 c. 2 l. 13 exiſtit
p. 296 c. 1 l. 40 familiæ
p. 306 c. 1 l. 32 *κεφὴν*
p. 307 c. 2 l. 40 *in Job*
p. 308 c. 2 l. 30 qidem
p. 309 c. 1 l. 7 ſcripſerant
l. 8 -*ſe lib.* 1.
c. 2. l. 18 *ἐπωζε*
p. 310 c. 1 l. 9 in verſione
l. 32 loqor
p. 313 c. 1 l. 49 ipſe
p. 317 c. 1 l. 32 Iren.
p. 325 c. 1 l. 4 Arel
p. 326 c. 2 l. 30 Portus
p. 328 c. 2 l. 31 *ὅτι*
p. 331 c. 2 l. 17 dixerat
p. 333 c. 1 l. 14 l. 7. §
c. 2. l. 32 *τοῦτος*
l. 36 *periothe* 1
p. 336 c. 1 l. 5 Apoſtolius
l. 22 Abarum regi Pt
p. 337 c. 2 l. 16 *anguſt.*
p. 339 c. 2 l. 19 ſubſannans
p. 344 c. 2 l. 28 ב'אבע
p. 345 c. 1 l. 5 variis
p. 346 c. 1 l. 30 afficiant
p. 352 c. 2 l. 55 Marci mens gen
p. 356 c. 1 l. 43 ac concl.
c. 2 l. 54 Evripid. Troad
p. 364 c. 1 l. 50 ac Vulgarem
p. 367 c. 2 l. 24 *compertum*
p. 372 c. 2 l. 14 Piſiſque
p. 377 c. 1 l. 31 *ἄπιον*
p. 381 c. 1 l. 40 *ἴδιον*
p. 384 c. 1 l. 46 philoſophos
p. 390 c. 1 l. 52 admiſſos
p. 395 c. 1 l. 37 eximam
p. 396 c. 1 l. 14 Joſ. Mercerus
l. 23 *ψιλὸς*
p. 397 c. 1 l. 55 Apoſtolium
p. 400 c. 1 l. 45 *nunc*
p. 423 c. 1 l. 21 eſſentionem

In calce Prælogii, lege Rotherithienſi.

Syllabus Locorum Scripturæ Sacræ, quæ in Commentario iſto vel explicantur, vel illuſtrantur.

Geneſis.

Cap. 1 verſ. 2 *pag.* 151 *col.* 2 *lin.* 41 v. 11 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 31 v. 26, 27 *p.* 119 *c.* 1 *l.* 8 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 51 C. 2 v. 7 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 46 *p.* 382 *c.* 2 *l.* 10 *p.* 383 *c.* 2 *l.* 7 v. 24. *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24. C. 3 v. 19 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 18 v. 21 *p.* 351 *c.* 1 *l.* 42 v. 22 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 4 v. 9 *p.* 97 *c.* 1 *l.* 2 C. 5 v. 24. *p.* 211 *c.* 1 *l.* 31 C. 9 v. 4. *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 11 v. 4 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 6 C. 15 v. 2 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 44 C. 17 v. 13 *p.* 35 *c* 1 *l.* 13 C. 20 v. 6 *p.* 42 *c.* 2 *l.* 26 C. 27 v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 41 C. 31 v. 2, 5 *p.* 355 *c.* 2 *l.* 41 C. 38 v. 9 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 21 C. 42 v. 4 *p.* 148 *c.* 1 *l.* 7 C. 47 v. 9 *p.* 78 *c.* 1 *l.* 14 C. 49 v. 11 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 2 C. 50 v. 2 *p.* 175. *c.* 1 *l.* 55

Exodus.

Cap. 1 verſ. 5 *pag.* 214 *col.* 2 *lin.* 19 C. 4. v. 10 *p.* 352 *c.* 2. *l.* 38 C. 20 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 32 C. 34 v. 10 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 35

Levit.

Cap. 15 verſ. 16 *pag.* 371 *col.* 2 *l.* 22 C. 17 v. 11, 14 *p.* 227 *c.* 2 *l.* 23 C. 19 v. 2 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 38

Num.

Cap. 16 verſ. 3, 7 *p.* 178 *col.* 2. *l.* 39 C. 23 v. 10 *p.* 242 *c.* 2 *l.* 47

Deut.

Cap. 2 verſ. 27 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 10 C. 5 v. 8 *p.* 104 *c.* 2 *l.* 40 v. 52 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 10 C. 6 v. 5 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 14 v. 13 *p.* 48 *c.* 1 *l.* 8. C. 10 v. 4 *p.* 123 *c.* 1 *l.* 53 C. 12 v. 8 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 38 C. 17 v. 11 *p.* 98 *c.* 2 *l.* 25 v. 11, 20 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C 19 v. 6 *p.* 353 *c.* 2 *l.* 32 C. 22 v. 1 *p.* 349 *c.* 1 *l.* 9 C. 28 v. 4. *p.* 384 *c.* 2 *l.* 1 v. 14 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 11 C. 29 v. 19 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 54 C. 30 v. 11 *p* 417 *c.* 1 *l.* 18 C. 32 v 14 *p.* 224 *c.* 2 *l.* 3 C. 33 v. 5, 29 *p.* 341 *c.* 1 *l.* 18, 19

Joſh.

Cap. 1 verſ. 7 *pag.* 137 *col.* 2 *lin.* 12 C. 8 v. 15 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 17 C. 23 v. 6 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 24 v. 14, 15 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 18 *p.* 263 *c.* 2 *l.* 54

Judic.

Cap. 7 verſ. 2 *pag.* 348 *col.* 1 *lin.* 31 C. 11 v. 35, 37 *p.* 306 *c.* 2 *l.* 45

Regum

Lib. 1 Cap. 2 v. 29 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 49 C. 3 v. 13 *p.* 311 *c.* 2 *l.* 50 v. 17 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 12 C. 6 v. 12 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 12 C. 10 v. 11 *p.* 352 *c.* 2 *l.* 32 C. 16 v. 7 *p.* 395 *c.* 1 *l.* 56 *p.* 419 *c.* 1 *l.* 47 C. 25 v. 31, 33 *p.* 45 *c.* 2. *l.* 52

Lib. 2 Cap. 2 v. 19, 21 *p.* 137 *col.* 2 *l.* 13 C. 3 v. 36 *p.* 27 *c.* 2 *l.* 11 C. 10 v. 12 *p.* 161 *c.* 1 *l.* 14 C. 13 v. 15 *p.* 33 *c.* 2 *l.* 46 C. 15 v. 26 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 54 C. 16. v. 12 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 44 *p.* 210 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 233 *c.* 2 *l.* 5

Lib. 3 Cap. 1 v. 6 *pag.* 311 *c.* 2 *l.* 50 C. 3 v. 25 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 22 C. 4 v. 5 *p.* 22 *c.* 2 *l.* 29 C. 8 v. 39 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 3 C. 12 v. 9 *p.* 296 *c.* 1 *l.* 28 v. 24 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 33 C. 19 v. 4 *p.* 201 *c.* 1 *l.* 37

Lib. 4 Cap. 5 v. 13 *p.* 154 *c.* 2 *l.* 41 C. 8 v. 13 *p.* 360 *c.* 2 *l* 13 C. 10 v. 19 *p.* 400 *c.* 2 *l.* 21 C. 13 v. 5 *p.* 352 *c.* 1 *l.* 35 C. 22 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Annal.

Lib. 1 Cap. 11 ver. 2. *p.* 352 *c.* 2 *l.* 34 C. 29 v. 11, 16 *p.* 433 *c.* 1 *l.* 4 v. 14 ibid. *l.* 43

Lib. 2 Cap. 1 verſ. 11 *p.* 157 *c.* 2 *l.* 26 C. 19 v. 3 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 33 C. 34 v. 2 *p.* 137 *c.* 2 *l.* 14

Eſdr.

Cap. 7 verſ. 27 *pag.* 45 *col.* 1 *lin.* 55

Nehem.

Cap. 2 verſ. 12 *pag.* 45 *col.* 2 *lin.* 1 C. 7 v. 5 ibid.

Eſter.

Cap. 1 verſ. 5 *pag.* 329 *col.* 1 *lin.* 32 C. 5 v. 8 *p.* 400 *c.* 1 *l.* 51

Job.

Cap. 1 verſ. 21 *pag.* 114 *col.* 1 *lin.* 37 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 *p.* 365 *c.* 1 *l.* 20 *p.* 438 *c.* 1 *l.* 41 C. 2 v. 10 *p.* 114 *c.* 1 *l.* 41 C. 3 v. 18 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 46 C. 6 v. 15, 20 *p.* 317 *c.* 1 *l.* 20 C. 7 v. 1 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 9 *p.* 77 *c.* 2 *l.* 44 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 20 C. 10 v. 4 *p.* 322 *c.* 2 *l.* 34 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 1 v. 5 *p.* 429 *c.* 2 *l.* 26 v. 5, 14 *p.* 57 *c.* 1 *l.* 10, 11 v. 8, 12 *p.* 371 *c.* 2 *l.* 49 v. 9 *p.* 289 *c.* 1 *l.* 47 C. 15 v. 21 *p.* 242 *c.* 1 *l.* 25 v. 32 *p.* 430 *c.* 1 *l.* 17 v. 33 *p.* 180 *c.* 1 *l.* 36 C. 22 v. 16 *p.* 430 *c.* 2 *l.* 19 C. 23 v. 12, 13 *p.* 305 *c.* 1. *l.* 35 *p.* 377 *c.* 2 *l.* 36 C. 24 v. 13, 17 *p.* 105 *c.* 2 *l.* 42 C. 28 v. 28 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 29 C. 30 v. 23. *p.* 252 *c.* 2 *l* 44 C. 38 v. 25, 26, 34, 37 *p.* 191 *c.* 1 *l.* 48

Pſalm.

Pſal. 2 verſ. 3 *pag.* 331 *col.* 1 *lin.* 32 Pſ. 8 v. 1, 3 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 23 Pſ. 12 v. 1 Pſ. 14 v. 2 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 48 Pſ. 16 v. 12 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 Pſ. 18 v. 20 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 50 v. 32, 35 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 39 v. 39, 40 *p.* 304 *c.* 2 *l.* 7 v. 44, 46 *p.* 342 *c.* 1 *l.* 8 Pſ. 19 v. 1, 2, 6 *p.* 302 *c.* 1 *l.* 4 Pſ. 22 v. 15 *p.* 222 *c.* 1 *l.* 20 Pſ. 31 v. 5 *p.* 321 *c.* 1 *l.* 12 v. 9 *p.* 341 *c.* 2 *l.* 52 v. 16 *p.* 439 *c.* 2 *l.* 14 Pſ. 34 v. 1 *p.* 221 *c.* 2. *l.* 50 Pſ. 36 v. 3 *p.* 189 *c.* 1 *l.* 54 Pſ. 37 v. 5 *p.* 156 *c.* 2 *l.* 56 v. 10 *p.* 297 *c.* 2 *l.* 10 v. 20 *p.* 220 *c.* 2 *l.* 24 Pſ. 38

v.13,14 p. 233 c.1 l.4 v.13 p. 363 c.2 l.16 Pſ.39 v.6 p. 159 c.1 l.47 p.376 c.1 l.45 v.9 p. 114 c.1 l. 46 Pſ. 41 v. 4,10 p. 347 c. 2 l. 56 Pſ. 44 v. 1, 8 p.304 c. 2 l.8 Pſ. 49 v.11, 14 p.307 c.1 l.32 v.12,20 p. 202 c 1 l.34,52 c.2 l.45 v.18 p.283 c.2 l.5 Pſ 50 v. 16,17 p. 359 c.2 l.56 Pſ. 51 v.4 p.424 c. 1 l.37 v.5 p. 322 c.2 l. 34 v. 10 p.219 c.1 l.43 Pſ.55 v.6,7 p. 181 c.1 l. 35 v. 22 p. 157 c.1 l.1 v.23 p. 430 c.1 l.16 Pſ.57 v.4 p.181 c.1 l. 35 Pſ. 58 v.3 p.322 c. 2 l. 34 Pſ. 62 v.9 p. 376 c.1 l.45 v.12 p. 227 c.1 l. 32 Pſ. 65 v.10,12 p. 191 c. 1 l. 56 Pſ. 66 v.3 p.341 c.1 l.14 v.10 p.378 c.1 l.37 Pſ 68 v. 20 p. 439 c.2 l.15 Pſ. 73 v. 1 p. 424 c.1 l. 20 v.3 p. 322 c. 1 l. 55 Pſ. 74 v.16,17 p.300 c.1 l.24 Pſ.77 v.1,2 p.254 c.1 l.39 Pſ.78 v.36,37 p. 359 c.2 l.47 Pſ.81 v.16 p. 341 c.1 l.16 Pſ. 82 v.6,7 p.235 c.2 l.38 p. 368 c.2 l.7 Pſ. 87 v.3 p. 147 c. 1 l.27 Pſ. 90 v.1 p.337 c.1 l.56 v.2 ibid. l. 55 Pſ. 100 v. p. 337 c.2 l.1 Pſ. 103 v 17 p.357 c.1 l. 55 Pſ. 104 v.9 p.439 c.2 l.1 v.19 p.300 c.1 l.25 Pſ.109 v.28,19 p. 49 c.1 l.7 Pſ 112 v.1 p.305 c.1 l. 34 p.377 c.2 l.33 v.7 p.222 c.2 l.14 Pſ.116 v.1 p.253 c.2 l.53 Pſ. 118 v. 23 p. 114 c 1 l.31 Pſ.119 v. 18 p.117 c.2 l.43 v.67 p.378 c.1 l.35 v.71 ibid. v.73 p.371 c.2 l.43 v.75 p.133 c.1 l 37 v.139 p.133 c.1 l. 36 v. 142 p.322 c.1 l.13 v. 176 p. 349 c.1 l.53 Pſ. 120 v.5,6 p.181 c.1 l.35 Pſ. 127 v.5 p.56 c. 2 l.21 Pſ.132 v.11 p.384 c.1 l.2 Pſ.139 v.5 p.119 c.1 l.9 v.13, 16 p.371 c.2 l.44 v.14 p.372 c.1 l. 55 v.15 p.372 c.2 l.54 Pſ.140 v.3 p.202 c.1 l.55 v.9 p.56 c.2 l.24 Pſ.144 v.4 p.159 c.2 l.47 Pſ. 145 v.15 p. 368 c.1 l.42 v.17 p. 133 c.1 l. 39 p. 421 c. 2 l. 51 Pſ. 146 v. 4 p.222 c. 1 l.22 Pſ.147 v.4 p. 252 c.1 l.46 v.20 p. 104 c.2 l. 32

Paræm.

Cap.1 verſ.7 pag.240 col.1 lin.28 v.22 p.189 c.1 l.53 C.4 v.22 p.284 c. 1 l.9 v.25,27 p. 137 c.2 l.11 C.6 v.6,7 p.18 c.1 l. 23 C.9 v.10 p.240 c.1 l.27 C.10 v.1 p.273 c.1 l.34 C.11 v.17 p. 387 c. 2 l. 19 C. 13 v.1 p. 154 c.2 l.27 C.14 v.15 p.169 c.1 l.34 p.360 c 1 l. 47 v.21 p.321 c.1 l.29 v.31 p.321 c.2 l.26 C.15 v.11 p.418 c.2 l. 44 v.20 p.275 c.1 l.34 C.16 v. 3 p.157 c.1 l.3 v.32 p.26 c.2 l.6 C.17 .5 p.321 c.2 l. 27 v. 21 p. 273 c. 1 l. 43 C. 18 v.10 p.315 c.2 l. 33 C.19 v. 11 p.233 c.2 l.7 C.23 v.5 p. 227 c.1 l.27 v.15,16 p.275 c.1 l.30 C.24 v.24 p.56 c.2 l. 17 C.25 v.22 p.221 c.1 l.23 C.26 v.19 p.134 c.1 l.24 C.27 v.11 p. 273 c.1 l.30 C. 30 v 16 p. 121 c.2 l. 30 v. 20 p.367 c. 2 l.27 v 27 p.183 c.1 l.44

Eccleſ.

Cap.1 verſ.2 pag.159 col.1 lin.36 v.4 p.379 c.1 l. 48 v 9 p. 257 c. 1 l. 56 v. 11 p. 78 c. 1 l 43 v.13 p 60 c.2 l.52 C. 2 v.2 p. 61 c.2 l.23 v.3 p.364 c.2 l.8 v 17 p.61 c.2 l 24 C.3 v.2 p. 429 c.2 l 11 v.1 p.439 c.2 l.9 C.4 v 5 p.220 c.1 l. 1 v.9 p. 296 c.1 l.22 C. 7 v. 6 p.363 c.1 l.53 v. 21 p. 233 c. 1 l.56 v.26 p.61 c.2 l.36 C.9 v.2 p. 86 c.1 l.29 p. 297 c.1 l.46.v. 11 p.46 c.2 l.50 C.10 v.14 p. 112 c.2 l.38 C.11 v.1,3 p.331 c.1 l. 28 v. 5 p. 372 c. 2 l.55 C.12 v.7 p.51 c.1 l.48 p. 136 c.1 l.14 p.222 c. 1 l.19 v. 8 p. 159 c.1 l. 36 v. 13 p.294 c.2 l.33

Eſaj.

Cap.1 verſ.11,16 p 359 col.2 l.47 v.25 p.378 c 1 l.38 C.2 v.22 p.227 c.2 l 27 C.6 v. 9,10 p. 71 c. 1 l. 34 p. 147 c. 2 l. 52 C.10 v.5,7 p.246 c.1 l.45 v.5, 19 p.308 c.1 l.49 v.6,11 p.246 c.2 l.22 C.14 v.9.10 p.368 c.1 l.7 C. 30 v.21 p.137 c.2 l.15 C.33 v.22 p.133 c.2 l.44 C. 35 v.6 p. 306 c. 1 l.20 C. 39 v.8 p.96 c.1 l.16 C.40 v.15 p. 242 c.1 l.42 C. 42 v.18,19 p.71 c.1 l.35 C.44 v.5 p.394 c.1 l.25 v.6 p.248 c. 1 l.7 C. 45 v.7 p.114 c.1 l.23 p.219 c. 1 l.37 C.46 v.8 p.129 c.1 l.8 C.48 v.8 p.322 c.2 l.35 v.10 p.378 c.1 l.38 C.49 v.4 p 314 c. 1 l.16 C.53 v.6 p.349 c. 1 l.55 C.56 v.10 p.202 c.1 l.50 C. 58 v. 13 p. 305 c.1 l. 34 C.64 v.8 p. 289 c.2 l.28 C. 66 v.24 p.319 c.2 l.6

Jerem.

Cap.1 verſ.5 pag.371 col.2 lin.36 C.2 v.14 p.35 c.2 l.9 C. 4 v.14 p.48 c.2 l.16 v.22 p. 191 c.1 l.47 C. 5 v.8 p.202 c.1 l.34, 51 C.7 v.9, 10,21, 29 p.359 c.2 l.48 C.9 v.2,3 p.181 c.1 l.36 p.300 c.1 l.49 C. 10 v.10 p. 322 c. 1 l. 11 C.12 v.1 p. 133 c. 1 l41 p. 424 c. 1 l.21 v.1,2 p.322 c. 1 l.55 C.13 v.17 p. 314 c.2 l.17 C.23 v.23 p.299 c.2 l.56 v.24 p. 165 c.1 l.30 p.317 c.2 l.39 C.31 v.35, 36, &c. C.33 v.20,23 p.410 c. 1 l.46 C.44 v.17 p.169 c.1 l.2

Thren.

Cap.3 verſ.33 pag.312 col.1 lin.5 v.37,38 p.114 c.1 l.26 p.300 c.2 l.10 v.40 p.371 c.2 l.33

Ezek.

Cap.18 verſ.11,13 p.104 c.2 l.15 C.20 v.39 p.359 c.2 l.49 C. 32 v.18,30 p. 368 c.1 l.8

Dan.

Cap.7 verſ.15 pag.326 c. 1 lin.45 C.11 v.35 p.378 c.1 l.39

Hoſh.

Cap.1 verſ.6 pag.320 col.2 lin.7

Amos.

Cap.3 verſ.6 pag.114 col.1 lin.29 p. 219 c. 1 l. 38

Jon.

Jon.

Cap.4 vers.3,9 *pag.*201 *col.*1 *l.*39

Mic.

Cap.3 vers.3 *pag.*316 *col.*2 *lin.*16 C.4 v. 11, 13 *p.* 308 *c.*1 *l.*50 C.7 v.1 *p.*300 *c.*1 *l.*49

Habbak.

Cap.2 vers.5 *pag.*344 *col.*2 *lin.*19

Zephan.

Cap.1 vers.12 *pag.*344 *col.*2 *lin.*21 C.2 v.1 *p.*381 *c.*2 *l.*30

Zacar.

Cap.10 vers.1 *pag.*191 *c.*1 *lin.*49

Malac.

Cap.3 vers.3 *pag.*378 *col.*1 *lin.*39

Matth.

Cap.3 vers.7 *pag.*202 *col.*1 *lin.*3 C.4 v.10 *p.*48 *c.*1 *l.* 5 C.5 v. 11 *p.* 377 *c.*1 *l.*47 v.20 *p.*417 *c.*1 *l.*46 v.28 *p.*88 *c.*1 *l.*41 v. 44,45 *p.*317 *c.*1 *l.*2 v.44 *p.*267 *c.*2 *l.*21 v.45 *p.* 291 *c.*2 *l.* 24 v.48 *p.*360 *c.*1 *l.*37 C.6 v.2,5 *p.*178 *c.* 2 *l.*27 *p.* 339 *c.*1 *l.*1 v.2 *p.* 190 *c.*1 *l.* 36 v.6 *p.*190 *c.*1 *l.*1 v.10 *p.* 161 *c.*1 *l.*24 v. 16 *p.* 268 *c.*2. *l.* 44 v. 22, 23 *p.*427 *c.*1 *l.*26 C.7 v.12 *p.*230 *c.*2 *l.*32 v.15, 20 *p.* 331 *c.*1 *l.* 29,33 v.16 *p* 360 *c.*2 *l.*2 v.26 *p.*300 v.1 *l.*23 v.27 *p.* 233 *c.*1 *l.*22 C.10 v.29,30 *p* 220 *c.*1 *l.*3 *p.*256 *c.*1 *l.*45 *p.*272 *c.*1. *l.* 38 *p.*300 *c.*2 *l.*31 v.37,38 *p.* 418 *c.*2 *l.*13 C.11 v.30 *p.*405 *c.*2 *l.*44 C.12 v.33,35 *p.* 331 *c.*1 *l.*30 v.34 *p.*148 *c.* 2 *l.* 22 v. 36 ibid. *l.*15 v.43 *p.*61 *c.*1 *l.*1 C.13 v.13,15 *p.*71 *c.*1 *l.* 34 v. 13 *p.* 147 *c.* 2 *l.* 49 v. 32 *p.* 1[illegible] *c.* 2. *l.* 50 C. 15 v 14 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 35 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 33 v.19 *p.* 148 *c.* 2 *l.* 23 C. 16 v. 4. *p.* 61 *c.* 1 *l.* 3 v. 17 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 47 v. 26 *p.* 381 *c.* 2. *l.* 53 C.18 v.7 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 38 v. 15 *p.*212 *c.*2 *l.* 5 *p.* 404 *c.* 2 *l.* 22 C. 19 v.5 *p.* 185 *c.* 1 *l.* 24 v. 17 *p.*63. *c.* 2 *l.*15 v.22 *p.* 311 *c.*2 *l.*44 v. 28 *p.*385 *c.*2 *l.*27 C. 20 v.26, 27 *p.* 257 *c.* 1 *l.* 5 C.21 v.25 *p.* 161 *c.*1 *l.* 20 C.22 v. 37 *p.* 157 *c.*1 *l.*20 v.45 *p.*289 *c.*2. *l.*36 C.23 v.23,25, 27 *p.*339 *c.*1 *l.*1 C.25 v.9 *p.* 148 *c.*1 *l.*7 C.26 v.24 *p.* 320 *c.* 1 *l.* 22 v.39 *p.* 161 *c.* 1 *l.*27 C. 27 v. 50 *p.* 186 *c.*2 *l.*27 *p.* 228 *c.*1 *l.*23

Marc.

Cap.3 vers.21 *pag.*398 *col.*1 *lin.*48 C.4 v.26 *p.*371 *c.*2 *l.*24 v.31, 32 *p.*372 *c.*2 *l.*50 C.7 v.33 *p.* 129 *c.*1 *l.*29 C.8 v.36 *p.* 385 *c.*2 *l.*54 C.9 v.21 *p.*7 *c.*1 *l.*47 v.44 *p.*319 *c.*2. *l.*6 C.10 v.43, 44 *p.* 357 *c.* 1 *l.*6 C. 11 v. 13 *p.* 331 *c.* 1 *l.*33 C. 12 v. 30 *p.* 157 *c.*1 *l.* 19 C. 14 v.36 *p.* 161 *c.*1 *l.* 27 v.41 *p.* 178 *c.*2 *l.* 34 C. 15 v. 37, 39 *p.* 186 *c.*2 *l.* 26 *p.* 228 *c.* 1 *l.* 25 C. 16 v. 19 *p.*136 *c.*1 *l.*4 v. 20 *p.* 347 *c.* 1 *l.* 28

Luc.

Cap.1 vers.3 *pag.*188 *col.*2 *lin.*50 v.6 *p.*417 *c.*1 *l.*47 v.42 *p.* 384 *c.*1 *l.* 3 v.75 *p.*417 *c.*1 *l.*42 C. 2 v.29 *p.* 386 *c.*1 *l.* 53 C. 4 v.2 *p.*61 *c.*1 *l.*6 C.6 v.24 *p.*178 *c.*2 *l.*28 v.34,35 *p.*189 *c.*2 *l.*47, 48 *p.* 291 *c.*1 *l.*31 *p.*317 *c.*1 *l.* 9 v.36 *p.*360 *c.*1 *l.*3 2 v.44 *p.* 300 *c.*1 *l.*38 v.46 *p.*359 *c.*2 *l.*44 C.7 v.25 *p.*44 *c.*1 *l.*5 C.9 v. 31 *p.*63 *c.*1 *l.*47 v.51 *p.*136 *c.* 1 *l.*7 C.18 v.27 *p*157 *c.*1 *l.*19 v.29,37 *p.*97 *c.*1 *l.*16 v.41 *p.* 419 *c.* 1 *l.*55 C.11 v.2 *p.*161 *c.*1 *l.*24 C.12 v.17 *p.*203 *c.*1 *l.*53 C.15 v.21 *p.*161 *c.*1 *l.*20 C. 17 v. 3,4 *p.*11 *c.* 1 *l.* 33 v. 3 *p.* 283 *c.* 2 *l.* 43 v. 18 *p.*329 *c.*1 *l.*35 C.20 v.19 *p.*61 *c.*1 *l.*9 C.21 v.16,18 *p.*48 *c.*2 *l.*40, 45 v.34 *p.*283 *c.*2 *l.*43 v. 35 *p.*423 *c.*1 *l.*41 C.22 v.20 *p.* 92 *c.*1 *l.*28 v.40 *p.*291 *c.*2 *l.*56 C.23 v.30 *p.*319 *c.*2 *l.*15 v.36 *p.*186 *c.*2 *l.*26 v.46 *p.*228 *c.*1 *l.* 25 C.24 v.18 *p.* 154 *c.*1 *l.*5

Joan.

Cap.1 vers.9 *pag.*394 *col.*1 *lin.*20 v.14 *p.*92 *c.*1 *l.*34 v.18 *p.*143 *c.* 2 *l.*48 *p.*435 *c.*2 *l.*6 C.3 v.20 *p.*107 *c.*2 *l.*13 C.4 v.14 *p.*317 *c.*1 *l.*28 *p.*377 *c.*2 *l.*35 v.36 *p.* 383 *c.*2 *l.*38 C.6 v.60 *p.*231 *c.* 1 *l.*1 *p.*380 *c.*1 *l.*5 C.7 v.17 *p.* 357 *c.*1 *l.*3 C.9 v.34.40 *p.* 71 *c.*1 *l.*35 C.12 v.40 *p.*71 *c.*1 *l.*36 C.13 v.1 *p.*63 *c.*1 *l.*45 v.34 *p.* 321 *c.*1 *l.*28 C.14 v.9 *p.*436 *c.* 1 *l.*11 C.15 v.18 *p.*154 *c.*1 *l.* 11 C.16 v.12 *p.*380 *c.*2 *l.*8 v. 33 *p.*154 *c.*1 *l.*11 C.17 v.17 *p.* 322 *c.*1 *l.*18 C.19 v.10 *p.*170 *c.*1 *l.*48 v.30 *p.*228 *c.*1 *l.*24 v. 39 *p.*175 *c.*1 *l.*55 C.21 v.19 *p.* 195 *c.*2 *l.*7

Act.

Cap.1 vers.1,2,22 *pag.*136 *col.*1 *l.*5 v.3,4 *p.*154 *c.*1 *l.*40 v.24 *p.*438 *c.*2 *l.*41 C.2 v.12 *p.*357 *c.*1 *l.* 9 v.23 *p.*273 *c.* 1 *l.*40 *p.*308 *c.* 1 *l.*51 v.25 *p.*1 *c.*1 *l.*25 C.3 v. 14,18 *p.*308 *c.*1 *l.*51 v.21 *p.*385 *c.*2 *l.*26 C.4 v.13 *p.*17 *c.*1 *l.*49 v.28 *p.*273 *c.*1 *l.*40 C. 5 v.39 *p.*148 *c.*1 *l.*8 *p.*329 *l.*39 v.41 *p.* 284 *c.*2 *l.*52 C.7 v.14 *p.*214 *c.* 2 *l.*22 v.35 *p.*283 *c.*1 *l.*44 v.39 *p.*148 *c.*1 *l.*8 v.42 *p.*61 *c.*1 *l.*12 v.54 *p.*297 *c.*1 *l.*2 C.13 v.36 *p.*370 *c.*1 *l.*15 v.50 *p.*2 *c.*1 *l.*42 C.14 v.10 *p.*136 *c.*2 *l.*8 v.14, 15 *p.*291 *c.* 2 *l.*32 v.14 *p.*300 *c.* 1 *l.*25 v.15 *p.*231 *c.*2. *l.*20 C. 15 v.8 *p.*418 *c.*2 *l.*40 C.16 v. 1 *p.* 2 *c.*1 *l.*39 v.3 *p.*401 *c.* 1 *l.* 35 v.11 *p.*137 *c.*2 *l.*3 C. 17 v.2,3 *p.*254 *c.*1 *l.*40 v.18,19 *p.* 385 *c.*2 *l.*34 *p.*423 *c.*1 *l.*24 v. 26 *p.*47 *c.*2 *l.*22 v.28 *p.* 208 *c.* 1 *l.*6 *p.*211 *c.*1 *l.*36 *p.*418 *c.*2 *l.*1 C.20 v.23,24 *p.*353 *c.*1 *l.* 42 *p.* 370 *c.*1 *l.*23 v.28 *p.*383 *c.* 2 *l.*44 v.35 *p.*46 *c.*1 *l.*12 C.21 v.1 *p.*137 *c.*2 *l.*3 v.13 *p.*253 *c.* 1 *l.*42 v.14 *p.*61 *c.*1 *l.*21 C. 25 v.23 *p.*8 *c.*1 *l.*45, C.26 v.8 *p.*423 *c.*2 *l.*33 C[illegible] v. 27 *p.* 335 *c.*2 *l.*36 v.37 *p.*214 *c.*2 *l.* 24 C. 28 v.4,6 *p.*136 *c.*2 *l.*14 v.18 *p.*117 *c.*2 *l.*44 v.25 *p.*386 *c.*1 *l.*40 v. 26, 27 *p.* 71 *c.* 1 *l.*45

Roman.

Cap.1 vers.20 *pag.*277 *col.*2 *lin.*41 *p.*435

p.435 c.2 l.56 C.2 v.9 p.341 c.2 l.56 v.17 p.156 c.2 l.47 v.19 p. 134 c. 1 l.35 v.28 p. 395 c.1 l.47 C. 3 v.4,5 p 424 c.1 l.2 C.4 v 9 p.48 c.1 l.9 C.5 v. 2,4 p.378 c.1 l.40 v.5 p.143 c.2 l.53 v.'5 p.254 c.1 l.91 C.6 v.5 p.308 c.1 l. 32 v.13 p.382 c.2 l.31 v.17 p.375 c.1 l.30 C.7 v.24 p.323 c.2 l 5 C.8 v.1,4,8 p.254 c.1 l.41 v.7 p.407 c.2 l.53 v.24 p.143 c.2 l.53 v.28 p.96 c.1 l.13 p. 246 c.1 l.2 v.29 p.360 c.1 l. 27 v.35, 36 p.352 c.1 l.39 v. 36,39 p. 392 c.1 l.44 C.9 v. 14 p.424 c.1 l.22 v. 17, 22 p. 308 c.1 l.52 v.20 p.424 c.1 l. 12 v.21 p.209 c.1 l.37 v.22 p. 308 c.1 l.52 C.10 v.6 p.417 c.1 l.19 C.11 v.20,23 p.308 c.1 l. 16 v.36 p 53 c.2 l.44 p.146 c.2 l. 53 C.12 v.5 p.264 c.1 l.15 v.16 p.32 c.1 l.52 v. 19 p.104 c.1 l.24 v.20 p.221 c.1 l.28 v.21 p.236 c.2 l.52 p.402 c.1 l.27, 53 C. 13 v.1 p.214 c.2 l.25 v.12 p.105 c.2 l.39 v.14 p.296 c.1 l.15 C.14 v.18 p. 352 c.2 l.39 v.21 p.233 c.1 l.16 p.361 c.2 l.46 v. 22 p.283 c.2 l.13

2 Corinth.

Cap.1 verſ.14 pag.298 col.1 lin.54 v.15 p.436 c.1 l.20 v.18 p.298 c.1 l.55 C. 2 v.10 p 143 c.2 l. 49 C.3 v.8 p.314 c.1 l.35 v. 13 p.120 c.2 l.31 v.15 p.319 c.2 l.41 C.4 v.1 p.154 c.2 l.10 v.2 p.357 c.2 l.4 v.7 p.307 c.2 l.30 C.5 v.7,10 p.292 c.1 l.8 p.329 c.1 l.40 v.18 p. 348 c.2 l. 27 C.6 v.19 p.120 c.2 l.14 C.7 v.1 p.45 c.2 l.3 v.20,24 p.154 c.1 l.25 v.23 p. 157 c. 1 l. 30 v.31 p.227 c.1 l.23 v.35 p.104 c.1 l.32 C. 9 v.19, 22 p. 401 c.1 l.39 v.20 p.17 c.2 l.43 p. 292 c.2 l.29 C. 10 v. 6,7 p. 254 c.1 l.41 v.9,10 ibid. v.17 p.264 c.2 l. 17 v.31,32 p. 116 c. 2 l.38 v. 33 p. 304 c. 2 l.4 C. 11 v.19 p.348 c.2 l.36 v.28 p.381 c.2 l.36 v. 29 p. 327 c.1 l.29 C.12 v.12 p.264 c.2 l.18 v.25 p. 308 c.1 l.13 v.27 p.264 c.2 l.25 C. 13 v.4 p.188 c. 1 l.24 v.5 p. 31 c.2 l.20 C. 15 v.10 p.347 c.1 l.25 v.38 p.371 c.2 l.30 v.58 p.314 c.2 l.9 C. 16 v.13 p. 128 c.1 l.10

2 Corinth.

Cap.2 verſ.15 pag.314 col.2 lin.6 C.3 v.18 p.363 c.1 l.25 C.4 v.4 p.154 c.1 l.30 v.7 p.289 c. 2 l.38 C.5 v.1 p.420 c.1 l. 53 v.4 p.351 c.1 l. 24 v. 6, 8 p.78 c.1 l. 31 p. 386 c.2 l. 12 v.12 p.4 c.1 l.36 v.18 p.53 c. 2 l.45 p.304 c.2 l.9 p.433 c.1 l. 48 C.6 v. 1 p. 246 c. 1 l. 1 p. 347 c.1 l.27 v.8 p. 298 c. 1 l.24 C.9 v.10 p.162 c.2 l.10 p.352 c.1 l.15 C. 12 v. 15 p. 365 c.2 l.31 C. 13 v.5 p.381 c.2 l.34

Gilat.

Cap.2 verſ.11 pag.401 col.1 lin.9 v.14 p. 137 c. 2 l. 1 v. 20 p. 347 c.1 l. 32 C.3 v.16 p.264 c. 2 l. 23 C.4 v. 26 p. 113 c.2 l.30 C.5 v.6 p.241 c. 1 l. 41 v.22 p.331 c.1 l. 29 C.6 v. 1 p. 154 c.2 l.14 p. 403 c.2 l. 37 v.4 p. 381 c.2 l. 37 v. 9 p. 292 c.1 l. 47 v.10 p.97 c.1 l 13 p.137 c.1 l.41

Epheſ.

Cap.1 verſ.18 pag.117 col.2 l.45 p.154 c.1 l.29 C.2 v.10 p.219 c.1 l.43 v.12 p. 430 c. 2 l. 54 C. 4 v.1 p.418 c.2 l. 18 v. 4 p. 264 c.2 l.14 v. 14 p.13 c.1 l.28 v.17 p.13 c.1 l.4 v. 18 p. 71 c.1 l. 36 v.24 p. 417 c.1 l. 43 v.26 p.45 c.2 l.54 v.27 p. 104 c.1 l.20 C.5 v.11 p.105 c.2 l.40 v.12,13 ibid. l. 19 p. 119 c. 2 l.44 v. 14 p. 258 c.1 l.52 v.16 p. 150 c.1 l. 9 v.31 p. 185 c. 1 l. 29 v. 31 p.1 c. 1 l. 26 C. 6 v. 11, 12, 13 p.77 c.2 l.47 p.285 c.1 l.5.

Philip.

Cap.1 v.12,13 pag.207 col.2 l.15 v.14 p.308 c.1 l.53 v.20 p.195 c. 2 l.8 p. 353 c. 1 l.41 v.21, 22 p. 241 c.1 l. 44 p.350 c. 1 l.38 v.23 p.176 c.1 l.34 p.201 c.1 l.40 p. 386 c. 2 l.46 v.27 p.418 c.2 l.18 C.2 v.7 p. 329 c.1 l. 42 v.11 p. 331 c. 1 l.28 v.17 p.365 c.2 l.30 v.21 p.31 c.2 l.18 C.3 v.14 p.92 c.2 l.1 v.19, 20 p.278 c.2 l.16 p.352 c.2 l.21 C.4 v. 11 p. 298 c.2 l. 18 v. 12 p. 42 c.1 l.2 v.14 p.251 c.2 l.25 v.18 p. 179 c.1 l.13 p.351 c.2 l.14 v.22 p.205 c.1 l.40

Coloſ.

Cap.1 verſ.10 pag.418 col.2 l.18 C. 2 v.19 p.392 c.1 l.36 C.3 v.1,2 p.278 c.2 l.16 v.16 p.92 c.1 l.39

1 Theſſal.

Cap.2 verſ.12 pag.418 col.2 lin.18 v.19 p.314 c.2 l.13 C. 4 v. 4 p. 157 c. 1 l. 27 p.383 c.2 l. 4 v.9 p.321 c.1 l.31 C.5 v.6 p. 34 c.2 l.42 v.6,7 p.105 c.2 l. 41 v.21 p.106 c.2 l.19

2 Theſſal.

Cap.1 verſ.5 pag.423 col.1 lin.42 v.6 ibid. l. 43 C.2 v. 4 p.104 c. 2 l. 10 C.3 v.11 p.292 c. 1 l. 48

1 Timoth.

Cap.1 verſ.1 pag.192 col.1 lin.54 v.17 p.435 c.2 l. 9 C.2 v.15 p.56 c. 2 l.29 C.4 v. 6 p.2 c. 1 l.40 p.189 c. 1 l.4 v.7 p.92 c.2 l. 29 v. 10 p.1 c.2 l.14 v. 12 p.394 c. 1 l. 39 C. 5 v.21 p.239 c.2 l.54 C.6 v.5 p.324 c.1 l. 49 v. 12 p. 94 c. 1 l. 52 p. 240 c.1 l.14 v.16 p.435 c.2 l. 6 v.17 p.239 c.2 l.29 p.307 c. 2 l. 17 v. 18 p.2 c.1 l.50 p. 408 c.1 l.19 v. 19 p. 153 c. 1 l. 34

2 Timoth.

Cap. 1 verſ. 5 p. 2 c. 1 l. 41 v. 6 p. 258 c. 1 l. 20 C.2 v.16 p. 92 c. 2 l. 8 v. 23 ibid. l.29 v. 25 p. 147 c. 2 l.41 p. 407 c. 2 l.52 v. 26 p. 243 c.1 l.32 C. 3 v. 5 p. 338 c. 2 l. 55 p. 395 c. 1 l. 51 v. 10 p. 189 c. 1 l. 5 v. 15 p. 2 c. 1 l. 41

p. 7 *c.* 1 *l.* 48 C. 4 v. 3 *p.* 380 *c.* 2 *l.* 10 v. 5 *p.* 34 *c.* 2 *l.* 42 v. 6 *p.* 386 *c.* 2. *l.* 12 v. 7 *p.* 94 *c.* 1 *l.* 54 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 15 v. 8 *p.* 423 *c.* 1 *l.* 34

Titus

Cap. 2 ver. 15 *p.* 394 *c.* 1 *l.* 38 C. 3 v. 2 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 50 v. 9 *p.* 92 *c.* 2 *l.* 11

Hebr.

Cap. 4 ver. 12, 13 *p.* 418 *c.* 1 *l.* 49 C. 5 v. 11, 12 *p.* 380 *c.* 2 *l.* 3 C. 6. v. 10 *p.* 423 *c.* 1 *l.* 36, 43 C. 9 v. 27 *p.* 319 *c.* 1 *l.* 53 C. 10 v. 34 *p.* 205 *c.* 1 *l.* 1 v. 39 *p.* 392 *c.* 1 *l.* 42 C. 11 v. 1 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 54 v. 5 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 46 v. 11 *p.* 162 *c.* 2 *l.* 25 *p.* 431 *c.* 1 *l.* 35 v. 13 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 18 v. 35 -37 *p.* 253 *c.* 1 *l.* 40 C. 12 v. 4 *p.* 94 *c.* 1 *l.* 7 v. 5 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 53 *p.* 432 *c.* 2 *l.* 36 v. 9-11 *p.* 195 *c.* 1 *l.* 1 *p.* 378 *c.* 1 *l.* 42 v. 22 *p.* 113 *c.* 2 *l.* 30 v. 32 *p.* 240 *c.* 1 *l.* 32 Cap. 13 vers. 17 *p.* 314 *c.* 2 *l.* 26

Jacobi

Cap. 1 v. 2, 3 *p.* 378 *c.* 1 *l.* 40 v. 11 *p.* 268 *c.* 2 *l.* 23 v. 13 *p.* 64 *c.* 1 *l.* 1 *p.* 219 *c.* 2 *l.* 35 v. 14 *p.* 98 *c.* 2 *l.* 38 v. 18 *p.* 323 *c.* 1 *l.* 13 v. 25 *p.* 122 *c.* 2 *l.* 42 v. 27 *p.* 239 *c.* 2 *l.* 55 C. 2 v. 8 *p.* 133 *c.* 2 *l.* 45 C. 3 v. 1 *p.* 399 *c.* 2 *l.* 25 v. 12 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 21 C. 4 v. 1 *p.* 77 *c.* 2 *l.* 48 C. 5 v. 17 *p.* 231 *c.* 2 *l.* 21 v. 19 *p.* 348 *c.* 2 *l.* 56

1 Petr.

C. 1 v. 16 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 29 v. 18 *p.* 168 *c.* 2 *l.* 54 v. 23, 25 *p.* 427 *c.* 1 *l.* 34 C. 2 v. 5, 9 *p.* 93 *c.* 2 *l.* 37 v. 8 *p.* 233 *c.* 1 *l.* 17 v. 11 *p.* 77 *c.* 2 *l.* 47 *p.* 18 *c.* 1 *l.* 29 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 19 v. 22 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 48 v. 23 *p.* 236 *c.* 2. *l.* 50 v. 25 *p.* 349 *c.* 1 *l.* 56 C. 3. v. 13 *p.* 402 *c.* 1 *l.* 41 C. 4 v. 10 *p.* 433 *c.* 1 *l.* 18 v. 12 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 7 *p.* 300 *c.* 1 *l.* 13 *p.* 378 *c.* 1 *l.* 40 v. 14 *p.* 195 *c.* 1 *l.* 9 v. 15 *p.* 61 *c.* 2 *l.* 42 C. 5 v. 7 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 4

2 Petr.

C. 1 v. 4 *p.* 324 *c.* 1 *l.* 50 v. 9 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 37 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 31 v. 15 *p.* 63 *c.* 1 *l.* 48 v. 19 *p.* 143 *c.* 2 *l.* 45 C. 2 v. 13 *p.* 241 *c.* 1 *l.* 37 v. 14 *p.* 88 *c.* 1 *l.* 39 C. 3 v. 1 *p.* 56 *c.* 2 *l.* 42 v. 7, 10, 12 *p.* 89 *c.* 1 *l.* 46

1 Joan.

C. 1 v. 9 *p.* 423 *c.* 2 *l.* 14 C. 2 v. 17 *p.* 227 *c.* 1 *l.* 33 C. 3 v. 3 *p.* 360 *c.* 1 *l.* 30 v. 10 ibid. *l.* 31 C. 4 v. 2 *p.* 117 *c.* 1 *l.* 3 v. 12 *p.* 435 *c.* 2 *l.* 7 v. 21 *p.* 321 *c.* 1 *l.* 26 C. 5 v. 3 *p.* 305 *c.* 1 *l.* 33 v. 18 *p.* 239 *c.* 2 *l.* 56

2 Joan.

V. 2 *p.* 297 *c.* 2 *l.* 14 v. 8 *p.* 254 *c.* 1 *l.* 43

Jud.

V. 16 *p.* 157 *c.* 1 *l.* 42

Apoc.

C. 1 v. 5 *p.* 92 *c.* 1 *l.* 30 v. 6 *p.* 93 *c.* 2 *l.* 35 v. 17 *p.* 248 *c.* 1 *l.* 8 C. 2 v. 8 *p.* 248 *c.* 1 *l.* 8 C. 3 v. 4 *p.* 418 *c.* 2 *l.* 15 v. 12 *p.* 147 *c.* 1 *l.* 28 v. 17 *p.* 71 *c.* 1 *l.* 38 *p.* 154 *c.* 1 *l.* 37, 47 C. 5 v. 10 *p.* 93 *c.* 2 *l.* 35 C. 6 v. 16 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 15 C. 12 v. 1 *p.* 336 *c.* 1 *l.* 59 v. 11 *p.* 277 *c.* 1 *l.* 24 C. 14 v. 5 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 52 v. 13 *p.* 270 *c.* 1 *l.* 33 C. 16 v. 20 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 53 C. 17 v. 21 *p.* 329 *c.* 1 *l.* 54 C. 19 v. 20 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 4 C. 20 v. 6 *p.* 93 *c.* 2 *l.* 36 *p.* 258 *c.* 1 *l.* 55 v. 14 *p.* 319 *c.* 2 *l.* 2 C. 22 v. 13 *p.* 248 *c.* 1 *l.* 9

Syllabus Avtorum, qorum ſcripta obiter in hoc opere *explicantur, ſupplentur, emendantur.*

Ælianus emend. *pag.* 131. *col.* 2. *lin.* 54
Æneas Gaz. em. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 37
Agapetus em. *p.* 408. *c.* 1. *l.* 27
Anaxagoras apud Laert. em. *p.* 125. *c.* 2. *l.* 50
Antonius Abbas em. *p.* 309. *c.* 1. *l.* 12
Apollon. Tyan. em. *p.* 368 *c.* 1. *l.* 37
Apulejus explic. *p.* 244 *c.* 1. *l.* 4
Ariſtoteles explic. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 1. ſupplet. *p.* 129. *c.* 1. *l.* 12. *p.* 183. *c.* 1. *l.* 38. *p.* 250. *c.* 2. *l.* 6. emend. *p.* 245. *c.* 2. *l.* 41. *p.* 250. *c.* 2. *l.* 4. *p.* 392. *c.* 2. *l.* 5. *p.* 425. *c.* 2. *l.* 47, 50
Athenæus expl. *p.* 156. *c.* 1. *l.* 45
Athenagoras em. *p.* 236. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 421. *c.* 2. *l.* 26
Auguſtinus em. *p.* 277. *c.* 2. *l.* 47

Bio apud Laert. em. *p.* 124. *c.* 2. *l.* 25

Cicero em. *p.* 174. *c.* 1. *l.* 31. *p.* 374. *c.* 1. *l.* 15
Clemens Alexandr. expl. *p.* 83. *c.* 2. *l.* 2. *p.* 95. *c.* 2. *l.* 39. ſuppl. *p.* 13. *c.* 2. *l.* 48. emend. *p.* 2. *c.* 2. *l.* 49. *p.* 83. *c.* 2. *l.* 9. *p.* 168. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 36. *p.* 229. *c.* 2. *l.* 27. *p.* 332. *c.* 2. *l.* 34
Cydonius ſuppl. *p.* 194. *c.* 2. *l.* 25

Dio Caſſ. expl. *p.* 173. *c.* 2. *l.* 47
Dio Pruſ. expl. *p.* 197. *c.* 1. *l.* 47. emend. *p.* 310. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 338. *c.* 2. *l.* 14. *p.* 381. *c.* 1. *l.* 40. *p.* 405. *c.* 2. *l.* 20
Diodorus Sic. emen. *p.* 389. *c.* 1 *l.* 53
Diogenes Cyn. ſuppl. *p.* 345. *c.* 1. *l.* 31

Empedocles emend. *p.* 375. *c.* 2. *l.* 53. *p.* 423. *c.* 2. *l.* 33, 40
Ennius apud Gel. em. *p.* 147. *c.* 2. *l.* 22
Epicharmus apud Plut. em. *p.* 280. *c.* 2. *l.* 4. *p.* 281. *c.* 1. *l.* 26
Epictetus expl. *p.* 91. *c.* 1. *l.* 45. *p.* 121. *c.* 1. *l.* 6. *p.* 267. *c.* 1. *l.* 23. expl. & emend. *p.* 9. *c.* 1. *l.* 7. *p.* 293. *c.* 1. *l.* 36, 44. expl. & ſuppl. *p.* 318. *c.* 2. *l.* 14. emend. *p.* 8. *c.* 2 *l.* 51. *p.* 94. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 100. *c.* 1. *l.* 5. *p.* 104. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 105. *c.* 1. *l.* 14. *p.* 196. *c.* 2. *l.* 44. *p.* 213. *c.* 1. *l.* 13. *p.* 216. *c.* 1. *l.* 34. *p.* 217. *c.* 1. *l.* 8, 12, 27. *p.* 233. *c.* 2. *l.* 26. *p.* 237. *c.* 1. *l.* 47. *p.* 277. *c.* 1. *l.* 13. *p.* 294. *c.* 1. *l.* 36. *p.* 304. *c.* 1. *l.* 38. *p.* 313. *c.* 2. *l.* 6. *p.* 315. *c.* 2. *l.* 50. *p.* 365. *c.* 1. *l.* 37. *p.* 367. *c.* 2. *l.* 7. *p.* 369. *c.* 1. *l.* 11. *p.* 375. *c.* 1. *l.* 30. *p.* 399. *c.* 1. *l.* 21. *p.* 408. *c.* 2. *l.* 54. *p.* 413. *c.* 2. *l.* 38. *p.* 426. *c.* 1. *l.* 54. *p.* 428. *c.* 2. *l.* 45
Epicurus apud Laert. emend. *p.* 33. *c.* 2. *l.* 20. *p.* 52. *c.* 2. *l.* 11
Epigrammat. exp. *p.* 155. *c.* 1. *l.* 46
Epiphanius em. *p.* 155. *c.* 2. *l.* 34.
Evnapius em. *p.* 404. *c.* 1. *l.* 17
Evripides apud Plut. Gell. Grot. expl. & emend. *p.* 174. *c.* 2. *l.* 23. 52. *apud Plut. Clem. Stob.* em. *p.* 275. *c.* 1. *l.* 3 44. *apud Clem. & Phil.* em. *p.* 279. *c.* 2. *l.* 27, 31. em. & expl. *p.* 280. *c.* 2. *l.* 5. em. *p.* 376. *c.* 1. *l.* 31
Euſtathius em. *p.* 275. *c.* 1. *l.* 16. *p.* 421. *c.* 1. *l.* 28.
Etymologus em. *p.* 127. *c.* 1. *l.* 25

Favorinus apud Stob. expl. *p.* 172. *c.* 2. *l.* 53
Frontinus em. *p.* 259. *c.* 1. *l.* 14

Galenus em. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 58. *p.* 361. *c.* 2. *l.* 56. *p.* 362. *c.* 1. *l.* 6
Gnomologus em. *p.* 309. *c.* 1. *l.* 5
Gregor. Naz. em. *p.* 324. *c.* 1. *l.* 30

Heracleo em. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 33
Hermes em. *p.* 385. *c.* 1. *l.* 10
Heſiodus expl. *p.* 133. *c.* 1. *l.* 3. em. *p.* 134. *c.* 1. *l.* 2. 53
Heſychius em. *p.* 268. *c.* 2. *l.* 14
Hierocles ap. Stob. em. *p.* 49. *c.* 2. *l.* 49
Hippocrates explic. *p.* 43. *c.* 1.
Homerus expl. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 28
Horatius em. *p.* 189. *c.* 1. *l.* 48

Io trag. apud Athen. expl. *p.* 271. *c.* 1. *l.* 56
Juſtinus em. *p.* 352. *c.* 1. *l.* 42
Juvenalis em. *p.* 300. *c.* 2. *l.* 5

Laertius expl. *p.* 112. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 197. *c.* 2. *l.* 1. em. & expl. *p.* 187. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 197. *c.* 2. *l.* 17, 31. em. *p.* 199. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 305. *c.* 1. *l.* 53. *p.* 343. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 426. *c.* 2. *l.* 18
Libanius expl. *p.* 295. *c.* 2. *l.* 49. em. *p.* 388. *c.* 2. *l.* 36. *p.* 395. *c.* 1. *l.* 33
Lucianus em. & exp. *p.* 175. *c.* 2. *l.* 4. 35. em. *p.* 432. *c.* 1. *l.* 30

Manilius em. *p.* 211. *c.* 2. *l.* 23. *p.* 384. *c.* 2. *l.* 15, 24, 48
Maxim. Tyr. ſuppl. *p.* 287. *c.* 2. *l.* 37
Menander expl. *p.* 89. *c.* 1. *l.* 28. em. & exp. *p.* 74. *c.* 1. *l.* 9
Mimnermus em. *p.* 379. *c.* 1. *l.* 16

Pacuvius apud Non. em. *p.* 56. *c.* 1. *l.* 49
Palæphatus em. *p.* 257. *c.* 2. *l.* 39
Philo ſuppl. *p.* 311. *c.* 2. *l.* 3. em. *p.* 250. *c.* 2. *l.* 9. *p.* 412. *c.* 2. *l.* 13
Plato em. *p.* 286. *c.* 2. *l.* 42. *p.* 307. *c.* 1. *l.* 23. *p.* 323. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 416. *c.* 1. *l.* 43
Plinius expl. *p.* 238. *c.* 2. *l.* 38. ſuppl. *p.* 172. *c.* 1. *l.* 18. em. *p.* 74. *c.* 2. *l.* 12. *p.* 110. *c.* 1. *l.* 54
Plutarchus expl. *p.* 280. *c.* 1. *l.* 29. em. & exp. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 20. em. *p.* 31. *c.* 1. *l.* 9. *p.* 103. *c.* 1. *l.* 41. *p.* 111. *c.* 1. *l.* 7. *p.* 199. *c.* 2. *l.* 50. *p.* 215. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 222. *c.* 1. *l.* 28. *p.* 239. *c.* 1. *l.* 1. *p.* 248. *c.* 1. *l.* 11. *p.* 270. *c.* 2. *l.* 25. *p.* 298. *c.* 2. *l.* 44. *p.* 327. *c.* 2. *l.* 37. *p.* 355. *c.* 2. *l.* 18. *p.* 380. *c.* 2. *l.* 39. *p.* 404. *c.* 1. *l.* 2. *p.* 405. *c.* 1. *l.* 51. *p.* 406. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 408. *c.* 2. *l.* 14. *p.* 431. *c.* 1. *l.* 50. *p.* 434. *c.* 2. *l.* 51.
Polybius expl. *p.* 236. *c.* 1. *l.* 26, 40. em. *apud Suid. p.* 239. *c.* 1. *l.* 33.
Porph. ap. Stob. em. *p.* 63. *c.* 1. *l.* 8. em. *p.* 226. *c.* 2. *l.* 15. *p.* 324 *c.* 2. *l.* 25
Procopius expl. *p.* 259. *c.* 1. *l.* 32. em. ibid. *l.* 37
Prudentius em. *p.* 87. *c.* 1. *l.* 50

Seneca phil. expl. *p.* 173. *c.* 2. *l.* 46. em. *p.* 22. *c.* 1. *l.* 8. *p.* 61. *c.* 1. *l.* 42. *p.* 93. *c.* 1. *l.* 48. *p.* 132. *c.* 1 *l.* 52. *p.* 134. *c.* 2. *l.* 31. *p.* 142. *c.* 2. *l.* 33. *p.* 168.

p. 168. c. 1. l. 37. p. 198. c. 2. l. 47. p. 251. c. 1. l. 47. p. 358. c. 1. l. 1. p. 366. c. 1 l. 55
Senec. trag. em. p. 52. c. 1. l. 3. p. 117. c. 1. l. 43
Sextus empir. expl. p. 103. c. 1. l 7
Socrates hist. em. p 421. c. 1. l. 22
Sophocles expl. p. 248. c. 2 l. 22. em. p. 306. c. 1. l 54. p. 358. c. 2 l 5
Stobæus em. p. 140. c. 2. l. 34. p. 207. c. 2. l. 30. p. 298. c. 2. l. 31. p. 313. c. 1. l. 16. p. 328. c. 1. l. 48
Svetonius em. p. 433. c. 2. l. 50
Suidas em. p. 12. c. 1. l. 15. p. 66. c. 1. l. 9. p. 71. c. 2. l. 18. p. 366. c. 2. l. 30. p. 414. c. 2. l. 10, 26
Synesius em. p. 277. c. 2. l. 9

Tacitus em. p. 175. c. 1. l 54
Tatianus em. p. 141. c. 2. l. 42
Tertullianus expl. p. 174. c. 1. l. 21. em. p. 170. c. 2. l. 48. p. 174. c. 2. l. 31. p. 431. c. 2. l. 18
Themistius em. p. 242. c. 1. l. 56. c. 2. l. 1. p. 318. c. 1. l. 21
Theophrastus em. p. 73. c. 1. l. 41. p. 86. c. 1. l. 51. p. 405. c. 1. l. 7
Tragicus apud Clem. & Cyril. em. p 360. c. 1. l. 15. apud Porph. & Cyril. supp. ibid. l. 18

Varro apud Non. em. p. 85. c. 2. l. 43. em. p. 261. c. 1. l. 1

Syllabus vocum Græcarum (Hebræis Latinisque pavcis interfitis) qæ in hoc opere explicantur.

Ἀγαπᾶν אהב pag. 253 col. 2 lin. 33, 53
Ἀγαπητόν p. 197 c. 1 l. 50
Ἀδρομερὴς Ops p. 186 c. 2 l. 51
ἄδηκ(ος) ἀδήκτως p. 404 c. 1 l. 10, 20
ἀδιάπλωτον p. 112 c. 1 l. 38
ἀδιάφορ(ος) p. 29 c. 1 l. 28
ἀδιαφθορία p. 29 c. 1 l. 40 p. 30 c. 1 l. 41
ἀδιάφορα p. 243 c. 1 l. 52
ἀδιάφθορον p. 178 c. 1 l. 45
ἀδιαίμαστον p. 27 c. 2 l. 14
ἀδιαφθόρως p. 17 c. 2 l. 39
ἄϊα, γαῖα p. 222 c. 1 l. 16
αἰδρία p. 305 c. 2 l. 18
αἰχῆ p. 147 c. 1 l. 26
αἴρων λόγος p. 58 c. 2 l. 46
αἰτεῖν p. 180 c. 1 l. 5
αἰπῶδες p. 147 c. 1 l. 48
ἀκαταληψία p. 198 c. 1 l. 40
ἀκατειῶν, ἀκατὲς insecabile p. 72 c. 1 l. 4 p. 112 c. 2 l. 55
ἀκανόδοξον p. 30 c. 2 l. 24
ἀκενόσπουδον p. 5 c. 2 l. 49
ἄκμοι p. 426 c. 2 l. 46
ἀκλήρημα, ἀκληρεῖν p. 378 c. 1 l. 48, 55
ἀκοινώνητος p. 53 c. 1 l. 4 p. 98 c. 1 l. 49
ἄκριτον p. 76 c. 2 l. 41 & 52 p. 125 c. 1 l. 53
ἀκῆπνες p. 319 c. 1 l. 4
ἀκύδιτος p. 12 c. 2 l. 42
ἀλλοιῶδες, ἀλλοίωσις p. 354 c. 1 l. 15, 39
ἀμιλὲς p. 24 c. 1 l. 15
ἀμετάπτωτος p. 200 c. 2 l. 6
ἀμμαχεῖν p. 28 c. 1 l. 2
ἀναζιῶναι p. 258 c. 1 l. 50
ἀναζωπυρεῖν p. 258 c. 1 l. 15
ἀναλγητῶς p. 243 c. 1 l. 33
ἀνακλητικὸν p. 11 c. 2 l. 9 p. 99 c. 2 l. 5
ἀναλῦσαι p. 176 c. 1 l. 33
ἀνάλυσις p. 386 c. 2 l. 6
ἀναλωρδῆναι, ἀνάλωψις p. 136 c. 1 l. 3, 5, 7, 11
ἀνανεῦν, recentare p. 123 c. 1 l. 22, 29 p. 124 c. 2 l. 46
ἀναπήσειν p. 243 c. 1 l. 27
ἀναπτοὴ p. 81 c. 2 l. 40
ἀναπαύστως p. 99 c. 2 l. 4
ἀνδρίζως הרשש p. 129 c. 1 l. 89
ἀνδρόγυν(ος) p. 118 c. 2 l. 41
ἀνδρεσγομεῖν p. 367 c. 1 l. 48
ἀνδρωδῆναι p. 43 c. 1 l. 43
ἄνεμος, anima p. 51 c. 1 l. 42
ἀνεξέτασις p. 98 c. 2 l. 4 p. 102 c. 2 l. 25
ἀνεπίκρυπτον p. 25 c. 2 l. 6
ἀνεπίπλακτον p. 19 c. 1 l. 25 p. 27 c. 2 l. 14
ἀνεπιζήτους, -ζήτους p. 246 c. 1 l. 8, 9
ἀνεπιφάνεια p. 19 c. 2 l. 10
ἀνήχως p. 407 c. 2 l. 50
ἀνθίλκως p. 98 c. 2 l. 36
ἀνύδρυτος p. 280 c. 2 l. 36
ἀνίπτοδες p. 104 c. 2 l. 2
ἀπτλεῖν & ἐξαπλᾶν p. 181 c. 1 l. 37 exanclare, exantlare ibid. c. 2 l. 16
ἄνω κάτω p. 337 c. 1 l. 23
ἀξία, æstimatio p. 115 c. 1 l. 40
ἀξιῶδες p. 423 c. 1 l. 23
ἀπαυδριάζειν p. 57 c. 1 l. 27
ἀπαυτεῖν p. 88 c. 2 l. 34 p. 180 c. 1 l. 6 p. 190 c. 2 l. 7
ἀπαρεγκολυθήτως p. 75 c. 1 l. 12
ἀπαρενδύματον p. 188 c. 2 l. 30 -μήτως p. 255 c. 1 l. 4 p. 357 c. 1 l. 23
ἀπειέπλωτον p. 112 c. 1 l. 30
ἀπερίλαλητος p. 12 c. 1 l. 25
ἀπερισπάστως p. 104 c. 1 l. 31
ἀπέχειν p. 178 c. 2 l. 22
ἀπέχει ibid. l. 35
ἀπεφθικὸς p. 6 c. 1 l. 30
ἀπίνθη(ος) p. 283 c. 1 l. 9
ἀπό p. 238 c. 2 l. 32
ἀποκαθῶδες p. 46 c. 2 l. 32
ἀποκαπαρῶδες p. 238 c. 2 l. 4
ἀποκλίσεις p. 123 c. 2 l. 11
ἀποκολοκυίδωσις p. 238 c. 2 l. 4
ἀπολαζεῖν p. 125 c. 1 l. 27
ἀπολαύειν p. 102 c. 1 l. 41
ἀπολαυστικὸς p. 21 c. 2 l. 39
ἀπολειτουργεῖν p. 370 c. 1 l. 14
ἀπολυθίδιον, ἀπόλυσις p. 385 c. 2 l. 38, 42
ἀπονεμάμφια p. 297 c. 1 l. 43
ἀπονεῖδες p. 52 c. 2 l. 40
ἀποπιδύσαι p. 323 c. 1 l. 16
ἀποπομπή p. 6 c. 2 l. 17
ἀπότδγμα p. 177 c. 2 l. 56 p. 178 c. 1 l. 3, 29
ἀπρείξ p. 104 c. 1 l. 37
ἀπερίπλωτον p. 112 c. 1 l. 15, 28
ἀπερισπωσία p. 111 c. 2 l. 36
ἀπεκατ(ος) p. 427 c. 1 l. 1

ἀπλῶδες

ἄπλειος p. 45 c. 2 l. 32
ἀρέσκειος, ἀρεσκάδειος p. 187 c. 1 l. 46, 49
ἀρεσκία p. 188 c. 1 l. 6
ἀεισμοὶ p. 82 c. 2 l. 37 p. 83 c. 1 l. 10 p. 236 c. 2. l. 46
ἀστειολογία p. 9 c. 2 l. 48
ἄτοργος p. 21 c. 1 l. 14
ἄχολος p. 21 c. 1 l. 51
ἄπυρος p. 106 c. 2 l. 41
αὐύγημα p. 179 c. 1 l. 23
αὐδαλέος p. 252 c. 2 l. 25
αὐδαλής p. 361 c. 2 l. 30
αὐδαλίζειος p. 157 c. 2 l. 18
αὐτάρκης p. 34 c. 1 l. 13
αὐτάρκεια p. 114 c. 1 l. 8
αὐτὸ δ' εἶξει p. 346 c. 1 l. 12
αὐτουργεῖν p. 4 c. 2 l. 14
ἀφ' ἑαυτοῦ λέγειν p. 406 c. 1 l. 50
ἀφλαιόδεσμον p. 326 c. 2 l. 20
ἀφίκοεσν p. 34 c. 1 l. 3
ἀφωνπί p. 19 c. 1 l. 25

Βάπλειος p. 230 c. 2 l. 41 tingi p. 131 c. 1 l. 7
βαρεῖν p. 309 c. 1 l. 33
βαρείως p. 312 c. 2 l. 45
βαρεῖος ibid. l. 42, 51
βενετιανὴ Veneta factio p. 3 c. 2 l. 51
βλεννὸς p. 339 c. 2 l. 44
βλέπειν p. 380 c. 1. l. 17
βρενθύειν p. 288 c. 1 l. 33
βύλειος, πυρίλλιον p. 356 c. 2. l. 38

Γαλιλών p. 305 c. 2 l. 18
γάλλοι p. 129 c. 1 l. 29
γεφυείζειν p. 29 c. 2 l. 42
γλιχεύειος p. 187 c. 2 l. 10
γλιχῶς p. 179 c. 1 l. 54
γλῶσαι, γλωσσήματα p. 158 c. 1 l. 48, 50
γραμμὴ, linea p. 137 c. 1 l. 46
γρῆσος, γρῆσον p. 211 c. 2 l. 36
γύμνασμα p. 376 c. 2 l. 9
γυμάσαι p. 175 c. 2 l. 21

Δαίρα, terra ארץ p. 186 c. 2 l. 55 p. 187 c. 1 l. 1
δάκνειν, δάκνειος p. 403 c. 2. l. 15, 35
δεξαμβαὶ p. 259 c. 1 l. 11
δῆις p. 19 c. 1 l. 26
δηνοπιὸς p. 95 c. 1 l. 3
δῆτες πλῆς p. 323 c. 1 l. 26
δῆγμα, δηγμὸς, δῆξις, δήκτης p. 403 c. 2 l. 53, 55
δημοκοπικὸν p. 34 c. 2 l. 18
διαδρεπτίζειν p. 124 c. 1 l. 4
---εφτομαὶ p. 258 c. 2 l. 25
διαπνεῖος, διαπνοὴ, perflari p. 81 c. 1 l. 5, 33 p. 82 c. 1 l. 2 p. 228 c. 1 l. 31 p. 229 c. 2 l. 34
διερθεῖν p. 83 c. 1 l. 45
διαρραγῆναι p. 295 c. 2 l. 25
διαφέρειος, διαφορὰ p. 245 c. 2 l. 43, 47, 51 p. 393 c. 2 l. 15 p. 434 c. 1 l. 7
διδασκαλίαι p. 45 c. 2 l. 3
διεξιμμὸς p. 137 c. 2 l. 5
διδυκεύειν p. 363 c. 2 l. 55
δικαιοσυνὴ p. 417 c. 1 l. 45
δεμὸς p. 287 c. 1 l. 6
δρύπτειν, κατεδρύπτειν p. 427 c. 2 l. 24
δρυπεπεῖς & δρυπεπεῖς, drupæ p. 86 c. 1 l. 39, 42, 46
δυσκαλεῖν p. 381 c. 2 l. 5
δυσκατάληπτα p. 200 c. 1 l. 1
δυσοδεῖν p. 130 c. 2 l. 18
δυσπαρακολούθητος p. 188 c. 2 l. 29
δύσεσειν p. 216 c. 1 l. 54

Ἐγκατακτικὸς p. 185 c. 1 l. 4
ἐγκυκισεῖν p. 12 c. 2 l. 55
ἐγκύκλιον p. 122 c. 2 l. 43
ἐγχειρίδιον. manuale p. 116 c. 2 l. 55
ἐγχείμματα, ἐγχειπτὸς p. 434 c. 2 l. 51, 53
εἰς & ἐς, & ad, pro de p. 1 c. 1 l. 24, 28, 39 propter c. 2 l. 9
εἰμαρμένη p. 353 c. 2 l. 29
εἶρια, ſcro, ſerics p. 353 c. 2 l. 41
ἐκδιεσικὸς p. 330 c. 1 l. 50
ἐκδυμιάδες p. 220 c. 1 l. 19
ἐκεῖσθαι p. 303 c. 1 l. 34
ἐκμιεῖος p. 382 c. 1 l. 5
ἐκλαδεῖσαι p. 124 c. 1 l. 51 p. 174 c. 1 l. 28
ἐκλικὸς p. 225 c. 1 l. 56 p. 226 c. 1 l. 16
ἐλατῆος p. 217 c. 2 l. 7
ἔλυτρα p. 326 c. 1 l. 1
ἐμβαίνειν p. 30 c. 1 l. 47
ἐμβιβάζειν p. 359 c. 1 l. 17
ἔμζολοι, -λα, roſtra p. 218 c. 1 l. 9
ἔμφασις p. 19 c. 1 l. 1
ἐμφαιλαζόμενα p. 66 c. 2 l. 55
ἐμφιλησδνῶν p. 189 c. 1 l. 50
ἐμφιλοτεχνεῖν p. 282 c. 2 l. 4

ἔνδεσις p. 374 c. 1 l. 3
ἐνδέσμιον p. 407 c. 1 l. 8
ἐνεργητικὸς p. 2 c. 2 l. 39
ἐναρίζειν p. 42 c. 1 l. 8
ἐνκύκλια p. 337 c. 1 l. 4
ἐν πυδὶ p. 7 c. 1 l. 27
ἐντυγχάνειν p. 12 c. 1 l. 33
ἐν χερσὶ p. 58 c. 1 l. 39
ἐξαμάτωσις p. 145 c. 1 l. 13
ἐξάπλειος p. 140 c. 2 l. 20
ἐξελθεῖν p. 212 c. 2 l. 41
ἔξεσι p. 298 c. 1 l. 49
ἔξις p. 225 c. 2 l. 54 p. 226 c. 1 l. 3, 8 c. 2 l. 8
ἐξομοιῶσις p. 360 c. 2 l. 24
ἔξωμις, ἐξωμίς p. 155 c. 2 l. 50, 53
ἐπαγγέλλειος p. 111 c. 2 l. 34
ἐπαυλις p. 40 c. 1 l. 29
ἐπιβάλλειν p. 204 c. 1 l. 40
ἐπιβάλλον p. 262 c. 2 l. 51
ἐπιθύμαλα, ἐπιγινόμβια p. 85 c. 2 l. 9 p. 244 c. 2 l. 31
ἐπιγεφαὶ p. 157 c. 2 l. 48
ἐπιθήμαλα p. 38 c. 2 l. 38
ἐπίκοτον p. 268 c. 2 l. 9
ἐπικυματώσεις p. 274 c. 1 l. 50
ἐπιλαβεῖν p. 43 c. 2 l. 50
ἐπινοεῖος p. 51 c. 1 l. 40
ἐπίνοια, ἐπιβολὴ p. 39 c. 1 l. 50 p. 45 c. 2 l. 35
ἐπιφερεζόμενον p. 308 c. 1 l. 42
ἐπίπνοια p. 45 c. 1 l. 36
ἐποπμαίνειος p. 232 c. 2 l. 43
ἐποπμασία p. 233 c. 1 l. 5
ἐπσκυώτον, ſupercilium p. 86 c. 2 l. 45 p. 87 c. 1 l. 2
ἐπισῶσαι p. 20 c. 1 l. 24
ἐπιστροφὴ p. 157 c. 2 l. 48
ἐπσύρειν p 316 c. 1 l. 14
ἐπόρσαι p. 305 c. 2 l. 48
ἐρᾶν p. 369 c. 1 l. 39
ἐρεμνότητες p. 133 c. 2 l. 36
ἐυαναχλήτως p. 11 c. 1 l. 5, 15
ἐυάρμοσον p. 27 c. 2 l. 41
ἐυαφῶς p. 403 c. 1 l. 29
ἐυδαιμονία p. 266 c. 2 l. 16
ἐυδιαλλάκτως p. 11 c. 1 l. 28
ἔυδιος p. 241 c. 2 l. 39
ἐυεργετικὸς p. 9 c. 1 l. 39
ἐυλαβεῖος, cautè agere, cavere p. 320 c. 2 l. 14
ἐυζωεῖν p. 116 c. 1 l. 43
ἐυδαιμονεῖν p. 231 c. 2 l. 4
ἐυδυδεσμεῖν p. 137 c. 2 l. 3
ἔυκαιρον p. 438 c. 1 l. 25
ἔυκρινον p. 27 c. 1 l. 14

ἑιλυλ☉ p. 100 c. 1 l. 14 p. 109 c. 2 l. 47
ἐυμάρεια p. 123 c. 1 l. 9
ἔυμοιρ☉ p. 218 c. 2 l. 47 p. 219 c. 2 l. 4
ἐυκοινωνησία p. 408 c. 1 l. 14
ἐυνῶς, ἐυνικῶς p. 115 c. 1 l. 1
ἐυκεωῶν p. 363 c. 2 l. 54
ἐυοδεῖν, ἐυοδία p. 230 c. 2 l. 15 p. 297 c. 2 l. 10
ἐυφυλ☉ p. 37 c. 1 l. 48
ἐυπατρείδαι p. 21 c. 1 l. 14
ἐυπειθὴς p. 219 c. 1 l. 12
ἔυπιστος p. 360 c. 1 l. 16
ἐυρέθη p. 329 c. 1 l. 28
ἔυρυς p. 59 c. 1 l. 20
ἐυρεῖν p. 216 c. 1 l. 52
ἐυρυχωρία p. 341 c. 2 l. 49
ἐυσεβεῖν p. 206 c. 2 l. 53 p. 222 c. 2 l. 21
ἐυσχολία p. 137 c. 1 l. 7 ἐυσχόλως p. 148 c. 2 l. 6
ἐυσχολεῖν p. 403 c. 1 l. 18
ἔυτακ☉ p. 281 c. 2 l. 29
ἐυτρεπὴς p. 299 c. 1 l. 12
ἐφήμερον p. 161 c. 2 l. 3 p. 332 c. 2 l. 1
ἐφήμερος, animalculum p. 161 c. 2 l. 8 plantæ p. 174 c. 1 l. 4 venenata ibid. l. 53
ἔχετα p. 178 c. 2 l. 39
ἔχθις heri p. 174 c. 2 l. 8

Ζυπικὸν p. 33 c. 1 l. 48 c. 2 l. 8

Ἤ, nisi p. 297 c. 2 l. 40
ἡμερεύειν p. 162 c. 1 l. 3
ἡμίγυμν☉ p. 155 c. 2 l. 39

Θέλειν παρέλκον p. 336 c. 2 l. 51
Θεσμὸς p. 59 c. 1 l. 39
Θεοφόρη☉, Θεοφορεῖα p. 430 c. 2 l. 11, 30
Θερισμαχεῖν p. 359 c. 1 l. 8
Θρεῖν p. 45 c. 2 l. 42
Θύλακος p. 309 c. 2 l. 36
Θύται p. 306 c. 2 l. 35

Ἰδιῶται p. 17 c. 1 l. 47 p. 243 c. 2 l. 41
ἰδιωτικὸν p. 122 c. 2 l. 18
ἰσάκις☉, ἰσονομία p. 23 c. 2 l. 9, 33

Καβάλικος p. 280 c. 2 l. 56 p. 181 c. 1 l. 28
καθαιρέτης p. 18 c. 2 l. 37
κὲ, pro ἀλλὰ p. 60 c. 2 l. 56 p. 61 c. 1 l. 1
κάμηλος p. 43 c. 1 l. 29
κάμηλος p. 256 c. 1 l. 31
καλλωπίζειν p. 434 c. 1 l. 56
καρπὸς p. 146 c. 2 l. 34 p. 241 c. 2 l. 11 p. 383 c. 2 l. 45
καταίρησις p. 197 c. 1 l. 25
καλακρεωργεῖν p. 316 c. 2 l. 30
καλαμεῖσθαι p. 380 c. 1 l. 4
καλάλληλος p. 192 c. 1 l. 35
καταληκτικὸς διβραχυς p. 149 c. 2 l. 38
καλαλύειν p. 176 c. 1 l. 33
κατάπλασμα 197 c. 1 l. 15
καταρτίζειν p. 403 c. 1 l. 39 καλαρτισμὸς ibid. l. 42
καλαρέγνυμι, καλαρέγνυσθαι p. 357 c. 1 l. 53
καλαρυάτης, הרתאר p. 348 c. 1 l. 13, 39
καταυτείνειν p. 128 c. 2 l. 37 p. 157 c. 2 l. 37 p. 236 c. 1 l. 32
κατεργαστικὸν p. 27 c. 1 l. 32
κατορθώσεις, κατορθώματα p. 204 c. 1 l. 35, 36
κεκολασμένως☉ p. 110 c. 1 l. 34
κενοσπουδία p. 258 c. 2 l. 3
κεγχρεμίτης p. 366 c. 2 l. 29
κηδεμονικῶς p. 17 c. 1 l. 32
κηρᾶσθαι p. 175 c. 1 l. 30
κοινονομοσύνη p. 31 c. 2 l. 9 p. 32 c. 1 l. 20 sensus communis ibid. l. 27
κολάζεις p. 110 c. 1 l. 48, 51, 52
κομψεῖα p. 98 c. 2 l. 52 p. 182 c. 2 l. 4
κόσμ☉ p. 183 c. 2 l. 24
κρυπτεῖν ἑαυτὸν p. 26 c. 1 l. 42
κρεανομεῖν p. 316 c. 2 l. 6, 12
κρίμα p. 123 c. 2 l. 17, 20
κροκύφαντον reticulum p. 51 c. 1 l. 17

Λελογισμένῳ☉, considerato p. 324 c. 2 l. 15
λοιπὸν p. 139 c. 1 l. 4, 8
λύδρον, λύδρ☉ p. 51 c. 1 l. 2, 7
λυκοφιλία p. 397 c. 2 l. 5
λυσσοβλήτοι p. 256 c. 1. l. 3

Μαγγάνδμια p. 280 c. 2 l. 5
μακαρων νῆσοι p. 359 c. 1 l. 48
μέλ☉ p. 264 c. 2 l. 47, 50
μεμψεται p. 265 c. 2 l. 11
μέσος p. 264 c. 2 l. 48, 50
μεσαλαῖον p. 252 c. 2 l. 39
μεσαπόλις p. 300 c. 2 l. 13
μετονομάζειν, transnominari p. 356 c. 1 l. 31
μετεκτησεσθαι p. 226 c. 2 l. 39
μόνον, ἐλλείπει p. 8 c. 1 l. 1
μυζειν, μυγμὸς p. 33 c. 1 l. 43, 45
μυζ☉ p. 339 c. 1 l. 54
μυξάριον p. 174 c. 2 l. 13 p. 225 c. 1 l. 56

Νάθειν p. 91 c. 1 l. 46
νεκρὸν p. 258 c. 1 l. 10
νεκυα p. 334 c. 1 l. 41
νδυσσαμα p. 53 c. 1 l. 48
νδυσσασθαι p. 260 c. 1 l. 9
νδυσσασία p. 237 c. 2 l. 22
νδυσσασεὺς p. 53 c. 1 l. 20, 54 p. 118 c. 2 l. 39 p. 229 c. 2 l. 48
νδυσσασύμβολα p. 260 c. 1 l. 7
νδυσσασῶν p. 382 c. 1 l. 15
νῆσον p. 34 c. 2 l. 41 νήσους ib. l. 45
νόστιμον p. 74 c. 1 l. 46
νυῖ χ χθὲς p. 355 c. 2 l. 13
νυῖ χ γεωσὶ ibid. l. 25

Ὀδὸ p. 18 c. 2. 33
Οἰκοδεσπότης הַבַּיִת p. 356 c. 2 l. 8, 9
οἰκονομία p. 138 c. 1 l. 35 c. 2 l. 38 p. 182 c. 2 l. 29 p. 400 c. 2 l. 8
οἰκονομικὸς p. 187 c. 2 l. 33
οἰόμωρα p. 17 c. 2 l. 25
ὀλιγόχρονα p. 200 c. 2 l. 37
ὁλοχαρὲς p. 11 c. 2 l. 5, 12 p. 217 c. 1 l. 37 p. 325 c. 1 l. 42
ὁμότονον p. 24 c. 1 l. 24
ὀνειδιστικὸς p. 19 c. 2 l. 28
ὄργια p. 108 c. 1 l. 24
ὀρεχθιῶσι p. 124 c. 1 l. 29
ὀρθὸς p. 101 c. 2 l. 55 p. 258 c. 1 l. 28
ὀρτυγοτεσφεῖν, ὀρτυγοκοπεῖν p. 6 c. 2 l. 35
ὠμαιμὲ p. 294 c. 2 l. 7
ὑεργάλλος, vernaculus, verna p. 35 c. 2 l. 8, 17 vernilitas ib. l. 41
ὀφρὺς, frons p. 87 c. 2 l. 39
ὄψεται videbit p. 210 c. 1 l. 8 p. 311 c. 1 l. 1 p. 394 c. 1 l. 28

Πάγος, πάχνη p. 287 c. 2 l. 42
παῖς p. 7 c. 1 l. 39 παιδόθεν ibid. l. 47
παλιγγενεσία p. 385 c. 2 l. 5

πλημμελάειν, *Parmularius* p. 4 c. 1 l. 16 *Parma* ibid. l. 26 c. 2 *l.* 40
πλημμὶς 278 c. 2 l. 25
πᾶν. כל *ullum, qiqqam* p. 104 c. 2 l. 24
παρακολαβικὸν p. 99 c. l. 20
παρακαθίζω p. 309 c. 2 l. 11
παρακολουθεῖν p. 61 c. 2 l. 49 p. 75 c. 1 l. 11 p. 88 c. 2 l. 37 p. 189 c. 1 l. 6, 7
παρακύπλειν p 122 c. 2 l. 43
παραδρεῦδς p. 43 c. 2 l. 1
παρακύπτειν p. 78 c. 1 l. 46 p. 361 c. 1 l. 12
παράπτωμα p. 326 c. 2 l. 16
παρέτασις, παρεκβάλλα p. 113 c. 1 l. 28, 34
παρέταξις p. 386 c. 2 l. 23
παρέφορες p. 26 c. 2 l. 48
παρίτειν p. 186 c. 1 l. 26
παρεμπόρημα p. 115 c. 2 l. 3
παρενδυμεῖδς p. 189 c. 1 l. 24 p. 233 c. 1 l. 52
παρυπόμπσις p. 19 c. 2 l. 40
πασὰ, σύπασα p. 197 c. 1 l. 21
πεῖσις p. 102 c. 2 l. 41, 44 p. 254 c. 2 l. 23 p. 2. 0 c. 1 l. 55
πείση, πείσματα p. 103 c. 1 l. 36, 38
πελεβάλλειν p. 59 c. 2 l. 5
πελεβολὴ p. 420 c. 1 l. 2
πελεκίνδς p. 256 c. 2 l. 51
πελεύειν p. 92 c. 2 l. 35
πελεργάζδς p. 353 c. 1 l. 29
περίχορ p. 163 c. 1 l. 15 c. 2 l. 11
περίσσδς p. 92 c. 2 l. 8
περικεφάλαιον p. 305 c. 2 l. 8
περιαλεῖν p 12 c. 1 l. 6
περισκελὴς p. 153 c. 2 l. 10, 30
περισσῶν p. 267 c. 2 l. 2
περισσόσεις, περισσὰκὰ, περισσῶτα p. 21 c. 2 l. 17 p 27 c. 1 l. 9 p. 223 c. 2 l. 39 p. 331 c. 2 l. 49
πέσφορον, πρισφέρδς p. 26 c. 1 l. 55 p. 27 c. 1 l. 1
πίρπερος, πρπεία, πρπρόδδς p. 188 c. 1 l. 21 c. 2
πεφυκέναι p. 412 c. 2 l. 26
πιλοπλάτων p. 21 c. 1 l. 31
πίνδαρδν, πίνδαρολογία p. 88 c. 2 l. 2
πίνκίζειν p. 345 c. 1 l. 3
πισὰ p. 197 c. 1 l. 20
πλυσιακὸς p. 2 c. 2 l. 52 p. 3 c. 1 l. 1
πνεῦμα ὑποπνεῖον, *spiritus* p. 186 c. 2 l. 11
πνευματικὸν p. 244 c. 2 l. 30
πονηρὸς p. 276 c. 2 l. 17
ποᾶγμα p. 181 c. 2 l. 22 p. 213 c. 2 l. 12
ποήγματα p. 21 c. 2 *l.* 19, 44
πρασιαὶ. *Prasina factio* p. 3 c. 2 l. 51
προηγμένα, *producta, promota* p. 115 c. 1 l. 19 p. 121 c 1 l. 14
προῖκαδς p. 92. c 2 l. 7
προῖοια p. 296 c. 1 l. 13
προπίλω, προπετῶς p. 42 c. 2 l. 53 p. 112 c. 1 l. 1
πρὸ ποδὸς p. 58 c. 1 l. 51 ἔργν, ὁδῦ p. 307 c. 2 l. 21
προὸς p. 73 c. 2 l. 1 p. 282 c. 1 l. 14.
προὸς pro dia p. 335 c. 2 l. 7
προσάρτημα p. 421 c. 2 l. 27
προσδοξάζειν p. 287 c. 1 l. 9
προσπροδοξάζειν p. 315 c. 2 l. 53
προσίκαδς p. 250 c. 1 l. 28, 48
προσκόπειν p. 233 c. 1 l. 13
προσλαμβάνειν p. 354 c. 1 l. 39
προσπάθεια, προσπάσχειν p. 186 c. 1 l. 7 p. 421 c. 1 l. 6, 8 ὑπὸ τῦ πάθυς distingvitur ibid. c. 2 l. 42, 51
προσπλέκειν p. 346 c. 1 l. 2
προστατικὸς p. 28 c. 1 l. 5
προσυποικίζδς p. 141 c. 2 l. 35, 37
προστετικέναι p. 185 c. 1 l. 4
πρόσχημα p. 268 c. 2 l. 22
πρωτισδεύειν p. 282 c. 1 l. 14
πυῶδις p. 110 c. 2 l. 18

Ῥαικυτάτην, *recentatum* p. 123 c. 1 *l.* 40
ῥάικτωρ, *rector* ibid. 42
ῥεμβὸς, p. 61 c. 1 l. 53 p. 76 c. 2 l. 11
ῥέμβδς, ὑπορρέμβδς p. 61 c. 1 l. 26 p. 145 c. 2 l. 19
ῥόμβ p. 217 c. 2 l. 47
ῥήγνυδς, διαῤῥαγῆναι, *rumpi* p. 295 c. 2 l. 26 41
ῥοπὴ *momentum* p. 75 c. 2 l. 50

Σεκυτόειδ, *secutorianus, secutor* p. 4 c. 2 l. 42
σεμνοτυφία p. 341 c. 1 l. 42
σεσηρέναι, *ringi, renidere* p. 28 c. 1 l. 10
σεσηὸς p. 402 c. 1 l. 30
σημεῖον p. 126 c. 2 l. 32
σημειωλοὶ, & σημειώδεις ἐδόντες p. 44 c. 1 l. 2
συλλάεια p. 260 c. 1 l. 7
σιδηρᾶ p. 397 c. 1 l. 42
σκαμβὴ p. 397 c. 2 l. 2
σκελετὸς p. 214 c. 2 l. 41
σκίμπος p. 7 c. 2 l. 12 *scimpodium*, ib. l. 26
σκύζαλα p. 258 c. 2 l. 39
σκυῖον, *cinum, citium* p. 87 c. 1 l. 44
σοφισταὶ p. 35 c. 1 l. 9 p. 338 c. 2 l. 4
σπάδς p. 50 c. 2 l. 13
σπόρμα p. 162 c. 1 l. 45 c. 2 l. 23 p. 226 c. 2 l. 2 p. 371 c. 2 l. 14
σπερμαϊκὸς λόγος p. 141 c. 1 l. 24
σπόδεον p. 241 c. 2 l. 45
σποδὸς p. 214 c. 2 l. 41
σταγὼν, στιγμὴ p. 266 c. 2 l. 28
στέλλδς p. 34 c. 1 l. 34
στοιχεῖα p 341 c. 2 l. 55
στέργειν p. 195 c. 2 l. 14 p. 248 c. 2 l. 3 p. 253 c. 2 l. 31
στιγμὴ p. 75 c. 2 l. 37
στοιχεῖον, στοιχεῶδες p. 123 c. 1 l. 48, 55
σολὴ, *stola* p. 10 c. 1 l. 27 σόλιον ib. c. 2 l. 28
σοργὴ p. 22 c. 1 l. 51
σοφίζδς, σοφιστικὸν p. 16 c. 2 l. 51 p. 17 c. 1 l. 2 p. 302 c. 1 l. 46 p. 354 c. 1 l. 37
συγγραμμονικὸν p. 28 c. 1 l. 42
συγκλῶσα p. 161 c. 1 l. 47
συγκολλάδς רבק p. 185 c. 1 l. 23, 24
συγκρίνειν p. 393 c. 2 l. 41
συγχὴν ἀεῖ p. 211 c. 1 l. 28
συμβαίνειν p. 192 c. 2 l. 42
συμμηρύσσα p. 161 c. 1 l. 47
συμμονὴ p. 195 c. 2 l. 10
συμπολιτεδδς θεοῖς p. 351 c. 2 l. 22
συμφέρδς p. 430 c. 1 l. 52
σωαίδησις p. 269 c. 1 l. 53
σωεῖναι p. 191 c. 1 l. 4
σωεμφόρειν, σωεμφόρδς p. 96 c. 1 l. 23
σωιζάνειν p. 393 c. 2 l. 46
σωϊσαδς, & διασωϊσαδς p. 87 c. 2 l. 24
σωνεφεῖν p. 57 c. 1 l. 30
συννῶσα p. 161 c. 1 l. 47

σωτάζειν p. 392 c. 1 l. 50
σωτετηκέναι p. 285 c. 1 l. 13 רבה ibid. l. 22
σωτρέχειν p. 393 c. 2 l. 31
σύρμα, *Syrma* p. 10 c. 1 l. 33
συσχάζειν p. 215 c. 1 l. 46
σφύζειν, σφυγμὸς p. 276 c. 2 l. 17 p. 290 c. 2 l. 40
σχάσεις p. 21 c. 2 l. 1 p. 305 c. 2 l. 7
σῶμα p. 385 c. 1 l. 39
σχολαστικὸς p. 36 c. 1 l. 16 c. 2. p. 37 c. 1 l. 1
σώματα p. 39 c. 2 l. 4 p. 214 c. 2 l. 18

Τάτλας p. 395 c. 2 l. 28
τεθνήκω, τεθνήξομαι p. 72 c. 2 l. 51 p. 73 c. 1 l. 4
τέφρα p. 174 c. 2 l. 50
τεφρᾶν, *cinefieri* p. 124 c. 2 l. 13
τόπον δίδωμι p. 104 c. 1 l. 20
τοῦ θεός σοι p. 267 c. 1 l. 4
τραγῳδεῖν p. 108 c. 1 l. 27 p. 212 c. 2 l. 33
τραγῳδία p. 388 c. 1 l. 1
τραγὶς, & τραγὰς p. 305 c. 2 l. 40 p. 306 c. 1 l. 8, 14
τραχηλίζειν p. 419 c. 1 l. 15
τρέφειν p. 417 c. 2 l. 38
τριγερὶς ☉ p. 182 c. 1 l. 22
τροπὴ p. 110 c. 1 l. 28
τυπῶδες p. 118 c. 1 l. 10 p. 229 c. 2 l. 35
τύφος ☉ p. 73 c. 2 l. 43 p. 77 c. 2 l. 18 p. 225 c. 2 l. 12

πῆχυς בית p. 46 c. 2 l. 46, 51
τῷ, διὰ τὸ p. 85 c. 1 l. 20

Ὑγιὴς λόγος ☉ p. 306 c. 1 l. 48
ὗς, ὕων, ὑετὸς ☉ p. 191 c. 1 l. 26
ὑπάρχον p. 322 c. 1 l. 23
ὑπεξαίρεσις, *exceptio* p. 120 c. 2 l. 27
ὑπέρτασις, ὑπερτείνειν p. 357 c. 2 l. 9, 10
ὑπερτενὴς ibid. l. 18
ὑπερφρονεῖν, ὑπέρφρων p. 357 c. 1 l. 36, 42
ὑπεσθὴς p. 76 c. 2 l. 42
ὑπωλὴς p. 53 c. 2 l. 15
ὑπωχλαχλίνειν p. 395 c. 2 l. 45
ὑποκείμενον p. 303 c. 2 l. 40
ὑποχρινὴς 345 c. 2 l. 31
ὑποχρητὴς p. 338 c. 2 l. 56
ὑπομνήσεις p. 45 c. 2 l. 3
ὑποσάθμη p. 344 c. 1 l. 21
ὑποχὴ p. 362 c. 1 l. 29
ὕπτιος ☉ p. 110 c. 2 l. 34

Φαιδρὸν p. 34 c. 1 l. 23
φαντάζειν p. 8 c. 2 l. 12 p. 382 c. 2 l. 22
φαύλασία p. 8 c. 1 l. 44 p. 258 c. 1 l. 4
φαύλασιακὸς p. 8 c. 2 l. 8
φαύλασιοπλήκλους p. 8 c. 1 l. 38
φαύλασικῶς p. 118 c. 1 l. 10
φάρμακα p. 38 c. 1 l. 30 p. 197 c. 2 l. 16
φελώνη, *penula* p. 40 c. 2 l. 33, 38
φθείρειν p. 345 c. 2 l. 16

φελεῖν p. 369 c. 1 l. 19
φιλάληθες p. 22 c. 2 l. 53
φιλοδίκαιον p. 23 c. 1 l. 23
φίλοικειον p. 23 c. 2 l. 41
φιλοσοφεῖος p. 5 c. 2 l. 40
φιλόστοργος p. 19 c. 1 l. 4
φιλοτιμία p. 394 c. 2 l. 42
φιλόψαφος ☉ p. 19 c. 1 l. 34
φιλοψυχεῖν p. 277 c. 1 l. 18
φρυάττειος p. 364 c. 1 l. 32
φύματα p. 74 c. 2 l. 3 *vomicæ, tubera* l. 3 4
φύραμα p. 289 c. 1 l. 35
φύρειος p. 97 c. 2 l. 39
φύσις p. 226 c. 1 l. 44

Χαριεντίζειος, χαριεντισμὸς, *carinatri* p. 29 c. 2 l. 9. 22, 28, 49
χθὲς ἢ πρώϊν, χθὲς ἢ σήμερον p. 355 c. 1 l. 20, 50
χθιζοὶ p. 174 c. 2 l. 9
χεῖον p. 136 c. 2 l. 55
χώρειον δίδωμι p. 104 c. 1 l. 5
χωρεῖν p. 148 c. 2 l. 41

Ψῆφοι p. 236 c. 2 l. 40
ψόφος ☉ p. 332 c. 2 l. 48
ψοφοδὴς p. 242 c. 1 l. 15
ψυχαὶ p. 214 c. 2 l. 15 p. 226 c. 1 l. 48 c. 2 l. 4
ψυχομαχεῖν p. 381 c. 2 l. 7

Ὦρα p. 43 c. 1 l. 12, 27 p. 51 c. 2 l. 56
ὠτικῶς p. 325 c. 1 l. 48

Syllabus rerum præcipuarum, quæ hoc ſcripto continentur.

Prior numerus paginam denotat, ſecundus columnam, tertius lineam.

*A*Bſceſſu inſtar habet, qi fatum, qi fratrem aver-ſatur pag. 34 col. 1 lin. 50 pag. 154 col. 1 lin. 55

Abſentiæ, amiſſa, præterita reqirere fatuum 414 1 10, -2 40

Accommodatio commoda non vituperanda 17 2 41. 18 1 *quantum expedias* ib. 2. *quando & quomodo devergat* ib.

Adulatio nec adhibenda, nec admittenda 34 1 32

Adulator qalis 18 1 16. 2 1. *vermiculis compar* 90 1 9

Adverſa truncum ad univerſi bonum conſpirant 54 1 10

Æqualitas tribuatis pars prima 23 2 17. *hæc quadoqe nihil iniqvi* ib. 20

Aer ambiens ſuis, animantia qàm variè afficiat 168 1, 16, 2

Æſtimationis juſtæ ratio in rerum uſu habenda 21 2 1. 31 1 55. 2 3. 115 1 9. 158 1 7. 297 2 27. 352 1 41. 353 1 26

Ætatis ſpes, res lubrica 83 1 20

Ævum ridè deſcribunt, ſecum omnia abripit, in ſe abſorbet 265. 2 49. 167 2 56. 209 1 3. 2 2. 267 1 44. 278 1 34. 338 1 26. 341 2 4. 342 2 12, 33. 433 1 45. 434 1 19

Affectionibus vitiorum fruſtrà obnitimur 210 2 1

Affectus animum miſerè diſtrahunt 53 1 30. 103 1, 53. 2 1. 104 1 31. 381 2 18. 388 1 49. 428 2 47. *vim faciunt* 299 2 31. *rationem extrudunt* 223 1 52. 224 1 18. *bis abripi non oportet* 92 2 36

Affectus tenerrimi, prudenter, ſed difficulter, haberi poſſunt 19 1 4, 24

Alia aliis placent 313 1 33

Alienis intendens animus ſe negligit 61 2 40. 68 2 50. *negotium fruſtrà ſaceſſit ſibi* 237 1 7, 10

Alteratio eſt, quam corruptionem dicimus 355 1 46. 415 1 14

Amat maximè ſe qiſque 422 2 23

Amicitiæ nec temerè contrahendæ, nec facilè diſſolvendæ 53 2 5, 44

Amicorum abſentium etiam ratio habenda 33 1 1.

Amor celari non poteſt 356 1 59. *amorem conciliat* 25 2 5. 397 1 30

Ἀναπλάσεις & ὑπολήψεις, in auctoribus probatiſſimis deprehenſa 92 1 6. 174 1 4

Androgynum hominem conditum, fabula 129 1 1

Anima flatus 51 1 41. 227 2 24. 228 1 20. 323 1, 17. *exhalatio à ſanguine* 51 1 43. 215 2 38. *ſanguis qâ ratione dictus* 52 1 20 *de eadem varia veterum ſententiæ* 140 2 5. 141 2 56

Animus contumelioſè qibus modis ſe habeat 59 2 1, 7. 74 1 48. 93 2 50. *de animi immortalitate quam ambiguè ſenſerint philoſophi plerique* 58 1 50. 2 1. 90 2 3. 138 2 21. 140 1 1, 27. 2 1 20. 141 2 10, 49. 143 2 44. 215 2 38. 423 1 18. 424 1 10

Antoninus Pius Imp. qalis 31 1. 15. 40 1. 20

Apum induſtria 183 2 3

Aqam pavent ὑδρόφοβοι 256 1 3

Avaræ indoles 183 1 44

Ars naturam imitatur 393 1 19

Ars hominis bonum eſſe 387 2 31. *ea niſi diſcatur, non habetur* 412 2 3. *in qibus conſiſtat* 415 2 18

Artem ut ullam qi, diſcat oportet 411 1 35. 2 52. *quam norit, exerceat, & intra fines ejus ſe contineat* 156 1 16, 28. 2 1. 248 1 15. 261 1. 15.

Artifex qiſque artem ſuam diligit, & enixè affectatur 184 2 28. 185 1 27. 186 1 20. *adverſum qoſvis tuetur* 243 2 46. 244 1 1. *imperitorum judicia non morantur* 214 1 32

Artificia ſtudiaqe inania reprehenſa 5 2 50. 61 1

Artium contemplatio, qatenus uſui 277 2 4. 410 1 32. *qatenus inutilis* 9 2 40

Aulica vita, mores qales 205 1 30. 288 1 8. *inſidiatores* 230 2 40. 231 2 50. *in aula tamen rectè vivere eſt* 205 1 38. 298 2 3

Αὐτυφία probata & collaudata 4 2. 5 1

Auxilia non ſpernenda 261 2 9. 263 1 24 269 1 26

Beatitudinem mens bona ſola facit 266 2 16 *citra externa aut alienа ulla* 65 1 15. 2 41. 79 2 3. 102 1 6, 32. 254 2 19, 27. 334 2 22. 419 2 53. 422 2 44. *at Deum qi excludunt, impiè faciunt* 65 1 40. 2 44. *qo ſine nec vir bonus, nec mens bona* 65 2 21. 347 1 15. 2 31. *ad eam via recta compendioſiſſima* 180 1 28

Benefacere juvat 265 1 11. *benefacienti ipſi prodeſt* ibid. 29. 292 1 41. -2 28. 387 2 18. *jugiter benefaciendo vitâ fruimur* 436 2 5. *benefacientem malè audire regium* 274 2 14

Beneficii dandi ratio genuina 189 1 29. 190 1. 191 1 23. *minùs proba* 189 1 1. *dextrè tam accipiendi, qàm largiendi, ars eſt* 15 1 7. 307 2 13.

Beneficium nullum niſi gratuitum, qod in ſe deſinat 167 1 7. 349 2 37. 350 2 48

Benignitas re exhibenda, non ſpecie aut voce ſolâ 395 2 53.

a 53. 396 1 35. *benignitas & beneficentia divina nobis in exemplum data* 291 2 28. 292 1 1. 316 2 35. 317 1. 331 2 5. 335 1 27
Bona non sunt, quæ bonos non faciunt 66 2 27. 202 2 41. 294 2 41. *quæ nimia esse possunt* 204 2 34,40. *quæ contemnere, quorum damna libenter sustinere, laudemq; habet* 204 2 20,34,40
Bono malum vincere præclarum 402 1 43. 2 48
Bonum nihil, nisi honestum 47 2 6. 49 1 11. *nisi sempiternum* 438 1 14
Bonus verè est, qui conditioni suæ respondet 245 1 31. *qui intus utile* 395 1 46. *sacerdos is & servus Dei* 93 2 30,40. *athleta* 94 1 10. *panegyrista* 428 1 13. *aspera multa exercendi causa, citra offensionem, subeunda* 232 1. 233 2,36. *virtute alii imitabilior* 94 2 12. *nec mutatu facilis* 95 2 14. *rapis instar, immotus* 176 1 46. 177 2 28. *mentis omnis antiquissimam habet* 225 241. 226 2 41. *hac bonâ videbitur* 312 2 27. *recte facilis contentus, latus, agit* 102 1 40. 135 2 3. 288 1 46. 292 1 25. 294 1 3. 305. 1 30,39. 384 1 14. *Deo se probat* 394 1 53. *sponte obsequitur* 369 1 23. *hunc vocandum, agendum rerum se dat, sudæ dispensanda permittit universa* 103 2 24. 133 1 10. 153 2 44. 196 2 49. 259 1 34. 261 1 46. 280 2 35. 288 1 50. 430 2 21. *præsentibus, concessis, destinatis acquiescit* 34 1 12. 53 2 4. 57 2 47. 79 2 8. 95 2 56. 96 1 2. 120 1 13 253 1 37. 270 1 41. 271 1 37. 328 1 2. 351 2 24. 352 1 14. *ut necessariis* 54 1 1. 258 1 19. 259 2 39. *justis* 133 1 27. *bonis* 96 2 8. 248 1 24. *congruis* 145 2 24. 192 2 40,41. 245 1 28. *commodis* 146 2 30. *tempestivis* ibid. 24. *divinitùs dispensatis* 159 2 38. 281 2 52. *rationi consentaneis* 276 1 9. *in eisque rectè excipiendis ac excequendis virtutem exercet suam* 58 1 39. 115 1 47. 147 1 43. 210 1 23. 220 1 13. 248 2 18. 274 2 7. 388 2 40. 417 1 29. 422 1. 7. *nec loge indiget* 100 2 56. 101 1 1. *nec teste* 101 1 53. 286 1 53. 288 2 32. 340 1 14. *nec juramento* 27 1 31. 100 2 5. 101 1 16. *nihil numen poscit, quod alios latere velit* 107 2 45. *nihil etiam agit, quod palam innotescere nolit* 361 2 50. 362 1. *& solus, & cum aliis pariter se gerit* 108 1 38. *vitam, ut Deo consors, divinam agit* 59 1 39. 211 1 28. 352 1 50 c. 2 40. 418 1 45. 2 18. *aliorum de se judicia, dicta, nihil moratur* 363 1 12. 2 16. *serenus, placidus, compositus semper est animo* 57 1 27. 101 2 18. 429 1 37,50. *nec numen inquisat, nec homines* 426 1 13. *de vita vel productiore vel contractiore nihil satagit* 109 244. 120 2 51. 118 2 24. *mortem nec metuit, nec optat* 108 2 15. *nihil purulentum minusve fœcundum in pectore fovet* 110 2 18,34. *malis est pædagogi instar* 381 1 11. *qua vita illis censura est.* ibid. 28.
Calamitas virtutis exercendæ, exercendæ, occasio 122 1 11. 283 1 51. 287 2 18. 316 1 41. 332 1 20. *rectè ferre, virtutis & felicitatis est* 177 2 23,55. 179 1 42
Calumniatores aversandi 5 1 50. 52 1. *pediculis, vermiculis, viperis pares* 89 2 55
Censura examen sedulum sequatur 33 1 48. 401 1 1, 42
Circulus est rerum omnium 72 1 42. 2 1. *cujus particulæ sibi invicem innexæ,* 245 1 51. *orbis instar volantur* 335 2 48. 337 2 21
Civilitas in magnanimis laude digna 32 1 23. c. 2 44 2 1,21
Cœlum civitas, patria nostra 119 2 13. 130 1 41
Cœlum nihil gratum 98 1 31. 341 1. 6
Cogitatorum ratio habenda 2 2 9. 148 2 37. *Deo reddenda, quæ non latent* 2 2 18. *reos faciunt* ibid. 1. 4. *animum tinguunt* 105 1 16 24. *facinorimen habent* 2 2 14. *affectuum, sermonum, actuum fomes, radices* 146 2 18. 205 1 16. *vitanda vana* 92 2 4. *recidentia non necessaria* 148 2 11. *cogitandum nihil, quod proloqi pudeat* 92 2 38. 93 2 11
Comites severitati juncta quantum valeat 18 2 20,30
Comœdia vetus, media, nova; quatenus utilis 391 1 6,36
Conatus etiam effectu destitutus, inanis non est 314 1 8. c. 2 26
Conscientia sua cuique maximè verenda 62 2 10. 92 1 34. *famæ (cum paucis, 402 2 46) perferenda* 39 1 14. *huic gò consulas sustinendæ infamia* 186 1 20,36. 220 1 4. 234 2 22. 398 1 8. *hac contentum agere oportet* 135 2 45
Constantia in bono tenenda 254 1 9. 265 2 52. 297 1 19. *aliud ea à pervicacia* 29 1 22. 30 1 39. c. 2 3. 236 2 41. *hac nihil fœdius, nocentius* 133 1 12. 134 2 26
Continentiæ sui, virtus eximia 26 1 42. 42 1 1.
Corpus, è luto effictum 289 1 49. *ex se cadaver mœnum* 165 2 23. *terra & sanies* 91 2 45. *sacculus, utris, folliculus* 309 2 36. 310 1 46. *animæ amictus* 305 2 8. *qualis* 51 117. *vagina* 326 2 40. *vasculum* 92 1 49. *quale* 383 2 8. *membra organa* 282 2 29. *nullius præ anima præstantiæ* 50 2 3. 51 2 56. *huic ergo inservire nefas* 91 2 14 43. *hanc quatenus afficiat* 163 2 18
Corporis habitus & gestus gravis & fixus 284 1 25. *nec affectatus tamen* ibid. 43. *ut speculum mentis sit* ibid. 2 5. *restitutio non impossibilis Deo* 423 2 32
Cunctatio, & dilatio, in vita rite instituenda damnosa. 55 2 15. 93 2 21. 117 1 43. 136 2 38 50. 137 1 3. 304 1 12. 351 1 1
Deus summè bonus 63 2 14. *à quo nihil mali qui dicatur.*

casus, quos tamen corrigendo & puniendo asperat infligat 62 2 24. 64 1 3. *mala ordinat, non facit* 219 1 34,46. *natura prima* 146 2 49. *mens incorporea* 164 2 41. *corpus prisci qâ notione dictus* 165 1 18. *visibilis, invisibilis quatenus* 435 1 40. 436 1 14. *unde innotescant* 436 1 15. -2 4. *mundi quasi anima* 145 2 16. 146 1 2. 164 2 35. *omnia permeat* 207 2 40. 317 2 40. 318 2 28. *temperat* 207 2 39. *ubique adest, omnia intuens,* 119 2 47. 120 1. *nudas etiam mentes ipsas* 418 2 39. 419 1 52. *res humanas curat* 64 1 16. c. 2 1. *singulorum etiam* 65 1 1. 248 1 25. *ab ipso, per ipsum, in ipso, ad ipsum omnia* 146 2 41. 147 1 1. 144 2 14. *ipsius providentiâ, ab initio designata,* 149 1 5. *dispensantur,* 114 1 13. 220 1 1. 272 1 50. 273 1 48. 302 1 43. -2 47. 433 1 46. *eidémque inserviunt universa* 245 2 55. 247 2 56. *præ omnibus verendus* 240 1 24. -2 17. *per omnia tam minoris, quàm majoris momenti negotia, cogitandus,* 221 2 25,52. 222 1 1. *& respiciendus* 116 2 43. *quocunque ducit, sequendus* 112 1 44. 272 1 43. *statio, quam ille assignaverit, tuenda, tenenda* 277 1 1. *ad omnia advocandus* 234 2 44. 235 1 48. *in omnibus agnoscendus* 42 2 12. 46 2 42. 304 2 5. *de omnibus celebrandus* 221 2 27. 245 2 22. *huic, quò salvi simus, ut medico, gubernatori, auscultandum jugiter* 255 1 14. -2 1. *hunc non admittentes, sibi, non ipsi, nocent* 319 1 2. *patiens est, ad pœnas tardus* 312 1 4. *malis & ingratis benignus* 291 2 28. 316 2 35. 331 2 5. *non adulationem, sed imitationem exigit* 359 2 4. 360 1 56. *injustè nihil agit* 424 1 11

Dispensatio qualis licita 178 2 6. 182 2 29. 400 1 52. 401 2 41

Documenta pauca sufficient 58 2 54. 59 1. *brevia & summaria* 123 1 44,48. *in promptu modò sint* 116 1 49. c. 2 18. 122 2 36. 133 2 36

Dolor, longus, levis; gravis, brevis 273 2 28. 274 1 38

Ellipsis frequens 147 2 40

Emendatione opus habere se, non emendatur, qi non credit 7 1 43. *nemo quærit, quod jam nactum se putat* 416 1 24

Epistolæ quales esse debeant 10 2 45

Error multiplex 263 1 2. 264 1 4. *erroris admonitus, corrigere sit promptus* 233 2 36. 234 2 21. 300 2 32. 306 2 15. *errantem reducere conandum* 348 2 55. 349 2 3. *sed placidè* 403 1 14. 404 2 45. *errata nec leviora negligenda* 15 1 56. c. 2 l. 1

Examen sui, primitus, sedulum, juge prodest 370 2 16. 381 2 29. 437 2 16

Exempla quantum prosint 231 2 40. *viva valeant* 14 1 13

Externa quæ bonis, malis pariter obveniunt 66 1 27 200 2 41. *Media ergò* 66 1 54, &c. *vilia* 200 2 39. 304 2 12. 309 2 32,34. *caduca* 66 2 38. 200 2 36. *diurna, non diutina* 161 2 3. 174 1 36. c. 2 50. 332 2 1. *ad evum retrò, perrò, angustissima* 181 2 40. *ut perituris utendum* 414 2 44. *tragica larva, scenica instructura eis demenda* 66 2 33. 67 1 2. 225 2 3. 289 2 54. 303 1 29. 420 1 15. *modestè habenda, placidè linquenda* 307 2 2,39. *in pretio habere, invidentiæ, injustitiæ, impietatis est radix* 230 1 31,33. 245 2 10. 322 1 53

Fama, extra nos 254 2 18. *alienum, non nostrum* 292 2 29. *inane quiddam* 125 1 41. 159 1 34. c. 2 10. 229 2 55. 230 1 1. *judicii expers* 76 2 51. 77 1 1. 125 1 33. *inconstans* 125 2 46. *sectari stolidum* 19 1 26. 135 2 50. 292 1 26. *superstes, res nihili* 113 1 10. *quàm angusta* 126 1 19. *evanida* 78 1 40. 125 1 35. 132 2 15. 159 1 23. *de ea solicitum agere, quatenus futile* 137 2 24. 138 1 3,19. *aucupantium iniquitas, vanitas* 230 2 29

Fatum quid 193 1 33. 195 2 20. 353 2 25. *an philosophiæ studium inane faciat* 427 1 9

Festivitas quatenus adhiberi queat 9 2 49. 10 1 98 2 43. 99 1

Fides habita fidelem facit 25 2 1. 428 1 12,23. *fidem fallere nihil adigat* 107 1 14.

Filius sapiens, parenti res lata 275 1 35

Fluxa istic universa; consistens nihil 75 2 54. 76 1. 77 1 6. 209 1 19,23. 227 1 21. *fumi instar evanida* 72 2 17. *his ergò affici sapientis non est* 209 2 3. 227 2 36. *sed quærere, inter fluctuantia hæc, quò se contineat* 427 1 28

Fors incerta 76 2 37. *fortuita divinitus diriguntur* 53 2 20 *fortunam fingit sibi* 218 2 46.

Fratres dissidia non decent 50 1 48

Frons animi index esse debet 25 2 13. 396 1 36

Fructum nihil non fert, & suum quodque 331 1 37. *his onusta speciosissima* 86 2 9. *fugientia gratissima* ibid. 1.

Futuri ut nihil certum. 112 2 38. *præsagiri tamen multa possunt* 279 1 42. *frustra torquent* 262 2 35. 308 1 56. 309 1 39. *aut solicitos habent* 417 1 25

Gloriam de spreta gloria aucupari vanissimum 434 1 26. 435 1 39

Gravitate affectatâ, fastuosâ, nihil gravius 16 2 22. 58 1 56. 341 1 42

Homo corpore, animâ, mente constat 50 2 3. 118 1 5. 420 1 34. *homines omnes cognati* 47 2 17. 69 2 1. 267 2 40. 335 1 24. 432 1 46. *semine cœlesti pariter oriundi* 48 1 16. 130 1 28,43,48. 155 1 4. *rationis ejusdem participes*

pes 96 2 46. *luce communi fruentes, aere ſpirantes* 328 1 26, 28, *corporis ejuſdem membra* 264 2 47, 50. *ad opem mutuam nati* 48 2 7. 49 2 7. 50 1 123. c. 2 25. *quæ ſit omnibus præſtanda* 96 2 52. 97 1. 103 2 23. 123 1 29. 344 2 43. *ut in commune boni ſint* 53 1 10. 98 1 49. 133 1 50. 200 2 19. *homo neminem odiſſe debet.* 49 1 50. *nec peccantes* 267 2 13. *ſed mitis eſſe etiam immitibus* 287 2 8. *non ad otium natus eſt* 182 1 47. *nec ad voluptatem* 183 1 4. *ſed ad opus* 182 1 36. 183 2 49. 299 1 5. *prout & alia univerſa.* 302 1 6. *hominis munus, Numen venerari, celebrare, homines juvare, ſervare* 215 2 44. 240 2 20. 241 1 7. *opus, cœleſtia contemplari* 277 2 42. 278 1 9. 305 1 49. *humanitatem colere* 404 2 49. *ars, bonum fieri* 387 2 3. *hæc qi non præſtat, nec hominis nomine dignus eſt.* 182 2 50. 360 2 13, 15. 361 1 41. *hominem cnim internum, externis exutum, conſiderare oportet* 342 2 48. 343 1. *nec ab homine aliud, quàm quod eſt hominis, exigitur* 204 1 49. *nihilque homini deſpondendum poſſe, quod homo præſtit* 189 1 10, 34. 230 2 42. 424 1 32. *avi perferre, quod homo pertulit* 206 1 12. 207 1 30. *nec impotentia ignaviæ prætexenda* 187 2 6, 34. c. 2 1. 188 2 24. 189 1 20. 231 1 3. c 2 54. *cum voluntas in cauſſa eſt* 51. 2 30. *nec affectui huic indulgendum* 189 1 10. *ſed uſu & induſtriâ contrà pro viribus obnitendum* ib. 34. *homo animal ephemeron.* 161 2 4. 262 1 20. *anima cadaver geſtans* 165 2 23. *ipſe, & humana omnia, vanitas mera* 77 2 34. 78 1 45. 294 2 1. *bullarum inſtar* 303 1 5. *mortales natos* 131 1 48. *pacem invicem colere, non diſſidia fovere, nedum iras & inimicitias immortales gerere decet* 132 1 37. c. 2. 400 2 46. 402 1 9. *divulſus à corpore, cui coaluerat, reſtitui poteſt* 361 1 36, 46

Ictericis mel amarum 255 2 33

Ignis natura 121 2 19. *principibus prælatus* 44 1 19

Imaginativa vis qualis 118 1 10. 229 2 25

Imitatio dextra rerum ingratarum, grata 87 2 31

Impatientia malorum omnium mater 216 1 3. 287 1 21

Imperiti peritis ferendi 17 1 55.

Imperceptibilia qibus omnia habeantur 198 1 40. 199 2 52. *perceptu difficilia pleráque qibus* ibid. 46. 200 2 35

Impius omnis injuſtus, mendax, laſcivus, mollis 321 1 21. 322 2 22

Impoſſibilia ſectari, velle, inſanum 205 2 17. 206 1 8.

Ingenii tecti amicitiæ anxia 25 2 20

Inimicorum laudes perniciosæ 21 1 11.

Injuriæ fructus in læſi ſenſu 133 2 28

Injuſtitia, jus non exequi 327 2 2

Inſani, ſtulti qique 415 2 55

Invidia æmulationis proles 38 1 32

Ira iræ non reponenda 236 1 40. 237 1 13. *injuriâ plus lædit* 402 1 15. *vincere iram, res virilis* 405 1 12

Iraſci an liceat 267 1 28, 34. *rebus ſtolidum* 279 1 1.

Juditia, virtutum omnium genetrix 393 2 34. *ad ſuperos hinc abiit* 215 1 2. *rediſſe quando habita* ibid. 50 2

Juſtum eſt, bonis rependi bona 413 1 31

Labori aſſveſcendum 331 2 21

Lædere quenquam, niſi ipſe ſe, nemo poteſt 48 2 22

Laus à bonis, non à qibuſvis 97 1 19. c. 2 44. 98 1. *aliena qid ad nos?* 138 1 30. *nihil eâ melius fit* 139 1 14

Lectio accurata prodeſt 11 1 42. *varia diſtrahit* 54. 2 36.

Lege certâ obveniunt omnia 119 2 14. 429 2 9.

Legi parendum 370 2 35. 371 1 19

Liberalitas profuſione diſtat 281 1 8

Libido & voluptas non minùs quàm labor & dolor moleſtæ 90 2 31

Librorum ſupervacua citra uſum rectum inutilis 117 2 19.

Literaturæ profeſſoribus ſalaria liberaliter aſſignanda 3 1 29 c. 2

Loco nullo non bene vivere licet 43 2 56. 44 1 1. 122 1 26. 205 1 47. 281 2 46. 313 1 1. 370 1 39. 417 1 1

Lotio intempeſtiva, noxia 39 1 25

Magnates ἀσωμάτους 21 1 14. 22 1 53

Mali ſemper fuerunt, ſemper erunt 257 1 24. *miſeratione magis quàm indignatione digni* 69 2 4. 208 2 30. 252 1 8, 37, 50. *juvandi & ſuſtinendi* 207 1 39

Malum nihil niſi inhoneſtum 48 2 6. 49 1 12. *habenti ſoli noxium* 317 2 56. 318 1 38. *nihil ergò lædit, qod verè bono non deſtituit* 46 2 22. 49 1 4. 133 1 15. 162 2 41. *malo abſtinere, ubi nil obſtat, virtutis eſt; ex meâ mero, non eſt,* 400 1 1

Malum an volens qis 286 1 56. c. 2 53. *ſe non diligit* 184 2 5. *malum qenquam nemo, nec Deus fecerit* 49 1 4. 63 2 9

Mare guttula 244 1 22

Materia univerſi qalis 219 1 12. *varias ſubinde formas induit* 267 2 51. 268 1.

Mediocritas in cunctis obſervanda 31 2 1. 33 2 40. 34 1 1. c. 2 41. 37 1 54. c. 2 5. 41 1 10. 44 2 50. 65 1 17. 241 2 43. 290 2 37

Mendacio ſapiens qatenus immunis 178 1 45. c. 2 17

Mens

Mens divinitus data 48 1 42. 141 2 25. 211 1 47. 414 1 24. *hanc præter noſtrum nihil* 210 1 10. *eſt ipſe qiſqe* 265 2 18. 382 1 44. *ſola eſt in homine æſtimatione digna* 228 1 28. 230 1 43. *principatum obtinens* 120 1 26. 207 2 30. 281 1 14. *ſervire corpori aut cupidini non debet* 52 2 17. 79 1 5. *hæc Deum attingimus* 67 2 54. 68 1. 420 2 25. *nominis ſeu dæmonis inſtar habet* 65 1 30. 69 1 25. 79 1 44. 99 1 44. 200 1 55. 207 2 46. 266 2 38. *fons vitæ* 284 1 4. *affectuum, dogmatum* 305 2 26. *hæc imprimis curanda, colenda* 69 1 38. 78 1 43. 115 2 52. 120 2 2. 207 2 42. 208 2 12. 230 1 43. 300 1 16. *pura ſervanda* 239 2 53. *huic ſanandæ aſperum nihil non ſuſtinendum* 193 1 53. 195 1 5. *huic nihil præferendum* 385 2 50. *hanc contra nihil admittendum* 104 1 52 c. 2 *hanc potiùs quàm vultum componere par eſt* 278 2 18. *huic nihil impervium* 68 2 18. 384 1 29. 385 1 48. *omnia permeat & perluſtrat* 278 1 15, 51. c. 2 l. 1 *vaga nè ſis* 61 1 24 c. 2 117 1 13. *alias ſervando ſæpe ſe negligit* 68 2 30. *viſis temerè nè concedat* 210 2 42. 211 1 37. *rectè ſemper ſervat* 230 2 1. *nec impeditur* 62 1 17. 207 2 1. 216 2 21. 313 2 48. *quia cum exceptione aggreditur* 120 2 37. *& obſtantia quæ in rem ſuam vertit* ibid. 1 36. 131 1 10, 20. c. 2 l. 30. 207 2 6. 316 1 41. *motu levi aut aſpero non afficitur* 125 1 14. 210 1 33. *invicta ſit, ubi alibi ſubducta, ſuâ ſe virtute involverit* 271 1 38. c. 2 l. 32. 211 1 22. c. 2 l. 31. 393 2 27. 420 2 31. 422 2 16. *ſe intuetur, ſe pro libitu artat, ſe fruitur* 383 1 23. c. 2 l. 26, 35, 37. *moleſtiam ſola ſibi faceſſit* 426 1 7. *mente bonâ nil melius* 103 2 26. *hujus morbi gravioſſimi* 71 2 28. *excitas* ibid. l. 34. 154 1 27. 324 1 10. *penuria* 156 1 56. *de mentis ſedè ſenſa varia* 126 2 37. 128 2 34

Methodus recta plurimi in cunctis habenda 18 2 24

Migratio frequens minùs commoda 38 2 10

Minuta quæ, nec inutilia ea 391 1 35. 392 1 2

Minima non negligenda 34 1 24. 95 1 33. 104 2 44. 106 1 51. 122 1 30, 34

Mirari, philoſophiæ initium 27 2 32

Mirum ſapienti nihil ibid. 16 56. c. 2 l. 51. 57 1. 355 1 26. *qi miratur ſtultus eſt* 426 2 5

Miſericordiam ſapienti quatenus negent Stoici 69 2 40 70 2 56

Mores, candidi 153 1 6. *nigri* ibid. 22. *præfracti* ibid. 2 l. 10. *moroſi* ibid. *l.* 20. *ferini, pecuini* ibid. l. 54. 201 2 50. 202 2 53. *pueriles* 153 2 55 201 2 48. *mutabres* ibid. l. 49

Moroſitas, & in docente, & in diſcente, officit 15 1 52, 57

Mors non eſt malum 66 1 54. 333 1 26. *ſed malè mori* 179 1 30. *vitâ turpi melior* 323 2 2. 324 1 10. *natura opus* 67 2 19. 79 2 46. 99 2 51. 131 1 20. *debitum* 136 2 55. *non timenda* 67 2 23. *nec crubeſcenda* 131 1 43. *nec contemnenda; id quatenus* 324 1 56 c. 2 9437 2 31. *nec faſtioſè*, 325 2 42. *nec faſtidioſè*, ib. 42. *nec negligenter*, ib. 142. *nec præcipitanter*, ibid. l. 17 48. *nec rabidè*, 324 1 35. c. 2 l. 10. *nec jactanter*, 365 2 28. *nec diſcupienter*, 323 1 31. *nec reluctanter*, 373 2 34 *ſed conſideratè*, 324 2 14. *compoſitè*, 110 1 20. *facilè*, 100 1 4. 109 1 47. 381 1 51. *placidè*, 79 2 16. *lubenter*, 260 2 20. *quod pauci faciunt* 179 1 54. 180 1 50. 222 2 40. *decenter*, 109 2 52. 110 1 21. *gratulatoriè obeunda*, 176 1 38. *expectanda* 215 2 33. 225 2 48. *excipienda* 55 1 34. 176 1 34. *admittenda* 260 2 20. *conſciſcenda* 213 1 43. *quod quibus de cauſis permittebant Stoici* 83 2 53. 85 1 19. 211 2 49. 213 2 20. 314 2 26, 32. *ſed jure rejicitur & refellitur dogma iſtud* 84 1 20. c. 2 l. 50. *ritè mori, res magna* 387 2 2. *mori non poſſe, volenti miſerum* 319 1 41. 320 2 9. *mors migratio* 63 1 19, 21. c. 2 l. 2. 314 2 32. 386 1 38 c. 2 *reditus rei ad principium ſuum* 136 1 11. *compagis diſſolutio* 79 2 26. 381 2 17. *reſolutio in elementa prima* 131 1 24. 186 1 12, 32. 279 2 34. 280 1 18. 289 2 5. 435 1 29. *in eodem ſtatu ponere, quo retro fueramus, nonnullis (ſed falſò) viſum* 142 2 32. 303 1 21. *portus* 90 1 22. 213 2 16. *requiem dat* 90 2 12. 91 1. 286 2 15. *meſſis* 275 1 54. 276 1 51. 415 1 7. *imperatores, magnates, medicos, mathematicos, philoſophos, poetas, artifices pariter tollit* 88 2 46. 89 1, 2. 152 2 29, 46. 158 2 38. 159 1. 170 1 9. c. 2 l. 4. 251 2 29. 252 2 54. 267 2 15. 304 2 23. 305 1 29. 306 2 20. 307 2 8. *omnes æquat* 255 4 12. 256 1 46. *hanc nemo ratione ullâ effugerit* 222 1 35. 223 2 2. 277 1 18, 35. *mortis dilatio, res ferè nihili* 169 2 12, 23. 178 1 20, 22. 181 2 25. 357 2 44. 359 2 1. *mors verè nulla nonnullis* 131 16. *rerum omnium aliis* 333 1 22, 26. c. 2 l. 34. *urbium etiam* 172 2 11. *ortus unius, mors alterius* 167 1 5. c. 2 l. 1. 274 1 50

Multis immiſcere ſe haud expedit 99 1 26. 147 1 29. 280 1 39. *ſupervacuis præſertim, minùsque neceſſariis* 148 1 9. 150 1

Mundus quaſi animal, 147 1 19. 249 1 50 c. 2 *unum quodammodo*, 163 2 56. 164 1 2. *corpore uno, animâ unâ prædito, conſtans*, ibid. 2 10, 14 *licèt; cinni inſtar*, 278 2 25. *ex natura ſua diſcordibus*, 152 1 14. c. 2. 278 2 48. 279 1 40 *ſcitè admodum compactio & concinnatio* 151 c. 1, 2. *cujus membra ad congenera ſibi ſponte ferantur* 436 2 38. 437 1 39. *cum lubentia ſibi invicem inſerviunt* 368 2 45. 369 1 43.

ceedunt sibi invicem in totius usum 406 2 3. 407 2 37. *homo solus ex omnibus hîc officio suo deest* ibid. 38 49. *mundus civitas quædam* 75 1 45. 113 1 43. 125 1 3. 130 1 32. 147 1 19. 249 1 50. *scenæ instar* 388 1 32. 90 2 5. *malis moribus fœtus* 300 1 53. *mutationibus obnoxius* 129 2 39, 53. 132 1. 269 2 16. 297 1 25. *eisdemque consistens* 54 2 5. 67 2 48. 73 2 36. 161 1 31. 226 2 45. 227 1 5. 267 1 39. 269 2 41. *mundana omnia quàm nihili* 366 2 27 *percuntia & peritura* 66 2 38. *mundi conflagrationes* 89 1 39. 204 1 2. 385 1 48. c. 2 45

Nihil ex nihilo, in nihilum 150 1 51. c. 2 16, 22. 203 2 7. 301 1 45. 343 2 12

Nominibus quæ gerimus, re respondendum 356 1 16. c. 2 29

Novum insolensve nihil 72 1 33. c. 2 16. 154 1 1. 166 1 48. 250 1 44. 257 1 23. 313 2 27. *sapienti fortive* 159 2 20. 205 2 14. 290 2 11. *stultis secus* 167 2 52. 268 1 47

Obstinatio mera Christianis immeritò objecta 386 1 28. 387 1 54

Occupationes fingere, ineptum 9 1 40. 21 1 51, 55

Oculorum continentia 88 1 18

Officia pro relationibus & personis præstanda 21 2 1. *officii divini humanique ratio pariter in quibusque habenda* 116 2 32. 117 1. 305 2 7, 50

Opinio quantum valeat 73 1 30. c. 2 34. 111 2 16. 130 1 26. 256 2 3, 38. 265 2 23. 353 1 35. *ea nos, non res ipsa, turbat* 129 2 24, 29. 133 1 51. 287 1 7. 313 2 6. 315 2 39. 316 1 32

Orbi quibus ministeriis demereantur 256 2 4. 257 2 13

Ostentatio vitanda, hujusque vanitas 8 2 21. 9 1 19. c. 2 10. 30 2 24. 38 2 13. 39 1 8. 283 2 13.

Otium, uti nesciis, negotio molestius 147 2 11. 287 1 13, 40

Parentum virtus ad eandem proli calcar 2 1 27. 241 1 48. *horum vestigiis, citra examen, non insistendum* 168 2 38. 169 2 11

Parere prius quam imperare 411 2 52. 412 2 1

Παρρησία *ferenda* 6 2 45

Parsimonia justa, etiam in principe, probanda 39 1 42. *Vide Publica.*

Paterfamilias qare dicatur; qualis esse debeat 15 1 41. 16 1 44

Patria sapienti nulla non terra 313 2 25

Pax subdola qualis 397 2 5

Peccandi malis satietas nulla 322 2 49. 323 1

Peccantes citra iracundiam aut asperitatem corrigere conandum 212 1 8. c. 2 30. 237 1 18. c. 2 14. 304 1 52. 402 2 49. 403 1 14. *juvandi & sustinendi* 215 2 47. *vel corrigendi, vel ferendi* 320 2 12. *peccant nescii, inviti, quatenus* 399 1 46. c. 2 1. *peccare nemo cogerit* 200 2 8. 318 2 17

Peccata Stoicis paria 62 1 55. *graviora, quæ à libidine, quam quæ ab ira.* ibid. 2 4. *aliena placidè sustinenda* 47 1 12. *nobis non obsunt* 148 2 55. 210 1 1. 272 1 24. 318 2 8

Peccati abstinentia à procuratione divinâ 42 2 22. 43 1 12. c. 2 32 52

Peritia verè bonum aut sapientem non facit, nec plurimi ex se habenda 14 2 9. 19 2 25, 30

Perseverantia jugis in vita rectè instituenda 22 1 4. 240 1 10

Pertinacia fastûs, insciitiæ, stultitiæ proprium 30 1 41, 47

Philosophiæ studio ætas nulla non incumbere debet 52 1 44. c. 2 13. *huic aliis missis vacandum.* 112 1 45. 292 1 9. 2 41. *nec aliud qicqam præ principali hoc intendendum* 115 1 54. *senectæ occupato præcipuè* 52 1 49. *in actione ea, non in sermone consistit* 365 2 55. 366 1 10. *hanc professi plerique titulo, non re tales* 37 1 22. 293 1 6. 338 1 50. 339 1 51. 366 1 11. *hujus partes quæ* 299 2 2

Philosophari licet, sine tunica, 155 1 7. *sine libro* c. 2 8. *seminudo* ibid. 30. *sine commeatu* 156 1 41

Phocionis indoles qualis 394 2 9. 395 1 45

Pietas justitiæ juncta 417 1 41. *hac antiqior etiam* 408 1 26

Platonis politia 340 1 51. c. 2 38

Plausus nec aucupandus, nec importunè exhibendus 19 1 51

Præceptoribus quantum debeamus 22 1 6

Præsentem imaginari, quem vereare, prodest 409 2 20. 410 1 31

Præstantioribus viliora concedere & inservire nata sunt & debent 205 2 30. 207 2 56

Præstantissima quæque eligenda, prosequenda, tenenda 104 1 39. 106 1 52. c. 2

Prævisa minùs afficiunt 285 1 4

Prece nil à Deo petendum, quod homines latere velis 93 1 7. *verè bona inprimis petenda* 346 1 55. 347 1 14. c. 2 31. *preces liberaliter, simpliciter concipiendæ* 291 1 25, 50. 292 1 49. *precibus praxis pro viribus jungenda* 346 2 7. 347 1 14. c. 2 30

Principia duo, causa & materia 145 1 48. c. 2 5

Progressus in bono perpetes 104 2 44. *quos faciamus, observandum* ibid. 40. *modici non spernendi, sed fovendi* 340 2 39

Proprium quicquam quatenus nemo habeat 432 2 54. 433 1 45

Publica privatis, cum paucis, præferenda 31 2 9. 32 1 15. *publici sumtus moderandi* 32 2 18. 34 1 45. 52 2 1. 38 2 37, 42

Rectè semper accuratè, qasi ad lineam ductam, progrediendum 137 1 46, 53. c. 2 5 145 2 19. 185 1 26, 49
Redeundum properè, ubi deviâsse senseris 196 1 9, 13. 224 1 35. *relitus is firmabit magis* ibid. 19
Refectiones necessariæ, sed modicè & sobriè habendæ 150 1 20. c. 2 56. 184 1 1. c. 2 4
Regere qi qeat alios, qi se non regit? 450 1 39
Regibus philosophantibus beantur regna 24 1 30. 25 1 54. *ejusmodi subditis patrum instar* 15 2 21. *libera satis sub iisdem servitus* 23 2 45. 24 1 14
Regnum ipsum servitus 295 2 26. 296 2 16
Religio citra superstitionem 242 2 21
Res ipsæ, formis & apparatu sepositis, perpendendæ 128 2 45
Romana, gravitas, strenuitas 58 1 24, 36
Sapere se solum qi putat, desipit 31 1 9
Sapientiæ gradus qis, lapsum moneri velle 133 2 45. 135 1 50
Scelera lucem aversantur 107 2 13. 108 1 4.
Secessus per se parum prodest 121 1 42. c. 2 46. *in se fecedere prosit* 122 2 21, 48. 123 1 15. *secessus amœnus conscientia proba* 122 2 38 *horridus mala* ibid. 52. 123 1 1
Semina accepta vis occulta effingit 371 2 14. 373 1 33
Seni ab actu non desistendum 237 2 28. 238 1 4
Sententia temerè non ferenda 242 1 9. *alienæ meliori cedendum* 30 2 40. 31 1. 242 1 44
Servi fors qalis 412 2 6. 413 2 35. *servitia speciosa* 39 2 11
Soboles solicitè requisita, & ipsa decessura 303 2 42
Socrates unde magnus 287 2 17. 288 2 3
Somnus, cum pecude nobis communis, actionem intercipit 299 1 30
Somno, aut somnio similis plurium vita 168 1 48. c. 2 1. *somniorum spectra mera sunt, qæ nos perturbant* 77 1 41. c. 2 16. 243 1 39. 256 1 50
Sophistæ qales 8 1. 35 1 9, 20
Sors communis non recusanda 282 2 32. 283 1 39
Spes Christiana qalis 143 2 55
Temerè nihil admittendum, agendum 98 2 4. 102 2 24. 106 2 21. 123 1 30. 128 2 45. 169 2 1. 216 2 35. 217 1 1. 260 2 41
Temperamentum probum animi, morum, motuum, laude dignum 18 2 20, 30. 19 1 4. 27 2 56. 31 1 55. c. 2 2
Tempus præsens, qo solo utimur, fruimur, sedulò advertendum, ritè disponendum 58 1 39. 115 1 47. 147 1 41. *temporis opportunitas, res magni momenti* 42 1 29
Terra tota ad universum puncti instar 126 1 8
Tragœdia qis usus 388 1 48. 391 1 31. *ar media antiqior* 387 2 47. c. 2 47. 388 1 47
Tranquillitas benè agendo, non nihil agendo, acquiritur 148 1 40
Transitio à numero ad numerum 56 1 45. 154 2 4. 254 2 35. *à persona ad personam* ibid. 36. 300 1 10
Tyranni iidem aliis, aliis servi 157 1 39. c. 2 1. *fastuosissimi, qi è servitio emerserint* 367 2 9. *tyrannorum hypocrisis* 20 1 55. c. 2 27. *invidentia* ibid. c. 2 6. *tyrannum regémqe quantum interfit* 20 1 55
Unionis genera varia 264 1 12
Urbes integræ qasi morte sublatæ & sepultæ 170 2 14. 174 1 23
Usus quantum valeat 424 1 32. 425 2 24. *gravia primitus levia, ingrata grata facit.* 369 1 55. 370 1 7.
Utile nihil, nisi honestum 115 2 28. 298 2 41. 299 1 14
Varietas juvat 250 1 55. 251 2 28
Velle sanari sufficit 318 1 40. 365 1 5
Veniam qatenus admittant Stoici 28 2 27. *peccantibus haud difficulter habenda* 11 1 30. 28 1 43. c. 2 1. 270 1 19. *ab eis præsertim, qi ipsi eâ opus habent* ibid. & 399 2 20. *invitè delinqentibus debetur* 98 1 33. 285 1 54. 426 1 51. *ignoris qatenus* 70 2 52. 71 1 24. 426 2
Venter qàm vorax 144 1 3. c. 2 30. 145 1 12.
Verbositas vitanda 99 1 32
Veritas una 263 1 38. 264 1 7. *res divina* 322 1 5. *hujus sermo simplex* 417 1 55. c. 2 32. *eâ nemo volens destituitur* 286 1 55. c. 2 53
Vernularum dicacitate delectantur domini 35 2 24. 36 1
Vestis familiaris à forensi alia 10 1 43. *citra splendidam in aula agere licet* 43 1 2. 44 2 1
Victûs ratio valetudini conducit; tenuis potior 2 2 39. 5 1 30
Vindictæ modus optimus 220 2 44. 221 2 20.
Vir verè qis 128 2 54. 129 2 23
Viribus majora non molienda 261 1 4
Virtus sola in pretio habenda, & studiosè affectanda 103 2 26. 104 2 22. 159 2 15. 230 1 14. 252 2 55. 253 1 15. *sola permanet immota* 103 2 41. *sola ad posteros, ad superos transmittit* 78 1 46. 79 1 47. *rectà semper fertur* 230 2 1. *viâ per se, vitii viâ minùs arduâ, minùs molestâ* 198 1 9. *masculæ* 58 1 24. 99 1 50. 128 2 44. *nisi gratuitas, nulla* 135 2 5. *ipsa sibi sufficit* 271 2 27. *ipsa pretium & præmium est sibi* 39 1 13. 296 1 30. 350 1 20. *virtutes in aliis agnoscere & suspicere, candoris est* p. 153 c. 1 l. 20
Vita brevis p. 60 2 4. 136 1 21. 149 1 43. 182. 1 1. *incerta* 295 1 28. *puncti instar ad ævum*

209 2 40. 342 1 15, 36. c. 2 l. 33. *præsens tantùm vivitur, & hoc punctum insecabile* 71 1 19. 72 1 6. 79 2 33. 112 2 6, 53. 149 2 1. 422 1 4. *fugit* 57 2 14. 149 2 48. *nec redit denuò* 57 2 34. 59 2 20. 60 1 55. *indies diminuitur* 80 1 48. 81 1 52. 85 1 19. c. 2 l. 8. *peregrinatio* 78 1 11. *navigatio* 85 1 53. 90 1 19. *militia* 77 2 43. *lucta* 285 1 4. *molestiis referta* 180 2 27. 181 1 40. *cum dissentientibus transigenda* 326 2 27. *fabula* 389 1 56. 390 1 3. *in qa personam & terminum assignat choragus deus* 438 1 37. 439 2 10. *non quàm longa, sed quàm bene acta interest* 111 1 37. *sibi per omnia debet esse consentanea* 13 2 6. 18 1 48. 24 1 24. 32 2 47. 41 1 42. 42 2 47. *sibi, naturæ, rationi, legi, numini consentanea, eadem* 16 1 47. c. 2 l. 21. 61 1 6. 97 1 36. 111 2 23. 115 1 51. 186 1 52, 53. 197 2 4. 241 1 9. c. 2 l. 14. 264 1 11. 437 1 30. *vitæ scopus certus aliquis proponendus, nè vaga sit* 74 2 17. 75 1 3, 16. 157 2 27. 381 2 23. 408 1 37. c. 2 l. 48. *fructus qis verus* 241 1 11. *præterita ad examen revocanda* 233 1 55. 234 2 10. *probè acta in senecta, morte, solamen* 142 2 43. 436 2 10. *malè, morte pejor* 418 1 40. *vitæ spatium à deo præstitutum* 57 1 7. 58 1. 429 2 20. 430 1 44. *eo contentus agere qisque debet* 251 1 37. c. 2 l. 29. *dies ultimus jugiter cogitandus* 58 2 25. 63 1 5. 116 1 6. 271 2 41. *tanqam ultimus qisque habendus* 212 2 35. 272 1 1. 282 1 55. c. 2 l. 20. 290 2 32. 384 1 13. 385 1 33. *qalem in eo deprehendi oporteat* 243 1 4. *vitæ satietas* 322 2 36

Vitii contages 324 1 12, 46, 49. *inconstantia* 98 1 23. 317 1 19

Vocabula olim usitata, post obsoleta 158 1 37

Voluptas bonum qare non sit 243 2 21. 299 1 16. 310 2 15. *inescat* 191 1 24. *æqè ac dolor differt, distrahit* 90 2 31. *cã pessimi etiam fruuntur* 243 2 20

Vulgus inconstans, mutabile 125 1 46. 136 1 47. c. 2 35. *judicii expers* ibid. 1 53. *hujus censura nihili habenda* 135 2 8, 53. 332 2 20. 335 1 5

Vultus species affectata, genuinã exterminat 268 2 40

FINIS.